De Belgische Illustratie. Jaargang 13

bron
De Belgische Illustratie. Jaargang 13. De Belgische Illustratie, Antwerpen 1880-1881

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/_bel014188001_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

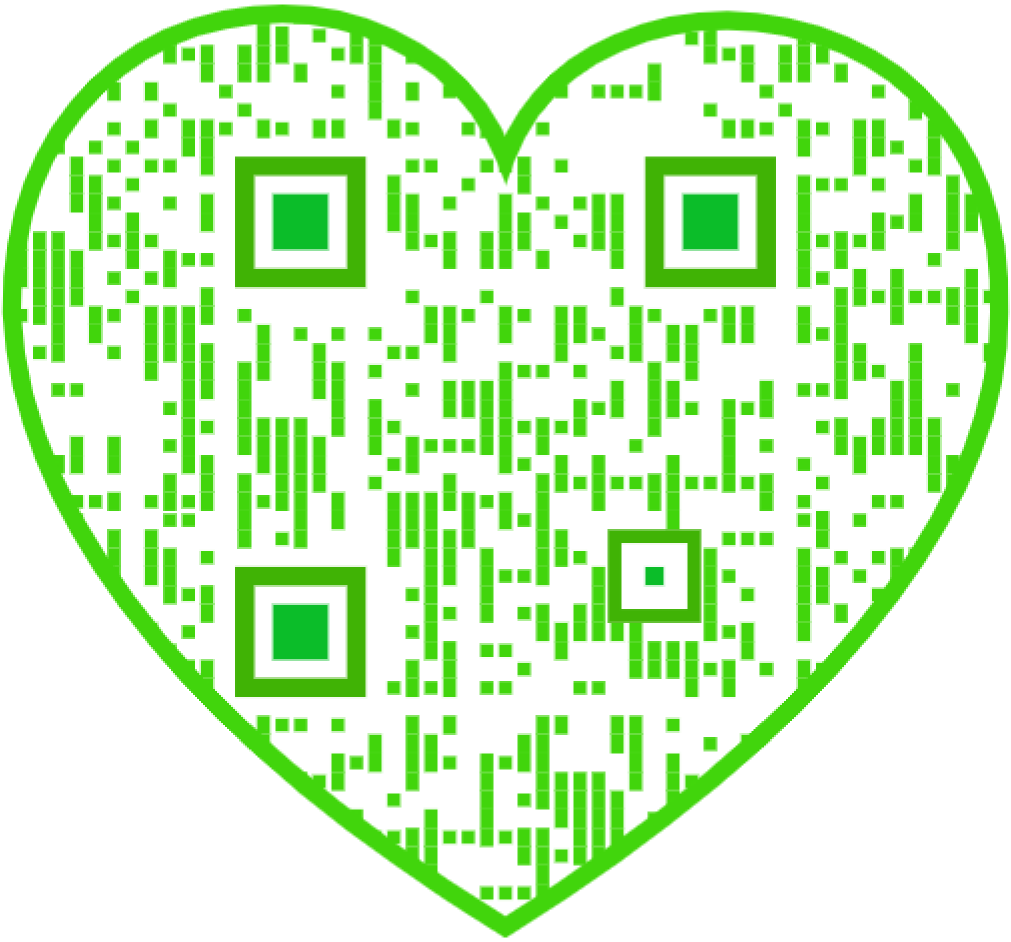

[Nummer 1]

Aan den lezer.

Gedurende haar twaalfjarig bestaan heeft de *Belgische Illustratie* het bewijs geleverd, dat het geen ijdele leus van hare Redactie was, dat haar eenig doel en streven zou wezen door het leveren van strikt zedelijke en boeiende lectuur, zooveel in haar vermogen was de slechte lectuur te weren, waarmede het land als het ware overstroomd wordt. Dat zij die taak waardig vervulde, kunnen de talrijke lezers getuigen, die ons tijdschrift altijd geteld heeft. De belangstelling is dan ook na een tijdsverloop van twaalf jaren onder het Belgische beschaafde publiek nog niet verzwakt en dit moet ons een spoorslag zijn om niet alleen met volhardenden ijver op het ingeslagen pad voort te gaan, maar ook om in de inrichting van het tijdschrift zelf die wijzingen en verbeteringen aan te brengen, welke het voor een uitgebreider kring van lezers aantrekkelijk kunnen maken. Men hoeft slechts een oogslag te werpen in deze eerste aflevering, om al dadelijk gewaar te worden, dat wij ons niet tot schoone beloften bepalen, maar deze ook naar ons beste vermogen volbrengen; de nieuwe rubrieken toch: Merkwaardigheden op het gebied van wetenschap, nijverheid en kunst; Elk wat wils! Nuttige wenken en opmerkingen over land en tuinbouw, waarmede hierin een begin wordt gemaakt en die geregeld voortgezet zullen worden, kunnen daarvan ten bewijze strekken.

DE LEDIGE WIEG, NAAR C. BISSCHOPP.

En hiermede zij de *Belgische Illustratie* in de welwillendheid van allen, die de verspreiding en bevordering van goede, streng zedelijke lectuur ter harte gaat, ten sterkste aanbevolen.

Drie gedichtjes van B. van Meurs.

I.
Het stervende kind.

't Heeft stil aan haar harte
   Zich nedergevlijd,
En weet niet wat smarte
   Dat moederhart lijdt.
Op lipjes en wangen
Heeft bleekheid vervangen
   Het lieflijke rood. -
Wat spellen die lachjes?...
Het kindje wordt zachtjes
   Gekust door den dood.

Naar Geibel.

II.
De ledige wieg.

Daar fladdert een vogel
   In angstige vlucht,
Zijn kreten van droefheid
   Doortrillen de lucht.
Hij kwam naar het nestje
   Gevlogen van veer',
En zocht er zijn jongen,
   Doch vond ze niet meer.

Hier weeklaagt een moeder
   Alleen met haar smart,
En sluit voor vertroosting
   Den ingang van 't hart.
Soms tuurt ze op het wiegje
   Dat ledig daar staat,
Dan hult ze in haar kleeding
   Het schreiend gelaat.

III.
Een stem uit den hemel.

Droog, lieve moeder,
   Uw tranen af;

'k Ben niet in 't wiegje,
Ook niet in 't graf:
Hij nam mij tot zich
Die mij u gaf.

Ik speel met de Englen,
In 's Hemels woon;
Ik zing het lied meê
Voor 's Heeren troon;
Ik vlecht alreede
Voor u een kroon.

U roept ook spoedig
Ons-Lieve-Heer,
Dan zien we elkander
Voor eeuwig weer,
Dan, lieve moeder,
Weent gij niet meer.

Twee huisgezinnen.

Gelukkig de man, die zich in het bezit eener zorgzame, liefhebbende vrouw mag verheugen; gelukkig de kinderen, die eene goede, altijd bezorgde moeder bezitten; gelukkig het gezin, waarvan de ieverige huisvrouw als het ware het middelpunt en de ziel uitmaakt. Er heerscht vreugde, vrede en licht; armoede blijft er buiten de woning, ook waar de verdiensten niet groot zijn; drukkende zorgen zijn er onbekend, al moet het dagelijksch brood in het zweet des aanschijns verdiend worden. De zwaarste arbeid valt den man licht, waar hem eene zorgvolle vrouw ter zijde staat.

‘Nimmer valt een taak hem zwaar:
Altijd vindt hij 't loon bij haar;
Was de dag hem ruw en guur,
Zoet maakt zij hem 't avonduur.’

Aldus zingt onze Tollens den duitschen dichter Stolberg na. Zulk een man mag zich gelukkig roemen, immers:

‘Woon hij in paleis of kluis,
Altijd heeft hij vreugde in huis,
Want geen zorgen treden aan,
Of zij dwingt ze, heen te gaan.’

‘Vriendlijk, als een zonneschijn,
Lacht zij als er wolken zijn;
Elken traan in 't manlijk oog
Wischt zij met een kus weer droog.’

In de oudheid was de vrouw de slavin van den man; de wetten des lands kenden hem eene onbepaalde macht over haar toe; zij werd beschouwd en behandeld als een meubel, waarmêe men pronkt zoolang het nieuw en schoon is, maar dat men ter zijde zet wanneer het oud wordt of begint te mishagen. Het gezegende Kristendom heeft de vrouw tot hare echte waarde gebracht en haar tot de onafscheidelijke levensgezellin van den man verheven. Maar het Kristendom wil, en terecht, dat de man het hoofd

van het huisgezin zij, het hoofd dat denkt en bestuurt, terwijl de vrouw de hand is die leidt en steunt.

Aan de zoogenaamde verlichte negentiende eeuw was het voorbehouden een poging te wagen, om de vrouw uit haar gezegenden werkkring te trekken: onze tijd eischt de ontvoogding der vrouw; zij wil voor haar dezelfde rechten als voor den man - in het huisgezin (als er nog van een huisgezin kan sprake zijn!), in de maatschappij, in den Staat. Ook voor de vrouw moeten zich alle loopbanen openen, zelfs de stembureau's, de parlementen! De vrouw moet geëmancipeerd zijn. Gelukkig zijn wij nog verre van de verwezenlijking dier dwaze theorieën, - gelukkig voor de vrouw zelve, voor het huisgezin, voor de wereld.

Zie het huisgezin van den werkman op bladzijde 4. Welk een aantrekkelijk tooneeltje! Er heerscht geen weelde, maar orde en netheid, geen rijkdom maar tevredenheid en geluk; vader komt met blij gelaat en blij gemoed van zijn arbeid te huis, begroet door zijne vrouw en de juichende kleinen, die verlangend de armkens naar hem uitsteken. Hij vindt een gezellig vertrek, den disch gedekt; hij vindt orde en regelmaat, eene aangename verpoozing en eene verkwikkende rust. Waaraan dankt hij dit alles? Hij bezit een zorgvolle, een kristelijke vrouw, die de plichten van haar huis waarneemt en, zich geheel aan haar gezegenden werkkring wijdende, geen andere eerzucht kent dan haar man te behagen en hare kinderen in de vreeze des Heeren groot te brengen.

Welk eene jammerlijke tegenstelling levert het tweede huisgezin op: de meubelen getuigen nog van zekere weelde, maar alles is verwaarloosd, alles teekent wanorde en verwarring, het beeld van de verwarring welke er heerscht in het hoofd - en blijkbaar ook in het hart - der geëmancipeerde vrouw, die met haar schrijfwerk voor zich de geheele wereld om haar heen vergeet: haar toestand, hare arme verwaarloosde kinderen en haar man. Blijkbaar heeft dit gezin betere dagen gekend, maar de vrouw, die de gewone huiselijke bezigheden, de zorg voor de haren versmaadde, om de ziekelijke fantasieën harer weekelijke, door romanlectuur overspannen verbeelding op het papier te brengen, of zich voortdurend in de voor haar onvruchtbare studiën te verdiepen; die zich verheven waande boven de kleingeestige zorgen voor man en kinderen, was de oorzaak dat met het geluk weldra alle welvaart uit het huis verdween en het rampzalige gezin, door de armoede vervolgd, naar een zolderkamerke de wijk moest nemen.

Daar bevindt het zich thans, met de sporen eener vervlogen weelde en de herinnering aan betere dagen om zich heen. Nog is de vrouw in haar onvrouwelijken arbeid verdiept, terwijl alles rondom haar van de schromelijkste armoede getuigt, het oudste kind, nauwelijks half gekleed, met smeekenden blik vergeefs naar de onnatuurlijke moeder opziet en de rampzalige man vruchtelooze pogingen aanwendt om het weenende jongste kind te stillen. Hoedanig zal het einde zijn van dit huisgezin, waar de man de rol van de moeder moet op zich nemen, en de vrouw slechts hoofd en hart heeft voor in haren toestand nuttelooze en misplaatste letterkundige bezigheden. De ontknooping zal niet lang op zich doen wachten.

De beide gravures op onze middenpagina's, welke zulk eene scherpe tegenstelling met elkander vormen, en nochtans zoo vol waarheid en poëzie zijn, zijn genomen naar de tafreelen van den zwitserschen schilder Fritz Zuber-Buhler; in het salon te Parijs van dit jaar maakten ze de bewondering van alle kunstkenners, evenals van het publiek gaande.

De nationale tentoonstelling te Brussel van het jaar 1880.

Wij meenen onzen lezers, waarvan de meesten reeds een bezoek zullen gebracht hebben aan de thans te Brussel geopende Nationale Tentoonstelling, een dienst te bewijzen door hun achtervolgens een afbeelding te geven van de gebouwen en eenige daarin tentoongestelde voorwerpen. Het is natuurlijk onmogelijk al het schoons aanschouwelijk weêr te geven, wat die Tentoonstelling zoo uitermate luisterrijk maakt en hebben wij ons derhalve tot eenige weinige moeten bepalen, die ons daartoe het geschiktst voorkwamen.

Het paleis, zijne aanhoorigheden en de hovingen beslaan een oppervlakte van dertig hektaren, waarvan zeven voor de gebouwen. Deze bevatten twee pavilloenen, ieder van zeven duizend vierkante meters en verbonden door een reusachtig halfrond, in welks midden zich een zegeboog verheft, welke den hoofdingang vormt.

Een der pavilloenen is gewijd aan de oude kunst, het andere aan de industrieele kunsten.

De galerij van den arbeid, welke een oppervlakte van zes en dertig vierkante meters heeft, biedt een verzameling aan van al de nijverheden des lands en vooral daar is het schouwspel grootsch en belangwekkend, want men ziet er alle werktuigen, alle mogelijke toestellen, door stoom gedreven of door een andere mechaniek in beweging gebracht, werken en voortbrengen; in een woord, men ziet er hoe de grondstoffen door een reeks van bewerkingen tot zaken, geheel voor het gebruik gereed, vervormd worden.

Al de toestellen worden gedreven door vijf en twintig stoomwerktuigen van verscheidene honderden paardenkracht, onderling verbonden door drijfriemen, die een gezamenlijke lengte hebben van achthonderd meters.

De beide zijden der galerij van den arbeid

zijn ook der bezichtiging overwaardig. Links zijn de modellen tentoongesteld van het geheele materieel der ijzeren wegen van den Staat. Hier kan men zich overtuigen van de groote verbeteringen welke dat materieel achtereenvolgens ondergaan heeft, want men vindt er een afbeeldsel in hout van het eerste locomotief, dat in België (in Seraing) gemaakt is en van den eersten reizigerstrein, die over onzen eersten ijzeren weg gegaan is, dien van Brussel naar Mechelen. Bij dit eerste locomotief vindt men een model van de allernieuwste constructie op dat gebied.

Onmiddellijk aan de galerij van den arbeid grenzende, vindt men de galerijen van het onderwijs, den landbouw, de mijnen, de letterkunde, de liberale kunsten, de tentoonstellingen der verschillende ministeriën, enz. enz.

In den tuin vindt men de gebouwen van de burgerlijke genie, een hippodrome, een panoramadiorama, een inrichting voor gymnastie, steenen pyramides, ruwe en bekapte marmerblokken, een aantal kiosken, een gebouwtje met voorwerpen uit Spa, een electrieken ijzeren weg, een vijver, een waterval, een prachtige veêrfontein en niet te vergeten een aantal restauratie's en ververschingslocalen, die met de drukkende hitte, hoewel dicht bezet, een aangename rustplaats aanbieden.

Het aantal exposanten bedraagt ongeveer zeven duizend.

Merkwaardigheden op het gebied van wetenschap, nijverheid en kunst.

> INHOUD: - Een woord vooraf. - Het zonlicht bij nacht. - Eigengemaakt perkament-papier. - De ouderdom der sterrenkunde. - De maat der sterrenkundigen. - Een middel om kanten te wasschen.

Alvorens deze nieuwe rubriek te openen en naar wij hopen geregeld te vervolgen, meenen wij in korte woorden ons programma te moeten doen kennen. Het is ons doel, onder een zooveel mogelijk aantrekkelijken en bevattelijken vorm, onze lezers in kennis te stellen met de laatste uitvindingen en toepassingen op het gebied der wetenschap, kunst en nijverheid. Wij willen ons steeds op practisch gebied blijven bewegen, kortheid met duidelijkheid, het aangename met het nuttige trachten te vereenigen. Om dat doel te bereiken, roepen wij bij dezen de medewerking van belangstellenden en belanghebbenden in.

A tout seigneur tout honneur, zegt een fransch spreekwoord. Nu komt aan den vurigen, koesterenden en levenswekkenden hemelbol, dien wij zon noemen, wel de eereplaats der schepping toe. Daarom willen wij in de eerste plaats spreken van een of twee nieuwe uitvindingen, waarbij de zon de hoofdrol, zeggen wij de eenige rol speelt. Hoe zonderling het klinke, toch is het eene waarheid dat de stralen der zon niet slechts over dag, maar ook bij nacht hun licht kunnen verspreiden. Een voorwerp, dat door de zon verwarmd is, behoudt korter of langer tijd die warmte, welke zich van het door de zon beschenen voorwerp aan de omringende lichamen meêdeelt, ook nadat de vurige hemelbol in het westen ondergegaan is. Hetzelfde heeft met het licht der zon plaats, ofschoon slechts bij enkele lichamen op duidelijk merkbare wijze. Van zoodanige lichamen zegt men dat ze fosforiseerend zijn. Stelt men deze over dag aan het licht der zon bloot, dan slorpen zij gedeeltelijk het licht op, dat zij dan bij nacht als het ware teruggeven. Gedurende eenige uren verspreiden zij voldoende

licht om niet slechts het fosforiseerend lichaam, maar ook de omringende voorwerpen te onderscheiden. Worden uu zekere voorwerpen met eene stof bestreken, welke gemakkelijk het zonnelicht in zich opneemt, dan kunnen zij, mits hunne oppervlakte groot genoeg is, bij avond en nacht de gewone lampen vervangen. Nu reeds bevinden zich lichtgevende lampen en uurwerken in den handel.

In de *Society of arts* te Londen zijn voor enkele maanden merkwaardige proeven genomen met verscheidene voorwerpen, door zekere verf of vernis, eene uitvinding van den Engelschman Balmain, lichtgevend gemaakt. Daaronder bevonden zich lucifersdoosjes, pendules, beelden, enz. De uitwerking moet verwonderlijk geweest zijn.

Practische toepassing heeft de nieuwe uitvinding reeds gevonden bij kolenmijnen en poeierfabrieken, waar het gebruik van kunstlicht altijd gevaarlijk is. Groote platen, met het vernis-Balmain bestreken en aan de zonnestralen blootgesteld, werden in de mijnen of fabrieken gebracht en straalden daar genoegzaam licht uit om binnen zekeren kring het lamplicht te kunnen missen. Er zijn eveneens reeds proeven genomen om de boeien en bakens op zee door de werking-Balmain bij nacht lichtgevend te maken - proeven, welke reeds met den besten uitslag bekroond zijn. Zelfs heeft men geheele schepen lichtgevend gemaakt - reusachtige drijvende bakens dus te midden van den Oceaan.

Een paar nuttige opmerkingen ten slotte. Als wij het dunne en vezelige papier van den tegenwoordigen tijd beschouwen - erger nog gebruiken - dan kunnen wij een zucht niet onderdrukken naar het sterke en prachtige perkament van den vroegeren tijd. Die tijd is echter voorbij en daarmeê het perkament. Eene navolging van perkament, zoogenaamd perkament-papier, kan intusschen ieder zelf vervaardigen: de werking is zeer eenvoudig. Men dompele een blad goed papier in eene oplossing van één deel water en zes deelen zwavelzuur, laat het er 5 seconden in, wassche het zorgvuldig af om ieder spoor van zuur te verwijderen en - het perkamentpapier is gereod.

Er zal wel geene wetenschap zijn, die zich op zulk een hoogen ouderdom mag beroemen als de sterrenkunde. De geschiedschrijver Fliavius Josephus verhaalt dat in zijn tijd door de Syriërs de overblijfselen van een zuil werden gevonden, waarop de nakomelingschap van Seth hare sterrenkundige waarnemingen had gegrift. In Egypte en Chaldea bespiedde men 700 jaren vóór Kristus reeds den hemel, en in het jaar 370 vóór onze tijdrekening leefden Eudoxius en Plato, die de eerste sterrenkundigen zijn geweest, van wier ontdekkingen men thans nog met vrucht gebruik maakt.

Het zal wel geen betoog behoeven, dat de sterrenkundigen de algemeene lengtemaat, den meter, niet gebruiken kunnen om de eindelooze afstanden van de sterren onderling in cijfers te brengen, dewijl enkele getallen daarvan onuitspreekbaar zouden worden. Zelfs den kilometer (1600 meters) en andere maateenheden schieten daarbij te kort, waarom men zijn toevlucht heeft genomen tot een andere maat, die voorgesteld wordt door het getal 308.000, of 308.000 kilometers, zijnde de lengte der baan, die het licht in eene seconde doorloopt.

Het zou niet galant zijn reeds bij ons eerste optreden onze lezeressen te vergeten. Dus, om te eindigen, iets voor haar, een middel namelijk om door het gebruik geel

of vuil geworden kantwerk hunne oorspronkelijke witheid te hergeven. Daartoe behoort de kant met een warm ijzer gestreken, vervolgens opgerold en in een kleinen zak van fijn linnen genaaid te worden. Deze zak wordt gedurende 24 uren in zuivere olijfolie gedompeld, en vervolgens 15 minuten lang in zeepsop gekookt. De zak wordt dan in lauw water afgespoeld en in stijfselwater gedompeld. De kant wordt ten slotte uit den zak genomen en met spelden vastgehecht om te droogen. De zuivering is daarmeê afgeloopen en de kant helder en wit, alsof zij pas uit den winkel kwam.

Valkenswaard en de valkenvangst.

Er was een tijd dat de valkenjacht tot de meest geliefkoosde vermaken van ridders en baronnen, van koningen en keizers behoorde. De prachtige stoet van fiere edellieden, waaraan ook jonkvrouwen zich aansloten, draafde door de vlakte, den schoonen gekuifden valk op de vuist, om den ranken reiger, de schuwe patrijs, den snelvoetigen haas, ook wel de vluchtende hinde machtig te worden - niet geveld door den gevleugelden pijl, nog minder door het moordend lood, maar opgespoord en opgejaagd door den vogel, die de onafscheidelijke gezel van de edele jagers was, door den scherpzienden en scherpgeklauwden valk, den lieveling van ridders en edelvrouwen.

Het was vooral in de middeleeuwen dat de valkenjacht bij al wat van edele geboorte was in hooge eer stond. Iedere vorst, elke ridder hield er zijne valkeniers op na, dat is lieden die met de africhting en verzorging der valken belast waren. Het was dan ook een wedstrijd tusschen de edellieden van dien tijd, wie de schoonste valken bezat, wie op het in dienst hebben van de vermaardste valkeniers bogen mocht; ja, valken en valkeniers waren zoo onafscheidelijk aan de adellijke burchten en de bedrijven der ridderschap verbonden, dat men schier geen zoogenaamden ridderroman kan ter hand nemen, of de valkenjacht maakt er een der toneelen van uit, of de valkenier speelt er een groote, dikwijls de heldenrol in.

In de middeleeuwen en ook nog later werd de valkenjacht in geheel Europa met voorliefde beoefend. Wij zegden reeds dat koningen en keizers haar als de meest geliefkoosde uitspanning beschouwden. Meer nog, in een tijd dat het schrijven over het geheel als eene den edelman onwaardige bezigheid beschouwd, en hoofdzakelijk aan de monniken in de kloosters overgelaten werd, meenden zelfs gekroonde hoofden het niet beneden zich de pen op te nemen en verhandelingen te schrijven over de valkenjacht en wat er meê in verband stond, - een voldingend bewijs voorzeker van de hooge eer, waarin te dier tijde deze bezigheid stond.

Door vorsten en edelen uit verschillende landen van ons werelddeel werden voornamelijk de noordbrabantsche valkeniers gezocht en als meesters in de kunst van het africhten en behandelen der valken beschouwd. En onder hen waren de valkeniers van het brabantsche dorp Valkenswaard het meest beroemd, zoo zelfs dat voorname edellieden soms verre reizen deden, om in het nederige heidedorp hunne valken te gaan halen en, zoo er gelegenheid toe was, een valkenswaardschen valkenier aan hun dienst te verbinden.

De uitvinding van het schietgeweer, dat langzamerhand zulk een volslagen omwenteling in de manier van oorlog voeren teweegbracht, en vooral van den hagel gaf ook het jachtvermaak mettertijd eene geheel andere richting. De valkenjacht begon veel van hare aantrekkelijkheid te verliezen, en veel minder algemeen te worden; toch werd ze, zelfs in de achttiende eeuw, in de meeste landen nog beoefend

en bleven vooral te Valkenswaard nog vele valkeniers gevestigd, die daar ter plaatse hunne valken vingen en africhtten, om een goed gedeelte van het jaar, van hun kostbare vogels vergezeld, in dienst te treden van de edele jachtliefhebbers, zoowel buiten- als binnenslands.

De fransche omwenteling van 1789 met haar nasleep van oorlogen en beroeringen bracht het

edel jachtbedrijf den doodsteek toe. Op het einde der achttiende eeuw werd de valkenjacht op het vasteland van Europa nergens meer beoefend. In den bloeitijd der valkerij waren de uitgestrekte heidevelden rondom Valkenswaard en verder van een groot gedeelte van Noord-Brabant met hutten bedekt, bestemd voor de vangst der valken; nog in de zeventiende eeuw telde het even genoemde dorp niet minder dan dertig meesters-valkeniers, die jaarlijks 200,000 francs verteerden, terwijl in het nabij gelegen dorp Waalre de valkeniers van de duitsche vorsten gevestigd waren. De Valkenswaardsche valkeniers gingen de vogels in Friesland en Duitschland, zelfs in Zweden en Noorwegen vangen. Zij keerden vervolgens naar hunne haardsteden terug om de valken verder af te richten en ze tegen hooge prijzen te verkoopen. Dikwijls begaven zij zich naar de europeesche hoven, zelfs naar den keizer van Marocco. Zij werden er altijd wèl ontvangen en met goud beloond. De valkeniers van Valkenswaard vormden zelfs een gild, met St. Bavo tot patroon.

EEN HART VOL GELUK, NAAR F. ZUBER-BUHLER.

Op het einde der achttiende eeuw bestonden te Valkenswaard nog slechts een twaalftal valkeniers. De overigen hadden zich allengs aan andere bezigheden moeten begeven, en ook de eersten konden bijna geen plaats meer vinden. Aan hen is het echter te danken, dat de valkenjacht onder de stormen der fransche omwenteling niet

voorgoed is ondergegaan, en dat ze later, zij het ook voor een korten tijd, weêr een betrekkelijken bloeitijd beleefde. Engeland namelijk was door zijn gunstige ligging van de geweldige gevolgen der revolutie in Frankrijk grootendeels verschoond gebleven. De valkerij bleef er dan ook nog eenige liefhebbers vinden en dezen riepen de Valkenswaardsche valkeniers tot zich, die zich met hunne afgerichte valken naar Engeland begaven en er den smaak voor het aloude jachtvermaak nog meer aanwakkerden.

Zoo bleef de valkerij in het afgezonderde en rustige eiland bestaan, dank zij den ievervollen valkeniers van het noordbrabantsche dorp, tot ook het vasteland van Europa van de schokken der groote omwenteling begon te herademen en het scheen of Valkenswaard een gedeelte van zijn ouden roem zou herkrijgen. Hiermeê zijn wij intusschen tot de nieuwe geschiedenis van het edel jachtbedrijf genaderd. Deze bespreken wij in onze volgende afleveringen, alsmede de manier waarop de valken gevangen, afgericht en voor de jacht gebruikt worden. Voegen wij er nog bij, dat wij onze inlichtingen uit de beste bron geput hebben: ze zijn ons namelijk mondelings verstrekt door den laatsten te Valkenswaard levenden valkenier, den heer A. Mollen, die zich nog altijd met zijne twee zoons met de valkenvangst bezig houdt. Ook hierover later.

EEN HOOFD VOL DWAASHEID, NAAR F. ZUBER-BUHLER.

Twee zusters.
Eene schets uit het hedendaagsche leven, door H.A. Banning.

Vier ongelukkige weduwen.

Wanneer men de tegenwoordige maatschappij mocht schatten naar de onuitputtelijke middelen, die aangewend worden om de liefdadigheid voor allerlei soort van ongelukkigen op te wekken, zou men inderdaad moeten erkennen, dat zij het ideale zeer nabij kwam.

Behalve de tallooze vereenigingen, waaraan philanthropische heeren en dames, uit alle rangen en standen, zich toewijden en die ieder haar bijzonderen werkkring hebben, treden aanhoudend en als om strijd nog andere personen op, om bij buitengewone gelegenheden of gebeurtenissen op het toneel der philanthropie een soort van gastrol te vervullen.

De namen van zulke menschlievende dames en heeren vindt men nu en dan vermeld in de dagbladen, op circulaires en in fatsoenlijke, zeer net gedrukte bedelbrieven, wanneer een steiger ingestort is, eenige huizen in een achterbuurt afgebrand zijn, of een gedeelte van ons land door den watervloed geteisterd wordt. Die dames en heeren vragen geen aalmoes, maar bieden iets te koop in den vorm van een concert, een bal, een toneelvoorstelling, een harddraverij op schaatsen, of andere publieke vermakelijkheid; de opbrengst wordt alsdan, na aftrek der onvermijdelijke kosten, aan de noodlijdenden uitgereikt, en honderden, soms duizenden, kunnen het verkwikkend gevoel smaken, dat zij daartoe hun penningske hebben bijgedragen.

Deze springvloeden van liefdadigheid heeft men aan onzen vindingrijken tijd te danken. Nu zijn er wel een aantal zwartgallige menschen, die dergelijke hefboomen, waarmeê men het medelijden tracht op te wekken, slechts nieuwe prikkels tot genotzucht durven noemen, waarmeê de eigenlijke liefdadigheid niets gemeens heeft, doch men moet niet vergeten dat het sommigen lieden nooit naar den zin te maken is.

Van deze meening was ook de commissie, die zich tot taak had gesteld het lijden te verzachten van vier vrouwen, wier mannen op noodlottige wijze het leven verloren hadden.

Daar waren te Amsterdam twee in aanbouw zijnde huizen ingestort. Het gaat tegenwoordig met het bouwen van nieuwe huizen als met het oprichten van nieuwe firma's. 't Is niet zelden een luchtig getimmerte boven den grond, met een kolossaal uithangbord van schijngrootheid en een jammerlijke armoede aan innerlijke waarde. Die bouw- en nijverheidkoorts is oorzaak dat men nu en dan hoort van huizen, die instorten alvorens zij nog bewoond konden worden, en van het verdwijnen van firma's en vennootschappen, welke men nog nauwelijks aan de beurs en in handelskringen had hooren noemen.

Zoo waren ook nu weêr twee huizen ingestort, die men door het *hocus pocus* der moderne manier van bouwen in een oogwenk uit den grond had zien oprijzen. Niemand verwonderde er zich over, niemand beklaagde den roekeloozen bouwmeester, doch er waren, helaas! slachtoffers te betreuren. Toen het ongeluk plaats greep, bevonden zich verschillende werklieden op de hoogste verdieping. Drie dier ongelukkigen waren onmiddellijk dood en twee zwaar gekwetst; een dezer laatsten stierf nog denzelfden dag; allen lieten vrouw en kinderen achter.

Zoodra de ramp bekend geworden was, kwam men van verschillende kanten hulp bieden. Eene commissie, met een buurt- of wijkmeester aan het hoofd, deed in de dagbladen een beroep op de liefdadigheid. Het regende in de eerste dagen kleine giften van medelijdende menschen, doch deze pleisters konden slechts een oogenblik het lijden verzachten, er moest een middel gezocht worden om de toekomst der weduwen en weezen te verzekeren, en dat middel meende de liedertafel *Amstels Nachtegaal* te hebben gevonden.

Liedertafels hebben een uitgebreiden werkkring. Zij bevorderen en populariseeren, ieder in haar eigen kring, de toonkunst, geven jaarlijks even gezellige als luisterrijke feesten, bieden velen onzer componisten gelegenheid om de vruchten van hun geest gratis gedrukt voor zich te zien en ten gehoore te doen brengen, en zijn altijd bereid hare krachten en talenten beschikbaar te stellen, ten einde ongelukkigen te redden, die door den stroom, welke rampspoed heet, dreigen weggesleurd te worden. Daarom zal het iedereen moeten verwonderen, dat de meeste banieren der liedertafels niet prijken met reddingsmedailles, zooals uitgereikt worden aan personen, die drenkelingen uit het water hebben gehaald.

Nu wilde het geval dat de liedertafel *Amstels Nachtegaal* gedurende dien winter nog geen gelegenheid had gevonden om een concert te geven, waarvan men het succes reeds vooraf verzekerd kon achten; want zulke gelegenheden bieden zich niet altijd aan en er storten gelukkig niet elken dag huizen in. Daarenboven had juist de directeur van genoemde liedertafel een nieuwe cantate gecomponeerd, getiteld *Humaniteit,* een muziekstuk voor mannenstemmen met obligaat sopraan en vol orchest. De uitvoering van zulk een kunstgewrocht gaat met groote kosten gepaard en wie weet dus hoelang het kunstminnend publiek daarvan verstoken zou zijn gebleven, wanneer de bedoelde huizen niet ingestort waren; want er sterven wel dagelijks werklieden, die weduwen en kinderen zonder middel van bestaan achterlaten, maar niet onder het voorrecht dat hun dood opzien baart, niet op zulk een geruchtmakende wijze als noodig is om het algemeene medelijden op te wekken. De leden van *Amstels Nachtegaal* meenden het middel te bezitten om een fonds bijeen te brengen voor de ongelukkige weduwen en besloten hunne gaven dienstbaar te stellen ter bereiking van het beoogde doel. De president, die veel menschenkennis scheen te hebben, was intusschen van oordeel, dat in een stad als Amsterdam, waar men zich dagelijks in genot kan baden, de prikkel voor een concert niet groot genoeg zou zijn om op een goeden uitslag te kunnen rekenen; hij stelde dus voor dat na afloop van het concert een bal zou worden gegeven, en ofschoon de directeur zich, in het bewustzijn van de hooge waarde zijner compositie, daartegen verzette, bleken al de leden te veel doorzicht te bezitten om de muzikale gemoedsbezwaren van hun directeur te deelen.

Weinige dagen later las men in de dagbladen het bericht, dat de uitstekende liedertafel *Amstels Nachtegaal,* gehoor gevende aan de roepstem van een aantal aanzienlijke ingezetenen en kunstminnaars, besloten had een concert en bal te doen plaats hebben, in de zaal van het Park, ten behoeve der vier ongelukkige vrouwen, wier echtgenooten zoo noodlottig om het leven waren gekomen en wier toestand hartverscheurend moest worden genoemd. De redactie gaf eenige loftuitingen voor het edele streven van genoemde liedertafel ten beste, en meende te mogen verzekeren dat zij, die deze loffelijke pogingen wilden ondersteunen, daarenboven ook een ongekend kunstgenot zouden smaken, dewijl de directeur niet slechts geheel belangloos eene omvangrijke nieuwe compositie ten gehoore zou brengen, maar het bestuur der liedertafel zich mocht verheugen in de welwillende medewerking van

mejuffrouw E., de uitstekende dilettante, wier talenten velen reeds het vorige jaar hadden kunnen bewonderen. Zij zou terecht de parel van het concert genoemd mogen worden.

Het moet wel waar zijn dat goede woorden doorgaans een goede plaats vinden; want nauwelijks was die opwekking tot deelneming aan het liefdewerk onder het publiek verspreid, of er ontstond een algemeen, een innig en treffend medelijden met de ongelukkige weduwen. Men scheen nu eerst goed in te zien hoe rampzalig die arme vrouwen en kinderen waren, beroofd van hen die het brood moesten verdienen. De jonge dames waren onuitputtelijk in het ophangen van zielroerende tafreelen, waarin verlatenheid, honger en gebrek op den voorgrond geplaatst werden, en zij vonden het zeer hardvochtig dat mama daarbij het hoofd schudde en papa het voorhoofd fronste en de kamer verliet. En wanneer eerstgenoemde al eens zegde: ‘Het kost veel geld, heel veel geld!’ dan hadden zij een aantal argumenten gereed, waaruit zonneklaar bleek hoe vrijgevig en opofferend zulke jonge dames zijn, wanneer haar hart zich eens voor medelijden ontsloten heeft.

Toen weinige dagen later de inteekenlijsten van eene algemeene deelneming getuigden, mochten de leden der liedertafel daarin natuurlijk eene waardeering hunner talenten zien; de directeur had evenzeer recht te gelooven dat zijne nieuwe compositie het lokaas was, terwijl de uitstekende dilettante, mejuffrouw E., zonder eenigen schroom, haar optreden als de oorzaak van die buitengewone belangstelling beschouwde. Waarom hun die illusie te ontnemen? Zouden er onder de sprekers, die jaarlijks in het openbaar optreden, niet eenigen gevonden worden, die meer waarde hechten aan hun talent en aan de hulde van het publiek, dan aan de beginselen, die zij schijnbaar met zooveel warmte verkondigen?

Van zoodanig egoïsme zag of hoorde men echter niets in het openbaar. De gansche stad scheen deel te willen nemen aan de pogingen om het lot der ongelukkigen te verzachten; de namen der menschlievende deelnemers groeiden op de inteekenlijsten met elken dag aan; 't was of men een wedstrijd in liefdadigheid wilde houden.

't Spreekt vanzelf dat ook nog in een ander opzicht een wedstrijd plaats had. Jonge dames kunnen onmogelijk op een bal verschijnen zonder behoorlijk toilet te maken, en de moeders - al zijn zij ook zeer zuinige huisvrouwen - pronken in 't openbaar even gaarne met hare dochters, als met hare bloemen aan het venster. Zoo kwam het dan ook dat in die dagen duizenden handen in beweging waren om het concert en vooral het bal luister bij te zetten. In de ateliers der modisten lagen dag en nacht de balkleedjes als halfgevulde luchtballons hoog opgebold onder de herscheppende handen der naaisters. Stapels glacé-handschoenen werden ter bezichtiging gezonden door winkeliers, die voor deze gelegenheid buitengewonen voorraad hadden moeten opdoen, en de leien der stalhouders stonden vol namen van familiën, die met rijtuigen naar het Park moesten worden gebracht, om daar het offer te plengen voor de noodlijdende weduwen.

In de Jordaan.

Amsterdam heeft een uitgestrekte en dicht bevolkte buurt, bekend onder den naam van Jordaan. Men wil dat die naam een verbastering is van het woord *Jardin,* en dat daar eertijds slechts uitgestrekte hovingen gevonden werden. Er bestaat zeker veel grond voor die bewering, als men in het oog houdt dat schier alle grachten en straten naar bloemen en planten gedoopt zijn. Zoo vindt men er een Leliestraat, een Bloemgracht, een Rozengracht, een Goudsbloemgracht, een Anjeliersgracht, enz.

enz. Wanneer intusschen vreemdelingen meenen dat die grachten en straten aan hare geurige en kleurige namen beantwoorden, bedriegen zij zich zeer. In de Jordaan wonen een aantal winkeliers en andere kleinhandelaren, die een goed stuk brood verdienen, zooals overal in Amsterdam, waar, meer dan in eenige andere plaats, gelegenheid bestaat om aan den kost te komen. Maar de meerderheid der bevolking leeft slechts met moeite van den eenen dag in den anderen, en het spreekwoord: 't is een boer niet aan het verstand te brengen hoe een soldaat aan den kost komt, is ook wel eenigszins toepasselijk op de meerderheid van de bevolking der Jordaan. Men moet ook niet naar die buurt gaan om het peil der beschaving van Neêrlands hoofdstad te leeren kennen; het gaat daar dan ook dikwijls vrij ruw toe, en de politie, wier roeping het is rust en

vrede te bevorderen, vindt er een ruim en vruchtbaar veld voor haren arbeid.

Wij vinden in een der nieuwe en morsige steegjes, die in het hart van de Jordaan twee hoofdstraten verbinden, een paar buurvrouwen zeer gezellig naast elkander voor de deur van twee aangrenzende huisjes zitten. Zij zijn bezig met het schillen van aardappelen, die zeer vlug tusschen de vingers rondgaan en tegen het mes opkrullen.

‘Ze worden taai, Mie,’ zegt een der vrouwen, terwijl meteen 'n aardappel in een emmer met water ploft.

‘En blauw ook,’ antwoordt Mie. ‘Mijn baas zegt dat ze haast niet meer te eten zijn, en hij heeft geen ongelijk, Griet. Maar wat zal men er aan doen; aan nieuwe valt nog niet te denken; negen stuivers de vijf kop.... dat kan Bruintje niet trekken bij een weekgeld van negen gulden.’

‘Ik ken er toch wel die geen negen gulden verdienen en van middag evenwel nieuwe aardappelen op tafel hebben met een ferme metworst er bij,’ zei Mie.

‘'t Is mogelijk, maar dan moeten ze meer dan vijf stuivers uit een kwartje weten te halen. Als ik er de huishuur en het busgeld aftrek en met mijn drie kinderen een beetje knap voor den dag wil komen, valt er voor mij niet aan nieuwe aardappelen met metworst te denken.’

‘Ik weet er anders wel een middel op,’ hernam Mie, en zij zag haar buurvrouw glimlachend aan.

‘Zoo?... Dat zou ik wel eens willen kennen.’

‘Laat je man doodvallen.’

‘Foei, mensch, wat is dat voor een mal praatje,’ sprak Griet onthutst, terwijl zij een oogenblik haar werk staakte.

‘Nou, nou, 't is maar bij manier van spreken. Met jou baas is het waarachtig nog ver van doodvallen. Het gaat met een zeilenmaker als met een chirurgijn: al gaan zij met gevaarlijke dingen om, zij doen er zich niet licht zeer aan. Ik meen maar, dat vrouw Van Diggelen van middag *wel* nieuwe aardappelen met metworst kan eten, als is zij zonder mans verdiensten.’

‘Ik misgun het die vrouw niet; zij is waarlijk ongelukkig genoeg.’

‘Ik ook niet, en zij zal buitendien haar portie nog wel krijgen, maar ik zie nu juist niet in dat men zijn ongeluk moet verzetten met metworst en andere lekkerbekkerijen, waaraan menschen als wij niet kunnen ruiken.’

‘God beware iedereen voor een lot als vrouw Van Diggelen getroffen heeft; 't is om het te besterven,’ zei Mie die nog altijd voortdreef op den stroom van gedachten, door de onvoorzichtige en hardvochtige woorden van haar buurvrouw in het leven geroepen.

‘'t Is een slecht mensch, die er anders over denkt, Mie, en je weet ook heel goed dat ik niet van steen ben,’ hernam Griet. ‘Ik heb zoo goed als iedereen hier in de buurt mijn best gedaan om vrouw Van Diggelen bij te staan, toen haar man zoo ongelukkig aan zijn eind gekomen was, maar 't is nu of er buiten die vier vrouwen geen ongelukkige weduwen meer in Amsterdam te vinden zijn. 't Was eerst de eene collecte voor en de andere na, en nu zal ook nog een concert op den koop toe gegeven worden. Toen mijn man zaliger stierf, zat ik met vier kinderen zonder een cent verdiensten, maar er was geen haan die er over kraaide, en ik heb dag en nacht moeten werken en tobben tot mijn oudste jongen in de verdiensten kwam. Moet een man dan precies doodvallen om het medelijden voor zijne weduwe op te wekken?’

‘Maar je moet niet vergeten,’ antwoordde de buurvrouw, ‘dat de heele stad in opschudding was toen het ongeluk plaats greep. Als een lijk uit het water gehaald wordt, loopen er altijd veel meer menschen bijeen dan wanneer er een naar het kerkhof wordt gebracht, en ik vind het wel heel mooi dat de menschen van die confusie, of hoe je 't ook noemen wil, gebruik maken om de ongelukkigen bij te staan.’

‘Daar heb ik ook niets tegen,’ hernam Griet, ‘maar men moet zulke ongelukkigen daarom nog niet tot bedorven kinderen maken. Ik heb heel goed gezien dat de oudste jongen van vrouw Van Diggelen in de laatste dagen met een zilver horloge in zijn zak loopt en ik weet dat zij van middag nieuwe aardappelen met metworst eten, en daar zullen wel een aantal arme weduwen vinger en duim naar likken.’

‘Dat is zeker schande, maar de milde gevers zijn er niet minder om; lieve deugd, de dankbaarheid is ver te zoeken, dat weten we allemaal wel, maar daarom mag een rijk man zijn beurs toch wel niet gesloten houden.’

‘Je weet heel goed dat ik er ook zoo over denk,’ sprak Griet, ‘maar de gal loopt bij een mensch wel eens over. De rijke lui maken tegenwoordig van de liefdadigheid een relletje en soms een pretje, 't zou niet kwaad zijn wanneer zij hun oogen wat beter den kost gaven, dan behoefde iemand niet dood te vallen om het medelijden op te wekken.’

Mie schudde glimlachend het hoofd. Griet was opgestaan en had hare bloote armen in den emmer gestoken, zoodat de aardappelen over hare handen bolderden.

‘Als dat maar voor één middag is, hebt gij waarlijk niet over gebrek aan eetlust te klagen,’ sprak eerstgenoemde.

‘Goddank niet,’ antwoordde Griet op gullen toon. ‘Laat ze maar eten, de jongens; zoolang de lieve God ons gezondheid geeft, zullen wij wel zorgen dat er wat op de tafel te vinden is. Maar ik heb vandaag wat meer geschild voor de zieke juffrouw, die bij den schoenmaker hiernaast op het achterkamertje woont. Dat doe ik driemaal in de week, want de stakker kan haar brood niet verdienen en er worden geen concerten en geen bals voor haar gegeven.’

‘Je jongens zouden toch zeker ook liever nieuwe aardappelen met metworst eten, niet waar?’

‘Stil toch, Mie,’ sprak de buurvrouw ernstig.

‘Ik heb die woorden al zoo dikwijls uit mijn hoofd moeten zetten en jij flapt ze er maar zoo uit; dat is niet mooi. Geloof maar dat ik mijn jongens graag een lekker hapje zou gunnen, maar moet dan die arme juffrouw van gebrek omkomen, al is haar man niet dood gevallen?’

Mie zag haar buurvrouw met groote oogen aan. Zulk een edel hart, al is het in een ruw omhulsel besloten, straalt een verkwikkende warmte uit, en deelt die warmte ook aan anderen mede. ‘Griet,’ sprak zij, en haar hand rustte een oogenblik op den natten arm harer buurvrouw, ‘Griet, ik kan ook nog wel wat missen voor die arme juffrouw. Laat mij nu morgen wat aardappelen voor haar koken en dan wil ik dat om den anderen dag volhouden zoo lang ik kan. Ieder van ons een paar aardappelen minder, dan zijn wij er.’

(Wordt vervolgd.)

Elk wat wils.
Wenken en raadgevingen door Parvulus.

- Een bittertje?

- Dank u, ik mag geen sterken drank.

- Mijnheer is afschaffer?

- Och neen; ik houd een bittertje voor nog zoo kwaad niet, altijd, wel te verstaan, voor den rechten man op den rechten tijd; *et voilà:* de eerste voorwaarde ontbreekt mij; ik kan het niet goed verdragen; daarom zie ik er maar van af: maar er zijn er velen, wien een bittertje of een glaasje Chartreuse of Benedictiner of Bernhardiner recht goed bekomen zal....

- Chartreuse? Benedictiner? Hm! hm! Ge noemt nog al wat op!

- Ja, ik weet wel; 't loopt er in: een paar francs of wat per flesch (en wat voor een flesch!); dat heeft ieder niet te missen. Neen, maar wat toch ieder doen kan is: zich voor eenige centiemen het hoofdbestanddeel dezer likeuren aanschaffen en zelf eenen maagverkwikkenden en versterkenden drank bereiden.

- Ge maakt me nieuwsgierig; laat eens hooren.

- Met alle pleizier; alzoo:

't Voornaamste bestanddeel dezer likeuren, waaraan zij èn hun aroma èn hunne in veel gevallen waarlijk wonderlijke werking ontleenen is de zoogenaamde Angelica-Archangelica, waarvan men de steelen of de dikke, lange, vleeschachtige wortel, zwartachtig van buiten, blank van binnen, gebruikt. - Zij dankt haren naam aan haren aangenamen aromatischen geur. - 't Is een plant, die ook hier wast niet alleen, maar tot in het hooge Noorden; de Laplanders b.v. gebruiken er een ongelooflijke massa van; zij pruimen haar als tabak bij de minste ongesteldheld of koliek. Zij werkt voortreffelijk op de maag, versterkt deze, wekt deze op, maakt de tong zuiver, verdrijft den witten uitslag er op, brengt honger en doet de spijzen beter verteren. Dit ondervinden vooral de convalescenten van slijm- en catarrhale koortsen; nog lang dikwijls zitten ze te kijken met een vuilen mond, een dikke witte tong, lusteloosheid, gebrek aan eetlust, enz. Welnu, een stukje Angelica nu en dan geknauwd, een weinig thee er van gedronken - en de zieke gevoelt zich herleven; de tong wordt zuiver, de eetlust keert terug en daarmee het eten en de krachten, en onze arme lijder is geholpen. - Maar ook zij, die zonder juist ziek te zijn, geplaagd worden door eene slechte maag - en hun getal is legio - die na het eten zich bezwaard gevoelen, zwellen, benauwd worden, in één woord moeielijk verteren; zij die in 't bezit zijn van zoo'n luie maag: zenuwachtige dames, personen die overhellen naar hypochondrie, letterkundigen, menschen overladen met zware zorg, zij die door overmaat zijn verzwakt enz., hier hebt ge uw dokter bij de hand: een kopje thee van Angelica spoedig - en ge zijt klaar.

- Gij, die door God met aardsche goederen zijt gezegend, koopt u voor veel geld een flesch Benedictiner, of Bernhardiner, Chartreuse of Baume Divine, Potsdammer Balsem of Universeel kruiden-maag-preservatief, Schauersche Balsem of Universeel maagbitter van Rosbach enz. enz. en gebruik er een likeurglaasje van vóór of na het eten. De anderen halen zich voor eenige centiemen Angelica in de apotheek en drinken haar als thee; of zetten ze gedurende een paar dagen te trekken op een flesch Rijnwijn (30 gram op een flesch) met eenige korrels Cardamon - en ge hebt uwe eigen gemaakte Chartreuse voor weinig geld, waarvan ge dan een paar maal daags een half wijnglas zult drinken. - *Probatum.*

Nuttige wenken en opmerkingen over land- en tuinbouw.

Groententeelt.

Het bleeken van andijvie. 't ls zeer algemeen bekend dat de andijvie, vóór ze gebruikt kan worden, eene bewerking moet ondergaan, welke men bleeken noemt. Het doel, dat men door deze bewerking poogt te bereiken, is: de plant te ontdoen van haren bitteren smaak. Het bleeken geschiedt op verschillende manieren, zoodra de andijvie niet meer in bladmassa toeneemt; dit is vooral in augustus en september het geval. De meest gebezigde manier van bleeken is die door opbinding; zij heeft op de volgende manier plaats. Nadat men zich verzekerd heeft dat de planten goed droog zijn, zuivert men haar voorzichtig van rotte of verwelkte blaêren, legt de goede blaêren in hunne natuurlijke ligging en neemt ze daarna van boven met de eene hand bijeen om er met de andere hand een band om te slaan. Het opbinden moet altijd bij droog weêr geschieden en liefst op het midden van den dag, wijl de planten dan de kleinste hoeveelheid vocht bevatten. Ook zorge men er voor niet te vast te binden, omdat hierdoor de planten licht rotten; men bindt ook nooit te veel

planten op denzelfden tijd op, daar gebonden planten niet lang goed blijven. Het beste bandmiddel zijn de lange, zwaardvorimge blaêren der gele lischbloem *(Iris-psendacoris)* welke plant men in ons land nog al algemeen langs en in de slooten vindt. Wanneer men de blaêren dezer plant uittrekt of afsnijdt en ze daarna uitgespreid eenige dagen op eene zonnige plaats legt, verliezen ze hare stijfheid en worden heel taai. Legt men ze daarna op eene lommerrijke plaats, dan kan men ze lang als bandmiddel van andijvie gebruiken. Laat men ze echter te lang in den zonneschijn liggen, dan worden ze onsterk. Nadat de opgebonden planten eenigen tijd gestaan hebben, zijn de binnenste blaêren geheel geel geworden, de vroegere bitterheid is verdwenen en de plant is voor de keuken geschikt. De tijd, welke er tusschen het opbinden en het gebruik moet verloopen, hangt geheel van 't weêr af. Eene verscheidenheid der breedblad-andijvie, gewoonlijk krop-andijvie genoemd, onderscheidt zich van andere variëteiten hierdoor, dat bij dichte planting hare blaêren zonder opbinding geheel geel worden.

Wormen in tuinworteltjes. Dikwijls hoorde ik liefhebbers van groententeelt klagen dat zij altijd tuinworteltjes teelden, welke geheel onbruikbaar waren door de vele wormkens, die er zich in bevonden. In mijnen hof, welke op zandgrond is gelegen, had ik er vroeger aanhoudend last van, tot dat ik toevallig een middel ontdekte dat mij in staat stelde goede worteftjes te winnen. Ik nam namelijk eens eene proef of het mogefijk was tuinworteltjes met gunstig gevolg vóór den winter te zaaien in den vollen grond, en ondervond toen, dat dit niet alleen mogelijk was, maar tevens dat de opbrengst der zaaierij geheel vrij van wormen was. Ik herhaalde die proef verscheidene jaren achter elkander en steeds met hetzelfde gevolg. Ik zaai nu voortaan altijd tuinworteltjes in september op diep gespitten, vruchtbaren grond. Om de ontkieming te bevorderen, klop ik met het blad der schup de aarde na de zuivering goed vast en zorg bij droogte voor eene matige begieting. Zoodra de vorst invalt, dek ik de plantjes met dorre boomblaêren en laat dan verder het bed gedurende den winter aan zijn lot over. In het begin van maart neem ik de dekblaêren weg, zuiver het bed van onkruid en pluk dan in mei lekkere, zuivere tuinworteltjes of peêkens. Ik raad de liefhebbers van groententeelt aan, deze proef nog dit jaar eens te nemen.

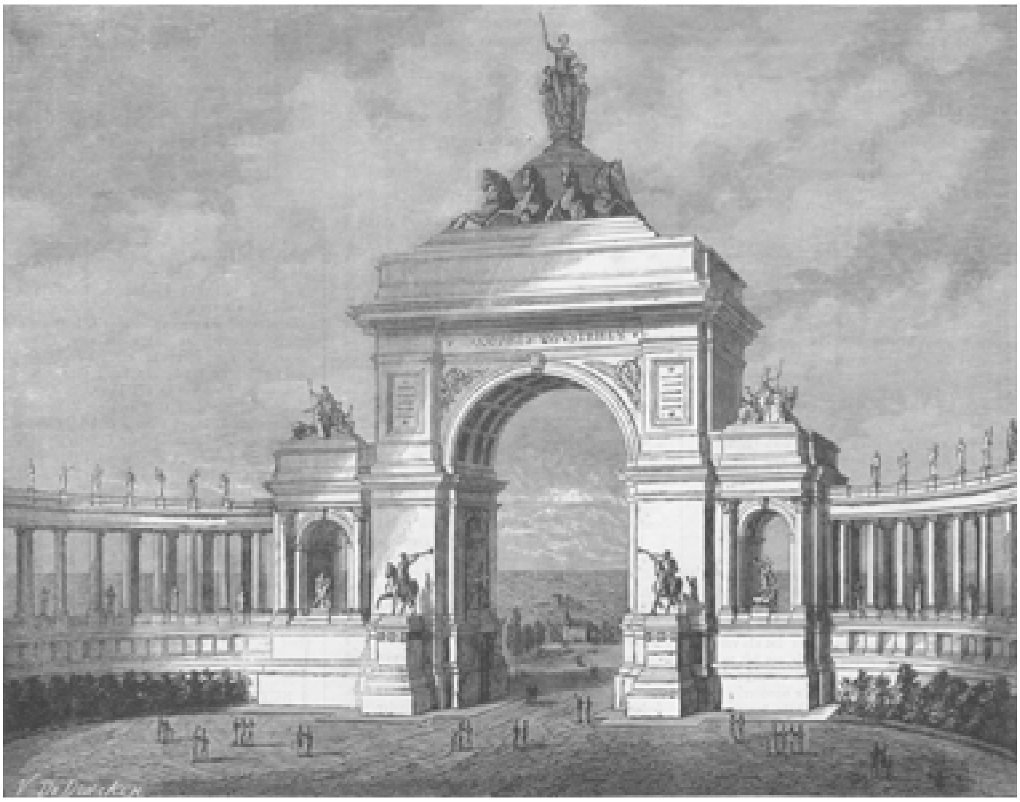

DE ZEGEBOOG VAN HET TENTOONSTELLINGSPALEIS TE BRUSSEL.

Rebus N°. 1.

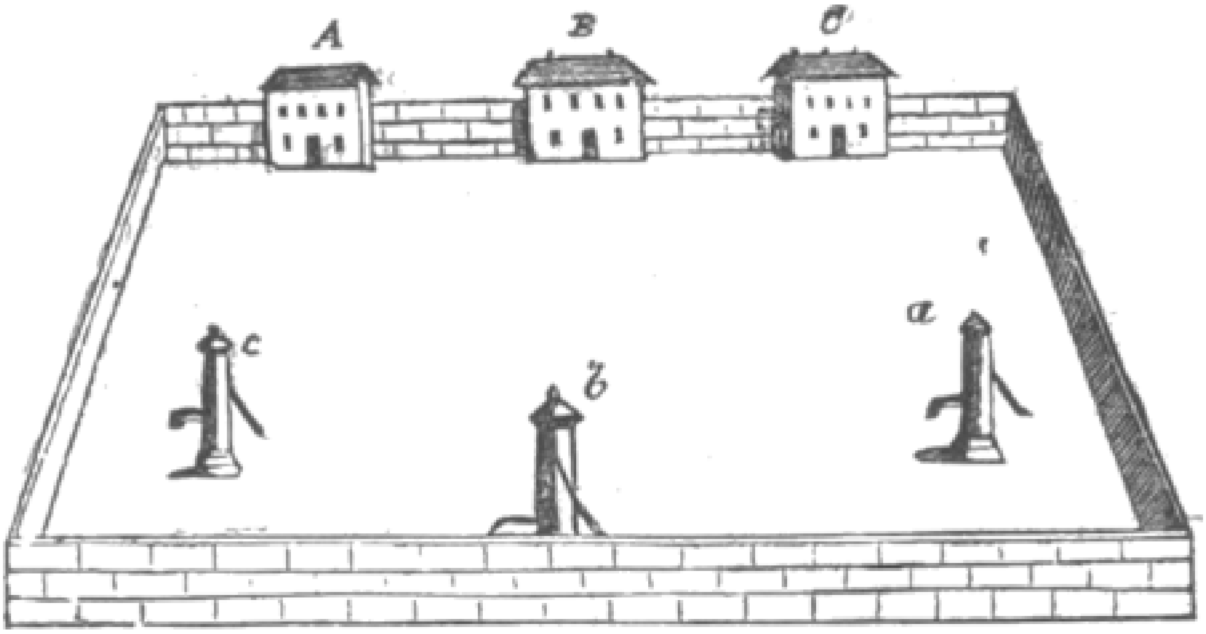

De binnenruimte van deze schets is door een muur ingesloten. Bij A, B en C staan drie woningen tegen den muur aangebouwd: a, b en c zijn pompen; die aan de gelijknamige woningen hooren, namelijk a aan A, b aan B en c aan C. De pompen a en c staan vrij, terwijl b tegen den muur staat, en men er niet achterom kan. Nu moet elke eigenaar aan zijn pomp water kunnen halen, zonder den weg van den anderen te doorsnijden. Op welke wijze kan dit geschieden?

Aan de oplossing van dezen rebus zijn verbonden:

TWAALF SCHOONE OLEOGRAPHIEËN

IN GOUDEN LIJST,

welke bij loting aan twaalf oplossers zullen toegewezen worden.

[Nummer 2]

Liefdadigheid.

Het is mogelijk, dat de dame, die haar kind den arme eene aalmoes doet toereiken, tegen de begrippen der hedendaagsche menschenliefde zonligt, en dat de aanhangers dier menschenliefde misschien afkeerend het hoofd schudden bij het zien van dit tafereeltje.

Maar het is tevens zeker dat de dame geeft - niet om gezien te worden, niet om haar naam te zien prijken op inteekenlijsten of in circulaires van dagbladen, maar ter eere Gods en ter liefde van den evenmensch - de ware, de echt Kristelijke liefdadigheid. En zij doet wèl, óók dat zij haar kind reeds vroegtijdig die schoone deugd in beoefening leert brengen. Aan het goede en schoone kan men zich niet te vroeg gewennen en - jong gewend, oud gedaan. De moeder heeft dus, ten spijt der hedendaagsche menschenliefde, zeer wel hare plichten jegens de lijdende menschheid en - haar kind begrepen.

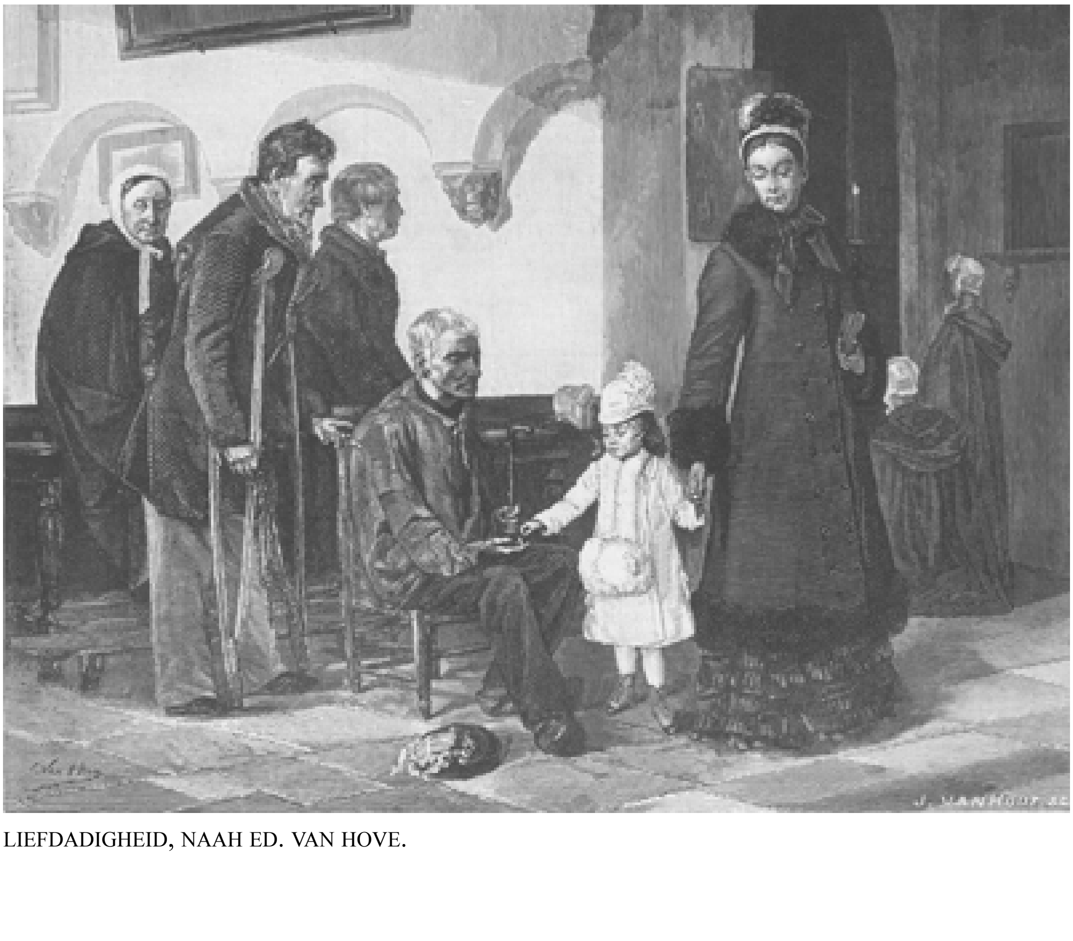

LIEFDADIGHEID, NAAH ED. VAN HOVE.

De H. Remaclus.

Het tijdperk der frankische overheersching van ons vaderland, dat tevens het tijdperk der geloofsprediking was, was bijzonder rijk aan heiligen. Bijna al de godvreezende mannen, die uit het hart van het toenmalige rijk der Franken naar de gewesten

overkwamen, welke het tegenwoordige Nederland en België uitmaken, om er het licht des geloofs te verspreiden en door het stichten van kerken, kloosters en abdijen het

geestelijk en tijdelijk welzijn der nog half barbaarsche bewoners te bevorderen, stierven òf als martelaars onder de bijl der heidenen, òf ontsliepen in de door hen gestichte kloosters in geur van heiligheid. Een dezer merkwaardige mannen was de H. Remaclus, de opvolger van den H. Amandus op den bisschoppelijken zetel van Maastricht.

Hij was in Aquitanië geboren en een leerling van den H. Eligius, die hem tot eersten abt aanstelde van het klooster, dat hij te Solignac, twee uren van Limoges, gesticht had. De roep van heiligheid, welke allerwege omtrent den vromen Remaclus opging, en de vermaardheid, welke hij zich door zijne uitgebreide kennis der H. Schrift en zijne vele bekwaamheden verworven had, deden hem echter aan het hof roepen, waar hij geruimen tijd de raadsman en zielbestuurder van zijn vorst was. Op zijn raad bouwde de H. Sigebert de abdij van Stablo in het Ardennenbosch, behoorende tot het bisdom van Maastricht, alsmede de abdij van Malmedy, aan welke beide kloostergestichten de steden van dien naam haar oorsprong te danken hebben. Beide abdijen stonden onder het beheer van den H. Remaclus, en geraakten onder zijne verstandige leiding tot grooten bloei, welke vooral door de groote landontginningen, die de monniken ondernamen, ook de omliggende streek veel voordeel aanbracht. Daar, in de eenzaamheid des kloosters, bracht Remaclus de eerste en zoetste jaren zijns levens door; doch de Voorzienigheid had hem voor een hoogere roeping bestemd. Hij werd namelijk geroepen om den bisschoppelijken zetel van Maastricht, die door den dood van den H. Amandus was open gevallen, te bekleeden. Later verwisselde hij dit bisdom met dat van Tongeren, maar overal blonken zijne deugden evenzeer uit. De nederigheid verleende zijne heiligheid en zijne talenten een nieuwen glans; zijne liefde tot de armen was even groot als zijn iever voor zijne kudde, doch te midden van de beslommeringen van het bisschopsambt verlangde zijne ziel naar de eenzaamheid, die hij had moeten verlaten en waar hij in het uitsluitend verkeer met God het zuiverste geluk gesmaakt had. Na eenige jaren met vrucht te Tongeren gewerkt te hebben, gaf hij als zijn vurig verlangen te kennen, weêr naar die eenzaamheid te mogen terugkeeren, om in de armen der vrome kloosterbroeders, met welke hij vroeger geleefd had, te komen sterven. To vergeefs beproefden de geestelijkheid en de koning hem van dit voornemen af te brengen; doch daar zij hem niet konden bewegen het te laten varen, keurden zij zijne aftreding goed, onder voorwaarde dat hij zelf zijn opvolger zou aanwijzen. Remaclus koos als zoodanig Theodardus, een man, die zich in zijn school geheiligd had, even als Lambertus, die later voor Kristus' naam den marteldood onderging. De bisschop van Tongeren legde zijn ambt ten behoeve van zijn aangewezen opvolger neêr en begaf zich naar zijn geliefkoosd Stablo. Zijn voorgevoel had hem niet bedrogen: hij zou hier sterven. Wel arbeidde hij ondanks zijne hooge jaren nog ieverig aan de opleiding der vele leerlingen, welke de tijding zijner terugkomst in het klooster van alle kanten daarheên gelokt had; wel deed de zwakte des ouderdoms hem niet het minst in zijne innige godsvrucht of zijne strenge boetplegingen verflauwen; maar zijn arbeidzaam leven had zijne krachten ondermijnd en Remaclus zou zijn ziel aan haar Schepper weêrgeven. De vrome kloosterbroeders verzamelden zich om zijn doodsbed, om de laatste vermaningen van zijne stervende lippen op te vangen en zijn zegen te verzoeken. Theodardus, de bisschop van Tongeren, bracht hem de H. Teerspijs, en op dat plechtig oogenblik, waarop de heilige zijn half gesloten oogen ten hemel

richtte, ontwaarde hij in de lucht alleen voor hem zichtbare engelenscharen, gereed zijn vlekkelooze ziel tot voor den troon des Heeren op te voeren.

De schilderij, waarnaar onze gravure is genomen, is het werk van den antwerpschen kunstschilder Jos. Bellemans, die het tafereel te Parijs, Londen, Dublin, Berlijn, Oporto en ook op de laatste Brusselsche tentoonstelling exposeerde, waar het echter geene gunstige plaats te beurt viel.

Onverbeterlijk.

De gravure op bladzijde 13 voert ons in den goeden ouden tijd terug toen er nog schoolmeesters waren en deze nog de volheid van het gezag hunner schoolmeesterlijke waardigheid uitoefenden en deden gevoelen. Dat bewijst niet de jonge deugniet, want dezulken zijn er nog even goed als vroeger, maar de ouderwetsche schoolmeester zelf en de even ouderwetsche omgeving. De hoofdpersoon van de groep is intusschen de schoolknaap met zijn armezondaarsgezicht, over wien de meester het eindvonnis heeft uitgesproken. ‘Onverbeterlijk, de deugniet is onverbeterlijk,’ zegt de meester in het bijzijn van den vader, wien men het kan aanzien, dat 's meesters uitspraak hem pijnlijk aandoet.

Gewis moet er heel wat op dat harde vonnis zijn vooraf gegaan; de knaap heeft het geduld van zijn leermeester blijkbaar meêrmalen op de proef gesteld. Dat geduld is thans uitgeput en de onwillige deugniet zal de school voor goed moeten verlaten. De bemiddelende tusschenkomst van den ontstemden vader mocht niet meer baten, en deze zal gedwongen zijn zijn moedwilligen zoon meê naar huis te nemen.

Een en ander is duidelijk te lezen uit de houding en de sprekende gelaatstrekken van het drietal, door den schilder aantrekkelijk en geheel naar waarheid voorgesteld.

Nationale tentoonstelling: het paviljoen van de oude kunst.

Het Paviljoen van de Oude Kunst, hetwelk den linkervleugel van het Nijverheidspaleis vormt, heeft een lengte van 85 meters op 52 meters breedte en beslaat een oppervlakte van meer dan 400 meters. Het is verdeeld in 24 ruime zalen. Dit museum waarin de kuntvoortbrengselen van ons verleden ten toon gesteld zijn, bevat een rijkdom van kunstvoorwerpen, waarvan men zich geen denkbeeld kan vormen en die alleen een bezoek aan de Tentoonsteliing overwaardig zijn.

Merkwaardigheden op het gebied van wetenschap, nijverheid en kunst.

> INHOUD: - De inrichting van een aquarium. - De luchtverversching in een aquarium. - De zon als beweegkracht. - Een kostbaar manuscript uit de VIIIste eeuw. - Een middel om olie- en vetvlakken uit het papier te verwijderen.

Het is zeker een aantrekkelijk en leerzaam schouwspel de geheimzinnige waterbewoners in hun doen en laten te bespieden. Een uitmuntende gelegenheid daartoe geven de aquariums, welke men tegenwoordig in vele groote steden aantreft, en die eene aanvulling zijn van de zoogenaamde diergaarden, welke reeds van veel vroeger dagteekenen. Sommige dier aquariums zijn op reusachtige schaal ingericht; ja er zijn reeds proeven genomen om er walvisschen in op te nemen. Niet ieder is

echter in de gelegenheid de openbare aquariums te bezoeken of er de noodige aandacht aan te wijden. Men kan ze echter zelf, natuurlijk op kleine schaal, inrichten, en er heel wat genot en nut van hebben. Een zorgvuldige inrichting is intusschen noodzakelijk, waarom wij het niet ondienstig achten daaromtrent eenige wenken en voorschriften te geven.

Een aquarium van middelbare grootte houdt van 20 tot 150 liters in; als bodem neemt men leisteen, ter dikte van 3 à 5 centimeters. De plaat wordt met vier openingen voorzien voor de steunsels en met groeven, waarin de kanten van de glazen wanden passen. Voor de kleine aquariums zijn de steunsels van geel koper, voor grootere van ijzer; de bovenste rand is van hetzelfde metaal. De glaswanden moeten tegen elkander sluiten (zie fig. 1), zoodat het metaal nergens in aanraking is met het water.

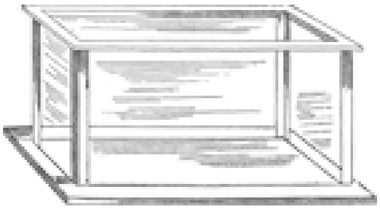

De geschiktste afmetingen zijn 5 voor de lengte, 3 voor de breedte en 3½ à 4 voor de hoogte; de dikte van het glas wisselt af van 2 tot 6 millimeters naar de grootte van het aquarium. Sommige zoetwatervisschen kunnen in de aquariums gehouden worden zonder dat het noodig is het water te ververschen; enkele waterplanten zijn voldoende om de noodige hoeveelheid zuurstof te onderhouden. De zeedieren echter en ook de meeste zoetwatervisschen behoeven eene voortdurende verversching van het water waarin zij leven. Zien wij hoe die op geschikte wijze verkregen wordt.

Voor de zeedieren vooral is eene eenvoudige vernieuwing van het water niet voldoende 't geen overigens zoo goed als onmogelijk zou zijn, wanneer men op grooten afstand van de zee woont. Om de zeedieren in het aquarium gezond te houden is het niet noodzakelijk, zelfs niet verkieslijk meermalen versch water te geven; het is voldoende in het aquarium een overvloedigen plantengroei van groen zeewier te onderhouden (die veel lucht en zon behoeft) en door het water een onafgebroken luchtstroom te voeren. Het toestel, waarvan wij hierbij eene afbeelding geven, voldoet geheel en al aan de vereischten.

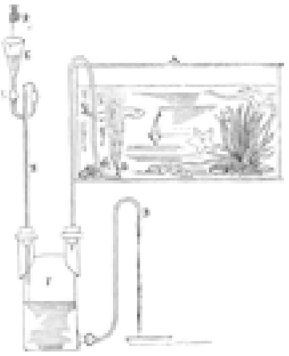

Het water valt droppel voor droppel uit de kraan R in den trechter E, gaat door de zekerheidsbuis S en komt door de pijp T, welke minstens vier meter hoogte moet hebben, in de ruimte F. In zijn val sleept het water de lucht meeê, die eene menigte blaasjes vormt, mits het inwendige van de buis niet meer dan 5 millimeter middellijn heeft. In de ruimte F scheidt

de lucht zich van het water af; het laatste vloeit in B weg, terwijl de lucht door een caoutehouc-buis bij D in het aquarium A ontsnapt. Om de lucht in zeer kleine bolletjes te verdeelen is het voldoende den mond van de caoutchouc-buis (bij D dus) met een klein stukje spons of poreuze houtskool aan te vullen.

Het groene zeewier is volstrekt noodzakelijk om de ontwikkeling der champignons tegen te gaan, die alle dieren zouden doen omkomen. Het aquarium moet met een glas gedekt worden om de verdamping van het water te verhinderen. Bijna alle zeedieren, welke in de streek der wieren leven, dat is op eene diepte van hoogtens 100 meters, kunnen in het door ons beschreven aquarium maanden, zelfs jaren lang in het leven en gezond gehouden worden. De visschen kunnen met insecten of zeewaterdiertjes gevoed worden; de overige bewoners van het aquarium leven van den afval der visschen of van wieren.

In ons vorig nommer wezen wij er op dat de zon in zekere gevallen het kunstlicht overbodig maakt; zulks is evenzeer met het vuur het geval. Als kind hebben wij ons allen met de bekende brandglazen vermaakt. Wij lieten de zonnestralen door een bolgeslepen glas vallen, waarbij de in een bundel vereenigde stralen een stukje papier of een weinig stroo in brand staken. Soms hadden we de onbarmhartigheid een vlieg in het brandpunt te plaatsen, om te zien in hoe korten tijd het arme dier verkoold was, of wij waagden er onze kielen of zakdoeken aan; de eerste kwajongenstreek haalde ons den biilijken toorn der dierenbeschermers, de tweede dien onzer ouders op den hals. Toen wij in de hoogste klasse der school de oude geschiedenis bestudeerden, kwamen wij te weten, dat de Syracuzers eene geheele vijandelijke vloot door middel van brandspiegels in brand staken.

Dat de zonnestralen onder zekere omstandigheden het vuur door middel van brandspiegels en brandglazen vervangen kunnen, is dus reeds eene heel oude wetenschap. De toepassing daarvan in het dagelijksch leven zou echter tot op onze dagen bewaard blijven. Een paar weken geleden verdrong zich eene nieuwsgierige menigte in den tuin van het *Conservatoire des Arts et Métiers* te Parijs voor eenige zonderlinge toestellen. Men zag te midden van een grasperk een hefboom eene pomp in beweging brengen. De stoom floot, het water steeg als een fontein op, maar men zocht vergeefs naar eene machine en kolen: geen vuurhaard of vuur was te zien; in een ijzeren pot zag men vleesch braden, in een anderen groenten koken, enz. Geen vuur echter! Er werd warme wijn en koffie rondgedeeld, maar vuur was nergens te zien. Wie bracht den hefboom in beweging, wie deed het eerste tot stoom overgaan, wie braadde het vleesch en kookte de groenten? De zon! - De zonnestralen werden door verzilverde brandspiegels opgevangen en deden, saâmgetrokken, den dampenden stoom zich uit het water ontwikkelen, de met water gevulde potten pruttelen, de koffieketels gezellig zingen en - het publiek in bewonderende kreten uitbarsten.

De inrichting van het geheel is hoogst eenvoudig: een brandspiegel van verzilverd koper wordt met de holle zijde naar de zon gekeerd; in het middel- of brandpunt van den spiegel bevindt zich het te verwarmen voorwerp, van een zwart omhulsel omringd om de warmtestof te gemakkelijker op te nemen; het geheel met een glazen bekleedsel bedekt, teneinde het uitstralen der warmte te beletten. De brandspiegels zijn, naarmate van hun gebruik, van verschillende grootte. Bij een middellijn van 60 centimeter doen zij den dienst van een klein fornuis en kan men er groenten meê koken, vleesch

braden, enz. Om stoommachines in beweging te zetten behoeven ze een middellijn van 3.50 tot 8 meters.

Bij de te Parijs genomen proeven kon men met de kleine reflectors in een oogenblik lood smelten, water koken, enz.. Met den grooten reflector had men binnen een half uur 60 liters kokend water, en pompte de machine geregeld 100 liters water per minuut 3 meters hoog op.

In onze koude luchtstreek, waar de zon zoo zelden schijnt en slechts gedurende enkele zomermaanden een genoegzame warmte geeft, kunnen de brandspiegels niet van algemeen en practisch nut zijn; wèl echter in de warme luchtstreken: daar kunnen ze een goed gedeelte van het jaar met een overgroote besparing van kosten aangewend worden, zoo wel in de keuken als bij het in beweging brengen van kleine stoommachines.

Een der sprekendste bewijzen van de gewichtige diensten door de middeleeuwsche kloosters aan de wetenschap en de kunst bewezen, zijn de manuscripten van voor vele eeuwen, evenzeer merkwaardig om de oudheid er van als om den rijken, ongeëvenaarden inhoud. Wanneer men die overheerlijke manuscripten met hunne schitterend gekleurde miniaturen op gouden grond inziet, staat men verbaasd over het geduld en den verheven kunstzin der zoo veel gesmade monniken.

Een der merkwaardigste manuscripten uit het begin der middeleeuwen, welke tot heden bewaard is gebleven, was dezen zomer te zien op de nationale tentoonstelling te Brussel - merkwaardig om zijne oudheid, zijn oorsprong en schoonheid. Het is het beroemde Evangelieboek, vroeger bewaard in de abdij van Eick, thans toebehoorende tot de archieven van de kerk te Maeseyck - het oudste miniatuur-manuscript dat België bezit. Dit onschatbare boek is het werk van de twee zusters Harlinde en Relinde, door den bisschop van Utrecht, den heiligen Willebrordus, en den heiligen Bonifacius, die naar Eick waren overgekomen om er het klooster en de kapel, eene stichting van de beide vrome vrouwen, tot abdissen verheven, in te wijden.

Van haar is het prachtige Evangelieboek afkomstig, dat de bewondering heeft opgewekt van ieder die de tentoonstelling te Brussel bezocht. De levensbeschrijver der beide heilige vrouwen, die in de negende eeuw leefde, deelde meê, dat de miniaturen van het manuscript zoo goed bewaard waren dat het goud en de kleuren nog in al hun oorspronkelijken glans schitterden. Hoe verwonderd zou de man geweest zijn, zoo hij had kunnen weten, dat hetzelfde manuscript *duizend jaar later* nog dezelfde frischheid en denzelfden gloed zou vertoonen!

Het heerlijke manuscript, versierd met miniaturen aan de Evangeliën ontleend, is een boek in klein folio, waarvan tekst en hoofdletters door hun vorm nog aan de klassieke oudheid behooren. Beiden zijn keurig en met veel kunst bewerkt; de miniaturen vooral hebben voor de geschiedenis der achtste eeuw eene hooge waarde, even als het manuscript zelf eene onschatbare waarde vertegenwoordigt.

Hoewel tot een geheel ander onderwerp overgaande, stappen wij nog niet van de boeken af. Menig kostbaar boek- of plaatwerk is door de alles doordringende olievlakken bedorven. Er bestaat echter een middel om vet- of olievlakken uit het papier te verwijderen. Wij gelooven velen een dienst te doen dit middel aan de hand te geven. Men legt namelijk een vrij groot stuk vloeipapier op de vlak en verwarmt het blad door middel van kleine stukjes gloeiende houtskool, welke men in een zilveren lepel heeft gelegd. Men verschuift het vloeipapier naarmate het de olie of

het vet opneemt, zoodat steeds nieuwe gedeelten met de vlak in aanraking komen. Ten slotte brengt men aan beide zijden van het papier een weinig sterk verwarmde terpentijnolie, en door nog een weinig alcool op de plaats der vlak te brengen, is deze geheel verdwenen en heeft het papier zijn oude helderheid teruggekregen.

Valkenswaard en de valkenvangst.

II.

Alvorens onze schets te vervolgen, meenen wij eenige aardrijkskundige en geschiedkundige bijzonderheden te moeten meêdeelen over het dorp, dat in vorige eeuwen eene schier europcesche vermaardheid had verworven.

Valkenswaard is eene schoone en welvarende gemeente met ongeveer 1350 inwoners; zij ligt twee uren zuidelijk van Eindhoven, aan den spoorweg Eindhoven-Luik en aan den straatweg van en naar dezelfde plaatsen, indertijd door Napoleon I aangelegd; het grenskantoor voor in- en uitgaande rechten met België is hier gevestigd. Valkenswaard is door uitgestrekte en wildrijke heidevelden omringd, de hoofdreden dat de valkenvangst er gedurende zoovele eeuwen met goed succes uitgeoefend is. Het is tegenwoordig eene nijvere gemeente met linnenfabrieken, sigarenfabrieken, eene lijmziederij, niet minder dan vijftien looierijen, enz. Een en ander geeft aan het dorp veel vertier, terwijl ook de boerenstand er over het geheel zeer welvarend is; bepaalde armoede wordt er niet gevonden. Ten zuiden van Valkenswaard ligt, op belgisch grondgebied, de beroemde abdij van Achel, in de wandeling de Achelsche kluis genoemd. Het dorp heeft een zeer schoon en uitgestrekt, met dubbele rijen boomen beplant marktveld, waarop zich de prachtige R.K. kerk bevindt.

Valkenswaard moet reeds zeer oud zijn. Men wil, dat dit dorp, 't welk toenmaals slechts uit enkele huizen zou bestaan hebben, te gelijk met het een uur meer noordwaarts gelegen dorp Waalre (oudtijds Waderlo) bij testamentaire beschikking van den H. Willebrordus, bisschop van Utrecht, aan de abdij van Epternach of Echternach geschonken is. Zeker is het, dat beide gemeenten aan deze abdij hebben toebehoord, welke er het recht van benoeming der pastoors bezat. Volgens de kroniekschrijvers droeg Valkenswaard voormaals den minder poëtischen naam van Varkenswaard of Varkensweerd. De naam oorsprong zou de volgende zijn: het eerste huis der gemeente, waarvan de plek nog aangewezen wordt, was een herberg, welke veel door reizende handelaars of kooplieden in varkens bezocht werd die er op hunne reizen steeds eenigen tijd verbleven. Die herberg was door een weide omringd en werd daarom Weerd op den dries (*dries*, gewestelijke uitdrukking voor *weide*) genoemd. Wegens de omstandigheid dat er dikwijls vele varkens gestald werden, verkreeg de woning later den naam van Varkensweerd, en toen er allengs andere huizen omheen gebouwd werden en een dorp verrees, ging de naam van de eerste woning op het geheele dorp over. In de archieven der gemeente Valkenswaard hebben wij daaromtrent niets kunnen vinden. J. Van Ouderhoven, ‘Beschrijving der Stad en Meierije van 's-Hertogenbosch,’ Amsterdam 1849, zegt dat het dorp nog in zijn tijd den naam van Varkensweerd droeg; dit schijnt echter niet juist te zijn, daar wij in documenten, uit het begin der zeventiende eeuw, op het raadhuis te Valkenswaard berustende, nergens dien naam aantroffen, wèl dien van Weerde, later - zelfs nog tot ongeveer de helft der achttiende eeuw - afwisselend den naam van Valikenswaerdt - (weerdt-,- waardt, enz.) en Valkenswaerdt.

De bevolking van Valkenswaard, die aan het voorvaderlijk geloof steeds getrouw is gebleven, heeft na de invoering der hervorming veel te lijden gehad van de onverdraagzaamheid der protestanten. De bewoners waren gedwongen zich naar Achel, aan de noordelijke grenzen van het

bisdom Luik, te begeven, wilden zij hun godsdienstplichten vervullen. In 1684 kregen de katholieken van Valkenswaard verlof tot het bouwen eener schuurkerk, welke echter omtrent een halve eeuw later (in 1736) op hoog bevel gesloten werd, onder voorwendsel dat de recognitiegelden niet behoorlijk betaald werden. Eenige jaren later werd hun door de Staten verlof gegeven de schuurkerk weêr in gebruik te nemen, en in 1757 verwierven de katholieken van Valkenswaard zelfs het recht hunne kerk te vergrooten. Na de fransche omwenteling kwamen zij, zoo als in de meeste plaatsen van Noord-Brabant, in het bezit hunner aloude parochiekerk.

Over het verblijf der talrijke valkeniers in de gemeente Valkenswaard spraken wij reeds in ons vorig nommer. Behalve door tal van vreemde valkeniers werd het dorp meermalen door vorstelijke personen, zelfs door gekroonde hoofden bezocht, bij welke gelegenheden de inwoners ter eere hunner hooge gasten steeds eene valkenjacht in de uitgestrekte en wildrijke heidevlakten van den omtrek hielden, gewis ook met het doel om hunne bedrevenheid en die hunner valken te toonen.

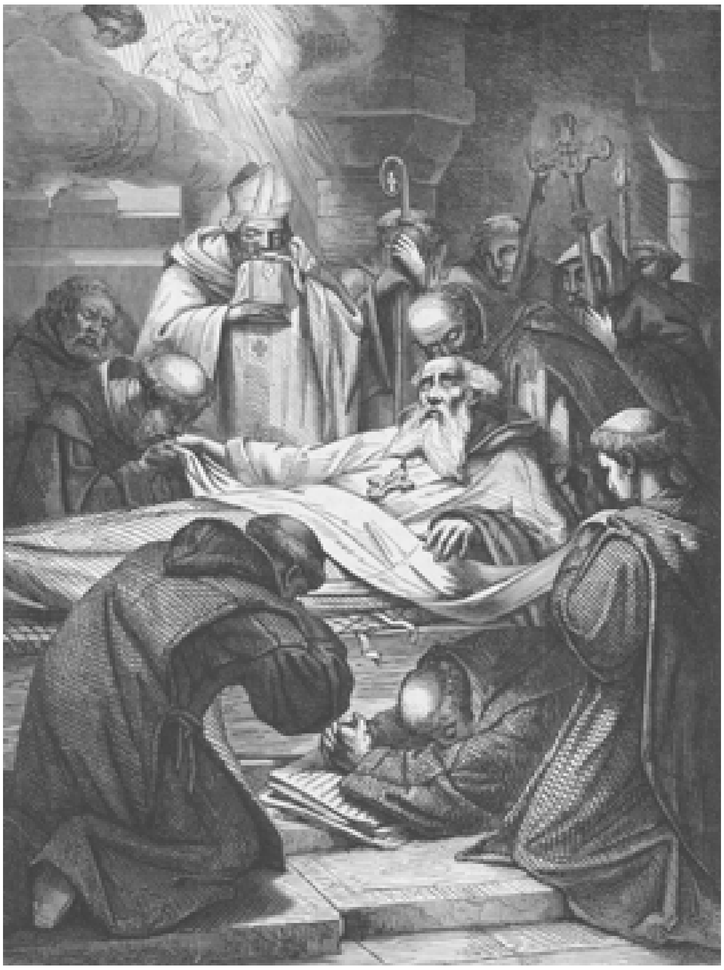

DE LAATSTE OOGENBLIKKEN VAN DEN H. REMACLUS, NAAR JOS. BELLEMANS.

Keeren wij thans tot ons eigenlijk onderwerp terug. Wij zegden in onze vorige aflevering, dat de valkerij ten gevolge van de fransche omwenteling op het vasteland van Europa te niet gegaan was en, dank zij de Valkenwaardsche valkeniers, nog slechts in Engeland in eere gehouden werd. Toen ons werelddeel eenigszins tot rust kwam, begon men ook elders op het aloude en ridderlijke jachtvermaak weêr de aandacht te vestigen. In verschillende landen werden uit het Z.-Noordbrabantsche

dorp valkeniers ontboden en ook koning Lodewijk van Holland nam er een tweetal van in zijn dienst, die op het Loo Valkenjachten organiseerden. Men weet dat koning Lodewijk in 1810 gedwongen werd afstand van den troon te doen, waardoor de valkenjacht in Holland weêr te niet ging. Zijn machtige broeder Napoleon I volgde echter zijn voorbeeld na en riep de ontslagen valkeniers (Daams en Daankers geheeten) met eenige helpers en een aantal valken naar Versailles, in welke gewezen koninklijke residentie de koninklijke valkerij sedert 1792 afgeschaft was. Daar en te Fontainebleau werden van 1810 tot 1813 valkenjachten gehouden, doch Napoleon, die waarschijnlijk weinig smaak en tijd voor dergelijke jachten had, nam er slechts zelden aan deel. De heeren H. Schlegel en A.H. Verster

van Wulverhout verhalen in hun zeer zeldzaam geworden prachtwerk *La Fauconnerie en Europe* eene anecdote omtrent den keizer. Deze bevond zich in de omstreken van Fontainebleau op jacht, toen de hollandsche valkeniers er eene valkenjacht organiseerden. Een der valken was opgestegen en zweefde juist boven den keizerlijken jager, die het dier voor een wilden vogel hield en hem neerschoot onder den uitroep: 'Welk een prachtige vogel!'

Behalve naar Frankrijk en Engeland werden de valkeniers van Valkenswaard ook naar andere landen geroepen, o.a. naar Oostenrijk, waar de nog levende A. Mollen in 1837 in dienst trad van prins Trautmansdorff te Oberwaldersdorp bij Weenen. Hij verbleef er echter slechts drie jaren om naar het vaderland terug te keeren, daar in 1840 op het Loo eene vereeniging van jachtliefhebbers opgericht was, welke zich de jacht met valken ten doel stelde. Deze vereeniging ontving den naam van *Hawking-club*; de toenmalige prins Alexander was er voorzitter van; onder de leden telde men den prins van Oranje (den thans regeerenden koning der nederlanden), prins Frederik en vele voorname Engelschen, die uit hun land overkwamen om op de uitgestrekte Veluwe de genoegens van de valkenjacht te genieten.

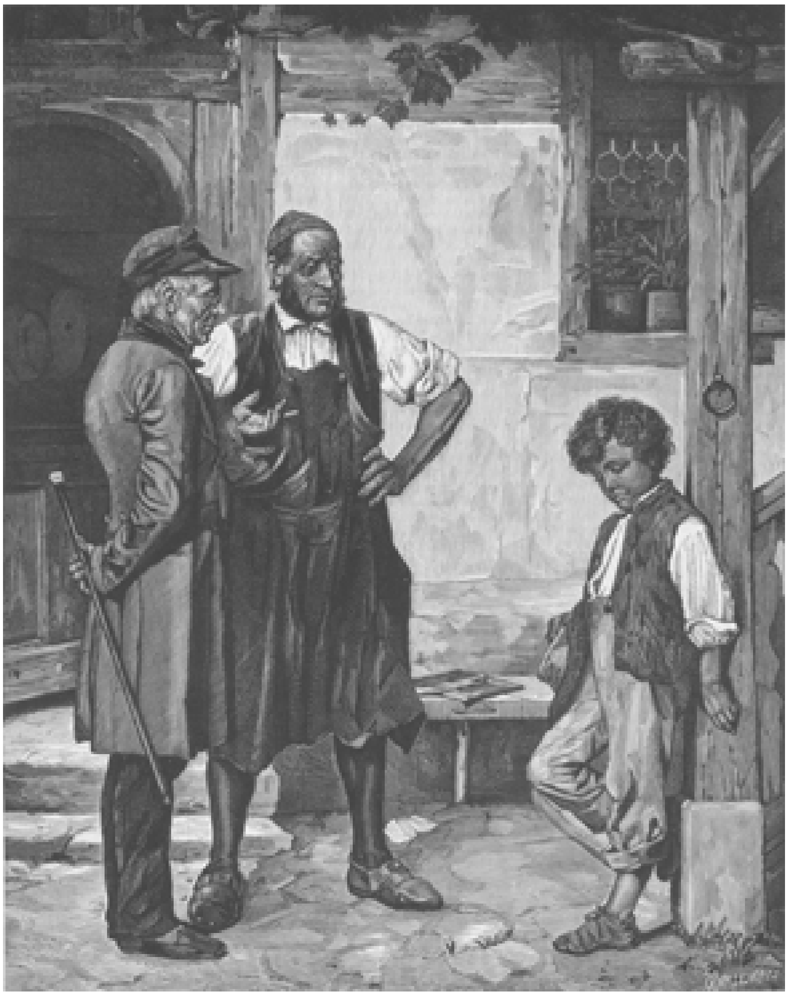

ONVERBETERLIJK, NAAR RICHARD HOL.

De vereeniging bleef bestaan tot het jaar 1855. Gedurende al dien tijd was de heer A. Mollen op het Loo koninklijk valkenier. De *Hawking-club* jaagde met een dertig- à veertigtal valken en ving jaarlijks van twee- tot driehonderd reigers. In 1855 werd

de vereeniging echter ontbonden en sedert zijn op nederlandschen bodem geen valkenjachten meer gehouden.

Ook in andere landen verslapte de liefhebberij voor de valkenjacht en op het oogenblik wordt ze nog slechts in Engeland uitgeoefend, waar een broeder van den heer A. Mollen, P. Mollen, nog heden bij zekeren lord Lilford in dienst is. Is echter de *valkenjacht* in Nederland opgeheven, de *valkenvangst* wordt er nog altijd uitgeoefend, en wel door den meer genoemden A. Mollen met zijne beide zoons, die daartoe de heiden van Valkenswaard, van de heerlijkheid Heeze en van Cromvoirt bij 's-Bosch gebruiken en er jaarlijks gemiddeld een twintigtal valken vangen, die door de Engelsche valkeniers geregeld te Valkenswaard afgehaald worden.

Over de wijze waarop de valken gevangen en afgericht worden spreken wij in de volgende aflevering.

Twee zusters.
Eene schets uit het hedendaagsche leven, door H.A. Banning.
(Vervolg.)

Nog een arme weduwe.

Ongeveer een uur later zien wij Griet bij den schoenmaker naast haar binnengaan, met een potje onder haar boezelaar. Zij bestijgt een smalle trap en treedt een achterkamertje binnen dat uitzicht heeft op een morsige binnenplaats. Behalve een glad geschuurde tafel en drie kreupele stoelen, vindt men in dat schamele vertrek niets, wat zelfs voor een oude-kleerenjood een bod waard zou zijn. Bij de tafel zit een meisje, dat ongeveer vijftien jaar schijnt, ofschoon zij ook wel wat ouder kan zijn, want bij behoeftigen teekent de peilschaal van het leven doorgaans niet zeer juist. Zij is bezig met het verrichten van eenig naaiwerk. Achter de versleten doch zindelijke gordijnen van een bedstede hoort men nu en dan kuchen, een bewijs dat zich daar iemand bevindt die ziek, of voor 't minst ongesteld is. Juist had het jonge meisje de oogen op bedoelde gordijnen gericht en scheen zij te willen opstaan, toen Griet binnentrad en een pannetje dampende aardappelen van onder haar boezelaar te voorschijn haalde.

'Hoe is het hier vandaag?' vroeg zij, naar de gordijnen ziende, die door een vermagerde hand vaneen gescheiden werden.

'Het gaat nog al, maar moeder is erg bedroefd,' antwoordde het meisje.

'Kom, kom, gij moet goeden moed houden,' zei Griet hartelijk. 'Zie nu maar eens of ge wat eten kunt; 't is wel niet veel bijzonders, maar wie geeft wat hij heeft, is waard dat hij leeft, niet waar? Pas op,' zoo vervolgde zij, zich tot het meisje wendende, 'er staat tusschen de aardappelen een kommetje botersaus.'

'God moge 't u vergelden, buurvrouw,' hoorde men achter de gordijnen zeggen en men behoefde niets te zien om te weten dat die woorden in tranen zwommen.

'Wel, wel, wat zijt gij vandaag miserabel mistroostig,' hernam Griet; 'wat schort er toch aan?'

'Kom eens bij mij zitten, dan zal ik het u vertellen,' sprak dezelfde droevige stem, en nu zag men tusschen de beide gordijnen het vermagerde hoofd van eene vrouw, die in de kracht van haar leven zou zijn geweest, ware dat leven niet verwoest geworden door ziekte en kommer.

‘Ik moet eerst mijn jongen naar school helpen,’ zei Griet. ‘Ga nu maar wat eten want anders worden de aardappelen koud en stijf, en ze zijn nu toch het koken haast niet meer waard; binnen een uur ben ik terug.’

Toen Griet, volgens hare belofte, het armoedige vertrek weêr binnentrad, vond zij daar nog een jong meisje, doch eenjaarof wat ouder, en deftig, ofschoon eenvoudig gekleed.

‘Als ik u mocht storen, Nella,’ sprak zij tot de jongste bewoonster, ‘dan kom ik van avond wel eens terug.’

Het meisje zag haar bezoekster vragend aan.

‘Voor mij behoeft gij u niet te geneeren,’ sprak laatstgenoemde; ‘ik zal daarenboven spoedig klaar zijn.’

‘Juffrouw Elgers van de Prinsengracht,’ zei Nella tot Griet, met een handbeweging en een buiging welke zeer in tegenspraak waren met de kreupele stoelen. ‘De juffrouw komt mij wat naaiwerk brengen.’

‘Zoo, zoo!.... Ei, ei!’ sprak Griet, en er glinsterde iets in hare oogen dat lang niet van zachtmoedigheid getuigde. ‘Zoo, zoo!.... Ei, ei! Waarschijnlijk nog voor het bal.... en dan den ganschen nacht doorwerken........’

‘O, neen, er is geen de minste haast bij,’ viel de jonge dame haar in de reden.

‘Zoo, zoo!.... Is er geen haast bij,’ hernam Griet op minder scherpen toon. ‘Maar u bent toch juffrouw Elgers, die morgen op het concert van de vier weduwen zal zingen, niet waar?’

‘Dat is mijne zuster.’

‘Zoo, zoo! uwe zuster.... Wel, wel! Dat concert zal heel wat opbrengen.’

‘Ik geloof het wel, want de deelneming is vrij algemeen.’

‘Zoo, zoo!.... Ei, ei!’ herhaalde Griet nogmaals. ‘Mag ik u eens wat vragen, juffrouw Elgers?’

‘Gerust.’

‘Wordt met zulke concerten niet veel goed geld naar kwaad geld gegooid, zooals men 't wel eens noemt?’

‘Ik begrijp u niet.’

‘Ik meen of er bij dat vioolspelen niet veel aan den strijkstok blijft hangen wat ergens anders dan bij de weduwen te land komt.

‘Toch niet, vrouwtje-lief. Allen die meêwerken doen dit belangeloos; slechts de onkosten worden van de ontvangsten afgetrokken.’

‘Zoo, zoo! Ja, ik ben maar een domme vrouw en heb weinig verstand van die dingen, maar 't komt mij voor dat men beter zou doen met geen onkosten te maken, want 'n mensch kan zijn aalmoes heel goed kwijt raken zonder concerten te geven, en daar behoeft men waarachtig niet meê te wachten tot er mannen dood gevallen zijn.’

De jonge dame glimlachte, zag de vrouw met groote oogen aan, doch sprak geen woord.

Griet scheen het gesprek te willen voortzetten, maar Nella die eenigszins ontsteld was over den ongewonen toon waarop de buurvrouw sprak, en die zij niet zonder grond beleedigeud achtte voor juffrouw Elgers, wist afleiding te verschaffen door Griet te wijzen op de zieke, die het hoofd tusschen de gordijnen stak en scheen te willen deelnemen aan de ongewone bedrijvigheid welke op dat oogenblik in haar woning heerschte.

‘Wel, zijt gij nu wat beter gemutst dan voor een uur?’ vroeg Griet, terwijl zij zonder omwegen een der kreupele stoelen nam en bij het bed ging zitten.

De zieke knikte met het hoofd.
'Gij moet de muizennesten uit het hoofd zetten, want al dat gelamenteer brengt toch niets op,' hernam Griet.
'Ik klaag niet,' sprak nu de zieke, 'ik heb op dit oogenblik waarlijk ook geen reden van te klagen, maar er zijn zoo oogenblïkken waarop 'n mensch het hart al eens overloopt. 't Is vandaag juist vijf jaren dat mijn brave man, de vader van Nella stierf, en........'
De zakdoek werd naar de vochtige oogen gebracht en de stem bleef steken.
'Ja, dan wil ik het wel gelooven,' zei Griet goedig, 'want daar kan ik over meêspreken. Lieve hemel, als ik daaraan denk, wordt de wereld mij soms nog te benauwd. En waar is je man aan gestorven? Toch niet doodgevallen of zoo?'
'God beware mij, neen,' antwoordde de zieke haastig. 'De goede man heeft op zijn bed en in mijne armen den geest gegeven.'
'En waarschijnlijk alles in het graf meêgenomen, zooals de mijne,' sprak Griet.
De zieke knikte met het hoofd. 'Dat is nu vijf jaren geleden, en van dat oogenblik af heb ik geen gelukkig uur meer gehad.'
'Ja, ik weet er van te praten wat 't zeggen wil zonder mans verdiensten te zitten,' zei Griet met een welgemeenden zucht. 'En ik kon nog uit werken gaan, ik was sterk genoeg om mijn maag tegen de broodkast te schuren als er niets in was, maar ik heb van 't eerste oogenblik af wel gedacht dat gij niet voor wasschen en plassen in de wieg zijt gelegd, is het niet zoo?'
De zieke glimlachte weêmoedig 'Ik zal u mijne geschiedenis eens vertellen, beste buurvrouw,' sprak zij, 'en juffrouw Elgers mag er ook wel naar luisteren, want ik heb aan u beiden veel te danken.'
De jonge dame schoof haar stoel bij de bedstede en de arme weduwe deelde nu de volgende bijzonderheden mede.
'Ik heb, Goddank, een goede opvoeding genoten al bezaten mijne ouders weinig vermogen. Op mijn drie en twintigste jaar werd ik ten huwelijk gevraagd door een jong mensch die geen fortuin, maar een zeer goeden naam en veel bekwaamheden bezat. Hij had toen eene betrekking op een kantoor, die wel niet erg winstgevend maar aanvankelijk voldoende was en zeer goede vooruitzichten in de toekomst aanbood. Mijne ouders gaven hunne toestemming en wij werden eenige maanden later in den echt verbonden. Er waren wellicht in de eerste jaren van ons huwelijk geen gelukkiger stervelingen dan wij. Het inkomen van mijn man was voldoende om fatsoenlijk te kunnen leven, wij hadden twee lieve kinderen - wat konden wij meer verlangen. Ach, ik zal den lieven God niet vragen waarom Hij ons zoo zwaar bezocht heeft, want Zijn heilige wil geschiede; maar als ik mij herinner wat ik al verloren heb, dan breekt mij het hart.'
'Wees niet zoo bedroefd, lieve moe,' sprak Nella, 'gij hebt *mij* behouden, en ik zal voor u leven en werken.'
'Ja, gij zijt mij niet ontnomen,' hernam de zieke onder snikken, 'daar dank ik den lieven God dagelijks voor, maar 't is toch ook vooral om u dat ik zoo beangst ben voor de toekomst.'
'Kom, kom!' zei Griet op schijnbaar luchthartigen toon, ofschoon zij steelsgewijze een traan uit hare oogen wischte, 'geen zorgen voor den tijd, ik heb ook dikwijls voor een heet vuur gestaan, maar gij moet altijd maar denken goede moed is half teergeld, en 'n mensch weet nooit in welk klein hoekje zijn geluk zit.'
'Ik was ongeveer negen jaren getrouwd toen mijn man eens tegen den avond doornat te huis kwam; hij had met levensgevaar eene vrouw uit de Keizersgracht

gehaald, die zonder zijne hulp onvermijdelijk verdronken zou zijn. Het was in het begin van November en dien dag buitengewoon koud. Het bleek weldra dat mijn goede man een ander het leven gered had ten koste van zijne eigene gezondheid, want den volgenden dag kreeg hij bloedspuwingen, vergezeld van koortsen, die hem aan den rand van het graf brachten. Hij kwam die ziekte gelukkig te boven, doch het bleek, helaas, dat zijne gezondheid voor altijd verwoest was. Ik heb nog twee treurige jaren met hem doorgebracht. In den beginne kon hij na zijne herstelling van de eerste ziekte nog kantoorwerkzaamheden verrichten, maar op het laatst verlieten hem zijne krachten geheel, en gij kunt wel begrijpen dat zijn inkomen langzamerhand ook verminderde en eindelijk geheel ophield, want zijn patroon was in den eersten tijd wel zeer bezorgd en behulpzaam, maar hij kon ons toch ook op den duur niet onderhouden zonder eenige diensten tegenieten, en men wil over 't algemeen ook wel eens zien dat het medelijden langzamerhand verslijt.'

'Niet langzamerhand, maar heel gauw,' sprak Griet. 'Als iemand flauw valt op de straat, wil de geheele wereld hulp brengen, men komt uit alle huizen met eten en drinken aanloopen, maar laat hem eens een dag of wat flauw blijven liggen dan zal niemand meer naar hem omzien. want het nieuwtje zou er af zijn. Tegenwoordig schijnt men dood te moeten vallen om het medelijden gaande te maken.'

‘Ik was geheel uitgeput,’ zoo vervolgde de weduwe, ‘uitgeput aan geld en goed en aan krachten. Ik had gedurende die lange ziekte alles wat door ons bespaard was ten offer gebracht aan geneesmiddelen en 't geen voor ons onderhoud noodig was. Toen mijn man naar het graf gedragen was, stond ik met mijne twee kinderen verlaten op de wereld, geheel broodeloos, zonder eenigen steun.’

‘Maar waren dan uwe ouders dood, hadden zij niets nagelaten en ontbrak het u geheel aan familie en vrienden?’ vroeg de buurvrouw.

De zieke zuchtte diep. ‘Mijne ouders waren overleden,’ sprak zij, ‘hun klein vermogen hadden zij ten offer gebracht aan mijn broeder, die zich in schulden gestoken had en zonder hunne hulp voor de wereld verloren zou zijn geweest.’

‘Met andere woorden: zij hebben zich uitgekleed voor een losbandigen zoon ten koste van een brave dochter,’ zei Griet eenigszins scherp.

‘Gij moet mijne lieve ouders niet hard vallen,’ hernam de weduwe; ‘toen zij zich voor mijn broeder opofferden, was ik nog in goeden staat.’

‘Maar heeft die broeder nooit iets voor u gedaan of kunnen doen?’ vroeg Griet.

De zieke schudde het hoofd.

‘Ik heb wel eens gehoord dat de heer Van Beeckeren, commissionair in wijnen, familie van u is,’ sprak nu de jonge dame.

De weduwe sloeg de oogen neder. ‘Hij is mijn broeder,’ zeide zij, en toen brak zij in tranen los.

‘Wel wel!.... Ei, ei!’ riep Griet op denzelfden toon, dien wij reeds vroeger van haar vernomen hebben, en zij bewoog zich zoo onrustig, dat de kreupele stoel het hard te verantwoorden had. ‘De wijnkooper Van Beeckeren uw broeder? Wel, wel! En dat heerschap staat boven aan op de lijst der commissie van het concert voor de vier weduwen. Een mooie broer, dat moet ik zeggen. Dat geeft concerten en bals voor weduwen die van middag nieuwe aardappelen met metworst gegeten hebben en zou zijn eigen zuster van gebrek laten omkomen. Wel, wel! is dat je broer? Nu hij moest *mij* niet voor hebben, ik zou hem bals leeren geven.’

‘Ach, ik bid u, spaar mij!’ smeekte de zieke.

‘Wel, lieve mensch, ik zeg het immers alleen uit medelijden met jou en je dochter. Dat zijn nou de lui die zooveel bombarie maken over arme weduwen. Ze doen 't alleen om hun naam in de krant te zien, anders niet. Wel, wel, is die wijnkooper een broer van je!’

‘Ik weet wel dat gij 't goed meent, buurvrouw,’ hernam de zieke, ‘maar gij zult wel begrijpen dat het mij hard valt zóó over mijn eenigen broeder te hooren spreken, ook al heeft hij 't dubbel verdiend. Gij moet weten dat nooit een goede verstandhouding heeft bestaan tusschen hem en mijn man, die hem dikwijls over zijne buitensporigheden onderhouden en vrij ernstige vermaningen gegeven had. Mijn man heeft nog getracht op zijn sterfbed eene verzoening tot stand te brengen, maar te vergeefs.’

‘Geen wonder, want dan had hij moeten opdokken,’ zei Griet, de duim en wijsvinger van haar rechterhand tegen elkander schuivende. ‘En heeft hij zich nooit om je bekommerd?’

De zieke schudde het hoofd. ‘Eens toen er geen uitkomst meer voor mij scheen te zijn, toen mijn arme kleine jongen door de koorts verteerd werd en de dood nabij was, heb ik hem opgezocht, doch hij zeide dat ik mij maar aan de wijze lessen van mijn man moest houden en keerde mij den rug toe, na mij een rijksdaalder te hebben

toegeworpen. Ik heb dat stuk geld opgeraapt, want mijn kind moest immers gered worden, doch het brandde mij aan de vingers. Helaas, 't was te laat. Mijn eenig zoontje stierf en Nella bleef mij nu nog alleen over. Zij was mijn eenige troost; ik heb voor haar gewerkt en gezwoegd zoo lang ik kon, maar nu ruim een jaar geleden ontschoten mij de krachten en wat wij sinds dien tijd uitgestaan hebben, is God alleen bekend.'

De vrouw sloeg de handen voor de oogen en snikte luid.

'Wees niet zoo bedroefd, moeder,' sprak Nella troostend, 'wij zijn immers nu niet geheel verlaten meer.'

'Neen, kind, neen,' hernam de zieke; 'God schijnt zich over ons te ontfermen, want, beste buurvrouw, gij hebt ons het eerste bijgestaan, toen het water tot aan de lippen gekomen was, en daar zal God u zeker voor loonen, maar ook de jonge juffrouw Elgers is ons nu door den Hemel toegezonden; zij wil Nella voorthelpen, maar zij vergeet ook de zieke moeder niet, zooals gij wel kunt zien in het mandje dat zij heeft meêgebracht.'

Bij de laatste woorden kon men zeer goed aan Griet bespeuren dat er iets in haar omging wat haar pijn veroorzaakte.

'Ik heb u dit eens willen vertellen,' zoo besloot de zieke, 'omdat het heden juist vijf jaren geleden is dat ik mijn braven man verloor; gij zult nu wel beter begrijpen waarom ik dezen morgen zoo erg bedroefd was.'

'Zeker begrijp ik dat,' antwoordde Griet, 'en ik begrijp ook dat ik de jonge juffrouw verkeerd beoordeeld heb, maar dat concert en de nieuwe aardappelen met metworst speelden mij ook zoo door het hoofd. Ik weet heel goed hoe het bij de grooten gaat; zij zoeken gemeenlijk een arm naaistertje op om voor een bagatel gedaan te krijgen wat zij bij anderen duur moeten betalen. Ik dacht zóó: de dochter van een arme weduwe moet zich voor een bagatel aftobben voor 'n bal dat gegeven wordt ten voordeele van een andere weduwe, wiens zoon al vast met een zilveren horloge den heer gaat spelen. Nella is in staat om dag en nacht voor haar moeder te werken, en dat zou op het laatst misloopen, want zij is nog te jong en we weten allemaal wel dat hier aan alles gebrek is. Werk verschaffen is een heel mooi ding, juffrouw Elgers, maar hier moet vooreerst meer gedaan worden. Ik kan wel eens wat raar uit den hoek komen, maar ik meen het toch goed. Dat concert maalde mij te veel in het hoofd, neem 't mij dus niet kwalijk, juffrouw Elgers, dat ik u verkeerd beoordeeld heb. Maar nu moet ik aan mijn werk,' zoo vervolgde zij opstaande en zich tot de zieke wendende. 'Wees nu maar niet zoo mistroostig meer, juffrouw, want alles zal nog wel terecht komen, ik heb dat ook ondervonden. Dag, juffrouw Elgers, dag Nella.'

Zij ging heen. Wij willen ook de weduwe verlaten om ons naar een ander tooneel te begeven.

(Wordt vervolgd.)

Elk wat wils.
Wenken en raadgevingen door Parvulus.

II.

Wat heb ik, in mijn jonge jaren, mij dikwijls goed gedaan aan noten! Noten, mijne lievelingsvrucht met of zonder zout, maar versch moesten ze zijn, dat ze kraakten tusschen de tanden. Dat was me een kost; doch, ach, geen rozen zonder doornen; de groenachtige, bemoste en beplekte broek en de bruin geverfde vingers hebben mij wat oorvegen op den hals gehaald; want, hoe ik het ook aanlegde, altijd verraadde

vooral die bruine kleur mijne schuld. Geen wasschen baatte, noch met zeep noch met zand; de zwarte vingertoppen leverden het niet te ontkennen bewijs van gepleegden roof. Dan regende het heel wat anders dan lekkernij; want mijn gestrenge heer en vader verstond geen lach, waar het gold gegeven en overtreden geboden.

Die schoone tijd is lang voorbij, en wilde ik nog gebruik maken van deze vrucht 't zou wezen van den bolster en niet van de pit. Van den bolster? Zeker, en wel als een onfeilbaar en tevens *onschuldig* kleursel voor mijne grijzende haren. Ach, hoeveel grof geld wordt er dagelijks uitgegeven voor allerlei wonderbare haarkleursels van af Theophile tot en met Sarah Felix, die, behalve dat zij meer dan peperduur zijn, nog de eigenaardigheid bezitten, over 't algemeen u *tout doucement* te vergiftigen. - Hun hoofdbestanddeel is immers gewoonlijk òf lood òf helsche steen, en 't gevolg van hun voortdurend gebruik is dikwijls meer dan erg. Neen, gij, die dan absoluut jonger wilt *schijnen* (*was* het ook maar zoo) houdt uwe franken in den zak, neemt een handvol notenbolsters, kookt ze in wat regenwater, doet er een weinig glycerine en bergamot-olie bij, en ge zijt geholpen zonder schade voor uwe gezondheid en tot profijt van uwe portemonnaie. Eens, twee-, driemaal de haren er meê ingewreven en ge verft ze zoo als ge verkiest, van het lichtste blond tot het donkerste bruin.

Maar is dit nu zeker waar?

Wel zeker, in allen ernst, of meent ge dat ik u hier knollen voor citroenen verkoop? Beproeft het maar en ge zult er van weten te vertellen. Of draagt ge liever uwe franken naar den coiffeur? 't Is mij ook goed. Doch laat de dooden de dooden begraven met al hunne ijdelheden daarbij, en zien we liever eens, hoe de schoone notenboom ons inderdaad nuttig wezen kan.

Om zomerhuisjes van te maken?

Ja, dat is zoo; geen plezieriger, lommerrijker, gezonder en koeler zomerhuisjes dan die van treurnoten. Dit was evenwel mijne bedoeling niet; neen, ik had zijne weinig bekende en toch zoo geneeskrachtige eigenschappen in het oog, en wel door zijne heilzame werking bij helaas, de zoo menigvuldige klierachtige, scrofuleuse gestellen, bij oude zweren, bij chronische aandoeningen der slijmvliezen. Dokter Jurine van Geneve schijnt de eerste geweest te zijn, die ze gebruikt heeft, en wel als thee getrokken van de blaêren. Dokter Negrier van Angers heeft er op groote schaal proeven meê genomen en beschouwt ze bijna als een wezenlijk specifiek in klierziekten. Dit is wel wat overdreven; maar heilzaam werkt deze thee, dat is niet te ontkenen; langzaam echter ook; gewoonlijk gaan er één of twee maanden meê heen, eer men de goede uitwerking gewaar wordt, vooral in geval van gezwollen en nog niet verzworen klieren. Zweeren genezen sneller, vooral als de thee ook uitwendig wordt aangewend. Ook in andere ziekte-gevallen, die hier niet kunnen worden aan geduid, kan de thee met gunstig gevolg worden gebruikt. Nog kan men er een goed werkende en goed smakende likeur van fabriceeren, uitmuntend voor slechte magen. De noten zelve zijn, zooals ieder weet, zeer indigest, werken door hun olie prikkelend op de keel en stembanden en zijn daarom zangers niet aan te raden.

Voor likeur is 't beste de nootjes te gebruiken vóór hunne gansche ontwikkeling, dus zoo wat tegen St. Jan. Dat is dit jaar te laat - en het volgend jaar...... vergeten!

Nuttige wenken en opmerkingen over land- en tuinbouw.

Tuinbouw.

Begieting. De maand augustus onderscheidde zich dit jaar in ons land door hevige droogte. Op vele plaatsen was dan ook de groenteteeler en bloemenvriend genoodzaakt, wilde hij zijne planten in het leven houden, ze kunstmatig van water te voorzien. De uitwerking van het begieten hangt voor een groot deel af van de samenstelling en van de temperatuur des waters, dat men er voor gebruikt; hoe minder minerale stoffen dit water in zich opgelost houdt, hoe beter het in het algemeen is om er de planten meê te begieten. Men kan dus als doorgaanden regel aannemen dat het water, hetwelk men den naam van zacht water geeft, het geschiktste voor begieting is en dat schraal of zoogenaamd hard water minder is aan te bevelen. Hieruit volgt dat het doelmatigste water om te begieten het regenwater is; sloot-, beek- en rivierwater komen eerst daarna in aanmerking. Pomp- of putwater zijn niet tot begieting aan te bevelen.

Moet men echter van dat water gebruik maken, dan is het, wil men ten minste geene schade aan zijne planten lijden, bepaald noodig het eenigen tijd vóór de begieting te pompen of te putten en het dan in de open lucht in bakken, tonnen of kuipen te laten staan.

Ook van de temperatuur van het gietwater, vergeleken met de temperatuur van den grond en die der planten, welke in dien grond staan, hangt, zooals reeds gezegd is, voor een niet gering deel het resultaat af. Als vaste regel geldt in dit opzicht: nooit moet het water kouder zijn dan de grond of de planten. 't Is daarom zeer verkeerd de begieting toe te passen als de zon reeds lang op is. Men giete met koud water eerst dan, als de zonnestralen hunne kracht voor een groot deel reeds verloren hebben, of wanneer de zon nog niet of eerst pas boven de kimmen is gerezen. Hoe vroeger men 's morgens en hoe later men 's avonds begiet, hoe minder warm de grond nog is of hoe meer hij al is afgekoeld, hoe beter het doel der begieting zal getroffen worden.

NATIONALE TENTOONSTELLING: HET PAVILJOEN VAN DE OUDE KUNST.

't Is niet met juistheid te zeggen of het beter is 's morgens of 's avonds te gieten. Wel heeft eene begieting des avonds dit voor, dat het water gedurende den nacht geheel in den bodem dringt en dus niets er van voor de planten verloren gaat, - wel verdampt er bij eene begieting in den morgen al dadelijk een groot deel van het gebruikte water en komt dus niet aan de planten ten goede; maar hier staat tegenover dat men bij eene begieting des avonds nogal eens gevaar loopt zijne planten des nachts door de vorst te zien lijden. Dikwijls toch gebeurt het dat het midden in den zomer des nachts of des morgens vriest. Hoe heet toch de zon in de verloopen maand augustus scheen, toch is het een feit dat het in die maand in twee nachten vroor en wel juist in die

nachten, toen de zon des daags het meeste de planten verschroeide en hun leven met vernietiging dreigde.

Bloementeelt.

De leeuwenbek. Wanneer ik een lijstje schrijven moest van bloemen, welke reeds in den ouden tijd bekend en bemind werden, dan zou ik voorzeker niet nalaten hierop de leeuwenbekken te plaatsen. Hoe oud deze bloemen echter zijn, hoe lang de tijd misschien achter ons ligt, op welken zij tot de zoogenaamde mode-bloemen behoorden, toch zijn ze nog niet veranderd en vergeten en ik geloof niet dat ze ooit veranderd of vergeten zijn zullen. Hare ongemeene bloemrijkheid toch, gevoegd bij de verscheidenheid harer kleuren, blijven er mij borg voor dat zij de lievelingen van bloemenvrienden blijven zullen.

De leeuwenbekken worden door mij steeds als tweejarige planten behandeld. Ik zaai ze in de maand september op een vruchtbaar, naar het zuiden gelegen plekje uit. De zaadjes zijn zeer fijn en mogen na de zaaiing slechts even met aarde bedekt worden. 't Is zeer opmerkelijk dat het eene deel der zaadjes gewoonlijk veel spoediger ontkiemt dan het andere; dikwijls gebeurt het dat sommige plantjes eerst boven den grond komen als andere van dezelfde zaaiing reeds groot genoeg zijn om verplant te worden, ja, 't gebeurde bij mij wel eens dat in de lente nog plantjes opkwamen uit een zaaisel, waarvan andere reeds in vollen bloei stonden. Men moet dus niet te spoedig denken dat de zaaiing van leeuwenbekken mislukt is.

De leeuwenbekken weêrstaan in den vollen grond de koude van den winter zeer goed; eene dunne bedekking met dorre boombladeren is in zeer strenge winters echter niet af te keuren, maar verdient geene aanbeveling bij gematigde winters. Men kan de in september gezaaide vóór of na den winter op het perk brengen waar zij bloeien moeten; zulks hangt van de grootte der plantjes af. Het verplanten verdragen zij steeds uitmuntend. In het najaar gezaaid, bloeien de leeuwenbekken in het volgende jaar van 't laatst van mei tot het begin van october.

In den laatsten tijd bieden de groote bloemzaad-houders onder den naam van *Antirrhinum majus nanum* eene dwerg-varieteit der leeuwenbekken aan, welke boven de gewone soort aanbeveling verdient.

[Nummer 3]

Trekpaarden aan de Maas.

Even als de mensch zijn ook de dieren, die veel met den mensch verkeeren, de huisdieren dus, aan allerlei lotsverwisselingen onderworpen. Ook deze hebben hunne rangen en standen, even goed als hunne meesters. Welk een onderscheid tusschen het gekoesterde en getroetelde schoothondje der adellijke dame en den trekhond van den kramer, die behalve dat hij dag op dag hard moet werken, dikwijls meer slaag dan eten opdoet; welk een hemelsbreed verschil tusschen den ranken jachthond, den onafscheidelijken gezel en den vriend zijns meesters, en den breedgeschouderden boerenhond, die aan zijn hok ge ketend het erf bewaken of den botermolen moet in beweging brengen. Maar hoevele honden ook, die zich eenmaal in de hooge gunst en de lekkerste beten van hunnen heer verheugden, moesten de grillen der wisselzieke fortuin ondervinden en vonden, van iedereen verlaten en verschopt, in eene eenzame plaats of op eenen mesthoop een ellendig einde.

TREKPAARDEN AAN DE MAAS, NAAR P. VAN DER VIN.

Aan niet minder lotsverwisselingen staat het geslacht der paarden bloot; het edele renpaard van gisteren, welks naam op aller tong was, welks overwinningen door de telegraaf naar alle rich tingen werden overgeseind, welks roem door de wereldbladen verkondigd werd, zinkt heden af tot de weinig geachte klasse der omnibus of diligence-paarden, om morgen misschien aan den

karreman verkocht te worden en veroordeeld te zijn de smerigste vrachten te moeten wegvoeren.

De paarden op onze gravure, die bij tegen wind of stroom de zwaar beladen vaartuigen door de Maas moeten trekken, hebben juist geen benijdbaar lot; ook zij hebben misschien betere dagen gehad, en al hebben zij het voorrecht langs schilderachtige oevers hunne reis te doen, die den wellust van den toerist of den teekenaar uitmaken, - toch gelooven wij dat zij er verre de voorkeur aan geven, van hun geweldigen last ontdaan, in den beschermenden stal en voor den welgevulden haverbak te staan, dan zóó op de heerlijkste vergezichten en de schoonste natuurtafereelen onthaald te worden. Gelukkig voor het paard dat het wijsgeeriger is dan menig mensch, en de groote en kleine lasten des levens met een taai geduld en de noodige onderworpenheid weet te dragen.

De Torre Della Madonna bij het meer Como.

Wie heeft niet in reisbeschrijvingen en verhalen honderden malen de heerlijke meren van Italië hooren roemen? Toch moet men zich niet voorstellen, dat die prachtige natuurlijke vijvers uitsluitend om hun natuurschoon boven alle dergelijke wateren ter wereld de kroon spannen. Integendeel, kwam het alleen op natuurlijke, niet door menschenhand gemaakte schoonheid aan, dan zouden waarschijnlijk vele meren, die minder beroemd zijn, het van het schilderachtige *lago di Como* en zelfs van het *lago Maggiore* winnen. Wat echter den italiaanschen meren de grootste bekoorlijkheid leent, is hunne romantische omgeving, waardoor zij zich op dezelfde manier van de overige meren der aarde onderscheiden, als de Rijn van de overige rivieren. Vooral met het meer van Como is dit het geval; kunstzin en weelde, die twee machtige hefboomen, welke de meesterwerken der kunst uit den bodem doen oprijzen, hebben het met vele kasteelen, buitenverblijven, kloosters en andere gebouwen omringd, die als het ware een geheel met het meer vormen en te samen met het natuurschoon, zijne karakteristieke bekoorlijkheid uitmaken. Onder die werken van menschenhand, welke inderdaad de schoonheid der streek verhoogen, behoort de toren der H. Maagd, de *Torre della Madonna,* een deel van een verwoest klooster, dat op eene kleine hoogte op den groenen oever gebouwd was, en op welks bouwvallen men van uit het meer een prachtig gezicht heeft. Wij weten niet of de *Torre della Madonna* eene geschiedenis heeft, die waard is hier verhaald te worden, ofschoon zonder twijfel het oude kloostergesticht, van welks bouwvallen het een gedeelte uitmaakt, uit den tijd toen het nog in al zijne glorie praalde, menige geschiedenis zou kunnen verhalen, wel waard om er naar te luisteren. Men zegt dat men van den top van den ouden toren het prachtigste vergezicht van geheel noordelijk Italië heeft, en dit kan zeer goed waar zijn; want de omgeving kan op vele zoowel natuur- als kunstschoonheden bogen. Of echter de boerin, die met haar ezel op den voorgrond van ons tafreel is afgebeeld, wel een open oog en een gemoed voor al die dichterlijke heerlijkheden heeft, meenen wij met grond te mogen betwijfelen; het arme schepsel heeft wel aan iets anders te denken, en verwenscht wellicht haren ezel, die kennelijk meer schoonheidszin heeft dan zij, daar hij wil blijven staan om het landschap te bewonderen.

Milton en zijne dochters.

In een vorigen jaargang hebben wij eene schets gegeven van het leven en werken van Engeland's onsterfelijken dichter. Wij kunnen dus volstaan met daarnaar te verwijzen[(1)]. Onze gravure, naar eene schilderij van L. Bonnetgenomen, stelt ons den grijzen blinden dichter voor, van zijne dochters omringd, die den avond zijns levens - in dubbele beteekenis - veraangenaamden door voorlezingen uit de zangers der oudheid en door zijne gedichten, welke hij dicteerde, op te schrijven.

Merkwaardigheden op het gebied van wetenschap, nijverheid en kunst.

> INHOUD: - Een gemakkelijk middel om vijlen te scherpen. - De stylographische pen. - Een nieuw veiligheidstoestel in kolenmijnen. - De electrische smeltoven.

Meermalen zagen wij in de smederij oude vijlen op zeer omslachtige en tijdroovende wijze aanscherpen. Er bestaat echter een middel om dit in korten tijd en bijna zonder moeite te doen. Het volgende middel wordt daartoe aanbevolen:

Men maakt de vijlen door middel van een borstel met een weinig warm water en potassche schoon, spoelt en droogt ze af en dompelt ze in sterkwater. De indompeling duurt slechts een oogenblik, waarna men met een op een stuk hout uitgespannen linnen doek het zuur van de oppervlakten der vijlen afveegt; het is duidelijk, dat het zuur 't welk zich tusschen de groeven der vijl bevindt niet tevens verwijderd is, zoodat dit het staal tot op zekere diepte wegbijt. Na verloop van twee uren maakt men de vijl met water en een borstel schoon. Is het werktuig nog niet scherp genoeg, dan begint men nogmaals dezelfde operatie.

De tijd der veeren pennen is lang voorbij; zelfs de hardnekkigste voorstanders er van moesten haar ten slotte, zij het ook met een zucht, uit de hand leggen en tot hare zegevierende mededingster, de stalen pen, hun toevlucht nemen. Men moet wel een versteende oudheidsman zijn om nòg te zweren bij de veeren pen, die maar al te dikwijls de schoolmeesters van voor dertig jaren en alle pennenvermakende lieden tot wanhoop bracht. In onze eeuw van stoom en machinerieën moest de machinale pen wel de eindelijke zegepraal wegdragen.

Was het nu echter gedaan met het ‘vermaken’ der pennen (s.v.p. niet het meervoud van het substantief v e r m a a k), het niet minder hinderlijke ‘soppen’ kon men, ook met de beste stalen pen, niet ontgaan, - het soppen met al wat er verder het gevolg van is: inktvlakken, zwarte vingers, enz. Wel had men het potlood, maar het potloodschrift is niet bestendig genoeg; en de stylograaf was nog niet bekend.

De stylograaf of stylographische pen, niet oneigenaardig het inkt-potlood genoemd, is eene uitvinding van den laatsten tijd en wel van den Engelschman Mac-Kinnon. Ze vereenigt de voordeelen van de pen en het potlood, zonder dat degene, die er zich van bedient, er de nadeelen van ondervindt; ze wordt gebruikt als een potlood en doet de dienst van eene pen, - een gewichtig voordeel gewis.

De stylographische pen, waarvan wij hiernevens eene afbeelding geven, heeft op het oog veel overeenkomst met de soort buisjes-potlooden, welke men in- en uitschroeft; ze kan gemakkelijk uit elkander genomen en door middel van een klein

(1) Jaargang 1878-1879, bladz. 225.

glazen spuitje met inkt (gewone of copiëerinkt) gevuld worden. De punt waarmeê geschreven moet worden, loopt conisch toe en eindigt in een vergulde buis, die er zeer sierlijk uitziet en aan het uiteinde van een stukje spiegelglad geslepen iridium voorzien is. In het buisje van iridium is eene nieuwe opening gemaakt, waardoor de inkt bij de minste drukking op het papier vloeit, terwijl het toestel zóó ingericht is, dat de toevloeiing van inkt onmiddellijk dellijk ophoudt, zoodra de drukking van de hand heeft opgehouden. Men kan de stylograaf uren lang met de punt naar beneden houden zonder dat er een enkele druppel inkt uitvalt; zoodra de punt het papier raakt vloeit de inkt onmiddellijk toe.

Op onze afbeelding is E het sluitstuk, dat afgeschroefd kan worden, CD de stift, welke met inkt gevuld wordt, en B het sluitstuk, dat de naald A bedekt, welke laatste een weinig buiten het sluitstuk uitsteekt en waarmeê men als met de gewone stalen pen schrijft.

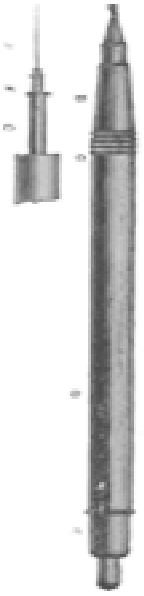

De nieuwe soort pen biedt vele voordeelen aan: eenmaal gevuld (en die vulling geschiedt in een oogwenk) kan men er honderden regels meê schrijven, terwijl men ze, geheel of half gevuld, bewaren en in den zak steken kan, om er zonder eenige voorbereiding, op een gegeven oogenblik weêr opnieuw meê te schrijven; voor inktvlakken bestaat niet het minste gevaar, terwijl de pen, mits ze behoorlijk onderhouden en gereinigd wordt, nooit weigert, onverslijtbaar is en niet kan roesten. Onnoodig er op te wijzen dat de stylograaf voor velen een groot gemak oplevert, zoo als voor reizigers, geneesheeren, ingenieurs, enz. In België hebben wij die pen nog niet gezien, doch zij zal weldra algemeen worden, ofschoon de prijs tamelijk hoog is: In Nederland verkoopt men ze van 17 tot 20 fr. zonder goudmontuur.

Met het najaar en de koude Octoberdagen komen langzamerhand weêr de kachels en vuurhaarden voor den dag. Bij het verkwikkend kolenvuur gezeten, denken wij er niet aan hoevele gevaren de mijnwerker moet trotseeren om de kostbare brandstof uit den schoot der aarde op te delven. En toch gaat geen jaar voorbij, dat geene ontzettende mijnrampen gemeld worden, waarbij soms honderden mijnwerkers, diep beneden de oppervlakte van den bodem, door het gevreesde grauwvuur verrast of door geweldige instortingen van de buitenwereld afgesloten, plotseling aan hun einde komen of, erger nog, den langzamen hongerdood sterven. Nog de vorige maand kwamen door een enkele ontploffing in de kolenmijn van Seaham in Engeland niet minder dan 160 ongelukkigen door verstikking of verbranding ellendig om. De

ontplofbare gassen, die zich elk oogenblik en dikwijls eensklaps in de kolenmijn kunnen ophoopen, zijn dan ook de grootste vijanden van den mijnwerker en brengen diens leven voortdurend in gevaar. Elke nieuwe uitvinding of toepassing, welke strekken kan om die gevreesde gevaren van het hoofd der mijnwerkers af te wenden, wordt dan ook met vreugde begroet, en, zij het slechts uit meêgevoel, niet door hen alleen, die er rechtstreeks baat of hulp bij vinden.

De nieuwste uitvinding op dit gebied en welke er in de toekomst wellicht veel toe kan bijbrengen, om het aantal en de uitgestrektheid der mijnrampen te verminderen, is die van een Schotschen mijn-ingenieur, Wilson geheeten, die een eenvoudig doch zeer geestig toestel bedacht heeft, om de tegenwoordigheid van ontplofbaar gas in de mijnen aan te kondigen. Het toestel is gegrond op het feit, dat het soortelijk gewicht dier gassen minder bedraagt dan dat der dampkringslucht. Het bestaat uit een ongelijkarmigen hefboom, aan welks langsten arm een ballon met

gewone of dampkringslucht is opgehangen. Aan den kortsten arm is een gewicht vastgehecht, zoodanig dat de hefboom in evenwicht is; een electrische bel is met dezen hefboom in gemeenschap. Wordt de lucht in de galerij der mijn lichter dan de dampkringslucht, dan daalt de glazen ballon; wordt zij zwaarder dan rijst hij; indien de temperatuur een zekeren graad overschrijdt, barst de ballon; in elk der drie gevallen wordt de electrische schel in beweging gebracht en geeft deze dus als het ware een alarmsein, waardoor de mijnwerkers gewaarschuwd worden en voorzorgmaatregelen kunnen nemen, of intijds de gevaarlijke plaats verlaten.

In Schotland zijn met het nieuwe toestel bereids meerdere practische proeven genomen, die de beste uitkomsten hebben opgeleverd. De Schotsche mijn-compagnie heeft dan ook het gebruik van het vernuftige werktuig ten sterkste aanbevolen.

De electriciteit heeft reeds vele wonderen gedaan en is in de toekomst ongetwijfeld bestemd nog vele andere wonderen te voorschijn te roepen. De bekende Dr. Siemens, de uitvinder der electrische spoorwegen, heeft de electriciteit, voorloopig met gunstig gevolg, toegepast op het smelten van metalen. In den ‘electrischen smeltoven’ - zooals de uitvinder hem noemt - in alles gelijk aan een gewonen oven voor het smelten der metalen, worden van boven en van onder telegraafdraden geleid, die aan hunne uiteinden van koolspitsen voorzien zijn. Wordt de electrische stroom langs den eenen draad geleid, dan springt hij naar den anderen over, en vormt daarbij den zoogenaamden voltaschen boog. Tegen de daardoor ontstane hitte is niets bestand: de metalen, zelfs de moeielijkst smeltbare, zooals het platina, smelten als was voor een kolenvuur, terwijl, volgens de verzekering van Dr. Siemens, de electrische smeltoven bovendien twee derden der kosten uitwint.

De eerste proefnemingen hebben bijzonderlijk voldaan, en kan de nieuwe uitvinding ook in het groot toegepast worden, dan staat voorzeker een algeheele omkeer in de ijzernijverheid voor de deur.

Wat eene Amsterdamsche dame overkwam.

Het is een curieus, ietwat fabelachtig historietje, dat wij gaan verhalen. Werd het ons niet door zoo'n geloofwaardig persoon meêgedeeld, men zou het houden voor het verzinsel van een of ander romanschrijver.

Op het einde der 17de eeuw gaven eenige fransche Jesuïeten missiën in Syrië, Pater Nacchi, hun overste, maakte een zeer uitvoerig verslag op van de werkzaamheden der missionarissen op de vijf verschillende standplaatsen, die zij aldaar bezaten. Aan dit verslag nu ontleenen wij ons verhaal. In welke betrekking P. Nacchi stond tot de persoon, waarvan hier sprake is, zal blijken aan het slot van deze historie.

Het was omstreeks 1730. Eenige Maltezer ridders werden op de Middellandsche zee door turksche zeeschuimers achtervolgd. Zij maakten zich tot de verdediging gereed, en wachtten toen den vijand af. Zoo fel de aanval was, zoo geducht was ook de tegenweer. Onze ridders, vast besloten liever te sterven, dan zich aan Mahomedanen over te geven, vochten als leeuwen, en bleven, dank zij hunnen moed en dapperheid, overwinnaars in het gevecht. Het roofschip werd bemachtigd, en de Turken werden gevankelijk naar Malta meêgevoerd.

Onder de gevangenen bevond zich een jongeling van 16 jaren, Menor genaamd, die blijken gaf van een bijzonder vluggen geest. De ridders stonden hem af aan een adellijk Spanjaard, die hem met zich meênam naar Spanje.

Langzamerhand begon deze nieuwe meester den jeugdigen Turk lief te hebben. Hij liet hem in de godsdienst onderwijzen, en Menor werd katholiek.

Eenige jaren later moest de spaansche edelman in Vlaanderen gaan dienen, en de jongeling vergezelde zijn meester en weldoener. De goede hoedanigheden, welke deze in Menor had waargenomen, en vooral zijne bijzondere geschiktheid voor de krijgsdienst, deden hem besluiten voor zijn trouwen Turk, na afloop van den veldtocht, eene ruiterafdeeling te vragen bij het spaansche leger; en hij verkreeg, wat hij vroeg.

De nieuwe kapitein, toen 25 jaren oud, had bij zijne krijgsmakkers den naam van een uitstekend officier te zijn, en zoo kwam het dat hij te Brussel, welke stad hem als standplaats was aangewezen, zelfs in deftige huizen, met onderscheiding werd behandeld.

Niet zelden bracht hij een bezoek aan eene deftige matrone uit Amsterdam, die, na het overlijden van haar echtgenoot, met hare eenige dochter, Aemilia, naar Brussel was gekomen, om daar den winter door te brengen.

Moeder en dochter waren katholiek en zeer gehecht aan de godsdienst harer vaderen. Zij zagen in den spaanschen officier een buitengewoon geestig, verstandig en beschaafd man, deelden de algemeene hoogachting, welke het officierenkorps voor hem koesterde, en onderhielden zich gaarne met een man van onberispelijk gedrag.

De winter spoedde ten einde en Menor, de turksche officier, die zich voor een geboren Spanjaard uitgaf, waagde het, aangemoedigd door de goede ontvangst, welke hem bij de amsterdamsche familie was te beurt gevallen, de dochter ten huwelijk te vragen.

De moeder, ingenomen als zij was met den jeugdigen krijgsman, ontving goedgunstig zijn verzoek. Een officier toch, dacht zij, met zooveel talenten begaafd, zou ongetwijfeld fortuin maken, en zijne uitstekende hoedanigheden waarborgden hare Aemilia eene gelukkige toekomst.

Deze beschouwingen der moeder, gevoegd bij de genegenheid en liefde, welke in het hart der dochter hadden wortel geschoten, deden haar toestemmen in het voorgestelde huwelijk. Zij traden dan in den echt, en al wie hen te Brussel kende, sprak met lof over dat zoo goed geassorteerde paar. Een paar jaren leefden zij dan ook recht gelukkig samen, en zij mochten zich verheugen in het bezit van een allerliefst zoontje.

Dan, er kwam een ommekeer. Menor, te voren zoo opgeruimd, zoo spraakzaam, zoo liefdevol en voorkomend, werd droefgeestig, afgetrokken en verstrooid in eene mate, die hem onverschillig deed schijnen voor alles wat hem omringde.

Wat was er gebeurd? Wat ging er om in dat hart? Deed het heimweê zijne treurige werking op den jeugdigen officier gevoelen? Had hij een walg gekregen van het krijgswezen? Of droeg hij toen reeds het plan in zich rond, om een noodlottigen stap te doen?..... Wat er van zij, de ziel was vergiftigd. Het venijn had zijn geloof en zijn vrede aangetast, en de toekomst zou leeren, welk eene verwoesting het in den ongelukkige had aangericht.

Aemilia had den ommekeer bemerkt, maar wist niet, waaraan dien toe te schrijven. Eerst dacht zij, dat zulks slechts eene voorbijgaande zwaar moedigheid was. Zij verdubbelde hare blijken van innige gehechtheid aan hem, en hoopte, dat weêr de

vroolijkheid in dat hart zou terugkeeren. Dan, wat zij ook beproefde, alles bleef vruchteloos. Het kwaad ging van erger tot erger, en de deugdzame Aemilia moest zich geweld aandoen, om altijd met een opgeruimd gelaat voor hem te verschijnen, zoo leed zij inwendig bij het gezicht van die zwartgallige stemming van haar dierbaren echtgenoot. Wat haar het meeste griefde, was niet te weten, waaraan zij den beklagenswaardigen toestand moest toeschrijven. Zij doorzocht al de plooien van haar geheugen, om er den oorsprong van te ontdekken, maar te vergeefs. Een oogenblik rees nu in hare ziel de folterende gedachte, of niet zij de oorzaak, althans de aanleiding was geweest tot zulk een algeheele verandering. Maar had zij dan niet alles gedaan om hem te believen? Was er wel ooit de minste verkoeling in hunne wederzijdsche genegenheid gekomen? En had hij haar niet, in den laatsten tijd nog, sinds het nacht in zijne ziel was, laten merken, dat zij hem nog altijd dierbaar bleef? Zij dus, zoo besloot zij te recht, kon er de schuld niet van dragen.

Eens, dat Menor weêr uren lang op zijne kamer zat te droomen, kwam bij Aemilia het denkbeeld op, naar hem toe te gaan, en hem op den man af te vragen, wat er sinds eenigen tijd in zijn binnenste omging. Ging zij echter daardoor niet schier zijne smart verergeren? Was het niet beter zich te houden, als of zij van dat alles weinig gemerkt had, en eenvoudig voort te gaan, hem met de meeste opgeruimdheid en voorkomendheid te behandelen? Aemilia koos het laatste; en, daar haar juist eene vroolijke historie te binnen viel, besloot zij naar zijne kamer te gaan, om hem die meê te deelen. In hare verbeelding zag zij reeds hoe, bij zekeren pikanten zet van haar vertelseltje, het zonlicht op het gelaat van haar echtgenoot door de wolken zou breken.

Menor zat daar met den rug naar de deur gekeerd, met den elleboog op de tafel leunend, als wezenloos rond te staren, toen Aemilia binnentrad. Hij ontstelde als iemand die op eene misdaad betrapt wordt, mompelde eenige woorden van ongeduld, en verschoof vrij onzacht tafel en stoel. Toen Aemilia's oog dien scherp glinsterenden blik ontmoette, schoot haar gemoed vol, en haar vochtig oog en bevende lippen zegden meer dan alle woorden zulks zouden doen, hoe innig medelijden zij gevoelde met zijn lot, en hoe zij bereid was, hem in alles te believen. Menor zag het, en begreep wat er in hare ziel omging. Hij was ontroerd, en met bewogen stem sprak hij: ‘Och, kind, gij houdt veel van mij, ik weet het, en toch betwijfel ik, of gij wel zult willen doen, wat mij nog alleen gelukkig kan maken.’ Aemilia zweeg, tranen rolden langs hare wangen. Menor stond op en nam haar bij de hand: ‘Luister, Aemilia,’ sprak hij ‘maar zeg er niemand iets van....’ En nu deelde hij haar zijn verlangen mede, om met haar een pelgrimstocht naar Jerusalem te doen, en er het graf van den Zaligmaker te gaan vereeren. Op hun terugkeer, zoo heette het, zou hij haar met zich meênemen naar Spanje, waar zij dan kennis kon maken met zijne familie, en de goederen bezichtigen, die hij er veinsde te bezitten.

(*Slot volgt.*)

Valkenswaard en de valkenvangst.

III.

Er zijn verschillende manieren om de valken te vangen; wij bepalen er ons echter toe eene beschrijving te geven van de manier, waarop ze nog heden in de heiden te Valkenswaard, Leende en Cromvoirt gevangen worden.

De valk is een trekvogel en bij ons niet thuis hoorende. Hij bouwt zijn nest in het hooge Noorden, brengt den winter in zachter luchtstreek door en passeert zoowel in het voor- als in het najaar deze streken, om zich naar de plaats zijner halfjaarlijksche bestemming te begeven. Hij wordt dan onder den algemeenen naam van pelerijn, pelgrim of passagier aangeduid (in het fransch *pélerin*). Daar de valken zich in het voorjaar, bij hunne reis naar het Noorden, slechts zeer kort hier ophouden, omdat zij haast hebben hunne eieren te leggen, is het najaar de gunstigste tijd voor de valkenvangst en wordt er in de eerste dagen van october een begin meê gemaakt.

In de heide, waar men hoopt doortrekkende valken aan te treffen en te vangen (in valkeniersterm 'tobben'), wordt eene hut opgericht, die desnoods voor drie personen plaats heeft en waarin de valkenier zich verbergen kan. Deze hut tobhut genaamd, bestaat uit grasplaggen, is

omstreeks drie meters hoog en heeft als zoldeering een wagenrad dat wederom met plaggen belegd wordt. Eene deur leidt binnen de hut, terwijl eene opening den valkenier gelegenheid geeft om te zien wat er op de heide gebeurd. In de nabijheid van de tobhut zijn twee heuveltjes opgeworpen, welke tot zitplaats dienen voor evenveel klapeksters, die met koorden aan de heuveltjes vastgemaakt zijn en in de op de heuveltjes geplaatste hutten eene schuilplaats kunnen vinden. De klapeksters hebben een buitengewoon scherp gezicht: wanneer de valkenier nog niets in de lucht gewaar wordt, kondigen de klapeksters reeds door haar geschreeuw en hare onrustige bewegingen de nadering van den valk aan, terwijl zij zich ten slotte in haar hutje verbergen. wanneer de roofvogel meer in de nabijheid komt. De valkenier heeft dan ook door de opening zijner enge schuilplaats het oog op het nuttige en beweeglijke vogeltje gericht om in tijds zijne maatregelen te kunnen nemen.

DE TORRE DELLA MADONNA BIJ HET MEER COMO.

Op eenigen afstand van de hut verheffen zich drie hooge staken, tobroeden genaamd, waaraan koorden zijn vastgemaakt, die naar de hut van den valkenier leiden; aan een dier koorden is eene duif, aan het andere een tamme valk (roervogel) en aan het derde een houten vogel met een veêrbos, een zoogenaamden ‘doove,’ bevestigd. Bemerkt de valkenier aan de bewegingen of het geschreeuw van de klapeksters, dat een valk in

de nabijheid is, dan 'tobt' hij met den 'doove,' d.i. hij trekt aan de koord, waardoor de veêrbos op en neêr gaat; de op een grooten afstand in de lucht zwevende valk wordt daardoor misleid, en in de meening dat een vogel op- en neêrwaarts vliegt, komt hij er op af. Nu tobt of roert de valkenier met den valk, en is de roofvogel nog meer in de nabijheid, met de duif, die zich bij de nadering van haar vijand in een hutje nabij den staak verbergt. Op hetzelfde oogenblik brengt de jager uit een hutje van grasplaggen eene andere duif te voorschijn, die eveneens aan een koord vastgemaakt is. De valk valt onmiddellijk op de duif aan en houdt zijne prooi zoo sterk vast, dat de jager duif en valk naar zich toe kan trekken - zonder dat deze laatste loslaat - tot aan een in den grond geslagen paaltje, op welk oogenblik de valkenier door middel van een ijzerdraad een door gras of heide gemaskeerd net toeslaat, waardoor de valk gevangen is.

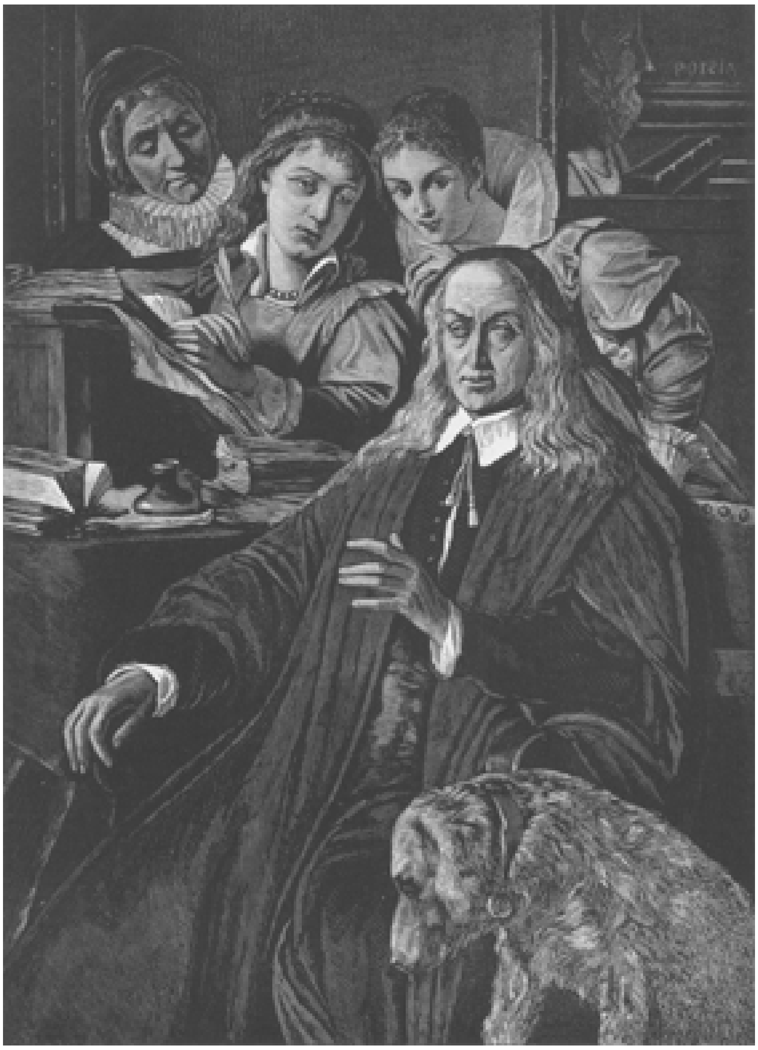

MILTON EN ZIJNE DOCHTERS, NAAR L. BONNET.

Het gebeurt intusschen niet zelden, dat de valk op de duif misslaat; de valkenier heeft echter zijn voorzorgen genomen; want rondom de tobhut heeft hij niet minder dan drie netten liggen; hij laat onmiddellijk eene tweede duif uit en gelukt er dan nog dik wijls in den valk, vooral als deze hongerig is, te vangen. Zoo niet, dan blijft de

roofvogel toch gewoonlijk in de nabijheid en wordt 's anderendaags de buit van den geduldigen valkenier.

Geduld heeft hij, die zich met het vangen van valken onledig houdt, vooral noodig, en niet minder eene jarenlange ondervinding. Reeds vóór het opkomen der zon moet hij up zijn post zijn, dien hij gewoonlijk eerst te vier uur na den namiddag verlaat, gedurende welken tijd hij al zijne aandacht aan de bewegingen van de klapeksters in zijn nabijheid wijden moet. Soms gebeurt het, dat hij meer dan één valk in één dag machtig wordt, maar hij kan ook dagen, ja weken in zijn tobhut zitten zonder een enkelen valk te zien te krijgen. Droog, helder weêr geeft het meeste uitzicht op eene gunstige vangst.

Heeft de valkenier een der kostbare roofvogels gevangen, dan bewaart hij hem in een linnen zak in zijne hut, na hem een lederen hoofdbedekking, reushuif of *chaperon de rust,* opgezet te hebben. Thuis gekomen begint de opvoeding van den valk. In de eerste plaats moet de vogel gewend worden om het eten van zijn meester aan te nemen, wat dikwijls veel tijd en moeite kost. De valkenier neemt den vogel op zijn met een lederen handschoen bedekte hand, sart hem zoolang tot hij begint te bijten en houdt hem dan plotseling een duivenbout of een stuk rauw vleesch voor, waarin de valk pikt en allengs aan het eten gewend wordt. Is men zoover, dan krijgt de valk in stukjes gesneden vleesch, terwijl de reushuif door de gewone huif of steekhuif vervangen wordt, die gemakkelijker kan opgezet en afgenomen worden. Over dag verblijft hij in een donkere kamer op een rek, met een riem aan de pooten vastgebonden.

Is de valk gewend om overvloedig voedsel tot zich te nemen, dan begint de valkenier met hem tam te maken. Deze laatste doet zulks bij voorkeur te midden zijner huisgenooten, om den vogel daardoor allengs aan de nabijheid van menschen te gewennen. Om den wilden aard van den valk te verzachten wordt hij geteugeld en niet zelden met koud water overgoten. waardoor hij zich rustiger houdt; verder draagt de valkenier hem veel op de hand, eerst binnenshuis, later ook in de open lucht, en om het dier aan aanraking te gewennen wordt hij voortdurend met een duiven- of eendenvleugel gestreeld.

Thans eerst begint de eigenlijke opvoeding van den valk, de dressuur. Daartoe heeft men verscheidene weken, ja maanden noodig. Het eerste gedeelte der africhting heet de kamerdressuur, omdat deze binnenshuis geschiedt. Den valk wordt geleerd van een bank op de hand van den valkenier te springen, later van den grond op de hand; vervolgens eerst op korter, allengs op grooter afstand een duif te vangen. Is de vogel te vertrouwen, dan wordt de dressuur in het vrije veld voortgezet; aanvankelijk is hij aan een koord gebonden, later wordt hij losgelaten en jaagt hij op de duif en, zoo hij voor de jacht op groote vogels bestemd is, op kiekens en hanen. De opvoeding wordt voltooid door den valk reigers te leeren vangen, eerst beiden vastgehecht, later den valk vrij en zijn slachtoffer nog altijd gebonden, eindelijk beiden vrij. Ten slotte heeft eene proefvlucht plaats: een reiger wordt losgelaten, en daarop een of twee valken, die den reiger volgens de regelen der kunst moeten vangen. Gelukt de proef naar wensch, dan kan de valk eindelijk voor de jacht gebruikt worden, waarmeê intusschen minstens een half jaar is heêngegaan. Maar zelfs als de valk geheel getemd en afgericht is, moeten de lessen immer voortgezet worden, daar zijn oorspronkelijke wilde aard anders spoedig weêr boven zou komen.

Uit het aangehaalde blijkt genoegzaam dat goed afgerichte valken eene groote waarde hebben en eene schoone verzameling dier vogels een geheel kapitaal vertegenwoordigt. In vroeger tijd, toen de valkerij te Valkenswaard haar bloeitijdperk

beleefde, werden de valken daar geheel afgericht; thans is dit niet meer het geval. De dieren ontvangen er nog slechts het eerste onderricht; want reeds in october of november komen de engelsche valkeniers de dieren afhalen, die zij dan naar Engeland voeren, waar hunne opvoeding voltooid wordt. Onnoodig te zeggen, dat tot het africhten der valken van den valkenier veel geduld, oplettendheid, moeite en vooral kennis van den aard en de inborst van de vogels vereischt wordt. De valkensoorten, die te Valkenswaard gevangen worden zijn: het smelleken, de slagvalk, de havik en een enkele maal de noorweegsche valk.

(*Slot volgt.*)

Twee zusters.
Eene schets uit het hedendaagsche leven, door H.A. Banning.
(*Vervolg.*)

Tante Bertha.

Van de Jordaan sprekende, hebben wij wel de Leliestraat, maar niet de Leliegracht genoemd, ofschoon zij als het ware eene verlenging van genoemde straat mag heeten. De Leliegracht vormt slechts eene verbinding te water tusschen de drie hoofdgrachten van Amsterdam, en daar de buitenste of Prinsengracht de eigenlijke Jordaan aan de binnenzijde der stad afsluit of liever omzoomt, heeft de Leliegracht niets gemeens met de van ouds befaamde buurt en met de straat die haar naam draagt en in hare onmiddellijke nabijheid gelegen is.

Zoo komt het dan ook dat wij slechts weinige stappen behoeven te doen om de jongejuffrouw Elgers te vergezellen van het ellendige huisje waar de arme zieke weduwe woonde, naar een fraai ofschoon wel wat ouderwetsch huis op de stille zijde der Leliegracht, waar, in den tijd waarvan wij spreken, een bejaarde dame woonde, die in de buurt en ook bij alle instellingen van liefdadigheid zeer goed bekend was, ofschoon zij jn de laatste twintig jaren geen voet op de straat had gezet. Juffrouw Verhemert, die nu diep in de zeventig jaren telde, was een naamgenoot en oud-tante van moeders zijde van de jongejuffrouw Elgers. Zij was nooit gehuwd geweest, en ofschoon haar wel eenige gebreken aankleefden, die men gemeenlijk zoogenaamde oude vrijsters ten laste legt, wist toch iedereen dat zij in stilte veel goeds deed en dat zij, inweêrwil van hare hooge jaren, nog geenszins misdeeld was van 't geen als de schoonste reputatie van koning Salomon geboekt staat.

Toen de jongejuffrouw Elgers de huiskamer der bedoelde woning binnentrad zat de oude dame in een reusachtigen rolstoel, geflankeerd door twee groote stokken of krukken, welke bij haar de dienst moesten doen van de riemen eener roeiboot. 't Is voor het uiterlijke geen aangename verschijning welke wij u voor te stellen hebben, waarde lezer! Is juffrouw Verhemert in geen twintig jaren op de straat geweest, heeft zij al dien tijd geen voet kunnen verzetten, zij is meer dan dertig jaren onbeweeglijk gebleven op het gebied der mode. Zij draagt altijd een licht paars kleedje zonder eenig versiersel, dat doet denken aan de uniform van een hofje of van een gesticht. Haar muts is onverandelijk van zwarte tulle, met dito satijn lint. Dit hoofdtooisel is vervaarlijk groot en bedekt voor een groot gedeelte haar gerimpeld voorhoofd en mager, bleek gelaat. Hare wenkbrauwen zijn zwaar, borstelig en nog bijna geheel zwart, maar het hoofdhaar is geelachtig wit en aan weêrskanten van hare ingevallen wangen staan twee zware en zeer stijve krullen van dezelfde kleur geposteerd, die

onze Griet uit de Jordaan waarschijnlijk aan de benijdenswaardige metworst herinnerd zouden hebben.

‘Dag, Bertha, dag, kindlief!’ sprak zij, en men kon zeer goed zien dat het meisje van haar was, wat men wel eens een hartlapje noemt.

‘Gij moet de groeten hebben van mama,’ sprak het nichtje, terwijl zij een stoel nam om naast haar peettante te gaan zitten.

De oude vrouw knikte met het hoofd. ‘Kon zij daar nog tijd voor vinden bij al die drukte voor het bal?’ vroeg zij.

Bertha kreeg een kleur en wendde het hoofd af.

‘Gij moet daar niet kwaad om worden,’ hernam de oude dame, terwijl zij een der handen van de lieveling in de hare nam; ‘ik ben ook jong geweest, ik heb in mijn leven ook in de wereld meêgedaan, maar ik kan niet begrijpen hoe je mama zoo onverstandig kan zijn om Louise, die toch reeds zoo ijdel, zoo behaagziek en zoo luidruchtig is, op een concert te laten pronken. Dat kind wordt in den grond bedorven.’

‘Och, lieve tante, mama heeft het lang genoeg tegengehouden, en als zij haar zin gekregen had zou het niet gebeurd zijn, maar......’

‘Maar het bedorven kindje is aan het schreien en zeuren gegaan, het heeft papa in den arm genomen, is het niet zoo?’

‘Papa was er eerst ook tegen, maar de oude heer Van Beeckeren heeft hem omgepraat en......’

‘En de jonge heer van Beeckeren met zijn kneveltje en zijn mooie witte tanden heeft den doorslag gegeven, niet waar? Wil ik je eens wat zeggen, kindlief: die firma Van Beeckeren en Comp. heeft je vader al sinds een jaar of wat het hoofd op hol gebracht, en zal hem nog eens in den grond boren. 't Is onverantwoordelijk van je mama, dat zij voor dat alles geen stokje heeft gestoken; het kan haar niet ontgaan zijn dat die Van Beeckeren de booze geest van je papa is; want eene vrouw ziet scherp, maar zij is volmaakt hare moeder, mijne zuster, een zieltje zonder zorg, een duifje zonder gal.’

‘Och, lieve tante,’ herhaalde Bertha.

‘Beste meid, ik zeg immers niet dat je mama geen brave vrouw is,’ hernam de oude dame, ‘zij zal hare kinderen niet slecht *maken,* maar zij bezit ook geen geestkracht genoeg om invloeden te weren die schadelijk zijn voor hare kinderen en voor haar huisgezin. Zij laat zich verblinden door de mooie *panier* van Van Beeckeren, zooals Louise door de pluimstrijkerijen van dien kwibus van een jongen. Ik begrijp alles zeer goed, maar ik begrijp niet dat je ouders niet meer doorzicht hebben en niet naar goeden raad willen luisteren, en daarom mijn huis mijden. Wat zal het einde zijn van de drukke conversatie met dien wijnkooper? Je papa bezit weinig fortuin, dat weet Van Beeckeren zeer goed, en wanneer hij aan een huwelijk van zijn zoon met Louise denkt, ziet hij ongetwijfeld zekere oude vrouw, wier dagen geteld zijn, voor een achterdeurtje aan; maar gij kunt er verzekerd van zijn, dat hij in dit opzicht buiten den waard gerekend heeft.’

Zonder eenig antwoord af te wachten, greep zij de beide krukken, die naast haar stonden, en wist met een paar goed berekende stooten haar rolstoel tot vlak voor de schrijftafel te draaien, die in een hoek der kamer stond. Zij zette haar bril op, en een briefje uit een der laadjes halende, vervolgde zij:

‘Hier heb ik een schrijven van een onzer bankiers, die op mijn verzoek inlichtingen geeft omtrent de soliditeit van de firma Van Beeckeren en Comp., waaruit duidelijk blijkt dat al de grootheid van dien man niets is dan bluf. Van een compagnon is geen spraak en van kapitaal evenmin. Is het dus niet zeer natuurlijk dat hij voor zijn zoon

op eene erfenis loert die, volgens zijne berekening, al spoedig uwe mama; als mijn eenige bloedverwante, moet ten deel vallen?'

Bertha zegde niets, maar zuchtte, terwijl de peettante nu met een zwaai naar haar oude plaats terugkeerde, die den besten roeier in verbazing moest brengen. Het meisje had ter wille harer oudens den moed niet om op dat oogenblik te vertellen wat zij bij de arme vrouw in de Jordaan vernomen had. Zij zweeg dus en hield de oogen neêrgeslagen.

'Ik ben zeker geen aangenaam gezelschap voor een jong meisje,' zoo begon tante Bertha weêr, 'maar het is tot u aller bestwil dat ik zoo spreek, en als uwe ouders nog langer doof en blind blijven tegen alle raadgevingen en bewijzen in, zal ik vóór mijn dood maatregelen moeten nemen, want ik wil niet dat eens ver-

kwisters en fortuinzoekers met mijn geld den heer zullen spelen.'

Het nichtje kon nu hare tranen niet langer bedwingen.

'Och, tante, lieve tante,' sprak zij, 'mijne ouders zijn zoo goed, ik heb hen zoo innig lief.'

'Daar hebben zij ook recht op, mijn kind,' hernam de oude dame. 'Zij zijn werkelijk braaf en goed en leven in het geluk hunner kinderen, maar zij zijn erg door de kwaal van onzen tijd aangetast; zij denken dat het geluk in grootheid, in weelde en genot moet worden gezocht en zijn in staat om blindelings hun ongeluk in te loopen. Laat ons echter voor het oogenblik over die zaak niet meer spreken, want ik wil je niet bedroeven, lief kind.'

Zij drukte nogmaals de hand van het jonge meisje en zag haar lang met welgevallen aan.

'Gij gaat morgenavond zeker ook naar het concert?' vroeg zij na eenige oogenblikken.

'Ja, tante,' antwoordde Bertha schuchter, terwijl zij hare tranen afdroogde.

'Dat is goed, zeer goed,' sprak de tante, op een geheel anderen toon; 'daar steekt geen kwaad in, als alles maar in eer en deugd toegaat.'

'En 't is tevens een goed werk, niet waar?' zei Bertha.

De oude dame haalde de schouders op. 'Het goede werk zullen wij maar zoo laten; 't is klatergoud, meer niet,' hernam zij.

'Het concert kan toch heel wat opbrengen voor de vier weduwen, want de deelneming is buitengewoon groot. Stumpff heeft de Parkzaal gratis afgestaan en allen, die aan het concert meêwerken, doen dit belangloos.'

Tante Bertha schudde het hoofd. 'Zoo belangloos niet als gij wel denkt,' sprak zij.

'Maar, tante, ik kan u verzekeren dat het geheele orchest, de liedertafel *Amstels Nachtegaal* en allen die op het concert zullen optreden daarvoor niets ontvangen.'

'Dat geloof ik zeer graag, mijn kind, maar het sluit nog niet in dat alles bij dit concert even belangloos toegaat. Onder belangloosheid versta ik toch iets te *presteeren* zonder dat men daarvoor eenige vergoeding of wederdienst, van welken aard dan ook, verlangt of ontvangt.'

'Juist, tante, zoo meen ik het ook.'

'Maar als men nu eens lijsten had doen rondgaan om bijdragen voor de vier weduwen, zonder concert en bal, zou dan de deelneming ook zoo algemeen zijn geweest?'

'O, neen, tante, dat spreekt van zelf.'

'De belangloosheid is dus zoo groot niet als gij wel denkt. Men wil wel wat voor armen afzonderen, maar niet zonder daarvoor eenige vergoeding in vermaak en zingenot terug te ontvangen. Dat is geen christelijke liefdadigheid, want die kenmerkt zich door het brengen van offers.'

'Maar als men nu zonder dergelijke middelen de beurzen niet geopend kan krijgen, tante?'

'Dan zeg ik dat de christelijke liefdadigheid uitgestorven is. Hoe groot zullen de kosten wel zijn, die bij u aan huis voor dit concert gemaakt worden?'

'Ik heb mama hooren zeggen, dat zij, het kleedje van Louise meêgerekend, omstreeks vijftig gulden aan een en ander moet besteden.'

'En gelooft gij dat papa voor de helft zou hebben ingeteekend, wanneer hem, zonder concert, eene lijst ten behoeve der arme weduwen gepresenteerd was?'

Bertha schudde het hoofd.

‘Welnu, dan noem ik het geen liefdadigheid, maar afschuwelijke verkwisting. Men werpt handen vol geld voor zingenot weg, want bij een bal zal toch wel geen spraak zijn van kunstgenot, en als van al dat geld een enkel dubbeltje in den schoot van een arme weduwe terecht komt, meent men al heel wat gedaan te hebben. Wil ik u eens precies mijn gevoelen zeggen, mijn kind? Men zou even goed uit liefdadigheid in het Park bijeen kunnen komen om eene champagne-partij te houden en dan na afloop de ledige flessen ten voordeele van de ongelukkige weduwen verkoopen.’

Bertha kon niet nalaten te glimlachen.

‘Ik weet wel,’ zoo vervolgde de oude dame, ‘dat men met de opbrengst van ledige flesschen ook nog wel eenig goed kan doen, maar 't is toch slechts het overschot van verkwisting, meer niet. Men wil tegenwoordig genieten, altijd genieten, en wanneer nu de een of andere commissie met een lokkebroodje voor den dag komt, dat den schijn van liefdadigheid heeft, neemt men daaraan deel met het zalige gevoel dat men een goed werk heeft verricht. Dat is zelfmisleiding. Voor dit bal worden duizenden en duizenden guldens weggeworpen, en wij zullen eens zien wat de opbrengst zijn zal.’

‘Ik ben het geheel met u eens, tante,’ sprak nu het jonge meisje, ‘en gij weet ook wel hoe ik over die dingen denk, maar gij moet niet vergeten dat men hier in de stad toch dagelijks concerten, bals en toneelvoorstellingen bijwoont, die evenveel geld kosten, en dat er dus wel eenig nut in steekt, wanneer men hen, die daarvan gebruik maken, uitlokt om tevens iets voor een goed doel af te zonderen.’

‘Zeer waar, lieve Bertha, maar dan misbruikt men het schoone woord liefdadigheid, en gij zult mij wel willen toestemmen dat al die nieuwe fratsen niet weinig tot verkwisting en zingenot meêwerken en de ware christelijke liefdadigheid doen verflauwen; want de meesten die tien gulden of meer aan zulk een bal ten koste leggen, rekenen dit voor een aalmoes, en zullen dus de beurs gesloten houden, wanneer men den volgenden dag een beroep komt doen op hunne naastenliefde....... Binnen!’

De huishoudster van tante Bertha had aangeklopt, opende de deur en overhandigde hare meesteres een briefje.

‘Geef mijn bril eens aan, Keetje,’ sprak de oude dame, en toen zij het briefje vluchtig gelezen had, rolde zij haar stoel weêr tot voor de schrijftafel, wikkelde iets in een enveloppe, schreef daar met bevende hand een adres op en verzocht de huishoudster dit aan den brenger van het briefje ter hand te stellen.

Deze huishoudster was de rechterhand van juffrouw Verhemert, maar hier wist die rechterhand zeker niet wat de linker gedaan had.

‘En vertel mij nu eens hoe gij 't bij die arme vrouw in de Jordaan gevonden hebt?’ vroeg tante Bertha, middelerwijl zij haar stoel weêr tot vlak voor het venster boegseerde.

Het nichtje deelde nu uitvoerig meê wat zij van de zieke vernomen had, met uitzondering van 'tgeen haar bekend was betreffende de bloedverwantschap met den wijnkooper Van Beeckeren.

‘Die buurvrouw schijnt een zeer braaf mensch te zijn,’ zei tante Bertha, toen zij alles vernomen had. ‘Hebt gij nog een oogenblik den tijd?’

‘Ja wel, tante.’

‘Wees dan zoo goed van nog even de Jordaan in te loopen, want morgen zult gij daarvoor wel geen tijd meer vinden. Zeg die buurvrouw waar ik woon en dat ik haar vandaag of morgen wensch te spreken. Zulk eene vrouw moet wel dood eerlijk zijn;

ik wil haar eenig geld ter hand stellen, om voorloopig in de grootste behoeften van de zieke weduwe te voorzien, en daartoe is zij beter in staat dan gij.'

'Heel goed, tante.'

'En dan zou ik je graag den morgen na het bal nog eens hier zien; kan ik daar op rekenen?'

'O, zeker, tante.'

Bertha ging heên in de volle overtuiging dat zij niets meer beloofde dan in hare macht stond; niemand weet echter wat de dag van morgen zal baren.

(Wordt vervolgd.)

Elk wat wils.
Wenken en raadgevingen door Parvulus.

Kamillen! Wie kent ze niet? Wie heeft ze niet honderdmalen gezien, gebruikt of zien gebruiken? Bij verkoudheden, bij buikpijn, als men eens goed wil transpireeren, als geliefkoosde drank van de moedertjes - ja, ja kamillen zijn een kostelijk ding en komen dagelijks te pas.

Hebt ge ooit hooren vertellen, dat kamillenbloem een voortreffelijk middel is tegen de koude koorts, tegen de akelige, afmattende, krachtenverterende en dikwijls zoo moeielijk te verhelpen koude koorts? Ah, dat wist ge niet. Wel, en toch is dit niet alleen stellig en zeker, maar zoo probaat zelfs, dat, dáár waar men juist met de kina en al zijne bereidingen mislukt is, juist daar de kamillen hare geneeskracht toonen. Dat deze eigenschap niet van vandaag of gister, maar al sinds jaren en jaren bekend is, blijkt hieruit, dat de oude Egyptenaren ze reeds als zoodanig gebruikten, volgens getuigenis van Galenus. Dioscorides schreef ze al voor, en Morton, een dokter uit de vorige eeuw, die leefde, juist toen men de kina begon te gebruiken, verhaalt, dat een zijner vrienden, Elysha Coyth, hem verzekerde, even vast te vertrouwen op de kamillen als op de kina. Zelf verklaart hij ze meer te hebben gebruikt en hare klaarblijkelijke werkzaamheid te hebben ondervonden, zoo zelfs, dat hij dáár gelukte, waar de kinaschors hem had in den steek gelaten; hij haalt er o.a. eenige treffende voorbeelden van aan, en dit is te merkwaardiger, omdat hij er deze eigen woorden bijvoegt: 'Nadat ik langen tijd en tot walgens toe te vergeefs de kinaschors had laten gebruiken,' *(postquam diu et ad nauseam usque vires corticus peruviani expertea fuissent).* Deze verklaring is te merkwaardiger, omdat de beroemde Morton zeer goed bekend was met de buitengewone eigenschappen der kina en hij steeds bij intermitteerende koortsen eerst en lang zijne toevlucht tot haar nam, welke hem dan ook zelden of nooit bedroog: *quipe vix unquam antidotus illa berculea, cortex peruvianus, spem meam fefellit.* Dat kan men van de kamillen niet zeggen, en daarom schijnt F. Hoffmann in overdrijving te vervallen, waar hij de kamillen gelijk met - ja boven de kinaschors stelt.

't Is zeer opmerkenswaardig, dat alle geneesheeren, die de kamillen aanprezen in tusschenpoozende koortsen, altijd de tot *poeier gestooten bloem* als het merkwaardigste preparaat hebben voorgeschreven; vooral dan, als de kina te vergeefs reeds is toegediend *(quando cortex frustra furit tentatus).* Zoo verhaalt dokter Schulz een geval van eene derdendaagsche koude koorts, die reeds 36 maanden had geduurd en eindelijk en alleen getemd werd door poeier van kamillenbloem. De engelsche dokter Pitcairn beschouwde dit poeier als even werkzaam als de kina. Ook Cullen maakte er een veelvuldig gebruik van en met goeden uitslag; hij gaf tusschen de

aanvallen in eene hoeveelheid van 2 tot 4 gram; deze dosis is voldoende; meer is schadelijk en men bereikt zijn doel niet. - Wat dunkt u? 't ls licht te beproeven - en 't spaart u een goeden zak centen!

Nuttige wenken en opmerkingen over land- en tuinbouw.

Bloementeelt.

Vioolljes. Wilt ge van 't vroege voorjaar tot het midden van den zomer een bloemperk bezitten, dat ieders oog tot zich trekt, koop dan bij een vertrouwd zaadhandelaar een pak zaad van engelsche of fransche viooltjes. We zijn nu in october en 't is in 't begin dezer maand dat de viooltjes het liefste zijn gezaaid. Zaai het zaad uit op een zonnig, voedzaam plaatske in den vollen grond en verplant de plantjes, zoodra zij eene voldoende grootte hebben, vóór den winter op uw perk, dat ge cerst ruim van mest hebt voorzien. Zorg er ook voor, de plantjes niet te dicht bijeen te plaatsen, wijl de viooltjes heel groote bossen maken; onderlingen afstand van 2½ dM. mogen zij wel hebben. Gedurende den winter vragen

ze geene bedekking: zij verdragen de strengste koude zonder hinder. In 't begin van maart reeds beginnen de viooltjes hare schoone, veelkleurige bloemkens te vertoonen en gaan hiermeê verscheidene maanden onafgebroken voort. Hoe zonniger en rijker aan voedsel het perk is, hoe weelderiger en langer zij bloeien en hoe grooter en schitterender hare bloemen worden. Men kan de viooltjes ook wel in 't vroegjaar zaaien, maar uit deze zaaiing ontwikkelen zich nooit zulke krachtige planten, als uit het zaad dat men in september of october in den grond bracht. Ik spreek later nog wel eens over deze geliefkoosde voorjaarsbloemen.

Boomteelt.

Iets over eekels. De strenge winter van het vorige jaar moge aan vele boomen veel schade hebben toegebracht en de vruchtzetting ervan verhinderd hebben, de eiken echter schijnen in deze streken weinig van dien winter te lijden gehad te hebben; hunne takken toch zijn thans beladen met talrijke vruchten en op sommige plaatsen is zelfs het eiken-hakhout met onrijpe eekels beladen. Een paar woorden over eekels en hun gebruik zijn misschien hier thans op hunne plaats, nu die vruchten beginnen rijp te worden.

Even als de haver bezitten de eekels een aanzienlijk vetgehalte; van daar dat zij een uitmuntend mestingsvoedsel opleveren. Inzonderheid varkens en schapen zijn verzot op eekels: herder noch hond zijn in staat eene kudde schapen tegen te houden, als zij in de nabijheid van eiken komt, welke hare vruchten reeds laten vallen. Ook paarden, koeien en eenden eten gaarne eekels en groeien er van.

't ls misschien minder bekend dat de eekels, evenals de eik zelf, veel zoo genaamde looistof bevatten; dit is dan ook de reden waarom de verschillende klieren, welke zich in het lichaam van het varken bevinden, door het voederen met eekels eene zwartachtige kleur aannemen en dat de dooier van een ei, door eene eend gelegd, welke zich met eekels voedt, bruinzwart van kleur wordt. Het eerste verschijnsel moge door den slachter minder gaarne worden gezien, het spek echter van met eekels gemeste varkens wint het van dat, hetwelk afkomstig is van varkens, welke met ander voeder zijn gemest; het is schooner in het oog, smakelijker en blijft zeer lang goed voor 't gebruik.

HET PAVILJOEN DER OUDE KUNST VAN BINNEN GEZIEN.

Wil men eekels als mestingsvoeder voor varkens en schapen gebruiken, dan moet men ze volkomen rijp laten worden. Onrijpe eekels zijn van weinig waarde als voedsel en deugen nog veel minder voor zaadeekels. Na de inzameling kan men ze zonder verdere behandeling aan de dieren geven, maar men doet verstandiger zoo men ze wat omzichtiger behandelt. Het beste is dat men ze in de zon of op een bakkersoven goed droog laat worden en ze daarna bij gedeelten in eene kuip of over een harden vloer uitstort en uitspreidt, om ze vervolgens door trapping met de voeten van hunne leêrachtige bolsters te ontdoen. De ontbolsterde zaadhelften late men nu malen, en voedere met het hierdoor verkregen eekelmeel op de gewone manier zijne mestvarkens en schapen.

Wil men eekels verzamelen voor zaaiing, dan neme men altijd rijpe, gave en groote eekels: onrijpe, geschonden en kleine eekels kiemen niet of geven slechts zwakke boomkens of struiken. Over de bewaring van zaadeekels gedurende den winter spreek ik in een der volgende nummers.

Ooftteelt.

Bewaring van druiven. Langzamerhand nadert de tijd, waarop de druiven rijp worden, en hoewel de druivenoogst in ons land denkelijk dit jaar niet groot zal wezen, wijl de geweldige vorst van 1879-80 veel wijngaarden doodde en andere verhinderde vruchten voort te brengen, - toch dragen op sommige plaatsen de wijngaarden nog druiven en is een enkel woord over de bewaring dezer heerlijke vruchten gedurende den winter hier thans niet misplaatst.

Het is waarschijnlijk nog niet algemeen bekend dat druiven zich lang laten bewaren en dat het in 't geheel niet noodig is ze dadelijk na de plukking te gebruiken. Wil men die vruchten gedurende eenige maanden goed houden, dan gaat men op de

volgende manier te werk. Men neemt eene groote blekken bus of trommel en strooit op den bodem dier bus of trommel eene laag boekweiten bolsters, de buitenste schel der boekweitkorrels. Op deze laag legt men nu, zoo dicht bijeen als zonder kwetsing der beziën mogelijk is, eenige trossen rijpe druiven, welke men te voren goed droog heeft laten worden en gezuiverd heeft van alle rottende of aangestoken beziën. Men strooit thans over die trossen weêr eene laag bolsters, legt hierover weêr druiven en gaat zóó voort tot de bus of trommel geheel gevuld is. Men sluit nu de bewaarplaats zoo volkomen als men kan van de lucht af door middel eener blaas en zet ze neêr op eene drooge en vorstvrije plaats. Hoe volkomener de lucht is afgesloten en hoe drooger de druiven en de bolsters zijn, hoe beter de bewaring zal geschieden. Door deze eenvoudige behandeling bleven de druiven dikwijls bij mij tot het begin der lente in goeden toestand.

[Nummer 4]

De kapitein in ruste.

Wie *Het Leesgezelschap te Diepenbeek* van Van Limburg Brouwer gelezen heeft, zal bij het zien dezer gravure allicht aanstonds de figuur van kapitein Van Berkel voor het oog zijner verbeelding zien oprijzen, en onwillekeurig een vergelijking maken tusschen den held van Diepenbeek en den weêmoedig gestemden grijsaard, dien hij op het oogenblik voor zich heeft. Zoo althans ging het mij, toen ik een eersten oogslag op de gravure wierp; maar ik behoefde er niet lang op te zien om te begrijpen, dat ik hier met eene geheel andere type dan den bewoner van het kasteel Ammerstein te doen had. Van laatstgenoemde vertelt ons Van Limburg Brouwer: ‘Hij was gelijk aan den jager, die, na een vermoeienden dag, zich, in een behagelijk niets doen, voor zijn vuur neêrvlijt, zonder eenige andere bezigheid dan het rooken zijner pijp, en het uiten van eenige vriendelijke woorden, aan zijne honden gericht, die, even werkeloos als hij, op de plaat aan zijne voeten uitgestrekt, al blazende en snuivende het zalige der rust des te beter schijnen te genieten, nu zij die met hunnen gebieder en heer mogen deelen.’

DE KAPITEIN IN RUSTE, NAAR POIRSON.

Neen, zulk een man hebben wij hier niet voor ons. Niet als kapitein Van Berkel, die ‘eindelijk overtuigd geworden was, dat het in een goede haven toch beter is, dan altijd op zee te zwalken’ - niet uit vrije verkiezing heeft de oude kapitein op onze

print de zee vaarwel gezegd. Hij heeft gevaren en nogmaals gevaren totdat hij eindelijk niet meer kon. Zijne jonge-

lingsjaren en zijn rijperen leeftijd heeft hij aan boord gesleten, en vermoeienissen en gevaren hebben voor den tijd zijne haren vergrijsd, zijne ledematen stram gemaakt en zijn gemoed voor het genieten van het rustige landleven gesloten. Hij is met de zee vertrouwd geworden; maar terwijl het onstuimige element hem als een tweede vaderland werd, vergat hij allengs het eerste vaderland, dat hem had zien geboren worden. De zee was zijn lust en leven, en thans, nu zijne verzwakte krachten hem het woelige zeeleven verbieden, nu leeft hij niet meer in den eigenlijken zin des woords: hij is dood voor zich zelven en dood voor zijne omgeving. Treurig en vervelend slijt hij zijne dagen in gezelschap van den trouwen medegezel zijner veelvuldige tochten, den kolossalen Newfoundlander, en van een paar jonge nichtjes, de eenige wezens, waaraan hij op deze wereld nog hecht en die het den ouden zeerob draaglijk maken het leven van een ‘landrat’ te leiden. Maar die kinderen, hoe aangenaam haar gekoos hem ook in de ooren klinkt, en hoeveel ze ook van den ouden oom houden, ze begrijpen den grijsaard niet; hij kan zich met haar niet onderhouden over hetgeen het voorwerp zijner aangenaamste herinneringen uitmaakt: de zee, die hij doorploegd, het schip dat hij bevaren, de storm die om hem geloeid heeft. En zijn hond? Uit de verstandige oogen van het goede dier zou men bijna opmaken dat het zijns meesters somberheid begrijpt en deelt; maar het kan niet spreken en is dus ook maar een stomme trooster. Neen, dan is de zee nog welsprekender; onophoudelijk zingt zij den grijsaard haar eeuwig lied in het oor, nu eens bruisend en onstuimig, dan zacht en klagend; dat lied verstaat hij, het is zijne schoonste muziek, en wanneer hij in gepeins verzonken, onder de breede veranda gezeten, de tonen van dat lied kan opvangen, dan verheldert zijn gelaat en krijgt het leven ook voor hem nog eenige bekoorlijkheid.

Drie kamaraadjes.

Misschien zijn er enkele lezers die het wel wat gewaagd vinden twee kinderen en een hond saâm te vatten in het opschrift: drie kameraadjes, maar dezulken hebben zeker nooit ondervonden met welke vriendschap een kind zich aan een dier hecht, dat allerlei kunstjes uitvoert om zijn kleinen meester aangenaam te zijn. Niet alleen de kinderwereld, maar ook wij, groote menschen, schamen ons niet onze huisdieren met eenzelfde gevoel van vriendschap te behandelen als 't geen zij ons bewijzen, en dat is goed, als men daarbij maar niet tot buitensporigheden overhelt. Eene kat, die de lekkerste brokjes van de tafel krijgt en op een satijnen kussen slaapt, mag in de oogen harer meesteres daar recht op hebben, doch als men daarbij bedenkt dat er zooveel menschen zijn voor wie vleesch en een veeren bed eene onbereikbare weelde zijn, dan kan men dit niet anders dan eene ziekelijke liefdadigheid noemen. De hond echter, die zijn meester het leven veraangenaamt en als belooning daarvoor het voedsel krijgt wat een hond toekomt, is nu en dan den lekkeren beet waard, dien men hem toewerpt voor zijne trouwheid en zijne aardige kunstjes. De hond van onze gravure schijnt onder dit soort te behooren. Hij is de bewaker der kleine meisjes, die met hem spelen, die hem ongestraft bij de ooren mogen trekken, maar die grimmig zijne tanden zal laten zien indien iemand het zou wagen de handen naar zijne vriendinnetjes uit te steken. De schilder mocht dus met volle recht zijne schilderij *Drie Kamaraadjes* noemen, want ook zij, die op den ouden regel van Bartjens, dat

twee en een drie maken, aanmerken, dat dit niet altijd waar is, zullen voor deze voorstelling wel eene uitzondering willen maken.

Nationale tentoonstelling: banken-schrijflessenaars voor huisgezinnen en scholen.

Tegenwoordig vormt de school niet alleen den geest maar ook het lichaam. Ziedaar waarom wij de aandacht onzer lezers vestigen op de Banken-schrijflessenaars voor huiselijk en schoolgebruik, in de afdeeling van het Onderwijs tentoongesteld door de heeren Damman & Cassard van Brussel.

De bijziendheid, de vergroeiing van den ruggegraad en de schouders, de weinige ontwikkeling van de borst zijn even zoovele kwalen, welke aan het gebruik van ondoelmatige schoolbanken toegeschreven worden. Deze zijn in den laatsten tijd het voorwerp geweest van zoovele studiën dat geen enkel deel waaruit zij zijn samengesteld, aan het oog ontgaan is.

De bank-schrijflessenaar is gemaakt naar de gegevens van de Gezondheidscommissie van Brussel en de afmetingen daarvan goedgekeurd door de Permanente Commissie van Brabant en den Minister van Onderwijs.

Maar met welk een zorgvuldigheid de besturen ook de lessenaars in de klassen verdeelen, blijft er steeds de moeielijkheid over, dat er ten gevolge van de aankomst of het vertrek van leerlingen, altijd onder zijn, die zich van lessenaars moeten bedienen, die niet voor hun gestalte geschikt zijn. Is dit ongemak reeds groot voor de scholen, het is nog grooter voor de kinderen, die tehuis werken. Want volgens de gezondheidsleer zou men de lessenaars moeten vernieuwen naarmate de kinderen groeien. Het is om in dat ongemak te voorzien, dat de heeren Damman & Cassard hun bank-lessenaar voor huisgezinnen met veranderlijke hoogte uitgevonden hebben. Door middel van een zoo eenvoudig mogelijk toestel kan men de hoogte van de bank even als die van de zitting veranderen en ze naar de verschillende gestalten stellen.

Merkwaardigheden op het gebied van wetenschap, nijverheid en kunst.

> INHOUD: - Het stoomrijtuig van den heer H.C.F. Couwenberg te 's-Hage.
> - Gepatenteerde tabakspijpen. - Het zuiveren van homg.

Het is een halve eeuw geleden sedert de eerste spoorwegen, tot ieders verbazing en bij het ongeloovig hoofdschudden van velen, in gebruik kwamen. Sedert doet de stoomfluit in alle werelddeelen en landen haar scherpe tonen hooren en stoomt de locomotief langs onmetelijke vlakten, over hemelhooge bergen en door de ingewauden der aarde. En waar, wegens korte afstanden, te groote kostbaarheid of andere omstandigheden de gewone spoorweg minder kans van bijval heeft, verbindt de stoomtram steden en dorpen aan elkander.

Locomotief en stoomtram zijn intusschen aan een bepaalden weg, aan de rails of sporen verbonden, 't geen de snelheid en de gemakkelijkheid van het vervoer bevoordert, maar daarentegen wegens den aanleg betrekkelijk kostbaar is en daarom slechts bij druk personen- of goederenvervoer met voordeel kan aangewend worden. Er zijn echter in den laatsten tijd, met name te Berlijn, stoomrijtuigen in gebruik gekomen, die onafhankelijk zijn van sporen of rails, en daardoor naar goedvinden op alle wegen kunnen gebezigd worden. Zij bewegen zich evenals door paarden

getrokken rijtuigen over de straatsteenen, leveren noch voor de passagiers, noch voor de voorbijgangers eenig gevaar op en kunnen even gemakkelijk als een gewoon rijtuig gewend, vooruit bewogen en tot staan gebracht worden. De keizerlijke familie, die de proefnemingen met de merkwaardige stoomrijtuigen bijwoonde, sprak er hare hooge goedkeuring en bewondering over uit.

Wij behoeven echter niet naar Duitschland te gaan, althans om een model van zoodanig rijtuig te zien. De civiel-ingenieur H.C.F. Couwenberg te 's-Gravenhage heeft namelijk een stoomwagen ontworpen en op één tiende der grootte uitgevoerd. Stippen wij daarbij aan, dat genoemde ingenieur reeds maanden lang aan zijn model gearbeid had, voordat te Berlijn de stoomrijtuigen bekend waren.

De stoomomnibus is een even schoon als practisch voertuig, dat zonder vuur, zonder rook, zonder gedruisch - en waar het niet het minst op aankomt - zonder gevaar wordt bewogen. Wij willen er eene beknopte beschrijving van geven.

Het stoomrijtuig van den heer Couwenberg is, op de ware grootte, niet langer dan 2.50 Meter bij een breedte van 1.30 M. Niettemin heeft het plaats voor niet minder dan 15 passagiers, namelijk 6 personen binnen het rijtuig, 6 op de imperiaal en 3 op den bok. Voor de coupé bevindt zich een platform, waarop de machinistkoetsier werkzaam is. Deze hoeft geen stoom te maken, dus ook geen vuur te onderhouden, daar in den verticalen stoomhouder, evenals in den horizontalen stoomketel, die door middel van eene kraan met elkander in verbinding staan, uit eene aan het station aanwezige machine de noodige stoomvoorraad wordt meêgenomen, die voldoende is om er een afstand van een uur gaans meê af te leggen zonder nieuwen stoom in te nemen. De machinist kan met zijn voet een remtoestel in werking brengen, waarmeê hij het in zijn macht heeft het rijtuig ieder oogenblik te doen stilhouden.

Onder den stoomhouder, welke een middellijn van 50 c.M. bij eene lengte van 1.30 M. heeft, is een klein reservoir aangebracht, waarheen de afgewerkte en gecondenseerde stoom van de cylinders wordt teruggevoerd, om vandaar door buizen in eene pijp onder den bok te worden gebracht, waaruit hij zonder eenig gedruisch en zonder eenigen hinder voor de reizigers ontsnappen kan.

Het eigenlijke mechaniek bestaat in de twee cylinders, die door den stoom in beweging gebracht, hunne werking op de achterste wielen overbrengen en voorts uit het beweegbaar vooronderstel, dat door een stuurtoestel op het platform beheerscht en door kamraderen daarmeê in verband gebracht, in staat stelt aan het rijtuig elke richting te geven en er de kortste wendingen en uitwijkingen meê te maken, evenals met een gewoon rijtuig.

De minimum snelheid van den stoomomnibus is 7 à 8 kilometers per uur; de samenstelling is licht en bevallig, terwijl hij door vervanging der coupé door een ander bovenstel ook als vracht wagen of vrachtlocomotief kan ingericht worden.

Voor liefhebbers van pijpen rooken nemen wij uit het te Berlijn verschijnende *Illustrirtes patent-Blatt* de afbeelding en beschrijving van een nieuw model gepatenteerde tabakspijp over; niet-liefhebbers kunnen er uit zien, waarvoorzooal patent wordt aangevraagd. Die aanvrage is geschied, ook voor Duitschland, door George Castedor te Canterbury (in Engeland).

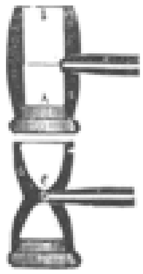

Om te rooken vult men den pijpenkop *a* nadat hij aan het eene einde A met den stop B gesloten is, vol tabak, die men aansteekt en tot het midden van den kop (tot aan de gestippelde lijn dus) oprookt. Het tabaksvocht bevindt zich in het onderste gedeelte van den pijpenkop. Daarop wordt de helft B weêr met tabak gevuld, de stop uit de opening A genomen en in de opening B gestoken, waarna de pijpenkop omgekeerd en weêr aangestoken wordt. Zoo worden afwisselend de beide helften A en B gebruikt, waardoor, zooals de 'uitvinders' in hunne patent-aanvrage beweren, het tabaksvocht geheel of gedeeltelijk verteerd, de pijpenkop altijd zuiver gehouden en de tabak tot op het laatste vezeltje verbruikt wordt. Wat de aanvra-

gers er niet bijvoegen doch uit de bijgevoegde afbeeldingen trouwens voldoende blijkt is, dat de nieuwe soort pijpen zich juist niet door sier lijkheid en gemakkelijkheid van behandeling onderscheiden.

Om honig te zuiveren neemt men 400 gram houtskolen, die men eenige malen afwascht, drie kilogram honig en zes liters water, plaatst alles op het vuur en laat de gemengde honig een half uur lang koken. Is dit geschied, dan laat men de honig door een filtreerzak loopen, tot hij helder en zuiver is. Door deze behandeling verliest de honig zijn walglijken smaak, zoodat hij als siroop en tot het inmaken van vruchten in de plaats van suiker kan gebruikt worden.

Wat eene Amsterdamsche dame overkwam.
(Slot.)

Aemilia schrikte, toen zij dat voorstel vernam. Daar zij echter innig gehecht was aan haar Menor, en niet de minste achterdocht had, liet zij zich weldra overreden, in den waan, dat dit het eenige middel was, om haar echtgenoot den zielevrede terug te geven.

Zij kwamen overeen, geen sterveling over hun plan te spreken en het vooral geheim te houden voor de moeder, die zich zeker tegen zulk een huitengewoon plan zou verzetten. Hunne inscheping op een hollandsch schip, dat naar Italië stevende, wisten zij zoo goed te beramen, dat het haar slechts na hun vertrek ter oore kwam.

De ontsteltenis der moeder - men zal zulks gemakkelijk begrijpen - was groot, toen haar die tijding toekwam. Langen tijd wilde zij het maar niet gelooven, en deed hen overal opsporen. Dan, de waarheid van het feit bleck eindelijk overtuigend uit een brief, dien zij hadden achtergelaten, zoodat er geen twijfel meer mogelijk was.

Nog beweende de moeder haar verlies toen het schip, waarop zich de vluchtelingen bevonden, door een paar turksche schepen werd gepraaid. Onze spaansche ruiter erkende aan hunne taal, welke landslieden zij waren, en vroeg om den kapitein te spreken, niet twijfelend, of hij zou, wanneer hij dezen met zijne afkomst bekend maakte, door hem gunstig ontvangen worden.

Wat hij voorzien had, gebeurde. De kapitein liet hem bij zich komen, en de gewaande Spanjaard gaf hem te kennen, dat hij allesbehalve een Spanjaard was. Hij verhaalde hem zijne lotgevallen en zegde dat zijn geheim plan was naar Turkije, zijn vaderland, terug te keeren, en daar, in vrijheid, den godsdienst zijner vaderen te belijden. Hij verzocht den kapitein hem in de uitvoering van dit plan behulpzaam te zijn. Toevallig bevond zich op het turksche schip een Mahomedaan van Damascus, die zijne familie kende, en hiervan getuigenis aflegde. Meer was er niet noodig om den kapitein te overtuigen. Hij stelde belang in het welslagen van dat plan en bood den officier aan op zijn schip over te gaan. Menor nam dit voorstel aan en verzon eenige redenen om zijne echtgenoote tot deze verandering over te halen.

Hij stelde het haar voor, en gaf haar te verstaan, dat zij veel spoediger Jerusalem zouden bereiken op een schip van Barbarije, dan op een hollandsch schip. Dit toch moest nog lang is Italië vertoeven, terwijl de schepen uit Barbarije recht naar de kusten van Syrië stevenden.

Aemilia nu, schoon zij wel eenigen tegenzin gevoelde, meende niet beter te kunnen doen dan zich geheel aan de leiding van haar echtgenoot over te geven, die van dergelijke zaken meer verstand had dan zij.

De kapitein, op die wijze omtrent geheel de zaak ingelicht, ontving vader, moeder en zoon met de meeste welwillendheid. Een paar dagen later stapten zij te Algiers aan wal. Aemilia, de jonge hollandsche dame, wist eerst niet, waar zij was, maar weldra bemerkte zij, dat zij zich te midden eener turksche stad bevond. Hare verwondering was niet gering, doch die werd later nog veel grooter, toen zij bemerkte dat Menor voortdurend het gezelschap der Turken zocht, en zelfs bij hunne gebeden tegenwoordig was. Eerst durfde zij hem haar hartzeer niet openbaren, denkende, dat hij in de ziel toch nog altijd goed katholiek was. Daar zij echter vreesde dat die dagelijksche omgang met de Turken verderfelijk op hem zou werken, drong zij er op aan om zoo spoedig mogelijk uit Algiers te vertrekken, overtuigd dat hij elders beter de plichten van den kristelijken godsdienst zou waarnemen.

Menor, die van zijnen kant aan niets dacht, dan in vrijheid het Mahomedanism te belijden, maakte zich haar ongeduld ten nutte, om naar Turkije te vertrekken op een schip, dat zeilree lag voor Egypte. Hij verzekerde haar, dat dit schip hen spoedig naar Jerusalem zou brengen. Zij gingen dan beiden, maar met geheel verschillende inzichten, aan boord, vergezeld van hun zoontje.

Hunne reis was zeer voorspoedig en binnen weinig tijds waren zij te Alexandrië. Menor ging hier zeer vertrouwelijk om met de Turken en begaf zich zelfs naar hunne moskee, iets dat hij zorgvuldig voor Aemilia geheim hield. De arme Hollandsche dame, niettegenstaande al de voorzorgen van den schijnkatholiek, ontdekte zijn gedrag, dat zoo geheel in strijd was met dat van een kristen. Dit sloeg haar geheel ter neêr. Niet wetende wat zij er van moest denken, en daarenboven hem de oorzaak van hare smart niet durvende openbaren, zat zij in zijne afwezigheid uren lang voor haar kruisbeeld te weenen. De gewaande Spanjaard, die eene innige liefde en hoogachting voor zijne vrouw had, voelde weldra, dat hij onmogelijk langer die rol kon spelen. Hij zag uit naar eene gelegenheid om haar alles te ontdekken, ofschoon hij wel begreep welke gevolgen die openbaring kon hebben.

Eens toen hij uit de moskee terugkeerde, vond hij Aemilia meer bedroefd dan ooit te voren, en de geheele waarheid moest er uit. Hij bekende haar alles: zijne afkomst, zijn godsdienst, de beweegredenen van zijn vertrek uit Brussel, en hoe die reis naar Jerusalem slechts een voorwendsel geweest was, om haar over te halen hem te vergezellen. Te gelijker tijd verzekerde hij haar, dat zij altijd en overal geheel vrij haar godsdienst zou kunnen belijden; dat hij voor zich nog slechts naar ééne zaak zou streven, om namelijk zich het leven zoo genoeglijk mogelijk te maken; dat hij er de middelen toe zou vinden in zijne geboorteplaats, waar hij zich in bezit ging stellen van rijke goederen.

De arme Aemilia hoorde dat alles aan, en had de kracht niet een enkel woord te zeggen. Men kan zich echter gemakkelijk verbeelden hoeveel verschillende gedachten, de eene al droeviger dan de andere, die zoo gevoelige en godsdienstige ziel ontroerden. Ver van haar vaderland, deed zij de bevinding op, dat zij de vrouw was van een Turk, en zag zij zich gedwongen, het overige van hare dagen door te brengen onder een volk, welks zeden, gewoonten en godsdienst zoo geheel in strijd waren met al wat haar dierbaar was.

Na zich eenige dagen met deze bedroevende gedachten te hebben bezig gehouden, meende zij in de omstandigheden, waarin zij zich bevond, niets beter te kunnen doen dan zich eenvoudig aan Gods Voorzienigheid over te geven, die Zijne getrouwen

nooit verlaat. Door die gedachte bemoedigd, liet zij zich nogmaals geleiden door hem, die tot nog toe een zoo noodlottige gids voor haar geweest was. Menor verdubbelde zijne blijken van genegenheid voor haar, om hare droefheid eenigszins te verzachten. Hij vertrok van Egypte naar Syrië, en voerde haar naar Aleppo, waar hij eenige kennissen had.

Hunne lotgevallen, te Alexandrië en Caïro bekend, waren ook te Aleppo reeds ruchtbaar geworden. Nauwelijks waren zij er aangekomen, of een ieder wilde de jonge hollandsche dame zien, die met een Turk was getrouwd, in de meening dat hij een spaansch officier was en in Spanje groote rijkdommen bezat. De persoonlijke verdiensten, welke men weldra in de jeugdige vrouw erkende en hoogschatte, verwekten een algemeen medelijden met haar toestand. De katholieken in het bijzonder deden hun best om haar eenigen troost te verschaffen.

Dan, zij was nog niet aan het einde van hare rampen. Het gerucht had zich te Aleppo verspreid, dat de ontmaskerde Spanjaard veel goud en zilver met zich meêvoerde. Dit was waarschijnlijk eenigen roovers ter oore gekomen, die zich van zijne gewaande schatten trachtten meesster te maken. Zooveel althans is zeker, men vond den Turk op zijne kamer vermoord en de koffers opengebroken, zonder dat men ooit op het spoor is gekomen van den moordenaar. De hollandsche weduwe vernam maar al te spoedig dit treurig uiteinde, dat de maat van hare rampen vol kwam meten. Men kan zich moeielijk hare smart verbeelden. Zij stond daar nu met haar zoontje in een vreemd land, zonder te weten wat er met hen ging gebeuren. God liet echter niet toe dat zij van alle hulp beroofd bleef. Eenige Maronitische vrouwen, die naar Aleppo waren gekomen, en wederom naar den berg Libanon terugkeerden, stelden haar voor, om met haar meê te gaan, haar verzekerend, dat zij daar in een bijna geheel katholiek land was, dat zij er in vrijheid de plichten van hare godsdienst kon waarnemen, en dat haar en haar zoon - zij zouden er zorg voor dragen - niets zou ontbreken. Daar zij in haar ongelukkigen toestand niet het minste vooruitzicht had, besloot zij aan die uitnoodiging gehoor te geven en de Maronitische vrouwen te volgen. Deze namen haar meê naar het dorp Antoura. Eene brave katholieke weduwe, die niet onbemiddeld was, nam haar in hare woning op, en verzorgde haar op eene echt kristelijke wijze.

Zoo bracht zij een paar jaren te Antoura door. Daar nu leerde haar pater Nacchi kennen, aan wien wij, gelijk wij in het begin reeds zegden dit verhaal ontleenen. Zij leidde er een stichtend en voorbeeldig leven, en sprak over hare ongelukken met eene onderwerping aan Gods wil, die allen die haar hoorden, de tranen uit de oogen perste. Eene zoo buitengewone deugd won haar de algemeene hoogachting der Maronieten, die haar om strijd met de meeste voorkomendheid behandelden.

Er bood zich echter eene goede gelegenheid aan, om naar haar vaderland terug te keeren. Pater Nacchi was haar behulpzaam om zich op een goed schip in te schepen, wel overtuigd, zegt hij, dat zij in den schoot harer familie meer troost en vooral meer hulpmiddelen voor de opvoeding van haar zoon zou vinden, dan in het vreemde land, waar zij was, en waar haar, niettegenstaande de goede zorgen, welke zij ondervond, toch nog altijd veel te wenschen overbleef. Sinds dien tijd, zegt de missionaris, hebben wij niets meer van haar gehoord; maar wij hebben reden om te vertrouwen dat de goede God, die hen, die zich geheel aan zijne Voorzienigheid overgeven, nooit verlaat, moeder en zoon gelukkig gevoerd heeft naar de plaats, waar zij verlangden aan te landen.

M.K.

Valkenswaard en de valkenvangst.

IV.

Een groot aantal soorten van roofvogels worden voor de valkenjacht afgericht en gebruikt. Wij noemden reeds eenige verscheidenheden op, die door de valkeniers van Valkenswaard gevangen worden; er zijn nog verscheidene andere soorten van valken, welke intusschen hoofdzakelijk slechts in noordelijke gewesten, in Schotland, Noorwegen en op IJsland worden aangetroffen; in vroeger tijden begaven de valkeniers zich naar die landen om er volwassen valken te vangen, of de jongen uit de nesten te halen. Voor de groote of koninklijke jacht, de zoogenaamde hooge

jacht, worden alleen de wijfjes-valken gebruikt, die een derde grooter zijn dan de mannekens-valken of talekens (in het fransch *tiercelet*). Door de hooge jacht verstaat men de jacht op reigers en milanen (kiekendieven); de jacht op patrijzen, konijnen en jonge hazen heet de lage jacht.

Het door ons aangehaalde prachtwerk van H. Verster geeft eene menigte zeer schoon gekleurde afbeeldingen van de verschillende valkensoorten in hunne natuurlijke grootte. De gravure op onze middenpagina stelt den mannekens giervalk (in het Fransch *tiercelet hagard gerfaut*) voor.

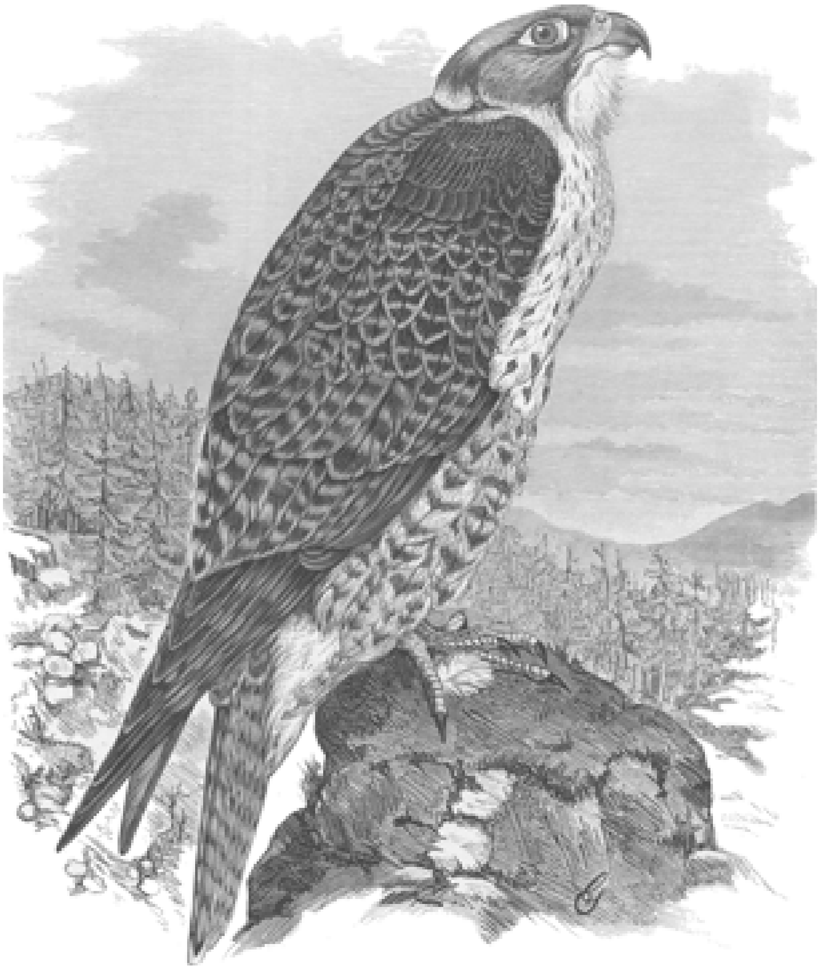

MANNEKENS GIERVALK.

Onder de kleinere soorten van roofvogels worden tot de jacht afgericht: het smelleken, dat gebruikt wordt om leeuwerikken, lijsters en snepen te vangen. benevens de havik en de sperwer, die men hoofdzakelijk voor de jacht op patrijzen, jonge hazen en konijnen gebruikt. Met de talekens of mannekens valken vangt men hoofdzakelijk patrijzen en eksters.

Deze hooge jacht was te allen tijde de meest aantrekkelijke - de koninklijke jacht, waarvoor de best afgerichte, kostbaarste en sterkste (wijfjes-) valken gebruikt worden. Wij willen eene beschrijving van zoodanige jacht geven.

De jacht op reigers kan slechts op groote, opene en onbebouwde vlakten met goeden uitslag uitgeoefend worden, waar de jachtstoet te voet en te paard het jachtterrein in alle richtingen doorkruisen kan. Vandaar dat de uitgestrekte Veluwe, welke zich

zuidwaarts van het koninklijk lustslot het Loo, in Gelderland, uitstrekt, voor dit jachtvermaak zoo bij uitstek geschikt was, te meer, daar er zich talrijke reigers ophielden, die zich tot het vangen van visschen iederen dag naar de oevers van de Zuiderzee, den IJsel en den Rijn begaven. Toen de *Hawking-club* haar tijdperk van bloei beleefde, namen dan ook niet slechts deleden der koninklijke familie en de heeren van het nederlandsche hof aan de valkenjacht op reigers deel, maar kwamen jagers uit alle deelen van Europa, vooral uit Engeland, Frankrijk en Duitschland, toegestroomd, om het zeldzame vermaak eener valkenjacht te genieten.

DRIE KAMARAADJES, NAAR F. REGNAUD.

Op het Loo werdeu de valkenjachten in de maanden juni en juli gehouden, in Engeland tegenwoordig nog van maart tot november. De geschiktste tijd is van 4 uur in den namiddag tot het ondergaan der zon, wanneer de reigers van hunne vischvangst aan den oever der rivieren of den zoom der moerassen naar hunne verblijfplaatsen terugkeeren. Het jachtgezelschap is te paard gezeten, eveneens de valkeniers en hunne helpers, die de tot de jacht benoodigde valken op den arm dragen. Valkeniers en helpers begeven zich vooraf naar het terrein, gaan op verkenning uit en maken de noodzakelijke toebereidselen voor de jacht. Zoodra het jachtgezelschap op de plaats is aangekomen, begeeft een der helpers zich ongeveer een mijl vooruit, in de richting van waar

de reigers komen, en op eene verhevenheid, waar hij door het jachtgezelschap kan gezien worden, terwijl twee valkeniers te paard, den valk op de vuist, zich eveneens een paar honderd stappen van de jagers verwijderen. Zoodra de helper een reiger ontwaart, waarschuwt hij het gezelschap door van zijn paard te stijgen en diens kop naar de zijde te keeren, van waar de vogel komt. Op dat teeken ontstaat eene algemeene beweging onder het jachtgezelschap; aller oogen wenden zich naar de lucht om de nadering van den reiger te bespieden; ieder stijgt te paard en tracht eene goede plaats machtig te worden van waar hij het belangwekkende schouwspel in al zijne bijzonderheden kan volgen.

De valkeniers wachten intusschen het gunstige oogenblik af, trachten den reiger te naderen, zonder hem van richting te doen veranderen, laten daarop den vogel tot op eenige honderden stappen voorbij vliegen, ontdoen de valken van hun kap en hergeven hun de vrijheid. De valken vliegen aanvankelijk laag bij den grond, verwijderen zich van elkander en schijnen geen moeite te doen den reiger te naderen; de scherpe blik van dezen laatsten heeft echter weldra zijne vijanden bespeurd alsook dat deze het op hem gemunt hebben; hij rekt den langen hals uit, tracht de visschen, waarmede hij zich verzadigd heeft uit te braken, om zich lichter te maken, en zoekt zich te redden door in volle vaart zijne vlucht te nemen naar zijn nest of naar eenig nabijzijnd houtgewas. De valken van hunne zijde stijgen weldra en met groote snelheid in spiraalvormige kringen omhoog en naderen snel den reiger, die, wetende dat zijne vijanden hem slechts van boven naar beneden kunnen aanvallen, al hooger en hooger stijgt en aan de vervolging der valken in de wolken tracht te ontkomen. Hij kan echter die bovenwaartsche beweging niet uitvoeren en tegelijk tegen den wind invliegen; daardoor is hij genoodzaakt zich op zijn weg om te keeren, zoodat de voorsprong, welken hij op de valken had, in het voordeel van dezen keert. Van dit oogenblik af ziet men de drie vogels (men laat altijd twee valken tegelijk op), die ieder een verschillenden weg schenen te volgen, elkander met ongelooflijke snelheid naderen. De opmerkzaamheid van het jachtgezelschap is nu op het hoogst gespannen, en ieder tracht het schouwspel van zoo nabij mogelijk gade te slaan.

De reiger doet intusschen voortdurend een klagend geluid hooren, stijgt zoo hoog mogelijk op en poogt zich tevens in de richting van den wind te verwijderen, om aan zijne hardnekkige vervolgers te ontsnappen. Maar de valken verheffen zich op hunne beurt al hooger en hooger tot zij boven den reiger gekomen zijn; dit is het oogenblik van den aanval: de valk, die het eerste opgestegen is, werpt zich met eene snelle beweging op zijne prooi; mist hij, doordien de reiger zijwaarts uitwijkt, dan is het de beurt van den tweeden valk, wiens vlucht geene vertraging ondervonden heeft, om tot den aanval over te gaan en te trachten met zijne klauwen den reiger in den nek of aan de vleugels te grijpen. Niet zelden gebeurt het, dat ook deze aanval mislukt, maar de eerste valk, die intusschen weêr opgestegen is, hervat den aanval en zoo vervolgens tot een der valken den reiger grijpt en diens vlucht tegenhoudt. Is dit geschied, dan is de andere valk zijn kameraad weldra te hulp geschoten en beide roofvogels hechten zich thans sterk aan den reiger vast, zoodat vervolgers en vervolgde slechts een enkel lichaam schijnen te vormen. De aanval heeft dikwijls op zulk eene groote hoogte plaats, dat men van de aarde het gevecht nauwelijks volgen kan.

Intusschen dalen de drie vogels, tot één vereenigd, snel naar den grond. Aan de nabijheid van den bodem gekomen, laten de valken den reiger los, uit vrees van door

den val verpletterd te worden; doch zoodra heeft de reiger den bodem niet bereikt, of zij vallen wederom op hem aan, om hem het vluchten te beletten. De jagers, die met lossen teugel toegesneld zijn, grijpen thans den reiger vast en lokken de overwinnende valken met duiven van hun prooi af. Wanneer de reiger niet dood of ernstig gekwetst is en men hem niet bewaren wil voor het africhten van pas gevangen valken, geeft men hem de vrijheid terug, na hem een herkenningsteeken aan een der pooten gebonden te hebben. De valken, die door de hun voorgehouden duiven verzadigd zijn, krijgen de kap weêr op en zijn dien dag voor de jacht verder onbruikbaar. Is de avond nog niet gevallen, dan wordt de jacht met versche valken voortgezet.

Somtijds wordt de reiger bij den eersten aanval gevangen, vooral als hij met voedsel verzadigd en zijn vlucht daardoor log en zwaar is; niet zelden, vooral bij harden wind of invallende duisternis, weet hij te ontsnappen, ja het gebeurt menigmaal dat de valken de slachtoffers hunner vervolgenswoede worden, of verdwalen en door den valkenier niet meer worden teruggevonden. In elk geval is de valkenjacht zeer kostbaar en heeft zij alleen als jacht*vermaak* eenige waarde.

Hoe het zij, de valkenjacht is in vroeger tijd altijd een der aantrekkelijkste en edelste uitspanningen van ridders en vorsten geweest, en hoeveel belangstelling er te allen tijde voor betoond is, blijkt o.a. uit de lijst van werken over de valkerij geschreven, niet slechts in alle levende talen van Europa, maar ook in het Grieksch, Latijn, Turksch, Perzisch, Chineesch en Japansch.

Wij hebben gemeend onzen lezers geen ondienst te doen, door eene beknopte doch getrouwe beschrijving te geven van 'tgeen met de valkerij samenhangt.

Twee zusters.
Eene schets uit het hedendaagsche leven, door H.A. Banning.
(Vervolg.)

De parel van het concert.

De avond van het aangekondigde liefdadigheids-concert is aangebroken. Men ziet hier en daar reeds eene vigelante met haar kostbaren en weelderigen inhoud den weg inslaan naar de Park-zaal, die schittert van licht. Alvorens ons daarheen te begeven, willen wij een oogenblik een bezoek brengen bij de parel van het concert op de Prinsengracht.

Had gedurende de laatste dagen en vooral in de laatste uren in honderden huisgezinnen eene buitengewone bedrijvigheid geheerscht, veroorzaakt door het aanpassen en bewonderen van balkleedjes, het eindeloos verruilen van bloemen voor kapsels, het uitzoeken en aanpassen van dansschoenen, het in- en uitgaan van kappers en zoo al meer, men kan licht vermoeden, dat dit niet het minst het geval was ten huize van den heer Elgers, den commissionair in effecten, want daar woonde de parel van het concert, die niet slechts aan den muzikalen hemel, maar ook op het bal wenschte te schitteren, en dus niet weinig belang stelde in haar toilet. De lezeres moge het ons vergeven dat wij even doordringen tot de kamer, waar de dames reeds meer dan een uur geheel gereed staan, zooals dit gemeenlijk het geval is; want voor een concert moet men soms even lang antichambreeren als voor een vorstelijk persoon, om de eenvoudige reden dat de kappers niet overal tegelijk kunnen zijn en de rijtuigen evenmin.

In de kamer, die wij zoo onbescheiden binnensluipen, heerscht een onbeschrijflijke wanorde. Geen stoel is er onbezet; de vloer ligt vol weggeworpen kleedingstukken; er staan gansche stapels doozen op de tafel, geflankeerd door pomadepotten en andere toiletbenoodigdheden. De parel van het concert is in golvend neteldoek gehuld; hare wangen gloeien en schijnen te wedijveren met de rozen, die in haar kapsel gevlochten zijn, hare oogen fonkelen, ofschoon niet van vreugde en geluk. Zoo als zij daar onrustig, met groote schreden, in de kamer op en neêr stapt, gelijkt zij de verontwaardigde godin der mode, te midden der puinhoopen van een haar toegewijden tempel. Eindelijk bleef zij voor een grooten spiegel staan en zegde spijtig:

‘'t Is toch onuitstaanbaar, dat ik zóó op een bal moet verschijnen.’

Haar kin trilde van verontwaardiging, en zij stampte met den voet op den grond toen zij die woorden sprak.

De moeder schudde het hoofd, maar gaf geen antwoord.

‘'t Is uwe schuld niet, mama, dat weet ik wel,’ hernam de parel van het concert, ‘maar die nuf daar moet altijd haar zin hebben.’

Met de *nuf* bedoelde zij haar oudere zuster Bertha, die op dat oogenblik wanhopige pogingen deed om ten minste eenige regelmatigheid te scheppen uit den chaos, welke in de kamer heerschte.

‘Gij zijt ondankbaar, Louise,’ sprak de moeder. ‘Uwe zuster wil er ook graag goed uitzien op het concert, en toch heeft zij u zonder aarzelen de prachtige parure afgestaan, die tante Bertha haar heeft geschonken.’

‘Wat niet wegneemt dat ik vanavond met geleende veêren moet pronken,’ klonk het bitse antwoord.

‘Welnu, leg die veêren af wanneer ze u niet aanstaan, niemand dwingt er u toe,’ hernam de moeder.

‘Gij weet zeer goed wat ik bedoel, moeder’ sprak de parel van het concert, terwijl zij zich eensklaps omkeerde. ‘Voor een feest op een kostschool zie ik er keurig uit, maar niet om een bal bij te wonen, niet om als zangeres op te treden. De modiste kon haar lachen nauwelijks bedwingen, toen zij mij straks tot aan mijne ooren in het neteldoek pakte, en ik denk dat vanavond wel iedereen om mij zal lachen. Is dat niet om zich dood te ergeren? Papa zou er niets tegen gehad hebben dat ik in een behoorlijk baltoilet ging, en gij ook niet, maar die nuf met hare burgerlijke ideeën bemoeit zich altijd met zaken, die haar niet aangaan, en zij moet hier in huis in alles haar zin hebben.’

De nuf, die wij reeds in de Jordaan en bij tante Bertha op de Leliegracht hebben leeren kennen, bleef het zwijgen bewaren, en zij wist zeer goed wat zij deed; de moeder begon te klagen over het verdriet, dat zij nu reeds van het concert had, 'twelk haar zooveel geld en moeite kostte, toen de meid binnenkwam met de boodschap: ‘Daar is mijnheer Van Beeckeren met de vigelante.’

Mijnheer Van Beeckeren was de jongeling met de mooie witte tanden, een ijverig lid van *Amstels Nachtegaal.* Toen hij eenige oogenblikken later de parel van het concert met een sierlijke buiging een prachtig bouquet aanbood en haar naar het rijtuig geleidde, kon hij niet vermoeden dat het kort te voren nog zoo hard gedonderd had uit dien heerlijken wolk van neteldoek; want Louise zag er uit als de gelukkigste der stervelingen; zij had trouwens geene burgerlijke ideeën en wist zich te beheerschen.

‘Hadden wij haar zin maar gedaan,’ sprak mevrouw Elgers, toen de parel vertrokken was, ‘zij zal, naar ik vrees, zoo ontstemd zijn, dat van haar zingen niets te recht komt.’

‘Maar acht gij het dan welvoeglijk, mama, dat een jong meisje zich in het openbaar vertoont op eene wijze als zij zich in haar eigen huis niet zou durven laten zien?’ vroeg Bertha.

Mevrouw haalde de schouders op en trok een pijnlijk gezicht.

‘Gij hebt gelijk, mijn kind, ik weet het wel.’ sprak zij, ‘maar de wereld is nu eenmaal niet anders en men kan zich toch niet geheel aan den heerschenden smaak onttrekken. Gij weet daarenboven zoo goed als ik, dat de voornaamste families daarin den toon aangeven.’

Bertha scheen een nieuw argument gereed te hebben, maar mevrouw Elgers verzocht haar eens te gaan zien of papa nog niet gereed was, dewijl men elk oogenblik het rijtuig kon verwachten. Die teedere moeder begreep zeer goed dat zij het gesprek niet volhouden kon, zonder zich zelve tegen hare dochter van eene zondige toegevendheid te beschuldigen.

Bertha had haar vader te vergeefs op zijne kamer gezocht en vond hem eindelijk op het kantoor. De heer Elgers scheen niet op zijn gemak toen zijne dochter zoo onverwacht binnentrad; hij wierp haastig een pakket in een half gevuld reiskoffer, dat op den grond stond en sloeg het deksel dicht.

'De vigelante kan elk oogenblik komen, papa,' sprak Bertha.

'Ik ben klaar, ik ben dadelijk klaar,' antwoordde hij, nog altijd onthutst; 'laat het rijtuig maar een oogenblik wachten.'

'Het is er nog niet, ik kom u slechts waarschuwen,' hernam Bertha. 'Gaat u weêr op reis, pa?'

De vader knikte met het hoofd.

'Wanneer?'

'Morgen...... ik denk morgen.'

'Voor hoe lang?'

'Ik weet het niet,' antwoordde hij gejaagd..........

'Maar laat mij nu een oogenblik alleen, Bertha, want anders zoudt gij straks op mij moeten wachten.'

Er was iets in den toon zijner stem dat het meisje onwillekeurig angst aanjoeg.

'Gij ziet erg bleek..... zijt gij niet wel, papa?' vroeg zij, hem met bezorgdheid aanziende.

'Heel wel, kind, heel wel,' antwoordde hij, 'ik ben maar een weinig overspannen door den velen arbeid van de laatste dagen..... Het heeft niets te beduiden..... maar ga nu heen, dan zal ik in een oogenblik bij u zijn.'

Concert en bal.

Een half uur later maakte men in de Parkzaal plaats voor de gelukkige ouders, die de parel van het concert hunne dochter mochten noemen.

De tempel van Apollo was gevuld met liefdadigen, die hun offer voor de lijdende menschheid kwamen plengen. De weelderig getooide dames konden zich in een zee van licht baden; zij schenen daar niet ongevoelig voor te zijn, al gingen hare oogen nu en dan over het programma, en hare gedachten wellicht ver voorbij het programma naar het concert der gevleugelde voeten, dat zich zoo aanlokkelijk in het verschiet vertoonde.

Het orchest was reeds bezet; nu en dan hoorde men een hobo of clarinet eene muzikale syllabe uitstooten, ongeduldig als een brieschend paard, dat de sporen wenscht te gevoelen; de directeur heeft nu zijn verheven plaats ingenomen; hij tikt met zijn veldheersstaf, laat het oog over zijne keurbende gaan en daar klinkt het eensklaps, na enkele bazuintoonen:

'Der Menschheit Würde ist in eure Hand gegeben, Bewahret sie!
Sie sinkt mit euch! Mit euch wird sie sich heben!'

't Is een fragment uit de hymme aan de kunstenaars, van Schiller; de liedertafels zwaaien jaar in jaar uit dat wierookvat der zelfvergoding. Machtig en bezielend weêrklinken de toonen van Mendelssohn's heerlijk kunstgewrocht, nu eens zangerig en smeltend, dan weêr juichend en jubelend, tot zij zich met ontzagwekkende volheid oplossen in de slotwoorden:

'Kommt daun umarmend euch entgegen
Am Thron der hohen Einigkeit!'

De zaal daverde onder de toejuichingen toen het laatste accoord in de ruimte wegstierf, en de leden van *Amstels Nachtegaal* snoven met verkwikkend gevoel van eigenwaarde de wierookgeuren op, ofschoon deze vermoedelijk voor een niet gering deel aan de koperen instrumenten geadresseerd waren.

Na eene korte pauze daalde de president van het orchest en geleidde onder een geducht handgeklap de parel van het concert naar de voor haar bestemde plaats. Louise leverde het bewijs dat zij even gracieus als bevallig had leeren buigen, en wanneer de groote spiegel in de kleedkamer, welke wij bezocht hebben, den lieftalligen glimlach rondom haar mond had kunnen zien, hij zou haar zeker niet meer herkend hebben.

De humaniteits-cantate begon, doch het bleek ook nu weêr, dat muzikaal genot voor velen niet het voornaamste doel is bij het bezoeken van een concert, en wanneer de componist er op gerekend had dat zijne sterk gekleurde inleiding een machtigen indruk zou maken, vond hij zich deerlijk bedrogen. De dames staken langen tijd fluisterend de hoofden bij elkander om eenige woorden te wisselen over de parel van het concert. 'Wat ziet zij er mal uit,' zei de een. 'Wat kijkt zij brutaal rond,' bemerkte een ander. 'Zij is lang zoo mooi niet als ik dacht...... 't Is of zij daar te pronk staat.... Wat heeft dat malle ding een pretensie!'- Zoo lispelde men achter de waaiers. Niemand scheen te gelooven of er zelfs aan te denken hoe edel het is, wanneer een jong meisje hare talenten ten beste geeft tot ondersteuning van ongelukkige weduwen, want de meesten dachten evenmin aan die ongelukkige weduwen als aan de muziek.

Toen de inleiding ten einde was, trad de solobas op den voorgrond en vroeg in een recitatief, aaneen geregen door geweldige paukenslagen en trompetstooten, wat het eenige middel was om het menschdom te veredelen, de beschaving te bevorderen, de smart te lenigen en de maatschappij tot toppunt van geluk te voeren, en nu hoorde men eensklaps een welluidende sopraanstem uitroepen: 'Het is de humaniteit!'

Louise Elgers was als de genius der humaniteit het strijdperk der kunst binnen getreden.

Wanneer de aanwezigen het laatste bedrijf van Beethovens *Fidelio* niet gekend hebben, is deze kreet ongetwijfeld als een zeer gelukkige en oorspronkelijke inspiratie beschouwd geworden. Hoe dit echter ook mocht zijn, Louise werd naar verdiensten toegejuicht, want zij zong inderdaad zeer schoon en nam allengs toe in kracht en zuiverheid van intonatie, naarmate zij hare taak voortzette. Hare stem klonk welluidend door de gevulde zaal en schitterde vooral in een duet met den solo bas, en toen zij in het laatste nommer der cantate het gansche mannenkoor beheerschte en zich driest en krachtvol heenwerkte door den stroom van toonen, waarin de componist de humaniteit had gedompeld, schenen de wanden van de Park-zaal te schudden van het gejuich, dat bij het auditorium opging.

Wie zulke oogenblikken van vervoering nooit heeft bijgewoond, kan er zich onmogelijk een denkbeeld van maken. De geestdrift, die bij het publiek heerschte, deelde zich ook aan de zangers meê, die met zwaaiende banier hun directeur omringden, als een veldheer na eene schitterende overwinning. Er werden handen gedrukt, men had elkander wel willen omhelzen, en de parel van het concert moest links en rechts buigen te midden der fanfares van het orchest en het handgeklap van het opgetogen publiek. Daar betrad de president der liedertafel de verhevenheid, waarop de gelukkige componist dien avond den veldheersstaf had gezwaaid. Hij hield eene korte toespraak waaruit men, om het gedruisch en wellicht ook van wege

zijne aandoening, slechts de woorden kunstliefde, humaniteit en vier weduwen kon opvangen, en bood de parel van het concert, als blijk van hooge waardeering en tot herinnering aan dien onvergelijkelijken avond een kostbaren waaier aan, terwijl gelijktijdig twee maagdekens, in 't wit gekleed, den componist een lauwerkrans overhandigden. Opnieuw schetterden de fanfares, galmden de toejuichingen en werden de handdrukken herhaald, en daarna loste dit alles zich op in een prozaïsch gestommel, veroorzaakt door hen die in den wintertuin verademing gingen zoeken of zich naar huis begaven.

Een uur later was de tempel van *Frau Musica* in een balzaal herschapen. Het concert der gevleugelde voeten zou een aanvang nemen. Een andere veldheer, slank als een boonenstaak, stond in het midden der zaal en gaf het orchest, dat nu merkbaar gedund was, een teeken; hij klapte in de handen, de paren schaarden zich en de eerste dans werd geopend door den jongeling met de mooie witte tanden en de parel van het concert. Lang, zeer lang duurde de vreugde voort, die het leed moest verzachten der arme weduwen aan wie niemand dacht. Menige jonge dame benijdde de parel van het concert haar kostbaren waaier en haar voorrang van dien avond, en trachtte dat gevoel lucht te geven in vertrouwelijke satyren op haar stijf toilet, terwijl vele mama's niet minder vertrouwelijk gedachten wisselden over financieele zaken en huishoudelijke geheimen, die in nauwe betrekking stonden tot de namen van hen, welke zich het bezit van den heerlijken waaier en van de mooie witte tanden mochten verheugen.

Middelerwijl hadden zich een aantal heeren naar een afzonderlijke zaal begeven. Zij plengden daar onder het geknal van ontboeide kurken de offers van dankbaarheid en hulde aan den componist der *Humaniteit* en aan de parel van het concert, die, wat de laatste betreft, werden aanvaard door den vader der zangeres, wiens bleek gelaat van diepe ontroering scheen te getuigen. De heer Van Beeckeren Senior, wiens dichterlijk talent bekend was en overal bij dergelijke gelegenheden schitterde, bezong in gevoelvolle taal het edele streven in onzen tijd om wonden te heelen en rampen te lenigen, daar waar de particuliere krachten te kort schoten; hij bracht hulde aan de liedertafel *Amstels Nachtegaal,* die nu het roode kruis op hare banier mocht planten en aan den gelauwerden directeur, die, na de schitterende opvoering van zijn eerste groote werk, recht had het *veni, vidi, vici*[(1)] in zijn wapen te voeren. Daarna een teedere snaar op zijn lier aanslaande, betreurde hij het gemis eener dochter als de parel van het concert, die op nieuw van haar buitengewoon talent blijk had gegeven en wier schitterende toekomst onbetwist was. De Hemel had hem zulk een groote gunst niet geschonken, doch al gevoelde hij dat gemis dien avond dieper dan ooit, hij verheugde zich in het voorrecht van den gelukkigen vader, die voor hem meer dan een vriend en aan wien hij met onverbreekbare banden gehecht was.

't Is zeer natuurlijk dat na zulke gevoelvolle woorden de glazen andermaal rinkelden en de gewaarwordingen zich ook bij anderen lucht gaven. Dat duurde zoo tot diep in den nacht voort, en toen eindelijk de parel van het concert met hare ouders en de ‘nuf’ naar huis reed, begon hier en daar een haan te kraaien, een tijdstip waarop Amsterdam wel het meest in rust verkeert, voor zoover daar ooit van rust sprake kan zijn.

(*Wordt vervolgd.*)

(1) Ik kwam, ik zag ik overwon.

Elk wat wils.
Wenken en raadgevingen door Parvulus.

IV.

'Salve Salvia Salvatrix; Naturae Conservatrix! Heil u reddende salie, behoudster van het leven!'

Wel, wel wat een geestdrift, en dat voor eene eenvoudige plant!

Zijn we weêr ten tijde der Egyptenaren toen knol en kruid als afgoden werden aangebeden? Ja, beste vriend, ik kan het niet helpen; niet *ik* heb deze woorden uitgevonden; neen, neen, 't is een authentieke uitroep onzer voorvaderen of liever van de Latijnen en de toenmalige geneesheeren, die zoodanig met onze salie als geneeskruid waren ingenomen, dat zij, op het laatst, in ernst de vraag stelden: hoe het dan toch nog mogelijk was dat iemand sterven kon, die de salie ter zijner beschikking had! Dit was hun onbegrijpelijk, maar ziende dat, ondanks hunne verwondering, de menschheid voortging

zoo als altijd geboren te worden, te leven en.... te sterven, toen zegden ze eindelijk mistroostig:

Contra Vins mortis
Non est medicamen in hortis;

d.i. Tegen den dood is geen kruid gewassen.

Ofschoon nu de salie zulk een lof en vereering niet in allen deele verdient, is het toch waar, dat hare heilzame werking in vele gevallen verbazing wekt.

Om met eene zaak te beginnen, welke iedereen bekend is: hebt ge een koude gevat, hoe dikwerf en hoe spoedig wordt er niet naar de saliemelk gegrepen. Vroeg naar bed, een kopje of wat van 't heilzame nat, goed gedekt, eens ferm getranspireerd en 's morgens is men zoo goed als genezen. Maar let nu eens op, gij vooral, die kwijnende zieken in huis hebt. Hoe menigmaal heb ik het niet moeten hooren: ‘Och, och, dat transpireeren, dat transpireeren! dat is maar te erg; 't is elken morgen alsof hij uit het water komt; het dringt om zoo te zeggen door het bed; 't beneemt hem al zijne krachten; hij wordt zoo zwak en flauw; was dáár maar eens remedie voor!’ En de arme lijder ziet u met zijne flauwe oogen zoo innig smeekend aan, dat het hart er van inkrimpt. Welnu, gij armen, die bij al uw lijden ook nog deze haast ondraaglijke ellende hebt te lijden, hier hebt gij een even eenvoudig als min kostbaar, even gemakkelijk als om zoo te spreken *onfeilbaar* middel tegen uw uitputtend transpireeren. Zijt ge rijk, bereid dan, volgens voorschrift van den beroemden Sydenhand, een aftreksel van salie op malaga. Wilt ge goedkooper bediend worden, doe dan een lood salie op een halven liter kokend water, laat het een half uur trekken en doe er dan een half bierglas gesuikerden rooden wijn bij; alle twee uren een half kopje. Nog minder kostbaar en omtrent even goed is de eenvoudige, gewone saliemelk of thee, 's avonds een of twee kopjes *koud* gedronken. Is het niet vreemd, dat dit kruid ons zoo gemakkelijk aan 't transpireeren brengt bij verkoudheden als anderszins en te gelijker tijd een onovertroffen middel is tegen het uitputtend transpireeren bij nacht? En toch is het zoo; wel heeft men in den laatsten tijd een ander middel gevonden tegen dit ongemak, de stropine namenlijk, maar dit is een gevaarlijk vergif - en met de goede saliemelk komt het er op een kopje een of twee zoo nauw niet aan.

NATIONALE TENTOONSTELLING: BANKEN- SCHRIJFLESSENAARS VOOR HUISGEZINNEN EN SCHOLEN.

Is dit alles? Och neen, nog lang niet; men heeft dikwijls menschen op jaren, die sedert langen tijd geplaagd zijn met zeere beenen, groote etterende, invretende zweeren, vol pijn en stank; voor hen is het volgend eenvoudig heelmiddel: maak met salie en regenwater een goede thee, laat haar koud worden en leg dan omslagen met deze thee bevochtigd op uwe wonden; ge zult eens zien, hoe pijn en vuil verminderen, ja dikwijls in hoe korten tijd uwe wonden zullen genezen.

Nu heb ik nog iets voor de meedertjes of liever voor hare lieve kleinen; die arme schapen lijden dikwijls en zoo erg aan het sprouw; het heele mondje is er ziek van; zij kunnen haast niet meer zuigen en vergaan als sneeuw voor de zon. Nu, beste moeder, maak een weinig salie thee, *zonder* suiker, als het u belieft, gereed, giet er uwen lieveling nu en dan een eierlepelke van in zijn mondje, en gij zult u verwonderen in hoe korten tijd dit ongemak verholpen is.

Om een extra goed tandpoeder te maken is de salie ook al probaat; neem daarvoor 30 gram fijn gestooten houtskool; 12 gram tot poeder gestooten gedroogde saliebladeren, 1 gram kinapoeder, 2 gram borax en een druppel of zes olie van oranjebloesem, roer dat alles ondereen en gij hebt een tandpoeder onschadelijk, goedkoop, welriekend en *deugdelijk,* vooral als ge er nog een ½ gram salicylzuur onder wilt doen; dat neemt dan nog alle onaangename reuken weg.

Bij keelontstekingen met zeer drogen vasten hoest, doet saliethee met wat honig en azijn uitstekende diensten als gorgeldrank.

De zoo oude en wijdberoemde *Vinaigre des Quatre Voleurs* dankt zijne inderdaad werkzame kracht o.a. aan de salie, vermengd met rozemarijn, pepermuntkruid, angelikawortel en nog een paar andere.

Nog veel meer kan ik er u over meêdeelen, doch 't voorgaande dunkt mij reeds interessant genoeg. Verdient dus de salie al niet de overdreven geestdrift der ouden - wáár blijft het, dat zij een compleet magazijn is van allerlei deugdelijke en goede eigenschappen. *Salve Salvia!*

Nuttige wenken en opmerkingen over land- en tuinbouw.

Bloementeelt.

Tulpen. Deze prachtige bolgewassen worden bij voorkeur in de hovingen op de bloemperken geplaatst van het midden van october tot het begin van november. Eenige regelen over de planting en verdere behandeling van hoftulpen zullen daarom thans hier op hare plaats zijn.

Wilt ge van het midden der maand april tot omstreeks het midden van de maand mei een bloemperk bezitten, welks prachtiedereen, zelfs den niet-liefhebber van bloemen in verrukking brengt, koop dan nu bij een bloem bollenk weeker of handelaar in die bollen een paar honderd hoftulpen. Wanneer men de bollen ontvangen heeft voorziet men het perk, waarop men de tulpen in bloei wil zien, goed van oud mest; goed verteerde rundermest is voor deze bloemen het beste. Het liefste groeien zij ook in lossen en zandigen hofgrond en houden veel van eene opene, zonnige standplaats. Vóór men de bollen op het perk plaatst, is het nuttig het bruine omkleedsel, dat elken bol omsluit, aan het boven- en ondereinde weg te doen, opdat deze taaie en leêrachtige huid het wortelschieten en uitloopen niet beletten zou. Men trekt nu op het perk evenwijdige kringen en plaatst hierin de bollen in gaatjes van 4 cM. diepte op een onderlingen afstand van 6 cM. Tweehonderd bollen zijn dan voldoende voor een rond perk van 2½ M. middellijn. Na de planting maakt men de gaatjes met aarde dicht en laat men het perk verder gedurende de wintermaanden aan zijn lot over. Wel raden sommigen aan tulpenperken, zoodra de vorst begint, met stroo of bladeren te dekken, maar ik vind dit werk geheel onnoodig. In den strengen winter toch van het vorige jaar lag op mijne perken, met talrijke variëteiten van hoftulpen beplant, niet de minste bedekking en toch bloeiden ze in dit voorjaar met groote pracht.

Misschien merkt iemand der lezers mij op, dat de bloeitijd der hoftulpen te kort duurt in vergelijking van den tijd, welken zij voor hare ontwikkeling behoeven. 't Is waar: de hoftulpen bloeien niet lang, maar hier staat tegenover, dat zij de perken slechts dan in beslag nemen, als de natuur nog doodsch is of weêr pas teekenen van leven begint te geven, terwijl men wèl in het oog moet houden, dat de moeiten, welke men zich voor een tulpenperk moet getroosten, zeer gering zijn en niet minder, dat een bloemperk met bloeiende tulpen in sierlijkheid en pracht door geen ander perk met bloemen wordt geëvenaard, veel minder overtroffen. Ook de prijzen der tulpenbollen zijn in onzen tijd niet te hoog in vergelijking van het pleizier, dat zij in de lentemaanden aanbieden.

[Nummer 5]

De tentoonstelling te Melbourne.

Toen de eerste australische tentoonstelling te Sydney werd aangekondigd, haalde men in Europa de schouders op over 'tgeen men geloofde niets meer te zijn dan eene belachelijke naäperij, welke de moeite niet waard was dat men er notitie van nam. De uitkomst heeft intusschen bewezen, dat er veel meer reden tot bewondering dan tot geringschatting waren, en nu op den eersten october van dit jaar eene nieuwe tentoonstelling te Melbourne is geopend, heeft de industrieele wereld met de grootste belangstelling daarvan kennis genomen en niet nagelaten de duizenden voortbrengselen van haar vernuft daar uit te stallen, terecht begrijpende, dat een land, hetwelk tentoonstellingen organiseert ook de voorwerpen, welke er op verschijnen, kan gebruiken, zoodat er voor de europeesche industrie in Australië een veld kan geopend worden, dat wellicht in hooge mate zal bijdragen om haar eene nieuwe richting te geven. Voor degenen, die den datum der opening verkeerd gekozen mochten denken, brengen wij in herinnering, dat de bewoners van Australië onze tegenvoeters zijn, en dat de maand october aldaar de lentemaand is, zoodat zij nog den geheelen zomer voorhanden hebben om zich te vermaken met de feestelijkheden

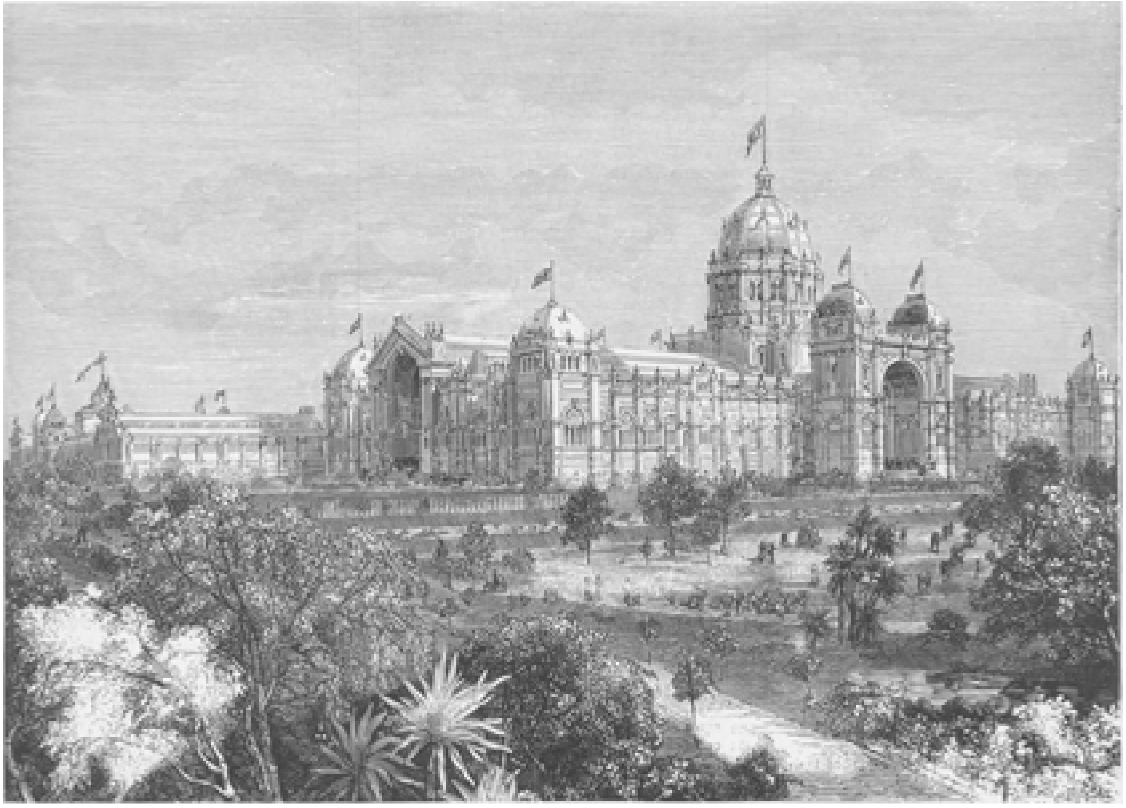

HET TENTOONSTELLINGSGEBOUW TE MELBOURNE.

welke aan de tentoonstelling verbonden zijn. Even als in Europa schijnen de Australiërs zeer goed te begrijpen, dat er om veel bezoekers te lokken nog iets anders noodig is dan het woord kunst, hetgeen voor velen van weinig beteekenis is, zoodat de regelings-commissie voor een programma heeft gezorgd dat de Parijzenaars kan

doen watertanden. Het tentoonstellingsgebouw, waarvan wij eene gravure geven, is gebouwd in den vorm van een kruis en in het midden bekroond door een koepel, die op een achthoekigen grondslag rust. De koepel is 75 meters hoog, en is hooger dan alle mouumenten der stad. De gevel is 175 meters lang en in het midden verdeeld door een transcept van om-

streeks 90 meters. De twee uiteinden bevinden zich juist in het noorden en in het zuiden. De groote ingang wordt gevormd door een boog van 13 meters breed en 20 hoog, terwijl ter weêrskanten twee vierkante torens staan, die elk 35 meters hoog zijn. Het gebouw is opgericht naar de plannen van twee architecten, die zoowel als de aannemers inwoners zijn van Melbourne. Zeggen wij ten slotte, dat de bouw omstreeks fr. 1.500.000 gekost heeft.

De dom van Keulen.

Voor ruim twee maanden - den 14^{en} augustus - kondigde het uitsteken der vlaggen van de hooge torens van den keulschen dom geheel Rijnland de tijding aan der voltooiing van het prachtige godshuis. Eenige dagen geleden, op den 15^{en} october namelijk, is de voltooiing feestelijk herdacht door de burgerlijke overheden in het bijzijn van den duitschen keizer en eene menigte vorsten, voor de merkwaardige feestviering te Keulen saâmgestroomd. Helaas, waarom moest er een wanklank gehoord worden bij de plechtigheid, welke in gunstige omstandigheden als eene blijde mare door heel Duitschland, wij mogen zeggen door heel Europa had kunnen weêrklinken. Waarom kon er van eene plechtige kerkelijke inwijding, passend bij de voltooiing van een *Gods*gebouw, geen sprake zijn, wegens den rampzaligen cultuurkamp, die nog altijd de duitsche gewesten beroert, wegens de voortdurende ballingschap van den waardigen aartsbisschop van Keulen, die eene eereplaats bij de feestviering had behooren in te nemen. Het is hier intusschen de plaats niet om over Duitschlands kerkelijk-politieke omstandigheden te spreken; wij kunnen het dus bij die verzuchting laten en vergenoegen er ons meê, met het oog op de dezer dagen plaats gehad hebbende feestviering en de gravure, den keulschen dom voorstellende zooals hij thans, na zijne voltooiing is, een overzicht te geven van de geschiedenis van dit prachtige godsgebouw.

De tegenwoordige domkerk werd op de plek opgetrokken, waarop de aartsbisschop Hildebrand in het jaar 814, onder de regeering van Karel den Groote, een aanvang maakte met den bouw van een dom. Daar de oude dom door een brand vernield was, legde de aartsbisschop Koenraad van Hochstaden den 14^{en} augustus 1248, onder keizer Frederik II, den eersten steen tot den tegenwoordigen tempel, bij welke plechtigheid o.a. de roomsch-koning Willem II van Holland tegenwoordig was, die van Aken, dat hij belegerde, was overgekomen om bij de steenlegging tegenwoordig te zijn. Eerst meer dan zes eeuwen later zou de dom voltooid zijn.

In het jaar 1322 was men met den bouw in zoover gevorderd dat het koor plechtig kon ingewijd worden; eerst ruim eene eeuw later (in 1437) was het benedengedeelte van den zuidelijken toren gereed tot op eene hoogte van 55 meters; tegen het einde der vijftiende eeuw werden de noordelijke zijkapellen van geschilderde vensters voorzien. Toenmaals waren de oostelijke zijbeuken, het koor en de kapellen voltooid. Van toen af werd slechts weinig meer aan den bouw gedaan die bij het begin der reformatie geheel gestaakt werd. In de 16de en 17de eeuw werden in het inwendige van den dom nog eene menigte gedenkteekens opgericht, doch reeds oefende de tand des tijds op he uitwendige van het gebouw zijn vernielenden invloed uit, en er werd niets gedaan om het vernielingswerk tegen te gaan. Bij de bezetting van Keulen door

de fransche troepen op het laatst der vorige eeuw werd het schoone kunstwerk zelfs tot een magazijn voor levensmiddelen en fourage verlaagd.

Daar Napoleon I het verzoek om een jaarlijksche bijdrage van 40.000 franken tot instandhouding van den dom weigerde, nam het verval van het gebouw schrikbarend toe, 'tgeen nog bespoedigd werd door de vernielzucht der fransche soldaten. Eerst na den vrede van Parijs (1814), toen Keulen aan Pruisen overging, werd de belangstelling in het prachtige middeleeuwsche kunstwerk weêr wakker geschud, en werd met de herstelling er van een begin gemaakt. Toen men daarmeê gereed was, begon men er aan te denken het nog altijd onvoltooide gebouw tot een goed einde te brengen en wel naar de oorspronkelijke plannen van den architect van voor zes eeuwen. Een zoodanig reuzenwerk vroeg intusschen aanzienlijke schatten, waarom in 1841 een *Central-Dombauverein* ontstond, waaraan zich meer dan honderd vereenigingen, over geheel Duitschland verspreid, aansloten.

Den 4^en^ september 1842 werd in de tegenwoordigheid van koning Frederik Wilhelm IV van Pruisen, zijne gemalin, prins Wilhelm van Pruisen, den tegenwoordigen duitschen keizer, den coadjutor, later kardinaal Johannes von Geissel en een groot aantal andere geestelijke waardigheidsbekleeders de grondsteen gelegd voor den verderen bouw van den dom. Van toen af werd de gewichtige arbeid met kracht voortgezet, waartoe jong en oud, rijk en arm, protestant en katholiek naar vermogen het hunne bijbrachten. In 1848, dus zes eeuwen nadat de eerste steen van het grootsche godsgebouw gelegd was, schonk koning Lodewijk van Beieren aan den dom de bekende vier geschilderde vensters, welke door kunstvolle uitvoering en onvergelijkelijken kleurengloed ieders bewondering wekken.

In 1853 was de eigenlijke kerk voltooid en nu konden alle krachten aan de twee hoofdtorens besteed worden, die van jaar tot jaar al hooger rezen en eene waardige bekroning waren van den weêrgaêloozen tempel. Den 14^en^ augustus jl. werd aan de torens de laatste hand gelegd, zoodat de trotsche dom zich nu, zooals hij op onze gravure afgebeeld is, in al zijne pracht ten hemel verheft, als het onloochenbaar bewijs van den kunstzin en de vroomheid der middeleeuwen en de geefachtigheid van den tegenwoordigen tijd. Moge hij weldra eveneens het zinnebeeld zijn van den vrede en de eendracht in Duitschland!

Ook een troetelkind.

Menschen, die zich in het bezit van vroolijke, gezonde, onderdanige kinderen verheugen, die door hun aardig geklap als het ware een atmosfeer van gezellige levensvreugd om zich verspreiden, al de vrije oogenblikken van vader en moeder door hun dartel spel in beslag nemen en alzoo de verveling uit de echtelijke woning verbannen zullen den ouden man op onze gravure, die van zijn smoushondje een soort van troetelkind maakt, hartelijk uitlachen. En dat is hun niet kwalijk te nemen; wie een fijn ontbijt met biefstuk voor zich heeft staan, zal moeielijk begrijpen hoe iemand trek kan hebben in een droge korst brood, en wie kinderen heeft, waarmeê hij spelen kan, ziet niet in hoe iemand tot tijdverdrijf een hond op den schoot kan nemen. Maar dat ook een hondje wezenlijk veel tot veraangenaming van 't leven kan bijdragen, hiervan kan ons een enkele oogslag op onze gravure overtuigen. De oude professor - zijne boeken op den grond, zijn kamerjapon en zijn kalot pleiten voor die hoedanigheid - heeft zoo even koffie gedronken en zijn huishoudster komt de leêge koffiekan weghalen. Gemakkelijk in zijn leuningstoel gezeten en door het genotene in eene aangename stemming gebracht, slaat hij de beenen op zijn gemak over elkaar,

laat een der in vilten pantoffels gestoken voeten op den warmen voetzak rusten en vergeet een oogenblik zijne studiën om met zijn hondje te spelen. Het beestje weet zeer goed dat het zijns meesters bedorven kindje is, en laat zich dan ook de liefkoozingen met wezenlijke zelfvoldoening welgevallen, ja, laat zich geheel als een kind behandelen. De oude heeft er pleizier in, dat het beestje hem zoo slim aanziet, en de huishoudster moge hem uitlachen zoo hard zij wil, hij speelt met zijn hond en laat zich dat genoegen door niets ontnemen. *Honni soit qui mal y pense.*

Nationale tentoonstelling: lucifers en blinksmeerfabriek.

Deze fabriek, die in den vorm welke wij hier in gravure weêrgeven, hare producten te Brussel tentoonstelt, bestaat te Overboelaere, bij Geerardsbergen en dagteekent van voor ong eveer vijftig jaar. Het zou inderdaad zeer wetenswaardig zijn, de verschillende veranderingen of volmaaktheden, die beurtelings aan die in schijn zoo kleine nijverheid toegebracht werden, te volgen. Dit echter zou ons te ver brengen. Te Overboelaere worden dagelijks 800 grossen lucifers, of 115.200 dooskens gefabriceerd, hetgeen een totaal geeft van 14.976.000 lucifers per dag. In blink wordt er een niet minder kolossaal getal dooskens afgeleverd.

Merkwaardigheden op het gebied van wetenschap, nijverheid en kunst.

> INHOUD: - Papieren meubelen. - Huizen van papier en stroo. - Het gebruik van houtskool. - Lak voor ijzerwaren. - Verf van notenbolsters.

Voor ruim twee jaar kon men op de wereldtentoonstelling te Parijs eene menigte schoone en elegante voorwerpen voor huiselijk gebruik bewonderen, die allen van papier gemaakt waren; men vond er papieren kroonluchters, papieren pendules, zelfs papieren tafelserviezen. Sedert is het papier als grondstof van allerlei, en de ongelijksoortigste, voorwerpen allengs meer in gebruik gekomen. Op de tentoonstelling te Melbourne staat een huis, dat met al wat er zich in bevindt, uitsluitend van papier gemaakt is. Toch heeft deze zonderlinge woning een compleet ameublement. Voor de ramen hangen lange gordijnen van papier; de papieren vloer der hoofdzaal is met een prachtig tapijt van papier bedekt; de kassen zijn van papier, en wat schier ongelooflijk schijnt, ook de kachel is van dezelfde stof vervaardigd. Treedt men de slaapzaal binnen, dan wordt men door een even sterk als comfortabel papieren ledikant verrast, gevuld met een papieren bed, bedekt met papieren lakens en dekens. Aan een kapstok hangen verschillende papieren kleedingstukken. Men is voornemens in deze eigenaardige woning eenige feestmalen aan te richten, bij welke gelegenheid de genoodigden op papieren stoelen aan papieren tafels zullen gezeten zijn en zij gebruik zullen maken van tellooren, schotels, messen, vorketten en glazen, alles van papier, - alles, behalve de spijzen.

In Amerika vooral wordt deze nieuwe industrie in het groot gedreven; men verzamelt er den afval van katoen, dat op het veld is blijven liggen of in de fabrieken bijeengeveegd is, waarvan men eene zelfstandigheid maakt even stevig en hard als steen, en ook als steen tot het bouwen van woningen te gebruiken.

Dit nieuwe bouwmateriaal wordt uitwendig met eene stof bestreken, waardoor het ondoordringbaar wordt voor den regen en uitstekend geschikt om steen en timmerhout

te vervangen, te meer omdat eene papieren woning, naar het zeggen der Amerikanen, in de helft van den tijd gereed is en slechts het derde van den prijs van een steenen huis kost. Daarenboven is eene zoodanige woning voortreffelijk tegen het vuur bestand.

De balken en gebinten worden vervaardigd van.... stroo. Dit kunsthout is zeer hard en duurzaam; het wordt door samenpersing van het stroo verkregen, en door eene oplossing, welke de vezels doordringt, verder gehard; de stof

tevens moeielijk brandbaar gemaakt. Dit nieuwe soort van timmerhout kan zeer goed bewerkt worden; men zaagt en schaaft het als het gewone hout van de boomen. Verf en vernis houden er beter op dan op dit laatste, terwijl het ongevoelig is voor den invloed van de temperatuur, voor vochtigheid, zonneschijn en regen.

In ons vorig nommer deelden wij meê, dat houtskool met vrucht kan gebruikt worden tot het zuiveren van honig. Wij geven hierbij de verdere eigenschappen van de houtskool op. Houtskool is een uitmuntend zuiveringsmiddel. Wegens hare groote sponsachtigheid drinkt zij zeer snel alle slechtriekende luchtsoorten op. Een kubieke duim zuivere houtskool kan ongeveer 100 kub. duim ammoniak in gasvormigen toestand opslorpen. Wordt zij in platte schotels op den vloer geplaatst van een met kwade dampen opgevuld vertrek, dan zuivert zij de bedorven lucht, daar ze alle kwade dampen tot zich trekt. Kwalijk riekend vleesch kan weêr bruikbaar gemaakt worden door het met houtskool te omgeven. Doode dieren, die tot ontbinding overgaan, kunnen reukeloos gemaakt worden, wanneer men ze met houtskool bedekt. Deze nuttige stof geeft zelf geen kwade reuken af, tast geen metaal, geen voorwerp, geen kleur aan en is een zeker en teenemaal onschadelijk zuiveringsmiddel.

De houtskool kan nog tot andere inzichten gebruikt worden; ofschoon dit strikt genomen niet tot onze rubriek behoort willen wij er, om den wille der volledigheid, in het kort melding van maken. Op brandwonden gelegd, stilt de houtskool onmiddellijk de pijn en bespoedigt de genezing. Een theelepel houtskoolpoeier in een glas water genomen, verzacht menigmaal de zenuwhoofdpijn; ook werkt ze gunstig bij verstopping, brand in de keel en maagkramp.

Om een schoon en glanzend lak voor ijzerwaren te maken, kan men het volgende middel aanwenden. Een kilogram grof gemalen asphalt en 6 kilogram beste terpentijn-olie worden 6 of 8 dagen onder herhaald omroeren op eene warme plaats bewaard. Daarna voegt men bij het mengsel 90 gram eener caoutehouc-oplossing, bestaande uit één deel caoutehouc, opgelost in vier deelen benzine (niet uit petrool, maar uit steenkolen bereid), roert het mengsel goed om en laat het nog eenige dagen staan om te bezinken en op te klaren. Filtreeren is zelden noodig, daar zich op den bodem een beslag van onoplosbare bestanddeelen vormt. Met dit lak bestrijkt men de zorgvuldig gereinigde voorwerpen met een fijnen verfborstel, zorgt er voor het vernis gelijkmatig uit te strijken en laat de gelakte voorwerpen, voor stof beveiligd, in de zon drogen, of wel op eenige plaats waar eene gelijkmatige warmte heerscht, intusschen zorg dragende de voorwerpen gedurende verscheidene uren aan het daglicht bloot te stellen, waardoor het lak zijne oplosbaarheid in terpentijn-olie verliest en later daarmeê kan afgewasschen worden, wanneer het noodig geworden is de oppervlakte te zuiveren.

Om te eindigen geven wij het recept van een gemakkelijk en goedkoop middel om pasbewerkt houtwerk of meubelen de kleur van oud eikenhout te geven. Men doe gedurende twee uren 175 gram gedroogde notebolsters koken, waarna men de afgekookte vloeistof door een linnen doek giet. Is de kleur te donker, dan giet men er wat water bij. Met een penseel op het hout gebracht, wordt op bedrieglijke wijze het oude hout nagebootst.

De oesters te Yerseke.

I.

Op het gedeelte der Oosterschelde, waar Bergen-op-Zoom met Yerseke, en het land van Tholen met den spoorwegdijk van de lijn Roosendaal - Vlissingen vis-à-vis maken, ligt een stukje rivier van omstreeks 2000 bunders groot, of, zooals de Zeeuwen het noemen, eene zee, welker bodem eene kleine goudmijn mag genoemd worden. Wel is waar heeft men er het edele metaal maar niet voor het rapen, maar toch wordt er een product gewonnen, dat zijnen eigenaars goud in de kas bezorgt, zoodat er op dien plas gedurende geheel het jaar eene leven digheid heerscht, welke nu wel juist niet aan Californië doet denken, maar die toch groot genoeg is, om de aandacht te trekken van iedereen die in de nabijheid komt.

Deze 2000 bunders water, welke daarenboven het land jaarlijks ruim anderhalve ton gouds aan pachtsommen opleveren, vormen namelijk de bekende oesterbanken van Yerseke, die bijna heel Nederland en voor een groot gedeelte ook het buitenland voorzien van het *nec plus ultra* van alle echte gastronomen, en in de wintermaanden op een fijne tafel even onmisbaar zijn als krentenbrood op een zondag.

Het station Kruiningen, dat er ongeveer drie kwartier van verwijderd is, kan dan ook meêspreken van drukte, in den tijd, dat de wagens met oestertonnen van Yerseke daarheen komen rollen, want de oesterkweeker beleeft dit pleizier aan zijne waar, dat hij nooit met zoogenaamde ‘winkeldochters’ blijft zitten, waarover de modemagazijnen zooveel te klagen hebben, daar alles wat hij bezit met genoegen genomen wordt en dus baar goud is, dank zij natuurlijk den duizenden lekkerbekken, die een oesterpartijtje met ale en ook wel met champagne als een hemel op aarde beschouwen.

Niet zoozeer ter wille van deze lekkerbekken dan wel om de teelt zelve, welke in Nederland in vergelijking met andere landen op eene buitengewone manier is mogen gelukken, hebben wij het niet ondienstig gedacht om te Yerseke een oogslag te gaan wagen, en wij mogen zeggen, dat we daar met eene nijverheid kennis hebben gemaakt, welke ten volle verdient meer algemeen bekend te worden.

Alvorens echter deze nijverheid in bijzonderheden na te gaan, is het noodzakelijk ons eerst op de hoogte te stellen van de oesters zelven; wij zullen daarom beginnen met dit zoo gezocht exemplaar onder de schelpdieren aan den lezer voor te stellen.

De oester behoort tot die zonderlinge klasse van dieren, welke zich zelven voortplanten en dit wel op zulk eene reusachtige schaal dat elk volwassen dier meer dan een millioen jongen voortbrengt. Met hare schelp aan een of ander vast voorwerp gehecht, dat zij zoolang zij leven niet meer verlaten, liggen zij op den bodem der zee verspreid, azende op de duizenden kleine zeediertjes, die haar voedsel uitmaken, maar evenzeer ook blootgesteld om eene prooi te worden van de even talrijke mosselen, krabben en zeesterren, die de oesters zelfs zonder champagne zeer smakelijk vinden. Haar gemis aan organen om zich te verdedigen, alsmeê de talrijkheid harer vijanden mogen als de hoofdoorzaken beschouwd worden, waarvan de oesters in weêrwil van hare aan het ongelooflijke grenzende vruchtbaarheid, toch nog betrekkelijk gering in getal zijn; want de natuurlijke oesterbanken zijn zoo dun gezaaid, dat het nauwelijks de moeite loonen zou deze op te sporen en ze te bevisschen.

Het zijn nogtans niet alleen de mosselen, krabben en zeesterren, welke den snellen wasdom der oesters in den weg staan, ook andere invloeden van meer lijdelijken

aard werken daartoe in hooge mate meê. Op de eerste plaats komen hier in aanmerking de temperatuur en de gesteldheid van den bodem, waarop zij na hunne geboorte terecht komen. Zoodra een oester geboren wordt, stijgt zij naar de oppervlakte van het water, zwerft daar een zeêr korten tijd rond en valt dan op den bodem neêr. Is de grond waarop het diertje, dat alsdan de grootte heeft van 15 streep, neêrvalt, hard of bezaaid met schelpen, waaraan het zich kan vasthechten is de zee aldaar niet te diep of niet te ondiep, heerscht er geen te sterke strooming of wordt de bodem niet nu en dan te veel verzand, is er weinig of geen plantengroei, dan heeft het kans om na verloop van drie jaren zijn vollen wasdom te bereiken, ten minste als het door zijne vijanden ongemoeid is gelaten. Elk oesterke dat op een zandigen grond terecht komt, is verloren; elk oesterke, dat dieper dan omstreeks 32 meter onder de oppervlakte van den water spiegel valt, sterft nog eer het den hodem bereikt; elk oesterke, dat te dicht bij de opper vlakte van het water komt te liggen en aldus te veel aan den invloed der zonnestralen is blootgesteld, sterft zeer spoedig; elk oesterke, dat eenmaal zich vastgezet hebbende, door eenen stroom wordt losgewoeld, kan niet blijven leven; en ten slotte elk oesterke dat op eene plaats ligt, waar plantengroei is, wordt verstikt. En dan spreken we nog niet eens van het meer of minder zoutgehalte van het water, dat als het ware een soort van scheikundig preparaat moet zijn om juist geschikt te zijn eene oester in het leven te houden.

Is het te verwonderen, dat een dier, bij hetwelk zulke talrijke levensvoorwaarden vereenigd moeten voorkomen, slechts als het ware bij toeval in het leven kan blijven en dus in weêrwil zijner vruchtbaarheid zeer zeldzaam wordt gevonden? Toch zijn de oesters eene lekkernij, welke reeds door de oude Romeinen op hooge waarde werd geschat, maar men moet niet vergeten dat in dien tijd de liefbebbers eene reis naar zeeplaatsen moesten doen om ze te kunnen eten. De oester moet versch gebruikt worden en kan geene lange reis verdragen, zoodat destijds de visscherij slechts op zeer kleine schaal gedreven werd. Ook nog in onze eeuw, vóór de uitvinding der spoorwegen, konden alleen in kustplaatsen de oesters gebruikt worden, hetwelk ten gevolge had dat de kustbewoners de eenige waren, die er van genoten, zoodat zij als handelsartikel veel minder waarde hadden. De spoorwegen hebben daar echter verandering in gebracht en sedert dien tijd is men op het denkbeeld gekomen om de voorwaarden voor den groei der oesters bijeen te zoeken, ze deze, om het zoo uit te drukken, aan te bieden, hopende aldus eene hoeveelheid oesters te kunnen aankweeken, welke meer in overeenstemming zou zijn met hare wonderlijke vruchtbaarheid.

Op de kusten van Frankrijk werden daartoe de eerste proeven genomen, welke boven alle verwachting gelukten. Men bestrooide den zeebodem met schelpen, liet er takkebossen in zinken en zaaide er toen jonge oesters op, die na drie jaren een oogst leverden, welke den aanleggers fortuinen verschafte. Maar weldra bleek ook dit niet voldoende en werden de gewonnen schatten weêr even spoedig verloren door het mislukken der volgende pogingen. Men had wel is waar de oester haar noodzakelijk houvast gegeven, maar de zandige grond en de temperatuur, zoowel als de krabben, enz. veranderden de tonnen gouds, welke men meende in zee te hebben liggen, letterlijk in slijk. Ook in Engeland en Duitschland was men begonnen met de oesterteelt, doch de schatten welke men daaraan heeft besteed zijn geheel vruchteloos geweest. Toch heeft men nog op de fransche kusten oesterbanken, welke met goed gevolg geëxploiteerd worden, maar de beste aldaar kunnen niet op een line gesteld worden met de Yerseke-bank, welke zoo'n gunstige resultaten oplevert, dat

zij van het buitenland alleen de concurrentie met de amerikaansche oesters heeft te vreezen.

De bekendheid van deze bank dateert van omstreeks tien jaar geleden, toen ten behoeve van de zeeuwsche spoorlinie een dijk door de

Oosterschelde werd gelegd, waardoor een hinderpaal voor het leven der oesters werd weggenomen, welke onschatbaar is. Door genoemden dijk werd geheel de strooming in de Oosterschelde tot nul teruggebracht, en daar de grond zelf niet ongunstig was en de temperatuur van het water door de noodige diepte meêwerkte tot het onderhouden van natuurlijke banken, kon het niet anders of men moest op het denkbeeld komen, dat hier de kunst alles zou vermogen om oesters op groote schaal aan te kweeken.

DE DOM VAN KEULEN.

Het water, dat tot heden door iedereen kon bevischt worden, werd nu door enkele ondernemende visschers van den Staat voor vijftien jaren gepacht onder de voorwaarde, dat men na vijf jaren de pacht kon opzeggen indien de cultuur mocht mislukken, welk voorstel werd aangenomen. Sedert dien tijd is Yerseke eene plaats geworden, welke zelfs in het buitenland een goeden naam heeft. Wanneer men nu de kaart ziet van het stukje rivier, dat jaarlijks bij de verpachting wordt uitgegeven, zou men meenen een plattegrond van een stuk bouwland voor zich te hebben, waarop de verschillende perceelen met juistheid zijn afgeteekend, en met behulp waarvan elke pachter zijn perceel, dat op het water met kurken is begrensd, weet te vinden. De manier welke de oestervisschers van Yerseke volgen is intusschen even nieuw als doelmatig, en al behooren er ook groote kapitalen toe om met vrucht te

werken, de winsten zijn daaraan geëvenredigd. Het is bijv. niets buitengewoons, dat een ondernemer 300.000 fr. in deze nijverheid steekt, om eerst na drie jaren rente van zijn kapitaal te trekken, terwijl hij daarbij altijd de kans loopt van zoowel rente als kapitaal te verspelen. Het vorige jaar o.a., was al bijzonder ongunstig voor de oesterteelt, dewijl het ijs de oesters doodde of, wat daarmeê gelijk staat, losrukte en meêvoerde, maar toch is dat jaar voor vele compagnieën zeer voordeelig geweest, zooals wij later zullen zien. De meeste oesterbanken van Yerseke behooren toe aan firma's, die niet te Yerseke wonen, en dewijl de kansen van winst en verlies zoo wisselvallig zijn, wordt deze onderneming gewoonlijk gedreven door een compagnieschap, die te Yerseke een bestuurder aan het hoofd harer zaken stelt. Deze bestuurder is dan ook de man van wien alles afhangt en wien daarom ook een onbegrensd vertrouwen moet geschonken worden. Hij regelt en bestuurt alles, ontvangt en voert de bestellingen uit, neemt werkvolk aan en ontslaat het en hem wordt alleen rekenschap gevraagd van den algemeenen gang van zaken. Doch het wordt tijd dat we met den lezer zelf de Yersekebank eens gaan bezoeken, om te zien hoe men het aanlegt om de gevaren, welke de oesters bedreigen, af te wenden. Daarover echter in een volgend nommer.

OOK EEN TROETELKIND, NAAR J. FREVIÈRE.

(Wordt vervolgd.)

Ezelsverstand.

Evenals de vos het woord 'slim' tot predicaat heeft, is het minder vleiende 'dom' onafscheidelijk aan den ezel gehecht. Ezelachtig op den mensch toegepast is dan ook eene allesbehalve welwillende en malsche toevoeging. Zoo dom of lomp als hij schijnt en zoo verachtelijk als men hem noemt is langoor intusschen niet. Ja, volgens den 'Schoolmeester' kan hij gerust de vergelijking doorstaan met de gediplomeerde onder zijne tweebeeninge natuurgenooten. Immers:

> 'Het onderscheid tusschen ezels en geleerde doctoren
> Zit hem soms minder in het hoofd dan wel in de ooren.'

Wij maken de uitdrukking van den Schoolmeester natuurlijk niet tot de onze, doch moeten erkennen dat er althans een greintje waarheid in zit. 'Een ezel stoot zich geen tweemaal aan denzelfden steen,' zegt het spreekwoord - wat lang niet altijd van alle 'geleerde doctoren,' kan gezegd worden. Hoe het zij, wij wilden er slechts op wijzen dat de ezel niet zoo aartsdom is als hij afgeschilderd wordt. Ziehier een 'klinkend' bewijs er van.

Een spaansche boer, die een der voorsteden van Madrid bewoonde, begaf zich sedert langen tijd dagelijks naar de stad in gezelschap van zijn ezel, die op zijn breeden rug twee manden droeg met kruiken melk gevuld voor zijn (d.i. des boers) klanten. Op zekeren dag werd de melkverkooper ziek en zijne vrouw kwam op het denkbeeld den ezel zonder geleider naar de stad te zenden.

De manden ontvingen de gevulde kruiken en langoor de manden, benevens een plakkaat, waarop te lezen stond, dat de klanten zich zelven zouden bedienen en de ledige kruiken weêr in de mand plaatsen. De ezel vertrok en was een uur vroeger te huis dan toen hij een geleider bij zich had, 't geen niet onnatuurlijk is, daar ons grauwtje met de menschen geen buurpraatje kon houden, noch behoefte had zich in de herberg te verkwikken. De ledige kruiken bevonden zich goed en wel in de manden.

Uit het ingestelde onderzoek bleek, dat alles goed besteld en geen enkele klant overgeslagen was: de ezel had voor iedere deur, waar zijn meester gewoon was te vertoeven, halt gehouden; liet men hem te lang wachten, dan trok hij met zijne tanden aan de bel.

Sedert deed het scherpzinnige grauwtje onbewaakt en onverzeld iedere dag zijn tocht naar de stad, zoowel tot tevredenheid van zijn meester als van zijn klanten, 't geen, onder meer bewijst, dat de duivel volstrekt zoo zwart - of zoo grauw? - niet is als hij wel afgeschilderd wordt.

Twee zusters.
Eene schets uit het hedendaagsche leven, door H.A. Banning.
(Vervolg.)

Dansen en springen.

Toen de parel van het concert naar huis reed, zwom haar hart nog in een zee van genotrijke herinneringen aan de schitterende plek, waar zij de wierookgeuren der kunstvergoding had opgesnoven en gedurende den nacht in de feeënwereld van

Terpsichore had rondgedarteld. Zelden verlaten soortgelijke jonge meisjes zulk eene plaats zonder teleurstellingen, die het genot beschaduwen als de wolken het zonlicht, dat van den hemel straalt; want ijverzucht en gekrenkte eigenliefde zijn de distelen, die daar groeien op den vloer, welke slechts met rozen bestrooid schijnt. Louise maakte daarop echter een uitzondering; voor haar hadden inderdaad slechts rozen gebloeid. Zij dacht met verrukking aan het oogenblik toen haar bezielend geluid, het mannenkoor overheerschende, eensklaps de geestdrift van het publiek ontboeide; zij dacht aan de fanfares van het orchest bij de aanbieding van den prachtigen waaier, aan het bedwelmend rondzwieren bij de opgewekte dansmuziek en waarschijnlijk ook aan de mooie witte tanden.

Wat was zij gelukkig!

Met de overige personen, die zich in de vigilante bevonden, scheen dit niet zoozeer het geval te zijn als men wel had mogen verwachten. De vader zag buitengewoon bleek en sprak geen woord, de moeder scheen bezorgd of liever angstig te zijn; zij had haast geen woord over voor Louise, wanneer deze nu en dan haar vreugdevol hart uitstortte, terwijl Bertha, de ‘nuf’, de oogen onophoudelijk op hare ouders gericht hield en uit de wolken, die zij aan den huiselijken hemel meende te ontwaren, een naderend onweêr voorspelde.

't Schijnt altijd donkerder om ons heen te zijn geworden, wanneer de helle glans van een vuurwerk uitgedoofd is. Zoo ziet men ook niet zelden, dat op uren van luidruchtigheid of bedwelmend genot eensklaps eene starre verdooving volgt, welke misschien moet worden toegeschreven aan het stortbad der koude werkelijkheid, dat onvermijdelijk iedereen wacht, die een tijd lang de teugels van het gezond verstand of van het nuchtere bewustzijn beeft losgelaten.

Hier was die overgang echter buitengewoon plotseling, geheel onverwacht en daar bestond een gegronde oorzaak voor. Toen mijnheer Elgers, bij het verlaten der zaal, zijne vrouw behulpzaam was in het omhangen van hare *sortie,* fluisterde hij haar namelijk in het oor:

‘Laat de meisjes bij onze tehuiskomst terstond naar hare kamer gaan, want ik moet u onmiddellijk alleen spreken.’

Zijne stem klonk onheilspellend, en toen mevrouw Elgers zich plotseling omdraaide en haar man aanzag, ontstelde zij, omdat zijne oogen rood waren en zijn gelaat lijkbleek zag.

't Was, zooals wij weten, diep in den nacht, en nochtans scheen Louise geen lust te gevoelen om zich ter rust te begeven. Toen zij in het vertrek gekomen was, dat beiden zusters tot slaapkamer diende, wierp zij zich achteloos op de canapé en speelde eenige oogenblikken met haar waaier, ofschoon het daar toen allesbehalve warm was.

Bertha had zich van hare sieraden ontdaan en lag op de knieën. Louise zag haar een oogenblik van ter zijde aan. Bidden?....... Ja, zij bad ook elken avond, alvorens te gaan slapen, maar thans..... Hoe kan men ook in zulk eene stemming aan bidden denken. Hoofd en hart waren nog gevuld met ijdelheid, met het kleurgemengel dat het zingenot in den caleidoscoop der verbeelding toovert. Hoe had zij een hart tot God kunnen verheffen, dat nog half bedwelmd was door de jubelklanken der victorie, dat nog onstuimig bonsde bij de herinneringen aan dien genotrijken nacht. Zij bewoog langen tijd haar waaier gedachteloos heen en weêr en zag hare zuster, toen deze opstond, met een zonderlingen glimlach aan.

‘Wat zucht gij zwaar,’ spotte zij; ‘'t is of gij drie kinderen aan de mazelen hebt liggen. Heeft dan dat bal je zooveel verdriet veroorzaakt?’

‘Ik heb je straks reeds gezegd dat ik angstig ben, Louise.’

‘Kom, maak me niets wijs; ik heb in het Park zeer goed gezien, dat gij jaloersch waart, even goed als Mina Taring, Dora van Vlieringen en zooveel anderen. Ik kan mij best begrijpen dat zij, die altijd met minachting op mij neêrzien, door afgunst verteerd worden, maar gij......’

‘Louise, wees toch verstandig; gij weet dat ik op dergelijke voorrechten nooit jaloersch ben geweest. Dat ik angstig ben is niet te verwonderen en ik begrijp niet hoe gij zoo lichtzinnig kunt zijn om....’

‘Maar wat is er dan toch?’ viel de parel van het concert haar wrevelig in de rede, omdat zij uit hare zoete droomen werd gerukt.

‘Hebt gij dan niet gezien hoe bleek pa zag, hoe rood zijne oogen waren?’

‘Och kom,’ hernam Louise met een flauw glimlachje ‘de goede man zal een beetje gemonteerd zijn.’

‘Foei, Louise, gij moest u schamen,’ riep Bertha verontwaardigd uit. Er sprongen tra[n]en in hare oogen en hare stem weigerde te spreken.

‘Maak je maar zoo dik niet, grootmoedertje.’ zei Louise, ‘ik meen er niets kwaads meê. Zou het dan te verwonderen zijn dat pa, opgetogen over het succes, dat door mij behaald is, en de onderscheiding die mij te beurt is gevallen, wat te dikwijls op zijne dochter geklonken heeft? Ik weet dat er veel champagne gedronken is en ik ken er wel, die nog vrij wat bleeker zagen dan papa.’

‘Ik zou mij schamen als iemand u hoorde,’ sprak Bertha met afkeer; ‘ge weet zeer goed dat pa nooit. misbruik maakt en zulke taal past u buitendien niet. Als gij in de laatste twee dagen wat minder aan je toilet en je muziek gedacht en wat meer acht gegeven had op papa, zoudt gij, evenals ik, tot de overtuiging zijn gekomen, dat er iets is wat hem kwelt, wat hem verontrust. Mama schijnt er nu ook iets van te weten, dat kon ik in de vigilante duidelijk zien, en het liep ook in het oog dat wij onmiddellijk naar bed gezonden werden.’

‘Waarschijnlijk beurszaken of zoo iets, wat weten wij daarvan. Als ik mij nu al over huishoudelijke en financieele dingen moest bekommeren....’

Op dat oogenblik drong tot de kamer der meisjes een kreet door, die Bertha deed opspringen en Louise belette verder voort te gaan.

Middelerwijl dit gesprek tusschen de twee zusters gevoerd was, had in een ander vertrek een onderhoud tusschen de beide echtgenooten plaats gegrepen.

Zoodra de meisjes hen verlaten hadden, vroeg mevrouw Elgers haar man, wat toch de oorzaak was dat hij haar in de Parkzaal zoo deed ontstellen.

‘Ga zitten, dan zal ik het u zeggen,’ antwoordde hij.

Zijn gelaat was pijnlijk vertrokken, zijne lippen bewogen zich krampachtig.

‘Gij moet u op een ongeluk voorbereiden, dat ik niet meer kan tegenhouden.’

‘Een ongeluk?’

‘Ik had in den laatsten tijd de schoonste uitzichten, want volgens mijne berekeningen moest ik onvemijdelijk slagen in eene operatie, welke zeer belangrijke voordeelen zou afwerpen.’

‘Hebt gij gespeculeerd?’

‘Ja, en.... verloren.’

‘Veel?.... Gij doet mij ontstellen.’

‘Zeer veel. De laatste drie dagen heb ik in de grootste onrust doorgebracht, want ik wist wat mij te wachten stond.’

‘En gij gaat met ons naar het Park, gij laat ons een bal bijwonen?’

‘Dat concert en dat bal hebben mij hartebloed gekost,’ riep Elgers uit, terwijl hij blijkbaar in radeloosheid de handen wrong.

‘De menschen hebben vanavond gedacht dat ik mij gelukkig gevoelde, zij hebben mij mogelijk benijd, en ik, ik werd verteerd door kommer en angst. Maar kon ik anders handelen? Het concert was aangekondigd, men had Louise de voornaamste partij toevertrouwd, en doorzich eensklaps terug te trekken zou zij mij meer in opspraak hebben gebracht dan voor het oogenblik wenschelijk was. Zonder dat concert zou men waarschijnlijk gisteren en vandaag reeds argwaan gekregen hebben; want aan de beurs heeft men een scherpen neus; het concert kwam mij dus als een geschikten bliksemafleider voor en ik heb daarvan in ons aller belang gebruik moeten maken.’

‘Maar is dan het verlies zoo groot? Gij maakt mij angstig.’

‘Ik mag u niets verbloemen, Hermine, ofschoon mij het hart breekt als ik aan uwe toekomst denk. Ik ben geruïneerd.’

‘Wat?...... Geruïneerd?’ kermde mevrouw Elgers.

‘Sst! Laat ons geen gerucht maken, want men mag zelfs de meiden niet vertrouwen en ik heb u nog meer te zeggen. Sinds twee dagen had ik nog eenige hoop, doch die is dezen avond voorgoed de bodem ingeslagen. Van Beeckeren had wissels van mij om te disconteeren; het bedrag daarvan zou mij uit den oogenblikkelijken nood hebben kunnen redden, maar even vóór

ons vertrek uit het Park deelde hij mij meê dat ze niet geplaatst konden worden. Hij had mij die noodlottige tijding tot het laatst bespaard om, naar hij zegde, ons den feestelijken avond niet te vergallen.'

'Maargij hebt toch crediet, gij hebt vrienden....'

'Crediet.... vrienden! Waar vindt men die bij een berooide brandkast. Ik had mij reeds op het ergste voorbereid; mijn koffer staat gepakt, ik vertrek met den eersten trein naar het buitenland.'

'Wat!' riep de vrouw, terwijl zij in radeloosheid van haar stoel opsprong. 'Gij gaat ons verlaten? En wat moet er dan van mij en onze dochters worden?'

'Wees bedaard, Hermine.' hernam Elgers, zooveel mogelijk trachtende zijne vrouw tot kalmte te brengen. 'Er zullen wellicht nog eenige dagen verloopen alvorens ons ongeluk ruchtbaar wordt. 't Is morgen zaterdag; zeg aan den boekhouder dat ik om familiezaken oogenblikkelijk van huis moest, doch zondag tegen het dîner terug zal zijn. Geef hem dezen brief maandag, er staan eenige instructies voor hem in en ik zal in dien tijd over middelen nadenken, om ons uit die ongelegenheid te redden.'

'Maar dat kunt gij immers beter hier doen dan wanneer gij afwezig zijt. Wie weet of tante Bertha......'

'Ik heb haar dezen morgen een briefje geschreven; het antwoord heb ik verscheurd, want het was voor ons beiden evenzeer beleedigend. Er is dus voor het oogenblik geen uitkomst.'

Mevrouw Elgers liep radeloos heen en weêr, haar hoofd duizelde op het gezicht van den afgrond, welke zich eensklaps voor hare voeten opende.

'Maar ik vraag u nogmaals: wat moet er dan van mij en onze arme kinderen worden?' riep zij uit.

Elgers haalde de schouders op en sloeg zich met de vuist voor het voorhoofd.

'Ik weet het niet, Hermine, ik weet het niet,' sprak hij met eene stem, die van zijne hevige gemoedsbeweging getuigde; 'wellicht komt alles nog eens terecht, maar voor het oogenblik blijft mij niets over dan onmiddellijk de vlucht te nemen.'

'O, mijn God! riep de vrouw uit en zij zonk half bewusteloos op een stoel neêr.

Die kreet weêrklonk door het gansche huis en was ook in de kamer der beide dochters doorgedrongen.

Een oogenblik later wierp Bertha haastig de deur der huiskamer open. Zij werd korten tijd daarna door Louise gevolgd; beiden waren, zooals wij weten, nog in balcostuum gekleed.

Elgers stond bij den stoel zijner vrouw; haar hoofd rustte op zijn arm.

'Mama, lieve mama, wat deert u?' riep Bertha uit, naar hare moeder snellende.

Zij herhaalde die vraag, maar kreeg geen antwoord. Toen ging zij haastig naar een kast, haalde een fleschje te voorschijn, wierp een gedeelte van den inhoud op haar zakdoek en wreef daarmeê de moeder in het gelaat.

De vader stond als verplet; de tegenwoordigheid zijiner dochters hinderde hem, deed hem huiveren.

'Om Gods wil, wat is hier toch gebeurd, papa?' vroeg zij.

Hij gaf geen antwoord, maar de moeder scheen weêr tot bezinning te komen Zij rekte eerst de armen uit, zag toen rondom zich heen en was eensklaps weêr in het volle besef van haar ongeluk.

'O, mijn arme kinderen,' riep zij uit, 'wij zijn verloren, voor altijd verloren.'

‘Verloren?’ herhaalde Bertha, ‘wat meent gij daarmeê?’ En zij zonk voor de moeder op de knieën en legde de handen in haar schoot. ‘Wat deert u toch, mama, wat is ons overkomen?’

‘Uw papa heeft ons arm, doodarm gemaakt,’ klonk het antwoord, en men hoorde opnieuw een schellen kreet door het vertrek weêrgalmen.

‘Is dat waar, papa?’ vroeg Bertha, de groote oogen naar hem opslaande.

Elgers scheen gebukt onder den last dier woorden, hij sidderde over al zijne leden.

‘Spaar mij, Hermine,’ smeekte hij, ‘spaar mij; breng mij niet tot wanhoop, maak mij in 's hemels naam het afscheid niet pijnlijker.’

‘Het afscheid,’ herhaalde Bertha, en zij dacht aan den gepakten koffer en al de kleur verdween eensklaps van haar gelaat.

‘Ja, hij gaat naar het buitenland en laat ons aan ons lot over,’ kermde de moeder.

‘Is dat waar, papa?’ vroeg Bertha nogmaals terwijl zij opstond.

‘Ik kan niet anders,’ antwoordde hij nu, ‘ik heb groote verliezen geleden en moet mij een korten tijd verwijderen.’

‘Ach, arme, lieve papa!’

Dat was de eerste gedachte, die zich uit dat liefdevolle hart in woorden een uittocht baande.

‘Wellicht zal alles nog beter terecht komen dan ik nu kan voorzien,’ hernam Elgers, ‘maar voor het oogenblik is het voor mijne veiligheid noodzakelijk dat ik het land verlaat.’

‘Zijn wij dan geruïneerd, papa?’ vroeg het meisje weêr.

De vader knikte met het hoofd, hij kon geen woord uitbrengen.

‘En is uw naam geschandvlekt?’

‘Mijn naam zou wellicht nog te redden zijn, maar dan is onze toekomst voor altijd verloren.’

‘Armoede is nog te dragen, maar een geschandvlekte naam.... Och, lieve papa, zeg mij toch alles, alles.’

‘Ik heb u alles gezegd, Bertha.’

‘Hoeveel hebt gij noodig om uw goeden en eerlijken naam te redden?’

‘Veel meer dan mijne middelen toelaten. Binnen weinige dagen moet ik vijf en twintig duizend gulden betalen en mijne kas is bijna geheel uitgeput.’

‘Maar gij kunt toch ons huis verkoopen.’

‘Dat is nauwelijks de helft van die som waard, kind.’

‘O, lieve God, sta ons bij,’ riep zij uit. ‘En waar gaat gij heen?’

De vader haalde de schouders op; de hartelijke deelneming van dat lieve kind, zijn eerstgeborene, deed een stroom van tranen uit zijn gemoed opwellen.

‘Weet gij het niet,’ sprak Bertha gejaagd, terwijl zij zijne handen greep. ‘O neen, dat mag niet zijn, gij moogt niet alleen en verlaten in de wereld rondzwerven, dat zal niet gebeuren; want wij hebben u allen zoo lief.’

‘Het kan niet anders,’ snikte de vader.

‘Het kan wèl anders, het moet anders,’ sprak Bertha vastberaden. ‘Ik weet dat tante Bertha een belangrijke som voor mij op het Grootboek heeft geplaatst; zij heeft mij dit onlangs nog gezegd. Ik zal haar morgen verzoeken u die som te schenken, dan wil ik er graag van afzien.’

‘Tante Bertba!’ sprak Louise smalend, en dat waren de eerste woorden welke men van haar hoorde, ‘men zou even gemakkelijk geld uit den Westertoren kunnen kloppen.’

‘Spaar uwe geestigheden voor een betere gelegenheid,’ zei Bertha verontwaardigd; ‘tante Bertha meent het beter met ons allen dan gij wel denkt.’

De vader schudde het hoofd. ‘Van tante Bertha heb ik niets te hopen,’ sprak hij, ‘maar al zou zij ook, u ter wille, die som aanvullen, dan zou ons nog niets overblijven voor de toekomst.’

‘Meer dan gij denkt,’ zoo begon het meisje opnieuw. ‘Als de eerlijke naam van mijn lieven pa maar gered kan worden, dan zal alles nog wel terecht komen. Wij kunnen immers voor u en mama werken.’

‘Werken..... Gij?’

‘Wel zeker! Heb ik mijn examen niet gedaan in de engelsche taal? Heeft men het vuurscherm, dat ik voor de tentoonstelling gemaakt heb, niet een meesterstuk genoemd, en zou daarmeê geen geld te verdienen zijn?’

't Was of de vader onder zooveel bewijzen van kinderlijke liefde verpletterd werd. ‘O mijn God, wat heb ik gedaan!’ riep hij en hij zonk op een stoel neêr.

‘Niet waar, gij blijft bij ons!’ hernam Bertha, liefdevol het hoofd op zijn schouder leggende.

‘Het kan niet, Bertha, het is onmogelijk.’

‘Maar spreek dan toch ook eens een woord, Louise,’ hernam het meisje, zich tot hare zuster wendende. ‘Zeg toch dat gij ook uw best zult doen. Gij zijt meer begaafd dan ik, gij kunt immers piano- en zangles geven.’

‘Les geven,’ sprak de parel met een opgetrokken lip; ‘een mooi baantje! *Ik* kan toch niet helpen dat pa onvoorzichtig gehandeld heeft; 't is voor mij waarlijk al erg genoeg dat al mijn goede vooruitzichten in duigen vallen, dat misschien nu mijne geheele toekomst verwoest is.’

Zij dacht waarschijnlijk aan de woorden, die haar gedurende het rondzwieren in de zaal door den jongeling met de mooie witte tanden toegefluisterd waren. Hare oogen stonden eensklaps vol tranen, maar het waren geen tranen van deelneming in den pijnlijken toestand, waarin haar vader verkeerde.

Elgers zag haar met een veelbeteekenenden blik aan; hij scheen echter te beseffen dat het recht om haar te bestraffen hem ontnomen was.

Zulk een besef moet wel bittere alsem voor het gemoed zijn.

Hij drukte zijne lieve Bertha snikkend aan het hart. De moeder sprak geen woord, zij was als versuft. Die vrouw, even zwak van hoofd als van hart, had alle geestkracht verloren.

Na eenige oogenbliken kreeg Elgers zijne bedaardheid terug. Hij bracht zijnen huisgenooten onder het oog dat zijne verwijdering, die wellicht korter zou duren dan men nu nog mocht hopen, onvermijdelijk was. Toen Bertha nu andermaal bleef aandringen, dat hij niet zou vertrekken, en hij haar eindelijk moest zeggen dat hij dan wellicht binnen weinige dagen in hechtenis zou worden genomen, staarde zij hem een oogenblik met diepen weêmoed aan en zonk toen bewusteloos in zijne armen neêr.

De volgende dagen sprak de gansche stad over het bal en de parel van het concert; van de andere parel, de kostbare parel uit het huiselijk leven gewaagde natuurlijk niemand.

(Wordt vervolgd.)

Elk wat wils.
Wenken en raadgevingen door Parvulus.

V.

Neen, neen, 't was al te dwaas; ik berstte in lachen uit. Verbeeld u, daar tref ik in de keuken ons oud Kaatje, eene eerzame jonge dochter van even in de zestig, bezig met in een open mortier peper te stampen. Zij hield iets tusschen de sterk gespannen lippen; aanvankelijk meende ik dat het een appel of zoo iets was; haar gezicht was rood en dik gezwollen, een overvloedige tranenstroom liep haar uit beide oogen en in den mortier, en de gezichten, die zij bij dit alles trok, waren zoo bespottelijk en koddig, dat het een doode zou hebben doen lachen. Zij schudde met het hoofd eenige malen en zag mij daarbij met hare waterige oogen zoo onnoozel naïef aan, dat ik het niet meer kon volhouden, maar al lachende de keuken verliet. Daar liep ik mijnen kleinen Henri tegen 't lijf, een slimme deugniet, maar wiens oogjes meer nog dan anders van ondeugendheid straalden. 'Vader, hebt ge ze gezien?'

'Wie, jongen? Kaatje?' - Een bevestigend hoofdknikken en een hevig gelach was zijn antwoord. De zaak was deze: ik had Kaatje belast peperbollen te stampen, en deze voor 'tgoede mensch heel ongewone werk, verwekte bij haar, een vloed van tranen en gedurig niezen, zooals ge denken kunt. Nu had de deugniet van een jongen haar gezegd: 'Kaatje, als vader soms wat peperbollen stampt, dan neemt hij eene geschelde ajuin in den mond; dat doct hij voor de tranen en het niezen!' En 't onnoozel schepsel had dit voor echte munt opgenomen en ook zoo gedaan. Ik strafte den jongen, dat spreckt, maar moet toch nog lachen over het koddige gezicht van

Kaatje. En daar we nu toch over peper spreken, willen we er even bij stilstaan.

De tijd is verre, dat de peper tegen goud en nog meer werd opgewogen; ieder kan tegenwoordig deze voor velen welkome toespijs gebruiken, en gebruikt haar ook inderdaad, - niet in die mate nogtans als in Oost-Indië. 't Is bekend, noe de inboorlingen der warme landen hunne spijzen op eene ongeloofiijke manier met peper en andere sterke kruiderijen vermengen, zoo zelfs, dat den Europeaan, die 't beproeld bun na te doen, er de oogen van overloopen en zijn mond in vuur en vlam schijnt te staan. Misschien zonder weten, maar daarom nog niet zonder geldige redenen doen zij dat. Alles is daar door de groote hitte aan spoedig bederf onderhevig, en ook 't menschelijk organisme vergadert er vele ontbindingsstoffen, wier schadelijke werking nog verhoogd wordt door de traagheid der spijsverteringsorganen, wat nu door 't gebruik van deze sterke specerijen geheel of gedeeltelijk wordt tegen gegaan. Daarom is ook, gedurende de zomerhitte het gebruik van peper aan te raden; zij verhoogt de verteringskracht, prikkelt de maag tot vermeerderde werkzaamheid, voorkomt ophooping en rottende gisting van halfverteerde spijzen, en bewaart ons alzoo voor gevaar van typhus, dyssenterie en andere leelijke ziekten.

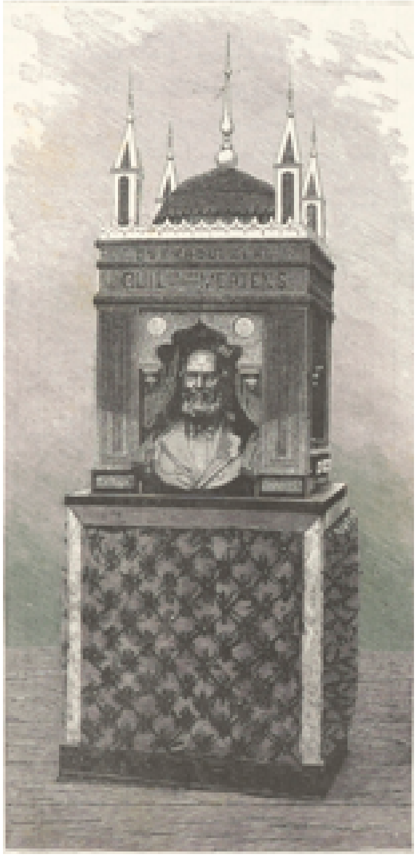

LUCIFERS- EN BLINKSMEERFABRIEK TE OVERBOULAERE.

Eene andere en zeker minder bekende eigenschap van de peper is hare werkzaamheid tegen tusschenpoozende of zoogenaamde koude koortsen. Dit is het tweede middel dat ik u aan de hand doe en nog niet het laatste; ik zal er nog meer bekend maken, juist omdat de *Illustratie* verschijnt en gelezen wordt in Antwerpen, dikwijls het broeinest der Polderkoortsen, allen voortspruitende uit den moerassigen bodem.

Ik zei dan: de peper is in zulke gevallen dikwerf een buitengewoon geneesmiddel.

Zoo behandelde Louis Frank, op voorheeld der Oosterlingen, 170 daaraan lijdende zieken met peperkorrels, en *allen* genazen even spoedig als dit met de kina zou kunnen plaats hebben; hij gebruikte van 30 tot 50 centigram eens. twee-, drie- of viermaal genomen op éénen dag. Een groot aantal andere dokters volgden, met grooten bijval, zijn voorbeeld; o.a. genas dokter Riedmiller van Neurenberg er binnen korten tijd tot 500 zieken meê. De waarheid dwingt mij echter hier bij te voegen dat o.a. Van Swieten en Murray na het gebruik van dit geneesmiddel ontstekingachtige verschijnselen willen waargenomen hebben en aandoeningen van borst of hersenen, enz. Dit zal, dunkt mij wel 't geval geweest zijn bij bloedrijke, gestellen. Overigens vergete men niet, dat de peper in *bollen* gebruikt diens te worden voor dit doel.

De spaansche of cayenne peper heeft eene andere eigenschap, die u niet minder zal verwonderen; eene bijzondereen genezende werking bij hemorrhoïden of takken of 't speen. Hij werkt meer of minder gelukkig in deze gevallen en dit ligt hieraan of de z.g. takken oud zijn of van jongeren datum; accidenteele of constitutioneele. Laat men bij voorbeeld, de cayennepeper gebruiken door lijders, die slechts eens of nu en dan in 't jaar last hebben van hunne kwaal, zoo zelfs, dat zij het bed moeten houden; en dan wordt men gewoonlijk reeds den tweeden dag eene merkelijke beterschap gewaar enisdezieke, *voor tijd en wijl,* binnen eenige dagen geholpen.

Zij echter, die er aanhoudend aan lijden, terwijl het ongemak van tijd tot tijd verergert, kunnen op zulk een spoedig resultaat niet hopen, ofschoon zijne goede werking toch niet pleegt uit te blijven; intusschen, de pijnen verminderen, het gezwel wordt kleiner en weldra ongevoelig. De cayenne-peper heeft nog dit voor boven vele andere middelen, dat zij, al verhelpt zij pijn en zwelling, toch de bloedvloeiing *niet* onderdrukt, die noodzakelijk schijnt voor de gezondheid van vele lijders; integendeel, zij schijnt haar in vele gevallen te voorschijn te roepen.

Daar straks zei ik: *voor tijd en wijl*; en dit met voordacht, want men moet wel weten, dat de cavenne-peper deze kwaal niet op den duur *geneest.* Nu 't is al wel, dat zij verlichting verschaft in de meeste gevallen; zij, die er aan lijden, zullen, ik weet het zeker, er dankbaar voor wezen. Men gebruikt ze in pillenvorm en liefst het extract, in giften van 60 à 80 centigram; wil men echter het poeier gebruiken, dan 80 centigram tot 1 gram daags, beiden, de helft 's morgens en de helft 's avonds.

Ik kon hier nog een enkel woord bijvoegen over eene andere, minder bekende pepersoort: de Matico namelijk, die in Engeland zoo kolossaal gebruikt wordt in allerlei chronische ziekten der slijmvliezen; wij zullen dit intusschen liever aan de H.H. dokters overlaten. Een geval echter, waarin de Matico, als siroop gebruikt, veel goed schijnt te doen, wil ik hier aanstippen en dat is: hare gewoonlijk doeltreffende geneeskracht bij verlies van eetlust, gepaard met maagpijnen.

Nuttige wenken en opmerkingen over land- en tuinbouw.

Boomteelt.

Bewaring van eekels. In de vorige aflevering gaf ik eenige opmerkingen over de eekels in het algemeen en beloofde dat ik binnenkort over de bewaring dezer vruchten voor zaad gedurende den winter spreken zou. Daar de tijd der rijpwording der eekels met groote schreden nadert, zoo zal ik over die bewaring reeds in dit nummer spreken.

Nadat men dan uit de verzamelde rijpe zaaieekels de ingedroogde en dorre heeft verwijderd brengt men ze op eene zeer droge plaats. Hier schudt men ze zeer dun uit om het broeien te voorkomen en het uitwasemen of ‘zweeten’ te bevoorderen.

Een zolder is hiertoe het beste geschikt. Men laat ze hier nu liggen tot ze volkomen zijn opgedroogd. Vervol gens make men op eene watervrije plek eenen ondiepen kuil in de aarde en schud hierin de eekels, welke men van te voren met droog zand of droge haardasch heeft vermengd. Men zorge er vooral voor dat de eekels in den kuil niet dikker op elkaar komen te liggen dan ongeveer 3 dM. en dat de kuil niet al te lang en breed is. Eene lengte van I M., bij gelijke breedte, is reeds groot genoeg. Is de inhoud van den kuil te groot en liggen de eekels te dik op elkander, dan gaan zij dikwijls in den winter ontkiemen en ik zal wel met behoeven te zeggen, hoe schadelijk dit in den zaaitijd voor den houtteler is Men dekt den kuil met de uitgegraven aarde toe en zorgt er voor, dat die overdekking slechts zoo dik mag zijn, als noodig is om den vorst buiten den kuil te houden. Zóó bewaard blijven de zaaieekels gedurende den winter volkomen gaaf. Is de maand maart gekomen, dan haalt men ze uit de bewaarplaats om ze in den grond te brengen. Ik vind later wel gelegenheid om op het zaaien van eekels omstreeks dien tijd nader terug te komen.

Fruitteelt.

Vernietiging van wespen. Onze boomvruchten worden dit jaar weêr geducht geschonden door hare oude vijanden, de wespen. Nooit zag ik echter die vernielers zoo talrijk optreden als in deze en de voorgaande maand in sommige streken van ons land het geval was. Bijna alle ooftsoorten tasten zij aan en schenden zoowel het volwassen fruit als dat hetwelk nog onrijp aan de boomen hangt. Op het oogenblik moeten het vooral de druiven ontgelden. Lang peinsde ik op een middel om de roovers te vernietigen of te verdrijven, toen mij plotseling een middel te binnen schoot, dat ik vroeger eens in een tuinbouw-blad meen gelezen te hebben. Ik pas dit eenvoudige middel thans toe en het werkt uitmuntend. De wespen verminderen sterk en mijne druiven worden niet meer uitgezogen. Zie hier wat ik doe. Aan de takken van den wijngaard bind ik hier en daar glazen met water, waarbij ik eenige druppelen rooden wijn giet, doch slechts zooveel dat het water eene roode tint aanneemt. De wespen verkiezen dit mengsel boven mijne druiven en verdrinken zich bij honderden in de glazen. In één uur zijn soms de glazen geheel met doode wespen gevuld. Ook talrijke vliegen vinden er den dood in. Ik raad den lezer aan dit middel ook eens te beproeven. Het is toch eenvoudig en goedkoop genoeg.

[Nummer 6]

Het stadhuis en de St.-Pieterskerk te Leuven.

België is onder alle landen bekend om de pracht zijner stadhuizen. In deze bewonderenswaardige gedenkteekens schijnen de bouwmeesters hun vruchtbaar vernuft te hebben uitgeput, en maken zij de hedendaagsche ontwerpers en uitvoerders van gebouwen van denzelfden aard, ondanks al hunne speculatie op effect, beschaamd. Sommige der belgische stadhuizen, zoo als o.a. dat te Audenaarde, zijn ware juweeltjes; andere daarentegen zijn statig en ontzagwekkend, zoo als dat te Yperen. Jammer maar dat vele dier kostbare gedenkstukken uit de middeleeuwen hier en daar, zooals o.a. te Kortrijk en Brugge, gerestaureerd zijn in een stijl, waarvoor wij geen anderen naam weten dan dien van *goedkoopen* stijl. Wat nu het stadhuis van Leuven betreft, waar van onze gravure een schilderachtig hoekje te zien geeft, dit is een waardige tegenhaager van dat te Audenaarde. Het draagt geheel hetzelfde karakter; alles is er, als men het zoo noemen mag, filigran- en borduurwerk van steen; in zijn bijzonderheden is het stadhuis van Leuven

DE WEDUWE.

even aantrekkelijk als zijn beroemde mededinger van Audenaarde, maar het overtreft dit gebouw nog in sierlijkheid en harmonie van teekening. De gevels zijn rijk met beeldhouwwerk versierd en prijken met talrijke standbeelden, die beroemde burgers uit de geschiedenis der stad voorstellen. Het hooge vergulde dak biedt bijna evenveel ruimte aan als het geheele lichaam van het gebouw, dat in het midden der vijftiende eeuw werd opgetrokken.

In de nabijheid bevindt zich de prachtige gothieke kerk van den H. Petrus, die omstreeks uit denzelfden tijd als haar meer burgerlijke nabuur dagteekent, en waarvan onze gravure insgelijks een bezienswaardig stuk te aanschouwen geeft. Het geheele tafereeltje is zoo genomen, dat de beschouwer van twee gebouwen tegelijk een juist denkbeeld krijgt en tevens een der schilderachtigste stadsgezichten uit geheel België bewonderen kan.

De weduwe.

Scheiden doet pijn!
Toch, als wij staan in de kracht van het leven,
't Oog met een hoop, naar de Toekomst geneven,
Als het ‘Vaarwel’ een ‘Tot Weêrzien’ mag zijn,
't Balsemt de pijn!

zegt de dichter Ten Kate in ‘de Jaargetijden,’
en hij laat er op volgen:

Maar o, die smart,
Als daar voor immer die wangen verbleeken,
Als nooit die vriendiijke mond meer zal spreken,
Als wij bij 't graf staan, zoo diep en zoo zwart...
Dàt breekt het hart!

Hoe moet het hart gebroken zijn der treurende vrouw, die den teêrgeliefden echtgenoot van hare zijde zag weggerukt, die zoo jong nog het weduwkleed moest aantrekken.

Want in den nacht
Daalt met den dood, ook een deel van ons zelven:
Iets van ons Hart gaat in 't Graf dat wij delven!
Sluit ook de wonde, vaak springt ze onverwael t
Open met kracht.

En met haar echtvriend is voor de arme weduwe *alles* in het graf gedaald - en de geslagen wonde is onheelbaar; voor haar geen troost, dan de droevige gang naar het kerkhof, dan te weenen op het graf van hem, die haar lust en haar leven was. Te weenen - maar ook te bidden, en dat geeft opbeuring en hoop; immers, moge de koude grafsteen dekken wat haar lief en dierbaar was, boven dien steen verheft zich het kruis, dat naar den hemel wijst, waar eeuwig leven is en een zalig weêrzien.

Zwaar moge dus de gang naar het kerkhof zijn, toch geeft hij troost, verlevendigt hij de hoop der diepbedroefde - een troost en hope, welke de godsdienst slechts geven kan.

Een goede raad.

De twee vriendinnen onzer gravure bevinden zich in het geval, waarin men zoo dikwijls verkeert als men met moeielijkheden te kampen heeft. Zij hebben elkaars raad noodig, die even gaarne verleend als gevraagd wordt. Zonderling mag het intusschen genoemd worden, dat men een goeden raad eerst dan goed vindt, wanneer hij overeenkomt met eigen genegenheid en gedachte zoodat het geen ongewoon verschijnsel is dat een raadbehoevende den raadgevende de woorden in den mond legt, die eerstgenoemde tot raad moeten verstrekken. Of de beide vriendinnen in dit geval verkeeren, weten we niet, maar men zou het kunnen opmaken uit hare vertrouwelijke houding, welke natuurlijkerwijze een vertrouwelijk gesprek doet veronderstellen.

Nationale tentoonstelling.

Klompen-nijverheid.

Als men in de Nationale Tentoonstelling wandelt, trekt de klompen nijverheid de aandacht, juist omdat deze, in schijn, zoo nederig is. In Oost-Vlaanderen en, onder ander in het Land van Waas, geeft die nijverheid leven aan verscheiden duizenden werklieden. In een twintigtal gemeenten rondom Vracene, vindt men 2085 klompmakers en de algeheele opbrengst van die nijverheid wordt op verscheidene millioenen geschat. Het hout tot deze nijverheid gebruikt is schier uitsluitend het kanada. De trofee, die de heer VanHiel, van Brussel, ten toon stelt en waarvan wij eene teekening meêdeelen, trekt ieders aandacht.

Katoenspinnerij.

De kiosk, uit verschillende katoenprodukten saêmgesteld, bevat voorwerpen van verschillende fabrieken, namelijk van de heeren A. Baertsoen en Buyse, van Gent; Bossut-Roussel, van Doornik; Canulle de Dast, van Gent; geb. Demoor, id.; Devos en Deweert, id.; Heyman en C^{o}., id.; Hosten en Zoon, id.; Lutens-Delise, id. Die spinners hebben in de tentoonstelling hunne produkten op eene zeer eigenaardige wijze ten toon gesteld. De kiosk vertoont de katoen in al zijne vormen, van den ruwen vorm tot aan de fijnst bewerkten.

Merkwaardigheden op het gebied van wetenschap, nijverheid en kunst.

> INHOUD: - Het gras als grondstof voor papier. - Een probaat middel tegen den regen. - Het glas als bouwmateriaal. - Het bronzen van gipsfiguren. - Om vaten te zuiveren.

Geen tak van nijverheid heeft in meer en sneller toenemende behoeften te voorzien dan de papierfabricatie. Behalve dat het papier in de laatste jaren tot vervaardiging van allerlei en de ongelijksoortigste voorwerpen gebruikt wordt - wij hebben gezien zelfs voor meubelen en buizen - wordt het ook voor het gewone druk- en schrijfpapier in steeds reusachtiger hoeveelheden gebruikt. Om daaraan te gemoet te komen moeten de fabrikanten er op bedacht zijn nieuwe grondstoffen voor hun fabrikaat te vinden, daar de lompen, waaruit het papier vroeger uitsluitend vervaardigd werd niet meer

voldoende zijn voor de snel vermeerderde behoeften. In de laatste jaren is het inderdaad gelukt uit verscheidene grondstoffen uitmuntend papier te vervaardigen, o.a. uit hout en verwonderlijk is het te zien, hoe een boomstam, de fabriek ingevoerd, na weinig tijd er als papier uitkomt.

In den laatsten tijd heeft men eene nieuwe grondstof voor de papierfabricatie ontdekt, welke te meer belang heeft omdat ze overal en onder alle luchtstreken in overvloed gevonden wordt, - en het daaruit gemaakte papier van voortreffelijke hoedanigheid is, het gewone gras namelijk.

Het afgemaaide gras wordt eerst tusschen rollen gebracht om het sap er uit te persen, dan gewasschen, en gedurende vier of vijf uren, met soda en kalk gemengd, aan een kookhitte onderworpen. Thans volgt het bleeken van het gras en ten slotte de gewone wijze van papierfabricatie. Het gras is uitmuntend geschikt voor teeken- en ander papier, dat niet al te glad moet zijn. Het gras van een hectaar weide kan gemiddeld 3000 kilogram papier opleveren.

Men weet, dat sommige, vooral vetaardige, stoffen het water afstooten; vandaar het schijnbaar zonderlinge verschijnsel, dat watervogels, die uit eenen vijver komen, niet nat zijn; alvorens in 't water te gaan hebben zij hunne veêren met eene vetachtige zelfstandigheid, welke zich in zekere klieren onder de veêren bevindt, bestreken. In olie gedompeld papier, linnen, enz. stooten eveneens het water af. Nu is het onlangs een Amerikaan gelukt uit eene plant, de wolfsmelk, eene soort van gomstof te trekken, welke wollen en zijden stoffen, tapijten, leder, papier, vogelveêren, enz, meer *waterrepellent* maakt, d.i. de eigenschap verleent iedere vochtigheid af te stooten, en zulks zonder de stoffen door die kunstbewerking iets van hare buigzaamheid, elasticiteit of uiterlijk voorkomen te doen verliezen. De kleuren dier stoffen moeten er zelfs in frischheid en duurzaamheid door winnen.

De uitvinder heeft te New-York in het openbaar een aantal proeven met zijne geprepareerde stoffen genomen, welke de schitterendste resultaten opgeleverd hebben. Zelfs de teêrste kleuren verloren niets van haren glans; allerlei geweven stoffen bleken volkomen ondoordringbaar voor het water te zijn. Dameshoeden en dergelijken konden eene goede onderdompeling verdragen, zonder iets aan kleur of frischheid te verliezen. Een heer, in een gewoon laken pak gekleed, met een hoogen hoed op het hoofd en glacéhandschoenen aan de handen, doch alles met de gezegde gomstof toebereid, bleef onder een hevige stortbui geheel droog. Schrijfinkt, citroensap, zwavelzuur en sterke koffie over de geprepareerde stoffen uitgegoten, lieten geen spoor achter.

De mededeeling kon gewone amerikaansche *humbug* schijnen, zoo niet een groote zijde- en linnenfabrikant te Crefeld, in Duitschland, op groote schaal proeven had genomen met de uitvinding van den Amerikaan, die zijnen preparaten den naam van *neptuniti* geeft, proeven welke op glansrijke manier den toets doorstaan hebben. In ons vochtig landeke, waar het vier dagen van de week regent, en de overige regenen *kan,* zou de nieuwe uitvinding zeker van uitgebreid nut kunnen zijn.

Het zoogenaamde hardglas, waarvan enkele jaren geleden zooveel ophef gemaakt werd, heeft niet aan de hooggespannen verwachting beantwoord, althans niet wat de voorwerpen voor huiselijk gebruik betreft. Thans wordt van bevoegde zijde de voorslag gedaan het gehard glas tot een geheel ander doel te bezigen, als bouwmateriaal namelijk, waartoe het, naar men wil, voortreffelijk geschikt moet zijn. Het is een feit dat het glas, zooals het tegenwoordig vervaardigd wordt, een

geweldig weêrstandsvermogen bezit, dat in tegenspraak schijnt met zijn gering soortelijk gewicht in vergelijking met de metalen. Men wil van die eigenschap van het glas gebruik maken om het met voordeel aan te wenden voor pilaren, dwarsstukken, steunbogen, stijlen, enz., in één woord, in al die gevallen, dat een bijzondere hardheid en duurzaamheid van het bouwmateriaal gevorderd wordt. Het geharde glas toch is onverslijtbaar, daar het door scheikundige of atmospherische zelfstandigheden niet het minst wordt aangedaan, terwijl het op den duur eene uiterst goedkoope bouwstof moet worden. Op dit oogenblik is het, met het gewicht berekend, reeds niet duurder dan het ijzer, terwijl het bij algemeen gebruik spoedig goedkooper dan hout zou kunnen worden, zoodat het op den duur in vele gevallen het ijzer en hout als bouwmateriaal zal kunnen vervangen.

In de galanteriewinkels worden groepen en beelden van plaaster te koop aangeboden, die op bedriegelijke wijze bronzen beelden en groepen nabootsen, en er door het gewicht en op het gevoel slechts van te onderscheiden zijn. Om plaasterfiguren zelf te bronzen kunnen wij de volgende bewerking aanbevelen:

De figuren worden eerst van alle stof en oneffenheden ontdaan; vervolgens worden zij door middel van een penseel zoolang met zuiver en gemakkelijk drogend lijnolie-vernis overstreken, tot dit laatste niet meer aanneemt en na het drogen een glanzend harde laag vormt. Men maakt nu een lak gereed uit één deel lijnolievernis, één deel copallak en 1/15 deel terpentijnolie. Met dit lak worden de figuren een- of tweemaal bestreken tot ze een gelijkmatigen glans aangenomen hebben. Ten laatste worden de figuren nog met watten ingewieven, waardoor ze eene bedrieglijke gelijkenis met metalen voorwerpen verkrijgen.

Er bestaat een gemakkelijk en uiterst goedkoop middel om vaten, tonnen, enz. te zuiveren. Daartoe doet men in het vat een weinig ongebluschte kalk en giet er water over, waarna men het vat sluit, doch zoo dat er eene kleine opening blijft. Spoedig wordt de kalk verhit en dringt de zuiverende damp in het hout. Men giet nog een weinig water in het vat dat thans in alle richtingen omgeschud wordt en na een paar uren nog slechts met water behoeft uitgespoeld te worden, om alle onzuiverheden te verwijderen.

Eene spelden-statistiek.

Sedert eene speld mij uit eene geweldige verlegenheid, ik zei haast uit eene kritieke omstandigheid gered heeft, heb ik veel eerbied gekregen voor het onbeduidend ding, dat intusschen de onmisbare en onafscheidelijke gezel van den mensch is geworden, dat overal tegenwoordig en nergens te vinden is, getuige de duizendmaal terugkeerende vraag: ‘Och, kunt ge mij niet een speld geven - of, wat op hetzelfde neêrkomt - leenen?’ Sedert het bedoelde geval heb ik veel over het nut en het gebruik der spelden nagedacht, en zoo zeer ben ik nog van mijn arbeid vervuld, dat ik het waag eenige mijner berekeningen onder de oogen mijner lezers te brengen - eene speldenstatistiek!

Eerst moet ik echter mijn geval meêdeelen.

Bij zekere feestelijke gelegenheid bevond ik mij in een uitgelezen gezelschap, waarin ik op eene uitnoodiging van ‘zeer vereerende zijde’ gedaan, als ‘spreker’ zou optreden. Ik meende mijn onderwerp machtig te zijn en wachtte dus zonder angst of vrees het oogenblik van mijn optreden af. Een schijnbaar nietige omstandigheid zou mijne gemoedsstemming geheel doen verkeeren. Tot mijn schrik bemerkte ik namelijk, dat het paarlmoeren knoopke, dat mijn halsboord bijeen hield, gedeserteerd was, waardoor gezegde halsboord zijne twee vleugels naar links en rechts uitspreidde, als was hij op het punt om te gaan vliegen. Ik zag op den grond, ik schudde heimelijk mijn vest uit - de kleine deserteur was niet te vinden. Het was om wanhopig te worden, want het noodlottige oogenblik, dat ik als spreker zou moeten optreden, naderde met groote stappen. En hoe kon ik met mijn gevleugelden halsboord voor het volle licht en de honderden oogen der uitgelezen vergadering verschijnen! Ik was bovendien overtuigd dat de weêrspannige boord ook mijn geheugen weêrspannig zou maken, althans het woelde en draaide zoo vreemd door mijn hoofd om, en reeds kwam het

bij mij op, heimelijk de vlucht te nemen. Ik waagde echter nog een laatste poging om den weêrspanneling tot de orde te roepen en de punten bijeen te trekken, maar bij de minste beweging welke ik met den hals maakte, ontplooiden zich de wit linnen vleugels opnieuw. Hoe zou ik mij uit mijne akelige positie redden! Ha, blinkt daar niet op den helder geschuurden vloer, een verlosser en redder - eene speld? Ik buk mij haastig, raap de gezegende speld op, steek met een forschen stoot de weêrbarstige vleugels aan elkander vast en - vind mijn geluk, mijne rust, mijne tegenwoordigheid van geest terug. Een minuut later stond ik op het spreekgestoelte en toen ik geëindigd had, oogstte ik heel veel goedkeuring in, welke ik - ik erken het nederig - eigenlijk aan de gevonden speld te danken had.

Uit het meêgedeelde zal de lezer mijne voorliefde voor de spelden begrijpen. Nu ter zake.

Uit de laatste statistieken blijkt, dat de fabrieken van Birmingham, welke den eersten rang in deze nijverheid innemen, dagelijks 37 millioen spelden afleveren; die van Londen, Strand en Dublin 17 millioen, voor het vereenigd engelsch koninkrijk alleen dus 54 millioen spelden per dag.

De speldenfabrieken in Frankrijk leveren dagelijks 20 millioen, die van Nederland, Duitschland en de overige landen ongeveer 10 millioen stuks af, zijnde de dagelijksche productie dus meer dan 80 millioen, of 29 milliard 200 millioen per jaar - een inderdaad eerbiedwaardig cijfer, maar waarvan men zich zonder eenige nadere verklaring geen denkbeeld kan maken. Daar de dagelijksche productie 80 millioen bedraagt, moet men aannemen dat er iederen dag ongeveer een gelijk getal verloren gaat, dat is, iederen dag verliest men niet minder dan 20.000 kilogram metaal, zijnde meer dan 7 millioen kilogram per jaar of ongeveer 3000 zware karrevrachten!

De jaarlijksche productie spelden naast elkander op één lijn gelegd, zou een metaaldraad vormen van 876.000 kilometer lengte of ongeveer 160.000 uren, zijnde ruim 22 maal den omtrek der aarde of 2½ maal de afstand van de aarde naar de maan.

Laat iemand tot taak nemen den speldenvoorraad van een jaar op een kussen te steken. Een persoon met dien arbeid belast en dag en nacht doorwerkende - zestig spelden per minuut opstekende - zou daarmede omtrent 33.800 dagen bezig zijn, d.i. meer dan 92 jaren. En welk een speldenkussen zou er noodig zijn om den eenjarigen voorraad op te nemen! Indien de spelden knop aan knop gestoken werden, zoodat het kussen geheel met een metalen kuras be dekt werd, zou dit een oppervlakte moeten hebben van 116.800 vierkante meters, of 11,68 bunders (pardon, hectaren!) - een speldenkussen dus ter lengte en breedte van 342 meters, waartoe men juist een kwartieruurs zou noodig hebben om het rond te wandelen.

En toch verliest de wereld elk jaar zulk een reuzenkussen met spelden!

Eene merkwaardige secte.

Bij de koerdische Jegedi's, die in Sindsar en in de omstreken van Jacho in Assyrië wonen, zijn eigenaardige opvattingen omtrent de godsdienst in zwang, die een mengelmoes zijn van oud-kristelijke, mahomedaansche en indische elementen. De Jegedi's erkennen een Opperwezen, doch zij aanbidden het niet, bewerende dat God zoo goed en wijs is, dat Hij zelfs zonder menschelijk gebed niet anders dan goed doen kan. Daarentegen vereeren zij den duivel in hooge mate. Zij beweren dat satan het opperhoofd der engelen is en alleen om zijn opstand tegen God voorloopig uit den hemel is gebannen, om er eens weêr terug te komen en er in al zijne voormalige heerlijkheid hersteld te worden. Vandaar houden zij in de letterlijke beteekenis den

duivel tot vriend. Om hem goed voor zich te stemmen moet men hem dienen, even als men een tiran vleit; want daardoor alleen kan men eene uitbarsting van zijn toorn en van zijne wreedheid voorkomen. De Jegedi's spreken daarom nooit den naam van ‘satan’ uit, en wanneer zij van hem spreken, dan gebruiken zij een titel, die van hun eerbied voor zijne persoonlijkheid moet getuigen, zoo als bijv. *scheich magan* (het groote opperhoofd), of *melek sades* (engel pauw). Zij hebben drie afbeeldingen van zijne helsche majesteit, welke echter weinig met onze voorstelling van den duivel overeenkomen. Zij beelden hem namelijk af als een haan, een pauw of als een lantaarn. De Mahomedanen haten deze secte bitter, dewijl zij aanbidders van den duivel zijn, en het opperhoofd der Koerden liet nog zoo heel lang niet geleden een groot aantal der Jegedi's neêrsabelen en doodschieten.

De oesters te Yerseke.
(Vervolg.)

II.

Wanneer men langs den dijk, die Kruiningen met Yerseke verbindt, het middelpunt van den zeeuwschen oesterhandel nadert, krijgt men wel een aangenamen indruk van het vruchtbaar zeeuwsche bouwland, dat aan den horizon begrensd wordt door vele sierlijke torenspitsen, maar van de nijverheid, waarvan bijna alle inwoners van het nijvere Yerseke leven ziet men zoo goed als niets. Wanneer men echter den voet op den Scheldedijk zet, verandert het toneel van aanzien, vooral als men daarbij bedenkt, dat al de drukte welke daar wordt waargenomen uitsluitend de oesterteelt geldt. Talrijke botters bevaren den ruimen plas en brengen hun inhoud naar den dijk; hunne lading bestaat uit gewone roode dakpannen, die gelost zijnde, regelmatig neêrgelegd worden in diepe vergaarbakken van den dijk door sluizen afgescheiden. Neemt men zulk eene pan ter hand dan ziet men er in het begin niets buitengewoons aan, of een of ander vriendelijk visscher moet u glimlachend naar verschillende kleine grauwe stipjes op de pan wijzen en er tot opheldering bijvoegen: ‘Allemaal kleine oestertjes, mijnheer!’ zooals mij dat gebeurde.

Mijn ongeloovige blik werd beantwoord met een meêlijdend schouderophalen, maar had het voor mij aangename gevolg van de vraag of ik er meer van wilde weten, en dewijl dit het eenige doel van mijne komst was, nam ik de beleefde uitnoodiging onmiddellijk aan en stapte op een der juist geloste botters. Wij staken van wal, en de visscher zette zich gemakkelijk naast mij neêr om mij de oesterteelt zoo uitvoerig mogelijk uit te leggen.

Hij begon met te zeggen dat het juist dood getij was en dus laag water, waarvan gebruik werd gemaakt om de pannen uit zee op te visschen en ze naar de putten te brengen, om daar te overwinteren; want het vorig jaar had men ondervonden hoezeer de vorst de jonge oesters had benadeeld. Dewijl echter zijn verhaal zeer onregelmatig was en zooals men dat noemt van den hak op den tak sprong en daarbij dikwijls onderbroken werd door mijne belangstellende, nieuwsgierige vragen, wil ik liever zelf verhalen wat ik van hem te weten kwam.

De uitgestrekte Yerseke-oesterbank is zeer rijk aan deze schelpdieren, maar zou zonder de hulpmiddelen der kunst al zeer weinig opleveren. Op die plaatsen dus waar zeer veel oesters voorkomen en welke bij eb niet veel water hebben, legt men van het einde van de maand juli tot half augustus dakpannen naast elkaar in dezelfde regelmaat als men ze op de huizen ziet liggen. Zoodra nu de oesters hare jongen ter

wereld brengen, schieten deze naar boven en vallen spoedig neêr, maar worden nu opgevangen door de pannen, waaraan zij een uitstekend voorwerp

hebben om zich vast te hechten. Het aaneensluiten der pannen bewaart hen voor wegspoelen, terwijl ook de reeds genoemde spoorwegdijk een gat heeft gestopt, waardoor alle trek heeft op gehouden. Het spreekt vanz If dat de visschers, welke zich met dit werk bezig houden, als het ware onophoudelijk de wacht houden bij de pannen om de talrijke vijanden der jonge oestertjes weg te vangen, en daardoor is vanzelf eene mosselen- en krabbenvisscherij in het leven geroepen, die insgelijks hare winsten oplevert.

Vroeger was men gewoon de oestertjes ongemoeid te laten tot dat de winter voorbij was, doch de ondervinding heeft geleerd, dat de vorst zulk eene verwoesting onder hen aanricht, dat het de moeite loont de oesters gedurende het barre seizoen op eene plaats te beren, waar aan al hare levensvoorwaarden voldaan wordt, zonder dat zij het koude weêr moeten doorstaan. Na den 15^{en} augustus begint men dan ook met de pannen op te visschen en ze over te brengen naar de putten, de van sluizen voorziene vergaarbakken, waarvan wij boven spraken.

HET STADHUIS EN DE ST.-PIETERSKERK TE LEUVEN.

Deze putten heeft men na den winter toch noodig om het jonge oestergeslacht verder op te kweeken, zoodat alleen de arbeid van het overbrengen hier in rekening kan gebracht worden.

Te Yerseke liggen alle putten binnendijks, en van elkander slechts afgescheiden door een klein laag muurtje. Deze manier van putten leggen is veel kostbaarder dan die welke men op de fransche kusten volgt, dewijl daar de putten in de zee zelve gegraven worden, maar heeft toch dit voordeel, dat de strengste vorst den jongen oesters geen schade kan doen, wat in de zeeputten niet altijd het geval is.

Het doel der putten is toch geen ander dan om in het koude jaargetijde te zorgen, dat de oesters steeds rondom door vloeibaar water bespoeld blijven, alsmeê om de bakken te bevatten, waarin na afloop van den winter de jonge oesters geborgen worden, die daarin voldoende beschermd zijn tegen slijk, krabben en andere vijanden, terwijl het water toch vrij binnendringt en het vereischte voedsel aanbrengt.

Een niet minder groot voordeel van het leggen der putten binnendijks is, dat men steeds met een enkelen oogslag een overzicht heeft van hetgeen er in den put geschiedt, zoodat, mochten er zich enkele gebeurlijkheden voordoen, die den groei der

oesters zouden beletten, men dan zijne maatregelen kan nemen om deze te doen ophouden. De putten te Yerseke worden dan ook dagelijks nagezien en hun inhoud onderzocht, ten gevolge waarvan de kansen op overvloedige winsten meer zeker worden. Dat deze winsten nogal belangrijk zijn moge een enkel voorbeeld bewijzen. Mijn vriendelijke schipper verzekerde mij, dat hij in 1879 - een jaar dat zeer ongunstig was voor de oestereultuur, dewijl het zoo lang en zoo sterk vroor - omstreeks twee millioen oesters in den handel had gebracht voor de compagnie, in welker dienst hij werkzaam was en dat deze twaalf centiemen per stuk hadden opgebracht. Hij rekende mij tevens voor, hoeveel zijne compagnie had moeten uitgeven aan werkloonen, alsmeê welk gedeelte door die behaalde winst afgelost was van het kapitaal, dat gestrekt had om de compagnieschap te beginnen, en toen hij dit alles uitgecijferd had, kon hij mij triomphantelijk toeroepen, dat er toen nog voor de compagnie meer dan een halve ton overschoot.

EEN GOEDE RAAD.

Mijn zegsman sprak alleen van de Yersekebank, maar toen ik weêr thuis terug gekeerd was, sloeg ik het verslag van den staat der nederlandsche zeevisscherijen open, en vond daarin enkele opgaven, welke ik de moeite waard denk hier in te lasschen. Ik

las daar o.a. dat in het jaar 1875 eene enkele firma van de oestercultuur te Yerseke tusschen de twee en drie mil-

lioen oesters in den haudel bracht en dat in 1876 hetzelfde getal werd bereikt. In 1875 brachten de verpachte banken in geheel Zeeland niet minder dan 30 millioen oesters aan de markt, terwijl in 1876 de maatschappij tot exploitatie van Staatsspoorwegen over hare zeeuwsche lijnen meer dan 36 millioen oesters vervoerde, waarvan meer dan 22 millioen naar het buitenland gingen. Het zal nu niemand meer verwonderen dat deze nijverheid zeer belangrijk mag genoemd worden, en dat zij ook voor de nederlandsche financiën zeer voordeelig is, blijkt uit het feit dat de verpachte perceelen jaarlijks ongeveer 310.000 franken in 's lands schatkist brengen.

En dan spreken we nog niet eens van de groote tweeduizend inwoners van Yerseke, die allen hun bestaan vinden in het opkweeken der oesters. Het geheele dorp toch kent geen anderen handelstak dan de oesterteelt. Alles wat werken kan legt zich daarop toe, en wie het zoo ver kan brengen, dat hij een duitje overlegt, pacht er een stukje rivier voor en...... wordt een welgesteld man. Zoowel te Yerseke als te Yersekendam, een uithoek van het dorp, wonen oesterkweekers die vroeger in dienst van een of andere compagnie stonden, spaarzaam zijn geweest en nu zaken doen, waarover men verbaasd staat, en dat vooral blijkt uit de pracht, welke zij ten toon spreiden in het optrekken hunner paleizen; want dien naam mogen enkele woningen te Yersekendam gerust dragen.

(*Slot volgt.*)

Twee zusters.
Eene schets uit het hedendaagsche leven, door H.A. Banning.
(*Vervolg.*)

De firma van Beeckeren en Comp.

't Is een slechte tijd!

Zoo klinkt het refrein van een klaaglied dat men nu reeds verscheidene jaren haast overal hoort, zoodat men er waarlijk geloof aan zou gaan hechten, wanneer de verschijnselen, die zich dag op dag en overal voordoen, niet van het tegendeel getuigden, wanneer de barometer van het openbare leven niet voortdurend op welvaart wees.

Hoe kan het een slechte tijd zijn, daar in alles de grootste weelde heerscht, huizen als paleizen bij dozijnen uit den grond verrijzen, de schitterendste feesten elkander verdringen en in de kleederdracht geen knecht meer van zijn heer en meester, geen burger jufferke van eene gravin te onderscheiden is.

En toch is het waar, zegt de koopman, wiens voorhoofd met groeven doorploegd is; de handel kwijnt, er gaat weinig om, de magazijnen zijn propvol, het vertrouwen is weg, 't is de soliditeit nageloopen, die het veld heeft moeten ruimen sinds de voorvaderlijke spreuk ‘eerlijk duurt het langst’ een holle klank is geworden.

't Is toch waar, zegt de zuinige huisvrouw; de huren zijn ontzaglijk hoog, de levensmiddelen peperduur; men kan met een tamelijk goed inkomen nauwelijks rondspringen, men is verplicht zich in alles te bezuinigen.

't Is best mogelijk, want wat achter de muren plaats grijpt kan men natuurlijk niet nagaan, maar in vogelvlucht gezien, zoo boven van de daken der huizen, is het een

weelderig leven dat wij voeren, veel weelderiger en dus ook natuurlijk kostbaarder dan toen de handel niet kwijnende en het vertrouwen niet geschokt was.

't Is best mogelijk dat men zich binnen de muren bezuinigt, want daar kraait geen haan naar, maar aan de kostbare feesten die overal gegeven worden, aan de prachtige winkels, aan de bierpaleizen is het niet te zien, aan de kleederdracht evenmin; waar men vroeger een bittertje aanbood, wordt nu madera en portwijn geschonken, en men kan er verzekerd van zijn dat nooit zooveel champagne is gedronken dan in den slechten tijd dien wij beleven.

Daarom was het, enkele jaren geleden, dan ook voor de firma Van Beeckeren zeker geen slechte tijd. Die firma dreef een commissie-handel in wijnen. De heer Van Beeckeren Senior bezat uitgebreide relatiën in Frankrijk en Duitschland, en zijn debiet moet machtig groot geweest zijn, want men kende hem overal en hij leefde als een prins. De man hield veel van gezelligheid, hij was ook niet vrij van eigenliefde en ijdelheid en zal dus niet ongaarne zien dat wij hem aan den lezer voorstellen.

De heer Van Beeckeren was ruim veertig jaren oud en onderscheidde zich door een lange gestalte en zwart krullend hoofdhaar. Hij had, in weêrwil van zijne voortvarendheid in den handel, iets slepends, iets statigs in gang en manieren. Hij bezat veel van 'tgeen men onder de algemeene benaming van wereldkennis verstaat, en scheen door geheel Europa en wel met zeer voorname personen bekend te zijn, zooals bleek uit de vele photographische portretten met handteekeningen, die in zijn bezit waren. Hij versmaadde geenszins een fijne tafel en nog veel minder een luidruchtig feest, bij welke gelegenheden hij, zooals wij gezien hebben, met gunstig gevolg de lier wist te hanteeren, maar hij wist ook, wanneer dit zoo te pas kwam, zich te doen kennen, of althans te doen voorkomen als iemand die met hart en ziel aan Kerk en godsdienst verknocht was. Zóó kende hem iedereen en wanneer hij in zijn *panier* rondreed, met den deftig uitgedosten *groom* in het bakje achter zich, zag hij er zoo echt uit als een flesch Johannisberger zilverlak.

Dit is echter slechts een tafereel à *vol d'oiseau,* doch wij zullen van het voorrecht, dat wij bezitten, gebruik maken, om tot de wetenschap te komen hoe hij er binnen de muren uitziet.

't Is zondag, het kantoor is dus gesloten, maar wij vinden den heer Van Beeckeren Senior in de zijkamer met zijn zoon, die juist binnengekomen is, tegenover zich.

Laatstgenoemde ziet er uit als de jongelingen van zijn leeftijd zoo als men ze bij dozijnen kan tellen, wanneer men zich slechts de moeite wil geven van te gelegener uur de openbare plaatsen te bezoeken. Zijne kleeding is consciencieus naar de laatste modeplaat genomen. Op zijn gelaat, dat zonder eenige uitdrukking is, staat noch vreugde, noch verdriet, maar wel zekere routine te lezen, die de jongelui van onzen tijd schijnen af te zien van hen, die men gewoon is *blasé* te noemen. Zijn tenger en zwak kneveltje, dat met de meeste zorg verpleegd is, doet denken aan een kind dat de engelsche ziekte heeft.

‘Gij zijt weêr zeer laat thuis gekomen,’ zegt de vader.

‘Om drie uren, papa.’

‘'t Is te laat, veel te laat. Waar hebt gij den avond doorgebracht?’

‘In de club; vier nieuwe leden hebben hun welkomst gegeven.’

‘Hebt gij den kastelein gezegd dat hij van onzen wijn zou schenken?’

‘Neen, papa.’

‘Dat is dom; want de vent staat bij ons in het krijt, wij hebben hem in onze macht.’

‘Hoe meer hij van ons schenkt des te dieper zal hij in het krijt geraken.’

‘Gekheid! Ik weet hoeveel hij waard is, hoe ver ik gaan kan, al is hij niet vlug in 't betalen. Daarenboven durft hij niet veel zeggen wanneer er al eens een anker van minder qualiteit doorloopt. Zulke klanten zijn de melkkoeien, dat moest ge toch weten. Is er champagne gedronken?’

‘Ja, zeer veel.’

‘Van ons?’

‘Dat geloof ik niet.’

Van Beeckeren fronste zijne wenkbranwen, die zeer dik en borstelig waren. ‘Gij zijt en blijft onpractisch, Frans,’ sprak hij. ‘Ik heb er niets tegen dat gij flink in de wereld optreedt, maar daar moet gij munt uit weten te slaan, zooals *ik* doe. Gij hebt een gesoigneerde opvoeding genoten en een practische opleiding van mij ontvangen, het wordt tijd dat daar eens vruchten van worden geplukt. Ik ben niet gewoon te preeken, dat weet gij wel, en zal er dus op dit oogenblik niets meer van zeggen, maar ik heb u hier doen komen om eens spijkers met koppen te slaan. Dáár, steek een fijne sigaar op, ik moet je in vertrouwen over een gewichtige zaak spreken.’

De jongeheer stak de aangeboden sigaar aan, liet met den tact van een kenner den rook eenige malen langs de kanalen van zijn reukorgaan opstijgen, sloeg de beenen over elkander en wachtte de dingen af, die komen zouden.

‘'t Staat niet goed bij Elgers,’ zoo begon de vader.

De jonge heer blies met welbehagen een havanna wolkje de wijde wereld in. ‘Ik hoorde daar gisteren aan de beurs reeds over mompelen, men wilde van mij bijzonderheden weten.’

‘En wat hebt gij gezegd?’

‘Niets; ik haalde de schouders op.’

‘Dat is aartsdom. Er zit dikwijls veel meer in een enkele beweging van den schouder, dan in een aantal woorden. Als men mij een dergelijke vraag deed, zou ik wel kans zien iemand met mijne schouders van zijn crediet te berooven.’

Hij had er wel bij mogen voegen: indien ik een Rothschild ware; doch onder de grijpvogels in de handelswereld meent een uil ook wel eens een valk te zijn.

‘'t Staat niet goed met Elgers,’ herhaalde de oude heer; ‘hij heeft onvoorzichtig, ver boven zijne krachten gespeculeerd en 't zal binnen weinige dagen met hem gedaan zijn wanneer wij de hand niet aan hem slaan.’

Wij. Dat enkele woord deed Frans groote oogen opzetten, want zoo dom was hij niet om geheel onbekend te zijn met de beperkte middelen waarover de firma te beschikken had.

‘Natuurlijk in ons eigen belang, Frans,’ liet de oude heer er onmiddellijk op volgen. ‘'t ls een slechte tijd, de concurrentie wordt hoe langer hoe grooter en er is nog al eenig kapitaal noodig om met voordeel te kunnen werken.’

‘Voor den commissiehandel toch niet?’

‘Voor den commissiehandel niet, doch daar valt niet zooveel partij van te trekken als wanneer men voor eigen rekening werkt. Daarenboven moet ik je zeggen dat ons huis te Bordeaux niet meer zoo gunstig voor ons gestemd is als vroeger.’

‘Waarschijnlijk omdat wij soms wel wat laat remitteeren.’

‘Ook al, ook al, maar 't schijnt dat een concurrent ons belasterd heeft. De firma te Bordeaux is gebelgd omdat wij voor eigen rekening handelen.

‘Volgens het contract is dit toch geoorloofd.’

‘Ja, maar niet *en gros* en ook niet met huizen, die met de firma te Bordeaux in relatie staan. Wanneer echter alle contracten zoo scherp gehandhaafd moesten worden zouden er weinigen zijn, die zich in een langen levensduur mochten verheugen.’

Men ziet dat Van Beeckeren Senior zich dichterlijk wist uit te drukken tot in de moderne toepassing van het *mijn* en *dijn* toe.

‘'t Is een dure tijd, een harde tijd, Frans,’ zoo ging hij voort. ‘leder tracht zooveel voordeel uit zijne positie te halen als hem mogelijk is. Zonder den handel voor eigen rekening zou het er in den laatsten tijd slecht met ons uitgezien hebben, en men doet al eens iets voor het welzijn en de toekomst van zijn huisgezin.’

De zoon zei niets; wat zou hij ook daarop gezegd hebben; hij liet echter even zijne mooie witte tanden zien.

‘Om kort te gaan,’ zoo begon de vader op nieuw, en het scheen dat het uitbrengen van die woorden hem moeite kostte, ‘het huis te Bordeaux heeft ons contract tegen drie maanden opgezegd.’

Frans ontstelde; hij kende de zaak zijns vaders

te goed om niet het volle gewicht dier woorden te gevoelen.

‘Dat kan een gevoelige slag zijn,’ sprak hij.

‘Zeg liever: dat *zal* een gevoelige slag zijn,’ hernam de vader, ‘want wij staan voor een *fait accompli.*’

‘Ik meen dat wij dit jaar reeds ruim vijfduizend gulden *courtage* gemaakt hebben.’

‘Juist. Het doet mij pleizier dat gij zoo goed op de hoogte zijt; want het zal voornamelijk van u afhangen of wij ons uit die netelige zaak kunnen redden.’

‘Van mij?’ vroeg Frans verwonderd.

‘Luister; gij zijt geen kind meer, ik spreek daarom tot u als tot een man en wij moeten als mannen handelen. Ik ben in het bezit van drie accepten van Elgers, gezamenlijk ten bedrage van dertig duizend gulden. Hij heeft mij verzocht deze te doen disconteeren, maar ik heb hem eergisterenavond na afloop van het bal gezegd dat al mijne pogingen mislukt waren. Ik wist dat daarmeê zijn laatste straal van hoop verdwenen was en hij is dan ook den volgenden morgen met de noorderzon vertrokken; ik weet dit zeker, want ik heb 't oog op hem doen houden.’

‘Is de heer Elgers vertrokken?.... Waarheen?’ vroeg de jongeling met de warme belangstelling, waarvoor zulk een jeugdig hart nog vatbaar is.

De vader maakte nu eene beweging met de schouders, waaruit men duidelijk ‘naar de maan’ kon lezen.

‘Ik wist dat dit zijn laatste reddingsplank was,’ zoo begon Van Beeckeren opnieuw, ‘maar ofschoon ik waarschijnlijk met het disconteeren geslaagd zou zijn, heb ik er geen werk van gemaakt.’

‘Natuurlijk, de *risico* zou voor u te groot zijn geweest.’

‘Niet zoo groot als gij wel denkt,’ hernam de vader, en men kon zien dat hij ook met zijne tanden kon glimlachen, al waren zij niet mooi wit meer, ‘maar het streed tegen mijne plannen, tegen onze belangen. Elgers is een dood eerlijke vent; hij had zich voor het oogenblik kunnen redden met effecten, die hem toevertrouwd zijn door menschen, wier zaken hij administreert, maar hij wilde liever doodarm worden dan daartoe overgaan. Toen ik hem nu onder het oog bracht, dat ik volgens mijn geweten mij niet in die zaak kon mengen, daar de toekomst van mijn gezin op het spel stond wanneer hij onverhoopt die drie wissels niet mocht kunnen dekken, stelde ik hem voor effecten, die, zooals ik wist, onder zijne berusting waren, *pro forma* bij mij te beleenen, en dat heeft hij, na lang aarzelen, gedaan. De spoed, waarmeê hij vertrokken is, de radelooshcid waarin hij verkeerde, is oorzaak dat zij nog in mijn brandkast aanwezig zijn.’

‘Maar waarom dan die acceptatiën niet gedisconteerd?’

‘Ik zeg u immers dewijl dat tegen *onze* belangen streed.’

Hij drukte in 't bijzonder op het woord dat een gemeenschappelijke beteekenis heeft.

Frans meende zijn vader goed te kennen; thans stond hij echter voor een raadsel.

‘Luister, mijn zoon,’ zoo begon de vader opnieuw. ‘Gij weet dat mijn hart steeds voor vriendschap geklopt heeft, dat mijn huis steeds voor vrienden openstaat, maar het hemd is toch altijd nader dan de rok. Ik zal het vertrouwen, dat Elgers mij geschonken heeft, niet misbruiken; de Hemel beware mij, want dat geschonken vertrouwen is mij heilig; maar ik geloof dat ik zonder hem een centiem te benadeelen, niet alleen zijn gezin, maar ook mij zelven uit een netelige positie zal kunnen redden.’

‘Maar wat heb ik persoonlijk met dat alles te maken?’ vroeg Frans, nieuwsgierig naar de rol welke hem was toegedacht.

‘Dat zal ik u zeggen. Hoe staat gij met Louise Elgers?’

‘Met Louise.... Goed!.... Maar wat heeft dit met de zaak te maken?’

‘Hebt gij haar *gevraagd,* zooals ik u aangeraden heb?’

‘Gevraagd?.... Wel neen, daar denk ik niet aan.’

‘En waarom niet?’

‘Ik ben nog veel te jong om te trouwen.’

‘Gekheid! Men kan niet licht te jong trouwen, wanneer men zich daarmeê een goede positie in de maatschappij weet te verschaffen.’

‘Maar hoe zou ik mij een goede positie kunnen verschaffen door met de dochter te trouwen van iemand, die zoo goed als failliet en al vast op de loop is?’ was de natuurlijke vraag van den jongeling.

‘Daar spreken wij later over,’ hernam de vader. ‘Zeg mij eerst eens of gij meent dat Louise je genegen is.’

‘Daar twijfel ik geen oogenblik aan,’ klonk het antwoord, en men zag meteen twee rijen keurige witte tanden, ‘maar ik heb altijd gehoord dat de liefde niet van één kant kan komen.’

‘Gekheid! Op dat punt denken alle jonge menschen even onpractisch.’

‘En gij hebt zelf in zoo menig gedicht de weêrkeerige liefde bezongen, papa?’

‘Och, jongen, dat is maar muziek, meer niet. Hoe menig dichter heeft in de vorige eeuw niet het herdersleven bezongen, zonder dat ooit de gedachte in hem opkwam om achter de schapen te gaan loopen. Dat zijn zoowat mooie schilderijen aan den muur der conversatie, meer niet. Maar wij hebben geen tijd te verliezen: Ik meende dat gij bijzonder op Louise gecharmeerd waart.’

‘Zeker, dat ben ik ook. Ik zing graag met haar, ik dans graag met haar, en als ik tien jaren ouder was of mij verveelde, zou ik haar boven vele anderen de voorkeur geven, wanneer ik een eigen huishouden kon oprichten; doch dat kan ik niet en dat wensch ik ook nog niet.’

‘Dat kunt gij wel, en ik geloof dat gij oud en verstandig genoeg zult zijn om uwe wenschen aan uwe belangen ten offer te brengen.’

‘Maar ik vraag u nogmaals, papa, hoe kan mijn belang het meêbrengen dat ik ga trouwen met de dochter van iemand, die volgens uwe eigene woorden op de flesch is, die binnen weinige dagen zal springen?’

‘Luister, Frans,’ sprak de vader met nadruk en hij greep de rechterhand van zijn zoon, ‘niet slechts *uwe* belangen, maar ons aller belangen, de belangen onzer firma en van onze toekomst staan op het spel; wanneer gij niet toestemt, zijn wij binnen een half jaar reddeloos verloren.’

‘Wat zegt gij?’ riep de jongeling onthutst.

‘Zoo zeker als Elgers dit zijn zal. Een huwelijk tusschen u en Louise kan onze eenige reddingsplank zijn, en aan die plank zal ook de vader zijn behoud te danken kunnen hebben.’

De zoon was bleek geworden en staarde voor zich heen.

‘Dat komt u raadselachtig voor,’ hernam Van Beeckeren, ‘daarom zal ik de zaak nader toelichten. Elgers is verloren tenzij ik zijne wissels laat disconteeren en daar zie ik kans voor, maar na die edelmoedigheid zouden *wij* aan de beurt komen en 't is daarom beter een weg in te slaan die op onze gezamenlijke redding uitloopt. Zooals gij weet, bezit juffrouw Verhemert een groot vermogen, dat na haar dood aan mevrouw Elgers ten deel valt. Laat die oude vrouw hoogstens nog eens een jaar of

vijf heentobben en dan komt de aap los. Gedurende haar leven heeft Elgers niet veel van haar kunnen plukken, want zij zit op haar kapitaal als de bok op de haverkist. Ware dit het geval niet, Elgers zou zich hebben kunnen redden. Nu hij echter weg is en het huisgezin in de grootste radeloosheid verkeert, zal tante Bertha wellicht wat meer handelbaar geworden zijn en eenige concessiën willen doen om hem te redden.'

'En dan?'

De vader haalde de schouders op. 'Komt tijd, komt raad,' sprak hij. 'Zoo als onze zaken thans staan en bij het verlies van ons agentschap loopen wij onvermijdelijk op een faillissement uit, en ik vraag op mijn beurt: Wat dan? *Gij* zoudt waarschijnlijk genoodzaakt zijn een ondergeschikte betrekking te aanvaarden, terwijl gij daarentegen, met Louise getrouwd zijnde, van de toekomst verzekerd zijt, want het kapitaal van tante Bertha komt onvermijdelijk aan Elgers en er zijn slechts twee kinderen.'

'Zou het vermogen van juffrouw Verhemert groot zijn?'

'Ben ik goed geïnformeerd, dan bedraagt het ruim twee ton en zij is een vrouw van een dag.'

'Een enkele vraag nog,' sprak Frans met gedempte stem en men kon nu niets van zijn mooie witte tanden zien, 'zal dat huwelijk een waagstuk zijn of niet?'

'Gij hebt recht tot die vraag,' sprak de vader. 'Er zal alleen dan van een huwelijk sprake zijn, wanneer wij ons van de toekomst verzekerd hebben.'

'Dan wil ik mijne toestemming geven,' zei Frans.

De vader drukte hem nogmaals de hand en deed toen gevoelen dat hij nu gaarne alleen zou zijn.

De heer Van Beeckeren Senior liep nog eenige oogenblikken de kamer op en neêr. Daarop schelde hij, en toen de knecht binnenkwam, werd hem gelast, dat een half uur later de *panier* voor moest zijn.

(*Wordt vervolgd.*)

Elk wat wils.
Wenken en raadgevingen door Parvulus.

VI.

Paulo majora Canamus! Laat ons vandaag eens een ander deuntje zingen en wel over het snoepen, wie er zoo al sneept en wat er zoo al als snoeperij wordt binnengeslikt.

- Nu, dat zal wat bijzonders wezen, hoor ik u al zeggen.

- Een beetje geduld; 't zal meêvallen, denk ik. Immers, niet juist over de kinderen zullen we 't hebben, want hunne snoeplust is overbekend alsook de klacht: zij krijgen er leelijke tanden van. Dit is maar al te waar, om de eenvoudige reden, dat de suikerdeelen zich omzetten in zuur en dit zuur het émail der tanden opvreet, waardoor dan vanzelf de tand met stukken en brokken verloren gaat. Daarbij bederven de kleinen hunre maag; 't beneemt den eetlust; zij krijgen een afkeer van elken gezonden stevigen kost; 't worden bleekneuzen, mager van leden; dikbuiken, zwak op hun beentjes, blauwe kringen om de oogen, dorrig haar, klamme handen enz. In één woord, ieder zegt: dat kind is niet gezond.

Stopt ze maar vol met bonbons en marsepein, met suikerwerk en chocolade, met peperkoek en theerandjes, met allerlei zoetigheid en flauwigheid, en niet alleen uwe kinderen, maar ook gij zelf - 's nachts vooral - zult er den last van draffen. Ik vraag

u, wat voor mannen zullen dat worden die, in plaats van met een fermen boterham en een goed stuk vleesch, groot gebracht zijn met sjepwater en peperkoek? Of wat voor huismoeders, die den heelen dag zitten met den duim in den mond of een bonbon tusschen de tanden? Weg met al die vodden, en wilt ge voldoening hebben van uwe kinderen, zorgt dan voor eene *gezonde* ziel in een *gezond* lijf; dat is uw plicht en tegelijk uwe belooning.

Doch 't is waar ook, ik had juist deze snoepers niet in het oog; neen, deze meende ik niet, even min als hunne oudere zusters en broeders, ofschoon er menig hartelijk woordje over te zeggen zou zijn. En, lieten ze het nog maar bij bonbons en pralines! maar, ja wel, gewoonlijk zijn 't ook eerste liefhebbers van likeuren: anisette en curaçao, punch of madera, parfaitamour en kümmel en hoe het tuig al verder

heeten mag, 't is alles van hun gading: ja, ik heb er een gekend die (nota bene voor haar zenuwen) jaarlijks voor meer dan 1000 fr. *eau des carmes* naar binnen sloeg. *Eau des carmes* nu is een sterk spiritueus aftreksel van verschillende kruiden! Ge kunt u voorstellen wat schoon rozenrood steeds haar wangen kleurde, en of haar zenuwen ook bedaarden! Neen, voor zulke dames heb ik alle respect..... verloren; haar geweten is gewoonlijk even vuil als hare tong.

Suikergoed en likeuren zijn in alle geval nog eet- en drinkbare kost, en bleef het hierbij, men zou de zaak nog kunnen begrijpen, al kan men ze niet excuseeren. Maar welke andere en rare dingen worden er soms niet als snoeperij verslonden! Ik heb iemand gekend, die handenvol muldenaars opat en dat met smaak!... Ze smaakten juist als hazelnoten, zei hij mij. Een ander had altijd een dooske bij zich met dikke vette kruisspinnen! Nu en dan zag men hem zijn dooske openen, en een van die gedrochten *trèsdélicatement* met den poot er uitnemen en met eene zaligheid naar binnen zwelgen als ware het ambrozijn. Een ken ik er, die geen boter zal eten als zij niet erg ranzig is. Dan eerst proeft men nog, dat men boter eet, zeide hij; en, was het vleesch niet erg.... geavanceerd, dan lustte hij het niet. Dit waren allen mannen; doch de vrouwen spannen ook hier weêr de kroon. Hierover echter in een volgend nommer.

Nuttige wenken en opmerkingen over land- en tuinbouw.

Bloementeelt.

Tulpen als kamerbloemen. Om tulpen in de kamer te hebben geve men den bollenhandelaar, van wien men de tulpen koopt, op, dat ze binnenshuis moeten bloeien.

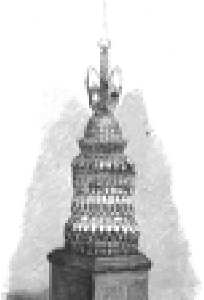

TROPEE VAN KLOMPEN, TEN TOON GESTELD DOOR DEN HEER VANHIEL-MOERSDIJK TE BRUSSEL.

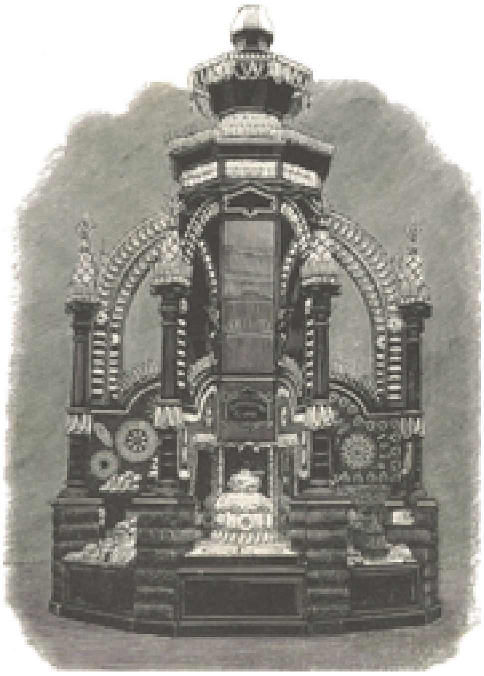

KATOENSPINNERIJ.

Men plant de tulpen in ouderwetsche aarden potten van ruim I dM. wijdte, welke met vruchtbaren hofgrond zijn gevuld. Nieuwe potten verdienen aanbeveling boven oude, omdat de eerste beter warmte en lucht door hare wanden laten trekken. Gebruikt men echter oude potten, dan is het noodig die vóór het gebruik te zuiveren met zeepwater om het groene omkleedsel, dat dergelijke potten gewoonlijk omgeeft, zoo goed mogelijk te verwijderen. In potten van de opgegeven grootte plant men gewoonlijk drie bollen bijeen; in grootere potten kan men er natuurlijk ook meer plaatsen, hoewel ik niet kan aanraden te veel tulpen in denzelfden pot te plaatsen. Bij de planting zij men er verder op bedacht de bollen onder en boven van het bruine omkleedsel te ontdoen, gelijk ik dit reeds vroeger opgaf. Men plant de bollen in den pot slechts zoo diep, dat het bovenste deel van elken bol met den bovenrand van den pot gelijk komt te staan. Na de planting drukke men de aarde rondom de bollen goed vast aan om het oplichten bij de wortelschieting te voorkomen. De verdere behandeling hangt voor een groot deel af van de verschillende omstandigheden, waarin zich iedere bloemenvriend bevindt. Hij, bijv., die over een hoekje grond kan beschikken, make nu in den vollen grond een ondiep kuiltje, waarin hij de potten plaatsen moet. De aarde, welke uit het kuiltje is gekomen, strooie hij op en tusschen de potten maar hij zorge er voor dat er niet meer dan engeveer 1 dM. aarde boven op de potten komt te liggen. Hier late hij de potten nu rustig staan tot het midden van december. Begint het te vriezen, dan is het echter noodig over het plaatsje, waar de potten begraven zitten, wat stroo of blaêren te werpen, niet om de tulpen voor bevriezen te vrijwaren, maar om ze in december gemakkelijk uit den grond te kunnen nemen. In die maand brengt men de potten nu in de huiskamer. Hoe minder warm het in die kamer is en hoe beter de tulpen hier van het zonnelicht kunnen genieten, hoe beter ze zich ontwikkelen en bloeien zullen. Zoodra zich de bloemen beginnen te openen, onttrekt men ze echter aan 't zonnelicht, wijl ze dan minder spoedig uitgebloeid zijn. Hij, die zijne potten niet in den grond kan graven, late ze na de planting eenige weken buiten staan en brenge ze eerst binnen als het sterk begint te vriezen. Gedurende de ontwikkeling der plant mag men de tulpen in potten niet veel

water geven; bloeien ze echter dan vragen zij eene tamelijke begieting. Veel warmte is echter steeds nadeelig voor hunnen bloei.

Groenteteelt.

Bewaring van roode koolen. Langzamerhand begint reeds de tijd te naderen. waarop de meeste groentesoorten den open grond moeten verlaten en geborgen moeten worden voor den vorst. Ook de koolsoorten, hoe forsch zij er ook uitzien, kunnen den vorst voor 't meerendeel niet verdragen en verlangen beschutting. 't Is zeker haast aan ieder bekend dat de verscheidenheid der koolsoorten, welke algemeen witte kool genoemd wordt, niet gedurende den wintertijd wordt bewaard maar dat deze variëteit reeds in de herfstmaanden wordt ingemaakt om in den winter ons de bekende zuurkool te geven. Zeer algemeen bekend is 't voorzeker ook dat eene andere verscheidenheid van kool, gewoonlijk roode kool genoemd niet wordt ingemaakt voor wintergebruik maar steeds zoo lang mogelijk versch wordt gegeten. Minder bekend is het echter misschien hoe het mogelijk is roode koolen lang versch te houden, ook in die maanden als de versche groenten bijna geheel ontbreken. Een paar woorden dus, over de bewaring van roode koolen gedurende den winter, zijn hier denkelijk welkom. Zoodra dan de maand november in 't land is, maakt men op eene zeer drooge plaats in den hof een langwerpigen kuil van ongeveer 1 M. breedte en ruim 3 dM. diepte. De lengte van den kuil meet men natuurlijk af naar de hoeveelheid roode koolen, welke men bewaren wil. Is de kuil gereed, dan neme men de gaafste en meest volwassen koolen bij droog weêr uit den grond, juist zoo als zij gegroeid zijn: men snijdt ze niet af, maar trekt ze uit met wortel en al. Nu plaatst men de koolen op den bodem van den kuil naast elkander, met de wortels omhoog en met de koppen omlaag. Zijn ze allen in den kuil, dan werpt men de uitgegraven aarde tusschen de koolen in om de overgebleven ruimten te vullen. De overige aarde werpt men zóólang tusschen en op de koolen tot er van dezen niets meer dan het bossige wortelgestel te zien is. De hoeveelheid aarde is dik genoeg om de koolen den ganschen winter voor den vorst te beschermen. Evenwel handelt men goed, zoo men over den hoop wat dorre boomblaêren werpt om den vorst te beletten den grond hard te maken en op deze wijze het uitnemen der koolen gedurende den strengsten winter te bemoeielijken. Het is op deze eenvoudige manier dat men roode koolen tot februari kan bewaren. Is die maand echter gekomen en is de voorraad nog niet verbruikt, dan doet men wel de overige uit te halen en ze op eene luchtige, vriesvrije plaats op te hangen tot verder gebruik. Is de hof vochtig en nergens eene drooge plaats te vinden, dan maakt men geen kuil ter bewaring, maar plaatst de koolen op den beganen grond op de opgegeven wijze naast elkaar en overdekt ze te gelijker hoogte met aarde, welke men uit voren, die men langs de bewaarplaats maakt, kan wegnemen. De koolen blijven even versch en smakelijk alsof ze pas waren gegroeid.

[Nummer 7]

Beeldenstorm en kerkroof.

Men schreef het jaar 1566. De leerstellingen, door Luther en Calvijn gepredikt, hadden ook in deNederlanden menig aanhanger gevonden. Vooral de zuidelijke Nederlanden en met name de waalsche gewesten waren door de ophitsende predikatiën van calvinistische predikanten, die uit Frankrijk herwaarts overgekomen waren, in hevige gisting gebracht. Weldra strekte die beweging tegen de katholieke Kerk zich ook tot de vlaamsche gewesten uit, waar talrijke edelen, die met de regeering des lands ontevreden waren, ze als een welkom middel aangrepen, om zich tegen de regeering te verzetten. Nadat die edelen, aan welker hoofd zich de beruchte Hendrik van Brederode gesteld had, een zoo goed als afwijzend antwoord gekregen hadden op het verzoekschrift, door hen op Goeden Vrijdag van dat jaar aan de landvoogdes Margareta aangeboden, en waarin zij op herstel van hunne vermeende of gegronde grieven aandrongen, werd er eene vergadering gehouden te St.-Truien in het bisdom Luik, om middelen tot opstand te beramen, en weinige dagen daarna brak de heillooze beeldenstorm uit.

BEELDENSTORM EN KERKROOF, NAAR GAUPP.

Het scheen alsof de tijd was aangebroken, waarvan geschreven staat, dat alsdan de gruwel der verwoesting tot in het heiligdom des Heeren zal doordringen. Binnen tien dagen tijds werden meer dan vierhonderd kerken van hare altaren, beelden, schilderijen en andere sieraden beroofd en meer dan één priester viel als ofter der woeste beeldstormers. Een der eerste heiligdommen, waaraan de heethoofden hunne woede koelden, was de prachtige Lieve-Vrouwe-kerk van Antwerpen. In den avond

van den 20^{en} augustus 1566 verscheen eene bende uit het laagste gepeupel, daartoe door behendige volksmenners gehuurd, en door de prediking van fanatieke hagepreekers opgezweept, met ladders, breckijzers, mokers en bijlen voor het schoone godsgebouw en ving, onder het zingen van psalmen, haar vernielenden

arbeid aan. De beelden van Kristus en zijne heiligen werden omvergehaald, de altaren verbrijzeld, de tabernakels opengerukt, de H. Hostiën op den grond gestrooid, de heilige olie vermorst, en het licht der gewijde kaarsen, dat anders de treffende plechtigheden van de godsdienst opluisterde, diende thans om het vernielingswerk der woestelingen te verlichten. Een zelfde lot als de Lieve-Vrouwe-kerk trof nog denzelfden avond de overige kerken en kloosters der stad.

Den 22^en^ augustus was het de beurt der St.-Janskerk te 's-Hertogenbosch en der Lieve-Vrouwe-kerk te Breda; daags daarna had de storm zijne verwoestingen reeds tot Amsterdam en de overige hollandsche steden uitgestrekt, en zoo vertoonde zich de geesel in alle nederlandsche gewesten, alleen Gelderland uitgenomen, dat ten gevolge der waakzaamheid van den stadhouder, den graaf van Megen, van den storm bevrijd bleef.

Maar hoe schromelijk ook de verwoesting was, in die weinige dagen door de eerste kampioenen der Hervorming aangericht, het zou daarbij niet blijven. De beeldenstorm was slechts als eene vlaag van razernij, wel verschrikkelijk in hare gevolgen, maar kort van duur. Er zouden rampen van meer blijvenden aard uit de Hervorming voortspruiten, - vernielende oorlogen met al hun nasleep van wee en ellende. Even als eenmaal de islam te vuur en te zwaard een half werelddeel verwoestte, zoo scheen ook het protestantisme de rampzalige bestemming te hebben, om overal bloedigen krijg en onzaligen burgeroorlog in het leven te roepen.

Voor Nederland werd de Hervorming in niet geringe mate de aanleiding tot den tachtigjarigen oor[l]og, die wel ten doel had de nederlandsche gewesten van de spaansche heerschappij te bevrijden, maar in den beginne geheel het karakter van een godsdienstoorlog droeg. De huursoldaten, waarvan de Staten zich in hun strijd tegen Spanje bedienden, waren meestal luthersche Duitschers, plunderziek van aard, zoo als trouwens al de soldaten van dien tijd waren; en zoo is het niet te verwonderen dat gedurende de eerste jaren van den oorlog menige kerk, menige abdij, die den beeldenstorm ontkomen was, thans door de woeste en niets ontziende krijgsbenden geplunderd werd. Daar niet zoozeer godsdienstiever als wel hebzucht de sol daten bezielde, ging het bij zulk eene plundering op geheel andere wijze toe dan bij den eigen lijken beeldenstorm. Het was hier niet te doen om te verwoesten, maar om te rooven; alleen het onbruikbare werd uit balddadigheid verbrijzeld, maar al wat kostbaar was liet men in zijn ge heel, om de waarde er van niet te verminderen. De hoofdlieden der bende, die zich het leeuwen aandeel in den buit toeëigenden, zorgden trouwens wel dat de opbrengst van dien buit niet noode loos verminderd werd.

Onze gravure, naar de schilderij van Gaupp genomen, stelt zulk eene plundering voor.

De monniken van het dominicaner klooster in een afgelegen hoekje gelegen, waar tot nog toe het oorlogsgedruisch niet was doorgedrongen, sleten hun leven in gebed en boete, ver van het onstuimig gewoel der wereld. Al hun streven was den regel van hun stichter op te volgen, en de klok klepte voortdurend op hare gewone uren als zouden hare toonen nooit de booze driften van roofziek krijgsvolk opwekken. De vrome broeders achtten hunne gouden en zilveren sieraden veilig voor de hand der roovers, en hun rijkdom was grooter dan zij zelven wisten. Menig graaf of baron, menig bisschop had zijne liefde voor 's Heeren huis door kostbare giften bewezen,

en de kunst van den goud en zilversmid was ingeroepen om waardige vaten voor de dienst des heiligdoms te vervaardigen.

Men stelle zich den schrik der monniken voor, toen eensklaps een luid geklop van degengeves ten en ijzeren handschoenen op de groote poort weêrklonk; de broeder portier ijlde bevend naar den prior, om de komst der gevreesde bezoekers aan te kondigen. De overste begaf zich naar de deur om te pogen de soldaten met zachte en ernstige woorden van hun voornemen af te brengen. Maar, zoo hij gehoopt had daarin te slagen, die hoop bleek ijdel. De soldaten eischten oogenblikkelijke toelating, dreigende het geheele klooster plat te branden, wanneer men hun die mocht ontzeggen.

Voor de noodzakelijkheid zwichtende, beval de prior dat de deur voor het krijgsvolk geopend zou worden en deed hun bier voorzetten. Maar hun aanvoerder was het om geheel iets anders te doen. Hij eischte gebiedend dat oogenblikkelijk al de kostbaarheden van het klooster zouden overgeleverd worden, en noch vermanen noch smeeken kon hem van dien eisch afbrengen. Zijne mannen gingen aan het werk en plunderden kapel, altaar en refter. Toen alles, wat de soldaten gevonden hadden, op een hoop voor het hoofd der bende was samengebracht, - monstransen, kelken, cibories, wierookvaten, plechtgewaden en altaarsieraden - toonde hij tot groote verbazing der monniken een geschreven inventaris en drong er op aan, dat de grootste schat des kloosters, een kostbaar massief gouden kruis, dat de monniken hadden meenen te redden, aanstonds zou overgegeven worden.

De prior begreep dat tegenstand hier niet kon baten, deed het kruis halen en bij den hoop voegen. Doch slechts met innig leedwezen voldeed hij aan den eisch en met bitterheid vraagt hij den hoofdman, of de plunderaar nu voldaan is. Met rechtmatige verontwaardiging zien de monniken dit schouwspel aan, en een der paters wringt zich de handen van afgrijzen over de heiligschennis der woeste soldaten, die zelfs het heiligste niet sparen.

Treurige tijden, die het onderwerp leveren voor tafereelen als de schilderij van Gaupp.

Gezicht op Pozzuoli bij Napels.

Pozzuoli is eene italiaansche stad met ongeveer dertienduizend inwoners, in de nabijheid van Napels aan den oever der zee gelegen. Zij werd reeds in het jaar 522 vóór Christus gesticht en Putioli genaamd, naar het groot aantal putten en minerale bronnen, die in den omtrek gevonden werden.

Ten tijde der romeinsche keizers was zij zeer bloeiend; hare uitstekende badinrichtingen lokten er vele vreemdelingen heen, maar ze werd lang zamerhand geheel verwoest door aardbevingen, de uitberstingen van den Vesuvius en de invallen der barbaren.

Nog heden ziet men te Pozzuoli vele prachtige overblijfselen uit haar bloeitijd, onder anderen: de ruïnen van een amphitheater, dat even groot was als het Coliseum te Rome; een uitgestrekte overwelfde waterleiding; de overblijfselen van een tempel, die een meesterstuk van bouwkunst moet geweest zijn, enz.

Het schilderachtigste gedeelte der stad is dat waarvan wij eene afbeelding geven. Alle huizen, op onze gravure zoo zonderling gegroepeerd voorgesteld, zijn in de nabijheid der haven aangelegd op de overblijfselen van een havenhoofd, dat Caligula daar ter plaatse liet bouwen, om het geweld van den golfslag te breken en de schepen meerder veiligheid te verschaffen; dat havenhoofd draagt nog heden den naam van

brug van Caligula. Ten noorden van Pozzuoli bevindt zich een meer, dat uit een uitgebranden krater gevormd en door een bosch van kastanjeboomen, wijngaarden en oranjeboomen omringd is. Het is meer dan 50 meters diep. De berg Nicova, die in het jaar 1538 in een enkelen nacht ontstond, vulde voor een gedeelte het meer Lucrino, vermaard om zijne oesters.

De H. Franciscus van Assisië voor den sultan van Caïro.

De zesde kruistocht, door het kristelijk Europa ondernomen, om de Turken hunne aanslagen op het koninkrijk Jerusalem te doen boeten, valt samen met het leven van een man, die het in 't ten toonspreiden van zielegrootheid en moed, van doodsverachting en iever voor de zaak Gods verre wint van de bloem der kristen ridderschap van die dagen, al maakte zijne verschijning niet die schitterende vertooning, welke het schouwspel van een fieren ridderstoet kan aanbieden. Voor alle wapenrusting droeg hij een grof habijt met een touw om zijne lenden gebonden, terwijl zijne wapenen het gebed, de opoffering en de boete waren. Maar in deze was hij dan ook zoo sterk, dat van dit groot heiligenleven het getuigenis kan afgelegd worden, dat er niet eene enkele bekoring was, over welke het niet roemrijk heeft gezegevierd.

Er zal wel niemand onder onze lezers zijn, die niet een enkelen trek uit het leven van den heiligen Franciscus van Assisië heeft gehoord, want het ware evangelische leven vond in hem zoozeer zijne hoogste uiting, dat de volgende eeuwen zich aan de bespiegeling daarvan opgewekt hebben gevoeld om den kruistocht te ondernemen tegen de groote vijanden van de menschelijke natuur.

Naar aanleiding onzer gravure willen we eenige oogenblikken stilstaan bij eene enkele episode uit zijn leven, welke een denkbeeld geeft van het karakter van den man, wiens hoogste glorie het uitmaakte zoo getrouw mogelijk de voetstappen van zijn goddelijken Meester te drukken.

De wapenfeiten der Kristenen in het Oosten trokken de aandacht van dezen heilige en wekten in dat gemoed gewaarwordingen en verlangens op, die meer dan eene wereld omvatten, wijl zij de verovering beoogden van eene ziel, die duizend andere met zich zou meêsleepen, en ofschoon dit slechts gedeeltelijk is mogen gelukken, toch is zijne verschijning te midden van het kruisleger eene lichtstreep geweest, welker schijnsel haar weldadigen invloed niet heeft gemist.

Het kristenleger lag reeds geruimen tijd voor Damiate toen de H. Franciscus er aankwam, en had reeds zulke hevige moeilijkheden te bekampen gehad, dat zijne gelederen aanmerkelijk gedund waren. De baronnen en ridders waren niet meer de aanvoerders van den eersten kruistocht, die, begeesterd voor het denkbeeld het H. Graf aan de handen der ongeloovigen te ontrukken, alleen dit groote doel voor oogen hadden en het overige als bijzaak beschouwden. Onderlinge twisten over den voorrang beheerschten alle andere gevoelens en zoo ver was het reeds gekomen, dat een aanvoerder de kruisvaarders van zijn mede-aanvoerder door de turksche wapenen liet slachten, alleen omdat de vermindering der macht van een strijdgenoot de eigen macht moest doen toenemen.

De kruisvaarders morden terecht over deze handelwijze, en toen enkele stoutmoedigen hun dit ten laatste openlijk durfden verwijten, grepen alle ridders en baronnen naar de wapenen en wilden den Turken een slag leveren, waarin zij zouden bewijzen, dat het woord lafaard, hetwelk reeds op veler lippen lag, niets was dan laster.

Toen de H. Franciscus bij zijne aankomst dien stand van zaken vernam, werd zijn hart met wee vervuld over zooveel wereldsgezindheid, gedekt door de banier van het kruis, en hij spaarde woorden noch smeekingen om allen den dwaalweg te doen zien, waarop men zich bevond. Toen hij het plan en de aanleiding van den beraamden veldslag vernam, had hij eene profetische ingeving van de nederlaag der kristen wapenen en liet daarom luide zijne waarschuwende stem in den raad der aanvoerders weêrklinken.

Al zijne pogingen waren echter tevergeefs. Men hoorde hem met onverschilligheid aan en gaf geen acht op zijne waarschuwing; het gevolg was, dat op den dag der nederlaag zes duizend lijken van kruisvaarders het slagveld bedekten, zonder ander gevolg dan dat de turksche legerbenden, hoogmoediger dan ooit, roem droegen op hunne behaalde zegepralen.

Dit gezicht moest den heilige diep bedreeven

en het was daarna dat hij uitvoering gaf aan een besluit, dat wellicht reeds op den bodem van zijn hart had gelegen vóór hij het heilige Palestina bereikte. Geheel alleen verliet hij de verschansingen van het kruisleger en begaf zich naar het saraceensche kamp, waar hij weldra werd aangehouden. Zijne figuur maakte op de Turken zulk een indruk, dat zij hem alle mishandelingen en beleedigingen spaarden en op zijne woorden: ‘Ik ben een kristen; brengt mij bij uw meester,’ zich beieverden om den sultan den wensch van den vreemden bezoeker te melden, die met verachting van alle gevaren, den leeuw in zijn hol durfde opzoeken.

Malek-Kamel, vol bewondering voor zulk een moed, liet den kristen voor zich brengen en ondervroeg hem over het doel zijner komst: ‘Ik ben,’ gaf Franciscus ten antwoord, ‘niet van menschen, maar van den Allerhoogste zelven gezonden, om door de verkondiging van het Evangelie u en uw volk den weg der zaligheid te wijzen,’ en de daad bij het woord voegende, hield hij voor den ‘beheerscher der geloovigen’ eene redevoering over de verhevenheid van de kristelijke godsdienst.

De sultan stond verbaasd over die vrijmoedigheid en had slechts woorden van eerbied voor den heilige, terwijl hij hem zelfs uitnoodigde bij hem te blijven. ‘Als gij en uw volk,’ antwoordde Franciscus, ‘het woord Gods hooren wilt, zal ik gaarne bij u blijven; maar als gij tusschen Kristus en Mahomed twijfelt, laat dan een groot vuur ontsteken, en ik zal er met uwe priesters ingaan, opdat gij zien zult, welke de ware godsdienst is.’

De saraceensche vorst gaf ten antwoord dat zijne priesters deze uitdaging niet zouden aannemen, maar zelf was hij zeer getroffen door de uiting van zooveel geloofskracht. De weinige dagen, welke Franciscus bij hem doorbracht, legden in hem den grond voor eene diepe bewondering voor het Kristendom, zoo zelfs dat hij den heilige begon te vreezen, en na hem rijke geschenken aangeboden te hebben, welke echter door Franciscus van de hand werden gewezen, naar het kristen kamp deed terug leiden onder de hoede eener sterke macht, uit vrees dat de woorden, aan die overtuigende lippen ontvloeid, eenigen indruk mochten maken op de Mahomedanen en hen tot het Kristendom bekeeren.

In het afscheid, dat Malek-Kamel van zijn heiligen gast nam, lag echter de hoop op de vervulling van den wensch van Franciscus. ‘Bid voor mij,’ sprak de sultan tot hem, ‘dat God mij de ware godsdienst doe kennen en den moed geve dien te omhelzen.’

Franciscus had niet tevergeefs zijne heldendaad verricht. Sedert dien dag toch toonde de sultan zich gunstiger jegens de Kristenen, zoo zelfs dat de oostersche schrijvers hem als een grootmoedig vorst afschilderen en als de oorzaak dezer deugd wijzen op zijne aanraking met de Kristenen. Kort voor zijn dood liet hij zich doopen en stierf als kristen, eene rijpe vrucht van Franciscus' moed en liefde voor den evenmensch.

Nationale tentoonstelling.

De werken, door den heer Blaton-Aubert uitgevoerd, hebben inzonderheid de aandacht getrokken van allen, die den hof der Tentoonstelling bezocht hebben.

Ter rechterzijde in de hovingen zien wij een griekschen tempel met prachtigen waterval door den heer Blaton-Aubert ten zijnen koste opgricht naar de plannen van den bouwmeester Keilig.

Deze tempel is versierd met leuningen, trappen, leeuwen, phinksen, standbeelden, vaze n, onderscheidene voetstukken, terrassen en bevloeringen: alles is op de plaats zelve uitgevoerd in beton van Portland cement door belgische werklieden en met bouwstoffen uit ons land. Deze werken zijn in duurzaamheid en uitwendige kleur geheel gelijk aan den hardsten en schoonsten steen van Frankrijk.

De heer Blaton-Aubert heeft ook in andere gedeelten der Tentoonstelling verscheidene modellen van werken in cement gebouwd.

In den hof aan de linkerzijde een brug van zestien meters lang en modellen van riolen van grooten omvang; de twee groote vijvers met hunne rotsachtige oevers; den schoonen grotwaterval met waterbekken in den wintertuin; deze laarste werken zijn uitgevoerd onder de leiding van den bouwmeester Tuchs.

Wij zijn slechts der waarheid getrouw wanneer wij zeggen dat de heer Blaton-Aubert een groote uitbreiding aan deze nieuwe nijverheid gegeven heeft, waarvan men hem als den waren schepper onder ons kan beschouwen.

Merkwaardigheden op het gebied van wetenschap, nijverheid en kunst.

INHOUD: - De bieën te Parijs. - Magnetisch schrift. - Een uitmuntende lijm.

Ieder weet, dat de bieën, die kleine, maar ieverige en nuttige insecten, vooral op zandgronden, waar uitgestrekte heide- en boekweitvelden gevonden worden, welig tieren en den bieënhouders door haar honig en was een goede winst bezorgen. Minder bekend is het, dat de bieën ook in groote steden worden gehouden en er gelegenheid vinden om niet slechts in haar dagelijksch onderhoud te voorzien, maarzelfs, even goed als hare naamgenooten in onze heidevelden, gelegenheid vinden een goede winterprovisie op te doen. Het tijdschrift *Le monde de la science et de l'industrie* bevat in een zijner laatste nommers een wonderlijk artikel over ‘de bieën te Parijs,’ waaraan wij het volgende ontleenen:

Parijs bezit eene menigte bieënhouders, die het getal hunner korven met elk jaar vermeerderen en daardoor in de laatste jaren wat men noemt bepaaldelijk ‘openbaar nadeel en hinder’ veroorzaken. Sommige houders bezitten honderd vijftig korven, en daar iedere korf ongeveer veertig duizend bieën kan bevatten, worden in één depôt somtijds verscheidene millioenen dier insecten gevonden.

Het is schijnbaar vreemd, dat zoovele bieën haar onderhoud kunnen vinden te midden van de volkrijke wijken der stad, waar zeer weinig hoven gevonden worden; dit feit laat zich echter gemakkelijk verklaren, wanneer men weet, dat al de biekorven in de nabijheid der groote suikerrafinaderijen gevonden worden. Die nijverheids inrichtingen vergoeden den stadsbieën het gemis van bloeiende boekweit- of heidevelden, daar het sap der bloemen voor de insecten geene volstrekte behoefte is: zij kunnen het even goed met suiker en suikerhoudende zelfstandigheden stellen. De bieën maken er dan ook volstrekt geen gewetenszaak van bij honderdduizenden de suikerrafinaderijen te bezoeken, en er haar wintervoorraad op te doen. Men begrijpt dat de fabrikanten het bezoek der kleine maar volhardende plunderaars ongaarne zien, waarom dan ook bij de overheid talrijke klachten en bezwaarschriften zijn ingekomen. Een der adressanten doet uitkomen dat de onwelkome bezoekers hem jaarlijks een nadeel van vijf en twintig duizend franken berokkenen. Tegen die plaag helpen geene voorzorgsmaatregelen, te minder daar wegens de warmte de ramen in

de werkplaatsen voortdurend geopend moeten blijven, en de bieën bij duizenden door de geopende ramen binnendringen. Voegt men bij de beduidende schade den overlast, dien de werklieden van de bieën hebben, dan is het niet te verwonderen, dat door belanghebbenden met kracht op de opruiming of verwijdering der bieën wordt aangedrongen.

Professor Thomson te Bristol is onlangs met betrekking tot de magneetkracht tot eene ontdekking gekomen, die, zoo ze in de practische toepassing misschien weinig waarde heeft, nochtans zeer opmerkelijk is. Wanneer men op een dunne stalen plaat met een sterk magnetisch gemaakte ijzeren stift letters of volzinnen schrijft, blijven de aangeraakte plaatsen op de stalen plaat een geruimen tijd magnetisch, en trekken dus het ijzer aan. Wordt op de plaat ijzervijlsel gestrooid en dit er vervolgens weêr afgeschud, dan blijft het ijzervijlsel op de plaatsen hechten, welke door de stift bestreken zijn. Op die wijze verkrijgt men letters of teekeningen *en relief*. Dit zonderlinge verschijnsel kan men zonder nieuwe bestrijking gedurende langen tijd telkens opnieuw te voorschijn roepen.

Goede schakellijm hecht gebroken voorwerpen van glas, porcelein, aardewerk, enz. zoo stevig aan elkander, dat de deelen nauwelijks meer van elkander te scheiden en de breuken tevens ter nauwernood meer zichtbaar zijn. Daar *goede* schakellijm intusschen zeer zeldzaam is, willen wij een recept geven om zelf een uitmuntende lijm voor porcelein, glas, enz. te vervaardigen. Daartoe stoot men zuiver glas zeer fijn; het poeder schudde men door een zijden zeef en vermenge en wrijve het daarna op marmer of hardsteen met wit van een ei; het mengsel wordt in een fleschje gedaan en kan bewaard en naar willekeur gebruikt worden.

Twee zusters.
Eene schets uit het hedendaagsche leven, door H.A. Banning.
(*Vervolg.*)

De 'panier percé' bij tante Bertha.

Tante Bertha zat in den grooten rolstoel op haar gewone plaats bij het venster. Voor haar op de tafel lag een geopend kerkboek met groote letters, met een bril er boven op. Volgens hare gewoonte was zij in den geest bij het heilig Misoffer tegenwoordig geweest; de bril lag dan ook bij het St.-Jans-evangelie en de vingers van haar rechterhand gleden nu nog langzaam over de laatste kralen van het derde tientje van haren rozenkrans, toen de deur der kamer door de huishoudster geopend werd.

De oude dame scheen zeer goed te weten wie er binnentrad, want hare oogen bleven gesloten; zij opende ze eerst na een kruis te hebben gemaakt.

'Wel?'

De vraag welke zij tot de huishoudster richtte, die tegenover haar plaats had genomen, bestond uit dit enkele woord, doch men kon zeer goed aan haar gelaat zien dat zij daarom niet minder belangrijk was.

De huishoudster overhandigde haar een briefje, dat zij haastig opende en met blijkbare bezorgdheid las. Het was van den volgenden inhoud:

'Lieve Tante,

Gisteren heb ik u laten weten dat ik onmogelijk mijn woord kon houden. Hoezeer ik ook verlang u te spreken, kan en mag ik u ook heden niet bezoeken, maar morgen denkelijk wel. Mama wil het zóó en ik mag niet zeggen dat zij ongelijk heeft. Ach, lieve tante, bid voor ons!
Uw liefhebbende Bertha.'

De laatste woorden schenen een traan ontlokt te hebben, want de letters waren in het papier gevloeid.

Na de onderteekening volgden nog deze woorden: 'Sta toch, bid ik u, het verzoek toe dat

ik u gisteren schriftelijk heb gedaan. Ik kan en mag u niets meer zeggen, maar 't is voor zulk een goed doel, en God zal er u voor loonen.'

De oude dame trok de zwarte wenkbrauwen bijeen, schoof het briefje weêr in de enveloppe en zag hare huishoudster vragend aan.

'Ik heb juffrouw Bertha gesproken, zij heeft mij dat briefje meêgegeven,' sprak deze.

De grijze oogen waren doordringend op de huishoudster gevestigd.

'Zag mijn nicht er goed uit?' vroeg tante Bertha.

'Integendeel, zij was zeer bleek, en ik meende in hare oogen duidelijk sporen van tranen te zien.'

GEZICHT OP POZZUOLI BIJ NAPELS.

'Zoo!...... En heeft zij u niets gezegd. Hebt gij ook iets buitengewoons kunnen bespeuren, Keetje?'

'Om u de waarheid te zeggen, juffrouw, geloof ik dat bij mijnheer Elgers aan huis 't een of ander hapert.'

'Hoe zoo?'

'Omdat alles zoo geheel anders was dart gewoonlijk. De gordijnen in de zijkamer waren neêrgelaten, mevrouw heb ik geheel niet gezien en juffrouw Louise evenmin. Toen juffrouw Bertha mij het briefje gegeven had, liep zij weg zonder een woord te spreken, en dat ben ik van haar niet gewoon. De meid, die mij uitliet, heeft zeker wel gezien dat ik erg verwonderd was, en zij vertelde mij dan ook dat er in

den nacht van het concert een groote consternatie daar aan huis geweest en niemand naar bed gegaan was. Mijnheer Elgers is den volgenden dag zeer vroeg op reis gegaan en mevrouw is van morgen niet naar de kerk geweest.'

''t Is of de dienstboden zich tegenwoordig verlustigen in het leed hunner meesters,' sprak juffrouw Verhemert. 'De hemel beware mij, dat ik dit op u zou zeggen, Keetje,' liet zij er haastig op volgen, 'maar 't blijkt meer en meer dat het oude spreekwoord: wiens brood men eet, wiens woord men spreekt, uitgediend heeft. Het was geen deelneming, die de meid zoo deed spreken maar alleen praatzucht, of misschien wel pleizier in het leed van anderen. Ik weet dat gij zwijgen kunt, Keetje, laat dus alles tusschen ons blijven. Mogelijk zal ik u tegen den avond verzoeken van nog eens naar de Prinsengracht te gaan, maar laat ons nu eerst koffie gaan drinken, 't is al veel later geworden dan wij gewoon zijn.'

DE H. FRANCISCUS VAN ASSISIË VOOR DEN SULTAN VAN CAÏRO, NAAR GUSTAVE DORÉ.

Juist toen de huishoudster opgestaan was, hoorde men een rijtuig voor de deur stil houden. 'Het schijnt dat er bezoek komt,' sprak zij, na even door het venster naar beneden te hebben gezien.

''t Zal de dokter zijn, Keetje.'

'Neen, de dokter kan het niet zijn, want er staat een open rijtuig voor de deur, een mandewagentje, of hoe heet zoo'n ding ook weer.'

‘Een *panier?*’

‘Ja, en als ik mij niet vergis, zie ik er mijnheer Van Beeckeren uitstappen.’

‘Van Beeckeren?’ vroeg de oude dame verbaasd.

‘Ja, juffrouw, de wijnkooper van de Prinsengracht.’

Een oogenblik later kwam de meid binnen en overhandigde hare meesteres een kaartje. ‘Er is een heer die belet vraagt,’ sprak zij.

De oude dame zette haastig haar bril op en las: ‘Van Beeckeren en Comp., Wijnhandelaren.’

‘Zeg aan dien heer dat ik hem eerst over een uur kan ontvangen,’ antwoordde zij, en haar stem klonk vrij onvriendelijk.

Wat men eenvoudig koffiedrinken noemt, is, vooral des zondags-morgens, in de meeste huisgezinnen een zeer gezellig uur. Hoe groot de uithuizigheid in onzen tijd ook moge zijn, de oogenblikken die tusschen het vervullen der godsdienstplichten en het brengen of ontvangen van bezoek aan de koffietafel besteed worden, zijn in vele gezinnen nog de beste en aangenaamste offers, aan het altaar van den huiselijken haard gebracht.

Zelfs bij tante Bertha was dit in den regel het geval, ofschoon zij niet naar de kerk ging en maar zeer zelden bezoek kreeg. Zij maakte des zondags meer werk van haar *lunch* of twaalfuurtje, en was gewoonlijk ook opgeruimder en spraakzamer. Thans was daar echter geen spoor van te vinden. Zij gaf bijna geen acht op 'tgeen de huishoudster zegde, en bromde nu en dan half verstaanbare woorden, terwijl zij van tijd tot tijd het kaartje van den wijnkooper werktuiglijk tusschen de vingers nam.

Zoo ging het uur voorbij en toen de *panier* voor de tweede maal voor de deur stil hield, was de tafel reeds lang opgeruimd en zat tante Bertha met een ernstig gelaat het aangekondigde bezoek af te wachten.

Mijnheer Van Beeckeren Senior kwam zeer statig en met nietweinig pommade-geur de kamer binnen. zijn gejaat glom van wellevendheid en zijn hoofdhaar van iets anders, en toen hij aan de deur eene buiging maakte, had bij inderdaad het voorkomen van een echt *gentleman.*

‘'t Verheugt mij dat ik de eer mag hebben u een bezoek te brengen, juffrouw Verhemert.’ sprak hij bij een tweede buiging, welke hem een paar schreden verder de kamer inbracht, ‘en u blijkbaar in zulk een goeden welstand aan te treffen.’

Tante Bertha wees met de hand naar een stoel tegenover haar en zeide.

‘Mag ik verzoeken daar plaats te nemen, mijnheer?’

‘'t ls lang, zeer lang geleden dat ik 't laatst het genoegen had u te mogen ontmoeten,’ hernam de wijnkooper, ‘maar ik moet u zeggen dat gij niets veranderd zijt. De tand des tijds, die aan alles knaagt, schijnt u te verschoonen.’

‘Ik weet niet dat ik u ooit in mijn huis of bij iemand anders heb aangetroffen,’ klonk het antwoord.

‘Die eer is mij zeker nooit te beurt gevallen,’ sprak Van Beeckeren, ‘maar de tijd heugt mij toch nog wel dat ik u regelmatig in de kerk aantrof; 't moet voor u wel een groote versterving zijn dat gij van dat geluk verstoken zijt.’

‘Dat is het zeker, mijnheer,’ antwoordde de oude dame eenigszins getreffen, nu haar gevoeligste snaar werd aangeraakt; ‘als ik dat geluk kon koopen, zou ik er gaarne de helft van mijn vermogen voor geven.’

De wijnkooper maakte eene deelnemende buiging met het hoofd; hij dacht echter waarschijnlijk minder aan het geluk dan aan de helft van het vermogen.

‘Zeker,’ sprak hij, ‘dat gemis moet voor u wel ontzettend groot zijn, ik besef dit volkomen. Wij menschen, die door onze zaken rusteloos voortgezweept worden, gevoelen misschien wel het beste hoe kostbaar de uren zijn, die men in het Huis des Heeren doorbrengt, omdat daar alleen de ware kalmte, de ware gemoedsrust te vinden is. Ik dacht dit dezen morgen nog toen onze kapelaan weêr zoo treffend sprak, naar aanleiding van de woorden: ‘Zoek eerst het rijk Gods en zijne gerechtigheid en al het overige zal u worden toegeworpen.’ Dat was nog eens eene predikatie naar mijn hart; zoo vloeiend, zoo sierlijk, zoo rijk aan heerlijke, bloemrijke beeldspraak.’

De oude dame haalde bij de laatste woorden eenigszins wrevelig de schouders op, en de wijnkooper, die, zoo als wij weten, veel kennis van deze soort van beeldspraak bezat, gevoelde dat hij van het rechte pad geraakte.

‘Ik bedoel dat de kapelaan even sierlijk als kernachtig gesproken heeft,’ hernam hij.

Er volgde nogmaals een schouderbeweging.

‘Ik weet niet wat ware kalmte met opgesmukte taal te maken heeft,’ sprak tante Bertha; ‘volgens mijn gevoelen wordt door bloemrijke beelden en zulke dingen wel gemoedsbeweging, maar geen gemoedsrust te weeg gebracht. Ik geloof dat al degenen, die jacht maken op zoogenaamde mooie preeken, mooie kerkboeken en mooie kerkmuziek, meer werk maken van hunne gevoelszenuwen dan van hun geweten.’

Van Beeckeren trachtte te glimlachen. ‘Hoe geestig, welk een eigenaardige expressie,’ zegde hij, met zijn glacé-handschoen langs zijn bakkebaard strijkende en met zijne gedachten een uitweg zoekende. ‘Ik ben het eigenlijk geheel met u eens, juffrouw Verhemert want behalve dat Gods woord geen bloemen en versierselen noodig heeft om indruk te maken, blijft eenvoud toch altijd een der kenmerken van het schoone. Maar gij moet wel in het oog houden, dat ik een dichterlijke natuur heb, dat ik zeer ontvankelijk ben voor alles wat poëzie en kunst heet. Daarom denk ik dan ook nog altijd met genoegen aan den genotrijken avond terug toen uw lieve nicht Louise op het prachtige concert haar schitterend talent als een offer op het altaar der liefdadigheid kwam plengen.’

Tante Bertha scheen bij die woorden een schok te krijgen; zij greep onwillekeurig naar de beide krukken, als wilde zij wegroeien. ‘Ik weet niet waaraan ik de eer van uw bezoek te danken heb, mijnheer,’ sprak zij, ‘maar zeker niet om mij over dat concert te onderhouden; zulke dingen walgen mij.’

Van Beeckeren was uit het veld geslagen, hij gevoelde dat zijne gewone sluwheid hem te kort schoot. Daar hij na zulk een uitval, als hij 't bij zich zelven noemde, onmogelijk terstond het doel van zijne komst bekend kon maken, meende hij zich het best te zullen redden met een lans te breken voor de liefdadigheid.

‘Ik kan mij zeer goed voorstellen, dat eene dame als gij, die zoo geheel in afzondering leeft, walgt van 'tgeen men openbare vermakelijkheden noemt,’ zegde hij men gesuikerde wellevendheid, ‘maar men moet met vergeten dat hier een goed, een verheven, een heilig doel op den voorgrond stond. Door te trachten vier arme weduwen uit den afgrond van ellende op te heffen, heeft men een werk verricht dat welbehaaglijk moet zijn in de oogen van God, en uwe lieve nicht heeft door hare belanglooze meêwerking, door het offer van haar eminent talent wel het meest meêgewerkt, om dat doel te bereiken.’

De oogen der oude dame waren strak op den spreker gevestigd; geen spier van haar gelaat vertrok zich.

‘Zoudt gij meenen, dat mijne nicht Louise alleen gezongen heeft om een Gode welbehaaglijk werk te verrichten, mijnheer?’ vroeg zij.

De sarcastische toon, waarop deze vraag gedaan werd, drong uit dat valsche gemoed een glimlach naar den mond, waarin zich een glimp vertoonde van de verdorvenheid welke in hem zetelde. ‘'t Is een krasse vraag, juffrouw Verhemert,’ sprak hij; ‘'t zal in een jong meisje toch wel niet als een groote zonde toegerekend worden wanneer zij wenscht te schitteren met de talenten, die haar zijn geschonken; en wanneer zij nu die talenten niet aan ijdelheid prijs geeft, maar er een goed werk vruchtbaar door maakt, komt het mij voor dat zij niet gelaakt maar geprezen behoort te worden. De dagbladen hebben heden reeds meêgedeeld, dat de netto opbrengst van het concert ten bedrage van 511.04½ cent aan de commissie is afgedragen. Zonder de meêwerking van uwe lieve nicht zou dat gunstige resultaat niet verkregen zijn.’

En zouden er niet evenveel duizenden guldens weggeworpen zijn,’ zei tante Bertha.

‘Hoe moet ik u verstaan?’

‘Ik meen zeer duidelijk te spreken, mijnheer, wanneer ik u zeg dat met dit concert en bal duizenden guldens verspild zijn; dat men heeft willen genieten onder het voorwendsel van aan een liefdadig doel meê te werken. Genot is de hoofdzaak, die arme weduwen zijn slechts het middel geweest om te kunnen genieten of.... van zich te doen spreken.’

‘Dat is een hard oordeel, juffrouw Verhemert.’

‘Maar desniettemin waar. Wij leven in een tijd van afschuwelijke verkwisting, maar men verkwist zijn geld liefst niet aan den arme zonder behoorlijke vergoeding. Het goud wordt met volle handen weggeworpen aan comedies, concerten en bals, en men werpt niet altijd zijn eigen goud maar ook wel dat van anderen daartoe weg, want daar zijn er die geducht meêdoen ofschoon zij zeer goed weten dat hunne zaken zeer slecht staan. Is het niet zoo?’

Van Beeckeren haalde de schouders op. Wat zou hij ook op zulke woorden zeggen?

‘Ik ben een oude vrouw,’ zoo vervolgde tante Bertha, ‘gij zijt een man van den nieuweren tijd, dat scheelt veel. Als ik u vroeg waartoe een *panier* in uwe zaak noodig is, zoudt gij waarschijnlijk antwoorden dat ik mij niet met de zaken van anderen moest bemoeien.’

‘Pardon......’ sprak de wijnkooper na eenig nadenken.... ‘eene achtenswaardige dame van uwen leeftijd heeft een soort van moederlijke rechten.’

‘Dan zoudt gij wellicht antwoorden dat de rekening van den stalhouder op den duur nog veel hooger zou loopen, en ik zou op mijn beurt weer zeggen dat onze ouders onder dezelfde omstandigheden hunne beenen gebruikten en geen stalhouder noodig hadden; doch wij staan te ver van elkander om op dat punt eensgezind te kunnen denken en handelen, en daarom zal ik dan ook over die quasi-liefdadigheid maar niet meer spreken. Ik heb echter daareven van u vernomen dat gij aan Kerk en godsdienst gehecht zijt en meen daarom te mogen vragen hoe gij het in mijne nicht Louise kunt prijzen, dat zij zich leent om de humaniteit van onze dagen uit te bazuinen.’

De wijnkooper begreep zeer goed waar de oude dame heen wilde, doch geloofde voorloopig het antwoord schuldig te moeten blijven.

‘Ik heb den tekst der cantate op mijn schrijftafel liggen en meen u op enkele zinsneden te mogen wijzen.’

De krukken kwamen in beweging en de oude dame bracht haar rolstoel, tot groote verbazing van den bezoeker, in een oogwenk naar de bestemde plaats. Toen zij met evenveel vaardigheid terug gekeerd was, zette zij haar bril andermaal op en bladerde een oogenblik in het tekstboekje.

‘Mag ik weten wat door u onder humaniteit wordt verstaan?’ vroeg zij.

‘Humaniteit drukt het denkbeeld uit van beschaving, veredeling, van alles wat den mensch kan verheffen,’ antwoordde Van Beeckeren.

‘Maar dan toch buiten alle godsdienst om,’ hernam tante Bertha. ‘Ik lees veel, mijnheer - hoe zou ik ook anders mijn tijd doorbrengen? - en het is mij in de laatste jaren maar al te duidelijk gebleken dat de gansche veredeling en beschaving der humaniteitsmannen bestaat in het bestrijden van het godsdienstig element en het ondermijnen van het geloof. Daarvoor richten zij godsdienstlooze scholen op en verspreiden zij geschriften, die moeten dienen om de grondwaarheden van het Kristendom te ondermijnen. Is het niet zoo!’

‘Ik moet u zeggen dat ik een tegenstander ben van de godsdienstlooze school,’ antwoordde Van Beeckeren, ‘maar wat de geschriften aangaat

waarvan gij spreekt, zij zijn mij onbekend; een koopman als ik, die al zijn tijd noodig heeft voor de behartiging zijner zaken kan zich weinig met de lectuur van den dag inlaten.'

''t Is mogelijk, mijnheer,' hernam tante Bertha ongeloovig, 'maar - zij klopte met de hand op het tekstboekje - wat hierin staat zult gij toch wel gelezen hebben. Is het niet zóó?'

De wijnkooper knikte met het hoofd.

'Welnu, mijnheer, hier wordt duidelijk in opgesmukte taal gezegd dat achttien eeuwen niet vermochten wat onze tijd tot stand heeft gebracht. Achttien eeuwen lang had het menschdom in duisternis rondgewandeld; de humaniteit heeft thans het licht ontstoken, dat alles tot klaarheid zal brengen, dat de ware beschaving en veredeling, ontdaan van alle knellende banden, over de gansche aarde zal verspreiden. Men behoeft waarlijk slechts een greintje gezond menschenverstand te bezitten om tot de overtuiging te komen dat hier het moderne ongeloof wordt bezongen. Is het niet zoo?'

De herhaling van deze vraag maakte des te onaangenamer indruk op Van Beeckeren, dewijl de toon waarop zij gedaan werd telkens scherper werd. De oude dame liet hem intusschen geen tijd tot het geven van een antwoord.

''t ls daarom afschuwelijk, 't is walglijk, mijnheer,' vervolgde zij, 'dat men een jong meisje, als mijn nicht, de vernedering en verguizing van het Kristendom laat toejuichen, en ik begrijp niet hoe iemand, die zich laat voorstaan dat hij het ernstig meent met de godsdienst, zulke walglijke en onchristelijke dingen kan ondersteunen, tenzij er reden voor mocht bestaan dat zijn naam in één adem genoemd worde met mannen die even rijk zijn aan invloed als arm aan geloof.'

Van Beeckeren beet zich op de lippen; hij begreep zeer goed dat de oude dame door zijn masker heen zag, doch meende den onnoozele te moeten spelen.

''t ls waarschijnlijk aan uw afgetrokken levenswijze toe te schrijven, juffrouw Verhemert,' sprak hij, met den glimlach dien hij altijd tot zijne beschikking had, 'dat gij zoo geheel anders denkt dan iedereen. Ik verfoei het moderne ongeloof, ik ben niet gewoon mijne beginselen onder stoelen en banken te steken en sta als katholiek bekend, maar zie daarom nog niet in dat ik mij daarom in het maatschappelijk leven onttrekken moet aan openbare werken van liefdadigheid. Wat hier onder humaniteit verstaan wordt, is niets anders dan verheffing van den mensch in algemeen zedelijken zin, eene verheffing, die moet voeren tot verdraagzaamheid en naastenliefde. In eene gemengde bevolking, als de onze, waar kristen en jood, geloovige en ongeloovige naast elkander wonen en onophoudelijk met elkander in aanraking komen, is het noodzakelijk alle geloofspunten en godsdienstige meeningen te verwijderen, wanneer men gemeenschappelijk een goed doel, als wat bij het concert op den voorgrond stond, wil bereiken.'

'Men moet derhalve ter wille der verdraagzaamheid en der naastenliefde luidkeels uitroepen dat het Kristendom gedurende achttien eeuwen niet in staat is geweest den mensch zedelijk te verheffen,' hernam tante Bertha, 'maar dat de humaniteit, met andere woorden, het moderne ongeloof het eenige middel is om het menschdom te veredelen, de beschaving te bevorderen, de smart te lenigen en de maatschappij tot het toppunt van geluk te voeren. De laatste woorden staan woordelijk in het tekstboekje, en dat is dus geen verdraagzaamheid, mijnheer, maar eene verloochening van Kristus en zijne leer, een hulde aan het moderne ongeloof gebracht. Een

Mahomedaan zou zich liever laten vierendeelen dan op zulk eene wijze zijn koran te verloochenen, en in onze goede stad Amsterdam vindt men kristenen, katholieken, die zich niet schamen aan dergelijke goddeloosheden deel te nemen. Vraag daarom niet waarom het mij walgt van dit concert te spreken, en ik neem het u wel zeer kwalijk dat gij door uw raad en voorbeeld hebt meêgewerkt om mijne nicht zulk een schandelijke rol te doen spelen. De eenige verschooning, welke er voor te vinden is moet waarschijnlijk gezocht worden in de zucht om onder mannen van aanzien en invloed als een zeer verdraagzaam mensch bekend te staan, en dat is waarlijk geen voorrecht.'

Van Beeckeren was alles behalve op zijn gemak. Hij gevoelde zich diep vernederd en beleedigd en zou dit ongetwijfeld ook in woorden getoond hebben, maar het doel waarvoor hij gekomen was, stond als een dreigend spook voor hem. Juist wilde hij al zijne geslepenheid bijeenrapen om zich te verdedigen toen er aan de deur werd geklopt. De huishoudster trad binnen en deelde aan hare meesteres meê dat de dochter van de weduwe Iburgs uit de Jordaan op dat uur besteld en ook gekomen was.

‘'tls waar, ik heb er niet meer aan gedacht,' sprak tante Bertha; ‘laat haar in de keuken maar wat wachten.'

Toen zij nu hare oogen op die van den bezoeker richtte, meende zij daarin iets geheel buitengewoons te lezen.

(*Wordt vervolgd.*)

Elk wat wils.
Wenken en raadgevingen door Parvulus.
(Slot.)

VI.

Er zijn weinig geneesheeren, die geen kinderen of jonge meisjes zagen, welke zich de maag volstopten met houtskool, met kalk, met aarde, met peper, met zout en dat alles in overgroote massa. Dat kan er nog door, maar er zijn er die zich vergasten met haren, met vlooien, met mieren, met mest, met drek!!, zoo zegt ten minste een hollandsch tijdschrift. In België hebben wij zoo'n liefhebberij nooit gekend. Zoo ziet men er met wellust azijn, inkt, bloed ja nog veel walglijker zaken drinken! Maar zijn die personen dan gek? In geenen deele. Zij hebben hun verstand zoo goed als gij en ik, 't is slechts eene zenuwkwestie, die vanzelf na korten of langen tijd weêr verdwijnt. 't Vreemdste is, dat zij niet in 't minst onpasselijk worden van al dien vuilen kost. Geduld en veel oplettendheid zijn gewoonlijk de beste geneesmiddelen. Nog eene afdwaling van den smaak wil ik hier even ten slotte bespreken, en wel den ongehoorden en onoverwinnelijken trek, die sommige dames aan den dag leggen voor spelden, naalden, kleine spijkers enz. 't Is ongelooflijk, maar 't is zoo. Er zijn er, en 't is lang geen zeldzaamheid, die er zich een wellust uit maken die soort van voorwerpen te verslinden!

Ik zelf heb er eene gezien, die bij een schoenmaker een gansch bakje met nagelpunten had ingeslikt en daarbij alle naalden en spelden, die zij machtig kon worden. Ja dat was zoo erg, dat de ziekenoppassters in 't hospitaal, waar zij verpleegd werd, wel moesten toezien, geen spelden of naalden op hare omslagdoeken te hebben, als zij in hare nabijheid kwamen, want in een ommezien had zij ze haar afgerukt en doorgeslikt. 't Zeldzaamste was, dat zij volstrekt geen letsel scheen te hebben van al die spitse dingen. Van alle zijden van haar lichaam kwamen ze voor den dag: aan

armen en beenen, aan de zijden en aan het hoofd, op den buik en uit den rug. 't Was wonderlijk. Dan klaagde zij over een weinig jeukte; er verscheen een heuveltje als een klein bloedzweertje. Opengemaakt, behoefde men de naalden maar te pakken, een, twee, drie tot twintig soms achtereen, dikwijls een heele processie. Maar bleven die dan niet in de keel of maag steken? Neen, neen, en 't is waarlijk ongelooflijk met welk een gemak naalden door het lichaam marcheeren. Men kan ze overal verwachten, zou men haast zeggen, behalve langs den natuurlijken weg, en dat zonder dat zoo'n wandelende naaldekoker er het minste letsel van gevoelt. Dr. Silvy vond er eens bij eene lijkopening niet minder dan 1500 in een lichaam! Fabricius van Hilden verhaalt van eene zijner patiënten, die gewoonlijk, als zij zich erg verveelde, zich amuseerde en den tijd kortte met naalden door te slikken; jaren naderhand kwamen deze dan weêr tevoorschijn op alle mogelijke plaatsen. De Villars had ook al zoo'n rare snoepster onder handen; 't was een 26jarige overigens gezonde jongedochter, bij welke hij niet minder dan 209 naalden te voorschijn bracht. Dokter Otto weet er ook al van te spreken. Hij had er eene waar hij nu en dan, alles bijeen, 395 naalden uitplukte; Huppert vertelt van een krankzinnige, die eene naald in het hart had zitten, zooals bleek na zijn overlijden. Ik herinner me een O.-I. soldaat, die steeds klaagde over pijn in de borst als hij met het geweer aansloeg; de man kwam te sterven en er bevond zich eene overgroote half verroeste stopnaald dwars door zijn hart! Hoe was ze er in gekomen? En hoeveel jaren had ze daar gezeten? Niemand wist het. Nog heb ik eens iemand geholpen, die sinds jaren twee etterende wondjes had in de borst; bij onderzoek haalde ik uit ieder gaatje eene als zwart gepolijste stevige naald, die met de punt vast in de ribben zaten bevestigd.

Met honderden waren deze Voorbeelden nog te vermeerderen, doch we zullen het hier maar bij laten - 't is wèl geweest.

Trekken we uit al het voorgaande de les: onze natuurlijke of onnatuurlijke snoeplust te bedwingen; ons te wachten vooral voor spelden en naalden, maar ons ook niet al te zeer te verschrikken, als we soms al bij ongeluk eens eene naald hebben ingeslikt, want gewoonlijk loopt het ten beste af. En zoo wijs ik om te eindigen nog op het volgende voorbeeld: Een kind van vijf jaren werd verleden jaar bij mij gebracht; de moeder verhaalde onder groot misbaar dat zij het kind eene naald naar binnen had zien slikken. Ik deed wat men in zulke gevallen pleegt te doen en liet het natuurlijk gedurende verschillende dagen nauwkeurig in het oog houden, hopende het *corpus delicti* wel hier- of daaronder aan te treffen. Welnn, 't is nu zoo wat 18 maanden geleden; 't kind is frisch en gezond en van de naald.... hebben wij nooit het minste of geringste terug kunnen vinden - ze zit er waarschijnlijk nog in.

- Ja, maar....

- Welnu, laat ze maar zitten; ze zal denklijk vroeg of laat wel eens hier of daar voor den dag komen; 't blijft intusschen altijd een afschnwelijke gewoonte bij vrouwen en jonge meisjes om van haar mond een speldenkussen te maken.

Nuttige wenken en opmerkingen over land- en tuinbouw.

Landbouw.

Het bewaren van aardappelen. Het voornaamste punt, waarop men bij die bewaring het oog moet houden, is dit: laat de gerooide aardappelen goed droog worden. De aardappelen toch bevatten zelve zeer veel water, dat zij na de rooiing door verdamping, of zooals men het in sommige streken ook wel noemt, door ‘zweeting’

voor een gedeelte trachten te verliezen. Hierbij komt nog dat het weêr in den rooitijd der late soorten dikwijls zeer regenachtig is, zoodat de aardappelen na de rooiing behalve het water, dat zij zolve bezitten, nog bovendien geheel doorweekt zijn van 't gevallen regenwater. Het grootste deel van dit verzamelde vocht nu moeten zij kwijt raken, vóór men ze in de winterbewaarplaatsen brengt, wil men ze ten minste niet zien rotten. Ik zal er nu wel niet op behoeven te wijzen hoe verkeerd het daarom is, zoo als ik dikwijls zag, dat men de gerooide

knollen rechtstreeks van het veld naar de kelders of knilen brengt. Wat wonder dat hij, die ze zoo behandelt, in den winter en in het voorjaar steen en been klaagt over het bederven zijner aardappelen en hun slechten smaak? Neen, niet alzoo beware men zijne winteraardappelen! Schudt ze vooreerst liever op eene drooge en luchtige plaats, hetzij binnen- of buitenshuis, gedurende eenige dagen neêr, overdek ze voor den invloed van het zonnelicht, dat ze eene groene kleur zou geven en van den smaak berooven zou, met wat stroo of ruigte, zet ze gedurig met eene houten schop om ter bevordering der verdamping en breng ze eerst dan in de bewaarplaatsen, als zij zoo volkomen mogelijk zijn droog geworden. Zorg er nu verder voor dat de aardappelen droog blijven. Houd dus den kelder vrij van vocht, leg den kuil op eene hooge en drooge plaats aan. Maak de hoopen in den kelder niet te groot, geef de kuilen niet te veel diepte, geen te grooten inhoud. Eene laag, gemaakt van steen koolof houtasch, kort gestampte houtskool of gips en gebracht op de plaats in den kelder of op den bodem van den kuil, waarop de aardappelen komen liggen kost weinig en is toch bij uitnemendheid er voor geschikt om ze droog te doen blijven. Ook is het zeer aan te raden laagjes van de genoemde stoffen tusschen de knollen te vlijen of er de openingen meê te vullen. Men houde den kelder vervolgens zoo lang mogelijk luchtig en koel; eerst als de vorst invalt, brenge men hierin verandering. In de kuilen dekke men de aardappelen in het eerst niet te warm: eene laag gaaf en droog stroo er over gelegd en die overdekt met de helft der aarde, welke uit den kuil is gekomen, is vooreerst voldoende. Eerst later, als de vorst zich strenger doet gevoelen, brengt men er de overige aarde overheen en strooit hierover wat ruigte. Zoo de verdamping in de kelders soms mocht blijven voortduren en hieruit dus blijken, dat de aardappelen nog vochtdeelen afscheiden, dan vlijt men er een laagje stroo overheen om dien waterdamp op te vangen. Is het stroo nat geworden, dan verwijdere men het om het door versch te vervangen zoolang tot de verdamping is geëindigd. Doet men dit niet, dan verdikt zich die waterdamp tot water in de bovenste lagen der aardappelen; deze worden hiervan nat en gaan zeer licht rotten. Wanneer de winteraardappelen op deze manier worden behandeld, blijven ze volkomen gaaf en behouden zoo lang hun smaak tot zij in het vroege voorjaar hunne bewaarplaatsen moeten verlaten. Hierop en op de verdere bewaring tot den zomer kom ik in februari terug.

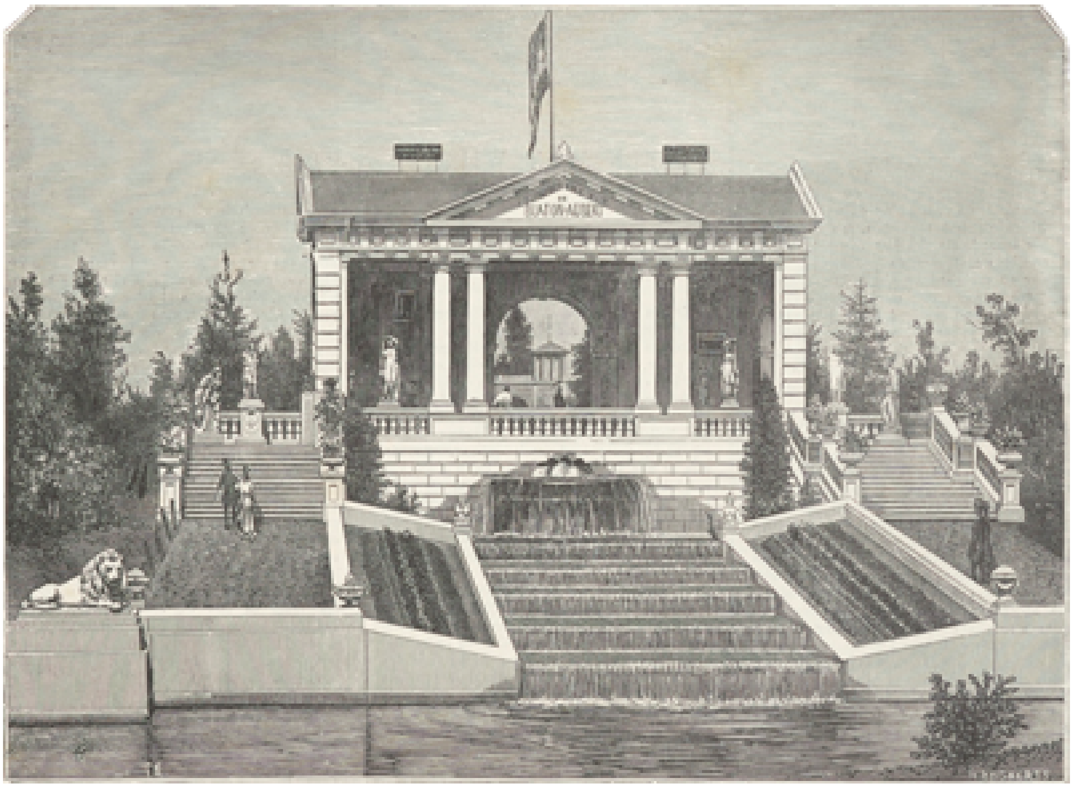

PAVILJOEN-WATERVAL IN CEMENT.

Groenteteelt.

Late andijvie. Het gebeurt niet zelden dat menschen, die voor eigen gebruik groenten telen, sommige soorten te vroeg, andere te laat zaaien. Inzonderheid is dit het geval met het zaaien van andijvie. Het gevolg dezer verkeerde zaaiingen is, dat de eersten hunne planten alle zaadstengels zien maken, als de tijd van bleeking daar is en dat de laatsten in dezen tijd van het jaar volop andijvie hebben maar te klein van stuk om die planten op de gewone wijze, welke ik vroeger behandelde, te kunnen bleeken. Men laat dan ook die late andijvieplanten maar gewoonlijk aan hun lot over en lang duurt het in den regel nooit of de nachtvorsten van november hebben ze totaal vernield. Er bestaat echter een zeer eenvoudig middel om deze andijvieplanten, hoe klein ze ook mogen wezen, zonder opbinding niet alleen volkomen te bleeken, maar ze ook tevens voor den vorst te beschermen. Dit eenvoudige middel is het volgende: Zoodra de eerste nachtvorsten zich doen gevoelen, verzamelt men de grootste en gaafste blaêren van koolsoorten. Het is onverschillig van welke koolsoort de blaêren zijn: blaêren van savooikool zijn even goed als die van witte- of roodekool. Het komt er slechts op aan, dat die blaêren groot genoeg zijn om de andijvieplanten te bedekken. Op het midden van den dag nu legt men bij droog weêr over elke andijvieplant een dergelijk blad, dat haar geheel overdekt. Men strooit vervolgens over de met blaêren overdekte planten aarde en dit wel zoolang tot het bed, waarop de andijvie staat, het aanzien heeft van met molshoopen belegd te zijn. Na verloop van eenige dagen is de aldus behandelde andijvie geheel geel geworden en voor de keuken geschikt, terwijl de overdekking beschadiging door den vorst onmogelijk maakt. Is men voorzien van dakpannen, dan kan deze bewerking ook hiermeê geschieden, zoo men soms geene koolblaêren kan machtig worden. Hoe platter de andijvieplanten zich over de aarde uitspreiden, hoe beter dat de bewerking gelukt; spichtig opgeschoten

planten laten zich op deze wijze minder goed behandelen, wijl zij licht breken bij de overdekking en later, als gevolg dier kneuzing, gaan rotten.

[Nummer 8]

Het stadhuis van Middelburg.

Er is geene enkele provincie in Nederland, die zich op zooveel monumenten kan beroemen als het oude Zeeland. Bijna elk dorp heeft een of andere merkwaardigheid uit de vroegere tijden bewaard, terwijl in de steden voor de oudheidkenners zooveel te bestudeeren valt, zoowel op het gebied der architectuur als op dat der schilder- en beeldhouwkunst, dat het waarlijk te verwonderen is, dat dit voor de kennis van de vroegere zeden en gewoonten zoo belangrijke land tot heden zoo weinig geëxploiteerd is geworden voor de kunst. Niet minder dan negen stadhuizen zijn in Zeeland aan te wijzen, die als bron voor studie de moeiten zouden loonen van eene uitvoerige beschrijving en teekening, en boven deze allen spant het stadhuis van Middelburg de kroon.

HET STADHUIS VAN MIDDELBURG.

Dit juweel, welks prachtige voorgevel en zijgevel uit het begin der zestiende eeuw dagteekenen, werd vermoedelijk omstreeks 1450 gebouwd, dewijl men in de oude stadsrekeningen van dien tijd eene aanwijzing van het bouwen van een nieuw stadhuis vindt opgeteekend, doch met zekerheid valt daarover niets te zeggen. De beide gevels,

op de Markt en in de Noordstraat uitkomende, zijn in den stijl der latere gothiek, toen de renaissanee haar invloed reeds deed gevoelen, en betrekkelijk nog zoo goed bewaard, dat wanneer men ze zou willen restaureeren, dit niet veel moeite zou kosten. De voorgevel is van bentheimer steen en rijk versierd met lijsten, rozetten, consoles en steenen loof- en kantwerk, maar zijne fraaiste versiering blijven de vijf en twintig bijna levensgroote beelden der graven van Holland en Zeeland, beginnende met Dirk V en eindigende met Karel V. Oorspronkelijk prijkten deze beelden met kleuren en verguldsel, doch dit is, jammer genoeg, bij latere herstellingen achterwege gebleven, terwijl ook de pinakels boven de beelden maar al te veel de sporen dragen van eene onoordeelkundige herstelling.

De plannen zoowel als de uitvoering van den bouw zijn van de beroemde mechelsche beeldhouwers en architecten Kelderman, terwijl de beelden, eveneens uit Mechelen afkomstig, door Michiel Ywijns tusschen de jaren 1514 en 1518 gemaakt zijn. Het geheel, bekroond door

zijn fraaien toren, maakt een indrukwekkend vertoon en moet voor de oudheidkenners zooveel merkwaardigs aanbieden, dat de reis naar Zeelands hoofdstad reeds beloond wordt als men het oude gebouw kan bewonderen.

Niet minder merkwaardig is het stadhuis van binnen. De oude nog ongeschonden schepenbank, waarvan de schoorsteen, de zetels, tafels en banken nog allen aanwezig zijn, wordt na die van Kampen geroemd als de volledigste van Nederland. Ook andere zalen, die echter thans aan hare bestemming onttrokken zijn, zijn hoogst bezienswaardig, o.a. eene zaal, versierd met gebrande glazen en muurschilderingen, die aan de geschiedenis der stad herinneren. Het aantal oude schilderijen daar aanwezig maakt een bezoek daarenboven dubbel aantrekkelijk voor hen, die belangstellen in de geschiedenis van Zeeland, waaraan zich de rijke verzameling oudheden op waardige wijze aansluit.

Herhaaldelijk heeft dit stadhuis herstellingen ondergaan. Verschillende malen werd het vergroot en uitgelegd, zonder dat echter aan het bestaande iets werd beschadigd. De doelmatigste vergrooting was die van 1780-1784, toen eene herberg, *De roode Leeuw* genaamd, werd afgebroken en het gebouw door eene galerij, boven eene straat gebouwd, gemeenschap bleef houden met het deel aan gene zijde der straat. Deze herberg had vroeger wel is waar gediend als kiesbureel en de stadsregenten hielden er hunne maaltijden, doch de afbraak kon niet anders dan aan het stadhuis ten goede komen. De oorspronkelijke vormen bleven echter ongemoeid, en het ware te wenschen, dat onze tegenwoordige tijd daar ook wat meer rekening meê hield; men zou dan ten minste de verknoeiingen niet behoeven te betreuren, waarvan ook het middelburgsch stadhuis niet verschoond is gebleven. Hopen wij dat men weldra algemeen zal doordrongen zijn van de verplichting, welke op het tegenwoordige geslacht rust om een der meest trotsche gebouwen, die reeds in de XVIe eeuw gesticht zijn, behoorlijk in orde te brengen en te onderhouden.

Het edelhert.

'Het edelhert,' zegt Buffon, 'is een van die onschuldige, zachtzinnige en rustige dieren, schijnbaar slechts geschapen tot verlevendiging en versiering van de eenzaamheid der bosschen, welke tuinen der natuur het, verre van den mensch verwijderd, eene stille schuilplaats vergunnen. Zijn sierlijke en tengere vorm, zijn slanke en welgemaakte lichaamsbouw, zijne buigzame en gespierde ledematen, zijn kop, nog meer versierd dan gewapend met herens, die even als plantengewassen jaarlijks groeien en afvallen, onderscheiden het hert van alle andere woudbewoners.'

Het hert behoort tot de orde der herkauwende of tweehoevige dieren, die ook onze bekende huisdieren, het rund en het schaap omvat; en al kan het het met deze onwaardeerbare weldoeners van den mensch niet op éene lijn gesteld worden, zoo heeft het toch in menig opzicht groote waarde. Men denke slechts aan de edele hertenjacht, die eeuwenlang het hoogste genoegen van vorsten en grooten heeft uitgemaakt, maar die dan ook niet weinig tot de uitroeiing der prachtige diersoort in menige streek van Europa heeft bijgedragen.

Het vaderland van het gewone of edelhert is zeer uitgebreid; want behalve dat het bijna in alle landen van Europa gevonden wordt, is het over China, Perzië, Siam en

Japan veespreid, komt ook in Barbarije, Guinea en Abyssinië voor en wordt in Amerika door den wapiti vervangen. In den regel vreedzaam en zachtmoedig, slim en voorzichtig, wordt het alleen in den bronsteijd gevaarlijk. Het is met een uiterst scherp gehoor en gezicht en een fijnen reuk begaafd, zoodat er heel wat kennis en behendigheid gevorderd wordt om het te vangen. Bij voerkeur zoeken de herten daarenboven bergachtige streken en niet te vochtige bosschen, waar zij alle mogelijke planten tot voedsel gebruiken en voor zout eene bijzondere voorliefde toonen. Gewoonlijk vindt men de mannetjes of bokken en de wijfjes of hinden in afzonderlijke kleine troepen bijeen; deze laatsten missen het getakte sieraad op den kop, dat den naam van gewei draagt en, zooals boven, reeds gezegd is, jaarlijks afvalt en weêr aangroeit. Wanneer het hertenkalf zes à acht maanden oud is, beginnen zich die beenige uitsteeksels reeds te vormen; zij ontwikkelen zich snel tot een kleinen enkelvoudigen hoorn, die kort voor het hert den leeftijd van een jaar bereikt heeft volgroeid is. Deze horen verliest in den herfst de huid, waarmeê hij bekleed is, en blijft tot het volgende voorjaar zitten, om dan af te vallen. In plaats van den ouden enkelvoudigen hoorn, vormt zich nu een nieuwe met knobbels als beginnende takken, en deze verwisseling gaat jaarlijks met een toenemend aantal vertakkingen voort. Zoodra de hertshoorn afgevallen is, begint de wortel of de zoogenaamde rozenstok te bloeden; over die wond vormt zich eene korst, waaronder na weinige dagen eene weeke rondachtige massa ontstaat. Wordt het bovenste gedeelte van den hoorn kunstmatig weggenomen, dan geneest de wond, maar er bot geen hoorn meer uit; wordt hij beleedigd, dan komt een ziekelijk beenig uitwas te voorschijn.

Hoe grooter het gewei is van een hert, hoe ouder het dier is, en daar de gemiddelde duur tusschen de dertig en veertig jaar bedraagt, is het zeer verklaarbaar waarom sommige herten zulk een zwaar bosch op den kop dragen. Drie dagen na de geboorte kan het jong zijne moeder reeds volgen, en bij de reeën, eene soort van herten, die Midden-Europa en Midden-Azië bewonen en gewoonlijk twee jongen, een mannelijk en een vrouwelijk, ter wereld brengen, zijn deze reeds bij de geboorte behaard en hebben de oogen open. Alleen de bovengenoemde reeën leven na de paring in familie en de reebok en zijne hinde waken gezamenlijk voor hun kroost. Aldus zouden zij hun leven in kalm genot kunnen doorbrengen, indien zij niet door de grootere verscheurende dieren en inzonderheid ook door den mensch achtervolgd werden; want vooral het vleesch der ree is zeer gezocht. Ze is de kleinste hertensoort; iets grooter dan de ree, maar toch kleiner dan het edelhert, is het damhert; deze laat zich licht tam maken en heeft de eigenaardige eigenschap, dat zijne huid des zomers rosachtig en des winters bruin is. Van die huid vervaardigen de zeembereiders een vast doch buigzaam leêr, gelijk het herteleêr over het algemeen lenig en duurzaam is. De hoornen van het damhert staan achterwaarts gebogen en zijn van boven getand.

Het gewei der verschillende hertensoorten levert het bekende hertshoorn, dat tot verschillende zaken, zooals het vervaardigen van messenhechten en allerlei kleinigheden, gebezigd wordt. Ook verschaft het, geraspt en in water gekookt, eene voedzame gelei.

De grootmoeder.

Jeugd en grijsheid naast en bij elkander in het huis Gods; het jeugdige meisje, dat nog niets van de wereld gezien heeft, dan het huisje waarin zij hare levensdagen doorbracht en de kerk, waar zij haar kinderlijk gebed ten hemel zendt, naast de levensmoede oude vrouw, met een verleden van meer dan drie vierden eener eeuw

achter zich, - kleindochter en grootmoeder beiden in het gebed verdiept. Beiden? Neen, de oude grootmoeder schijnt op dit oogenblik in hare overpeinzingen verloren; het dierbaar gebedenboek, misschien dagteekenende uit den tijd harer jeugd en geel geworden door het gebruik, rust op hare knieën; haar oog staart in de ruimte, hare gedachten zijn verre van het welbekend gebed, dat haar zoo even nog bezig hield, afgedwaald; haar rimpelige mond is gesloten. Zij peinst, en het kind, dat naast haar knielt, is het voorwerp harer overpeinzingen.

Veel heeft zij ondervonden en geleden, de oude vrouw, een schat van wereldkennis heeft ze opgedaan, al heeft ze haar geboortedorp nooit verlaten; gearbeid heeft ze en gezwoegd - vele tientallen van jaren lang; allen zag zij heengaan, die haar dierbaar waren; niets bleef haar over dan haar kleinkind, dat aan haar voeten knielt - een weeze, het sprekend evenbeeld harer eigen dochter. Toen zij ook deze naar het groene kerkhof zag dragen, drukte de last des levens en de zorg voor de weeze alléén op haar vermoeide schouders. Zwaar was die last, die zorg voor de oude vrouw; vele nachtwaken kostten ze haar en grievende ontberingen; maar toch, dat alles hield op dit oogenblik niet haar geest bezig. Niet het zorgvolle verleden overpeinsde zij, maar de toekomst, welke haar angst aanjoeg. Geen wonder ook, het verleden was voorbij, en de laatste schat, de laatste dierbare herinnering, hare kleindochter, was voorspoedig opgegroeid en als een aanminnig meisje door ieder geacht en bemind; maar wat zou er echter in de toekomst van het lieve kind worden - de toekomst die voor *haar* niet meer bestond. Zij gevoelde het wel, haar leven was bij dagen geteld, en iedere dag levens kon de laatste zijn. Dat verschrikte haar niet voor haar zelve, maar voor hare kleindochter!....

Hare kleindochter - wat zou er van deze worden, wanneer zij het matte hoofd ter eeuwige rust had neêrgelegd en de weeze een dubbele weeze zou geworden zijn! Wie zou de ongelukkige verzorgen, wie haar geleiden op het doornige levenspad, met tal van afgronden! Wie zou haar op de gevaren wijzen, die het leven van het jonge meisje van alle zijden omringen; hare deugd aankweeken, beschermen, behoeden?

Daarover peinst de oude grootmoeder, en haar hart wordt door droefheid overstelpt doorangst benepen. Straks echter als zij het oog weêr op haar kleindochter slaat, eerbiedig op den vloer der kerk neêrgeknield, verzonken in het kinderiijk gebed - hare kleindochter met het open oog en vertrouwvol gelaat, zal hare smart verzacht, haar angst verminderd worden. Godsdienst en deugd zullen het meisje staande houden, ook als de oude grootmoeder niet meer zijn zal, en deze zal haar laatste krachten besteden om van den goeden God de vervulling van die hoop af te smeeken. Zóó zal het gebed van jeugd en grijsheid opstijgen tot den hemeltroon - en Gods lieve engelen zullen neêrdalen om de schreden te geleiden van het kind, ook als de oude vrouw het hoofd voor altijd zal ter ruste hebben neêrgelegd.

Nationale tentoonstelling.

Onder de prachtige beeldhouwwerken, die op de Tentoonstelling prijkten, verdient de predikstoel van de Gebroeders Goyers, beeldhouwers te Leuven, een eereplaats. Hij is vervaardigd in den spitsbogenstijl van de 13^e^ eeuw en heeft een zeshoekigen vorm. De voet, die den uitstek van het spreekgestoelte draagt, leverde groote moeiclijkheden in de uitvoering op, die echter meesterlijk overwonnen zijn. Wat de gebeeldhouwde versieringen betreft, deze zijn krachtig gebeiteld en gelukkig gekozen.

Wij mogen niet nalaten hierbij nog de bemerking te voegen, dat het huis J.A. Goyers het oudste in ons land bekend is voor het beeldbouwwerk in hout. Het is op alle internationale tentoonstellingen bekroond en zijne voortbrengselen vindt men in bijna alle landen der wereld.

Merkwaardigheden op het gebied van wetenschap, nijverheid en kunst.

INHOUD: - Oud blek. - De telephoon in de dagbladpers. - Om zonder gevaar in een brandend huis te dringen.

Blek wordt in overgroote hoeveelheden gebruikt en - weggeworpen. Het wordt toch in groote hoeveelheden vervaardigd en jaarlijks met duizenden tonnen in de wandeling gebracht, alleen reeds door de bussen, waarin, hoofdzakelijk uit de Vereenigde-Staten van Noord-Amerika, de zoogenaamd verduurzaamde levensmiddelen over de geheele wereld verzonden worden. Het uitgediende blek werd tot voor weinige jaren en wordt nog als onbruikbaar grootendeels weggeworpen. Toch bevat het blek eene niet onbelangrijkc hoeveelheid tin. In de laatste jaren heeft men dan ook herhaalde proeven genomen om dat tin uit het oude blek of uit den afval van blek te verzamelen. Zoo bracht men het blek op groote hoopen, omringde ze met zaagsel en stak dit in brand; ook beproefde men het met het aanwenden van zoutzuur, met chloorgas, enz., maar geen dier methoden bleken voldoende te zijn of de kosten en moeiten te loonen. Thans is echter in Amerika een nieuwe manier ingevoerd om het tin uit blek te halen, en naar de amerikaansche bladen melden, met den besten uitslag. De methode komt op het volgende neêr: Men onderwerpt den afval eerst aan een oxydeerend roesten, waarbij het tin oxydeert. De bruine korst die daarbij ontstaat, wordt door middel van wrijftrommels in den vorm van een fijn poeier verzameld, dat daarna door een zeef gedaan wordt en uit een mengsel van de oxyden van tin en ijzer bestaat. Door middel van zwavelzuur wordt het ijzeroxyde verwijderd, waardoor het tin overblijft, dat zeer zuiver is omdat het noch arsenik, noch zwavel bevat.

De dagbladpers heeft de laatste jaren eene reusachtige uitbreiding genomen, niet slechts wat het aantal der exemplaren en de grootte der oplagen betreft, maar ook wegens de snelheid en volledigheid, waarmeê politieke en andere berichten in de kolommen der dagbladen eene plaats vinden. Zulks was alleen mogelijk door de uitbreiding van het telegraphische verkeer, hetwelk de uitgevers in staat stelt alle gewichtige tijdingen uit de vier hoeken der wereld nog denzelfden dag in de kolommen der dagbladen op te nemen. Intusschen zijn de gewone telegraaflijnen, hoe snel zij de berichten ook mogen overseinen, niet in staat aan de steeds hoogere eischen van het lezend publiek te voldoen, en om daaraan te gemoet te komen, heeft o.a. het bekende, te Londen verschijnende wereldblad de *Times* de hulp van de telephoon ingeroepen. Dit is vooral het geval met de Parlementsverslagen, welke het londensche blad tegenwoordig, zeer kort na het houden der vergadering, *in extenso* meêdeelt. Zulks wordt mogelijk gemaakt door middel van twee toestellen, waarvan het eene in het Lagerhuis geplaatst is, en waarvoor zich een *reporter* bevindt, die het in de vergadering gesprokene voor de telephoon herhaalt, terwijl het andere toestel in de drukkerij der *Times* staat, en wel achter den zetter, die het gehoorde door middel van een zetmachine direct en in zeer korten tijd afzet. Immers, terwijl een vlug typograaf, die van de copie leest, hoogstens vijftig regels per uur zet, kan hij met het vernuftige werktuig tot tweehonderd regels per uur gereed maken. Heeft de zetter een door den telephoon overgebrachten volzin niet goed verstaan, dan kan hij den *reporter* verzoeken dien te herhalen; is het gedeelte van het dietée afgezet, dan geeft

een klokske aan het andere einde van den draad het sein, dat het dicteeren kan voortgezet worden.

In den laatsten tijd zijn zelfs proeven genomen om de zetmachine langs telegraphischen weg en op een willekeurigen afstand in werking te brengen; mochten die proeven gelukken, dan zou de *reporter* overbodig worden en kon de zetter, die zich in het Parlement bevindt, het nog door de leden gesprokene rechtstreeks en in korter tijd afzetten.

Onze brandwaarborgmaatschappijen verzekeren huizen en inboedels; ze kunnen intusschen den mensch zelven niet verzekeren voor de gevaren welke het vuur voor hem persoonlijk opleveren. Tot redding van menschenlevens bij brandgevaar heeft men verschillende min of meer geestige werktuigen bedacht, waarvan de in een vorigen jaargang van de *Belgische Illustratie* beschreven *ascenseur* wel het doelmatigste is. Intusschen zal de meest afdoende hulp in gewone gevallen wel hierin blijven bestaan, dat de mensch zijn in gevaar verkeerenden evenmensch door zijne zelfopoffering tracht te redden. Om zulks mogelijk, althans gemakkelijker te maken geeft een buitenlandsch blad den raad bij het binnendringen van een brandend huis een in het water gedoopten zakdoek zóó om het hoofd te binden, dat hij mond en neusgaten bedekt. Hierdoor zou het ademhalen, zelfs te midden van den dichtsten rook gemakkelijk vallen en het gevaar van verstikking verwijderd zijn.

Twee zusters.
Eene schets uit het hedendaagsche leven, door H.A. Banning.
(*Vervolg.*)

De vos in de klem.

‘Kent gij juffrouw Iburgs uit de Jordaan, mijnheer?’ vroeg de oude dame, nadat hare huishoudster vertrokken was.

Van Beeckeren trok de schouders en tevens de wenkbrauwen op, eene beweging, die wilde zeggen, dat dit wel mogelijk was, ofschoon hij er zich niets van kon herinneren.

‘Amsterdam is ook zoo groot, niet waar,’ hernam tante Bertha, ‘en wanneer men zulke uitgebreide zaken doet en altijd in hoogere kringen verkeert, komt men niet licht in aanraking met menschen uit de Jordaan. Juffrouw Iburgs is anders ook eene arme weduwe, die het hoog noodig heeft, en nog kort geleden groot gevaar liep om van gebrek om te komen; men heeft echter voor haar geen concert gegeven.’

De wijnkooper zag haar scherp aan, maar het was hem niet mogelijk in de plooien van dat stramme gelaat eene nadere beteekenis van die woorden te vinden.

‘Als zij bij u in beklag is, zal zij zulke buitengewone hulpmiddelen ook wel niet meer noodig hebben, want uwe milddadigheid is alom bekend,’ sprak hij met zijne gewone wellevendheid.

De oude dame zag den wijnkooper nogmaals een oogenblik strak in het gelaat en zegde toen:

‘Ik heb u wellicht reeds te lang van uwen kostbaren tijd beroofd, mijnheer; het zal u daarom misschien aangenaam zijn mij de reden van uwe komst meê te deelen.’

‘Dat mag ik niet ontkennen, te meer dewijl de zaak, waarover ik u wensch te spreken ongetwijfeld uwe belangstelling zal wekken,’ antwoordde Van Beeckeren, die zich zeer verheugd gevoelde, dat hij eindelijk aan de scherpe kritiek van tante

Bertha ontkomen was. ‘Het zal u wel bekend zijn, dat ik sinds lang op een vriendschappelijken voet sta met uw neef, den heer Elgers. Wij zijn wederzijdsche huisvrienden, wij gaan sedert jaren als broeders met elkander om, en de uren, die ik aan zijn huiselijken haard, in den kring zijner lieve familie doorbreng, be hooren tot de aangenaamste mijns levens. Daarom betreur ik het diep, daarom smart het mij dubbel, dat het ongeluk zijn anker in den schoot van dat gelukkige gezin heeft geworpen.’

Van Beeckeren zweeg een oogenblik om, zoo mogelijk, uit een enkele uitdrukking van tante Bertha's gelaat poolshoogte te kunnen nemen, van 'tgeen in haar omging. Toen zij hem echter strak bleef aanzien zonder een woord te spreken, vervolgde hij:

‘Ik behoef u wel niet meer te zeggen wat mijn vriend Elgers sinds een paar dagen wedervaren is, niet waar?’

‘Sinds een paar dagen?’ herhaalde tante Bertha; ‘ik meende dat hij eergisteren, met geheel zijn gezin, tot diep in den nacht op het bal had doorgebracht.’

‘Dat is zoo, maar toen hing de dreigende wolk reeds boven zijn hoofd en nu......’

‘Is hij om geld verlegen, ik weet dit,’ zoo viel zij hem in de rede. ‘Maar al is het ook tegenwoordig zoo zeldzaam niet dat menschen, die er een groot uithangbord op na houden en voor de wereld heel wat schijnen, overal aankloppen om zich in balans te kunnen houden, kan ik mij toch niet voorstellen dat iemand met zulk een dreigende wolk boven zich tot in het holle van den nacht met zijne vrouw en dochters op een bal zou rondslenteren! Mijn neef is afgemat van al de zorgen en mogelijk ook van het dansen; daarenboven ziet hij in mij *ook* een dreigende wolk, en om nu van al die wolken bevrijd te worden, heeft hij zijn vriend in den arm genomen om de kastanjes uit het vuur te halen. Ik vind het zeer vriendschappelijk van u dat gij u daartoe leent, mijnheer, maar niet maannelijk van *hem,* dat hij zich niet persoonlijk aan zulke dreigende wolken durft blootstellen.’

‘Tot mijn leedwezen moet ik u zeggen dat hij op dit oogenblik niet in staat is persoonlijk zijne belangen te komen bespreken.’

‘Hij is op reis, niet waar? Ja, de man doet groote zaken, hij kan niet overal te gelijk zijn; zulke menschen hebben eigenlijk wel een minister van financiën noodig.’

Van Beeckeren schudde het hoofd en zag er op dat oogenblik zeer ernstig uit.

‘Ik zie mij genoodzaakt u op een zeer treurige tijding voor te bereiden, juffrouw Verhemert!’ zoo begon hij opnieuw.

‘Wees niet bezorgd voor mijne zenuwen, mijnheer,’ antwoordde de oude vrouw; ‘gij kunt mij gerust al wat u op het hart ligt meêdeelen.’

‘De zaken van uw neef zijn in desolaten toestand.’

‘Zoo!’

‘Zonder buitengewone maatregelen en buitengewone middelen is zijne firma, zijn naam verloren.’

‘Zoo!’

‘Daarenboven weet ik zeer goed - ofschoon het voor mij verzwegen wordt - dat hij zich reeds uit de voeten heeft gemaakt; hij is gisterenmorgen vroeg naar het buitenland vertrokken, en wanneer geen middelen tot zijne redding beraamd worden, is een faillissement - en wie weet welk een faillissement - onvermijdelijk.’

‘Zoo!..... En nu zijt gij hier gekomen om middelen te beramen iot redding van mijn ongelukkigen neef, niet waar?’

‘Juist, juffrouw Verhemert, en ik meen werkelijk een middel te hebben gevonden waardoor, zonder groote opofferingen, de eer en goede naam van uw neef ongeschonden kan blijven.’

‘Zoo!..... Mag ik echter, alvorens wij verder gaan, eerst van u weten wat de oorzaak is van dit onverwachte ongeluk, zoo als gij het noemt.’

‘Tegenspoed in zaken, mejuffrouw; de fortuin is grillig; vandaag lacht zij ons tegen morgen keert zij ons den rug toe.

> Fortuin, hoe hoog zij vlieg, zweeft steeds op wassen wiek,
> En blijft, als zee en maan, bestendig wisselziek,
> zegt Immerzeel.’

‘Geen poëzie, als ik u verzoeken mag, mijnheer,’ sprak tante Bertha scherp; ‘een enkel eerlijk woord heeft voor mij veel meer waarde dan een geheel boek vol dichterlijke ontboezemingen. Gij spreekt van tegenspoed, mijnheer, maar het komt mij voor dat tegenspoed in zaken

iemand wel langzamerhand kan ondermijnen, maar niet als een onweêrsbui op hem kan neêrvallen, tenzij zijn kapitaal door misbruik van vertrouwen of zoo iets verloren mocht gaan.'

'Er is nog een andere oorzaak mogelijk. Men kan te veel vertrouwen hebben in zijne ervaring en scherpzinnigheid en daardoor de krachten overschrijden waarover men te beschikken heeft.'

'Maar ik dacht dat mijn neef makelaar was en als zoodanig niets te wachten had.'

'Dat is zoo, doch gij begrijpt dat iemand, zoo voortvarend als hij, uit liefde voor zijn gezin, al eens een zet heeft willen doen op het schaakbord der kansberekening.'

'Ah zoo! Hij heeft dus gespeculeerd.'

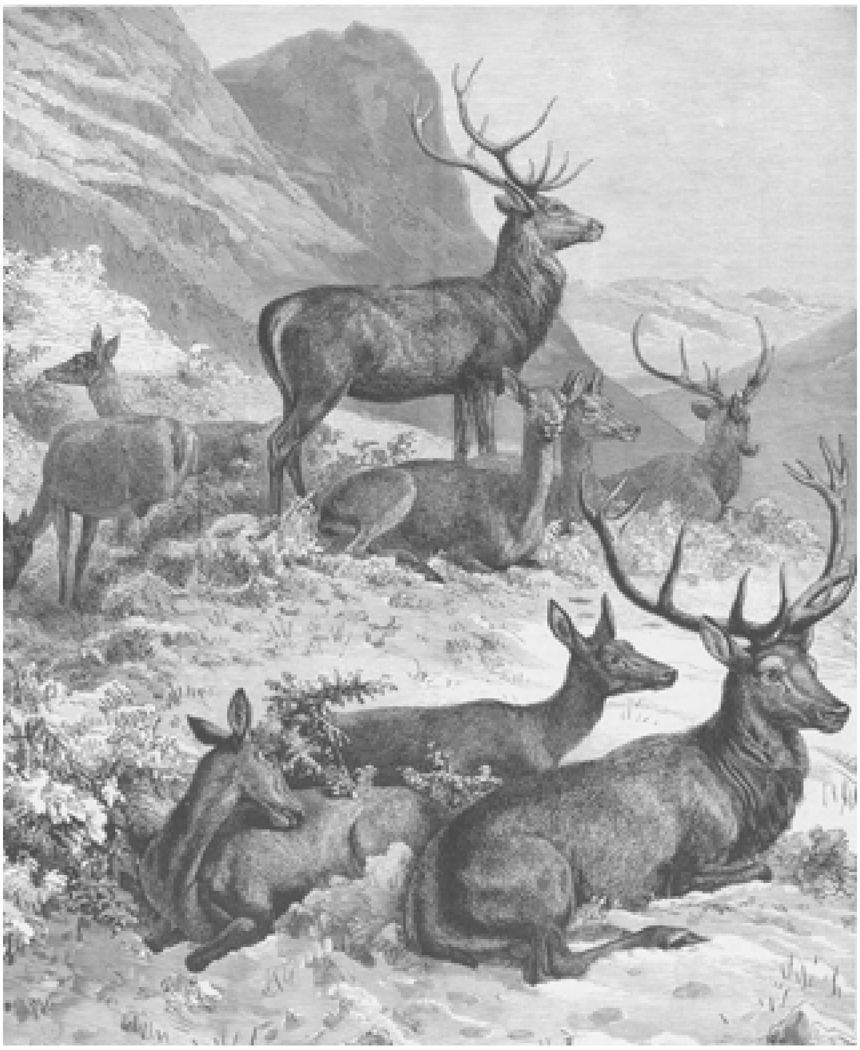

EENE KUDDE HERTEN.

'En verloren.'

'Hoeveel?'

'Het bedrag is mij niet bekend, maar ik weet toch dat hij niet aan zijne verplichtingen kan voldoen. Het zal u wel bekend zijn dat het kapitaal dat hij bezat niet groot was, maar men kan.....'

'Met kapitaal van anderen speculeeren...... dat is zoo.'

'Of op goed geluk. Dit laatste is hier het geval.'

‘En met die waaghalzerij heeft hij alles verloren wat hij bezat: zijn goeden naam, zijn dagelijksch brood, zijne toekomst.’

‘Ik vrees dat gij de volle waarheid zegt, wanneer niet een middel wordt beproefd om hem te redden.’

‘En wetende dat hij verloren waa, heeft mijn neef, alvorens op den loop te gaan, nog eens met zijne ijdele dochter willen pronken en een ganschen nacht met zijn geheele gezin op een bal doorgebracht, terwijl nu iedereen klaar zou moeten staan om dien armzaligen drenkeling uit het water te halen. 't Is schande! Als gij meent bij mij een dreg of ander werktuig daartoe te vinden, zijt gij aan een verkeerd kantoor, mijnheer. Wanneer mijn neef buiten zijne schuld, 't zij door verkeerd geplaatst vertrouwen of door het staken van betalingen, in moeielijkheden geraakt was, ik zou hem helpen, ook al moest het mij een groot offer kosten, maar hij had goed, hij had dubbel zijn brood, en hij heeft zijn gezin ongelukkig gemaakt door zich roekeloos op het gladde ijs der beurs-speculaties te begeven. Dat is onverschoonbaar in iemand, die zooveel noodlottige voorbeelden voor zich heeft, en ik ben niet voornemens een hand naar hem uit te steken.’

DE GROOTMOEDER.

‘Het vonnis is wel niet onrechtvaardig, maar toch zeer hard,’ sprak Van Beeckeren. ‘Men moet de toestanden, de omgeving waarin iemand leeft in aanmerking nemen. Mijn vriend Elgers verkeert dagelijks aan de Beurs, hij ziet daar hoe sommigen door goed berekende zetten aanzienlijke kapitalen winnen; zoo iets is zeer verlokkend

voor een liefhebbend echtgenoot en vader, die zoo gaarne den welstand zijner familie ziet verhoogen.'

‘Dat zijn drogredenen uit onzen tijd, mijnheer,’ sprak de oude dame met [...]. ‘De groote oorzaak zit hierin dat mijn neer, zooals honderden tegenwoordig, verder heeft willen springen dan zijn stok lang is. Het was hem niet genoeg als deftig burger te kunnen leven; hij wilde met de groote wereld meêdoen, hij wilde genieten van alles wat onze stad te genieten geeft, hij wilde misschien *ook* in een panier rondrijden. Noem hem geen liefhebbend vader, maar een verkwister, een dobbelaar.’

‘Ik mag u niet tegenspreken,’ hernam de wijnkooper huichelend; ‘ik heb dan ook zijne zaak bij u slechts willen bepleiten om, zoo mogelijk, een middel tot redding te vinden. Mijn vriend heeft zich zeker aan eene onvergeeflijke lichtzinnigheid schuldig gemaakt, maar de zaak ligt er nu eenmaal toe, en wanneer het waar mocht zijn dat hij toevertrouwde effecten van anderen in prolongatie heeft gegeven om zich voor een oogenblik te redden, dan staan wij tegenover eene onherstelbare schande, die te allen tijde op de familie zal drukken.’

Het vale gelaat van tante Bertha was nog bleeker geworden dan gewoonlijk. De laatste woorden schenen haar diep te treffen; zij bracht een oogenblik de handen aan de oogen, en men hoorde haar met een zucht den naam harer zuster uitspreken. Van Beeckeren, wien dit niet ontging, meende het ijzer te moeten smeden nu het heet was.

‘'t Is daarom dat ik mij tot u heb willen wenden,’ zoo hernam hij, ‘ten einde een voorstel te doen dat wellicht uitkomst kan geven.’

‘Laat eens hooren, mijnheer,’ zegde tante Bertha, die een oogenblik overstelpt was geworden, maar nu hare geestkracht en ook haar argwaan tegen dien man weêr terugkreeg.

‘Het zou er treurig uitzien in de wereld, juffrouw Verhemert,’ zoo begon de wijnkooper opnieuw, ‘wanneer vrienden elkander in tijd van nood niet bijstonden. In het ongeluk wordt de ware vriendschap op de proef gesteld, en ik wil het bewijs leveren, dat ik die proef kan doorstaan. 't Is mij bekend, dat Elgers zich uit de oogenblikkelijke ongelegenheid kan redden, wanneer hij in het bezit komt van dertigduizend gulden; ik ben bereid hem die te bezorgen, en de slechte geruchten, die wellicht reeds in omloop zijn, in de geboorte te smoren.’

‘Gij, mijnheer?’ vroeg tante Bertha verbaasd.

‘Zooals ik zeg; ik wil zorgen dat die som morgen op mijn kantoor aanwezig is.’

‘Maar waarom dan niet liever rechtstreeks naar de Prinsengracht gegaan om mijne nicht gerust te stellen?’

‘Omdat ik niet slechts uw raad, maar ook uwe hulp noodig heb. Vergun mij dat ik een oogenbiik zeer vertrouwelijk met u spreek. Ik heb sinds lang dagelijks bij uw neef aan huis verkeerd, onze kinderen zijn met elkander opgegroeid, het moet u dus niet verwonderen dat mijn eenige zoon, de erfgenaam mijner firma, niet ongevoelig kon blijven voor de schoonheid en het talent uwer nicht Louise. Het ongeluk, dat Elgers thans overkomen is, dreigt de liefste mijner wenschen voor altijd te verijdelen. Ik ben getroffen door de gehechtheid der beide kinderen, die voor elkander als geboren zijn; ik zou hen zoo gaarne gelukkig zien en wil daarvoor zelfs groote offers brengen. Trouwt mijn zoon, dan wordt hij lid mijner firma en deelt natuurlijk in de winsten. Ik ben echter niet genoeg gefortuneerd om hem een huishouden, geëvenredigd naar mijn stand, te doen oprichten. Louise heeft natuurlijk geheel geen fortuin, en al zou ik, in gewone omstandigheden, daar niet naar zien, zoo sta ik voor de onmogelijkheid

om mijn doel te bereiken, tenzij gij mij de behulpzame hand wildet reiken, door Louise een bruidschat te schenken.'

't Was of er andermaal een licht voor tante Bertha opging, want hare oogen begonnen weêr te blinken.

''t Zou eigenlijk slechts een voorschot zijn, niet waar?' vervolgde de wijnhooper op honigzoeten toon, 'evenals van mijn kant, want als de Hemel mij oproept, is toch alles voor mijn kind, zooals ik moet verwachten dat uwe nalatenschap eens - de goede God geve dat dit eerst na zeer langen tijd moge zijn - aan de familie Elgers komt.'

Tante Bertha beet zich op de lippen; zij meende duidelijk te lezen wat in het gemoed van den huichelaar omging, maar wist zich te beheerschen.

'Hoeveel zou die bruidschat moeten bedragen?' vroeg zij.

'Mij dunkt.... een halve ton,' sprak Van Beeckeren aarzelend.

'Men spreekt tegenwoordig van tonnen en millioenen of het suikerboonen zijn,' hernam zij. 'Gij wilt dus, in ruil voor uw vriendschapsoffer, *uw* zoon door middel van *mijn* geld eene toekomst verschaffen.'

'Dat klinkt vrij beleedigend, juffrouw Verhemert,' sprak Van Beeckeren haastig, terwijl zijn gelaat met een gloeiend rood overtogen werd. 'Ik meende dat mijn aanbod eenige erkentelijkheid verdiende. Ik stel dertig duizend gulden beschikbaar om mijn vriend te redden, en verwachtte dat deze opoffering u wel zou aansporen om, door de vervulling van de liefste mijner wenschen, het ongeluk in een geluk voor twee families te doen verkeeren. Elgers heeft mij vrijdagavond gezegd dat hij u om geld gevraagd had doch afgewezen was. Ik kan zeer goed begrijpen dat gij afkeerig zijt om iemand geld te leenen, die zich eenmaal aan het Beursspel heeft overgegeven. Welnu, ik wil dit waagstuk doen, de eenige kans om mijn vriend te redden, wanneer gij er toe kunt besluiten Louise den bedoelden bruidschat te geven; dat geld zal natuurlijk in goede handen zijn en gij zult daarbij het geluk hebben verzekerd van twee jongelieden, die elkander zoo vurig liefbebben.'

'En welke formaliteit zou daarbij noodig zijn?' vroeg tante Bertha.

'Welke formaliteit?'

'Natuurlijk..... Zij kunnen toch morgen maar zoo niet trouwen, en ik beschouw mijnheer Van Beeckeren als een te goed koopman, om dertig duizend gulden op het spel te zetten - ook zelfs voor zijn dierbaarsten vriend - zonder zwart op wit te hebben.'

'Een eenvoudig bewijs van uwe hand, dat op den dag van Louise's huwelijk vijftig duizend guldens bij u beschikbaar zullen zijn, is mij voldoende.'

'Zeer goed,' sprak tante Bertha vrij haastig,,, wanneer daarbij gevoegd wordt, dat tijdens de bruidsdagen die som bij notarieele acte als huwelijksvoorwaarde persoonlijk aan Louise worde toegekend.'

Er scheen een spotlach om hare dorre lippen te spelen toen zij die woorden sprak.

'Als huwelijksvoorwaarde?' vroeg Van Beeckeren met geveinsde verbazing. 'Veroorloof mij de opmerking dat ik dergelijke bepalingen bij een huwelijk vernederend acht voor den man, die, als hoofd van een gezin, het vrije gebruik behoort te hebben over het gemeenschappelijk kapitaal.'

'Maar er is hier geen spraak van een gemeenschappelijk kapitaal, mijnheer.'

'Het huwelijk maakt immers alles gemeenschappelijk, juffrouw Verhemert; en zou een meisje, dat hart en hand aan iemand schenkt en zich voor geheel haar leven aan hem verbindt, aarzelen, den man harer keuze het beheer over het gemeenschappelijk huwelijksgoed toe te vertrouwen?'

‘Ik heb u reeds gezegd dat ik onvatbaarben voor dichterlijke ontboezemingen, mijnheer, Even als een meisje, dat haar hart en haar hand aan iemand schenkt, moet weten wat zij doet, moet *ik* weten aan wien ik *mijn* geld toevertrouw. Wanneer mijne zuster zoodanige voorzorg had gebruikt, zou mijn neef, uw waarde vriend, zijn huisgezin niet geheel hebben kunnen ruïneeren.’

‘Ongelukken zijn kwade kansen, juffrouw Verhemert; had de fortuin hem den rug niet gekeerd, hij zou thans een zeer vermogend man zijn en uwe of mijne hulp waarlijk niet noodig hebben.’

‘Op het veld der bespiegelingen zullen wij ons maar niet begeven. Gij kent nu mijne voorwaarde: de huwelijksgift mijner nicht moet haar onvervreemdbaar eigendom blijven, dat in geen geval aan de kansen van den handel mag worden blootgesteld.’

‘Ik geloof niet dat mijn zoon in zoodanige voorwaarde zal treden; hij is fier van inborst, hij zal zich in zijne eer gekrenkt achten, en daar heeft hij recht op, mejuffrouw.’

‘Dan zullen wij dit onderhoud als geëindigd moeten beschouwen, mijnheer, want ik doe, zonder die voorwaarde, geen stap verder.’

‘Is dat uw laatste woord?’

‘Mijn laatste woord.’

‘Zoodat ik het voorrecht zal moeten derven mijn dierbaren vriend te redden en het geluk van twee gezinnen te bewerkstelligen?’

‘Spaar die mooie woorden, mijnheer; zij klinken mogelijk heel goed op het toneel of in den een of anderen roman, maar hebben op mij geen vat.’

Van Beeckeren zag zeer goed in dat er weinig kans voor hem overbleef. Hij begon nogmaals te spreken over het diep ongelukkige huisgezin van zijn vriend; hij noemde het onbegrijpelijk dat iemand, die bekend stond om hare weldadigheid, zoo vasthoudend bleef tegenover hare naaste familie, en waagde het zelfs te zinspelen op de plichten welke de bloedverwantschap van ons eischt.

Er scheen een geweldige storm bij de oude dame op te komen; want haar vaal gelaat kreeg een roode tint, de forsche wenkbrauwen sprongen vooruit, en de beide stijve krullen schenen schildwachten te zijn naast hare grijze fonkelende oogen. Sinds vele jaren was zij aan haar stoel gekluisterd en toch scheen het alsof zij eensklaps in hare volle lengte wilde oprijzen om den huichelaar te verpletteren.

‘Ik ken mijne plichten zeer goed, mijnheer,’ sprak zij, ‘en verlang vooral niet van u daaraan herinnerd te worden. Ik ken menschen die hunne namen in de dagbladen als toonbeelden van liefdadigheid zien ronddragen en die nochtans de plichten der bloedverwantschap met voeten treden, die van het erfdeel hunner naaste bloedverwanten den heer spelen; van zulke menschen verwacht ik het allerminst dergelijke zinspelingen. Ik begrijp zeer goed wat u hierheen heeft gevoerd, omdat ik weet wie gij zijt. Als ik het meisje, dat beneden in de keuken zit, hier liet komen, zou zij kunnen getuigen hoe gij over de verplichting jegens bloedverwanten denkt. Toen uw naam aan het hoofd der commissie voor de noodlijdende weduwen in de dagbladen stond, leed hare moeder, die uwe zuster is, broodsgebrek; ik weet dit van de vrouw die haar in het leven heeft gehouden; als de wereld alles wist, zou zij op uw *panier* spuwen.’

‘En wanneer gij geen oude vrouw waart, zou ik u rekenschap vragen van dergelijke ongehoorde beleedigingen; ik wil echter thans alleen de opmerking maken, dat men van u hetzelfde zal kunnen zeggen, wanneer het huisgezin van Elgers doodarm wordt,’ sprak Van Beeckeren, wiens gelaat bloedrood geworden was.

De oude dame maakte eene beweging met de hand als wilde zij zeggen: Spaar uwe woorden. ‘Ik zeg immers dat ik u ken,’ vervolgde zij. ‘Ik weet dat uwe ouders zich eens geruïneerd hebben om hun zoon, die zekere wissels in omloop had gebracht, voor de gevangenis te behoeden. Het geld waarmeê gij gered werdt, zou eens voor de helft het eigendom uwer zuster zijn geweest, en gij durfdet die brave vrouw een rijksdaalder op de vloermat toewerpen, toen zij uwe hulp kwam inroepen voor haar stervend kind. Mij dunkt de mooie preek van dezen morgen moet u daar wel aan herinnerd hebben, want zóó zoekt men niet eerst het rijk Gods en Zijne gerechtigheid.’

Van Beeckeren was opgestaan; hij trilde van woede.

‘Nog een oogenblik, mijnheer,’ vervolgde tante Bertha, ‘ik zal schellen om u uit te laten, maar heb nog een paar woorden te zeggen, die mijne huishoudster niet behoeft te hooren.... Wanneer uwe zaken zoo goed staan en gij zoo ruim bij kas zijt, dat gij dertig duizend guldens beschikbaar hebt om uw vriend te redden, wil *ik* u een voorstel doen. Schenk de som van tien duizend gulden aan uwe brave zuster, zij heeft daar recht op, dan wil *ik* mijn neef Elgers uit zijne verlegenheid redden, en gaarne de bekentenis afleggen dat ik mij in u vergist heb.’

Toen schelde zij. Van Beeckeren, die haar een oogenblik goed in de oogen gezien had, was ten volle overtuigd dat de oude vrouw zijne bedoelingen geheel doorgrond had. Hij nam zijn hoed, vertrok zonder een woord te spreken en ging zonder *panier* naar huis.

Tante Bertha, wier krachten door die woordenwisseling eer versterkt dan verminderd schenen, bracht haar rolstoel naar de schrijftafel en schreef een briefje dat onmiddellijk bezorgd moest worden.

(Wordt vervolgd.)

De oesters te Yerseke.
(Slot.)

III.

Uit de winstberekening van ons vorig artikel zal men wel reeds opgemaakt hebben, dat er jaarlijks veel onkosten moeten gemaakt worden; want hoe voordeelig de oesterteelt ook is, wanneer er een klein beetje geluk bij komt, toch zouden de winsten nog het dubbele kunnen zijn, of de oesters in prijs verminderen, indien men niet een geheel korps geoefende visschers moest onderhouden, die steeds de handen vol werk hebben. Niet alleen toch moeten de pannen, nadat het broed er zich op heeft vastgezet, in de putten gebracht worden, maar niet zoodra heeft de winter onze luchtstreek den rug toegekeerd of er begint een ander werk, dat niet minder tijd vraagt.

De pannen worden dan namelijk van hun broed ontdaan. Dit wegnemen van de jonge oestertjes is langen tijd een groot struikelblok geweest. De schelpjes zijn dan nog zoo teer, dat elke onvoorzichtige aanraking ze doet breken en dus het oestertje doodt. Men is daarom op het denkbeeld gekomen om de pannen met eene dubbele laag opzettelijk daarvoor bereide kalk te bestrijken, alvorens ze in zee te leggen. Wanneer nu de tijd gekomen is om de oestertjes van de pannen te nemen, behoeft men niet veel geweld te gebruiken om ze los te maken; want bij de minste poging verbrokkelt men de kalklaag en neemt dus de oester plus de kalk mee, terwijl de pan ongeschonden blijft.

De oogst van de pannen is geen enkel jaar hetzelfde en het verschil is dikwijls zoo groot geweest, dat thans nog niet met eenige zekerheid het gemiddeld getal oesters is aan te geven, dat zich op eene pan vastzet en de wintermaanden overleeft. Men heeft jaren gehad, dat de pannen niet meer dan vijf tot tien oesters bevatten, maar ook heeft men er soms vijf en twintig van geoogst. Dit is echter nog slechts eenmaal gebeurd.

Zoodra het werk van het losmaken der oesters is afgeloopen, worden ze gesorteerd en verdeeld in twee soorten; oesters, die sterk genoeg zijn geworden om een stootje te kunnen verdragen en dus geene hulp meer behoeven, en oesters die kunstmatig moeten opgekweekt worden. De eerste soort worden naar de bank, waar zij zich het eerst aan de pannen vasthechtten, teruggevoerd, daar uitgestrooid en verder in zooverre aan haar lot overgelaten, dat men ze alleen zooveel mogelijk voor de krabben, mosselen en andere zeedieren beschermt; want hunne overige levensvoorwaarden worden te Yerseke door de zeer gunstige ligging der bank geheel en al vervuld.

Voor de tweede soort moeten meer voorzorgen genomen worden. Men heeft daarvoor een bijzonder soort van bakken uitgevonden, die den vorm hebben van een

gewoon vierkant koffer, in het midden voorzien van eene lade. De bodem, lade en deksel zijn slechts vierkante ramen, bespannen met ijzergaas, waarop de oesters worden neêrgelegd. Geheel het koffer is daarenboven insgelijks met ijzergaas omgeven, zoodat wel het zeewater, maar ook niets anders het koffer of den bak kan binnendringen.

Deze bakken nu worden gedeeltelijk op de bank, gedeeltelijk in den put geplaatst en insgelijks verder aan hun lot overgelaten, totdat de oesters in het tweede jaar van hun bestaan geschikt zijn om aan de markt gebracht te kunnen worden.

Opmerkelijk is het dat er zulk een groot verschil bestaat tusschen de oesters, die van de bank gevischt worden en de oesters, die kunstmatig in de bakken worden opgekweekt. De laatstgenoemden toch zijn veel fijner van smaak, dewijl haar vleesch dat eigenaardig aroma verkrijgt, hetwelk door de liefhebbers op zoo hoogen prijs wordt gesteld. De oorzaak daarvan laat zich zeer goed gissen.

In ons eerste artikel merkten wij reeds op, dat het zeewater waarin de oesters alleen kunnen blijven leven, een soort van scheikundig mengsel moet zijn, zoo zelfs dat een enkele graad warmte meer of minder van zeer groote beteekenis is. De ondervinding, welke men heeft opgedaan, dat de oesters, die in volle zee van de natuurlijke banken gevischt worden, lang niet den geurigen smaak hebben van de oesters, die meer in de nabijheid der kusten worden gevangen en dus op plaatsen liggen, die niet zoo diep zijn, verklaart men grootendeels uit de temperatuur van het water.

Hetzelfde is het geval met het verschil tusschen de opgekweekte oesters en hare zusters, die vrij op de kunstmatige bank liggen. Daar toch het ijzergaas der bakken niets anders binnenlaat dan het zeewater, zoodat zelfs het slijk er niet kan doordringen, dwingt men deze oesters een fijner voedsel tot zich te nemen, het geen aan haar vleesch ten goede komt. Deze gespeende oesters, zooals men ze noemt, zijn als handelsartikel zeer gewild, en ofschoon de Yerseker visschers geen verschil maken tusschen de oesters van de bank en die der bakken, is het voor een echt liefhebber niet moeielijk de twee soorten nauwkeurig aan te wijzen, wanneer zij met zijn verhemelte kennis maken.

Al hetgeen ik hier heb meêgedeeld omtrent de oesters, moet men eigenlijk een Yerseker hooren verhalen, om zich een denkbeeld te kunnen vormen van den iever, welke de oesterkwee kers bij hun werk aan den dag leggen. Bij het vangen van krabben, zeesterren, mosselen of andere vijanden van de oesters vergeet een visscher nooit, tot zijn buit eene oratie te houden over hun duivelsche kunsten om de oesters weg te vangen en wrijft zich daarna vergenoegd de handen, dat hij weêr zulk een aantal roovers onschadelijk heeft gemaakt. Bij het opnemen der pannen worden deze nauwkeurig onderzocht, en niet zelden is de vermoedelijke opbrengst het onderwerp van een hevig geschil. De pachters der oesterbanken moeten toch hun ‘zaad’ koopen; want de oesters welke zij telen, komen zelden of nooit tot vollen wasdom en de deugdelijkheid van dit zaad is nogal eens aan kwestie onderhevig. Men kan aan het jonge broed, dat in zee van de natuurlijke banken gevischt wordt, volstrekt niet zien wat het is noch wat het worden zal; want het is dikwijls zoo klein, dat eenige millioenen van deze schepseltjes, in het water geworpen, daarin niet meer dan een blauwachtige streep te weeg brengen. In weêrwil van de moeielijkheid om dit ‘goedje’ te kennen, meent elke visscher toch volmaakt op de hoogte te zijn van de toekomst welke het te wachten staat, en dat dus de meeningen nog al eens uiteenloopen zal wel geen betoog behoeven.

Overigens is het werk der oestertelers geen zindelijk handwerk. Hetzij zij aan de natuurlijke banken of in de putten werken, steeds staan zij lot aan de knieën in het water, terwijl ook de pannen, die voortdurend van het slijk moeten gereinigd worden, er vooral in het begin niet zeer ooglijk uitzien. Het moet echter gezegd worden dat er een goed loon meê verdiend wordt, en de voorspoed der Yersekers levert daarvan het beste bewijs. Het dorpje is zeer klein, en levert slechts voor enkelen een bestaan op buiten de oesterteelt, maar deze is dan ook, zoo als wij gezien hebben, van zooveel belang, dat menige groote plaats het zulk eene nijverheid kan benijden.

Elk wat wils. Wenken en raadgevingen door Parvulus.

VII.

‘'t Arme schaap heeft wormen.’

‘Heb ik het niet gezegd? Maar, dokter, waaraan ziet ge dat?’

‘Wel, mama, zie eens hoe bleek de kleine is; zie hem eens aan zijn neus pluizen; klaagt hij niet over buikpijn, dag aan dag? Is zijn buikske niet hard, dik, opgezet als een trommeltje? De eetlust is zeer ongeregeld, de tong beslagen; diarrhee vindt ook al plaats, en ziet eens wat groote oogen! Hoor hem eens in den slaap knarsen op de tanden; hoor hem eens hardop droomen; ja, zou men tusschen beiden niet zeggen: 't kind heeft stuipen? Ja, ja, mama, 't kind heeft wormen, dat is zeker.’

‘Is het ook gevaarlijk, dokter?’

‘Wat zal ik u zeggen? Och neen, over 't algemeen heeft 't zoo'n groot gevaar niet. Men heeft wel eens beleefd, dat wormen de darmen doorbraken en ware worm-abcessen vormen; men heeft ze ooit verdwaald gevonden in de lever; ja, ik herinner me een geval waar een kind onder de hevigste verschijnselen van verstikking in eenige oogenblikken was overleden en dit alleen door 't indringen van eenige wormen in de luchtpijp. Ik heb eens een geval bijgewoond van een volwassene, die alle mogelijke verschijnselen vertoonde van razernij en ook overleed. Na zijn dood vond men niet minder dan 32 wormen tot een klomp ineengeward in den slokdarm zitten. Nog een geval van een meisje van 17 jaren, dat 's nachts opstond als in slaapwandelenden toestand, naar haar ouders bed wandelde en daar, doodsbleek met open oogen zonder kennis of besef bleef staan, tot dat de ouders haar weêr met groote moeite naar bed kregen. Toen ik 's morgens geroepen werd, vond ik haar nog in bewusteloozen toestand, koud en bleek, maar na eene duchtige dosis calomel met santonine, raakte zij een massa wormen kwijt en was genezen - maar gewoonlijk loopt het zoo erg niet. Er zijn er die fiksch gezond blijven met een aantal wormen in 't lijf; ja, ik heb een groot geleerde en voormalig professor van mij hooren beweren, dat kinderen niet gezond konden zijn zonder wormen, dat zij, geplaagd als ze zijn, door overvloedige zuurvorming, daarvan ontlast worden door de wormen. Toch houd ik het voor raadzaam ze te verwijderen als men er gewaar wordt; immers stuipen en dergelijke leelijke zaken hebben maar al te dikwijls hunnen oorsprong te danken aan deze walglijke gasten.’

‘En wat moet men er tegen doen?’

‘De middelen zijn menigvuldig: bijv. wormenzaad, fucus helminthocorton, artemixà absyn-. thum, valeriaan, tanacetum, sem-sabadillae, enz. enz. 't Werkzaamste intusschen is het gewone wormzaad in melk of confituur 1 of 2 gram per dag. Uit dit wormzaad trekt men tegenwoordig een alcaloïd: santonine genoemd, en 't is dit,

wat men verkoopt in de z.g. wormpatronen, pastilles, koekjes, enz. Men zij echter voorzichtig in het toedienen van deze; *niet zelden* heb ik verschijnselen van vergiftiging na het gebruik dezer wormkoekjes waargenomen. Men vermijde tevens vette, zure, sterk melige spijzen. Dit over de wormen.

'Een soort van gedierte, waar kleinen niet alleen, maar soms grooten ook last van hebben, zijn de z.g. oxyurus of maden; zij huizen gewoonlijk aan het uiteinde van den dikken darm en veroorzaken daar dikwijls eene onuitstaanbare jeukte. 't Eenvoudigste, beste, snelwerkendste middel is, eene eenvoudige inspuiting met wat *koud* water.

'Nu zullen we nog met een woord spreken over den zoo gevreesden, maar gelukkig hier

nog al zeldzamen lintworm. 't Is geen pleizierige kostganger, dat kan ik u verzekeren, met zijn ellenlang lijf, zijn kop met haken en zuigmonden voorzien: maar wat u zal verwonderen is, dat dit beest eigenlijk niet één beest is, maar eene kolonie van dieren. De kop vormt een dier alleen; daarop volgen de lidmaten, vierkantjes zou men zeggen; welnu, ieder dezer vierkantjes (en ze kunnen honderden bedragen) is een dier op zich zelf; ieder hunner brengt eieren voort, die, uitgedreven, en dan door een varken bijv. opgeslokt, in diens lever zich nestelen als blaasworm ('t varken is dan garstig of gortig); wordt deze lever nu gebruikt door den mensch, dan ontwikkelt zich deze blaasworm weêr tot lintworm.'

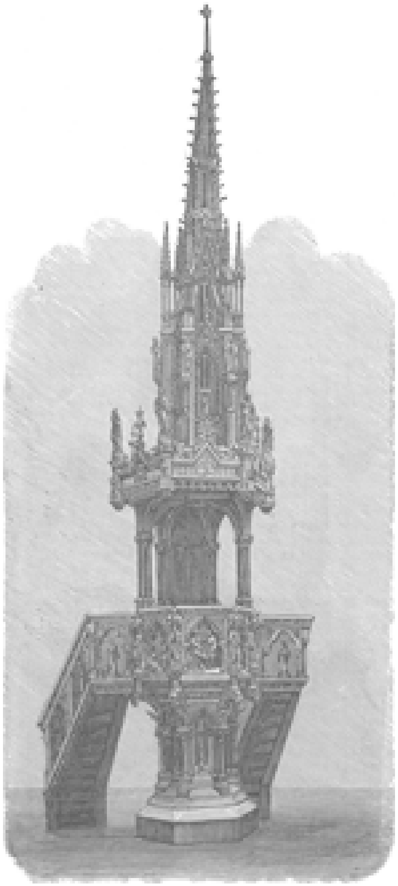

PREEKSTOEL VAN DE GEBROEDERS GOYERS TE LEUVEN.

'Maar hoe kan men weten, of men een lintworm heeft?'

''t Zekerste en eenvoudigste teeken is zeker als men stukken van den worm kwijt raakt; zoo niet, dan geven, volgens den vermaarden dokter Louis, dikwijls voorkomende maar voorbijgaande kolieken, zonder diarrhée, jeukte aan den neus en dáár *waar de rug van naam verandert,* ongelijkmatigheid van den eetlust, hoofpijn, suizingen in de ooren, nu en dan stoornissen in het gezichtsvermogen, misselijkheid en braken, vooral nuchteren, een gegrond vermoeden tot de aanwezigheid van den hatelijken gast; deze verschijnselen vermenigvuldigen na 't gebruik van zure, vette, sterk gezouten spijzen en verminderen door het gebruik van melk, suiker en meelspijzen; geeuwhonger behoort ook niet tot de zeldzaamheden. Dat deze leelijke beesten niet alleen bij volwassenen voorkomen, maar ook bij kinderen, ja zelfs bij zuigelingen, heb ik bij eigen ondervinding. Ik heb namelijk een kind van onge. veer drie weken gekend, dat na vele stuipen te hebben doorstaan, eindelijk verloste van

twee lintwormen in eens; 't waren de z.g. *bothryocephalus latus,* en ik heb ze, voor de aardigheid van 't geval, in sterk water bewaard. En nu de geneesmiddelen. Legio zijn ze, en even legio de blufferij, die er meeê geslagen wordt, alsmeê de noodige voorschriften en raadgevingen. Twee kan ik er u aanraden als snelwerkend en probaat: de kousso (bloemen van de *broyera anthelmintica)* en de wortel van *filia maris,* een soort varenkruid; hier kan men nog bijvoegen den granaatbast. Een dezer drie is voldoende; van 't eerste 10 à 12 gram op ½ liter water om het kwartier een kopje 's morgens nuchter; 't tweede een gram of acht poeier met honig ondereen, 's morgens eveneens nuchter; van 't derde ½ hectogram op een liter water tot de helft laten verkoken; om 't half uur een derde. Na 't gebruik van elk dezer een lepel wonderolie een uur of wat naderhand. Kinderen geve men slechts het ⅓ of het ⅓.' Het beste en het voorzichtigste is echter naar een goed dokter te gaan en zich te laten behandelen.

Nuttige wenken en opmerkingen over land- en tuinbouw.

Bemesting.

Een en ander over steenkoolasch. - Overal zijn de kachels weêr voor den dag gehaald. Groote hoeveelheden steenkolen worden dagelijks allerwegen verbrand en groot is de massa steenkoolasch, welke thans weêr door verbranding ontstaat. Steenkoolasch wordt in ons land nog overal beschouwd als eene stof, welke men liever kwijt dan rijk is. Dat steenkoolasch zou kunnen dienen tot verbetering van akkers en hovingen, dat men ze zou kunnen gebruiken tot bemesting van den grond, - dit schijnt nog door weinigen gedacht, door nog minderen beproefd te zijn geworden; ja, velen schijnen in den waan te verkeeren, dat deze asch zelfs schadelijk in de aarde is. En toch is steenkoolasch, behalve dat zij tot voeding der planten kan meêwerken, bij uitnemendheid geschikt om sommige bouwlanden en hovingen duurzaam te verbeteren, de natuurlijke gesteldheid van den bodem te wijzigen en te veranderen, en op deze manier reeds den plantengroei ten goede te komen. Eenige regelen over deze stof, hare eigenschappen, haar gebruik en hare behandeling zullen den lezer daarom welkom zijn.

Steenkoolasch dan heeft vooreerst een groot vermogen om water op te slorpen en dit te behouden; zij is, zooals men dit wel eens noemt, eeen zeer vochthoudende stof. Door deze eigenschap is zij dan ook zeer geschikt om drooge, hoog gelegen akkers en hovingen, waaraan een groot deel van België zoo rijk is, vochtiger te maken en vochtiger te houden ten gunste van den plantengroei. Steenkoolasch echter is tevens uit haren aard zeer los, hare deeltjes bezitten weinig samenhang en toonen weinig geneigdheid om aan elkander te kleven. Deze hoedanigheid maakt haar niet alleen geschikt tot verbetering van drooge gronden, maar ook tot wijziging en verandering van die vaste, harde en stijve grondsoorten, welke in het dagelijksch leven als zoo genaamde pannige grondsoorten bekend zijn. De steenkoolasch heeft dus door deze twee eigenschappen het vermogen om drooge gronden vochtig, vaste gronden los te maken; het plantenvoedsel, dat zich in drooge gronden bevindt, wordt door haar toedoen beter ontleed en in den toestand gebracht, waarin het door de worteltjes der planten kan opgenomen worden, - stijve gronden worden onder bijvoeging van steenkoolasch toegankelijk voor lucht en warmte, de beide groote factoren voor een gezonden plantengroei.

Maar niet alleen bezit deze stof de eigenschappen, welke vereischt worden om de natuurlijke gesteldheid des bodems te veranderen, haar plantenvoedend vermogen

is ook door talrijke proeven, meest alle in het buitenland genomen, voldoende bewezen. Een aardappelveld, enkel met zuivere steenkoolasch bemest, bracht niet alleen evenveel aardappelen op als een ander veld van gelijke grootte en hoedanigheid, dat met stalmest was bemest, doch de geteelde aardappelen waren ook grooter en beter. Rogge en haver, gezaaid in gewone bloempotten met zuivere steenkoolasch gevuld, ontkiemden spoedig, groeiden welig op en leverden in den oogsttijd volle aren en pluimen met groote en blanke korrels, zwaar en lang stroo. Zelfs sommige bloemen schijnen veel van deze stof als bemesting te houden. Zwakke en ziekelijke geraniums bijv. werden sterk en gezond, zoodra ik ze uit den pot in een hoop steenkoolasch verplant had. Gezonde geraniums, in den pot met deze asch bemest, kregen bij mij zware stengels en zeer groote, donkergroene blaêren, maar gaven, juist doer die grootere ontwikkeling van stengels en blaêren waarschijnlijk, minder bloemen. Stamrozen en jonge fruitboomen, welke in de kuilen, waarin men ze bij de verplanting plaatste, wat steenkoolasch vonden, sloegen spoediger aan en wiesen frisscher op dan andere, die deze stof in de plantgaten misten. Uit deze weinige voorbeelden biijkt duidelijk, dat steenkoolasch nuttiger kan gebruikt worden dan tot heden het geval is en dat het niet te berekenen is, hoeveel waarde er door het verwaarloozen dezer asch verloren gaat. Wil men ze echter gebruiken, dan is het noodig ze gedurende den winter droog te bewaren en ze, vóór men ze in de aarde brengt, te zuiveren van de uitgebrande steentjes, welke er zich vaak in bevinden. Men kan dit laatste evenwel gemakkelijk verrichten met eene zeef van plaatijzer of zwaar blek gemaakt, die iedere smid of blekslager vervaardigen kan tegen een geringen prijs.

[Nummer 9]

God zal het u loonen.

Als dit nommer van de *Illustratie* in de handen der lezers komt, is het winter en met hem weêr een tijd aangebroken, waarin veel gebrek en ellende geleden wordt. Het werk staat stil, de handen hangen slap, maar honger en koû doen zich geducht gelden en sparen den ongelukkige niet, die in het mildere jaargetijde wellicht een onbekommerd bestaan heeft. De lief dadigheid is dan aan 't woord. O, gij, die den winter niet zoo zeer te vreezen hebt, denkt aan uw armen evenmensch, God zal het u loonen! Gij geeft waarschijnlijk aan liefdadige inrichtingen, gij geeft aan enkele eerlijke huisarmen, en dat is plicht, want het is slechts op intrest leenen van het kapitaal u door God toevertrouwd, gij weet en verwacht het: God zal het u loonen! Maar ook aan uwe huizen vertoonen zich slachtoffers van den winter. Klaagt niet als u meer dan anders om eene kleinigheid gevraagd wordt, geeft als gij het kunt; God zal het u loonen! Gij, die de kruimels uwer tafel in uw hof strooit tot voedsel voor uwe gevederde vriendjes, vergeet uw armen evenmensch niet, zondert ook eenige kruimels voor hem af; God zal het u loonen! Gij, die met uw gezin de ijsbloemen op de ruiten ziet wegsmelten voor het aangename vuur uwer kachel en na den arbeid u rondom het overvloedige maal vereernigt, vergeet uw armen evenmensch niet, schenkt hem iets van

DE ARME FAMILIE, NAAR GEORGES LAUGÉE.

uwe warmte, van uw maaltijd; God zal het u loonen! En wanneer ge soms weinig waarde hecht aan het 'God zal het u loonen' van den bedelaar, wien ge eene aalmoes toereikt, denkt er aan dat hij eene waarheid verkondigt, onafhankelijk van hem want:

Werp uw weldaân in den vloed
Met een onbezorgd gemoed,
Dankt u 't stomme vischje niet,
God erkent het, die het ziet.

De koning der kerkelijke toonkunstenaars.

Niet ver van Rome ligt een overoud en klein stadje, dat wel reeds in den tijd van het romeinsche heidendom eene zekere vermaardheid had verworven, maar sinds de zestiende eeuw in alle landen der wereld bekend en beroemd is geworden. Dit stadje, Palestrina geheeten, is de geboorteplaats van den grooten toonkunstenaar Joannes Petrus Aloysius Sante, die aldaar in 1514 het eerste levenslicht aanschouwde, en gewoonlijk, naar zijne geboortestad, kortweg *Palestrina* genoemd wordt.

Bij de muzikale opleiding, welke Palestrina te Rome ontving, onderscheidde hij zich al heel spoedig door een buitengewonen aanleg, zoodat het kapittel van de kathedraal zijner vaderstad hem, 30 jaren oud, voor geheel zijn leven tot organist en kapelmeester van genoemde kerk aanstelde. In dezelfde stad trouwde hij in 1547 met eene eenvoudige palestrijnsche burgerdochter Lucrezia de Goris.

De bisschop van Palestrina, in 1551 paus geworden onder den naam van Julius III, riep zijn voormaligen kapelmeester naar Rome om het onderricht der jeugdige zangers in de basiliek van St. Pieter op zich te nemen, en gaf hem om zijne buitengewone kunstgaven den titel van kapelmeester der vaticaansche basiliek. Weldra bood de dankbare toonkunstenaar zijn hoogen beschermer zijne eerste compositiën aan: een boek met vier vierstemmige en één vijfstemmige mis, en dit eerste werk gaf zulk een doorslaand bewijs van 's meesters wonderbaar talent, dat paus Julius hem opnam onder het zangers-college der pauselijke kapel, met dispensatie in de wet: dat alleen ongehuwde zangers als lid mochten worden aangenomen, en met vrijstelling van de verplichting om eerst een streng examen in de muziek te ondergaan.

Palestrina gevoelde zich allergelukkigst en componeerde met rusteloozen iever, totdat hem een zware tegenspoed trof. Paus Paulus IV namelijk, die in 1555 den H. Stoel van Petrus beklom, wilde de oude strenge wetten der pauselijke kapel weêr in al haar kracht gehandhaafd zien, en dien ten gevolge werden Palestrina en twee andere getrouwde zangers met een klein maandelijksch pensioen uit de kapel ontslagen. Dit bevel trof den toonkunstenaar zoo diep, dat hij in eene zware ziekte viel, die hem weldra tot den rand des grafs voerde. Hij herstelde echter en ontving toen van het kapittel der lateraansche basiliek de waardigheid van kapelmeester aan deze kerk. In de zes jaren, gedurende welke Palestrina dit ambt bekleedde (1555-1561), componeerde hij, onder meer andere gezangen, ook zijn wereldberoemde *Improperia.* Gedurende de vereering van het H. Kruis op Goeden Vrijdag leest de priester en zingt het koor de roerende klachten der lijdende liefde: 'Mijn volk, wat heb ik u gedaan of waarin heb ik u bedroefd? Antwoord mij. Ik heb u gevoerd uit

het land van Egypte, en gij hebt een kruis bereid voor uwen Zaligmaker.' Daarna heffen twee koren beurtelings in het grieksch en het latijn telkens den kreet om erbarming aan: 'Heilige God, Heilige Sterke, Heilige Onsterfelijke, ontferm U onzer.' En telkens als weêr een nieuwe weldaad Gods tegenover de schrikwekkende ondankbaarheid des volks is vermeld, herhalen de koren de woorden: 'Heilige God,' enz. of 'Mijn volk, wat heb ik u gedaan,' enz. Die *Improperia* werden het eerst door Palestrina op muziek gezet, en de meester wist in zijne compositie op zoo wonderbare wijze den toon der smart en der liefde weêr te geven, dat hij reeds daarmeê alleen zijn naam onsterfelijk heeft gemaakt.

In 1561 werd Palestrina kapelmeester aan de basiliek Santa Maria Maggiore, en in deze waardigheid verwierf hij zich de glorie van de redder der meerstemmige kerkmuziek te zijn geweest.

Het Concilie van Trente, in 1563 gesloten, had ook beraaaslaagd over de misbruiken, die langzamerhand in den meerstemmigen kerkzang waren ingeslopen; men zong teksten, die niet door het kerkelijk gezag vastgesteld, maar door privaatpersonen vervaardigd waren, en de woorden, die bij de plechtigheden behoorden gezongen te worden, waren dikwijls zoo onder den gloed van toonen begraven, dat het volk er schier niets meer van verstaan kon; ja, men zong wel verschillende latijnsche teksten, (b.v. *Ave Maria* en *Kyrie eleison*) door elkander. Het scheelde dan ook weinig, of het Concilie had alle meerstemmige muziek in de kerk verboden om enkel den gregoriaanschen zang bij de plechtigheden toe te laten.

Na afloop van het Concilie werd eene afzonderlijke commissie van acht kardinalen aangesteld om de besluiten der kerkvergadering in te voeren, en deze commissie, waartoe ook de H. Carolus Boromaeus behoorde, beraadslaagde over de vraag: of de meerstemmige muziek zóó kon gecomponeerd worden, dat de heilige woorden van de kerkelijke plechtigheden goed verstaanbaar bleven? Zoo ja, dan zou zij mogen behouden worden; zoo niet, dan mocht alleen het Gregoriaansch blijven. De leden der commissie droegen nu aan Palestrina den vereerenden last op om de vraag te beslissen door eene nieuwe compositie; hij moest eene mis componeeren geheel volgens de eischen der kerkelijke kunst, hem door de leden der commissie gesteld; van het slagen of mislukken van Palestrina's pogingen zou de toelating of verbanning der meerstemmige muziek afhangen. De vrome toonkunstenaar zocht zijne hulp in het gebed en schreef boven zijn werk; 'Heer, verlicht mijn oogen;' hij componeerde niet ééne, maar drie missen om zich zooveel mogelijk de overwinning te verzekeren. Op zekeren avond kwamen de leden der commissie en hun voorzitter, kardinaal Vitellozzi, bij elkander en meerdere toonkunstenaars hadden zich bij hen aangesloten; Palestrina zou in hunne tegenwoordigheid zijne missen uitvoeren, en daarna zou de beslissing vallen.

De twee eerste missen hadden reeds de goedkeuring aller aanwezigen weggedragen; maar toen de derde mis ten einde was, wenschten de kardinalen en alle aanwezigen in de hoogste geestdrift den meester geluk met zijne wonderbaar gelukte pogingen, en het pleit was ten gunste der meerstemmige kerkmuziek beslist. De hierbij gevoegde afbeelding stelt Palestrina voor, terwijl hij deze wereldberoemde mis - *Missa Papae Marcelli* genaamd - met eenige zijner vrienden doorzingt; en als gij, geachte lezer, den 28^en^ september jl. te Utrecht zijt geweest om de eerste Algemeene Vergadering der nederlandsche St. Gregorius-Vereeniging bij te wonen, dan hebt gij zeker verbaasd gestaan over de onvergelijkelijke schoonheid van dit meesterstuk in de kerkelijke toonkunst. Den 19^en^ juni 1565 werd deze mis gezongen in de sixtijnsche kapel in tegenwoordigheid van paus Pius IV en geheel het pauselijk hof, en na den afloop der

plechtigheid zegde de paus zinspelende op Palestrina's voornaam Joannes: ‘Zoo moeten de harmonieën van het nieuwe lied geweest zijn, welke de apostel Joannes eenmaal in het hemelsch Jerusalem heeft gehoord en waarvan thans een andere Joannes in het strijdende Jerusalem de echo laat hooren.’ De paus voerde daarop voor den meester eene nieuwe waardigheid in en vereerde hem met den titel van componist der pauselijke kapel.

Na tien jaren als kapelmeester van de basiliek Santa Maria Maggiore werkzaam geweest te zijn, werd Palestrina in 1571 weêr aangesteld tot ka pelmeester der vaticaansche basiliek, alwaar hij gelijk wij vermeldden, zijn roemvolle muzikale loopbaan was begonnen. Dit ambt bekleedde hij tot zijn dood in 1594.

Wat de roemvolle, nu bijna 60jarige meester in deze laatste 23 jaren zijns levens gecomponeerd en voor den luister van den kerkelijken eeredienst gearbeid heeft, grenst aan het ongeloofelijke. Hij werd kapelmeester in het Oratorium van den H. Philippus Nerius en componeerde voor de leerlingen des Heiligen een groot aantal geestelijke liederen; op last van paus Gregorius XIII herzag en verbeterde hij het *Graduale,* een werk, waaraan hij vier à vijf jaar rusteloos arbeidde, maar dat hij, onvoldaan over zijne pogingen, ten laatste zelf verscheurde; hij gaf onderricht in de muziekschool, omstreeks denzelfden tijd door Nanini te Rome opgericht; hij werd concertmeester van prins Buoncompagni, een romeinsch patriciër, en bij dit alles ging schier geen jaar voorbij of er verschenen een aantal compositiën van Palestrina in het licht. Zijne meesterstukken uit dien tijd zijn o.a. de toonzetting van het hooglied, de mis: *Assumpta, est,* in volmaaktheid wedieverende met zijn mis: *Papae Marcelli,* de lamentaties voor de drie laatste dagen der Goede Week, de Hymnen van de kerkelijke Getijden, een achtstemmig *Stabat Mater,* enz. enz. Alleen in de zes laatste maanden van zijn leven gaf hij uit: een boek litanieën, een boek met vijf missen en een boek madrigalen ter cere van de Allerheiligste Maagd Maria.

Dit was het laatste afgewerkte lied van den beroemden toonkunstenaar. Toen hij na de voltooiing daarvan de uitgave van zijn zevende boek missen voorbereidde, werd hij door een hevige pleuris aangetast, die hem weldra naar het graf voerde.

Den 29sten januari 1594 ontving Palestrina uit de handen van zijn heiligen biechtvader Philippus Nerius de H. Communie en den 31sten januari diende Philippus zijn geliefden vriend het H. Oliesel toe. Van dat oogenblik af bleef Philippus bijna zonder onderbreken bij het sterfbed van den vromen toonkunstenaar. In den morgen van den 2^{en} februari, den feestdag van de Zuivering van Maria, wekte de Heilige in zijn stervenden vriend het verlangen op om dit Mariafeest in den hemel te gaan vieren; toen antwoordde Palestrina met telkens onderbroken ademhaling: ‘O! hoe vurig wensch ik, dat Maria, mijne voorspreekster, dat geluk voor mij van haar goddelijken Zoon verwerve!’ Een oogenblik later gaf hij den geest in de armen des Heiligen. Des avonds van denzelfden dag werd het lijk bijgezet in de St.-Pieter, en op het graf werd terecht het inschrift geplaatst:

JOANNES PETRUS ALOYSIUS VAN PALESTRINA, KONING DER TOONKUNST.

Thans is men bezig de compleete verzameling van al de werken des grooten meesters uit te geven; reeds acht deelen zijn verschenen; de verzameling zal bestaan uit dertig folio-deelen, alle ongeveer 200 bladzijden groot; het aantal zijner missen is niet minder dan drie en negentig.

Er is misschien in geheel de geschiedenis der toonkunst, en zeker in die der kerkelijke toonkunst, nooit een meester opgestaan, die Palestrina's muzikale grootheid

evenaart; maar boven alles is hij groot geworden hierdoor: dat hij zijne onmeetbare talenten geheel zijn leven lang met onvermoeiden iever heeft gebruikt tot verhooging van den luister der plechtigheden rondom het H. Altaar des Heeren.

Seminarie Hageveld, october 1880.

M.J.A. LANS, PR.

Het toilet.

Het ligt in den aard der vrouwen zich zoo voordeelig mogelijk voor te doen, - eene kunst welke zij overigens voortreffelijk verstaan. Ook het jonge meisje op onze gravure schijnt hare natuurlijke schoonheid te willen verhoogen door die kleine kunstmiddelen, welke mode, oefening en smaak aan de hand geven - waarvoor de spiegel natuurlijk onmisbaar is. Op zich zelf is dit niet af te keuren, wanneer de zucht om zich voordeelig voor te doen maar niet in ijdelheid ontaart. Eene schoone ziel in een schoon lichaam - daar is niets tegen, en daar wij geen enkel bewijs voor het tegendeel hebben wat het meisje op onze afbeelding betreft, willen wij aannemendat haar gemoed even zuiver is als haar voorkomen aantrekkelijk, en zij bij het maken van haar toilet binnen de grenzen van het geoorloofde blijft.

Nationale tentoonstelling.

Dit paviljoen, dat ter linkerzijde in den hof van de Tentoonstelling heeft gestaan, in de nabijheid der gebouwen, die de schatten der oude kunst bevatten, heeft inzonderheid de aandacht der bezoekers getrokken: in de benedenverdieping bevond zich een smaakvol ingerichte kamer, een deur en drie vensters. Deze vensters waren zoo gemaakt, dat men ze door middel van eene samenstelling kon opschuiven, en de deur dan open zijnde, bevondt men zich als in de open lucht. Een trap voerde naar de eerste verdieping, waar men aan een open galerij kwam, die een tweede kamer omvatte. Deze kamer was met dubbele wanden, waarvan de tusschenruimte door middel van openingen in gemeenschap met de buitenlucht was. Dit stelsel van luchtverversching gaf van binnen een gelijkmatige temperatuur.

Deze fabrikanten zijn op de gelukkige gedachte gekomen om het salon van de verdieping in een donkere kamer te herscheppen. Verrassend waren de tafereelen en afbeeldingen, die zij door de samenwerking der verzilverde prisma's verkregen. De grasperken, de bloembedden, de sierlijke ge bouwen in de hoven der Tentoonstelling, de overheerlijke voorgevels, alles, tot zelfs de menigte die voorbijging werden teruggegeven op tafels tot dit doel wit geschilderd en dat alles vertoond zich in zijne kleur en gedaante gelijk het was.

Merkwaardigheden op het gebied van wetenschap, nijverheid en kunst.

> INHOUD: - Kattenverlichting. - Een onmetelijke vuurhaard. - Warm water door stalmist. - Ontbrandbaar hout. - Onmiddellijke verwarming eener kamer.

Alle eerbied voor de vernuftige Amerikanen! Op het gebied der uitvindingen zijn en blijven zij ons, Europeanen, toch maar de baas, in uitvindingen, die, wat ze in de practische uitvoerbaarheid dikwijls te kort schieten, door originaliteit vergoeden. In onze eeuw van verlichting is de verlichting, in hare letterlijke beteekenis genomen, met reuzenstappen vooruitgegaan. Verdwenen zijn de smokende langteutige keukenlampen, de vetkaarsen van ‘achten’ en ‘twaalven’: ze zijn verdrongen door

elegante petroollampen, spiegelgladde stearinekaarsen, schitterende gaskronen en oogverblindende electrische verlichtingstoestellen. Stearine, petrool, gas en electriciteit zijn heden ten dage de bronnen van verlichting - nogmaals, in de letterlijke beteekenis - ofschoon het niet gezegd kan worden, dat ze altijd even broederlijk of zusterlijk naast en met elkander leven.

Intusschen, het menschelijk vernuft zoekt naar nieuwe verlichtingsbronnen; doch het toeval, dat ondanks alle vernuft en vindingrijkheid, op het gebied der uitvindingen de eerste viool speelt, heeft eene ontdekking gedaan, welke, althans in originaliteit, niets te wenschen overlaat. Een Amerikaan, professor Maynard, heeft al zijne collega-uitvinders verre in den donkere gesteld met zijn onovertroffen en onovertrefbare.... kattenverlichting. Voortaan geene petroollampen meer, geene stearinekaarsen, geen gas, zelfs geene electrische verlichting, systeem Jablocoff, - maar katten, inderdaad levende katten, bij avond en nacht, op onze straten en pleinen, in onze huiskamers en concertzalen. Een amerikaansch blad deelt zulks zijnen lezers in vollen ernst en met groote verwachting van de kattenverlichting der toekomst meê.

Ziehier hoe professor Maynard aan zijne uitvinding gekomen is: de groote man bevond zich in zijne werkplaats; een electrische batterij was in werking; zijne kat, voor welke door het dankbare nageslacht ongetwijfeld te eeniger tijd een standbeeld zal opgericht worden, snuffelde met den neus aan den draad der sterke batterij, terwijl haar staart - o gezegend toeval! - op den anderen draad lag. Eensklaps werd het vertrek door een hellen glans beschenen: de electrische stroom ging door het lichaam der kat, welke daardoor een bron van licht werd, ter sterkte van niet minder dan 800 kaarsen. De professor was in de wolken; de kat scheen zulks minder te zijn, althans zij deed eenige hooge trillers hooren, aan het kattengeslacht eigen.

De amerikaansche professor heeft reeds voorgesteld kattenlampen en kattenlantaarns te vervaardigen - een levende en mauwende verlichting dus. Welk eene gezegende uitvinding! Met geringe kosten kan men zich een schitterende verlichting bezorgen, met een hartverheffende kattenmuziek op den koop toe. Intusschen de dierenbeschermers zullen bij de toepassing van de nieuwe amerikaansche uitvinding in een geweldigen tweestrijd geraken: zij zijn de voorstanders der negentiende-eeuwsche verlichting en tegelijk van het kattengeslacht: - hoedanig zullen zij in dezen moeten handelen? Het zij echter zoo het wil, de Amerikanen zijn geniale lieden.

Blijven wij nog in Amerika, doch stappen wij op practischer gebied over. Sedert meer dan drie jaren bevindt zich een onmetelijke onderaardsche vuurhaard in de nabijheid van Pittston in Pensylvanië en breidt zich dagelijks meer uit. Eene kolenmijn staat er in brand; op dit oogenblik woedt het onuitbluschbaar onderaardsche vuur reeds over eene uitgestrektheid van 10 acres (ongeveer 5 hectaren). Het merkwaardigste van het geval is, dat de mijnwerkers nog altijd voort arbeiden in de schacht, welke beneden den schrikwekkenden vuurhaard gelegen is; doch hoezeer zij er van gescheiden zijn door een rotsmassa ter dikte van 70 voet, wordt de hitte in de be nedenlagen met den dag meer onuitstaanbaar en zullen de werklieden den arbeid moeten opgeven.

De oorsprong van dien onbluschbaren brand is heel zonderling. In het begin van 1877 had eene vrouw, die uit Pittston verdreven was, eene schuilplaats gezocht in eene grot, in den omtrek der stad gelegen. Zij legde er geregeld vuur aan om haar eten te koken. Op zekeren nacht werd zij door een ongewoon licht gewekt, en bemerkende, dat de grot rondom in vuur stond, nam zij de vlucht. Eerst eenige

maanden later werd de onderaardsche brand ontdekt; alle aangewende pogingen om den voortgang van het vuur in de ingewanden der aarde te stutten, bleven vruchteloos. Thans dreigen de vlammen zich aan eene nabij gelegen mijn meê te deelen, in welk geval de bevolking van Pittston genoodzaakt zal zijn hare stad te ontruimen, daar deze boven de tweede mijn aangelegd is, en geene macht ter wereld in staat zou zijn haar van de vernietiging te redden, welke haar door het onderaardsche vuur dreigt.

Men weet tegenwoordig overal voordeel uit te trekken. Zoo is onlangs een hoofdofficier van het fransche leger op het eigenaardige denkbeeld gekomen, om de militairen, bepaaldelijk van de cavalerie, zonder vuur het warme water voor de voorgeschreven wasschingen te verschaffen. Daartoe wil hij de warmte van de mist der paardenstallen van het regiment aanwenden. Volgens de opgave van dien hoofdofficier kan die warmte, welke tot heden in de lucht verloren ging, zeer gemakkelijk tot het voorgestelde doel aangewend worden. In de stalmist worden ijzeren ketels met water geplaatst, waardoor dit water even goed als op een fornuis verwarmd wordt. Dit geschiedt op de volgende wijze: de ketels worden op rijen naast elkander geplaatst en van alle zijden met eene laag mist bedekt, ter dikte van minstens 30 centimeters; na tweemaal vier en twintig uren heeft het water een warmtegraad van 40 tot 45 graden Celsius bereikt: na vier dagen bedraagt de warmtegraad 60 à 65 graden. Die warmte kan gedurende veertien dagen op dezelfde hoogte gehouden worden. Het denkbeeld van den franschen officier zou gemakkelijk meer algemeene toepassing kunnen vinden, o.a. voor de verwarming van broeikassen, enz.

Het *Journal of the Society of arts* doet het volgende middel aan de hand om hout onbrandbaar te maken. Men neme daartoe:

Zinkzuur zout	24.75	kilogram.
Amerikaansche potasch	9.90	kilogram.
Amerikaansche aluin	19.80	kilogram.
Oxyde van magnesium	9.90	kilogram.
Zwavelzuur van 60°	9.90	kilogram.
Water	24.75	kilogram.

Alle vaste stoffen worden in een ketel gedaan, die de aangegeven hoeveelheid water bevat, tot 113° Fahrenheit (45° 30 Celsius) verwarmd. Zoodra die stoffen opgelost zijn, kan men er allengs het zwavelzuur bijgieten, tot het mengsel geheel verzadigd is.

Om het hout de bewerking te doen ondergaan. plaatst men het in een bijzonder toestel op ijzeren staven, en wel zoodanig, dat tusschen ieder stuk hout eene tusschenruimte van 0.9125 millimeiers gelaten wordt, waarna men de vloeistof door middel van eene pomp in het toestel overbrengt, wanneer alle ledige ruimten aangevuld zijn, wordt de vloeistof gedurende drie uren verwarmd. Als dan het hout in de open lucht gedroogd is. kan het, zonder vrees voor het vuur, alle mogelijke bewerkingen ondergaan.

Een wetenschappelijk tijdschrift geeft, op grond van eigen en herhaalde ondervinding, het volgende middel aan de hand om een vertrek binnen weinige oogenblikken te

verwarmen. In een pot giet men een deciliter (maatje) of meer wijngeest, al naar de grootte van het vertrek dat men verwarmen wil. Steekt men den wijngeest aan, dan zal de temperatuur in de kamer na 8 of 10 minuten verscheidene graden gestegen zijn.

Twee zusters.
Eene schets uit het hedendaagsche leven, door H.A. Banning.
(*Vervolg.*)

Twee zusters.

Het zag er op dien zondag treurig uit in het bekende huis op de Prinsengracht, waar de parel van het concert woonde. De heerlijke blauwe hemel lokte duizendeu naar de openbare wandelplaatsen en lustoorden; zij, die dat voorrecht niet konden genieten, zaten voor hunne vensters

om het gewoel op gracht of straat gaê te slaan, maar het gezin van den makelaar Elgers, dat men anders op die dagen in *Artis* of het *Park* kon aantreffen, was nu daar niet te vinden en evenmin voor de vensters zijner woning. In den loop van den dag lieten zich enkele personen aanmelden, maar zij hadden belet gekregen: ‘mijnheer is op reis en mevrouw ongesteld,’ dat was de stereotiepe boodschap van de meid aan de voordeur.

Het laatste was inderdaad geen voorwendsel. Mevrouw Elgers had zware hoofdpijn, zij lag op de canapé, haar hoofd was omwonden met doeken, die voortdurend nat gehouden werden, en zij zag zeer bleek.

Des zondags zat men daar aan huis gemeenlijk in de zijkamer, voor aan de straat, doch dat was nu het geval niet, en wel om redenen die voor den lezer gemakkelijk te begrijpen zijn. Wij vinden dan ook mevrouw met hare beide dochters in dezelfde kamer, welke wij den vorigen vrijdag een uurtje vóór het concert binnen traden. De stapels hoedendoozen zijn natuurlijk verdwenen en op de plaats, waar toen pomadepotten en andere toiletbenoodigdheden werden aangetroffen, vinden wij thans fleschjes met *spiritus nitri dulcis, spiritus salmoniak* en meer dergelijke middelen, die men bijna even zeker bij hoofdpijnlijderessen aantreft als brood bij den bakker.

DE KONING DER KERKELIJKE TOONKUNSTENAARS.

Mevrouw Elgers scheen nog altijd als vernietigd onder den indruk van het nachtelijke tooneel; zij miste alle geestkracht en men hoorde slechts nu en dan een zucht aan haar borst ontsnappen. Bertha, de nuf, zat dicht bij haar; zij drukte haar van tijd tot tijd deelnemend de hand en fluisterde haar dan eenige woorden van hoop en troost in de ooren, die echter weinig indruk schenen te maken. Louise, de parel van het concert. zat reeds meer dan een uur lang lusteloos met een der ellebogen op de tafel en het hoofd in de hand voor zich uit te staren. Geen wonder, waarlijk! Het was slechts twee dagen geleden dat zij als een ster aan den muzikalen hemel schitterde, dat zij uitbundig toegejuicht werd - en thans? Nog speelde de caleidoscoop der verbeelding haar nu en dan in de schitterendste kleuren het jongste verleden voor de oogen, maar die heerlijke droombeelden werden wegge-

vaagd door de vreeselijke werkelijkheid, door het beeld van een verwoeste toekomst. Was het dan niet waar wat Frans van Beeckeren haar had toegefluisterd, dat zijn hart vervuld was van het schoonste, het talentvolste meisje van geheel Amsterdam, en had zij uit die woorden niet mogen opmaken dat hij eerlang een stap zou doen, welke haar de schoonste toekomst voorspelde?

En thans waren al die vooruitzichten verwoest, voor altijd verwoest, want zij was de dochter van een bankroetier, van een voortvluchtige, aan de verachting prijs gegeven. Wat had zij zich een genot voorspeld van dien zondag. Zij zou in *Artis* nogmaals aller oogen tot zich getrokken hebben, zij zou opnieuw bewonderd en gehuldigd zijn. Op dit oogenblik sprak men daar ongetwijfeld nog over haar talent; men zou overal naar haar rondzien, men zou twisten om de eer van aan haar te worden voorgesteld, en binnen weinige dagen zou men haar met de vingers nawijzen en ontwijken.

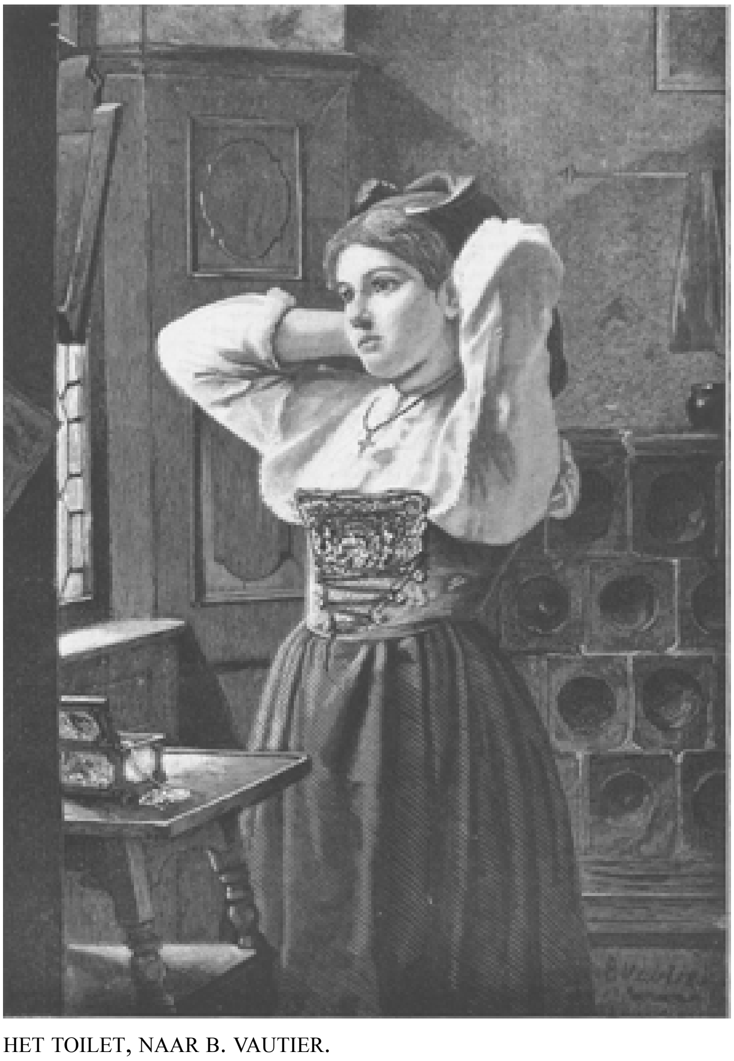

HET TOILET, NAAR B. VAUTIER.

Wat was zij nu ongelukkig!

Geheel Amsterdam scheen bij dat schoone weêr met gretige teugen de genotrijke oogenblikken van ontspanning in te zwelgen, maar in dat huis ging de tijd traag voorbij, scheen elk uur eindeloos te zijn, en wanneer er aan de deur gescheld werd was het of allen door een electrischen schok getroffen werden.

Zoo was het bijna vijf uur in den middag geworden, toen de meid binnen kwam met een briefje.

'Voor juffrouw Bertha,' zeide zij.

De 'nuf' sprong haastig van haar stoel op, opende met bevende handen het briefje, liet een vreugdekreet hooren en riep eensklaps:

'Mama, lieve mama, wij zijn gered..... O, nu kan papa terug komen.'

Zij gaf het briefje geopend aan hare mama, en sloeg toen de oogen dankbaar ten hemel.

Mevrouw was vlugger overeind dan men van haar verwacht zou hebben; zij las het volgende:

'Lieve Bertha,

Uw verzoek om geld los te maken van het kapitaal dat ik voor u op het grootboek heb gesteld, wil ik gaarne inwilligen.'

'God zij gedankt!' riep mevrouw Elgers uit, en Louise zag eensklaps hare sombere beelden naar den achtergrond wijken om plaats te maken voor geheel andere indrukken. Voor zulk een *changement de décoration* in het menschelijk gemoed is haast geen tijd noodig.

Mevrouw Elgers las verder:

'Ik weet alles en meen te moeten gelooven dat er meer noodig zal zijn om den naam van uw papa te redden, want het gebeurde kan niet onbekend blijven. Ik zal echter slechts de helft van de gevraagde som losmaken, maar uwe zuster Louise kan bij mij over het tweede gedeelte, zijnde vijftien duizend gulden, beschikken voor hetzelfde doel; dan smaakt gij beiden het voorrecht van een goed werk te hebben verricht. Ik verbind mij daartoe echter alleen onder de uitdrukkelijke voorwaarde dat alle omgang, van welken aard ook, met de Van Beeckerens van dit oogenblik af zal ophouden en uw papa mij zijn eerewoord geven zaldat hij nimmer weder zal sperleeren. Wanneer het noodig mocht zijn kunt gij morgen van mij eene aanwijzing voor gemelde som op een der bankiers alhier krijgen, daar uw geld niet terstond beschikbaar zal zijn. Zeg uwe mama dat gij gerust bij mij kunt komen.

'Uw liefhebbende tante

Bertha.'

'O, die goede, bcste tante,' riep Bertha uit, en zij klapte van blijdschap in de handen; 'ik wist het wel dat zij papa helpen zou.'

Mevrouw Elgers slaakte een zucht van verlichting, maar greep toch met beide handen naar haar hoofd, dat in de laatste dagen zooveel geleden had. Louise scheen daarentegen door de laatste regels van den brief lang niet opgevroolijkt te zijn. Eerst was zij stom van verbazing, toen begon zij van kwaadheid te beven en riep eindelijk uit:

'Dat is een Judasstreek van het oude stekelvarken.'

'Louise,' sprak Bertha verontwaardigd, 'hoe kunt gij in 's Hemels naam nu nog smalen op iemand die papa Weder tot ons terug voert, en aan wie wij onze redding, misschien onze toekomst te danken hebben!'

Louise stampte met den voet op den grond en er sprongen tranen van nijd uit hare oogen. 'Ik begrijp zeer goed waar zij heen wil,' sprak zij; 'die oude heks heeft nooit

kunnen verdragen dat wij in de wereld verkeerden. dat wij met de Van Beeckerens omgingen, zij zou van mij ook zoo'n nuf willen maken, maar daar bedank ik voor.'

Bertha was intusschen op de knieën voor de canapé gaan zitten, sloeg den eenen arm om den hals harer moeder, drukte een kus op hare wan gen en zeide met een glimlach waaruit de reinste vreugde straalde:

'O lieve, beste mama, wat ben ik gelukkig; want ini kan papa terug komen, nu zijn wij gered. Wil ik maar terstond naar Antwerpen telegrapheeren?'

'Houd toch een oogenblik den mond,' sprak mama tot hare begaafde dochter die altijd bleef voortrazen; 'ik kan geen woord van Bertha verstaan. Wat hebt gij gevraagd, lieve?'

'Of ik maar niet terstond naar Antwerpen, aan papa zal telegrapheeren.'

Alvorens mevrouw Elgers nog eenig antwoord kon geven, hoorde zij Louise zeggen:

'Gij zuk in die voorwaarde toch niet treden, mama? Gij zult u door die oude heks toch geen wetten laten stellen?'

'Maar, kind,' antwoordde de moeder, de hand aan het brandende voorhoofd brengende, 'er blijft ons geen keus over, wij moeten ons alles laten welgevallen.'

'En ik zal er mij toch niet aan onderwerpen; ik smeet haar liever de vijftien duizend gulden in het gezicht,' riep Louise, die zich, naar het scheen, geheel niet meer wist te beheerschen.

'Maar, Louise, hoe is het toch mogelijk dat gij zoo onzinnig kunt spreken!' zegde Bertha. 'In plaats van verheugd te zijn over onze redding en de terugkomst van papa, gaat gij haar verwenschen, aan wie wij dat voorrecht te danken hebben, en vergeet buitendien, dat mama zware hoofdpijn heeft.'

'En *ik* wil van die voorwaarde niets weten, ik wil haar geld niet hebben,' begon de parel van het concert opnieuw.

'En als ik mijn lieven papa kon redden met al wat ik ooit zal bezitten, ik zou geen oogenblik aarzelen,' sprak Bertha.

'Dat is uwe zaak,' klonk het antwoord, 'maar *ik* weet heel goed om welke reden die voorwaarde gesteld is, en ik ben niet van plan mij aan een gouden ketting te laten vastklinken.'

'Maar weet gij dan een ander middel om papa te redden?' vroeg Bertha.

Louise beet zich op de lippen. 'Dat is een leelijke, een valsche vraag, nuf,' riep zij uit. 'Gij weet dat ik ook veel, heel veel van papa houd, maar....' Zij kon het niet verder brengen, en barstte in tranen uit.

'Ik heb er niets kwaads meê gemeend,' sprak Bertha op verzoenenden toon, 'maar begrijp dan toch dat een uur geleden de toekomst voor papa en voor ons allen zoo donker was, en dat wij nu gered zijn.'

'Ja, wij zijn gered,' hernam Louise, 'maar hoe? Om voor goed onder den duim van die oude tang te komen. Ik wil dat niet, ik ga liever de wijde wereld in en zal mijn fortuin wel weten te maken.'

'En papa dan en mama?' vroeg Bertha.

'Als ik papa was, ging ik nog liever failliet dan onder curateele te komen van tante Bertha,' klonk het antwoord.

'Hoe is het mogelijk!' riep Bertha uit.

'Als dat zoo'n groote schande was, zouden er niet velen in de stad zijn die ook failliet gegaan zijn en ons nu toch met den nek aanzien. Elken koopman kan zoo iets immers overkomen; 't is een praatje voor een korten tijd, en gij weel zoo goed als ik, dat wij toch rijk zullen zijn als die oude feeks hare oogen heeft dicht geknepen.'

‘Foei, foei!’ riep Bertha, die diep verontwaardigd was over die woorden.

‘Zeg eens, Louise,’ sprak nu mevrouw Elgers, terwijl zij zich half oprichtte; ‘gij trekt u die zaak zoo erg aan dat er iets heel bijzonders achter moet steken. Is er wat gaande tusschen u en Frans van Beeckeren?’

‘Als gij het dan toch weten wilt, ja, mama.’

De moeder zette groote oogen op. Die vrouw behoorde niet tot de soort van menschen die men ergdenkend noemt. Zij dweepte met alle menschen die lief voor haar waren en vroeg verder niet naar hun gedrag. Als zij hare kinderen gelukkig en vroolijk zag, was zij dat ook, zonder er verder naar om te zien of die vreugde onschuldig en dat geluk betamelijk was. ‘En daar hebt gij mij niets yan gezegd!’ sprak zij.

‘Er viel niet veel van te zeggen,’ antwoordde Louise.

‘Heeft hij u gevraagd?’

‘Gevraagd?..... Gevraagd en gevraagd is twee,’ klonk het antwoord; ‘men kan dunkt mij veel zeggen zonder vragen en daarentegen ook vragen zonder veel te zeggen.’

Wie zou gedacht hebben dat dit meisje slechts achttien jaren oud was; maar 't is waar, wij leven in de eeuw van verlichting en beschaving.

‘Ik ben er zeker van dat Frans zich dezer dagen gedeclareerd zou hebben,’ vervolgde Louise, terwijl hare wangen nu toch wat hooger gekleurd werden, ‘en het schijnt dat iemand hier in huis tante Bertha zoo wat op de hoogte heeft gehouden; want die voorwaarde is alleen gesteld om mij te dwarsboomen en het engagement tegen te werken. Waarom kon die oude heks ons niet helpen zonder dergelijke bepaling?’

‘Dat is wel niet geheel onwaar,’ antwoordde mevrouw Elgers, ‘maar zij is eene oude vrouw, en oude menschen zijn dikwijls zeer vasthoudend in hunne begrippen. Ik begrijp wel dat het voor u erg jammer is, maar wat kunnen wij er aan doen.’

Dat was de pleister welke deze teedere moeder op het gewonde hart harer begaafde dochter legde.

‘Hoe kunt gij zoo spreken, mama?’ zegde Bertha, die zich niet langer kon bedwingen. ‘Nu het toch eenmaal zoo ver is, wil ik u wel zeggen dat ik God zal danken, wanneer de conversatie met de Van Beeckerens voor goed gestaakt is, want die menschen lijken ons niet.’

‘Heb ik niet gezegd, dat die nuf tante Bertha opgestookt heeft,’ riep de parel van het concert.

‘Stil toch, Louise, stil toch!’ sprak mama, opnieuw de hand aan het hoofd slaande.

‘Gij bedriegt u,’ antwoordde Bertha; ‘ik heb aan tante Bertha nooit iets ten nadeele van de Van Beeckerens gezegd, maar nu het zoover met de conversatie gekomen is, wil ik mama zeggen wat mij bekend is. De oude heer heeft zich, jaren geleden, zoover door zijne zucht tot speculatie laten meêsleepen dat hij kennis zou hebben gemaakt met de gevangenis, wanneer zijne ouders hem niet ten koste van bijna geheel hun vermogen gered hadden.’

‘Dat komt alles uit den koker van die oude heks,’ sprak Louise; ‘geloof er toch niets van, mama.’

‘Ik heb het integendeel opzettelijk voor tante verzwegen,’ vervolgde Bertha, ‘maar weet alles van zijne eigene zuster, eene weduwe die in de Jordaan op een armoedig achterkamertje woont.’

‘De zuster van mijnheer Van Beeckeren in de Jordaan op een armoedig kamertje,’ sprak mevrouw Elgers, ‘maar, kind........’

''t ls heusch waar, mama,' zoo viel Bertha haar in de rede; 'zij is ziekelijk en zou in den laatsten tijd met haar dochtertje van gebrek omgekomen zijn, wanneer de buurvrouwen zich niet over haar ontfermd hadden.'

'Als dat al waar is, zal er aan die zuster wel een steekje los zijn,' sprak Louise.

'Dat dunkt mij toch ook,' zegde op hare beurn mevrouw Elgers. 'Mijnheer Van Beeckeren heeft zich zooveel moeite en onkosten getroost voor de vier ongelukkige weduwen, en hij zou zijn eigene zuster..... O, mijn hoofd! Neen, dat kan ik niet gelooven. Wat zou het daarenboven Van Beeckeren, die zulke groote zaken doet, die rijtuig houdt, kunnen schelen om een honderd gulden of wat aan eene zuster uit te keeren. Neen, dat kan ik onmogelijk gelooven..... O, mijn hoofd, mijn arm hoofd!'

'Gij kunt u persoonlijk van de waarheid overtuigen, mama,' hernam Bertha, 'en ik weet buitendien uit een goede bron, dat bij de Van Beeckerens niet alles goud is wat er blinkt en dat zijne zaken lang niet zoo groot zijn als het uithangbord. Ik zou daar niet van gesproken hebben, mama, maar nu het zoover met Louise gekomen is, meen ik het zoowel om u als om haar bekend te moeten maken.'

Louise begon weêr uit te varen, doch mevrouw Elgers viel haar in de rede.

'Schreeuw toch zoo niet, kind,' sprak zij, 'gij zult mij nog heelemaal ziek maken. Wij kunnen over die zaken later wel sproken als papa te huis is. Bertha, gij moest nu maar dadelijk telegrapheeren!......'

Louise liet zich niet uit het veld slaan, doch

zij hield eensklaps stil, want er werd gescheld. De meid kwam binnen en bracht andermaal een brief, nu voor de parel van het concert.

'Van wien komt die brief?' vroeg de moeder.

Zij kreeg geen antwoord. Louise las den brief en men kon duidelijk zien dat zij hevig ontroerde.

'Daar,' sprak zij eindelijk, hare moeder het schrijven toereikende, 'nu kunt gij u overtuigen, dat het allemaal leugens zijn, die Bertha verteld heeft.'

Het was een brief van Frans van Beeckeren. Hij schreef, als deelgenoot der firma Van Beeckeren & Cie, - zoo stond er althans - dat hij tot zijn leedwezen vernomen had in welke ongelegenheid haar vader oogenblikkelijk verkeerde, en bood aan om den volgenden dag vijf en twintig à dertig duizend gulden te verstrekken; men moest zich maar niet ongerust maken en liever op trouwe vrienden rekenen. Verder achtte hij zich zeer gelukkig van zijn papa de toestemming te hebben verkregen om haar ten huwelijk te vragen, hopende dat zij hem wel gelukkig zou willen maken. Binnen een paar dagen zou hij de vrijheid nemen van zich, zoo als zijn plicht was, bij hare ouders te vervoegen.

'Daar staat die nuf nu, met haar kwade tong,' riep Louise zegevierend uit. 'Dat is een ander aanbod als van die oude heks, die van kwaadspreken leeft en niet kan velen dat de zon in het water schijnt; wij hebben haar nu niet meer noodig en zij kan ophoepelen met haar vijftien duizend gulden. Ha, ha! dat is een oude rat in de val en een jonge er bij.'

Bertha stond inderdaad als versuft. Dit aanbod klonk haar zoo onverwacht, zoo raadselachtig in de ooren, dat zij niet wist of zij waakte of droomde. Daar echter de overtuiging bij haar vast stond, dat al 't geen zij in de Jordaan gezien en ondervonden en van hare tante vernomen had waar moest zijn, vreesde zij, als bij instinct, in dat aanbod een kwaad voorteeken te zien.

'Mama,' sprak zij, en al de kleur was uit hare wangen geweken, 'ik bid u om Gods wil, neem toch niet te voorbarig een besluit; want wat ik u gezegd heb is waar en ik heb een gevoel alsof ons een groot ongeluk zal overkomen. Stoot tante Bertha toch niet roekeloos van u af; zij meent het zoo goed met ons, zij weet zeer goed wat zij doet en........'

'Stil toch, kind, stil toch,' zoo viel de moeder haar in de rede, 'gij vergeet dat ik ziek ben van de hoofdpijn. Ik zal dat alles later wel met papa bepraten. Telegrapheer hem nu maar terstond, want hij kan in elk geval gerust terug komen.'

Het telegram werd verzonden en de makelaar Elgers trad den volgenden dag tegen den middag zijne woning weêr binnen. Hij was vergezeld van zijn vriend, den heer Van Beeckeren Senior, die dertig duizend gulden aan bankpapier bij zich had.

Wie kan vergen dat men voor zulk een man de deur zal sluiten, ook al had hij zijn gansche familie van honger laten omkomen?

(*Wordt vervolgd.*)

Een afgelegen plekje in Europa.

Wanneer men eene kaart van Engeland voor zich neemt, ziet men in den Atlantischen Oceaan, ten westen van de Hebriden, een eenzaam gelegen eilandje, dat den naam

van St.-Kilda draagt. Wij zeggen niet te veel, wanneer wij beweren, dat het een der afgelegenste en meest verlaten plekken van Europa is, daar het gemiddeld slechts eens per jaar door middel van een schip met de buitenwereld in verbinding komt, bij die gelegenheid zijne bijzondere behoeften en zijne brieven ontvangt en zijne belastingen betaalt

Bij de laatste reis was het de schotsche stoomboot *Flirt,* welke deze taak uitvoerde en tegelijkertijd de eilandbewoners eene welkome gave bracht, namelijk honderd pond sterling van wege de oostenrijksche regeering, door deze als belooning voor de opname van negen oostenrijksche schipbreukelingen aan de bevolking van St.-Kilda geschonken.

De *Flirt* kwam op een zaterdagavond voor het eiland aan, doch moest tot den volgenden maandag blijven liggen, omdat de eilandbewoners niet genegen waren des zondags te helpen lossen. De aankomst van een vaartuig is op St.-Kilda overigens eene hoogst gewichtige gebeurtenis; alle inwoners stroomen aan het strand bij elkander; het woord ‘stroomen’ is echter minder juist, daar St.-Kilda, wel geteld, niet meer dan 75 inwoners bevat. Het rotsachtige eilandje, dat slechts twee uren in omtrek heeft, kan ook niet veel meer monden voeden. Deze 75 inwoners bestaan uit 22 mannen, 39 vrouwen en 14 kinderen (12 meisjes en 2 jongens). Men ziet dat het op St.-Kilda met de huwelijksvooruitzichten van het vrouwelijk deel der bevolking verre van gunstig gesteld is. De bevolking woont in 18 huiskens, die allen naar hetzelfde model gebouwd en niet meer dan 2½ meter hoog zijn. Ieder huis bezit twee vensters; de kerk heeft er echter vier. De taal, welke deze onderdanen harer Engelsche Majesteit spreken, is de hoogschotsche; een keltisch dialect dus. Allen kun nen lezen, doch zij bezitten slechts een enkel boek, den bijbel.

De gezameulijke inwoners zijn in alle handwerken bedreven als wijlen Robinson Crusoe. Zij zijn hun eigen kleermakers, schoenmakers en wevers; de stoffen, waarmede zij zich kleeden, maken zij zelven; verder verbouwen zij aardappelen en haver, welke echter allengs slechter gelukken, daar de bodem bijna uitgeput is. Van de haver oogst men slechts tweemaal, hoogstens driemaal het zaaizaad. De weiden daarentegen zijn voortreffelijk en de 49 runderen en 400 schapen van St.-Kilda zien er voortreffelijk uit. Bij den heerschenden sterken wind kan geen boom op het eiland groeien, en daar turf en andere brandstoffen ontbreken, droogt men zoden, kruiden, zeegras, enz. om zich in den winter tegen de hevigste koude te beschermen.

St.-Kilda is tegenwoordig het eigendom van [e]en Schot, Mac Leod, die het eiland, zeven jaren geleden, voor 3000 pond sterling kocht en er een jaarlijksch inkomen van 80 pond uit trekt. Voor ieder huiske ontvangt hij 2 pond sterling huur en voor ieder schaap 9 pence weidegeld. Ieder jaar zendt hij een agent naar het eiland, die de huur ophaalt en van de bewoners [d]e tot uitvoer geschikte producten afkoopt.

Onder de producten maken vogelveêren het hoofdartikel uit. Een soort van stormvogel, Ful mar genoemd, wordt in groot getal op St.-Kilda gevonden; zijn vleesch, met haversoep gekookt, is het voornaamste voedingsmiddel der eilandbewoners. Een ander uitvoerartikel zijn de eigen geweefde wollen stoffen. Ook een weinig kaas en stokvisch komen van St.-Kilda in den handel. Met klinkende munt kunnen zij op hun arm eiland weinig uitrichten en slechts eens op een jaar, wanneer het schip met den agent en kleine benoodigdheden en kramerijen St.-Kilda aandoet, wordt er gedurende eenige dagen een wel niet drukke, maar toch levendige markt gehouden.

Elk wat wils.

Wenken en raadgevingen door Parvulus.

IX.

Toiletartikelen zijn kostbare zaken, voeral als men het aanlegt als juffrouw Kokettenburg of de jongeheer Lion. Zeepen en oliën van allerlei kleur en reuk; *pâte* van dit en *crême* van dat; poeiers en smeersels in overvloed; verschillende borstels, penseelen en vijltjes, en wat niet al? 't Is een heele apotheek en men zou genegen zijn uit te roepen: ik heb ze nagezien, de vodden, en sta er van verstomd! En waarom dat alles? Om eene gladde, fijne huid, krullend gepomadeerd haar, blanke nagels, enz. - attenties voor het afgodsbeeld, terwijl het echte beeld Gods, de ziel, op den achtergrond wordt geschoven en vergeten.

Wat ik zeggen wil: zoo 't er om te doen is eene goede, echte, fijne pomade te hebben, eene waarbij geen beerenvet of *moëlle de boeuf* halen kan, eene die de huid wezenlijk verfrischt, malsch en zacht houdt, die zuiver is en gezond en daarbij dit voor heeft op zijne schreeuwende broeders, dat zij zeer goedkoop is en voor iedere beurs bereikbaar, dan kan ik er u eene aan de hand doen. Zie eens hier dit fleschke met kristalhelder vocht, zachter als de fijnste Nizza-olie en nog zoet als suiker daarbij; riek eens, wat een goede geur, en voor zijne extra qualiteit blijf ik u borg. Wat mag dit wezen? Wel, beste lezer, eenvoudig een fleschje met glycerine en eenige druppels olie van oranjebloesem tot parfumeering.

Glycerine, het bijproduct bij het maken van zeepen, getrokken uit allerlei vetten en oliën, uitmuntend geschikt om den droogen haarbos een glimmend aanzien te geven.

Dat is echter niet alles. Zijt gij geplaagd met winterhanden of voeten; is uwe huid hard en droog en dor, schubachtig en genegen om te splijten, wrijf er wat glycerine over en gij zijt geholpen; brandt ge u, gauw wat glycerine; hebt ge een of andere onaangename, jeukende, lastige huidkwaal, gebruik de glycerine; kwaad kan het, om zoo te zeggen, nooit en goed doet het immer.

Men heeft de glycerine met groot succès gebruikt bij ernstige verwondingen, zij houdt de wonden vochtig, malsch, proper en van een zeer behaaglijke rozekleur; is dat geen kostelijk vocht?

Om goed en deugdelijk te zijn, en let hierop (want helaas, hoe goed koop ook, wordt ook deze stof al vervalscht of niet genoeg gezuiverd verkocht), moet de glycerine zijn: helder als kristal, kleurloos als dikke siroop; zij moet zoet smaken en geenerlei reactie uitoefenen op het lakmoespapier; zij moet zijn zonder reuk. Daarbij, zooals ik zegde, is haar prijs niet te duur. Waarom dan van allerlei vodden duur gekocht, die, behalve hun net etiquet, niet veel bijzonders inhouden, als ge weet, goede en goed koope waar in iedere fatsoenlijke apotheek te kunnen krijgen?

Is dit nu alles? O, neen, de glycerine wordt ook inwendig met voordeel gebruikt, bijv. bij drooge keel en hoest; zij schijnt ook in kleine giften den eetlust en de vertering te bevorderen; vandaar hare goede werking, die men wil waargenomen hebben bij zwakke personen, arm aan bloed, enz. In grootere giften van één à twee lepels is zij een uitstekend purgatief; en daar zij helder van kleur en zeer zoet is van smaak, kon dit nog wel eens bij tegenspartelende onhandelbare patiënten te pas komen; de gift van 1 à 2 eetlepels is voor een volwassene.

Hoe onverwacht ook, schijnt het niettemin zeker, dat zij tevens op het organisme dezelfde werking uitoefent als de alcool eene dronkenmakende wel te verstaan, al is hare kracht dan nauwelijks de helft van die van den spiritus. Deze eigenschap, gevoegd

bij haren vettigen, vollen, zoeten smaak, heeft sommige (en hun getal is tegenwoordig legio) heereu brouwers op het ongelukkig denkbeeld gebracht, glycerine te mengen onder het bier; zij slaan daarmeê vijf of zes vliegen in één klap: het bier ziet er beter uit, het smaakt beter, het blijft quasi kralen in 't glas, het is bedwelmender, het verzacht den scherpen, bitteren smaak van de hop (als ze deze er nog in doen) of anders van de gen[ti]aan, het yslandsche mos, het pierine zuur, de braaknoot, de quassia, de absinth, de tijdeloos, le aloë, de ossengal, enz. enz.: daarbij spaart let een heelen boel mout en, *last not least,* die er zich aan te buiten gaat heeft 's anderdaags geen beslagen tong met haarpijn - wat wilt ge nog meer?

Beste brouwer, *meer* wil ik niet; integendeel

een heelen boel minder: bestel ik een glas bier, dan verlang ik bier, gekookt uit zuiver gerstenmout en hop, en geen purgatie; heb ik die van doen, dan ga ik naar mijn dokter of apotheker. Helaas, mijn protesi zal weinig baten; want 't is maar al te zeker, dat heden ten dage met honderden en honderden tonnen van dat goedje onder het bier wordt gesmokkeld.

Ten slotte eeen woordje aan mijne medebroeders, de snuifgenooten; 't is u, als mij, al dikwijls overkomen, uw snuif te zien uitdroogen; hoe ook in flesschen of potten bewaard, droog wordt ze op den duur en dat is een heele plaag. Welnu, hier kan ik u helpen: doe er wat glycerine onder, zoo wat een likeurglaasje op een pond en ik spreek u borg, al laat ge flesschen en potten open, uw snuif wordt niet meer droog; en niets zult ge er aan proeven omdat het preparaat kleu- en reukeloos is. - Nu, dat is licht te beproeven, niet waar?

MODEL VAN EEN PAVILJOEN, TEVENS DONKERE KAMER, TEN TOON GESTELD DOOR DE HEEREN DAMMAN EN CASSARD.

Nuttige wenken en opmerkingen over land- en tuinbouw.

Bewerking van den grond.

Spitten in het najaar. Wanneer men in de maand november in vele groentehoven een blik werpt of zijne oogen laat gaan over vele bloemhoven, dan bemerkt men spoedig hoe weinig waarde er over 't algemeen nog wordt gehecht aan eene goede grondbewerking in den laten herfst. De meeste groentehoven toch liggen in dezen tijd van het jaar nog even zoo, als toen ze door de groenten werden verlaten; in vele bloemhoven zijn de perken - in zoeverre althans als deze niet met bloembollen zijn bezet - overdekt met de gestorven overblijfsels van zomerbloemen. Eerst in het vroege voorjaar, als sneeuw en ijs zijn verdwenen, begint men gewoonlijk pas aan het bewerken van den grond te denken; men begrijpt niet dat men den besten tijd om de

vruchtbaarheid der aarde te verhoogen heeft laten voorbijgaan. Hierbij komt nog dat vele groentesoorten en bloemen geen bemisting in het voorjaar kunnen verdragen en dus, om in de lente en in den zomer krachtig te kunnen groeien, nu gaarne den grond reeds van mist zien voorzien. Aanbeveling verdient het dus in november een gedeelte van den groentehof te bemisten en sommigen bloemperken thans al eene goede hoeveelheid mist te bezorgen. Maar ook, afgezien van den af keer van sommige planten voor eene versche bemisting in het voorjaar, is het van groot belang de aarde in den laten herfst om te leggen, haar geheel bloot te stellen aan den invloed van het winterweêr. Het regen- en sneeuwwater, dat in den winter in den gespitten grond dringt, oefent door middel van de vorst eene groote verandering uit op de aarddeeltjes en het plantenvoedsel. Gespitte grond wordt door de heilzame werking van den vorst los en mul; het plantenvoedsel, dat er zich in bevindt, wordt ontbonden en in den vorm gebracht, waarin het door de planten gemakkelijk kan opgenomen worden. Niets hiervan geschiedt als men den grond eerst na den wihter bewerkt. De hardheid van de aarde, gevoegd bij het kleed van onkruid, dat dikwijls in den winter den grond overdekt, beletten het doorsijpelen van het regen- en sneeuwwater; de aarddeeltjes kunnen niet losvriezen en het plantenvoedsel blijft onontbonden in den grond liggen. Vergelijk eens de aarde, welke gedurende den winter gespit heeft gelegen met die, welke eerst na den winter werd omgelegd: de eerste is los en vettig op het gevoel, hare bestanddeelen zijn weinig samenhangend en kleven aan de vingers; de tweede is vast en schraal, scherp en mager. Ook de insecten, welke in den winter in de aarde huizen, worden door het spitten van den grond in het najaar aan de koude overgeleverd en gedood, terwijl zij veilig overwinteren in ongespitte aarde. leder ledig plekje in den moeshof, ieder onbezet perk in den bloemtuin worde dus vóór den winter diep en ruw gespit en blootgelegd voor regen en wind, ijs en sneeuw. In de lente zal ik dan eens opgeven welke groentesoorten en bloemen gaarne groeien op bedden en perken, waaronder in den herfst mist gebracht werd.

Bloemteelt.

Bloemen voor het voorjaar. - Een der prachtigste voorjaarsbloemen is ongetwijfeld de *Dicentra spertabilis.* 't Is wezenlijk jammer dat deze sierlijke plant nog zoo weinig bij de liefhebbers van bloemen wordt aangetroffen, te meer daar zij reeds bloeit in den tijd als de natuur nog arm is aan bloemen en omdat zij zoowel tot kamer- als tot tuinplant kan gebezigd worden. Hierbij komt dat zij alle gronden voor lief neemt weinig verzerging eischt en niet hoog in prijs is. Zoo gij dus in maart een schoonen potbloem wilt hebben, of in mei in uwen bloemtuin eene prachtige sierplant wilt bezitten, wier schitterende bloemstengels reeds van verre de aandacht van den voorbijganger tot zich zullen trekken, koop dan nu bij een handelaar in bloembollen de *Dicentra spertabilis.* Hij zal u thuis zenden een vaal, vleezig wortelgestel eener plant, waaraan ge geen teeken van leven zult bespeuren. Gij plaatst, zoo gij de plant als potgewas wilt kweeken, dit wortelgestel in een grooten bloempot, welken gij met goede tuinaarde vult en voor een zonnig raam plaatst in eene kamer, waarin gestookt wordt, AI spoedig vertoont zich nu een purper lichaampke boven de aarde in den pot, het ontwikkelt zich langzaam bij matige begieting tot een donkergroen stengeltje met sierlijk ingesneden blaadjes. Snel groeit dit stengeltje op, meerdere stengeltjes vertoonen zich en het geheel vertoont weldra eene krachtige, lichtgroene plant, die in maart aan lange, gebogen bloemstelen talrijke, vreemd gevormde rozeroode bloempjes draagt van eene hartvormige gedaante. Tamelijk lang blijft de plant in

dien toestand en wordt in dien tijd des jaars door geene andere sierplant overtroffen. Is zij eindelijk uitgebloeid, dan piaatst men den pot buiten, stengels en blaêren worden nu spoedig geel en sterven af, maar de wortel blijft in den pot voortleven om, in het najaar in de kamer voor 't raam gebracht, weêr krachtig te ontspruiten. Wil men de plant in den tuin hebben, dan plaatst men het wortelgestel na de ontvangst terstond in den vollen grond. De plant verdraagt de winterkoude zeer goed, maar is bij hare ontwikkeling in de lente zeer gevoelig voor de nachtvorsten; zij moet dan met wat dorre blaêren of ruigte worden gedekt. Ook in den hof sterft zij na den bloei af, doch schiet na elken winter weêr opnieuw uit de aarde. De meeste aanbeveling verdient zij echter m.i. als potplant. In den laatsten tijd is eene variëteit dezer plant in den handel gekomen met goudbonte blaêren, welke door de bloembollen-handelaars wordt aangeboden onder den naam van *Dicentra spertabilis* fol. vur. Deze variëteit is evenwel nog zeer duur, daar de gewone soort slechts 40 centiemen kost en ik de nieuwe soort nog nergens voor minder dan 2 franken zag aangeboden.

Rebus N°. 2.

De geabonneerden op den DERTIENDEN JAARGANG, wier oplossing, vóór den 18^{en} december 1880 ingezonden, nauwkeurig overeenkomt met die welke in het nommer der *Belgische Illustratie* van dien dag verschijnt, hebben tegen inzending

van een postmandaat van frs. 2.60 recht op een der zeven eerste jaargangen van de *Belgische Illustratie,* behalve den 5en en 7en jaargang, die uitverkocht zijn.

Ook zijn voor hen tegen verminderden prijs de bekende oleographieën DE GOEDE TANTE en DE STRENGE TANTE verkrijgbaar, en wel voor 6 franken 't stuk in lijst, voor 4 franken zonder lijst.

De postmandaten moeten geadresseerd worden aan het bureel der *Administratie:* Boulevard du Nord, No. 107, te Brussel.

Oplossing van Rebus No. 11 van den vorigen jaargang.

MET VOORBEDACHTEN RADE.

[Nummer 10]

Het ontworpen waterpaleis te Nizza.

De fransche (voormalige piëimonteesche) stad Nizza bezit eene meer dan europeesche vermaardheid, al is ze, wat het aantal inwoners betreft (ongeveer 60.000) slechts een stad van den derden of vierden rang. Geen wonder, winter en zomer wordt ze door duizenden vreemdelingen bezocht, die den roep harer aantrekkelijkheden en bekoorlijkheden de geheele wereld door verspreiden, en haar als de koningin der Middellandsche zee roemen. Gedurende den zomer verzuimt geen toerist, die het zuiden van Frankrijk of Italië bereist, aan de stad een bezoek te brengen, zoo dat deze eene telkens afwisselende bevolking binnen hare muren heeft. In het najaar verandert het tooneel: duizenden komen dan uit alle punten van Europa toesnellen, om gedurende den winter in het zacht klimaat der gezegende stad een toevlucht voor het strenge jaargetij, of genezing voor ware en ingebeelde kwalen te zoeken.

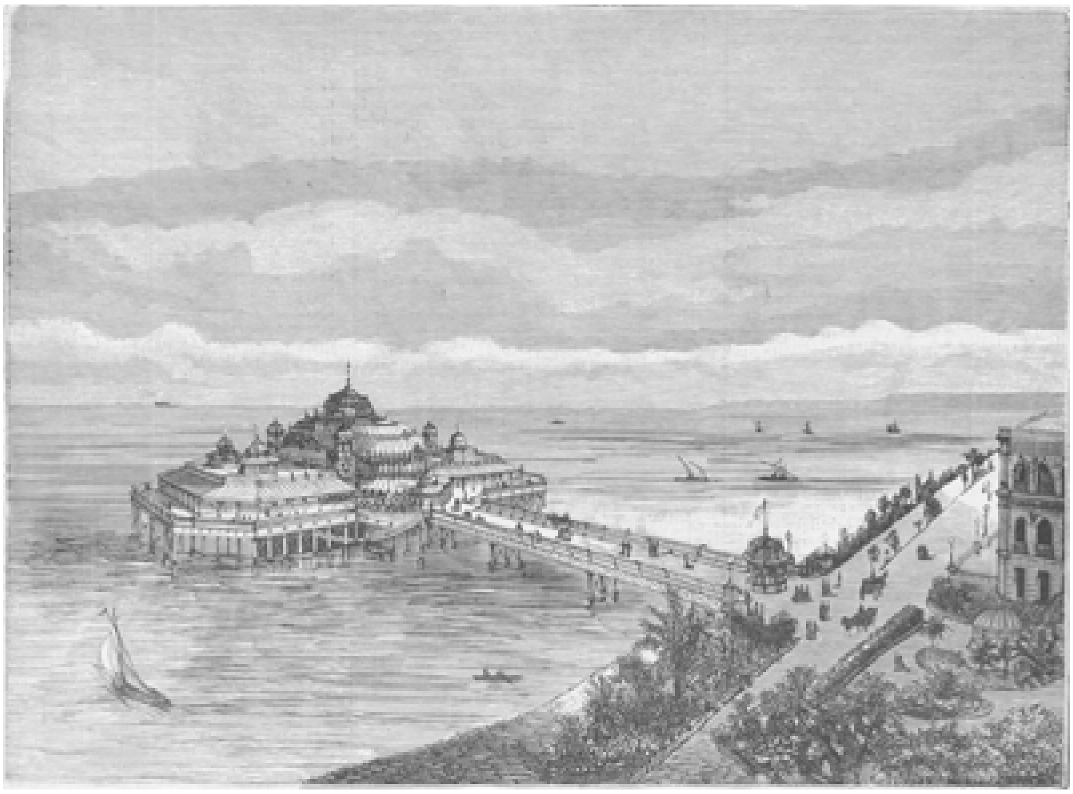

HET ONTWORPEN WATERPALEIS TE NLZZA.

De stad Nizza is namelijk in eene landstreek gelegen, welke bijzonder door de natuur begunstigd is. Terwijl ten zuiden de blauwe wateren van de Middellandsche zee vloeien, is de stad met hare omstreken ten noorden door hooge gebergten tegen de koude en verraderlijke noordenwinden volkomen beschut. De temperatuur daalt er dan ook zeer zelden beneden het vriespunt; zelfs gedurende de drie wintermaanden bedraagt ze gemiddeld nog 11 à 13 graden Celsius. De geheele omtrek, waar de geurige zuidvruchten welig groeien en de velden op

veelkleurige bloemengaarden gelijken, is dan ook een waar lustoord, terwijl de stad zelve alles aanbiedt wat vernuft en kunst tot streeling van het zingenot geven kunnen.

Toch schijnt Nizza nog niet genoeg te hebben aan zoo vele gelegenheden tot uitspanning en vermaak. Het plan is ontworpen om er een soort van waterpaleis op te richten, waarvoor een kapitaal van niet minder dan 5 millioen franken noodig is. Het plan tot de stichting van dit in elk geval zeer kostbare paleis hangt samen met den bouw eener *promenade* in zee, loopende van den oever *(la Promenade des Anglais)* en verder rondom het paleis, en wel eene overdekte en eene onoverdekte wandeling. Het paleis zelf zal uit eene menigte gebouwen bestaan, ingericht tot het geven van concerten, bals en tooneelvoorstellingen; verder zullen er koffiehuis-, biljart- en leeszalen zijn, in één woord alles, wat een hedendaagsche badplaats noodzakelijkerwijze schijnt te moeten bevatten. De ondernemers beweren dat de nieuwe inrichting de overgroote kosten dubbel zal kunnen goedmaken.

Het huis 'De boom van Jesse' te Joigny.

Jesse of Isaï, de kleinzoon van Ruth, was die bevoorrechte grijsaard van Bethlehem, welke zijn achtsten zoon, den jeugdigen David, op den troon van het rijk van Israël verheffen zag en door dien zoon de voorvader werd van den grooten Koning, wien alle volkeren verbeidden, den Messias Jesus Christus. Uit het geslacht van David toch stamden èn Maria, die de Moeder des Heeren zou worden, èn Joseph, die zijn voedstervader zou zijn. Die glorierijke stamboom, de boom van Jesse, werd in de vrome middeleeuwen herhaaldelijk door schilders en beeldhouwers tot onderwerp gekozen. Zij stelden dan Jesse voor als den wortel van den boom, waarvan de verschillende oudvaders de bloesems waren, terwijl in den top als de schoonste bloem Maria prijkte met de 'vrucht haars lichaams' Jesus Kristus, besloten in een amandel, welke zoete kernvrucht met hare harde schaal in de zinrijke symboliek der middeleeuwen als het zinnebeeld der Menschwording gold. Vandaar dat men den Heiland bijna niet anders dan in eene amandelschaal voorstelde.

Vooral voor de hooge en smalle vensters, die de kathedralen versierden, was de voorstelling van den boom van Jesse een geschikt onderwerp, en men vindt hem dan ook op die gekleurde beeldramen het menigvuldigst aangebracht. Ook de pas voltooide d[o]m van Keulen kan op zulk een gedenkteeken van middeleeuwsche kunst en kristelijke symboliek wijzen.

Het levendig geloof, de echt kristelijke gerst, en de bijna kinderlijke eenvoud der middeleeuwen beperkten het godsdienstig element in de kunst echter niet uitsluitend tot het kerkgebouw, zoo als thans, nu men schijnt te meenen, dat elke godsdienstige voorstelling buiten de kerk misplaatst is en men het kruisbeeld in de slaapkamer verbergt. Neen, het godsdienstig gevoel uitte zich vrijelijk naar buiten en de kristelijke geest drukte op alles zijn stempel. Het kan ons dus niet verwonderen ook den boom van Jesse als muurversiering van een gewoon woonhuis te zien aangewend. Als men de afbeelding van het huis 'de boom van Jesse,' die wij in dit nommer geven, aandachtig beziet, zal het den opmerker wel eenige moeite kosten de versiering te ontdekken, waaraan het huis zijn naam te danken heeft. De ouderdom heeft zoowel den stam als de beeldjes, die hij draagt, en welke gewis eenmaal met de schitterendste kleuren prijkten, bijna onkenbaar gemaakt. Duidelijker is het groote

Lieve-Vrouwebeeld, dat wat lager in den gevel is aangebracht. Het oude houten gebouw vormt met de aangrenzende huizen een eigenaardig, echt middeleeuwsch stadsgezicht, zooals alleen de oude fransche provinciestadjes ze nog te aanschouwen geven.

Joigny is eene eeuwenheugende stad, het oude Joviniacum, uit de IVe eeuw, aan de rivier de Yonne en den spoorweg van Parijs naar Lyon gelegen, dat behalve het huis 'de boom van Jesse,' nog eene merkwaardige domkerk uit de XVe eeuw en het kasteel van den in de geschiedenis bekenden kardinaal Gondi bevat. Het is tegenwoordig een stil plaatske van tusschen de vijf en zes duizend inwoners, dat voornamelijk van handel in granen, hout en steenkolen, alsmeê van linnen- en lakenfabrieken, huidevetterijen en pottebakkerijen bestaat.

Te pronk staan.

De kleine deugniet van onze gravure heeft zeker een of andere guitenstreek bedreven, dat hij met de ezelsmuts op het hoofd boven op de bank moet staan. Toch ziet men bij nadere beschouwing onmiddellijk dat hij niet tot veel deugnieterij in staat is, en het zou zoo onmogelijk niet zijn, dat de kleuter, die zijn gestraften makker met de handen op den rug staat uit te lachen, meer van de bedreven overtreding weet dan de beschaamde delinquent; want het zijn niet alleen de groote menschen die de kunst verstaan om het vuil voor hunne deur op buurmans stoep te vegen, ook schooljongens kennen die manoeuver uitstekend. De gestrafte toont zich echter beschaamd en dat pleit voor hem, hij zij schuldig of onschuldig; moge hij, wanneer hij eenmaal in de maatschappij optreedt zich altijd beschaamd toonen over een gepleegd onrecht of vergrijp, dan zal de herinnering aan zijne jeugdige overtredingen hem tot leering blijven.

Nationale tentoonstelling.

Werkplaatsen van de naamlooze maatschappij ter exploitatie der steengroeven Rombaux.

Wij deelen hier eene teekening meê van de kraan, die te Soignies gediend heeft om den steen te laden, welke gemelde vereeniging te Brussel ten toon stelde. Die steen is 8 meters lang op 2 M. 65 breed en 0 M. 65 dik; hij weegt niet minder dan 40.000 kilogr. Deze steengroeven Rombaux bevatten blauwen steen (kleine graniet); zij hebben eene oppervlakte van 16 hektaren en zijn door den staatsspoorweg bediend; zij liggen slechts op een afstand van tien minuten van het station.

Jaarlijks leveren die groeven niet minder dan 10.000 kubieke meter steen voor gebouwen, bruggen, sluizen, kaaien, trottoirboorden, enz. enz. Het zijn deze groeven, welke, onder ander, bouwstoffen leverden aan het paleis van justicie en de gevangenis van Bergen, aan het posthotel en de dokken van Antwerpen, aan een groot getal openbare gebouwen te Brussel.

De blok, die deze vereeniging te Brussel in den hof van het gebouw ten toon stelde, werd om zijne schoone bewerking, zoowel als de kolossale grootte, door al de bezoekers bewonderd.

Merkwaardigheden op het gebied van wetenschap, nijverheid en kunst.

INHOUD: - De telegraaf in dienst van de visscherij in Noorwegen. - Electriciteit in het menschelijk lichaam. - Een goedkoope lichtstof. - Naalden-fabricatie. - Om glazen buizen te buigen.

Noorwegen heeft een ondankbaren bodem, maar daarentegen uitgestrekte kusten met tallooze inhammen of fjorden, waar de visscherij aan duizenden een middel van bestaan verschaft. Ongeveer 40.000 visschers oefenen er bijna het geheele jaar door hun bedrijf uit van af Drontheim tot voorbij de Noordkaap in de noordelijke IJszee; deze visschers staan voortdurend met elkander in verbinding door middel van telegraphische stations.

De in het voorjaar te Berlijn gehouden Visscherij-tentoonstelling heeft op nieuw in het licht gesteld van welk onmetelijk nut de telegraaf voor de visscherij is. Eenige bijzonderheden omtrent de ontwikkeling en den tegenwoordigen toestand van de telegraaf in dienst van de visscherij in Noorwegen zullen gewis niet onwelkom zijn.

Alle telegraphische toestellen, welke in het uitgestrekte kustland met de haringvangst in verband staan, zijn ten noorden van Drontheim gelegen; het eerste dagteekent van het jaar 1861; men legde toen een locaalkabel tusschen de Loffoden-eilanden onderling, die in 1868 met de lijnen langs de vaste kust verbonden werd. Allengs breidde zich het telegraphisch verkeer uit. In 1877 omvatte het de geheele kust noordwaarts van Drontheim langs den Atlantischen Oceaan en de noordelijke IJszee, met vertakkingen naar de zuidelijke districten, tot eene lengte van 3595 kilometers; de kosten van aanleg kwamen den Staat op ruim 2½ millioen kronen te staan.

Wij zegden reeds dat de telegraaf voor de visscherij van uitgebreid nut is. In de eerste plaats voor de vangst van de winter- en voorjaarsharing (*Vaar-hering*)*;* deze zwemt van januari of februari tot den 15^{en} of den 20^{en} maart naar de kust om er onder de bescherming der rotsen in de ondiepe zee zijn kuit te schieten. Weldra naderen tallooze scholen, van de hooge zee komende, de noorweegsche kust, vergezeld van millioenen zeevogels, die op de visschen azen. Van dat oogenblik af zenden de aan de visscherij verbonden opzichters aan alle stations regelmatig depêches af, om alle bewegingen van den haring over te seinen. Aldus gewaarschuwd komen de visschers van alle kanten toegesneld met hunne netten, booten, tonnen, zout, enz.; kooplieden en handelaars begeven zich naar de plaats waar de vangst het overvloedigst belooft te zijn. Doet het geval zich voor - zooals meermaien gebeurt - dat eene rijke vangst aan de tijdige waarschuwing van de telegraaf te danken is, dan wordt de gevangen haring ‘telegraaf-haring’ genoemde.

Nog belangrijker diensten bewijst de telegraaf bij de visscherij van den zomer- of vollen haring en den kabeljauw. Deze wordt uitgeoefend van Aalesund, ten noorden van Bergen, langs Christiaansand, de Loffoden-eilanden, de Noordkaap en de Noordkijn tot de russische kust. Wanneer de haring zich ergens langs de uitgestrekte kust of in de talrijke fjorden vertoont, seint de telegraaf daarvan onmiddellijk het bericht over, opdat de visschers en verdere belanghebbenden terstond hunne maatregelen kunnen nemen. Daarenboven bericht de telegraaf in de voornaamste plaatsen den stand van de vangst, den prijs van de visch, en gedurende het vischsezoen, de weêrkundige waarnemingen, de kracht en de richting van den wind, den toestand van de zee, opkomende stormen, enz. Door dit alles worden onwaardeerbare diensten bewezen aan een tak van nijverheid, welke voor Noorwegen een hoofdmiddel van bestaan is.

Het is bekend, dat vele dieren, ook zonder inwerking van buiten, electrisch zijn en volkomen ontwikkelde electrische organen bezitten. Het electrisch lichten der katten en vossen, wanneer men hen in het donker over de vacht strijkt, is reeds sedert lang waargenomen, en evenzeer de daadzaak, dat sommige visschen, bij voorbeeld sidderroggen en sidderalen, hunne vijanden door electrische schokken kunnen doen afdeinzen. Even zeer heeft men door wetenschappelijke proe-

ven bewezen, dat ook het menschelijk lichaam electrisch is, zoodat er een electrische stroom in opgewekt kan worden. Minder bekend is het echter, dat er ook menschen zijn in wie de electriciteit opgewekt kan worden, zonder alvorens aan de inwerking eener electriseer-machine blootgesteld te zijn. Zoo deelt de engelsche Afrikareiziger, de heer A.W. Mischensau, die weldra een groot werk over zijne reizen in het nog zoo weinig bekende werelddeel in het licht zal geven, in het engelsche geneeskundige weekblad *Lancet* de volgende merkwaardige waarneming meê.

In sommige gedeelten van Midden-Afrika vond hij negers, die, wanneer zij met zweepen uit behaard koeleer geslagen werden, electrische vonken van zich af gaven. De reiziger kwam op zekeren nacht door een toeval tot deze ontdekking. Hij woonde een gevecht van twee negers bij, en toen zij in een toestand van geweldige opgewondenheid verkeerden, bespeurde hij, toen zij elkander met zweepslagen op het naakte lichaam onthaalden, helder lichtende vonken. Sedert nam hij waar, dat dergelijke vonken telkens te voorschijn kwamen, wanneer hij met zijne hand de huid der negers krachtig wreef. Ook bij vele huisdieren nam hij hetzelfde verschijnsel waar. De inboorlingen vonden daar niets verwonderlijks in, zoo dat zij met de door hem gedane ontdekking sedert lang bekend moeten geweest zijn. De genoemde verschijnselen deden zich intusschen slechts bij zekere temperatuursverhoudingen voor. Evenmin gelukten de genomen proeven bij logge en zwaarlijvige personen van een flegmatiek gestel.

Wij spraken in ons vorig nommer van de echt amerikaansche ‘kattenverlichting;’ minder geruchtmakend, maar bij welslagen practischer, is eene uitvinding, die een Rus, Kontig genaamd, zou gedaan hebben, zijnde een nieuw licht, waarmeê hij in het *Polytechnische Gesellschaft* te Berlijn voortreffelijk gelukte proeven genomen heeft. Volgens de berlijner *Post* bestaat de nieuwe uitvinding uit eene verbinding van naphta met eene door den uitvinder geheim gehouden zelfstandigheid. Ze geeft even veel licht als het gas, is zeer goedkoop (een liter van deze olie zou nog geen 20 centen kosten), en bezit de wonderbare eigenschap, dat ze geen brand *kan* veroorzaken en dus volkomen zonder gevaar is. Bij de te Berlijn genomen proeven besprenkelde de uitvinder zijn jas met de nieuwe olie, stak deze in brand en stond weldra geheel in vuur, zonder dat hij of zijn jas er eenige schade bij ondervonden. Even goed kwamen er sommige leden van het *Gesellschaft* af, die eveneens hunne jassen lieten besproeien en toen de olie aanstaken.

Wij hopen later in de gelegenheid te zijn op deze nieuwe en - zoo ze op vaste gronden staat - zeer belangrijke uitvinding terug te komen.

De Vereenigde Staten van Noord-Amerika vervaardigen jaarlijks 72.540.000 paketten naalden, makende het overgroote getalvan 18.780.800.000 naalden, zijnde 468 per hoofd van de bevolking. Vijftig jaren geleden had een werkman eene minuut tijds noodig om 14 naalden te vervaardigen; tegenwoordig maakt een enkel man er meer dan 14.000 in de minuut.

Er bestaat een gemakkelijk middel om glazen buizen naar willekeur te buigen. Daartoe behoeft men ze slechts boven een alcoolvlam te houden, zorg dragende de buis voortdurend rond te draaien. Zoodra het glas week begint te worden, moet men het voorzichtig de begeerde kromming geven.

Twee zusters.
Eene schets uit het hedendaagsche leven, door H.A. Banning.
(*Vervolg.*)

Tien jaren.
(Eerste gedeelte.)

't ls slechts eene schets, die wij hier geven, meer niet; dat heeft de lezer in den aanvang reeds gezien en hij mag dus niets meer verwachten. Wij hebben de personen, die in deze schets een rol spelen, in de volle ontwikkeling der gebeurtenissen verlaten en toen het gordijn laten vallen; als wij het weeŕ ophalen, zijn zij tien jaren ouder geworden.

Tien jaren!

't Is nog veel minder dan een droppel in den oceaan des tijds, maar als men zulk een droppel, hoe klein, hoe gering ook, in het zonnemicroscoop van het geheugen laat spelen, slaat men dikwijls de handen van verbazing ineen. Dan ziet men zeker heel veel goeds en ook heel veel schoons: zonneschijn, door den lieven God geschonken, reusachtige bouwwerken en uitlokkende wandeldreven, door menschenhanden aangelegd, maar ook veel afzichtelijks: natiën, die elkander als wilde dieren aanvallen en verscheuren, regeeringen, die het goddelijk recht met voeten treden en de ondeugd in bescherming nemen. In den eigen kring hebben wij *hen* door den dood zien wegmaaien, die ons zoo lief, zoo dierbaar waren en wij hebben kinderen geboren zien worden, die het raadsel der toekomst op het voorhoofd dragen, dat eerst in een volgenden droppel en misschien nog later opgelost zal worden.

Doch wij willen ons slechts bepalen bij de personen uit onze schets en hunne omgeving.

Amsterdam is haast niet meer te herkennen. De *Parkzaal,* waar wij het concert en het bal voor de arme weduwen bijwoonden, is nog geheel de oude gebleven, maar alles rondom is veranderd. De bevolking der Plantage is ontzaglijk toegenomen, en wel niet het minst wat de uitheemsche viervoeters betreft[(1)]. Waar men zich eens aan het IJ ging verluchten en verlustigen, schuift thans onophoudelijk de locomotief langs de onafzienbare spoorstaven. Men heeft van alle kanten ruime buurten gebouwd met eindelooze straten en eindelooze namen, en de hoofdstad, die hare wallen en poorten reeds vroeger had weggeworpen, kan nu de buitenwijken aan het hart drukken. Ook de Jordaan is heel wat veranderd, en zij die deze schets niet ten einde lezen, zullen zeker een ongunstigen indruk krijgen van 'tgeen daarover in den aanvang is geschreven. De Jordaan blijft altijd nog wel de ‘Jordaan,’ maar die uitgebreide buurt heeft deelgenomen aan den vooruitgang; daar zijn ook nieuwe huizen verrezen, en in die flinke huizen wonen natuurlijk menschen, die flink hun brood hebben.

Maar laat ons in den droppel uit den oceaan des tijds eens naar onze bekenden zoeken. Ziet gij dien man daar in de kracht van zijn leven, maar gebogen, geknakt door den storm welke uit een onweêr voortkwam, dat hem eens boven het hoofd hing? Hij gelijkt de schim van den makelaar Elgers, den vader der jonge maagd, die men eens de parel van het concert noemde. Hij is ook werkelijk niet meer dan een schim. Zijne vrouw heeft grijze haren gekregen - veel te vroeg natuurlijk - en is in de laatste jaren meer dan ooit aangehaald met hoofdpijn.

(1) De Plantage te Amsterdam is in de laatste jaren gedeeltelijk ingenomen door de beroemde diergaarde *Natura Artis Magistra.*

Het bekende huis op de Leliegracht staat er nog, maar het is van buiten geheel gemoderniseerd, en wij kunnen ons niet voorsteller dat tante Bertha achter die groote spiegelruiten zal wonen en nog veel minder dat zij de sigaren zal verkoopen, die daar zoo smaakvol geëtaleerd zijn. De vrouw was trouwens te oud om niet te verdwijnen in den droppel des tijds, dien wij tien jaren genoemd hebben.

De beide buurvrouwen in de Jordaan wonen niet meer naast elkander; die huisjes zijn insgelijks verdwenen en de woning van den schoenmaker ook; zoodat wij de weduwe Iburgs met hare dochter daar niet meer behoeven te zoeken. Waar Griet gebleven is, dat is ons onbekend, maar Mie zullen wij, bij leven en welzijn, nog wel eens ontmoeten.

De firma Van Beeckeren en Cie bestaat nog; paddestoelen kan men niet gemakkelijk uitroeien en onkruid vergaat niet, zooals men weet. De *panier* schijnt echter uit de mode te zijn geraakt, want wij zien dat elegante voertuig niet meer, en Frans kan tegenwoordig onmogelijk den wijn in de sociëteit of de club controleeren, want op de lijst der leden wordt zijn naam sinds lang niet meer gevonden.

De beide hoofdfiguren, de twee zusters - die wel eene eerste plaats verdiend hadden - zijn weinig veranderd; dat wil zeggen wat hare geaardheid betreft, want het is onmogelijk na tien jaren meisjes te ontmoeten, die wij in den bloeitijd der jeugd gekend hebben, zonder geduchte sporen van den tijd in haar te ontmoeten.

Na dit *défilé* willen wij den draad van ons verhaal weêr opvatten en in het kort de gebeurtenissen samenvatten, die in het tijdsverloop van tien jaren hebben plaats gehad.

't Zou natuurlijk van Elgers zeer verstandig geweest zijn, wanneer hij het aanbod van tante Bertha had aangenomen, te meer dewijl zij in haar briefje kennelijk had doen doorschemeren, dat zij nog grootere offers wilde brengen, als men maar wat meer naar haar goeden raad luisterde, maar al noemt men goeden raad te recht duur, of liever zeldzaam, nog zeldzamer ziet men het, dat goede raad wordt opgevolgd wanneer niet alle belangen en wenschen van den betrokken persoon daarmeê strooken. En Elgers stond inderdaad tegenover belangen en wenschen. Hij begreep dat hij uit den rolstoel op de Leliegracht een geduchte predikatie zou moeten aanhooren. Die pijnbank-kwellingen zou hij intusschen wel hebben willen doorstaan, maar hij zag zeer goed in, dat de oude vrouw een duurzaam overwicht op hem zou krijgen, dat zij inzage zou verlangen van den stand van zaken. Oude menschen hebben natuurlijk bekrompen inzichten, zij leven niet met hun tijd meê en kunnen zich onmogelijk een denkbeeld maken van 't geen een man, die zich midden in de wereld beweegt, noodig heeft om zijn stand op te houden en zijn huishouden in te richten. 't Zou haar dus onmogelijk aan het verstand te brengen zijn dat zijn huishoudelijk budget niet te hoog was, al balanceerden in de beide laatste jaren zijne uitgaven ook niet met zijne inkomsten. Daarenboven vreesde hij zoodanig onder contrôle te zullen komen, dat hij daardoor in zijn werkkring werd belemmerd; want al was het ook waar dat hij aan den rand van een afgrond had gestaan, het geluk was de wereld nog niet uit; hij kou een aantal groote firma's opnoemen, die meermalen in pijnlijke omstandigheden verkeerd en zich toch weêr in de hoogte gewerkt hadden. 't Was wel zeer natuurlijk dat hij zich niet weêr zoo ver zou wagen op het gladde ijs der speculatie; want hij had een geduchte les ontvangen, maar om op zijn leeftijd en met zijne kennis en ervaring goede vooruitzichten op winst geheel aan anderen over te laten en alleen op het magere stoppelveld der makelarij te gaan grazen, dat meende hij noch voor zich zelven, noch voor zijn gezin te kunnen verantwoorden. Men ziet dus dat eene onderwerping aan de bevelen van tante Bertha niet met zijne belangen strookte.

Op de tweede plaats kon hij maar zóó niet besluiten om alle betrekkingen met de Van Beeckerens af te breken. Van Beeckeren was een gladde vent in de handelswereld, die hem reeds menigen goeden dienst bewezen had, een man die uitgebreide relatiën bezat en steeds hooger klom; een joviaal huisvriend, wiens belangloosheid schitterend bleek door zijne toestemming tot het aanzoek van Frans om de hand van

Louise, en wel onder zulke buitengewone omstandigheden. Daarenboven lachte hem het voor uitzicht tegen dat Louise, ofschoon wel geen rijk, dan toch een schitterend huwelijk zou doen, iets waaraan Elgers groote waarde hechtte. Onderwierp hij zich aan de voorwaarden, door tante Bertha gesteld, dan verviel natuurlijk niet slechts alle vooruitzicht op dit huwelijk, maar Van Beeckeren zou zich terecht gekrenkt gevoelen en wellicht misbruik gaan maken van 't geen hem omtrent den financiëelen toestand van zijn voormaligen vriend bekend was; want hoe belangloos hij zich ook altijd getoond had, men moest wel een engel zijn om dergelijke beleedigingen ongewroken te laten.

HET HUIS 'DE BOOM VAN JESSE' TE JOIGNY.

Elgers wikte en woog daartegenover wel het gevaar dat bestond in eene weigering aan tante Bertha om aan haar verlangen te voldoen, maar hij meende zich daaruit gemakkelijk te kunnen redden, door de oude vrouw te kennen te geven, dat zijne dochter Bertha, uit overdreven bezorgdheid, de oogenblikkelijke verlegenheid, waarin hij verkeerde, merkelijk vergroot had en hij dankqaar haar aanbod kon afwijzen. Hij kende wel de stijfhoofdigheid van tante Bertha, maar wist evenzeer dat zij niet in staat zou zijn hare naaste familie te onterven, en al verlangde hij ook niet naar haren dood, zij was toch hoog bejaard en zou, naar menschelijke berekeningen, hoogstens nog maar een jaar of wat kunnen leven.

Men ziet dat Elgers op dit punt geheel eensteminig dacht met zijn vriend Van Beeckeren, die hem natuurlijk niets gezegd had van zijn bezoek bij tante Bertha.

TE PRONK STAAN.

Van Beeckeren speelde hoog spel, dat wist hij, doch een wanhopige is niet nauwgezet ten aanzien van de middelen om zich te redden. Zijn toeleg op het geld van tante Bertha was mislukt, buiten verwachting mislukt, want hij had van zijne overredingskracht eene betere uilkomst verwacht. Een huwelijk van zijn zoon met Louise Eigers bleef hem desniettemin tegenlachen, om het kapitaal dat in het verschiet was, en dat huwelijk moest spoedig tot stand komen, daar zijn plan in duigen zou kunnen vallen, zoodra Elgers vernam dat de firma Van Beeckeren & Cie., waarvan zijn zoon nu deelgenoot zou worden, het agentuur van het voorname huis te Bordeaux had verloren. 't Is waar dat zich in 't verschiet donkere wolken vertoonden. Zoo was het wel waarschijnlijk dat Elgers iets van zijn bezoek bij tante Bertha zou vernemen; dan was het ook niet onmogelijk dat Elgers de drie acceptatiën niet kon voldoen, in welk geval de verpande obligatiën en tevens de eer en goede naam van zijn vriend gevaar liepen, en eindelijk zou het eenmaal moeten blijken dat zijn zoon, ofschoon hij dezen op crediet nu nog ruim in zijn huishouden kon zetten, eigenlijk haast geen middel van bestaan had. Maar na alles wel gewikt en gewogen te

hebben, troostte hij zich met het spreekwoord: Komt tijd, komt raad, en hij was daarenboven te scherpzinnig om niet te hebben opgemerkt, dat bij tante Bertha eene gevoelige snaar trilde toen hij slechts op een fraudnleus bankroet zinspeelde.

Met de voortvarendheid, een practisch man eigen, had hij zijn besluit genomen, waarvan de bekende brief van zijn zoon aan Louise Elgers de eerste stap moest worden genoemd. Hij kon zeer goed voorzien dat mevrouw Elgers haar man - die zich, zoo als hem bekend was te Antwerpen bevond - per telegraaf zou terug roepen, en toen hij meende te kunnen berekenen met welken trein zijn vriend terug moest komen, bevond hij zich aan het station met de hulpmiddelen in zijne portefeuille.

't Is zeer natuurlijk dat de makelaar vol dankbaarheid was jegens zijn vriend en hem als een redder in den nood zijne woning binnen voerde.

Wij hebben reeds gezien dat Elgers - zonder nadere afspraak - de plannen van zijn vriend in de hand werkte. Een onderhoud met zijne vrouw had daaraan den doorslag gegeven. Deze goede vrouw, die liefhebbende moeder, had hem natuurlijk alles meêgedeeld wat gedurende zijne korte afwezigheid had plaats gevonden. Van geldzaken had zij geen verstand, zij vroeg dus niet naar de hulpbronnen waarmeê het voorschot van Van Beeckeren gedekt kon worden, en zij dacht natuurlijk ook niet meer aan de wissels, waarvan Elgers in dien merkwaardigen nacht had gesproken. Zij verheugde zich namelijk in het gelnk van hare dochter, die zulk eene goede partij deed, die zij weldra als mevrouw Van Beeckeren in de *panier* hoopte te zien. Geen wonder dus dat zij de weifelingen, die nog bij haar man bestonden, geheel deed verdwijnen en hem aanspoorde om tante Bertha in de meest dankbare bewoordingen zijne erkentelijkheid te betuigen voor haar aanbod.

Maar waarom raadpleegde de man zijne dochter Bertha niet, het lieve kind, dat hem in den pijnlijken nacht een engel toescheen, het eenige wezen in zijn huis, dat zich uit liefde voor hem ten offer wilde brengen?

Men heeft recht tot die vraag, doch het ant woord is vroeger reeds gegeven, en Elgers is de eerste niet geweest, en hij zal ook de laatste wel niet zijn die dergelijke raadsels ter oplossing aanbiedt. Tante Bertha werd per brief bedankt - Elgers zou liever nogmaals drie groote wissels geteekend hebben dan haar onder de oogen te komen - en alvorens een maand voorbij was, waren Frans van Beeckeren en Louise Elgers bruidegom en bruid.

't Spreekt van zelf dat zulk eene buitengewone gebeurtenis niet kon plaats hebben zonder dat daarvan vooraf kennis werd gegeven aan tante Bertha. Mevrouw Elgers nam die taak op zich, en moest het vuur der gansche batterij van verontwaardiging doorstaan. De oude vrouw was tot in het diepst harer ziel geschokt, toen zij zag dat hare waarschuwingen tegen de listen en lagen van den wijnkooper Van Beeckeren niets mochten baten. ‘Ik zal u niet onterven, Hermine, want gij zijt het eenige kind mijner lieve zuster,’ sprak zij, en er schoten tranen in hare oogen, ‘maar de stap, dien gij toelaat, kunt gij nooit voor God verantwoorden, want gij werpt uw kind in de armen van deugnieten.’ Mevrouw Elgers was natuurlijk aangedaan, maar wel het meest omdat tante Bertha zoo erg dwaalde in hare zienswijze omtrent hunne huisvrienden. Wanneer zij er slechts getuige van kon zijn hoe gelukkig Frans en Louise zich gevoelden, en hoe de oude heer Van Beeckeren alles inspande om dat geluk nog te verhoogen, zoo dacht de lief hebbende moeder toen zij het huis op de Leliegracht verliet. Zij betreurde het in vollen ernst dat tante Bertha zoo onverzettelijk in hare ideeën was en zich daardoor zooveel leed op den hals haalde. ‘Die arme tante

Bertha, ik had waarlijk medelijden met haar,’ sprak die liefhebbende moeder, toen zij thuis kwam.

Daar waren wel dubbelzinnige geruchten in de stad rondgegaan over den makelaar Elgers, maar zij verdwenen allengs geheel toen kort daarop een engagement gesloten en bruiloft gevierd werd. Van Beeckeren was immers huisvriend bij den makelaar; wanneer de geruchten waarheid hadden gesproken, zou hij er zijn zoon niet aan gewaagd hebben.

Op de bruiloft was overvloed van wijn en gedichten, die beiden door Van Beeckeren geleverd waren, ofschoon zij in qualiteit zeer veel verschilden. Het jonge paar was op reis gegaan en terug gekomen; men zag beide nu en dan in de *panier* rondrijden, en daar waren er velen, die hen en ook de ouders benijdden; want de wereld, hoe kwaaddenkend en kwaadsprekend ook, hecht veel aan den uiterlijken schijn.

Had men intusschen in het gemoed der beide vaders van het jonge paar kunnen zien, zoo als wij in den droppel uit den oceaan des tijds, het getal benijders zou verdwenen zijn. Van Beeckeren zag zeer goed in, dat hij zijn rol nog slechts korten tijd zou kunnen spelen en Elgers zag met angst het vervallen zijner wissels te gemoet. Beiden begrepen dat eens het oogenblik zou moeten aanbreken, waarvan het vooruitzicht hun reeds slapelooze nachten kostte, en dat oogenblik kwam veel vroeger dan zij hadden kunnen vermoeden.

Op zekeren dag heerschte aan de beurs eene buitengewone sensatie. Twee der grootste bankiers hadden hunne betalingen gestaakt; men sprak van een ontzaglijk deficit en de geruchten zegden, dat zij verschillende andere huizen in hun val zouden meêsleepen. Wat men vreesde werd bewaarheid en binnen weinige dagen wist men met zekerheid te vertellen dat een aantal familiën geheel of gedeeltelijk ten gronde gericht waren. Tante Bertha behoorde ongelukkig tot eerstgenoemden. Haar gansche kapitaal werd beheerd door iemand, die haar volle vertrouwen bezat, en die zich nu uit de voeten had gemaakt, niets nalatende dan schulden. Al wat haar nog overbleef bestond in de waarde van een paar eigendommen, die ter nauwernood zooveel afwierpen, dat zij haar dagelijksch brood zou kunnen vinden. Ofschoon de oude dame nu wel niet zoo aan haar geld gehecht was als men wel meende, omdat zij in sommige opzichten vasthoudend kon worden genoemd, trof die slag haar zoodanig dat zij een gevaarlijke ziekte kreeg, waartegen haar leeftijd niet bestand was. Zij stierf in de armen van haar petekind, van de lieve Bertha, die haar tot het laatste oogenblik zorgvuldig verpleegde.

Zooals gemeenlijk had de heerschende paniek velen tot voorzichtigheid aangespoord en zoo werd dan ook Elgers opgevorderd verantwoording te doen van gelden, welke hij onder zijne berusting had. Hij deed dit met volle nauwgezetheid; want onze makelaar was een eerlijk man, doch van een zijner cliënten ontbraken de effecten, welke hij aan zijn vriend tot waarborg had gegeven. Hij had den moed niet gehad die stukken terug te vragen alvorens de gansche schuld vereffend was, maar zag zich nu wel genoodzaakt in dien zuren appel te bijten. Van Beeckeren, die wel zag, dat zijn ondergang onvermijdelijk was, nu de luchtkasteelen van tante Bertha in rook verdwenen waren, bleef aanvankelijk toch nog altijd den huichelaar spelen. Hij vertelde eerst met schijnbare gulhartigheid dat hij zijn vriend niet had kunnen redden dan door bedoelde effecten tot waarborg te geven aan hem, die de acceptatiën gedisconteerd had. Daar hij natuurlijk overtuigd was geweest, dat Elgers zijne handteekeningen zou honoreeren, had hij geen zwarigheid gevonden dit te verzwijgen, om hem niet noodeloos in zorgen te werpen. Daarna deelde hij zijn vriend met diepe

ontroering meê, dat ook hij tot de ongelukkigen behoorde, die door de groote faillissementen waren meêgesleept. De bankiers met wie hij in rekeningcourant stond, hadden hun crediet ingetrokken, hij stond voor groote betalingen, welke hij niet wist te dekken, en, wat het ergste was, hij zou nu ook nog zijn agentuur van den grooten wijnhandel te Bordeaux verliezen. De vele faillissementen hadden natuurlijk een aantal kwade of voor het minst dubieuze posten veroorzaakt, en nu had het huis te Bordeaux dat op hem gewroken en de betrekking opgezegd.

Een donderslag bij een helderen hemel kon Elgers niet meer hebben doen ontstellen dan de woorden welke hij daar even moest hooren. Hij zag Van Beeckeren lang half wezenloos aan, sprak echter geen woord en verliet zijn vriend. Daar was slechts een enkele gedachte noodig geweest om hem te doen zien, dat hij reddeloos verloren was, en niet slechts hij, maar ook zijne dochter Louise; er gaapte een afgrond aan zijne voeten, die zijne gansche familie zou verslinden.

Mevrouw Elgers zat dien middag in de zijkamer aan een fraai kussen voor Louise te werken; 't moest voor de *panier* dienen. De vrouw ha[d] in de laatste dagen veel hoofdpijn, maar daar kon het lieve kind toch niet onder lijden. Bertha, die bij haar zat, maakte haar opmerkzaam dat papa, die zoo even de voordeur binnen gekomen was, erg bleek zag, maar mama meende dit aan verkoudheid te moeten toeschrijven. Bertha was intusschen door dit antwoord niet gerust gesteld; zij begaf zich naar de huiskamer en toen naar het kantoor, alwaar zij haar vader bewusteloos bij zijn schrijftafel zag liggen.

Wat eens in den bewusten vrijdagnacht voorviel, was niet te vergelijken bij de tooneelen welke plaats vonden. Elgers was door een aanval van beroerte getroffen. Zijn verstand keerde wel in zooverre terug, dat hij mededeeling kon doen van 'tgeen hem bij Van Beeckeren weêrvaren was, doch zijne verstandelijke vermogens schenen toch eenigermate gekwetst te zijn, en de geneesheer, die inmiddels geroepen was, verklaarde dan ook dat zijn toestand nog altijd zeer zorgelijk was.

Moeder en dochter verkeerden natuurlijk in doodelijken angst, doch Bertha bezat nog geestkracht genoeg om te beseffen, dat haar vader groot gevaar liep, wanneer het bleek dat hij gelden van anderen verwaarborgd of lievei verduisterd had. Hun ondergang was nu onvermijdelijk, maar de naam haars vaders moest, zoo mogelijk, gered worden. Het was een gelukkige gedachte, die haar naar den notaris dreef, bij wien het testament van tante Bertha berustte. Zij deelds hem alles openhartig meê, en smeekte hem met de som, welke voor haar op het grootboek was ingeschreven, de bewuste obligaties in te lossen. Dat vertrouwen werd niet beschaamd; want ofschoon de zaken van tante Bertha regelmatig vereffend moesten worden, begreep de notaris zeer goed welke onheilen die effecten na zich konden sleepen.

Toen de boedel van tante Bertha vereffend was, bleek het dat de erfenis van mevrouw Elgers de schulden niet konden dekken. Daar bleven intusschen van Bertha nog tien duizend gulden op het grootboek over, en zij offerde die ook vrijwillig om den naam van haren vader te redden. Nu bleef haar echter slechts een geringe som, en daar Elgers waarschijnlijk geheel zijn leven niet meer in staat zou zijn iets te verrichten, waren de vooruitzichten voor dat huisgezin uiterst bedroevend.

Wat Van Beeckeren betreft, hij verklaarde zich kort daarna failliet en heeft waarschijnlijk nog eenig voordeel uit de financiëele paniek weten te halen.

De droppel uit den oceaan des tijds heeft ons reeds zeer veel maar nog niet alles doen zien.

(Wordt vervolgd.)

De stearine-kaarsenfabriek Apollo te Schiedam.

De oudheidkundigen verzekeren ons dat het ontstaan der ongel- of smeerkaarsen van de XII^{de} eeuw dagteekent, en dat zij in de XIII^{de} eeuw nog voorwerpen van buitensporige weelde waren. Of de geleerde heeren gelijk hebben valt hier

moeieiijk uit te maken, maar dit kan men in allen gevalle zeggen, dat als vetkaarsen in dien tijd tot de *articles de luxe* gerekend werden, de weelde over het algemeen wel niet buitensporig zal geweest zijn. Wat toch is er voor ons, verwende kinderen der XIX^de^ eeuw, onaangenamer en walgelijker dan eene walmende vetkaars, waarbij men aanhoudend met den snutter moet gereed staan, wil men niet dat hare vlam de afmetingen en den reuk van die eener pektoorts zal aannemen? Onze voorouders schijnen echter minder op de vetkaarsen tegen gehad te hebben; want tot in het begin dezer eeuw hebben zij er zich trouw van bediend, zonder naar het schijnt pogingen aan te wenden om de vetkaars door eene betere te vervangen. Wel kwamen in den loop der XIV^de^ eeuw de waskaarsen in zwang; maar deze waren zoo duur, dat zij langen tijd tot de paleizen van keizers en koningen en tot kerkelijk gebruik beperkt bleven. Het is ongeloofelijk hoeveel geld aan waslicht er jaarlijks aan de hoven van sommige vorsten verbrand werd. Zoo lezen wij van Frederik Willem, koning van Pruisen, dat aan zijn hof het gebruik van waskaarsen zoo groot was, dat er jaarlijks voor een bedrag van 6000 thaler van gestolen kon worden, zonder dat men er iets van merkte. In 1799 werden er bij een feest in het paleis te Dresden 14.000 waskaarsen gebrand en werd er in dien nacht 600 pond was verbruikt.

Hoe kwistig echter de grooten met het waslicht waren, het ging er meê als met zoo vele andere zaken, en duizenden moesten zich nog, tot groot nadeel hunner oogen en longen, met de vetkaarsen behelpen. In het begin onzer eeuw kostte een pakje *bougies* nog omstreeks 3 fr. voor welken hoogen prijs men dikwijls niet eens zuivere waskaarsen had; want ook in dien tijd verstond men reeds de kunst van vervalschen. Zoo brachten sommige kaarsenfabrikanten *bougies* in den handel, die van binnen uit ongel bestonden en met eene laag was omkleed waren. Zulk bedrog kwam dan echter spoedig in dubbelen zin aan het licht, daar de onaangename reuk en de zwarte walm maar al te spoedig de aanwezigheid van den indringer onder het schoone uiterlijk verraadde. Anderen wisten het was met verschillende soorten van meel, zoo als dat van boonen en kastanjes te vermengen of op andere wijzen te vervalschen. Weêr anderen beproefden daarentegen hun fabrikaat te verbeteren, doch met zeer middelmatig gevolg. Altijd bleef de pit walmen, de snutters en snutterbakjes bleven een noodzakelijk kwaad en de kaarsen bleven de handen, kleeren en meubels der gebruikers bezoedelen.

Het was den franschen natuurkundigen Gay-Lussac en Chevreuil weggelegd, in 1825 de beginselen te ontdekken, waarop in 1835 De Milly en Motard den grond legden tot een geheel nieuwen tak van nijverheid, die thans zeer bloeiend is, namelijk de fabricatie van stearine-kaarsen. De scheikunde, eene wetenschap, die tot dan toe slechts weinig ontwikkeld was, leerde door de eeuwenlang gebruikte grondstoffen te ontleden eene nieuwe grondstof voor de kaars vinden, veel goedkooper dan was en oneindig geschikter dan het walmende en onaangenaam riekende rundvet.

Onze lezers weten dat België verscheidene stearine-fabrieken heeft en er in de tentoonstelling van Brussel prachtige produkten dezer fabrieken waren ten toon gesteld. Wij mogen dus wel eens over de grenzen gaan en zien wat andere landen daarin voor den dag brengen, onder ander Nederland, wiens nijverheid bij vele landen in uitbreiding soms nog ten achter staat. Wij stellen ons voor een bezoek af te leggen in de *Apollo* van Schiedam.

Zoo als de naam aanduidt, heeft de schiedamsche kaarsenfabriek zich onder de bescherming gesteld van Apollo, - geen kwaad denkbeeld voorwaar; want de zonnegod kan niet dan gunstig neêrzien op een fabrikaat, dat zoo zeer geschikt is om Phebus bij zijne afwezigheid te vervangen. Toch heeft de inrichting dien naam niet altijd gedragen, daar zij bij hare stichting in 1865 als *Stearine-kaarsenfabriek Rotterdam* gedoopt werd. In 1869 ging zij echter in andere handen over en verkreeg daarbij haar tegenwoordigen naam. Dat Apollo zich niet over zijn petekind behoeft te schamen, zullen wij zien in de volgende bladzijden, waarin schrijver dezes een getrouw verhaal denkt te geven van een bezoek, door hem aan de schiedamsche kaarsenfabriek gebracht.

Zoodra men, na eene wandeling van een half uurtje van het spoorwegstation langs de Buitenhaven de kaarsenfabriek *Apollo* in het oog krijgt, bespeurt men al aanstonds dat men hier een der grootste nijverheidsinrichtingen van Nederland voor zich heeft. De honderden zware vaten, die rond het kolossale gebouw liggen opgehoopt, en die zoowel de grondstoffen bevatten, welke in de fabriek tot kaarsen verwerkt worden, als de producten, die zij behalve de *bougies* nog aflevert, getuigen van den reusachtigen omvang der hier uitgeoefende kaarsenfabricatie.

De aangevoerde grondstoffen alleen bedragen jaarlijks niet minder dan zeven millioen kilogram, - geene kleinigheid voorwaar, en een aanvoer, die inderdaad onoverkomelijke moeilijkheden zou opleveren, indien de uitstekende ligging der fabriek niet aanstonds alle bezwaren ophief. In bijna onmiddellijke nabijheid van de zee en van Rotterdam gelegen, biedt de fabriek den zwaarsten schepen de gelegenheid. tot voor het gebouw zelf te naderen, ten einde daar de vaten palmolie van de verre afrikaansche kust of talk uit Amerika aan te voeren, of bezendingen kaarsen en andere producten af te halen, om die naar de verst verwijderde gewesten te vervoeren.

Den grootsten invoer vormen natuurlijk de beide hoofdgrondstoffen, het rundvet of de talk, en de palmolie, eene soort van olie, die vooral in de binnenlanden van Afrika, deels door uitpersing, deels door uitkoking uit de vrucht van den oliepalm (*Elaïs guynensis*) verkregen wordt.

Toen ik de fabriek bezocht lag er juist een kolossale driemaster voor de kaai, geheel gevuld met vaten van tusschen de 1000 en 2000 kilo, die in de fabriek moesten getransporteerd worden. Eene flinke ijzeren kraan stond echter op de kaai gereed, die het schip van zijne zware vracht ontlastte en de vaten één voor één op een wagen laadde, waarop ze langs een spoorbaantje tot binnen in de fabriek vervoerd worden.

Daar aangekomen, moeten de vaten palmolie of rundvet al aanstonds ter hoogte van een meter opgehaald worden, welke reuzenarbeid door slechts een enkel man verricht wordt. Het vat wordt daartoe op eene zware ijzeren plaat gerold, die door middel van eene hydraulische machine, welke door een enkel man in beweging kan gebracht worden, met zijn zwaren last omhoog rijst alsof het een zak met veeren was.

Door dezen hydraulischen elevator opgeheven, komen nu twee vaten, het eene met palmolie, het andere met talk gevuld, naast elkander te liggen en worden door middel van stoomverhitting, die den inhoud doet smelten, zoo schoon geleegd, dat men ze weêr aanstonds verzenden kan. De palmolie en het gesmolten rundvet loopen nu bijeen in twee groote diepe bakken, op den beganen grond geplaatst, en vormen een mengsel, waarin de twee grondstoffen in die verhouding voorkomen, als voor de qualiteit kaarsen, die men fabriceeren wil, benoodigd is. Dat vloeibare mengsel

heeft eene donkerbruine kleur en wordt door een zoo genaamde *montejus* tot de hoogste verdieping opgevoerd.

Die *montejus* bestaat uit een kolossalen ijzeren ketel, die luchtledig gemaakt wordt, waarna hij het vloeibare mengsel door eene buis opzuigt. Zoodra hij vol is, wordt er stoom ingevoerd; deze drukt op de vloeistof en perst haar met kracht naar boven. Tegelijkertijd wordt door middel van eene kleinere looden *montejus* geconcentreerd zwavelzuur naar boven gedreven. Ik wilde natuurlijk beide vloeistoffen naar boven volgen, doch de directeur raadde mij dit af, en de onuitstaanbare stank, die van boven kwam, zegde mij dat het raadzaam was zijn raad te volgen. Hij deelde mij meê dat in eene menigte bakken het bruine mengsel, waarvan ik zoo even sprak, daarboven naar men het noemt *verzeept* wordt; dat is, het wordt door een kunstig ingericht mechanisme onder verhitting met het zwavelzuur bewerkt. Het doel dezer bewerking is het vet in zijne bestanddeelen, vetzuur en glycerine, te ontleden.

Dit werd mij duidelijk, toen de directeur mij in een ander lokaal leidde, waar ik een twintigtal groote langwerpig vierkante bakken opmerkte, een weinig boven den beganen grond. Deze bevatten de stof, die ik in het vorig lokaal als een bruin mengsel verlaten had en die ik thans, nu zij de verzeepbakken gepasseerd was, als eene zwarte onaangenaam riekende vloeistof terugzag. Dit zwarte vet wordt nu eenige malen met heet water afgewasschen en uit dit waschwater komt later de glycerine voor den dag. Het vloeit namelijk naar een ander lokaal, waar het in een lange rij bakken, met kalk gevuld, gefiltreerd wordt. Aldus van het zwavelzuur gezuiyerd, waarmeê het bezwangerd was, en vervolgens door uitdamping verdikt, levert het de ruwe glycerine. Zoo als men weet, wordt die stof tot verschillende einden gebruikt en ze vindt dan ook gemakkelijker aftrek voor andere fabrieken, waar ze nogmaals gezuiverd en verder bewerkt wordt. Jaarlijks levert de kaarsenfabriek *Apollo* op die wijze 350.000 kilogram glycerine aan de daartoe bestemde fabrieken af.

(*Wordt vervolgd.*)

Nuttige wenken en opmerkingen over land- en tuinbouw.

Boomteelt.

Het vermenigvuldigen van vruchtboomen door zaad. 1. Het is wezenlijk een zeer merkwaardig verschijnsel dat er onder de talrijke beminnaars van land- en tuinbouw nog altijd zoo weinig worden gevonden, die zich bezig houden met het vermenigvuldigen der vruchtboomen door zaad. Of de oorzaak van dit verschijnsel gelegen is in de onbekendheid van velen met deze voorttelingswijze, zal ik niet beslissen. Liever wil ik, met het oog op het groote belang dezer zaak, eenige wenken ten beste geven over het zaaien van appel- en pereboomen, in de hoop dat deze wenken mogen bijdragen tot het bevorderen der vruchtboomteelt.

Het eerste punt dan, waarop men bij het toepassen dezer cultuur te letten heeft, is het verzamelen en bewaren van appel- en perepitten. Om die te verkrijgen is het echter alleen noodig dat men gedurende den zomer en den herfst de zaden bewaart van gebruikte appels of peren. Men moet er evenwel voor zorgen dat men enkel pitten neemt van gave en doorrijpe vruchten, terwijl men bij voorkeur de zaden neemt van goede appel- en peersoorten. Men kan de verzamelde zaden op verschillende tijden uitzaaien en wel in november of maart, vóór of na den winter. De tijd van zaaiing hangt geheel af van den aard en de gesteldheid van den grond, waarop men

zaaien wil. Is de grond warm en droog, dan is het aan te bevelen de pitten in november in den grond te brengen; is hij daarentegen koud en nat, dan moet men het zaaien tot in de lente uitstellen. Kan men in november niet zaaien, wijl de soort en de ligging van den grond dit verbiedt, dan moet men de zaden tot het voorjaar bewaren. Het is bij deze bewaring echter noodig eenige voorzorgen te nemen om de ontkieming na den winter te bevorderen en het geregeld opkomen der jonge vruchtboomkens zooveel mogelijk te helpen. Het is daarom verkeerd de pitten gedurende den winter droog te bewaren en ze vóór de zaaiing in maart eenigen tijd in regenwater te laten weeken, zooals ik wel eens doen zag. Zaden, dieop deze manier behandeld worden, kiemen in het voorjaar slecht en het

gebeurt zeer dikwijls dat een groot gedeelte er van niet of zeer laat in het jaar opkomt. Wil men de pitten in den winter goed behandelen, dan gaat men op de volgende manier te werk. Men neemt een bloempot of een sigarenkistje en legt op den bodem hiervan een laag vochtig zand van 2 cM. dikte. Op dit zand strooit men de pitten uit en wel zóó, dat de geheele oppervlakte met pitten wordt bedekt en deze toch nergens op elkander komen te liggen. Over deze laag pitten heen, strooit men nu weder een laag vochtig zand ter dikte van 1 cM. Hierop brengt men weêr pitten, welke men ook weêr met vochtig zand bedekt. Op deze manier gaat men voort, steeds een laag zaden met een laag vochtig zand overdekkende, tot men geene zaden meer heeft. Men dekt vervolgens de laatste laag pitten met eene laag zand van 5 c.M. en plaatst nu den pot of het kistje tot het voorjaar in den kelder of op eene vorstvrije plaats buiten in den grond. Zóó bewaard, droogen de pitten niet uit, maar beginnen integendeel langzaam in het vochtige zand te zwellen, zoodat zij, tegen dat maart in 't land komt, het ontkiemen nabij zijn of reeds pluim en worteltje vertoonen en dus in den grond moeten gebracht worden. Over de zaaiing, welke nu volgen moet, even als over die in november, benevens over de bereiding van den grond voor appel- en perepitten, spreek ik in de volgende nummers.

Landbouw.

Iets over weiden. Op de meeste plaatsen in ons land is de maand november door de landbouwers er voor bestemd om de wintergranen aan de aarde toe te vertrouwen. Menigmaal was ik er om dezen tijd van het jaar getuige van hoe verkeerd velen nog handelen bij de cultuur dezer granen, welke op vele plaatsen toch bovenaan staan op de lijst der geteelde gewassen. Niet zelden toch zag ik tarwe, rogge en gerst verbouwen op weilanden, waarop het gras door gebrek aan het noodige voedsel niet meer groeien kon. Men ploegde die weiden, welke vele jaren dikwijls zonder eenige bemesting, met gras waren begroeid, eenvoudig om; men ‘scheurde,’ zooals men dit gewoonlijk noemt, het oude weiland, om er, dikwijls zonder eene toevoeging van mest, bovengenoemde granen te zaaien en men hoopte niet alleen op een rijken oogst, maar men dacht daarenboven door zulke behandeling de weiden weêr voor den groei van het gras geschikt te maken, haar heure oude voedzaamheid terug te geven en ze als het ware te verjongen en te vernieuwen. Men scheen te denken dat het gras gedurende zijn leven geen voedsel noodig had gehad en het enkel van de aarde eene standplaats, geene voeding had genoten. En nog erger: men gaf zich geene rekenschap van de onderlinge verwantschap der opeenvolgende planten, welke zoowel bij de gewassen als bij de menschen en dieren bestaat. Het gras en de granen toch behooren beide tot dezelfde plantenfamilie en hebben, behalve vele andere eigenschappen, ook deze eigenschap met elkander gemeen, dat zij hetzelfde of bijna hetzelfde voedsel voor hare ontwikkeling noodig hebben. De oude weilanden dus, bijna niet meer in staat om hun gras te onderhouden, moeten nu, dikwijls zonder eenige vergoeding van het geleden verlies aan plantenvoedsel, de granen voeden, wier halmen groot worden en meer eischen stellen aan het bijna uitgeputte weiland. En in plaats van uitputting, verwacht men van deze cultuur verbetering; in plaats van verarming, verrijking van den bodem! Het zal dan ook wel onnoodig zijn te zeggen hoe deerlijk hij, die zoo handelt, zich bedrogen ziet. De oogst der granen valt tegen, en de graszaden, welke

later weêr op de omgeploegde weilanden worden uitgestrooid, geven, door gebrek aan het noodige voedsel, het leven aanzwakke grasplantjes, veel te teêr om het vol te houden tegen de talrijke onkruiden, welke overal welig opschieten dáár, waar de groei der geteelde gewassen kwijnt.

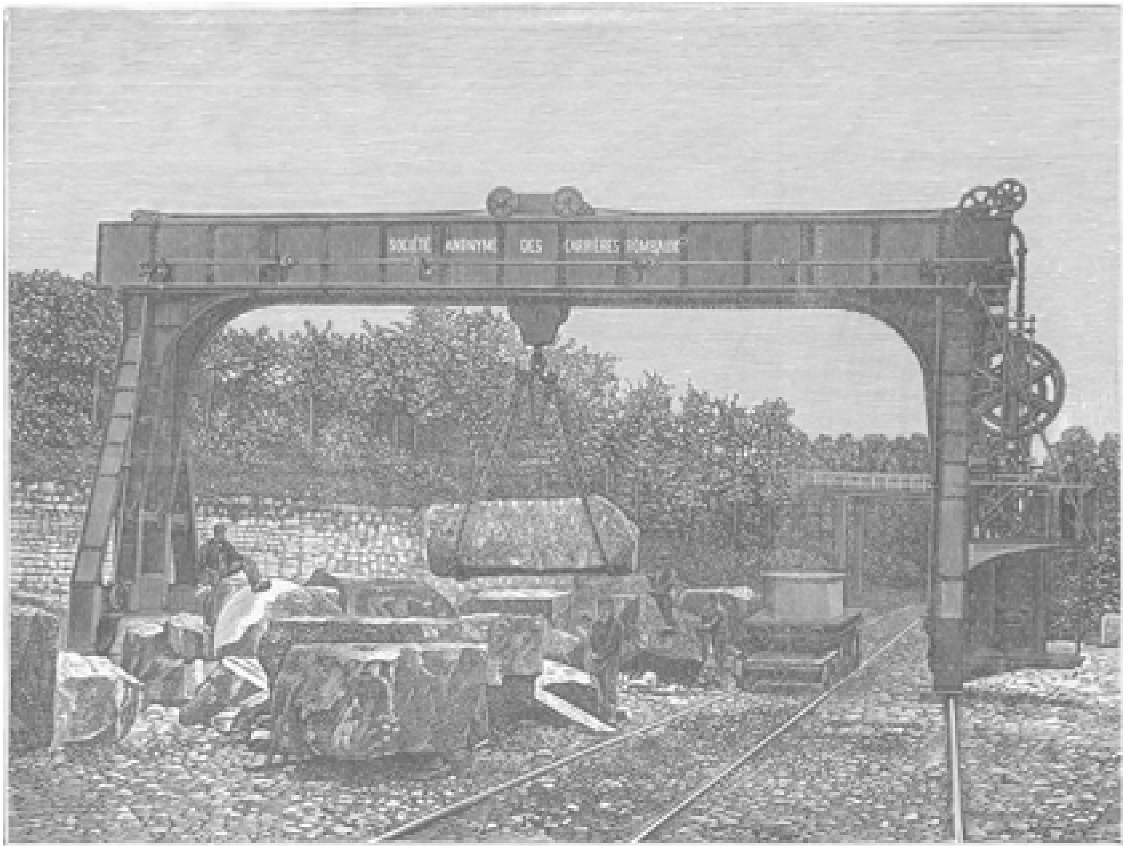

WERKPLAATSEN VAN DE NAAMLOOZE MAATSCHAPPIJ TER EXPLOITATIE DER STEENGROEVEN ROMBAUX.

Ik ben geen tegenstander van het zoogenaamd ‘schenren’ der weilanden; integendeel: ik denk dit werk voor vele weiden goed, zelfs noodzakelijk en vooral voor die weilanden, welke door slechte behandeling uitgeput zijn, en door de soort van planten, welke er op voorkomen, het bewijs leveren dat men ze dikwijls vergat te mesten, dat men ze exploiteerde zonder te denken aan het restitutie-stelsel, dat overal in de natuur heerscht. Nog eens: ik ben in zulke omstandigheden geen tegenstander van het ‘scheuren;’ maar ik kan mijne goedkeuring niet hechten aan de cultuur, welke op de ‘scheuring’ volgt. Ik wil dus in het volgende nummer eens opgeven hoe eene oude weide na de ‘scheuring’ moet behandeld worden om in eene nieuwe veranderd te worden, en tevens de middelen aan de hand doen, welke het onnoodig maken het weiland voor een tijd in bouwland te herscheppen.

[Nummer 11]

De nieuwe president der Vereenigde Staten.

De groote republiek der Vereenigde Staten beeft thans haar twintigsten president in den persoon van generaal Garfield, die voor eenige weken met groote meerderheid als zoodanig gekozen is.

DE NIEUWE PRESIDENT DER VEREENIGDE STATEN.

De vroegere loopbaan van den staatsman, die geroepen is om aan het hoofd te staan van de grootste republiek der wereld, is als eene afspiegeling van het geheele amerikaansche leven. Als zoo vele anderen aan gene zijde van den Oceaan begon hij klein, ja zoo klein mogelijk, om trapsgewijze op te klimmen tot de hooge waardigheid, die hem ten deel is gevallen.

Den 19en november 1831 werd James Abraham Garfield op eene kleine pachthoeve te Orange in den staat Ohio, geboren. Zijne ouders hadden het niet breed, en toen de kleine James op jeugdigen leeftijd daarenboven zijn vader verloor, stonden de kansen voor hem allerongunstigst om ook maar eene betrekkelijk wetenschappelijke opleiding te ontvangen. Van jongs af aan had de knaap echter grooten lust tot leeren en een zelfstandigen geest, waardoor het hem gelukte ook over de meest belemmerende omstandighedun te zegevieren. Na eerst een tijd als boerenarbeider op een pachthoeve en vervolgens als timmnerman werkzaam te zijn geweest, werd hij muilezeldrijver langs het Ohio-kanaal en vervolgens knecht op een houtvlot. Een aanval van ziekte noodzaakte hem die werkzaamheden te onderbreken en naar huis terug te keeren, waar zijne talenten de aandacht trokken van een onderwijzer, die hem dan ook ten sterkste aanraadde een wetenschappelijk beroep te kiezen. Garfield volgde dien raad en legde zich van dat oogenblik af met den grootsten iever op de studie toe, hoewel dit hem op de zwaarste opofferingen te staan kwam, daar hij in zijne vrije uren en

gedurende de vacantie zijn onderhoud moest verdienen door als timmerman en schrijnwerker te werken. Ofschoon eerst op zeventienjarigen leeftijd met de studiën begonnen, bracht hij het weldra zoo ver dat hij, na eerst nog een tijd het Willams-college in Massachusetts bezocht te hebben, weldra in zijne geboortestad als leeraar in de oude talen kon optreden, aan hetzelfde college, waar hij zijn eerste opleiding genoten had Kort daarop zag hij zijn iever door een nieuw succes beloond, daar hij tot directeur van genoemd college benoemd werd.

Vervolgens vestigde hij zich als advocaat en werd in 1859 gekozen tot lid van den Senaat van Ohio, waarmeê zijne politieke loopbaan begon. Toen echter twee jaar daarna de vreeselijke burgeroorlog tusschen de noordelijke en zindelijke Staten uitbrak, deed hij als zoo velen zijner medeburgers, die tot hiertoe de kunsten des vredes beoefend hadden, en nam dienst in het leger, waar hij met verwonderlijke snelheid opklom. Hij onderscheidde zich vooral in den slag van Chickamauga, en verwierf zich door zijne dapperheid den rang van divisie generaal.

Eindelijk, in 1863 door zijne medeburgers tot lid van het Congres gekozen, waarin hij sedert onafgebroken zitting gehad heeft, nam hij zijn ontslag uit den dienst en wijdde zich uitsluitend aan politieke aangelegenheden en landhuishoudkundige vraagstukken. In het Congres onderscheidde hij zich vooral door de behandeling van laatstgenoemde kwestiën en maakte inzonderheid naam doorzijne in 1868 gehouden redevoering over de noodzakelijkheid van den terugkeer tot den gouden muntstandaard. In elke betrekking betoonde Garfield zich overigens een degelijk, werkzaam en onafhankelijk man, die overal moedig veor zijne overtuiging uitkwam en weldra een der voornaamste leiders was der republikeinsche partij in het Congres, die hem dan nu ook tot de hoogsle waardigheid heeft gebracht, alhoewel niet met zeer kiesche middelen. 't ls voor de naaste toekomst der Vercenigde Staten te wenschen dat Garfield een even rechtvaardig regent zal zijn als hij dapper krijgsman geweest is.

Generaal Garfield is derhalve, zoo als uit deze korte levensschets blijkt, door en door een *selfmade man,* even als weleer Abraham Lincoln, met wien hij overigens, behalve een zelfden voornaam, nog meer punten van overeenkomst heeft. Even als Lincoln werd ook hij uit arme ouders geboren, sleet zijne jeugd in eene dicht bevolkte boschstreek, ver van de middenpunten der beschaving, en moest zich door ongehoorde inspanning en onder bittere levensondervindingenden weg banen, dien de omstandigheden hem voor goed schenen te ontzeggen. Te midden van die verschillende wederwaardigheden, te midden van aanhoudenden zoo wel geestelijken als lichamelijken arbeid, groeide de jonkman op tot een beproefd en wakker man, in alle opzichten de groote taak waardig, die hij ging aanvaarden.

De omstandigheden waaronder generaal Garfield als president optreedt, zijn hem vrij gunstig. Vooreerst toch begint de verbittering tusschen de noordelijke en zuidelijke Staten, ofschoon bij gelegenheid van den kiezingsstrijd opnieuw opgehaald, langzamerhand op den achtergrond te raken. Het geslacht, dat thans in de zuidelijke Staten opgroeit, kent den burgeroorlog nog slechts bij overlevering en Garfield zal zich dus hoofdzakelijk met aangelegenheden van binnenlandsch bestuur kunnen bezig houden, waarvoor hij met uitstekende talenten toegerust is. Zijn eerste werk zal wel zijn het herstellen van den uitsluitend gouden standaard, waarvan hij een groot voorstander is. Wanneer hij zijne taak aanvaardt, zal hij 100 millioen in zilver in de schatkist vinden, waarvoor de regeering geen ruimte weet aan te wijzen en derhalve een kelder wil laten bouwen. Garfield zal dat ongeriefelijke betaalmiddel wel spoedig afschaffen. Ook op het gebied van den handel verwacht men veel goeds van Garfield, daar hij een beslist voorstander van het beschermend stelsel is, terwijl men van gevoelen is dat hij ook in de kwestie der Chineezen, die den inlandschen en ierschen arbeiders van Californië zulk eene geduchte concurrentie aandoen, eene waardige houding zal aannemen.

Besluiten wij met een enkel woord over de gemalin van generaal Garfield, met wie hij in 1857 in den echt trad en die hem zeven kinderen heeft geschonken, van welke nog vijf in leven zijn. Miss Lucretia Rudolph heeft bijna dezelfde geschiedenis als haar echtgenoot. Ook zij had in hare jeugd met omstandigheden te worstelen, die haar in haar streven naar kennis en ontwikkeling belemmerden. Zij was de studiegenoot van Garfield bij dezes pogingen om zich door degelijk onderricht te vormen en is even als hij met groote verstandelijke vermogens en een sterken wil begaafd.

De uitvoering der Maart-decreten te Parijs. (5 November 1880.)

Het gouvernement der fransche republiek heeft in de eerste week van november de gewelddadige uitdrijving der religieuze congregatiën ten einde gebracht. Het kon die echte republikeinsche vreugde-tijding bij de heropening der Kamers op den 9^{en} november aankondigen; nadat den 30^{en} juni de Jesuïeten uitgewezen waren, werd de hatelijke executie in de tweede helft van october tegen de overige ‘niet-erkende’ klooster-orden hervat, zoodat in korten tijd meer dan tweehonderd vijftig congregatiën *manu militari* uit hare rechtmatige eigendommen verdreven waren.

Zoo veel daden van geweld en onrecht, in naam van wet en recht gepleegd, hebben door geheel Europa een kreet van verontwaardiging doen opgaan, en verscheidene, zelfs protestantsche landen, o.a. Engeland en Amerika, hebben de vrome bannelingen met open armen ontvangen; velen dergenen, die tot heden aan de toekomst der fransche republiek geloofden, beginnen thans terecht aan die toekomst te twijfelen. Wij willen ons intusschen niet in beschouwingen verdiepen en geven, naar aanleiding onzer gravures, een kort verslag van enkele der uitdrijvingen van klooster-orden te Parijs.

Op bladzijde 346 van den vorigen jaargang namen wij eene beknopte schets op van het ontstaan der maart-decreten, benevens eene beschrijving van de uitdrijving

der Jesuïeten te Parijs op 30 juni. Sedert dien datum werden de congregatiën gedurende een paar maanden met rust gelaten; de toenmalige minister-president Freycinet, die waarschijnlijk inzag hoe zeer het vervolgingswerk de fransche republiek in de oogen van alle welgezinden in minachting bracht, trachtte tot een vergelijk te komen; maar door den alles vermogenden invloed van Gamhetta, die eenmaal het katholicisme den vijand genoemd heeft, verloor hij zijn hooge betrekking, om door den veel volgzamer en meer anti-clericaal gezinden Jules Ferry opgevolgd te worden. Deze laatste heeft zich gehaast, zooveel de omstandigheden zulks toelieten, zijn bestaan als minister-president te rechtvaardigen en den man, aan wien hij zijn hooge betrekking te danken had, in te volgen. Het was zoo als wij boven zegden, in de tweede helft van october dat de uitvoering der maart-decre ten hervat werd.

Het eerst te Parijs. Daar werden den 16^{en} october de Carmelieten en Barnabieten uitgewezen; dit gebeurde als bij verrassing, zoo dat de paters niet in de gelegenheid waren hunne voorzorgen te nemen, de poorten en deuren van hun klooster te sluiten en de noodige getuigen ten hunnent te hebben. Sedert waren echter de verschillende klooster-orden op hare hoede, en toen eenigen tijd later het heillooze werk in de provinciën hervat werd, vonden de regeerings-commissarissen en de policie overal een wel passieven doch energieken tegenstand, welke te meer aan het licht bracht hoe zeer het gouvernement voor geen daden van geweld terug schrikte.

Ten slotte (op den 5^{en} november) werden de maart-decreten ook op de talrijke overige congregatiën te Parijs ‘toegepast.’ Reeds verscheidene dagen vóór dien noodlottigen datum waren in ieder klooster een aantal geloovigen vereenigd om getuigenis af te leggen van hare liefde en hare vereering voor de religieuzen en tevens te protesteeren tegen de onrechtmatige schending van het domicilie der paters en het te plegen geweld.

Zoo zien wij op onze gravure (bladz. 85) eene menigte mannen en vrouwen uit de hoogste standen - senatoren en afgevaardigden, hertoginnen en gravinnen - op de binnenplaats van het Capuciener-klooster vereenigd, in afwachting dat de lasthebbers van het republikeinsche gouvernement tot de gewelddadige inbraak van het klooster en de gewelddadige uitzetting der religieuzen zullen overgaan. Dat oogenblik schijnt nabij en de pater-gardiaan geeft nog een laatste maal zijn zegen aan de neêrknielende menigte.

Inderdaad, het uur der beproeving liet zich niet wachten voor de Capucienen. Reeds in den vroegen morgen van den 5^{en} november richtten zich sterke afdeelingen policie-agenten en pompiers (deze laatsten met eene brandspuit!) naar het klooster. Eene groote menigte der geloovigen, die als getuigen zouden optreden, hadden de H. Communie ontvangen en woonden de H. Mis bij, toen een aantal agenten de openstaande kapel binnendrongen. Toen de heilige dienst geëindigd was, hieven de aanwezigen het *Ave Maris Stella* aan, doch het indrukwekkende gezang werd onderbroken door de agenten, die de mannen en vrouwen aangrepen en met geweld buiten de kapel en op de straat sleepten.

De kapel was nu ontruimd, maar de hoofdzaak was ook het klooster in zijne macht te krijgen en - de hoofdpoort bleef gesloten. Geen nood echter: de pompiers met hunne bijlen en breekwerktuigen waren daar om de poort te openen, en toen de Eerw. Overste, pater Arsène, hardnekkig weigerde den dienaren van het openbaar gezag toegang te verleenen, werd de poort inderdaad met bijl- en hamerslagen verbrijzeld, en konden de commissaris en zijne helpers het klooster binnendringen. Vergeefs protesteerden de talrijke getuigen tegen de schending van het domicilie: zij werden met geweld uit het klooster gesleurd of naar de gevangenis gevoerd; vergeefs verhief

de Eerw. Overste zijne stem tegen de onwettigheid der maart-decreten en tegen het gewelddadig betreden en bezetten van zijn eigendom, - hij werd niet aangehoord, en toen hij tegen den commissaris het banvonnis uitsprak, op last van den laatste gevangen genomen. Ook de overige kloosterlingen werden, ondanks hunne krachtvolle protesten, door de agenten aangegrepen en op de straat gezet. Daarentegen werden de verdreven Capucienen buiten het klooster door eene groote volksmenigte met luide toejuichingen ontvangen, met de kreten: 'Leve de vrijheid! Leven de Capucienen!' begroet en met bloemen en kransen bestrooid. Het was een ovatie even eervol voor de vervolgde kloosterlingen als beschamend voor de fransche regeering en hare helpers.

Overal hadden de zelfde tooneelen plaats. Bij de Dominicanen in de *rue Jean-de-Beauvais* moesten niet minder dan drie poorten met geweld verbroken worden eer de policie, met een commissaris aan het hoofd, er in geiukte binnen het klooster te dringen, en toen zij zoo ver was, stond zij voor een aantal getuigen, waaronder verscheidene senaatsleden, die hun welsprekend protest tegen het gepleegde geweld deden hooren. Intusschen, deuren noch getuigen konden de uitvoerders van de bevelen der regeering terug houden: de eersten werden verbrijzeld, de laatsten uitgedreven, tot de beurt aan de kloosterlingen zelven kwam. Drie hunner droegen het kruis van het Legioen van Eer, in vroegere jaren op het slagveld verdiend. Ook dat hield de geweldenaars niet terug, evenmin als het gewijde karakter der gedecoreerden: de Dominicanen moesten hun rechtmatig eigendom verlaten; slechts de bevolking, die hen met teedere bewijzen van deelneming en eerbied ontving, deed hun weêr recht wedervaren.

Onze gravure stelt het oogenblik voor, dat de 'slotbrekers,' zoo als de waardige vertegenwoordigers der fransche regeering genoemd zijn, de deur verbrijzelen, die naar den kloostertuin van de Dominicanen geleidt.

In de *rue des Fourneaux* bevindt zich het klooster der Franciscanen van het Heilige Land. Men weet dat de Franciscanen sedert verscheidene eeuwen als bewakers der Heilige Plaatsen beschouwd worden, als ook dat Frankrijk zich altijd op eene bijzondere wijze het Heilige Land heeft aangetrokken. Men kon dan ook met grond verwachten, dat althans het gezegde klooster der Franciscanen gespaard zou blijven, en zulks te eer, daar de vorige minister-president Freycinet, even als de nog fungeerende minister Constans, op eene bede van den franschen consul te Jerusalem, de toezegging gedaan hadden, de Franciscanen als eene erkende Orde te zullen beschouwen en erkennen. De haat tegen de katholieke Kerk heeft intusschen de regeering der fransche republiek over alle bedenkingen doen heenstappen en zelfs de plechtig afgelegde beloften doen vergeten; tegelijk met de andere kloosters te Parijs ontving het klooster der Franciscanen van het Heilige Land het bezoek der officieele slotbrekers, en werden de moedige kloosterlingen, natuurlijk evenzeer met geweld, uit hunne verblijfplaats gedreven. Een onzer gravures stelt dat smartelijke en voor het fransche gouvernement zoo beschamende oogenblik aanschouwelijk voor.

Later hebben drie of vier kloosterlingen toelating ontvangen het gesticht andermaal te betrekken.

Onze derde gravure op bladz. 84 stelt voor hoe de vrouwen, uit de kerk der Augustijnen gedreven, door policie-agenten op straat gezet worden. Reeds zeer vroeg

in den morgen hadden de waardige dienaren van het gouvernement zich met bijlen en breckijzers den toegang tot het klooster en de kapel der Augustijnen verschaft. Eene menigte dames uit de hooge standen, verscheidene heeren, waaronder enkele afgevaardigden, woonden de Heilige Mis bij toen de policie binnendrong, en zoodra deze geëindigd was, hieven alle aanwezigen godsdienstige gezangen aan. Hierin werden zij echter onderbroken door de policie, die ongeduldig begon te worden, en zelfs vermetel genoeg was het altaar te bestijgen om den dienstdoenden pater tot heengaan te nopen. Te gelijker tijd werden de aanwezige dames en heeren aangegrepen, en ondanks hun krachtig protest, met geweld uit de kerk

gezet. Onnoodig te zeggen, dat de Augustijnen eveneens gedwongen werden het klooster - hun rechtmatig eigendom - te verlaten.

Hetzelfde was het geval met alle overige kloosters der ‘niet-erkende’ religieuze orden, dus ook met de Maristen, die aan Frankrijk en zijne koloniën zoo vele en zulke gewichtige diensten bewezen hebben. Dat kon hun echter niet redden; zij zijn religieuzen, en die misdaad wischt alles uit, wat zij op het gebied der wetenschap en op elk ander gebied schoons en nuttigs mochten verricht hebben; die misdaad deed hen dan ook behandelen zoo als men dieven en moordenaars behandelt: - het verwondere dan ook niemand, dat onze gravure een der paters Maristen voorstelt, als een boosdoener tusschen twee policie-agenten weggevoerd.

De fransche republiek heeft thans de religieuzen uitgedreven, de congregatiën ‘ontbonden’. Niemand twijfelt er echter aan, dat de religieuzen nog bestaan, de congregatiën opnieuw bloeien zullen, wanneer de derde fransche republiek reeds tot de geschiedenis zal behooren, - eene geschiedenis met tranen, wellicht met bloed geschreven en misschien rood gekleurd door den gloed eener brandende wereldstad.

Nationale tentoonstelling.

Het eerste lokomotief.

Het was in 1835 dat voor de eerste maal de lokomotieven *la Flèche* en *l'Eléphant* de reis deden tusschen Mechelen en Brussel; doch het eerste lokomotief, dat op de pas gelegde rails liep, was *le Belge,* waarvan wij een namaaksel in de tentoonstelling gezien hebben.

Het inrichten van den spoorweg in België was reeds onder het gouvernement van Willem opgeworpen; in 1829 had John Cockerill aan het nederlandsche gouvernement voorgesteld Maas en Schelde door een spoorweg te verbinden.

De omwenteling van 1830 wierp dit ontwerp in de snippermand, waaruit het in 1831 werd opgehaald, en wel onder het bestuur van den heer Teichmann, destijds minister van Openbare Werken en later gouverneur der provincie Antwerpen.

In 1833 werd het wetsontwerp, daartoe betrekkelijk, in de Kamer aangeboden en den 27 maart 1834 aangenomen; 56 leden stemden voor, 28 stemden tegen. Den 30 april bekrachtigde de Senaat deze stemming en men sloeg onmiddellijk de handen aan het werk. In juni 1835 werd de sektie Mechelen-Brussel geopend, en van wijd en zijd stroomde het volk naar die eerstgenoemde plaats, om ‘ook eens met den *à la vapeur* te rijden.’

Zoo druk ging het er toe, dat men acht en veertig uren te voren zijn plaatsbriefje nemen moest, wilde men het genoegen van dien tocht genieten. De heen- en weêrkaarten werden slechts eenige weken later door den minister de Theux ingevoerd. Gansch de instelling was, natuurlijk, nog zeer gebrekkig; doch ook Rome en Aken zijn niet in éénen dag gebouwd.

De drie eerste machinen waren van engelsch fabricaat; doch weldra leverde het luiksche huis John Cockerill voortreffelijke lokomotieven, welke werking weldra door andere fabrieken gevolgd werd. Van dat oogenblik waren wij niet meer schatplichtig aan den vreemde.

Onze eerste tak van ijzeren weg had slechts eene lengte van 20 kilometers; vandaag tellen wij eene lengte van 4000 kilometers, en is de spoorweg eene der rijkste bronnen van opbrengst en welvaart in België.

De tijden veranderen snel.

Toen nu tien jaren geleden de franschduitsche oorlog in vollen gang was, streed in het fransche leger een jonkman, die zijn vaderland geestdriftig liefhad. Naarmate de duitsche wapenen zich een weg baanden naar Parijs, verdubbelde graaf X. zijn moed, maar wat vermocht den germaanschen stroom tegen te houden! Op den 18^{en} maart 1871 stak de monsterachtige Commune het hoofd op. De vurige patriot, teleurgesteld en verbitterd over den pas met Pruisen gesloten vrede, die Frankrijk van tweezijner schoonste provinciën beroofd had, - een vrede dien hij meende zijn land onwaardig te zijn - sloot zich bij de Commuue aan, eensdeels omdat hij deze aanvankelijk niet zoo gevaarlijk dacht en vooral omdat hij in haar het middel meende te zien om een schandelijken vrede van Frankrijks hoofd af te wenden en, door vernieuwde geestdrift en geestkracht, de gehate Pruisen over de grenzen terug te werpen.

In zijne verblinding beschouwde hij het te Versailles liggende leger van Mac-Mahon als eene bende verraders, die Frankrijk aan Duitschland verkocht had en welker bestrijding hij een duren plicht meende. Weldra lict hij zich zoo zeer meêsleepen door de koortsachtige opgewondenheid der dagen, dat de moord der priesters en gendarmes hem gevoelloos liet; hij had slechts één doel: het leger van Versailles is overwinnen en daarna de Pruisen achter den Rijn teurg te werpen.

Men kent het einde der Commune. De granf werd gevangen genomen en naar Nieuw-Caledonië verbannen. Wij zullen zijne ontgoocheling niet beschrijven, noch zijn zielelijden schetsen toen hij zich in het bagno bevond. Hij schreef aan zijne moeder, aan zijne zuster, aan eenige vrienden zijner kindsheid. Niemand antwoordde hem.

Op zekeren dag ontving hij een brief uit het vaderland. Hij kwam van een ouden priester, een vriend zijner familie en bevatte slechts deze woorden:

'Uwe moeder en uwe zuster zijn gestorven, na u vergiffenis te hebben geschonken.'

Sedert dien dag drong de wanhoop zijn hart binnen. Hij vluchtte zijne gezellen, zocht slechts de eenzaamheid en meermaals vonden zijne bewakers hem in tranen badende. De opstand onder de gedeporteerden brak uit, en de graaf, door de ondervinding geleerd, vroeg een wapen om de orde en het gezag mede te helpen herstellen. Men stelde vertrouwen in hem, hij wist zich gunstig te onderscheiden en als belooning daarvoor herkreeg hij de vrijheid.

Naar Frankrijk terug gekeerd, had hij te worstelen met honger en gebrek, dewijl zijne vroegere vrienden zich van hem afkeerden; zoo ver kwam het met hem, dat hij eene laatste bedevaart naar het graf zijner moeder deed met het doel om zich daar den dood te geven, die hem toch reeds in zijne volle ijselijkheid aangrijnsde.

Het was een eenvoudig dorpskerkhof en het graf der geliefde doode gemakkelijk kenbaar aan het groote ijzeren kruis, dat er zich boven verhief. De graaf viel op de knieën, de gebeden, die hij in zijne jeugd geleerd had, schoten uit het diepste zijner ziel naar boven en vermengden zich met de snikken van den ongelukkige.

Eensklaps voelde hij een hand op zijn schouder. Hij richtte zich op en zag voor zich een eerbiedwaardig priester, die hem zwijgend aanschouwde, hem vervolgens bij de hand nam en zeide: 'Ga met mij meê.'

De graaf liet zich naar de pastorie geleiden en bleef gedurende eenige dagen de gast van den pastoor; want deze eerbiedwaardige grijsaard had hem zijne eerste kristen plichten geleerd, had hem tot zijne eerste heilige Communie voorbereid en had ook aan het sterfbed zijner moeder en zuster gestaan en voor den ongelukkige de verkregen vergiffenis afgesmeekt.

Eenigen tijd later trad de graaf als boeteling in een klooster, in een afgelegen hoek van Frankrijk gelegen. De slechte dagen van het verleden waren verdwenen, de boeteling bad en stelde volkomen vertrouwen in de goddelijke Voorzienigheid.

Op den 5^{en} november van dit jaar werd de stilte van het klooster gestoord door het zingen der *Marseillaise* en door de bijlslagen, welke de kloosterpoort deden dreunen en ten slotte tot splinters vliegen. De boeteling knielde in zijne cel neêr. Wat hij daar hoorde, was de nachtmerrie van zijn verleden, welke thans vleesch en been aannam. De kloostergang weêrgalmde van barsche bevelen, de deur zijner cel werd met geweld opengebroken en de boeteling zag een commissaris, vergezeld van gendarmes, binnentreden.

Bleek van schrik en niet begrijpende wat er gebeurde, liet hij zich uit het klooster brengen en kon zelfs geen woord van dank stamelen, toen liefdadige menschen hem in hun huis opnamen. Nog altijd verkeert hij in een zinneloozen toestand; want hij kan niet begrijpen, dat degenen, die hem tien jaren geleden bestreden, veroordeelden en met de moordenaars der priesters naar het bagno zonden, dezelfden zijn die thans de deuren der kloosters opeubreken en de monniken verjagen.

Waarlijk, de tijden veranderen snel.

Twee zusters.
Eene schets uit het hedendaagsche leven, door H.A. Banning.
(*Vervolg.*)

Tien jaren.
(Tweede gedeelte.)

Daar is een oud spreekwoord dat zegt: ‘Als de armoede de deur binnenkomt, gaat de liefde het venster uit.’

Behoudens alle respect voor onze vaderlandsche spreekwoorden, die even korte als kernachtige raadgevingen en waarschuwingen voor jong en oud, heeft de ondervinding toch gelukkig geleerd dat er veel uitzonderingen bestaan, wanneer dat spreekwoord als regel moet worden aangenomen. Ieder zal daarop nog wel kunnen wijzen in den grooten of kleinen kring, waarin hij zich beweegt, en men behoeft het zonnemicroscoop der verbeelding niet te bezigen, om in een droppel uit den oceaan des tijds te kunnen wijzen op voorbeelden, waaruit duidelijk bleek, dat de vensters gesloten en de Larten van echtgenooten voor elkander geopend bleven, zelfs te midden van de nijpendste armoede. Nu zijn er wel pessimisten die zeggen, dat men in die gevallen alleen op ware helden en heldinnen kan wijzen; maar laten wij er ons dan ten minste over verheugen dat er nog zoo veel ware huwelijkshelden en heldinnen gevonden worden, en hopen dat men er altijd op zal kunnen wijzen.

De jeugd, die over 't algemeen weinig op heeft met vermaningen en waarschuwingen, dweept wel het allerminst met spreekwoorden, die zoo kort en zoo krachtig zeugen waar het op staat. Hoe zal zij dan eenige waarde kunnen hechten aan het spreekwoord in kwestie? Voor een jongeling en een meisje, die op trouwen staan, hangt de hemel der toekomst vol violen, waaruit het verleidelijke ding, dat

verbeelding heet, onophoudelijk allerlei zoete toonen weet voort te brengen. Hoe kunnen zij zich voorstellen dat zich aan dien zelfden hemel eens zwarte, dreigende wolken van tegenspoed zullen vertoonen, dat die hemel eens doorkruist zal worden door bliksemstralen van tweedracht? 't Moet mogelijk zeer gelukkig geacht worden dat 't zóó en niet anders is; want men spreekt nu reeds van het huwelijksjuk, en dat juk zou zeker ondraaglijk zijn, wanneer men reeds de schouders moest

De uitvoering der Maart-decreten te Parijs.

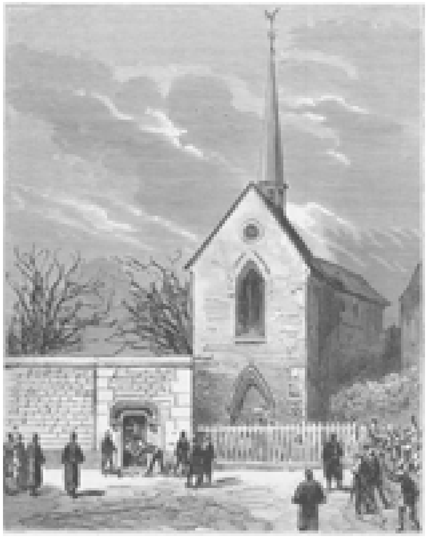

BIJ DE DOMINICANEN.

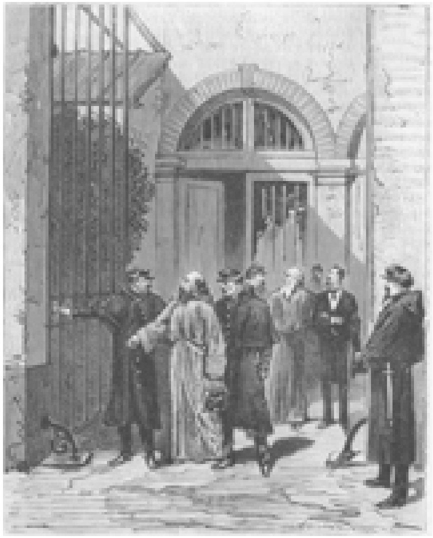

BIJ DE FRANCISCANEN.

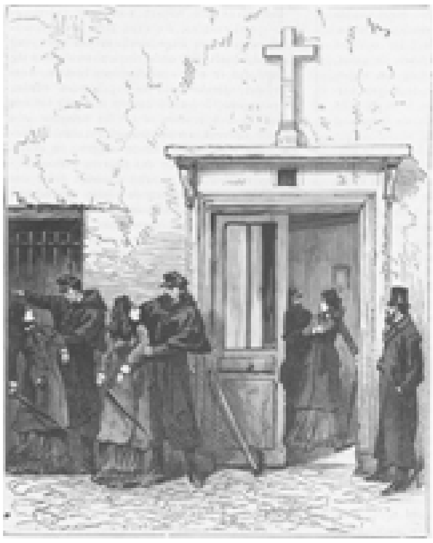

BIJ DE AUGUSTIJNEN.

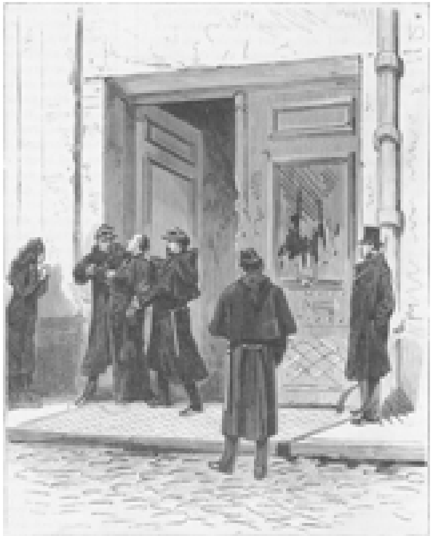

BIJ DE MARISTEN.

DE UITVOERING DER MAART-DECRETEN TE PARIJS. - Bij de Capucijnen. (Vóór de uitdrijving.)

[Vervolg Twee zusters]

wrijven alvorens het daarop geladen werd. 't Zou echter ongetwijfeld nog veel beter zijn wanneer het spreekwoord nooit reden van bestaan gegeven had.

Louise Elgers had natuurlijk nooit aan dat spreekwoord en nog veel minder aan een juk gedacht. Voor haar was het huwelijk een rozenband, die tooide, niet knelde; de ingang tot een paradijs van weelde. Zij had zich tot dusverre vergeleken bij een mooien vogel, die in een kooi zit en smachtend naar het oogenblik uitziet dat de kooi geopend zal worden en hij vrij en frank zal kunnen ronddartelen in de twijgen van den nabij zijnden boom. Hoe kon zij denken dat die mooie witte tanden ooit iets anders zouden doen dan glimlachen, dat het mollige kneveltje ooit een scherp stekende baard zou worden?

't Is ons bekend dat haar kooitje geopend Werd, dat zij de wijde wereld invloog, maar wij Weten ook dat maar al te spoedig zich dreigende wolken aan haar huwelijkshemel vertoonden. Thans willen wij eens zien of dat echtpaar onder de helden en heldinnen moet worden gerangschikt.

Van Frans van Beeckeren viel in dit opzicht natuurlijk niet veel te verwachten; want hij had Louise slechts uit speculatie, of liever uit nood gehuwd. Onder andere omstandigheden zou hij zich nooit het huwelijksjuk op de schouders hebben laten leggen, al was het ook waar, dat hij voor Louise meer neiging gevoelde dan voor eenig ander meisje. In de groote steden loopen er honderden rond, die elke neiging van dien aard gaarne onderdrukken voor de zucht naar vermaken, naar uithuizigheid. Zij willen eerst van de wereld genieten en dan het jammerlijke overschot van levenslust als huwelijksgoed meêbrengen.

De omstandigheden hadden het hier anders gewild. Frans was intusschen niet zoo geheel afkeerig van dit huwelijk. Hij kreeg trouwens een mooi, levenslustig en talentvol vrouwtje, dat hem door velen werd benijd, en wanneer tante Bertha nu maar niet lang meer leefde en hij de *panier* naar welgevallen kon doen voorkomen, meende hij dat zijn lot ten minste niet ondraaglijk zou zijn, al moest hij daaraan ook zijn club, zijn koffiehuisvrienden, zijn trictrac-bord en zijne nachtpartijen ten ofter brengen.

En zijn lot scheen inderdaad voor velen benij denswaardig, wanneer hij met zijne mooie, jonge vrouw in de *panier* rondreed, of als men des avonds door de openstaande ramen hoorde hoe de parel van het concert door haar talent de violen in het huiselijk leven deed juichen en jubelen. Maar de *panier* verdween eensklaps en de heerlijke toonen verstomden onverwacht, toen zich de dreigende wolken, die wij kennen, aan den huwelijkshemel vertoonden.

Nu moge men den staf breken over die twee lichtzinnige jonge menschen, die niet met den noodigen ernst in het huwelijksbootje waren gestapt, zij waren toch wel te beklagen; want het ongeluk dat hen trof was buitengewoon groot. Was Frans een man geweest, hij zou zich wellicht een toekomst hebben kunnen scheppen, want aan kundigheden ontbrak het hem niet; maar een man was hij niet. Louise viel natuurlijk van de eene flauwte in de andere en Frans was dagen lang als versuft; hij geleek naar een speler, die zijne fortuin aan de groene tafel verloren heeft. Was Frans nog vrijgezel geweest, hij zou de schande welke, naar hij nu zeker wist, de firma Van Beeckeren en Cie te wachten stond, van zijne schouders afgeworpen en geheel op zijn vader gewenteld hebben; hij zou nog verstrooiing hebben kunnen zoeken en had wellicht

de stad en het land verlaten. Toen het eerste ongeluk bij den makelaar Elgers plaats greep, gevoelde Louise wel spijt en teleurstelling, maar weinig deernis met haar vader. Zij trok zich die zaak slechts aan voor zoo ver deze voor haar persoonlijk onaangenaam was, en zou in staat geweest zijn weinige dagen later met groote onbeschaamdheid in een concert op te treden. Zij bezat toen het onafhankelijke gevoel dat niemand haar persoonlijk kon deren; doch dat was nu het geval niet, want Frans was lid van de firma Van Beeckeren en C[ie]. en zij was zijne vrouw. Reeds toen er slechte geruchten over die firma rondgingen, gevoelde Louise vooral dat zij nu niet meer, als vroeger, zich kon onttrekken aan de deelneming in een ongeluk. De schuldeischers vertoonden zich daar aan huis, en werden steeds dringender. Het was wel de oude heer Van Beeckeren die de meubelen voor het jonge paar had gekocht, maar zij stonden in *dat* huis, zoo als men zeker wist, en *daar* gingen de schuldeischers zich aanmelden, wanneer zij bij den ouden heer afgewezen werden, en als mijnheer niet thuis mocht zijn, wisten zij wel tot mevrouw door te dringen.

Al had nu de parel van het concert een zeer mooie en krachtige stem, zulk een koor wist zij niet te overheerschen, en in de dagen die het faillissement vooraf gingen werd het leven haar zeer onaangenaam gemaakt. Men kan in het huwelijk veel, heel veel samen dragen, wanneer er eendracht bestaat, maar in het omgekeerde geval, als mijnheer rechts en mevrouw links gaat, als hij zus en zij zoo wil, zijn de echtgenooten tegenover elkander en voor de gemeenschappelijke belangen als het vijfde rad aan den wagen. Slechts dan wanneer de ware iiefde bestaat, de liefde die niet zelfzuchtig is, die voor geen offers terug deinst, kan in het huwelijksleven aan ongelukken en rampen het hoofd geboden worden, en 't is ongelooflijk wat ‘twee zielen, vast geschakeld en verbonden in lief en leed’ samen ai niet kunnen dragen; dat grenst aan het wonderbaarlijke.

Doch wij weten maar al te goed dat het woord liefde voor velen slechts een ijdele klank, een zeepbel is en meer niet. O, wat had Louise haar [F]rans lief toen de violen daarboven nog altijd ‘Schept vreugde in 't leven’ zongen. Wat zag zij hem graag, keurig netjes gekleed, naast zich in de *panier* zitten; wat scheen zij hem vurig te beminnen wanneer hij, des avonds, van zijn kantoor komende, haar naar den schouwburg of de concertzaal vergezelde. Maar de violen verstomden, en toen de donkere wolken van tegenspoed zich allengs dichter en dichter samenpakten, wipte de liefde reeds het venster uit alvorens nog de honger de deur binnen gekomen was.

Louise had grieven, dat is niet tegen te spreken; zij was misleid, men had haar opgeofferd. Maar was dit in zekeren zin ook niet het geval met Frans? De bron van weelde had opgehouden te vloeien, maar aan middelen van bestaan voor de toekomst ontbrak het toch niet. Louise had immers eens met fierheid gezegd, dat zij zich wel een weg zou weten te banen, en Frans zou na eenigen tijd ongetwijfeld de een of andere goede betrekking kunnen krijgen. Zij waren beide jong; waarom niet met vertrouwen op God de toekomst te gemoet gegaan? In plaats daarvan wierpen zij elkander echter verwijtingen naar het hoofd en gingen zij zitten mopperen op de ondergang hunner weelde. Hoe het daarbij toeging, zullen wij in het volgend huiselijk tooneeltje ontwaren.

Frans was zoo even thuis gekomen; hij had zijn hoed in een hoek geworpen en op de canapé plaats genomen. De begaafde, levenslustige Louise zat zich te vervelen in een roman. Wat moest zij ook doen? Vroeger kon zij piano spelen, gaan wandelen of voor aan de straat naar de voorbijgangers zien. Dat ging nu niet meer, en daarom had zij de meid een paar romans uit de bibliotheek laten halen om de verveling te verdrijven, die haar intusschen als een klis aan het gemoed bleef hangen. Frans blies

groote wolken uit zijn sigaar en keek ze na alsof zij hem den weg konden wijzen in het doolhof der toekomst. Louise zat zich blijkbaar te verbijten over zijne norschheid. Zij had zich voorgenomen het eerste woord niet te spreken, doch dit voornemen bleek boven hare krachten te gaan; want eensklaps zegde zij, zonder het hoofd op te lichten:

'Als gij mij nog langer zoo behandelt, loop ik de deur uit, Frans!'

De jeugdige echtgenoot haalde de schouders op en liet zijne mooie tanden zien.

'Dat zullen wij denkelijk allebei spoedig genoeg moeten doen,' sprak hij; 'want de crediteuren willen het voorgestelde accoord niet aanneinen.'

'Waarom niet?'

'Doodeenvoudig: omdat zij niet willen.'

'En wat dan?'

'Dan zullen zij natuurlijk alles onder den hamer brengen, en wij zitten op de straat.'

'Groote hemel!...... en zulk een verschrikkelijke tijding moet ik je uit de keel halen?'

'Natuurlijk! Je hebt me reeds zoo dikwijls verweten hoe ongelukkig ik je moedwillig heb gemaakt, dat ik maar liever niet meer over die dingen spreek.'

'Is het dan niet waar?' vroeg Louise gejaagd. 'Toen ons huwelijk gesloten werd, wist je papa zeer goed dat zijne zaken slecht stonden.'

'En toen jou papa zijne toestemming gaf, kon hij vooruit berekenen, dat hij zonder hulp over drie maanden op de flesch moest gaan.'

''t ls een speculatie geweest op het erfdeel van tante Bertha, en daar ben *ik* aan opgeofferd. Zoo lang dat geld nog in het verschiet was, waart gij o zoo lief voor mij, maar nu het ongeluk over ons gekomen is, behandelt gij mij als een hond.'

'En die hond keft en bijt den ganschen dag. Ik ben begonnen met je vergiffenis te vragen; ik heb je bekend dat papa mij alles te mooi voorgespiegeld en daardoor om den tuin geleid heeft. Ik heb beloofd nog te zullen redden wat te redden viel, maar gij hebt mij van het eerste oogenblik af met verwijtingen overladen; ik kan niet thuis komen of het liedje begint van voren af aan, en nu dreigt gij dat gij 't huis zult uitloopen. Ik weet zeer goed dat dit slechts praatjes zijn, want ik zou niet weten waar je moest aanlanden, maar zulke kinderpraatjes beginnen me hard te vervelen.'

'Zoo, begin ik je te vervelen,' sprak Louise op sarrenden toon; 'dat was vroeger anders, niet waar? Toen mocht ik geen hand in koud water steken, toen was de grond niet goed genoeg waar ik liep; maar toen was er ook een rijke erfenis in het gezicht, toen.....'

'Zwijg toch, Louise,' sprak Frans op dreigenden toon, 'of......' Hij zweeg zelf eensklaps, want men hoorde voetstappen in den gang, en een oogenblik later kwam Bertha de kamer binnen.

Dat goede meisje wist het reeds dat de liefde daar het venster uitgevlogen was, en zij zag het nu opnienw aan de opgewondenheid waarin beide jeugdige echtgenooten verkeerden.

Frans bood Bertha zeer voorkomend een stoel aan; hij had in den laatsten tijd zeker ontzag voor haar gekregen.

'Ik heb gehoord dat de crediteuren vandaag eene bijeenkomst zouden hebben,' sprak zij: 'hoe is de zaak afgeloopen?'

'Slecht, Bertha, zeer slecht; de groote meerderheid weigert het voorgestelde accoord aan te nemen.'

‘'t Maakt de zaak voor dit oogenblik natuurlijk erger,’ hernam Bertha, ‘maar ik geloof toch niet dat uit dit accoord op den duur voor u veel goeds geboren kan worden, Frans.’

‘Best mogelijk, zusje,’ antwoordde Frans, ‘maar het was toch de eenige kans om op de been [te] blijven, en die kans loopt thans groot gevaar.’

‘'t Is waar,’ zoo begon Bertha opnieuw, ‘maar al wordt ook het accoord aangenomen, dan zie ik nog niet in, dat daaruit eenige vooruitzichten voor uwe toekomst kunnen voortspruiten. Ik wil niets ten nadeele van uw papa zeggen, Frans, maar gij kent hem beter dan ik, hij zal zich niet gemakkelijk in eenig gareel laten spannen, en ik voorzie dat daaruit veel kwaads en weinig goods voor u en Louise zal voortspruiten.’

‘Zeg maar gerust dat hij ons bedrogen, schandelijk bedrogen heeft,’ sprak Louise nu scherp.

‘Stil toch, Louise,’ antwoordde Bertha; verwijtingen baten niets.’

‘Zoo!’ hernam Louise driftig, ‘ik zou mijn mond ook nog moeten houden na al 't geen gebeurd is. Om iemand in het ongeluk te helpen,

daar zijn sommige menschen heel knap in, maar als het op handelen aankomt zitten zij met de handen in het haar. Als ik een man was zou ik mij schamen, indien ik mij niet, als zoo vele anderen, door een faillissement kon heenwerken.'

Er vertoonde zich een trek van minachting op haar gelaat toen zij Frans aanzag, terwijl zij opstond en de kamer verliet.

Bertha zag zeer goed dat haar schoonbroeder zich nauwelijks kon bedwingen.

'Wees toch bedaard, Frans,' sprak zij, haar hand op zijn arm leggende; 'gij zult u beiden nog ongelukkiger maken dan gij reeds zijt.'

'Maar gij weet niet, Bertha......' bracht hij slechts met moeite uit.

'Ik weet, ik begrijp alles heel goed,' zoo viel Bertha hem in de rede. 'Louise is een beetje verwend; gij moet een weinig geduld met haar hebben, en ook niet vergeten dat zij diep ongelukkig is geworden. Zij is erg zenuwachtig en gejaagd, heb daarom wat geduld met haar, lieve Frans; want als nu ook nog de huiselijke vrede verloren mocht gaan, dan zoudt gij beiden waarlijk diep rampzalig zijn.'

Frans gaf geen antwoord, maar men kon zien dat hij getroffen was door de zorgen en de deelneming zijner schoonzuster.

'Uwe firma zal niet meer te redden zijn,' zoo vervolgde Bertha, 'en mij dunkt dat wij wel eens mochten denken aan uwe toekomst; want het is te voorzien dat gij binnen kort geheel zonder middel van bestaan zult zijn, en gij hebt nu ook voor eene vrouw te zorgen, beste jongen.'

En toen begon zij een plan te ontwerpen voor de toekomst. Het was een doornig pad dat zij aanwees, een leven van arbeid en zorgen, maar waaruit, bij vlijt en volharding, een duurzaam bestaan zou kunnen voortvloeien.

Frans luisterde wel niet met gretige ooren naar haar, want de gedachten aan een leven vol zorgen waren voor hem natuurlijk niet verkwikkend; maar hij stelde toch de goede meening zijner schoonzuster op prijs, en toen zijne vrouw weêr binnen gekomen was, deelde hij haar meê dat Bertha over een plan over hare tockomst kwam spreken. Louise zag hare zuster aan, maar zei geen woord.

'Gij zult het wel met mij eens zijn, Louise,' zoo begon Bertha opnieuw, 'dat het tijd wordt om eens aan de toekomst, aan eenig middel van bestaan te denken.'

Louise gaf geen antwoord.

'Ik heb van mijne erfenis nog ongeveer twee duizend gulden overgehouden nadat alle schulden afbetaald waren,' vervolgde Bertha, 'en die zouden wellicht voor ons allen nuttig besteed kunnen worden.'

'Gij zoudt beter gedaan hebben met de geheele erfenis te behouden en dat lieve geld niet zoo roekeloos weg te werpen,' sprak Louise.

'En papa dan, en onze naam?' vroeg Bertha verbaasd.

Louise haalde de schouders op. 'Onze naam is toch verloren, en papa zal wel nooit meer aan de Beurs komen al bezat hij een millioen,' zegde zij. 'Met een halve ton kan men heel wat schande bedekken.'

Bertha was bleek geworden van verontwaardiging.

'Ik zal je daar maar niet op antwoorden, kind,' sprak zij, 'want ik ben niet hier gekomen om te kibbelen, maar alleen om met u beiden over een middel van bestaan te spreken. Ik zou je raden, Frans, om zoo spoedig mogelijk naar een vaste betrekking uit te zien, en wanneer Louise en ik met die twee duizend gulden eens eene kleine zaak in modes begonnen, zouden wij wellicht gezamenlijk goed ons brood hebben.'

'Je wilt dus eene modiste van mij maken?' vroeg Louise op verachtelijken toon.

‘Ik wil niets van je maken, kind,’ hernam Bertha, ‘maar wij zullen toch iets moeten beginnen om aan brood te komen. Wij zijn beiden niet onervaren in handwerken, en mama zou voor het huishouden en voor onzen ongelukkigen papa kunnen zorgen.’

‘Modiste worden...... allerlei standjes van rijke nuffen afwachten....... ik zou je danken,’ sprak Louise trotsch.

Bertha haalde nu ook de schouders op. ‘Ik acht dit voorstel wel het beste voor u en ons allen,’ vervolgde zij, ‘maar kan er je natuurlijk niet toe dwingen. Wilt gij liever muzieklessen geven, dan zal ik een nieuwe pianino voor je koopen.’

‘Les geven...... van den morgen tot den avond een, twee, drie tellen en allerlei nukken van kinderen en opgedirkte jonge juffrouwen afwachten..... 't ls wat moois! Ik heb een man, die moet maar zorgen voor ons bestaan.’

‘Maar dat kan hij immers met den besten wil niet.’ zei Bertha, haar hand op den arm van Frans leggende, daar zij zag dat hij in drift geraakte. ‘Wij kunnen het onmogelijke niet vergen en moeten gezamenlijk de handen aan het werk slaan.’

‘Ik begrijp zeer goed waar je heen wilt,’ zegde Louise vinnig; ‘je hebt mij altijd onder den duim willen houden toen ik nog thuis was.’

‘Hoe is het mogelijk,’ riep Bertha ontroerd uit, ‘en ik kom je hulp bieden.’

‘Maar je wilt daarbij als altijd je zin hebben,’ hernam Louise; ‘je wilt een huishen van mij maken en daar ben ik niet voor in de wieg gelegd. Ik weet zeer goed dat. ik talent genoeg bezit om in de kunstwereld te schitteren; als het er op aan komt zal ik dat ook toonen en wij zullen dan eens zien wie van ons de erfenis van tante Bertha het beste kan missen. Als ik nog tehuis was zou zoodanig plan zeker weêr tegengewerkt worden, maar ik sta nu, Goddank, niet meer onder curateele, en zal wel weten wat mij te doen staat, als Frans niet mans genoeg is om behoorlijk eene vrouw te onderhouden.’

Bertha ontstelde. Zij wist dat hare lichtzinnige zuster altijd neiging had gevoeld om als kunstenares op te treden, eene loopbaan die, vooral voor haar, zeer gevaarlijk moest worden genoemd. Zij trachtte haar van dit onzinnige plan terug te houden. Frans schaarde zich aan hare zijde, doch zij bejegende hem zoo norsch, dat hij het noodig achtte te zwijgen ten einde ergerlijke tooneelen te voorkomen, en Bertha ging met een bezwaard gemoed naar huis, waar haar weêr nieuwe zorgen te wachten stonden.

Ongeveer drie maanden later, toen Bertha zich reeds als modiste gevestigd had, zag men op de muren der hoofdstad groote aanplakbiljetten, waarop te lezen stond, dat in de Parkzaal een groot concert zou plaats hebben, te geven door mevrouw Van Beeckeren-Elgers, met medewerking van nog een paar celebriteiten in de toonkunst. De dagbladen lieten niet na de zangeres hoog op te hemelen en op het verbazend succes te wijzen, dat haar bij de uitvoering der humaniteits-cantate ten deel was gevallen. Bij de modisten heerschte echter in de voorafgaande dagen geen buitengewone bedrijvigheid, bij de kappers en de stalhouders evenmin, en er waren in de Parkzaal dan ook slechts enkele rijen stoelen bezet. De prachtige waaier, die aan Louise's arm hing, herinnerde alleen nog maar aan den vroegeren triomf der parel van het concert.

Daar bestaat een groot verschil tusschen eene dilettante, die voor een of ander liefdadig doel optreedt, en eene eigenlijke zangeres. De eerste wordt met welwillendheid bejegend, op laatstgeneemde meent men recht te hebben het ontleedmes der critiek toe te passen.

Louise had zich lichtzinnig op de gladde baan der kunst begeven, waarop men, in meer dan één opzicht, slechts moeielijk staande kan blijven; zij wankelde aanvankelijk, zij struikelde en viel eindelijk.

't Leven van den mensch bestaat uit vallen en opstaan; gelukkig zij die bij dat opstaan hunne zwakheid betreuren en zich ernstig voornemen beter op de been te blijven. Men kan het echter zoo ver niet brengen zonder besef van schuld, en daarvan was bij Louise niets te vinden. Zij waagde zich opnieuw en herhaaldelijk op die gladde baan, en kon natuurlijk niet herhaaldelijk vallen zonder zich al erger en erger te bezeeren.

't Is nu tien jaren geleden dat wij de parel van het concert uitbundig hoorden toejuichen; thans ligt die parel in het slijk, dat men maar al te veel op de baan der kunst aantreft.

(Wordt vervolgd.)

De ridderorden der geheele wereld.

Voor degenen, die meenen dat men zonder het bezit van een ridderorde niet gelukkig kan wezen, zal 't aangenaam zijn te vernemen dat er 153 verschillende orden bestaan, verdeeld over 51 rijken. Beieren opent de rij en heeft goed gezorgd voor belooningen en onderscheidingen, want op 5 millioen inwoners heeft 't 13 orden, terwijl Spanje meê op een gelijk aantal orden kan bogen, doch eerst bij eene bevolking van 17 millioen. Hierop volgt Pruisen met 12 orden, waarbij 2 speciaal voor vrouwen; Oostenrijk-Hongarië heeft 9, Rusland 8, Groot-Brittannië 7, Brazilië, Italië, Zweden en Noorwegen ieder 6, terwijl Hessen, Z.H. de Paus en Saksen ieder 5 orden bezitten. Nederland, Wurtemburg en Siam vergenoegen zich met het bescheiden aantal van 4. Baden, China en Turkije hebben ieder 3 orden; België, Denemarken en Perzie vergenoegen zich met 2, terwijl de meeste staten slechts één orde bezitten. Die stalen zijn: Anhalt, Birma, Brunswijk, Kambodja, Frankrijk, Griekenland, Hawaii, Honduras, Japan, Monaco, Montenegro, Niearagua, Oldenburg, Saksen-Weimar, San-Marino, Tunis, Rumenië, Venezuela en Waldeck. Een gemeenschappelijke orde hebben - zoo dat elke staat een halve bezit - de beide vorstendommen Lippe, de groothertogdommen Mecklenburg en de beide vorstendommen Schwarzburg. De saksische hertogdommen gaan nog verder, daar Altenburg, Coburg en Meiningen met hun drieën één orde deelen.

Nuttige wenken en opmerkingen over land- en tuinbouw.

Boomteelt.

Het vermenigvuldigen van vruchtboomen door zaad. II. In een voorgaand nummer gaf ik eenige wenken over het voornaamste punt, waarop men bij de voortteling van appel- en pereboomen door zaad te letten heeft en wel over de behandeling en bewaring der pitten, voor de zaaiing bestemd. Ik wil thans over een tweede voornaam punt bij deze cultuur spreken en eenige opmerkingen in het midden brengen over de bewerking en bereiding van den grond, waarop de zaden van appel- en pereboomen zullen gezaaid worden. Een eerste vereischte bij de keuze van dien grond - afgezien natuurlijk van zijne hoogere of lagere ligging, waarover ik in het vorige nummer sprak - is, dat hij overal goed door de zon kan beschenen worden. Onverschillig of men in november of maart zaait, steeds blijft dit vereischte bestaan. Eene zaaiing op

eene beschaduwde plek zou zeer slechte uitkomst geven en misschien voor altijd den lust voor deze nuttige en aardige cultuur bij den liefhebber geheel uitdooven. Eene zonnige plek dus moet men er voor uitzoeken en eerst nadat men die gevonden heeft, kan men op het gelukken der vermenigvuldiging door zaad voor een gedeelte rekenen. Deze plek nu moet zeer diep worden omgespit en op zeer schrale gronden rijkelijk van mist worden voorzien. Het verdient hierbij groote aanbeveling de aarde lang voor de zaaiing te bewerken en te bemisten. De grond wordt hierdoor los en luchtig en de mist

is verrot als de pitten ontkiemen; de jonge worteltjes der boomkens vinden dan dadelijk bij hun ontstaan opneembaar voe[ds]el en een geschikt terrein voor hunnen groe[i] en verdere ontwikkeling. Men moet er ook vooral voor zorgen dat de aarde diep wordt losgen aakt en dat de mist overal in den grond verspreid wordt. Niet alleen dus boven, maar ook on[de]r in de aarde moet mist gevonden worden, zal de zaaiing kans van slagen bieden. De beste mis is een zoo genaamde mengselmist of eene vereeniging van verschillende stoffen, welke voor plantenvoedsel kunnen dienen. Het is natuurlijk eerst noodig die stoffen vóór de bemisting met elkander te vermengen, opdat de vereeniging zoo volkomen mogelijk zij. Als bestanddeelen van het mengsel, die voor alle grondsoorten nuttig zijn, neme men vooreerst ouden, goed verteerden stalmist en fijne steenkoolasch. Kan men als stalmist enkel mist van runderen krijgen, dan verdient deze de voorkeur. Bij deze beide stoffen voege men nu wat goed verdeeld en zuiver kalkpuin van oude muren, wat hout- of turfasch en, zoo men die voorhanden heeft, eenige goed vaneen gereten wollen lompen. Deze stoffen menge men zoo innig mogelijk met de voorgaande bestanddeelen en brengt ze daarna op de plaats, waar men vóór of na den winter de pitten wil uitstrooien. Hier spitte men ze dadelijk onder, opdat er niets van voor de plantjes verloren ga en daarna gaat men over tot de zaaiing, waarover ik in een volgend nummer spreken wil.

Landbouw.

Iets over weiden. II. Ik wees er in een vorig nummer reeds op, toen ik over hetzelfde onder werp sprak, dat het gewoonlijk een teeken is eener slechte behandeling als men een weiland ‘scheuren’ moet. Eene goede weide behoeft nooit voor een tijdlang als bouwland gebruikt te worden met het oog om ze hierdoor te verbeteren. Maar zal een weiland goed heeten en goed blijven, dan moet het goed onderhouden worden en in het voor- of najaar terug ontvan-

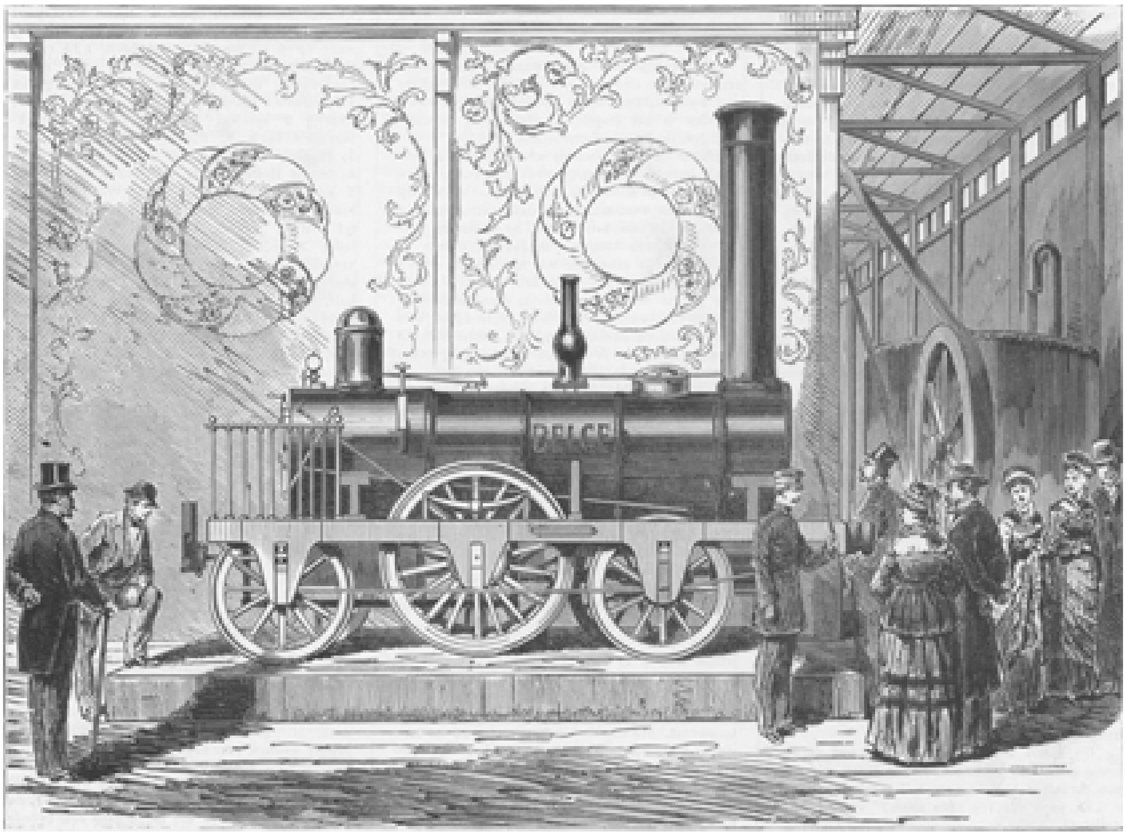
HET EERSTE LOKOMOTIEF.

gen, wat het vee er gedurende den vorigen zomer aan onttrok. De verstandige landbouwer zorgt er dus steeds voor dat hij in november of maart genoeg mist voorhanden heeft om zijn weiland van mist te voorzien. Hij verzamelt gedurende den zomer allerlei stoffen om den groei van het gras te bevorderen, als zijn vee in den herfst stalwaarts is gekeerd of den stal in de lente nog niet heeft verlaten. Heeft hij eene hooge en drooge weide, waar, door overstroomingen in den winter, geen water komen kan, dan bemist hij deze in november of december; bezit hij daarentegen een laag en nat weiland, dat dikwijls van het overtollige water te lijden heeft dan wacht hij met de bemisting er van tot in maart. Ik zei dat de verstandige landbouwer als mist voor zijne weiden allerlei stoffen gebruikt. 't Zal denkelijk noodig wezen dat ik eene nadere omschrijving van die stoffen geef en dit te meer, daar nog veel landbouwers in de meening schijnen te verkeeren dat enkel stalmist als bemisting voor weilanden in aanmerking komen mag. Wanneer dus de nadenkende boer in den zomer de slooten tusschen zijne weiden moet opgraven om zijn vee in zijn eigendom te houden, dan verzamelt hij alle waterplanten en kruiden, welke in die slooten groeien en brengt die op een hoop bijeen. Hierbij voegt hij den uitgegraven bagger en modder benevens alle stalmist, welke hij, zonder dat hij zijn bouwland benadeelt natuurlijk, te missen heeft. Bij dit mengsel brengt hij vervolgens alles wat maar eenigszins eene mistende waarde hebben kan: hout-, turf- en steenkoolasch, onkruiden van akker en tuin, bloed, roet, vet, kalk, kaf, kippen- en duivenmist, overblijfselen van doode dieren, afval uit de huishouding, enz., enz. Van tijd tot tijd, bijv. om de maand, wordt hei mengsel goed omgezet en met zoo genaamd stalkwater of aalt overgoten om de ontbinding der stoffen te bespoedigen en de vruchtbaarheid van den hoop te verhoogen. Ook urine en vloeibare beer zijn bij uitnemendheid geschikt om de rotting te bevorderen en de waarde van het mengsel voor het weiland hooger te stellen. In den weidetijd gaat de boer, die eenige kennis van de grassen en hunne meerdere of

mindere voedingswaarde heeft, dikwijls na welke nuttige kruiden en grassoorten op zijne weide niet voorkomen. Heeft hij dit gedurende den groeitijd der planten goed waargenomen en hiervan aanteekening gehouden, dan koopt hij de zaden der ontbrekende grassen en kruiden aan om ze, vóór dat hij zijne weiden met de verzamelde stoffen bemist, over de wei landen te zaaien. Op deze wijze behandela, behoeft een weiland nooit gescheurd te worden, wijl het nooit zijne vruchtbaarheid verliest. In een volgend nummer zeg ik iets over de behandeling van weiden, welke men gedwongen is te scheuren.

[Nummer 12]

Eene begrafenis in Finland.

Parijs, de groote wereldstad, trekt voortdurend een aantal kunstenaars op velerhande gebied aan. Niet siechts uit de provincien van Frankrijk, maar ook uit alle landen der aarde. Bijna geene nationaliteit of ze is op het gebied der kunst te Parijs vertegenwoordigd. Zoo maakt tegenwoordig in Frankrijks hoofdstad een jeugdig schilder uit Finland, de heer Albert Edelfelt, veel opgang; hoewel eerst zes en twintig jaren oud, heeft hij sedert vier jaren schoone stukken in het parijsche Salon ingezonden. In het Salon van dit jaar bevond zich van zijne hand een roerend tafereel, ‘Eene begrafenis in Finland,’ waarvan wij hieronder eene gravure geven. Ofschoon de finlandsche schilder zijn geboortegrond reeds sedert zeven jaren verlaten heeft, verloochent hij niettemin zijne afkomst niet, en zijne voornaamste schilderstukken herinneren aan Finland.

EENE BEGRAFENIS IN FINLAND.

Wat zijn laatste schilderij betreft, het stelt een treffend tooneel voor. Een kind des huizes is gestorven; de begraafplaats bevindt zich aan de overzijde van het meer, en de eenvoudige, massieve boot, waarin de treurende bloedverwanten hebben plaats genomen, bevat de doodkist. Alles is met elkander in overeenstemming: de doodsche rust van het water, de eentoonigheid van den gezichteinder, de doffe wanhoop op

het gelaat der bloedverwanten geven aan het gebeel iets ernstigs, iets sombers en te gelijk iets indrukwekkends.

De indruk wordt nog versterkt, wanneer men bedenkt onder welke omstandigheden de bewoners van Finland hun leven slijten. Die krachtvolle, aan arbeid en ontberingen gewende mannen zijn voor het grootste gedeelte visschers. Zij wonen in ellendige hutten die uit een enkel vertrek bestaan. Een groot haardvuur verwarmt dit bekrompen vertrek; de rook ontsnapt door een in het dak aangebrachte opening of, als het winter is, door de deur of het venster. Toch heerscht in die zwarte en berookte holen eene groote mate van zindelijkheid. Ook de poëzie is er niet uit gebannen; om de eentoonigheid te voorkomen zingt men oude nationale gezangen, die van geslacht tot geslacht zijn overgeplant en in ieder huisgezin in eere worden gehouden. Geen twijfel dan ook of de bloedverwanten die den kleinen doode naar de overzijde van het meer ter laatste rustplaats begeleiden, heffen een oud lied aan ter nagedachtenis van den geliefden overledene.

Mechelen.

In het middelpunt van het belgische spoorwegverkeer, te midden van het onophoudelijk geraas en de drukste beweging, waar de rustelooze lokomotieven elk uur van den dag elkander voorbijsnellen, verheft zich eene betrekkelijk kalme stad, die de scherpste tegenstelling vormt met het woelig tooneel, dat haar omringt: die stad is Mechelen. Terwijl in hare onmiddellijke nabijheid honderden spoortreinen dagelijks hun snijdend gefluit en hun dof getommel doen hooren, ligt Mechelen daar steeds in eene kalme rust.

Wanneer men de stad nadert valt den reiziger haar rustig voorkomen reeds aanstonds in het oog; boven het huizenblok, waaruit zij bestaat, ziet men niets oprijzen, dat aan leven en beweging doet denken; de ontzaglijke stomp van den onvoltooiden grooten toren en de spitsen der overige kerken vormen de eenige uitkomende punten, welke het oog van den reiziger treffen. Treedt men Mechelen binnen, dan vertoont de oude stad in alle opzichten haar vreedzaam en godsdienstig karakter. Van haar vroeger politiek leven, toen zij eene hofhouding had, is, natuurlijk, niets meer. Van hare drukke nijverheid in de verloopen eeuwen, is ook niets overgebleven. De lakenweverijen hebben zich verplaatst. Het kantwerken, waardoor een goed deel der mindere klas het brood verdient, bestaat nog en handhaaft den roem der stad; ook in het fabriekaat van antieke meubels heeft Mechelen eene wezenlijke befaamdheid.

Het eerste gebouw dat het oog trekt is de kathedraal van St.-Rombout, een kolossaal gebouw, dat van het einde der XIII^{de} eeuw dagteekent. De bouw van dit eerbiedwaardig gedeukteeken van den godsdienstzin van vroeger eeuwen heeft met eene menigte bezwaren te worstelen gehad, en zoo komt het dat ook de dom van Mechelen even als zoo vele apdere tempels uit de middeleeuwen nooit die voltooiing heeft gekregen, welke de oorpronkelijke bouwmeester zich had voorgesteld. In 1342 toch werd een groot gedeelte van het gebouw vernield door een brand, die bijna de geheele stad in de asch legde; wel werd de bouw reeds aanstonds na de ramp hervat, maar het duurde toch tot 1487 eer het gewelf van het groote middenschip voltooid was. Aan den toren werd in het jaar 1452 begonnen en meer dan eene eeuw werd aan het ontzaglijke monument gearbeid, toen eensklaps eene andere ramp het werk deed staken. De toren was tot de hoogte gekomen, die hij tegenwoordig heeft, namelijk

375 voet; hij had echter 600 voet hoog moeten worden en alzoo de Lieve-Vrouwe-toren van Antwerpen moeten overtreffen. Volgens de overlevering waren al de bouwstoffen voor de verdere voltooiing reeds bij een gebracht, toen in 1580 het staatsche leger Zich van de stad meester maakte, en niet alleen de kathedraal, maar ook de overige godsgebouwen geplunderd werden, en alles wat de beeldstormers in 1566 gespaard hadden eene prooi der roofzieke soldaten werd. Gedurende acht dagen werd het schoone kerkgebouw geplunderd, de beelden en geschilderde glazen stuk geslagen, de grafzerken naar Engeland gevoerd en de steenen, die voor de voltooiing van den toren bestemd waren, door Willem van Oranje voor den bouw van de vesting Willemstad aangewend, die hij toenmaals bezig was te bouwen.

De burgertwisten der zestiende eeuw lieten niet toe, dat het werk des vredes hervat werd, en zoo bleef de bouw van den dom van Mechelen gestaakt ten gevolge der algemeene verwarring, even als eenmaal de toren van Babel door de spraakverwarring gestuit werd. Maar ofschoon onvoltooid, heeft het eerwaardige gebouw toch een waarlijk grootsch en monumentaal voorkomen; van buiten is het schooner en rijker dan de meeste belgische kerken, en vooral het snijwerk der ornementen is bijzonder sierlijk. Ook het inwendige, ofschoon door de plunderaars der zestiende eeuw van vele kunstwerken beroofd, bevat nog veel merkwaardigs. Men vindt er eene *Kruisiging* van Van Dijck, eene *Besniijdenis* van Michel Coxie en verscheidene andere bezienswaardige schilderijen, waaronder vooral de een en twintig kleine voorstellingen uit het leven van St. Rombout, die aan het penseel van Jan van Eyck toegeschreven worden, de aandacht trekken. Daarenboven heeft de kerk schoone geschilderde glazen, ofschoon ook vele daarvan zwaar geleden hebben door eene ramp, welke de stad in augustus van het jaar 1546 trof, namelijk de ontploffing van het poeiermagazijn, dat in de gesloten Zandpoort was aangelegd. Ten gevolge van het inslaan van den bliksem vloog dit gebouw in de lucht en werd aan de geheele stad eene onberekenbare schade toegebracht. Aan deze gebeurtenis knoopt zich eene eigenaardige volksoverlevering vast, waarmeê wij hier gevoeglijk kunnen besluiten. In den nacht van 7 augustus 1546, zoo luidt het verhaal, woedde over de stad en de omstreken een hevig onweêr. Overal ijlden de klokkenluiders naar de torens om volgens oud gebruik de klokken te luiden. De klokkenluider van het dorp Putte beproefde tot tweemaal toe de toren zijner gemeente te bestijgen, doch werd telkens door eene bovennatuurlijke kracht teruggehouden. Het was of een onzichtbare arm hem tegenhield en de man riep uit:

‘Zijn dan alle duivels hier in het spel?’

‘Neen, ik ben hier maar alleen, al de anderen zijn in Mechelen,’ antwoordde een onbekende stem, die blijkbaar die van een duivel was.

Eenigen tijd na de verschrikkelijke ramp kwamen eenige friesche kooplieden te Mechelen aan, die vroegen waar de Zandpoort gestaan had. Zij verhaalden dat men weinige oogenblikken voor het inslaan van den bliksem in Friesland verscheidene duivels in de richting van Mechelen door de lucht had hooren trekken. Een hunner had met eene verschrikkelijke stem geroepen;

‘Krombeen, neem dien molen meê!’

‘Ik vlieg in allerijl naar Mechelen,’ antwoordde Krombeen. ‘Kortstaart komt daar aan; hij zal zich wel met den molen belasten.’

En op hetzelfde oogenblik werd de molen opgenomen. Van hier het rijmpje dat langen tijd in Friesland onder het volk voortgeleefd heeft:

Doen Moentjen, Crombeen ende kloof
Naer Mechelen vlogen om den roof,

So vonden zy hier 'nen molen staen;
Dien vatte de duivel Cortsteert aen.

Een trio.

Een vioel, fluit en doedelzak mogen in de oogen van velen nu juist geen aangenaam geheel vormen, toch gelooven wij dat men het trio onzer gravure gaarne een aandachtig oor zal leenen, wanneer men weet dat wij hier met iersche kunstenaars te doen hebben, die aan hunne *bagpipe* de schoonste geluiden weten te ontlokken, zoodat deze als accompagnement voor viool en fluit zeer zeker het welluidendste effect moet maken. Onze drie artisten zijn werklieden, maar dit is eene reden te meer om hun een goedgunstig onthaal te doen geworden, dewijl de muziek een der edelste uitspanningen mag genoemd worden. De schilder heeft zijne helden op de voordeeligste, wijze voorgesteld en een tafreel geleverd, dat wel waardig is er eenige oogenblikken aan toe te wijden.

Een maaltijd in de middeleeuwen.

Ofschoon eten en drinken, oppervlakkig beschouwd, eene hoogst eenvoudige en primitieve zaak schijnt, heeft de menschheid er toch reeds van de vroegste eeuwen af eene vrij ingewikkelde kunst van weten te maken. Van ouds gingen maaltijden en drinkgelagen van verschillende gebruiken en ceremoniën vergezeld, en waren aan strenge regelen verbonden, waartegen men zich niet bezondigen kon, zonder zich de beschuldiging van ongemanierdheid op den hals te halen. Achterstaand plaatje geeft ons een denkbeeld van de wijze, waarop men in de middeleeuwen tafelde, waarbij het menigeen zal opvallen, hoe weinig vaatwerk er op tafel staat. Men moet weten dat het lang gebruikelijk was, met tweeën van één bord te eten en uit ééne bokaal te drinken, iets waarvoor velen thans den neus zouden ophalen, vooral als zij bedenken dat vorken in dien tijd onbekend waren en ieder op de wijze der eekhorentjes at. Men zorgde trouwens wel niet met vuile vingers aan tafel te komen, en wiesch zich voor het eten zorgvuldig de handen, vaak met water, waarin rozenolie of eenig ander welriekend vocht gemengd was.

Vrede den mensch van goeden wil.
Eene kersvertelling van mijn ouden pastoor.

Wanneer ik voor een twaalftal maanden hen, die den ouden heer Brandts een Isegrim noemden, in het gelijk had gesteld, zou ik aan de naastenliefde te kort geschoten zijn, maar, door hem toen een aangenaam mensch te heeten, der waarheid geweld aangedaan hebben. Het was een feit, dat de heer Brandts niet bemind werd en dat hij niets deed, om de ongunstige meening, die men van hem koesterde, ook maar in het geringste te zijnen voordeele te doen keeren.

Voor ongeveer een jaar was hij in ons stadje komen wonen en in al dien tijd had hij geene bezoeken ontvangen of afgelegd. Het neringdoende, vrouwelijke deel der bevolking, dat door Brandts werd begunstigd en een licht te verklaren nieuwsgierige belangstelling in diens doen en laten aan den dag legde, zag er voorgoed van af zijne nieuwsgierigheid voedsel te geven, nadat het, bij de eerste poging daartoe bij de huishoudster, door deze werd toegevoegd: ‘Mijnheer bemoeit zich immers niet met uwe zaken, laat hern dus ook met rust.’

Eene poging door mij bij mijn jaarlijksch parochiaal bezoek gedaan, om den stuggen man (ik had van den gemeente-secretaris vernomen,

dat hij katholiek was ofschoon ik hem nooit ter kerke zag) nader te leeren kennen, werd verijdeld door het barsche bescheid, dat ik aan de deur ontving en dat, op mijn herhaald aandringen, onveranderd luidde: ‘Mijnheer ontvangt van niemand bezeek, dus ook niet van u; als hij u noodig heeft, zal hij u wel laten roepen.’

Wie of wat hij was, of waarom hij zoo hardnekkig den omgang met zijne stadgenooten vermeed, dit waren vragen, die de tijd eenmaal wel zou oplossen. Ik meende niet beter te kunnen handelen, dan de mij aangedane onheusche bejegening niet te tellen en te trachten hem door vriendelijke voorkomendheid te winnen.

De heer Brandts woonde naast onze pastorie, die tegen over de kerk stond. Elken morgen wandelde hij, die een goede vijftiger scheen, met een pijp in den mond in zijn hofke voor het huis, terwijl hij nu eens met tabaksrook het ongedierte van zijne rozenstruiken verdreef, dan weer hier en daar een dood takje of verdord blaêke afbrak of een stamroos of dahlia opbond; slechts bij regenachtig weêr bleef hij binnen. Geregeld groette ik hem 's morgens in het voorbijgaan met een: ‘goeden morgen, mijnheer Brandts’, en voegde er dan eene bemerking over het weêr bij; maar even geregeld ontving ik antwoord noch hoofdknik. Ik hield echter vol en iederen dag klonk mijn: ‘goeden morgen, mijnheer Brandts, schoon weêr, tamelijk winderig en buiig,’ of zoo iets, met onveranderde goede luim, terwijl ik daarbij den hoed een weinig lichtte; ik had echter even goed den zonnewijzer kunnen groeten.

Brandts zal zoo ongeveer een maand of zeven naast mij hebben gewoond, toen hij van die gewoonte begon af te wijken en ik dagelijks tot wedergroet een geluid ontving, niet ongelijk aan dat der beesten, die men in november in groot getal uit het leven en in de vleeschkuip helpt.

‘Wij winnen,’ zoo dacht ik en besloot hem de behulpzame hand te bieden, om den eersten stap tot nadere kennismaking te doen, eene kennismaking, die het raadselachtige ongezellige zou opklaren en misschien verdrijven. Te dien einde haalde ik den volgenden morgen bij het uitspre ken van mijn groet, mijn sigarenkoker te voorschijn, doch ik had geene gelegenheid hem een keurige havannah aan te bieden, want de oude heer giste mijne bedoeling, begaf zich ijlings in huis en sloot de deur. Desniettegenstaande klonk des anderen daags weêr even hartelijk mijn: ‘goeden morgen, mijnheer Brandus,’ als had ik zijn zonderling gedrag voor het natuurlijkste der wereld gehouden, en ontving ik ook weêr het geknor terug.

Op dezen voet bleef onze buurmanschap, tot voor ongeveer een maand eene groote veranderiiig plaats greep. Het was in het begin der maand december en voor den tijd van het jaar zacht weêr, toen op mijn groet, Brandts' rechterhand uit den kamerrok te voorschijn kwam, het zwart fluweelen mutsje van het hoofd lichtte en ik duidelijk mijn groet hoorde beantwoorden met: ‘goeden morgen, mijnheer pastoor,’ waarna de spreker, als hadde hij zich op eene onbeleefdheid betrapt, zich in haast naar huis begaf.

Ik kon mijne oogen en ooren nauwelijks gelooven, maar toch, het ontblooten van het hoofd ging zóó bedaard en niet zonder betuiging van achting en eerbied, de groet met vaste, mannelijke en klankrijke stem gesproken, was zóó duidelijk, dat er aan zelfbedrog niet viel te denken.

's Nachts viel er sneeuw en daarna begon het sterk te vriezen, zoo dat mijn buurman zijne morgenwandelingen staakte en ik hem niet meer zag.

Ik meende echter te mogen veronderstellen, dat de heer Brandts gunstiger dan vroeger jegens mij gestemd was en dat derhalve een vriendelijke verinaning over het

nalaten van zijne plichten, waartoe ik als zielzorger, mij gedrongen gevoelde, met goed gevolg kon bekroond worden.

Te dien einde begaf ik mij naar ziine woning, doch ontving tot mijne verbazing, hetzij met hetzij zonder zijne voorkennis, dezelfde ruwe ontvangst, welke ik voor acht of tien maanden had ontvangen.

Het groote Kersmis-feest naderde intusschen met groote schreden, en de drnkte, die onafscheieidelijk is aan groote kristen-feestdagen, benam mij de gelegenheid nog aan mijn zonderlingen buurman te denken.

Het was de vooravond van Kersmis. Ik kwam juist uit den biechtstoel en dacht vóór het avondeten bij mijn pijpke een half uur in ruste door te brengen, toen, tot mijne grcote verwondering, de heer Brandts werd aangediend.

Een dozijn gissingen vlogen mij door het hoofd, en gaarne zoude ik die in vragen hebben gesteld, ware het niet, dat de deur van mijn huiskamer zich dicht bij de voordeur bevond. Daar er bovendien geen vuur in de spreekkamer was aangelegd, verzocht ik de meid den bezoeker in de huiskamer te laten.

Dra stond hij voor mij, de man, die gedurende bijna een jaar mij een raadsel moest blijven. Ik had hem tot dusverre gezien in zijnen kamerrok en stroohoed (in de laatste weken door een fluweelen mutsje vervangen); nu stond hij daar netjes in 't zwart, gehandschoend en in onberispelijke houding. Zijn trekken waren alsuitstaal gesmeed, zijn blik ernstig en niet zonder bitterheid.

‘Welkom in mijne woning, mijnheer Brandts,’ sprak ik, hem te gemoet tredend.

‘Dank u, mijnheer pastoor, en dit nieuw bewijs uwer welwillendheid tot mij, geeft mij de overtuiging, dat ik wèl doe, u verschooning te vragen voor de onbeleefde bejegening u dezer dagen, buiten mijn weten, aangedaan. Eerst een uur geleden kreeg ik daar kennis van en daarom kom ik u nog op dit anders ongelegen uur verzoeken, mij de handelwijze mijner huishoudster niet te willen aanrekenen.’

‘Gaarne wil ik dit; doch neem plaats.’

‘Ik dank u, ik zal u niet ophouden. De hinderlijke nieuwsgierigheid, waaraan ik van den kant der burgers steeds blootsta, heeft mij aan mijn huishoudster het verbod doen geven, niemand bij mij toe te laten; voor u echter, die mij van den eersten dag af, dat ik hier kwam wonen, burgerlijke beleefdheid en voorkomendheid bewees, zonder achterdenken, meende ik eene uitzondering te moeten maken.’

‘Het is mij zeer aangenaam dit te hooren,’ sprak ik, om toch iets te zeggen.

‘Nu ik de zekerheid heb, dat gij mij dit onaangenaam geval niet ten kwade duidt, neem ik afscheid van u met de verzekering mijner bijzondere hoogachting. Mijnheer pastoor, uw dienaar’, en na een beleefde buiging, maakte hij zich gereed om te vertrekken.

‘Mijnheer Brandts, zullen wij de kennismaking niet voortzetten, en aan het gelukkig toeval, dat u in mijn huis voert, een glas wijn offeren?’

‘Neen,’antwoordde hij, in scherpe tegenstelling met zijn eerste hoofsche woorden; doch ziende, dat ik hem ietwat verbluft aanstaarde, voegde hij er bij: ‘Ik drink zelden wijn, niet uit zuinigheid, maar uit beginsel.’

Mijn blik scheen hem te kennen te geven, dat ik hem *nu* nog minder begreep dan zoo even, want hij verklaarde zijne laatste woorden, door te zeggen: ‘Wijn maakt de tong los.’

De verdenking, in die woorden gelegd, was al te duidelijk en niet zonder verontwaardigiug sprak ik ernstig: ‘Denkt gij dan, mijnheer, dat de man, dien gij zoo even zijne bewijzen van burgerlijke beleefdheid zonder achterdenken hebt geprezen,

zoo laag kan zijn om een vriendendronk te bezigen als middel om u uwe geheimen te doen verklappen?'

'Vergeef mij.. ik... vertrouw niemand.'

'Dat is zeer ongelukkig, mijnheer Brandts, maar ik vraag immers niet naar uwe geheimen; de uitnoodiging om vriendschappelijk een glas wijn met mij te drinken richt ik niet tot een ieder, en het u gedaan verzoek mag niet anders beschouwd worden dan als eene wederkeerige beleefdheid.'

'Wanneer gij het zóó bescheuwt, mijnheer pastoor.....

Zóó en niet anders.'

'... dan mag ik niet weigeren,' en terstond tot zijn hoofschen toon van zoo even hervallende, sprak hij, diep buigend: 'Mijnheer pastoor, ik zal mij zeer vereerd gevoelen met u een glas wijn te ledigen.'

'De eer is aan mij, mijnheer Brandts en (ik belde) ik zal mij haasten die eer met volle teugen te genieten.'

Ik bestelde den wijn. Hij werd gebracht en ik dronk Brandts' gezondheid.

'Ik ben zeer gevoelig voor uwen dronk; wederkeerig uw welzijn mijnheer pastoor.'

Er volgde een poos stilte: ik bood hem eene fijne sigaar aan, die hij onder dankbetuiging opstak, terwijl ik mijn pijp, bij zijn binnenkomen neêrgelegd, opnieuw deed ontbranden.

'Het is dus eene stilzwijgende overeenkomst, mijnheer Brandts, geen vragen te doen omtrent uw persoon of uwe positie.'

Knikkend, doch eenigszins wantrouwend zag hij mij aan.

'Nochtans ben ik aan mijn herderlijk ambt verplicht u één vraag te doen, waartoe ik reeds eenige weken na Paschen mij bij u heb vervoegd, zonder tot u te worden toegelaten.'

'Gij zijt dus reeds eenmaal afgewezen?'

'Zooals ik u zeg.'

'Hm, ja, ik kende u en uwe bedoeling niet.'

'Ik ben priester - en mijne bedoeling was u te vragen, waarom gij bij den burgerlijken stand als katholiek ingeschreven staat, terwijl ik u nooit de kerk zie bezoeken, noch uwe plichten zie vervullen.' Mijn bezoeker schoof onrustig op zijn stoel heen en weêr.

'Ik verklaar uitdrukkelijk, mijnheer Brandts, niet in 't verledene te willen dringen, doch veroorloof mij te zeggen dat ik uw tegenwoordig gedrag een katholiek onwaardig acht.'

'Dat is een zaak, die u nict aangaat,' beet hij mij toe.

'Zij gaat mij wèl aan, waarde heer; ook van u, als parochiaan, zal ik eens verantwoording hebben af te leggen. Ik zou dan ook overal, waar ik u mocht ontmoeten, udie vraag gesteld hebben.'

'Ik geef niet om godsdienst...... ik heb er genoeg van. Laat de menschen zeggen wat zij willen.'

'Zoudt gij dan ook ter kerke gaan om de menschen hier? - Wat kunnen *zij* u schenken? niets; maar door uwe plichten jegens God te vervullen zult gij zielevreê en achting winnen.'

'Bah, menschen-achting.... ha, ha, ha!'

'Lach daarmeê niet, mijnheer Brandts, gij blijft u niet gelijk! terzelfdertijd, dat gij zegt der menschen achting te versmaden, bedelt gij om de mijne,' voegde ik hem ietwat scherp toe.

Hij beet zich op de lippen, doch sprak mij niet tegen.

‘Gij zijt bovendien onrechtvaardig in uwe verachting.’

‘Ik?’ vroeg hij eenigszins barsch.

‘Ja, zeker. Gij geeft niet om de achting uwer stadgenooten en toont u geraakt door hunne licht te verklaren nieuwsgierigheid; toch zeker niet alleen dáárom. Ingebeeld, wie weet, misschien wezenlijk onrecht, elders aan u gepleegd, tracht gij *hier* te wreken op menschen, die u niet kennen!’

‘Hoe weet gij dit?’ vroeg hij verrast.

‘Het is de gewone loop der zaken,’ luidde mijn antwoord; ‘maar al wilt ge nu ook onrechtvaardig wezen tegenover onschuldige personen, is het op zijn minst toch dwaas te noemen het ook jegens God en u zelven te zijn.’

Hij staarde mij zwijgend aan, als begreep hij mijne bedoeling niet. Ik verklaarde mij:

‘God heeft u nicts misdaan; waarom Hem dus onthouden, wat Hem toekomt en u zelven beroofd van den steun en den troost, dien u de godsdienst aanbiedt?’

‘Steun en troost!’ lachte hij schamper.

‘Ik spreek in vollen ernst. Denk nict, mijnheer Brandts, dat gij in mijne parochie de eenige zijt, die lijdt of geleden hebt. Vraag het andere ongelukkigen, wat troost zij uit het gebed putten en hoor hun antwoord. En de steun! Gij, die u vervreemdt van de menschen en van God, op wien bouwt gij? Op u zelven, wiens leven na weinige jaren geëindigd zal zijn....’

Hij gaf geen antwoord en zag ernstig voor zich.

Ik meende hem eenigen tijd in dien toestand te moeten laten, om de gewichtige waarheid, in mijne vermaning vervat, te overdenken, stopte opnieuw mijne pijp en vulde de glazen onder een veelbeteekenend zwijgen.

'En als ik u nu zeg, dat juist door den godsdienst mijn levensgeluk is verwoest!' begon hij eindelijk.

'Dan zou *ik* u zeggen, dat gij onwaarheid spreekt en God lastert. want wat van God komt is goed.' Hij staarde mij cynisch lachend aan.

'Kent gij dan de plannen Gods? Weet gij zeker, dat zoo als God met u gehandeld heeft dit voor u geen heilzame gevolgen zal hebben?'

GEZICHT IN MECHELEN.

'Bah! 't oude liedje.'

'Maar dat waar moet wezen, anders kon het zoo oud niet geworden zijn; de waarheid toch is onsterflijk!'

Na eenige oogenblikken van pijnlijke stilte stond ik op en mijn hand op zijn schouder leggend, sprak ik hartelijk:

'Geloof mij, mijnheer Brandts, wanneer gij bij het licht van den godsdienst de beproeving wildet beschouwen, die God u heeft overgezonden, zou uw trotsche geest zich buigen en gij in allen ootmoed bekennen, dat gij niet anders hebt verdiend. Wie

toch zijt ge, dat gij God rekenschap zoudt willen vragen, waarom Hij u, als zoo vele anderen, bezoekt?'

Nog staarde hij somber zwijgend voor zich.

'Ik weet niet,' zoo vervolgde ik, 'wat er in uw leven is omgegaan, maar wèl weet ik, dat, zoo God u heeft bezocht, gij de eenige niet zijt. Door tegen Hem in opstand te komen, zult gij niets aan uw lot veranderen, maar wel een ondraaglijk leven slijten; door u te onderwerpen aan den goddelijken wil, zult gij daarentegen uw ongeluk met gelatenheid leeren dragen.'

Er volgde een nauw hoorbaar gebrom.

'Keer tot God terug, mijnheer Brandts! Morgen is het Kersmis. Wekt deze dag geene herinnering bij u op? Verlevendig die dan; ga in uwe verbeelding terug naar uwe gelukkige kinderjaren, toen ge aan de hand eener lieve moeder voor de kribbe u neêrboogt en het goddelijk Kindje uwe wenschen deedt kennen.'

EEN TRIO.

'Mijne moeder, zegt gij, mijne moeder!' riep Brandts uit en zijne stem beefde. 'Wie gaf u in mij te treffen in haren naam?'

'God, en God alleen.'

'Moeder, beste moeder...., ja, zóó deedt gij.

Ik herinner mij, zoo dikwijls aan uwe hand'.... en hij berste in krampachtig snikken los.

‘In haren naam smeek ik u, kom dezen nacht in de kerk, mijnheer Brandts; bid God, dat Hij uwen geest verlichte en u den vrede met Hem en de menschen weêr doe genieten. Wellicht hebt gij kinderen, denk ook aan’....

‘Kinderen? Mijn eenig kind is dood voor mij,

erger nog dan dood.' En weêr bedekte hij het aangezicht met zijne handen.

'Welnu, kom dan heden nacht ook voor uw kind bidden.'

'Bidden? Ik deed het in zoo lang niet - ik zou niet meer kunnen bidden.'

'O, mijnheer Brandts, let niet op de woorden, bid met het hart.... Kom, laat ons een oogenblik neêrknielen voor het kruisbeeld daar en leer dan weêr bidden,' smeekte ik hem.

Hij vouwde werktuiglijk de handen en ik bad luide:

'O, Vredevorst, wiens komst wij heden nacht zullen herdenken, schenk aan dit afgedwaald hart uwen vrede, den vrede met de menschen en met zich zelven. Als een andere tollenaar staat deze verdoolde van verre en zucht: 'God, wees mij zondaar genadig.' Verhoor die verzuchting, mijn God. En gij, Maria, toevlucht der zondaren, troost der bedrukten, bid voor hem, wees hem een gulden morgenster en oorzaak zijner blijdschap. Amen.'

Brandts scheen diep geschokt; er blonken tranen in zijne oogen, doch ze met geweld bedwingende, sprak hij:

'Mijnheer pastoor, zoo straks betuigde ik u mijne hoogachting, doch hoe ernstig ook gemeend, was dit alleen uit vrees van door u voor onwellevend te worden gehouden. Ik vernieuw die betuiging, maar nu uit vriendschap, 't ls waar, ik ben diep ongelukkig in mijn hart; ik ben u dankbaar voor de ieverige bemoeiingen, mij aan God en aan de maatschappij terug te willen geven. Ik wil tot dat doel meêwerken, mits gij mij uw gewaardeerde hulp niet ontzegt.'

'Dat beloof ik u, met al mijn hart, vriend Brandts.'

'Zulk een antwoord, in zoo veel jaren niet gehoord, doet mij goed. Gij meent het goed met mij, en ik kan ook niet langer zoo leven. Daarom wil ik mij dezen nacht ter kerk begeven; laten de menschen dan denken en zeggen wat zij willen....'

'Wie zou u laken als gij uw plicht vervult!'

'....ik zal trachten God te bidden om vrede..... en vergeving' stamelde hij.

'Gelijk gij vergeeft aan uwe schuldenaren, niet waar?'

'Dat valt mij zwaar, dat kan ik nu nog niet, misschien later.....'

'En middelerwijl zoo dikwijls gij het "Onze Vader" bidt, uw gebed tot leugen maken en God zoeken te bedriegen? Foei, mijnheer Brandts.'

'Kan ik hem, die mij mijn kind ontroofde en mijn vaderhart onherstelbaar griefde, vergeven? o, gij zijt geen vader!' berstte hij los.

'Zulk een misdaad is vreeselijk, maar God bad voor Zijne beulen en moordenaars.'

'God. - Ja, God... nochtans Hij liet die euveldaad toe....'

'Zwijg toch, mijnheer Brandts, gij weet niet wat ge in uwe vaderlijke droefheid zegt.'

'Vergeef mij, de herinnering aan mijn dierbaar kind, de gedachte aan hem, die haar onteerde, die gedachte en die herinnering overweldigen mij soms en maken mij dan onrechtvaardig,' klaagde hij.

'Dat kan ik begrijpen, maar mag het niet wettigen. "Als gij niet weet te vergeven, zal uw Hemelsche Vader ook u niet vergeven,"(1) zegt God zelf.'

'Dat is een hard woord, maar gij zoudt zoo niet spreken als gij het mij aangedane leed in al zijnen omvang kendet. Als gij wilt zal ik u mijne geschiedenis meêdeelen en oordeel dan zelf.'

(1) H. Marcus. XI: 26.

‘Gaarne wil ik dit, doch ik meen u er met nadruk op te moeten wijzen, dat ik niet op die mededeeling aandring en gij uit vrijen wil’....

‘Stel u gerust, mijnheer pastoor, ik prijs uwe bescheidenheid en handel uit eigen beweging. Het is echter eene droevige geschiedenis, ik zal u wellicht vervelen.’

‘Geen nood - ik heb in mijne herderlijke bediening het verhaal van zoo vele rampen aangehoord en - zoo vele tranen gedroogd, wie weet of ik ook niet vermag u te troosten; daarbij - gedeelde smart is half lijden.’

Dat is waar; nochtans aan den troost twijfel ik. Luister evenwel, mijnheer pastoor.

‘Ik was het eenig kind van bemiddelde ouders. Mijne moeder, zeer godvreezend, doch, helaas, niet sterk van gezondheid, trachtte, zoo veel zij vermocht, mij zaden van deugd en godsvrucht in 't hart te strooien en, ik beken het gaarne, met gunstig gevolg. Ik herinner het mij nog levendig, hoe zij mij, daags voor onze kerkelijke feesten, de beteekenis dier heilige dagen zocht duidelijk te maken; hoe zij mij meênam naar de kerk en bad, vurig bad voor mij (hetgeen ik, hoe jong ook, opmerkte, daar zij alsdan mij zoo lang, zoo innig aanstaarde) en als wij de kerk verlieten vroeg zij mij altoos: “Niet waar, Albert, gij zult altijd God getrouw blijven? in uwen naam heb ik Hem dit heden beloofd.” En nooit liet ik na, haar een bevestigend antwoord te geven. Dan kuste zij mij vurig en noemde mij haar lieven engel, haar braven Albert.’

Hier wischte mijnheer Brandts een paar tranen weg.

‘Gij hebt een waarlijk deugdzame moeder gehad, vriend Brandts, die hare plichten wèl begreep en nauwgezet vervulde,’ merkte ik aan.

‘Dank, mijnheer pastoor, dat heb ik ook, en daarom ontroerde de door u opgewekte gedachte aan haar mij straks zoo hevig.’

‘En weldadig,’ bemerkte ik.

‘Ik mocht evenwel haar niet lang behouden. Ik was nauwelijks negen jaar toen God haar tot zich riep......... ik was toen zoo alleen.’

‘Bleef u dan geen vader over?’ vroeg ik deelnemend.

‘Ja, doch deze kon, door zijne uitgebreide zaken, zich zeer weinig met mij bemoeien en de huishoudster, die hij zich verplicht zag te nemen, kon in geen enkel opzicht mijne dierbare moeder vervangen. Zij was in den volsten zin des woords eene loondienares. Alles was op behoorlijken tijd gereed en mijn vader vond geen reden tot klagen. Voor godsdienst had zij evenwel geen tijd en meende genoeg gedaan te hebben met mij zoo wat te vernissen.’

‘Dat wil zeggen u de gebruiken der wereld te doen kennen,’ spotte ik.

‘Juist. Ik verstond dan ook meesterlijk te buigen, mijn compliment te maken, niet lastig te zijn als er vrienden waren; ik was, in één woord, wat men noemt een welgemanierd kind. Ik kon echter niet altijd onder de leiding der huishoudster blijven, zoo begreep mijn vader, en daarom ging ik naar een kostschool.’

‘Van geestelijke broeders?’ waagde ik te vragen.

‘O neen, pastoor, ik moest mijn vader in de zaken opvolgen en hij deed mij dus opzettelijk op een instituut, bestuurd door iemand die de wereld kende. Fraters en dat slag van opvoeders verstonden er niets van, meende hij. Ik bleef tot mijn achttiende jaar buitenslands, toen ik eensklaps naar huis ontboden werd, daar mijn vader, die bloedrijk van gestel was, een beroerte had gekregen. Ik mocht geen verstaanbaar woord meer van hem opvangen. Hij stierf na een paar dagen. Doordien ik groot van persoon was en veel handelskennis bezat...’

‘Op achttienjarigen leeftijd?’ merkte ik spottend aan.

Hij trok de schouders op, meesmuilde en vervolgde:.... ‘nam ik de leiding der zaken op mij. Ik bespeurde dra, dat deze in uitmuntenden staat waren en ik mij bezitter van een aanzienlijk kapitaal mocht noemen. Na een paar jaren werd mij handlichting verleend en was ik mijn eigen meester. Het duurde nu niet lang, of ik werd met allerlei aanbiedingen tot een huwelijk lastig gevallen. Eerst onder bedekten vorm, later op meer in het oog vallende wijze. Ik geloof echter zeker, dat mijne goede moeder hierboven over mij waakte; want geen der mij toen aangeprezen partijen was geschikt om mij duurzaam levensgeluk te verschaffen. Zij die mij aanbevolen werden, bezaten niet, wat ik zoo gaarne in mijne echtgenoote wenschte: godsdienst.’

Ik zette bij deze woorden groote oogen op.

Hij scheen mijne verwondering te wettigen, want hij verklaarde zich:

‘Inderdaad, mijnheer pastoor, ik was toen nog godvreezend.’

‘Dank hebbe uwe goede moeder.’

Hij zuchtte, boog even en vervolgde:

‘Ten spijt van velen bleef ik mijne vrijheid bewaren, tot ik, op vijf-en-twintigjarigen leeftijd, mij verbond aan een braaf meisje, wel van een niet zoo groot fortuin, als de mij aangeprezen partijen, maar in wie ik mijn ideaal meende gevonden te hebben.’

De herinnering aan haar scheen hem te bezielen en met levendigheid vervolgde hij:

‘Ik had mij niet bedrogen; want wij waren beiden wezenlijk gelukkig, en dat geluk werd verhoogd door de geboorte eener dochter, in alles het evenbeeld harer moeder. De kleine Angela was ons beider troetelkind en ik waande mij rijker dan een koning, als ik 's avonds van het kantoor komend moeder en dochter in de huiskamer vond. Vol trots liet mijne vrouw nu eens zien, hoe Angela mij reeds kende en toelachte, dan hoe zij in de handjes kon klappen of toonde hoe groot zij zou worden, door de mollige armkens nauwlijks boven het hoofdje te verheffen. Van vreugde dronken, nam ik dan de kleine op de knie en ik, ernstig man van zaken, werd weêr kind, liet de kleine bij mijn baard trekken, deed haar paardje rijden op mijn knieën, en zij deed de kamer van haar gekraai weêrgalmen.’

Hier zweeg de verhaler gedurende eenige oogenblikken, als om zich te verlustigen in den aanblik van het tafereel, dat hij zich voor den geest had teruggeroepen.

‘De kleine Angela groeide voorspoedig op en verhoogde ons geluk. Reeds vroeg leerde mijne vrouw haar bidden en het was treffend te hooren hoe cerbiedig de kleine haar “Wees Gegroet” stamelde. Ik droomde mij terug in mijne kinderjaren en waande mij den gelukkigste der stervelingen.’

‘Ik geloof u gaarne, mijnheer Brandts, gij genoot den zegen van een kristelijken echt,’ sprak ik.

‘Toen Angela een jaar of zes telde, heeft zij mij menigmaal tot tranen geroerd, als zij mij de een of andere geschiedenis uit het Nieuwe Testament vertelde, welke haar, door de moeder was ingeprent, 't Is of ik het nog hoor hoe zij mij 's avonds te gemoet kwam met de woorden: Paatje lief, nu zal ik u iets verhalen van het lieve kindeke Jesus’ en zij dan de geboorte, de vlucht naar Egypte, het leeraren in den tempel enz. met haar lief stemmetje vertelde.

‘Helaas, waarom moest die gelukkige tijd zoo spoedig in rouw verkeeren? Mijne vrouw ontviel mij in den bloei van haar leven.’

Brandts zweeg en haalde diep adem. Ik eerbiedigde zijne smart, door met geen enkel woord hem te storen.

‘Ik stond dan weêr alleen met Angela, een meisje van nog geen acht jaren. Het sneed mij door de ziel als mijn kind mij vroeg waar moeder nu was, en zij, ziende,

dat ik niet in staat was haar te antwoorden, het zich zelve deed met de vraag: niet waar, papa, bij onzen lieven Heer?' Dan omhelsde ik het kind lang en hartstochtelijk.

'Ik had door de ondervinding mijner kinderjaren geleerd, wat het wilde zeggen een kind aan vreemden toe te vertrouwen, en alhoewel ik verplicht was eene huishoudster te nemen, wilde ik Angela niet door haar doen opvoeden; daarom zond ik mijn dochtertje naar eene kostschool onder leiding van geestelijke zusters.'

'Dat was zeer verstandig van u,' sprak ik.

Hij glimlachte bitter en antwoordde: 'Door die daad vergiftigde ik mijn geheele leven!'

(*Slot volgd.*)

Twee zusters.
Eene schets uit het hedendaagsche leven, door H.A. Banning.
(*Vervolg*.)

Bij oude kennissen.

De lezer weet reeds dat de beide bekende huisjes is de Jordaan verdwenen zijn, en dat van den schoenmaker daarnaast ook. De geheele buurt is eigenlijk haast veranderd en verfraaid, maar op de plek gronds, waar wij die drie kleine woningen gekend hebben, staat nu een suffisant nieuw huis, fonkelnieuw. Een blinkende koperen plaat op het deurkozijn wil doen gelooven dat daar W. Dreesen, Mr. Metselaar woont; dit is echter het geval niet, ofschoon het niet lang meer zal duren, dat men hem daar kan vinden.

Dreesen is een jonge baas, die nauwelijks drie kruisjes halen zal, en toch heeft hij het reeds ver gebracht, al moest hij ook met de troffel in de hand zijn eerste spaarpenningen verdienen. Hij heeft dan ook een goeden tijd beleefd; en zijn er ook al, die bij de veelvuldige bouwerij, in en buiten Amsterdam, geen zijde gesponnen hebben, Dreesen heeft, door Gods zegen, zijn vlijt bekroond gezien; hij is reeds een gevestigd man, die goed in zijne klanten zit.

Die jonge baas zal binnenkort, met een jonge vrouw, in dat nieuwe huis een nieuw huishouden oprichten.

't Is zondag, een zonnige zondag, en op de blinkende plaat van den Westertoren kan men zien dat het spoedig elf uren zal slaan. Wij vinden voor het nieuwe huis twee vrouwen stilstaan, die beiden den leeftijd reeds achter den rug hebben, welken men moet bereiken alvorens te kunnen zeggen dat men Abraham heeft gezien. Zij zijn beiden burgerlijk gekleed. De een is groot en zwaar, zij doet denken aan een welgestelde baker; de andere is tenger en draagt haar mantille met veel meer *chique* dan haar gezellin. Zij staan een oogenblik met welgevallen de mooie nieuwe gordijnen van het nieuwe huis te bekijken; daarop steekt de groote vrouw heel familiaar den sleutel in de deur en beiden gaan naar binnen. De deuren der kamers, zoo boven als beneden, staan allen open, wat wel noodig is in een nieuw huis en waardoor wij tevens gelegenheid hebben om de oogen eens rond te doen gaan. De zijkamer is wel niet rijk gemeubileerd, maar daar heerscht toch zekere weelde, zoo als terstond te zien is aan het tapijt op den vloer, de pendule op den marmeren schoorsteenmantel, aan de gaskroon en meer andere dingen. Alles is nieuw, fonkelnieuw. De huiskamer, daarachter, is zeer eenvoudig en slechts van het noodige voorzien. Toch is het te hopen dat baas Dreesen in dat vertrek de gelukkigste uren zijns levens zal gaan zoeken, want in de mooie zijkamer kan hij ze onmogelijk vinden, en buitenshuis nog veel minder. Aan de andere zijde vindt men een klein kantoortje voor den baas, met een uitgang in de steeg, die langs het nieuwe huis loopt, en daarachter de keuken. Boven zijn een aantal vertrekken; te veel, veel te veel, zou men kunnen zeggen, voor jonggehuwden, die pas beginnen, doch wij weten natuurlijk niet wat zij daarmeê voor heb ben. 't ls een slechte, maar zeer algemeene gewoonte, om jongelieden, die in t huwelijksbootje gaan stappen, te bevitten en te beknibbelen in alles wat zij doen en laten, en daar willen wij ons niet aan schuldig maken.

‘Als gij nu eens zien wilt of in de flesschen en trommeltjes nog een of ander ontbreekt,’ sprak de bakerachtige juffrouw tegen haar gezellin, ‘dan zal ik onderhand koffie zetten, want ik vrees dat wij later geen tijd meer zullen hebben om samen een smakelijk kopje te drinken.’

De daad bij het woord voegende, haalde zij uit eene kast een koffiemolen te voorschijn, klemde dat werktuig tusschen hare forsche knieën als in een schroef en draaide den zwengel met behendigheid rond. Met evenveel vaardigheid wist zij in een oogwenk een petroleum-toestel tot het koken van water te dwingen, en de kan met het dampende, geurige vocht stond reeds op de tafel, alvorens de inspectie over de flesschen en trommeltjes afgeloopen was.

Die vrouw moest wel gedurende haar gansche leven gewoon geweest zijn de handen uit de mouwen te steken.

‘Wel, juffrouw Iburgs,’ sprak zij, na haar eerste kopje met veel welbehagen geledigd te hebben, ‘wie zou ooit gedacht hebben dat wij nog eens met ons beiden het huishouden onzer kinderen in orde zouden brengen; een stuivertje kan toch al aardig rollen, niet waar?’

‘Dat moogt gij waarlijk wel zeggen; ik had veel eer aan het uur van mijn dood gedacht.’

‘Ja, dat uur van je dood heeft je lang in de maag gezeten, ha ha! 't ls zeker goed en ook noodig dat 'n mensch aan zijn dood denkt, maar gij hebt er toch wel wat lang over gezanikt, lieve juffrouw Iburgs.’

‘Altijd dezelfde opgeruimde vrouw,’ sprak laatstgenoemde glimlachend.

‘Waarom niet? Toen mijn man zaliger gestorven was, en ik met vier wormpjes van kinderen bleef zitten, wist ik heel goed dat zeuren en lamenteeren niets zou baten. Van bidden en naar de kerk gaan kwam ook maar al te weinig, want ik moest haast dag en nacht werken, om de monden open en de kousen en kleeren dicht te houden. Een paar Onze Vaders 's morgens en s' avonds, meer kan er gewoonlijk niet op overschieten; doch als ik aan het werk ging maakte ik altijd eerst een kruis, en dan dacht ik: Onze Lieve Heer zal wel weten dat ik het goed meen.’

‘Maar ik weet toch nog heel goed dat gij 'smorgens en 's avonds uwe kinderen leerdet bidden.’

‘Natuurlijk! Het zou ook wat moois zijn als men zoo iets achterwege liet. Den catechismus heb ik ook trouw overboord; ik wil maar zeggen dat er voor mij weinig overschoot, en ik had ook haast geen tijd om te kniezen of te treuren. Waaraan denkt gij wel dat ik voornamelijk mijn voorspoed toeschrijf?’

‘Aan de hulp van God.’

‘Dat spreekt van zelf, want het zou er slecht met ons uitzien wanneer wij geen hulp van boven ontvingen; maar de lieve God schenkt ons dikwijls veel meer dan wij verdienen, als wij in zijn naam iets doen wat Hij graag ziet. Ik had 't waarachtig niet te breed, toen gij bij dien schoenlapper week aan week met de koorts te bed Jaagt, zonder een cent te kunnen verdienen; ik moest mij met mijne kinderen erg bekrimpen om wat voor u uit te zuinigen, maar ik dacht altijd: mijne krachten moeten van den lieven God komen, Hij kan mijn werk dubbel zegenen, en dat zal Hij ook wel doen als ik in zijn naam de hongerigen spijzig. Ik zeg dit niet om die oude dingen weêr op te warmen, maar nu wij hier zoo zitten moet 't toch van mijn hart dat ik daaraan mijn voorspoed toeschrijf, want van dien tijd af is mij alles voor den wind gegaan.’

‘En gij verdient waarlijk gelukkig te zijn,’ sprak juffrouw Iburgs, terwijl men een traan in hare oogen zag glimmen.

‘Alweêr waterlanders!’ hernam de juffrouw, in wie de lezer wel reeds onze oude Griet herkend zal hebben. ‘Die zenuwen zijn toch lastige dingen; ik ben blij dat ik er niet door geplaagd word. Wij hebben waarachtig geen van beiden reden om te huilen. Mijn oudste zoon is door Gods zegen een welvarende metselaarsbaas geworden, Nella heeft in de laatste jaren niet alleen goed voor uw onderhoud kunnen zorgen, maar ook nog een aardig stuivertje oververdiend, en nu gaan beiden van de week trouwen; is dat een reden om te huilen of om vroolijk te zijn?’

Juffrouw Iburgs glimlachte. ‘Ik ben gelukkiger, veel gelukkiger dan ik ooit had kunnen verwachten,’ sprak zij; ‘Willem is een brave jongen, hij had in zijne positie een veel betere partij kunnen doen, want......’

‘Betere partij?’ vroeg Griet, of liever juffrouw Dreesen, ‘ik zou wel eens willen weten waarom! Willem had mogelijk een vrouw met geld kunnen krijgen, maar zoo'n vrouw heeft gewoonlijk veel noten op haar zang, en als men hoog vliegt vangt men veel wind, dat heb ik hier in de stad al zoo dikwijls ondervonden. De kinderen hebben elkander van jongs af gekend, zij weten beiden wat voor vleesch zij in de kuip hebben, en wij behoeven niet te vreezen dat zij elkander een rad voor de oogen zullen draaien, zooals dikwijls gebeurt. Zij hebben zich beiden door eigen krachten naar boven moeten werken; Nella zal een brave en zuinige huisvrouw zijn, en dat is wel het grootste kapitaal als men gaat trouwen. Maar wij zouden onzen tijd verpraten, juffrouw Iburgs. De Hoogmis zal wel haast uit zijn, wij moeten daarom in de zijkamer de stoelen en een en ander meer behoorlijk klaar zetten, want er kan nog wel onverwacht bezoek komen; juffrouw Elgers verwacht ik ten minste zeker, want zij heeft het mij beloofd. De knechts zullen in de huiskamer getrakteerd worden. Ik wou wel om honderd gulden dat die arme Mie nu nog leefde, want zij mocht ook haar deel wel hebben aan onze vreugde. God heeft het echter niet gewild, maar haar werk wordt toch nog gezegend; want haar oudste jongen, die nu meesterknecht geworden is, gaat ook spoedig trouwen. Willem laat een huisje voor hen bouwen..... ik heb gehoord dat hij een aanspraak wil houden.’

Zoo voortpratende waren beide gelukkige moeders in de mooie zijkamer gekomen en legden daar de laatste hand aan de toebereidselen. Er stonden twee versierde leuningstoelen en de schoorsteenmantel was met bloemen getooid.

Een uur later heerschte groote bedrijvigheid in het nieuwe huis. Bruid en bruidegom zaten in de versierde stoelen; een aantal knechts stonden in de kamer geschaard, de nieuwe meesterknecht, de zoon van Mie, trad uit hun midden en hield een korte toespraak. Iemand van zulk eene hooge poëtische ontwikkeling als mijnheer Van Beeckeren zou ongetwijfeld den neus opgetrokken hebben voor die eenvoudige woorden, maar hier was ook geen spraak van schilderijen aan den muur der conversatie. De jonge man sprak eenvoudig, doch met diep gevoelde erkentelijkheid tot zijn weldoener, tot zijn meester, dien hij achting toedroeg. Zonderling was het dat de oogen der moeder van den bruidegom nu ook overliepen; zij moet toch wel zenuwen gehad hebben, zonder dat zij dit wist.

Dreesen bedankte in korte maar hartelijke woorden en noodigde toen de knechts uit om verder in de achterkamer het hart eens lucht te geven. Daar ontbrak het dan ook niet aan. Er werd geklonken en gedronken, gezongen en gejubeld, en nu en dan hoorde men het welbekende ‘Lang zullen ze leven!’ als het refrein van een toepasselijk lied, of van een welgemeenden heildronk.

De lezeres zal wellicht gaarne weten hoe de bruid bij gelegenheid van die receptie gekleed was; wij moeten echter het antwoord schuldig blijven, daar onze kennis op

dat punt zeer gering en het getal der namen van stoffen en costumes tegenwoordig zeer uitgebreid is. Wij willen het bruidspaar intusschen toch wel voorstellen.

Willem Dreesen was een breed geschouderde man, met ietwat bruin ofschoon fraai gevormd gelaat. Zijn haar was niet, naar de mode, midden op het hoofd gescheiden als twee reien versch gemaaid gras, maar het omzoomde golvend zijn voorhoofd. Hij had een hoogst fatsoenlijk voorkomen, beschaafde manieren en was zeer wel gevormd al pasten zijne handen ook lang niet in glacé-handschoenen nommer 7. Op zijn bovenlip zag men geen donzig kneveltje en hij kon ook geen hagelwitte tanden laten zien, maar zijn lach was openhartig en gul als zijn gansche voorkomen, en uit zijne oogen straalde geestkracht, levenslust en rondborstigheid. Als Nella niet in het bezit was geweest van zulke groote, sprekende, zwarte oogen zouden wij haar niet meer herkend hebben, daar zij veel grooter is geworden. Slank is zij nog altijd en veel kleur schijnt zij nimmer te zullen krijgen, maar zij heeft iets

geposeerds, wat haar tot een deftige metselaars vrouw zal maken. Rimpels vindt men in haar voorhoofd wel niet, maar haar gelaat draagt toch de sporen welke de zorgen achterlaten. Voor een meisje van vijf en twintig jaren ziet zij er wel wat ernstig uit, maar het kan ook wel zijn, dat zij denkt aan de gewichtige gebeurtenis welke ophanden is, en wanneer dit waar mocht zijn, verschilt zij zeker wel eenigszins van vele jonge bruiden.

Daar kwamen verschillende vrienden en kennissen om hunne wenschen aan te bieden, en er heerschte gulle vroolijkheid in dien kleinen huiselijken kring. Eindelijk, toen de knechts reeds vertrokken waren, na nogmaals een krachtig ‘Lang zullen ze leven,’ te hebben doen hooren, trad ook Bertha Elgers de kamer binnen.

Die lieve Bertha! Wij hadden haar in tien jaren niet gezien, en dat is een groot gemis, te midden van zoo vele onbeduidende wezens. Zij was erg verouderd, maar dat hadden de jaren eigenlijk niet zoo zeer gedaan, als wel de zorgen, en, wat nog erger is, het verdriet, dat zulke scherpe en diepe voren in het gelaat kan ploegen. Het scheen haar financiëel zeer goed te gaan, want zij was deftig gekleed; en al is het nu ook wel waar, dat men daarop in het algemeen en vooral bij eene dame die modiste is, niet veel kan rekenen, kennen wij Bertha te goed om voor haar geen uitzondering te maken. Het moet buitendien gezegd worden, dat zij zich voor veel minder kosten veel weelderiger had kunnen vertoonen.

EEN MAALTIJD IN DE MIDDELEEUWEN.

Die arme Bertha, wat heeft zij in die tien jaren moeten lijden, om zulke indrukken op haar gelaat en in haar gansche voorkomen te vertoonen; en toch, nu zij de bruid hartelijk omhelst en haar korten maar welgemeenden gelukwensch uitbrengt, komt weêr dezelfde lieve glimlach ons haar oud gelaat vertoonen. Die afspiegeling van haar engelachtig gemoed zal zij wel nooit afleggen.

Zij ging naast de bruid zitten en keuvelde lang met haar. Het scheen haar te verheugen dat zij de zon van voorspoed en geluk zag schijnen op Nella, ofschoon zij zelve daarvan verstoken was; zij sprak met voorliefde over het bruidskleed, dat zij ten geschenke had aangeboden en dat onder haar toezicht vervaardigd werd.

Het scheen dat juffrouw Dreesen, die, met de armen over elkander geslagen de beide vriendinnen aanstaarde, dezelfde gedachten had, die zich aan ons opdrongen.

Tien jaren geleden zaten die twee meisjes ook naast elkander, maar in een armoedig kamertje, waar noch brood, noch vuur te vinden was. Nella, het arme kind der zieke weduwe, beschouwde Bertha toen als de fee uit een sprookje, en thans is zij de gelukkige bruid van een welvarend burger, terwijl juffrouw Elgers, het kind van weelde, onder zorgen en verdriet gebukt gaat; niet uit gebrek aan brood of vuur, maar uit gebrek aan den zonne schijn des levens, die voor het geluk onmisbaar is.

'Hoe maakt het de oude heer, juffrouw Elgers?' vroeg de bruidegom.

'Ach, de goede man wordt met elken dag zwakker,' antwoordde Bertha met een zucht. 'Hij is in de beide laatste maanden een stokoud man geworden.'

'Is hij nog altijd wezenloos?'

'Niet altijd. Nu en dan flikkert zijn verstand op als een vonk onder de asch, en dan ziet hij mij zoo doordringend aan, dan drukt hij mijne handen en kust mij, en dan spreekt hij ook wel eens enkele woorden, waaruit blijkt dat zijn geheugen terugkeert.'

'En als gij hem dan naar een en ander uit vroegere dagen vraagt?'

'Dat durf ik niet te doen. Het is al eens gebeurd dat die oude herinneringen een zeer nadeeligen indruk op hem maakten, want dan werd hij boos en woest. Daarom kunnen wij hem in den laatsten tijd des nachts niet meer alleen laten; ik waak dan ook om den anderen nacht bij hem, want voortdurend kan ik het niet uithouden.'

'Maar dat gaat toch ook op den duur niet,' sprak de moeder van den bruidegom; 'als gij er niet tegen hebt, wil ik om den anderen nacht wel komen waken. Ik ben zeker niet jong meer, maar kan toch nog wel een stootje velen.'

''t Is wel lief van u,' hernam Bertha, 'doch dat zou niet goed gaan, omdat pa zoo onrustig is als er vreemden zijn. Onze meid wisselt het waken met mij af, maar ik durf het haar toch nog niet goed toevertrouwen; daarom heb ik mijn ledikant op de kamer van pa laten zetten, dan ben ik elk oogenblik bij de hand.'

'En hoe vaart uwe mama?' vroeg nu de bruid.

'Mama is nooit sterk geweest, lieve Nella, zij wordt veel door hoofdpijn gekweld, en moet haar rust nemen, omdat zij bij de minste inspanning ongesteld wordt.'

Men had ook wel naar de zuster willen vragen, maar niemand durfde die gevoelige snaar aanraken. Toen echter Bertha, vertrokken was, vloog die naam van zelf van de lippen.

'Tusschen nacht en dag is nog zoo veel verschil niet, als tusschen die beide zusters,' zei juffrouw Dreesen tot eene vriendin van de bruid, die juist binnenkwam toen Bertha heenging.

'Ik heb wel eens gehoord dat zij des avonds in een *café-chantant* zingt; zou dat waar zijn?' vroeg het jonge meisje.

'Helaas ja! zoo diep is zij gevallen.'

'Maar, lieve hemel, hoe is dat mogelijk! Kon de familie daar dan niets tegen doen?'

De bruid schudde ontkennend het hoofd. 'Juffrouw Elgers heeft al het mogelijke gedaan om haar zuster op het rechte pad te houden; zij heeft zelfs aangeboden het brood voor haar te verdienen, maar het mocht niet baten,' sprak de bruid. 'Toen het ongeluk over die familie gekomen was heeft Louise van Beeckeren alle hulp afgewezen. Zij was trotsch en lichtzinnig, zij wilde in de kunstwereld schitteren en trotseerde iedereen door hare minachting. Toen haar eerste concert mislukt was, trachtte hare zuster, die de kosten betaald had, haar over te halen om los te gaan geven, maar zij wilde daar niets van weten. Zij heeft toen een tijd lang met een reizenden troep rondgezworven, en kwam eindelijk weêr in de stad terug, armer dan ooit, en met een kind van een half jaar. Naar ik vernomen heb heeft haar man haar dikwijls gesmeekt om die loopbaan te laten varen, daar hem een fatsoenlijke

betrekking aangeboden was. Die betrekking kon hij nemen, maar zij verkoos niet op een bovenhuis uit te droogen en van honderd gulden in de maand te leven. Altijd had zij nog hoop, een dwaze hoop, dat haar talent eenmaal gewaardeerd zou worden. Mevrouw Kleine was ook op een kleinen schouwburg begonnen, zegde zij; haar zon zou nog wel eens door de wolken van vooroordeel breken.'

'En wat deed haar man in dien tijd?'

'Hij wilde zijn vrouw niet alleen laten rondzwerven, en wist een kleine betrekking bij het gezelschap te krijgen, ik geloof als secretaris of zoo iets, doch de verstandhouding tusschen beiden was en bleef slecht. Na de terugkomst van mevrouw Van Beeckeren heeft hare zuster, die intusschen voor hare ouders had moeten zorgen, opnieuw aangeboden haar bij zich te nemen, of naar vermogen te ondersteunen, zoo lang haar man niet voldoende voor haar kon zorgen, maar evenzeer zonder gevolg. Louise zegde eindelijk dat zij liever op een zolderkamer droog brood at dan van de nukken harer zuster af te hangen. Nu, die wensch is haast vervuld. Zij is eens langen tijd uitlandig geweest, naar ik geloof te Brussel, en nu zingt zij sinds lang in een *café-chantant.* Nooit bezoekt zij hare ouders, en haar man is een echte lichtmis geworden, die in kroegen het geld verteert dat hij zijne vrouw weet te ontfutselen, of dat hem nu en dan wordt toegeworpen door zijn vader, die nog altijd reiziger is in wijnen.'

De bruid zou deze laatste bijzonderheid ongetwijfeld verzwegen hebben, wanneer hare moeder zich niet verwijderd had om een behulpzame hand te bieden bij het opredderen in de achterkamer. De lezer zal zich ongetwijfeld wel herinneren dat de oude heer Van Beeckeren nog eens iemand geld toegeworpen heeft; toen was zijn zoon een kind van weelde.

'Gij begrijpt wel,' zoo vervolgde Nella, 'dat juffrouw Elgers van dat alles veel verdriet heeft. In den laatsten tijd moet het nu en dan tusschen man en vrouw zoo onstuimig toegegaan zijn, dat de politie tusschenbeide moest komen. Er zijn twee kinderen, allerliefste meisjes; er is dus nog al wat noodig, en ik weet ook zeker dat juffrouw Elgers in stilte nog veel goed aan dat huisgezin doet. In den beginne heeft zij maandelijks eene vaste bijdrage gegeven; hare zuster verwaardigde zich wel die aan te nemen, maar dat geld ging weêr oogenblikkelijk door de vingers, want man en vrouw weten daar beiden heel goed raad voor; tegenwoordig weet zij dit echter met de huur en den bakker te vinden.'

'Welk een hemelsbreed verschil, en dat tusschen twee zusters,' sprak de vriendin.

Op dat oogenblik kwamen nog twee bezoekers de kamer binnen, zoo dat dit gesprek niet verder werd voortgezet. De vriendin vertrok en wij zullen van die gelegenheid ook maar gebruik maken om afscheid te nemen van bruidegom en bruid.

(*Slot volgt.*)

[Nummer 13]

Kersmis.

Welk een stroom van aandoeningen wekt het woord Kersmis in ieder kristenhart en door de geheele Kristenheid op! De aartsvaders en de profeten hadden dien dag der dagen reeds met vurig, onuitsprekelijk verlangen verwacht, en sedert de engelen boven Bethlehems velden het *Gloria in excelsis Deo* aanhieven, wordt die hemelsche lofzang reeds negentien eeuwen lang in alle talen en bij alle volkeren der wereld met verrukking herhaald.

In dorpen en steden roept het vriendelijke klokgeklep de geloovigen ter blijde Kersmis op, zoo wel in de uitgestrekte landen der Nieuwe Wereld als in het grijze Europa. Zelfs daar waar de gewijde galmen der kerkklok niet kunnen doordringen, wordt het hoogfeest van Kersmis met gebed en zang gevierd, knielt de Kristen in vrome aandacht neêr om het goddelijk Kindje te aanbidden en den God van barmhartigheid te danken voor de redding van het menschdom. De zwerveling, die Afrika's heete woestijnen of Amerika's eindelooze prairieën doorkruist; de schepeling, op den wijden Oceaan verloren, of door het Poolijs van de wereld afgesloten; de Laplander en Samojeed in het hooge noorden, door de bewonderenswaardige kruissoldaten, de onvermoeide missionarissen, tot het Kristendom bekeerd, zelfs de gevangene in zijn enge cel - allen vieren op hun wijze het schoone Kersfeest mede.

Geen wonder dat dit feest te allen tijde de kristen kunstenaars geïnspireerd heeft en hen in elk genre der kunst meesterstukken heeft doen scheppen, die de bewondering der eeuwen opwekken. Dichters, graveurs, beeldhouwers en schilders van alle landen hebben naar de pen, de graveerstift, den beitel of het penseel gegrepen om de heilige geestdrift, die hen vervulde, in woorden of beelden weêr te geven. Van daar die tallooze verheven voorstellingen, op. Kersmis betrekking hebbende, die, ze mogen verre beneden het ideaal, of liever beneden de wezenlijkheid blijven, ook wat kunstwaarde betreft, de meest geroemde producten der profane kunst verre overtreffen.

MADONNA, NAAR GUSTAVE DORÉ.

Ook de *Belgische Illustratie* gaf meermalen getrouwe afbeeldingen van gewijde kunstvoortbrengselen weêr. In deze aflevering geven wij een ‘Madonna,’ genomen naar eene plaastergroep van Gustave Doré, en eene ‘Heilige Familie’ van Francesco Mazzuoli. De ‘Aalmoes’ naar Pinel de Grandchamp, hoewel niet aan de gewijde geschiedenis ontleend, is nochtans in een Kersnummer geheel op hare plaats: het Kersfeest toch is het feest van vrede, liefde en barmhartigheid, dat ons vooral behoort aan te sporen den ongelukkigen natuurgenoot barmhartigheid en liefde te bewijzen.

Het jonge meisje en haar bewaarengel.

Het is eene schoone en troostrijke waarheid dat iederen mensch, waar hij zich ook bevinde, een trouwe geleider en bewaker ter zijde staat, - een geleider die hem volgt op al zijne wegen, ook dáár, waar geen vriend het waagt den vriend te vergezellen; een bewaker die een veiliger hoede is dan de lijfwacht eens konings, en zijn beschermeling, die van goeden wille is, voor alle gevaren, waaraan de ziel is blootgesteld, waarschuwt en behoedt. Die trouwe geleider, bewaker en beschermer is de bewaarengel; immers:

> De Algoedheid liet den mensch, van dood en hel omgeven,
> Niet in 't gevaar alleen; naauw treedt hij in het leven,
> Of op zijn schreijen daalt een hemelwachter af,
> Die heim'lijk hem omhelst en bijblijft tot aan 't graf.
> O liefde zonder maat! 't is engelen bevolen,
> Om met den sterveling op aarde rond te dolen
> En nog om zijne koets te waken als hij rust.
> Zij zijn die morgenwind, die hem zijn voorhoofd kust,
> Als na 't ontwaken hij ten arbeid weer gaat keeren;
> Zij zijn 't, wier heilig schild de pijlen af blijft weren,
> Waarmede de afgrond uit zijn kloven hem beschiet,
> En voor wier vlammend zwaard de helleenw henen vliedt;
> Zij die, als hij, voor God ter aarde neergebogen,
> Den wensch van 't innig hart gaat zenden naar den hoogen,
> De zinnen stillen door de schaduw en 't gestreel
> Van de uitgebreide wiek, dan zijne ziel geheel
> Doorgloeijen, uit dit stof ten hemel leeren vlugten
> En woorden fluisteren en onuitspreekb're zuchten,
> En de uitgestorte beê met vrolijk vleug'lenslaan
> Tot voor den hoogen troon der Godheid brengen gaan.

Zoo zingt Mgr. Broere z.g. in den aanhef van den tweeden zang van zijn helaas onvoltooid gebleven heldendicht CONSTANTIJN.

Diezelfde schoone waarheid heeft evenzeer het penseel van den franschen schilder Alfred de Curzon, een leerling van Cabat, bezield, toen hij een der schoonste en dichterlijkste zijner talrijke doeken ontwierp en voltooide: *La jeune fille et son ange gardien,* dat in het Salon te Parijs een zeker welverdienden opgang maakte, door schoonheid en buitengewone aantrekkelijkheid van opvatting, voorstelling en teekening. Onze gravure op bladzijde 100, naar zijne schilderij genomen, geeft eene getrouwe voorstelling van de bevallige dichterlijke conceptie.

Wij spraken zoo even van Broere's heldendicht CONSTANTIJN; acht zangen zijn daarvan voltooid; van den negenden zang bezitten wij alleen den aanhef: des dichters

geschokte gezondheid dwong hem, helaas, de dichterpen uit de hand te leggen, tot zijn afsterven Nederland alle hoop ontnam eindelijk in het bezit te komen van een heldendicht.

Intusschen danken wij het den ouden vriend en bewonderaar van Mgr. Broere, Mr. J.F.A. Leesberg, dat de althans voor het grootste deel voltooide CONSTANTIJN publiek eigendom is geworden. Mr. Leesberg heeft de gedichten van Mgr. Broere bijeenverzameld en, van eene zeer belangwekkende levensgeschiedenis en het portret van den dichter en onvergetelijken professor aan de Seminariën van Hageveld en Warmond, voorzien, een paar weken geleden in het licht gegeven(1).

De zanger der Herdersdichten heeft het letterlievende Nederland en België daardoor ten zeerste aan zich verplicht; de levensbeschrijving van den waardigen en hooggeachten Broere, uit de pen van den heer Leesberg gevloeid, bevat een aantal treffende bijzonderheden over den grooten man; daarenboven zullen de gedichten zelven algemeen een welkom onthaal vinden, immers, behalve den CONSTANTIJN - waarvan de levensbeschrijver, wat het onvoltooide gedeelte betreft, den korten inhoud kan weêrgeven, uit den mond van Mgr. Broere opgevangen - bevat de bundel tal van heerlijke gedichten, van welke wij het genoegen hebben een der treffendste te kunnen overnemen, zoo wel bij onze gravure passende, namelijk:

De engelbewaarder.

Neen! 'kzwerf niet eenzaam rond: mij, werwaart ik mag keeren,
Mij gaat een engel na, wien 't zaligmakend licht,
Waarin hij God aanschouwt door de open starrensferen
Weêrstraalt van 'taangezigt.

God ziet hij, en ziet mij! op mijns Verlossers wenken,
Snelt hij ten bijstand aan, en ademt door de lucht
Den hoogen geestengloed, dien hem de heem'len schenken,
Mij toe uit zijne vlugt.

Onsterf'lijke engel! naauw was 't leven mij ontsloten,
Of gij hebt in uw vreugde u om mijn lot erbarmd,
En bij den morgenstraal, voor 't eerst mij toegeschoten,
Mij in mijn wieg omarmd.

Sinds helpt, sinds dient hij mij. 't Onschuldige genoegen,
Dat nog me in 't leven rest, is spel voor zijne min,
En van zijn wiekgestreel slaapt, na het daag'lijks zwoegen,
Mijn kommer met mij in.

Mijn oor verneemt het niet, maar als ik God ga prijzen,
Neemt hij zijn gouden lier en jubelt met mij mee;
Is niet het schoonst gezang, dat de engl'en op doen rijzen
't Herhalen onzer beê?

Eens - neen! het was geen droom, geen spel der hersenraad'ren,
In matten gang, - eens heeft hij dat geloof gestaafd,
En uit dien hemel, dien hij om zich voert in 't naad'ren,
Mij met een drup gelaafd.

Van d' Afgrond was 'k omringd; om mijne ziel te dooden,
Genaakte mij de Slang, en, met een zoet gevrij,

(1) Te 's-Gravenhage, bij T.C.B. Ten Hagen.

Hield zij 't bekoorlijk ooft, mijn lusten aangeboden,
Allengskens nader bij.

Wat vlam sloeg me in 't gelaat! Wat rookwalm, die, 't beseffen
Verduistrend, in mij steeg! Reeds wankelde mijn kracht,
En een gehinnik, bij mijn aarz'lend hand-verheffen,
Vloog door den geestennacht.

Maar 't vonkje van Uw liefde, o God! bleef in mij leven,
Ik zuchtte, en 't was genoeg: mijn engel, op Uw woord,
Joeg, als een dunnen damp, van d'ochtendwind gedreven,
De booze schimmen voort.

O tranen, toen geschreid! Toen heb ik uit den Hoogen.
Zijn wiekslag om mijn hoofd, als van een dauw bekoeld,
Toen, in een levensaâm, mijn blijde borst doortogen,
Zijn broederkus gevoeld!

Mijn engel, hoort ge mij? ach, op den dag der smarte,
Wanneer het oog mij breekt, 't beslissend uur vervliet,
De laatste helstorm woedt om mijn nog kloppend harte,
O, dan verlaat mij niet!

O, dan dien bijstand weêr! dat broederlijk omarmen,
Dien lichtstraal, die 't bedrog van 's afgronds schimmen stoort;
En zweve ik in 't geheim van eindeloos erbarmen
Op uwe vleug'len voort!

Emmanuël.
(Kerst-cantate.)

Voorzang.

Zangers van de Hemelkoren,
Zweeft op gouden pennen neêr:
Ziet het Licht op aarde gloren,
't ls de starre van den Heer!
Welk een luister
Straalt met ongewone pracht
Door het duister
Van den eeuwenouden nacht!
Strijk, o koor des Hemels neêr,
't Is de starre van den Heer!

Welk een zang ruischt door de sferen
Langs de azuren hemelbogen!
't Is de lofzang der Verlossing,
't Wiegelied van 's Hemels Koning:
Emmanuël
Onsterflijk God,
Emmanuël
Heer Sabaoth!
Almachtig Maker van 't Heelal,
Die is, die was, die wezen zal.

Des Hemels dauw drupt neêr op aard,

Der Maagd werd 's Heeren woord verklaard,
Ze ontving en heeft een kind gebaard:
Emmanuël!
Over Bethels heuvelklingen
Schalt het lied der Englenrij,
Hoor haar juichen, hoor haar zingen
Bij der harpen melodij.

Rei van engelen.

Gode zij eere, den menschen zij vrede!
Gloria!
Aarde, verblijd u, juich jubelend mede.
Gloria!
Menschdom, verheug u, verhoord is uw bede.
Gloria!
Hemel en aarde, oceanen en kolken,
Donder en hagel, gestarnten en wolken,
Boomen en bloemen, gevogelte en volken,
Juicht! en komt allen uw vreugde vertolken.
Gloria!
Kniel neder,
Vouw teeder
Uw hand ten gebede,
Laat psalmen
Weêrgalmen
U, menschdom, zij vrede.

Rafaël.

Vrede! kostbre hemelsgave,
Dauw ontdroppeld aan Gods Hart,
Teedre glimlach van d' Algoede,
Balsem voor uw zielesmart,
Veilige uitkomst in uw wanhoop,
Bovenaardsche melodij.
Vrede! menschdom, slaak uw banden,
Vrede, vrede, gij zijt vrij!

Gabrïel.

Vrij! uw ziel van satans kluister, Van der helle dwinglandij, Van het eeuwig tandenknarsen, In 't verblijf der razernij; Uw Verlosser is geboren!

Vrij! uw geest van waan en logen, Van der dwaling overmacht, Van het dolen door d' onveilgen Nevel van den bangen nacht: Zie de zon der waarheid gloren! Vrij! uw wil om 't kwaad te doemen, Om het goede steeds te doen, En het schoone te beminnen, Hoe fel ook de driften woên: Jezus is een sterke toren!

Michaël.

Sterk ja, krachtig
Overmachtig
Heer Sabaoth;
Toch zachtzinnig
En aanminnig
Der Liefde God!
Onverwinlijk
Ten gevechte,
Maar beminlijk
Den gerechte.
't Is vreeslijk, als de God der legerscharen,
Ten strijde trekt, om Zijn verloochenaren,
De overtreders van Zijn wetten
Met Zijn gramschap te verpletten!
Dan siddert, dan davert en schokt het Heelal;
Dan wagglen de bergen en joelen de kolken
Der woeste oceanen. Voor 't krakend geknal
Zijns donders verbleeken de rillende volken;
Dan flikkren de flitsen Zijns bliksems - Zijn zwaard!
Dan bulderen al de elementen in woede:
Wie is het, die Gode den oorlog verklaart?
Heer! Gij zijt de Almachtige, Alwijze, en Algoede
Emmanuël,
De Schepper van 't Heelal,
Die is, die was, die wezen zal.
Gloria!

Trio.

In 't stalke ligt
Het godlijk Wicht
Met raaflende zwachtels omwonden!
Maria had
In Davids Stad,
De stede haars Vaders, gevonden
Geen gastvrije woning,
En vlijde den Heer,
Der koningen Koning
In 't kribbeke neêr!
Arm Kindekijn,
O Koning mijn!
Hoe rillen Uw handjens van koude!

Uw hofstoet zijn,
Uw Moederkijn,
En Jozef, der Maged vertrouwde!

Rei van engelen.
Zang.

Waarom toch zoo schamel, zoo kleen, zoo veracht,
In 't stulpjen eens herders, in 't holle der nacht,
Waarom niet omgeven van vorstlijke pracht,
Verschenen op aarde?
Beveel slechts: een schitterende Engelenstoet,
Omzweeft U en dient U met vroolijk gemoed,
En zingt U zijn heerlijkste liedjes ten groet!
De Maagd, die U baarde,
Zij is een jonkvrouw uit Davids geslacht,
Betrekt wel getrouw aan uw wiegje de wacht,
Is schoon wel wanneer zij U aanziet en lacht,
Doch arm en ellendig!
Wel is de Verloofde, wiens handwerk haar voedt,
Een edele telg van een koninklijk bloed,
En zijt Gij beveiligd nu hij U behoedt,
Doch Gij zijt onendig
Emmanuël,
Onsterflijk God
Heer Sabaoth.

Tegenzang.

Aanbidden wij 't geheimnis!
Geen Englenbrein vermoedt het,
Maar wat voor ons geheim is,
Dit Kindeke bevroedt het.
Is Hem de pracht der aarde,
Haar praal niet overbodig;
Heeft Hij, die 't al vergaarde,
Der menschen goedren noodig?[1]
Doet Hij de waterbronne
Den berg voet niet ontbor'len;
Wil Hij niet dat de zonne
Bestraal de tarwekor'len,
Dat zij tot vruchtbre halmen
Op 's menschen akker groeien;
En blijde jubelpsalmen
Van 's menschen lippen vloeien?
Zingt Hem niet, in 't gebladert
En groene palmenmeien
Ter morgenbeê vergaderd,
Het voglenkoor zijn reien?
Zijn Hem de woeste orkanen

(1) Deus meus es tu, et bonorum meorum non indiges (Ps. XV. 2.)

Geen dienaars, vlug en vaardig,
En brullen de oceanen
Geen loflied hunner waardig?
Zijn Naam weerklinkt langs velden,
Langs bergen, zeeën, wolken,
't Wil al Gods lof vermelden
En eigen dank vertolken.
Emmanuël
Oneindig God,
Emmanuël
Heer Sabaoth!

Michaël.[2]

Nog heugt mij de dag, de noodlottige stonde
Van 's Aartsvaders val,
Toen God, tegen Adam door Eva tot zonde
Verleid, mij beval:
'Mijn Michaël, wapen uw arm met den zwaarde,
Vat post aan de poort,
Drijf weg den verwaten! hij zwerv' over de aarde,
En zij breng'hem voort
Na pijnlijken arbeid slechts distels en doornen
Tot straf voor zijn trots.
Laat zien wien hij dorst onbeschaamd te ver-toornen!'
O Kindeke Gods!
Uw Michaël legt aan uw kribbeke neder
Het zwaard in de scheê:
De Vader der Liefde openbaarde zich weder
Den mensch gewordt vreê:
Aan 't schamele wiegjen omhelzen zich de Engel
Van vrede en van recht,[3]
En stemmen weer in met ons zangengemengel;
Het pleit is beslecht,
Zie de aarde brengt wijn voort en koren en honing
Nu Christus ontsproot
In Efrata's Bethel, de lieflijke woning
Van 't voedzame brood.[4]

Gabriël.[5]

Wees nogmaals mij gegroet
O wonderlijke Maagd,
Nu Gij op uwen schoot
Het Godlijk Kindje draagt:
Ave Maria!
Erken, o Koningin,

(2) Michaël: veldheer.
(3) Justitia et pax osculatae sunt (Ps, LXXXV. 11.)
(4) Bethlehem beteekent domus panis, huis des broods (St. Gregorius Hom. 8 in Evang.)
(5) Gabriël: Gods geheimenistolk.

Den trouwen Gabriël
Die u de boodschap bracht
In de arme bedecel:
Ave Maria!
Hoe was, bij Gods bevel,
Uw maagdlijk hart te moê!
Verheug U! eeuwen lang
Roept U het aardrijk toe:
Ave Maria!

Rafaël.[1]

Is deez Emmanuël
Een Kind van troost en zoete vreugde,
De hoop van Israël,
O Englen koningin! verheugde
Uw hart zich toen uw blik
Voor 't eerst op 't Jezukindje rustte
En gij, met liefde en schrik
Uw Zoon en uwen Schepper kuste;
Ach! eens rijst Hij omhoog
Met bloedzweet op de ledematen,
En tranen in het oog!
O smart! wanneer zij, die Hem haten,
Zich wapenen, om Hem
Belaan met ketenen, te sleuren
Weg naar Jerusalem,
En van 't gebeent' zijn vleesch te scheuren!
O smart! indien gij wist
Dat U een zwaard het hart zal kerven.
De Vader heeft beslist
Dat Christus aan het kruis zal sterven!
Doch weet, dat, als Hij, in
Gethsemané bedroefd, bezweken,
Bij 's lijdens eerst begin,
Zijn Vader om genâ zal smeeken,
Uw trouwe Rafaël
Hem lijdensmoed in 't hart zal spreken,
Om van den Vorst der Hel
Voor eeuwig 't machtgeweld te breken!
Dan zal van de aard de jubeltoon
Weer opgaan naar de Hemelwoon:
Gloria!
Emmanuël
Onsterflijk God,
Emmanuël
Heer Sabaoth!

Slotzang.

Welkom! welkom! Zielenbeminnaar!

(1) Rafaël: beschermengel.

Door armoede en strijden
En mateloos lijden,
En rusteloos zwerven
En smadelijk sterven
Driewerf roemvol Helleverwinnaar!
Welkom bij uw eerste schrede,
Koning, van uw zegetocht!
Gij herstelt den zoeten vrede,
Gij verplet het helsch gedrocht!
Hemel en aarde, oceanen en kolken,
Donder en hagel, gestarnten en volken,
Boomen en bloemen, gevogelt en wolken,
Alles verschijnt om zijn vreugd te vertolken.
Emmanuël!
Gloria!

JACQ. VRANCKEN, Pr.

Vrede den mensch van goeden wil.
Eene kersvertelling van mijn ouden pastoor.
(Slot.)

Ik gaf in een paar woorden mijn twijfel te kenner hij stuitte mijne aanmerking door te zeggen:

'Ik zal u daarvan overtuigen, eerwaarde; luister slechts. Aanvankelijk was ik zeer te vreden èn met de geestelijke èn met de lichamelijke ontwikkeling mijner Angela. Zij gevoelde zich bij hare kleine makkers en de nonnen gelukkig, zij was levenslustig en nam steeds toe in bevalligheid. Hare eerste H. Communie deed zij op de kostschool en het heugt mij niet. aan doenlijker en schooner dag beleefd te hebben. Zij smeekte mij des morgens zoo ernstig haar heure fouten te willen vergeven, alsof zij een andere Magdalena en geen onschuldig elfjarig meisje was. Zij naderde met zoo veel godsvrucht

tot de H. Tafel en verzekerde mij zoo plechtig na de H. Communie God te hebben gebeden voor mijn geluk en zaligheid, dat ik mijn kind slechts met door tranen benevelde oogen kon aanschouwen.'

'En gij zoudt u nu den ongelukkigste der stervelingen rekenen,' riep ik; 'zou God dan die kinderbede onvervuld kunnen laten?'

'Wij zijn nog niet aan het einde, mijnheer pastoor,' waarschuwde hij en vervolgde toen:

'Tot dusverre had ik wel bemerkt, dat Angela zeer vroom was, maar daarin niets bezwarends gevonden; integendeel, ik zag zeer gaarne dat mijn dochterke godsdienstig was en meende dat de jaren den al te grooten iever zouden matigen.'

HET JONGE MEISJE EN HAAR BEWAARENGEL, NAAR ALFRED DE CURZON.

'Den al te grooten iever?' herhaalde ik.

'Zeker, men kan alles overdrijven, mijnheer pastoor. Ik ontstelde dus zeer, toen zij op zekeren keer in de vacantie mij meêdeelde, dat zij roeping gevoelde voor het kloosterleven; die gedachte verpletterde mij. Mijn eenig kind, mijn geluk, mijn ander ik voor altijd van mij verwijderd, binnen vier muren opgesloten? - O, het denkbeeld alleen was mij onverdraaglijk, en ik beschuldigde natuurlijk hare geestelijke leermeesteressen; ik meende te moeten gelooven dat ze op mijne nalatenschap aasden.'

‘Gij dwaaidet, mijnheer Brandts,’ onderbrak ik hem.
‘Het kan zijn, maar het voorstel maakte mij

bijna krankzinnig. Ik kreeg een haat tegen al wat kloosterling was; ik begon te gelooven dat alles wat in boeken en dagbladen over de kloosters geschreven werd, niet zoo geheel onwaar was. Mijne drukke zaken, die mij wel niet geheel beletten mijne plichten als katholiek te vervullen, waren toch oorzaak, dat ik min of meer lauw werd in godsdienstzaken, terwijl de dagelijksche omgang met nietkatholieken gelegenheid gaf tot het aanhooren van gesprekken, die vijandig waren aan onzen godsdienst. In mijne woede meende ik dat de andersdenkende vrienden gelijk hadden wanneer zij den geestelijken stand ook als een middel van bestaan, met geldverdienen tot hoofdzaak, uitkreten. Ik vertrouwde blindelings hun raad, om mijn dochterke die dwaze gedachten te doen vergeten, door haar volop de wereld te doen genieten, en nam als eerste stap daartoe, mijn kind van de kostschool.'

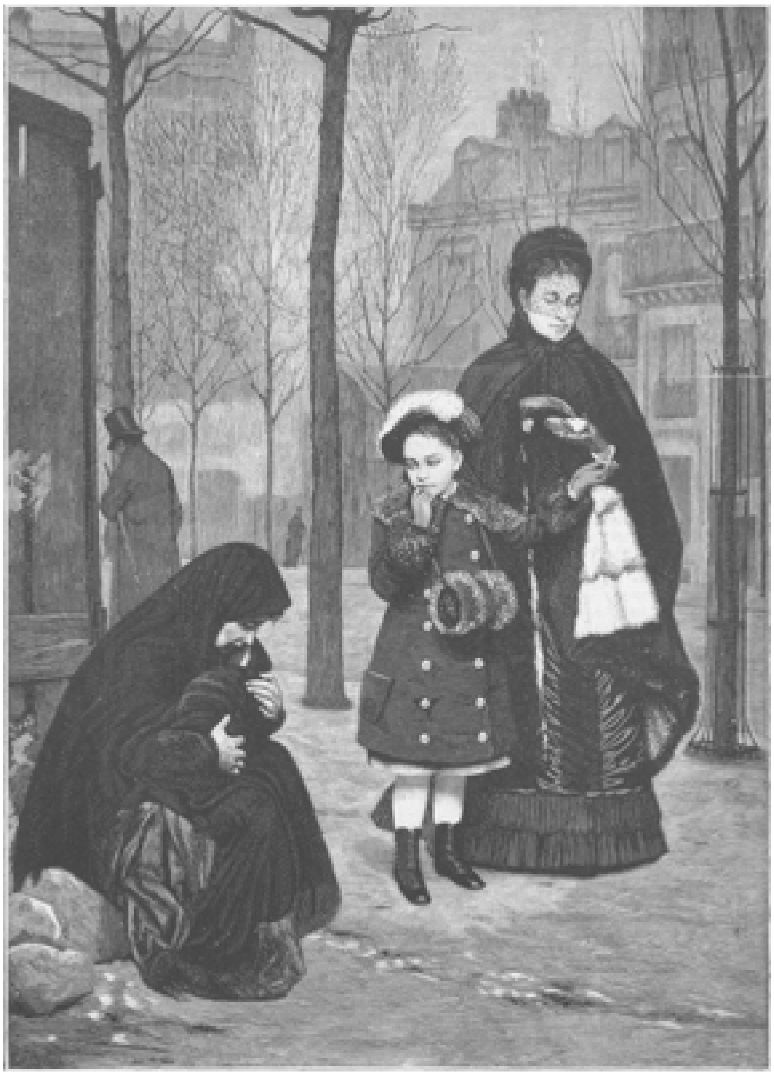

DE AALMOES, NAAR PINEL DE GRANDCHAMP.

'Aangename raad is zelden goede raad,'[(1)] merkte ik halfluid aan.

Alle raad was mij zeker aangenaam, want ik begon hoe langer hoe meer afkeer van den godsdienst te gevoelen en ook van hen, die men brave katholieken noemt. Mijn kind was mijn eenige vreugde; waartoe diende het, dat zij zich tusschen de muren van een klooster

(1) Massillon, *Peilt Carême,*

wilde opsluiten? Dat was minstens een ingeprente dweepzucht, een ziekelijke aandoening uit dweepzucht voortgesproten. Men wilde Angela - om welke reden dan ook - aan de wereld onttrekken, welnu, ik zou haar de wereld laten zien, die wereld leeren liefhebben en dan zou de tijd leeren wie de overwinning behaalde.'

'Het voorstel uwer dochter moet u dan wel zeer geschokt hebben, dat gij de geheele wereld in uw haat omvattet. Maar dat was duivelsch gedacht en ten eenemale onverklaarbaar in een vader of ten minste in een persoon, die zoo als gij zelf zegt godsdienstig was!' kon ik niet nalaten uit te roepen.

'Gij hebt gelijk; wanneer gij echter bedenkt, dat dit voorstel het eerste was, dat niet met mijne neiging strookte, dat ik van niets of van niemand ooit eenige tegenkanting had ondervonden, zullen u mijne denk- en handelwijze minder vreemd voorkomen.'

'Inderdaad, zoo lang God ons zegent, wordt Hij geprezen; doch bij de minste kastijding durft men vragen: Waarom slaat Gij mij? waaraan heb ik dit verdiend? en God beschuldigen van onrechtvaardigheid, ja, durft men zweren zich te zullen wreken; doch ga voort, bid ik u!'

'Niet zoodra had Angela de kostschool verlaten, of koncerten, bals, komedies, opera's, balletten en tentoonstellingen werden door ons bezocht en op de weinige avonden, die ons dan nog restten, ontvingen wij bezoek van luidruchtige gasten, die zich al schertsend over haar nonnen roeping vroolijk maakten.'

'Maar, mijnheer Brandts,' sprak ik ernstig, 'wist gij dan als een man, die midden in de wereld verkeerde, nog niet, dat zij die met God en godsdienst spotten, ook geen eerbied bezitten voor de deugd?'

'Dat is betrekkelijk,' antwoordde mijn buurman. 'Ik sprak daareven ook niet over God en godsdienst, maar over kloosters en nonnen. Wanneer men buiten de katholieke gezinnen en gezelschappen komt, zelfs onder zeer beschaafde en deftige lieden, dan is het waarlijk niets vreemds dat men den draak hoort steken met het kloosterleven, en men zou zeker te ver gaan met te beweren dat de menschen, die zich daaraan schuldig maken, geen eerbied bezitten voor de deugd. Zij doen het soms uit een ingeka kerd vooroordeel, soms uit gewoonte.'

'Een reden te meer,' hernam ik, 'om voor katholieken het intieme verkeer met andersdenkenden gevaarlijk te achten. Daar is geen zekerder weg om een jong meisje van het pad der deugd te doen afwijken, dan dien gij betreden hebt, mijnheer Brandts, en ik acht u te verstandig om dit niet te erkennen. Ik heb u gedurende den afgeloopen zomer dagelijks ieverig bezig gezien om uwe rozen van schadelijke insecten te bevrijden, en nu het winter geworden is, hebt gij ze zorgvuldig gedekt, terwijl gij daarentegen de schoonste roos uit uw huiselijk leven, uw eenige dochter, in den verpestenden dampkring van bals en balletten bracht en vrijwillig blootsteldet aan den omgang met luidruchtige lieden, die met de deugd van zuiverheid den spot dreven. Hoe is het mogelijk!'

Hij gaf geen antwoord, maar sloeg de oogen neêr.

'En hoe gedroeg zich uw dochter bij al die vermakelijkheden?' vroeg ik.

'Met weêrzin begaf zij zich er heen en haar schitterend toilet droeg zij niet dan daartoe gedwongen. Soms smeekte zij mij met tranen in de oogen dat ik haar niet zou dwingen de uitvoering van een of andere operette te gaan bijwonen; zij beloofde mij dan plechtig dat zij niet meer aan het klooster zou denken; doch ik hield mij voor die klaagstem doof, om de kwezelarij voorgoed te dooden.'

'Arme Angela!'

'Hare opvoeding werd echter niet verwaarloosd maar door kundige meesters voortgezet. Muziek, dansen, teekenen, schilderen wisselden de meer drooge taalstudiën op gepaste wijze af.'

'Zoo dat uw kind al zeer weinig tijd overbleef om hare godsdienstplichten te vervullen.'

'Het was mijn ernstige wil dat zij slechts des zondags naar de kerk ging en zij meest daaraan gehoorzamen.'

'Ongelukkige, en gij waart haar vader?'

'Juist daarom handelde ik zóó: zij was *mijn* kind en *ik* wilde gehoorzaamd worden.'

Ik zuchtte over zijne verblindheid. 'En van welke soort waren hare leermeesters?'

'Het waren geleerde menschen in hun vak, het overige ging mij niet aan; want er werd in mijn huis geen schijn van godsdienst meer geduld. Geen kruis of heiligenbeeld, maar wel afbeeldingen en bustes van heidensche goden en godinnen. Geen eerbied voor geestelijke personen, maar wel werden hunne geringste tekortkomingen in het breede uitgemeten en belachelijk gemaakt en werd er gretig geaasd op ware of verdichte schandalen, uit andere landen in de dagbladen opgenomen. Geen stichtend boek, geen gezang, dat eene godsdienstige kleur had.'

'Dus zelfs geen *Ave Maria's* van Marschner, Kucken. Schubert of Gounod?'

'Natuurlijk niet. De zangstukken bestonden uit aria's van operetten, de piano-muziek was van dezelfde soort, en de teeken voorbeelden waren grootendeels voorstellingen uit de fabelleer, alsmede zoo genaamde genrestukjes, waarvan paters, monniken en nonnen het onderwerp uitmaakten en in een bespottelijk daglicht gesteld werden.'

Ik schudde ernstig het hoofd.

'Met slechts één meester had ik moeite en wel met een teekenmeester, die mij dan ook misleid heeft.'

'Hoe zoo?'

'Hij had, toen ik hem mijn bevel omtrent de teeken voorbeelden gaf, de bemerking gemaakt, dat dergelijke voorstellingen voor jonge dames minder geschikt waren, doch wijselijk gezwegen, toen ik mijn bevel in tamelijk krachtige woorden herhaalde. Hij was de bekwaamste meester in de stad en niet zeer bemiddeld, wij hadden dus elkander noodig. Ik vermeen echter, dat hij Angela andere zaken liet teekenen en de voorgeschreven voorbeelden alleen op tafel lagen om mij bij-mijn bezoek in de teekenzaal tevreden te stellen.'

'Hij eerbiedigde dus de maagdelijke schaamte uwer dochter?'

'Hij?!! staak uw oordeel nog een weinig, eerwaarde. Ik geloofde mij geluk te kunnen wenschen met den uitslag van mijn opvoedingstelsel. Van het klooster was geen spraak meer; Angela bewoog zich met elken dag vrijer in de wereld en begon reeds veel ongedwongener met de jongelui om te gaan, die om haar heen fladderden als muggen om een kaars.'

'Geen wonder,' merkte ik aan. 'Franciscus de Sales zegt: "Het woord doet veel, maar onvergelijkelijk meer het voorbeeld;"' en Vondel zegt niet minder juist:

> 'Want 's kinds herte is als wasch, waarin gedweeg en mild
> De meester drukt en prent de letter die hij wilt.'

'Beiden hebben gelijk. - Hoevelen er ook naar hare hand dongen, zij hield nochtans allen in gespannen verwachting zonder er één hoop te geven, haar ooit als echtgenoote te bezitten. Zelfs mijn gunsteling, een jonkman uit de naburige stad, wel wat

lichtzinnig maar van onmetelijk fortuin, moest in gestadige slingering tusschen hoop en vrees verkeeren, totdat, mijnheer pastoor....'

Ik hield den adem in om geen woord te laten ontsnappen.

'.... totdat,' vulde hij met doffe stem aan, 'zij op zekeren morgen verdwenen was en terzelfdertijd ook de teeken meester niet meer werd gezien....'

Hij bedekte het gelaat met de handen en ik zag tranen langs zijne vingeren rollen, Ik eerbiedigde zijn smart en richtte geen enkel woord van verwijt tot hem. Wel oogstte hij de vruchten, die hij gezaaid had, doch hem daarop te wijzen zou slechts zijn hem dieper wonden en dit diende nu tot niets meer.

'Mijn haat tegen de zoo genaamde godsdienstige menschen werd nog grooter,' zoo begon hij weêr, 'dewijl juist die geveinsde teekenmeester haar medeplichtige scheen te zijn.'

'Ik was gekrenkt, geschandvlekt in het dierbaarst wat ik bezat; ik zag mijn geluk verbrijzeld, mijn eenige hoop gefnuikt, al mijne verwachtingen den bodem ingeslagen.'

'Vernaamt gij niets meer van de vluchtelingen?' vroeg ik.

'Ik ontving verscheidene brieven, die ik echter alle onbeantwoord liet en ongelezen vernietigde. Mijn kind was dood voor mij - en van dien dag af werd ik verbitterd op het menschdom en vertrouwde niemand meer en verliet mijne geboorteplaats. Ik zwierf eenige jaren in den vreemde en trachtte *haar* te vergeten, doch ik vermocht dit niet en om de pijnigende omgeving van hen, die mij kenden, te ontgaan, kwam ik in dit eenvoudig provincie-stadje....'

'En gingt gij u onder de levenden begraven, arme vriend Brandts,' sprak ik en drukte hem de hand.

'Kan ik nu hem vergiffenis schenken, die mijn levensgeluk vernietigde en mij van de menschen deed vervreemden?'

Het zal u zeker moeielijk vallen, doch ik moet u herhalen, wat ik straks zeide: Als gij niet weet te vergeven zal uw Hemelsche Vader ook u niet vergeven. Bovendien zegt God: 'Wreek u niet en bewaar niet de herinnering van de beleediging u aangedaan[(1)].'

'Heel schoon gezegd,' antwoordde hij bitter, 'maar zal ik door te vergeven mijne dochter terugvinden?'

Op dit oogenblik werd er getikt. Verward en zonder juist te weten, wat ik zegde, antwoordde ik opstaande, om te gaan zien wie ons stoorde: 'Wie weet?!'

Aan de deur gekomen vernam ik, dat ik op dit late avonduur geroepen werd bij eene zieke, die vóór den nacht verlangde te biechten. Ik beloofde onmiddellijk te komen.

'Mijnheer Brandts,' sprak ik, nadat de boodschap was aangenomen, 'het spijt mij, dat ons belangrijk gesprek hier moet worden afgebroken; ik word daar juist bij eene zieke geroepen. Ontvang nochtans mijn innigen dank voor het vertrouwen waarmeê gij mij hebt vereerd: ik zal het weten te eerbiedigen. Van uwen kant echter verwacht ik, dat gij aan uw belofte om dezen nacht ter kerk te komen getrouw blijft. Wanneer de vrees voor 't menschelijk opzicht bij u nog niet geheel geweken is, kunt gij de Missen in de sacristie bijwonen. Morgen, wanneer gij innig hebt gebeden, zult gij met Gods hulp de zaken anders inzien dan heden en - vergeef mij, dat ik het zoo vrijmoedig zeg - u zelven op de eerste plaats moeten beschuldigen. *Ik* doe u geen verwijten, mijnheer Brandts, maar ik mag u wel herinneren, dat het nog niemand gelukt is de partij tegen God op te nemen!'

(1) Levieten XIV, 18.

'Ik moet u gelooven en ben gedwongen de waarheid van uw gezegde te erkennen. Dankbaar neem ik uw aanbod aan, om in de sacristie Mis ie hooren.'

Terwijl hij opstond en zijn hoed nam sprak hij nog: 'Wel hadt gij gelijk, toen gij zegdet: gedeelde smart is half lijden; ik gevoel veel verlichting door ons gesprek en ben getroffen door uwe ongeveinsde belangstelling.'

'Gij dwaalt echter, wanneer gij uw innerlijke tevredenheid alleen aan ons onderhoud meent te kunnen toeschrijven. Reeds het vertrouwen u tot God te wenden wekt dat zoet gevoel in uw borst op, en wanneer gij geheel met Hem verzoend zijt, zult gij u zelven niet meer herkennen.'

Hij zuchtte diep. 'Mijnheer pastoor, tot morgen,' sprak hij buigend.

'Tot heden nacht, mijnheer Brandts,' verbeterde ik en liet hem uit.

In aller ijl begaf ik mij naar de zieke, eene

jonge vrouw, die ik weinige dagen vroeger op haar verlangen reeds bezocht had. Ik moest in een klein huis in een der buitenwijken zijn. Naar allen schijn wachtte men vol ongeduld op mijne komst, want de deur ging reeds open toen men mijne schreden hoorde.

Ik trad de woonkamer binnen, die geen blijk gaf van overtollige weelde en tevens werkplaats scheen te zijn. Beeldjes van plaaster, onafgewerkte schilderijen, studies van menschenhoofden of gedeelten daarvan, van wolken, boomen enz. bedekten de wanden, terwijl niet ver van het venster, onder een bevallige wanorde van verschillende zaken, een groot, pas aangelegd doek op een ezel prijkte. Slechts de lucht hierop was min of meer afgewerkt; een engelengroep, die een bandelier vasthield, waarop de woorden: *Pax hominibus bonae voluntatis,* zweefde in de wolken. Ik was bij een kunstschilder.

De man, een goede dertiger, met lange, krullende haren en prachtigen baard, levendige oogen, de dus achteloos geknoopt, boog zeer wellevend en zegde:

'Mijnheer pastoor, de dokter heeft mij bevolen u bij mijne goede vrouw te roepen, dewijl zij zoo uiterst zwak is geworden. Er bestaat oogenblikkelijk nog wel geen gevaar, zegt hij, maar de arme zieke verlangt ook zeer naar u en ik ben u recht dankbaar dat gij, hoewel het reeds laat is, zoo spoedig gekomen zijt.'

'Dank mij niet, ik doe mijn plicht. Ik wist echter niet, dat uwe vrouw zoo verzwakt was; de toestand is wel schielijk verergerd.'

Op mijn verzoek ging Kingstown, zoo heette hij, naar het eind van het vertrek, waar de zieke in een bedstede lag en verwittigde haar dat de pastoor was gekomen.

Ik trad nader en zag hetzelfde schoone, doch tengere vrouwtje van vijf à zes en twintig jaren, dat ik bij mijn vorig bezoek wel als eene zwakke zenuwlijderesse had leeren kennen, doch zonder aan eenig gevaar te denken. Bleek en roerloos lag zij daar als hadde de dood reeds zijn verstijvende hand op haar gelegd. Met groote oogen staarde zij mij aan, en ik kon zeer goed zien, dat zij zich over mijne komst verheugde.

Toen de man, die zich verwijderd had, terugkwam, nadat de zieke haar biecht had gesproken, sprak ik haar moed en gelatenheid in.

'Zoude ik morgen of overmorgen niet kunnen communiceeren?' vroeg zij; ''t is Kersmis, een dag van hemelsche gunsten en gaven.'

'Zeker,' antwoordde ik, 'en wij zullen samen bidden dat God u schenke wat u zalig is. Gij zijt nu gerust, niet waar?'

'Ja, mijnheer pastoor,' antwoordde zij zwak en afgebroken, 'God heeft mij mijne zonden vergeven, maar ach, ik zou zoo gaarne ook vaders ver giffenis verwerven om hiernamaals daarvoor niet te moeten boeten.'

'Gij hebt immers vergeving bekomen van al uwe zonden? God is barmhartiger dan zijne schepselen.'

'Ja, maar met een vadervloek beladen voor God te moeten verschijnen?..... En toch vluchtte ik alleen, om niet naar ziel en lichaam ongelukkig te worden..... Wel was het wreed mij alle vergiffenis te weigeren, hoe nederig en dikwijls ook afgesmeekt!......'

Hier werd zij door hare aandoeningen overstelpt en kreeg een flauwte. Door wasschen en opsnuiven van geestrijke vochten wekten wij de levensgeesten weêr op, doch de zieke was te afgemat om meer te spreken.

Mijne belangstelling was door hare weinige woorden in hooge mate opgewekt; ik liet dit niet onduidelijk blijken, en de man, mijne vragen voorkomend, sprak tot mij:

‘Inderdaad, eerwaarde, zij geeft in die paar woorden de oorzaak aan van al haar lijden, misschien, wat God verhoede, van haren vroegtijdigen dood.’

‘Verklaar u, als ik u bidden mag.’

Kingstown bood mij aan de andere zijde van het vertrek een stoel, nam er zelf een en begon zijne verklaring in dezer voege:

‘Ik was teekenmeester te P. en telde onder meer leerlingen mijne echtgenoote. Haar vader dwong mij, de voor eene zedige maagd wel wat onkiesche modellen der oudheid haar tot voorbeeld te geven en ik moest kiezen tusschen mijn ontslag en het volbrengen van zijn wil. De teekenlessen waren toen mijn voornaamste middel van bestaan en ik stemde daarom toe. Ik legde echter wel de modellen op tafel, doch gaf ze mijne leerlinge niet. Deze was mij dankbaar voor die kiesche handelwijze en ik won aldus haar vertrouwen.

‘Zij verhaalde mij, bij tusschenpoozen, dat zij eene neiging had gehad tot het kloosterleven. Zij had nu die gedachte vaarwel gezegd, maar zag met schrik, dat haar vader uit afkeer voor het kloosterleven haar willens en wetens alle gevoel voor deugd en godsdienst trachtte te ontrukken en haar aan eenen bekenden lichtmis wilde uithuwen.’

‘Ga voort, bid ik u.’

‘Ons wederzijdsch vertrouwen gaf aanleiding tot eene genegenheid, die meer en meer toenam, en toen haar vader er eindelijk op aandrong, dat zij den lichtzinnigen jonker zou trouwen, wendde zij zich in haar angst tot mij. lk, zeker van mijne kunst en in staat haar door deze een voldoend middel van bestaan te kunnen verschaffen, vluchtte met haar en eene zuster, die bij mij woonde, naar Engeland en trouwde haar in mijn geboorteplaats. Ik heb wellicht zeer berispelijk gehandeld, mijnheer pastoor, maar God is mijn getuige dat mijne bedoelingen eerlijk waren.’

Hier stond hij op, opende de lade van een kastje en haalde zijn trouw-acte te voorschijn, die hij mij toonde.

Ik zag deze ternauwernood in, maar drong aan: ‘Verder, verder.’

‘Weldra gevoelde mijne vrouw berouw, niet over ons huwelijk maar wel, dewijl het gesloten was zonder de toestemming haars vaders. Zij schreef een roerenden brief, waarop wij echter geen antwoord ontvingen. Wij lieten meer brieven volgen, doch met denzelfden ongunstigen uitslag. De onzekerheid, waarin mijn vrouw verkeerde, of haar vader nog leefde, haar vergiffenis had geschonken, haar misschien had gevloekt, ondermijnde haar zenuwgestel en knakte hare gezondheid. Wij besloten daarom naar ons vaderland terug te keeren en begaven ons, met onze twee kinderen, het eerst naar de woonplaats van mijn schoonvader. Hier vernamen wij, dat hij sedert eenige jaren was vertrokken, huis en zaak had verkocht zonder dat iemand wist te zeggen waar hij zich thans bevond. Zooals u bekend is vestigde ik mij voor ongeveer drie maanden hier en verdien het brood voor de mijnen met kerkelijke schilderijen te vervaardigen. - Dit is onze eenvoudige, doch treurige geschiedenis en de oorzaak der ziekte mijner Angela.’

‘Hoe is de geslachtsnaam uwer vrouw Angela?’ vroeg ik.

‘Angela Brandts, eerwaarde,’ en mij opnieuw de trouw-acte toonend wees hij mij op haren naam.

‘Angela Brandts..... Dan breng ik haar wellicht de gezondheid door de vergiffenis van haren vader!’

‘Wat zegt gij? spreekt gij in ernst!’ riep de man. terwijl Angela moeite deed zich op te richten en mij met hoop in 't oog aanstaarde.

‘Ik spreek in ernst,’ bevestigde ik.

‘Verklaar u, mijnheer pastoor,’ drong de man aan met woorden, de vrouw met smeekende blikken.

‘Morgen, morgen,’ sprak ik ontwijkend, ‘morgen is het de dag van vrede voor alle menschen van goeden wil; bidt veel, bidt vurig dezen nacht, morgen daagt een blijde dageraad, morgen zal de ongerechtigheid der aarde vernietigd worden[1].’

En man en vrouw in de grootste verbazing achterlatende, verliet ik snel de woning.

Het was Kersmis. Driemaal had ik het on bloedig offer opgedragen en driemaal den ongelukkigen Brandts in mijne gebeden herdacht.

Na het laatste misoffer begaf ik mij naar de sacristie, waar ik mijn buurman in tranen badend geknield vond liggen.

Zoodra ik de misdienaars verwijderd had, sprak ik hem eenige bemoedigende woorden toe.

‘O mijnheer pastoor,’ riep hij opgewonden uit. Wat heb ik gedaan! Mijn geheel leven is mij voorbijgegaan in dit zalige uur!.. Eerst ging ik met mijne goede moeder ter kerk en hoorde weêr hare vermaning: ‘Albert, zult gij steeds God getrouw blijven?’ en opnieuw heb ik het God en haar beloofd. Vervolgens zag ik mijne overledene echtgenoot voor den troon des Allerhoogsten geknield, mijne zaligheid en die van mijn kind afsmeekend. Daarna verscheen mij mijn kind, mijn Angela zooals zij bij hare Eerste Communie bad voor mijn heil en geluk en eindelijk zag ik mij zelven... Ik zag mij met al de afzichtelijkheid, waarmede ik door mijn helsch ontwerp mij had bezoedeld en bevlekt. O! ik heb God diep beleedigd en ben naar verdienste gestraft. Ik wilde Hem mijn kind niet schenken en nu heeft Hij toegelaten, dat het mij werd ontnomen!’..... Hij wrong van smart overstelpt de handen. ‘Kon ik ongedaan maken, wat is geschied, kon ik vergiffenis vragen aan mijn eenig kind, dat ik in 't verderf wilde storten en aan wie ik, hemeltergend, alle vergiffenis heb geweigerd, terwijl ik haar ter prooi liet aan wroeging en zielefoltering. Mijn God, mijn God, barmhartigheid!’

Ik wees hem veelbeteekenend op den biechtstoel.

‘Ja!.... ja!.... Kom, eerwaarde, ik wil aan uwe voeten rouwmoedig de belijdenis mijner zonden afleggen, en schenk mij in den naam en in de plaats van God vergiffenis.’

Hij knielde neêr en beschuldigde zich van zijne zonden en ik dankte God voor Zijne genade.

Met een verlicht gemoed stond hij op en sprak op blijden toon:

‘Ik ken mij zelven niet meer, mijnheer pastoor. Welk een goddelijke kracht ligt er toch in de biecht! O, mochten zij, die haar miskennen, eens de proef er van nemen. Mij kwelt nu niets meer dan de onzekerheid omtrent het verblijf mijner dochter, om haar vergiffenis en haren berouwvollen vader terug te kunnen schenken.’

‘Gij spreekt slechts van uwe dochter,’ merkte ik ernstig aan, ‘deelt hij, die haar ontvoerde. niet in uwe vergiffenis?’

‘Hij! die mij mijn levensgeluk ontroofde haar en mij onteerde?’

‘Zoudt gij dus minder barmhartig willen zijn dan God, die zoo veel meer is dan gij?.... *Gij* beleedigdet God en Hij schonk u vergiffenis; hij die *u* griefde, was slechts een mensch!....’

Hij scheen met zijn beter ik in tweestrijd.

‘Is zij,’ vervolgde ik, ‘die een hard leven met behoud harer zielerust verkoos boven een schitterend huwelijk, doch zonder liefde en zonder God, te verontschuldigen, dan is het ook hij, die uwe dochter voor den lichtmis vrijwaarde en haar de

(1) *Introitus* van den dag.

behulpzame hand bood om geloof en ziel te behouden. Kom, zeg, dat ge ook hem vergeeft,' drong ik aan.

Hij stond daar bleek van ontroering, sloeg eindelijk de betraande oogen naar boven en sprak:

'Het zij zoo; ik vergeef hem.'

'En die vergiffenis is ernstig gemeend, niet waar? Wanneer gij den man, die u griefde, ontmoettet, zoudt gij dan zonder in het verledene te treden hem de hand ter verzoening reiken, mijnheer Brandts?'

'Waarom vraagt gij dit alles, wat heeft dit te beduiden?' vroeg hij.

'Weet gij nog, dat gij mij gisterenavond spottend vraagdet, of gij, door te vergeven, uwe dochter zoudt terugvinden?'

'Ja, ik herinner het mij, doch vraag u daarvoor verschooning, de gedachte....'

'Ik begrijp u. Welnu, wat zoudt gij zeggen, als God, nu gij met Hem verzoend zijt, u ge-

nadig wilde zijn en mij tot de blijde boodschapper maakte van de tijding, dat uwe dochter leeft, wettig en kerkelijk getrouwd is en op uwe vergiffenis wacht?'

Hij staarde mij eerst eene wijle ongeloovig aan, begon toen zenuwachtig te lachen en berstte daarna in tranen uit: 'Zou dit dan mijn straf zijn? O, ik heb die gunst niet verdiend!!.... Maar gij schertst immers? ach, vlei mij niet met eene bedrieglijke hoop!'

'Ik spreek in ernst, vriend. Zeg mij, hoe heette de teekenmeester, die Angela ontvoerde?'

'Koningstad, eerwaarde.'

Ik meende verkeerd gehoord te hebben. 'Hoe, zegt ge?' herbaalde ik.

'Koningstad, mijnheer pastoor,' luidde andermaal het antwoord.

DE HEILIGE FAMILIE, NAAR FRANCESCO MAZZUOLI.

Ik dacht na. - De kunstschilder heette wel degelijk Kingstown; doch ik begreep, dat hij, waarschijnlijk ten gerieve van het nederlandsch publiek, zijnen naam had vertaald, maar nu, getrouwd onder zijnen waren dien van toen af ook droeg.

'Welaan, als gij u sterk genoeg gevoelt, zullen wij uwe dochter, die, ten gevolge van het hartzeer over uwe vijandige gezindheid jegens haar, ernstig ziek is, bezoeken als de echtgenoote van den kunstschilder Kingstown!'

Met groote verbazing zag hij mij aan en vroeg: 'Kingstown, zegt ge? dien naam heb ik nooit gehoord!'

Ik deelde hem mijne gedachte over de naam verwisseling meê.

'Ja,' juichte hij, 'zóó zal het zijn! Goddank! nu zal niemand onder dien naam den voormaligen teekenmeester van P. herkennen!'

Ik lachte om zijne kleingeestige vrees voor het menschelijk opzicht en begaf mij met hem op weg.

Weldra stonden wij voor de mij bekende woning.

'Is het hier?.... Arm kind,' zuchtte hij.

'Gij behoeft haar niet te beklagen,' sprak ik, 'zij is minder ongelukkig dan gij vermoedt; schoon in lageren stand dan vroeger heeft zij goed haar brood.'

Kingstown opende zelf de deur en week een stap terug, toen hij ons beiden zag.
‘Schrik niet, mijnheer,’ vermaande ik, binnentredend, ‘ik breng u mijnheer Brandts, die uwe vrouw komt bezoeken.....
‘En vergiffenis schenken, zooals ik haar om vergeving ga vragen,’ vulde hij aan.
Wij waren intusschen in de huiskamer gekomen waar de zieke lag, gevolgd door den schilder, wien, nu ik hem aandachtig gadesloeg, tranen uit de oogen rolden.
‘Aan mij de eerste beurt, mijnheer Brandts,’ sprak Kingstown, ‘vergiffenis te vragen voor het hartzeer, dat ik u berokkende. Geloof mij, dat geen vuige hebzucht mij tot dien stap dreef; ik had de edele inborst uwer dochter leeren kennen en medelijden opgevat met het lot, dat haar stond te wachten. Zulk eene verbintenis was harer onwaardig en al moge ik ook te spoedig aan den aandrang hebben toegegeven, om haar voor de meer en meer dringende aanzoeken van den jonker te vrijwaren - ik zag geen ander middel. Ik ben echter zwaar gestraft, want geen gezond oogenblik heeft mijn lieve Angela sedert ons huwelijk gehad.’
‘Zwijg, zwijg,’ onderbrak Brandts geheel verteederd, ‘wij allen misdeden, wij allen hebben er voor geboet; en ik wel het meest. Dit is nu alles voorbij. Door mijne vergiffenis zal uwe vrouw, zoo wij hopen, weêr de gezondheid, door hare vergeving zal ik opnieuw mijne dochter en gij een u waarlijk beminnenden schoonvader gevonden hebben!’
De twee mannen drukten elkander hartelijk de hand.
Niet zoo zacht hadden zij gesproken of de zieke, die gesluimerd had, werd wakker en vroeg met zwakke stem, wie daar was.
Ik gaf Brandts een wenk, waarop hij zich verschool achter de groote onafgewerkte schilderij op den ezel en begaf mij, gevolgd door Kingstown naar het ziekbed.
‘Ik ben het,’ sprak ik.
Mijne hoopvolle woorden van den vorigen avond waren van merkbaren gunstigen invloed op hare gezondheid geweest. Zij richtte zich overeind:
‘Zoo, mijnheer pastoor, zijt gij daar en brengt ge mij nu mijns vaders vergiffenis?’
‘Hij zoude gaarne zelf u die brengen, wanneer hij niet vreesde u te veel te schokken,’ antwoordde ik.
‘Is hij dan in de stad?’ riep zij, ‘o, konde ik tot hem gaan! Eindelijk, mijn God, hebt Ge mijne gebeden verhoord! waar, waar is hij?’
Brandts kon zich niet langer bedwingen.
‘Hier, mijn lieve, lieve Angela,’ riep hij, nader komend, ‘hier ben ik, om van u vergeving af te smeeken!’
‘Neen, neen, ik misdeed,’ onderbrak zij.
‘Maar ik toch het meest door mijn haat tegen den godsdienst.’
‘Maar gij waart mijn vader; ik moest u gehoorzamen, zoo lang gij mij niets geboodt met Godes wet in strijd,’ bracht zij in.
‘En dat deed ik immers,’ zoo beleed hij andermaal.
Er ontstond een edele wedstrijd tusschen vader, dochter en schoonzoon, wie van drieën de meest schuldige was.
Ik maakte daaraan een einde.
‘Zoo als mijnheer Brandts straks te recht aanmerkte,’ sprak ik, ‘hebt gij allen misdreven, zoo als gij allen hebt geboet. Weest tevreden met de verzoening, die ieder uwer met prijzenswaardigen iever elkander aanbiedt. Gij allen hebt God in meerdere of mindere mate vertoornd: nu gij u echter berouwvol tot Hem keert, ontwaart gij weêr den vrede, welke het deel is van hen, die van goeden wille zijn.’

Een omhelzen, weenen en handendrukken, waaraan geen einde Scheen te komen, bezegelde hunne verzoening.

'Ziet gij nu, mijnheer Brandts, dat God uit het kwade het goede doet geboren worden?' vroeg ik.

'Ik zie het, eerwaarde vriend, en ook erken ik, dat er nog engelen in menschengedaante op aarde zijn, om ons het goede te brengen,' antwoordde hij, mij veelbeteekenend de hand drukkende.

'Zoo als gij er eene in uwe dochter hebt teruggevonden, niet waar,' hernam ik, mij houdende, als begreep ik zijne bedoeling niet. 'Ga, en voltooi hare genezing! Ik moet u verlaten, daar mijne plichten mij naar de kerk roepen;' en terwijl ik mij met moeite aan de dankbetuigingen van het drietal onttrok, verliet ik de woning, waarin waarlijk de God van Vrede en Verzoening op dezen morgen was neêrgedaald en zijn woonsteê had opgeslagen.

Angela herstelde vrij spoedig. Nu de oorzaak harer kwaal was weggenomen, bleven ook de gevolgen achterwege. Kingstown, door het fortuin en den invloed van zijnen schoonvader geholpen, werd vermaard in de kunstenaarswereld en Brandts werd de trots van zijne eenvoudige medeburgers. Hij wordt *nu* niet meer lsegrim geheeten.

De schilderij, die in aanleg was, prijkt nu afgewerkt als *ex voto,* achter het hoofdaltaar onzer kerk. In het midden is de voorstelling van 's Heeren Geboorte afgebeeld en daarboven een heerlijke engelengroep met de eeuwig ware woorden in hun banier:

'VREDE DEN MENSCH VAN GOEDEN WILLE!'

U.
W.
St.-Hubertusdag.

Rebus N°. 3.

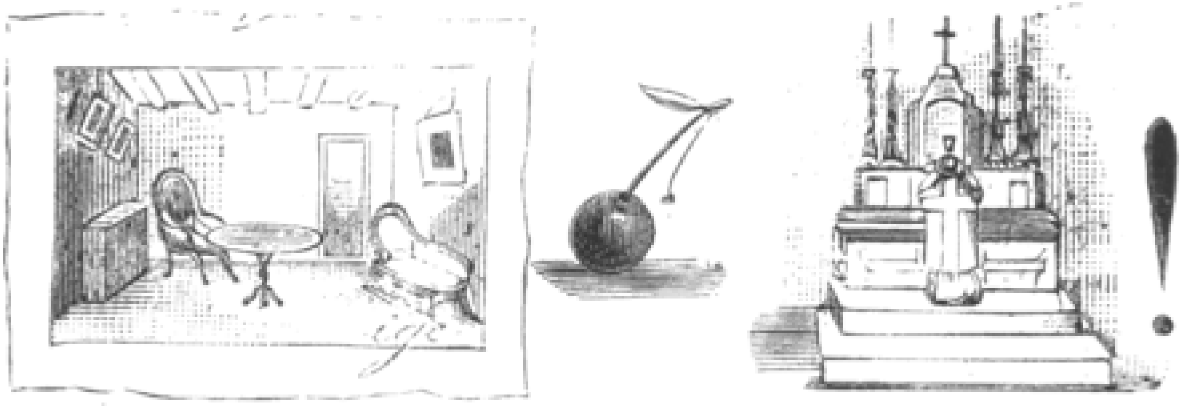

De geabonneerden op den DERTILNDEN JAARGANG, wier oplossing, vóór den 15en januari 1881 ingezonden, nauwkeurig overeenkomt met die welke in het nommer der *Belgische Illustratie* van dien dag verschijnt, hebben tegen inzending van een postmandaat van frs. 2.60 recht op een der zeven eerste jaargangen van de *Belgische Illustratie,* behalve den 5en en 7en jaargang, die uitverkocht zijn.

Ook zijn voor hen tegen verminderden prijs de bekende oleographieën DE GOEDE TANTE en DE STRENGE TANTE verkrijgbaar, en wel voor 6 franken 't stuk in lijst, voor 4 franken zonder lijst,

De postmandaten moeten geadresseerd worden aan het bureel der *Administratie:* Boulevard du Nord, N°, 107, te Brussel.

[Nummer 14]

Kardinaal Jacobini.

Een der gewichtigste betrekkingen aan het pauselijk Hof, en misschien wel de gewichtigste, is het moeielijk ambt van staats-secretaris, eenmaal op zoo schitterende wijze bekleed door kardinaal Antonelli, den trouwen en doorzichtigen meêwerker van den onvergetelijken Pius IX. Sedert de geleerde en scherpzinnige kardinaal door zijn dood de door hem vervulde plaats openliet, hebben achtercenvolgens kardinaal Franchi en kardinaal Nina den H. Vader als staats-secretaris ter zijde gestaan. Eerstgenoemde mocht slechts weinige maanden de gewichtige plichten, aan dat ambt verbonden, waarnemen. Plotseling rukte de dood hem uit zijn nuttigen en veelomvattenden werkkring en Z.H. benoemde kardinaal Nina in zijne plaats Doch ook diens gestel bleek niet bestand tegen den vermoeienden en aanhoudenden arbeid, welke die hooge post meêbrengt en voor eenige weken achtte Leo XIII het raadzaam den ziekelijken en zwakken prelaat door een krachtiger en jonger persoon te vervangen. Die persoon was Z. Em. kardinaal Jacobini, welke den 17 november laatstleden tot staats-secretaris bij den H. Stoel benoemd werd.

Z.EM. KARDINAAL JACOBINI.

Kardinaal Jacobini is uit een niet adellijke patriciërs familie van Genzano bij Albano gesproten. Wanneer de pausen in die plaats des zomers eenigen tijd kwamen vertoeven, namen zij er hunnen intrek in het oude *Palazzo Jacobini.* De oom van den tegenwoordigen staats-secretaris was minister van openbare werken onder de regeering van Pius IX en legde als zoodanig de grootsche waterleiding van Ariccia aan.

In zijne jeugd studeerde kardinaal Jacobini in het beroemde *Collegium Romanum,* die grootsche stichting welke als de kweekplaats van het italiaansche episcopaat kan beschouwd worden. Reeds vroeg was hij bij het staats secretariaat werkzaam, waar

hij tien jaren lang onder Mgr. Franchi arbeidde en inzonderheid met de bewerking van concordaats-verhandelingen belast was, waardoor hij eene veelomvattende kennis der buitenlandsche betrekkingen van den H. Stoel opdeed. Na vervolgens korten tijd in de oostersche afdeeling der *Propagande* werkzaam te zijn geweest, werd hij in 1869 tot tweeden secretaris bij het Vaticaansche Concilie benoemd, in welk ambt hij zich als een veelzijdig ontwikkeld, bekwaam en doorzichtig diplomaat deed kennen. In het jaar 1873 zond Pius IX hem als nuntius naar Oostenrijk en hier had hij aan het hoofd van het pauselijk gezantschap de moeielijke taak, na de opheffing van het concordaat, zoo veel mogelijk te redden van hetgeen door die ramp verloren dreigde te gaan. Door zijne omzichtigheid, zijn beleid en zijne kalme en bezadigde houding bewees hij dat de H. Stoel in deze moeielijke aangelegenheid geen beter man had kunnen kiezen, om voor de belangen van het Vatieaan, of liever van de oostenrijksche katholieken te waken.

Ook in de onderhandelingen, sedert ter beeindiging van den kerkdijken strijd in Duitschland gevoerd, gaf hij de meest overtuigende bewijzen zoowel van zijn verknochtheid aan den H. Stoel, als van zijn iever voor de belangen der Kerk en zijne groote bekwaamheden en talenten. Inmiddels tot kardinaal benoemd, leidde hij bijna voortdurend de zoo genaamde *Ausgleichungsversuche* tusschen het Vaticaan en de pruisische Regeering, en hoewel zijne vredelievende pogingen niet tot een gunstig resuitaat hebben mogen leiden, erkennen zelfs liberale bladen dat hij veel tot de vereffening der geschillen en tot het scheppen van een grondslag voor eene eindelijke oplossing daarvan heeft bijgedragen. Zijne scherpzinnigheid, zijn doorzicht en de gemakkelijkheid, waarmede hij zich in de kringen der diplomatie beweegt, maakten hem dan ook uitstekend voor dergelijke onderhandelingen geschikt. Dank zij zijnen velen voortreffelijken eigenschappen, werd hij te Weenen algemeen geacht en bemind.

Kardinaal Jacobini is slechts een groote veertig jaren oud maar aanhoudende werkzaamheden en de zorgen, daaraan verbonden, hebben zijne haren reeds doen vergrijzen. Zijn oog echter heeft nog altijd den geestigen en levendigen blik behouden en de aangename indruk, welke zijn fijn besneden gelaat op degenen die hem naderen maakt, wordt nog verhoogd door zijn minzamen en fijnen glimlach. Moge hij lang tot heil der geheele katholieke wereld werkzaam zijn op die hooge plaats, welke zijne veelzijdige talenten, zijn jarenlange ondervinding en zijne groote bekwaamheden hem als aangewezen hebben.

Eene romeinsche bloemenverkoopster.

In het zonnige Italië zijn de bloemen in haar vaderland, en de kleurenpracht, welke zij daar ten toon spreiden, is nergens weelderiger. In alle italiaansche steden vindt men dan ook een afzonderlijk gilde, als wij het zoo mogen noemen, die de veelkleurige kinderen van het Zuiden te koop bieden, en daarmeê, - wien zal het bevreemden? - goede zaken maken. Onze gravure stelt zulk eene type uit Rome's straten voor. De schilderachtige kleederdracht van de romeinsche vrouw maakt de bloemtuiltjes, welke zij te koop biedt, nog aantrekkelijker en hare wandeling zal zoo lang niet hoeven te duren om geheel den inhoud van haar korfke in klinkende munt om te zetten, waartoe de volksgewoonte, om altijd versche bloemen in de kamers te hebben niet weinig bijdraagt.

De aardbeving te Agram.

Agram, de hoofdstad van Croatië, eene stad van 21.000 inwoners, aan de rivier de Save gelegen, heeft, hoofdzakelijk in de maand november van dit jaar, ontzaglijk veel te lijden gehad van een der geheimzinnigste en tevens vree selijkste werkingen der natuur, aardbeving genoemd. Hoewel het oude Agram in den loop der eeuwen, herhaaldelijk, van aardbevingen te lijden heeft gehad, leefde de bevolking tot nog voor weinige weken in de volkomenste gerustheid voort, toen zij, op den morgen van den 9^{en} november, nog nauwelijks uit haar slaap ontwaakt, plotseling uit hare zoete rust gewekt werd door eene golvende beweging van den grond, welke, zich aan de huizen meêdeelende, alles deed waggelen, schudden en kraken, en de door ontzetting aangegrepen inwoners den doodschrik in het hart joeg. De zon was juist boven den gezichteinder gerezen, maar eensklaps viel een tastbare duisternis in, daar dichte rook- en stofwolken opstegen en de geheele stad bedekten.

De verschrikte inwoners, die den grond onder hun voeten voelden schudden en de wanden hunner woningen zagen wankelen, vluchtten op de straten, toen een tweede aardschudding hun angst en ontzetting ten toppunt voerden; schoorsteenen kwamen met donderend geweld naar beneden, gevels stortten in, geheele huizen werden in een puinhoop herschapen. Nieuwe schokken volgden. Met achterlating van alles stormde de bevolking uit de stad, om buiten in het vrije veld althans het leven te bergen. Gelukkig had men het verlies van slechts weinige menschenlevens te betreuren, en toen men, van den eersten schrik bekomen, na een akeligen nacht bij stroomende regenvlagen onder den blooten hemel doorgebracht te hebben, weêr in de stad terugkeerde, scheen het zelfs, dat de aangerichte schade niet zóó groot was, als men het zich aanvankelijk had voorgesteld. De meeste huizen toch stonden nog overeind, maar bij nader onderzoek bleek het, dat velen zoo zeer ondermijnd waren, dat ze noodzakelijk afgebroken moesten worden. Niet minder dan vijf honderd woningen, en daaronder de grootste en stevigste, zijn dan ook geheel onbruikbaar geworden.

De toestand werd nog hachelijker, de schade nog belangrijker, toen ook in de volgende dagen nieuwe aardschokken werden waargenomen, zoo dat in het inwendige der overeind gebleven huizen alles vernield werd en de bewoners nogmaals genoodzaakt waren de vlucht te nemen; gedurende verscheidene dagen was Agram

als uitgestorven. De schokken hebben zich, hoewel met minder hevigheid, tot in de maand december herhaald; ook in de omstreken, ja in een groot gedeelte van Croatië, hebben de aardbevingen niet alleen een naamloozen schrik verspreid, maar ook ontzettende verwoestingen aangericht.

Nationale tentoonstelling.

Belgische brouwerijen.

België is een echt ‘bierland.’ Wat hier te land aan bier verteerd wordt, is inderdaad buitengewoon. Het gerstennat vervangt ook de wijn in de meeste klassen der samenleving; jammer, dat het ook den jenever, dien helschen drank, niet verdringen kan. In de tentoonstelling was een tempel van biertonnen opgericht; de ornementen waren gevonden in flesschen, potten, stoppen en in hopperanken, 't Was inderdaad een origineel bouwsel. Achtendertig brouwers van Brussel en omtrek, zonden dagelijks eene ton bier van 240 liters naar de tentoonstelling, en wij hebben allen kosteloos een lekkeren dronk van die inzending genoten. De biertempel was een der aantrekkelijkste bouwingen die men in de tentoonstelling telde.

Vrede aan den mensch van goeden wille!

De avond was gevallen; de groote stad had hare ontelbare lantaarns aangestoken en baadde zich in een helder licht.

Hoe gejaagd woelde de menigte dooreen! Hoe druk hadden het al die warm gekleede menschen op straat!

Het was dan ook Kersavond; de liefde zwaaide den scepter, de vreugde trok van huis tot huis. Zij kuste de kleine en groote menschenkinderen, en op ieders wangen gloeiden hare rozen.

Neen, niet op ieders wangen!

Een man van hooge gestalte treedt met een somber voorkomen eene overdekte straat in. Zijn voet stoof tegen iets; hij bukt zich een weinig voorover: half in den donkere zit op een voetbank een oud vrouwke, dat met smeekende oogen de handen naar hem uitstrekt.

Wat zegt hem dat doodsbleek gezicht? Slechts langzaam vervolgt hij zijnen weg, met onweêrstaanbare kracht dwingt het hem om te zien. En zonderling, de oude vrouw buigt zich ver voorover en wenkt hem lachend toe. Hij gaat verder - verder - verdwenen is hij in de bonte menigte.

Kermis! - welk een tooverkracht ligt er in dat woord! Het tegenwoordige zinkt voor 's mans geest weg, het verledene opent zich voor hem en de herinnering aan lang vervlogen tijden dringt zich aan hem op.

Hoe gelukkig was zijne jeugd!

Hij was de eenige zoon van een liefdevol ouderpaar; zijn vader stierf vroeg en van toen af klopte het hart zijner moeder slechts voor hem. O, hij wist het wel, en 't kwam hem nu weêr levendig voor den geest: zij beminde hem boven alles, zij beminde hem zelfs te veel. En gelijk zijne moeder, hadden ook allen hem lief die met hem in aanraking kwamen of op den weg des levens eene wijl naast hem voortgingen.

Hij zag nu in den geest zijn eigen beeld, zoo als het was in de zonnige dagen zijner jeugd: die ranke, buigzame gestalte, waarvan elk lid, elke beweging van kracht en

mannelijkheid getuigde; dat schoon gevormd gezicht, die heldere oogen, dat hooge voorhoofd omgeven door dichte, donkere lokken, en op dat voorhoofd een eigenaardigen trek - 'een trek van hoogmoed,' zegden sommigen.

Het was echter meer dan hoogmoed geweest wat op dat voorhoofd gegrift stond. Hij ontveinsde 't zich nu niet meer: een vurig verlangen om rijk te zijn en te schitteren in de wereld, dat duidde die trek aan. Zinnelijkheid, ijdelheid en eerzucht vervulden zijn hart.

Het leven deed zich van de schoonste zijde aan hem kennen; meer dan iemand werd hij uitgenoodigd om aan de tafels der rijken plaats te nemen, en onbeschaamd deed hij de grenzen van rang en stand wegvallen.

Zoo had hij eenige jaren in zijne geboorteplaats geleefd, en zijne moeder sloeg met verrukking zijne lichamelijke en geestelijke ontwikkeling gaê. Soms schouwde zij in de toekomst doch dan sloot zij de oogen, verblind als zij werd door den luister die haar zoon omstraalde.

Kon zij hem dus wel iets weigeren? Onmogelijk! En wat hij verlangde was veel, oneindig veel - alles.

Er kwam een dag, dat hij de wijde wereld inging, die hem zoo sterk aantrok, en hij liet zijne moeder alléén achter, hulpeloos en verlaten, arm en neêrgedrukt door den last der jaren.

Hem echter bleef aan gene zijde van den Oceaan het geluk bij. Steeds had hij het oog op die wispelturige godin gericht, die niet naar recht en billijkheid, maar grillig en blindelings hare gaven uitdeelt, en allengskens wischte zij uit het geheugen van den jonkman de herinnering aan zijn geboorteplaats en zijne goede moeder.

Zijn voorkomen en zijne kundigheden baanden hem overal een weg, en alras gelukte hij er in, eene schitterende betrekking te verkrijgen. Genieten, met volle teugen genieten, dat was volgens hem leven, en lichtzinnig verbond hij zich, in lange jaren niet naar Europa terug te keeren.

Wel kwam somwijlen in zijne droomen het beeld zijner moeder bij hem op en werd hij geroerd door den aanblik harer bleeke, droevige gelaatstrekken, doch als hij ontwaakte, lachte de Fortuin, die eeuwig jonge godin, alle sombere gedachten weg, en hij bracht zijn geweten tot zwijgen door het voornemen van 'eens' alles weêr te zullen goedmaken.

De jaren vervlogen en lang reeds was hij tot man gerijpt. Doch hoe het geluk ons ook moge vleien en liefkozen, geheel kan het de herinnering aan onze jeugd niet dooden.

Toen de eerste zilveren streep zich in zijne donkere haren vertoonde, greep een gevoel van weêmoed den man aan. Een onstuimige begeerte naar eer en rijkdom dreef hem de wijde wereld in, een stil, doch innig verlangen naar een onbestemd iets drong hem, huiswaarts te keeren.

Nu was hij weêr in zijne geboorteplaats, en berouwvol had hij zijne moeder gezocht. Doch de vrede was zijn berouw ontzegd: de oude vrouw had lang, lang op hem gewacht - te vergeefs! Van morgen stond hij op het kerkhof aan haar graf.

En terwijl hij thans door de woelige straten gaat, drukt hem het bittere gevoel zijner schuld zwaar op het hart. Weg van deze feestelijk verlichte huizen! Voor hem bloeit geene vreugde.

Hij stapt haastig voort, doch wie gaat daar plotseling naast hem? Wie knikt hem met zulk een zachten glimlach toe?

Zonderling, het is weêr de oude vrouw.

Zwijgend dwalen zij naast elkander door eenzame, afgelegene straten. Zij is als zijne schaduw.

- Waar gaat gij heen? vraagt hij eindelijk.

- Naar huis, antwoordt zij.

- Woont gij daar alleen?

- Ja.

- Wacht gij er iemand?

- Ja, mijn eenig kind, mijn zoon. Ik weet zeker, dat hij komen zal, zegt zij, en haar oog schittert met ongewonen glans.

Zij treden een oud buis binnen, en de deftige man, in zijn fijnen pels, volgt de vrouw de smalle trap op. Het is alsof eene onzichtbare macht er hem toe dwingt.

In een klein vertrek gekomen, steekt de oude eene lamp aan. De man ziet verwonderd om zich heen. Op de tafel staat een versierd mast-

boompke en daaronder ligt een groot kerkboek. Weldra brandden de kaarsen en de twee zitten tegenover elkaar.

- Hoeveel jaren wacht ik hem nu al, zegt zij; maar op dezen plechtigen avond moet hij komen; ik zal niet sterven zonder hem nog eens gezien te hebben.

- Waarom is hij heengegaan? vraagt de man.

- Het was zoo'n schoone, vlugge jongen; hij moest geld, veel geld hebben, en ik had niet meer om 't hem te geven. Toen is hij de wijde wereld ingegaan. Hij wilde schatten verdienen - ook voor mij; ook mij wilde hij rijk en gelukkig maken; doch toen hij weg was, werd 't donker om mij heen. De ellende nam haar intrek bij mij en kluisterde mij aan het ziekbed; maar mijne liefde was sterker dan mijne krankheid: ik moet blijven leven tot dat mijne hand op zijn hoofd heeft gerust.

De man snikte luid.

- Moeder, roept hij uit, ik ben uw zoon! Zie, hier is goud, veel goud! Alles wat ik bezit behoort u toe. Zegen mij!

Daar lag het op de tafel, het verlokkend metaal, dat de menschen zoo rusteloos najagen, terwijl het hun zoo zelden waar geluk aanbrengt. Hoe blonk en schitterde het! Doch hoe het lonkte, hier had het zijne macht verloren. De oude vrouw schuift het ter zijde en zegt slechts:

- Kom, mijn zoon.

En de statige man knielt neêr en buigt het hoofd voorover. Hare dorre hand strijkt zacht over zijn haar, en terwijl hem eene rilling door het lichaam loopt, mompelt zij:

- Mijne liefde en mijn zegen volgen u, ga in vrede.

De oude vrouw laat zich achterover in haar stoel vallen. Hij staat op, zijne oogen worden vochtig en een heete tranenvloed wascht zijne ziel van alle schuld rein.

Een steen is hem van het hart, een zalig gevoel doorstroomt zijne borst. Eigenlijk geluk kon de wereld, waarvan hij zoo veel ontving, hem toch niet geven; uit de handen eener bedelares moest hij het ontvangen; het hoogste geluk: de rust zijns harten, de vrede zijner ziel, was nu zijn eigendom.

De lichten zijn uitgegaan; de maan en de sterren schijnen in de kamer; hun bleeke glans trilt tusschen de donkere takken van den Kersboom, terwijl van verre het gezang weêrklinkt: ‘Eere aan God in den Hooge en vrede op de aarde aan de menschen die van goeden wille zijn.’

Het is den man als hoorde hij stemmen uit den hemel.

Hij treedt op het kleine venster toe, en zijn blik verliest zich in het sterrenheir. Zijne ziel slaat hare vleugelen uit en verheft zich tot het oneindige.

Fier richt hij het hoofd op, hij strekt de armen uit en vouwt zijne handen samen; hij gevoelt zich onuitsprekelijk rijk en gelukkig.

Maar is er niemand die zijn geluk met hem kan deelen?

- Moeder! roept hij zacht.

Zou zij slapen?

- Moeder, roept hij nogmaals, en hij vat hare hand in de zijne.

Zij is ijskoud - de oude vrouw is dood......

Toen werd hem op eens alles klaar: de liefde zijner moeder volgde hem tot aan gene zijde des grafs; in de gedaante eener oude vrouw, wie hetzelfde lot trof als haar, was zij hem verschenen om hem te geven wat hij vruchteloos gezocht had.

Buiten op den doodenakker rusten zij naast elkander, de beide moeders. Een lindeboom strooit zijn bloesem op hun grafheuvel, en in zijne takken zingt een nachtegaal het altijd frissche lied van geluk en liefde.

De ernstige man verstaat dat lied als hij tegen den stam leunt. Weldra bezoekt hij het kerkhof niet meer alleen: eene jonge vrouw, zijne echtgenoote, vergezelt hem.

Op Kersavond echter komt hij nog altijd alleen. De natuur is in sneeuw en ijs gehuld en de koude noordenwind ruischt in de takken van den ouden lindenboom. Maar het hart van den man slaat warm, en dankbaar herdenkt hij het uur, dat hij zijn grootsten schat, de vrede des gemoeds, vond.

Merkwaardigheden op het gebeid van wetenschap, nijverheid en kunst.

INHOUD: - Een achttiende-eeuwer onder ons. - Het uur aan huis bezorgd.

De negentiende eeuw wordt niet ten onrechte de eeuw der uitvindingen genoemd. Het grenst aan het wonderbare welke vernuftige toepassingen onder meer met den stoom en de electriciteit gemaakt zijn. Wij, kinderen der negentiende eeuw, die met en in haar leven, merken dat zoozeer niet op, omdat de uitvindingen successievelijk gedaan en langzamerhand, en onder onze oogen, meer volmaakt worden. Kon echter een achttiende-eeuwer, sedert een zestig of zeventig jaar overleden, nog eens een oogslag in deze wereld nemen - hoe verwonderd zou hij zijn over 'tgeen zijne oogen aanschouwen zouden. De man, die in zijn tijd gewoon was op een zeilschip, aan wind en golven ter prooi, eene zeereis te maken, stoomt nu, ondanks tegenwind en storm, in minder tijd naar Amerika dan hij in zijnen tijd noodig had om eene Oostzee-haven te bezoeken. De man, die eenmaal van de luie trekschuit of het schokkende voertuig zonder veeren moest gebruik maken en er dagen toe noodig had om van Brussel naar Parijs te komen, ziet zich nu, op de vleugelen van den stoom, in korten tijd door een geheel werelddeel gevoerd: geen breede bruischende stroomen, geen hemelhooge bergen kunnen hem een oogenblik tegenhouden: de dampende lokomotief voert hem *over* de eersten, *door* de laatsten henen.

De achttiende-eeuwer heeft, een vriend in Indië; dien wil hij een gewichtige tijding doen geworden. Met zijne ouderwetsche denkbeelden meent hij, dat daartoe verscheidene maanden noodig zijn - en wederom maanden eer hij eenig antwoord kan terug ontvangen hebben. Hij wordt er opmerkzaam op gemaakt, dat de tijding aan- en het antwoord teruggekomen kan zijn in minder *uren* dan er vroeger maanden toe noodig waren - door middel van de telegraaf. Zijne verwondering stijgt ten top.

Wij veronderstellen dat de man uit de vorige eeuw zich in eene comfortable woning in een der steden van Europa of Amerika verplaatst ziet. Welke onbekende en ongedachte wonderen aanschouwt en ontmoet hij in die woning zelve. Eertijds moest bijv een patriciër te Amsterdam zijn drinkwater uit Utrecht laten komen; thans voert de waterleiding het - en 't is van uitstekende qualiteit - zijne woning binnen: hij en zijne huisgenooten hebben het slechts voor het nemen; het is avond geworden en hij heeft licht noodig; geen olie behoeft hij meer, geen lampkatoen, geene omslachtige bewerking of nauwlettende voorzorgen om vuur te maken en zijne lamp te ontsteken, - in twee handgrepen is hij gereed: eene streek mei een houtje en hij heeft vuur, de gaspit opengedraaid en hij heeft licht. Wil hij een gesprek voeren met iemand, die in het andere eind der stad woont, - hij behoeft daartoe niet van zijn stoel op te staan: de telephoon-geleiding zal zijne woorden overbrengen door straten en grachten heen.

Zoo zullen hem wonderen op wonderen treffen; hij zal verbaasd, versteld staan en zijne ooren en oogen niet gelooven, toch zal hij zijn ongeloof aan de wezenlijkheid, aan de bestaande feiten ten offer moeten brengen.

Wij willen ons niet verdiepen in gissingen over welke nieuwe uitvindingen en toepassingen wij op onze beurt verbaasd zouden staan als *wij* eens over zestig, zeventig jaar konden terugkeeren en de wereld het jaartal 1950 schrijft. Het lijdt intusschen geen twijfel dat we dan even verwonderd zouden zijn als de achttiende-eeuwer over onzen tijd. Wie weet welke nieuwe gemakken op reis en te huis in dien tusschentijd weêr verschaft zullen worden. Bepalen wij ons echter tot het tegenwoordige. Reeds ontvangt men het water, het licht en - in Amerika - de warmte van uit een centraalpunt, dat eene geheele stad van warmte, licht en water voorziet. Daar blijft het niet bij. Te Geneve (in Zwitserland) is men reeds begonnen het uur, den tijd - minuut voor minuut - aan huis te bezorgen en zulks met wiskunstige zekerheid. Het is onnoodig er nog eene klok of pendule op na te houden: ieder die zulks verlangt, wordt, zonder dat hij iets anders heeft te doen dan den gestelden abonnementsprijs te betalen, voortdurend en regelmatig op de hoogte gebracht van het uur - zelfs van de minuut van den dag - 't officieele uur, de officieele minuut, die, door bemiddeling van het observatorium, rechtstreeks van de zon komt.

Het centraalpunt van het tijdsindeelingstoestel bevindt zich op eene kamer van het stadhuis. Het bestaat uit een eenvoudig uurwerk, dat door middel van een bijzonder toestel iedere minuut in verbinding komt met eene menigte draden die langs electrischen weg in verbinding staan met de woningen der geabonneerden, waar een eenvoudig werktuig, uit een wijzerplaat en twee wijzers bestaande, is opgehangen. Elke minuut schuift door de geheele stad de groote wijzer der uniforme wijzerplaten het zestigste deel van den cirkel vooruit, terwijl de kleine wijzer eveneens, doch natuurlijk een zoo veel korter afstand vooruitgaat. Op deze wijze is het overal juist even laat en kan ieder geabonneerde op eenige seconden na den juisten tijd waarnemen, en zulks zonder dat hij zich ooit met het aanschaflen, doen repareeren, bijzetten of opwinden van klokken behoeft bezig te houden.

De stearine-kaarsenfabriek Apollo te Schiedam.
(*Vervolg.*)

Maar wij hebben, door de glycerine afgeleid, het eigenlijke kaarsvet, waaruit wij later de *bougies* zullen zien ontstaan, uit het oog verloren. Wij verlieten het als eene dikke, zwarte, onaangenaam riekende vloeistof, die men het allerminst geschikt zou achten, om het aanzijn te geven aan de prachtige, hagelwitte, spiegelgladde kaarsen, die de luchters van de zalen der grooten versieren. Volgen wij dat vet op zijn kronkelenden weg door de fabriek, dan komen wij het eerst in een lokaal, waar een tiental kolossale distilleerketels op eene rij geplaatst zijn. Zij bestaan uit een grooten gemetselden oven, waarin zich de ketel bevindt, die van ter zijde sterk verhit wordt. Die ketel loopt van boven uit in een lange boogvormige teut, die naar het einde nauwer wordt en veel overeenkomst heeft met een kolossale distilleerkolf. Het zwarte vet, dat door middel van buizen in die ontzaglijke ketels komt, wordt daarin als het ware van aanschijn veranderd. Zwart als pek vloeit het er in, helder als kristal verlaat het ze weêr. Men meene echter niet, dat het zwarte vuil, waarvan het vet hier ontdaan wordt, en dat het in den ketel achterlaat, geene waarde meer heeft. Al is het voor de kaarsenfabricatie verloren, de wetenschap weet het tot andere doeleinden aan te

wenden. Die smerige zwarte pap, welke onder den naam van stearine-pek bekend is en het meest op koolteer gelijkt, wordt nog aan eene menigte andere inrichtingen afge

leverd, waar ze tot verschillend werk gebruikt wordt. Zoo verhaalde mij de directeur der inrichting, dat ze geregeld verzonden werd naar zekere fabrieken, waar er een soort van lak uit vervaardigd wordt, terwijl op andere plaatsen van het stearine-pek der fabriek *Apollo* gebruik gemaakt wordt om er gas uit te stoken. Tot hetzelfde doel wordt het in de kaarsenfabriek *Apollo* insgelijks aangewend, en al de lokalen van het uitgestrekte gebouw worden des avonds door het gas van stearine-pek verlicht. Op mijne vraag of die zwarte vloeistof, die in mijn oog eene groote overeenkomst met gewone teer had, ook als zoodanig kon gebruikt worden, gaf de directeur mij ten antwoord, dat ze daartoe te kostbaar was. Zelfs voor de vervaardiging van lichtgas zou zij gaandeweg te duur worden, daar het steenkolengas goedkooper is en het stearine-pek steeds goede koopers vindt. Daar echter de fabriek *Apollo* te ver van de stad Schiedam gelegen is, om uit de gasfabriek aldaar van lichtgas voorzien te worden, zal men genoodzaakt blijven zich van het gas, uit stearine-pek vervaardigd, te blijven bedienen.

EENE ROMEINSCHE BLOEMENVERKOOPSTER.

Wij hebben het vet verlaten op het oogenblik, dat het als eene kristalheldere vloeistof de distilleerketels verliet. Nu wordt het weêr omhoog gevoerd, ditmaal door eene

koperen *montejus,* omdat eene ijzeren het witte vet door roest zou kunnen bevlekken. Wij volgen het niet naar

boven, maar begeven ons in een uitgestrekt lokaal, waarin twee onafzienbare rijen stellingen geplaatst zijn. Op die stellingen staan duizenden vertind ijzeren bakjes ordelijk op rijen naast en boven elkander gerangschikt; deze zijn bestemd om het vet dat van boven druipt op te vangen, en zijn zoodanig boven elkander gesteld, dat als de bovenste rij gevuld is, het vet over den rand der bakjes in die van de tweede rij vloeit, en zoo vervolgens, tot dat de bakjes van de onderste rij gevuld zijn, waarna de volle bakjes door ledige vervangen worden.

GEZICHT OP HET WEESHUIS TE AGRAM.

Het vet stolt in die platte bakjes tot eene soort van koeken, die geelachtig wit van kleur zijn. Midden door het onafzienbare lokaal, tusschen de twee lange rijen stellingen door, loopt eene spoorbaan, waarlangs de koeken nu op een spoorwagentje naar een ander niet minder groot lokaal vervoerd worden, waar zij eene nieuwe bewerking moeten ondergaan. De stearine-koeken zijn namelijk nog niet tot dien graad van zuiverheid gekomen, waartoe men ze brengen moet, om er zuiver witte kaarsen uit te kunnen gieten. Zij hebben, gelijk reeds gezegd is, eene geelachtige kleur, welke veroorzaakt wordt door de oleïne, die zij nog bevatten.

Om die olieachtige vloeibare stof er uit te verwijderen, moeten nu de koeken uitgeperst worden. Daartoe worden zij elk afzonderlijk in een haren zak gepakt en ondergaan koud eene eerste persing onder hydraulische persen. Deze persen werken verticaal en de in zakken gewikkelde koeken worden er horizontaal op elkander onder gelegd. Door deze persing worden de koeken echter nog niet volkomen van de oleïne ontdaan; dat bewijzen de talrijke bruine vlekken, waarmeê hunne oppervlakte gemarmerd is. Zij moeten dan ook eene tweede persing ondergaan en dat wel onder verwarming.

In een aangrenzend lokaal staan eene rij andere hydraulische persen, die niet verticaal, maar horizontaal werken. De koeken worden tot die tweede persing overeind in eene stelling gezet, van elkander gescheiden door middelschotten van plaatijzer, die van binnen hol zijn en die door caoutchoucbuizen met stoom gevuld worden, zoodat de koeken steeds op een hitte van 40° gehouden worden. Aldus geplaatst, worden nu de koeken door de horizontale hydraulische pers tegen elkander gedrukt, en de caoutchouc-buizen kunnen door hare buigzaamheid de beweging der ijzeren middelschotten volgen.

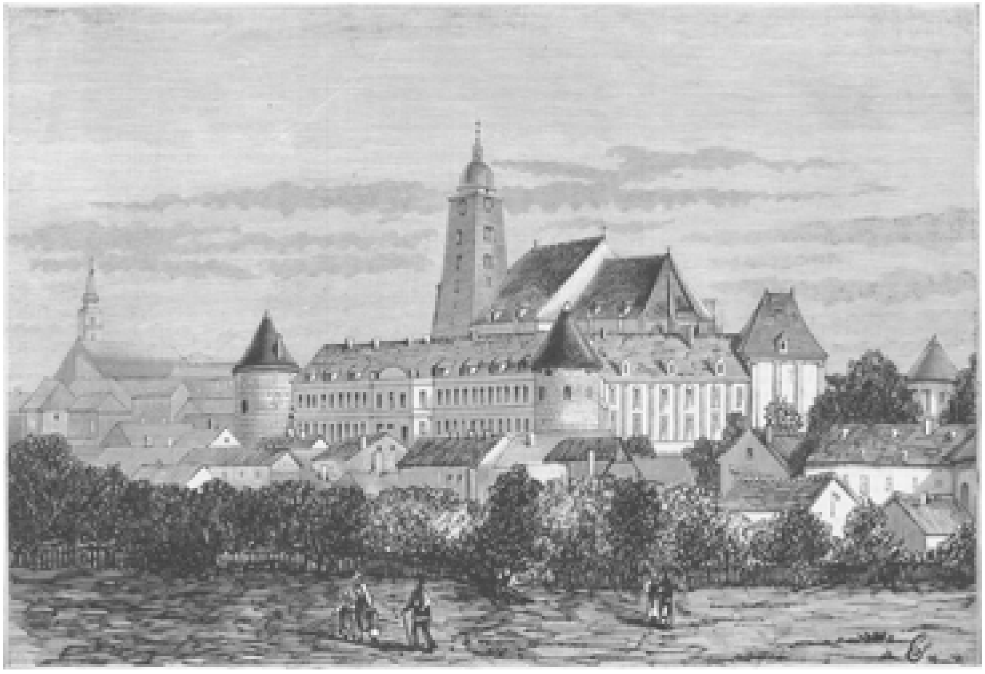

GEZICHT OP AGRAM VÓÓR DE AARDBEVING.

De vloeibare olie, die door de beide persingen uit de stearine-koeken verkregen wordt, vloeit weêr naar een ander lokaal, waar ze door eenige honderden standaards wordt opgevangen, om vervolgens gefiltreerd te worden, waarna ze de bekende oleïne vormt. Jaarlijks levert de kaarsenfabriek *Apollo* omstreeks 2 millioen kilogrammen dezer vloeistof aan verschillende fabrieken af, waar ze o.a. tot de bereiding van zeep en het smouten van wol wordt aangewend. Na de dubbele persing, die wij gezien hebben, heeft de stearine den hoogsten graad van zuiverheid bereikt en is zij daarbij hard en korrelig geworden. Om echter voor het gieten van kaarsen geschikt gemaakt te worden, behoort zij ook van de laatste vezeltjes of haartjes, die er bij de persing ingekomen mochten zijn, gereinigd te worden, en daartoe is eene nieuwe smelting noodig.

Heeft de stearine dit laatste zuiveringsproces ondergaan, dan moet haar nog slechts de vorm gegeven te worden, waarin zij in de wereld schitteren zal - helaas, om spoedig weêr te verdwijnen. Onwillekeurig denkt men hier aan de rups, die het grootste gedeelte van haar leven als een onaanzienlijk kruipend diert slijt, om vervolgens eenige dagen als zomervogel in de rijkste schoonheid te prijken, waarna haar kortstondig bestaan in het niet terugzinkt.

Maar wij treden de gietkamer binnen en deze vraagt door haar gezellig, net en tegelijk grootsch voorkomen onze geheele aandacht. Wij bevinden ons in een lokaal van 75 meters lengte en 18 meters breedte, voortreffelijk verlicht en geventileerd. De bedrijvigheid, die er heerscht, doot onze oogen een oogenblik schemeren, te meer daar alles wit is, wat wij zien. Voor den oningewijde is deze zaal het bezienswaardigste gedeelte der geheele fabriek, en ik bracht er dan ook den langsten tijd van mijn bezoek door.

Voor in het lokaal staan de twee bakken, waarin zich de gesmolten stearine bevindt. In den eersten bak zien wij in de opgeloste vloeistof eene menigte stearine-brokken drijven, die er van tijd tot tijd bijgeworpen worden, terwijl een man geregeld in de witte pap s'aat te roeren, om de afkoeling te bevorderen. In den tweeden bak heeft de stearine de noodige temperatuur verkregen, om tot kaarsen vergoten te kunnen worden; zij heeft dan het voorkomen van melk. Uit dien bak komen aanhoudend in het wit gekleede meisjes, in blekken eemers met groote teuten, nieuwen voorraad voor hare gietmachines putten.

Die gietmachines zijn eene nauwkeurige beschouwing overwaard. Er staan er eenige honderden, allen net geverfd en blinkend geschuurd, opdat er geen stofje vuil meer aan de hagelwitte kaarsen moge genaken, die zij bij duizenden per dag moeten voortbrengen. Elke gietmachine bestaat uit eene soort van langwerpige metalen kist, waarin zich een paar honderd tinnen buizen bevinden, allen recht overeind staande en op rijen geschaard, die dwars in de kist hangen. Alvorens men het kaarsvet in de buizen giet, die de vormen voor de kaarsen uitmaken, moeten die vormen verwarmd worden. Dit geschiedt door heet water, dat men door eene kraan in de beschreven kist laat vloeien en dat niet in de vormen kan dringen. Zijn op die wijze de vormen verwarmd, dan haalt het meisje, aan wier zorg de machine is toevertrouwd, haar teut-eemer vol gesmolten stearine en giet daarmeê al de tinnen buizen flink vol, met een kop er op. Immers, ware de buis niet geheel gevuld, dan zou de kaars hol worden.

Maar ik had bijna vergeten van de pit te spreken, die toch een onmisbaar deel van elke kaars uitmaakt. Door elke buis dan loopt een draad, die strak gespannen moet

worden en die zich van zelf van eene klos afwindt, welke onder elke vorm is aangebracht.

De kaarsengietster laat nu de kaarsen verkoelen, hetgeen bijna op dezelfde wijze geschiedt als het verwarmen der vormen; zij laat namelijk nu koud water in de kist vloeien, dat er door eene andere kraan weêr uitloopt, zoo als ook met het heete water gebeurd is.

(*Slot volgt.*)

Twee zusters.
Eene schets uit het hedendaagsche leven, door H.A. Banning.
(Slot.)

Naar huis terug.

Sinds Amsterdam begonnen is met zich aan alle kanten uit te zetten, te vergrooten en te verfraaien, schijnt men on uitputtelijk te zijn geworden in middelen om de bevolking in weelde en genot te doen baden. Overal rijzen huizen als paleizen uit den grond, waar men op de meest behaaglijke manier zijn kunstliefde voedsel geven, zijn geld verteren en verbrassen, zijn verdriet verzetten, zijn kostbaren tijd verkwisten kan. 't Is of de kermis, die afgeschaft is, zich heeft willen wreken, en hare traditioneele drie weken van ontspanning in een altijddurend gejoel en genot heeft herschapen. Of de uithuizigheid van onzen tijd daaraan voedsel heeft gegeven, of wel dat die, middelen de uithuizigheid uitgelokt en duurzaam gemaakt hebben, zullen wij in het midden laten, 't is echter zeker dat de plaatsen van uitspanning, de publieke vermakelijkheden, de koffieen bierpaleizen met den dag zoodanig toenemen en zoo veelvuldig bezocht worden, dat men de kermis met al hare misbruiken zou terug wenschen, wanneer zij tevens het eenvoudige huiselijke leven van vroeger weder kon invoeren.

Onder de middelen, die in de laatste jaren door de vindingrijkheid van de speculanten op de genotzucht in het leven zijn geroepen, behoort ook het beruchte *café-chantant.* 't ls zeker niet te wraken dat iemand, onder het drinken van zijn glas wijn of bier, gaarne muziek hoort, maar hier wordt de kunst dienstbaar gemaakt aan de zedeloosheid, hier wordt het bedwelmend zingenot met volle teugen aangeboden, en in dien verpestenden dampkring vinden, helaas, zoo velen den oorsprong vanhun moreelen ondergang. Die tempels der zedeloosheid zijn trapsgewijze ontstaan; men is van het geoorloofde tot het dubbelzinnige, het onkiesche overgegaan en van daar tot het diep zedelooze gedaald. In zulk een poel is de parel van het concert neêrgezonken, nadat zij, ook trapsgewijze, alle schaamte had afgeworpen.

Het is reeds nacht, en zelfs de straten van het rustelooze Amsterdam zijn ontvolkt, maar in hot *café-chantant* heerscht nog eene luidruchtigheid als of de avond eerst begon; daar zijn de bacchanaliën in volfen gang. Wij zullen niet binnengaan; want er kleeft smetstof aan alles wat zich daar bevindt en vertoont. De muziek dringt echter tot ons door; wij hooren een mannenstem half zingend, half sprekend eenige coupletten voordragen, 't ls wellicht iemand die eens gedroomd heeft dat hij eenmaal als eene ster aan den kunstenaarshemel zou schitteren; nu moet hij om den broode de zotskap opzetten en allerlei grimassen maken. Hij weet voor welk publiek hij optreedt, hij walgt misschien van 't geen men hem avond op avond laat verrichten, maar hij weet ook dat geen toejuichingen hem daar ten deel vallen, zonder dat hij

zich tot de meest schaamtelooze dubbelzinnigheden verlaagt; en juist die dubbelzinnigheden moeten in klinkende munt worden omgezet voor den gewetenlooze ondernemer, die hem uitperst als een citroen en wegwerpt zoodra het sap, dat men ook daar talent noemt, verdwenen zal zijn. De man moet zich in het slijk der zedeloosheid wentelen, om sympathie te verwekken bij het uitvaagsel van het menschdom.

Daar klinkt een vrouwenstem tot ons door; 't is Louise Elgers die opgetreden is. Zij draagt een lied voor, dat voor zulke beruchte huizen te Parijs is geschreven; nu het uitgediend heeft in de stad aan de Seine, moet het nog de hartstochten opwekken in de stad aan den Amstel.

Reeds meer dan een uur geleden heeft Louise een haastig geschreven briefje van hare zuster Bertha ontvangen. Daar stond in geschreven dat haar vader eensklaps zoodanig verzwakt was dat men elk oogenblik zijn einde te gemoet kon zien. Hij had zijn volle bewustzijn teruggekregen en verlangde zijne dochter te omhelzen. ‘Kom toch, Louise, ik bid u, kom toch aanstonds,’ zoo smeekte Bertha aan het slot.

Louise had sinds langen tijd hare ouders niet meer bezocht; zij had al die jaren zeer weinig deelneming betoond in het ongelukkig lot van haar vader, zij had zeker maar al te weinig aan hem gedacht, maar bij die tijding ging een schok door geheel haar lichaam.

Sterven! dat woord klinkt zoo ontzettend; het werkt als een electrische schok, het doet in een oogwenk, in een ondeelbaar oogenblik een reeks van gedachten oprijzen, die zich als bergen op elkander stapelen. En zulk een berg van gedachten, van akelige, van onnoembaar kwellende gedachten drukte haar als een centenaarslast op de borst. Zij smoorde een kreet die haar in 't hart sneed, zij aarzelde geen oogenblik en wilde aanstonds naar het ouderlijk huis snellen, maar....... zij was immers afhankelijk van den man die leefde van de afzichtelijke vruchten welke haar misbruikt talent afwierp. Zij had eens met minachting op hare zuster neêrgezien, zij had geweigerd les te geven, of een fatsoenlijk bestaan te zoeken, zij wilde onafhankelijk, geheel onafhankelijk zijn en nu kon zij zich niet eens naar haar stervenden vader begeven, zonder toestemming van den man in wiens dienst zij was.

En die man weigerde. Wat gaf hij om de smartkreten van een ontwaakt geweten, om de roepstem van een ingeschapen gevoel dat wereld en zonde wel lang smoren, maar nimmer geheel uitdooven kunnen? Er stond een nieuw lied op het programma, waarmede eens de beruchte Thérèse te Parijs een gouden regen had doen nederdalen. Dat lied was aangekondigd, er moest partij van getrokken worden, als lokaas voor volgende avonden.

‘Ik kan u onmogelijk ontslaan alvorens het programma afgeloopen is,’ sprak de ondernemer.

‘Maar ik wil, ik moet weg,’ antwoordde Louise en zij stampte met den voet op den grond.

De man glimlachte, en speelde met zijn dikken gouden horloge-ketting; hij wist dat zijn wil een wet was voor zijne slaven en slavinnen, die hij in de dagbladen als corrypheën der kunst opvijzelde.

‘Gij zult blijven,’ hernam hij.

‘Maar dan zing ik niet,’ riep Louise, gloeiend rood van toorn.

‘Goed,’ antwoordde de ondernemer bedaard, ‘maar vergeet niet dat het morgen betaaldag is, en dat ik u bovendien elk oogenblik voor de rechtbank kan doen roepen wegens zekere....’

De laatste woorden sprak hij zeer langzaam en fluisterend uit. Zij schenen Louise als doornen in het hart te dringen; want haar gelaat werd eensklaps krijtwit en zij moest zich aan een stoel vasthouden. Zij wist dat de man waarheid sprak. Als zij den volgenden dag geen geld ontving, kon zij haren kinderen geen brood geven, want hare kas was reeds sinds eenige dagen geheel uitgeput; zij had, als elke maand, die dagen op een crediet geleefd, dat echter nooit den betaaldag overschreed. Het was ook waar dat, korten tijd geleden, eenige vermiste voorwerpen van waarde onder hare kleeding gevonden waren, dat kon door getuigen gestaafd worden. Wij gelooven niet dat zij die ontvreemd had; 't is zelfs niet onmogelijk dat de sluwe ondernemer zelf de hand in het spel had gehad om zijne zangeres, die nu en dan nog al eens ontembaar bleek te zijn, in zijne macht te hebben. Zij wist in elk geval dat de schijn tegen haar was en kende haar tiran te goed om hem niet tot alles in staat te achten.

Zij moest dus wel blijven en zingen ook, en daar stond zij nu, schier verteerd van woede en smart. Toch moest zij zingen met een glimlach op het gelaat, met dartelheid in hare gebaren; zij moest de beruchte Thérèse nabootsen, die zoo veel schandelijke offers aan het zingenot heeft gebracht.

Die rampzalige Louise!

Eens had zij zich beklaagd dat de modiste haar tot aan de kin in het neteldoek pakte, thans, nu hare schoonheid geheel verflenst was, zag zij zich gedwongen in een schaamteloos tooisel

op te treden, te midden eener schaamtelooze menigte, die alie gevoel van eerbaarheid had afgeschud.

Sinds hoe lang heeft zij zich niet avond op avond schuldig gemaakt aan de zonde, waarover het ‘wee!’ is uitgeroepen.

Hoor, daar klinkt haar stem. Zij is niet meer zoo klankvol, zoo buigzaam als toen de parel van het concert de humaniteit bezong; zij is ruw en scherp geworden, maar 't schijnt dat de zangeres toch nog aan de eischen voldoet die daar gesteld worden, want na elk couplet dreunt de lucht van het daverende handgeklap.

En wie zijn toch wel de rampzaligen, die deze rampzalige zangeres toejuichen? Het zijn menschen in wie alle gevoel van eer en deugd verstomd is; het zijn, helaas, voor een gedeelte jongelingen, die in de hoofdstad hunne opleiding moeten ontvangen. Wellicht droomen hunne ouders op dat oogenblik van hunne schitterende toekomst; maar zij hebben trapsgewijze deel genomen aan het zingenot, dat de openbare vermakelijkheden van onzen tijd aanbieden, en zijn eindelijk afgedaald in dien poel. Het gebeurt niet zelden dat op een der handelskantoren het geld gemist wordt, dat daar in zulk een nacht verkwist is, en een kogel een einde maakt aan het eens zoo veel belovend leven van zulke jongelingen.

Zij die, in onbegrijpelijke lichtzinnigheid, met hunne jeugdige zonen en dochters een zoo genaamd fatsoenlijk *café-chanlaut* bezoeken, mogen er wel eens over nadenken dat zij hunne kinderen den voet leeren zetten op de bovenste sport van de ladder, die in dien afgrond neêrdaalt.

De taak van Louise is afgeloopen; zij kon thans haar stervendenden vader gaan bezoeken, maar eerst moest zij nog naar hare twee kinderen; want het was niet te voorzien hoe lang haar bezoek zou kunnen duren.

Vol woede en zielesmart verliet zij den tempel der losbandigheid en strompelde niet ver van daar een ellendige trap op, welke naar een even ellendig verblijf geleidde. Als verplet bleef zij bij de geopende deur staan. Haar man was sinds drie dagen niet tehuis geweest; nu zag zij hem bij een opengebroken kast staan, bezig met het bijeenrapen van alles wat nog maar eenige waarde bezat. Veel was er niet meer; langzamerhand was alles reeds verdwenen wat nog kon dienen om den honger te stillen of aan de zucht naar bedwelmend vocht voedsel kon geven. Één voorwerp had zij echter zorgvuldig bewaard, zij had er zelfs in de nijpendste omstandigheden niet van kunnen scheiden, omdat het herinnerde aan een der gelukkigste oogenblikken van haar leven. Het was de kostbare waaier, welke haar na het liefdadigheidsconcert was aangeboden. En die waaier scheen Frans op dat oogenblik te taxeeren; hij had breekijzers gebezigd om zich van dat voorwerp meester te maken.

Louise stiet een wilden kreet uit, toen zij haar man op die daad betrapte, en de beide kinderen, die uit angst voor hun ontaarden vader onder de schamele dekens gekropen waren, begonnen nu luid te weenen.

‘Ellendige!’ dat was alles wat Louise kon uitbrengen, toen zij zag wat Frans gedaan had en nog voornemens was te doen. Met een enkelen sprong stond zij naast hem en wilde hem het geliefkoosde voorwerp ontrukken, maar de dronkaard stiet haar met de vuist van zich af, zoodat zij op den grond neêrzonk, en waggelde toen de kamer uit en de trap af.

Louise had een akeligen gil doen hooren en de hand aan de borst gebracht toen zij op den grond geworpen werd. Zij staarde een oogenblik als half wezenloos voor zich uit. 't Was echter nu geen woede die uit hare oogen sprak als kort geleden, toen

zij tegenover den directeur van het *café-chundant* stond, 't was een peilloos zielelijden. De vader harer kinderen had wellicht met zijn vuist iets in haar borst gebroken, maar dat was toch de pijn niet die haar tranen in de oogen deed springen. Zij was als vermorzeld en vernietigd door de maat van ellende, diepe, onpeilbaar diepe ellende, waarin zij zich gedompeld zag; zij verkeerde in de uiterste radeloosheid, zij gevoelde zich als eene drenkelinge in een zee van verlatenheid; zij sloeg de betraande oogen naar boven en riep weêmoedig uit: ‘Mijn God, hebmedelijden met mij en mijnearmekinderen!’

Dat was geen wanhoopskreet, maar eene zucht om hulp van boven, nu de wereld met al wat zij geven kon onder haar wegzonk. Zij had geworsteld, lang geworsteld tegen haar eigen hart, tegen haar eigen geweten; lichtzinnigheid en gekrenkte trots hadden altijd de overwinning behaald op de knagingen van haar geweten, op de roepstem van haar beter gevoel, maar nu......... Zou die strijd geëindigd zijn?

‘Een vermorzeld en verootmoedigd hart zult Gij, o God, niet versmaden,’ zegt de koninklijke profeet, en als die traan werkelijk uit een vermorzeld en verootmoedigd hart ontsproten is, dan is zij een kostbare, schitterende parel, niet in de oogen der menschen, maar in de oogen van God.

Louise stond van den grond op; zij kuste hare kinderen met meer innigheid dan deze van haar gewoon waren, stelde ze gerust en verliet hare woning. Het was haar of de straatsteenen onder haar wegzonken, zij hijgde nu en dan naar adem, en bracht herhaaldelijk hoestende haar zakdoek aan den mond.

‘Goddank dat gij daar zijt,’ sprak Bertha toen hare zuster de ouderlijke woning binnen trad, doch zij liet er onmiddellijk op volgen: ‘Goede hemel, wat ziet gij bleek; zijt ge ziek?’ Louise schudde ontkennend met het hoofd maar gaf geen antwoord.

‘Dat moet toch wel zijn, Louise,’ hernam Bertha; ‘gij beeft...... en wat beteekent dat bloed aan uw zakdoek?

‘*Hij* heeft mij geslagen,’ kermde Louise, ‘ik heb bloed opgegeven.’

‘Ach, arme, arme Louise,’ sprak nu Bertha en zij sloeg haar arm om den hals harer zuster, ‘gij moet niet meer weggaan, gij moet hier blijven bij mij.’

‘Hier blijven!’ riep Louise, en er steeg eene zucht diep uit haar borst op, ‘hier blijven...... dat kan ik niet...... mijne kinderen......’

‘Die wil ik ook wel bij mij hebben,’ hernam Bertha; ‘arme, lieve Louise, gij moet niet meer heengaan.’

‘Hier blijven!’ herhaalde de diep geschokte en diep rampzalige vrouw ‘O ja, hier is het goed, hier zou ik graag sterven.’

‘Gij moet niet sterven, gij moet leven voor uwe kinderen,’ zegde Bertha. ‘Maar kom nu naar papa, hij verlangt zoo naar u, hij heeft onophoudelijk naar u gevraagd. Wij willen zijn zegen gaan vragen en bidden dat God hem in de eeuwige heerlijkheid moge opnemen.’

‘Zijn zegen,’ snikte Louise, ‘neen, neen, dat verdien ik niet, maar zijne vergiffenis..... O, ik heb zoo veel vergiffenis noodig.’

Zij liet het hoofd aan de borst harer zuster zinken en weende bitter.

‘Mijne arme, lieve Louise,’ herhaalde Bertha diep getroffen, en zij drukte een kus op de bleeke wangen.

Mevrouw Elgers zat bij het ziekbed van haar echtgenoot en steunde zijn hoofd met een harer armen. Hij had in den vooravond de laatste HH. Sacramenten ontvangen en men kon duidelijk zien dat elk oogenblik zijne krachten verminderden. Eerst sedert

den vorigen dag was zijn bewustzijn ten volle weêrgekeerd, maar toen bleek het ook dat zijne levenskrachten uitgeput waren. Er had dien dag een treffend tooneel in dat vertrek plaats gegrepen; toen het bewustzijn bij Elgers terugkeerde, kwamen ook oude herinneringen opdoemen die hem kwelden. Hij had - hoe lang het geleden was wist hij niet - zijne vrouw en kinderen roekeloos in diepe ellende gestort, hij huiverde nog als hij aan het oogenblik dacht toen Van Beeckeren hem door een enkele uitdrukking het woord 'eerloos' op het voorhoofd brandmerkte, toen alles voor zijne oogen verdween en zijn geest in volslagen duisternis gehuld werd. Hij herinnerde zich nog dat hij voornemens geweest was zich voor de voeten van vrouw en kind neder te werpen en vergiffenis te vragen voor zijn roekeloos gedrag. En dat deed hij nu. Hij klaagde in de bitterheid des harten zich zelven aan, en eerst toen zijne echtgenoote en dochter hem verzekerden dat de goddelijke Voorzienigheid hem zoo zichtbaar had bijgestaan, en haar niets zou hebben ontbroken, wanneer zij zich niet ongelukkig hadden gevoeld om den toestand, waarin hij verkeerde, werd hij kalmer en verlangde vurig naar den troost van den godsdienst.

Maar Louise? Hij vroeg herhaaldelijk naar haar en men kon hem zoo weinig antwoord geven. Waarom komt zij niet? vroeg hij aanhoudend.

Het was avond en nacht geworden, maar Louise kwam niet en het was duidelijk zichtbaar dat het gewichtige oogenblik met rassche schreden naderde.

'Zij komt niet.... Heer, uw wil geschiede!' lispelde de stervende. Toen zag hij zijne vrouw met oogen aan, waarin diepe weêmoed te lezen was. 'Ik weet dat ik verkeerd gehandeld heb, Hermine,' sprak hij, 'maar ik heb u toch altijd zoo lief, zoo innig lief gehad, en gij hebt zoo veel moeten lijden om mij.'

'Spreek daar nu niet meer van,' zegde zij, zijn gelaat met een doek afvegende. 'Wij hebben beiden roekeloos gehandeld, wij hadden meer naar Bertha moeten luisteren; ik heb dat later eerst ingezien, toen zij zich voor ons allen had opgeofferd. Maar laat ons nu daar maar overzwij gen en liever nog wat bidden.'

'O ja.... Bertha!' riep de stervende terwijl hij de handen vouwde.... 'waar is zij?'

Mevrouw Elgers had het hoofd naar de deur gewend, zij meende een bekende stem te hooren, en ook de stervende richtte het hoofd naar dien kant.

'Is Louise daar?' vroeg hij.

De deur ging open, maar 't was alleen Bertha, die binnentrad. De stervende scheen teleurgesteld, doch stak de hand naar haar uit en deed pogingen om haar naar zich toe te trekken.

'Bertha, mijn lief kind,' sprak hij, 'gij zijt altijd mijn goede engel geweest, maar ik heb uw raad in den wind geslagen en daarom heeft God mij gestraft.'

Het meisje legde de hand op zijn mond. 'Spreek zoo niet, pa,' zegde zij, 'gij bedroeft mij en gij. kwelt u zelven. God heeft u zulk een groote weldaad geschonken, door u het verstand terug te geven, niet waar, en als Louise nu nog eens kon komen....'

'Louise.... o ja!' zuchtte hij. De deur werd geopend en de rampzalige dochter wankelde de kamer binnen en viel luid snikkend voor het ledekant op de knieën neêr.

'Vergiffenis, o schenk mij in Jesus' naam vergiffenis,' sprak zij en haar hoofd zonk op het dek neêr.

Wij zullen het tooneel niet schetsen dat plaats greep tusschen den stervenden vader en de afgedwaalde dochter, wier leven voor hem een geheim bleef. Zij was teruggekeerd in de ouderlijke woning, en zij keerde ook tot God terug, die steeds bereid is de boetvaardigen in genade aan te nemen.

Elgers rust sinds ruim een jaar in het graf en weinige weken geleden werd ook een zijner kinderen naast hem eene rustplaats geschonken. De stomp, welke Louise in dien gedenkwaardigen nacht was toegebracht had zeker noodlottige gevolgen, maar was toch niet de eenige oorzaak van haar dood. Zij kwijnde langzaam weg en stierf met een berouwvol hart in de armen harer zuster. Bertha heeft de twee kinderen tot zich genomen; zij zorgt liefdevol voor de beide jonge zusters en ook voor hare mama, die nog altijd zeer door hoofdpijn gekweld wordt.

Waar Frans gebleven is, weten wij niet en de politie heeft ook zijn spoor verloren; de oude heer Van Beeckeren is echter nog altijd reiziger in wijnen en ofschoon het hem, naar het uiterlijke te oordeelen, niet zeer voordeelig moet gaan, is hij nog altijd bereid bij feestelijke gelegenheden gedichten te vervaardigen en zijn hart in toosten lucht te geven.

In het nieuwe huis in de Jordaan wonen vier gelukkige menschen. De koperen plaat in het deurkozijn blinkt nog altijd even fraai. Dat staat zeker zeer goed, doch men kan het door een dienstmeid laten doen, maar het huiselijk

leven is daar binnen ook nog altijd even blinkend en dat heeft veel meer waarde, want daar hebben Willem en Nella zelven de hand aan moeten houden. Op het bovenhuis slijten de beide moeders hare dagen in rust, 't Is dus wel goed geweest dat wij niet lichtvaardig geoordeeld hebben over al te groote weelde voor jonggehuwden. Des zondags zitten zij gewoonlijk in de mooie kamer, voor aan de straat, maar de achterkamer is toch voor de moeders veel aantrekkelijker, want daar staat sinds eenigen tijd een wieg, en in die wieg ligt een lief klein meisje, dat door juffrouw Elgers ten doop gehouden is en Bertha heet.

Nuttige wenken en opmerkingen over land- en tuinbouw.

Boomteelt.

Het vermenigvuldigen van vruchtboomen door zaad. III. Is de aarde behoorlijk voor het ontvangen der appel- en perepitten toebereid, op de manier welke ik in een voorgaand nommer opgaf, dan gaat men over tot de zaa[ii]ng, het derde en laatste punt, waar het bij de voortteling van ooftboomen door zaad op aan komt en waarop ik de aandacht vestigen wil. Voorloopig zal ik het dan bij de drie behandelde punten laten om later de wenken te geven, welke men bij deze plezierige en gemakkelijk cultuur verder noodig heeft.

BELGISCHE BIERBROUWERIJEN.

Bij de zaaiing na den winter moet men er vooreerst wèl op bedacht zijn dat men de pitten, welke, op de manier die ik vroeger aanwees gedurende den winter bewaard zijn, voorzichtig uit het vochtige zaad te voorschijn haalt. Het gebeurt toch niet zelden dat de zaden reeds ontkiemd zijn en het teere worteltje zich reeds vertoont. Gaat men

nu bij dat te voorschijn halen ruw te werk, dan breken licht die brooze wortelkiemkens af en zijn de zaadjes bedorven. De zaaiing kan op twee manieren geschieden: met de volle hand en op rijen; de laatste manier is echter verre boven de eerste te verkiezen, hoewel zij wat omslachtiger is. Op rijen gezaaid toch kunnen de jonge boomkens elkander niet in den groei hinderen; elk boomke krijgt zijne vaste plaats en licht en lucht kunnen er van alle zijden op werken. Daarenboven kan men de onkruiden, welke in den zomer tusschen de zaaiingen in de voedzame aarde welig opschieten, bij rijenteelt beter uittrekken en vernietigen dan bij het zaaien uit de volle hand en kan men voor het verdere onderhoud gemakkelijk zorg dragen. Bij de zaaiing met de volle hand komen dikwijls vele zaden bijeen liggen en het eene boompke betwist van de ontkieming af aan het andere het noodige voedsel; de dichte stand belet de toetreding van licht en lucht en eene gebrekkige ontwikkeling is het gevolg van het een of het ander. Bij de toepassing der rijenteelt legt men de pitjes langs eene gewoone tuinlijn of steekdraad op de toebereide plek uit. Ieder pitje legt men zóó ver van het andere, dat er vier op elken dM. komen, terwijl men de rijen door middel der lijn eenen ouderlingen afstand van 2 dM. geeft. Nadat de zaadjes alle op de aarde liggen, moet men ze met 2 cM. grond dekken. Men moet deze dekking echter niet op de gewone manier, d.i. door te rijven, trachten te verkrijgen maar door overstrooiing met andere aarde. Door het rijven zou men de zaadjes uit de rij trekken en, zoo de pitjes reeds ontkiemd waren, de kiemen beschadigen. De aarde, welke men voor de overstrooiing gebruikt, moet zacht en los wezen; vaste en harde aarde houdt de ontwikkeling van de jeugdige stammekens tegen en is de oorzaak van de kromme vorm, die wij zoo ongaarne door de vruchtboomen zien aannemen. Zaait men de pitten voor of in het begin van den winter, dan is het noodig de bezaaide plek, na de overstrooiing met aarde, te bedekken met langen mist of eene goede laag dorre boomblaêren, welke bedekking men echter terstond opruimt zoodra de grootste winterkou geweken is. Over de behandeling der jonge uit zaad gekweekte fruiboomkens, alsmeê over de zaaiing van pitjes, welke gedurende den winter droog bewaard zijn, hoop ik in de maand maart te spreken.

[Nummer 15]

Nieuwjaar.

‘'k Wensch u al wat wenschlijk is!’
   Dat is m' afgewonnen,
Blonde kopjes, jong en frisch,
Stralend uit de vensternis
   Als drie lentezonnen!

Onbekend met wee! en ach!
   Van een droef Verleden,
Hebt gij op den Nieuwjaarsdag
Met den blijdsten kinderlach
   Heil mij toegebeden.

Och, de jaren die ik tel
   (En zij zijn reeds velen)
Toonen mij maar al te wel,
Welk verijdlend kinderspel
   Zij met wenschen spelen.

't Nieuwjaar lacht u toe, gij ziet
   Niets dan lenterozen -
En uw onschuld merkt het niet
Wat er door die bloemen schiet....
   Adders van de boozen.

Maar wat leed het Nieuwe baar',
   Leed als ooit ons griefde, -
't Valt den Christen niet te zwaar.
Mits hij jong en frisch bewaar'
   Hoop, Geloof en Liefde.

B. VAN MEURS.

K WENSCH U AL WAT WENSCHLIJK IS

Ontstemd.

Wij bevinden ons in italië: op den achterground een weelderige plantengroei, op den voorgrond de Italiaan in het zoete *dolce far niente* op ae *lazzerone*-sopha uitgestrekt, en het jonge meisje met hare ontstemde mandoline en haar nog meer ontstemd gelaat. Wat haar speelwerktuig betreft, waarmeê zij blijkbaar haar kost moet verdienen, dit zal wel weêr in orde komen; maar het is de vraag of zulks even gemakkelijk met het overigens zeer aantrekkelijke gelaat van het meisje 't geval zal zijn. De oorzaak harer treurige stemming ligt blijkbaar dieper dan in het kleine gebrek aan hare mandoline: mogelijk kwelt haar een verdriet, dat door geen handgreep weg te nemen is. En zulks zou geen wonder zijn; het beroep van straatmuzikante, zelfs in het schoon Italië met zijn eeuwig blauwen hemel en gouden zonneschijn, biedt niet slechts distels en doornen maar ook groote gevaren langs den moeielijken levensweg, zoo dat slechts zorgen en kommer het deel is van haar, wier mandoline het medelijden van het dikwijls hardvochtige publiek moet inroepen.

De forumstraat te Pompeji.

Niet lang geleden heeft men met veel opgewektheid het eeuwfeest gevierd van het weêrvinden der doodenstad, zoo als het onder de asch begraven Pompeji genoemd wordt. Gedurende die dagen weêrklonken de eeuwenoude straten van de vroolijke stemmen der feestvierders en maakten dus haar karakteristieken naam te schande. Zoodra echter de feestdagen voorbij waren verzonk de door lava verwoeste stad weêr in hare doodsche rust om mischien wie weet hoe spoedig, opnieuw door den verraderlijken Vesuvius in de vergetelheid geslingerd te worden. Onophoudelijk toch verkeeren de bewoners van Napels en omstreken in gevaar, door de lavastroomen te worden aangevallen, maar de zorgelooze *lazzaroni* vreezen hem niet, of liever denken daar niet aan, en staan naar de uitberstingen van den volkaan te kijken, alsof het hen niet aangaat. Intusschen leeren de bouwvallen van Pompeji welk lot boven hun hoofd hangt als hun gevaarlijke buurman zijne rust verbreekt. De Forumstraat, waarvan we hier eene gravure geven, geeft er een klein denkbeeld van, als men er bij in aanmerking neemt, dat de nu uil gegraven stad zoo diep onder de lava begraven lag, dat men eerst na eeuwen de plaats heeft kunnen terugvinden, waar het volkrijke Pompeji gelegen was.

Stoombooten voor de rivieren van Zuid-Amerika.

Het gouvernement der Vereenigde Staten van Columbia heeft onlangs twee stoombooten doen bouwen voorzien van raderen aan de achterzijde en bestemd voor den maildienst op de Magdalena-rivier. Elke boot, die gemakkelijk stuk voor stuk uit elkaar genomen kan worden, is 130 voet lang, 23 breed en heeft 16 Cm. diepgang zonder lading en 26 Cm. met een lading van 90 ton. De romp van het vaartuig is van staal en heeft een dikte van 3 voet 16 duim tot ¼ duim. Het is verdeeld in 18 waterdichte afdeelingen, ten einde alle schade door het stooten op rotsen of wrakken toegebracht, tot de kleinste ruimte te beperken; de geheele voorzijde van het schip onder de waterlinie is driemaal dikker dan de overige deelen. De ketel, die op een lokomotief gelijkt, staat op het voordek, de machines zijn geplaatst op het achterdek.

Er bevinden zich drie roeren op den achtersteven voor de raderen; het middelste wordt met den helmstok bestuurd, terwijl de beide anderen, daaraan door een ijzeren evenwijdig loopende staaf verbonden, zijne beweging volgen.

Het is een nieuw bouwstelsel van stoombooten, uitgedacht voor het bevaren der amerikaansche wateren, die met ondiepten en verborgen rots punten bezaaid zijn.

Merkwaardigheden op het gebied van wetenschap, nijverheid en kunst.

> INHOUD: - De uitvinder der lucifers. - Een nieuwe vezelplant. - Een kompasplant. - Een natuurlijk wapen. - Een dorp van goud. - Middel tegen ijzerroest. - Een oudleidkundige ontdekking. - Om bevroren vruchten te ontdooien.

Eene menigte uitvindingen worden elkander door verschillende personen betwist, even als meerdere steden elkander de eer betwisten de bakermat van beroemde uitvinders te zijn geweest. Zulks is niet slechts met uitvinders en uitvindingen van vroegere eeuwen het geval, maar zelfs uitvindingen van jongeren datum worden dikwijls aan verschillende personen toegeschreven. Zulks is o.a. het geval met den uitvinder der zoo algemeen bekende en algemeen gebruikte lucifers. Zoo meldden dezer dagen de hongaarsche bladen den dood van zekeren Irinyi, die in het jaar 1836 op de polytechnische school te Weenen de lucifers zou uitgevonden hebben, van welke uitvinding hij echter niet het minste voordeel had getrokken. Het bericht van dat overlijden werd tegengesproken niet alleen, met de bijvoeging dat Irinyi nog gezond en wel te Grosswardin leefde, doch van eene andere zijde werd gemeld, dat niet Irinyi, maar Jan Frederik Kammerer, geboren in Zwaben de uitvinder der lucifers is. Wegens een politiek misdrijf in de sterkte Asperz opgesloten, zou hij in 1833, in zijne vrije uren, de eerste lucifers vervaardigd hebben. Toen hij zijne vrijheid herkreeg, vroeg hij een brevet op zijne uitvinding, 't geen hem echter geweigerd werd, omdat het nieuwe product, naar men meende, tallooze gevallen van brand na zich moest sleepen.

Een Engelschman, apotheker te Stockton kreeg lucht van de zaak en richtte de eerste lucifersfabriek op; na weinige jaren was hij millionair. Aan wien van beide eerstgenoemden intusschen de eer der uitvinding toekomt, aan den Hongaar Irinyi of den Zwaab Kammerer, dit schijnt zeker dat de uitvinder der lucifers geen het minste voordeel van zijne uitvinding getrokken heeft, daar laatstgenoemde in 1857 in zeer behoeftige omstandigheden in een zinneloozengesticht overleed.

De amerikaansche consul te Vera-Cruz (Mexico) vestigt de aandacht der industrieelen op eene nieuwe vezelplant, tot de familie der cactussen behoorende en door de Mexicanen *pita* genoemd. Deze plant schijnt in de naaste toekomst voor Mexico eene bron van rijke inkomsten te zullen worden. De vezels van deze cactussoort bereiken eene lengte van vier of vijf meters; zij is sterk zijachtig en laat zich met het grootste gemak in zeer fijne draden verdeelen. Eenige maanden geleden zond een handelaar van Vera- Cruz eene zekere hoeveelheid dier vezelstof naar Engeland om tot servetten verwerkt te worden; het weefsel, dat hij terug ontving, was buitengewoon sterk en schoon; het geleek meer op zilverweefsel dan op katoen. De merkwaardige plant groeit in Mexico in het wild en bedekt er honderdduizenden bunders land.

Eene andere plant uit de Nieuwe Wereld is niet minder opmerkelijk, zij het ook uit een geheel ander oogpunt. Men heeft namelijk in de oorspronkelijke bosschen van Texas eene plant ontdekt, welker blaêren de eigenschap bezitten zich gedurig naar het noorden te wenden, zoo dat ze als wegwijzer, of om zoo te spreken als kompas kunnen dienen voor hen die deze uitgestrekte en ter nauwernood bekende bosschen doorkruisen.

Het is eene haarachtige, overblijvende plant. De plantenkundigen hebben haar den naam van *sylphium laciniatum* gegeven; de Amerikanen noemen haar zeer eigenaardig *compass plant* (kompasplant).

De natuur heeft aan eene menigte dieren - zelfs aan planten - doelmatige wapenen gegeven ten aanval of ter verdediging; een der merkwaardigste aanvalswapenen bezit een kleine vischsoort in Japan, namelijk een soort van geweer, bestemd om hare prooi, de insecten, neêr te schieten, 'tgeen het vischje de altijd onzekere kans bespaart te moeten wachten tot een vlieg of mug zich in het water verdrinkt. Het wapen is op den neus geplaatst, vlak tusschen de oogen, - een voortreffelijk mikpunt dus. Zoodra de *choelodon,* aldus wordt het merkwaardige vischke genoemd, een insect bemerkt, dat zich op een boomtak boven het water bevindt, nadert zij snel, plaatst zich in positie, mikt en doet haar prooi met een nooit missend schot in het water tuimelen. Het doodende wapen is een soort van wind roer, het projectiel een druppel water. Het wild stort, bedwelmd, van den tak en wordt aldus eene gemakkelijke prooi voor den visch, die dubbel tevreden moet zijn, èn over het welgelukt schot, èn over de gelegenheid, welke hem geboden is zijn eetlust te voldoen.

Van Europa naar Amerika, van Amerika naar Azië, van Azië terug naar Amerika in zeer korten tijd - zulk een snelheid mag zelfs de telegraaf ons benijden. Wij bevinden ons weêr in de Vereenigde Staten. In Nieuw-Mexico, op dertig mijlen afstands van Santa-Fé, is onlangs eene merkwaardige ontdekking gedaan. Men heeft bevonden dat het dorp Las Placitas aldaar gelegen is op een buitengewoon rijke goudhoudende ertslaag en dat de woningen uit steenen opgetrokken zijn, die zeer veel goud bevatten. Zoodra de ontdekking bekend werd, begaven zich de gouverneur van Santa-Fé en eenige ingenieurs onmiddellijk ter plaatse en in hunne tegenwoordigheid werd het gesteente, waarop het zonderlinge dorp gebouwd is, aan een onderzoek onderworpen. Dit onderzoek leidde tot het verrassende resultaat, dat de rotsgrond voor niet minder dan 12.000 gulden per ton aan goud bevat. Het geheele dorp strekt zich over de goudhoudende ertslaag uit en is omringd door overblijfselen van rotsen, die een waarde van 20 francs per pond vertegenwoordigen.

In Engeland wordt het volgende middel aangewend om het ijzer, en vooral gepolijst stalen voorwerpen, voor roest te bewaren. Men neme:

Gekookte lijnolie	1	liter
Bruine vernis	1	liter
Terpentijn	1.25	liter
Kamfer	45	gram,

dat men bij elkander mengt en in een waterbad doet smelten. De ijzeren of stalen voorwerpen worden in het mengsel gedompeld en, na er eenige oogenblikken in

gebleven te zijn, met warm water gewasschen en afgedroogd. Het metaal is daardoor voor alle roest beveiligd.

Keeren wij ons van het heden en de toekomst tot het verleden. Uit de grieksche geschiedenis herinnert zich de lezer den vermaarden veldslag

van Cheronea, op den 3en augustus 338, die zoo noodlottig voor de Grieken uitviel en waarbij Griekenlands onafhankelijkheid verloren ging. Aan den voet van den Parnassus werden de vereenigde Thebanen en Atheners door de 30.000 man sterke legermacht der Macedoniërs, onder de bevelen van hun koning Philippus en diens zoon Alexander zoo goed als vernietigd. Zoo vreeselijk was de schok, zoo woedend de strijd, dat de rivier, welke door de vlakte loopt, den naam van *Aimon,* bloedrivier, ontving. Het 'heilige legioen' der Thebanen, uit driehonderd heldhaftige jongelieden bestaande, hield het langst den strijd vol en werd tot den laatsten man door de macedonische wapenen verslagen. De stoffelijke overblijfselen dier driehonderd helden, die twee en twintig eeuwen in den schoot der aarde eene rustplaats gevonden hadden (zij waren, daags na den veldslag, op de plek zelve begraven) zijn kort geleden gevonden en grootendeels opgegraven.

Op vijf minuten afstands van het dorp Cheronea, thans Capraina genoemd, lagen de verbroken ledematen van een reusachtigen leeuw verstrooid, door de domme hebzucht verbrijzeld, in de hoop van onder het voetstuk schatten en kostbaarheden te zullen vinden. Men had den marmeren kolossus, getuige van de heldendaden der oude Grieken, ondermijnd en doen springen. Sedert eenige maanden had men op die plek opgravingen gedaan en in de eerste plaats een muur ontdekt ter lengte van 25, ter breedte van 15 en ter hoogte van 2 meters. Deze muur bleek het kerkhof te zijn van het Thebaansche legioen, immers ter diepte van 4 meters vond men op een leemen bodem de overblijfselen van 185 Thebanen, in evenwijdige rijen van 40 man naast elkander gelegd, en nog in de zelfde houding geplaatst als toen zij, nu meer dan twee en twintig eeuwen geleden, strijdende den dood vonden. De hoofden van de tweede rij rusten aan de voeten van de eerste en zoo vervolgens. Bij allen zijn nog de diepe wonden zichtbaar, die hun dood ten gevolge hadden. Sommigen hebben het lichaam door een lansstoot doorboord, anderen is de kinnebak ontwricht of verbijzeld, wederom anderen is de schedel door een zwaard slag gespleten, enz. Het is merkwaardig, dat alle tanden nog in den mond gevonden worden. Wapenen heeft men niet ontdekt; overigens men weet, dat die den overwonnenen ontnomen wer den; men heeft echter eene zekere hoeveelheid in het midden doorboorde beenen knoopen gevonden en schalen van gebakken aarde met dubbele handvatten. De opgravingen worden voortgezet om ook de 100 andere gezellen van de Thebaansche groep te ontdekken, evenals de twee platen die ter linker- en rechterzijde van den leeuw van Cheronea waren aangebracht en waarop voor de nakomelingschap de namen der 300 helden van Thebe gegrift waren.

Bevrozen vruchten of groenten mogen niet te plotseling ontdooid worden, anders zijn zij onherroepelijk verloren. Het volgende middel is geheel afdoende. Men giete versch koud water in een diep vat en voege er een paar handen vol keukenzout bij; wanneer het zout gesmolten is, doe men de vruchten in het water. Na eenigen tijd zullen zij weêr bruikbaar en frisch als te voren geworden zijn. Bevrozen eieren worden op de zelfde wijze behandeld.

De stearine-kaarsenfabriek Apollo te Schiedam.
(Slot.)

Is de stearine in de kaarsenvormen bekoeld, dan komt het er op aan de kaarsen uit de vormen te halen, waartoe weêr een ander hulpmiddel is aangebracht. Boven de kist hangt een ijzeren werktuig, een zoo genaamd liertje, dat men verschuiven kan, zoo dat het beurtelings boven elk der dwarse rijen buizen kan gebracht worden.

Eerst laat de gietster het ijzer boven de eerste rij gevulde vormen neerdalen, schroeft het er op vast, windt nu het werktuig weêr omhoog, en al de kaarsen der eerste rij komen tegelijk te voorschijn. Door de bekoeling zijn zij namelijk aanzienlijk ingekrompen, zoodat zij zich gemakkelijk uit de vormen laten optrekken. Een tiental *bougies* hangen nu met de kegelvormig toeloopende punt naar beneden, en zijn van boven door een koek van stearine vereenigd, welke ontstaan is, doordat de vormen overvol zijn gegoten, zoo dat de 'koppen' ineengevloeid zijn. Daar de pit uit een draad of koord zonder eind bestaat, loopt ze door de vormen heen, waaruit de kaarsen reeds zijn opgetrokken, en wordt daarom bij de kegelvormige punt dier kaarsen afgesneden.

De pas gegoten *bougies* worden nu uit het werktuig, dat ze uit de buizen heeft opgehaald, losgemaakt en op een uit latten vervaardigd rek gelegd, waarna de kaarsengietster tot de tweede, derde en volgende rijen vormen overgaat en ze achtereenvolgens van hun witten inhoud ontdoet.

Zoodra al de vormen leeg en al de kaarsen er uit opgehaald zijn, komt de opzichtster, insgelijks in het wit gekleed, en teekent het aantal gemaakte kaarsen aan; want men moet weten dat al de kaarsengietsters per stuk werken, hetgeen ongetwijfeld niet anders dan haar iever kan aanzetten. Men moet dan ook zien, hoe handig die talrijke meisjes met hare machines omgaan, hoe vlug zij beurtelings de warm- en de koudwaterkraan openzetten, de eemers met gesmolten stearine aanhalen, de vormen volgieten en de kaarsen eindelijk rij voor rij daaruit ophalen. De directeur deelde mij meê, dat eene vlugge kaarsengietster, die haar tijd niet vertreuzelt of verbabbelt, dertig- tot vijftigmaal per dag hare machine met stearine vullen en er die in den vorm van kaarsen weêr kan uithalen. Daar nu eene gietmachine bij elken gang 200 kaarsen levert, kan dus eene bekwame gietster dagelijks van zes tot tienduizend *bougies* afleveren.

Zoo als reeds is opgemerkt, worden de pas gegoten kaarsen op rekken gelegd, en door de stearine-korst, die elke rij aan elkander houdt, kunnen zij geschikt op de latten gehangen worden. Een aantal andere meisjes staan echter weêr met kraakzindelijke houten bakjes gereed, breken de kaarsen van de stearine-korst af en pakken ze in de bakjes, die naar het uiteinde van het lokaal gebracht worden.

Daar moeten de kaarsen op het verlangde ge wicht worden afgezaagd, hetgeen insgelijks met behulp van geestig uitgedachte machines geschiedt. De kaarsen, die naar bijna alle landen der wereld verzonden worden, behooren eene lengte te hebben, telkens overeenkomende met het gewicht, dat in het land, waarvoor zij bestemd zijn, gebruikelijk is. Nadat nu door middel van wegen bepaald is welke lengte men aan de kaarsen geven wil, wordt de zaagmachine zoodanig gesteld, dat zij de kaarsen op de verlangde grootte afsnijdt. Eene ronde schijf, rondom van zaagtandjes voorzien, wordt snel in het rond bewogen, en het meisje dat deze machine bestuurt, moet de kaarsen slechts voor de draaiende cirkelvormige zaag te leggen, om ze allen op dezelfde lengte te zien afsnijden.

De afvallende eindjes gaan echter niet verloren evenmin als de stearine-korsten, die wij een oogenblik te voren van de kaarsen hebben zien breken. Al die brokkelingen worden verzameld en later weêr gesmolten. Zelfs de stearine, die bij het vullen der vormen en bij het overdragen der teut-eemers op den vloer gemorst wordt, blijft

behouden. De vloer is daartoe over zijne geheele uitgestrektheid met latwerk bekleed, zoodat men niet op den eigenlijken vloer, maar op de latten loopt. Het gevolg daarvan is, dat de gemorste stearine, die tusschen de latten valt, niet vertreden wordt, zooals wel het geval zou zijn, indien zij niet door het latwerk beschermd werd. Met hetzelfde doel (het besparen van stearine, die anders verloren zou gaan) worden al de meisjes, die in het gietlokaal werkzaam zijn, van een wit kleedje voorzien, dat zij des avonds uittrekken en dat tweemaal per week van de stearine, die er zich aan vastgehecht heeft, gezuiverd wordt.

Daar ik bij het vernemen van dien zuinigheidsmaatregel een glimlach niet onderdrukken kon, wees de directeur mij op eene sterke, frissche deern, wel wat lomp in hare bewegingen, wier kleedje van onder tot boven met geheele kluiten stearine bedekt was. Ze glinsterde letterlijk van het gestolde vet. Ik begreep aanstonds dat het hier geen kleinigheid was, en dat er heel veel stearine naar buiten zou gedragen worden, indien de gietsters des avonds alles wat aan hare kleeren hing, konden meênemen.

Terwijl ik zoo in het lokaal rondzag, bemerkte ik in een kist een aantal kaarsen van buitengewone grootte en dikte, zoo als ik er nog nooit van stearine gezien had. Weldra wenkte de directeur echter een man, die mij nog veel grootere liet zien. Er waren er bij van twee meters lengte en armsdikte, op verschillende wijzen versierd; zoo waren er gegroefde, spiraalvormig gedraaide, enz. De gladde hadden ge heel het voorkomen van onze altaarkaarsen, doch kunnen niet als zoodanig gebruikt worden, daar men zich tot opluistering onzer tempels uitsluitend van waslicht bedient. De Israëlieten echter maken er een druk gebruik van in hunne synagogen en bij hunne lijken.

Allengs was ik het achtereind van het lokaal genaderd, waar talrijke meisjes om tafels geschaard zitten en kaarsen in étui's pakken, of die étui's van etiquetten voorzien. Ik stond verbaasd over de verscheidenheid, die ik bij dat pakken waarnam, daar ik alle mogelijke kleuren en qualiteiten van papier daartoe zag aanwenden. Naar gelang van de verschillende landen, waarheen de kaarsen bestemd zijn, worden zij op verschillende manieren verpakt. Maar nog vreemder keek ik op, toen ik een blik op de etiquetten wierp; niet alleen las ik er in alle europeesche talen, maar ik vond er zelfs turksche, chineesche, arabische, perzische en nog een twintigtal dergelijke onder; wel een bewijs, dat de schiedamsche kaarsen allerwegen bekend en gezocht zijn. In de meeste groote steden van het buitenland heeft de fabriek *Apollo* dan ook hare agenten; want de uitvoer naar buiten is onvergelijkelijk grooter dan het binnenlandsch verbruik.

Op een bovenlokaal bemerkte ik verder eene menigte meisjes, die bezig waren het koord, dat tot de pitten der kaarsen gebruikt wordt op de klossen te winden, die onder in de gietmachines vastgemaakt worden. Van dat koord wordt jaarlijks eene verbazende hoeveelheid gebruikt, die door een andere fabriek geleverd wordt, welke uitsluitend tot de vervaardiging dezer schijnbaar nietige benoodigd heid is ingericht. In Nederland telt men een tweetal dergelijke fabrieken. Het koord is uit drie dunnere koorden gevlochten, welke uit in elkander gedraaide draden bestaan, wier aantal van 25 tot 75 afwisselt, naar gelang van de dikte der kaars, waarin zij de pit moeten vormen. Alvorens daartoe gebruikt te kunnen worden, moet het koord eene scheikundige bereiding ondergaan; deze heeft ten doel de pit er op in te richten, dat zij totaal afbrandt, zonder asch na te laten, waardoor het snutten overbodig wordt. Sedert de stearine-kaarsen in voege zijn, kan men de kaarsensnuiters en de snutterbakjes dan ook tot de antiquiteiten rekenen.

Na alzoo het geheele wordingsproces der stearine-kaarsen, van de smelting der grondstoffen, tot het inpakken der geheel afgewerkte exemplaren toe, in al zijne bijzonderheden te hebben gaêgeslagen, keerde ik met den directeur, wieus beleefdheid en bereidwilligheid tot het verstrekken van inlichtingen ik niet genoeg roemen kan, naar het kantoor terug. Op weg

daarheen doorwandelden wij een uitgestrekt pakhuis, van onder tot boven volgeladen met kistjes en kisten van allerlei grootte, waarop ik o.a. de merken Rio Janeiro, Hongkong, en vele andere uiteenloopende namen las. Al deze kisten bevatten uitgevoerde bestellingen, die slechts op de eerste gelegenheid wachtten, om naar de plaats harer bestemming vervoerd te worden.

ONTSTEMD, NAAK PAUL THUMANN.

In het kantoor terug gekomen, viel mijn oog al aanstonds op eene prachtige buste van den beschermgod der fabriek, als ik mij zoo mag uitdrukken, den Apollo van Belvedere, die daar op eene kas onder eene glazen stulp prijkte. Ik zag het voor een beeld uit gepolijst wit marmer aan, maar vernam tot mijne verbazing, dat het slechts uit stearine bestond. Sedert drie jaren had het daar reeds gestaan, en had zich bij de meest Verschillende temperatuur steeds goed gehouden, zoo dat naar alle waarschijnlijkheid de Apollo van Schiedam nog menig jaar aan den tand des tijds weêrstand kan bieden. Op de parijsche tentoonstelling, waar de schiedamsche kaarsenfabriek door eene schoone inzending vertegenwoordigd was, prijkte het beeld van Apollo, insgelijks uit stearine gegoten en ter hoogte van twee meters, boven eene kolossale piramide van kaarsen; en als men nagaat, dat de stearine niet bijgepolijst

of geboetseerd kan worden, omdat zij daardoor haar glans zou verliezen, en het beeld uit eene menigte afzonderlijk

gegoten stukken samengesteld is moeten worden, zal men gemakkelijk inzien welk een arbeid en geduld dat werk gekost heeft.

De net ingerichte lokalen deden mij een allergunstigst denkbeeld opvatten van de nauwgezetheid, waarmeê de uitgestrekte administratie der kolossale inrichting waargenomen wordt, evenals ik in de werkplaatsen den uitstekenden geest bewonderd had, die blijkbaar onder het arbeidend personeel heerschte. Niettegenstaande het groote aantal, zoo mannelijke als vrouwelijke werklieden, merkte ik overal de grootste orde, netheid en werklust op, hetgeen voorzeker het beste bewijs is, dat het bestuur der veelomvat tende fabriek niets te wenschen overlaat. Er arbeiden dagelijks niet minder dan 205 mannen en 164 vrouwen en meisjes, zoo dat er heel wat afgedaan kan worden, te meer daar de stoom zulk een groot gedeelte van den arbeid voor zijne rekening neemt. Tien stoomketels met eene gezamenlijke verwarmings oppervlakte van 548 vierkante meters brengen den stoom voort voor de 21 groote en kleine stoommachines, welke de verschillende werktuigen in beweging brengen.

DE FORUMSTRAAT TE POMPEJI.

Toch moet, ondanks zoo veel werkkrachten, nog veel buiten de fabriek gedaan worden, wat daar. binnen niet kan plaats vinden. Wel zijn aan de inrichting ook eene

kuiperij, smederij, kopergie- terij, koperslagerij, loodgieterij, timmermanswinkel, vormgieterij, enz. verbonden, maar die worden

slechts tot het uitvoeren van herstellingen gebezigd, terwijl het nieuwe werk van buiten geleverd wordt. De millioenen papieren kokers ter verpakking der kaarsen, de duizenden kistjes voor de verzending, de ontzettende massa knotten katoen voor de pitten, de vaten voor de glycerine en nog velerlei benoodigd heden meer komen allen van andere fabrieken, die op hare beurt honderden handen werk geven. Het zou eene aardige berekening zijn, eens na te gaan hoevele personen dagelijks, hetzij rechtstreeks, hetzij zijdelings door de kaarsenfabriek *Apollo* bezig gehouden worden en in die bezigheid hun bestaan vinden.

Zinneloozen in het witte huis te Washington.

Het Witte Huis is het paleis, door den president der groote amerikaansche republiek te Washington bewoond. Dagelijks melden zich daar geheele rijen vrije Yankees aan, om den veel geplaagden president der Vereenigde Staten met hunne ideeën, grieven of aanvragen bekend te maken. Onder dezen bevinden zich talrijke zinneloozen, of althans lieden die met een *idee fixe* behebt zijn, gewoonlijk op regelmatige tijden terug keeren en den portier en de overige bedienden dikwijls veel last aandoen.

Zoo vertoont zich regelmatig elke twee maanden voor de hoofdpoort van het Witte Huis een bejaard heer en verklaart den portier, gekomen te zijn om zijne plaats op den zetel van den president in te nemen. Het is toch algemeen bekend, dat hij op rechtmatige manier tot president gekozen is, en hij zou zich reeds vroeger gepresenteerd hebben, zoo de noodzakelijke werkzaamheden op zijne pachthoeve zijne tegenwoordigheid aldaar niet gevorderd hadden. Men kan het den eerbied waardigen grijsaard, die zomer en winter een breedgeranden vilten hoed, een zwarten rok en peper- en zoutkleurige broek draagt, niet aanzien dat hij aan een *idée fixe* laboreert, en wanneer hij den portier met zijne groote blauwe oogen vriéndelijk aanziet en hem welwillend de verzekering geeft, dat hij hem zijnen post zal laten behouden, ja, niemand der bedienden ontslaan zal, dan gevoelt de portier medelijden met den armen zinnelooze, en hem de eer gevende die hem toekomt, tracht hij hem telkens met een zacht lijntje te verwijderen. Op zekeren keer gebeurde het echter dat de zennelooze dringender werd en met aandrang verlangde, dat zijn ingebeeld recht erkend werd. Opnieuw gaf hij den portier de plechtige verzekering, dat niemand van zijn ambt zou ontzet worden, met uitzondering van den secretaris Schurz, dien hij onder geene voorwaarde in zijn kabinet behouden kon. Reeds was de portier, die den ouden heer ongaarne grof behandelen wilde, om een uitvlucht verlegen, toen hem eene reddende gedachte inviel.

‘Zijt gij getrouwd?’ vroeg hij den pretendent.

‘Neen,’ antwoordde deze glimlachend.

‘Dan wordt het mij duidelijk, waarom men u zooveel zwarigheden in den weg legt,’ hernam de portier verlicht. ‘Het Congres heeft namelijk den vorigen winter een wet uitgevaardigd, dat de president der Vereenigde Staten getrouwd moet zijn. Gij begrijpt hoe dringend noodzakelijk het is, dat eene vrouw in het Witte Huis de *honneurs* waarneemt, te meer omdat wij, Amerikanen, de eerste natie der wereld zijn. Het Congres is door de vrouwen-vereenigingen met verzoekschriften overstroomd geworden, tot ten slotte het besluit genomen is, dat slechts getrouwde pretendenten voor het presidentschap in aanmerking kunnen komen. Het spijt mij zeer voor u en

voor ons, want gij zijt een geschikt pretendent en een beminnenswaardig heer,' - en de portier boog zich diep - 'niemand is beter in staat dan gij om ons te regeeren.'

De pretendent knikte toestemmend, beloofde naar eene vrouw om te zien en dan den hem rechtmatig toekomenden zetel te zullen innemen. Sedert komt hij nog telkens om de twee maanden terug, echter niet meer om den presidentsstoel te bestijgen, maar om te komen zeggen, dat hij reeds eene vrouw in het oog heeft en hij op zijnen trouwdag zich voorgoed zal doen installeeren.

Vier- of vijfmaal in het jaar meldt zich aan het Witte Huis een netgekleed, ongeveer dertigjarige Penssylvaniër aan, verlangende bij den president te worden toegelaten, opdat deze hem het paleis en de schatkist overleveren zal, welke hem hypothecarisch verpand en aan hem vervallen zijn. De laatste maal zag hij er spijtig uit, en moest met strengheid worden terug gewezen, daar hij zeer lastig werd.

'Zeg aan Hayes,' riep hij toornig, 'dat ik nog een weinig tijds geduld met hem wil hebben! Ik mag den man ter wille van zijne familie niet aan de deur zetten, doch kan mij ook niet langer voor den gek laten houden. Mijne schoenen - en het is mijn laatste paar - zijn bijna versleten, het wordt dus tijd, dat ik van mijn recht gebruik maak. Zeg Hayes dus hoe het met de zaak staat en dat hij optrekke! Als ik terugkom, neem ik van mijn eigendom bezit.'

Met haastige stappen verwijderde hij zich en liet zich sedert niet meer zien.

Een lange magere Yankee uit Maine kwam langen tijd iederen morgen om negen uur, groette den portier op militaire wijze, reikte hem zwijgend een brief over en verwijderde zich zoo als hij gekomen was. Het adres van iederen brief luidde: 'Aan den achtbaren heer Hayes van Ohio, president van Amerika, Vereenigde Staten van Amerika, westelijk halfrond, Witte Huis, district Columbia;' de brief zelf bestond uit een met zonderlinge teekens bedekt blad papier.

Van tijd tot tijd meldde zich 'aan de zoo even van den dom des kapitools afgedaalde vrijheidsgodin,' eene fantastisch gekleede vrouw van twijfelachtigen leeftijd, en dreigde, zoo zij afgewezen werd, met hare reservetroepen, namelijk de gezamenthjke standbeelden van het Huis der Volksvertegenwoordigers, en eene met elkander kampende groep boschbewoners en Indianen.

Een landsman van den president, uit eene kleine stad in Ohio, beeldt zich in, dat de ondergang der wereld onherroepelijk vastgesteld en nabij was, zoo hij niet spoedig tot hoofdopzichter van de sterrenwacht aangesteld werd; hij alleen was in staat de gevreesde botsing van de aarde met de overige planeten te voorkomen en de algemeene vernietiging te verhoeden. Men zegt hem de gevraagde betrekking toe, en hij gaat tevreden naar huis.

In den laatsten tijd verschijnt nu en dan een persoon in gezelschap van een groote blekken trommel vol beschreven papieren, welke de geloofsartikelen ei openbaringen van een nieuwe godsdienst bevatten, tot welker prediking hij uitverkoren is. Hij eischt, dat de president hem een 'charter' geeft, waarna hij onmiddellijk een aanvang wil maken met de regelmatige bekeering der menschheid. Hij noemt zich Jacob Schaffer en vreest slechts voor de dagbladschrijvers, die hem onophoudelijk vervolgen, om hem zijne onschatbare trommel afhandig en den inhoud daarvan openbaar te maken, alvorens hij zijn 'charter,' en daarmeê een soort van patent op zijn nieuwe godsdienst verkregen heeft, 'tgeen hem een onberekenbare schade zou toebrengen. Zonderling is het, dat ook zijne vrouw met een zelfde *idée fixe* behebt is; toen Schaffer zich de eerste maal aan het Witte Huis aanmeldde, telegrafeerde zijne vrouw uit Dayton aan den president: 'Mijnheer de president, Jacob zal morgen

ten uwent komen, om u zijne groote missie uiteen te zetten. Behandel hem goed.' - Dit laatste is gebeurd, zonder dat de zinnelooze echter tot Hayes toegelaten werd.

Onder de zinnelooze bezoekers van het Witte Huis bevinden zich intusschen niet zelden onhandelbare personen, met wie men dan ook anders omspringt. Zoo kwam op zekeren dag een persoon, met het uiterlijk van een spitsboef, en trachtte met bedreigingen en geweld toegang tot den president te verkrijgen, ter uitbetaling zijner belooning voor de onderdrukking van een opstand. Men wees hem naar No. 414, tiende straat, waar de president audiëntie verleende. De man schreef het adres op, vond het huis, een policiepost, droeg den commissaris zijne belangen voor en zwoer alles kort en klein te slaan, zoo hij afgewezen werd. De commissaris noodigde den bezoeker beleefd uit hem te volgen, en eene minuut later zat de redder des vaderlands veilig achter slot en grendel.

Het hangende zwaard
Door Mathilde.

Inleiding.
I.

'Kunt ge het onmogelijk uitstellen tot morgenochtend, Wim? De wafeltjes zullen om zes uur gaar zijn. Marie met haar man komen stellig niet later en ik vrees dat het wel acht uur wordt vóór gij t' huis zijt. Kan het niet?'

'Neen, vrouwtje-lief, onmogelijk! De baron schijnt haast te hebben met zijn testament. Wie weet wat er van nacht gebeurt, en dan mag ik hem niet laten wachten.'

'Bedenk toch, onze Frits is niet alle dagen jarig! Wanneer ge om acht uur terug zijt, zal hij zoo slaperig wezen, dat we hem naar bed moeten brengen.'

'Laat hem vooruit wat slapen, maar zoo laat wordt het niet! 't Is nu halfvijf; een uur heen, een uur blijven ten hoogste, vóór halfacht ben ik weerom. Daar hebt ge mijn hand er op. Houd Frits maar goed wakker en zorg dat de wafeltjes niet koud worden en nu, Dina lief, geef me mijn dikke jas maar aan en mijn pelsmuts. Ik geloof dat het paard gezadeld is.'

'Wikkel u maar goed in! 't ls guur en win derig! Die weg is eenzaam en mon hoort veel van kwaad volk. Neemt ge geen wapen mee?'

'Wel ja, een karabijn en drie revolvers! Houd me nu niet langer op, want hoe gauwer ik ga, hoe eerder ik thuis ben.'

'Vat geen kou en ga liever den grooten weg, die is altijd minder verlaten dan de andere.'

Een oogenblik later reed de notaris weg en zijne jonge vrouw trad nadenkend in de huiskamer.

'Ik wilde dat Willem al terug was,' zeide ze half hardop, ''t ls eene groote teleurstelling voor ons, die onverwachte boodschap.'

Daar kwam Frits, haar driejarig zoontje binnen, en op zijn moeder aanloopend, vroeg hij:

'Waar is vader?'

'Vader komt dadelijk terug. Fritsje moet zoet spelen met zijn bouwdoos en straks krijgt hij wafeltjes en een kopje chocolaad.'

En de moeder plaatste het knaapje in een hoek van de canapé, waarbij een tafeltje stond met de blokken van zijn bouwdoos; eerst hielp zij hem een kerk optrekken, maar toen dit het kereltje begon te vervelen en hij de blokken liever in onregelmatigen

vorm op mekaar gestapeld wilde zien, stond ze op, keek even door de beslagen ruiten naar de schemering, die 't huis reeds omringde, liep naar de keuken om eenige bevelen te geven en terugkomende dacht zij even na, welke bezigheid den tijd het snelste zou helpen voorbijgaan. Ze nam een boek, maar het wilde haar niet boeien, toen haar haakwerk, doch onwillekeurig liet ze de handen in den schoot vallen en luisterde naar de woeste regen en wind lagen, die tegen de ramen gierden.

'Was Willem toch maar t' huis!'

Deze gedachte kwam telkens terug. 'Een akelige betrekking, zoo'n notaris, maar dokter is nog erger. Marie komt met haar man gezellig praten, wie weet echter hoe lang dat duurt en of hij na een half uur niet weggeroepen wordt,

naar de een af andere verafgelegen boerderij! Maar zoo is mijn karakter nu eenmaal, altijd ontevreden! En wie is er toch gelukkiger dan ik, met mijn goeden man, mijn lieven, kleinen Frits, en dan, onze zaken gaan goed vooruit. Welke jonge vrouw kan met zooveel voldoening op haar verleden neerzien en hare toekomst afwachten als ik?'

En met een blik van welgevallen zag zij rond in het gezellige, huiselijke vertrek en naar de sofa, waar de kleine Frits met een blokje in elke hand zacht ingesluimerd was. Ontevreden, zooals zij zich zelf noemde, zou niemand dien blik hebben gevonden, integendeel innige dankbaarheid sprak er uit.

'God is buitengewoon goed voor ons,' zeide zij en gaf aan het slapende jongske een gemakkelijker houding, 'ik zou niet weten, wat ik zou wenschen of het moest nu zijn dat Willem gezond en wel terugkwam, zonder eene verkoudheid op te loopen.'

Zij maakte de theetafel in orde en zag met genoegen dat de pendule hare wijzers goed deed vooruitgaan, 't Was haar echter niet mogelijk stil op hare plaats te blijven, 't minste geritsel deed haar opschrikken.

Er werd gebeld en men diende den dorpsdokter en zijne vrouw, hare beste kennissen, aan.

't Praten deed Dina goed, maar toen het op zeven uur begon aan te loopen, werd zij weer onrustig en sloeg telkens een blik naar de pendule.

'Willem kan ieder oogenblik hier zijn,' sprak de dokter die hare ongerustheid opmerkte.

'Dat dunkt me ook, hij heeft het me ten minste beloofd. Ik zal onzen kleinen jongen maar eens wakker maken, anders ziet hij zoo slaperig uit de oogjes als zijn vader t' huis komt.'

'Wacht een beetje, Dina; je weet, die oude baron is altijd zoo langdradig geweest, hoeveel te meer nu het zijn dierbare rijksdaalders betreft: want het zal toch zeker wel om zijn testament zijn, dat hij den notaris heeft laten komen.'

'Ik zou 't ook denken, Marie, doch ge zijt er vandaag zeker nog geweest, dokter; was zijn toestand van dien aard, dat hij met zijn laatste beschikkingen haast moest maken?'

'Haast is 't woord niet, mevrouw, maar toch heb ik hem niet onduidelijk te verstaan gegeven, dat hij op alles moest voorbereid wezen.'

'Waarom wachtte bij niet tot morgen? 't Kasteeltje ligt zoo eenzaam en de weg is vooral in dit seizoen onveilig.'

'Kom, kom, mevrouwtje, nu overdrijft u het toch! Hoe dikwijls ben ik niet midden in den nacht langs vrij wat akeliger wegen moeten gaan en nooit is me iets overkomen.'

'Maar ik heb er angst genoeg om uitgestaan!'

'Nu, begin je vriendin maar niet akeliger te stemmen, door zoo'n bekommerd gezicht te zetten. Er is geen gevaar bij, volstrekt niet, dat weet ik bij ondervinding, maar om op den baron terug te komen, er moet zeker iets gebeurd zijn, waardoor hij zulk een haast had om zijn geldzaken te regelen.'

'Heeft hij veel familie?'

'Genoeg neven en nichten, die sinds jaar en dag in hem hun geliefden erfoom vereeren. Het zou een boekdeel van respectabele dikte vormen, wanneer hij alle verjarings- en nieuwjaarsbrieven liet inbinden, die allen met een "Dierbare of Hooggeachte" oom beginnen en eindigen met "uw onderdanigen neef, uw

liefhebbende nicht,” die in alle toegenegenheid enz. enz. Een kostbaar familiestuk, zoo'n erfoom!’

‘Weet ge ook of hij bijzondere sympathieën had?’

‘Nooit van gehoord, hij leefde daar zoo stil en afgetrokken als mogelijk was. Martha, zijn huishoudster, krijgt misschien een flink legaat; maar overigens zullen wij het niet te weten komen vóór het testament geopend wordt; want vriend Willem is op dit punt zoo gesloten als een biechtvader.’

‘Kwart over zeven, nu wordt het tijd!’

‘Halfacht, mevrouwtje, op zijn vroegst.’

‘En op 't laatst?’

‘Acht uur, halfnegen misschien!’

‘Nog een uur!’

‘Maar, Dina, wat zijt ge toch ongerust van avond. Men zou zeggen dat uw man naar een ander werelddeel was.’

‘Och, Marie, ik kan er niets aan doen. 't Komt zeker door de teleurstelling voor u en mij, dat ik zoo onaangenaam gestemd ben, maar denk er toch eens aan, 't is Fritsjes verjaardag en dien vieren zonder zijn vader!’

‘De avond is nog lang genoeg, we kunnen den verloren tijd best inhalen; laat Frits nog wat slapen, dan blijft hij straks langer op.’

‘Dat is waar. Nog een kopje thee, dokter? Marie, drink het toch eens leeg.’

't Sloeg halfacht en met elke minuut werd Dina's ongerustheid grooter; zij veranderde elk oogenblik van kleur, luisterde telkens of er geen hoefslag van een paard te hooren was, en niettegenstaande alle pogingen van hare gasten om haar aandacht af te leiden van 't eenige, wat haar geest bezighield, was het haar duidelijk aan te zien, dat zij slechts zeer verstrooid hunne gesprekken volgde. Om acht uur zeide de dokter, zijn horloge uithalend:

‘Nu, ik moet zeggen, onze baron weet vriend Willem goed te boeien; zeker een extra fijne flesch uit den kelder laten aanrukken, en daarbij vergeet men licht vrouw, zoon, wafels en vrienden.’

‘O neen, dokter, daarvoor kent ge Willem te goed.’

‘'t Testament bevat zeker een menigte legaten en clausules, dat vereischt veel tijd!’

‘Meent ge dat, Marie? Ik zal Jakob maar eens uitzenden om hem te gemoet te gaan.’

‘Wacht er mee; ge kunt dit nog altijd doen.’

De notarisvrouw kon niet meer stil op hare plaats blijven en liep telkens naar het raam, lichtte het gordijn op en staarde naar buiten, waar echter niets te zien was dan dikke duisternis.

‘Ge hebt een recht aangenamen avond, dat moet ik zeggen,’ zeide zij van het raam terugkeerend ‘een afwezigen gastheer en een vrouw, die met hare gedachten heel ergens anders is dan bij u. Ik had de visite moeten laten afzeggen, toen Willem bij den baron geroepen werd en zondag Fritsjes verjaardag moeten vieren. Dat ware beter geweest.’

‘Neen. lieve Dina, dan zoudt ge alleen die onrust hebben moeten dragen, nu zijn wij er nog om u wat te verstrooien.’

‘Ach, ge moet geduld met mij hebben. Ik weet niet wat me vandaag scheelt, ik ben anders nooit zoo zenuwachtig.’

‘Hoor eens, mevrouwtje,’ sprak de dokter recht ernstig, ‘nu moet de geneesheer er zich mee bemoeien. Ge windt u noodeloos op. Waar voelt ge u het rustigste om op manlief te wachten? Bij het raam? Zoo, kijk dan maar gerust naar buiten, Marie

zal u helpen en ik wacht nog een half uur, dan ga ik met Jacob den uithuizigen man tegemoet en breng hem en ook misschien zijn baron veilig hier terug.'

Dina lachte even en keerde als door magnetische kracht gedreven naar 't raam terug; juist werd Fritsje wakker.

'Moe, is vader nog niet weerom?' vroeg hij zijn oogjes uitwrijvende.

'Neen, mijn arme jongen, kom hier, vouw de handjes en bid, opdat Onze Lieve Heer papa spoedig terugbrenge.'

En zij drukte het kind snikkend aan hare borst. De dokter glimlachte om dit tooneel; hij vond Dina erg overdreven en was blijde dat zijn Marie sterkere zenuwen had. Hemel! als zij zoo'n beweging wilde maken elken keer als hij urenlang bij zijn patiënten bleef, wat zou hem dan een thuiskomst wachten!

De kleine Frits vouwde de handjes en bad zijn moeder na.

'Onze Lieve Heertje, breng papa spoedig weerom! Geef dat hem geen ongeluk treffe!'

Maar nauwelijks was het gebed uit of hij vroeg:

'Moe, krijg ik nu een wafeltje en een kop sekela?'

De dokter en zijn vrouw lachten er om; de eerste liet het ventje op zijn knie rijden en dacht aan zijn eigen Fransje, dat hij trots zijn kunst niet in 't leven had mogen behouden. Ook zijn vrouw knikte hem glimlachend toe, maar de moeder stond weer voor het raam en zag den weg op, die kaal en verlaten zich door de heide slingerde.

II.

Om mevrouw Van Egeren gerust te stellen besloot de dokter met Jakob den weg van 't kasteeltje op te wandelen.

De maan kwam door een reet der wolken gluren en verlichtte het landschap meer dan 't lantaarntje, dat de knecht droeg; de wind joeg nog altijd door de boomen en deed de half ontbladerde takken op onbarmhartige wijze door elkander ritselen en kraken.

De dokter sloeg de kraag van zijn winterjas omhoog en stak de handen diep in zijn zakken, terwijl hij zich den hoed tot over de oogen op het hoofd drukte.

'Wat'n dwaze bezorgdheid,' mompelde hij, 'terwijl het daar binnen recht gezellig en warm is, mij naar buiten te sturen. Willem zal er zelf 't hardst om lachen. Foei, foei!! leelijk weertje, Jakob.'

'Dat zou ik denken, mijnheer! De notaris zal nog wel op 't kasteel zitten.'

'Ik denk 't ook, maar mevrouw kan van ons niet verlangen dat we daarheen wandelen in dit hondenweer.'

'Neen, mijnheer, dat niet! Maar toch, ik geloof niet dat het veel helpen zal, wanneer we hier door de hei spazieren.'

'Helpen doet het zeker niet, en waarlijk ik zie er geen nut in. 't Beste was misschien, dat we naar mijn huis gingen, de sjees lieten inspannen en naar den baron reden, wanneer de notaris tegen dien tijd ten minste niet weerom is.'

'Ja mijnheer, dat is zeker het beste.'

'Niets op den weg te zien?'

'Niets en niemendal!'

De dokter keek den vrij helder verlichten straatweg op, en de schouders ophalende, zeide hij:

‘Het testament moet al heel lang of de wijn, dien de baron schenkt, buitengewoon fijn wezen dat vriend notaris er toe besluiten kan zijn vrouwtje zulke onrust te bezorgen. Kom, Jakob, rechtsomkeert gemaakt.’

Zij keerden naar het dorp terug in welks kom des dokters woning lag, doch maakten een omweg teneinde niet door de angstig wachtende Dina te worden opgemerkt.

De sjees was spoedig ingespannen en Jakob zette zich naast den dokter die zelf mende. Zij hielden voor 't huis van den notaris even stil, legden de beide dames, die in de grootste opgewondenheid naar buiten vlogen, uit wat hun plan was, en reden in gestrekten draf voort, zonder iets te ontmoeten wat eenigszins op den notaris of zijn paard geleek.

Reeds begonnen zij de dennenbosschen te ontwaren, die tot het landgoed van den baron behoorden; nog een oogenblik en twee witte steenen paaltjes zouden hen waarschuwen, dat zij een zijweg hadden in te slaan, die naar den ingang van 't woonhuis leidde. Eerst echter moesten zij een der dennen bosschen, dat door den weg gesneden werd, dwars doorrijden.

't Was er donker door 't geboomte en de maan hield zich bovendien weder achter de zwarte wolken schuil.

‘Een akelig eindje, mijnheer, om dat alleen af te leggen,’ merkte Jakob huiverend op.

‘Zoudt ge dan meenen, dat.... hier den notaris iets overkomen was, Jakob?’

‘Wie kan 't weten, mijnheer? Doch ik moet u rondweg verklaren, dat ik recht blij zal wezen, wanneer we onzen mijnheer bedaard aan zijn glaasje wijn zullen zien zitten.’

‘Kom, maak me maar niet griezelig. Hier wordt het nog donkerder.’

Op de dennen volgden hoogstammige eiken,

die een ondoordringbaar dak van gebladerte over den weg spanden; nu ruischten zij, door den stormwind bewogen, akelig door elkander; daarna kwamen zij aan den zijweg en reden weinige minuten later het voorplein van het kasteeltje op.

'Jongen, wat zal zijn vrouw in onrust wezen. Al tien uur! Willem zal er van lusten!' zeide de dokter bij 't uitstappen.

'God geve dat wij mijnheer vinden,' zuchtte de knecht.

'Foei, hou die narigheden voor je!'

Geen der ramen aan het woonhuis toonde een enkel lichtje, de blinden waren gesloten en de bel, waaraan Jakob trok, liet zijn akeligen hollen klank in de rondte weergalmen.

Het duurde geruimen tijd zonder dat iets een teeken van leven verried.

'Ze schijnen te slapen,' sprak Jakob dof, als er een gast was....'

'Bel nog eens en harder,' beval de dokter ortaf.

(Wordt vervolgd.)

Nuttige wenken en opmerkingen over land- en tuinbouw.

Landbouw.

Iets over weiden. III. Wanneer een weiland door voortdurend gebrekkige bemisting zoodanig is uitgeput, dat zijne grasplanten door ontbering van het noodige voedsel langzamerhand afsterven en verdwijnen en het eerder op een mostapijt dan op een grasland gaat gelijken, dan kan en moet men dikwijls de weide 'scheuren' om hierdoor, en door eene goede bemisting en doelmatige vruchtwisseling, te trachten de oude en versleten weide in eene nieuwe te herscheppen. Van groot belang is het bij deze vernieuwing, dat men eene juiste keuze doet in de teelt der gewassen, welke men na de 'scheuring' zal verbouwen. Zoo als ik in mijn eerste stukje over dit onderwerp reeds opgaf, is het geheel verkeerd op eene omgeploegde weide planten te telen, die tot de zelfde planten-familie behooren als het gras. Al onze graansoorten nu behooren tot die uitgestrekte familie; zij stellen, om weelderig te kunnen groeien, aan den grond de zelfde eischen bijna als het gras en zijn door gelijke behoeften innig aan dit laatste verbonden. Geen granen dus gezaaid op 'gescheurd' weiland, zoo men dat weiland verbeteren wil; geen gerst of haver op het mosveld, dat een verjongd grasveld worden moet! Wil men wezenlijk eene duurzame verbetering tot stand brengen, dan begint men met die planten op de omgeploegde weide te brengen, welke geen familie van het gras zijn en voor hunne ontwikkeling geheel andere eischen stellen. Als zoodanig treden in de voorste rij op onze talrijke wortelgewassen, onze beet- en mangelwortelen, onze paarde- en koepeenen. Na eene zware bemisting worden deze het eerste jaar na de 'scheuring' van het weiland verbouwd. Zij zullen eene goede opbrengst geven en, geholpen door de zware bemisting, den grond niet verder uitputten, maar hem nieuwe krachten schenken, wijl hun voedsel niet hetzelfde is als dat, wat het gras noodig heeft. Het tweede jaar komen, weder onder toevoeging van veel mist, de aardappelen aan de beurt, Ook deze verrijken den bodem en zullen toch met voordeel worden geteeld, daar zij meer dan voldoende voedsel vinden op plaatsen, welke voor het gras onvoldoende waren. Opmerkelijk is het hierbij dat aardappelen, welke op omgeploegd weiland worden geteeld, gewoonlijk een ruw,

wratterig uiterlijk krijgen, maar daarentegen dikwijls uitmunten in keurigen smaak en meelrijkheid. Na de aardappelen kan men het tweede jaar nog rapen of zoo genaamde vocderknollen verbouwen om eindelijk het derde jaar het vroegere weiland weder zijne oorspronkelijke bestemming langzamerhand of op eens te hergeven. Op de behandeling in dit derde jaar kom ik in een afzonderlijk stuk in het volgende nommer terug. De beste mist, gedurende den tijd dat het weiland als bouwland wordt gebruikt, is stalinist, beer, kalkpuin en straatvuil.

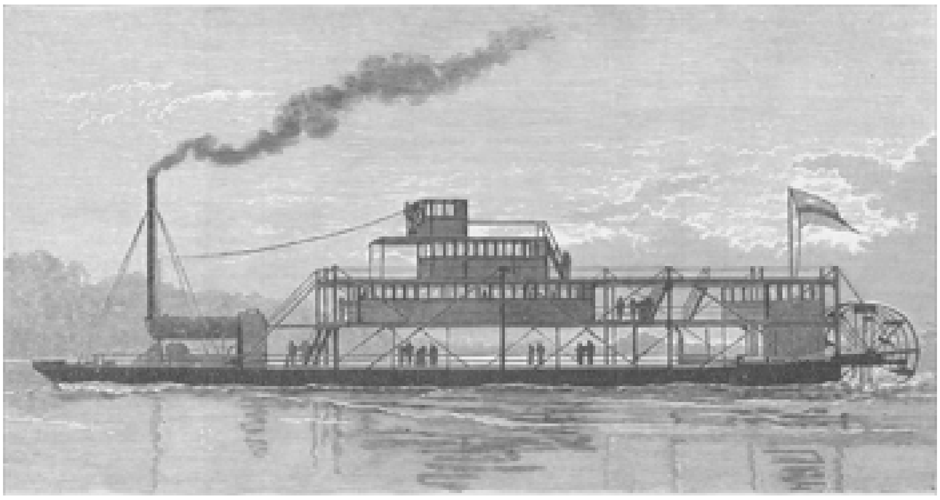

STOOMBOOTEN VOOR DE RIVIEREN VAN ZUID-AMERIKA.

Bloementeelt.

Boom- of houtaarde. Het is reeds dikwijls gezegd en geschreven dat er misschien in geen land ter wereld meer partij wordt getrokken van den grond dan in ons land; dat de aarde wellicht nergens meer wordt gebruikt ter voortbrenging van planten dan in Vlaamsch-België. Ik wil die stelling voor 't oogenblik niet bewijzen of betwisten; alleen wil ik de aandacht vestigen op eene aardsoort, waarvan in ons land nog zeer weinig partij wordt getrokken, die op vele plaatsen in Vlaamsch- België niet gebruikt, zelfs niet gekend wordt. En toch is deze aarde, inzonderheid voor den bloemenvriend, van het hoogste belang; toch ken ik geene grondsoort, welke in vruchtbaarheid en krachtige werking op sommige bloemen met haar kan vergeleken worden. Ik bedoel de boom- of houtaarde. Denkelijk zijn er onder de lezers van dit stukje sommigen, voor wien deze naam even nieuw is als de stof, welke men er door aanduidt. Ik zal daarom eerst zeggen wat men onder boomof houtaarde te verstaan heeft.

Overal waar wij in ons land het oog laten gaan, vinden wij oude, holle boomen, wier houtbestanddeelen totaal zijn vergaan en die nog alleen tusschen de buitenste houtlaag en den bast teekenen van leven geven. Vooral zijn het knotwilgen die dit aanzien hebben en dit wel in zoo groote mate, dat het velen verwondering baart, hoe zulke boomen nog leven kunnen en zich elke lente nog tooien kunnen met jeugdig groen. Werpt men in zulke holle wilgen zijne oogen, dan vindt men spoedig onder in die boomen eene bruine, lichte en sponsachtige massa, welke blijkbaar is ontstaan uit het hout, dat binnen in de boomen tot verrotting is overgegaan. Soms gebeurt hel dat de geheele binnen, zijde der boomen van boven tot onder met deze turfachtige stof is gevuld en dat alleen een varenplantje, op den kop van den wilg of in eene scheur zijner schors groeiende, er op wijst dat de boom van binnen uit vergaan hout bestaat. Het is dit vergaan hout, deze poeïërachtigc massa, welke men boomaarde noemt en die ik straks als nog te weinig gekend en gebruikt opgaf. In sommige streken

van ons land, vooral in lage en moerassige weiden, langs wegen en slooten komen zulke boomen in zoo groote hoeveelheid voor, dat het weinig moeite kost om in korten tijd geheele manden vol van deze kostbare aardsoort te verzamelen. Ook andere boomsoorten dan wilgen kunnen soms hol worden en verzamelplaatsen zijn van boomaarde, welke even vruchtbaar is als die uit wilgen. Zoo vond ik voor eenige jaren in de nabijheid mijner woonplaats eene lange rij holle eiken, die misschien voor eeuwen terug waren afgeknot en, hoewel zij die verminking blijkbaar verdragen hadden, toch niet meer waren doorgegroeid. Zij waren enkel blijven leven en langzamerhand, ofschoon nog elk jaar zich met blaêren sierende, van binnen aan het rotten gegaan, zoo dat ze, tot op het oogenblik dat ik ze opmerkte, op vaten geleken met turfolm gevuld.

In een volgend nummer spreek ik over de verzameling, de bewaring en het gebruik van boomaarde voor de bloementeelt.

[Nummer 16]

Charlotte Corday na het plegen van den moord op Marat.

Het is zeer natuurlijk, dat eene gebeurtenis, zoo ingrijpend en zoo tragisch als de moord, door Charlotte Corday op Marat gepleegd, herhaaldelijk door de schilders tot onderwerp voor hunne tafereelen gekozen is. De drift, wanneer zij niet door wezenlijk lage drijf voeren in beweging gebracht wordt, maar zoo als bij Charlotte Corday uit eene overdrijving van een in zich zelf prijzenswaardig gevoel ontstaat, oefent op het gevoelig menschenhart altijd eene onweerstaanbare aantrekkingskracht uit. Het wekt daarin tegelijk schrik en medelijden op. Van daar dat de talrijke voorstellingen, aan de gekende episode uit de fransche omwenteling ontleend, altijd het oog van den toeschouwer zullen boeien. Reeds driemaal gaven wij gravures naar schilderstukken, die een der oogenblikken uit het leven der moordenares, die zich eene heldin waande, tot onderwerp hadden. In een vroegeren jaargang der

CHARLOTTE CORDAY NA HET PLEGEN VAN DEN MOORD OP MARAT.

Belgische Illustratie vindt men een gravure, die het oogenblik voorstelt, waarop Charlotte Corday door den beul van haar rijken haartooi beroofd wordt. Die gravure dient tot opluistering eener zeer uitvoerige schets van het leven, het karakter en den moord van het ongelukkige meisje, waarnaar wij hier gevoeglijk verw zen kunnen. Op eene andere plaats is het oogenblik weêrgegeven, waarop Charlotte den moord voltrokken heeft. Thans stelt onze gravure hetzelfde tooneel voor, maar op het oogenblik dat de portierster van het huis, waarin Marat woonde, op zijn

hulpgeschreeuw toegeschoten, met de door haar bijeen geroepen buren het vertrek binnendringt, waarin de misdaad gepleegd is. Marat ligt in zijne badkuip, het lichaam van pijn en doodsangst verwrongen, de hand als tot stelping van het bloed, dat uit de gapende wonde stroomt, op de borst gedrukt. Naast het bad liggen op een tafeltje de schrijfbenoodigdheden, waarmeê hij een oogenblik te voren nog doodvonnissen teekende. Met eene plotselinge wanhopige beweging om zich te verdedigen, heeft hij een stoel op den grond geworpen. Charlotte Corday staat achter hem met den bebloeden dolk nog in de hand geklemd, met de sporen der vreeselijke gemoedsbeweging, welke de vreeselijke daad in haar heeft moeten te weeg brengen, nog op het gelaat. De pas binnengetreden portierster staat op den voorgrond, de eene hand dreigend naar de moordenares van haar meester uitgestoken, met de andere den stoel opnemende, waarmeê zij Charlotte eene eerste tuchtiging wil toedienen. Want hoewel het niet aan te nemen is, dat zij groote achting of genegenheid voor haar meester zal gehad hebben, zoodra de beul zelf slachtoffer wordt, wekt hij op zijne beurt medelijden op. Achter haar komen de in der haast toegeschoten buren aan en hunne woede en verontwaardiging, die ook op hun gelaat te lezen staan, bewijzen de misdadigster dat zij althans in hen geene bewonderaars harer daad vinden zai.

Grootmoeder en kleindochter.

Het is een bekoorlijk tafereeltje dat de schilder B. Vautier ons aanbiedt. Grootmoeder en kleindochter vereenigd in de eenvoudige huiskamer der dorpswoning: de grootmoeder spinnende, maar tevens haar kleinkind, dat aandachtig toeluistert, onderhoudende, waarschijnlijk over het verleden, mogelijk over hare dochter, die ter ziele is, en waardoor het meisje eene lieve, zorgzame moeder verloor. Want aan de bloote voetjes van het kind zou men opmerken, dat zij bij grootmoeder inwoont en er te huis is, en deze tracht hare kleindochter niet slechts het gemis eener dierbare moeder zoo veel mogelijk te vergoeden door haar dak en brood en kleeren te verleenen, maar zoekt in haar tevens de herinnering aan de overledene levendig te houden en haar heure deugden en moederlijke liefde in zachte kleuren voor te stellen.

De wederwaardigheden van kapitein Boycott.

De oude veemgerichten der Middeleeuwen, waarvan alleen fantastische ridderromans nog de herinnering levendig hielden, schijnen thans in Ierland weêr te herleven in den vorm van de geheime rechtbanken der *Landleague,* die, onder voorwendsel van den wil van het iersche volk uit te voeren, dit volk eene bijna even harde dwingelandij oplegt, als het van den ‘landlord met den ijzeren hiel’ te verduren heeft. Niemand weet waar dit schrikbewind zijn zetel gevestigd heeft; want dat dit het *Land League Committee* te Dublin zou zijn, wordt sterk betwijfeld. Dat de geheimzinnige tribunaal echter bestaat, ondervinden zoowel de pachters, die bedreigd, als de landlords, die *geboycotteerd* worden.

Boycotteeren is misschien wel het nieuwste woord, dat in den laatsten tijd geboren is; het kan nauwelijks een paar maanden, oud zijn, maar de snelheid, waarmeê dit nieuwe woord in de cosmopolitische taal der dagbladen het burgerrecht verkregen

heeft, is niet zonder beteekenis: ze getuigt van het herhaalde voorkomen van het verschijnsel, door het woord *boycotteeren* aangeduid.

Ieder kent den oorsprong van het engelsche woord *boycotting,* dat bestemd is om den naam van kapitein Boycott tot in het verste nageslacht te vereeuwigen. Kapitein Boycott was, zoo als men weet, het eerste slachtoffer van het dwangstelsel, dat de *League* op aanhoudend ruimer schaal toepast. Toch was Boycott geen landlord; hij heeft zich den haat der ontevredenen alleen op den hals gehaald door te handelen voor rekening van den grondeigenaar lord Erne, wiens agent hij is. Wèl moet hij het erg verdorven hebben, althans in de oogen der Ieren, daar dezen niets meer of minder besloten hadden, dan den man met zijn geheele gezin te laten doodhongeren. De misnoegde veldarbeiders, werklieden, knechten en schaapherders staakten, door de *League* gesteund, al den arbeid op de uitgestrekte hoeve van Boycott te Lough-Mark, en zij die nog genegen waren iets voor hem te verrichten, werden daarin door de bedreigingen der *League* of van landbouwers, die deel van dat genootschap uitmaakten, met geweld verhinderd.

Al de gewassen, die op de hoeve te veld stonden, hadden dus hunne waarde voor den eigenaar verloren, daar niemand van zins was, door ze te oogsten, zich zelven aan levensgevaar bloot te stellen. Op de talrijke bunders aardappelland lagen de aardappelen letterlijk te verrotten. Ook van de overige vruchten kon niets binnen gehaald worden, en kapitein Boycott, die meer dan 5000 pond sterling in zijne hoeve gestoken had, werd met volslagen ondergang bedreigd. Daarenboven werd zijne woning onophoudelijk door zijne vijanden belegerd, zoo dat hij zich niet daarbuiten vertoonen kon, zonder dat van alle kanten geweren op hem gericht werden. Levensmiddelen waren nergens voor hem te bekomen. Niemand van degenen, die hem vroeger geleverd hadden, durfde hem de minste levensbehoefte meer bezorgen. Daar er te Lough-Mark geen brood voor hem te bekomen was, poogde hij het zich te Ballinrobe te verschaffen; maar ook daar waagde het niemand hem brood te leveren, zoo dat hij genoodzaakt was het uit Galway te ontbieden. Wat hem vandaar door tusschenkomst van een lid zijner familie gegeven werd, kon hij nog slechts ontvangen, wanneer de policie zelve het hem thuis bracht; want wanneer het aan andere boden toevertrouwd werd, zagen deze zich op den openbaren weg aangevallen en van al de levensmiddelen, die zij bij zich droegen, beroofd. Even zoo ging het met brieven en andere zaken, die Boycott per post gezonden werden; weldra zag de administratie der posterij en der telegra phie zich genoodzaakt hem te melden, dat zij niets meer aan zijn adres kon bestellen, uit vrees van de boden in gevaar te brengen.

De overheid bleek machteloos om aan dien onhoudbaren toestand een einde te maken en drie weken lang verkeerde kapitein Boycott met zijn gezin in aanhoudenden doodsangst. Van alle zijden belegerd, van levensmiddelen beroofd, van de gemeenschap met de buitenwereld afgesloten, zag hij niets anders dan hongerdood voor oogen, wanneer hij niet onder het wapen van een sluipmoordenaar viel, iets dat volstrekt niet onwaarschijnlijk was.

Eindelijk kwam eene militaire expeditie uit Ulster met een vijftigtal personen, die vrijwillig aangeboden hadden den oogst van kapitein Boycott binnen te balen, hem uit dien moeielijken toestand verlossen. Slechts met groote moeite konden de soldaten door de vijandelijke menigte heendringen, die van alle zijden het kasteel insloot en die dichter werd naarmate zij het woonhuis naderden. In de laan gekomen, die naar het kasteel leidde, gingen de officieren, die over het geleide bevel voerden, de kommandant der brigade van Ulster en de magistraten van het dorp, die daar de redders hadden afgewacht, vooruit naar het gebouw, waar kapitein Boycott hen aan

de deur te gemoet kwam, met een geweer met dubbelen loop gewapend. Zijne vrouw, zijne dochter en zijne vrienden, die even als hij van top tot teen gewapend waren, vergezelden hem.

Men kan zich voorstellen met welke vreugde de redders ontvangen werden. Na de gebruikelijke plichtplegingen trokken de leden der expeditie weêr terug naar de tenten, die door de troepen, welke de beide vorige nachten onder de muren van het kasteel overnacht hadden, waren opgeslagen. Uit vrees van hetzelfde lot als kapitein Boycott te moeten ondergaan, hadden zij de hand gelegd op alle levensmiddelen, die zij op hun weg gevonden hadden, zoo als eenden, kiekens en kalkoenen, terwijl zij de takken der boomen tot brandhout bezigden. Zij hadden namelijk niet gedacht, dat het beleg reeds zulke schrikbarende verhoudingen had aangenomen, en hadden zich derhalve niet in genoegzame mate van proviand voorzien. Het scheelde dan ook maar weinig, of zoowel de officieren als de soldaten hadden niets te eten gehad.

Na eene poos rust genomen en den inwendigen mensch versterkt te hebben, zette men zich aan het werk om de te veld staande aardappelen te rooien. Onder bedekking der militairen en door de soldaten geholpen, gelukte het den vrienden van kapitein Boycott dien moeielijken arbeid binnen zeventien dagen ten einde te brengen. Onze eerste gravure geeft een denkbeeld van het tooneel dat deze door de gewapende macht beschermde landelijke bezigheid opleverde. Zij stelt de hoeve van kapitein Boycott voor, op het oogenblik dat de arbeiders aan het schaften zijn. Hoewel die vrijwilligers niets te vreezen hadden, daar de militairen, die hun kamp op de hoeve hadden opgeslagen, hen voor allen aanval vrijwaarden, moesten zij toch veel vermoeienis, koude en nattigheid uitstaan; doch voortdurend bleef de voortreffelijkste geest onder hen heerschen.

Vrijdag 26 november waren de aardappelen gerooid, het koren was binnen gehaald en gcdorscht, in één woord, het werk was afgeloopen en daags daarna verlieten de arbeiders zoo wel als hunne beschermers onder luide dankbetuigingen, handdrukken en zegevierend gezang de hoeve. Kapitein Boycott las hun een formeel dankadres voor, en gaf onder de toejuichingen der aanwezigen elk zijner helpers op het hartelijkst de hand. De tocht naar Ballinrobe ging thans zon der hindernissen, daar de bevolking den stoet ongehinderd liet voorbij gaan en bij het aanbreken van den volgenden dag, nog voor de bevolking der stad op de been was, bevond de stoet zich reeds weêr op weg naar Claremorris.

Zonder ander ongeval dan het vallen van een paard kwam de expeditie in laatst genoemde plaats aan, van waar de verschillende arbeiders allen onder geleide naar hunne woning teruggebracht werden. Nog voor de stoet Claremorris bereikt had, was kapitein Boycott de expeditie onder een militair geleide achterop gekomen. Onze tweede gravure toont aan op welke manier hij die reis gemaakt heeft. Hij was met de zijnen in een wagen gezeten en voerde een geliefkoosde papegaai, die hij aan het gevaar wilde onttrekken van ook geboycotteerd te worden, met zich meê. Onder algemeene toejuichingen werd hij door de expeditie ontvangen en opnieuw drukte hij zoo wel den arbeiders als den soldaten de hand.

Kapitein Boycott reisde per spoortrein naar Dublin, waar hij eenige dagen in een logement vertoefde, om zich vervolgens naar Engeland in te schepen, waar hij eindelijk na zoo veel wederwaardigheden rust kon vinden. Kwamen hij en zijn gezin er aldus zonder kleerscheuren af, en werden er ook voor zijne tarwe, zijn haver, zijne aardappelen en verdere veldvruchten, die behouden te Dublin aankwamen, hooge prijzen betaald, de *boycotting* zal hem toch lang heugen; want de groote verliezen, die hij geleden heeft, hebben den man tot een bijna volslagen ondergang gebracht.

Zoo als de lezer weet, is het geval van kapitein Boycott niet het eenige van dien aard, dat in de laatste dagen in Ierland heeft plaats gehad. Nog aanhoudend worden verschillende grondeigenaars geboycotteerd, en het is te hopen dat het engelsche gouvernement weldra door afdoende maatregelen aan die vreeselijke beweging een einde maakt.

Een nieuw klimtoestel.

Dikwijls gebeurt het dat pompiers bij het blusschen van een brand, werklieden bij het herstellen van telegraafdraden moeite hebben om langs palen tot een zekere hoogte op te klimmen. Een zweedsch ingenieur heeft tot dat doel een werktuig uitgedacht, waarvan wij een afbeelding geven. Het is eene soort van schaats met zool, waaraan een haak vastgemaakt is. Deze haak is voorzien van een scharnier en sluit zich door de daarop uitgeoefende drukking. De persoon, die zich daarvan voorzien heeft, zet den eenen voet na den anderen tegen de paal; zijn zwaarte doet de haak bij elken stap dichtgaan en door het oplichten van de schaats, laat zij van zelve los. Tot meerdere zekerheid bindt hij aan zijn gordel een Iederen riem waaraan een ijzeren ring, die langs de paal glijdt.

Merkwaardigheden op het gebied van wetenschap, nijverheid en kunst.

> INHOUD: - De reis om de wereld in 24 uren. - Eene nieuw ontdekte stalactieten-grot in Hongarije. - Drijvende bedden.

Jules Verne's reis om de wereld in tachtig dagen maakte indertijd zeer veel opzien en werd door velen voor onmogelijk gehouden; later echter bleek, dat zulks niet alleen mogelijk was, maar een wereldreis la nog korter tijd kon volvoerd worden. Excentrieke reizigers - natuurlijk Engelschen en Amerikanen - hadden er hun tijd, geld en moeite voor over om de proef te nemen, en meer dan een heeft reeds tien dagen en meer op Verne's reis om de wereld, doen aftellen. Welk genot er in kan gelegen zijn om zonder tusschenpoozen een paar maanden lang, als een moderne wandelende jood, met een vaart van meer dan honderd uren in het etmaal langs zeeën en landen te vliegen, laten wij aan het oordeel van den lezer over. Het kan echter niet ontkend werden, dat het heel aardig is te *Lezen,* hoe de genoemde en bekende fransche romanschrijver overtroffen en in de schaduw gesteld is.

De arme wandelende joden der negentiende eeuw worden intusschen in hun roem ernstig bedreigd door een ‘geleerde,’ zekeren heef Slaby, die met nog heel iets anders voor den dag is gekomen dan Verne en de reislustige Amerikanen en Engelschen. Niet in tachtig of zeventig dagen, maar in vier en twintig *uren* wil hij eene reis om de wereld maken, en zulks zonder stoom- booten, zonder spoorbanen, zonder plaatskaartjes, zonder overstappen, in één woord, zonder de minste inspanning en ongelegenheid: De groote man wil eenvoudig steden en dorpen, bergen en vlakten, landen en zeeën - de geheele wereld voor zich heen laten defileeren, zoo als een generaal zulks een legerkorps doet. En het plan is even bewonderenswaardig als practisch.... zoo het slechts uitvoerbaar was. Op die kleinigheid na is alles in volmaakte orde. Zien wij intusschen wat de groote, de eenige heer Slaby voorstelt.

Genoemde ‘geleerde’ had uit den mond van verschillende zeekapiteins vernomen, dat er midden op den Oceaan vogels zijn, die zich de moeite van het vliegen besparen, en op een bepaald punt stil in de hoogte blijvende zweven, rustig de aarde om hare as laten wentelen, tot het land, waar zij willen neêrstrijken, onder hen voorbij draait, waarop zij dan nederdalen en - zonder de minste inspanning, zonder een enkelen

vleugelslag de groote reis, des verkiezend van honderden, duizenden mijlen volbracht hebben.

Die zeemansverhalen hebben den geleerden en vernuftigen Slaby op het denkbeeld gebracht om die vogelgewoonte op den mensch toe te passen, door middel van een eigenaardig luchtschip, waarvan hij eenigen tijd geleden in eene vergadering van het Polytechnisch Genootschap te Berlijn het model vertoond heeft. Het heeft den vorm van een langen horizontaal liggend en kegel, waarvan het achterste en grootste deel beweegbaar is. Van voren bevindt zich een soort van schroef, welke door een electrometer in beweging wordt gezet, als een kogel door de lucht boort en het luchtschip met zich voortsleept. Het middengedeelte van den kegel is voor de passagiers bestemd; begeven de heeren - eventueel: dames - zich een weinig naar voren, dan wordt de kegel aan die zijde zwaarder en daalt; gaan zij achterwaarts, dan keert de punt zich naar boven en stijgt het luchtschip. Ten overvloede is nog een toestel aangebracht om het gedeeltelijk vullen en ledigen, en daardoor het rijzen en dalen van den ballon te vergemakkelijken.

Alles is dus even eenvoudig ingericht; de passagiers stijgen in, en zich naar voren begevende, rijst de ballon-kegel in de lucht op; zij blijven zitten en de aarde draait, als een beweegbaar panorama, met eene snelheid van driehonderd uren in het uur, voor hen heen; zij willen het luchtschip verlaten en behoeven daartoe maar een stap of wat achterwaarts te gaan: de ballon gehoorzaamt en schiet, met de punt naar beneden, op de aarde neêr. In tien uren tijds kunnen de passagiers van uit Antwerpen Amerika bereikt hebben. En te moeten denken, dat men tot heden nog tien dagen voor zulk een reisje noodig heeft.

De uitvinder heeft het Polytechnisch Genootschap te Berlijn meêgedeeld dat hij voornemens is eene maatschappij te vormen tot toepassing van zijn systeem. De deftige heeren hebben den gemoedelijken man in overweging gegeven daarmeê te wachten tot 1 april. Een geschikte datum inderdaad.

In de nabijheid van Mehadia, eene hongaarsche stad, beroemd om hare minerale bronnen, ontdekten eenige jeugdige herders onlangs eene bewonderenswaardige stalactieten grot, welke duizenden toeschouwers trekt. De grot is op den berg Domoglet gelegen. Kort geleden hebben de leden van de Vereeniging tot beoefening der natuurlijke historie van zuidelijk Hongarië aan de merkwaardige grot een bezoek gebracht; zij beproefden tot de uiterste grenzen der grot door te dringen, maar moesten die poging opgeven toen zij met hunne gidsen voor een gapenden afgrond kwamen, waar van zij met hunne fakkels de diepte niet peilen konden. Reeds waren zij op het punt den terugweg aan te nemen, daar de rotswand bijna loodrecht naar beneden ging, toen een der leden, doctor Szalkay, zich gereed verklaarde met gevaar des levens tot in den diepen afgrond door te dringen.

De stoute onderzoeker deed zich een koord om het lijf binden, en zoo liet men hem, natuurlijk onder alle mogelijke voorzorgen, in de diepte zakken Hij droeg een fakkel in de hand, naarmate hij lager afdaalde, de rotswanden van den afgrond verlichtende, waarin hij ieder oogenblik gevaar liep naar beneden te storten. Toen de koord te kort bleek te zijn, moest men er een tweede aan vastknoopen. Eindelijk bereikte de dokter, na eene lange reis, den bodem van de grot, waarvan hij intusschen slechts een gedeelte kon onderzoeken, daar een rotsgevaarte hem op zekeren afstand den weg afsloot. Zonder ongevallen weêr opgehaald, verhaalde hij, dat zoo ver het oog reikte, deze grot, nog door geen menschelijken voetstap betreden, verrukkelijk schoon was. Hare breedte, de wonderlijke vormen harer stalactieten, hare gewelven

en labyrinthen deden in niets onder voor de wereldberoemde Adel- bergergrot, die niet minder dan eene mijl lang is, en waarin men een uitgestrekt bosch van zuilen en witte naalden bewondert, door een prachtig meer begrensd. Om de grot van Mehadia in haar geheel te bezichtigen zouden, volgens de meening van den ondernemenden doctor Szalkay, twee dagen tijds noodig zijn en het geleide van een dertigtal personen om de koorden en ladders te bedienen. De bezoeker heeft in de grot eene menigte merkwaardige versteeningea gevonden.

Keeren wij op het gebied der uitvindingen terug. Ditmaal hebben we het oog op eene uitvinding van den Engelschman Cornish, die, ze moge oppervlakkig beschouwd bijna even wonderlijk schijnen als die van den geleerden Slaby, nochtans practischer en uitvoerbaarder is. Men verbeelde zich intusschen: de passagiers van een zeeschip hebben zich in hun hangmatten of bedden te slapen gelegd. Veronderstellende dat zij een vasten slaap hebben is het mogelijk dat zij, na eenige uren ontwakende, niet weinig verbaasd staan op te zien, dat het vaartuig onder hunne voeten of liever hun lichaam als weggezonken is, en zij op hunne bedden, in een drijvend vlot gemetamorphoseerd, zoo veilig mogelijk op de zee rondzwalken. Inderdaad, die mogelijkheid bestaat, wanneer de uitvinding van den Engelschman Cornish praktisch bevonden wordt. Deze heeft namelijk hangmatten en bedden voor schepen zoodanig weten in te richten, dat zij voortreffelijk kunnen drijven. Bij schipbreuk of brand behoeven gezegde voorwerpen, des noods met de respèctieve slapers er op, slechts te water gelaten te worden, om tot reddingsplank voor den schipbreukeling te dienen: zij kunnen geruimen tijd drijven en de passagier of schepeling kan des noods slapende zijn redding afwachten.

Bovendien zijn de bedden zoodanig ingericht, dat zij op gemakkelijke wijze aan elkander kunnen verbonden worden zoo dat men er een groot vlot van maken kan. De uitvinder heeft reeds voor een aantal scheepkapiteins en zeeofficiere proeven genomen, die algemeen en uitmuntend moeten voldaan hebben.

Iets over vuurtorens.
Naar aanleiding van een bezok aan den vuurtoren te Westkapelle op het eiland Walcheren.

I.

De uitvinding van het kompas, die in de tweede helft der vijftiende eeuw de ontdekking van Amerika door Columbus ten gevolge had, heeft het mogelijk gemaakt, dat de zeevaart op den duur kon volgehouden worden; de toepassing van den stoom op zeeschepen, welke zee zeker de groote ontdekking op het gebied der zeevaart van deze eeuw is, mag als eene aanvulling op de uitvinding van het kompas beschouwd worden; maar niet minder is de inrichting van onze tegenwoordige vuurtorens een hulpmiddel voor de zeevaart geworden, hetwelk zulke gewichtige diensten bewijst, dat men die lichtende bakens evenmin meer missen kan als het kompas.

Deze inleiding moge misschien vreemd klinken in de ooren van hen die weten, dat reeds de hooge oudheid hare vuurtorens had, welker goede diensten op hoogen prijs werden gesteld; maar eene vergelijking van de vuurtorens der ouden met die welke heden ten dage de zeekusten voor de zeelieden blootleggen alsof zij in een geopend boek zien, moet hen overtuigen, dat het verschil tusschen beiden even groot is als dat tusschen de zoo genaamde ‘gloeiende nagels’ en onze heldere gasvlammen.

De eerste bekende vuurtoren werd gebouwd op het eiland Pharos bij Alexandrië, waaraan de anderen hun naam ontleend hebben, en had eene hoogte van 550 voet. Hij bestond uit verschillende verdiepingen, en op den vloer der bovenste verdieping onderhield men des nachts een houtvuur. Reeds toen wist men dat metalen

spiegels het licht weêrkaatsten, hetgeen overigens blijkt uit het bekende beleg van Syracuse, waarbij zulke spiegels gebruikt werden om brand te stichten in de werken der Romeinen, en men veronderstelt dat deze bij den pharos werden aangewend. De spiegels zullen echter van weinig nut geweest zijn, dewijl het houtvuur op den duur meer rook dan vlammen geeft, waardoor de werking der spiegels òf nutteloos òf zeer belemmerd werd.

Zoolang dan ook de ziel van een vuurtoren, het licht, zoo onvolmaakt bleef, kon er van geen kustbakens sprake zijn, want al deelt de joodsche geschiedschrijver Flavius Josephus ook meê, dat het licht van den pharos op omstreeks 10 uren gaans (24 eng. mijlen) zichtbaar was, toch vergeet hij er bij te melden gedurende hoeveel uren van den langen winternacht het licht geheel onzichtbaar bleef of op den gloeienden nagel geleek; want de zekerheid dat onze hedendaagsche vuurtorens, eenmaal ontstoken, voortdurend hetzelfde schitterend licht blijven geven, maakt hen zoo onmisbaar.

GROOTMOEDER EN KLEINDOCHTER.

Aan de Grieken komt de eer toe het houtvuur op hunne vuurtorens uitgedoofd en daarvoor den parabolischen reflector en het catoptriesvsteem van verlichting in de plaats gesteld te hebben, eene verbetering, die nog op het einde der vorige eeuw in

gebruik was. Dit systeem, waaruit het tegenwoordige geboren is, eischt eene korte uiteenzetting.

SCHAFTIJD OP DE HOEVE VAN KAPITEIN BOYCOTT.

Op de eerste plaats begon men in te zien dat het primitieve houtvuur moest vervangen worden door eene lamp, welke voortdurend licht bleef geven. De lamp der Grieken was wel is waar in zijn soort nog zeer onvolmaakt, maar men trachtte in dit gebrek te voorzien door een aantal lampen te gebruiken en zelfs topn men reeds de thans weêr verouderde moderateurs begon te kennen, bleef het veel-lampen-systeem behouden. In 1782 werd aldus de vuurtoren van Cordouan verlicht, maar ofschoon hij niet minder dan tachtig lampen had, die elk van een reflector voorzien waren, verspreidde hij zulk een zwak licht, dat de zeelieden aan de overheid vroegen om het oude houtvuur maar weêr te ontsteken.

KAPITEIN BOYCOTT OP WEG NAAR CLAREMORRIS.

Ook met de reflectors was het niet volmaakt in den haak. Zij hadden eerst den vorm van

parabool[1], welke vorm, op een spiegel toegepast, dezen de eigenschap geeft om in rechte lijnen de stralen van een lichtgevend lichaam (hier de lamp), dat in het brandpunt staat, terug te kaatsen. De ondervinding leerde echter dat deze reflectors slechts een klein gedeelte der lichtstralen opvingen, waarbij nog kwam, dat zij zelden teruggekaatst werden in de verlangde richting.

Hoe gebrekkig de parabolische reflecter ook was, toch was hij verre te verkiezen boven het houtvuur, dat een vuurtoren meer het aanzien van een brandenden schoorsteen dan van een kustlicht gaf. Eerst op het laatst der vorige eeuw werd het catoptric-systeem uitgevonden en algemeen in toepassing gebracht.

De ondervinding bewees namelijk, dat de lichtstralen zich overal verspreidden, en deze op te vangen en allen naar de zelfde richting heen te leiden, was het doel van het catoptric-systeem. Men gebruikte daartoe spiegels of reflectors van gepolijst metaal, welke men rondom de lamp deed draaien, ten gevolge waarvan het lichtschijnsel van alle stralen, die daardoor als in een bundel worden saâmgevat, achtereenvolgens naar alle punten van den horizon werden geworpen en aldus een voortdurenden lichtkring vormden.

Deze verbetering werd door alle kustrijken overgenomen, dewijl men meende dat daarmeê het laatste woord over de inrichting van vuur torens gesproken was; weldra bleek echter, dat de spiegels, die als het ware de ziel van de nieuwe toepassing waren, spoedig verweerden en onder den invloed der zeelucht hun glans verloren. Zelfs als deze spiegels nieuw waren en aan de polijsting niets ontbrak, namen zij een groot gedeelte van het licht in zich op, in plaats van het te weêrkaatsen.

Er moest dus iets anders op gevonden worden en toen was het, dat het lid der fransche kommissie voor de vuurtorens, Augustin Fresnel, met een nieuw stelsel voor den dag kwam, dat door hem het dioptric-systeem genoemd werd. Dit systeem is thans overal in gebruik en op den vuurtoren te Westkapelle kan men zich een denkbeeld maken van het vernuft van den geleerden Franschman. Alvorens echter dezen toren te beklimmen, willen wij zijn oogenschijnlijk ingewikkeld, maar in waarheid zeer eenvoudig stelsel, in korte trekken weêrgeven.

Fresnel kende de eigenschap der bolle lenzen[2] om bijna evenwijdig met hunne as alle stralen te weêrkaatsen, die uit hun brandpunt komen. Hij stelde verschillende dezer lenzen trapsgewijze boven elkaar en vroeg zich af, hoe van deze schikking partij te trekken om het verloren gaan der stralen, een gevolg van den bollen vorm, te voorkomen en het verlies van doorzichtigheid van het glas zoo veel mogelijk weg te nemen, fouten die ernstiger zijn naar mate de lenzen grooter zijn, en zich aldus meester te maken van al de stralen eener lamp.

Toen hij zich deze vraag stelde, was de nieuwe lamp reeds uitgevonden, die als voor zijn stelsel gemaakt is. Deze lamp wordt gevoed door gewone patent-olie, welke door een uurwerk zoodanig wordt opgepompt, dat de olie voortdurend over de pit heenloopt, terwijl het overvloedige langs eene buis weêr in den grooten oliehouder te recht komt. De pit bestaat echter, om het duidelijk uit te drukken, uit vier pitten,

(1) Door een parabool verstaat men in de wiskunde een kromme lijn, die ontstaat uit de snijding van een kegel evenwijdig met zijne zijde, en die aan het grondvlak een einde neemt. Een bom, uit een bomketel geworpen, beschrijft in de lucht een parabool.

(2) L e n z e n zijn bolvormig geslepen schijfjes glas, wier gedaante eenige gelijkenis heeft met die der l i n z e n , eene peulvrucht, vanwaar de benaming dan ook afkomstig is. Zij kunnen hol of wel bol zijn. De bekende brandglazen zijn niets dan bolle lenzen.

die rondom elkaar loopen en waarvan natuurlijk de middelste de kleinste en de buitenste de grootste is. Deze lamp geeft niet alleen een helder en krachtig licht, maar zij kan ook twaalf uren achtereen branden, zonder dat er naar gezien behoeft te worden. Behalve de saâmgestelde pit heeft zij geheel de werking en het uitzicht van een oude moderateur, met dit verschil dat de olie hier door een uurwerk voortdurend wordt opgepompt.

Keeren wij nu naar de uitvinding van Fresnel terug. Wij weten dat hij begon met trapvormige lenzen te gebruiken. Deze bestaan uit eene plat bolvormige lens in het midden, omgeven door eene reeks van glazen ringvormige segmenten[(1)], die allen de lamp tot gemeenschappelijk middelpunt hebben, en zoo gesteld zijn dat de lamp tevens in het brandpunt van de centraallens staat. Deze segmenten hebben elk eene platte zijde, welke naar den zelfden kant is gericht als de platte zijde der centrale lens, terwijl de tegenover gestelde zijden eene zoodanige kromming hebben, dat ook de segmenten hun gemeenschappelijk brandpunt hebben in de lamp.

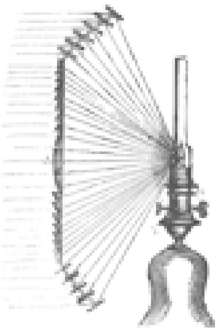

Bovenstaande figuur, welke een gedeelte van een dioptrisch toestel in doorsnede voorstelt, geeft een voldoend denkbeeld van de manier, hoe de stralen van de lamp door de lens, de trapvormige lenzen en de ringvormige segmenten heendringen. Indien men ons goed begrepen heeft, moet het duidelijk zijn, dat het geheel dezer ringen met de middelste lens eene enkele lens vormt. Het gevolg daarvan is dat alle stralen der lamp in evenwijdige lijnen naar buiten zullen schieten, waardoor verkregen wordt dat geen enkele straal van het licht verloren gaat en dit dus op verre afstanden niet alleen zichtbaar blijft, maar, naar gelang van de grootte der lens, met de zelfde kracht blijft schitteren.

Het hangende zwaard.
Door Mathilde.
(*Vervolg.*)

De maan kwam even door, niettegenstaande het juist begon te regenen en zware droppels tegen de beide mannen en het rijtuig vielen. Duidelijk zag Jakob hoe bleek de dokter geworden was. Eindelijk zag men door het raam, dat zich boven de deur bevond, een licht flikkeren; de deur scheen van eene menigte sloten, grendels en kettingen bevrijd te worden en een vrouwelijke gedaante met eene lamp in de hand verscheen op de hooge stoep, die door een bloementuintje gescheiden was van het gesloten hek, waarvoor het rijtuig en de beide mannen stonden.

'Wie is daar zoo diep in den nacht?' vroeg een schorre vrouwenstem.

'Ik ben 't, Martha, de dokter.'

'Zoo laat nog, mijnheer slaapt reeds.'

(1) Door een segment verstaat men elk gedeelte van een cirkel dat door een rechte lijn daarvan wordt afgesneden.

‘En de notaris?’ vroeg de andere bevend, terwijl het angstzweet hem van alle kanten uitbrak.

‘De notaris,’ giebelde Martha, ‘dat is nog al de moeite waard om een oud mensch daarvoor uit het bed te halen! De notaris heeft een half uurtje met mijnheer gepraat en is reeds om zes uur vertrokken.’

‘Om zes uur, en hij is niet thuis gekomen!’

‘Dan is hij zeker ergens anders heengegaan. Hebben de heeren nog wat anders te bestellen? Ik voel mijn kiespijn weer aankomen, door in dit ellendige weer buiten te staan en dat geeft een verloren nacht. Dokter, u moet er toch stellig eens toe overgaan, mij die kies te trekken.’

‘De dr.... trekke je kies! Maar er is een vreeselijk ongeluk gebeurd met den notaris, dat is zeker, Jakob; van 't kasteel hebben we niets te wachten, laat ons terugkeeren en.... zoeken.’

‘'t Mocht nogal wat, een ongeluk; de notaris heeft zeker een omweg gemaakt langs het dorp. Wie weet of hij niet in de herberg zit!’

‘Terwijl hem thuis een familiefeest wachtte, jawel, dat kunt ge denken.’

‘Daar belt mijnheer, die is zeker wakker geworden,’ zeide Martha en wierp de deur dicht.

‘Tooverheks,’ bromde de dokter. ‘Nu, Jakob, 't is aan ons beiden, nemen we elk een van de lantaarns en dan maar aan elken kant vlijtig gezocht. God beware mijn armen vriend!’

‘Met uw verlof, mijnheer de dokter, maar ik ben ook een getrouwd man en bij God, alleen ga ik het dennenbosch niet door. Als we ten minste wapens hadden....’

De dokter schudde het hoofd, haalde een sleutel uit zijn vestzakje en opende een geheimkistje onder een der banken van zijn sjees. Daar lag reeds sinds jaren een geladen revolver te sluimeren, die de geneesheer nog nooit tot hulp had genomen.

‘Zie zoo, een dubbel geladen pistool zal alle mogelijke dieven toch wel op de vlucht jagen, meent ge dat niet, Jakob?’

Sidderend volgde de knecht den dokter, maar slechts van verre, want hij leidde met voorbedachten rade het paard langzaam bij den kop voort.

Zij gingen den zijweg af, de dokter keek links en rechts, doch er was niets te zien. Hij maakte intusschen de zonderlingste veronderstellingen over het geheimzinnige verdwijnen van den notaris, maar telkens kwam de gedachte aan een misdaad in zijn geest terug.

Zoo trokken zij de eikenlaan door, en Jakob overviel menige huivering, toen zij in 't duistere dennenbosch traden. De wind was gaan liggen en anders brak niets de doodsche stilte af dan het getrappel van 't paard en de stappen der twee mannen.

Plotseling bleef de dokter staan.

‘Jakob, kom hier! Dichter bij; laat het paard staan! Zie eens hier op den weg! Wat is dat!’

‘Regendruppels, mijnheer?’

‘God geve, dat het zoo is! Maar de weg is overigens droog, de regendruppels zijn hier nauwelijks doorgedrongen.’

Hij stak den vinger in een der donkere plekken en huiverend hield hij 't licht van den lantaarn nader bij..... De vingertop was donkerrood gekleurd!

‘Bloed’ jammerde Jakob, ‘o onze arme heer!’

Zwijgend volgde de dokter het spoor der bloeddruppels, die hoe langer hoe grooter werden tot zij eindelijk aan den rand van den weg grooter en bijna plassen schenen.

In de greppel, die het bosch van den weg scheidde lag een vormelooze klomp, en de dokter, zich voorover buigende, herkende zijn vriend, die met het gelaat in 't droge gras gedrukt, alles rondom zich met zijn bloed had gekleurd.

'Willem, Willem,' riep de dokter op hartverscheurenden toon, en lichtte het levenlooze lichaam op.

De borst en het hoofd waren vol gapende wonden, de oogen schenen gebroken en doodskleur bedekte het gelaat.

'Jakob,' beval de dokter den jammerenden knecht, 'haal mijn kistje met instrumenten uit de sjees. Spoedig, spoedig!'

'Is er nog hoop, dokter?'

'Spoedig maar!'

Met bovenmenschelijke inspanning gelukte het hem den gewonde om te keeren en op den rand van de greppel te laten rusten.

Toen Jakob terugkwam en de akelig verwrongen

trekken van zijn heer zag, gilde hij wanhopend:

‘Och, God! Mijnheer is dood, er helpt niets meer aan.’

Hij lichtte den dokter bij, die zwijgend zijn onderzoek begon, doch reeds spoedig herhaalde hij:

‘Er helpt niets aan. Ge hebt gelijk, Jakob. We zullen den schuldige opsporen.’

Haastige stappen weerklonken op het pad en een boerenjongen kwam aangesneld.

‘Dokter, dokter,’ riep hij ‘kom spoedig op 't kasteel! Mijnheer de baron sterft!’

‘De baron is de eenige, die misschien nog inlichtingen geven kan. Blijf bij den doode, Jakob! Ik zal weldra terug zijn.’

Alleen blijven, hier in dit moordenaarsnest! Neen, heer dokter, dat niet. Bedenk, ik heb vrouw en kinderen!...

Welnu dan, help mij den notaris opbeuren. We zullen hem in de sjees leggen! Ach, het komt er niet op aan hoe zijn houding is!.. Arme, arme vriend! Maar nog armer vrouw en kind!

De treurige stoet ging terug naar het kasteeltje; de dokter drukte den jongen een gulden in de hand en wist hem te bewegen naar het naaste dorp den burgemeester en den veldwachter te halen.

Op 't kasteeltje heerschte groote verwarring. Martha, de huishoudster, die met haar kleinzoon de geheele huishouding van den baron uitmaakte, stond aan de deur te klagen, terwijl haar hoofd dik met doeken en watten omwonden was.

‘Heeft u niets van mijnheer den notaris gezien? Dat had ik moeten weten; hij droeg het geheele fortuin van onzen mijnheer bij zich! Nu is hij mischien de grenzen over en hij heeft het legaat van mijn Dirk...’

‘Zwijg, vrouw!’ beval de dokter ‘kom hier en zie!’ Hij groep hare hand en voerde haar naar het rijtuig. Ontzet week Martha terug.

‘Vermoord en bestolen! wie kan dat gedaan hebben, wie? In elk geval, zijn we arm! Hebben we daarvoor mijnheer den baron zoo lang gediend! Tien jaren lang. En nu hebben we niets, minder dan niets! Toen mijnheer wakker werd op dat dolle gebel, liet hij me komen. “Wat is er, Martha?” vroeg hij. “Niets, mijnheer” antwoordde ik, “ze vroegen, waar de notaris bleef! Die kan ook een weg lang maken. Hij is al van zes uur onderweg!” Van mijn leven heb ik een mensch zoo gauw niet zien verschieten als mijnheer de baron op die woorden! “De notaris niet terug! En hij heeft mijn geheele fortuin bij zich.” Toen viel hij achterover en trok zoo akelig met zijn gezicht!’

De dokter had het verhaal der klagende vrouw echter niet meer gehoord; hij was naar den zieke gesneld en vond dezen bewusteloos.

De arme baron kwam weer bij, doch had zijn spraak verloren, en de dokter wachtte met de grootste spanning de aankomst af der mannen van het gerecht.

Aan den onuitsprekelijken angst der arme weduwe durfde hij niet denken, maar toch was 't hem onmogelijk eerder de plaats des onheils te verlaten, vóór het gerecht aangekomen was.

De zakken van den vermoorde hielden natuurlijk noch portefeuille met geldswaarden, noch portemonnaie meer in. De moord was ongetwijfeld voor een diefstal begaan.

Doch wie kon raden, dat de notaris een vermogen bij zich droeg? De dokter herinnerde zich wel, dat de baron kort te voren een groot gedeelte zijner bosschen te gelde gemaakt en de koopsom bij zich aan huis ontvangen had, maar hoe kon de moordenaar dat weten, wat zelfs Martha niet vermoedde? Onvoorzichtig was 't zeker

van Willem geweest, dat hij alleen in 't donker naar huis was gereden met zulk een groote som, maar hij kende geen vrees en steunde blijkbaar op de onbekendheid van iedereen met den schat, dien hij vervoerde.

III.

Mevrouw Van Egeren had het ontzettend nieuws vernomen. Half bewusteloos liet zij aan anderen de zorg over om voor alles te zorgen. Zij wilde van niets hooren, de slag, die haar midden van het zuiverste geluk trof, was zoo onverwacht, zoo verpletterend geweest, dat zij daaronder schier bezweek. Er hielpen thans nog geen troostredenen; niets dan rust had de dokter haar voorgeschreven, zelfs de tegenwoordigheid van den kleinen Frits scheen haar onverdraaglijk. Het knaapje werd verwaarloosd, en schreiend vroeg het telkens naar zijn vader en waarom moe ziek was.

Het lijk was onder een toeloop van nieuwsgierigen en belangstellenden naar de woning, die eens door den levenslustigen notaris bewoond werd, vervoerd.

De verontwaardiging der dorpelingen was algemeen; want notaris Van Egeren genoot de algemeene achting en vriendschap. De vraag, wie de moordenaar zijn kon, hield natuurlijk alle gemoederen bezig.

Een naam zweefde op aller tong; aan gene zijde van het dennenbosch stond eene armoedige woning, een hut, die bewoond werd door een slecht befaamde stroopersfamilie; het hoofd daarvan, in de wandeling Jan Haas genaamd, ofschoon zijn familienaam anders luidde, had juist de gevangenis verlaten, waar hij een jaar moest doorbrengen om voor zijn stroopersliefhebberij te boeten.

Een dochter van hem diende in het dorp en gedroeg zich zoo fatsoenlijk, dat men in haar onmogelijk een dochter van den beruchten Jan Haas kon herkennen.

De jenever dan ook was de oorzaak van Jans zedelijken val; vroeger had hij een nette boerderij gehad. Zijne eerste vrouw was een zeer net, flink meisje geweest, dat hem een aardigen bruidschat aanbracht.

Na eenige jaren echter was alles verteerd geweest; de arme vrouw stierf van verdriet en kon haar beide kinderen niets anders nalaten dan de herinnering aan haar werkzaam, maar te kort leven; Daatje nam zoo goed en kwaad ze kon de ontredderde huishouding van haar vader ter hand, maar toen deze met eene zeer arme vrouw uit eene soort van zigeunerfamilie hertrouwde, verliet zij de ouderlijke woning en vond een goeden dienst.

Haar broeder Herman zocht zijn geluk in de naaste stad en dank zijn vlijt was hij nu een gezeten timmerman, die reeds een vrij talrijk huishouden te zijnen laste had.

Van den vader hoorde men niet veel goeds meer, hij zonk dieper en dieper en trok zich eindelijk met zijne nieuwe vrouw in de boschhut terug.

Op hem vielen de verdenkingen en nog dienzelfden morgen werd hij onder luid gejouw en te midden eener van verontwaardiging sidderende menigte naar de gevangenis gebracht. Bewijsstukken zijner schuld vond men niet dan in een hoek zijner armoedige hut eenige bebloede lappen en een paar enveloppen, waarmee zijne jongste kinderen speelden, en waarop het adres stond van den baron.

Dit scheen genoeg, het stond bij iedereen vast, dat Jan Haas en niemand anders den notaris vermoord en het geld ergens in 't bosch kon verborgen hebben.

De dokter vooral, die vroeger al eens onaangenaamheden met den strooper had gehad, zeide met meer voortvarendheid dan doorzicht, dat deze alleen den moord op zijn geweten kon hebben. Daatje was bitter bedroefd, doch ook zij vreesde het ergste.

De arme mevrouw Van Egeren, wier ouders overgekomen waren, bekommerde zich niet over het gerecht. Of Haas schuldig was, of niet, haar dierbaren Willem kon niemand meer het leven terugschenken.

Één gedachte hield allen echter bezig: waar was het paard van den notaris gebleven?

Men onderzocht de sporen, doch de regen, die kort na het vinden van 't lijk in stroomen neder viel, belette die te volgen.

Eenige dagen later vond men in een naburig grensdorp een doodgestoken paard.

Had Jan Haas dien dag, - want hij kwam eerst tegen den middag in zijne woning terug en wilde zijne afwezigheid niet uitleggen -, zijn schat over de grenzen gebracht en het paard toen doodgestoken, of had hij medeplichtigen?

Een lang proces moest deze punten ophelderen, doch de beschuldigde bewaarde een hardnekkig zwijgen.

‘Ben ik schuldig,’ zeide hij, ‘dan moet men mij straffen, ben ik het niet, zoo kan het gerecht mij toch voor mijn leven een vrije woning geven. Ik ken de gevangenis; als men er jenever had, zou ik er beter zijn dan in mijn krot.’

Deze woorden versterkten het vermoeden aan zijn schuld meer en meer; zelfs zijn zoon en dochter twijfelden er niet aan of hun vader had de vreeselijke misdaad bedreven.

Zoo werd dan na een lange, voorloopige gevangenis de zaak van Jan Haas behandeld en de bewijzen voor zijn schuld schenen zoo overtuigend, dat hij tot levenslange gevangenisstraf veroordeeld werd.

Het was een zware slag voor zijne kinderen, de beide oudsten namelijk, - Daatje, die spoedig in 't huwelijk zou treden, zag zich door haar bruidegom verlaten; want zijn familie, die toch niet gaarne had, dat hij met de stroo persdochter verkeering hield, drong zoo sterk bij hem aan, dat hij het kind van een tuchthuisboef niet meer aan hen durfde opdringen.

De zoon verloor vele van zijne klanten, verhuisde naar een andere plaats, had veel schade in zijn affaire en ging hard achteruit. Wat vrouw Haas met hare kinderen betreft, deze verdwenen over de grenzen en men hoorde niet meer van hen spreken.

Mevrouw Van Egeren vertrok met haar kind naar hare ouders, diep bedroefd en met geschokte gezondheid, wel is waar, doch dank haar oprechte godsvrucht vrij kalm en onderworpen aan den wil Gods.

't Notarishuis werd door den nieuwen notaris betrokken en de erfgenamen van den baron lieten het kasteeltje sloopen.

Martha kreeg een legaat, waarmede zij slechts half tevreden was; ook de dokter en zijn vrouw zochten zoo spoedig ze konden een nieuwe woonplaats op, daar er te akelige herinneringen voor hen verbonden waren aan dit dorp, en zoo raakte de moord, op den armen notaris gepleegd, langzamerhand in het rijk der legende.

Menigeen was bang, wanneer het donker werd, door het dennenbosch te gaan; er gingen zelfs praatjes rond dat men daar 's middernachts spookachtige gestalten had zien dwalen.

Doch de jaren gingen er over heen, en brachten nieuwe zorgen, nieuwe belangen, nieuwe onderwerpen voor dorpspraatjes aan, en wie dacht vijf en twintig jaren na het gebeurde nog aan den zoo wreed gestoorden verjaardag van Fritsje?

(Wordt vervolgd.)

Nuttige wenken en opmerkingen over land- en tuinbouw.

Landbouw.

Iets over weiden, IV. In het vorige artikel over dit onderwerp zegde ik, dat wij in het derde jaar na de ‘scheuring’ het bouwland weêr in weiland kunnen veranderen en dat ons hiertoe twee wegen open liggen. Wij kunnen namelijk de verandering in één jaar doen geschieden of haar langzamerhand doen plaats hebben. Volgen we den laatsten weg, dan zaaien we - zoo de akker voor dit gewas niet te nat is - vlas, waaronder we bij de zaaiing zaden van klaversoorten mengen. Wanneer we voor de eene helft gewone roode of zoogenaamde brabantsche klaver nemen en voor de andere helft wilde of steenklaver, dan zijn we tamelijk zeker een mengsel genomen te hebben, dat voor de meeste gronden

in ons land voldoende zal wezen. Zoodra nu het vlas geplukt is, strooit men tusschen de klaverplanten de zaden uit van de verschillende grassoorten, welke men in zijn weiland verlangt te bezitten. Men laat den akker gedurende den winter aan zijn lot over en let er alleen in het vroege voorjaar eens op of de klaver met zijne loofrijke stengels ook de ontkiemde grasplantjes te veel overgroeit. Is dit het geval, dan moet men dadelijk de egge duchtig over 't veld laten gaan om het evenwicht, dat verbroken dreigt te worden, zoo veel mogelijk te herstellen. Bemerkt me na deze bewerking kale plekken, dan is het nog tijd om deze, door opnieuw graszaden te zaaien, te doen begroeien. Is men in de gelegenheid om eenige dagen na de egging de nieuwe weide met houtasch te bestrooien, dan is dit zeer aan te bevelen. Vooral op drooge en zandachtige gronden bewijst zulk eene overmisting gewichtige diensten.

Volgt men bij de herschepping van bouwland in weiland den eersten weg, dan bezaait men in het derde jaar, zoodra de rapen het land verlaten hebben, den akker met een mengsel van klaver- en grassoorten, zonder dat men eerst nog vias tracht te winnen. De behandeling is voor het overige echter geheel gelijk aan bovenstaande opgave. Welken weg men evenwel het derde jaar ook inslaat, steeds zal men in den volgenden zomer in het bezit zijn van eene voedzame, malsche weide, wier jeugdige klaveren grassoorten in den door overvloedige bemisting vruchtbaar geworden grond volop voedsel zullen vinden gedurende hunne eerste levensjaren. Zoo men nu maar zorg draagt voor eene jaarlijksche bemisting met de stoffen, welke ik vroeger opgaf, dan kan de nieuwe weide lang, zeer lang in hare volle kracht blijven en behoeft men er niet voor te vreezen dat het mos en de biezen de plaats zullen innemen, welke aan het gras toekomt, noch dat men zal moeten ‘scheuren’ dáár, waar men liever zijn vee met volle magen zijn voedsel herkauwen zag.

Ik eindig voorloopig mijne opmerkingen over dit punt. Het onderwerp is echter te belangrijk om er niet nog eens op terug te komen. Ik stel me dan ook voor in de maand augustus nog eens een oogslag op deze cultuur te werpen en dan te spreken over een voornaam onderdeel er van: het mengen en zaaien van grassoorten. Thans is de tijd hiervoor minder geschikt.

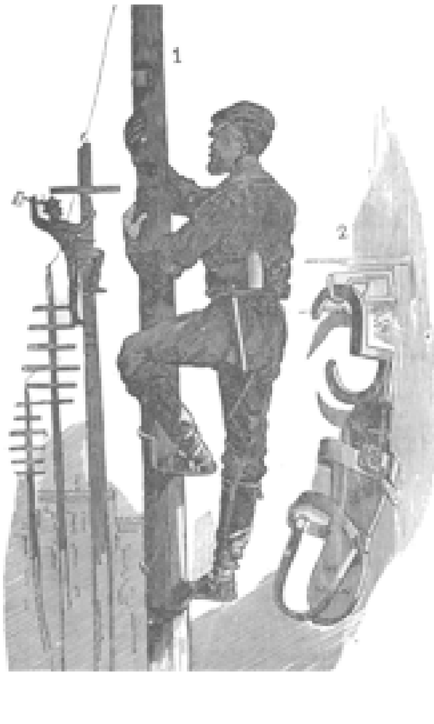

Boomteelt.

Iets over het bevriezen der fruitboomen. Het is zeer algemeen bekend dat sommige onzer fruitboomen zeer gevoelig zijn voor hevige winterkoude. Vooral jeugdige fruitboomen hebben dikwijls veel van die winterkoude te lijden; de groei en vorm is dikwijls na een strengen winter geëindigd en niet zelden wordt die stilstand in den groei door een' langzamen dood gevolgd. Wanneer, zoo als in den winter van het vorige jaar, de vorst plotseling met hevigheid invalt, dan inzonderheid is de vernieling, welke hij onder jonge vruchtboomen aanricht, zeer groot en vele andere boomsoorten blijken dan dikwijls niet bestand te zijn tegen de guurheid van het klimaat. Ik voor mij geloof, dat het juist de eerste nachtvorsten zijn, welke de kiem leggen der ziekelijkheid, die den dood onzer vruchtboomen zoo dikwijls vooraf gaat. Als de herfst toch, wat menigmaal het geval is, ons warme, zonnige dagen schenkt, dan blijft de sappenstroom der boomen lang voortduren; zij behouden hunne blaêren, de groei gaat door en de jonge twijgen, de takjes van het volgende jaar, blijven groen en sappig, zacht en slap. Wat wonder dus dat een felle nachtvorst, eensklaps invallende, veel verwoestender op de boomen werkt dan wanneer die zelfde nachtvorst was begonnen na een kouden, guren herfst? ls het herfstweêr toch ongunstig en slecht, dan is de beweging der sappen allengs gaan verminderen; de boomen verliezen langzamerhand hun blaêrdos, de groeikracht verslapt, en de toekomende takjes worden zachtjes aan vast en rijp: ze zijn vóór den winter reeds ‘verhout’ dit is houtachtig geworden. Het is een feit dat de voorgaande winter niet alleen veel boomen en heestergewassen doodde, omdat hij zeer hevig was, maar vooral berokkende hij aan die planten groote schade, wijl hij begon met volle kracht, zonder dat hij nog werd verwacht en dit wel na een zeer natten zomer, door een schoonen herfst gevolgd. De vruchtboomen stonden nog getooid met al hunne blaèren, de stam- en struikrozen droegen nog bloemen en knoppen, de wijngaard maakte nog nieuw hout, toen de vorst plotseling inviel en in eenige nachten het krachtige leven in een gewissen dood veranderde.

Vele vruchtboomen en heesters waren dan ook reeds lang gestorven vóór de koude het strengste was; ook in het begin van december was er verleden jaar reeds veel schoons vernield. De vorst van 1879-80 heeft echter dit groote voordeel opgeleverd, dat hij de liefhebbers van fruitboomen en bloemen voorzichtiger heeft gemaakt en hun maatregelen heeft leeren nemen om de teederste vruchtboomen althans in het vervolg voor schade te vrijwaren, 't Spreekt van zelf dat 't niet noodig is om alle vruchtboomen voor de winterkoude te beschermen; dit zou tevens moeielijk uitvoerbaar zijn, maar er zijn echter fruitboomen, voor welke niet alleen elken winter beschutting noodig is, maar waarvoor die beschutting ook weinig moeite kost. Perzik-en abrikozenboomen bijv zijn zeer gevoelig voor de winterkoude en groot is dan ook het aantal dier boomen, dat dezen winter is gedood. En toch is het middel zoo eenvoudig, de moeite zoo gering, waardoor het ons mogelijk is die fijne vruchtboomen, althans in den leiboomvorm, te beschutten. In de laatste dagen van october of liever in het begin van november neemt men eene stroomat of, zoo men zulke matten niet bezit, eene goede laag droog en lang stroo en overdekt hiermeê den leiboom. Eene stroomat nagelt men het beste tegen den muur of de schutting, waar langs de boom groeit, maar de laag van stroo dient men met koorden er aan vast te maken om het wegvliegen en afschuiven te beletten. Zoo men dit eenvoudig

middel tijdig gebruikt, zullen de perzik- en abrikozenboomen in maart, als de bedekking moet worden opgeruimd, even frisch en gezond zijn, als toen men ze in november in het omkleedsel verborg. Beproef dit gemakkelijk middel eens, lezer, misschien spreek ik dan later eens over de bescherming van andere boomen en heesters.

Bloementeelt.

Boom- of houtaarde II. Ik zou zoo gaarne willen dat de lezers mijner stukjes, in zoo verre althans zij eenig belang in bloemen stellen, deze nuttige aardsoort in het vervolg niet ongebruikt lieten. Ongetwijfeld zou dit ten goede komen aan tal van Flora's kinderen, terwijl dan tevens van eene grondsoort meer in ons land zou partij getrokken worden.

De beste tijd voor het verzamelen van boom of houtaarde is de winter. Dan toch vallen de holle boomen door hun gemis aan blaêren het gemakkelijkst in het oog en wordt men tevens het minst door de omgeving der boomen bij zijnen arbeid gehinderd. Men heeft dan ook de aarde bij de hand, als men in het voorjaar zijne bloemen voor den vollen grond zaait of zijne potbloemen omstreeks dien tijd verpot. Na de inzameling tot den tijd van gebruik bewaart men de aarde onder dak, wijl zij buitens huis bewaard door de zware regens te veel zou uit- en weggespoeld worden. Men kan ze in de manden of zakken laten staan, waarin men ze vergaarde of ze op een hoop in een hoek van eene schuur schudden. Hoe minder ze echter uitdroogt hoe beter. Vóór het gebruik bij potbloemen zuivert men ze van de groote stukken half verrot hout, welke zich er na den winter nog soms bij bevinden. Heeft men eene zoo groote hoeveelheid bijeen dat mon ze ook voor bloemperken kan gebruiken, dan is zulk eene zuivering volstrekt onnoodig, wijl de rottende houtdeelen in den vollen grond spoedig ontbonden worden. Voor perken is de bewaring ook niet noodig; men kan de verzamelde stof terstond onder laten spitten op de plaats, waar men ze verlangt; zoo vriezend weêr dit ten minste niet belet.

Hout- of boomaarde werkt gunstig op alle bloemen, maar inzonderheid op die, welke zich snel en krachtig moeten ontwikkelen. Het is ongelooflijk hoe sterk bijv de verschillende Begonia-soorten, de Geraniums, de Coleus en andere zachte, malsche bloemplanten in den zomer in deze aarde vastgroeien en bloeien. Men moet echter goed zorg dragen voor de begieting, wijl de aarde, los en sponsachtig als zij is, spoedig is uitgedroogd. Voor potbloemen moet ze ook nooit alleen gebezigd worden: ze is dan niet in staat de planten de vereischte stevigheid te geven en is daarenboven dra uitgeput. Men vermenge ze voor dit doel steeds met gewonen, doch vruchtbaren tuingrond en zorge er voor de planten gedurende den zomer eens te verpotten. Een laag boomaarde over de aarde gestrooid, waarin eene bloem staat, welke men moeielijk verpotten kan, doet reeds die bloem met verjongde kracht leven, al staat ze ook in een onvruchtbaren grond. Ziekelijke planten worden dikwijls weêr gezond, als men ze in eene met houtaarde vermengde grondsoort verplaatst en ze verder nauwlettend behandelt. Camellia's en Azalea's bloeiden bij mij prachtig in dien grond en maakten er gezonde scheuten in.

Ik hoop dat mijne beide stukjes over dit onderwerp er toe zullen bijdragen om den bloemenvriend aan te zetten eene proef te nemen met deze nuttige stof, welke in ons land nog bijna renteloos ligt en die men vaak gratis zal verkrijgen.

[Nummer 17]

Hendrik IV te Canossa.

Wij katholieken van deze dagen, die den smaad en de beleedigingen aanschouwe hebben, waarmeê de wereld den grooten Pius IX, roemruchtiger gedachtenis, overladen heeft, omdat hij pal stond voor de rechten der Kerk, - wij kunnen ons niet verwonderen, dat zijn groote voorganger uit de XI^de eeuw, Paus Gregorius VII, eenzelfde lot onderging en hij op zijn doodsbed de woorden kon zeggen: ‘Ik heb de rechtvaardigheid bemind en het onrecht gehaat: daarom sterf ik in ballingschap.’

HENDRIK IV TE CANOSSA.

Even als Pius IX moedig den kampstrijd aanvaardde tegen de dwaalbegrippen zijner eeuw, uit de groote revolutie van 1789 voortgesproten, en die in zijn *Syllabus* brandmerkte, even zoo schrikte ook de edele Gregorius VII er niet voor terug, tegen bijna de geheele wereldlijke macht van zijn tijd in verzet te komen, om de Kerk te verlossen van de *investituur,* de *simonie* en het daaruit ontstane *zedelijk verval* der geeste-

lijkheid, - drie geesels, welke de toenmalige Kerk Gods troffen.

De zoogenaamde investituur bestond hierin, dat de wereldlijke vorst de bisschoppen, na de kerkelijke wijding en benoeming, door de plechtige overgave van ring en staf, met de tijdelijke goederen beleende, aan het bisdom verbonden, zoo dat het den schijn had als ontving de bisschop met de tijdelijke macht ook de geestelijke waardigheid uit de handen van den vorst. En deze laatste werkte dikwijls dat wanbegrip in de hand, door een of ander gunsteling, nog vóór deze de vereischte wijding ontvangen had, de teekens der bisschoppelijke waardigheid te overhandigen en hem een openstaanden bisschopszetel aan te wijzen. Niet alleen bisdommen werden dikwijls op die lichtvaardige wijze bezet, maar de vorsten matigden zich tevens het recht aan, mindere geestelijke betrekkingen, abdijen, pastorieën enz te koop te stellen of aan gunstelingen, dikwijls de ellendigste en onwaardigste mannen, te vergeven, zonder zich te bekommeren of die personen al dan niet de kerkelijke wijding ontvangen hadden. Van daar dat in de geestelijkheid, die toch het 'zout der aarde' moet zijn, langzamerhand vele onwaardige elementen binnendrongen; en dit zedelijk verval uitte zich voornamelijk in het verzet tegen de oude wetten op den ongeihuwden staat der priesters.

Onverschrokken tastte de vrome Gregorius VII het kwaad in den wortel aan. In het jaar 1074 sprak hij het banvonnis uit tegen de koopers en verkoopers van geestelijke ambten en hernieuwde tevens de, oude wet op het celibaat, terwijl hij in het volgend jaar de geestelijke investituur verbood. Had de edele verdediger der Kerk zich door de beide eerste bepalingen reeds den haat van velen op den hals gehaald, zijn verbod betreffende de investituur berokkende hem de vijandschap van den goddeloozen duitschen keizer Hendrik IV, die zich voornamelijk aan het misbruik had overgegeven.

Dit was de aanleiding tot den bekenden *investituurstrijd* tusschen paus en keizer, die, ondanks de verzoenende pogingen van den eerste, door den laatste hardnekkig voortgezet werd. Hendrik IV ontzag zich zelfs niet, ten einde allen tegenstand te breken, op eene onwettige synode, in 1076 te Worms gehouden, den paus van den H. Stoel vervallen te verkl ren. Op deze onbeschaamde daad volgde natuurlijk het kerkelijk banvonnis, en daar volgens het gebruik van dien tijd elke vorst, die een jaar en een dag den banvloek op zijn geweten hield, van de heerschappij zijner landen vervallen was, en Hendrik IV reeds groote moeielijkheden met de duitsche vorsten kreeg, wendde hij pogingen aan, om eene verzoening met den paus te bewerken. Er werd overeen gekomen dat de verschillende geschillen op een rijksdag te Augsburg zouden bijgelegd worden, waar de paus de beide partijen hooren zou. Gregorius VII reisde inderdaad naar genoemde stad, maar vernam daar dat Hendrik, wel verre van zich aan de overeenkomst te houden, plotseling naar Italië getrokken was. Om op alle gebeurlijkheden voorbereid te zijn, nam de Opperpriester thans de wijk op het onoverwinnelijk bergslot Canossa, dat aan de markgravin Mathilde van Toscane behoorde. Hier ontving Gregorius nieuwe gezanten van den keizer, die hem kwamen verzoeken dezen van den banvloek te ontheffen. Door de trouweloosheid van Hendrik voorzichtig geworden, eischte echter de Paus thans betere waarborgen voor zijne oprechtheid.

De valsche vorst die den tijd zag verstrijken, waarna geen enkel zijner onderdanen hem meer zou gehoorzamen! - die daarenboven den Rijksdag te Augsburg schouwde, waar zijne trouweloosheid in al hare naaktheid onthuld zou worden, en wien het toch

om geene ernstige verzoening te doen was, - besloot thans den paus als bij verrassing de ontheffing van den banvloek af te dwingen.

Terwijl de onderhandelingen met Gregorius VII nog hangende waren, verscheen de keizer op den 23en januari plotseling voor de poort van den ringmuur der sterkte, bleef hier, van alle koninklijk sieraad ontdaan, barrevoets en in het wollen boetkleed drie dagen lang het medelijden van den paus afsmeeken, zoo dat deze, door de gravin Mathilde en al de aanwezigen overgehaald, eindelijk zich verwaardigde het woord der ontbinding uit te spreken. Op den vierden dag werd de keizer, alsmeê de overige geëxcommuniceerden, die hem vergezelden, in de tegenwoordigheid van Gregorius toegelaten hij wierp zich voor den pauselijken troon neêr, beleed zijne misdaden tegen de Canons der Kerk en ontving eindelijk de opheffing van den ban. Onze gravure stelt dit plechtig oogenblik voor.

'Zoodanige boetpleging,' zegt Chantrel in zijne *Levens der pausen*[(1)], 'klinkt ons thans vreemd en hard in de ooren; maar men houde in het oog, dat zij, volgens de toenmalige zeden, niets verlagends had, maar voor iets vereerends, iets lofwaardigs gehouden werd. Bovendien, paus Gregorius had deze boete niet opgelegd; integendeel, keizer Hendrik zelf had uit eigen overleg hiertoe zijne toevlucht genomen, ten einde het godsdienstig en menschlievend, het hoogepriesterlijk gevoel van paus Gregorius geweld aan te doen, en door diens afgedwongen medelijden den veel pijnlijker rijksdag en de aldaar hem wachtende, veel strengere rechtvaardigheid te ontkomen.... Men denke overigens niet, dat deze laatste [Hendrik IV] daar drie dagen en nachten zonder voedsel, zonder onderkomen, bijna naakt aan de vorst en den wind blootgesteld, in de sneeuw stond. Hij had (natuurlijk met verlof van Mathilde, zijne voorspraak, en dus ook, voor zoo ver hij daaraan behoefte mocht hebben, door haar verzorgd) in de buitenste vestingwerken zijn intrek genomen; het was januari, met den laat opkomenden dag verscheen hij vóór de binnenste slotpoort, waarachter paus Gregorius verbleef, en met het vroeg invallende donker keerde hij naar zijn verblijf terug en vond daar weêr alle geriefelijkheden. Overigens stond hij daar niet in het hemd, maar in een boetkleed, hetwelk over de kleederen aangeschoten werd, en waaronder hij dus van alle verkieslijke beschutting tegen de koude kon voorzien zijn, en wezenlijk, ofschoon hij dáár barrevoets stond, vindt men nergens bericht, dat zijne voeten bevroren zijn of de koude hem eenig leed toegebracht heeft.'

Dat daarenboven zijne vermeende boetvaardigheid slechts een kunstgreep was, om de ontheffing van den banvloek te verkrijgen, welks gevolgen voor het tijdelijke hij vreesde, blijkt voldoende uit het verder gedrag van den boeteling.

Ofschoon hij bij eede beloofd had den paus voortaan als opperhoofd der Kerk in geestelijke zaken te zullen gehooizamen, was Hendrik nauwelijks in Duitschland teruggekeerd, of hij verzamelde een nieuw leger, drong daarmeê in 1084 opnieuw Italië binnen en noodzaakte den paus naar Salerno te vluchten, waar deze een jaar daarna in ballingschap stierf. De groote man was hét slachtoffer geworden van zijnen on vermoeiden en heldhaftigen iever voor de be langen der Kerk, die zijne nagedachtenis als die van een harer grootste Heiligen vereert.

Een gedenkteeken voor de Fransche soldaten te Brussel.

(1) Vertaling van professor J.H. Wensing, *De H. Gregorius VII en de onafhankelijkheid der Kerk,* blz 204.

Men weet, dat gedurende den fransch-duitschen oorlog van 1870-71 duizenden fransche soldaten in ons land een toevluchtsoord gezocht hebben tegen de pruisische gevangenschap. Een groote menigte dier vluchtelingen zijn te Brussel en elders overleden, 't zij wegens ziekte, 't zij vooral ten gevolge der uitgestane vermoeienissen. Kort geleden is voor de in ons land gestorven fransche soldaten te Brussel een gedenkteeken opgericht, waarvan de plaats een oppervlakte van 180 vierkante meters, door het gemeentebestuur der hoofdstad kosteloos beschikbaar was gesteld. Onze gravure op bladz 132 geeft ons een getrouwe afbeelding van dit gedenkteeken. Dit laatste is 12.5 meter breed en ongeveer twaalf meter hoog. De inscriptie luidt: ‘Frankrijk aan zijne soldaten. - België verleende hun gastvrijheid.’

Het Panama-kanaal.

De stad Panama, algemeen bekend om de landengte, waaraan zij haar naam geeft, en die de beide groote driehoeken verbindt, welke het vasteland van Amerika uitmaken, is in den laatsten tijd druk ter sprake gekomen. De ondernemende ingenieur, die de Middellandsche met de Roode Zee verbond, en door het kanaal van Suez een korter en veiliger weg naar Afrika opende, de bekende De Lesseps heeft het plan opgevat de landengte door te graven en alzoo de reis om de wereld een heel eind te bekorten. Nadat het groote werk op een internationaal congres te Parijs besproken en besloten was, vertrok de heer De Lesseps den 6en december 1879 met zijne echtgenoote, zijne drie oudste kinderen, twee secretarissen, verschillende ingenieurs en een talrijk gevolg naar Amerika, kwam in het laatst dier maand te Aspinwall aan en ging van daar per spoortrein naar Panama, waar hij aanstonds de handen aan het werk sloeg. Er moest toch onderzocht worden of wezenlijk de gesteldheid der streek aan de algemeene opgaven beantwoordde, waarop het te Parijs aangenomen ontwerp voor het kanaal berustte. Het resultaat dier onderzoekingen, die binnen zes weken waren afgeloopen, was allergunstigst: De Lesseps constateerde dat een kanaal met bestendige waterhoogte en zonder sluizen niet alleen mogelijk, maar zelfs gemakkelijk uit te voeren was. Dientengevolge nam De Lesseps den 1en januari 1880 bezit van het terrein, en zijn zevenjarig dochterke Fernande zette de eerste schup in den grond tot de uitgraving, welke de Nieuwe Wereld in twee deelen zal splitsen.

Na dit eerste werk volbracht te hebben, bleef den heer De Lesseps nog een andere taak te doen over, namelijk de politieke moeilijkheden uit den weg te ruimen, die de volvoering der groote onderneming in den weg stonden. De Amerikanen, die, getrouw aan de leer van Monroe, hevig tegen alle inmenging van Europa in amerikaansche zaken gekant zijn, en zulk eene inmenging in de onderneming van De Lesseps zagen, verzetten zich het meest tegen dit werk, waarvan de voordeelen in de eerste plaats hun ten goede moesten komen. De Lesseps moest dien tegenstand breken en met dat doel bezocht hij achtereenvolgens New-York, San Francisco, Washington, Boston en andere amerikaansche steden, om er in een aantal meetiugen en conferenties zijne zaak te verdedigen. In april 1880 keerde hij naar Europa terug, deelde in de *Sorbonne* te Parijs de bijzonderheden zijner reis en onderzoekingen meê, bezocht nog verschillende andere plaatsen in ons werelddeel, en het gevolg van die pogingen was, dat de leening, ten behoeve van het Panama-kanaal aangegaan, weldra volteekend werd, en het groote werk thans verzekerd is. Met het oog op die gebeurtenis achten wij het niet ongepast onzen lezers eene afbeelding te geven van de stad, die weldra een der belangrijkste stations van het wereldverkeer zal worden.

De weezen.

Men moet het penseel van een Israëls hebben, om een der aangrijpendste tooneelen uit het huiselijk leven van een visschersdorp zoo te kunnen weêrgeven als dit op achterstaande gravure gedaan is. Die drie figuren vertegenwoordigen eene geschiedenis, welker einde zoo droevig is, dat het verhaal daarvan ook minder

gevoelige harten tot medelijden moet stemmen. De vader der beide kleinen heeft op den grooten plas het leven gelaten, hetzij bij eene poging om andere menschenlevens van een wissen ondergang te redden, hetzij overvallen door een woesten storm, die zijne ranke boot naar den afgrond heeft geslingerd. En de moeder? Zij was wellicht haar echtgenoot in de eeuwigheid voorafgegaan, of bezweek ten gevolge van den slag, haar door zijn onverwacht afsterven toegebracht. De beide kinderen zijn weezen, maar eene medelijdende ziel heeft zich over hen ontfermd, en besteedt aan hen al hare zorgen. God loone de goede vrouw, die zich de weezen heeft aangetrokken, en doe haar de moedervreugde smaken, een loon onbegrijpelijk voor haar, die het nooit ondervonden hebben, maar ook zoo veel te grooter voor haar die het te beurt valt

Kracht der spinnen.

De listigheid en kracht, welke de spinnen bij het grijpen van haar buit ten toon spreiden, heeft reeds dikwijls de opmerkzaamheid van vele natuurkenners getrokken, doch eenig in zijn soort is het volgende geval. Eene kleine spin had aan de onderzijde eener tafel haar net gesponnen. Op een morgen bemerkte men een gewonen kelderkever op den grond juist onder het web, en toen men dezen wilde opnemen, zag men dat de spin een draad om een der pooten van den kever had geslagen, en juist weêr van boven naar beneden kwam om den anderen poot van den kever aan een draad te binden. Zij klom daarop weêr naar haar web, kwam terstond weêr naar beneden, legde een draad om den derden poot en ging aldus voort, tot dat het slachtoffer met alle pooten aan hare draden bevestigd was. De kever, die nog al tamelijk groot was, deed alle pogingen om los te komen, doch te vergeefs; hij kon zijne banden niet verbreken en hoe meer hij werkte hoe meer hij in de draden verward raakte. Zoodra zijn strijd zwakker werd, trok de spin hare draden dichter om hem heen, en toen hij bijna geheel ingewikkeld was, begon zij hem van den grond op te trekken, en wel, daar hij voor hare kracht te zwaar was, zóó, dat zij eerst den kop en het voorste gedeelte van het lichaam eenige centimeters in de hoogte trok, dan het achtergedeelte en zoo vervolgens, tot de kever omstreeks veertien centimeters boven den grond zweefde. Aldus opgehangen moest de kever sterven. De kleine spin was wel tienmaal lichter dan haar buit.

De handel van België

Naar aanleiding van de groote tentoonstelling die te Brussel gehouden is, kunnen wij een feit meêdeelen, dat bij velen onzer landgenooten verwondering zal verwekken, namelijk, dat, België veel meer zaken doet dan het machtige Engeland dat zoo veel koloniën bezit en welks schepen alle zeeën bevaren.

In 1876 deed Engeland voor 14 milliard 264 millioen zaken, en België voor 4 milliard 645 millioen... Gij ziet vreemd op? Maar men moet ook rekening houden met de bevolking van elk land. Laat ons ronde cijfers maken - het verschil met de wezenlijkheid is van geen beteekenis - en zeggen we, dat de bevolking van Engeland 30,000,000, die van België 6,000,000 zielen bedraagt.

België staat alzoo tot Engeland als één tot vijf, en laatstgenoemd land zou dus in verhouding ook voor vijf maal zoo veel geld handel moeten drijven. Het is er echter

verre af. Het zet niet voor 5 4.645 23,225 maar slechts voor 14,264 millioen franken voor.

Men ziet uit deze cijfers dat België in zekeren zin twee maal zoo veel zaken doet als Engeland.

De bloedwraak bij de Arawaken.

In de oorspronkelijke bosschen van Guyana en aan de Oronoko huist de Indianenstam der Arawaken, een volk met bruinroode huidkleur, welks zeden en gewoonten zeer opmerkelijk en zonderling zijn.

Is een hunner gestorven, dan wordt ter uitvaart een drinkgelag op groote schaal aangelegd - want de Arawaken weten uit het sap van zekere boomsoort een bedwelmenden drank te bereiden, dien zij *laïwar* noemen, - en wanneer zij allen dronken zijn, onthalen zij zich wederkeerig op zweepslagen om de beenen, en wel zoo hevig, dat het dikwijls weken duurt eer de gewonde beenen genezen zijn.

Bij zulke gelegenheden verschijnt ook de duivelbezweerder of toovenaar - *bogaier* genaamd - om onder de zonderlingste ceremoniën te onderzoeken of de duivel *juwahi* den dood van den stamgenoot veroorzaakt heeft, dan wel of hij door den een of anderen vijand vergiftigd is geworden. Verklaart de toovenaar dat het eerste het geval is, dat de duivel *juwahi* den man gedood heeft, dan is iedereen te vreden.

Men hult den doode in eene mat en begraaft hem met zijn vischtuig, speeren, pijlen en ander jachtgereedschap. De hut, waarin hij stierf, wordt verbrand en zijn familie gaat op een ander plaats wonen. Indien echter de *bogaier* het vermoeden uitspreekt dat een vijand den doode vergiftigd heeft, dan vult men een grooten ketel met water en allerlei kruiden en zet dien boven hel vuur. Men laat het mengsel goed doorkoken, en wanneer het zich bovrelend aan de eene zijde van den ketel verheft, is daardoor de richting aangewezen, naar welke zijde de moordenaar moet gezocht worden. De duivelbezweerder maakt dan opnieuw wonderbare bewegingen, drinkt een afschuwelijk aftreksel van gekookte tabaksblaêren, vervalt in stuiptrekkingen en maakt dan als waarzegger naam en woonplaats bekend van den moordenaar, die in de meeste gevallen wel doodonschuldig zal zijn. Degenen, die de kuur bijwonen, zijn echter rotsvast van de waarachtigheid van het gehoorde overtuigd en stooten zulk een woedend wraakgeschreeuw uit, dat het bosch er van weêrgalmt.

De naaste mannelijke bloedverwant van den overledene is thans tot de bloedwraak verplicht. Hij beschildert zijn gelaat met allerlei fantastische figuren, zet eene zonderlinge muts van vogelveêren op het hoofd, wapent zich met zijn boog en giftige pijlen en bespiedt dagen, ja weken lang het aangewezen slachtoffer, tot hij den niets kwaads vermoedenden man alleen in het bosch aantreft en de gelegenheid te baat neemt om den ongelukkige een vergiftigden pijl in den rug te schieten. Het offer valt, wentelt zich in vreeselijke smarten over den grond en sterft. De moordenaar sleept het lijk in het struikgewas en verbergt het daar. Den derden nacht keert hij echter terug en stoot zijne speer zoo diep in het lichaam van den vermoorde, dat het geheel doorboord is. Is de punt der speer bloedig geworden, dan lekt hij haar af en keert tevreden naar zijn woning terug. Volgens zijn overtuiging en die zijner stamgenooten heeft hij zoodoende zijn overleden bloedverwant op de beste manier gewroken.

Somtijds gebeurt het, dat de door den toovenaar aangewezen moordenaar een vrouw, ja zelfs een kind is. In dat geval zoekt de bloedverwant, die de bloedwraak moet volbrengen, het slachtoffer op een eenzame plaats op, werpt het op den grond

en drijft het den gifttand eener slang in de tong waarna de ongelukkige vrij gelaten wordt. Deze heeft dan gewoonlijk de kracht zich naar buiten te sleepen, doch daar de tong geweldig opgezwollen is, kan hij niet meer spreken, noch den moordenaar aanwijzen, en geeft na eenige uren onder vreeselijke martelingen den geest.

Deze verschrikkelijke daadzaken worden door een missionaris verhaald, die beproefd heeft de Arawaken tot het Kristendom te bekeeren, 't geen hem ook wezenlijk bij een aantal dier wilden gelukt is, die daardoor tevens tot de overtuiging gekomen zijn, dat bij de bedrieglijke toovenarijen van den *bogaier* niemand hunner van zijn leven zeker is, en van den verschrikkelijken duivelbanner niets meer weten willen.

Iets over vuurtorens.
Naar aanleiding van een bezoek aan den vuurtoren te Westkapelle op het eiland walcheren.

II.

Het volkrijke dorpke Westkapelle, gelegen aan de uiterste punt van het eiland Walcheren, wordt tegen de Noordzee beschermd door den beroemden zeedijk, welke reeds in 1540 werd begonnen en waaraan thans nog jaarlijks schatten besteed worden, om hem bestand te doen zijn tegen den fellen golfslag, die zijne flanken bij slormweêr beukt.

Van dezen dijk gezien gelijkt het dorpke sprekend op eene uitgezette doos neurenberger speelgoed, en naarmate men het nadert wordt deze indruk er niet beter op, dewijl zelfs de dorpskerk een hutje mag genoemd werden in vergelijking met de middelmatige gebouwen van onze steden.

Nog eene andere omstandigheid komt dezen indruk versterken. Toen ik het dorp bezocht, was het een gewone werkdag, zoo dat de weinige levende wezens, die ik op straat aantrof, uit kinderen bestonden. De dorpsgewoonte nu, welke men ook elders dan in Zeeland vindt, steekt de kinderen in een pak kleeren van den zelfden vorm en van de zelfde stof als hunne grootvaders en vaders, hunne grootmoeders en moeders dragen en voor Zeeland mag ik er bijvoegen, als hunne voorouders van voor eeuwen gedragen hebben, zoo dat die kleine Zeeuwtjes mij niet oneigenaardig voorkwamen als de heeren van die Lilliputsche huiskens welker bouw echter meer modern is, dan men van een visschersdorp zou verwachten.

Een enkel gebouw echter beheerscht al de anderen, namelijk de stompe toren der in 1831 afgebrande kerk, en een blik daarop overtuigt u, dat het de gezegde vuurtoren is, het doel van den tocht. Het 44 meter hoog gelegen platform wordt bekroond door een glazen koepeltje, waarin men onmiddellijk den lichtgevenden lantaarn bemerkt, die 's avonds van uit Vlissingen gezien, het voorkomen heeft van een nieuw vurig hemellichaam, dat een ongekenden lichtgloed verspreidt.

De spiraalvormige trap opklimmende, die naar het koepeltje leidt, ontmoet men onderweg verschillende kamerkens of liever magazijntjes voor het onderhoud van het licht. Vaten met olie, kasten met lampenglazen, alsmeê eene reservelamp vormen den inhoud van deze magazijntjes Zij bieden voor den vreemdeling dan ook weinig bezienswaardigs aan, evenmin als de toren zelf iets bijzonders is. Men klimt dus hooger en hooger tot men het platform bereikt, waarop zich het glazen koepeltje bevindt, waarin de lantaarn staat. De gravure geeft een denkbeeld van de inrichting van dit koepeltje.

Wie onbekend is met de inrichting van een vuurtoren. moet verbaasd staan over de hoogst eenvoudige lamp, die er het middelpunt van uitmaakt, en welke toch ten doel heeft haar lichtstralen zoo ver zeewaarts te zenden, dat zij den zeelieden den weg wijst naar de kust; want een oningewijde komt zoo onmiddellijk

niet op het denkbeeld dat de kristallen als segmenten gebogen cirkels, die trapsgewijze boven elkaar liggen en te zamen den vorm van een koepeltje hebben, de hoofdelementen van den vuurtoren zijn. Toch wordt men door de schittering dezer kristallen als het ware verblind en gelijkt het geheel op een kamer welker wanden uit fonkelende diamanten bestaan.

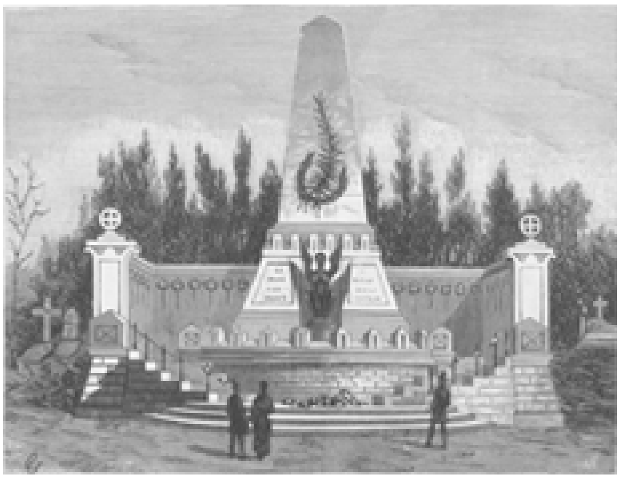

EEN GEDENKTEEKEN VOOR DE FRANSCHE SOLDATEN TE BRUSSEL.

De bewaker van den toren verhaalde, dat de lamp een licht eerste klasse was, doch niet alzoo de toren, die slechts 44 meters hoog is. Ten gevolge daarvan is het licht slechts zes uren ver in zee zichtbaar, maar voldoende voor deze kuststreek. Op den dijk zelf staat nog een tweede lichttoren, geheel van ijzer, die veel kleiner licht heeft, maar door de hoogte waarop hij staat, bijna evenver zichtbaar van de zeezijde.

Elke kust heeft dan ook haar gordel van kustlichten, welke tot drie of vier opklimt. De verst zichtbare of de torens die een licht eerste klasse hebben en welker lamp uit vier pitten bestaat, dienen hoofdzakelijk om den zeelieden aan te toonen, dat het land in zicht is. De zeeman weet dan, dat hij voorzichtig moet zijn, dewijl het juist in de nabijheid van het land is, dat de scheepvaart met de grootste gevaren bedreigd wordt. Geen enkel schip nadert dan ook bij nacht de kust, of de kapitein heeft zich door het zien van het kustlicht verzekerd, waar hij zich met zijn schip bevindt.

Wanneer de zeeman dezen eersten lichtgordel is binnen getreden, ontmoet hij weldra een tweeden, bestaande uit kustlichten van de tweede of derde klasse, met lampen van drie of twee pitten en welke ten doel hebben deschepen opmerkzaam te maken op de rotsen en zandbanken, waarmeê dikwijls de kust bezaaid is. De kleine vuurtoren op den dijk te Westkapelle waarschuwt de scheepskapiteins dan ook zoowel voor de enkele banken als voor de ver in zee uitloopende zeeweringen, die daar tot bescherming van den dijk zijn aangelegd en wezenlijk grootsch mogen genoemd worden.

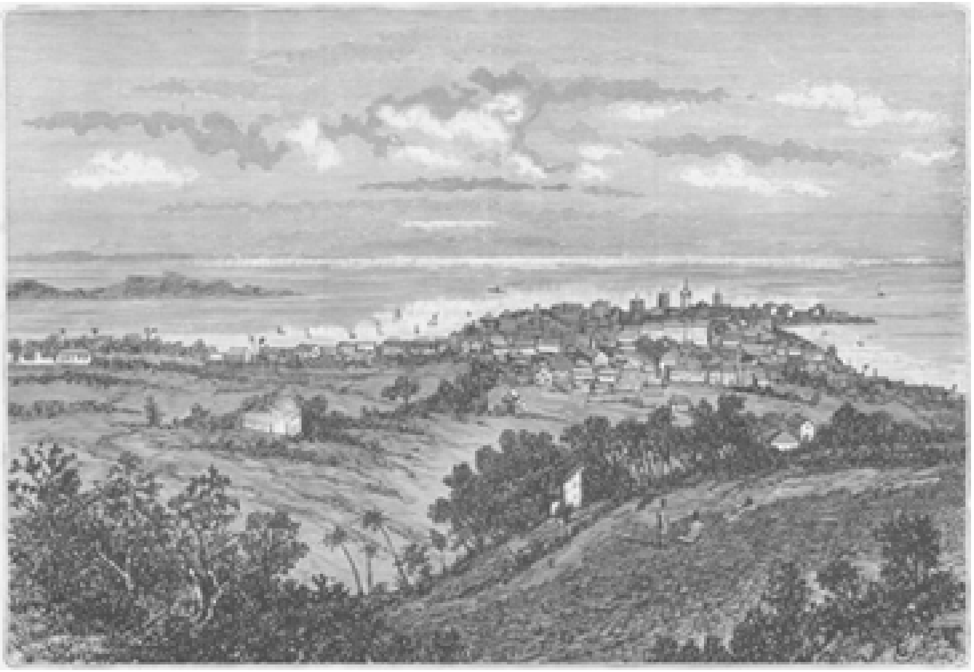

GEZICHT OP PANAMA.

Dichter nabij de kust duiden weêr kleinere lichten, die uit gewone lantaarns bestaan de plaats aan van den ingang eener haven of van de ree, waar het schip eene veilige plaats kan vinden. Het zal wel voor iedereen duidelijk zijn dat de lichtgordels der kusten het gevaar eener stranding veel verminderd hebben; dat er evenwel zoo veel strandingen plaats hebben is alleen te wijten aan het woeste weêr, waartegen de kunst niets vermag.

DE WEEZEN, NAAR JOZEF ISRAËLS.

De verzorging van een vuurtoren is dus eene zaak van het hoogste belang, en degenen, die met dit werk belast zijn, moeten zeer vertrouwde lieden zijn en tevens de kunst verstaan om alle defecten, die aan hun lamp mochten komen, te verhelpen. Van hen hangt toch wellicht het behoud of het verlies van vele menschenlevens af, dewijl elke zeekapitein daarin evenveel vertrouwen stelt als in zijn onfeilbaar kompas. Indien bij voorbeeld de lantaarn van het kustlicht is uitgedoofd of niet voldoende brandt en hij het dus niet of niet op den afstand, welke hem bekend is, bemerkt, rekent hij er op, nog niet zoo dicht de kust te zijn genaderd, en zoodoende zou zijn schip op eene bank kunnen loopen of tegen eene onder water liggende rots kunnen stooten, hetwelk den ondergang van schip en manschap ten gevolge zou kunnen hebben. Wel is waar heeft elk schip, dat aan land komt, een loods van die kuststreek aan boord, maar ook

deze houdt zoowel rekening met het kustlicht als met de gevaarlijke punten, of liever hij berekent uit den afstand van het licht waar de gevaarlijke plaatsen zijn, welke vermeden moeten worden.

Het hangende zwaard
Door Mathilde.
(Vervolg.)

I.

De zon stond op haar hcogst en liet hare stralen bijna loodrecht op het heidelandschap vallen; de eenzame wandelaar wierp smachtende blikken naar den gezichteinder, waar schaduwrijke boomen de eentoonigheid van den vlakken weg op aangename wijze afwisseling schonken.

Hij was een zeer jonge man, die blijkbaar zijn eerste kwart eeuw nog niet voleind had; zijn gelaat, dat nu vuurrood en met zweetdroppelen bepareld was, had een aangename uitdrukking van openhartige vroolijkheid; zijn helder blauwe oogen stonden schrander en vriendelijk en zijne blonde haren waren met dezelfde bevallige losheid achterover geworpen als die, welke zijne lichte zomerkleeding kenmerkte.

In zijne hand hield hij een licht koffertje en zijn paraplu had hij tot beschutting tegen de brandende zonnestralen boven zijn hoofd uitgestoken.

Nu en dan liet hij het koffertje even op den grond vallen, wischte zich het gelaat met den zakdoek af en mat de beide gedeelten van den weg, welke hij afgelegd en nog af te leggen had.

‘Zie zoo, het begint op te schieten,’ troostte hij zich zelf, ‘maar 't wordt dan ook tijd: Foei, foci! Ik wandelde even gaarne in de Sahara!’

En met nieuwen moed ging hij verder; hoewel de boomen hem telkens bedrogen en bleken veel verder af te zijn, dan hij eigenlijk wel meende, kwam er toch aan zijne wandeling door de onbeschutte hei, even als aan alles, een einde, en had hij het genoegen tusschen de eerste boomengroep den roodachtigen muur van eene boerenwoning te zien opduiken.

Deze groep was nog door een paar honderdtal stappen van het andere groen, dat kreupelhout scheen, afgescheiden; nader gekomen, merkte opze wandelaar tot zijne groote verrassing. dat voor het huis een uithangbord met een gekroonden valk prijkte.

Eenige linden vormden onder hun koepelvormig bladerdak eene aangename koelte voor hem, die zich op de houten banken rechts en links van de ingangen wilde plaatsen. De reiziger liet zich met een zucht van verademing op een daarvan neêr, en bestelde een glas bier aan de waardin, die uit de deur kwam kijken en hem bij wijze van nieuws verhaalde, dat het warm weêr was.

Ondertusschen genoot hij zooveel mogelijk van het zachte windje, dat door het gebladerte ruischte en wierp zijn stroohoed voor zich op de eenvoudige tafel neêr.

De waardin bracht het glas schuimend bier, en haar gesprek van zoo even hervattende, maakte zij de opmerking, dat het nu toch eindelijk zomer begon te worden.

‘Ja, ja! 't Is zomer, goed zomer, dat verzeker ik u,’ En hij dronk gretig het smakelijke vocht.

‘Dan heeft mijnheer zeker al een goed stuk wandeling beet.’

‘Dat geloof ik!’

‘Komt mijnheer uit Beverstein?’

‘Neen, dat heb ik wel zien liggen, maar ik kom toch van verder af.’

‘Nog verder af! Dan toch niet van Zettemeer.’

‘Neen, dien naam heb ik nooit gehoord.’

‘Men kan 't mijnheer toch wel aanzien, dat hij een goeden marsch heeft gemaakt. Een uur of twee...’

‘Twee? Ik ben van vanmorgen zes uur al op de been.’

‘En nu is 't bijna één uur! Dan kunt ge goed loopen, hoor, dat zeg ik u. En moet u nog verder?’

‘Dat hangt er van af. Hoe heet het dorp waarvan ik ginds het torentje zie?’

‘IJkeren, mijnheer, om u te dienen.’

‘Ha zoo! dan ben ik hier toch dichtbij.’

Hij reikte zijn glas nog eens aan de spraakzame vrouw over en haalde uit zijn zak een notitieboekje voor den dag, waarin hij zoo verdiept scheen, dat hij niet eens de aankomst bemerkte van een anderen bezoeker, die na even zijn pet bijwijze van groet verschoven te hebben, zich op de andere bank neêrzette.

Deze nieuw aangekomene was een lang, stokmager man, een weinig ingevallen van borst en wangen, met een vaal bleek gelaat, dat door de hitte nog bleeker getint scheen, omgeven door sluike blonde haren, die wellicht spoedig meer grauw dan blond zouden heeten en welks trekken alle uitdrukking misten, wat misschien minder het geval zou zijn, als de oogen niet weggeborgen waren achter de blauwe glazen van een bril. Zijne kleeding hield het midden tusschen die van een landman en een stadswerkgezel op zijn zondagsch. 't Was niet mogelijk zelfs bij benadering te bepalen, welke zijn ouderdom, stand of karakter kon zijn; even open en helder als de persoonlijkheid van den anderen jongen man was, even gesloten en duister scheen deze bezoeker. Toen de herbergierster met het gevulde glas terugkeerde, begroette zij den nieuweling als een oud bekende en de andere werd nu eerst op diens aanwezigheid oplettend gemaakt.

‘Een glas melk, Katrien,’ bestelde hij en terwijl ze zich weêr verwijderde na een: ‘Bestig mijnheer....’ Wat ze er achter voegde, kon de andere misschien verstaan, zoo hij er moeite toe had willen doen, doch deze verkoos dit niet, en lette er dus niet op.

‘Ge zegt dus, dat IJkeren niet ver van hier is,’ zeide hij tot de teruggekomen waardin.

‘Neen, mijnheer, een half uur,’ en tot den nieuwen gast: ‘Warm weertje, mijnheer.’

‘Ja, heel warm,’ was het met nadruk gegeven antwoord en dadelijk daarop volgde het als een echo ‘een dik half uur, heel dik.’

‘Ja, drie kwartier kunt ge er ook over doen.’

‘Een klein uur,’ mompelde de andere voor zich zelven uit; hij staarde naar een onbepaald punt tegenover hem, beide handen waren gevouwen op den reusachtigen knop van zijn dunnen stok en op die handen rustte zijn puntige kin.

‘Dat is niet heel bemoedigend,’ zeide de jongeman losweg, ‘maar het landgoed van den heer Röseghem, is dat aan deze of gene zijde van het dorp?’

‘Van den heer Röseghem, Amsee bedoelt u.... Hé, dat treft....’ en zij wendde zich snel tot haar anderen gast; maar deze, zonder zijne houding te verlaten, voegde haar een paar woorden in het taalelgen dezer streek toe, waaraan de jongere geen aandacht wijdde, al hadde hij ze ook verstaan.

'Nu, mijnheer,' sprak zij en wierp achtereenvolgens beiden een knipoogje toe, 'neem me niet kwalijk, maar ik moet voor den pot zorgen; als de man thuis komt en de aardappelen zijn niet gaar, dan is 't mis. U hoeft maar even te roepen, dan ben ik er dadelijk.'

En zij liet beiden alleen.

'Hé! maar, vrouw, ge hebt me nog niet geantwoord op mijne vraag; waar ligt Amsee? Hier of voorbij IJkeren?'

'Met uw verlof, mijnheer,' zeide op zijn sleependen toon de gast, die zonder het hoofd van de handen af te nemen dit echter zoo draaide, dat het zijn medegast van ter zijde kon aanzien, 'de vrouw heeft haar werk en ik heb den tijd.... ten minste zoo lang er nog melk in mijn glas is, en wat inlichtingen betreft, zoo ben ik hier even goed thuis als zij! Wat verlangt ge te weten?'

'O, mijnheer, u is wel goed. Ik moet hier op het buitengoed zijn van den heer Röseghem en nu wilde ik gaarne weten, hoe ver dat van hier is.'

'Niet zoo ver als 't dorp, 't ls een anderen kant uit. Als ge achter 'de Valk' staat, kunt ge de torentjes er van zien.'

'Zou 't nu een geschikte tijd wezen om mij daar aan te melden?'

'Komt ge daar een bezoek brengen?'

'Neen, een bezoek eigenlijk niet! Ik kom daar.... logeeren.'

'Ah zoo.... ah zoo.... zoo.... zoo.... zoo....'

Dit herhaalde zoo werd telkens op lageren en sleepender toon gezegd.

'Zoo! zoo! Dat verandert de zaak! Ge hebt zeker in dat koffertje een gekleeder pak?'

'Ja,' en plotseling werd het frissche gelaat nog donkerder, dan het zoo even in de loodrechte zonnestralen ooit geweest was.

'Nu, 't is niet noodig! Men zal wel begrijpen, dat niets luchtiger is dan zoo'n zomercostuum en daarenboven niet ieder dient het per rijtuig ons aangenaam, geriefelijk gelegen dorp te bereiken, dat nog maar geen deel schijnt te kunnen krijgen van de zegeningen en voorrechten der 19de eeuw.'

'Ja. 't is moeielijk te bereiken, dat IJkeren! Zeer moeielijk, en, zooals ge zegt, niet ieder dient het een rijtuig te nemen. Ze vroegen mij voor de eenvoudigste sjees twaalf gulden in W. En toen dacht ik weet je wat: 12 gulden is een heele som en die kan ik netjes uitwinnen, door vanmorgen vroeg mij op weg te begeven en het eind af te wandelen; maar het is me zeer tegengevallen.'

'Hm, hm! Ja, het is ver genoeg! Maar de heer Röseghem heeft rijtuigen in overvloed. Waarom heeft hij - zoo ge verwacht werdt - u er geen gezonden?'

'Hij verwacht mij wel, maar toch niet vandaag.'

'Kent gij den heer van Amsee?'

'Zeker, zeker. Een allerinteressantst, deftig man. Op en top de heer der groote wereld.'

'Ja, ja, ja, ja, ja! Zoo, ge kent hem dus, hm, hm! Een lieve familie, allerliefst!'

'Ik ken niemand van de familie, of 't moest de jonge heer zijn, Hugo, niet waar?'

'Juist, Hugo, Hugo!'

'Maar er zijn nog meer kinderen, als ik 't wel heb.'

'Zeker een dochter! en mevrouws moeder leeft ook nog al is dat leven ook beperkt tot stilzitten; maar door stilzitten kan men nog invloed uitoefenen.'

Een oogenblik pauze.

‘Mooie gezichten zult ge hier in de buurt wel vinden; er zijn fraaie bosschen - en zelfs wat ge hier in de hei allerminst verwachten zoudt - prachtige waterpartijen in de buurt. De kunst is maar ze te vinden.

‘Mijnheer! Ge weet dus, wie ik ben?’

‘Dat weet heel IJkeren; ge komt de nieuwe eetzaal van Amsee beschilderen.’

‘Juist, mijnheer, juist. Ik had mijne eerste schilderij in Den Haag geëxposeerd, en na een paar dagen komt men mij waarschuwen, dat er zich een kooper voor had opgedaan, die mij wenschte te spreken. Ik ging naar het aangewezen hotel toe en had daar het genoegen met mijnheer Röseghem kennis te maken, die mij onmiddellijk den bepaalden prijs toekende en zelfs voorsloeg een paar weken op zijn buitenplaats door te brengen, teneinde zijne eetzaal te beschilderen.’

‘Zoo, zoo, zoo!’

‘Ge kunt denken, hoe verheugd ik was over dit voorstel. Verbeeld u, mijn vader is dood en mijne moeder is zeer zwak. We zijn met ons zessen; de oudste is getrouwd, maar toch ook zeer povertjes. Och, we zijn doodeenvoudige menschen, en zonder de hulp van mijn grooten weldoener zou ik nu misschien metselaarsbaas zijn. Doch die weldoener van mij ontdekte mijn natuurlijken aanleg, en stelde me in staat dien te ontwikkelen.’

‘Waar hebt ge uwe studiën gemaakt?’

‘In Dusseldorp en München. In al die jaren kon ik dus mijn familie niet onderhouden; verbeeld u, mijn grootvader, die stokoud en kindsch is, leeft ook ten laste mijner moeder; denk

dus eens aan, welke zorgen die goede, heilige vrouw heeft, maar nu gaat het anders worden. Mijnheer Röseghern ziet vele menschen, niet waar?'

'O ja, zeer velen, zeer, zeer!'

'Welnu, die zullen mijn werk zien en dat zal goed wezen, dat beloof ik u, mijn plan is gereed; ik heb alles ontworpen. Soms bleef ik op tot midden in den nacht, maar mijn ontwerp is, al zeg ik het zelf, onberispelijk wanneer ik 't maar goed uitvoer! Och, dat is de kwelling van den kunstenaar, hij weet hoe het zijn moet, maar hij kan het nimmer zoo maken als hij het zich voorstelt.'

'Dat is wel jammer!'

'Zeker is 't jammer, doch dit bewijst onze bekrompenheid: alleen de goede God kan iets volmaakts leveren, juist zooals Hij 't wil, maar wat kunnen wij? Niets, uit ons zelf. Mijnheer Röseghem zal tevreden zijn en stellig mij recommandeeren aan zijne vrienden; dan krijg ik veel werk, en dan kan ik moeder en de zusjes helpen en dan.... dan eindelijk mijn plan uitvoeren.'

'Jongmensch! Maak niet te veel plannen! Denk aan de melkkan uit de fabel!'

'Ge hebt gelijk, maar zoo ben ik nu! Een kleinigheid is voor mij voldoende, om daarmeê dadelijk een heel gebouw op te trekken.'

'Een luchtkasteel?'

'Ja, dat bleek het dikwijls genoeg te zijn. Maar laat ons hopen, dat het dezen keer dit niet zal wezen?'

En opstaande vroeg hij:

'Zoudt ge me nu den weg naar Amsee willen wijzen. Een wondeilijke naam. Mevrouw Röseghem moet van Deensche afkomst zijn. Is Amsee misschien Deensch?'

'Neen, neen, neen! 't Peteekent doodeenvoudig, dat het aan een meer ligt, een meer is het eigenlijk niet, maar een plas, doch de jonge dames die van een meer niets anders kennen, dan wat ze daarvan in geographische boeken leerden, noemden het buiten dadelijk Amsee, dit is in het Duitsch: Aan het meer!'

'O, beteekent het dat? Kent ge de eetzaal ook?'

'Ja, zoo een weinig!'

'Is ze langwerpig?'

'Neen, vierkant en half rond aan de eene zijde!'

'Wel, dat spijt me, ik had op langwerpig gerekend, maar 't zal wel te verhelpen zijn. En nu wordt het tijd, dat ik opstap. Juffrouw, hoeveel ben ik u schuldig?'

De juffrouw verscheen zoo spoedig, dat het vermoeden voor de hand lag, dat zij opzettelijk hare werkzaamheden een weinig in de nabijheid van den ingang had afgemaakt, ten einde het belangrijke gesprek tusschen haar twee gasten gemakkelijk te kunnen volgen.

De schilder betaalde zijne vertering en vroeg toen zijn kennis naar den weg.

'Katrien, wijs mijnheer het kortste pad naar Amsee,' en hij nam weêr zijne eerste houding aan.

'Mag ik u wel bedanken voor uwe inlichtingen?' vroeg de jonkman hartelijk.

'Niet noodig, niet noodig,' mompelde hij en schoof even aan zijn pet met breeden luif.

'Hierheen, als 't je belieft, mijnheer,' verzocht de waardin en wees haar gast een pad, dat om haar huis kronkelde. 'Moet mijnheer in Amsee zijn? Lieve menschen! en goed voor den arme, daar hebt ge geen gedachte van! Vooral juffrouw Karin, mevrouw draagt het het hoofd wat hoog, maar toch, ze is zoo mooi en goed, dat men

't haar liefst vergeeft. Jonker Hugo alleen! doch dit is zijn schuld ook niet. Och arm! Ik mag niet alles zeggen,' en over den schouder wierp zij een steelschen blik naar de bank voor het huis. 'Zie zoo, mijnheer, hier is het pad, rechtuit maar, als 't u belieft, en dan bij een kruisweg links af, dan altijd de linden volgen en u is er binnen het half uur.'

'Dank je, juffrouw, dank je? '

'Niets te danken, mijnheer.'

'Een vriendelijke heer,' dacht de vrouw, geheid door den titel van juffrouw, dien de kunstenaar haar gegeven had, 'hij zal denkelijk lang op 't kasteel blijven. Ik had hem moeten waarschuwen.... men kan nooit weten, maar.... toch hij ver....'

De overgebleven gast vroeg een glas melk en de schilder maakte er zich juist een verwijt van, dat hij zijn buurman van zoo straks niet naar diens naam gevraagd had.

''t Was recht onbeleefd, maar ik heb nog geen fijne manieren, ik hoop ze in Amsee langzamerhand aan te leeren.'

(*Wordt vervolgd.*)

Elk wat wils.
Wenken en raadgevingen door Parvulus.

X.

Ter afwisseling.

Ik zal 't u in 't kort vertellen, den ouders tot voorbeeld en afschrik.... maar dat komt later.

Alzoo, 't was october en wel in 't laatste der maand, diep in den avond. Oververmoeid zat ik naast mijne vrouw en 't vroolijk brommend kacheltje, de ruime kamerjas aan, de voeten in het vilt, den rug in den breeden leunstoel, gedachteloos rond te zien en luisterend naar den fluitenden wind en den neêrplassenden regen, 't Ging al naar elven en mijne vrouw maakte de gewone toebereidselen voor het ter ruste gaan: de kous werd opgerold, 't naaikussen met allerlei benoodigdheden toegeslagen, de lamp naar beneden gedraald en toen de vriendelijk vragende blik. 'Ja, lieve, we gaan,' zei ik, en ik stond reeds kant en klaar, toen de bel op eens, door een forschen slag, galmde. Ja wel, ik had gelijk daareven, toen ik meende een rijtuig op straat stil te hebben hooren houden. 'Mijnheer,' - 't was onze Dina, die binnenkwam, - 'daar is Van Zoeten om u te spreken.'

Van Zoeten, de rijkste boer uit den omtrek, die drie knechts had? En zelf daar en zoo laat in den avond? Dat voorspelde niet veel goeds, 'k Ging naar voren en eer ik den tijd had hem te groeten, kwam hij met opgeheven armen op mij toe en riep: 'Och, dokter, gauw, mijn arm Justientje!' En de stem stikte in zijne keel; ik zag zijne lippen sidderen, ik hoorde zijn tanden kletteren, ik zag een dikken traan rollen over de bruine ruwe wang, ik zag zijn gansche lichaam schudden, den forschen eik gelijk, door den bliksem tot op het hart opengespleten, 't Gold zijn Justientje, zijn eenig, lang verwacht, lang afgebeden en eindelijk verkregen kind, met wat een blijdschap ontvangen, met welk eene liefde gekoesterd, en opgroeiende naar wensch, zoo als men 't maar verlangen kon. 't Kon nu drie maanden oud zijn, was nog nooit ongesteld geweest, noch had de minste reden gegeven tot ongerustheid. En nu kwam Van Zoeten zelf, door zulk een weêr, in 't holle van den nacht, voor 't lieve kind, 't Moest erg zijn, dat begreep ik, en trachtte, toen wij gezeten waren en in vollen galop naar zijne hoeve

snelden, te vernemen, wat er eigenlijk gaande was. Dan, de ijselijke wind, 't geraas der wielen en niet 't minste de smart, die den vader de keel toeneep, belette mij iets anders te hooren dan: ‘Dood, geloof ik;’ of: ‘Anna de meid;’ en ‘slapen gelegd.’

In 't kort, wij kwamen aan de hofstede en vonden er alles in rep en roer. Anna de meid kwam ons luid klagende aan de deur te gemoet loopen, de knechts stonden hier en daar in een hoek wezenloos te zien, en in de huiskamer?

Ja, daar zat vrouw Van Zoeten en op haar schoot lag Justientje, geen woord, geen kreet, doodsbleek en met hangende haren, de oogen wijd geopend en vast op het kind gevestigd, geen traan, geen teeken van leven dan nu en dan een snik, maar een zoo wanhopige snik, zoo diep opgeweld uit het diepste diene der ziel, dat het mij door merg en been ging. Ik trad nader en raakte het kind aan; 't was bleek en koud en begon reeds te verstijven; 't was dood, dat zag ik dadelijk en reeds lang ook, maar hoe?

Daar blak de moeder op eens in een luid en wanhopig gekerm uit, zij drukte het kind aan de borst, zij kuste en kuste het en sprak het toe met allerlei liefelijke namen en wreef zijn handjes en warmde zijn voetjes en weende en snikte; och, wat leed ze! En Van Zoeten dan? Ik hoorde zijne borst hijgen en zwoegen, ik zag hem de vuisten ballen en in een nijpen, dat de vingers kraakten, en hoorde hem zeggen: ‘Hadden we maar naar raad geluisterd, hadden we maar naar raad geluisterd.’ En dit alles bij het gele licht eener walmende petroollamp, onder 't kletteren van den regen, den gierenden storm en nu en dan het langgerekt en klaaglijk gehuil van de twee zware bandhonden. 't Was ijselijk; dien nacht vergeet ik nooit.

Ik deed alles om 't kind te redden, dat spreekt, maar na een uur tobbens gaf ik den moed op en zei: ‘God moge u troosten; ge hebt eenen engel bij Hem.’ Dit is nu reeds een heelen tijd geleden, maar helaas, getroost zijn de Van Zoetens eigenlijk nog niet; geen kind is hun huis weer komen bezoeken; die zegen werd hun geweigerd. Was het eene rechtvaardige straf? Hoort en oordeelt:

Zoo als velen, hadden ook zij de rampzalige gewoonte het kleine kind of wel bij zich of wel bij de meid in 't zelfde bed te leggen; ik had hen al meermalen gewaarschuwd en gewezen op de gevaren van deze handelwijze; zonder uitwerksel evenwel. Op dien ongelukkigen avond nu, had Anna het kind meê naar bed genomen en eenigen tijd daarna uit diepen slaap ontwakende, ongerust het niet te hooren, licht ontstoken en ja wel - het ongeluk was daar; zij had het dood gelegen, het was gestikt en daarmeê het geluk eener gansche familie voor altijd vernietigd.

En nu, ouders, gij die de verderfelijke, door niets te rechtvaardigen, onverantwoordelijke, moorddadige gewoonte hebt uw kind met u ter ruste te nemen, of aan de meiden meê te geven, neemt eene les aan deze ongelukkige, diep beklagenswaardige, maar niet schuldelooze ouders; bedenkt dat, als het kind ook niet lichamelijk, het maar al te dikwijls *zedelijk* wordt vermoord.

Nuttige wenken en opmerkingen over land- en tuinbouw.

Bloementeelt.

Tropeolum speciosum I. Toen ik in den zomer van het vorige jaar het door zijne boomk weekerijen beroemde zuidhollandsche dorp Boskoop bezocht, viel mijn oog in de kweekerij der firma Van Tol - Van Kleef plotseling op een rieten tuinhuiske, waartegen ik eene plant zag opgroeien, welke ik zeer gaarne in den tuin van iederen bloemenvriend vinden zou. Mijn vriendelijke geleider, een lid der firma, betitelde

de plant als *Tropeolum speciosum,* en hoewel die naam mij niet vreemd in de ooren klonk, was het toch voor het eerst dat ik het gewas, door dien naam aangeduid, wezenlijk voor mij zag. 't ls waar: nieuw is de plant niet meer, wijl ik ze, thuis gekomen, reeds afgebeeld en beschreven vond in een tijdschrift over tuinbouwkunde van 1847, maar schoon is ze, uitermate schoon zelfs, zoo ik ze ten minste in Boskoop zag. Verbeeld u, lezer, eene klimplant met talrijke dunne stengels, welke zich zonder eenig bladmiddel vasthechten aan elk steunsel dat men haar aanbiedt. Deze stengels zijn de dragers van schoon gevormde heldergreene blaadjes, waartusschen van juli tot november duizenden lieve bloempjes hangen van eene scharlakenroode kleur. Waar ik ze zag, was ze, zooals ik reeds zegde, geplaatst tegen den muur van een tuinhuiske en had ze zoo vele stengels gemaakt, dat die wand bijna geheel overdekt was met hare blaadjes en bloemkes. 't Was een verrukkelijk schoon gezicht en ik ben niet in staat den indruk, dien ze op mij

op dien stond - wij waren in augustus - maakte, onder woorden te brengen. Levendig word ik dan ook aan dat lieve tafereeltje herinnerd, nu ik zoo op het oogenblik van bovengenoemde firma een paar onderaardsche stengels van *Tropeolum speciosum,* welke ik bij mijn bezoek aan de kweekerij dier firma bestelde, ontvang, 't Zijn dunne, draadvormige lichaampjes, aan het benedeneinde wit en aan het boveneinde bruinachtig zwart; over hunne geheele lengte zijn ze voorzien van bosjes haarwortekjes. Op het eerste gezicht lijken ze niet weinig op de onderaardsche stengels van het beruchte onkruid, het kweekgras, puingras of peinen.

Lezer, zoo gij liefde koestert voor Flora's kinderen, bestel dan bij uwen bloemist of uwen boomkweeker een exemplaar van *Tropeolum speciosum.* In den winter of in het vroeger voorjaar wordt deze schoone plant het liefste verplant en kan ze het gemakkelijkste verzonden worden. In een volgend nummer deel ik dan eenige bijzonderheden meê, welke voor hare plaatsing en haren groei belangrijk zijn. Niemand, die slechts over een klein stukje grond kan beschikken, behoeft zich het genot van deze plant te ontzeggen, wijl ze maar eenige centen kost. Dit is eene aanbeveling te meer.

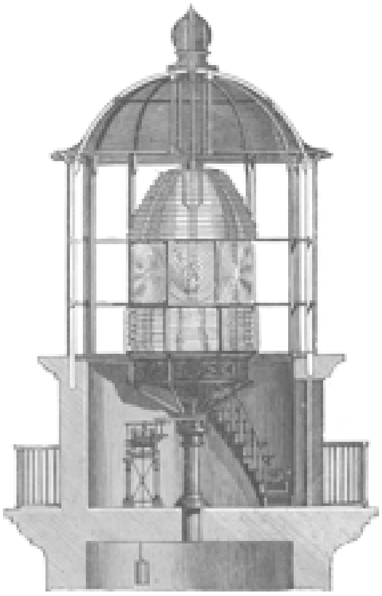

LANTAARN VAN EEN VUURTOREN IN DOCRSNEÊ.

Boomteelt.

Eene aanbevelenswaardige druivensoort I. Het is niet te ontkennen en overigens ook dagelijks voor ieder in zijne omgeving te zien, dat er op vele, zeer vele plaatsen in ons land nog weinig partij wordt getrokken van muren en schuttingen voor vruchtenteelt. Overal bemerken wij nog naakte muren en kale schuttingen, welke, als steunsels voor vruchtboomen gebruikt, niet alleen aangenamer voor het oog zouden worden, maar daarbij uitnemend zouden kunnen dienen tot vermeerdering van het levensgenot en verhooging der algemeene welvaart. Om zoo veel mogelijk meê te werken tot bedekking dier muren en om te helpen trachten menige schutting rentegevend te maken, wil ik Lier een paar woorden zeggen over eene druivensoort,

welke zeer geschikt is om dit dubbel doel te treffen. Ik bedoel de vroege Malingre-druif.

't Is bekend, dat talrijke druivensoorten, hoe voortreffelijk overigens ook, te veel warmte vereischen om in ons land, in den open grond geplaatst, rijp te kunnen worden. Hierop wordt echter bij de planting van een wijnstok over 't algemeen nog te weinig gelet. Men koopt gewoonlijk op de markt eenvoudig een paar jonge wijngaarden of men krijgt er een paar van een vriend resent. Men vraagt in den regel den verkooper niet of het druiven voor den vollen grond zijn, welke hij verkoopt, noch aan den schenker of zijne druiven wel rijp worden. Men is tevreden zoo men slechts een wijnstok heeft. Het gevolg hiervan is, dat men zich naderhand teleurgesteld ziet. Men heeft wel een enkel, niet een dubbel doel getroffen: de kale muur is wel onder bladeren verscholen, maar nooit sieren rijpe druiventrossen het groene bekleedsel; steeds blijven de vruchten onrijp en zuur, zelfs in den heetsten zomer. Aan wien de schuld? Gewoonlijk aan u zelven, lezer: gij hadt moeten vragen naar de waar, welke gij kocht of kreegt. 't Kan echter ook zijn dat men u bedroog, zonder uwe schuld. Gij kunt namelijk in de handen gevallen zijn van een gewetenloozen verkooper, die u, op uwe vraag naar de hoedanigheid zijner druivensoorten, ten antwoord gaf: ‘Wel zeker, mijnheer, 't zijn druiven voor den open grond en ze worden elk jaar stellig rijp.’ Gij gelooft den man op zijn woord, en later blijkt dat hij u eenen wijnstok verkocht, wiens vruchten alleen in druivenkassen kunnen rijpen. Zie, daaraan kunt gij niets doen. Gij kunt alleen in het vervolg een goed besluit nemen - iets wat ik voor u en uwe liefhebberij hartelijk hoop - en dat is toch ook al iets gewonnen. Gij zegt bij u zelven: ‘Nooit koop ik op eene markt meer wijnstokken of andere boomen en planten, of het zal van een kweeker moeten wezen, dien ik als volkomen te goeder trouw ken. Ik wend mij liever tot eene gunstig bekende boomkweekerij.’

In het volgende nummer kom ik nog eens op dit onderwerp terug en spreek dan meer in 't bijzonder over een der beste druiven voor den open grond, de vroege Malingredruif.

Bloementeelt.

Verdrijving van regenwormen. Het gebeurt niet zelden dat ik door beminnaars van bloemen klachten hoor aanheffen over de schade, welke door regenwormen aan hunne potbloemen wordt toegebracht. Niet minder dan drie middelen zijn mij bekend om met gunstig gevolg die indringers uit de potten te verwijderen, zonder echter de planten te beschadigen. Ik laat ze hier volgen. De lezer kieze er het gemakkelijkste in de toepassing maar uit: het resultaat blijft hetzelfde.

No. 1. Begiet de aarde in den pot met water, waarin ge een weinig schoorsteenroet hebt gemengd. Een liter roet op een eemer water was bij mij steeds voldoende.

No. 2. Kook de blaêren van den notenboom in een ketel met water goed uit, en begiet, nadat natuurlijk het water bekoeld is, met dit bruine aftreksel den grond rondom uwe bloemen. Eene handvol dier blaêren is meer dan genoeg voor een niet te grooten ketel. Verdorde en gedroogde blaêren zijn even dienstig; alleen moet de hoeveelheid dan grooter worden genomen.

No. 3. Mengt in een emmer water twee handenvol gewoon keukenzout en begiet met dit water gedurende eenige dagen uwe bloemen. Komen de wormen na verloop van eenige dagen niet te voorschijn, maak dan de oplossing wat sterker door toevoeging van meer zout.

Welk middel men ook gebruikt, steeds zullen de regenwormen boven op de aarde van den pot komen liggen. Men kan ze dus zonder moeite verwijderen. De regenworm verraadt zijne aanwezigheid in de aarde door het opwerpen van kleine aardhoopjes. Men past een dezer middelen toe, zoodra men die hoopjes gewaar wordt.

Boomteelt.

Eene goede bemisting voor pereboomen. In de maand februari van het vorige jaar vroeg mij de bezitter van een grooten boomgaard of ik geen middel wist om oude pereboomen, welke in zandgrond geplant waren en gedurende eenige jaren telkens minder opbrachten, beter te doen groeien en vruchtbaarder te maken, Ik raadde hem aan bij dooiweêr bij elken boom rondom den stam een paar eemers koemist te gieten. Hij volgde mijn raad en noodigde mij in den zomer eens uit om zijn boomgaard te komen bezoeken. Ik voldeed aan zijn verzoek en kon mij toen met eigen oogen overtuigen van den gunstigen invloed, welken dit mist op oude pereboomen uitoefent. Het middel, dat ik eens in een zeer oud boek over boomteelt zag opgegeven, bleek dus proefhoudend te wezen. De begoten boomen toch groeiden weêr krachtig, hunne blaêren waren weêr frisch groen en hunne vruchten waren groot en gaaf. In den herfst ontving ik, door de ontvangst van een mandje keurige en groote peren, het overtuigend bewijs dat de pereboomen hunne vruchten voldoende waren blijven voeden. Eigenaars van pereboomen, denkt aan die bemisting: februari is in aantocht.

Rebus N°. 4.

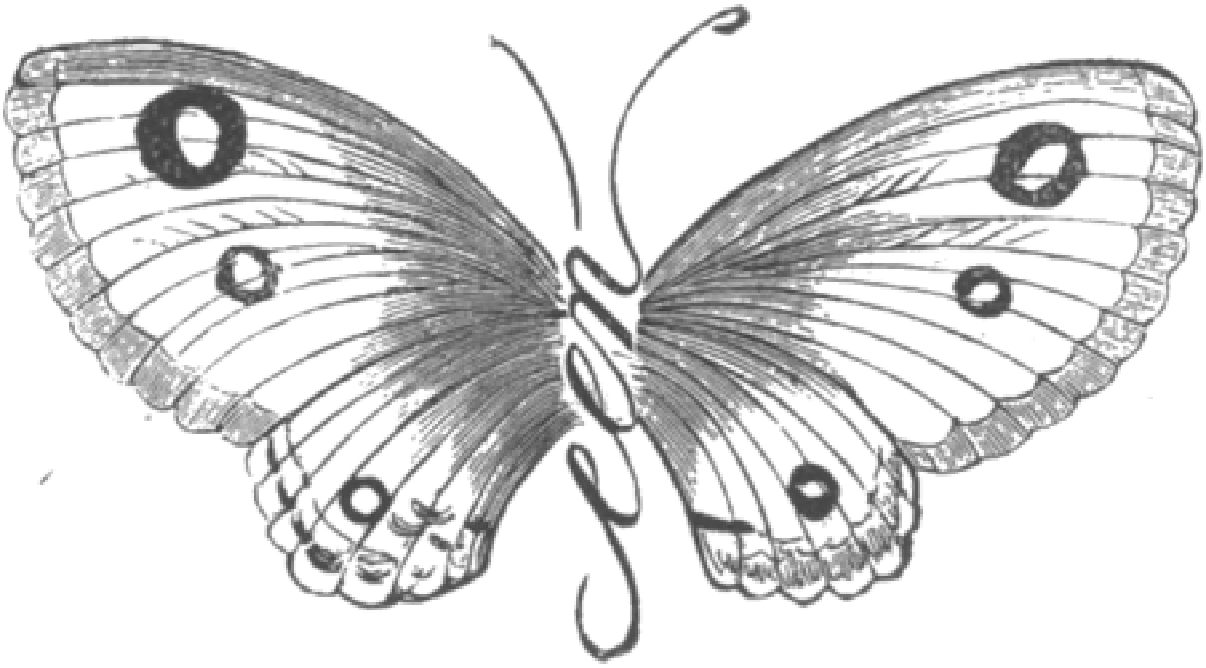

De geabonneerden op den DERTIENDEN JAARGANG, wier oplossing, vóór den 19^{en} februari 1881 ingezonden, nauwkeurig overeenkomt met die welke in het nommer der *Belgische Illustratie* van dien dag verschijnt, hebben tegen inzending van een

postmandaat van frs. 2.60 recht op een der zeven eerste jaargangen van de *Belgische Illustratie,* behalve den 5^{en} en 7^{en} jaargang, die uitverkocht zijn.

Ook zijn voor hen tegen verminderden prijs de bekende oleographieën DE GOEDE TANTE en DE STRENGE TANTE verkrijgbaar, en wel voor 6 franken 't stuk in lijst, voor 4 franken zonder lijst.

De postmandaten moeten geadresseerd worden aan het bureel der *Administratie:* Boulevard du Nord, N°. 107, Brussel.

[Nummer 18]

Bericht.

Als vervolg op hetgeen in de eerste aflevering van dezen jaargang met betrekking tot Rebus No. 1 gezegd is, geven wij onze inschrijvers kennis, dat wij nog tot den 19 februari a.s. oplossingen van dien Rebus aannemen. De verloting der prijzen zal dinsdag 8 maart, om 2 uur 's namiddags, plaats hebben in het bureel der administratie Boulevard du Nord, 107, te Brussel. Elken inschrijver van wien wij een goede oplossing ontvangen hebben, zal bericht worden, welk nummer hem voor de trekking is toegewezen.

Men leze in No. 1 van den 25 september 1880 welke schoone premiën aan de oplossing van dezen Rebus verbonden zijn.

Een Hollandsch binnenhuis.

EEN HOLLANDSCH BINNENHUIS.

Hoewel de schilder H.J. Burgers sedert jaren te Parijs verblijf heeft, gebruikt hij, als Hollander, zijn penseel nog altijd met voorliefde tot het weêrgeven van hollandsche toestanden. Dat hij daarin een meester is, blijkt weêr uit nevengaande gravure, een hollandsch binnenhuis voorstellende. Wij hebben weinig te voegen bij het weêrgeven der echt nederlandsche voorstelling. Voor wie het platteland kent, spreekt deze eene bekende en volkomen verstaanbare taal. Ook wat de hoofdfiguren betreft - de moeder, die, voor de wieg van haar lieveling geknield, deze ter ruste legt. En de vrome moeder

zal nòg voor de wieg blijven knielen, wanneer haar kind reeds in de armen van den slaap verzonken

ligt; zij zal niet moede worden 't slapende kind te bespieden en tevens een vurig gebed voor zijn welzijn ten hemel zenden. Gelukkig het huisgezin, waar de moeder zóó over haar kind waakt!.

Het eiland Capri.

Tegenover de baai van Napels ligt een eiland, dat geheel uit ééne bergmassa bestaat, welker hoogste top 2000 voet boven de oppervlakte der zee is verheven. Niet ten onrechte heeft dit eiland dan ook reeds in de oudheid den naam van *Capreae,* d.i. geiteneiland verkregen, waar van zijn tegenwoordige naam eene verbastering is, en die licht aanleiding zou kunnen geven, om dit eiland te verwarren met een ander ‘geiteneiland,’ Caprera ten noorden van Sardinië, dat den ‘vrijheidsheld’ Garibaldi reeds lang tot verblijfplaats diende.

Op slechts twee punten is het eiland Capri voor bezoekers toegankelijk, daar de kusten overal elders zoo steil zijn, dat er geene boot kan landen; aan de oostzijde bereikt die rotswand zelfs eene hoogte van ongeveer 270 meter. Van de gewone landingsplaats tot aan het dorp Capri heeft men eene menigte in de rots gekapte trappen te beklimmen, welke trap echter nog niets is i vergelijking met den nog steiler weg van dat plaatsje tot Anacapri, die over niet minder dan 500 trappen voerde.

Thans echter is in de plaats daarvan een weg aangelegd, die zich als een lint om de rots heen naar Anacapri slingert en die, al kan hij ook lang zoo schilderachtig niet genoemd worden als de vroeger gebruikte weg, veel gemakkelijker is.

De naam Capreae komt het eerst in de romeinsche geschiedenis voor ten tijde van keizer Augustus, die er eene villa aanlegde. De grootste vermaardheid, of wil men, beruchtheid verkreeg het echter in de dagen van keizer Tiberius, die er niet minder dan twaalf villa's bouwde en er de tien laatste jaren zijns levens in weelderige werkeloosheid sleet.

Gedenkteeken voor de in België gestorven Duitsche soldaten.

In ons vorig nommer gaven wij eene afbeelding van het op het kerkhof te Brussel gestichte gedenkteeken voor de fransche soldaten, die gedurende de jaren 1870 - 71 in België overleden zijn. Een gelijk gedenkteeken is op gericht voor de duitsche soldaten, wier getal overigens veel geringer is geweest. Zoo als de lezer ziet, is het hoogst eenvoudig; het bestaat uit een peterstaal van drie meters hoog, waarboven zich een bronzen standbeeld verheft, eene knielende vrouw voorstellende, die een lauwerkrans in de rechterhand draagt. Het opschrift van het voetstuk luidt, in het vlaamsch vertaald: ‘Het vaderland, aan de in België gestorven duitsche soldaten 1870 - 1871.’

Het groote nihilisten-proces.

Ieder herinnert zich nog den verschrikkelijken aanslag op het leven van den russischen keizer, wiens paleis, door laffe samenzweerders onder zijne voeten ondermijnd, voor een groot gedeelte in de lucht sprong, zonder dat echter het misdadig doel der ontzettende ontploffing bereikt werd. De daders van dit gruwelijk misdrijf zijn hunne rechtmatige straf niet ontgaan. Van de zestien personen, die beschuldigd waren van

in die zaak betrokken te zijn, zijn er elf door den krijgsraad tot het verlies van al hunne burgerrechten en tot dwangarbeid veroordeeld. Wat de overige vijf, Kwiatkofsky, Chiraïef, Tikhanof, Okladsky en Presniakof betreft, deze werden ter dood verwezen; maar de keizer veranderde vóór Chiraïef, Tikhanof en Okfadsky de doodstraf in levenslangen dwangarbeid, terwijl voor de beide overige beschuldigden het doodvonnis van kracht bleef. Beide booswichten toch hadden niet alleen, even als hunne drie medeplichtigen, den aanslag op liet leven des keizers helpen plegen, maar zij hadden daarenboven rechtstreeks den dood van verschillende personen, die bij de ramp omkwamen, op hun geweten.

Zoo had Kwiatkofsky, door de ontploffing van het Winterpaleis, den dood van elf personen, tot den dienst des keizers behoorende, veroorzaakt, en zes en vijftig van de soldaten, die de wacht op het paleis hadden, waren bij het onheil gekwetst. Presniakof had den *dwornik* Stepanof door middel van een revolver gedood. Beiden verdienden derhalve door hun dood den dood van zoo vele onschuldige en trouwe dienaars uit te boeten. Den 16en november II, des morgens te acht uren heeft de terechtstelling der beide ter dood veroordeelden met de gebruikelijke formaliteiten in de vesting Petroparlofsky plaats gehad.

Om kwart voor achten verscheen de kar met de veroordeelden; Kwiatkofsky scheen neêrslachtig, tewijl Presniakof hem glimlachend toesprak, als scheen hij zijn lotgenoot moed te willen inspreken.

Nadat het vonnis was voorgelezen, naderde de beul den edelman Kwiatkofsky en brak, ten teeken van ontcering, een degen boven zijn hoofd aan stukken. Daarop vergunde men den veroordeelden afscheid van elkander te nemen, en beiden omhelsden elkaar. Vervolgens werden beiden naast elkander aan den zelfden balk opgehangen, hetgeen om vijf minuten voor achten gedaan was. De doodstrijd duurde slechts enkele oogenblikken. Om vijf minuten over half negen namen de beul en zijne medehelpers de lichamen der beide terechtgestelden van de galg, een geneesheer constateerde hun dood en de lijken werden in eene doodkist geborgen.

De bewaarschool.

Hoe mij dat duf vertrek nog heugt,
Waarin 'k als jongen werd gestald,
En zich mijn eerste levensvreugd
Zes uren daaglijks zag vergald!

Wij zaten daar - een vijftigtal
Rekruten van zes, zeven jaar -
Op houten bankjes laag en smal
Als metselsteenen aan elkaar.
Wij zaten daar te koekeloeren;
Wij mochten er geen vin verroeren
Noch tong, tenzij op hoog bevel
Der snuifdoos van de mammesel:
Klop, klop! Nu in de handen klappen;
Klop, klop! Dan met de voeten trappen;
Nu draaien met het hoofd in 't rond;
Dan tellen, spellen, bidden, zingen
Op hoogen toon en uit één mond,
Dat hooren mij en zien vergingen.
Och, och! wat heb ik vaak gedocht:
Dat Vaders jas mij passen mocht!

Hu! 'k zie haar nog die schoolmatres
Met neepje muts en grijze bles,
Met spitsen neus en ronden bril.
'k Hoor uit dien wagen wijden mond,
Als die Rood-Kapjen eens verslond,
Den schreeuw nog: ‘Kwaje jongen, stil!’
Ai mij! ik zei geen kik noch mik,
Toch gaf ze mij een ‘watjekouw’
Of neep mij de armen bont en blauw.
Die tang! wat had ze op mij den pik!
Van elk gefluit en luid genies,
Van ieder propje dat precies
Te recht kwam op de schijf der klok, -
Was ik alleen de zondebok.

Ik wou de daders niet verklikken,
En moest voor hen de pillen slikken.
Die schreeuwende onrechtvaardigheid,
Waarmede ik op het levenspad
Helaas! zoo vroeg te worstlen had,
Ontsproot uit een onnoozel feit.
't Was voorjaar: alles stond in 't groen;
De meikers wou niet onder doen
In 't bloozen voor de lenteroos;
De kevers gonsden door de lucht,
lk schaakte ze in de volle vlucht
En stopte ze in een spanen doos,
Die met twee venstertjes van glas
Voor hen als een bewaarschool was.
Ook kreeg 'k er vijftig bij elkaar
(Het was een heuglijk keverjaar!)
Maar, vijftig... wat er mee beginnen?
Daar schoot mij een idee te binnen,
Hetwelk ik zorgloos, onbedacht
Des andren daags ten uitvoer bracht.

Dien morgen - nooit was 't voorgevallen -
Kwam ik in school het eerst van allen.
't Bevreemdde mij zoowel als haar.
lk zorgde, dat haar oog niet viel
Op wat er wriemelde in mijn kiel,
En loerde, en nam mijn slag goed waar,
En wierp tien kevers in de alkoof
En eens zoo veel nog in haar stoof.

Nauw was het guitestuk bedreven,
Of 'k voelde reeds de scherpe beten
Der kevers in mijn teer geweten.
'k Had al mijn knikkers willen geven,
Mijn vlieger, spaarpot, wat al niet
Zoo 't domme ding niet was geschied
Ach, zucht op zucht van rouw en smarte
Ontsnapten 't angstig pooplend harte.
En toen, wat later, mammesel
Met luid gegil en vlammende oogen
Van uit haar warme voetschabel
De molenaars zag opgevlogen,
En zij, gelijk een waterhond,
Haar rokken schudde, en in het rond

Als razend sprong, en heel de school
't Uitschaterde van pret en jool, -
Bekroop zóó de angst mijn arme ziel,
Dat ik bijna in zwijming viel.
. . . .
Ach, 't hart zou mij opnieuw gaan bloeden.
Wanneer 'k het droef gevolg verhaalde.
Wie kind geweest is, kan 't vermoeden
Welk lichaamsdeel 't gelag betaalde,
Ook voor den slapeloozen nacht
Dien mammesel had doorgebracht.
Maar 't ergste was, dat 'k sinds dien tijd
De prooi bleef van haar wrok en nijd.
'k Had daaglijks van begin tot ende
Mijn 'dag van gramschap en ellende.'

Doch neen, dit vond ik 't ergste niet,
Maar wèl, dat ze elken zaterdag
Wanneer zij mij de deur uit stiet,
Me een prentje gaf van goed gedrag
En - in het bijzijn van mijn Moe -
Een kus nog op mijn wangen toe,
En mij haar 'liefje' noemde en 'hartje.'
Die valsche kat! door zulk een streek
Kreeg zij mij weer in de andre week,
Of liever, kreeg zij weer - haar kwartje!

B. VAN MEURS.

Levende diamanten.

Onder alle in hun schitterende kleurenpracht stralende wonderen der amerikaansche keerkringsgewesten, kan geen vergeleken worden met de cocuyo, de één duim lange lichtkever, welke op het grootste gedeelte der mexicaansche kust gevonden wordt. Overdag ziet hij er zeer on ooglijk uit, komt in gestalte overeen met de in de gematigde luchtstreek voorkomende glimwormen, is glanzend bruin en wordt door de schoonen van het land, waar hij gevonden wordt, hooggeschat als een ‘levenden diamant.’ Men treft de cocuyo's nimmer in zwermen aan, maar hoogstens bij tweeën of drieën op de suikerplantages om het suikerriet vliegen, uit welks zoete sappen hun voornaamste voedsel bestaat. Indiaansche handelaars verkoopen ze benevens hunne paarlen, koralen en bloemen en bedingen er goede prijzen voor, daar dit door de van opschik houdende mexicaansche schoonen zeer gezocht insect eerst bij de aanbrekende schemering zijn schuilplaats verlaat, en het den jager daardoor veel moeite kost hem te vangen. Toch versiert dit diertje de haren ook van de vrouwen der mindere volksklasse, dat helderder schittert dan de kostbaarste diamant, helderder dan de beroemde kohinoor der keizerin van Indië. Doch ook de hooge aristocratie der schoone wereld op de eilanden en de kustlanden van de mexicaansche golf, welke door spaansch sprekende volken bewoond worden versmaadt het niet zich met cocuyo's te tooien, hoezeer dergelijke dames anders ook geneigd zijn alles uit haar toilet te verbannen, wat uit de hoogere standen zijn weg gevonden heeft in de lagere klussen.

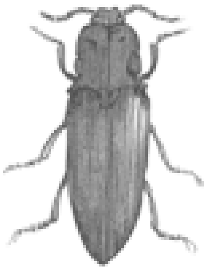

De cocuyo straalt slechts bij zijn leven den wonderbaren glans af, welke de schittering van alle edelgesteenten ver in de schaduw stelt, waarom hij dan ook zorgvuldig gekoesterd en verzorgd wordt. Hij wordt in kleine uit suikerriet vervaardigde dooskens oewaard en regelmatig met versche saprijke stukjes van het zoete riet gevoed.

Zoodra de laatste stralen der verzengende keerkringszon de hooge palmenkronen hun afscheidsgroet brengen, begint de vrouw des volks, even als de trotsche *donna,* zich op te schikken. Dan worden de cocuyo's uit hare enge gevangenis te voorschijn gehaald; voorzichtig wordt een kleine naald door eene huidopening van den kever gehaald en het haar, de keurs of de strooken van het kleed met den levenden diamant getooid. Hoe donkerder het wordt, des te helderder lichten de oogen en het lichaam van het merkwaardige insect; is het volkomen den ker geworden, dan geeft de kever zoo veel licht af, dat men in zijne nabijheid gemakkelijk op een horloge het uur van den nacht kan lezen. Ja, drie of vier onder een stolp geplaatste cocuyo's verspreiden genoegzaam licht om het lezen zelfs van kleinen druk mogelijk te maken.

Het insect gewent zeer spoedig aan zijne gevangenis; het gezond en krachtig te houden is het hoofddoel der indische handelaars en hunne schoone koopsters, daar zijn schijnsel vermindert, zoodra hij ziek begint te worden, en, zoo alsreeds opgemerkt is, bij den dood zijn lichtgevend vermogen geheel verliest.

De watersnood

Een woord van inleiding.

Het laaggelegen en door verscheidene groote rivieren doorsneden Nederland is ten allen tijde door geweldige overstroomingen bezocht geworden. Sedert den Kimrischen watervloed teekende de geschiedenis een groot getal overstroomingen aan, die, onmetelijker en geduchter dan de aardbevingen in zuidelijke landen of de uitbarstingen der vulkanen in Italië, geweldige veranderingen in de gesteldheid van Nederlands bodem en zelfs van den loop onzer rivieren hebben te weeg gebracht. Wijzen wij slechts op het ontstaan van de Zuiderzee, den Dollart, den Biesbosch en het Haarlemmermeer.

De oude geschiedenis van dit land verhaalt, dat de Batavieren, die zich ongeveer honderd jaar vóór onze jaartelling tusschen Rijn, Waal en Maas vestigden, genoodzaakt waren hun woningen op hoogten of terpen aan te leggen, opdat die woningen in den winter of het voorjaar niet door de wateren zouden verzwolgen worden. Zulks kan geen verwondering wekken omdat de rivieren te dien tijde nog niet bedijkt waren. De aanleg van sterke en zware dijken was alleen in staat het land tusschen en langs de rivieren voor telkens terugkeerende overstroomingen te vrijwaren. Bovendien bestaat een goed deel van den bodem van Nederland uit bedijkte polders, die spoedig weêr in uitgestrekte plassen zouden herschapen worden, zoo aan de kostbare doch noodwendige waterstaatkundige werken niet bestendig de hand werd gehouden.

De bewering dat Nederland aan het water ontwoekerd is, is dus niet zoo geheel onjuist, en ongetwijfeld zouden zee en rivieren in ons land spoedig een volkomene heerschappij voeren, indien de natuurlijke en kunstmatige verdedigingsmiddelen - duinen en dijken - het water niet binnen zijne grenzen hielden.

Toch gebeurt het niet zelden dat die verdedigingsmiddelen, ondanks de schatten welke er aan ten koste worden gelegd en ondanks de waakzaamheid der bevolking, onvoldoende blijken; dat de dijken bezwijken voor den geweldigen aandrang en de drukking van de door regen- of sneeuwwater hooggezwollen rivieren, waardoor geheele streken voor korter of langer tijd overstroomd worden. Zulks is vooral het geval met de Maas, die, in Frankrijk haar oorsprong nemende, België van het zuiden naar het noorden doorsnijdt, bij Maastricht Nederland binnentreedt, geheel Limburg bespoelt, zich met een grooten boog westwaarts wendende, tusschen Gelderland en Noord-Brabant haar kronkelenden loop voortzet, om zich ten slotte bij Loevenstein met het water van de Waal te vereenigen.

Meer dan de overige rivieren van Nederland is de Maas gevaarlijk voor haar oeverbewoners, en telkens weêr treedt zij buiten hare oevers of breekt hare dijken door, om uren ver in den omtrek schrik, ellende en vernieling te verspreiden. Verscheidene oorzaken werken saam om het Maaswater gedurende den winter of in het voorjaar, soms zelfs in den zomer, gevaarlijk te maken. Noemen wij slechts den kronkelenden en bochtigen loop van dezen stroom, waardoor deze niet in staat is een buitengewonen toevoer van water uit Frankrijk en België tijdig naar zee af te voeren; verder de werking der Heerenwaardsche overlaten, waardoor bij hoogen waterstand geweldige massa's water uit de Wial in de Maas overstorten - een onnatuurlijke en onhoudbare toestand, die in geen geval bestendigd mag worden; eindelijk de loop van de rivier in noordwestelijke richting van Heusden tot Gorinchem, in de plaats

van in westelijke richting, welke de kortste en tevens de natuurlijke is, daar de Maas in vroeger eeuwen in de Amer, een half uur ten noorden van Geertruidenberg uitwaterde. Gelukkig bestaat er gegronde hoop, dat de Heerenwaardsche overlaten zullen gesloten en de Maas, van Heusden, in zijne vroegere bedding, het oude Maasje zal teruggevoerd worden, waardoor de vrees voor telkens terugkeerende overstroomingen grootendeels wijken zou.

De laatste vijf en twintig jaren vooral heeft het Maaswater herhaalde en geduchte overstroomingen veroorzaakt, in een wijden omtrek geweldige verwoestingen aangericht en onnoemelijke schade veroorzaakt, waardoor geheele streken als het ware verarmd zijn. Zulks is vooral het geval met het noordoostelijk gedeelte van Noord-Brabant, van de limburgsche grenzen tot 's-Hertogenbosch. En het schijnt of de Maas telkens moedwilliger of gevaarlijker wordt, 'tzij zij opzwelt door de zware en aanhoudende plasregens, 'tzij de plotseling gesmolten sneeuw haar een buitengewonen toevoer van water verschaft of kruiende ijsdammen den wassenden stroom als een ondoordringbaren muur tegenhouden.

Om ons tot de laatste anderhalf jaar te bepalen, trad de Maas, zoowel in Limburg als in Noord-Brabant, gedurende den konden en natten zomer van 1879 op meerdere punten buiten hare oevers en bracht aan de rijpende veldvruchten eene onnoemlijke schade te weeg. Nauwelijks een half jaar later, in de eerste dagen van het jaar 1880, volgde op den vroegen en buitengewoon strengen winter, ten gevolge van den snellen dooi en ijsverstoppingen in de Maas, eene nieuwe en thans nog geduchter overstrooming, welke zich over drie provinciën - Limburg, Noord Brabant en Gelderland - uitbreidde en namelooze ellende en armoede in haar gevolg meêsleepte.

De zwaar beproefde Maasstreken hadden nauwelijks den tijd gehad eenigszins tot herademing te komen, toen in de laatste dagen van het jaar der overstroomingen, 1880, een nieuwe watervloed een gedeelte van het land trof. De winter vóór Nieuwjaar bracht nauwelijks een dag vorst aan, maar zooveel te meer regen, niet slechts in Nederland, maar evenzeer in Frankrijk en België. De onafgebroken regens deden alle rivieren tot eene buitengewone hoogte zwellen, en zelfs in die streken, waar men bij menschenheugenis geen hoog water gezien had, spoelde het, tot ieders verwondering, over velden en wegen en drong het in de straten en huizen der steden en dorpen door. Zulks was zelfs het geval met de hooge heistreken, en om ons tot de provincie Noord-Brabant te bepalen, Breda. Tilburg en Eindhoven stonden uren in den omtrek onder water, en op vele plaatsen voer men met schuiten, waar een vaartuig tot heden volkomen onbekend was.

Intusschen hadden de Maasbewoners weêr het meest van het geweld van het water te lijden. De geweldige slagregens in het noorden van Frankrijk en België hadden het Maaswater tot een geweldige hoogte opgejaagd. Steeds hooger en hooger zwol de vloed. Weldra trad de rivier - het was in de Kersweek - buiten hare oevers, eerst in België, van Dinant tot Maastricht, het geheele Maasdal tot aan den voet der bergen overstroomende, zoodat dit anders zoo liefelijke dal op een eindeloozen waterplas, op een geheel door bergen ingesloten meer geleek, boven welks waterspiegel de kerken, fabrieken en huizen van steden en dorpen uitstaken. De anders zoo nederige Maas had zich tot een mijlen breeden stroom uitgezet.

Spoedig had de overstrooming ook Nederland bereikt; eerst - het was eenige dagen voor Kersmis - Maastricht, dat zelfs voor een groot gedeelte, even als de omliggende dorpen, onder water gezet werd; later Roermond en Venlo met hunne omstreken; spoedig daarop het noordoostelijk gedeelte van Nederland: Oeffelt, Grave, 's Hertogenbosch. Overal was de door 't water aangerichte schade onberekenbaar; in

Limburg steeg de Maas meer dan een voet hooger dan bij den buitengewoon hoogen waterstand van 1850; de provincie werd voor een groot gedeelte door water bedekt. In Noord Brabant steeg de Maas eenigszins minder hoog, maar had niettemin een dijkbreuk bij Oeffelt ten gevolge, terwijl de om-

streken van Grave diep onder water gezet werden, en Den Bosch met omliggende dorpen, even als ongeveer een jaar vroeger, door den onbarmhartigen vijand bezocht werd.

HET EILAND CAPRI.

Intusschen was het grootste leed voor het laatst bewaard. De voor de overstroomde landstreken zoo treurige Kersdagen waren voorbij; het Maaswater begon over de geheele uitgestrektheid van zijn gebied reeds te vallen. Het Maasdal in België was reeds grootendeels van den lastigen en gevaarlijken vijand verlost; in Limburg, van Maastricht tot voorbij Venlo, was overal belangrijke val; ook in Noord-Btabant kreeg de woelige Maas een minder dreigend aanzien en het gevaar voor verdere dijkbreuken scheen langzamerhand te zullen wijken; zelfs in Den Bosch begon de val zich, hoewel langzaam, te doen gevoelen, en vleide men zich daar en elders met de hoop, dat het water geene verdere onheilen zou te weeg brengen, toen in den nacht van den 29^{en} op den 30^{en} december geheel onverwacht een noodlottige gebeurtenis plaats had, welke de vreeselijkste gevolgen na zich sleepte en al de reeds door het Maaswater in België, Limburg en Nooid-Brabant aangerichte onheilen verre in de schaduw stelde. Wij bedoelen de doorbraak van den dijk bij Nieuwkuik en als gevolg daarvan de overstrooming van het land van Altena en Heusden. Daarmeê werd wel de reeks van onheilen, door het hoog

opgejaagde Maaswater te weeg gebracht, gesloten, maar op welke ontzettende manier! Wij mogen intusschen ons onderwerp niet voorbij loopen en moeten er ons voorloopig toe bepalen ons plan bloot te leggen.

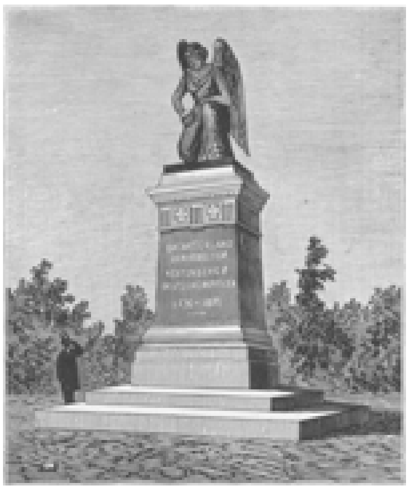

GEDENKTEEKEN VOOR DE IN BELGIË GESTORVEN DUITSCHE SOLDATEN.

Persoonlijk hebben wij ons van den stand der overstrooming, zoowel in de belgische provincie Luik, als in Limburg en Noord-Brabant overtuigd; wij hebben, van een teekenaar vergezeld, de streken bezocht, die door het Maaswater vernield zijn; van Luik af zijn wij de Maas afgezakt, overal uitstapjes doende in de overstroomde dorpen, zoo dat wij uit eigen bevinding in staat zijn gesteld de door het water aangerichte verwoestingen, benevens de angsten en ellende der bevolking te beschrijven. Onze ervaringen, opmerkingen en beschrijvingen, door gravures opgeluisterd, zullen wij achtereenvolgens in de *Belgische Illustratie* mededeelen, zoodat de lezer een aaneengeschakeld en volledig verhaal krijgt van den laatsten watervloed, met zijn ellenden en nooden. De zorg aan de uitvoering der gravures, welke den tekst zullen opluisteren, besteed, alsmeê de tijd die noodzakelijkerwijze verstrijken moet, alvorens de afleveringen der *Belgische Illustratie* gedrukt en verzonden zijn, moest noodwendig enkele weken doen voorbijgaan, alvorens de lezer de beschrijving van den Watersnood onder de oogen krijgt.

Wij stellen ons voor in de eerste plaats te behandelen hetgeen den diepsten indruk achtergelaten heeft, namelijk de gevolgen van de dijkbreuk bij Nieuwkuik, waarna wij in geregelde volgorde de overstroomde streken langs de Maas, van Luik tot 's-Hertogenbosch, zullen bezoeken. Wij beginnen daarom met de vreeselijkste van alle treurige episoden, aan den jongsten watersnood verbonden, namelijk

De overstrooming van het land van Altena en Heusden.

Het land van Altena en Heusden beslaat eene oppervlakte van ongeveer 11.000 bunders vruchtbaren grond, met eene groote menigte welvarende en ten deele volkrijke dorpen bedekt. Ten noorden wordt de grensscheiding gevormd door de Maas van Heusden tot Sleeuwijk, ten westen wordt het door den Biesbosch, ten zuiden door de dorpen van de Langstraat, ten oosten door de dorpen Engelen en Vught, noord- en zuidwaarts van Den Bosch begrensd. Bij hoogen waterstand wordt het gezegde

gebied niet slechts door de Maas bedreigd, maar evenzeer door het inundatie water ten noorden en ten westen van Den Bosch, een gedeelte van het Bossche veld of de Beersche Maas. Intusschen wordt de landstreek door hooge en sterke dijken tegen den aandrang van het Maas- en Dommelwater beschermd, en toen dat water rondom weêr tot een groote hoogte gestegen was, koesterde men voor het land van Altena en Heusden weinig vrees voor doorbraak of overstrooming. Trouwens, sedert

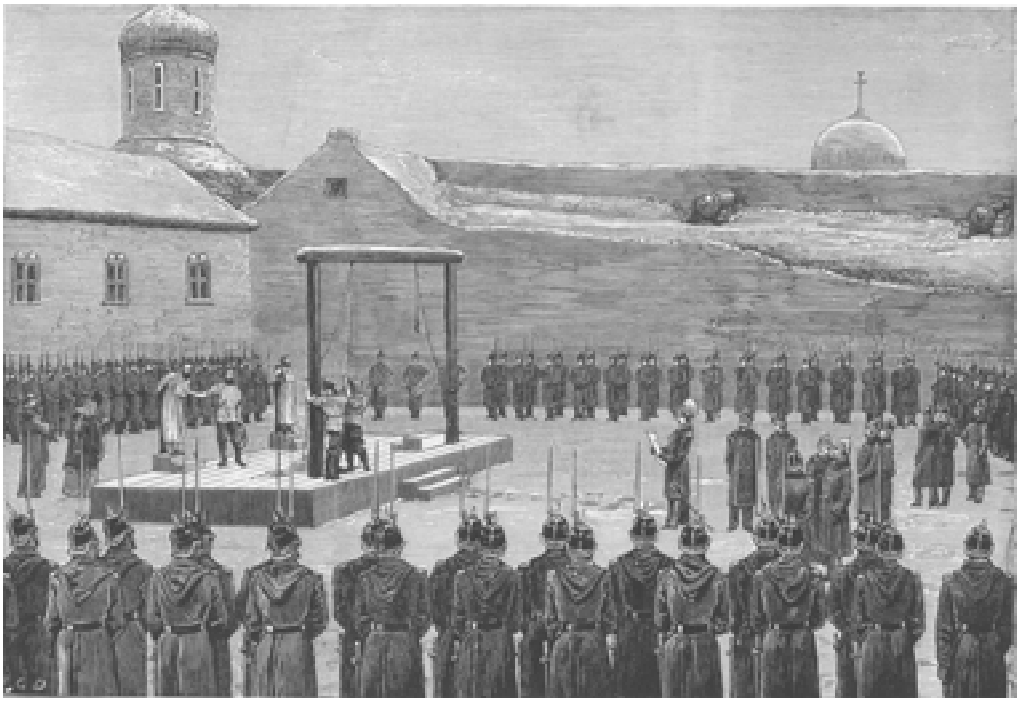

TERECHTSTELLING VAN KWIATKOFSKY EN PRESNIAKOF.

het jaar 1809 was het gewest door geen watersnood bezocht, 'tgeen de bevolking meê zekere gerustheid gaf.

Die gerustheid zou intusschen door de treurige werkelijkheid wreed verstoord worden. Een paar dagen vóór de ramp plaats had, was een kwel in den Heidijk tusschen Vlijmen en Nieuwkuik waargenomen, maar daar de ingenieurs verklaard hadden, dat zulks geene ongerustheid behoefde in te boezemen, vertrouwde men daarop, - ten onrechte echter, zoo als weldra bleek; want bij een storm, die in den nacht van den 29[en] op den 30[en] december woedde, bezweek de dijk over een lengte van vijftig meters, welke doorbraak zich verwijdde en allengs eene breedte van ongeveer tweehonderd meters verkreeg. Het water stortte zich met donderend geweld door de ontstane opening (op achterstaand kaartje is de Heidijk door de letters *a a* aangeduid en de doorbraak door *b*) en verspreidde zich over bijna het geheele land van Altena en Heusden, alles vernielende, huizen, stallen, vee, voorraad en, helaas, ook menschen, al is het getal van de slachtoffers der ramp, dank zij de offervaardig heid van vele kloeke redders, minder groot dan de uitgestrektheid der ramp had doen vermoeden, en men aanvankelijk gevreesd had. Van Vlijmen tot Sleeuwijk. van De Haarsteeg tot Dussen werd de gansche landstreek, soms meters diep, onder water gezet. Nieuwkuik ontving den eersten schok van het aanrukkend water; De Haarsteeg, Hoeven, Elshout en andere plaatsen vorgden. Alles vluchtte, bij honderden, bij duizenden, gelukkig zoo men nog den tijd had het vee te redden: op Nieuwjaarsdag - een treurige intrede van het jaar 1881 - was eene heerlijke en uitgestrekte landstreek diep onder water bedolven, waren geheele dorpen verlaten, met uitzondering van enkele hooggelegen punten, waar menschen en vee bij elkaar gepakt waren en soms dagen onder den blooten hemel moesten doorbrengen.

Duizenden menschen namen de vlucht of werden na dagen van naamloos lijden door koene schippers afgehaald; duizenden anderen, die er de voorkeur aan gaven op de zolders hunner overstroomde woningen te blijven, moest alles toegevoerd worden: levensmiddelen, dekking en brandstof, en zulks gedurende weken. De plaatsen, die in de nabijheid van het land van Altena of Heusden gelegen waren, waren opgepropt met vluchtelingen, die alles hadden moeten verlaten: hun woning, hun vee, hun have en goed. Tot zelfs in Utrecht werden watersnoodlijders opgenomen en verzorgd.

Het bestek van ons tijdschrift laat niet toe de ontzettende ramp in hare geheele uitgestrektheid en al hare bijzonderheden te verhalen; wij moeten er ons hoofdzakelijk toe bepalen eene beschrijving te geven van het onheil, dat het dorp getroffen heeft, 'twelk sedert een paar weken zulk een treurige vermaardheid heeft verkregen, het ongelukkige Nieuwkuik, door ons op den eersten dag der overstrooming en sedert herhaaldelijk bezocht. Wij zullen daarmeê in onze volgende aflevering beginnen.

Het hangende zwaard
Door Mathilde.
(*Vervolg*.)

II.

Het pad, dat Victor Gerber, zoo heette onze jonge schilder, volgens aanwijzing der waardin volgen moest, kronkelde zich eerst door het kreupelhout. Allengs werd het geboomte echter hooger en schaduwrijker; eindelijk bemerkte hij onder een hooge statige eikenlaan voort te wandelen.

Een kwartier verder bevond zich het aangeduide kruispunt, en een bosch van linden, waardoor een breede rijweg leidde, noodde hem ter linkerhand tot het doel van zijn tocht.

't Was heerlijk koel in 't bosch; links en rechts schenen overschaduwde paadjes, die aan kleine tunnels deden denken, den wandelaar te verleiden tot het verlaten van zijn rechten, maar eentonigen weg nu en dan kwam een beekje, dat door het geboomte rolde, onzichtbaar onder zijne voeten sluipen; want het scheen de moeite niet eens waard te zijn het wateradertje met een brug te overspannen.

Nog vroolijker en opgewekter dan zoo evenging Victor voort, soms stilstaande om 't een of ander punt te beschouwen en dan uit te roepen:

‘Heerlijk, heerlijk! Dat moet ik onthouden! Die bruine berk tusschen die linden, en dat water aan zijn voet, is kostelijk.’

Plotseling was het bosch ten einde en de schilder stond op een open plek met nog meer bewondering, dan hij tot nu toe aan den dag gelegd had, voor zich uit te staren.

Het bosch scheen den rug van een heuvel bedekt te hebben; want onder een zachte met gras begroeide gloeiing, lag een klein meertje, helder en blauw; aan ééne zijde door donkere dennen begroeid, aan de andere de grillige torentjes en paviljoentjes van een licht geel gebouw in zijn wateren spiegelend. De andere zijden waren ingenomen door een bloeienden tuin, de hoofdingang echter scheen aan de overzijde te wezen, een bootje lag op het water, in welks midden zich een dichtbegroeid eilandje verhief, waar zwanen en zeldzame eendeu hun verblijf schenen te hebben.

Victor daalde de glooiing af, en een kiezelpad volgende, dat om het meer leidde, had hij gelegenheid, de uitgezochte bloemen en heesters te bewonderen, die van den tuin een waar paradijs maakten. Een verward geluid van vroolijke stemmen deed hem plotseling stilstaan; hij was aan een boschje van vrij hooge platanen gekomen, dat het kasteel aan deze zijde geheel en al aan zijn oog onttrok. Nog een stap verder, en hij zag witte kleederen door het geboomte schemeren, 't Was te laat om terug te keeren, want een plotselinge stilte waarschuwde Victor, dat men hem gezien had. Hij nam een kort besluit en trad naar voren. Onder de hooge boomen zaten drie à vier jonge meisjes, in lichte zomertoiletten; groote stroohoeden gevuld met bloemen lagen op het gras, en zij schenen kransen en bouquetten daarmede te vormen.

Wat verder zag men door het groen een sierlijke breede trap, die toegang verleende tot een veranda met een glazen dak.

Victor maakte geen al te gelukkig figuur; als verschrikte boschnimfen waren de jonge dames opgesprongen en hij, begrijpende, dat zijn eerste plicht een groet en een verontschuldiging van zijn tegenwoordigheid op deze plek moest zijn, greep in de eerste verwarring met zijn vrije linkerhand naar den hoed, daarna zich bedenkende, dat hij zijn rechter gebruiken moest, liet hij 't koffertje vallen, en had nog juist even den tijd te zien, hoe een paar der meisjes moeite hadden een lachbui te verbergen.

Een der dames, een jong bloeiend meisje, met lange op zijn Engelsch langs de schouders neervallende haren, trad met gepaste vrijmoedigheid op den indringer toe en vroeg hem, na zijn verlegen buiging met een hoofdknik beantwoord te hebben:

‘Moet u mijn vader den heer Röseghem spreken?’

‘Ja juf... freule! Juist, om u te dienen, 't zou me aangenaam zijn mijnheer uw vader te zien... 't Is warm vandaag, vindt ge niet?’

Dat werd in één adem gezegd; onderdrukt gelach van de andere meisjes bracht den armen Victor nog meer van zijn stuk. Juffrouw Röseghem beet even op de lippen om een ondeugend lachje te verdrijven, wierp een vluchtigen oogslag naar hare vriendinnen, als om deze tot bedaardheid aan te sporen, en toen zich weer tot Victor wendend, ging zij zeer beleefd voort:

'Ja, hier is 't zeer koel. U is er weinig bekend, merk ik; want de ingang van ons huis is aan den anderen, den dorpskant, maar 't is niets, ik zal u wel bij papa brengen, die nu op zijn bureau zit.'

'Vergeving, o freule... 't spijt me wel, maar ziet u, ik ben hier vreemd en ik hoop niet onbescheiden geweest te zijn...'

'Volstrekt niet, mijnheer, volstrekt niet! Wil u mij maar volgen,' en zij richtte zich naar de trap; daar keerde zij zich om en vroeg glimlachend:

'Is u misschien de schilder, dien papa verwacht?'

'Juist, freule, juist.'

'Ik ben geen freule,' zeide zij eenvoudig en zweefde de trappen op en de veranda in.

Victor werd hoe langer hoe benauwder en rooder; de dames in het bosch waren zeker druk bezig met zich over zijne verschijning vroolijk te maken, want helder en luid klonk haar gelach hem nu toe. Voor een oogenblik voelde de arme jongen zich ongelukkig; hij had er spijt van zich gewaagd te hebben in dit voorname huis, bij die deftige menschen, welke hem zeker zeer belachelijk vonden.

Juffrouw Röseghem verzocht hem in een keurig ingerichte tuinkamer te treden en scheen even in beraad of zij een bediende zou bellen, dan wel zelf hem den weg wijzen naar het studeervertrek haars vaders.

'Wacht hier even, als 't u belieft,' sprak zij na een poosje, 'ik zal mijn vader waarschuwen.'

'U is wel goed, freule juffrouw,' stamelde Victor, hoe langer hoe ontevredener met zijne dwaze houding.

Na vijf minuten, die hij besteedde met het vertrek zoo goed mogelijk op te nemen, naderden er stappen; de lichte zwevende tred van de dochter des huizes en de mannelijke stappen haars vaders. De juffrouw gleed door het vertrek, niet zonder een bemoedigenden blik op den kunstenaar te hebben geworpen, en zocht hare vriendinnen op, zoodat Victor zich alleen tegenover zijn eenigen bekende in deze woning bevond.

De heer van Amsee, de eigenaar van 't heerlijke buitengoed, waarop Gerber zich zoo slecht thuis voelde, was een man van tusschen de 40 en 50 jaren; zijn dik, grijs haar, dat met zijn frissche gelaatskleur een sterk contrast vormde, had wel een zestiger kunnen toekomen, maar vooral wanneer hij glimlachte, scheen zijn voorkomen veel jeugdiger. Waren zijne trekken in rust, dan teekenden zich spoedig sterke lijnen op zijn voorhoofd, tusschen de oogen en langs de wangen, die dieper en dieper werden, zoodat men ze plooien kon noemen en ze hem het uitzicht gaven van een grijsaard, wat hij op andere oogenblikken, niettegenstaande de witte kleur zijner lokken, toch in lang niet was.

Nu echter straalden zijne oogen van vriendelijkheid en hartelijkheid; met beide handen uitgestoken, kwam hij Victor tegemoet, drukte hem in een fauteuil neer en heette hem welkom.

'Wel, wel! zijt ge nu al gekomen? Dat had ik niet durven hopen, mijnheer Gerber, dat ge zoo spoedig aan mijn verzoek zoudt voldoen.'

‘Ik had u beloofd te komen, zoodra ik kon en ik kan bijna altijd. Dus heb ik mij gehaast om u zoo spoedig mogelijk mijne diensten aan te bieden.’

‘Doch ge hadt mij moeten waarschuwen! Staat uw rijtuig in IJkeren? Mijne dochter zei me, dat ge van den meerkant aangekomen zijt. Daar passeert geen rijtuig.’

‘Pardon, mijnheer. Ik had geen rijtuig. Ik heb geloopen.’

‘Mijn goede mijnheer Gerber, toch niet van Z. af?’

‘Toch wel! Ik durfde u niet schrijven.,..’

‘En waarom niet? Wel, dat spijt me erg! Verschrikkelijk erg! Een briefkaart was voldoende geweest en ik had u laten afhalen van waar ge wildet. Foei, wat zult ge moe zijn! Ik zal u maar niet ophouden,’ hij schelde, ‘ik zal u naar uw kamer laten brengen en dan kunt ge uitrusten tot aan het diner. Klokke zes.’

Een bediende in livrei trad binnen, wien de heer Röseghem eenige bevelen gaf, waarna deze het koffertje van Victor opnam en hem beleefd

voorging naar een frissche, smaakvol gemeubelde logeerkamer.

Na een verkwikkende rust van een paar uren waagde het de jonge schilder, hoewel genoegzaam verfrischt en verkleed, nog niet zijne kamer te verlaten. Het raam gaf uitzicht op den tuin, waar de tuinman bezig was de perken te begieten onder een zacht neervallenden dauw van fijne druppels, doch dit was weer een ander gedeelte dan dat, waarin hij de jonge dames ontmoette.

Even zag hij de bevallige gestalte der dochter des huizes zich tusschen de bloemen bewegen, hier een roos, daar een geranium of fuchsia tot een bouquet afplukkende, doch dit schrikte nem nog meer af van een plan, waartoe hij anders grooten lust voelde, buiten in de frissche lucht al die wonderen (ten minste zoo kwam dat alles hem voor) nader te beschouwen. Daar luidde een groote klok; juffrouw Röseghem keerde onmiddellijk naar huis terug en nog wist Victor niet, of hij zijne kamer al dan niet verlaten zou.

De bediende van zoo even tikte aan zijne deur met de waarschuwing, dat het diner gereed stond, en toen Victor zag dat deze witte handschoenen aan had, achtte hij het gepast ook de zijne aan te trekken.

Met deze bezigheid verliepen weer een paar minuten en eindelijk was Gerber klaar, om den knecht te volgen door een langen gang naar de eetzaal, die boven het meer uitgebouwd was.

Victors eerste gedachte was, dat men hier zijn kunst noodig had, de tweede, dat er zich een aantal heeren en dames bevinden zouden, voor wier kennismaking hij min of meer angstig was, de derde eindelijk, dat zijn berichtgever hem bedrogen had en de zaal wel degelijk langwerpig was Zijne verlegenheid duurde maar een ommezien; want de heer des huizes ontfermde zich dadelijk over hem.

'Ik moet u aan mevrouw Röseghem voorstellen,' sprak hij, en hem bij de hand nemende, leidde hij den schilder naar de groep dames, die rondom eene oude dame in een schuitstoel praatten en lachten.

'Mijn schoonmoeder, die echter geen woord Hollandsch verstaat. Ge kent echter Duitsch en dat zal u na uw lang verblijf in Dusseldorp ook niet vreemd wezen. Die andere dames zijn logées, mijnheer is de burgemeester van IJkeren.'

De glazen deur, die tot een wintertuin toegang gaf, werd geopend en de vorstin van dit kleine paleis trad binnen. Zij was eene schitterende schoone vrouw, met de houding van eene koningin en den lach van een engel; naast hare dochter scheen zij een weinig oudere zuster, zoozeer had de tijd haar gespaard.

'Mevrouw Van Röseghem.... lieve Dagmar, onze jonge artist, van wien ik u zooveel verteld heb.'

'En wien ik zooveel schoone uren dank!' antwoordde zij met een melodieuze, zoete stem in een Hollandsch, dat aan een sterk vreemd accent een nieuwe lieftalligheid ontleende.

'Mijn echtgenoot heeft mij uwe schilderij geschonken en ik beleef er dagelijks nieuw genot aan.'

Victor stamelde vuurrood en verlegen eenige woorden, die hij zelf 't minst begreep. De gastvrouw zag den kring rond, een wolk trok even langs haar marmeren voorhoofd.

'Hugo?' vroeg zij zacht.

'Ja! Gaan we eindelijk eten,' pruttelde de grootmoeder, 'niemand vraagt of ik honger heb, of ik ook iets lust vandaag. Dank je, Dagmar, voor de belangstelling, ik heb vandaag niets aan mijn maag gevoeld.'

‘Karin,’ verzocht mevrouw Röseghem hare dochter, ‘schuif grootmama aan tafel. Hugo is weer te laat.’

Zij ruischte langs hare gasten en wees elk met een paar handbewegingen zijn plaats aan. Victor kwam tusschen den huisheer en eene der logées te zitten, en nu allen geplaatst waren, viel het hem op dat er twee couverts onbezet waren, één links van mevrouw Röseghem en een ander aan het lager einde der tafel.

‘Hugo is zeker weer aan 't wandelen,’ zeide de heer Röseghem.

Mevrouw antwoordde niet, maar gaf het sein tot het gebed.

De soep was reeds bijna geheel verbruikt en het gesprek vlotte nog niet erg; Victor was door den gastheer opmerkzaam gemaakt op het fraaie gezicht, dat men uit de breede spiegelruiten had op de heuvelachtige vlakte, waar heide en bosch elkander aangenaam afwisselden. en juist wilde onze schilder zijn voorlaatste schepje soep aan de lippen brengen, toen hij verrast de ingangsdeur aanstaarde, waardoor juist twee nieuwe bezoekers binnen traden.

Geen wonder ook; de een was een opgeschoten knaap van veertien of vijftien jaren, verhit en met vrij verwarde kleederen, die erg afstaken tegen de keurige toiletten der overige gasten; in den ander herkende Victor den bezoeker van de ‘Gekroonde Valk.’ De zoon des huizes - want dit was de knaap ongetwijfeld - knikte even met het hoofd bijwijze van begroeting en liet zich vrij ongemanierd naast zijne moeder neervallen, die hem op strengen toon half luid eenige opmerkingen maakte over zijn laat uitblijven.

Hugo lachte er om en wierp zich achterover met een gebaar vol onverschilligheid.

‘Ik heb een woedenden honger,’ zeide hij... ‘Breng gauw de soep. Dubbele portie, hoor, Hein!’

Met slecht onderdrukte ergernis wendde mevrouw zich van haar zoon af en sprak tot den burgemeester, die aan hare linkerzijde zat: ondertusschen fluisterde de heer Röseghem Victor toe dat die nieuw binnengekomene de gouverneur van zijn zoon was en Hoebertz heette.

‘Ik heb mijnheer reeds ontmoet,’ zeide Victor, ‘van middag aan de “Gekroonde Valk,” doch ik vermoedde toen niet, dat ik het genoegen zou hebben, hem nog eens te zien.’

De gouverneur echter lette op niemand der aanwezigen; zwijgend, met de gebrilde oogen diep neergeslagen, begon hij zijn maaltijden, bekommerde zich niet om de gesprekken, die allengs levendiger werden.

Victor voelde zich hoe langer hoe meer op zijn gemak; de huisheer sprak met hem over kunst en kunstenaars met een kennis en ervaring, die men niet in een liefhebber zou vermoed hebben; mevrouw sprak met den burgemeester en scheen niet meer geërgerd te worden door de weinig beschaafde vormen van haar zoon, die zich zelf en alles rondom hem heen vergat verzonken als hij was in de belangrijke bezigheid van voor den inwendigen mensch te zorgen.

De grootmoeder pruttelde half luid, dat men haar verwaarloosde en deed het eene na het andere gerecht in hare zwakke maag verdwijnen. Haar kleindochter bediende haar met onuitputtelijk geduld en Victor, die een scherpe opmerkingsgave had, bewonderde haar in stilte, omdat zij zoo blijmoedig alle andere aangename conversatie ten offer bracht aan de vervulling van haar plicht.

De overige gasten lachten en schertsten onder elkander, op den gouverneur na, die zeer weinig at en overigens den tijd verdreef met het kruimelen van zijn brood.

Na het dessert gingen de heeren naar de rookkamer, met uitzondering van Hugo, die zijne zuster toefluisterde, dat hij een ‘prachtig nest’ van jonge spreeuwen had ontdekt.

‘Foei, Hugo, wees niet zoo wreed,’ smeekte Karin.

Hij stak doodeenvoudig zijn tong voor haar uit en sprong weg, de deuren met geweld achter zich toeslaande.

Een donkere blos van verontwaardiging bedekte het gelaat zijner moeder; bij het verlaten der zaal naderde zij haar echtgenoot en fluisterde hem toe:

‘Philip! 't kan zoo niet blijven. De jongen wordt bedorven.’

De heer Röseghem haalde de schouders op en toen zijn vrouw zich verwijderd had. viel 't Victor voor het eerst op, hoe oud en gedrukt hij er voor een oogenblik kon uitzien; meteen onderschepte hij een verstoorden blik, die mevrouw van Röseghem door de blauwe brilglazen van den gouverneur scheen te vervolgen.

‘Die sympathie tusschen mevrouw en mijnheer Hoebertz is niet groot,’ dacht hij.

De grootmoeder werd door eene vrouwelijke bediende weggerold en dien avond zag men haar niet meer.

(Wordt vervolgd.)

Elk wat wils.
Wenken en raadgevingen door Parvulus.

XI.

Toen ik vandaag de pen opnam, met het voornemen, wederom eenige (voor mij ten minste) genoeglijke oogenblikken met u, geduldige lezer, door te brengen, stond ik als voor een boek met onbedrukte blaêren, als voor een ongedekte tafel, voor een leege flesch of wat ge maar wilt. Mijn geest, koppig als een muilezel (helaas, hij heeft van die nukken), was als een uitgeperste citroen, als eene dorre hei, eene barre zand woestijn, eene Sahara zonder lommer of oasis; en of ik mijne gedienstige aandacht al uitzond, zij kwam steeds met leegen buidel terug - zuster Anna zag niets komen. Boos op mij zelven nam ik de pook en begon heel kwaadaardig in de kachel te rakelen, verdrietig dat ik mijn hersens tot op den laatsten druppel scheen te hebben uitgeperst. Maar... daar valt me iets in. Waarom niet een enkel woordje ten beste gegeven over *de kachels*. Dat is ongetwijfeld actueel en belangwekkender dan men meent. Ziedaar, de uitgeperste citroen begint, de hemel zij dank, weêr te druppelen.

Welke zijn dan de vereischten van eene goede, doelmatige kachel?

Eene kachel zal aan haar doel beantwoorden, zoo zij, met zoo weinig mogelijk brandstof, zoo veel mogelijk eene gelijkmatige warmte uitstraalt, met zoo min mogelijke schade voor de gezondheid. Ik meen, dat dit eene zeer juiste uitlegging is.

Alzoo, met zoo weinig mogelijk brand. Daarom ligge de rooster zoo laag mogelijk en zij niet te eng. De vuurpot moet zoo dicht, als 't kan, bij den vloer, de pijpen zoo ver geleid, als 't maar gaat; zij worde liefst gestookt met *magere* kolen; èn omdat deze langer tegenhouden, èn omdat zij gelijkmatiger voortbranden.

Een tweede vereischte is: gelijkmatige warmte, daarom hange men een thermometer in 't vertrek; want op 't uiterlijk gevoel kan men volstrekt niet rekenen. Eene warmte van 15 à 20 graden is de verkieselijkste en aangenaamste.

De derde en laatste voorwaarde: zonder schade voor de gezondheid, is eene van de voornaamste en wordt wel het meest over 't hoofd gezien, 't zij door zorgeloosheid,

't zij door onbekendheid met de verschijnselen, die 't verbranden van kolen, houtskool, hout enz steeds vergezellen. Een enkel woord ter verduidelijking is dus hier op zijne plaats.

Verbranding van bovenbedoelde stoffen gaat immer vergezeld van twee noodzakelijke uitwerkselen, of, juister gesproken, het eerste is de voorwaarde tot verbranding, het verbranden zelf; het tweede het noodzakelijk gevolg.

De verbranding is de chemische verbinding der te verbranden stoffen met de zuurstof det lucht; want koolstof is het hoofdbestanddeel onzer kolen, hout enz 't Noodzakelijk gevolg dus dezer verbinding is kool-oxyde-gas of wel koolzuur, beiden gassen, beiden vermengbaar met de dampkringslucht, beiden, helaas! groote vergiften. Wanneer men eene kleine hoeveelheid, van het eerste vooral, heeft ingeademd, gevoelt men zich aanstonds beklemd, benauwd. Hartkloppingen komen al spoedig, 't gezicht wordt paarsachtig blauw; hoofdpijn en duizeligheid overvallen u; nog

een weinig, en weg is 't verstand en - het leven.

Zoo werd ik verleden jaar zeer haastig geroepen bij een kleêrmaker. De man lag buiten kennis, even als zijne 20jarige dochter; zijne vrouw smachtte naar adem, de oogen puilden haar uit het hoofd. Een paar jongens wisten er minder van. 't Was tegen drie uur in den namiddag en, wonder! geen vuur op de kamer, zelfs geen kachel of iets om vuur in te maken. Toch stond ik voor een geval van kool-oxyde-gas-vergiftiging, dat was mijne volle overtuiging, 't Onderzoek der oorzaak mij later voorbehoudende, wierp ik de vensters open, liet de zieken naar een ander vertrek brengen en ging hun aan 't lijf met koud water en azijn met vliegenden geest, en met borstel en zeep, en had het geluk hen alien binnenkort weêr op de been te helpen. Nu, dacht ik, is 't tijd om de zaak eens te onderzoeken, en ja, inderdaad, daar vond ik een open pijpgat, dat in den schoorsteen uitkwam. Als ik er nu bij voeg, dat deze Crispinus op bovenkamers logeerde en dat de menschen, die onder woonden, de kachel hadden aangemaakt, dan is 't geval duidelijk. Immers, door dat open pijpgat had zich een goede portie koolzuur en kool-oxyde-gas in het bovenste vertrek verspreid, zonder dat de bewoners het gewaar werden. Want dit is juist het ongeluk van deze verraderlijke gassen, dat ze, om zoo te zeggen, niet de minste indruk maken op iemands zintuigen en u dus vermoorden zonder de minste voorafgaande waarschuwing. Zij bepalen er zich eenvoudig toe, de bloed bolletjes (die belast zijn in de longen zuurstof op te nemen en daarmeê 't leven te voeden en te onderhouden) quasi te verlammen of althans ongeschikt te maken tot uitoefening hunner functie; de dood door verstikking volgt dan van zelf en zeer spoedig.

Dus: geen kleppen dicht of half dicht. Brandt de kachel te fel, zet dan het deurtje een poos open. Zorg, dat de schoorsteen niet verstopt is, zorg ook voor behoorlijken toevoer van buitenlucht in de kamers, want de kachel verslindt uw eigen levenslucht.

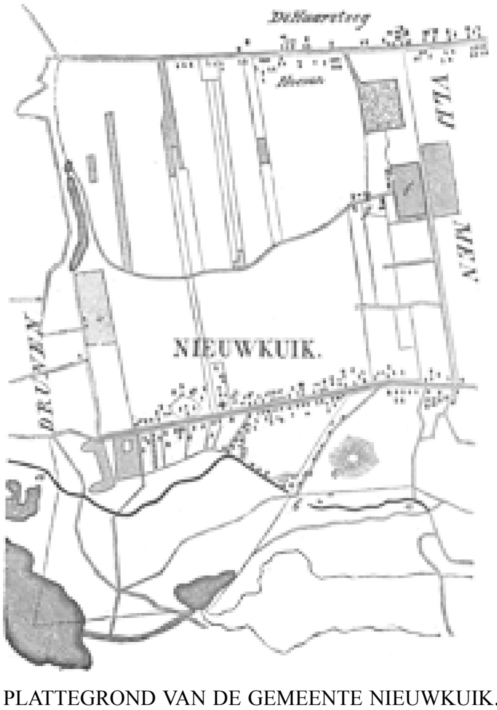

PLATTEGROND VAN DE GEMEENTE NIEUWKUIK.

En ten slotte: weg met alle zoogenaamde fumivores, duiveltjes, verplaatsbare kachels en andere vodden; zij slurpen de levenslucht niet alleen op, maar, geen ontlasting

hebbende door den schoorsteen, verpesten en vergiftigen zij, zoo zeker als 2 × 2 = 4 de kamer. Dat kan niet anders, dat is zeker en stellig. Vermijd ze dus en wacht niet tot u of uwen kinderen een ongeluk overkomen is.

Nuttige wenken en opmerkingen over land- en tuinbouw.

Bloementeelt.

Tropeolum spedosum. II. Wil men van deze allerliefste klimplant, over wier bevallig aanzien ik in het vorige nummer sprak, veel genot hebben, dan is het noodig hare onderaardsche stengels, zoodra men die men van zijn bloemist of boomkweeker heeft ontvangen, te planten in lossen, humusrijken grond. Blad- of broeiaarde, vermengd met eene groote hoeveelheid goed verteerden koemist, schijnt zij bij voorkeur te beminnen. Hout- of boomaarde zal haar ook zeer goed kunnen dienen. Het weelderigst groeit ze op eene matig vochtige en eenigszins beschaduwde standplaats. In de maand mei begint ze gewoonlijk de eerste teekenen van leven te geven: hare onderaardsche stengels vangen dan aan, hare bovenaardsche te scheppen en omhoog te zenden. Deze hechten zich dadelijk vast aan het steunsel dat zij vinden, vormen blaadjes en bloemkens en overdekken spoedig op de fraaiste manier hunne omgeving. Is de plant na de verplanting aan den groei geraakt, dan vraagt ze bijna geene zorg meer; ze verspreidt zich dan elk jaar al sterker en sterker met hare onderaardsche stengels door den grond. Bij het invallen van den vorst vriezen wel ieder jaar hare bovenaardsche stengels totaal af, maar in de aarde blijft ze voortleven, om in de lente steeds krachtiger er uit op te schieten. Ze is volkomen tegen de guurheid van onzen winter bestand. Wat men haar als steunsel biedt, is vrij onverschillig; ze klimt even graag tegen wanden en muren als langs schuttingen en in boomen.

Ik hoop met deze beide stukjes over *Tropeolum speciosum* de opmerkzaamheid der bloemenvrienden gevestigd te hebben op deze keurige klimplant, die zoo weinig kost en zoo weinig moeite vereischt in vergelijking van het genoegen dat ze gedurende den ganschen zomer verschaft. Moge op haar niet langer het: onbekend maakt onbemind, worden toegepast.

Boomteelt.

Eene aanbevelenswaardige druivensoort. II. In het vorige nummer wees ik er op dat de vroege Malingre-druif naar mijn gevoelen de beste druivensoort is voor ons klimaat. Deze druivensoort, welke in boomkweekerijen van eenige uitgebreidheid te verkrijgen is, wordt steeds rijp. Talrijke koude zomers hebben deze waarheid bevestigd. Zelfs in den zeer natten zomer van 1879 groeide de vroege Malingre-druif bij mij uitstekend en leverde in september nog volkomen rijpe vruchten. Even als alle druivensoorten verlangt deze druif eene warme standplaats. Het liefste staat zij tegen een muur of eene schutting, waar zij den ganschen dag de volle zon kan genieten. Kan men haar zulk eene standplaats niet geven, dan behoeft men echter daarom niet na te laten zich haar aan te schaffen. Zij vergenoegt zich ook met een plekje waarop zij enkel genot heeft van de zonnestralen gedurende den voor- of namiddag. Zij wordt dan wel wat later rijp.

Eene tweede aanbeveling van de vroege Malingre-druif is gelegen in den vroegen tijd harer rijpheid. In een zeer gunstigen zomer zijn hare vruchten, zoo zij eene zeer warme standplaats heeft, in het laatst van juli rijp. Geene andere druivensoort is dan

ook vroeger rijp dan deze. Onder de genoemde voorwaarden wint zij het zelfs in dit opzicht van de druiven in eene kas. In matig warme zomers zijn hare vruchten op het laatst van augustus rijp, terwijl ze in een ongunstigen zomer en op de minst warme standplaats toch nog in october rijpe trossen schenkt.

Op de derde plaats verdient de vroege Malingre-druif aanbeveling door de sterkte van haren groei en hare groote vruchtbaarheid. Reeds zeer jong begint ze te dragen en gaat hiermeê onafgebroken voort. Hare trossen zijn niet groot, maar goed met bessen gevuld. Nooit vond ik ook, zoo als bij de trossen van andere druivensoorten het geval is, kleine druifjes tusschen hare bes en. Deze laatste zijn ovaal van vorm en geelachtig van kleur. Ze zijn overdekt met een blauw-wit waas; hare schil is dun en fijn en de smaak is frisch zoet.

Bezitters van naakte muren en schuttingen, de planttijd van boomen en heesters is weêr daar! Koopt nu bij een vertrouwd boomkweeker een vroege Malingre. Voor ongeveer 16 stuivers komt ge denkelijk bij hem klaar en ik vraag het u af: is dat eene uitgave om u het bezit dezer goede druivensoort te ontzeggen? Kunt ge hiervoor uwe muren kaal laten liggen of uwe schuttingen naakt? Wilt ge voor zulk eene som liever eene zure druivensoort op de markt koopen of ontvangt ge er misschien liever een, die nooit rijp wordt, van uw buurman present? Immers niet? Spoedig dan besteld, de tijd dringt!

Bloementeelt.

Begieting van kamerplanten. I. Dikwijls is het mij opgevallen hoe verkeerd velen nog handelen bij het begieten hunner kamerplanten. In kamers, waarin het gedurende den dag zoo warm was dat men het er bijna niet kon uithouden, zag ik de vrouw des huizes hare bloemen begieten met ijskoud water, versch uit de pomp. Eene andere had voor de zindelijkheid bloemschoteltjes onder heure potten staan, maar gebruikte die schoteltjes tevens om heure bloemen van water te voorzien. Ze goot die schoteltjes eenvoudig vol en keek er dan verder niet meer naar om. Eene derde goot nu eens met koud, dan weêr met warm water, welk laatste dikwijls eerst gediend had om de kopjes der koffietafel er in om te spoelen of de borden er in af te wasschen. Kortom: ik zag dikwijls het middel det begieting om de bloemen te doen leven herschapen in een middel om ze met zekerheid te vermoorden. Hier bedroog niet de gierigheid, maar de zindelijkheid dikwerf de wijsheid, en stierven dikwijls de planten door eene verkeer! begrepen netheid, waarvan zij onder een ander opzicht toch zooveel houden.

In de volgende nummers spreek ik over een en ander meer in bijzonderheden.

[Nummer 19]

De watersnood

Nieuwkuik.

Nieuwkuik is het tweede dorp in de Langstraat, van de hoofdstad der provincie Noord-Brabant af gerekend, met Vlijmen ten oosten en Drunen ten westen. De laatste jaren vooral heeft het een zekere vermaardheid verkregen door zijn uitgebreide vruchtenteelt (frambozen, aardbeziën, zwarte beziën, enz.), alsmeê door den aanzienlijken uitvoerhandel, vooral met Engeland, welke met die vruchten gedreven werd. Nieuwkuik met zijne 1350 inwoners ging dan ook steeds in bloei vooruit en in weinige jaren was de waarde van den grond er meer dan verdubbeld.

Het schoone en bloeiende dorp is door de noodlottige doorbraak in den nacht van den 29^{en} op den 30^{en} december niet slechts in het water begraven, maar bijna in een puinhoop veranderd, geruïneerd. Doch verhalen wij naar volgorde het ontzettende ongeluk, dat het eenmaal zoo welvarende dorp getroffen heeft.

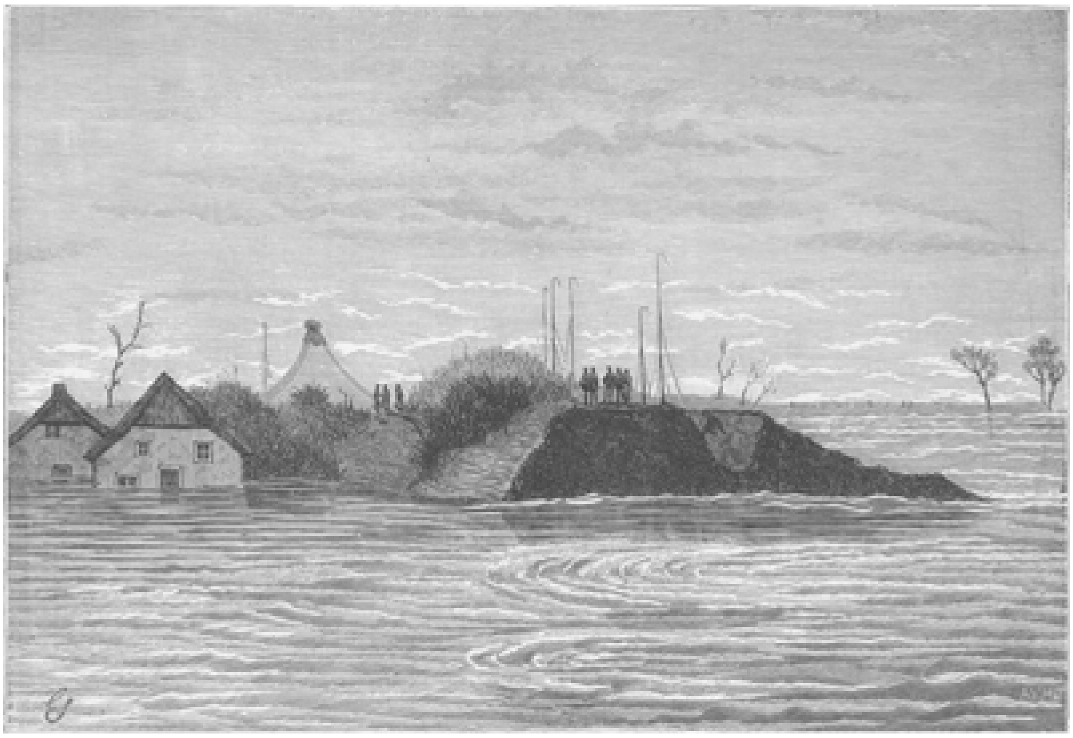

De watersnood te Nieuwkuik. - DE DOORBRAAK IN DEN HEIDIJK.

Reeds eenige dagen voor den vreeselijken nacht had een kwel in den Heidijk, welke Nieuwkuik ten zuiden tegen het hoog opgejaagde water van het Bossche veld (de Beersche Maas) beschermde, onder de bevolking van het dorp geen geringe onrust verwekt, al was deze geheele eeuw in dien dijk geen doorbraad gevallen en het vak zuidwaarts van de gemeente als een der stevigste van den geheelen Heidijk bekend. Intusschen werd door de ingenieurs in persoon een onderzoek ingesteld naar den toestand van het gezegde punt van den beschermenden dijk; zoo als wij reeds gezegd hebben verklaarden zij, dat er volstrekt geen gevaar bij was, waarom er dan ook geen

bijzondere voorzorgmaatregelen genomen werden en de ongerustheid uit de gemoederen begon te wijken.

Met noodlottige gevolgen echter. In den nacht van den 29^{en} op den 30^{en} december stak een felle storm op, die het oproerige water aan de buitenzijde met kracht tegen den beschuttenden Heidijk joeg. De groote meerderheid der inwoners van Nieuwkuik droomde intusschen van geen gevaar en had zich ter ruste begeven, om spoedig op verschrikkelijke manier uit den slaap opgeschrikt te worden. Het was omstreeks half drie van den nacht; de mannen die aan den dijk de wacht hadden, bemerkten dat de kwel op onrustbarende wijze toenam en reeds zand en steenen begon door te laten. Zij begrepen dat alles verloren was en de dijk de persing van het water aan de buitenzijde niet meer zou kunnen tegen houden. Haastig begaven zij zich in den donkeren nacht naar het hoofd kwartier, om verslag te geven van het gevaar, waarin de dijk en daardoor het dorp Nieuwkuik verkeerden, op hun weg overal alarm makende en zooveel mogelijk de slapende bevolking wekkende en waarschuwende.

Die waarschuwing kwam zoo onverwacht, dat velen geen geloof konden slaan aan de nabijheid van het gevaar en aan een loos alarm dachten. De Vreeselijke wezenlijkheid zou zich echter maar al te spoedig in al hare verschrikkingen vertoonen: een doffe slag klonk boven het huilen van den storm uit, een geweldig bruisen en koken volgde als het klotsen der branding op de rotsige kust - de Heidijk was bezweken en het teugellooze water stortte zich van een hoogte van zes meters als een schuimende waterval door de doorbraak naar beneden en als een vernielende bergstroom over het rampzalige Nieuwkuik uit.

Het was een oogenblik van verwarring, ontzetting en doodsangst. Zij die gewaarschuwd waren, hadden nauwelijks den tijd gehad zich in der haast te kleeden, het vee los te snijden en in allerijl voor het aanstroomende water op den dijk of op den vluchtheuvel in de nabijheid, den beroemd geworden Konijnenberg (op het kaartje in ons vorig nommer door e aangeduid) te vluchten. De overigen werden opgeschrikt uit den bedrieglijken slaap door de angst- en smartkreten, welke langs alle zijden weêrklonken, door het brullen en bruisen van het aanstroomende Water. Ook zij wilden vluchten, zij het ongekleed en met achterlating van alles - te laat! de watervloed stapelde zich reeds voor hunne woning opeen, drong naar binnen, omsingelde haar en sneed elken terugweg af. Niet meer ginds in de verre ruimte, maar boven, op den zolder, op het dak der veege woning bestond nog mogelijkheid tot redding: daarheen gevlucht in de tastbare duisternis, bij het huilen van den storm, bij het geloei van den zwellenden, gierenden stroom, die de zwakke woning deed schudden en kraken, als beroerde een aardbeving de ingewanden der aarde.

En altijd hooger steeg de vloed, altijd onstuimiger bruiste de stroom; eene geheele rij kleine huizen nabij de doorbraak, de Peperstraat genaamd, stortte met onheilspellend gekraak in en verdween in de woeste waterzee of werd door de geweldige strooming verre meêgesleurd. Maar ook de grootere steenen huizen in de kom der gemeente Nieuwkuik waren niet veilig voor het geweld van den brullenden stroom. De woningen van het dorp zijn meerendeels door nauwe gangen of stegen van elkander gescheiden. Tusschen elk dier stegen vormde zich een waterval, een ontzettende strooming, machtig en onweêrstaanbaar, die de grondvesten der gebouwen aantastte of geheele brokstukken uit de hoekmuren sloeg, waardoor de huizen ondermijnd of van hunne steunsels beroofd werden. En boven het bulderen van den stroom uit dreunde een onheilspellende plons: een zwaar steenen huis was ingestort - het eerste in de kom der gemeente.

Akelig, als de toonen eener doodsklok, moet dat naar geluid geklonken hebben in de ooren der honderden rampzaligen, die in dien nacht vol verschrikking verbleven op zolders, op de daken hunner woningen, omringd en bestookt door het overmoedige en overmachtige water, en het kraken en waggelen hunner eigen huizen moest hun doen vreezen ieder oogenblik door den bruisenden vloed verzwolgen te worden. Welke doodsangsten zijn er in dien eindeloozen nacht uitgestaan!

Eindelijk grauwde de morgen, somber en doodsch. De dag brak aan, die uitkomst zou brengen en redding. Huiverend zag men rond door de vensters en openingen in de daken, maar ontzet, met nieuwe wanhoop in het hart, trok men het hoofd terug: men zag het water, brullend en steigerend langs de muren, de woning beukend met onverpoosd geweld, men zag de woeste maalstroomen en de schuimende watervallen, en een radelooze angst greep velen opnieuw aan. Immers, liep de schokkende woning niet ieder oogenblik gevaar door het machtige water omver gehaald te worden? En, zoo de woning het houden mocht, wie zou het durven wagen de onweêrstaanbare strooming te trotseeren om redding te brengen! En te moeten blijven op den zolder der kranke woning was de vreeselijkste gevangenschap, zonder vuur, zonder licht, zonder dek of voedsel, was de honger, de koude, de doodsangst, de dood zelf. En altijd onrustbarender waggelden de ondermijnde huizen, en altijd heviger kraakten balken en gebinten, en immer meer woningen stortten ineen met een doffen slag, die misschien den dood bracht, in elk geval den dood voorspelde.

Wie zou het wagen hulp te brengen en redding, wie zou het wagen branding en strooming te trotseeren en de vrees van onder het puin der instortende huizen bedolven te worden? Het gevaar was groot, maar toch snelden ze aan, de kloeke redders met hun vaartuigen, uit Drunen, uit Vlijmen, uit Den Bosch, zelfs uit Hedel aan de Maas, nog op den morgen der ramp, en eigen doodsgevaar minachtende, was hun eenig doel het leven te redden der in doodsgevaar verkeerende inwoners van het zoo fel bestookte Nieuwkuik. Overigens, het werd tijd, dat redding kwam opdagen: steeds meer huizen dreigden in te storten, door de strooming ondermijnd of door den golfslag gebeukt; vele gezinnen verbleven op de zolders of daken van woningen, waarvan reeds een gedeelte was weggeslagen; anderen hadden een wijkplaats moeten zoeken op hooibergen, die ieder oogenblik konden wegdrijven, op boomen, welke ontworteld en omver geworpen dreigden te worden. Dramatisch vooral zijn de lotgevallen van een gezin, een huiske vlak voor de doorbraak bewonende. Wij meenen ze hier eenigszins breeder te motten mededeelen.

De bedoelde woning werd van achteren op geduchte wijze door het water gebeukt; ze telde vijf bewoners, die, door de woeste branding ingesloten, in de onmogelijkheid waren het schokkende huiske te verlaten. En plank op plank werd losgescheurd, en balk op balk, te zwakke steunsels voor het zwakke gebouw, onder het dak losgewoeld, dat vreeselijk begon te slingeren, en waarop de ongelukkige bewoners zich ter nauwernood konden staande houden. De rampzaligen strekten smeekend de armen naar den nabij gelegen dijk uit, waar een menigte menschen zwijgend het ontzettende schouwspel aanstaarden. Wat konden dezen echter doen? Tusschen den dijk en de half vernielde woning verhief zich een schuimende waterval, welke ieder moest meesleuren en verzwelgen, die er zich te roekeloos durfde wagen. En hooger steeg de nood, en dreigender werd het gevaar. Een geweldig gekraak verhief zich boven het loeien van de branding; de woning stortte ineen en het rampzalige vijftal zonk gillend naar de diepte. Een angstkreet steeg van den dijk uit honderd monden op, doch, o wonder, het dak verhief zich weêr uit de golven, en een vlot vormende dreef het op de woelende watervlakte en werd met het vijftal door de snelle strooming in

dolle vaart meêgesleept. Heerlijke beschikking der Voorzienigheid, het zonderlinge vlot strandde weldra tegen een der huizen van het dorp, en de vijf drenkelingen, die aan een onvermijdelijken dood gewijd schenen, konden zich, van dak tot dak klauterende, in die woning redden, om later door een moedig schipper opgenomen en naar elders gevoerd te worden. Onze gravure op bladz 148 geeft een voorstelling van deze aangrijpende episode uit den laatsten watersnood.

Intusschen waren, zoo als wij boven opmerkten, de redders van alle zijden toegesneld om de veege bevolking van Nieuwkuik hulp te bieden. Welke gevaren daaraan verbonden waren moge blijken uit het relaas van een tochtje, door schrijver dezes op den dag van de ramp in de zoo wreed getroffen streek ondernomen.

Op de eerste tijding van de gevallen doorbraak had ik mij op donderdag 30 december van 's Bosch naar het op een uur afstands gelegen Vlijmen begeven met een kotter over het onstuimig water van het Bossche Veld. Nauwelijks in het genoemd dorp aangekomen, waarvan een gedeelte nog boven water lag, zag ik een schuit met macht van paarden en manschappen over den straatweg trekken in de richting van Nieuwkuik. Ik volgde de schuit tot ze aan de westzijde van Vlijmen in het water en vlot gekomen was.

'Waarheen, mannen?' vroeg ik.

'Natuurlijk naar Nieuwkuik, om menschen te redden,' klonk het haastige antwoord.

'Kan ik meêvaren?' vroeg ik.

De varensgezellen zagen mij verwonderd aan; een hunner vroeg:

'Mijnheer is toch geen schipper?'

'Dat wel juist niet, maar ik wilde toch meê naar Nieuwkuik.'

'Het is een gevaarlijk tochtje, mijnheer; het zal er spoken, op het water.'

''t Zij - kan ik instappen?'

'Hier langs, mijnheer, langs dien kant is het water te diep.'

Die waarschuwing om bij den gang naar de schuit het midden van den straatweg te houden, hield natuurlijk een toestemming in; ik haastte mij daarvan gebruik te maken, en bijna tot de knieën door het water badende, was ik met een wip in de boot. Spoedig bevonden zich drie kloeke varengasten, met haken gewapend, naast mij, en onder de uitroepen der toegestroomde menigte: 'Goede reis! Houdt je goed! Weest voorzichtig!' en dergelijken, voeren wij langs het overstroomde gedeelte van den weg tusschen Vlijmen en Nieuwkuik op ons doel af.

Aanvankelijk ging het, dank zij de krachtige armen der schippers, die met behendigheid de haken hanteerden, tamelijk snel vooruit; nu en dan kwamen wij langs een overstroomd huis, waarvan de bewoners aan de dakvensters verschenen; enkelen riepen de schippers toe hen op te nemen en naar Vlijmen te brengen.

'Gij zit hier vooreerst goed, er is geen gevaar bij; wij moeten verder naar Nieuwkuik om menschen te redden!' klonk dan het antwoord der varensgezellen, - en vooruit ging het dan weêr met verdubbelde kracht.

'Ja, mijnheer,' sprak een der schippers, 'die menschen hebben nog geen nood; hun huizen staan buiten de strooming; zij kunnen het wel tot morgen houden. Maar te Nieuwkuik, daar zullen wij wat anders zien.'

Een oogenblik later werden wij opnieuw aangeroepen. Het was een boer, die ons verzocht zijn vee, dat op stal in het water stond, in veiligheid te brengen. 'Er is geen gevaar bij, maar zonder boot gaat het niet; ik zal er u goed voor betalen, mannen,' voegde de bewoner er ter gerusttelling en ter aanmoediging bij.

‘Dank je, wij moeten menschen redden,’ antwoordde een der schippers, en alle drie boomden zoo snel mogelijk voort.

Weldra moest intusschen die snelheid verminderen: de strooming maakte zich meer en meer voelbaar en hoewel de varensgezellen met alle kracht worstelden om den Straatweg te houden, de drang van het aanstormende water was te sterk, en door de strooming meêgesleept, moes ten wij noordwaarts afhouden. In de verte vernamen wij reeds het donderend geraas van den waterval in de doorbraak, en bij tusschenpoozen

het akelig gegil en het noodgeroep der in gevaar verkeerende inwoners van Nieuwkuik.

'Nu zal het er op aan gaan komen, houdt je goed,' bemoedigden de kloeke schippers elkander, en met kracht werden de haken weêr in het water geslagen om de felle strooming te overwinnen. Het hulpgeroep verdubbelde, het bruisen van den waterval deed zich met geweldiger kracht hooren; daar tusschen vermengde zich het loeien van het vee, dat door vloed en strooming bedreigd werd, en het nare gehuil der honden, die, aan kettingen gebonden of door het water meêgesleurd, met den dood worstelden.

Wij waren de achterzijde der bedreigde woningen, ten noorden van den met huizen bezetten straatweg genaderd; het akelig geluid werd steeds akeliger en luider; overal woeien noodvlaggen uit de vensters, van de daken; angstige gezichten vertoonden zich voor de openingen der woningen en schreeuwden om hulp. Wij waren het centrum der ramp nabij. Huizen, stallen en schuren lagen in puin, en het water baande zich bulderend een weg tusschen de stegen der huizen, tusschen de puinhoopen der ingestorte woningen.

Wij bevonden ons op een paar boogscheuten afstands van den bebouwden straatweg; door heggen en tuinen, over verdronken frambozen-, aalbeziënstruiken en hopstaken heen trachtten wij de achterzijde der bedreigde huizen te naderen. Allerlei voorwerpen stoven ons in dolle vaart voorbij: stoelen, tafels, kasten, vensters, deuren. De uiterste behoedzaamheid was noodig om niet met die drijvende voorwerpen in botsing te komen en er door omgeworpen te worden. Maar grooter hinderpaal nog was het water, dat ons met reuzenkracht poogde terug te drijven en zich vóór ons als een beweegbare berg verhief.

'Het moet, jongens, het moet!' riep een der schippers, wanhopige pogingen aanwendende om tegen den geweldigen stroom op te werken. De haken ploften met kracht in het water; wij wonnen terrein, zij het ook langzaam. Huizen en puinhoopen van huizen kwamen dichterbij; wij werden opgemerkt, want de witte en roode noodvlaggen werden gezwaaid, armen naar ons uitgestoken, en het hulpgeroep der in doodsgevaar verkeerende bewoners klonk dringender en smeekender. Hooibergen dreven ons voorbij, honden trachtten te worstelen tegen den vloed, die hen meêsleepte, runderen stonden tot den buik in het water; wij sloegen er geen acht op: menschen, natuurgenooten riepen onze hulp in.

Maar de strooming werd het zwakke vaartuig te sterk, de kop der schuit sloeg zijwaarts, een oogenblik nog, en wij moesten voor den fellen stroom afdrijven. Een der schippers wist zich intusschen aan een heg vast te klampen en voorzichtig langs die heg scherende, werkte de schuit weêr naar boven, den bruisenden stroom te gemoet. Eindelijk, na de wanhopigste krachtsinspanning, hadden wij land bereikt, - maar welk land: de puinhoopen van een ingestort huis! Toch hadden wij grond onder de voeten, en al dreigden de nog staande gebleven muurvakken ieder oogenblik te bezwijken, wij klauterden over de puinen heen en sleepten het vaartuig in de smalle, maar geweldig schuimende opening tusschen het vernielde en het naburige, nog overeind gebleven huis heen, om weêr den straatweg te bereiken en, zoo mogelijk, de om hulp roepende menschen op te nemen.

Intusschen begon de grond ons te ontbreken en moesten wij ons weêr in de schuit begeven; met hoeveel overleg zulks ook geschiedde, en hoezeer de schippers het afdrijven der boot trachtten te verhinderen, de vreeselijke strooming in den nauwen

gang sleurde ons meê, snel als de wind, en in een oogwenk hadden wij meer terrein verloren dan wij in een uur tijds gewonnen hadden. Akelig klonken de wanhoopskreten van de bewoners der naburige huizen, die met onze boot de hoop op redding zagen verdwijnen. Wel gaven de varensgezellen den kamp niet op, wel beproefden zij nogmaals tegen de strooming op te werken, maar het water bleef overwinnaar en na de heldhaftigste pogingen moesten zij zich voor den vloed laten afdrijven.

'Mijnheer,' sprak een der schippers zuchtend, zich het zweet van het voorhoofd wisschende, 'gij ziet dat het menschen redden een moeielijk werk is.'

Was het ons, tot onze innige spijt, onmogelijk geweest den straatweg, en daarmede de kom van het dorp te bereiken, wij lieten ons thans afzakken naar het kasteel Onzenoort, ten noorden van Nieuwkuik, in eigendom behoorende aan mevrouw de douar. De la Court (op de kaart in ons vorig nommer door *g* aangeduid). Het was een donkere, sombere lucht; de koude regen viel onophoudelijk van den hemel en spoedig waren wij geheel doorweekt. De kloeke varensgezellen gaven echter hun edel pogen niet op: in het hoofdkwartier terug geslagen, wilden zij elders den strijd hernieuwen. Wij wrongen ons door struiken en heggen en bereikten eindelijk, zoo ver mogelijk zijwaarts houdende, een groep huizen ten westen van het zoo even genoemde kasteel. Ontzaglijke moeite kostte het, nog niet meer noordwaarts af te drijven en tusschen de huizen door te komen, die reeds diep onder water stonden. Ook hier was de strooming hevig genoeg en verkeerden de woningen in gevaar van omver geworpen te worden. De bewoners bevonden zich voor de dakvensters; de stallen stonden open; wij zagen het vee tegen het meer en meer stijgende water worstelen. Voor het vee konden wij intusschen niets doen; het was al veel, zoo het ons gelukte de menschen in veiligheid te brengen. Aan het kasteel, dat voor het oogenblik verlaten en gesloten was, lag eene sterke schuit, welke wij haalden, om met dubbelen spoed te kunnen werken. Terwijl die schuit, met een onzer varensgezellen, benevens een der bewoners en zijn zoon bemand, het ontruimen van de woning der beide laatsten volbracht, namen wij het tegenover liggende huis voor onze rekening. De arbeid vorderde slechts langzaam. In de diep onder water staande woning konden wij niet doordringen: alles moest door een dakvenster aangegeven of liever toegeworpen worden. De arme menschen smeekten ons zooveel mogelijk te redden: brood konden zij niet missen, want daar zij er de voorkeur aan gaven op den nabijgelegen molen (f op ons kaartje), die overigens hoog en droog op een heuvel gelegen was, afgezet te worden, kon het lang duren eer de eerste schuit met levensmiddelen ter plaatse kwam; beddegoed hadden ze evenzeer noodig; de beste kleederen en het linnengoed konden we evenmin in de woning achterlaten; olie om den donkeren nacht te verlichten mocht niet ontbreken, en daarbij behoorde een lamp; daarenboven smeekte de man ons een ketel met zoete melk over te nemen voor zijne doodzieke vrouw, zoodat onze schuit ten slotte vol geraakte. Wij haastten ons den last op den molen af te zetten, waarna wij ten tweeden male naar de verdronken woning gingen om man, vrouw en kinderen af te halen. De boot van het kasteel had evenzeer hare twee tochten gemaakt, en toen begon de avond te vallen zoodat het hoog tijd werd, dwars door het onvertrouwbare en gevaarlijke vaarwater den terugweg aan te nemen. In der haast gebruikten wij nog een paar sneden roggebrood met spek - wij allen hadden sedert den morgen niets genuttigd - waarop wij van de beide door ons aan land gezette huisgezinnen afscheid namen, hun de door ons van het kasteel gehaalde boot achterlatende, om ook de overige gezinnen in de buurt naar den molen te brengen.

Met moeite werkten wij ons weêr tegen den stroom op; de vreemdsoortigste voorwerpen joegen ons met duizelingwekkende snelheid te gemoet en voorbij; verdronken koeien en varkens dreven met den stroom af; het noodgeschrei der ongelukkige bewoners in het dorp klonk ons akelig tegen in den donkeren avond, nu en dan overstemd door een donderend geluid, als van een kanonschot in de verte, de onheilspellende plons van een instortend huis.

Vóór weêr de morgen daagde - een lange nacht van veertien uren - was er echter niets meer voor de rampzaligen te doen, en met bloedend hart zetten wij onzen weg naar Vlijmen voort, welk dorp wij, toen het reeds geheel donker geworden was, gelukkig bereikten, doch slechts half tevreden niet *meer* menschen te hebben kunnen helpen.

Sedert den verschrikkelijken dag van den 30[en] december hebben wij het verwoestte Nieuwkuik herhaaldelijk bezocht; wat al tooneelen van jammer en ellende hebben er onze oogen nog aanschouwd, maar ook hoevele treffende voorbeelden van schier wonderdadige redding en even treffende blijken van heldenmoed en doodsverachting kwamen ons ter oore.

Tooneelen van jammer en ellende: wij hebben personen gezien en gesproken, die drie volle dagen en drie lange akelige nachten, half gekleed, bijna zonder voedsel, op een zolder, die ieder oogenblik kon invallen, op een hooiberg, welke met elken golfslag door de strooming kon meêgesleurd worden, moesten doorbrengen, aan den honger, de koude en duizend angsten ter prooi, alvorens zij konden gered worden. De geredden zelven op den Konijnenberg, op den dijk en elders hadden aanvankelijk weinig benijdenswaardiger lot; zonder eenige beschutting voor de koude dagen, de ijzige nachten en de stroomende regenvlagen, moesten zij, in het hartje van den winter, zonder stroo om op te rusten, zonder dekens om zich te dekken, zonder vuur om zich te verwarmen, de eerste dagen onder den blooten hemel doorbrengen, van alle zijden door het bruisende water omringd, bovendien aan den honger en den dorst ter prooi. Want de hulp bleef aanvankelijk uit, niet wegens gebrek aan goeden wil en moed, maar er was zooveel te doen, er moesten zoovele personen gered worden, die nog in levensgevaar verkeerden, en bovendien, de vaart was de eerste dagen na de doorbraak uiterst gevaarlijk. Eerst langzamerhand konden de noodlijdenden van dekens, brandstof en het noodige voedsel voorzien, of afgehaald en naarveiligerof geschikter wijkplaats gevoerd worden, naar 's Bosch, Drunen, Waalwijk, Tilburg, Utrecht en andere plaatsen, waar de vele zieken in de hospitalen werden opgenomen en allen een liefderijke verpleging ten deel viel.

Boven verhaalden wij de redding van vijf personen, die zich op het drijvend dak te midden van den bruisenden stroom bevonden; dergelijke voorbeelden van wonderbare redding waren volstrekt niet zeldzaam; personen werden gered die tweemaal vier en twintig uren op een door wind en stroom gebeukten boom hadden doorgebracht; anderen dreven op eene plank verre weg en kwamen ten slotte behouden aan land; een man, wiens woning onder hem was ingestort kwam op zulk een plank te Drunen, op een uur afstands van Nieuwkuik; eene vrouw, wier huis ineen gezakt was, werd door de felle strooming aangegrepen, en op haar rug drijvende, werd zij in het een half uur ver verwijderde dorp De Haarsteeg opgevischt en gered. Treffende bijzonderheid: hare handen omklemden nog altijd het kruisbeeld, dat zij bij den val van het huis als een reddingsanker gegrepen had.

Dat de vreeselijke ramp zoo weinig menschenlevens gekost heeft, is intusschen hoofdzakelijk te danken aan de onverschrokkenheid en den heldenmoed der redders,

die hun eigen leven in gevaar stelden om dat hunner medemenschen te behouden, of den armen beroofden levensmiddelen en dekking te brengen. De dagbladen hebben indertijd de namen opgegeven der schippers uit Vlijmen, 's-Bosch, Hedel. enz., die met kloeke doodsverachting een aantal menschen van de zolders, van de daken, van de hooioppers, uit de boomen hebben gered. Eenige andere namen mogen hier niet ontbreken, van mannen die zich evenzeer bij uitstek verdienstelijk hebben gemaakt. Noemen wij Jhr. W. de la Court van Onzenoort, die van den eersten tot den laatsten dag der ramp de ongelukkige bevolking van Nieuwkuik met raad en daad ter zijde stond; den heer burgemeester der gemeente, die, terwijl hij zelf alles verloren had en zijne woning door het water had zien vernielen, trouw op zijn post bleef en in nood en gevaar altijd de eerste was; den luitenant Teding van Berkhout, wiens be-

leid en moed hem ieders achting en dankbaarheid deden verwerven; de heeren Hendriks en Banning te Vught, leden der firma van dien naam, die met hun schuit dagelijks ter plaatse waren om menschen en vee te redden en geheel belangeloos levensbehoeften en dekking bezorgden, waar er behoefte aan was; den heer W. Loeff, lid van den gemeenteraad te Nieuwkuik, en den heer Mommersteeg te Vlijmen, die hun huis en hun persoon voor de noodlijdenden en in gevaar verkeerenden beschikbaar stelden, en niet 't minst de marechaussée's A. Hogerheide en L. Brouwer uit Waalwijk, die meer dan honderd menschen uit de overstroomd woningen gehaald hebben, onder welke verscheidene met levensgevaar. De namen van al die kloeke mannen, hoe verschillend ook in staad, maar toch één in doel en streven, verdienen in wijder kring bekend te worden.

De watersnood te Nieuwkuik. - HET KASTEEL ONZENOORT.

Toen wij, een paar dagen na de ramp Nieuwkuik opnieuw bezochten, hadden wij beter gelegenheid dan de eerste reis de door het water aangerichte verwoesting in oogenschouw te nemen. Een geheele rij huisjes nabij de doorbraak, de Peperstraat, tot de gemeente Vlijmen behoorende, doch vlak aan de grenzen van Nieuwkuik getegen, was letterlijk verdwenen; daken van vernielde woningen, gedeeltelijk boven het water uitstekende, getuigden nog van de vreeselijke kracht van den vloed. Eene menigte bewoners, die op den dijk een schuilplaats gezocht hadden en er sedert den noodlottigen nacht van donderdag 30 december verbleven, staarden met doffe wezenloosheid op den nog altijd krachtigen waterval in de doorbraak, die hun alles wat zij bezaten ontnomen, en hen als het ware tot den bedelstaf gebracht had.

In het dorp zelf, dat nog geheel onder water stond, en waar het water zich nog steeds met kracht een doortocht baande tusschen de huizen, was het schouwspel weinig opwekkender. De woningen waren bijna allen door de bewoners verlaten; in de stallen lag het vee grootendeels verdrenken; een akelige stilte, slechts door het klotsen der branding onderbroken, heerschte op den anders zoo levendigen en vrolijken straatweg. Een groote menigte huizen, waaronder vooral de nieuwge bouwden, lagen geheel of gedeeltelijk in puin; de welbekende uitspanning ‘het Land van Belofte’ was een reusachtige puinhoop geworden; het huis van den burgemeester, de pastorie, de school, de onderwijzerswoning en meer anderen waren gedeeltelijk ingestort en dreigden geheel te zullen bezwijken. Andere huizen die nog staande en

in hun geheel gebleven waren, werden voortdurend door de hevige strooming bestookt en ondermijnd en met geheele vernietiging bedreigd. Waar het oog zich wendde, aanschouwde het een tooneel van ellende en ver-

De watersnood te Nieuwkuik. - EEN DRIJVEND DAK.

woesting, die ons onwillekeurig aan de ramp van Szegedin herinnerde.

De watersnood te Nieuwkuik. - TEGENOVER DE KERK.

Ten westen van de kerk betraden wij de een drooge plaats aan den straatweg gelegen; een viertal hooggelegen woningen benevens het kerkhof waren er van het water verschoond gebleven (aangeduid door de letter f op ons kaartje.) Het was er een woelig tooneel; schuiten gingen af en aan; autoriteiten gaven er hunne bevelen en raadgevingen; mannen, vrouwen en kinderen liepen de woningen in en uit, of snelden naar de aankomende schuiten om te vernemen, of hunne nog altijd vermiste betrekkingen gevonden of hun koeien en paarden misschien gered waren. Verschillende personen waren druk bezig verdronken, uit het water opgevisebte koeien, varkens of schapen te slachten. Op het kerkhof, waar eenige tenten opgesiagen waren, ging het eveneens. Onze teekenaar heeft van dit interessant plekje eene schets genomen, die wij, uitgewerkt, in deze aflevering weêrgeven.

In de woning van den herbergier Loeff, waarin verschillende huisgezinnen, waaronder zieken opgenomen waren, heerschte eene groote bedrijvigheid; in het er neven gelegen huis van de firma Hendriks en Banning had de Eerwaarde Geestelijkheid van Nieuwkuik een onderkomen gevonden.

Wij mochten onzen tocht intusschen niet tot den bebouwden straatweg bepalen en voeren met onze boot noordwaarts. Doode paarden, koeien, varkens, schapen en honden, benevens eene menigte huisraad, dreven in grooten getale met den vloed af. Het was jammerlijk om te zien. Schuiten bewogen zich op het sterk stroomende water om nog te redden wat te redden was, of om degenen die hunne woningen niet hadden willen verlaten, levensmiddelen te brengen, ofschoon het vaarwater nog altijd gevaarlijk bleef. Ter hoogte van Onzennuort kwamen wij een alleenstaand huis voorbij. Op ons geroep verscheen een jonge man voor het dakvenster met vreeselijk verwrongen gelaatstrekken en woesten, dwalenden blik. Met den eersten oogopslag was het merkbaar dat ae bewoner ontzettend moest geleden hebben.

'Wilt gij uwe woning verlaten?' riepen wij hem toe.

'Neen' was het korte antwoord.

'Toch moet gij veel uitgestaan hebben!'

‘Ik heb drie dagen in den stal bij de koeien in het water doorgebracht; al dien tijd heb ik ze de koppen boven water gehouden, maar in het eind zijn zij toch nog verdronken.’

‘Een reden te meer om met ons meê te gaan.’

‘Neen, ik blijf; zoo gij iets voor mij doen wilt, zegt mij dan of mijne zuster gered is.’

‘Hoe heet uwe zuster?’

De watersnood te Nieuwkuik - HET OVERBRENGEN DER HEILIGE VATEN.

‘Mijne zuster.... ik weet het niet... O, God, ik weet niet meer hoe mijne zuster heet!’

‘Maat hoe heet gij dan?’

‘Ik!.... wel, ik heet even als mijne zuster, maar mijn naam ben ik vergeten!’

‘En dien van uw vader?’

‘Mijn vader heet als ik, als mijne zuster.... ik weet den naam echter niet meer, ik weet niets meer! O God, ik ben gek!’

De arme man trok zich handenwringend van het dakvenster terug en wilde niet meer te voorschijn komen.

Wij roeiden naar den molen nabij het kasteel van Onzenoort, enkele dagen vroeger, op den eersten dag van de waterramp, door ons bezocht. De twee huisgezinnen, die wij daar op dien dag in veiligheid gebracht hadden, waren met verscheidene anderen vermeerderd. Tevens waren op den heuvel stallen opgeslagen voor het geredde vee. Terwijl de teekenaar, die ons vergezelde, van den molenheuvel af een schets van het kasteel Onzenoort nam, begaf ik mij in den molen, waar ik mijne goede oude kennissen met warmte de hand drukte. Eene vrouw echter herkende ik niet meer; met doodsbleek gelaat lag zij te bed, en zoodra zij mij zag, begon zij een zonderling lied aan te heffen: ook deze was zinneloos geworden. Deze gevallen staan overigens niet alleen: schrik en de doorgestane ellende hebben niet slechts tal van personen op het ziekbed geworpen, maar tevens van verschillenden de verstandelijke vermogens gekrenkt.

Om niet te uitvoerig te worden, kunnen wij voor het oogenblik niet in nadere bijzonderheden treden omtrent de vreeselijke ramp, welke Nieuwkuik getroffen heeft. Die ramp is overigens ontzettend en voor de bevolking van het eenmaal zoo welvarende dorp nauwelijks te dragen; immers, ongerekend de angsten en nooden, door haar op de eerste dagen na de ramp uitgestaan, zag Nieuwkuik tal van huizen vernield of zoodanig ondermijnd, dat zij afgebroken zullen moeten worden; ging meer dan de helft van het vee verloren, even als have en goed van velen; granen, hooi, aardappelen en verderen voorraad van schier allen; doch wat wellicht het zwaarste op de bevolking zal drukken, de lachende tuinen en vruchtbare bouwlanden zijn voor het grootste gedeelte verzand of door wielen en gaten voor langen tijd onbruikbaar gemaakt. Daar wij echter voornemens zijn op Nieuwkuik terug te komen, wanneer wij, zoodra de plaatsruimte zulks toelaat, eene beschrijving van het dorp *na* de overstrooming geven, kunnen wij voorloopig van ons onderwerp afstappen. Ons blijft nog slechts over eene verklaring te geven van de gravure, voorkomende op bladz. 149.

Bij een onzer bezoeken aan het overstroomde Nieuwkuik - het was op dinsdag 4 januari jl. - vernamen wij, dat de prachtige, nieuwgebouwde kerk met haar majestueuzen toren, door het water ondermijnd, gevaar liep. Wij bevonden ons bij den Zeer Eerw. Heer pastoor, die, benevens den Eerw. Heer kapelaan, zooals wij reeds aangestipt hebben, een wijkplaats gevonden had in de woning van de firma Hendriks en Banning, niet ver van de onder water gezette en gedeeltelijk ingestorte pastorie gelegen. De heeren geestelijken deelden ons mede, dat het Allerheiligste, benevens de gewijde vaten en de reliquieën, zich nog steeds in de bedreigde kerk bevonden, en zij vergeefs tot verscheidene schippers het verzoek hadden gericht hen naar de kerk te varen, met het doel om de heilige vaten in veiligheid te brengen; de strooming scheen te hevig en de overigens korte weg naar de kerk te gevaarlijk. De kloeke schippers, die ons - en het was niet de eerste maal - van Den Bosch naar

Nieuwkuik hadden gevaren, waren onmiddellijk gereed de Eerw geestelijkheid ter wille te zijn, en zoo brachten zij den kapelaan van het dorp, benevens twee heeren geestelijken uit de omstreken, die zich op dat oogenblik te Nieuwkuik en in de geïmproviseerde pastorie bevonden, naar de kerk over. De heer Banning, lid van de bovengemelde firma, de schrijver dezes en onze teekenaar sloten zich bij de heeren geestelijken aan, en na eene menigte bezwaren overwonnen te hebben, doch zonder de minste ongevallen, bereikten wij de kerk, die sedert den nacht van de doorbraak gesloten was gebleven.

Met genoegen constateerden wij in de eerste plaats dat het gevaar, 't welk kerk en toren bedreigde, minder groot was dan men tot dan toe gevreesd had (dat gevaar werd verder afgewend doordien kort daarop de voorzijde der kerk afgedamd en daardoor de strooming verlegd werd), waarna de Eerw. Heer kapelaan van Nieuwkuik het Allerheiligste uit het tabernakel nam, en wij overigen ons verder belastten met het vervoer der gewijde voorwerpen. Met diepen eerbied vervuld verlieten wij de kerk om in de ons wachtende boot plaats te nemen, die ons zonder verdere bezwaren naar het huis van de firma Hendriks en Banning terug bracht. De teekenaar heeft het oogenblik voorgesteld, dat wij de kerk verlieten om in de ons wachtende boot over te stappen. Tevens had hij zich den tijd ten nutte gemaakt om een schets te maken van een huis tegenover de kerk, aan de andere zijde van den straatweg gelegen.

De heeren geestelijken boden onzen kloeken schippers eene geldelijke belooning aan voor den moeitevollen arbeid, dien zij zoo wèl volbracht hadden; dezen echter bleven volstandig weigeren, zeggende, dat zij voor zulk eene taak niets konden aannemen; geen aandrang kon hen van besluit doen veranderen. Het is ons eene behoefte openlijk de namen der brave mannen te noemen, die niet slechts dien dag, maar ook de vorige dagen bij hunne tochten naar en door het overstroomde dorp doorslaande blijken gegeven hadden van zeldzame tegenwoordigheid van geest, kloek beleid en onverschrokkenheid. Zij zijn de schippers Mattheus Hubertus Doorenbosch en Hubertus Mattheus Doorenbosch, beiden van 's-Bosch. Wij betuigen hun onzen innigen dank voor de vele goede diensten, door hen aan ons bewezen.

En hiermede neem ik voorloopig afscheid van den lezer, om het woord aan mijne medewerkers te laten, die elders het terrein der overstroomingen bezochten.

Het hangende zwaard
Door Mathilde.
(Vervolg.)

III.

De dagen op Amsee vlogen voor den nog zoo weinig verwenden Victor als een schoone droom voorbij.

Den volgenden morgen bracht de heer Röseghem zijn jeugdigen gast in persoon door zijne zalen, waarin verscheidene meesterstukken van groote waarde zoowel van schilder- als beeldhouwkunst verzameld waren.

‘Het salon van mijne vrouw,’ zeide hij, aan een witte, keurig beschilderde deur tikkend.

De deur werd geopend, een donker violette portière ter zijde geschoven en mevrouw Röseghem in een wit met goud geborduurd ochtendkleed, de donkere lokken half

bedekt door een wit kanten spaansche mantille, stond stralend van schoonheid voor hen.

'Mijn Dagmar,' zeide haar echtgenoot teeder, 'is 't mij geoorloofd onzen artist uwe kunstschatten te toonen?'

'Wel zeker, maar eerst moet mijnheer Gerber een oude kennismaking hervatten,' en zij wees op het stuk, dat Victor zelf geschilderd had en dat nu boven haar schrijftafel hing.

'O mevrouw, 't is te veel eer,' stotterde hij.

'Waarom? 't Heeft mij, zoo als ik u gisteren zeide, reeds menige goede gedachte, menig schoon oogenblik geschonken en is dat niet het doel der kunst?'

Victor echter, na al het schoone, dat hij gezien had, kwam zijn eigen stuk nu onbeduidend en zwak voor; hij vergiste zich echter. Hoewel oefening en ondervinding hem nog moesten leeren, beloofde dit stuk toch reeds zeer veel voor de toekomst, 't Stelde een vroolijk, landelijk feest voor, te midden van een heerlijk landschap, doch ter zijde op 't eerste plan lag een arm kind met een muziekinstrument in de hand uitgeput ter neêr.

Dit contrast was het, dat mevrouw Röseghem zoo scheen te treffen.

Met de grootste vriendelijkheid nam zij de eer van haar salon waar, en toonde Victor alle kleine sieraden, die tafels, étagères of socles versierden, en die allen voorwerpen van kunst mochten genoemd worden.

'Alles wat niet door de kunst gestempeld is, mag den drempel van 't salon van mevrouw Röseghem niet overschrijden,' sprak haar man lachend, 'dus, jonge vriend, wees dankbaar voor de eer, die u in uw schilderij geschiedt!'

Hij nam een keurig wit marmeren vaasje op, doch hield plotseling tot zijn schrik 't handvatsel alleen in de hand.

'Wat beteekent dat! Wist ge er van, Dagmar?'

Verdrietig schudde mevrouw het hoofd:

'Hugo heeft het een paar dagen geleden bijna moedwillig gebroken. Die jongen is niet meer te herkennen, sedert hij een gouverneur heeft.'

'Doet uwe antipathie tegen Hoeberts u niet onbillijk zijn, Dagmar? De jaren van Hugo zijn juist die, welke hem 't lastigste maken voor de huisgenooten.'

'Neen! Hij was zacht en goedig, zoo lang hij niet *opgevoed* werd door een zoogenaamden gouverneur; maar sedert die man hem ter zijde staat, herken ik ons kind niet meer.'

'Ik zal Hoeberts er over spreken!'

'Dat baat niet! Er is maar één middel en dat kent ge..., Mijnheer Gerber,' ging zij met een betooverend lachje voort, 'Hoeberts is niet door de kunst gestempeld en daarom heeft hij nog geen vergunning verkregen om hier binnen te treden.'

'Ge zijt onrechtvaardig, Dagmar! Hoeberts is een geleerde....'

'Dat kan ik niet beoordeelen, maar een opvoeder is hij niet. Mijn zoon behoeft geen geleerde te worden, ik verlang niets van hem dan dat hij u en mij niet onwaardig worde!'

Victor voelde zich bij deze woordenwisseling minder op zijn gemak en deed eene opmerking over de wijze, waarop hij zijn werk dacht te doen.

'Maak dat met mevrouw af!' zeide Röseghem, blijkbaar verlicht, dat men van 't onaangenaam onderwerp kon afstappen. 'Tusschen elf en twaalf uur verleent mevrouw Röseghem audiëntie. Toon haar dan uwe plannen en begin niets, vóór gij hare hooge goedkeuring ontvangen hebt; bedank haar nu voor de bereidwilligheid, waarmede zij u haar museum van schoone kunsten getoond heeft.'

En zij namen afscheid. Buiten gekomen, zeide de huisheer:

‘Nu nog mijn bibliotheek, en dan laat ik u vrij tot het diner.’

Deze bibliotheek bevond zich in een der torens en was geheel in overeenstemming met de pracht en den kunstzin, die in de andere vertrekken heerschte; rijk gebonden boeken prijkten in hooge kasten, waartusschen bustes geplaatst waren van beroemde mannen. Plaatwerken, globes en andere sterrekundige instrumenten stonden op tafels, midden in het vertrek. Juist was Hoeberts in een der nissen van de diepe vensters aan het lezen. Hij groette onderdanig en verwijderde zich.

‘'t Is niet noodig, Hoeberts,’ riep de huisheer hem na, ‘ge kunt nu licht de kennis met mijnheer Gerber weêr aanknoopen.’

‘'t Spijt me, mijnheer Van Röseghem, 't spijt me! Doch 't is tijd voor jonker Hugo's Latijnsche les.’

‘O, zoo! Plichten gaan voor alles!’

‘Mijnheer, in welk paradijs leeft ge toch!’

riep Victor met slecht onderdrukte geestdrift uit.

'Bevalt u dit alles?' vroeg de andere op onverschilligen toon.

'Hoe kunt ge dat nog vragen?'

'Ge kunt hier vertoeven, zoo veel en zoo lang ge wilt. Er zijn boeken en platen genoeg in over uw vak, waaruit ge misschien nut kunt trekken. Zie maar eens hier!'

'Ja, mijnheer, ik zie het! Welke gelukkige oogenblikken zal ik hier dan beleven!'

'Des te beter! Hoe gelukkiger iemand is, hoe liever het mij is.' En bij deze woorden viel zijn gelaat weêr in en scheen hij een afgeleefde grijsaard.

'Als men zelf zoo gelukkig is, gunt men het geluk ook gaarne aan anderen,' liet Victor zich verbaasd over zijn eigen stoutmoedigheid ontvallen.

'Noemt ge mij gelukkig? Zeker, ik ben 't ook! Wat zou mij ontbreken? Een vrouw, die ik aanbid, een allerliefste dochter, een flinke jongen, ruime middelen! Ziet ge iets dat dit geluk verduisteren kan? En nu, doe wat ge goedvindt.'

'Ik wilde mijne plannen nog eens nazien.'

'Zoo als ge wilt! Hebt ge lust tot wandelen, bosch en veld, staan u open. Misschien vergezelt Hugo met zijn gouverneur u nog wel.'

Victor had den knop der deur reeds in de hand toen zijn gastheer hem levendig terugtrok en zeide:

'Ge vergist u, deze is de verkeerde. Hierdoor zijn we binnen gekomen.'

Inderdaad bevond zich aan de andere zijde een gelijke deur. Victor dankte zijn vriendelijken leidsman voor al het schoone, dat hij had mogen zien en spoedde zich naar zijn eigen kamer.

De heer Röseghem liet zich in een fauteuil vallen en verborg het gelaat in beide handen. Zoo verdiept was hij in zijne gedachten, dat hij niet eens bemerkte, hoe een fijne gestalte binnen geslopen was en naast hem knielde.

'O foei, papa, wat een oude mannetjesgezicht! Als mama u zoo zag, wat zou ze u weêr beknorren,' zeide Karin's lieve stem, terwijl ze hem door 't grijze haar streek.

De vader scheen als uit een droom te ontwaken.

'Zijt gij dat, mijn Karin! Wat komt ge hier doen?'

'Eenige illustratiën halen voor grootmama; het verveelt haar als Sophie haar te lang voorleest en ze zou gaarne prentjes willen kijken.'

'Ik bewonder uw geduld, Karin! En uwe vriendinnen?'

'O, die zijn aan het musiceeren! Als Margo aan den zang is, dan amuseert zij zich zelve 't best, maar verveelt ons des te meer en ik ben blij, dat ik in grootma's stille kamer eventjes weg kan duiken.'

Met een glimlach van teederen, vaderlijken trots zag de heer Röseghem zijne dochter aan, die, hoewel minder schoon dan de moeder, toch haar aantrekkelijkste gave, de lieftalligheid, geërfd had, en nu, beschenen als zij werd door een vluchtigen zonnestraal, die tusschen de donkere gordijnen gleed, er uitzag als een pas ontloken rozeknopje, op goudzand neêrgevleid. Hij nam hare blanke hand en streelde die, toen hij plotseling een donker blauwe plek boven hare polsen ontwaarde.

'Wat is dat, hebt ge u gestooten?'

'Och, papa,' - het meisje bloosde sterk - ''t is niets.'

'Maar hoe komt ge daaraan?'

'Het beteekent immers niets, morgen is 't over.'

'Maar hoe komt ge er aan?'

'Ik heb mij verwricht.'

‘Dan moet de dokter komen,’ en hij nam een pen van de tafel.

‘Doe dat niet, papa! Doe dat niet.’

‘Zeg me dan de waarheid!’

‘Och, ik heb Hugo een beetje geplaagd en toen werd hij driftig en greep mij, zonder het te willen, wat ruw bij den pols.’

‘Wat ruw? Erg ruw moet dat geweest zijn, en hebt gij hem geplaagd? Gij, Karin? Ik geloof het niet.’

‘Och, ge moet hem daarvoor niet straffen.’

‘Hij verdient het toch!’

‘Hugo is tegenwoordig wat gauw driftig, maar hij meent het zoo kwaad niet. Vroeger was hij heel anders.’

De heer Röseghem fronste zijne wenkbrauwen.

‘Vroeger, zegt ge! Dus gij ook vindt hem veranderd?’

‘Zeker papa! Die akelige mijnheer Hoeberts.’

En onwillekeurig rilde het meisje.

‘Dat hebt ge van uw mama geleerd,’ mompelde haar vader knorrig, ‘'t ls mode om iets op mijnheer den gouverneur te zeggen, daar hij geen fijne manieren heeft van zich te kleeden en met de dames om te gaan. Die schilder bevalt u zeker beter?’

‘Dien ken ik nog te weinig, papa, om er wat van te zeggen! En dat ik zoo weinig met dien mijnheer Hoeberts op heb, heeft gewichtiger redenen.’

‘Nu, laat eens hooren!’

‘Ten eerste vind ik dat Hugo, sedert hij onder zijn opzicht staat, grof, driftig, ongemanierd en ongodsdienstig geworden is, daarbij wijsneuzig en verwaand.’

‘Dat hebt ge stellig van mama gehoord?’

‘Neen, zeker niet, papa! Ik heb er nooit met mama over gesproken, want ik weet dat het haar verdriet doet, maar u moet ik het wel zeggen. Verbeeld u eens, laatst maakte ik Hugo de opmerking, dat het tijd voor hem werd om te gaan biechten, en toen antwoordde hij, dat hij dit niet meer wilde doen, omdat de pastoor even goed een mensch was als ieder ander en hij veel meer vertrouwen had in mijnheer Hoeberts. Wanneer hij dus behoefte had zijne zonden te vertellen, dan zou hij het aan zijn gouverneur doen.’

‘Heeft hij dit gezegd?’

‘Ja, papa! met eigen ooren heb ik dat gehoord en 't verwondert me niets; want die mijnheer Hoeberts geeft niets om de godsdienst. Hij bidt haast nooit en in de kerk staat hij altijd rechtop en buigt nauwelijks zijn hoofd onder de H. Mis.’

‘Dat komt door zijn rheumatiek, die hem belet te knielen.’

‘Maar niet om te kruipen als hij aan het hengelen is!’

‘Karin, Karin! Ik ken u niet meer, zoo liefdeloos oordeelt ge! Foei, kind! weet ge dan iets van 't geen in het hart van mijnheer Hoeberts omgaat?’

‘'t Spijt me, papa-lief, als ik liefdeloos geweest ben, maar u heeft me zelf gezegd, dat ik alles zeggen moest wat me op het hart lag, en mijne antipathie tegen Hugo's meester is niet ongegrond, zoo als u ziet.’

‘Die arme man heeft veel rondgezworven in de wereld, veel lotgevallen gehad.... Ik ben hem dank verschuldigd.’

‘Was 't niet eenvoudiger, papa, hem niets te laten doen en toch geld te geven?’

‘Daar hebt ge geen verstand van, kindje-lief! Wilt ge mij een genoegen doen? Zorg, dat mama die blauwe plek niet te zien krijgt. 't Zou haar verdriet veroorzaken. Ik zal Hugo laten roepen en ernstig met hem spreken, ook over hetgeen gij mij verteld hebt.’

‘Zeer goed, papa! Ik zal een bracelet om mijn arm sluiten, dan kan mama het niet zien. Mag ik dan maar een paar jaargangen hebben van de *Alle und Neue Welt?* Dat is Duitsch en dat kan Sophie haar voorlezen.’

‘Neem wat ge wilt, lief kind!’

Hij was opgestaan en trok zijne dochter dicht naar zich toe.

‘Liefste Karin,’ vroeg hij met van ontroering bevende stem, ‘bidt ge veel voor uw vader?’

‘Natuurlijk, pa! Voor u en voor mama en voor Hugo en dan verder....’

‘God moet uw gebed verhooren, want 't is het gebed der onschuld!’

‘Papa,’ riep het meisje verschrikt, ‘zie mij toch zoo niet aan; zeg het mij, hebt gij verdriet?’

‘Welk verdriet zou ik hebben? Gij allen maakt mij het leven zoo schoon, zoo zoet! Gerber zei het zoo even nog, dat ik gelukkig ben. Waarom zou ik 't niet zijn? Neem uwe boeken, Karin, en blijf een trouwe waakster voor uwe grootmoeder, maar vooral een onderpand van troost en hoop voor uw vader!’

't Meisje wischte hare oogen af; zonder het te weten of te willen was zij aangedaan geworden. Terwijl zij het trapje besteeg om de boeken te halen, was haar vader achter de deur, die Victor bij vergissing had willen openen, verdwenen.

(Wordt vervolgd.)

De eucalyptus-oase der Trappisten in de Romeinsche Campagna.

De Romeinsche Campagna is eene uitgestrekte moerassige vlakte, voor ieder sterveling onbewoonbaar en zulke verpestende giftdampen uitwasemende, dat de geheele landstreek en, in zekere tijden des jaars, het nabijgelegen Rome er door besmet worden, zoo dat jaarlijks honderden menschen als slachtoffer der gevreesde moeraskoorts vallen. De lezer weet waarschijnlijk reeds uit de dagbladen, dat eene neêrzetting van Trappisten sedert enkele jaren met goed gevolg, ofschoon met gevaar des levens, werkzaam is om de woeste, doodende Campagna in bewoonbaar en vruchtbaar land te herscheppen, welke religieuzen door hun gevaar- en moeitevollen arbeid bereids de weldoeners van Rome en hare omstreken geworden zijn.

Wij meenen onzen lezers genoegen te doen met iets naders omtrent de werkzaamheden der Trappisten in de Romeinsche Campagna mede te deelen. Verschillende bronnen staan ons daartoe ten dienste; wij geven er echter de voorkeur aan met eenige verkortingen de beschrijving weêr te geven van een algemeen bekend duitsch tijdschrift, de *Gartenlaube,* dat zich door zijne anti-katholieke strekking eene treurige vermaardheid heeft verworven, doch dat in dit geval daarom eene onverdachte getuigenis ten gunste der Trappisten aflegt. Zoo wij de schets van de *Gartenlaube* hier en daar verkorten, behouden wij toch geheel en al den vorm der beschrijving van het duitsche tijdschrift, zoo dat er van omwerking of wijziging van den tekst geen sprake is.

Op ongeveer een uur afstands van de *porta S. Paolo* en de pyramide van Sestius ligt, zuidwestelijk van Rome, in een onvriendelijk oord der Romeinsche Campagna, de overoude abdij der *Tre Fontane* (Drie Fonteinen), aldus vangt het boven genoemde tijdschrift aan. De overleveringen dezer eenzame plaats zijn even droefgeestig als haar uitwendig voorkomen. Tot de oudste tijden harer geschiedenis voerde in het kleine, donkere dal de geweldige en gewelddadige dood zijne heerschappij. De

menschen en de natuur wedieverden met elkander op dit plekje gronds in wreedheid en gruwzaamheid.

De legende verhaalt, dat de heilige Paulus hier den marteldood onderging, en dat tien duizend kristenen, die gebruikt waren aan den bouw der *thermen* van Diocletianus, op deze plaats neêrgesabeld werden. Op het kerkhof dezer martelaars ontstond de abdij. Op de plaats, waar de heilige Paulus onthoofd werd, is hem ter eere eene kerk gebouwd, waarin drie fonteinen uit prachtige tabernakels opborrelden; deze fonteinen ontsprongen, naar men zegt, op de drie punten van den bodem, die door het hoofd van den martelaar aangeraakt werden, toen het van het lichaam gescheiden, zich driemaal in de laatste stuiptrekkingen bewoog.

Reeds in de negende eeuw bouwde men over de gebeenten der tien duizend kristenen een tempel, welke in het begin der zeventiende eeuw door den kardinaal Aldobrandini tot de tegenwoordige kapelkerk herbouwd werd en den naam van Santa Maria della Scala draagt.

Een overoude basiliek, aan de heiligen Anastasius en Vincentius toegewijd, overtreft de beide

andere kerken verscheidene eeuwen in ouderdom. Zij dagteekent uit de zesde eeuw; in een uitgestrekt klooster, dat zich aan deze oude kerk aansluit, verbleven achtereenvolgens Benedietijnermonniken, Cisterciënsers en Franciscanen.

In het jaar 1868 waren klooster en kerken verlaten. Slechts twee Franciscanen begaven zich nog iederen voormiddag in de vroegte naar de verlatene plek, om er de Mis te lezen en den geloovigen het beroemde water uit de St.-Paulusbronnen te verschaffen. Niemand durfde in de onherbergzame streek een geheelen dag doorbrengen.

De watersnood te Nieuwkuik. - GEZICHT OP HET KERKHOF.

De koorts had de monniken bij geheele dozijnen weggemaaid en ten slotte geheel verdreven. Zelfs de ijzeren kloostertucht had vergeefs den strijd met de verpeste lucht gevoerd, en even gruwzaam als de Romeinen eenmaal met de Kristenen omgesprongen hadden, deed zulks de koorts later met de monniken. Zoodra de zon met haar laatste stralen de daken der drie godshuizen verguldde, namen de beide Franciscanen den terugweg naar Rome aan, doch nimmer er van verzekerd zijnde, of zij niet reeds de kiemen des doods in zich omdroegen.

De abdij de Drie Fonteinen is ingesloten door een driehoekigen heuvelketting van donkerroode porseleinaarde. De lange lijnen harer drie daken wekken niet de minste begeerte op nog eenmaal tot haar terug te keeren. De stempel des doods ligt over de abdij en hare omgevingafgedrukt. Traag vloeiende beken voeren langzaam de kiem des verderfs met zich meê; de weinige huizen, die op een geweerschot afstands van elkander liggen, zijn gesloten; hare vensters zijn dicht genageld, hare inwoners naar de stad gevloden, van waar zij slechts terugkomen om het noodzakelijkste werk bij den hooioogst te verrichten.

Zoo was het oord nu twaalf jaren geleden nog.

Sedert dien tijd ontmoet men de twee Franciscanen niet meer. De eenmaal zoo woeste weg heeft een nieuw leven ontvangen; nabij het hooggelegen Osteria del Ponticelle waar het heuvelland begint, ontmoet men dagelijks wagens en ruiters; arbeiders met zeisen en hooigaffels gaan den stoffigen weg op. Van de hoogte, waar de wandelaar eertijds slechts met afkeer en vrees voor den dood naar beneden zag,

verheugt zich thans het oog in den aanblik van het jeugdige en vriendelijke groen, waar boven de hooge koepel van de Santa Maria en de gevels van de St. Paulus- en St.-Athanasius kerk aanlokkend uitsteken.

Nieuwe bewoners hebben de oude abdij van *Tre Fontane* betrokken. Alles is er als in een droom herschapen. Het kale, door de zon verbrande en steenachtige voorplein, om hetwelk zich de drie kerken groepeerden, is in een prachtigen lusttuin met frissche fonteinen veranderd; rozen en anjelieren verspreiden haren aangenamen geur; wijngaarden noodigen tot een zoete rust uit; het groene klimop klemt zich aan de ringmuren vast, tewijl ernstige treurwilgen van majestueuze grootte den doodeuakker versieren. Eene hooge en schaduwrijke dreef sluit zich bij het jonge plantsoen aan, en voert langs de schaduwrijke dreef en voor de brandende zonnestralen beveiligd, naar de St.-Pauluskerk, waar de drie bronnen ontspringen.

Was is hier voorgevallen? Wien mocht het gelukken den dood het gebied te ontrukken, warrop hij eeuwen lang de onbetwiste heerschappij voorde; waarop hij ieder ter neêr velde, die het waagde hier, zij het slechts tijdelijk, zijn leger neêr te slaan? De oplossing dezer groote vraag heeft de wilskracht en zelfverloochening opgewekt van eigenaardige menschen: ver uit Frankrijk gekomen monniken die de gelofte van een eeuwig zwijgen afgelegd hebben, en daarbij bedaard en rustig de schup voeren, ondernamen op eigen hand de ontginning der Romeinsche Campagna. Zij brachten daartoe een bondgenoot meê, waarin zij een onbegrensd vertrouwen stelden den eucalyptusboom.

De geschiedenis dezer bondgenooten in het dal der *Tre Fontane* vormt een waar heldendicht. De strijders in de monnikspij met het zwarte overkleed, waren zes en twintig man sterk, toen zij in 1868 met moed en doodsverachting de verlaten abdij betrokken. Hun ordesregel verbood hun de weldaad van het menschelijk woord; zelfs hun lijden konden de Trappisten niet aan elkander klagen. Men voerde de schup en de ploeg; men plaatste en verpleegde den eucalyptus; men teulde wijn en olie. Maar ook eene andere weldaad moest men hier ten gevolge der koorts missen: de weldaad van den slaap na eene afmattende dagtaak.

Dikwijls dreef eene huivering door de vermoeide leden; eene gloeiende hitte steeg naar het gelaat, en nog voor de zon ter kimme daalde, had de koorts niet zelden haar offer geveld. De overlevenden dwaalden als schimmen om. In den loop van weinige laren waren achttien der landverhuizers bezweken; vijf en dertig anderen, die in de gedunde gelederen der Trappisten plaats namen, moesten het klooster weêr verlaten, wijl zij tegen de koorts niet bestand bleken te zijn.

Sedert zijn twaalf jaren verstreken; het Pausschap had zijne wereldlijke macht verloren: de italiaansche regeering befte in 1878 de kloosters op en nam hunne goederen in beslag, die daarop openbaar verkocht weiden. Op de vierhonderd hectaren van de abdij der *Tre Fontane* was niemand belust. De snelle omkeer in de politieke betrekkingen van Rome kon de Trappisten niet ontmoedigen; ja, zelfs met de mogelijkheid voor oogen van den een of anderen dag verdreven te worden, bleven zij hunne werkzaamheid nog uitbreiden. Toch beleefden de rustige, offervaardige landbouwers in monniksgewaad een slechten tijd. Eerstlangzamerhand waagde men het zich van de stemming, die te Rome te hunnen opzichte heerschte, te vergewissen, en daar men als godsdienstig genootschap geen contracten meer kon sluiten, vereenigde men zich tot een ‘landbouwvereeniging’, en pachtte als zoodanig van de italiaansche regeering voorloopig zes en dertig hectaren land, waarvoor zich, zelfs tot spotprijzen, geene koopers hadden opgedaan. Met rustelooze vlijt werden nieuwe aanplantingen aangelegd, en de wonderbare snelheid waarmede de eucalyptusboom

zich ontwikkelt, begunstigde de onderneming. In den voorhof van het klooster, door de Trappisten reeds in een lieflijken tuin herschapen, komt deze boomsoort boven de daken der kerken uit. De sterfte in het klooster heeft bijna geheel opgehouden. De laatste twee jaren is zelfs geen enkel der kloosterlingen meer aan de koorts bezweken, hoewel zij een leven vol afmatting en ontbering leiden.

De italiaansche regeering heeft de Trappisten thans vierhonderd hectaren in erfpacht afgestaan onder voorwaarde, dat ze bebouwbaar gemaakt en met eucalyptusboomen beplant worden. Dit Leeft de werkzaamheid der monniken verdubbeld en wanneer men een blik in 't in wendige van het klooster werpt, staat men verbaasd over de werkzaamheid, welke zich daar in stilte ontwikkeld heeft. Groote moeshoven zijn verbonden aan de wijnbergen, die langs de glooiingen der heuvels aangelegd zijn; verscheidene duizenden bloempotten met jonge eucalyptusplanten vullen den binnenhof en de wegen der bezitting. Alle soorten van vruchtboomen zijn aanwezig; overal verheffen zich tusschen de fruitboomen hoogere of lagere eucalyptussen. Eene zaal van het klooster is in een voortreffelijk ingerichten stal voor vijftig koeien herschapen; op de nabijzijnde weide is geen gebrek aan schapen en geiten, noch aan paarden en ezels, die de opbrengst van den eeuwen lang als onvruchtbaar beschouwden bodem, deels op den rug, deels met tweewielige wagentjes naar Rome ter markt brengen.

Geen twijfel of na tien jaren zal het kleine bloeiende gebied tot aan den oever van den Tiber reiken; stap voor stap zullen de vlijtige monniken de stiefmoederlijke natuur van den bodem tot vruchtbaarheid weten te dwingen en het landvolk op den herschapen grond lokken. Zij zullen daardoor het bewijs leveren, dat het niet onmogelijk is de groote woestijn, welke de Eeuwige Stad uren in den omtrek omgeeft, in vruchtbare landouwen te herscheppen, zonder de menschen aan de doodende koorts bloot te stellen.

[Nummer 20]

De watersnood

Langs de Maasboorden.

Zoodra te 's-Bosch de tijding kwam van den buitengewen en was en de daarop gevolgde overstroomingen der Maas in België en Limburg, begaf ik mij op reis om den toestand in persoon op te nemen. Dewijl de waterweg daarheen, wegens den hoogen stand van de rivier de Maas, afgesloten was, nam ik de overigens veel korter weg per spoor, via Eindhoven en Hasselt, naar Maastricht. Mijne eerste halte was het zes uren ten zuiden der hoofdstad van Noord-Brabant gelegen Eindhoven, eene stad, waar men, een zijtak van de Zuid Willemsvaart en de zeer kleiner rivier de Dommel buiten rekening gelaten, nimmer water ziet. Toch had het water, bij hooge uitzondering, ook hier zijn intrek genomen in sommige straten, waarover de goede bevolking der stad ten hoogste verbaasd was, en zij zich begon te verbeelden in het waterrijke 's-Bosch te zijn. Het was niet onaardig om te zien met hoeveel belangstelling de Eindhovenaars den uitgestrekten waterplas beschouwden, die het spoorwegstation van de stad afsloot; met hoeveel verbazing zij stonden te zien naar de straatrivier, die zich

De overstrooming langs de Maasboorden. - LUIK, VAN DE MAASBRUG GEZIEN.

op het Stratumseind gevormd had, en met hoeveel afgunst de schooljeugd, die gedurende eenige dagen vacantie had, omdat de openbare school ook al door het water ongenaakbaar geworden was, op hun bevoorrechte makkers neêrzagen, die in het bezit van stelten waren en er in het water hunne kunststukken mede konden uitvoeren. Overigens liep jong en oud uit om den onbekenden gast te gaan zien en

maakte deze gedurende eenige dagen het onderwerp van alle gesprekken uit. Dat mocht ook wel, want in een hoog gelegen stad als Eindhoven, rondom

door uitgestrekte heiden omringd, is het water een curiositeit, iets ongehoords, en wanneer de twintigste eeuw daar zal zijn, zullen de Eindhovenaars als een merkwaardige bijzonderheid aan het jongere geslacht vertellen, dat het water zich tegen Kersmis van het jaar 1880 op verschillende punten der stad vertoond heeft.

Lang kon ik intusschen niet te Eindhoven vertoeven, ik moest verder om de plaatsen te bezoeken, waar het water minder een afleiding, meer een ernstige en geduchte vijand was. Ik spoorde daarom door langs Hasselt naar Maastricht, in welke laatste stad ik mij op het eigenlijke terrein van den watersnood bevond. Zulks bleek mij reeds nog vóór ik uit den trein stapte, daar deze niet, als gewoonlijk, de Maas passeerde, maar vanwege het water vóór de Maasbrug stoppen moest en ons aan het oude, sedert jaren op non-activiteit gestelde station afzette.

Na een dag te Maastricht en omstreken doorgebracht te hebben, achtte ik het, ten einde zoo veel mogelijk volledig te zijn, geraden, den toestand van de Maasstreken ook in een gedeelte van de belgische provincie Luik op te nemen en daarheen dus een uitstapje te doen. Na mijn terugkomst zou ik de overstroomde dorpen rondom Limburgs grijze hoofdstad verder bezoeken. Om de eenheid mijner schets niet te breken, wil ik den lezer eerst op mijn uitstapje naar het zuiden geleiden, om daarna Maastricht en omstreken in zijn geheel te behandelen.

De spoorweg van Maastricht naar Luik stond gedeeltelijk onder water, gedeeltelijk was hij beschadigd, zoo dat het verkeer gestremd was. Intusschen - het was een paar dagen na dat de overstrooming haar hoogste punt bereikt had - was de gemeenschap met Luik in zooverre hersteld, dat er 's morgens te halfzes voor het eerst weêr een schroefboot van Maastricht naar eerstgenoemde stad vaarde. Hoewel het vooruitzicht, in het vroege morgenuur en bij een scherpen oostenwind eenige uren op het water te moeten doorbrengen niet zeer uitlokkend was, had ik geene keuze en maakte dus van de eenige reisgelegenheid naar Luik gebruik. Bij vriezend weêr stond de maan helder aan den hemel, zoo dat ik op het dek der boot de fantastische omgeving op mijn gemak kon opnemen. Het was een zonderlinge aanblik, het Maasdal bij maanlicht, vooral thans, nu het dgl op sommige plaatsen tot aan den voet der bergen, zoowel ter linker- als ter rechterzijde, onder water stond; de watervlakte geleek op een ontzaglijk breede rivier, waarvan de bergen de reuzendijken vormden.

Ondanks de vinnige koude hield het indrukwekkende tooneel mij geboeid; ik werd echter gestoord door een der passagiers, die, zoo even uit de kajuit gekomen, zich naast mij plaatste en mij met het prozaïsche: ‘Koud weêr van morgen’ toesprak. Zonderling, ik begon nu plotseling den snijdenden wind te voelen, en er het aantrekkelijke schouwspel aan opofferende, haastte ik mij in de kajuit af te dalen en bij de warme kachel een toevlucht te zoeken.

De passagier was mij gevolgd en na nog een oogenblik over de koude en de waarschijnlijkheid dat wij vorst zouden krijgen gesproken te hebben, vroeg hij mij, waarheen de reis ging; bij mijn antwoord, dat ik Luik wilde bezoeken, was hij niet weinig verbaasd over de ‘toevalligheid,’ daar hij zich ook naar Luik begaf en wel naar een kennis van zijn buurman, een Noord-Brabanter die zich te Luik gevestigd had en wien hij een bezoek ging brengen.

‘Gij zult hem zeker wel kennen, mijnheer, als ik zijn naam zeg,’ vervolgde de naïeve man, ‘hij is mandenmaker en hij heet...’ hier noemde hij een naam, die mij natuurlijk ontschoten is.

Op mijne verzekering, dat ik hem niet kende, haalde hij een papiertje uit zijn portemonnaie en reikte het mij over.

'Hier is zijn adres, mijnheer,' hervatte hij, 'ik kan den naam van de straat niet goed uitspreken, daar ik niet goed met het fransch terecht kan; lees maar even, dan zult gij wel weten waar het is.'

Ik verzekerde den man geen Luikenaar te zijn, waarover hij zich opnieuw verbaasde, en nog meer, toen ik mij liet ontvallen uit Noord-Brabant te komen, 't geen hij als de grootste van alle 'toevalligheden' beschouwde. De laatste 'toevalligheid' had ten gevolge dat ik zijne geheele levensgeschiedenis en nog vrij wat meer moest aanhooren - in een der dorpen van de Acht Zaligheden, in het zuidelijk gedeelte van Noord-Brabant gelegen, bekleedde hij de gewichtige betrekkingen van wethouder en herbergier, - tevens wijd en breed uitmetende over zijn ontzaglijken invloed in de eerste en zijne verbazende klandizie in de tweede bediening.

Ik kon van den naïeven man niet meer ontslagen komen; begaf ik mij naar het dek, hij volgde mij; beschouwde ik bij den dagenden morgen het landschap, hij deed eveneens, ofschoon hij als proza-mensch over geheel andere dingen sprak; ging ik naar de kajuit terug, hij ook deed hetzelfde. Zelfs toen de boot ter bestemde plaatse gekomen was, en ons in de nabijheid van Luik afgezet had (wegens den hoogen waterstand kon zij niet van het kanaal in de Maas komen), moest ik nogmaals zijn gezelschap dulden, ditmaal niet uit noodzakelijkheid, maar nu uit medelijden. De wethouder-herbergier verkeerde namelijk in de grootste verlegenheid, daar de kennis van zijn buurman zich, tegen zijne verwachting, niet aan de boot bevond; hij smeekte mij in hartroerende woorden hem te recht te helpen, daar hij met het fransch niet goed terecht kon, of eigenlijk gezegd geen woord fransch verstond. Ik had wel een steenen hart moeten hebben om de smeekbede van den armen man af te slaan, en zoo begaven wij ons in elkanders gezelschap stadwaarts, den linkeroever der Maas houdende, die nog grootendeels overstroomd was, zoodat wij gedeeltelijk wadende, gedeeltelijk over stellingen, gedeeltelijk schipperende verder kwamen.

Wie Luik ooit bezocht heeft weet, dat de stad op den linker-Maasoever, de werkelijke of oude stad, tegen een hoogen bergrug - den St. Walburgsberg - rust. Vlak langs de huizen der kaai gaande, konden wij den bergrug niet zien, wèl wanneer eene der op de kaai uitloopen de straten het oog er toegang heen verschafte. Wij waren juist voor een dier straten gekomen, toen mijn geleider op eenmaal staan bleef, met zijn hand op den bergrug wijzende, die zich plotseling voor zijn oog vertoonde en in ongeveinsde verbazing uitriep:

'Zie, zie, wie had van zijn leven gedacht, dat hier ook al strooien daken zouden zijn! En welk een hoog dak, wel, veel hooger dan de toren van Eindhoven. En zie eens, mijnheer, er staan huizen op het dak! Wie heeft ooit van zijn leven zoo iets meer gezien!'

Mijne verbazing was ditmaal nog sterker dan die van den goeden man, die, door de overstrooming in kleur misleid, een berg voor het dak van een huis aanzag. Het kostte mij moeite mijn lachlust te bedwingen en toen ik hem zeide, dat het quasi-dak een berg was, verklaarde hij ter wereld maar niet te kunnen begrijpen, waarom de menschen zulke fameus hooge bergen opwierpen.

Het geval wilde, dat mijn reisgezel genoodzaakt zou zijn den berg voor het grootste gedeelte te beklimmen, daar de vriend van mijn vriend in de *rue Pierreuse* woonde, welke straat van den voet des bergrugs met een zeer sterke helling naar zijn top voert. Ter wille van mijn reisgezel en ook ter wille van het vergezicht, dat mij op den St.-Walburgsberg wachtte, begon ik de eindeloos lange straat te beklimmen - voor

een ongeoefende wel juist geen halsbrekend, maar toch zeer vermoeiend werk. De wethouder-herbergier vond het ongepermitteerd dat er zulke straten konden zijn en verklaarde duizendmaal meer te houden van de zandwegen in zijn heidorp. Aan alles komt intusschen een einde, ook aan het beklimmen van een lange en steile straat; wij stonden eindelijk voor het huis van den vriend van mijn reisgezel, zoodat ik gelegenheid had den laatste aan den eerste af te leveren, waarop ik mijn weg vervolgde en weldra den top van den berg bereikte. De voorkomendheid van een officier verschafte mij toegang tot de op deze hoogte gelegen citadel, met hare uitgestrekte gebouwen, zware muren en reusachtige kanonnen. Van de hooge transen der citadel genoot ik een prachtig vergezicht over het diep beneden mij gelegen landschap en de uitgestrekte stad Luik, door de Maas, thans ten gevolge der overstrooming tot een ontzettend breede rivier opgezwollen, in tweeën gescheiden. En bijna zoo ver het oog reikte zag ik water, waarboven de dorpen in den omtrek zich ternauwernood en als nietige stipjes verhieven.

Intusschen moest ik het veld der overstrooming, dat zich ver en diep beneden mijn voet uitbreidde, meer van nabij opnemen. Daarop daalde ik weêr den berg af en de oude stad door naar den Maasoever terug, waar ik verscheidene ernstige verzakkingen constateerde, maar waar honderden militairen werkzaam waren, om verdere ongelukken te voorkomen. De kaaien langs de rivier waren tot aan en in de huizen, de daarop uitloopende straten daaronder begrepen, door het Maaswater overstroomd. Geen wonder, de oudste inwoner van Luik kon zich niet herinneren den anders zoo weldadigen stroom zoo vreeselijk gezwollen te hebben gezien. De geweldige watermassa was bovendien plotseling komen opzetten zoo dat vele Luikenaars niet in staat waren geweest hunne goederen en hun voorraad uit kelders en benedenverdiepingen in veiligheid te brengen.

Ik bevond mij nog altijd op den linkeroever van de Maas, in de oude stad; aan den anderen veel lageren en tevens uitgestrekter oever had de Maas intusschen nog veel erger huis gehouden. Ik kwam daarheen over een der massieve steenen bruggen, wier bogen, door de hoog opgejaagde Maas zeer ingekrompen, bijna geheel onder den stroom verdwenen waren, en waaronder de stroom met donderend geweld in duizelingwekkende snelheid heenbruiste; vaartuigen met levensmiddelen kruisten de straten, om de naar de bovenverdiepingen gevluchte bewoners van het noodige te voorzien; en zulks was op den eersten dag van de ramp niet eens mogelijk geweest wegens het gemis aan een voldoend aantal schuiten en de sterke strooming, die de vaart niet zonder gevaar maakte.

Aanvankelijk was het mij moeielijk geweest een roeibootje te bekomen om mij door het overstroomde gedeelte der stad en de omstreken te doen rondvaren. De schipper, tot wien ik mij wendde, gevoelde weinig lust om ook tegen betaling, aan mijn verzoek te voldoen; wat echter mijn aandringen en mijn goed geld niet vermocht, deed de klank van een woord: Den Bosch. Het bleek als een too verwoord te zijn, want zoodra hij vernam, dat ik uit Den Bosch kwam, veranderde hij van toon en, waarop het voor mij vooral aankwam, van gedrag, en stelde hij onmiddellijk zijn schuit te mijner beschikking. Het bleek mij later, en het was niet de eenige gelegenheid dat ik die ervaring opdeed, dat men Den Bosch als een stad beschouwde, die minstens zes maanden van het jaar geheel onder water stond, en naar hunne meening moest bij den tegenwoordigen buitengewoon hoogen waterstand van de Maas Den Bosch minstens tot de schoorsteenen der huizen met water overdekt zijn. Straalde de vermaardheid mijner woonplaats op mij terug, of hoopte men door wederkeerige inschikkelijkheid mij te bewegen van de wonderen der waterstad te vertellen? Zulks

bleek mij niet, wèl dat ik mijn doel bereikte, en mijne nieuwe gezellen zeer teleurgesteld, ik zeide haast gescandaliseerd, waren toen ik hun op hunne vragen meêdeelde, dat Den Bosch vóór mijn vertrek nog geen droppel water in zijne straten had.

De mededeeling dat wat niet was nog komen kon, bracht hen weêr in betere luim, en verzoend zetten wij den watertocht door de overstroomde straten voort, even als naar eenige meer afgelegen

wijken, waarvan de bewoners het zwaar genoeg te verantwoorden gehad hadden. Met de vrijmoedigheid, welke eene waterramp geeft, bracht ik aan een paar woningen, die het meest geleden hadden en het diepst onder water stonden, een bezoek. Het zag er in die woningen wonderlijk genoeg uit, want daar men aan het bezoek van het water niet gewoon, en er nog minder op voorbereid was, wist men zich maar slecht in de aanwezigheid van den overigens lastigen indringer te schikken, vooral waar de woningen geen bovenverdiepingen hadden, althans voor zoover ze door de bewoners niet geheel verlaten waren.

Diep medelijden gevoelde ik met het gezin van een werkman. Bij de snelle komst van het water was hij niet in de gelegenheid geweest met zijne zieke vrouw en kinderen in tijds te vluchten. Daardoor bleef hem niets over dan naar den zolder de wijk te nemen - juist geen aangenaam verblijf voor een zieke in het hartje van den winter. En er was geen brood om te eten, geen vuur om zich te verwarmen, terwijl alle gemeenschap met de buitenwereld afgesneden was. De arme zieke klaagde erbarmelijk over de koude op den tochtigen zolder, en de werkman wist geen ander middel om zijne ongelukkige vrouw een weinig warmte te verschaffen dan een vuur aan te leggen van zijne stuk geslagen meubelen. ‘Het ging mij aan het haft,’ sprak hij, het geval vertellende, ‘het eenige dat ik mijn eigendom mocht noemen te moeten stuk slaan en tot asch te zien verteren, maar nog meer ging het mij aan het hart, mijne vrouw bibberende om warmte te hooren roepen.’ Toen ik het gezin bezocht, was het intusschen weêr van de meest noodige behoeften voorzien en scheen de zieke zich tamelijk wel in haar lot te schikken.

Mijne schippers voeren mij naar het in de nabijheid van Luik gelegen dorp Bressoux, dat diep onder water stond en voor een gedeelte door de inwoners verlaten was. Een paar dagen geleden hadden de noodvlaggen, die uit menig huis gestoken werden, van den nood waarin dat dorp bij den snellen was van het water verkeerde, kond gedaan. Gelukkig waren daar, evenmin als elders, persoonlijke ongelukken te betreuren, en had de ramp zich tot de overigens zeer beduidende stoffelijke schade bepaald.

Ik mag niet te veel van het geduld mijner lezers vergen; ik zwijg dus van mijne verdere tochtjes in het Luiksche, ook naar Seraing, eenige uren zuidwaarts van Luik gelegen, welks bevolking vooral verschrikkelijk van het water geleden had. Het meerendeel der inwoners dezer belangrijke nijverheidstad toch vindt haar bestaan in de kolenmijnen en bij de ijzersmelterijen. Het water nu had de hoogovens uitgedoofd en de mijnputten ontoegankelijk gemaakt, waardoor meer dan twintig duizend menschen zonder werk, en dus zonder verdiensten waren. Bovendien waren er twee mijnputten vol water geloopen, en men verzekerde mij, dat er minstens een paar maanden zouden verloopen eer deze weêr leeggepompt zouden zijn, dat wil zeggen, dat honderden mijnwerkers gedurende al dien tijd onder een gedwongen werkstaking zouden moeten gebukt gaan.

Overigens heeft de overstrooming van de Maas zich over het geheele Maasdal uitgestrekt, van de fransche grenzen af overal onnoemelijke schade aanrichtende, zoodat onze zuidelijke naburen daar en elders ruimschoots in de bezwaren en schade der laatste overstrooming gedeeld hebben.

Bovenstaande beschrijving van de overstrooming aan de Maas is van onzen geachten mede-redacteur den heer J.A. Vesters, die in den sneeuwstorm van den 18^{en} Januari jammerlijk het leven verloren heeft. Wij geven haar daarom de plaats, welke door den overledene zelven in een vorig nommer was aangekondigd voor mededeelingen van een zijner medewerkers.

Het zijn de laatste woorden over den watersnood, welke uit zijn vruchtbare pen vloeiden. De aanteekeningen, welke hij heeft gemaakt over zijn bezoek aan Maastricht en omstreken, Roermond, Venlo enz. zijn geheel onvoldoende voor ons, zoodat wij, tot ons leedwezen, de beschrijving van de overstrooming in genoemde plaatsen niet kunnen geven, en moeten volstaan met de gravures, die naar zijne aanwijzing zijn vervaardigd.

In het volgend nommer zullen wij onzen lezers een portret met necrologie van onzen begaafden en diepbetreurden medewerker aanbieden, als eene blijvende herinnering aan den verdienstelijken man, wien zij zoovele aangename oogenblikken te danken hebben.

Een Middeleeuwsche beeldhouwer.

Er leefde eens te Salerno een arme jongen, Tito Salvagnuoli genaamd, wiens ouders kort na zijne geboorte gestorven waren. Gelukkig hadden de vrome Franciscaner monniken dier stad zich het lot van den armen wees aangetrokken; zij voorzagen in al zijne behoeften en gaven hem eene echt kristelijke opvoeding. Toen de knaap echter grooter werd, toonde hij niet den minsten lust om in het klooster te blijven, en de monniken deden hem derhalve bij een kleermaker in de leer, waar hij weldra goede vorderingen maakte. Hij werd allengs een bekwaam werkman en verdiende spoedig meer dan genoeg om in zijn onderhoud te voorzien.

Langzamerhand vergat hij intusschen de lessen van deugd en godsvrucht, die hij in zijne kindsheid van de monniken ontvangen had, en begon een zoo slecht leven te leiden, dat men hem ten slotte op de straat met den vinger nawees Maar de goede grondbeginselen, hem van der jeugd af ingeprent, hadden te diepe wortelen in zijn hart geschoten, dan dat hij geheel van het pad der deugd zou afgedwaald zijn. Vandaar dat hij van tijd tot tijd nog zijne godsdienstplichten waarnam en zelfs op geregelde tijden te biechten ging, zonder dat evenwel in zijn leven daardoor eenige verbetering merkbaar was. Veeleer zonk hij van jaar tot jaar dieper, gaf zich eindelijk geheel aan dronkenschap over, en deze ondeugd zou wellicht tot zijn volslagen ondergang geleid hebben, had niet eene toevallige gebeurtenis eene plotselinge verandering in zijn leven te weeg gebracht.

Er moest in dien tijd eene nieuwe hoofdkerk te Salerno gebouwd worden, en in het Franciscaner klooster verscheen een monnik uit Toscane, wijd en zijd om zijne bedrevenheid in de edele beeldhouwkunst vermaard, en wiens kunst tot opluistering van het nieuwe godsgebouw zou strekken. Fra Angiolo da Fiesole - aldus was de naam van den beeldhouwer - was een vroom en godvruchtig man, wiens stem van den preekstoel den zondaar als een donder in de ooren klonk, maar wiens oog ook vochtig werd, wanneer hij het bleek en edel gevormd gelaat over een lijdenden of kranken medemensch boog.

Tito Salvagnuoli voelde zich, ondanks zijne ondeugden, tot dien edelen man aangetrokken en koos hem tot zijn biechtvader. Fra Angiolo wist van zijnen kant zoo gunstig op het hart van den verstokten dronkaard te werken, dat deze beterschap

beloofde en ook een tijd lang zijne belofte hield. Maar weldra verviel hij weêr tot zijne gewone ondeugd, en op zekeren morgen werd hij smoordronken van de straat opgenomen.

Fra Angiolo berispte hem ernstig, waarop de arme zondaar berouwvol uitriep:

'Eerwaarde vader, het is mijne schuld niet; wezenlijk, het is mijne schuld niet.'

'Maar wiens schuld is het dan?' vroeg de monnik verbaasd.

'Hoor eens, *padre'* klaagde de kleermaker, 'daar ik geheel op mij zelven leef, moet ik ook mijne geheele huishouding alleen waarnemen, ik moet dus ook met mijne kruik naar de bron om water te halen, ls het nu mijne schuld, dat ik op mijn weg naar den put vijf herbergen voorbij moet? Bij mijner ziele zaligheid! sedert ik het uw eerwaarde beloofd heb, ben ik geen herberg meer binnen gegaan; maar....'

'Nu, ga voort.'

'Ik heb geen voet in eene herberg gezet; maar in plaats van mijne kruik met water te vullen, heb ik ze vol wijn laten doen, en heb dien thuis uitgedronken; - het is mijn schuld niet, *padre* - de verzoeking is te groot - vijf herbergen, die tot drinken uitnoodigen en niemand die er mij van afhoudt! Waarom ligt de put niet vóór die herbergen!'

De monnik bezon zich eenige oogenblikken en verzocht toen Tito met hem het dak der nieuwgebouwde hoofdkerk te beklimmen, waar hij met het uithouwen eener gootversiering bezig was. Hij stelde den drinklustigen kleermaker met zijne kruik in de verlangde positie en toonde hem weldra zijn eigen afbeeldsel in steen, als eene gootversiering aan het dak der kerk aangewend.

'Broeder,' zegde de monnik, 'gij hadt geen ongelijk u te beklagen, dat er zoo vele herbergen op uw weg liggen, en dat gij niemand hebt, die u aanspoort, er niet in te gaan. Welnu, daar uw geweten niet spreekt, zal dit steenen beeld, dat op u gelijkt, u een waarschuwing zijn. Aan den kant der hoofdkerk, die tegenover de herbergen gelegen is, zult gij het onder het dak vinden, en de kruik, die het beeld op den schouder heeft, zal de goot zijn, waaruit het hemelwater moet vloeien, ten einde u elk uur van den dag te herinneren dat geen wijn maar water in uwe kruik behoort.'

Deze middeleeuwsche legende heeft den engelschen kunstschilder Marks het onderwerp voor zijne meesterlijke schilderij, waarnaar wij eene gravure geven, aan de hand gedaan; en het moet gezegd worden dat het gewaad der Franciscanen met zijne ruime plooien, en de architectonische achtergrond als kader zich zeer goed tot eene schilderachtige voorstelling leenen, terwijl in het geheele onderwerp eene humoristische stemming heerscht, die voor een genre-stukje zoo gewenscht is.

Maar de schilder heeft niet alleen bij de keuze van zijn onderwerp een gelukkigen greep gedaan, hij is ook bij de uitvoering voortreffelijk geslaagd. Wanneer wij de verschillende figuren, die hij om de hoofdpersonen gegroepeerd heeft, een oogenblik oplettend bezien, dan vinden wij daarin, als het ware, de geheele toonladder der openbare meening voorgesteld: onverschillige verstrooidheid in het fluisterende paar monniken, die elkander iets nieuws meê te deelen hebben, - besliste afkeuring in dengene, die den geheelen arbeid den rug toekeert - meesterachtige critiek in de voorlaatste figuur, en ernstig, welwillend nadenken op het laatste schoone mannengelaat, - terwijl de beide knapen alleen den arbeid bewonderend gadeslaan.

Wat den kunstenaar betreft, deze hoort noch ziet iets van dit alles; hij is geheel met zijn werk bezig, dat tot opluistering van het schoone godshuis moet strekken.

Bespreken wij ten slotte, in een enkel woordje, de grillige en zonderlinge figuren, die in de middeleeuwen dikwijls tot versiering van kerkgebouwen, in het bijzonder

als dropgoten werden aangewend, en die soms bij de beschouwing van middeleeuwsche bouwgewrochten in hooge mate onze verbazihg wekken.

Ik hoorde eens een man, die zich verbeeldde heel sterk in de kennis der beteekenis van vreemde woorden te zijn, maar die desniettemin steeds 'commensaal' met 'kolossaal' en 'effect' met 'defect' verwarde, in vollen ernst beweren, dat het woord 'kerketuur' (de man bedoelde caricatuur) zijn oorsprong te danken had aan die vreemde kerkversieringen, waarvan wij zoo even spraken. Wij behoeven niet te zeggen dat de geleerde etymologist het mis had, en halen dan ook slechts ter loops zijne bewering aan, die trouwens met onze zaak niets te maken heeft.

De gedachte, welke de middeleeuwsche kun-

stenaars bij het scheppen hunner grillige versieringen leidde, was deze: dat alles, de geheele natuur, de geheele schepping Gods kon en moest dienen tot opluistering van het huis des Heeren. Alles wat God geschapen heeft, van den aartsengel af tot het nietige aardwormpje toe, van de heerlijkheden des flonkerenden sterrenhemels tot de gedrochten, die afgronden en poelen bevolken, alles komt van God en werkt meê tot Zijne verheerlijking. En terwijl in het inwendige van het heiligdom de geloovigen de knieën buigen voor de prachtige beelden van Christus, Zijne Heilige Moeder of anderen van Gods lieve Heiligen, dienen de voorstellingen van minder verheven wezens, ja van dieren en gedrochten hier als schraagsteenen, ginds als dropgoten, maar altijd tot opluistering van het geheel, even als in Gods natuur aan elk wezen zijn bijzondere werkkring is aangewezen, en alle schepsels tot het ééne doel: Gods verheerlijking, meêwerken.

De overstrooming langs de Maasboorden. - HET PARK TE MAASTRICHT.

Een nieuw reddingstoestel.

De laatste dagen hebben zich door verschrikkelijke sneeuwstormen over bijna geheel Europa gekenmerkt, die zoowel te land als te water hunne geweldige verwoestingen

aanrichtten. Terwijl in verschillende landen van ons werelddeel de spoorwegen onbruikbaar werden gemaakt, de telegraphische gemeenschap werd afgebroken en

zelfs menschenlevens het offer werden van de woede der elementen, spookte het op zee niet minder hevig. Vooral de engelsche en de spaansche kusten werden door hevige stormen bezocht, de dagbladen deelden ons tal van schipbreuken meê, en menig zeeman vond ook thans weêr zijn dood in de golven.

Voorzeker hebben de reddingsbooten ook ditmaal uitstekende diensten bewezen; want thans bezit elk beschaafd land, dat eene eenigszins uitgestrekte kustlijn heeft, ook eene lijn van reddingstations, waar steeds booten gereed liggen, die, zoodra zich een in nood verkeerend schip in de nabijheid vertoont, te water kunnen gelaten worden.

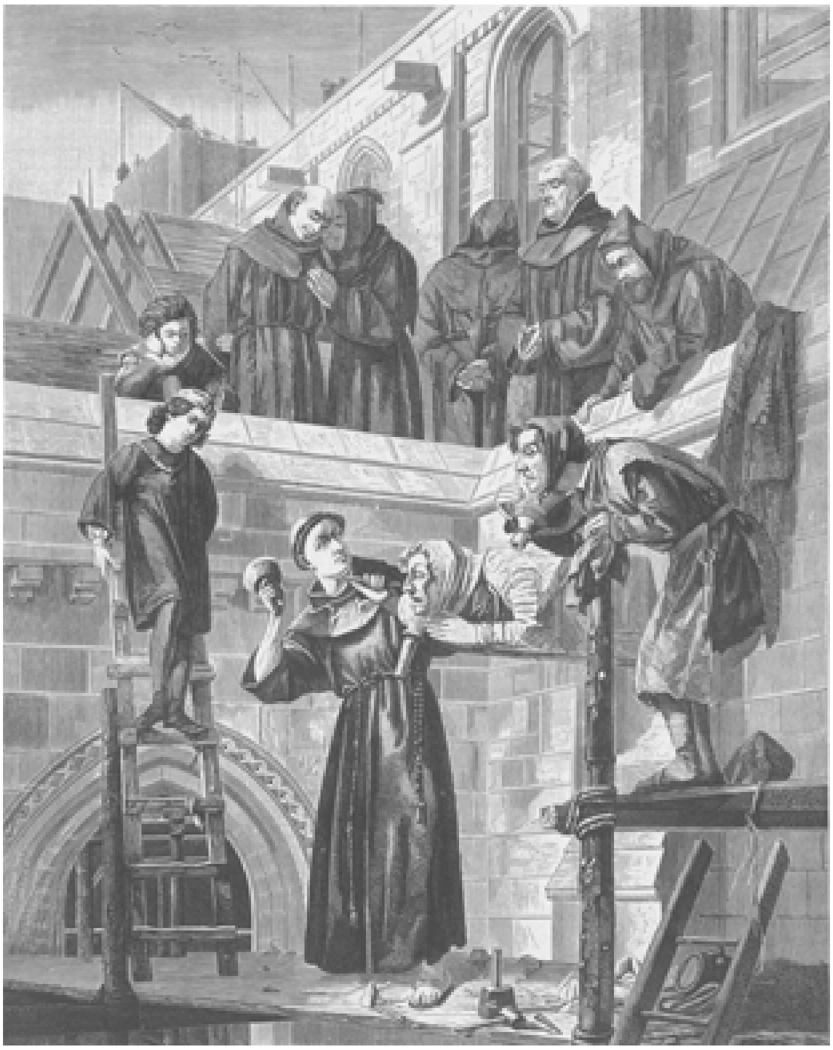

EEN MIDDELEEUWSCHE BEELDHOUWER.

Menigmaal echter is de branding zoo sterk, dat het de kloeke bemanning der reddingsboot, ondanks alle pogingen, onmogelijk is, het veege vaartuig te bereiken, en moet zij de ongelukkigen, tot wier redding zij is uitgetogen, voor hare oogen in de golven zien omkomen. Dikwijls ook is het schip niet in staat zijne noodseinen, te midden van het geloei van den storm en het gedruisch der baren, te doen hooren. Het is derhalve van het grootste gewicht, dat de bemanning van drijftoestellen voorzien is, waarop zij zich in geval van nood boven water kan houden. Door verloop van tijd

zijn eene menigte dier toestellen, het eene al vernuftiger dan het andere, uitgedacht, om den schepeling in den

uitersten nood een redmiddel te verschaffen. Wij geven hierachter eene afbeelding van een nieuw drijftoestel, dat door kapitein Petersen te Kopenhagen is uitgevonden, en waarvan de geheele deensche vloot zich voorzien heeft.

Dit toestel bestaat uit een soort van breeden gordel, geheel uit kurk vervaardigd, en die met stevige leêren riemen onder de armen wordt vastgemaakt. Verder is aan dit toestel een roeiriem en een hoorn verbonden; de eerste dient om de bewegingen van den schipbreukeling te besturen, de andere om bij mistig weêr de aandacht der schepen te trekken. Tot dit zelfde doel is aan het einde van den roeiriem ook een vlaggetje bevestigd, dat echter op onze afbeelding niet zichtbaar is.

Genomen proeven hebben bewezen, dat de uitvinding van kapitein Petersen bestemd is om groote en gewichtige diensten te bewijzen en dat zijn reddingstoestel waarschijnlijk niet zoo spoedig door eene nieuwe inrichting zal behoeven vervangen te worden, als dit met zijne talrijke voorgangers het geval geweest is.

Mejuffer Charlotta.

Mejuffer Charlotta was vadsig voorheen:
   Geen hand uit de mouw wou ze steken,
Zij liet haar toegeeflijke moeder alleen
   Maar plassen en wasschen en bleeken.

Mejuffer Charlotta was ijdel voorheen:
   Zij maakte toilet heel den morgen,
En liet haar toegeeflijke moeder alleen
   De keuken en 't huiswerk bezorgen.

Mejuffer Charlotta was looprig voorheen:
   Zij ging langs de straat zich vermeien,
En liet haar toegeeflijke moeder alleen
   Te huis zitten naaien en breien.

Mejuffer Charlotta was geklijk voorheen:
   Zij wou maar aan jongens behagen;
Die schertsten en dansten met haar, doch niet één
   Dacht er aan haar ten huwlijk te vragen.

Mejuffer Charlotta is oud en alleen:
   Haar moeder rust uit bij de dooden;
De pracht en de pronk en de pret van voorheen
   Zijn lang met haar schoonheid gevloden.

Mejuffer Charlotta is arm, weet alleen
   De hand uit de mouw nu te steken
Om menschen, die zij ‘te gering’ vond voorheen,
   In stilte om een aalmoes te smeeken.

B. VAN MEURS.

Een hanengevecht te Madrid.

De Spanjaard is niet slechts op stierengevechten verzot, hij is evenzeer een driftig lief hebber van hanengevechten; een reiziger beschrijft ons volgender wijze een hanengevecht, dat hij te Madrid, de hoofdstad van Spanje, bijwoonde.

Nog te zeer ontroerd over het aanschouwen van het eerste stierengevecht, om onmiddellijk weder in het gewone leven terug te keeren, meende ik dat een bezoek aan het Madridsche *circo de gallos* (hanentheater) de beste overgang zou maken, waarom ik er een bezoek aan bracht. Het theater is cirkelrond en heeft met zijne scherpe kleuren en uitlokkenden vorm, eer het voorkomen van een paviljoen in een groot park dan van een strijdperk. In het midden bevindt zich eene ronde verhevenheid van tamelijke grootte, door een ijzeren hekken omringd en met een fijn traliewerk overdekt. Rondom bevinden zich de plaatsen voor den president en de verdere waardigheidsbekleeders van de club, voor de jury en eereleden, terwijl meer naar achter de zitplaatsen zijn van het talrijk publiek.

Nadat de hanen gewogen en de uitslag den belanghebbenden bekend gemaakt is, treden de twee helden met opgeheven kop door verschillende deuren het strijdperk binnen. Het zijn sterke, gespierde hanen, met zeer lange, beweeglijke halzen, zonder kam op den kleinen kop. Onverschillig zien zij op het publiek neder, terwijl zij elkander met minachting aanstaren, tot zij plotseling, als door een zelfde denkbeeld bezield, elkaar met bliksemsnelheid in de lucht aanvallen en onder het opstuiven der pluimen weêr terugvallen. Thans staan zij dicht bij elkander met uitgerekten hals, de bloedgierige blikken op elkaar gericht, tot zij zich met vernieuwde woede in den strijd storten. Aanval volgt op aanval met vleugel-, spoor- en bekslagen. Zij omsiingeren elkander met de vleugels, zoo dat men menigmaal slechts één dier en twee koppen onderscheiden kan; zij dringen elkander tegen het hekken, vervolgen elkaar, werpen elkaar onder, slingeren elkander naar de hoogte; de slagen en stooten worden altijd heviger en dichter; de pluimen stuiven in de lucht op; de naakte hal zen gloeien van opgewondenheid en sijpelen van bloed; beide strijders hakken op elkanders kop en de oogen, en scheuren het vleesch van de beenderen. En daarbij geen geluid, geen smartkreet, slechts het knakken der gebroken vleugels, het geluid der op de beenderen hamerende bekken wordt gehoord. Maar nog altijd geen verpoozing, geen wapenstilstand: de kampioenen strijden op leven en dood.

Eindelijk openbaren zich bij een der strijders de voorteekenen van vermoeidheid: zijne bek slagen worden minder dicht zijne aanvallen met de sporen zwakker, zijne sprongen zijn minder hoog; hij strijdt niet rneer om te dooden, maar om niet gedood te worden. Maar naarmate de vijand wijkt, wordt de overwinnaar bloeddorstiger: dicht als hagel vallen zijn slagen in de oogen van zijn offer en regelmatig als de naald eener naaimachine; zijn hals rekt zich uit en werkt als een stalen springveêr; zijn bek dringt in het vleesch, slaat wonden en woelt er im rond, als wilde hij in de binnenste zenuwen dringen, om dan weêr op den schedel los te hakken, alsof hij de hersenen wilde doorboren. De overwonnene, die geheel met bloed bedekt is, en geen pluim meer in het lichaam heeft, beproeft, wankelend, nog van tijd tot tijd een aanval, stoot naar den tegenstander en vlucht en dringt zich, met wanhopige blikken een uitweg zoekende, tegen het ijzeren bekken. Gingen de toeschouwers aanvankelijk weddenschappen aan, wie overwinnaar zou blijven, thans nu de uitslag niet twijfelachtig meer is, wedden zij over den duur van den doodstrijd, en zulks met eene koelbloedigheid en ongevoeligheid, die verwondering wekt.

De overwonnene heeft intusschen geen velgeene oogen meer; zijn hals is een bloedige massa, zijn kop een naakte kop, zijn vleugels zijn stompen geworden, en toch verweert de blinde, vormlooze massa zich nog altijd en slaat met den bek en de

stompen der vleugels in de lucht, terwijl de overwinnaar immer voortgaat met zijn beulenwerk, tot zijn offer valt om niet meer op te staan. Schrikwekkend klinkt de triomfkreet, dien op het doode lichaam de halfdoode overwinnaar uitstoot; nooit had ik bij een dier zooveel wraakzucht kunnen vermoeden.

Toen ik, walgend, het ontzettende schouwspel ontvluchtte, vernam ik nog in de verte het geroep van: *Olros gallos! otros gallos!* (andere hanen!) en de bloedige strijd in de enge ruimte begon opnieuw.

Het hangende zwaard.
Door Mathilde.
(*Vervolg*.)

IV.

De logé's van Amsee waren vertrokken en zoo bleef Victor dus alleen in den vroolijken, gezelligen kring van zijn gastheer, waarin hij zich weldra recht thuis voelde.

De heer en mevrouw Röseghem bezaten de zeldzame gave om hun gasten juist zoo te behandelen, dat zij zich niet meer als vreemden in hunne woning gevoelden, en toch tegelijk genoeg voor hun vermaak en onderhoud te zorgen, dan dat zij over verwaarloozing konden klagen.

Victor Gerber, ofschoon hij slechts om zijn arbeid op het kasteel genoodigd was, werd met zooveel kieschheid bejegend, dat niets hem belette te denken dat hij alleen om der vriendschaps wille eenige weken het heerlijke buitenleven bij de lieve familie genieten kon.

's Morgens bij de eerste zonnestralen was Victor gewoonlijk buiten, wandelde door bosch en heide, deed zijn morgengebed in de kerk en ontmoette dan gewoonlijk Karin Röseghem, die de eerste mis had bijgewoond en hare dagelijksche bezoeken bij eenige armen maakte.

Wanneer Victor deze ontmoeting deed, dan wist hij ook zeker dat zijn dag gelukkig zou wezen; alles lukte hem; de bloemguirlandes en de engelenkopjes, waarmede hij de paneelen der eetzaal beschilderde, vlogen uit zijn penseel; de zon scheen helder en begunstigde zijn werk.

Ontmoette hij echter in plaats van de blonde Karin, het sombere, raadselachtige gelaat van Hoeberts, die 's morgens vroeg met zijn leerling aan 't botaniseeren ging, dan was alles mis. Niets vlotte en 't ware hem beter, zoo hij dien dag geen penseel in de verf had gedoopt.

‘Die man brengt ongeluk aan!’ zeide hij mismoedig, ‘de bijgeloovige Italianen zouden hem een *jettatore* noemen.’

Zijn plan voor de beschildering was door mevrouw Röseghem in twee of drie harer audiëntie-uren goedgekeurd; slechts 's morgens voor twaalven was hij er aan bezig, 's Middags besteedde hij een of twee uren per week aan een portret van mevrouw en mejuffrouw Röseghem, dat hij volgens het verlangen van zijn patroon moest af werken.

Overigens was hij vrij en besteedde dien tijd òf aan het maken van schetsen in de bosschen, òf aan het studeeren in de bibliotheek en soms ook wel aan het dammen met de grootmoeder, die spoedig verklaarde dat niemand zoo goed als mijnheer Victor wist wat haar toekwam.

Karin zat gewoonlijk aan haar borduurraam en maakte soms schertsend de opmerking, dat zij jaloersch weid over grootmama's genegenheid voor iemand, dien zij nog maar zoo kort kende, doch een oogenblik later verzocht zij Victor dringend om toch niet zijn kostbaren tijd hier te verliezen; want, voegde zij hem in het Fransch toe:

'Ge moet u hier zeker vreeselijk vervelen.'

Maar dit kon Victor niet toegeven. Integendeel, hij vond het recht gezellig voor grootmama's rolstoel op een laag bankje te zitten met het dambord op een schuiftafeltje, terwijl Karin in hare sneeuwitte ochtendkleeding in een vensternis zat, geheel door klimop omlijst als eene schilderij, welke de jonge kunstenaar oneindig schooner vond dan de beroemdste stukken van Rubens en zelfs Rafaël.

Anders zag Victor Karin niet veel of het

moest zijn in de uren als zij met hare moeder poseerde; mevrouw Röseghem kwam dikwijls naar zijn werk zien, maakte nu en dan eene juiste opmerking, waarvoor hij haar zeer dankbaar was, of wel vroeg zijn oordeel over het een of andere kunstwerk, en toonde hem dan een rijkdom van gedachten en belezenheid, die hij nimmer in een dame verwacht zou hebben.

's Avonds waren het ook heerlijke uren als zij op het terras zaten, dat zich boven het meer uitstrekte en met de zeldzaamste bloemen en de fraaiste beelden versierd was.

Dan werden de deuren van het muzieksalon wijd geopend en over het water klonken dan de zoete stemmen van moeder en dochter, die zich te zamen of alleen deden hooren. Mevrouw Röseghem was een volmaakte musicienne en ook Karin zong en speelde goed. Mijnheer Röseghem wandelde het terras op en neêr, of zat aandachtig luisterend aan den waterkant, terwijl de stille Hoeberts ergens in een hoekje dook, de eene brochure na de andere open snijdend, zonder dat men 't aan hem zien kon of hij al dan niet las.

Die avonden, op het terras van Amsee doorgebracht, bleven Victor onvergetelijk.

‘Weet ge wel,’ zeide hem de grootmoeder eens, terwijl zij geheel alleen waren, op vertrouwelijken toon, ‘weet ge wel dat ik een gravin ben? Niemand zegt het hier maar mijn titel is eigenlijk: Ulrika, gravin Ahlfeldt.’

‘Ik meende, dat u anders heette....’

‘Ja, naar mijn man! Ik heb mij gemésallieerd, helaas! en dat voorbeeld heeft mijn Dagmar maar al te gaarne gevolgd. Doch zij is even goed als ik van grafelijken bloede, en zij had het maar voor te kiezen tusschen de Deensche baronnen en graven. Ach! zij heeft slecht gekozen; niet dat ik iets tegen mijn schoonzoon heb! Allen geven hier weinig om mij, doch Philips is zoo, zoo als men het redelijkerwijze verwachten kan van een schoonzoon. Een schoonzoon is de natuurlijke vijand der moeder, heb ik altijd gezegd.’

‘Maar mijnheer Röseghem is ook van oude familie!’

‘Bah! Ik ken die hollandsche stamboomen niet. Wij woonden in Kopenhagen, toen hij als koopman bij mijn man aan huis kwam. En toen was Dagmar, die nog niet eens in de wereld kwam, pas zeventien jaar oud. De jongelui kregen elkaar lief en er hielp niets aan! Mijn man was er voor, doch ik gaf slechts ongaarne mijne toestemming.’

‘Het gezicht van haar geluk moet u thans die toestemming niet meer doen berouwen, dunkt mij!’

‘Wat zal ik u zeggen, mijnheer Victor? Ik geloof, dat Dagmar er eens spijt van zal hebben.’

‘Nu nog, mevrouw?’

‘Ik kreeg eerst spijt over mijn huwelijk, toen mijn dochter er zich op beriep om een vreemdeling te trouwen. Naberouw komt altijd laat, zeer laat. Wilt ge nu het dambord krijgen.’

‘Geen wonder,’ dacht Victor, ‘slechts adellijk bloed kan een vrouw zulk een vorstinnenhouding geven!’ En later hoorde hij, dat mevrouw Röseghem den tijd, dien haar man voor zijn zaken ver van haar moest doorbrengen, benuttigd had met hare studiën in talen en kunstgeschiedenis.

De ecrbied, welken Victor voor de familie Röseghem koesterde, vermeerderde bij den dag en ging weldra in vereering over, ook zijne bescheidenheid, die nimmer

zelfs voor een oogenblik uit het oog verloor, waarom hij zich op 't buiten bevond, scheen ieder voor hem in te nemen.

Slechts met twee personen was 't hem niet mogelijk op aangenamen voet te komen, en deze waren de jongeheer Hugo en zijn meester.

De pogingen van Victor, die om der beleefdheid wille zijn kennismaking met Hoeberts wilde hervatten, stieten af op de terughouding van dezen. Ofschoon hij het niet duidelijk zeide zoo lag het genoeg in elk zijner bewegingen te lezen, dat hij hem wilde voorhouden:

‘Ik ben een loontrekkend dienaar. Gij schijnt u zoo niet te beschouwen, ieder heeft zijn eigen gezichtspunt. Sluit u bij de familie aan, als waart ge een der hunnen. Ik echter heb een andere meening en hond mij geheel buiten dien kring.’

Hugo daarentegen zag hem als een soort van indringer aan; Victor begreep niet waaraan hij de weinige welwillendheid van den stamhouder te danken had; hij wist niet, dat dezen zijn voorbeeld, als de moeite van het navolgen waard, door zijn ouders en grootmoeder misschien te dikwijls werd voorgesteld. Maar de aangename omgang met de andere familieleden stelde den schilder ruim schadeloos voor dit gebrek aan sympathie.

‘Ik wilde toch, mijnheer Gerber,’ zeide mevrouw hem op zekeren ochtend ‘dat u zich Hugo een weinig aantrok. De jongen wordt zoo eenzelvig, hij gaat met niemand van zijne kameraden om, loopt den geheelen dag door de bosschen, rijdt te paard, hengelt of... studeeit? Wanneer ik onverwacht in zijne leerkamer kom, dan zit Hugo met een grammaire vóór zich, doch een ander bock is dan haastig verdwenen, en van de geleerde dingen, die Hoeberts hem soms leert, begrijp ik niets.’

‘Ik geloof toch, dat hij zeer gehecht is aan zijn meester.’

‘Ware hij dit maar wat minder! Hij zweert bij Hoeberts.’

‘Een wonderlijke smaak,’ lachte Victor ‘ik kan mij zulk een sympathie niet verklaren.’

‘Hoeberts schijnt toch een bijzondere aantrekkelijkheid voor sommigen te hebben. Kunt gij het anders verklaren, dat een man als Röseghem zoo'n mensch in zijn woning en bij zijn eenigen zoon duldt.’

‘Mijnheer zal hem misschien beter kennen en daarom ook billijker beoordeelen, mevrouw!’

‘Ja, ze kennen elkaar van jongs af; Hoeberts is onder dan mijn echtgenoot. Maar gij, wat dunkt u van hem?’

‘Oppervlakkig beschouwd, vind ik hem een onaangenaam mensch; maar dit is een quaestie van smaak, een belangrijk oordeel durf ik nog niet vellen, omdat....’

‘Nu, waarom dan?’

‘Omdat ik zijn oogen nog niet heb gezien.’

‘Ja, die zijn altijd achter een bril verborgen, en nu gij er mij over spreekt, herinner ik me dat ik hem eens met ontbloote oogen zag, en toen ving ik een blik van hem op, die me huiveren deed en die blik was gevestigd op... Karin.’

‘Op juffrouw Karin! Durfde hij dat?’

Victor was bleek geworden, mevrouw Röseghem scheen dit niet op te merken en vervolgde:

‘Die man haat mij en mijn dochter; ik voel het, wij behandelen hem, zoo als hij 't verdient; hij begrijpt, dat wij hem liefst uit onze tegenwoordigheid zouden willen bannen, doch hij is sterk door Röseghem's bescherming en toch, ook hij voelt een instinetmatige antipathie tegen Hoeberts. Ik heb hem zien verbleeken bij 't hooren van zijn stem.’

‘En toch duldt hij hem.’

‘Wat zal ik u zeggen? Sedert Hoeberts zich op het kasteel bevindt is Röseghem veranderd; zijn opgeruimde oogenblikken worden zeldzamer, zijn oude-manuetjesgezichten talrijker. De tegenwoordigheid van dien man drukt hem neêr en ik geloof dat slechts een overdreven gevoel van dankbaarheid hem belet Hoeberts de deur te wijzen.’

‘Is hij reeds lang Hugo's gouverneur?’

‘Sedert den vorigen herfst. Hoe heel anders was Hugo toen! Zacht, vriendelijk, welgemanierd, maar thans is hij niet te herkennen. Hoe meer gij hem van Hoeberts aftrekken kunt, mijnheer Gerber, hoe aangenamer het mij zal zijn. Gij zijt nog zoo jong en daarom een veel geschikter vriend voor mijn zoon dan die man.’

‘Ik beloof het u, mevrouw! Wat ik kan, zal ik beproeven, maar 't is me haast niet mogelijk Hugo alleen te ontmoeten.’

‘Ge hebt gelijk; Hoeberts verlaat hem niet anders dan als hij te paard zit, en alleen ronddwaalt door bosch en veld. Doch ik reken op u!’

De taak, die Victor zoo gaarne op verzoek der bezorgde moeder ondernemen wilde, was moeielijk genoeg. Elk vriendelijk woord, dat hij met Hugo wisselde, werd door een spotlach beantwoord, of een leelijk gebaar.

Hugo stak gaarne zijn tong uit of maakte een langen neus, of wel vroeg met het pedantste gezicht van een jongen wijsneus of Victor wel wist dat zijn grootvader een aap en zijn overgrootvader een oester geweest was, en verzekerde dat hij slechts die vakken wilde bestudeeren, waarin hij lust had. Zijn ouders waren rijk genoeg om hem in staat te stellen niets anders in de wereld te doen dan te rijden, te jagen, te visschen of te lezen, wat hem beliefde.

De knaap vertoonde een wonderlijk mengelmoes van kinderachtigheid en verwaanden trots, die hem weldra onverdraaglijk maakten; Hoeberts scheen dit niet te bemerken of te willen bemerken.

Eens zat Victor in een zeer begroeid prieel te lezen, en kon door het gebladerte even den heer Röseghem zien, die druk bezig was een paar fijne vruchtboomen te snoeien, een werk, dat hij liefst zelf deed.

Plotseling hoorde hij iets in het struikgewas ritselen en duidelijk roepen:

‘Flip, Flip!’

Niemand noemde den heer des huizes bij zijn voornaam dan zijn vrouw, doch hoe verschilde haar melodieus uitgesproken Philippe van dit snijdend scherpe Flip!

Toch liet de geroepene zijn mes vallen, keek rond, en dadelijk er op vertoonde zich Hoeberts palingachtige gestalte bij een der perken.

‘Wat is er?’ vroeg de heer Röseghem en er was onwil in zijn stem te bespeuren.

Wat er toen gesproken werd, hoorde Victor niet meer, daar beide mannen zich verwijderden, doch het vervulde hem met verbazing, dat de gouverneur zijn patroon zoo gemeenzaam bij den voornaam riep en tegenover hem een toon aannam, die geheel en al verschilde bij zijne gewone onderdanigheid en terughouding.

Dien avond ontving de schilder een brief, die hem onaangenaam trof.

‘Hebt ge slechte tijdingen?’ vroeg de heer Röseghem deelnemend.

‘Ze konden ten minste beter zijn, mijnheer! Ze komen van mijn vaderlijken vriend en beschermer, den kapelaan van de St.-Eustatius-kerk in B.’

‘Denzelfden aan wien gij uwe opleiding te danken hebt?’ vroeg mevrouw.

‘Juist, mevrouw! Zijn gezondheid is altijd zwak geweest en hij spaart zich zelf ook al te weinig. Hij klaagt ouder gewoonte niet, maar uit het weinige, wat hij zegt, kan ik genoeg opmaken, dat zijn toestand zorgwekkend is.’

‘Wat scheelt hem dan?’

‘Het moet een zenuwziekte zijn, maar zoolang hij in zijn drukken werkkring blijft en in de bedompte stad, vrees ik voor zijn herstel.’

‘De rust op het land zal hem goeddoen.’

‘Ja, en daarom verzocht hij mij, of ik hier in den omtrek geen kamer voor hem vinden kon, een onderkomen bij fatsoenlijke, brave lieden, waar hij voor eenige weken nieuwe krachten kon opdoen. Ik zal toch wel slagen, gelooft ge niet?’

‘Wat dunkt u, Dagmar? Nu we toch voorloopig zonder logé's zijn, konden wij Gerbers waardigen vriend een vrije kamer aanbieden, als hij ons de eer wil gunnen, die aan te nemen.’

‘O, gij zijt te goed!’ riep Victor opgetogen van vreugde en aandoening.

‘Dat genoegen zal voorzeker zeer groot zijn,’ sprak mevrouw met haar liefsten glimlach.

‘O ja, het zal een ware zegen voor ons huis wezen,’ fluisterde Karin.

‘Dus, Gerber, ge ziet dat de kamer spoedig gevonden is. Stel het uw beschermer voor, dan zullen er hier twee zijn, die over u waken kunnen.’

‘Ah bah! mama,’ zei Hugo met een vies gezicht. ‘Haal toch geen zwartrokken in huis. Ge weet, die brengen maar ongeluk aan.’

Vlug als de gedachte had Röseghem zijn zoon met een klap den mond gesloten en wees

hem de deur, waarlangs de knaap schreiend verdween.

‘Naar buiten’ zeide hij streng. ‘Zulke taal duld ik niet.’

Karin weende, mevrouw Röseghem was doodsbleek geworden, en naderde Hoeberts, die strak en koud door zijn blauwen bril het gebeurde overzag.

‘Mijnheer Hoeberts,’ sprak mevrouw Röseghem kort en beslist, ‘ik hoop toch dat mijn zoon zulke denkbeelden niet van u heeft, en dat hij ook van u de verdiende berisping zal ontvangen?’

De fijne lippen van den gouverneur bewogen zich tot een spotlach, hij sloeg de slippen van zijn wijde jas over elkaar, boog even en antwoordde langzaam, als ware elk zijner woorden een diamant, die met zorg diende opgevangen te worden:

‘Mevrouw, ik leer uw zoon niets anders dan wat mij voorkomt noodzakelijk te zijn voor een kind van zijn stand en ik kan hem niets anders voorhouden, dan wat ik mijn eigen denkbeelden noem.’

‘Maar weet ik van welken aard die denkbeelden zijn? Weet ik of ze vergift, dan wel gezond voedsel bevatten?’

‘Mijnheer uw echtgenoot kent ze, mevrouw! Wilt gij hem beschuldigen van uw kind te vergiftigen of te laten vergiftigen met zijn voorkennis?’

Röseghem's gelaat was lijkkleurig geworden; mevrouw wendde zich naar hem en sprak plechtig:

‘Welnu dan, Philippe! Gij weet aan wien gij uw kind hebt toevertrouwd; dat dan de gevolgen ook op uw verantwoording neêrkomen. Ik heb u gewaarschuwd tegen dien man, gij kent hem beter. Moge ik ongelijk hebben! Gij zijt Hugo's vader en zult deze dingen beter kunnen beoordeelen dan ik, bekrompen vrouw!’

‘Wees gerust, Dagmar, wees bedaard,’ smeekte hij, en drukte hare hand in de zijne.

's Avonds terwijl Victor in zijne kamer bezig was aan zijn vriend en beschermer een hartelijken brief te schrijven, waarin hij de vriendelijke uitnoodiging der familie Röseghem overbracht, hoorde hij onder zijn raam een druk gesprek, en na eenige inspanning herkende hij de stemmen van zijn gastheer en van den gouverneur.

Doch wat hem het meest verwonderde was dat Hoeberts stem spottend en bijna gebiedend klonk, terwijl Röseghem bijna smeekend en onderdanig sprak.

‘Wat is er toch tusschen die twee mannen?’ dacht Victor, terwijl hij zijn brief sloot en zich gereed maakte zich ter rust te begeven. ‘Wat kan 't zijn? Wie beoordeelt Hoeberts 't beste, mevrouw of mijnheer? Of zijn ze het eens en dwingt alleen verkeerd geplaatst medelijden mijnheer, om dien akeligen kerel zulk een kiesche, belangrijke taak als de opvoeding van zijn zoon toe te vertrouwen? Misschien brengt mijn dierbare pleegvader wel uitkomst. Hoe blijde ben ik hem terug te zien, met hem eenige dagen hier door te brengen. Hoe zal hij Hoeberts vinden? Met de andere zal hij zeer, zeer ingenomen zijn, vooral met.... met juffrouw Karin.’

(Wordt vervolgd.)

Nuttige wenken en opmerkingen over land- en tuinbouw.

Bloementeelt.

Begieting van kamerplanten. II. In het vorige nummer wees ik er op, dat vele kamerplanten dikwijls sterven door eene ondoelmatige begieting en behandeling. Ik wil thans dit onderwerp wat breedvoeriger bespreken en trachten aan te toonen waarin het verkeerde der behandeling van kamerplanten gelegen is. Op de eerste plaats wijs ik dan op het begieten van potbloemen, die in eene kamer staan, waarin gestookt wordt, met water, versch uit de pomp. De plant en de aarde in den pot, waarin de plant staat, ontvangen natuurlijk in een warm vertrek langzamerhand dezelfde temperatuur als de lucht, die ze omgeeft. Hoe hooger de temperatuur in het vertrek klimt, hoe warmer de plant en de aarde worden. Daalt in den nacht de temperatuur, de warmte der plant neemt in gelijke mate af. Wat moet nu noodwendig het gevolg wezen, als men zijne potbloemen met ijskoud water begiet, op het oogenblik dat de warmte het grootste is? Het antwoord hierop kan niet twijfelachtig zijn: de aarde in den pot wordt plotseling afgekoeld, het wortelgestel, dat in de verwarmde aarde behoorlijk in staat was om zijne taak te verrichten, wordt door het ijskoude bad in zijn werkzaamheden gehinderd en de plant ondervindt dan, door den verminderden toevoer van voedsel, de nadeelige uitwerkselen van zulk eene begieting. Geschiedt nu zulk eene afkoeling herhaaldelijk, is het dan wel wonder dat elke plant, hoe sterk ze ook is, langzamerhand aan het kwijnen gaat en allengs sterft? Ze verkeert toch voortdurend in een staat, dien ik het best met eene verkoudheid bij den mensch of het dier kan vergelijken. Wel tracht ze na elke afkoeling zich weder te herstellen, wel tracht ze haar leven zoo lang mogelijk te rekken, maar telkens als ze er zich weder goed bovenop begint te werken, komt een nieuw bad hare levensverrich tingen verstoren en brengt haar altijd verder van hare genezing. Tegen zulk eene behandeling blijkt ze op den duur niet bestand te zijn: de dood is er het gevolg van.

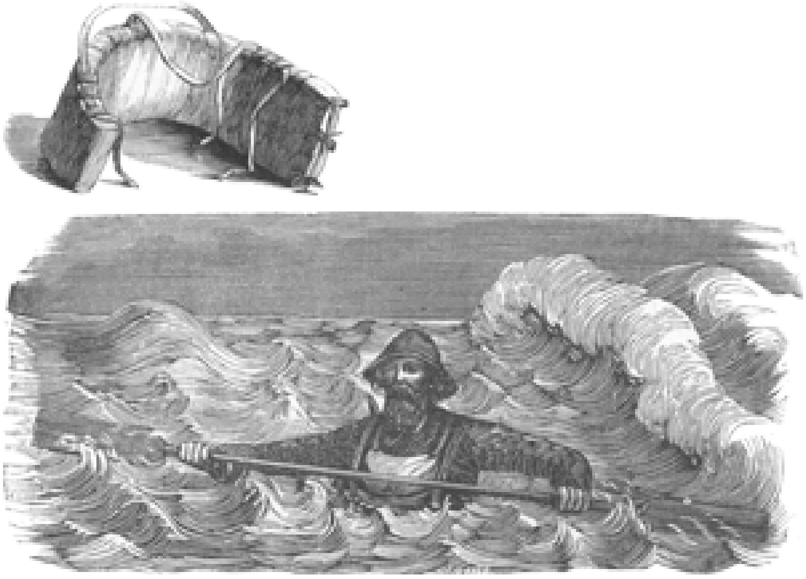

EEN NIEUW REDDINGSTOESTEL.

Wilt gij dus uwe kamerplanten met koud water in eene kamer, waarin gestookt wordt, begieten, doe het dan wanneer de temperatuur in die kamer het laagste is. Giet met koud water dus 's morgens vóór dat de kachel brandt of spoedig nadat ge deze hebt aangestoken. Moet ge uwe planten in de kamer op eenen anderen tijd van water voorzien, doe het dan, maar zorg er dan tevens voor dat de temperatuur van het water, dat gij ter begieting gebruikt, niet lager is dan de planten en hare omgeving. Maak dus dat gietwater eerst warm, eer gij het ter begieting bezigt, Ik kan u in 't geheel niet aanraden ooit uwe planten met ijskoud water te begieten. Herhaalde

proefnemingen hebben mij bewezen, dat de kamerplanten altijd gediend zijn met lauw water. Verschillende bloemen kwamen bij mij veel vroeger in bloei, nadat ze den ganschen winter in de kamer met lauw water waren begoten geweest. Ook werden die planten - waar ik eerst voor vreesde - niet zwakker dan andere, welke alleen koud water ontvangen hadden.

In de volgende nummers kom ik nog eens op dit onderwerp terug.

Boomteelt.

Iets over pruimeboomen. Het gebeurt niet zelden dat men in ons land in de hovingen of bij de woningen groote pruimeboomen ziet, die weinig vruchten opleveren. Het is thans mijn doel niet te onderzoeken welke de oorzaken dier onvruchtbaarheid zijn; voor heden wil ik enkel eene opgave geven van pruimsoorten, welke volgens mijne meening alle aanbeveling verdienen, zoowel om hunne vruchtbaarheid als om de goede hoedanigheden hunner vruchten. Hij, die pruimeboomen wil planten, kan bij zijne keuze dit lijstje raadplegen: 't is eene opgave van de beste pruimen, welke voor ons klimaat geschikt zijn. Vooraf echter een paar opmerkingen bij de planting dezer vruchtboomen.

Om wèl te kunnen slagen, verlangt de pruimeboom vooral eene warme en drooge standplaats. Koude en natte gronden zijn voor dezen boom totaal ongeschikt. Gaarne groeit hij in vruchtbare aarde, die zeer diep is los gemaakt. Men moet er verder op bedacht zijn dat men hem plant op eene plek, waar hij zooveel mogelijk beschermd is tegen de noordoostenwinden. Van deze winden, welke gedurende den bloeitijd van den pruimeboom dikwijls de heerschende zijn, heeft hij veel te lijden. Dit is reeds een der oorzaken der onvruchtbaarheid, waarop ik boven wees.

Zie hier nu het lijstje van voortreffelijke pruimsoorten. In elke goede boomkweekerij zijn onderstaande soorten zeker verkrijgbaar.

Dubbele boere witte.

Gele Catharine.

Roode Abrikozenpruim.

Gele Heerenpruim. Deze heet bij sommige kweekers: *Monsieur jaune.*

Washington,

Reine Claude. In sommige streken heet deze:

Groene pruim.

Reine Claude violet. Eene verbeterde verscheidenheid der vorige.

Blauwe Wijnpruim.

Reine Claude Bavay. Eene zeer vroege variëteit.

Reine Victoria. Eene zeer groote pruim. Zij wint het in schoonheid en smaak verre van de ouderwetsche Roode of Witte Eierpruim.

Bovenstaande tien soorten van pruimen zijn voor den liefhebber van fruitboomen voldoende om er eene keuze uit te doen. Alle worden in ons land volkomen rijp. Op eene goede standplaats groeien deze pruimeboomen snel door en dragen reeds vroegtijdig vruchten. Bij eene verdere goede behandeling blijven zij zeer lang vruchtbaar en leveren uitstekende pruimen.

Ik had dit lijstje nog wel met eenige andere variëteiten kunnen vermeerderen, maar de bovenstaande achtte ik voor mijn doel voldoende. Bovendien: eene te groote keuze maakt het kiezen moeielijk en sticht soms verwarring waar men opheldering geven wil.

[Nummer 21]

De sneeuwstorm van 18 januari.

Alle jaren leveren gelukkig geen dagen op, als dit jaar de 18e januari geweest is. In een gedeelte van Europa stak tegen den namiddag een sneeuwstorm op, als de oudste menschen zich niet kunnen herinneren ooit beleefd te hebben, en die menige landstreek zoo geducht heeft getroffen, dat de bewoners nog dagen daarna als verlamd waren van schrik en ontzetting.

Spanje, Italië, Frankrijk, Nederland, een gedeelte van Duitschland, Engeland en ook ons land hebben dien dag benauwde oogenblikken beleefd. Overal was het verkeer gestremd, overal zijn menschenlevens te betreuren, overal ging het begaan der straten en wegen met levensgevaar gepaard, zoo dat er in al de genoemde landen eene paniek heerschte, welke eerst met het ophouden van den sneeuwstorm bedaarde.

De morgen van den ongeluksdag gaf reeds eene voorproef te aanschouwen van hetgeen het in den namiddag worden zou. Sneeuwvlagen, vergezeld van rukwinden, volgden elkaar met snelheid op, nu en dan afgewisseld door een zonneschijntje; doch reeds in het begin van den middag groeiden deze vlagen tot een verschrikkelijken sneeuwstorm aan, die menschen en dieren eene schuilplaats deed zoeken tegen zijn ruw geweld.

EEN SPOORTREIN IN DE SNEEUW.

Omstreeks twee uur in den middag nam hij een aanvang, onder eene gedeeltelijke verduistering van het daglicht, zoo dat van het begin tot het einde de hemel geheel onzichtbaar was. Wanneer een gewone storm zal opsteken, ziet men eerst aan den hemel kleine wolkjes verschijnen, die langzaam maar zeker naderen; die kleine

wolkjes worden gevolgd door grootere en deze voeren weêr verschrikkelijke wolkgevaarten in haar nasleep, terwijl hare vaart met elk oogenblik in snelheid toeneemt, zoo dat het oog, ervaren om aan den hemel te lezen welk weêr hij der aarde brengen zal, met zekerheid aan genoemde voorteekens kan zien dat er stormweêr nadert. Ditmaal echter was de hemel als met

een wit lijklaken strak overspannen, waaraan zelfs de enkele zonnestralen, die er in den morgen doorheen wisten te dringen, geen kleur of vorm vermochten te geven, terwijl alleen de rukwinden uit het noordwesten aantoonden, dat het in die windstreek niet pluis zijn moest.

Toen de storm dan ook losberstte, kwam hij onverwacht en daarbij terstond al zijne tot dan bedwongen woede op alles wreekende wat hem in den weg kwam. De sneeuwvlokken, die anders zoo lijdzaam en zacht neêr kunnen vallen, als uit den hemel dalende veertjes, werden door den stormwind in ijzige punten veranderd, welke zich aan alles vastklampten, en groeiden in een oogwenk tot sneeuwbergen aan, die alle betrekking onmogelijk maakten. Voortgezweept door den bulderenden storm, geleken zij een heir van vluchtelingen, dat zonder om te zien een dreigend gevaar trachtte te ontkomen, en zoo dicht volgden zij op elkander, dat men hier en daar meende voor een onoverkomelijken muur te staan.

Langs de verschillende wegen moesten de overvallen reizigers van boom tot boom vooruitgaan en telkens daar een nieuwen steun zoeken om staande te blijven en nieuwe krachten te putten ten einde den volgenden boom te bereiken. Gelukkig zij, die er aldus nog het leven hebben afgebracht. Onze ongelukkige mede-redacteur, de heer J.A. Vesters, alsmede Verscheidene andere personen, hebben er het leven bij gelaten, en hun dood wordt hoofdzakelijk toegeschreven aan de bovenmatige koude.

De koude was dan ook onuitstaanbaar. Wij hebben menschen gezien, wier handen waren vastgevrozen aan een voorwerp, dat zij in de hand hielden; wij hebben er gezien, wier wenkbrauwen en oogharen in ijskransen waren veranderd, terwijl aan baard en knevel ijskegels hingen, als men bij harde vorst wel eens aan dakgoten kan opmerken.

In de steden kon men de zonderlingste spe lingen van den sneeuwstorm opmerken. Op de groote pleinen, waar de storm vrij spel had, werd de grond schoongeveegd, terwijl daarentegen in enkele straten sneeuwheuvels werden opgeworpen, die de wonderlijkste vormen hadden. In de dorpen zag men tusschen de huizenrijen eveneens dergelijke ophoopingen van sneeuw, maar op de open wegen was het effen en glad, hier en daar te glad om staande te kunnen blijven. Vele dorpen werden daarenboven door de sneeuw geheel ingesloten. Er waren huizen, van welkerdaken een afhellende sneeuwberg naar den Straatweg liep, zoo dat ze geheel daarachter verborgen waren, en men den dag daarop volgende door de dakvensters eene uitkomst moest zoeken om zich van het noodige te voorzien en zich van den ongenoodigde gast te ontdoen. Nog eenige dagen daarna zijn enkele dorpen geheel ongenaakbaar geweest.

Ook op de spoorwegen was de belemmering meer dan groot. Het stoommonster, dat, voor niets vervaard, zich overal een doortocht baant, putte op de meeste plaatsen tevergeefs zijne krachten uit om zich met bijna onweêrstaanbaar geweld vooruit te werken, maar tegenover de sneeuwbergen bleek het machteloos. Op verschillende plaatsen in Noord- enZuid-Nederland bleven de locomotieven in de sneeuw steken en werkten zich daarin zoo vast, dat men met be hulp van andere locomotieven haar niet kon bevrijden. De meesten hebben den dienst tijdelijk moeten staken en sommige reizigers hebben midden in de sneeuw een geheelen nacht in de waggons moeten vernachten, die ook van binnen geheel besneeuwd waren, zoo dat men er nauwelijks kon gaan zitten. Alle avondtreinen, die zich door den sneeuwmuur hadden weten te werken - en deze waren weinigen in getal - kwamen midden in den nacht op de plaats hunner bestemming of aan de dorpsstations aan; slechts een enkel geval van ontsporing

deed zich voor op den spoorweg tusschen Middelburg en Vlissingen, zonder echter een ander ongeluk te weeg te brengen dan het vernielen van eenig materieel.

Als de locomotieven niet bestand bleken tegen de sneeuwophooping, zal het wel onnoodig zijn te zeggen, dat het rijden der voertuigen langs de gewone wegen zoo goed als onmogelijk was. Het aantal dat men dien nacht in de sneeuw heeft moeten laten steken, is dan ook bijna ontelbaar. Van alle had men de paarden afgespannen en waren de voerlieden of eigenaars met de dieren zoo goed en zoo kwaad als dat ging gevlucht, om in het eerste huis het beste een onderkomen te zoeken. Te Nieuwediep trof eene vigilante een nog erger lot. Bij het inslaan eener straat, welke vlak naar het noordwesten gekeerd was, werd zij door een winddruk met de personen, die er in zaten, omvergeworpen, alsof het een veertje was, waarbij zich de menschen aan de gebroken portierglazen zwaar verwondden.

Het geweld van den sneeuwstorm was waarlijk onbeschrijfelijk, en dewijl hij vergezeld ging van eene koude die het bloed in de aderen deed stollen, is het nog onverklaarbaar, dat men slechts van enkele ongelukken gehoord heeft.

Het nieuwe stadhuis van Dixmuiden.

Dixmuiden is een lief stadje van West-Vlaanderen, dat ongeveer 4000 inwoners telt. Het is in eene aangename en vruchtbare streek, op den rechteroever der Yser gelegen en bevat talrijke linnenfabrieken, branderijen en huidevetterijen, terwijl de klei- en zandgrond der omstreken rijk is in voortbrengselen van allerlei aard.

De parochiekerk van den H. Nicolaas bezit behalve eene schilderij van Jordaens, de Aanbid ding der Wijzen voorstellende, een prachtig koor dat uit het begin der zestiende eeuw dagteekent; het is een bewonderenswaardig fijn snijwerk, waarin men met buitengewone weelderigheid en met een uitgezochten smaak al de eigenaardige kleinigheden uit de laatste tijden der gothiek ziet prijken.

In de maand september van het vorig jaar is het nieuwe stadhuis van Dixmuiden ingewijd. Zoo als men op onze gravure zien kan, is dit gebouw in zeer schoonen stijl, die sierlijkheid aan eenvoud paart, opgetrokken. Men kan het als een voorbeeld stellen voor monumenten van dien aard, en uit dien hoofde verdient het dan ook eene opmerkzame beschouwing.

Schapenjacht in het rotsgebergte.

In het Rotsgebergte van Noord-Amerika leeft eene soort van schapen, welke alleen aan die streken eigen zijn, en zich door hunne lange en dichte wol, maar vooral door hunne kolossale horens van hunne tamme natuurgenooten onderscheiden. Laatstgenoemde eigenaardigheid heeft hun dan ook den naam van *big-horns* bezorgd.

Zoolang zij jong zijn, hebben die dieren eene geelachtig witte kleur, en evenals de Amerikaansche antilope groote bruine oogen. Naarmate zij grooter worden, krijgen zij echter eene donkerder kleur; hunne voorpooten zijn dan donkerbruin, bij de knieën op zwart af; aan het uiteinde van den rug hebben zij even als de antilope een groote witte vlek.

De jager, die op deze wilde schapen jacht maakt, plaatst zich altijd op de hoogste bergtoppen; want zoodra deze dieren aangevallen worden, klimmen zij gewoonlijk met bewonderenswaardige vlugheid van de eene rotspunt op de andere, aldus trachtende aan het moordend lood van den jager te ontsnappen.

Over haaien.

In de middeleeuwen werden haaietanden door goud- of zilversmeden in zilver gevat, en door de landlieden om den hals gedragen, als een onfeilbaar behoedmiddel tegen vreesachtigheid. Bij de amerikaansche negers is dit gebruik tegenwoordig nog in voege, met dit onderscheid dat zij de kostbare montuur achterwege laten. Wij kunnen moeielijk beslissen of de tanden van den haai inderdaad die geheimzinnige kracht bezitten, daar wij van het middel nooit de proef genomen hebben. Maar wij meenen niettemin gerust te kunnen gelooven dat slechts weinigen onzer lezers, ook al waren zij met den bewusten talisman gewapend, zich in de plaats zouden wenschen van de schepelingen op de laatste gravure van dit nummer.

Die gravure is de getrouwe voorstelling van een geval, dat zich niet lang geleden aan de amerikaansche kust heeft voorgedaan; eene visschersschuit, met drie visschers bemand, werd plotseling door eene menigte haaien tegelijk aangevallen, en tusschen die hyena's der zee en de kleine bemanning ontstond een gevecht op leven en dood, van welks verschrikkelijkheid onze afbeelding eenigszins een denkbeeld geeft.

Bij zulk een avontuur vergeleken is de haaienvangst, die wij in den vorigen jaargang meêdeelden, slechts kinderspel te noemen; het spreekt dan ook van zelf dat de visschers onzer gravure er in 't geheel niet aan dachten, de vreetzuchtige visschen te vangen en zich al zeer gelukkig dachten, dat zij er na eene hevige worsteling nog heelhuids afkwamen. Waarom de bende zeemonsters het juist op hun scheepje gemunt had, terwijl de overige vaartuigen in de nabijheid ongemoeid gelaten werden, is moeilijk uit te maken. Wellicht heeft het drietal dit aan zijne nationaliteit te danken; want de matrozen vertellen, dat de haaien veel meer belust zijn op het vleesch der Engelschen dan opdat der Franschen. Over het algemeen echter is de haai een liefhebber van menschenvleesch, en, moge hetgeen wij zoo even omtrent zijne voorkeur voor Engelschen zegden een matrozenpraatje zijn, zeker is het, dat hij het liefst den neger aanvalt. Vandaar dat de negerschepen steeds door een groot aantal haaien achtervolgd worden, hetgeen tegelijkertijd een bewijs is, dat het geduchte zeemonster een ongelooflijk fijnen reuk heeft.

Legt de haai eene bijzondere voorliefde voor den neger aan den dag, deze vergeldt die sympathie met den onverzoenlijksten haat. Zoodra een zwarte een haai bespeurt, werpt hij zich met een mes in de hand in het water, duikt onder den buik van het monster en rijt dit het lichaam open. Vooral de negers van Carolina staan als kloeke haaiendooders bekend; een hunner, die op eene plantage niet ver van Charleston woonde, had er drie en dertig op de beschreven manier afgemaakt, hetgeen hem den bijnaam van *Shark killer* (haaiendooder) had verworven.

Uit dit aantal heldenfeiten valt tevens op te maken hoe talrijk de haaien zijn op de amerikaansche kust van den Atlantischen Oceaan. De baai van New-York en de meeste havens dier kust worden er zoodanig door onveilig gemaakt, dat het gebruik van een zeebad daar wezenlijk eene onmogelijkheid is. Men schrijft het groot aantal dezer dieren op de amerikaansche kusten aan den overvloed van eetwaren toe, die in de groote havens der Nieuwe Wereld liggen opgestapeld.

Maar niet alleen in den Atlantischen Oceaan, bijna in alle zeeën der Oude en Nieuwe Wereld, onder alle breedtegraden komt de haai voor, en overal toont hij de zelfde vreetzucht en de zelfde stoutmoedigheid. In de Middellandsche Zee hebben de haaien echter eene geheel bijzondere gewoonte, die door hunne amerikaansche natuurgenooten niet wordt nagevolgd.

In genoemde zee en op eenige andere kusten van het oude vasteland wordt de haai altijd vergezeld door twee of drie visschen van ongeveer een voet lengte, met dwarse zwarte strepen versierd,

die zich dikwijls stijf tegen het lichaam van den grooten visch vastklampen. Gewoonlijk echter zwemmen zij hem, als herauten van den grooten koning der zeeën, vooruit, hetgeen hun den naam van 'loodsen' bezorgd heeft. Het vreetzuchtig monster dat alles verslindt, wat hij in zijn bereik vindt, spaart zijne kleine reismakkers, even als een leeuw den hond of de kat verschoont, die met hem gevangen zit. Dikwijls lieten zulke 'loodsen' zich op den rug van den haai, waaraan zij zich hadden vastgeklampt, aan boord van een schip hijschen. Een kapitein uit Charleston, die eene reis naar Indië maakte en wiens scheepsvolk onderweg eene groote haai machtig werd, bemerkte hoe zulk een 'loods' aan de oppervlakte van het water bleef opspringen en het schip nazwom, op hetwelk zijn gevreesde kameraad gevangen was. Twee uren lang zag men het dier in het kielzog van het schip, en eerst toen scheen het de hoop op te geven, zijn reismakker ooit weêr te zien.

Maar we willen hier van de haaien afscheid nemen, den lezer verschooning verzoekende voor de uitweidingen, waartoe wij bij dit praatje naar aanleiding onzer gravure onwillekeurig vervallen zijn.

De watersnood in Noord-Brabant.

Langs de Maasboorden.

Het was een koude morgen, toen ik mij langs de Noordbrabantsch-Duitsche spoorlijn naar Oeffelt begaf, om den overtocht van af de Mooksche bergen tot de schipbrug van Hedel te bezoeken, en mij te overtuigen of de noodkreten, welke uit die streken waren opgegaan, waarheid bevatten. Want, dewijl de vreeselijke doorbraak bij Nieuwkuik nog niet gevallen was, waren de oogen van geheel Nederland naar genoemde streken gericht, dewijl de grootste nood en het nijpendst gevaar zich daar hadden doen gevoelen.

Voor iemand, die meer overstroomingen heeft bijgewoond en al de ellenden, welke zij na zich sleepen, heeft gezien en ondervonden, is het gezicht op een verdronken dorp niets buitengewoons, maar als men de bewoners van zulk een dorp hunne rampen hoort vertellen, als men hen hoort jammeren over de geleden verliezen, moet men waarlijk wel van steen zijn, om geen diep medelijden te gevoelen met de ongelukkige Maasbewoners, die telken jare kunnen vreezen den ouden vijand hun leven, have en goed te zien aanvallen, zonder dat zij in staat zijn, hem met hoop op een goeden uitslag het hoofd te bieden.

Mijne medereizigers, allen bewoners uit genoemde streken, voldeden dan ook reeds in ruime mate aan mijne nieuwsgierigheid alvorens ik nog een voet in de vernielde streek gezet had, en toen ik Mill en Haps voorbijstoomde, kon ik mij overtuigen, dat hunne klaagliederen niet overdreven waren. Beide dorpen stonden nog geheel onder water en langs alle zijden zag ik bootjes op den effen waterspiegel, die de gemeenschap tusschen de bewoners onderling moesten onderhouden.

Te Oeffelt aangekomen, behoefde ik slechts rond te zien om mij een denkbeeld te vormen van de gevolgen, welke een doorbraak van een dijk in eene streek kan te weeg brengen. Het eigenlijke dorp was weêr geheel droog geloopen, maar ten koste van Mill en Haps, doch juist daarom vielen de sporen, door den watervloed achtergelaten, te meer in het oog. In de enkele huizen, die ik bezocht, heerschte nog de zelfde wanorde, welke er door het water was gebracht. De schoonste huiskamers

waren in stallen herschapen; koeien en paarden waren gehuisvest in kamers, welke de landbouwersfamilie alleen des zondags binnen treedt, terwijl de bedsteden waren ingericht tot varkenshokken. Daarenboven waren overal sporen van verzakking zichtbaar, zou dat enkele vloeren op afhellende vakken geleken, waarop men zich niet zonder gevaar kon wagen.

Men moet echter de bewoners hooren spreken, om een denkbeeld te hebben van het geheel.

In den Kersnacht van het afgeloopen jaar, juist om twaalf uur, bezweek de Maasdijk onder den drang van het onstuimige water, en eer de torenklok één uur had geslagen, was de geheele omtrek reeds onder het water begraven. Alles wat vluchten kon, ijlde met gezin en vee naar den spoordijk, het eenige reddingspunt in dat benauwde oogenblik, maar ook velen werden door het water zoo plotseling overvallen, dat hun elke weg was afgesneden. Tot eer der directie van de Noordbrabantsch-Duitsche spoorlijn moet ik hier zeggen, dat zij bereidwillig hare goederenwaggons ter beschikking stelde, om het vee te bergen, en aan die bereidwilligheid is het voor een gedeelte toe te schrijven, dat geen enkel stuk vee er het leven bij heeft ingeschoten.

Den uitgestanen angst kan ik het best voorstellen, door meê te deelen, dat niet minder dan ruim driehonderd menschen hunne woningen moesten verlaten om bij anderen een onderkomen te zoeken en eene schuilplaats te vinden tegen het dreigend gevaar. Later is mij meêgedeeld dat deze driehonderd personen kunnen gerekend worden tot die klasse van menschen, welke wel is waar geheel en al in hunne behoeften kunnen voorzien, doch voor wie eene waterramp als het ware een nekslag is, die alleen kan afgeweerd worden door de krachtdadige hulp van hunne medemenschen. Het zijn dan ook vooral deze bewoners van Oeffelt, die den noodlottigen Kersnacht niet licht vergeten zullen, maar ook terzelfder tijd was de nood te St.-Agatha, Cuyk en Vianen niet minder groot.

Ik bracht een bezoek aan de beroemde abdij der EE. Kruisheeren, waar het water op het punt had gestaan binnen te treden en vernam daar dat de bewoners van Cuyk niet minder te lijden hadden gehad. St.-Agatha was van alle dorpen in den om trek het meest gespaard gebleven, maar ook daar had men de plechtigheden van den heiligen Kersnacht niet met de gewone algemeene godsvrucht kunnen vieren, dewijl de kerk voor de meesten ongenaakbaar was.

Van St.-Agatha naar Cuyk had ik gelegenheid op te merken, welke verliezen eene overstrooming kan toebrengen. De meeste of liever alle velden waren bebouwd en voorzien van de kuilen, waarin de winteraardappelen worden geborgen. Thans echter hebben deze allen onder water gestaan, en men behoeft nu juist geen landbouwer te zijn om te weten, dat dit alles als verloren kan beschouwd worden. Waar de eenige hoop en de eenige schatten van den minvermogenden landman werden bewaard, dreef nu de roeiboot, met levensmiddelen bevracht, over het water om de ongelukkige eigenaars van het hoogst noodige voedsel te voorzien.

Eerst tegen vier uur van den zelfden nacht geraakte Cuyk in rep en roer en kwamen de eerste vluchtelingen naar de school te Vianen, welke bekend is als zeer hoog te zijn gelegen. Een verschrikkelijke storm, die uit het noordwesten waaide, alsmeê het bruisen van het opgezweepte water, waaronder zich de akelige kreten van de vluchtelingen mengden, maakte den zwarten nacht nog akeliger, terwijl nu en dan een oorverdoovend geraas het invallen van een huis verkondigde. Iedereen was terstond in de weêr om hulp te bieden, ofschoon er gedurende dezen verschrikkelijken nacht niet aan te denken viel, de maatregelen tot redding algemeen te doen zijn.

Op den Kersdag zelven werd de vloed eerst bevolkt met booten, die zich in alle richtingen bewogen om hulp te brengen en bedreigde menschenlevens te redden. Het water bleef intusschen voortdurend wassen en bereikte eindelijk ook de school, waar de talrijke vluchtelingen zich beschut gewaand hadden, zoo dat men opnieuw de vrouwen, kinderen en zieken vandaar moest vervoeren naar het eigenlijke dorp. Ook degenen, die tot dusverre op de zolders hunner huizen gezeten hadden, moesten gered worden, dewijl een bijkomende wind de grootste ongelukken na zich kon sleepen, en zoo goed wist men zich te weren, dat geen enkel menschenleven verloren ging.

Het mag bijna een wonder genoemd worden, dat bij al de rampen, welke de Maasstreken reeds hebben getroffen, zelden of nimmer menschenoffers zijn te betreuren. Zou dit niet zijn toe te schrijven aan het feit, dat de meeste Maasbewoners zooveel onverschrokkenheid betoonen in het uur van gevaar? Het is niet onmogelijk. Want het moet gezegd worden, dat moed en doodsverachting twee deugden zijn, die langs de Maasboorden vooral tot hun recht komen als de trillende dijk onder den drang van het water bezwijkt en de lucht weêrgalmt van de noodkreten der in levensgevaar verkeerende menschen.

De bewoners der Cuyksche heide mogen dan ook van geluk spreken, dat onder hen zoo veel mannen te vinden waren, die alles durfden wagen om hun hulp en redding te brengen. Ik twijfel er geen oogenblik aan, dat iedereen zijn plicht naar behooren heeft gedaan, maar toch kan ik een enkelen naam noemen, den naam van een man, die er buitengewoon veel toe bijgebracht heeft, om de ramp zoo veel mogelijk te verzachten. De heer Van den Berg, rijksbakenmeester te St.-Agatha, wordt aldaar door iedereen geroemd om zijn rusteloozen iever in het redden der beangste heibewoners en verdient dus dat ik hier melding maak van zijne menschlievende pogingen.

Hoe verschrikkelijk ook de afgeloopen Kersdagen voor de bewoners der Cuyksche heide waren, toch zullen er de naweeën minder groot zijn dan te Oeffelt. De zes ingevallen huiskens hadden de bewoners in hun val kunnen meêsleepen, maar zijn weêr met betrekkelijk geringe kosten op te trekken, terwijl die geheele buurt uit niet veel meer dan leemen hutten bestaat, welke ook door minder hevige schokken vernield zouden kunnen worden.

Het klooster te Cuyk is ditmaal weêr een van die schuilplaatsen geweest, waar behalve lichamelijke redding ook geestelijke troost werd verschaft. De liefde tot den evenmensch vindt daar haar hoogste uiting, dewijl zij uitgaat van eene algeheele opoffering van zich zelven, in naam van Hem, die het groote offer is geweest voor geheel de menschheid. Het doet waarlijk iemand goed bij zulke gelegenheden, ook door mannen, die den kloosters niet genegen zijn, deze te hooren verheffen en zijnen bewoners al den lof te hooren toezwaaien, dien zij in zoo ruime mate verdienen.

Mijn terugtocht naar Haps deed mij kennis maken met dit dorp, dat letterlijk geen tien huizen telde, die van het water verschoond waren gebleven. De openbare school was dan ook feitelijk een gasthuis geworden, waarin honderden werden verpleegd. Het was mij onmogelijk om langs dezen weg de stad Grave te bereiken en ik moest daarom eerst naar 's-Bosch terugkeeren, om te trachten langs dien weg mijn tocht langs de Maasboorden voort te zetten.

Merkwaardigheden op het gebied van wetenschap, nijverheid en kunst.

INHOUD: - Schoeisel voor vriezend weêr. - Dito voor dooiweêr.- Vergiftvrije sigaren. - Vergiftige lucifers. - Levend of dood.

Ten gevolge der strenge vorst, welke wij in de laatste dagen hebben beleefd, heeft zich hier en daar weêr het geval voorgedaan, dat bij personen, die lange marschen door de sneeuw hadden te maken, de teenen geheel of gedeeltelijk

afvrozen. Het kan daarom zijn nut hebben hier te wijzen op een eigenaardige soort van schoeisel, waardoor dergelijke ongevallen bijna zeker ver meden kunnen worden. De mannen althans, die Nordenskjöld naar het verre Noorden vergezelden, hebben het waarschijnlijk aan dit schoeisel te danken, dat geen hunner gedurende hun verblijf aan de baai van Koloesjin, dat toch van 27 september tot 1 april, derhalve zes maanden, duurde, last van bevrozen voeten gehad heeft. En wanneer het middel afdoende is onder eene koude van dikwijls 46º C. beneden nul, dan zal het stellig in minder barre streken, zoo als in ons land, goede diensten bewijzen.

Het ongerief van gewone leeren laarzen voor lieden, die verre tochten door de sneeuw te maken hebben, ligt voornamelijk hierin, dat het leer de vochtigheid opzuigt, de laarzen daardoor zwaar worden en slechts zeer langzaam droogen. Heeft men dus dagelijks in de zelfde laarzen te loopen, dan leveren zij weldra geen voldoend voorbehoedmiddel tegen de koude meer op, terwijl zij daarenboven, door hare bijna waterdichtheid, de uitwaseming van den voet belemmeren en derhalve op den duur voor de gezondheid nadeelig zijn.

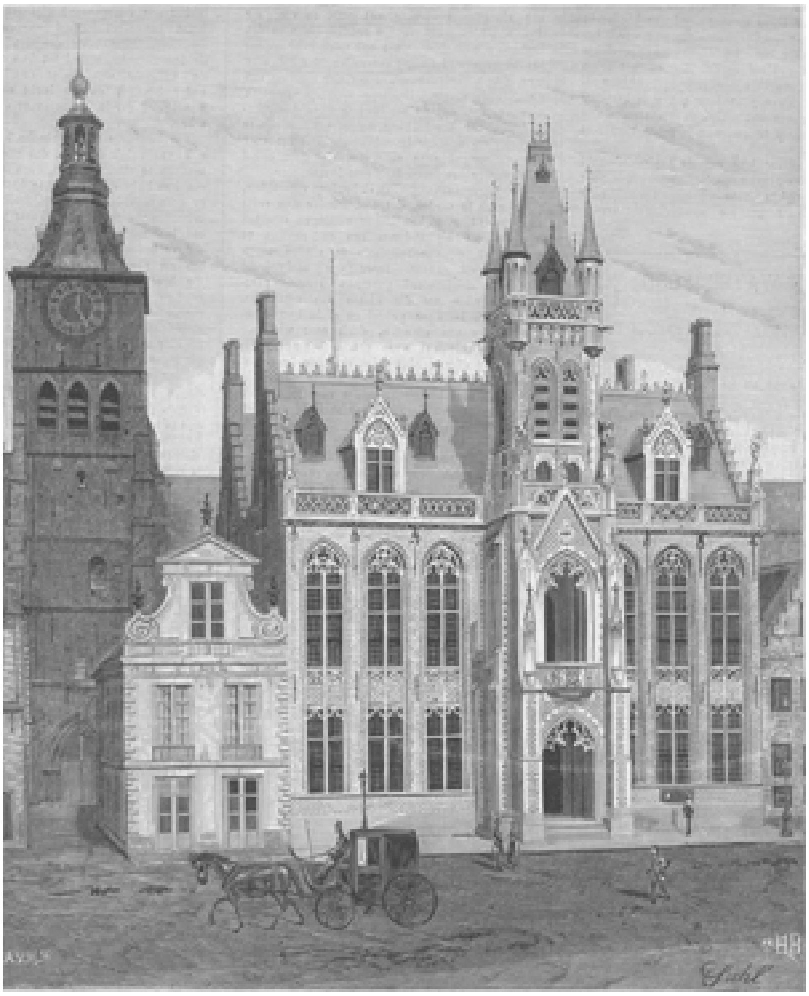

HET NIEUWE STADHUIS TE DIXMUIDEN.

Al deze ongemakken worden uit den weg geruimd door het gebruik van het eenvoudig schoeisel, dat wij bedoelen. De laarzen, waarvan de leden der *Vega*-expeditie zich bedienden, waren van sterk zeildoek gemaakt; op de zool werd eene laag droog zeegras gelegd, en de voet werd, alvorens men de laars aantrok, in wollen kousen

gestoken en vervolgens in een stuk dik, zacht vilt gewikkeld. Ziedaar de geheele inrichting van de eenvoudige voetbekleeding, die al degenen, welke er de proef van genomen hebben, niet genoeg kunnen roemen.

Het ligt voor de hand, dat het zeildoek en het zeegras, wanneer het eens vochtig geworden is, zeer snel droogt; dat beide stoffen, al worden ze ook nog zoo nat, nooit zoo zwaar en hard worden als leer, en dat ten slotte de uitwaseming veel beter zal zijn, dan zulks bij leder het geval kan wezen.

Deden wij boven den belanghebbenden een schoeisel aan de hand - aan den voet, was misschien juister gezegd -, dat bij felle vorst van groot nut kan zijn, thans willen wij een ander schoeisel bespreken, dat bij dooiweêr goed op

zijne plaats zou wezen. Het is te vinden bij de Japaneezen, en deze omstandigheid voorspelt reeds, dat het hier geene zaak geldt, die wij ter navolging aanprijzen.

Japan heeft op vele plaatsen een vochtigen kleibodem, welks voornaamste eigenschap hierin bestaat, dat hij bij droog weêr ontzettend stoffig, en bij nat weêr alleronaangenaamst slijkerige is. Tegen dit laatste uiterste nu weten de Japaneezen zich uitstekend te wapenen. Zij dragen namelijk in plaats van schoenen horizontale plankjes, door twee opstaande plankjes ondersteund, geheel op de manier eener zitbank in miniatuur.

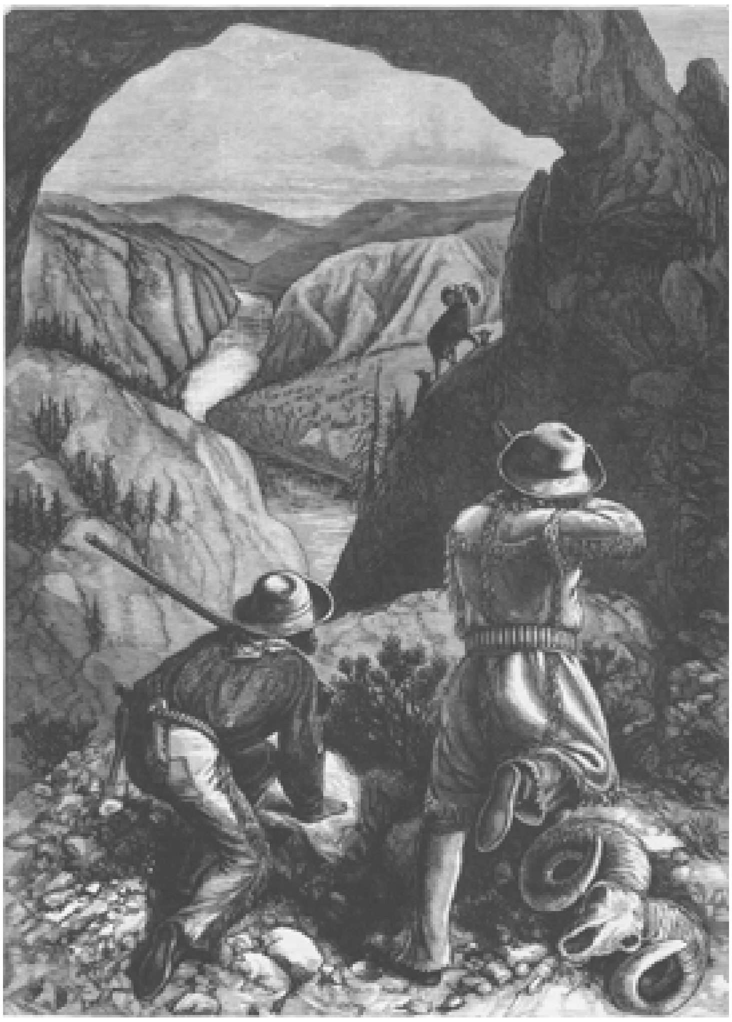

SCHAPENJACHT IN HET ROTSGEBERGTE.

Dit schoeisel - wanneer het dien naam verdient - is hun bij slijkerig weêr van grooten dienst, maar heeft het ongemak, zeer lomp te zijn, zoodat men er al heel moeielijk op voort zou kunnen, wanneer het niet van zeer licht hout gemaakt was. Dat hout, *kiri* genoemd, weegt niet veel meer dan kurk, en is voor het vervaardigen van *guetta's* dan ook zeer geschikt. Eene andere houtsoort, door de Japaneezen met den naam van *ho* bestempeld, dient tot het vervaardigen van staatsie-*guetta's*; want men moet niet meenen dat het houten schoeisel in rang zou gelijk staan met onze nederige klompen. De twee steunstukjes worden echter steeds van harder hout gemaakt, daar zij bij het gaan het meest te lijden hebben.

Men kan zich voorstellen hoe een Japansche kleiweg er bij slijkerig weêr en drukke passage uitziet. Lieden, die het gezien hebben, vertellen ons dat de grond het voorkomen heeft, als had men hem met kapmessen bewerkt.

Ieder kent den onverzoenlijken oorlog, dien sommige geneesheeren nog altijd de tabak, ons aller vriendin, blijven aandoen. Tabak en derhalve ook sigaren zijn voor hen een geest- en lichaamdoodend vergif; anderen daarentegen zien er zooveel kwaad niet in en denken eene sigaar na het diner zelfs aanbevelenswaardig voor de spijsvertering. Waar zelfs dokters het niet eens zijn, kunnen leeken natuurlijk moeielijk beslissen; het zal er wel meê zijn, als met vele andere dingen: *il y a de grandes raisons pour et de grandee raisons contre.* Wie echter bang mocht zijn dat in dit geval het *contre* zwaarder woog dan het *pour,* ziet zich thans het middel verschaft om het genot zijner sigaar te mogen blijven smaken, zonder door de wroeging van zijn hygiënisch geweten verontrust te worden. De scheikundige Dr. Kiszling te Bremen is er in geslaagd, sigaren te maken, die geheel vrij zijn van nicotine, zoo als men weet de giftstof, die de tabak gevaarlijk zou maken. Deskundigen hebben de sigaren van Kiszling onderzocht en er geen spoor van nicotine in ontdekt. Ze moeten zeer aangenaam van smaak, maar natuurlijk zeer licht zijn, en daarenboven voor maaglijders en herstellende zieken aanbevelenswaardige eigenschappen bezitten.

Maar terwijl van den eenen kant het gevaar voor vergiftiging weggenomen wordt, komt het ons weêr van den anderen kant bedreigen. Wie had het ooit gedacht? De zweedsche lucifers, die de ‘roodkoppen’ als giftige, gevaarlijke wezens verdrongen hebben, en die zich met haar *utan svafvel och fosfor* altijd zoo onschuldig aan ons voordeden, die zweedsche lucifers zijn per slot van rekening op hare beurt vergiftig! Wel werd sedert lang niemand meer door het zweedsche opschrift omtrent hare afkomst misleid, maar dat zij ons ook betreffende hare bestanddeelen zouden bedriegen, dat had waarschijnlijk niemand gedacht.

En toch is het zoo. Zekere zweedsche Dr. Edeling, lid van de vereeniging der zweedsche geneesheeren, werd onlangs bij een jong meisje geroepen, dat gepoogd had zich te vergeven door water te drinken, waarin zij koppen van zweedsche lucifers gekookt had, in de meening dat zij zoo goed phosphorus bevatten als de ‘roodkoppen.’ Kort nadat zij het vocht had ingezwolgen, werd zij door hevige ingewandspijnen aangetast, en werd haar toestand zelfs zoo ernstig, dat men voor haar behoud vreesde. Het meisje herstelde en bereikte dus haar doel niet, maar Dr. Edeling deed ongezocht eene merkwaardige ontdekking.

Bij het scheikundig onderzoek der zweedsche lucifers bevond hij dat zij eene aanzienlijke hoeveelheid protoxyde van potasch, eene buitengewoon purgatieve zelfstandigheid, bevatten. Maar dat is nog niet alles: de oppervlakte, waarop de lucifers alleen aangestreken kunnen worden, bevat eene zeer sterke dosis arsenicum, dat op het oogenblik der ontvlamming in de lucht vervliegt en met deze ingeademd wordt.

Deze beschuldigingen tegen de als zoo onschadelijk geroemde zweedsche lucifers ingebracht, komen ons ernstig genoeg voor, om ze hier meê te deelen; en al gelooven wij nu niet, dat het aanstrijken van lucifers ons dooden zal, zoo waarschuwen wij toch voor een al te lichtvaardigen omgang met zweedsche lucifers.

Daar alles in dit leven met den dood eindigt, willen wij hier besluiten met de mededeeling eener ontdekking, die een zeker middel aan de hand doet, om in geval van twijfel den dood of het leven te constateeren. Degenen, die bevreesd mochten zijn, dat men hen levend begraven zal, en die in hun testament voorzorgen tegen zulk een ongeval nemen, kunnen thans moed scheppen; want de wetenschap heeft ons een onfeilbaar middel bezorgd, om uit te maken of de levensvonk wel degelijk uit het sterfelijk lichaam geweken is: de electriciteit stelt ons in staat met wiskunstige zekerheid dood en leven van elkander te onderscheiden; twee of drie uren toch nadat het hart heeft opgehouden te kloppen, heeft het geheele spierstelsel des lichaams zijne gevoeligheid (excitabiliteit) verloren. Wanneer in dat geval de spieren door een electrischen stroom aangedaan worden, trekken zij zich niet meer samen. Zoodra dus bij voorbeeld de spieren van eenig lichaamsdeel, vijf of zes uren na den vermoedelijk en dood, aan galvanische werking blootgesteld, geene samentrekking meer toonen, kan men met zekerheid zeggen, dat de dood ze verstijfd heeft; want geene bezwijming, onmacht of toeval, hoe sterk zij ook mogen zijn, kunnen de samentrekking der spieren onder electrischen invloed beletten.

Het hangende zwaard.
Door Mathilde.
(Vervolg.)

V.

Na eenige plichtplegingen en verontschuldigingen nam de eerwaarde heer kapelaan van de St.-Eustachius-kerk de vriendelijke uitnoodiging der familie Röseghem aan. Een rijtuig werd naar het naaste station gezonden en de huisheer zelf met Victor haalde den zwakken geestelijke af. De kapelaan, dien Gerber zijn vader noemde, was echter nog geen vijf jaar ouder dan hij zelf; zijne houding, een weinig voorovergebogen door zwakte, was edel en waardig; zijne gelaatstrekken fijn besneden en vermagerd door drukken arbeid en lichaamslijden, droegen den stempel van een ernstig, in zich zelf gekeerd gemoed. In zijne oogen lag die eigenaardige uitdrukking, welke eene ziel verraadt, gewoon de aardsche zaken uit een hooger standpunt te beschouwen, een geest, wiens gedachten het liefst met God bezig zijn.

Zoo jeugdig als zijn voorkomen ook was, eerbied en ontzag wist zijn geheele houding zelfs aan den onverschilligste af te dwingen. Victor hing zijn weldoener met de grootste vereering aan, en de heer Röseghem vroeg in het rijtuig, of zij in eenige familiebetrekking met elkander stonden.

‘Neen, volstrekt niet,’ antwoordde de kapelaan, ‘door een toeval ben ik met de familie Gerber in aanraking gekomen en door een ander toeval ontdekte ik Victor's aanleg voor de schilderkunst.’

Victor had het hoofd afgewend om den vurigen blos te verbergen, die zijne wangen bedekte; het blozen was hem eene kwelling; dat een meisje dit nu zoo gemakkelijk deed, was te begrijpen, maar een man van zijn leeftijd, dat paste toch zeker niet.

Meer werd er niet over de betrekking tusschen den priester en den schilder gesproken; de heer Röseghem scheen veel genoegen te vinden in de verstandige gesprekken van den geestelijke, en de lange weg van 't station naar Amsee was, voordat het drietal 't merkte, reeds afgelegd.

Mevrouw en Karin Röseghem verwelkomden den nieuwen gast met de grootste onderscheiding, en daar het reeds vrij laat was, zette men zich weldra aan tafel.

‘Als ik me niet vergis,’ zeide mevrouw Röseghem tot den kapelaan, ‘heeft mijnheer Gerber ons verhaald, dat uwe moeder nog leeft. Dit is een groot voorrecht!’

‘Zeker, mevrouw, een voorrecht waarvoor ik den goeden God niet genoeg dankbaar kan zijn.’

‘En woont uwe moeder in dezelfde stad?’

‘Ja, mevrouw, slechts een paar straten van de pastorie, waar ik woon.’

‘Hoe heerlijk voor haar en ook voor u! Zijt gij haar eenige zoon?’

‘'t Eenige kind, mevrouw!’

‘En is uw vader sinds lang overleden?’ vroeg de gastheer.

‘Ik verloor hem reeds, toen ik een kind was.’

‘Dus dan zijt gij het eenige wat uwe moeder overbleef. Hoe gelukkig, dat zij u ten minste in hare nabijheid heeft, niettegenstaande zij eigenlijk afstand van u deed!’

‘'t Was toch haar liefste wensch, dien ik vervulde toen ik den priesterstand koos.’

‘Me dunkt, dat het een offer moest zijn. Doch,’ ging zij schertsend voort, ‘ze zal nu meenen twee zoons te hebben in plaats van één. Mijnheer Gerber, die u als zijn ouderen broeder beschouwt, zal mevrouw uwe mama ook zeker een tweede zoon wezen.’

Alweder een verraderlijke blos, dien Victor trachtte te verbergen door zijn hoofd dieper over zijn bord te buigen. Slechts Karin merkte op, dat een smartelijke trek zich op zijn anders zoo vroolijk gelaat vertoonde; de priester antwoordde echter bedaard:

‘Mijne moeder kent Victor nauwelijks. Hij komt in den laatsten tijd zoo zelden in onze stad.’

‘O, mijnheer,’ riep Victor verwijtend.

‘Ik verwijt het u niet! Gij hebt genoeg te doen, maar sinds eenige maanden eerst woont mijne moeder in mijne nabijheid.’

‘En uwe familie woont toch elders?’

‘In Amsterdam,’ antwoordde Victor met een verlegenheid, die door niets gerechtvaardigd scheen.

‘Welnu, mijnbeer de kapelaan,’ hernam mevrouw met een vriendelijk lachje, ‘ge hebt alle eer van uwe bescherming, 't Is een waar fortuin geweest voor onze eetzaal dat Röseghem mijnheer Gerber tegen gekomen is.’

‘Voor onze eetzaal niet alleen, maar de portretten van u en Karin, die stel ik zoo het kan nog hooger dan de beschildering van onze zaal.’

Ook de kapelaan gevoelde zich weldra te huis in den huiselijken kring op Amsee; evenals Victor voelde hij, dat Hoeberts een wanklank bracht in de zoete harmonie, die in het huishouden heerschte, terwijl ook Hugo's gedrag (hoewel hij na de bestraffing zijns vaders een lager toontje aansloeg) niet overeenstemde met den echt christelijken geest, die allen scheen te bezielen.

Terwijl Victor aan het schilderen was, maakten Röseghem en de kapelaan groote wandelingen door het bosch en de heide; weldra heerschte tusschen beiden eene groote vertrouwelijkheid, maar het scherpzinnige oog van den priester, dat reeds zoovele diepten des gemoeds, zoovele afgronden vol duisternis en wroeging had gepeild, bemerkte weldra, dat een geheim op Röseghem's ziel met centenaarsgewicht drukte, een geheim dat hem het zuiverste genot vergalde, waarvan hij de herinnering met alle geweld verwijderen wilde, doch dat zich telkens met nieuwe kracht aan hem opdrong, om hem alle rust en allen vrede te ontrooven.

Hunne gesprekken bewogen zich meest altijd om de groote vraagstukken des tijds, die tegenwoordig de zielen van zoovelen bezighouden, onderwerpen vol belang voor de ernstigen, daar zij de eeuwige belangen der menschheid betreffen.

‘Maar,’ sprak de geestelijke eens, ‘gij verbaast mij meer en meer. Uwe kennis van den godsdienst verwondert mij; zooveel belezen heid had ik in een leek niet verwacht. Uwe denkbeelden verrassen mij door hun nieuwheid en tevens door hunne diepte, uw geloof is sterk en onverzettelijk, uw leven, naar 't geen ik van

uw huishouden zag, weerspreekt dit geloof niet en toch verklaart ge mij, dat het u onmogelijk is uwe plichten als katholiek te volbrengen. Hoe is dat te rijmen? Welk beletsel houdt u tegen? Is het de eene of andere tegenwerping, welke gij meent te moeten maken tegen een ondergeschikt punt van ons geloof? Of is 't eenvoud g niets dan een overdreven gewetensbezwaar?'

't Was een regenachtige namiddag en het gesprek had plaats in de bibliotheek van Amsee.

De heer Röseghem zat tegenover zijn eerwaardigen vriend, met het hoofd in de handen verborgen en antwoordde niet.

'Ben ik onbescheiden geweest?' vroeg de geestelijke, toen de pauze te lang duurde.

'Neen, mijn vriend, dat zijt ge niet en dat zult ge nimmer wezen; ge hebt gelijk, er is eene groote tegenstrijdigheid tusschen mijne woorden en mijne daden. Ik sta er op dat de geest in mijn huis bij uitnemendheid christelijk zij; ik ondersteun, zooveel in mijn vermogen is, alle instellingen met een vroom doel, men vindt mij steeds op de bres om tegenstanders van onzen godsdienst te weêrstaan en hunne aanvallen te beantwoorden en ik zelf.... Doch nogmaals, ik herhaal het u, zonder een gewichtige reden zou deze tegenstrijdigheid niet bestaan.'

'Die reden moet al zeer gewichtig zijn.'

'O mijn God! kon ik er maar toe besluiten ze u toe te vertrouwen, de vloek van mijn leven. Maar, neen, ik kan, ik mag niet, alleen moet ik mijn last tot het einde toe dragen,' en de sterke man liet moedeloos zijn hoofd op de tafel vallen.

'Maar zoo gij dien met God draagt, zijt ge niet langer alleen,' zeide zacht en troostend de kapelaan.

'Met God dragen? Weet gij dan van welken aard het juk is, dat mij nederdrukt? O, kon ik het afwerpen, kon ik met alles wat ik bezit die herinnering afkoopen, welke mij het leven verbittert!'

'Zoo gij het aan God toevertrouwt, zou uwe fout (indien het ten minste eene fout is, wat gij bedoelt) misschien lichter te dragen zijn. De wroeging zou haar prikkel verloren hebben, om slechts louterend op uwe ziel te werken.'

'Wroeging, wroeging! Ge spreekt van wroeging, zie ik er dan uit als iemand, die door wroeging gekweld wordt?'

'Verlangt gij de waarheid van mij?'

'Ja, niets dan de zuivere waarheid.'

'Welnu dan, zonder dat ik nog eene toespeling van u gehoord had op uwe verborgen smart, las ik in uwe trekken dat alleen de herinnering aan eigen schuld zulk een duistere schaduw werpen kon op uw geluk.'

'Hebt ge dat gelezen? Gij? O dan bedroog mijn eerste oogslag mij evenmin! Ik las 't in uw blik, dat hij door kon dringen in geheimzinnige diepten, welke voor een ander oog onverbiddelijk gesloten bleven. Maar het is waar, 't is wroeging, niets dan wroeging, wat mij verteert, Ieder noemt mij gelukkig en roemt mijn lot, doch gij hebt dieper gezien. Ik ben een rampzalige, ellendiger dan de ruwste daglooner, die voor mij zweet en arbeid geeft. Hij behoeft geen geheim schichtig voor vrouw en kind te bewaren, zijn slaap wordt niet gestoord door vizioenen vol angst en schrik, hij kent geen wroeging en geen vrees!'

Hartstochtelijk ging Röseghem het vertrek op en neêr. In jaren wellicht had zijn gevoel zich niet zoo in woorden uitgesproken en 't scheen hem een woest genot te schenken, zijn overvol gemoed te ontlasten.

Met een blik vol medelijden staarde hem de priester aan; zoo bitter had hij niet gedacht, moest de herinnering zijn, die den voor de wereld gelukkigen man ter neder drukte. Hij vouwde zijne handen en zond een stil gebed naar den hemel.

‘Dus is 't alleen de wroeging niet, die u doet lijden?’ vroeg hij zacht en deelnemend.

‘Weet ik, hoe men dat noemen moet, wat mij dag en nacht kwelt? Machteloosheid, wroeging, angst, schrik, spijt, het zijn allen zooveel duivelen, die mij vervolgen. Kon ik een oogenblik van hen bevrijd wezen, één oogenblik slechts, meer onophoudelijk word ik aan hen herinnerd, te midden van het vroolijkste gesprek, onder de oogen mijner vrouw, aan de zijde mijner dochter komt die herinnering als een zwaard mij door de ziel snijden. Altijd knaagt het daarbinnen, nu eens erger, dan minder pijnlijk, maar thans is het spooksel waarheid geworden. God is rechtvaardig!’

‘En waarom voorkomt gij Zijn rechtvaardigheid niet? Waarom doet gij geen beroep op Zijn barmhartigheid?’

‘Wat moet ik doen? Hij hoort mij niet! Jaren geleden, toen ik nog jong en krachtig was, toen trachtte ik die herinnering te verbannen, en de verdooving te zoeken. Ik jaagde elke verstrooiing na, ik stond bekend als de vroolijkste en opgewektste mijner vrienden, en uren-, ja dagenlang was het vergeten, maar dan kwam er een oogenblik, waarop 't mij duidelijk werd dat alles vergeefs was geweest, en dan waren 't in de eenzaamheid weer tranen, zuchten, kreten van angst en afschuw; ik kon het verledene niet ongedaan maken, 't grijnsde mij tegen in de dulsternis en in 't licht, overal waar ik mijne oogen wendde.’

‘En gij dacht niet aan Hem, die een Rechter kan zijn, maar steeds Vader is, die den verloren zoon in zijne rechten herstelde, die een Magdalena veel vergaf omdat zij veel beminde. en een andere zondares hare straf kwijtschold?’

‘Neen, aan Hem dacht ik slechts met afkeer, ik wilde aan geen God gelooven, ik verloochende mijn godsdienst die ik nauwelijks kende, want ik was slecht nderwezen, en om mijne hartstochten te voldoen, zocht ik een andere richtsnoer voor mijn gedrag, maar toen kwam de rijpe leeftijd. Ik wilde niet gelooven, en om mij in mijn overtuiging te sterken las ik zooveel mogelijk alles, wat voor en tegen de godsdienst geschreven was; ik wilde, tegenstrijdig als ik steeds was in mijne woorden en daden, beide partijen hooren, hoewel ik reeds bij voorbaat de eene veroordeelde; maar wat gebeurde er? De waarheid drong zich aan mij op, tegen mijn wil, met een onweêrstaanbare kracht; ik kon mij aan hare logica niet onttrekken, en zoo kreeg ik het geloof terug en was toen nog ongelukkiger dan ooit.’

‘Maar waarom het evenwicht niet hersteld? Waarom uwe zonde niet beleden, terwijl uw berouw zoo groot schijnt. Ge weet, dat bij God voor alles vergeving te vinden is.’

‘Ik kan niet, ik kan niet!’

‘Schrikt de boete u af?’

‘Neen de boete niet. Volg mij slechts!’

Hij haalde een sleutel te voorschijn en opende de deur, waaraan Victor eens te vergeefs had gerukt.

Ze leidde naar een klein vertrek, dat oorspronkelijk tot een kast of alkoof bestemd was en door een klein venster het daglicht ontving.

De muren waren niet behangen, doch slechts gewit, aan eene zijde stonden met potlood verscheidene verzen uit de psalmen van David geschreven, die allen een kreet van ontferming bevatten, aan de andere een groot kruisiflx, waarvoor een bidbankje stond, waarvan het fluweel door 't veelvuldige gebruik geheel afgesleten was, verder een houten rustbank, waarop een lederen kussen.

‘Ziet ge dat?’ vroeg Röseghem ‘een monnik zou 't hier nog te eenvoudig vinden; dit is de slaapkamer van den heer van Amsee, den rijke, den gelukkige, den benijde. Hier breng ik mijn halve nachten door met te bidden om genade en ontferming, daar geniet ik een korte rust, gestoord door de vreeselijkste droomen. Ik huiver bij 't zien van deze plaats, waar ik zooveel heb geleden. Zie,’ en hij maakte zijne kleederen los, ‘ik draag een haren boetekleed, ik folter mijn lichaam, maar het baat mij niet.’

‘Neen, met die uitwendige boetedoeningen, - God zal ze u waarschijnlijk aanrekenen, - stelt Hij zich niet tevreden, het is uw geest, dien ge buigen moet, uw hart dat ge te vernederen hebt, en dat wilt ge niet; in uwe ziel verklaart ge u voor overwonnen en toch weigert ge den Heer uwe onderwerping aan te bieden. Mijn vriend, laat mij u zoo noemen, ik ben de eenige wellicht, die u beklaagt, sta mij toe u te redden, een half uur, een kwartier wellicht kan u den vrede geven.’

‘Den vrede, niets geeft mij meer den vrede, en mijn geheim ontsluieren? ik kan 't niet; liever in stilte lijden, dan ooit bekennen, wat mij foltert.’

‘Zeg dat niet, ge stoot vrijwillig het geneesmiddel van u af. Een woord wellicht en alles zal u vergeven zijn.’

‘En dan? Zou die herinnering mij verlaten, zal het spook, dat mij vervolgt, dan wijken?’

‘Wie zal 't u zeggen? misschien!’ En hij schreef op den muur deze woorden: Een berouwvol en gebroken hart zult Gij, o God! niet versmaden. Röseghem drukte hem kalmer en bewogen de hand.

‘Neen, neen, nu nog niet, later wellicht, maar dat beloof ik u, mijn vriend, zoo de last te zwaar wordt, zoo ik hem af wil werpen in het hart van den priester, dan zal niemand anders dan gij mijn belijdenis hooren.’

‘O neen,’ riep de kapelaan verschrikt uit, ‘ik niet. Er zijn zoovele oudere en wijzere dan ik, die u beter kunnen raden! Spaar mij die taak, zoek troost en steun bij een priester, die meer ondervinding heeft, ik ben nog zoo jong.’

‘Laat dat aan mij over! Gij wijst mij 't geneesmiddel aan en wilt het mij niet toedienen? Uit wiens hand kan ik het beter ontvangen, en nu bid ik u, laat mij alleen, 't Wordt laat, ik heb kalmte noodig om mijn rol straks weêr te spelen, zooals ik het gewoon ben.’

En toen het middagmaal alle bewoners van Amsee weêr aan tafel verzamelde, was er aan den huisheer niets te zien van de heftige gemoedsbeweging, waaraan hij ter prooi was geweest.

De pastoor van het dorp was ook aan tafel genoodigd en bij het scheiden, terwijl zijn ambtgenoot hem een eind wegbracht, sprak hij:

‘Een edele familie, die Röseghems, hoe jammer dat mijnheer zijn plichten niet volbrengt.’

‘Bid voor hem, eerwaarde, bid voor hem,’ sprak de kapelaan, ‘hij heeft onze gebeden meer dan iemand noodig.’

En nog laat in den nacht bleef de jonge priester voor het kruisbeeld van zijn kamer geknield en bad voor den rijken heer des huizes, die juist datgene miste wat het hoogste goed was van den nederigen kapelaan: den vrede des gemoeds.

(*Wordt vervolgd.*)

Nuttige wenken en opmerkingen over land- en tuinbouw.

Bloeme teelt.

Begieting van kamerplanten. III. Aan het slot van mijn tweede stukje over dit punt sprak ik er over hoe voordeelig het voor den groei der kamerplanten is, ze in eene verwarmde kamer steeds met warm water te begieten. Men versta mij nu niet verkeerd en denke niet dat de planten gediend zijn met water, dat zoo heet mogelijk is. Neen, het gietwater zij slechts zoo warm dat men er zonder hinder den vinger in kan laten rusten. Kan men dit niet, dan is het water in dien toestand doodelijk voor de planten, en moet men met het begieten wachten tot het voldoende is afgekoeld. Zelfs in het midden van den zomer echter zijn de kamerplanten en andere potbloemen nog gaarne met warm water begoten.

Die mijn tweede artikel over dit onderwerp met aandacht las, zal nu gemakkelijk begrijpen en het is hierop dat ik op de tweede plaats wijzen wil - hoe verkeerd evenwel de vrouw des huizes uit mijn eerste artikeltje handelde,

die nu eens hare planten begoot met koud, dan weder met warm water, al naar dat het water was, dat zij toevallig in de hand hield en dat soms eerst tot het zuiveren van huishoudelijke voorwerpen had gediend. Het is hoogst waarschijnlijk niet historisch, het vertelseltje van de vrouw des workmans, die haren echtgenoot bij hot middagmaal vroeg: ‘Jan, neemt ge nog wat saus, anders giet ik ze op de bloemen,’ - als bijdrage tot de verkeerde behandeling van kamerplanten is het aardig en geheel op zijne plaats. Neen, zijt gij eens begonnen met uwe planten met warm water te begieten, blijf dit dan voortaan doen en gebruik niet bij afwisseling koud en warm water, al naar het uitkomt. Maar doe dan ook verder de moeite om zuiver water expres voor dit doel warm te maken en gebruik geen vaat- of schotelwater, dat, met allerlei vettige en vreemde bestanddeelen bezwangerd, niet anders dan vergiftigend op uwe planten kan werken. Op de derde plaats moet ik hier spreken over het verkeerde gebruik dat men veeltijds nog door liefhebbers van kamerplanten ziet maken van zoogenaamde bloemschotelties. Als middel van zindelijkheid verdienen deze schoteltjes aanbeveling, niet echter waar zij dienst moeten doen als reservoirs om de planten van water te voorzien.

Wat ziet men toch in den regel gebeuren?

Zoodra men ziet dat de eene of andere plant behoefte aan water heeft, dan giet men eenvoudig haar schoteltje vol. Men zou met hetzelfde recht den dorstige, die om een teug water vroeg, kunnen aanpakken en in een sloot werpen: hij zon daar kunnen drinken tot hij verdronk. Maar niets minder zal allengs met de plant geschieden, die voortdurend op deze manier wordt begoten, als er na die begieting niet meer naar wordt omgezien.

Ook zij zal drinken, drinken met volle teugen; zij moet drinken of zij dorst heeft of niet. Ook zij verdrinkt ten laatste in een bodem, die steeds vol water zit en die dat water nergens kan loozen, maar nog voortdurend zoo mogelijk meer vocht moet opnemen.

In een vierde artikel kom ik weldra op dit onderwerp terug en eindig er dan tevens over.

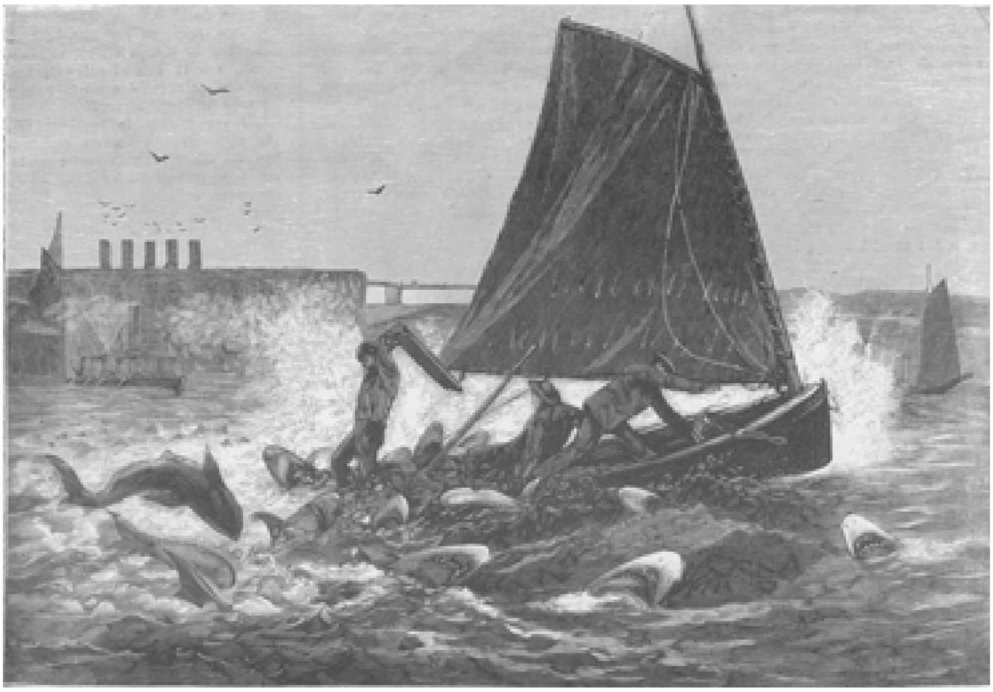

EEN SCHEEPJE DOOR HAAIEN BESPRONGEN.

Verdrijving van insecten op de planten. Een der vele plagan, waardoor de liefhebber van bloemen bezocht wordt, is gelegen in het vernietigen zijner planten door verschillende insecten. Groot is het aantal dezer kleine diertjes, die voor niets anders bestemd schijnen dan om te verwoesten en het genot van den bloemenvriend te vergallen. Vooral kamerbloemen hebben dikwijls zeer veel met insecten te kampen en talrijk zijn de planten, welke in zeer korten tijd door hen gedood worden. Maar bijna even talrijk als de soorten van insecten zijn, die onophoudelijk de planten beoorlogen, is het aantal middelen, welke voor en na werden of worden opgegeven om de ongenoodigde gasten te verdrijven. Het is echter mijn plan niet hier eene opgave te doen van die verschillende middelen; liever wil ik uit die middelen datgene den lezer bekend maken, wat mij tot verjaging van deze lastige schepsels het beste hielp. Ik geef dit middel evenwel niet op als volkomen onfeilbaar, maar alleen, omdat het volgens mijne ondervinding het zekerste werkt en niet het minst schadelijk is voor de planten zelve. Dit laatste kan niet van sommige andere middelen gezegd worden, welke ik voor dit doel wel eens hoorde en zag aanprijzen. Zoo herinner ik mij den raad, dien ik in vroeger jaren eens in een nieuwsblad las: bevochtig de door insecten aangetaste planten hier en daar met petrool, stond er. Hoe beklaagde ik mij echter eenige weken later van dien raad de proef te hebben genomen: een twaalftal prachtige Cinerarius, wier bladluizen ik volgens dien raad trachtte te verdrijven, werden totaal zwart en stierven alle, nadat ze slechts eenmaal met petrool waren bevochtigd geworden. Hier bleek in wezenlijkheid het geneesmiddel erger dan de kwaal. Eene les te meer om de raadgevingen te wantrouwen, welke zoo nu en dan op het gebied van land- en tuinbouw in de dagbladen gegeven worden, en die dikwijls met verwonderlijke eenstemmigheid de ronde doen in de pers van den dag.

Het middel nu, waarvan ik boven sprak, is het volgende. Zoodra ik bemerk dat insecten, onverschillig van welke soort, zich op mijne planten vertoonen, dan neem ik een handvol rooktabak en droog die in de zon of op de kachel zoo sterk mogelijk. Is alle vocht er uit verwijderd, dan wrijf ik ze met de handen zoo fijn dat zij op stof gelijkt. Met dit poeier overstrooi ik nu alle deelen der plant, waarop de insecten

huizen en waarop zij bezig zijn hun vernielend werk te verrichten. Het is bij bladluizen inzonderheid aardig te zien, welke beweging er na de overstrooiing onder dit anders zoo trage goedje komt. Maar die beweging duurt niet lang: de eene na de andere valt van de plant af en sterft weldra. Zij, die eene eerste overstrooiing wederstaan, worden toch bij eene volgende verdreven. Bij mij toch waren een tweetal overstrooiingen met tabakstof voldoende, om de plante geheel van bladluizen te zuiveren. Ook andere insecten verdreef ik met gunstig gevolg er mede, terwijl de planten steeds volkomen gezond bleven. Het spreekt van zelve dat men in plaats van poeier van rooktabak ook poeier van eindjes sigaren, tabakstelen, afval en opveegsel kan gebruiken. Steeds echter zij men er op bedacht, het poeier zoo fijn mogelijk te maken, om het overal met gemak op en tusschen de plantendeelen te kunnen brengen. Ik hoop dat bloemenvrienden dit eenvoudig middel bij voorkomende gevallen zullen toepassen met hetzelfde resultaat als ik.

[Nummer 22]

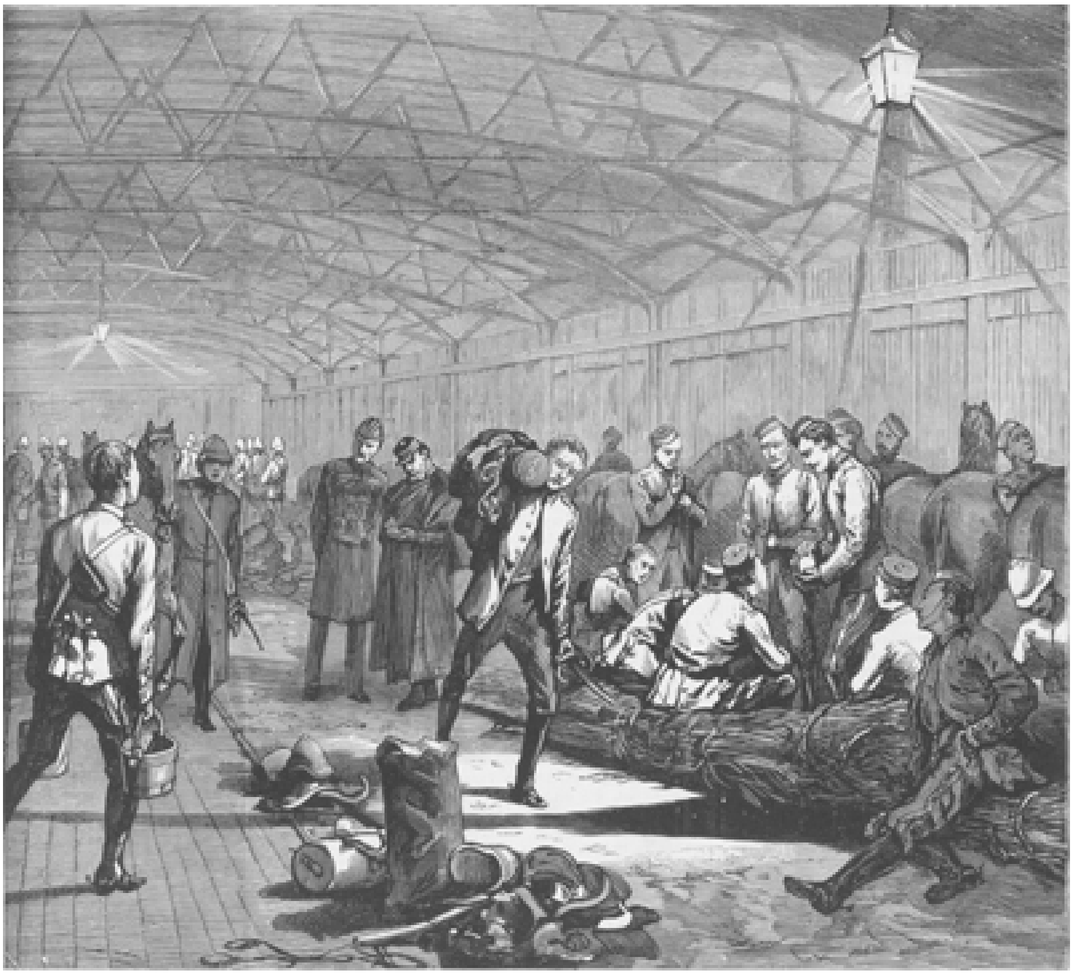

INSCHEPING VAN CAVALERIE VOOR DE TRANSVAAL IN DE ALBERT-DOCKS TE WOOLWIGH.

De Engelschen in Zuid-Afrika.

Het trotsche Engeland, de beheerscher der zeeën, strekt nog altijd links en rechts zijne machtige armen uit, om als eene reuzenpoliep het eene land na het andere als buit naar zich toe te halen. In alle werelddeelen waait de Britsche vlag, en allerwegen streeft Engeland naar zijn ideaal, in het volkslied uitgedrukt:

Rule, Brittanuia, rule the waves!

Het ministerie Beaconsfield had naar een stout en wel aangelegd plan de uitbreiding der engelsche heerschappij in Zuid-Afrika ondernomen. In het oosten tot de Zambeze, in het Westen tot de Cunene zou de engelsche vlag voorwaarts dringen, en, wat de hoofdzaak was, die onmetelijke vlakten zouden zonder eenige militaire machtsontwikkeling, ja, zoo mogelijk, zonder een *slalling* te kosten, engelsch grondgebied worden. Hoe hersenschimmig ook dit plan velen moge voorkomen, was de uitvoering er van toch niet onmogelijk, en in het jaar 1877 scheen het alsof het zijne verwezenlijking nabij was.

Doch daar kwam onverwachts de Zoeloe-oorlog, die Engelands eerzuchtige plannen voor eene geheele poos knakte. Niet alleen toch kostte die verwoede oorlog streomen bloeds en schatten. aan geld, maar hij had ook voor den tegenwnor digen toestand van Zuid-Afrika hoogst nadeelige gevolgen. De nederlagen der Engelschen toch deden deze laatsten voor een groot gedeelte den invloed verliezen, dien zij tot nog toe bij de negervolken hadden weten te handhaven.

Cetewayo, de koning der Zoeloes, werd ten onder gebracht; maar nauwelijks was die vernielende oorlog beëindigd, of de Engelschen kregen met een nieuwen vijand te kampen, namelijk met de Basjcto's, een anderen negerstam.

De voornaamste aanleiding tot dien opstand was een maatregel, door de engelsche Regeering nog tijdens den Zoeloe-oorlog genomen. Wij bedoelen de algemeene ontwapening der inboorlingen, die het eerst werd doorgevoerd bij de Basoeto's, een volksstam, die ten naaste bij de meest ontwikkelde en beschaafde van Zuid-Afrika is, sedert jaren in goede verstandhouding met de koloniale Regeering leefde, en haar ook in den Zoeloe-oorlog trouw gebleven was.

Vergeefs trachtten de hoofden der Basoeto's de Regeering van den maatregel der ontwapening terug te houden, door haar te doen begrijpen, dat vuurwapenen den inboorlingen zoowel voor de jacht als ter eigen verdediging onontbeerlijk zijn. De maatregel moest en zou doorgezet worden, maar leidde dan ook tot den opstand in Basoetoland, dat westelijk van Natal en oostwaarts van den Orauje-Vrijstaat gelegen is. In het zuidelijk gedeelte des lands brak het eerst die opstand uit; doch weldra verbreidde hij zich over het geheele gewest en sedert verscheidene weken hebben reeds een 30 à 40.000 Basoeto's de wapenen tegen de Engelschen aangegord.

Zoo als wij reeds gezegd hebben, behooren de Basoeto's tot de meest beschaafde negerstammen van Zuid-Afrika, en ook het kristendom heeft onder hen reeds aanzienlijke vorderingen gemaakt. In de laatste tien jaren hadden zij zich met iever op den landbouw toegelegd, zoo dat zij op weg waren om binnen kort een welvarend en beschaafd kristenvolk te worden. Als een bewijs voor den vooruitgang, waarin zich het land mocht verheugen, deelen wij meê dat er binnen een jaar zes honderd ploegen werden ingevoerd, en dat er in de laatste jaren eene nijverheidischool, alsmeê

eene hoogere school werd opgericht, in welke laatste ook de oude talen geleerd en inlandsche predikanten gevormd werden.

De Basoeto's zijn afstammelingen van Zuidafrikaansche stammen, die door de Kaffers noordwaarts gedreven zijn, en in het begin dezer eeuw eene schuilplaats zochten in de bergachtige streken van hun tegenwoordig vaderland, ten einde aan de meêdoogenlooze soldaten van den Zoeloeschen veroveraar Sjaka te ontsnappen. Hun voornaamste koning in den laatsten tijd was Mosjesj, die eigenlijk de stichter is van de tegenwoordige natie der Basoeto's en lange jaren zijn volk zoowel tegen zijne zwaite als blanke vijanden verdedigde. De Engelschen hebben menige geduchte nederlaag van hem te lijden gehad, tot dat hij zich in 1848 onder bescherming stelde der engelsche heerschappij, en zijn grondgebied bij de Kaapkolonie ingelijfd werd.

Volgens een correspondent van de *Times* missen de Basoeto's de krijgstucht, den teugelloozen moed en de krijgshaftigheid der Zoeloes. Zij hebben geene militaire organisatie, maar trekken bij benden onder een opperhoofd ten strijde. In tegenstelling met de Zoeloes vechten zij meestal te paard en bezitten geharde en vurige *ponies,* die volkomen op de hinderpalen der bergachtige streek zijn afgericht. Met geweren moeten zij daarentegen niet handig kunnen omgaan en over het algemeen aan hunne oude nationale wapens de voorkeur geven.

Onze beide gravures op blz. 176 stellen een Basceto-krijger voor in volle wapenrusting, alsmeê eene Basoeto vrouw met haar kind, en een schotel met vruchten op het hoofd, die door de Engelschen *mealies* genoemd worden.

Zoo als men ziet, is de uitrusting van den krijgsman hoogst eenvoudig. Wij lezen echter, dat de Basoeto's, deels dooi den invloed der meer en meer veld winnende kristelijke beschaving, deels ten gevolge van het ruwe klimaat, langzamerhand meer gebruik maken van kleeren, en let is derhalve aan te nemen dat typen, zooals wij ur hier te zien geven, op den duur zeldzamer worden.

De oproerige beweging in Zuid-Afrika tegen het dikwijls willekeurige engelsche bewind beperkt zich niet tot Basoetoland. Behalve dat reeds engelsch Kaferland, het land der Amapondo's en Tamboeki's in opstand zijn gekomen, heeft Engeland in den laatsten tijd te kampen met de Transvaalsche Boeren, die als afstammelingen van Europeanen, natuurlijkerwijze in Europa groote sympathie hebben opgewekt.

Omtrent de Transvaalsche Boeren hebben wij in een vroegeren jaargang der *Belgische Illustratie,* terwijl we tevens eene afbeelding gaven van het dorp Leidenberg, reeds het een en ander meêgedeeld. Het zijn afstammelingen van meest hollandsche kolonisten, die van 1835 tot 1838 ten getalle van 10.000 allengs uit de Kaapkolonie naar het Oosten trokken en. onder bloedige worstelingen met de Zoeloe-Kaflers, in Natal een nieuw vaderland stichtten. Nauwelijks was dit geschied en Pietermaritzburg tot hoofd stad van den nieuwen staat gemaakt, of er kwam van de engelsche Regeering eene verklaring, dat het aan de grenzen der Kaapkolonie geen zelfstandigen staat dulden kon; die proclamatie werd door 't zenden van engelsche troepen gevolgd en na hevigen strijd moesten de Boeren verder noordoostwaarts trekken, terwijl het vruchtbare Natal eene Engelsche kolonie werd.

Een nieuwe staat, die inmiddels door trekkende Boeren gegrondvest was, de Oranje-Vrijstaat, werd insgelijks in 1848 eene prooi der Engelschen, die dit gebied echter in 1854, om de groote kosten en vele moeilijkheden, waarop het hun te staan kwam, weêr onafhankelijk ver klaarden, tot dat het hun na de ontdekking der diamantvelden omstreeks 1860 behaagde, er weêr eene engelsche kolonie van te maken. Ondanks de willekeurige behandeling der Engelschen, heeft de Oranje-Vrijstaat, een land van omstreeks 2000 vierkante geographische mijlen met

30.000 inwoners van Europeesche afkomst, het onder de leiding van den bekwamen president Brand tot een hoogen graad van welvaart gebracht.

Maar het grootste gedeelte der uit Natal verdreven Boeren trok over de Vaal-rivier en stichtte daar onder den naam van Transvaal eene nieuwe republiek, die in 1852 door Engeland erkend, maar in 1877 op hoogst onrechtvaardige manier door de Engelschen aangehecht werd. De toenmalige president Burgers, een man, die op zijn reis door Europa in ons vaderland allerwegen als een modelstaatsman gevierd werd, vervulde bij die gelegenheid eene alles behalve eervolle rol en was vooral oorzaak dat het land, aan welks hoofd hij stond, den Engelschen in handen viel, die hem daarvoor met een jaargeld schadeloos stelden!

Zonder dat de Boeren het wisten werden zij aldus aan Engeland verkocht, en toen zij eenmaal bemerkten in welken strik Burgers hen had doen loopen, trokken zij zich mokkend op hunne hoeven terug, bij gebrek aan een hoofd, dat de leiding van den tegenstand op zich kon nemen.

Het vrijheidminnend karakter der Boeren in aanmerking genomen, kan het geen verwondering baren, dat zij het engelsche juk echter spoedig moede werden, en sinds eenige maanden geene pogingen onbeproefd gelaten hebben om het af te schudden. De Zuidafrikaansche Boer heeft in vele opzichten het karakter van den zeventiendeeeuwschen Hollander bewaard. Streng orthodox in den zin der dordtsche synode, in den bijbel, die dikwijls zijn eenig leesboek is, uitstekend thuis, nauwgezet op de openbare zedelijkheid, is hij over het algemeen een rechtschapen man met een gezond verstand, en verdient, al heeft hij ontegenzeglijk ook vele gebreken, in 't geheel de lasteringen niet, waarmeê sommige engelsche bladen hem trachten te overladen. Hij is aan weinig behoeften gewoon, van der jeugd af aan in de eenzaamheid en de wildernis groot gebracht en derhalve ook opgewassen tegen de gevaren en moeilijkheden, die zulk een leven aanbieden. Hij leidt over het algemeen een soort van aartsvaderlijk leven, is gastvrij en hulpvaardig, hoewel tegen over de inboorlingen soms ruw en onbarmhartig. Dit laatste gebrek is hoofdzakelijk aan zijne bekrompen opvatting van het kristendom in den zin der predestinatie leer te wijten. Niet zelden toch was de ‘verdelging der Madianieten door het volk Israels’ het politiek Evangelie der Boeren. Deze zelfde omstandigheid dreef hen ook dikwijls tot wantrouwen en kwaadwilligheid tegenover katholieke missionarissen.

Deze grieven daargelaten, verdienen de Transvaalsche Boeren voorzeker de sympathie hunner stamgenooten in Nederland, al ware het alleen maar om de verdrukking, waaronder de Engelschen hen doen zuchten. Daarenboven zijn zij in de laatste jaren over het algemeen tot mildere begrippen overgegaan en hebben alleen tegenover de engelsche overweldigers een onverzoenlijken haat bewaard. Dat belet echter niet dat zij, volgens het getuigenis der Engelschen zelven, den tegenwoordigen oorlog met de grootst mogelijke menschlievendheid voeren, en dat de praatjes van hunne wreedheden op de gevangenen, geheel uit de lucht gegrepen zijn.

De uitslag van den ongelukkigen oorlog der Engelschen tegen de Transvaalsche Boeren kan niet twijfelachtig zijn; hoe strijdhaftig en volhardend deze laatsten ook mogen zijn, op den duur zullen zij de worsteling tegen het machtige wereldrijk niet kunnen volhouden. Lang evenwel kan die worsteling nog duren; de laatste zegepraal der Loeren aan den bergpas, den Langnek, door het Drakengebergte, heeft bewezen dat zij geene te versmaden vijanden zijn. Zij kunnen over 8000 strijdbare mannen beschikken, terwijl het niet onwaarschijnlijk is dat ook de Boeren van den Oranje-Vrijstaat hunne zijde zullen kiezen, hetgeen hunne strijdkrachten met 6000 man vermeerderen zou.

Engeland rust zich dan ook krachtig ten strijde uit, en aanhoudend vertrekken nieuwe transporten soldaten uit Londen; onze gravure stelt zulk eene inscheping van troepen voor, die voor den oorlog in de Transvaal bestemd zijn, waar volgens de engelsche bladen thans ongeveer 4000 engelsche strijders aanwezig moeten zijn.

Het ware te wenschen dat het machtige En-

geland zich ditmaal eens grootmoedig toonde en den Transvaalschen Boeren de ontroofde onafhankelijkheid, waarvoor zij stellig tot het uiterste toe zullen strijden, teruggaf. Het ware te wenschen, dat het zijne veroveringsplannen voor een tijd uit het hoofd zette, om alleen zijne aandacht te wijden aan het ongelukkige Ierland, dat daaraan zulke dringende behoefte heeft.

De geleerde.

Er komen onder de meesters der oud-Hollansche schilderschool verschillende Van Mierissen voor, maar de beroemdste onder hen is Frans van Mieris, bijgenaamd de Oude, om hem van zijn kleinzoon, die den zelfden doopnaam droeg en zich insgelijks aan de schilderkunst wijdde, te onderscheiden.

Frans van Mieris de Oude werd den 16^{en} April 1635 te Leiden geboren, en kreeg zijne opleiding tot kunstenaar in de school van Gerard Dou, die hem weldra den prins zijner leerlingen noemde.

Na eenige jaren deed zijn vader hem bij den historieschilder Abraham Tempel in de leer; maar Frans van Mieris had veel meer smaak in het genre, dat Gerard Dou beoefende en waarin hij zelf zulk een meester geworden is. Dat genre bestaat in het weêrgeven van kleine huiselijke tafereeltjes, die met de grootste nauwgezetheid en fijnheid zijn afgewerkt, en waarin vooral het licht en bruin op de meesterlijkste manier is aangewend. Een dier schilderachtige paneeltjes, zooals de oud-hollandsche schilderschool over het algemeen er zooveel opgeleverd heeft, is de *Geleerde,* waarnaar wij hier eene gravure geven, en dat het penseel van Frans van Mieris volkomen kenmerkt.

Reeds aanstonds bij de beschouwing der schilderij treft ons het heerlijk effect van het door het venster invallende licht op het gelaat en het boek van den geleerde, die rustig zijne pen zit te vermaken. De kleederen van den man en het Smyrnaasch tafelkleed zijn op het oorspronkelijk doek met de levendigste kleuren en de fijnste schakeeringen afgebeeld, terwijl elk *détail* van de geheele schilderij met de grootste nauwgezetheid is afgewerkt.

Lucia Zarate en Generaal Mite.

Onder de spelingen der natuur behooren de dwergen wel tot de merkwaardigste, en zij wekken dan ook overal in hooge mate de nieuws gierigheid van het publiek op.

Tegenwoordig vertoont men te Londen twee dwergen zonder weêrgaê: namelijk Miss Lucia Zarate en den generaal Mite.

Miss Zarate, die in Mexico geboren is, is thans 17 jaar oud en weegt slechts vijf pond.

Generaal Mite, haar metgezel, is insgelijks uit Mexico geboortig; hij heeft den ouderdom van 17 jaar bereikt en weegt slechts $9^3/_4$ pond.

De eerste is vijf en twintig centimeters lang en de tweede ongeveer zes en twintig en een halven centimeter. Deze beide zonderlinge wezens zijn welgemaakt van lichaam en zonder de geringste wanstaltigheid.

Wij hebben op de gravure den welbekenden dwerg Tom Pouce, die indertijd in Europa zoo veel opgang gemaakt heeft, bij hen geplaatst, om hunne dwergachtige gestalte des te beter te doen uitkomen.

Een middel om bevrozen aardappelen bruikbaar te maken.

Menige huismoeder heeft in de laatste dagen steen en been geklaagd over de felle vorst, waardoor aardappelen en groenten in den kelder bevrozen, niettegenstaande alle voorzorgen, die zij genomen had om zulk een onheil af te wenden.

‘'t ls om er bij te huilen,’ hoorden we dezer dagen zulk eene zuinige huishoudster uitroepen, terwijl ze met betraande oogen een mandje met aardappelen bekeek, waarvan er meer dan de helft bevrozen waren. Stuk voor stuk nam zij ze in de hand, betastte ze, doch het resultaat van dit onderzoek was, dat zij ze meestal mistroostig ter zijde wierp. Zij was namelijk van meening dat bevrozen aardappelen tot niets meer deugen, eene dwaling, die maar al te algemeen is.

Bevrozen aardappelen zijn in 't geheel niet verloren; in een duitsch blad lezen wij althans het volgende middel om ze eetbaar te maken. Men doet de aardappelen, na ze geschild te hebben, zonder water in een pot en sluit dien luchtdicht af, door bij voorbeeld een natten doek om het deksel te wikkelen. Vervolgens zet men de aardappelen te vuur, waardoor zij natuurlijk ontdooien en eindelijk door de dampen, die er zich uit ontwikkelen, aan de kook gebracht worden. Op die manier - wij hebben er ons door eene proef van overtuigd - verkrijgen zij den zelfden smaak, alsof er niets met hen gebeurd was.

De watersnood in Noord-Brabant.
(Slot.)

Langs de Maasboorden.

Wie bij een watersnood het twijfelachtige voorrecht smaakt van het buitenleven te genieten in een dorp, dat tegen het water beschermd heet door dijken, die wel wat op vuilnishoopen gelijken, behoeft nu juist niet op een zoldertje gehuisvest te zitten om de onaangenaamheden van den waterstroom onuitstaanbaar te vinden. Zoodra men een voet buiten de deur zet, staat men voor den uitgestrekten waterplas, waarover moerbakken, kuipen, vlotten en bootjes varen, bemand en bevracht met menschen en levensmiddelen, waaraan op zulke oogenblikken het meest gebrek is. Men mag aan de stevigheid van de geïmproviseerde vaartuigen twijfelen, of voorzien dat deze zoo gemakkelijk kantelen en omslaan, dit doet weinig ter zake, daar men, indien men van huis wil, in zulk een bak de kans moet wagen om drooghuids naar den anderen oever te komen.

Toen ik mij dan ook naar Grave zou begeven om de omstreken te bezoeken, was een moerbak mijn eerste vervoermiddel, dat mij behouden op weg bracht, dat wil zeggen zonder natte voeten, en dit beteekent al heel veel. De weg van 's Bosch naar Grave, die in het voorjaar van 1880 zulk een geweld had te doorstaan door het breken van den dijk onder Geffen, had hier en daar wel geleden, maar was overigens nog begaan- en berijdbaar tot aan den vervelenden Reekschen molen, die omstreeks anderhalf uur voor men hem bereikt, boven de boomen uit komt kijken en de wandelaars in de meening brengt, dat men hem elk oogenblik voor zich zal hebben, al is men er ook nog een vol uur van verwijderd.

Aan dien melen roept het water u weêr een gebiedend halt toe en de tegenwoordigheid van den vijand is een onverdacht getuigenis van de verhalen der bewoners, die allen van het groote gevaar spreken, waaraan zij blootgesteld zijn geweest. Het bericht: ‘de Maasdijk loopt bij Velp over!’ dat vooral te 's-Bosch zoo veel bezorgdheid deed ontstaan, heeft in het dorp Reek niet minder ontsteltenis te weeg gebracht, en daarvoor bestond te meer reden, dewijl men het water daar uit de eerste hand kreeg. De krachtige houding van het garnizoen uit Grave heeft hier echter veel rampen voorkomen; doch straks daarover nader.

In de kom van het dorp Reek, dat zeer hoog gelegen is, heeft het water niet veel ellende gebracht, zoo veel te meer echter in de huizen, die binnendijks verspreid liggen. De bewoners zijn dan ook met booten moeten gered worden. Dit neemt intusschen niet weg dat de materiëele schade niet gering mag genoemd worden, daar de aardappelen, die gekuild waren, geheel veiloren zijn. Niet minder is de angst geweest, welke men gedurende de Kersdagen heeft uitgestaan. Het is toch een gewoon verschijnsel bij watersnood, dat de boer zijn door het water ingenomen huis niet verlaat of het gevaar moet zeer dreigend zijn, en een even gewoon gevolg daarvan is dan ook, dat zulke menschen het groote gevaar geheel te doorstaan hebben, daar niemand zich moedwillig in een woedenden en brullenden stroom waagt. Eerst als het dreigend gevaar voorbij is, worden pogingen aangewend om redding te brengen, en het mag een geluk genoemd worden, dat men van zoo weinig gevallen hoort, waarin deze pogingen te laat blijken. Zulk een geval heeft zich ook te Reek voorgedaan, en zoo als gewoonlijk is het gelukkig ten beste afgeloopen.

Het dorpke Velp kan echter ditmaal meêpraten van watersnood. Niet alleen toch dat de Beersche Maas hier met geweld tegen de dijken aandrong en daarin op vier verschillende plaatsen geduchte bressen maakte, maar het overloopen van den Maasdijk, waardoor het Maaswater zich met een meter verval in de Beersche Maas stortte, deed de bewoners oogenblikken beleven, welke men niet licht vergeten zal.

Gelukkig echter zijn soldaten uit Grave hier dagen achtereen werkzaam geweest, om den dijk te versterken en aldus geheele streken voor grooter onheilen te behoeden. Onder bevel hunner officieren wierpen de flinke jongens eene versterking op den dijk van omstreeks drie kwartier uurs lang en gunden zich dag noch nacht rust tot dat het uitgebreide werk geheel afgeloopen en aldus de streek gered was. De kerk en de school, anders plaatsen die eene veilige schuilplaats aanbieden, stonden insgelijks onder water, zoo dat het niemand kan verwonderen, dat de menschen hier bij het breken der dijken van de daken hunner huizen om hulp en redding smeekten. Toch heeft men zich nog al weten te redden, zij het dan ook door tot aan de heupen door het water te waden, of door op de zolders te blijven. De menschen verzekerden echter dat men nog nooit zulk een hoogen waterstand op de Beersche Maas had beleefd, wat geheel overeenstemt met hetgeen ik elders vernam.

In de dagbladen en ook in deze enkele regels is reeds zoo dikwijls van de Beersche Maas sprake geweest, dat ik het niet ondienstig acht hier een enkel woordje over deze rivier te zeggen, welke alleen bij hoogen waterstand bestaat of liever ontstaat.

Terwijl overal langs de Maasboorden hooge dijken zijn opgeworpen, heeft men tusschen Katwijk en Cuijk en aan de Lindensche sluis twee dijkvakken, te zamen ongeveer 3300 meters lang, welke aanmerkelijk lager gelegen zijn dan de gewone kruinhoogte en dus hoogstens op den naam van bekading aanspraak mogen maken. Zoodra dus de Maas een zekeren waterstand heeft bereikt (ongeveer 10.19 M. boven A.P. op de peilschaal te Grave) stort zich de rivier over deze bekading in de polders, en de Beersche Maas is geboren. Van het dorpje Beers, waaraan zij haar naam

ontleent, stroomt de nieuwe rivier over de polders van de Maasdorpen naar de polders Empel en Meerwijk en Van der Eigen en van daar naar de rivier de Dieze door de sluizen en de overlaten in den rechter Diezedijk. Is de Maas beneden St. Andries niet hoog, zoo stroomt het water van de

Beersche Maas door de Dieze en ontlast zich door de sluis bij Crèvecoeur weêr in de rivier de Maas. Gewoonlijk echter is de rivierstand aan de Maaszijde te Crèvecoeur te hoog, en de Beersche Maas, die zich nu niet door de Dieze kan ontlasten, stroomt over den linker Diezedijk naar het Bossche veld; het overstroomde Bossche veld ontlast zich, hetzij over den Bokhovenschen overlaat naar de Maas of langs de binnenbedijking van het Land van Heusden en Altena langs den Hei en Drunenschen dijk naar den Baardwijkschen overlaat.

Als de peilschaal te 's-Bosch 4.5 M. boven A.P. teekent, begint deze overlaat te werken en voert het water naar de Langstraatsche buitenvelden en langs het Oude Maasje naar den Amer en het Hollandsch Diep.

DE GELEERDE.

Zoodra de Beersche Maas begint te werken of liever zoodra de Maas ‘om is,’ wordt te Grave een kanonschot gelost om de bewoners der polders, die dan overstroomd worden, te waarschuwen, dat de oude vijand in aantocht is. Wanneer men de zaak oppervlakkig beschouwt zou men allicht meenen, dat het een roekeloos spel is aldus geheele streken moedwillig onder water te zetten; maar men neme daarbij in aanmerking dat men door de Beersche Maas de Maas zelve ontlast, dat men zekere dijkbreuken voorkomt of ten minste, dat het een radicaal middel is tegen het overloopen der dijken, en dan zal men moeten

toegeven, dat de Beersche Maas, hoe gevaarlijk zij ook zijn kan, toch een noodzakelijk kwaad is. Te meer is dit het geval, dewijl bij een dijkbreuk of bij het overloopen der dijken de zelfde polders, die thans het water uier winterrivier ontvangen, toch zouden overstroomd worden. De ongelukken, die een dijkbreuk kan te weeg brengen, worden nu toch minstens zoo veel mogelijk vermeden.

De stand der Beersche Maas wordt aan de bekende Pegelbrug te Grave door eene peilschaal aangegeven; vandaar dan ook dat deze stand geregeld in de dagbladen wordt gemeld. De bewoners der Maasdorpen van Grave tot aan Blauwe Sluis te Empel, die aan de eene zijde de Maas en aan de andere de Beersche Maas hebben, worden van den stand dezer peilschaal door hunne dijkwacht goed op de hoogte gehouden; want naarmate het cijfer hooger klimt, naar de zelfde mate klimt ook het gevaar, waaraan zij blootgesteld zijn.

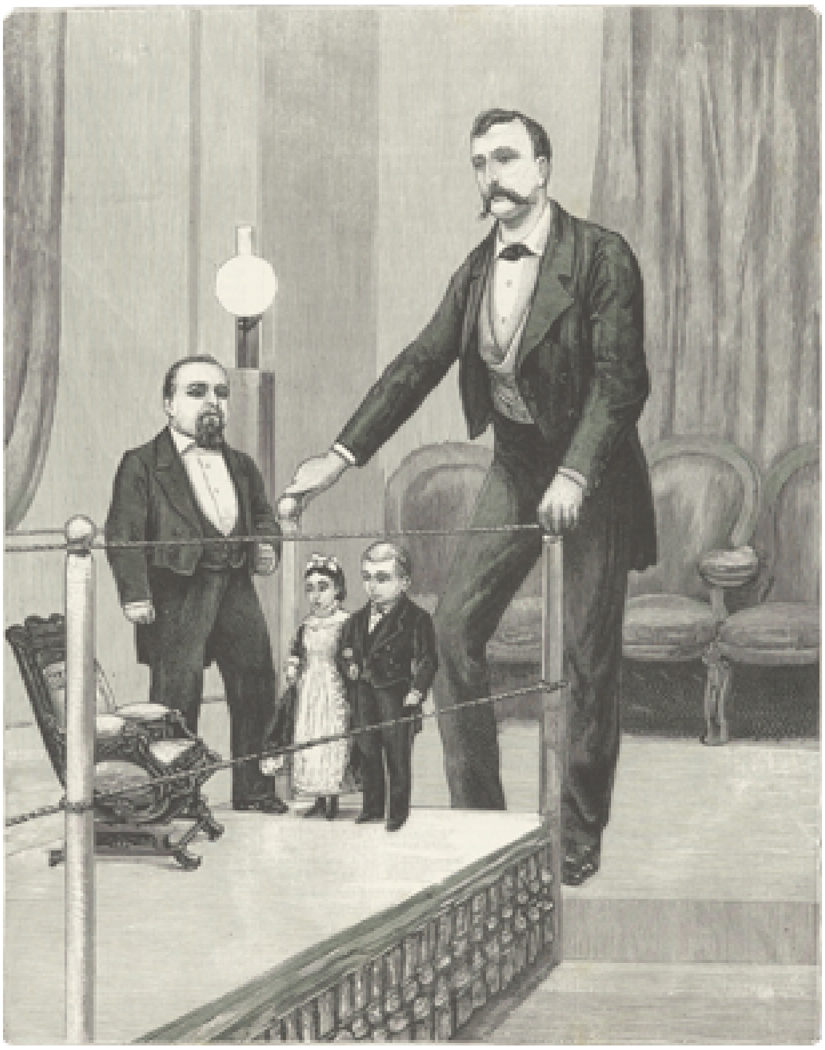

LUCIA ZARATE EN GENERAAL MITE.

Bij Velp kon ik mij een goed denkbeeld maken van dat gevaar. Daar toch waren de dijken, die de Beersche Maas moeten keeren, zoo als ik reeds zegde, op vier plaatsen doorgebroken, terwijl daarboven de Maasdijk het grootste gevaar liep van insgelijks te breken, indien het Graafsche garnizoen zich niet zoo dapper geweerd had. Toen

ik het dorp bezocht, was het weêr grootendeels van het water verlost, doch om geheel vrij te komen moeten eerst de breuken gedicht zijn,

daar de Beersche Maas haar veroverd gebied binnen blijft stroomen, zoolang tot het water voldoende is gevallen en beneden de bekadingen bij Beers blijft.

Over den diep overstroomden Elftweg landde ik te Grave aan, om vandaar de Beersche Maas op te varen, Ik geloof niet dat men ellendiger aanblik zien kan, wanneer men over het vruchtbare land met eene boot heenglijdt en rechts en links de huizen tot aan de daken onder water ziet staan. Hoe de arme bewoners zich daar weten te behelpen is ongelooflijk voor dengene, die nooit zulk een tooneel aanschouwd heeft. De zolders zijn namelijk de eenige toevlucht geworden voor menschen en vee. Paarden, koeien en varkens deelen met de menschen daar de enge ruimte, die geen ander licht ontvangt dan door enkele dakvensters, welke men intusschen om de geweldige koude niet open kan zetten. Zoolang dus de Beersche Maas werkt, heerscht op die zolders een voortdurende nacht en brandt men er licht. Als men daarbij in aanmerking neemt, dat alle huizen met riet of stroo gedekt zijn, zoo dat een enkele vonk, welke men niet bij tijds weet uit te dooven, een onbluschbaren brand kan te weeg brengen, ijst men bij de gedachte aan een oogenblik van zorgeloosheid. De menschen verkeeren dan ook gedurende hun verblijf op de zolders in eene onophoudelijke onrust, die aan den hoogsten nood grenst en welke alleen ophoudt bij het bericht dat de Maas haar waterstroom weêr binnen hare eigen oevers kan voortstuwen.

Een geval van brand onder genoemde omstandigheden heeft zich wezenlijk voorgedaan in de gemeente Gassel, waar een drietal huizen, die midden in het water stonden, in vlammen opgingen, terwijl de bewoners op de zolders gehuisvest waren en dus slechts eene plaats van enkele meters in omtrek hadden om zich te kunnen bergen. Daar de brand echter 's avonds uitbrak en de lichtelaaie gloed de menschen uit den omtrek van het gevaar verwittigde, waaraan de bewoners der brandende perceelen blootgesteld waren, kon men hen onmiddellijk te hulp komen en hen aldus van een zekeren dood redden. Welken angst moeten echter die ongelukkigen uitgestaan hebben, alvorens hulp opdaagde, dewijl hun toch geen andere kans was overgelaten dan te verdrinken of te verbranden!

Over het algemeen genomen is het lot van de bewoners der Peersche traverse allertreurigst; maar ook de dorpen, die aan hare oevers liggen, hebben ditmaal geducht gedeeld in de rampen, welke deze kunstmatig gevormde rivier kan aanbrengen. Overal toch hebben de watersnood commission ieverig hun plicht moeten doen om de van alles afgesloten menschen van het noodige te voorzien, en algemeen is dan ook de roep over de spoedige en milde hulp, die verleend is geworden. Niet echter alleen watersnood-commissiën, maar ook particulieren, die in de gelegenheid waren om te helpen, hebben alles gedaan wat zij konden, zoo dat men van geen enkel ongeluk heeft hooren gewagen. Het is waar, in tijd van nood is men verplicht zijn evenmensch bij te staan, doch als dit met gevaar voor eigen leven gepaard gaat, bedenkt men zich wel eens tweemaal alvorens de handen uit de mouw te steken. In deze omstreken schijnt men voor zulke bedenkingen geen tijd gehad te hebben, en daaraan is het toe te schrijven, dat het water alleen stoffelijke schade heeft aangericht. Men mag echter verwachten, dat veel daarvan door milde bijdragen zal vergoed worden. De waterramp is ditmaal zoo algemeen, dat aan eene geheele vergoeding wel niet zal kunnen gedacht worden, want alleen te Nieuwkuik zou daartoe meer vereischt worden, dan wellicht de algemeene watersnood-commissie kan besteden.

Te water heb ik deze streken rechts en links doorkruist, maar het is mij onmogelijk te zeggen, waar de schade het grootste is. Als men zoo veel verwoesting in eens te aanschouwen krijgt, denkt men meer aan de arme menschen en hun bitter lot dan aan de schade, welke zij lijden. Eerst later krijgt deze gedachte eene plaats in uw geheugen, en dan beklaagt men nog te meer de Maasbewoners, waaronder er velen zijn, die door het verraderlijke water tot den bedelstaf zijn gebracht.

Te Grave teruggekeerd, kon ik mij aan de versterkingdammen in de stad overtuigen, dat men ook daar niet in rust heeft verkeerd; maar in eene stad is men meer beveiligd en weet men zich ook beter te redden dan op een dorp.

Mijn plan was om langs den Maasoever verder mijn tochtje te vervolgen, maar toen ik vernam, dat tusschen Grave en Lithoijen niets bijzonders te zien was dan de versterkingdammen, die zich van het Velper polderhuis tot Overlangel uitstrekten, waarvan ik trouwens te Velp een gedeelte had gezien, besloot ik, ter vergemakkelijking van de reis, over Velp en Reek naar Oss te gaan, om van daar naar Lithoijen over te steken en aldaar mijn uitstapje langs de Maas te hervatten.

Het was de derde maal, dat ik deze streek bij watersnood bezocht: in 1875, toen bij Alem en in 1880, toen bij Driehuizen tusschen Oijen en Lithoijen een doorbraak was gevallen; doch thans nu de Maasdijk zich goed heeft gehouden, kan ik niet zeggen dat de toestand veel beter was. Even als toen stond alles onder water met al den aankleve van dien, maar men heeft het water langzaam kunnen zien komen en zich bij tijds kunnen bengen. Lithoijen en Lith zijn daarenboven zulke flinke dorpen, dat zonder een dijkbreuk het gevaar er niet groot kan zijn.

Zijn Lithoijen en Lith flinke dorpen van Alem, Maren en Kessel kan men dit niet zeggen. In den vorigen jaargang heb ik eene afzonderlijke schets gegeven van het ellendige Maren, dat zelfs midden in den zomer een treurigen aanblik moet opleveren. Hoezeer moet dit dan niet het geval zijn als de dijk, waarlangs en waarop het is gelegen, slechts een handbreed boven het water uitsteekt. De doorbraak van Nieuwkuik heeft deze streek gered, want het wordt als zeker gehouden, dat de geheel doorweekte dijk den zuidwesten storm, die een dag na den genoemden doorbraak opstak, geen weerstand had kunnen bieden en dus bezweken zou zijn.

Te Empel en Gewande kon ik dit duidelijk waarnemen aan de verwoesting, welke het water aan den dijk aangericht, en dezen als het ware gekarteld had. Toen de storm opstak, viel het water weg en stroomde naar het ongelukkige Nieuwkuik; deze streek was gered.

Een denkbeeld te geven van de huizen is bijna ondoenlijk, dewijl zij meerendeels dien naam niet verdienen en slechts ellendige hutten zijn.

Ik zag er huiskens van steen gebouwd, waarvan het dak op de zoldering was neêrgevallen, door het wegspoelen der steunsels, waarop het rustte. Andere waren voor de helft weggeslagen of vol gaten in de muren, waardoor stukken huisraad, deuren en vensters naar buiten waren geslingerd op den grooten plas. Het fort te Blauwe Sluis heeft daarom ook ditmaal de voortreffelijke dienst bewezen van een veilige schuilplaats te zijn, waar velen in het uur van ge vaar een onderkomen vonden, die anders van alles beroofd, alleen den dijk zouden gehad hebben tot toevluchtsoord. Het zal wel niet noodig zijn hier nogmaals te spreken van benauwde oogenblikken, die er beleefd zijn.

Ik nam van de Maasstreek met het zelfde medelijden afscheid, dat ik bij vroegere gelegenheden evenmin had kunnen onderdrukken, en in den spoortrein, die mij van Hedel naar 's-Bosch voerde, dacht ik aan de toekomstige regeeringsplannen omtrent Noord-Brabant en de voorziening in den afvoer van het water, waaraan de

Maasbewoners echter maar volstrekt niet gelooven willen. Ik geloof niet dat iemand hun dit kwalijk zal nemen, daar de ondervinding tot heden heeft geleerd, dat men beter weet te praten dan te handelen, maar toch hoop ik nog eenmaal de Maasboorden te bezoeken, om de ongeloovigsten onder de ongeloovigen te kunnen wijzen op de aangebrachte verbeteringen, die hun het geleden leed zullen doen vergeten.

Het hangende zwaard.
Door Mathilde.
(*Vervolg*.)

VI.

Victor Gerber en zijn weldoener hadden een groote wandeling gemaakt door het bosch en keerden nu huiswaarts; de kapelaan, hoewel veel sterker geworden tijdens zijn veertiendaagsch verblijf op het buiten, was toch een weinig vermoeid en leunde op den arm van zijn jeugdigen vriend.

'We zullen niet veel meer van zulke wandelingen maken,' sprak de priester na een korte pauze; de heer Röseghem, die hen vergezeld had, moest zoo juist afscheid nemen, daar zijne zaken hem naar 't dorp riepen.

Victor zag, zonder waarschijnlijk te weten waarom, een weinig tegen dit alleen zijn met den geestelijke op. Sedert diens komst op Amsee, waren de gelegenheden om elkander zonder getuigen te spreken hoogst zeldzaam geweest.

'Denkt u dan reeds aan vertrekken?' vroeg hij verwonderd.

'Ik zou haast moeten zeggen aan niets anders. Zondag zeken ik er op terug te zijn.'

'Welk een haast! Waarom toch!'

'Mijn plichten roepen mij thuis, en daarenboven, ik mag van de gastvrijheid der familie niet langer misbruik maken.'

'Ge ziet dat die gastvrijheid u toch uit geheel het hart aangebeden wordt.'

'Wel zeker, en een reden te meer om mijn tegenwoordigheid niet meer op te dringen dan noodig is.'

'Mijnheer Röseghem zal zeker staan opzien als hij uw overhaast vertrek verneemt. Hij is zoo met u ingenomen.'

'Hij zal ook begrijpen dat er een tijd is van komen en een tijd van gaan.'

'Hoe vindt ge de familie? Was mijn oordeel juist?'

'Zeker, ze zijn allen even goed en vriendelijk, van mevrouw te beginnen, die hoewel ze wat veel tijd aan haar toilet besteedt, toch toont, ook voor ernstiger zaken een geopend oog en hart te hebben, tot Hugo toe, die een goed jongske is, al acht hij het soms voor zijn waardigheid noodig, mij heel wat minder beleefd te behandelen.'

'En... en Karin dan?'

De geestelijke zweeg en eerst na eenige oogenblikken vroeg hij, als had hij Victor's vraag niet gehoord:

'En gij, hoelang denkt gij nog te blijven?'

'Zoolang als ik wil; ik kan de eetzaal klaar krijgen tegen de volgende week, maar ik kan de beschildering ook rekken tot September.'

'Dan zou ik u raden er zoo gauw mogelijk meê voort te maken.'

'En waarom dan? Andere plichten roepen mij niet elders. Integendeel, hier ben ik goed en kan nergens beter zijn.'

'Maar uw tijd is ook geld, en door hier al te lang blijven, ontneemt ge uwe moeder een tegemoetkoming, waarop zij misschien rekent.'

‘Ik zal mijne schade dezen winter inhalen.’

‘En ge wilt hier blijven tot September?’

‘Ja als... als u het goedvindt.’

‘Ge zijt wel vriendelijk, mijn goedvinden te raadplegen; want ge weet, dat ik u niets anders geven kan dan een vriendelijken raad. Ge zijt in dit opzicht natuurlijk geheel vrij, maar als ge mijne meening vraagt, dan luidt die: verlaat Amsee zoo spoedig mogelijk!’

‘En waarom dan?’ vroeg Victor, die zich weêr rood voelde worden, ‘het verblijf hier heeft toch niets afschrikkends.’

‘Wilt ge het waarom weten? Een oude eigenaardigheid van kinderen om niet te willen ge-

hoorzamen, zonder het hoe of waarom te hooren. Welnu, ik zal 't u ronduit zeggen. Omdat gij gevaar loopt uw hart te veel te hechten aan iets, wat ge nooit in uw bezit zult krijgen.'

'En dat is?' klonk het nauw hoorbaar van Victor's lippen, die thans even bleek waren als zijne wangen.

'Ge weet het even goed als ik; dat iets is Karin Röseghem.'

'Hoe weet ge dat?' vroeg bij verschrikt.

'Vraag me dat niet! Antwoord me liever, heb ik gelijk?'

''t Kan wel wezen, maar waarom moet ik haar vluchten, als ik nergens gelukkiger ben dan in hare tegenwoordigheid, als niets mij kalmer en tevredener maakt dan te weten, dat zij in mijne nabijheid is?'

'Arme jongen, ge begrijpt toch wel dat Karin Röseghem nooit uw vrouw kan worden.'

'En waarom niet? Zij is nog zoo jong; over eenige jaren, als ik rijk en beroemd ben, zou ik dan niet naar hare hand durven dingen?'

'Hebt ge reeds aan die mogelijkheid gedacht? Dat vreesde ik, maar verwachtte het niet.'

'Was 't dan zoo onzinnig?'

'Victor, zie me eens aan! Vertrouwt ge mij? Zijt ge er van overtuigd, dat ik niets liever wil dan uw geluk?'

'O mijn eerwaarde vriend!' riep de schilder, 'hoe kunt ge dat vragen?'

'Welnu, mijn hart bloedt, nu ik het u zeg, maar gij weet het even goed als ik. Karin kan nooit de uwe worden, en nu behoeft gij het *waarom* niet te vragen.'

'Daar heb ik ook aan gedacht,' antwoordde hij diep ter neêr geslagen, 'maar de familie Röseghem zal dat wellicht over het hoofd zien, want ze is zoo verstandig en edelmoedig.'

'En om dat te wagen, stelt gij uw gemoedsrust op het spel. Ik heb ze ook gadegeslagen en ik vrees er voor. Mevrouw Röseghem heeft een trotsch hart, zij verlangt voor hare dochter een ander echtgenoot dan Gerber, den schilder, die nog naam moet maken en wiens....'

'Ach, mijn God! Waarom moet ik boeten voor de schuld van een ander; de schuldige is gestraft, het slechtoffer heeft vergeven en nog vervolgt mij die zonde; waarom....'

'Alweer vragen naar het waarom en nu aan Onzen Lieven Heer! Victor, wat wilt ge nu doen?'

'Ik zal nadenken.'

'Dat is een goed ding, daar kunt ge altijd meê beginnen, denk na en haast u ondertusschen.'

Zij stonden voor den ingang van Amsee en gingen naar de huiskamer, waar mevrouw en Karin hen wachtten.

Op tafel lagen eenige brieven, die zoo pas gebracht waren.

'Daar is er ook een voor u bij, mijnheer Gerber,' zeide mevrouw Röseghem, Victor een vrij slordig toegemaakte enveloppe toereikende.

Hij stak den brief bij zich en ging naar zijne kamer; een oogenblik later kwam hij bij den kapelaan aankloppen.

'Wat is er?' vroeg deze, die juist begonnen was zijn brevier te bidden.

‘Uw wensch wordt nog spoediger vervuld, dan gij dacht. Hier is een brief van mijne zuster Antje, die mij meldt dat grootvader zeer erg ziek is, en zoo ik hem nog zien wil, moet ik mij haasten! Er op gesteld ben ik eigenlijk niet.’

‘Foei, Victor!’

‘Maar dan schrijft ze nog, dat zijn geest helderder is dan ooit te voren en hij slechts één wensch heeft, dien hij onophoudelijk herhaalt...’

‘En die wensch is?’

‘U te zien en te spreken.’

‘Mij? Mij zien? Wat wil hij van mij? Ik heb immers alles vergeven.’

Na een poos smartelijk nadenken, zeide hij kalm:

‘'t ls goed, Victor. Wij vertrekken morgen.’

Een diepe zucht was 't eenige antwoord en de geestelijke sloot zich in zijne kamer op.

Bij 't middagmaal kondigde de kapelaan het overhaaste vertrek van hen beiden aan; op aller trekken teekende zich teleurstelling. Victor wierp ter sluik een blik op Karin, zij was bleek geworden en een smartelijke trek vertoonde zich om hare lippen.

‘Maar gij komt terug,’ sprak de heer Röseghem beslist.

‘Ik kan het onmogelijk,’ antwoordde de geestelijke, ‘Zaterdag moet ik in mijne parochie zijn en drie dagen heb ik voor de reis naar Amsterdam wel noodig. Mijne krachten zijn ook hersteld, ik ben een geheel ander mensch dan toen ik hier aankwam. Wees verzekerd, dat nimmer de herinnering aan deze dagen uit mijn geest zal wijken.’

‘Neen, nimmer,’ herhaalde Victor, en Karin, ziende hoe allen aangedaan waren, durfde haar zakdoekje aan de oogen brengen, om een telkens opkomenden, verraderlijken traan voor goed af te wisschen.

‘Ik kan 't u niet vergelden,’ ging de priester bewogen voort, ‘arme kapelaan, die ik ben, maar de goede God zal er zich meê belasten, u datgene te vergoeden, wat ge voor mij hebt gedaan.’

‘Wie weet hoe ik u eens noodig zal hebben,’ zeide de gastheer en drukte de hand van zijn vriend. ‘Maar, Gerber, gij moet terug komen; de eetzaal kan zoo niet blijven, ze is nog niet half klaar, en 't portret van mijn vrouw en dochter?’

Victor wierp een smeekenden blik op zijn beschermer, toen op Karin, doch deze zag hem juist in spanning aan en bij 't ontmoeten van zijn blik sloeg zij snel den haren neêr, terwijl beide bloosden als twee meikersen.

Doch na een korten strijd sprak Victor moedig:

‘De portretten, mijnheer, zal ik met uw goedvinden te Amsterdam voltooien, en wat de beschildering der eetzaal betreft, zoo zal 't zeer doelmatig zijn, wanneer ze eenige weken blijft opdroogen. Ik heb nog eenige bestellingen te huis uit te voeren, die niet wachten kunnen, en dan kan ik, wanneer u het bepaalt, bijv, over een maand weêr terug komen.’

‘Dat komt juist goed,’ verzekerde mevrouw, die waarschijnlijk het oogenspel had gadegeslagen, ‘dan zullen we juist onze jaarlijksche buitenlandsche reis maken, 't Zal hier wel wat stil wezen, doch wanneer wij er niet zijn om het u lastig te maken, zult ge uwe inspiratie beter kunnen volgen.’

Arme Victor! nu had ook hij moeite een weêrspannigen traan terug te dringen, terwijl de grootmoeder als naar gewoonte halfluid pruttelde:

‘Maar ik ben er nog! Niemand denkt echter aan mij. Daarvoor moet men al heel oud en lastig zijn, om zoo achter de kachel te worden geschoven. Ja, zoo gaat het in de wereld.’

‘O, mama, mijnheer Gerber zal wel een partijtje willen dammen met u, dat stoort de inspiratie niet.’

‘'t Zal mij een waar genoegen zijn, mevrouw,’ stotterde Victor, die dit vooruitzicht allertreurigst vond.

‘Ja, ja, mijnheer Gerber weet alleen, wat een dame als mij toekomt,’ beaamde de grootmoeder.

‘Zoo komt aan alles een einde,’ zuchtte mevrouw, die het echter voor dezen keer niet erg scheen te betreuren. De heer Röseghem was bijna even nadenkend als zijne dochter, die evenmin als Victor veel eer aan de tafel deed. Bij 't naar buiten gaan, juist toen de geestelijke de zaal verlaten wilde, fluisterde Hugo zijn gouverneur vrij hard toe, zoodat de betrokken persoon het duidelijk hooren kon;

‘Zeg, mijnheer Hoeberts, is u niet blijde, dat we het uilengekras niet langer hooren zullen?’

De gouverneur gaf hem een teeken om te zwijgen, en nam zijn leerling meê naar buiten; de kapelaan deed of hij niets gehoord had en wendde zich tot den huisheer, die hem vroeg of hij van de partij wilde zijn bij een wandeling, welke zij gezamenlijk naar een schilderachtig punt in den omtrek wilden maken.

‘'t Is voor het laatst,’ zeide Karin droevig.

‘Ik dank u,’ was het antwoord van den geestelijke, ‘ik ben nog vermoeid van onze middagwandeling en zal dus wat in den tuin op en neêr loopen en mijne getijden bidden, dan ben ik voor van avond vrij.’

‘Zooals gij goed vindt; Hugo, gaat ge meê?’

‘Och, papa, laat me thuis blijven, Ik heb hoofdpijn.’

‘Daar geloof ik niet veel van, maar ik wil je tot je pleizier niet dwingen. Wees maar niet ondeugend en ga vooral geen schuitje varen; ge weet dat de gondel lek is en morgen nagezien moet worden.’

‘Mijnheer Hoeberts zal er wel voor zorgen, dat Hugo geen gevaar loopt,’ zegde mevrouw uit de hoogte.

‘Mag ik mevrouw doen opmerken,’ was het op fleemenden toon uitgesproken antwoord, ‘dat ik van daag mijne lessen reeds aan Hugo heb gegeven en ik dus nu vrij ben, om mij te wijden aan eigen studie.’

Trotsch keerde zij zich om, na hem eerst een blik te hebben toegeworpen, waaruit hare volle minachting sprak, en den arm harer dochter nemend, zeide zij scherp:

‘Toch stel ik u verantwoordelijk voor alles wat Hugo overkomen kan.’

‘Och, Dagmar,’ zoo kwam haar man er tusschen, ‘wat zijt ge kinderachtig, welk gevaar kan Hugo, dien grooten jongen, dreigen, als hij maar gehoorzaam is?’

‘Juist; doch de gehoorzaamheid heeft hij sinds lang verleerd.’

Het gezelschap vertrok eindelijk; de kapelaan ging naar zijn kamer, Hoeberts naar de bibliotheek en Hugo zwierf door den tuin.

Zijn eerste plan was misschien wel om niet ongehoorzaam te zijn, doch hij miste zijn vischtuig en zou zoo gaarne willen hengelen; eindelijk herinnerde hij zich, dat hij dit gisteren in 't huisje op het eiland geborgen had, en om daar te komen, moest hij den gondel gebruiken.

Zeer nauwgezet van geweten was hij niet meer, en nauwelijks kwam de gedachte in hem op, dat het vischtuig zich op 't eilandje bevond, of hij maakte niet het minste bezwaar, den gondel los te maken en daarmede naar het eiland te roeien.

Er was niemand in de nabijheid, die hem kon verraden; in een oogwenk hij terug wezen en dus stapte hij snel in 't bootje en roeide zonder ongeval naar het eiland,

waar hij zijn hengel haalde; terug keerende, bekroop hem de trek naar het verbodene, die in den laatsten tijd sterk bij hem ontwikkeld was.

Nooit te voren had hem een tochtje op het water zoo verleidelijk toegeschenen als nu.

Papa wist er niets van; het lek was zoo erg niet, men kon het haast niet zien; de mensch is vrij geboren, zei mijnheer Hoeberts altijd, en niemand had het recht die vrijheid te verkorten; vrij zijn, vrijheid te zoeken, was de eerste plicht van den mensch. Kom, dit zou hij nu beproeven en genieten. Ja, een heerlijk ding is 't vrij zijn, maar van avond zonder thee naar bed, zonder kus van mama, dit bekende hij zich wel niet, doch zoo bedorven was hij nog niet om dit gemis als geene zware straf te voelen.

Maar neen, in lang kwamen zij niet terug; die kapelaan zou hem kunnen verklappen, doch zijne kamer had geen uitzicht op het meer en dus kon hij het gerust wagen.

Nooit was Hugo zoo trotsch geweest op zijn roeikunst als nu, nooit vond hij zich zoo heldhaftig als op dit oogenblik, terwijl hij zich dan eens stil liet ronddrijven, dan weêr rechtop stond en zich verbeeldde Hannibal te zijn, die de vloot der Carthagers aanvoerde of wel.... krak, krak, ging het onder zijne voeten, de vermolmde plank, waarop hij stond, zakte weg; in een seconde was het schuitje vol geloopen, 't kantelde om en Hugo spartelde in het water.

Hij kon wel zwemmen, doch door het snelle verloop van het ongeval verloor hij geheel en al zijne tegen woordigheid van geest, en tot overmaat van ongeluk sloeg hij zich zelf in het vallen met de roeispaan op het hoofd en raakte bedwelmd door den heftigen stoot.

Niemand had dus iets van het onheil gemerkt. Hugo zou reddeloos verloren zijn geweest, zoo niet de kapelaan in het platanenboschje was gaan zitten en, toevallig naar het meertje ziende, daar

de overblijfselen van de boot had zien drijven.

Onwillekeurig richtte hij zijne blikken naar de aanlegplaats, waar de gondel onder de schaduw van eenige treurwilgen gewoonlijk bevestigd was, doch nu ontbrak.

Een vreeselijke gedachte kwam in hem op snel liep hij naar den oever en zag bij 't eiland een zwart voorwerp drijven; zonder zich te bedenken, wierp hij zich in het water en zwom naar het onbestemde voorwerp, dat inderdaad Hugo bleek te zijn. Gelukkig lag het eiland er vlak bij zoodat de priester zonder moeite met zijn zwaren last aan wal kwam; hier echter verlieten den nog zwakken man zijne krachten en ook hij viel machteloos naast den bezwijmden Hugo neder.

Zij hadden daar wellicht een half uur gelegen, toen de aandacht van een bediende, die het theegoed op het terras klaar zette, eveneens getrokken werd door den drijvenden gondel.

Hij riep een anderen knecht en deze maakte de opmerking, dat hij jongeheer Hugo zoo even op het eiland gezien had, en nu lag de veronderstelling voor de hand dat er een ongeluk moest gebeurd zijn.

Maar hoe het meer nu te onderzoeken, terwijl het bootje onbruikbaar was?

Gelukkig herinnerde zich de tuinman, dat in het tuinhuisje nog een andere, afgekeurde schuit lag, die echter nog wel in tijd van nood te gebruiken was; Hugo's strooien hoed dreef thans ook op het meer, en zoo spoedig mogelijk werden er maatregelen genomen om den jongen te redden.

‘'t Zal te laat zijn,’ meende de knecht, ‘levend halen wij hem er niet meer uit.’

Doch wie schetst hunne verbazing, toen zij op het eiland de twee bewustelooze lichamen vonden van den geestelijke en den jongeheer.

Beiden werden naar huis overgebracht, en het duurde niet lang of de kapelaan kwam tot zich zelven, en na zich verkleed te hebben, bood hij de behulpzame hand om Hugo's levensgeesten op te wekken.

EEN BASOETO-KRIJGER IN VOLLE WAPENRUSTING.

EENE BASOETO-VROUW MET HAAR KIND.

Dit ging moeielijk, want de knaap was daarenboven nog bedwelmd door den slag met de roeispaan; eindelijk opende hij de oogen, zag rond en vroeg:

‘Ben ik dood?’

‘Neen, beste jongen,’ sprak de priester hartelijk, ‘ge zijt gered, en zorg maar, dat ge spoedig beter werdt om papa en mama niet te verschrikken.’

‘'t Is de straf voor mijne ongehoorzaamheid! En heeft u mij gered, mijnheer de kapelaan? O, dat verdiende ik niet van u. Neen, neen.’

En hij begon luid te snikken.

‘Kom, kom! Wind u niet op, daarover kunnen we spreken als ge hersteld zijt. Drink dit glaasje maar eens uit.’

De deur ging open en aan eene hevige gemoedsbeweging ter prooi stormde mevrouw Röseghem de kamer in.

Hare, oogen schitterden van opgewekten toorn, angst en onrust, en sidderend vroeg zij:

‘Waar is mijn zoon? Waar is mijn Hugo?’

Haar man volgde haar bijna even ontsteld, terwijl Karin schreiend op den achtergrond bleef.

Zij omhelsde den knaap, en toen zich tot zijn redder keerend, wierp zij zich voor hem op de knieën en wilde zijne handen kussen.

‘Hoe zal ik u toch danken?’ snikte zij, en plotseling opstaande met een dier heftige veranderingen van gemoedsstemming, die haar eigen waren, vroeg zij:

‘Waar is zijn meester?’

‘In de bibliotheek, denk ik,’ antwoordde een der bedienden. Doch eindelijk was de beweging, die in huis heerschte, hem ter oore gekomen en hij achtte het geraden zich nu te vertoonen.

't Scheen zelfs, dat hij haast aan den dag had gelegd om zich naar de ziekekamer te begeven, want in zijne hand hield hij nog een dik boek en voor 't eerst zag men hem zonder bril.

‘Wat doet gij hier?’ zoo wendde mevrouw zich toornig tot hem, ‘nu hebt gij hier niets te maken. Bedenk dat ik u verantwoordelijk heb gesteld voor alles wat mijn zoon overkomen kon.

En 't is uw schuld, dat hij machteloos daar ligt, uw schuld, dat die heilige, dien ik nimmer naar verdienste prijzen kan, zijn leven waagde voor mijn kind, dat van u leerde zelfs zijn ouders ongehoorzaam te zijn.’

‘Dagmar,’ smeekte haar echtgenoot, ‘ik bid u, spaar onzen Hugo en spaar mij!’

‘Verlaat deze kamer, mijnheer Hoeberts, in afwachting dat gij dit huis zult ruimen; na uw leerling niet te hebben bewaakt, ontbrak u zelfs de moed hem te redden.’

‘O, mevrouw,’ zeide de priester, ‘dat was mijnheers schuld niet.’

‘Ik vergat het ook, gij zijt niets dan een huurling en hebt het nu weêr getoond.’

Hoeberts boog diep voor de verbitterde vrouw, doch Victor, die het zijn plicht rekende, Karin zooveel mogelijk gerust te stellen en niet van hare zijde te wijken, zag toevallig uit zijne ontbloote oogen een blik vol haat en kwaadaardigen triomf tegelijk op mevrouw Röseghem vallen, die hem onwillekeurig deed huiveren.

(Wordt vervolgd.)

[Nummer 23]

Een huiselijk onweer.

Moeders, die het voorrecht hebben volwassen dochters te bezitten, zullen wellicht glimlachen bij het aanschouwen van onderstaande gravure; want honderd tegen een, of zij hebben zulk een huiselijk onweêr meermalen rondom haar hoofd zien woeden. Het jonge volkje, dat uit zijn aard levenslustig en dus op vermaken gesteld is, ziet met zijne vroolijke oogen niet altijd het gevaar van sommige uitspanningen in, en neemt, even als het muiske uit de fabel, de lief koozingen der kat voor echte munt op. Gelukkig echter als de moeder eene verstandige vrouw is, die de zucht naar vermaak zoodanig weet te matigen, dat hare kinderen er den levenslust niet bij verliezen. Dat kost echter moeite, en zonder wolken aan den huiselijken hemel loopt zoo iets niet af; maar het is juist de kunst der goede moeder om de lucht weêr te doen opklaren en den atmosfeer, even als dit met een onweêr in de natuur het geval is, weêr frisscher en zuiverder te maken dan hij ooit geweest is.

EEN HUISELIJK ONWEÊR.

Onze gravure verplaatst ons midden in het onweêr. De moeder is kalm, maar houdt voet bij stuk. De jongste dochter staat echter, met spijt op het gelaat en met den elleboog op het kaske geleund, terwijl de andere hand den stoel omklemt, te mokken over de weigering van moeder om een of ander feestje bij te wonen. De oudere dochter luistert aan de deur met half lachend gelaat het tooneel af, doch op dat gelaat ligt tevens te veel belangstelling om niet terstond te doen zien, dat ook haar persoontje ef bij betrokken is. Alleen de jongen, die wellicht van het geheel nog niet veel begrip heeft, houdt zich met zijn hond bezig.

Hoe dit onweêr een einde zal nemen? Zeer eenvoudig. Alle verstandige moeders hebben er min of meer slag van dit te bewerken, en indien we de keerzijde van het tafereel moesten aangeven, zouden we de vier personages der gravure willen afbeelden op den avond van den dag, waarop de meisjes gerekend hadden zich zoo buitengewoon te zullen vermaken, rondom de groote tafel vereenigd, waarop de warme chocolaad staat te dampen. De aangezichten zijn geheel en al zonneschijn, doch elk met zijne eigen schakeeringen: de moeder triomfeert en gevoelt zich gelukkig, hare kinderen van iets, wat zij als verkeerd beschouwt, te hebben afgehouden, en is tegelijk opgetogen over de gewilligheid harer kinderen; de meisjes zien dankbaar neêr op de oude vrouw, die heden avond zoo duidelijk laat zien, dat zij haren kinderen wel eene uitspanning gunt, maar alleen zulk eene, welke past aan haar leeftijd; de jongen lacht en giechelt dat het een lust is, want zoo veel heeft hij van de geheele zaak begrepen, dat hij de lekkere chocolaad te danken heeft aan het kleine onweêr, dat hij slechts als lijdelijk toeschouwer bijwoonde.

Eene huishouding, waar zulke onweêrtjes wel eens voorkomen en op dergelijke manier worden verdreven en opgelost, is waarlijk gelukkig te noemen. God geve aan alle kinderen zulk eene moeder en aan alle moeders zulke kinderen!

Inhechtenisneming van vierhonderd studenten te Moskou.

Zoo als men weet, zijn de revolutionaire denkbeelden der nihilisten, die niets minder beoogen dan de omverwerping van het groote Czarenrijk, dat door eene wereldrepubliek moet vervangen worden, op schrikbarende manier doorgedrongen tot de studeerende jongelingschap in Rusland; - een noodlottig, maar onvermijdelijk gevolg van het onderwijs, dat den godsdienst niet meer tot grondslag heeft.

Bijna alle Academiesteden zijn brandpunten van nihilistische woelingen geworden, en aan de universiteiten zelven zijn oproerige tooneelen lang geen zeldzaamheid meer.

In de maand december van het afgeloopen jaar hadden dergelijke ongeregeldheden plaats aan de hoogeschool van Moskou, waar professor Sernof zich genoodzaakt zag, vier studenten, die het hem gedurende de les bijzonder lastig maakten, buiten de deur te doen zetten. Hierop volgde eene algemeene uitbersting van verontwaardiging onder de overige studenten, die zich ten getalle van vierhonderd zestien op eene *meeting* vereenigden, waar zij het besluit namen, een gezantschap naar den rector te zenden, om dezen een onderhoud te verzoeken.

De rector weigerde echter de deputatie te ontvangen en de grieven der studenten aan te hooren, waarop dezen onder groot rumoer op de binnenplaats van het universiteitsgebouw samenkwamen en luide tegen de zoogenaamde schending hunner onafhankelijkheid protesteerden.

Dit luidruchtig tooneel duurde zoo lang totdat het hoofd der policie, door den gouverneur, prins Dolgoroekof afgezonden, te midden der oproerigen verscheen en hun bevel gaf, oogenblikkelijk uiteen te gaan. In het volle bewustzijn hunner gekrenkte vrijheid, weigerden echter de studenten aan dit bevel te gehoorzamen, wanneer hun niet eerst het gevraagde onderhoud met den rector werd toestaan.

Daarop maakte de policie, volgens de russische gewoonte, korte metten; de weêrspannigen werden door eene geheele afdeeling gendarmen omsingeld, en onder dit sterke geleide naar de buiten de stad gelegen gevangenis gevoerd.

Onze gravure geeft een denkbeeld van het schouwspel, dat deze inhechtenisneming in massa in de straten van Moskou opleverde. De meer dan vierhonderd studenten en hunne geleiders vormden een onafzienbaren stoet, die de stad bijna in hare geheele lengte doortrok en, zoo als te begrijpen is, een grooten toeloop van volk te weeg bracht.

Lang hebben de studenten echter niet in de gevangenis gezucht; want reeds den volgenden dag werden allen weêr op vrije voeten gesteld.

De visscher van Zandvoort.

Meermalen waren wij in de gelegenheid eene schilderij van onzen landgenoot Jozef Israëls te geven, maar onder allen zal iedereen zijn *Visscher van Zandvoort* eene eerste plaats moeten toekennen. In deze drie figuren ligt het strandleven in al zijne wisselvalligheden uitgedrukt. De zwaarmoe dige trekken van den ouden visscher spiegelen zich op de kindergezichten af met al den eenvoud aan dien leeftijd eigen, en de haastige stap, waarmeê zij zich van de zee verwijderen, doet zien dat deze weêr de oorzaak is geweest van eene ramp, welke in visschersdorpen bijna iets alledaagsch is geworden. Schoon is de forsche figuur van den ouden varensgezel, die thans onder een diep lijden gebukt schijnt te gaan, maar niet minder spreekt uit de kleinen een onverklaarbare angst, welks oplossing de jongen op het gelaat van zijn geleider tracht te lezen. De soberheid van het geheel geeft de schilderij daarenboven iets echt poëtisch, dat iedereen moet aantrekken en hare waarde niet weinig verhoogt.

Een negermarteling.

De menschonteerende slavenhandel die vooral na de ontdekking van Amerika een aanzienlijke uitbreiding ontving en met de goedkeuring en onder de bescherming der regeeringen uitgeoefend werd, heeft tot in het begin onzer eeuw voortbestaan. Honderden schepen vertrokken uit de verschillende havens van Europa om in Afrika duizenden arme negers te gaan halen; en die ongelukkige zwarten, die men aan hun vaderland, aan hun gezin ontrukte, werden naar Amerika gevoerd waar zij aan de kolonisten verkocht werden. Dan ving voor hen een leven vol ellende, lijden en ontbering aan, dat de slaven zelve uit de oudheid niet gekend hebben! Het vreeselijke en ontzettende lot dier arme negers, de folteringen welke hun meesters hen voor de geringste fouten deden ondergaan, verwekten in de geheele wereld een welverdiende afkeuring en in het begin dezer eeuw hebben zich vele welsprekende stemmen tegen de slavernij doen hooren; in 1814, werd het wraakgeroep der menschheid verhoord en de europeesche Mogendheden kwamen met elkander overeen, dat de slavenhandel volstrekt verboden zou zijn.

De afschaffing van den handel was evenwel niet die der slavernij; deze had trapsgewijze plaats; de strijd, dien de afschaffers te strijden hadden om die afzichtelijke plaag uit de beschaafde wereld te doen verdwijnen was langdurig en waarlijk heldhaftig; maar de overwinning was toch eindelijk hun deel. Tegenwoordig is de slavernij in alle europeesche bezittingen en in bijna alle landen van Amerika afgeschaft, behalve in Brazilië en op eenige eilanden van de Antillen, waar zij ten

gevolge van onlangs door de Wetgevende Macht uitgevaardigde wetten insgelijks spoedig zal verdwenen zijn.

Onze gravure stelt een slaaf voor, wien zijn meester de barbaarschte der straffen heeft opgelegd; hij heeft het lichaam van den ongelukkige met honig doen besmeeren; door deze aangelokt, bedekken de muskieten zijn lichaam met ontelbare gloeiende steken, kruipen den rampzalige met hoopen in neus, mond, oogen en ooren en doen hem op die manier een marteldood sterven, welke alle denkbeeld te boven gaat.

De Diamant en zijne bewerking.

I.
De diamant.

> Wat is het daerw' ons Geld soo dertel aan vermallen?
> Niet als de klaerste steen, of 't hardste glas van allen.

Dat is zeker eene korte beschrijving, die onze Huygens (de dichter, wel te verstaan) van den diamant geeft, en men kan niet zeggen dat ze geheel onwaar is, vooral als men bedenkt dat ze van een dichter komt. Dichters toch hebben al wonderlijke dingen van diamanten verteld; sommigen beweerden dat de hemel er meê bezaaid was, anderen wilden dat de dauw de bloemen met diamanten sierde, die dan voorzeker van het zuiverste water waren, weêr anderen hielden vol dat ze door jonge meisjes geweend werden; en zoo zouden wij een aantal dichtorakels betreffende den diamant kunnen aanhalen, het eene al dichterlijker dan het andere.

Een oude diamantslijper gaf eens op de vraag, wat eigenlijk een diamant was, ten antwoord: water en vuur, en zoo als wij later zien zullen, had de man niet geheel ongelijk. Voor het oogenblik echter willen wij eene duidelijker en meer wetenschappelijke omschrijving, die wij, aan de hand van lieden, die het weten kunnen, dan ook zullen trachten te geven.

‘Diamant,’ zegt professor Baumhauer, ‘gewoonlijk onder de edelgesteenten gerangschikt, is niet anders dan zuivere koolstof.’

Het kostelijkste en schoonste edelgesteente, dat de mensch ooit uit den schoot der aarde heeft opgegraven, is alzoo in wezen niets anders dan de stof, waaruit onze schrijfpotlooden vervaardigd worden, niets anders dan het gewone roetzwart, dat zich uit eene slecht brandende vlam afzet, de zelfde stof, die men ook aantreft in zwartsel steenkolen en cokes, de zelfde stof eindelijk, die in verbinding met een aantal andere stoffen alles helpt samenstellen, wat op aarde leeft.

Het kost geen groote moeite, dit aan te toonen; want men hoeft daartoe slechts een diamant te verbranden - voorzeker eene kostbare proef, die niet ieder onzer van zin zal zijn te nemen. Newton beproefde het 't eerst en ontdekte dat diamanten zoo goed verbranden als eenvoudige steenkolen. Na hem waagde in 1694 de Florentijnsche Academie er een diamant aan, dien zij in het brandpunt van een grooten brandspiegel liet verbranden, en nadat Macquer, Lavoisier, Davy en andere natuurkundigen die proef herhaalden, is het overtuigend bewezen, dat diamant, zoo als vele andere schitterende zaken in deze wereld, niets anders is dan kool.

Maar wanneer dan de diamant uit eene stof bestaat, die zoo algemeen en in zulke massa in de natuur wordt aangetroffen, van waar dan zijn groote kostbaarheid?

Die kostbaarheid komt alleen hier vandaan, dat de mensch wel een diamant tot gewone koolstof kan maken, maar uit al de koolstof ter wereld geen enkelen diamant

fabriceeren kan. Dat is eene kunst, waarvan de natuur het geheim tot nog toe voor zich heeft gehouden. Even als alle pogingen der alchimisten nooit tot een resultaat geleid hebben, evenzoo is het tot heden geen enkelen geleerden diamantenliefhebber gelukt, uit steenkolen of roetzwart diamanten te verkrijgen.

De natuur heeft zich niet alleen het monopolie van de diamantenvervaardiging voorbehouden, maar zij gaat daarenboven met hare productie allesbehalve kwistig te werk. Slechts weinige bevoorrechte landen, zoo als Centraal-Azië, Borneo, Siberië, Brazilië en sedert 1870 ook de Kaap de Goede Hoop heeft zij uitgekozen om er hare werkplaatsen te vestigen, die uit verweerde oude gebergten of ijzerhoudend zand en steengruis bestaan.

Daar treft men, dikwijls met eene saêmgebakken aardkorst van latere formatie omgeven, dikwijls ingesloten in een zeer kwartshoudend glimmen-

schilfer, den diamant aan, zoo als de natuur ze aflevert, en er behoort al een zeer geoefend oog toe om in de doffe glanslooze lichaamkens, soms kleiner dan een speldeknop, en die dikwijls diep in de brokken van het moedergesteente zitten, de edelgesteenten te herkennen, die eenmaal op de borst, aan den vinger of in de ooren van aanzienlijke dames zullen schitteren. Het grootste deel toch van hetgeen de diamantmijnen opleveren, bestaat uit zeer kleine diamanten, of wel gekleurde of wel onregelmatig gevormde, allen daarenboven door hunne ruwheid onkenbaar. Maar zelden heeft de diamantzoeker de buitenkans een grooten, kristalhelderen en regelmatig gevormden diamant te vinden; hij is reeds blij als de gevonden steen een dier drie eigenschappen bezit.

Daar de diamant een kristal is, komt hij slechts in bepaalde hoekige vormen voor, die meer of minder volkomen gekristalliseerd zijn. Die grondvormen zijn de regelmatige octaëder of het achtvlak (fig. 1) en de dodecaëder of het regelmatig twaalfvlak (fig. 2), bij den werkman respectievelijk onder den eenvoudigen naam van tweepunt en vierpunt aangeduid.

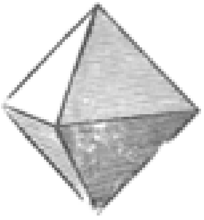

Fig. 1.

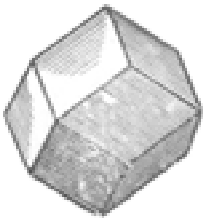

Fig. 2.

Niet altijd zijn die vormen zuiver; integendeel, even als bij andere kristallen komen ook bij de kristallisatie van den diamant herhaalde afwijkingen voor, en is de vorm soms geheel onregelmatig, in welk geval hij voor de bewerking ongeschikt is. Dikwijls komen ook in de steenen zwarte of roode vlekken voor, waarvan de eerste bij den werkman onder den naam van zwarte greinen, de laatste onder dien van roode lappen bekend staan. Ook bersten of ledige holten worden soms in de diamanten aangetroffen, en die defecten respectievelijk met den naam van glessen en blazen bestempeld.

Is de diamant volkomen zuiver gekristalliseerd en van grooten of middelbaren om vang, dan heet hij een steen van het eerste water; maar daar in den regel de mijnen slechts diamanten van het tweede en derde water voortbrengen, is zulk een steen een hooge zeldzaamheid.

De zeldzaamheid der diamanten is voorzeker wel eene der grootste oorzaken van hunne kostbaarheid, maar hun glans draagt daartoe niet minder bij. De diamantglans toch overtreft de schittering van alle andere edelgesteenten; er is geen enkel kunst- of natuurproduct, dat in dit opzicht met den diamant kan wedieveren. Vooral bij

kunstlicht spreidt hij, ten gevolge van zijn lichtbrekend vermogen, een oogverblindenden luister ten toon en doet hij alle kleuren van het prisma in bonte mengeling dooreen tintelen. Dat fonkelend kleurenspel, die onbeschrijfelijke gloed heet het v u u r van den diamant, en als men zich herinnert, wat hierboven van zijn w a t e r gezegd is, zal men den diamantslijper, die water en vuur als de bestanddeelen van den diamant opgaf, niet ten eenenmale voor een leugenaar uitmaken.

Eene andere eigenschap van den diamant is zijne buitengewone hardheid, die hem zijn griekschen naam *adamas* (ontembaar), waarvan ons woord diamant is afgeleid, bezorgd heeft. Die hardheid maakt hem geschikt om alle andere harde lichamen, ook het fijnst geharde staal, te bekrassen, glas te snijden en bij het graveeren op edelgesteenten van dienst te zijn; maar zij belet tevens, dat de diamant met iets anders dan diamant bewerkt kan worden.

Alvorens wij tot die bewerking overgaan, dienen wij nog een woordje te zeggen van eene bijzondere soort van diamant, die onder den naam van c a r b o n bekend is en tot heden alleen in Brazilië wordt aangetroffen. De carbon is nog harder dan de eigenlijke diamant, doch niet doorzichtig, zwartachtig grauw van kleur en zonder bepaalde vormen. Hij wordt niet bewerkt, maar evenals de geheel onregelmatig gevormde eigenlijke diamanten tot een poeier gestooten, b o o r d genoemd, en als zoodanig door de werklieden bij het diamantslijpen aangewend. In den laatsten tijd echter heeft men den carbon ook tot andere doeleinden leeren aanwenden, zooals tot de vervaardiging van beitels voor metaaldraaiers, tot het graveeren op edelgesteenten, het rayeeren van molensteenen en het boren van gaten in harde steenmassa's.

Gaan wij na deze korte bespreking van den diamant en zijne eigenschappen tot zijne bewerking over, en nemen wij daartoe een kijkje in de vermaarde diamantslijperij van den heer Martin Coster te Amsterdam.

Kurk tot wering der vochtigheid.

Na den watersnood, die in zoo vele streken der Nederlanden honderden woningen onder water gezet heeft, zullen verscheidene menschen weêr last hebben van de vochtigheid, die de muren en vloeren hebben opgezogen. Doch behalve dit zijn er nog vele huizen, die de onaangename eigenschap hebben van nooit goed droog te willen worden, zoodat er geen behangsel of verf op de muren en het houtwerk houden wil. En was dit het eenige ongerief nog maar! Doch voor de gezondheid is die vochtigheid, welke in ons land toch zoo dikwijls voorkomt, allernadeeligst.

Lieden nu, die er iets voor over hebben, vinden zich door de volgende ontdekking in staat gesteld, dat ongemak aan hunne woning te verhelpen.

Ieder kent het kurk, zoo als het in den handel komt en ieder kent ook de lichtheid, het afzonderend vermogen en de verdere eigenschappen van die stof; dat kurk is niets anders dan de binnenste lagen der schors van den kurkeik. De buitenste laag daarentegen, die welke zich het eerst rondom den boom vormt, en die wegens hare groote ruwheid van weinig nut is, is minder bekend.

Dit ruwe kurk nu wordt met goed gevolg aangewend tot de bekleeding van vochtige muren, waarop het zoodanig vastgespijkerd wordt, dat de ruwe kant naar buiten gekeerd is. Vervolgens beplaastert men die rimpelige en brokkelige oppervlakte en verkrijgt alzoo eene soort van muurbeschol, dat men naar keuze behangen of verven kan, zonder dat de vochtigheid der muren het behangsel of de verf zal beschadigen.

De betrekkelijk matige prijs van die bekleeding en de voordeelen die zij aanbiedt in aanmerking genomen, is het te verwachten dat ze veelvuldig aangewend zal worden,

hetgeen tevens tot gevolg zal hebben dat ook de buitenste schorslaag van den kurkeik, die tot heden bijna tot niets gebruikt werd, op hare beurt nuttig zal worden.

Het hangende zwaard
Door Mathilde.
(Vervolg.)

VI.

Niettegenstaande het dringend verzoek der familie Röseghem, die meer dan ooit verzekerde, dat een langer verblijf op Amsee den kapelaan na het voorgevallene noodzakelijk was, bleef de geestelijke bij zijn besluit om den volgenden morgen te vertrekken en Victor moest, hoe ongaarne ook, hem vergezellen.

't Afscheid was zon hartelijk als had men elkander sinds jaren en niet sedert pas eenige weken gekend. Victor vooral was zeer aangedaan en Karin deed geene moeite om hare traantjes te verbergen.

De heer Röseghem bracht hen naar 't naaste station en zijn laatste woord tot den priester was:

‘Bid veel, zeer veel voor mij. God alleen weet wat mij wacht.’

Victor dacht dat deze woorden op Hugo betrekking hadden; de nacht was onrustig voor hem geweest en de dokter vreesde voor een hersenkoorts.

Maar de kapelaan begreep het anders; hij drukte met warmte de hand van zijn nieuwen vriend en wenschte hem kracht en sterkte toe in de beproevingen, welke hem konden wachten.

Tegen den laten namiddag kwamen beiden in Amsterdam aan en lieten zich naar de eenvoudige wijk rijden, waar de weduwe Gerber met hare kinderen woonde.

Hoe dichter men bij het huis kwam, hoe stiller en bleeker de priester werd; eindelijk toen het rijtuig stilstond, zeide hij tot Victor:

‘Ga naar boven en waarschuw den zieke, dat ik er ben.’

Toen stapte hij langzaam uit en bleef in 't voorportaal staan van het groote huis, waarin de familie Gerber met verscheidene andere gezinnen eenige kamers bewoonde.

Hij had de oogen neergeslagen en de handen gevouwen tot een stil gebed, maar men kon 't hem aanzien, dat hij een zware taak ging vervullen, dat zijn geheele gemoed in opstand kwam tegen hetgeen hem hier te wachten stond.

Na een paar minuten kwam Victor hem weêr opzoeken.

‘Wil u mij maar volgen?’ vroeg hij. ‘Grootvader is veel zwakker dan gisteren, doch hij schijnt niet te kunnen sterven, voordat hij u gezien heeft. Kom, ik zal u den weg wijzen, heeroom.’

Deze gemeenzame titel, welken Victor hem meermalen gaf, scheen thans op den geestelijke een onaangenamen indruk te maken, doch hij weêr hield zich en volgde zijn beschermeling eenige trappen op.

‘Hier is 't,’ zeide hij, en wees den kapelaan eene geopende deur aan, waar eene fatsoenlijk gekleede vrouw uit de middelklasse en twee jonge meisjes hem opwachtten.

‘Wat is 't goed, dat u gekomen zijt, eerwaarde heer,’ zeide Victor's moeder, want deze was het, terwijl ze hare oogen afwischte. ‘Grootvader heeft van nacht wel twintig keeren om u geroepen.’

‘Kan ik hem nu zien?’ vroeg de priester haast onhoorbaar. Zijne trekken zagen er bestorven en doodsbleek uit.

‘Zeker, maar uw eerwaarde zal toch wel een oogenblik willen uitrusten en iets gebruiken?’

‘Neen, straks misschien, nu nog niet.’

Zij geleidde hem docr de nette voorkamer, waarin een naaimachine stond, het middel van onderhoud der beide meisjes, naar een achtervertrek, waar Victor's oudste broeder hen tegenkwam en eerbiedig begroette.

Voor het raam op een hoogen stoel, door kussens ondersteund, lag een uitgeteerde gestalte met aschgrauw gelaat, holle oogen, verwaarloosde lokken en baard, blauwachtige, beenderige vingers, die zenuwachtig pluisden aan de deken, welke zijne knokerige ledematen bedekte.

Even moest de jonge priester zich vasthouden aan de deur, voor hij een stap verder ging; doch toen de zieke, op wien de dood reeds zoo duidelijk zijne rechten liet gelden, de rechterhand naar hem uitstak, sidderde hij over het geheele lichaam en zou gevallen zijn, als Victor hem niet ondersteund had.

‘Ik boezem u afschuw in,’ sprak de grijsaard met reeds holle stem, ‘ik zie het. Geen wonder ook, doch daarover moet ik u juist spreken. Antje, laat je dochters binnenkomen, Frans, blijf daar staan en gij, Victor, kom nader.’

De stem van den stervende klonk nu plechtig:

‘Ik dank God, dat Hij mij voor het laatst mijn volle verstand heeft teruggeschonken; van morgen heb ik de laatste Sacramenten ontvangen; eenige dagen te voren heb ik alle zonden van mijn leven gebiecht. Ik ben een slecht mensch geweest, ik heb vele en groote zonden bedreven, maar datgene, waarvoor ik twintig jaren in de gevangenis heb gezeten, waardoor mijne kinderen allen geschandvlekt zijn, zweer ik hier bij den levenden God, voor wien ik spoedig verschijnen zal, dat deed ik niet. Stervenden liegen niet, zij spreken slechts waarheid; geloof mij dus, mijnheer Van Egeren, ik ben onschuldig aan het bloed van uwen vader. Ik heb den notaris niet vermoord!’

Uitgeput door de inspanning, welke deze woorden hem gekost hadden, liet hij het hoofd ter zijde vallen en de kapelaan, met moeite zich overwinnend, naderde hem en sprak bemoedigend:

‘Waarom u zoo vermoeid? Reeds sedert lang immers heb ik u laten zeggen, dat, al waart ge ook schuldig, mijne moeder en ik u vergeven hadden. Sterf dan gerust; God zal u barmhartig zijn!’

INHECHTENISNEMING VAN VIERHONDERD STUDENTEN TE MOSKOU.

‘Ge gelooft mij niet?’ vroeg de stervende op smartelijken toon; ‘dat ge ons vergeven hebt, wist ik. Meer dan dat, ge zijt edelmoedig geweest, gij hebt u mijn kleinzoon

aangetrokken, ge hebt van hem een kunstenaar gemaakt, men heeft mij dat alles verteld. Doch het is me niet genoeg. Waarom gelooft ge mij niet?'

'Span u niet in; uw geest is afgemat, ge zijt opgewonden.'

Zelfs Victor's moeder en de andere omstanders dachten evenals de eerwaarde heer Van Egeren, dat het verstand van den doodzieke hem weêr begaf en hij aan het ijlen was; altijd gedurende zijn waanzin had hij hetzelfde herhaald.

'Ge meent dus dat ik weêr aan het raaskallen ben; ach! ge vergist u allen. Ik weet wat ik zeg; eens zal mijne onschuld blijken, doch dat zal ik niet meer beleven, mij is 't ook onverschillig wat de menschen van mij denken. God alleen is rechtvaardig; doch uw handdruk,

eerwaarde, zou me goed hebben gedaan, ik zou geruster mijn Rechter durven tegentreden als gij mij geloofdet.'

Een vast besluit stond op het gelaat van den priester geschreven; hij nam zachtkens de reeds klamme hand van den stervende in de zijne en knielde toen neder.

'Zijt ge nu tevreden?' vroeg hij.

'Ge zijt goed, eerwaarde heer, maar waarlijk, gelooft ge nu, dat deze hand nimmer bevlekt was met het bloed van uw vader?'

'Ik geloof 't, Jan, wees gerust!'

'O, nu kan ik kalm sterven.'

Met de hand van hem, die zoovele jaren tuchthuisboef was geweest, in de zijne, bad de priester de gebeden der stervenden; de doodstrijd van den arme begon, het gezicht werd hoe langer hoe holler, de hand kouder en kouder, eindelijk een luide snik en 't rampzalige leven van den vroegeren strooper was ten einde.

DE VISSCHER VAN ZANDVOORT, NAAR JOZEF ISRAËLS.

Hij werd weinig betreurd: zijn dood was voor juffrouw Gerber eene groote verlichting; nu kon men 't haren kinderen niet meer verwijten, dat bij hen een grootvader inwoonde, die als moordenaar twintig jaren in de gevangenis had doorgebracht, en

voor haar zelve was het een groote zorg minder, dat zij den hulpbehoevenden grijsaard niet meer te verplegen had.

Toch waren alien onder den indruk van zijn afsterven, en Victor was geheel beheerscht door degedachte;

'Wanneer hij toch werkelijk onschuldig was, dan zou ik niet behoeven te blozen voor mijn naam, dan kon ik wellicht hopen Karin eens de mijne te noemen.'

De eerwaarde heer Van Egeren vertrok reeds den volgenden morgen naar zijne woonplaats, tevreden over zich zelf, omdat hij een armen ongelukkige een rustig sterfuur had geschonken. Des avonds liep hij bij zijne moeder aan, die volstrekt niet tevreden was over het bleeke, vermagerde uitzicht van haar heerzoon.

'Ge hadt mij voor twee dagen moeten zien, mama, dan was u tevreden geweest,' zeide hij glimlachend en verhaalde de redding van Hugo.

Mevrouw Van Egeren sidderde bij het verhaal, en zoo de eerbied voor den priester haar niet weêrhouden had, zou zij haar zoon nog veel scherper de les hebben gelezen.

''t Is waarlijk of uw gestel zoo ijzersterk is dat ge als de eerste de beste jongen uw leven waagt in het water. En hebt ge dadelijk wel iets warmers aangetrokken? Ik zal Netje zeggen, dat ze wat saliemelk kookt.'

'Maar, mama, dat is al drie dagen geleden.'

''t Doet er niet toe, ge ziet er uit als een geest. Geen wonder ook, een koud bad en dan een half uur bewusteloos te liggen in uwe natte kleeren. Dat ge niet doodziek geworden zijt, begrijp ik nog niet.'

'Dan heb ik nog een onaangename boodschap moeten vervullen. Ge weet, dat ik door Victor Gerber met de familie Röseghem in kennis ben gekomen?'

'Ja, ik weet het,' en een smartvolle beweging trok de lippen der oude dame samen.

'Welnu, Victor kreeg bericht dat zijn grootvader op sterven lag en mij wilde spreken.'

'O, Frits, en ge zijt er geweest?'

'Ik mocht niet anders doen. De oude Jan Haas was, zooals ge weet, in den laatsten tijd, dat hij in de gevangenis zat, versuft geraakt en dit was een der voornaamste redenen, waarom men hem gratie schonk en verlof om naar zijne familie terug te keeren. In de laatste weken werd zijn gezondheidstoestand slechter, maar zijn verstand keerde allengs terug en hij wachtte slechts op mijne komst om tevreden te sterven.'

'Mijn zoon. mijn zoon, gij vraagt te veel van uwe krachten. Was 't niet genoeg, dat gij die familie opgezocht, geholpen, gered hebt, dat een van de kleinkinderen van dien man uw boezemvriend is; nu zoekt gij nog den moordenaar van uw vader op!'

'Moeder! zelfs de heidenen hebben hunne vrienden lief, maar ons, christenen, betaamt het juist onzen vijanden wel te doen, en dan, is 't wel zeker, dat Jan Haas de schuldige is?'

'Hoe is 't mogelijk nu nog te twijfelen na vijf en twintig jaren!'

'Hij heeft mij gezworen bij den levenden God, die hem weldra zou oordeelen, dat hij onschuldig veroordeeld was, en ik heb zijn hand gedrukt en hem verzekerd, dat ik zijne woorden geloofde.'

'Heerzoon, ge zijt te ver boven ons, gewone menschen, verheven, ik kan uw gedrag niet goedkeuren, maar dit vraagt ge trouwens ook niet. Ik had niet zóó gehandeld.'

'Lieve moeder, dat meent ge niet. Zult ge dan in uwe gebeden den overledene niet gedenken?'

'Ja, dat zal ik doen. Hij en mijn zalige Willem zijn nu beiden voor God verschenen en geoordeeld. Bidden zal ik voor hem, doch toen hij nog leefde, voelde ik steeds den grootsten afschuw voor alles, wat hem van nabij bestond.'

‘En meent ge, dat ik niet huiverde bij het aanraken dier hand? Doch nu is hij gestorven en hij heeft zwaar geboet, zoo hij werkelijk schuldig was, zoo niet, dan is zijn leven een waar martelaarschap geweest.’

‘Maar wie kan anders de schuldige zijn?’

‘Ik weet het niet en wij zullen het zeker nooit weten, maar, moedertje-lief, wees nu niet ten halve edelmoedig. Den doode wilt gij in uwe gebeden gedenken, zult ge nog steeds weigeren Victor, mijn vriend, in uwe tegenwoordigheid te dulden? Hij verlangt zoo u zijn eerbied te betuigen.’

‘Frits.... ik wil zeggen, heerzoon, ik heb u vrij gelaten om dien jongen te laten opleiden tot kunstenaar; ik zag met leede oogen uw beider omgang aan. Zie, nu zelfs verwijt ik het u niet, dat gij de hand van uw vaders moordenaar hebt gedrukt. Ik zelf zal voor de ziel van dien ongelukkige bidden, maar verlang niet van mij dat ik eenige gemeenschap houde met de familie; zoolang ik leef, zal niemand hunner mijn huis betreden. Dit moogt ge niet van mij vergen; noem het onverstandig, onchristelijk, wat ge wilt! Grootere overwinning op mij zelve zou ik niet kunnen behalen dan door zoo iets toe te staan. Gij moet dus mijn afkeer eerbiedigen.’

‘Zooals ge wilt, moeder,’ sprak de kapelaan een weinig koel, ‘ik zal dit onderwerp nooit meer in uwe tegenwoordigheid aanroeren.’

VII.

Een maand na het ongeluk, dat met Hugo gebeurd was, zag Amsee er zeet treurig uit.

De gordijnen aan alle ramen waren neêrge laten, de beelden omfloerst en slechts fluisterend spraken de bedienden met elkander in de eenzame vertrekken.

Dien morgen had een treurige stoet het lachende buiten verlaten; de stamhouder der Röseghems was niet meer gezond geweest na zijn bad in het meer; hevige koortsen hadden zijn toch niet te sterk gestel gesloopt; hij kwijnde weg en noch de teedere zorgen van zijne moeder en zuster, noch de hulp van beroemde geneesheeren mochten baten; zijn jeugdig leven spoedde ten einde.

‘Mama,’ had hij daags voor zijn dood aan zijn treurende moeder gezegd, ‘vergeef mij, dat ik in den laatsten tijd zoo ondeugend was, maar mijnheer Hoebertz leerde me alles juist anders als ik 't van u gewoon was, en dat vond ik veel pleizieriger om aan te hooren, want 't is veel gemakkelijker stout dan goed te zijn, en toen op dien laatsten dag zou ik niet gevaren hebben, wanneer hij me niet gezegd had: ‘'t Is de kapelaan, die papa heeft wijs gemaakt u het varen te verbieden; de geestelijken willen ieder van jongs af onder hun juk krommen, maar denk er aan, gij zijt vrij geboren.’

‘Hoort ge dat, Röseghem,’ kreet mevrouw smartelijk, ‘had ik geen gelijk? Die man is oorzaak van Hugo's.... lijden.’

En de vader boog diep het hoofd, maar antwoordde niet. Zacht en kalm stierf Hugo in zijn moeders armen; hij was in de dagen zijner ziekte weêr het lieve, godsdienstige kind zijner vroegere jaren geworden.

Hartverscheurend was de smart zijner moeder en misschien nog treffender die zijns vaders, doch men zag hem niet; hij sloot zich op in zijne cel en wanneer hij te voorschijn kwam, zag hij er uit als een grijsaard.

't Voorkomen, dat hem anders voor eenige oogenblikken eigen was, scheen dus blijvend te zijn geworden.

Karin, een engel gelijk, stond dan eens haar moeder, dan haar vader of wel hare grootmama ter zijde, die nu meer dan ooit over verwaarloozing klaagde en niet begrijpen kon waarom men tegenwoordig zoo weinig acht op haar sloeg.

Bij de begrafenis was ook Victor tegenwoordig; toen hij het bericht ontving van Hugo's dood, rekende hij het zich tot plicht om de familie, van wie hij zooveel vriendschap ontvangen had, het blijk van belangstelling te geven, van haar eenigen zoon de laatste eer te bewijzen. Hij bleef echter in de *Gekroonde Valk* logeeren, niettegenstaande de heer Röseghem er op aandrong, dat hij zijn intrek weêr te Amsee zou nemen.

Waarom verliet hij het buiten niet op den dag van Hugo's teraardebestelling? Hij moest nog volstrekt eenige schetsen maken in den omtrek, welke hij verwaarloosd had door zijn overhaaste afreis, en zoo was 't noodzakelijk dat hij nog eenige dagen bleef.

Amsee was gesloten; men ontving er geene bezoeken, doch wat Victor het onaangenaamste vond, was dat Hoebertz ook in de *Valk* logeerde.

Op den avond van 't ongeluk had hij Amsee verlaten, en de waardin verhaalde hen dat mijnheer Röseghem dikwijls mijnheer Hoebertz opgezocht had; ze spraken dan druk met elkaar, doch in eene taal, die zij niet verstond.

Op een middag dat Victor van een lange wandeling thuis kwam, hoorde hij in den tuin een druk gesprek; een dikke hooge heg belette hem, de sprekers te onderscheiden.

‘En ik verzeker u,’ hoorde hij in 't Duitsch zeggen, ‘dat het nimmer gebeuren zal, verstaat ge, nimmer!’

‘Zooals ge wilt Flip, *c'est à prendre ou à laisser.’*

‘Ge durft het toch niet!’

‘Dat zult ge eens zien.’

‘Ge zijt een tiran, een beul, mij nu nog te kwellen, nadat ge mijn zoon zedelijk vermoord hebt en wel mijn eenigen, mijn eenigen!’

‘Zal ik er met mevrouw Dagmar over spreken...’

‘Dat zult ge niet, neen, dat nooit!’

‘Maar wat wilt ge dan?’

‘Laat mij een week.’

‘En verder?’

‘Dat weet ik nog niet! Maar gij zult tevreden zijn, vrees daar niet voor, bloedhond, die ge zijt.’

‘Schelden kost niets, zooals mevrouw Röseghem het ook meent. Ha! die trotsche nek, wat die zich buigen zal!’

‘Genoeg! Geen beleedigingen! Over een week spreken wij elkander verder.’

‘Tot uw dienst, mijnheer Röseghem, tot uw dienst.’

Victor trad het huis binnen; hij had de helft van het gesprek niet verstaan en meende dat alles op geldzaken betrekking had.

Een oogenblik na hem trad de heer Röseghem binnen, bleek, verouderd en zichtbaar verward.

‘Hoe! zijt gij nog hier, Gerber? Ik kwam om u; waarom laat ge u niet zien op Amsee?’

‘Ik vreesde onbescheiden te zijn.’

‘Gekheid! Ik moet op reis, Mijn vrouw en Karin zullen een treurigen avond hebben, ga haar wat gezelschap houden. Ik zal zorgen, dat men u ontvangt. We eten dadelijk, ik moet weg. Kom dus om een uur of zes, halfzeven.’

Zijn stem klonk verward en bewogen; zijne woorden kwamen er hortend en stootend uit, en zijne gedachten waren blijkbaar elders, doch Victor was te veel vervuld met het vooruitzicht Amsee weêr te kunnen betreden en Karin te zien, om op den toestand van den heer Röseghem acht te slaan.

'Ge zijt wel goed, mijnheer, en 't zal mij natuurlijk een groote eer zijn aan de dames mijn opwachting te maken.'

'Dat hadt ge al eerder moeten doen. Adieu! tot wederziens!'

Al den tijd of ten minste een groot gedeelte daarvan, die verliep tusschen dit oogenblik en het vastgestelde uur, werd door Victor besteed om zijn toilet zoo keurig mogelijk te doen zijn en het hart klopte hem hoorbaar, toen hij tegen kwart over zessen aan het buiten schelde.

De bediende groette hem als een ouden bekende en verzocht hem mede te gaan naar het terras, waar de dames zich bevonden en hem wachtten.

Het huis zag er nog stil en plechtig uit; men voelde dat de dood gewaard had in deze ruimte, waar kort te voren nog muziek en gelach vroolijk weêrklonken.

Mevrouw Röseghem zat op een fauteuil aan de uiterste grens van het terras tusschen de hooge zeldzame struiken, die in tobben gerangschikt waren langs de balustrade; zij was geheel in het zwart en een zwart kanten doek was om haar hoofd gedrapeerd; zij zag er bleek uit als een marmeren beeld en uit hare groote, met donkere randen omgeven oogen sprak een diepe smart.

Op Karin's bloeiende wangen hadden de tranen geen spoor gelaten en zonder de ernstige uitdrukking, die op haar gelaat lag en haar stemmig rouwgewaad, zou men aan haar niet gezegd hebben, dat zij pas zulk een zwaar verlies had geleden.

Mevrouw begroette den bezoeker ernstig, maar vriendelijk.

‘Wees welkom, mijnheer Gerber,’ zeide zij, ‘och! wat ziet ge ons nu in een andere stemming dan bij uw eerste komst.’

Karin zuchtte en wierp een gevoelvollen blik op hare moeder en toen op Victor.

‘Mevrouw,’ antwoordde de schilder, ‘ik moet u nog de diepe deelneming betuigen van den eerwaarden heer Van Egeren.’

‘Die zijn leven waagde voor Hugo en hem ton minste voorloopig redde; hij heeft ons een treffenden brief gezonden. Ach ja, aan blijken van belangstelling ontbreekt het ons niet: zoo deze het verlies vergoeden konden.....’

‘Maar zij verzachten toch de smart,’ zeide Karin zacht en vriendelijk.

‘Ééne gedachte troost mij slechts,’ hernam mevrouw, ‘dat ik niet meer behoef te beven voor mijn lieveling, dat ik gerust ben over zijn lot; hij is nu beter verzorgd, dan toen hij toevertrouwd was aan dien....’

Hare oogen schoten vlammen van toorn en verontwaardiging, en Karin, die op een laag stoeltje naast hare moeder zat, nam liefkoozend de handen der verbitterde vrouw in de haren en vleide:

‘Mama, lieve mama!’

‘Ja, hij alleen is er schuld van en dat is het zwaarste te dragen; sedert zijn komst hier aan huis is alles veranderd. Röseghem gaat onder zorgen gebukt, ik werd hier in mijn eigen huis beleedigd en mijn zoon moest bedorven worden. Nu is hij niet meer en ik moet erkennen dat het misschien de dood alleen was, die hem redden kon.’

‘Ook ik, mevrouw, ik moet u bekennen dat geen mensch ooit slechter indruk op mij maakte dan Hoebertz.’

‘Vroeger hebt ge mij geweigerd uw oordeel te zeggen over den man, daar ge zijn oogen niet hadt gezien.’

‘Nu zag ik ze, mevrouw, en ik huiverde.’

‘O! ik had geen ongelijk; die man moest ons ongeluk aanbrengen, ik voelde het; God geve dat 't offer gebracht is en wij gespaard mogen blijven voor verdere onheilen.’

‘Och, lieve mama, ik bid u, laten we toch niet meer over die akelige dingen spreken. Onze Hugo is in den hemel en van daaruit zal hij over ons waken. Nu zal hij Hoebertz zeker beter kennen en ons tegen zijn plannen weten te beschermen.’

‘'t Is een, geluk, mevrouw,’ zeide Victor, die merkte dat Karin het gesprek op iets anders wilde brengen, ‘dat gij allen zoo gezond blijft; maar hoe gaat het met mevrouw uwe mama? Hoe heeft zij den slag verdragen?’

‘'t Gaat nog al,’ antwoordde Karin met de schaduw van een glimlach. ‘Grootmama is dezer dagen erg geboeid door een geschiedenis van Jules Verne, die Sophie haar voorleest; doch ze heeft gehoord dat u ook bij de plechtigheid was en beklaagt zich dat ook gij haar verwaarloost.’

‘Ik verlangde niets liever dan te komen, maar ik hoorde dat... u niemand ontving.’

‘'t Is ook zoo, wij ontvangen niemand; papa oordeelde het noodig, dat we een weinig aanspraak hadden en... en wij dachten dat u misschien gaarne eens naar uw werk wilde zien, hoe het schilderstuk opgedroogd is.’

‘Zeer gaarne, juffrouw, ofschoon ik niet twijfel, of alles zal wel in orde wezen.’

‘Vanavond moet ge dat maar laten, mijnheer Gerber, wij hebben uw gezelschap te veel noodig.’

‘Ja, mevrouw, maar.... ik was van plan morgen te vertrekken... ik heb veel te doen.’

En Victor werd als naar gewoonte vuurrood, toen hij deze woorden vrij stotterend uitsprak.

‘Zoo,’ hernam mevrouw zonder meer en hervatte dadelijk daarop:

‘We gaan de volgende week op reis; ik kan hier niet langer blijven. Dat meer, waarin mijn Hugo den dood vond, grijnst mij toe als een geopend graf en tegelijk trekt het mij aan met onweêrstaanbare kracht. Wanneer ik 't niet meer zie, zal ik rustiger zijn. Weet ge ook waar Hoebertz is?’

‘In de *Gekroonde Valk.* Ik heb 't aangenaam vooruitzicht, met hem onder een dak te logeeren.’

‘Een heerlijk voorrecht, dat is zeker. Maar gij laat u immers niet met hem in?’ vroeg zij met iets moederlijks in den toon, dat Victor een wonderzoete gewaarwording veroorzaakte.

‘Neen, mevrouw, volstrekt niet. Daarvoor boezemt hij mij te veel afschuw in.’

De thee werd gebracht en Karin nam de eer van 't huis met haar gewone vriendelijkheid waar.

't Gesprek liep nu over allerlei onverschillige onderwerpen en ofschoon 't hoofdzakelijk tusschen mevrouw en Victor gevoerd werd, zorgde Karin steeds door 't een of ander wel te pas aangebrachte woord, dat niets aangeroerd werd, wat op hare moeder een minder aangenamen indruk kon maken.

De avond viel en de opkomende maan wierp breede zilveren stralen over het water en het terras; de dennen vermengden hun frisschen harsreuk met de zachte smeltende geuren der rozen en andere bloemen, die uit den tuin opstegen.

(Wordt vervolgd.)

Het kweeken van wilde kastanjes.

Afgescheiden nog van de schoonheid van den boom, behoort de kastanje tot die soort boomen, welke meermalen miskend zijn en wier nut niet genoeg gewaardeerd wordt; niet alleen om zijn hout, maar ook vooral om zijne *vruchten,* staat de kastanjeboom echter verre boven alle andere bij ons in het wilde groeiende boomen. De wilde kastanjeboom is uit Noordelijk Azië tot ons gekomen en kan in het gunstig geval en bij vruchtbaren bodem eene hoogte van meer dan zestig voet bereiken. De in mei ontluikende bloesems verschaffen aan de bieën een heerlijk voedsel en het hout van oude stammen is, ofschoon zacht, als timmerhout zeer gewaardeerd; het neemt bovendien een schoonen glans aan en verdient als brandhout de voorkeur boven dennenhout. De vruchten van dezen boom zijn in allerlei opzicht zeer nuttig. Een nauwkeurig onderzoek heeft bewezen dat ze ongeveer 60 pCt. voedingstof bevatten, en al zijn ze om haar bitteren smaak ook niet tot menschelijk voedsel geschikt, zoo zijn ze toch een uitmuntend veevoeder, want niet alleen zijn ze voedzaam, maar ook maagversterkend en bloedzuiverend. Om deze reden werden ze vroeger in de apotheek in vele gevallen in plaats van kina gebruikt; ook door veeartsen is de vrucht dikwerf met goed gevolg bij het hoesten der paarden, bij buikloop van runderen en bij wormziekte der schapen toegepast. Herten eten de vrucht ook gaarne. Het voornaamste nut der vrucht bestaat echter in haar voedingswaarde. De ontbolsterde vruchten

worden bij eene matige warmte gedroogd en tot meel gemalen, dat alsdan op de zelfde manier tot stijfsel wordt gefabriceerd als met tarwemeel geschiedt. De aldus verkregen stijfsel is wel is waar bitter, doch voor technisch gebruik, bijv voor boekbinders en behangers, een onschatbaar hulpmiddel, daar de insecten, om den bitteren smaak, niet op kastanjestijfsel azen. Wil men den bitteren smaak verwijderen, dan moet men den stijfsel eenige dagen lang met zuurhoudend water overgieten en eindelijk door helder water het zuur verwijderen. Of dit echter bijzonder aanbevelenswaardig is, valt te betwijfelen, doch bij bovengenoemde doeleinden schaadt de bittere smaak niet, en tot menschelijk voedsel zal deze stijfsel toch wel niet worden gebruikt. Ook doet de vrucht, van haar bolster ontdaan en in stukken gesneden, als waschmiddel in plaats van zeep goede diensten, want zij reinigt het linnen beter en spoediger van alle vlekken dan zeep.

Eene terdoodveroordeeling door het lot.

't Is overbekend, dat de gezworenen in Amerika dikwerf het lot laten beslissen. Dat het lot evenwel beslist in zaken, waarbij dood of leven op het spel staat, is zelfs in dat land nog niet voorgekomen vóór het tooneel, dat wij hier in korte trekken meêdeelen. Het gebeurde had plaats te Shawneetown in Illinois. Zekere John Aken stond aldaar terecht wegens moord. De bewijzen voor zijne schuld waren zeer sterk en geen van de twaalf gezworenen was vóór hem, daar het ingestelde geneeskundig onderzoek volstrekt niet aan een aanval van krankzinnigheid denken deed. De gezworenen waren 't echter in geenen deele eens over de straf, die men den beklaagde zou opleggen, 't geen veler gemoederen warm maakte. In Illinois is 't gewoonte dat de gezworenen zelven de straf bepalen. In de zaak, hierboven gemeld, waren negen gezworenen voor langdurige gevangenisstraf, terwijl drie bepaaldelijk verlangden dat de delinquent zou worden opgehangen. Daar men niet tot een bepaald resultaat kon komen, besloten de twaalf wijze heeren dat het lot beslissen zou. Men nam daartoe drie stroohalmpjes; het langste vertegenwoordigde de galg, het kortste zou een gevangenisstraf van 20 jaren opleggen, tewijl het middelste John Aken voor altijd vrije huisvesting zou verschaffen. De uitslag was dat het langste stroohalmpje werd getrokken en de misdadiger dus gecondamneerd was aan de galg te bengelen. Een der gezworenen wist echter niet te zwijgen, en om die reden kwamen de bloedverwanten van Aken te weten op welke wijze het doodvonnis was uitgeproken. Van drie der gezworenen wisten zij een op zegel geschreven verklaring te bekomen, waarin het feit van de loting geconstateerd was. Door dit geschrift aan de bevoegde macht in te leveren, verkregen zij eene herziening van het vonnis, 't geen ten gevolge had dat drie der gezworenen veroordeeld werden tot betaling eener boete van 100 dollars, één moest 50 dollars betalen en de acht overigen werden - vreemd genoeg - onschuldig verklaard.

Het spinneweb.

Een natuuronderzoeker beweert, dat het spinneweb het beste bewijs is, dat ons de wijze voorzienigheid van den Schepper leert kennen. En inderdaad, hoe wondervol is het spinneweb niet samengesteld! Laat ons eens zien op welke manier de spin haar net vervaardigt. Vier verschillende toestellen brengen de draden te gelijker tijd voort. Elk dezer toestellen gelijkt op een zeef of schuimspaan, en is van fraaie gaatjes voorzien, van welke men door het microscoop duizenden ontdekt op eene oppervlakte

als de dikte van een stroohalm. Uit elk dezer gaatjes komt een ongeloofelijk fijne draad te voorschijn, die zich met de andere draden vereenigt, welke uit den zelfden toestel komen. Elk dezer vier toestellen vormt dien ten gevolge één draad, en de vier aldus verkregen draden worden wederom vereenigd en bereiken ongeveer de lengte van 10 duim. Deze viervoudig verbonden draad loopt door het geheele net heen.

Wij zullen hier de berekening van den beroemden nederlandschen natuuronderzoeker Leeuwenhoek laten volgen, om dit buitengewone feit te begrijpen. Deze geleerde zegt dat de draden der kleinste soort spin zoo dun zijn, dat duizenden daarvan noodig zijn om de dikte van een baardhaar te verkrijgen.

Dit natuurverschijnsel is zeker wel het meest zeldzame wat men ooit heeft aangetroffen om de

grootste deelbaarheid der lichamen te constateeren. Een zijden draad is b.v. verre zoo fijn niet als de draad van een spin, ofschoon men bij een zeer nauwkeurig onderzoek heeft bevonden dat de draden, die zich in de pop van een zijdeworm bevinden, eene lengte beslaan van 6000 vademen (à 6 voet). Metaaltrekkers kunnen ook draden van eene buitengewone dunte verkrijgen, doch in geen geval zulke, welke bij die der spin kunnen in vergelijking komen. De engelsche geleerde Wollaston heeft in een zijner werken aangeteekend, dat men in Duitschland een grein platina tot eene lengte van 500 voet heeft getrokken van 1/40,000 in doorsneden te vergelijken.

Elk wat wils.
Wenken en raadgevingen door Parvulus.

Burquisme, wat is dat? Een soort van communisme of socialisme? Neen, neen; ge weet wel, dat wij ons hier niet ophouden met politiek, 't is al erg genoeg dat dit vervelend schepsel ons dag aan dag vervolgt in onze dagbladen. - Mocht zij toch eindelijk eens rusten in vrede! Neen, Burquisme is een nieuw of eigenlijk weêr opgewarmd verschijnsel op geneeskundig gebied, zeer verwonderlijk, zoo als ge overigens mij toe zult geven, als ge 't geduld hebt deze bladzijde tot het eind te doorlezen 'k Weet echter niet recht hoe u de zaak aan 't verstand te brengen. *N'importe,* laat ons het beproeven. Er bestaat eene soort van zenuwziekte, die men anesthesie noemt en die zich hierdoor kenmerkt, dat de ledematen, door anesthesie getroffen, ongevoelig zijn voor pijn; men kan ze slaan, steken, branden, nijpen, al wat men wil, de patiënt heeft er hoegenaamd geen pijn van; dokter Charcot te Parijs, hoofd van den geneeskundigen dienst in de Salpétrière (hospitaal voor vrou welijke zenuwziekten), heeft altijd eenige exemplaren van dit soort van lijderessen in zijne cliniek; op zekeren dag nu dat deze professor les gaf over deze ziekte, nam hij eene der lijderessen tot voorbeeld en, om door de daad te bewijzen, wat zijn woord had geleerd, stak hij haar (wat hij overigens reeds meermalen bij deze zelfde patiënte had gedaan) eene lange naald door den arm; maar op hetzelfde oogenblik gaf de lijderes, tot onuitsprekelijke verbazing en verstomming van den professor en zijne omstanders, een zoo vervaarlijken schreeuw, dat de zaal er van daverde!

Wat was er gebeurd dat deze sinds maanden gevoellooze zieke in eene overgevoelige had herschapen? Iets zoo onnoozels, zoo eenvoudigs, zoo ongeloofelijks dat, zoo 't brutale feit niet daar was, niemand het zou hebben geloofd: een zekere dokter Burg, die 's morgens in de zaal was geweest, had haar eenvoudig gedurende eenige minuten een goudstukje op den arm gelegd! Is dat nu om te lachen? Neen, zeker niet, 't is zeer ernstig gemeend, en professor Charcot, in 't geheel geen gek, heeft na talrijke proefnemingen op 't voorbeeld van dokter Burg den uitvinder van dit curieuze systeem, genomen, bewezen:

1. Dat het uitwendig opleggen van metalen een grooten invloed uitoefent op gevoel en beweging; en 2. dat het metaal dat op een gegeven persoon den meesten invloed uitoefent van buiten, ook het beste geschikt is om hem ter genezing inwendig te worden toegediend; zoo bijv de bovengenoemde lijderes, was ongevoelig aan eene helft van haar lichaam; zij gevoelde niet dat men haar aanroerde, haar stak of neep of heet of koud water over haar uitgoot, rieken en proeven deed zij niet meer; 't gehoor was ook al meer dan half verloren te gelijk met het gezicht enz. Welnu, zeide Burg, leg eens een stuk metaal (goud of zilver, koper of zink) op die ongevoelige ledematen en ge zult ze zien herleven, zelfs al heeft het metaal er maar een kwartier of hoogstens een uur op gerust; merk nu op, welk metaal het snelste werkt en geef haar daarvan in en gij zult haar binnen weinig tijd geheel genezen. Zoo gezegd, zoo gedaan; en inderdaad, het gelukte. Nu werd de proef herhaald op een aantal andere zieken en niet alleen op zulke, die hunne gevoeligheid alleen door 't spel der zenuwen hadden verloren, maar ook op hen, die in zulken toestand geraakt waren ten gevolge eener definitieve hersenkwaal, en 't resultaat was nog treffender dan in het eerste geval. Is 't niet vreemd?

Een geneesheer wordt bij een verlamde geroepen; hij haalt zijn portemonnaie voor den dag en begint met hem beurtelings allerlei stukken geld op het lijf te leggen; hij let aandachtig op en eindigt met de zieke wat voor te schrijven van 't metaal, wat hij als 't werkzaamsste heeft waargenomen en - geneest hem!

Een heel onverwacht en niet minder vreemd verschijnsel deed zich voor bij 't nemen dier proeven: men merkte namelijk, dat, naarmate de gevoeligheid enz in de zieke ledematen terugkeerde, zij de gezonde verliet, zoodat op stuk van zaken, de zieke zijde gezond en de gezonde kant ziek werd. Maar dan hebben ze niets gewonnen? Ja, toch, dit is maar voor tijd en wijl, en op 't end zijn beide weêr in orde.

Waaraan nu deze verschijnselen toe te schrijven? En waarom wordt de een geholpen door goud, de andere door koper, een ander door zink enz.? De oplossing is deze: elk metaal, op de huid gelegd, verwekt er een meer of minder sterken electrischen stroom; alle personen zijn niet dezelfde; de een heeft wat sterker van doen dan de andere; van daar de verschillende werkzaamheid der onderscheiden metalen.

Nuttige wenken en opmerkingen over land- en tuinbouw.

Bloementeelt.

Begieting van kamerplanten, IV. Het is voor alle kamerplanten aan te bevelen ze van boven te begieten, dit wil zeggen: het gietwater op de aarde te brengen, waarin de plant staat. Al het vocht, dat de plant dan te veel krijgt, laat ze door het gaatje onder in den pot weêr wegvloeien. Giet men ze, door het schoteltje vol water te doen dat er onder staat, en kijkt men er vervolgens niet meer naar om, dan slorpt de aarde veel

meer water op dan voor een gezond wortelgestel dienstig is en langzame verrotting is er dikwijls het gevolg van. Is de pot echter te vol aarde, zoo dat men van boven moeilijk kan gieten zonder dat het water over den rand van den pot afloopt, giet dan water in het schoteltje, maar vergeet dan niet na verloop van eenigen tijd eens te gaan zien of er zich nog water in het schoteltje bevindt. Is dit zoo, werp dan dit overgebleven vocht terstond weg, want het zou wortelbederf veroorzaken. Maar ook wanneer ge uwe planten van boven begiet en ge hebt er bloemschoteltjes onder staan, moet ge goed oppassen dat het water, dat door de aarde is heengesijpeld en uit het gaatje van den bloempot is gedruppeld in het schoteltje spoedig wordt verwijderd. Doet men dit niet, dan is het gieten van boven dikwijls even nadeelig als het gieten van onder en is het schoteltje, dat men voor de zindelijkheid onder eene plant plaatst, de schuld van haren dood. Kan men dus tijd genoeg besteden aan het verzorgen zijner kamerplanten, dan kunnen bloemschoteltjes weinig kwaad doen; moet men echter zijne planten in een verloren oogenblik nazien, dan zijn bloemschoteltjes - de zindelijkheid niet in aanmerking genomen - eer na- dan voordeelig. Bij het verpotten van kamerplanten zij er men dan ook steeds op bedacht nooit te veel aarde in den pot te doen. Wanneer men zorgt dat de rand van den pot altijd 1 cM boven de aarde is, kan men de plant gemakkelijk van boven water geven, zonder dat het langs den rand over den pot stroomt en dus de plant niet ten goede komt. Ten slotte wil ik hier nog even wijzen op een andere wijze van begieting, welke voor kamerplanten even noodzakelijk is als de begieting, welke ik hier behandelde. Ik bedoel de begieting of liever overgieting van de planten zelve. Ik heb er mij dikwijls over verwonderd, dat liefhebbers van bloemen alles in de kamer eens per week of per dag zelfs van het stof reinigden en hunne lievelingen bij uitnemendheid nooit zuiverden van de stoflaag, welke ze vooral 's winters bedekte.

De kamerplanten worden door ons in den winter kunstmatig behandeld: wij geven ze warmte als het buiten vriest, wij beschermen ze voor den wind als de adem van 't Noorden de boomen doet trillen, wij maken hare wortels vochtig als de uitdroogende oostenwind den grond [i]n [d]e vrije lucht buiten tot stof maakt. Maar waarom dan trachten wij ook niet het werk van de malsche regenbui te verrichten, die in den zomer de planten zuivert van het stof der wegen en hoven?

Waarom dan met den gieter niet eens per week de kamerplanten met lauw water overgoten om de stoflaag te verwijderen, welke de bladeren belet hare levensverrichtingen naar eisch te vervullen? Waarom de planten niet gezuiverd, waar niets aan de schoonmaak ontsnapt? Ik weet het niet. Ik weet enkel dit, dat het zuiveren van kamerplanten van het stof niet genoeg kan aanbevolen worden, wijl zij levende voorwerpen zijn, wier zuivering in den zomer door moeder natuur zelve wordt gedaan.

[Nummer 24]

Joannes Antonius Vesters.

Bij het portret, dat wij hierbij den lezer aanbieden, willen wij in een kort woord hulde brengen aan de nagedachtenis van onzen diep betreurden medewerker, die in den bloeitijd van zijn leven, te midden van zijn rusteloozen arbeid, op zoo noodlottige manier aan zijn gezin, aan ons, aan de katholieke pers werd ontrukt. Kunnen wij daarbij ook niet wijzen op een schitterende loopbaan, op wereldsche eer en grootheid, dat kan waarlijk geen gemis genoemd worden in de levensschets van een man, die zich uit bescheidenheid altijd op den achtergrond hield, die slechts voor zijn gezin en zijn letterkundigen arbeid leefde en voor wien studie en arbeid de grootste, de eenige uitspanning was.

J.A. VESTERS. † 18 Jan. 1881.
't Graveersel toont het beeld van zijn gelaat,
Zijn vruchtbre pen den rijkdom van zijn geest;
Wat hij als mensch en christen is geweest,
Dat toont zijn eedle, laatste daad.
B. v M.

Joannes Antonius Vesters werd den 9^{en} september 1844 te 's-Hertogenbosch geboren. Hij verliet op zeer jeugdigen leeftijd de ouderlijke woning, om te Eindhoven op de normaalschool van den heer De Vlam zijne opleiding als onderwijzer te ontvangen. Zijne eerste standplaats als hulponderwijzer was Geertruidenberg. Daar ontwikkelde zich zijn letterkundig talent, daar bewezen zijne letterkundige proeven reeds dat in de toekomst veel van hem mocht worden verwacht, en hij bleef er met rusteloozen iever voortwerken, ook lang nog na dat hij den rang van hoofdonderwijzer had behaald.

Daar bestaan uit dat tijdvak een aantal letterkundige voortbrengselen in poëzie en proza van Vesters, die wel verdienen aan de vergetelheid ontrukt te worden. Wanneer hij slechts een weinig eerzucht had bezeten, kon het hem niet moeielijk gevallen zijn een standplaats te verwerven, geëvenredigd aan zijne verdiensten, maar hij werkte in stilte, geheel afgescheiden van 't geen men de wereld noemt; niemand kende hem, al had hij zich door zijne verschillende geschriften een aantal vrienden weten te verwerven.

Dit was en bleef ook zoo gedurende de vijf jaren, welke de heer Vesters als hoofdonderwijzer te Riethoven doorbracht. Men las wel met graagte de talrijke novellen en schetsen van Brabantius en Jan van Riethoven, maar niemand kende den schrijver, niemand wist dat de eenvoudige man in het afgelegen Riethoven, die zoo ruim zijn deel had aan aardsche tegenspoeden, zoo dikwijls onbekend onder het katholiek publiek verscheen. Hij leefde slechts voor zijn gezin en zijn geliefkoosden arbeid, en mocht men hem iets te verwijten hebben, 't zou dit zijn: dat hij zijne belangen aan zijne nederigheid, aan zijn afgetrokken leven ten offer bracht.

Eerst toen hij aan de redactie van verschillende tijdschriften verbonden werd, waartoe men hem slechts met moeite kon overhalen, kwam zijn veelzijdig talent tot volle rijpheid en ontwikkeling. Daar had zijn rustelooze geest een uitgebreid veld tot bearbeiding voor zich, en hij heeft dan ook tot het laatste oogenblik van zijn leven op dat veld gezwoegd, in weêrwil van alle vermaningen om wat meer verstrooiing en uitspanning te zoeken. Wat kon zulks ook baten! Werken was zijn eenige uitspanning; zelfs de uren welke hij in den schoot van zijn gezin doorbracht schenen hem in dat opzicht eene verkwisting toe, en men kon hem dan ook regelmatig tot diep in den nacht voor zijne schrijftafel vinden. Daardoor is het dan ook mogelijk geworden dat behalve zijn regelmatigen arbeid als journalist, binnen vijftien jaren tijds een twintigtal novellen, legenden en schetsen en meer dan vijfhonderd kleine geschriften in proza en poezië uit zijne pen vloeiden, en dat wel alleen in de uren van uitspanning, welke hij van zijne verplichte bezigheden kon afzonderen.

Onze lezers hebben meer lettervruchten van den heer Vesters onder hunne oogen gehad dan zij konden vermoeden, want slechts de uitgebreide novellen van zijne hand, als *Het geheim, van den Monnik* en *De Erfgename van Duivenvoorde,* droegen zijn naam; ook onder het pseudoniem ‘Victor’ verscheen hij voor hen, en er kwam overigens geen enkel nommer onzer *Illustratie* uit, waarin hij zijn deel niet nam.

Toen de noodkreten der overstrooming uit ons land en Limburg tot ons waren doorgedrongen, spoedde de heer Vesters zich onverwijld derwaarts. Onmiddellijk zette hij zich aan het werk om in de *Illustratie* een breedvoerig verslag te geven van de rampen, die de overstroomingen in die gewesten hadden veroorzaakt. Te midden van dien arbeid ontving hij de tijding van de vreeselijke doorbraak

te Nieuwkuik, en hij begaf zich op het zelfde oogenblik naar dit nieuwe tooneel der verwoesting, waar bij kort daarna den dood zou vinden. Onze lezers zullen ongetwijfeld met belangstelling zijne mededeelingen over de noodlottige verwoesting gelezen hebben. Op dinsdag den 18^{en} januari begaf hij zich nogmaals daarheen, ofschoon het zeer slecht weêr en de weg tusschen 's-Bosch en Vlijmen moeielijk begaanbaar was. Zijn laatste bezoek bracht hij aan den pastoor van Nieuwkuik en diens tijdelijke pastorie; want bij zijn terugkeer stak de vreeselijke sneeuwstorm op, die allerwegen zoo veel verwoestingen heeft aangericht. Het is bekend dat men hem voor het gevaar heeft gewaarschuwd, doch het was een karaktertrek in hem, dat hij noch angst, noch vrees kende, en daar hij beloofd had des namiddags te vier uren te huis te zullen komen, antwoordde hij: ‘Ik weet hoe radeloos mijne vrouw zijn zal: ik kan, ik mag niet blijven.’ Toen begaf hij zich op weg, doch mocht de zijnen niet meer terugzien. Te midden van den sneeuwstorm is hij nog ontmoet door mannen, die, even als hij, den tocht gewaagd hadden, maar slechts op eigen levensbehoud bedacht konden zijn.

Zoo kwam de brave man ellendig om in den namiddag van dinsdag; zijn lijk werd den volgenden dag, ver van den weg, te midden van sneeuw en ijs gevonden en den 22^{en} plechtig te Vught ter laatste rustplaats gebracht.

Ter laatste rustplaats. De man, die nooit naar rust verlangde, smaakt thans, naar wij hopen, de eeuwige rust. Hij heeft gewerkt en gezwoegd voor zijn gezin, voor de belangen van godsdienst en deugd, van Kerk en Staat, onverpoosd, van zijne jeugd af. Wat zijne pen in vijftien jaren tijds heeft voortgebracht grenst aan het ongeloofelijke, en bij elk woord dat hij schreef stonden bij hem die belangen op den voorgrond. Helaas, hij werd te vroeg weggerukt, te vroeg vooral voor zijne vrouw en zeven kinderen, waarvan het oudste slechts dertien jaren, het jongste nauwelijks negen maanden telt. Zij hebben in hem alles: hun verzorger, hunne toekomst verloren, want al was de heer Vesters ook een zuinig huisvader, al verlangde hij niets voor zich zelven, de laatste jaren van betrekkelijken voorspoed konden niet meer in de toekomst voorzien, die thans aangebroken is.

HIJ RUSTE IN VREDE.

Gedachtig aan de algemeen erkende waarheid, dat een schrijver voortleeft in zijne werken, bieden wij onzen lezers in dit nommer, gewijd aan de nagedachtenis van onzen overleden medewerker, den heer J.A. Vesters, eenige fragmenten aan uit zijne geschriften en wenschen die als een krans op zijn graf te leggen, in de volle overtuiging, dat zijne talrijke vrienden en lezers zich bij dit huldebetoon aan de nagedachtenis van den man, die als offer zijner plichtsbetrachting viel, zullen aansluiten.

Een enkel woord ter inleiding.

Bij de keuze dezer fragmenten hebben wij op de eerste plaats al datgene vermeden wat reeds van zijne hand in de *Belgische Illustratie* verschenen was, daar wij meenden niet in herhalingen te mogen vervallen; terwijl wij daarenboven naar vermogen getracht hebben door verscheidenheid te boeien.

Het gedichtje *Twee bloempjes* werd te Geertruidenberg geschreven, toen de auteur nog hulponderwijzer was. Na dien tijd heeft hij weinig meer aan de poëzie gedaan,

doch dat zijn talent daarmeê niet verloren is gegaan, bewijst het fragment uit *Een schoolmeester uit de XVII*^{e} *eeuw,* waaruit wij een hoofdstuk kozen, dat het meest op zich zelf een geheel vormt.

Het fragment uit zijn onuitgegeven 'Dorpsgeschiedenis,' het laatste werk van eenigen omvang van den heer Vesters, werd eerst weinige dagen voor zijn dood voltooid. Wij zijn voornamelijk tot de keuze van dit onderdeel overgegaan, dewijl het als het ware een beeld geeft van den toestand, waarin de schrijver verkeerde, toen hij zoo jammerlijk in den sneeuwstorm omkwam. De gravure, welke wij er bijgeven, werd door den teekenaar ontworpen, die den heer Vesters op zijn tweeden tocht naar het overstroomde Nieuwkuik vergezelde.

De laatste karakterschildering *Een man van de XIX*^{e} *eeuw* maakt een onderdeel uit van talrijke 'Photographieën,' door den heer Vesters onder het pseudoniem Brabantius geschreven, welke steeds eene getuigenis zullen blijven van zijne gave van opmerking en zijne kennis van onze moderne toestanden en personen.

Ten slotte wijzen wij op de laatste gravure, een kruis in den sneeuw, waarop wij den naam van onzen waardigen medewerker schreven. Wij meenden tevens daaronder den tekst van zijn bidprentje te moeten plaatsen als eene opwekking aan onze lezers om den overledene in hunne gebeden indachtig te zijn.

Moge dan deze bloemkrans op het graf van den heer Vesters zijne nagedachtenis levendig houden bij allen, die hem uit zijne schriften hebben leeren kennen, waartoe dit buitengewoon nommer, naar wij hopen, zal bijdragen.

Twee bloempjes.
Door J.A. Vesters.

Er bloeide eene prachtige roos in den hof
En straalde den glans harer zusteren dof;
Zij hief zich zoo fier en zoo trotsch van den grond
En spreidde haar kleuren en geuren in 't rond.

En in het priëel stond een andere bloem,
De schoonste der maagden, heur sieraad en roem,
Met lokken zoo donzig en zacht als satijn,
Met voorhoofd en hals, wit als leliën zijn.

- 'O, heerlijke roze, hoe kort is uw bloei:
Slaat de winter het water der beek in zijn boei,
Dan lacht gij niet langer den wandelaar aan,
Maar zijt gij, och arme! verdord en vergaan!

Maar de maagd bloeit steeds schooner in zomer en leut',
En schoon ook de winter zijn sneeuwstormen zendt,
Het bloempje in de wei, op den akker verdort -
Haar bloei wordt door hagel- noch sneeuwjacht verkort.'

Zoo dacht ik, maar vóór nog de zomerzon weck,
Vóór 't dartiende water verstijfde in de beek,
Toen de roos nog den wandlaar haar kleurenschat bood,
Was 't eertijds zoo bloeiende maagdelijn dood.

En 'k plantte de roos op het graf van de maagd,
Waar de zefir nog dagen haar wiegelt en draagt;

En toen het verstijvende najaar verscheen
Vermengde zich 't stof beider bloempjes tot één.

Een schoolmeester uit de zeventiende eeuw.
(Fragment uit de aldus getitelde novelle)
Door J.A. Vesters.

Ruim een jaar nadat Jasper voor den tweeden keer gedwongen werd in de verlenging van zijn schier eindeloozen proeftijd toe te stemmen, stierf de oude schoolmeester van X. en was de plaats dus vacant. Onze koetsier, die zijn ongeduld nauwelijks bedwingen kon, sprak nog op denzelfden dag van des ouden schoolmeesters begrafenis den schout, en deze, die nu geen voorwendsel meer had om Jasper langer bij zich te houden, gaf hem het beheer der school over. Niemand gelukkiger dan onze nieuwe meester - hij was in den derden hemel, en om zijn entree in de schoolmeesters wereld recht feestelijk te vieren, waagde hij er zijne laatste spaarpenningen aan, een smerig leeren beursje met eenige blinkende zilverstukken gevuld, dat hij, volgens zijn zeggen, een door hem gedooden Munsterschen hopman ontnomen had.

Een achttal schoolmeesters uit de buurt - in gehalte en afkomst ongeveer aan onzen ex-koetsier gelijk - kwamen, op vereerende uitnoodiging van Jasper, in het dorp X. bijeen, om ten koste van den nieuwen ambtgenoot dapper te smullen en *en passant* eens recht veel geleerdheid uit te kramen.

Ik heb de eer mijne lezers in de vergaderzaal van de ‘eerwaarde, geleerde en kunstrijke’ Overijselsche schoolmeesters binnen te leiden.

In de school van X., voor die gelegenheid van de schoolmeubelen ontdaan, is het negental op wiegelende banken rond eene ruwe, ongeveride tafel gezeten. Onze ex-koetsier zit, als gastheer, aan het boveneinde der tafel en schenkt zijnen dorstigen ambtgenooten lustig het schuimende bier in bekers, even ruim als de elastieke magen der gasten. Die meester daar in zijn langen tabbaard, met zijn puntigen hoed op het hoofd, aan de rechterhand van den gastheer gezeten, blikt met blijkbaar medelijden op de luidruchtige school-

meesters neder; - geen wonder, want hij is de eenige stads-schoolmeester onder de genoodigden en acht het zijn plicht, door houding en gebaren van zijne meerderheid te doen blijken.

Waarlijk, de arme sukkels van dorps-schoolmeesters mogen zich wel vereerd rekenen hem in hun midden te zien, en wanneer hij door goede informatiën niet overtuigd geweest ware, dat de nieuwbakken onderwijzer goed en royaal zou opdisschen, hij zou niet ter vergadering verschenen zijn; want onze geleerde, eerwaarde en kunstrijke stads-schoolmeester veracht ze allen - die arme stakkers daar.

Maar ook de andere meesters kennen hunne meerderheid tegenover hun gastheer; - zij, die tien, twintig en meer dienstjaren tellen en die dus in hunne school eene groote mate van vaardigheid opgedaan hebben, waarvoor onze ex-soldaat natuurlijk verre moet onderdoen. Nu zwijgen de meesters nog of voeren algemeene gesprekken, uit erkentelijkheid voor het aanvankelijk gulle onthaal en in afwachting van de dingen, die nog komen zullen; maar straks als het sterke bier de harten open en de tongen los zal gemaakt hebben, zullen zij hunne meerderheid gewis duchtig doen gevoelen.

En werkelijk - de tongen gingen los en de harten open, en nu begon het gesprek eerst recht geanimeerd te worden: zelfs de stads-schoolmeester vergat zijne achtbaarheid en wilde de vergadering wel zijne hooggewaardeerde opiniën ten beste geven.

- ‘Mijn waarde Jasper,’ begon de linkerbuurman van den gastheer, insgelijks een oudsoldaat, maar reeds uit den tachtigjarigen oorlog, ‘het is eene eerwaarde, maar tevens moeielijke betrekking, welke gij staat te aanvaarden; doch gij hebt gediend, man, en dat zal u veel helpen: gij kent de discipline en zijt dus in staat de wilde ranken der woelige jonkheid af te snijden, want snoeien, man - snoeien en schaven, daar komt het op aan; zorg daarom in de eerste plaats flinke en stevige strafwerktuigen te hebben. Wat is een speerman zonder lans, een musketier zonder musket, en wat is een schoolmeester zonder plak en gard?’

- ‘O,’ viel een ander meester, een man met eene zware basstem, den spreker in de rede, ‘wie twijfelt aan de noodzakelijkheid onzer strafwerktuigen; maar wat hebben onze ellendige plakken, waarvoor de vereelte handen der woeste dorpsknapen zoo weinig ontzag hebben, te beteekenen! - Neen, man, ik heb vroeger in Holland gereisd, - daar weet men beter raad om de wilde jeugd in te toornen: daar worden de plakken met koperdraad omvlochten of met ijzeren pennetjes voorzien; dat maakt indruk, vrienden! Een slag met zulk een vernuftig uitgedachte plak doet meer effect dan tien, twintig met de onze. Maak de plakken zoo dik ge wilt en sla zoo hard ge kunt - vijf minuten later heeft de moedwillige knaap de tuchtiging reeds ver geten; maar die andere plakken, kijk, die treffen doel, die doen de hand tintelen en dringen ook door het hardste vleesch heen. Het is een lust om te zien, hoe de met zulke plakken getuchtigde knapen een gezicht zetten, alsof hunne geheele hand met spelden doorstoken wordt; ik zeg het nog eens, vrienden, zulke plakken treffen doel.’

De spreker zweeg, van zijne lange lofspraak op de Hollandsche plakken vermoeid, dronk in een teug zijn glas uit en zag triomfantelijk de vergadering rond, om den indruk waar te nemen, welke zijne eloquente redevoering op de genoodigden gemaakt had.

- ‘Maar de gard,’ merkte een ander aan, ‘de gard, zie, die is onovertrefbaar; waar ook de doelmatigste plak slechts de hand raakt en pijnigt, doet de gard zich overal gevoelen. Ik voor mij geef de voorkeur aan de gard boven alle andere strafwerktuigen.’

- ‘Meester Jasper,’ sprak weer een ander onderwijzer, ‘ik heb op mijne school een werktuig, dat, helaas, in dit gewest nog maar te weinig bekend is: - het is eene ijzeren kam; ik kan haar u recommandeeren, vriend! Kijk, zoo'n werktuig is de ultra onder alle tuchtmiddelen: wie weerspannig aan mijne bevelen is, kam ik maar even met mijne onschatbare kam door de haren - en weg is alle weerbarstigheid! Mijne bengels zijn er zoo bang voor, als een dief voor de pijnbank. Kom bij gelegenheid eens in mijne school kijken, dan kunt gij u overtuigen, hoe mijn werktuig de wildste gemoederen in toom weet te houden. - Heerlijk, heerlijk,’ eindigde de spreker en wreef zich vergenoegd in de handen, zoodat het onzeker was, of hij met de laatste woorden eene lofrede op zijne welsprekendheid, dan wel op zijne geliefkoosde kam bedoelde.

Daar rees eindelijk de primus der vergadering, de stads-schoolmeester, op, en na een verachtelijken blik op den laatsten spreker geworpen te hebben, begon hij vol majesteit aldus:

- ‘Wat bazelt gij van plakken en garden en ijzeren kammen? Ik weet er meer van dan gij allen - of heb ik niet in Holland, in het Sticht en in Zeeland gereisd en meer scholen bezocht, dan gij knapen op de school hebt? Zie, te Amsterdam was ik in eene school, waar de onwillige jeugd in eene strafbank opgesloten en dapper gegeeseld werd; ook zag ik ergens een met ijzer beslagen blok, waarin de strafschuldige met de voeten opgesloten werd, zoodat deze opzwollen van de pijn. Dit zeg ik u niet, om het u tot exempel voor te stellen - neen, maar ik doe er u mededeeling van, om u te doen zien, dat ik omtrent dit artikel ook een woordje mee weet te praten. Wat ik wilde? dat gij uwe strafwerktuigen met mate gebruiktet, want de eerwaarde en kunstrijke Meester Valcooch zegt:

Matich te straffen geve ick den prijs.’

- ‘Meester Valcooch,’ mompelden verscheidene stemmen, ‘dien kennen wij niet en hebben er nooit van gehoord.’

- ‘Hoe!’ riep de stads-schoolmeester in billijke verontwaardiging uit, ‘gij kent Meester Valcooch niet, - hoe is het mogelijk! Weet dan, dat deze ervaren man in het laatst der vorige eeuw schoolmeester te Barsingerhorn in Noord-Holland was, en eene onwaardeerbare handleiding voor de onderwijzers geschreven heeft. - Ik heb juist zijne excellente handleiding bij mij,’ ging de stadsmeester voort, een boek uit zijn zak halende; ‘ik wil u de eer aandoen, u met dezen wakkeren man in kennis te brengen. Hoort wat hij verder over het straffen zegt:

Elcke meester zal hebben eene handplacke
Met eene wackere roede van wilgetakke.

Maar nergens spreekt Valcooch van strafbanken of voetblokken; integendeel, waar hij straft, doet hij het nuttig, en als de losse jeugd kwaad doet, daar zegt hij:

Wat scholiers dees voorsz, puncte niet onderhauwen
Sullen twee placken hebben of hen met roede clouwen.’

- ‘Twee plakken!’ riep een der schoolmeesters - de man van den tachtigjarigen oorlog - verwonderd en verontwaardigd uit; ‘twee plakken - eene fraaie straf! Die lieve

meester Vaalkok, of hoe de stumper heeten moge, zal al aardig de tucht onder zijne schooljeugd gehandhaafd hebben met zijne twee plakken. Ik geef er zes, tien, twintig en vaar er wel bij. Luister, mijnheer Kwartel (zoo heette de schoolmeester uit de stad), gij moogt het mij kwalijk nemen of niet, maar ik moet het, vooral met het oog op onzen nieuwen ambtgenoot, zeggen, dat gij misschien bij uwe stadsjeugd met hare teere handjes met minder plakken volstaan kunt, dan wij met onze ijzerharde boerenlummels; maar twee plakken, - dat is geene straf, dat is de zachtmoedigheid tot het uiterste drijven, of - om het rechte woord te gebruiken - dat is de schooljeugd totaal bederven.'

Meester Kwartel verwaardigde zich niet zijnen berisper te antwoorden, daartoe was hij te ver boven hem verheven; maar alsof hij zijne autoriteit aan de profane aanranding der dorpsschoolmeesters onttrekken wilde, sloot hij met een haastig gebaar zijn kostelijk boek weg en stak het zwijgend in den zak.

De gastheer, die voor een onaangenaam incident tusschen zijne gasten vreesde, stond op, begaf zich voor een oogenblik uit de feestzaal en deed, als een beproefd middel tegen alle tweedracht, het stevige middagmaal aanrukken.

Werkelijk scheen het, dat de schoolmeesters weer verzoend waren; althans met eene wondere eenstemmigheid deden allen hun best om de voorgediende gerechten zoo spoedig mogelijk van de tafel te doen verdwijnen, en zich het kostelijke spreekwoord herinnerende: 'Muizende katten mauwen niet,' werd er nu een tijdlang geen woord meer gesproken. Aldus werd de merkwaardige discussie over de tuchtmiddelen wel niet afgehandeld, maar gesmoord.

Eindelijk, of liever spoedig, was het maal afgeloopen, want onze voorouders huldigden ook in het eten de spreuk 'spoedig en veel,' en nu werd door Jasper een wandeltoertje in den omtrek voorgeslagen.

Het scheen, dat de magen der kunstrijke schoolmeesters te ruim gevuld waren, om gedurende de wandeling een geanimeerd gesprek te voeren; slechts een enkel punt kwam in behandeling, dat ik mijnen lezers niet onthouden mag.

Het gezelschap ging namelijk voorbij een dichtbegroeid boschje, waarvan de gastheer beweerde, dat des nachts de witte wijven daar kwamen spoken. Een der schoolmeesters waagde het 't gevoelen te opperen, dat al de verhalen van witte wijven, spoken en weerwolven slechts verdichtselen waren, waarop er eene hevige woordenwisseling omtrent dit gewichtige punt ontstond, waaraan allen deelnamen. Zelfs meester Kwartel kon geen weerstand bieden aan zijn lust, om zijne belezenheid te doen blijken, en zijn wrok vergetende, lichtte hij zijnen ambtgenooten volgenderwijze het betwiste punt toe.

- 'Gij gelooft niet aan spoken,' sprak hij tot den ongeloovige - den eenige van het gezelschap - 'maar ik zal u overtuigen, dat zij werkelijk bestaan. Weet dan, dat de Weleerwaarde Heer Picardt, predikant te Coevorden, voor eenige jaren eene handleiding tot het onderwijs in de geschiedenis uitgegeven heeft, waarin zijn Weleerwaarde het anathema uitspreekt tegen allen, die niet aan witte wijven en spoken gelooven willen; hij zegt uitdrukkelijk: "dat zij, die door ignorantie van oude dingen voor fabelen houden, al wat van de witte wyven verhaelt wordt, alsoo wijs en scherpzinnigh zijn, als andere, welke spotten met alle spokerijen, alsof die ook al te samen fabelen waren. Dit is een compendieusen wegh tot de vervloeckte leer van David Jovis, die eerst spotte met de spokerijen, en hielt die al te samen voor fabelen,

maer daerna leerde hij datter geen Duyvelen waren. Die deze dingen versaken, die verloochenen de rechtvaardige oordeelen Gods.”’[(1)]

Deze lange aanhaling overtuigde allen; de overwinning bleef ditmaal onbetwistbaar aan mijnheer Kwartel, die door zijne behaalde overwinning weer in zijn humeur kwam en dus weer eenigszins met het minder aantrekkelijke gezelschap zijner boersche ambtsbroeders verzoend werd. Met meer eensgezindheid dan ooit zette zich de vergadering, na volbrachte wandeling, in het schoolgebouw aan de tafel, en begon opnieuw het ruimschoots geschonken bier naar binnen te spoelen. Weldra werd er een druk gesprek gevoerd over de keuze der leesboeken; ieder predikte Jasper het op zijne school gebruikte als het bruikbaarste en doelmatigste aan, en onze arme ex-koetsier, die meer verstand van paarden dan van boeken had, wenschte de warme, maar ongevraagde recommandatiën zijner ambtsbroeders stil naar de maan; zijn plicht als gast-

(1) De door meester Kwartel aangehaalde woorden zijn werkelijk uit de *Drenthsche Kroniek,* in 1660 door den predikant Johan Picardt in het licht gegeven. - Men roepe nog over de bijgeloovigheid der Katholieken.

heer en zijn naam als schoolman moesten hem echter al die fraaie redeneeringen doen slikken.

Daar mijne lezers echter tot den schrijver niet in dezelfde verhouding staan, als Jasper tot zijne gasten, heb ik geen recht hun geduld op dezelfde proef te stellen, waarom ik alleen wil aanstippen, dat A voor het beroemde Haneboek, B voor het ‘schriftuurlijk schoolboekje,’ C voor de ‘Proverbia of spreuken Salomons,’ een ander weer voor de ‘Epistelen en Evangeliën,’ was, allen schoolboekjes van dien tijd, welke zich tot het einde der achttiende eeuw in de schoolwereld hebben staande gehouden. Toen elk zijn boek genoeg opgevijzeld en opgehemeld had, wist Jasper het gesprek behendig op een ander thema over te brengen door de vraag, welk symbool of teeken hij, meester Jasper, boven de deur der school zou plaatsen.

- ‘Wel,’ sprak de man van den tachtigjarigen oorlog, ‘doe zooals ik en uw voorganger: hang eene roede en eene plak voor den gevel, dat maakt effect en houdt de schooljeugd ook buiten de school in ontzag.’

TWEE BLOEMPJES.

- ‘Neen,’ merkte een ander der genoodigden aan, ‘dat schrikt de knapen af; ik geef de voorkeur aan een uithangbord, waarop de schilder den onderwijzer voorstelt, den kinderen de schoone kunsten onderwijzende: zoo iets trekt de ouders aan, en dat is toch de hoofdzaak.’

- ‘Vriend Jasper,’ sprak op zijne beurt een andere schoolmeester, ‘wat de beide geachte meesters zoo even voorgeslagen hebben moge goed zijn, maar wat ik u ga voorstellen is, dunkt mij, veel beter en treft meer doel. Ik heb op stevig perkement eene proeve mijner schrijfkunst geschreven en boven de schooldeur opgehangen; doe ook zoo.’

Jasper zette bij het hooren van dezen raad een onnoozel gezicht; - eene proeve zijner schrijfkunst! Dat ware goed en wel, als hij maar meer ervaren in die kunst was, - maar nu!

Jasper's leermeester van voor twee jaren, die aan het lange gezicht van zijn gewezen kweekeling raadde, wat er in zijne ziel omging, trachtte hem uit de verlegenheid te redden.

- 'Hoor, Jasper,' sprak hij, 'wij begrijpen, dat gij als nieuweling in het geven van zulk eene proeve nog niet met uwe andere ambtgenooten kunt concurreeren, maar daar is raad voor: toen ik voor vijf en twintig jaren mijne school aanvaardde, was ik er net mee gesteld, als gij nu. Wat deed ik? Ik liet eenvoudig door een meer geoefend schrijver een heel mooi schrift vervaardigen en plaatste het als mijn eigen werk voor de school; zoo was ik met één slag geholpen; welnu, doe wat ik deed.'

- 'Halt!' riep meester Kwartel, de allesweter, uit, 'halt daar, vriend; wat gij meester Jasper voorstelt is tegen de wet en dus verboden, Hoor slechts, wat de "Algemeene order der scholen, zoo voor de Steden als voor de Plattelande" daaromtrent zegt:

"Niemaut en zal mogen eenige kaart of Monster uythangen, dan met zijn eyghen hant gemaeckt en gheschreven, ende dat om niemant te bedriegen ende alle abusen te verhoeden, op straffe van twaalf guldens."'

- 'Twaalf gulden,' riep Jasper verschrikt uit, 'neen, dan laat ik liever plak en gard van den ouden schoolmeester hangen, - dan waag ik niets!'

Meester Kwartel genoot dien dag zijn tweede zegepraal.

Maar ik vrees van het geduld mijner lezers reeds te veel gevergd te hebben, en heb daarom de eer - al zijn de schoolmeesters nog druk aan het praten - van het eerwaarde, geleerde en kunstrijke gezelschap afscheid te nemen, om in het volgende hoofdstuk meester Jasper alleen in zijne school te gaan opzoeken.

In den sneeuwstorm.
Fragment uit een onuitgegeven 'Dorpsgeschiedenis'
Door J.A. Vesters.

De stap, door den pastoor van Zonhoven bij Hannes Ruijters den burgemeester gedaan, droeg met den dag betere vruchten; Thomas Konings werd ten naaste bij als mensch behandeld en van beleedigingen was geen sprake meer. Hannes Ruijters had met het oog op den bestedeling gezegd: 'Wanneer de boog te sterk gespannen wordt, breekt hij;' en zijne vrouw: 'Wie het onderste uit de kan wil hebben, krijgt het deksel op den neus.' Zich naar deze wijze spreuken gedragende, was het waardige echtpaar, zij het oók gedwongen, van tactiek veranderd, waarbij zij zich tevens geïnspireerd hadden aan een ander spreekwoord, dat luidt: 'Men moet het mindere toegeven om het meerdere te behouden.' Het mindere was een menschelijker behandeling van den knaap, het meerdere de gewichtige diensten door den laatste bewezen.

Al moest Thomas Konings nog altijd zwaren arbeid verrichten en bleef zijn voedsel schraal genoeg, zijn toestand was toch veel draaglijker, vergeleken met vroeger. Het hoofd van het gezin en van de gemeente scheen zelfs eenig vertrouwen in den knaap te stellen, want toen hij tot de ontdekking was gekomen, dat Thomas een goede en dui delijke hand schreef, belastte hij hem nu en dan met eenig secretarie-werk - natuurlijk des avonds wanneer de andere werkzaamheden afgeloopen waren.

De heuglijke dag brak aan, dat Thomas zijn zestienden verjaardag intrad en de beloften van zijn meester in vervulling zouden gaan. Van dien dag zou zijne huur ingaan, zou hij loon ontvangen voor zijn arbeid, zou hij geen armlastige meer zijn.

En dan het nieuwe pak, waaraan hij zooveel behoefte had! Toch was de gelukkige verjaardag een teleurstelling voor den knaap; wel ontving bij van den burgemeester en zijne vrouw de beste wenschen, maar helaas! geen nieuwe kleederen. Hannes Ruijters wist hem intusschen te beduiden, dat uitstel in dezen in het welbegrepen belang van den jongen zelf was: het was te laat voor een zomer- en te vroeg voor een winterpak: het best zou dus zijn nog een paar maanden te wachten: dan zou het winter zijn en dus de geschiktste tijd voor een nieuw pak kleeren. Tot zoolang moest hij dus nog geduld hebben.

Thomas had geduld: hij troostte zich met het vooruitzicht dat de winter - en daarmede het beloofde - toch niet eeuwig zou uitblijven, en leefde dus op hoop. In dien tusschentijd gebeurde er iets dat op de toekomst van den knaap van overwegenden invloed zou zijn, ja het nieuwe pak overbodig maakte. Op jacht zijnde (het was in de maand November) had Hannes Ruijters het ongeluk gehad eene lading hagel van zijn geweer door de rechterhand te krijgen, waardoor deze deerlijk gekwetst werd. Wel verklaarde de geneesheer dat er geen dadelijk gevaar bij was, maar tevens, dat de gekwetste zijn hand in verscheidene weken niet te zijner beschikking zou hebben, wat trouwens al erg genoeg was. Een burgemeester-secretaris zonder zijne rechterhand is een vaartuig zonder roer, een sterrekundige zonder kijker, 't ls waar, Hannes Ruijters kon een plaatsvervanger stellen, maar behalve dat zulks handen vol geld zou kosten, waren er geheel eigenaardige werkzaamheden te doen, waarin een ander zijn neus niet had te steken, en welke, vooral daar het tegen het einde van het jaar liep, geen uitstel gedoogden, wilde de burgemeester een der voornaamste bronnen zijner inkomsten niet verstoppen. En in de treurige

omstandigheden, waarin hij zich bevond, had hij het geld dubbel noodig!

Hannes Ruijters hield over deze netelige zaak drukke conferentiën met zijne vrouw; beiden kwamen tot de slotsom dat Thomas Konings het geschiktste en minst compromitteerende werktuig zou zijn; immers, de jongen was bescheiden en onderdanig, en vooral, hij was geheel onervaren in en onbekend met het doel en de strekking van de werkzaamheden *à part,* welke van hem zouden gevergd worden.

IN DEN SNEEUWSTORM. - En zie, de donkere massa begon allengs afgebakende vormen aan te nemen.

In eene deftige burgemeesterlijke redevoering kondigde Hannes Ruijters den jongen zijn voornemen aan, en sedert had Thomas het iederen avond verbazend druk met zijn schrijfwerk. Er was trouwens veel te doen: er moesten verslagen opgemaakt, statistieken ingevuld, brieven geeopiëerd en cijfers gegroepeerd en cijfers opgeteld worden. Ook waren er nog andere werkzaamheden, doch dezen werden slechts afgedaan onder het opzicht en volgens de nauwkeurige aanwijzingen van den burgemeester; die werkzaamheden waren van zonderlingen aard: Thomas moest rekeningen, welke hem gedieteerd werden, schrijven, op naam van bekende en onbekende personen; daarenboven moesten die rekeningen met de namen der werklieden of leveranciers onderteekend worden, en wat het vreemdste was, Thomas moest de namen met eene telkens veranderde hand onder de rekeningen plaatsen. Hoe weinig verstand de knaap ook van secretarie-werkzaamheden had, kwam nu en dan het vermoeden bij hem op, dat 't geen van hem gevorderd werd niet recht in den haak was, maar daar hij geen reden had de eerlijkheid van zijn meester in twijfel te trekken, dacht hij er niet verder over na en gaf hij nog minder eenig blijk van zijne vermoedens.

Een omstandigheid, die intusschen niet in het voordeel van den held van ons verhaal pleit. - maar ook een held blijft mensch - deed die zwakke vermoedens zekerheid worden. Op zekeren avond, toen hij weer verscheidene verdachte rekeningen had moeten schrijven en onderteekenen, en hij, bij de komst zijner meesteres in de geïmproviseerde secretarie, heengezonden werd om de nog restende huiselijke

bezigheden te verrichten, had hij de onbescheidenheid - de luistervink! - zijn oor tegen het sleutelgat der deur te leggen en vernam hij een gesprek, dat allerminst voor zijn oor bestemd was, maar waardoor hij de verschrikkelijke overtuiging kreeg, dat de burgemeester de gemeente-kas bestal en hij, Thomas Konings, hoewel onbewust, de medeplichtige van die diefstallen was. Al de handteekeningen, welke hij dien avond en de vorige avonden geplaatst had, waren valsch, evenals de rekeningen zelven, en, vreeselijke gedachte, morgen en overmorgen en zoo vervolgens zou hij weer tot het schandelijke, onteerende werk gebezigd worden! Zijn hart bonste geweldig, eene duizeling greep hem aan; het werd hem te eng in de woning van den burgemeester; zonder bijna te weten wat hij deed of wat hij wilde, zonder een oogenblik na te denken over de gevolgen van zijn onberaden stap, sloop hij het huis uit en begaf hij zich naar buiten in den donkeren avond. En als werd hij door eene onzichtbare macht voortgezweept, vluchtte hij het dorp uit en het voetpad langs, dat naar de heide voerde.

Donker was het buiten; de hemel was met zwarte wolken bedekt; huilend blies de scherpe oostenwind door het kaal geboomte; de grond was met een onmetelijk lijkkleed van witte sneeuw bedekt, die piepte en kraakte onder de schreden van den vluchteling; de adem stolde tot ijskristallen onder den invloed der geweldige koude. Thomas Konings gevoelde die koude niet; zijn voorhoofd gloeide, zijn lichaam scheen ongevoelig onder den invloed van het weder, als werd hij door een inwendig vuur verteerd. En inderdaad, een brandende koorts woelde door zijn leden. Ha, er was een tijd geweest dat men hem voor dief had gescholden, maar dat had hij gedragen en geduld, want hij had een goed geweten en dat had hem staande gehouden. Maar thans, al had ook niemand het woord der schande in zijn oor gefluisterd, - thans was hij een dief, een medeplichtige althans. Vroeger werd hij door anderen beschuldigd en aangeklaagd, thans moest hij zich zelven aanklagen en beschuldigen. Wel is waar had hij onwillens gehandeld, en dat was hem een troost in zijn ongeluk, maar nog langer in de woning van zijn meester te vertoeven, neen dat mocht, dat kon hij niet! Zou hem morgen niet dezelfde onteerende last worden opgedragen, die hij heden en sedert wéken volbracht had? En welk voorwendsel had hij om te weigeren! En zoo hij weigerde, zou hij schuldig zijn aan de misdaad, waarvan hij eenmaal onschuldig beticht was. Neen, neen, hij zou niet terugkeeren in het huis zijns meesters, al wist hij niet waarheen zich te wenden, al grijnsden armoede en gebrek, wie weet de hongerdood hem aan. En voort ging het weer over den besneeuwden weg, voort in den duisteren nacht!

De vluchteling kwam aan den zoom van een welbekend dennenbosch, aan de grens der gemeente. Nog eenmaal sloeg hij den blik achterwaarts, naar het dorp, dat hij, na een meer dan tweejarig verblijf, op het punt was te verlaten, maar noch de witte huizen, noch de vriendelijke kerktoren zijner geboorteplaats waren voor zijn oog zichtbaar; alles was donker voor hem; - donker als zijn eigen toekomst. Hij zette zich in het mastbosch neder; alles was hem zoo wonderlijk en verward, als draaide hij met duizelingwekkende snelheid in een cirkel rond. De huilende wind wierp een vracht van fijne sneeuw van de zwiepende takken op hem neder, - het deed hem goed, want het verkoelde zijne brandende ledematen. Hij was echter niet in staat geregeld over zijn toestand na te denken, en toen een windvlaag de masthoornen schudde en een akelig geluid te weegbracht, meende hij dat hij vervolgd werd, en sprong hij verschrikt op, en vluchtte in de onmetelijke heide.

Waarheen zou hij zijne schreden richten? Hij wist het niet, hij bekommerde er zich niet over, hij had geen ander doel dan te vluchten, verre van het gevloekte huis,

buiten het bereik van den meester, die zijn verleider was geworden. En daarom stortte hij zich in de besneeuwde heide, zonder achter zich heen te zien, zonder te denken, zonder zich rekenschap af te vragen omtrent zijn toestand.

Drie uren lang had hij in de heide omgedwaald. Hoor, daar sloeg een torenklok uit te verte. Thomas bleef staan en telde. Twaalf slagen voerde de wind hem over, - het werd middernacht. Van waar kwam dat geluid? Welke toren, welk dorp bevond zich in zijne nabijheid? De zwerveling wist het niet, hij was op de onmetelijke heide verdwaald!...

Eene rilling van ontzetting greep den vluchteling aan; de reactie was ingetreden en daarmede het besef van zijn toestand. De koortshitte was geweken; het koude zweet brak hem uit; de snijdende wind versteef zijne ledematen. Het werd hem zoo wonderlijk wee om het hart. Zou hij op deze eenzame plaats van koude moeten omkomen, alleen, hulpeloos, door de geheele wereld verlaten? Maar, hij was zoo jong nog en hechtte aan het leven, en dan - die vreeselijke eenzaamheid, die tastbare duisternis om zich heen! Thomas huiverde: de vrees had hem overmand. Zou hij terugkeeren op zijn weg en naar de woning, waar hij ten minste een dak had tegen de snijdende koude en brood tegen den knagenden honger? O neen, doch ook, al had hij zulks gewild, het ware onmogelijk: geen

licht, geen voetpad wees hem het spoor naar zijn geboorteplaats.

Waarheen zich dan te wenden? Helaas, alles was duisternis om hem heen, eene huiveringwekkende duisternis. En dan die vreeselijke, akelige stilte, slechts afgebroken door het huilen van den nog akeliger wind, die hem de koude sneeuw in het gelaat joeg. De arme zwerveling was uitgeput van vermoeienis en angst; hij voelde zijne knieën knikken onder zijn lichaam; hij gevoelde een schier onverwinnelijke neiging om zich in de donzige sneeuw te slapen neer te leggen. Maar hij begreep dat die slaap zijn doodslaap zijn zou, zoo hij aan die neiging toegaf. Hij raapte al zijn wilskracht bijeen en trachtte weer vooruit te komen. Vooruit? Maar waarheen? Waar zou hij eene schuilplaats kunnen vinden tegen den meester dien hij ontvluchtte, en een stuk brood en een dak voor den arbeid, dien hij kon aanbieden? Het was winter en zoovelen zagen vergeefs naar werk om. En dan, hij telde eerst zestien jaren - wie zou hem willen opnemen, hem den wees, den zwerveling?

Die gedachten hielden echter slechts een oogenblik zijn geest bezig; de toekomst werd op den achtergrond gedrongen door het heden - en dat heden gold een strijd om het leven; hij moest zich ontworstelen aan de plooien van den sneeuwmantel, die de onmetelijke heide bedekte, aan de doodelijke omarming van den verstijvenden wind. Hoevele lange, bange uren zouden nog verstrijken eer de dag aanbrak. Ha, zoo hij al die eindelooze uren in de kale vlakte moest doorbrengen, hij gevoelde het, zou die sneeuwmantel zijn doodskleed worden. Bij die ontzettende gedachte greep een doodschrik hem aan en de zucht naar het leven - en voort rende hij weer over de sombere heide, tot den God van liefde en barmhartigheid om hulp en redding schreiende.

En weder dwaalde hij in de eindelooze vlakte rond; hoe lang - hij wist het niet, want de minuten kropen als uren voort; nog altijd ontdekte hij geen spoor van eenige menschelijke woning, nog altijd doolde hij hopeloos om in de tastbare duisternis; de ongelukkige gevoelde zijne krachten hem begeven; hij voelde de ijzige koude zijne ledematen doorsnijden en allengs doordringen tot het hart, den zetel des levens. Eene duizeling overviel hem; eene verlamming tastte hem aan, die hem onweerstaanbaar naar den besneeuwden bodem trok. Zou dat de voorbode van den dood zijn? De arme zwerver zonk op zijne knieën neder; zijne koude lippen bewogen zich tot een gebed....

Doch hoor, welk zonderling krassend en knarsend geluid dringt tot zijn oor door! Zou het 't krassen van een raaf zijn, die een doodenzang aanheft? De jongeling huiverde. Met 't gieren van den wind verheft zich het angstaanjagend geluid akeliger en luider. Wie verklaart hem den oorsprong van dit geluid? Het zwiepen van den storm in het nabijzijnde mastbosch kan het niet zijn - daartoe was het te scherp; evenmin het gekras van den raaf, want sterker en zwakker werd het naarmate de wind zich met meer of minder kracht verhief.

Thomas Konings luisterde; toen de eerste ontzetting over het vreemde geluid voorbij was, werd de hoop in zijn hart levendig, dat het een bode der redding zou kunnen zijn; zijn starre blik wéndde zich naar de richting, van waar het geluid kwam. Hij zag niets - niets dan de zwarte duisternis, welke hem van alle zijden omgaf. Toen kroop hij met handen en voeten over de sneeuw op het raadselachtige geluid af; weldra bespeurde hij op den donkeren achtergrond een nog donkerder schaduw, zonder bepaalden vorm wel, maar toch duidelijk zichtbaar. Was het een dennenbosch, was het een heuvel? Maar van waar dan dat geluid, 't welk nog altijd in zijne ooren doordrong? Verder kroop hij voort - en zie, de donkere massa begon allengs

afgebakender vormen aan te nemen, zich scherp afteekenende op de witte sneeuw van den bodem. Een lichtstraal kruist door zijn geest - een lichtstraal, die in zijne ziel tevens een straal hoop deed schieten. Hij bevond zich voor een menschelijke woning, voor een welbekend huis - het buiten van mijnheer Huisius, den oudheidkenner. Het raafgekras, dat hem aanvankelijk als het luiden der doodsklok in de ooren had geklonken, was afkomstig van het heen- en weerdraaien van den verroesten weerhaan op het dak - eene bode der redding thans!

Thomas Konings lag vlak voor de deur der vriendelijke woning; hij leunde er met zijn hoofd tegen; hij wilde om hulp roepen, maar de stem weigerde hem haar dienst. Zou hij nog moeten omkomen - hier aan de haven des heils? Hij gaarde zijne laatste krachten bijeen, en zich aan de deur vast klemmende, gelukte het hem op te staan; zijne hand raakte den zwaren ijzeren klopper aan. Een tweede straal van hoop drong in zijn hart door; met beide handen lichtte hij den klopper op, die met een doffen slag op de met ijzer beslagen deur neerviel. Hoe dreunde de slag door den omtrek, door het naburige mastbosch weerkaatst. Een vogel werd uit zijn slaap opgeschrikt en vloog langs het hoofd van den jongeling omhoog. O, zoo het geluid van den slag den bewoner mocht wekken! Thomas Konings wachtte in ademlooze spanning, maar het bleef stil om hem heen; slechts de weerhaan op het dak waakte in deze woestenij.

Minuten kropen voorbij, die zich voor den armen verlatene tot uren uitstrekten. De torenklok van Noord ergo sloeg twee uur - en de ongelukkige meende dat de dag weldra zou aanbreken! Nog vijf eindelooze uren was de morgenstond verwijderd, uren die hem ongetwijfeld den dood moesten brengen zoo de deur, waartegen hij leunde, niet haastig ontsloten werd. Nogmaals greep hij krampachtig naar den klopper, maar de krachten begaven hem; machteloos zonken zijne handen neêr, verstijfd stortte hij ineen op den besneeuwden bodem. Zou de weerhaan op het dak dan toch nog zijn doodenlied uitkraaien?

De man der negentiende eeuw.
Door J.A. Vesters.

Jedere eeuw zal wel hare pretentiën gehad hebben, doch ik verbeeld me, dat geene enkele zich zoozeer verhoovaardigd beeft als de jongste van allen, die nog niet eens haar loopbaan heeft ten einde gebracht, en toch reeds door prozaschrijvende dichters en dichterlijke prozaschrijvers geroemd en gevierd en bezongen wordt als *de* eeuw van vooruitgang, verlichting en beschaving; ja, welk bijvoeglijk naam woord gij er ook wilt vóór plaatsen, het past altijd in het kader der negentiende eeuw, mits het de hoogste mate der schoonheid, geleerdheid, volmaaktheid, of welk ander *heid* ook, aanduidt.

Wij allen zijn kinderen dezer eeuw, enkele spaarzame gevallen uitgezonderd, die trouwens met den dag zeldzamer worden. In ieder geval, wij allen leven er in. Eigenlijk is dit voor niemand iets nieuws; want het wordt zelfs den onnoozelsten genoeg in de ooren geblazen, dat wij de bevoorrechte tijdgenooten der negentiende eeuw zijn, van de eeuw, die met het licht der wetenschap en des vrijen onderzoeks de duisternis doordringt en de duisterlingen verdrijft, om slechts plaats te laten voor de moderne verlichting en den mensch met breeden wiekslag verheft tot de bron van alle licht, - van de eeuw, die vrijheid, gelijkheid en broederschap van hare stervende voorgangster overgenomen hebbende, die woorden tot de hare gemaakt heeft en er als haar eigendom mede pronkt.

Geen wonder alzoo dat die eeuw des lichts gevierd, gevleid, bewierookt, aangebeden wordt; geen wonder evenzeer dat het domperige ultramontanisme met zijne.... tweehonderd millioen aanhangers door de echte negentiende-eeuwers in den ban wordt gedaan en als de grootste, de onverzoenlijke vijandin van onze eeuw en haar tijdgeest wordt uitgekreten. Op gevaar af van eveneens dit lot over mijn hoofd te halen, wil ik de negentiende eeuw - de gevierde! - een weinig nader bekijken en met de punt mijner pen het blinkende vernis afkrabben, dat haar langs alle zijden bedekt. Ik erken het, onze eeuw is met een goede laag goud overtrokken, en al is dit verguldsel nog in lang niet afgesleten, - dàt komt eerst later, - toch behoeft men haar maar even in de schaal te leggen, om onmiddellijk tot de overtuiging te komen dat het al geen goud is wat er blinkt, en het schitterende verguldsel ongeveer dezelfden dienst doet als het blanketsel op de wangen van zekere klasse van vrouwen.

Een plotselinge inval stoort mij hier echter in mijne redeneering, ja werpt ze bijkans omver. Ik ontkende zoo even dat onze eeuw de gouden zou mogen genoemd worden. Nog in tijds bedenk ik echter, dat ik in zeker opzicht de plank volkomen mis heb: alles goed en wel overdacht is het goud niet alleen de groote aantrekkingskracht voor alle ware kinderen dezer eeuw, maar tevens de spil waar alles op draait. Want onze eeuw is bij uitstek materialistisch, en de materie vindt hare hoogste uiting in het op het voetstuk der goden geplaatste goud. In geene enkele eeuw telde het gouden kalf zoovele aanhangers als de tegenwoordige; want alles wat zich tot de negentiende eeuw rekent, knielt in verrukking

voor het kalf neder en offert er zonder schroom alles aan op, waarvoor de domperige voorgangsters eerbied hadden: vriendschap en plicht, gezondheid en eer.

Ik vraag mij-zelven af of dàt dienaarschap - slavernij mag ik niet zeggen, want die is afgeschaft - dat knechtschap en zijne gevolgen de oorzaak is dat wij, behalve hare beschaving, verlichting enz., in eene eeuw leven van poeiers en pillen, van kranke lichamen en kranke geesten, van valsche pruiken en dito tanden, van valsch goud eindelijk en.... valsche harten? Ware ik dokter in de medicijnen, misschien zou ik het antwoord kunnen vinden; thans moet ik mij vergenoegen, het feit te constateeren en in de aandacht van deskundigen en desbevoegden aan te bevelen.

Hoe het zij, de negentiende eeuw is in ieder geval eene eeuw *à part;* zij wacht zich dan ook wel zich met hare voorgangsters te eneanailleeren, vooral met de 'duistere' middeleeuwen die geene philanthropische vereenigingen, kenden noch vredebonden, doch slechts kloosters wisten te bouwen en kerken, heerlijker en kostelijker wel dan al de negentiende-eeuwsche paleizen en tentoonstellingen, maar die den dompergeest van den godsdienst herbergden en bovendien niet de minste renten konden opbrengen. Neen, dan is onze eeuw practischer en zelfs hare philanthropie (de moderne liefdadigheids- en christenzin) is niet anders dan eene vermomde speculatie.

Natuurlijk heeft onze negentiende eeuw, die zich het monopolie van alle wijsheid, verlichting en prachtischen zin toekent, een opvoedingssysteem op hare eigen hand, geheel geschoeid naar hare beginselen en haar streven, waarnaar de negentiende-eeuwer gevormd, gegoten en gefatsoeneerd wordt en dat hem slechts tot den echten man der eeuw maken kan, verheven natuurlijk boven alle kleingeestige en bovenal kinderlijke bedenkingen, zooals daar zijn: goede trouw, eerlijkheid, onbaatzuchtige vriendschap, godsdienst. Zulke zaken zijn geheel en al verouderd en overgelaten aan de arme stakkers, die ziende blind zijn voor het moderne licht en als mummiën rondspoken in de wereld onzer negentiende eeuw. Onnoozelen, die trachten op te roeien tegen den bruischenden, doorschijnenden stroom der moderne beschaving! Zij zullen meegesleept worden of verpletterd, zoo spreekt de tijdgeest! en deze zou waarlijk gelijk hebben, indien er geene macht bestond, die zelfs de machtigste stroomen beheerscht en naar haar wil kan beroeren of tot bedaren brengen.

Laat mij den man van onzen tijd schetsen; - den echten zoon der verlichte negentiende eeuw nagaan in zijn doen en laten, bespieden in zijne bedoelingen; hij verdient zulks ten volle, want hij is eene zeer interessante en hoogst leerzame persoonlijkheid. De verlichte zoon der negentiende eeuw is vóór alles man van de wereld en man van ondervinding. Het ware hem bepaald oneer en eene onbillijkheid aandoen, hem deze laatste eigenschap, onder welk opzicht ook, te ontzeggen. De ondervinding is de beste leermeester, zegt en denkt hij, en het moet gezegd worden, dat hij bij *die* leermeesteres dikwijls aangeklopt heeft niet alleen, maar ook duur genoeg hare lessen heeft betaald. Niet met zooveel of zooveel per uur, maar met opoffering van zijne stoffelijke welvaart, zijne gezondheid, zijn gansche vermogen soms, de ondervinding, de ware menschen- en wereldkennis, heeft hij in zijne groene jeugd gezocht daar waar ze inderdaad op te doen zijn: in koffiehuizen, danszalen, slempen nachtpartijen en den aankleve van dien. Maar daarvoor heeft hij zich dan ook tot een echt wereldburger ontwikkeld, alle bekrompenheid en dompergeest van zich geschud en het recht verkregen met minachting neer te zien op alles en allen, die genotrijke ondervinding en ondervindingrijk genot niet als het hoogste doel des

levens stellen. Hij immers zorgt uitsluitend voor het lichaam, zooal niet de meerdere dan toch de instandhouder van de ziel, zooals de moderne philosophie het leert, waarom hij op later jaren (ten minste zoo die latere jaren hem gegund zijn) een geducht voorstander en een vlijtig beoefenaar wordt van de even nuttige als practische gezondheidsleer, door hem in het moderne woord *hygiène* herdoopt. Hij weet met zekerheid aan te wijzen waar zich zijn hart bevindt - in de veronderstelling dat hij een hart bezit -; weet zonneklaar te bewijzen, dat eieren en biefstuk meer voldoende bestanddeelen bevatten dan bijv, aardappelen en karnemelksche pap, en houdt eene lange dissertatie over het nut der ventilatie- toestellen en gezondheids-kachels.

Natuurlijk loopt hij hoog weg met de dokters en hun langen nasleep van pillen en likpotten, die in legio hun weg naar zijn maag vinden, gewoonlijk echter met zeer twijfelachtigen uitslag, zoodat alle pogingen en alle hulp- en kunstmiddelen van de vroede mannen der geneeskunst niet verhinderen konden, dat de bekende ‘Schoolmeester’ in zijne knuppelverzen op allesbehalve stichtelijke wijze durfde en... konde spreken, van ‘vaders die uit kuchen gaan’ en het ‘aaklig, mislijk nageslacht.’ Trouwens, de ‘Schoolmeester’ kon het weten, daar hij, zoo goed als ieder ander negentiende-eeuwer, een waardig leerling van Epicurus was.

Het is eene bekende en alom erkende waarheid dat het menschelijk geslacht gaandeweg verzwakt, zoodat het geen wonder is, dat onze negentiende eeuwsche mannen met verbazing opzien naar de zware wapenrustingen en de onhandelbaar geworden strijdbijlen der middeleeuwen en zich afvragen, of te dier tijde een ander geslacht onze aarde bewoonde. Een ander geslacht hebben wij thans wel juist niet, maar toch een geslacht dat misvormd, verwrongen, ontaard is. En onze negentiende eeuw is druk bezig daartoe duchtig het hare bij te brengen. Het is waarlijk tijd, dat de uitvinder geboren wordt, die naast de reeds bestaande dichterlijke vleugelen der moderne verlichting, eenmaal patent neme voor de vervaardiging en leverantie van een genoegzaam aantal stellen solide heusche vleugels, teneinde de opvolgende geslachten in staat te stellen hun ontzenuwd lichaam met minder moeite in beweging te brengen.

Niet alleen zijne gezondheid echter, maar ook zijn vermogen heeft de moderne wereldman ridderlijk gewaagd in zijne jacht naar ondervinding, in den strijd tegen bekrompenheid en onkunde de zaken der wereld betreffende, zijne beurs gaat daardoor gewoonlijk denzelfden weg als zijn lichaam: het raakt uitgeput; het eerste feit is echter van minder bedenkelijken aard; wat poeiers en drankjes en pillen niet op het lichaam vermogen, worden door talrijke middelen, als daar zijn: beursspeculatiën, woeker, bankroeten, met ongelijk gunstiger uitslag op de beurs toegepast.

Vrijheid, gelijkheid en broederschap toch is de leus onzer eeuw en de zede wet van onzen tijd. Door die woorden een beetje door elkander te haspelen en toe te passen, schept men zich een geweten zoo rekbaar als men zelf wil, eene zedeleer, die zich naar alle vormen zet. Vrijheid toch is niet anders dan een vrijkaart om te doen wat men wil en kan, om in zijn belang naar alle richtingen heen werkzaam te zijn en de geheele wereld als het veld beschouwen, dat hij naar willekeur exploiteeren kan. Als men dat niet onder vrijheid verstaan mag, mijn goede hemel, waartoe is dan die leus uitgevonden? De gelijkheid eischt, dat ieder evenveel hebbe van de lasten en lusten des levens, met zekere beperkingen natuurlijk, want eene grondstelling kan niet altijd even zuiver toegepast worden. De rijke bijv, eischt uit naam der gelijkheid, dat ieder burger evenveel betale in de belastingen en ‘tgeen verder moet worden opgebracht; uit den geest van gelijkheid legt hij dus de kleine burgerij lasten op de schouders, die deze - hoe ondankbaar! - vermetel genoeg is al te drukkend en te

ongelijk te vinden; terwijl de arme als de natuurlijkste zaak der wereld de gelijkmatige verdeeling van alle eigendommen verlangt, als het ideaal van gelijkheid. Heeft onze man dus bij de voltooiing zijner moderne opvoeding er zijn vermogen bij ingebrokt, het staat hem vrij in naam der gelijkheid, opnieuw zijn aandeel te eischen in ‘tgeen een ander te veel heeft, en dat wel door middelen, welke hem door de broederschap worden aan de hand gedaan. Zijn de menschen dan niet in de wereld om elkander te helpen en heeft hij geen recht om, waar hem zijn rechtmatig deel van het vette der aarde onthouden wordt, den hardvochtigen broeder voor zijne liefdeloosheid te straffen door het dubbel te nemen van wat hem onbillijkerwijze geweigerd is? Vele wegen staan hem daartoe open, zonder dat hij, mits hij een beetje voorzichtig is, binnen het bereik onzer hedendaagsche strafwet valt. En voorzichtig is hij uitermate en op hem is bovenal het woord toepasselijk: ‘de kinderen der wereld zijn voorzichtiger dan de kinderen des lichts.’ De woorden: beursspeculatie, woeker, vervalsching van levensmiddelen, verfijnde schurkerij, spelen een groote rol in onze tegenwoordige samenleving en zijn uitmuntende hulpmiddelen om de wetten des lands te ontduiken.

Toch kunnen er gevallen zijn dat onze man de leuze van vrijheid en gelijkheid wat al te ver drijft, of liever dat hij zich te onbedacht bloot geeft en eindelijk in aanraking komt met de strafwet, die slag in het gelaat der vrijheidslievende negentiende eeuw; dan heeft hij kans met de gevangenis kennis te maken, - maar wat nood! Onze philanthropische eeuw is goed op weg om de gevangenissen in aangename verblijven te herscheppen, in paleizen, waarin den medelijdenswaardigen zieken - want de misdaad wordt nog hoogstens als eene zielsziekte beschouwd - alle gemakken behooren te worden aangeboden, welke hun toestand vereischt. De vrees voor straf, indien het verblijf in de gevangenis nog eene straf heeten mag, heeft al haar prikkel verloren, en zoo den gevangene in die verblijven nog iets ontbreekt, is het, dat hem voor het oogenblik de gelegenheid benomen is zijne denkbeelden van vrijheid, gelijkheid en broederschap ten koste zijner medemenschen in practijk te brengen. Trouwens, volmaakt heeft het niemand - zelfs de bewoner der moderne gevangenissen niet.

Doch keeren wij tot den man van de wereld terug, die zijn naam van eerlijk man heeft weten te behouden; een paar gelukkig geslaagde faillieten schaadt niet het minst aan zijne reputatie. Als kind van zijn tijd kent hij maar een enkelen meester, die echter een onverdragelijk tiran is: de Mode. Voor haar bukt hij zich gedwee, kromt zich in de zonderlingste vormen en geeft zich als een willoos kind over aan de tirannieke dienaren van de Vrouw, die te Parijs haar troon heeft opgeslagen en van daar uit over de geheele aarde hare bevelen ronddeelt. Inderdaad, onze negentiende-eeuwer geeft met wellust zijn lichaam, zijn hoofd en... zijne beurs over aan den mr. tailleur en den coiffeur (kleermakers en kappers zijn afgeschaft, dank zij den vooruitgang). Houding en omgang houden natuurlijk gelijken tred met de snede van zijn jas en de *coupe* van zijn hoofdhaar. In gezelschappen weet hij eene bevallige nonchalance in acht te nemen of is tot de kleinste bijzonderheden vertrouwd met de geheimen der etiquette en conversatie; zijn hoogste roem is voor een moderne Don Juan door te gaan, en hij is onuitputtelijk in geestige anecdotes en snedige gezegden, die, van buiten geleerd, de mate zijner educatie aanwijzen.

Wij zeiden boven, dat de man onzer eeuw bovenal de vrijheid liefheeft; die vrijheid strekt zich ook uit op het gebied des geestes. Hij aanbidt de vrijheid van denken en rekent het dus tot den *bon ton* een vrijdenker te zijn of - wat lang niet altijd hetzelfde is - zich als zoodanig te doen doorgaan. Hij lacht dus met die versleten, onzinnige

voorstellingen van eene wrekende Voorzienigheid, van een leven hiernamaals, van eene eeuwige belooning of straf - de Sinterklaas der groote kinderen, - zoodat niets hem kan weêr- houden te doen wat hem in zijn welbegrepen eigenbelang oirbaar voorkomt; tevens de domme menigte verachtende, die zich niet tot de hoogte der modernigheid weet te verheffen, noch genoegzaam ontwikkeld is om vrij en zelfstandig te

denken. Maar te hooger stijgt er zijn gevoel van eigenwaarde door; boven zoovele millioenen staat hij daar met zijn helder, onbekrompen inzicht, zelfs in die zaken, welke hij slechts bij name kent, - een gevolg gewis van een zeker soort van geestes-instinct, dat hem als kind der eeuw en als man der wereld bijzonder eigen is, en daar zijne nederigheid in dezen overtroffen wordt door zijne zucht om het licht der moderne wetenschap zoo ver mogelijk te doen schitteren, hangt hij zijn schat van geleerdheid bij alle gelegenheden te luchten. Heerlijk komt hem hierbij ook het heir van uitheemsche woorden en zinwendingen te stade, die hij met de grootste gemakkelijkheid der wereld en in legio uit de wijde plooien van zijn brein te voorschijn roept, als zoovele getuigen zijner belezenheid en zeggingskracht. Hoe na ook ligt hem de zaak van het onderwijs ter harte; in hoe edelen toorn ontsteekt hij bij de lauwheid der autoriteit omtrent dit groote volksbelang, en hoezeer geeselt hij het boosaardig opzet van den afschuwelijk en dompergeest, die zich beijvert hinderpalen op te stapelen ter stremming van de gezegende strooming, die de heerlijke denkbeelden van het godsdienstloos onderwijs over stad en land doet vloeien. Verontwaardiging grijpt hem aan, wanneer hij er aan denkt, en zijn bloed begint te koken. Maar daarvoor is hij een erkend voorstander van het volksonderwijs, dat zijn kinderen... eene kostelooze opvoeding verschaft.

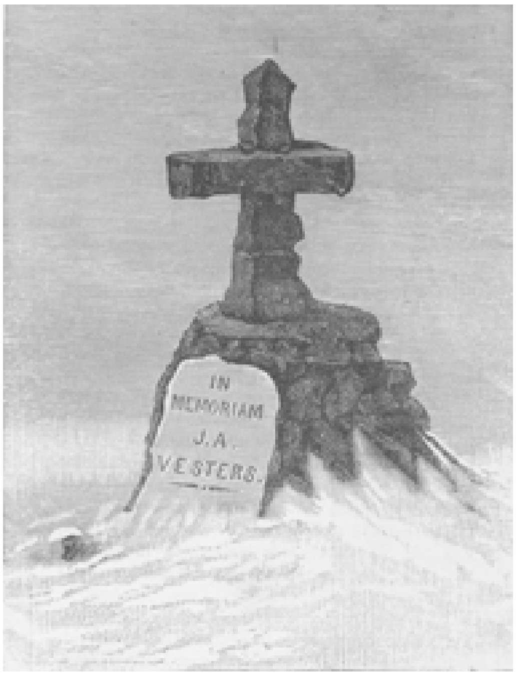

Waakt! want gij weet niet in welke ure uw Heer zal komen.
Matth. XXIV: 42.
Zoo ook de rechtvaardige voor zijn tijd door den dood wordt weggerukt, zal hij in rust zijn.
Wijsh. IV: 7.
Ofschoon kort geleefd hebbende, heeft hij de loopbaan van een lang leven afgelegd.
Wijsh. IV: 13.
En hij, die vijf talenten ontvangen had, trad toe en bracht vijf andere talenten, zeggende: Heere, vijf talenten hebt gij mij overgegeven: zie, vijf andere heb ik daarbij gewonnen. Zijn Heer zeide tot hem: Zeer wel, gij goede en getrouwe dienstknecht, omdat gij over weinig getrouw zijt geweest, zal ik u over veel stellen: ga in tot de vreugde uws Heeren.
Matth. XXV: 20, 21.

Ook in andere opzichten onderscheidt hij zich gunstig van de achterblijvers in den wedloop des vooruitgangs: hij is bovenal een practisch man, dat wil zeggen, zijn egoïsme heeft met zijn verstand een innig verbond gesloten ter passende beteugeling van de verouderde denkbeelden en eigenschappen, die het vaak weerbarstig hart zijn welbegrepen eigenbelang in den weg mocht willen leggen; er mag een tijd geweest zijn - de tijd zijner onverstandige jeugd - dat hij een strijd met het hart te voeren had, - thans heeft hij de weêrspannige vesting, die zich op genade of ongenade moest overgeven, sedert lang overwonnen. Dit neemt echter niet weg, dat hij nog gaarne met zijn hart pronkt: hij doet zich voor als de vriend des volks, ofschoon hij het plebs inwendig verafschuwt, maar het volk is de ladder, die hem in de hoogte moet voeren, misschien wel op den Olympus, waar de negentiendeeeuwsche góden, de geachte sprekers onzer Kamers en de excellenties aan de groene tafel, hunne raadsvergaderingen houden.

Voor vriendschap en familiebanden heeft hijeen bijzonder zwak; zijne kennissen en bloedverwanten telt hij gaarne bij dozijnen en even gaarne praalt hij er mede... mits ze van grooten huize zijn. Onder die voorwaarde blijven karakter en neiging geheel buiten rekening: de vriendschap der groote wereld geeft *relief* in de oogen der hedendaagsche maatschappij, en daarenboven, hij kan behoefte hebben aan sterke kruiwagens, die hem spoedig en zeker naar zijn doel voeren.

Menschlievendheid is in zijn oog eene schoone deugd; hij *ziet* ze gaarne betrachten en werpt den steen op hem, die in zijn oog humaan noch liefdadig genoeg is. Als practisch man heeft hij echter een af keer van die krachtige doortastende liefdadigheid, welke geeft waar men armoede vindt, zonder al te nauwlettend naar het hoe en waarom te vragen, - maar veeleer van die welgeordende liefdadigheid, zooals de Franschen die verstaan in hun: *La charité bien ordonnée commence par soi-même.* Hij is er derhalve in de eerste plaats op uit zich zelven goed te bewijzen; laat daarom zijne diensten goed betalen en heeft ze voor anderen slechts veil, wanneer znlks uitzicht op vergelding geeft. Hij wil gaarne een spiering uitwerpen om een kabeljauw te vangen.

Met stalen hart strijkt hij het penninkske der weduwe en weezen tot zich en verrijkt zich met het zuur verdiende, op den honger bevochten geld der ongelukkigen, die zich onder de hoede zijner dienstvaardigheid stellen. Wie mag hem daarvan echter eene grieve maken? Als practicus is hij toch overtuigd dat de maatschappij er volstrekt niet door gebaat zou zijn, zoo hij zich tot taak stelde de armoede door wezenlijke middelen te bestrijden. Er *moeien* immers armen zijn: het is eene onomstootelijke wet der samenleving en ook God - wiens naam hij bij sommige gelegenheden nog zoo uitmuntend te pas weet te brengen - heeft het aldus gewild. Het zou hoogst onpractisch, ja, eenigermate misdadig zijn, inbreuk te willen maken op eene gevestigde en noodwendige orde van zaken.

Maar al wilde hij den armen anders dan eene platonische toegenegenheid betoonen, hij zou niet kunnen. Moet hij zijne positie in de maatschappij niet ophouden; vordert de zorg voor zijn huis gezin niet zijne geheele toewijding? Hij behoort zijn stand eer aan te doen evenals zijn hooggeplaatsten kennissen; feesten moeten gegeven, visites gemaakt worden met al den aankleve van dien. *Kan* er dus wel iets voor de armen overschieten?

Toch treft men niet zelden zijn naam aan onder de stichters of instandhouders van philanthropische inrichtingen, bestemd om het lot der arme klasse te verzachten; menigwerf prijkt zijn naam onder het een of ander beroep op de barmhartigheid zijner medeburgers. Waan echter niet, dat hij onzinnig genoeg is paarlen voor de zwijnen

te werpen; zijne medewerking is een even practisch als doeltreffend middel om zich in het oog zijner landgenooten te verheffen, en zijn naam met een gloriekrans te omweven zonder de koorden zijner beurs te ontbinden. En kost het hem nu en dan zelfs eene kleine opoffering, - hij zal dit offer brengen; het behoort immers tot den *bon ton* lid eener philanthropi- sche instelling te zijn, en hij zal zijne contributie betalen zooals hij het die der zang vereeniging zijner woonplaats betaalt, waarvan hij misschien geen gebruik maakt, maar waar hij toch niet buiten kan er lid van te zijn, daar hij natuurlijkerwijze als beschermer der edele toonkunst behoort door te gaan.

Ik zeide boven reeds dat de man van de wereld de leuze vrijheid en gelijkheid in zijn vaandel geschreven heeft, - een vaandel dat hij, naar de omstandigheden het meebrengen, hoog opgeheven houdt of stilletjes in een hoek stopt. Vrijheid eischt hij, vrijheid van denken, van handelen bovenal,... voor zich zelven, eene vrijheid nauw aan bandeloosheid verwant. Ook voor anderen begeert hij vrijheid, mits ze hem niet hinderlijk of gevaarlijk kan worden. Gelijkheid zoekt hij... met zijne meerderen, wat natuurlijk niet verhindert dat hij een tiran is voor zijne minderen, die hij met de noodige verachting bejegent en wie hij grootendeels meent te verplichten, zoo hij hun veroorlooft hem bij gelegenheid te kunnen verplichten.

Onder alle princiepen is er één hem heilig, - namelijk, geene princiepen te hebben. Volgens dezen even winstgevenden als gemakkelijken grondregel weet hij zich in allerlei vormen te gieten; hij maakt zich naar willekeur groot of klein, naarmate hij zijne minderen of zijne meerderen voor zich heeft. Voor de laatsten staat hij met gekromden rug, voor de eersten met trotsch opgeheven hoofd. Gedwee is hij en kruipend voor hem, van wie hij meent te kunnen profiteeren; vriendschap of eerbied huichelt hij daar, waar hij slechts onverschilligheid of afkeer gevoelt, en zonder blikken of blozen levert hij zijn slachtoffer aan het grijnzend ongeluk over. De practische wereldman nadert zoodoende langs de breede baan der beginselloosheid immer meer het doel, dat hem tegenlacht, - het verwerven van rijkdom en aanzien. Ook van het geluk? Ongetwijfeld, al is dat geluk van een geheel ander gehalte dan de niet-wereldling het zich voorstelt. Zijn hart moge te laag gezonken, te bedorven zijn om eene reine en breede opvatting te kunnen hebben van het ware geluk, - toch heeft hij oogenblikken, wier zoetheid en wellust in zijn oog ruim opwegen tegen het genot, dat een christelijk gestemd gemoed bij het verrichten eener waarlijk schoone en edele daad smaakt. En bovendien, is de pad op hare wijze niet even gelukkig in den stinkenden poel der moerassen als de arend op de hooge Alpentoppen, zich badende in de zuivere, maagdelijke lucht?

En hiermede is het beeld geschetst van den modernen wereldman, het product onzer negentiende eeuw, - van den man, het wandelend ideaal van tegenstrijdigheid in woorden en daden, van gemis aan zedelijken ernst, van dorheid en kilheid des harten, - van hem eindelijk, die zich met voorliefde beschouwt als behoorende tot den krachtigen boom der wezenlijke beschaving, maar inderdaad slechts een wanstaltige uitwas is en eene dorre tak, die reeds lang van den moederstam is afgescheurd.

De ware beschaving telt in het Christendom; wat daar buiten ligt ge van buiten blinkend verguldsel zijn, inwendig is het slechts verrotting en dood. Het Christendom is de ziel der maatschappij; wat niet bezield is moet afvallen en vergaan en meegesleurd worden in den draaikolk, welke men de moderne wereld noemt. De moderne wereld moet die maatschappij en het individu ten ondergang voeren, - het Christendom alleen zal ze redden.

[Nummer 25]

Van Campenhout de Brabançonne zingende.

Allen kennen wij het lied van de ‘Brabanconne;’ maar, kinderen van het nieuwe geslacht, hebben wij het slechts gehoord bij gelegenheid van onze openbare feesten.

In 1830, was het 't lied der ontwaking van België, dat naar zijne onafhankelijkheid streefde; het was het verzamelteeken van al de patriotten, en onder de klanken van dat krijgshaftige lied, was het dat onze vaderen naar de barricaden snelden en voor het vaderland stierven. Iedereen weet, dat de woorden geschreven zijn door den ridder Hippolyte van Chez, bijgenaamd Jenneval, en dat van Campenhout er de muziek op gemaakt heeft.

Onze gravure stelt dezen laatste voor terwijl hij het nationale lied zingt voor eenige vrienden, in het Café Cantoni, de gewone verzamelplaats der kunstenaars, en hun de geestdrift mededeelt, die zich weldra van de menigte zal meester maken en tot een geduchten opstand zal overgaan.

VAN CAMPENHOUT DE BRABANCONNE ZINGENDE.

Van Campenhout, geboren te Brussel in 1799 en overleden in 1848, was tegelijk tooneelspeler, toondichter en schrijver; hij bezat een krachtige

tenorstem en is lang aan den grooten schouwburg van Brussel verbonden geweest. Jenneval, in 1803 in Frankrijk geboren werd op zijn 23[en] jaar tooneelspeler en kwam zich in 1830 metterwoon in Brussel vestigen. Reeds bij den aanvang omhelsde hij met geestdrift onze zaak, nam dienst in het legerkorps van generaal Niellon en werd bij de verdediging van Lier gedood.

Wij behoeven er niet op te wijzen, hoeveel leven, nauwkeurigheid en schoons er heerscht in het tafereel van den heer A. van Hammée, die een talentvol schilder en professor in de koninklijke Academie van schilderkunst te Brussel is.

De weduwe van den krijgsman.

Ofschoon de oorlog dikwijls een noodzakelijk kwaad is, gebeurt het niet zelden dat machthebbers hunne legers in het veld zenden om zich daar te beladen met eenige korrels roem. Dat tot dezen prijs duizenden moeten opgeofferd worden, die allen bloedverwanten achterlaten, welke hun verlies zullen beweenen, daaraan schijnt minder gedacht te worden, ofschoon al de behaalde roem niet in staat is het lijden van een enkele in vreugde te veranderen. Onze gravure geeft eene voorstelling van zulk eene droefenis. De weduwe van den krijgsman heeft de nagelaten goederen van haar echtgenoot ontvangen en voelt bij elk stuk dat zij in de hand neemt hare smart toenemen, tot dat zij eindelijk, overmand door hare aandoeningen, op die voor haar kostbare overblijfselen in zwijm valt.

Het is een aandoenlijk tafereel, wel in staat om de oorlogzuchtigste geesten tot vrede te stemmen - den lieven vrede, waarin toch alleen het ware volksgeluk gelegen is.

Het transvaalsche driemanschap.

Op den 18[en] december van het vorige jaar kozen de Transvaalsche Boeren zich een eigen voorloopig bestuur, ten einde hen te leiden bij den strijd voor hunne onafhankelijkheid, dien zij kort te voren ondernomen hadden. Tot hoofdleiders van de zaken van den nieuwen Vrijstaat werden aangewezen Martinus Wessel Pre torius, Petrus Jacobus Joubert en Paul Krüger, drie mannen, die vóór de annexatie, in april 1877, in de toenmalige Zuidafrikaansche republiek een hoogen post bekleed hadden.

Van de beide laatstgenoemden bieden wij onzen lezers in dit nommer de portretten aan, en wij twijfelen niet of het zal ieder onzer inteekenaren aangenaam zijn, eenige bijzonderheder betreffende de leden van het Transvaalsche driemanschap te vernemen.

Pretorius is de zoon van Andries Pretorius, oorspronkelijk een pachter uit de Kaapkolonie, die de voornaamste leider was van den *exodus* der Boeren uit het engelsche gebied in 1834. Achtereenvolgens werd Andries Pretorius de stichter van den Oranje-Vrijstaat en van de Transvaalsche Republiek. Hij voerde de Boeren aan in hun oorlog tegen de Zoeloes in 1838 en veroverde op deze laatsten het vruchtbare Natal. In 1852 mocht hij zijne pogingen bekroondzien in de erkenning der Transvaalsche Republiek door het engelsche gouvernement, terwijl na zijn dood, die eenige jaren later voorviel, zijn naam gegeven werd aan de hoofdstad van het nieuw gestichte gemeenebest.

Wessel Pretorius werd in 1859 tot tweeden president van den Oranje-Vrijstaat gekozen, in welke betrekking hij vijf jaar lang te Bloemfontein verblijf hield. Later was hij eenigen tijd president der Transvaal, doch moest in 1872 die betrekking verlaten, waarschijnlijk ten gevolge van engelsche invloeden; want het engelsche gouvernement had den wakkeren man, wiens voornaamste streven steeds geweest was eene staatkundige eenheid tusschen de beide hollandsche republieken tot stand te brengen, altijd een kwaad hart toegedragen.

Gedurende de reis van president Burgers naar Europa in 1875 was Pretorius echter weder waarnemend president, en na de annexatie stelde hij zich het eerst aan het hoofd der protestpartij. Hij was dan ook voorzitter van de meeting, die na den terugkeer der eerste deputatie, welke de Boeren naar Engeland gezonden hadden, om tegen de annexatie te protesteeren, den 4^{en} april 1878 te Doornfontein gehouden werd. Zoowel om zijne persoonlijke daden als om den naam zijner ouders is hij de aangewezen kampioen voor de onafhankelijkheid der zuidafrikaansche Boeren.

Paul Krüger is een aanzienlijk burger van Rustenburg, een man van veel natuurlijken aanleg, maar van gebrekkige opleiding. Hij is het meest bekend om de reis, die hij in mei 1877 met Dr. Jorissen naar Engeland ondernam, ten einde daar uit naam zijner landgenooten tegen de onrechtvaardige annexatie der Transvaal te protesteeren. Na eerst te Kaapstad een onderhoud met sir Bartle Frere gehad te hebben, kwamen de beide gezanten den 12^{en} juni te Londen aan, waar zij evenwel van lord Carnarvon tot verklaring kregen, dat het de regeering Harer Majesteit volslagen onmogelijk was, aan de intrekking van de annexatie te denken. Zijne lordschap verwaardigde zich zelfs niet met de beide gezanten, die opzettelijk daartoe uit Zuid-Afrika waren overgekomen, in dicussie te treden en scheepte hen af met de verklaring, dat de annexatie ‘op verlangen van de groote meerderheid der bevolking des lands’ had plaats gehad.

Deze bewering konden de gezanten niet tegenspreken, daar het mogelijk was, dat lord Carnarvon latere berichten uit Zuid-Afrika ontvangen had, en er ‘eene onverklaarbare verandering in het gevoelen des volks’ - dit waren hunne woorden - plaats gehad kon hebben. Te vergeefs verzocht Krüger nog dat er eene algemeene volksstemming mocht gehouden worden; ook dit verzoek werd afgeslagen. Onverrichter zake keerden dus Krüger en Jorissen naar de Transvaal terug, waar zij de bevolking in een toestand van de grootste verontwaardiging en opgewondenheid tegen het engelsche bestuur vonden.

En daar was reden toe. Sir Shepstone toch, de nieuwe administrateur, had op allerlei manieren onderteekeningen verzameld onder een adres, waarin het engelsch bestuur het welkom werd toegeroepen. Die onderteekeningen waren echter slechts afkomstig van eenige engelschgezinde stedelingen, geenszins van de eigenlijke hollandsche Boeren; en het is wel mogelijk, dat lord Carnarvon door die kunstmatige demonstratie schromelijk bedrogen is.

De oproerige beweging werd inmiddels zoo ernstig, dat sir Shepstone zich genoodzaakt zag eene proclamatie uit te vaardigen, waarbij de aanleiders van het verzet met zware straffen bedreigd werden; daardoor kon hij echter niet beletten, dat weldra te Pretoria, te Potchefstroom en in andere plaatsen onafhankelijkheids-comité's werden opgericht, en 125 protesten tegen de aanhechting des lands bij de engelsche koloniën door de Transvaal verspreid werden. Die protesten werden door 6591 volwassen vrije ingezetenen geteekend, terwijl de ter zelfder tijd verspreide adressen ter gunste der engelsche regeering slechts 587 handteekeningen verkregen. Op de meeting van den 4^{en} april 1878, waarvan wij boven reeds spraken, waren dan ook

alle voornaamste plaatsen, Pretoria, Potchefstroom, Middelburg, Heidelburg, Wakkerstroom, Utrecht, Lijdenburg, Rustenburg en Marico vertegen woordigd.

Na eene beraadslaging van drie dagen werd besloten een tweede gezantschap naar Engeland te zenden, ditmaal bestaande uit de heeren Paul Krüger en P.J. Joubert.

Laatstgenoemde, die uit een oud geslacht van fransche Hugenoten, sinds lang in Zuid-Afrika gevestigd, gesproten is, was ook vice-president en waarnemend president geweest. In mei 1878 begaf hij zich in gezelschap van Krüger naar Londen, deed ook op dien tocht de Kaapstad aan en verzocht de welwillende medewerking van den gouverneur sir Bartle Frere. Maar ook dit tweede gezantschap leidde tot niet het minste practische gevolg, en na eenige nuttelooze onderhandelingen keerden beide heeren naar het vaderland terug, het hart vervuld van den bittersten haat tegen de Engelschen, die hun rechtmatig verzoek weêr zoo onbeschaamd van de hand hadden gewezen.

Transvaalsche boeren in het gevecht.

De aldus getitelde gravure geeft ons een denkbeeld van de eigenaardige manier, waarop de Transvaalsche Boeren den oorlog voor hunne onafhankelijkheid voeren. Even behendig in den omgang met hunne krachtige paarden, als zeker van het schot van hun geweer, zijn zij zoowel in den oorlog als bij de jacht op leeuwen en andere wilde dieren gewoon, hun doel tot op een geweerschot afstands te naderen, vervolgens snel af te stijgen, vastberaden op den naderenden vijand te vuren, en dan weêr plotseling op hun paard te springen, om in vollen draf weg te rijden.

Hebben zij op die manier tijd gewonnen om hun geweer opnieuw te laden, - want slechts weinigen onder hen zijn in het bezit van achterladers - dan keeren zij zich bliksemsnel om en lossen een tweede schot. Op deze manier zetten zij den strijd voort met een geduld, dat hunnen moed evenaart.

Het spreekt echter van zelf dat eene dergelijke taktiek slechts gevolgd kan worden in open vlakten, waar de ruiter door niets in zijne bewegingen belemmerd wordt. Geldt het daarentegen de verdediging van eene positie, die eenige bedekking aanbiedt, zoo als in de enge bergpassen van het Drakengebergte, waarin zij zich met zulk een gunstig gevolg verschanst hebben, dan volgen de Boeren het stelsel van verdediging, waarvan onze gravure eene voorstelling geeft.

Zij leggen zich alsdan achter hunne verschansing op den grond, mikken met de grootste nauwkeurigheid op den vijand en houden inmiddels hunne paarden, die door middel van een aan de teugels bevestigden riem ‘gekniehalterd’ staan, in hunne onmiddellijke nabijheid, zoo dat zij elk oogenblik gereed zijn om in geval van nood weg te draven.

In geen enkele der zuidafrikaansche republieken, welke door Boeren van hollandsche afkomst gesticht zijn, heeft ooit een vast leger bestaan; alle strijdbare mannen trekken in geval van oorlog ter verdediging van het gemeenschappelijk vaderland uit, doch nooit wordt eene geregelde afdeeling voetvolk gevormd, evenmin als de Boeren van geschut gebruik maken. Voor zoover men weet is er geen enkel kanon in hun bezit.

De tunnel onder de Hudson.

Een nieuw reuzenwerk, dat de ingenieurskunst in vereeniging met den speculatiegeest onzer eeuw ondernomen heeft, is de 1600 meter lange tunnel, die onder het bed der

rivier de Hudson gegraven wordt, en waardoor eene rechtstreeksche spoorwegverbinding tusschen de stad en den staat New York met de zuidelijke en westelijke Staten der Unie tot stand zal komen.

Ten gevolge harer eigenaardige ligging op een eiland, door de rivier de Hudson en de East-river gevormd, is de metropool der Nieuwe Wereld, na Londen de aanzienlijkste handelstad der aarde, van de meeste harer spoorbanen afgesneden. Over de East-river voert sedert 1878

eene kolossale ijzeren hangbrug, waarvan wij in den vorigen jaargang reeds eene afbeelding gegeven hebben. Aan een dergelijke overbrugging der Hudson viel echter, wegens het drukke scheepsverkeer, niet te denken, en dien tengevolge wordt de gemeenschap met de spoorbanen op den rechteroever door middel van stoombootveren onderhouden.

Daar eene dergelijke gemeenschap uit den aard der zaak met veel ongerief gepaard gaat. heeft men voor ongeveer zes jaren het plan opgevat de twee oevers der rivier door een dubbelen tunnel te verbinden, en dit plan is thans gedeeltelijk reeds ten uitvoer gebracht.

Over het algemeen was de aard van den bodem voor de uitvoering van het reuzenwerk zeer gunstig. Op den rechteroever, binnen de stad Jersey, werd met den arbeid een aanvang gemaakt. Men graafde daar namelijk eene loodrechte schacht van 18.24 meters diepte, welker bodem op gelijke hoogte waterpas ligt met de toekomstige spoorbaan in den tunnel. Met den eigenlijken tunnel werd ongeveer ter halve diepte van de schacht begonnen, zoo dat hij van daaruit door een aantal trappen tot de bepaalde diepte afdaalde. Door deze voorloopige inrichting was de toevoer van bouwmaterialen werkelijk vergemakkelijkt, terwijl tegelijk dat gedeelte der schacht, hetwelk zich beneden den ingang bevindt, tot opneming van het uitgegraven slijk en van het uit den tunnel verwijderde water kon dienen.

Zoo als men op onze gravure zien kan, is de tunnel van nagenoeg cirkelvormige doorsnede en vormt een hollen ijzeren cilinder van 6.7 meter hoogte en 6.1 meter wijdte. De plaatijzeren bekleeding ter dikte van 6 millimeters bestaat uit platen van 1 à 2 meter lengte bij 75 centimeters breedte, welker randen ver genoeg over elkander heenschuiven, om door ijzeren bouten aaneengeklonken te kunnen worden. Later wordt door ijzeren ankers aan de ijzeren bekleeding eene tweede bekleeding van metselwerk, ter dikte van 60 centimeters verbonden. Door hun gebogen vorm zullen de steenen zoowel eene lood rechte als eene zijdelingsche drukking kunnen weêrstaan.

Ten einde het water buiten den tunnel te houden, alsmeê om de uitgegraven aarde te verwijderen en gedeeltelijk ook om de dragende massa's te ondersteunen, is de werking van samengeperste lucht met eene drukking van 1.32 tot 1.55 kilogram per vierkanten meter aangewend. Onmiddellijk nadat de uitgegraven aarde, eene vermenging van leem en zand, van de plaats, tot waar het werk is gekomen, verwijderd is, wordt ze door bijvoeging van zuiver water tot slijk gemaakt en door middel der luchtdrukking door eene 15 centimeter wijde buis naar buiten gedreven.

De uit plaatijzer vervaardigde luchtsluis, die aan den mond van den tunnel is aangebracht, en daarvan als het ware het portaal vormt, is 4,5 meter lang en 1,8 meter breed. In vorm heeft zij veel overeenkomst met een gewonen stoomketel. Langs eene smalle spoorbaan, die er door loopt, voert een wagen de baksteenen en verdere materialen in den tunnel. De werking dezer sluis, waarin door middel van buizen de lucht op de zelfde drukking gehouden wordt als in den tunnel, is zeer eenvoudig. De deur, die naar den tunnel voert, is gewoonlijk gesloten. Moet deze echter tot den aanvoer van materialen of arbeiders geopend worden, dan gaat men volgenderwijze te werk.

Eerst brengt men de aan te voeren bouwstoffen of werklieden binnen de ruimte der sluis en sluit dan de buitendeur. Daarop wordt de lucht er tot de zelfde drukking gebracht als in den tunnel, waarna deze kan geopend worden. Door eene ventilatiebuis wordt in den tunnel voortdurend eene krachtige circulatie van den luchtstroom, die

van boven toegevoerd wordt, te weeg gebracht. De arbeiders voelen niet de minste onaangename gewaarwording bij den overgang van de buitenlucht in de saâmgeperste lucht van den tunnel.

Den 21^{en} juli 1880 stortte een gedeelte van de schacht, die op den rechteroever, te Jersey gegraven is, in, bij welke ramp verscheidene werklieden het leven verloren, Zoo als te begrijpen is, heeft het onnoembaar veel moeite gekost, om de schade, die door dit ongeval aan het in aanbouw zijnde werk werd toegebracht, weêr te herstellen, en op het oogenblik zijn de werkzaamheden daartoe nog niet geheel geëindigd. Men arbeidt nu echter dag en nacht met elektrische verlichting aan het reuzenwerk voort, en wel van de beide monden tegelijk naar het midden toe, zoo dat men berekent dat het geheele werk in den loop van het volgende jaar ten einde zai kunnen gebracht worden.

Om een denkbeeld te geven van het buitengewoon drukke spoorwegverkeer, waartoe die tunnel moet dienen, merken wij op, dat er, als hij voltooid is, ten minste 300 à 400 treinen dagelijks zullen doorstoomen, waarbij de goederentreinen zich dan nog over den nacht zullen moeten verdeelen. Herinneren wij ten slotte nog dat de tunnel dubbel zal zijn en dus uit twee zulke ijzeren kokers zal bestaan, als er op onze gravure een is afgebeeld.

Het kunstmatig uitbroeiën van eieren.

In een vroegeren jaargang hebben wij eene beschrijving gegeven der verschillende perioden van ontwikkeling van het ei; wij deden daarbij uitkomen hoe de natuurlijke warmte van den broeienden vogel die ontwikkeling der kiem te voorschijn roept en bevordert. Het uitbroeien van het ei langs den natuurlijken weg, d.i. door de ouders, is in 't geheel geen vereischte om uit het ei het jong te voorschijn te doen komen: een zekere en gelijkmatige warmtegraad is daartoe voldoende. Daaruit blijkt, dat het uitbroeien der vogeleieren ook langs kunstmatigen weg kan geschieden, en werkelijk werd en wordt zulks op meer of minder groote schaal toegepast.

In warme gewesten, waar de temperatuur van de lucht en den bodem meer overeenkomst heeft met de natuurlijke warmte der dieren dan bij ons, moest men wel het eerst tot de ontdekking gekomen zijn, dat vogeleieren ook zonder de hulp der ouders uitgebroeid kunnen worden, en inderdaad waren de Egyptenaren en Chineezen reeds vroegtijdig met deze daadzaak bekend. In de fellah-dorpen van Egypte wordt nog tegenwoordig het kunstmatig uitbroeien der eieren op de zelfde manier beoefend, als voor tientallen van eeuwen. Het grootste gedeelte der bevolking, die in hoenderteelt haar voornaamste middel van bestaan vindt, drijft dezen tak van nijverheid op kunstmatige manier. Iedere inrichting bestaat uit 4 tot 12 ovens, die van beide zijden door een middengang doorsneden worden; elke oven, die altijd overwelfd is heeft den vorm van een kubus en is 2.8 meter lang, breed en hoog. Vier stammen van palmboomen, ongeveer 80 centimeters hoog, dragen een leemen bodem, die het geheel in een boven- en benedenverdieping verdeelt. De beide verdiepingen staan met elkander in gemeenschap door eene vierkante opening, welke in den leemen bodem aangebracht wordt. De beide verdiepingen zijn van uit den middengang door twee deurtjes toegankelijk. Deze ovens worden gewoonlijk slechts eens in het jaar en wel gedurende de maand Ramadan (februari) gebruikt, daar omstreeks dien tijd in Egypte de eieren het goedkoopste zijn. Vóór het broeien is echter een lange voorbereiding noodig, en reeds in het midden van januari wordt in de benedenverdieping van den oven klein gekapt tarwestroo uitgeschud en, bij gesloten

deuren, aangestoken. Bij matigen luchttoevoer verbrandt het stroo uiterst langzaam, zoo dat het eerst na verloop van twintig dagen geheel verteerd is De oven is daardoor gelijkmatig verwarmd en geeft goeden waarborg voor de gelijkmatige ontwikkeling der eieren. Dezen worden zonder verdere voorbereiding in de uitgedoofde asch der benedenverdieping gelegd, en wel in 4000 à 6000 stuks. Een fellah neemt de leiding van het uitbroeren op zich en zondert zich met dat doel geheel van de buitenwereld af. Hij begeeft zich in den middengang, welks deuren achter hem gesloten worden en blijft gedurende twee weken onzichtbaar. Als welverdiende vergoeding voor zijne eenzaamheid reikt men hem door de luchtgaten in den zoldering van den gang de beste levensmiddelen toe, welke in het dorp te verkrijgen zijn. Zijne werkzaamheid bestaat hierin, dat hij in de bovenverdieping van den oven voortdurend kleine partijen stroo ontsteekt, en daardoor de eieren steeds warmte van boven toevoert. Na verloop van twaalf dagen wordt al het vuur uitgebluscht, de eieren worden van de beneden- naar de bovenverdieping overgebracht en alle openingen en deuren gesloten. Na nog vijf dagen wordt de bovenste deur geopend en de kiekens zijn uit het ei gekropen. Deze eenvoudige handelwijze geeft de beste uitkomsten; men verzekert dat 6000 eieren 4000 kiekens leveren en, in het ongunstigste geval, nog altijd 3000.

De Chineezen broeien de eieren - en wel hoofdzakelijk eendeneieren - in vaten uit, en ook deze handelwijze is zeer eenvoudig; deze nijverheid wordt hoofdzakelijk in Midden- en Zuidelijk China gedreven, van waar de eieren naar het Noorden uitgevoerd worden.

In Europa was voor ruim honderd jaren Réaumur de eerste, die belangwekkende bijzonderheden over het kunstmatig uitbroeien van vogeleieren bekend maakte; Bonnemain echter was de eerste, die met groote opmerkzaamheid en omzichtigheid alle omstandigheden van het broeien bestudeerde en later het bedrijf met goed gevolg en in het groot uitoefende. Voor de groote revolutie voorzag hij de parijsche markt van voortreffelijk gevogelte en wel in een tijd van het jaar, waarop anders geene jonge hoenders te bekomen waren. De stormen der omwenteling deden ook deze inrichting te gronde gaan en sedert is geen ander meer in zulk een graad van volkomenheid in het leven getreden. Inrichtingen van dergelijken aard werden wel te voorschijn geroepen, maar zonder het gunstige gevolg, dat men er zich van voorspeld had.

In den laatsten tijd is echter de opmerkzaamheid opnieuw en in verhoogde mate op het kunstmatig uitbroeien der eieren gevestigd; men heeft het zelfs zoo ver weten te brengen dat de haudelwijze een bijna wiskunstige zekerheid van welslagen geeft; terwijl men inzag dat de zoo veel mogelijk getrouwe navolging der natuur de meeste kans van gelukken gaf, bestudeerde men het broeiingsproecs in al zijn onderdeelen en paste de gemaakte bevindingen op de natuur toe. Het ei moet door de broeimachine steeds van boven verwarmd worden, want bij de horizontale ligging van het ei bevindt de kiem zich steeds op de hoogste plaats en ontvangt de warmte rechtstreeks en Zoodra de hen het ei aanraakt; de warmte moet met de grootste zorgvuldigheid steeds gelijkmatig op 32 graden gehouden worden, maar men mag niet verzuimen de eieren van tijd tot tijd af te koelen, want ook de hen verlaat nu en dan het nest, en wel verre dat dit afkoelen als een gebrek te beschouwen is, is het tegendeel voor het embryo van groote beteekenis. Wanneer het ei namelijk afkoelt, ontstaat er een ruimte met verdunde lucht en door de poreuze schaal wordt zuurstof opgenomen. Het afkoelen vergemakkelijkt daardoor de ademhaling

Verschillende broeitoestellen zijn voorgeslagen; sommigen zijn hoogst eenvoudig en primitief, anderen zijn zeer kunstrijk ingericht; bijna allen leveren bij de noodige

opmerkzaamheid bevredigende resultaten. Verwarmt men een groote blikken kist of trommel, met water opgevuld, aan een der hoeken door een spiritusvlam, legt men de eieren in een tweede, kleinere, met wol en zaagmeel goed voorziene vlakke houten kist, en plaatst deze onder de grootere, en wel zoodanig dat de eieren den bodem er van raken. dan heeft men een bruikbaar broei-toestel, dat

goede resultaten kan opleveren, wanneer men zich de moeite wil geven drie weken lang voortdurend den thermometer in de kist met water gaê te slaan en op de zelfde hoogte te houden. Een zoodanige handelwijze loont echter de moeite niet, en met een of meer kiekens wordt het zelfde doel veel gemakkelijker bereikt. Een klein broei-toestel dat slechts 30 à 40 eieren bevatten kan, heeft slechts in bijzondere gevallen eenige waarde.

Alleen toestellen, die hunne warmte zelf regelen, zullen in de practijk van nut zijn; ook deze zijn gevonden, zoo dat ze niet meer dag en nacht behoeven bewaakt te worden. Doch ook na het broeien, wanneer het kieken uit de schaal gekomen is, behoeven de jonge dieren nog geruimen tijd eene verhoogde temperatuur, als vergoeding voor het gemis van de natuurlijke warmte der moeder. Bij de inrichtingen voor kunstmatige uitbroeiing heeft men daarom bijzondere vertrekken, die wederom van boven verwarmd worden en waarin de jonge hoenders hun voedsel ontvangen en tevens gelegenheid hebben zich naar hartelust te bewegen. Intusschen heeft dit juist de meeste bezwaren in, en menige proef mislukte, doordien men de eenmaal uitgekomen kiekens niet in het leven kon behouden.

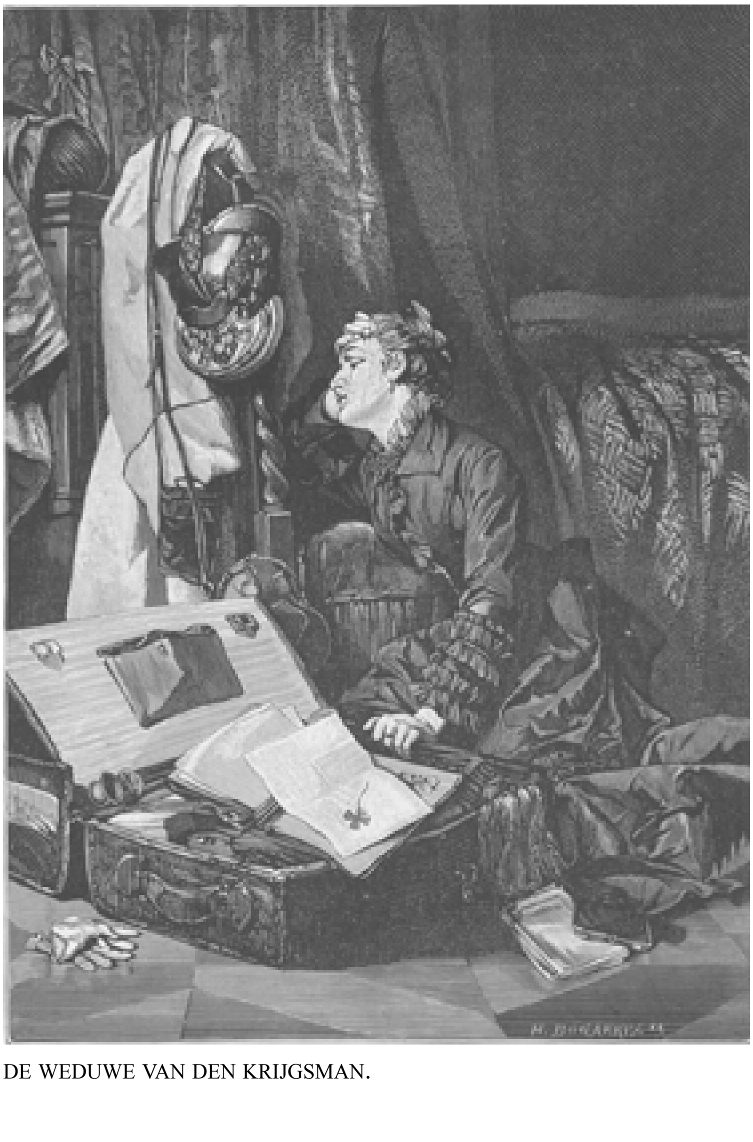

DE WEDUWE VAN DEN KRIJGSMAN.

Het vraagstuk om hennen langs kunstmatigen weg uit te broeien of ze op te voeden kan als opgelost worden beschouwd, maar in de practijk

P.J. JOUBERT.

PAUL KRÜGER.

TRANSVAALSCHE BOEREN IN HET GEVECHT.

heeft men er tot heden weinig voordeel van gehad, daar de voor het doel benoodigde toestellen te kostbaar en de bezwaren bij de kunstbewerking te groot zijn. In den gewonen broeitijd verdient daarom het natuurlijk uitbroeien der eieren de voorkeur boven den kunstmatigen weg. In Frankrijk, waar de hoenderteelt bijzonder practisch en met het beste gevolg gedreven wordt, heeft het kunstmatig uitbroeien geen vasten bodem kunnen winnen. Men laat er echter de hennen niet broeien, maar bedient zich hoofdzakelijk van kalkoenen, die een groot aantal eieren bedekken kunnen en drie nesten met eieren achter elkander kunnen uitbroeien. Men zet gewoonlijk gelijktijdig meerdere kalkoenen te broeien, en terwijl men de kiekens, dikwijls 30, 40 of 50 in getal, aan de zwaksten ter bewaking toevertrouwt, ontvangen de overigen aanstonds weêr versche eieren. De kalkoenen schijnen dus de beste levende broeimachinen te zijn; ze zijn goedkooper dan groote toestellen, zorgen uitstekend voor de eieren en de jonge kiekens en doen niets van het kapitaal verloren gaan.

Hebben dus de toestellen tot het kunstmatig uitbroeien van eieren in gewone gevallen weinig practisch nut, althans in de koudere landen, iets anders is het, wanneer men jonge kiekens wil hebben in een jaargetijde, wanneer ze langs den gewonen weg niet te verkrijgen zijn; ook in gevallen waarin het natuurlijk broeien niet uitvoerbaar is of als bijzonder kostbare eieren moeten uitgebroeid worden, bezitten ze altijd een bijzondere waarde.

De Diamant en zijne bewerking.

II.
Het snijden.

Reeds sinds onheuglijke tijden is de mensch met den diamant bekend en heeft hij hem als sieraad gebezigd, doch in den beginne slechts in dien toestand, waarin de natuur hem afleverde. In het weelderig Indië schijnt men het eerst op het denkbeeld gekomen te zijn, om door middel van slijpen den glans van den diamant te verhoogen; daar men echter bij dat slijpen geen aandacht gaf op den kristalvorm, die den diamant eigen is, en er slechts op uit was, hem zoo groot modelijk te laten, bleef de volmaakte diamantglans het zoogenaamde v u u r , voor de Indische juweliers steeds een verborgen schat en het genot daarvan aan latere tijden voorbehouden.

De Romeinen schijnen ten tijde van Plinius van den diamant reeds tot het graveeren op edelgesteenten gebruik te hebben gemaakt, en met zijne eigenschappen bekend te zijn geweest; maar ook voor hen bleef de kunst verborgen, die alleen aan den koning der edelgesteenten zijne volle waarde en schoonheid kan geven, de kunst namelijk om den diamant volgens de vlakken van zijn kristalvorm te slijpen.

Vrij algemeen houdt men Louis de Berquem uit Brugge, die omstreeks de laatste helft der vijftiende eeuw leefde, voor den ontdekker der eigenschap, waarop de bewerking van den diamant gegrond is. Hij zag voor het eerst dat de vorm van den diamant, hoe verwrongen of afwijkend hij ook zijn mocht, altijd neêrkwam op den regelmatigen achthoek, en begreep dat de steen langs die vlakken geslepen moest worden, om het schoonste effect te verkrijgen. Van dien tijd af dagteekent de belangwekkende nijverheid, die wij wenschen te bespreken en die den diamant zijne rechte plaats als de koning onder de edelgesteenten aanwees; want, zooals Huygens zegt:

Een diamant alleen geschapen waer als geen.
Twee kan men metter tijd verwinnen tegens een.
Veracht net spreekwoord niet: het schijnt; 't en kan niet liegen;
Hij heeft een' Boer van doen die'r eenen wij bedriegen.

Wat de dichter met die twee boeren bedoelt, zullen we aanstonds begrijpen, als we zien hoe de diamant slechts met den diamant bewerkt kan worden. Gaan we eerst nog een oogenblik met de geschiedenis der diamantslijperij voort.

Louis de Berquem vormde een aantal leerlingen, die zich voor het meerendeel te Amsterdam vestigden, waar op dat oogenblik de grootste handel op Indië gedreven werd, en waar ook de beste gelegenheid was om de diamanten te verkrijgen, die de Hollanders voor andere waren in Indië inruilden. En al is Amsterdam in dat opzicht sedert door andere steden overvleugeld, de stad was en bleef de zetel der diamantslijperij, die er thans nog een twintigtal inrichtingen telt. Nergens ter wereld heeft men het, ondanks herhaalde pogingen, zoover in die kunst weten te brengen, als juist in Amsterdam, waar, oppervlakkig beschouwd, geen enkele der voorwaarden voor zulk een monopolie aanwezig schijnt.

Behalve toch dat de grondstof voor de diamantindustrie noch in Nederland, noch in onze overzeesche bezittingen wordt aangetroffen, zou alles, wat bij de bewerking van den diamant noodig is, zooals de stalen schijven en messen, overal elders beter en goedkooper te krijgen zijn. Wat echter de diamantslijperij tot Amsterdam beperkt, is de werkman, die in deze nijverheid alles is, en die er nooit toe heeft kunnen besluiten zijn geliefd Amsterdam te verlaten. Niet minder eigenaardig is het daarenboven dat die werklieden bijna uitsluitend Israëlieten zijn.

Treden wij na deze inleiding, in de Zwanenburgerstraat te Amsterdam, degroote diamantslijperij van den heer M. Coster te Parijs, welke door den kundigen directeur Alex. Daniels bestuurd wordt, binnen, en zien wij op welke wijze uit de onooglijke, glanslooze steentjes, waarin alleen het geoefend oog van den kenner den ruwen diamant herkennen kan, de flonkerende edelgesteenten voortkomen, die het oog van hun kleurengeschitter doen schemeren.

Ten einde den lezer zoo licht begrijpelijk mogelijk de verschillende bewerkingen, welke bij de diamant-industrie voorkomen, te beschrijven, zullen wij aannemen dat de diamantslijper een zuiver gekristalliseerden diamant heeft aangetroffen, iets wat zelden of nooit voorkomt. Het geldt nu maar de eenigszins bolle vlakken van den ruwen steen effen te slijpen en daarop kleinere vlakjes, zoogenaamde f a c e t t e n aan te brengen.

Daartoe moet de steen het eerst naar den diamantsnijder, wien men juister den naam van diamantwrijver moest geven; want van snijden is hier eigenlijk geen sprake. Zijn eerste werk is te onderzoeken of de steen als tweepunt of als vierpunt bewerkt moet worden, en tot dit onderscheid wordt groote kristallographische kennis geëischt, die het aanleeren van dit vak zeer bemoeilijkt. Heeft hij eenmaal het zoogenaamd n e m e n van den steen bepaald, dan hecht hij hem vast op den c e m e n t h o u d e r , een werktuig, dat men hiernevens afgebeeld ziet.

Het bestaat uit een stok of handvat van zeer taai hout, van boven voorzien van een soort van cement, uit hars en fijnen steen vervaardigd. Doormiddel van de verwarming eener gasvlam kan men dit cement gemakkelijk week maken en er alsdan den diamant in steken, waarna het cement, door de afkoeling onmiddellijk verhard, den steen sterk omkneld houdt. De diamantsnijder heeft dan ook altijd eene brandende gasvlam naast zich.

Nu maakt hij op dezelfde wijze een tweeden diamant op een anderen stok vast, en wrijft vervolgens de beide steenen tegen elkander, doch altijd met inachtneming der kristalvlakken. De hardheid van den diamant maakt dit werk zeer vermoeiend, en de diamantsnijder is daarom bij zijn werk met dikke zeemleeren handschoenen gewapend. Het kost heel veel oefening eer men kracht genoeg in arm en hand heeft verkregen en daarbij de noodige kristallographische kennis heeft opgedaan, die voor het werk van den diamantsnijder vereischt worden; minstens drie jaren tijds zijn daartoe noodig.

Een geheel zuiver gevormde diamant wordt altijd verwerkt tot het meest geliefde kleinood, namelijk den brillant, waarvan we hiernevens eene afbeelding geven.

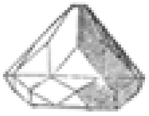

De bovenste figuur stelt den boven- of tafelkant van het edelgesteente voor, de onderste afbeelding doet het van ter zijde zien. Om zich een denkbeeld te maken van de wijze, waarop een brillant tot stand komt, sla men een oogenblik de afbeelding van den regelmatigen achthoek in ons vorig nommer op. Dat lichaam beslaat, zoo als men ziet, uit twee vierzijdige piramides met de basis tegen elkander. Van de bovenste piramide nu wordt de top tot op 1/3 van de hoogte afgeslepen en het daaruit ontstaande vierkante vlak wordt de t a f e l van den brillant. De onderste piramide wordt slechts tot op ⅔ van de hoogte afgeknot en het daaruit ontstaande vlak heet de k o l e t . Vervolgens wrijft de diamantsnijder de hoeken van den steen weg, die, nadat hij zoodoende achttien vlakken of facetten gekregen heeft, eindelijk naar den diamantslijper gaat, welke die vlakken verder moet polijsten.

Het stof, dat de diamantsnijder bij het wrijven verkrijgt, gaat niet verloren. Daartoe verricht hij dat werk altijd boven een houten bakje, dat op de tafel vastgeschroefd is, en waarin wederom een koperen bakje staat. De houten bak is van twee pennen voorzien, waartegen de werkman de twee cementhouders aandrukt, om de beide steenen des te krachtiger tegen elkander te kunnen wrijven. Natuurlijk moet telkens

als een vlak verkregen is, de steen in den cementhouder omgezet worden, waartoe het cement in de gasvlam week gemaakt moet worden.

Heeft de brillantsnijder - want zoo heet de bedoelde werkman ter onderscheiding van de roosjessnijders, die wij later zullen leeren kennen - op de beschreven wijze de vereischte facetten op den diamant aangebracht, dan mist deze toch nog den fonkelenden glans, dien hij alleen door het eigenlijke slijpen verkrijgen kan.

Waarin dit gedeelte der diamantbewerking bestaat, zullen wij in een volgend nommer zien.

Het hangende zwaard.
Door Mathilde.
(Vervolg.)

't Was een plechtige stille avond vol geheimzinnige harmonieën voor 't hart en den geest, die ze wisten te verstaan. Victor gevoelde zich tegelijk smartelijk en gelukkig aangedaan; gelukkig bij de gedachte aan het tegenwoordige, treurig bij het overdenken van de toekomst.

Morgen zou alles gedaan wezen, hij kon niet langer blijven, hij mocht het niet; zijn hart hing toch reeds te sterk aan Amsee en zijne bewoners, dan dat hij het zonder bloeden daarvan kon losscheuren.

En dan moest hij terugkomen in het ledige huis om te werken en te schilderen, terwijl wellicht het eerste feest, dat in de door zijn hand versierde zaal gegeven werd, de verloving van Karin moest vieren.

Sedert een oogenblik zwegen alle drie; mevrouw staarde weêr over het water en zuchtte, soms, Karin maakte een kopje thee voor hare grootmama klaar en verwijderde zich om 't haar te brengen.

Zoodra zij alleen waren, zag mevrouw Röseghem den kunstenaar nadenkend aan en vroeg toen:

‘Waarom vertrekt ge zoo spoedig, mijnheer Gerber? Hebt ge zooveel haast, of zijt ge overladen met werk?’

‘Dat juist niet, mevrouw, maar ik heb reeds te veel tijd verloren, ik wilde nu het portret van u en mejuffrouw uwe dochter afmaken en dan over een dag of veertien terugkomen om de zaal te voltooien.’

‘Dus ge verkiest Amsee zonder bewoners?’

Victor herinnerde zich, dat het juist mevrouw Röseghem was, die hem te verstaan had gegeven om niet meer terug te komen, wanneer zij alleen te huis waren.

‘'t Is zoo beter,’ antwoordde hij haast onhoorbaar.

‘Storen wij u dan in uw werk?’ vroeg zij vriendelijk; ‘dan ligt de schuld zeker aan mij, want ik heb door mijn gepraat u dikwijls van 't werk gehouden.’

‘O neen, mevrouw, dat weet gij beter; doch geloof mij, ik moet weg!’

‘Dan zal de reden zeker wel gewichtig wezen. Kom, mijnheer Victor, wees oprecht jegens mij, spreek alsof ik uwe moeder ware. Of kunt ge mij de reden niet zeggen, die u dwingt om te vertrekken?’

‘Mevrouw, ge vraagt me veel, doch ik zal u vertrouwen alsof ge mijne moeder waart, ja, mijne moeder! Doch neen, 't is een te dwaze droom; ge wist het misschien eerder dan ik, welk een dwaze gedachte ik koesterde, 't Is vermetel, maar ik heb er tegen gestreden, zoo lang ik kon; een arme jongen als ik mag zulk een hoop niet voeden. Vergeef mij, mevrouw, doch gij begrijpt het zonder dat ik 't zeg, ik mag niets hopen en daarom is 't mijn plicht uwe dochter zooveel ik kan te vermijden.’

Een vriendelijke, bijna schalke glimlach speelde om mevrouw Röseghem's lippen.

‘En hoe denkt zij er over?’

‘Zij? O, mevrouw, laat haar het toch niet weten wat ik u durf zeggen, omdat gij zoo goed, zoo hemelsch goed zijt en het mij niet kwalijk neemt.’

‘Victor,’ ging de dame moederlijk voort, ‘wanneer ik geene ernstige bedoelingen had, zou ik u de bekentenis niet ontlokt hebben van iets, dat mij sinds lang bekend is. Eene maand ge leden drong ik niet op een langduriger verblijf van u ten onzent aan; ik had eene andere toekomst voor mijne dochter gedroomd dan aan uwe zijde, doch ik ben veranderd, ik heb geweend en geleden en nu zie ik alles uit een ander oogpunt. God heeft ons onzen zoon ontnomen. Welnu! ik kan geen beteren terug verlangen dan gij, en ook mijn echtgenoot, ik twijfel er niet aan, denkt er over als ik.’

‘Mevrouw,’ riep Victor uit met inééngeslagen handen, en opgetogen, ongeloovig over dit onverwacht geluk.

‘Ge zult naam maken,’ hernam zij, ‘ge zult eene eereplaats innemen onder onze schilders, doch vooral zult ge van ons eenig kind eene gelukkige vrouw maken en dat is ons voldoende.’

‘Mevrouw, gij overstelpt mij. Ik had niet durven hopen, dat gij ooit er in zoudt toestemmen.... maar.... maar.... mijn familie....’

‘Ik weet alles, spreek er niet van. *Mésalliances* hebben steeds in onze familie plaats gehad; volgens mama heb ik ook een huwelijk onder mijn stand gesloten; moge Karin zoo gelukkig wezen als ik het was.... tot voor weinige maanden.’

Sprakeloos van ontroering drukte Victor hare hand in de zijne.

‘O, mevrouw,’ sprak hij, ‘zij zal zoo gelukkig wezen. Als de appel mijner oogen zal ik haar....’

‘St! daar komt ze aan! Zeg haar niets, verstaat ge me? lk moet nog met Röseghem er over spreken, doch wij hebben, of liever trachten steeds dezelfde meening over het lot van onze kinderen te hebben.’

Karin kwam terug; glimlachend verhaalde zij, hoe grootmoeder hare gezelschapsdame geen tijd gunde een kopje thee uit te drinken.

‘Zoo verlangend is zij te weten of Philias Fogg op den bepaalden tijd aan zal komen, en t en ik haar vertelde dat u er was, mijnheer Gerber, lette ze er nauwelijks op.’

Victor was te ernstig gestemd om nog over onverschillige dingen te spreken; Zoodra hij het gevoeglijk kon doen, stond hij op en nam afscheid.

Karin hield eene witte roos in de hand, die zij zoo juist had geplukt.

‘Mag ik die medenemen als eene herinnering aan Amsee?’ vroeg hij aangedaan.

Zij zag naar hare moeder, die glimlachend antwoordde:

‘Wel zeker, waarom niet? Mijnheer Gerber zal des te beter onze portretten kunnen maken als hij iets van Amsee naast zich ziet.’

Blozend gaf zij hem de bloem over en hij verwijderde zich als de gelukkigste der stervelingen.

Hoevele schoone droomen schiep hij niet, hoevele luchtkasteelen, 't eene al schitterender dan het andere, werden er niet gebouwd onder de wandeling van het kasteel naar de *Valk!*

En toen hij binnen kwam, stralend van geluk met de roos in de hand, toen werd 't hem plotseling koud om het hart; want bij de tafel stond Hoeberts, die juist zijne kaars aanstak om daarmede naar boven te gaan en uit diens ontbrilde oogen trof hem een blik, zoo valsch en onderzoekend, dat hij als instinctmatig zijn kleinood daaraan onttrok.

‘Goeden nacht,’ sprak de ex-gouverneur slepend en Victor antwoordde zoo koel mogelijk:

‘Insgelijks.’

Op de trap grijnsde Hoeberts op zijn gewone hatelijke manier en mompelde bij zich zelf:

‘Zie zoo! 't is beklonken! Een roos is het onderpand. Zeer poëtisch, inderdaad! Hm, hm! Wacht maar, moderne Romeo en Julia! Op de scène van het balkon volgt die van den grafkelder.’

VIII.

't Regende bij stroomen, van de huizen en van de paraplus, die als wandelende paddestoelen zich over de drukke straat bewogen, welke naar 't pleintje voerde, waarop zich de nette St -Eustachius-kerk verhief.

De pastorie daarnaast zag er in het schemeruur grauw en eenzaam uit; de blinden waren nog niet dicht en de ruiten nat van den regen.

Verscheidene malen had een deftig gekleed heer in dat, tot wandelingen al heel weinig uitlokkende weêr, het pleintje op en neêr geloopen, meer dan één besluiteloozen blik op de kerk en de pastorie werpend.

Eindelijk scheen hij precies te weten, wat hem te doen stond, en 't plein in zijn geheele breedte overstekend, trok hij aan de bel der pastorie.

De meid kwam na een poosje open doen, met een gezicht, dat duidelijk verkondigde hoe zij niemand anders verwachtte te zien dan een lastige bedelares of een brutale bedelaar, die in dit morsige weêr den pas geschrobden gang verontreinigen zou. Toen

ze echter een heer met langen grijzen baard en fijne handschoenen voor zich zag, werd ze een weinig beleefder en vroeg ten minste niet onvriendelijk:

‘Wat is er van mijnheers dienst?’

‘Is mijnheer de kapelaan Van Egeren te spreken?’

‘lk weet het niet; ik denk het wel, mijnheer!

Wil u maar even binnen komen.’

En zij zag bezorgd naar de schoenen van den bezoeker, die deze echter zorgvuldig afveegde, en na haar zijn paraplu te hebben toevertrouwd, het spreekkamertje binnen trad.

De vreemdeling staarde, nadat de meid hem verlaten had, onverschillig rond in 't met klooster achtigen eenvoud gemeubelde vertrek. Toen zuchtte hij diep en liet het hoofd in beide handen vallen.

Zoo vond hem de eerwaarde heer Van Egeren, die na eenige minuten binnen kwam.

‘Mijnheer Van Röseghem!’ riep hij blijde uit; ‘welk een verrassing!’

De andere zag hem aan en 't viel den geestelijke nu op, hoe bleek en on daan zijn vriend scheen.

‘Mijn vriend,’ sprak hij hartelijk en deelnemend.

‘lk kom troost bij u zoeken,’ zeide de heer Röseghem met een bitteren glimlach.

‘O! kon ik u dien geven! Ach! welk een slag, die levenslustige krachtige jongen! En hoe is mevrouw er onder?’

‘Dat is het minste; mijn Hugo is gelukkig, hij heeft niets meer van de aarde te vreezen. Wij zijn te beklagen, wij de achtergeblevenen, want, geloof mij, de dood is de grootste ramp niet.’

‘Neen, zulk een dood als uw Hugo hebben mocht, vooral niet.’

‘Weet ge nog, wat ik u op Amsee vroeg? Of ik op u rekenen mocht, wanneer de last mij te zwaar werd. Weet ge dat nog? Nu kom ik u aan uwe belofte herinneren! lk bezwijk onder mijn leed.’

‘Doch hoe zal ik u verlichten, ik zoo jong nog? Wilt ge den heer pastoor niet liever spreken; hij heeft veel ondervinding en diepe menschenkennis....

‘Neen, neen, u en u alleen! Zie, een door berouw, angst en vrees gefolterde ziel roept tot u om erbarming, en gij zoudt haar van u afstooten? lk heb de reis gemaakt van Amsee alleen om u te spreken. Hoor mij aan en dan zult ge oordeelen!’

‘Volg mij dan naar mijne kamer, en ik zal zorgen, dat wij niet gestoord worden.’

Röseghem vergezelde zijn vriend naar boven, waar zich diens vrij groote kamer bevond.

Slechts een boekenkast, een schrijftafel, een paar kasten, stoelen en heiligenbeelden of schilderijen maakten er het ameublement van uit.

De katoenen gordijnen waren nog niet neêrgelaten, want ook het licht was niet opgestoken en een halfduister heerschte in het vertrek.

De kapelaan maakte een beweging om de lamp op te steken, doch de heer Röseghem belette het hem.

‘Laat het zoo blijven,’ sprak hij ‘'t is zoo goed. Ik wil geen licht hebben, wanneer ik u het sombere geheim mijns levens onthul! ik wil den afschuw op uw gelaat niet zien.’

‘Afschuw past mij niet, slechts medelijden en ernst,’ antwoordde de geestelijke, wees zijn vriend een stoel aan, en nam zelf tegenover hem plaats.

(*Wordt vervolgd.*)

Elk wat wils.
Wenken en raadgevingen door Parvulus.

Die dokteren wil, moet dokters raad volgen, dat is zoo klaar en eenvoudig, dat het onnoodig schijnt er verder een woord over te verspillen. Ja, dat is goed en wel in theorie, maar in de praktijk? Zonder van buurvrouwen en andere gedienstige geesten te spreken, vindt men gewoonlijk in iedere familie een of andere wijsneus of wijsneuze, grootmoeder of tante, die 't altijd veel beter weet dan de dokter; en nauwelijks heeft deze den rug gekeerd of *zij* beginnen hunne of hare orders te geven. De dokter zegt bijv.: gij zult den zieke niet langer dan een half uur op de zelfde zijde laten liggen, dan keert ge hem om; het waarom voegt hij er niet bij; dit gaat dan ook tante's verstand te boven en, nu daar de zieke zoo quasie rustig nederligt, zou het geen zonde en jammer zijn, zegt ze, om hem te verontrusten, door hem om te leggen? En zij begrijpt niet, de wijsneus, dat deze zieke, aan typhus lijdende, onbewust van zijn gevaarlijken toestand, alleen door het aanhoudend liggen in éene positie den dood ten offer valt; zij begrijpt niet, en dit is haar overigens niet kwalijk te nemen, dat de levenskracht haast is uitgeput, dat de kleinere bloedvaten hunne elasticiteit en samentrekbaarheid gedeeltelijk hebben verloren, dat daardoor de wet der zwaartekracht dreigt te zegevieren, door al het bloed op dat eene laagste punt, bijv achter in de longen, te verzamelen; dat er dan eene passieve congestie ontstaat met daarop volgende verstikking en de dood; dat dit alles wordt voorkomen door den zieke nu en dan eene andere positie te geven. Neen, daar begrijpt ze niets van, in hare domme waanwijsheid laat zij den zieke urenlang liggen,

tot dat op eens de dood een einde maakt aan 't toch zoo zwakke leven. zichier een ander voorbeeld. De kinderen hebben de mazelen. Het vertrek wordt potdicht gehouden, de kachel tot stikkens gestookt, de arme kleinen met bergen van dekens en kussens beladen; de dokter komt en zijn eerste werk is de vensters wagenwijd open te zette, de kachel eveneens, en de dekens van het bed te werpen. Wanhopige gebaren der tante! Zij beproeft wel den dokter het gevaatlijke van dit doen onder het oog te brengen, doch deze houdt zich bij zijn stuk en roept frissche lucht, frissche lucht! Omdat hij weet, dat de kinderen vergaan van inwendigen brand, dat dit juist het grootste gevaar aanbrengt en den kleine eene teug frisch water, eene frissche atmospheer zal goed doen. Nauwelijks is hij weg of, ja wel, de wijze tante heeft alles weêr op het oude! Onuitstaanbaar zijn ze, deze soort, maar honderdmaal erger, als men het ongeluk heeft er aan te treffen, die bijv, een poosje in een hospitaal hebben doorgebracht. Zoo had ik eens de eer een persoon tot patiënt te hebben, die opgepast werd door iemand, die een blauwen maandag werkzaam was geweest in het hospitaal te Gladbach. De zieke leed aan hevige hersencongestiën en klaagde o.a. erg over slapeloosheid; ik hoorde haar bedaard aan en geduldig, zoo als past; op eens valt echter de oppaster, om zich een air van gewicht te geven, de zieke in de rede en zegt: ‘dokter, ik zou ze maar morphine geven; of kent ge dat niet? Dat deden wij te Gladbach altijd.’

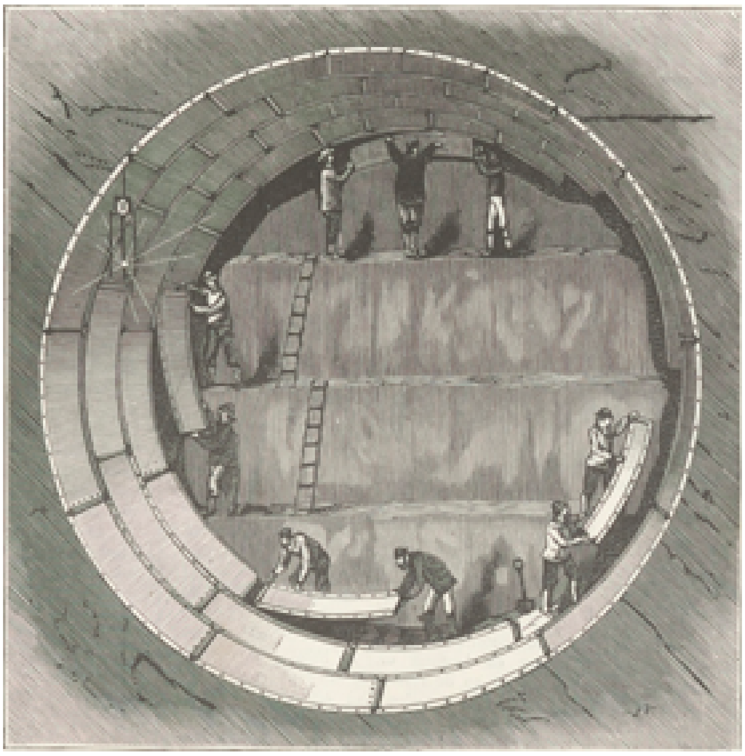

DE TUNNEL ONDER DE HUDSON IN AANBOUW.

Nota bene, ik dokter al bijna sinds een kwart eeuw.

Antwoord nu eens aan zoo'n verwaande wijsneus, dat morphine een zwaar vergif is, dat het juist daardoor verstompend werkt, omdat het de hersenen congestionnetrt; dat dus in dit geval dit middel teenemaal verkeerd en zeer geschikt was den toestand te verergeren, enz. Wat zou ze er van begrijpen? Niets. En wat zou ze blijven denken? Dat *zij* het grootste gelijk had. Ik antwoordde dan ook eenvoudig, dat ik met haar

zou consulteeren, zoodra ze hare bewijzen van doctorale studie zou hebben overgelegd; tot zoo lang verzocht ik haar, zich met hare zaak te bemoeien en het oordeel over de zieke en wat haar toegediend moest worden aan mij over te laten, 's Anderendaags kreeg ik mijn ontslag en de zieke stierf na eenige weken.

Een ander voorbeeld: lk werd geroepen bij een kind van drie maanden, erg lijdende aan diarrhee, die niet veel goeds voorspelde; het kind kreeg de flesch en, op mijne vraag, wat er in was, kreeg ik tot antwoord: ‘Zoete melk.’ lk zei: ‘Hoor eens hier, medicamenten alleen kunnen hier niet baten; geen zoete melk in de flesch, maar heele versche botermelk.’ Natuurlijk de zoete melk stolt tot harde, onverteerbare klompen, welke het kind niet verteren kan, en die juist daarom de ontsteking van maag en darmen moeten verergeren. Dit was der moed r te geleerd en, daar het arme schaap toch wat moest hebben om op te teeren, volgens hare wijsheid, ging zij bedaard voort zijn maagske met zoete melk vol te proppen; het gevolg bleef niet uit: het kind kreeg maagverweeking, gangreen, enz. en de dood volgde na drie dagen. Bij de begrafenis had ik de voldoening(!) eene oude snuifneus tegen eene harer vriendinnen te hooren zeggen: ‘Onze dokter schijnt niet erg sterk te zijn in 't behandelen van kinderziekten.’

Natuurlijk, de dokter heeft een breeden rug, hij kan zich niet verdedigen, en 't is, o zoo gemakkelijk! hem eigen domheden op den schouder te schuiven. Laag is dit ook wel en onverantwoordelijk, maar, 't is maar een dokter! Zoo gaat het.

Die dokteren wil, moet dokters raad volgen, onder voorbehoud wel te verstaan, van eerst dezen raad te ziften in de zeef zijner onwetendheid en dan de zemelen van allerlei vooroordeelen er aan toe te voegen, 't Ware om te lachen als 't niet eerder tot weenen noodigde. Geen mensch, die 't niet leerde, zal zich onderstaan een gebroken horloge te repareeren, maar om 't menschelijk lichaam in orde te brengen, wat zoo oneindig meer samengesteld is dan een uurwerk, daarvoor heeft ieder kennis genoeg, en hoe dommer menschen, hoe meer pretentie, zoo als altijd. Voorwaar, dan zijn wij, dokters, groote dwazen, als dokteren zóó gemakkelijk is, eenige jaren op de universiteit te gaan slijten en dan, na omtrent een kwart eeuw praktijk, ons van den plicht van aanhoudende studie nog niet ontslagen te rekenen!

Mijne vrienden, in 't belang van den zieke bid ik u, volgt de bevelen van uw geneesheer getrouw op, zelfs dan als uw bekrompen kennis er de draagkracht niet van begrijpt; hij weet, wat hij zegt en waarom hij het zegt; hij heeft zijne goede gronden waarom hij dit beveelt en dat verbiedt, en 't leven des zieken hangt dikwijls af van een, in *uw* oog onbeduidenden, voorzorgmaatregel.

Dat overigens de dokters zelf niet duidelijk en omstandig genoeg hunne bevelen kunnen geven, daarvan wil ik nu ten slotte een paar staaljes uit eigen ondervinding aanbalen, zonder mijne lezers echter van zulke verregaande, ik zal maar zeggen, naïeveteit te verdenken.

Jan Dodden komt bij mij met eene bezetting op de borst; ik oordeelde het o.a. noodzakelijk, hem eene spaansche vlieg voor te schrijven, met last ze acht uren te laten liggen, dan een dag te wachten en vervolgens zich weêr bij mij te vertoonen. Jan komt op den bepaalden tijd twee dagen daarna terug, en zegt: ‘Heer dokter, de vlieg heeft niets gewerkt’. - Wat, Jan, niets gewerkt,’ zeg ik, ‘hoe is dat mogelijk!’ - ‘Ja, zie maar,’ antwoordde hij, ‘ze ligt er nog op.’ En met een doet Jan zijn vest open enz. en toont mij zijne bloote borst, waarop ik inderdaad de spaansche vlieg zie liggen, maar nog behoorlijk in het papier gewikkeld zooals de apotheker ze aan Jan had afgeleverd!

‘Ziet ge wel,’ zegde Jan grinnekend, ‘en voor dat ding heb ik nog veertig eentiemes moeten betalen...!’

Een andere, al even naïef, wien ik gezegd had: gij zult uwe hand goed omwonden houden en van deze zalf alle twee uren eene boon groot inwrijven, komt zich beklagen over de geringe uitwerking der zalf; hij had de hand ferm omwonden, dat was waar, maar, *nota bene,* alle twee uren de zalf niet op de hand, maar boven op den windel ingewreven! Een van de domste, die ik ooit onmoet heb, was wel zekere Dora T., die de zes haar medegegeven bloedzuigers in de pan had gebraden en stilletjes met een stuk brood opgepeuzeld.

Verschillende keeren is het mij gebeurd, als ik angstig en vol zorg naar een zwaren zieke ging, de voorgeschreven medicamenten onaangeroerd te vinden, en op mijne verbaasde vraag naar het waarom, het verbazend antwoord te ontvangen: ‘Och, heer, hij was immers veel te ziek om in te nemen, we wilden wachten, tot hij wat beter was, en dan beginnen.’ En dit met het domste gezicht van de wereld!

En nu, *pour la bonne bouche;* vrouw S. had iets aan 't kniegewricht, waarvoor ik haar een fleschje met tintura jodii gegeven had, met order alle dagen viermaal in te penseelen, er acht dagen meê toe te komen, en zich dan weêr bij mij aan te melden. Best. Ongelukkig, onder het naar huis gaan, breekt zij het fleschje, wat nu? Een ander gehaald natuurlijk. Ja, dat zoudt gij denken; vrouw S. dacht er niet zoo over; zij gaat stilletjes, zonder fleschje naar huis, wacht trouw acht dagen en komt zich toen weêr bij mij aanmelden. Zoo zijn er. En daarom kan ik het goed gelooven, als men mij verhaalt van patiënten, die, in plaats van het geschreven recept gereed te laten maken, het opeten, omdat de dokter gezegd heeft: van *dit* zult gij alle uren zoo veel nemen; of van een anderen dien men (den patiënt wel te verstaan) alle twee uren duchtig schudde in plaats van zijn drankje te schudden, zoo als de dokter bevolen had, en die het dan ook met den dood bekocht. Domheid wijsneuzerij en bijgeloof staan den verstandigen dokter, dikwijls meer dan men meent, erg in den weg. Daarom: hij heeft het toch zoo zuur, vergeet het nooit: die dokteren wil, moet s.v.p. ook dokters raad volgen.

[Nummer 26]

Eugeen Verboeckhoven.

In de laatste jaren zijn vele oude beroemdheden in kunst en wetenschap van het toneel verdwenen: Onlangs stierf ook de heer Eugeen Verboeckhoven, de oudste onzer meesters in de schilderkunst. Hij had den ouderdom van 82 jaren bereikt.

Eugeen Verboeckhoven was een beeldhouwerszoon, en het is gewis aan deze bijzongerheid te danken dat hij in dit kunstvak zeer ervaren was. Inderdaad de kunstenaar was bestemd om zijn vader op te volgen, doch de kleuren trokken den zoon aan, en hij is een dierenschilder geworden, wiens naam door eene europeesche faam omgeven is.

EUGEEN VERBOECKHOVEN.

Weinige schilders werkten met zoo veel gemakkelijkheid als hij; weinigen werkten zoo veel en weinigen werkten zoo laat in hun leven, want veertien dagen vóór zijnen dood schilderde Verboeckhoven nog aan een doek, dat hij echter niet heeft kunnen voltooien.

Niet zelden werkte de kunstenaar in gezelschap met een ander kunstenaar van talent, den heer Verwee, die de landschappen maalde welke hij met dieren stoffeerde.

Eene bijzonderheid die niet zonder waarde is, wordt door zijne biographen vermeld: even als Conscience, Van Rijswyck en anderen nam Verboeekhoven in 1830 het geweer op en streed meê om tot de scheuring der Nederlanders te geraken. Zijn tijdgenoot Wappers, die later het tafereel de *barrikade* schilderde, gedacht zich die bijzonderheid en deed zijn vriend als vrijwilliger op het doek figureeren.

Eene andere bijzonderheid is deze, daar hij het tegenovergestelde werkte als gewoonlijk gedaan wordt, zoo begon hij eene schilderij in eenen hoek en niet te midden; zoo schilderde hij van een dier eerst de achterpooten om eindelijk aan den kop te geraken.

Aan eer en onderscheiding heeft het den beroemden man niet ontbroken. Hij was lid van de koninklijke Akademie, kommandeur der Leopoldsorden en ridder van een aantal andere orden.

Het watersnoodfeest (reisherinnering aan Amsterdam.)

Een watersnoodfeest! - Heeft men ooit zonderlinger samenkoppeling van woorden gezien, dan die deze vier lettergrepen ons aanbieden? De watersnood eene reden om feest te vieren, daar kan ik niet bij met mijn domme verstand, zou de boer zeggen; en hij zou het niet alleen zijn, voor wien het begrip w a t e r s n o o d f e e s t te hoog was. Dr. Kuyper toch roept in het *Feestblad* verwonderd uit:

Vroeger, bij volksramp, is er hier B i d -dag en G e e f dag geweest
Nu bij den dijkbreuk, viert hier Menschenlievendheid een Watorsnood-f e e s t .

Maar dominé Kuyper verloor misschien wel wat veel uit het oog, dat al is er ditmaal geen sprake van een B i d -dag, de 18de van Sprokkelmaand toch wel degelijk een G e e f -dag geweest is. Zijn collega Laurillard schijnt de zaak anders op te vatten; althans hij maakt het ons in de volgende regelen, die hij in het genoemde *Feestblad* schreef, een weinig duidelijker:

Medelijden heet het sieraad van een hart, dat deelt in pijn,
En dat f e e s t v i e r t als 't der smarte kan tot troost en hulpe zijn.

Doch waartoe mij het hoofd gebroken met de vraag omtrent het al of niet gepaste van dit feest; zoo veel is zeker dat de watersnoodlijdenden er wel bij zullen varen, en dat is het voornaamste. Daarenboven hebben de koning en de koningin der Nederlanden het feest onder hunne hooge bescherming genomen, en waar die voorgaan kan men gerust volgen. Voor wie het niet gelooven wil, heb ik hunne handteekening uit het *Feestblad* geknipt en hierbij gevoegd, opdat ieder zich met eigen oogen van de waarheid mijner verzekering kunne overtuigen.

Dit heb ik vooraf willen zeggen om den lezer te doen begrijpen, dat ik mij met eene onbezwaarde consciëntie en lang niet in een Nurksche stemming, in gezelschap van den teekenaar der *Illustratie* naar de hoofdstad en het Volkspaleis begaf, om het watersnoodfeest bij te wonen.

Het was acht uren in den avond, toen wij, tusschen den ontzaglijken drom van voetgangers en rijtuigen verloren, onze schreden paleiswaarts richtten. Donker en nevelig was de avond, maar vóór ons verhief zich de verlichte koepel majestueus in de lucht en was ons als een baken op den weg naar het gebouw, dat, voor volksvlijt gesticht, soms al eens tot zeer oneigenaardige doeleinden gebezigd wordt, maar thans in een tempel der weldadigheid herschapen was.

Deze tirade vloeit mij uit de pen nu ik rustig voor de schrijftafel gezeten ben; maar het behoeft niet gezegd, dat op het oogenblik, waar-

van hier sprake is, geheel andere gedachten zoowel mijn geest, als dien van mijn reisgenoot vervulden, - gedachten aan onze teenen, die wij buiten het gedrang moesten houden, gedachten aan de rijtuigen, die ons dikwijls plotseling op de hielen kwamen, gedachten aan onze ribben die soms geduchte elleboogstooten bekwamen.

Daar traden wij onder de hooge portiek de vestibule binnen en zagen ons op het vertoon van den rooden talisman ter waarde van vijf gulden de deuren van het tooverpaleis ontsloten. Nauwelijks hadden wij eenige schreden binnen het heiligdom gezet, of ik gevoelde eene gewaarwording, zooals Dante heeft moeten ondervinden, toen hij voor het eerst het gebied der duisternis betrad.

Daar las ik toch, wel niet in vlammende, maar toch in duidelijke letteren:

THEAT
RUM INFERNALE.

Is het wonder dat deze onheilspellende inscriptie mij plotseling deed omkeeren en ik mijn metgezel pijlsnel medevoerde in eene richting, waar een blijder verschiet ons aanlachte?

Later heb ik vernomen dat het verblijf, waarvan ik mij zoo schuw afwendde, niets dan de duisternis met de hel gemeen had, en dat er in plaats van Beëlzebub in persoon een lichtgevende hond werd gevierd en aangebeden. Trouwens, hoezeer ik het betreur, dat ik het beest geen bezoek heb gebracht, behoef ik mij niet te beklagen, een nooit gezien wonder gemist te hebben; want in de *Illustratie* heb ik reeds voor lang gelezen van een lichtende verfstof, waarmeê men slechts het een of ander voorwerp behoeft te bestrijken, om het lichtgevend te maken.

Doch wij gaan verder en laten den blik door de reusachtige zaal weiden, die inderdaad een phantastisch, *féérique* voorkomen heeft. Dien aanblik te beschrijven, zal men wel niet van mij vergen, waarom ik maar aanstonds begin met den lezer te wijzen op de bovenste gravure van blz. 206, die een voorwerp vertoont, dat het allereerst onze aandacht trok.

Ik bedoel de *Champagne bar,* een vreemde naam, die al spoedig tot champagneberg verhollandscht werd. Het was eene verhevenheid, met kransen van sparregroen, met standbeelden, wimpels en gekleurde lampions versierd, en bekroond door vier bogen van tintelende gasvlammen. Men heeft deze stellage een tempel genoemd, doch afgezien van al de bonte versierselen, kwam het mij meei als een reusachtige papegaaiskooi zonder traliën voor. In plaats van papegaaien ontwaarden wij er echter een stoet van jonge dames, in de meest verscheiden costumes gehuld, die de verschillende kleederdrachten der fransche boerinnen moesten voorstellen, maar die, zoo al niet in snit, dan toch in rijkdom van stoffage heel wat van het origineel moeten verschillen. Zij omringden eene tafel, waarop honderden champagne-glazen hunne lange halzen uitrekten, en lokten als Sirenen de toeschouwers tot zich, minder om hen met haar schuimenden wijn te laven, dan om haar blikken bus met hunne guldens te kunnen vullen.

A l'eau mousseuse inondant la campagne,
Répond Hébé en versant du Champagne!

zegt de puntdichter van het *Feestblad.*

Een paar schreden verder verheft zich een antiek Egyptisch gebouwtje, waarbinnen een paar waarzegsters huizen, die u willen of niet de geheimen van toekomst en verleden willen ontsluieren. Zij zijn in de bonte dracht der Zigeunermeisjes gekleed; doch wie zich bij dat woord de morsige deernen voor den geest haalt, die wij in gezelschap harer familie voor eenige jaren door het land hebben zien kruisen, stelle zich de bewuste heidinnetjes niet als die landloopsters voor: slechts zijde en fluweel en fonkelende kleinoodiën dienen hier tot kleeding en opschik.

Het Egyptisch gebouwtje in kwestie heeft de teekenaar in zijn schets van de *Champagne bar* opgenomen; doch hij kon het niet anders voorstellen dan van achteren gezien, daar het met den ingang naar den Bacchustempel gekeerd stond, zoodat de beide waarzegters op onze afbeelding onzichtbaar blijven.

Aan weêrszijden van de *Champagne bar,* die zich vlak onder den koepel verheft, strekt zich eene dubbele rij winkeltjes uit, eene ware Kermis der IJdelheid. Tegen elken pijler is zulk een kraampje aangebouwd, en ofschoon zij alle vrij wel overeenkomen in vorm en ver iering, bieden de koopwaren, maar vooral de verkoopsters de rijkste verscheidenheid aan.

Het eerste winkeltje is eene uitstalling van boeken, plaatwerken, fotografieën, dagbladen enz en wordt gehouden door een paar dames, die aan het hof van koningin Antoinette ontsnapt schijnen. Hare sneeuwwitte poederpruiken en haar buitengewoon blanke tint, waarschijnlijk aan eene flinke laag *poudre de riz* verschuldigd, doen haar als wassenbeelden voorkomen en geven aan hare geheele verschijning iets *unheimlichs.*

Met zekeren tegenzin zagen wij de eeuw van onnatuurlijkheid en wansmaak in de beide beschreven figuren herleven, en wendden ons naar het volgende kraampje, waar een paar bekoorlijke Italiaanschen ons hare *frutti d' Italia* en *confetti* aanprezen.

Aldus wandelden wij de beide rijen langs, telkens voor de schilderachtige uitstallingen blijvende stilstaan, op eerbiedigen afstand wel te verstaan; want al had professor Alberdingk Thijm ook in het *Feestblad* geschreven:

Hoe milder thans uw goud-aâr vloeit,
Hoe hooger 't goud uws harten gloeit.

achtten wij ons volstrekt niet geroepen, die gulden spreuk bij alle kraampjes in toepassing te brengen.

Maar wij waren de eenigen niet, die zich een weinig op den achtergrond hielden; in den beginne vooral legden de meeste bezoekers eene zekere beschroomdheid aan den dag, en het was hun aan te zien, dat zij huiverig waren naar den prijs van een of ander voorwerp te vragen, ook al wisten de verkoopsters het hun nog zoo dringend aan te prijzen. De groote blikken trommel toch, die de geïmproviseerde winkelierſters met haar ‘asjeblieft voor den watersnood’ telkens deden rammelen, was als een schrikbeeld, dat menigeen deed afdeinzen. Goudstuk op goudstuk zwolg die dikbuikige veelvraat in en niets gaf hij terug.

Allengs kwam er echter een meer opgewekte geest onder de menigte, en de aanvankelijk ietwat stijve *concert-promenade* ging in een bedrijvig en vroolijk gejoel over, hetgeen ten gevolge had, dat ook de beurzen losser werden; want de vreugde verruimt het hart en doet de hand dieper in den zak tasten.

Och! dat ook wij geen goudaderen konden laten vloeien en zelfs met het zilver spaarzaam moesten zijn!

‘Hier geldt toch niet,’ zei ik tot mijn metgezel, ‘wat ergens in het *Feestblad* geschreven staat: *La charité n'est pas le privilège de la fortune.’*

‘Maar,’ was het antwoord, ‘er staat ook in het *Feestblad.*

God neemt de meening voor de daad,
Zoowel voor 't goed als voor het kwaad.

Troosten wij ons daarmeê.’

Zoo pratende en kijkende hadden we reeds een half dozijn kraampjes de revue doen passeeren en menig schilderachtig groepje bewon derd. We hadden de Turksche hare geurige *muphti* zien verkoopen en de Russin hare thee in de kleine kopjes zien schenken; plotseling zagen wij ons weêr naar het vaderland teruggevoerd door den aanblik van een paar alleraardigste Friezinnetjes, die hare wafels en punsch te koop aanboden, en die, even als alle verkoopsters van eet- en drinkwaren, zich in het drukste debiet mochten verheugen, - voor den menschenkenner eene leerrijke bijzonderheid!

‘Zie eens,’ riep op eens de teekenaar verrukt uit, ‘daar hebt ge de bruid van den kruisvaarder!’

Ik volgde met het oog de richting van zijn vinger en ontwaarde werkelijk de bruid van den kruisvaarder, zoo als zij op eene plaat in de *Illustratie* is voorgesteld, in haar zwart fluweelen kleed met gepofte mouwen, door welker insnijdingen de witte zijde van het onderkleed heengluurt.

Doch nu was het mijne beurt om eene interessante ontdekking te doen.

‘Ziet ge ginder dat fotografieënkraampje?’ vroeg ik, den teekenaar op een der winkeltjes wijzende.

‘Wel heeft men ooit!’ was zijn uitroep. ‘De Noordbrabantsche meisjes zijn ook niet vergeten; de eene is een Bossche en de andere een Bredasche.’

‘Jammer dat ze geen Bossche koek verkoopen.’

‘Dat zou zeker gepaster zijn; maar ik vind het in ieder geval gepast, die dametjes even uit te teekenen; die moeten in de *Illustratie!’*

Zoo gezegd zoo gedaan; en het gevolg is dat het fotografieënkraampje met de beide noordbrabantsche schoonen in de *Illustratie* vereeuwigd is.

Van de beide figuurtjes, die mij zoo aangenaam getroffen hadden door mij aan de stad mijner inwoning te herinneren, dwaalde mijn oog naar den overkant, waar ik eene schoone Spaansche ontwaarde, in de nationale kleederdracht van het land der stierengevechten en der tintelende wijnen. Fier als eene koningin en toch met bevalligen zwier bood de dame den omstanders hare cigaretten aan, die, al mocht ook in de zaal niet gerookt worden, toch goeden aftrek vonden. Had ik niet stellig geweten, hier eene Amsterdamsche voor mij te hebben, dan hadden de gitzwarte oogen en lokken mij haar ongetwijfeld voer eene *pur-sang* Castifiaansche doen aanzien, die met waarheid zou kunnen zeggen:

Fern im Süden liegt mein Spanien,
Spanien ist mein Heimatland.

Maar ook de nederlandsche vrouwen uit den spaanschen tijd zagen wij er vertegenwoordigd in twee jonge meisjes, waarvan de eene in de hollandsche, de andere in de vlaamsche dracht der XVI^de^ eeuw was gedost.

De eene droeg een lichtblauw, zwaar zijden kleed, met den breeden platten hagelwitten halskraag; de andere was in een korenblauw zijden rok en een zwart fluweelen jakje gedost, en vooral de karakteristieke, van boven ingedrukte muts stond haar alleraardigst.

Na aldus de verschillende kraampjes van den *fancy fair* bezichtigd en met genoegen opgemerkt te hebben, dat de winkeliersters goede zaken maakten, dwaalden wij zijdelings af, ten einde wat ruimer te kunnen ademhalen, dan hier in het gedrang het geval was. Ons voorbehoudende later de groepen, die het midden der ruimte innamen, van nabij te bezien, belandden wij het eerst in een hoek van het gebouw, waar Oscar Carré zijne 'sensationeele luchtexercitiën' of althans iets dergelijks te zien gaf. De voorstelling was juist begonnen, en het gelach, dat van uit de afgesloten ruimte weêrklonk, bewees ons dat de clowns bezig waren de lachspieren der toeschouwers in beweging te brengen.

Naast het *Hippodrome* was een stalletje opgeslagen voor den *poney,* dien Carré voor de watersnoodverloting had afgestaan. Daar het dier zoo vriendelijk was te onzen gerieve over de heining te zien, die het voor onze blikken moest verbergen, achtte ik het onnoodig mij ook het overige gedeelte van zijn lichaam te doen toonen, en volgde veel liever onzen teekenaar naar de tentoonstelling van schilderijen, die, door

verschillende kunstminnaars afgestaan, in een net gedecoreerd en zorgvuldig verlicht lokaal den rijkdom harer kleuren en lijnen ten toon spreidden.

Ik behoef niet te zeggen, dat het vooral de teekenaar was, die hier genoot. Dikwijls steeg zijne bewondering tot geestdrift, die hem zijne geheele omgeving deed vergeten.

'Zie toch eens, die heerlijke italiaansche kinderkopjes! wat prachtig lichteffect! wat schitterende kleuren, wat fijne tinten, wat -!' Ja, wat al niet! Op dat oogenblik had ik geen ooren voor zijne opmerkingen; want ik was zelf in de beschouwing verdiept van een tafereel, dat mij met diepen weemoed vervulde en toch onweêrstaanbaar aangreep. Ik stond voor den sneeuwstorm van Schenck; en wie zai het mij kwalijk nemen, dat bij den aanblik van dien schaapherder, die met zijne kudde tegen de onstuimige sneeuwjacht worstelt, onmiddellijk de gedachte bij mij opkwam aan het verschrikkelijk ongeval, dat op dien dag juist eene maand geleden was, aan den voor ons onvergetelijken sneeuwstorm van 18 Januari?

De teekenaar, die waarschijnlijk niet vermoedde, waar ik zoo plotseling met mijn gedachten heengedwaald was, maakte mij vervolgens opmerkzaam op een schilderstuk, dat eene zeventiende-eeuwsche herberg voorstelde.

'Maar dat kunnen we immers in werkelijkheid zien,' zei ik; 'vlak hiernaast is eene wezenlijke zeventiende-eeuwsche "knijp;" daar kunnen we tevens wat uitblazen; want 't is hier stikheet.'

Een paar minuten later zaten we in de knijp, wel te verstaan niet in de beteekenis, die Van Dale aan die uitdrukking hecht. De man kent noch een k n i j p noch een k n e i p in den zin, bedoeld door de Commissie voor het Watersnoodfeest, even min als hij van laatstgenoemd woord eene verklaring weet te geven. Doch die 'misselijeke misspellinge,' om met vader Vondel te spreken, daargelaten, heeft de Commissie alle eer van haar werk, zoowel wat het idee als wat de uitvoering betreft; Zoodra wij den voet in de knijp zetten, moesten we dat beiden ronduit bekennen. De illusie toch was volkomen; de hooge kruisramen met de tallooze kleine ruitjes, de gebeeldhouwde kasten, met ouderwetsch porcelein en koperwerk beladen, de twee in een toepasselijk pak gestoken bedienden, maar vooral het schemerdonker dat in het lokaal heerschte, alles werkte mede om ons te doen wanen in een herberg van voor een paar eeuwen verplaatst te zijn. Onze teekenaar was dan ook als opgetogen en zocht oogenblikkelijk een geschikt hoekske om er een tafereeltje van te maken. Hij plaatste zich aan een ruw ineen getimmerde tafel op een dito stoel niet ver van de glazen pui, die de eigenlijke gelagkamer van het voorhuis scheidde, en had van daar, door de deur, een onbelemmerd gezicht op de Oud-Hollandsche schouw in genoemd voorhuis, die met haar omgeving een teekenachtig geheel vormde. Ik voor mij wandelde inmiddels het vertrek eens rond, waaraan slechts een paar groepen drinkende zeventiendeeeuwers en wat hammen aan den zolder ontbraken, om het sprekend te doen gelijken op de schilderij, die wij een oogenblik te voren bewonderd hadden.

In het midden van het lokaal stond eene massieve vierkante eiken tafel met een twaalftal eiken stoelen met leêren zittingen; ook de kasten en het porselein en koperwerk, dat op de planken langs de wanden stond uitgestald, dat alles kon gerust de toets van een nauwkeurig onderzoek doorstaan, maar wat de rest betreft, dit mocht blij zijn dat het slechts door eene walmende vetkaars verlicht werd. Ik had de uitwerking wel eens willen zien, die de sprongen van een hoop dronken boeren van Jan Steen hier zouden gemaakt hebben. Men verbeelde zich: ik waarschuwde den teekenaar toch wat voorzichtig te zijn met zijn stok, dien hij op teekenaarsmanier

met lossen zwier hanteerde, hetgeen mij eenige vrees voor de in lood gevatte ruitjes deed koesteren; en nauwelijks had ik het woord uit den mond, of zijn stok ging dwars door de glazen pui, met geen ernstiger gevolg, dan dat het getimmerte eene rilling door alle ledematen voer: de ruitjes bleken slechts uit geverfd zeildoek geknipt.

Wat de hooge aartsvaderlijke schouw betreft. - die week voor den druk van een vinger. Van uit de Oud-Hollandsche herberg, waar echter negentiende-eeuwsche heeren en dames uit negentiende-eeuwsche glazen op hoogst moderne manier franschen wijn dronken, zagen wij ons op eens, evenals Barentsz. en Heemskerck in der tijd, op Nova-Zembla verplaatst. Ook wij aanschouwden ‘rotsen, louter ijs, die topzwaar overhellen,’ doch gelukkig geen ‘klippen van rondom, zoover de blikken snellen.’ Ook wij ‘genaken, ijlen aan, beklimmen rots en zoom, en Nova-Zemblaas kust draagt menschen op haar boôm!’

Maar al was die ‘bodem versteend, om nimmermeer te ontdooien,’ toch was hij niet ‘zoo ellendig naakt, zoo arm aan groei en teelt,’ of de dennen prijkten er in rijken bladertooi, zoo als men op de teekening zien kan, die mijn metgezel zich haastte van het toneel te schetsen.

‘Wat drommel!’ zei ik, ‘ik hoor zoowaar een ijsbeer brullen,’ en voegde er sidderend met Tollens bij: ‘Hier houdt geen stervling 't uit!’

Ook de teekenaar leende het oor en vernam insgelijks het onheilspellend geluid.

Daar schoot mij echter een geruststellende gedachte te binnen.

‘O, het zai de beer zijn, waarvan wij in de *Feest-oucerture* gelezen hebben en

Die ergens rondwaart in de bovensfeeren
En d' ezel Billams nastrevend - spreekt.

‘Nu, als hij in hooger sferen verwijlt,’ antwoordde de teekenaar, zal hij ons in deze ijsspelonk niet komen vervolgen. En daarenboven boezemt een sprekende beer mij geen grooten schrik in.’

‘Mij ook niet, ik ben integendeel benieuwd de orakels te hooren, waarvan de *Feest-ouverture* verhaalt. Het curieuste van die ouverture is wel dat zij het *Feestblad* sluit in plaats van opent.’

Zoo pratende waren wij inmiddels eene andere grot genaderd, de oestergrot namelijk; zoo althans was het ding op den plattegrond aangeduid, hoewel het bij nader onderzoek eene soort van schilderhuis, met oesterschelpen bekleed, bleek te zijn. Wij bevonden ons hier in het domein van den grooten Krasnopolsky, alias Kras, die hier zijne goede gaven ter beschikking van het publiek gesteld had. Jobs geduld en Salomons wijsheid hadden wij noodig om ook maar een karig deel te verkrijgen van de bergen eet- en drinkwaren, die hier waren bijeen gebracht. Want die voorraad was werkelijk ontzaglijk, en vooral de reusachtige taart, die hare kruin aan het ander einde van het lokaal tot in de wolken beurde, was, om met de *Figaro* te spreken, *phénoménale pyramidale, obéliscale, arc-triomphale!*

De rijstebrijbergen van Luilekkerland zinken in het niet bij zulk een gevaarte van marsepein, dat zich als een Vendôme-zuil ten hemel verhief. Maar helaas, even als de Vendôme-zuil moest ook dé marsepein-taart vallen onder het blanke wapen niet van roode, maar van witte communards; ja zij onderging nog treuriger lot, daar hare vernielers, wel verre van zich met dat Vandalenwerk tevreden te stellen, de afgekapte brokstukken verslonden!

Hoe woest echter die Vandalen te werk gingen, beeldstormers waren zij niet, en dat deed mij goed; want het zou mij bepaald aan het hart gegaan zijn, wanneer ik het toch zoo fel geteisterde Nieuwkuik - zij het ook *en effigie* - hier voor mijne oogen

had zien vermorzelen. Men moet weten dat aan den voet der taart in suiker en kalk eene soort van bas-relief was aangebracht, de noodlottige ramp van 30-31 december 1880 voorstellende.

Men zag er de kerk en de huizen van Nieuwkuik tot aan den nok overstroomd en de inwoners de vlucht nemen in schuitjes, die op de baren eener groene zee dobberden. Kortom, men aanschouwde er het vergeten dorpje, waaraan de watersnood op eens zulk eene vermaardheid gegeven heeft, zooals Witkamp in het *Feestblad* zingt:

Nieuw-Kuik, eeuwen lang verscholen,
Ja, vergeten door den Staat,
Kwam als Neêrlandsch dorp tot welvaart,
Won in opbrengst: vee en zaad.
't Stroomnat kwam dat heil verstoren,
Schond èn huis, èn hof, èn land,
Overstelpte er weide en akker
Voetenhoog met heidezand.
't Vee ging in den poel verloren,
De oogst dreef weg met stal en schuur.
Nauw borg de arme 't veege leven
In dat bittere lijdensuur

Doch nu wordt gij niet vergeten.
Dorpjen in uw droeven stand,
't Gansche volk biedt u zijn hulpe,
't Weldoend volk van Nederland.

't Roerend toneel op de taart liet intusschen het weldoend volk van Nederland koud, voor zoover de temperatuur der zaal zulks toeliet. Die temperatuur was van dien aard, dat zij ons dwong een plekje te zoeken waar wij ons wat konden verkoelen. Wij vonden dit op de zoogenaamde groote kermis, waar het veelbelasterde oude volksvermaak door een schiettentje, een weegstoel, een goochelaar en wat dies meer zij vertegenwoordigd was. *The great attraction* vormde daar een tentje, waar een ‘zeldzaam natuurwonder’ te zien was. Door prijzenswaardige weetgierigheid gedreven, offerden wij den gevorderden cijnspenning voor den watersnood, traden binnen en - zagen ons eensklaps van aangezicht tot aangezicht tegenover den grooten beer geplaatst, dien wij, zooal niet aan den sterrenhemel, dan toch in hooger sferen waanden. Het beest stond recht overeind, doch de duisternis, die om hem heerschte, belette ons te onderscheiden of het Bruintje de beer o[f i]emand van zijn familie was; daarenboven verwaardigde hij zich niet ons zijn lie[f]elijk stemgeluid te doen hooren zoo dat wij in billijke verontwaardiging zijn verblijf verlieten. Nauwelijks hadden we echter den voet buiten het tentje gezet, of daar weêrklonk weêr het gebrul, dat wij voor het eerst op Nova-Zembla en vervolgens al meermalen gehoord hadden, en welk geluid wederom uit de bovenwereld scheen te komen.

Verbaasd zagen wij elkander aan en namen het kloek besluit het monster, of wat het anders wezen mocht, in zijn hol te gaan opzoeken.

Reeds wilde ik daartoe het zijlokaal verlaten, toen de teekenaar mij terughield en mij op eene deur wees, waarboven geschreven stond: Portretten van onze eerste artisten.

‘Kom eerst dat nog eens zien,’ zei hij en wilde mij reeds meêtroonen.

Maar ik, die op genoemde deur evenzeer de hooge entree reeds gelezen had, en den teekenaar daarenboven niet vergeven kon, dat hij, door absoluut eerst de schilderijententoonstelling te willen zien, mij reeds een der tableaux vivants had doen missen, had weinig lust hem ditmaal te volgen.

‘Ik dank u,’ zei ik, ‘door me straks zoolang in de schilderijenzaal op te houden hebt ge gemaakt dat de Loreley in den maneschijn ons ontsnapt is. We hebben al genoeg schilderijen en portretten gezien. Kom meê.’

Artisten zijn over het algemeen onhandelbaar volkje en ik mocht mij zelven dus wel geluk wenschen, dat mijn verlangen zoo spoedig over zijn kunstenaarshartstocht zegevierde en hij mij naar de middenruimte van het paleis volgde.

Daar was nu eigenlijk de kermis in vollen gang! De winkeltjes maakten de vertooning van een rij kramen op een zaterdagavondsche markt; de verkoopsters hadden geen handen genoeg, om de koopers te bedienen, sommigen waren ten naastebij uitverkocht en boden de rest voor ‘spotprijzen’ (!) aan.

‘Fotografieën van dertig gulden (men leze

dertig cents) van avond maar voor een rijksdaalder! koopjes! koopjes! Uitzoeken! Wie moet er nog een lot voor de loterij? 't Zijn de laatste! Ze kosten maar een gulden, een rijksdaalder is ook goed! Wat is er van uw dienst, mijnheer? Een paar handschoenen? lk heb ze van alle prijzen. Deze kosten maar een tientje. Mag ik u een bouquetje verkoopen, mevrouw? Een paar manchetten? Kan ik nog iets aan u kwijt raken? Wel bedankt, bij gelegenheid!'

Deze en dergelijke uitroepen hoorde men van alle kanten, alsof men gepromoveerde winkeldochters voor zich had, die jaren lang in een magazijn gestaan hadden. En dat alles vermengd met de toonen van het orchest, met het onophoudelijk rinkelen der gouden en zilveren schijven in de blikken bussen, met het meergemelde gebrul, met het gegons der joelende en Vroolijke menigte en met honderd andere geluiden, die samen één concert vormden met den grondtoon: vroolijkheid.

Hier zag men een heer een canapé-kussen voortsleepen, dat zijne ega of zijne dochter gekocht had, een onschatbaar redmiddel bij gedrang; ginds zuchtte eene dame onder het gewicht van een *plomb* of een bronzen buste; een derde wendde wanhopige pogingen aan om eene groote opgerolde staalplaat zuiver en ongekreukt te bewaren. Sommige winkeliersters hadden hare negotie voor een poosje aan andere handen toevertrouwd en zochten verpoozing in eene wandeling door het gebouw of een praatje met hare buurvrouwen.

Zoo zagen we een der boerinnetjes in gesprek met de Perzische; doch thans had zij een lorgnet op den neus, hetgeen weinig met haar verderen hoofdtooi harmoniëerde; dames uit den tijd der revolutie wandelden zusterlijk aan den arm van hofdames van Louis XV, en duitsche boerinnetjes en dochters van den Elzas lachten en giegelden met elkander, als ware er nooit een Fransch-Duitsche oorlog geweest. Ook de nederlandsche Schoonen uit de zestiende eeuw toonden niet den minsten afkeer voor de vrouwen der 'Spaengiaerden.'

'Kijk, daar gaat de bruid van den kruisvaarder weêr,' fluisterde mij de teekenaar in het oor, en werkelijk, daar schreed ze voort, statig en fier als Gretchen vóór ze Faust heeft leeren kennen. Ditmaal was ze echter in gezelschap van haar bruidegom, die volstrekt niets van een kruisvaarder had, en in plaats van het kruis een rozeknopje op de borst droeg. Kan men zich een kruisridder voorstellen als een leeuw, dan verbeelde men zich den bruidegom in kwestie als een geschoren schaap. Maar zoo hij bij de bestorming van Jerusalem stellig een gek figuur zou gemaakt hebben, toonde hij zich toch manhaftig bij de bestorming van den champagneberg.

Die veste werd overigens alle zijden belegerd en alleen de geweldenaars namen ze in; dat wil zeggen, die het grofst betaalde werd het eerst bediend.

DE IJSGROT.

Dezelfde drukte als aan den champagneberg heerschte aan de beide tombola's die niet ver van daar een menigte winlustigen tot zich trokken, door hun voor te spiegelen dat men ook andere prijzen dan scheurkalenders kon winnen, terwijl toch het lot telkens den winner zulk een artikel toewees.

Aan den anderen kant van den *Champagne bar* was men aan het koekkappen, en de zegevierende kreten, die zich daar lieten hooren, getuigden van het succes dergenen, die hunne krachten aan dat edel tijdverdrijf beproefden.

Juist wilden wij ons een oogenblik aan dit woelig toneel onttrekken, om toch de oorzaak van het gebrul te vernemen, dat zich luider en luider deed hooren, toen eindelijk het paleis voor volksvlijt, op het tooneelscherm afgebeeld, en dat tot mijne groote ergernis steeds onbeweeglijk gebleven was, als wij er voor stonden, eensklaps in beweging kwam.

‘Ha! nu zal ik toch iets van de Loreley zien,’ riep ik uit, terwijl de koepel van het paleis inmiddels reeds in de wolken der draperie verdween. Aller oogen wendden zich naar het toneel. Dit stelde een landschap bij ondergaande zon voor; de zon goot hare laatste stralen over een kabbelend riviertje, in welker golven het hemellichaam zich rimpelend weêrspiegelde. Maar meer leven kwam er niet in, en toen ik juist meende dat er wat komen zou, zakte het scherm.... het laatste nommer: *Het gebed*

bij ondergaande zon was vertoond. Nu, de ondergaande zon had ik gezien, tot vervelens toe; want ze bleef wel een half uur op het uiterste puntje van den gezichteinder; maar van het gebed ben ik niets gewaar geworden.

'Dus, de tableau's zijn afgeloopen?' vroeg ik aan iemand naast mij. Hij knikte van ja.

'En ik heb er niets van gezien,' hernam ik met een verwijtenden blik op den teekenaar.

'Ge hebt er niet veel aan gemist,' zegde de eerst aangesprokene leukweg, ''t is niets bijzonders geweest. Als ge iets zien wilt, dan moet ge naar het monopolorama gaan.'

'Naar wat?....'

Ik zal den lezer niet verhalen op hoeveel ribbestooten, eksteroogensmarten en dergelijke weeën ons de tocht door de opeengedrongen menigte naar de bovengalerij te staan kwam. Genoeg dat wij er kwamen, om... bitter te leur gesteld te worden. Het mo...no...po... lo...ra...ma bestond uit niets anders dan een rood, een blauw en een geel glas, waardoor men het geheele toneel van den *fancy-fair* in een van die drie kleuren kon zien.

En het brullende monster? - Het was een misthoorn, plus eenige andere acoustische instrumenten, die de haagsche geluidkundige Lefèbre daar liet werken. De galerij aan den kant van het Frederiksplein was in een onmetelijk klee-

dermagazijn herschapen, waar honderden heeren en dames aan het uitzoeken en aanpassen waren, onder zeer ontevreden uitdrukkingen aan het adres der bewakers van dien kleedervoorraad en verontschuldigingen van den kant der laatsten. Men moet weten dat die galerij tot jassenzaal was ingericht en dat degenen, die met de zorg voor die kleedingstukken belast waren geweest, zich op hoogst slordige manier van die taak hadden gekweten.

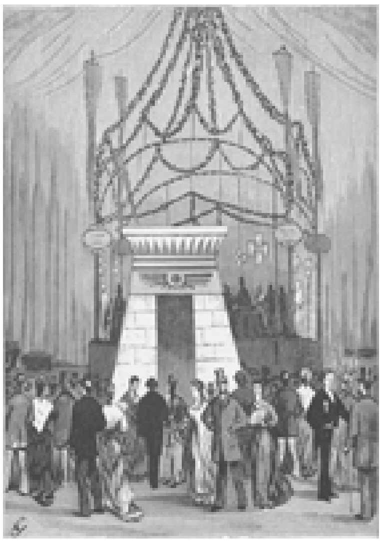

DE CHAMPAGNE-BAR.

Maar wij moesten weêr naar beneden; het was bij twaalven en om middernacht zou de verrassing komen, volgens de belofte, in het feestprogramma gedaan. Ook beneden was ieder vol verwachting van de dingen die komen zouden; het leelijkste was dat men niet wist van waar ze komen zouden. Terwijl de een volhield, dat de verrassing op het toneel zou plaats hebben, wilden anderen dat eene groote lap, voor het orgel gespannen, ze voor de ongeduldige blikken verborg.

De eersten werden in het gelijk gesteld. Het scherm ging op en het toneel gaf de markt te Haarlem van voor drie honderd jaar te zien, gestoffeerd met eene menigte soldenieren, hellebaardieren en andere dieren, die na een paar minuten verdwenen, om plaats te maken voor het borstbeeld van Z.M. den koning, te midden van eene versiering en verlichting, die werkelijk effect maakte. De muziek speelde het *Wilhelmus.* en in den geest (want ik ben niet muzikaal) zong ik het couplet van het *Watersnood-Wilhelmus* meê:

Wilhelmus sal verschijnen,
   Als lant- en watervorst,
En swemt aen 't hoofd der sijnen,
   Waer Triton komen dorst;
Den waterleeuwe heere
   Gheen storm of vloet geneert,
Daer golven obedieeren
   Aen 't quispelen van sijn steert.

Die slotregel deed mij onwillekeurig naar den staart zien van den Nederlandschen leeuw, die de versiering rondom het borstbeeld bekroonde, en even onwillekeurig kwam de gedachte bij mij op, dat die steert niet bijzonder geschikt was om te

quispelen, daar ze veel overeenkomst had met een witborstel, met den steel in het achterlijf van het beest gestoken.

Desniettemin kon ik niet nalaten met pastoor Brouwers te vragen:

Kan Neerlands Leeuw
  een schoonre zege smaken,
Dan met dien waterwolf
  onschadelijk te maken?

Inmiddels was mevrouw Kleine-Gartman - zeker de grootste verrassing: want de actrice had dienzelfden avond in Den Haag gespeeld - op het toneel verschenen, in een zwart kleed gehuld en met de oranje-sjerp getooid.

Zij droeg een eindeloos gedicht voor, waarvan ik slechts twee woorden: ‘Nederland’ en ‘eendracht’ heb opgevangen, en dat de goedmeenende lezer mij dus maar schenken moet. Na haar betrad de tenor Roggemans de planken en hief het onmisbare *Wien Neêrlandsch bloed* aan, dat vervolgens door verscheidene

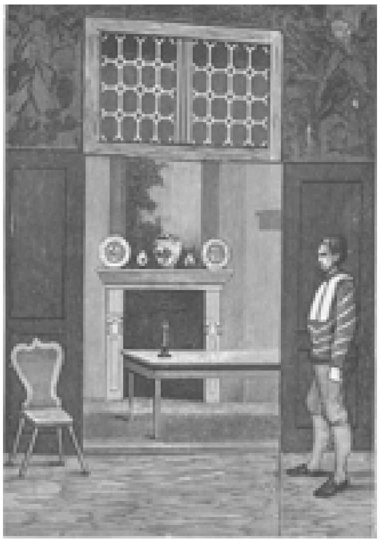

DE ZEVENTIENDE-EEUWSCHE KNIJP.

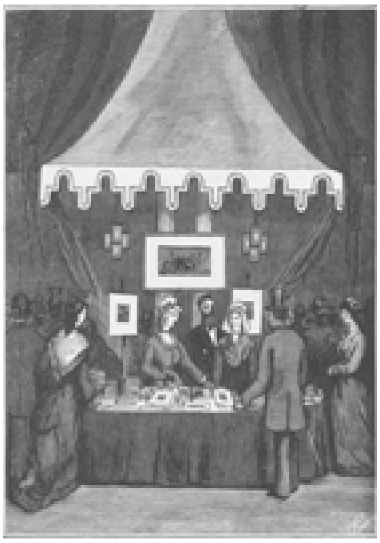

HET FOTOGRAFIEËN-WINKELTJE.

kelen werd voortgezet. Hoe lang dat nog geduurd heeft, weet ik niet; want er ontstond onder het publiek eene geweldige strooming - zoo iets van een dijkbreuk - naar de deur, en zoo wel ik als onze teekenaar werden daardoor onweêrstaanbaar medegesleept.

Buiten gekomen gevoelden wij geen lust meer tegen den stroom op te roeien, en volgden dien tot op het Rembrandtsplein, waar voor dien nacht - niet op het plein, maar in een daar gelegen logement - ons leger gespreid was.

Ik sliep in met de gedachte aan de *Illustratie,* wier lezers ik in den geest met een kleinen ariant de woorden uit het *Feestblad* toevoegde:

A force de regarder à cette fête,
J'ai perdu aujourd'hui la tête;
  Mais je vous promets pour demain
  Quelquea lignea de ma main.

JAN ROMBOUT.

De Diamant en zijne bewerking.

III.
Het klieven.

In ons vorig nommer zagen wij hoe diamanten, die zuiver gevormd zijn, door den brillantsnijder eene eerste bewerking ondergaan en hoe hij er door vrijving de facetten opbrengt, die later door den slijper verder gepolijst zullen worden.

Er is echter niets volmaakts op de wereld, ja er zijn zelfs vlekken in de zon, en het is dan ook niet meer dan natuurlijk, dat de meeste diamanten groote of kleine gebreken hebben, die men zoo veel mogelijk moet trachten te verwijderen of te verbergen. Die steenen, welke groote vormsafwijkingen, oogen, berstjes, gekleurde vlekken en dergelijke defecten vertoonen, moet men voor zoover doenlijk tot een zuiveren diamant zien te maken, en dit is het werk van den d i a m a n t k l i e v e r .

Nadat we vroeger gezegd hebben, dat de diamant het hardst bekende lichaam is, zal de uitdrukking k l i e v e n bij menigeen bevreemding wekken. Men moet echter weten dat de diamant alleen volgens de vlakken van den octaëder kan gekliefd worden, en dat derhalve het eerste werk van den diamantkliever is, de richting te ontdekken, volgens welke de steen zal splijten. Hiertoe hoort wederom eene groote kristallographische kennis, zoodat er minstens van vier tot zes jaren oefening vereischt worden, wil men het in de kunst van diamantklieven tot zekere hoogte brengen.

Heeft de diamantkliever eenmaal de w a s van den steen bepaald, dan gaat hij tot de klieving over en zet daartoe zijn diamant vast in een cementhouder, die uit een eenigszins minder taai hout vervaardigd is, dan die, welken de diamantsnijder gebruikt.

In een ander, klein cementhoudertje bevestigt hij nu den splinter van een diamant, dien hij bij vroegere klievingen verkregen heeft, en die eene wigvormige gedaante heeft. Met den scherpen kant van dit splintertje krast hij vervolgens in den diamant, dien hij klieven wil, eene voor, daarbij zorg dragende dat hij in de richting van het octaëdervlak blijft. Bij dat krassen slijt het splintertje natuurlijk af, naarmate de voor in den diamant dieper wordt, en is ten slotte volslagen bot en onbruikbaar geworden, waarom de kliever het dikwijls door een tweede en derde moet vervangen.

Is eindelijk de voor of k e r f, die inmiddels den vorm van een driehoek met de basis naar boven gekregen heeft, diep genoeg geworden, dan zet de diamantkliever er een stalen mes in en geeft daarop met een ijzeren staafje een korten, doch harden slag, die ten gevolge heeft, dat de steen in tweeën splijt.

Zoo als op onze afbeelding (blz. 208) te zien is, wordt ook dit werk boven een soortgelijken bak verricht, als waarvan de snijders zich bedienen, en bij het krassen van de vore steunen de beide cementhouders ook weder tegen de beide stevige pennen, die in den bak vastgemaakt zijn.

De kliever tracht zoo veel mogelijk octaëders, of zoo als hij ze noemt k a p j e s uit den steen te verkrijgen, maar laat ook de andere stukjes of e n d e n niet verloren gaan; alles wordt zoo zorgvuldig mogelijk in het koperen bakje binnen den houten bak opgevangen, vervolgens gesorteerd in afzonderlijke papiertjes, p a r t i j b r i e v e n genoemd, en ten slotte geborgen in een laadje, dat voor aan den bak gemaakt is.

Die partijbrieven levert de werkman aan zijn patroon af, en hiermeê is het werk van den diamantkliever afgeloopen. De octaëders, die hij verkregen heeft, gaan weêr naar den brillantsnijder, die er, zoo als wij gezien hebben, het verlangde aantal facetten op vrijft.

De enden daarentegen gaan naar den roosjessnijder, welke die afgebroken splinters moet verwerken tot rozen, de eenige rozen zonder doornen, die nooit verwelken en wier leven langer duurt dan

......ce que vivent les roses,
L'espace d'un matin.

Nevenstaande afbeelding stelt ons eene roos voor met vier en twintig facetten, van boven en van ter zijde gezien. Dit is eene betrekkelijk groote; want de meeste roosjes hebben slechts een kleiner aantal facetten, wier getal echter steeds minstens zes bedraagt.

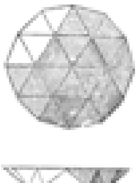

Om aan de driehoekige enden den ronden vorm der roos te geven, moet de roosjessnijder, op dezelfde manier als de brillantsnijder het met de brillanten doet, de drie punten er afslijpen en er vervolgens zoo veel driehoekige facetten op aanbrengen als de grootte van den steen toelaat. En dat die roosjes soms bijzonder klein kunnen zijn, blijkt hieruit dat er wel eens 400, ja 750 in een karaat gaan. Nu moet men weten, dat een karaat, het aangenomen gewicht voor diamanten, gelijk staat met twee tienduizendste deelen van een kilogram, of met 0.2 gram.

Overigens, de diamantwerker heeft over het algemeen een verbazend scherp gezicht noodig; dikwijls toch zijn de enden, die de diamantkliever verkrijgt, zoo klein, dat er 150 stuks noodig zijn, om het gewicht van een karaat te verkrijgen, terwijl er van de kapjes dikwijls 40 op een karaat gaan. Schrijver dezes, die overigens niet over zijn gezicht te klagen heeft, verklaart dan ook, dat hij bij zijn bezoek aan de diamantslijperij meermalen door de werklieden op het een of ander werd opmerkzaam gemaakt, dat hij met den besten wil ter wereld niet zien kon.

Behalve den brillant en de roos onderscheidt men ook nog de p e n d e l o q u e en de b r i o l e t. Eerstgenoemd edelgesteente, dat in oorringen, broches, enz. als hanger,

of als spits uiteinde voor een blad of bloem dienst doet, heeft juist de zelfde en evenveel vlakken als de brillant, met dit onderscheid, dat zijne eene helft in de lengte is uitgerekt, zoo dat hij eene peervormige gedaante verkrijgt. Heeft men een ruwen steen van eene langwerpige gedaante, dan verwerkt men hem tot eene pendeloque, omdat er te veel van verloren zou gaan, indien men er een brillant van wilde maken.

Wat de briolet betreft, ook deze heeft den peervorm; doch op hare oppervlakte worden uitsluitend driekante facetten gevreven en wel in die hoeveelheid als de grootte van den steen toelaat. Daar men bij het maken van brioletten er vooral op uit is, den steen zoo groot mogelijk te laten, hebben zijne facetten ook niet dat vuur, hetwelk bijzonder den brillant eigen is. Tegenwoordig zijn de brioletten weinig meer gezocht.

Brillanten, pendeloques en brioletten worden steeds *à jour* gezet, dat wil zeggen, het monteersel wordt om den steen vastgehecht, zoo dat deze doorzichtig blijft. De lichtbreking, waardoor het kleurengemengel moet ontstaan, geschiedt namelijk door de terugkaatsing van het licht op de onderste facetten. De roos daarentegen, die van onderen plat is, wordt met die platte zijde in gouden of zilveren monteersel ingelegd, zoodat zij alleen schittert door de facetten, waarin hare oppervlakte verdeeld is.

Hoe schitterender die glans is, of liever, hoe helderder en kleurloozer de diamant is, hoe meer waarde de steen heeft; maar die waarde is niet minder afhankelijk van de grootte van het edelgesteente, nadat dit geslepen is. Over het algemeen kan men aannemen dat de prijs stijgt in reden van de tweede macht der gewichten. Wanneer b.v. een geslepen diamant ter zwaarte van één karaat twee honderd francs kost, dan zal voor een even schoonen diamant van twee karaat 2 maal 2 of acht honderd francs betaald moeten worden; voor een diamant van drie karaat zal men 3 maal 3 of achttien honderd francs moeten betalen, en zoo vervolgens.

Het spreekt echter van zelf, dat voor buitengewoon groote diamanten die regel niet doorgaat; deze zijn eenig en hunne waarde is derhalve onberekenbaar. Het is er meê als met alle zeldzaamheden, waarvoor betaald wordt ‘wat een gek er voor geven wil.’

Doch wij spreken hier reeds van de waarde van geslepen diamanten, zonder dat wij hen nog tot dien graad van volkomenheid hebben zien brengen. De brillant- en roosjessnijder toch brengt slechts op den steen de facetten aan, die de slijper verder moet polijsten; de snijder geeft het edelgesteente zijn vorm, de slijper moet het zijn glans, zijn vuur bezorgen.

Hierover in het volgend nommer.

Het hoogste goed.

Schoon moog der liefde zon beschijnen
  Des levens kouden winterdag;
  Te spoedig, al te spoedig, ach!
Ziet haar des ionglings oog verdwijnen.

Schoon moog de maan der vriendschap prijken
  Aan 't duister zwerk van 's levens nacht;
  Haar glans, zoo vriendelijk, zoo zacht
Moet dra voor zwarte wolken wijken.

Der kennis starren mogen lichten;
  Die heldre lampen hangen hoog,
  Dra moet voor d' afstand 's menschen oog,
Door ouderdom beneveld, zwichten.

Veel bloemen van vervulde wenschen
   Strooit in dit leven vaak 't geluk;
   Doch spoedig komen leed en druk,
Wier ademtocht ze doet verflensen,

   Eén gaaf, meer waard dan gunst des lots,
Doet eigen schuld alleen verliezen:
Zij die vóór alles haar verkiezen,
   Hun valt ten deel de g r a t i e G o d s .

J.R. V D.L.

Het hangende zwaard
Door Mathilde.
(Vervolg.)

‘lk verloor,’ begon Röseghem, ‘mijne ouders in miju vroegste jeugd, mijn opvoeding werd verwaarloosd, overgelaten als ik was aan verre bloedverwanten; vooral mijn godsdienstig onderwijs was gebrekkig. Ik was hartstochtelijk, levendig van aard en joeg boven alles mijn eigen genot, de bevrediging mijner wenschen met koortsachtigen ijver na; van wien zou ik ook geleerd hebben mijne neigingen te beheerschen, mijn wilde inborst te breidelen door de banden, welke alleen de godsdienst aan de hand geelt? Zoolang ik de wetten van het fatsoen niet overtrad, zoolang ik binnen de grenzen bleef, die de wereld geëerbiedigd wil zien, deed

niemand mij verwijten, lk had verstand, goede manieren, een aantrekkelijk voorkomen, men zocht mij, ik werd gevleid en bewonderd; de jeugd moet voorbijgaan, zei men, de jeugd, die alleen gewijd moet zijn aan vermaak en genot. Zeer jeugdig werd ik uit vrijen wil geplaatst op het kantoor van mijn voogd, die me liet reizen, en zoo zag ik veel van de wereld. Op een onzer reizen bevonden zich bij ons aan boord eenige sterrekundigen, die op de Schotsche eilanden een zonsverduistering gingen opnemen. Een van hen trok mij aan door zijn ernstige ingetogen manieren, geheel verschillend van mijn opbruisenden, levendigen aard; leergierig als ik was, vroeg ik hem inlichtingen over zijn vak. Hij gaf ze mij en leerde mij alle dingen uit een ander oogpunt zien, dan ik tot nu toe gewoon was ze te beschouwen. Hij had alle idealen afgezworen, en geloofde aan niets, bekende hij mij, doch dit mocht niemand anders weten; nu was dit nog niet fatsoenlijk, later echter zou de wereld hem gelijk geven. Die man moet een wonderbare tooverkracht gehad hebben in zijn slepende, eentoonige stem; want hij bezat niets, dat in zijn voordeel pleitte; ik voelde afkeer van hem en toch trok hij mij aan, toch zocht ik steeds zijn gezelschap, toch leende ik het oor aan zijn verderfelijke theorieën, ik was jong en idealistisch gestemd, zijne leeringen trokken als een verzengend vuur over mijn jeugdige ziel en verdroogden alles wat daarin rein en frisch bloeide. Gij kent dien man, weet ge hoe hij nu heet?'

'Hoeberts?'

'Juist; de kwade genius van mijn leven. Welk belang had hij om mij in 't verderf te storten? lk weet het niet; misschien wilde hij 't op mij den jongen, krachtigen man wreken, wat de wereld hem den zwakken, onooglijken te kort had gedaan. Hoe 't ook zij, ik was onafscheidelijk van hem op de heen- en terugreis. Hij vestigde zich in dezelfde stad, waar mijn patroon woonde, en zoo had ik het ongeluk hem veel te ontmoeten; hij wilde mij leeren het leven te genieten, want zeide hij, morgen bestaat misschien niet voor u, en het eenige waarvoor het de moeite waard is te leveu, dat is het genot. Na uw dood blijft u niets over, niets! Maak dus gebruik van 't heden.'

'En dien man hebt gij uw zoon toevertrouwd?'

'Ik kon niet anders, maar luister verder! Hij leerde mij dat egoïsme de eenige godsdienst was, welken hij vereerde, dat ik vrij het genot mocht najagen, maar zóó dat het mij niet schaden kon in mijn toekomstige belangen. Zóó leerde ik huichelen en mijn meester bedriegen. Hij hielp mij hem in den waan brengen, dat ik vol iever was voor zijne belangen; mijn voogd vertrouwde mij meer dan zijn eigen zoon en eens moest ik een belangrijke som van onze firma overbrengen naar Hamburg....'

Hij zweeg en scheen zijn gedachten bijeen te garen of wel haar gewicht verpletterde hem zoo, dat hij ze niet verder uiten kon.

''t Is nu vijf en twintig jaar geleden,' zoo vervolgde hij na eenige oogenblikken, 'Nederland was toen nog niet als tegenwoordig bedekt met spoorwegen; men had mij nauwkeurig mijn weg aangegeven en ik begaf mij vroolijk en welgemoed op reis. Hoeberts, die toevallig ook naar Hamburg moest, zou me een eind weegs vergezellen. De eerste dagen liepen naar wensch af; mijn weg voerde langs een kleine duitsche badplaats dicht bij de nederlandsche grenzen; daar zouden wij twee dagen blijven, want mijn geleider stond er op een verren oom van hem, die den dood nabij scheen en bij het nederlandsche dorpje woonde, een bezoek te brengen. Dit was het eigenlijke doel van zijn reis; heengaande, waarschuwde hij mij voorzichtig te zijn met de speelbank, die in het Kurhaus niet ontbrak. Ik antwoordde, dat ik van plan was de bank te vluchten, maar hierop raadde hij mij aan de fortuin toch te beproeven

met een kleinigheid, en voegde lachend er bij, toch vooral niet het geld van mijn patroon te wagen.

Toen hij weg was, speelde ik inderdaad; de hartstocht, dien IK in de mijner jeugd in alles legde, maakte zich van mij meester, ik speelde den geheelen nacht door en toen Hoeberts terugkwam, vond hij mij de wanhoop nabij, lk had alles verspeeld, alles, zelfs het mij toevertrouwde geld.

Röseghem wischte zich de zweetdroppels van het gelaat en hijgend, fluisterend ging hij voort:

‘Hoeberts hoorde mij kalm aan en haalde de schouders op.’

‘Ge hebt mijn raad niet gevolgd,’ sprak hij bedaard.

‘Wat nu le doen?’ jammerde ik luid, ‘ik ben rampzalig.’

‘Ja 't ongeluk vervolgt ons! lk had hoop mijn oom te overtuigen, dat ik en niemand anders zijn erfgenaam moest wezen, maar de oude heer ontving mij alleronaangenaamst en gaf mij herhaalde malen de verzekering, dat ik niets meer zou ontvangen dan datgene, waarop ik volgens de wet recht had.’

‘Zou hij me niet die som kunnen leenen?’

‘Hij lachte spottend, maar besloot toch het te beproeven en nu begint het drama, 't vreeselijke drama, waarvan ik 't einde nog niet voorzien kan....

‘Wij vertrokken naar het eenzame huis, waar Hoeberts oom woonde; 't was in September, een buiige, stormachtige namiddag, ik kende het land niet en sloeg er ook geen acht op. Mijn ongelukkige toestand hield mij te veel bezig. In een naburig dorp dronk ik op raad van Hoeberts mijn verdriet weg; toen ik half bedwelmd was door den drank en daarbij radeloos van smart en angst, bracht bij mij buiten in het woud, en zeide toen:

‘Philip, er is een middel om u te redden: mijn oom vertrouwt zijn geld aan een notaris, die dadelijk hier langs zal komen; welnu! dat geld behoort rechtens mij en ik schenk het u, zoo ge het machtig kunt worden.’

‘Waar, waar?’ riep ik opgewonden uit. ‘Wacht een oogenblik. Ik hoor paardengetrappel. Daar is hij!’

Diepe stilte heerschte voor een oogenblik in het vertrek; het was geheel duister geworden, de regen kletterde tegen de ruiten en de wind gierde door den schoorsteen. De priester had de eene hand op het hart gelegd, met de andere bedekte hij zijne oogen.

Langzaam ging de ongelukkige voort:

‘Wat er toen gebeurde, weet ik mij slechts flauw te herinneren, de notaris lag op den grond uitgestrekt.... ik hield in de eene hand een pistool.... met de andere den kop van het paard.... Hoebertz bukte zich naar het bewustelooze of doode lichaam.... en maakte zich van zijn portefeuille en horloge meester.... de grond was overdekt met bloed...’

‘O mijn God!’ steunde schier onhoorbaar de kapelaan.

‘Hadt ge zulk een geschiedenis uit mijn mond verwacht?’ vroeg Röseghem met een bitteren glimlach. ‘Ja, ik had het u voorspeld, duister is 't geheim, dat op mijn voor de wereld vlekkeloos leven drukt; afschuw zal ieder vervullen, die weet hoe mijn hand bezoedeld is door het bloed van den onschuldige. Gij zelf wendt u vol afschuw van den moordenaar af.’

‘En weet ge niets van uw slachtoffer, noch zijn naam, noch zijn familiebetrekkingen?’

‘Niets; we kwamen 's avonds in de badplaats terug, waar onze afwezigheid niet eens opgemerkt was; ik speelde weêr om mij te verstrooien en won. De moord was

dus nutteloos geweest; Hoebertz kon het bloedgeld behouden en den volgenden morgen reisde ik door naar Hamburg, vervolgens naar Riga, later naar Kopenhagen en ik hoorde niets meer van het gebeurde in dien nacht, dat mij soms toescheen slechts een booze droom te zijn.'

'Dus is het u onbekend of wellicht onschuldigen in uwe plaats gestraft zijn?'

'lk weet van niets; want ik deed als de struisvogels. Ik sloot vrijwillig mijn oogen; ik las in geen jaar nederlandsche couranten; ik deed geen nasporingen, en toen ik vijftien jaren later 'terugkeerde, getrouwd, rijk en aanzienlijk, was de zaak vergeten; niet door mij echter; het drama van dien nacht stond mij steeds als een vreeselijk visioen voor oogen; ik heb 't u verhaald, hoe ik de herinnering trachtte te verdrijven door vermaken, door arbeid, later door huiselijk geluk. Het baatte mij niet; de wroeging werd sterker met de jaren; hoe gelukkiger ik was, hoe bitterder de gedachte.'

'Uw slachtoffer was waarschijnlijk gelukkig als gij, wellicht bezat ook hij een liefhebbende gade, kinderen, voor wie hij een zorgvol vader was.'

Vaster drukte de priester zijn zakdoek op het gelaat, zoodat Röseghem den gesmoorden snik niet hooren kon, die aan zijn geprangde borst ontsnapte.

'Doch mijn geluk nam een einde,' vervolgde de andere, 'toen eens Hoeberts, dien ik sinds jaren uit het oog had verloren, dien ik sedert lang had dood gewaand, plotseling voor mij verscheen en mij aan 't voorgevallene herinnerde. Ik begreep dat ik alles van hem te vreezen had; hij bekommerde zich niet om het oordeel der wereld of om het vonnis eener rechtbank; hij had niets te verliezen en ik alles; zoo kon hij me dwingen tot de zwaarste offers, eerst moest ik hem de opvoeding van Hugo tegen beter weten in toevertrouwen en nu... nu verlangt hij van mij... Karin's hand! O zeg me nu, ben ik niet genoeg, niet wreed gestraft? Was de dood van mijn slachtoffer niet een benijdenswaardig lot in vergelijking van mijn leven, en zoo hij vrouw en kinderen had, zijn die niet veel minder te beklagen dan de mijne?....'

De priester stond met moeite op en ging eenige stappen op en neêr.

'Verschoon mij,' sprak hij eindelijk op matten toon 'ik ben heden avond niet wel... 't spreken vermoeit mij... kom morgen terug...'

'Dan zal ik mij voorbereiden om morgen mij geheel en al met God te verzoenen en bij u mijn biecht te spreken. O! nu ik u alles gezegd heb, nu ik de vreeselijke zonde mijner jeugd aan uw vriendenhart heb toevertrouwd, versmacht ik naar 't oogenblik, waarop ik tot den plaatsbekleeder van Christus zai kunnen spreken om uit zijn mond de woorden van vergiffenis en kwijtschelding te hooren.'

'Neen, kom niet bij mij; ik kan uwe biecht niet hooren; ik zal u den naam opgeven van een kloosterling, een heilige, die reeds menigeen troost en hulp schonk, maar ik ben zwak en ziekelijk, mijn gedachten zijn zoo verward....'

'Ja, ik zie 't, gij zijt vermoeid en afgemat; mijne bekentenis heeft u smartelijk verrast, anders zoudt ge mij niet van u laten gaan zonder een goeden raad, een woord van sympathie en ik heb beiden zoo noodig; de angst, die me kwelt, is soms zoo hevig, niet voor mij alleen, want zoo ik geen vrouw of kind had, ik aarzelde geen oogenblik, maar gaf mij over aan den rechter. Ik dorst naar boete en vergeving. Doch nu mag ik het niet doen om mijne trotsche vrouw, mijne onschuldige dochter. O! als ik ten minste maar zeker was van met God weêr in vrede te zijn, ik zou het rustiger dragen dat zelfs Dagmar en Karin vol afschuw het hoofd van mij afwenden. Ik zal dan ten minste overtuigd zijn, dat mijn Vader in den hemel zich over mij ontfermt en den verloren zoon in genade aanneemt. Tot weêrziens dus, mijn vriend, zoo ge mij ten minste nog veroorlooft u zoo te noemen.'

De priester antwoordde niets; hij scheen in gebed of nadenken verdiept en zacht verwijderde zich Röseghem.

Nauwelijks echter waren zijn stappen op de trap weggestorven, of als uit een droom ontwakend, richtte de jonge priester zich op en wierp zich luid snikkend voor zijn kruisbeeld ter aarde.

IX.

Den volgenden morgen bracht de eerwaarde heer Van Egeren zijn gewoon dagelijksch bezoek bij zijne moeder.

Zij was zeer ongerust over haar zoon, die er vandaag weêr zoo ontdaan uitzag; had hij van-

nacht wel goed geslapen? Zeker met, zeker had men hem midden in den nacht weêr geroepen en was hij door dat noodweer naar een ander einde van de stad geloopen.

En Netje moest volgens gewoonte bouillon maken, terwijl zij zelf den portwijn uit de kast haalde; doch de kapelaan bedankte en verzekerde dat hij zich zeer wel voelde en alleen een beetje vermoeid was.

Och ja, hij was ook veel te ieverig, en dat zou hem later berouwen; men kan zijne plichten wel doen, natuurlijk, maar men moet ook zijne gezondheid in acht nemen. Die gaat toch boven alles; maar in dit opzicht was hij als zijn papa zaliger; wanneer die indertijd naar haar raad had geluisterd, dan.... ja dan....

En zij wischte hare oogen af; de handen van haar heerzoon echter, die 't kopje bouillon van Netje aannamen, beefden zichtbaar en nu vroeg de bezorgde moeder of hij de koorts had.

Dit ontkende hij weder en sprak van den aanhoudenden regen.

DE DIAMANT EN ZIJNE BEWERKING. - HET KLIEVEN.

‘Ach! Waart ge nog slechts een kleine jongen, dan zou ik er wel raad op weten, maar nu? Wat kan ik doen, nu mijn zoon een eerwaarde heer is en beter over alles kan oordeelen dan ik?’

De kapelaan gebruikte zijn bouillon en stond op om afscheid te nemen; want, zeide hij, er was nog veel voor hem te doen.

Er werd gebeld, en Netje kwam binnen met de woorden:

‘Een heer om mevrouw te spreken.’

‘Wie kan dat zijn? Laai hem hier komen, Netje, 't ziet er hier goed genoeg uit voor een onverwachte visite. Berg de kopjes maar even weg. Blijft ge nog, heerzoon?’

‘lk moet toch zien wat voor visites mijne moeder ontvangt,’ antwoordde de geestelijke glimlachend.

De deur werd geopend en de heer Röseghem trad binnen.

‘Ha, ik vind u beiden hier! Des te beter,’ zeide hij hartelijk. ‘Nu kunt ge mij aan mevrouw uwe moeder voorstellen, mijnheer de kapelaan!’

‘Mevrouw Van Egeren, mijnheer Röseghem!’

Niemand zag, hoe een pijnlijke trek op het gelaat van den priester verscheen.

‘Het doet me genoegen, u eens persoonlijk te kunnen bedanken voor de vriendschap en belangstelling, die ge mijn zoon bewezen hebt,’ zoo verwelkomde hem de moeder.

‘En ik kan de stad niet verlaten zonder met de waardige moeder van miju dierbaarsten vriend kennis te maken,’ antwoordde de heer Röseghem, die de hand der oude dame in de zijne gedrukt hield.

De kapelaan wendde het gelaat af, een koude rilling doorvoer zijn lichaam, toen hij de hand zijner moeder in die van dezen man zag en den blik vol goedhartige erkentelijkheid volgde, door de oude dame hem toegeworpen.

‘Verschoon mij, dat ik u niet langer gezelschap kan houden,’ sprak hij; ‘ik heb een drin gende zaak af te te doen,’ en hij wilde zich verwijderen.

‘Zijt ge over een uur thuis?’ vroeg Röseghem, ‘ik moet u spreken!’

‘O ja, over een nur zeker.’

‘Welnu, dan zal ik uwe moeder in dien tusschentijd wat bezighouden.’

Zij bleven dus alleen en het gesprek liep natuuilijk over den zoon, die beiden zoo na aan 't hart lag.

‘Ja, hij is een even goed zoon, als een heilig priester,’ sprak de moeder trotsch, na den lof, dien de deftige heer haar eenig kind toezwaaide, in stilte te hebben genoten.

‘Wij allen zijn zeer met hem ingenomen en ik zai het nooit vergeten hoe hij zijn leven waagde voor mijn zoon! lk ben gelukkig met hem kennis gemaakt te hebben en kan er onzen jongen vriend Victor Gerber niet genoeg dankbaar voor zijn.’

Mevrouw Van Egeren werd even nadenkend.

‘Zoo, 't is waar ook. Gij kent mijn heerzoon door Gerber!’

‘Ja, een flinke jongen, die Victor, vindt ge dat niet? Hij doet zijn weldoener alle eer aan.’

‘lk ken hem niet,’ antwoordde mevrouw koel.

‘Kent gij hem niet, den bescher[melin]g van uw zoon?’

‘Neen, ik wil hem niet kennen, en dat is ook licht te begrijpen. Mijn zoon is een buiten gewoon mensch en ik mag hem niet dwarsboomen in zijn edele beginselen, maar ik ben een gewone vrouw en kan mij zoo niet beheerschen....’

‘Hebt ge dan iets tegen Victor?’

‘Tegen hem persoonlijk niet, maar tegen.... doch weet ge er werkelijk niets van? Weet ge niet, waarom mijn Frits zich die familie zoo heeft aangetrokken?’

‘Wel, hoe zou ik dat? lk wist niet dat er een bijzondere reden voor bestond.’

‘Nu, dan zai ik 't u vertellen, maar laat het mijn heerzoon niet merken, dat ik er u iets van verteld heb. 'tZijn treurige herinneringen en 't kost mij veel die op te halen. Mijn man is sedert jaren dood, maar zijn wijze van sterven was vreeselijk: hij werd vermoord....’

‘Vermoord?’

‘Ja, wreed vermoord; men vond hem dood en beroofd in 't bosch; Victor's grootvader werd van den moord beschuldigd, en veroordeeld tot twintig jaren gevangenisstraf.’

‘Welke betrekking had uw man?’

‘Hij was notaris en droeg een geheel vermogen bij zich. Hebt ge er niet van gehoord; notaris in het dorp Beekhuizen?’

‘En hij werd daar vermoord, zegt gij, en wanneer?’

‘Den 20 September 18....’

‘O God, hoe verschrjkkelijk!’

‘Niet waar, en onze Frits trok zich die familie - zij durfde ons nog vragen om hulp - met hart en ziel aan. Victor is zijn beste vriend; dat is nu wel zeer mooi, en edel, maar voor een eenvoudige vrouw als. ik, schijnt dat nu wat te verheven.’

(Wordt vervolgd,)

Rebus N°. 5.

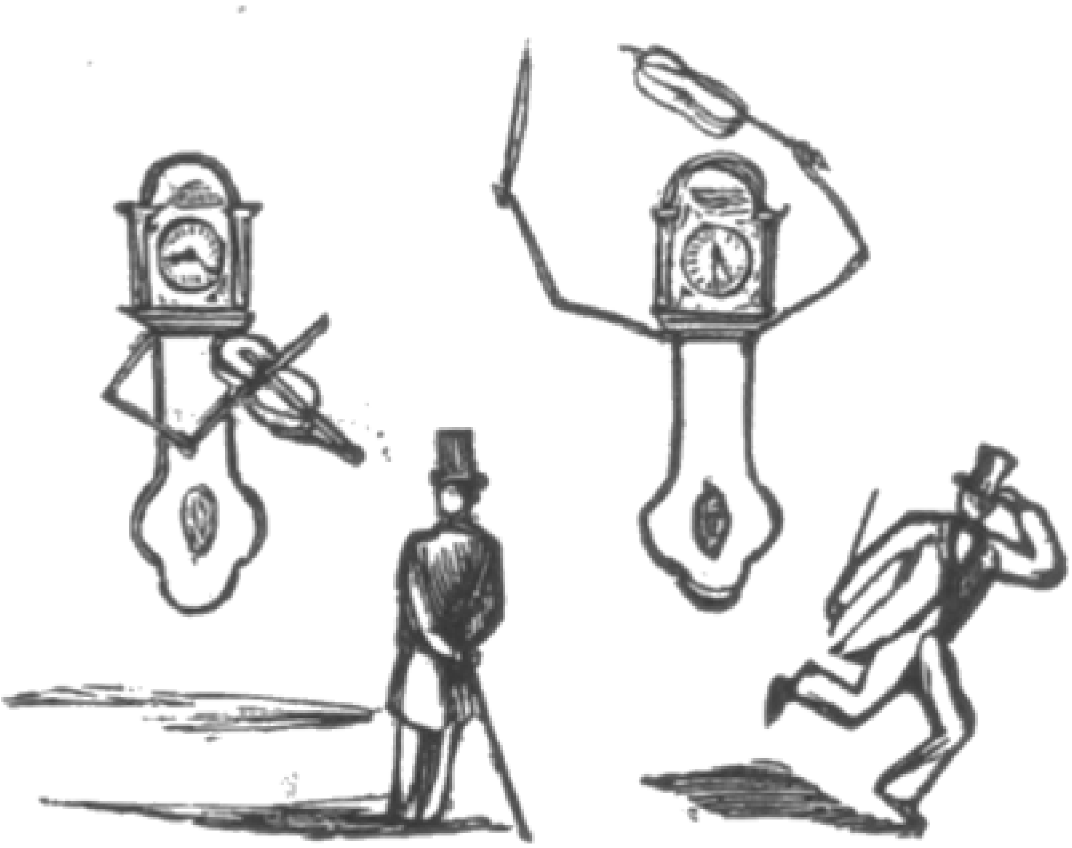

Als prijs aan dezen Rebus is verbonden:

Een exemplaar van het prachtwerk
DE BIJBELSCHE GESCHIEDENIS
VAN J.G. HEERES,

folio uitgave, met honderd platen van

GUSTAVE DORÉ,

in verguld linnen stempelband, hetwelk bij loting aan een der goede oplossers zal worden toegewezen. De prijs van dit werk ingebonden bedraagt 35 francs.

De geabonneerden op den DERTIENDEN JAARGANG, wier oplossing, vóór den 9en april 1881 ingezonden, nauwkeurig overeenkomt met die welke in het nommer der *Belgische lllustratie* van dien dag verschijnt, ontvangen later de opgave van het nummer van hun lot in de verloting en hebben bovendien tegen inzending van een

postmandaat van frs. 2.60 recht op een der zeven eerste jaargangen van de *Belgische Illustratie* behalve den 5^{en} en 7^{en} jaargang, die uitverkocht zijn.

Ook zijn voor hen tegen verminderden prijs de bekende oleographieën DE GOEDE TANTE en DE STRENGE TANTE verkrijgbaar, en wel voor 6 franken 't stuk in lijst, voor 4 franken zonder lijst.

De postmandaten moeten geadresseerd worden aan het bureel der *Administratie:*

Boulevard du Nord, N°. 107, te Brussel.

[Nummer 27]

Bericht.

Overeenkomstig ons bericht in No. 1 van den 25 september 1880 der *Belgische lllustratie* hebben wij op maandag den 7 dezer maand, te twee uren 's namiddags, in het bureel der *lllustratie,* twaalf nummers getrokken der ingezonden goede oplossingen van Rebus No. 1 van dezen jaargang.

De nummers 1, 5, 10, 1 8, 57, 58, 76. 1 10, 114, 116, 181 en 193 zijn het eerste uit de bus gekomen en hebben dus de premie gewonnen.

Diensvolgens hebben wij de eer aan de Heeren: Louis Schouberechts, Auguste Leenen en de broeders van Liefde te Sint-Truiden,

J. Leers, 179, Kerkstraat te Antwerpen, Verhegge te Erembodegem,

J.B. Minguet te Hemixem, Croegaert, 38, lange Leemstraat te Antwerpen, Pater Nassianus te Reckheim,

Ed. Vermeulen te Roesselaer,

De Jonghe te Cruybeke, Van Biervliet, Oever, 19, te Antwerpen,

J.B. Joosens, 52, St. Gummariusstraat te Antwerpen,

kennis te geven, dat zij de prachtige premiën, die hun ten deel gevallen zijn, kunnen ontvangen, tegen inzending van een frank in postzegels of een postmandaat aan den Directeur der Administratie, 107, Boulevard du Nord, te Brussel, voor de kosten van de verpakking en de kist.

HET NIEUWE DEPARTEMENT VAN JUSTITIE TE 'S-GRAVENHAGE.

Wij maken van de gelegenheid gebruik om allen, die een gedrukte briefkaart ontvangen hebben, kennis te geven, dat zij recht hebben op:

Den 1en, 2en, 3en, 4en, of 6en jaargang der *Belgische Illustratie,* voor 2.60 frcs, in plaats van 10 frcs.

DE GOEDE TANTE, eene schoone oleographie, ter waarde van 8 franken (zie de houtgravure in den elfden jaargang), voor 4 frcs., in lijst 6 frcs.

DE STRENGE TANTE, de pendant der vorige, eveneens ter waarde van 8 frcs., voor 2 frcs., in lijst 6 frcs.

DE DIRECTIE.

Het nieuwe departement van justitie te 's-Gravenhage.

Een hollandsch schrijver deelt het volgende meê over de bouwkunst in Nederland, dat veel juiste opmerkingen bevat:

Het is voorzeker een verblijdend verschijnsel, dat in den laatsten; tijd de nederlandsche bouwkunst er voornamelijk naar streeft zoo veel mogelijk Nederlandsch te zijn. Wanneer men een blik slaat op de nieuwe, zoowel openbare als particuliere gebouwen, die men te Amsterdam, in de residentie, of in het oude Utrecht ziet verrijzen, wordt men aangenaam getroffen, door het echt vaderlandsch karakter, dat die ranke spitse gevels, dat sierlijk metselwerk van baksteen, door beeldwerk in hard- of zandsteen afgewisseld, die grillige uitstekjes, die slanke torentjes vertoonen. Wat een contrast met de smakelooze producten van voor twintig jaar, die eentoonige lompe steenmassa's, die gepleisterde graven, zouden we haast zeggen!

En toch, niettegenstaande eene vergelijking tusschen beide soorten van gebouwen ieder onbevooroordeelde al aanstonds ter gunste van de eerstgenoemde moet doen beslissen, heeft het heel wat strijd gekost, eer op dit gebied met de oude sleur was gebroken. De oud-vader landsche bouwkunst toch, zoo als zij onder de handen onzer groote architecten herleefde, werd voor eene uitsluitend ‘Roomsche’ uitgemaakt en dit verwijt was voldoende om oogenblikkelijl duizenden tegen haar in het harnas te jagen. Vooral aan onzen grooten bouwkundige, der heer Cuypers te Amsterdam, komt de eer toe de gunstige beweging op het gebied der vader landsche bouwkunst op touw en doorgezet te hebben, en Nederland mag hem daarvoor dankbaar zijn. Aan zijn gezonden kunstzin, aan zijn iever voor de vaderlandsche kunst zijn wij het verschuldigd, dat onze steden thans prijken met kunstwerken, zoo als bovenstaande gravure er ons een te zien geeft.

Wanneer men ons op de uiting onzer ingenomenheid met het nieuwe departement van Justitie te 's-Gravenhage mocht tegenwerpen: ‘Ja, maar het kost zoo veel geld,’ dan noemen wij die klacht niet ongegrond, maar antwoorden eenvoudig, dat het gebouw dit in ieder geval niet helpen kan, en daarom niet minder een der heerlijkste sieraden van het vorstelijk 's-Gravenhage blijft. Jammer maar dat dit sieraad nog steeds ten deele wordt gemaskeerd door de onooglijk houten loods, die nog altijd het gezicht op den fraaien voorgevel blijft belemmeren en voor de eeuwigheid gebouwd schijnt. Onze teekenaar heeft haar echter afgebroken en daarmede - al is het ook maar op het papier - een sinds lang gekoesterden wensch der Hagenaars vervuld. Die wensch was nog onlangs uitgedrukt in het Nieuwejaarspraatje van Thomasvaer en Pieternel in de *Bruiloft van Kloris en Roosje.* Immers, genoemde oude heer

> Vond 't een schande voor het Haagje,
>   Dat zoo'n hut daar jaar en dag
> 't Schoone Plein toch bleef ontsieren,
>   Trots bespotting en beklag.

Wij geven Thomasvaer daar volkomen gelijk in, doch teekenen ernstig protest aan tegen zijn oordeel omtrent het nieuwe ministeriegebouw:

> ‘'t Lijkt wel een fabriek van bier!’

Dat heeft Thomasvaer stellig niet gemeend, of de kalkloods moet hem het gezicht wel totaal belemmerd hebben. Welnu, hier is hem gelegenheid gegeven het gebouw

te bezichtigen, zonder door de kalkloods geërgerd te worden, en onze teekenaar heeft daarenboven, om ook op den zijgevel een vrij gezicht te geven, de reeds verbreede Poten nog maar een weinig verbreed.

Daardoor is het mogelijk geworden ook een blik te werper, op de zoogenaamde Passage, die, zooals Thomasvaer terecht opmerkte, ‘doodloopt als de Praktizijnshoek,’ en dus in goed Hollandsch een slop moest heeten.

Maar beschouwen wij thans het ministeriegebouw of ‘'t nieuw Justitie,’ zoo als de Hagenaars zeggen, een weinig oplettender. De voorgevel met den driedubbelen hoofdingang, waarboven de bestemming van het gebouw te lezen staat, is naar het Plein gekeerd en het rijkst versierd. Langs dien vleugel zijn dan ook de voornaamste zalen en vertrekken gelegen. Zoo vindt men op de eerste bovenverdieping in het midden de zaal voor den ministerraad en ter weêrszijden op de hoeken de kamers voor den minister en den secretarisgeneraal, terwijl op de tweede verdieping de zaal voor den Hoogen Raad van Adel en daarnaast de vertrekken voor de hoofdambtenaren gelegen zijn.

Het uitstek boven den hoofdingang strekt, behalve tot overdekking daarvan, ook tot vergrooting der beide genoemde zalen, terwijl het andere uitstek of zoogenaamd erker rechts tot de kamer van den minister behoort; de buitengewoon rijke versiering van dat gedeelte van den gevel bewijst trouwens dat daar het hoofd van het departement zetelt. Op de eerste ver dieping prijkt het erker met de voorstelling eener rechtspleging, terwijl daarboven de beelden der Wijsheid en der Kracht, en geheel bovenaan een Mozes-kop als sluitsteen is aangebracht.

Wat het middelbalkon betreft, dit vertoont, behalve eene wijzerplaat bovenaan, het beeld der Rechtvaardigheid, waaronder het Nederlandsche wapen, terwijl een Minerva-kop daar als sluitsteen figureert. In den linkergcvel ziet men het beeld der Waakzaamheid. De zes borstbeelden waarvan er vier aan dezen vleugel en twee aan dier in de Poten zijn aangebracht, stellen de voornaamste nederlandsche wet- en rechtsgeleerden voor, als Thorbecke, Kemper, Van Bijnkershoek, Hugo de Groot, Elbertus Leoninus en Philippus à Leydis.

Ook inwendig is dit gedeelte van het gebouw het meest versierd. De zaal van den ministerraad heeft een eiken plafon, dat door vier moerbalken in vijf velden verdeeld is. Zij bevat twee marmeren schoorsteenmantels met haarden en is over het geheel met gepasten rijkdom en eenvoud afgewerkt. De bijzondere kamer voor den minister heeft een uit moer- en kinderbinten bestaande zoldering, met eikenhout bekleed; de velden zijn uit paneelwerk gedicht en de moerbalken rusten op steenen *corbeaux.* Voorts zijn de wanden van eene paneellambrizeering voorzien, terwijl het erker geheel betimmerd en met eene in lijstwerk gevatte stof bekleed is. Boven den schoorsteenmantel zal eene schilderij van Van Strij (1780), de Gerechtigheid voorstellende, geplaatst worden.

De kamer van den secretaris generaal heeft een stervormig plafond met geschilderde paneelen en de overige vertrekken op die verdieping zijn nagenoeg in denzelfden trant versierd.

Op de bovenste verdieping zijn de meeste lokalen in blank amerikaansch grenenhout betimmerd; alleen de zaal voor den Hoogen Raad van Adel met de aangrenzende vertrekken zijn in eikenhout bewerkt.

Bezien wij vervolgens den vleugel in de Poten, dan onderscheiden wij ook daar drie afzonderlijke gevels, met de beelden van het Geloof, de Hoop en de Liefde versierd. Gelijkstraats bevat hij onderscheidene grootere en kleinere archiefvertrekken en heeft in het midden een tweeden ingang; op de bovenverdiepingen vindt men er

verschillende vertrekken voor ambtenaren, alsmede eene commissie- of vergaderkamer.

Behalve deze beide vleugels, heeft het kolossale gebouw er nog twee, die op onze plaat echter niet zichtbaar zijn. De eene grenst aan het gebouw van den Hoogen Raad en de andere verbindt dezen aan den vleugel langs de Poten. In genoemden middelvleugel bevindt zich het groote en schoone lokaal voor de bibliotheek, terwijl de ruime gewelfde kelders voor de berging der archieven worden ingericht.

De bibliotheek, 84 vierkante meters groot, bevat een 32tal kasten, elk 10,5 meter hoog en verdeeld over drie galerijen, die met een eenvoudig gesmeed ijzeren trapje met elkander verbonden zijn. De kantstijlen, zoowel als de galerijen met hare leuningen, zijn van gesmeed ijzer, terwijl de opengewerkte vloeren der galerijen en de traptreden uit gegoten ijzer bestaan. De bibliotheek neemt de volle hoogte der beide bovenverdiepingen en zelfs een gedeelte der dakruimte in, en is gedekt met een ijzeren kap en een buitenlantaarn van bruto spiegelglas; de binnenlantaarn is van geschilderd glas voorzien.

Zoo als men reeds uit onze afbeelding zai hebben opgemaakt, is het gebouw uitwendig uit kleurige gevelklinkers opgetrokken; het heeft eene hooge steenen borstwering. terwijl de cordons, raamstijlen, banden en afdekkingen uit Udelfangersteen vervaardigd zijn. De goten bestaan weder uit hardsteen, doch rusten op Udelfanger *corbeaux,* die bij de voegen als spuwers zijn bewerkt. De hoekstukken der verschillende topgevels vertoonen de wapens der elf provinciën, door leeuwen vastgehouden; de twee hoekleeuwen boven het middelbalkon echter voeren de wapenschilden van Nassau en Waldeck.

Eindigen wij even als de bouwlieden met het dak. Dit is gedekt met leien in twee kleuren, ruitvormig dooreen gevlochten en voorzien van een looden dakkam, met gesmeed ijzeren ornamenten versierd.

De windvanen dienen tevens als bliksemafleiders en zijn daarom onderling door eene koperen geleiding verbonden.

Eerste klasse - derde klasse.

De Weledele heer Geldwolf heeft zich binnen weinige jaren in de overzeesche bezittingen een onmetelijk vermogen weten te verwerven en maakt nu eene Europeesche reis. Vele koffers zijn lastige re sgezellen, daarom wordt slechts het hoogst noodige ingepakt; wat ontbreekt is overal voor geld te krijgen, doch de heer Sambo, die den edelen Geldwolf koffer en *plaid* moet nadragen, is onmisbaar, en daar zitten ze beiden in den zelfden trein. Hoe nederig de heer Sambo ook kan zijn als zijn heer tot hem spreekt, hier in de derde klasse is hij de *primus inter pares,* of liever hier spreidt hij al de waardigheid ten toon, welke hij aan zijn heer heeft ontleend, en wees er zeker van, dat hij, wanneer hij zich zoover vergeet om een woord tot zijne omgeving te richten, hij steeds zal spreken van *onze* schatten, *onze* reizen, *onze* grootheid. Zijn gegalonneerd pak, dat op zijne dienstbaarheid wijst, wordt op zijn minst een generaals-uniform en met innig welbehagen rookt hij zijne havanna, met de geuren van de tabak de bewonderende blikken opsnuivende van de eenvoudige landlieden, die hem wellicht voor een oosterschen vorst aanzien. De heer Sambo weet met oostersche scherpzinnigheid te raden aan wie zijne woorden zouden verkwist zijn en kan in het gezelschap van menschen, die verre beneden hem staan, zich in geheel zijne grootheid op zulk eene manier opsluiten, dat de half verbaasde, half verschrikte landman met zijn zoontje het niet zullen wagen hun afrikaanschen

reisgezel met een praatje lastig te vallen. Intusschen zit de werkelijke heer in de eerste klasse en slaapt. Ook hij wekt de verbazing zijner reisgezellinnen op, maar met de familiariteit, eene onafscheidbare eigenschap van alle Cresussen, heeft hij zich in de kussens der coupé neêrgevleid, er niet naar vragende of zijn gesnork de dames zal hinderen. Zijn gebloemd vest, de zware gouden horloge-ketting, de diamant van zijn dasspeld getuigen voor zijn recht om aldus te handelen en waar dit mocht betwist worden is de tegenwoordigheid van den heer Sambo voldoende, om de schaal te zijnen voordeele te doen doorslaan. De ronde gestalte zal wellicht straks ontwaken en volstrekt niet blozen over zijne vrijpostigheid dat hij bijna den schouder der dame als hoofdkussen heeft gebruikt; integendeel, met zijne gewone ongedwongenheid zal hij misschien een gesprek aanknoopen, waaruit de dames, na tien woorden sprekens, te weten komen, hoeveel mijnen hun buurman in Indië heeft, hoeveel land in het vaderland en hoeveel kasteelen hij de zijne mag noemen. Men ziet het, zoo baas zoo knecht, het eenige verschil tusschen hen bestaat in de eerste en derde klasse.

De Diamant en zijne bewerking.

IV.
Het slijpen.

Na in de vorige hoofdstukken den diamant te hebben zien snijden en klieven, komen wij thans tot de eigenlijk gezegde diamants l i j p e r i j de bewerking, die de kroon moet zetten op het geheele werk der diamantbewerking.

Wij weten reeds dat tot die laatste operatie alleen het poeier kan aangewend worden, dat, hetzij bij het snijden of klieven, hetzij door het fijnstooten van den insgelijks reeds genoemden carbon of zwarten diamant verkregen wordt. De laatste stof wordt tegenwoordig bij voorkeur daartoe gebruikt en wel om hare bijzondere hardheid, welke die van den gekristalliseerden diamant nog overtreft. Bij die hardheid is de carbon daarenboven betrekkelijk broos, zoo dat hij zich zeer goed tot fijnstampen leent.

Ten einde het diamantgruis of boord tot poeier te stooten, doet de slijper het in een metalen cilindervormigen vijzel of m o r t i e r , mengt het vervolgens in een uitgehold stuk staal met olie aan en vrijft het daarin door middel van een stalen v r i j v e r verder fijn.

Dit poeier nu brengt hij op eene metalen schijf van minstens 28 centimeters middellijn en anderhalven centimeter dikte, welker bovenvlakte zuiver vlak is afgedraaid. Om te beletten dat het poeier er afvalt, wanneer de schijf aan het draaien gemaakt wordt, zijn door middel van Schotschen of Engelschen steen in schuine richting een aantal fijne groeven in hare oppervlakte geschuurd; die groeven houden het diamantpoeier terug, en dit geeft ze tegelijkertijd de vereischte scherpte, om den glans op den diamant voort te brengen.

Het schijvenschuren vormt een afzonderlijk vak, dat door zoogenaamde schijfschuurders buiten de fabriek wordt uitgeoefend.

Zijn nu al die voorbereidende werkzaamheden afgeloopen, dan neemt de brillant- of roosjesslijper - want ook de slijpers zijn naar gelang der hoofdvormen van den diamant in twee categorieën verdeeld - den diamant of de roos, waarop de snijder reeds de facetten heeft aangebracht, en zet het edelgesteente in een koperen dop, dien men hiernevens ziet afgebeeld. Die dop is gevuld met een mengsel van lood en tin, s o l d e e r genoemd en in zoodanige verhouding samengesteld, dat ze bij eene bepaalde verhitting week en kneedbaar wordt, doch niet smelt. Aldus ingericht bewijst de koperen dop den slijper de zelfde diensten, als de kliever en snijder van zijn cementhonder heeft; laatstgenoemd werktuig zou de slijper niet kunnen gebruiken, daar het cement bij de warmte, die door de vrijving van den diamant op de schijf ontwikkeld wordt, te week zou worden.

De slijper zet den steen zoodanig in den dop, dat slechts een bepaald facet naar voren gericht is, en even als de kliever of snijder dient hij voortdurend eene gasvlam of

een houtskolenvuur naast zich te hebben, om telkens zijn soldeer week te kunnen maken, wanneer hij den diamant wil v e r s t e l l e n of omzetten. Deze laatste taak laat hij echter aan een ander werkman over, v e r s t e l l e r genoemd, die steeds achter hem staat om de afgewerkte doppen aan te nemen; want gewoonlijk heeft de slijper meer dan éénen steen, meestal zes, onder handen. Terwijl de versteller voor het omzetten der steenen zorgt en daartoe den verwarmden dop op een houten standaard (zie de afbeelding) plaatst, die hem in staat stelt den dop naar verkiezing te doen ronddraaien, kan de slijper zijne aandacht onverdeeld wijden aan den meer gewichtigen arbeid, waarmeê hij belast is.

Hieronder ziet men een gedeelte van zijne slijpbank met de schijf afgebeeld; eene ijzeren tang, die door twee sterke pennen onbeweeglijk op de tafel is vast gezet, is bestemd om den koperen dop vast te houden, die daarenboven, door het rood koperen staafje, waarmeê hij tusschen de nijpers der tang zit, te verbuigen, in de juiste richting kan gebracht worden. De zoogenaamde s l e u t e l, dien men bij de tang ziet liggen, dient om deze vaster aan te schroeven.

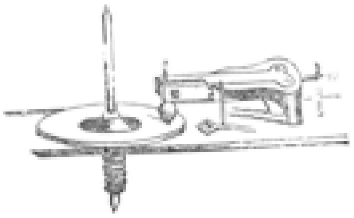

De schijf nu wordt door stoomkracht ruim 2000 malen per minuut rondgedreven; door een drijfriem is ze namelijk in verband gebracht met de door de stoommachine bewogen hoofdas, die tevens al de andere schijven in draaiende be weging houdt.

Boven noemden wij het werk van den slijper een gewichtigen arbeid, en inderdaad heeft hij op veel zaken te letten. Slijpt hij den steen tegen de w a s, dan maakt hij zijne schijf onbruikbaar, daar de diamant er alsdan diepe voren in ploegt, zoo de steen ten minste niet springt, wat nog erger is. Laat hij den steen door te lange vrijving warm loopen, dan laat het soldeer los en kan de steen ten gevolge van een stoot breken. Om dat warmloopen te voorkomen, steekt hij den dop dan ook van tijd tot tijd in een bak met water, waarbij hij wederom voorzichtig moet te werk gaan, daar de steen ook door te plotselinge afkoeling springen kan. Van zijne meerdere of mindere bekwaamheid hangt het daaren boven af, of de schijf korter of langer h o u d t, dat wil zeggen: bruikbaar blijft; en het lang s c h i j f h o u d e n is dan ook een der kenmerken van een volleerd werkman. Terwijl een ongeoefend werkman binnen weinige dagen een schijf afwerkt, kan een geroutineerd slijper er twee maanden en langer meê toe, waarbij dan nog komt dat de schijf door het opnemen van het poeier in de poriën beter wordt naar gelang ze meer gebruikt is, zoo dat een bekwaam slijper niet alleen zuiniger werkt, maar ook beter werk levert.

Verder moet de slijper zorgen, dat hij bij het bewerken van groote diamanten de tang met stukken lood bezwaart, daar zij anders verschuiven zou; maar zijne gewichtigste taak blijft wel, de juiste, regelmatige verdeeling in het vereischte aantal facetten aan te brengen. Hiervan toch hangt de schoonheid van het kleinood af.

Uit het voorgaande is lichtelijk op te maken, dat de diamantslijper eene langdurige en degelijke oefening achter den rug moet hebben, wil hij in zijn vak volleerd zijn; minstens vier jaren zijn er noodig eer hij de vereischte kennis en vaardigheid verkregen heeft.

Even als alle diamantwerkers werkt ook de slijper per stuk of karaat en moet zich even als de klievers en snijders zelf het benoodigde gereedschap aanschaften. Zijn

de kosten van die werktuigen voor beide eerstgenoemde categorieën van diamantwerkers betrekkelijk gering, voor den slijper klimmen zij tot een aanzienlijk bedrag op. Hij heeft toch niet alleen het diamantpoeier, het loon der verstellers, de slijtage en het onderhoud der schijven voor zijne rekening, maar moet daarenboven de zoogenaamde plaats of molenhuur betalen; dat wil zeggen: hij geeft den eigenaar der fabriek eene geringe som voor de beweegkracht, die zijne schijf doet ronddraaien. Het spreekt echter van zelf dat bij de bepaling van zijn loon op die verschillende onkosten gerekend is.

In de fabriek van den heer Coster, die wij bezocht hebben, is plaats voor 216 metalen schijven van ongeveer vier decimeter middellijn, welke door eene stoommachine met middelbare drukking van 40 paardenkrachten in beweging worden gebracht. In elke zaal zijn 36 slijpers langs de muren geplaatst, terwijl de snijders en klievers wederom afzonderlijke werkkamers hebben; wanneer wij hier nog bijvoegen, dat de bedoelde fabriek daarenboven nog ruime kantoren bevat, zal men zich gemakkelijk een denkbeeld kunnen vormen van de uitgestrektheid van het gebouw.

Behalve deze fabriek, die in 1852 geopend werd, heeft de firma M.E. Coster in 1865 nog eene tweede fabriek opgericht, die geheel van de eerste is afgescheiden en waarin meisjes onderricht ontvangen in het snijden en slijpen van kleine roosjes; deze diamantjes, welke dikwijls niet grooter dan een schitterende zandkorrel zijn, blijken uitstekend aan vrouwelijke handen toevertrouwd en worden door de diamantzetters zoo gezocht, dat de productie met de aanvraag geen gelijken stap kan houden.

En hiermede stappen wij af van den ‘klaersten steen of 't hardste glas van allen,’ met de verzuchting, die Huygens opzichtens de paarlen uitte, maar welke wij, met eene kleine wijziging, die den lezer blijft overgelaten, hier op de diamanten toepassen:

> 'k Wenscht' om geen aerdsche Goed, had ick maer in mijn Tuyntjens
> Een struyckje twee of dry van sulcke Zee-ajuyntjens.

Merkwaardigheden op het gebied van wetenschap, nijverheid en kunst.

> INHOUD: Nog een reuzenwerk. - Een sneltrein, die passagiers inneemt, zonder te stoppen. - De snelheid der sneltreinen.

In een vorig nommer der *Belgische Illustratie* gaven wij de beschrijving van een reuzenwerk ten dienste van het spoorwegverkeer aan gene zijde van den Atlantischen Oceaan, ditmaal willen wij eenige bijzonderheden meêdeelen betref fende een dergelijke onderneming in Europa: wij bedoelen het ontworpen viaduct over het Kanaal, dat Engeland van het vasteland scheidt.

Sedert lang is door een franschen ingenieur, den heer Vérard de Sainte Anne, het plan tot overbrugging van het Kanaal opgevat en geruimen tijd heeft deze zich met het doen van onderzoekingen en het maken van berekeningen bezig gehouden, welker resultaat hij dezer dagen aan den president der fransche Republiek heeft medegedeeld.

In een brief, dien hij Jules Grévy over dat onderwerp geschr ven heeft, betuigt hij dat al de verwachtingen, welke hij reeds vóór vijf en twintig jaren van zijn plan koesterde, bewaarheid worden.

Zoowel de peilingen, die als de grootste diepte 30 à 35 meter aangaven, als de hardheid van den steen voor de zuilen, en de gemakkelijkheid, waarmede aan wind

en strooming weêrstand kan geboden worden, bewijzen dat het plan zeer goed is uit te voeren.

Hij hoopt dan ook binnen kort met de voorbereidende werkzaamheden te beginnen en het laat zich aanzien, dat men. reeds binnen vijf jaren per sneltrein regelrecht van, Parijs naar Londen zal kunnen stoomen.

Dat het werk op groote kosten zal te staan komen, hoeft niet gezegd te worden; maar volgens berekeningen, die op officieële opgaven gegrond zijn, belooft de onderneming reeds in het eerste jaar meer op te brengen dan de beste spoorbanen in Frankrijk.

Een ander Franschman, wiens naam wij tot heden nog niet gemeld vonden, heeft een middel bedacht, waardoor sneltreinen in staat kunnen gesteld worden, kleine stations aan te doen en ze tevens voorbij te stoomen, of - duidelijker gesproken - passagiers en goederen op te nemen zonder stil te staan. Mocht dit middel door verloop van tijd toegepast worden, dan zouden vele bewoners van kleine plaatsjes, welke meestentijds geheel van het spoorwegverkeer zijn uitgesloten, terwijl zij elk uur van den dag de locomotief voorbij hun huis zien snorren, wezenlijk geholpen zijn.

Zichier hoe de zaak in elkaar zit.

Aan het station, ter zijde van de spoorbaan, wil de Franschman een zoogenaamd wachtrijtuig geplaatst bebben, dat van een eigen stoommachine voorzien is, en waarin zich de reizigers en de bagage bevinden, die met den sneltrein meê moeten. Zoodra deze aankomt, grijpt een haak, die aan den achtersten waggon is vast gemaakt, in een ring, verbonden aan een koord, dat om een cilinder in het wachtrijtuig gewonden is.

EERSTE KLASSE.

Daardoor begint de cilinder te draaien, zoo dat de koord afgewonden wordt. Dit heeft ten gevolge dat een paar veeren in beweging gebracht worden, die op hare beurt bewerken dat het rijtuig niet met een plotselingen schok, maar geleidelijk in de zelfde snelle vaart komt als de trein.

Vervolgens windt de machine de koord weêr

op, het rijtuig wordt aan den trein verbonden en de reizigers uit het kleine plaatsje, die wellicht nooit van den sneltrein gebruik hadden kunnen maken om zich naar de naaste stad te begeven, zien zich door middel der nieuwe vinding daarheen gevoerd in een tijdsbestek, misschien van gelijken duur als de minuten die anders alleen met het oponthoud verstreken.

Van sneltreinen gesproken, de snelste sneltrein ter wereld is de zoogenaamde *Flying Scotchman* of Vliegende Schot, die den afstand van Londen naar Edinburg, zijnde ongeveer 115 uren gaans in weinig meer dan negen uren aflegt, dat is ten naaste bij zeventig kilometers per uur, het oponthoud voor het stoppen aan de verschillende stations er onder begrepen.

DERDE KLASSE.

In den laatsten tijd hebben velen in Frankrijk er op aangedrongen, om aan de zoogenaamde *trains-éclairs* of bliksemtreinen eene zelfde snelheid te geven. Zij voeren daarvoor aan, dat de weg, de locomotieven en het overige rollend materieel in Frankrijk even goed is als in Engeland; maar de betrokken spoorwegoverheden brengen daartegen in het midden, dat de prijzen van vervoer in Engeland bijna een derde hooger zijn dan in Frankrijk.

Het hangende zwaard.
Door Mathilde.
(*Vervolg.*)

De heer Röseghem, vaalbleek geworden, was opgestaan en een paar woorden mompelend over het late uur en zijn drukke bezigheden, nam hij slechts met een hoofdbuiging van de verwonderde vrouw afscheid, die zijn zonderling gedrag toeschreef aan den akeligen indruk, door haar verhaal op hem gemaakt en aan zijn verdriet over den onlangs overleden zoon.

De kapelaan was juist op zijne kamer terug en bezig een pas ontvangen brief te lezen, toen Röseghem verward binnen trad, en zonder hem te groeten schier radeloos uitriep:

‘Waarom het mij niet onmiddellijk gezegd? Waarom mij niet gewaarschuwd, dan hadde ik ten minste in uwe tegenwoordigheid niet de hand gedrukt van uwe moeder! O mijn God! is dat eene leiding van Uwe Voorzienigheid of is het een spel van 't wreede noodlot? Aan u moest ik het bekennen, aan u, juist aan u, onder alle priesters der aarde!’

‘Heeft mijne moeder met u gesproken?’

‘Ja, en ik wil niet langer dulden, dat ij een onschuldige de hand weigert, welke ze mij vol hartelijke goedheid toesteekt. Ik heb 't u niet onder het zegel van de biecht toevertrouwd, gij kunt van 't geheim gebruik maken, zoo als u goeddunkt. Ga naar het gerecht; laat den onschuldige niet langer om mijn misdaad lijden.’

‘Mijnheer Röseghem, ge hebt gelijk; uwe misdaad heeft mij vreeselijk getroffen; ik heb van nacht bitter geleden en gestreden, maar al was uwe belijdenis niet aan den biechtvader gericht, zij is me toch even heilig.’

‘Maar ge voelt atschuw van mij, van den moordenaar uws vaders, gij veracht mij. Geen wonder ook. Doch waarom mij niet dadelijk gezegd, wie gij waart. Ik vermoedde het niet, tot dat uwe moeder mij alles verhaalde, aan mij, die haar levensgeluk verwoestte.

De ongelukkige leunde tegen den muur, en kermde als van onduldbare pijn.

‘Wilt ge dezen brief lezen?’ vroeg de kapelaan hem naderend; ‘hij is van mevrouw Röseghem en betreft uwe familiebelangen.’

Werktuiglijk stak Röseghem de hand uit en overzag met eenige blikken den inhoud.

‘Weleerwaarde Heer!’ zoo schreef mevrouw Röseghem.

‘Mijn schrijven aan u betreft een zeer kiesche zaak. In een oogenblik van weekhartigheid gaf ik uwen jeugdigen vriend Victor, wiens neiging tot mijne dochter Karin ik sinds lang bemerkt had, vrij duidelijk te verstaan, dat ik geene bedenkingen tegen zulk een huwelijk had en ook van Röseghem's instemming meende zeker te zijn.

Nu ontving ik dezen morgen een ongeteekend schrijven, waarin ik Hoeberts' hand meen te herkennen, dat mij meldde, hoe Gerber tot een onteerde familie behoorde, omdat zijn grootvader wegens moord twintig jaren in de gevangenis had doorgebracht.

Ofschoon ik gewoon ben anonieme brieven met de verachting, welke hun schrijvers toekomt, te beantwoorden, zoo sta ik hier echter voor een bepaald feit, dat ik volgens

mijn plicht onderzoeken moet. Ik weet mij tot niemand beter te wenden dan tot Ueerw en verzoek u dus mij openhartig te zeggen, wat er van deze zaak waar is.

Röseghem, die van daag in de stad uwer inwoning komt, zal u zeker wel bezoeken, doe mij het genoegen hem inzage te geven van dit schrijven.

Ik heb onvoorzichtig gehandeld, dat beken ik, maar Victor is een man, aan wien elke moeder gaarne haar kind zou toevertrouwen; Karin ook schijnt hem niet ongenegen, maar toch indien zulk een vlek op zijn naam rust, mogen wij onze toestemming niet geven.

We hadden geen bedenkingen tegen den zoon van eenvoudige, burgerlijke lieden, maar wel tegen het kleinkind van een moordenaar.

In afwachting van een antwoord enz.

‘Uwe enderdanige
DAGMAR RÖSEGHEM.’

‘En wat wilt ge doen?’ vroeg de rampzalige vader met diep gebogen hoofd.

‘Eeslis gij zelf! lk zal mevrouw Röseghem schrijven, dat het zoo is, dat Gerber's grootvader zulk een veroordeeling heeft ondergaan, hoewel hij op zijn sterfbed mij de verzekering gaf van zijn onschuld.’

‘Dus ge zult het kalm toezien, dat uw beschermeling, uw vriend, die u thans dierbaarder moet zijn dan ooit, zijn liefstee wensch onvervuld zal zien, dat hij zich beschaamd terug trekt, terwijl juist het meisje, dat hem geweigerd wordt, de schandvlek draagt, die zijn familie onschuldig vernedert.’

‘Kan, mag lk anders doen? Het feit, waarover mevrouw Röseghem schrijft, is waar; wanneer ik onpartijdig was, zou ik wellicht u raad kunnen geven, maar thans... de taak is te zwaar voor mijne arme schouders.’

‘Bekommer u niet om mij. Één hulpmiddel blijft mij nog over. De dood! Doe uw plicht als zoon!’

‘En mijn plicht als priester? Een zondaar komt tot mij, belast en beladen met zijn zware schuld; hij vraagt van mij raad en hulp, en de mensch, de zoon stelt zich tusschen ons beiden. Mijn vader, - en hij richtte zijn oogen op een portret, dat boven de schrijftafel hing en een nog jong en krachtig man voorstelde, - mijn vader, wat moet ik doen?’

Röseghem bleef aan de tafel staan, zijn grijs hoofd diep gebogen als om een doodelijken slag te ontvangen.

De priester stond met afgewend hoofd en gevouwen handen, hij bad en streed.

‘O mijn God,’ sprak hij in 't diepst van zijn hart, ‘Gij hebt ons geboden, onze vijanden te beminnen; die man heeft mijn vader vermoord, 't is waar, doch hij was toen nauwelijks in 't volle bezit van zijne vermogens; zijn boete was zoo zwaar en zal misschien nog zwaarder worden. Zijn ziel roept tot mij om redding, ik mag haar niet van mij afstooten. Hij heeft gelijk, mijn vader, de onschuldige, edele man is gelukkiger, zonder twijfel, dan hij, die boeteling. Wanneer ik hem verlaat, zal hij misschien aan razernij ter prooi worden, door zelfmoord zijn leven eindigen, en dat alleen omdat ik mijn persoonlijken wrok stel boven miju plicht als leidsman der zielen. Wat zou ik gedaan hebben als zijn slachtoffer voor mij een vreemde was geweest!’

En een oogenblik later naderde hij den zondaar en zegde op kalmen, herderlijken toon:

‘Gij hebt er gisteren over gesproken, dat gij heden uw biecht wildet spreken. Zijt ge bereid?’

‘Mijn biecht spreken, aan u en thans?’

‘Zoo ge nog steeds bij uw voornemen blijft, kniel dan neder en ik zal u aanhooren.’

Hij scheen plotseling geheel veranderd, de in het diepst zijner ziel getroffen zoon, nu hij zijn heilige priesterbediening ging uitoefenen. Elk zijner bewegingen teekende waardigheid en plechtigen ernst, terwijl hij zelf op een grooten stoel plaats nam en zijn biechteling een knielbank aan zijne zijde wees.

Terwijl de priester zich met de stola bekleedde, gehoorzaamde Röseghem als aan een hoogere kracht en neêrknielend beleed hij de zonden van zijn leven onder tranen van bitter berouw.

En nadat de priester de woorden der absolutie reeds over zijn schuldig hoofd uitgesproken had, lag hij nog aan diens voeten, gebroken en vernietigd, weenende als een kind.

De kapelaan legde zijne stola af en toen hief Röseghem, altijd nog neêrgeknield, het hoofd op.

‘Mijn vader,’ zuchtte hij, ‘mijn vader! Ge hebt mij nu vergeven in naam van God: mag ik hopen dat ik ook eens vergeving zal waardig worden in naam uwer ouders en uit uw eigen naam. Zeg me, wat ik doen moet, ik ben tot elke taak bereid, alles zal lk dragen, zelfs de smart van vrouw en kind.’

De priester richtte de oogen hemelwaarts; het laatste offer werd gebracht.

‘Reeds eenmaal,’ zegde hij, ‘heb ik den vermeenden moordenaar mijns vaders vergeven, waarom zou ik u, die zoo zwaar lijdt door uwe schuld, die vergeving onthouden. Sta op, mijnheer Röseghem. Nu God u vergeven heeft, mag ik geen wrok meer koesteren. Frits van Egeren herhaalt het u; alles zij u vergeven, alles, ook in naam van hem... die thans zoo we hopen uit den hemel op ons nederziet.’

En zijn hand daalde zegenend neêr op het diepgezonken hoofd van den grijsaard; een vluchtige zonnestraal drong in 't vertrek en hulde het toneel in een gouden gloed: den jongen priester en den grijsaard, die aan zijn voeten neêrgebogen, vol zalig gevoel die woorden van vergiffenis en verzoening aanhoorde.

‘O! ik dank u, ik dank u,’ sprak hij zich eindelijk oprichtend, ‘nu ge mij vergeven hebt vrees ik niet meer. Dagmar zal alles weten en ook Karin; ik vrees noch Hoeberts, noch zijn plannen. Ik zal mij zelf aanklagen, want ik duld het niet dat onschuldigen om mijnentwille lijden. De familie Gerber moet van die vlek gezuiverd worden en Victor zal weten......’

‘Neen,’ antwoordde de kapelaan beslist, ‘geen overdrijving! doe geen stap zonder mij te raadplegen. Bedroef uwe vrouw noch uwe dochter en laat het aan mij over de zaak met de familie Gerber te regelen. In hun stand drukt zulk een smet zoo zwaar niet. Geldelijke onderstand kan hen veel vergoeden, en 't is Victor alleen, die er onder lijdt. Wie weet,’ voegde de priester er bij, ‘of God tot eenige voldoening van u niet vordert, dat gij de hand van Karin zelf in de zijne legt.’

‘O! maar hij mag niet denken, dat hij een eervol meisje zijn bevlekten naam geeft!’

‘Nogmaals, geen overdrijving, en wat Hoeberts betreft, ik zou me zeer vergissen wanneer hij geen anderen toon ging aanslaan, Zoodra hij weet, dat gij u niet meer om zijn openbaringen bekommert.’

‘'t Kan zijn; maar ik ben nu gerust en sterk door de vergiffenis van God en door de uwe.’

X.

Men kwam mevrouw Röseghem mededeelen, dat de heer Hoeberts in 't salon wachtte om haar over een belangrijke zaak te spreken.

‘Vraag of hij die niet met mijn kamenier kan afdoen,’ was het minachtend antwoord van mevrouw.

Hij liet haar nu opnieuw zeggen, dat hem dit om het even was, maar bij nader inzien zou 't mevrouw het meeste spijten deze zaak niet liever onder vier oogen behandeld te hebben.

Een blos van verontwaardiging bedekte het gelaat der beleedigde dame, en opstaande begaf zij zich naar het salon met de woorden:

‘'t Is zoo goed! De gelegenheid zal mij dan niet ontbreken om hem voor 't laatst alles te zeggen, wat mij op het hart ligt.’

Trotsch als een koningin, trad zij in het salon, waar Hoeberts. op een gemakkelijken fauteuil gezeten, hare komst bedaard afwachtte.

Bij haar binnentreden stond hij echter op en boog zich met gemaakte onderdanigheid zeer diep: de uitdrukking van zijn oogen was niet te zien, doch om zijn lippen speelde een slecht onderdrukte glimlach, waaruit een boos gevoel van triomf sprak.

Na een schier onmerkbaren hoofdknik, bleef mevrouw Röseghem midden in de kamer staan, en leunende op een marmeren tafel, vroeg zij op hoogen toon wat er van Hoeberts' dienst was.

‘Ik hoopte, genadige mevrouw,’ antwoordde hij met tergende fleemerigheid, ‘mijnheer Röseghem thuis aan te treffen.’

'De kneent zal u wel gezegd hebben, dat zulks het geval niet is.'

'Juist, mevrouw, en daarin meende ik een beschikking van het toeval te zien om met u persoonlijk eene zaak te bespreken, die u ongetwijfeld bekend is.'

'Ik ben niet bekend met zaken, waarin gij een rol speelt.'

'Doch deze zaak is zoo belangrijk, dat mijnheer Röseghem er met u het eerst over gesproken moet hebben.'

'Hij schijnt ze zoo belangrijk niet te achten, want hij heeft het nog niet gedaan.'

'Dan zal ik verplicht zijn het zelf te doen, mevrouw...'

'Dat is niet noodig, mijnheer! Wanneer mijn echtgenoot het niet geraden acht mij bekend te maken met een zaak, die tusschen u en hem bestaat, dan wil ik ze ook niet hooren uit uw mond, en dus verzoek ik u mij niet langer op te houden.'

'Een oogenblik, mevrouw! 't Is van daag juist de dag waarop Ph... mijnheer Röseghem mij een beslissing beloofde, nadat ik eenige dagen geleden bij hem aanzoek deed om de hand van uw dochter, juffrouw...freule Karin!'

'Ka...rin!... Gij aanzoek doen om haar hand! Mijnheer... zijt ge waanzinnig geworden?'

Mevrouw Röseghem was doodsbleek van toorn, hare lippen waren blauw geverfd en hare handen sidderden. Hoeberts scheen nog kalmer en bedaarder; tartend in zijn koelheid gaf hij ten antwoord:

'Niet zoo waanzinnig als uw artist... Gerber... geloof ik, die zich reeds juffrouw Karin's bruidegom noemt en wiens grootvader twintig jaren in de gevangenis doorbracht.'

'Dat geloof ik niet, dat hebt gij ook willen beweren in den anoniemen brief, dien ge mij gezonden hebt.'

'De minste kwajongen van zekere Amsterdamsche wijk zou u de waarheid van mijne bewering kunnen bevestigen, doch dat doet er niet toe; ge schijnt uw dochter dus goed genoeg te achten voor den kleinzoon van den man, die de straf droeg van een ander.'

'Zoo, ge bekent dat de oude Gerber onschuldig is?'

'Zeker, mevrouw, dat weet niemand beter dan ik en nog een. Echter is het de schuld niet, die iemand onteerd maakt, maar de straf, die men hem schuldig of onschuldig oplegde.'

'Dat zullen wij onderzoeken en dat gaat u niet aan; maar wat heeft mijnheer Röseghem u geantwoord op uw dolzinnige vraag? Heeft hij u de deur niet gewezen?'

'Neen, mevrouw, want het was bij mij aan huis, waar mijnheer uw echtgenoot mij kwam bezoeken.'

''t Is zijn eigen schuld, Philip draagt de straf van zijne gemeenzaamheid met zulk een mensch!' mompelde zij en hij ging voort:

''t Antwoord van Karin's vader was, dat hij zich bedenken zou.'

'Dat is niet waar, dat kan niet zijn, Karin is Röseghems oogappel. Welk een monsterachtige vereeniging; mijn Karin, mijn zachte, reine duif en gij! Gij, de verworpeling, de verleider, de zedelijke moordenaar van mijn zoon. Hoe is die gedachte in uw brein opgekomen? Röseghem heeft verzuimd u de deur te wijzen. Ik doe het bij dezen! Vertrek, mijnheer! lk zeg het u.'

De lach van Hoeberts werd nog helscher, en om des te meer van zijn zegepraal te genieten, legde hij zijn bril af en zag de toornige vrouw met zijne van boosaardigheid glinsterende oogen zwijgend aan.

‘Vertrek, mijnheer! vertrek!’ herhaalde zij.

‘Nog niet, mevrouw, ik heb u nog iets te zeggen.’

‘Ik wil u niet langer aanhooren! Vertrek, of ik roep mijn bedienden om u van mijn drempel te verwijderen.’

Zij legde hare hand op een zilveren schel, doch hij ontrukte die snel aan hare vingers en sprak met nadruk:

‘Doe dat niet, het zal u eeuwig berouwen. Voorloopig behoeven de bedienden het niet te hooren, wat ik u te zeggen heb. Zie mij aan!’

Als door magnetische kracht bedwongen, het zij de handen vallen en hing aan zijn lippen, die langzaam, één voor één, als ware elk woord, dat hij sprak, een kostbaar kleinood, voortgingen:

‘Gij acht uwe dochter te goed voor Victor Gerber, te goed zelfs voor mij, wiens ouders noch grootouders ooit een gerechtelijk vonnis ondergingen; gij meent reden te hebben mij steeds met de grootste verachting te mogen behandelen, welnu dan! mevrouw Röseghem, hebt ge nooit gedacht, wanneer gij uw man, Philip zoo als gij en ik hem noemen, zoo aan mij onderworpen zaagt, dat hij ondanks uw almachtigen wil, uw onoverwinnelijken tegenzin, toch zijn zoon aan mijn zorg toevertrouwde en mij niettegenstaande zijn antipathie en uw minachting toch met onderscheiding behandelde, hebt ge dan nooit gedacht: er moet een andere, een gewichtiger reden zijn, waarom hij den man, dien hij haat en dien ik veracht, in zijn woning duldt en later, als hij die woning verlaten heeft, telkens bezoekt en hem zelfs de hand van zijn eenige dochter niet rechtstreeks durft weigeren? Ge zijt zoo scherpzinnig, mevrouw; hebt ge nooit Philip verdacht?’

‘Ik ben niet gewoon mijn echtgenoot te verdenken, mijnheer. Ik schrijf zijn gedrag, dat ik steeds onverklaarbaar vond, slechts toe aan dankbaarheid, oude vriendschap, goedhartigheid.’

Hoeberts lachte luid en schel; mevrouw Röseghem kromp ineen.

‘Goedhartigheid? O! als hij durfde, wat zou hij mij goedhartig behandelen! Ha, ha! Röseghem goedhartig! Mevrouw, ik zal oprecht zijn! 't Kost mij slechts een woord, en noch Gerber, noch ik zonden ons willen onteeren met de hand van uwe dochter aan te nemen, al werd ze ons ook aangeboden, want zoo als ik u zoo even zegde, Victors grootvader is onschuldig, en ik alleen weet, dat de notaris, wiens dood en berooving geboet werden door de gevangenschap van dien armen kerel, vermoord werd door... Philip Röseghem, uw echtgenoot!’

‘En dit durft ge mij, zijn vrouw, te zeggen! Dit is te veel, nog eens, vertrek, mijnheer!’

‘Dat zal ik doen, mevrouw, doch eerst nog dit éene: ‘Gelooft gij aan de waarheid van mijn woord?’

‘Neen, duizendmaal neen, ge zijt een lasteraar, een ellendige booswicht, en mijn Philip is de deugd, de eer in persoon!’

‘Het zij zoo, mevrouw! Ge weigert mij dus Karin's hand, welnu, dan zal ik het gerecht er meê bekend maken, dat de oude Gerber onschuldig en Röseghem de eenige moordenaar en dief is; de tasch van het slachtoffer, die nog in mijn bezit is, en andere bewijsstukken zullen voor de waarheid mijner woorden pleiten. Gij behoeft Philip alleen te ondervragen; wordt hij bleek en verward, dan zult ge onmiddellijk overtuigd zijn dat ik gelijk heb, zoo niet, dan zai het gerecht u wel nader inlichten. Vaarwel, mevrouw, wilt ge u nog bedenken? Ik geef u tijd tot morgenavond.’

Als versteend bleef mevrouw Röseghem den verschrikkelijken man aanzien.

‘'t Is niet waar, 't is niet waar!’ riep zenit. De deur werd eensklaps geopend en Röseghem trad binnen. Zij slaakte een kreet van verlichting en snelde op hem toe.

‘O Philip!’ riep ze uit, ‘help mij dien man ontmaskeren; hij durft mij zeggen, dat gij een moordenaar zijt, een dief! En tot prijs van het geheim, dat hij alleen beweert te bezitten, vraagt hij de hand van onze Karin.’

Röseghem werd niet bleeker dan hij reeds was; het zwaarste dat hij sinds jaren verwachtte, gebeurde, en hij bleef er kalm onder.

Was 't omdat hij zich gesterkt voelde door de vergiffenis van God en van den zoon van 't slachtoffer? Vreesde hij daarom de aardsche gerechtigtigheid niet meer?

Bedaard en kalm nam hij zijn vrouw bij de hand en sprak op koelen toon tot Hoeberts:

‘Dit is tegen onze afspraak, maar 't is goed, laat ons nu alleen; de tijd, door mij bepaald, is nog niet verstreken.’

‘Gij ontkent het niet, gij onderhandelt met dien man. O! Philip, 't is toch nietwaar?’

‘Zeker, mevrouw,’ was zijn honend antwoord, ‘zeker is 't waar, anders zou mijnheer Röseghem zijn onderdanigen dienaar niet zoo beleefd verzoeken zijn huis te ruimen.’

De ongelukkige vrouw zakte ineen en verborg het gelaat snikkend in de handen.

Hoeberts' booze vreugde straalde uit elken trek van zijn gezicht, en met over elkander geslagen armen zag hij naar de ter aarde vernederde vrouw.

‘Ik heb u vernederd gezien, trotsche Dagmar,’ zegde hij, ‘uw trots is gebroken, uw liefde voor uw dierbaren Philip vervlogen! Zoo is het goed, de wraak ïs een zoet gevoel. Waarom hebt ge mij veracht?’

‘Geen woord meer, Hoeberts,’ zegde Röseghem streng en voerde hem bij den arm weg. ‘Mijn huis betreedt ge niet meer, van middag kom ik u spreken.’

Daar trad juist op 't oogenblik, dat Hoeberts zich door de eene deur verwijderde, Karin door een andere binnen.

‘Mama!’ riep zij verschrikt, ‘mama, wat is er toch? Ik hoorde zoo hard spreken en u snikken. Och papa, Goddank, dat u terug is.’

‘Mijn kind, mijn arm kind! eerloos! te min voor een Hoeberts!’ snikte de arme moeder, en zich oprichtend, terwijl zij den arm van haar man afwees, vroeg zij hem koud en bitter:

‘Nu verlang ik opheldering van u. Gij hebt mij bedrogen, gij hebt mij een met bloed bevlekte hand voor het altaar gereikt.’

‘O mijn God!’ riep Karin en wilde zich verwijderen.

‘Neen blijf, Karin!’ sprak haar vader, ‘ik heb u juist noodig, nu in het bitterste uur van mijn leven!’

‘Verhaal nu alles, alles, verstaat gij? Alles, waardoor Hoeberts rechten heeft gekregen op u,’ herhaalde mevrouw streng en onverbiddelijk.

‘Laat me gaan,’ bad Karin.

‘Neen, mijn kind! blijf tusschen uw beleedigde moeder en mij als een engel der verzoening; gij hebt ten minste het recht niet uw vader te veroordeelen en te vloeken.’

Mevrouw Röseghem zette zich op de sofa; haar man nam tegenover haar plaats en Karin knielde tusschen beiden op een voetbankje neêr.

Zoo deed Röseghem de verschrikkelijke bekentenis, die hem steeds als een zwaard van Damocles boven het hoofd had gehangen.

Zijn vrouw hoorde hem aan met afgewend gelaat, zonder een woord te spreken; Karin zag naar hem met een blik, waarin hij niets dan een diep medelijden en een grenzenlooze smart las.

Eerst toen hij verhaalde van zijn biecht bij den zoon van het slachtoffer, boog mevrouw Röseghem het trotsche hoofd, hare handen beefden en zij riep ontzet uit:

'Dan had die man gelijk; ik moest voor hem blozen; gij hebt mij bedrogen, gij!'

En zonder iets meer er bij te voegen, stond zij op, verliet het vertrek en verwaardigde zich niet op Röseghem in het voorbijgaan een blik te werpen. Hij bleef uitgeput door zijn bekentenis en door de smart in de zelfde houding zitten, toen Karin hem naderde en hare armen om zijn hals sloeg.

'Vader,' zegde zij zacht en teeder, als ware zij de moeder, die een lijdend kind troost en opwekt, 'vader, laat den moed niet zakken, vertrouw op God!'

'Mijn kind, mijn dierbaar kind, ge wendt u dan niet vol afschuw af!'

'Vader, al zou ik dit ook mogen ik kan het niet doen. God heeft u vergeven en de eerwaarde heer Van Egeren herhaalde die vergiffenis; ik heb u nog even lief als te voren, misschien nog meer, daar ik eindelijk weet, waarom gij zoo ongelukkig zijt.'

'O mijn kind, mijn dierbaar, onschuldig kind; en op u durft die man zijn oogen richten.. Neen, dan liever de schande.'

‘Zeker, vader, de wereld is zoo groot!’

‘En weet ge wel, dat gevangenisstraf mij zal scheiden van u?’

‘O liefste vader, dat kan niet! Laat ons vluchten, gij hebt genoeg geboet!’

‘Maar de schande komt ook op uwe moeder neer!’

‘En kan Hoeberts' zwijgen door niets anders gekocht worden?’

‘Ik zelf wil het onrecht doen ophouden, ik wil mij aanklagen en de Gerbers bevrijden van de schandvlek, die op hen rust.’

‘Doe wat uw geweten u voorschrijft, liefste vader, en wat de eerwaarde heer Van Egeren u raadt.’

‘Ge hebt gelijk, mijn kind! Ach God! wat deert mij 't overige? Het kostbaarste op aarde heb ik toch verloren, de liefde uwer moeder!’

‘O! vader! dat zal niet lang duren, mama is driftig, doch ge weet ook hoe goedhartig!’

‘Lieve kind, dat begrijpt ge niet! Gij blijft me over, dat is een troost; ga naar uw kamer en bid voor uwe arme ouders.’

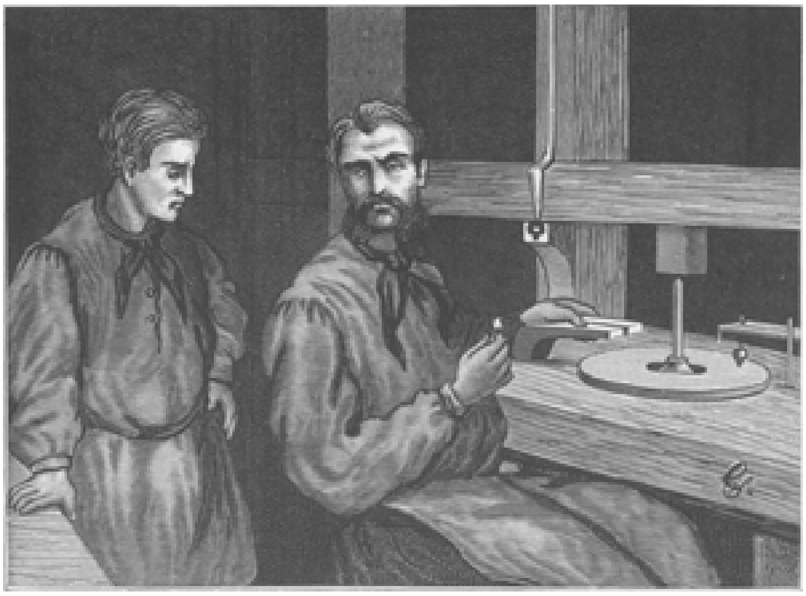

DE DIAMANT EN ZIJNE BEWERKING. - HET SLIJPEN.

En in hare kamer gekomen, viel Karin op haar knieën en beweende met heete tranen haar verloren levensgeluk.

(*Slot volgt.*)

Nuttige wenken
En opmerkingen over
Land- en tuinbouw.

Bloementeelt.

Knol-Begonia's I. Ik geloof niet dat er eene bloemensoort is, die in zoo korten tijd de harten van alle lief hebbers van bloemen gewonnen heeft als de Knol-Begonia.

Zoo heel ver behoef ik toch niet in mijne herinnering terug te gaan om in den tijd te komen, dat de Knol-Begonia nog geheel onbekend was en dat ze misschien enkel in botanische tuinen werd aangetroffen. En thans: de Knol-Begonia is op weg om de mode-bloem te worden; ze is bezig om de Geranium te verdringen, en het zal zoo heel lang niet meer duren, geloof ik, of ze heeft het standpunt ingenomen, waarop deze laatste zich zoo lang wist staande te houden. Vergis ik mij niet, dan was het vooral in het eerst de vermaarde Gentsche bloemist en plantenkenner, wijlen L. van Houtte, die op dit plantengeslacht de opmerkzaamheid vestigde en er de oorzaak van was, dat de lief hebbers zoowel als de bloemisten zich er als om strijd op toelegden om het geslacht der Knol-Begonia's te doen worden wat het thans is of nog worden zal.

Ik was in augustus van het vorige jaar in de gelegenheid om eenige afstammelingen te zien van de eerste en oudste verscheidenheden van dit geslacht, en tevens eenige variëteiten, door kunstmatige bevruchting en oordeelkundige be handeling uit die oudere soorten verkregen. De eerste waren nietige plantjes, slechts spaarzaam met kleine, hangende, eenkleurige bloemkens versierd en bijna niet waard om bekeken te worden. Die bloemkens waren ook eukelbloemig en maakten aan de zwakke stengeltjes, met eenvoudige blaêren getooid, eene armoedige vertooning. Geheel anders was de indruk, dien de soorten op mij maakten, welke het eerste uit die oude verscheidenheden waren gewonnen. Wel waren ook hare bloemkens nog vrij klein en nog steeds hangende, maar hare blaêren ver toonden reeds veel afwisseling in vorm en kleur, terwijl de bloemkens reeds in talrijke kleuren schitterden en door stevige, malsche stengels gedragen werden. Zij verdienden reeds ten volle de belangstelling van elken bloemenvriend en waren in dien toestand al meer dan voldoende om als kamerplanten het oog te streelen of den bloemtuin met schitterende perken te tooien. Maar hoe prachtig ook, moesten ze toch weêr verre onderdoen voor de nieuwere variëteiten, welke ik daarna voor 't eerst te zien kreeg. Een deel hiervan toch droeg groote bloemen in talrijke kleuren, en die bloemen waren ook niet meer hangende, maar stonden rechtop boven de schoone blaêren uit. Het ander deel droeg prachtig gevormde dubbele bloemen in verschillende kleuren, welke als rozen aan de slappe steeltjes bengelden. Waarlijk, hier wist ik niet meer wat ik het meest moest bewonderen, òf de onuitputtelijke scheppingskracht der natuur, òf het geduld en de behendigheid van den kweeker om eene plant zoodanig te vervormen, dat zij niet meer in het minste gelijkt op den oorsprenkolijken grondvorm. Als men zulk eene groote verandering bij een plantengeslacht waarneemt, dan vraagt men zich onwillekeurig af of die verandering en vormswijziging nog steeds zal doorgaan en of de Knol Begonia's, die wij nu kennen en om hun pracht den tol onzer bewondering betalen, niet door onze nakomelingen met de zelfde oogen zullen aangezien worden, als waarmede wij nu de oudste Knol-Begonia's aanzien. Hoe dit zij, dit althans is zeker, dat een plantengeslacht als dat der Knol-Begonia's, dat getoond heeft voor groote verbetering vatbaar te zijn, nog niet aan het einde zijner volmaking kan wezen en dat wij wel de resultaten kunnen zien van wat het geworden is, maar niet wat het onder doelmatige behandeling der kweekers worden kan.

In een volgend nummer spreek ik over de cultuur der Knol-Begonia's.

Bemisting van kamerplanten.

Caro-Guano. Het is inderdaad zeer opmerkelijk en het trok dan ook dikwerf mijne opmerkzaamheid, dat potbloemen dikwijls zoo stiefmoederlijk behandeld worden.

Terwijl de bloemperken in den hof elk jaar worden voorzien van eenige kruiwagens krachtige mist, terwijl de bedden, voor groententeelt bestemd, bij de nadering van de lente sterk bemist worden, schijnt men voor 't leven van kamerplanten bemisting als onnoodig te beschouwen en het voldoende te achten enkel voor de toevoeging van water te zorgen, opdat dit het plantenvoedsel, in de aarde van den pot aanwezig, zou kunnen oplossen. Alsof die aarde onuitputtelijk rijk was in plantenvoedende stoffen en maar altijd door geschikt bleef zonder eenige restitutie van 't verlorene!

'Ik weet niet wat die bloemen scheelt. Ze worden hoe langer zoo fletscher. Er zit volstrekt geen groei meer in en toch zorg ik dat ze geregeld worden begoten en van 't stof gereinigd,' zoo mompelt een liefhebber van kamer bloemen soms in zich zelven. 'Zouden de potten ook soms te eng worden en zou het niet goed wezen ze eens te verpotten?' zoo vraagt hij.

En hij verpot ze en de bloemen zijn behouden en de groei komt terug en hij meent dat hij die herleving aan zijne wijdere potten te danken heeft. Neen, goede vriend, in den pot zit het hem hier niet: uwe planten verhongerden in den vroegeren pot en uwe versche aarde, welke gij in den nieuwen pot strooidet, was rijk aan voedsel en hergaf aan de planten hare vroegere groeikracht. Gij hadt de verpotting kunnen vermijden en de plant nog beter misschien aan den groei gekregen, zoo gij over uwe potten wat mist hadt gebracht, 't Is waar, en gaarne erken ik het: gij begoot uwe planten steeds verstandig, maar het water vond in den schralen bodem niets meer om het op te lossen en als voedsel voor de planten geschikt te maken. Wat baat het u, of iemand een rijksdaalder kan wisselen, als uwe beurs ledig is?

Wilt ge eene goede bemisting aan uwe hongerende planten geven, koopt dan wat Caro-Guano. Los die in water op en begiet daarmede de kamerplanten. Gij zult eens zien hoe heilzaam ze op uwe potbloemen werken zal en hoe prachtig vooral uwe Pelargoniums - gij noemt ze denkelijk Geraniums - er door bloeien zullen. Groote bloemschermen van wel 1 ½ dM middellijn zullen zij maken en elk afzonderlijk bloemke zal u door zijne grootte verbaasd doen staan. Gij behoeft ook niet te vreezen dat uwe bemisting een onaangenamen geur in de kamer zal achterlaten of dat Caro-Guano u veel geld kosten zal. Gij hebt ook geen zakken vol noodig, want gij behoeft ze bij elke begicting niet te gebruiken: nu en dan is voor alle kamerplanten voldoende. Neem er de preef maar eens van en gij zult mij danken voor mijnen raad.

[Nummer 28]

De kreeftenvangst op de Fransche kust.

De kreeftenvangst, welke langs de meeste kustplaatsen op kleine schaal wordt uitgeoefend, levert langs de fransche kusten een goed bestaan op, dewijl zij daar met zeer weinig onkosten gepaard gaat. Vele fransche dorpen leven voor een groot deel van deze vangst, ofschoon de visschers, die er zich op toeleggen meerendeels uit vrouwen en grijsaards bestaan, die op de groote vangst niet meer de gewenschte diensten kunnen bewijzen. Zij gebruiken daartoe eene soort van mand, in vorm overeenkomende met onze bekende kiekenmanden, die van boven geheel open is, zoo dat de kreeften er kunnen binnen zwemmen, maar van binnen van een vlechtwerk zijn voorzien, dat de dieren belet hunne gevangenis te verlaten, De visschers laten deze man-

DE KREEFTENVANGST OP DE FRANSCHE KUST.

den in zee, na dat zij aan de opening eenig aas hebben gebonden, welks reuk de kreeften lokt. Even als dit net een gewoon kruisnet het geval is laat men de mand eenige oogenblikken onder water en houdt ze met een sterke koord vast. Wanneer de visscher voelt dat de vracht zwaar wordt, trekt hij de mand voorzichtig op en haalt alsdan met de hand den buit er uit om hem in de boot te werpen en daarna opnieuw de vangst voort te

zetten. Het spreekt van zelf dat tot het grijpen der kreeften een geoefende hand behoort, daar deze dieren de aanranders hunner vrijheid tusschen hunne gevaarlijke scharen zoeken te pakken, in welk geval de visscher er niet zoo gemakkelijk afkomt. Het gebeurt echter maar hoogst zelden, dat eene kreeft den visscher te vlug af is, zoo dat deze zijn werk met eene bedaardheid verricht, die het kenmerk van een oude gewoonte is. Onze gravure stelt zulk eene kreeftenvangst op de fransche kust voor; zij werd genomen naar de schilderij van den franschen schilder Alfred Guillou, die er op het salon van het vorig jaar eene medaille der derde klasse meê behaalde.

De kleine vlierverkoopster.

Vlier behoort met de camille en, den lindebloesem tot de onmisbare artikelen der kleine huisapotheek, waarmeê zorgzame ouderwetsche huismoedertjes zoo veel ophebben. Heefteen van de huisgenooten eene kou gevat, dan komt aanstonds de een of andere afgedankte trekpot zonder oor te voorschijn, waarin moeder gauw wat thee van vlier zal trekken. En vlierstroop! niets is volgens haar gezonder dan van tijd tot tijd een lik van die heilzame artsenij.

De vlier bekleedt ook eene plaats in de herinneringen uit onze kindschheid. Wie denkt hier niet aan de zaligheid, die het bezit van een vlierhouten proppenschieter ons verschafte in den tijd, ‘toen de jongenskiel nog om de schouders gleed?’

Heeft eene stadsche huismoeder behoefte aan vlier, dan zendt ze eenvoudig iemand naar de naaste apotheek, en voor eenige centimen is ze weêr voor lang geholpen. Op het land echter helpt men liefst zich zelven en houdt er gewoonlijk, behalve eene huisapotheek, een bijzonderen kruidtuin op na, waarin salie, kruizemunt, rozemarijn en dergelijke planten van zelf tieren. Wat de vlier betreft, daarvan komen in ons land drie soorten in het wild voor, zoo dat men ze 's zomers maar voor 't plukken heeft. De landlieden zorgen dan ook dat ze wat vlier snijden, als ze groen is, droogen ze vervolgens en zijn aldus tot het volgend jaar voorzien.

Uit de gravure, wier titel hierboven staat, zou men opmaken dat in sommige streken van Duitschland - want 't is een duitsch tafereeltje, dat ziet men bij den eersten oogopslag - de vlier tot het voorwerp eener nijverheid gemaakt wordt. Het kleine vriendelijke meisje op onze plaat loopt er althans meê te koop en schijnt naar genoegen betaald te zijn; want met zelfvoldoening toont ze het geld, dat ze voor hare waar heeft ontvangen.

De koning en de koningin van Griekenland.

De gebeurtenissen der laatste jaren hebben geheel Europa den oogslag doen vestigen op Griekenland, als op den bodem, waar zich waarschijnlijk binnenkort het onweder zal moeten ontladen, dat bestemd is den diplomatieken atmosfeer in Europa te zuiveren. Griekenland zelf ziet reikhalzend het beslissend oogenblik tegemoet, waarop het den ouden, zieken Turk de laatste provinciën, waarop het aanspraak meent te mogen maken, ontwringen kan. Gelukkig echter blijft die oorlogzuchtige gezindheid voornamelijk tot den klassieken bodem van Leonidas en Miltiades beperkt, en ziet Europa tamelijk onverschillig de krijgstoerustingen van het pretentieuze landje aan. In scherpe tegenstelling met de sympathie, die de voor hunne onafhankelijkheid

strijdende Grieken in het begin dezer eeuw mochten vinden, toen zich door geheel Europa vereenigingen van Philhellenen (Griekenliefhebbers) vestigden, toen de Geneefsche bankier Eynard zijne geheele fortuin aan hunne zaak wijdde, en de dichter Byron, die den Bosporus overzwom, voor de onafhankelijkheid der Grieken zijn jeugdig leven opofferde, in tegenstelling met die geestdrift, houden de mogendheden, die Griekenland toen een onafhankelijk souverein bezorgden, het thans met diplomatieke nota's op sleeptouw.

Interventie in eens andermans zaken is heel pleizierig, wanneer er persoonlijk voordeel meê te behalen is, of wanneer men er althans eer bij inlegt; maar waar noch op het een noch op het ander kans bestaat, houdt men er zich liefst buiten, vooral wanneer men daarenboven nog gevaar loopt het hoofd in een wespennest te steken.

De mogendheden nu hebben weinig eer gehad van hun werk, toen zij orde stelden op Griekenlands zaken; het land toch toonde zich in 't geheel niet in staat op eigen beenen te staan; in den korten tijd zijner onafhankelijkheid is het reeds aan zijne tweede dynastie, en de tegenwoordige koning dankt zijne kroon aan eene omwenteling.

Koning George I, die, ofschoon van deensche afkomst, eene even groote toekomst droomt voor zijn land, als elke geboren Griek, telt thans zes en dertig jaar, waarvan hij er reeds achttien geregeerd heeft. Bij zijne troonsbestijging bracht hij zijn nieuw vaderland, als gift ter blijde inkomste, de ionische eilanden aan, en sedert heeft hij steeds naar nieuwe veroveringen, of liever naar nieuwe restitutiën getracht. Bij den opstand van Candia tegen Turkije schrikte hij niet voor een oorlog met de Porte terug, om te pogen het eiland weer aan Griekenland te verbinden; doch de mogendheden lieten hem in den steek en hij moest het hoofd in den schoot leggen. Evenzoo beproefde hij bij den laatsten Russsisch-Turkschen oorlog, toen de zieke man van alle zijden besprongen werd, Epirus en Thessalië te vermeesteren; maar ook hier beletten hem de mogendheden zijne eerzuchtige plannen ten uitvoer te brengen.

George I is de tweede zoon van Christiaan IX, koning van Denemarken. Hij heeft in 1867 de grootvorstin Olga, dochter van den russischen grootvorst Constantijn en nicht van keizer Alexander Il getrouwd, die hem drie zonen en drie dochters geschonken heeft.

De koningin van Griekenland deelt ten volle de eerzuchtige plannen van haar echtgenoot, en terwijl deze op eene reis door Europa de verschillende gekroonde hoofden en diplomaten voor zijne belangen trachtte te winnen, waarbij hij vooral door Gambetta welwillend ontvangen werd, spande zij de zelfde pogingen in het werk bij de leden harer machtige familie. En toonde zij zich in dezen eene Griekin in haar hart, uit het oogpunt van vrouwelijke schoonheid moet zij een tweede Helena zijn; 't is intusschen te wenschen dat zij niet de aanleiding moge worden tot een tweeden Trojaanschen oorlog.

De keizerin van Oostenrijk in Engeland.

Het jachtseizoen heeft dit jaar de keizerin van Oostenrijk naar Engeland gelokt, waar zij zich naar hartelust aan dat vermaak kan overgeven. De vorstin houdt aldaar verblijf op Combermere Abbey, een kasteel waaraan vele historische herinneringen zijn verbonden en dat oorspronkelijk een Benedictijnerklooster was. De schilderachtige ligging van dit landgoed, waarvan men zich op bijgaande gravure een denkbeeld kan maken, is in die streek bijna spreekwoordelijk geworden; maar vooral de nabijheid van de groote jachtvelden maakt het verblijf voor de vorstelijke jageres zeer

gewenscht. Aan de jachten is echter de vorstelijke praal geheel vreemd en zelfs weigert de keizerin alle officieele bezoeken, om zich geheel en al te kunnen bezighouden met hare geliefkoosde uitspanning. Combermere Abbey werd in 1133 gebouwd, doch later verschillende malen verfraaid en is thans nog een gedenkstuk van den prachtigen gothischen stijl.

De afgoden van onze voorouders, In verband met de namen der dagen.

Het schijnt vooral aan deze eeuw te zijn weggelegd om menschen te laten optreden, die met God en godsdienst spotten, ja zoo vermetel zijn om God weg te cijferen en zoodoende niet aan Hem gelooven.

Het zijn geeu Heidenen, Boschjesmannen of Boulons of Batialaïs van Afrika. Neen, het zijn menschen, die op beschaving zich kunnen beroemen, die in de waarheden van het Kristendom zijn onderwezen en opgevoed.

Hoe onbegrijpelijk moet dit ons niet toeschijnen daar alle volkeren der aarde, hoe ook hunne levenswijze zij en hoe ook staande op den laagsten trap der beschaving, erkennen dat er een wezen bestaat, dat hooger en machtiger is dan zij.

De wilde volksstammen kennen dat Opperwezen niet zoo als wij Hem kennen, omdat zij nog nooit van het Kristendom iets vernomen hebben, maar toch maken zij gesneden voorwerpen, welke zij als goden aanbidden en eerbied bewijzen.

Wij weten het allen, dat onze voorouders, toen de H. Willibrord en zijne gezellen uit Engeland naar ons land overkwamen, om hier de eerste zaden van den waren godsdienst te strooien, nog verkeerden in dien duisteren nacht des Heidendoms, en zon, maan, sterren, enz aanbaden.

Naar eenige van die goden, welke zij aanbaden, zijn onze dagen der week genoemd. Uit het volgende zal men ontwaren dat die namen niet uit de lucht zijn gegrepen, maar zelfs een oorsprong hebben, welke dagteekent van de eerste bewoners onzer streken.

De afgod de zon.

Deze afgod was vooraan in den tempel gesteld; hij werd voorgesteld, zooals de gravure aantoont, door een half mensch, die van onderen op een voetstuk uitliep; zijn gelaat was met stralen omgeven; hij hield voor zijne borst een uit vlammen en stralen bestaand rad, voorstellende den omloop der zon, terwijl zijn gelaat de brandende stralen en de daarmeê gepaard gaande hitte voorstelde.

Hij werd vereerd als de vader van al de andere goden, waarom men hem veel offeranden bracht.

In bijna alle talen is de naam van *Zon* moer of min te vinden, bijv, in het Duitsch *Sonne,* in het Engelsch *Sun,* Fransch *Soleil,* Zweedsch en Deensch *Sole* of *Soel,* Latijn *Sol,* Dalmatisch *Sonce,* Poolsch *Slonce,* Boheemsch *Slunc.*

De dag aan dezen god gewijd, noemde men *Sunnandeag*. Vandaar onze benaming *Zondag.*

De godin de maan.

Het tweede wezen, dat zij aanbaden, was de *Maan,* die dag werd *Monandeag* genoemd; hiervan is het woord *Maandag* afgeleid.

Deze afgod of liever godin werd zeer vreemd voorgesteld.

Zij stond als eene vrouw op een voetzuil, had echter een korten rok aan, gelijk een man hebbende een kap op haar hoofd met twee lange muilezelsooren. Voor haar borst hield zij in hare handen een zilveren Maan en hare schoenen waren van voren met scherpe punten voorzien.

De schippers, en allen die tot het varend volk behoorden, aanbaden en huldigden haar als hunne godin en als wachtster van den nacht.

Volgens Jacob Lijdius stelde de zonderlinge kleeding van deze godin voor, dat zij zoowel voor een god als voor een godin kon gehouden worden. De kap met de ooren zou doen denken aan die van muilezels, want bij de ouden werd de Maan op een wagen afgebeeld getrokken door muilezels. - Gelijk de muilezel niet tot een zelfstandig geslacht behoort, en als het ware een geleend leven bezit zoo ook kan de Maan van zich zelve geen licht geven, maar ontvangt dit van de Zon.

De afgod tuisco.

De derde god, welken zij aanbaden en die op de twee eerstgenoemden volgde, was de afgod *Tuisco,* of ook wel *Tuisto* genoemd. Deze was de oudste god, welke de bewoners van Germanië aanbaden.

Hij wordt dan ook voorgcsteld door een ouden man, die een vellen kleed draagt met een rijksstaf in de hand en staande op een voetstuk.

Het woord *Dinsdag* is van den naam van dezen god afgeleid. De oude Saxische stam noemde deze dag *Tywesday;* in het Engelsch is het *Tuesday.*

Het was op dezen *Tywesday,* dat men recht sprak; daarom werd hij bijzonder als patroon van de rechterlijke macht vereerd.

(Slot volgt.)

Merkwaardigheden op het gebied van wetenschap, nijverheid en kunst.

INHOUD: Spoorwegwaggons door gas verlicht. - Vuur zonder rook. - Wacht u voor trichinen. - De eerste gedrukte bijbel.

Deelden wij de vorige maal eene uitvinding meê, waardoor sneltreinen in staat konden gesteld worden, passagiers op te nemen zonder te stoppen, ditmaal hebben wij eene niet minder belangrijke verbetering op het gebied der spoorwegen te bespreken. Een engelsch ingenieur, de heer M.W. Sugg, heeft een middel uitgedacht, om spoorwegwaggons door middel van gas te verlichten.

Verscheidene mannen van het vak hadden zich reeds vóór hem met dit vraagstuk bezig gehouden en het op verschillende wijzen trachten op te lossen. De meeste voorgestelde wijzen van verlichting kwamen hierop neêr, dat men in een afzonderlijken waggon eene hoeveelheid gas meênam, die dan vervolgens door buizen naar de lampen in de verschillende rijtuigen zou geleid worden. De groote moeilijkheid, waarop men hierbij stuitte, bestond echter in de vraag, hoe men de verbinding tusschen de verschillende lampen zou kunnen onderhouden, wanneer men enkele waggons aan den trein wilde toevoegen, of van den trein afhaken.

Genoemde Engelschman weet dit bezwaar uit den weg te ruimen. In plaats van een enkel reservoir in een bepaalden waggon, wil hij in elk rijtuig een zware buis van gietijzer, ter lengte van zes meters en van drie decimeters middellijn als reservoir aangebracht hebben, waaruit in iedere lamp eene buis afdaalt, die in een pit uitloopt. Het reservoir is met een bijzonder gas gevuld, verkregen door gewoon lichtgas door petroleum heen te leiden, en dat tot eene drukking van vijf atmosferen is samengeperst. Terwijl het gewone lichtgas bij een verbruik van 140 liters per uur slechts een licht geeft, overeenkomende met zestien waskaarsen, geeft het hier bedoeld gas bij gelijke hoeveelheid een licht, dat met veertig waskaarsen gelijkstaat.

Bij het vertrek van den trein en bij lange tochten ook een enkele maal onderweg behoeft men het reservoir van elken waggon slechts met dit gas te vullen, om gedurende de geheele reis een voldoend licht te hebben. Dit vullen kan zeer gemakkelijk geschieden door pompen, die het gas uit een gazometer opzuigen en in het reservoir persen.

Maar daar de aandrang van het gas naar de pit, ten gevolge der samenpersing, in den beginne veel sterker is, dan later, wanneer het reservoir niet meer zoo sterk gevuld is, heeft de uitvinder een toestel bedacht, waardoor de uitstrooming van het gas geregeld wordt; dit heeft ten gevolge dat de gaspit gelijkmatig blijft doorbranden, onverschillig of het reservoir weinig of veel gas bevat.

Om verder aan de reizigers den overlast te besparen, door het aansteken der gasvlammen veroorzaakt, laat men de pitten ook overdag met een klein vlammeke doorbranden, hetgeen vooral bij het doorstoomen van tunnels hoogst practisch is.

In Engeland heeft men met het nieuwe systeem tot verlichting der spoortreinen reeds proeven genomen, die uitstekende resultaten hebben opgeleverd. Het is daarom te wenschen dat ook hier te lande de uitvinding van Sugg beproefd moge worden; want ieder zal moeten erkennen dat de thans gebruikelijke verlichting der waggons alles behalve volmaakt is.

De laatste maanden hebben het aanzijn gegeven aan verscheidene nieuwe uitvindingen betrekkelijk de verlichting en de verwarming, twee vraagstukken, die hun gewicht verliezen, zoodra de gulden tijd weêr aanbreekt, waarop de zon, ons aller verlichtster en verwarmster, ons weêr met hare koesterende stralen komt verkwikken.

De merkwaardigste nieuwigheid op het gebied der verwarming is voorzeker wel de rooklooze haard van Dr. Siemens, die zoowel met betrekking tot de zuinigheid als met het oog op de gezondheid een wezenlijke stap voorwaarts mag genoemd worden.

In de nieuwe kachel van Siemens is de brandstof eene vermenging van cokes met gas. Men doet er de cokes op de gewone manier in, maar in het onderste gedeelte van den haard is eene buis aangebracht, waardoor een stroom van koolgas naar boven geleid wordt. Dit gas dringt door de cokes heen en brandt aan de oppervlakte der massa met een schoone heldere vlam, die niet alleen hitte geeft, maar ook aan de kachel dat gezellige licht meêdeelt, dat wij aan onze haarden zoo gaarne zien.

De nieuwe kachel van Siemens levert aanzienlijke voordeelen op; zij geeft ten eerste een zindelijk en vroolijk vuur zonder rook, ze kan gemakkelijk aangemaakt worden en is voor alle soorten van schoorsteenen geschikt; ze verwarmt goed en met weinig kosten en geeft niet de minste onaangename lucht af, iets wat van de nu gebruikelijke kachels lang niet gezegd kan worden.

Dezer dagen heeft de fransche regeering een zeer nuttig besluit uitgevaardigd, door namelijk den invoer van amerikaansch varkensvleesch streng te verbieden. In den laatsten tijd toch zijn in dit vleesch herhaaldelijk trichinen voorgekomen en zoowel in Frankrijk als in Duitschland, waar van bedoeld vleesch insgelijks een druk gebruik gemaakt wordt, zijn binnenkort verscheidene personen bezweken aan de verschrikkelijke ziekte, welke onder den naam van trichinose bekend is.

Algemeen werd tot nog toe geloofd, dat het sterk uitkoken van het vleesch de trichinen onschadclijk maakte, zoo dat men veilig van het amerikaansche varkensvleesch kon eten, wanneer men het maar niet rauw gebruikte. De heer Vacher te Parijs heeft echter onlangs aangetoond, dat dit volstrekt het geval niet is. Hij kookte een hesp, waarin hij, ter diepte van ongeveer zes centimeters een thermometer gestoken had. Na twee uren kokens was de hesp gaar, maar de thermometer wees slechts eene temperatuur van 165 graden Fahrenheit aan. Deze warmte nu is volgens Vacher niet in staat de trichinen te dooden.

Zoo als men weet is de trichine een microscopisch wormke, dat zich in het vleesch en de spieren van varkens ontwikkelt en nestelt, en zich gemakkelijk overplant op den mensch, die van het vleesch dier dieren gebruik maakt.

Maar niet alleen varkens, ook andere dieren kunnen gevaar voor de mededeeling van trichinen opleveren. Een geneesheer te Oostende heeft onlangs een snoek onderzocht, en geconstateerd dat het dier geheel met trichinen was opgevuld. Naar het gevoelen van dien geneesheer zou de vraatzuchtige en allesverslindende roofvisch de overblijfselen van eenig dier, dat door trichinose was aangetast, ingezwolgen hebben, en moeten de trichinen zich met hare gewone snelheid door het geheele lichaam van den snoek verspreid hebben.

De dokter voegt bij zijne mededeeling van het geval de waarschuwing, dat men voortaan even nauwkeurig de visch zal dienen te onderzoeker als het varkensvleesch, en dat men ze in iedei geval zoo goed mogelijk moet laten koken. Daai echter, volgens den boven aangehaalden hee Vacher het koken niet helpt, zal ei spoedig geen, beter middel ter voorkoming van trichinose over blijven, dan.... zich zoowel van visch als van vleesch te onthouden.

Te Londen werd dezer dagen de oudste gedrukte bijbel ter wereld op eene openbare verkooping in veiling gebracht. De dagbladen voegden er bij, dat dit exemplaar stellig ook het eerste boek moet zijn, dat ooit met losse letters gedrukt is; doch dit durven wij niet bevestigen, uit vrees dat Laurens Janszoon Coster zich in zijn graf mocht omkeeren, wanneer hij een zijner landgenooten zijne eerste voortbrengselen hoorde verloochenen.

Volgens den catalogus der verkooping voert het boek den titel van *Biblia Sancta Latina* (*Testamentum Vetus*) *a versione et cum prefatlone Sancti Hieronymi,* De naam der plaats en het jaartal ontbreken, doch het is bekend dat de bijbel omstreeks het jaar 1452 te Metz door Johann Guttenberg (zoo als men weet de man, die onzen Haarlemmer naar de kroon steekt) gedrukt werd. Het exemplaar is in varkensleer gebonden en bevat alleen het Oude Testament. Dat het oorspronkelijk slechts in éénen band gebonden is, doet sommigen de gevolgtrekking maken, dat men eenige exemplaren voor het bijzonder gebruik der Israëlitische gemeente zal gedrukt hebben. Het werk is compleet tot aan het einde van het boek der Machabeën; het is op eenige plaatsen door wormen aangetast, maar overigens voortreffelijk bewaard gebleven en $14^3/_4$ duim hoog.

De ontdekking van dit eenige werk hoe welkom ze verschillenden antiquaren moge wezen, is voorzeker minder aangenaam voor den bezitter van een dergelijk boek, afkomstig uit de nalatenschap van zekeren heer Perkins en dat voor eenige jaren verkocht werd. Ieder hield dat exemplaar toen voor hetgeen de thans ontdekte bijbel schijnt te zijn, en het boek bracht de kleinigheid van 2690 pond sterling op. Niemand vermoedde dat binnenkort een tweede eerste bijbel zou gevonden worden, tot dat men toevallig in de sacristij eener oude dorpskerk in Beieren tot die ontdekking kwam. Na lang loven en bieden werd het exemplaar den oudheidkenner Quaritsch voor 760 pond sterling toegewezen, derhalve nog niet het derde part van de som, die het boek van den heer Perkins opbracht. Mocht eenmaal een derde eerste bijbel het licht zien, dan bestaat er alzoo kans dat men hem voor een klein sommeke zal kunnen krijgen.

De spierkracht der insecten.

Menig lezer zal wellicht bij het lezen van dezen titel een glimlach om de lippen spelen. Insecten en spierkracht, *wie reimt sich dus zusammen?* En toch laten beide denkbeelden zich zeer goed verbinden, en wel in die mate, dat men veilig zeggen kan: Er zijn weinig dieren, bij welke de spierkracht zoo ontwikkeld en zoo aanzienlijk is als bij de insecten.

Plinius heeft waarschijnlijk deze ontdekking het eerst gedaan; want in zijne *Natuurlijke Historie* spreekt hij reeds van de buitengewone spierkracht der mieren, hare nietige gestalte in aanmerking genomen.

De spierkracht van een man, die met beide handen aan de veer van een dynamometer of krachtmeter trekt, bedraagt ongeveer vijftig kilogram; voor een vrouw is dit slechts dertig kilogram. Om een last op te lichten, kan de man eene

kracht van honderd kilogram ontwikkelen. Maar dat kan niet vergeleken worden bij de kracht, van welke de insecten blijk geven.

Eene vlooi bij voorbeeld, die slechts drie millimeters lengte heeft, kan een sprong van een meter lengte nemen. Een der beweeglijkste en vlugste werveldieren daarentegen, namelijk de panter, zou een sprong van een kilometer moeten maken, wilde hij in evenredigheid even veel spierkracht toonen als de nietige vloei. Over het algemeen staan de gewervelde dieren en nog veel meer de mensch, met betrekking tot de spierkracht, ver bij de insecten ten achter.

Wat echter het wonderlijkst en voor den mensch wel het onaangenaamst moet zijn, is, dat hoe kleiner het insect is, hoe grooter spierkracht het heeft en hoe meer schade het kan aanrichten.

DE KLEINE VLIER VERKOOPSTER.

De spierkracht der insecten toont zich op drie verschillende manieren, ten eerste als trekkracht, op de tweede plaats als stootkracht, ten derde eindelijk als vliegkracht, of de kracht, die het dier ontwikkelen moet om op te vliegen. De heer Plateau le Brussel heeft dit belangwekkend onderwerp nauwkeurig bestudeerd. De trekkracht van den mensch is, zoo als wij boven reeds opgemerkt hebben, ongeveer 50 kilogram, terwijl de zwaarte van zijn lichaam gemiddeld 65 kilogram bedraagt, zoodat een

mensch van middelbare spierkracht ongeveer het 0.76 gedeelte van zijn eigen zwaarte kan voorttrekken. Bij het paard

DE KONING VAN GRIEKENLAND.
DE KONINGIN VAN GRIEKENLAND.

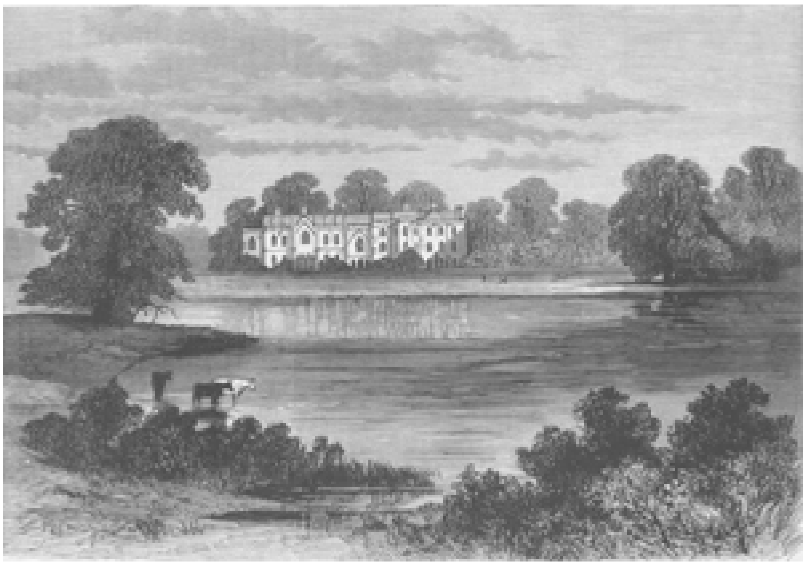

COMBERMERE ABBEY, VERBLIJF DER KEIZERIN VAN OOSTENRIJK.

is de verhouding tusschen de zwaarte, die het trekken kan, en de zwaarte van zijn lichaam slechts 0.68, waaruit volgt dat een paard naar evenredigheid veel minder kan trekken dan een mensch, zoodat de uitdrukking: 'zoo sterk als een paard,' die men wel eens met betrekking tot een mensch bezigt, eigenlijk niet juist is.

Maar de kracht van het paard is wezenlijk onbeduidend in vergelijking met die onzer schildvleugelige insecten, die helaas in al te grooten getalle op onze velden voorkomen. Zoo trekt de meikever of muldenaar bij voorbeeld een last met zich voort, veertien maal zwaarder dan het gewicht van zijn eigen lichaam. De schoone insecten, welke onder den naam van *carabus* bekend zijn, trekken zonder zichtbare inspanning een zeventien maal zwaarder gewicht voort, dan hun lichaam bedraagt, en eene andere keversoort, die voornamelijk in de maand juli in onze hoven voorkomt, is zelfs in staat eene massa, die twee en veertig maal zwaarder is dan zij zelf, gemakkelijk voort te sleepen.

De stootkracht is bij de insecten niet minder groot, en ook in dit opzicht schijnt de wet te heerschen, dat het insect zwaardere lasten kan verplaatsen, naargelang het kleiner in omvang en in gewicht is.

De schildvleugeligen, onder den naam van mistkevers bekend, en die nagenoeg de grootte van den meikever hebben, kunnen een gewicht voortstooten, zestien maal zoo zwaar als dat van hun lichaam, en de drekkever verplaatst op die manier zelfs negen en zeventig maal de zwaarte van zijn nietig lichaam.

Wat de vliegkracht betreft, hieromtrent heeft de heer Plateau opgemerkt, dat de zwaarte, die een insect bij het opvliegen kan meêvoeren, gewoonlijk gelijk staat met die van zijn eigen lichaam; weegt derhalve een of ander insect een gram, dan zal het slechts weinig meer dan een gram aan gewicht in de lucht kunnen meê nemen. Hieruit blijkt dus, dat de vliegkracht dezer kleine dieren veel geringer is dan hunne trekkracht.

Het is natuurlijk dat het spierstelsel der insecten, om zulke uitwerkselen te kunnen teweegbrengen, geheel anders ingericht moet zijn dan bij de gewervelde dieren, en dit is dan ook werkelijk het geval. Vooreerst zijn de spieren der insecten, hoezeer heel wat kleiner dan die van de dieren der hoogere orden, bijzonder talrijk. Daarenboven zijn zij niet vast aan elkander verbonden op de manier als bij de zoogdieren en bij den mensch, zoo dat uit de vereeniging van verschillende spieren krachtige spieren ontstaan. De wervelbanden zijn bij hen duidelijk van elkander te onderscheiden en dit heeft sommige natuuronderzoekers tot de onware bewering ge bracht dat bij eenige insecten meer spieren voorkomen, dan bij de zoogdieren. Zoo deelden professor Gervais en Lyonnet meê dat zij in eene rups 4500 spieren geteld hadden, hetgeen strikt genomen geene onwaarheid was, daar zij de afzonderlijke spierbundels en niet de geheele spieren telden.

Het hangende zwaard.
Door Mathilde.
(Vervolg en slot.)

XI.

De dag ging treurig voorbij voor de bewoners van Amsee; het eten werd niet aangeraakt, ieder bleef in zijn eigen vertrekken.

Tegen den avond, juist toen de heer Röseghem zich wilde gereed maken om den zwaren gang naar de *Gekroonde Valk* te doen en Hoeberts zijn eindbeslissing mede te deelen, trad zijn vrouw in de bibliotheek. Zij was bleeker en trotsche dan ooit; in haar linkerhand hield zij een briefje.

'Wilt ge uitgaan?' vroeg zij kortaf.

'Ja,' antwoordde hij verlegen.

'Als uw uitgaan de zaak met dien man betreft, dan is het niet meer noodig. Ik heb hem geschreven en gezegd dat wij liever voor ons allen de schande verkozen, die ons toekwam, dan voor mijn dochter het onverdiend ongeluk, zijn vrouw te worden. Wilde hij zijn geheim echter verkoopen, dan waren wij bereid hem daarvoor te betalen, wat hij verlangde. Zichier zijn antwoord.'

Röseghem las den brief, dien zij hem overreikte.

'De som is groot,' sprak hij.

'Kunnen wij hem die betalen?'

'Ja, als wij op Amsee een hypotheek nemen.'

'Of het verkoopen, lk wil hier niet langer wonen.'

'Dat is ook niet mogelijk, maar ik ben toch niet van plan zijn aanbod aan te nemen, want ik ga mij zelf aan klagen.'

Mevrouw Röseghem werd doodsbleek.

'Doe het!' zegde zij met bevende stem; 'vermoord uw vrouw en dochter, zoo als gij oorzaak zijt van den dood uws zoons, die toch de gelukkigste van ons drieën is.'

'Dagmar, hoe wreed zijt gij! Hebt ge dan geen woord voor mij over, geen woord van medelijden, geen woord van troost?'

'Hebt gij medelijden met mij gehad, toen ge mij bedroogt, toen ge mij, die in u het ideaal zag van alles wat goed, edel en groot was, een hand reikte, met bloed bevlekt? Doch ik spreek niet van mij zelve. Mijn levensgeluk is vernietigd, ik verlang niets meer van het leven, niets. Alles is mij onverschillig geworden, mits mijn Karin niet overgeleverd worde aan een man, die even schuldig is als haar vader.'

'Dat zal nimmer gebeuren, Dagmar!'

'Doe dan wat u goeddunkt! Overlaad ons met schande en smaad; wij zullen alles weten te dragen.'

'Dagmar, 't is niet met de onderwerping van een kristin dat ge uw lot aanneemt; ik mag u en ons kind niet laten deelen in mijn straf, en toch er blijft me niets anders over. Laat ons vluchten, Dagmar, naar een ander werelddeel, en als we daar veilig zijn, buiten het bereik van den wrekenden arm der justitie, dan zal ik mij aanklagen; daar kent niemand onzen naam en ons verleden.'

Zij haalde de schouders minachtend op en sprak:

'Hoe laf! Neen, Röseghem, alles of niets! Betaal Hoeberts het bloedgeld, den losprijs voor uw dochter en laat de zaak geheim blijven, of wel klaag u openlijk aan, vlucht niet, maar draag de straf. In geen geval wil ik echter uw vlucht deelen; in uw nabijheid kan ik na het voorgevallene niet meer leven.'

'O Dagmar! lk ken u niet meer!'

'Ik ben ook geheel veranderd, nu ik weet hoe gij mij tot een slachtoffer hebt gemaakt.'

'Maar Karin dan?'

'Zij moet tusschen ons kiezen.'

Overstelpt door zijn aandoeningen viel Röseghem op een stoel neder en mompelde met zwakke stem:

‘Neem dat aanbod van Hoeberts aan! 't Is gemakkelijker het kwaad le verrichten dan het te boeten.’

Mevrouw Röseghem vertrok zoo als zij gekomen was, trotsch en koud, met ongebogen hoofd, zonder zelfs een blik van medelijden voorden armen schuldige, die nu eerst het volle bewustzijn verkreeg van zijn ongeluk.

Ondertusschen bleef de kapelaan niet werkeloos; hij verzocht de weduwe Gerber, haar oudsten zoon en Victor bij zich en stelde hen in kennis met het voorgevallene.

De onschuld van den grootvader was nu blijkbaar en kon in 't aanschijn van heel Nederland bewezen worden; de naam van den moordenaar noemde hij echter niet. Juffrouw Gerber en haar oudste zoon bleven vrij onverschillig.

‘Wat doet het er toe?’ vroeg zij, ‘vader is dood en iedereen weet, dat ik part noch deel heb aan zijn schande.’

‘'t Brengt ons niets op,’ zegde haar zoon; ‘wij hebben nu goed ons brood en de historie is zoo oud, dat men ons, wanneer het blijkt dat grootvader onschuldig heeft gezeten, niet vriendelijker er om zal aankijken. Ze weten in Amsterdam zoo goed als niets van de zaak en wanneer het uitkomt, hoe de vork aan den steel zit, verdien ik er geen centiem meer om.’

Victor echter, die het verhaal met fonkelende oogen had aangehoord, wierp een verwijtenden blik op zijn practischen broeder en riep uit:

‘Neen, een onbevlekte naam is meer waard dan alle schatten der aarde. Ik sta er op dat het onrecht, door grootvader geleden, openbaar worde, dan kan ik voor de wereld u, mijn vriend, zonder blozen aanzien en uwe moeder vrij de hand drukken!’

‘Ja, van Victor, die met de grootheid omgaat, begrijp ik het heel goed, dat hij er op gesteld is, alles overhoop te werpen,’ merkte de broeder vrij scherp aan, ‘maar ik voor mij gun het heele proces aan de voorname familie, mits ze mij een flinke rente er voor uitbetaalt.’

‘Och gunst, ik ook,’ beaamde de moeder.

‘Neen, ik niet! Er is mij niets meer waard dan den naam mijns vaders eerlijk en onbesmet te zien; gij hebt er uwe gedachten over, doch ik vind, niemand heeft hier meer te beslissen dan de eerwaarde heer kapelaan, wiens vader het geldt.’

‘O wat mij betreft,’ sprak de geestelijke, ‘gij weet, een priester moet altijd het voorbeeld geven en vooral in het ‘vergeef ons onze schulden, gelijk wij vergeven onze schuldenaren, dat ons arme menschenkinderen zoo moeilijk valt. Ik weet uw beider meening thans; wat Victor betreft, hem moet ik alleen spreken.’

En onder vier oogen gekomen herhaalde de schilder dadelijk opgewonden en verontwaardigd:

‘Maar begrijpt ge dan niet, mijn vriend, dat voor mij deze zaak een levensvraag is? Karin kan mijn vrouw worden als mijn naam eerlijk en onbesmet is, Karin, die ik liefheb, die ik alleen onder alle vrouwen ooit zal kunnen beminnen, Karin, die mij met geen onverschillige oogen aanziet. Hoe hare ouders over mijn grootvader denken, weet ik niet. Ik twijfel dikwijls of zij er meê bekend zijn, maar ik voor mij zelf heb haar te lief om, wanneer 't in mijne macht ligt haar een vlekkeloozen naam te geven, er haar een aan te bieden, waarop een smet rust, die ik af kan wisschen. Daarom verlang ik herziening van grootvaders proces, minder om mij dan om Karin.’

‘En juist om Karin, beste Victor, zult ge er van moeten afzien.’

‘Om Karin? Ik begrijp u niet!’

‘Ja, omdat haar vader de schuldige is!’

‘Haar vader, mijnheer Röseghem!’

Duizelend bracht Victor de hand aan de oogen.

‘Hoe weet gij dat?’ vroeg hij eindelijk stotterend.

‘Hij zelf heeft het mij bekend en verzocht het u meê te deelen.’

Verward, diep bewogen ging Victor de kamer op en neêr.

‘Aan u bekend, aan u! Miju God! hoe is 't mogelijk, die edele man een moordenaar! En gij hebt hem vergeven? O ja, daaraan herken ik u! Ge hebt immers mijn armen grootvader vergeven, dat was hetzelfde! Nu hebt ge gelijk, ik moet zwijgen; doch kan Karin nog de mijne worden?’

‘Daarover moet gij het oordeel van de rechtbank uwer eigen eer inroepen.’

‘O dan, dan is elke hinderpaal geweken; ik mag nu naar hare hand dingen; ik ga mij een beroemden naam maken en dan mag haar vader zijne dochter niet aan mij weigeren. De overige wereld gaat ons niet aan.’

‘Dus ook gij ziet van elke vervolging af?’

‘Natuurlijk, hoe zou ik Karin kunnen vernederen? Maar moogt ge mij niets verder zeggen?’

‘Ik zal u verhalen wat ik mag, en laat ons dan er over zwijgen. Aan u en uwe broeders zal ik een bewijs geven, door mijne hand geteekend, waarbij ik verklaar de overtuiging te

hebben, dat uw grootvader onschuldig is, en overigens moeten wij de familie Röseghem, om mevrouw en Karin's wille, voor schande bewaren.'

'Ze weten het dus al?'

'Ik vrees van ja!'

'Nu verklaart zich ook zijn zonderling gedrag, zijne sombere vlagen van droefgeestigheid. O mijn vriend, ik kan niet gelooven dat die man schuldig is, en gij zelf gelooft het ook niet, anders zoudt ge zoo kalm niet kunnen overleggen.'

De priester antwoordde hierop niet, niemand immers behoefde het te weten hoeveel strijd hem deze overwinning op zijne kinderlijke gevoelens had gekost, maar hij verhaalde zeer kortweg Röseghems geschiedenis en 't aandeel, dat Hoeberts in de ontknooping had gehad.

'Zeg gerust aan de familie Röseghem, dat zij nog de zelfde in mijne schatting is,' sprak Victor, 'en dat ze maar een woord te zeggen heeft en ik zal dien schurk van een Hoeberts,...'

'St! st! Dat is niet noodig; blijf bedaard, we hebben meer koel overleg dan opgewondenheid noodig!'

'Maar zou de ellendeling, de oorzaak van alles, zijne oogen durven richten op Karin! Hij is de hoofdschuldige, hij verdient de meeste straf en zou hij nu vrij komen?'

'Laat de gerechtigheid aan God over, Victor! Wij mogen daarover niet beslissen of oordeelen; ik zal het verhandelde onmiddellijk naar Amsee schrijven.'

De brief van den kapelaan werd door Röseghem zwijgend aan zijne vrouw overhandigd.

'En nu?' vroeg zij.

'Nu zorg ik dat Hoeberts tevreden wordt gesteld. Amsee moet verkocht worden en wij zullen elders gaan wonen. Geldverliezen heeten oorzaak te zijn van onze veranderde levensmanier.'

Zoo werd er besloten.

De geest van het kort te voren nog zoo gelukkige huisgezin was geheel veranderd; mevrouw zag er koel en strak uit, als ware alles haar onverschillig geworden; Röseghem scheen wel twintig jaar verouderd, hij was nu geheel en al de grijsaard geworden, dien hij vroeger slechts bij widen scheen. Karin trachtte tevergeefs eene toenadering tot stand te brengen tusschen hare ouders, alles stuitte af op de onverbiddelijke strengheid harer moeder.

De grootmoeder, die wel inzag dat er iets bijzonders in huis gebeurde, klaagde en jammerde dat men haar nu geheel en al verwaarloosde.

Soms riep zij hare dochter tot zich en vroeg vertrouwelijk:

'Zeg me de waarheid, Dagmar, uw man maakt u ongelukkig: ik lees het in uwe oogen. Vroeger heb ik u genoeg gewaarschuwd! Nu wordt ge voor uwe eigenzinnigheid gestraft.'

Verbitterd wendde mevrouw Röseghem zich dan af om met opeengeperste lippen en strakke oogen hare bevelen te geven voor de regeling der tot verkoop bestemde goederen.

Eindelijk was de dag voor de verhuizing gekomen. Stil en treurig wandelde Karin door die vertrekken, waarin hare gelukkige jeugd was voorbijgegaan, knielde nog eens voor het altaar der eenvoudige dorpskerk neêr, plukte bloemen voor Hugo's graf en keerde, stille tranen weenend. naar het huis terug, dat haar spoedig geheel vreemd zou zijn.

De grootmoeder was kinderachtig in hare smart: dat ze dit nog beleven moest op haar ouden dag! Altijd had ze het vooruit gezegd: men verteerde te veel geld, men luisterde niet naar haar verstandigen raad; hare woorden werden in den wind geslagen, zij was maar een oude vrouw en nu moest zij boeten voor de eigenzinnigheid harer kinderen. Helaas! het zou met haar gaan even als met oude boomen, die men verplant; hare dagen waren geteld.

Röseghem, diep gebogen onder zijn zwaren last, had het opgegeven zijne vrouw troostende woorden toe te spreken. Een stoïcijn had zijn bittere smart niet met meer moed kunnen dragen, maar van kristelijke berusting zag men bij haar geen spoor.

Zij vestigden zich in Brussel, overtuigd als zij waren, dat men in een groote stad beter in het verborgen leven kan dan in een kleine.

De zaak met Hoeberts en de Gerbers was geregeld en er bleef de familie genoeg over om deftig te leven; zij bewoonden dan ook een fraai gemeubeld bovenhuis, waar Victor verlof vroeg hen te mogen bezoeker.

Mevrouw Röseghem wilde hem niet meer outmoeten; Karin sprak hem dus slechts in tegenwoordigheid van haar vader. Victor zou naar Rome gaan en daar zijne studiën voortzetten; zoodra hij geld en naam genoeg bad gemaakt, kon hij denken aan een huwelijk.

Tot zoo lang raadde Röseghem de jonge lie den aan hunne onderlinge vrijheid te bewaren; zij besloten hiertoe, doch wie den blik gezien had, dien zij bij 't afscheidnemen wisselden, begreep, dat zij elkander in 't hart eeuwige trouw gezworen hadden.

Na eenige dagen toen in het nieuwe huishouden alles naar wensch geregeld was, verscheen mijnheer Röseghem niet aan 't ontbijt; Karin klopte aan zijne deur, maar er kwam geeu antwoord; toen trad zij binnen, doch vond geen spoor van haar vader; zijne kleederen waren verdwenen en op tafel lag een brief aan zijne vrouw.

Bevend gaf Karin dezen aan hare moeder over, die zwijgend den inhoud doorliep.

‘Uw vader heeft ons verlaten,’ zegde zij sidderend, ‘hij wil zijn.... zijn verleden goedmaken ver van ons! Misschien is het zoo beter.’

Karin barstte in tranen en snikken uit; haar moeders oogen bleven traanloos, maar van dezen dag af werd de schoone, jeugdige mevrouw Röseghem een vermagerde, verbleekte, verouderde schaduw van haar vroeger beeld.

XII.

Drie jaren gingen voor de eenzame vrouwen stil en treurig voorbij; niets vernamen zij van den afwezigen echtgenoot en vader.

Mevrouw Röseghem sprak zijn naam nooit uit, en Karin, ofschoon hare gedachten altijd met hem bezig waren, durfde dit teedere punt niet aanroeren, daar zij zag hoe bitter hare moeder leed door hare pogingen om de smart over den afwezige steeds voor ieder oog te verbergen.

De grootmoeder had stil en klagend haar leven ten einde gevoerd, en ook haar dood bracht een groote leegte in den kleinen kring. Victor en Karin schreven elkander nog steeds; de laatste brief van den jongen schilder bevatte een kreet vol vreugde en geluk. Zijn jongste stuk was op een tentoonstelling met goud bekroond, zijn naam had een europeesche vermaardheid verkregen en niets stond hunne vereeniging meer in den weg.

‘Ach! was papa maar hier!’ zuchtte het meisje; ‘hoe kan ik zonder zijn zegen een nieuw leven intreden?’

Hare moeder antwoordde niet, maar boog zich diep over haar handenarbeid en twee tranen rolden voor 't eerst langs hare vermagerde wangen.

Victor kondigde zijn aanstaande terugkomst aan en beide dames wachtten hem in spanning af, toen plotseling een telegram hen kwam verrassen.

‘'t Zal van Victor zijn,’ sprak mevrouw het openend, doch zij verbleekte en reikte het zwijgend Karin over.

't Was van den kapelaan Van Egeren en bevatte het verzoek aan Karin om onmiddellijk naar Rotterdam te gaan, waar haar vader zwaar ziek lag en haar wenschte te zien.

‘Vertrek onmiddellijk,’ zei mevrouw Röseghen tot het weenende meisje.

‘En gij dan?’ vroeg zij.

‘Hij vraagt naar mij niet,’ antwoordde me vrouw dof, ‘ik heb daar niets te doen!’

‘O mama, lieve mama,’ smeekte het meisje ‘blijf zoo onverzoenlijk niet. Wie weet hoe weinige korte dagen mijn vader nog overblijven, en wilt gij hem die niet verzoeten door een vriendelijk woord?’

‘Daar begrijpt ge niets van, kind!’

‘Toch wel, wanneer Victor mij, na een lang en gelukkig huwelijk eene zonde zijner jeugd bekende, geloof ik niet, dat ik dan zoo hard en streng kon blijven.’

‘Dat zijn uwe zaken niet; ik vraag u geen oordeel af. Ik zal met u meêreizen, doch dat is ook alles!’

Zoo vertrokken zij dan naar Rotterdam en begaven zich naar het opgegeven adres, waar de heer Van Egeren hen wachtte.

Zijn gelaat stond ernstig en treurig.

‘Uw vader is zeer ziek,’ sprak hij, ‘al die jaren heeft hij doorgebracht, waar zieken of stervenden te helpen waren, in hospitalen en ambulances in het Oosten en Klein-Azië, overal heeft hij zijn leven gewaagd, en nu kwam hij hier terug, ziek en zwak, bijna stervend. Hij kent slechts één verlangen: zijne dochter terug te zien en de verzekering te ontvangen, dat zijne vrouw hem vergeven heeft.’

‘Karin zal u onmiddellijk volgen, mijnheer kapelaan.’

‘Maar gij zelve, mevrouw?’

Zij schudde weigerend met het hoofd.

‘'t Zou voor hem een onuitsprekelijke troost zijn, mevrouw!’

‘Neen! lk heb te veel geleden door hem, ik kan hem niet terugzien.’

De priester drong niet aan, maar verzocht Karin hem te volgen naar de ziekekamer, waar haar vader bleek en uitgeput lag. Hij herkende zijn kind en drukte haar zwijgend aan 't hart.

‘'t Loopt ten einde,’ fluisterde hij, ‘God is goed voor mij geweest. O, wanneer ik uwe moeder nog eenmaal vergeving kon vragen!’

‘Zij zal komen, vader,’ sprak de diep bewogen Karin; ‘nu strijdt haar trots nog met haar beter gevoel.’

's Avonds verzocht de zieke om de laatste Sacramenten, welke hij uit de hand van den eerwaarden heer Van Egeren wenschte te ontvangen.

Naast ziju ziekbed was een altaartje opgericht, waarvoor Karin neerknielde; zij had de blikken onafgewend op haar vader gericht en op den priester, die met van aandoening bevende hand den moordenaar zijns vaders de heilige Teerspijze toereikte.

Röseghem's gelaat straalde van vurige godsvrucht; al het aardsche scheen voor hem verdwenen te zijn, de boetvaardige zondaar was in genade door zijn Vader aangenomen. Daar klonk een onderdrukte snik aan Karin's zijde; zij zag op en tot

haar onuitsprekelijke vreugde bemerkte zij, dat het hare moeder was, die naast haar knielde.

Toen de plechtigheid ten einde was, bleef de stervende nog een poos in stil gebed verzonken; teen opende hij de oogen en zag zijne vrouw.

'O Dagmar!' lispelde hij, 'mijn Dagmar! lk dank u voor uwe komst. Vergeef mij!'

'Philip,' smeekte zij, 'Philip, verlaat ons niet, alles zal vergeven en vergeten zijn. O wanneer gij wist, wat ik geleden heb in uwe afwezigheid, wat ik moest strijden tegen mijn trots!'

De beide echtgenooten bleven alleen, en mevrouw Röseghem week niet van de zijde van haar man; den volgenden morgen leefde hij nog, hoewel hij zwakker was dan den vorigen dag.

De kapelaan verscheen weder aan zijn legerstede.

'Ik heb u nog één troost te brengen,' sprak hij, 'mijn moeder, hoewel ze uw naam niet kent, vergeeft hem, die oorzaak was van den dood mijns vaders.'

'O, hoe zoet wordt mij het sterven gemaakt!' zuchtte de arme zieke.

'En Victor is ook aangekomen en wacht met Karin uw vaderlijken zegen.'

'Een zegen uit mijn met bloed bevlekte hand!'

'Hij smeekt er u om, en het geluk uwer dochter kan eerst volmaakt zijn, wanneer dit door u bekrachtigd is.'

En het jonge paar knielde voor den stervende neder, die met bevende stem Gods zegen over hun verbond afriep.

Eenige uren later was alles voorbij; met zijne hand in die van den zoon zijns slachtoffers gedrukt, omringd door vrouw, dochter en vriend, sliep Röseghem zacht in en de glimlach op zijn gelaat deed de zoete hoop ontstaan, dat hij einde-

lijk van zijn vermoeiend leven uitrustte in een beter vaderland.

Kort daarop werd in alle stilte het huwelijk van Victor en Karin gesloten; de eerwaarde heer Van Egeren zegende het huwelijk van het jonge paar in, dat dadelijk weêr naar Italië vertrok, waarheen mevrouw Röseghem het weldra volgde.

Van Hoeberts vernam men niets meer; hij was met zijn schat naar Amerika vertrokken, doch het schip, waarop hij zich, naar men meende, bevond, leed schipbreuk en hoogst waarschijnlijk ligt hij met zijn geld verborgen in de diepte van den Oceaan.

Elk wat wils.
Wenken en raadgevingen door Parvulus.

Een der grootste plagen, mijne heeren, die 't menschdom in 't algemeen kwellen....

Och Hemel, hoor ik eenige mijner lezers meesmuilen, waar moet dat heen? Wij zijn zoo veel deftigheid van onzen Parvulus niet gewoon.

Accoord en daarom - weg met dat gepreek. en te goeder trouw en vriendschappelijk weêr gesproken; ik wilde maar vertellen, dat ik eens bij eene inspectie van soldaten, een jood eene afstraffing zag krijgen van den bevelvoerenden officier, omdat de loop van zijn geweer van binnen zoo vuil was.

‘Nah, heer hoffesier,’ zegde Nathan, ‘'this geen kous; het laat zich niet omkeeren!’

't Zelfde, wat Nathan hier van een geweerloop vertelde, laat zich zeggen van 't menschelijk lichaam. Neen, 't is geen kous, die men kan omkeeren om eens te zien, hoe 't er van binnen zoo al uit ziet. Integendeel, 't is een zeer donkere kelder, dien de Esculapen met eene lamp (maar ach zoo'n flauw licht dikwijls) binnen treden. Is het dan te verwonderen, dat ze zoo dikwijls verschillen van gevoelen, wat zoo heel erg niet zou wezen, ware de arme zieke maar niet de dupe van de historie! De een laat hem vasten, dat 't kraakt; de ander zegt: ‘Dat is teenemaal verkeerd; ge moet zoo veel eten, als ge maar kunt.’ En zoo zweeft onze goede sukkel tusschen Diaforius en Purgon *ne sachant plus à quel saint se vouer,* tot hij den moed en de dokters opgeeft en de barmhartige natuur hem gratis helpt. Zoo gaat het nogal eens.

DE GODIN DE MAAN.

Gelukkig is het aantal gemakkelijk en zeker te erkennen ziekten verreweg het grootste, en weet een dokter daarom in 't algemeen met moreele zekerheid, hoe hij te handelen heeft. Toch blijft in alle geval, wat Hippocrates reeds zegde: *‘ars longa, vita brevis,*

judicium difficile; d.i. eene zeer moeielijke wetenschap, wier uitoefening, zelfs na eene lange praktijk, juist niet van de gemakkelijkste is. Intusschen, zeg ik, zijn er gevallen genoeg, die geen twijfel toelaten en onder deze staan wel voorop de gewone koude of tusschenpoozende koortsen, eender grootste plagen, mijne heeren, die 't menschdom in 't algemeen en ons, Vlamingen in 't bijzonder kwellen.... Maar, 't is ook waar, pardon, ik was het alweêr vergeten, dat ik niet op den preekstoel sta. Bewaar me, dat is nog nooit gebeurd, en zou ik nu op mijn ouden dag beginnen? *Jamais;* dus:

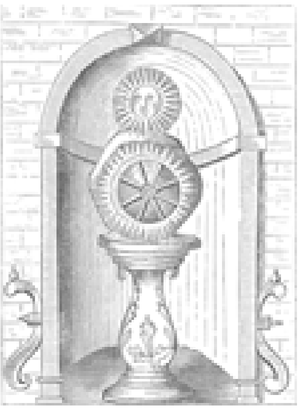

DE AFGOD DE ZON.

Gij allen kent, ten minste van hooren zeggen, deze groote Polderplaag. 't Begint gewoonlijk met lusteloosheid, hoofdpijn, vermindering van eetlust, pijn in de ledematen, ietwat gele kleur en aangeslagen tong. Op eens wordt de zieke door koude huivering overvallen, beven en tandenklapperen blijven niet uit; de huid is dor en bleek, 't aangezicht blauw, alsmeê lippen en nagels; pijn in lenden en leden, drukking op de borst, maar vooral de kou! Geen jassen of mantels die helpen, geen kussens of dekens, geen kruiken met warm water, 't helpt niets. De zieke ligt te klapperen en te schudden, dat het bed er van davert.

Doch zachtkens aan verandert het toneel. De huid is rooder en gezwollen, de pijnen blijven weg, de hitte begint en met haar de dorst, de onleschbare dorst. Na een uur, twee of drie houdt ze op en beginnen hoofd en borst van zweet als te druppelen, de mond wordt vochtig, de adem vrijer, de zieke slaapt in, en voor ditmaal is het toneel geëindigd.

DE AFGOD TUISCO.

Zoo ongeveer in groote trekken is dit de schilderij van wat zoo'n arme drommel gedurende eenige uren, en dat geregeld alle twee of drie dagen, heeft te onderstaan. Daarbij komt het pleizier, dat zijne kwaal al zeer weinig geteld wordt, 't Is maar de

koorts, zegt men. Ja, maar wordt er niet intijds gezorgd, dezen vijand op de vlucht te jagen, wat dan? De lijders worden bleek als waren zij bloedeloos, krijgen eene aardvale, grauwe tint, verliezen de krachten en den moed, de milt zwelt, de stofwisseling is erg gestoord, zij beginnen op te zwellen en waterzuchtig te worden, 't eten smaakt niet meer, de stoelgang is ongeregeld, niet zelden treden neus- en tandvleeschbloedingen in, de lijder verzwakt meer en meer en dikwijls veroorzaakt deze schijnbaar zoo onbeduidende koorts òf rechtstreeks den dood òf maakt het terrein uitnemend geschikt voor andere doodelijke ziekten: longontsteking, tering, hersenlijden enz. Dit geldt nu nog maar alléén van de gewone tusschenpoozende koortsen. Ik wil zwijgen van die kwaadaardige *malaria,* die den zieke in een of twee aanvallen letterlijk ver moordt, en deze komt ook nogal eens voor, hoewel tegenwoordig minder dan vroeger, omdat we beter gewapend zijn, Goddank. Zeer dikwijls vertoont zich onze vijand nog niet *loyalement* en *royalement,* maar vermomd en verscholen onder het masker eener hevige, op geregelde tijdstippen terugkeerende zenuwpijn: hoofdpijn en *migraine,* tandpijn, buikpijn, pijn in den rug, in de beenen, in de borst, de tong, de hartstreek enz.; niets is hem heilig en geen vermomming inderdaad, welke hij niet vermag aan te nemen.

Ja, er is bijna geene ziekte, welke bij niet voorwenden kan. 't Is een lastige kameraad, en in moerassige streken vooral is het noodzakelijk, zelfs bij de verst van hem verwijderde ziektetoestanden, hem nooit uit het oog te verliezen. Ik heb hem zijn neus zien steken in ziektegevallen, zoo onverwacht en verrassend dat het haast niet om te gelooven was; ziet men hem over 't hoofd, dan geen quaestie meer van den lijder te helpen.

Maar, mijnheer Parvulus, wat kunt ge een ophef maken van dat ding; men neemt immers maar wat kina en de zieke is genezen.

Zoo, vriend, en meent ge, dat het zoo gemakkelijk gaat? Ja wel; maar ik zou u toch raden, er nog het volgende bij te voegen: Vermijd den mist en den nevel 's morgens vroeg en 's avonds tegen dat de zon ondergaat; wacht u voor koude vatten; draag flanel; laat u niet nat regenen; slaap nooit in de open lucht; geen buitensporigheden, welke dan ook; krachtig voedsel, een goed stuk vleesch met mosterd of peper, een glas wijn of goed bier, een tas goede koffie of thee. Verspil den tijd ook niet met zoogenaamde bloedzuiverende middelen; alleen in enkele gevallen (en daar zal uw dokter wel voor zorgen) zijn braak- en purgeermiddelen aangewezen. Is de koorts wezenlijk geconstateerd, dan niet getreuzeld, houw er flink op in, hoe eerder zoo beter, en dan moet ik zeggen, dat kleine giften zwavelzure chinine (geen kina), maar dikwijls gerepeteerd, bijv, om het half uur een of twee centigram, de beste diensten bewijzen, zonder den zieke aan 't gevaar van chinine-vergiftiging bloot te stellen. Is de koorts geweken, dan nog een heele poos de bovenvermelde voorzorgsmaatregelen in 't oog gehouden en een tijdlang wat staal gebruikt. Overigens zal uw dokter u wel verder helpen en terechtwijzen; dat is vooral noodzakelijk in verwaarloosde gevallen.

[Nummer 29]

In afwachting van den trein.

Wachten duurt altijd lang, en zoo snel kan de trein niet komen aanstoomen, of zijne vaart is nog te traag voor het kloppend hart, oat de aankomst van een bloedverwant verbeidt. Wie heeft het niet ondervonden, hoe men te moede is, wanneer men in het station van den spoorweg de aankomst afwacht van een broeder, een vriend, dien men in geen jaren heeft mogen zien en wiens beeld ons toch zoo levendig voor den geest staat, als was het eerst gisteren, dat hij ons de hand tot afscheid reikte Ongeduldig wandelt de wachtende op en neêr, elk oogenblik zijn horloge uithalende of een oogslag op de stationsklok werpende; elke seconde buigt hij zich over de spoorbaan vooruit om het wolkje te ontdekken, dat de eerste voorbode is van den naderenden trein.

In deze positie bevindt zich het meisje op den voorgrond onzer gravure.

IN AFWACHTING VAN DEN TREIN.

De overige wachtenden verkeeren in minder sterke spanning. Er worden ook wel eens personen van den trein afgehaald, die men liever zag vertrekken dan aankomen; maar de beleefdheid brengt mede dat men ook hun een vriendelijk en blij gelaat toont. Het is niet onmogelijk dat de heide oudere dames, die zich tamelijk onverschillig den tijd met een praatje korten,

zulk een on welkomen gast verwachten. Wat de beide heeren op den achtergrond betreft, dit zijn blijkbaar mannen van zaken, die de komst van een collega te gemoet zien. De kinderen ter rechterzijde eindelijk worden het wachten moe, zoo dat de goede oude kindermeid ze met een praatje moet zien te paaien.

Welk een verscheidenheid in eene kleine groep van wachtenden aan een landelijk station! Zoo biedt het leven den schilder allerwegen interessante tafereeltjes en den wijsgeer rijke stof tot opmerkingen aan.

Eene episode uit den Vendée-oorlog.

De strijd der Vendeeërs voor altaar en troon, in het begin door de helden der groote fransche revolutie zoo geminacht, doch die een veldheer als generaal Hoche eischte om hem in bloed te smoren, zal steeds een der gedenkwaardigste bladzijden in de fransche geschiedenis blijven, waaruit men leeren kan wat eene onwankelbare trouw aan godsdienst en vaderland vermag. De heldenmoed, door deze landlieden, wier eenig wapen dikwijls uit dorschvlegel of zeis bestond, aan den dag gelegd, heeft menigmaal de menschenmaaiers van het Schrikbewind doen sidderen, zoo dat men ten slotte het verraad de plaats van het krijgsbeleid moest laten innemen, om eene armzalige overwinning te bevechten op mannen, vrouwen en kinderen, die nooit geleerd hadden een wapen te hanteeren en het oorlogvoeren hoogstens bij naam kenden.

Maar deze eenvoudige landlieden zagen zich ook bedreigd in het dierbaarste wat zij bezaten. Het monster der revolutie was, zoo als in den aard van zijn karakter ligt, begonnen met de altaren omver te halen en de priesters te dooden; het had de gedrochtelijke klauwen geslagen aan den troon en deze daad bekroond met een koningsmoord. Altaar en troon waren echter voor de Vendeeërs symbolen van het hoogste geluk in het ander, en van een zeker welzijn in dit leven, en als één man stond de geheele Vendée op, toen de republikeinsche legers aan hare grenzen verschenen om de bewoners deelachtig te maken aan de gunsten en voorrechten van de ééne en ondeelbare republiek, zoo als het heette, en dat in gewone taal overgezet, beteekende: het vermoorden van priesters en edelen; het berooven en schenden van kerken en kasteelen; het afzweren van het geloof om de eeredienst van de godin der Rede daarvoor in de plaats te stellen en eindelijk het inlijven van de Vendeesche jongelingschap in de legers der republiek, die als de draagster dezer beginselen, ze overal met geweld zou trachten voort te planten.

Het is ons doel niet een overzicht te geven van deze worsteling, of na te gaan hoe zij een einde nam met de onderwerping van een land, dat op enkele oogenblikken geheel opgewassen bleek tegen de wereldveroverende republiek. Naar aanleiding onzer gravure, willen we een greep doen in de heldenfeiten van de 'ridders op klompen,' zoo als de Vendeeërs eens spottend genoemd zijn, doch dat voor hen eer. eeretitel is geworden, die hen het roemruchtigste volk kan benijden.

Generaal Charette, een der mannen, die de Vendeeërs tegen de republikeinsche legers aanvoerde en wiens gevangenneming later hooger werd geschat dan eene schitterende overwinning, voerde hoofdzakelijk een guerilla-oorlog, dewijl zijne krijgers niet genoeg geoefend en gedisciplineerd waren, om een slag in het open veld te wagen.

Op zekeren dag, dat hij met de zijnen van een welgeslaagden tocht terugkeerde, stiet hij op eene vijandelijke overmacht, die terstond aanstalten maakte om dat handjevol *Chouans* naar de andere wereld te helpen. Daar echter Charette niet gewoon was zich te verbergen, wanneer er een gevaar dreigde, bespeurde de republikeinsche bevelhebber weldra, dat zich deze geduchte kampioen onder de kleine troep bevond; hij spande daarom alle pogingen in om zich van hem meester te maken.

Alvorens hij echter nog den mond geopend had om zijne bevelen te geven over de manier van aanvallen, viel het kleine leger der boeren als eene lawine te midden der republikeinsche soldaten, bracht er de verwarring, die dikwijls het loon is van de stoutmoedigheid, om daarna als bij tooverslag in verschillende richtingen te verdwijnen, zoo dat er als het ware van het Vendeesch legertje niets meer scheen overgebleven dan enkele vluchtelingen, die zich rechts en links met den meesten spoed verwijderden.

De republikeinen zetten de vluchtelingen na, om hen kort daarna opnieuw vereenigd te vinden. De schok is geweldig maar kort, want weêr verdwijnen de Vendeeërs op het teeken door den aanvoerder gegeven. Verschillende malen stooten de yijandelijke benden aldus op elkaar, totdat eindelijk het hoopje Vendeeërs een laatste schuilplaats moet zoeken in eene kerk. Van daar uit openen zij een hevig geweervuur op de aarzelende republikeinen, wier gelederen aanmerkelijk gedund zijn, tot dat eindelijk de ammunitie ontbreekt.

Charette overziet zijn. toestand met een enkelen blik. Met een dier korte maar bezielende toespraken, die de Vendeeërs tot alle heldenfeiten in staat maken, wakkert hij de zijnen aan, om als zij den dood niet meer kunnen ontsnappen, ten minste te sterven te midden hunner vijanden, en onder den kreet: ‘Voor God en vaderland!’ grijpt bij den witten koninklijken standaard, stormt zijne mannen voor de kerk uit, om hem midden in de vijand olijke gelederen te dragen en vandaar de zijnen aan te sporen hunne vlag uit de moordenaarshanden van hen, die hun koning den dood door de guillotine deden sterven, te redden.

Niemand der kleine heldenschaar is achtergebleven; want voor God en vaderland hebben zij den ongelijken strijd begonnen, voor God en vaderland willen zij sneven, en tegen zulke mannen is elke strijd onmogelijk, ten minste indien de overmacht niet te verpletterend is. Het strijdgewoel duurt slechts kort; want de verstomde republikeinen deinzen met ontzetting af voor zulk eene heldhaftigheid, waartegen de meest berekende republikeinsche koelbloedigheid niets vermag, en achten zich gelukkig aan de handen van die schijnbaar levensmoede mannen te ontsnappen, die hun moed en doodsverachting klaarblijkelijk aan eene hoogere ingeving ontleenen dan aan een zucht naar buit of oorlogsroem.

Charette is weêr overwinnaar gebleven en leidt het overschot zijner mannen haar de zoo even verlaten kerk terug om daar den God der overwinningen hun dank te betuigen, dat Hij zijn heiligdom voor de schennende handen der plunderaars heeft gespaard, alsmede dat het dorp aan eene ramp is ontkomen, welke niet te overzien zou geweest zijn. Na dezen plicht volbracht te hebben, wacht hen een andere: het begraven der gevallen makkers.

Met den eerbied aan belden verschuldigd wordt hun de laatste eer bewezen, en aan het graf neemt Charette opnieuw het woord om den moed zijner schaar aan te vuren, om hen te wijzen op de bijzondere wijding van hun tegenstand, en de martelaren voor de goede zaak in hunne gebeden aan te bevelen. Onder den herhaalden kreet van: ‘Voor God en Vaderland,’ die destijds door de geheele Vendée weerklonk, gaat men uiteen om de bloedverwanten van de gesneuvelde gezellen het roemrijk

einde der helden meê te deelen en met hen een traan te weenen van droefheid en vreugde, droefheid over het geleden verlies, vreugde over den benijdenswaardigen dood.

Op dergelijke manier werd in de Vendée gestreden. Er zijn groote gevechten geleverd en steden ingenomeu, waarbij de laudlieden de zege mochten bevechten, doch meestal leden zij in groote ontmoetingen de nederlaag. Juist in de guerilla-gevechten, als wij er een geschetst hebben, waren zij onverwinlijk.

De nieuwe Czaar van Rusland.

Geheel Europa is nog onder den indruk van de vreeselijke gebeurtenis, welke czaar Alexander Il het leven gekost en diens zoon Alexander III tot den troon van het machtige wereldrijk heeft geroepen. Oogenblikkelijk nadat de verschrikkelijke tijding bekend was geworden, haastten wij ons maatregelen te nemen, ten einde onzen lezers eene goede met zorg bewerkte afbeelding van het tooneel der ontploffing te bezorgen. Op het oogenblik zijn wij daartoe nog niet in staat, doch in het volgend nummer zullen wij de belangstelling onzer inteekenaren waarschijnlijk ten volle kunnen voldoen.

Voorloopig kunnen wij het welgelijkend portret van den nieuwen keizer opnemen, die reeds op den eigen dag van zijns vaders dood door een gedeelte der gardetroepen als Ruslands nieuwe alleenheerscher gehuldigd werd en daags daarna de belofte van trouw van al de grootwaardigheidbekleeders en officieren van het russische leger ontving.

Alexander Alexandrowitsj was even als zijn vader aanvankelijk niet tot den troon geroepen. Tot zijn twintigste levensjaar heeft de tegenwoordige keizer niet als troonopvolger, maar als eenvoudig grootvorst, als tweede zoon van den overleden keizer geleefd. Troonopvolger was zijn slechts twee jaren oudere broeder, grootvorst Nicolaas Alexandrowitsj, die in 1865 te Nizza plotseling door den dood werd weggerukt, en zijn broeder niet alleen de waardigheid van czarewitsj, maar tegelijk ook zijne bruid, prinses Dagmar van Denemarken, achterliet.

Het jaar daarop voerde Alexander de bruid, die voor zijn broeder was bestemd geweest, als gemalin naar zijn paleis, en weldra werd zijne omgeving den invloed gewaar, die de even schoone als geestrijke czarofna op den troonopvolger uitoefende, en die voornamelijk in zijn toenemenden af keer voor Duitschland uitkwam.

De jonge keizer aller Russen vertegenwoordigt eene krachtige Slavische type, geheel in tegenstelling met zijn overleden broeder, die de zachtzinnigheid en bevalligheid zelve was.

De opvoeding van een czarewitsj verschilt hemelsbreed van de lichtvaardigheid, waarmeê men gewoonlijk de jongere zonen van den czaar laat opgroeien. En Alexander was tot zijn twintigste jaar een tweede zoon. Als levenslustig garde officier groot gebracht, zonder ernstige staatkundige of letterkundige vorming, zag hij zich plotseling in het middelpunt der algemeene opmerkzaamheid geplaatst; hij gevoelde zich natuurlijkerwijze eenigszins bedremmeld, en, van nature meer tot genieten dan tot werken getrokken, kostte het hem tijd zich in zijn nieuwen toestand te schikken.

De persoonlijkheid van Alexander III wordt ons afgeschilderd als hoogst afhankelijk van de invloeden, die zijne omgeving op hem uitoefent. Die omgeving nu was sinds lang van sterke panslavistische kleur, en derhalve schrijft men Alexander III ook thans nog een hevigen afkeer van Duitschland en eene sterke neiging voor Frankrijk toe.

Men verhaalt verscheidene anecdoten, welke hiermeê in verband staan; zoo moet onder anderen de tegenwoordige czaar als grootvorst op eene aanzienlijke geldboete verboden hebben, in zijn paleis een enkel woord Duitsch te spreken. Nu gebeurde het eens, dat de czaar eene *soirée* bij den troonopvolger bijwoonde; de oude vriend van keizer Wilhelm wilde zich bij die gelegen-

heid van den Germanenhaat van zijn zoon overtuigen. Hij trad, in het Duitsch groetende, binnen, en ten einde den verrasten grootvorst nog meer te verbazen, sprak hij den geheelen avond met alle hovelingen Duitsch, tot hij plotseling zich zelven in de rede viel met de woorden:

'O ja, hier is het Duitsch op eene geldboete verboden!'

Daarop haalde hij eenige goudstukken uit zijne beurs en wierp die lachend op een schaal.

Deze anecdote moge nu waar zijn of niet, zij toont in allen gevalle toch aan, hoe men in dat opzicht in Rusland over den nieuwen keizer denkt.

Wat hij in andere opzichten voor zijn rijk en zijn volk wezen zal, zal de toekomst moeten leeren; in ieder geval is het waarschijnlijk dat Alexander III, die zich als troonopvolger ten volle aan zijne platonische anti- en sympathieën kon overgeven, als czaar wel met andere dingen rekening zal houden, en zijne houding met het oog op de verantwoordelijkheid, welke thans op zijn schouders geladen is, wel eenigszins wijzigen zal.

De aardbeving van Casamicciola.

In het begin der maand maart heeft in de nabijheid van den Vesuvius weêr een van die rampen plaats gehad, welke daar zoo veelvuldig zijn; ditmaal moet echter de ramp meer aan den vulcanischen bodem dan aan den geduchten vuurspuwenden berg toegeschreven worden. Zaterdag 6 maart werd het vlek Casamicciola, gelegen op het schilderachtig eiland Ischia in de golf van Napels, plotseling opgeschrikt door een schok, die zeven minuten lang aanhield. Die zeven minuten waren echter voor de ongelukkige bewoners eeuwen van schrik en ontzetting. Op verschillende plaatsen toch scheurde de grond open, de huizen stortten, als waren zij van kaarten gebouwd, in en verpletterden onder hunne puinen een aantal menschen. Toen men begon te begrijpen wat het geweest was, volgde een nieuwe schok, die nieuwe menschenlevens eischte en de nog half staande huizen met donderend geweld in elkaar deed vallen. Het geween en gejammer drong tot Napels door, van waar men hulp zond om de ongelukkigen bij te staan. De lijken werden uit de puinen opgehaald, de gekwetsten zoo goed mogelijk verzorgd, terwijl de overblijvenden, die gebrek hadden aan alles, onder dak gebracht en van het noodige voedsel voorzien werden.

Daar de mannen tot het middaguur meestal op het veld werkzaam zijn, heeft het ongeluk vooral vrouwen en kinderen getroffen. Iemand, die de plaats des onheils eenige dagen later bezocht, verhaalt zijne bevindingen als volgt:

Het eerste woonde ik eene uitgraving bij. Een werkman, die bezig was met opruimen, zag een arm uit het puin naar boven steken. Voorzichtig werd verder gegraven en spoedig vond men omstreeks twee voet verder een hoofd. Wij dachten dat het twee personen waren, maar weldra zagen wij dat de arm van het lichaam gescheiden was; verder zoekende werd onder een steenklomp het lijk van een knaap gevonden, dat aan eene weenende moeder werd overgegeven. Het hoofd was ingedrukt, de huid met het haar hing er bij - het was een afschuwelijk gezicht. En zoo heeft men acht dagen lang levenden en dooden onder de steenhoopen opgehaald. Velen zijn, zoo als het altijd bij zulke gelegenheden gaat, als door een wonder gered, anderen, waren geheel verminkt.

Op donderdag, den zevenden dag na de aardbeving, stiet men op een been van een zevenjarigen knaap. Men dacht dat hij dood was, trok aan het been, en hij begon te schreien. Nu ligt hij in het gasthuis. Twee vrouwen vond men naast elkaar, elk met een kind in den arm; de eene was ongedeerd en kwam weêr tot zich zelve; de andere scheen springlevend; toen zij bevrijd was, duizelde zij en zegde: ‘ik gevoel mij zeer wel,’ zonk ineen en was dood. Eene vrouw verhaalde ons dat er eensklaps een balk over haar was gevallen; zij met hare twee kinderen lagen onder den balk, die haar verder beschuttte en alle drie werden gered. Toen zij weêr eenigszins tot bewustzijn was gekomen, hoorde zij naast zich haar man om hulp roepen; zij beproefde hem te redden, doch moest zien hoe hij voor hare oogen den geest gaf. Eene andere vrouw was op het veld en zij zag de huizen instorten; verschrikt snelt zij naar huis en vindt hare drie kinderen weenend maar ongedeerd in 't staande gebleven huis; vlak daar naast werd eene vrouw met hare drie kinderen verpletterd. Een zesjarig meisje heeft sedert den ongeluksdag niet meer kunnen eten; elk oogenblik wordt men door weenende vrouwen omringd, die over hare geleden verliezen klagen.

De twee vreeselijke schokken werden echter op maandag, den 8^{en} maart door een nieuwen schok gevolgd, welke de maat van ellende en jammer deed overloopen. Als waanzinnig van schrik en ontzetting liepen degenen, die de ramp overleefd hadden, tusschen de puinen van hunne voormalige woonplaats rond en hun geschreeuw vermengde zich met het gekerm der gewonden en het gereutel van de stervenden tot een verschrikkelijk concert.

Niet minder dan 130 dooden en 177 gewonden heeft men uit de puinhoopen opgehaald, zoo dat het voormalige vlek in een rouw is gedompeld, als wellicht zelden eenige plaats heeft getroffen. Sedert dien tijd heeft men nog een nieuwen schok gevoeld, die echter geene andere schade heeft aangericht dan eenige huizen doen invallen. Gelukkig had men geene nieuwe dooden te betreuren, ofschoon men er zeer bevreesd voor was, vooral voor het huis der Barmhartige Zusters, dat gespaard is gebleven en waarin de meesten der overblijvenden eene welkome schuilplaats hadden gevonden.

Wanneer men thans het dorp bezoekt, gelijkt het op een legerkamp. Overal staan tenten en houten loodsen, waarin men de ongedeerden onder dak heeft gebracht, die van alles zijn voor zien. Het verlies en de nood zijn groot. Op het eiland Ischia is altijd veel gebedeld, en de kleine jongens hebben het de vreemdelingen daar lastig genoeg gemaakt. Thans kan men geen voet verzetten of men hoort: ‘Mijnheer, geef mij een soldo, ik ben onder het huis gevallen.’ Achter deze jongens staan rijen weenende mannen en vrouwen, die om eene gift vragen voor de ongelukkigen, die alles verloren hebben. Zelfs den hardvochtigsten is het zeer moeielijk met gesloten beurs verder te gaan.

Professor Palmieri, de waarnemer der werkingen van den Vesuvius, heeft verklaard, dat zijn gevaarlijke buurman ditmaal geen schuld had aan deze verwoesting. Hij veronderstelt dat de aardbeving moet toegeschreven worden aan het plotseling zakken van den grond, ten gevolge van het voortdurend werken der minerale bronnen, die kort voor den eersten schok kookten.

Onze gravure geeft een gezicht op Casamicciola zoo als het was vóór den noodlottigen 6^{en} maart. Men kan daaruit zien, hoe groot het ongeluk moet zijn, dat deze schoone streek heeft getroffen. Zeggen wij ten slotte, dat in alle deelen van Italië giften worden verzameld voor de ongelukkigen, waarbij, zooals men dit gewoon is, Z.H. Paus Leo XIII, met waarlijk vorstelijke mildheid en vaderlijk medelijden, is voorgegaan en nog voortdurend werkt om navolgers te vinden.

Reeds op den 11[en] maart had men 250.000 franken ingezameld, wat in Italië zeer hoog mag heeten, dewijl men daar traag is in het geven. Het is echter te hopen, dat men ditmaal alles zal aanwenden wat mogelijk is om aan de ramp eenigszins te gemoet te komen.

Villa Pladelle.
De Giftbrief van Ao. 922,
Door August Snieders.

Tote Bladele in die Stede
Een Dorp dat vp de Kempene staet,
JACOB VAN MAERLANT.

I.
Naar het koninklijk slot.

Wij zijn in de uitgestrekte wildernis van Taxandrië, in welker midden, en op slechts eenige uren afstand van elkander, eene groep dorpen ligt, namelijk Pladelle, Hulislaum, Haperdum, Ereslo[(1)] en andere. Wij schrijven omtrent de helft der maand juni van den jare 922, dus tijdens den ondergang der verbleekte zon van de eertijds zoo machtige Karlingers, opvolgers van Karel den Groote.

Tusschen het schoone dorp Pladelle en het nederiger Hulislaum, in de heide, verhief zich destijds eene soort van schans of slot, *Grimma herna* genaamd.

Grimma herna, het grimmige land[(2)], werd aldus genoemd door den Noorman Hark, die zich achter die muren met hoogen wachttoren genesteld had en vandaar uitgaande, niet zelden de stoutste strooptochten, tot diep het land in, ondernam. Hij gaf dien naam aan zijne hoeve, in aandenken van zijn grimmig, bar, koud vaderland, en voorwaar! als de uitgestrekte heide en bosschen in den winter met sneeuw bedekt waren, als de scherpe noordewind den hagel langs de vlakte joeg, was die naam zeer gepast.

Omringd door eenige gewapende Noren, die zich daar, onder zijne bevelen, eenigszins gekoloniseerd hadden, was Hark een geduchte geesel voor de landstreek, zoo als overigens gansch zijn gevloekte stam een geesel was voor Nederland en Frankrijk, nadat de kloeke hand van Karel den Groote den scepter niet meer droeg en de Karlingers veeleer met kinderen en verwijfden, dan met mannen mochten vergeleken worden.

Hark stond op het plat van den toren zijner schans, of zoo gij wilt, van zijn nest: hij stond daar in den gloed der dalende zon, wier roode glans over de heide schoof en er lange schaduwen op teekende, totdat die schaduwen verdwenen en de westerhemel, gansch in vuur, aan een onmeetlijken boschbrand denken deed.

Op vele punten was de gezichteinder door donkerblauwe bosschen beperkt, die allengs in een lichten nevel verdwenen. Niets bewoog zich op de wijde vlakte. Geen herder met zijne schapen, geen rund, geen wild, geep vogel zelfs. Alleen bij scherp luisteren hoorde men een gemurmel opstijgen, eene mengeling van honderd geheimzinnige stemmen, tusschen welke echter het onaangenaam gekwaak van den kikvorsch, in de naburige poelen, weldra den hoogen toon aansloeg.

(1) Bladel, Hulsel, Hapert, Eersel.
(2) Jacob van Lennep.

Hark was een groote, zware kerel, met lang in tressen gevlochten ros haar, langen knevel, grove trekken, diepliggende, donkere oogen. Zijn hoofd stond op eenen nek zoo gespiend als die van een stier, en aan die laatste vergelijking beantwoordde het best geheel zijn lichaam. Gansch het uiterlijke van dien man, die zoo wat de veertig bereikte, had het kenmerk van stoutheid, wildheid, zelfs van wreedheid.

De Noor droeg een bruinen lijfrok, donkere hozen die, tot aan de knieën, met kleurige linten en kruiselings omwonden waren; hij was blootshoofds en ongewapend: maar ook Hark was blijkbaar ‘thuis;’ hij was, zooals wij zouden zeggen, ‘op zijn pantoffels.’ Toch hield hij aandachtig een oog in 't zeil, als hij waande eenige beweging in het verschiet te bemerken.

‘Hij zal dezen avond niet komen,’ mompelde Hark en die woorden, halfluid gesproken, wekten de aandacht op van een menschelijk wezen, dat beneden tegen de verschansing van het plat zat, en zich bij het hooren van deze woorden half oprichtte. Het was eene vrouw van rond de zestig, doch die nog veel trekken van vroegere krachtdadigheid droeg, zij was in een blauw kleed gehuld, dat weleer aan eene edelvrouw van hoogen rang moest behoord hebben, maar nu slonzerig en slordig om 't lijf hing.

EENE EPISODE UIT DEN VENDÉE-OORLOG.

Bleek, mager, scherp was gansch haar aangezicht, uiterst levendig haar donker oog, 't geen afstak bij het verlepte van haar wezen. De neus was gekromd als die eener jodin, de oogen waren zwart, de lippen fijn en bitsig. Die vrouw was Ragna, de moeder van Hark.

‘Hij zal dezen avond niet komen,’ hervatte de Noor.

‘Hij zal wel komen,’ was het antwoord. ‘Ik weet dat hij komen zal, niet alleen omdat hij de dagvaart[1] uitgeschreven heeft, maar omdat de nood hem dwingt. De Karlinger is verslagen; Robert steekt hem naar het hart, en het is hier bij de blonde kinderen van Maas en Schelde, dat hij zich hoopt te hertemperen[1]. Dan, is

(1) 15 juni 922.

(1) Robert, broeder van den gewezen koning Odo.

de voorhoede niet reeds uit het Zuiden komen opdagen en hebt ge de vrachtwagens niet ginds, beneden ons, als zwarte slakken door de heide zien kruipen?'

'Ja, de ossen konden slechts met moeite de zware vracht trekken,' zeide Hark denkend.

ALEXANDER III, DE NIEUWE CZAAR VAN RUSLAND.

'Dat zou een schoone buit geweest zijn,' mompelde Ragna scherp, en haar zwart oog tintelde.

'Ja, maar hij werd door een aantal speren, aksen en zwaarden bewaakt....'

'Bah! één Noor staat een dozijn Franken!'

'Is het een verwijt? Telt gij daarenboven uwe eigen ontwerpen dan voor niets? Gij wilt op de dagvaart van den Karlinger rijkdom en titel voor mij inoogsten, en gij zoudt de vrachtkarren niet ontzien van dengene, die mij dit alles geven moet!'

'Dat is waar, Hark....' en de vrouw mijmerde, want hij had inderdaad ditmaal dorst naar aanzienlijker schatten, dan een paar ossen konden vervoeren. 'Komen zal hij,' zeide zij na een oogenblik, 'want op het slot is alles in gereedheid gebracht. Er zijn schattingen geheven in vee en verdere mondbehoeften; de slotvoogd Radhulf heeft het oude muffe nest doen verluchten, en de lijfeigenen, die dezen nacht de vorschen moeten stillen, zijn reeds opgeroepen om den genadigen slaap van dien armen Karlinger niet te storen.'

Een bittere spot zweefde om Ragna's lippen.

'Hoe wilt ge dat iemand die niet slapen kan, omdat er een kikvorsch in de gracht zingt, het gedruisch van een slagveld kan verdragen....' morde Hark. 'Karel is geen koning, Karel is een wijf!'

Ragna fronste de zwarte wenkbrauwen.

'Toch geen Noorsch wijf!' beet zij haar zoon toe.

'Neen, een Frankisch wijf en als hij mij niet tot zijn leenman maakt en aldus mijne diensten koopt, roep ik de Noren van rechts en links op, en dwing hem zoo als

Rholfr[1], wien hij niet alleen Normandië in eigendom, maar zelfs zijne dochter ten huwelijk gaf.'

'Hij zal uwe diensten koopen, indien Hagene den koning op zijnen tocht vergezelt, neen! op zijne vlucht, zal ik zeggen; doch, Hark, als die kristenhonden u willen dwingen de voetzool te kussen, zoo als men van onzen fieren Rholfr eischte....?'

'Bij Odin!' en Hark sparde den breeden mond lachend open, en liet zijne gele tanden zien, die zeer goed aan eenen buffel konden toebehoord hebben; 'dan zal ik die speelpop van een koning, evenals de trawant van Ehotfr deed, bij den voet grijpen en hem met de beenen in de lucht doen tuimelen!'[2]

Ragna luisterde naar die Snorkerij niet; zij dacht aan hetgeen zij zoo even gezegd had: 'Indien graaf Hagene den koning op zijnen tocht vergezelt!' Het was blijkbaar dat zij hare hoop op dien alvermogenden gunsteling van Karel, bijgenaamd *de Eenvoudige,* gevestigd had.

'Moeder!' riep eensklaps de gespierde Noor, 'wat ziet ge ginds ver in den nevel, die op de

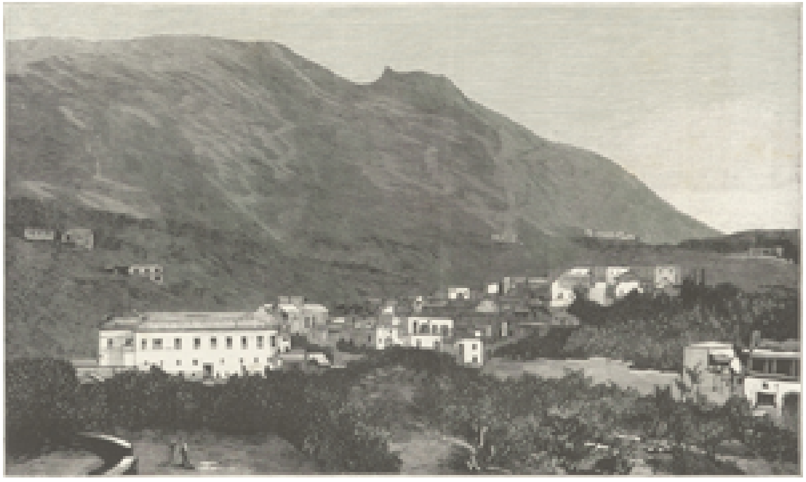

GEZICHT OP CASAMICCIOLA.

(1) Rollo, tot hertog van Normandië benoemd.
(2) Viollet Ledue.

heide valt?' - en de oude rees driftig op en peilde den horizon, zonder in het eerste oogenblik op de vraag van Kark te kunnen antwoorden.

Uit den nevel, die den gezichteinder afsloot, ontwikkelden zich zwarte punten, die allengs al meer massa erlangden. In dat gevaarte tintelde van tijd tot tijd een vluchtige vuurvonk, alsof men met een reusachtig staal vuur sloeg uit een reusachtigen steen.

''t Is een groep ruiters!' zeide Hark.

'Dat is de stoet des konings!' liet er Ragna tamelijk koortsig op volgen. Beiden staarden met strakken blik in de verte en zagen inderdaad weldra eene talrijke groep ruiters en voetknechten. De vonken, die men soms zag opschieten, ontstonden door de weêrkaatsing van den avondgloed op de helmen en speren.

Men hield niet op *Grimma herna* aan; men liet dit slot rechts liggen en volgde de richting waarin de koninklijke burcht der Lotharingsche vorsten, te Pladelle, of eigenlijk meer noordwest waarts van dit dorp, te Netersel, een gehucht, gelegen is.

Er bleef geen twijfel over: wat men in de verte zag, was of de hofstoet zelve, of een daartoe behoorende groep krijgslieden; doch men vermoedde met alle reden, dat de koning zelf zich onder die ruiters bevond.

Hark staarde van de hoogte des torens de bende nog na, terwijl Ragna reeds lang den steenen trap was afgedaald, met eene koortsachtige drift van gewaad veranderde en *Grimma herna* verliet.

Wij volgen de ruiters en voetknechten. De laatsten, wetende dat zij op korten afstand van het slot gekomen waren, deden geen moeite meer om de ruiters langs den slecht gebaanden en hobbeligen weg, indien men zoo een flauwen schijn van baan noemen mocht, te volgen. De bende verdeelde zich dan ook in twee groepen: een deel der ruiters, wier ressen nog niet ten einde waren, vormden de eerste, de voetknechten, vermoeide paarden en muilezels de tweede.

Eenheid van kleeding of wapenen was in geen dier groepen op te merken. Ridders en schildknapen droegen verschillende wapenrustingen en kleedingen. Deze waren in harnas, gene in het wollen reiskleed, waarover de gekleurde mantel, die op den schouder met een gesp van staal of ander metaal, was vastgemaakt.

Ook de hoofddeksels waren zeer verschillend. Droeg deze den helm, met roode, witte of zwarte veer, anderen dekten het hoofd met de kap, de gepluimde tok, het kemelsharen hoedje, niet ongelijk aan een korfje, waarover eene kap met neêrhangende klep, welke laatste dracht onder de Karlingers veel in zwang was.

Weinig, en in alle geval niet luid, werd er in de voorste groep gesproken. Dat betrekkelijk zwijgen moest niet juist aan den langen tocht en de vermoeidheid toegeschreven worden, aangezien de tweede groep levendiger werd naarmate zij zich van de eerste afzonderde. De aanwezigheid des konings, wiens kleeding zich in niets van die der andere ridders onderscheidde, was dus de reden van die ingetogenheid.

De ruiters schenen een langen en snellen tocht te hebben afgelegd; hunne wapenrustingen, lijfrokken en paarden waren letterlijk met een laag stof bedekt en hier en daar kleefden wit opgedroogde slijkspatten. De aangezichten waren gebruind door de zon, en de rimpels in hunne wezens, door zweet en stof, zwart geworden.

Van tijd tot tijd blaasde een hunner, met een zwaren zucht de warmte uit, en wrong zich eens heen en weer in zijne zware en klemmende kleeding, terwijl anderen zich het hoofd ontblootten en de frisch wordende heide-koelte om hun hoofd lieten waaien. Allen verlangden naar een bad, toen zij op eenigen afstand, in het midden der heide, twee uitgestrekte, als zilver en goud getinte watervlakten zagen - twee vennen, het

Zwart- en het Wit-ven, aan welker boord, als de gekroonde heer afwezig was, de langpootige reiger zijne tiend of schatting kwam heffen.

Toen de zwarte stompe torens van het slot, boven het geboomte zichtbaar werden, steeg er uit de groep ruiters een kreet van voldoening op, en het hoefgetrappel der paarden klonk driftiger over de eenzame heide. Ook het gesprek werd eenigszins opgewekter; men hervatte moed, nu men zag dat men aan het einde der vermoeiende reis gekomen was.

Allengs verdween de vale heide en deden zich eenige vakken bouw- en weiland op, deze met eene gracht, eene heg van elzenhout, gene met een vlechtwerk van eikentakken omzet.

Hier en daar verscheen schuchter een boer aan den ingang zijner leemen hoeve, doch kroop weldra bedeesd weg bij het zien der krijgslieden, die op slot van rekening ten zijnen koste zouden leven en geen enkelen zilveren denaar betalen voor 't geen hunne paarden of zij zelven zouden wegnemen.

De paarden stapten nu over den zandweg en onder breedgetakte eikenboomen, tot dat het slot eindelijk voor het oog der reizigers lag.

Langs buiten was de burcht een groote, hooge en donkere ringmuur, hier en daar van schietgaten voorzien en langs voor en achter met vier stompe en gekanteelde torens bezet. Van die ter zijde des ingangs, klonk, bij het naderen der ruiters, een blij trompetgeschal, dat heinde en verre door de echo's herhaald werd.

De grachten van het kasteel waren breed en diep, aan de kanten wel is waar met lis en riet begroeid, doch te midden strekte zich een zwart water uit, dat de muren als met een verraderlijken afgrond omvatte. Tusschen de twee voorste torens vertoonde zich de ingangpoort, tot welke eene ophaalbrug toegang verleende; eene zware ijzeren egge kon in het midden der poort neêrgelaten worden en sloot andermaal de opening, als brug en poort door den vijand mochten neêrgeslagen zijn.

Zoodra men de poort was binnengetreden, bevond men zich op een ruim plein, dat veel op een geretrancheerd kamp geleek. Tegen de muren waren houten en steenen afdaken gebouwd, voor het verblijf van paarden en manschappen. De laatsten, welke geene plaats in de gebouwen hadden kunnen vinden, zochten er een in de uitgespannen tenten.

Op dat binnenplein stegen de ruiters af en traden onder een tweeden doorgang, in welken rechts en links de vertrekken des konings gelegen waren.

Ter weerszijden van den ingang, stonden herauten, wier kleeding juist niet van frischheid getuigde. Ook de paleis-meier stond daar, een man schier zoo hoog van gestalte en even zoo sterk als een eik buiten; doch zoo snel is hij, die de koning wezen moet, in den zijgang verdwenen, dat de slotvoogd den tijd niet heeft gehad om den vorst zijnen eerbied te betuigen.

Blijkbaar hield de koning niet van plichtplegingen; hij had gewis den bevelhebber met zijn welvarend uiterlijk, het gevolg van zijn onbezorgd leven op het kasteel, evenmin de twee herauten, zijne zonen, niet bemerkt. In alle geval, de koning was verdwenen, en wij zelf zullen ons moeten getroosten gelijk zoo vele anderen, al gingen zij dan ook op de teenen staan, den Karlinger later te bekijken.

Rechts van den doorgang, dien wij zoo even gemeld hebben, bevond zich de ridderzaal: een overgroot vertrek met diepe, smalle en van boven ronde vensters, een vloer met kleurige steenen ingelegd, een lange, smalle tafel, een stoel met een voornitstekenden hemel voor den koning, eene aanrechttafel met drie rekken vol drinkhoorns en schalen, tapijtwerken voor de deuren, een koperen lichtkroon, met een aantal oliebekken, aan het gewelf.

De vertrekken des konings waren niet prachtiger, ofschoon in deze meer tapisserieën en zelfs eenig schilder- en snijwerk voorhanden waren. In het midden van de slaapkamer stond het bed, dat, hooger aan het hoofd dan aan de voeten, den koning eene schier zittende houding geven moest[(1)]. Naast het bed hing eene zilveren lamp, die 's nachts ontstoken werd, niet alleen om in den donkeren nacht een flauw licht te verspreiden, maar ook om door dit laatste alle maleficiën en toovenarijen te keer te gaan.

Aan de linkerzij van den ingang was een zitvertrek, met drie vensters in diepe nissen en die op eenen hof met groen, bloemen en eenige appel-, peren-, kastanjeboomen en haze laren uitzicht gaven, 't Was een aangenaam verblijf, wanneer de vensters in het schoone jaargetij openstonden, de zonnestraal en het gezang der vogelen het verlevendigden. Ook hier had de kleur der tapisserieën zeer veel geleden, zoodat geheel het slot eenigermate het karakter droeg van het vervallen koningschap zelve.

Karel verscheen dien avond niet; de ridders en edelknapen namen het avondmaal in de groote zaal. Men at en dronk vroolijk als dorstigen en uitgehongerden terwijl de arme Karlinger, afgebeuld van nachtwaken, zijne matte ledematen op het rustbed uitstrekte, 't welk nog het zachtste was, dat hij sedert lang had beslapen.

Buiten heerschte stilte; de vuren, boven welke op de binnenplaats het spit gedraaid had waren uitgedoofd; de vermoeide soldaten sliepen, de poort was gesloten, de torenwachters waakten. De kikvorschenstillers gingen met hunne wilgentakken langs het water en deden de vorschen zwijgen, doch zij deden niet zelden de eenden en zwanen, in riet en lis verscholen, kwaken.

De maan stond helder aan den hemel en de wachters op de torens konden dus, tot op zekeren afstand, over de rustige gouwen heen staren.

Het was tien uren toen een ruiter zich op den weg bevond, die van Pladelle naar het kasteel geleidde. Nadat men de zoogenaamde kom van het dorp en zijne bebouwde akkers verlaten had, liep de weg door de dichte bosschen, welke slechts schaarsch het maanlicht doorlieten, of wel door ledige heivlakken, hier en daar met een witten berk of een donkeren klaterwilg bezet.

De zandweg was echter tamelijk breed en goed onderhouden, en het paard kon in alle veiligheid draven. De ruiter was een rijzig man; hij droeg een hoofddeksel, dat boven puntig uitliep, doch welks punt voorover gebogen was, niet ongelijk aan eene slaapmuts.[1)] Uit den boord der muts, die van lichter kleur was, rees eene gekromde hanenveer op.

Over den maliënkolder droeg de ruiter een mantel, die van tijd tot tijd als de mantelslip door de beweging opgeworpen werd, het gevest van het zwaard aan de zijde en van den dolk in den gordel liet opmerken. Op eenigen afstand volgden hem twee ruiters, niet alleen om zijn hoogen rang aan te duiden, maar om hem des noods tegen allen aanval te beschermen.

De ruiter behoorde tot den koninklijken stoet; hij had zich in de heide van de groep ridders, die wij opgemerkt hebben, afgezonderd, om op 's konings last eene verkenning in het dorp te doen, waar de dagvaart zou gehouden worden, en richtte zich nu op zijne beurt naar het koninklijk slot.

Op eene opene vlakte, waar hier en daar slechts eene groep boomen stond, meende de ruiter witte menschelijke wezens te zien bewegen en er klaterde iets boven zijn hoofd, dat hem aan fluisterende stemmen denken deed. De witte gestalten waren

(1) Viollet Leduc.

1) Van der Kellen, Jr.

echter de wit geschorste berken en het gefluister kwam voort van dien eeuwigen wawelaar in de eenzaamheid, den klaterboom die zooveel tongskens als bladeren heeft.

Toen de ruiter echter het oog weêr naar beneden, en op den kop van het paard richtte, bemerkte hij met huivering eene witte gestalte, die blijkbaar het paard bij den teugel leidde. De ruiter greep snel naar zijn zwaard, doch hij liet het wapen weêr rusten toen de gestalte hét hoofd oplichtte en hij, in den schijn der maan, eene vrouw zag die hem wel bekend zijn moest.

'Gij hier, Ragna!' zeide de man somber en boos gestemd.

'Ja, Hagene, ik ben hier. Ik moest immers

zijn waar gij zijt, gij, de machtige graaf, gij de wezenlijke koning!'

''t Is hier de plaats niet om mij uwe belangen te doen kennen. Kom morgen! Nu heb ik haast om op het slot te komen, waar het avondmaal mij wacht.'

'Houd ik u op, Hagene? Ragna zal uw zwarten hengst bij den toom leiden; als hij draaft, zal ook zij draven; vliegt hij, dan ook zal zij met hem voortvliegen. Middelerwijl zullen wij spreken.'

'Indien gij mij geheimen te zeggen hebt...'

'Niemand kan ons hooren: de heide is eenzaam als de zee, de weg doodsch als een lijkenakker en uwe twee trawanten zijn dooven door den afstand. Trouwens zij denken misschien dat Loke,[(1)] in witte doodskleeren, het paard huns meesters leidt.'

Ragna was in een langen witten mantel gehuld; haar hoofd zelfs was met eene witte kap bedekt. Het paard, aan dergelijke verschijning niet gewoon, liet een bang snuiven hooren en richtte zijn gloeiend oog op de zonderlinge vertoning.

'Wat komt ge hier doen, Ragna?' vroeg andermaal de ruiter.

'Ik kom uit het dorp, waarheen ik u op de heide den teugel wenden zag. Weet ge dan niet, dat Hark hier zijn *Grimma herna* heeft en hij op de schans bij Hulislaum woont?'

'Dat weet ik maar al te goed, en ik weet ook dat hij daar als een roover leeft en met eenige Noren hier den omtrek brandschat; doch ik heb den hertog[(2)] dezer landen, en die overigens verre af is, bevolen veel door de vingers te zien.'

Hoopte Hagene, de machtige gunsteling des konings, op een woord van dankbaarheid, vanwege de moeder van Hark? Misschien wel, doch dat woord werd niet gesproken, en er volgden nu eenige woorden die een geheel tegenovergesteld karakter droegen.

'Dat was wel het minste van uw plicht!' morde Ragna.

'Spreek niet van plicht; als dit woord hier plaats vond, zou ik Hark als een roover aan den hoogsten boom van Pladelle moeten doen ophangen.'

'Gij raaskalt, Hagene,' antwoordde de vrouw bitsig, en er lag eene diepe verachting in den toon der stem, en alsof de opmerking van den graaf de moeite niet waard was om er langer bij stil te blijven, hervatte zij: 'Ik kom uit het land der Franken, waar ik u zocht; doch gij waart als de dwaalsterre, die opdaagt en ver dwijnt. Ik ken uwe neêrlaag bij Reims, waar de aarde het bloed, die 'wijn der gieren' niet inslurpen kon; ik ken de afwijzing die de koning voor de poorten van Laon onderstond en werwaarts gij hem gaan deedt, om uwe persoonlijke rijkdommen te redden. Ik weet dat de Lotharingers grootendeels koning Karel afvallen en hij met een gedund heir veeleer op de vlucht, dan op den aftocht is. Ik weet ook dat hertog Robert hem geruimen tijd op de hielen gezeten heeft, en deze vorst weldra de koningskroon dragen zal. Ik weet....'

'Ja, ik weet dat Ragna eene heks is, bekwaam om alle geheimen te onderscheppen; maar ik weet ook dat zij, bij gebrek aan juiste inlichtingen, dikwijls zelve de feiten naar goedvinden schikt en in dat geval meer dwaasheden aaneen rijgt dan er kralen aan een halssnoer zijn.'

'Gij wilt mij doen twijfelen aan 't geen ik weet en zeg? Gij zult daarin niet gelukken. Eer zullen de donkere masten de witte berken omhelzen. Ik weet wat ik weet. Ten einde raad zakt gij naar deze streken af, om hier een nieuwen kring van getrouwen

(1) De geest des kwaads in de Noordsche fabelen.

(2) Gislebertus, graaf van Henegouwen.

te vormen, om, zoo het heet, het gezakte koningschap van den verwijfden Karlinger te schragen. Laat ze dat denken, Hagene; maar ik, ik weet nogmaals beter....' En Ragna rekte den hals en naderde alzoo meer den ruiter, die zijn hoofd eenigszins boog, en zij fluisterde hem vier of vijf woorden toe.

'Zwijg, helsch wijf!' riep Hagene en richtte zich driftig op in het zadel, en zoo onstuimig was die beweging dat het paard snuivend den kop opstak. Ragna hield het ros echter met gespierde hand vast.

'Gij, gij hebt andere denkbeelden,' zeide zij; 'maar diep gelijk in de kolken der zee verbergt gij uwe plannen. Gij werdt altijd door eer- en heerschzucht verslonden, Hagene; doch neen! ik zal dit in u niet misprijzen, indien gij naar mij luisteren wilt en geven wat ik u vraag.'

'Gij zijt eene droomster en neemt uwe eigen ontwerpen voor de mijne; doch spreek, ik ben u dank schuldig voor de dagen, toen ge mij als verworpeling, of wat dan ook, opvoeddet en verzorgd et, en in mij de kiem der heerschzucht legdet, die mij....'

'Die u in de schaduw der kroon, neen, die de kroon in uwe schaduw gesteld heeft. Gij zoekt, hetzij dan gelijk voor wien, òf voor u zelf, òf voor den zwakken Karlinger, handlangers en trawanten; gij komt hier om nieuwe leenmannen aan te stellen en alzoo de strijdaksen en speren van de blonde zonen der heide, duinen en zee aan de koningszaak te verbinden. Welnu, gij zult Hark tot leenman verheffen, hem rijk begiftigen....'

'Hark?... Maar zijt ge dwaas, Ragna?'

'Neen, dat ben ik niet. Hark is mijn zoon en uw voedsterbroeder. Gij, gij zijt graaf geworden; ook hij moet rijk zijn. Kloek en stout is hij, als een echte zoon uit het grimmige noorden.'

'Hark is een roover, een heiden!'

'Een roover? En wat zijn al uwe edellieden anders dan roovers? Uwe koningen anders dan de bloedzuigers van het volk? Roover, maar alles is roover hier beneden: enkel rooft men ongestoord als men edelman is, en daarom ook moet Hark dit zijn, of al de eunjers van het nevelheim[(1)] zullen u beheksen!'

Het paard deed weêr een zijsprong; doch Ragna hield den teugel stevig vast.

'Een heiden, zegt ge? Heeft men Rholfr den Noor niet tot leenman verheven? Immers ja, en toen hij leenman was liet hij zich.... wasschen[(2)], al weigerde hij dan ook den voetkus. Ook Hark heeft geeu schrik van het water.'

'Spot niet met wat gij niet kent, Ragna! Hark zal zich daartoe leenen, ik weet het; maar in zijne ziel zal hij aan de tooverkracht der runen[(3)] blijven gelooven.'

'Of gij dan zoo'n rechtgeloovige waart, omdat gij eenige jaren de ganzen van den proost der abdij hebt gehoed! Ik zeg dat Hark leenman des konings worden moet.'

'En denkt gij, dat ik alleen meester ben?,' onderbrak Hagene, die blijkbaar de verantwoordelijkheid der weigering van zich wilde afschuiven.

'Gij huichelt! Gij zijt de meester, gij zijt de koning. Ik hoor aan den toon uwer laatste woorden dat gij eene uitvlucht zoekt misschien reeds gevonden hebt, want sluw zijt ge, Hagene. Zonder sluwheid klimt men zoo hoog niet als gij geklommen zijt. Ik geloof zelfs dat Hark bij u onherroepelijk veroordeeld is; doch de verantwoordelijkheid van die veroordeeling zult gij dragen en zij zal u op de borst wegen, als woog er gansch 'de dochter van den nacht,' gansch de aarde op. Denk er op na, Hagene, dezen nacht, morgen....'

(1) Alle booze geesten der hel.
(2) Tot kristen doopen.
(3) Geheimzinnig schrift in de Noordsche godenleer

Voor de twee ruiters, die graaf Hagene op zekeren afstand volgden en de oogen op de vitte gestalte gericht hadden, doch die meestal waanden dat zij een licht-uitwerkscl van den maneschijn en de witte berkenboomen was, verdween die gestalte plotseling. Ook bersten beiden in een schaterlach uit, en deze zegde tot gene:

'Ge ziet wel dat ik gelijk had toen ik u zegde, dat het een witte berkenboom was die den zwarten hengst van den meester bij den toom leidde!'

(*Wordt vervolgd.*)

De afgoden van onze voorouders. In verband met de namen der dagen.

De afgod woden.

De volgende godheid noemde men *Woden* en werd als oorlogsgod vereerd; hij was dus een ambtgenoot van den romeinschen oorlogsgod *Mars.*

Woden werd dan ook gewapend voorgesteld, staande op een breed voetstuk, houdende in zijne rechterhand een krom zwaard.

Hij was in zijn leven een zeer dapper en oorlogzuchtig vorst, reden waarom het volk hem eene plaats gaf onder de goden. Ook werd hij voorgesteld, dragende in de rechterhand een vaandel, waarop eene roos was afgebeeld, om den korten duur van eene overwinning uit te drukken. In de linkerhand hield hij een attribuut, de wisselvalligheden van een veldslag voorstellende. Op het stalen borststuk prijkte een beer als eene zinspeling op het forsche hart van een krijgsman.

Het was naar dezen god dat *Wodensdeag* of *Wodnesdeag* is genoemd; de Engelschen noemen hem *Wednesday* en wij *Woensdag.*

Aan dezen afgod werd na eene overwinning een derde van den behaalden buit geofferd.

De afgod thor.

Deze god werd altijd in eene zaal of groote tent geplaatst en voorgesteld, zittende op een stoel, met de voeten op een zeldzaam dieren vel. Op zijn hoofd droeg hij een gouden kroon, waarboven in een krans twaalf gouden sterren blonken. In de hand hield hij een rijksstaf.

Aan dezen god schreef men een groote macht toe; men meende dat hij de heerschappij voerde over winden en zeeën en dat er geen volk op aarde leefde, dat niet aan hem onderworpen was.

Met hem tot vriend had men geen kwaad te vreezen; doch die zijn toorn hadden opgewekt, werden door alle mogelijke kwalen en ongelukken bezocht. Dat hij donder en bliksem, hagel en regen te zijner beschikking had, maakte hem in de oogen van het volk te geduchter.

De dag van dezen god noemde men *Thunresdeag,* De Engelschen noemen hem *Thursday*, de Denen en Zweden *Torsdag* of *Torstag* en wij *Donderdag,*

De godin friga.

Op den zesden dag der week bracht ons voorgeslacht hunne hulde aan de godin *Friga.*

Zij werd voorgesteld houdende in de rechterhand een zwaard en in de linker een boog.

Zij werd vereerd als de godin des vredes, van het geluk en den voorspoed.

Haar feestdag werd *Frigedeag* genoemd; de Engelschen noemen hem *Friday,* de Duitschers *Freitag* en wij *Vrijdag.*

In Noordsche landen werd de afgod *Thor* zelden voorgesteld of hij had *Woden* aan de eene en *Friga* aan de andere zijde.

De afgod seater.

De zevende afgod werd *Seater* genoemd. Dewijl hij echter dikwijls op een berg werd geplaatst, ontstond daaruit de naam *Seaterberg.*

Deze afgod werd voorgesteld, staande op de scherpe vinnen van een baars; hij was mager van gezicht, droeg lang haar en een langen baard en was blootshoofds en barrevoets. In de linkerhand hield hij een wiel, in de rechter een emmer, gevuld met bloemen en vruchten. Zijn lang kleed werd opgehouden door een band van wit lijnwaad.

De vereerders van dezen afgod konden zich in gevaar begeven of vergif gebruiken, zonder dat dit hun schaadde; vandaar dat hij blootvoets, staande op de scherpe vinnen van genoemden visch, werd voorgesteld. Onder zijn beheer stond ook de landbouw, terwijl de vruchtbaarheid der aarde van hem afhankelijk was.

Naar dezen god werd de laatste dag der week *Seaterdeag* genoemd; de Engelschen noemen hem *Saturday* en wij *Zaterdag.*

Wijchen bij Nijmegen.

Hs.

Oosten en westen.

Er zijn vele zeden en gebruiken, die de Arabieren en Turken tot onze tegenvoeters maken.

Zij scheren zich het hoofd niet de kin, en wij doen dat omgekeerd. Bij ons is het afnemen van het hoofddeksel in tegenwoordigheid van een ander persoon een teeken van achting, bij hen een blijk van minachting. Als zij eene kerk binnen treden, houden zij den tulband op het hoofd en doen hun schoenen of pantoffels uit; wij doen het tegenovergestelde. Zij bestijgen een paard van de rechter-, wij van de linkerzijde. Wanneer wij iemand op straat ontmoeten, wijken wij uit beleefdheid voor hem op zij; zij drukken zich bij het ontmoeten van een meerdere tegen den muur van de huizen. Zij schrijven van rechts naar links, wij van de linker- naar de rechterzij. Aan tafel houden zij 't fatsoenlijk, zich zelf 't eerst te bedienen; wij zorgen eerst voor onze gasten. Als ons een vriend naar de gezondheid onzer vrouw vraagt, dan beschouwen wij dat als eene beleefdheid; de Oosterling houdt het voor eene beleediging als men hem vraagt hoe zijne vrouw het maakt. Hunne rouwkleeding is wit. de onze zwart. Wij wasschen onze handen door ze in het water te steken; zij, door zich water over de handen te laten gieten.

DE AFGOD WODEN.

DE AFGOD THOR.

Nuttige wenken en opmerkingen over land- en tuinbouw.

Bloementeelt.

Knol-Beejonia's. II In miju vorig artikel over dit onderwerp deelde ik het een en ander meê dat betrekking had op de trapsgewijze verbeteringen, welke het geslacht der knol-Begonia's in betrekkelijk korten tijd had ondergaan. Nu wil ik eenige wenken ten beste geven over de cultuur dezer prachtige bloemensoort, die, op een perkje geplant, volgens mijne meening in schoonheid alleen door een perkje met tulpen bezet wordt overtroffen, Ik hoop dat menig bloemen vriend zich, door het lezen van mijne artikels over knul-Begonia's, aangespoord moge gevoelen om die bloemsoort eens van een bloemist te ontbieden; ik ben er zeker van dat hij zich de kosten van aankoop der knollen der Begonia's en de zorgen voor het opkweeken tot planten niet beklagen zai en zich er misschien wel later toe ge roepen acht om mede te werken tot het onderzoek in hoeverre het mogelijk is het geslacht der knol-Begonia's nog verder te verbeteren en te volmaken.

Op het oogenblik dat ik dit artikel schrijf. zijn we in 't begin van maart; volgens mijn ondervinding dus juist in den tijd, waarop we met de aankweeking van knol-Begonia's het beste kunnen beginnen, wijl ze het liefst hare knollen in maart ten gronde zien gebracht. Bestel dus nu dadelijk bij uw bloemist of bloemzaad-handelaar eenige knollen van knol-Begonia's. Het is natuurlijk voor mij, waarde lezer, niet mogelijk te zeggen hoeveel knollen gij bestellen moet, wijl dit afhangt van de grootte van het perkje, waarop gij de Begonia's in bloei wilt zien en niet minder van den staat uwer geldbeurs. Toch kan ik u, met het oog op beide punten, wel eenige inlichtingen geven, welke het aanschaffen der genoemde bloemensoort zullen vergemakkelijken. Vooreerst zeg ik u dan, koop niet te weinig knollen: de schoonste bloemen zag ik dikwerf een schraal en armoedig gezicht opleveren, omdat ze te ver van elkander waren geplaatst en het perk dus onvoldoende vulden. Zoo is het ook met de knol-Begonia's; ook zij moeten zoo dicht bijeen geplant worden dat zij, zonder elkander in den groei te hinderen, als zij volwassen zijn, het perk geheel vullen. Bij volkomen ontwikkeling wordt deze bloemensoort, als zij in vollen bloei staat, ongeveer 3 dM. hoog. Ik raad hierom aan om ze altijd een ouderlingen afstand te geven van 2 ½ dM; deze afstand zal het beste in overeenstemming zijn met hare hoogte. Voor een perk van eenigen omvang zal men derhalve lichtelijk een 25 stuks knollen noodig hebben.

Wat nu het tweede punt aangaat - de toestand uwer geldbeurs - ineen ik u over 't algemeen te moeten aanraden, om te beginnen met goedkoope variëteiten; gij zijt dan later meer bekend met de kweekwijze der knol-Begonia's om, zoo uwe beurs dit toelaat, nieuwere maar dan ook duurder verscheidenheden aan te schaffen. Denk nu echter niet dat die goedkooper variëteiten niet schoon zijn; neen: ik geloof integendeel dat gij al zeer tevreden zult wezen met die andere verscheidenheden en nooit misschien verlangen zult naar die prachtiger soorten van dezen tijd of het moest zijn dat uwe liefhebberij voor bloemen zich volstrekt niet te sloren had aan den toestand uwer beurs. Ik raad u nogmaals aan, als beginnend liefhebber dezer bloemensoort, minder kostbare knollen te koopen. In de volgende nummers ontvangt ge dan de verdere wenken, welke gij bij de kweeking van knol-Begonia's noodig hebt.

Fruitteelt.

Iets over frambozenteelt I. Toen ik in augustus van het vorige jaar eene kweekerij te Boskoop, in Holland bezocht, wees mijn vriendelijke geleider mij op eene partij

frambozenstruiken, welke zich, oppervlakkig gezien, door niets bijzonders van de gewone soort onderscheidden. Op mijne vraag of we voor iets nieuws stonden, kreeg ik ten antwoord dat dit Hornetframbozen waren en dat deze soort zich kenmerkte door volkomen gemis van alle ongedierte op en in de vruchten. Eenige frambozen, welke hier en daar nog aan de struiken bengelden, bewezen de woorden van mijn geleider: geen enkel diertje was op of in de holten te vinden en alle waren gaaf en van meer dan gewone grootte. Mijn geleider verzekerde mij ook, dat de Hornet-framboos even vruchtbaar is als welke andere soort en dat in den frambozentijd, toen alle struiken vol vruchten hingen, er zoo min diertjes op te vinden waren als nu in augustus, nu de frambozentijd voorbij was.

DE GODIN FRIGA.

DE AFGOD SEATER.

Ik zal het u thans niet hoeven te vragen, lezers, hoe ellendig gij het reeds dikwijls gevonden hebt, als uwe frambozen steeds bezet waren met microscopisch kleine beestjes, welke zich zelfs na herhaalde wasschingen niet lieten verwijderen. Gij begrijpt thans waarom ik u aanraad ook eenige Hornet-frambozenstruiken te koopen. Ze zijn bovendien goedkoop.

Ik behandel in een volgend nummer de teelwijze van frambozen.

[Nummer 30]

DE BRAND VAN DE MAGAZIJNEN 'DU PRINTEMPS.'

De brand van de magazijnen du 'Printemps.'

Het heeft wellicht velen verwonderd, dat het af branden van de groote magazijnen *du Printemps* te Parijs zoo breedvoerig door de dagbladen is besproken, terwijl er toch zoo dikwijls groote branden plaats hebben, die minder opspraak verwekken. Wie aldus oordeelt kent de inrichting niet van de groote parijsche magazijnen, welke waarlijk eenig op geheel de wereld mogen genoemd worden. De *Printemps* was na het *Louvre* het grootste huis voor dames-confectie en had op het oogenblik, dat de brand uitbrak, voor eene waarde van eenige millioenen franken aan goederen in magazijn, welke allen òf door het vuur verteerd òf door het water bedorven zijn.

Men moet zulk een reusachtig magazijn gezien hebben om er zich een denkbeeld van te kunnen maken. Tweehonderd en vijftig bedienden waren daar den ganschen dag bezig om de ontelbare koopers te bedienen en de bestellingen voor het buitenland uit te voeren. Onder dit getal zijn niet gerekend het personeel der verschillende bureels, noch de werklieden die thuis voor deze firma arbeidden; want allen samengenomen zijn er door de ramp van den 6^{en} maart ruim duizend menschen zonder brood.

Parijs kon geen enkel huis aanwijzen, dat zulke groote zaken in het buitenland deed. De *Printemps* had dan ook acht verschillende bureels: een voor Nederland, Spanje, Duitschland, Oostenrijk, Scandinavië, Zwitserland, Italië en Rumenië, die elk door een tiental boekhouders bediend werden. Uit alle oorden van Europa, uit Klein-Azië en een groot gedeelte van Amerika kwamen bestellingen; in den drukken tijd werden er dagelijks gemiddeld 12 à 1300 brieven ontvangen.

Aan het hoofd van de zaak stond de eigenaar, de bekende heer Jules Jaluzot, die in zijn beheer werd bijgestaan door den heer Verhoeven, een Nederlander van geboorte, even als de meeste chefs van den *Printemps* Nederlanders waren. De buitengewone geschiktheid van de Hollanders om onder de grootste drukte kalm en bedaard te blijven en toch veel van de hand te doen, deed den heer Jaluzot hunne natie boven alle andere daarin de voorkeur geven. De geïllustreerde catalogussen van den *Printemps* munten, als bewijs daarvoor; dan ook uit door eene zuivere spelling van onze moedertaal en maken eene gunstige uitzondering op het onbegrijpelijk koeterwaalsch, dat in zulke stukken dikwijls voor zuiver Vlaamsch of nederlandsch aan de markt wordt gebracht.

In den morgen van den 6^{en} maart ongeveer te half zes uren had een der knechts van den *Printemps* het ongeluk met het spiritusvlammeke, waarmeê de gaspitten worden aangestoken, aan een als guirlande uitgestald stuk kant te raken, dat onmiddellijk vlam vatte. Bij eene zoo licht ontvlambare stof als kant valt aan geen blusschen te denken en de vlammen maakten dan ook zulke snelle vorderingen, dat om 6 uur het geheele vijf verdiepingen hooge gebouw van onder tot boven in lichte laaie vlam stond. Aan het redden van goederen kon evenmin gedacht worden, want het dienstpersoneel, dat zijne slaapkamers op de vijfde verdieping had, zag zich, toen het kennis kreeg van de ramp, het vluchten langs den gewonen weg reeds onmogelijk gemaakt en ontkwam grootendeels langs het balkon naar een aangrenzend huis den dreigenden vuurdood. Velen lieten zich uit de vensters langs koorden en leeren naar beneden glijden. De heer Jaluzot heeft zich voor het in veiligheid stellen van zijn

personeel zeer verdienstelijk gedragen en hem wordt allerwegen daarvoor de grootste lof toegezwaaid.

Weldra verscheen de parijsche brandweer op het toneel der verwoesting. Het duurde echter geruimen tijd alvorens men over voldoende hoeveelheden water kon beschikken om zoo mogelijk de vlammen tot het reusachtige gebouw te beperken; want reeds van den beginne af werd het hopeloos geacht den ontzettenden vuurpoel te blusschen. De fransche pompiers zijn rappe gasten, en weldra zag men dan ook de manschappen naar boven klauteren om meer van nabij te zien of er kans bestond, iets te behouden. Eensklaps weêrklonk de stem van een officier boven het knetteren der vlammen uit:

'Vlucht, vlucht, de vloer zakt in!'

De pompiers zochten een middel om zich te bergen en nauwelijks was dit geschied, of de zoldering van een der verdiepingen stortte met donderend geraas naar beneden, in zijn val een der manschappen verpletterende, die niet snel genoeg aan de waarschuwing gevolg had gegeven. De arme man gaf den geest alvorens hij het hospitaal bereikte, waar men hem heen droeg. Verschillende zijner makkers hebben daarenboven door hunne gewaagde sprongen om den vuurgloed te ontkomen, ernstige wonden bekomen.

Eerst tegen één uur van den namiddag is men den brand, die voortdurend door een sterken wind werd aangewakkerd, meester geworden, en waren de belendende gebouwen, waarvan velen aanmerkelijke schade hebben geleden, als behouden te beschouwen; van den *Printemps* is echter slechts een puinhoop overgebleven.

Het gebouw met geheel den inboedel was bij verschillende fransche maatschappijen verzekerd voor eene zeer aanzienlijke som, waarmeê de heer Jaluzot hoopt den *Printemps* weêr zijne plaats onder de groote parijsche magazijnen te doen innemen. Voorzeker zal het nieuwe magazijn beter voorzien worden van bluschmiddelen, welke, als zij in goeden staat aanwezig geweest waren, zeer goede diensten bewezen, wellicht de geheele ramp voorkomen zouden hebben.

De moord op den Czaar.

Geen enkel vorst in de beschaafde wereld voert eene zoo onbepaalde, zoo uitgebreide heer schappij als de czaar van Rusland; geen enkel keizer zwaait den scepter over zoo vele millioenen onderdanen, geen enkel europeesch monarch geniet zulk eene bijna afgodische vereering, als het wereldlijk en geestelijk opperhoofd van het rijk, dat zich over drie werelddeelen uitstrekt.

Maar ook geeu enkele troon wellicht rust op zulke waggelende grondslagen; nergens ter wereld wordt het leven van den vorst door zulke aanhoudende en stoute aanslagen bedreigd als juist aan de boorden der Newa.

Van de vier keizers, die gedurende deze eeuw in Rusland regeerden, is alleen keizer Nicolaas den natuurlijken dood gestorven, en nog wordt het sterk betwijfeld of ook hij niet het slachtoffer werd eener geheime samenzwering. De thans vermoorde czaar zag gedurende zijne 25jarige regeering zesmaal het wapen van den koningsmoorder op zich gericht, dat er bij de zesde poging in gelukte zijn levensdraad af te snijden.

Het was zondag 13 maart, dat de verschrikkelijke gebeurtenis plaats greep. Vrijdags te voren was reeds een verdacht persoon in hechtenis genomen, hetgeen tot de ontdekking leidde, dat er eene nieuwe samenzwering tegen het leven des keizers

gesmeed werd. Ondanks de waarschuwingen van Loris Melikof en anderen, begaf echter de czaar zich op genoemden zondag naar de parade in de nabijheid der Ingenieurs-kazerne en gebruikte daarna het tweede ontbijt in het paleis der grootvorstin Catharina, langs wier paleis het Catharina-kanaal stroomt.

Hij verliet dit gebouw omstreeks half drie in den middag in een gesloten rijtuig, waarin ook de grootvorst Michael gezeten was; het rijtuig was door het gebruikelijke escorte omringd en werd door den adjunct van den prefect van policie Worsjitsky in eene sleê gevolgd. Nauwelijks echter was het rijtuig tot halverwege den hofmuur van het paleis gekomen, of een jonkman wierp een voorwerp, dat hij in een witten doek bij zich droeg, onder het voertuig; eene geweldige ontploffing volgde en zoowel de czaar als de grootvorst verlieten de zwaar beschadigde koets, niettegenstaande de koetsier voorstelde onmiddellijk door te rijden. Een toesnellend officier vroeg aanstonds of de keizer gewond was; doch deze gaf kalm ten antwoord:

‘Goddank neen! ik ben ongedeerd. Stel u gerust. Ik moet naar de gewonden zien.’

Inderdaad lagen rondom het rijtuig talrijke gekwetsten in hun bloed te baden, de keizer wendde zich het eerst naar een kozak, die bijzonder zwaar gewond was en gaf bevel voor den ongelukkige zorg te dragen. Na den gekwetste eenige woorden van troost toegesproken te hebben, wendde hij zich naar den misdadiger, dien hij op eenige schreden afstands door de woedende menigte omringd zag; de booswicht had een dolk en een revolver in de hand en werd door een soldaat bij den arm teruggehouden. De keizer naderde den moordenaar tot op geringen afstand en deze deed eene poging om den revolver op zijn vorst te lossen, toen gelukkig Worsjitsky tusschenbeide kwam en hem het gevaarlijk wapen ontrukte; waarna de keizer last gaf hem in hechtenis te nemen.

Op dit oogenblik viel echter eene tweede bom tusschen den keizer en Worsjitsky, onmiddelijk voor de voeten van den eerste, en ontplofte met een vreeselijken knal, die door de geheele stad gehoord werd; de vensterruiten der gebouwen aan de overzijde van het kanaal werden zelfs door den schok vernield.

Zoowel Worsjitsky als de keizer werden op den grond geworpen en met hen al de omstanders, ook de misdadiger, die de eerste ontploffing veroorzaakt had.

‘Help mij, Worsjitsky!’ was het eenige wat de keizer op het oogenblik van zijn val kon uitbrengen.

Eene rookwolk hulde voor een oogenblik het toneel in een dikken sluier, en toen de damp optrok, zag men den keizer te midden der overige gekwetsten in zijn bloed uitgestrekt, zonder helm en zonder mantel.

De kapitein Novikof was de eerste, die den gevallene te hulp snelde; door eenige matrozen geholpen, hief hij den keizer op en droeg hem eenige schreden verder. De gekwetste klaagde hierbij tweemalen over koude en trachtte de hand aan het bloedend hoofd te brengen. Daarop trad de grootvorst op zijn broeder toe en vroeg hem, hoe hij zich bevond; maar hij mocht geen verstaanbaar antwoord ontvangen. Ten einde intusschen den keizer, wiens helm bij de ontploffing was weggeslingerd en niet teruggevonden kon worden, voor de koude te beschutten, zette grootvorst Michael hem zijn eigen helm op.

Toen vervolgens kapitein Novikof den voorslag deed, den keizer in een nabij gelegen huis te brengen, zegde de czaar:

‘Breng mij naar het paleis; daar wil ik sterven.’

Hierop volgden nog eenige onverstaanbare woorden, waarop de grootvorst door Worsjitsky, Novikof en anderen geholpen, den gekwetste in de slede legde; want het rijtuig was ten gevolge der tweede ontploffing geheel onbruikbaar geworden.

Kapitein Fedorof, die in de sleê plaats nam, legde het bleeke en bebloede hoofd van den nu bewusteloozen czaar tegen zijn borst; en aldus stelde men zich in beweging naar het paleis.

Daar aangekomen, droeg men het bebloede lichaam in een tapijt naar boven en legde het daar neder op een bed, dat naast de schrijftafel in het bijzonder kabinet des keizers gespreid was.

Door een drietal heelmeesters, welke in aller ijl waren toegesneld, werd nu de keizer ontkleed en thans bemerkte men eerst hoe vreeselijk hij gewond was. De beenen, die nog slechts aan de zeer gescheurde spieren hingen, waren, het eene tot aan den bil, het andere tot halverwege den schenkel, verbrijzeld, terwijl het onderlijf was opengereten; daarenboven was de czaar ernstig aan het gelaat gewond en was aan de rechterhand de trouwring diep in het vleesch gedrongen.

Het bloed vloeide als een stroom; aanstonds werden om de beenen en de rechterhand verbanden van caoutchoue gelegd; de aderen werden afgebonden, en door het aanwenden van ijs en opwekkende middelen kreeg de keizer voor eene wijl het bewustzijn terug.

Hiervan maakte de priester gebruik om hem de sacramenten der stervenden toe te dienen; de keizer biechtte en communiceerde en sprak de gebruikelijke gebeden uit. Het geheele keizerlijke gezin omringde knielend zijn bed, terwijl de priester de gebeden der stervenden las.

Na afloop der plechtigheid verloor de keizer weder het bewustzijn, en om tien minuten over half vier gaf Alexander II den geest. Op het zelfde oogenblik daalde de vlag op het paleis tot halverwege den stok en verkondigde aldus aan de samengestroomde bevolking, die zich rondom het gebouw verdrong, dat de keizer het tijdelijke met het eeuwige verwisseld had, waarna een generaal op den drempel verscheen, om de bevolking de treurige tijding officiëel meê te deelen. Al de aanwezigen hoorden het bericht met ontblooten hoofde en onder het maken van het kruisteeken aan.

Des avonds om negen uur werd in de kapel van het paleis tot lafenis der ziel van den ontslapene eene godsdienstoefening gehouden, die uitsluitend door de leden der keizerlijke familie werd bijgewoond.

Het lichaam des overleden keizers, aanvankelijk in diens bijzonder vertrek neêrgelegd, waar alleen zij, die daartoe waren aangewezen, het mochten naderen, is daags na het overlijden gebalsemd en zaterdag 19 maart met groote staatsie naar de St.-Petrus-en-Paulus-vesting overgebracht.

Aldus was het jammerlijk uiteinde van czaar Alexander II, die, in 1818 geboren, meer dan vijf en twintig jaren lang den russischen keizerstroon heeft bekleed. Afgezien van zijne onbarmhartigheid tegenover zijne katholieke onderdanen, wier grieven hij in den laatsten tijd echter genegen scheen te herstellen, en van zijne onverantwoordelijke houding tegen over het ongelukkige Polen, had de vermoorde czaar ontegenzeglijk vele goede eigenschappen op zijne voorgangers voor; Rusland dankt hom onder meer de opheffing der lijfeigenschap.

De sterren.

(*Naar Geibel.*)

Zijn de sterren blanke lammren
Weidend langs de hemelbanen,
Die de nacht als herder voortdrijft
Wen de zon begint te tanen?

Zijn zij witte leliebloemen,
Die den reinen kelk ontplooien
En 't verkwikkend kruid der sluimring
Door de moede wereld strooien?

Zijn zij kaarsen, die het outer
Feestlijk sieren met geflonker,
Als 't onmeetlijk ruim der domkerk
Is vervuld met heilig donker?

Neen, zij zijn de zilvren lettren
Van der Englen lied, geschreven
Op het blauwe boek der heemlen,
Zingend liefde en eeuwig leven.

B. VAN MEURS.

Boeken en bibliotheken in de Middeleeuwen.

Wanneer men verlichting, beschaving en vooruitgang mag afmeten naar het aantal boeken en tijdschriften, dat tegenwoordig in omloop is, kan de eeuw, waarin wij leven, met het volste recht op alle ronkende titels aanspraak maken, welke men zoo kwistig aan haar besteedt. Jammer echter, dat er onder die massa boeken en geschriften maar al te veel gevonden worden, die ten doel hebben de menschheid weêr naar het barbaarsche heidendom terug te voeren, uit welker kluisters de zoo geminachte middeleeuwen haar hebben verlost. Op de schouders van deze reuzen toch heeft het nageslacht moeten klimmen om een ruimen oogslag rondom zich te kunnen werpen, zoodat het niet van belang ontbloot is ook in dit opzicht enkele oogenblikken te wijden aan de tijden, die zooveel goeds voortbrachten op het gebied van ware verlichting, beschaving en vooruitgang.

Om zich een goed denkbeeld te vormen van het letterkundige leven in de middeleeuwen, moet men terug naar de tijden vóór de uitvinding der boekdrukkunst. De eenige toevluchtsoorden voor de wetenschap waren destijds de kloosters, en vooral de Benedictijner-kloosters, waar het afschrijven van bestaande boeken tot taak was gesteld. Wij zullen in korte woorden den zegenrijken werkkring der middeleeuwsche kloosters uiteen zetten.

De eersten, die de schrijfkunst in deze gewesten bekend maakten en verbreidden, waren iersche monniken. Zij hadden hunne kunst van romeinsche geestelijken geleerd en bezigden tot hun arbeid dan ook de zelfde werktuigen, welke ons uit de romeinsche geschiedenis bekend zijn. Zij vonden hier het zoogenaamde runenschrift waarover echter niets bijzonders kan meêgedeeld worden. Waarschijnlijk is het intusschen, dat elk runenteeken, even als dit thans nog met het Chineesch het geval is, een geheel woord beteekende. Men sneed de runen met een mes of priem in een tafeltje van week hout, maar de monniken bedekten de tafeltjes, naar romeinsche manier, met was, waarop men met een priem van hout, ivoor of metaal schreef. De priemen waren een voet lang en moeten zeer gevaarlijke wapenen geweest zijn, daar de romeinsche geschiedenis vele gevallen heeft opgeteekend, waarin deze priemen als moordwapenen hebben dienst gedaan.

Volgens den franschen geleerde Leboeuf bleven de wastafeltjes tot de zesde eeuw in gebruik. Men vereenigde ook wel tafeltjes door banden en noemde ze dan c o d e x , een woord, dat oorspronkelijk een stukje hout beteekent en later ook gegeven werd aan perkamenten bladen, die bijeen gebonden waren. De enkele bladen perkament, die gewoonlijk in een foudraal bewaard werden, droegen daarentegen den naam van v o l u m e n .

Weldra moest het wastafeltje met priem plaats maken voor het perkament, dat uit kalfsvel bereid, geolied en glad gemaakt werd alvorens het geschikt was om beschreven te kunnen worden. De kleur van het perkament was wit, somtijds ook violet en geel. Daar het zeer duur was, werden dikwijls reeds beschreven bladen afge krabt om dan opnieuw gebruikt te kunnen worden. Tot aan de veertiende eeuw bleef

het perkament het eenige schrijfmateriaal, toen echter de verschillende papiersoorten het den doodsteek toebrachten. Toch vindt men tot aan de zestiende eeuw het gebruik van perkament gehandhaafd, hetgeen blijkt uit de omvangrijke boeken, welke van dat tijdstip tot heden bewaard zijn gebleven.

De Arabieren brachten het eerste papier uit het Oosten naar Spanje; vandaar verbreidde het zich over de europeesche landen. Het was uit ruwe boomwol vervaardigd, week en dik als het perkament, en moest glad gemaakt worden alvorens men er op kon schrijven. De oudste documenten op papier van boomwol zijn pauselijke bullen, welke nog in duitsche kloosters bewaard worden.

Het papier van boomwol moest op zijne beurt plaats maken voor het linnen papier, dat de beide eigenschappen in zich vereenigde: goedkooper en meer geschikt te zijn voor het doel, waarvoor het bestemd was. Om papier en perkament te beschrijven bediende men zich in het eerst van riet, dat men liet drogen en op dezelfde manier besneed als de latere ganzenveeren. Reeds in de zevende eeuw wordt van deze pennen gewag gemaakt. Groote letters voor titels of bij het begin van een hoofdstuk werden echter met het penseel zeer kunstig geschilderd. In de oude handschriften vindt men dan ook vele groote en kleine teekeningen, die behalve hare kunstwaarde nog van groot belang zijn voor de kennis der zeden en gewoonten der tijden, waarin zij vervaardigd werden.

De gewone schrijfinkt was zwart, doch van eene geheele andere samenstelling dan die wij thans gebruiken. Men bereidde ze uit noten, koolpoeier, gebrande beenderen en dergelijke stoffen, waaronder lijm, gom en ook wel honig werd gemengd. De letters, welke met dezen inkt werden geschreven, vormden een korst, zoo als men bij oude handschriften kan zien, waar men de letters met de vingers kan voelen.

Zeer dikwijls komt in de handschriften ook de roode inkt voor, welken men uit verschillende verfstoffen bereidde. Dikwijls werden geheele bladzijden, enkele gewichtige plaatsen en altijd de beginletters en de opschriften in kleuren uitgevoerd. Onze uitdrukking ‘rubriek’ is daarvan af komstig. Degene namelijk, die met kleuren werkte werd van den afschrijver van den tekst onderscheiden en heette rubricator.

Ook in goud en zilver werden prachtige handschriften vervaardigd, gewoonlijk op purper perkament. Geheel in goud geschreven boeken behooren echter tot de grootste zeldzaamheden.

In bijna alle kloosters van die dagen vond men zalen, die geheel tot schrijven waren ingcricht, terwijl alle leden der orde het hunne bijdroegen om de schrijfzaal van al het noodige te voorzien. Een der broeders zorgde voor den inkt, een ander leverde de gesneden pennen, een derde maakte het perkament glad, dat door een vierde op de gebruikelijke maat werd gesneden. Van den schrijver gingen de handschriften naar den corrector en van dezen naar den rubricator; van daar kwamen zij in handen van den broeder, die belast was met het inbinden, om ten slotte aan den abt overhandigd te worden, die ze de wereld inzond of ze in de bibliotheek van het klooster eene plaats gaf, om te dienen tot studie voor de novicen.

In de bibliotheken plaatste men de boeken niet naast elkaar, zoo als wij dat doen, maar men legde ze plat neêr of hing ze aan ijzeren of zilveren kettingen langs de wanden. Boeken van groote waarde werden dikwijls zelfs met hun ketting aan den muur vastgesmeed en konden dus slechts op de plaats zelve gebruikt worden.

Buiten de kloosters bestonden in de middeleeuwen weinige bibliotheken; wel bezaten eenige geleerden enkele boeken, maar het moet gezegd worden, dat deze kloosterschatten voor iedereen toegankelijk waren. Eene goedgeschikte en talrijke

boekenverzameling maakte den trots van elk klooster uit en aan deze middeleeuwsche kunstwerken heeft men de gegeven ontleend voor de geschiedenis dier tijden.

Reeds vroeg vindt men sporen van openbare bibliotheken, maar steeds zijn geestelijken de stichters en onderhouders van deze bronnen voor de beschaving, terwijl dikwijls aan de kerken vertrekken waren verbonden, tot dat doel ingericht.

Uit dit alles blijkt genoegzaam hoe onbillijk de vijanden der Kerk zijn in het beoordeelen der kloosters, dewijl zij aan hunne nederige leden zoo veel verschuldigd zijn. De kloosters onzer dagen

DE MOORD OP DEN CZAAR. - HET VERVOEREN VAN DEN GEKWETSTE NAAR HET WINTERPALEIS.

behoeven zich niet meer bezig te houden met het afschrijven, of liever vermenigvuldigen van boeken, doch ook zij hebben zich naar de behoeften der tegenwoordige maatschappij ingericht en bewijzen onvergeldelijke diensten door zich te belasten met het onderwijs der jeugd, het verspreiden van hoogere kennis omtrent godsdienst en wetenschap en het in beoefening brengen der kristelijke liefdadigheid.

De valkenjacht op visschen in China.

Behoort de valkenjacht in Europa, voor zoover zij nog wordt uitgeoefend, uitsluitend tot de, overigens zeer kostbare, uitspanningen der aanzienlijken, in China wordt er een beroep van gemaakt en dan slechts uitgeoefend voor de vangst van visschen. Men gebruikt daartoe de waterraaf of vischvalk (in het Chineesch Yu-Ying).

De chineesche waterraaf heeft een tamelijk langen, benedenwaarts gebogen bek, korten staart, naakte keel en uitzetbaren keelzak. Kop, hals, borst, buik en benedenrug zijn glanzend zwartgroen; vleugels en bovenrug bruinachtig gespikkeld; de keel is wit; de oogen zijn zeegroen, bek en pooten zijn zwart.

Tweemaal per jaar leggen de wijfjes van drie tot acht groene eieren ter grootte van een eendenei. Deze eieren worden door kiekens uitgebroed; de broeitijd duurt een maand, en de jongen kunnen aanvankelijk nog niet op hunne pooten staan, zijn zeer gevoelig voor de koude en moeten daarom zorgvuldig verpleegd worden. Als zij twee maanden oud zijn worden zij op de markt verkocht en van dien tijd af met visschen gevoed; als zij volwassen zijn, wordt hun het einde van een koord om het eene been gebonden, het ander einde aan den oever van een meer of kanaal vastgehecht. De vogel wordt thans in het water gelokt, des noods met een bamboesstok er in gedreven, terwijl de persoon die daarmede belast is, een bijzonder deuntje fluis. Men werpt den valk kleine visschen toe. waarop hij begeerig aanvalt, daar hij gedurende den tijd der africhting slechts weinig voedsel ontvangt. Nogmaals fluitende roept de africhter den vogel uit het water; komt deze niet aanstonds, dan wordt hij met de koord op het land getrokken. De gevangen visch moet hij afgeven, en eerst als de les afgeloopen is, ontvangt hij zijn vischmaaltijd op het land. Deze dressuur duurt ongeveer eene maand, waarna de africhting aan boord van de booten begint, welke opnieuw vier à vijf weken in beslag neemt. Thans kan men de koord ontberen.

Als de vogels volkomen afgericht zijn, wordt, hun een kleine band van kempenkoord om den hals gebonden, om te verhinderen dat zij de gevangen visschen voor eigen rekening naar binnen spelen. Tien tot twaalf vischvalken zitten op den rand der boot en storten zich op het fluiten van den visscher in den stroom. Onmiddellijk duiken zij onder; hun scherpen blik bespeurt den visch, de haak vormige bek neemt hem gevangen en de buit wordt - dank zij het hennepkoord om den hals - getrouw naar den visscher gebracht. Krijgt deze of gene vogel het tegen een visch te kwaad, die sterk en krachtig genoeg is om den bek zijns vijands te ontsnappen, dan komt een tweede, soms een derde valk den eersten te hulp; met vereende kracht grijpen zij den spartelenden visch vast, en heffen hem gezamelijk in de boot, om daar hun buit af te leveren. Is een der vogels weêrspannig, wil hij als een vrije vogel handelen en zegt hij de gehoorzaamheid op, de visscher weet onmiddellijk raad om hem tot gehoorzaamheid terug te brengen; deze bindt den weêrspannige de pooten

vast en dompelt hem eenige keeren met een haak in het water onder: de vrijheidskoorts van den valk is daardoor dadelijk afgekoeld en geweken.

Nadat de vogels twee of drie uren gevischt hebben, mogen zij in de boot terugkeeren om uit te rusten. Des avonds wordt de strik om den hals weggenomen; zij krijgen dan verlof om voor eigen rekening de vischvangst uit te oefenen of worden op kleine visschen onthaald. Gedurende vijf jaar zijn zij voor hun beroep geschikt; spoedig daarop verliezen zij hun veren en sterven.

Villa Pladelle.
De Giftbrief van Ao. 922,
Door August Snieders.
(Vervolg.)

II.
Koning karl en de rat.

Het was den volgenden dag een heerlijke junidag: een goud-gloeiende zon, geen wolkje aan den hemel, een frisch koeltje dat van den kant der heide waaide en soms de blaêren der oude eiken deed ritselen.

Onder deze laatsten en buiten het slot, was het in den loop van den nacht zeer druk geworden: eene nieuwe bende ruiters en voetknechten, die binnen de muren geene plaats konden vinden, sloegen er hunne tenten op.

In het vertrek, dat uitzicht had op d[...]of, die echter aan eene houtwilde[...] geleek, zoo hoog waren plantsoen en gewassen opgeschoten, had men de vensters geopend en liet men vrij de versche en versterkende heidelucht binnenstroomen.

Daar bevond zich een man van ruim veertig jaar, eenvoudig in een bruinen rok gekleed, die tot op de voeten viel en om het midden door eenen band gesloten was. Het haar was lang en bedekt door een kapje, dat aan weêrszijden van het oor in twee vierkante lapjes afhing. De vreemde had slechts weinig baard. Zijn oog stond wijd, zelfs buitengewoon wijd open; het had niet die sprekende flikkering, welke den man van zielskracht kenmerkt.

't Is misschien niet gepast dit te zeggen, maaier lag iets kalfachtigs, iets kalfachtigs goed in de uitdrukking van dat oog. De neus was groot, gebogen, doch aan de punt eenigszins opgewipt; zij had dus niets van den arendsvorm. Het lichaam was mager, middelmatig van gestalte en had iets onzekers in de bewegingen, 't geen ook iets onzekers in zijn karakter verborg.

Ongetwijfeld was hij een mindere bediende? Bij voorbeeld een onderdanige snijder, of een nog meer onderdanige schoeiselmaker. In dat geval had men zijne lange bleeke vingers niet moeten opmerken, en vooral niet den breeden gouden ring aan een der vingers der rechterhand.

Neen, die man was de koning, een Karlinger: helaas! een waterscheut uit den machtigen stam van Karel den Groote; die man was Karl, bijgenaamd *le Simple,* dat wij eerbiedigljk vertalen door *den Eenvoudige* en dat zijne vijanden overzetten door het woord *Stultus* of *Karl le Sol;* een schimpnaam die hem slechts later door de vijanden van zijn geslacht, doch onverdiend. werd toegeworpen.[1]

Een oogenblik stond de koning als gedachteloos voor het open venster; hij staarde naar de blauwe lucht en bewoog soms langzaam het hoofd ter rechter- of ter linkerzijde

(1) Borgnet.

om naar 't gefluit der meerle of het gefrasel van den goudvink te luisteren. Geen uitdrukking, voldoening of wrevel teekende zich op zijn strak gelaat af.

Na eene poos in het vertrek vertoefd te hebben, ging Karl naar buiten. Zijn stap had niets koninklijks, niets majestueus. Men zou integendeel gezegd hebben, dat het de stap van een luie intendant was, die zijns meesters domein eens in oogenschouw nam. Met de handen op den rug ging hij over het versch van onkruid gezuiverd pad, bleef hier bij eene bloem, daar bij eene rank staan, zag een oogenblik naar een man, die bloemen opbond, en zette zijne trage wandeling voort.

In het midden van den hof stond eene houten bank. De koning zette zich neêr, zag naar de hooge hazelaren, naar de duiven, die een breeden kring in de lucht beschreven, en daarna weêr op een der gekanteelde torens of op den ringmuur neêrstreken, ofwel hij staarde naar het groote spinneweb, dat naast de bank, in de toppen van het hout geweven was.

Na eenige oogenblikken deed een gedruisch achter het kreupelhout den koning het hoofd om wenden en hem zelfs opstaan. Op het zelfde oogenblik sprong een juichende knaap te voorschijn en wilde zijnen loop over het tuinpad voortzetten, doch hij bleef plotseling voor den vreemden man staan.

‘Waar loopt ge zoo snel heen?’ vroeg hij hem met trage stem.

‘Ik ga vader Radhulf[(1)] verwittigen!’ zegde de knaap hijgend en staarde, rood als een kriek, naar den hemel.

‘Radhulf? Is dat de slotvoogd?’

‘Ja, die is mijn vader.’

‘En hoe heet gij?’

‘Wilhelm... Maar ik moet voort.’

‘Waarom?’

‘Ik heb ginder hoog aan den hemel een valk gezien, die eenen Schoonen reiger wil klampen. Zie!’

De koning, altijd met de handen op den rug, staarde in de richting, die de knaap aanwees en zag nu den reiger die immer klom, bewust als hij was dat de booze roofvogel hem te lijf wilde.

‘En wat kan Radhulf daaraan doen?’

‘Hoe, hebt ge dan nooit van mijns vaders kunst hooren spreken?’

‘Neen.’

‘Neen?’ en er lag in dat kleine woordje een diep misprijzen van den knaap voor den man, die niet bewonderde wat *hij* bewonderde. ‘Wel, vader zal den boozen valk doodschieten en den armen reiger bevrijden.’

‘Ik denk dat er geen boog is, die een pijl zóó hoog schieten kan, dat hij den roover nog zou kunnen bereiken.’

‘Wat? Vader Radhulf heeft een boog, waarmeê hij de sterren uit den hemel schiet.’

Het groote oog van den koning richtte zich, eer verbaasd dan ongeloovig, op den knaap, en deze herhaalde met een onwankelbaar vertrouwen:

‘Ja, ja, uit den hemel.’

Eensklaps lachte de koning, doch 't was een Inch zonder dien hellen klank, zonder die muziek, zouden wij zeggen, welke aangenaam en opwekkend de ooren streelt; 't was een doffe, eentoonige lach, maar die echter niets ontzettends had.

‘Dat zou ik willen zien!’ zegde hij.

(1) Augustin Thierry vertaalt dien naam door r a a d h u l p , zooals dien van Wilhelm door w i l l e n h e l p e n .

‘Indien vader Radhulf ginder ver, ik weet nu niet meer waar, geweest was, hij zou met zijnen boog dien valk van eenen Robert, die onzen armen reiger van een koning vervolgde, op eene mijl afstand, eenen pijl in zijn linkerneusgat hebben geschoten.’

Of de koning de juiste beteekenis van die woorden verstond, weten wij niet, 't Scheen nochtans wel, aangezien hij na eene poos zegde:

‘Zegt Radhulf dat?’

‘Heer Radhulf.’ verbeterde de knaap; ‘mijn vader is slotvoogd.’

‘Ja, maar ik ben meer dan slotvoogd.’

‘Meer dan miju vader?’ en er lag iets spottends in den toon waarop die woorden werden uitgesproken.

'Ja zeker.'

'Gij zijt niet zoo sterk en hebt geen zoo juist oog in het schieten als vader. Wie zijt gij dan?'

'Ik ben de koning.'

'Gij?' en de knaap lachte zoo schaterend, zoo hartelijk dat hij in dien lach dreigde te stikken. 'Neen, man. maak dat de ganzen wijs! Zie, zie,' riep hij eensklaps driftig, zie daar loopt een rat. Die zullen wij doodslaan. Snel! loop langs daar en snijd haar den weg af!'

De koning gehoorzaamde aan het bevel van den knaap, en had een stok gegrepen.

'Sla dood,' hervatte de knaap. 'Wat doet die knager hier in den hof! Dat zij buiten, aan haar vuile sloot blijve! Sla dood!'

Karl *Simplex* sprong, met de levendigheid van een schooljongen, voor de rat, die langs den voet van den muur vluchtte; hij deed het dier omkeeren en op dien terugweg werd het door den juichenden jongen, met eene groote dorre rijs gewapend, afgewacht. De koning liep rechts en links op de stem van den jongen en sloeg naar de rat. Getroffen had hij ze wel, want zij piepte, bij een tweeden slag viel ze, liet den grijs donzigen buik zien en bewoog stuipachtig de vier pootjes.

Kind en man stonden nu hijgend, voorhoofd en wangen hoog gekleurd, beiden voorover gebukt voor het knaagdier, en lachten over hunnen triomf. De jongen, die den stok uit de hand des konings genomen had, wentelde het dier om en wees op de stuiptrekkende pootjes.

'Radhulf kan, hoog in de lucht, den valk treffen; maar gij, gij kunt beter eene rat doodslaan!' zegde de knaap, en de koning glimlachte en in dien glimlach was eenig leven.

'En als die rat nu een Frank van hertog Robert was geweest, zou ik hem evengoed dood geslagen hebben,' liet er de koning op volgen.

'Zoo, zijt gij ooit als een ridder gekleed geweest en hebt ge het slagzwaard gehanteerd?'

'Ja, zeker.'

'Een ridder draagt altijd zijn wapen en gij zoudt de rat met geen stuk hout, gelijk een dorper doet, dood geslagen hebben.'

'Ridders slaat men dood met het wapen, ratten met een stuk hout.'

'Wel, als gij een ridder zijt, moet ge schoone histories weten te vertellen van schoone jonkvrouwen, draken en zwanen, van Rome en het heilig Graf.'

'Dat laat ik aan de menestreels en troubadours over.'

'Kunt gij dan al hebben wat ge wilt?'

'Zeker, want ik ben immers de koning.'

'Neen, een koning kan er niet uitzien als gij. Een koning is een man zoo groot, dat hij zich schier bukken moet om hier de slotpoort binnen te komen. Hij is gekleed in een gouden harnas, met een gouden kroon op het hoofd, een witten mantel om, met gouden haak op den schouder. Ik weet wel dat de koning hier is en ik zal hem ook wel zien; maar gij, gij de koning...'

En de jongen die, al pratende, de doode rat bij den staart genomen had, wierp er meê naar den koning, die met af keer achteruitging. Toch lachte *Simplex* welwillend.

De knaap liep weg, Karl zette zich andermaal op de bank. Hij had zich met dat kind en met de rat vermaakt, en beter dan in eene behaalde zege; maar dat juist paste

eenen Karlinger niet, en zou nadien een der redenen zijn waarom men hem als een gek schelden zou.

Nog was het groote oog des konings op de doode rat gericht, toen een man van hooge gestalte, forschen lichaamsbouw, zwarten geknipten vollen baard, gebruind wezen, als was hij een zuiderling, den koning naderde. Die man droeg een kostbaren blauwen lijfrok, met goud doorstikten breeden boord en een gordel, waarop edelgesteenten fonkelden. Om zijnen hals hing een zware gouden ketting met breede schakels.

Toen de zwarte man majestueus den koning naderde, groette hij dezen, doch door velen zou die groet niet opgemerkt zijn. Hagene, want het was hij, was zoo bevriend met den koning, zoo bewust van zijne eigen macht en van 's vorsten zwakheid, dat hij in meer dan één geval de plichtpleging overbodig achtte.

Karl schoof zelfs wat ter zijde, om Hagene plaats op de bank te geven, zonder echter veel acht op hem te slaan. Om Hagene's lippen zweefde een bittere glimlach, toen hij den koning zag, de ellebogen op de knieën geleund, het bovenlijf voorover gebogen en met strak oog op de verslagen rat starende.

‘Een rat,’ zegde de koning. ‘Ik heb ze zelf gedood.’

‘En mag ik weten welke bespiegelingen mijn hooggeachte heer en meester op dat doode knaagdier maakt?’

De toon, dien de minister aansloeg, kwam niet overeen met de gemeenzame houding, welke hij bij zijn naderen aangenomen had; doch Hagene, hij mocht dan ook van zeer laag gekomen zijn, was een hoveling; hij wist dat de koning soms opwellingen van ontzag had, en in die omstandigheden was het niet geraden hem te weêrstreven.

Die opwelling ontstond soms plotseling en volgde op de grootste gemeenzaamheid; zij verdween echter ook weêr spoedig, doch bleef den koning tamelijk bestendig bij, als hij zich in tegenwoordigheid van vreemde personen of gezanten bevond. Dat was de opvoeding, de andere stemming was zijn aard, zijne natuurlijke inborst.

Hagene kende al de zijden van het koninklijk karakter en vooral naderde hij behoedzaam en onderzoekend, om te weten of de aangeleerde of eigen natuur bij den koning bovendreef, wanneer hij *zijn* wil hoopte te doen zegevieren. Het scheen nochtans dat de koning zijn kinderlijk gemoed ditmaal behouden wilde, want toen Hagene zijne vraag over de doode rat herhaalde, antwoordde Karl:

‘Ik maak geene bespiegelingen; maar gij, lieve Hagene, hebt gij er gemaakt?’

‘Wel zeker.’

‘En welke dan?’

‘Dat dier leefde eenige dagen geleden in zijn eigen domein, buiten de muren van het slot; doch die eeuwige wroeter, eeuwige knager, eeuwige kruiper liet het oog op den ringmuur van het slot vallen, beklom dezen en boven gekomen meende hij onbeschaamd bezit te kunnen nemen van dit rustig en aanlokkelijk domein. Die rat is hertog Robert, die ook in uw koninklijk erf gevallen is en zich daar meester waant.’

Het groot oog des konings was strak op den spreker gericht.

‘Ja,’ zegde hij, ‘ja, Robert heeft juist haren als die rat.’

‘Beter dan dat, hij heeft haar karakter. Die rat leefde hier vrij en onbezorgd tot dat de meester kwam, die een goed wapen, een knuppel opnam en den valschen indringer doodsloeg. Zoo zal het ook met Robert vergaan. Als wij hier nieuwe helpers en leenmannen, dat is den noodigen stok, zullen gevonden hebben, zal de heer koning die ingesmokkelde gekroonde rat doodslaan.’

Karl hield nog altijd zijn strak oog op Hagene gevestigd. De vergelijking beviel hem, want er liep een glimlach over zijn wezen. De woorden van Hagene prentte hij zich diep in het geheugen, men zag het, en langzaam en droomend herhaalde de koning:

'Ja, ik zal hem doodslaan als een rat, die op een anders erf gedrongen is.'(1)

'Ik twijfel daaraan niet, genadige heer en meester,' zegde Hagene heimelijk glimlachende; 'doch om zulks te doen moeten wij machtig worden, onze afgevallen en gesneuvelde leenmannen door nieuwe vervangen, ons leger hervormen, en...'

'Ja, daarvoor zijn wij immers naar Pladelle gekomen, en hebben wij hier eene dagvaart uitgeschreven, beste Hagene?.... Zie, zie, Hagene, wat kleurrijk diertje koestert zich ginds op den muur, in den zonneschijn?'

'Dat is eene hagedis....' En na eene poos op het bewegingloos diertje gestaard te hebben hervatte Hagene zijne staatkundige redeneering: 'Om tot eene goede uitkomst te leiden, is het noodig dat wij hier machtige en op zich zelf staande mannen hebben, die aan ons door plichtgevoel verbonden zijn, en ons helpen om aan den overmoed van Robert weêrstand te bieden....'

De koning onderbrak eensklaps den spreker:

'Wat is 't hier rustig in dit eenzame slot! lk heb sedert verleden winter de zon zoo kalm, zoo rustig, zoo weldoende en koesterend niet zien schijnen. Altijd ging die lieve zon over een bloedig slagveld onder, en stond mistig en gesluierd op over de nieuwe toebereidselen, die de menschen maken om nieuwe moorden te plegen!'

Hagene zweeg; 's konings aandacht was niet op de staatkunde gevestigd, doch hij wachtte geduldig tot Karl's verstrooidheid ophield, en zij zich weêr op het verlangde punt vestigde.

'Ik ben het gewoel der gevechten moede, Hagene,' hervatte de koning; 'ik benijd de rust die men hier geniet.'

'Welke rust verlangt mijn genadige heer en meester? De rust van ginder,' en zijn oog rustte op de hagedis, 'of wel de rust van hier?' en zijn vinger wees op de doode rat. 'Deze is de rust voor eeuwig; het is onwaardig die te wenschen, zoolang de leefkring, ons door God voorgeschreven, niet voltrokken is. Het is onze plicht onze bestemming te volbrengen, en in den donkeren schoot der aarde willen kruipen vóórdat die bestemming is volbracht, is den kristen onwaardig. Gij wilt de tijdelijke rust van ginder, ik begrijp het, mijn genadige heer! Als de hagedis zich voldoende zal gekoesterd hebben, zal zij ontwaken en hare bestemming voortzetten.'

'Zóó zal het zijn, Hagene.'

'Koning Karl ook moet rust hebben naar geest en naar lichaam, en tijdens die rust zal zijn trouwe Hagene waken; doch dan ook moet de genadige meester aan den trouwen waker de noodige middelen en wapenen in de hand geven' - en Hagene haalde een perkament te voorschijn en ontplooide het.

De aandacht des konings, door het gekraak opgewekt zijnde, vestigde de vorst langzaam het oog op het stuk.

'Wat is dat, Hagene?' vroeg hij.

'De koning, mijn genadige meester, is het met mij eens, dat wij trouwe helpers in deze landstreek moeten vinden, om onze heilige zaak, hot koningschap, te handhaven.'

Karl knikte.

(1) Volgens Ekkehardus sloeg Karl werkelijk den overweldiger in den slag van Soissons (923) dood. Andere schrijvers zwijgen over het feit of loochenen het, en dit laatste komt ons het natuurlijkste, het meeste met 's konings karakter overeenstemmende, voor.

‘Ook kent mijn genadige heer de trouwe diensten van Dirk, broeder van Walcher, die reeds zoo geducht tegen de Noren oorlog voerde en nu weêr onlangs zooveel moed aan den dag legde.’

Nogmaals knikte Karl.

‘Ik zou u dus eerbiediglijk voorstellen dien edelen Dirk, om hem des te inniger aan uwe zaak te verbinden, morgen ter dagvaart tot vrij en onafhankelijk vorst te verheffen over gansch de landstreek van Egmond aan Zee tot Fortrappen toe.’

‘Ja, Dirk is een braaf en dapper held, een vroom kristen!’

‘En die ons kloeke mannen zal aanbrengen, want kloek zijn ze, de mannen van het blonde Noorden!’

‘Ja, en dan zal hij mij helpen om die gekroonde rat dood te slaan!’ zegde Karl droomend, en men zag wel dat dit denkbeeld hem bijbleef.

‘Zou mijn genadige heer dan die gift genadiglijk willen verleenen, en zijnen goeden manne Dirk aldus gedenken?’

‘Indien onze lieve Hagene dit goedvindt; maar onze kanselier van Lotharingen, bisschop Rotger, is afwezig!’

‘Is koning Karl niet alvermogend? Heeft zijn

vertrouweling Hagene, niet meer dan eens in giftbrieven, de plaats van den kanselier ingenomen?'

'Welnu, lees dien brief.'

Hagene las en de koning zag middelerwijl op het nette schrift. Toen de graaf zweeg, zegde de koning:

'Wat heeft die rat lieve, fijne, vrouwelijke pootjes, Hagene! Zij zou, dunkt me, nog fijner en sierlijker een giftbrief schrijven dan Hagene dit doen kan.... En nu is zij dood, zij rust. Zou deze rust ten slotte niet beter zijn dan gene?...'

Het zegel van den 'vingerline van goude' had het stuk bekrachtigd. Het eerste vaste punt, het graafschap Holland was in de geschiedenis aangeteekend. Rondom dit vaste punt zouden zich allengs andere punten scharen en er zich aan vast hechten, tot dat na eeuwen het machtige rijk, dat zich Nederland noemt, zuu gevormd zijn. Het was dus in het thans vergeten en vaak miskende dorp Bladel, dat de grondslag werd gelegd van het tegenwoordige Nederland.

Hagene glimlachte toen hij alleen in zijn vertrek gekomen, het kostbare stuk perkament in een met ijzeren banden omslagen koffer sloot.

'Dirk,' morde hij, 'zal een vrij en onafhankelijk vorst zijn! Die hooge waardigheid is hij aan mij verschuldigd: dat staat ten eeuwigen dage in den giftbrief; aan mij is hij dus verbonden, en geen eed van leenman bindt hem aan den *Simplex.'*

Koning Karl zat nog altijd tusschen het loof der hazelaren, in een zalig niets-doen verzonken, 't Was rustig en droomerig in den hof; de bieën gonsden eentoonig over de bloemen; een vogel tjilpte in het groen. Die rust werd verbroken door het zacht getokkel van een speeltuig, achter het gebladerte verborgen. Andere speeltuigen stemden in, en de toonen versmolten zich tot eene zoete muziek, die in de blauwe lucht scheen te zweven.

Het waren de tokkelingen van een *psalterium,* eene met het achterdeel op den schouder rustende harp, de slepende toonen van een *monocordium,* eene soort van viool, en de dansende en levendige melodieën eener noordsche lier, speeltuigen, die reeds een eeuw vroeger bestonden.[1] De spelers, een man, een jongeling en eene vrouw, waren, ter gelegenheid der dagvaart, naar Pladelle gekomen, om er hunne kunst aan de edelen en grooten te laten hooren, en het was Hagene die ze in den koninklijken hof had toegelaten.

(1) Hofdijk.

DE MOORD OP DEN CZAAR. - HET TONNEL DER ONTPLOFFING.

Uit de melodieën steeg weldra eene stem op, die het aloude *Lodewijkslied*[2] aanhief; zij zong met eene bijzondere kracht, de woorden:

Ther kuning reit kuono - sang lioth frano Joh alle saman sungun: - kyri, eleison! Sang was gisungan - wig was bigunnan[1].

Droomend zat de koning te staren, toen de zang reeds weggestorven was, en hij nog altijd dacht dat de toonen, mysterieus door de lucht zwevende, nogmaals zouden terugkeeren.

(Wordt vervolgd.)

Elk wat wils.
Wenken en raadgevingen door Parvulus.

Wij zijn nog in het voorjaar en hebben, alvorens de lieve zomer in het land komt, nog een gansche rij ongemakken en ongesteldheden te verduren, 't Is etsji! hier en etsja! daar. Zakdoeken en roode neuzen in onnoemelijk getal, weenende oogen en saâmgetrokken wenkbrauwen, schorre stemmen en zure gezichten, Ik ga vroeg naar bed, zegt de een; ik ben lang niet goed, roept de ander, en zoo gaat de eene dag na den anderen om, morrende en grommende op het voorjaar en den noordenwind, die zonder aanzien van personen iedereen bij den neus pakt.

Maar, mijne vrienden, is het de schuld van het w e ê r , dat gij verkond wordt? Gij weet, dat het wisselvallig en veranderlijk is in deze dagen. Waarom bij den eersten zonnestraal uw flinken borstrok uitgetrokken en u gestoken in een zomerpak? Meent ge van hout of steen te zijn, zoo dat eene plotselinge afwisseling van temperatuur u niet hindert? Is het u onbekend, dat juist in maart - april, als de zon schijnt, het negen maal van de tien noordoosten-, dat is koude schrale wind is en in of uit de zon dikwijls een onderscheid bestaat van 15 ja 20 graden? En toch trekt gij uwe warme winterkleeren uit en gaat luchtig gekleed *spazieren*, en dan verwondert gij u nog zoo

(2) Dit lied dagteekent van de 9e eeuw.

(1) De koning reed koen en zong een vroom lied. Ja, allen samen zongen: ‘Kyrie eleison! De zang was gezongen, de strijd was begonnen.

niet het pleuris, dan ten minste eene duchtige verkoudheid op te doen! En bleef het nog maar bij 't wandelen! Maar neen, men ontmoet een goede kennis en dan staat men eene poose stil, nog wel hier of daar op den hoek eener straat, juist in den scheut van den wind en onderwijl een onbeduidend praatje van stapel loopt, dringt de scherpe tocht door 't dunne kleedsel tot op de klamme huid en.... ge hebt het beet! Dat is uwe schuld, uwe zorgelooze. onverantwoordelijke schuld, en ge moogt God danken, dat gij er met eene eenvoudige verkoudheid afkomt.

Mag ik u eens een goeden raad geven, trek dan niet te vroeg uwe winterkleeren uit en vooral niet alles in eens; laat u niet verleiden door een enkel zonnestraaltje, wat er zoo aanlokkelijk uit kan zien, vooral als men binnen voor het venster staat. Denk aan den verraderlijken noordoostenwind en de menigte slachtoffers, reeds door hem gemaakt.

En heeft hij u bij ongeluk gesnapt, verwaarloos dan geen verkoudheid, bid ik u. Ga vroeg naar bed; neem een glas heete grog van rhum met Arabische gom of wat warme thee; kruip onder de dekens en gebruik nu en dan een lepeltje van een mengsel boomolie, eierdooier en citroensap - en ge hebt kans er gauw van af te zijn. Men zegt wel eens: eene goede verkoudheid moet zes weken duren; maar ik houd hem voor dwaas, die een gehaten gast zes weken logies geeft, als hij hem in zes uren buiten de deur kan zetten.

[Nummer 31]

Een vorstelijk bruidspaar.

In de maand februari heeft het berlijnsche hof met groote pracht bruiloft gevierd ter gelegenheid van het huwelijk van den oudsten zoon van den keizerlijken kroonprins met de oudste dochter van den onttroonden hertog Friedrich van Sleeswijk-Holstein. Dat beiden eenmaal, volgens de gewone orde van zaken, den duitschen keizerstroon hopen te beklimmen, gaf zeker aanleiding om de feesten zoo buitengewoon luisterrijk te vieren. De gewone fakkeldans der ministers heeft natuurlijk niet ontbroken, maar op het programma stond nog een ander nummer, welks uitvoering zeer belangwekkend moet geweest zijn. De oude keizer heeft zich het genot willen verschaffen de reuzengarde van zijn voorganger Frederik den Groote te zien en daartoe aan de langste soldaten van het leger uniformen verschaft uit dien tijd, om door de zalen van zijn paleis een défilé te maken. Dit défilé, dat behalve de eigenlijke trouwplechtigheid, het voornaamste gedeelte van het programma uitmaakte, wordt gezegd uitstekend te zijn geslaagd en een groot vermaak te hebben verschaft aan den keizer en zijn hof. Nog andere feesten, als een hof-

PRINS WILHELM VAN PRUISEN EN AUGUSTA VICTORIA VAN SLEESWIJK-HOLSTEIN.

bal, waarop een quadrille werd gedanst in de kleeding even eens uit den tijd van den ouden Frits, hebben het jonge paar moeten overtuigen dat hun grootvader, de keizer, zeer was ingenomen met hunne vereeniging, welke geheel en al een huwelijk uit liefde was, hetgeen van vorsten niet altijd kan gezegd woorden. Wij geven in dit nommer de portretten van den prins en de prinses, die althans naar menschelijke berekening eenmaal hun titel zullen verwisselen met dien van keizer en keizerin van Duitschland.

De lieveling der kinderen.

't Is bijna of het tortelduifje begrijpt onder welk een lief gezelschap het zich bevindt. Dat de kinderen veel van het vriendelijk beestje

houden en gaarne een lekker beetje er meê deelen, blijkt uit de vroolijke belangstelling, waarmeê het oudste broerke den vogel op zijn hand heeft laten springen, om hem op een lekkernij te vergasten, terwijl de andere kinderet bij die aangename uitspanning toezien.

Indien de schilder van dit eenvoudig toneeltje gepoogd heeft, in beeld te brengen, wat van kinderen het schoonste sieraad is, genot en liefde voor het onschuldige, dan mogen wij zijne poging als welgelukt aanzien.

Lente.

Windeken! zwijg eens even stil,
'k Hoor het stemmetjen van april.
't Roept uit alle dalen:
'Mei! hoe kunt ge dralen!'

Onwillekeurig vloeien ons bij den aanblik der gravure, die ons als bij too verslag te midden van de heerlijkheden der ontwakende lente verplaatst, bovenstaande woorden van den dichter der *Jaargetijden* uit de pen. Op die plaat toch prijkt natuur reeds in vollen lentedos; wij daarentegen zijn eerst in Grasmaand en

Soms komen in de maand april
Te-laat geboren dagen,
Des Winters weezen, bleek en kil,
Die vaders rouwslip dragen:
De bruiloftstriomftocht der Lent' staat stil.

Maar in ieder geval kan dat stilstaan niet lang duren; want als er iets snel voorbijgaat, dan is het voorzeker de lente wel. Door die kortheid echter, zegt Ten Kate, is ze juist des te schooner, en wij begroeten er haar dan ook niet te minder om.

Een heuglijk Paaschfeest
Bladzijden uit het leven van een groot bekeerling, door J.R. van der Lans.

I.

De schitterende zon van noordelijk Afrika wierp haar gouden gloed over de golvende en vruchtbare vlakte, waarin zich in het begin van de vierde eeuw onzer jaartelling de oude stad Tagaste verhief, van welker bestaan heden ten dage nog slechts eenige weinige bouwvallen, vijf en twintig mijlen zuidwestelijk van Bona, getuigen.

De rijke korenvelden, die zich met hunne wuivende pluimen uren ver in het rond uitstrekten en alzoo het woord rechtvaardigden der Romeinen, die de provincie Afrika de graanschuur van Rome noemden, wisselden af met boschrijke heuvels, waarop de dadel, de vijgeboom en de abrikoos in het wild tierden, en met lachende weiden, die de dalen met haar groen tapijt bedekten.

Twee jongelingen wandelden door dit aardsch paradijs; beiden telden klaarblijkelijk nog geen twintig jaren, maar hunne gestalte had zich onder den invloed van het zuiderklimaat reeds tot die van den vollen mannelijken leeftijd ontwikkeld. Beiden droegen in hunne trekken de type van het krachtige ras der Carthagers, het eenige

volk ter wereld, dat Rome zich gewaardigde als zijn mededinger naar de wereldheerschappij te beschouwen, en waarmede het diensvolgens een strijd op leven en dood moest aangaan. Beider gelaat was edel en fier, doch die fierheid werd bij den éénen verzacht door den vriendelijken glans van het schoone, ovale oog en den blijden, vergenoegden trek, die om zijn mond speelde, terwijl ze bij den ander door den hartstochtelijken blik, den krachtigen arendsneus en den minachtenden trek om de lippen in terugstootenden trots ontaardde.

De eerstgenoemde stond stil en leende het oor aan het gekweel van een vogel in het dichte gebladerte eener sycomore; het genoegen, dat hem die zilveren tonen verschaften, spiegelde zich af op zijn gelaat, dat door eene uitdrukking van innige voldoening verhelderd werd.

Zijn metgezel stapte in gedachten voort, en wendde het hoofd eerst om, toen de ander verrukt uitriep:

‘Aurelius, hoor toch dien vogel eens aan!.... Mijn God, hoe schoon!’ En met den vinger der linkerhand op den mond, wenkte hij met de rechter Aurelius, die zich omgekeerd had, maar geen stap terugtrad. Ook hij leende een oogenblik onverschillig het oor, maar hernam daarop lusteloos:

‘Ik begrijp uwe bewondering; ook ik heb die vaak gevoeld, zoowel bij het lied der vogelen, als bij al het schoon, dat de natuur ons aanbiedt. Maar thans walgt mij dergelijk genot, even als iemand, die zijn verhemelte aan verhittende wijnen gewend heeft, den smaak voor zoete melk heeft verloren. Ik heb te Carthago andere weelden gesmaakt, alles genoten wat de zinnen kan streelen; niets wat de dartele wellust kan uitdenken, of ik heb het geproefd, ik heb er mij aan overgegeven, mij er aan verzadigd....’

‘Verzadigd?’ vroeg de ander, hem met een doordringenden, doch zachten blik aanstarende.

‘Verzadigd, neen, Alypius. Ik heb de schouwspelen, den circus, de baden, de schuilhoeken der losbandigheid bezocht; ik heb den wellust bij volle teugen ingezwolgen, maar verzadigd ben ik nooit geweest. Hoe lang en hoe teugelloos ik mij ook aan de vermaken heb overgegeven, zij hebben mijn hart nooit kunnen bevredigen, en zoo ik den beker van het zingenot dikwijls tot den bodem heb leeggedronken, ik proefde altijd den bitteren droesem.’

‘En dat hield u niet terug van het overmatig genot der zinnen, dat ten slotte alle hooger gevoel in u moest uitdooven?’

‘Hoe meer genot ik mij veroorloofde, hoe meer ik verlangde; het werd mij eene gebiedende behoefte, en die behoefte gevoel ik thans heviger dan ooit.’

‘En gij, die met zoo vele rijke gaven naar den geest bevoorrecht zijt, gij gaaft alzoo alle streven naar hoogere volmaking op?’

‘Hoogere volmaking!’ herhaalde Aurelius met een spijtigen glimlach. ‘Waartoe zou hoogere volmaking mij dienen, als ik niet zeker weet, of niet alles met den dood eindigt. De verwachting van een leven na dit leven berust op te zwakke grondslagen, dan dat men er de vreugde van het tegenwoordige aan zou opofferen.’

‘Ach, Aurelius, dat gij de heerlijke openbaring Gods miskent, die Kristus en Zijne apostelen door zoo vele ontegensprekelijke wonderen hebben bewezen, voor welker belijdenis zoo vele martelaren den bodem van ons vaderland met hun bloed hebben doorweekt!’

‘Ik loochen de noodzakelijkheid van het bestaan eener goddelijke openbaring niet; maar ik kan niet aannemen, dat het Kristendom ze mij zuiver aanbiedt. Daartoe is de leer des Kristendoms te zeer in strijd met de menschelijke rede; bij de volgelingen

van Manes daarentegen behoeft men niets te gelooven wat men niet, begrijpt; zij beloven mij door zuivere redeneering tot de waarheid te brengen.'

'En zijt gij door hen tot de ontdekking eener enkele waarheid gekomen?'

'Neen, maar het weinige wat ik van hen ge hoord heb, belooft mij veel voor het vervolg. Gij weet dat ik slechts *auditor*[1] ben en dus geen toegang heb tot de mysteriën hunner *electi*[2]. Eéne zaak trekt mij aan bij ben, en dat is hun stelsel van de twee beginselen: dat des lichts, van hetwelk alle goed voortkomt, en dat der duisternis, hetwelk de oorsprong is van alle kwaad. Later, wanneer ik in hunne mysteriën zal ingewijd zijn, hoop ik meer te vernemen van die verborgen waarheden, die Manes aan den grooten Zoroaster ontleend heeft.'

'Het is mij onbegrijpelijk hoe gij van de mysteriën der Manicheën, wier leerstellingen tot zulke onzinnige gevolgtrekkingen[1] leiden, meer omtrent de geopenbaarde waarheden kunt verwachten, dan van het Kristendom, welks verheven oorsprong toch door zulke overtuigende bewijzen gestaafd is. En dat te meer, daar gij er uwe moeder zoo diep door grieft, die u om de deelneming aan die afschuwelijke secte reeds hare woning ontzegd heeft.'

Aurelius zag peinzend voor zich. De jongelingen waren de poort der stad genaderd en traden het welvarende Tagaste binnen; zij namen afscheid van elkander aan een huis, boven welks deur eene banderol fladderde, waarop de woorden *Fons sapientioe,* bron der wijsheid, te lezen stonden. Het was de woning van een zoogenaamden *grammaticus,* die Alypius in de Latijnsche letteren onderwees. Aurelius las het opschrift met een spottenden glimlach, drukte zijn vriend de hand en zegde:

'Ik vind u hedenavond bij Romanianus, niet waar? De edele man verleent mij, sinds de ouderlijke woning voor mij gesloten is, voortdurend de gastvrijheid.'

Aurelius dwaalde peinzend verder; onwillekeurig leidden hem zijne schreden naar een huis, dat blijkbaar niet het doel van zijn gang geweest was; want verrast bleef hij op den drempel staan, en scheen met zich zelven in strijd of hij het al dan niet zou binnentreden.

Plotseling voelde hij zich bij de hand gegrepen door eene vrouw, in het lange kleed en den sluier der weduwen gehuld. Haar gelaat was marmerbleek en vertoonde sporen van pas gestorte tranen, die eene scherpe tegenstelling vormden met den glans van bovenaardsche vreugde, welke op dat oogenblik haar gelaat verhelderde.

'Aurelius, mijn zoon, ga ditmaal de woning uwer moeder niet voorbij. Ik moet u spreken over iets, dat mijn hart met blijdschap heeft vervuld. Ik heb dan ook heden mijne offergaven op de grafsteden der martelaren verdubbeld en met vernieuwde vurigheid hunne voorspraak ingeroepen.'

En aldus sprekende leidde zij den jongeling voort tot in het binnenste der woning, waar zij hem nevens zich deed nederzitten.

'O luister, Aurelius. Ik had dezen nacht een Schoonen droom, een droom die niet anders dan eene ingeving des Hemels kan zijn. Het was mij als zat ik op een lange houten bank; ik was in diepe droefheid gedompeld en weende als altijd om u, mijn zoon; want gij weet, ik beween u meer dan eene moeder, die haar kind ten grave ziet

(1) Toehoorder.
(2) Uitverkorenen.
(1) De Manicheën leerden onder anderen dat de boomen, de bloemen en alle planten, even als bezielde wezens, hunne vreugden en smarten hadden, zoodat de veldarbeid eene aaneenschakeling van tormenten en moorden was, waarom hij aan de geloovigen was verboden. Zelfs het gebruiken van voedsel was zondig bij de a u d i t o r e s , terwijl het bij de e l e c t i tot de eer van het beginsel des lichts strekte. Ook geloofden zij in de zielsverhuizing.

dragen. Maar eensklaps staat een jongeling voor mij, omgeven door het licht, dat de engelen Gods omstraalt.

'Uw zoon is bij u,' zegde hij. Trillend van vreugde zag ik op en werkelijk aanschouwde ik u, aan mijne zijde op de zelfde bank gezeten. O, dat die heerlijke droom zoo spoedig moest eindigen. Ik ontwaakte en zag mij weêr alleen; maar die droom liet mij toch de blijde hoop, dat gij één s met mij hereenigd zoudt worden, dat gij u van de ketters zoudt afscheiden, om weêr het geloof te omhelzen, dat uwe moeder u geleerd heeft.'

Aurelius stond op en staarde voor zich op den grond. Hij antwoordde zonder tot zijne moeder op te zien:

'Wanneer die droom werkelijk eene profetische beteekenis heeft, maak er dan veeleer uit op, dat ook gij u tot de volgelingen van Manes zult wenden.'

'Neen, o neen. De engel zegde niet, dat ik zou zijn, waar gij waart, maar dat gij zoudt komen waar ik was.'

Aurelius antwoordde niet, maar bleef schijnbaar onverschillig voor zich op den grond zien. Zijne moeder vatte zijne handen en drukte die aan haar hart; hare tranen besproeiden zijne vingers.

'Aurelius, antwoord,' smeekte zij, 'zeg dat gij tot de waarheid terugkeert. Wees niet zoo wreed voor uwe weenende moeder. Ach, nauwelijks hadt gij het levenslicht aanschouwd, of gij outvingt uit mijne hand het geheimzinnig zout der catechumenen; uwe kindertong kon nog niet spreken en reeds stamelde zij den zoeten naam van Jesus. Bij uwe ziekte verzocht gij zelf het doopsel; men stelde het weêr uit toen het bleek, dat het gevaar van sterven geweken was(1). Och, of gij toen liever niet genezen maar, door het doopsel herboren, rechtstreeks tot het leven der zaligen waart overgegaan! Het is niets dan de zucht naar de vermaken des vleesches en uwe ijdele begeerte naar roem bij de menschen, die u van de waarheid terughouden. Zoo was het ook met uw vader. Eerst toen hij zich uit den stroom der losbandigheid, die hem meêvoerde, had losgerukt, ontving hij de kracht om de waarheid te volgen; en op zijn doodbed, Aurelius, bezwoer hij u het doopsel te vragen, even als hij het gevraagd en ontvangen had.'

De bedroefde weduwe wierp zich op de knieën voor haar zoon, die het hoofd afwendde om een traan te verbergen, welke aan zijne zwarte wimpers trilde.

Op dit oogenblik kwam een jonge maagd uit het aangrenzend vertrek toegeschoten en richtte de bezwijkende moeder op, terwijl Aurelius in aller ijl het vertrek en het huis verliet.

'Tryphosa, mijne dochter, gij ziet het, Aurelius verlaat zijne moeder weêr,' zegde de weduwe en legde het hoofd tegen de borst van het meisje, om daar hare smart uit te weenen.

'Moeder,' troostte Tryphosa, 'ik zal hem terughalen, ik zal hem weêr hier brengen; maar dan moet gij hem het huis niet weêr ontzeggen.'

'O neen, hij moet hier blijven, en ik zal hem zoolang smeeken, tot hij tot het Kristendom en het kristelijk leven terugkeert. Mijn gebed zal verhoord worden; de vrome man Gods, wien ik eens mijn nood klaagde, heeft het voorspeld: een zoon van zoo veel tranen kan niet verloren gaan. Hij zal uit het graf van zonde en dwaling opstaan tot een nieuw leven ter zaligheid!'

(*Wordt vervolgd.*)

Twee voor een.

Het kind is bleek, het kind is dood;
De moeder weent zich de oogen rood.

't Ligt beeldschoon in het kistje neer;
Zij kust het voor de laatste keer.

Naar 't kerkhof draagt men 't langzaam heen;
Zij blijft nu met haar smart alléén.

Wel weet ze: 't lijkje daalt in de aard',
Het zieltje zweefde hemelwaart;

(1) Men stelde in dien tijd vaak het doopsel tot ver in de jongelingsjaren uit, eensdeels uit eene al te angstvallige bezorgdheid voor eene goede voorbereiding, ten andere omdat men aan de zonden, na het doopsel bedreven, een grooter gewicht hechtte.

Toch zoekt ze in huis 't verloren kind...
Het is zijn speelgoed wat zij vindt.

Ach, ledig blijft het kleine bed,
En 't kinderstoeltjen onbezet. -

Getrokken wordt haar moederhart
Naar 't plekje, waar 't begraven werd.

Zij ziet er roosjes waar het rust,
Als ze op zijn koontjes heeft gekust.

Zij hoort er vogels, wier gefluit
Haar toeklinkt als zijn stemgeluid.

Een straal breekt door de treurwilgblaân:
Zoo stralend zag zijn oog haar aan.

Lang knielt zij bij het grafje, en zacht
Bidt zij om Hemeltroost en -kracht.

Zij gaat, en onderdrukt haar rouw,
Begeeft zich naar een groot gebouw,

En deelt haar onbeschrijflijk wee
Aan eene Liefdezuster mee.

Deez' spreekt haar troostend toe: ‘De Heer
“Geeft u voor één twee englen weer!”

Zij leidt haar rond, toont vriendlijk haar
Ginds kindren spelend met elkaâr;

Hier kleinen slapend bed aan bed
In ééne kamer frisch en net.

De slaap kleurt hun de kaakjes rood;
Heel anders kleurt de bleeke dood.

Zacht tredend langs de bedden heen,
Ziet zij deze englen een voor een.

De moederliefde vult haar hart
En sluit de wonde van de smart.

Op eens, wat wederhoudt haar tred?
Zij meent, haar kind ligt daar te bed...

Hoe oud is dit? - ‘Twee jaren pas!’ -
Zoo oud juist als haar lievling was.

Hetzelfde blonde en krullend haar
En blauwe en stralend oogenpaar.

't Steckt haar de handjes lachend toe
En stamelt het zoetklinkend: ‘Moe!’

De moeder slaat met blij geween

Haar armen om het kleintje heen;

Zij tilt het uit de legerstee
En zegt: ‘Dit weesje neem ik mee!’

‘Ik trek het mooie kleertjes aan
En voed het als mijn kind voortaan.’

‘God zij gedankt, nu 'k in dit kind
In plaats van één twee englen vind!’

B. VAN MEURS.

Merkwaardigheden op het gebied van wetenschap, nijverheid en kunst.

INHOUD: Het electrisch licht in dienst der fotegrafie. - Telegrafische fotografie. - fotografieen te kleuren.Kunstmatige diamanten.

Als ge uw portret laat maken, kies dan vooral een helderen zonnigen dag uit, dus luidt de raad, dien men algemeen aan hem ten beste geeft, die van plan is zich te laten photographeeren. En inderdaad, zonder helder zonlicht verkrijgt men nooit eene goede photographie; de omtrekken blijven onduidelijk en vaag en de tinten vloeien in een.

Maar in ons nevelachtig landeke, met zijn allergrilligst klimaat, heeft men de zonnige dagen zoo maar niet voor 't bestellen, en 't is honderd tenen één, dat, wanneer men er eenmaal zijn zinnen op gezet heeft, 's maandags zijn portret te laten maken, de hemel van maandag tot zaterdag met de dikste wolken zal bedekt zijn.

In geen ander land - het nevelen-eiland aan gene zijde van het Kanaal uitgenomen - bestaat misschien zulke groote behoefte aan een goeden plaatsvervanger voor de zon als juist in de Nederlanden; dit zullen alle onze fotografen zonder aarzeling toegeven, en daarom is het te verwachten, dat zij spoedig gebruik zullen maken van het middel, hun door den berlijner fotograaf Van Ronzelen aan de hand gedaan en dat hen in staat stelt het zonlicht bij hun arbeid te missen.

Sedert lang heeft men tot wetenschappelijke doeleinden het electrische licht in plaats van dat der zon aangewend om afbeeldingen te verkrijgen van plaatsen, waar de stralen van het koesterend hemellichaam niet kunnen doordringen, zoo als onderaardsche spelonken, tunnels, het inwendige van gebouwen enz. De beelden, die men langs dezen weg verkreeg voldeden, wel aan het wetenschappelijk doel, dat men er zich meê voorstelde, maar waren overigens lang niet volmaakt, en in ieder geval kon de fotografie bij electrisch licht niet aangewend worden tot het maken van portretten.

Eerst in den laatsten tijd is het bovengenoemden fotograaf gelukt, door eene bijzondere inrichting het electrisch licht ook tot het fotografeeren van personen te doen dienen. Onze gravure op bladzijde 248 geeft eene aanschouwelijke voorstelling van de manier, waarop Van Ronzelen hierbij te werk gaat. Niet de geheele inrichting is op onze afbeelding zichtbaar; wij vertrouwen echter dat de lezer onze beschrijving voldoende zal kunnen volgen.

In den kelder van het huis is eene electrodynamische machine van Siemens & Halske geplaatst, die in beweging wordt gebracht door een beweger van vier

paardenkrachten, afkomstig uit de fabriek van gasbewegers te Deutz, en door de stedelijke gasleiding gevoed.

De stroom, die in deze machine wordt ontwikkeld, wordt door de beide geleiddraden naar de electrische lamp gevoerd, die op onze afbeelding zichtbaar is, en op de eerste verdieping op een beweeglijken ijzeren standaard is geplaatst. Daardoor kan men den persoon, wiens portret verkregen moet worden, in het behoorlijke licht plaatsen.

Maar daar de rechtstreeksche electrische verlichting te diepe schaduwen zou geven, wordt het licht door een parabolischen spiegel, die achter de lamp geplaatst is, naar een metalen scherm tegen de zoldering teruggekaatst, dat, van binnen wit geverfd, als reflector dienst doet. Dit scherm, van ongeveer anderhalven meter middellijn, is aan het plafon vastgemaakt, het loopt op metalen rails en kan daardoor gemakkelijk in die stelling gebracht worden, dat het getemperde licht op het gelaat van den te fotografeeren persoon valt.

Het electrisch licht wordt daardoor aanzienlijk in sterkte verminderd, daar het zonder de weêrkaatsing met 3000 waskaarsen zou gelijk staan en thans maar den glans van 2100 waskaarsen verspreidt; de kracht van het rustige en helderwitte licht is echter nog ruimschoots voldoende, om een krachtig negatief beeld op het gelatine-plaatje te werpen, welks scheikundige behandeling geheel dezelfde is als bij de gewone manier van fotografeeren.

De op deze manier verkregen portretten geven aan die, welke in het helderste zonlicht vervaardigd zijn, noch in duidelijkheid en scherpte der lijnen, noch in fijnheid van tinten, noch in levendige warmte van toon het minste toe.

Het behoeft nauwelijks gezegd te worden, welke voordeelen de fotografie bij electrische verlichtingen moet opleveren voor gevallen, dat de afbeelding noodzakelijk bij avond of nacht moet genomen worden; niet minder gewichtige diensten kan de nieuwe manier van fotografeeren bewijzen bij het maken van reproducties, uitsluitend tot nijverheids-doeleinden.

Nog in een ander opzicht is in den laatsten tijd de electriciteit ten bate der fotografie aangewend. Door een engelsch natuurkundige

namelijk, den heer Snelford Bidwell, is een toestel uitgedacht, waardoor hij met behulp van verscheidene der nieuwste uitvindingen op het gebied der electriciteit, fotografieën kan vervaardigen van voorwerpen, die zich op zeer groote afstanden bevinden.

DE LIEVELING DER KINDEREN.

Hij noemt zijne uitvinding telegrafische fotografie en moet er reeds tamelijk zuivere afbeeldingen van zeer verwijderde voorwerpen mede verkregen hebben. De inrichting van zijn toestel vinden wij echter nog niet beschreven, waarom wij er voor heden van afstappen, ons voorbehoudende er later op terug te komen.

't Zou een heele aanwinst zijn voor de geïllustreerde nieuwsbladen, wanneer zij langs telegraphischen weg in een oogenblik afbeeldingen konden krijgen van het tooneel eener belangrijke gebeurtenis, zoo als bij voorbeeld de aardbeving van Casamicciola, den moord op den czaar, enz.

Wij deelen hier *en passant* een hoogst een voudig middel meê, om fotografieën met waterverven te kleuren, dat wij dezer dagen in een duitsch tijdschrift zagen meêgedeeld.

Men bestrijke eerst de fotografie met glycerine, waarbij men er vooral op dient te letten, dat geen stores of vezeltjes zich aan het papier vastzetten. Vervolgens late

men de fotografie vier uren lang zorgvuldig drogen, waarna men er de kleuren onder aanwending van gomwater zoo vet als men wil op kan aanbrengen.

In onze artikelen over den diamant en zijne bewerking, verzekerden wij dat het de wetenschap tot heden nog niet gelukt was uit zuivere koolstof

kunstmatig een diamant te doen kristalliseeren.

Thans zijn wij genoodzaakt die woorden in te trekken. Wij lezen toch in het *Journal of the Soc. of Arts,* dat het een geleerde te Glascow zou gelukt zijn kunstdiamanten te vervaardigen.

Voor eenigen tijd werd het zelfde beweerd van een engelsch ingenieur, den heer Mac-Tear, die er in gelukt heette te zijn koolstof of carbon te doen kristalliseeren. Maar de door hem verkregen kristallen bleken niet bestand tegen het onderzoek waaraan de geleerde heer Maskelyne ze onderwierp; de kunstmatige diamanten bezaten volgens hem geene enkele eigenschap van het natuurlijk edelgesteente.

De diamanthandelaars zullen zich op dat bericht wel in de handen gevreven hebben, maar blijkt de mededeeling van het bovengenoemde blad juist, dan zal hunne vreugde van korten duur zijn. Het *Journal of the Soe. of Arts* toch bevat een brief van professor Maskelyne zelf, waarin gezegd wordt, dat een ander geleerde, de heer Ballentin Hannay van Glascow er werkelijk in gelukt is echte diamanten te vervaardigen. De kristallen, die hij aan het onderzoek van den heer Maskelyne heeft onderworpen, hebben de zelfde eigenschappen als de natuurlijke diamant, zoowel met betrekking tot het lichtbrekend vermogen als de buitengewone hardheid; zij bekrassen gemakkelijk den saffier en kunnen even als wezenlijke diamanten verbrand worden,

LENTE.

Eene Spaansche maatschappij van misdadigers.

Dat het in Spanje dikwijls Spaansch is toegegaan leert de geschiedenis op meer dan eene bladzijde, maar toch mag eene maatschappij van misdadigers, die zich omstreeks vier eeuwen heeft weten te handhaven, tot zulk eene zeldzaamheid gerekend worden, dat het niet ondoelmatig is er eenige oogenblikken bij stil te staan. Wij bedoelen de Garduna-Broederschap, wier laatste grootmeester den 25^{en} november 1822 op de Markt te Sevilla met twintig zijner gezellen op het schavot stierf.

Deze broederschap, die volmaakt was ingericht als eene gewone maatschappij met hare statuten en beambten, had tot doel tegen een vastgestelden prijs en onder diepe geheimhouding allerlei misdaden te plegen. Moord stond natuurlijk bovenaan op deze zonderlinge prijscourant, die daarenboven ook aangaf tegen welke som men een gewonen dolksteek kon laten toebrengen.

Aan het hoofd dezer maatschappij stond een grootmeester (*hermano mayor,* d.w.z. oudere broeder), die dikwijls een hoog staatsambt bekleedde; van hem gingen de bevelen aan het minder personeel uit, dat uit *guapos,* een soort van uitgezochte bandieten bestond. Deze werden in twee klassen verdeeld, *guapos punteadores,* d.w.z. bandieten, die den dolk hanteeren, en *guapos floreadores,* leerling-bandieten, die echter reeds zeer handige dieven waren en dikwijls een leercursus in de gevangenissen van Sevilla en Malaga hadden gemaakt. Daarop volgden de *fuelles,* speurhonden, wier naam den aard van hunne werking aanduidt.

De leden der Garduna kregen bij hunne aanneming als lid een bijzonderen naam, en wel zulk een, die met eene eigenaardige eigenschap van het nieuwe lid overeenstemde, als bijv, *mano fina* (fijnhand) of *cuerpo de hierro* (ijzeren lichaam). Ook de misdaden, welke bedreven werden kregen een minder verdacht klinkenden naam; zoo noemde men dolksteken: doopen; roof langs de groote wegen heette op reis gaan, iemand verdrinken een bad nemen. Werd een lid tot het bagno veroordeeld, dan zegde men, dat hij bij de koninklijke marine was ingelijfd, enz. Het vereenigingspunt dezer moordenaars-maatschappij was niet Madrid, maar Sevilla en hare omgeving; een aldaar gelegen oud en half ingevallen moorsch paleis werd jaren lang gebruikt om vergaderingen te houden.

Toen de laatste leden gevangen werden genomen, kreeg men ook de statuten in handen, waaraan nog de volgende punten ontleend zijn:

De nieuwelingen der maatschappij, die een vol jaar moesten dienen alvorens zij als werkend lid meêtelden, en die men *chivatos* (geiten) noemde, kregen vrije voeding en kleederen; de anderen ontvingen een derde deel van den gemaakten buit, terwijl de helft van het overige in de algemeene kas werd gestort om gerecht en policie om te koopen terwijl de andere helft het aandeel van den grootmeester uitmaakte.

Eene bijzondere zorg werd besteed aan het practisch oefenen der leden. Zij kregen onderricht in het nabootsen van het geschreeuw der dieren en moesten dan ook dikwijls een examen doen in het mauwen als een kat, het blaffen als een hond, het knorren als een varken, het fluiten als een vogel, enz. terwijl ook het inbreken naar eene vaste methode werd onderwezen. Voor alles werd bun echter het zwijgen voorgehouden, en dat de leden dit deden, blijkt uit het feit dat de bende gedurende vier eeuwen heeft kunnen blijven bestaan.

Toch is zij ten slotte door verraad ontbonden en uit de gevonden papieren en geschriften werd menige misdaad opgehelderd, die tot dien tijd verborgen was gebleven. Eerst toen de laatste een en twintig moordenaars aan de galg hingen, ademde het volk, dat hen vreesde als de pest, vrijer en de stad Sevilla vierde met spaansche uitgelatenheid hare bevrijding van deze verschrikkelijke plaag.

Villa Pladelle.
De Giftbrief van Ao. 922,
Door August Snieders.
(Vervolg.)

III.
De dagvaart.

Het dorp Pladelle had zeker in de 10^{e} eeuw het uiterlijke niet van het welbebouwde dorp, dat wij nu kennen. Het duidelijkste denkbeeld vormt men zich van een dorp of vlek te dien tijde, als men zich eene min of meer uitgestrekte vlakte voorstelt in een eeuwenoud bosch, in welke vlakte en deels in het woud, zich eenige hoeven bevinden, zelden uit steen, meestal uit boomstammen of uit vitselwerk, met kleiaarde bestreken, gebouwd.

Hier en daar verheft zich eene steenen hoeve, soms half hoeve half slot, waar de landedelman woont, of wel de vrije man. Eene gracht, eene houten rastering, soms uit gepunte boomstammen saâmgesteld, omgeeft deze hoeven, waar de haan wel eens op de omheining gezeten, u tegen- kraait, de bandhond u toeblaft, koe en ezel voor het sluithokken den kleinen wachter verbeiden om in het bosch of op den rand van de grachten te gaan grazen.

Nabij deze groep huizen staat de dorpskerk, nog niet met den flinken toren bekroond, welke met het verguld kruis en den weêrhaan over de bosschen heenziet, en den reiziger in de wijde heide tot baak dient; neen! 't is meestal een steenen gebouw, in welks benedenmuur geen vensters zijn, doch uit het halve dak van dien muur, schiet een tweede muur op, waarboven het rieten dak. In dien hoogen muur waren eenige openingen, met fijn gevlochten draad gesloten, waardoor het licht zeer karig in het Huis des Gebeds neêrviel.

In den voorgevel was de deur aangebracht, en men zou niet onmiddellijk aan eene kerk den ken, zag men het gebouw niet door den doodenakker, waarop eenige lage kruisen, omringd.

De gemeenschappelijke waterput, met eene ruwe kuip omvat en achter welken de zwik (waardoor men den vollen emmer ophaalt) in de hooge mik rust[(1)], ligt in de nabijheid der kerk.

Pracht was er zoo min buiten als binnen in kerk of woningen, doch natuurpracht omringde deze in hare geheele volheid. Hooge eiken, berken, klaterpopels en linden vormden een frisch en dichterlijk gewelf boven die vreedzame rieten daken, die soms in den fijnen blauwen nevel gehuld waren, als de rook naar buiten sloeg, want deze vond tot dan slechts eenen uitweg door reet en deur.

Rondom de huizen lagen frissche akkers, aan het bosch ontwoekerd, en hier en daar nog altijd door houtgewas afgesneden.

(1) Dezelfde wijze van waterophalen wordt nog in deze streek gebezigd.

Pladelle, het fraaie dorp[2], was een oasis in het midden van de uitgestrekte heide, bosschen en moerassen van het oude Taxandrië, nog veelvuldig door wild- en boschgedierte bewoond zelfs soms door den wolf en den beer. Reeds in de vroegste tijden was het dorp eene vrijheid[3], die de reiziger gelukkig was te bereiken, na in die eindelooze wildernis dagen en nachten te hebben doorgebracht.

Op den 15[en] Juni 922 was het dorp, anders zoo eenzaam als eene volkplanting in de dichte bosschen der Nieuwe Wereld, integendeel zeer levendig. Bij de ongewone beweging, die er heerschte, was er elk levendig wezen onrustig, zelfs de eksters en de kraaien, die op de hoogste en de halfnaakte jongens, die op de laagste takken der boomen of op de houten schutsels zaten, zagen verwonderd naar de groote ridders, schoone jonkvrouwen, overmoedige schildknapen, onbeschofte knechten en soldaten, die onder de boomen, tusschen de tenten met banderollen en paardenstaarten versierd, tusschen de stellages en kramen heen en weêr gingen.

Bij sommige ridders, die pas aankwamen, zaten de vrouwen achter hen op het paard; andere vrouwen reden op hakkenijen, en die der vrije mannen op ezels, of wel zij zaten in ruime wagens met ossen bespannen.

Hoe vroeg ook, hadden de kramers reeds hunne met ijzer beslagen koffertjes geopend, waarin de juweelen en sieraden, in Byzantijnschen vorm, waren ten toon gesteld. Men zag er ringen, kruisen, oorhangers, cassoletten, haken, halssnoeren uit gouden en zilveren penningen gevormd, en die aan de oostersche dracht deden denken. Verder haalde men kostbare stoffen voor den dag, die de Lombarden of Venetianen naar hunne stapelplaatsen in het Westen overbrachten en van daar over gansch Europa verspreidden.

Men vond er kooplieden met schoeisels, tapisserieën, drinkhorens en geldtasschen. Wapensmeden hadden in de open lucht hunne smederij opgeslagen om de wapens der ridders te slijpen, te polijsten en de blutsen uit helmen en borstplaten te kloppen. Nog verder stonden de gemaskerde toneelspelers, de minnestreels, kokelaars en de ronselaars in paarden, wier rossen aan staken gebonden waren.

In afwachting dat de dagvaart op de *Tommele*[1] zou gehouden worden, woelde die bonte menigte kwetterend, kakelend, tierend en twistend dooreen. Schoone jonkvrouwen bewonderden en kochten; ridders tuitelden, schildknapen loofden, knechten roofden niet zelden, twistten en vochten met de kramers, of joegen de spottende dorpsjongens uiteen.

Tusschen de wandelaars bemerkte men eene schoone, jonge vrouw, met ranke gestalte, blonde loshangende haren, blauwe oogen, blank vel en licht gepurperde wangen. Zij droeg een lang fijn wit wollen kleed met luchtigen ruimen blauwen mantel, en om den hals verscheidene snoeren met gouden penningen. In hare gestruivelde haren had zij eenige frissche veldbloemen gevlochten. Dit was de gewoonte des tijds, bij feestelijke gelegenheden, en die zelfs door de ridders gevolgd werd[2].

Aan de hand der jonge vrouw ging een knaap van twaalf jaar oud, blond en schoon als zij; hii droeg geene lange haren meer; deze waren ter hoogte van de helft van het oor en de helft van het hoofd recht afgesneden.

(2) Hofdijk.

(3) Heylen.

(1) Een eigendom van de familie des schrijvers, aan de kom des dorps gelegen.

(2) Het gebruik, om zich op feestelijke dagen en zelfs in den strijd, met bloemen te kronen, bleef bij de Galliërs tot aan het tijdstip der r e n a i s s a n c e voortbestaan. L e s G a u l o i s , zegt Viollet-Leduc, p o r t a i e n t p o u r t o u t c a s q u e u n e c o u r o n n e d e f l e u r s . Bij andere volken schijnt dit, evenals bij de Galliërs in gebruik te zijn geweest.

Terwijl de jonge vrouw naar de goud- en zilverwerken zag, trok de knaap haar gedurig naar den kant waar de kokelaars en toneelspelers stonden, tot dat hij eindelijk gewillig bij een koopman stilhield, die onder de bescherming zijns vaders ter dagvaart gekomen en hem dus eenigszins bekend was.

Naast de edelvrouw had zich onbeschaamd eene vrouw geplaatst, die met den elleboog op het koffer leunende, haar vinnig oog liet rondgaan en tevens de onderhandeling over den koop van een borstsieraad beluisterde. Die lange, bleeke, magere vrouw was Ragna.

Misschien luisterde zij, in de hoop van te vernemen langs waar de koopman, met zooveel schoone dingetjes, zou afreizen en wie weet of Hark het alsdan niet gepast zou vinden hem met zijne Noren een bezoek te brengen, ten minste indien die koopman geen machtig beschermer had.

Begreep de koopman eenigszins het doel der Norin, of had zij reeds vroeger bij hem gepolst of hij niet een beschermer noodig had op de terugreis? Zeer mogelijk, want de man zag dat de Norin de edelvrouw hinderde; hij zegde met een scherpen tongval, eigen aan de Joden:

'Nah, vel ketankt! Ik hep ze niet nootig, tie peskermink, frouwe! Te genatige heer Tirk, waarvan ge hier te eerzame en teugtsame kemalin ziet, kaf mij sijne hooge peskermink en pij ten Cod van Habram ze is mij kenoeg.'

De Norin bekommerde zich om dat duidelijk verzoek van heen te gaan niet; zij bleef naar de onderhandeling luisteren; haar flikkerend oog volgde elke beweging die men met het sieraad maakte, en meer dan eens vreesde de koopman dat het onbeschofte wijf de hand plotseling zou uitstrekken en het juweel bemachtigen. Zóó stou was Ragna, dat zij den knaap wegdrong, die naar de plaats, waar zij stond en waar zij blijven wilde, moeielijk maakte.

Dat krenkte den jongen, die, hoe liefderijk door de moeder opgevoed, toch de gebreken had van den adel jegens den mindere, en vooral tegen den mindere die hem durfde weerstaan. Hij trok dan ook zijn dolkmes, plaatste zich met vlammend oog, gloeiende wangen en voorhoofd voor Ragna, die met een grimlach van verachting op hem neêrzag en hem nijdig toeduwde:

'Gij, kasteel worm!'

De blonde moeder hoorde dat bloedig belecdigend woord, dat de knaap gelukkig niet verstond, en angstig wendde zij zich om, om het kind tegen de booze vrouw te beschermen. Plotseling daagde eene machtige hand op: een ridder op een schoon Friesch paard gezeten. De maliënkolder en wapens tintelden in de zonneflikkers, die door het loof der boomen vielen. Hij was blootshoofd, doch zijne goudblonde haren daalden in dichte lokken op zijne schouders, en feestelijk bad hij er eenige wilde rozen, pas in het bosch geplukt, in gevlochten, 't Was immers een bewijs van onversaagdheid, dat men met ontbloot hoofd in dit of dat ridderspel, zelfs in den strijd op leven en dood, verschijnen durfde.

De ridder dreef zijn paard snel vooruit en daarna zijne lange speer neêrlatende, liet hij deze tusschen kind en vrouw zakken, als om vrede te gebieden. 'Gisela, Diederik!' riep hij deels waarschuwend, deels bemoedigend tot moeder en kind, terwijl dit laatste de woorden met den uilroep 'vader!' beantwoordde. Doch al lag dit wapen voor haar oog, al werd zij schier geraakt door den klauwenden hoef en den schuimenden bek van het paard, toch was Ragna niet bang.

Bleek van woede omgreep hare gespierde hand het speerhout en trachtte het zelfs den ruiter te ontrukken; doch juist die beweging gaf aan moeder en kind de gelegenheid om zich aan de zijde des ridders te plaatsen en zich buiten het bereik der Norin te stellen.

Het volk stroomde bij; de koopman had zijn koffertje toegeslagen om elke poging tot diefstal te beletten. Tevergeefs riep de kramer Ragna, de dorpers, de knechten en anderen toe, dat die ridder 'sijn kenatige heer Tirk was,' de gunsteling des konings, de dapperste der ridders; dat die vrouw zijne gade en die knaap zijn zoon waren; het geweld, gesnater, gekwetter en gedrang verminderde daarom niet.

Gelukkig kwam er afleiding in dit toneel door het verwijderd geroep: 'De koning, de koning!' Het volk wendde zich om en liep in de richting vanwaar de Karlinger komen moest, en zelfs Ragna vergat nu hare tegenpartij.

In de verte verscheen inderdaad eene groep ridders, wier helmen, harnasplaten, wapens van allen aard in het zonlicht vonken afgaven. De banieren, pluimbossen, kleurige wapenrokken en mantels vormden een buitengewoon, een levendig gezicht en het bazuingeschal gaf eene feestelijke opgewektheid.

In de eerste rij, omringd door ridders, knapen, leeken en geestelijken, reed de koning op een sneeuwwit paard, voor welks stappen kleine knapen bloemen strooiden. De Karlinger droeg eene blinkende wapenrusting met geciseleerde bloemen, en over deze den purperen mantel met gouden haak op den schouder vastgemaakt. Op zijn hoofd had hij de gouden kroon, eigenlijk een breeden gouden band, met drie opwaarts loopende vierkante gouden klaverbladen.

Het vorstelijk paard werd door twee edelknapen bij den toom geleid, en boven koning en paard hield men een op vier stokken rustenden hemel, of baldekijn. Het volk verdrong zich eerbiedig om die buitengewone vertooning te zien; de jongens hingen in kolossale biezwermen aan de boomtakken, vrouwen en mannen klauterden op omheiningen en op daken, of snelden vooruit naar de *Tommele,* om daar plaats te nemen.

Op die weide was eene stellage opgeslagen, met tapisserieën bekleed, waar de koning zou plaats nemen. Naast dezen was eene zitplaats voor de edelvrouwen, en vóór de vorstelijke estrade namen een aantal ridders, graven en grooten plaats, terwijl het volk achter die borstwering van staal en kostbare stoffen, op de teenen kon staan wilde het iets te zien krijgen.

Ragna stond bleek, met vlammend oog, nijdig saamgenepen lippen en de armen op de borst gekruist, op eene hoogte tegen een boomstam geleund. Zij ten minste kon de vlakte zeer goed overzien; maar al had zij dan ook haar schoonste kleed aan, zij had geene eereplaats, al was zij dan ook de voedstermoeder van Hagene, en daarom ook had zij een voorgevoel dat de machtige minister haren eisch voor Hark in den wind had geslagen.

Die miskenning maakte de Norin wrevelig; maar toen zij, over de hoofden der menigte heenstarende, de blonde vrouw en den knaap door den prachtigen Hagene zelf naar de zitplaats geleiden zag, siste zij als eene slang en zij kon haren haat en nijd niet meer kroppen.

De blonde vrouw, die de schoone en fiere ridder Gisela genoemd had, werd door den koning, - dit zag Ragna duidelijk, - gegroet en de Karlinger knikte glimlachend tot den knaap, 't Was omdat haar echtgenoot, dat zijn vader, een ridder was zonder vrees, die op al de slagvelden machtig het zwaard hanteerde en voor en na het gevecht nederig knielde als een kind. Dit vertelde men met bewondering in de volksschare, en Ragna, die den ridder vroeger verachtte, haatte hem nu.

Gisela zat tusschen een aantal schoone en rijke vrouwen, met gevouwen handjes en neêrgeslagen oogen, en als zij deze opsloeg zochten zij enkel haren Dirk, den kloeken en edelen man, wiens gade zij was.

De leenmannen waren talrijk opgekomen en Hagene liet zijn oog, hopend en betrouwend, over die lange rij ridders gaan, die allen hunne hulde en verkleefdheid aan den koning, neen! aan het koningschap, zoo dacht de heerschzuchtige, zouden bewijzen.

Geen enkele leenman brak het stroopijl, ten teeken dat hij den koning zijne trouw opzegde. De vorst sloeg dezen tot ridder, bevestigde genen in het leenmanschap, regelde moeielijkheden met anderen; doch van Hark was geen spraak en Ragna vloekte den ondankbaren Hagene.

Toen zij de hooge riddergestalte van Dirk tot voor den koning rijden zag; toen zij den fieren man zag afstappen en zijn paard aan een schildknaap toevertrouwen; toen zij Hagene zag naderen, den blonden ridder bij de hand nemen en hem tot voor den voet des konings leiden zag, toen zou zij als eene bezetene door al de eunjers van het nevelheim, dwars door de dichte rangen hebben willen breken, en op Hagene toevliegen.

Al wat zij haatte, werd dus door Hagene voorgestaan, en zij had het voorgevoel dat de blonde Fries boven Hark zou verkoren worden. De ridder boog inderdaad de knie, en de koning opstaande, richtte hem op en sprak hem woorden toe, die wel vleiend moesten zijn, want er liep een gemompel van goedkeuring door de scharen, en Gisela, wier oog vochtig was, stiet zacht haar kind vooruit alsof zij zeggen wilde: 'Luister, kind, wat de heer koning van uwen vader zegt.'

De Karlinger gaf zijnen 'lieven getrouwen Manne Dirck' een perkament met konings zegel bekrachtigd, en Hagene verkondigde dat de koning aan een edel man, die Walcherius broeder was, geven wilde: 'Hollant, ende die Kerck 't Egmonde met hoeren toebehoren, dat's Zuythardeshage totter Voortrappe toe[(1)].... mitten dienstluden, die daer nu in sijn of namaels in woonen sullen met bosch, met mersch, met weyde, mit water ende mit heyde ende al datter toebehoort.'

Een nevel daalde over Gisela's oogen en Dirk zelf was nooit zoo ontroerd geweest, al zag bij den dood voor zich. 'Wel verdiend, welverdiend!' mompelde men; maar toen Hagene met indrukwekkende stem zegde: 'ende gebiede dat hem nyemant hinder doe, om dat wy willen dat dese gifte gestadige blyve totten eewygen dagen, zoe hebben wy dese letteren bezegelt mit onsen vin gerlin van goude,'[(2)] toen steeg aller bewondering ten top.

De koning sloot den nieuwen vorst, dien hij graaf noemde, in zijne armen en gaf hem den broederkus. Geen leenman was hij, maar onafhankelijk vorst, bij de genade Gods graaf en bondgenoot van den koning. 't Was inderdaad eene gift om benijd te worden.

Bazuinen klonken, wapens kletterden juichend, stemmen verhieven zich: 'Heil den nieuwen vorst, heil!' Iedere kreet was een steek in Ragna's hart; doch toen zij Hagene de eerste gravin van Holland voor den troon des Karlingers geleiden zag, werd het haar te benauwd op den heuvel; zij daalde dien af en vermaledijde en vloekte.

Aan den waterput stonden drie of vier vrouwen; deze wisten hoe eerzuchtig de Norin was en hare spotternijen brachten haar vergiftige steken toe.

'Hoe,' zegde deze, 'gij hier, vrouw Ragna, en waarom niet ginder?' - 'Wel ja,' viel gene in, 'waarom niet bij de grooten en edelen?' - 'Gij ook woont immers op een.... kasteel!' siste spottend eene derde. - 'En heer Hark is toch leenman?' schuifelde de eerste slang weêr.

(1) Oudste vertaling van den giftbrief, uit de Egmonder abdij, zegt men, voortkomstig. In het latijn staat: quasdam res, Ecclosiam videlicet Ekmunde, cum omnibus ad earn iure pertinentibus a loco, qui dicitur Suithardeshage usque ad Fortrapa et Kinnem, etc. Het stuk zelve is overbekend.

(2) Het onderschrift van den origineelen brief luidt: Signum Karoli gloriosissimi Regis. Hagano Notarins ad vicem Rotgeri Archiepiscopi summique Cancellarii recognovit. Zie over dit onderschrift en den brief zelven de brochure de Giftbrief van koning Karel, door J.A. Alberdingk Tnijm. Tevens wijzigen wij hier eene misstelling over dit onderschrift, geslopen in ons stuk Villa Platelle, opgenomen in ons werk Oud Speelgoed, waardoor men zou kunnen wanen, dat de aartsbisschop en kanselier, Rotger of Rutger, bij de plechtigheid aanwezig was.

Ragna antwoordde niet, maar de lust om haar mes in den romp van een der spotsters te planten, ontbrak haar niet. Zij ging echter heen en drong door het volk tot bij Hark, die op zijne beurt, brullend van woede, vooruit wilde, doch door eenige sarrende en spottende ridders werd afgeweerd.

'Ik wil mijn stroopijl breken en het dien Hagene in het aangezicht werpen!' riep de Noor[3].

'Achteruit, afschuwelijke Noor! Gij zijt geen ridder! Gij zijt geen leenman!' en de edellieden die den Noor spottend afweerden, weigerden verder met hem, een gemeenen dorper, in het strijdperk te komen, en hitsten door onbeschoftheden zijne razernij gedurig aan, totdat hij, bij het aanvangen der ridderspelen door de knechten werd weggedrongen.

De kampen duurden kort. Het volk, nog altijd in de boomen of op de daken gezeten, had de ridders zien strijden, overwinnen en door de schoone Gisela beloonen. Nu was de koning

(3) Als de leenman afbrak met den leenheer, zeide hp, onder het breken van het stroopijl: Désormais nous rompons, repoussons et abjurons la foi et l'hommage que nous avons gardé jusqu' à présent. VIOLLET-LEDUC.

naar het slot teruggekeerd en de edellieden en knapen verspreidden zich tusschen de kramen, kochten, tuitelden, ronselden, lachten, stoeiden, verlustigden zich met de gemaskerde toneelspelers, die op eene stellage, langs de rechterzijde met een tapijtwerk gesloten, declameerden, of met de kluchten der kokelaars. Voor de tenten draaide men het spit, binnen of op het gras onder de boomen, dronken en dobbelden edellieden en klonken niet zelden den nieuwen graaf heil.

Gisela was echter niet daar, en Dirk, die haar op dien heuglijken dag gaarne het schoonste had willen vereeren wat de kramers te koop boden, zocht haar rechts en links, doch tevergeefs. Eindelijk zag hij haar, den knaap bij de hand houdende, uit de kleine dorpskerk met: bemoste muren treden en onder de lommerrijke boomen langzaam en droomend voortgaan, alsof zij de bloemkens telde, die voor haren voet in het gras groeiden, zoo talrijk als de sterren aan den hemel gezaaid.

'Hoe, Gisela lieve!' zegde de jonge man, 'gij zijt zoo droomend en afgezonderd, op eenen dag dat gij integendeel recht opge wekt zoudt moeten zijn.'

FOTOGRAFIE BIJ ELECTRISCH LICHT.

'Ik ben zeer gelukkig. Dirk,' antwoordde zij zoet en met een hemelschen glimlach op het gelaat. 'Ik heb in de dorpskerk voor het altaar gebeden, Gode dank gezegd en ons kind den Heere toegewijd.'

'Wat zegt ge daar, Gisela?' zegde Dirk verschrikt.

'Wees niet ongerust. Ja, ik heb dikwijls van het geluk gedroomd, onzen lieven kleine priester des vredes te zien, doch gij zijt nu vorst, en God heeft hierover dus anders beschikt. Onze zoon moet de erfgenaam der grafelijke eer worden. Ik heb hem onder de hoede der Moeder-Maagd gesteld.'

'Dat is vroom en welgedaan; doch kom nu met mij en ik geef u, tot aandenken van de dagvaart, het schoonste sieraad dat gij vinden kunt.'

'Neen, ik dank u; dat juweel bezit ik reeds.'

'Hoe zoo dan, Gisela?'

'Ik bezit immers uw hart!' en zij glimlachte zoo als de engelen soms in den hemel moeten glimlachen.

De knaap liep vroolijk onder de boomen voort, terwijl Dirk en Gisela, elk eenen arm om elkanders middel geslagen, onder de boomen en dieper het bosch in, voorttraden.

‘'t Zij zoo. Gij zegt dat ge geen sieraden verlangt; maar toch koost ge er dezen morgen uit? Voor wie waren die, Gisela?’

‘Voor het beeld der Lieve Vrouwe, die toch zoo weinig schittert in de dorpskerk.’

‘Altijd de zelfde denkbeelden!’ antwoordde Dirk glimlachend.

‘Ja, altijd de zelfde. Alles komt van Hem, van den Algoede, alles moet tot Hem terugkeeren. Nu heb ik dankbaar het sieraad om het beeld gehangen en plukt Diederik bloemen, om het altaar te versieren.’

‘Recht liefelijk; doch ga nu met mij, de ridders wachten u. Zij willen ter eere der eerste gravin van Holland den drinkhoorn ledigen.’

‘Ik dank hun wel voor die eer; wanneer vertrekken wij, Dirk?’

‘Wat dwaze vraag, Gisela? Vertrekken? Dat kunnen wij zeker niet voor morgen of overmorgen, als de koning ons toelaat af te reizen. Dezen namiddag noodigde hij alle ridders, leenmannen en getrouwen op het koninklijke slot.’

‘En gaat ge ook daarheen?’

‘Voorzeker. Overigens, zijt ge hier niet voortreffelijk geherbergd? De landedelman stond ons, voor ons en ons gevolg, een deel zijner hoeve af en de koning heeft u aangeboden uwen intrek op het slot te nemen.’

‘Neen, neen! 't is mij wel,’ en zij sloeg de schoone blauwe oogen op, en staarde den beminden man zacht aan, maar meer of min vochtig waren die oogen wel.

‘Wees gerust, Gisela, ik zal den koning toelating vragen om af te reizen!’

Dirk kuste zijne vrouw op het blanke voorhoofd, en in de richting der hoeve terugkeerende, wendde de graaf zich andermaal tot zijne makkers.

Middelerwijl wendde de koning zich naar het slot. Karl was vermoeid van de plechtigheid; buiten de huizen van het dorp gekomen, zond hij zijnen hofstoet vooruit en slechts omringd door Hagene en drie of vier getrouwen, reed hij stapvoets, de teugel los op den nek van het paard latende hangen, onder het geboomte voort.

Des morgens bij het oprijden, had de koning een klein en oud kapelleke langs den weg, en schier in het loof der eiken verscholen, bemerkt en aan de omstanders verklaard dat hij dáár, bij het terugkeeren, een oogenblik wilde vertoeven; want te dien tijde erkenden de koningen nog den Koning der koningen, en knielden nog deemoedig voor Hem op den kouden zerk. In later tijd eischten zij bijna dat God voor hen knielen zou!

Ter plaatse gekomen, stapte de koning af en terwijl zijn gevolg hem buiten wachtte, trad hij in de kleine armzalige bidplaats, waar hij voor het grove ijzeren traliewerk geknield, de bedrukte Moeder Gods zag met haren dooden Zoon op den schoot. Het gekroonde hoofd boog zich, en de plooien van den koninklijken mantel raakten het stof van den aarden vloer.

‘Koning,’ zegde eene stem, die uit het beeld scheen voort te komen, en Karl hief langzaam het hoofd op en staarde verbaasd rondom zich, alsof hij niet wel wist wat hij gehoord had. ‘Koning,’ hervatte de stem, ‘gij wordt eerloos bedrogen door Hagene, die onafhankelijke graven maakt, niet om u, den koning, maar om op gegeven oogenblik zijne eigen zaak te dienen. Hagene vernedert het koninschap om zelf eens den troon te beklimmen, en zich de kroon der Karlingers op het hoofd te zetten!’

De koning was onthutst, ontsteld; de tegenwoordigheid van geest ontbrak hem ten eenenmale. De plaats waar hij zich bevond, de mysterieuze stem, die eer fluisterend dan met vollen klank sprak, het schemerdonker dat in de armoedige kapel, die maar

eenige voeten groot was, heerschte, de stilte en eenzaamheid maakten een diepen indruk op den koning, die ijlings opstond, bleek en bevreesd uit het bedehuis trad en Hagene zegde wat hij gehoord had.

Hagene was juist niet van die welke lichtgeloovig zijn; hij snelde de kapel binnen en tot achter het beeld doordringende, sleepte hij eene vrouw naar buiten, die hij onmiddellijk herkende: 't was Ragna. Zijn donker oog tintelde, zijne hand beefde; zijn eerste denkbeeld was met een enkelen dolksteek een einde aan de boosheid van die vrouw te maken; doch hij bedwong zich en zag met diepe verachting op haar neêr. Terwijl hij de Norin van zich afstiet zegde Hagene glimlachend tot den koning:

‘Ik ken haar; het scheelt haar hier, in de hersenen!’ en zich tot Ragna wendende, joeg hij haar weg: ‘Voort, voort!’ riep hij haar toe, ‘en als gij nog zulke zotternijen aanvangt,, zal ik u doen geeselen!’

Ragna sprak geen woord; zij zag Hagene met eenen blik vol haat aan en hield, op eenige stappen van hem, onbevreesd en tegen eenen boomstam stil. De koning was en bleef onthutst; dat wijf joeg hem schrik aan. Ook steeg hij met een zekeren spoed op en zette zijnen weg voort. Graaf Hagene bleef de laatste, om te weten wat de Norin nog in haar schild voerde.

‘Hond,’ beet zij den machtigen gunsteling toe, ‘hond! ik zal mij op u en al degenen, die ge beschermt, bloedig wreken!’

Hagene trok de schouders op en zag de booze Norin in het dichte bosch verdwijnen.

(*Slot volgt.*)

[Nummer 32]

Alleluja!

Dus vangt de Kerk op dezen grooten dag van 's Heeren verrijzenis, op het ‘hoogfeest aller feesten’ - *solemnitas solemnitalum* - haren jubeltoon aan. Alleluja! eere den Vader, die Zijn eengeboren Zoon ten leven opwekte; alleluja! dank den Zoon, die door Zijne verrijzenis Zijn triomf bekroonde en de belofte, door Zijn goddelijk bloed bezegeld, gestand bleef, de belofte van deelgenootschap in Zijn zegepraal voor den verlosten mensch; alleluja! glorie den H. Geest, wiens heilgenaden thans stroomen gaan over de aarde, om al wat verdord is vruchtbaar, om al wat dood is levend te maken - den gevallen mensch te herscheppen tot zoon van God. - En aarde en hemel weêrklinken vaneen zelfden zegekreet, engelen en menschen herhalen met steeds hooger akkoord: Alleluja! ‘Lof en eerden Eengeboren, die door zijn dood den dood verwon!’

ECCE HOMO!

Ruim achttien eeuwen zijn voorbij gevaren door de wereldzee des tijds, achttien eeuwen, - en de vreugde, die de leerlingen van Jesus gevoelden op het oogenblik dat zij hunnen Heer en Meester van den dood verrezenzagen, die zelfde vreugde heeft nimmer opgehouden, de harten der kristenen te vervullen door alle tijden heen. Hetzij zij ter prooi waren aan de wreedste vervolging, hetzij zij gedrukt gingen onder de Smartelijkste beproeving, zoowel in dagen van rouw en droefheid, als van ruste en vrede, - wanneer de dag aanbrak, waarop zij de gedachtenis vierden van de opstanding

des Heeren, dan vergaten zij alle leed en smart, dan juichten zij en verblijdden zich, dan klonk bun feestlied zoo luide en vol en zongen zij het hemelsch alleluja.

Wat konde smaad hun deren, die zich de volgelingen wisten van Hem, die versmaad werd en veracht op deze wereld; wat vermocht het lijden op hen, die zich de broeders noemden van Jesus, die ‘door lijden was binnen gegaan in Zijne glorie;’ en al stond hun de dood voor oogen, wat vrees voor hen, die zich demede-erfgenam en kenden van het Hemelrijk, dat de Zoon Gods hun ontsloten, hun geopend had door zijne glorierijke verrijzenis? En krachtiger nog klonk hun zegezang: Alleluja!

‘Klonk,’ zegden wij, klinkt nog immer, voegen wij er bij. Want waar is een onzer katholieke kerkgebouwen, waarin niet de opgetogen schare van harte instemt met dien blijden jubeltoon? De tijden mogen droevig zijn, het lijden bitter, het lot treurig van duizenden onzer medebroeders; toch stort zich het geloovig hart van den katholiek in dankbare vreugde uit op dien driewerf gezegend en dag, want wat hij gelooft, hoopt en bemint, vereenigt zich in het heilig geheim der verrijzenis. Hij spreekt het den H. Paulus na en zegt met dien grooten apostel ‘dat Kristus gestorven is en verrezen om de Heer te zijn over levenden en dooden.’ Want door Zijne Verrijzenis heeft de Heiland bevestigd wat Hij tijdens Zijne omwandeling op aarde had geleerd - de Zoon te zijn van God; de Zoon, Wien alle macht op aarde

en in den Hemel door den Vader geschonken is; de Zoon, Die gekomen was om allen te verlossen en zalig te maken; de Zoon, Die alien, in Hem geloovende, het eeuwig leven schenken zal.

'Ofschoon (Jesus) een eeuwige vreugde te genieten was aangeboden, heeft Hij toch het kruis gedragen.' Deze woorden van den grooten apostel, behalve dat zij een bewijs bevatten van Jesus' oneindige liefde voor den mensch, geven ons het middel aan de hand, om een blik te slaan in het Godsplan, ten opzichte van de Verlossing des menschen. Kristus is God en mensch: God van eeuwigheid, mensch sedert Hij onze menschelijke natuur aannam. Als mensch wilde Hij alle behoeften, alle zorgen, alle droefheid, alle smarten kennen en deelen, waaraan de gevallen mensch ter prooi was; en dat wilde Hij eensdeels om voor 's menschen zonden te voldoen, maar ook ten andere, om aan Zijne volgelingen een voorbeeld te geven van deugdzamen levenswandel, om hen te leeren dat het lijden hier op aarde, waartoe de mensch door zijne overtreding in het paradijs veroordeeld was, een middel is om gelukkig en zalig te worden. Daarom zegt de H. Paulus, 'dat Jesus in alles ons is gelijk geworden, behalve in het kwade.' Daarom vermaande de Verlosser op den vooravond van Zijn lijden de apostelen, in alles Hem te volgen, zeggende: 'Ik heb u een voorbeeld gegeven, opdat gij doen zoudet, gelijk ik gedaan heb,' en sprak Hij tot de Emmausgangers deze treffende en beteekenisvolle woorden: 'De Kristus moest lijden en door Zijn lijden binnen gaan in Zijne glorie.' - 'Door lijden binnen gaan in de glorie.' - Ziedaar het Godsplan in de verlossing: dat wat de straf was voor de zonde, het lijden, moest het middel worden voor 's menschen verlossing, voor hem een bron worden van eeuwige verdiensten. De heilige Augustinus begreep dit zoo juist en drukte het in weinige woorden zoo voortreffelijk uit in zijn *'felix culpa'* 'Gelukkige schuld,' sprak hij, 'die zoodanig en zoo groot een Verlosser heeft verdiend te ontvangen.'

'Door lijden binnen gaan in de glorie,' - daar is wellicht geen oogenblik in de lijdensgeschiedenis, waarin de Godmensch op zielroerender wijze die voor het menschelijk hart zoo troostrijke waarheid der wereld verkondigde, dan op dien ontzettenden oogenblik, waarop de Man van smarten, - bloedende uit duizend wonden, het heilig hoofd met doornen gekroond, omhangen van een purperen mantel, een rietstaf houdende in de hand, - door den romeinschen landvoogd aan het volk werd getoond. *Ecce homo* sprak diep bewogen Pilatus: - 'Ziet den mensch' - den mensch, die zich bezondigde tegen God - den Godmensch, die de zondeschuld van alle menschen voldoet; den mensch, die in droefheid en lijden, in diepen rouw en naamlooze ellende rondzwierf over de aarde - den Godmensch, 'die onze zonden heeft gedragen in Zijn Lichaam;' den mensch, die verlaten was door God, omdat hij God had vergeten, die verbannen uit Gods liefde, verstoken was van de eeuwige vreugde des hemels, - den Godmensch, 'die geslagen werd ter oorzake van de zonden Zijns volks,' die, omdat Hij ons bemind heeft, ons van alle zonden heeft afgewasschen in Zijn bloed, ons heeft vrijgekocht, heeft verzoend, heeft hersteld in ons verloren recht - kinderen Gods te zijn, deelgenooten te worden Zijner eeuwige heerlijkheid. *Ecce homo* - thans is lijden geen straf meer, want geheiligd door den kruisdood van den Godmensch, is het een middel voor onze zaligheid, is het een teeken geworden van uitverkiezing en een onderpand onzer aanstaande verrijzenis. Dus geleidt ook

de Kerk hare kinderen door een lijden van versterving en boete, opdat voor allen dat lijden in vreugde veranderen moge, 'allen in de nieuwheid des levens wandelen.'

'De groote strijd is volstreden,' de schuldelooze is geslagen om den schuldige te bevrijden, de Zoon is gedood om den slaaf te verlossen (H. Augustinus.) 'De roode rozen, die alleen op den kruisberg het heerlijkst bloelen,' waren ontloken. De Heiland had door Zijn voorbeeld bewezen het woord, dat Hij eenmaal tot zijne leerlingen had gesproken: 'dat niemand grooter liefde betoonen kan, dan zijn leven te geven voor zijne vrienden!' - 'Gij hebt mij meer bemind, o Heer,' roept de H. Augustinus in vervoering uit, 'meer dan U zelven, want Gij hebt voor mij willen sterven.'

In een nieuw steenen graf, het eigendom van Joseph van Arimathea, werd het goddelijk lichaam van den gestorven Verlosser nedergelegd. Kristus in het graf! En de profeet Isaias had voorspeld: 'Zijn graf zai glorierijk zijn;' en David, die alle smarten, al het lijden, den dood zelfs had voorzegd van David's Zoon, hij profeteerde: 'Gij zult, o God, uwen Heilige het bederf niet doen zien.' Gescheiden mag het lichaam zijn van de ziel des Verlossers, een zelfde Goddelijkheid blijft beide gemeen. De ziel, die afdaalt tot in het voorgeborgte der helle, blijft even als het lichaam des Heeren, dat in het graf de opstanding, verbeidt, met de goddelijke natuur van den Zoon Gods vereenigd. Kristus in het graf! nog weinige uren en Gods engelen zullen afdalen en den zwaren steen afwentelen, en de Heer, die 'in drie dagen den tempel zou af breken en weder opbouwen,' zal zegevierend uit het graf verrijzen.

Alleluja! Kristus is verrezen, verrezen 'gelijk Hij het zelf voorzegd heeft,' verhalen de engelen, in witte kleederen gehuld, aan de godvruchtige vrouwen, die in den vroegen morgenstond zich op weg hadden begeven, om het stoffelijk overblijfsel van hunnen Heer en Meester met kostbaar reukwerk te balsemen. Zij waren het heilig graf genaderd, en zagen den steen daarvan afgewenteld. Er binnentredende, hadden zij ter rechterzijde een jongeling zien zitten; en zij ontstelden. Toen had deze tot de ontroerde vrouwen gesproken: 'Weest niet ontsteld! Gij zoekt Jesus, den Nazarener, den Gekruisigde. Hij is verrezen, Hij is hier niet; ziet de plaats, waar zij Hem gelegd hadden.'

'Maar de vrouwen uitgaande, vloden van het graf; want siddering en ontroering had haar bevangen.'

'Jesus, de Gekruisigde. Hij is verrezen.' En de hemelen weêrklonken van het zegelied, door de engelen aangeheven, en de rechtvaardigen van het Oud Verbond, die met smachtend verlangen de komst van hun Verlosser in het voorgeborgte hadden verbeid, vernamen den jubeltoon en herhaalden het eeuwig alleluja.

Blijde morgen, die er volgde op dien dag van droefheid en lijden! Geen heerlijker zon goot ooit glansrijker stralen over het oord van zaligheid, waar 's menschen verlossing begonnen en voltooid en bekroond was, dan op dien ochtend van heil en vreugde. Ja, door lijden was de Godmensch Zijne heerlijkheid binnen gegaan, door den dood had Hij de wereld overwonnen; door eigen kracht, door eigen macht was Hij opgestegen uit het graf, en ofschoon siddering de eerste getuigen Zijner opstanding mocht bevangen hebben, onvoorbereid als zij waren op zoo ontzettend eene gebeurtenis, toch zoude weldra die blijde tijding de harten van allen, die den Heiland beminden, met onuitsprekelijke zaligheid vervullen. Nog bedroefd over het smartelijk verlies, door den dood van hunnen Meester geleden, zouden zij welhaast bevestigd zien, wat de Verlosser vóór Zijn lijden hun voorspeld had, toen Hij hun verzekerde: 'Gij zult weêklagen en weenen, doch de wereld zal zich verheugen: en gij zult

bedroefd zijn, maar uwe droefheid zal in vreugde veranderd worden.' En wie is het, die het eerst de apostelen verhalen zal, dat de verrezen Jesus in Zijn verheerlijkt Lichaam op aarde aan een der Zijnen verschenen is? Maria Magdalena, die vroeg in den morgen, toen het nog duister was, tot het graf was gekomen en gezien had, dat de steen van het graf was genomen.

Maria Magdalena, 'die veel vergeven was, omdat zij veel had bemind;' Maria Magdalena, wier hart door hare vurige liefde tot Jesus vaneen gereten was bij de aanschouwing van het lijden des Zaligmakers; Maria Magdalena, die het kruis van Jesus omstrengelde op het oogenblik, dat de eeuwige Liefde het onmetelijk liefdeoffer volbracht. *Mihi vivere Christus est,* - 'Kristus,' sprak Maria met den H. Paulus, 'Kristus is mijn leven,' - *'et mori lucrium,'* en met hem sterven mijn gewin. 'Maria,' zegt de apostel van liefde, 'Maria stond buiten het graf en weende.'

'Vrouwe! waarom weent gij?' spraken de engelen tot haar. Zij zegde tot hen: 'Omdat zij mijnen Heer hebben weggenomen; en ik weet niet, waar zij hem gelegd hebben.' Toen zij dit gezegd had, keerde zij zich achterwaarts en zag Jesus staan; en zij wist niet dat het Jesus was. Jesus sprak tot haar: 'Vrouwe! waarom weent gij? wien zoekt gij?' - 'Heer,' zegde zij, 'zoo gij Hem weggedragen hebt, zeg mij, waar gij Hem gelegd hebt, en ik zal Hem wegnemen.' - Jesus sprak tot haar: 'Maria!' - Zij, zich omkeerende, zegde tot Hem: *'Rabboni!'* dat is: 'Meester!'

'O liefde, die altijd brandt en nimmer wordt uitgebluscht, zoete Kristus, goede Jesus, Liefde, mijn God, o ontvlam mij geheel door Uw vuur, laat mij geheel naar U verlangen.' (H. Aug.)

En Jesus sprak tot haar: 'Ga tot Mijne broeders, en zeg hun: Ik vaar op tot mijnen Vader, en uwen Vader, tot mijnen God, en uwen God.' - Maria Magdalena kwam en verkondigde den discipelen: 'Ik heb den Heer gezien en dit heeft Hij lot mij gesproken.' - Zoo beloonde Jesus de liefde van die heilige vrouw, zoo werd, om hare liefde, Maria Magdalena uitverkoren tot apostel van het groot geheim der liefde, van 's Heeren glorievolle verrijzenis.

Maria, aan de voeten van Jesus uit dankbare liefde neêrgevallen, is het treffend beeld van de hemelsche vreugde der geheele menschheid bij hare opstanding uit den slaap der zonde. Hoe bloedde haar hart, toen zij eertijds het huis van den Farizeër was binnengetreden, alwaar de Zaligmaker ten maaltijd was aangezeten, en zij diep gebogen onder den zwaren last van hare zondeschuld, de voeten van den Geneesheer der zielen besproeide met hare tranen, afwischte met hare haren en met den kostbaarsten balsem zalfde. Dat was vernedering, dat was schuldbesef, dat was schuldbelijdenis, dat was oprecht berouw en vurige liefde - en de Heer sprak tot haar: 'Uwe zonden worden u vergeven.' Ook de menschheid was vernederd, had geboet; een lijden van vier duizend jaren deed haar met smachtend verlangen haken naar de ure van zoen en vergeving, en in Zijn dierbaar Bloed had de lijdende Verlosser de zonden van alle menschen afgewasschen. Door Zijn dood had Jesus der wereld het leven der genade geschonken; maar Hij was ook de Opstanding, en verrijzende uit Zijn graf, trok Hij de geheele menschheid tot zich op; - allen die met Hem waren begraven, zouden ook met Hem uit den doode opstaan.

En het eerste alleluja klonk over de nieuwe aarde uit den mond van Jesus' volgelingen; en met iedere wederkomst van die vreugdevolle gedachtenisviering der opstanding van den Bruidegom heeft de Bruid, de Kerk, herhaald:

ALLELUJA!

C

Een heuglijk Paaschfeest
Bladzijden uit het leven van een groot bekeerling, door J.R. van der Lans.
(Vervolg en slot.)

II.

Zes jaren zijn verloopen sinds den profetischen droom en nog is hij niet in vervulling gegaan, Wel heeft Aurelius' moeder den losbandigen en trotschen zoon weêr de ouderlijke woning geopend, wel is ze hem gevolgd, toen hij, aan zijne eerzucht en zijn trek naar zingenot toegevend, naar Carthago vertrok, om daar met al den luister zijner wereldsche wetenschap den leerstoel der rhetorica te bekleeden; maar eene nauwer vereeniging, eene vereeniging in het zelfde geloof en de zelfde liefde, heeft zij nog niet mogen verkrijgen.

Aurelius dwaalt verder en verder van de waarheid af; hij twijfelt aan het bestaan van al het bovennatuurlijke, aan het bestaan van God, aan het bestaan zijner eigen ziel. Sterker dan ooit houden hem de banden der aardsche lusten gekluisterd, onstuimiger dan ooit te voren vervoert hem zijne zucht naar wereldschen roem, naar lauweren, behaald op het veld der aardsche wetenschap.

Was eerst Tagaste hem te klein, thans voldoet hem zelfs Carthago niet meer. Hij wil Rome zien, het Rome van Cicero, wiens *Hortensius* hem reeds op negentienjarigen leeftijd zoo diep heeft getroflen.....

De dag spoedt ten einde en nog slechts een klein segment van de schijf der zon verheft zich gloeiend rood boven de blauwe wateren der Middellandsche Zee. Geen koeltje rimpelt den effen waterspiegel. Een schip ligt zeilree, doch onbeweeglijk op de kalme watervlakte van de haven der noordafrikaansche kuststad. Slap hangen de zeilen bij den mast neêr, en de wimpel, die anders zoo vroolijk den weg aanwijst, dien het schip door de wijde zee zal afleggen, wordt door geeu zuchtje bewogen.

Kooplieden en zeevaarders wandelen langs den oever of staan, in drukke gesprekken gewikkeld, in groepen bijeen; matrozen drentelen van de schepen naar de haven en van de kade weêr aan boord; slechts weinige arbeiders zijn nog bezig met het vervoeren der koopwaren naar de welvarende stad; want het werk van den dag is afgeloopen en het uur der rust aangebroken.

Eene kleine kapel, niet ver van den oever, is geopend en verscheidene kristelijke bewoners der stad treden het heiligdom binnen, om zich te vereenigen tot de plechtigheid der Agapen, dat is de uitdeeling van de offergaven der milddadigen aan de armen, en om den dag te besluiten met het gezamenlijk gebed, gelijk zij hem daarmeê begonnen zijn.

Niet ver van de kapel staan twee jonge mannen, in een levendig onderhoud gewikkeld; van tijd tot tijd werpen zij een blik op de deur, als verwachtten zij de terugkomst van iemand, die daar is binnen gegaan. Eindelijk vertoonen zich twee vrouwen op den drempel, eene bejaarde matrone en eene jonge maagd.

Aurelius, - want deze is een der beide mannen, - treedt op haar toe.

‘Mijn vriend heeft nog tijd in overvloed,’ zegt hij, ‘de wind laat nog steeds op zich wachten.’

‘Het is een schoone avond,’ zegt de andere jonge man; ‘maken we van den tijd die mij nog overblijft gebruik, om eene wandeling langs de haven te doen.... Als de wind dezen nacht zijn schade maar niet inhaalt: niet zelden volgt op zulk eene doodsche stilte een woedende orkaan.’

‘Even als ook de storm weêr voor de kalmte plaats maakt,’ hernam Aurelius, wederom in zijn gewoon gepeins vervallen. Zijne moeder vestigde bij dat woord op haar zoon een doordringenden, half verwijtenden, half smeekenden blik, [...] beteekenis hem niet ontging. Het woord van Aurelius had de weduwe doen denken aan den storm in het hart haars zoons, waarop ondanks hare tranen en gebeden tot nog toe geen kalmte gevolgd was, maar die met telkens verwoeder vlagen weêr opstak.

Het viertal wandelde langzaam voort langs de prachtige haven; de vriend, wien Aurelius, door zijne moeder en zuster vergezeld, uitgeleide deed bij zijn vertrek naar Rome, sprak met levendige geestdrift van zijne reis, van de grootsche stad, die hij ging bezoeken, van de wonderen, die hij er zou aanschouwen en van de kennis, die hij er zou opdoen.

Aurelius luisterde slechts ten halve naar die woorden, al gaf hij ook van tijd tot tijd zijne hooge ingenomenheid met het reisplan zijns vriends te kennen. Schuw blikte hij nu en dan om naar zijne moeder, die hem aan den arm zijner zuster volgde; het was als had hij iets op het hart liggen, dat hem niet uit de gedachten wilde. Zijn metgezel scheen het onderwerp te kennen, dat Aurelius bezig hield en hem herhaaldelijk verstrooide antwoorden deed geven; want wel verre van zich daarover te verwonderen, trachtte hij veeleer de aandacht van Aurelius tot zich te trekken en van het geheime onderwerp zijner overpeinzing af te leiden.

De beide vrouwen namen slechts een gering aandeel aan het gesprek; haar geest was gewoon zich met geheel andere zaken bezig te houden dan de eerzuchtige plannen en wereldsche dingen, waarover het onderhoud liep.

Eindelijk was men de haven ten einde gewandeld en aan het schip teruggekeerd, waarop Aurelius' vriend zich zou inschepen.

De schemering had reeds sinds lang voor den avond plaats gemaakt en in de verte zag men de schaduwen van den nacht reeds over de zee neêrdalen.

‘Mij dunkt, ik moest maar aan boord gaan,’ zegde Aurelius' vriend, ‘ik houd u drieën te lang op; de nacht kan wel ver verstrijken, eer de wind opsteekt. Keer met uwe moeder en Tryphosa terug naar de stad, eer het volslagen duister is.’

‘Ik wenschte u wel eenige oogenblikken aan boord te vergezellen,’ hernam Aurelius met iets weifelends in den toon zijner stem. ‘Gaarne zou ik het schip zien, dat u naar Rome voeren moet.’

‘Niets gemakkelijker dan dat, goede vriend.’

‘Moeder,’ zegde Aurelius, zich omkeerende, ‘ga met Tryphosa naar de kapel terug; dan houd ik mijn vriend inmiddels aan boord gezelschap, tot de wind de zeilen doet zwellen. Terwijl ik mij met hem onderhoud, kunt gij uwe gebeden storten op het graf van den martelaar Cyprianus, voor wiens gedachtenis gij zulk eene diepe vereering koestert.’

‘Maar gij zult niet lang vertoeven? Gij zult mij spoedig afhalen, om gezamenlijk met ons naar huis terug te keeren?’

‘Voorzeker,’ bevestigde Aurelius met een ernst, die iets gedwongens had. ‘Langer dan een uur blijf ik niet uit.’

De beide vrouwen namen afscheid van den vertrekkende en Aurelius omhelsde zijne moeder en zuster, als ging ook hij eene reis ondernemen.

‘Uwe hand beeft en er glinstert een traan in uw oog, Aurelius,’ zegde de weduwe op het oogenblik dat de jongeling haar aan het hart drukte, en zij wierp op hem een zachten, doch vorschenden blik, waarin eene angstige bezorgdheid lag uitgedrukt.

‘Sinds wanneer verwijt mijne moeder mij dat ik haar te teeder omhels?’ vroeg hij, rukte zich daarop met zekere gejaagdheid los en volgde zijn vriend aan boord, terwijl moeder en dochter hare schreden richtten naar de kapel, ter eere van Carthago's grooten martelaar, Cyprianus gesticht.

Er heerschte eene diepe stilte in het heiligdom; het vereenigd gebed der geloovigen was geëindigd en slechts weinige vromen, wier godsvrucht daardoor nog niet voldaan was, bleven achter, in heilige aandacht verslonden.

De weduwe en hare dochter knielden neder in de crypte, waar de overblijfselen van den bloedgetuige rustten, te wiens eere daar nacht en dag voor het aanschijn des Heeren een drietal zilveren lampen brandden, welker schijnsel een geheimzinnig schemerlicht over de heilige ruimte wierp. Geen gedruisch van buiten drong in die vredige schuilplaats der vrome zielen door, niets stoorde de heilige stilte, zoo geschikt tot het verkeer met Hem, wiens stem in het verborgen spreekt.

Met het bleeke voorhoofd op den kouden altaardrempel gebogen, bad daar de vrome moeder en weduwe voor haar echtgenoot en haar zoon: voor haar echtgenoot, die wellicht in den kerker der zuivering nog boette voor de misslagen, misschien nog niet ten volle uitgewischt door een levensjaar van berouw; voor haar zoon, opdat hij den schat mocht terug vinden, dien hij zoo roekeloos had weg geworpen, en dien toch de martelaar, op wiens graf zij knielde, hooger had geacht dan bloed en leven.

Inmiddels verlieten al de geloovigen allengs het heiligdom, en de maagd, die naast de weduwe geknield lag, hief het hoofd op en stiet hare moeder zachtkens aan.

‘Hoort gij dat gedruisch?’ fluisterde zij.

De bejaarde matrone leende het oor.

‘Mijn God, dat is de storm, die opsteekt.’

En na een blik, waarin eene geheele smeekbede lag opgesloten, op het outer geworpen te hebben, stond zij op en verliet aan de hand harer dochter het stille bedehuis.

‘En waar blijft Aurelius?’ zegde zij, buiten gekomen. ‘Het uur, dat hij aan boord zou doorbrengen, moet lang verstreken zijn; het is volslagen nacht.’

En beiden ijlden voort in de richting der haven, waar thans de golven woest tegen den oever klotsten en de schepen dansten op de onstuimig bewogen wateren. Donker is de nacht, en onheilspellend klinkt het verre bruisen van de baren der Middellandsche Zee, thans door den wilden orkaan opgezweept.

Vruchteloos dwalen moeder en dochter langs den eenzamen oever. Wie zal haar het schip wijzen, dat zij Aurelius hebben zien beklimmen? Overal duisternis en verlatenheid om haar heen, en wanneer zij in den zwarten nacht de vormen van een vaartuig meenen te onderscheiden, dan wordt haar geroep door den storm overschreeuwd.

‘Aurelius! Aurelius, mijn zoon!’ schreit de moeder, maar de wind, die dien dierbaren naam medevoert, brengt er haar geen antwoord op terug.

Op de plaats, waar zij het vaartuig meenen achtergelaten te hebben, is thans niets meer in de duisternis te onderkennen; het schip zal uitgezeild zijn; want de wind waait uit den gunstigen hoek en eerst later is hij tot den wilden orkaan aangegroeid. Maar Aurelius?...

Een vreeselijk vermoeden rijst in de ziel der weduwe op.

‘Mijn God! zou het waar zijn?’ roept zij plotseling stilstaande uit. ‘Zou hij mij bedrogen hebben? Zou hij heengezeild zijn, mij, zijne moeder hopeloos achterlatende?... Was daarom zijne omhelzing zoo hartstochtelijk, toen hij mij tot afscheid aan het hart drukte?... Maar neen, dat kan niet zijn. Aurelius zou zijne moeder niet aldus kunnen misleiden!...’

‘Onmogelijk!’ troostte de dochter. ‘Daartoe is Aurelius niet in staat. Hoe kunt gij aan zoo iets denken? Hij zal ons in de duisternis zijn voorbij gegaan.’

‘O! mocht gij waarheid spreken, mijn kind; maar neen, nu begrijp ik alles! Aurelius wilde naar Rome, het is u bekend. Het groote Carthago zelfs werd hem te eng. Mijne tranen en gebeden hielden hem terug; thans had hij een voorwendsel... Daartoe moest hij zijn vriend aan boord vergezellen... O, mijn voorgevoel bedroog mij niet, toen

het mij onheil spelde uit die teedere omarming!...'

'Moeder, moeder, spreek zoo niet. Verdenk Aurelius niet, omdat uw voorgevoel hem van bedrog beschuldigt. Laat ons zoeken, zoeken! Weldra zal het dag zijn!'

En de vrouwen zochten en doolden den geheelen nacht langs de haven, telkens den beminden naam herhalende, dien de wind haar dikwijls als in wreeden spot terugkaatste. En toen de morgen in het oosten daagde en de moeder de verpletterende zekerheid had, dat het schip was vertrokken en haar Aurelius had medegevoerd, toen nog kon zij niet scheiden van dien oever, dien de voetstappen van haar lieveling het laatst hadden gedrukt.

Eindelijk gelukte het hare dochter de troostelooze mede te voeren; verplet onder dien nieuwen slag, kon de zwaarbeproefde zich ternauwernood voortsleepen, en had Tryphosa haar niet staande gehouden, zij ware bezweken op den langen smartelijken weg, die van de haven leidde naar de woning, waar haar Aurelius niet meer zou terug keeren.

Machteloos zonk zij neêr aan den voet van het kruisbeeld, det reeds zoo dikwijls hare tranen had zien stroomen om den zoon, wiens afdwalingen zij zoo bitter beweende.

DE VROUWEN BIJ HET GRAF VAN JESUS.

'Mijn Jesus,' aldus klaagde zij haar nood, 'even als Gij in den nacht Uws lijdens door een kus werdt verraden, zoo werd ook ik dezen nacht misleid door de omhelzing mijns zoons. Hij is zijne moeder ontvlucht, die slechts naar zijn geluk snakte.... Hij is heengegaan, zonder zijne moeder te veroorloven hem te volgen.... Maria, gij, die uw Jesus vol droefheid gezocht hebt en niet hebt gerust, voor gij Hem hadt

teruggevonden, och! zie met medelijden op eene moeder neêr.... Help mij hem vinden, richt mijne schreden. Want ik zal hem zoeken, ik zal hem volgen tot aan de eindpalen der aarde.... En ik zal hem vinden, ik zal niet rusten, voor ik hem weêr aan het hart kan diukken.... Ik moet hem terug vinden, geheel en al terug vinden: de vrome man Gods heeft het mij voorspeld: een zoon van zoo veel tranen kan niet verloren gaan. Eenmaal,' voegde zij er op profetischen toon bij, terwijl een hemelsche troost zich op haar betraand gelaat afspiegelde, 'eenmaal zai hij uit

het graf van zonde en dwaling opstaan tot een nieuw leven ter zaligheid!'

III.

We zijn weder drie jaren verder en wel in het jaar onzes Heeren 386. Wij bevinden ons in de stad Milaan, in het eenvoudige grijze gebouw, dat den aartsbisschop tot woning strekt.

In een karig gemeubelde cel zit een krachtig grijsaard over een lessenaar gebogen, waarop een zwaar manuscript ligt opgeslagen. Zijn eerbiedwaardig hoofd, dat de jarenlange studie der gewijde schriften en de zorgen voor de hem toevertrouwde kudde vóór den tijd hebben vergrijsd, rust in de linkerhand, terwijl de wijsvinger der rechter op de perkamenten bladen de beteekenisvolle lijnen volgt. Het helder oog is onafgewend op de letteren gericht, even als het oog zijns geestes den diepen zin der heilige woorden tracht te achterhalen. De inspanning der gedachte ploegt bij wijlen rimpels in het breede voorhoofd, en soms sluit de grijsaard een wijl de oogen, om zich geheel in gepeinzen te verdiepen, of zijne lippen herhalen eerbiedig fluisterend den gezegenden naam, die hem zoo dikwijls tegen ruischt uit de gewijde bladen, welke door dien zoeten naam als met een hemelschen balsemgeur doortrokken zijn.

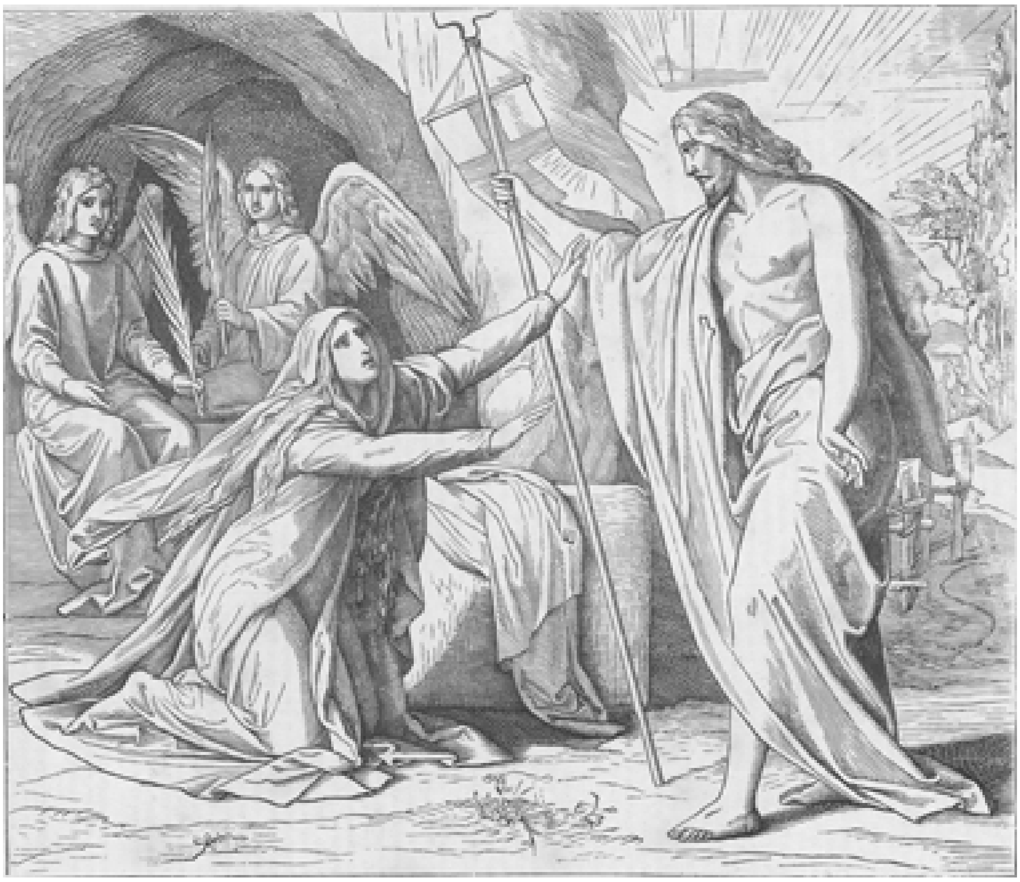

DE VERSCHIJNING VAN DEN VERRTZEN VERLOSSER AAN MARIA MAGDALENA.

Daar verschijnt op den drempel der geopende deur eene slanke krachtige gestalte, zonder door het minste gedruisch den grijsaard te storen. Het is een man van ongeveer dertigjarigen leeftijd; maar al zijn zijne haren nog gitzwart. en al gloeit in zijn blik

een nog jeugdig vuur, het gelaat vertoont die eigenaardige uitdrukking van den man, die veel doorleefd en veel doordacht heeft, die gezwoegd en gestreden, getwijfeld en geloofd, gevloekt maar ook gebeden heeft, den man in één woord, waarop het woord van onzen dichter toegepasselijk is:

Men kan wel jong van jaren en oud van uren zijn.

De gestalte blijft zwijgend op den drempel staan, den blik vol bewondering op den grasaard gericht; de jonge man houdt den adem in,

als vreest hij de heilige overpeinzingen van den grooten denker, den maagdelijken leeraar te storen. Lang blijft hij aldus staan, zonder dat de vrome oude vermoedt, dat hij bespied wordt. Eindelijk verdwijnt de gestalte; zij sluipt even ongemerkt weg als zij gekomen is.

Wij volgen den onopgemerkten bezoeker door de straten van Milaan en treden met hem eene woning binnen, waar hij door een ander jonkman, eenige jaren jonger dan hij, blijkbaar met ongeduld verwacht wordt; want nauwelijks heeft hij eene schrede in het vertrek gezet, of de ander treedt hem te gemoet met de woorden:

'De heilige man heeft uw twijfel opgclost?'

'Ik heb hem niet gesproken.'

'En gij zijt zoolang uitgebleven.'

'Al dien tijd stond ik aan de deur zijner studeercel, in afwachting dat hij den blik op mij zou laten vallen. Hij was als altijd in zijne godvruchtige studiën verdiept, en ik durfde zijne heilige aandacht niet storen.'

'Dat zou hij u toch niet euvel geduid hebben, Aurelius.'

'Ik weet het; hij heeft ons nog nooit afgewezen, wanneer wij zijn raad en zijne voorlichting behoefden bij het zoeken naar de waarheid; hij was altijd bereid onze twijfelingen aan te hooren.'

'Van het oogenblik af dat wij, van Rome herwaarts gekomen ons bij hem aanmeldden, heeft hij ons met vaderlijke goedheid ontvangen.'

'O, het heugt mij nog als de dag van gisteren,' hervatte Aurelius, 'wat ik gevoelde toen ik voor de eerste maal de toespraak bijwoonde, die hij elken zondag tot zijne geloovigen richt. Gij weet het, niet het verlangen naar de waarheid dreef mij naar de hoofdkerk; want de waarheid verwachtte ik niet uit den mond van een katholiek bisschop. Het was uit ijdele nieuwsgierigheid om den man te hooren, van wiens welsprekendheid men zoo hoog opgaf, uit begeerte om eene schoone redevoering te vernemen. In dit opzicht werd ik teleurgesteld; geen met zorg gekozen woorden, geen bestudeerde oratorische wendingen had Ambrosius noodig, om zijn auditorium te treffen en te roeren; hij sprak uit de volheid des gemoeds, eenvoud kenmerkte zijne voordracht, maar die eenvoud, die het zegel is der waarheid. Waartoe ook zou Ambrosius gebruik maken van de hulpmiddelen der kunst, waar hij over de volle, de onweêrstaanbare kracht der waarheid beschikt?'

'Hij voldeed u dus beter dan Faustus, de Manicheër?'

'O, die zinkt met het klatergoud zijner welbespraakte spitsvondigheid in het niet bij de zeggingskracht en de overtuiging van Ambrosius! Het is mij thans onbegrijpelijk hoe ik mij zoolang door de schoone woorden der Manicheën heb laten verstrikken, hoe het mij mogelijk geweest is u, die reeds onder de catechumenen der katholieken waart opgenomen, in mijne dwaling mede te sleepen. Maar thans zal ik niet rusten voor ik de waarheid achterhaald heb. Ik ben het verschuldigd aan mijne moeder, aan mij zelven, aan u, aan al degenen, die ik misleid heb. Gij zijt mij gevolgd, hopende uit mijn mond de wijsheid te leeren, die ik, dwaze, u beloofde, maar die ik zelf niet bereiken kan. Nebridius verliet om mij zijne vaderstad Carthago, zijne goederen en zijne moeder; Romanianus en zoo vele anderen deden het zelfde. Wat zal ik hun leeren, ik blinde leidsman der blinden!'

Alypius bleef eene wijl in gedachten verzonken; daarop hernam hij:

'Houdt gij Ambrosius ook voor een blinden leidsman?'

'Ambrosius!.... Wat zal ik zeggen? Wie zal dien leidsman volgen, die geen mensch is, maar een engel in het vleesch. Ik gevoel mij niet in staat dien vlekkeloozen levenswandel ook maar van verre na te volgen. Nog altijd houdt de zonde mij met hare bekoorlijkheid geboeid.... Ambrosius! O, elk woord, dat hij spreekt, is een parel van reinheid, Ik gevoelde het de eerste maal dat ik hem hoorde; ik bewonderde die hemelsche zuiverheid; ik aanschouwde in verrukking die vlekkelooze maagden, die onder zijne leiding alleen voor Kristus leven; ik las in vervoering de gewijde spreuken, die de wanden versieren van de afgesloten ruimte in de hoofdkerk, die voor haar bestemd is.... Maar navolgen! O, dat is te veel voor mijne krachten.'

Op dat oogenblik deden zich voetstappen hooren, en de beide vrienden neigden het oor naar de deur. Alvorens wij echter die nieuwe personen ten toneele voeren, veroorlove men ons een kleinen stap achterwaarts.

Nadat Aurelius Augustinus, onder voorwendsel van afscheid te nemen van zijn vriend, met dezen Carthago verlaten had, om zich te Rome te vestigen, schitterde hij in die stad als eene ster van de eerste grootte aan den hemel der menschelijke wetenschap; maar terwijl hij door het licht zijner geleerdheid en den gloed zijner welsprekendheid allen verlichtte, die lessen van wijsheid uit zijn mond kwamen putten, doolde bij zelf blindelings rond in den verschrikkelijken nacht des twijfels. Hij had gehoopt bij de Manicheën waarheid te vinden; maar deze, 'die steeds waarheid, waarheid riepen, hadden een hart, dat van alle waarheid ledig was.' De zoogenaamde geheimen, die zij beloofd hadden hem te zullen ontsluieren, kwamen neêr op eenige ongerijmdheden en grove verzinselen. Daarop ging hij te rade bij den grooten denker der oudheid, bij den 'goddelijken' Plato; maar al gaf deze hem een helderder inzicht van de zaken, die hooger dan deze aarde zijn, tot de waarheid vermocht hij den zoekende niet te brengen.

Aurelius leerde het Woord, den *Logos* van Plato kennen; maar het Woord, dat vleesch geworden is, dat de gedaante van een dienstknecht heeft aangenomen, en der wereld ten zoen is geslachtofferd, bleef voor hem verborgen.

Bij wijlen, wanneer zijne hartstochten zwegen, deed de stem van Dengene, die alle waarheid is komen leeren, zich in Aurelius' binnenste hooren; maar niet tevergeefs is het woord gesproken, dat alleen de reinen van harte God zullen zien. En Aurelius' hart was niet rein; het was bezoedeld met het slijk van alle vleeschelijke begeerten.

Wilde hij het licht der waarheid zien, dan moest hij eerst de reinheid leeren en hij zou die leeren door het woord en voorbeeld van den engelachtigen leeraar der maagdelijke kuischheid, bij den grooten Ambrosius.

Hij verwisselde den leerstoel van Rome met dien van Milaan; de prefect van Rome zelf, de geleerde Symmachus, had hem voor die hooge betrekking aanbevolen, en aldus kwam Aurelius in aanraking met den heiligen en geleerden aartsbisschop, onder wiens leiding de kristelijke Kerk te Milaan groeide en bloeide. Ambrosius nam als een goede herder het afgedwaalde schaap op zijne schouderen en de weldadige invloed zijner woorden bleef niet uit. Op zijn raad bestudeerde Aurelius de schriften van den grooten apostel Paulus, en deze hadden eene veel beslissender uitwerking op zijn geest dan de wijsbegeerte van Plato: hij liet zich weder opnemen onder de catechumenen.

En zijne moeder, die hij zoo wreed bedrogen had? Wie beschrijft het leed, dat de gefolterde vrouw uitstond, gedurende de drie lange jaren, dat zij haren zoon zocht, zonder hem te mogen vinden. Als eene tweede Maria zocht ook zij haar kind vol droefheid; en genoot Maria den troost, haar Jesus na drie dagen in den tempel weêr te vinden, Aurelius' moeder hervond haar lieveling na drie jaren, insgelijks te midden

der leeraren, niet onderwijzend, maar nederig luisterende naar de wijsheid, die van hunne lippen viel. Toen zij te Milaan aankwam, was Aurelius catechumeen en had opgehouden tot de Manicheërs te behooren.

Keeren wij thans naar Aurelius en Alypius terug en zien wij wie hunne bezoekers zijnl Het was Nebridius, welke toevalligerwijze in Milaan een man had aangetroffen, die uit Afrika afkomstig en te Carthago welbekend was, zekeren Pontinianus, een hooggeplaatst ambtenaar aan het keizerlijk hof. Dezen had hij naar de woning zijns leermeesters medegebracht; zoowel Aurelius als Alypius weten hun vriend dank, dat hij hun een stadgenoot deed weêrzien en Pontinianus verheugde zich, den beroemd geworden leeraar der rhetorica een bezoek te kunnen brengen.

Wij vinden hen in een levendig gesprek gewikkeld.

‘Wat zie ik,’ hooren wij Pontinianus zeggen, terwijl hij een handschrift van de tafel neemt, ‘de Brieven van Paulus?.... Goddelijk schoon, niet waar?’

‘Daar schuilt eene hoogere wijsheid in, dan Plato ooit gedroomd heeft,’ herneemt Aurelius. ‘Maar wie zal de kracht hebben, zulk eene leer in beoefening te brengen.’

‘Die vraag verbaast mij. Is het u dan onbekend, hoe honderden in de laatste dagen het voorbeeld hebben gevolgd van Antonius den kluizenaar, die eensklaps de wereld vaarwel zegde, toen het woord des Evangelies hem trof: “Wilt gij volmaakt zijn, ga, verkoop wat gij hebt, geef het den armen, en gij zult een schat in den hemel hebben; kom dan en volg Mij?” Weet gij niet dat velen, even als hij de wereld en de vergankelijke rijkdommen hebben verlaten, om onbelemmerd de verheven voorschriften op te volgen, in die heilige bladen den mensch gegeven. Zijt gij dan nog zoodanig vreemdelingen in Milaan, dat gij niet weet hoe even buiten de muren dezer stad zich een klooster verheft, waar talrijke vrome mannen, na zich van de ijdelheid aller aardsche dingen te hebben losgerukt, hunne dagen in boete en gebed slijten, zonder andere zorg dan volmaakt te worden, gelijk de hemelsche Vader volmaakt is?’

Aurelius en Alypius zagen elkander verwonderd aan. Pontinianus ging voort:

‘Maar laat ik u een voorbeeld verhalen, waarvan ik zelf getuige geweest ben. Voor eenige jaren bevond ik mij in het gevolg des keizers te Trier; er zouden groote spelen in den circus plaats hebben, die de keizer wilde bijwonen; van die gelegenheid maakte ik gebruik om met drie mijner vrienden eene wandeling in de omstreken der stad te doen. Het toeval wilde dat ik met één hunner van de beide overigen afdwaalde, en hen na lang zoeken in eene hut te midden van een bosch terugvond, in gezelschap van eenige mannen, die in die wildernis de armoede des geestes beoefenden, waaraan het rijk der Hemelen beloofd is. Wij vonden één hunner lezende in een boek, dat het leven van Antonius behelsde, en hem zoodanig boeide, dat hij onze komst zelfs niet bemerkt had, Wij waarschuwden hem dat het tijd was naar de stad terug te keeren, maar in plaats van hierop acht te slaan, zegde hij opeens op een toon, die van de buitengewone verandering getuigde, welke in hem had plaats gehad:

‘Zeg mij, bid ik u, wat wij met al de moeite, die wij ons geven, meenen te bereiken. Wat zoeken wij? Wat hecht ons aan het hof? Kunnen wij er iets grooters verwachten dan de vriendschap des keizers? Maar wat is vergankelijker dan zulk eene gunst! Is er één geluk, dat meer bedreigd wordt? En hoeveel gevaren moet men niet loopen om tot een staat te geraken, die nog grooter gevaren oplevert! En dan, mag ik hopen het ooit zoover te brengen? Wanneer ik daarentegen Gods vriend wil zijn, ben ik het van dit oogenblik af!’

Verbaasd zagen wij hem aan, terwijl hij de oogen op het boek gevestigd hield en in zijn binnenste een hevigen strijd scheen te voeren. Maar eer wij nog een woord konden uiten, hervatte hij:

'Mijn besluit is genomen, ik heb voor altijd gebroken met hetgeen het voorwerp was onzer verwachtingen, Ik ben besloten God alleen te dienen, en wel hier en van dit oogenblik af. Gevoelt gij de kracht niet in u, hetzelfde te doen, verzet u dan ten minste niet tegen mijn voornemen.'

En nauwelijks had hij dit gezegd, of zijn metgezel sloot zich aanstonds bij dit plan aan. Wat ons betreft, wat konden wij anders doen dan hen gelukwenschen en ons in hunne gebeden aanbevelen? Zij die daar in de woestijn achterbleven, waren *agentes* des keizers; zij bekleedden derhalve een hoogen post en genoten daarenboven ten volle de keizerlijke gunst. Wat meer is, zij lieten beiden zelfs eene bruid achter, met welke zij op het punt stonden in het huwelijk te treden; deze meisjes volgden hun voorbeeld en wijdden hare maagdelijkheid toe aan den Heer.'

Aurelius, die geen woord van het verhaal had gemist, staarde peinzend voor zich; hij nam geen deel meer aan het gesprek, dat tusschen Pontinianus en zijne vrienden werd voortgezet. Toen de bezoeker vertrokken was, stond hij op en greep Alypius bij de hand; deze verschrikte bij den aaublik zijns vriends; Aurelius' gelaat gloeide, zijne oogen hadden een zonderlingen glans, en terwijl hij een hartstochtelijken blik op den jongeling wierp, zegde hij:

'Wat dunkt u? Zullen wij nog langer dulden dat onwetenden ons vooruitstreven en den hemel winnen, terwijl wij met al onze wetenschap den moed verliezen en in vleesch en bloed blijven rondkruipen?'

Verbaasd staarde de jongeling zijn vriend aan; zoo had hij hem nog nooit gezien. Hij wilde spreken, maar Aurelius wachtte zijne woorden niet af; hij verliet plotseling het vertrek en ijlde den tuin in, die achter het huis gelegen was.

IV.

Heerlijk schoon was de avond, die over den lusthof nederdaalde, waar Aurelius Augustinus lucht ging zoeken voor zijn geprangd gemoed. Eene verkwikkende frischheid wuifde hem tegen en verkoelde zijn gloeiend gelaat; het was als de adem des Heeren, die vertroostend neêrdaalde om de hitte van den strijd te matigen, die in zijn zwoegende borst woedde.

Liefelijke balsemgeuren omzweefden den diep geschokte; hij ademde ze met volle teugen in en het was hem als proefde hij een voorsmaak van de aangename kalmte der ziel, die in vrede leeft met haren God. Zacht ruischte het geboomte als wilde het de stemmen in slaap wiegen in Aurelius' hart, die hem geen rust lieten; slechts een enkele nachtegaal verbrak, neen verhoogde de plechtige stilte; alles ademde kalmte en vrede.

Niet alzoo was het in het hart van den jongen man, die, als een schip ten speelbal aan de golven, heen en weêr geslingerd werd tusschen zijne wilde driften en het besef van zijn plicht. Te lang had bij zich door de keten der begeerlijkheid laten kluisteren, dan dat hij die in een oogwenk had kunnen verbreken. Wel schudde hij die onteerende kluisters met de woede van een gevangen leeuw, maar tevergeefs.

Met saâmgeperste lippen, de armen kruiselings over de borst geslagen en den blik strak op den grond gevestigd, stond Aurelius daar te midden zijner vredige omgeving als een beeld van den hevigsten zelfstrijd. Alypius, die hem, met de brieven van Paulus nog in de hand, in den tuin gevolgd was, beschouwde met innige deelneming het gelaat zijns vriends, doch waagde het niet zich te mengen in de worsteling, die deze tegen zich zelven had vol te houden.

Plotseling wendde Aurelius het hoofd om en maakte met de hand een afwerend gebaar.

'Zwijgt, onzuivere monsters,' zegde hij, als wendde hij zich tot onzichtbare wezens, die voor het oog zijns geestes oprezen; 'de wellust, dien gij mij belooft, kan niet in vergelijking komen met de vreugde, die ik in de vervulling van Gods wet zal vinden.'

En als wilde hij de hartstochten ontvluchten, die in zijn boezem huisden, deed hij eenige schreden voorwaarts; doch bleef weldra, weder in gepeins verzonken, onbeweeglijk voor zich uitstaren, terwijl Alypius het oog niet van zijn gelaat afwendde.

Eenige oogenblikken later hief Aurelius het hoofd weêr op; hij sloeg zich met de gebalde vnist voor het voorhoofd en riep uit:

'Zal ik dan nooit kunnen wat aan zoo vele anderen mogelijk is! Zijn zij alleen met mannenkracht begaafd en ben ik met lamheid geslagen?... Maar hebben zij die kracht wel uit zich zelven? Is het niet veeleer Gods arm, die hen sterk maakt tegen hen zelven?... O God van goedheid, reik ook mij de hand, opdat ik verrijze uit het graf van verrotting, waarin ik rond wentel...'

Ja, God zou hem de hand reiken. De zelfde die eenmaal tot den zoon der weduwe van Naïm sprak: 'Jongeling, ik zeg u sta op!' zou ook Aurelius aan zijne moeder teruggeven.

Hevig was de strijd tusschen de zonde en de genade, maar de genade behield de overhand. De strakke blik van Aurelius maakte voor de uitdrukking van diepen weemoed plaats; de vurige glans van zijn oog werd als met een waas overtogen, een traan ontglipte aan zijne wimpers, en

.... welk een smet zijn ziel verdonkert,
Die hemeldroppel wischt haar schoon!

Het ijs is gebroken; een vloed van tranen, die in het hart hun oorsprong nemen, baant zich een weg naar het oog. Aurelius voelt het, hij wil alleen zijn om in volle vrijheid uit te weenen, en ijlt als het hert, door den pijl des jagers getroffen, verder den tuin in. Snikkend als een kind werpt hij zich neder aan den voet van een vijgeboom, welks dicht gebladerte hem eene veilige schuilplaats aanbiedt voor elken onbescheiden blik. Hij buigt het trotsche voorhoofd ter aarde en besproeit den bodem met zijne tranen, - kostbare tranen, die alleen de poorten des Paradijzes openen voor hem, die in het kleinood der onschuld den sleutel daartoe verloren heeft.

Dan heft hij het hoofd weêr op, en den betraanden blik ten hemel slaande, roept hij handenwringend uit:

'Hoelang, Heer, hoelang zult Gij op mij vertoornd zijn!... O! sla geen acht op de ongerechtigheden mijner jeugd... Tot hoelang zal ik roepen: morgen, morgen! Waarom kan ik niet heden aanvangen met U te beminnen en een einde te maken aan mijne schande!...'

En wederom buigt hij het hoofd als verplet onder den drukkenden last zijner zonden; hij aanschouwt al de misslagen zijner jeugd en zijner jongelingsjaren; hij meet den afgrond, waarin zijne afdwalingen hem gestort hebben, hij beseft, hij gevoelt het hartverscheurend lijden, dat hij zijne moeder heeft aangedaan en hij kan niet anders dan weenen, bitter weenen.

Daar dringt plotseling uit een naburig huis eene welluidende stem tot hem door; het is als de stem van een kind, dat op zingenden toon uitroept:

'Neem en lees! neem en lees!'

Die woorden leiden zijne gedachten af; hij wendt het oog in de richting, van waar de stem hem heeft toegeklonken, maar het dichte geboomte omringt hem van alle zijden als met eene groene gordijn; hij leent het oor, maar de stem zwijgt. Hij raadpleegt zijn geheugen of die woorden ook voorkomen in eenig lied of behooren bij eenig spel, waarvan hij ooit getuige was.

'Neem en lees,' herhaalt hij nadenkend, 'ik herinner mij niet die woorden ooit vernomen te hebben. Neem en lees, o! het is eene waarschuwing des Hemels! Welaan, ik zal nemen en lezen; ook Antonius bekeerde zich op het vernemen van een woord der Schrift.'

En vol moed staat hij op en ijlt terug naar de plaats, waar Alypius, met de brieven van Paulus nog in de hand, in gepeins verzonken de terugkomst afwacht van den vriend, in wiens gemoed zulk eene ingrijpende omwenteling heeft plaats gehad.

Met koortsige gejaagdheid ontrukt Aurelius de gewijde bladen aan de vingeren zijns vriends; hij slaat ze op en leest luidop met eene stem, waarin het kloppen van zijn hart hoorbaar is:

> 'Laat ons als in den dag eerbaar wandelen, niet in brasserijen en drinkgelagen, niet in slaapkamers en oneerbaarheden, niet in twist of afgunst. Maar trekt aan den Heer Jesus Kristus, en geeft niet toe aan de begeerten des vleesches.'

'Ja, dat is uwe stem, mijn God, die mij toespreekt in de woorden van uwen apostel!' roept Aurelius uit, den blik in heilige begeestering ten hemel geslagen. 'Gij alleen weet wat mijn hart behoeft.'

En nog eens herleest hij die woorden, waarin het eenig geneesmiddel, dat zijne kranke ziel genezen kan, met onfeilbare juistheid is aangewezen. Ja, hij moest zich losrukken van de zinnelijke lusten, hij moest rein worden van harte, wilde hij God zien.

Met den vinger aan de beteekenisvolle woorden reikt hij Alypius het gewijde boek over en deze leest verder:

> 'Maar neem aan den zwakke in het geloof, niet in verwarring der gedachten.'

'Neen, voortaan geene verwarring der gedachten meer, geen twijfel, geen zelfmisleiding, geen weifelingen meer; van dit oogenblik af ben ik sterk in het geloof; de waarheid heeft zich aan mijn oog geopenbaard!'

Weenend drukken de beide vrienden elkander aan het hart en de berouwvolle tranen uit beider oogen vermengen zich met elkander, gelijk beiden sedert hunne kindsheid broederlijk alle vreugden en alle smarten gedeeld hebben.

Op den drempel der deur, die tot den tuin toegang verleende, stond Monica, de teederminnende en trouwe moeder van Aurelius; zij had alles gehoord, alles gezien, alles begrepen. Haar blik ontmoette dien haars zoons en snikkend wierp de krachtige jonge man zich in de uitgespreide armen der grijze, zwakke weduwe.

'Ik heb u dan weder, mijn zoon! De droom, dien God mij eenmaal toezond, is bewaarheid; de voorspelling is vervuld; een zoon van zoo veel tranen kan niet verloren gaan.'

Ook thans weende Monica, maar ditmaal waren het tranen van vreugde: haar gebed was verhoord, haar hartewensch vervuld. Nog slechts ééne zaak ontbrak aan haar geluk.

‘O moge weldra de dag aanbreken, dat gij herboren wordt in de wateren des doopsels, opdat uwe verrijzenis volkomen zij en gij voor altijd moogt opstaan uit het graf van zonde en dwaling tot een nieuw leven ter zaligheid!’

V.

Een grauwe morgennevel hult de stad Milaan nog in een ondoordringbaren sluier en reeds is de aartsbisschop met zijne geestelijkheid vergaderd in de ruime basiliek, welke eens, naar hem, de Ambrosiaansche zal geheeten worden. En dat te recht: de kathedraal van Milaan stond bekend om den luister harer godsdienstige plechtigheden, om de zuiverheid, waarmede er de oude Oostersche liturgie werd gehandhaafd, om haar Schoonen en stichtelijken kerkzang, om den ijver, waarmede er Gods woord werdt gepredikt; en dit alles had zij den on vermoeiden Ambrosius te danken.

Treden wij het heiligdom binnen. Het is een langwerpig gebouw in den trant der oude basilieken, door twee rijen kolommen in een middenschip en twee zijbeuken verdeeld. Aan het oostelijk uiteinde loopt het in eene ronde abside uit en in het midden wordt het doorsneden door een dwarsschip, waardoor het den sinds Constantinus' tijd zoo geliefkoosden kruisvorm verkrijgt. Tegen de abside is in den vorm eener romeinsche rotonde eene zaal aangebouwd, die tot *baptisterium,* dat is doopkapel, dient, alsmeê een ander vertrek, tot bewaarplaats van het kerkgeraad

strekkende, en *secretarium* of *diaconicum* genoemd.

Inwendig is de tempel in drie deelen gesplitst. Het achtergedeelte of dat, hetwelk naar het westen gekeerd is, het zoogenaamde *atrium* of *vestibuhim,* is voor de catechumenen en boetelingen bestemd. Aan weêrszijden van den ingang is in den muur een *cantharus* of waterbekken aangebracht voor de afwassching der handen, het zinnebeeld der reinheid van ziel, waarmeê de binnentredende moet gesierd zijn.

Het middengedeelte, *navis of oratorium laicorum* genaamd, staat alleen den geloovigen open, en in overeenstemming met den vromen ernst des Kristendoms hebben mannen en vrouwen daar eene afzonderlijke plaats. In dit middenschip verheft zich het spreekgestoelte, waarop Ambrosius elken zondag het woord der waarheid verkondigt, terwijl op de grens tusschen dit gedeelte van den tempel en het eigenlijke heiligdom, in het transsept namelijk, de lessenaars geplaatst zijn, voor de *leclores* of voorlezers bestemd. In het dwarsschip ook is eene ruimte afgezonderd voor de Godgewijde maagden, die, onder de leiding van Ambrosius' zuster Marcellina, leven in de beoefening der voorschriften, die de bisschop zoodanig op de muren der hoofdkerk heeft laten griffelen, dat zij ze altijd voor oogen hebben.

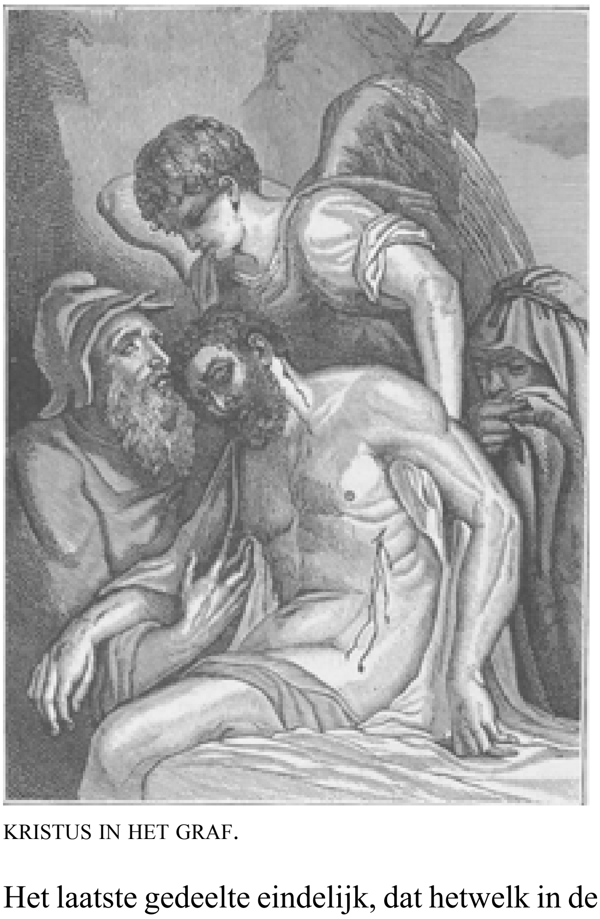

KRISTUS IN HET GRAF.

Het laatste gedeelte eindelijk, dat hetwelk in de ronde abside uitloopt, is verscheiden trappen boven den beganen vl[o]er gelegen en door een zwaar voorhangsel van het middengedeelte afgescheiden; het is het *sanctuarium,* het heiligdom, waarin zich het altaar des Heeren verheft. Dit is eene eenvoudige marmeren bank of tafel, gesierd met het kruis te midden van zes kandelaren met brandende waskaarsen. Daarboven zweeft de duif als het zinnebeeld van den H. Geest, en eeuwige lampen verlichten nacht en dag de heilige ruimte, waar dagelijks het offer der Nieuwe Wet wordt

opgedragen. Links van het altaar staat onder een baldakijn de troonzetel van den aartsbisschop.

Het is nog volslagen donker in het tempelgebouw; maar toch zijn tallooze geloovigen daar samengestroomd om onder het zingen der blijde metten van Paaschmorgen den heerlijken dag te verbeiden van de verrijzenis des Heeren, en telkens weêrgalmen de hooge gewelven van den jubelkreet uit duizend monden:

'Surrexit Dominus vere, de Heer is waarlijk verrezen. Alleluja!'

Geheel den nacht, die den *sabbalum magnum,* den grooten zaterdag, van het feest der feesten scheidt, heeft de geestelijkheid van Milaan, met haar aartsbisschop aan het hoofd, in het heiligdom doorgebracht, niet als de slapende wachters aan het graf van den Gekruiste, die geene opstanding vermoedden, maar wakend en biddend en juichend in de blijde hoop der verrijzenis. Ook in het *baptisterium* heeft het dien nacht niet stilgestaan; onophoudelijk heeft het water der wedergeboorte gestroomd over de hoofden der catechumenen, die alzoo het Paaschfeest vierden door hun eigen *pascha,* hun overgang uit de boeien van Satan tot de vrijheid der kinderen Gods.

Zie, weder eene nieuwe schaar van catechumenen, begeleid door priesters, *lectores* en acolieten, allen in witte kleederen gehuld, met brandende wasfakkels in de hand en met den aartsbisschop zelven in hun midden, schrijdt langzaam voort naar de doopkapel.

Plechtig klinken hunne ernstige stemmen onder de ruime gewelven:

'Sicut cervus desiderat ad fontes aquarum.... Gelijk het hert versmacht naar de waterbronnen, zoo verlangt mijne ziel naar U, o miju God!'

Allen volgen in diepe ingetogenheid de priesters naar het *baptisterium;* één hunner vooral toont zich door gelaat en houding diep doordrongen van den grooten stap, dien hij in dien onvergetelijken Paaschnacht doen zal. Tranen stroomen langs zijne wangen; werktuiglijk stapt hij tusschen de schare voort, de oogen gesloten, het hoofd gebogen, vernietigd in het besef zijner onwaardigheid.

Het is Aurelius Augustinus, gevolgd door Alypius, Pontinianus, Nebridius en een zestal zijner overige vrienden en leerlingen, wien hij op dit oogenblik door zijn voorbeeld eene grootere wijsheid leert, dan zij ooit uit zijne woorden en lessen kunnen geput hebben.

De doopelingen zijn in het *baptisterium* aangekomen; zij worden geteekend met het teeken van den Koning der glorie, dat hen tot konin gen maakt, en gezalfd met de olie der catechumenen, die hen tot priesters wijdt; want het Kristendom zal hen verheffen tot een koninklijk priesterschap. Met het gelaat naar het westen gekeerd, verzaken zij aan den duivel en zijne werken, en met de oogen op het oosten gericht, verklaren zij zich volgelingen van Kristus; van de duisternis wenden zij zich tot het licht, dat allen mensch verlicht, die in de wereld komt. Op de vraag van den bisschop of zij in Kristus gelooven, antwoorden zij met de kortste, maar welsprekendste geloofsbelijdenis: het teeken des kruises.

Driemaal worden de doopelingen onder het inroepen van den Vader, den Zoon en den H. Geest in de vont gedompeld, en die lichamelijke afwassching reinigt, ingevolge de instelling des Heeren, tevens hunne ziel van de erfelijke smet en van alle vlekken, die haar mochten aankleven. Rein en onbevlekt staan zij thans voor het oog des Heiligen, die hen van dit oogenblik af tot Zijne kinderen aanneemt. Men omhangt hen met het witte kleed der onschuld, dat zij acht dagen lang zullen dragen, en geeft hun eene brandende fakkel in de hand, als een beeld van het licht des geloofs, dat voor hen is opgegaan.

Aurelius komt het laatst aan de beurt; met eigen hand hangt de bisschop den neêrgeknielden boeteling het doopkleed om de schouderen en reikt hem de brandende waskaars over. Eene heilige begeestering schittert in de oogen des grijsaards en glanst van zijn ascetisch gelaat; de Hemel verleent hem een oogenblik den zienersblik der profeten; hij aanschouwt wat die doopeling in de toekomst voor Gods Kerk worden zal; hij ziet hem, den naam Aurdius die z o n en g o u d beteekent waardig, eene z o n worden voor de geheele Kristenbeid door alle eeuwen heen, en alle tijden putten uit het g o u d der ware wetenschap, door hem met volle handen uitgedeeld; hij ziet hem in één woord de zaak des Kristendoms opheffen, *rem Christianem a u g e r e*, overeenkomstig dien anderen naam, Augustinus, dien alle eeuwen met eerbied en bewondering zullen uitspreken. Ambrosius aanschouwt dat alles, en door den geest Gods bezield, roept hij uit in heilige improvisatie:

'Te Deum laudamus.... U, o God; loven wij; U, o Heer, prijzen wij!'

En Augustinus staat op en door het zelfde vuur ontvlamd, waarvan Ambrosius blaakt, voegt hij er bij:

'U, eeuwige Vader, vereert de gansche aarde.'

'U loven, alle Engelen, U alle Hemelen en alle machten,' hervat Ambrosius weêr en zoo voltooien beiden den onvergelijkelijken lofzang, die nog heden ten dage in alle kerken der wereld in de metten van Paschen weêrklinkt, als eene herinnering aan het heuglijk Paaschfeest van het jaar 387, waarop voor de Kristenheid die groote zon opging, welker stralen nog altijd Gods Kerk beschijnen.

De doopelingen keerden onder blijde jubelzangen naar het tempelgebouw terug, om zich thans aan te sluiten bij die geloovigen, in wier gemeenschap zij door hun doopsel waren opgenomen. Aurelius Augustinus stortte zich in de armen zijner moeder, die, onder de geloovigen gemengd, met ongeduld het oogenblik had verbeid, waarop haar zoon, door het doopsel herboren, vlekkeloos rein uit het *baptisterium* zou te voorschijn treden. En terwijl Monica aan zijn boezem tranen van hemelsche blijdschap weende, paarde de jonkman zijne stem aan die der priesters en geloovigen en zong met hen uit de volheid des gemoeds:

'Haec dies quam fecit Dominus... Dit is de dag, dien de Heer heeft gemaakt; dat wij dus heden ons verheugen en verblijden!'

Op het zelfde oogenblik brak de morgenzon door den nevel heen, die haar tot nog toe omsluierd had en overstroomde den geheelen tempel met eene zee van licht; in vollen luister brak de blijde dag aan van de verrijzenis des Heeren, van de opstanding ook van Aurelius Augustinus uit het graf van zonde en dwaling tot een nieuw leven ter zaligheid!

ALLELUJA!

[Nummer 33]

De nieuwe Czarin van Rusland.

Gaven wij in een vorig nummer het portret van Alexander III, thans bieden wij onzen lezers de beeltenis zijner gemalin aan. Met een enkel woord maakten wij er reeds melding van, dat de tegenwoordige echtgenoote van den czaar oorspronkelijk voor zijn broeder bestemd geweest is, en dat hij ze, een jaar na zijne verheffing tot troonopvolger, zijn paleis binnenleidde.

DE NIEUWE CZARIN VAN RUSLAND.

De czarin van Rusland is de tweede dochter van koning Christiaan IX van Denemarken; zij werd den 26^{en} november 1847 geboren en droeg voor haar huwelijk den titel van prinses Dagmar van Denemarken.

Zij wordt ons beschreven als eene bevallige en geestrijke vrouw, die haar echtgenoot en kinderen inderdaad gelukkig maakt. Het huwelijk van den czaar is met vier kinderen gezegend, drie zoontjes van twaalf, negen en drie jaren, en een dochterke van vijf jaren, die een groep vormen, zoo bekoorlijk als men het zich maar kan voorstellen.

Czaar Alexander III is de eerste, die eene deensche prinses naar den czarentroon geleid heeft, en het is er ver van af dat de nieuwe keizerin sympathie zou gevoelen voor het germaansche volk, dat haar vader van een deel zijner staten beroofd heeft. Vroeger wezen wij er reeds op, welken invloed zij in dat opzicht op haar gemaal heeft uitgeoefend.

Stoute poes!

‘Foei! stoute poes, is dat nu voor de zoete melk, die ik u straks gegeven heb? Moest ge me daar zoo voor krabben, 'k Zal het aan ma zeggen, hoor. Gauw, maak dat u weg komt, ge krijgt nooit melk meer van Wim!’

Aldus hooren we den kleinen jongen van onze gravure zijne verontwaardiging lucht geven over de zwarte ondankbaarheid van zijn gunstelinge, die zijne weldaden zoo snood miskend heeft.

Wacht maar Willem, d e n k e n wij er bij: want wij willen den kleine met geene zedepreek lastig vallen; als ge groot zijt, zult ge nog wel eens over wat erger ondankbaarheid en miskenning te klagen hebben, ten minste wanneer gij uwe weldaden altijd zoo breed uitmeet als nu.

Keizer Frederik II en Petrus de Vinea.

Zoo ooit een onderdaan met ondank en versmading de gehechtheid aan zijn vorst werd beloond, zoo ooit een staatsman van de hoogste sport der maatschappelijke ladder neêrstortte, zoo ooit een vertrouwd raadgever van zijn keizer grievend gehoond, wreed vervolgd en ten laatste aan den smaad en de verachting van hof en volk werd overgegeven, - Petrus de Vinea, de vertrouweling van keizer Frederik II, de kanselier van het groote duitsche rijk, heeft dat drievoudig leed in al zijn bitterheid ondervonden; heeft op schrikwekkende manier geleerd, dat de dienst, een kerkvervolger, als Frederik II was, bewezen, een schromelijk vergrijp is tegen God en zijne Kerk, een misdaad, welker straf reeds op aarde neêrdaalt op het hoofd van den schuldige. Petrus de Vinea, in den kerker geworpen op last van den keizer, sloeg door smart en wanhoop gedreven de hand aan zich zelven en eindigde door zelfmoord een leven, dat aan Paus en Kerk zooveel smart en droefheid berokkend had. Beschuldigd zijn heer en keizer te hebben verraden, hem zelfs naar het leven te hebben gestaan, werd Petrus op last van Frederik van het gezicht beroofd en wachtte hem na den kerker een nog wreeder straf. Wilde de ongelukkige kanselier zulks voorkomen door zelfmoord te plegen, meende hij daardoor zijne eer te bewaren en zijne onschuld te bewijzen? Voor het laatste mogen redenen bestaan; dat ze de misdaad zullen vergoêlijken, waardoor hij de voltrekking van 's keizers vonnis wilde onmogelijk maken, zulks zal nimmer kunnen geschieden. Spreke de geschiedenis Petrus de Vinea vrij van iedere poging, zijn vorst te bebben willen vergeven, zijn gepleegden zelfmoord zal zij ten allen tijde als eerloos brandmerken. Vooraleer wij de treurige gebeurtenis, waarvan de gravure eene juiste afbeelding geeft, meêdeelen, willen wij in korte trekken onze lezers bekend maken met eenige levensbijzonderheden van dien grooten staatsman.

Omstreeks het jaar 1190 werd Petrus de Vinea te Capua geboren. Zijn vader Angelo de Vinea bekleedde te dier plaatse een rechterlijk ambt. Schoon zijne familie in aanzien was, waren toch hare geldmiddelen daarmeê niet in verhouding, zoo dat het niet onwaarschijnlijk is, dat Petrus, die sedert zijne vroegste jeugd den gelukkigsten aanleg voor de wetenschap had getoond, door de ondersteuning van vrienden zich naar Bologna

kon begeven, ten einde op de wereldberoemde hoogeschool dier stad zich in de rechten te bekwamen, Het duurde niet lang of Petrus bewees dat zijne buitengewone talenten tot hun recht kwamen en beloofde toen reeds te eeniger tijd een uitstekend staatsman te zullen worden. Tot doctor in de rechten bevorderd, na met schitterenden bijval zijne academische studiën volbracht te hebben, trok hij weldra de oogen der toenmalige staatslieden op zich. Ware hij in andere handen gevallen dan in die van Frederik II, ware hij meer geloovig kristen dan eerzuchtig staatsman geweest, hadde hij gestreden voor de rechten der Kerk in plaats van die op de meest slinksche manier te bestrijden, - zijn vermaardheid zou grooter, zijn roem onvergankelijk, zijn eer vlekkeloos, zijn leven vruchtbaar, zijn einde gelukkig geweest zijn.

Het was in het begin van 1221 dat Petrus de Vinea zijn politieke loopbaan aanving en in dienst trad van keizer Frederik II. Zijn keizerlijke meester belastte hem met een allergewichtigste zending naar Sicilië; de rechterlijke kennis van den toekomstigen kanselier zou de vuurproef moeten doorstaan, hem werd opgedragen het wetboek voor het koninkrijk Sicilië te herzien. De uitslag voldeed den keizer in de hoogste mate, en van toen af verbond hij Petrus aan zijn persoon. Spoedig steeg Vinea in de gunst des keizers en verwierf van dezen de ondubbelzinnigste bewijzen van achting en toegenegenheid. In 1225 benoemd tot opperhofmeester van het keizerlijk paleis, nam hij in 1232 deel aan de grootste staatszaken en werden hem de gewichtigste zendingen naar Engeland en Frankrijk toevertrouwd. Kanselier van het gansche duitsche rijk was hij de eerste na den keizer; geen besluit van eenig belang werd genomen zonder zijn voorkennis en toestemming, en al wat in Duitschland naar eereambten dong, wendde zich uitsluitend tot Petrus de Vinea.

Het vertrouwen, dat Frederik II zoo onbepaald in zijn rijkskanselier stelde, steunde niet enkel op het diep en scherp verstand van Petrus, of op diens uitgebreide kennis van het recht, of op diens juisten blik in den toestand des rijks, - het lag dieper, het rustte bovenal op beider overeenstemming in de oplossing der staatkundige en godsdienstige vraagpunten van dien tijd. Hij was met hart en ziel gehecht aan zijn keizer, diens stieven naar de heerschappij over Italië ook het zijne; hij deelde in alles, wat slechts voeren kon tot het bereiken van zijns meesters doel; schroomde niet de laagste middelen aan te wenden om het gezag en de macht des Pausen in de Kerkelijke Staten zelfs te breken; offerde zelfs zijn katholiek geloof op, ten einde de gunst van den wreeden kerkvervolger, Frederik II, te behouden.

Te ver zoude het ons voeren wilden wij, ook maar in breede trekken, de geschiedenis schetsen van de gebeurtenissen uit den jammerlijken strijd, dien Frederik en zijn kanselier voerden tegen de heilige rechten der Pausen. Genoeg, Paus Innocentius III beriep in 1245 te Lyon eene algemeene kerkvergadering, waarop over Frederik II het banvonnis, dat in die dagen gelijkluidend was met eene vervallenverklaring van den keizerstroon, werd uitgesproken. Van dat oogenblik dagteekent de ondergang van Frederik en zou ook Petrus de Vinea tot zijn smart ondervinden, dat de wagen van Gods rechtvaardigheid langzaam maar zeker de Kerkvervolgers verplettert. Nog stond Petrus in groote gunst bij zijn keizer, toen hij dezen een oorlog aanraadde, die met een algeheele vernietiging van Frederiks leger afliep en den keizer zelven dwong binnen het sterke Cremona een schuilplaats te zoeken. Van deze nederlaag maakten de benijders van Petrus' roem en grootheid gebruik, om den bevoorrechten kanselier in ongenade te brengen bij den keizer, voorgevende dat Petrus heulde met 's keizers vijanden en het op last dezer laatsten

was geweest dat zijn gunsteling hoogverraad had gepleegd, waaraan de ongelukkige afloop van den veldslag moest toegeschreven worden.

Dat het Frederik pijnlijk aandeed, dat het hem diep griefde, te moeten hooren dat zijn boezemvriend, de man dien hij tot den vertrouwde zijns harten gemaakt had, dien hij met gunsten overladen, tot de hoogste rijksbetrekking verheven had dat Petrus de Vinea hem verraden, hem overgeleverd had aan zijn vijanden, wie die het niet gevoelt, het niet ten volle beseft? Toch aarzelde Frederik geloof te slaan aan de vuige lastertaal zijner vleiers; wel kende hij de eerzucht van Petrus, doch tot zulk een schandelijk misbruik maken van het vertrouwen, hem in zoo ruime mate geschonken, neen daartoe achtte hij zijn kanselier niet in staat. Ware er geeu omstandigheid, die den keizer overtuigde van de schuld zijns gunstelings, na die vreeselijke beschuldiging voorgekomen, Petrus zoude tot aan den dood van Frederik den hoogsten eerepost behouden hebben. Dan Petrus vijanden rustten niet en weldra bood zich voor hen de gelegenheid aan, om hun haat en afgunst tegen den rijkskanselier bot te vieren.

De nevensgaande gravure geeft ons het treffend beeld van het oogenblik waarop de schandelijk list, die de verachtelijk benijders aan Petrus spanden, en waarin deze door zijn gehechtheid aan zijn vorst onvermijdelijk vallen moest, gelukte.

De keizer die te Cremona verbleef, was door eene zware ziekte aangetast. Petrus die zoo gaarne het leven van zijn keizer redden en zich in diens gunst wilde staande houden, raadpleegde den keizerlijken arts over den gevaarlijken toestand des zieken, wiens genezing hem zoo zeer ter harte ging. De hovelingen, die Petrus vijandig en overtuigd waren van zijn gehechtheid aan den keizer, wisten door beloften en geschenken den trouweloozen doctor over te halen, een geneesmiddel gereed te maken waarin een sterkwerkend vergift gemengd was. Niets natuurlijker dan dat den geneesheer de vrees bekroop, verschrikkelijk te zullen gestraft worden, wanneer de moordaanslag mislukte. Hierop juist hadden de samenzweerders gerekend. Niet de geneesheer, maar Petrus de Vinea moest den beker aanbieden; hij zelf behoefde slechts den kanselier op de onfeilbare kracht van het geneesmiddel te wijzen, dan zou deze zich zeker met de zaak belasten, om den keizer te bewegen den beker te ledigen. Nauwelijks had de geneesheer den kanselier onderricht over de noodzakelijkheid van den drank, dien de keizer, wilde hij zijn leven behouden, gebruiken moest, of aanstonds was Petrus gereed hem behulpzaam te zijn in het overhalen van Frederik tot het drinken van het heilzaam vocht. Weinig bevroedde de trouwe dienaar hoe schandelijk een misdaad men hem, in zijne onwetendheid, poogde te doen plegen. Vooraleer de lage list zou volvoerd worden, hadden de verachtelijke hovelingen zorg gedragen, dat de keizer door middel van een brief kennis droeg van den aanslag tegen zijn leven. Het was hun niet te doen den keizer te dooden, alleen Petrus de Vinea was het voorwerp van hunnen haat.

Allen waren in 's keizers zaal vereenigd en Frederik op zijn troon gezeten, toen de geneesheer met Petrus binnentrad, terwijl de laatste den beker in de hand hield. Smart en onrust teekenen zich op de gelaatstrekken des keizers en met een stem vol droefheid spreekt hij: ‘Mijne vrienden, mijne ziel vertrouwt op u; ik smeeke u, ziet wel toe dat gij mij geeu vergift in plaats van een geneesdrank aanbiedt.’ Ontroerd en niet wetende waaraan die woorden des keizers toe te schrijven, roept Petrus uit: ‘Mijn heer en meester, hoe menigmaal heeft deze geneesheer, die ook de mijne is, u niet heilzame artsenij aangeboden! Waarom zoudt gij er thans voor vreezen?’ Dof blikt Frederik op beiden neêr en beveelt zijn lijfwacht zich achter de verraders te plaatsen, terwijl hij tot den geneesheer voortgaat: ‘Drink en geef mij het overige.’

Deze echter ontstelt en uit vrees voor de ontdekking zijner euveldaad werpt hij den beker op den grond, waardoor het grootste deel van den vergiftigden drank uit den beker vloeide. Overtuigd van den aanslag tegen zijn leven, beveelt de keizer eenige ter dood veroordeelden uit de gevangenis binnen te leiden en gelast, dat deze het weinige dat de beker nog bevat zullen uitdrinken. Bijna op hetzelfde oogenblik storten deze ongelukkigen dood voor de voeten van Frederik neêr en op hartverscheurenden toon roept de zielsbedroefde keizer uit: 'Wee mij, wanneer zij, die mij zoo na aan het hart zijn, zoo tegen mij samenspannen, wien zal ik dan nog mogen vertrouwen.' Terstond veroordeelde de keizer den geneesheer ter dood, die weinige oogenblikken daarna zijn welverdiende straf onderging. Petrus de Vinea werden op last van Frederik de oogen uitgestoken, hij werd in den kerker geworpen, om na onderzoek der gepleegde misdaad de doodstraf te ondergaan.

Treurig lot van den grooten kanselier, maar nog jammerlijker uiteinde van den grijzen staatsman! In den kerker bracht hij zich zelven om het leven. Afschrikkend voorbeeld voor allen, die in onze dagen de Kerk van Kristus vervolgen!

C...

Merkwaardigheden op het gebied van wetenschap, nijverheid en kunst.

INHOUD: De grootste vruchten. - Twaalf werktuigen in één. - De koningin der waterplanten.

De grootste vruchten die er te vinden zijn, draagt de Scychelle-palm *(Lodoicea Sechellarum),* een boom die op de kleine eilanden Trachin en Curieuse groeit, waar er bosschen van bestaan, die ongelukkig in de laatste jaren erg gedund zijn geworden.

Eerst na vijftien jaren, van af het tijdstip der ontkieming gerekend, groeit de stam van dezen boom in de hoogte, na dertig jaren draagt hij bloesem en na verloop van honderd jaar is hij uitgebloeid. Elk zijner reusachtige, waaiervormige blaêren heeft ongeveer negen maanden noodig om zich te ontvouwen.

De mannelijke plant bereikt eene hoogte van honderd voet en draagt cylindervormige bloesemknoppen ter lengte van niet minder dan drie voet. Minder hoog - slechts ongeveer tachtig voet - wordt de vrouwelijke boom, en deze heeft moeite genoeg om zijne zware vruchten te dragen.

Uit elken bloesemknop komen gemiddeld vier tot elf vruchten, en men kan zich een gedacht vormen van het groote gewicht dat de vruchten te dragen hebben als men bedenkt dat elke vrucht, als zij volkomen is, omstreeks veertig pond zwaar is.

De vruchten worden niet ieder jaar rijp: dikwijls hebben zij daarvoor vier, vijf, en zelfs nog meer jaren noodig.

Hiernevens geven wij de afbeelding van een werktuig, dat twaalf andere kleine werktuigen bevat; het is eene scheer, die, al naar het te pas komt, dienst kan doen als:

1°. Knoopsgatenscheertje,

2°. Sigarenpuntensnijdertje,
3°. Buigtangetje voor gaspijpen,
4°. Nagel- en borduurscheertje,
5°. Gegroefd nagelvijltje,
6°. IJzerdraadknipper,
7°. Kleine schroevendraaier,
8°. Inktuitkrabber,
9°. Vouwbeen,
10°. Penuithaler,
11°. Drie-duimsmaatstokske,
12°. Lineaal, enz.

E n z . zetten de fabrikanten J. Foot & Son achter het lijstje der twaalf onderscheidene functies, die hun *combination pocket scissors* verrichten kan, en terecht; want het zal niet moeielijk

vallen zijn lijstje nog met een dozijn te vermeerderen. Toch is het sierlijk instrument hoogst eenvoudig en bestaat evenals eene gewone schaar slechts uit twee stukken, door een schroefje verbonden. Hoe het werktuig tot duimstok en lineaal aangewend kan worden, wijst de afbeelding voldoende aan; het vijltje dat aan de eene zijde is aangebracht, is echter op de teekening onzichtbaar. De schroevendraaier moet in de afgeknotte punt gezocht worden, terwijl het eene been der scheer ater radeermesje voor het uitkrabben van inktvlekken dienst kan doen. Het vouwbeen is ook gemakkelijk te ontdekken, daar de eene zijde der scheer als zoodanig kan gebezigd worden. Onderstaande afbeelding doet zien op welke manier men er knoopsgaten meê knipt.

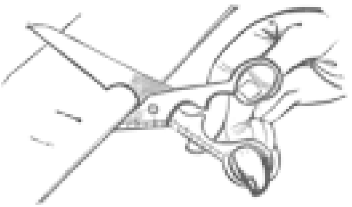

Wat de andere doeleinden betreft, waartoe men de *combination pocket scissors* gebruiken kan, die vallen zonder afbeelding niet gemakkelijk aan te toonen. Wij verwijzen derhalve daarvoor naar de door teekeningen opgehelderde gebruiksaanwijzing, waarvan ieder exemplaar vergezeld gaat.

Ieder kent ongetwijfeld de sierlijke witte en gele waterbloemen, die in de staande en langzaam stroomende wateren van ons land voorkomen, waar zij met hare groote ronde bladen en hare langgesteelde alleenstaande bloesems, die zich des morgens om zeven uur openen en des avonds om vijf uur weêr sluiten, zulk eene behaaglijke vertooning maken. Deze planten, noemen wij plompen of wel waterlelies; zij hebben in de wateren der warme luchtstreek talrijke verwanten, die grooter en kleuriger worden, naarmate men den evenaar nadert.

De koningin van alle waterplanten is zonder twijfel, zoowel wat grootte als kleurenpracht betreft, de heerlijke *Victoria Regia,* waarvan wij hierachter eene afbeelding geven, en die wij voor vele jaren in de Serres van den heer de Beucker, te Antwerpen zagen bloeien. Deze reuzenplant behoort thuis in Zuid-Afrika, en wel voornamelijk in de rivieren van Guyana en de zijrivieren van den Amazonenstroom. Op plaatsen, waar slechts eene zwakke strooming het water in beweging brengt, is dit dikwijls mijlen ver met hare prachtige bladen en bloesems bedekt.

Diegenen, welke de kolossale plant in den Hortus Botanicus te Amsterdam bewonderd hebben, waar zij in een buitengewoon groot bassin en onder eene gelijkmatige temperatuur van tusschen 23 en 25°R inderdaad als eene koningin gehuisvest is en bediend wordt, kunnen zich een denkbeeld maken van de pracht, die de *Victoria Regia* aan de Zuid-amerikaansche landschappen moet meêdeelen.

Voor hen, die zoo gelukkig niet geweest zijn, diene onze afbeelding en de volgende korte beschrijving:

De wortel der *Victoria Regia* is een dikke strong waaruit de bladen en bloesems ontspruiten. Ieder blad zit aan een steel van 2 à 2 ½ centimeter dikte, die van den wortel tot aan de oppervlakte van het water reikt. Het is van boven ruw en groen, heeft een hoog opwaarts gebogen rand en aan de purperkleurige onderzijde sterk uitstekende, netvormig dooreengevlochten bruinviolette nerven, die met stekels bezet

zijn. Heeft het blad zijn vollen wasdom bereikt, dan is het nagenoeg cirkelrond, heeft een middellijn van 1.25 tot 1.80 meter, ligt plat op het water en kan een gewicht van 25 kilogram dragen, zonder te zinken. De bloemen hebben in volkomen toestand 40 en meer centimeters middellijn en ontluiken bij tusschenpoozen van verscheidene dagen. Zij openen zich des avonds tegen vijf uur, waarbij zij een bijzonder heerlijken geur uitwasemen; de van buiten witte bloembladen spreiden zich naar buiten uit, terwijl de purperroode binnenbladen zich naar boven samentrekken; den volgenden morgen gaat de bloem weêr dicht, opent zich 's avonds weder, blijft den geheelen nacht open, sluit zich dan des morgens voor altijd en zinkt onder water, waar zich de vrucht ontwikkelt, die ongeveer 300 zaadkorrels bevat.

De *Victoria Regia* overtreft derhalve hare europeesche zusters niet alleen verreweg in omvang en kleurenpracht, maar ook in nederigheid, daar zij hare schoonheden alleen gedurende den nacht ten toon spreidt, - hetgeen echter voor de bewoners dier verre streken minder aangenaam moet zijn.

Aan de lente.

Keer spoedig, lieve lente,
Keer spoedig tot ons weêr,
En sla uw groene tente
Weêr in ons midden neêr!

Och, 't was zoo doodsch daar buiten.
Zoo eenzaam en zoo stil;
Geen knopje wilde ontsluiten,
Zoo guur was 't en zoo kil.

Geen blijde tonen ruischten
In 't bladerlooze woud;
Geen zachte koeltjes suisden,
Maar snerpend was 't en koud.

Het beekje dat er kronkelt
Door 't stil en vreedzaam dal,
De dauwdrup die er fonkelt
En glinstert als kristal,

't Was alles doodsch en kwijnend,
En roerloos en verstijfd,
En 't vroeg: Waar toch de lente,
De schoone lente blijft?

Och, alles roept u tegen:
Kom, lieve lente, kom!
Verspreid weêr vrede en zegen,
En ga weêr weldoende om!

Zweef over weide en akker!
Versier weêr bosch en veld!
Maak wat er sluimert wakker,
Met liefelijk geweld!

Regeer weêr zacht en vredig,
Beblader 't dor geboomt,
Ontknop het bloempje zedig,
Dat nog het daglicht schroomt!

Bevrucht weêr beemd en gaarde,
Spreid heel uw pracht ten toon,
En maak weêr van deze aarde
Een beeld van 't eeuwig schoon!

Och, alles roept u tegen:
Kom, lieve lente, kom!
Verspreid weêr vrede en zegen,
En ga weêr weldoende om!

Arnhem.
J.G.V.

Van den hak op den tak.

Een boeck-kas op een haef dat is een lustigh dingh
Geen peerel voeght soo wel oock in een gouden ringh,
Nu door het velt te gaan, dan weder in de boecken
Dan aest van alle dingh te mogen ondersoecken,
En God daar in te sien: - is dat geen soet vermaeck,
Soo is, na mijn begrijp de werelt sonder smaeck.
CATS.

Cats heeft wel gelijk te zeggen, dat een boekenkast, wel te verstaan, met nuttige boeken gevuld, een aangenaam iets is, vooral wanneer men op het land woont. Ik heb er heden te meer ondervinding van, want de lucht is met grauwe wolken overtrokken en het regent aanhoudend. Ik moet dus in mijne kamer blijven, en ik zal u daarom, waarde lezers, de indrukken van dat kamerleven en het aangename van een boekenkast, mededeelen.

Mijn opschrift kondigt aan dat ik van den hak op den tak zal springen. Even als verandering van spijzen den eetlust opwekt, hoop ik dat ook afwisseling van onderwerp, den leeslust zal gaande houden.

Ik zit een oogenblik in een ouden leuningstoel in gedachten verzonken. Er heerschte eene diepe stilte in het vertrek en op eens hoor ik een geluid als het tikken van een zakhorloge in mijne nabijheid.

Na eens goed geluisterd te hebben, komt het mij voor dat het getik in mijn stoel plaats heeft. Ik had wel hooren zeggen dat dit geluid door een kevertje veroorzaakt wordt; doch ik wilde er nu meer van weten en nam een boek over de insekten handelende, uit mijn boekenkast. Doch nu werd de taak zwaar. Hoe nu dat diertje onder zoovele duizende kevers gevonden? Ik overzag de verschillende familiën en vond die der houtboorders *(Xylophagi)* en onder deze dacht ik het aan te treffen, doch te vergeefs gezocht: ik vond niets dat er aan geleek. Nu viel mijn oog op de familie der zaagsprietigen *(Serri Cornia)* en na lang zoeken vond ik eindelijk den deugniet die bezig was mijn leuningstoel te ondermijnen.

Het diertje is het huiskevertje *(Anobium pertinax),* waarvan de larve gaten boort in ons houten huisraad. Dit kevertje is niet meer dan 0,005 meter lang en zwart achtig bruin van kleur; het mannetje veroorzaakt een eigenaardig getik als dat van een zakuurwerk. Het bijgeloof meent daarin de voorspelling van den naderenden dood te zien, daarom noemen het de Franschen *l'horloge de la mort.*

Ik was nu tevreden met deze ontdekking en nam een oud boek in perkamenten band in handen dat ik op eene veiling gekocht had. Bij het doorbladeren ontwaarde ik dat elk blad doorstoken was, waardoor het boek bij de bibliophilen minder waarde heeft. Voor mij wekte het de nieuwsgierigheid op om te weten, welk diertje die gaatjes nu weder geboord had.

Ik begon met hernieuwden iever te zoeken, en ik las dat ook dit kevertje tot een der tien soorten van het geslacht *Anobium* behoort. In de bibliotheek van het Girard College te Philadelphia, is een geheel vak met 49 boekdeelen, in eene rechte lijn, door dit diertje doorboord. Die boekdeelen waren zeker niet zeer merkwaardig, daar het kevertje veel tijd noodig gehad heeft, om die lange reis etende en werkende af te leggen. Bijgevolg waren die boeken lang in rust gebleven.

Wanneer ik mij eens bij mijn doorstoken boek bepaalde, en alles onderzocht wat er op betrekking heeft, geloof ik veel stof tot onderhoud te zullen vinden. Bij voorbeeld stellen wij de vraag; Wat is een boek? Wij kunnen daarop antwoorden Het boek is de levendige en blijvende uitdrukking van de gedachten en de wetenschap der menschen. Het is daarom een verspreidingsmiddel geworden van vele goede gedachten en wetenschappen, maar helaas! ook tevens van kwade denkbeelden en valsche leeringen. Weldra werd

het boek een uitgestrekte en bloeiende tak van nijverheid De kunst om boeken te vervaardigen heeft haren oorsprong uit Griekenland. De boekwinkels bevonden zich aldaar onder de poorten der tempels en schouwburgen. Vele personen werden aan dezen tak van nijverheid gebruikt. Men had een schrijver *(bibliographus),* een binder *(bibliopegus),* een verkooper *(bibliopola),* en diegenen, welke zich met het lijmen bezig hielden, noemde men *glutinatores.*

Vroeger werden de boeken op papyrus(1) of perkament geschreven, welke op eenen cylinder van buksboom of ebbenhout gerold waren. Aan het einde van den cylinder bevond zich een knop van ivoor, goud, zilver of diamant *(bulla),* waarop de naam van het werk, de schrijver of boekverkooper gegraveerd was.

STOUTE POES!

Er heerschte eene groote weelde in de boeken; elk blad werd met cederolie bestreken en men schreef met gouden en zilveren inkt op purper velijn. Plato gaf 9000 franken voor drie kleine boekjes van Philolaus van Croton. De boeken waren zoo duur, dat men die aan minvermogenden verhuurde.

Later werden de boeken in vierkanten vorm gemaakt en bestonden uit verschillende perkamenten bladen, welke zoo als thans aaneen ge-

(1) Uit de mergrijke halmen der papierplant C y p e r u s P a p y r u s vervaardigden de ouden hun papier.

hecht werden. Daardoor ontstond de kunst der boekbinderij.

Het perkament wordt van de huid der geiten en schapen gemaakt door bereiding met kalk; het velijn is kalfsvel. Men zegt dat Eumenes, koning van Pergamus, het gebruik van het perkament heeft uitgevonden; doch waarschijnlijk was het lang vóór hem bekend, want de Joden hebben van Mozes tijd af de wet op perkament geschreven.

In de 10de eeuw kwam het papier van katoen vervaardigd in gebruik, waarvan men de uitvinding aan de Chineezen toeschrijft. Dit papier was niet zeer duurzaam, en men kwam later op het denkbeeld papier van linnen te vervaardigen. In de 14de eeuw bestonden er reeds belangrijke papierfabrieken in Frankrijk.

KEIZER FREDERIK II EN PETRUS DE VINEA.

Toen men eene goedkoope stof voor het schrift gevonden had, kwam men al spoedig op het denkbeeld, om ook dit op eene gemakkelijke wijze te vervangen, en zoo werd de drukkunst uitgevonden.

Langzamerhand werd de drukkunst tot volmaaktheid gebracht, breidde zich hoe langer hoe meer uit en werd der geheele menschheid dienstbaar gesteld. Honderd duizende boeken-copiëerders van vroegere tijden werden langzaam vervangen door honderd duizende letterzetters en drukkers van onze dagen.

In de staatsdrukkerij te Weenen zijn 969 per-

sonen werkzaam en wordt een stoommachine van twintig paardenkrachten onderhouden. Men vindt er 46 enkele en dubbele snelpersen, 40 steendrukpersen, 24 koperplaatpersen; er zijn 150 millioenen letters in voorraad en men heeft er voor de tentoonstelling van 1852 te Londen het Onze Vader gedrukt in 608 verschillende talen en dialecten. Ik moet eindigen, want ik word waarlijk duizelig van het lezen van dusdanige opgaven.

In mijn boek vind ik schoone kopergravuren. Het kopersnijden is het tegenovergestelde van het houtsnijden; De trekken in plaats van verheven, zijn hol. Dit was van ouds bekend onder den naam van Niello. Eenige jaren na de uitvinding van de schildering met olie door de gebroeders Van Eyek, hetzelfde jaar toen Faust en Guttenberg te Mentz hun eersten Latijnschen bijbel zonder jaartal drukten, werd de kunst van op koper te snijden uitgevonden.

Men gebruikte haar voor de kelken, heiligdommen, handvesten der degens, enz. Het was Maso Finiguerra, goudsmid van Florentiën, die er in Italië de uitvinder van was. Hij had de gewoonte de platen die hij vervaardigde in solfer af te gieten, en eene zwarte stof in de diepten van de gesnedene trekken te vrijven, om zoodoende donkere tonen en kracht aan de omtrekken te geven.

Bij het afgieten in solfer ontdekte hij toevallig, dat het zwart zich aan het solfer vast hechtte, en hij dacht dat dit ook wel op papier zoude plaats hebben. Dit gelukte hem, en zoo werd het afdrukken van gegraveerde koperplaten gevonden.

Behalve het merkwaardige dat mijn boek mij te lezen geeft, geloof ik er al van gezegd te hebben wat er van te zeggen is.

Terwijl ik nu een oogenblik weêr rustig in mijn leuningstoel zit en onwillekeurig op het tapijt tuur dat mijn tafel bedekt, zie ik de sporen van eene mot, het kleine diertje dat veertienmaal in den Bijbel als zinnebeeld voorkomt. Kent gij wel de woning van de mot, waarde lezer? Zie ik heb er eene voor mij liggen; zij is in den vorm van een kokertje met verschillende bonte kleuren uit de haren van miju tapijt gemaakt.

'Als een mot, die haar huis zelf af knaagt, zal hij zijn huis bouwen,' staat er in het Boek Job, 27, 18. In dat kokertje leeft een zilverachtig rupsje (*Tinea Papezella*) en dat rupsje wordt later een vlindertje met donker grijsachtige vlerkjes en een wit kopje; maar wat zie ik, de zon is reeds aan het dalen achter de boomen in het verschiet, de dag is waarlijk weggevlogen; dank aan mijne boeken die mij zoo aangenaam hebben bezig gehouden. De regen heeft ongehouden, de lucht klaart op en ik neem van u afscheid, om de frissche avondkoelte in mijnen tuin te genieten.

A.M. OOMEN.

Elk wat wils.
Wenken en raadgevingen door Parvulus.

'Lekkere cornichous, tante!'

Een glans van genoegen overtoog het goedaardige gelaat der oude vrouw.

Ge moet weten, dat was haar *fort:* inmaken en confijten van allerlei vruchten; en ze ging er niet weinig groot op, u zaken te kunnen voorzetten, die volgens opschrift op den pot drie, vier jaren geleden door haar ingemaakt en nog frisch en lekker waren.

‘Ja, jongen, en toch zijn ze al van 't jaar 78; en nog smakelijk en hard en goed van kleur.’

‘Maar, tante,’ zeide mijne vrouw, ‘ge moest me 't recept eens geven; Henri houdt er zoo van en bij mij willen ze nooit goed lukken.’

Tante was zeer geheim met haar recepten en 't was al een buitengewoon privilegie als zij er een van losliet. Gelukkig was ze goed gehumeurd en begon dus:

‘Ja, Netje, 't is toch doodeenvoudig; eerst en vooral zorgt ge voor goede, gave komkommers, niet te klein en niet te dik; ge veegt ze met een fijn linnen doekje zachtjes een voor een af; geen water, hoor, dat beneemt het bouket; dan draait ge ze eens goed om in fijn zout, ge neemt heel beste wijnazijn, doet de komkommers er in met wat foelie, wat fenkel, wat peperbollen, eenige oude centen...’

‘Oude centen,’ riep ik verbaasd, ‘maar, tante, dat is vergif!’

Den blik van onbeschrijflijk medelijden, verbazing en verontwaardiging, dien zij op mij wierp, te teekenen, is ondoenlijk. Zonder een woord te spreken, stond zij op, opende de lade eener chiffonnière en haalde er eene heele handvol centen, oude belgische *sous* en fransche bronzen idem uit, ik geloof wel 40 stuks, allen meteen gaatje in het midden en door een koordje aaneen geregen; het kopergroen stond er wel een halven duim dik op. Triomfantelijk hief zij den metalen worst in de hoogte en sprak met het gevoel, dat iemand bezielt, die door een onweêrlegbaar argument zijn tegenstander verplettert:

‘Zijn dàt ook centen? En is dat ook vergif? En kook ik niet alle jaren, reeds twintig jaren lang, mijne komkommers met deze rist? En zijt *gij* al ooit vergeven hier? En voelt ge nog geen buikpijn, zeg?’

Ik stond verstomd. Alzoo, die mooie, groene kleur dankten zij aan dezen muffen, groenen centenhoop, en zonder 't te weten, had ik zoo menigmaal van dit giftig mengelmoes geëten, en heden nog had ik er mij duchtig aan te goed gedaan; 't was om nu nog buikpijn te krijgen.

Terwijl tante haren schat weêr wegborg en mijne vrouw verder in de groote kunst van inmaken inwijdde, kon ik niet nalaten over het gebeurde na te denken, en vergeleek, wat mij hier overkomen was, met de beweringen van dokter Galippe. Wie zou gelijk hebben, mijne tante en Galippe of de eeuwenoude meening over de giftige eigenschappen van het koper?

Tante zegt: 't kan geen kwaad; Galippe zegt: 't kan geen kwaad; en ten bewijze voert de eene hare 60jarige ondervinding en de andere dit aan: dat hij maandenlang zich gevoed heeft met spijzen, verzuurd in koperen ketels, waarop het kopergroen een duim dik stond te bloeien. Hij niet alleen, maar nog drie zijner makkers. De roep der eeuwen, vertegenwoordigd door dokter Bergeron zegt: ‘Pas op, pas op, geen koperen ketels of keukengerief; zoo niet, dan hebt ge den dood in den pot, *mors in olla.’*

Wie te gelooven? Want 't is toch geen kleinigheid! Zeker is het, dat na 't gebruik van koper of zijne verbindingen een akelige me taalsmaak in den mond blijft, dat men een gevoel van samensnoering in de keel en den hartkuil gewaar wordt; dat misselijkheid, braken, diarrhee, koliek, verzwakking, benauwdheid, kleine pols, versnelde ademhaling, hoofdpijn, duizeligheid, verdooving, flauwten, stuipen en verlammingen er de gevolgen van zijn, totdat eindelijk de hik en daarna de dood komt!

Er valt niet tegen te pruttelen en wat tante ook vertelt, zóó gaat het met hen die te veel koper in de maag krijgen. Te veel, zeg ik, want daar zit hem juist de Gordiaansche knoop. Ja, zegt de beroemde Pasteur, er is geen twijfel: koper is vergif; maar niet in

de dosis van eenige milligrammen, zooals het dikwijls gevonden wordt in ingemaakte waren. *Ergo,* heeft tante toch gelijk, als ze maat houdt en niet overdrijft ofschoon het altijd gevaarlijk blijft.

Kan men zich ook van de aanwezigheid van koper in die zure sausen vergewissen?

Ja, zeer gemakkelijk: neem een weinig van die zure saus, doe er een beetje zout onder en steek er dan de punt van een mes in, goed schoon gemaakt en van vetdeelen bevrijd; het koper zult ge zich onmiddellijk als metaal op 't mes zien afzetten. Bij onpasselijkheid, welke men gelooft dat vergiftiging is, late men eerst braken; vervolgens geve men eiwit, magnesia, verzachtende dranken, ijs, enz. en roepe, zoodra mogelijk, den dokter.

Villa Pladelle.
De Giftbrief van. Ao. 922,
Door August Snieders.
(Slot.)

IV.
Grimma Herna.

De edelheeren, die ter dagvaart gekomen waren, bevonden zich in het koninklijke slot, in de groote zaal. De koning had zich verwijderd en nu ook hieven de ridders gul en vroolijk den beker op. Men dronk aan den koning, aan graaf Dirk, aan meer dan een leenman, ook aan Hagene, die door onzen adel niet met een zoo slecht oog gezien werd als wel door de frankische ridders, misschien omdat men minder zijne heerschzuchtige inborst kende.

Onbezorgd en lustig werden hoorns, schalen en bekers telkens geledigd en ook telkens weêr door knapen gevuld, toen eensklaps eene vrouwenstem in het naburige vertrek gehoord werd en die graaf Dirk onmiddellijk scheen te herkennen. Op het oogenblik dat hij zich driftig oprichtte, werd het tapijt dat over den ingang hing, snel weggeweerd en Gisela stoof bleek en als zinneloos binnen, onder het uitroepen der woorden: ‘Mijn zoon, men heeft mij mijn zoon ontstolen!’

Dirk ving de neêrzakkende vrouw in zijne armen op, en toen zij haren echtgenoot herkende, herhaalde zij nogmaals: ‘Dirk, onze lieveling is verdwenen!’

De opschudding, die door deze woorden in de zaal werd verwekt, was onbeschrijflijk. Iedereen begreep onmiddellijk de mogelijkheid en tevens de uitgestrektheid der ramp, die het edele paar had getroffen. Kinderroof, met hoop op losgeld, was niets vreemds en dit te minder op eene dagvaart, waar allerlei slag van volk bijeen liep en ook weêr spoorloos verdween. Het verdwijnen van een kind werd dan ook zeer natuurlijk, bij het hooren van dergelijke tijding, aan diefstal toegeschreven.

‘Gisela, lieve!’ zegde Dirk bleek en ontsteld, ‘zijt ge wel zeker van hetgeen ge zegt?’

‘Ja, ja, wij zochten hem overal tevergeefs, toen een kramer mij verwittigde dat hij het spoor van een voetstap in het bosch en in de richting van Hulislaum heeft zien verdwijnen. Dirk, mijn Dirk, geef mij mijn kind weder! lk voel dat ik zinneloos word van smart en lijden!’

De woorden der arme moeder klonken als een oproep tot alle aanwezigen. De paarden gezadeld, opgezeten en voorwaarts om den omtrek te doorzoeken, was het denkbeeld dat bliksemsnel door aller geest drong.

Hagene had dit ingrijpend toneel tot nu toe zwijgend bijgewoond, doch daarin niet minder deelneming getoond. Hij herinnerde zich de dreigende woorden der Norin, kort te voren aan de kapel uitgesproken; hij kende de reden, de teleurstelling en den haat dien zij reeds voor en tijdens de dagvaart had doen blijken, en voor hem was het zeker dat Ragna, op eene duivelsche manier, hare wraak had begonnen. Overigens kende hij haar niet, die hem tot voedstermoeder diende, maar hem tevens van zijne eerste jeugd af had trachten uit te buiten?

Was de knaap echter nog in leven? Die vraag, welke zich onmiddellijk aan Hagene's geest opdrong, liet hij onbeantwoord. Zeker, Ragna was hebzuchtig en een goede losprijs zou haar welkom zijn; doch als de wraakzucht in dat door driften verkankerd hart gloeide, was zij wel bekwaam om aan deze alleen gehoor te geven. Er was in elk geval geen tijd te verliezen.

‘Ik weet, gravin, ik weet waar uw zoon is,’ zegde de gunsteling en naderde Dirk en zijne gade, die door al de ridders, in koortsachtige beweging, omringd werden.

‘Hoe, gij weet?’ was de tweevoudige uitroep van vader en moeder, en in dien uitroep tintelde blijkbaar een genster van hoop.

‘Ten minste, ik vermoed zijn verblijf met reden,’ hervatte hij. ‘Op, edele heeren, op naar *Grimma herna,* naar het nest van den Noor Hark!’

Die woorden werden voor Dirk en Gisela een lichtstraal. Ja, die vrouw van *Grimma herna* was de eenige vijandin, welke zij ter dagvaart ontmoet hadden, al begrepen zij dan ook niet zoo duidelijk als Hagene de reden van den haat dezer vreeselijke vrouw.

‘Ja, ja,’ riep Dirk uit, ‘die Norin moet de diefegge zijn!’ en al de aanwezigen stemden in, dat zij zouden opzitten en het nest van den Noor bestormen.

Op dat oogenblik werd het tapijt, dat aan het einde der zaal eene deur bedekte, bedeesd opgeheven en de figuur des konings verscheen met eene verbaasde uitdrukking op het wezen. Hagene berichtte hem de reden der opschudding en voegde er bij, dat men de Norin, die de koning in de kapel ontmoet had, verdacht den roof te hebben gepleegd. Het aandenken aan die booze vrouw ontroerde den koning nog, en die ontroering bleek uit den toon zijner stem welke beefde, toen hij zegde:

‘Ja, zoekt het kind en rust niet voordat gij het gevonden hebt!’

Dan naderde hij Gisela, die snikkend het aangezicht in de twee handen verborg en tusschen de aanroeping der H. Maagd den naam van haren lieveling vermengde: ‘Diederik, mijn Diederik.... Heilige Maagd, Moeder Gods.... Heb erbarming met mij!’

Karl *Simple* was bewogen en Gisela bij de hand vattende, zegde hij even bedrukt als de jonge moeder:

‘Ween zoo niet, gij zult mij ook doen weenen!’

De ridders waren reeds beneden. Dirk keerde nogmaals tot zijne echtgenoote terug; hij omhelsde haar bemoedigend en zegde:

‘Wees gerust, liefste-mijne, ik breng u ons kind weêr!’

‘Ja,’ antwoordde Karl, ‘en wat Dirk, mijn “getrouwe Manne” zegt, doet hij. Kom, gravin, wij zullen middelerwijl te zamen bidden.’

‘Neen, neen, genadige heer koning!’ riep Gisela uit, ‘dit slot is mij te eng. Ik moet de ruimte hebben; ik ook moet ronddwalen, zoeken, in de verte staren of ik mijn lieveling niet opdagen zie!’ en met eene driftige beweging snelde zij naar beneden en zag de ridders opstijgen om naar *Grimma herna* te snellen. Zij ook wilde derwaarts; het paard, waarop zij vogelvlug over de heide gerend was, stond nog dampend op de binnenplaats. Hagene echter had met graaf Dirk gesproken, en deze ontstelde bij het hooren zijner woorden. Toch kwam hij tot Gisela terug en zegde, niet zonder stamelen:

‘Gisela, gij zoudt beter doen ons hier af te wachten. Graaf Hagene heeft zijn plan, en uwe tegenwoordigheid zou dit wellicht doen mislukken. Blijf hier en bid God!’ en voordat zij geantwoord had, joeg Dirk zijnen klepper onder de poort door.

De riddergroep, een dertigtal sterk, rende door den zandweg en joeg een stofwolk in de hoogte. Op de heide vooral klonk de hoefslag der dravers hol, en indien iemand op *Grimma herna* het oor naar het verwijderd gerucht leende, zou hij tot zich zelf gezegd hebben: ‘Men nadert het nest; men sluite, uit voorzorg, de poort!’

De zon daalde, en de lange en breede schaduw, die de groep ridders over de heide wierp, joeg als eene donkere wolk, door een fellen wind voortgezweept, langs de vlakte. Op eenigen afstand van Hark's nest namen de ruiters een bedaarder uiterlijk aan; men reed nu stapvoets, ofschoon dit voor graaf Dirk een helsch torment was; doch graaf Hagene wilde het zoo: dat viel in zijn plan en allen gehoorzaamden hem.

Op korten afstand verhief zich *Grimma herna;* op kanteel of toren was geen levend wezen, geen speer op te merken. De poort was gesloten, 't Was of de schans, want dit was het meer dan een slot, onbewoond of dat zijn bewoner reeds ter ruste gegaan was. In beide gevallen zou men zich echter bedrogen hebben; maar Hark was een voorzichtig man, en toen hij in de verte de zwarte en dreigende wolk zag opdammeren had hij zijne voorzorgen genomen - zonder twijfel dat hij het noodig oordeelde die te nemen.

Was er boven of beneden niemand te zien, dan toch lag er meer dan een scherp oog voor dat of dat smal kijkgat en Hark's groot, ros hoofd bewoog zich vooral onrustig voor een dezer openingen. De bende had echter geen krijgstuig bij zich, noch blijde, noch arbaleet, noch springaal; ridders te paard konden hem niet overrompelen, al was de poort zonder ophaalbrug, de muur alleen door eene drabbige gracht en deze aan weêrszijden der poort, slechts door een in het water afdalend puntig houten rasterwerk beschut. 't Was dus blijkbaar dat men met vreedzame bedoelingen voor *Grimma herna* verscheen.

De riddergroep hield niet verre van de poort stil; twee knapen staken den hoorn en de doordringende tonen klonken zoo luid, dat, zegde Hagene ‘zij de dooden van tien uur in den omtrek, zouden wakker maken;’ doch boven den ouden muur bewoog zich niemand. Dirk's ongeduld was niet dan met moeite te temmen: hij zou zijn klepper de sporen hebben willen geven en hem tegen den ringmuur willen doen oploopen.

Waar was zijn kind? Wat deed men met zijn zoon? Misschien, akelige gedachte! misschien was hij niet meer in leven, want Hagene had hem gezegd, op het oogenblik dat hij hem aanraadde Gisela achter te laten, dat men van Ragna's zijde alles, het ijselijkste te vreezen had. Hoe bonzend het hart ook joeg, toch wist hij zich zelven meester te blijven; maar iedere ademhaling scheen eene eeuwigheid te zijn.

Door een der kijkgaten naast de poort klonk eindelijk een stem, alsof zij uit een diepen kelder opsteeg:

‘Wat verlangt ge van Hark, van den heer en meester op *Grimma herna*?’

‘Bericht aan den heer en meester van *Grimma kerna’* zegde graaf Hagene met luide stem, ‘dat wij gekomen zijn om hem hooger te plaatsen dan de gewone heeren en grondbezitters geplaatst zijn!’

‘Gij zegt?’

‘Ik zeg dat ik aan Hark, den Noor, de tijding breng, dat hij van daag zelve zal verheven worden boven de anderen.’

‘Wie zegt dat?’

‘Ik, graaf Hagene, de gunsteling des konings.’

Er heerschte een wijl stilte achter de muren; was men daar bezig met beraadslagen of dacht men na op de woorden van den machtigen graaf, die nog ter dag vaart het onomstootbaar bewijs geleverd had, in den giftbrief aan graaf Dirk, de alvermogende aan het hof van den koning te zijn? 't Moest wel zijn, want een oogenblik later, zegde de stem andermaal:

‘Waarom verschijnt ge in zoo grooten getale, om die tijding te brengen?’

‘Omdat wij die verheffing luid en vroolijk willen vieren, Hark, mijn lieve voedsterbroeder! is het zóó dat gij uwe gasten ontvangt, die u willen geven wat u toekomt! Open de poort en kom de ridders des konings ontvangen, zoo als het pas geeft! Hebt ge goeden wijn en goed gerstenat in den kelder? Hebt ge kroezen en drinkhoorns? Op zoo'n feestdag als deze moet er gedronken worden!’

Er heerschte een opgewekte geest in die woorden; maar het kwam Dirk Voor, hij, die de geheime inzichten van Hagene kende, die wist wat verheffing hij bedoelde en wat feestdag hij vieren wilde, dat de spottende duivel daar voor hem, in de kleeding van Hagene, op het zwarte paard zat. Nooit was het karakter van dien verschrikkelijken man hem duidelijker voorgekomen, en hij huiverde voor den helschen strik dien hij aan zijn ‘lieven voedsterbroeder,’ zoo als hij Hark noemde, spande.

‘Hark heeft niet veel vertrouwen in Hagene; wat verpandt deze?’

‘Zijn eigen en zelfs het koninklijk woord dat de verheffing van Hark zal plaats hebben naar verdiensten. Doch, talm niet langer. Wij Franken, wij zijn niet gewoon te wachten aan de poort eener woning; dat past alleen speerknechten en lijfeigenen.’

Nieuwe stilte; men hoorde echter aan de binnenzijde een gerammel en geklons, het teeken dat men zich gereed maakte om de poort te ontgrendelen. De ridders stonden dicht bij de poort. Verscheidene waren afgestegen, en hielden het oog strak op den ingang gevestigd, alsof zij overtuigd waren gebruik te moeten maken van de minste spleet, die zich voor hun oog zou opdoen.

De poort ging inderdaad met een spleet open en het rosse hoofd van Hark vertoonde zich.

‘Wijd de poort open!’ riep Hagene, ‘of is Hark de Noor bevreesd voor zijnen wijnkelder en zijne reeënbouten!’ En de gunsteling van koning Karl lachte zoo rond, zoo gul, dat hij de laatste achterdocht uit Hark's geest verdreef en deze vrijmoedig buiten trad. De werking die nu volgde was bliksemsnel. Ridders te voet sprongen achter Hark om, ridders te paard, en onder deze Dirk, dreven hunne rossen tegen de wijkende poort aan, en toen de eigenaar van *Grimma herna,* bliksemsnel het verraad begrijpende, terug wilde, vond hij zich vast gegrepen en vooruit gesleept.

‘Verraad!’ schreeuwde Hark; ‘verraad!’ riep men binnen; doch een felle slag wierp een der stoutste Noren ten gronde, en de vesting was zonder krijgs-engienen overrompeld. Dirk sprong van zijn paard en ijlde de trap op met het dolkmes in de hand. Het eerste wezen dat hij ontmoette, was de Norin zelve, die als eene furie, met een geduchten hamer in de hand, hem den weg wilde versperren.

‘Uw leven voor het leven van mijn kind!’ riep graaf Dirk haar toe; doch ten antwoord zwaaide Ragna den zwaren hamer en toen hij, door het ontwijken van den slag, niet op Dirks hoofd, maar op een steen neêrkwam, sprong het vuur daaruit. Door den verkeerden slag werd aan Dirk een gunstig oogenblik van aanval gegund, doch ook deze mislukte.

‘Mijn zoon, mijn Diederik!’ riep de vader met klimmende drift uit.

‘Ik haalde juist dezen hamer,’ riep Ragna, ‘om in hem uw verraad te straffen. Als gij hem bereiken zult, zal mijne wraak voltrokken worden!’ en een schaterlach, die deze vrouw aan den duivel moest ontleend hebben, klonk den ridder in de ooren, terwijl zij zelve, tijdens den aanval, in eene zijdeur was verdwenen, alsof zij zich weg getooverd had.

De ridder stond besluiteloos: waarheen zou hij zich wenden om zijn Diederik op te sporen? De weg, dien Ragna gevolgd had, was afgesloten en die leidde waarschijnlijk naar de plaats waar hij zich bevond. Wie weet of op dat zelfde

oogenblik dat helsche wijf hem niet in de eeuwigheid slingerde! De onzekerheid, waarin de vader verkeerde, was eene duivelsche marteling. Boven hoorde hij een driftig geklons; beneden woelden, schreeuwden, tierden en vochten de ridders met de overblijvende Noren.

Eensklaps dringt door den muur den klank eener krijschende en snijdende stem. Dirk heeft de stem van zijn kind herkend. Zonder nog langer te dralen, snelt hij naar boven; als hij een oogenblik stil staat en hijgend luistert, klinkt de stem helderder.

Nadert hij de gewenschte plaats? Met al zijne lichaamskrachten valt de ridder tegen eene deur, die voor zijne reuzenkracht wijkt en, bij 't flauwe licht, dat door een smal kijkgat valt, ziet hij zijn blonden lieveling met armen en beenen aan een houten balk gebonden.

Een snijdende gil ontsnapt den vader, een niet minder snijdende gil ontsnapt den zoon; beiden hebben elkander herkend. Het kind leeft en dit zegt alles. Met eene driftige beweging

snijdt Dirk de koorden door en vader en zoon omklemmen en geven elkander welkomkussen, alsof beiden tot een nieuw leven werden opgeroepen.

'Vader, vader, als dat booze wijf terugkomt!' roept het kind koortsachtig, en klemt zich vaster aan 's vaders borst.

'Wees niet meer bang, kind! Uw vader zal u wel verdedigen!'

'Laat ons dit huis ontvluchten, vader! Spoedig, zij zal komen! Zij ging, zegde zij, den hamer halen om mij, met dien langen nagel daar, dwars door het hart, aan den balk te klinken!'

'Arm kind!'

'Ik heb Jesuszoet gebeden, en gij zijt gekomen!'

Onder het wisselen van die woorden was de vader, die zijn doodsbleek kind in de armen droeg, de trap weêr afgedaald en verscheen juichend tusschen de ridders, die hem tevergeefs hadden gezocht. Er ging een kreet van afgrijzen tegen de booze Norin op; men eischte dat Hark zou gehangen en het gevloekte *Grimma herna* dat gevreesd rooversnest, zou afgebrand worden; doch graaf Dirk luisterde naar dit alles niet: hij had zijn kind weêrgevonden en wilde het in de zachte moederarmen van al den doorgestanen schrik laten uitrusten.

IJlings tilde hij den kleine op zijn paard, sprong zelf in den zadel en het fiere ros, als bewust dat het een dierbaren schat droeg, vloog als een stormvlaag over de heide.

'Wat zijt gij bleek, lieve jongen?' zegde de vader, 'doch nog een oogenblik en uw hoofdje rust in moeders arm! Voort, ros, voort!'

'Zal die booze heks niet meer komen, vader?'

'Neen, lieve jongen; neen!' en gerustgesteld sloot de knaap de oogen in 's vaders arm.

Aan *Grimma herna* werd onmiddellijk recht gedaan. Men wierp de vlam in het stroo dat in de houten loods, aan den voet van den toren, opgestapeld lag. Nog eer Hagene de wraak beletten kon, steeg de vlam reeds hoog op en een dikke, zwarte, golvende rook, dooraderd met gouden kronkels, verhief zich boven de muren en drong den toren binnen.

Hagene stond voor Hark, die, aan een berkestam gebonden, den machtigen gunsteling met gloeiend oog en grimmig aanstaarde.

'Schurk!' brulde Hark. 'Verrader!'

'Neen, ik heb u niet verraden; maar gij hebt mijne woorden verkeerd opgevat,' en er speelde een helsche lach op Hagene's wezen.

'Gij hebt mij het leenmanschap beloofd!'

'Aan u, Hark, aan den dief en strooper, en over wien bij den hertog reeds klachten genoeg zijn ingekomen om u zonder rechtspraak in de eeuwigheid te slingeren! Neen, ik heb u beloofd u te *verheffen* boven de anderen: dat was, Hark, u aan eenen boomtak opknoopen en daar uw romp ten spijze der raven te laten bengelen. Dat ook zal uw deel zijn! Zie, uw nest wordt door de vlammen vernield en dat feestvuur zal uwe *verheffing* verlichten.'

DE VICTORIA REGIA.

‘Laffe spotter!’

‘Waar is uwe moeder?’

‘In het brandende *Grimma herna.* Die, welke u, monster, het leven redde, zal in de vlammen omkomen.’

‘Neen, ik zal bevelen dat men haar aan den vuurpoel onttrekke. Hoe boos zij ook geweest zij, ik ben haar iets verschuldigd; maar aan u, niets. Gij hebt mij, toen ik klein was, het brood uit den mond ontstolen; toen ik knaap was geworden, hebt gij mij als een hond getrapt en de deur uit gedreven; toen ik jongeling was, zaagt ge met verachting op mij neêr en slechts toen ik man geworden, rijk en machtig was, zijt gij kruipend tot mij teruggekeerd en hebt een beroep gedaan op vroeger mij bewezen diensten, doch in uwe ziel haattet gij mij toen nog meer dan weleer.’

‘Dat is waar, en als gij mijne handen niet lafhartig gebonden hadt, zou ik u op dit oogenblik toonen hoe ik u in mijn hart draag, vergulde en verwijfde schurk, die gij zijt, die wel aan de borst der Norin gelegen hebt, maar geen Norenbloed in het lijf hebt!’

Hagene was heengegaan; hij wilde inderdaad eene poging doen om Ragna aan den brand te onttrekken; doch de Norin was nergens te vinden en men dacht niet anders, of zij was in den brand omgekomen.

De brand woedde middelerwijl in het oude gebouw, vol vermeelde planken, balken en voorraad van allen aard, geducht voort. Knetterend werden de vonken, dwars door den dikken rook heen, in de hoogte gejaagd. Weldra stortte de toren met een donderend gedruisch in, en gedurende eenige oogenblikken werd de brand in het binnengedeelte van het gebouw nogmaals krachtig aangehitst: de vinnige gloed vertoonde zich in al de schieten kijkgaten.

Het was reeds donker toen de ruiters den terugtocht aanvingen; zij waren tevreden over den uitslag en de koning zou zonder twijfel hunne strenge handelwijze goedkeuren. Het roofnest was in alle geval vernietigd, en dat was een zegen voor gansch den omtrek.

Den volgenden morgen was de zon nog pas boven den horizon verschenen, om andermaal een blijden dag te verkondigen, of reeds verliet eene vrouwelijke gestalte behoedzaam sluipend het bosch en waagde zich nu eens kruipend, dan eens zich achter de schaarsche denneboomkens verbergend, op de heide die *Grimma herna* omgeeft: - 't was Ragna, die den vorigen avond langs eene koord van den ringmuur

naar beneden gegleden was, en op eene haar wel bekende plaats de gracht doorwaad had.

Voor haar was het geen blijde dag die aanbrak; de zon mocht vroolijk schijnen en de vochtige heide doen tintelen en flinkeren; de leeuwerik mocht zingend opstijgen; frisch mocht de lucht zijn die over de vlakte waaide - in Ragna's ziel heerschte rouw, haat en wraak en deze laatste verstikte haar bijna in die wijde open vlakte.

Grimma herna was gansch verlaten; niets leefde daar nog binnen of buiten de muren; geen haan trippelde nog op de binnenplaats, geen stuk vee stond nog op stal, geen paard hinnikte nog aan den ruif: wat de brand had gespaard, was door de Noren, in dienst van Hark, gestolen. Het eenige leven dat men in de nabijheid opmerkte werd voortgebracht door de krassende raven, die in den top van den berkeboom zaten, soms neêrdaalden en aasden op het lijk van Hark, dat aan een der takken hing.

Ragna stond onder den boom; haar gelaat was bleek en strak; zij weende niet, maar de dood van haren zoon griefde haar. Even als Rispha joeg zij, met een afgerukten tak, de raven van het lijk weg. Dat werk zou zij den ganschen dag volbrengen; 's avonds, bij de opkomende maan, zou zij haar zoon wegvoeren, om later vol haat en wraakzucht, Hagene te volgen, zoo trouw als zijne schaduw.

Antwerpen, 1881.

[Nummer 34]

De brand van den schouwburg te Nizza.

De groote brand der magazijnen *du Printemps* en het treurig lot der duizend personen, welke daardoor broodeloos gemaakt waren, hield nog aller gedachten bezig, toen plotseling de tijding kwam van een veel ernstiger ramp, de brand namelijk van den schouwburg te Nizza, die zoovele menschenlevens kostte.

Alle dagbladen hebben van die verschrikkelijke gebeurtenis, welke de geheele stad Nizza in rouw gedompeld heeft, uitvoerige verslagen gegeven.

Den 24^{en} maart, ten acht uur des avonds, op het oogenblik dat de vertoning zou beginnen, brak in den italiaanschen schouwburg de brand uit, en ondanks den moed van de moedige pompiers, de soldaten en de matrozen der vloot, greep het vuur met zulk eene woede om zich heen, dat men weldra de hoop moest opgeven, den brand meester te worden.

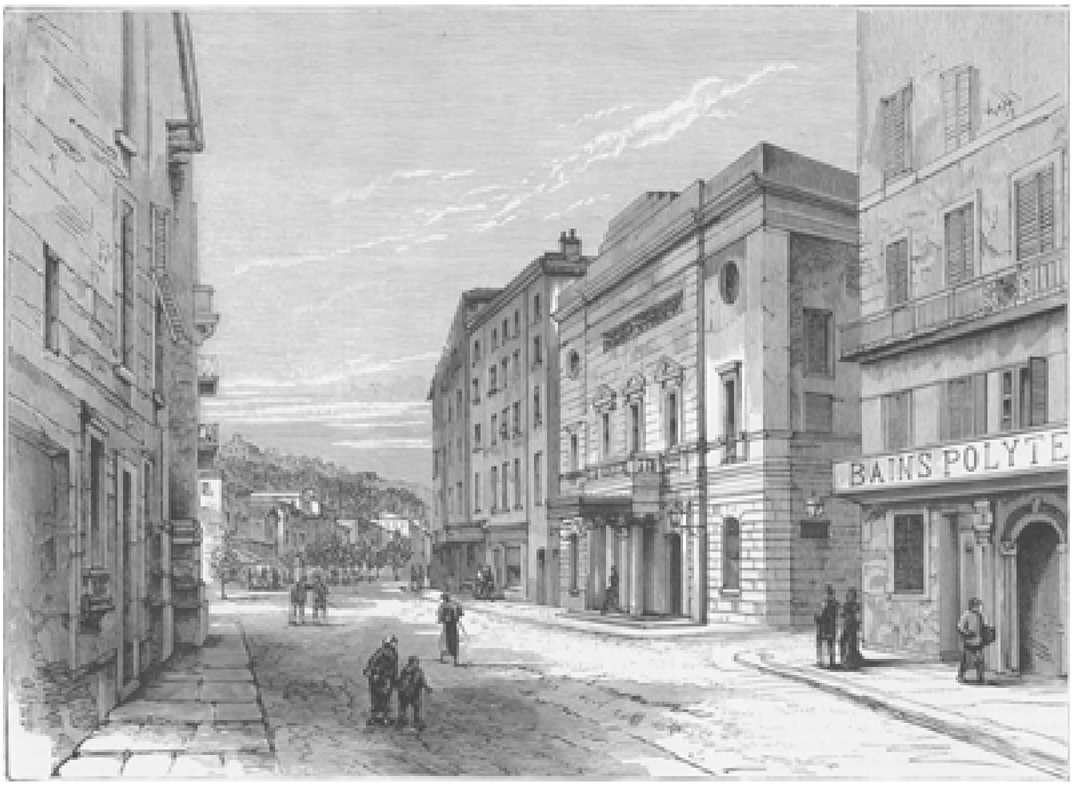

DE SCHOUWBURG TE NIZZA VÓÓR DEN BRAND.

Na weinige uren schoot er van het gebouw, waarvan wij hierboven eene afbeelding geven, niet meer over dan vier muren, en onder de rookende puinhoopen lagen twee en zestig lijken begraven, meerendeels van personen, behoorende tot de volksklasse. Want ofschoon de voorstelling nog niet begonnen was, was de vijfde galerij of het *paradis* reeds vol toeschouwers.

Hoe zouden zij in de duisternis langs de smalle trap die gevaarlijke hoogte ontvluchten? Al die ongelukkigen verdringen zich, waanzinnig van angst, naar den uitgang. Daar raakt er een onder den voet, een tweede valt op dien eerste,

een derde op den tweede. Weldra is de uitgang onverbiddelijk afgesneden, en na bovenmenschelijke pogingen, die geen enkele pen ooit zal kunnen beschrijven, na daden van heldhaftige zelfopoffering, die geen getuige ooit zal navertellen, worden allen, die daar opeen gedrongen, dooreen gemengd, huilende tegen den dood worstelen, die hen met zijne akelige hand aangrijpt, - verpletterd, verstikt, gesmoord, verkoold.

De lijken, van onder de puinhoopen te voorschijn gehaald, werden in massa naar het kerkhof vervoerd en daar hadden de hartverscheurende tooneelen van de herkenning der slachtoffers door de familiën plaats.

De lijkplechtigheden der ongelukkigen werden den volgenden dag met buitengewone staatsie gehouden in tegenwoordigheid van de geheele bevolking der stad. De doodkisten waren op vijf groote wagens, tot de artillerie behoorende, geplaatst, terwijl daarachter al de overheden der streek volgden. Om tien uren kwam de stoet bij de kerk aan, waar een groot altaar in de open lucht was opgericht. Na de lijkmis hield de burgemeester van Nizza eene toespraak, waarin hij uit naam der stad de burgerlijke overheid het leger, de marine, den pompiers en allen ingezetenen voor hun edele houding dank zegde. Hij deed een beroep op de openbare weldadigheid, opdat zij aan zooveel ellende de behulpzame hand zou bieden, en richtte een laatst vaarwel tot de dooden.

Eene straat op het eiland Capri.

Wij hebben in het 18de nommer van dezen jaargang een gezicht gegeven op het eiland Capri aan den ingang der baai van Napels, waarbij wij eene korte beschrijving voegden van dat lustoord, zoo beroemd om de schoonheid zijner landschappen en om de historische herinneringen - vooral het tienjarig verblijf van keizer Tiberius en den tragischen dood van den dwingeland - daaraan verbonden.

Thans bieden wij onzen lezers het schilderachtig gezicht aan op eene straat in de hoofdplaats van het bedoelde eiland.

George Washington's afscheid van zijne moeder.

Weinige voorbeelden verschaffen ons de oudere en de nieuwere geschiedenis van eenen zoo vlekkeloozen naam, van eene zoo groote vermaardheid, van eene zoo algemeen geëerbiedigde grootmoedigheid, als George Washington bij zijne tijdgenooten en bij de nakomelingschap heeft verworven. Te allen tijde zai zijne verschijning den Amerikanen tot een voorbeeld ter navolging strekken. Het verhaal van zijn leven, dat tegelijk zoo edel, achtenswaardig, rijk was aan roemrijke daden van zelfopoffering ter wille van zijn vaderland, zal steeds in dankbare herinnering blijven bij zijne landgenooten, en hen aansporen, hem te evenaren in roem, waardigheid en deugd.

Volgaarne willen wij, waar het de schets van Washington's karakter en politieke loopbaan geldt, het woord laten aan een beroemd fransch geschiedschrijver, den heer Guizot: ‘Washington,’ dus schreef die onder menig opzicht uitstekende historicus, ‘bezat niet die schitterende en buitengewone hoedanigheden, die op den eersten

aanblik 's menschen verbeeldingskracht treffen. Hij was niet een dier vurige genieën, die, gedwongen zich te doen uitschitteren en meêgesleept door het grootsche van hunne gedachte of hunnen hartstocht, de schatten, in hunne ziel verborgen, rondom zich verspreiden, ook al biedt zich daartoe noch de gelegenheid, noch de noodzakelijkheid. Vreemd aan iedere inwendige opgewondenheid, vrij van elke aangeboren heerschzucht, liep Washington de zaken niet vooruit en verlangde hij nog minder naar den lof der menschen. Schoon standvastig van karakter en groot van harte, was hij tevens ten hoogste kalm en bezadigd. In staat zich boven het hoogtepeil der groote mannen te verheffen, had hii zich zelven zonder het minste hartzeer kunnen miskennen, had hij in de bebouwing zijner gronden de voldoening kunnen vinden voor zijne begaafdheden, wier macht voldoende was zoowel tot het beheer over legerscharen als ter grondvesting eener Unie.

'Hij bezat eene bewonderenswaardige vrijheid van geest, die voortsproot uit zijn juisten blik in den moeielijken toestand van zijn vaderland en welke verre van gelijk was aan eene geestesvrijheid, die in zekeren rijkdom van gedachten, gepaard aan zwakheid van ziel, haren grond vindt; hij ontleende daarom aan niemand zijne denkbeelden, ontving ze veel minder van eenig vooroordeel, maar zelf vormde hij die bij iedere gelegenheid, hetzij door een enkelen blik over, hetzij door een oplettend nagaan der gebeurtenissen, terwijl hij steeds rechtstreeks en persoonlijk rekening hield met den bestaanden toestand, zonder van bemiddeling of invloed afhankelijk te zijn... De gelegenheid mocht gewichtig zijn al dan niet, de gevolgen er uit voortspruitende meer nabij zijn of verwijderd, eenmaal van zijn zaak overtuigd, aarzelde Washington, steunende op zijne overtuiging, nimmer, zich op den voorgrond te plaatsen. Te oordeelen naar zijn besluit, dat altijd even juist als met kalmte genomen scheen, zou men gezegd hebben, dat het voor Washington de eenvoudigste zaak der wereld was, iets te beslissen en daaraan te beantwoorden, hetgeen het genie kenmerkt, dat tot besturen geboren is; eene gave, te bewonderenswaardiger, waar zij vereenigd is met eene strikte belangeloosheid.'

Ten jare 1732 in Virginië uit vermogende ouders geboren, was Washington, in weerwil van het weinige onderwijs, dat hij had genoten, op negehtienjarigen leeftijd bevorderd tot adjudant-generaal van het leger. Rustig leefde hij te midden der rijkdommen, door zijn vader hem nagelaten, toen het amerikaansche volk, dat naar onafhankelijkheid streefde, in opstand kwam tegen Engeland. Zoo groot was de invloed, dien hij reeds door zijn karakter en talenten uitoefende op zijn volk, dat men hem tot hoofdaanvoerder des legers verkoos. Moeielijk was de toestand. Alles ontbrak, legertucht, soldaten en geld. Washington deed alles, hij vormde een leger en na eenige jaren van onophoudelijken strijd, werd de onafhankelijkheid der Vereenigde Statpn van Noord-Amerika op plechtige wijze door Engeland erkend. Was de vrijheidskamp hem zwaar gevallen, zijn pijnlijkste taak stond hem na den vrede te volbrengen. Zijn vaderland had de vrijheid bekomen, doch het moest daaraan nog gewennen, het moest zich zelf een bestuur verschaffen. Tegen zijn wil door de Virginianen tot hun afgevaardigde voor de bijeenkomst der verschillende staten gekozen, waaraan de vaste regeling van het bondgenootschap was toevertrouwd, werd Washington met algemeene stemmen tot president der nieuwe republiek uitgeroepen.

Hij begreep ten volle de gewichtige bediening, die hem was toevertrouwd en besloot zijn rust, die hij als groot grondeigenaar genoot, ten beste van zijn volk ten offer te brengen. Vooraleer hij echter zijn geboortegrond verliet, wilde hij zijne door ouderdom en ziekte verzwakte moeder een laatst vaarwel zeggen. De geschiedenis

heeft ons de herinnering van het onderhoud bewaard, dat Washington bij die zielroerende gelegenheid met zijne moeder hield:

'Het volk,' zoo sprak hij haar toe, 'heeft mij tot president gekozen der Vereenigde Staten, ik kom daarom van u afscheid nemen; Zoodra de tijd mijner bediening zal volbracht zijn, zult gij mij in Virginië wederzien.'

'Gij zult mij niet meer weêrvinden,' herneemt zijne bedroefde moeder, 'maar vertrek, dierbare George, ga uwe roeping vervullen en dat 's Hemels genade u nimmer verlate.'

Bij die woorden opent zij hare armen; langen tijd rust het hoofd van den president op den schouder der oude zieke moeder, wier zwakke handen hem onophoudelijk streelen. Heete tranen ontspringen zijne oogen en niet dan met geweld kan hij zich van die teedere omhelzing losmaken.

Welk een schoon en edel schouwspel! Even treffend als welsprekend heeft de heer Baader op het doek den machtigen eenvoud en het diep gevoelige daarvan vertolkt. Washington, geknield, houdt zijne moeder omarmd; de held rust met het hoofd op dien geliefden schouder, waartegen hij in zijn eerste jeugd zoo dikwijls is ingesluimerd. En zijne oogen, verduisterd door tranen, roepen ons toe, terwijl zij die arme vrouw aanschouwen: 'Neen, ik zal u niet weêrzien!'

Merkwaardigheden op het gebied van wetenschap, nijverheid en kunst.

> INHOUD: De veepomp te Gendringen. - Onraadverklikkers. - Een loup om in het donker te lezen. De vliegkracht der biën.

Achterstaande gravure geeft ons eene voorstelling van eene zeer eigenaardige en practische uitvinding van den landbouwer H. Brugman te Gendringen in Gelderland, die ons de teekening en uitlegging van zijn vernuftig uitgedacht toestel heeft toegezonden. Het is eene pomp of fontein, waaraan de koeien zelf het water kunnen putten, dat zij tot lessching van haar dorst behoeven. Daartoe hebben zij niets anders te doen, dan zich op de brug te begeven, waarop een waterbak geplaatst is, daar die bak zich in dat geval vanzelf met water vult.

Met behulp van achterstaande afbeelding zullen wij trachten duidelijk te maken, hoe dit in zijn werk gaat. Genoemde brug, die aan het achtereind op de manier eener basculebrug om eene spil draaien kan, is aan het andere eind door middel eener ijzeren stang aan den arm van een hefboom opgehangen en maakt evenwicht met een bakje aan den anderen arm van den hefboom, waarin gewicht gelegd wordt.

Zoodra nu een koe op de brug komt om uit den daarop staanden bak te drinken, dan zakt de brug naar beneden, maar voert tevens eene buis mede, waarin eene kraan is aangebracht. De beide zijbalken der brug hangen namelijk in stroppen, welke aan die buis verbonden zijn, zooals op de afbeelding gemakkelijk te zien is.

De aldus naar beneden geduwde buis, die 2.5 meter lang is, is aan het ondereind voorzien van een houten zuiger, met een lederen rand omringd, die op zijne beurt in een cilinder van dik zink sluit. Gaat nu de buis met den zuiger naar beneden, dan wordt het water, dat zich in den cilinder bevindt, evenals in eene gewone pompbuis samengeperst, en zal langs de pijp omhoog stijgen, om door middel van het kraantje den drinkbak der koe te vuilen. Door middel van eene klep in den houten bodem van

den cilinder, die beneden den stand van laag water gelegen is, blijft de cilinder bestendig met water gevuld.

Op de beschreven wijze kan de pomp 20 liters water opgeven, die de koe nagenoeg even gauw uitdrinkt als ze uit de kraan vloeien. Het spreekt vanzelf, dat de brug hierbij moet zakken en inderdaad daalt ze wel 25 centime er.

Gaat echter de koe weg, dan komt ten gevolge van het gewicht in het bakje, de heele toestel weêr in evenwicht, en eene andere koe kan op hare beurt komen drinken.

Brugman verhaalt ons, dat hij in 1863 bij Gendringen zulk eene pomp gezet heeft, die tot nu toe flinke diensten heeft bewezen, maar op het oogenblik defect is. Zes jaar later maakte hij een dergelijke voor zijn neef G. Brugman,

bij wien ze thans, na twaalf dienstjaren, nog in volle werking is.

Belangstellenden, die den uitvinder wellicht mochten toevoegen: ‘Gij kunt praten als Brugman; ik geloof het niet voor ik het zie,’ - kunnen zich dus met eigen oogen van de degelijkheid zijner uitvinding overtuigen.

Brugman deelt ons nog mede, dat voor een jaar of acht een timmerman getracht heeft zijne pomp na te maken, maar dat het dezen niet gelukt is: de pomp wilde geen water geven en is terstond weêr afgebroken.

Was de timmerman er echter in geslaagd, hetzelfde resultaat als Brugman te verkrijgen, dan had hij diens uitvinding, tot schade van den uitvinder, kunnen exploiteeren, en voor de zooveelste maal zou men eene herhaling der geschiedenis van Columbus en Americus gezien hebben.

Het geval herinnert ons aan het antwoord, dat wij dezer dagen van den Haagschen geluidkundige Lefèbre ontvingen op onze vraag om eene beschrijving van diens Onraadverklikkers. Dit is een toestel, dat men bijvoorbeeld in de nabijheid van brandkasten kan aanbrengen, ten einde gewaarschuwd te worden wanneer iemand dit meubel te na komt. In dat geval doet zich namelijk een eigenaardig geluid hooren en verklikt alzoo dat er onraad is. Hoe de toestel in elkaar zit weten wij niet, daar de heer Lefèbre ons eene uitlegging weigerde, uit vrees voor mogelijken namaak, waarvoor de wet hier te lande den uitvinder niet beschermt. Terecht drukte hij den wensch uit, dat ook hier evenals in het buitenland brevetten zouden ingevoerd worden, waardoor uitvinders en ontdekkers tegen nabootsing beveiligd zouden zijn, en wij kunnen niet anders dan dien wensch beamen.

Werd die leemte in onze wetgeving aangevuld, het getal uitvindingen zou er stellig door toenemen; want in vindingrijkheid - het verleden leert het ons - behoeft de Nederlander voor geen ander volk achter te staan.

Reeds vroeger maakten wij melding van de uitvinding eener lichtgevende verfstof. Thans vernemen wij weêr van eene zeer vernuftige toepassing daarvan, en wel tot het maken van een loup, waarmede men in het donker lezen kan. Het behoeft niet gezegd welk nut zulk een voorwerpje kan opleveren voor het gebruik in kelders of donkere ruimten, waar men uithoofde van brandgevaar geen licht mag binnen brengen. Daarenboven is het op slaapkamers een uitstekend vervanger voor het meestal walmend en altijd gevaar opleverend nachtlichtje. Wil men gedurende den nacht op zijn horloge zien, men zal voortaan zelfs geen lucifer behoeven aan te steken: men neemt eenvoudig zijn zelflichtende loup ter hand.

Doch ziehier de beschrijving:

Het kleine werktuig bestaat uit een vergrootglas, gevat in een trechtervormig kokertje, welks binnenwand met lichtgevende verf bestreken is. Wanneer men nu het instrumentje met de glaszijde voor het oog houdt, wordt het voorwerp, dat men wil waarnemen, door de uitstraling der verfstof verlicht, en dat wel in voldoende mate om gewoon klein schrift duidelijk te lezen, te meer daar de letters ten overvloede nog sterk vergroot worden.

Ook dit voorwerp dient overdag aan het licht blootgesteld te worden, opdat het de noodige hoeveelheid licht, die het 's nachts moet uitstralen, kunne opdoen. Zonlicht is daartoe het beste, maar niet onvoorwaardelijk noodig.

Het werktuigje is tegen zeer matigen prijs in een der voornaamste magazijnen van natuur- en gezichtkundige instrumenten te Amsterdam te verkrijgen.

Ten slotte nog eene kleine bijzonderheid ter completeering van het artikel in een vorig nommer over de spierkracht der insecten.

De biën bezitten in verhouding tot hare grootte eene zeer aanmerkelijke vliegkracht en men wist reeds sinds lang, dat zij zich uren ver van hare korven verwijderen, om haar oogst binnen te halen. In den laatsten tijd heeft men daaromtrent eene ontdekking gedaan, die inderdaad verrassend is. Het is gebleken dat biën van de eilanden Guernsey en Jersey in het Kanaal naar de fransche kust, alzoo omstreeks vijftien engelsche mijlen ver vliegen, om daar honing te verzamelen en dien naar hare woningen op genoemde eilanden te dragen. Zij hebben dus tweemaal den aanzienlijken afstand - voor de heen- en terugreis namelijk - af te leggen, zonder onderweg een oogenblik te kunnen uitrusten, daar de zee geen bloempjes aanbiedt, waarop zij zich kunnen nederzetten.

Moeders meizang.

Zie, hartediefje, nu zijn we in de lent',
Die uw jong leven nog niet heeft gekend.
Meimaand omarmt u met lachenden groet,
Meimaand verwarmt u met koestrenden gloed.

Geuren en kleuren van bloemen en kruid
Strooit ze om uw wiegjen in overvloed uit,
Buigt er gordijnen van groen over neêr
Dat u het schijnen der zonne niet deer'.

Vogeltjes zingen nu lieflijk in koor,
Fladdren en springen de bladertjes door,
Peppen als pijltjes zich snel door het blauw,
Leppen uit kelkjes van bloemen den dauw.

Vlindertjes, even hun kluisjes ontvlucht,
Zweven met bevende wiek door de lucht,
Spelen verstoppertje en krijgertje in 't groen,
Stelen van zedige bloempjes een zoen.

Eendjes, die struiklen en wagglen in 't gras,
Zwemmen en duiklen zoo rap in den plas,
Likken hun dons met het snebbeke glad,
Pikken het kroos van het spieglende nat.

Straks, als de zon in het purper verdwijnt,
't Flonkrende starretje in 't donker verschijnt,
't Zacht madeliefje zijn bladertjes sluit,
Dàn spreidt een engel zijn vleugeltjes uit:

Dàn vliegt uw broertje uit de hemelsche steê,
Brengt voor u roosjes en lelietjes meê;
Rozen die blozen als 't roosje op uw koon,
Lelies als 't wit van uw oogjes zoo schoon.

Dàn ziet uw broertje zoo vriendlijk u aan,
Als bij zijn leven hij vaak heeft gedaan;
Geeft aan zijn zusjen een kusjen of twee,

Vliegt weder blij naar de hemelsche steê.

De engeltjes vragen hem: maakt ze 't nog goed?
Och! - zegt hij - zusje is zoo lief en zoo zoet;
Nooit heeft beneden de bloemrijke lent'
Frisscher en fleuriger roosje gekend!

B. VAN MEURS.

De Parijsche commune.
Door A.J. Meijs Pr.
de moord op den aartsbisschop gepleegd.

De stad Parijs wordt aan hare noordzijde begrensd door de hoogte Montmartre, welke in verschillende revolutiën, doch vooral tijdens de geschiedenis der Commune eene treurige vermaardheid heeft verworven. Deze heuvel, nog binnen de uiterste verdedigings-liniën gelegen, schijnt van nature als een dreigende vinger, opgeheven tegen de wispelturige bevolking, die het zou durven wagen onder het bereik van zijne ontzagwekkende macht - want de hoogte is machtig met kanonnen bewapend - de vaan des oproers omhoog te steken. Op deze hoogte is, den 18[en] maart 1871, het bloedig spel van den burgeroorlog aangevangen. Door list en verraad had zich de revolutionaire partij, die de nationale garde van Parijs grootendeels aan hare zaak verbonden had, van deze gewichtige sterkte meester gemaakt. Het naburige Belleville, eene onaanzienlijke wijk van Parijs, die het toevluchtsoord voor alle ontsnapte boeven is, kwam spoedig met hare afzichtelijke benden de partij des opstands versterken; het fransche leger dat daar had post gevat, werd door de overmacht teruggedrongen, het eerste burgerbloed stroomde, en onder de vele slachtoffers behoorden de generaals Clément Thomas en Lecomte, die, gevangen genomen, spoedig door het gepeupel lafhartig werden vermoord.

Als door een tooverslag was Parijs, na dezen triomf der revolutie, van gedaante veranderd. De stad trok haar revolutie-kleed aan. In een oogwenk is zij met barricades overdekt, zoo vlug en zoo talrijk opgeworpen, als alleen de Parijzenaars dit schijnen te verstaan. Overal wordt de roode vlag ontplooid, de muren allerwegen met oproerige plakkaten overdekt, en woeste volkstroepen, de *Marseillaise* brullende, trekken door de straten.

Juist nu het wettig gezag, gesteund door de goedgezinden, het krachtigst moest optreden, is het zwak en besluiteloos, en, wat onbegrijpelijk is, Thiers, het hoofd van het bewind, denkt zich niet meer veilig binnen de stad, en trekt den 20[en] daaraanvolgende naar Versailles, al zijne getrouwen uitnoodigende hem daarheen te volgen. Die terugtocht van den president wordt hem dan ook door velen als een groote politieke misstap aangerekend. Ziedaar dan Parijs in het volle bezit der revolutie, die haar bloedig tijdvak gaat vieren! Die rijke ontzaglijke stad in haar bezit! Wat een buit voor die hongerigen, welke als roofdieren zullen aanvallen op alles, wat hun lusten reeds zoolang had toegelachen en aangevuurd.

Al spoedig werd een aantal mannen tot een zoogenaamd bestuur bij volksstemming verkozen. Deze leden der Commune, mannen van verschillende nationaliteit en geschiedenis, het meest uiteenloopend van beroep en stand, maar allen één in haat tegen gezag en orde, allen van verdacht gehalte, wien een verblijf achter slot en grendel eer dan een raadszetel toekwam, hebben in het korte doch gruwzame tijdperk,

dat volgen ging, eene meer of minder misdadige rol gespeeld. Zoodra zij den schepter voerden, begon de vervolging tegen diegenen, welke door waardigheid en deugd uitmuntten, en daarom juist als hunne natuurlijke vijanden en als aanhangers van Versailles werden aangezien. Den 6[en] april decreteerde de Commune, in haar *Journal Officiel,* dat alle lieden, verdacht van medeplichtigheid of verstandhouding met het gouvernement van Versailles, gevangen genomen en als gijzelaars van het parijzen volk zouden beschouwd worden. Is het wonder dat aan de priesters vooral dit eervol, doch smartelijk lot te beurt viel?

Weldra herleefden de dagen van het schrikbewind. Eene vrije uitdrukking, een afkeurend woord tegen de Commune was genoeg om den onvoorzichtigen spreker achter slot te brengen; die vrijheidsmannen vernietigden de vrijheid van het woord, de vrijheid der drukpers door de opheffing van een twintigtal der voornaamste bladen, zij schonden de vrijheid van het wettig bezit, door verbeurdverklaring van publieken en particulieren eigendom, de vrijheid van persoon, door de inhechtenisneming van 's lands edelste burgers! Een verschrikkelijke angst beving alle weldenkenden; wat naam en waardigheid bezat, verliet overhaast de benauwde stad, waar niemand meer veilig was. Maar vooral sprak

EENE STRAAT OP HET EILAND CAPRI.

de haat tegen de godsdienst luid door de vervolging tegen de geestelijkheid! Overal waar men slechts een priester of monnik, een koster of seminarist, of welk ander kerkelijk persoon ook aantrof, werd hij zonder anderen titel van beschuldiging dan zijn geestelijk karakter in de gevangenis geworpen Ja, men ontzag zich niet de handen te slaan aan het doorluchtig hoofd der kerk van Parijs, aan Mgr. Darboy, den edelen aartsbisschop, die tegelijk met zijn vicaris, den eerw, heer Lagarde en den pastoor der Madeleine, den eerw, heer Deguerry door Raoul Rigault, een der voornaamste

Communeleden, werd gevangen genomen. Het is een treurig en veelbeteekenend feit in de jongste geschiedenis van

Frankrijk, dat de drie laatste aartsbisschoppen van zijne hoofdstad als slachtoffers voor de zaak van God te midden van hun misdadig volk gevallen zijn, en men waant zich haast terug verplaatst in de eerste eeuwen der Kerk, toen de benoeming tot zulk eene waardigheid als de uitverkiezing voor het martelaarschap kon gelden. Frankrijk, oudste zoon der Kerk, waar is uwe eeuwenoude catholiciteit, wat is uwe negentiendeeeuwsche beschaving?

‘GEORGE WASHINGTON'S AFSCHEID VAN ZIJNE MOEDER.

Ook Mgr. Darboy is in de laatste dagen der Commune na eene smartelijke gevangenis van bijna twee maanden als de edelste en aanzienlijkste der gijzelaars aan de wraak der Communemannen opgeofferd. Vele pogingen zijn er gedurende die gevangenschap voor zijne bevrijding aangewend, o.a. door den pauselijken nuncius Mgr. Chigi en den amerikaanschen gezant, den heer Wasburne. Waarschijnlijk zou een toeleg tot ontsnapping gelukt zijn, zoo de edele prelaat dit zelf slechts gewild had! Maar toen men het hem aanbood, was het fiere antwoord: ‘Ik wil niet dat mijne vlucht het lot verergere van die priesters, wier hoofd ik ben.’ De gevangenis Mazas ontving de doorluchtige gijzelaars binnen hare muren. Hun verblijf alhier heeft weinig merkwaardigs opgeleverd. Door de goede gezindheid der gevangenbewaarders, die als geheime dienaren van het wettig gezag op hun post waren gebleven, om zooveel mogelijk

het lot der gevangenen te verzachten, konden de verschillende priesters en wereldlijken dikwijls elkander zien en spreken. De president van het hooge gerechtshof, Bonjean, een man overal in aanzien door eene rechtschapenheid, die zijne waardigheid evenaarde, behoorde tot het getal der gijzelaars, en had het geluk zooveel mogelijk nu en later bij hun sterven, de hulp en den troost van den aartsbisschop te ondervinden. Bij hun dagelijksch verkeer in Mazas steunden de priesters vooral hunne lotgenooten, en sterkten zij hen zooveel mogelijk door hun priesterlijk woord, opdat allen, zoo God het vragen mocht, Hem bij den dood een van zonden gezuiverd hart zouden kunnen aanbieden. Zoo waren allen in het lijden om hun opperherder, den aartsbisschop vereenigd.

Intusschen nam de strijd tusschen Versailles en Parijs steeds in hevigheid toe. Al meer en meer werd in de laatste helft der meimaand de revolutie achter hare barricades teruggedreven, maar steeds zorgden de mannen der Commune hunne voorname gevangenen met zich te voeren, wier leven, zoo het al niet als losprijs voor de schuldigen eenmaal dienen kon, toch ten minste aan de bevrediging hunner duivelsche wraak zou worden opgeofferd. Daarom voerden zij de gevangenen van Mazas, dat meer in het midden der stad lag, den 22^{en} mei naar de gevangenis, *la grande Roquette* genaamd, over. Die overtocht is een voorsmaak geweest van hun marteldood. Men had hen op karren geplaatst. Maar het stooten van die ruwe voertuigen op den hobbeligen, overal omgewoeld en grond, was op verre na de wreedste marteling niet op dien smartvollen tocht. Het gemeen gepeupel had zich daar een feest van bereid. Van alle kanten omringde het de ongelukkigen, terwijl de woeste hoop steeds aangroeide door het schuim der buurten, welke zij doortrokken. Geen beleediging werd den priesters vooral gespaard. Het vuil der straten, maar nog meer de schandelijke taal van de lippen dier verdierlijkte menigte, werd hun onophoudelijk toegeworpen, terwijl steeds de moordkreet: weg met de priesters! dood aan de monniken! boven hunne hoofden weêrklonk. Men bereikte eindelijk de plaats der bestemming, waar het hoofd der begeleidende troepen verklaarde, hoe hij voor het leven der gijzelaars gesidderd had. De steenen banken der cellen moesten na zulk een tocht den gevangenen eene verkwikkende rustplaats zijn.

La grande Roquette is een somber, uitgestrekt gebouw, in het noordoosten van Parijs tegenover het bekende kerkhof Père la Chaise en in de nabijheid van het beruchte Belleville gelegen. Naar die zijde der stad zag zich de opstand al meer en meer teruggedrongen, en elke dag werd voor de gijzelaars meer beslissend; want elk uur kon hun de vrijheid door de troepen van Versailles, of den dood door de handen der opstandelingen aanbrengen.

Het was nu dinsdag 23 mei. De gevangenen werden volgens de dagorde uit hunne cellen op eene open binnenplaats gebracht, waar zij elkander voor het eerst na langen tijd weêr ontmoetten, want dit was hun in de laatste weken van hun verblijf in Mazas niet vergund geworden. Het gezelschap was in dien tusschentijd nog met verscheidene personen, geestelijken en wereldlijken, vermeerderd, en o.a. was daar als nieuwaangekomene, een missionaris uit China, die bij zijne terugkomst te Parijs terstond was gevangen genomen, en nu aan zijne medegevangenen verhalen kon, hoe onder alle hemelstreken, de mensch als heiden, God en deugd vergeten, zich tot de afschuwelijkste misdrijven verlagen kan. Hij ontmoette hier het eerst na lange jaren een vriend zijner jeugd, een schoolmakker, die als wereldlijke eene aanzienlijke

betrekking aan eene inrichting van onderwijs bekleedde. Na jaren arbeids en zwervens, verre van elkander gescheiden, moesten zij hier, als slachtoffers van het ruw geweld der Commune, hereenigd worden. Al de gevangenen nu, hier in *la Roquette* om hunnen bisschop vereenigd, vonden in elkanders opbeurend gezelschap troost en versterking. Allen verdrongen zich beurtelings om den prelaat; men vroeg hem zijn zegen, de priesters kusten hem de handen, de verschillende wereldlijken werden hem voorgesteld, en betuigden hem hunne eerbewijzingen. Maar, wat het voornaamste was, van het bijzijn der priesters werd nogmaals op kostbare wijze gebruik gemaakt om de zaak van hun geweten voor God in orde te stellen, en zich op al het mogelijke voor te bereiden.

In den namiddag werden de gevangenen naar hunne cellen teruggevoerd. Door het gedruisch, dat uit de omliggende straten in de gevangenis weêrklonk, door het knallen der geweerschoten en het bulderen van het geschut en door de inlichtingen der gevangenbewaarders begrepen de gijzelaars dat de worsteling der revolutie zich al meer en meer om *la Roquette* samentrok. De doodstrijd der Commune was begonnen. Hare hoofden, woedend en half waanzinnig van angst, wroeging, onderlingen twist en dronkenschap, hadden zich in de naburige wijk verzameld, en beraadslaagden over het lot der gijzelaars. Schoon dezen dit niet wisten, begrepen zij toch wat hun boven het hoofd hing.

(Wordt vervolgd.)

De familie Picardi.
Novelle door J. Molenaar.

Het zal ongeveer dertig jaar geleden zijn, dat een misdienaar op een zondagnamiddag zich bij mijne ouders aandiende met het verzoek of ik niet de plaats zou mogen vervullen van een anderen misdienaar, die om treurige reden als zoodanig niet meer kon optreden. Ik erken het, de invitatie was wel wat plechtig, te meer daar het een snaak betrof, als ik toen was, van zes jaren oud.

Was er ooit onder ongunstige omstandigheden een aanzoek gedaan, dan was het zeker toen. Wat was er gebeurd? Mijn persoontje, in dit geval de hoofdpersoon, was nog pas geleden in staat van beschuldiging gesteld, omdat hij denzelfden middag weinig lust had gevoeld het Lof bij-te wonen en had voor dat misdrijf ook reeds een behoorlijke kastijding ontvangen.

Gelukkig echter voor mij was de onderhandelende persoon, ofschoon zelf ook nog een knaap, zeer goed bespraakt, zoodat hij de toestemming mijns vaders verkreeg.

De eerste zorg, uit dezen gelukkigen afloop geboren, was nu om op een fatsoenlijke wijze mijn latijn te leeren opdreunen. Zoo als het met de meeste officieële betrekkingen gaat, was ook hier een officieële persoon voor aangewezen.

Veroorloof mij, waarde lezer of lezeres, u een oogenblik met dien persoon in kennis te brengen. Waarschijnlijk heeft hij er nooit aan gedacht, dat zijne geschiedenis eens beschreven zou worden; doch lof is des nederigen loon. Want nederig was hij, de goede oude, en godvruchtig ook. Gewoonlijk werd hij alleen maar aangeduid door de namen Johannes Dominicus; zijn familienaam was echter Veets. De hoofdbetrekking, die hij in de maatschappij bekleedde, was niet van zeer verheven aard; hij vergenoegde zich met dagelijks, tegen een kleine belooning, op een lijnbaan zijn vlas of kennip tot garen te spinnen. Zijn tweede of neven-betrekking was die van koster, eene benaming evenwel, die in onzen ijd zeer verkeerd zou opgevat

kunnen worden, want binnen de communiebank kwam hij nooit, evenmin in de sacristie. Al wat daar voorviel, behoorde tot den werkkring van de meid-huishoudster van den pastoor, van den pastoor zelven of van den misdienaar-*en-chef*. Het eenige bewijs dat hij dan ook van zijn ambt kon geven, was, bij de avondgodsdienst-oefening, die overigens zeer zelden gehouden werd, de lampen te ontsteken of, indien er een hond of een minder stichtend schepsel de kerk was binnengeslopen, deze te verwijderen.

Uithoofde van zijn betrekking, bewoonde hij met zijne vrouw Trijntje een bovenkamer vlak naast de kerk gelegen. Het is op deze kamer dat ik mijn latijn opdeed.

Ziedaar twee personen op een bovenkamer u voorgesteld, doch die bovenkamer staat bij mij nog immer in aangenaam aandenken; die bovenkamer, zoo zij nog aanwezig ware, zou ik op mijne knieën willen kussen. Waarom? Och, lezer, is er dan niemand onder u, die in zijne kindsheid indrukken heeft ontvangen en bewaard, indrukken, misschien wel de schoonste van zijn leven? Zou iemand, daaraan denkende, soms niet wenschen altijd kind gebleven te zijn? Verbeeld u mij bij die goede oude Trijntje, de waardige huisvrouw van Johannes Dominicus, ook lang nadat ik de proef mijner kennis van het latijn zegevierend had doorstaan, te zien zitten, met de zwarte spinnende poes op de knieën; verbeeld u mij daar te zien des winters alle woensdag- en zaterdag-namiddagen, als er geen school gehouden werd, gezeten bij den eenvoudigen vuurhaard, een ijzeren pot, waarin eenige turven brandden. Wel is waar, heb ik bij felle vorst daar meermalen kou geleden, en moeder, bezorgd voor haar tenger zoontje, heeft mij dikwijls afgeraden er heen te gaan. Doch altijd trok Trijntje, trokken de poesen, de spelende vlammen in den vuurpot, mij onweêrstaanbaar naar de bovenkamer heen. Maar Trijntje, wat hield ze ook veel van mij! Als ik daar zat en het was koud, dan werd er meer dan anders gestookt, al waren dan ook de laatste centen van het gering weekgeld aan eenige turven besteed, al had zij er door bezuiniging ook zelf koude om geleden. Zoo Trijntje een gebrek had, deugdzaam als ze was, dan moest dat gezocht worden in het grenzenloos vleien dat ze mij deed: er was geen kind zoo lief, zoo goed, zoo aardig als ik; haar overledene eenige dochter, die, indien ze nog leefde, nu al dertig jaar had kunnen zijn, was ook zoo, zeide ze altijd. Dit was echter het eenige niet wat mij naar Trijntje heentrok. Trijntje kon ook schoon vertellen en zij had zeer veel beleefd; als dienstmeid bij een familie in België, was zij van veel getuige geweest; zij had veel grootheid zien schitteren, maar ook veel grootheid zien ten onder gaan. Zij had veel geleerd en ik zou nu zeggen; bijna alles wat zij noodig had om gelukkig te zijn, want zij had geleerd den schijn van het wezen te onderscheiden; daarom was zij ook met zoo weinig tevreden en was de godsdienst steeds haar steun, haar vreugde.

Hetgeen zij als dienstbode beleefde, heeft zij mij dikwijls verteld. Hoe kon het ook anders, ik, een beoefenaar van het teekenen, kon immers, volgens haar, over vele dingen oordeelen, vele dingen zoo juist begrijpen, zoo goed gevoelen, en dit te meer nog, daar het een schilder gold die de hoofdfiguur, gelijk zij altijd meende, in hare geschiedenis uitmaakte. Zoo ik ooit zelfvoldoening heb gesmaakt van een kleinen wederdienst haar bewezen, dan was het deze, dat ik een teekening, door mij zelf vervaardigd, voorstellende een *Ecce Homo,* haar op haar ziekbed aanbood, eene teekening die ik nu moeielijk zonder lachen zou kunnen aanzien. Het was deze teekening, die zij in haar bed deed ophangen en die zij na haar dood in 't graf begeerde meê te nemen, hetgeen ook gebeurde.

Dit laatste kleine karaktertrekje van Trijntje diene mij als inleiding voor de geschiedenis, die zij mij zoo dikwijls verhaalde en die ik uit dankbaarheid te harer gedachtenis wensch mede te deelen; want zeker is het, dat Trijntje tot mijne vorming veel heeft bijgedragen: zonder haar was ik misschien nooit als schrijver opgetreden.

I.

Niet ver achter Brussel, den weg naar Leuven opgaande, ontmoet men het dorpje Sterrebeek. Een kwartier achter dat dorp aan denzelfden weg lag een buitengoed, vroeger een adellijk slot, later grootendeels verwaarloosd en nu misschien niet meer bestaande.

Hier was het dat ons verhaal begint; Trijntje had daar namelijk vroeger gediend.

Reeds van verre kon men den hoogen toren boven de boschrijke omgeving zien uitsteken. Eigenaardig om zijn ronden vorm, was hij dit nog meer, doordien een klimplant in losse slingers er zich tot aan de stompe spits omheen wond. Dichter bij gekomen, werd men spoedig, door de hoogstammige boomen heen, een breede gracht gewaar, waaruit dikke, zware muren, toen reeds grootendeels verwoest, oprezen. Twee bruggen dienden den bewoners tot toegang naar het kasteel. De eene van hout, die aan den achterkant lag, werd alleen gebruikt door de bedienden; de voorste, zeer schoon in renaissance-stijl van steen opgetrokken, leidde tot den hoofdingang van het slot. In denzelfden stijl, behalve den toren welks noordelijk gedeelte van veel vroeger dagteekende, was ook het geheele gebouw uitgevoerd. Na de brug te zijn gepasseerd, was men verder genoodzaakt, eerst een poort door te gaan, die meestal gesloten was, doch die door den portier geopend, toegang verleende tot het plein voor het slot. Ging men dit laatste om, dan werd het oog getroffen door een trotsch boschgezicht. Het zou moeielijk zijn den indruk weêr te geven, dien de breede laan, recht op het slot toeloopende, op den beschouwer maakte. Hooge statige beuken lieten aan sierlijke takken hun groen in bevallige ordeloosheid neêrhangen. Op niet te grooten afstand behielden de boomen nog zekere besliste omtrekken en kleuren, maar in de verte verloren zij zich allengs in onbestemde vormen en tinten, en ten laatste schenen beuken en laan ineen te loopen. Was deze laan, ouder gewoonte, in een rechte lijn aangelegd, er waren ook andere, hoewel minder grootsch, die verschillende krommingen maakten. Niet zelden werd hier de kronkelende weg plotseling door een vijver onderbroken. Soms moest men een omweg om den vijver volgen; een ander maal was de weg over een nauw gedeelte des vijvers door een brug verbonden. Een dergelijke brug vond men het eerst aan den rechterkant van de breede laan en het was daar dat men een der schoonste gezichten genoot.

Door een kring van hoog opgaande boomen omringd, die in zijn midden een breed, krachtig licht doorliet, lag daar een gedeelte van den vijver, als van een wonderbaren glans bestraald, en geheel de omgeving in een helderen spiegel weêrkaatsende. Op zijn watervlakte wiegelden de waterleliën hare sneeuwitte kelken tusschen de schoon gevormde groene bladen. Het prachtige effect werd nog verhoogd doordien het andere gedeelte des vijvers aan den rechterkant van de brug als in een somber duister onder de boomen lag weggedoken.

Het was aan dezen Schoonen vijver dat men indertijd een knaap en een meisje had kunnen waarnemen, de eerste bezig met teekenen, de laatste met een stok in 't water slaande.

Terwijl het meisje dit deed riep de knaap:

‘Neen, Emma, dat is niet schoon van u, die bloemen zoo moedwillig te vernielen; zie, nu is miju schets en die van Johanna ook weêr in de war!’

‘Uw schets! ha ha! wat zai papa wel lachen als hij ze ziet; die van Johanna beteekent nog iets; maar die van u met uw gekrabbel! Wat zouden die bloemen? staan er niet

genoeg? Kom, geef eens hier uw schets; ik zal u wijzen hoe het geweest is.' Dit zeggende wipte het meisje vlug naar den teekenaar heen; deze zat in het gras met het schetsboek op de knieën.

De knaap deed instinctmatig het boek dicht, week een weinig op zij en zag het meisje strak in de oogen. 'Wat, Emma' riep hij, 'gij wilt met opzet mijn werk bederven!'

Het meisje, de verwijtende blikken van den jongen ontmoetende, viel dezen eensklaps om den hals. 'Neen, broertje, ik meende dat zoo niet, zeker niet, ik zal er niet aan komen Kom, laat mij eens zien - o, ik zie het al, die bloemen daar heb ik uit den weg geschoven, wacht even - zoo was het, is het niet? Zie maar, ik heb niets stuk gemaakt. Ziet ge wel? twee open bloemen en een knop. Maar zeg, wil u dan waarlijk schilder worden?'

De oogen van den knaap, die vier jaren jonger was dan zijn zuster, schitterden op deze vraag. 'Een schilder als Rubens en Van Dijck en naar Italië reizen, even als zij, om een groot kunstenaar te worden, dat wil ik en niets anders,' antwoordde hij beslist.

'En gij zoudt mij alleen laten!'

De jongen zag bij deze vraag een wijle voor zich uit, daarop zeide hij als tot een spoedig besluit gekomen: 'Maar gij kunt meêgaan....'

'Dwaze jongen! en wat zal mama dan wel zeggen; zij zal het nooit toestaan.'

'En als Johanna meêging, dan ook niet?'

'Wat moet ik!' riep een dametje van in de twintig jaar, geheel in 't zwart gekleed van uit een zijlaan komende, den spreker toe.

'Wel, dat gij met ons naar Italië zoudt gaan; gij zijt immers onze gouvernante. Neen, daar kan ma niets op tegen hebben, en pa kan het niet schelen; deze zegt altijd, hoe eerder van huis hoe beter.'

De knaap had de gouvernante vragend aangezien, doch plotseling van toon veranderende zeide hij: 'Neen, gij moet er niet om weenen, ik zal het niet vragen, dan ga ik liever alleen en gij kunt bij Emma blijven, uw moeder is toch dood.'

De gouvernante zag voor zich, zonder te antwoorden, terwijl Emma haar broeder iets in 't oor fluisterde. 'Vergeef mij,' riep de jongen, 'ik heb u geen leed willen doen, maar spijt het u dan zoo dat uw moeder dood is?'

Johanna veegde haar tranen af. 'Kom hier, jongenlief,' zeide ze 'gij meent het niet kwaad, maar zou het u ook niet spijten als uw moeder stierf en gij haar nooit, nooit kondt weêrzien?'

'Kan mijn moeder dan ook sterven! zeg eens, Emma, kan zij ook sterven?' vroeg de jongen haastig.

Ter zelfder tijd werden er stemmen in het bosch gehoord. Spoedig nam Johanna haar schetsboek op, veegde haar tranen af en zette zooveel mogelijk een opgeruimd gelaat. Het kon immers mijnheer eens zijn en zij mocht niet neerslachtig schijnen, niet droefgeestig met de kinderen omgaan. Zij, pas weeze geworden en in betere dagen ook door hare moeder geliefkoosd, zij moest nu lachen met een bloedend hart, en ging naast haar leerling zitten teekenen, alsof er niets bijzonders gesproken was.

Hare vrees was niet ongegrond geweest; want kort daarop kwam de heer Picardi, de vader der kinderen, vergezeld van zijn zwager en diens vrouw, in wie men wegens de gelijkenis terstond eene zuster van den eerstgenoemde kon erkennen, uit het bosch in de richting van den vijver te voorschijn.

Gelukkig voor Johanna was Picardi geen scherp waarnemer. Spoedig was dan ook de onderlinge groet gewisseld, de gebruikelijke betuiging van deelneming tegenover

de gouvernante afgelegd en een alledaagsch gesprek aangeknoopt. Laten wij hen onderwijl eens goed opnemen.

De heer Picardi was een dik, zwaarlijvig man met een rond en onbeteekenend gelaat; het was hem wel aan te zien dat hij zijn tegenwoordige positie niet aan eigen schranderheid te danken had. Van zijne ouders een goed kapitaaltje geërfd hebbende, had hij door een gelukkige speculatie zijn fortuin aanmerkelijk vermeerderd. Buiten zijn klein verstand was zijn grootste gebrek als een adellijk heer te willen leven.

Zijn zwager was in tegenstelling met Picardi iemand met scherp geteekende vormen; vooral waren het zijne valsche oogen, de sterk vooruitspringende puntige neus en de ietwat zinnelijke mond, die hem spoedig na eene eerste ontmoeting zouden doen herkennen. Van zich zelven had hij niets bezeten, maar als gouverneur bij de familie Picardi had hij het hart van zijn leerlinge weten te veroveren. Dat deze verbintenis in den beginne veel tegenkanting ontmoette, spreekt vanzelf, doch er zijn meer dingen waarin de menschen zich langzamerhand schikken, ten minste nu scheen het alsof er in hun huwelijk niets vreemds meer gelegen was.

Zijne vrouw mocht zich in geen geval, evenmin als haar broeder, op schoonheid beroemen, en had zij in haar stand willen huwen, dan zou zij, haar onbeduidend karakter en domheid bovendien nog in aanmerking genomen, licht fiasco gemaakt hebben. Bij een rond dik gezicht had zij een breeden opgewipten neus, dien zij telkens, wanneer zij iets bijzonders meende te zeggen, met de linkerhand, onder een naar boven gerichte beweging, in aanraking bracht. Of zij het begreep dat zij geen schoonheid was, is moeielijk te zeggen, maar zij scheen door opschik te willen vergoeden, wat haar aan lichamelijk en vorm ontbrak.

De gouvernante had een ingeboren af keer van dit echtpaar; het zou echter zeer gewaagd van haar geweest zijn het te laten blijken.

‘Wel, wel!’ zoo sprak de zwager, ‘dat gaat al goed, Otto; als gij zoo doorgaat, wordt ge nog een meester.’

‘Schilder wil ik worden,’ riep de knaap.

‘Nu ja, een groot schilder,’ verbeterde de oom.

‘En naar Italië reizen,’ sprak de knaap weêr.

‘Hm! 't zal wat geven,’ merkte Picardi aan; ‘ik voor mij heb nooit eenig begrip van die krabbelarij en kladderij gehad, en wat een bestaan!’

‘'t Zal wel beteren,’ merkte de oom zachtjens op.

‘Dat meent ge,’ antwoordde de vader van Otto, ‘maar wat hij eenmaal voorheeft, dat wil hij; daar is niet veel aan te verzetten.’

‘Ik vind het toch een schoone kunst en gij ook niet, juffrouw?’ vroeg tante aan Johanna, terwijl hare hand de reeds gemelde beweging maakte.

‘Met recht, mevrouw,’ antwoordde Johanna, terwijl de echtgenoot spottend glimlachte; ‘schoon is zij en lief soms ook.’

‘Zij kunnen het lief doen,’ hernam de zuster van Picardi weêr, ‘verleden jaar, niet waar, Theodoor, zijn we nog in het Trippenhuis te Amsterdam geweest, maar die nachtwacht van Gerard Dow, en die avondschool van Van der Helst en de Schuttersmaaltijd van Rembrandt, die...’

De zwager beet zich op de lippen; reeds lang had zijn oog naar de gouvernante heen gegluurd, die inmiddels haar werk had hervat; hij zag haar ditmaal scherp aan, als vreesde hij van dien kant een terechtwijzing, doch hoe bitter werd hij niet verrast toen nog voor zijne vrouw had kunnen eindigen de kleine Otto aanmerkte: ‘De Schuttersmaaltijd is niet van Rembrandt en...’

‘St!’ onderbrak de gouvernante, terwijl ze kleurde; ‘wat weet gij daarvan?’

‘En gij hebt het mij zelf gezegd....’

Johanna, die nu nog sterker kleurde, wendde zich tot de tante:

‘Die snaken zitten overal met den mond tusschen. Maar gij hebt daar zeker veel schoons gezien, mevrouw!’

‘Men zou er alleen eene reis om naar Amsterdam maken,’ viel de zwager in, bevreesd dat zijne vrouw misschien weêr iets doms zou zeggen.

‘Ik zou u danken voor die doode dingen,’ bemerkte Picardi, ‘nog liever zat ik te Scheveningen, daar ziet men ten minste 's zomers nog levende menschen bij elkaar.’

‘Een prachtig gezicht op de zee, vooral als het stormt,’ zeide de tante onder de gewone neuswrijving.

'Ik heb de zee nooit gezien - en als het stormt, blijf ik er liefst van daan,' lachte Picardi.

'Een zeegezicht vind ik toch wel aardig,' hervatte de zwager 'en gij, mejuffrouw?'

'Mijnheer heeft gelijk; ik ook, in beide gevallen bij storm en bij stilte, vind ik het een heerlijk panorama.'

'Weet ge nog wel, Theodoor, op onze bruidreis, hoe genoeglijk wij daar zaten?'

De man fronste het voorhoofd, want in de tegenwoordigheid der familie, hoorde hij niet gaarne over die dagen spreken. Zonder dan ook zijn vrouw te antwoorden zeide hij: 'Kom, mij dunkt, wij hebben de kunstenaars al lang genoeg gehinderd, willen wij verder gaan?'

Dat vragen was voor zijn vrouw zoo goed als een bevel, dit wist zij bij ondervinding, doch om er zelf de scherpte wat af te nemen, riep zij: 'Kom, Emma, mijn kind; gaat gij ook meê, gij kunt dan een stukje op de piano spelen en gij zingt zoo lief, wilt gij?'

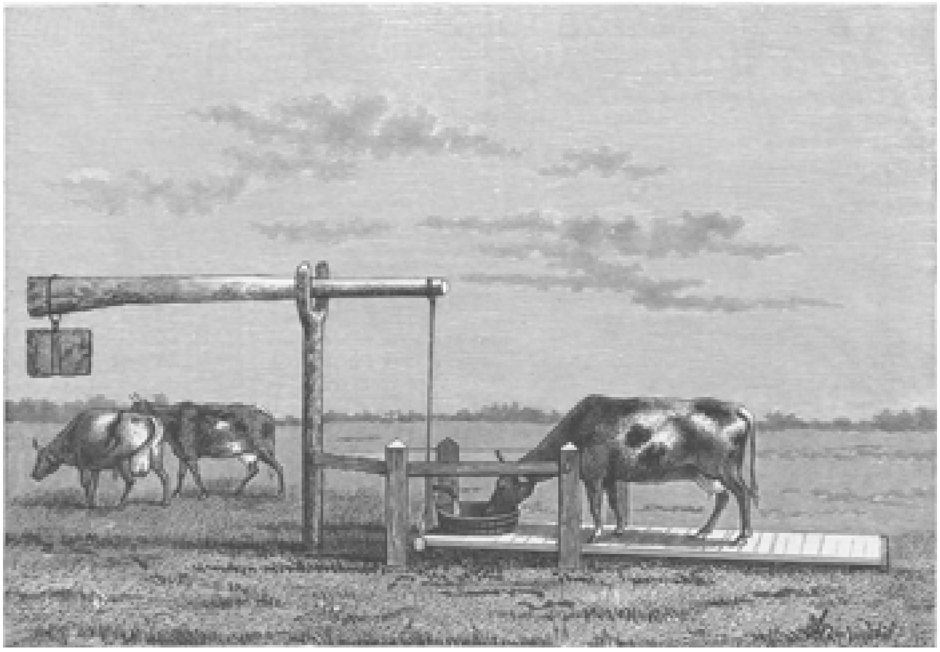

DE VEEPOMP TE GENDRINGEN.
't Water, in den grond verborgen,
Waar een dorstig dier naar tracht,
Wordt hier, door des menschen vinding,
Door een koe omhoog gebracht.
H. BRUGMAN.

Het meisje voldeed aan dit verzoek en ging met haar tante in gezelschap van den oom en haar pa mede. De oom vergat evenwel niet, eerst een diepe buiging voor de gouvernante te maken.

Zij konden nauwelijks eenige stappen ver zijn, toen Otto na zich lang ingehouden te hebben uitberstte 'Dat domme wijf met haar Rembrandt; ik weet niet wat ze hier zoo dikwijls doet; ma mag haar toch ook niet lijden.'

(*Wordt vervolgd.*)

Nuttige wenken en opmerkingen over land- en tuinbouw.

Bloementeelt.

Knol-Begonia's III. Ik ga bij het schrijven van dit artikel van de meening uit, waarde lezer, dat gij den raad, dien ik u in het vorige artikeltje over dit onderwerp gaf, hebt opgevolgd en dat gij dus thans in het bezit zijt van eenige knollen van Knol-Begonia's. Zoo gij ze soms nog niet gekocht hebt, doe het dan dadelijk, want het is hoog tijd dat ze geplant worden, april is bijna uit. Gij zorgt er nu voor in het bezit te zijn van evenveel bloempotten, als gij knollen ontvangen hebt, daar elke knol afzonderlijk moet geplant worden. Deze potten zijn het best, zoo ze boven 1 dM. wijd zijn. Gij vult die potten nu met lichten en voedzamen grond: bladgrond, met oude en goed verteerbare koemist vermengd, broei- of boomaarde, met gewone vruchtbare tuinaarde verbonden, zal voor de ontwikkeling dezer bloemsoort het voordeeligste blijken te zijn. Het is volstrekt niet onmogelijk dat gij er mede verlegen staat, hoe gij de knollen in den pot moet planten. Deze plantendeelen toch zijn bij de Knol-Begonia's heel zonderling gevormd en gelijken in het geheel niet op de bollen bij tulpen en hyacinthen. Gewoonlijk echter zijn ze op dezen tijd van het jaar reeds aan het uitloopen, d.i.: de stengels beginnen zich te vertoonen, zoodat zij zelve aanwijzen hoe ze ten gronde willen gebracht zijn. Vertoont zich dat teeken van leven evenwel niet, dan plaatst gij de knollen met de bolle zijden omlaag en dus met de platte, soms holle zijden omhoog in den pot. Zorg er voor de knollen niet te diep te planten; 2 cM. onder den bovenrand van den pot is voldoende. Na de planting plaatst gij de potten voor een zonnig raam, liefst zulk een, waar zij den ganschen dag de zonnestralen genieten kunnen. Bezit gij een broeibak, dan kunt gij de potten daar eene plaats geven en wel zoo kort mogelijk onder het glas. Buiten mogen de potten in geen geval echter gezet worden, wijl de Begonia's zeer gevoelig voor koude zijn en de minste vorst voldoende is de jonge bladeren, die zich weldra ontwikkelen zullen, te vernielen. Wanneer men nu verder voor eene doelmatige begieting zorgt, dan vertoonen zich na eenigen tijd de schoon gevormde bladeren langzaam boven de aarde en deze worden spoedig door prachtige bloemen gevolgd. Reeds de blad-ontwikkeling dezer bloemsoort levert genot op, wijl elke knol dikwijls hare eigen bladvormen heeft of andere tinten in hare bladeren te aanschouwen geeft. Het is dan ook vooral om u dit genot te verschaffen, waarde lezer, dat ik u aanraad *knollen* van Knol-Begonia's en niet *planten* van deze bloemensoort te koopen. Deze laatste zal u de bloemist in het laatst van mei ook wel kunnen leveren, maar gij krijgt dan reeds ontwikkelde planten, welke gij niet alleen duurder moet betalen dan de knollen, maar waaraan gij ook geene gelegenheid hebt om de bladontwikkeling te zien.

Fruitteelt.

Iets over frambozenteelt. II. In mijn vorig artikel over dit onderwerp besprak ik de groote aanwinst, welke de Hornet-framboos voor de fruitteelt is. Thans wil ik het een en ander in het midden brengen over de teelwijze der frambozenstruiken in het algemeen, wijl in deze teelt nog veel verbeteringen zijn aan te brengen.

Om wèl te gelukken verlangt de frambozenstruik dan vooreerst eene vruchtbare aarde, welke zeer diep is losgemaakt. Is de grond schraal en mager, dan moet hij bij de planting, of beter nog eenigen tijd er voor, door toevoeging van eene goede laag stalmist verbeterd worden. Beer kan hier ook uitstekende diensten bewijzen, zoo hij

voldoende wordt verdund. Op vruchtbare aarde is *bij de planting* geene bemisting noodig, wijl de frambozenstruik uit heure u aard op alle gronden zeer licht aanslaat. Men moet hieruit echter niet de gevolgtrekking maken dat de plant *gedurende haren groei* ook weinig behoefte aan mist zou hebben, gelijk men hier en daar schijntte meenen. Integendeel: de frambozenstruik is eene zeer mistgrage plant en moet dit ook zijn, omdat zij den grond sterk uitput. Ieder jaar toch geeft zij niet alleen vruchten, maar moet ook nieuw hout vormen voor het volgend jaar. De struik namelijk draagt aan het zelfde hout slechts eenmaal frambozen. Zoodra die vruchten rijp zijn geworden, begint het vruchthout van dat jaar langzaam te sterven en is in den herfst geheel dor, maar gedurende den groei in den zomer heeft de plant aan talrijke wortelscheuten het leven gegeven, welke het doode hout zullen vervangen moeten en het vruchthout van het volgen de jaar uitmaken, om daarna na op hare beurt vruchten en jong hout te hebben voortgebracht, weg te kwijnen. Het zal dus wel geen nader betoog behoeven, dat de frambozenstruik den grond arm moet maken aan voedende stoffen en dat zij dus verkeerd handelen, die aan deze plant alleen *bij de planting* eene bemisting geven en ze voor het overige aan hun lot overlaten, zooals nog algemeen geschiedt, ‘'t Is wild goedje, die frambozenstruiken,’ denkt of zegt ge misschien, waarde lezer, ‘ik heb ze in het wild, in de vrije natuur welig zien groeien en bloeien, en niemand kwam daar om ze te bemisten of te verzorgen.’ Volkomen waar, lezer, maar gij ziet over het hoofd dat in het vrije buiten slechts kleine en zwakke frambozenstruiken staan, welke kleine en weinige vruchten voortbrengen en dus weinig voedsel tot levensonderhoud noodig hebben, terwijl de struiken in uwen tuin zware stengels en groote vruchten maken en dus ook meer behoefte aan voedsel hebben. Bovendien zorgt moeder Natuur voor de jaarlijksche bemisting der wildelingen zelve, door ze afgevallen bladeren te laten en te geven, terwijl gij, die immers in uwen tuin alles netjes wilt hebben, de afgevallen bladeren zorgvuldig verwijdert.

In het volgende nummer bespreek ik dit onderwerp verder.

[Nummer 35]

Eene begrafenis aan boord.

Ieder sterfgeval heeft in de familie, in een huis of in de naaste omgeving iets weemoedig treffends. Maar nog aangrijpender, nog treffender is de indruk van een sterfgeval aan boord, vooral gedurende eene lange reis, wanneer al de bewoners van het drijvend gevaarte, zooal niet leden van één gezin, dan toch huisgenooten zijn geworden, en allen door eene zelfde planken beschutting van den schoot des Oceaans, dat onmetelijk watergraf, gescheiden zijn.

Roerend vooral door haar eenvoud is de plechtigheid der begrafenis aan boord. In eene hangmat gesloten of op een plank gebonden, in een groot laken of een stuk zeildoek gewikkeld, aan het voeteinde met een kogel, steenen of oud ijzer bezwaard, wordt het lichaam aan den schoot der eeuwige zee toevertrouwd, zoo als onze gravure, naar de schilderij van Bacon genomen, het zoo dramatisch voorstelt.

EENE BEGRAFENIS AAN BOORD.

De kunstenaar heeft het beslissend oogenblik der begrafenis gekozen, nadat de overige plechtigheden afgeloopen zijn: in het lijkgewaad gehuld, rust het lichaam reeds aan den rand der opening in de verschansing, waardoor het naar buiten geschoven en aan zijn vochtig graf toevertrouwd zal worden. Men trekt juist de vlag weg, waarmeê het lichaam tot laatste eerbetuiging bedekt geweest was; reeds heeft de kapitein het gebedenboek opgeslagen, om het laatste gebed te lezen - nog een oogenblik, en deze stoffelijke overblijfselen zullen voor altijd spoorloos verdwijnen!

Dicht bij dat treurig toneel zien wij eene in woeste smart losbrekende jonge vrouwengestalte, zonder twijfel eene zeer naverwante, de echtge noote, de dochter

misschien, die haar gelaat achter den zakdoek verbergt, dubbel smartelijk getroffen, wijl zij later aan dat graf niet meer bidden, het niet met bloemen sieren kan.

Verplicht schoolbezoek.

't Is toch opmerkelijk, dat niets de jeugd minder aanstaat dan het schoolgaan. Opmerkelijk mag het zijn, te verwonderen is het niet. Stil zitten op een bank, als men daarbuiten zoo genoeglijk spelen kan; opletten op hetgeen de onderwijzer vertelt of leert, als men moeite heeft zijn oogen af te wenden van de groote poort, die alle vreugde en plezier onverbiddelijk afsluit; lessen kennen en opzeggen, als men te midden van het spel alles gedaan heeft, behalve zijn lessen te leeren; voegt, waarde lezers, - want ook gij hebt in uwe kinderjaren die rampzalige schooluren gehaat, - voegt daar een ingeboren vrees bij voor straf en schoolblijven, en wij houden er ons van overtuigd, dat gij het onzen kinderdichter Van Alphen, in weêrwil zijner beste bedoelingen, zult euvel duiden, wanneer deze in een zijner gedichten beweert, dat ‘leeren spelen en spelen leeren is.’

Beide jeugdige schoolmakkertjes op onze gravure geven ons daarvoor het sprekendst bewijs. Hoe pijnlijk valt het hun, het spel voor de school te moeten opofferen; hoe bitter weent de jongste en welk een hopelooze weêrzin ligt er op het gelaat van den oudste; zoo gaarne waren zij thuis gebleven, maar moeder, alles behalve toegevend op dit punt, wil den bessem tot bewijsreden bezigen en hen op gevoelige manier van de noodzakelijkheid doordringen van het schoolbezoek. Schoon wij niet de meening deelen, dat bessem of stok het beste middel is, om de jeugd liefde voor het schoolgaan in te boezemen, zijn wij het toch in zooverre met die brave vrouw eens, dat het eene verplichting is voor de ouders zorg te dragen dat hunne kinderen een degelijk kristelijk onderwijs ontvangen. Op lateren leeftijd zullen zij dan de uren zegenen, die zij in de zorgeleoze onwetendheid hunner jeugd hebben betreurd.

Tunis.
Losse bladen uit een reisverhaal.

De laatste moeielijkheden der Franschen in Tunis, ontstaan ten gevolge der invallen van de barbaarsche stammen der Kroemirs op het fransche grondgebied van Algerië, hebben de Oogen van geheel Europa gevestigd op dat gedeelte van het afrikaansche vasteland, hetwelk reeds van de oudste tijden af in de nauwste betrekking stond met de beschaafde wereld.

Wij gelooven onzen lezers geen ondienst te doen, wanneer wij hen voor eenige oogenblikken in den geest dat belangwekkende wonderland binnenleiden; maar meenen tevens dit niet beter te kunnen doen, dan aan de hand van den bekenden franschen reiziger Amable Crapelet, die tevens talentvol artist en letterkundige is en van wien wij derhalve eene schilderachtige en boeiende beschrijving kunnen verwachten. Wij zullen daarom die gedeelten uit zijn reisverhaal, welke ons het belangrijkst voorkomen, hier laten volgen.

Goletta. - Het meer van Tunis. - Aankomst te Tunis.

Mijn ongeduld om Tunis binnen te treden was buitengewoon: ik werd er verwacht; een voortteffelijk vriend uit Marseille had de goedheid gehad van mijne aankomst

kennis te geven. Aan boord van den *Marabout* kwam een luitenant mij zeggen, dat een heer naar mij vroeg. Het was een innemend jongmensch met een open gelaat en oogen vol dienstvaardigheid, de heer Vangavert, een zoon van een geacht koopman te Tunis.

Goletta, door de Franschen *la Goulette* genoemd, is de haven van Tunis. Die naam schijnt te gelijker tijd het vlek aan te duiden, dat men voor zich ziet, wanneer men de haven inkomt, en een klein kanaal, dat de zee in gemeenschap stelt met het meer, aan welks uiteinde Tunis gelegen is. Dit kanaal, dat voor groote schepen te eng is, loopt door het vlek heen. Aan den eenen kant staan huizen, eene vesting en eene batterij, de woning van den gouverneur der plaats, de katholieke parochiekerk, het gesticht der zusters van den H. Joseph; aan de andere zijde, naast het tuighuis en het bagno, de twee paleizen en de serails, die de bei bewoont, wanneer hij de zeebaden komt gebruiken. Men vergeet niet aan elken vreemdeling, die de vesting bezoekt, eenige venetiaansche kanonnen te toonen.

Het meer, dat men inkomt, als men *la Goulette* heeft verlaten, heeft ongeveer achttien kilometers in omtrek. In het arabisch noemt men het 'kleine zee,' *El Bahirah.*

Het bevat inderdaad zeewater. Jammer is het, te moeten zeggen dat het, sedert eene lange reeks van eeuwen, de vergaarbak is van al de onreinheden van Tunis, die zich daar onmerkbaar dermate hebben opgehoopt, dat op sommige plaatsen het meer slechts weinige meters diepte meer heeft. Fransche ingenieurs hebben den beis voorgesteld, niet het meer te zuiveren, hetgeen ondoenlijk zou zijn, maar ten minste hei vaarwater in het midden, dat de schepen met veel moeite volgen, te verbreeden en uit te diepen. Tot nog toe hebben de beis dit aanbod altijd afgeslagen; zij zijn niet rijk.

Het ware mij wel zoo lief geweest, als ik met die minder poëtische bijzonderheden niet bekend geweest was op het oogenblik dat ik de uitgestrekte tintelende watervlakte, met Tunis in het verschiet, zich voor mij zag ontrollen. Zoo de bodem van het meer zwart en vuil is, zijne oppervlakte weêrkaatst een hemel van goud en azuur. Waarom zou het oog dien glinsterenden spiegel pogen te doordringen? Waarom zou de roeiriem het slijk in beroering brengen? Was het hier niet de plaats om te zeggen:

Glissez, mortels; n'appuyez pas.

Ik werd door bewondering aangegrepen; de witte muren der stad, door schitterend zonlicht als overstroomd, teekenden zich krachtig tegen den donkeren achtergrond der bergen af. Die witte tinten hadden eene zachtheid als van satijn; hier en daar kleurden de bergen zich met rozerood en blauw; over het meer zwommen of vlogen bekoorlijke zwermen van vogels: zilverduikers, meeuwen, zeeraven en rooskleurige flamingo's. Al mijne herinneringen doken in bonte mengeling op. Daar, dacht ik, heeft men eertijds de vloten der Pheniciërs en de romeinsche eskaders gezien! Mijn gedachten voerden mij terug naar het college, toen ik vijftien jaar was. Beroemde, maar lang vergeten namen weêrklonken in mijne ooren. Regulus, Scipio, Hamilcar, Hanno, Julius Caesar, Cato rezen als schimmen voor mij op; ik groette ze; zij bezielden nog dat onbekende strand; ik geloof niet dat iemand zoo onverschillig kan zijn, om niet bewogen te worden op het gezicht dier oevers, waar zoo vele gloriën zijn ondergegaan. Nieuwer episodes stemden mij niet minder aandoenlijk: de H. Lodewijk is op dezen grond gestorven en Vincentius van Paulo droeg er slavenketenen.

Maar afgezien van die historische herinneringen en de schoonheden der natuur, zou de overtocht van het meer ten slotte minder aangenaam worden: niet zelden is het water zeer laag en loopt gij gevaar uren lang met uwe schuit te moeten

ronddraaien. De inlandsche zeilschuiten, die men sandalen noemt, zijn zeer talrijk, vooral op de dagen van de aankomst der pakketbooten en wanneer koopvaardijers het anker voor *la Goulette* of beneden de oude kaap van Carthago, thans kaap Sidi-boe-Saïb geworpen hebben.

Men leidde mij door een duizendtal kronkelende straatjes, die mij op het eerste gezicht niet de minste bekoorlijkheid schenen te hebben, naar het *hôtel de France.* Ik werd dan ook aangenaam verrast bij het binnentreden van dit nette gebouw, waar eene onberispelijke zindelijkheid heerscht. Alles glom mij tegen in de Vroolijke, goed voor de zon beschutte zalen. Ik nam mijn intrek in eene vijf meter lange en drie meter breede kamer; juist plaats genoeg voor een ledekant, eene latafel en eene tafel. Ik bracht er een heerlijken nacht door, verwonderd dat ik niet door muskieten of schorpioenen gewekt werd.

De wijken. - De monumenten. - Het paleis van den bei. - De huizen.

Er is veel tot lof, maar ook veel tot smaad van Tunis gesproken. De ouden noemden het eenvoudig: het witte Tunis[1]. De Arabieren hebben het beurtelings het roemrijke, het ware, het bloeiende, het nijvere, het wel bewaarde en het verblijf der gelukzaligheid genoemd. Dr. Louis Franck, die geneesheer van den bei Homoedah geweest is, stelde voor, al die titels door dien van het 'smerige' te vervangen.

Men heeft zijn vorm vergeleken bij dien van een boernoe, over een ingedeukten bodem uitgestrekt; Kasbah verbeeldt dan de kap. De Muzelmannen bewonen het hooge gedeelte der stad. De wijken der Franken, Maltezers, Italianen en Joden zijn in de binnenstad en de voorsteden gelegen.

De ringmuur der eigenlijke stad is met kanteelen voorzien en heeft vijf poorten. De beide voorsteden zijn insgelijks met muren omringd. Men geeft den geheelen omtrek van Tunis eene uitgestrekheid van acht kilometer.

Dunant schijnt niet ongeneigd aan te nemen, dat het cijfer der bevolking van Tunis ongeveer 150.000 bedraagt. Pelissier telt in zijne *Geschiedenis van het regentschap Tunis* slechts 70.000 inwoners. Victor Guérin, die Tunis kort geleden bezocht heeft, brengt dit cijfer op 90.000, dat hij op de volgende manier verdeelt: 60.000 oorspronkelijke inwoners, 20.000 Joden, en 10.000 Kristenen.

Die 10.000 Kristenen moeten volgens hem weder aldus verdeeld worden: 5000 Maltezers, 3000 Italianen, 500 Grieken en 1500 Franschen, Spanjaarden, Duitschers en Engelschen. De Franschen alleen bedragen meer dan 800 zielen.

Onder de monumentale gebouwen, die eene bijzondere vermelding verdienen, moet men op de eerste plaats het paleis van den bei, *Dar-el-Bei,* het gebouw van het stadsbestuur en de Kasbah rangschikken.

Het *Dar-el-Bei,* dat van buiten niets merkwaardigs heeft, is van binnen met groote pracht en in den moorschen smaak versierd. Daar worden de aanzienlijke vreemdelingen gehuisvest. De bei houdt gewoonlijk verblijf op drie mijlen afstands van Tunis, in het paleis Marsa op den oever der zee. De officiëele zetel der regeering is het Bardo, een uitgestrekt kasteel, van torens en bolwerken voorzien en twee kilometers noordwestelijk van Tunis gelegen. De polytechnische school, de staatsgevangenis en een geheel garnizoen liggen binnen de muren van die sterkte, waarin men ook eene winkelstraat vindt.

(1) Deodorus van Sicilië I.

Tusschen de stad en het Bardo strekt zich een meer uit, dat gedurende de zomerhitte bijna droog is.

In het paleis Marsa bewondert men vooral eene groote gaanderij met gekleurde vensters en welker zoldering met schoone arabesken versierd is. De prinsessen worden, naar men zegt, door bijna duizend vrouwen, grieksche, georgiaansche, circassische en negerinnen, bediend. Op de binnenhoven ziet men gazellen en zeldzame vogels rondloopen. In de hovingen vormen de roode tinten der geraniums, die hier de grootte van flinke heesters hebben, eene schoor e tegenstelling met de gouden vruchten der oranjeboomen.

Maar keeren wij naar Tunis terug. Reeds verscheidene uren voor zonsondergang zijn er alle winkels gesloten en houdt er alle gerucht op. Zoodra het teenemaal donker is, sluit ieder

zich in huis op. Er gaat bijna niemand meer door de straten dan de een of andere vreemdeling, die zich door lanteerndragers laai voorgaan.

De huizen hebben zelden meer dan ééne verdieping; zij hebben allen den zelfden vorm, die hoogst eenvoudig is: een vierkant blok met eene binnenplaats in het midden. Al de vertrekken zijn rondom die plaats, *el pateo,* gelegen, waar eene tent de bewoners voor de zon beschut. Een trap geleidt van de gaanderij naar het dak.

In den zomer komt men iederen avond op de daken samen om er het grootsche en schoone schouwspel van den gesternden hemel te genieten. Men drinkt er koffie en rookt er. Van tijd tot tijd hoorde ik van het dak van mijn gastheer verre geluiden, die onduidelijk in de lucht wegstierven. Somtijds meende ik er een lied in te onderkennen. Het was dan slechts de een of andere kleine herder, die op dit oogenblik van den berg afdaalde; zijne kudde schapen liep voor hem uit, een enkele hond hield ze in orde, terwijl de herder, de zoon der wildernis, achteloos op eenen dromadaris gezeten, op zijne beide fluitjes het een of ander lied speelde, dat hij van de oude herders geleerd had.

Bijna al de huizen hebben regenputten, waarin het hemelwater bijeen loopt. Er wordt bijna geen ander water dan dit gebruikt.

De straten. - De pleinen. - De moskeeën. - De bazars.

.....Eindelijk geef ik toe aan mijn ongeduld om de stad te doorkruisen en mijne potlood en en penseelen in het werk te stellen.

Ik had een atelier noodig en Vangavert bood mij in zijn huis eene groote kamer aan, die op het meer uitzag; ik kon niet beter verlangen.

Mijne werkplaats was spoedig ingericht; ik zond iemand naar mijn logement om mijne kleuren en verderen toestel, en deed vervolgens of ik thuis was. Daags daarna kwamen de heer Vangavert en zijn zoon mij tegen zes uur 's morgens op eene afgesproken plaats vinden en begonnen wij onzen kruistocht door de stad. De moeite, die de heer Vangavert zich voor mij getroostte zal ik niet licht vergeten. Het moest voor hem alles behalve aangenaam zijn mij aldus in de volle zon of in de bazars gezelschap te houden, terwijl ik mijne schetsen maakte. Zijn gezelschap had groote waarde voor mij; kunstenaar en kristen toch zijn geen titels, die onfeilbaar recht geven op den eerbied der Tuneezen. Een teekening is voor velen onder hen eene soort van tooverij. Zij houden er niet van, dat een ongeloovige vooral hunne moskeeën van te nabij beziet, laat staan dat hij er afbeeldingen van meêneemt. Maar de heer Vangavert stond stout op schildwacht naast mij; hij hield de inboorlingen bezig door met hen te praten, terwijl ik rustig mijne waterverfteekeningen afmaakte.

Aldus deed ik van Tunis eene geheel andere voorstelling op, dan die men uit de meeste reisbeschrijvingen put, waaruit men zou opmaken dat Tunis, hoe schoon ook van buiten, inwendig slechts een vormelooze hoop leelijke huizen en een afschuwelijk riool is. Zonder twijfel kan de eerste indruk niet gunstig zijn; men heeft nog geen tweehonderd voetstappen gezet of men ziet zich verdwaald in een doolhof van nauwe en morsige steegjes. Nog erger is het als men in de voorsteden te dicht langs zekere kanalen gaat, die onoverdekt niets dan onzuiverheid tusschen de huizen door naar het meer voeren; maar als men den moed niet laat zakken en dieper doordringt, vooral

wanneer men weet te zien, wordt men spoedig door duizenderlei bekoorlijke ontmoetingen schadeloos gesteld.

Dikwijls staat men aan het eind van twee rijen huisjes, welker bovenverdiepingen elkander bijna raken, zoo dat gij de Tuneezen boven uw hoofd van het eene dak op het andere ziet springen, eensklaps voor een koffiehuis, door prachtige vijgeboomen met dik lommer overschaduwd, of voor een klein plein, waar sierlijke kolommetjes tenten en houten zolderingen schragen, waaronder schilderachtige menschengroepen eene beschutting vinden; elders weêr groent in een hoek nabij eene moorsche poort een sierlijke palmboom.

Somtijds zou men zich in een dorp denken; maar wat verder herinnert u een koepel, een minaret, een brokstuk van een romeinsch of saraceensch monument, of beter nog eene drukke markt, een bazar, waar de koopers elkaar verdringen, dat gij in eene zeer groote stad zijt. De zon verheldert, verguldt en verlicht al die toneelen. Het is een echte toovenares, die afrikaansche zon. Elk harer stralen is als een tooverstaf, die de meest alledaagsche kleinigheden verfraait; zij verschijnt, en eensklaps verandert de kalk, waarmeê de muren beklad zijn, in marmer, en een versleten bontkleurig stuk linnen maakt dat eigenaardig effect, dat bekoort, bevredigt en lust in het leven doet scheppen.

Een reiziger uit de vorige eeuw heeft in Tunis driehonderd vijftig moskeeën geteld. Ik weet niet of dat getal vermeerderd of verminderd is, maar van alle kanten wordt het oog naar die sierlijke gebouwen getrokken, welker vormen veel meer afwisseling aanbieden, dan ik mij had voorgesteld. Sommige zijn inderdaad opmerkenswaardig. Ongelukkig echter is het aan alle Europeanen, zelfs aan den consul-generaal teenemaal verboden, ze binnen te treden.

De moskee van Olivier *(Djama-ez-Zitoen),* de grafplaats der vorstelijke familie en bijzonder moeilijk te zien, overtreft al de andere in grootte en schoonheid. Een groote koepel, door verscheidene kleinere omringd, doet reeds van verre de aandacht op de moskee *Sidi-Mares* in de voorstad Bab-el-Souika vestigen. Verder mogen nog genoemd worden de Nieuwe Moskee *(Djama-Djedid),* de moskee van den 'Meester van het Zegel' *(Djama-Sahab-el-Taba),* door een beroemd zegelbewaarder gesticht, en nog wel twintig andere. De groene koepels, die in ons klimaat het oog zouden kwetsen, vormen te Tunis eene aangename tegenstelling met het wit en blauw. De bogen, de gewelven der poorten en de oppervlakte der minarets prijken met verschillende kleuren, die in Europa grillig zouden genoemd worden, maar die hier het oog verlustigen.

Bijzonder gaarne wandelde ik langs de overdekte markten of bazars. Hoevele onderwerpen voor schilderijen zou een *genre*-schilder daar vinden! In den bazar, waar men oliën en kruiderijen verkoopt, wordt men bijna bedwelmd door den geur der rozen; men noemt hem, naar ik meen, de markt der aangename geuren, der goede dingen (*Soek-Taibiku*), of markt van de moskee der vrouw (*Soek-Gema-el-Katoe*), of eenvoudiger nog de markt der oliën (*Soek-el- Atavine*). De turksche markt (*Soek-el-Toerk*) is een der meest bezochte evenals de *Soek-el-Bei.* Deze bazars zijn geen monumenten, verre vandaar; het zijn slechts overdekte doorgangen, die in elkander loopen en enkel op sommige plaatsen met kolommen en portieken versierd zijn. Op zekere dagen wordt er markt bij omroeping gehouden. De kooplieden, die anders lui neêrzitten, geven zich dan de moeite om zich onder de menigte te mengen, terwijl zij hunne koopwaren rondzwaaien en er luid den prijs van uitroepen; dan zijn het leven en de wanorde er onbeschrijfelijk.

Sommige smerige straatjes schitteren van kostbare voorwerpen, zadels van fluweel of met goud en zilver geborduurd marokijn, parelmoeren koffertjes, buitengewoon prachtige weefsels en schoone wapenen. Weldra bespeurt men dat elk beroep tot eene bepaalde wijk beperkt is. Een der vroolijkste wijken is die der kleermakers, die geheel met rooskleurige, groene en gele stoffen is behangen. Het meest voorkomend artikel is de *fez, tasbouch* of *chechia,* die wij in onze europeesche steden langzamerhand gewoon zijn geworden op de hoofden van echte of valsche Arabieren of Turken te zien. Ik heb gehoord, dat de Tuneezen bijzonder uitmunten in het vervaardigen van dit kleine roode hoofddeksel, en dat zij het bij millioenen uitvoeren naar alle landen, waarvan Mohammed de profeet is.

Ook hunne met zijde geborduurde muilen en hunne boernoes met franje worden zeer gezocht.

De zeeëgel.

Moge de aarde rijk zijn aan duizenderlei diersoorten, de zee geeft haar in dat opzicht niets toe en hare onmetelijke, ongepeilde diepten bieden den natuuronderzoeker nog altijd een ruim veld ter waarneming en navorsching aan. Een der merkwaardigste zeedieren is de zeeëgel, waarvan wij hierachter eene afbeelding geven.

Dit zonderlinge dier is omgeven door eene kalkachtige schaal, uit hoekige stukken bestaande, die nauwkeurig aan elkander sluiten en regelmatig met tallooze kleine gaatjes doorboord zijn. Daardoor steekt het dier zijne vliezige pboten of armen uit, waarvan het zich bedient om kleine schelpdieren te vatten, die het tot voedsel gebruikt.

De mond vormt het middelpunt eener groote weeke plek, die met een taai vlies bedekt is; hij is sterk samengetrokken en van vijf kaken voorzien, die als scherpe tanden dienst doen, waarmeê de zeeëgel zijn voedsel vermaalt. Het dier heeft noch kop, noch oogen, noch hersenen en heeft den vorm en den omvang van een appel. Het is met korte, meerendeels violet gestreepte stekels gewapend, terwijl zijne voelhorens er op ingericht zijn, om hem tot middel van beweging te dienen: door het intrekken en uitsteken dier organen namelijk voert het zijne voor- of achterwaartsche bewegingen uit.

Men vindt den zeeëgel in alle zeeën, maar bijzonder tusschen de keerkringen zijn zij het talrijkst, het meest verscheiden in vorm en bereiken zij den grootsten omvang.

De Parijsche commune
Door A.J. Meijs Pr.
(*Vervolg.*)

De nacht van den 23^{en} op den 24^{en} ging in angstige spanning voorbij. Het gebed binnen de duistere cellen werd slechts nu en dan onderbroken om te luisteren naar de verschillende geluiden, die van buiten af binnen hare muren drongen. Nu eens was het 't geschreeuw eener woeste volksbende, die voorbijtrok, dan weer de ontploffing van een of ander brandend gebouw, want Parijs stond op dit oogenblik aan verschillende zijden in lichtlaaie vlam. Eindelijk toch kwam de dag, die dag van den 24^{en} mei, zoo berucht in Frankrijks geschiedenis. Nadat de gevangenen elkander weêr op de binnenplaats hadden ontmoet, werden zij tegen den namiddag op eens haastig in hunne cellen teruggezonden. Wat ging er gebeuren? Eene groote massa volks naderde de gevangenis; een troep gefedereerden - zoo noemden zich de soldaten

der Commune - drong door de groote poort, en installeerde zich op de voorste binnenplaats. De aanvoerders, waaronder Genton, Very en Megy, drie zeer beruchte Communards, kwamen aan het bureau van den directeur, en eischten na eenige woordenwisseling en nietsbeteekenende formaliteiten, zes der voornaamste gijzelaars op, die zij op bevel der Commune kwamen fusilleeren. Hoe klopten de harten der gevangenen, die slechts het gedruisch der tierende menigte van buiten, en de haastige stappen der beangstigde oppassers over de gangen vernamen; zij begrepen dat er iets beslissends gebeuren zou. Daar klinkt na eenige oogenblikken eene stem over de gangen; het was die van den directeur Francois, een aanhanger der Commune, een dienaar, zijn meesters ten volle waardig; de naam van Darboy wordt geroepen; aan het andere einde van den gang antwoordt eene stem, kalm en vast: ‘Hier ben ik,’ en de aartsbisschop treedt uit de geopende cel te voorschijn. Hij wordt op een ruimer gedeelte van den gang aan het andere einde geplaatst.

Weêr klinkt het: Bonjean. ‘Hier,’ antwoordt de president, ‘ik zoek naar mijn overjas.’ -

‘Dat is de moeite niet meer waard,’ wordt hem toegevoegd, ‘ge zijt zoo ook goed,’ - en de waardige grijsaard, door den last der jaren gebogen, begeeft, zich met moeite naar de plaats, waar de aartsbisschop hem wacht. Nu volgt de pastoor der Madeleine, die zich aan de andere zijde van Monseigneur plaatst. Nog drie slachtoffers worden voor dezen keer uitverkoren: de twee paters Jesuïeten Ducoudray en Clere en de eerw, heer Allard, aalmoezenier bij het leger, die gedurende het beleg zoo vele diensten aan de ransche Fsoldaten bewezen had. Toen het getal compleet en de naamlijst in orde bevonden was, daalde men de trap af naar eene lagere verdieping, waar een peloton soldaten zich bij den droevigen stoet

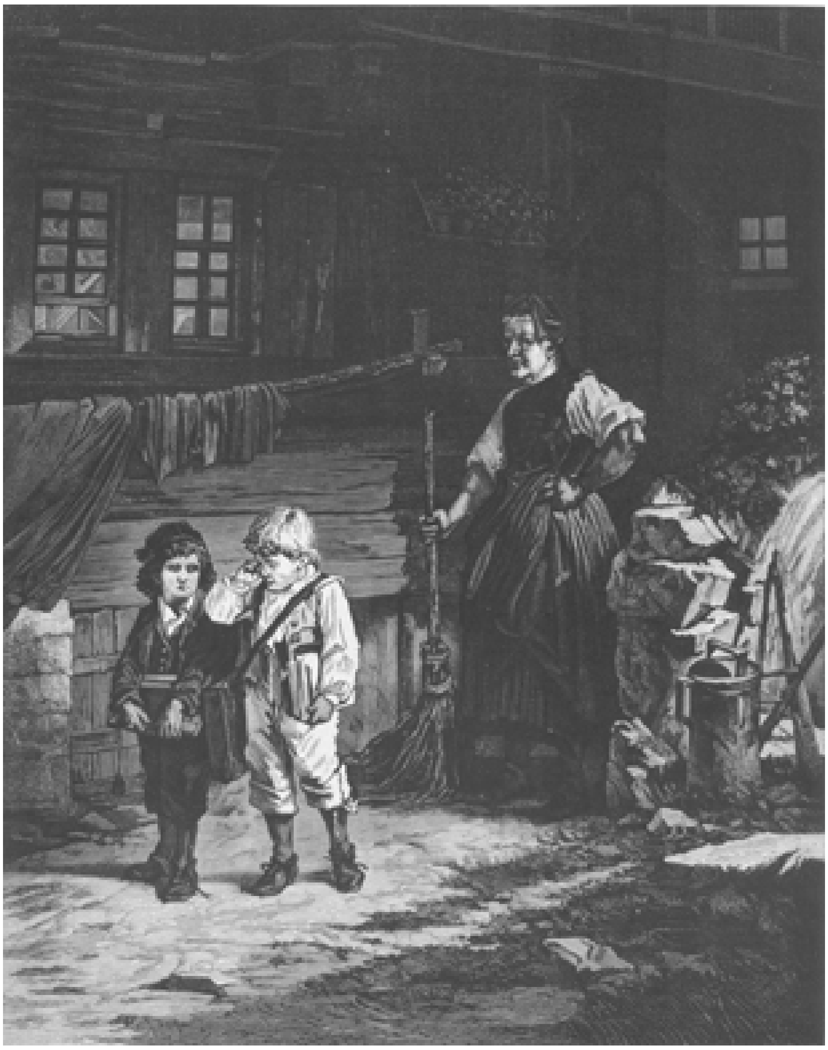

VERPLICHT SCHOOLBEZOEK.

aansloot, en voorwaarts ging het nu naar de plek, die men voor den moord zou uitkiezen. Voorop stapte moedig Mgr. Darboy, zijn arm gevend aan den president Bonjean, welke dien steun wel noodig had. Onderweg hield men halt; de half beschonken aanvoerders twistten met elkander over de richting, die men verder nemen moest. Zij waren het niet eens of men de naaste open plaats of eene meer verwijderde voor de volvoering van het vonnis zou uitkiezen. Vreeselijk toneel voor die ongelukkigen, die elk woord verstonden van die beraadslaging over de plek, waar

men hen vermoorden zou. Zij maakten met vurigheid van dit oogenblik gebruik om gezamenlijk een laatst gebed te doen. Zij vallen op de

knieën en bidden in stilte, Wie zal het beschrijven, wat er in zulk een toestand, op zulk een oogenblik omging in het hart dier martelaren. Een laatste gedachte aan de dierbaren, die zij achterlieten, het offer van hun leven aan God, een gebed voor hunne moordenaren!... Daar waren er onder de soldaten die hen bespotten, maar een onderofficier verbood de spotters met de woorden: ‘Laat die lieden met rust, wij weten zelve niet, wat ons morgen overkomen kan.’ Zou deze het gevoeld hebben, voor wie die priesters in hun stervensuur baden?

De aanvoerders waren het eens geworden. Niet hier, maar verderop, meer uit het gezicht, zou het vonnis voltrokken worden. Nog moest men eenige gangen door. Hier stonden de beambten weenend en bleek van angst en ontzetting tegen den muur geleund. Zij zagen den stoet voorbijtrekken en hoorden den smartkreet van den heer Bonjean: ‘O mijne dierbare vrouw en mijne lieve kinderen!’ De edele grijsaard! Zoo moesten zijne dierbaren weten, hoe hij in zijn laatste uur aan hen gedacht had. Men daalde de laatste trap af. Haastig schoot de aartsbisschop vooruit, keerde zich om op het bordes, en terwijl zijne lotgenooten nog op de treden stonden, hief hij de handen omhoog, en sprak voor het laatst de heilige woorden der absolutie over hen uit. Men was nu op de plaats gekomen, waar hun bloed vloeien zou. De bisschop trachtte een woord tot de beulen te richten, om, als zorgvol priester, hunne zielen zoo mogelijk voor de misdaad te bewaren, maar men liet hem niet uitspreken, zijne woorden gingen verloren. Tegen een hoogen muur, die eene ronde sombere ruimte omgaf, werden de zes slachtoffers naast elkander geplaatst, met het gelaat tegenover het peloton, dat met de uitvoering was belast. Daar heerschte een oogenblik eene diepe stilte. Het vreeselijke van het toneel en van de misdaad, welke men ging voltrekken, scheen zelfs op het hart dier boosdoeners een overweldigenden indruk te maken. Met het oog ten hemel gericht stonden daar de zes edele mannen; zacht bewogen zich hunne lippen bij hun laatste gebed. Bleek was hun gelaat, maar het teekende eene kalmte, die slechts een rein geweten en het bewustzijn dat men sterft voor God in zulk een oogenblik aan den mensch kunnen geven.

MOHAMMED-EL-SADOK, BEI VAN TUNIS

De wapenen worden opgeheven en op de borst der veroordeelden gericht. Daar klinkt het commando: vuur! De geweren brandden los, men hoorde een salvo, daarna nog enkele losse schoten, en tegelijk met het gebed van hunne stervende lippen, steeg de

reine ziel der martelaren naar den troon van God. Hunne lichamen stortten naast en over elkander op den grond.

En de moordenaars?... Zij juichen en jubelen en wenschen elkander geluk met het volbrachte feit. Verschillende tegenstelling van het goed en het kwaad, hier op deze enge plek vereenigd! De verhevenste, heiligste, hoogste liefde van den kristenmartelaar, naast de gruwelijkste misdaad, het levend beeld der Commune met haar duivelschen schaterlach en haar haat tegen alles, wat edel, wat schoon, wat goddelijk is.

Zij stormden naar buiten, waar het gepeupel, nog steeds bloedgierig en hunkerend naar de doodstijding der slachtoffers hen met gejuich en gelukwenschen ontving. De soldaten snoefden op hunne heldenfeiten. 'Dit is het wapen, waarmeê ik den fameuzen aartsbisschop het genadeschot gegeven heb!' roept er een, zijn revolver triomfantelijk in de hoogte stekend; en de razende menigte juicht den booswicht toe, die zulk een heldenfeit bestond. Het officieel onderzoek, dat later volgde, bewees dat hij niet eens de waarheid sprak. De edele bisschop werd door het

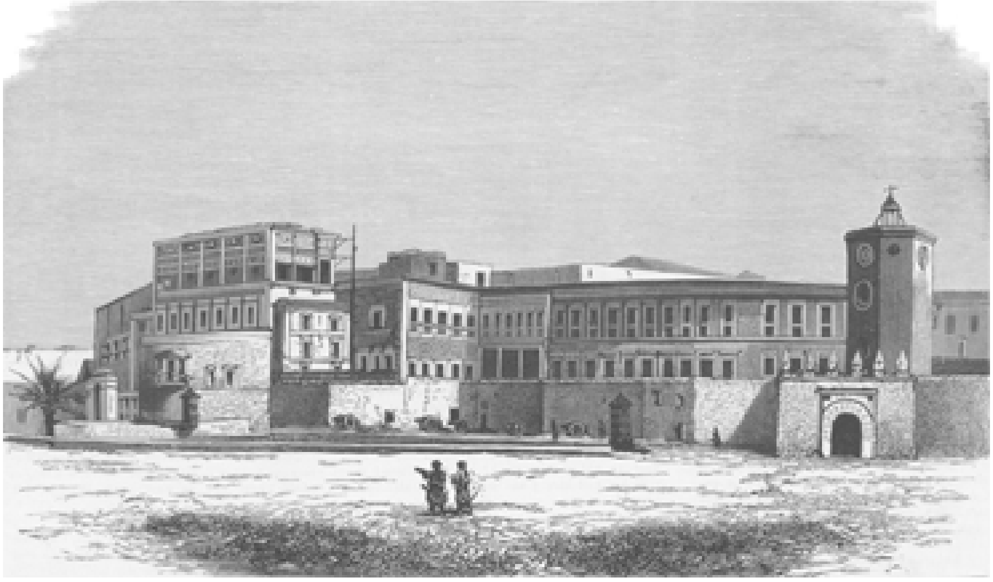

HET BARDO, ZETEL VAN HET TUNESISCH GOUVERNEMENT.

eerste salvo doodelijk getroffen. Zoo ook de andere priesters. Alleen de president Bonjean lag na zijne wonden nog in doodstrijd te stuiptrekken, toen een van den troep, door een kogel, in zijn rechteroor afgeschoten, een einde aan het leven van den grijsaard maakte.

Intusschen was de nacht gevallen en bedekte met zijn somber duister de eenzame, droevige plaats, waar de lijken der martelaren lagen, badend in het bloed. Daar buiten tierde het volk, en verdrong zich om de moordenaars, die hun bloedgeld hadden ontvangen, en dit in drinkgelagen en ongebondenheid gingen verteren. Binnen in de gevangenis was de toestand der overgeblevenen ijselijk. Met onbeschrijflijken angst hadden zij het wegvoeren van den aartsbisschop en zijne lotgenooten gehoord. Zij wisten niet wat er geschied was, maar begrepen het. Angst en twijfel over het lot dier ongelukkigen en over het hunne, maakten hun toestand nog pijnlijker, dan die bij volkomen zekerheid zou geweest zijn. Langzaam kropen de uren van den nacht voort in *la Roquette.* Niemand der beambten had zich sinds de ontvoering der gijzelaars op de gangen vertoond; zij waren weggevlucht.

Eindelijk, lang na middernacht, werd de stilte verbroken: het gerucht van naderende voetstappen dringt tot de angstig luisterende gevangenen door; een vijf- of zestal mannen, vloekend en tierend, komt de trappen op naar de cellen. Zouden zij weêr nieuwe slachtoffers komen eischen? Daar werden weêr cellen geopend, doch geen naam werd genoemd. Wie zou er nu worden weggevoerd? Elk maakte zich gereed, en wachtte met kloppend hart, dat men zijne deur zou openen; doch men had zich gelukkig vergist. Het betrof nu geen moord, het was slechts om diefstal te doen. Door den judas of kleine opening in de celdeur zagen de gevangenen de dieven voorbijtrekken, zwak verlicht door een paar lantaarns, die zij bij zich droegen. Men kwam zoeken of de vermoorden als buit nog iets hadden achtergelaten, en doorsnuffelde daarom de verlaten cellen. In die der arme paters Jesuïeten en der overige geestelijken vond men niets als een paar togen, die men als te luttel van waarde ter zijde smeet. Alleen in de cel des aartsbisschops was de vondst aanzienlijker. Op een kleine tafel, leunend tegen den muur, waarboven de gevangen kerkvorst in ruwe trekken de lijdenswerktuigen geteekend had - de plek waar hij waarschijnlijk biddend had neêrgeknield - lag de bisschoppelijke ring, welks fonkelende steenen, bij het zwakke schijnsel van het lantaarnlicht, aanstonds de begeerlijke blikken der roovers tot zich trokken. Tegelijk vielen zij op dien buit aan, en als eene prooi, die de roofdieren elkander betwistten, kwam het kostbare voorwerp niet dan na hevigen strijd in het bezit van een der plunderaars. Maar daar was nog meer te vinden; de lijken, die men altijd nog buiten op de plaats van den moord had laten liggen, moesten nog worden nagezocht. De Commune zegde veel eerbied te hebben voor de dooden, maar haar eerbied voor het bezit was nog grooter. Met veel geraas en getier en met den slependen stap van beschonken lieden trok nu de bende weêr de gangen af, naar buiten. Tastend en zoekend naderde de roofgierige troep zijne prooi. Akelig klonken hunne geroepen in de stilte van den nacht, tusschen die sombere hooge muren. Eindelijk is men de lijken genaderd, en als de klauwen van de hyena strekken zich nu de schendige handen uit, om de kleederen, doorweekt van slijk en bloed, te betasten en te doorzoeken. Als de bovenkleederen niet spoedig genoeg losgingen, scheurde men ze van een. Op de borst van den aartsbisschop vonden zij het bisschoppelijk kruis, aan een gouden keten verbonden. Dit kostbaarste deel van den buit zou met den ring eerlijk onder de vinders verdeeld worden. Een

der boeven hing zich die keten om den hals, hetgeen zijne makkers deed schaterlachen. Met de zilveren schoengespen van den prelaat had men meer moeite. Een hunner kwetste zich aan de punten; hij werd woedend hierover, schopte het lijk tegen den buik van zich af onder het uiten dezer verschrikkelijke woorden: '*Canaille, va! il a beau être crevé, il me fait encore du mal.'*

Het laatste wat die bisschop-martelaar hem gedaan had, was toch zeker geen kwaad geweest; hij had gebeden voor zijne moordenaren; want aan de rechterhand van den vermoorde ontbraken, zegt men, de duim en de wijsvinger, die door een kogel waren weggenomen, toen hij ze had opgeheven, om stervende nog zijne vijanden te zegenen. Onder het volvoeren van den schendigen roof was de nacht verstreken, en de eerste schemering van den dageraad verlichtte het sombere toneel van *la Roquette.*

'Laten wij haast maken,' zegden de lijkenschenders tot elkander, 'want het wordt dag.' Men ging naar buiten om een handkar te halen, want zij wilden de lijken vervoeren naar Père-la-Chaise. De kar kwam; slechts drie lichamen konden er te gelijk opgelegd worden; de reis werd dus tweemaal gemaakt. Op het kerkhof wierp men den eerbiedwaardigen last in den algemeenen doodenkuil. De directeur der gevangenis gaf bevel om de plek van den moord van bloed te zuiveren; die zorg bleek overbodig, de hemel had zich reeds met die taak belast: het heilig bloed der martelaren was door een zachten regen weggevoerd.

(*Wordt vervolgd.*)

De familie Picardi.
Novelle door J. Molenaar.
(Vervolg.)

II.

'Heb je haar gezien, Katrijn! de totebel is er ook weêr.'

'Wat, Kees, gij alweêr hier! waarom blijf je niet bij je werk, in den tuin; en schaam jij je niet, je zoo uit te laten over een zuster van onzen menheer!'

'Schamen, neen waarvoor! veel variatie hebben wij hier toch niet en als men nu en dan niet eens een onschuldig praatje met elkaar kan houden, dan geeft het heelemaal niets, ik was dan liever dood, dat zeg ik....'

'Gosjemijne, Kees!' riep Mie, een andere meid, de keuken binnenkomende, 'jij hier, jongen! het doet me waarlijk genoegen je hier te zien, het is ook al een half uur sedert de laatste maal... Is er wat nieuws?'

'Met u kan ik nog praten, kom, juffrouw, neem plaats.' Dit zeggende bood Kees de meid onder een koddige buiging een stoel aan. - 'Maar zij daar,' sprak hij verder, op Katrijn wijzende, 'kijkt altijd even strak en zuur; onder ons gezegd meent ze het anders zoo kwaad niet.'

Katrijn keek bij deze woorden op zij uit; zij hield zich boos; maar kon toch een glimlach niet onderdrukken.

'Je deedt beter aan je werk te blijven, dan altijd hier als een doghond in de keuken te liggen,' sprak ze.

'En als ik dan geen groenten bracht, waar zou jij je pot dan van koken?' vroeg Kees met beide handen in de zakken staande. 'Het is je zeker niet gelijk hoe het er in den tuin toegaat; nu eens is het: "De worteltjes zijn te oud," dan weer: "de andijvie

is te groen,” en weet ik wat al niet meer? Neen, Katrijn! ik vind het niet aardig van je, mij altijd als.... als een....’

‘Nu zeg het maar!’ riep Katrijn, Kees boos aanziende.

‘Neen, als je mij zoo aanziet, dan kan ik niet - maar zeg eens, nu een ander praatje; vertrouw jij dien slimmert, die met menheers zuster getrouwd is.’

Deze vraag scheen Katrijn belang in te boezemen, zij zag onwillekeurig op.

‘Maar hoe kan je dat vragen, Kees, hij is altijd zoo beleefd tegen mij,’ merkte Mie op ‘en een flinke fooi geeft hij ook.’

‘Gij verstaat de kunst,’ viel Kees spoedig in, ‘maar ik noem het kind altijd maar bij den naam; het is een ploert, dat zeg ik.’

‘Een ploert, was is dat, Kees?’ vroeg Katrijn.

‘Dat zal ik je zeggen,’ antwoordde de knecht, een zeer ernstig gezicht zettende, ‘dat zal ik je zeggen, een ploert is eigenlijk iemand..... is iemand.... die...’

‘Nu?’ vroeg Mie.

‘Die niet deugt,’ viel Katrijn spoedig in.

‘Ja en neen, 't is eigenlijk iemand, die je uitzuigt, zonder dat men het hem openlijk ten kwade kan duiden. Maar wat gaat het ons ook aan; dom is hij evenwel niet, in dat opzicht kan onze menheer nog wel wat van hem leeren.’

‘Hoe zoo?’

‘Hoe zoo, meid? Heb je er dan nooit aan gedacht, hoeveel een huishouding als de onze waarschijnlijk wel zal kosten; tel het maar op je vingers na. Vooreerst drie meiden, een gouvernante, drie vaste knechts. En dan die kapelaan die hier alle zondagen van Brussel de H. Mis komt lezen, deze zal het toch ook niet zonder vergoeding van reiskosten doen....’

‘Besteedde hij zijn geld zoo maar meer,’ onderbrak Katrijn, ‘dan was het goed besteed; ja onze mevrouw weet wel wat zij drijft.’

‘Onze mevrouw,’ merkte Kees op, groote oogen opzettende, ‘waardeer ik hoog’ en schuin naar Mie heenziende, spotte hij: ‘maar u ook, Mie.’

‘Gekke vent!’

‘Toch niet zoo gek als ge meent. Wil ik je eens wat zeggen: als ik menheers kapitaaltje had dan....’

‘Welnu?’

‘Dan verkocht ik geheel dezen rommel; want wat heb je hier! - ik ging liever in de stad wonen. Wat heeft men er aan, al zit men ook op een adellijk slot zonder een familiewapen te kunnen toonen; ik gaf er den brui van, dat zeg ik. Ik hield maar hoogstens twee meiden; bijv, u en Katrijn en dan een knecht zooals ik; daar kon onze menheer het best meê doen. Ik zond de beide kinderen geregeld naar de school, want onder ons gezegd, zoo een gouverneur of gouvernante, daar loopt een boel kool onder, en de kapelaan, die verviel vanzelf; men kon dan gevoeglijk in het dorp ter kerk gaan. De uitgaven zouden daardoor aanmerkelijk verminderen; want gesteld eens dat onze menheer eens verkeerd speculeerde, wat dan?’

‘Speculeeren, wat is dat?’ vroeg Mie, die aandachtig toeluisterde.

‘Och, meid, daar begrijp je toch niets van, maar als hij eens verkeerd speculeerde, dan liep hij groote kans hier op een onaangename wijze vandaan gezonden te worden, en waarlijk, ik ben er nog bang voor,’ zoo eindigde Kees, een gezicht zettende alsof hij alle verstand in pacht had.

‘Maar menheers zuster, Katrijn! hoe vond je die van morgen?’ vroeg Mie.

‘Loop rondom.....’

Eensklaps ging de deur open. Mevrouw Picardi kwam binnen.

‘Heb je nog worteltjes genoeg?’ vroeg Kees spoedig, alsof hij niet in het minste verrast was. ‘En gij, Mie, gij kunt nu wel heengaan; de zware mand met appelen is op hare plaats. Weet u ook, mevrouw, of er van middag getoerd moet worden, dan zal ik het rijtuig gereed maken.’

‘Gij kunt uwe orders in dat opzicht van mijnheer ontvangen,’ antwoordde mevrouw droogjes zonder hem aan te zien, en tot Katrijn, ‘ik wenschte u wel even te spreken.’

‘Tot uw dienst, mevrouw.’

‘Die begrijpt haar stand ook niet,’ bromde Kees bij zich zelven, toen hij de binnenplaats voor de keuken overging om naar den tuin te gaan, ‘is dal iemand overvallen; zoo iets zou de gravin, bij wie ik vroeger diende, nooit gedaan hebben,

deze kwam nooit zelf in de keuken. Maar achterna gezien, heeft ze nog gelijk, dat zeg ik; gelukkig dat ze wakker is, anders ging de boel nog eerder op sloffen. Als menheers zuster hier eens huishoudster moest zijn, dat opgetooide draaibord, dan was het nog spoediger verspeeld. Mevrouw is een knap wijf, dat zeg ik. - Zeg eens, Kobe, daar hadden ze mij haast bij mijn veeren! Wat drommel, je kijkt me aan alsof het in Rome donderde.... ben je niet uitgeslapen! Ik zeg, dat mevrouw mij haast te pakken had.'

'Te pakken?' vroeg ten laatste Kobe, een eenvoudige boerenjongen, die als tuinknecht dienst deed.

'Ja, te pakken; maar fluiten! daar begrijp je ook niets van, later zal je daar wel meer van gewaar worden. Haal het onkruid er goed uit, hoor je, en zie maar dat je Liesje, de bovenmeid, te vriend houdt. Kom, luister maar eens, ik meen het goed met je, dat zeg ik. Maar, oude jongen,' zoo ging Kees verder, Kobe vertrouwelijk op den schouder kloppende, 'men moet zijn volkje te vriend houden; in een dienst als deze gaat het anders niet, het is een raad dien ik je geef, onthoud hem goed. Ik kom straks terug.'

Kobe zag Kees met groote oogen na. 'Zonderlinge dingen beleeft men hier,' zeide hij. 'Toen ik bij den boer te Boucholt diende, hoorde ik nooit van die zaken, alles ging er eenvoudig toe en de meid Mieke was vroolijk en toch bedaard. Elk ging zijn gang. Zondags gingen wij naar de kerk en 's avonds dronken we een potteke bier; soms ging Mieke en ik met den baas en de bazin meê, en dan had ik schik. Hier is het als of men in een gevangenhuis woont. Ik begrijp nog niet hoe ik zoo dwaas kon zijn hierheen te gaan - en Mieke, wat was ze ook altijd goed voor mij.... Toch zullen wij den moed niet verliezen; ik kan hier een aardig duitje vergaren, en dan zullen wij eens zien of Mieke woord zal houden.'

III.

Was het schoon Juliweder, toen wij de familie Picardi in het bosch aantroffen, den morgen daarop was het regenachtig, doch het was geen regen met dat vervelende van den herfst, gepaard aan koude, windvlagen en mist. Integendeel, alles was opgefrischt; de droppels vielen zacht als door een milde, zorgzame hand uitgegoten, op het loover neder. De merel zong nog hare krachtige melodieuze tonen, waartusschen men het zacht jubelen kon hooren van den hofzanger, soms geheel overstemd door de schelle klanken van den wielewaal. De reiger zweefde statig wiekend over het bosch; terwijl de jonge kraaien hem met schor gekras begroetten. Het winterkoninkje, minder op hooge standplaatsen belust, dartelde in het lage struikgewas, en schaterde zijn altijd opgewekt liedje tusschen een heir van millioenen gonzende insectjes.

Mevrouw Picardi. die wij nog maar even met een enkelen blik leerden kennen, zat op een der kamers die een uitzicht op het bosch hadden; de ramen stonden geheel open en een frissche lucht, vervuld van de heerlijke geuren der bloemen, die in den slottuin groeiden, drong het vertrek binnen. Zij had blijkbaar zoo pas de zware gordijnen weggetrokken, want terwijl zij naar beneden op het slotplein staarde, hield haar eene hand het gordijn nog omvat. Met haar zacht en goedig oog zag zij naar eene musch, gevolgd door een viertal jongen, die om de oude heen huppelden.

‘Arme diertjes, wat zijt gij nietig, en toch zoo goed verzorgd.... nog een korten tijd en gij zult ook de hoede uwer oudjes missen. Misschien, wie weet het, wordt gij spoedig het offer van een of anderen roofzuchtigen belager.... Mijn God, ik sidder als ik aan miju eigen kinderen denk..,. Als Gij mij eens tot u riept, wat zou er van hen geworden!....’

Zoo dacht zij.

Meen niet, lezer, dat het een theatrale voorstelling is, die ik u geef; neen, dat zou het geheele uiterlijk der vrouw zelve dadelijk logenstraffen; zij is niet iemand die een aangeleerde rol speelt. Dat schoone lederen behangsel, de fraai bewerkte schoorsteenmantel van eikenhout, de gebeeldhouwde omlijsting van deuren en ramen leiden de aandacht van haar persoon niet af: men ziet het, zij is de eigenaresse, die zich daar beweegt, zoo vrij en ongedwongen, dat men onmiddellijk ontwaart, dat zij op hare plaats is. En toch begeerde zij die pracht niet; zij zou ook met minder tevreden zijn geweest, steeds gedachtig dat het lot wel eens keeren kon.

In haar zachte, doch van wilskracht getuigende gelaatstrekken, haar donker haar, vindt men gemakkelijk de moeder der beide kinderen Otto en Emma terug; ofschoon de laatste, naar haar vader, meer blond was. Dezelfde beslistheid, die wij reeds eenigermate bij de kinderen waar namen, is ook haar karaktertrek, en deze ging gepaard met een fijn beschaafd verstand.

Terwijl ze daar nog naar de muschjes stond te staren, kwamen Otto en Emma haar goeden morgen wenschen. Nu vrij van alle bezigheden was het gemakkelijk te zien dat Otto het tiende jaar nog niet te boven was.

De eerste vraag der moeder luidde: ‘Hebt gij uw morgengebed al verricht?’

‘Ja, mama, in de kapel met juffrouw Johanna,’ was het antwoord.

‘Dat is braaf van u; ik was dezen morgen te zeer met bezigheden bezet om het met u te doen. Gij zult met Johanna in de kinderkamer moeten ontbijten: ik verwacht uw oom en tante hier.’

‘Dan maar opgerukt, marsch,’ riep Otto. ‘Kom, Emma, die lieve tante kunnen wij missen; zij meent toch alles te weten en weet niemendal...’

‘Foei, Otto, zij is zoo goed.’

‘Mogen wij dan wel bootjevaren?’ vroeg Otto zonder op de berisping zijner zuster acht te slaan.

‘Maar het regent, kinderen.’

‘Nu wat zou dat? er is immers een tent op het bootje. Emma en ik kunnen wel roeien, dan kan Johanna zingen.’

‘Doet het dan; maar Weest voorzichtig.’

Met deze toestemming trokken de kinderen vroolijk af. Een half uur nadien kwam de tante blazende van warmte, met waggelenden gang, steeds haar waaier bewegende, de kamer binnen en liet zich op een stoel nedervallen.

‘Pf, goeden morgen; pf, wat is het warm, zuster,’ zeide zij. ‘Ik had gedacht dat het met den regen wat zou opfrisschen, en het is hier binnen nog warmer dan gisteren.’

Zij had het zoo druk met zich zelve, dat zij den wedergroet van mevrouw niet eens gehoord had.

‘Gij zijt nog alleen?’ vroeg deze, ‘waar is uw man?’

‘Mijn man! Wel, mensch, meen je dat hij zich om mij bekommert; hij is al vroeg opgestaan, voor ik er nog aan dacht. Met de hitte vooral schijnt hij niet veel met mij op te hebben; want, zegt hij, als hij mij ziet wordt hij nog warmer. Dat komt zeker, zuster, omdat hij wat bedaarder en wat dunner is dan ik. Van veel drukte houdt hij trouwens toch niet. In 't begin van ons huwelijk heeft mij dat wel eens gehinderd,

doch mijn man zeide, dat elk zoo zijn karakter heeft, weet je, en dat er niet veel aan valt te veranderen, en hij heeft gelijk; ik ben nooit mager geweest, pf! Paul, je man, is anders ook nog al gezet, maar die is eenmaal wat bedaarder uitgevallen dan ik; hij heeft ook een ingeboren afkeer, niet waar, zuster, van alle buitengewone drukte; anders een goede man Maar heb je van zijn leven, als men van den drommel spreekt dan is hij in de buurt: daar komt hij juist aan, en mijn man ook. - Och! wat is 't toch warm!'

Had tante het niet zoo druk gehad, dan had zij een opmerking, haar persoon betreffende, van hen kunnen hooren, die niet juist zoo vleiend was. Het klonk ongeveer als: 'de blaasmachine is er ook al.'

Het was zeker niet heel aardig, niet *fair* zou men tegenwoordig zeggen, van den man dat hij zich een dergelijken uitval in 't bijzijn van Picardi durfde veroorloven; doch hij was eenmaal zoo, en de broeder noemde het een zeer gepaste geestigheid.

Wij willen het eerste gesprek van het bijeengekomen gezelschap over ditjes en datjes niet volgen, maar liever wachten tot dat mevrouw Picardi aan 't woord komt; hetgeen zij zegt is toch gewoonlijk de moeite wel waard, aan te hooren.

'Of onze Otto inderdaad schilder moet worden, vroegt gij, ik vrees van ja,' antwoordde zij op de vraag van de tante.

'Vreezen,' bemerkte de zwager, 'maar als hij inderdaad aanleg heeft!'

'Ja, juist, daar zit de knoop; wie zal dat met eenige zekerheid zeggen?'

'Hij teekent toch al zoo lief,' bemerkte tante onder de gewone beweging der hand in de richting naar den neus.

'Dat zegt niet veel; hoe groot is het getal niet dergenen die aardig teekenen en het toch nooit ver brengen, bij gebrek aan genie.'

'Genie! man, wat is dat?' vroeg tante aan haar man; want deze had volgens haar meening overal kennis van.

'Genieën, vrouw! hm! - dat zijn groote geesten die alles zoo maar zonder de minste moeite leeren of het zelfs kennen, zonder het ooit geleerd te hebben.'

'Welk een voorrecht voor die menschen,' zuchtte tante.

'Met uw welnemen, mijnheer, dat meent men,' opperde mevrouw Picardi spoedig, 'maar de waarheid is heel anders. Een genie moet zich als elk mensch door studie ontwikkelen; staat hij evenwel eenmaal op de noodige hoogte, heeft hij eenmaal de vereischte kennis opgedaan, dan weet hij daar een bewonderenswaardig gebruik van te maken, hij ontdoet zich dan in zekeren zin van de beperkende regels, van de banden, die vroeger zijn steun uitmaakten, en stijgt, vrij als een adelaar, door de onbegrensde ruimte.'

Tante knikte alsof zij alles goed begrepen had, haar man echter merkte na een kuchje op:

'Maar, mevrouw, gij spreekt van ontwikkeling en regels, wat heeft een schilder daarmeê te maken? lezen wij niet van de vroegere schilders, dat zij met zeer weinig moeite hunne doeken vol tooverden?'

'Tooveren! maar, man, wat scheelt je, een schilder is geen toovenaar; neen, zuster, als ik dat wist, dan zou ik er sterk tegen zijn, dat Otto.....'

Haar wederhelft liet haar echter niet uitspreken: 'Ik bedoel daarmeê dat het zoo buitengewoon vlug ging!'

'Vlug, ja dat gaat het,' babbelde tante weêr zonder dat de gastvrouw haar meening nog kon zeggen, 'dat hebben wij te Scheveningen gezien; in een oogenblik hadden die snaken, die een eindje van ons af zaten, mijn portret gemaakt; ik kon dat duidelijk

merken, en zij lachten er zelf om, geloof ik, dat het zoo bijzonder vlug van de hand was gegaan.'

De man kleurde.

Mevrouw Picardi deed intusschen alsof zij niets gemerkt had en begon, nadat tante het hare had gezegd, weêr:

'De meening, door u zoo even geopperd, zwager, zijn meer menschen toegedaan, de novellisten en romanschrijvers dragen daarvan geloof ik grootendeels de schuld. Zij schrijven over dingen die zij niet kennen of zij stellen ze verkeerd voor, omdat dit zoo in hun kraam te pas komt. Zoo ik het niet van nabij wist, zou ik misschien ook nog in dien waan verkeeren. Gij weet toch dat ik een broeder heb die schilder is....'

'Hubertus in Amerika!' fluisterde tante, haar man stilletjes een stootje in de zij gevende.

'Doch het verschilt veel, welke richting zij uitgaan,' vervolgde mevrouw, 'men kan landschapschilder, portretschilder, genreschilder, dierenschilder, bloemenschilder, men kan ook historieschilder worden.

'Heb je van z'n leven!' riep tante verbaasd.

'Ofschoon nu elk soort van schilders wel degelijk de eigenaardige studiën moet maken

om eenmaal het gewenschte doel te bereiken, is het toch vooral de historieschilder, die verreweg de moeielijkste taak heeft. En dat wil Otto worden; stukken schilderen als Rubens en Van Dijk, zegt hij immers altijd.'

'Is uw pijp verstopt, broêr?' vroeg tante in 't voorbijgaan aan haar broeder, die heel rustig het raam uitkijkende zijn eerste pijp had uitgerookt, doch na een tweede stoppen het bijzonder druk scheen te hebben om rook in den mond te krijgen. Het was dus alleen de zwager, die mevrouw de verdiende aandacht verleende; hij zeide: 'Maar Rubens schilderde toch ook verbazend vlug!'

'En dacht gij dan,' hernam mevrouw, 'dat hij zulks alleen aan zijn genie te danken had? Gij moest mijn broeder eens gehoord hebben wat er zoo al gevorderd wordt, eer een schilder een stuk kan ontwerpen; want in naschilderen - dit weet gij toch ook wel - bestaat voor de kunst weinig verdienste.'

'Worden de schilderstukken dan niet naar anderen gemaakt?' vroeg tante blijkbaar verwonderd.

'En hoe zou dan de eerste schilderij in de wereld gekomen zijn!' snauwde Picardi haar met veel wijsheid toe, alsof hij er alies van wist.

Dit klein intermezzo scheen mevrouw Picardi niet te hinderen: zij ging verder: 'Men moet, om dat te kunnen, verschillende vakken doorloopen. Na zich eerst behoorlijk in het teekenen geoefend te hebben, moeten zij in de eerste plaats de Antieken bestudeeren.'

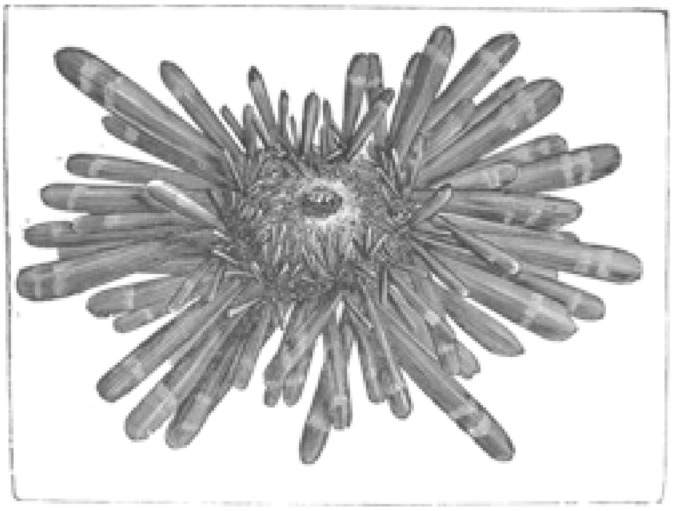

DE ZEEËGEL.

'Wat voor dingen zijn dat, zuster!'

'Onder de Antieken verstaat men de producten der oude kunstenaars. Zij bestaan grootendeels uit beeldhouwwerken, die de Grieken en Romeinen ons reeds uit den tijd van een paar eeuwen vóór en na Christus' geboorte hebben nagelaten...'

'Al zoo oud! wel, wel!' riep tante, het hoofd schuddende.

'En die moeten dienen,' zoo vervolgde mevrouw Picardi, 'om de schoone vormen te bestudeeren; want het is niet voldoende dat men de natuur maar platweg navolgt zonder meer, men moet de natuurlijke vormen, waar dit voor het doel noodig is, weten te verbeteren, te idealiseeren. Om dat te kunnen, moet men weten wat schoon en wat niet schoon is.'

'En dat leeren ze op die beelden,' bevestigde de zwager aan zijn vrouw.

‘Verder is het noodzakelijk om geen fouten tegen de lichaamsvormen van den mensch te begaan, dat ze een duidelijke voorstelling van het menschelijk lichaam hebben, kennis bezitten van de spieren, beenderen enz.’

‘Mijn lieve hemel!’ riep tante uit, ‘dan konden ze ook wel dokter worden.’

‘Verder moeten ze kennis hebben van doorzichtkunde of de perspectief; zij moeten de geschiedenis, de karakters van verschillende volkeren bestudeeren, hunne kleederdrachten, hunne gebruiken, hunne huiselijke inrichtingen, hun staatsleven....’

‘Mijn goeie mensch, hou op, wat zeg je?’

‘En wel vooral weten hoe de mensch zich bij de werking van verschillende hartstochten gedraagt, welke uitdrukkingen er zich alsdan op zijn gelaat vertoonen; iedere gemoedsbeweging, hoe gering ook, moeten ze kunnen weêrgeven.’

Tante schudde op nieuw met het hoofd, als of ze onder zoo veel eischen wanhopig werd; terwijl oom glimlachend vroeg: ‘Waar moeten toch al die grappen voor dienen!’

‘O, ik meende dat het ernst was,’ zeide tante ietwat geraakt, maar toen mevrouw Picardi weêr bedaard voortging, zag zij van de eene op de andere.

‘Veronderstel dat u een historische voorstelling te schilderen werd opgedragen, het vermoorden van Abel bijvoorbeeld....’

‘Wat een vreeselijk onderwerp,’ zuchtte tante, ‘pf!’

‘.... Hoe zoudt gij dat aanleggen als gij niets, hoegenaamd niets hadt, wat gij ua kont [v]olgen.’

Tante zag haar man met alle aandacht aan, alsof hij inderdaad voor zulk een werkstuk berekend zou zijn.

‘Als ik schilder was,’ zeide deze, ‘wel, dan zou ik doen als alle schilders; mij dunkt, het zou mij niet veel moeite kosten.’

‘Dat meent gij!’ hervatte mevrouw Picardi, ‘maar als gij het dan nog nooit gehoord hebt, zal ik het u anders verklaren.’

Tantes neus had het onder deze kleine terechtwijzing zwaar te verantwoorden en oom zette een gezicht alsof hij het toch wel wist; daarom knikte hij nu en dan bevestigend met het hoofd.

‘Een schilder,’ zoo begon mevrouw Picardi, ‘eenmaal het onderwerp ter uitvoering gekozen hebbende, verplaatst zich in den tijd, op het oogenblik, dat de voor te stellen geschiedenis plaats vond; hij geeft zich rekening hoe Kaïn bijvoorbeeld, volgens zijn karakter er moet uitgezien hebben; evenzoo Abel. Hij kiest vooral het moment, dat zooveel mogelijk geheel den toestand samenvat, dus niet alleen hetgeen vooraf is gegaan; maar ook dat wat nog volgens de geschiedenis gebeuren moet. De kunstenaar is verplicht het schoonheidsgevoel niet te beleedigen; had Kaïn, om eens iets te noemen, zijn broeder met een dolk vermoord, dan zou het zeer verkeerd zijn, dien dolk als nog in het lichaam van Abel stekende voor te stellen. Ook om dezelfde reden zou het niet zeer kiesch zijn, de ijselijke daad zelf af te beelden; beter ware het den toeschouwer in zulk geval alleen te doen gevoelen, hetgeen er plaats gehad heeft of plaats moet hebben. Heeft de schilder zijn onderwerp goed ingestudeerd, zoodat hij, hetgeen voorgesteld moet worden, als in levenden lijve in den geest voor zich ziet, dan begint hij te schetsen, dat is: het eenmaal in zijn geest gevormd beeld in losse omtrekken op het papier te brengen. Ook hierbij heeft hij zich te houden aan de regels der schoonheidsleer; de lijnen door de groepeering gevormd, hetzij statig of wild, volgens den aard van het onderwerp, moeten onderling in harmonie zijn, men mag er niets in vinden wat het oog onaangenaam aandoet.’

‘Hm! wel begrepen, het is voor het oog, wat de muziek voor het oor is,’ bemerkte oom, ‘daarom is het ook zoo hinderlijk,’ voegde hij er bij, zich naar zijne vrouw wendende, ‘als er valsch gezongen wordt, begrijp je!’

‘O zoo!’ knikte tante, die niet recht meer wist waar het over liep, maar toch als een bewijs van attentie vroeg: ‘En hoe gaat het dan verder, zuster!’

‘Dan zoekt hij al schetsende zijne beelden tot meer klaarheid te brengen en zoo noodig, raadpleegt hij daarvoor de natuur.’

‘En hoe doet hij dat?’ vroeg tante weêr met schijnbare belangstelling.

‘Dat zal ik u zeggen. Wil hij, bijvoorbeeld, den arm van Abel goed weêrgeven, dan is hij meestal genoodzaakt, ook met zijn anatomische kennis, een werkelijken arm van den eenen of anderen mensch, van het vereischte standpunt na te gaan; hij gebruikt daarvoor levende modellen, dat zijn menschen die zich tot dergelijke dingen leenen.’

‘Maar,’ bemerkte de zwager, ‘het zal voor een schilder al zeer lastig zijn onder die menschen iemand te vinden, die volgens des schilders oordeel een arm bezit, gelijk de persoon verondersteld wordt gehad te hebben.’

‘Goed gezegd,’ antwoordde mevrouw Picardi, ‘maar daarvoor moet hij boven zijn onderwerp staan en de natuur alleen gebruiken als gids, niet om haar slaafsch na te volgen; maar om zoo iets te kunnen, moet men een kunstenaar zijn.’

‘Wat wij bij de teekeningen, het schetsen, zagen, is ook het geval met de kleuren. Meestal maakt de schilder een geschilderde schets, waarop de harmonie der kleuren in ruwe trekken is aangegeven, het is een onbestemd geheel der nog te vervaardigen schilderij, een geheel dat hij in hoofdzaak denkt te volgen. Gij zult derhalve wel inzien, dat een historieschilder de meest mogelijke dingen moet nagaan en bestudeeren, dieren, landschappen, volken, zeden, gewoonten...’

‘Wel, mensch, houd op, en dat zou Otto allemaal moeten leeren! dat arme kind. Gij moet het nooit toestaan, broeder.’

‘Als hij er lust voor gevoelt, waarom niet?’ antwoordde Picardi, onverschillig aan zijn pijp trekkende.

‘Leeren,’ zoo viel mevrouw Picardi in, ‘daar is een kind niet te goed voor, maar....’

De zwager keek glimlachend naar de spreekster, die ditmaal in gedachten voor zich scheen te staren.

‘Die wereld.... een kunstenaar als zoon te hebben, zou mij streelen....’

Picardi zag om.

‘Maar zoo die zoon eens zijne ouders tot schande moest zijn, dan zag ik liever, dat.... Mijn broeder, ook hij was nog een reine ziel toen hij van huis ging. Had hij mijne moeder niet plechtig beloofd, nooit iets te zullen doen wat met zijn geweten en godsdienst in strijd was? en welk een schandelijk leven heeft hij niet geleid! Ik durf er nauwlijks aan denken. O! een kunstenaarsleven is zoo gevaarlijk; er zijn weinige genieën, die zich hun gaven niet bewust zijn, die zich niet boven een gewoon sterveling verheven achten en daarom soms meenen zich aan de gewone maatschappelijke plichten niet te moeten storen, en juist dit is het, dat hen niet zelden ook andere verplichtingen doet verachten, maar waaraan zij zich nooit straffeloos kunnen onttrekken. - God geve,’ riep de moeder met de handen voor de oogen, ‘dat ons kind nooit....’

Tante vloog op, ‘Kom gauw, zusje, drink eens, je hebt het op de zenuwen; het is hier ook zoo warm, pf!’

De oom, die tot nog toe in 't geniep gelachen had, deed geene moeite meer zich langer in te houden, maar mijnheer Picardi lachte dat hij schudde. ‘Heb je van zijn

leven,' riep hij, 'zit je broeder niet goed en wel in Amerika! Hij maakt er waarachtig goede zaken, en bovendien.... onze jongen is nog thuis!.... gekheid, kunsten!... dat zijn dingen, die redden zich zelve.'

(Wordt vervolgd.)

[Nummer 36]

Na de jacht.

De schilder van het onderstaande tafreel schijnt het jagersberoep onafscheidelijk te vinden van een fijne flesch; want het aantal dat op de gedekte iagerstafel prijkt zou zeker voldoende zijn om een geheelen jachtstoet in de luchtigste stemming te brengen. De jagers hebben wel is waar een extra glaasje -verdiend, te oordeelen naar het aantal geschoten hazen, maar toch zit de oude man nog rechtop, terwijl zijne jonge makkers reeds het maal accompagneeren met hun gesnork, waarin zeker de beide honden meêdoen. Het dienstmeisje overziet dit tafreel dan ook niet zonder zekere verbazing, terwijl een kat in de geopende deur wijsgeerig zit te kijken en wellicht haar kop schudt over de menschelijke zwakheid.

De dorpshoefsmid.

Er zijn wellicht weinige ambachten, die zich minder leenen voor dichterlijke ontboezemingen, dan wel het ambacht van hoefsmid, - een onooglijke winkel, opgevuld met allerlei oud en verroest ijzer, en te midden van dien warrelklomp de hoefsmid met zijn knecht, beiden in zwartheid wedieverende met de voorwerpen van hun ambacht.

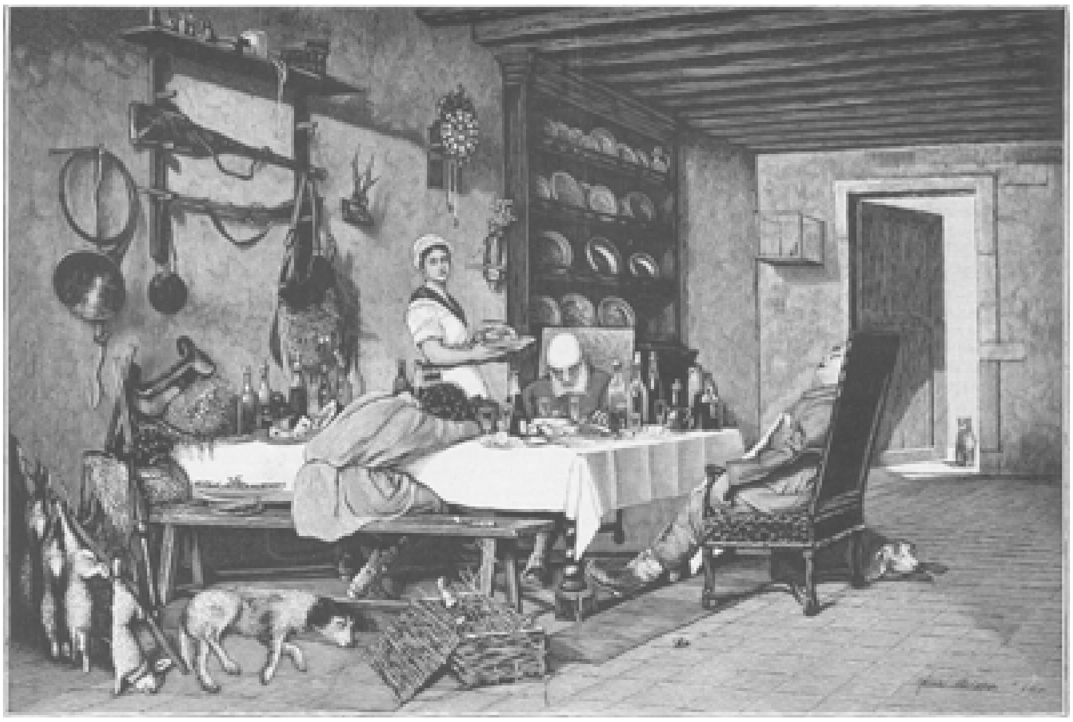

NA DE JACHT.

In weêrwil echter van al dat koud prozaïsche heeft de schilder van bijgaande gravure den zwarten hoefsmid met zijn knecht op een waarlijk dichterlijke manier voorgesteld. Dat zulks getuigt van een groot talent, zal een ieder gereedelijk toegeven, zoo men

aandachtig de echt schilderachtige omgeving der hoofdpersonen gadeslaat. Het schijnt een dorp in de Vogeezen te zijn, waar de hoefsmid gevestigd is en door het beslaan van paarden in het onderhoud van zijn gezin voorziet. In de verte ziet men den weelderigen wijnstok, terwijl het geheele tafereel door een lieflijk groen omkranst is. Dat er welvaart bij den hoefsmid heerscht, valt niet te betwijfelen; want de voornaamsten der omgeving

schijnen aan hem de hoeven hunner paarden toe te vertrouwen; de hoofdofficier althans uit de naburige vesting vreest niet zijn ros aan de bekwame handen van den smid over te laten; hij let niet eens op diens werk, zoo zeker is hij dat het goed en deugdelijk moet zijn; een huiselijk tafreel heeft de aandacht zijner oogen tot zich getrokken. Aan het balkon van het aangrenzende huis, dat bijna geheel in het groen verscholen is, vertoont zich eene liefelijke huisvrouw, die zich onledig houdt met het voêren van vogelen. Zij schijnt wel de vriendin dier lieve diertjes te wezen en ongetwijfeld heeft zij in den guren winter hen van voedsel voorzien, dat zij nu, in den zomer, zoo vertrouwelijk de graantjes uit hare hand komen pikken. Het verwondert ons niet dat die hoofdofficier met genoegen dat aardig toneeltje aanstaart; ook onze oogen had het terstond geboeid, want het zet het geheel eene bevallige aantrekkelijkheid en eene hoogere kunstwaarde bij.

Buiten de wereld.

Eens sprak het Woord dat nimmer faalde:
   'De mensch leeft niet van brood alleen.'
   En toch, er leeft zoo menigeen,
Die nooit naar hooger voedsel taalde.

Maar ook, er zijn, aan wie deze aarde
   - Zoo arm in al haar overvloed -
   Geen voeding biedt, die hen voldoet;
Hun voegt er een van hooger waarde.

Hun stilt geen zinnelijk genieten
   Het heet verlangen in de borst;
   Hun lesschen wateren den dorst,
Die uit de Bron des Levens vlieten.

Aan de aard en al het aardsche onttogen
   - Al drukt hun voet nog 't aardsche slijk -
   Verzuchten zij naar 't hemelrijk;
Daarheen gericht zijn hart en oogen.

Hun levenslust is in de dingen
   Van hooger orde, 't Vrome hart
   Klopt slechts voor Hem, in vreugd en smart,
Wiens lof ze in psalm en hymne zingen.

Als d'Engel, dien met vol vertrouwen
   Tobias volgde als reisgenoot,
   Zoo voedt ook hen het hemelbrood:
Hun God - schoon nog omhuld - te aanschouwen.

Gelijk een rei van lovende Englen
   Omringen zij Gods outertroon,
   Totdat zij in Zijn eeuwge woon
Hun stem in 't koor der zaalgen menglen.

J.R. v d.L.

Merkwaardigheden op het gebied van wetenschap, nijverheid en kunst.

INHOUD: De tijdbol te New-York. - Vleêrmuizen-guano. - Brandnetels als veevoeder.

Wat hoort men niet dikwijls klagen over het verschillen der klokken in eene zelfde stad, een gebrek dat zulke onaangename gevolgen na zich sleept en toch zoo gemakkelijk kan verholpen worden. Te New-York althans heeft men een zeer eenvoudig middel bedacht om niet alleen al de inwoners der reusachtige wereldstad, maar zelfs die mijlen ver in het rond wonen, op de hoogte te houden van den juisten tijd van den dag.

Boven het gebouw der *Telegraph Union* is namelijk een kolossale bol aangebracht, dien men op achterstaande gravure vindt afgebeeld, en die door zijnen val op een bepaald oogenblik den juisten tijd aangeeft van het observatorium van Washington, ongeveer negentig uren van New-York gelegen.

De *time-ball* of tijd bol bestaat uit twaalf aaneen gevoegde koperen platen en is zoo groot dat men hem op aanzienlijken afstand zien kan. Elken dag wordt hij aan het boveneinde van den standaard vast gemaakt door middel van een electro-magneet, die hem loslaat Zoodra de sterrekundige van het bovengenoemd observatorium, die met de regeling van den tijdbol belast is, den electrischen stroom doet ophouden. Van onderen is hij van eenige ijzeren cilinders voorzien, die juist passen in evenveel ijzeren staven, waarop de bol bij zijn val terechtkomt. Verschillende uurwerken in de stad zijn op den regulateur van de *Telegraph Union* geregeld, die niet alleen met het observatorium van Washington, maar ook met dat van Allyghany en Cambridge verbonden is.

Aan alles komt een einde, ook aan den overgrooten voorraad guano, die in Chili en Peru gevonden werd en die voldoende scheen om de geheele wereld tot op den laatsten dag van bevruchtende mist te voorzien. Men heeft er trouwens in de laatste jaren znlk een druk gebruik van gemaakt, dat het niet anders kon, of de ontzaglijke hoop moest ten slotte wel minderen. Een eerste gevolg van dat drukke gebruik is voorzeker het stijgen van den prijs der guano, en al zou er ook vooreerst geen vrees bestaan, dat er behoefte aan die miststof kwam, dan zou die prijsverhooging reeds eene voldoende reden zijn om naar eene stof te zoeken, die de guano kan vervangen.

Volgens eene correspondentie nu in de *Revue Brittannique* is onlangs de aandacht gevestigd op eene nieuwe soort van guano, de uitwerpselen namelijk van verschillende soorten van vleermuizen (cheiropteren), die men in groote hoeveelheden aantreft in de holen en grotten, welke door die dieren bezocht worden. In den Indischen Archipel, op sommige eilanden der Antillen en in enkele staten van Zuid-Amerika moeten dergelijke natuurlijke mistpakhuizen in groot getal gevonden worden.

De vleêrmuizen-guano, hoewel niet van zoo voortreffelijke hoedanigheid als de vogel-guano, moet toch een voortreffelijk bemestingsmiddel zijn en dientengevolge eene bepaalde waarde hebben. Een ambtenaar in de Vereenigde Staten, die in het bijzonder met de behartiging der belangen van den landbouw belast is, schat ze op eene waarde van tusschen 40 en 210 gulden per ton. Hij spreekt in zeer gunstige bewoordingen over monsters van die miststof, welke uit Texas afkomstig waren, en achtte ze beter dan visch-guano. In Texas vindt men verscheidene grotten, welke

tusschen de vijftien en twintig duizend tonnen dezer guanosoort bevatten. Ook Virginië is in dat opzicht rijk bedeeld.

De vleêrmuizen, waarvan al die mest afkomstig is, moeten dan ook letterlijk ontelbaar zijn. Zoo verhaalt men van een reiziger, die onlangs generaal Ord op een tocht vergezelde, dat deze in zulk een grot, niet ver van de kleine stad Selma gelegen, naar zijne schatting, tientallen van millioenen vleêrmuizen aantrof. Wanneer die dieren hunne donkere schuilhoeken verlieten, dan was de lucht als door ontzaglijke rookwolken verduisterd.

Zoo goed kan men den grond niet bemisten en bewerken, of hij brengt nog altijd distelen en doornen voort, overeenkomstig het spreekwoord volgens hetwelk onkruid nooit vergaat. Het kan daarom niet anders dan nuttig zijn, wanneer men van dit onkruid nog partij weet te trekken, zoodat het in zekeren zin ophoudt onkruid te zijn.

De brandnetel leent zich daar uitnemend toe, en in Zweden wordt zij dan ook niet als onkruid beschouwd, maar als goed veevoeder in het groot gekweekt. Dat zij op elken grond tiert, geen verzorging behoeft en tegen alle weêrsgesteldheid bestand is, zal wel niet gezegd behoeven te worden, evenmin als het bevreemding zal wekken dat de plant in één jaar vijf of zes oogsten levert. Merkwaardiger is dat koeien, met brandnetels gevoederd, meer en beter melk geven dan die, welke op de weide grazen.

Om de brandende eigenschap weg te nemen, moet men de brandnetels, als ze versch gemaaid zijn, eenige uren laten weeken. Gekookte en gekapte netelbladen kan men tevens tusschen het kieken of ganzenvoeder mengen, waardoor men betere eieren zal verkrijgen. Ook paardenkoopers voederen hunne paarden met brandnetels, omdat zij meenen opgemerkt te hebben, dat daardoor de huid der paarden glanziger wordt.

Tunis.
Losse bladen uit een reisverhaal.

Ontmoeting van twee Mooren.

Al teekenende zag ik om mij heen en luisterde toe. Wanneer er iets voorviel, dat ik niet begreep, ondervroeg ik mijn vriendelijken gezel.

‘Wat zijn dat voor twee mannen, die elkaar zoo beleefd aanspreken?’ vraagde ik eens.

‘Twee Mooren,’ was het antwoord.

‘Waaraan ziet gij dat?’

‘Aan verschillende teekenen; maar ik had het enkel reeds aan hunne manier van groeien kunnen zien.’

‘Zij hebben voor elkander gebogen, terwijl zij de hand op het hart legden.’

‘Ja, en de een zegde er bij: Uw dag zij gezegend! Waarop de andere antwoordde: Dat de uwe zij als melk!’

‘Wel, dat is al heel beleefd. En wat. zeggen zij nu?’

‘Laat niet merken dat wij hen beluisteren, dan zal ik u hunne woorden vertalen. Ik geef u woordelijk hun geheele gesprek:

De eerste. Hoe staat het met uwe zedelijke gezondheid?

De tweede. Zijn uwe goederen vermeerderd?

De eerste. Ik wensch dat God u beminne!

De tweede. En ik dat Hij u den vrede geve!

D e e e r s t e . Hoe zoet is mij uwe tegenwoordigheid!

D e t w e e d e . Moogt gij altijd welvaart en familie hebben!

D e e e r s t e . God strekke Zijne schaduw over u uit en behoede u!'

Ik viel mijn taalman een oogenblik in de rede.

'Dat zijn wel zoetsappige complimenten,' merkte ik op. 'Maar is dat alles wat zij elkaar te vertellen hebben?'

'Zeer waarschijnlijk. Zij zullen elkander blijven feliciteeren en bij het scheiden evenzeer elkander honderd wenschen aanbieden. Maar die gewoonte is Tunis niet alleen eigen; men doet in het geheele oosten nagenoeg hetzelfde.'

'Ik herinner mij inderdaad, dat een mijner vrienden, die in Perzië gewoond heeft, ons altijd zeer vermaakte met het onderhoud van twee Perzen na te bootsen, die elkaar een bezoek brengen. Zij beginnen met elkander te vragen of hun "neus wel vet is," hetgeen blijkbaar op het zelfde neêrkomt als ons "hoe gaat het?" Vervolgens overladen zij elkander een heel uur lang met de aandoenlijkste plichtplegingen. Zie! die Mooren schijnen elk zijns weegs te willen gaan: hoe nemen zij afscheid?'

'Ik wensch u gezondheid. - Vrede zij u! - Dat uw lot gelukkig zij! enz.'

Op den keper beschouwd zijn die complimenten nog zoo onaardig niet. Wij, Europeanen, hebben al die plichtplegingen verkort en wanneer wij elkander zoo kort mogelijk *adieu!* toeroepen, denken wij er zelfs niet aan, dat dit oorspronkelijk wilde zeggen; ik beveel u Gode aan.

Het regentschap Tunis. - Verdeeling. - De bevolking. - De regeering.

Het regentschap Tunis wordt ten noorden en ten oosten begrensd door de Middellandsche Zee, ten zuidwesten door Tripoli, ten zuiden door de Sahara en ten westen door Algiers. Zijne oppervlakte bedraagt ongeveer zes duizend vierkante mijlen. Men schat het aantal inwoners op niet meer dan 1.800.000.

Het gebied van het regentschap is voor het bestuur verdeeld in kalifaten en in twee ten naaste bij gelijke deelen, de zomer - en de winter helft. Men noemt die deelen aldus, omdat de bei van het kamp, - de titel, dien men aan den vermoedelijken erfgenaam[1] van den troon geeft - in den zomer de eene, en in den winter de andere dezer beide helften met een leger doorkruist, om de belastingen te heffen. Het zomerkwartier omvat het gedeelte, dat zich ten noorden en ten noordoosten der hoofdstad tot aan de kusten, die tot Algerië behooren, uitstrekt. Het geheele overige zuidelijke deel vormt het winterkwartier.

Het volk van Tunis is over het algemeen schoon gevormd. De mannen zijn meerendeels rijzig; er worden weinig ziekelijken of mismaakten onder hen gevonden. Hun matig en rustig leven is hun een voorbehoedmiddel tegen vele ziekten, die in Europa voorkomen.

De moorsche vrouwen zijn schoon en hebben een levendige gelaatskleur; zij hebben groote, fraaigevormde oogen met veel uitdrukking. Bijna allen hebben prachtig blauwzwart haar, dat zij tot vlechten winden en over de schouders laten golven. Zwaarlijvigheid is in Tunis, even als in de meeste oostersche landen, een noodzakelijke voorwaarde voor schoonheid. Men verzekert dat de Tuneezen een onfeilbaar recept hebben om vet te worden, namelijk jonge honden te eten.

De rijke vrouwen overladen zich met gouden en zilveren sieraden, spiegeltjes, edelgesteenten, doosjes, kettingen, koralen, enz. De arme of arabische vrouwen behangen zich met glazen en koperen snuisterijen.

De kinderen hebben bij hunne geboorte even als in Europa eene blanke, hoogstens eene licht taankleurige tint. De hitte der zon geeft hun echter langzamerhand eene donkerder kleur, die hun overigens zeer goed staat.

De regeeringsvorm van Tunis is die eener erfelijke monarchie. De bei is nog in naam vazal van den sultan van Constantinopel. Bij de troonsbeklimming van iederen nieuwen bei zendt de Groote Heer dezen den grooten eere-kaftan en een firman ten teeken der investituur. Daardoor geeft de sultan te kennen dat hij nog niet van alle rechten op de Barbarijsche Staten afstand gedaan heeft. De beis oordeelen het niet noodig zich tegen die aanmaning te verzetten en houden zich alsof deze slechts betrekking heeft op het godsdienstig gezag van het opperhoofd der geloovigen.

Over de justicie. - De vonnissen van den bei. - De straffen.

Spreken wij ook eens over de justicie. Op dit punt moet men het eerst de aandacht vestigen als men over het peil der beschaving van een volk wil oordeelen, even als

1) De vermoedelijke erfgenaam is niet noodzakelijk de zoon van den regeerenden bei, maar de oudste der geheele familie.

men den vinger op de slagader van iemand legt, wanneer men den staat zijner gezondheid wil onderzoeken. Naar gelang de justicie is, is ook de beschaving.

De bei is de eerste magistraat van het land. Dit feit alleen is iets verschrikkelijks. Het is een teeken, dat de regeeringsvorm in de hoogste mate willekeurig is. Alle machten zijn tot eene enkele versmolten.

Maar dan moet de bei toch zeker volgens een geschreven wetboek, of na den raad van een gerechtshof ingewonnen te hebben, recht spreken? Neen; hij hangt slechts van zich zelven af; de gevolgtrekking hieruit is licht te maken.

Drie- of viermaal in de week bestijgt hij zijn troon onder een schitterende tent tegen over zijn paleis Marsa. Een ceremoniemeester, de *bach- amba-el-bei,* roept uit, dat de vierschaar gespannen is. En nu kan recht komen vragen wie wil.

Op zekeren dag brengt een Moor een goed ter faam staand burger voor den bei (het was nog onder Hamoedah-pasja). Hij verhaalt dat hij zijn beurs verloren had, dat bedoelde persoon ze gevonden en teruggegeven had; maar dat ze slechts twintig sequinen meer bevatte, terwijl er honderd in waren geweest, op het oogenblik dat ze op den grond viel: derhalve had de beklaagde tachtig sequinen gestolen. De bei schijnt een oogenblik verlegen; hij denkt na. Eindelijk verheldert een lichtstraal zijn zegevierend gelaat. Hij vraagt de beurs en laat honderd sequinen brengen; hij beproeft ze in de beurs te stoppen, doch deze kan er slechts vijftig bevatten. Hij verzoekt den beklaagde het zelf te probeeren, maar daar ook deze er niet in gelukken kan, wordt hij door den bei overtuigd van eene valsche beschuldiging voor dezen gebracht te hebben. Welk een Salomon!

Maar men verhaalt ook eenigszins andere staaltjes.

Er is eene koe gevonden: twee Arabieren betwisten elkander het bezit van het beest. Wie van beiden heeft ze het eerst gezien en ze zich het eerst toegeëigend? Eene moeilijke vraag!

Ditmaal denkt de bei niet lang na. Hij wijst zich zelven de koe toe, laat ze naar zijne stallen brengen en voegt er bij, dat ‘de ware eigenaar ze kan komen halen als hij wil, maar dat hij honderd stokslagen zal krijgen tot straf voor de weinige zorgvuldigheid, die hij voor het beest gehad heeft.’

Een andermaal beschuldigt een koopman in juweelen een ouden bediende, dat hij hem kleinoodiën ontstolen heeft. De beschuldigde verdedigt zich met ontkenningen en tranen. De juwelier is niet in staat zijne beschuldiging met bewijzen te staven. De opperrechter wordt geweldig boos en beveelt dat beide partijen vijfhonderd stokslagen samen zullen deelen. Reeds had de bediende er vijftig van ontvangen, toen eensklaps de dochter van den juwelier kwam verklaren dat zij alleen de schuldige was. De juwelier kwam er af met een geschenk aan den bei.

Wanneer de bei vermoeid wordt, of als het rechtspreken hem verveelt, dan roept de *bachamba-el-bei: ‘El afia* (stilte)!’ en ieder gaat zijns weegs.

Een europeesch gerechtshof zou zich zeer moeten haasten, wilde het in een maand zoo veel vonnissen uitspreken als de bei op een enkelen morgen. Met zooveel spoed recht doen is zeker goed, maar dan moet het recht ook rechtvaardig zijn.

Een land, waar men op boven beschreven manier rechtspreekt, moge het heerlijkste oord van de wereld zijn, ik zou er mijne tent niet opslaan.

De waarheid dwingt mij te zeggen dat alle Tuneezen gelijk of ten naaste bij gelijk staan voor de willekeur hunner rechters. Er is alleen onderscheid in de manier, waarop men aan den veroordeelde de doodstraf voltrekt.

De Turken of Koeloegli's hebben het voorrecht in eene zaal der citadel geworgd te mogen worden, en de Mooren het voorrecht om in het Bardo met het zwaard te

worden onthoofd. Twee scherprechters plaatsen zich ter rechter- en ter linkerzijde van den veroordeelde, wiens oogen geblinddoekt zijn. De beul ter rechterzijde steekt hem met de punt van een degen in den arm, waardoor de patiënt hevig met het hoofd begint te draaien, terwijl de andere beul, gebruik makende van het oogenblik, waarop het hoofd over den rechterschouder buigt, het met een enkelen slag van zijn yatagan van het lichaam scheidt.

De Marokkanen en de Kabielen worden eenvoudig aan de poort Bab-el-Suëk opgehangen. De militairen worden gefusilleerd. Tot in 1808 werden de Joden verbrand; maar de Tuneezen beweerden dat zij daar de pest van kregen.

Men heeft er insgelijks van afgezien de vrouwen in het meer te verdrinken, omdat dit niet diep genoeg meer is. Men brengt ze tegenwoordig naar het eiland Kerkena, in de golf van Gates.

Overigens is de bastonnade te Tunis, even als in alle andere landen, welke met die soort van straf bevoorrecht zijn, een tuchtiging, die naar gelang zij strenger toegepast wordt, eene verschrikkelijke straf kan zijn. De rijken betalen de beulen, opdat zij niet hard slaan.

Ik zou nog haast vergeten te zeggen, dat men tot straf ook een arm of een hand kan verliezen. Men verhaalt dat vroeger de afgesneden hand door middel van een band om den hals van den verminkten dief werd gehangen, die vervolgens, ruggelings op een ezel gezeten, door de stad werd rondgeleid.

Kleine dieven eindelijk worden naar de galeien *(karaka)* gezonden, die in *la Goulette* liggen.

Men kent bijna geen andere gevangenissen dan die, waarin men de gevangenen opsluit, die nog op hun vonnis wachten.

De Parijsche commune.
Door A.J. Meijs Pr.
(Vervolg.)

II.
De slachtoffers der Rue Haxo.

Toen de legers der verbonden Mogendheden in maart 1814 Montmartre bezet hadden, liet een der generaals zijne kanonnen van die hoogte op Parijs richten, om de stad te vernielen. Nauwelijks had Blücher, de opperbevelhebber der Pruisen, dit bemerkt, of hij kwam ontsteld in allerhaast toesnellen. ‘Wat gaat gij doen?’ zegde hij, ‘gij zoudt het kwaad uitroeien, waardoor Frankrijk te gronde zal gaan.’ En zoo redde hij Parijs. Zijn geniale blik, nog gescherpt door den haat jegens de Franschen, had goed gezien. Parijs is na dien tijd meermalen de oorzaak van Frankrijks revolutie, van Frankrijks ongeluk geweest.

Frankrijk, de reus, die eens in de dagen van zijn vollen levensbloei in zijn forsch gebouwd lichaam een ridderlijken geest omdroeg, die, sterk van arm en groot van ziel, de minderen beheerschte en ontzag inboezemde aan zijn gelijken, die sterke is langzaam verzwakt, is door een inwendigen kanker verteerd en machteloos geworden. Parijs, het hoofd van dat lichaam, is het meest door dat bederf aangetast.

Wij hebben er reeds op gewezen, hoe het grootste deel van Frankrijks bevolking, door de heerschende ideeën van onzen tijd diep bedorven, al verder en verder voorttreedt op de baan van zedelijke en maatschappelijke wanorde, en hoe die

beginselen daar bij elken rang en stand in merg en been zijn doorgedrongen. Maar Parijs is steeds, bij elke uiting van den franschen volksgeest, hare zustersteden vooruit, en in Parijs heerscht ook het kwaad der revolutie het sterkste. Doch de rijken, die daar de genoegens der wereld genieten, en de burgerij, schoon in beginsel revolutionair en het kwaad niet krachtig keerend, vormen toch de eigenlijke strijdmachten, de eigenlijke hefboomen niet, waarmeê de revolutieleiders hunne helsche plannen ten uitvoer brengen. Daar leeft in de verborgenste schuilhoeken der hoofstad een ras van menschen, dat nauwelijks verdient dien naam te dragen; een ras, dat als eene giftige plant voortwoekert van geslacht tot geslacht, dat, schuw voor het licht der ordelijke samenleving, wegduikt in de diepste en afzichtelijkste holen der achterbuurten, waar geen beschaafd mensch den voet durft zetten, waar zelfs de sterke arm van het recht zich vreesachtig terugtrekt.

Neen, het is geen overdreven voorstelling, dat daar straten zijn, die men nooit veilig betreedt, waar men eene taal hoort, die alleen daar en in de tuchthuizen begrepen wordt, waar men zich ziet aangrijnzen door wezens met loerenden blik en uitgebleekt gelaat, waar ellende en armoede op wonen,

maar waaruit ook de meest dierlijke hartstochten spreken; daar plant zich de laagste ondeugd voort van de ouders op het kind, van den ouden boef op zijn zoon, wien hij reeds vroegtijdig oefent in het roovers- en dievenbedrijf, van de ontaarde moeder op hare nog jeugdige dochter, die zij reeds de kunstgrepen leert van de verachtelijksten harer sekse. Geen gruwelen, of zij worden daar bedreven; geen misdaad, of zij wordt daar dikwijls als dagelijksch handwerk gepleegd. En meent gij, dat die ongelukkigen ooit begeeren uit hunne ellende op te staan en terug te keeren in het ordelijk maatschappelijk leven? Dat zouden zij noch kunnen noch willen. Zij vertoonen zich alleen in het licht voor een oogenblik: in de felste dagen der revolutie, om later weêr terug te keeren in het duister, even als het drabbig bezinksel, dat bij de roering van een onreinen waterpoel voor een korten tijd als grauw schuim op de oppervlakte drijft.

BUITEN DE WERELD.

Van dat gepeupel hebben de mannen der Commune gebruik gemaakt om hunne plannen te volvoeren, hunne gruwelen te bedrijven en hunne eigen hartstochten te bevredigen. Zij hebben eerst de mannen van het gezag verguisd en belasterd, en toen zij dezen hadden verdreven, en zelven als bezeten tirannen heerschten, gebruikten zij dat laagste canaille om hunne misdadige bevelen ten uitvoer te brengen.

De moord op den waardigen aartsbisschop en zijne lotgenooten gepleegd, was eene gruwelijke schending van alle goddelijk en menschelijk recht; maar die moord was in zijne uitvoering niet folterend, was geene slachting te noemen. Doch de

gruwelijke misdaad, die in de laatste dagen der Commune, den 26[en] mei in de *rue Haxo* is voor gevallen en welke die straat onder zoo veel gruwelijks van dat tijdperk, met eene geheel bijzondere beruchtheid heeft gebrandmerkt, is eene menschenslachting geweest, gepaard met misdaden zoo ijselijk, dat de pen dikwijls weigert die te beschrijven. Bij dien gruwel hebben de diep bedorven wezens, welke de beruchte wijk Belleville bevolken, hunne dierlijke hartstochten den vrijen teugel gelaten, en als roofdieren hun bloeddorst verzadigd door het folteren en moorden van weêrlooze slachtoffers, welke de hoofden der Commune hun schandelijk hadden overgeleverd.

Het toneel, dat Parijs in de laatste dagen van mei 1871 aanbood, was ontzettend. Hoe verder het fransche leger doordrong in de versperde straten, en hoe meer de barricade-helden achteruitweken, des te grooter was het toneel van verwoesting, dat deze vluchtenden aan-

richtten, des te ontzaglijker werd de vuurzee van brandende gebouwen, die zij aan de overwinnaars achterlieten.

Het lot der gijzelaars, in *la Grande Roquette* nog achter gebleven, was beslist. In den nacht van den 25^{en} op den 26^{en} mei besloten de wraakzuchtige communards tot hun dood; alle priesters en alle gendarmen, die zich daar bevonden, werden den daaraanvolgenden dag door hun lasthebber opgeëischt, om dit vonnis te ondergaan. Het is opmerkelijk, wie vooral door die ellendigen tot hunne slachtoffers werden uitverkoren. Op de eerste plaats de priesters: zij, de waardige dienaren van dien heiligen godsdienst, welke naastenliefde, nederigheid en versterving als de hoogste deugden predikt, moesten vooral een doorn zijn in het oog dier mannen, welke met duivelschen haat tegen godsdienst en gezag, en alles, wat aan de voldoening hunner driften in den weg stond, bezield waren. Naast de priesters moesten het die mannen ontgelden, welke het wereldlijk gezag vertegenwoordigden, en zijn trouwste dienaars waren. Maar bovendien had men het op de gendarmen daarom vooral gemunt, omdat hunne beulen meestal vroeger het zwaard der gerechtigheid òf gevoeld òf ten minste verdiend hadden.

DE DORPSHOEFSMJD.

Sinds de wegvoering van den aartsbisschop, Mgr. Darboy, met zijne lotgenooten, hadden de overige gevangen priesters en leeken hunne uren

doorgebracht in de stemming van lieden, die elk oogenblik den dood verwachtten en zich op allerlei wijzen daartoe waardig hadden voorbe reid.

Daar was onder de gijzelaars een leek, een eenvoudig burger van Parijs, die onder beschuldiging van verraad jegens de Commune gevangen zat. Vreeselijk was de toestand van dien man. Eene dierbare echtgenoote en drie geliefde kinderen zou hij bij zijn dood hulpeloos achterlaten. Een priester, die in *la Roquette* zijne cel naast dien bedroefden vader had, was diep bewogen met het lot van dien arme. In den nacht vóór den 26^{en} fluisterde hij zijn buurman door een gemeenschappelijk venster van beide cellen toe: ‘Als gij morgen wordt opgeroepen, zwijg dan, dan zal ik in uwe plaats gaan, ik ben toch in leekenkleeren en zij kennen ons niet; gij laat vrouw en kinderen achter, ik heb niets te verliezen.’ Dat was teveel voor den edelmoedigen leek; hij wilde dat grootsche offer niet aanvaar den, en lang duurde die edele strijd in de stilte van den nacht voort, de strijd tusschen dien priester, die bad en smeekte of hij voor dien huisvader sterven mocht, en den ongelukkige, die meende, dat hij die verheven zelfopoffering van dien heiligen priester niet mocht aannemen.

Het was omstreeks vier uur in den morgen, toen een troep soldaten der Commune aan *la Roquette* verscheen, onder geleide van een zekeren Emile Gois, een diep bedorven mensch, wiens vroeger leven zich steeds bewogen had tusschen zaken en personen, die men het best aanduidt door ze niet te noemen; hij was de vertrouweling van Megy en van den beruchten generaal Eudès, door wier voorspraak hij een zekeren rang tijdens hun schrikbewind bekleedde. Emile Gois kwam alle priesters en gendarmen, welke *la Grande Roquette* nog bevatte, opeischen om hen ter dood te brengen. Elf geestelijken, waaronder Père Olivaint, de missionnaris, en Paul Seigneret, werden achtereenvolgens geroepen en in de rij geplaatst; daarna volgden drie burgers en zeven en dertig gendarmen, die aan den anderen vleugel van het gebouw waren opgesloten. Na enkele formaliteiten, tusschen Emile Gois en den directeur gewisseld, zette de stoet zich in beweging naar buiten, want dezen keer zou de moord niet binnen de muren van *la Roquette* plaats grijpen. Om de gendarmen, wier aantal men vreesde, in rust te houden, beloofde men hun ze naar elders te zullen geleiden, waar zij eerst eene bedeeling van levensmiddelen, en dan de vrijheid zouden ontvangen. De aanvoerder steeg te paard: het escorte opende zijne rijen om de gendarmen en daarachter de priesters in hun midden te nemen, en de lijdenstocht begon.

De *rue de la Roquette,* waarin zich de gevangenis van dien naam bevindt, loopt van de *Place de la Bastille* bijna regelrecht op den hoofdingang van het kerkhof *Père Lachaise* uit. Als gij daar gekomen links omslaat, leidt u de *boulevard de Menilmontant* naar de beruchte wijk *Belleville,* waar de Commune haar laatsten strijd gestreden heeft, en in die dagen hare hardnekkigste verdedigers om zich verzameld had. De enge en onregelmatig gebouwde straten van dit heuvelachtig gedeelte van Parijs zijn het toneel geweest der vreeselijkste martelingen, welke de gijzelaars van *la Roquette,* hierheen gevoerd, hebben geleden. Het eerste gedeelte van den tocht door de minder onaanzienlijke buurten, liep zonder kwade bejegening der gevangenen af, en hier zou het voor de gendarmen gemakkelijk geweest zijn, de betrekkelijk kleine macht, die hen begeleidde, te overvleugelen en te ontsnappen; doch hetzij dat zij geloof sloegen aan hetgeen men hun had voorgespiegeld, hetzij dat die lieden, door de lange vernederingen te moedeloos en te ontzenuwd waren om weêrstand te bieden, het is een feit dat zij zich gedwee lieten meêvoeren. Van de priesters, die op

dezen tocht het voorbeeld van den lijdenden Godmensch voor oogen hadden, kon men geen verzet ver wachten.

(Wordt vervolgd.)

De familie Picardi. Novelle door I. Molenaar. *(Vervolg.)*

IV.

Sedert het gesprek, in ons vorig hoofdstuk vermeld, zijn vier jaren verloopen. Hetgeen men toen kon vermoeden, is gebeurd. Otto heeft reeds het ouderlijk huis verlaten en is als leerling op de schilder-academie te Antwerpen aangenomen. Wat had het der moeder geen zelfoverwinning gekost, haar zoon, zoo zij 't noemde, de wereld in te zenden; en Otto, wat had hij niet geschreid toen de tijd naderde, dat hij zijne ouders en zijne zuster, van wie hij zooveel hield, moest verlaten. En nog telkens zag hij het beeld zijner moeder voor zich, zijne handen vast in de hare houdende; hoe hoorde hij nog lang na dien hare vermaningen. ‘Mijn kind,’ had zij gezegd, ‘gij weet zelf nog niet wat gij gaat beginnen, maar mocht gij het doel bereiken, dat gij u voorstelt, een groot kunstenaar te worden, dan zult gij onder het moeielijk worstelen om de kunst tot uw eigendom te maken, nog veel te strijden hebben. Ontmoediging op ontmoediging, het kunstenaarsleven eigen, zal ook uw deel worden; men zai u prijzen, maar tegenover een die u zal aanmoedigen, zullen er tien staan die uw welslagen zullen beknibbelen, die u van de hoogte zullen trachten neer te halen; gij zult te strijden hebben met kleingeestige halfheden. Doch, mijn kind, dit beteekent alles niets, maar uw kinderlijke ziel, nog zoo rein, zai gevaar lijden. O, ik bid u, mijn kind, doe nooit iets wat tegen uw geweten strijdt; denk steeds aan uwe moeder; denk steeds, dat nooit iemand het oprechter met u kan meenen, dat nooit iemand op aarde u zoo kan liefhebben, als ik. Vergeet God nooit en mij ook nimmer.’

De jeugdige Otto zag ook nog, hoe zijn zuster schreiende hem aan den hals hing, hem smeekende toch niet heen te gaan; hij hoorde haar steeds nog zeggen, hoe zij zonder hem ongelukkig zou zijn. Bij het herdenken van dat alles had hij in de eerste dagen menigen traan in stilte geschreid; want niemand mocht hem dat zien doen, daar was hij te fier voor, dat zou te kleingeestig schijnen.

Doch wat wordt er in de wereld door den tijd al niet weggewischt! Het nieuwe leven had den knaap spoedig ingenomen; nieuwe makkers, die als hij dachten en gevoelden, hadden weldra de heldere indrukken van zijn tehuis doen verflauwen; daar toch was het verveling, zoo dacht hij spoedig, en hier was alles leven.

Onder dien indruk gingen de dagen snel voor hem heen; reeds drie jaren waren er onder het grootste genoegen voorbij gegaan. Dank zijn aanleg, maakte hij flinke vorderingen; hij was reeds op de klasse der ‘antieken’ toegelaten.

Die jaren verliepen ook voor zijne ouders, zuster en verdere familie, zonder eenig noemenswaardig voorval. Tweemaal in 't jaar kwam Otto met de vacantiën te huis; in Augustus en April. Die laatste maand was weer aangebroken; doch spoedig moest het wel uit het een en ander blijken, dat het ditmaal geen gewone tehuiskomst zou zijn.

‘Heb je het al gehoord, Katrijn!’ riep Kees met een bussel asperges binnen stuivende, ‘heb je het al gehoord?’

‘Ben je weêr mal of hoe heb ik het met je,’ bromde de meid.

‘Je weet er dus nog niets van?’

‘En wat zou ik weten, oude gek!’

‘Kijk,’ zeide Kees, ‘nu je mij zoo uitmaakf, zeg ik geen woord meer,’ en ter zelfder tijd deed hij een beweging om heen te gaan.

‘Neen, Kees,’ riep Katrijn spoedig, hem tegenhoudende, ‘zoo heb ik dat niet gemeend; wat voor nieuws weet je?’

‘Ik weet wat ik weet,’ antwoordde Kees, zich gebelgd toonende.

‘Toe, zeg het maar,’ zeide Katrijn, meer en meer nieuwsgierig geworden.

Kees liet zich schijnbaar met moeite overhalen, ofschoon het hem lastig genoeg was geweest, zoo lang te zwijgen.

‘Nu dan,’ zeide hij langzaam op een deftigen toon: ‘Onze Otto heeft, aan de koninklijke academie voor beeldende kunsten te Antwerpen, ditmaal met het concours den prijs behaald. - Wat zeg je nu!’

‘Wel jeeseke van marante,’ riep Katrijn, de handen ineenslaande, ‘da's knap van den jongen.’

‘Ja,’ vervolgde Kees, de oogen strak op de meid gevestigd houdende, ‘en aan de koninklijke academie, dat zegt nog al iets.’

‘Maar hoe ben je dat te weten gekomen? Is het al lang bekend?’

‘Ja, hoe ik dat te weten ben gekomen! - Zoo iets kan Kees alleen - een half uur geleden, wist men het hier nog niet.’

‘Weet Mie het al?’ vroeg Katrijn, ‘anders ga ik het haar zeggen.’

‘Niet te haastig,’ zei Kees, den vinger op den mond leggende, ‘het mag nog niet zoo aan de groote klok gehangen worden; ik zal het haar zelf wel bedaard en ongemerkt zeggen; want je begrijpt wel, dat je de eerste bent, die ik zoo iets vertel.’

Katrijn glimlachte om het voorrecht dat zij meende te hebben, want Mie wist het ook al van Kees, maar was op dezelfde wijze door hem teruggehouden het aan Katrijn meê te deelen.

‘En weet je nu wat of er gaat gebeuren?’ vroeg Kees.

‘Gebeuren? wel hemel neen - kom ga zitten, Kees, gij wordt te moê van 't staan.’

‘Heb je dan nog nooit gehoord, hoe het er aan zoo'n academie met zoo'n concours toegaat? O, ik zie het al aan je gezicht. - Zoo'n concours is eigenlijk net als een harddraverij met paarden; wel niet precies zoo, doch veronderstel maar dat zij ook zoo tegen elkander moeten loopen.’

‘Loopen?’

‘Neen, loopen juist niet, maar toch tamelijk hetzelfde, zij moeten om het best doen. Wanneer nu een paard een prijs gewonnen heeft - ik zal maar eens stellen, dat het een paar mooie oorbellen zijn - dan wordt die prijs aan dat paard uitgereikt, en wel onder het houden van een aanspraak. Bij 't trouwen gaat 't immers ook zoo! Gewoonlijk doet dat de burgemeester van 't dorp, of ook wel de schoolmeester, in alle geval iemand, die geleerd genoeg is om zoo'n ding op te maken. Dit gebeurt dan in de herberg - zie je, nu moet je dat eens goed begrijpen. Veronderstel, onze Otto is nu het paard dat het hardst geloopen heeft, maar in plaats van oorbellen, krijgt hij een zilveren medaille, en wat nu met een paard moeielijk zou gaan, hij ontvangt bovendien een kroon van laurierbladen; net dezelfde als gij hier in de keuken wel eens gebruikt. Waarom of ze er nu juist laurierbladen voor nemen, dat kan ik niet zoo precies zeggen, maar als iemand daarmeê bekroond wordt, dan is dat een heele eer. - Maar nu weet je alles nog niet.’

Katrijn zag onafgebroken naar Kees op, zonder een woord in het midden te brengen.

‘Je bent toch wel eens op de kermis geweest om te dansen?’

Katrijn antwoordde niet.

'Je wilt het niet zeggen, he? nu, maar ik weet het toch wel. - Het is nogal een groote zaal waar ze dat doen. Zoo'n zaal is evenwel nog niets bij die van de academie, waar de prijzen worden uitgereikt. Hij is wel twintig-, neen wel honderdmaal grooter nog, en zoo hoog als geheel dit huis. Nu weet je wel, waar met de kermis de muzikanten op zitten; op zoo'n hoogte, niet waar? Zoo'n hoogte is daar ook, doch zij klimmen er niet op met een stoel, maar langs een

mooie breede trap, die er bij gemaakt is. Ook zitten daarop niet de muzikanten, maar de heeren, zoo als de burgemeester, de commissaris en al de groote lui van Antwerpen. Nu, op die hoogte moet Otto komen, daar ontvangt hij de kroon en de medaille, onder een aanspraak der knapste van die heeren; en dan spelen de muzikanten, die achter in de zaal zitten, een prachtig stuk en het volk dat er bij is, klapt in de handen, dat het davert....'

Katrijn luisterde met klimmende belangstelling.

'En dat is nog niet alies,' zeide Kees met verheffing van stem, want hij begon pleizier aan zich zelf te krijgen. 'In de straat waar Otto woont, de Kammestraat, dezelfde waar mijn grootmoeder woont en waar ik soms wel eens ga logeeren,' zei Kees onder een koddige hoofdbuiging, 'daar worden dan de vlaggen uitgestoken, en 's avonds komen er de muzikanten met fakkellicht aan zijn huis spelen: men noemt dat iemand een serenade brengen.'

'Wel Jesekelief, krijgt onze jongen dat ook?' vroeg Katrijn.

'Juist hetzelfde; maar nu begrijp je wel, als de lui daar in de stad de vlaggen voor hem uitsteken, dat wij hier ook wel zoo'n ditje of datje moeten doen. Ik heb meer van die dingen beleefd en zal het den baas van de *Ekster* wel aan zijn verstand brengen wat den boeren te doen staat, als Otto hier aankomt. Dat mag niet zoo stilletjes afloopen. Maar je mond houden, hoor je.' Met deze laatste woorden wipte Kees de keuken uit, Katrijn vol verbazing achterlatende.

Wat Kees verteld had, was de waarheid, Otto was primus van zijn klas; bij zijne tehuiskomst werd er een feest gevierd en dat Kees daarbij niet had stil gezeten, zal ons het volgende leeren.

De dag dat Otto triomfantelijk de ouderlijke woning zou binnentreden, was aangebroken. Mijnheer Picardi, hoe onverschillig anders ook, had er op gerekend zijn zoon met het schoonste rijtuig dat hij bezat, met twee paarden bespannen, van Antwerpen af te halen, om zoo naast zijn zoon gezeten, de poort van zijn slot binnen te rijden. Onder een flinken draf kwam hij dan ook met de koets aanrollen. Maar wie schetst zijne verbazing, toen een versierde huifkar, waarop de burgemeester en eenige voorname boeren gezeten waren, zijn rijtuig staande hield.

De burgemeester stapte uit en verzocht, na eene korte verwelkoming, den jongen kunstenaar in de versierde kar plaats te nemen. Na eene korte tegenkanting van den vader, stemde deze er eindelijk in toe, dat aan het verzoek van den burgemeester voldaan werd; hij zelf evenwel moest zich getroosten achter de feestelijke kar zijne moedige paarden in bedwang te houden.

Bij Sterrebeek aangekomen, zag de vader met verwondering hoe van vele huizen de vlaggen wapperden en een eereboog den ingang afsloot.

Hier genaderd, bemerkte hij een korps muzikanten, omringd door een menigte volks, waartusschen de schoolmeester met een vel papier in de hand vooruittrad. Deze maakte eene beweging met den arm om stilte te verzoeken en nadat hem dit gelukt was, begon hij met eene bevende stem:

'Edele jongeling! waardige dorpsgenoot!

'Ik groet u, ik heet u welkom in naam mijner dorpsgenooten!'

Hier hield de spreker een oogenblik op en zag bedaard in het rond.

'Ons vaderland, steeds fier op zijne zonen, zag menige heldere ster, menige glansrijke zon aan zijn hemel prijken.

‘Ter zee zoowel als te land telde het zijne helden; het waren Boudewijn, der Belgen roem en glorie; een De Coninck, België's redder en vader; een Breydel, en niet minder roemrijk een Van Artevelde. Onze Noordsche broeders hadden hun De Ruyter, den schrik der zeeën; hun Tromp. Doch naast deze oorlogshelden hebben wij ook onze helden des vredes, helden op het gebied van wetenschap en kunst.

‘Als schitterende lichten werden zij door heel ons vaderland bewonderd: neen wat zeg ik, geheel Europa zag die lichten in ons roemrijk Nederland opgaan. Welk land mocht kunstenaren voortbrengen als: Rubens, Van Dijk, Rembrandt, Van Ostade, Teniers en meer anderen, te veel om te noemen. En ons land, het wist die mannen naar waarde te schatten; te schatten niet alleen, maar ook het wist, het kende het geheim en deinsde voor geen middelen, geen kosten terug, steeds nieuwe kunstenaren op eigen vaderlandschen bodem aan te kweeken. Doch waartoe meer: een sprekend beeld hebben wij voor ons. Welkom dan, overwinnaar, met de schoone lauweren, aan Schelde's oever geplukt, om uwe jeugdige slapen; wees welkom! Wij zijn trotsch op u! Ga steeds voort de heldenbaan der kunst te betreden en onze eenparige wensch is, dat ook gij eenmaal het getal der luisterrijke mannen van ons dierbaar vaderland, tot roem van onzen geëerbiedigden koning, en niet minder tot roem van ons dorp en tot vreugde uwer dierbare en door ons hoog geachte ouders, met één zult vermeerderen. Lang leve Otto! Lang leve de familie Picardi!’

‘Lang leve Otto!’ klonk het uit aller mond, onder de schelle tonen der muziek en voort trok de stoet, met den schoolmeester en den schout voorop, het dorp door, in de richting van het kasteel.

Hier aangekomen kon Otto eindelijk afstappen. Nauwelijks hadden zijne voeten den grond geraakt, of hij werd door zijn moeder en zuster hartelijk omhelsd; en ‘dag kind! dag broeder! wat zijn wij gelukkig u weêr te zien,’ klonk het uit beider mond. Toen hij zich eindelijk zacht uit hare omarming wilde losmaken, werd hij plotseling door de tante van achteren aangegrepen, tegelijkertijd voelde hij onder een luid ‘hoera’ der menigte die voor den burcht was blijven staan, een dikken kus op zijn wangen drukken.

Wat Kees betrof, deze had woord gehouden, niet alleen dat hij de boeren op de hoogte had gebracht, maar ook de slotpoort had hij rijk met groen en vlaggen versierd. De feesteling werd hier door een warmen handdruk van den oom, die, meer bedaard dan zijn vrouw, achtergebleven was, verwelkomd.

De feestvierende dorpelingen hadden er echter nog niet genoeg van. Na 's avonds een plechtige serenade met fakkellicht aan het slot gebracht te hebben, werd het heuglijk feest pas waardiglijk gesloten.

Wat Otto wel dacht bij al dat eerbetoon? De fijnste waarnemer had het moeielijk aan hem kunnen zien. Hij had alles tamelijk kalm met een glimlach opgenomen, de hartelijke omhelzing van moeder en zuster had hem nog het meest getroffen. Het overige, dacht hij, was slechts een begin van zijn loopbaan: hij wilde groot worden tot elken prijs.

V.

Het was winteravond. Mevrouw Picardi zat met haar dochter alleen voor het knappende haardvuur. Het warme flikkerende schijnsel der spelende vlammen stak sterk af bij het blauwachtige koude maanlicht dat door de ramen binnenviel. Beiden zaten stilzwijgend naast elkaar in de vlammen te staren.

‘Zou er niets aan te doen zijn, mama?’ zoo brak eindelijk Emma het stilzwijgen af.

De moeder schrikte door die onverwachte vraag uit hare gedachten op; doch zich spoedig herstellende vroeg zij: ‘Hoe zoo, mijn kind?’

‘Wel, dat Otto naar Italië gaat; het is een verschrikkelijk verre reis en wie weet of hij wel ooit weêr terugkeert. - O, ik ben zoo beangst het is misschien wel wat kinderachtig van mij, mama, maar ik heb dezen nacht zoo akelig gedroomd.’

‘Gedroomd, mijn kind, maar wat beteekent droomen toch?’

‘O, ik weet het wel.... maar toch ma! als dat eens waar werd...’

‘Maar wat dan!’ vroeg de moeder ontsteld.

‘Neen, ik mag, ik kan het u niet zeggen; gij zoudt er ook maar door ontroerd worden.’

‘Och kom, hebt gij dan misschien over mij gedroomd?’

‘Ja ‘fluisterde het meisje op een doffen toon, ‘en over Otto ook....’

‘Gij moest mij dien droom eens vertellen mijn kind, dat is veel beter, het zal uw gemoed verlichten.’

‘Het is al te vreeselijk.’

‘Des te beter dat gij het eens meêdeelt.’

‘Welnu, ma.... gij herinnert u het kamertje daarboven in den toren, waarvan men zegt dat er vroeger een graaf zich zelven het leven heeft benomen. Daar in die kamer lag ik in het zware eikenhouten ledikant dat thans op een der zolders staat en nooit meer gebruikt wordt; maar in plaats van die engelen-koppen, die boven aan den ledikant-hemel zijn aangebracht, zaten er leelijke koppen aan, die mij tegengrijnsden; zij geleken wel iets op de duivels, die men op de schilderij ziet in de St.-Gudula, doch veel boosaardiger nog. Bij mij waren twee groote mannen, van top tot teen in ijzeren wapenrusting gestoken, zooals er op de schilderijen staan, beneden in de groote zaal. Hunne gezichten kon ik niet zien: zij hadden de helmen gesloten. Maar tusschen de spleten door, zag ik oogen flikkeren, als die van een kat in 't donker. - Het licht was er, even als nu hier, zeer ongestadig, het scheen alsof geheel het huis van buiten in vlammen stond. Ik hoorde een groot rumoer, waartusschen uwe hulpkreten duidelijk uitkwamen. Ik wilde opstaan, maar een der mannen zette mij de zware knie op de borst en omklemde met zijn ijzeren vuist mij de keel. Ik wilde om hulp roepen, doch kon in mijn stikkende benauwdheid geen geluid voortbrengen. In mijn angst beval ik mijn ziel reeds den Schepper aan, toen op eens een derde persoon.....’

Hier zweeg Emma.

‘Nu, en verder?’ vroeg de moeder.

‘Ik durf niet.’

‘Dwaas kind!’

‘Het was.... Otto!...’ fluisterde het meisje - ‘hij kwam vloekende binnen, de ijselijkste vloekwoorden, die ik ooit gehoord heb, braakte hij uit. - ‘Weg van hier! schreeuwde hij, lafaards! mee naar buiten; er is meer te doen dan een weerloos meisje te hinderen, kom mee, vooruit naar de kapel, roep alle duivels bij elkaar!’ Hij zag er vreeselijk uit, de oogen rolden hem woest in 't hoofd, hij huilde als een wild dier en lachte tegelijk, maar een lach, die mij geheel den dag akelig in de ooren klonk en dien ik nog hoor.

‘Een oogenblik..... ik bevond mij alleen, en in plaats van het helsch rumoer, was alles doodstil; alleen het dansende licht verlichtte nog het vertrek. Ik deed een poging om op te staan, na veel moeite gelukte mij dit, ik sleepte mij voor een der ramen,

doch een krijschende zwerm vleermuizen en nachtuilen beletten mij naar buiten te zien. Daarop wendde ik mij vol angst naar de deur; deze was gelukkig niet gesloten; het werd mij minder beklemd om het hart. Dit duurde echter slechts een oogenblik, want de trap waarlangs ik moest afdalen, was geheel en al vuur. De steenen waren duidelijk te zien, alles brandde. In mijn wanhoop beval ik mij der Moeder Gods aan en zie, eensklaps stond ik aan den ingang van de kapel. - Het was daar een ontzettend gezicht, ma! en ware het niet, dat ik mij dezen morgen dadelijk overtuigd had of het waarlijk gebeurd was. ik zoude nog in dien waan verkeeren; een woeste bende sloeg er alles kort en klein. Doch hier was mijn oom de aanvoerder. ‘Hel en duivel! riep hij, weg met den papenrommel, op het vuur! Verbrand alies!’ Toen hij evenwel mij gewaar werd, begon hij valsch te lachen; hij bood mij zijn arm aan om mij uit de kapel te begeleiden. Een gil ontvlood mijn borst, maar een gil zoo hevig, dat oom als verstijfd bleef staan en de anderen hun werk een oogenblik staakten. Maar te gelijker tijd hoorde ik u buiten weêr om hulp roepen. Ik liep er heen.... gij moet niet schrikken, ma!.... ik zag vier mannen u wegslepen. Ik achtervolgde hen, doch ik was niet

alleen.... hoe het kwam weet ik niet, maar ik had een klein kind op den arm dat ik angstig aan mijn borst klemde.... Ik kwam te vallen, en toen ik weder opstond, was alles om hij heen veranderd. Ik zocht u, doch alles was akelig stil; ik hoorde uw gekerm niet meer. Alleen zag ik in de verte de zee met hemelhooge golven, waarop een groot schip, dat blijkbaar in nood verkeerde. Een menigte menschen liep radeloos op het dek heen en weêr; het was een ontzettend schouwspel. Het schip verhief zich nu eens hemelhoog op de baren, dan weêr verdween het in de diepte. Ik hoorde in de verte een vervaarlijk gedruis als van een orkaan; ik meende eerst een donderwolk te zien die met snelle vaart kwam aandrijven, toen het mij spoedig bleek een ontzettende golf te zijn. Nog een oogenblik; en schip en menschen, alles, alles was in die golf verdwenen Het eenige wezen dat ik nog zag, was eene vrouw die in de diepte wegzonk; zij strekte hare armen naar mij uit, en riep: O God, Emma, help mij! Ik werd verschrikt wakker, het zweet parelde mij op het voorhoofd....'

'En die vrouw, mijn kind,' vroeg de moeder zachtjes, 'wie was die?'

'Dat waart gij....' snikte het meisje, de moeder om den hals vallende.

'Gij zijt toch wel wijzer om u door een droom zoo van streek te laten brengen!' zeide de moeder met een gedwongen lachje, want zij zelf was ook aangedaan.

'Zoo heb ik er geheel den dag ook over gedacht, ma, maar altijd blijft hij mij bij.... O, als ik u bidden mag, houd Otto terug.... laat hem toch niet naar Italië gaan!'

'Wat er aan te doen, mijn kind, ik zag hem ook liever niet vertrekken; maar het is voor zijn doel noodzakelijk. Zie eens, het is nog maar drie jaar geleden dat hij primus was en welke vorderingen heeft hij in dien korten tijd niet gemaakt, hoe schoon is niet zijn eigen portret dat hij u ten geschenke gaf. En gevaren? Ja, die zijn overal.'

Het meisje liet hare moeder los, zag haar strak in de oogen en vroeg:

'Is het wel waar, dat gij er zoo over denkt? Neen, ik heb het al te goed opgemerkt, dat gij reeds een geruimen tijd zoo afgetrokken en stil waart; neen, ma, gij zijt niet gewoon zoo ter neêr geslagen te zijn, er is iets wat gij voor mij wilt verbergen. Ik weet het immers even goed als gij, dat Otto zoo dikwijls niet meer schrijft en dat zijne brieven hoe langer hoe koeler worden.'

'Dat is het kunstenaarsleven, Emma,' antwoordde de moeder snel, blijde dat het gesprek weêr op Otto gevallen was. 'Een kunstenaar leeft geheel voor de kunst. In zijn waken, zijn droomen, in alles staat bij hem de kunst op den voorgrond. Heeft hij een onderwerp te behandelen, dan leeft hij, dan gaat hij op in dat onderwerp, en hij rust niet, voor en aleer hij het geringste wat daarmeê in betrekking staat naar zijn vermogen op het doek heeft gebracht; en pas is hij daarmeê klaar, of een nieuwe schepping doemt weêr in zijn geest op. Daarom, mijn kind, die menschen kunnen zich niet zoo strikt aan orde en regelmaat binden; het zou onbillijk zijn dit van hen te vorderen.'

'Maar vroeger hebt gij wel eens gezegd, dat dit juist voor een braaf leven gevaarlijk was.'

'Het is zoo, maar de goede God leeft nog; Hij zai wel voor hem zorgen. Otto heeft een goed en open karakter; wij moeten maar veel voor hem bidden.'

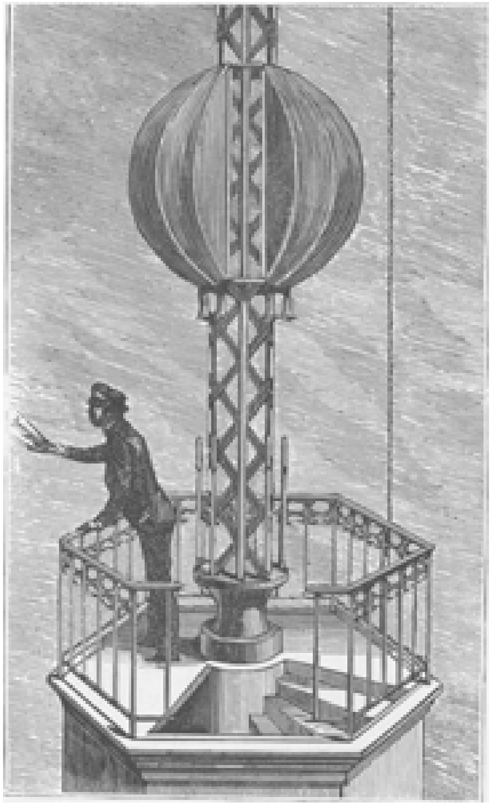

DE TIJDBOL TE NEW-YORK.

Het laatste had de moeder zacht, als in gedachten voor zich heen ziende, uitgesproken. Dit was Emma niet ontgaan, en angstig vroeg zij weêr:

‘Maar, ma, als gij omtrent Otto zoo gerust zijt, wat is er dan? Zeg het mij, of mag uwe dochter het niet weten? Ik ben toch niet de oorzaak van uw leed? Als ik een of ander niet naar uw zin doe, moet gij het mij zeggen, ik zal mij dan beteren.’

‘Neen, kind,’ antwoordde de moeder ontroerd, ‘neen, gij zijt het niet en toch ben ik nog meer bezorgd voor u dan voor Otto.’

‘Voor mij?’ riep het meisje verschrikt.

‘Zeg eens, kind,’ vroeg de moeder, Emma bij de hand vattende, ‘zoudt gij u kunnen schikken, indien het ongeluk ons eens overkwam, minder weelderig te moeten leven; zoudt gij dit huis willen vaarwel zeggen, als het noodig was?’

‘Is 't anders niet!’ antwoordde Emma snel, ‘wel zeker zou ik mij daarin schikken, als ik maar bij u bleef. Maar welk een gekke vraag!’

‘Hebt gij wel eens opgemerkt, mijn kind,’ zoo vroeg de moeder ernstig, ‘dat uw pa reeds sedert een jaar zijn vroegere onbezorgdheid niet meer bezit, dat hij stil wordt, dikwijls afwezig is, en dat hier veel vreemde menschen komen, die ik hier vroeger nooit zag? Hij schijnt ook uw oom dikwijls te raadplegen, iets dat hij vroeger niet deed.’

‘Maar als gij daarover ongerust zijt, dan zou ik het hem rechtstreeks vragen.’

‘Dat heb ik meermalen gedaan, maar dan wijst hij mij met een hooghartigen lach af en zegt: waar die vrouwen zich al niet ongerust over maken. Intusschen, ik weet het niet,’ zuchtte de vrouw.

‘Hebt gij dan van den een of ander nog niets vernomen?’

‘Dat is het juist, mijn kind, wat mij zoo ongerust maakt; onze meid Katrijn, die volkomen te vertrouwen is, heeft toevallig zoo iets uit den mond van Kees gehoord

en deze is slim; hij weet overal achter te komen. Wel is waar, heeft ze het mij al schertsende gezegd, men kan het evenwel niet weten...,'

'Maar, ma, de menschen lasteren zoo gaarne, en wat pa betreft, gij kunt u ook vergissen.'

'Wij willen het hopen, kind, maar laat het licht ontsteken, het wordt hier zoo akelig donker...'

Akelig donker? Wel zeker, arme vrouw, en daar binnen in 't gemoed ook. Vreeselijk waren de twee jaren, die zij nog tusschen vrees en hoop had te door worstelen.

(Wordt vervolgd.)

Rebus N°. 6.

Oplossing van Rebus No. 1.

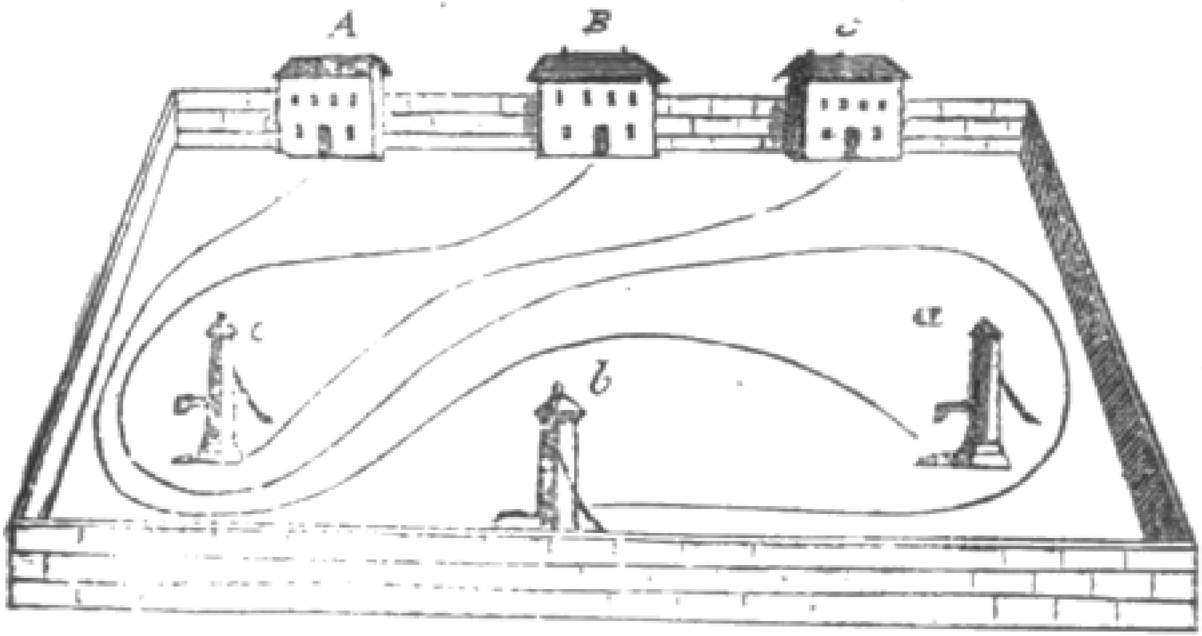

Oplossing van Rebus No. 2.

DE KACHEL GAAT UIT.

Oplossing van Rebus No. 3.

ZALIGE KERSMIS.

Oplossing van Rebus No. 4.

EEN GEVLEUGELD WOORD.

Oplossing van Rebus No. 5.

DE KLOK SPEELT, DE KLOK SLAAT.

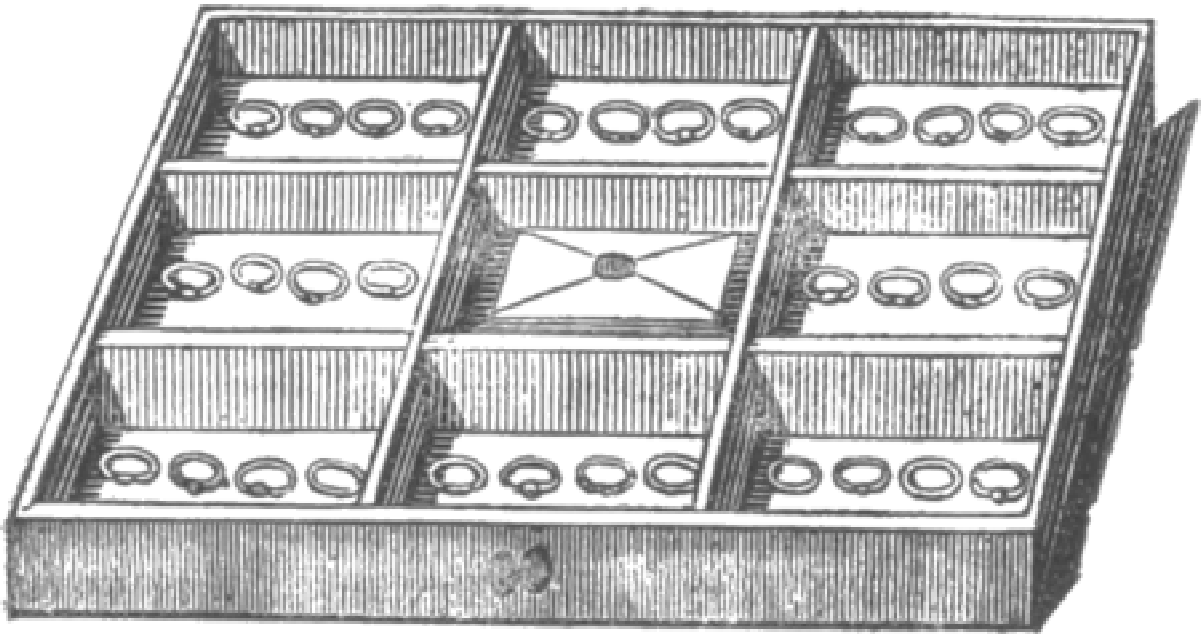

De geabonneerden op den DERTIENDEN JAARGANG, wier oplossing, vóór den 9^{en} april 1881 ingezonden, nauwkeurig overeenkomt met die welke in het nommer der *Belgische Illustratie* van dien dag verschijnt, ontvangen later de opgave van het nummer van hun lot in de verloting en hebben bovendien tegen inzending van een postmandaat van frs. 2.60 recht op een der zeven eerste jaargangen van de *Belgische Illustratie,* behalve den 5^{en} en 7^{en} jaargang, die uitverkocht zijn.

Ook zijn voor hen tegen verminderden prijs de bekende oleographieën DE GOEDE TANTE en DE STRENGE TANTE verkrijgbaar, en wel voor 6 franken 't stuk in lijst, voor 4 franken zonder lijst.

De postmandaten moeten geadresseerd worden aan het bureel der *Administratie;* Boulevard du Nord, N°. 107, te Brussel.

Een heer wenschte een kostbaren ring te koopen en ontbood daarom van den juwelier eenige ringen op zicht. Deze zond hem een kastje, dat men hierboven afgebeeld ziet, verdeeld in negen hokjes, waarvan het middelste een brief en de overige allen een viertal ringen bevatten. De reiziger, die met het overbrengen van dat kostbare kastje belast was, opende den brief en las daarin, dat zijn meester o.a. aan den heer schreef: ‘Ik heb de ringen zoo gelegd, dat gij er twaalf aan iederen kant zult tellen, onverschillig of gij het kastje in de lengte of in de breedte neemt.’ Daar nu de reiziger grooten lust had zich een paar van de prachtige kleinoodiën toe te eigenen, zon hij op een middel om dit te doen, zonder dat de heer er iets van bemerkte, en hij slaagde er werkelijk in, de ringen zoodanig te verleggen, dat hy er vier kon afnemen, zonder met de bewoordingen van den brief in tegenspraak te komen. Hoe legde hy dit aan?

[Nummer 37]

Het bruidspaar bij den fotograaf.

Bruid en bruidegom, beiden in groot gala, staan in postuur, om het bewonderenswaardig schouwspel, dat zij op den dag van hun huwelijk opleveren, door de fotografie te laten vereeuwigen. De moeder der bruid geeft aan den sluier de bevalligste plooi, terwijl de vader het paartje met bewondering beschouwt.

HET BRUIDSPAAR BIJ DEN FOTOGRAAF.

De andere verwanten nemen evenzeer een werkzaam aandeel in de gewichtige zaak en geven hunne opmerkingen ten beste, opdat er toch niets aan de houding of het toilet der jonggehuwden moge mankeeren. Slechts een hunner laat zich niet met de belangrijke aangelegenheid in en amuseert zich, met een kleinen jongen den rook zijner sigaar in het gezicht te blazen. Het kleine nichtje aan de deur kan maar niet begrijpen hoe de fotograaf eene afbeelding van het bruidspaar kan bekomen, door zijn hoofd onder den groenen lap te steken, die het geheimzinnige kaske op drie pooten bedekt; klaarblijkelijk heeft zij niet veel vertrouwen in de zaak.

De bruidegom daarentegen - om nog eens op het middelpunt van het aardig groepke terug te komen - toont zich geheel van het gewicht van het oogenblik doordrongen. Fier steekt hij de borst vooruit en den neus in de lucht, terwijl de bruid haar best doet om de lieftalligste harer glimlachjes te vertoonen. Immers van beider houding op dit oogenblik hangt het af, hoe Zij

gedurende hun geheele leven voor alle bezoekers in hun eigen huis te pronk zullen hangen; want in hun fonkelnieuw huishoudentje is de plaats reeds aangewezen, waar de fotografie ter gedachtenis aan hun huwelijksdag pronken zal.

Zulk een afbeeldsel, behalve dat het de herinnering aan een grooten en blijden dag bewaart, kan nog een bijzonder nut hebben. Goldsmith verhaalt van den predikant van Wakefield, dat deze, nog bij het leven zijner vrouw, haar grafschrift opstelde, waarin hij haar beleid, haar zuinigheid en gewilligheid tot in den dood op het luidste roemde. Dit grafschrift, netjes geschreven en in eene sierlijke lijst boven den schoorsteen opgehangen, herinnerde de vrouw voortdurend aan hare plichten tegen over haar man. Welnu, een dergelijk doel is ook door de gezegde fotografie te bereiken en wel voor de beide echtgenooten tegelijk. Bij mogelijke wolkjes aan den huwelijks-hemel, zal een blik op hunne afbeelding als bruidspaar hun de genegenheid te binnen brengen, die zij op den trouwdag voor elkaar gevoelden, en de liefde en trouw, die zij elkander zwoeren; hij zal hun aanmanen, dat even als zij op dien dag elkander den arm boden, zij alzoo hand aan hand door het leven moeten wandelen en lief en leed met elkander deelen. Hij zal.... doch laten wij het hierbij; wij mochten anders den schijn op ons laden, als schreven wij eene reclame voor den fotograaf.

Reinout van Burgondië verleent Belfort vrijbrieven.

Even als alle oude steden [...]k Belfort haar strijd gehad tot het bekomen harer vrijheden. De kruistochten, die den stoot gaven aan het ontstaan der steden en haren bloei, behoorden reeds lang tot de geschiedenis, toen het lijfeigenschap in sommige gewesten nog streng gehandhaafd werd en de burgers zich gelukkig gevoelden onder het vaderlijk bestuur van een vorst, die niet alleen voor de tijdelijke, maar ook voor de eeuwige belangen zijner onderdanen waakte. Toen er echter ook vorsten opstonden, die hunne eigen belangen op den voorgrond stelden en al de andere daarvan afhankelijk wilden maken; toen deze vorsten op de meest stootende manier hun gezag misbruikten en dikwijls het land, dat zij bestuurden, aan vreemde handen overgaven, zonder over zulk eene gewichtige zaak hunne onderdanen te raadplegen, toen ontwaakte ook in den boezem van het volk die wonderlijke zucht naar vrijheid, welke elken mensch als ingeboren is, en eendrachtig sloeg men de handen in elkaar om die vrijheden te verkrijgen, welke men andere steden benijdde. De strijd der Vlaamsche steden tegen hunne vorsten hebben wij meermalen, naar aanleiding eener historische schilderij, besproken, zoodat wij er hier slechts op hoeven te wijzen om er aan te herinneren, tot welke macht en welk aanzien deze steden zich hebben weten te verheffen. De stad Belfort verkreeg intusschen hare vrijbrieven langs den meer geleidelijken en vreedzamen weg van onderhandeling. Reinout van Burgondië, die even als vele vorsten van zijn tijd gebrek had aan geld, deed van zijne rechten als leenheer over de stad gaarne afstand tegen betaling van eene goede som, welke de burgers hadden bijeen gebracht, om voortaan zich zelven te kunnen regeeren. De vorst werd wel is waar nog erkend, doch deze erkenning bestond alleen in het opbrengen van een jaarlijksche belasting en het leveren van hulp in ren mogelijken oorlog, die het gansche vaderland bedreigde. Voor het overige bekommerde men zich zeer weinig om de lotgevallen van den vorst, die overigens ook de meeste zijner dagen, ver van zijne onderdanen verwijderd, sleet.

Onze gravure stelt het oogenblik voor, waarop Reinout van Burgondië, vergezeld van vrouw en kind, het charter, hem door de negen schepenen der stad Belfort aangeboden, met zijne handteekening zal bekrachtigen. De ernst van het oogenblik is op de gelaatstrekken der negen poorters duidelijk weêrgegeven, terwijl ook Reinout in de volle overtuiging van zijne waardigheid is voorgesteld. Wij hebben deze schilderij te danken aan den franschen schilder Albert Maignan, die haar vervaardigde voor het stadhuis der stad, waar deze gebeurtenis in 1307 plaats had.

Frankrijks vijanden in Afrika.

De dagbladen spreken onophoudelijk van de wapenfeiten der Franschen in Afrika, waar de Kroemirs de republiek gelegenheid gegeven hebben, op hare beurt lauweren in te oogsten, zooals dat aan een gouvernement, dat zijn Crediet bij het fransche volk wil ophouden, betaamt. Het kan daarom onzen lezers niet anders dan welkom zijn, eenige bijzonderheden betreffende Frankrijks vijanden in het afgelegen werelddeel te vernemen.

De stammen der Kroemirs vormen eene soort van bond, die hoofdzakelijk ten doel heeft den toegang tot hun grondgebied te beletten. Zij erkennen in naam de suzereiniteit van den bei van Tunis, zonder zich echter geheel aan zijn gezag te onderwerpen. Zij betalen hem intusschen schatting, doch zeer onregelmatig en het is aan de vertegenwoordigers of generaals van den bei evenzeer als aan ieder vreemdeling verboden hun land binnen te dringen.

In 1863 deed de tegenwoordige bei eene poging om de Kroemirs volslagen aan zich te onderwerpen en zond zijn broeder Hamoeda met een leger naar hun land. Hamoeda zette met zijne soldaten voet aan wal in de nabijheid van het eiland Tabarka, doch kon er niet in slagen het gebied der Kroemirs binnen te dringen en moest na drie maanden van onderhandelingen en vruchtelooze pogingen onverrichter zake naar Tunis terugkeeren. Van dat oogenblik zag de bei er van af, dit onhandelbaar volk aan zijn gezag te onderwerpen.

Toch is het aantal Kroemirs niet groot; men schat de bevolking van hun gebied op slechts 6000 inwoners, allen zwervende stammen, die geen eigenlijke dorpen bewonen, maar overal, waar hunne kudden grazen, of te midden van de rotsen hunner ontoegankelijke bosschen kampeeren.

Hun land is namelijk zeer bergachtig en sommige dier bergen zijn zelfs vrij hoog, hetgeen wel groote voordeelen bij eene verdediging tegen den vijand aanbiedt, maar het land nagenoeg ongeschikt maakt voor den landbouw. De bewoners leven dan ook hoofdzakelijk van hun vee, van wilde vruchten en van het weinige, waarmeê zich de Arabier tevreden stelt. Zij die rijk genoeg zijn om niet door stelen aan den kost te komen, bepalen er zich toe van hun gezag of hunne voorrechten gebruik te maken, om hunne minderen af te zetten; de arme leeft alleen van de jacht en van den roof.

Geheel van voortbrengselen verstoken is het land der Kroemirs evenwel niet, en dat het werkelijk groote rijkdommen zou kunnen opleveren, blijkt uit den aanzienlijken uitvoer. Alleen in het jaar 1872 werden uit de kleine haven van Calle 20.000 centenaars looistof, 12.000 centenaars kolen en 6000 eiken dwarsleggers voor spoorwegen uitgevoerd, tot een gezamenlijk bedrag van 35.000 franken. Verder wordt er eene zoutmijn geëxploiteerd en vindt men er steengroeven en eenige warme bronnen, waarbij men bouwvallen aantreft, zoodat de onderstelling niet gewaagd is, dat die bronnen in de oudheid bekend waren.

Het is te begrijpen dat het land der Kroemirs nooit wetenschappelijk onderzocht is geworden. Al wat er van bekend is, heeft men aan eenige onverschrokken reizigers of kooplieden te danken, die met veel gevaar tot binnen in het land wisten door te dringen. Een hunner, die bezig was zeldzame steenen en mineralen te verzamelen, werd door een Arabier opgemerkt, en mocht heel blij zijn dat hij er met het ledigen zijner zakken afkwam, en eenvoudig over de grenzen gezet werd. Een ander, die teekeningen wilde maken, werd plotseling verschrikt door het gezicht van een geweer, dat een Arabier op hem aanlegde; gelukkig werd hij enkel beroofd van zijne instrumenten en zijne papieren, omdat deze laatste aanteekeningen konden bevatten.

De Kroemirs hebben, gelijk te denken is, geene geschreven geschiedenis. Zij noemen zich afstammelingen van Sidi Abdalla Ben Dsjemel, en zijn in twee duidelijk te onderscheiden afdeelingen gesplitst: de Sloels en de Tedmaka's. De eersten leggen zich op den handel toe, zij zijn het rijkste en dus ook het minst te vreezen; de anderen daarentegen zijn arm, zij worden door de Sloels uitgezngen en leven hoofd zakelijk van rooverijen. Allen zijn geloovige Mohammedanen, die alle betrekkingen met de ongeloovige honden, hunne fransche buren uit Algiers, vermijden. Voor den bei van Tunis hebben zij een diepen eerbied, omdat hij ten eerste voor hen de hoogste macht vertegenwoordigt en ook omdat, volgens de leer van den islam, de geestelijke macht uit de wereldlijke voortvloeit.

Wij geven tegelijk met de beide typen van Kroemirs de afbeelding van eenige Toearegs, een stam, die den Franschen niet minder vijandig is, getuige de vernietiging van de expeditie onder bevel van kolonel Flatters, die op last van het fransche gouvernement onderzoekingen deed voor den aanleg van een spoorweg door de Sahara. Bedoelde expeditie bestond uit kolonel Flatters en diens onder-commandant Masson, benevens den wachtmeester Pobéguin en den luitenant Dianous; verder uit den ingenieur Béringer en den militairen geneesheer Guiard. Ze was vergezeld van een tiental fransche soldaten en drie en tachtig inboorlingen.

De geheele karavaan is waarschijnlijk op den 16^en^ februari het slachtoffer geworden van het fanatisme der Toearegs; wel werd een oogenblik het gerucht verspreid, dat kolonel Flatters zich slechts in gevangenschap zou bevinden, doch dat bericht is helaas op de stelligste manier tegen gesproken, zoodat algemeen geloofd wordt, dat nagenoeg niemand van de geheele expeditie aan de handen der barbaren ontkomen is.

De wreedheid der Toearegs toch is in Afrika spreekwoordelijk; niet alleen dulden zij geen reizigers op hun gebied, maar bijna voortdurend zijn zij in oorlog met hunne zuidelijke, oostelijke en westelijke naburen, die tengevolge der vermenging met de negers meerendeels van gemengd ras zijn.

De Toearegs zijn van Barbarijschen oorsprong, hetgeen ten deele blijkt uit hunne taal; zij bewonen den grooten vierhoek, die door Algerië en Tunis in het noorden, door Fezzan in het oosten, door Toeot in het westen en door het land van Tomboktoe in het zuiden begrensd wordt.

Te midden van hun gebied verheft zich de Dsjebel Hoggar, een gebergte, waarin men bronnen, geboomte en wild in overvloed aantreft; al het overige van hun land bestaat uit onafzienbare zandvlakten. Even als de Kroemirs zijn zij nomaden, leven van hunne kudden kameelen en schapen, maar voornamelijk van den roef. Op hunne vlugge kameelen gezeten, doorkruisen zij zoowel bij nacht als bij dag de woestijn en overvallen de karavanen en reizigers.

Over het algemeen zijn zij rijzig en schoon gebouwd, en hebben vooral schoone oogen en tanden. Ofschoon Muzelmannen, hebben zij gewoonlijk maar ééne vrouw.

Zij zijn geduldig, listig, gehard tegen alle vermoeienis en buitengewoon dapper. Zij kampeeren onder tenten van gelooide vellen en hunne kleeding bestaat uit een wijde broek en een lang, donkerkleurig kleed. Merkwaardig is het bij hen heerschend gebruik, dat de mannen nooit hun gelaat geheel ontblooten, terwijl de vrouwen aan deze hinderlijke gewoonte niet onderworpen zijn.

Het vangen van een hengst met den lasso.

Het door de natuur zoo rijk gezegende zuidelijk deel van Rusland met zijn uiterst vruchtbaren bodem en vischrijke wateren munt daarbij nog inzonderheid uit door zijne uitgestrekte grazige steppen, die honderdduizenden runderen en schapen, doch vooral tallooze kudden paarden een overvloedig voedsel aanbieden. Op zeer uitgebreide schaal wordt dan ook de vee- en paardenfokkerij gedreven in de zuidelijke gouvernementen aan de Zwarte, Asowsche en Kaspische Zee, langs den Dnieper, den Dniester en den Don, en beroemd zijn ook op de duitsche markten de Wolhynische en Podalische runderen, om hunne rijke melkopbrengst en hunne geschiktheid voor vetmesten. In de geheele wereld echter weêrklinkt de roem der russische paarden; onder de europeesche ruiterij-regimenten nemen de russische de eerste plaats in om de voortreffelijkheid der paarden en voor ieder liefhebber van wedrennen heeft het bezit van een russischen draver een onschatbare waarde. Ner gens kan ook de paardenfokkerij onder zulke gunstige en loonende voorwaarden plaats hebben als in de onafzienbare steppen van Zuidelijk Rusland met haar onmetelijk grastapijt en de talrijke kleinere of grootere wateren en beken. Een der uitstekendste rassen wordt in de streken van den Don gefokt en is om zijn onvermoeibaarheid, vlugheid en makheid, zoowel als om zijn lichten en Schoonen lichaamsbouw beroemd en gezocht. Menig dorp in het land der donsche kozakken bezit een rijkdom van 2000 en meer dezer stevige, fraaie dieren, die in afzonderlijke kudden door hunne herders in de steppen bewaakt en gehoed worden. Natuurlijk zijn de paarden door deze levenswijze sterk verwilderd en biedt het vangen van een of meerdere daarvan veel moeielijkheden op, welke echter door de meest als herders dienende, maar als voortreffelijke ruiters bekend staande Kalmukken op de zelfde manier als zulks in de pampas van Zuid-Amerika geschiedt, overwonnen worden door de dieren met den lasso te vangen. De lasso is een sterk, ongeveer 15 meter lang koord van gevlochten paardenhaar, aan het eene einde door middel van een schuifring van berkenhout met een lus voorzien, terwijl het andere einde, dat de ruiter in de hand houdt, glad is. Gewoonlijk hangt de lasso opgerold aan een knop van den zadel; moet hij gebruikt worden, dan maakt de ruiter hem los en houdt hem in de hand. Zoodra de ruiter in de nabijheid komt van het paard, dat hij vangen wil, werpt hij dit behendig den lassostrik om den hals, terwijl het andere einde stevig aan den zadel bevestigd is, zoodat zelfs de woedendste en ontembaarste gevangene hem niet meer ontloopen kan. Onze gravure op bladzijde 296 geeft ons deze manier van vangen te aanschouwen en wij zien hoe de hoog steigerende hengst door den om zijn hals geworpen lasso geboeid is, terwijl ook uit de houding van den ruiter en den stand van zijn goed afgericht rijpaard blijkt, welke kracht er noodig is, om het wilde gevangen dier in bedwang te houden.

De verlichting der stad Parijs.

Het hedendaagsche Parijs zwemt bij avond en bij nacht in eene zee van licht; men kan gerust zeggen dat eene wandeling of een rijtoer door de hoofdstad van Frankrijk bij kunstlicht treffender en indrukwekkender is dan op vollen dag. De duizenden gaspitten op de straten, in de winkels en magazijnen herscheppen den avond in een helderen dag en verspreiden een tooverachtigen glans om zich heen, hier en daar nog verhoogd door het zilverwitte licht der electrische lampen.

Het laatste woord over de straatverlichting is nog niet gezegd, en niet onwaarschijnlijk is het dat het schitterende electrisch licht, waarmeê te Parijs voortdurend ernstige proeven genomen worden, zijn ouderen concurrent, het gas, binnen enkele jaren geheel verdringen zal. Wij willen ons niet in de mogelijkheid of waarschijnlijkheid daarvan verdiepen, maar in korte trekken de ontwikkeling der straatverlichting in de wereldstad nagaan, - een geschiedenis die, in het klein, ongeveer die van alle andere steden is.

Tot in het begin der zestiende eeuw was Parijs van alle straatverlichting verstoken en dus bij donkere avonden en nachten in een Egyptische duisternis gehuld. Zulks was te meer het geval, omdat, wanneer te acht uur in den avond de toren van de *Notre-Dame* de avondklok luidde, alle lichten in de winkels moesten uitgedoofd worden. Dan werden de straten en pleinen der hoofd stad zoo vele moordholen, waar het leven en de beurs der voorbijgangers voortdurend in gevaar verkeerden. Om dien toestand te verbeteren werd het luiden der avondklok opgeheven; later namen de burgers des avonds lantaarns meê, tot eindelijk de stedelijke overheid de zaak ter hand nam. Onder de regeering van Frans I vaardigde zij in 1524 eene verordening uit, inhoudende dat de bewaarders van huizen in tijden van beroeringen, wanneer de diefstallen en moorden zich vermenigvuldigden, te negen uur des avonds een lantaarn met een brandende kaars aan een der vensters van de eerste verdieping moesten plaatsen.

Gedurende anderhalve eeuw was dit de eenige manier van verlichting der zich snel uitbreidende stad. Eerst onder Lodewijk XIV werd tot eene vaste en openbare straatverlichting overgegaan.

Van kaarsen voorziene lantaarns werden thans aan de uiteinden en in het midden van iedere straat geplaatst; eenige der langste straten ontvingen één of meer bijlantaarns. Men achtte deze gebeurtenis van zoo veel gewicht, dat er een herinneringsmedaille van geslagen werd. Overigens, de gebrekkige straatverlichting hield een geheele eeuw stand; eerst in 1769 werden lampen met lichtspiegels ingevoerd en wel een 3500tal, van traanpitten voorzien. Vele dichters van dien tijd bezongen in gloeiende verzen dien vooruitgang en ieder was met de nieuwe manier van verlichting ten zeerste ingenomen. Ze hield dan ook vele jaren onveranderd stand, doch breidde zich tevens allengs uit, zoo dat de straten van Parijs in 1835 reeds 12.702 lichten telden. In de nauwe en kronkelende straten brandden de lichten alle nachten en den geheelen nacht door; in de hoofdstraten, op de boulevards en pleinen werd met den stand der maan rekening gehouden. In het zelfde jaar 1835 bezat Parijs een 135tal gaspitten: het waren de eerste proeven van gasverlichting zoo als men weêr de laatste jaren proeven neemt met electrisch licht. Spoedig werd het gas als de voornaamste manier van verlichting aangenomen, in afgelegen straten bevinden zich echter nog altijd lantaarns, die door petrool of patentolie verlicht worden. In het jaar 1874 bestond de openbare verlichting van Parijs uit 34.224 gaspitten en 959 olielantaarns; de stedelijke gebouwen werden door 18.111 gaspitten verlicht. Op dit oogenblik zijn het aantal gasvlammen op de straten tot 36.000 gasvlammen gestegen, terwijl nu nog altijd 940 olielantaarns dienst doen. De openbare verlichting van Parijs kost jaarlijks 5 millioen franken.

De Parijsche commune
Door A.J. Meijs Pr.
(*Vervolg.*)

Toen men eindelijk in de *rue de Puebla* gekomen was, begon de eigenlijke marteling der gevangenen. Angst en ontzetting moet hen hebben aangegrepen, toen zij deze straat van ellendige hutten en holen binnen traden. De boeventroep, die daar huisde, en sinds de laatste dagen vooral in voortdurenden staat van dronkenschap en razende opgewondenheid verkeerde, had nauwelijks begrepen, wat er gaande was, of zij stormde op de gevangenen los, als een troep hongerige wolven op eene welkome prooi. Hoe moeielijk is het in woorden weêr te geven, wat die ongelukkigen hier en op hun verderen tocht door de *rue Haxo* hebben geleden! Men stelle zich zoo mogelijk dat toneel voor oogen: een aantal weêrlooze schepselen in eene nauwe straat van alle kanten omstuwd door een troep bezeten mannen en vrouwen en kinderen van de allerlaagste soort, die er een feest van maakten, nu eens straffeloos hunne wreedheid en folterzucht te kunnen bevredigen: al spoedig dringen zij de soldaten van het escorte ter zijde: met gebalde vuist schieten zij beurtelings op de gevangenen toe: van alle kanten regent het slagen op het hoofd en aangezicht dier ongelukkigen, die getrapt, geduwd en gestooten, nu eens vallen, dan weêr opstaan, dan weêr door ruwe handen worden voortgesleurd. De kleederen worden hun in flarden van het lichaam gerukt, onder allerlei slijk en ontuig worden zij als begraven, en tusschen het woest gebrul der steeds aan groeiende menigte klinken onophoudelijk de kreten: *'A mort les calottins,* dood aan de priesters, dood aan de verraders!' De vrouwen onderscheidden zich vooral door wreedheid en woede en spoorden de mannen onder de triviaalste en laagste uitdrukkingen door haar voorbeeld aan. Ook hier bleek weêr, hoe de vrouw, als zij eenmaal tot dien lagen trap van onzedelijkheid gezonken is, nog veel meer dan de man zich verdierlijkt toont, en alle menschelijke waardigheid aflegt.

En wat deden onder dat alles de arme gijzelaars? Zonder eenigen tegenstand te bieden en luid op biddend vermaanden zij elkander tot moed en sterkte, en boven de moordkreten der menigte klonk onophoudelijk hun geroep tot de gendarmen, dat ook deze zich fier zouden gedragen, om moedig en deugdzaam te sterven.

Men vraagt zich zelven af hoe toch dat volk zoo woedend kon zijn op die priesters, die hun nooit iets misdaan, die zij zelfs nooit gekend hadden, en het klinkt vreemd en ontzettend in onze ooren, dat zoo iets in onzen tijd in het katholieke Frankrijk kon geschieden[(1)].

(1) Een onzer tegenwoordige kamerleden, de heer Van Houten, heeft evenwel gemeend dat verschijnsel gemakkelijk te kunnen verklaren, doch hij doet dit op eene wij ze, die voor allen, behalve voor de slachtoffers zelven, vereerend is. 'Het was,' zeide hij, 'de strijd der arbeidende klasse tegen die, welke van het algemeen bud get leeft; tegen de priesters en het leger, en deze - beweert bij - zijn altijd de twee oorzaken van het verval der Staten geweest.' Doch genoemde heer schijnt niette weten, dat datgene, wat de geestelijken in Frankrijk van de staatskas genieten, slechts eene geringe vergoeding is voor die aanzienlijke kerkelijke goederen, welke de Staat zich daar heeft toegeëigend; en overigens hechten wij meer aan het woord van een groot en edel Franschman. Mgr. Dupanloup z.g., die eenmaal welsprekend in den Senaat betoogde, hoe juist de godsdienst en het leger steeds de glorie' van Frankrijk hebben uitgemaakt. Wij voor ons zouden wel andere oorzaken weten aan te geven, waardoor deze gruweldaden van het gemeen jegens onschuldige priesters en gendarmen zich laten verklaren. In dat uitvaagsel der maatschappij, dat over het algemeen de achterbuurten der groote steden, maar vooral die van Parijs bevolkt, is geen schijn van godsdienst meer overig, en een vreeselijke haat leeft in hun hart tegen alies, wat in de wereld door rang en deugd eene hoogere plaats bekleedt dan zij. Daarenboven waren de wereldlijke overheden, maar vooral de geestelijken, sinds langen tijd, en niet het minste in de! dagen der Commune, bij het volk op de laagste wijze belasterd, en dit gaat zelfs tot op dit oogenblik nog zóó ver, dat de communemannen de geheele geschiedenis op de brutaalste wijze verdraaien en omkeeren, en diegenen, welke door hen vervolgd zijn, als de oorzaak dier gruwelen, maar zich zelven als martelaars voor de zaak der vrijheid voorstellen.

Terwijl de gevangenen hun lijdenstocht door de straten van *Belleville* voortzetten, had zich in deze wijk een troep nieuwsgierigen verzameld om van dit hooger gelegen gedeelte der stad het vreeselijke doch in hun oog grootsche schouwspel te genieten, dat Parijs in deze uren aanbood. Bij het eerste schemeren van het daglicht zag men door het halfduister, dat nog over de stad lag uitgespreid, op verschillende punten het vuren van het geschut

en den opstijgenden kruitdamp, die zich vermengde met de dikke rookwolken van brandende gebouwen. Als een gordel van vuur omgaven de hoog opschietende vlammen dit toneel van verwoesting als reusachtige fakkels. Een huiveringwekkend gevoel beving den toeschouwer, als hij te midden van dit ontzettend schouwspel uit de verte de jammerkreten hoorde opgaan der ongelukkigen, die overhaast hunne brandende woningen ontvluchtten, of de juichtonen der brandstichters, die als duivels te midden van dien vuurgloed hun vernielingswerk stelselmatig voortzetten. Al die nieuwsgierigen sloten zich bij den troep aan, die reeds tot duizenden geklommen was. Ook eene bende gefedereerden, zoo even door den vijand teruggedreven, kregen in de *rue Haxo* de gijzelaars in het gezicht. Nog woedend en wraakgierig door hun nederlaag, riepen zij reeds in de verte aan de menigte toe: 'Levert ons die lieden over: wij zullen ze aanstonds fusilleeren!'

REINOUT VAN BURGONDLË VERLEENT BELFORT VRIJBRIEVEN.

Maar de straat was te eng en de plaatsruimte te gering: nog langer zou de lijdenstocht worden voorgezet, tot men een geschikt terrein voor den moord gevonden had.

Het gemeen eischte nu, dat er meer feestelijkheid aan den stoet zou worden bijgezet: deze gelegenheid was te schoon voor die boeven dan dat zij die zoo zonder eenige buitengewone vertooning zouden laten voorbijgaan. Er werd

dus een meer ordelijke optocht samengesteld.

Eene liederlijke deern, eene soort van marketentster, geheel in het rood gekleed, zette zich als een man te paard, en reed voorop: eene rij tamboers, door een paar trompetters begeleid, volgde, en de tonen der muziek voerde, bij het brullend maatgeluid der menigte, de hartstochtelijke opgewondenheid en bloeddorst al hooger en hooger in die reeds door dronkenschap bedwelmde hoofden op. Achter de muziek liep een straatjongen, die zeker meermalen als koorddanser of goochelaar voor het volk gefigureerd had; op de behendigste manier maakte hij vertooningen, balanceerde met zijn geweer, en sprong al dansende voor het volk uit. Dan volgden, omstuwd van allerlei gespuis, soldaten, vrouwen en straatjongens, de gendarmen en de priesters. Daarachter sloot zich eene onafzienbare menigte aan, die zingende, vloekende en schreeuwende, met woeste drift opdrong om vooruit te komen; want iedereen wilde de gevangenen zien en naderen. Daar was er niet één onder die tallooze bende, of hij moest door schoppen en slagen en allerlei mishandelingen zijn wraak op die ongelukkigen koelen. Soms stond de voorhoede bij een kruispunt stil om te beraadslagen, welke richting men nemen zou; dat waren vooral vreeselijke oogenblikken voor de gijzelaars. Dan drong het achterste gedeelte met geweld het voorste vooruit, en veroorzaakte eene onbeschrijfelijke verwarring in de rijen! Het was ontzettend, wat de arme priesters en gendarmen, in zulk een dichten troep saâmgedrongen, van elk dier onmenschelijke beulen te lijden hadden.

Dan ging het weêr voorwaarts: nog altijd hielden de priesters zich moedig op hun lijdenstocht. Nog vuriger steeg hun gebed te midden der kwellingen en benauwdheden omhoog, en hunne reine ziel beval zich in dat uur van smarten aan Hem, die elken kaakslag telde, die elke wonde peilde, en voor elken druppel bloeds, dien zij vergoten, een parel voegde aan hunne eeuwige gloriekroon. Die gedachte sterkte hen met bovennatuurlijken moed, en nog klonk te midden der godslasterende kreten hun luid geroep tot hunne lotgenooten: 'Moed, moed, sterft voor God!' Eindelijk zou er een einde komen aan hunne smarten, eindelijk zou hun lijden voor een eeuwig heerlijk lot verwisseld worden!

TYPEN VAN KROEMIRS.

TYPEN VAN TOEAREGS.

De *rue Haxo* vormde op de plaats, waar de stoet genaderd was, een ruim vierkant, dat aan de eene zijde het uitzicht gaf op een open plek gronds, waarop men met den aanbouw van een nieuw huis begonnen was. Dit werk was bij het uitbreken der revolutie gestaakt geworden. Een laag muurtje van anderhalven voet hoogte scheidde nu de straat van het bouwterrein, waar een vrij diepe kuil voor den toekomstigen kelder was uitgegraven. Deze grond zou de bevoorrechte plek worden, die, doorweekt van het heilig bloed dier martelaren, hunne gewijde lichamen in zijn schoot zou ontvangen; maar ook deze plaats zou getuige zijn van gruwelen, zoo onmenschelijk, zoo duivelsch, dat wij het niet wagen zouden die te beschrijven,

zoo niet hierdoor juist des te duidelijker de afschuwelijkheid geteekend werd van die beulen der Commune en de misdaad van die mannen, die leiders der revolutie, welke om eigen hartstocht te bevredigen, het lage volk hebben opgezweept en in de gelegenheid gesteld, om hun schandelijksten lusten bot te vieren.

Terwijl de aanvoerders onder elkander nog twistten over de geschiktheid van deze plek tot de uitvoering van het vonnis, raakte bij de bloedgierige menigte het geduld, reeds te lang getergd, ten einde. Daar klonk op eens midden uit de rijen, maar nu beslissend, de kreet: *'A mort les calottins! à mort!'* De gevangenen worden in eene rij tegen den muur gedrongen van het huis, dat aan de overzijde van de open plek staat; het opgedrongen volk wijkt achteruit, en de in het rood gekleede duivelin springt van haar paard, zwaait haar revolver door de lucht, legt op de gevangenen aan, en doet het eerste schot; dit teeken is genoeg, en allen daar tegenwoordig worden moordenaren: een algemeen ongeregeld losbranden volgde nu; men vuurde half in het wild als dolzinnigen op de breede rij van slachtoffers los. Enkelen hunner werden aanstonds gedood, anderen, door de lichamen dergenen, die voor hen staan, gedekt, blijven lang ongedeerd, de meesten vallen zwaar, doch niet doodelijk getroffen, ter aarde, en hun akelig verwrongen gelaat en hunne stuiptrekkingen teekenen hun vreeselijken doodstrijd, die al zwakker en zwakker wordt, naarmate het bloed uit hunne breede wonden stroomt. Bij het gezicht van dat bloed schijnt de woede der moordenaars nog te stijgen. Onder hevige scheldwoorden en godslasteringen branden zij los om weêr opnieuw te laden; de vrouwen rukken de geweren uit de handen der mannen om ook haar schot te doen, of springen met den revolver in de hand vooruit, om van nabij een mensch te dooden.

Op een afstand zijn eenige gefedereerden op een muur gesprongen, en van dat hooge standpunt lossen zij, als bij eene vermakelijke schietoefening, onder het zingen der *Marseillaise,* over de hoofden der andere moordenaars heen, hunne geweren op de reeds ontzielde of verminkte slachtoffers.

Een der gendarmen treedt vooruit en biedt zijn half ontblootе borst de woedende menigte aan: een priester, heldhaftig en liefdevol tot in het laatste oogenblik, treedt voor hem, en vangt, doodelijk getroffen, den kogel op, voor den soldaat bestemd. Zoo vielen die edele mannen, tot in hun dood getrouw aan hunne heilige gevoelens, stilzwijgend tegenover hunne beulen, kalm en gelaten in hun lot, wat zij reeds lang geheel aan God hadden overgegeven. Nadat de slachting reeds een geruimen tijd was voortgezet, waren er nog enkele priesters en gendarmen in het leven. Toen kwam het in het hart der wreede beulen nog een laatst, en vreeselijk spel met die ongelukkigen te spelen. Het moorden houdt een oogenblik op, men voert de nog levenden naar de overzijde bij het lage muurtje, en het gespuis beveelt hun over dat muurtje heen te springen: de gendarmen deden het en werden onder het springen getroffen; dat noemde men 'in de vlucht schieten,'en het afschuwelijke spel wekte niet weinig den lachlust der menigte. Toen de laatste gendarme op die manier gevallen was, kwam de beurt aan de priesters. Nog drie waren er nagenoeg ongedeerd gebleven. Het woedende volk eischte, dat ook zij den sprong zouden doen. Maar een hunner sprak met waardigheid: 'Wij zijn bereid ons geloof te belijden; maar het past ons niet onder grappen en sprongen te sterven.'

Zij hadden al dat lijden in stille onderwerping voor God gedragen, maar hun priesterlijk gevoel sprak te fier in hen, om op zulke onwaardige manier den dood te gemoet te gaan. Een der mannen wierp nu zijn geweer op den grond, trad vooruit,

en nam elk der priesters één voor één onder den arm, om hem met geweld over den muur te duwen; de laatste der drie b[o]od eenigen weêrstand; dat verdroot het volk, zij brandden van ongeduld los, en troffen hun medemoordenaar tegelijk met den laatsten priester.

Een der gijzelaars, een leek, die in bezwijming was gevallen, leefde nog; men nam hem bij het hoofd en de voeten, en wierp hem over den muur; eene laatste algemeene losbranding voltooide den moord van zoo vele onschuldigen. Doch de bloeddorst der beulen, nu tot woedende razernij opgezweept, was hiermeê niet bevredigd. Enkele slachtoffers, die het eerst gevallen waren, lagen te kermen, daar zij wel zwaar, doch niet doodelijk waren getroffen. Die ongelukkigen moesten nog worden afgemaakt, moesten den doodsteek nog ontvangen. Het walglijkste en onmenschelijkste toneel volgde nu. Een soldaat der Commune gaf het teeken: 'Vooruit, dapperen, *à la baionnette!* schreeuwde hij; men gehoorzaamde, en allen sprongen op de lichamen toe en doorstaken in het wild de dooden en de stervenden.

Ouder de laatsten waren er, wier lichaam eenigszins beschut lag door dat van een ander, die op hen gevallen was; maar zoo de scherpe wapenen deze niet konden bereiken, hunne beulen wisten wel op andere manier hen dood te martelen. Zij begonnen op de lichamen te springen en te dansen, en de vreeselijkste foltering voleindigde den doodstrijd der zieltogenden, die nu letterlijk onder de voeten dier duivels vertrapt werden. Toen dit helsche spel eenigen tijd geduurd had en geen enkele zucht meer opklom uit die lijken-massa, wenschten de uitvoerders van het bevel der Commune, de wrekers der gerechtigheid, nu moede van het moorden, elkander geluk. De mannen drukten elkander de hand, de vrouwen werden omhelsd, en de roode marketentster in triomf weggevoerd. Men trok naar de kroegen en wijnhuizen om zich een weinig na den zwaren arbeid door een drinkgelag te verkwikken. Onderweg wist een ieder te verhalen van zijne heldenfeiten: 'Ik heb de tong van een dier pastoors willen uitrukken,' zegde eene jonge vrouw, 'doch ik heb het niet kunnen gedaan krijgen.'- 'En zie mijn vuist eens,' riep een reusachtige kerel, 'ik heb er zoo op geslagen, dat zij blauw ziet.'

De vermorzelde lichamen der vermoorden bleven daar liggen op die plek, getuige van zoo vele gruwelen.

Eerst den volgenden dag werden zij in den kuil over den lagen muur geworpen, doch alvorens dit geschiedde, zorgden de roofdieren der Commune, dat zij alles, wat nog eenige waarde had, behoorlijk hadden uitgeschud.

De beroemde Afrika-reiziger Stanley was er eindelijk den 14^{en} februari 1872 in geslaagd zijn collega Livingstone te Ouganda te ontmoeten. Hij ontving toen voor het eerst berichten uit Europa over Frankrijk en de Commune.

Zijne gewaarwordingen heeft hij op dat oogenblik aldus opgeteekend: 'O, Frankrijk, zulke dingen geschieden zelfs in de binnenlanden van Afrika niet.'

Alleen die wezens, welke als het uitvaagsel van het menschelijk ras, steeds naar bloed en gruwelen haken, alleen die schepselen, dieper gezonken dan het redelooze dier, alleen die door en door verdierlijkte wezens uit de holen en krochten der bedorven wereldstad Parijs, konden die gruwelen bedrijven. Maar wee den hoofden der Commune, wee den leidsmannen van dat volk; op hunne hoofden komt de volle verantwoording van alles, wat in de *rue Haxo* is geschied; zij hebben die driften ontketend; zij hebben de hartstochten dat volk den vollen teugel gelaten, want in hun grenzeloozen hoogmoed hebben zij door den opstand tegen het gezag aan dat gemeen het voorbeeld gegeven, zelf als de wreedste tirannen de vrijheid van anderen

vernietigd, en Frankrijks edelste mannen, Frankrijks heiligste priesters in die dagen aan de woede van dat gepeupel overgeleverd.

O, Frankrijk, moge ook voor u het bloed dier martelaren het zaad van nieuwe Kristenen zijn!

(Wordt vervolgd.)

De familie picardi.
Novelle door I. Molenaar
(Vervolg.)

VI.

Kent gij de zee? Nu eens lief en stil als het kalme gemoed, een effen waterspiegel toonend of in zachte deiningen met het zand des oevers spelend, dan weêr onstuimig, een ziedenden hartstocht gelijk, de bruisende golven tegen de duinen opzweepend, of, waar zij tegenstand ontmoet, in schuim terngspattend en toch telkens weêr met hernieuwde kracht, als woedend over de geleden nederlaag, hare geweldige aanvallen bruisend herhalende?

Kent gij haar als een eindelooze watervlakte tegen een eindeloozen hemel, u uwe nietigheid toonend, of als de ontzettende watermassa, door een huilenden wind in vervaarlijke golven opgestuwd en brullend het witte schuim tegen den donkeren hemel opspattend? Men noemt zoo iets grootsch, en met recht. Welke sterveling gevoelt zich niet aangegrepen, wie siddert niet bij een dergelijk tooneel?

Wij zijn bij de haven van Ostende; ook nu zweept de wind de golven, vol ontzetting voor den toeschouwer, tegen de dijken en golfbrekers op. Door het geraas der ontketende elementen kan men nauwelijks elkander verstaan; maar hoort gij hoe dat akelig hulpgeschrei boven alles uitklinkt? Ziet gij die jonge maagd met losgewoelde haren daar aan het strand staande en zich met alle kracht verzettende tegen degenen die haar van daar trachten te verwijderen?

‘Laat mij los,’ huilt zij, ‘ik ga niet van hier, voordat mijne ouders hier levend of dood verschijnen.’

‘Bedaar, Emma, bedaar, mijn kind,’ zoo sprak een man, in wien wij spoedig den oom van Emma herkennen.

‘Weg! laat mij los! Waarom hebt gij mijne ouders niet terug gehouden? Weg, verrader!’

‘Kom, laten wij gaan, kind!’ riep de tante die ook aanwezig was, met een eau-de-Colognefleschjein de hand. ‘Kom, ruik even, uwe zenuwen zijn aangedaan. O, God, mijn arme broeder, o, mijn hoofd!’

‘Mijne arme moeder,’ snikte Emma; doch op eens weêr woest zich losrukkende, riep zij tot de omstanders: ‘ik wil er heen! hoort, mannen! duizend gulden die mij er heen voert, - wat? niemand van u durft! O! ik bid u, helpt mij, helpt mijne ouders!’

‘Ik vrees,’ zuchtte de oom, ‘dat haar verstand gekrenkt is, het arme kind.’

‘Gij zult moeten wachten, schepseltje; de volgende week vaart er weêr een boot,’ meende de tante.

‘Wachten, he! totdat zij in de golven omgekomen zijn? neen nooit!’ En in vertwijfeling wendde zij zich tot haar oom. ‘Gij hebt gezegd dat mijn vader eerloos was, maar in uw aangezicht heet ik het u liegen. God zal u eenmaal oordeelen, gij

alleen, valschaard, zijt de oorzaak van alles! Ziet gij niet, mannen, dat de zee nog holler wordt? In Jesus' naam, redt hen!'

Zij wilde nog meer zeggen, doch een hevige rukwind wierp haar op den grond, waar zij bewusteloos bleef liggen........

Wat was er gebeurd?

Zooals mevrouw Picardi, reeds twee jaar geleden, aan Emma als haar vermoeden had meêgedeeld, stonden de zaken van haar man verkeerd. Hoe het ook mocht zijn, in zijne verlegenheid had hij een enorme schuldbekentenis geteekend, inhoudende dat de houder daarvan het recht had om, bij wanbetaling, zijne eigendommen te verkoopen. Binnen eenige weken moest er aan voldaan worden. Zijn zwager had hem beloofd tegen dien tijd de noodige gelden bijeen te zullen brengen, doch tot zijne teleurstelling kon hij

niet zoo spoedig gereed komen; tevens had hij Picardi te kennen gegeven, dat diens vertrouwen bij het publiek verloren was.

De vernedering, die Picardi ten gevolge daarvan boven het hoofd hing, gevoegd bij de zucht naar zelfbehoud, had hem doen besluiten naar Amerika te gaan, waar zijn zwager, de schilder, volgens het beweren van den oom, wel de noodige voorzorgen zou nemen. Om nu niet te veel tegenkanting van zijne vrouw te ontmoeten en ergerlijke tooneelen te vermijden, was hij onder den schijn van een pleizierreisje naar Ostende gegaan en had verder, om geen argwaan te wekken, Emma bij de familie te Mechelen achter gelaten; zij kon dan volgens ooms raad zeer geschikt achterna komen. Eerst te Gent, waar hij eenigen tijd vertoefde, maakte hij zijne vrouw met zijn plan bekend.

Men kan den toestand van de vrouw begrijpen. Als van den bliksem getroffen, bleef zij een tijd lang sprakeloos; wat zou zij doen, zij had slechts te kiezen tusschen een vernederd leven in haar vaderland of dit te verlaten. Bovendien, haar man was vast besloten en door geene smeekingen te vermurwen om van zijn plan af te zien. Zij had hem voorgesteld, dat het nog beter was in armoede en vernedering in het eigen vaderland te leven, dan in den vreemde te moeten omzwerven; doch niets mocht baten. En dan, hare dochter, wat moest er van haar geworden, hoeveel ellende stond haar misschien niet in den vreemde te wachten? ‘Laat haar een jaar bij tante achter,’ had haar man gezegd, ‘totdat wij onze zaken in Amerika weêr op streek hebben, dan kan zij ons volgen.’

‘En dan haar, mijn eenige troost op aarde, alleen achterlaten, zonder haar nog eenmaal vaarwel te hebben gekust, dat nooit,’ had de moeder beslist geantwoord. Zelfs had zij eenmaal op het punt gestaan te zeggen: ‘Ik blijf hier, ga gij alleen.’ Maar was het haar man niet, had zij hem niet aan het altaar eeuwige trouw gezworen, niet plechtig beloofd, alle lief en leed met hem te deelen? Het was een verschrikkelijke tweestrijd. Mocht zij van den eenen kant haar kind aan eene twijfelachtige toekomst wagen, wanneer zij zeker meende te zijn haar goed verzorgd te kunnen achterlaten, met de zoete hoop haar na een zekeren tijd, al duurde dit een paar jaren en al scheen dit eene eeuwigheid, te kunnen wederzien? Zoo evenwel te vertrekken, zonder haar kind nog eenmaal gezien te hebben, dat was haar van den anderen kant onmogelijk; dan zou zij maar liever blijven, was haar vast besluit, en weigeren haar man te volgen.

Picardi, hoezeer ook een dergelijke ontmoeting vreezende, moest eindelijk Emma wel laten komen. Zij ontving den volgenden brief van hare moeder, die in een brief, aan oom gericht, was ingesloten:

> Dierbaar kind!
>
> Herinnert gij u nog, Emma, dat gij mij op een avond beloofdet, ingeval ons een ongeluk mocht overkomen, dat gij u moedig zoudt gedragen en aan het lot onderwerpen?
> Schep moed, mijn kind, een vreeselijk iets hangt ons boven het hoofd. Uw moeder, die meende voor genoegen op reis te gaan, zal misschien nimmer haar woning wederzien.
> Schrik niet, kind! maak u spoedig gereed, wij wachten u in Ostende. Uw vader moet zich in veiligheid stellen; het andere zal uw oom u wel

meêdeelen, hij weet alles; maar zeg geen woord aan tante, het moet voor onze eigen veiligheid een geheim blijven.
Nog eens, heb moed, mijn kind, haast u!
God zal voor u zorgen.

Uwe liefhebbende moeder.

Het zou moeielijk zijn den toestand van het meisje te beschrijven; met een geschokt gemoed was zij met oom en tante naar Ostende op reis gegaan. Daar echter aangekomen, was het schip reeds vertrokken. - Emma kwam dus te laat, en wat toen gebeurde, weet de lezer reeds.

Wij vinden het arme meisje in een der kamers van een logement te Ostende terug; zij lag te bed; een hevige koorts had haar aangegrepen. Geheel uitgeput, bleek als een doode lag zij daar, de oogen flauw geopend, doelloos voor zich uitstarende. Haar tante zat naast haar.

'Hoe is het nu, kind?' vroeg deze.

Het meisje antwoordde niet.

'Moed gehouden, Emma, na eenige dagen rust zult gij vanzelf weêr beteren.'

'Ik zou dan nog.... beter kunnen worden?' sprak het meisje langzaam en zacht, 'ik wil wel liever.... sterven, dan kom ik weêr.... bij mijn moeder.'

'Maar, kind, gij zult uw moeder wederzien.'

'Wederzien!.... neen, hier.... nooit meer... O die droom....'

'Spoedig gaat gij met ons meê en dan zal ik zoolang ik kan een moeder voor u zijn,' fluisterde de tante aangedaan.

'Ik dank u.... maar meêgaan.... kan ik niet, neen dat nooit, ik....'

Plotseling en als gejaagd, kwam de oude huiskapelaan onder deze laatste woorden binnen. Te Brussel had hij reeds alles vernomen; de mare ging, dat de heer Picardi op de vlucht was ge gaan, een belangrijk deficit achterlatende. Het eerste werk van den kapelaan was nu geweest Emma op te zoeken. Een blik op het meisje had hem echter spoedig overtuigd, dat hier groote voorzichtigheid noodig was; hij nam plaats naast het bed en de babbelzucht van tante vreezende, verzocht hij haar een oogenblik de kamer te verlaten.

Emma herkende den geestelijke en wierp een matten blik op hem.

'Is het waar, dat ik nog niet.... sterven ga?' vroeg ze.

'Zoudt ge dat dan gaarne willen, mijn kind?' vroeg de priester getroffen.

'Ö ja....'

'Gij kunt met uw tante en oom meêgaan, ze waren altijd zoo goed voor u!'

'Tante, ja..... maar oom....'

'Vertrouwt gij hem dan niet?' vroeg de kapelaan zacht.

'Hij is de schuld.... van alles....'

'Hoe weet gij dat?'

'Ik weet niets, maar hier binnen.... is een stem... die het mij zegt...,' antwoordde Emma, de oogen vermoeid sluitende.

'Nog altijd ijlende,' dacht de priester, 'het zal goed zijn haar alleen te laten; zij heeft rust noodig.....'

Het mag aan sommigen vreemd voorkomen dat het nog steeds dezelfde kapelaan is, die kier verschijnt; voor degenen echter, die niet met de belgische toestanden bekend mochten wezen, zij gezegd, dat er daar onder de geestelijken zijn, die steeds kapelaan

blijven, terwijl er ook gevonden worden, die alleen maar de H. Mis lezen zonder te preeken of biecht te hooren. Het laatste evenwel deed de huiskapelaan. Hij was steeds de biechtvader van Emma geweest en als zoodanig zal het ook niemand verwonderen, dat hij zich haar lot aantrok.

Zoo als wij gezien hebben hechtte hij niet veel waarde aan het gezegde van Emma; toch ging hem nu en dan wel eens een vreemde gedachte door het hoofd. Hij dacht onder anderen dat het toch wel toevallig was, dat Emma zich juist bij het vertrek der ouders bij haar familie te Mechelen en niet tehuis bevond. Hij wist echter ook, dat de omstandigheden vreemd kunnen samenloopen, en de kristelijke liefde verbood hem iemand zonder genoegzamen. grond te verdenken; hij bleef er derhalve op aandringen dat Emma bij de familie zou blijven.

VII.

Dat het gebeurde een groote ontsteltenis onder het dienstboden-personeel van Picardi had teweeg gebracht, zal wei nauwelijks vermelding behoeven. Het was vooral Katrijn, die zeer met het lot van hare meesters begaan was en met dat van Emma niet minder; een moeder had niet meer getroffen kunnen zijn dan zij geweest was. Zoo zij haar post had durven verlaten, ware zij al lang bij het arme kind geweest, zoo zeide ze. En met een groot verlangen zag ze telkens naar een bericht uit, dat de goede Emma kon betreffen. Bij monde van den kapelaan had zij intusschen reeds vernomen dat het meisje herstellende was.

En Kees, hij had bij het hooren van het verschrikkelijk nieuws gezegd: ‘Een mooie rommel, dat zeg ik, wat moet Kees nu aanvangen?’ Dat het eenmaal zoo moest komen, wist Kees wel, maar zoo gauw, neen, dat had hij nog niet verwacht. De oude is mij nog te slim geweest, had hij bij zich zelven gedacht; maar het zij zoo, een mensch leert zoo lang als hij leeft. - Doch laten wij Kees zelf hooren.

‘Weet je wat? ik pak mijn boeltje bij elkaar en ga eenigen tijd logeeren bij grootmoeder te Antwerpen in de Kammestraat, dan doe ik ook eens als de groote lui; één dag weelde is alle dagen geen armoede, 't Is anders in mijne zakken maar een mager beestje. Ik had het wat eerder moeten weten, dan had ik een pintje minder gedronken, maar wat op is, is op; da's waar, en een knappe kerel is het, die het mij heet liegen.’

‘En gij, Katrijn, waar wilt gij heen met je potjes en pannetjes? de meeste drukte is hier voor je afgeloopen, meid, daar kan je gerust op zijn.’

‘Wie heeft je dat gezegd?’ vroeg Katrijn.

‘Wel drommels, dat zal je wel geleerd worden: binnen een paar dagen komen hier de heertjes uit de stad, en als je je rommeltje liefhebt, zorg dan maar dat je het buiten schot krijgt of ze spijkeren je de keukendeur voor den neus dicht. Ja, je gelooft mij niet? Maar Kees heeft al eens eerder zoo'n grap bijgewoond. Ken je de familie Van Schurzelen?’

‘Nu, wat zou dat?’

‘Daar heb ik gediend, als ge het weten wilt, en daar was het op het laatst juist zoo'n mooi zaakje als hier, en weet ge wat ze toen deden?’

‘Nu?’

‘Ze legden op alle deuren zegels. Het was bespottelijk om te zien; de eene liep met een brandende kaars en de andere met een stuk lak en zoo plakten ze de boel aan elkaar. Ik maakte hun nog de opmerking, dat zoo'n dingsigheidje niet veel zou helpen; want met een enkel rukje, zei ik, was het toch weêr los. Doch zij beduidden

mij al spoedig, als ik dat eens wilde probeeren, al was het dan ook maar voor de grap, zij mij wel eens in de doos konden stoppen. Ik begreep toen voor altijd, dat er met die heertjes niet te spotten valt. Daarom, als je hier wilt blijven, mij wèl, maar dan kan je honger lijden; want ik zeg het je nog eens; elke deur wordt dicht gelakt, de kelderdeur niet te vergeten.'

'En als dit gedaan is, wat dan?'

'Dan worden er mannen benoemd om den rommel na te kijken, om te zien hoeveel er nog in kas is. Maar hier zullen ze zich die moeite wel kunnen besparen. En dan verder zien ze, wat een ander te vorderen heeft, hoeveel schuld er is, versta je?'

'En als er geen geld genoeg is om elk het zijne te geven?'

'Dan wordt alles publiek verkocht; het huis, de paarden, de meubels, tot je koekepan toe.'

'En als ze dan nog te kort komen?'

'Dan moet doodeenvoudig elk tevreden zijn met hetgeen hij krijgt. Is er, bij voorbeeld, eens zooveel schuld als de waarde van het goed bedraagt, dan krijgt de een een half ei en de ander een half, en een derde de dop. Dat is juist het beroerdste, dan kunnen wij er van ons armoedje ook nog bij insmeren.'

'En Emma dan, wat krijgt die?'

Kees blies op zijne vingers. 'Nog zooveel niet; die is dan precies zoo rijk als jij of ik,' antwoordde hij.

'En heb je dan geen medelijden met het arme kind?'

'Medelijden? Als ik mijn loon heb, poets ik de plaat en zoek een andere dienst op. Elk zijn beurt; mij dunkt, zij heeft geen klagen: zoolang, van jongs af in weelde geleefd; wie mag zoo iets gebeuren? Geen tochtje mocht haar hinderen; dan moest Kees er anders door: ik kon nog niet loopen, toen smeten ze mij al in 't zand buiten de deur, in weêr en wind.'

'Dat is Godswil, Kees, elk in zijn stand.'

'Een mooie boel, als ik mij nu niet zie te redden, wie zal dan zeggen: kom, Kees, kom, mijn jongen, ik zal wel voor je zorgen? Geen mensch, dat zeg ik. Maar 't behoeft ook niet, Kees heeft zelf nog goeie handen aan zijn lijf, dat zeg ik. Wij zullen ons zelf wel redden... als ik eerst maar met goed fatsoen uit dit nest was!'

Katrijn was verontwaardigd. 'Gemeene vent!' was alles wat ze kon uitbrengen; maar heimelijk wist zij nu toch wat zij wilde weten om volgens een vast plan, haar reeds door den kapelaan in bedenking gegeven, maar slechts half door haar begrepen, te handelen.

Wat Mie betreft, die had gezegd: 'alles zou zich wel schikken,' en Kobe ging weêr naar zijn dorp. Het viel hem wel een weinig hard - hij had het in dienst bij Picardi te goed gehad om weg te gaan - maar nu de zaken toch zoo stonden, ging hij maar weêr naar Boucholt, wie weet of Mieke dan niet genegen zou zijn.... Maar hieraan durfde hij niet goed te denken: het kon eens aan den goeden God mishagen en dat wilde hij niet, voor geen geld van de wereld.

(Wordt vervolgd.)

Elk wat wils.
Wenken en raadgevingen door Parculus

Een interessant gezichtje, vindt ge niet, dokter, onze Marie?

Nota bene: Marie, een zwak, bleekzuchtig, mager en zenuwachtig schepseltje van omtrent zeventien jaar! Maar antwoordt nu eens aan eene moeder: Neen, madam, geen interessant, maar een heel ongezond gezichtje, met zijn flauwe oogen, bleekgele kleur, zonder uitdrukking hoegenaamd enz.! Neen, dat gaat niet. Ik mompelde dan ook zoo iets van rijzige gestalte, nog jong en zoo al wat. Nochtans, begon mama weêr, ik wilde u toch wel eens over haar spreken; zij is wat zenuwachtig sedert eenigen tijd; 't eten gaat ook niet te best, en gebruikt ze wat, steeds klaagt ze over maagpijn, drukking, zwaarte, ongemakkelijkheid, pijn in den rug, hartkloppingen, zenuwtrekkingen; hoofdpijn en den hik plagen haar ook al nu en dan; ja 't is te erg, zulke krampen en pijnen; 't is niet om aan te zien, zoo als 't arme schaap te lijden heeft. Zou 't ook kwaad kunnen? Ik heb er nooit iets van geweten; zwakheid geloof ik, wat dunkt u, dokter? enz. enz. Zoo ging ze door, de waardige moeder, zeker nog een goed kwartier. Ja, men heeft dikwijls veel geduld noodig!

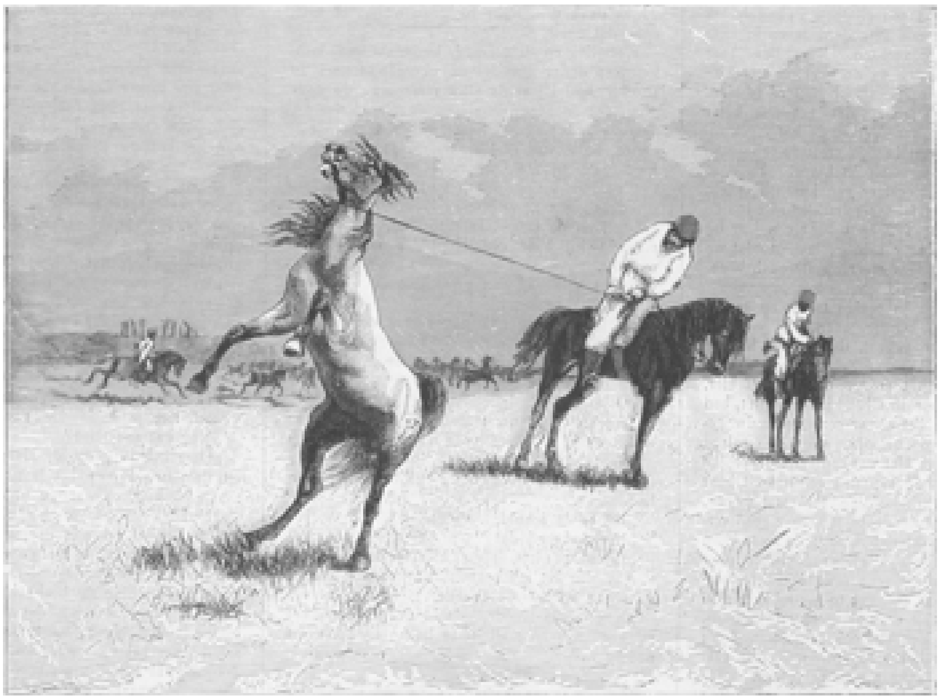

HET VANGEN VAN EEN HENGST MET DEN LASSO.

Ik stelde de bezorgde moeder gerust, wat ik overigens gerust kon doen, daar 't meisje, alhoewel blijkbaar lijdende aan gebrek aan ijzer, voor 't overige gezond was.

Ik raadde haar geregeld nu en dan een kopje thee te gebruiken van een licht aftreksel van pepermuntkruid als hulpmiddel tegen die onaangename zenuwverschijnselen in de maag enz. Tegelijk, natuurlijk, gaf ik haar eenige kleine giften van een licht verteerbaar staalpreparaat.

Met één woord voeg ik hier nog bij, dat 't meisje zelf mij eenige dagen later reeds kwam bedanken, verklaarde niets meer gewaar te worden van al haar ongemakken en de thee van pepermunt niet hoog genoeg wist te prijzen, 't Is niet te zeggen, zegde ze, wat een last ik vroeger had van huiveringen, gapen, flauwten en krampen; tegenwoordig gaat alles best, dank zij uw goede thee...

Ja, inderdaad, in zulke gevallen en voor zulke personen is 't een voortreffelijk hulpmiddel, en 't getal dezer lijderessen neemt helaas toe met den dag. In andere gevallen heb ik eveneens groot nut ondervonden van pepermuntsiroop of 't gedistilleerd pepermunt water; voor kleine kinderen namelijk, geplaagd, vooral na 't al te spoedig spenen, met overvloedig en onophoudelijk braken. Zijn ze overigens gezond en komt het braken alleen daaruit voort, dat hun maagje 't ongewone voedsel niet kan verteeren, dan doet het bovengemelde een uitstekende dienst. Ja, ik heb vrouwen gezien, die hare zuigelingen, lijdende aan z.g. koliek, daarmeê hielpen, dat zij zelve wat anijs- of pepermuntthee gebruikten. De eerste schijnt mij wel 't verkieslijkste; men heeft de pepermunt wel eens verweten, de melkformatie tegen te gaan, ofschoon ik het niet durf verzekeren, is 't toch beter, 't zekere voor 't onzekere te kiezen, en zich in zulke gevallen met wat anijs te redden.

Nog een woordje ten slotte.

Wie, die sinds eenigen tijd niet half doof geschreeuwd is over een nieuw Chineesch geneesmiddel, de beroemde Po.Ho! Eenige druppels van dit vocht voor 't voorhoofd of langs de tanden of wangen gestreken deed oogenblikkelijk de felste pijn bedaren. Duur was het goedje; voor een franc kreeg men b.v. op de brusselsche Expositie nog pas een vinger hoed vol, maar wat zou dat, zegden de verkoopers, als het maar helpt;

wat zou dat, dacht menig kooper, als het maar helpt. - Helpen? Ja, vrienden, hoofdpijn van zenuwachtigen of jichtigen aard, alsook tandpijn, ja tot zelfs de vervaarlijke en vervelende zoogenaamde kremer in den rug laat er zich nog al dikwerf meê verdrijven; maar, als ge dan een goed, echt, zuiver en waarlijk werkzaam geneesmiddel wilt hebben, haal u dan in de apotheek wat zuivere engelsche pepermuntolie, en wrijf van deze eenige droppels puur in; gij zult ondervinden, 't zij met hoofd-, met tand-, met maag-, rugge- of andere pijn, dat het u goed zal doen. Na 't eerste heete en zeer branderige gevoel volgt eene zeer aangename en pijnverdrijvende koelte; en wilt ge nu met alle geweld Po-Ho gebruiken, dan meng een paar droppels van uwe goede pepermuntolie onder 20- of 50maal zoo veel boom- of raapolie; want heel veel anders is het zoogenaamde, hooggeroemde Chineesche wondervocht gewoonlijk niet.

[Nummer 38]

Terechtstelling der moordenaars van Alexander II.

De russische vorstenmoordenaars hebben reeds op Goeden Vrijdag van dit jaar hunne misdaad met het leven geboet, onder den toeloop van duizenden nieuwsgierigen, die dit schouwspel onder de diepste stilte kwamen bijwonen. De vijf veroordeelden Jeliakof, Russakof, Kibaltsjitsj, Michaelof en Sophie Peropfskaia hebben niet veel tijd gehad om zich op de eeuwigheid voor te bereiden, hetgeen de eerstgenoemde en ook de vrouw minder noodig oordeelden, daar zij ten stelligste geweigerd hadden van de diensten der russische popen gebruik te maken. De dag hunner terechtstelling was in de russische boofdstad door kennisgevingen aan alle hoeken der straten openbaar gemaakt en reeds om negen uur was het werk der gerechtigheid volbracht.

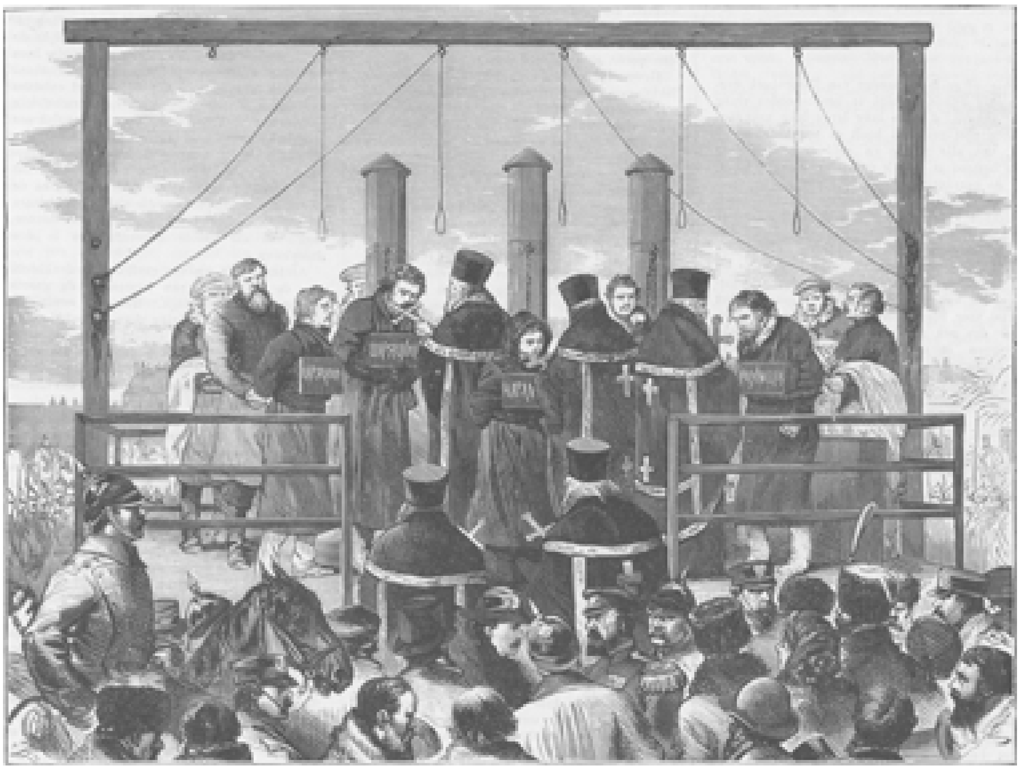

TERECHTSTELLG DER MOORDENAARS VAN ALEXANDER II.

De veroordeelden zaten op twee karren, met den rug naar de paarden gekeerd en sterk aan handen en voeten gebonden. Onder dezen laatsten gang werden onophoudelijk de trommen geroerd om alle mogelijke manifestatiën te voorkomen. Op het executieplein wachtte de beul hen af. Allen waren vaalbleek en hadden in het aangezicht des doods die stoutmoedigheid verloren, welke zij bij hun proces hadden ten toon gespreid. Met het zwarte bord op de borst, waarop de woorden *Tsari Outbilsa* (vorstenmoordenaar) stonden, en overigens gekleed in de

uniform der dwangarbeiders, werden zij naar het schavot geleid, waar reeds vijf stroppen in gereedheid waren gebracht. Elk der veroordeelden werd daar voor den schandpaal geplaatst, zoo als in Rusland gebruikelijk is, en eerst toen zwegen de trommen om de voorlezing van het vonnis mogelijk te maken. Onder nieuw tromgeroffel naderden daarop vijf russische popen in kerkelijk gewaad en elk met een kruisbeeld in de hand, om het den ter dood veroordeelden te kussen aan te bieden. Niemand hunner onttrok zich aan de laatste daad van eerbied jegens den God, voor wien zij weldra zouden verschijnen. Alsnu werd hun gelegenheid gegeven van elkaar afscheid te nemen, dat zij op de meest hartelijke manier doen, waarna de popen het schavot verlaten en de beul zijn werk begint. Hij treedt op Kibaltsjitsj toe en werpt hem een grijs linnen hemd zonder mouwen over het hoofd; daaraan is een kap vastgemaakt, die het gelaat volkomen bedekt. Zijne helpers doen het zelfde bij de vier andere veroordeelden, maken daarna de stroppen om den hals vast, en eenige oogenblikken later bengelen de lichamen in de lucht. Tot tweemaal toe brak de strop, waaraan Michaelof hing, door de schuld van den beul, die zich door dronkenschap op deze strafoefening had voorbereid en dus alle vastheid van hand miste. Na verloop van 20 minuten was het vonnis ten uitvoer gelegd en verwijderde zich de menigte even stil als zij gekomen was.

Een pijnlijke toestand.

Wie of er burgemeester van Diepenbeek worden zal? Eene moeilijk te beantwoorden vraag voor iemand, die zijn lang leven lang naar dien hoogen post gestreefd heeft en ten slotte, nu hij ziet, dat alle moeite en geld tevergeefs door hem besteed is, tot de smartelijke ervaring komt, dat de geavanceerde kerkelijke partij in het vroeger zoo orthodox Diepenbeek zal gelukken, haren modernen candidaat op den burgemeesterstoel te doen planteen.

Wij vergeven het onzen oude op de bijgaande gravure, dat hij allesbehalve welgemutst is bij het doorbladeren der liberale dagbladen, waaronder die van het wijdberoemde Diepenbeek het sterkst voor Blasius Maçon hoeft geieverd. Men heeft den gek gehouden met zijne puriteinsche begrippen, in een bespottelijk daglicht gesteld de liefdegaven, door hem in de laatste maanden zoo ruimschoots aan de Diepenbeekers uitgedeeld, ja men heeft zelfs zijne grijze haren niet gespaard en die in weinig behaaglijke overeen stemming gebracht met de stripes zijner lage schoenen. Wel is de vernedering groot, die onze grijze candidaat naar het burgemeesterschap van Diepenbeek in het vroege morgenuur hij het doorlezen der hem vijapdige bladen ondervindt; en zoo éénen toestand, dan voorzeker is de zijne inderdaad een pijnlijke. Schilder en graveur hebben dien pijnlijken toestand voortreffelijk weêrgegeven.

Lees eens voor.

De schilder van dit toneeltje verplaatat ons in het zonnig Italië; dat bewijzen de typische trekken en kleeding zijner figuren, dat blijkt ook uit de schilderachtige omgeving. De beide meisjes, die elkaar op weg naar de fontein ontmoet hebben, vinden bij de bron, behalve de gelegenheid om hare kruik te vullen, ook nog de welkome oplossing van de moeielijkheid, die voor beiden onoverkomelijk was. Zij

hadden, waarschijnlijk van een afwezig vriendinnetje, een brief ontvangen, dien zij, hetzij ten gevolge harer gebrekkige kennis, hetzij wegens het onduidelijk schrift, geen van beiden konden ontcijferen. De Vergeefsche pogingen om achter den zin van het lang verwachte schrijven te komen, hebben hare nieuwsgierigheid geprikkeld, en de ontmoeting van den knaap, die op de school steeds een eerste in 't lezen was, is voor beiden dan ook eene echte verrassing. Men kan het den knaap aanzien, dat het besef zijner meerdere geleerdheid hem wezenlijke zelfvoldoening verschaft, terwijl de houding zijner toehoorsters van levendige belangstelling getuigt.

Hoozen.

Wie heeft niet dikwijls op de hoeken van straten, in de nabijheid van hooge gebouwen, of op het land bij boomen en huizen opgemerkt, hoe blaêren, stofjes en lichte voorwerpen daar een soort van wilden rondedans uitvoerden, waarbij zij dikwijls tamelijk hoog werden opgevoerd?

Die draaiende beweging ontstaat uit de ontmoeting van twee luchtstroomen, die elk uit eene verschillende richting komen, ofwel uit het plotseling invallen van een krachtigen luchtstroom in eene onbewogen luchtmassa. Naar gelang de luchtstroomen, die elkander aldus ontmoeten, eene grootere snelheid hebben, naar die mate is ook de draaiende beweging, die zij veroorzaken, sterker.

Neemt de bovengenoemde rondedans van blaadjes, papiertjes en stofjes zulke groote verhoudingen aan, dat hij boomen ontwortelt, schoorsteenen meêvoert en verbazende stofwolken opjaagt, dan krijgt hij den naam van wervelwind. Is de draaiende beweging echter nog sterker, dan noemt men ze eene h o o s .

Gewoonlijk ontstaan de boozen in de hoogere luchtlagen, dikwijls in eene onweêrswolk en bij stil weêr. Het schijnt dan alsof een gedeelte der wolk zich van deze afscheidt en in den vorm van een draaienden trechter naar beneden daalt. Soms trekt die omgekeerde kegel zich een oogenblik omhoog, maar weldra strijkt hij weêr op de aarde neêr, om daar dikwijls de schromelijkste verwoestingen aan te richten. Het kan ook gebeuren, dat de luchtstroomen elkaar nabij den grond ontmoeten en dat de hoos alzoo beneden begint. In dat geval ontstaat even als in het vorige eene spiraalvormige beweging der lucht, die alles meêvoert wat zij op haren weg ontmoet. Bij de omdraaiing namelijk verwijderen de luchtdeeltjes zich ten gevolge der middelpuntvluchtende kracht vap de as der draaiende luchtkolom, zoo dat daardoor een luchtledig ontstaat, dat door luchtdeeltjes uit den naasten omtrek wordt aangevuld. Nu is de lucht aan de oppervlakte der aarde het dichtst; de luchtdoeltjes zijn daar in het grootste aantal voorbanden en bij gevolg zullen zij vandaar in de grootste hoeveelheid aanstroomen en oprijzen, allerei voorwerpen, die zij op den bodem aantreffen, met zich voortsleurende.

Behalve deze draaiende beweging, heeft de hoos veelal non een voorwaartsche in de richting der resultante van de krachten der beide luchtstroomen. Dikwijls legt zij een overgrooten weg af, waarop haar spoor steeds door verwoestingen van allelei aard gekenmerkt is. Strijkt zij over het water heen, dan doet zij dit in hare onstuimige beweging deelen en er ontstaan twee kegels, de eene van water met den tap naar boven, de andere van lucht met den top naar dien van de waterkolom gekeerd.

Men kan zich voorstellen, welke ontzettende gevolgen zulk eene waterhoos kan na zich sleepen, wanneer zij haar weg vervolgens weêr over land neemt. In de vorige eeuw vond men tusschen de daken der Groote Kerk te Zutfen een haai; bij andere gelegenheden heeft men visschen en garnalen op groote afstanden van zee uit de

lucht zien vallen; beide verschijnselen kunnen slechts aan waterhoozen worden toegeschreven.

Om een denkbeeld te geven van de vreeselijke kracht, die eene hoos kan uitoefenen, laten wij eene korte beschrijving volgen van de waterhoos, die op den 22^{en} October 1844 de stad Cette trof. Zij kwam uit zee en richtte bij haren tocht over de stad zulk eene schade in gebouwen en daken aan, dat de stad het voorkomen had alsof zij een bombardement had doorstaan. Toch was de snelheid der aanrukkende hoos, volgens de verzekering van personen, die ze hebben zien aankomen, niet groot, daar zij ze gedurende eenige minuten konden gaêslaan. Allen schilderen de hoos af als eene dikke en zeer zwarte wolk, die naar boven wijd toeliep en zich onder veel regen en wind met de andere wolken Vereenigde. Het benedeneinde was zeer dun en reikte tot aan de zee, die zij met veel geraas deed opbruisen. Met toenemende snelheid naderde zij de haven, onder geweldigen stortregen en hagelslag, vergezeld van bliksemstralen. Achttien vaartuigen werden op het strand geworpen en verscheidene menschen kwamen deels hierbij, deels onder het puin der instortende huizen, om het leven.

Het jaar daarop, den 19^{en} augustus 1845, verwoestte een dergelijk verschijnsel het Noordbrabantsche dorp Zevenbergen en richtte ook op andere plaatsen aanmerkelijke schade aan.

Een der geweldigste windhoozen uit den laatsten tijd heeft zich den 18^{en} augustus 1875 te Hallsberg in de zweedsche provincie Nerike voorgedaan. Volgens de beschrijving van prof. Hildebrandson kwam die hoos uit een bosch en trok voort in de richting van het noordoosten, alle boomen ontwortelende en alle gebouwen omverwerpende, die zij op haren weg ontmoette. Meer dan duizend zware boomstammen, die een stuk grond van 300 meter lengte en 160 meter breedte bedekten, werden neêrgeveld en soms op verscheidene kilometers afstand geslingerd. Genoemde professor onderscheidde insgelijks de draaiende en de voortgaande beweging der hoos en zijne waarnemingen bevestigden de thans algemeen aangenomen theorie van het ontstaan der hoozen, uit de ontmoeting van verschillende luchtstroomen. Vroeger zag men er namelijk een electrisch verschijnsel in, en de bliksemstralen en donderslagen, waarvan de hoozen dikwijls vergezeld gaan, rechtvaardigden wel eenigszins dat vermoeden. Tegenwoordig echter acht men de electrische verschijnselen, die zich bij de hoozen voordoen, veeleer een gevolg, dan wel de oorzaak van die groote omwentelingen in den dampkring.

Achterstaande gravure geeft ons een denkbeeld van de uitwerking van hoozen in de groote afrikaansche zandwoestijn. Het zand wordt dan niet meer in ééne richting door den wind voortgezweept, maar wordt opgeheven in den vorm van hooge, kronkelende zuilen, die als reusachtige spaken een fantastischen dans uitvoeren. Te gelijker tijd wordt het azuur des hemels bleek en grauw; het zonlicht wordt verduisterd, de gezichteinder schijnt in te krimpen; het gloeiende stuifzand, dat in de lucht is opgenomen, maakt deze ongeschikt voor de ademhaling, en wanneer een van die draaiende zandkolommen een voorwerp ontmoet, waarop het eenigszins vat kan krijgen, dan wordt dit opgelicht en soms op grooten afstand weggeslingerd.

Gelukkig duurt dit verschijnsel slechts Kort. Bijna oogenblikkelijk is het evenwicht weêr hersteld; de lucht wordt weder helder, de dampkring wordt gezuiverd en de zandkolommen vormen schoone kegelvormige heuvels, die door menschenhanden zorgvuldig opgeworpen schijnen.

Zichier hoe een reiziger, die in de woestijn door zulk eene hoos overvallen werd, het verschijnsel beschrijft:

‘Terwijl wij eene vlakte doorkruisten, welke met ontelbare zandheuvels bezaaid was, zagen wij er plotseling een dertigtal rondom ons zich opheffen, zich tot hooge zuilen verlengen en al draaiende over den bodem der woestijn voortschuiven, met de wendingen en schuifelingen van reusaclitige slangen, die door onze nadering gewekt waren. Op het gezicht dier zandhoozen, welke zich te midden van stofwolken neêrbogen, oprichtten en kruisten, zou men gezegd hebben, voorwereldlijke monsters te zien, welke uit hunne onderaardsche krochten oprezen om zich weder in het bedrijvige leven te mengen. Maar weldra waren de luchtkrachten, welke ze te voor-

schijn hadden geroepen, uitgeput, en wij zagen die zandhoozen één voor één instorten en wederom langs de oppervlakte der woestijn een aantal beweeglijke duinen vormen, volkomen gelijk aan die, waaruit zij waren ontstaan.'

De familie Picardi.
Novelle door I. Molenaar.
(Vervolg.)

VIII.

Dagen zijn er weêr verloopen, maar droeve, lange dagen voor Emma, 't Is waar, tante had haar liefderijk opgenomen als haar eigen kind; zelfs Katrijn, de trouwe Katrijn, was haar gevolgd en nu bij tante in dienst. Maar was haar verschrikkelijk vermoeden niet bewaarheid geworden? Men had het haar immers gezegd, al geleek het dan ook op een droom, dat het schip, waarmede hare dierbare ouders vertrokken waren, met man en muis vergaan was. Het ouderlijke huis, waar zij hare jeugd zoo gelukkig had gesleten, was verkocht, haar broeder in Italië, en deze had sedert het bericht van het lot zijner ouders niets meer van zich laten hooren. Over de mogelijkheid van dit alles, als twijfelde zij nog aan de waarheid, zat zij na te denken. Hierbij kwam nog het verschrikkelijke vermoeden tegen haar oom, bij wien zij een onderkomen had. Het suisde haar in 't hoofd. Als zij zich eens bedroog.... haar oom was toch zoo buitengewoon goed voor haar; immers, betoonde hij haar niet meer belangstelling dan haar eigen vader voor haar aan den dag gelegd had? Maar ging het gerucht niet, dat haar oom toch heimelijk de eigenaar van het ouderlijke slot was geworden en de kooper het slechts in gebruik had, en derhalve?....

'Mijn kind,' sprak de tante die bij haar Zat, 'wees toch een weinig vroolijker, gij weet immers, ik meen het zoo goed met u. Hebt gij u over iets te beklagen, zeg het dan - o mijn hoofd!' voegde zij er tusschen in - 'gij kunt alles krijgen.'

'Ik ben u dankbaar,' antwoordde het meisje, 'maar kunt gij met al uwe genegenheid mij geven wat ik verloren heb?'

'Maar, kind, heb ik dan niets geleden in mijn armen broeder? en uw moeder, zij was toch ook een vriendin voor mij.'

'Ja, maar geen moeder!' merkte Emma op.

'Kan een moeder u dan meer geven, u beter verplegen dan ik het doe?'

'Nogmaals dank, maar wat een moeder doet dat kan geheel de wereld niet. Een enkel troostwoord van een moeder is meer waard dan al de schatten der aarde, en mijn moeder, zij had mij lief..... Gij hebt uw moeder niet gekend, anders zoudt gij mij ten volle begrijpen, en al hadt gij maar een enkel kind gehad, dan zoudt gij bevroeden hoe leeg, hoe akelig leeg het hier binnen is.'

'Maar elk moet toch eenmaal van zijne ouders scheiden, mijn kind!'

'Scheiden! ja eenmaal, ook dat is hard, maar dan kan men ten minste hun het klamme zweet nog van het voorhoofd wisschen, men kan hun laatste begeerte vervullen, hun laatste zuchten opvangen; men kan ze nog, als een laatst vaarwel, een dankbaren, liefderijken kus op de wangen drukken en zacht de oogen sluiten. Men weet dan ten minste wat er van hen geworden is, en bij hun laatste rustplaats kan men nog een Onze Vader bidden. Maar een moeder te verliezen, wie men niet eens

een laatst vaarwel heeft kunnen toeroepen, een moeder wie men geen enkele verlichting bij het angstig worstelen tegen den dood heeft kunnen bieden, wier laatste wanhoopskreet, haar hulpgeschrei tot haar kind, men niet eens heeft kunnen hooren - dat is hard. O, indien ik met haar in de golven ware omgekomen, ik had nog een troost gehad, ik had haar kunnen zeggen: moeder, uw kind sterft met u.....'

'O mijn hoofd!' riep de tante, 'maar, kind, gij moet verstandig zijn en u aan Gods heiligen wil onderwerpen, dat zeggen Katrijn en de kapelaan immers ook.'

'Als ik geen godsdienst had,' riep het opgewonden meisje schamper, 'dan had ik mij in die zelfde golven geworpen en mijn lijk had dan in hetzelfde graf gerust, dat ook de lichamen mijner ouders in zijn boezem bewaart.....'

'Verschrikkelijk, mijn kind.... het is ijselijk....' riep tante, hare beide handen aan het hoofd houdende. Doch zonder op den uitroep van haar tante te letten, ging Emma verder:

'Met recht hebt gij gezegd, dat de godsdienst ons kan troosten; ik zal trachten mij aan het lot, mij door de Voorzienigheid beschoren, te onderwerpen en het zal mij zoet zijn nog te kunnen denken, dat die zelfde godsdienst mij door mijne moeder werd geleerd. Ja, God, ik dank U voor dien troost; het Onze Vader biddende, zal ik tevens haar stem weêr hooren, haar zoete stem, toen ik nog als kind op haar knieën speelde.... Zij leerde mij God en den schoonen hemel kennen, maar zij leerde mij ook in rampen en tegenspoeden moedig te zijn.... Ik ben misschien wel hard voor u, tante, mij zoo zeer met mijn eigen leed bezig te houden en het uwe te vergeten, maar....'

'Neen, mijn kind, volstrekt niet; volstrekt niet, maar zie, als ie zoo van je moeder spreekt, dan wordt het mij zoo akelig, zoo draaierig in mijn hoofd, kind, ik heb daar zoo'n pijn.'

'Wil ik wat koud water halen?'

'Koud water! neen, mijn kind, daar in Ostende was ook alles koud water, ik heb er genoeg van.... Doch wat ik je wilde zeggen, ge moest trachten iets vriendelijker tegen mijn man te zijn; onder ons gezegd, beklaagt hij er zich wel eens over, dat gij tegen hem zoo afgetrokken zijt.'

Emma, die pas opgeruimder begon te worden, werd nu weêr stil.

'Neen, kind, gij moet u dat zoo niet aantrekken.... och, hij heeft mij dat zoo maar terloops gezegd, maar zie je, de verhouding onder ons werd er prettiger door; hij wenscht toch niets liever dan dat gij hem als een tweeden vader zoudt beschouwen.'

Wat Emma betrof, zij was wel genegen aan het verzoek harer tante te voldoen; hel was haar echter immer, alsof een inwendige stem haar toefluisterde: Vertrouw hem niet, hij is de moordenaar uwer ouders. Zij gaf daarom ook nu geen bepaald antwoord......

Terwijl dit gesprek tusschen nicht en tante gevoerd werd, zat de oom op het kantoor, zijn lievelingsplaats, waar hij bijwijlen uren achtereen kon doorbrengen. Wij vinden hem voor zijn lessenaar zitten, bezig een brief te lezen. Een boosaardige lach vertoonde zich op zijn gelaat. 'Het geluk is mij waarlijk dienstig geweest,' sprak hij bij zich zelven, 'de brief is toch wel echt; de naam van den kapitein staat er duidelijk onder en zonder omhaal wordt er in gezegd, dat het schip geheel vergaan is en dat er tot nog toe geen spoor van gevonden is; geen enkel lijk is komen aandrijven. Het is wel jammer, dat er nog zooveel geld meê verdwenen is, maar toch is het nog beter zoo; want als men zijn lijk eens vond en bij hem den brief.... men kon allicht in dat geval mij verdenken. Doch waarover maak ik mij toch ongerust, er stond immers niets in dan dat het beter was zijn vrouw met overleg van den kapitein om den tuin

te leiden, omdat er anders nog gevaar bestond, dat het meisje meêging of de moeder hier bleef. De kapitein wist niet beter of het gold een pleizierreisje naar Engeland; het overige had mijn zwager op zijn geweten; in mijn belang was het beter mijn nichtje hier te houden,... immers wie duivel zal er nu achter komen welke plannen ik had.... En toch is het wel wat gewaagd; de vrouwen zijn zoo slim.... en wat het ergste is, zij schijnt mij te verdenken; op welke gronden echter, begrijp ik niet.... Daarom ware het misschien maar beter, dat ze ook meê naar den kelder was gegaan. Wij zullen evenwel zien, dat wij haar winnen, het is nog al een aardig kopje. Het lastigste is dat wij den vrome zullen moeten spelen; het is de gemakkelijkste rol niet, doch wie heeft tot nog toe van mij gezegd, dat ik niet godsdienstig was. Als men maar druk de kerk bezoekt, dan kan er veel op door.

'Alles goed bekeken, is het mij nog niet tegengeloopen in de wereld. Wat was ik een arme drommel; met veel moeite had ik wat geleerd; boekhouden alleen, het is waar, verstond ik uitstekend. Mijn eerste plan is mij gelukt, de vrouw heb ik gekregen; een schoonheid is het wel niet, maar de centen zijn binnen en bij slot van rekening kwam het daar toch maar op aan. Dat zij overigens lang zal leven, geloof ik nooit; de dokter heeft mij wel eens gezegd, dat zij aanleg voor een beroerte had; zoo iets zou een buitenkansje zijn; het kapitaal is goed verzekerd; het domme wijf had haar eigen doodvonnis wel kunnen teekenen, zonder dat ze er erg in had. Tot nog toe is er, vreemd genoeg, nog niemand achter gekomen, dat vóór ons huwelijk dat contract is gemaakt. Dit liep mij ook al weer meê, want kinderen kregen we nooit.'

Na deze lange alleenspraak zat hij opnieuw een wijle te denken. 'Drommels!' riep hij eindelijk, 'men kan 't niet weten, als mijn vrouw eens kwam te vallen, of dan het nichtje nog niet mijn vrouw kon worden. Mocht dit gelukken, dan was van zelf alle argwaan uit de wereld en ik geborgen, geborgen voor goed. Maar die kunstenmaker of hoe ze hem ook heeten, die Otto, dat is altijd nog een malle zaak. Als deze eens uit Italië terugkwam, en hij..... Het is een gek ding; men kan het niet weten, en toch, men maakt mij niets. Wie zal het bewijzen dat ik het crediet van mijn zwager heimelijk ondermijnde, en dat zoodoende zijn geld grootendeels in mijn kas is terecht gekomen? Heb ik hem er ook geen diensten voor bewezen? Anders ware hij misschien al veel eerder naar de maan geweest met zijn domme praktijken. Terugkomen evenwel doet Otto niet licht: hij zal mijn raad om een anderen naam aan te nemen, wel opgevolgd hebben; hij, de eerzucht zelve, hij doet het gewis. En zoo hij wil slagen, zal hij genoodzaakt zijn dadelijk van woonplaats te veranderen; alle brieven aan zijn adres zullen derhalve vergeefs geschreven zijn. De nieuw aangenomen naam, alsmede zijn adres zal hij wel voor ons verborgen houden. Dat zijn zuster nog leeft, zal hij wel niet vermoeden; immers, ik heb hem geschreven dat zijne familie naar Amerika gevlucht was, de zaken in een berooiden toestand achterlatende. Ónmogelijk kan hij vermoeden dat zijn zusje nog hier is. En kwam hij eens hier en vond hij haar... welnu! ik heb hem immers niet geschreven dat rij meê vertrokken was.'

De schurk knipte bij de laatste woorden met zelfvoldoening op duim en vinger, ''t Zaakje zit ver....... goed in elkaar. Geen haan zal er naar kraaien.... Het ergste is dat ik een ander sujet heb moeten gebruiken; doch als hij uit de school klapt, dan zit hij zelf ook aan den grond; zoo slim moet men zijn, en wie niet waagt die niet wint.'

Het scheen echter dat hij toch nog niet zoo gerust was, als hij tegenover zich zelf wel voorgaf; want spoedig hernam hij weêr: 'Een zaak bevalt mij nog niet; dat die duivelsche meid hier in de keuften is gekomen. Ik kon het moeielijk beletten; want in het oog der wereld bestonden daar geen redenen tegen; toch zullen wij wakker zijn; als het noodig is, kan er altijd nog wel iets op gevonden worden.'

Door langer te blijven, konden wij misschien nog veel meer gewaar worden; voorloopig echter hebben wij genoeg van dien man.

IX.

Toen Trijntje zoo ver met haar verhaal gekomen was, waarbij de poes ijverig op mijne knieën lag te spinnen, terwijl ik haar den kop streelde; vroeg ik: ‘Maar, Trijntje, gij zorgdet toch steeds dat de booze oom Emma geen leed veroorzaaktej geen kwaad deed, niet waar? En die tante leefde die nog lang?’

'Dat zal ik u zeggen,' antwoordde mij Trijntje. 'Ik kon imerken dat de oom mij wantrouwde, het scheen dat hij vermoedde, waarom ik gekomen was; er moesten dus alle voorzorgen genomen worden. Vooreerst heb ik er bij Emma goed op aangedrongen, dat zij volstrekt niet mocht laten blijken met mij in zeer bijzondere betrekking te staan. Had zij mij het een of ander mede te deelen, dan moest dal altijd geschieden als de oom afwezig was, en dan nog met de grootste voorzichtigheid; want het gebeurde wel eens dat hij op een zeer onverwachten tijd te huis kwam; soms zeide hij vier dagen weg te blijven en kwam dan onder een of ander voorwendsel nog denzelfden dag terug.'

Het eerste jaar viel er echter volgens Trijntje, niets bijzonders voor; de verhouding tusschen nicht en oom werd zelfs hoe langer hoe beter. Het kon ook niet anders: het jeugdige meisje werd door haar oom, dien zij toch van geen enkel feit overtuigend kon beschuldigen, met bijzondere zorg verpleegd; wat zij maar wenschte, kon zij krijgen.

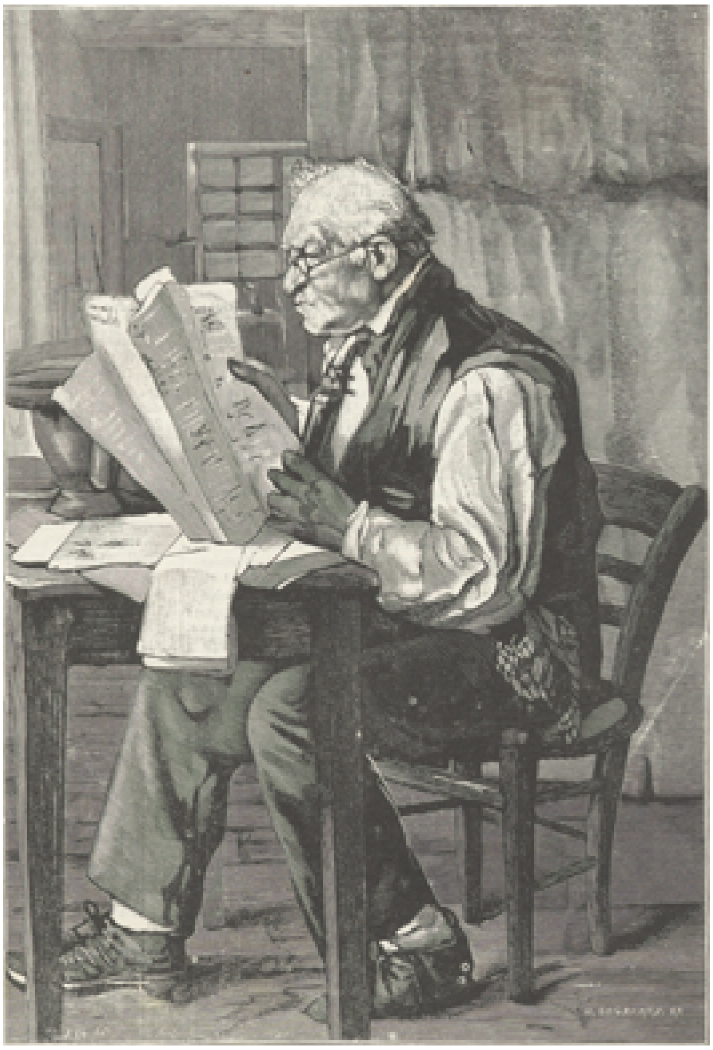

EEN PIJNLIJKE TOESTAND.

De eerste indrukken van het ongeluk, haren ouders overkomen, werden van lieverlede zwakker. Ook haar broeder lag haar niet zoo na meer aan het hart. Was het niet ondankbaar, niet liefdeloos van hem, zoo dacht zij, om op haar brieven, waarin zij

toch zoo hartroerend het ongeluk harer ouders geschetst had, geen enkele letter terug te schrijven, geen enkele deelneming hoegenaamd te betuigen? Bovendien, hij wist reeds van oom hoe ongelukkig zij was; op dien briaf had hij toch als een liefhebbend broeder moeten antwoorden, En haar oom, hnd hij haar niet gezegd, nog eenmaal, als de gelegenheid er zich voor aanbood, het ouderlijke huis weêr te koopen en dan ter wille van haar er in te gaan wonen. Zelfs Katrijn kwam in een meer verzoenende stemming jegens haar meester, al bleef er bij haar, even als bij Emma, altijd nog een zekere twijfel over, aangaande de welwillendheid en oprechtheid van den oom.

De verhouding tusschen oom en tante, zoo dacht Emma wel eens, was immers ook uitstekend; wel kon men nu en dan bemerken, dat tante een gedwee werktuig voor oom was, maar daar stond tegenover, dat zij hem volmaakt ver trouwde en hij altijd zeer voorkomend te haren opzichte was. Dit moest Emma zelve getuigen en tante ook, zij had het zelve gezegd, dat nu vooral, sedert Emma bij hem inwoonde, alles nog aanmerkelijk verbeterd was. Zij bekende dat zij

nooit prettiger geleefd had; jammer voor haar, dat het zoo kort moest duren.

Het was op een avond. Gezellig zaten ze bij elkander te keuvelen; zelfs Emma kon weêr eens hartelijk lachen; ofschoon soms niet geheel zonder zelfverwijt. Haar gulle vroolijke natuur kwam weêr boven,

Tante vooral had ‘o zoo'n genoegen’ in het huiselijk samenzijn. ‘Dat had je nooit gedacht, he!’ schertste zij tegen haar echtgenoot, ‘dat wij nog eenmaal een dochter zouden bezitten. Het heeft mij altijd ontzettend gehinderd geen kinderen te hebben: nu is alle hoop verdwenen, ik heb al bijna de vijftig achter den rug. Het zou anders wel goed voor mij geweest zijn,’ hervatte zij na een oogenblik zwijgens, haar hand tegen den neus opwrijvende, ‘wellicht was ik dan door de drukte niet zoo corpulent geworden en had dan niet zeo veel last van mijn hoofdpijn gehad! En 's zomers, wat is het dan lastig met die hitte! Och! het wordt mij hier ook al weêr benauwd!’ riep zij, met den zakdoek als met een waaier wuivende, ‘kind, zet de deur wat open en geef het reukfleschje eens hier......O mijn hoofd.... Wat is dat?,., gaat het licht uit?’

LEES EENS VOOR.

Emma die reeds bezig was aan de wenschen van tante te voldoen, zag bij de laatste woorden onwillekeurig naar de lamp; doch ter zelfder tijd zag zij tante op haar stoel ineenzakken.

In een oogwenk was alles in beweging, er

werdkoud water gebruikt, natte doeken werden aangewend en Emma stond in haar verwarring tante de eau de cologne onder den neus te houden.

Na hiermede tien minuten bezig geweest te zijn, had zij het binnenkomen van den dokter, die in alle haast geroepen was, niet eens bespeurd. Aller aandacht was nu op hem gericht; na een kort onderzoek, klonk het echter onverbiddelijk: ‘Te laat.’

De tante was door een beroerte getroffen.

Men zal zeker niet van mij verlangen Emma onder dat nieuwe leed weêr te schilderen, genoeg zal het zijn te zeggen, dat zij als een stom beeld aanhoudend naast het lijk harer tante zat; evenmin zal men het van mij vergen de valsche rol te beschrijven, die oom bij den dood van zijn vrouw speelde.

Maanden waren na dit treurig voorval verloopen, eer Emma weêr eens opgeruimd kon zijn; het had den oom en Trijntje veel moeite gekost haar zich een weinig in haar nieuwen toestand te doen schikken. De betrekkelijke rust duurde echter voor haar niet lang.

Eens op een avond kwam de oom van Emma buitengewoon gezellig pratende te huis.

Hij plaatste zich naast zijn nicht en zeide: ‘Emma, ik heb u iets meê te deelen. Het wordt tijd dat de laatste wilsbeschikking van uw tante, van mijn dierbare echtgenoot u bekend wordt. Het zal u misschien bevreemden, maar uw tante was zoo goed, zoo argeloos....’

Hier hield de spreker een oogenblik op om daarna, even als hij begonnen was, langzaam bij korte onderbrekingen voort te gaan:

‘Gij weet, dat toen ik uw tante trouwde, zij een aardig sommetje bezat. Dat kapitaaltje is gedurende ons huwelijk aanmerkelijk vermeerderd. Volgens de wet zijn wij in gemeenschap van goederen getrouwd, derhalve behoorde hetgeen wij bezaten ons beiden. Volgens die zelfde wet zou ik genoodzaakt zijn, de helft van dat kapitaal aan u en uwen broeder, als de eenige erfgenamen van mijn vrouws zijde, uit te keeren. Tot mijn leedwezen zag ik, dat er bij den notaris een testament berustte, waarin uw tante mij geheel haar nalatenschap toekent.’

Emma sprak geen woord.

‘Dit spijt mij ihnig voor u, doch de zaak, wel beschouwd, blijft er tamelijk gelijk om. Gij woont hier nu eenmaal en het spreekt wel van zelve, dat iemand als gij op mijne bezittingen het eerst aanspraak hebt. Ik zou een Godtergende zaak verrichten, indien ik niet dienvolgens handelde en zeer zeker is het ook de meening van uw tante geweest, anders had zij wel in het bijzonder aan u gedacht. Doch het wordt mij wel eens onrustig om het hart, als ik mij de vraag stel, zou Emma wel genegen zijn altijd bij hear oom te blijven, zou zij bij een man, die ongeveer twintig jaren ouder is, haar leven willen slijten? Ook dehk ik soms: zou ik aan haar kunnen hebbeh, hetgeen ik aan mijn eigen vrouw had; zou zij voor mij wel dezelfde genegenheid kunnen koesteren?’

‘Ik begrijp u niet, oom,’ sprak Emma, ‘ik kan u als oom eerbiedigen, doch mijn tante was uw vrouw.’

‘Ja juist, mijn kind, en zoudt gij dit laatste niet voor mij kunnen zijn?’

‘Nogmaals, oom, ik begrijp u niet,’ riep het argeloos meisje.

‘Welnu, mijh kind, dan moet ik tot mijn spijt duidelijker zijn.... ik had gehoopt dat gij.... ik was zoo bang.... u te kwetsen.... ik....’

‘Maar in 's hemels naam, oom, wat wilt gij dan toch?’ vroeg Emma, meer en meer onrustig geworden, want haar oom zag haar met zulke vreemde oogen aan.

‘Al mijne bezittingen, al mijn geld en goed zouden het uwe kunnen worden; gij hebt maar één woord te spreken,’ Dit zeggende nam hij Emma's hand in de zijne en vroeg: ‘Zoudt gij niet de plaats van uw tante willen innemen, en mijn vrouw wor.....’

De bliksem kan niet zoo snel door het luchtruim gaan als het licht dat er op dit oogenblik voor Emma opging; met een woesten ruk trok zij haar hand uit de zijne; zij stond plotseling op.

‘Ellendeling, gij schaamt u niet mij, het kind van uw vrouws broeder, tot echtgenoot te vragen en dat zoo kort na den dood van uwe vrouw? En gij acht mij laag genoeg, daarin toe te stemmen! Ha! nu zie ik met welk monster ik te doen heb. Herinnert gij u nog dat ik u eenmaal den moordenaar heb genoemd van mijne ouders? Gij meendet toen, dat ik mijn verstand niet had; maar bier herhaal ik het: gij waart de oorzaak van de ellende mijner ouders en ook van mijn ongeluk - gij zijt hun moordenaar! Ja, nu is mij alles duidelijk en ik zou de..... neen, het woord mag ik niet noemen! - van hem zijn, die schijnheilig genoeg was de rol des onschuldigen te spelen? Gij lacht? Zoo ik een man was, ik zou u dadelijk rekenschap vragen van uwe handelwijze, ik zou leven voor leven eischen. Maar gij wist dat ik weerloos was; een arme weeze als ik zocht gij te vangen in uwe strikken; gij hadt geld, niet waar? Ellendige schurk! God zal u eenmaal naar de herkomst van dat geld vragen. Woekeraar! Aan dat geld kleeft het zweet, het bloed van den arme, de zuchten van een vader, de jammeren van een moeder, de verguizing van een dochter. Dat geld roept wraak in den hemel....’

Wie zou het wagen te beschrijven wat in het gemoed van den oom bij zulk een plotselinge teleurstelling moest omgaan. Hij deed pogingen zich goed te houden, hij meende zich eerst te verontschuldigen; deze kans werd hem evenwel benomen, hij zag dat alles verspeeld en zijn rol door Emma goed begrepen was; daarom deed hij geen poging meer, om zich in te houden.

‘Meisje!’ sprak hij, ‘neem u in acht! Weet gij wel dat ik u op straat kan zetten? Dan kunt gij zien wien gij belasterd hebt; gij kunt dan een aalmoes vragen, en wat het ergste is, ik kan mij over de beleediging wreken.’

‘Dat ontbrak er nog aan,’ riep Emma als geheel buiten zich zelve van verontwaardiging, ‘acht gij mij dan eerloos genoeg nog een oogenblik in dit huis te vertoeven? Op staanden voet verlaat ik het; maar weet, dat God de Wreker is van de Verdrukte onschuld. Er zal een dag komen, dat Hij u rekenschap zal vragen van uwe schandelijke daden en Wee u dan’. . . . .

X.

Nadat Emma het huis van haar oom ontvlucht was, liep zij als radeloos door de straten Van Mechelen. Langzatnerhand was zij weêr tot bezinning gekomen; de verontwaardiging, de woede, die zich van haar hadden meester gemaakt bij het laffe aankoek van haar oom, hadden zachtjens weêr plaats gemaakt voor het volle bewustzijn omtrent haar toestand. Daar stond zij midden op straat, zonder huisvesting. Voor een uur nog tevreden, gelukkig, voor zoover zij dit kon zijn, en nu zonder hoop, met een bloedend hart. De vriendschap, die zij zoo zeer behoefde, de belangstelling in haar toestand, niets dan huichelarij, geveinsdheid; de diensten, haar bewezen, niets dan een fijne, helsche berekening. Zij was op eens ellendig geworden. Haar toestand volkomen inziende, schaamde zij zich voor de menschen, die zij nu en dan ontmoette.

Er kon immers allicht iemand onder zijn, die, at was het dan ook bij het somber maanlicht, haar zou herkennen? En wat zou zij antwoorden? Zou het van hare lippen willen van welke plannen zij het slachtoffer was geworden? Uit angst daarvoor vluchtte zij naar buiten.

Hier had zij de geheele ruime natuur voor zich: onder hare voeten het aardrijk in valen herfstdos gehuld, boven zich den hemel, bezaaid met ontelbare sterren. De maan goot zacht haar licht over het rustige landschap uit. Dit alles greep haar innig aan; zij gevoelde zich nog meer alleen en toch was het alsof er een zekere kalmte in haar gemoed terugkwam. Overstelpt van een naamloos wee viel zij op hare knieën. ‘O moeder!’ snikte zij, ‘gij die daar in den schoonen hemel zijt, bid voor uw kind, bid God, dat Hij mij spoedig tot zich roepe, dat Hij mij spoedig bij u brenge en ook bij mijn vader. Ik ben verlaten. Bid God, dat Hij ten minste nog uw moederlijken troost tot mij late komen. O! een enkel woord van u zou mij gelukkig maken; mocht ik slechts een oogenblik uw gelaat aanschouwen, slechts één woord van u hooren.... Maar alles zwijgt.... Wat is alles dood om mij heen.... Ik zou zoo gaarne sterven.... Zou die wensch dan zoo kwaad zijn? Zou God mij haar als een zonde toerekenen?.... Maar heeft moeder mij vroeger niet herhaaldelijk gezegd, dat God alles zoo wijs bestierde; dat Hij voor elk zorgde, en zelfs geen muschje op het dak vergat; dat er geen haar van ons hoofd viel zonder Zijn weten? Heeft zij mij niet dikwijls gezegd, dat men in elke omstandigheid van 't leven steeds op Hem moest vertrouwen en dat zulk een vertrouwen nooit beschaamd wordt?..... En toch, het zou zoet zijn te....’

Wij willen niet langer getuigen zijn van den strijd eener weeze, wie God - het w a a r o m is voor ons een geheim - op zulk eene verschrikkelijke wijze beproefde. Wie zou bovendien kunnen weêrgeven wat er in dien nacht in het hart van Emma omging?

Zij was het echter niet alleen, die angst en leed te verduren had; ook Katrijn, de trouwe meid, had radelooze oogenblikken. De oom had haar om een dringende boodschap gezonden, en toen zij een uur later terugkwam, had mijnheer haar eenvoudig gezegd, dat Emma plotseling was weggeloopen met het verkeerde begrip dat hij haar wilde trouwen; zij zou goed doen haar op te zoeken en te zorgen dat zij terugkwam.

Haar zoeken? ln een oogwenk was Katrijn de deur uit, maar waarheen? Zij doorliep al de straten der stad, doch het mocht haar niet gelukken Emma te vinden.

Het was reeds laat geworden. Wat zou ze doen? Kon het niet gebeuren, dat Emma, al was het dan ook 's nachts, in verlegenheid aan haar raam zou kloppen? Zij zou dan ten minste toch iets van haar vernemen en zoo het noodig was haar helpen. Dat was de eenige kans, dacht zij, die er overbleef; Zij ging daarom weêr naar huis.

Zij wachtte heel den nacht door, en toen de morgenschemering reeds aanbrak, wist zij nog niet wat er van Emma geworden was.

Wat moest zij vah het voorval denken? Alles was Vóór zij het huis uitging, nog in de beste orde. Zou Emma zich waarlijk vergist hebben of moest zij mijnheer wantrouwen? Ziedaar een groot raadsel voor haar. In hare onzekerheid ging zij haar biechtvader raadplegen. Deze had gezegd rustig de zaken af te wachten; hij zou ondertusschen den vroegeren huiskapelaan te Brussel er meê in kennis stellen.

(Wordl vervolgd.)

De Parijsche commune.
Door A.J. Meijs Pr.

(Vervolg.

De vrijheid van geweten.

Om vrijheid schreeuwen die verwaten,
Om vrijheid bandloos als de orkaan,
Die uit zijn kerker losgelaten,
Een halve wereld doet vergaan!
Om vrijheid - van de hemelwetten!
Om vrijheid - de onschuld te verpletten!
En wat hun driften weer durft bien.
. . . .
. . . .
Geen vorsten - het zijn dwingelanden!
Geen God - ook Hij is een tyran!
. . . .

Die woeste vrijheidskreet heeft reeds een eeuw lang over de wereld geklonken; maar toch, 't is

of onze zanger Da Costa met profetischen blik de gruwelen der Commune heeft aanschouwd, 't is of zijn oor reeds de klanken heeft opgevangen van het lied, dat in die dagen scherper in toon en driester dan ooit, in naam der vrijheid zou worden aangeheven. In naam der vrijheid! Hoe dikwerf heeft dat woord reeds tot dekmantel der afschuwelijkste misdrijven moeten dienen! Hoe velen hebben die leus gebezigd om eigen hoogmoed en heerschzucht te bevredigen en de volksscharen, door dat woord verblind, aan hunne hartstochten dienstbaar te maken! Wat al tronen zijn er omver geworpen, wat al vorsten vermoord of verdreven, wat al revolutiën, burgertwisten en regeeringloosheid met al hare ellende over de volkeren gebracht, alles onder den kreet van vrijheid! Waarlijk, die leuze heeft dikwerf een duivelschen invloed uitgeoefend op de harten, en men zou huiveren dat woord uit den mond van het volk te vernemen!

En toch, vrijheid is eene gave Gods, vrijheid is eene der heerlijkste voorrechten van 's menschen adeldom, en de vrijheidszucht is door God zelven in ons hart gelegd. Zoo oud als de mensch is en zijne geschiedenis, heeft dat verlangen naar vrijheid steeds luid in hem gesproken; in boeien en kerkers zoo wel als bij het ongestoord genieten, bij den wilde, zoo wel als bij den fijn beschaafden man van de wereld, bij jong en oud, bij zwakken en machtigen uitte zich steeds die fiere, die edele vrijheidszucht. Zij was de leus van alle volkeren, zij was de kreet waaronder duizenden dapperen, wien de vrijheid dierbaarder dan het leven was, ten strijde togen.

Maar even als elke hemelgave kan ook de vrijheid misbruikt worden. Haar zijn door goddelijke en menschelijke wetten perken gesteld: en als zij die perken overschrijdt, als zij die wetten al meer en meer veronachtzaamt, dan ontaardt zij ten slotte in de grofste bandeloosheid, die zich uit in revolutie-kreten, die schaamteloos God las tert, en openlijk alle wet en gezag met voeten treedt. Dan is zij niet meer die kostbare hemelgave, de zegen der volkeren, maar dan is zij de vloek der volkeren geworden, omdat bandeloosheid de felste vijandin van alle maatschappelijke orde is.

Daar leeft nog eene andere zucht in het menschelijk hart, die zoowel als het vrijheidsgevoel hare rechten eischt, rechten, somtijds juist tegenovergesteld aan datgene, wat de vrijheid vraagt. De mensch is een maatschappelijk wezen; voor het samenleven heeft God hem geschapen, en de maatschappij, die hem opneemt in haar midden, stelt hem wetten, die hij moet eerbiedigen, vraagt hem offers, die hij noodzakelijk ten koste zijner vrijheidszucht brengen moet. Want het is onmogelijk, dat daar, waar velen samen zijn, een ieder de grillige luimen van zijn wil, zoo die aan anderen schade doen, straffeloos zal kunnen volgen. Als de een bijv, iets wenscht op te bouwen, terwijl een ander te gelijker tijd den lust gevoelt om het af te breken, dan zal een van beiden noodzakelijkerwijze zijn lust moeten beteugelen, en dus hierin zijne vrijheid van handelen beperkt zien. Als gij de stilte der rust wilt genieten op die plek, waar een ander zijn hart uitstort in de luidruchtigste vreugdekreten, als ik verlang van alle kanten het vrije daglicht toe te laten in mijne woning, terwijl het mijn geburen niet aanstaat, dat ik uitzie op hun erf, in deze en in duizenden dergelijke gevallen zal een van beide partijen, naar de eischen van het recht, zijne vrijheid in dat pnnt moeten opofferen of - er is geene maatschappelijke orde denkbaar; wie zich niet aan de maatschappelijke wetten, welke de absolute, persoonlijke vrijheid onvermijdelijk moeten beperken, onderwerpen wil, trekke naar de onbewoonde streken, waar hij in de eenzaamheid zijne vrijheidszucht den vollen teugel vieren

kan. Hierin nu ligt het kwaad der revolutie-mannen, dat zij voor zich zelven de meest onbeperkte, onbeteugelde vrijheid, de bandeloosheid gewild bebben en, na het omverwerpen der bestaande orde, noodzakelijkerwijze de grootste tirannen voor anderen geworden zijn. Dat is het kwaad geweest der groote revolutie op kerekelijk gebied, de reformatie. Godsdiensten gewetensvrijheid scheen het vrome streven der hervormers, maar zij hebben die vrijheid alleen voor zich zelven geëischt, en zijn de felste vervolgers der katholieken geworden. Vrijheid, gelijkheid, broederschap, was het machtwoord der groote fransche revolutie, en die zelfde revolutie riep een schrikbewind in het leven. Vrijheid was ook de kreet der Commune, en nooit gruwelijker, nooit schaamteloozer dan in hare dagen, is de vrijheid van persoon, de vrijheid van het woord, de vrijheid van godsdienst op het hart getreden. Het schijnt werkelijk, of die lieden toen met blindheid zijn geslagen geweest, zoo dwaas, zoo bespottelijk heeft hunne ongerechtigheid zich zelve tegen gesproken. Wij weten allen hoe de leus 'vrijheid van drukpers' het geliefkoosd stokpaardje van alle revolutie-mannen is. En ziet, nog geen vier en twintig uur is die Commune in het leven, of, haastig, in den nacht zelfs, decreteert zij de opheffing van het welbekende blad de *Figaro*, en het duurde niet lang, of een aanzienlijk aantal der invloedrijkste bladen deelden in het zelfde lot; natuurlijk alleen omdat deze de vrijheid namen, met communards in gevoelen te verschillen. 'Vrijheid van godsdienst, vrijheid van geweten,' dat is een ander machtwoord der revolutie, en ook de Commune pronkte met die leuze bij elke gelegenheid; maar schaamteloozer dan in hare dagen is de katholieke godsdienst zelden vervolgd, is zijn eeredienst zelden verstoord, zijn zijne tempels nooit ontheiligd, en zijn zijne priesters nimmer schandelijker vervolgd en vermoord.

De gevangenneming van den doorluchtigen kerkvorst, den edelen Mgr. Darboy, vervulde, zelfs in die dagen, geheel Parijs met ontzetting, en in het lot van het hoofd, van den aartsbisschop, spiegelde zich reeds af wat de ledematen zouden te lijden hebben. De Commune, - 'in aanmerking nemende dat vrijheid een der eerste grondbeginselen is der fransche Republiek - in aanmerking nemende dat de vrijheid van geweten de eerste der vrijheden is' - verklaarde al zeer spoedig officiëel en openlijk de goederen der geestelijke congregatien tot nationaal eigendom, en beval, dat men onmiddellijk een onderzoek naar de hoeveelheid en waarde dier goederen zou instellen, om die ten bate der schatkist aan te wenden. En het is onder die leuze van vrijheid van godsdienst en vrijheid van geweten, dat de katholieke kerken op de meest heiligschennende manier zijn ontheiligd, bestolen en geplunderd, dat de priesters en religieuzen, kloosterbroeders en liefdezusters, dat zelfs de zusterkens der armen op baldadige manier ujt hare bezittingen zijn verdreven, en dat de vrijdenkers der Commune de vrijheid der katholieken vertrapt, en zich zelven met de goederen der vervolgden verrijkt hebben.

De verschrikkelijkste toneelen, die ons aan de dagen der beeldstorming herinneren, zijn in de dagen der Commune voorgevallen. Wij zullen naar het verhaal van een ooggetuige eene bende gefedereerden volgen, die onder aanvoering van een paar leden van het revolutionair bewind zijn uitgezonden, om eene katholieke kerk in bezit te nemen, en alle goederen van waarde, als nationaal eigendom, daaruit weg te voeren.

Deze bende, ontzaglijk aangegroeid door eene roofgierige menigte, nadert het kerkgebouw, in deze dagen van vervolging zorgvuldig gesloten. Als weleer de beeldstormers verstaan ook deze lieden hun beroep. Met kracht van hamers en balken gaat het op een beuken en rammeien der zware kerkdeuren, die zoo spoedig niet voor

het geweld bezwijken. De straatjongens, door het oponthoud ongeduldig geworden, hebben zich in dien tusschentijd reeds een anderen weg gebaand, en klimmen langs de verbrijzelde vensters het heiligdom binnen. Eindelijk zijn de deuren losgevlogen: de menigte stormt, onder het bulderen van een revolutie-lied, als een geweldige stroom naar binnen. In een oogwenk zijn alle ornamenten, schilderijen, kruiswegen, heiligenbeelden, die slechts onder hun bereik vallen, vernietigd, een troep dringt aanstonds naar voren, naar het altaar; men gaat het heilige der heiligen schenden, en is het den priesters niet gelukt nog tijdig de gewijde vaten in veiligheid te brengen, dan slaan zij de heiligschennende handen aan het verhevenste, het kostbaarste wat de katholiek in zijn tempel bezit, wat hij daar vereert en aanbidt, en zij bespotten en onteeren het H. Sacrament op eene manier, somtijds zoo gruwelijk, dat dit hier niet mag beschreven worden, zoo gruwelijk, dat men Gods barmhartigheid bewondert, die zulke booswichten niet onder het bedrijven dier misdaden verplettert. De heilige vaten, kelken. cibories, monstranzen, dat alles is een goede rijke buit, maar de roofzucht is hiermede niet voldaan. In de sacristie breekt men kasten en laden open, en de kostbaarste gewaden worden voor den dag gehaald, van hunne gouden oplegsels beroofd, en moeten vervolgens tot spot der booswichten dienen. Elk hunner grijpt een stuk der gewijde paramenten, en looit zich op voor het duivelachtig spel. Hier ziet men de lange witte albe geworpen over een blauwen matrozenkiel, ginds dekt het gewijde kasuifel den wapenrok van een half beschonken soldaat; liederlijke vrouwspersonen, met roket of koorkap omhangen, dansen voor liet altaar arm aan arm met harer waardige mannen, in de togen des priesters gestoken; anderen vertoonen eene processie, en met opgestoken vaandels trekken zij voort, en bootsen onder allerlei spotternijen de plechtigheden van den heiligen eeredienst na. Eenige straatjongens en lichte deernen hebben onderwijl den preekstoel beklommen en vertoonen daar hunne onzedelijke kluchten. Alles joelt en dringt door elkander en gilt en schreeuwt, nu eens ter bespotting een kerkelijk gezang, dan weêr de *Marseillaise* of een ontuchtig straatlied.

Gods heiligdom is het toneel van ontzettende verwoesting, de woonstede Zijner heerlijkheid is het voorportaal der hel, de tempel des duivels geworden. Het rumoer en de wanorde, die alle beschrijving te boven gaan, duren voort, zoolang tot de grap het volk verveelt. Dan rukken zij zich de ontwijde paramenten van het lijf, en verlaten den ontheiligden tempel; enkele dragen zelfs tot op straat de teekenen van hun goddeloozen spot; in losbandigheid en brasserij verteren zij daarna den prijs hunner heiligschennende rooverijen. Weinige goudstukken vloeiden in de staatskas van datgene, wat de Commune zoo plechtig tot nationaal eigendom verklaard had.

Dergelijk lot trof een aantal kerken van Parijs; er was niemand, die het waagde Gods heiligdom te verdedigen; want het brooddronken gepeupel, belust op zulke schandalen en hunkerend naar buit, was oppermachtig in die wijken, waar de revolutie door de wapenen van Versailles nog niet beteugeld was. Het is ook niet te verwonderen, dat onder zulk een toestand de uitoefening der godsdienstplechtigheden in de ongelukkige stad geheel gestaakt was; geen enkele priester kon zich veilig op straat vertoonen; alleen waagden zij het, als in de bangste dagen der kerkvervolging, in leekenkleederen daarheen te sluipen, waar aan het ziekbed van een stervende hunne tegenwoordigheid noodzakelijk vereischt werd. Verlaten en gesloten waren de kerken, als deze ten minste niet door de Commune gebruikt, of door het gepeupel tot het houden van revolutionaire clubs gebezigd werden.

Een ooggetuige, die een van die vergaderingen, in eene kerk gehouden, bezocht, geeft daarvan de volgende beschrijving: Nooit, zegt hij, heb ik dolzinniger schouwspel

gezien: het gebouw was vol kinderen, vrouwen en mannen, de laatste natuurlijk als echte vrijdenkers, met gedekte hoofden. Een verward rumoer gaat er op uit die ordelooze menigte; het geschreeuw der kinderen vermengt zich met het gillend gesnap der vrouwen, terwijl de zwaardere mannenstemmen, den grondtoon vormen van dit helsch concert. Vlak voor den preekstoel, in het midden der kerk, hebben zich een viertal mannen aan eene

tafel geplaatst, om het zoogenaamde bureel te vormen.

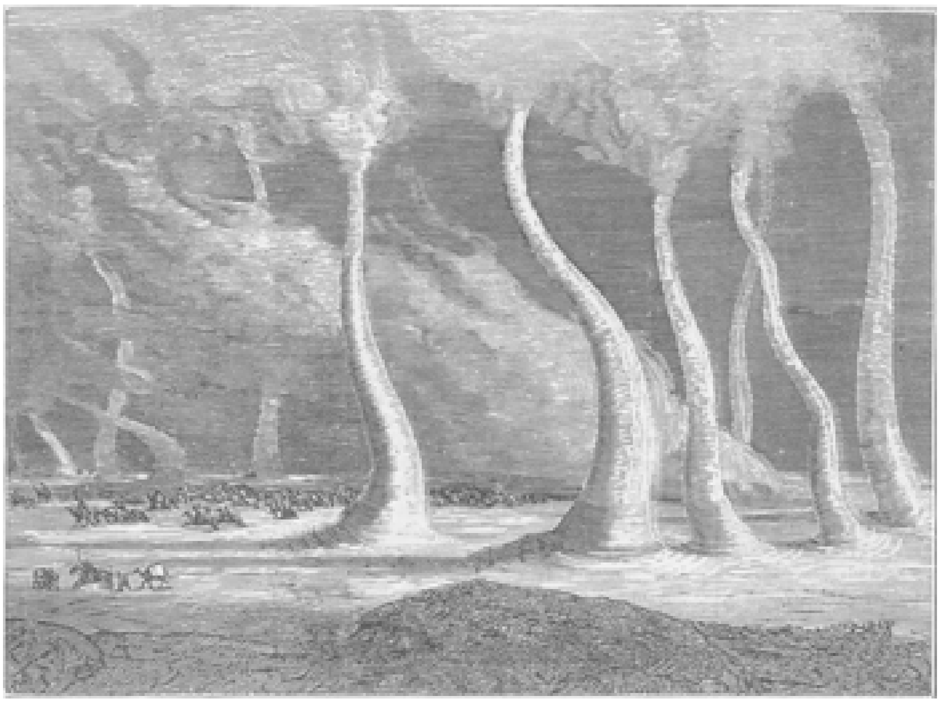

ZANDHOOZEN IN DE WOESTIJN.

Eenige leden der Commune zitten met een ernst, aan hunne waardigheid verschuldigd, in de kerkmeestersbank. De president aan de tafel klopt en klopt herhaaldelijk, om in dien chaos van menschelijke klanken een weinig orde en stilte te verkrijgen. De zitting wordt eindelijk geopend. Het orgel zet de *Marseillaise* op, en mannen, vrouwen, kinderen, alles brult of gilt op zijn hardst mede. Als het lied uit is, treden er achtereenvolgens vier redenaars op den preekstoel. In de gezwollen taal der revolutie helden handelen zij over 'de zegeningen der vrijheid,' over 'de rechten van den mensch,' over 'de dwaasheid van het geloof aan een God,' over 'de emancipatie der vrouw' en over allerlei dergelijke onderwerpen, die men tegenwoordig ook wel buiten Parijs en buiten de dagen der revolutie met bijzondere voorliefde hoort behandelen. Eene bewonderenswaardige eenstemmigheid schijnt thans de vergadering te bezielen, want alle moties, begrepen of niet, verstaan of zelfs niet verstaan, worden onder de daverendste toejuichingen der aanwezigen aangenomen. Ten slotte stelt de president de orde vast voor den volgenden dag: 'Morgen zal men het volgende gewichtige vraagstuk behandelen: Wat de vrouw is door de Kerk - wat de vrouw is door de revolutie.' Tot slotzang speelt de onvermoeide organist alweêr de *Marseillaise* en de vergadering is geeindigd. Onder het zingen van *'Aux armes, citoyens!* verlaten de leden het kerkgebouw. Dat was nude ware eeredienst, dien de revolutie aan het volk geschonken had, in plaats van 'het middeleeuwsch bijgeloof;' dat was nu de ware vrijheid, die 'geloofsdwang' en 'priesterheerschappij' vervangen had.

(*Wordt vervolgd.*)

Nuttige wenken en opmerkingen over land- en tuinbouw.

Fruitteelt.

Iets over frambozenteelt. III. Het is eene tamelijk algemeen verspreide meening, dat de frambozenstruiken om veel vruchten op te leveren in de schaduw moeten staan. Vandaar dan ook, dat men deze struiken in hovingen meestal geplaatst ziet onder vruchtboomen of onmiddellijk achter de haag, welke den hof omringt. Deze meening is echter niet juist. Wanneer men zorgt, dat de grond bij de planting diep is losgemaakt, dan kan men de frambozenstruiken gerust planten op plaatsen, waar zij gedurig door de zon beschenen worden; zij zullen op die plaatsen niet alleen gezonder en krachtiger blijven, maar tevens door eene grootere opbrengst van vruchten het bewijs leveren dat de volle zon haar goed doet. Bij planting op zulke plaatsen zij men er echter op bedacht aan weêrszijden der rij eene ondiepe voor te laten, opdat men daardoor in de gelegenheid zou wezen bij groote droogte aan de struiken water te kunnen toevoeren. Ook kunnen die voren gebruikt worden om de planten gedurende haren groei van mist te voorzien. Denkt men het om de eene of andere reden minder goed die voren open te laten liggen, dan kan men het maken er van nalaten, mits men dan maar zorg draagt zoo veel ruimte tusschen de rijen te laten, dat die voren ten allen tijde kunnen gemaakt worden.

De beste tijd, om frambozenstruiken van mist te voorzien, is in mei en in september. Alle mistsoorten kunnen hun dienen, maar zij schijnen bijzonder gesteld te zijn op kieken en duivenmist, gelijk verschillende proeven mij overtuigend bewezen hebben. Deze mistsoorten hebben ook dat nog boven eene bemisting met stalinist voor, dat men ze aan de groeiende planten gemakkelijk kan toevoegen. Men neemt eenvoudig eene ton of kuip en lost daarin eene hoeveelheid kieken- of duivenmist met water op. Is de mist genoeg verdund, dan giet men het mengsel bij kleine partijen in de bovengenoemde voren. Mem behoeft niet licht vrees op te vatten dat men te veel water bij de mist giet: kieken- en duivenmist werken, zelfs bij de sterkste verdunning, nog altijd krachtig op 't plantenleven. Zeepwater, dat voor de wasch gediend heeft, zal, in de voren gegoten, niet nalaten ook gunstig op de frambozenstruiken te werken.

Ten slotte moet ik hier nog wijzen op eene verkeerdheid, welke ik algemeen nog bij het planten van frambozenstruiken zie begaan. Men plant altijd den geheelen struik, zonder dien te snoeien. Men wil het zelfde jaar der planting reeds frambozen plukken. Dit leidt in de toekomst tot misrekening en teleurstelling, die men bij de planting ontgaan kan. Snijd de struiken dus vóór, of dadelijk na de planting zóó af, dat er slechts 2 dM. hout boven de aarde staat. Gij kunt dan dat jaar er geen vruchten van genieten, maar de struiken zullen krachtige wortelscheuten maken, die de dragers moeten worden van de vruchten van het volgende jaar. Ook hier geldt het: niet alles in één jaar.

Bloementeelt.

Een praatje over seringen. I. Als gij dit nummer in handen krijgt, waarde lezer, dan zullen de struiken, waarover ik hier eenige woorden in het midden wil brengen, in vollen bloei staan. Ik geloof ook niet dat gij ver zult hoeven te zoeken om seringen te vinden, want misschien komt geen sierheester meer algemeen in ons land voor dan de seringenplant. En toch is het best mogelijk dat gij den heester onder dien naam volstrekt niet kent en u niet kunt herinneren er ooit een te hebben aangetroffen. Wanneer ik althans in deze streken vraag naar eene bloem van den seringenstruik, dan ben ik zeker dat niemand er mij eene zal aanbieden, al staan er ook honderden

in de nabijheid. Verzoek ik echter om eene ‘kruidnagelbloem,’ dan ben ik er van overtuigd, dat er mij in dezen tijd van het jaar dozijnen van zullen aangeboden worden. Ik weet niet of de bloemtrossen van de sering in geheel Nederland den naam van ‘kruidnagel-bloemen’ dragen en zou het vreemd vinden zoo deze naamsverwisseling enkel voor destreken van Antwerpen en de Kempen geldig was, wijl die naam ‘kruid-nagel-bloem’ wezenlijk aardig is gekozen. Om dit in te zien, waarde lezer, behoeft gij niet veel moeite te doen. Pluk op 't oogenblik eens een bloemtros van den seringenstruik en vergelijk eens de afzonderlijke bloemkens, onverschillig of die geopend zijn of niet, met de specerij, welke ons onder den wezenlijken naam van kruidnagelen uit de Moluksche eilanden wordttoegezonden. Moet gij na die vergelijking niet toestemmen, dat de overeenkomst in vorm tusschen beide plantendeelen groot is, dat de bloemkens van de sering naar het uiterlijke volmaakt gelijken op de bloemkens en de bloemknoppen van den kruidnagelboom der Molukken en dat deze naamsverandering pleit voor de juiste vergelijking van het volk, dat geene namen geeft zonder beteekenis? Wat dit laatste aangaat, hiervan kunnen bij andere plantennamen bewijzen in overvloed gegeven worden. Een paar voorbeelden ter verduidelijking zijn hier misschien op hare plaats. Zoo noemt het Volk in sommige streken de algemeen bekende paardebloemen onzer weiden ‘kettingbloemen,’ wijl de kinderen de holle bloemstelen dezer planten bezigen tot het vervaardigen van sierlijke kettingen, waarmeê zij zich tooien bij het spel. Het lastige onkruid onzer akkers, het kweekgras, heel om zijne taaiheid bij velen ‘rijgnestels’ of ‘veters.’ De keurig gevormde bloemkens der *dicentra spectabilis* zijn er de oorzaak van, dat deze lieve voorjaarsbode door het volk als ‘hartjesplant’ wordt bestempeld.

Het zou mij niet moeielijk vallen nog een aantal uitmuntend gekozen volksnamen voor sommige planten en plantendeelen op te sommen, maar ik denk de bovenstaande voldoende. In het volgende nummer bespreek ik verder den seringen of den ‘kruidnagelenstruik’ van ons volk.

[Nummer 39]

DE UITDRIJVING DER ZUSTERS VAN HET LEGIOEN VAN EER TE PARIJS.

De uitdrijving der zusters van het legioen van eer te parijs.

Het was op vrijdag 23 april dezes jaars dat de voor godsdienst en staat zoo hoogst verdienstelijke congregatie der Zusters van het Legioen van Eer op last der fransche Regeering uit hare beroemde stichting, *la maison des loges* geheeten, werd verdreven. De eigenlijke naam dier congregatie, waaronder zij kerkdijk werd goedgekeurd, is *Congrégation des dames de la Mère de Dien;* eerst onder Napoleon I, die de gewichtige diensten, door die religieuzen aan de gewonden zijner legers bewezen, op hoogen prijs stelde en op vorstelijke manier vergelden wilde, ontving zij bij een keizerlijk besluit de eerebenaming van *Congrégation des dames de la légion d'honneur.* De werkkring dier edele vrouwen bepaalt zich hoofdzakelijk tot het opvoeden van de dochters der fransche militairen en tot het verplegen van oude, zieke of gewonde soldaten. Onder iederen regeeringsvorm werd die schoone congregatie geëerbiedigd en bescherind, en zelfs toen het pruisisch leger Parijs binnen trok, erkende de vijandelijke generaal de groote diensten dier congregatie; want niet minder dan 10.000 gewonden werden op dat oogenblik in haar huis met de meeste zelfverloochening verpleegd, - de pruisische hoofdofficier stond toe, dat de fransche vlag voor haar gesticht bleef wapperen. Dit feit alleen had de religieuzen-verdrijvende regeering der fransche republiek moeten weêrhouden hare heiligschendende handen te slaan aan die edele vrouwen en haar uit hare woning te verjagen. Doch haar haat tegen de Kerk en de religieuze congregatiën was grooter dan haar eergevoel, en op dien beruchten vrijdag had het schandfeit der verdrijving plaats. Onze gravure geeft eene treffende afbeelding van die treurige gebeurtenis, die een onuitwischbare smet zal blijven werpen op de geschiedenis der fransche republiek.

Richard Leeuwenhart en zijn harpzanger.
(legende.)

Op het laatst der twaalfde eeuw regeerde over Engeland koning Richard I, die om zijn groothartigen moed Richard Leeuwenhart genoemd werd. En hij had inderdaad een leeuwenhart; want hij kende geen vrees en duldde naast zich geen gelijke. Nauwelijks had hij den troon beklommen, of eene treurige mare verspreidde zich over het geheel Kristenrijk. De stad Jerusalem, die zestig jaren te voren door hertog Godevaart van Bulioen bij den eersten kruistocht uit de handen der ongeloovigen was verlost, was wederom in de macht der Saracenen gevallen en droeg het juk van den machtigen Saladijn, den grooten soudaan van Egypte. Koning Leeuwenhart hoorde die tijding en hij maakte zich op met zijne vazallen en sloot zich aan bij den koning van Frankrijk en haast alle prinsen van Europa, die optogen naar de Heilige Stad, om het graf des Heeren te bevrijden.

Nadat hij al het goud en zilver, waarover hij beschikte, had bijeen gebracht, rustte hij een groot leger uit en deed talrijke schepen bouwen, die hem en zijne mannen naar het Heilig Land moesten voeren. De koning van Frankrijk, dien hij zijn broeder noemde en die met hem aan dezelfde tafel at en rustte in hetzelfde bed[1)], deed desgelijks; en de engelsche en de fransche ridders trokken op onder dezelfde vaan,

1) Toenmaals het grootste bewijs van genegenheid en vertrouwen, dat vrienden elkander geven konden.

en er was geen ander onderscheid tusschen de beide legers, dan dat de Franschen een rood, en de Engelschen een wit kruis op de borst droegen.

Koning Richard had bij zijn leeuwenaard ook een gemoed, dat gevoelig was voor de bekoorlijkheden van spel en zang. Dikwijls dichtte hij liederen, die hij zong bij de toonen der harp, en minstreels en zangers vonden in hem steeds een mild beschermheer. Vooral een dier kunstenaars, Blondel, een edelman, uit Atrecht afkomstig, was zijn meest geliefkoosde harpzanger, in wiens leiding hij het liefst de edele toonkunst beoefende. En toen hij met zijn koninklijken vriend, Philippus Augustus, ter kruisvaart toog, deed het hem innig leed van zijn lievelingszanger te moeten scheiden.

Na een langen en moeilijken tocht kwamen de beide vloten in Palestina aan, waar koning Richard en koning Philippus Augustus met gemeen overleg het beleg sloegen voor de sterke stad St. Jean d'Acre, die door de Muzelmannen met grooten moed en sterke macht verdedigd werd.

Koning Leeuwenhart vocht als een leeuw en al zijne gezellen met hem; maar de veste was buitengemeen sterk en eerst na twee jaren van bloedige worsteling gaf êzij zich aan de kruisvaarders over. Saladijn moest eene schatting van 200.000 goudstukken betalen, als rantsoen voor de inwoners der stad, van welke een groot aantal in gijzeling bleven tot de uitbetaling van deze som. Nadat de koningen van Engeland en Frankrijk den prijs der overwinning verdeeld hadden, trok het kruisleger de stad binnen en de priesters zuiverden de kerken van den gruwel der ongeloovigen, die er moskeeën van gemaakt hadden.

Koning Leeuwenhart was als dronken van vreugde over deze overwinning, en in zijnen overmoed beleedigde hij niet alleen de geslagenen, maar zelfs degenen, die met hem aan het hoofd hadden gestaan. Bij de laatste bestorming had een duitsch ridder, hertog Leopold van Oostenrijk, die wonderen van dapperheid verricht had, zijne vaan op een van de torens der stad geplant. Dit kon Richard niet dulden; met eigen hand rukte hij de banier van den toren en plaatste er de zijne voor in de plaats, iedereen uitdagende ze van daar weg te halen. Hij vertrapte de vaan van Leopold met den voet en deed ze in de gracht werpen. De gekrenkte ridder zweeg, maar zwoer in zijn hart bloedige wraak te nemen over deze beleediging.

Ook de koning van Frankrijk was gegriefd door den overmoed van hem, dien hij vroeger zijn broeder noemde. Het verdroot hem langer aan zijne zijde te strijden en hij besloot naar Frankrijk terug te keeren, zeggende dat zijne gezondheid dit vorderde.

Toen Richard dit besluit vernam, zegde hij: ‘Laat hem gaan, als zijne gezondheid het eischt, en als hij niet buiten Parijs kan leven.’ Leeuwenhart echter zette den heiligen oorlog voort en bevocht op Saladijn den grooten slag van Jaffa, waarbij zeven duizend Muzelmannen het leven verloren. Met zijne vervaarlijke strijdbijl, waaraan twintig pond staal verbruikt was, richtte hij alleen meer verwoesting onder het heir der Saracenen aan, dan honderd ridders, hoog van moed. De Muzelmannen beefden als zij hem zagen, en wanneer hij naderde rezen hunne haren te berge. Hij was altijd in het heetste van het gevecht, en eenmaal was zijn lichaam zoodanig met pijlen doorwond, dat het een kussen vol naalden geleek[1)].

Toen Saladijn na het gevecht zijnen emirs verweet, dat zij voor een enkel man op de vlucht waren gegaan, antwoordden zij: ‘Niemand kan de slagen verduren, die zijne bijl toebrengt; vreeselijk is zijne onstuimigheid, doodelijk zijne ontmoeting, en zijne daden gaan menschelijke kracht te boven.’

1) Woorden van een ooggetuige.

Na den grooten slag van Jaffa kreeg het leger van koning Leeuwenhart met honger en ziekte te kampen en hij was genoodzaakt op Ascalon terug te trekken, ten einde zijne strijdkrachten weêr te verzamelen. Die stad was op last van Saladijn ontmanteld, maar Leeuwenhart zette zich aanstonds met zijne gezellen aan het werk om de muren weêr op te bouwen. En de koninklijke hand, die zoo roemvol de lans gehanteerd en de strijdbijl gezwaaid had, voerde thans houweel en trouweel. Al de kruisvaarders volgden zijn voorbeeld, en prinsen en ridders, bisschoppen en priesters werkten aan zijne zijde als metselaars en timmerlieden. Slechts één der kruisvaarders weigerde de hand te leenen tot het onridderlijk werk, en koning Leeuwenhart, in toorn ontstoken, gaf hem een slag in het aangezicht. Het was Leopold van Oostenrijk. De gekrenkte ridder zweeg, maar zwoer in zijn hart bloedige wraak te zullen nemen over deze tweede beleediging en verliet kort daarop het Heilig Land.

De overwinning van Jaffa was de laatste zege, die koning Leeuwenhart in Palestina behaalde. Zijne inspanning op dien dag berokkende hem een geweldige koorts, en daar verontrustende tijdingen uit Engeland hem naar zijn koninkrijk riepen, bood hij Saladijn een wapenstilstand aan, dien deze met blijdschap aannam.

Saladijn stemde erin toe dat de Kristen pelgrims voortaan ongehinderd de heilige plaatsen zouden bezoeken. Leeuwenhart echter was te fier om als pelgrim de stad binnen te treden, die andere kruisvaarders vóór hem als overwinnaars waren binnengetrokken en hij vertrok naar Europa, evenals de fransche koning en zijn doodvijand Leopold van Oostenrijk, die hem waren voorgegaan. Bij zijn vertrek strekte hij de armen uit naar de heuvelen, waarop zich de Heilige Stad verhief en riep uit: ‘O heilig land, ik beveel u in Gods hoede aan. Moge Hij mij leven en gezondheid geven, om terug te keeren en u van de ongeloovigen te verlossen!’

Zijne vloot landde eerst op Sicilië, vanwaar hij naar Zuid-Frankrijk wilde stevenen. Daar schoot hem echter te binnen, welke bittere vijanden hij in dat land had, en hij besloot de reis over Duitschland te maken. Hij zond dan zijn gevolg weg en behield alleen bij zich Boudewijn van Bethune, een normandisch edelman, twee kapelaans, eenige tempelridders en een paar dienstlieden. Hij had het kleed van een pelgrim aangetrokken, zijn haar en baard laten groeien en gaf zich uit voor Hugo den koopman.

Te Zara in Dalmatië aan land gestapt, besloot hij zijne reis in de vermomming van pelgrim door Stiermarken en Duitschland voort te zetten. Daartoe had hij verlof noodig van den gouverneur der streek, en hij zond dezen daarom een bode met een kostbaren ring, om een vrijgeleide te vragen voor Boudewijn van Bethune en Hugo den koopman, twee pelgrims, die uit het Heilig Land terug keerden.

Nauwelijks had de landvoogd den ring gezien, of hij riep uit: ‘Dat is geen geschenk van een koopman, maar van een vorst. Gij hebt gelogen, de naam uws meesters is niet Hugo; hij is koning Richard. Maar nu hij mij zulk een geschenk gezonden heeft, zonder mij te kennen, zoo zeg hem, dat ik hem zijn ring terugzend en dat hij in vrede kan voorttrekken.’

De landvoogd was namelijk vroeger in het Heilig Land geweest en had in den ring, dien koning Leeuwenhart kort voor zijn vertrek in Palestina gekocht had, een buitengewoon grooten en hem bekenden robijn herkend. Hij stond in betrekking met een duitsch ridder, die een even groot vijand van Richard was als Leopold van Oostenrijk, namelijk Koenraad van Montserrat. De koning begreep dit en reisde in het geheim verder. Drie dagen en drie nachten zwierf hij met zijne getrouwen zonder voedsel door met sneeuw bedekte bergen en betrad eindelijk het grondgebied, waarover zijn doodvijand Leopold van Oostenrijk gebood.

Deze was door den landvoogd van Koenraad van Montserrat van de aankomst des konings verwittigd en zijne boden doorkruisten overal het land om den vermomden reiziger op te

sporen. Richard was intusschen in eene kleine stad nabij Weenen aangekomen en had daar zijn intrek genomen, terwijl een zijner knechten was uitgezonden om op de markt leeftocht voor zijn meester op te doen.

De ongelukkige page trok de aandacht door de schoone geborduurde handschoenen, die hij tusschen zijn gordel droeg; hij werd gegrepen en door pijnigingen ontrukte men den knaap de bekentenis, dat zijn meester in de nabijheid toefde.

De page wees het huis aan, waar Leeuwenhart verbleef en waar de oostenrijksche soldaten hem weldra in zijn slaap verrasten. Onmiddellijk sprong hij op, greep het zwaard, dat naast hem lag en riep uit, dat hij zich alleeu aan hun aanvoerder zou overgeven.

Die aanvoerder, Leopold van Oostenrijk, verscheen en Leeuwenhart gaf zich gevangen. ‘Gij zijt nog gelukkig,’ zegde hem de duitsche hertog met een zegevierenden lach, ‘dat gij niet de gevangene zijt geworden van de vrienden van Koenraad van Montserrat; want in dat geval waart gij een man des doods geweest, al hadt gij duizend levens gehad.’

Van dit oogenblik af was de gevangen leeuw aan de genade van zijn doodvijand overgeleverd en had hij het vreeselijk vooruitzicht zijn roemrijk leven in eene sombere gevangenis te eindigen.

Inmiddels wist niemand in Engeland wat er van den koning geworden was, wiens vertrek uit Palestina zijne onderdanen met zooveel vreugde vernomen hadden. Weldra verspreidde zich het gerucht, dat hij in Duitschland gevangen zat, maar niemand wist te zeggen, welke gevangenis de kooi van den leeuw was geworden. Dat gerucht kwam ook den geliefden harpzanger van koning Richard ter oore, en Blondel, die zijn koninklijken vriend nog niet vergeten had, besloot aanstonds koning Richard te gaan opsporen.

Blondel van Atrecht nam zijne harp ter hand en doorkruiste daarmeê geheel Duitschland; aan elk kasteel, dat hij op zijn weg ontmoette, hield hij op om die liederen te zingen, welke koning Leeuwenhart vroeger het meest behaagd hadden. Op die manier trok hij van den eenen burcht naar den anderen en kwam op zekeren dag in een schoon dal, op den linkeroever der Donau, slechts weinige mijlen van Weenen gelegen.

Daar zuchtte, zoo verhaalde men hem, in een oud kasteel sinds dertien maanden een vorstelijk gevangene. Aanstonds begeeft Blondel zich naar het slot en heft de eerste strophe aan van een lied, dat hij vroeger meermalen met den koning gezongen had. Nauwelijks is het eerste couplet geëindigd, of hij hoort, tot zijne groote vreugde, van uit de oude muren eene stem, die de tweede strophe zingt. Die stem herkent hij; het is die van zijn koninklijken begunstiger, de stem van Richard Leeuwenhart.

Ten toppunt van blijdschap reist Blondel thans naar Engeland en brengt daar de tijding van zijne gelukkige ontdekking. Koningin Eleonora, de moeder van koning Richard, smeekt den paus en alle vorsten van Europa, pogingen aan te wenden opdat haar zoon in vrijheid gesteld worde. Nog één jaar zuchtte koning Leeuwenhart in de gevangenis, tot het hooge losgeld was bijeengebracht, dat zijne vijanden voor zijne invrijheidstelling vorderden. Maar ten slotte herkreeg hij de vrijheid, die hij in de eerste plaats te danken had aan Blondel, zijn trouwen harpzangen

Een schaapherder in de Krim.

Wanneer men het oog laat rusten op het vredig toneeltje, dat bovenstaanden titel draagt, kan men zich moeilijk voorstellen dat op die zelfde plaats waar thans de herder kalm en rustig zijne schapen weidt, voor een vijf en twintig jaar de legers streden, het kanon bulderde en het bloed bij stroomen vloeide. Zoo herstelt de vruchtbare natuur, het beeld der altijd weldoende Godheid, de verwoestingen, door den mensch aangericht; waar hij dood en verderf zaaide, daar doet zij het leven zich in de rijkste vormen ontwikkelen; zij wischt de bloedsporen uit, die het menschelijk geweld achter zich heeft laten liggen, en weeft over de graven der gevallenen het bloemenkleed harer eeuwige jeugd.

De herder is klaarblijkelijk nog te jong om de gruwelen van den Krimoorlog anders dan van hooren zeggen te kennen, en zoo hij in wijsgeerige bespiegelingen verdiept schijnt, dan loopen die toch zeker minder over het verleden dan wel over het genoeglijk tegenwoordig. Waarschijnlijk geen eerzuchtige plannen voor de toekomst vormende, verkeert hij in de beste stemming om het volle genot te hebben van hetgeen het tegenwoordige hem biedt: de blijde lente, de koesterende voorjaarszon, zijne groeiende en bloeiende kudde, - onschuldige genoegens, waaraan hij zich ongestraft kan overgeven. Even zorgeloos als de lammeren rondom de moeder dartelen, ziet hij het leven in, dat als een effen pad voor hem ligt.

De Parijsche commune
Door A.J. Meijs Pr.
(*Vervolg.*)

In de meeste kerken van Parijs ging het op die manier toe. Somtijds verwaardigden zich de leden der Commune zelven het woord tot het volk te richten. Dan onderwezen zij, de 'eenvoudigen' in de eerste beginselen der revolutionaire staatkunde, en daalden van hun hooger maatschappelijk standpunt op de gemeenzaamste en meest broederlijke manier tot hunne hoorders af. Dikwijls werden dan ook de gebeurtenissen van den dag besproken, en de practische gevolgtrekkingen uit de leer van den revolutionairen catechismus aangewezen. Zoo o.a. deed een lid der Commune in de kerk Saint-Nicolas-des Champs de volgende voorstellen, waarover hij het gevoelen der vijf of zes honderd aanwezigen inwon: 'Men moest onverwijld al de gijzelaars dooden, het lijk van Napoleon [in het prachtige graf van het *Hôtel des Invalides]* verbranden en de asch in den wind verstrooien, geheel Parijs in de lucht laten springen, liever dan de Versaillanen binnen onze muren te laten! Keurt gij deze voorstellen goed, en zijt gij besloten u aldus tot het uiterste te verde digen?'Ja, ja! klinkt het van alle kanten. 'Welnu,' zoo eindigt de redenaar. 'Eer worde de stad aan de vlammen prijsgegeven, dan dat wij haar zullen overgeven aan den vijand.' - Ziedaar op het punt van vrijheid de geloofs- en zedeleer der Commune, door hare hoofden zelven in de kerken gepredikt.

Gelukkig voor Parijs, dat die 'belijders' toen het er op aankwam martelaars voor hun geloof te worden, liever verkozen te vluchten dan door hun dood hunne princiepen tot in het uiterste te doen zegevieren.

De prachtige kerk van St.-Sulpice, op den linkeroever der Seine in de nabijheid van het *Palais du Luxembourg* gelegen, was door eene of andere toevallige omstandigheid lang door de Commune gespaard geworden. Het was eene der weinige kerken van Parijs, waar de godsdienstoefeningen ongestoord tot in de eerste dagen der meimaand waren voortgezet. En wie weet, of dit heiligdom met zijne talrijke kunstschatten niet geheel en al aan de blikken der roofzieke - plunderaars zou ontsnapt

zijn, had niet een bijzonder voorval de aandacht der commune-mannen op deze kerk gevestigd. Deze lieden, die, als de meeste booswichten, zich zeer achterdochtig toonden, meenden overal spionnen van Versailles te zien. Zoo kwamen zij ook op de gedachte, dat er van de torens der St.-Sulpice telegraphische gemeenschap met het fransche leger onderhouden werd, of dat men aan Thiers de plannen en krijgsbewegingen der Commune bekend maakte. Op den 11en mei nu, omstreeks 8 uur in den morgen, kwam een officier der gefedereerden met zijne soldaten de verschillende toegangen der kerk bezetten, onder voorgeven dat hij die telegraphische gemeenschap met den vijand moest beletten. Niet dan met zeer veel moeite overtuigde men die lieden, dat er sinds jaren van zulk een lucht telegraaf geen spraak meer was. Gelukkig trok de troep af, en ten negen uur kon de kerk weêr geopend worden. Daar de geestelijkheid dezer parochie evenwel eene herhaling van die vertooning vreesde, had zij de onvoorzichtigheid aan den magistraat der mairie of stadswijk te laten verzoeken, om van zulk een lastig bezoek voortaan verschoond te blijven. Het antwoord was allesbehalve zoetsappig: 'Overdag,' werd er gezeid, 'kunt gij uwe bijgeloovige grappen vertoonen, zooveel ge wilt, maar des avonds hoort de kerk aan ons; van avond zullen wij er terstond eene club vestigen.'

Ondanks de Commune waren de meimaand - oefeningen in de St.-Sulpice in vollen gang; elken avond predikte er de pastoor, de Eerw, heer Hamon, voor een drie of vier duizend vrome vereerders der H. Maagd Maria. Het lid der Commune, dat zoo dreigend gesproken had. hield woord. Dien eigen avond was een cordon getrokken om de kerk, en schildwachten bewaakten de deuren. Het uur der godsdienstoefening naderde. Allengs kwamen de kerkgangers, meestal vrouwen, opdagen. Op het gezicht der soldaten hield een ieder verschrikt stand, en bespiedde op een afstand, wat daar gebeuren zou. Het getal der vrouwen groeide intusschen ontzettend aan. Hevig ontroerd en druk pratende verzamelen zij zich in troepjes, en vragen elkander, op de soldaten wijzende, wat dit beteekenen moet; anderen weeklagen, en tranen en verzuchtingen stijgen weldra uit die bedrukte menigte op. 'Wat zal er met hare kerk gebeuren? Zal het dierbaar heiligdom het gruwelijk lot van zoovele andere kerken ondergaan?'

Daar rijst er op eenmaal eene moedige gedachte op in die heldhaftige vrouwenschaar: 'laat ons de kerk in bezit nemen. In den naam van Jesus en Zijne heilige Moeder, veroveren wij ons heiligdom!' En nu trekken zij vooruit in gesloten gelederen, op de hoofddeur der kerk aan. De schildwachten kruisen hunne bajonnetten en wachten onbeweeglijk de naderende vrouwen af. 'Wij moeten er door, wij zullen naar binnen, uwe wapenen zullen ons niet weêrhouden!' zoo klinkt de moedige kreet dier vrome heldinnen. Zij overwinnen, want de soldaten, zich niet sterk genoeg wanende tegen de steeds aandringende vrouwen, moesten met leede oogen aanzien, hoe deze hare plaatsen binnen het kerkgebouw in bezit namen.

Intusschen was op het gerucht af de geheele buurt uitgeloopen: eene menigte lieden van allerlei slag snellen nieuwsgierig toe, en stormen met de soldaten der Commune achter de vrouwen de kerk binnen. Reeds hadden deze de drie beuken en het kruis geheel ingenomen, maar de steeds toevloeiende nieuwsgierigen duwen van achteren de lieden, die daar staan, vooruit en dringen hen geheel naar voren tusschen de vrouwen in.

Het ontzaglijke gebouw is eindelijk geheel en al door eene dicht opeengedrongen menigte bezet. De voorstanders der Commune gaan met de soldaten aan het roepen: 'Leve de Commune!' De vrouwen, door haar benauwden toestand juist ten toppunt van godsdienstige geestdrift en heldenmoed gevoerd, antwoorden: 'Leve Jesus

Kristus! Leve Zijne heilige Moeder!' 't Was of door die woorden een electrische schok door de harten der aanwezigen voer! Een gevoel van godsdienstige geestdrift en moed leefde op een maal zelfs in de onverschilligsten der toegestroomde menigte, en onweêrstaanbaar uitte zich de kreet door het gansche kerkgebouw: 'Weg met de Commune!' Dat hadden de communards niet verwacht; de schrik slaat hun om het hart, en haastig tracht elk der soldaten door de opgepropte menigte weg te sluipen, om zoo spoedig

mogelijk de uitgangen der kerk te bereiken. Voor dien avond hadden zij van hunne veroveringsplannen genoeg. De deuren werden achter hen gesloten; de vrouwen waren ten toppunt van vreugde over hare zegepraal; zij hadden dien avond wel geene meimaandsoefening, maar de vergadering der goddeloozen hadden zij toch uit Gods heiligdom geweerd.

BLONDEL HERKENT DE STEM VAN RICHARD LEEUWENHART. - NAAR DE TEEKENING VAN G. DORÉ.

In de geheele buurt was men door de gebeurtenis zeer ontsteld. Waren de vrouwen, fier op hare overwinning, in het bewustzijn een heldendaad voor het geloof verricht te hebben, de mannen konden in die blijde opgewondenheid niet deelen. Zij zagen met schrik den volgenden dag te gemoet; want de wraakzucht der communards kennende, begrepen zij, dat deze niet zouden nalaten toch hun plan ten uitvoer te brengen, en misschien de geheele wijk voor de vermetelheid der vrouwen te straffen. ‘Gij zult ons in het ongeluk storten door uwe vrome zotternijen,’ was het verwijtend woord, dat deze van hare mannen moesten hooren. Maar de vrouwen lieten zich niet ontmoedigen, en zwoeren, dat zij hare kerk niet weêrloos aan de schendige handen der booswichten zouden overlaten.

Den volgenden dag was, buiten elks verwachting, alles in den omtrek rustig. Er vertoonde zich om of bij de kerk geen enkel communistisch soldaat, en 's avonds,

tegen den tijd van het lof, namen de vrouwen haar kerkboek ter hand en gingen weêr naar de meimaandsoefening. Juist hadden zij hare plaatsen in de kerk bezet, juist zou het lof aanvangen, toen eene machtige troep gefedereerden, door allerlei gespuis gevolgd, de kerk binnen kwam

stormen. 'Leve de Commune!' was hun bulderende kreet, en met ontzaglijk geweld dringen zij naar voren. De vrouwen, wel hevig verschrikt doch moedig als den vorigen avond, heffen weerden geestdriftvollen kreet aan: 'Leve Jesus Kristus! leve Zijne heilige Moeder!' De soldatentroep en het allergemeenste volk dat hen vergezelt, zet met alle kracht de *Marseillaise* op! Maar de vrouwen, niet overvleugeld, zingen helder en krachtig het *Magnificat* en heffen daarna het nu juist zoo passend heerlijk smeekgezang aan: *Paree Domine, paree populo,* spaar, Heer, spaar Uw volk! Zij letten niet op de dreigende kreten der woestelingen, maar blijven moedig op hare plaats. Het baatte den booswichten niet dat zij den preekstoel beklommen, en daar de roode vlag der Commune ontplooiden. De vrouwen zwaaien van haren kant met hare witte zakdoeken, en zingen vol vertrouwen op Gods heilige Moeder hare heerlijke litanie.

EEN SCHAAPHERDER IN DE KRIM.

Het was of de woorden van dien smeekzang de goddelooze harten der kerkroovers met razernij vervulden. Zij stormen nu op de vrouwen aan, en schreeuwen de vreeselijkste godslasteringen en de ontuchtigste liederen aan de ooren der vrouwen, die onbeweeglijk blijven, diep voorovergebogen over haar gebedenboek, en zooveel mogelijk de ooren voor die schandelijke taal dichtstoppen.

(Wordt vervolgd.)

Merkwaardigheden op het gebied van wetenschap, nijverheid en kunst.

INHOUD: Toestel om regen te maken. - De acaustieke wandelstok. - Hoe lang duurt de reis der ooievaars. - New-Yorksche nijverheden. - De gemakkelijkste manier om iemands signalement voor te stellen.

Ditmaal zijn wij in staat de afbeelding te geven van eene amerikaansche uitvinding, die de heeren der schepping in staat zal stellen de sluizen des hemels naar welgevallen te openen.

Het middel is hoogst eenvoudig, zoo als men uit de volgende beschrijving zien zal. Er wordt een ballon opgelaten, die met ontplofbare patronen gevuld is; Zoodra hij te midden eener wolklaag is aangekomen, zendt men hem door middel van een metalen draad, die hem vasthoudt, een electrische vonk toe, die tot uitwerksel heeft de patronen te doen ontploffen.

Door den schok, hierdoor in de hoogere luchtlagen teweeg gebracht, worden de drijvende waterdampen, welke boven de door droogheid getroffen streek hangen, verdicht tot regenwolken, die het dorstende aardrijk met hare verfrisschende droppels zullen drenken.

De ondervinding zal moeten leeren wat men van deze inderdaad bewonderenswaardige vinding te denken heeft.

Van het gehoor beroofd te zijn is voorzeker een der grootste rampen, waarmeê de mensch bezocht kan worden; zij scheidt hem als het ware van de overige wereld af, belet hem de bekoorlijkheden der muziek en van de gezellige conversatie te smaken, is een hinderpaal bij zijn maatschappelijke betrekkingen en veroordeelt hem tot eene volslagen afzondering. Daarenboven is doofheid een gebrek, dat men gaarne verborgen houdt, en over het algemeen zullen dooven hunne hoorbuis zelden anders dan in den huiselijken kring gebruiken. Het onbehaaglijk voorkomen van genoemd hulpmiddel is daar wel eenigszins de schuld van; het moge voor den doove van groot nut zijn, niemand zal het gaarne in eene kerk, op eene lezing of op de wandeling vertoonen.

De wetenschap nu heeft een beter middel gevonden om hardhoorigen deelachtig te maken aan de genoegens, die het zintuig des gehoors den mensch verschaft. Het is een acaustieke wandelstok, eene uitvinding die voorzeker geroe pen is om gewichtige diensten te bewijzen. Wij vinden de inrichting van het werktuig nog niet beschreven, doch lezen in een fransch blad, dat de proeven, welke men er meê genomen heeft en nog dagelijks neemt, de beste resultaten opleveren.

Geheel het voorkomen hebbende van een netten en fijnen wandelstok, versterkt de acaustieke stok van de gebroeders Franck-Valéry te Parijs het geluid in aanzienlijke mate. Men kan er zich overal van bedienen, binnenshuis, in openbare lokalen, op de wandeling enz., zonder noodzakelijkerwijze de aandacht van een te nieuwsgierigen buurman te trekken. Kortom, de acaustieke stok vereenigt al de nuttige eigenschappen van de hoorbuis, zonder den onbevaliigen vorm van dit hulpmiddel te hebben.

Het gebruik is hoogst eenvoudig, daar men enkel den knop tegen het oor behoeft te houden, om aanstonds de uitwerkselen te gevoelen.

Tegen den prijs van 45 franks is het werktuig bij de gebroeders Franck-Valéry te Parijs te verkrijgen.

De lente heeft op sommige plaatsen in ons land de ooievaars weêr te voorschijn geroepen. Zoo als men weet veroorlooven die steltloopers zich de weelde van er een zomer en een winterverblijf op na te houden; bij den aanvang van het koude jaargetijde trekken zij naar warmer streken, bepaaldelijk naar de oevers van den Nijl, en keeren eerst vandaar terug, wanneer bij ons de lente in het land is. Dat zij voor dien tocht uit Egypte naar hun beloofde land geen veertig jaren reizens behoeven, even als de Israëlieten van het Oud Verbond, spreekt vanzelf; maar hoelang doen zij wel over de reis?

Die vraag heeft een postambtenaar te Berka in Thuringen ten deele opgelost. Den 27^{en} juli 1880 redde de heer Dette een uit het nest gevallen jongen ooievaar en voedde dien op. Het dier nam spoedig in kracht en vlugheid toe en toen de tijd gekomen was, dat zijne stamgenooten naar hun zuidelijk vaderland vertrokken, legde het grooten lust aan den dag, om ze daarheen te vergezellen. De postambtenaar deed den vogel een koperen plaatje om den hals, waarop gegraveerd stond: *Berka* (*Duitschland*). *Dette verzoekt om antwoord,* en gaf het dier aan zijne vrije vlucht over. Weldra sloot zich de jonge ooievaar bij eene schaar zijner stamgenooten aan en verdween uit het gezicht der plaats, waar hij zijne eerste jeugd had gesleten. Den 3^{en} september ontving de heer Dette een briefkaart uit Barcelona, waarop hem werd medegedeeld, dat zijn beschermeling den 27^{en} augustus te Tornello de la Selva (provincie Gerona) was aangekomen. Op het oogenblik echter, waarop hij zich op den kerktoren neêrzette, had een wreede jager hem een kogel in het lichaam gejaagd en het koperen plaatje was in handen gekomen van een koopman te Barcelona. Uit het treurig feit bleek alzoo, dat de gevleugelde landverhuizers juist zeven dagen noodig hadden gehad, om uit het hartje van Duitschland naar Catalonië te komen. En met die snelheid tot maatstaf is het gemakkelijk te berekenen, hoelang de ooievaars zullen doen over de reis van Vlaanderen naar Egypte.

Tot welk eene verscheidenheid van nijverheden het bedrijvige leven eener groote stad aanleiding geeft, blijkt ten duidelijkste uit het verslag, dezer dagen betreffende de nijverheid en het fabriekwezen te New-York uitgegeven. Daarin wordt onder andere eigenaardige nijverheden ook genoemd de exploitatie van oude schoenen. Jaarlijks worden in New-York en Brooklyn drie millioen paar oude schoenen weggeworpen; terwijl deze nu vroeger op straten en wegen rolden, ziet men die artikelen tegenwoordig zelden onaangeroerd blijven. Zij worden namelijk tot drieërlei doeleinden gebezigd. De eenigszins bruikbare worden opgelapt en aan lieden verkocht, die in zulke opgelapte artikelen handelen. Die exemplaren, welke de moeite van het oplappen niet zouden loonen, worden aan stukken gesneden, waarvan de goede tot het zetten van lappen op gedragen schoenen gebruikt worden, terwijl de onbruikbare worden aangewend tot het fabriceeren van.... Jamaïca-rum. Hoe de rumfabrikanten tot dit schitterend resultaat komen is natuurlijk alleen aan hen bekend; doch zooveel kunnen wij er van zeggen, dat de stukken leêr in zuivere alcool gekookt worden en eenige weken daarin blijven staan. Hoeveel oude schoenen tot de vervaardiging van een vat rum benoodigd zijn, is de statistiek nog niet te weten kunnen komen.

Verder maakt men gebruik van oude schoenen tot de fabricatie van berlijnsch blauw.

Uit bovengenoemd verslag over de nijverheid en het fabriekwezen van New-York ontleenen wij nog de volgende bijzonderheden: Een fabrikant van *tomato-catsup* gaf als de waarde van zijn fabrikaat 18000 dollars aan, terwijl hij de kosten van het bruto

materieel op nul stelde. Hij verklaarde dit als volgt: jaarlijks zendt hij bij het begin van het seizoen naar de groote inrichtingen, welke tomaten in blikken bussen verpakken, schoone vaatjes, waarin de arbeiders de schillen en verderen afval der tomaten wegwerpen; dagelijks worden die vaatjes geleegd, de inhoud fijngestampt, gegist, gekruid en als *tomato catsup* voor 18000 dollars jaarlijks verkocht.

Een even eigenaardige als verderfelijke tak van nijverheid is het op groote schaal vervaardigen van goedkoop suikerwerk uit witte aarde *(terra alba),* met een weinig suiker en druivensuiker vermengd. Sommige suikerwaren, o.a. de zoogenaamde *gum-drops* bestaan voor 75 percent uit deze zelfstandigheden.

Ten slotte is te New-York in den laatsten tijd nog een nijverheid ontstaan, die velen handen werk en velen gezinnen brood geeft, namelijk het afwerken van artikelen, die in onafgewerkten toestand zijn ingevoerd; inzonderheid met modeartikelen is dit het geval.

In een duitsch blad vinden wij de volgende aardige ontdekking van een letterzetter vermeld. De man maakt zich sterk om uitsluitend door middel van leesteekens portretten van personen met verschillende gelaatsuitdrukking te z e t t e n . Als voorbeeld geven wij onderstaande figuren.

fideel

norsch

onverschilling

verwonderd

Op deze manier kan men er allicht toe komen, het signalement van dezen of genen persoon enkel door streepjes en puntjes voor te stellen en desnoods op de gemakkelijkste manier telegraphisch over te brengen.

De familie Picardi.
Novelle door I. Molenaar.

(Vervolg.)

IX.

Te Brussel in een der kamers van het huis eener adellijke familie, welker naam wij om bijzondere redenen willen verzwijgen, zat de barones, een schoone jonge vrouw.

Terwijl het borduurraam, dat nog bij haar staat, doet vermoeden met welken arbeid zij zich onledig hield, is het op 't oogenblik iets anders dat haar bezig houdt. In plaats dat zij gebogen zit over het stille werk, 't welk door hare fijne handen reeds tot een schoon geheel is gevormd, gaat het er nu luidruchtiger toe: zij houdt een klein lief kindje in de hoogte, dat kraaiende van pret, telkens bij het nederdalen de gelukkige moeder naar het aangezicht grijpt.

Achter haar staat de baron, die nu en dan wegkruipende, met een plotseling voor den dag komen het kind nog woeliger maakt. In die zelfde kamer spelen op den vloer twee grootere kinderen, een meisje van zes en een jongetje van acht jaren.

Onder al die drukte en vroolijkheid hadden de echtgenooten niet bemerkt, dat de deur der kamer open ging en een dametje, geheel in het zwart gekleed, bleek en met neêrgeslagen oogen, reeds door de meid aangediend, binnentrad. Onder het stamelen van een stillen groet was zij bedeesd bij den ingang blijven staan.

Het kleine zesjarige meisje, dat de vreemdelinge het eerst had opgemerkt, was dadelijk op haar toegeloopen, en vroeg haar, heure hand met beide handjes omvattende: ‘Zijt gij de nieuwe juffer nu, die ma ons beloofd heeft, die komen zou om met ons te spelen? Kom maar meê, ma zit ginder, dan kunt gij ons klein zusje ook eens zien?’

Dit zeggende wilde het kind de zwarte dame meetrekken; deze echter glimlachte, maar deed geen stap voorwaarts. De kleine, maar half daarover tevreden, liet een handje los, en terwijl zij met de andere hand die van de dame [n]og vasthield, keek zij achterom naar de barones en riep: ‘Mama, zeg eens dat de juffer bij u komt!’

De barones zag een weinig verschrikt op, doch zeide spoedig op bedaarden toon: ‘Kon; nader, juffrouw.’

De aangekomene deed dit, maakte voor de barones eene lichte buiging en zag toen weêr voor zich.

‘Gij zijt de juffrouw, waarvan ons de weleerwaarde heer Van Daenen gesproken heeft?’

‘Om u te dienen, mevrouw.’

‘En gij zoudt wel lust hebben om u in het bijzonder met de zorg voor onze kinderen te belasten?’

‘Zooveel dit in mijn vermogen is, ja, mevrouw.’

‘Gij schijnt nog niet geheel van uwe ziekte hersteld, zoodat gij nog niet vroolijk kunt zijn; gij zijt wel wat droefgeestig, juffrouw, om met kinderen om te gaan.’

‘Het zal wel beteren, mevrouw.’

‘Ik hoop het voor u, anders.... en uw naam is? want wij zijn gewoon in ons huis allen bij den naam te noemen, het is prettiger voor de kinderen.’

‘Emma, mevrouw.’

‘Dat valt meê, een schoone naam,’ bemerkte de barones, en daarop de kinderen roepende, zeide zij: ‘zie eens, Lisa en Pierre, hier is Emma, die met u zal spelen en u het een en ander zal leeren; ga maar eens meê!’

Onderwijl klonk de bel reeds in hare handen; de dienstbode kwam binnen.

‘Breng mejuffrouw Emma op hare kamer en wijs haar dan ook de kinderkamer; met het andere zal ik mij wel belasten. Is uwe bagage ook meê gekomen, mejuffrouw?’

Bagage? Welk eene spotternij, zij was immers arm.

‘Ik dacht niet.... dadelijk.... hier....’ stotterde Emma.

‘Hier te blijven, ha zoo; nu daar kan wel voor gezorgd worden.’

‘Is dat nu die flinke dame, die gij mij aanbevolen hebt?’ vroeg de barones eenigszins teleurgesteld aan haar echtgenoot; ‘als ze niet verandert, kan ik haar niet houden, men wordt er akelig van.’

De baron, die tot nog toe geen woord gesproken had en het droevige, geknakte gemoed van het meisje had gadegeslagen, zeide eindelijk:

‘Ik heb u wat te zeggen, Hubertha.’

‘Alzoo een geheim misschien?....’

‘Een geheim en geen geheim, men kan het opvatten zooals men wil.’

De barones zag den baron eenigszins met spanning aan, terwijl deze naast haar ging zitten.

‘De juffrouw, die zoo even voor u stond, heeft vroeger zelf een gouvernante tot haar dienst gehad.’

‘Wat!’ vroeg de vrouw verwonderd, ‘o dat moet vreeselijk zijn! Er is dus een geschiedenis aan verbonden, en gij hebt er mij niets van gezegd! foei, dat is niet mooi van u.’

‘Ik heb gemeend dat ik zoo handelen moest... gij hebt nu uw woord gegeven, anders hadt gij er misschien tegen opgezien haar te nemen.’

‘Er schijnt dus een zekere betrekking tusschen u beiden te bestaan, buiten mijn weten.’

‘Ook dat niet; het was zoo even de eerste maal dat ik haar zag; wat ik er van weet, wist ik van den kapelaan Van Daenen, dien gij, evenals ik, ten volle vertrouwt.’

‘Mijnheer Van Daenen, zegt gij, de vroegere huiskapelaan van de familie Picardi?’

‘Ja, juist, en deze Emma is een dochter uit dat huis.’

‘Verschrikkelijk!’ riep de barones, ‘dat arme kind: zij is nu eenmaal bij ons, anders.... gij hebt gelijk, ik had er waarlijk tegen opgezien. Maar hoe komt het, dat het meisje zoo ontzettend vernederd is, toch niet door eigen schuld!’

‘Zoo zuiver als een engel.’

Daarop vertelde de baron, die alles haarfijn scheen te weten, geheel de geschiedenis aan zijn vrouw.

Toen hij geëindigd had, zat de barones met betraande oogen;

‘Mijn God,’ zeide ze, ‘hoe ongelukkig. Wij moeten haar ons bijzonder aantrekken; ik ga haar dadelijk opzoeken,’ en het woord bij de daad voegende, stond zij op en begaf zich naar de kamer, die Emma was aangewezen.

Hier gekomen, meende zij de deur, die half open stond, verder te openen en binnen te gaan, doch een treffend tafereel hield haar staande.

De nieuwe gouvernante zat met de kleine Lisa op den schoot, het kind zeide: ‘Nu zult gij niet meer schreien, niet waar, Emma! Gij komt nu bij ons wonen en met ons spelen; Liesje heeft veel speelgoed en Pierre ook.... Zijt gij altijd zoo in 't zwart gekleed? Onze meid is ook zoo zwart, haar moeder is dood..... is uwe moeder ook dood?’

‘Ja, mijn engel,’ antwoordde Emma, ‘mijn mama is ook dood, maar al lang; zij is nu, hoop ik, een engel, evenals gij nog zijt.’

‘Hebt ge ook een zusje gehad evenals Liesje?’

‘Neen, mijn schat, maar wel een broertje....’

‘Is die ook dood?’

‘Ik hoop het niet.’

‘Dan weet gij niet waar hij is?’

‘Neen, mijn kleine.’

‘Dan moet gij het aan papa vragen, die weet alles.’

Het keuvelen der kleine had gewis nog langer geduurd, zoo niet de barones was binnengekomen; zonder veel drukte nam zij een stoel en ging naast Emma zitten.

‘Zie zoo, dat bevalt mij; nu, Liesje, zoo kan het wel. Emma is nog moê; gij moet nu maar eens naar broertje gaan, die is bij pa in de kamer.’

‘Emma gaat niet weg?’ vroeg de kleine.

‘Neen, zij blijft hier, hoor!’ luidde het antwoord der moeder aan de kleine. Daarop zich tegenover Emma verontschuldigende, zeide de barones:

‘Het moet u wel gehinderd hebben, mejuffrouw, dat ik u zoo koel ontving, maar ik wist nog niet wie gij waart.’

‘Dan spijt het mij, mevrouw, dat ik hier gekomen ben; men heeft mij dus buiten mijn weten hier ingedrongen....’

‘Neen, dat juist niet, mijn man was met uwe positie bekend.....’

‘Maar gij toch niet, mevrouw?’

‘Dit hindert niet, nu ik eenmaal weet..., en toch spijt het mij: ik ben wel hard tegen u geweest...,’

‘Volstrekt niet, mevrouw; maar toen ik bij u binnenkwam en u in tegenwoordigheid van uw echtgenoot en kinderen zoo gelukkig zag, toen dacht ik....’

‘Aan uw ouderlijk huis, niet waar?’

‘Ja, mevrouw,’ snikte Emma.

‘Het is treurig, maar gij moet niet meer weenen, ik kwam juist hier om u op te beuren. Komaan, gij hebt nu weer een tehuis. Ik ben nog niet oud genoeg om uwe moeder te zijn, maar toch kan ik wel een zuster voor u worden...’

‘Dank, mevrouw!’ glimlachte Emma; ‘God zal uw goeden wil loonen.’

‘En nu maar eens opgebiecht,’ hernam de barones spoedig, ‘verklaar mij nu al uwe behoeften, dan kan ik gevoeglijk voor een en ander zorgen. Ik zei het al, wij zullen het met elkander wel vinden.’

Gelukkige Emma, wat moeten die woorden als balsem in haar gemoed zijn gevallen; wat moet het zoet zijn geweest na zooveel lijden, door een welwillende en deugdzame vrouw te hooren zeggen: ik wil een moeder, ik wil een zuster voor u zijn. Zij kon nu schreien, volop het hart ontlasten. Was het niet alsof haar eigen moeder haar hier had gebracht en gezegd had: Ziedaar, mijn kind, iemand die voor u zorgen zal? En inderdaad, de barones was een echt kristelijke moeder, een echt adellijke vrouw, zooals er nog altijd gevonden worden, een vrouw voor wie men de knie zou willen buigen.

Het zal hier misschien dienstig zijn te zeggen hoe Emma bij den baron was terecht gekomen.

Zooals wij zagen, was zij buiten Mechelen op den grond neêr gaan knielen; de koude der nachtlucht had haar echter weêr doen opstaan en zoo was zij langzaam in de richting naar Brussel doorgeloopen. Daar aangekomen, was haar eerste werk den ouden huiskapelaan op te zoeken. Toen zij zich evenwel bij hem bevond en de spanijing, waarin zij gedurende geheel den nacht verkeerd had, een weinig had opgehouden, kon men pas zien in welk een staat zij verkeerde. Geheel uitgeput, beefde zij over haar gansche lichaam, haar gelaat had een akelige kleur aangenomen. De dokter vreesde voor ernstige gevolgen en, aangezien de kapelaan haar niet gevoeglijk in huis kon houden, was men overeengekomen, haar in het gasthuis te doen verplegen. De kapelaan had onderwijl niet stil gezeten; want zoo als wij reeds vernamen, had Emma haar betrekking aan hem te danken.

XII.

‘Waar, drommels, mag die kerel toch wel blijven? het is reeds tien uur en om negen uur had hij beloofd hier te zullen zijn. Het is mooi, dat zeg ik, van zoo'n groot heer om zoo zijn woord te houden; dat zijn nu lui, die je vóór moeten gaan.... Er is toch niemand in de omgeving? Wacht eens, nog eens uitgekeken; want is hij slim, ik ben het ook; men zou wel meenen dat Kees, hoe gedwee hij ook lijkt, geheel den dag op een droogje zou loopen.... Daar gaat hij.’ Dit zeggende, nam Kees, onze oude bekende, eenige teugen uit een flesch die hij bij zich droeg.

‘Zoo een teugje geeft weêr moed,’ hernam hij.... ‘Hij mag tevreden zijn, de oude: Kees is niet vergeefs uit geweest, ik weet nu alles haarfijn; maar het zal hem centen kosten, dat zeg ik. Een mal ding voor hem. dat het nichtje bij den baron is aangeland, een familie die gezien is en wat nog het ergste is, die mijnheer is meester in de rechten. Hij doet er wel niet veel aan, maar als het moet zijn, weet hij het toch, en ik heb liever met iemand te doen, die zegt: Kees, schobbejak, kom eens hier! dan met een man die van achter de schermen je een loer zoekt te draaien. Daar is geen slimheid tegen bestand; want meestal weet men dan niet vanwaar de wind komt; meent men, dat hij van achter waait, dan krijgt men hem op eens vlak van voren. Het zijn beroerde lui, dat zeg ik.’

‘En toch,’ vervolgde Kees na een oogenblik rustens zijne alleenspraak, ‘en toch is de oude tamelijk slim; het is een oude rat. Als hij evenwel nog maar niet in den val loopt, al is het dan ook niet gemakkelijk hem te vangen.... Ik begrijp waarlijk

niet wat hem zoo ongerust kan maken; wat belang kan hij er bij hebben waar zijn nichtje zit. De oude lui zullen niet weeêr opstaan; zij zijn al lang naar de haaien en het huis is verkocht. Het was intusschen wel wat gek, dat er nog negentig procent kon uitbetaald worden. Mij dunkt, met een weinig goeden raad was de zaak nog wel te helpen geweest. Maar als het crediet naar de maan is, dan is alles verspeeld.... Komt daar niet wat aan? Het is reeds zoo duister als de hel; als hij nog langer wacht, dan komt de maan hem nog storen.... Wacht, even nog een teugje en dan trek ik mij in dat boschje terug, het kon eens iemand anders zijn, en wij moeten onze zaakjes goed doen....'

'Een valsch alarm,' zeide Kees na eenigen tijd, 'ja waarlijk, het is maar een boer. Als men beschaafd is geworden, wat ziet er zoo'n boer dan onhebbelijk uit. Kijk hem daar eens heengaan, de voeten naar binnen, precies als de apen uit den dierentuin te Antwerpen.... Kom, nog eens geproefd en dan zal het fleschje ook wel ledig zijn, en dat is goed ook, anders kon Kees zijn naam als fatsoenlijk man wel eens verspelen; iets waarvoor hij zoo bang is als degene dien ik hier wachten moet....' Na een poosje gestaan te hebben, sprak hij weeêr tot zich zelven:

'Ik ben toch ook geen wegwijzer, om zoo maar te blijven staan, ik ga wat zitten. Och! wat een geworm in de wereld, van morgen zat ik nog te Brussel en nu een half uur achter Mechelen en morgen, weeêr te Sterrebeek bij mijn mijnheer.... Een mooie man, dat zeg ik. Wat een comedie wordt er toch gespeeld! Nu en dan meent hij, geloof ik, dat hij inderdaad de eige naar van het slot is. Nu is 't wel zoo, dat het

op zijn naam staat; intusschen, jammer maar voor hem, dat er zoo'n papier geschreven is, dat hem er naar welgevallen kan uitwippen. Als 't er even goed om was, dan mocht ik nog wel lijden dat mijn oude patroon er nog woonde; alles is anders tamelijk gelijk gebleven: dezelfde meubels, nagenoeg dezelfde tuin, alleen dezelfde persoontjes ontbreken nog.... Hij is er goedkoop aan gekomen. Waarom betrekt hij het zelf niet... hij mompelt tusschen beiden wel eens over Italië...' overwaaien en zijn neus in de zaken steke

Hier dacht Kees een weinig na en vervolgde toen weêr:

'Och, hoe kon ik toch zoo dom zijn, het jonge heertje kon wel eens komen overwaaien en zijn niet in de zaken steken.... Hii zel wel niet veel kunnen aanvangen; maar dan is toch de reputatie naar de maan - zoo zij het al niet is. Wat zijn *wij* dan gelukkig, wij die geen reputatie te verspelen hebben. Wel beschouwd, is het toch maar duivelsch dom van hem geweest zijn nichtje ten huwelijk te vragen. Hij zegt zelf, dat het niet waar is; maar in dezen geloof ik zijn nichtje eerder dan hem, dat zeg ik.'

'Lieve hemel, als mijn moeder eens wist hoe ver haar Kees het gebracht heeft in de wereld, zoo betrokken te zijn in de zaken van groote lui... Een ding echter bevalt mij nog niet recht, ik maak het mij zelf nog te lastig: als ik toch moet wachten, waarom dan hier niet wat te gaan liggen, om wat uit te rusten.... Zie zoo, het is wel niet zoo zacht, maar allicht zoo gemakkelijk als het stroo bij mijn moeder thuis, 't Is ondertusschen toch maar vervelend, dat wachten - en ik word - slaperig ook, dat - ach - ik. [D]ie - vervl.... groote - lui!.... He, Kees! - niet slapen - jongen - want dan is je - crediet - ver - speeld....'

TOESTEL OM REGEN TE MAKEN.

Een oogenblik later en Kees sliep in, ofschoon niet zeer rustig. Hij kon nog geen kwartier gelegen hebben, toen een haas hem in vollen ren over de beenen liep. De zorg van met een gewichtige boodschap belast te zijn, deed hem spoedig ontwaken; hij zat dadelijk overeind.

'Wat - mag - dat - geweest zijn?'

Maar nauwelijks tot bezinning gekomen, hoorde hij een man voorbijgaan. Hij was niet geheel zeker wie het zijn kon. 'Tamelijk lang,' zeide hij bij zich zelven, doch haastte zich, hoewel voorzichtig, tusschen het geboomte uit te gaan.

Hij had den persoon half herkend, deed nog een stap, maar viel over een struik vlak voorover op den grond. Deze beweging had zulk een geraas verooorzaakt en maakte zulk een vreemd effect in het duister, dat de voorbijganger het op een loopen zette. Kees echter stond zoo spoedig het hem mogelijk was weêr op en liep, voorzichtigheidshalve zonder te roepen, den vluchteling na. Dit kon een paar minuten geduurd hebben, toen de vluchtende plotseling stand hield; en zich omkeerende, riep hij: 'Sta, kerel, of ik schiet je voor den kop.'

'He, ben jij het, mijnheer!' riep Kees, zijn lijf vasthoudende van het lachen, 'wel stom! ik heb veel beleefd - maar zoo iets - nog nooit - ha ha ha!'

'Hou je mond, kerel!' riep de oom van Emma. 'Wilt gij soms ook geheel de buurt bij elkaar roepen met je lawaai!'

'Mijnheer, ik niet - maar ik kan 't - lachen niet laten - al - moest ik ook dood - is me dat een ontmoeting! Nou, maar onder ons gezegd, mijnheer is ook niet een van de dappersten.....'

'Wat nieuws is er?'

'Ja, wat nieuws,' antwoordde Kees, zich voor het hoofd wrijvende, 'daar mag ik wel eerst eens over denken.'

'Hoe was het met je grootmoeder?'

'Mijn grootmoeder? - best!'

'Zijn we alleen?' vroeg de oom verder op zachten toon.

'Alleen? met ons beiden, meent mijnheer? Ja.'

'Ben je in Brussel geweest? Kom, wij gaan daar in het kreupelhout.'

'Dat is heel goed, ik had er precies zoo over gedacht; maar val niet, menheer!'

De oom bromde een verwensching tusschen de tanden.

'Of ik in Brussel geweest ben, vroeg menheer mij? ja, ja.'

'En hoe staan de zaken?'

'Tamelijk beroerd.... dat zeg ik.'

De oom schrok merkbaar.

'Kijk, daar schrikt menheer al weêr.'

'Hoor eens, geen grappen meer, kerel, of....'

'Neen, als menheer zoo begint, dan heb ik er geen pleizier meer aan, 'n mensch moet toch ook wat genoegen hebben in de wereld, dat zei mijn moeder ook altijd.'

'Maar zeg eens gauw, mijn jongen, wat nieuws was er dan?'

'Zie zoo, dat bevalt mij beter, nu kan ik nog met menheer praten; maar zie, met dreigementen, dan raak ik van mijn stukken.'

'Heb je iets gehoord van het nich...'

'Van Emma, bedoelt menheer? nou die zit veilig en wel bij den baron, die menheer beter kent dan menheer hem.... Zij heeft daar een leventje, ja een kalf dat gemest wordt heeft het nog zoo goed niet. Verbeeld je eens, zij eet alle dagen met den baron aan tafel en de dienstboden moeten haar op den minsten wenk gehoorzamen, evenals vroeger te Sterre....'

‘Zwijg daar maar over.’

‘Nu nog mooier, ik moet menheer de zaak meêdeelen.,.. en ik moet zwijgen.’

‘Is dat al wat je weet?’

‘Neen... neen - wat ik nog weet is, dat hij meester in de rechten is - kijk, daar schrikt menheer al weêr. Jammer dat mijn flesch leeg is, anders zou ik menheer een druppel geven, dat is er best voor....’

‘Maar wat heeft dat met onze zaken te maken?’ vroeg de oom schijnbaar onverschillig.

‘Nou zeg eens, dat weet menheer ook niet, het?’

‘Ik begrijp je niet.’

‘Dat wil zoo veel zeggen, als dat hij de zaakjes van je mooi meisje eens na zal gaan, zoo als: het testament, de verkoop van 't huis en alles wat er bij zoo'n rommel komt kijken.’

‘En wat zou dat dan?’

‘Wel niets, menheer is immers een eerlijk man!’

‘Dat meen ik ook. En waar zit Katrijn de meid, die van mij weggeloopen is?’

‘Nu, maar hoor eens, als ik menheer was dan zou ik mij niet over een weggeloopen meid bekommeren; ik dacht dat menheer wijzer was.’

‘Maar weet je er dan niets van?’

‘Men zegt dat ze naar haar familie in Holland is teruggegaan.’

‘En bij u aan 't slot?’

‘Daar gaat alles - bij het oude; niets bijzonders. Maar als ik menheer een raad mag geven, zorg dan dat er mest in den tuin komt, anders gaat de boel op sloffen, en Kees er bij.’

De oom zag als in gedachten voor zich. ‘Kun je niet maken dat je ongemerkt over acht dagen op denzelfden tijd op dezelfde plaats weêr hier bent!’

‘Hier? neen, daar zie ik geen kans toe, ik kan toch alle weken niet uit logeeren gaan.’

‘Het is zoo, maar waar dan?’

‘Een uur van Sterrebeek in de richting naar Brussel, dat zou nog gaan.’

‘Dat blijft dan afgesproken. - Daar, dat is voor u.’

‘Menheer is veel te goed,’ zei Kees. ‘Een uur van Sterrebeek - om dezen tijd, niet later dus - goeden avond, menheer, doch voorzichtig, val niet, menheer!’

‘Loop naar den d.....’ bromde, de oom.

Geheel alleen zijnde dacht de laatstgenoemde: ‘Dat is vervloekt slecht nieuws! Dat die meid weggeloopen is, is een leelijke zaak..... Maar men doet mij niets. Laat hem advocaat zijn zooveel hij verkiest, wie zal mij iets bewijzen? En dat ik het slot rechtmatig in eigendom heb, wie weet het nog? En al wist men het ook, het staat mij immers vrij te koopen wat ik wil en te handelen zoo ik verkies. Mijn zwager? ik had hem kunnen redden, het is zoo, maar was ik dat verplicht; wat deed hij op zulk een grooten voet te leven?.... Het is vreemd, men kan mij niets bewijzen en toch ben ik immer ongerust; het is mij alsof mijn zwager en zijn vrouw mij altijd op de hielen zaten. Lafaard die ik ben, heb ik dan geen moed genoeg? Mij op zulk een hoogte te werken en nu ik mijn doel heb bereikt, zou ik ailen moed missen? Laat men mij voor een schelm houden, wat geeft het, hebben is hebben en krijgen is de kunst....’

Hier zweeg de oom. Na een oogenblik echter ging hij voort: ‘Die akelige vent, wat was hij weêr beschonken en toch, men kan die Iui niet missen; ik moet vóór alles op de hoogte blijven. Als hij eens aan het praten ging met zijn dronken hoofd.... Heb ik hem niet alles onder vier oogen gezegd en was dat ook niet het geval met de

anderen. Ha! al stond hij ook weêr uit de zee op, ik zou hem toch alles heeten liegen; geen getuigen! Maar wacht eens, mijn fatsoen zou ik nog kunnen redden..... het is een vreeselijke som.... maar heb ik geen geld genoeg? Het slot aan mijn nichtje aanbieden?.... dan zal men overtuigd zijn dat ik uit bestwil heb gehandeld.... Gelukkig idee!.... en komt hij dan ook uit Italië terug, dan ben ik nog gered....'

(Wordt vervolgd.)

[Nummer 40]

Pinksteren.

De laatste woorden, die de goddelijke Zaligmaker na Zijne verrijzenis tot Zijne apostelen had gesproken, waren eene herhaling der plechtige belofte, tot driemaal toe in de verhevene en zielroerende afscheidsrede vóór Zijn sterven aan de Zijnen gedaan, de belofte van de zending des H. Geestes. ‘Gij zult ontvangen,’ sprak Jesus troostende Zijne ontroerde apostelen toe, ‘de kracht des Heiligen Geestes, die over u komen zal, en gij zult Mij getuigen zijn in Jerusalem en in geheel Judea en Samarië, en tot aan het uiteinde der aarde.’

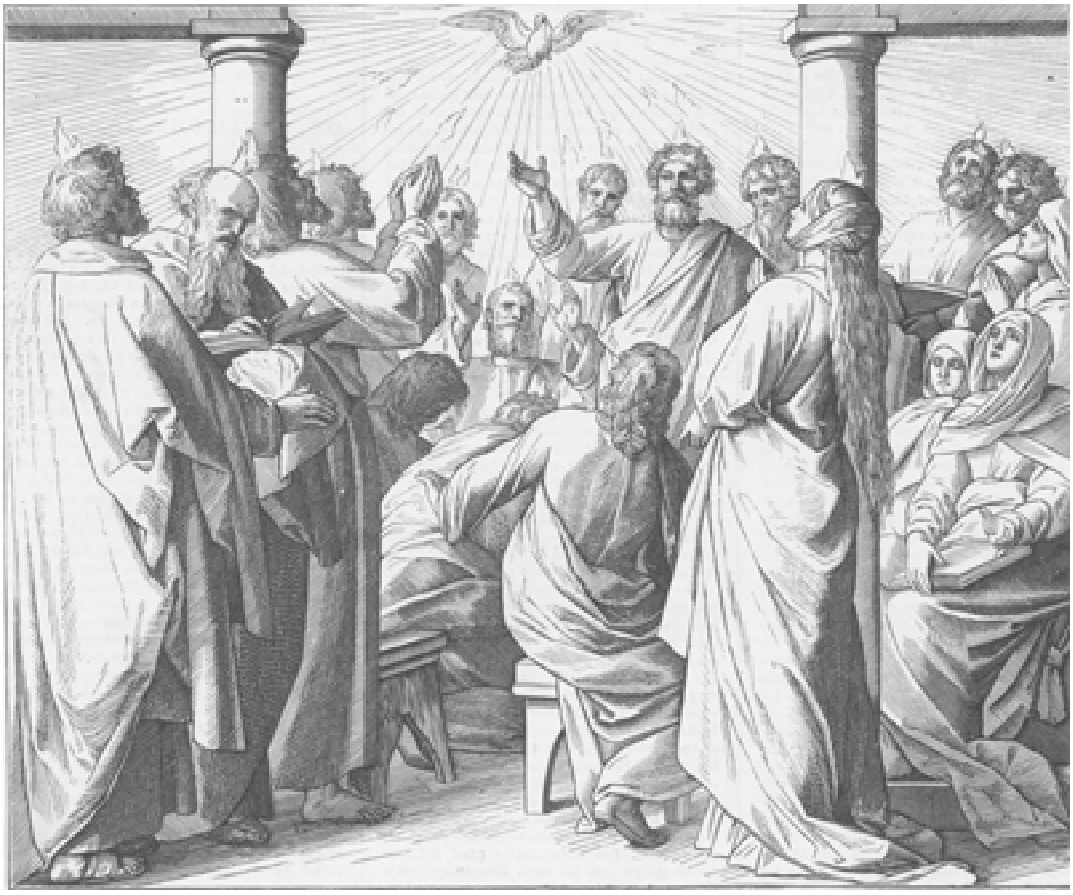

DE NEDERDALING VAN DEN HEILIGEN GEEST.

Getrouw aan het woord van den ten hemel gevaren Meester, die hun bevolen had, ‘zich niet van Jerusalem te verwijderen, keerden zij van den Olijfberg naar Jerusalem terug; gingen vervolgens naar boven in de opperzaal, waar zij vertoefden.... en allen waren eendrachtig volhardende in het gebed, met de vrouwen, en met Maria, Jesus' Moeder, en met Zijne broeders.’ De veertigste dag na 's Heeren verrijzenis brak aan; de dagen van het Pinksteren der Joden werden vervuld; ‘allen waren in de zelfde plaats bijeen, toen er plotseling een gebruis uit den hemel ontstond, als van een opkomenden geweldigen wind, en vervulde het geheele huis, waar zij zaten. En er

verschenen hun verdeelde tongen, als van vuur, zich neêrzettende op een ieder van hen. En allen werden vervuld met den Heiligen Geest, en begonnen in verschillende talen te spreken, naar dat de Heilige Geest hun gaf uit te spreken.'

Allen werden vervuld met den Heiligen Geest; de belofte van den Godmensch was volbracht; de Vader had den Vertrooster gezonden, 'die met hen blijven zou in eeuwigheid;' de Geest van waarheid was over en in hen neêrgedaald, de Geest, 'dien de wereld niet kent;' de Geest, 'die hen alles leeren en hen alles indachtig maken zal, hetgeen Kristus tot hen gesproken had;' de Geest, 'die, van den Vader uitgegaan, van den Zoon getuigenis geven zal.' En voor wie zal die getuigenis worden afgelegd? Voor de geheele wereld; want aan alle volken der aarde de leer van Kristus te verkondigen, was den apostelen door den Goddelijken Wetgever des Nieuwen Verbonds als eerste en hoogste plicht opgelegd. Dat plechtig getuigenis zullen zij bezegelen met hun bloed en uit dat bloed zullen nieuwe getuigen opstaan, die het andere woord des Zaligmakers zullen bevestigen: 'Ik zal met u zijn tot aan het einde der wereld.'

Inderdaad de nederdaling van den H. Geest gold als de plechtige afkondiging van de Wet des Nieuwen Verbonds; daardoor werd de H. Kerk, in 's Heilands dierbaar bloed gesticht, voor joden en heidenen geopend; allen moesten haar binnentreden, omdat voor allen Kristus gestorven was, omdat voor allen de H. Geest was neêrgedaald, sprekende in de apostelen de talen aller volkeren, opdat allen zouden deelachtig worden aan de heilgenaden, die de H. Geest in hunne harten zoude uitstorten.

Deze is de verheven beteekenis van het hoogfeest van Pinksteren. Verheugen en verblijden wij ons dan op dien heiligen dag, waarop ook die zelfde Geest ons vervullen zal met Zijne zeven hemelsche gaven, die sedert bijna negentien eeuwen de harten van alle geloovige katholieken hebben vertroost, versterkt en geheiligd. Scharen wij ons daarom in den geest onder die uitverkorenen van den eersten der kristelijke Pinksterdagen, door den teekenaar onzer plaat, Julius Schnorr von Carolsfeld, zoo treffend eenvoudig weêrgegeven; en smeeken wij met hen, dat de H. Geest ook in onze dagen van ongeloof 'het aanschijn der aarde vernieuwe.'

C.

Voor de gerechtszaal.

'Het hoogste recht is ongerechtigheid,' luidde de zinspreuk der Ouden, die terecht begrepen, dat de menschelijke gerechtigheid steeds onvolkomen blijft, en geene enkele wet, hoe wijs en billijk ook vastgesteld, alle onrecht buiten sluit. En die krachtige spreuk schiet ons onwillekeurig te binnen op het gezicht der gravure naar de meesterlijke schilderij van Schulz-Briefen; want het kan ons niet van het hart, in den geboeide, die zoo zielroerend afscheid neemt van vrouw en kind om zich naar de gerechtszaal te begeven, een misdadiger te zien.

Neen, dat eerlijk gelaat, die liefde en bezorgdheid voor vrouw en kind, waarvan het zoo duidelijk spreekt, verraden in geenen deele den diep gezonken boef, - en zoo hij desniettemin eenig misdrijf op zijn geweten heeft, dan is het wellicht de nood die er hem toe bracht. Toch moet de beschuldigde 'voorkomen,' de gerechtsdienaar wenkt hem met een onverbiddelijk gebaar; hij moet zich losscheuren van het kind,

dat de armkens om vaders hals slaat; hij moet zijne vrouw ontroostbaar heenzenden in de angstige verwachting van hetgeen er over haar echtgenoot zal beslist worden.

Arme vrouw! Gij die eertijds zoo blij en moedig door het stadje gingt, waar gij en uw echtgenoot bij allen te goeder naam en faam bekend stonden, ge kunt thans de oogen niet opheffen zonder de onbescheiden oogslagen der nieuwsgierigen te ontmoeten, die u het rood der schaamte naar het voorhoofd zullen jagen. Want och, het ongeluk vindt zoo weinig waarachtige deelneming. Zie, onder de talrijke groep, die zich in den binnenhof van het rechthuis verdringt, bevinden zich slechts weinigen, uit wier oog belangstelling en medelijden spreekt. Terwijl de jonge vrouw, die tegen den pijler geleund staat, uwe smart met een vochtig oog gadeslaat, en de oude man u wijselijk aanraadt het kort te maken en stilletjes naar huis te gaan, zijn laster en kwaadsprekendheid, in den persoon der beide oudere vrouwen, reeds bezig u over de tong te halen.

De kinderen staren u nieuwsgierig aan, en het stokoude moedertje op de steenen bank, die blijkbaar ook haar deel heeft gehad in de beproevingen des levens, schijnt bij zich zelve te mompelen: ‘Een mensch beleeft wat in de wijde wereld!’

Annaberg in Opper-Silezië.

Annaberg in Opper-Silezië is een der beroemdste bedevaartplaatsen in Duitschland, waarheen jaarlijks duizenden geloovigen hunne stappen richten. Op den top van den Chelmberg, vroeger genaamd den Georgiberg, in het zuidelijk gedeelte van de pruisische provincie Silezië, omstreeks 4000 voet boven de oppervlakte der zee, stond voor eeuwen eene kleine kapel, welke waarschijnlijk in de vijftiende eeuw werd gebouwd en aan de H. Moeder Anna en de Allerheiligste Maagd was toegewijd. Zij behoorde tot de parochiekerk van Leschnitz en slechts eenige malen in het jaar hadden daar godsdienst-plechtigheden plaats. Tegen het midden der zestiende eeuw echter brak voor het onaanzienlijk kerkie een roemrijke tijd aan. De hertog van Saksen had in 1504 uit de Saksische stad Annaberg in het Ertsgebergte twee heeren naar Frankrijk gezonden om daar reliquieën van de H. Anna te halen. In een klooster bij Lyon verkregen zij deze, alsmede een beeld, waarin de reliquieën waren aangebracht. De hertog schonk de reliquieën aan de stad Annaberg voor hare nieuwe St.-Annakerk, het beeld echter aan den heer van Malitz, in wiens familie het eene groote vereering genoot. Toen eene dochter uit deze familie, Maria Anna, met den heer van Rochsitsky trouwde, ging het beeld in deze nieuwe familie over, en toen Maria Anna stierf, schonk haar echtgenoot het aan het Annakerkje, op den reeds genoemden Chelmberg gelegen. Dit gebeurde in 1550. Aldus verkreeg de tot dan weinig bekende kleine Annakapel haar genadebeeld, en sedert wordt de berg dikwijls door vrome geloovigen bezocht.

Het is een eigenaardig beeld, omstreeks twee voet hoog. De H. Anna draagt op den eenen arm het kindje Jesus, op den anderen haar gezegend dochtertje Maria. Het beeld is van hout gesneden en beschilderd, maar reeds bij de komst op den berg was het in een rijk gewaad gehuld.

De wachters der naburige stad Leschnitz en andere bewoners der streek hadden meermalen tegen middernacht gezien, hoe een wonderbaar licht het kerkje omstraalde, op enkele plaatsen van den berg vlammen opstegen en monniken met brandende kaarsen processiesgewijze den berg beklommen. Deze verschijningen waren de voorteekens der toekomstige verandering der St.-Anna-kapel in eene druk bezochte bedevaartplaats. Wezenlijk trokken tegen Allerheiligen van het jaar 1655 eenige

zonen van den H. Franciscus naar den berg, welke sedert de komst van het beeld Annaberg genoemd werd. Door een streng ordesleven, door prediking en bediening der HH. Sacramenten verrichtten de paters veel goeds. Een godvruchtige graaf liet toen op de plaats van het reeds bouwvallige kerkje de nog bestaande schoone en ruime kerk bouwen en droeg zijn erfgenaam op, na zijn dood in de nabijheid daarvan een Calvarieberg op te richten.

Calvariebergen zijn grootere voorstellingen van de lijdensgeschiedenis van onzen Heer, gewoonlijk naar de manier van den H. Kruisweg in staties afgedeeld, doch met dit onderscheid, dat hier het aantal staties grooter en niet beperkt is. Vervolgens is het door de natuurlijke eigenschappen van het daartoe noodige terrein gewoonlijk geheel als een landschap ingericht; kleine heuvels, beken, kapellen en moeilijk te beklimmen hoogten wisselen elkaar af. Zoo was het ook hier, zoo als een blik op bijgaande gravure duidelijk maakt. In 1709 was de Calvarieberg van Annaberg gereed. Behalve de fraaie kerk, welke met de kloostergebouwen den top des bergs kroont, vindt de pelgrim de verschillende staties, welke op de gravure met cijfers zijn aangegeven, en welker verklaring men daaronder vindt.

In 1810 werden de kloosters opgeheven en moesten de Franciscanen den Annaberg verlaten. De geloovigen lieten zich echter daardoor in hunne bedevaarten niet terughouden. Wereldlijke geestelijken stelden zich ten dienste der pelgrims en onder hunne leiding hadden de Calvariefeesten plaats. In 1804 werd het honderdjarig Calvariejubilé gevierd, waarvoor de H. Vader een vollen aflaat had toegestaan. Meer dan 400.000 bedevaartgangers bezochten gedurende het jubilé, dat vier weken duurde, den heiligen berg en meer dan 42.000 heilige communiën werden in de kerk uitgereikt. Aldus bleef de bedevaart bloeien tot de laatste opheffing der kloosters in Pruisen, toen de Franciscanen opnieuw den Annaberg moesten verlaten. Opnieuw voorzagen wereldgeestelijken in de heilige diensten en gaan daar thans nog meê voort.

De Parijsche commune.
Door A.J. Meijs Pr.
(Vervolg.)

Met dat alles bereikten de onverlaten hun doel niet: de vrouwen weken niet van hare plaats. Door gewelddadige middelen moesten nu de Commune mannen hun doel bereiken. Schouder aan schouder dringen zij nu op de vrouwen aan, alles voor zich uitduwende, terwijl de on willigen worden meêgesleurd. Tegen zulk eene overmacht viel niet te strijden. De arme schepselen werden met geweld van hare plaatsen uit de kerk gedrongen, en moesten het toneel van haar moedigen strijd aan de helden der Commune overlaten. Met de diepste droefheid in het hart, weenende en weeklagende, verlieten zij haar dierbaar heiligdom; want zij sidderden bij de gedachte, wat er, onder de heiligschennende handen dier menigte, van de St.-Sulpice-kerk worden zou. Deze deelde het lot van zoo vele anderen; zij werd door de vrijdenkers tot het vieren van hunne bacchanaliën ingericht: de vereering van God en de allerheiligste Maagd Maria moest wijken voor den dienst des duivels; wiens trouwe dienares de Commune zich steeds door hare gruwelen betoonde.

Men meene niet, dat al deze geweldenarijen door de woordvoerders der Commune ontkend of verbloemd werden; neen, openlijk snoefden zij op die daden, ‘voor de heilige zaak der vrijheid, voor de rechten van den mensch.’ zooals zij zegden, verricht. Om zich hiervan te overtuigen, is het voldoende een blik te werpen in de goddelooze parijsche bladen, welke in die dagen aan de zaak der revolutie verkocht waren. Met

de meeste schaamteloosheid werden daar die vervolgingen, plunderingen en heiligschennissen goedgekeurd: daar wordt de godsdienst op de meest sarcastische manier bespot daar wordt met cynische onbeschaamdheid door die ellendigen de oorlog verklaard aan den almachtigen God. 'Eens voor altijd moet er nu een einde aan gemaakt worden; de menschheid zal niet

rusten, vóór den dag, waarop er geen godsdienst meer bestaan zal,' zoo verkondigt luide het beruchte blad de *Père Duchène. 'Nous biffons Dieu,* wij schrappen God van de lijst' zegt spottend een ander blad *la Montagne,* en eindigt dan met in de meest onbedekte termen den moord van Gods dienaren, den moord van bisschoppen, priesters en religieuzen te prediken. Is het dan te verwonderen dat het parijsche canaille, dag aan dag met zulk een leer doorvoed, door zulk eene taal aangehitst, niet alleen kerken plunderde en priesters vervolgde, maar ook hevig woedde tegen alle religieuzen van lageren rang, tegen de nederige broeders der Vincentius-scholen, tegen de zusterkens der armen, anders door het wufte parijsche volk zoo geëerbiedigd en bemind.

In Parijs was, even als in geheel Frankrijk, vooral vóór de jongste vervolging onzer dagen, het lager onderwijs grootendeels in handen van religieuzen. Het is een zonderling verschijnsel, dat zelfs de ongeloovigste revolutionair, die in senaat of parlement, in clubs en sociëteiten het hevigst uitvaart tegen godsdienst en zoogenaamde priesterheerschappij, dikwijls zijne kinderen bij voorkeur aan de leiding van religieuzen toevertrouwt. Dit verschijnsel laat zich hierdoor verklaren, dat de voortreffelijkheid van de opvoeding en het onderwijs dier geestelijken te duidelijk in het oog springt, dan dat men die zou kunnen loochenen; de stem der natuur, de stem der ouderlijke zorg en liefde voor het onschuldig kind spreekt dan luider in die lieden dan hun haat tegen den godsdienst en zijne dienaren. Een doorn in het oog der communisten was die machtige invloed der godsdienstige scholen; des te feller was daarom hun haat tegen die religieuzen, des te grooter hun ijver, om, waar zij konden, deze uit hunne inrichtingen te verdrijven. De eerwaardige broeders van Vincentius werden verjaagd uit hunne huizen. Niet minder moesten de zusterscholen het ontgelden. Verjaagd en mishandeld zochten de vervolgden een toevluchtsoord in de huizen van welgezinde lieden. En wie nam hare plaats op de scholen in? De liefdezuster werd vervangen door de leeken-onderwijzeres. Deze moesten burgeressen van onverdachte, moderne beginselen zijn, geëmancipeerde dames, die, onder het rooken der cigaretten, over de zaken van den dag wisten te filosofeeren, vriendinnen der bewindsmannen, en voorstanders van het vrije huwelijk, zonder gebed en priester gesloten. Voor al deze gevoelens vonden zij vurige bewonderaars onder het mannelijk onderwijzers-personeel, dat de Commune tot haren dienst gereed vond.

In die wijken, waar de revolutie om den geest der bevolking het niet waagde, de religieuzen te verdrijven, werden deze toch op allerlei manieren bemoeilijkt. Zoo vaardigden de Commune leden decreten uit, waarbij het verboden werd, de kinderen des morgens vóór schooltijd naar de kerken te geleiden, godsdienstig onderwijs in de school te geven enz. Dit alles geschiedde 'in naam der godsdienstvrijheid.'

Op nog een ander punt werd het godsdienstig gevoel der Parijzenaars diep gekrenkt. Wij weten allen, hoe de meest lichtzinnige en ongodsdienstige Franschman toch niet lichtelijk aan zijn dierbare dooden het laatste gebed en de lijkplechtigheden der Kerk onthouden zal. Waarde Commune dit beletten kon, mocht er onder haar bestuur van dit alles niets gebeuren. Er mochten alleen burgerlijke d.i. godsdienstlooze begrafenissen zijn. Zoo gebeurde het o.a. dat eene familie haren doode naar de kerk van St.-Jacques geleidde, kort nadat dit gebouw door Communemannen in bezit genomen was. De bloedverwanten en vrienden komen met het lijk voor de kerk, en willen het daar binnen dragen. Een schildwacht verbiedt den toegang, en er ontstaat een woordentwist tusschen de geleiders van het lijk en de daar aanwezige soldaten

der Commune. Op het gerucht komt een officier toeschieten. ‘Wat zijn dat voor zotternijen?’ snauwt hij de treurende bloedverwanten toe; ‘voert uwen doode maar zonder wijwater naar het kerkhof; die bespottelijke vertooningen zijn niet meer noodig; dat alles hebben wij afgeschaft.’ En of de bedroefde lieden klaagden en weenden, of zij smeekten, en er op aandrongen, dat zij den laatsten zegen des priesters voor hun afgestorvene mochten vragen, het baatte niets - zij werden meêdoogenloos heengezonden, en zonder gebed en zonder priester werd de kist neêrgelaten in den doodenkuil.

Zoo werden alle uitingen van het godsdienstig leven op het wreedst verstoord, zoo de vrijheid van geweten in naam dier vrijheid zelve op het hart getreden. En men moet niet denken, dat al deze vervolgingen tegen den godsdienst bij dat volk aan een overmatige spanning der sterk geprikkelde zenuwen, aan den drang der tijdsomstandigheden of oogenblikkelijken hartstocht te wijten waren; neen, dat alles is volgens een vooraf beraamd plan, volgens een stelselmatig doorzetten dier revolutionairen geschied. De woordvoerders en aanstokers van dien opstand, meest leden der Internationale of der Loge, hebben dat langen tijd te voren alles voorzien en berekend, en ook na de dagen der Commune schroomden zij niet dergelijke plannen voor de toekomst te smeden. Zij hebben het grondbeginsel der revolutie naar het voorbeeld hunner vaderen, ‘de reuzen van '87,’ tot in zijne verste gevolgtrekkingen doorgezet, zij willen alle gezag vernietigen, goddelijk en menschelijk; openlijk en onbeschaamd gaven zij toen en geven zij nog heden aan hun onbeteugelden hoogmoed en duivelschen haat tegen God en godsdienst lucht! ln omvang en tijdduur was het werk der Communemannen slechts de dwaze naäperij van datgene, wat de godloochenaars der groote fransche Revolutie gedaan hebben, maar in het kwaadaardige hunner bedoelingen hebben zij aan een Danton, Marat of Robespierre niets toegegeven! Ook de Commune gaf voor ‘de rechten van den mensch’ te herstellen, en zij meenden dit slechts te kunnen doen door de rechten van God te vernietigen! Dat hebben zij beproefd door het lasteren van Zijn heiligen naam, dat hebben zij beproefd door het vermoorden Zijner priesters, het verwoesten Zijner tempels, het schenden van Zijn heiligdom; dat hebben zij beproefd in woord en daad, en men weet niet wat grooter te noemen, den dollen waanzin of den duivelschen hoogmoed, die zich uit in een woord, dat in onze dagen schaamteloos aan het hoofd van een der fransche bladen stond, en dat al hunne theorieën, al hunne plannen, al hunne gruwelen omvat: *‘ni Dien, ni maître,* geen God, geen meester meer!’

Die dwazen, zij begrijpen niet, dat zonder de rechten van God, de rechten van den mensch niet bestaan kunnen, wijl alle recht in God alleen zijn oorsprong vindt. Zij begrijpen niet, dat daar, waar God en Zijne heilige wet geloochend wordt, de mensch, aan zijne hartstochten ten volle overgegeven, gelijk wordt aan het verscheurend dier, dat de rechten noch van anderen kent, noch eerbiedigt; zij weten niet, wat wij katholieken altijd geleerd hebben, dat waarachtige vrijheid alleen op waarachtigen godsdienst steunt, dat godsdienst alleen recht en waarheid leert, en de waarheid alleen ons kan vrijmaken: *‘veritas liberabit vos.’*

(*Wordt vervolgd.*)

Amerikaansch spek.

Vele lezers halen misschien de schouders op, als zij dit opschrift lezen, dewijl het amerikaansche varkensvleesch onder ons de reputatie heeft van niet zeer smakelijk

te zijn, en het gevaar der trichinen er eveneens weinig toe bijbrengt om dit product der Nieuwe Wereld zeer gewild te maken. Het moet intusschen gezegd worden, dat de rustelooze Amerikanen al het mogelijke doen om hun varkensvleesch te verbeteren, en dat zij het met hunne doortastende maatregelen winnen zullen, daaraan twijfelt niemand. Op dit oogenblik reeds heeft de varkensfokkerij en -slachterij in Amerika verhoudingen aangenomen, waarvan wij ons in Europa nauwelijks een denkbeeld kunnen maken, zoo dat een beknopt overzicht daarvan zeker met genoegen zal gelezen worden.

Het aantal varkens in de Vereenigde Staten wordt op 35 millioen geschat, een getal dat eerst sedert weinige jaren tot deze hoogte is opgevoerd en hoofdzakelijk te danken is aan de buitengewoon overvloedige maïsoogsten, die het voeder voor deze reuzenkudden leveren. Illinois bezit alleen 3⅓ millioen varkens; Jowa en Missouri elk 3 millioen; Indiana en Kentucky volgen met 2 millioen. De rassen, welke men aankweckt, zijn meestal afkomstig uit Engeland, doch ook de Chineesche varkenssoort heeft er het burgerrecht verkregen. Daar de varkens voldoende ruimte hebben om zich te bewegen en behalve maïs ook gras, klaver en andere voedzame kruiden in overvloed vinden, is hun vleesch ook minder vet als dat der europeesche, die in stallen gemest worden.

In 't oog loopend mag het heeten, dat de amerikaansche varkens veel minder kosten; in 1878 o.a. bedroeg de prijs van elk varken gemiddeld slechts 19 fr. Wel zijn er streken waar deze prijzen meer dan tot het dubbele stijgen, zoo als in Colorado, waar zij 36 fr. en Massachusetts waar zij zelfs 49 fr. opbrengen, maar dit zijn uitzonderingen op den algemeenen regel. In den zomer loopen zij in de weide en voeden zich met maïs, gras en klaver; maar des winters worden zij op de hoeven met het rundvee opgekweekt, en als zij van 6 tot 18 maanden oud zijn, en dan van 100 tot 300 pond wegen, verkocht.

Slechts weinig varkens worden door de pachters zelf geslacht en gezouten; de meeste gaan naar de groote slachterijen. Deze nijverheid is nog slechts vijf en twintig jaren oud en werd vroeger alleen in den winter gedreven, doch daar thans het ijs overal, en goedkoop te krijgen is, worden ook in den zomer minstens 5 millioen varkens geslacht en gezouten. Terwijl in 1876 het aantal gezouten varkens nog slechts 10¼ millioen bedroeg, steeg dit getal in 1879 tot millioen,14½ waarbij nog 200.000 varkens uit Canada kwamen, alle te samen 25 millioen centenaars wegende. Elk varken woog gemiddeld 217 pond en kostte 17 fr. de centenaar. Het spreekt van zelf dat deze lage prijs (in onze groote steden kost het pond goed varkensvleesch omstreeks 90 centiemen) de nijverheid en vooral de verzending zeer moeten begunstigen. Geheele ladingen gaan dan ook over zee, en Engeland ontving in 1879 alleen voor bijna 3 millioen fr. varkensvleesch, hammen en spek uit de Vereenigde Staten.

De groote steden van het Westen: Chicago, Cincinnati, St. Louis, Milwaukee, Louisville en Indianapolis zijn de hoofdzetels van de varkensvleesch nijverheid; Chicago alleen slacht 5 millioen varkens per jaar. Daar treft men vijf en twintig groote inrichtingen aan, die zich alleen met het slachten bezig houden, waaronder de firma Armour & Co het grootste is, daar zij in 1879 alléen een millioen varkens slachtte en inzoutte. Gedurende den zomer werden daar op een enkelen dag dikwijls 10.000, gedurende den winter 20.000 varkens geslacht, en er komen vele dagen in het jaar voor, waarop deze firma 40.000 centenaars varkensvleesch verzendt. Men make zich eens een denkbeeld van deze reuzengetallen en men zal de hooge beteekenis dezer nijverheid begrijpen.

Het etablissement Armour & Co beslaat 5 60 vierkante roeden en is bedekt met gebouwen van vier verdiepingen, ln den zomer vinden er 2000, in den winter 3500 menschen werk, en dit groot getal is noodig, om geheel het werk, van het slachten af tot het verzenden toe, op een enkelen dag te kunnen doen. Men werkt tien uur per dag en het dagloon voor den gewonen werkman bedraagt van 7 tot 8 fr. -, terwijl een bekwame slachter van 12 tot 18 fr. per dag kan dag verdienen.

Alle varkens worden op de markt gekocht en dat daaraan geen gebrek is mag blijken uit het feit dat er dagen zijn, waarop te Chicago 60.000

tot 80.000 varkens aangevoerd en ook gewogen werden. Zijn de varkens gekocht, dan worden zij niet eerst eenigen tijd gemest, maar terstond over de zoogenaamde ‘Brug der Zuchten’ naar de derde verdieping van het gebouw opgeheeschen, waar zij geslacht worden.

VOOR DE GERECTSZAAL. - NAAR DE SCHILDREIJ VAN SCHU. Z. BRIEFEN.

De eerste stap daartoe is het slaan van een ijzeren ring rondom de achterpooten van het dier, dat aldus in de slachterij wordt gevoerd. Hier maakt men den ring vast aan eenen haak, die van een ijzeren rol afhangt; een mechanisme licht het varken op en aldus aan de achterpooten hangende gaat het naar de tweede slachtkamer, waar de slachter het met een scherp mes de keel afsnijdt en het bloed in een kanaal laat loopen, liet doode varken wordt daarna, nog altijd aan zijn ring hangende, verder gezon. den en komt ln eene groote kuip met kokend water terecht, waarin het met negen of tien lotgenooten drie minuten blijft, om daarna door een grooten ijzeren haak gegrepen en op eene tafel

gelegd te worden. Al deze bij elkander aansluitende mechanische bewegingen worden met stoom gedreven en zelfs het daarop volgende scheren en schrappen der varkens geschiedt op de zelfde manier. Acht en veertig scheermessen, die allen verschillend geplaatst zijn, scheren het varken in enkele minuten glad en schoon en rangschikken de haren op hoopjes. Onze ruimte gedoogt niet van dit vernuftig gevonden toestel eene nadere beschrijving te geven; dit kunnen wc intusschen zeggen, dat het zijn aanzijn te danken heeft aan eene werkstaking der ‘varkensbarbiers’. Deze, die zich Onmisbaar achtten, verdienden 15 fr. per dag en eischten meer, waarna de machine hunne plaatsen iniam.

Bij alle werkzaamheden wordt de grootste zindelijkheid in acht genomen, en voortdurend worden waterstroomen over het dier gegoten om alle overblijfselen van haren of vuil te verwijderen. Opnieuw wordt het geschoren varken, maar nu aan den neus, door stoom opgenomen

en op eene bank gelegd, waar het geopend wordt. De enkele deelen der ingewanden worden, nadat zij gezuiverd zijn, in afzonderlijke vaten gedaan. Long, lever en hart dienen tot liet maken van worst; de maag en de darmen om het worstvleesch op te nemen.

Op een volgende bank wordt de kop er af geslagen; de inhoud: hersens, oogen, enz. krijgt eene plaats in de vetpotten. Eindelijk gaat het varken, nadat het langs den ruggegraat in twee helften is verdeeld, naar de ijskamer om af te koelen. De geheele tijd, welken men noodig heeft, om een varken te slachten en voor de ijskamer gereed te maken, bedraagt nauwelijks vijftien minuten.

In de koelkamer, waar de varkens in het gelid naast elkaar hangen, onderhouden door stoom gedreven wind vleugels een voortdurenden luchtstroom. Is de eerste afkoeling afgeloopen, dan komen de varkens in de 400 voet lange en 200 voet breede ijskamer, welker bodem met eene ijslaag van 20 voet dik bedekt is. In deze kamer blijven zij omstreeks 30 uren. Daarmeê houdt echter de mechanische bewerking op en de vaste en droge dieren worden nu verder door menschenhanden behandeld. De halve varkens worden daarna in hammen en zijden verdeeld, deze ingezouten en op hoopen van twintig stuks gelegd om daarna in kisten van tien stuks gepakt en naar Europa gezonden te worden. De firma Armour & Co. verzendt jaarlijks gemiddeld 80 millioen pond ham en spek, en weet van den afval zoo veel partij te trekken, dat zij haar varkens vleesch voor 48 centiemen per pond kan verkoopen.

Omtrent dezen afval behoeven wij slechts te wijzen op het maken van worst en het bereiden van vet, terwijl zelfs de zult een niet onbelangrijke winst oplevert.

De familie Picardi.
Novelle door I. Molenaar.
(Vervolg.)

XIII.

Emma was steeds weltevreden in haar nieuwe betrekking. Zoo als de barones beloofd had, was deze haar als een zuster geworden. En de kinderen hadden veel pret aan de nieuwe kindermeid, zooals men haar wel eens uit kortswijl noemde, en deze beleefde wederkeerig een groot genoegen aan de kleinen. Sedert jaren had Emma zich niet zoo gelukkig gevoeld. Wat kon zij in haar toestand ook meer wenschen? Het eenige was, dat zij een ondergeschikte betrekking bekleedde, doch door de behandeling der familie, die zij diende, kon zij dit ter nauwernood bemerken.

Wat was zij gelukkig als zij des zondags in de kerk naast de barones en de kinderen mocht neêrknielen, wat klonken haar daar de toonen van het orgel en van den zang heerlijk in de ooren; hoe hemelsch zoet ruischten de bezielde accoorden door de trotsche gewelven! Geheel de wereld was dan voor haar één zang, één jubeltoon. Daar in de kerk zag zij in den geest hare ouders boven zich in den hemel. Daar in de kerk bad zij vurig voor haar broeder; o wat zij soms verlangde hem weêr te zien. Het eenige echter wat zij doen kon was, hem in Gods hoede aan te bevelen.

Beschouwde zij de kleintjes, die voor of naast de barones op de knietjes lagen, dan was zij als verrukt en dacht: welk een geluk zóó moeder te zijn. Wat deed het haar goed bij het uitgaan der kerk te zien, hoe haar meesteres de arme vrouw, in het

portaal gezeten, een aalmoes schonk of dit door de kleintjes liet doen. Welk een voldoening, wanneer de barones door velen met eerbied gegroet werd; zij had aan alle menschen wel willen zeggen dat diezelfde vrouw, zoo bemind, ook haar weldoenster was.

In huis was het evenzeer genoeglijk te wezen. Zelve een groote minnares van de muziek en een schoone stem bezittende, vond zij daarin van den kant der barones en niet minder van dezer echtgenoot steeds aanmoediging; beiden toch zongen ook zeer goed.

Geen grooter genot voor Emma dan donderdagavonds, als de organist van de St.-Gudulekerk, na den kleinen les in de muziek te hebben gegeven, een geruimen tijd bleef vertoeven en zij dan met elkander zangstukken met piano-begeleiding uitvoerden. De organist was toch een zeer bescheiden en tevens zeer bekwaam man. Wat gleden die vingers, als hij zat te phantaseeren, behendig over de toetsen; hoe verrukkend schoon wist hij zijne gedachten uit te drukken, nu eens somber dan weer vroolijk, elk gevoel weergevende.

Was dit samenzijn voor Emma telkens een genoeglijke avond, voor den organist niet minder. De gouvernante was immers zoo eenvoudig, zoo voorkomend, zoo natuurlijk; zij bewoog zich zoo ongekunsteld, nog nergens had hij dit zoo aangetroffen. En Emma bewonderde op haar beurt den zedigen jongeling, die zoo zacht, zoo aangenaam van karakter was.

Het was haar soms wonderlijk te moede, als hij, haar zang begeleidende, elke uitdrukking in haar voordracht zoo goed begreep, elk pianissimo zoo wonderlijk zacht speelde, of bij een crescendo het fortissimo uitbracht met een kracht, die zij meende ver die van het speeltuig te overtreffen. De uren zoo doorgebracht waren slechts een oogenblik gelijk, en telkens zag zij den kunstenaar ongaarne weggaan.

Die sympathie voor elkander moest wel spoedig tot meer intime betrekkingen voeren. Het duurde dan ook niet lang, of Emma wist reeds dat de organist van goeden huize was en, even als zij, door noodlottige omstandigheden genoodzaakt werd in zijn eigen onderhoud te voorzien. Dat hem dit goed gelukt was, bewees zijne betrekking als organist, hetgeen hem een goed inkomen opleverde, welk inkomen nog merkelijk vermeerderd werd door het geven van muzieklessen.

Zonder dat misschien Emma er ernstig aan gedacht had, was bij haar voor den organist een genegenheid ontstaan, die zij - daarvan was zij zich volkomen bewust - nooit voor een ander had gevoeld.

Hij was echter niet zoo gelukkig als Emma; zelfs leed hij er zichtbaar onder. Immers, was hij zich al zeer goed bewust van wat er in hem omging, en beminde hij Emma al hartstochtelijk, haar dit evenwel te openbaren, daartoe kon hij niet besluiten; want was zijn bestaan van dien aard, dat hij haar een dergelijke verklaring zou durven doen? Zij was nu immers gelukkig, en zoo zij eens ongelukkig werd door zijn toedoen, wat dan? Neen! dat wilde hij nooit. Toch hoopte hij op een verandering in de toekomst; deze bleef echter geheel uit.

Eens op een dag dat zij te zamen in den tuin wandelden, viel de organist eensklaps op een der banken neêr, een akelig bleek overtoog zijn gelaat.

'Mijn God!' riep Emma verschrikt, 'wil ik hulp roepen?'

'Neen, Emma, blijf hier, elke hulp zou overbodig zijn, het zal overgaan.'

'Maar wat is het dan dat u deert; ik zie het wel, sedert een half jaar wordt gij alle dagen magerder en bleeker.'

De organist gaf geen antwoord.

‘Als het een geheim is, wil ik dat eerbiedigen; maar het doet mij leed, u zoo te zien,’ hernam Emma.

‘Neen, Emma, een geheim is het niet, maar ik kan, ik mag het u niet zeggen.... ik ben ongelukkig.... ik gevoel mij zoo alleen op de wereld.’

Emma was getroffen; wist ook zij niet wat het zeggen wil, alleen te staan, zich verlaten te gevoelen? ‘Gij denkt misschien veel aan uwe familie!’ vroeg zij nogmaals.

‘Och neen,’ zuchtte de organist zacht.

‘Kom, zeg het maar eens, als het toch geen geheim is; het zal uw gemoed verlichten,’ sprak Emma medelijdend.

Er volgde geen antwoord.

‘Zeg het maar,’ herhaalde de vraagster opnieuw, ‘al waren het ook mijn eigen ouders geweest, die uw gemoed verontrusten.’

‘Gij zijt het.... Emma,’ was het zacht stamelend antwoord.

‘Ik!’ riep het meisje verschrikt, ‘ik heb u leed gedaan? O! zeg het mij dan spoedig, ik zal het gauw herstellen.’

‘Neen, Emma, ik zou mij voor God schuldig maken, zoo ik u eenig verwijt deed, en toch, gij zijt de oorzaak van mijn leed. - Neen, gij zijt niet plichtig, wees gerust, maar ik ben de schuldige.... Sedert ik u zag was het alsof ik een engel ontmoette, een engel die mij in mijn eenzaam bestaan zou helpen; ik gevoelde eerbied voor u. Neen, het was een genegenheid, die ik bij haar geboorte had moeten onderdrukken; doch zij was machtiger dan ik. Altijd zweefde de gedachte bij mij: als Emma eens haar bestaan aan het mijne wilde verbinden. - Ik erken het, die gedachte was dwaas en nu zelfs is het misdadig u haar te openbaren. - Emma, ik beminde u. Doch vergeef het mij - gij hebt mij zelf de bekentenis ontlokt.... ik zal die gedachten van mij zetten.’

Daar zat Emma nu; een dergelijke openbaring had zij zeker niet verwacht. Maar was hetgeen zij zoo even hoorde, ook wel niet eens - al was het dan ook minder bepaald - bij haar opgekomen? Toch was zij ontsteld geworden; een hevig rood kleurde haar wangen; eerst sprak zij geen woord; eindelijk zeide zij: ‘Heb moed, Henri, gij moet u niet meer kwellen, er is nog hoop voor u.... ook ik dacht dikwijls aan u.... Wij moeten echter verstandig zijn. Wat uw wensch betreft, die is niet zoo dwaas als gij u voorstelt, ik ben immers niets meer dan gij? Integendeel.... maar vooreerst, geen woord meer daarover,’vervolgde zij spoedig.

Hoe bedekt ook gesproken, had de organist Emma volkomen begrepen, het was alsof hem een nieuw leven terug gegeven was; hij kreeg weêr moed en zachtkens aan werd hij weêr dezelfde als voorheen.

Emma begreep, dat een dergelijke verstandhouding tusschen hun beiden in beider belang geen geheim mocht blijven, dat streed tegen haar eerlijk gemoed. Een ding evenwel verontrustte haar uitermate, namelijk: dat zij zelve wellicht aanleiding had gegeven tot Henri's verklaring. Had zij niet verstandiger gedaan hare genegenheid voor hem minder te toonen? En toch was hetgeen zij gehoord had, haar welkom geweest; wat meer is, het had haar gelukkig gemaakt. Had zij dan geen reden om ook buitendien gelukkig te zijn? Ja en neen.

O! die tegenstrijdigheden in 't gemoed, zij zijn soms zoo wonderlijk; welk mensch bestaat er die in elke omstandigheid zijn wil kan becijferen....

Na veel zelfoverwinning was het Emma eindelijk gelukt de barones met het voorgevallene in kennis te stellen. Wat zij evenwel niet verwachtte, was, dat deze met het gebeurde volstrekt niet ingenomen scheen; ‘want,’zoo had zij gezegd, ‘als het eens mocht gebeuren, dat de zaken met uw oom in orde kwamen en hij tot zijn

plicht werd geroepen, op welke wijze dan ook, dan moet gij erkennen, dat gij u ver beneden uw stand zoudt verbinden.'

'Maar hij dan?' had Emma gevraagd. 'Hij is toch ook van zeer goede familie.'

'Van goede familie!' had de barones geantwoord, 'dat is waar, maar elke hoop op fortuin is hem van dien kant afgesloten en ik betwijfel het zeer of mijn man ook met een dergelijk huwelijk zoo ingenomen zal zijn.'

En dit was inderdaad het geval: de baron had bij het vernemen van het nieuws gezegd: 'Het komt mij verstandig voor dat dingetje dadelijk den kop maar in te drukken en een anderen muziekonderwijzer te nemen; wil zij het dan nog,

dan is haar wil vrij; maar het zou mij ontzettend tegenvallen, als zij mijn raad niet opvolgde.'

Zoo stonden de zaken, toen Emma een brief ontving van den volgenden inhoud:

> 'Beste Emma!
>
> 'Het zal u uit mijn vorigen brief reeds bekend zijn, dat ik van uw oom vandaan ben en naar mijne familie ben terug gegaan. Wat ik toen verzocht heb, herhaal ik nog eens, houd mij vooral op de hoogte van uw wedervaren. Het is geene nieuwsgierigheid, die mij dat doet vragen, maar alleen de genegenheid voor u. Gij weet toch wel, dat Trijntje u van kindsaf kende.
>
> Het deed mij een onuitsprekelijk genoegen, dat gij zoo goed bij den baron verzorgd wordt.
> Wat mij betreft, ik maak het goed; ik ben gezond, maar wat ik u moet zeggen, is - dat ik ga trouwen. Zoo altijd alleen op de wereld is niet veel, en iemand te hebben die zich uwe zaken meer dan iemand anders aantrekt, is soms een ware behoefte voor den mensch. Het is waar, mijn aanstaande man bezit niet veel in de wereld, doch veel begeer ik ook niet; wat ik verlang, is een welmeenend hart, en wat er dan nog ontbreekt, kan ik er zelf bij verdienen. Mijn aanstaande man heet Johannes Dominicus Veets.
>
> Nu, kind, schrijf mij eens spoedig weêr. Uw Trijntje houdt nog altijd van u.
>
> Trijntje Wakkel'

XIV.

Ofschoon wij het reeds uit den mond van Kees vernamen, dat Katrijn niet meer in dienst van Emma's oom was, gaf de brief in ons vorig hoofdstuk aangehaald ons daaromtrent alle zekerheid. Wat Emma betrof, zij voldeed aan het verlangen van Trijntje; een menigte brieven, die de laatste trouw bewaarde, waren daarvan het duidelijkste bewijs. Naar aanleiding van die brieven werd ik onwillekeurig aangedreven bij mijn later verkeer in België omtrent de familie Picardi iets naders te vernemen. Een en ander stelde mij in staat de geschiedenis wat uitvoeriger dan Trijntje mij dat kon vertellen, te vervolgen; want zij zelf heeft de familie Picardi nooit meer ontmoet.

'Hoe is het met u, Henri, is het wat beter?'

'Het gaat nogal, maar het is zoo benauwd om mij heen.'

'Gij moet vroolijk zijn, Henri: alles zal zich wel weêr schikken, als gij beter zijt, dan komt alles vanzelf weêr terecht.'

'Terecht, ja, als God er voor zorgt. - Neen, Emma, ik gevoel het wel, dat ik niet lang meer zal leven.... Gij spoort mij aan, vroolijk te zijn, hoe kan ik dat; toen wij

trouwden, spiegelde ik mij alles zoo schoon voor, wij zouden zoo gelukkig zijn en nu....'

'Bij God is alles mogelijk, Hij kan alles schikken en tot nu toe lijden wij immers nog geen gebrek!'

'O, dat ik zoo onmachtig ben; ik zou het huis uit moeten om mijne lessen waar te nemen en ik kan niet....'

'Ik heb u immers al meermalen gezegd, dat gij u daarover niet hoeft te bekommeren, er heeft u immers nog niets ontbroken!'

'Mij niet, neen, maar u, Emma, ik zie het wel, dat gij ontberingen lijdt. Het moet nu wel bitter voor u zijn, dat gij mij tegen den wil van uw meester gevolgd zijt....'

'Als ik u bidden mag,' smeekte Emma, 'zwijg daarover; God weet het dat ik nog geen oogenblik berouw heb gevoeld. Ik heb dien stap immers geheel uit vrije kenze gedaan. Heb ik niet den plicht op mij genomen lief en leed met u te deelen, en gij zoudt daar misschien nog aan twijfelen?'

'Neen, Emma, dat niet, maar ik wilde u zoo gaarne gelukkig zien; ik zou willen werken nacht en dag, en nu niets, hoegenaamd niets te kunnen verdienen, dat is onuitstaanbaar.'

'Gij moet u schikken in Gods heiligen wil, Henri. Als Hij u deze ziekte heeft toegedacht, dan moet gij daarin berusten, dat doe ik ook. Hij verlaat de zijnen niet. Gister nog is hier iemand geweest die mij zijn hulp, ingeval het noodig mocht zijn, aanbood....'

De zieke wierp zich achterover en begon bitter te schreien: 'Gij leeft dus al van een aalmoes?....'

'Wel neen, wij hebben immers nog geld van de lessen ontvangen, en hebben wij bovendien ook nog niet wat in te vorderen? Maar nog eens, gij moet u schikken; zoo gij den moed opgeeft dan kunt gij niet beteren...' De zieke zuchtte: 'Beteren, ja, alsof ik het niet wist, neen, Emma, ik zal de verwachte telg, die wij samen eens met vreugde zouden begroeten, niet zien, en dat pijnigt mij het meest. Ik, die als vader er voor zou moeten zorgen, zal dan niet meer zijn en gij - gij zult dan aan uw kind kunnen zeggen, dat zijn vader het lief zou gehad hebben...... maar dat hij gestorven is.....'

'ln 's hemels naam, Henri, als ik u bidden mag, spreek niet langer zoo: gij breekt mij het hart.... God is immers almachtig.... wat Hij wil, dat kan Hij, en het is onze plicht in Hem te berusten. Als ik u bidden mag bedaar toch Zie, leg u maar wat te rusten, want dat ontbreekt u; gij hebt u weêr overspannen. Ik zal zoolang in de andere kamer gaan en mij zeer stil houden.'

Zij ging zich afzonderen, ja, niet om den zieke rust te geven, dat wist zij wel; - op elken voetstap toch dien zij deed, lette zij om niet te veel gedruisch te maken of den vloer niet te doen dreunen, - maar daar in die kamer kon zij den vrijen loop aan hare tranen geven, die de zieke niet mocht zien.

Wij hebben gezien dat Emma, haar eigen hart en geweten raadplegende, haar hand aan den organist had geschonken. Echter niet zonder veel strijd. Het had haar ontzettend gehinderd haar weldoenster te verlaten of, wat nog erger was, den schijn op zich te laden ondankbaar te zijn. Het mag aan velen een dwaasheid voorkomen het huisgezin van den baron vaarwel te zeggen, het huis waar zij zoo liefderijk opgenomen was en, wat meer is, w.iar zij zich als eigen huisgenoot mocht beschouwd zien; maar was de jongeling, die haar hand gevraagd had, niet braaf en oppassend, bekleedde hij bovendien niet een eervolle betrekking, die daarbij een goed inkomen opleverde? Mocht Emma zich op een goede afkomst beroemen, hij niet minder, en

vernedering kon hij van den kant zijner familie nimmer vreezen; hij toch was de eenige die overgebleven was. Hij stond derhalve als familielid alleen, een toestand, welke hem nog eerder naar een vrouw deed zoeken. Dat hij deze in Emma meende te vinden, kan niemand bevreemden, en op grond daarvan was het Emma door haar biechtvader ook niet afgeraden, integendeel hij had het huwelijk volkomen goedgekeurd.

Dat Emma evenwel zoo spoedig ongelukkig zou worden, had zij niet gedacht. Nog geen jaar getrouwd, had haar man zijn uiterlijk, zooals hij zich eenmaal ten tijde zijner verklaring getoond had, weêr terug gekregen; het was duidelijk dat een slepende ziekte zijn leven ondermijnde. Wat Emma betrof, ofschoon zij het tegenover haar echtgenoot niet liet blijken, was zij zich van haar toestand volkomen bewust; dit kon ik duidelijk opmaken uiteen der brieven, door haar aan Trijntje geschreven; daar stond onder anderen:

'Het is wel hard, mijn geliefden Henri zoo te moeten zien lijden, zonder hem eenige noemens- waardige verlichting te kunnen geven. Ik ben soms radeloos. O! indien ik geen godsdienst had, ik zou tot het ergste in staat zijn. Wat zal de toekomst mij geven? Ik zou zoo gaarne met hem naar den schoonen hemel willen gaan, doch mijn taak is hier nog niet ten einde - gij weet het - wat zal er van het arme kind geworden? Mijn toestand is vreeselijk; het was misschien beter dat het nooit het daglicht aanschouwde. Dat God zich over mij ontferme! Ik heb zulk een behoefte aan troost; mijn buurvrouw en de kapelaan zijn de eenigen, die mij bezoeken, ik ben aan beiden zooveel verschuldigd, aan de eerste vooral; hiervoor kan ik God niet genoeg dankbaar zijn. Nu beste Trijntje - zoo sloot de brief - ik moet eindigen; bid veel voor mij en niet minder voor mijn armen Henri en heb altijd lief

Uw Emma.'

(*Wordt vervolgd.*)

Nuttige wenken en opmerkingen over land- en tuinbouw.

Bloementeelt.

Een praatje over Seringen. II. In mijn eerste stukje over seringen zegde ik, dat ik niet geloofde dat er een sierheester meer algemeen in ons land verspreid voorkomt dan de seringenstruik. En inderdaad: wij zien die struiken zoowel in de parken der rijken als in de kleine hovingen der armen; zij sieren zoowel de prachtigste buitenplaatsen als de schamelste hutten en zijn evenzeer de gunstelingen van de kinderen der grooten als de lievelingen van het kind des volks. De oorzaak dier algemeene verspreiding, de reden der genegenheid, welke men den seringenstruik toedraagt, is waarschijnlijk gelegen in den aangenamen geur, die hare bloemtrossen uitwasemen, gevoegd bij het bevallige voorkomen, dat bloeiende seringenstruiken bezitten. Schitterende kleuren zoekt men bij die bloementrossen tevergeefs; lansvormig van gedaante, is hare kleur bij den gewonen seringenstruik, *syringa vulgaris,* steeds paars met lichtere of donkere tinten. Er bestaan echter thans van den gewonen seringenstruik een groot aantal verscheidenheden, welker bloemtrossen met verschillende kleuren bloeien. Zelfs zijn er, die tot de zoogenaamde 'bonte planten' kunnen gerekend worden, wijl hunne blaêren, die bij de gewone seringen

donkergroen zijn, geel of witbont zijn gekleurd. Het zou mij te ver voeren, zoo ik al de verschillende variëteiten der seringen wilde opneemen, welke tegenwoordig in den handel voorkomen. Daarom volgen er hier slechts vier, welke nogal verschil met de gewone *syringa vulgaris* opleveren. Het zijn de volgende:

Syringa vulgaris, Dr. Lindley. Deze bezit groote en roode bloemtrossen.

Syringa vulgaris, alba. Draagt groote en witte trossen.

Syringa vulgaris, L. van Houtte. Maakt zware tuilen, welke violetkleurig zijn.

Syringa vulgaris, Hyacinthi flora plena. Deze draagt ook groote trossen, terwijl de afzonderlijke bloempjes gevuld cf, zoo als men gewoonlijk zegt, 'dubbel' zijn.

De seringenstruiken nemen alle gronden voor lief, doch gelukken liet best op die plaatsen, waar zij weinig last van water hebben en waar de bodem een overvloed van voedende stoffen aanbiedt. Op plaatsen geplant, waar het water te lang blijft staan vóór het doorzakt, sterven de struiken niet zelden geheel weg, terwijl in eenen schralen bodem de bloemrijkheid veel te wenschen overlaat. Hoe vrijer ze groeien kunnen, des te beter bloeien ze. Gaarne staan ze op eene opene plek, waar zij zich naar alle zijden kunnen ontwikkelen. Daarom voldoen zij ook het beste, als zij in groot getal op groote vakken bij elkander staan. Zij zijn niet gaarne gesnoeid en geven dit duidelijk door vermindering van bloemtrossen te kennen. Moet men om de eene of andere reden noodzakelijk snoeien, dan moet men dit doen in de maand juni, als de bloei is afgeloopen.

Seringen laten zich op verschillende manieren vermenigvuldigen. Men kan ze zaaien en afleggen en hare wortelscheuten tot struiken opkweeken. De verscheidenheden worden voortgeplant door schildgriffeling of oculeering op struiken van de gewone seringen, den 'kruidnagelstruik' dezer Streken,

Groenteteelt.

Geen planten koopen, maar zaad! I. Het is inderdaad opmerkelijk en het trok dan ook herhaaldelijk mijne aandacht hoe groot het aantal van hen is, die voor eigen gebruik en voor eigen liefhebberij groenten verbouwen en toch er niet toe over schijnen te kunnen gaan om zelf uit zaad groenteplanten te leeren winnen. Slaa, andijvie, prei, koolsoorten, enz. worden door de meeste liefhebbers niet gezaaid, maar als planten bij hoveniers of, wat de zaak nog erger maakt, op markten gekocht. Ik heb mij zelven dikwijls afgevraagd wat toch wel de oorzaak van dit zonderlinge verschijnsel zou zijn, maar vond er tot heden geene voldoende verklaring van. Toch geloof ik dat denkelijk, zooal niet de hoofdoorzaak, dan toch stellig een der voornaamste bijoorzaken moet gelegen zijn in ongewoonte en sleurgang, de beide hevigste tegenstanders van vooruitgang op het gebied van land- en tuinbouw. Men zaait eenvoudig zijne groenteplanten maar niet; men is dit niet gewoon, men heeft altijd maar planten gekocht. Zóó redeneert men en handelt er naar. Vraagt men naar het waarom, de sleurgangers zullen u het antwoord schuldig blijven of u met dwaze reden trachten te overtuigen, dat groenteplanten koopen veel beter is dan groenteplanten zaaien, en dat hunne gewoonte de gewoonte van alle groentetelers zijn moest. Beproef het maar niet, waarde lezer, aan die sleurgangers den raad te geven om eens zaad van de eene of andere groente te koopen, dat zaad te zaaien en de planten, die er uit ontstaan, te plaatsen naast gekochte planten van dezelfde groentesoort, om te vergelijken of de eigen geteelde planten het van de gekochte winnen of niet. Doe het maar niet, zeg ik u: de sleurgangers zullen uwen welmeenenden raad toch niet opvolgen of, wat nog erger is, hem wel opvolgen maar zóó, dat later blijkt dat zij gelijk hadden, toen zij hunne planten maar kochten. Slechts weinigen zullen eerlijk zijn en u bekennen, dat gij gelijk hadt, toen gij hun den raad gaaft groenteplanten zelt uit zaad te kweeken. Zoo is de mensch nu eenmaal: het valt hem zwaar een geliefkoosd denkbeeld te moeten opgeven en te moeten bekennen, dat hij op den verkeerden weg liep. In dit opzicht, waarde lezer, zijn alle menschen eenigszins sleurgangers, gij zoowel als ik en niemand onzer zal wel eens of meermalen gevoeld hebben, hoeveel leed t hem veroorzaakte, als hij eene oude gewoonte moest opofferen, eene oude meening, die hij voor waar hield, als lengen hoorde betitelen of eene lang met eenige liefde gekoesterde gedachte plotseling zag verdwijnen.

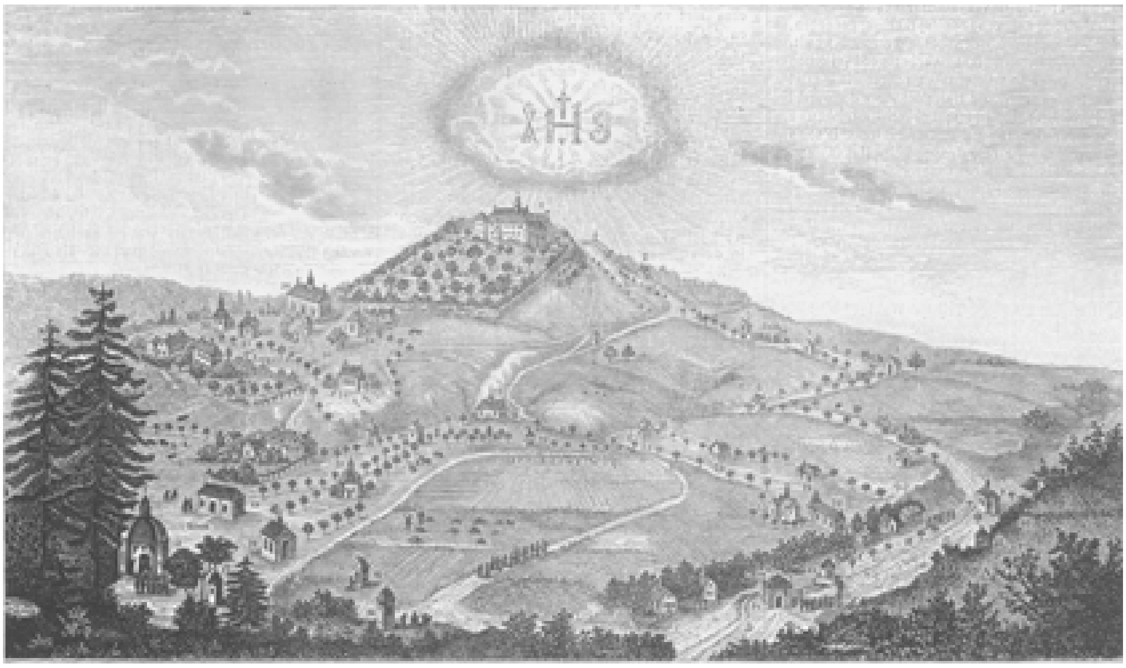

ANNABERG IN OPPER-SLLEZIË.
1 kloosterkerk;- 2. raphael skapel; - 3. kapel der zes roemrijke geheimen van maria; - 4. kapel der vijf roemrijkegeheimen van maria; - 5. kapel van het afscheid van jesus van zijne apostelen; - 6. kapel der vier roemrijke geheimen van maria; - 7. kapel der drie roemrijke geheimen van maria; - 8 kapel der twee roemrijke geheimen van maria: - 9. kerk van het graf en de hemelvaait van maria; - 10 getsemane; - 11. kapel der gevangenneming van jesus; -12. kapel der zes droevige geheimen van maria; - 14. brug over den cedron met kapel; - 14 de oosterpoort te jerusalem; 15. kapel der vier droevige gehe men van maria; - 16. kapel der drie droevige gehein en van maria; - 17. kapel d. r twee droevige geheimen van maria; - 18. kapel van het huisje van maria; - 19 de avondmaalzaal; - 20. huis des hoogpriesters nnas; - 21. huis des hoogepriesters caïphas; - 22. kapel ‘zur heiligen süege;’ - 23. het paleis van pilatus; - 24. kapel: jesus neemt het kruis op zijne schouders; - 25, jesus valt voor de eerste maal onder het kruis; - 26. jesus ontmoet zijne 11. moeder; - 27. simon van cyrenc helpt jesus het kruis dragen;- 28 kapel der h veronica, die jesus den zweetdoek geeft; - 29. paleis van herodes; - 30. je us valt ten tweeden male; - 31. kapel: de weenende vrouwen van jerusalem; - 32. jesus valt ten derden male; - 33. kapel:jesus wordt van zijne kleederen beroofd; - 34. kapel der h. helena, kruisvinding; - 35. kapel der zalving van jesus; - 36. kerk der kruisiging van jesus; - 37. kapel van het h. graf; - 38. magdalenakapel; - geheimen van maria zijn nog de nommers: 1, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 2, 12, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 26, 30, 32, 33, 36, 37.

Ik wil in een volgend artikel trachten aan te toonen dat de sleurgang - hij moge dan al of niet de hoofdoorzaak er van zijn, dat velen nog steeds groenteplanten koopen en zaaien - veel nadeel doet aan de groenteteelt voor eigen gebruik. Ik hoop, zoo er onder de lezers mijner stukjes zijn, die tot heden ook altijd groenteplanten kochten, die lezers over tuigend te bewijzen, dat het verreweg de voor keur verdient groentezaden te koopen en dan planten te kweeken op eigen bodem.

Rebus N°. 7.

De geabonneerden op den D E R T I E N D E N J A A R G A N G , wier oplossing, vóór den 2^{en} juli 1881 ingezonden, nauwkeurig overeenkomt met die welke in het nommer der *Belgische Illustratie* van dien dag verschijnt, ontvangen later de opgave van het nummer van hun lot in de verloting en hebben bovendien tegen inzending van een postmandaat van frs. 2.60 recht op een der zeven eerste jaargangen van de *Belgische Illustratie,* behalve den 5^{en} en 7^{en} jaargang, die uitverkocht zijn.

Ook zijn voor hen tegen verminderden prijs de bekende oleographieën DE GOEDE TANTE en DE STRENGE TANTE verkrijgbaar, en wel voor 6 franken 't stuk in lijst, voor 4 franken zonder lijst.

De postmandaten moeten geadresseerd worden aan het bureel der *Administratie;* Boulevard du Nord, N°. 107, te Brussel.

[Nummer 41]

Voor mijnheer en mevrouw.

Bedienden, die langen tijd in een zelfde dienst geweest zijn, spreken dikwijls niet alleen van 'onzen mijnheer' en 'onze mevrouw;' maar ook van 'ons huis, onzen hof en onze hooiende twee livreiknechts van onze plaat schijnen die - overigens zeer vergeeflijke - verwarring van het mijn en dijn nog verder uit te strekken; want zij zien er blijkbaar niets kwaads in, de geschenken, door de bewoners der aan het kasteel behoorende pachthoeve voor mijnheer en mevrouw gebracht, allergenadigst in ontvangst te nemen. Beiden hebben de *pose,* die hun heer bij het verleenen eener audiëntie aan zijn onderhoorigen aanneemt, goed afgeloerd, en weten de zelfde deftigheid en afdalende minzaamheid ten toon te spreiden als een prins op een *Iever.* De een heeft zich als een echt *grand seigneur* met over elkaar geslagen beenen in een armstoel neêrgevlijd, en tracht indruk te maken door een ernstig gelaat, terwijl de ander met bestudeerde losheid op den schoorsteenmantel leunt en door zijn fiere houding de bewondering der bezoeksters tracht af te dwingen.

VOOR MIJNHEER EN MEVROUW. NAAR G. CAÏN.

Of deze laatsten zich echter door het komediespel laten verschalken, zouden wij in ernst betwijfelen. De vrije oogopslag der eene en de ingehouden glimlach der andere pleiten te sterk voor het tegendeel.

De vischvrouw.

't Is werkelijk om van te watertanden als men den prachtigen kabeljauw van onze gravure ziet, want ofschoon afstammelingen van een volk, dat eenmaal zoo beroemd was om zijne visscherij en in weêrwil dat de visscherij thans nog een deel van ons bestaan uitmaakt, zijn het slechts de door de fortuin bevoorrechten, die zulk een visch van nog aangenamer zijde leeren kennen dan op eene gravure. We willen dan ook liever de oogen onzer begeerlijkheid sluiten en een bhk werpen op de vrouw, die met haar mes, het symbool harer waardigheid, de aantrekkelijke voormalige bewoners van den oceaan beheerscht. Vischvrouwen staan nu juist niet als nufjes bekend en het moet gezegd worden, dat zij gewoonlijk geen katjes zijn om zonder handschoenen aan te pakken. De beruchte parijsche *dames de la Halle* hebben daarenboven, door de rol, welke zij in de groote fransche revolutie speelden, de reputatie van haar stand niet beter gemaakt. Maar toch moeten we hier opmerken, dat men op de vischmarkt vrij wat meer natuurlijke menschen kan zien dan in een salon, waar een uitge'ezen gezelschap zijn evenmensch met fluweelen tongetjes geeselt. De vischvrouw is voor alles rondborstig en maakt, zoo als zij dat noemt, ‘van haar hart geen moordkuil;’ hare dikwijls te ruwe taal voor fijn beschaafde ooren, maar vooral hare spreekwoordelijk geworden vrijmoedigheid, zouden wellicht wel een beetje minder mogen zijn, doch haar stand daarom te veroordeelen zou zeker zoowel van liefdeloosheid als van bekrompenheid getuigen. Onder de ruwe oppervlakte van een vischvrouw schuilt dikwijls een gevoeliger hart dan men verwachten zou. en menigeen die op haar met. minachting neêrziet zou zich gelukkig mogen achten in hare schoenen te staan. Het is daarom zoo gewaagd niet de veronderstelling te maken, dat de bekende vrijmoedigheid der vischvrouwen voor een deel haar oorsprong neemt in eene oprechtheid, welke geheel en al onbedorven is, dewijl zij nooit in aanraking is ge weest met de wereld, die op de vischvrouwen met een hooghartig *dédain* neêrziet en haar even diep beneden zich acht als de aarde onder de zon staat.

Thomas a Kempis.

In een onzer vorige jaargangen gaven wij eene genoegzaam volledige levensschets van den eerbiedwaardigen Thomas a Kempis. Wij dachten het om die reden minder noodzakelijk in herhaling te treden van wat te dezer plaatse naar de beste bronnen bewerkt werd. Daarenboven heeft de Zeer Eerw. Heer P.H.T. Braam, pastoor te Oldenbroek, eene korte en degelijke levensschets van dien grooten en heiligen man geschreven, die, wij houden er ons van overtuigd, allen, die haar lezen, ten hoogste zal voldoen. Het is ons dan ook in deze weinige regelen minder om het leven van dien beroemden Augustijner te doen, dan wel om het voortreffelijkste zijner werken - Thomas à Kempis te verheerlijken als den eenigen schrijver van de onovertroffen ‘Navolging van Kristus.’ Durven wij in volle overtuiging beweren, dat geen onzer lezers onbekend is met dat ‘boek der boeken,’ wij houden er ons even stellig van verzekerd, dat het velen hunner getroost heeft in droefheid, velen gesterkt heeft in den levensstrijd, voor velen een leidsman is naar hoogere volmaaktheid in het kristelijk leven. Voorwaar, geen geringe eer, de schrijver te zijn van zulk een uitmuntend boek, dat tegelijk in alle geestelijke behoeften van den kristen voorziet; dat voldoet door zijn diepe wijsheid aan de geleerden en terzelvertijd door zijn ongekunstelden eenvoud

de ongeleerden sticht en voor allen een zekere gids is op het pad van waarheid, deugd en godsvrucht. En die hooge eer komt den nederigen Thomas a Kempis toe; hij, die door zijn voorbeeld bewees, 'onbekend te willen zijn en voor niets gehouden te worden,' doch wiens ware nederigheid het dankbare nageslacht geen beletsel was, hem te erkennen en te huldigen, ook al had hij met voordacht zijnen naam verborgen gehouden, als de schrijver van de wereldvermaarde 'Navolging van Kristus.'

Thomas à Kempis de schrijver der 'Navolging;' lang, eeuwen lang zelfs, is daarover onder de geleerdste mannen getwist. Eenigen schreven het boek toe aan den H. Bonaventura, anderen aan Johannes Gersen, ofschoon de volksoverlevering, vooral hier te lande, het auteurschap daarvan aan Thomas à Kempis toekende. Toen voor eenige jaren de geleerde bisschep van Brugge, Mgr. Malou, op deugdelijke gronden aantconde, dat geen ander dan Thomas à Kempis de schrijver zijn kon der 'Navolging,' meende men dat het pleit beslecht was. Zulks was echter op verre na niet het geval. De om zijne groote geschiedkundige kennis gevierde kardinaal Hergenrother verdedigde met een aantal reden, dat niet Thomas, maar Joh. Gersen de schrijver was en nog kortelings droeg de Benedictijner Dr. Wolsgruber bij het eeuwgetij des H. Benedictus dien H. Ordestichter een werk op, waarin hij zijn Ordebroeder Joh. Gersen een monument trachtte te stichten in een pleidooi voor dezen, als ware hij de schrijver geweest der 'Navolging.'

Het verheugde ons bovenmate dat een nederlandsch priester ten strijde trok, om de eer van Thomas a Kempis tegenover buitenlandsche geleerden te verdedigen en diens roem als schrijver der 'Navolging' te handhaven. Wij voegen er bij, dat die vreugde nog grooter was, toen wij vernamen dat de hoogeerwaarde heer O.A. Spitzen, pastoor te Zwolle, als de verdediger optrad. Want alhoewel te Kempen (tegenwoordig in Rijn-Pruisen gelegen) geboren, was de opvoeding van Thomas te Zwolle voltooid; daar was hij lid geworden van het Sint-Agnieten-klooster der Augustijnen; daar heeft hij geleefd in de grootste heiligheid en vele werken vol wijsheid en godsvrucht geschreven, waaronder op de eerste plaats zijne *Imitatio Christi.* Het is dus iets eigenaardigs en belangwekkends, dat juist de pastoor van Zwolle, de hoogeerw. heer O.A. Spitzen, in een even degelijk als deugdelijk werk den grooten Thomas à Kempis volkomen recht heeft doen wedervaren. De plaats ontbreekt ons om een volledig verslag van dien wetenschappelijken arbeid te geven. Wij stemmen volkomen in met het gevoelen van den kundigen heer Kessel uit Aken, die in de *Literarische Handweiser* van Dr. Hulskamp te Munster het hollandsch werk van pastoor Spitzen heeft beoordeeld. 'De bewijsvoering,' schrijft de heer Kessel, 'is veel helderder en klemmender' dan die van Dr. Wolfsgruber. 'Daarbij is het betoog van past. Spitzen voor de zaak van Gersen zoo verpletterend, dat naar ons oordeel de strijd tusschen Thomas en Gersen beslist is; de historische critiek moet den eerste (Thomas à Kempis) als overwinnaar uitroepen.' Volgaarne deelen wij ook het besluit van den heer Kessel aan onze lezers mede. 'Wij besluiten,' schrijft deze, 'ons verslag, met den schrijver onzen hartelijksten dank voor zijn schoonen arbeid te betuigen. Zijn boek geeft onbetwistbaar het beste wat tot nu toe ten bate van Thomas' recht op het auteurschap der *Imitatio* geschreven werd. Daardoor heeft hij aan zijn beroemden landgenoot een schuld betaald, waartoe zijn vaderland reeds lang gehouden was.'

De gravure, waarop Thomas a Kempis in peinzende houding wordt voorgesteld op het oogenblik dat hij de stof zijner *Imitatio* overweegt, vooraleer hij haar door zijn pen gaat vereeuwigen, die gravure is het getrouwe afbeeldsel der schilderij in olieverf, die in de stad Kempen bewaard wordt.

Merkwaardigheden op het gebied van wetenschap, nijverheid en kunst.

I N H O U D : Machine tot kneding en vorming van broodd eg. - Meivorstén met zekerheid te voorspellen. - Huizen van katoen en stroo - De mensch een vergiftig wezen.

Ditmaal hebben wij een werktuig te bespreken, dat voorzeker aanspraak mag maken op degelijkheid, en wel in dubbelen zin, daar het de vervaardiging van deeg betreft.

Sedert langen tijd bestaan er ten dienste der broodbakkers kneedmachines, waardoor het kneden van het deeg met handen en voeten, töt geruststelling van alle kieskeurige monden, gelukkig is komen te vervallen. Even als ieder werktuig was echter ook de kneedmachine voor verdere volmaking vatbaar; dat begrepen terecht de Gebr. Caners te Ravenstein in Noordbrabant, die dan ook, door ondervinding en oplettendheid, dit werktuig tot eene volkomenheid brachten, welke het alleszins op eene behandeling hier ter plaatse recht geven.

De kneedmachine der Gebr. Caners levert in den zelfden tijd meer en beter bewerkt brooddeeg dan drie geoefende trappers, wier bewegingen overigens nooit zoo gelijkmatig kunnen zijn als die der machine. Daarenboven is zij ook eene vormmachine en levert als zoodanig het deeg cilindervormig af, zoo dat er nagenoeg geen werk voor de handen meer overblijft. Door middel van een daartoe aangebrachten hefboom wordt dit deeg naar verkiezing op de gewenschte lengte afgeknipt en levert alzoo brooden van elke zwaarte.

De kracht, die vereischt wordt, om de machine in beweging te brengen, is zeer gering; een jongen van veertien jaren kan ze gemak kelijk drijven en aldus in een uur tijds het deeg voortbrengen voor vijftig brooden van vijf kilogram. De geringe plaats, die het werktuig beslaat, maakt het tevens voor de kleinste bakkerijen geschikt.

Zoo als op de gravure gemakkelijk te zien is, bestaat de kneedmachine uit een cilindervorm!- gen ketel, die tusschen een houten raam is aangebracht. Behalve dit raam, zijn al de deelen van dit werktuig uit ijzer of staal vervaardigd. Een eenvoudig ingericht raderwerk, dat voor iemand, die eenigzins met machinerie bekend is, voldoende door de teekening verduidelijkt wordt, brengt binnen in den ketel een aantal messen in beweging, die het deeg moeten bewerken.

Alvorens men van het werktuig gebruik maakt, doet men het meel, dat men tot deeg wil bereiden, in de daarvoor bestemde trog en giet er het noodige vocht op, waarin men eerst den zuurdeesem heeft opgelost, en dat men daarna tot den vereischten warmtegraad gebracht heeft. Is het meel en het vocht vervolgens door elkander gemengd, dan vult men den ketel der machine met dit mengsel, sluit de opening met de schuif en brengt vervolgens den zwingel in beweging. Die beweging wordt door het raderwerk aan de messen in den ketel medegedeeld, en binnen een paar uren is het mengsel tot een taai deeg gekneed.

Nu kan men de schuif openen, het deeg komt als eene taaie cilindervormige massa van volkomen gelijkmatige dikte te voorschijn en kan op de verlangde lengte worden afgesneden.

Tot heden heeft men weinig klachten gehoord over de nachtvorsten, die anders de schoone meimaand gewoonlijk in haar gevolg medebrengt, en die dikwijls gedurende den nacht vernielen wat de meizon overdag heeft te voorschijn geroepen. Maar wat dit jaar niet heeft plaats gehad, kan elk volgend jaar gebeuren, en daarom achten wij

het van belang de volgende ontdekking mede te deelen, die den landbouwer in staat zal stellen vooruit te weten of het in mei al of niet vriezen zal.

De *Société des Agriculteurs de France* en de *Société d'acclimatation* te Parijs hebben van een groot aantal waarnemers de mededeeling ontvangen, dat de nevels in de maand maart in onmiddellijk verband staan met de dikwijls zoo schadelijke meivorsten. Twee geleerden, de heeren Lefèvre en Millet hebben zich, de een gedurende veertig, de ander gedurende achttien jaren, de moeite getroost van alle nevelachtige dagen in maart zorgvuldig aan te teekenen, en altijd deed zich in mei omstreeks denzelfden tijd rijp voor. De vorst viel qf op denzelfden datum of een dag vroeger of later. De beide waarnemers verzekeren dat hunne berekeningen in dat opzicht, gedurende de lange tijdruimte hunner waarnemingen nooit misten.

De mogelijkheid om twee maanden te voren te kunnen voorspellen, wanneer het in mei zal vriezen, zal stellig door landbouwers en tuiniers met vreugde vernomen worden.

In eene onzer vroegere kronieken van merkwaardigheden op wetenschappelijk en industrieel gebied hebben wij gesproken van papieren huizen; thans lezen wij van huizen die uit katoen en stroo zijn opgetrokken, natuurlijk weder in Amerika.

Sedert lang heeft men in de Nieuwe Wereld tot verschillende doeleinden van samengeperst katoen gebruik gemaakt, en sedert eenigen tijd fabriceert men er zelfs steenen van. Daartoe kan katoen van de gemeenste soort en allerlei afval, zelfs die uit wolfabrieken, worden aangewend; men verwerkt die stoffen namelijk tot eene soort van pap, die zoo hard als steen wordt. Vervolgens worden de katoenen steenen met eene stof bestreken, die ze tegen vuur en water bestand maakt. Mag men de amerikaansche bladen gelooven, dan moet het veel gemakkelijker zijn uit katoen een huis te bouwen, dan uit gewonen baksteen, terwijl de prijs van het materiëel slechts een derde van de gewone kosten bedraagt.

Het houtwerk der katoenen huizen bestaat uit stroo. Dit wordt insgelijks tot eene pap gekookt, met eene scheikundige oplossing gedrenkt, samengeperst en aldus, tot eene taaie, waterdichte en moeilijk brandbare stof gemaakt, die sprekend op hard hout gelijkt, en voortreffelijk voor timmer- en schrijnwerk geschikt is. Voor het vuur verhit, kan het in alle richtingen gebogen worden en allerlei vormen aannemen, terwijl verf en vernis er beter en duurzamer op houden, dan op natuurlijk hout. Daarenboven is het stroohout ongevoelig voor den invloed van weer en wind en krijgt, hoezeer ook aan zonneschijn of regen blootgesteld, geen scheuren of bersten.

In eene der laatste zittingen van de *Académie de Médecine* te Parijs heeft zekere heer Pasteur eene vreeselijke ontdekking medegedeeld: een nuchter mensch moet onder de vergiftige wezens gerangschikt worden.

De heer Pasteur is namelijk, na verscheidene konijnen te hebben doen sterven door hun het speeksel van een kwaadaardig kind in te enten, op het denkbeeld gekomen die inenting te probeeren met een kind in gewone omstandigheden, en ook ditmaal stierven de ongelukkige konijntjes.

Volgens den heer Pasteur moet dit resultaat worden toegeschreven aan zeker venijnig woekerinsect in het speeksel der kinderen; wanneer dit insect in het bloed van sommige dieren gebracht wordt, heeft dit voor hen doodelijke gevolgen. Dat insect zou ook worden aangetroffen in het speeksel van den volwassene, zoolang hij nuchter is. Gelukkig verdwijnt het.vergiftige diertje uit den mond. Zoodra men ontbeten heeft; het wordt door de spijzen naar de maag gevoerd.

Maar als de beet van den mensch vergiftig kan zijn, zal men vragen, hoe komt het dan, dat in zekere klasse der maatschappij, waar men elkaar van tijd tot tijd in den neus bijt, dergelijke gevallen zelden doodelijke gevolgen hebben? Men vergete echter niet, dat lieden, die elkaar in den neus bijten, gewoonlijk allesbehalve nuchter zijn; integendeel....

De Parijsche commune.
Door A.J. Meijs Pr.
(Vervolg.)

Straat-tirannie.

Göthe verhaalt in een zijner gedichten van een leerling-toovenaar, die na den dood zijns meesters, voor het eerst de kracht zijner kunst wilde beproeven. Het geheimzinnig machtwoord, dat uit de diepte der hel de geesten te voorschijn roepen moest, was hem bekend. Hij sprak dat woord, en de geesten verschenen in grooten getalle. Maar de leerling kende slechts dit ééne woord; hoe hij verder hen gebieden moest, hoe hij hen naar hun onderaardsch verblijf terug moest zenden, wist hij niet; en de booze geesten, door hem opgeroepen, richtten groote verwoestingen aan; ja, zij zouden zelfs hem en al het zijne verdelgd hebben, zoo niet op het angstig roepen van den leerling de oude meester verschenen was, die de geheimzinnige machten bedwong en hen noodzaakte weêr in de onderwereld af te dalen.

Dat de dichter bij het fantasecren dezer geestengeschiedenis het beeld der revolutie voor oogen had, is moeielijk te bewijzen, maar zeker is het dat hij in dit verhaal dat beeld met juiste trekken geteekend heeft, Als die jeugdige toovenaar roepen ook de leiders, de aanstokers van den opstand de booze geesten op: al wat onder een volk laag en verachtelijk is, komt dan te voorschijn. In hunne leidsmannen ziet het gepeupel het voorbeeld van hoogmoedig verzet tegen het gezag, van de meest dwaze en bandelooze tirannie, en op hun beurt willen zij nu meester, willen zij nu tirannen zijn, en de mannen, die de revolutie predikten, en die slechts de machtspreuk: vrijheid, gelijkheid, broederschap, of iets dergelijks kenden, zijn onmachtig om de eenmaal ontketende drift van het volk te beteugelen. Dan is de toestand verschrikkelijk, dan zijn er zoo vele tirannen opgestaan, als de beweging volgelingen telt, tirannen, die het goed, de vrijheid en het leven van onschuldigen met de grootste willekeur wreedaardig vernietigen.

Die ellendige toestand, die straat-tirannie heerschte ook onder de Commune. Meent niet dat alle brandstichtingen, alle vervolgingen en moorden van de hoofden alleen zijn uitgegaan, neen, dikwijls is het volk tegelijk rechter en beul geweest. Een enkel woord, eene enkele beweging was genoeg om de achterdocht dier onbeteugelde, opgewonden volksmenigte op te wekken, en onder den kreet: 'Hij is een verrader!' werd menig onschuldige aangegrepen, voortgesleurd, gemarteld en gedood. Soms was het alleen de lust om een mensch te vermoorden, die een of anderen ellendeling aanzette, om op de lafhartigste manier het bloed van een evenmensch te vergieten. Zoo is er in die dagen menigeen, zelfs zonder schijnbare reden, zonder schijn van recht, zonder eenigen vorm van proces ter dood gebracht. Later, toen de opstand beteugeld was, en het wettig gezag (ie eischen der gerechtigheid gelden deed, zijn er tallooze van die misdaden gestraft, maar wie zal het zeggen, hoevele er nooit zijn aan het licht gekomen, hoevele boosdoeners er aan de justicie ontsnapt zijn. Zeker is het, dat de hoofden der Commune óf onwillig òf machteloos waren die gruwelen

te keer te gaan; maar in elk geval komt de schuld daarvan op hunne hoofden. Wie een verscheurend dier losmaakte, is aansprekelijk voor de slachtoffers, door het monster geveld.

Onder de misdaden, die aan de vergetelheid ontrukt, en na de beteugeling des opstands, officiëel door de justicie behandeld zijn, komen er sommige voor, die bij hunne uitvoerders eene tot dwaasheid opgevoerde willekeur en tirannie doen veronderstellen. Het idee: ik ben mijn eigen meester, ik ben geheel vrij, en kan straffeloos doen, wat ik wil, niemand kan mij beletten mijne giillen op te volgen, deze gedachte schijnt bij die snoodaards te hebben voorgezeten. Zonder het minste nadenken, ook zonder toorn of drift, bedrijven zij de vreeselijkste gruwelen. Wat moet men bijv, denken van een zekeren schoenmaker, Ovidius Noë geheeten, die aan zijne vrouw en hare vriendin beurtelings zijn geladen geweer overgeeft, opdat deze daarmede op voorbijtrekkende soldaten zouden vuren, louter om zich wat te amuseeren, zooals hij zegde. Wat te denken van dien koetsier, Pierre Miezecage, die, door de *rue Cordelière* gaande, een heer bemerkt, die zich voor zijh raam staat te scheren. Enkel en alleen om eens goed te leeren mikken, lost de booswicht een schot op dien van niets kwaad denkenden man. Zoo was er een zeker kerel, Tauveron genaamd, die, metselaar van beroep, tijdens de Commune, zoo als de meeste lieden uit de lagere volksklassen, soldaat was geworden. Deze Tauveron was als kostganger bij eenvoudige burgerlieden tehuis. Toen hij eens van zijn post bij de barricaden in zijne woning kwam, lag zijn huisheer ziek te bed. Tauveron maakte veel geweld met zijn geweer, en stampte daarmeê op den vloer tot grooten hinder van den zieke. Deze verzocht hem een weinig bedaard te zijn. De barricade-held maakte nu eene beweging, alsof hij uit het venster zijn geweer wilde afschieten. Andermaal smeekte hem de zieke dit niet te doen en zijn toestand een weinig te ontzien. De schutter legt nu lachende op den man aan, en zegt: ‘Wat hebt ge toch een aardig kopje, ik heb lust om u eens dood te schieten.’ En wezenlijk, hij haalt den haan over, en de kogel doorboort het hoofd van den ongelukkigen zieke. Eenige maanden daarna ontvangt de weduwe een brief van den moordenaar van dezen inhoud: ‘Ik vraag u excuus voor de grap, die ik eens bij u heb uitgehaald.’ Doen deze voorbeelden niet aan zinneloosheid denken, of liever teekenen zij ons niet het verschrikkelijke Van dien maatschappelijken toestand, waarin men met menschenlevens spot en het dierbaarste aan anderen ontrooft, om eigen grillen te bevredigen. En die toestand, die volkstirannie wordt geboren, als orde en gezag verbannen zijn, als elk als heer en meester wil gebieden, en de rechten van den evenmensch verachtelijk met voeten treedt.

De soldaten der Commune, d.w.z. de bandelooze horden, die ontzettend in aantal door het revolutionair bewind geworven, gekleed en gewapend waren, hebben hét grootste aandeel gehad in die gruwelijke toneelen. De aanvoerders dier benden waren gewoonlijk van hetzelfde gehalte als hunne onderhoorigen, ja, meestal nog veel slechter en boosaardiger, daar juist die personen, welke zich vroeger reeds door misdaad hadden berucht gemaakt, samenzweerders, dieven, moordenaars, ontsnapte galeiboeven en meer dergelijk ontuig onder dien troep de meeste kans op bevordering hadden. De bewindslieden meenden namelijk, en te recht, dat zij zulk soort van lieden het eerst gereed zouden vinden, om de snoode plannen der Commune uit te voeren. Maar men begrijpt lichtelijk, welke wanorde en bandeloosheid er onder die benden heerschen moest; de oversten hadden noch den zedelijken invloed, noch de noodige kennis om zich te doen gehoorzamen door hunne manschappen; deze op hunne beurt hadden geen gedacht van orde en krijgstucht, deden wat hun lustte, en gehoorzaamden slechts aan hunne officieren, als dit met hunne eigen misdadige oogmerken

overeenkwam. Zulke wreste benden nu hebben gedurende den ganschen tijd der Commune eene onbeperkte macht uitgeoefend in de straten van Frankrijks boofdstad; het is dus geen wonder, dat niemand meer op zijn eigen erf, maar nog minder op de openbare straat veilig was. Dat ondervond menig onschuldige, die door de gefedereerden onverwacht aangegrepen, van een of andere denkbeeldige misdaad beschuldigd, ge-

vonnisd, en door hunne kogels doorboord werd. Een enkel voorbeeld uit velen. Een jong mensch van vijf a zes en twintig jaar ging over de *Place de Fontenoy.* Hij was gekleed in een wit linnen kiel, eene gevaarlijke dracht in die dagen, daar het parijsch gepeupel van ouds dat kleedingstuk als het traditioneele kenteeken der geheime policie beschouwde. Men hoorde op dat oogenblik het hevig geweervuur der fransche troepen op de hoogte van het *Trocadero.* De jonge man stond even stil om te luisteren; die beweging trekt de opmerkzaamheid der gefedereerden, daar ter plaatse aanwezig. Zij schieten op den witten kiel toe: ‘Ge zijt een gendarm!’ roept men. De man ontkent het met nadruk, en verdedigt zich dapper tegen die bewering. Maar het is vruchteloos. Ze grijpen hem aan, een der soldaten houdt hem zijn revolver voor het gezicht, en dwingt hem meê te gaan naar het stadhuis. Wat de ongelukkige op dien langen tocht daarheen te lijden had, hoeven wij niet meer te beschrijven; toen hij daar aankwam, hingen hem de kleêren nog slechts als flarden aan het lijf, zijne haren hingen verward over zijn door slagen misvormd en opgezet gelaat, en lieten de gapende wonden van de bloedende hoofdhuid zien. Hij werd door de troepen het stadhuis binnen gevoerd. Wat daar geschiedde, voor wien hij daar verscheen, wie hem vonnisde en veroordeelde, wij weten het niet. Maar het is zeker, dat de ongelukkige, die nu door zwakte uitgeput niet meer op zijne beenen staan kon, weêr naar buiten gebracht, in de *avenue Victoria* aan een boom gebonden, en door een geweerschot gedood werd. Het lijk op eene kar naar de *Morgue* gevoerd, werd door niemand herkend. Zoo was weêr het leven van een geheel onbekend, schuldeloos mensch aan de wreedaardigste willekeur prijsgegeven.

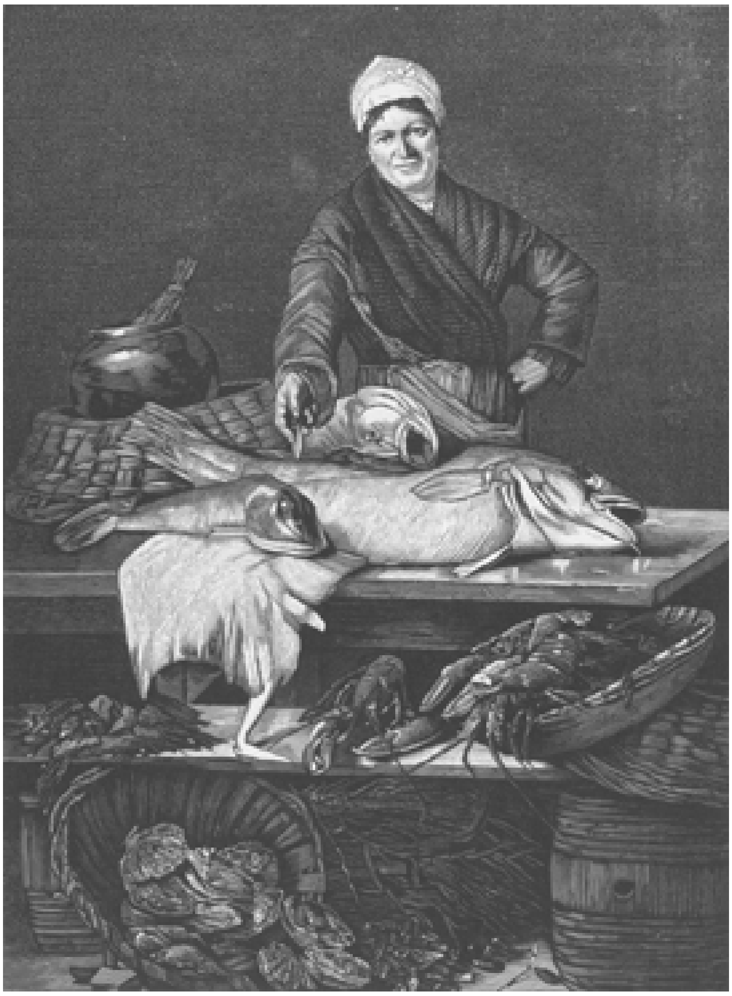

DE VISCHVROUW, NAAR HAQUETTE.

Onder de verschillende troepenafdeelingen, die in het moorden, plunderen en brandstichten eene buitengewone bedrevenheid getoond, en daardoor zich een bijzonderen naam verworven hebben, behoort vooral het 101ᵉ bataillon, dat voor het grootste gedeelte uit boeven van *Belleville* was samengesteld. Deze troep diende tot lijfgarde van den beruchten kolonel Serizier, wiens naam aan de snoodste gruwelen der Commune verbonden is.

Deze Serizier heerschte met zijn bataillon oppermachtig in het XIIIᵉ arrondissement van Parijs. In dit gedeelte der stad bestond eene passage, die naar haren eigenaar de passage Dubois genaamd werd. Deze Dubois was onder zijne bekenden en geburen een zeer geacht man; hij was zeer welgesteld, apotheker van beroep, en eigenaar van verscheidene huizen. Vooral bij de

armen stond hij gunstig aangeschreven, daar hij dezen dikwijls in ziekte en ongevallen gratis geneesmiddelen schonk, en andere weldaden verleende.

THOMAS A KEMPIS, NAAR DE TE KEMPEN BEWAARDE SCHILDERIJ.

Deze populariteit moest, helaas, juist 's mans ongeluk worden. In de nabijheid zijner woning toch waren de soldaten van Serizier druk bezig met het opwerpen van barricaden, die de beide uitgangen der passage Dubois bijna versperden. Het was geenszins met welgevallen, dat de apotheker, die overigens toch geen warm aanhanger der revolutie was, al deze operatiën der opstandelingen aanzag, en, steunende op de volksgunst, die hij in zijne nabuurschap genoot, veroorloofde hij zich nu en dan een minder vleiend woord tegen de barricade-mannen, of plaagde hij hen somtijds spottend met het vooruitzicht, dat de Versaillanen toch spoedig binnen Parijs zouden zijn. Die spotternij behaagde niet erg aan de mannen van Serizier, van welke er eenige maar al te goed aan Dubois bekend waren. Den 29^{en} mei nu kwamen er eenigen hunner aan hem vragen, of zij in zijn hof mochten gaan, om den muur daarvan met schietgaten te voorzien. Dit weigerde de apotheker, die aan een paar gefedereerden, welke zijne huurders waren, zegde; ‘In plaats van barricaden te maken, moest ge me liever de huishuur betalen, die ge mij nog schuldig zijt.’ Een hunner antwoordde daarop: ‘Wees maar gerust, oude, we zullen u wel betalen,’

Den volgenden dag vroeg Dubois aan een brievenbesteller, die voorbij zijn venster ging, of het waar was, dat de fransche troepen al binnen Parijs waren. Dit werd door een der gefedereerden verstaan, die hem toeriep: ‘Jawel, maar voor dat de Versaillanen hier zijn, zullen we uwe zaak vereffend hebben, want uwe rekening is klaar, hoort ge dat!’

Dubois woonde alleen met eene oude dienstmeid; deze vrouw maakte zich om dit gezegde bijzonder beangst, en smeekte haren meester om samen hun huis te ontvluchten en elders een goed heenkomen te zoeken; en wezenlijk, omstreeks 's namiddags drie uur verliet Dubois met zijne huishoudster tot dit doel zijne woning. Maar ongelukkig! Zoodra hij buiten kwam, werd hij opgemerkt door een schildwacht, die bij de barricade geplaatst was. Terstond schoot deze zijn geweer op hem af, doch raakte hem niet. Dubois, hevig verschrikt, vluchtte met de vrouw weêr naar binnen, en grendelde de deur zijner woning goed achter zich toe. Maar weinig zou dit baten. De soldaat, die hen gezien had, sloeg alarm; de gefedereerden liepen te samen, en onder den kreet: ‘Dood aan den verrader!’ begonnen zij een stormloop op het huis des apothekers. Spoedig waren alle ruiten verbrijzeld, de deur werd inge trapt, en de aanvallers stoven naar binnen.

Beneden vonden zij Dubois niet, want deze was met zijne dienstmeid naar boven gevlucht. De beangstigde vrouw had zich daar op hare kamer opgesloten, terwijl haar meester zich boven aan de trap plaatste, alleen gewapend met eene flesch vitriool, die hij inderhaast uit zijne apotheek had mcêgeromen. De eerste de beste der aanvallers, die de trap opkwamen, kregen den inhoud in hun gezicht, en het bijtend goed veroorzaakte hun aanzienlijke brandwonden. Maar toch drongen zij vooruit, en Dubois vluchtte op eene kamer, waar hij alleen der. tijd had een bloempot te vatten, dien hij den voorste zijner vervolgers tegen het hoofd wierp. Doch deze had zijn revolver geleed, naderde zijn slachtoffer, en door een enkel schot à *bont portant* doodde hij den apotheker.

Spoedig was nu het huis van boven tot beneden door den woesten troep leeggeplunderd. Eene niet onaanzienlijke som in contanten en al het kostbaarste van den inboedel was goede buit; het overige werd kort en klein geslagen. In den kelder vond men een goeden voorraad wijn, en een paar honderd flesschen, aanstonds geledigd, brachten er niet weinig aan toe, om de moordenaars in eene vroolijke stemming te brengen. Zij zonnen dus op een grap, die hun heldenwerk bekronen moest.

Aan den achterkant der eerste verdieping was een balkon, dat het uitzicht gaf op den hof. Naar dit balkon werd nu het lijk van den ongelukkigen vermoorde heengesleurd, en in eene zittende houding geplaatst, zóó, dat de beenen naar buiten afhingen, en de armen om de stijlen der balustraden heen geslagen waren. Nu haalde men de half doode dienstmeid voor den dag, plaatste haar op een stoel in den hof, vlak tegenover het lijk van haren meester. Thans begon het eigenlijke spel. De onmenschen lieten hei bloedend lichaam van den gedoode tot mikpunt hunner geweerkogels en der glasscherven dienen. Allerlei volk nam daaraan deel, gefedereerden, vrouwen en straatjongens. Onder deze laatsten was er een, van nog geen dertien jaren oud, die waarschijnlijk hier zijn loopbaan van schelmstukken begon. Deze knaap had reeds een geweer, maar bezat de kracht nog niet om den haan over te trekken. Hij moest daartoe van anderen steeds de hulp inroepen, die hem telkens door sterkere armen dan de zijne gewillig verleend werd.

Na afloop van dit gruwzaam bedrijf begraafde men het lijk van den armen apotheker in zijn eigen hof, en de snoodaards vonden het eigenaardig het lichaam, in een kuil geworpen, met de scherven der geledigde flesschen te bedekken. De mannen der Commune, te edelmoedig om vrouwen te vermoorden, lieten de arme huishoudster aan haar lot over.

De schandelijke moord op Dubois gepleegd scheen in de oogen dier onmenschen zeker een heldenstuk, want later roemden en pochten zij nog over deze gruweldaad. Eenige weken daarna, toen de Commune reeds had uitgediend, zaten er eenige vrienden in een restauratie te Parijs. Het gesprek liep over den moord, dien men tijdens den opstand op eenige paters Dominicanen gepleegd had. Een der aanzittenden, Rouillac genaamd, de zelfde die den apotheker Dubois gedood had, zegde met niet weinig trots, op den moord dier priesters doelende: ‘Dat heeft mijn bataillon gedaan.’ Het gesprek werd al meer en meer vertrouwelijk, en Rouillac verhaalde verder: ‘Ik was het eerste (bij Dubois) boven, want ik was de trap met vier trappen tegelijk opgevlogen; ik heb hem ook het licht uitgeblazen, maar mijne kameraden hebben de d uiten gepakt?’ Er scheen geen einde te komen aan zijne openhartige mededeelingen. ‘Zoo hebben wij,’ ging hij voort, ‘in Neuilly een bloemist doodgeschoten, en zijn huis geplunderd: ik kreeg voor mijn deel een schapebout en eenige zilveren voorwerpen. Voordat we heengingen, hebben wij den boel in brand gestoken.’

Vermoorden, plunderen en brandstichten, ziedaar de daden der Commune, zoo kort mogebjk saamgevat. Dat waren hare middelen om de rechten van den mensch te handhaven.

(Wordt vervolgd.)

De oranjegewassen.

Reeds in onze kindsheid speelt de gouden sinaasappel van het zuiden door hare heldere kleur en door haar heerlijken smaak eene groote rol, en even als in vele andere landen, ziet men ook den oranjetak, met den mirtetak saamgevlochten, als sieraad in de lokken der bruid aangewend. Wie verder een liefhebber van verfrisschende dranken is, die de maag sterken en den geest opwekken, vindt in de oranjevruchten daartoe overvloedige grondstoffen, en den smachtenden koortslijder eindelijk biedt de zuurachtige citroen een kostbaren laafdrank aan. Maar ook de dikke, geconfijte schil van eenige dezer vruchten is voor banketbakkers en huismoeders, die van inleggen houden, van groote waarde, en bij de vervaardiging van reukwerken zijn hare vluchtige oliën zeer welkom, daar zij tot het destilleeren van de fijnste *essences* gebruikt worden.

Wie nu zoo gelukkig was, de oranjegewassen in het zuiden van Europa, in hun tweede vaderland, in volle vrijheid te zien groeien, en de pracht hunner vormen, hun altijd groen glanzig loof, den rijkdom hunner bloemenpracht, de goudkleur der vrucht, die uit de bladen u toelacht, den liefelijken geur, die bloemen en blaêren uitwasemen, door eigen ondervinding heeft leeren kennen, die zal hun ongetwijfeld eene eereplaats onder alle plantenvormen onzer aarde moeten inruimen.

Azië is het uitsluitende vaderland van bijna alle *aurandiaceën* of *hesperideën,* onder welke benaming men de oranjeappels en hunne aanverwanten als natuurlijke familie in het plantenstelsel gerangschikt heeft. Afgezien van de andere geslachten en soorten, die meer uitsluitend voor den plantkundige van belang zijn, zullen wij

ons alleen met het geslacht *citrus* bezighouden, daar dit geslacht de voor den handel zoo belangrijke sinaasappels, oranjeappels, limoenen, citroenen, enz. bevat.

De verwantschap tusschen de namen, die de citrus-soorten in de verschillende aziatische talen dragen, wijst ons reeds op haren indischen oorsprong. In het Sanskriet heet de oranjeappel *nagroenga,* in het Hindostansch *nakoengoe,* en de Arabieren noemen hem *naroeni.* Van Indië en Tibet uit hebben zij zich, waarschijnlijk het meest door de veroveringen der Arabieren, naar Klein-Azië, Noord-Afrika, de Azoren, de Talearen en naar zuidelijk Europa voortgeplant. Betrekkelijk gemakkelijk en spoedig hebben zij zich aan het klimaat van al die landen gewoon gemaakt, maar bij het overgroot aantal vormen en afwijkingen, die bij de oranjeappels even als bij zoo vele andere cultuurplanten in den loop der eeuwen ontstaan zijn, wordt het aanhoudend moeielijker in deze door toeval of menschelijken invloed veroorzaakte onregelmatigheden, de oorspronkelijke soorten weder te herkennen.

Beginnen wij ons uitstapje op het gebied der oranjegewassen met de soort, die het langst bekend is, namelijk met de citroenen. Hun vaderland is Medië, van waar zij in vele provinciën van Perzië en door verloop van tijd ook bij de Grieken bekend werden. De joden kweekten den citroenboom, die in alle tijdperken van groei sterk van de overige soorten afwijkt, reeds ten tijde der romeinsche heerschappij aan, ja, sommige geschiedonderzoekers willen zelfs in den italiaanschen citroenboom den zoo veel geprezen prachtboom van het Oude Testament terug zien. In allen gevalle bedienen zich nog thans de joden bij hunne loofhuttenfeesten van de takken, bloemen en vruchten dezer boomsoort. Een citroen in de hand te dragen, wanneer men een doode grafwaarts bracht, is bij de meeste volken, die dezen boom kenden, sinds de oudste tijden in gebruik geweest.

In de derde of vierde eeuw onzer jaartelling werd de citroen in Italië ingevoerd. De groote eivormige vruchten zijn nu eens effen aan de oppervlakte en dan gegroefd, en hebben eene dikke schil, die slechts met moeite van het vruchtvleesch te scheiden is. Wat men gewoonlijk in den handel onder den naam van citroen verstaat, is meestal eigenlijk de limoen, die, wat kleiner dan de citroen, wel den eivorm heeft, maar in een knobbel uitloopt, helderder gekleurd is en de bosschen van noordelijk Medië tot vaderland heeft.

Ook de eigenlijke oranjeappel en onze sinaasappel zijn niet de zelfde vrucht; maar hoewel het voor een geoefend oog niet moeilijk is ze te onderscheiden, is het lang niet gemakkelijk het onderscheid tusschen beide soorten duidelijk op te geven. Wanneer men van den eenen kant de meerdere zoetheid van het vruchtvleesch van den sinaasappel als eenig onderscheid aanmerkt, dan wordt van den anderen kant dit zoete beginsel aan den invloed eener lange cul tuur en aan verschillende veredelingsprocessen toegeschreven. En de beroemde geleerde Alphonse de Candolle gaat van de meening uit, dat de sinaasappel slechts eene wijziging is van den oranjeappel, die in China of Cochinchina in een zeer vroeg, maar altijd nog geschiedkundig tijdperk zijn ontstaan gevonden heeft. Wat hiervan zij, zoo veel staat vast, dat de oranjeboom met bittere vruchten zich reeds ten tijde der Romeinen van de Perzische Golf verder heeft voortgeplant. De Arabieren brachten hem tegen het einde der negende eeuw naar Arabië en van daar naar Palestina, Egypte en Zuid-Europa over. In het jaar 1002 bracht men hem reeds op Sicilië aan. Wanneer en hoe de sinaasappel het eerst in Europa is ingevoerd, laat zich niet met juistheid aangeven. Het is intusschen meer dan waarschijnlijk, dat, alvorens de Portugeezen de Kaap de Goede Hoop omzeilden, niet alleen de oranjeappels, maar ook de sinaasappels reeds in hun land bekend waren. Van uit China werden vervolgens

betere verscheidenheden der zoete vruchtsoort eerst naar Portugal overgebracht. In eene wet van het jaar 1671 verbiedt de prins-regent, de latere koning Dom Pedro II, ten strengste elken uitvoer van Chineesche en gewone sinaasappelboomen, daar hij met recht vreesde, dat daardoor de handel in portugeesche sinaasappels, die juist door den invoer van Chineesche afwijkingen eene europeesche bekendheid verkregen hadden, aanmerkelijk zou lijden. De benaming Chineesche oranjeappel, waaruit sinaasappel ontstaan is, werd weldra de algemeene naam voor alle zoete oranjeappels, terwijl

van den anderen kant de Chineesche verscheidenheden den naam van portugeeschen oranjeappel verkregen, waaruit men de voortreffelijkheid der in Portugal gekweekte vruchten kan opmaken. Nog tegenwoordig heet de sinaasappel in Italië *portugallo.*

De oranjeboom trok vervolgens met de Portugeezen naar Brazilië, en uit documenten van de jaren 1576 en 1589 blijkt dat hij reeds toen in die tropische gewesten zeer verspreid en zeer talrijk was.

(*Slot volgt.*)

De familie Picardi.
Novelle door I. Molenaar.
(Vervolg.)

XV.

Sedert Emma het ouderlijk huis, het slot te Sterrebeek, moest verlaten, zijn er zes jaren in den stroom des tijds weggesneld. Wij wisten reeds dat het in gebruik was genomen - althans dit heette zoo - door den kooper, die, alhoewel als zoodanig aangeschreven, toch de eigenaar niet was.

Hoe het zij, wij vinden dezen hier niet meer terug, maar in plaats van hem een ander.

Gaan wij even binnen. Daar op een der vertrekken van den toren, dezelfde die vroeger diende tot opsluiting van onwilligen of misdadigers, zit de tegenwoordige eigenaar, tevens bewoner. Zijn uiterlijk doet vermoeden dat wij hem meer gezien hebben, en toch dat grijze, verwilderde haar, die diep liggende oogen, door zware wenkbrauwen overdekt, die breede mond brengen ons telkens in verwarring; vooral zijn onrust is het, die ons nog meer onze eigen oogen doet mistrouwen.

Voor hem op tafel liggen eenige papieren, die hij in angstige gejaagdheid doorsnuffelt. Dan grijpt hij weêr naar zijn voorhoofd, strijkt het haar wild naar boven, staat op, loopt een paar maal het vertrek op en neêr, kijkt haastig het raam uit, gaat weêr zitten om eenige oogenblikken later hetzelfde te herhalen.

‘Alles is toch in orde,’ mompelt hij, ‘hier ligt de kopie van den brief aan mijn zwager, hem bij zijn vertrek geschreven.’ Hij leest:

‘Ik heb uw brief ontvangen. Om uw dochter nog afscheid te laten nemen van de vrouw, moet ik u ten sterkste afraden: het kan dan licht zijn, dat zij méégaat of wel dat uw vrouw achterblijft.

Meêgaan moet uw dochter in geen geval; om geen argwaan op te wekken is het beter dat zij voorloopig hier blijft.

Ik zal echter wel zorgen, dat zij voor de leus te Ostende komt; gij zorgt maar, dat uw vrouw aan boord gaat. Het schip zal dinsdag bij gunstigen wind 's morgens heel vroeg in zee steken; als Emma dan komt, zijt gij vertrokken.

Verzoek den kapitein uw vrouw in dezen te misleiden, op grond dat zij bang is in zee te gaan en gij. gij zult haar zeggen, dat Emma nog dien zelfden morgen als het schip afvaart, zal aankomen; de kapitein zal dan het vertrek van het schip na de aankomst van Emma wel bevestigen.

Wees echter in alles bedaard, uw bestaan hangt er van af.’

‘Geen letter die verkeerd staat,’ zoo spreekt hij weêr na den brief herlezen te hebben bij zich zelven, ‘en toch zou ik voor geen geld willen, dat ze den brief gevonden hadden. - Wat hoor ik daar?....’

Hij ziet naar de deur, loopt er heen en houdt zijn oor aan 't sleutelgat. Na geluisterd te hebben, gaat hij weêr terug.

‘Wat? zou ik hier nog niet veilig zijn?’ hooren wij hem zeggen; ‘doch niemand kan mij iets maken,’ vervolgt hij, ‘zelfs de baron wist er niets op te vinden.’

Een schaterlach klinkt door het vertrek. Maar als verschrikt van zich zelf roept hij: ‘Wat is dat, lacht er iemand meê? In Mechelen wezen ze mij met den vinger na. Waarom? Afgunst, anders niet. Hier zullen ze het wel laten; ik de heer van het slot te Sterrebeek. Doch als zij moed hebben, laten ze komen, hel en duivel zijn niet slim genoeg om mij te achterhalen; ha ha ha! alsof er een duivel was.... Wat was dat? Weêr iemand bij de deur!’

Hij neemt een stout besluit en opent de deur met een wilden ruk. Maar hoe akelig verschrikt hij, een man komt languit achterover de kamer inrollen.

Die man was Kees, de oude knecht.

‘Dat is gemeen van mijnheer!’ riep hij, ‘iemand zoo te overvallen; ik had al zoo lang aan de deur geklopt en gij deedt niet open. Toen dacht ik, ik zal mij hier maar wat uitrusten en ziedaar, ik miste op eens den steun en nu lig ik hier; ai! mijn ribben!’

‘Ben je van je zinnen, schoft!’ riep de andere, hevig verschrikt, doch tevens woedend uit.

‘Dat mag ik mijnheer wel vragen, dat zeg ik, ben je van plan om je hier levend op te sluiten?’

‘Wat gaat het u aan!’

‘Dat is eenvoudig genoeg; als mijnheer niet meer hebben wil dat ik hier kom, dan moet mijnheer mij ook niet weêr om een boodschap uitzenden, en zie je, dan kan ik mijnheer ook met rust laten. Dag, mijnheer!’

De knecht, die inmiddels was opgestaan, keerde zich om en wilde heengaan.

‘Sta, kerel!’ riep de oom, ‘neen, ga weg! - neen, blijf hier!’

Kees trok de schouders op en zette het onnoozelste gezicht van de wereld. ‘Daar mag de drommel verstand van krijgen.’

‘De drommel heeft geen verstand,’ lachte mijnheer op eens.

‘Ik geloof meer dan gij,’ mompelde Kees.

‘Wat zeg je,’ riep de oom weêr in drift, ‘meer dan ik, schelm!’

‘Nou, maar als je van plan bent mij de huid vol te schelden, dan heb ik de eer mijnheer te groeten, maar zie je, dan vertel ik mijnheer ook niets, niemendal.’

Dit laatste bracht den oom zoo het scheen weêr tot bezinning. ‘Nieuws, zegt gij? Kom, spreek op. Maar goed nieuws, hoor! anders zal je de duivel halen.’

‘Ik kan toch niets anders zeggen dan hetgeen ik weet!’

‘Toe, spreek op!’

‘Je lief en aardig nichtje is ziek....’

De oom wreef zich van aandoening in de handen.

‘Ik wil zeggen, haar man....’

‘Wat kan mij die kerel schelen!’ riep de oom teleurgesteld.

‘Ja, maar met haar is het toch ook niet pluis: men zegt dat ze ook wel spoedig... nu je begrijpt me wel.... haar lieve oogjes dicht zal doen.’

Een helsche lach klonk door de kamer, maar op eens werd de knecht bij den arm gegrepen: ‘Liegt gij, kerel?’

‘Zeg eens,’ antwoordde Kees, ‘je kunt mij ook wel wat fatsoenlijker behandelen.... ik ben geen poedelhond.’

‘Is alles waar?’ brulde de oom opnieuw.

‘Of het waar is? Wel, nu nog mooier. Waarom stuurt mijnheer mij dan uit?’

‘Ruk op, vent, de kamer uit!’

‘Ook goed. Ik wist anders nog meer.’

‘Hier blijven, zeg ik. Wat weet je?’

‘Dat dacht ik wel,’ zeide de knecht bij zich zelven, ‘maar het gaat hier op 't oogenblik evenals onder dienst, als men door een of anderen vlegel van een korporaal genegerd wordt; die dagen zijn gelukkig voorbij, doch spoedig weêr ter zake,’antwoordde hij: ‘Wat ik weet, vraagt gij? Mijnheer kent den baron?’

‘Welken baron?’

‘Daar Emma bij gediend heeft.’

‘Nu!’

‘Deze moeit zich heelemaal niet meer met haar, omdat ze daar ook is weggeloopen.... evenals bij u.’

‘En wat heb je in Mechelen gehoord?’

‘Dat durf ik mijnheer niet te zeggen.’

‘En als ik het weten wil!’

‘Dat verandert.... maar niet voor mijn verantwoording....’

De oom zag den knecht met akelige, holle oogen aan.

‘Als mijnheer mij zoo aanziet, durf ik heelemaal niet....’

‘Spreek, schurk, ik wil het, of....’

‘Kijk, daar heeft mijnheer hetzelfde al gezegd; zoo noemden ze mijnheer daar ook,’ sprak de knecht, zich spoedig verwijderende; want hij zag iets in de oogen van zijn meester dat hem werkelijk vrees aanjoeg. En hij had goed gezien; want de oom wilde hem als een razende aangrijpen; gelukkig had hij nog den tijd te ontkomen en de deur achter zich dicht te grendelen.

De heer van Kees raasde en tierde en lachte soms ijselijk door het vloeken heen; de knecht evenwel riep, als een overwinnaar voor de deur staande: ‘Daar ben ik je te vlug geweest, oude; ik dacht al lang dat het daar in je bovenkamer niet pluis meer was, maar zoo kan geen sterveling hier meer wezen, dat zeg ik. Weet je wat, ik ga den dokter halen,’ sprak hij stiller, ‘deze kan dan het eerste met mijnheer in aanraking komen en ik verschuil mij dan achter hem of ik ruk er uit: mijn leven is hier toch niet meer veilig; hij kan mij wel eens een manneke minder maken.’

Kees dacht nog een oogenblik na; op eens riep hij, den vinger aan het voorhoofd brengende; ‘Kees is al weêr gelukkig, dat zeg ik, hoe kan het toeval het zoo meêbrengen, want daar ik nooit aan gedacht heb is nu van zelf gebeurd; de oude zit in de knip en ik vrij als een vogeltje. Kees zal wel zoo verstandig zijn wat reisgeld meê te nemen. Laat eens zien, welke sleutel is het ook weêr.... En dan naar Engeland. Kees zal wel zorgen dat hij niet verzuipt.... En als zij mij op weg attrapeeren. dan ben ik natuurlijk op reis voor meneer en voor mijnheers rekening....’

XVI.

Toen de dorpen om Antwerpen heen, zooals St Willibrord, Borcherhout, Berchem en andere, nog niet zoo als nu tot voorsteden waren aangebouwd, en niet bij de stad ingelijfd en met muren omtrokken waren, toen leverden die omstreken allerheerlijkste wandelingen op. De stad uitgaande, zag men, nauw buiten de beklemmende

vestingmuren geraakt, van dorp tot dorp de schoonste natuur. Bebouwde akkers met weiland afgewisseld, waren hier en daar gezellig met hakhout doorsneden en omzet. Kleine en grootere boschjes, behoorende bij de buitengoederen of zomerverblijven der rijkere stedelingen, gaven bovendien niet zelden eene aangename verrassing, omdat ze zich soms plotseling, verscholen als ze lagen achter het groen, aan het oog voordeden.

Geen wonder dat menig Antwerpenaar, des zondags door die schoone omgeving uitgelokt van dorp tot dorp ronddolende, soms verder afdwaalde dan hij bij het uitgaan gedacht had. Zoo gebeurde het mij wel, dat ik bij 't kerkske van Bouchout uitkwam. Een lief dorp was het, dat Bouchout. Met het kerkje in 't midden, evenals de meeste dorpen daar, omringd door het kerkhof, en verder door huizen en boerenwonin

gen omgeven, lag het daar rustig en aantrekkelijk,

Maar onder al de huizen was er een dat mij bijzonder beviel; het lag oostwaarts van de kerk op een afstand van tien minuten gaans. Ik heb mij wel eens afgevraagd of het misschien de geschiedenis was, aan dit huisje verbonden, of wel dat het de personen, die er woonden, konden zijn, die het mij uiterlijk zoo schoon deden vinden. Wellicht heeft dat er iets toe bijgedragen, maar zeker is het tevens, dat er geene boerenwoning zoo lief, zoo aanlokkend uitzag als deze.

Het was in dit huis dat Kobe woonde, de oude knecht van Picardi, die nu met zijn Mieke getrouwd was.

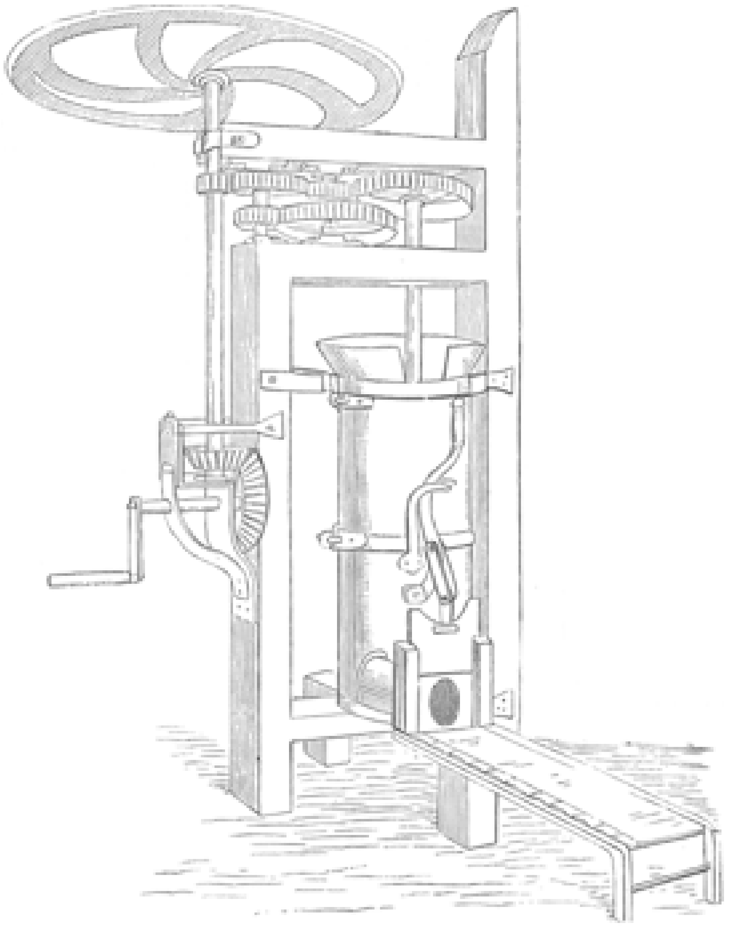

MACHINE TOT KNEDING EN VORMING VAN BROODDEEG.

Wij vinden beide binnen voor den hoogen schoorsteenmantel bij het vuur gezeten, waarboven een groote ketel met eten voor de koeien.

'Het weêr wordt er niet beter op,' zegt Kobe tegen zijn vrouw, zijn pijpje uitkloppende; 'het is een geweldige sneeuwbui en de wind steekt meer en meer op. Ik meende anders morgen naar Merrem te gaan en zoo over Deurne naar uwe zuster, die bij den notaris Mertens woont. Ik begrijp niet hoe zij het daar zoo lang volhoudt; het zou mij er niet bevallen.'

'En gij zijt zelf vijf jaar op een buitengoed in dienst geweest,' bemerkte Mieke; 'daar was het toch al tamelijk eenzaam.'

‘Het is zoo, maar ik was toch liever hier....’ Kobe zag in gedachten voor zich. ‘Wat is het toch treurig met die familie, Mieke; ik wilde nog wel eens weten, of de jonge juffer oog leeft, en de schilder, men hoort er niets meer van.’

‘Dat verwondert mij nu mendal, wij komen bijna nergens en vooral niet in die buurt; Brussel en Mechelen liggen hier zoo ver vandaan, en wat kan ons die familie ook schelen, het is al zoo lang geleden!’

‘Daar meent gij niets van. Mieke, dat weet ik wel beter. Als ik u de geschiedenis vertelde, hebt gij toch wel eens gezegd, dat het treurig was alles zoo te verliezen en vooral voor een meisje als Emma, is het zoo niet?’

‘Nu Kobe, dat moest ook wel. Als gij van die dingen spreekt, dan denk ik vanzelf aan mijn eigen moeder; haar is het toch ook niet voordeelig gegaan na den dood van vader; zij had ook zeker nooit gedacht, dat ik nog eenmaal bij Peeres had moeten dienen.’

‘En, toch is het nog goed gegaan, is het niet?’ vroeg de man.

Mieke glimlachte: ‘En gij dan?’ vroeg zij.

‘Wel, Mieke, gij weet wel wat ik altijd schreef; ik zeide immers altijd dat ik liefst bij u was, dan zoudt gij, dunkt mij, ook altijd vroolijk zijn en tevreden vooral.’

‘Tevreden? Ik begeer voor mij niets meer, wij hebben een hemel op aarde, maar ik zag zoo gaarne dat het ons jongske een beetje beter kon gaan in de wereld, ik zag zoo gaarne dat ik op onzen ouden dag kon zeggen: zie zoo, mijn jongen, neem gij nu de zaakjes maar over en zoek een vrouw, dan kunnen wij in 't hoekje van den haard onze oude dagen slijten; want het zou mij spijten deze woning te moeten verlaten, het is hier zoo prettig te zijn. Te kippen kakelen hier zoo gezellig om het huis en als ik 's morgens het gekraai van den haan niet meer kon hooren, dan zou het mij eenzaam zijn, en onze geit, ik zou haar voor geen geld willen missen, wanneer ik ten minste er anders zonder moest zijn, het dier kent mij op een duimpje!’

‘En mij dan niet?’

‘U ook, maar toch niet zoo goed als mij, Kobe: wat heeft het arme dier laatst niet geblaat, toen ik een paar dagen afwezig was.’

‘Maar gij zoudt dat alles ook in een andere woning kunnen hebben!’

‘Neen, Kobe, dat moet gij niet zeggen, bij anderen schijnt 's morgens het zonnetje niet zoo helder naar binnen, daar bloeit de vlier niet Zoo mooi. Gij lacht er om? Ik heb er dikwijls aan gedacht: hunne rozen dragen lang niet zoo vele en schoone bloemen, en de nachtegaal zingt er ook niet zoo mooi. Verleden zomer nog, als ik 's nachts bij het wiegje van onze kleine zat, heb ik dat dikwijls opgemerkt. Wie heeft kippen zoo als wij, en onze koeien, zijn ze niet het puikje van ons dorp? En als ik vrijdags van de markt uit de stad kom en ik den rook reeds in de verte boven ons huisje zie opstijgen, o, dan weet gij niet hoe gelukkig ik mij gevoel en hoe ik verlang weêr in huis te zijn. - Weet gij, Kobe, waar ik dagelijks om bid?’

‘Welnu, Mieke!’

‘Ik hoop hier te sterven en als onze jongen dan nog leeft, dan kan hij een Onze Vader op het graf van zijn moeder bidden. Het is zoo schoon bij de kerk begraven te zijn.’

‘En uw Kobe dan?’ vroeg de man, onnoozel weg.

‘Die zal, hoop ik. naast mij rusten, ten minste als hij dan nog geen andere Mieke mocht opgezocht hebben,’ antwoordde de vrouw schertsend. - ‘Maar wat blaft de houd! - is er een vreemde?’

Kobe zag het raam uit.

‘Ik kan het niet goed meer onderscheiden, het wordt al donker; maar het schijnt een vrouw te zijn. Ga eens kijken, Mieke!’

Een oogenblik later kwam Mieke binnen, zeggende: ‘er is een vreemde vrouw, zij vraagt naar u.’

‘Hoe ziet zij er uit?’

‘Zij heeft de kap van haar mantel diep over het hoofd getrokken, zoodat ik haar gelaat bijna niet kon zien.’

‘Laat de vrouw binnen komen.’

Aan dit verzoek werd door Mieke niet zonder eenig tegenstreven en bedenking voldaan; onder het mompelen van ‘vreemd volk, landloopers, slechte tijden,’ ging zij echter heen.

De vreemde kwam binnen, Kobe zacht groetende.

‘Gij wenscht mij te spreken, vrouw?’ vroeg Kobe, ‘kom bier bij 't vuur; ga zitten. - Zie zoo - maar wat beeft gij, mensch!’

‘Och, als ik u bidden mag, geef mij een weinig water,’ zeide de vreemdelinge, terwijl haar tanden op elkander klapperden.

Zij viel vermoeid achterover tegen de leuning van den stoel aan; zij wilde de aangeboden kan ledigen, doch was er niet toe in staat.

Mieke die reeds had opgemerkt dat zij er in 't wezen fatsoenlijk uitzag, had grootendeels haar argwaan laten varen en begon reeds medelijden jegens de vrouw te gevoelen; zij hielp haar drinken en zeide goedig: ‘Gij zijt verkleumd, schepseltje; ontdoe u van den mantel: hij zit vol sneeuw en trek uw schoenen uit.’

‘Dank,’ lispelde de v ouw, ‘doch laat mij liever eerst een oogenblik rusten.’

Er heerschte een diepe stilte.

Man en vrouw beiden zagen onafgebroken naar de vreemdelinge heen, die de oogen gesloten had; telkens meende Kobe iets te zeggen; doch het woord bleef hem in den mond steken.

Dat kon vijf minuten geduurd hebben, toen de vrouw de kap van den mantel achterover wierp. Nauwelijks echter had zij dit gedaan, of Kobe riep, de handen in elkander slaande: ‘Lieve God, juffrouw, zijt gij het? Kent gij Kobe den tuinknecht nog? - Mijn hemel! wat is u toch wel overkomen? - Mieke! dat is nu onze juffrouw van Sterrebeek.’

Geen woord werd er gehoord, - de vrouw zweeg.

‘Gij zijt het toch?’ vroeg Kobe, reeds half teleurgesteld door dat zwijgen.

‘Ja, beste Kobe, ik ben het,’ antwoordde Emma zacht; ‘doch geef mij een stukje brood, dan zal het wel beteren.’

In een oogwenk had Mieke het gevraagde gehaald.

Terwijl Emma dit met gretigheid opat, begon het kind in het wiegje te schreien.

Emma schrikte hevig: ‘Mijn God! wat was dat?’ vroeg zij ontsteld.

‘Dat is ons kindje, juffrouw,’ antwoordde Kobe, het kind uit de wieg nemende en het Emma toonende: ‘Zie eens wat een lief ventje.’

Emma nam het kind onstuimig in hare armen en kuste het vurig. Toen Mieke het kind terugnam, zag zij dat er tranen op het gezichtje gevallen waren.

‘O Kobe, ik ben zoo ongelukkig!’ snikte Emma.

‘Ongelukkig?’ vroeg Kobe.

‘Gij zijt toch niet ziek, jufrouw?’ vroeg Mieke.

‘Ziek? - o ik weet het niet - neen, ziek toch niet, dat ben ik niet. Mijn hoofd is niet wel, alles draait om mij heen..... o, heb medelijden met mij, ik zou zoo gaarne een uurtje hier willen blijven....’

‘Gij moet bedaard zijn, arm mensch,’ sprak Mieke aangedaan, ‘ik. zal u niet wegzenden, neen, wat de goede God ons gegeven heeft, is ook voor u; maar houd u rustig, gij zijt zoo gejaagd. - Toe, Kobe, stook het vuur nog wat op, dan kan de juffrouw straks met ons eten. Maar, juffrouw, hoe komt gij toch wel hier en dat door zulk een weêr? Gij wilt toch niet meer naar de stad?’

‘Als het kon..... misschien.... ja’

‘Neen, dat gebeurt nooit. Kobe, uw juffrouw blijft hier, zoo waar ik Mieke heet; God zou mij straffen als ik haar zoo liet gaan.... Nu zal ik het wel weten; neen, gij blijft hier, juffrouw. Kom, doe uw mantel af.... Gij kunt op ons bed slapen; wij zullen ons wel schikken, niet waar, Kobe?!’

Een glimlach van dankbaarheid was het antwoord van Emma, terwijl Kobe riep: ‘Mij schikken! ik zou voor de juffrouw door het vuur willen gaan. Maar hoe kwaamt gij er toch toe, mij hier op te zoeken?....’

(Wordt vervolgd.)

[Nummer 42]

Het vorstelijk huwelijk in Oostenrijk.

Eenige weken geleden was de oostenrijksche hoofdstad in feestkleed, ter gelegenheid van het huwelijk van den kroonprins Rodolf met prinses Stephanie, dochter van den koning en de koningin van België. Vooral het eigenlijke volk was onuitputtelijk in zijne toejuichingen en heeft dan ook alles gedaan wat het kon, om zijne toekomstige keizerin een aangename ontvangst te bereiden. De straten waren smaakvol met groen en vlaggen versierd, op verschillende punten afgewisseld door reusachtige eerebogen. De prinses en hare ouders hielden verblijf op Schönbrunn, van waaruit de bruid haar intocht in Weenen zou doen. De stoet, die haar op dezen triomfweg vergezelde, was schilderachtig, daar de kleeding verschillende tijdperken uit oostenrijks geschiedenis voorstelde. Het is ondoenlijk hier op alles de aandacht te vestigen, doch enkele pnnten mogen we niet stilzwijgend voorbijgaan. De staatsiekoets, waarin de prinses en hare moeder zaten, werd in 1700 te Madrid gemaakt en diende ook eens om de tegenwoordige keizerin, nu zeven en twintig

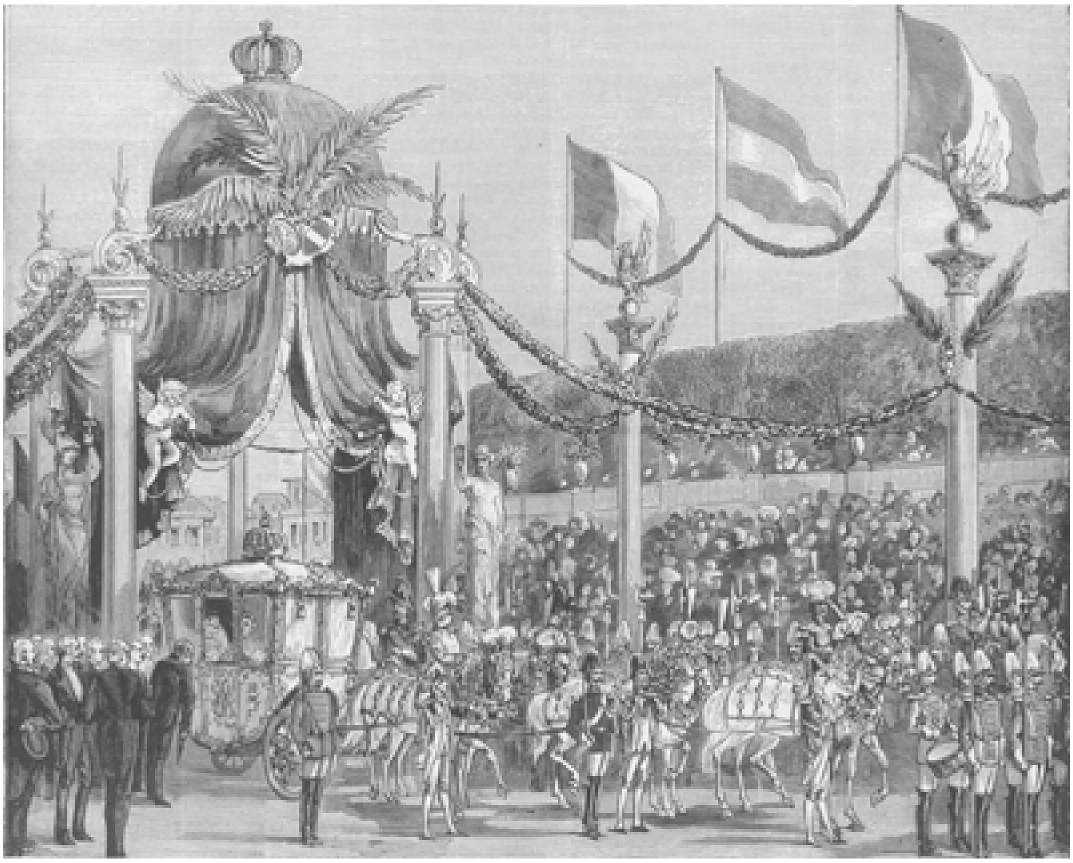

DE INTOCHT VAN PRINSES STEPHANIE TE WEENEN.

jaar geleden, binnen Weenen te brengen. Zij werd getrokken door zes sneeuwwitte paarden van zuiver spaansch ras, de harnassementen waren van goud en de postillons droegen het oud spaansch kostuum. De officiëele ontvangst had plaats op een plein bij de Elisabethsbrug, waar de ministers en anders hooge staatsambtenaren het rijtuig opwachtten. De koets hield daar stil en de burgemeester sprak eene gelukwensching en een welkom uit. De koningin van België antwoordde het eerst en ook de prinses voegde er een hartelijk woord van dank bij. De stoet vervolgde daarna haar weg naar de Burg, waar de keizer en zijn hof de vorstelijke personen opwachtte.

Den volgenden dag hadden de huwelijksplechtigheden plaats, welke door Z. Em. kardinaal Schwarzenberg, prins-aartsbisschop van Praag, verricht werden. Z. Em. hield daarbij eene redevoering tot de vorstelijke personen, waarin hij wees op de traditiën van het Huis Habsburg, welke in prins Rodolf als gepersonifiëerd zijn.

Eene merkwaardige plek in het Heilig Land.

Waarschijnlijk is geen enkele plek der aarde zoovele eeuwen achtereen getuige geweest van de zelfde eeredienst, nagenoeg zonder de minste wijziging of tusschenpoozing, als de top van den berg Gerizim in het Heilig Land, die de tegenwoordige stad Nablus overschaduwt. Gedurende nagenoeg 4000 jaren - van Abrahams tijd af, ja nog vroeger - werd de God der Hebreën daar aanbeden.

De nieuwe stad Nablus, die ruim en wel gebouwd is en omstreeks 19000 inwoners bevat, welke op de kleine samaritaansche gemeente na Muzelmannen zijn, wordt gerekend op de zelfde of ongeveer de zelfde plaats te zijn gebouwd als het Sichem van het Oude Testament, het Sychar van het Nieuwe Testament en het Neapolis der Grieken en Romeinen, van welken laatsten naam de tegenwoordige waarschijnlijk een verbastering is.

De H. Eusebius en de H. Hieronymus zeggen dat het oude Sichem eene voorstad was van Neapolis, terwijl de laatste tevens verzekert dat het Sychar in St. Jans evangelie (IV, 5) eene wijziging van Sichem is.

Op deze plaats nu verbleef Abram, toen zijn naam nog niet in Abraham veranderd was en hij op Gods bevel zijn land en maagschap verliet, om naar het Beloofde Land te trekken. Daar verzamelden zich vier honderd jaren later het eerst zijne nakomelingen, toen zij, na hunne lange slavernij in Egypte en hunne omzwervingen door de woestijn, het hun aangewezen erfdeel in bezit namen.

Twee honderd jaren nadat Abram er had vertoefd, had zijn kleinzoon Jakob er zijne tent opgeslagen en eene gracht gegraven in het veid, dat hij van Hamor, den stamvader van Sichem gekocht had. In de nabijheid ligt tegenwoordig hei dorp Salim, in welken naam men lichtelijk ‘Shalem, eene stad van Sichem’ zal herkennen, waar Jakob een stuk grond kocht, even als het Salem van den hoogepriester Melchisedech, die Abraham brood en wijn voorzette en hem zijn zegen gaf.

Na de inbezitneming van Kanaän door de Israëlieten viel Sichem ten deel aan den stam Ephraim en was eene Levietenstad en eene vrijplaats. Hier was het graf van Joseph, en in Josuë's tijd stond hier de tabernakel, tot aandenken waarvan Josuë er kort voor zijn dood eene zuil liet oprichten. Hier versloeg Gideon de Madianieten en werd Roboam tot koning uitgeroepen. Nabij Sichem was de bron, waarbij de

Zaligmaker het onderhoud had met de samaritaansche vrouw, terwijl de apostelen in die stad voedsel gingen koopen.

Den naam Neapolis (nieuwe stad) ontving zij ten tijde der bezetting van Syrië door de Grieken. Simon de toovenaar oefende er zijne duivelskunsten uit en de H. Martelaar Justinus was van de zelfde stad geboortig.

Gedurende de vernielende oorlogen, die keizer Justinianus in de eerste helft der zesde eeuw tegen de Samaritanen voerde, verdween dit volk allengs uit de geschiedenis, tot zij ten tijde der kruistochten weder te voorschijn traden. Er waren in dien tijd zoowel in Syrië als in Egypte verschillende samaritaansche gemeenten, die echter alle zijn uitgestorven, met uitzondering van die van Nablus, welke intusschen allengs van 200 tot 170 zielen geslonken is.

Volgens eene plaatselijke overlevering der Samaritanen zijn zij tot uitsterven gedoemd; waarschijnlijk is evenwel dit verval veeleer toe te schrijven aan de huwelijken tusschen bloedverwanten.

Nablus, in een dal tusschen de bergen Gerizim en Ebal (de bergen van zegening en vervloeking uit Deut. XXVII, 11-13) wordt als de schoonste plek uit Midden-Palestina beschreven. Rondom door olijfboschjes ingesloten, is het rijker aan water dan eenige streek des lands, en aan de menigte van bronnen en beken heeft het dal voornamelijk zijne grootste bekoorlijkheden te danken.

Maar behalve hare schoonheid en de vele historische herinneringen, aan die plek verbonden, bezit Nablus nog eene andere bijzonderheid, die haar voor den vreemdeling aantrekkelijk maakt. De Samaritaansche gemeente aldaar is in het bezit eener kopie van de vijf boeken Moses, die wellicht het oudst bestaande handschrift is. De Samaritanen zelven beweren dat de kopie geschreven is door Abishua, kleinzoon van Aäron en vierden hoogepriester der Israëlieten, zoo dat het nagenoeg drie duizend drie honderd jaren oud zou zijn. De meeningen der geleerden loopen echter over dien ouderdom nog al uiteen, en de waarschijnlijkste kritieken wagen het handschrift niet hooger te doen opklimmen dan het jaar 116 vóór Kristus, toen de tempel, waaraan het waarschijnlijk behoorde, verwoest werd.

De kopie is geschreven op eene groote perkamentachtige rol, die om twee stokken gerold wordt en door een geborduurd bekleedsel beschermd is. Het geheel wordt in eene cilindervormige doos van kostbaar metaal geborgen, die met scharnieren open gaat. Het sieraad op den top dier doos verbeeldt, naar het zeggen der Samaritanen, de standaards der stammen Israëls; de ballen moeten granaatappels beteekenen. Op die plaatsen, waar de naam Aäron voorkomt, getuigen vlekken op het handschrift van de kussen, die de Samaritanen er op gedrukt hebben.

Het voorgaande zal ongetwijfeld belangstelling wekken voor de schoone schilderij van Carl Haag, waarnaar onze gravure vervaardigd is. Genoemde kunstenaar bezocht zelf de synagoge te Nablus, en daar de waardige houding en het typisch Semitisch uiterlijk van den hoogepriester een diepen in druk op hem maakten, verzocht hij, door tusschenkomst van zijn vriend, den pruisischen consul te Jerusalem, toen toevallig te Nablus verblijf houdende, het portret van Amran te mogen maken.

Dit werd hem niet alleen toegestaan, maar de hoogepriester gaf zich de moeite, in zijn hoogepriesterlijk gewaad en met de boeken Moses in de hand voor den schilder te poseeren.

De schilderij is derhalve authentiek, zoowel wat het portret als wat de omgevende voorwerpen betreft. De priester houdt het handschrift, terwijl hij het leest, hoog opgeheven; door de knoppen der stokken om te draaien, rolt hij het perkament van den linkerstok op den rechter en draagt zorg, het heilige boek niet met de bloote hand

aan te raken. Heeft hij met lezen gedaan, dan wordt de rol weder in hare doos geborgen en in den tabernakel gezet.

Het borduursel op de karmozijnroode gordijn, die den muur achter den hoogepriester bedekt, moet den ouden tempel voorstellen, die op den berg Gerizim stond. Onder op de gordijn ontwaart men den voorhof des tempels met twee pilaren, Joachim en Boöz genoemd; daartusschen staan de twee gouden kandelaren met een groot waschvat in het midden. Daarboven ziet men te midden van talrijke versierselen, eene menigte trompetten, cymbalen en andere muziekinstrumenten. Daarboven weder toont het borduurwerk den voorhof der priesters met eene vierkante plaat in het midden, die het gouden altaar voorstelt; ter rechterzijde daarvan staat de zevenarmige kandelaar en ter linkerzijde het wierookvat; daaronder heeft men de tafel voor de toonbrooden. Het bovengedeelte vertoont het Heilige der Heiligen, in welks midden de ark des verbonds staat, met een groot wierookvat ter linker- en Aärons bloeiende roede ter rechterzijde.

Schotsche grensroovers met hun buit.

De engelsche schilder R. Beavis, naar wiens voortreffelijke schilderij nevensgaande gravure genomen is, verplaatst ons vele honderden jaren terug in den tijd van onafgebroken strijd tusschen Engeland en Schotland om de alleenheerschappij over het oude Brittannia. Hoeveel schoons en edels de aloude sagen en balladen over het karakter en de zeden dier Anglo-Saksische stammen ons ook weten te verhalen, de toestand der engelsche en schotsche grensbewoners in dien tijd van barbaarschheid was even weinig benijdenswaardig als hun aard en gebruiken dichterlijk waren. Beurtelings roovers en beroofden, deelden de bewoners dier grenzen, zoowel Schotten als Engelschen, het meest in de rampen van dien jammerlijken strijd. Den vijand zoo veel mogelijk te berooven, hem in alles te benadeelen en waar het noodig geacht werd, hem leven en goed te benemen, scheen in die beide gewesten voor een oorlogsrecht te gelden, waarvan de machtigsten natuurlijk het ruimste gebruik maakten en de zwaksten gelijkelijk de nadeelige gevolgen ondervonden. Gewoonlijk strekten deze strooptochten zich slechts tot de naburige graafschappen van het vijandelijk land uit en bepaalde zich de roof hoofdzakelijk tot schapen en runderen. Waren echter de beroofden in genoegzame getalsterkte aanwezig om den ongastvrijen vrijbuiters het hoofd te bieden, dan ontstond er een strijd op leven en dood tusschen beiden, die menigmaal tot geduchte schade van de al te vrijpostige grensroovers afliep.

De hoofdman der schotsche grensroovers op onze gravure schijnt dan ook weinig op zijn gemak; want alhoewel de geroofde buit met levensgevaar gemaakt is, vreest hij nochtans de wederwraak der engelsche naburen, die, zoo hij niet spoedig de schotsche grenzen zal bereikt hebben, hem ongetwijfeld den gepleegden roof duur zullen betaald zetten.

Het vee en de schapen, die de roovers voor zich uitdrijven, maken hun den overhaasten tocht verre van gemakkelijk; het geloei en het geblaat heeft geen einde, als schijnen zij bewustheid te hebben van het treurig lot, dat door hunne wegvoering hunne rechtmatige meesters heeft getroffen.

Nadat allengs de vrede tusschen Engeland en Schotland tot stand kwam, werden er maatregelen tusschen beide landen getroffen, om deze herhaalde rooverijen te keer te gaan. Het duurde nochtans geruimen tijd, vooraleer die winstgevende uitstapjes der grensbewoners voor goed ophielden. Bij meerdere beschaving door het

Kristendom onder die ruwe en oorlogzuchtige volken kwam er voor goed een einde aan deze rooverijen.

Gelukkig intusschen voor ons, dat deze jammerlijke toestanden uit vroegere dagen hebben opgehouden; want het zou waarlijk een zware straf zijn grensbewoner tusschen Engeland en Schotland te wezen.

Merkwaardigheden op het gebied van wetenschap, nijverheid en kunst.

INHOUD: Een assyrisch koningspaleis. - Een kijkje binnen eene piramide. - Een schatkamer der Nieuwe Wereld. - Een nieuw reuzenontwerp.

De nieuwste ontdekkingen en uitvindingen op elk gebied leveren ons voortdurend overvloedige stof voor onze merkwaardigheden; dat neemt echter niet weg dat ook de oudheid genoeg merkwaardigs aanbiedt. Het kan daarom geen kwaad als we ditmaal, in plaats van in Amerika naar nieuwe uitvindingen te zoeken, ook eens een kijkje gaan nemen in het oude Azië met zijn ruïnen van ondergegane wereldheerschappijen; het geldt per slot van rekening toch eene nieuwe ontdekking.

De geschiedenis van het groote assyrische rijk, dat zich omstreeks 2000 jaren voor Kristus' geboorte over geheel Voor-Azië en bepaaldelijk over Mesopotamië, Babylonië, Iran en Syrië uitstrekte, is nog weinig bekend; maar de grootsche bouwvallen zijner oude koningsteden met hare reuzengebouwen en beeldwerken getuigen voor den rijkdom, de prachtliefde en de betrekkelijk hooge beschaving, die van Tiglat Pilesar (1130-1100 voor Chr.) tot opSanherib (704-680), Assarhaddon en den legendarischen Sardanapalus aan de hoven dezer machtige koningen heerschte.

Die bouwvallen zijn vooral in de laatstejaren ieverig door oudheidkenners doorsnuffeld, en de talrijke opgravingen brengen nog aanhoudend allerlei brokstukken voor den dag, waardoor men met behulp van wat phantasie zich gemakkelijk een denkbeeld kan vormen van de paleizen en tempels, waarvan zij voor ongeveer drie duizend jaren deel uitmaakten. De schilderingen, welke op de meeste dier brokstukken zijn aangebracht, en ondanks haar hoogen ouderdom dikwijls nog gemakkelijk zijn te onderscheiden, leveren een uitstekend hulpmiddel op voor soortgelijke reconstructies, zoo als onze gravure er een te zien geeft.

Ons plaatje doet den beschouwer een blik slaan in het inwendige van een assyrisch koningspaleis, door den teekenaar weêr uit zijne bouwvallen opgetrokken, met opgegraven voorwerpen gestoffeerd, en zelfs met Assyriërs bevolkt, waarvoor de gevonden fragmenten van schilder- en beeldwerk hem de modellen hebben geleverd.

Om zich een denkbeeld te maken van het ontzaglijk geheel, dat de paleizen van Nimrod, Ninive, Khalakh, Chorsabad, Singar of El Assur opleverden, stelle men zich eene lange rij van luchtige zalen voor, ter hoogte en breedte van negen of tien meter, verlicht door vensters, in het plafon of hoog in de wanden aangebracht. De vloer bestaat uit sierlijke baksteenen tegels, die grillige en veelkleurige mozaïeken vormen; de wanden zijn bedekt met schilderingen van allerlei aard, die ons het leven, de gevechten, wapenfeiten, jachtavonturen en andere bezigheden van koning en volk voor den geest brengen.

Aan de ingangen der vertrekken, welke niet door deuren afgesloten, maar door open portalen verbonden zijn, vindt men in den regel een paar kolossale beelden als wachters opgesteld, in de gedaante van een gevleugelden stier, die in plaats van een dierenkop een menschenhoofd draagt, met een langen gekrulden baard en eene hooge tiaar prijkende.

Het rijk met snijwerk versierd plafon bestaat uit de kostbaarste houtsoorten en al de zalen zijn in kwistigen overvloed met de prachtigste voorwerpen uit edele metalen en zeldzame gesteenten, zoo als luchters, altaren, troonzetels, rustbedden enz.

gemeubeld, zoo dat het geheel een hoog denkbeeld geeft van de verkwistende pracht en den kunstrijkdom, waarmeê de machtige heerschers der oudheid zich omgaven.

Nu wij toch met de bouwvallen der oudheid bezig zijn, is het hier juist de plaats om te spreken van de onlangs plaats gehad hebbende opening eener egyptische piramide door den duitschen professor Brugsch.

Reeds vroeger waren de gangen en vertrekken binnen die piramide door schatgravers, die er met geweld in waren doorgedrongen, door snuffeld en geplunderd; doch in de laatste jaren was de ingang zorgvuldig gesloten geweest.

Professor Brugsch geeft de volgende beschrijving van hetgeen hij in de kolossale steenmassa aantrof. Onmiddellijk achter de valdeur van den ingang begint een smalle gang, waarvan de wanden van onderen uit graniet en hooger op uit kalksteen bestaan. In die muren zijn doorloopende opschriften gegraveerd en de letters met eene groenachtige stof ingelegd.

Loopt men den gang ten einde, dan komt men in een vertrek, op welks wanden de tekst der hiëroglyphen van den gang wordt voortgezet. In den linkerwand opent zich een nieuwe gang, die naar een kleiner vertrek leidt met drie nissen op den achtergrond.

Ook in tegenovergestelde richting is een gang aangebracht, die toegang verleent tot de eigenlijke grafkamer, waarvan de wanden insgelijks met hiëroglyphische opschriften bedekt zijn, met uitzondering van den westelijken muur, die met het fijnste albast bekleed en met rijke ornamenten in bonte kleuren versierd is. De sarcophaag, die in deze grafkamer staat, is uit zwart graniet vervaardigd, doch zonder opschriften.

De mummie van den koning is er uit gehaald en aan stukken gereten; maar de opschriften stellen het buiten twijfel, dat die overblijfselen hebben toebehoord aan koning Una, den laatsten vorst uit de vijfde dynastie, bij wien het voorzeker nooit opgekomen zal zijn, dat zelfs de wanden eener piramide zijn lijk niet voor ontheiliging zouden kunnen bewaren.

Daar de opschriften in de grafkamer van koning Una eene groote overeenkomst vertoonen met die, welke men in de piramide van koning Pepi en andere graven van Thebe heeft gevonden, vermoedt men dat in al die graven koningen uit de zelfde dynastie, en wel uit de vijfde, begraven zijn geweest.

De commissie, die met de uitgravingen belast is, wil thans alle piramiden laten openen, om te zien of het vermoeden bewaarheid wordt, als zou de geheele piramidenrij van Gizeh tet Tayum de graven der koningen van de vierde tot de twaalfde dynastie bevatten.

Gaan wij thans van de verborgen schatten der oude wereld tot een der grootste schatkamers der Nieuwe Wereld over.

De maatregelen, die de regeering der Vereenigde Staten heeft gemeend te moeten nemen om hare millioenen te beschermen, die in het daartoe ingericht gebouw te New-York liggen, zijn thans uitgevoerd. De kelders van bedoeld gebouw zijn aanzienlijk vergroot, om plaats te maken voor de ontzaglijke hoeveelheid geldswaarde, die daar in den vorm van gouden en zilveren staven en zakken vol gemunte speciën opgehoopt ligt.

De negen deuren, welke naar de kelders leiden, zijn een waar netwerk van stalen staven. Reeds bij verscheidene gelegenheden had men de vrees gekoesterd, dat het gebouw door een woesten volkshoop stormenderhand ingenomen en geplunderd kon worden. Die vrees is thans overbodig, daar de tweede schatkamer der Unie in eene

onneembare vesting veranderd is. De sterke ijzeren vensterblinden zijn thans zoodanig ingericht, dat een aantal scherpschutters, van binnen geplaatst, met veel effect hunne schietkunst op de menigte zouden kunnen uitoefenen, ingeval deze het gebouw met roofzuchtige bedoelingen omsingelde.

De voornaamste sterkte is echter aan het dak aangebracht. Daarop zijn stalen torens gebouwd, van schietgaten voorzien, die zoowel voor klein geweervuur als voor kanonskogels geschikt zijn. De uitrusting dezer torentjes bestaat uit vier verbeterde *gattling*-kanonnen, die zoodanig zijn opgesteld, dat zij zoowel de nabijzijnde daken als de straten bestrijken. Al die verdedigingswerken zijn, zoo als overigens te begrijpen is, geheel in het geheim uitgevoerd.

Ten slotte de mededeeling van een nieuw reuzenontwerp, dat veel bijval heeft gevonden en groote kans heeft op tenuitvoerlegging. Wij bedoelen de ontworpen doorboring van den Montblanc-keten, ten einde den spoortrein een doortocht te verleenen door dien ontzaglijken natuurlijken scheidsmuur. Vooral in Frankrijk heeft men dat ontwerp in ernstige overweging genomen, en dit land zou er dan ook, zoowel uit militair als uit commerciëel oogpunt, het meest door gebaat worden, terwijl de kosten voor de geldmiddelen der republiek geen beletsel zouden zijn.

De Parijsche commune
Door A.J. Meijs Pr.
(Vervolg.)

Nog een enkel voorbeeld van die woedende volks-tirannie gedurende de Commune willen wij hieraan toevoegen, en een toneel beschrijven, zoo als deze er tallooze aanbiedt, een toneel, waarbij geenszins de soldaten, maar het grauw der achterbuurten de hoofdrol speelde.

Rondom het paleis der Tuillerieën en in de aangrenzende *rue de Richelieu* waren de opstandelingen aan het opwerpen van barricaden. Het gebeurde in die dagen, dat eenige jongens, deugnieten van 10 tot 12 jaar, in genoemde straat baldadigheid pleegden aan een in aanbouw zijnd huis, waarvan zij de planken en steigers vernielden. Even toch als de oudere booswichten op grootere schaal straffeloos verwoestingen aanrichtten, meende ook het jongere volkje vrij en ongestraft straatschenderij te kunnen plegen. Maar ditmaal werd hun dit belet. Het vernielingswerk der knapen werd opgemerkt door een heer, een vreedzaam burger, die aan de overzijde woonde. Deze, een apotheker, Koch genaamd, stond blootshoofds in zijn huisjasje en op zijn pantoffels in de post zijner deur, en daar hij de verregaande willekeur en baldadigheid van het gepeupel reeds lang moede was, stond hij op het gezicht dier knapen zich niet weinig boos te maken. Eindelijk kon hij zich niet langer bedwingen: hij schiet op de vlegels toe, deelt eenige oorvijgen uit, en heeft de voldoening, dat de jongelui, alhoewel scheldende en dreigende, maar toch haastig aftrekken. Nog geen vijf minuten is de apotheker in zijn winkel teruggekeerd, of daar komt van de naburige barricades eene bende volks, waaronder zeker de vaders en moeders der weggejaagde deugnieten, dreigend en tierend op het huis van Koch toegeloopen. Zij waren door hunne veelbelovende kinderen verwittigd van het groote onrecht, dat deze heer hun had aangedaan, en kwamen nu den man, die het gewaagd had kinderen uit het volk in hun spel te storen, voor zijne verregaande vermetelheid straffen. De apotheker ziet den troep op zich aankomen. Verschrikt plaatst hij zich achter in zijn winkel, grijpt inderhaast eene ledige flesch van de toonbank, en terwijl hij deze dreigend rondzwaait, roept hij den eersten der binnendringers toe: ‘Wees voorzichtig! de eerste die me te

na komt.....' Maar in een oogwenk was de arme man door sterke armen aangegrepen, uit zijn huis getrokken, en onder vreeselijke slagen en bedreigingen te midden der brullende menigte over de straat voortgesleurd. De stoet richtte zich naar het *Palais Royal,* dat, aan het einde der *rue de Richelieu*

gelegen, op de *Place du Palais Royal* en de Tuillerieën het uitzicht heeft.

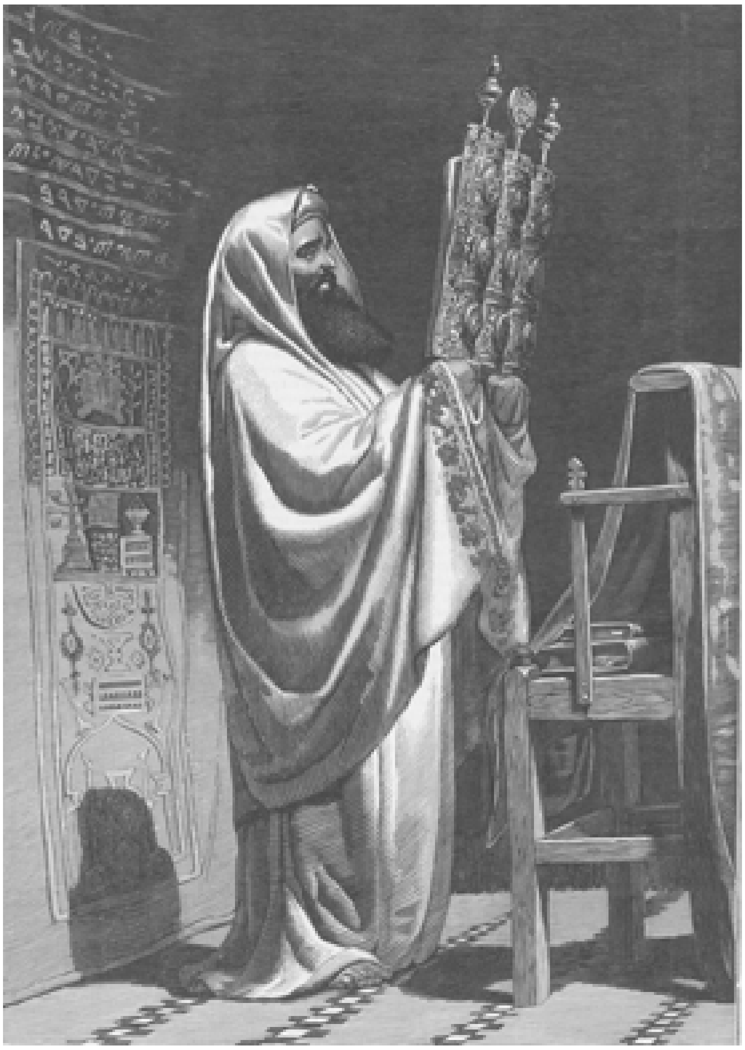

DE HOOGEPRIESTER TE NABLUS, NAAR CARL HAAG.

Daarheen begaf zich het volk, om van de Commune-mannen, die er hunne residentie gevestigd hadden, eene zoogenaamde rechterlijke veroordeeling van den verrader Koch te verkrijgen. Doch ziet, de beschuldigers kregen daar, door een of ander toeval, geen gehoor, en de bende richtte zich nu met haar slachtoffer naar het stadhuis, waar zij zeker waren, dat aan hun eisch voldaan zou worden. De ongelukkige apotheker, tusschen twee der sterksten uit den troep meêgevoerd, werd reeds op straat door de woestelingen half vermoord. Het wreedaardig gepeupel overlaadde den deerniswaardigen man met de felste mishandelingen, terwijl die arme, door angst en smart overweldigd, onophoudelijk uitriep: ‘Er was niets in de flesch, er was niets in de flesch!’ Ondertusschen hadden de praatjes hun weg reeds gemaakt onder het volk. ‘Hij heeft een flesch met pruisisch zuur genomen, en kinderen blind gegooid.’ En naarmate de menigte in aantal toenam, groeide ook het gerucht van 's mans misdrijven aan: hij was een verrader, een kindermoordenaar geworden, ja eindelijk had men het geheel en al gevonden: het was de apotheker van den ex-keizer Napoleon; hooger kon zeker in die dagen de beschuldiging niet worden opgevoerd. Uilgeput door wonden en bloedverlies kwam de heer Koch nu half

wezenloos te midden van zijne beulen op het stadhuis aan. Men sleepte hem de breede trappen op, die naar de troonzaal leidden, en met den beschuldigde drong eene ontzaglijke massa van het gespuis naar binnen. Allen eischten met onstuimig gebaar den doed van den man aan de meesten onbekend, en wien een groot deel hunner zelfs ter nauwernood gezien had. In genoemde zaal bevonden zich eenige leden der Commune, waaronder de welbekende Ranvier. Deze, als de voornaamste der aanwezigen, nam de leiding van het verhoor op zich, hetwelk nu op den eisch des volks zou aanvangen.

SCHOTSCHE GRENSROOVERS MET HUN BUIT, NAAR R. BEAVIS.

De ruime en prachtige *Salle du Trône,* aan hare wanden overal met de heerlijkste schilderingen overdekt, en door de toegestroomde volksmenigte geheel en al gevuld, leverde in deze oogenblikken een tafereel op, waardig om door eene bekwame hand in verven te worden afgemaald, een tafereel, dat ons onwillekeurig met de verbeelding terugvoert naar de dagen van het Schrikbewind. Ook toen vergaderden dikwijls binnen deze wanden de lieden uit de heffe des volks, die de edelsten uit den lande veroordeelden, om als slachtoffers der bloedige volkstirannie hunne hoofden ouder de guillotine te verliezen. De zelfde soort van lieden als toen, van allerlei leeftijd en sekse, maar allen uit de laagste volksklasse, was ook nu weêr hier vereenigd; ware typen van de meest verdierlijkte

schepselen, op wier gelaat bovenal de haat geteekend lag tegen den man, dien zij als den Verrader van hunne zaak en den dienaar en vertegenwoordiger van het gezag beschouwden. Ook nu kon men het dien wezens aanzien, dat zij niet zouden bevredigd zijn, of ook in dit uur moest hun bloeddorst door den dood van dat slachtoffer gestild worden.

De beschuldigde, Koch, stond daar voor zijne rechters in een toestand, die bij elk ander het diepste medelijden zou hebben opgewekt. Zijn gelaat was bijna onkenbaar, zoo opgezet, zoo verwond door de slagen en mishandelingen, die hij onderweg had moeten verduren. Door een onbeschrijfelijken angst te midden dier bloedgierige bende aangegrepen, schenen zijne geestvermogens eenigszins verward; zijne tong weigerde te spreken, en op de vragen van Ranvier kon hij slechts stotterend uitbrengen: 'Er was niets in de flesch, er was niets in de flesch' Een der aanwezige commune-mannen, als rechter naast Ranvier gezeten, Scheen een weinig deernis te gevoelen. 'Laat den man eerst wat bijkomen, hij heeft zijne woorden nog niet bij elkander,' fluisterde hij Ranvier in het oor. Maar deze wreedaardige beul der Commune dreigde nu zijn ambtgenoot zelven met den dood, als deze het nog eens wagen durfde den beschuldigde voor te spreken. Aan de andere zijde van Ranvier bevond ziah een derde lid der Commune; deze scheen in een half bewusteloozen toestand van dronkenschap te verkeeren, en zat in zijn met rood damast bekleeden fauteuil diep weggedoken. Toen hij het woord 'flesch' hoorde uitspreken, scheen hij uit zijne sluimering te ontwaken. Zoo goed en zoo kwaad als het ging, richtte hij zich op, en met lodderigen blik en den afgemeten, voorzichtigen stap van den dronkaard trad hij toe op een man, die naast den beschuldigde stond, en de bewuste flesch van den apotheker als *corpus delicti* had meegedragen. Hij nam hem de flesch uit de hand, hield dien een paar malen het onderste boven, bekeek haar van alle kanten, en zegde eindelijk, in eens schielijk opziende: 'Zijn de geweren gereed?' 'Ja' riepen de barricademannen die zich in de zaal bevonden. 'Dat is goed,' hernam de beschonken communard, 'dan met den verrader naar den kelder.'

Thans eerst scheen het volle bewustzijn van zijn toestand in den ongelukkigen veroordeelde weder te keeren. Wellicht had hij op zijn smartelijken tocht de hoop gekoesterd, dat hij, eenmaal op het stadhuis gebracht, door de bewindsmannen wel bevrijd zoude worden. Maar het vreeselijk woord van dezen liederlijken dronkaard had al die hoop op eenmaal vernietigd, en hij zag nu voor zijne blikken de folteringen en den smartelijken dood, die hem wachtten, als hij andermaal aan de klauwen dier ondieren zou zijn overgeleverd. Wanhopig strekte hij de armen boven het hoofd uit, en vreeselijk angstig gillend riep hij: 'Gerechtigheid, gerechtigheid!' Maar als een orkaan bulderde het door de zaal, hem ten antwoord 'Ter dood! verrader, ter dood!' - 'Geef mij dan ten minste een priester!' riep de man in vertwijfeling; en nu was het of al de duivelsche boosaardigheid, die in die zielen huisde, op eenmaal losbrak. Een helsche schaterlach schoot er op uit de menigte; sommigen werden woedend, anderen spraken woorden uit, die niet zijn weêr te geven; de felsten vlogen op hem aan, en gaven hem stompen en vuistslagen, omdat hij het gewaagd had, vóór zijn sterven een priester te vragen.

Men greep hem aan, en voerde hem weg. Maar de leiders wisten niet, waar de aangeduide kelder te vinden was. Na dat zij eenige gangen en zalen van het uitgestrekt gebouw hadden doorkruist, riep er eene stem uit het volk: 'Laten we naar de Tuilleriën terugkeeren.' En deze raad werd gevolgd.

Op een zeker punt van den weg stonden drie menschen bij elkander, die den ontzettenden troep met bewondering zagen voorbij trekken. In de voorste rijen bemerkten zij den ongelukkigen apotheker, die door zijne beulen voortdurend met slagen werd voortgedreven. Één dier toeschouwers, door medelijden bewogen, kon zich niet inhouden, en hij riep die onmenschen toe: ‘Maar mishandelt toch dien ongelukkige zoo niet; dat is vreeselijk.’ Pas was dit woord gezegd, of de gansche bende wierp zich op het drietal; het kon niet anders, of ook zij moesten verraders zijn; zeker, want twee er van droegen den bewusten witten kiel: dat waren *sergents de ville;* de derde droeg eene lange zwarte jas; dat moest een verkleede pastoor zijn, en de drie werden door het gemeen in het midden genomen, en naast Koch meêgevoerd, om het lot van dezen te deelen. Men is later nooit de namen dezer ongelukkigen te weten gekomen.

Aan het paleis der Tuilleriën genaderd, wilde het volk voor de drie nieuwe gevangenen ook een nieuw doodvonnis hooren. Allen drongen weêr dit paleis binnen, maar hoe uitgestrekt dit ook was, het kon onmogelijk de ontzaglijke menigte bevatten, waarom een gedeelte zich op de ruime binnenplaats verzamelde. Op een der bovenzalen, de *Salle des Maréchaux* genaamd, die met een balkon op die binnenplaats uitkwam, had een nieuw geïmproviseerd gerechtshof intusschen zitting genomen. In dien krijgsraad zetelden onder anderen drie leden der Commune, Urbain, Bergeret en Etienne Boudin, benevens nog een paar hunner ambgenooten, wier namen niet met zekerheid kunnen vermeld worden. Deze vijf lieden plaatsten zich met al den ernst hunner rechterlijke en communistische waardigheid in postuur, om de vier lieden, hier voor hen gebracht, in verhoor te nemen. Urbain nam de rol op zich van procureur-generaal, en bracht de beschuldiging in van hoogverraad jegens de Commune, den dood der beschuldigden eischend. Men vraagt zich zelven af, waarom dat volk, waarom die booswichten daar, waar geen schijn van recht aan hunne zijde en geen schijn zelfs van misdaad bij hunne slachtoffers aanwezig was, bij hunne goddelooze gruwelen hier en elders toch den vorm van het recht, al was het dan ook in het belachelijke, in alles hebben willen nabootsen. Er moest eene beschuldiging, er moesten rechters, er moest een vonnis zijn. Waarom, vraagt men, konden zij ook zonder dit alles die ongelukkigen niet vermoorden? Hun misdaad werd er nu niets minder om.

(Wordt vervolgd.)

De oranjegewassen.
(Vervolg en slot.)

Prins Maximiliaan van Wied-Neuwied spreekt zelfs van eene wilde oranjesoort in Brazilië, die daar onder den naam van *laranja da ferra* bekend is, maar in smaak ver bij de gecultiveerde verscheidenheden ten achter staat. Men merke echter wel op, dat al de *citrus*-soorten zonder onderscheid in de oude wereld haar vaderland hebben, en dat dus deze braziliaansche sinaasappel slechts eene verwilderde soort is.

De overleden duitsche professor Grisebach vestigt er in zijn groot plantkundig werk de aandacht op, dat op verscheidene West-Indische eilanden en vooral op Cuba reeds vòòr de komst der Europeanen dichte bosschen van verwilderde oranjeappels gevonden werden, waaruit hij eene voorhistorische verbinding tusschen Amerika en Azië opmaakt.

Als eene bijzondere sinaasappelsoort met zeer kleine vrucht moet hier de bijzonder kostbare mandarijnappel genoemd worden, die uit Cochinchina afkomstig is en in zuidelijk Europa veel aangekweekt wordt. Jammer maar, dat hij door zijne dunne schil slecht voor de verzending geschikt is, gelijk overigens alle sinaasappels onrijp verpakt moeten worden, om de min of meer lange reis naar de noordelijke havens veilig te kunnen doorstaan. Welk onderscheid echter daardoor in de zoetigheid en den geur der vrucht veroorzaakt wordt, kan alleen hij getuigen, die ze in het zuiden in volle rijpheid van den boom heeft kunnen plukken.

Als een wonderboom mag de *bizarria*-oranjeboom van Florence, die reeds menigen geleerde veel hoofdbreken gekost heeft, hier niet vergeten worden. Deze boom brengt namelijk tegelijkertijd blaêren, bloemen en vruchten voort, waarvan sommigen oranjeappels en anderen citroenen zijn, terwijl weder anderen uit eene samenstelling dezer beide vruchtsoorten bestaan, die òf van binnen ten nauwste verbonden, òf op verschillende manieren van elkander gescheiden, toch altijd slechts ééne vrucht vormen. Jonge planten, die door middel van stekken van den moederboom gewonnen worden, hebben de zelfde merkwaardige eigenschappen. De zoogenaamde *trifaciale*-sinaasappel van Alexandrië en Smyrna heeft in zijne algemeene eigenschappen veel overeenkomst met den *bizarria*-oranjeappel van Florence, doch onderscheidt zich daarvan door de omstandigheid, dat hier de sinaasappel en de citroen, hetzij afzonderlijk, hetzij in ééne vrucht samengegroeid, aan den zelfden boom voorkomen.

De levenskracht en groote productiviteit der bittere en zoete oranjeboomen zijn als het ware spreekwoordelijk geworden. In het klooster *Sta Sabina* te Rome vindt men een oranjeboom, die op een leeftijd van over de 600 jaren kan roemen. De *grand Bourbon* in de oranjerie van Versailles had bij zijn afsterven, dat voor eenige jaren plaats vond, den eerbiedwaardigen ouderdom van 464 jaren bereikt. In de koninklijke hovingen van *Sanssouci* vindt men insgelijks dergelijke veteranen, die onder de namen van den *Grooten Keurvorst, Frederik den Groote* enz. bekend zijn. De prachtige oude stammen in de oranjerie te Dresden werden in het jaar 1732 regelrecht uit Algiers ingevoerd.

De natuurvorschers Hebenstreit en Ludwig hadden namelijk pas gevelde oranjestammen als ballast op hunne schepen medegenomen, om ze koning August II als schoon draaiershout te vereeren. Te Dresden aangekomen, toonden zij echter nog zoo veel levenskracht, dat men ze door eene behoorlijke warmte en voldoende vochtigheid tot het uitschieten van nieuwe wortels en takken bracht. Nu zij eenmaal tot nieuwen groei aangespoord waren, viel het niet moeilijk ze tot een krachtigen wasdom te brengen, en nog nu strekken zij de oranjerie van den koning van Saksen tot het grootste sieraad. Als het *non plus ultra* van vruchtbaarheid kan echter wel de sinaasappelboom op het eiland San Miguel aangemerkt worden, die jaar in jaar uit omstreeks 20.000 welsmakende vruchten voortbrengt.

Eer wij tot eenige bijzondere belangrijke statistieken overgaan, die de beteekenis der sinaasappels, citroenen enz. als handelsartikel kenmerken, willen wij er nog ter loops op wijzen, dat de gouden vruchten der Hesperiden, die volgens de mythe door Hercules naar Griekenland overgebracht zijn. niet, zoo als langen tijd ten onrechte geloofd is, oranjeappels, maar naar alle waarschijnlijkheid kweeën geweest zijn. Het beroemde bas-relief in den hof van Medicis te Rome, dat Hercules op een steen zittend en met den rug tegen een boom geleund voorstelt, bewijst ten duidelijkste, dat die boom geen oranje-, maar een kweeënboom geweest moet zijn.

Engeland staat ten opzichte van het verbruik van oranjeappels onder alle volken van Europa bovenaan; want men berekent den jaarlijkschen invoer op een millioen *bushels*, die elk 650 vruchten bevatten. Zoo verkrijgen wij het ongeloofelijk aantal van 650 millioen oranje- of sinaasappels, - want deze worden hier bedoeld - voor een land met eene bevolking van 18 millioen menschen. In geen enkel land koopt men echter de sinaasappels zoo goedkoop als in Engeland, en vooral in Londen, waar men ze zelfs voor geringer prijs bekomt dan te Lissabon, ofschoon trouwens minder van qualiteit.

De engelsche markt wordt in het bijzonder van uit de Azoren voorzien. Het eiland San Miguel alleen voert jaarlijks 200.000 kisten uit van 200 vruchten elk, waarvan de meeste naar Engeland gaan. Portugals jaarlijksche uitvoer

van oranjeappels en citroenen beloopt ongeveer 170.000 kisten van 1000 vruchten. In gunstige jaren worden tusschen de 40 en 50 millioen oranjeappels en citroenen van Griekenland uitgevoerd, die haar weg naar Constantinopel en naar verscheidene plaatsen van Klein-Azië nemen. De oranjebosschen op Malorca in het bekoorlijke Puerto de Soller strekken zich mijlen ver over dit klein eiland uit en leveren jaarlijks 50 millioen dezer vruchten. De jaarlijksche uitvoer van Zuid-Italië en Sicilië wordt op 200.000 fr. geschat. Zelfs in landen buiten Europa is de handel in oranjeappels een aanzienlijke tak van bestaan geworden. Zoo worden in Blidah (Algiers) in november en december 400 arbeiders door den oranjeoogst, die 80 à 90.000 kisten oplevert, bezig gehouden. In Nieuw Zuid-Wales werden spoedig na de vestiging der kolonie de eerste oranjeboomen ingevoerd, en thans wordt reeds eene winst van 100.000 pond sterling uit deze teelt verkregen. Inderdaad, er is geen andere boomvrucht ter wereld, die in zoo vele voortreffelijke eigenschappen de noranjeboom ook maar in de verte nabij komt.

Jammer maar, dat hunne teelt zekere warmteverhoudingen vereischt, die ons nooidelijk klimaat hun niet kan aanbieden. In vele vorstelijke en particuliere hovingen echter vindt men dikwijls heerlijke verzamelingen dezer prachtige boomen, in de zoogenaamde oranjerieën bijeengebracht, die gedurende de zomermaanden wezenlijk tot sieraad dier plaatsen verstrekken. Zelfs voorde kamercultuur zijn eenige kleinere soorten zeer goed geschikt. Men kan met geringe moeite citroenen, oranjeappels en zelfs sinaasappels in betrekkelijk kleine bakken als kamerplantjes aankweeken en jaarlijks ook van zijn boomke oogsten. De dwergcitroen, in de hovingen gewoonlijk als *citrus sinensis* bekend, de mirtebladige oranjeappel en eindelijk de zoete, dunschillige *tangerine* met haar sierlijk loof zijn voor deze proefnemingen de aangewezen soorten.

De familie Picardi.
Novelle door I. Molenaar.
(Vervolg,)

Een teeken van Mieke deed hem zwijgen; Emma was met gesloten oogen achterover gevallen; blijkbaar sliep zij.

Een half uur later schrikte zij ijlings op:

'Mijn God!' riep zij, 'waar ben ik hier?' en verdwaald rondzien de vroeg zij: 'Ik heb dan niet gedroomd? Kobe, gij zijt het? Dank, duizendmaal dank, God zal het u loonen...... Ik ben nu veel beter. Gij zijt wel verwonderd mij hier te zien, niet waar? Ik zal u alles vertellen, maar ik moet eerst mijne zinnen goed bij elkaar hebben.... er is zoo veel gebeurd.'

Na een wijle denkens begon Emma:

'Dat ik uit Sterrebeek vandaan was, wist gij, Kobe....'

Deze knikte bevestigend.

'Weet gij ook dat mijne ouders....'

'Ja, dat wist hij ook,' voorkwam Mieke.

'Welnu, daarna heb ik twee jaar te Mechelen gewoond bij oom en tante. Maar mijn tante stierf. Door het gedrag van mijn oom was ik genoodzaakt van hem te gaan en kwam daarop als gouvernante in dienst bij.....'

‘Wat!’ riep Kobe, ‘gij in dienst? Gij in dienst bij een ander! Hoe is het mogelijk!’

‘Dat was niet zoo erg, Kobe; het waren goede menschen en was ik daar gebleven, dan zoude ik wellicht nu niet zoo ongelukkig geweest zijn; doch het was Gods wil. Ik trouwde, Kobe. - Ik was toen zoo gelukkig, ik dacht: eindelijk dan heeft God zich over mij ontfermd. Mijn man was zoo goed. Doch dit geluk mocht niet lang duren. Mijn Henri werd ziek; hij had de tering. Het was hard voor mij bij zijn sterfbed te staan en in hem den eenige te moeten verliezen, die mij op de wereld dierbaar was.....’

Mieke zag Kobe aan, zij pinkte een traan uit hare oogen.

‘Doch dit was niet alles,’ vervolgde Emma, ‘de grootste zorg bleef mij nog over, een maand na den dood van mijn man werd ik moeder.’

‘Arme vrouw!’ zuchtte Mieke.

‘Ik weet niet wat ik gevoelde toen ik voor 't eerst mijn kind mocht omhelzen; het was een jongske; ik was innig bedroefd en toch gelukkig; ik was niet meer alleen op de wereld. Dat kind gaf mij nieuwen moed; het leven dat voor mij weinig waarde meer had, kreeg voor mij weêr eenige beteekenis, ik had als moeder voor dat kind te zorgen. Maar hoe? Ik leefde reeds meer dan een jaar van een geheime aalmoes, door een onbekende mij toegezonden; en een buurvrouw, een goed mensch, paste mij in den beginne zoo goed mogelijk op. Maar van een aalmoes te blijven leven, dat kon ik niet, het zou een schande voor mijn kind geweest zijn. Een besluit was spoedig genomen, ik zou piano-les geven; eenige lessen waren voldoende om in mijn onderhoud te voorzien, dacht mij.’

‘En gelukte dat?’ vroeg Kobe.

‘Een tijd lang ging het goed, men had medelijden met de weduwe en haar kleine, maar het veranderde spoedig; ik vond hoe langer hoe minder bijval, ja, in de laatste maanden heb ik niet zelden met mijn kind gebrek geleden’

‘Dat arme schaap,’ zuchtte Mieke, ‘hadt gij het maar hier gebracht.’

‘Ik was tusschenbeide radeloos; allerlei plannen gingen mij door het hoofd. Zoo liep ik verleden week door de straten van Brussel. Ik weet niet hoe het komt, maar een geheime verwachting, mijn broeder nog eens weêr te zien, blijft mij nog altijd bij.’

‘Leeft hij nog?’ vroeg Kobe.

‘Ik weet het niet, maar onder de vele voorbijgangers zag ik een persoon die, alhoewel veel verouderd, sprekend op mijn broeder geleek. Hij scheen mij ook opgemerkt te hebben, toch ging hij onverschillig voorbij; maar mij was het, alsof mij het hart in de borst dreigde te bersten; ik had een hevigen strijd om hem niet na te loopen. Doch op welken grond zou ik het doen, het kon immers een vreemde geweest zijn. En toch had ik later grooten spijt het niet gedaan te hebben. - Geheel den dag bleef zijn beeld mij bij. Ik meende zelfs gezien te hebben, dat hij op mijn kind geleek. Ik liep straat in straat uit, in de hoop hem nog eens te ontmoeten; doch vergeefs: wien ik ook zag, hem niet meer. - Het eenige wat ik nog doen kon, ofschoon wel wat dwaas, was bij eenige schilders te informeeren of zij niet een schilder kenden, die er zoo en zoo uitzag; niemand nochtans wist mij iets van hem te zeggen. Alle hoop ging reeds voor mij verloren, toen ten laatste mij iemand te kennen gaf dat hij een schilder kende met het uiterlijk, door mij aangegeven, een schilder die pas uit Italië terugkwam. Gij kunt denken hoe blijde ik was..... helaas! die vreugde duurde niet lang; want die man, die te Antwerpen moest wonen, heette niet Picardi maar Perveri. Daar stond ik, geheel terneêrgeslagen; wat te doen? Hij heet Perveri, zoo klonk het mij steeds in de ooren en woont te Antwerpen. De schilder zag mijn

teleurstelling en besluiteloosheid. ‘Gij zoudt dien man toch gaarne willen zien?’ vroeg hij. Ik zag hem smeekend aan.

‘Welnu,’ zegde hij, ‘dan gaat gij maar naar Antwerpen, ik weet zijn adres. Gij dient u aan als model, hij kan u geschikt daarvoor gebruiken; dat weet ik. Ondertusschen zal ik u een aanbeveling medegeven en hem van uw komst verwittigen. Uw naam is?’ zoo vroeg hij mij.

‘Neen, mijnheer, dien zult gij nooit weten, ik mag hem u niet zeggen,’ antwoordde ik spoedig; want ik wantrouwde dien man. - ‘Dan heb ik de eer u te groeten,’ zegde hij kortaf.

Ik ging heen, maar hij had mij toch een middel aan de hand gegeven om onbekend den heer Perveri te naderen. Veel troost gaf het mij wel niet; maar het was eenmaal mijn opgevat idee; die heer, dacht mij, zou wel hulp aanbrengen, ook dan wanneer hij mijn broeder niet mocht zijn..... En met het plan om hem op te zoeken, ben ik hier gekomen,’ zuchtte Emma, als aan haar eigen vertrouwen twijfelende.

‘En uw kind?’ vroegen Mieke en Kobe tegelijk.

Op deze vraag begon Emma bitter te schreien.

‘Het is toch niet dood?’

‘Oneen!’ snikte Emma, ‘dit was misschien beter, dan was het bij zijn vader en een engeltje in den hemel....’

‘En waarom hebt gij het dan niet meêgenomen?’

‘O! het is hard u dit te moeten zeggen. Het arme kind leed reeds gebrek met mij; bedelen, och, dat kon ik niet, de vraag om een aalmoes wilde mij nooit over de lippen. Daarbij kwam dat de buurvrouw, die mij altijd nog al had bijgestaan, ziek was geworden en tot overmaat van ramp was onze vroegere huiskapelaan gestorven. Wat zou ik doen, het arme kind nogmaals aan koude en gebrek bloot te stellen, het op een twijfelachtige reis, zonder zekere uitkomst, medenemen? Had ik geweten u hier te zullen vinden, misschien had ik het gedaan. Maar zijn eigen kind verkleumd te zien en bovendien hongerig, dat is voor een moeder niet uit te staan. Het was een harde strijd, een pijnlijk oogenblik, mijn kind in het gesticht aan vreemde zorg toe te vertrouwen; doch mocht ik als moeder het gebrek doen lijden, waar het niet noodig was? ln het besef van dien plicht meldde ik mij aan.

‘De eerwaarde moeder ontving mij met tranen in de oogen, zij vond het echter beter het kind achter te laten. Het arme kind sloeg zijn armkens om mijn hals, het begon te schreien toen ik het een afscheidskus gaf, alsof het begreep dat zijn moeder.... misschien voor altijd.... zou weggaan....

‘Ik weet het niet,’ zoo ging Emma na een oogenblik schreiende verder, ‘hoe ik gesteld was, ik ging werktuiglijk de deur uit; maar op straat gekomen, was het mij alsof de wereld op eens voor mij verdween; het was mij verschrikkelijk te moede. Neen, zegde ik, dat nooit, zoo kan ik niet leven. Als waanzinnig keerde ik terug naar het gesticht en smeekte de zuster mij mijn kind terug te geven....’

Mieke schreide bij dit verhaal, en Kobe zat met de oogen vol tranen in het vuur te kijken.

‘En kreegt gij het kind weêr?’ vroeg Mieke.

‘Neen, het is nog daar; de eerwaarde moeder, hoewel zeer aangedaan, hield mij nogmaals voor, dat het veel beter was mijn kind daar te laten en, zegde ze, als ik mijn broeder weêrgevonden had of een goed bestaan had gekregen, dan kon ik mijn kind altijd weêr opeischen. Verder zegde ze nog, dat ik het niet kon verantwoorden het te doen lijden als zulks te vermijden was. Zij wist zoo overredend te spreken, dat

zij mij het huis uit kreeg onder een hartelijk ‘goede reis,’ zonder dat ik mijn kind nog weêr gezien had....’

‘Maar dan is het toch goed verzorgd?’

‘O ja!’ kreet Emma, ‘maar zoo gij uw kind eens moest achterlaten?....’

‘Arme vrouw.... het is vreeselijk.... maar wij willen vertrouwen dat gij zult slagen; alle hoop is nog niet verloren.... Maar hoe zijt gij toch wel hier gekomen?’

‘Ik wist dat Kobe hier in het dorp getrouwd was, ik had anders het plan gemaakt, dadelijk door te loopen; doch hoe dichter ik bij Antwerpen kwam, hoe banger het mij om het hart werd; een vreemde stad bij avond joeg mij vrees aan. Ik kwam op het denkbeeld u hier op te zoeken en als het mij mocht gelukken u te vinden, bij u wat uit te rusten. Ik ben daarom, na eerst naar den weg gevraagd te hebben, te Contich zijwaarts uitgegaan.’

‘Maar hoe kondt gij er toch wel toe besluiten om in zulk weêr zoo vele uren ver te loopen?’

‘Dat weet ik zelf niet.... maar het moest, nu of nimmer.... mijn arm kind, wat zal het om zijn moeder schreien....’

‘Ik weet raad,’ sprak Kobe beslist, ‘ik

ga morgen met u meê naar de stad. O, wat wilde ik gaarne dat gij uw broeder weêrvondt, dan kan Kobe zijn oude meesteres nog van dienst zijn.... neen, het geluk is de wereld nog niet uit. Kom eerst maar wat eten.... het kan nog terecht komen.'

XVII.

Nadat Kees zijn meester op zulk een handige manier voor hem onschadelijk had gemaakt, had hij door middel van een valschen sleutel - waarvan hij er verscheidene bezat - zich toegang tot het geld weten te verschaffen en er zich een behoorlijke som van toegeëigend. Hij kon toch niet zonder geld op reis gaan, zoo had hij zich zelven toegesproken, en bovendien: had hij het niet ruim aan zijn heer verdiend?... zoo telkens in levensgevaar te verkeeren! Met dat geld was hij weggegaan; doch alvorens het vasteland te verlaten, had hij een brief aan den dokter te Sterrebeck geschreven, waarin hij meldde, dat hij voor zijn heer naar Engeland op reis was, maar dat deze tusschenbeide aan vlagen van waanzin leed en dat hij om zijn eigen leven te redden, de deur zijner kamer had dichtgegrendeld. Hij verzocht den dokter naar hem om te willen zien; want hij zelf had inderhaast vergeten de deur te ontgrendelen. 'Als gij dit niet doet,' zoo schreef hij den dokter, 'dan zijt gij verantwoordelijk voor zijn leven; maar wees voorzichtig.'

EEN ASSYBISCH KONJNGSPALEIS.

Zeer verstandig was deze zet juist niet van Kees geweest, doch zijn geweten - een moord op zijn ziel, wilde hij niet hebben - had hem zoo doen handelen. Zoo redeneerde hij. Wel beschouwd, was het hem evenwel te doen geweest om zijn verdwijnen te rechtvaardigen.

Wat zijn heer betrof, die had, ofschoon zeer, hoog gezeten, toch zoo veel leven door het getralied buitenvenster gemaakt, dat men hem had opgemerkt. De dokter kwam derhalve vergeefs. Deze hoorde natuurlijk vreemd op, dat mijnheer van het vertrek van Kees niets wist; doch het kon ook wel een voorwendsel wezen van den

geheimzinnigen man, die nu meer dan ooit den dokter zeer gejaagd en opgewonden toescheen, zoo dat het schrijven van den knecht hem waarschijnlijker voorkwam dan het beweren van den meester, dat hij bestolen was en van het vertrek van Kees geen kennis droeg.

Inmiddels werd de gemoedstoestand van den ouden meester van Kees er niet beter op. Hij zonderde zich hoe langer hoe meer af, den meesten tijd was hij op de kamer van den toren te vinden, waarvan hij uit voorzorg den grendel aan den binnenkant had gezet; het vertrek was daardoor van bestemming veranderd; diende het vroeger om op te sluiten, nu werd het gebruikt om dat zich zelven te doen.

De lezers zullen zich herinneren hoe de oom van Emma zich de laatste maal tegen over Kees gedroeg; dien morgen kon evenwel zijn stemming rustig heeten bij die van later.

Men had hem toen op zijn toren kunnen vinden, hij liep als een dolzinnige door het vertrek; nu eens schreeuwend de vuisten ballende, alsof hij voor een gewaanden vijand stond, dan weêr akelig lachende. Op de tafel lag een geopende brief, dien hij ieder oogenblik opnam, las, en dan weêr woest neêrsmeer. 'Die ellendige schurk,' schreeuwde hij, 'neen, het kan niet zijn - hoe, hij zou van dien brief weten? - Ha ha ha! dwaasheid, of de duivel zelf mocht hem den brief gegeven hebben; want dien brief terugvinden?.... Niemand weet er van, maar hoe kan hij er dan iets van weten als hij niet gevonden is?..... Het staat er duidelijk, of ben ik dan waarlijk gek dat ik verkeerd gelezen heb; hier, Satan! dan zult gij mij helpen, komt op helsche geesten! hier leest. Ziet gij? daar staat het: 'De brief die u zeer in ongelegenheid kan brengen, is niet verloren; de vinder er van wil hem voor vijf duizend gulden afstaan; indien gij mij dat geld zendt, komt hij weêr in uwe handen.

'Uw onderdanige dienaar, Kees.....

'P.S.

'Gij ziet dus wel, dat ik steeds in uw belang werkzaam ben. Ik heb vernomen dat uw neef Otto ook in aantocht is.'

'Die gauwdief, die schurk, hij die mij het geld uit mijn lade ontstal, mij in mijn kamer opsloot, hij voor mijne belangen werkzaam zijn. - Uw onderdanige dienaar; ha ha ha! gij zoudt het hem niet verbeteren, Satan. - Vijfduizend gulden, nooit - nooit - die brief bestaat niet meer...... nooit!'

'Wie zegt daar, dat hij wel bestaat? Wie durft.... kom hier!.... breng mij dien brief.... maar geld! - dat nooit.... Zoo ik kon, mijn ziel verkocht ik er voor.'

'Hoorde ik daar de stem van Otto niet? - Zie, daar is het nichtje ook..... Neen, ik ben niet schuldig, gij liegt.... gij wilt niet met mij trouwen? niet hier wonen?.... Uw beste vader heeft hier ook gewoond, maar hij komt nooit terug.... en de brief ook niet, ha ha!.... Zoo gij mij durft aanklagen, dan breng ik u hier, verworpeling, verhongeren zult gij.....'

Genoeg van dit toneel.

Had de oom niet aan verstandsverbijstering geleden, had zijn geweten hem niet aanhoudend gekweld, dan had hij uit den brief van zijn knecht kunnen zien, dat het een list was om aan geld te geraken en dat hij het bestaan van dien brief kende, doordien hij zijne alleenspraken had afgeluisterd; maar nu was de brief van Kees voor hem een foltering geworden, welke hem geen oogenblik met rust liet.

(Wordt vervolgd.)

Elk wat wils.
Wenken en raadgevingen door Parvulus.

‘........; en hij liep, en hij liep zoo hard, dat hij zijn muts verloor en geheel buiten adem was!’

‘En waar liep Van Delden zoo onstuimig op los?’

‘Naar den dokter; zijn kleine Piet spuwde letterlijk vuur en vlam, zegde hij; hij braakte en schreeuwde, dat 't ijselijk was om te hooren; begrijpt gij er iets van?’

‘Niet veel, om dè waarheid te zeggen; maar laat ons eens naar den dokter gaan, die zal 't wel weten.’

Zoo gezegd, zoo gedaan, en ja wel, onze goede dokter vertelde ons inderdaad, dat Van Delden den vorigen avond bij hem aan was komen stormen over zijn jongen, die vuur braakte en zich aanstelde als een bezetene. Piet klaagde en steende, dat het verschrikkelijk was; brandende, scheurende pijnen in de maag, opgezette, harde buik, dorst zonder te kunnen slikken, misselijkheid, braken en diarrhee; zoo had hem zijn vader gevonden, die op 't geweldig rumoer naar boven was geloopen. Toen de dokter daar kwam, was de jongen al ver weg, de pols klein en onregelmatig, erg zwak en koud, 't hoofd bevangen; hij ijlde en was dan weêr als in een diepen slaap verzonken; de kamer was vervuld met een ondraaglijken knoflookreuk.

Door dit alles duidelijk ingelicht zag de dokter zich geplaatst voor een geval van vergiftiging door phosphoor. Tot groot geluk van onzen Piet was het een stukje phosphoor geweest, dat hij bij ongeluk naar binnen had gekregen; ware het phosphoor in fijn verdeelden poedervorm naar binnen gegaan, dan was er geen pardon voor hem geweest. Nu echter en vooral omdat de dokter, die zeer dicht in de buurt woonde, aanstonds bij de hand was, had de jongen kans van er nog door te springen. Zoo sprak de dokter, tot onuitsprekelijke vreugde der ouders, die hunnen lieven Piet reeds verloren waanden.

Dat hij braakte was al een groot geluk; toch liet de dokter hem nog een massa water drinken met magnesia, legde hem mosterdpappen aan de beenen en andere huidprikkels, liet hem in een bad leggen, enz. en zoo gelukte het hem onzen Piet te behouden.

Gelukkig behoort deze soort van vergiftiging tot de zeldzaamheden, en vooral tegenwoordig, door het meer en meer toenemend gebruik der z.g. zweedsche lucifers (die echter ook in ons land worden gefabriceerd).

't ls anders eene van de hevigste en kwaadaardigste der bekende vergiftigingen, die het moeielijkst te verhelpen is.

Gij dus vooral, die kinderen in huis hebt, stelt hen niet moedwillig bloot aan zulk een groot gevaar en, - het gevaar van brand als anderzins nog daargelaten, - bedenk, hoe gauwer een ongeluk is geschied! Gebruikt uitsluitend zoogenaamde zweedsche lucifers - 't leven en de gezondheid uwer kinderen zijn u toch wel eenige centen in 't jaar waard, zou ik denken?

[Nummer 43]

Gatsjina, de residentie van den Czaar.

Het is voorzeker zeer natuurlijk dat de nieuwe czaar aller Russen bij zijne troonsbestijging het petersburgsche winterpaleis geenszins tot zijn woning uitkoos. Afgezien toch van de vele gevaren, waaraan hij zich blootstelde in die vergulde zalen, welker pracht misschien een Damocles zwaard verborg, - waren al te treurige herinneringen aan die schitterende czarenwoning verbonden. Dáár berstte in de Nicolaaszaal de ontploffing uit, die den dood van Alexander II ten doel had, maar in plaats van den keizer, een aantal zijner getrouwen uit het leven rukte. Dáár werden Alexander II voortdurend nieuwe lagen gelegd; dáár eindelijk gaf hij den geest, toen hij gevallen was als slachtoffer van den haat zijner eigen onderdanen.

GATSJINA, DE RESIDENTIE VAN DEN CZAAR.

Alexander III heeft daarom het paleis Anitsjkof, dat hij als grootvorst-troonopvolger bewoonde, niet met het Winterpaleis willen verwisselen, maar heeft zijne residentie verlegd naar Gatsjina, eene stad in het gouvernement Petersburg en vijf en veertig kilometer van de boofdstad verwijderd.

De stad ligt op het kruispunt van verscheidene spoorwegen en is in dat opzicht niet ongeschikt tot zetel der regeering. Het prachtige, uitgestrekte slot, dat keizer Alexander III bewoont, werd in 1770 door prins Orlof onder leiding van den bouwkundige Rinaldi gebouwd en ging later over in het bezit van grootvorst Paul, wiens lievelingsoord het tot zijne troonsbestijging bleef.

Van binnen is het paleis prachtig gemeubeld en versierd, en van buiten is het omgeven door een der schoonste parken van Europa, dat de rijkste afwisseling aanbiedt en waarvan als het voornaamste sieraad het Amor-eiland geroemd wordt.

Dat de czaar te midden van al die heerlijkheid echter een rustig en onbekommerd leven leidt, mag ernstig betwijfeld worden, en waarschijnlijk is het lot van zijn hovenier meer te benijden dan het zijne.

In de vestibule.

Dat de vroolijke dienstmeisjes samenspannen om den ouden lijfdienaar van haar heer voor den gek te houden, kan bij niemand verwondering wekken. De oude man bemoeit zich weinig met die jonge deernen en trekt steeds de schouders op, wanneer zij het met haar gekakel een beetje al te bont maken, of laat daarop dikwijls een woord van vermaning volgen. Hij weet zeer goed, dat dit alles boter aan de galg is gesmeerd, waarom hij dan ook in de meeste gevallen de wijste partij kiest en het gezelschap verlaat om in een of anderen hoek een uiltje te vangen. De vroolijke dienstmeisjes hebben nauwelijks daarvan de lucht gekiegen of ook tot in dezen schuilhoek weten zij aan hare plaagzucht op den ouden man voedsel

te geven. Over de trapleuning gebogen, wordt beproefd, den slapende den opgetoomden hoed van het hoofd te lichten, en Zoodra deze hel dendaad zal gelukt zijn, zullen zij, giechelende wegvliegen om wellicht eenige oogenblikken daarna hem met het onnoozelste gezicht van de wereld te vragen of hem ook iets deert. De oude man zal knorren, maar boos worden doet hij niet licht. Hij zal aan zijn eigen jeugd denken en wellicht in zijn hart lachen over de deugnietenstreken, welke hij als knaap heeft uitgevoerd, en waaraan de plagerijen van de dienstmeisjes hem herinneren.

Lubeck.

Lubeck is eene van die talrijke oude duitsche steden, welke nog in het midden der negentiende eeuw geheel en al het stempel dragen van de middeleeuwsche beschaving en kunstontwikkeling, waaraan zij haar opkomst en bloei en hare schoonste monumenten te danken hebben.

Al voort ook tegenwoordig de spoortrein den reiziger tot aan de Holsteinsche poort, dit middeleeuwsche gebouw verplaatst hem op eens eenige eeuwen terug en brengt hem onmiddellijk tot het besef dat hij geene hedendaagsche stad binnen treedt. Met hare massieve ronde torens, is de Holsteinsche poort een model van middeleeuwsche versterking, en zij is dan ook een overblijfsel van de oude omwalling der stad. Op het laatst der vijftiende eeuw uit baksteenen opgetrokken, is zij in den laatsten tijd met zorg gerestaureerd en strekt zij het tegenwoordige Lubeck tot een sierlijken, schilderachtigen en hoogst eigenaardigen ingang.

Gaat men de Holsteinsche brug over en de Holsteinsche straat door, dan komt men op de markt, welker uitgestrekte ruimte geheel is ingenomen met groente- en fruitkramen en uitstallingen van allerlei huiselijke benoodigdheden. Maar meer nog dan keurige mengeling, roepen de gebouwen, welke het plein omringen, een middeleeuwsche marktplaats voor het oog onzer verbeelding op. Recht voor ons staat het raadhuis, waar het machtige Lubeck der middeleeuwen zijne zaken met de Hanze regelde en waar de afgevaardigden der vijf en tachtig steden, die Lubecks overwicht erkenden, hunne zittingen hielden. Van het oorspronkelijke gebouw, dat door brand vernield is, zijn slechts weinige gedeelten overgebleven, en de nieuwere gedeelten, die van verschillende tijdperken dagteekenen, kunnen niet alle met de oude wedieveren; het schoonste punt is de zuidelijke gevel, die van 1442 tot 1441 gebouwd werd.

Inwendig is het gebouw door vele veranderingen, die het in den loop der jaren ondergaan heeft, evenmin verbeterd. Zoo is de groote zaal, waar de Hanze hare zittingen hield, in een aan tal kleine vertrekken gesplitst; doch nog altijd zijn de sporen van vroegeren luister zichtbaar.

Tegen over het, raadhuis staat de prachtige Maria-kerk, die men op onze gravure hoog boven de omringende huizen ziet uitsteken. En geen wonder, hare beide torens behooren tot de hoogste van Duitschland; zij meten van den grond tot den top 430 voet, terwijl het middelschip der kerk 134 voeten hoog is. De kerk is tusschen 1290 en 1310 in. den zuiversten gothischen stijl opgetrokken en is als baksteengebouw bijna eenig in haar soort. Zij bevat vele bezienswaardigheden, zoowel aan schatten van schilderkunst, als aan beeldhouwwerk in hout, metaal en steen. Wij noemen hier slechts den beroemden doo dendans.

Een ander merkwaardig gebouw van Lubeck is de dom, die reeds van het jaar 1170 dagteekent, onder meer zeldzaamheden ook eene schilderij van Hans Memling uit het jaar 1471 bezit, en insgelijks met twee torens, elk van 414 voet, prijkt. Maar niet alleen uit deze en dergelijke grootsche monumenten is Lubecks vroegere grootheid te lezen; ook vele van de ruim 7000 huizen, die de stad uitmaken, spreken van een roemrijk verleden; bijna allen zijn zwaar gebouwd en in antieken stijl opgetrokken, waardoor de straten, die zeer regelmatig van het zuiden naar het noorden en van het oosten naar het westen loopen, een zeer schilderachtig voorkomen krijgen.

De stad is overigens schoon gelegen op eene hoogte, welker westelijke zijde door de Trave bespoeld wordt, terwijl aan de oostzijde de Wacknitz, het afvoerkanaal van het Ratzeburgermeer stroomt. Zij heeft ongeveer 32000 inwoners, die meerendeels protestanten zijn, talrijke weldadige stichtingen uit vroegeren tijd, die nu nog rijke fondsen bezitten, verschillende inrichtingen voor onderwijs en geleerde genootschappen, waaronder - wat voor eene stad als Lubeck zeer natuurlijk is - ook een *Verein* voor Lubecks geschiedenis en oudheidkunde.

De voornaamste bronnen van bestaan der tegenwoordige stad Lubeck zijn handel en scheepvaart. Vooral met Denemarken, Zweden, Finland en Rusland is het handelsverkeer zeer aanzienlijk, maar in het belang van dit verkeer heeft men zich in den laatsten tijd dan ook aanzienlijke offers getroost voor de regeling van het stroombed der Trave, de verwijding der haven en den aanleg van de spoorbaan naar Büchen ter aansluiting van de lijn Berlijn-Hamburg. De reederij van Lubeck bestond in 1865 uit 45 zeeschepen, waaronder 14 met stoomvermogen, terwijl de *Kaufmannschaft,* het aldus genoemde genootschap der gezamenlijke handelaars over een aanzienlijk vermogen aan landerijen en kapitalen beschikt, dat door de Handelskamer beheerd wordt en jaarlijks ongeveer 40,000 mark oplevert.

Wat is echter deze betrekkelijk groote handelsbedrijvigheid in vergelijking met de grootheid van Lubeck in de veertiende eeuw, toen het aan de spits stond der Hanze, toen zijne vloten de Oostzee beheerschten, en zijne stem over het lot der Noordsche rijken besliste. Langer dan twee eeuwen handhaafde Lubeck zich op het toppunt van macht en aanzien. Na de oplossing echter der Unie van Kalmar (1524), waarbij Lubeck onder de leiding van zijn kloeken burgemeester Bröms een wezenlijk aandeel nam aan de verandering van het aanschijn van Noord-Europa, begon het verval der Hanze en daarmeê de achteruitgang van Lubeck, waartoe ook de woelingen van den Dertigjarigen Oorlog niet weinig bijdroegen. De laatste nekslag werd de eenmaal zoo machtige stad toegebracht door de Franschen die haar in 1810 bij het groote rijk van Napoleon inlijfden.

In het voorjaar van 1813 nam zij echter de wapens op, hare strijders vochten roemrijk in den oorlog aan de Beneden-Elbe en den 5^{en} december van het zelfde jaar zag zij zich geheel van de Franschen bevrijd.

Sedert leefde de oude stad weêr op, doch al is het niet met zekerheid te zeggen, wat Lubecks toekomst zal zijn, ingeval Duitschland zijne zeemacht in de Oostzee mocht uitbreiden, zoo blijft het toch altijd te vreezen dat het door de betere ligging van zijn mededinger Kiel steeds overvleugeld zal worden.

Goede tijding.

Wanneer men zich, na eene lange wandeling door het zonnige veid, in eene gezellige dorpsherberg aan een frisschen dronk kan verkwikken, is dat voorzeker eene

aangename verrassing, te meer als men daarenboven, in het een of ander dagblad lezende, nog een goede tijding verneemt.

In eene dergelijke benijdenswaardige positie bevindt zich het boerke onzer gravure, en het is derhalve hoogst natuurlijk dat hij de kasteleines deelgenoote maakt van zijne vroolijke stemming. Deze schijnt niet recht te begrijpen, waarom het bericht in kwestie den gast zoo bijzonder welkom is; want niettegenstaande de boer het haar met klaarblijkelijke zelfvoldoening uiteen zet, drukt haar gelaat zekere ongeloovige verwondering uit, en schijnt zij eer geneigd zich met het schenk blaadje te verwijderen, dan zich nog langer met den gast op te houden.

Dit levendig toneeltje van den bekenden belgischen schilder Théod. Gérard, die op den laatsten brusselschen Salon den eersten prijs behaalde, verdiende voorzeker eene verspreiding op ruimere schaal, en de heer Bogaerts heeft het dan ook eene reproductie door middel van zijn bekend en verdienstelijk procédé waardig gekeurd. Wij hebben die reproductie gezien en kunnen volmondig verklaren, dat ze uitstekend gelukt is.

Niet alleen zijn lijnen en kleuren met bewonderenswaardige nauwkeurigheid weêrgegeven, maar zelfs de penseelstreken en het relief der verven zijn verrassend nagebootst, zoo dat het tafereeltje zijn vollen gloed en zijn treffend realisme in alle opzichten bewaard heeft.

Voor een oningewijde in het vak is de gelijkenis tusschen de oorspronkelijke schilderij en de kopie zoo bedrieglijk, dat hij ze maar ternauwernood van elkander kan onderscheiden; en wat den schilder van het tafereel zelven betreft, deze werd door de juistheid der reproductie zoodanig verrast, dat hij den heer Bogaerts in een vleiend schrijven zijne hooge ingenomenheid te kennen gaf en hem met het succès zijner uitvinding geluk wenschte.

De Engelsche clubs
Voorheen en thans.

I.
Voorheen.

In geen enkel land der wereld is de clubs zoozeer in het maatschappelijk leven doorgedrongen als in Engeland, zoo zelfs, dat een Engelschman, die niet lid is van een dergelijke vereeniging in zijn vaderland, als geen maatschappelijk mensch te boek staat. De eerste clubs droegen allen een letterkundig karakter en waren dus niet meer dan geregelde bijeenkomsten van letterkundigen, die met elkaar onder een glas wijn over hunne producten en over die van anderen spraken. Shakespeare, Johnson, Fletcher en Beaumont waren o.a. de vier hoofdpersonen van de oudste club, Sirenen-club genaamd, naar het uithangbord van de herberg, waar men bijeen kwam en van welke gezegd wordt, dat aldaar de eerste pijp tabak gerookt en de eerste aardappelen gegeten werden van Engeland.

In het tijdvak van koningin Elisabeth ontstaan, kwijnden de clubs onder Cromwell en de puriteinen, om echter onder de regeering van Karel II weêr op te fleuren. Op het laatst der vorige eeuw bestonden te Londen een aantal koffiehuizen, die allen hunne club hadden, waaronder eene van Blauwkousen. Deze naam is later als eene bespotting gegeven aan eene literarisch-esthetische damesclub, waarvan onze *Savantes* hem hebben behouden; doch dit neemt niet weg, dat de eerste blauwkousen mannen waren.

Naast de letterkundige verrezen weldra politieke clubs, van welke wij er slechts twee zullen vermelden: ‘De Confederatie der koningen,’ welke kort na de Restauratie ontstond, en zoowel staatslieden als gewone burgers aannam, onder de eenige voorwaarde, dat men den bijnaam ‘koning’ moest beschouwen als een bewijs van het voorstaan der monarchale partij. Koning Karel II was zelf eerelid van deze club. Tegenover deze vereeniging stond de ‘Club van het koninklijk hoofd,’ waartoe alleen *whigs* behoorden en welker leden groene linten om den hoed

droegen, ter onderscheiding van de *tories,* wier linten scharlakenrood waren. De whigclub stond in correspondentie met geheel Engeland en geleek veel op eene uitvoerende macht. Onder het voorwendsel, dat de gereformeerden met een bloedbad bedreigd werden, noodigde men de leden der club uit, een zijden pantser aan te trekken, dat men destijds voor kogelvrij hield, maar deze belachelijkheid was de oorzaak van haar verval.

Toen in den loop der tijden de politieke beroeringen voor een tijd van vrede plaats maakten, werd de grondslag van het clubswezen uitgebreid door ze dienstbaar te maken aan de eischen der lekkerbekken. Zoo ontstonden de 'Kalfskop-club,' de 'Ganzenclub,' de 'Aalpasteiclub,' enz. De beroemdste onder deze gastronomische vereenigingen was de in 1735 opgerichte en eerst sedert zeven à acht jaren opgeheven 'Biefstuk-club.'

De harlekijn van het Coventgarden-theater arrangeerde eens de laatste repetitie eener pantomime en had daarop eenige edellieden genoodigd. Een dezer, de graaf van Peterborough, bleef nog eenigen tijd toen de anderen reeds vertrokken waren, wat den hongerig geworden artist echter niet terughield zijn diner in den vorm van een biefstuk gereed te maken; de harlekijn noodigde den graaf uit aan zijn nederigen maaltijd deel te nemen en de graaf vond de biefstuk en de praatjes, waarmeê zijn gastheer den maaltijd kruide, zoo heerlijk, dat hij de week daarop volgende met eenige vrienden terug kwam en ze bij den harlekijn op een dergelijken maaltijd noodigde. Zoo ontstond de 'Biefstuk-club,' waartoe o.a. Hogarth, Brougham, Sheridan, Thornhill en Fox behoorden.

De leden - wier aantal tot vier en twintig beperkt was, doch later op vijf en twintig werd gebracht om den prins van Wales als lid te kunnen aannemen - kwamen van einde november tot einde juni wekelijks bijeen aan een diner, waarbij biefstuk de hoofdschotel was. De banketzaal had een eikenhouten ameublement, waarin het wapen der club gesneden was, bestaande in een braadspit. Zoodra de klok der zaal vijf uur sloeg, werd een voorhangsel opgetrokken en had men een gezicht op de keuken, waarin men de koks aan het werk zag. Boven deze keuken stonden twee verzen uit *Macbeth* en van het plafond hing het eerste braadspit der club, eene eerbiedwaardige reliquie, die reeds twee branden overleefd had. Na elk diner nam de president zijne eereplaats in op eene verhoogde estrade, en dan begon het praten.

De 'Biefstuk-club' beleefde haar gouden tijd in het begin der negentiende eeuw toen zij Kemble, Kobb, Ferguson, den hertog van Clarence en den hertog van Norfolk onder hare leden telde. Men begrijpt dat de goede biefstuk en de fijne wijn alleen dienden om de geestrijke gesprekken te kruiden. De ziel der club was langen tijd zekere kapitein. Morris, die in 1836 op honderdjarigen leeftijd overleed, en na wiens dood het glanstijdperk een einde nam.

Het was een hoofdkenmerk der vroegere engelsche clubs, dat zij waren ingericht voor alle smaken. Iedereen kon zich bij eene met zijne eigen neigingen overeenstemmende club aansluiten. De flegmatieken gingen naar de 'Hum-drum-club,' welker zaal een feestelijk gezicht aanbood; de leden namen een diep stilzwijgen in acht, hadden pijpen in den mond en bierglazen voor zich; men zou gezegd hebben eene vergadering van doofstommen te zien. Degenen, die van geweld en geraas hielden, sloten zich aan bij de 'club der Uitgelatenen.' De geestigen konden zich in de 'club der Philosofen' laten inschrijven, waar iedereen werd toegelaten, die een nieuw argument tegen den godsdienst had weten uit te vinden. Hoe zonderling

men ook in zijn doen en laten mocht zijn, men was er zeker van te Londen eene club, often minste lieden te vinden, die daartoe eene club wilden oprichten.

Er ontstond eene club van vogelfokkers, eene club van bloemenliefhebbers (voor de tulpengekken) en eene club voor modefatten, waar slechts over kleeren, linten en nieuwe modes gesproken werd. Een aantal dwarsche en slecht gehumeurde heeren vormden eene ‘club van Scheldbrokken,’ waarin tegen alles werd uitgevaren en welker leden elkaar naar hartelust uitscholden. De woekeraars zochten hunne gelijken in de ‘Split-Farthing-club’ (penningklievers-club) op, die om kaarsen en olie te sparen, in eene donkere kamer bijeen kwam. De kooplieden, wien het niet voor den wind ging, troostten elkander in de ‘club der Ongelukkigen’; reeds een eenvoudig faillissement gaf recht tot opname als lid, een frauduleus bankroet verleende echter een zeker recht op deze eer. De bedelaars sleepten zich naar de ‘Bedelaars-club,’ een soort van wondertempel, waarin de b'inden eensklaps ziende werden en de lammen liepen. De dieven bezochten de ‘Dieven-club,’ de marktvrouwen de ‘club der platte Mutsen.’ Eene dolle verschijning was de ‘club der Leugenaars,’ waarin lieden werden opgenomen, die in bloedverwant schap stonden met barbiers, jagers en kleermakers, of zelf zulk een bedrijf uitoefenden. Het hoogste doel was, dat elk lid, dat tusschen zes en zeven uur des avonds een woord waarheil sprak, een anker wijn verbeurde; de zelfde straf trof dengene, die al te lompe en onwaarschijnlijke leugens vertelde. De nieuwe leden waren aan eene proef onderworpen, waarbij het niet alleen om leugens, maar ook om kunstig gevonden leugens te doen was. Een blauw glas en eene roode pen waren de insignes van den president. Indien echter een der clubleden een meer stoute en gelukkig gevonden leugen wist te debiteeren dan de president, moest deze den presidentszetel en de insignes terstond aan den gelukkigen leugenaar afstaan.

Een der beroemdste was de ‘club der leelijke menschen,’ bij welker oprichting een aartsleelijk manneke zich als bestuurlid aanbood en aangenomen werd. Men was echter minder gelukkig in de keuze van een president, want lang wilde niemand die eer aanvaarden. De op eene tafel gesneden regels zegden, dat niemand lid kon worden, die niet in het oogvallend leelijk was; indien zich bij een vacanten zetel twee even leelijke aspiranten aanmeldden, dan werd degene gekozen, die de dikste huid had. Elk nieuw lid moest de club op kabeljauw tracteeren en eene lofrede op Esopus houden, wiens portret in de clubzaal naast die van Thersites, Duns Scotus, Scarron en Hudibras was opgehangen. De club werd zoo befaamd, dat de leden den moed hadden den koning uit te noodigen lid te worden. Deze antwoordde echter lachend, dat hij zelf niet kon komen, maar twee bokken zou zenden.

De ‘club der Leelijkerds’ bezat een concurrent in de ‘club der Zonder Neuzen.’ Een heer met wonderlijke neigingen viel het eens bij eene wandeling door Londens straten op, dat er zooveel menschen waren, die geenen neus hadden. Hij kwam op de gedachte al deze neusloozen op een banket uit te noodigen, waaruit de club geboren werd, die eenmaal in de maand bijeen kwam. Toen een jaar daarna de oprichter stierf, wilden de leden - die zoo als zij zegden, zich niet bij den neus wilden laten nemen, - zich niet aan een nieuwen president onderwerpen en gingen uit elkaar. Tot de zelfde categorie behoorde de ‘club der Dikzakken.’ De zittingszaal, die overeen kwam met den omvang der leden, had twee deuren: eene smalle, gewone deur en eene zeer breede met twee vleugels. Kon een candidaat door de eerstgenoemde gaan, dan werd hij afgewezen, in het andere geval werd de tweede deur voor hem geopend en het corpulente gezelschap begroette hem als een broeder.

Om deze club te tarten, ontstond de 'club der magere lieden.' Jaren lang leefden zij met elkaar in onmin, en daar de mageren zich de gunst van het algemeen hadden weten te verwerven, dreigden zij de dikzakken van alle openbare ambten in de provinciestad, waar zij woonden, uit te sluiten. Eindelijk kwam men overeen, dat de beide hoogste beambten der stad uit beide clubs zouden gekozen worden.

De clubs der 'Langen,' der 'Kleinen,' der 'Kalfsleeren Handschoenen,' der 'Zuchtenden,' der 'Weduwen' en vele andere gaan wij stilzwijgend voorbij. Deze dwaze clubs waren ten minste onschadelijk, maar naast haar stonden ook gevaarlijke clubs, zooals bijv, die der 'Duellisten,' wier president een dozijn menschen in tweegevechten had gedood; die der 'Menschendooders,' waarin men slechts opgenomen kon worden, als men minstens één moord had bedreven; die der 'Verschrikkelijken,' welker leden zeer lange sabels droegen; die der 'Mohocks,' welke haar naam ontleende aan een stam van menscheneters, en het doel nastreefde, voorbijgangers op straat aan te houden en hunne gevangenen wreed te mishandelen.

Omtrent de clubs verhaalt de fransche schrijver Alphonse Esquiros eene aardige anecdote. De lordopperrechter Holt had in zijne jeugd nu juist geen voorbeeldig leven geleid en was lid geweest van zulk eene gevaarlijke club. Toen hij eens het crimineel gerechtshof presideerde, werd er een man voor hem gebracht, beschuldigd van straatroof, in wien hij een zijner voormalige clubgenooten herkende. In de meening, dat deze hem niet meer zou kennen, vroeg hij hem half uit nieuwsgierigheid, half uit deelneming, wat er van de overige leden der gevaarlijke club geworden was, waartoe de gevangene behoord had. De arme schelm boog zich en antwoordde zuchtend: 'Ach, milord, ailen zijn opgehangen, behalve uwe genade en ik.'

Eer wij van de oude clubs afscheid nemen, moeten we nog van eene zeer komische club melding maken, die nog voor vijf en twintig jaren bestond, wij bedoelen de londensche 'Unsuccessful-club' (club der mislukte dramaschrijvers). Wie lid wilde worden moest de eer gehad hebben in den schouwburg uitgefloten te zijn. Was een stuk eerst na de tweede opvoering van het repertorium verdwenen, dan moest over de aanneming van den candidaat geballoteerd worden. Was het echter reeds den eersten avond uitgefloten, dan werd de schrijver met acclamatie aangenomen, en mocht op kosten der club een heerlijk diner bestellen. Het insigne der club was een zilveren fluitje, dat in het knoopsgat van de frak werd gedragen.

Zoo als men ziet komen de engelsche clubs van vroeger geheel overeen met hetgeen wij thans vereenigingen of gezelschappen noemen. Hoe staat het echter met de tegenwoordige clubs? Daarover in een slotartikel.

De Parijsche commune.
Door A.J. Merijs Pr.
(Vervolg.)

Wij weten allen, dat de mensch, hoe slecht en bedorven ook, toch altijd voor zijn kwaad nog een zekeren schijn van recht, al is die ook het geringste, zoekt te vinden; en vervolgens houde men in het oog, dat de mannen der Commune en in het algemeen alle lieden uit de laagste volksklassen dikwerf met haat en verachting over de praalvertooning der grooten spreken, maar zijn zij éénmaal zelf oppermachtig, dan ziet men - en dit hebben vooral de Communards getoond - dat zij meestal als kinderen tot in het bespottelijke de manieren, de vormen, de kleedij en praal der hoogere standen naäpen.

Ook in de *Salle des Maréchaux* schenen de vijf gezworenen zeer juist de handelingen van een gerechtshof vroeger te hebben afgezien, en uit hunne manieren kon men opmaken, dat zij vroeger meermalen, wellicht van de bank der beschuldigden, met verklaarbare aandacht de woorden der rechters gevolgd hadden. Etienne Boudin, die het voorzitterschap bekleedde, richtte het woord tot de beschuldigden. Dezen, nog met hoop op verlossing bezield, hielden zich tamelijk moedig, en trachtten zoo duidelijk mogelijk hunne

onschuld en de onverdachtheid van hun persoon te bewijzen, maar welke gronden zij ook aanvoerden, de rechters der Commune waren doof voor alle pleitredenen; ‘ter dood,’ was al spoedig het beslissend woord. Urbain stond zoo statig mogelijk op, stapte naar het balkon, en berichtte van daar, in een opgeschroefde toespraak aan de menigte, die buiten stond, hoe het vonnis geveld was, en er aan de gerechtigheid van het volk wederom voldaan zou worden. Het weeklagen, bidden en smeeken, het wanhopig handenwringen der ongelukkige veroordeelden baatte niets. Zij werden aangegrepen, en onder het gejoel en getier van het opgewonden volk naar beneden op de binnenplaats gevoerd, waar de uitvoering van het doodvonnis zou plaats hebben.

IN DE VESTIBULE, NAAR M. WIGHT.

Eene ontzaglijke menigte, dicht opeengedrongen, vulde dit uitgestrekte plein. Ongeveer in het midden werd langs den muurkant eene ledige ruimte gevormd, waar de vier veroordeelden bij elkander geplaatst werden. Schrik en doodangst lag op het wezen dier ongelukkigen, die sidderend hunne beulen, eenige gefedereerden, rondom zich zagen plaats nemen. De geweren werden op hunne borst gericht. Maar eerst had het volk nog een wensch. Het eischte dat de twee verkleede ‘spionnen,’ zoo als het parijsch gemeen altijd de gendarmen betitelt, op den grond zouden neêrknielen, om zoo den kogel te ontvangen. Een hartverscheurend toneel volgde nu in deze oogenblikken. Een dier twee mannen zegde met diep bewogen, smeekende stem tot het volk: ‘Ach, ik heb vrouw en kinderen, laat mij leven!’ - ‘Genade, genade,’ bad de andere, en die bede was zoo dringend, dat ook bij eenige der soldaten het woord ‘genade’ van de lippen vlood, maar het hart van het volk scheen niet te vermurwen; zij eischten met geweldige kreten bloed te zien, en Boudin riep met snerpende stem: ‘Geen genade, vuur!’ en de twee mannen met den witten kiel vielen bij dat. eerste salvo doodelijk getroffen neêr. Men laadde opnieuw de geweren. De man met de

zwarte jas en de apotheker Koch, die vóór de eerste losbranding ter zijde waren geplaatst, zouden nu hunne beurt krijgen. Ook deze richtten vruchteloos de hartroerendste beden tot het wreedaardig gepeupel. In hun vreeselijken angst hieven zij de saâmgewrongen handen smeekend tot het volk op, voor hunne beulen neêrknielend baden zij om het leven: ‘Ach, laat mij leven, ik ben onschuldig, hebt medelijden met mijne kinderen. Ontferming, ontferming!’ zoo schreiden en gilden zij, maar de zelfde koude, onverbiddelijke stem gaf weêr het commando ‘vuur,’ en haastig en verward volgde er nu eene reeks van slecht gerichte schoten. De man met de zwarte jas viel zwaar gewond neder, maar Koch was nog ongedeerd en zocht tusschen het volk de kogels te ontvluchten. Doch de meedoogenlooze toeschouwers drongen hem terug naar de enge slachtplaats, waar hij van alle kanten, gelijk het stervend wild door de woedende honden, werd besprongen door zijne vervolgers, die nu spoedig een einde aan zijn lijden maakten. Een bleeke, magere jongen van 16 jaar, die te akelig en te zwak was om zijn geweer te kunnen dragen, sprong het laatst op de slachtoffers toe, op wier gelaat zich de ijselijkste stuiptrekkingen van den doodstrijd vertoonden. ‘Kijk,’ riep hij tot een zijner kameraden: ‘Kijk, die daar schijnt ons nog uit te lachen,’ en op den stervende wijzende zegde hij: ‘Jaag hem nog maar een kogel door zijn keel.’

Etienne Boudin gebood nu met de houding en de gebaren van iemand, die eene ernstige plechtigheid gaat verrichten, dat men den kring om de lijken ruimer zou maken. Toen dit geschied was, wendde hij zich tot het volk, en hief den kreet aan: ‘Leve de Commune!’ Van

het balkon der *Salle des Maréchaux* hadden Bergeret, Urbain en enkele hunner vrienden de terechtstelling aanschouwd. Op dit oogenblik ontplooide zich boven hunne hoofden de roode vlag; plechtig stonden zij op, en als de echo van den kreet van Boudin klonk het over het volk: ‘Leve de Commune! Mogen zoo alle verraders omkomen!’

Het volk trok af, en eenige medelijdende menschen ontfermden zich over de lijken der vier onschuldige slachtoffers. Deze werden in een omnibus naar het kerkhof vervoerd. De moordenaars schenen minder gevoelig voor de dooden. Men verhaalt althans, dat een paar uur later Bergeret met eenige vrienden in een restaurant vroolijk aan het diner zat. Een zijner kennissen ondervroeg hem over den moord, die dien middag op het binnenhof der Tuilerieën was geschied. ‘Wel,’ antwoordde hij luchtig ‘dat waren verraders, Versaillanen; ik heb ze laten doodschieten; ze hebben gekregen wat ze verdienden.’

Uit de vele en ontzettende misdrijven, die gedurende het verschrikkelijke tijdperk der Commune openbaar en straffeloos gepleegd zijn. hebben wij er natuurlijk slechts enkele kunnen aanhalen; tot in de geringste bijzonderheden zijn deze en vele andere aan het licht gekomen, toen de wrekende gerechtigheid optrad, om zooveel mogelijk over de nog levende misdadigers, na tallooze terechtzittingen en verhooren van schuldigen en getuigen, het welverdiende vonnis uit te spreken.

DE HOLSTEINSCHE POORT TE LUBECK.

Ook daar, voor die rechters, hebben de meesten dier misdadigers nog eene schaamtelooze hardnekkigheid vertoond; ook daar hebben zij de wereld verbaasd door hun hoogmoedigen waanzin, daar hebben zij zich nog als martelaars van de zaak der vrijheid voorgedaan, wie de geschiedenis eenmaal rechtvaardigen zou! Alsof hunne gruwelen ooit te rechtvaardigen zijn! Alsof het bloed van zoovele onschuldigen niet altijd tegen hen spreken zal, tegen hen, die menschenleven bij menschenleven al spottend verwoestten en de vrijheid van duizenden in bloed hebben gesmoord! Zij moeten nog van vrijheid, van gerechtigheid spreken!

Terecht zegden wij, dat de dichter Da Costa den schaamteloozen hoogmoed van de zonde onzer eeuw, de revolutie, in juiste trekken geteekend heeft, toen hij zong:

Om vrijheid schreeuwen die verwaten!
Om vrijheid, bandloos als de orkaan;
Die uit zijn kerker losgelaten,
Een halve wereld doet vergaan.
Om vrijheid - van de hemelwetten,
Om vrijheid - de onschuld te verpletten
En wat hun driften weer durft biên.

De zeden der commune-mannen.

Pater Felix, de beroemde kanselredenaar, die in Notre-Dame, de hoofdkerk van Parijs, het ongeloof en den revolutie-geest onzer dagen met het tweesnijdend zwaard van Gods woord zoo krachtig heeft bestreden, zegt in eene zijner Conférences ongeveer het volgende: ‘Het grondbeginsel der hedendaagsche socialistische dwaling berust vooreerst op de verplaatsing van de oorzaak der menschelijke rampen; zij stelt die rampen op rekening der maatschappelijke orde, en vandaar de voortdurende oorlog van het socialisme tegen de maatschappij; vandaar die strijd, welke slechts met vernietiging van eene der beide partijen eindigen zal. Vervolgens bestaat hare dwaling in het verplaatsen van het einddoel van 's menschen leven: het hoogste goed, het geluk, dat wij in den hemel verwachten, willen zij reeds hier genieten; zij willen een paradijs op aarde. Gelijk de wereld rust op hare twee polen, zoo rust de geheele socialistische leer op die twee dwalingen, welke men de samenvatting van al hare theorieën en leerstellingen, haren syllabus kan noemen.’

En inderdaad, juister dan in deze woorden zou men het geheele streven, geheel het doen en laten der goddelooze revolutie-predikers niet kunnen teekenen. Van alle geheime genootschappen, van alle revolutionaire vereenigingen, waar ter wereld ook, zij mogen dan maçonnerie, carbonarisme, internationale, nihilisme of wat ook genoemd worden, is ongeloof het grondbeginsel en voldoening van eigen genotzucht het einddoel; vernietiging der bestaande orde is dan hot middel, waardoor zij tot dat doel willen geraken. De Commune, die de uiting van al die gevoelens en de noodzakelijke gevolgtrekking van al die dwaalbegrippen was, de Commune, waarmeê de parijsche vrijmetselaars gemeene zaak gemaakt hebben, en waarvan de Internationale getuigde: ‘Wij nemen de verantwoordelijkheid van al hare daden op ons,’ de Commune heeft zich vooral, na de verdrijving van het wettig gezag, door dat voldoen aan die genotzucht, door de grofste onzedelijkheid gekenmerkt.

Wij weten wel, dat alle omwentelingen, dat zelfs de grootste veranderingen ten goede in de maatschappelijke orde zelden zonder afdwalingen, zelden zonder misdaden tot stand komen, doch die misdaden zijn dan noch vooraf beraamd, noch met het hoofddoel noodzakelijk vereenigd; zij schijnen onvermijdelijk meer of minder aan alle menschelijk streven verbonden. De Commune echter heeft stelselmatig en als gevolg van hare leer het kwaad bedoeld en bedreven, en Proudhon, de grootste profeet van het ongeloof en der revolutie onzer dagen, de man, die het wel weten kon, voorspelde reeds die misdaden der Commune, toen hij in februari 1858 in een particulieren brief aan een zijner vrienden schreef: ‘Wij zullen eindigen met eene

wederzijdsche vernietiging; al tien jaar lang heb ik den revolutionairen vastenavond voorspeld, en die voorspelling moet uitkomen.'

De revolutionaire vastenavond! waarlijk, dat is de Commune geweest! Een afwerpen van alle teugels, een verkrachten van alle wet en orde, om zelf te kunnen heerschen, en dan schaamteloos volop te genieten. Als hongerige roofdieren hebben de revolutie-hoofden, toen het wettig gezag verdreven was, zich geworpen op alles, wat zoolang hunne lusten had bekoord. Toen hebben zij het masker afgeworpen, alle wetten, die de ondeugd beteugelen en de openbare zedelijkheid beschermen, verworpen, en zich openlijk aan de schandelijkste ongebondenheid overgegeven. En door hun voorbeeld aangespoord, heeft de lagere parijsche volksklasse, toch reeds zoo bedorven en nu van alle banden vrij, de brooddronkenheid en publieke zedeloosheid straffeloos tot zulk eene hooge mate opgevoerd dat de geschiedenis weinig voorbeelden kan aan wijzen, schandelijker dan die, welke de Commune vertoond heeft.

Het is moeielijk voor den schrijver, die voor het kiesch gevoel en de deugd zijner lezers eerbied heeft, deze alles overtreffende onzedelijkheid in hare walglijke toneelen van dronkenschap en ontucht eenigszins naar waarheid te schetsen. Slechts uit de verte kan men het kwaad dier goddeloozen aanwijzen; maar toch, dit zal reeds genoeg zijn om de boosaardigheid te brandmerken van die revolutie-mannen.

Alles, wat de Commune ons te zien geeft, hare leerstellingen, hare plannen, hare hoofden, de daden, die zij ten uitvoer bracht, de middelen die zij aanwendde, alles is misdadig, alles is onzedelijk. Vraagt men wat de politieke vooruitzichten, wat de staatkundige berekeningen dier mannen geweest zijn, hoor het antwoord, dat een commune-man zelf met onbegrijpelijke lichtzinnigheid gaf aan een zijner kennissen, die hem die vraag stelde: 'Ik weet wel,' zegde hij, 'dat ons rijk niet lang duren kan, maar voor het oogenblik hebben wij een vroolijk leventje; wij genieten volop van het heden, laat de toekomst dan wezen, wat zij wil.' En voor dat kortstondig genieten hebben die snoodaards alles opgeofferd; daarvoor hebben zij de ellende van den burgeroorlog, de verschrikkelijkste wanorde over Frankrijk en Parijs gebracht, daarvoor hebben zij het bloed van duizenden doen stroomen, en duizenden anderen ongelukkig gemaakt.

Wie waren de aanleggers van dien opstand, de hoofden der Commune? Mannen, zonder eenige deugd, zonder eenige bekwaamheid, zonder eenig beroemd maatschappelijk of politiek verleden, gelukzoekers, uit alle oorden der wereld samengevloeid. Geen enkel Commune-lid, die eenig idée had van staatsbestuur, noch iets van den zedelijken ernst, om die moeilijke taak te aanvaarden. Van de meeste dier mannen was het vroeger leven bezoedeld door de schandelijkste misdrijven. Gevonniste booswichten of ontsnapte galeiboeven kon men velen hunner noemen. Wat toch zal men anders zeggen van een Raoult Rigault, van een Eudes, Megy, Sérizier en zoovele anderen, wier leven eene aaneenschakeling van misdaden geweest is.

Van Raoult Rigault, lid en procureur-generaal der Commune, getuigt een zijner ambtsbroeders: 'Hij heeft aan de prefectuur van politie het leven van een losbandigen verkwister geleid, die een groot gedeelte van zijn tijd aan de grofste uitspattingen besteedde.' En een ander voegt er bij: 'Hij was wreed zonder reden, woedend zonder aanleiding, en plaste in het bloed als in zijn natuurlijk element. Nooit heeft een misdadiger meer dan hij de doodstraf verdiend'(1).

(1) Raoult Rigault werd den 24en mei 1871, dus nog voor het einde van den opstand, door de linietroepen gevat en doodgeschoten.

Sérizier, de man die een duivelschen haat koes terde tegen alles, wat hem slechts aan God of godsdienst herinnerde, die de priesters als schadelijk gedierte vervolgde, en er verscheidene wreedaardig heeft doen ombrengen, had een verleden, dat hem volkomen zijne plaats onder de Communards waardig maakte. Onder het keizerrijk had hij reeds voor misdaden Frankrijk moeten verlaten; gedurende den Fransch-Duitschen oor log was hij daar weêrgekeerd. Hij werd tot lid der Commune en later tot chef van het beruchte 101e bataillon verkozen. De gevangenis *la Santé* was zijn bijzonder rechtsgebied; daar liet hij zijne gevangenen, zooals hij ze noemde, opsluiten, en naar willekeur vermoorden. Vooral hield hij er van om kerken te schenden, en het was hem een duivelsch vermaak juist de altaren door de walglijkste ontucht te onteeren. Zoo ellendig als zijn karakter was, zoo afschuwelijk was zijn persoon. Onrustig en beweeglijk van blik, misvormd van gelaat en onooglijk door onzindelijkheid, scheen hij iedereen schrik te willen aanjagen; door het veelvuldig gebruik van brandewijn was zijne stem rauw en heesch; als hij in woede verkeerde, wat hem dikwijls gebeurde, scheen hij eer te blaffen dan te spreken.

Toen hij na het einde der Commune zich binnen Parijs verborgen hield, heeft eene onbekende vrouw, waarschijnlijk eene vroegere minnares, die door wraakzucht werd aangespoord, na onvermoeide pogingen zijn verblijf weten te ontdekken, en hem aan de handen der justitie overgeleverd. Ook hij ontging het welverdiende doodvonnis niet.

Een zeker contrast met dezen vormde een ander groot man der Commune: de nette, welgekleede en uiterlijk beschaafde ‘generaal’ Eudes. Door zijn niet ongunstig, eenigszins deftig voorkomen, zijne welgevormde manieren en recht militaire houding, had hij vroeger als soldaat reeds tamelijke vorderingen gemaakt. Dit belette evenwel niet, dat hij in 1870 wegens manslag werd ter dood veroordeeld. Door voorspraak van enkele zijner vrienden werd zijn vonnis opgeschort. Dit redde zijn leven. Het gouvernement van september, dat in de troebelen der belegering heerschte, schonk de vrijheid aan hem en zijn vriend, den beruchten commune-man Megy, die te Toulon aan het bagno eene welverdiende galeistraf van 15 jaren onderging. Nadat Eudes met zijn geestverwant Blanqui gedurende het beleg van Parijs eene dubbelzinnige rol gespeeld had, werd hij onder de Commune tot generaal van haar leger benoemd. Hij hield toen eene geheele hofhouding, had een personeel van 24 personen aan zijn particulieren dienst verbonden, en was geïnstalleerd in het prachtig paleis van het Legioen van Eer. Zijne bijzit, die in de wandeling *la générale* genoemd werd, had hare eigen omgeving, even als haar zoogenaamde man hare eigen gunstelingen, die zij af- en aanstelde, en tot de hoogste graden in het commune-leger verhief. Zij en haar ‘gemaal’ wedieverden, ieder in hun eigen kring, om met de deelgenooten hunner schandelijke ongebondenheid, het paleis, dat zij bewoonden, tot een waren tempel van zedeloosheid in te richten. Elken avond was er in die dagen feest *à la Légion d'honneur;* en het behoorde tot den *bon ton* van het communeleven daar zijne opwachting te gaan maken bij *la générale,* die hare gasten ruimschoots genoegen naar hun smaak wist te verschaffen. Van welk gehalte die gasten, dat genoegen en die feesten waren, blijkt uit een officiëël stuk uit die dagen. Eens op een bal namelijk waren er te weinig dames om het feest recht geanimeerd te maken. De generaal zond een zijner ordonnance-officieren met een eigenhandig geteekend bevel aan den nabijzijnden militairen post, om de ontbrekende personen te halen. Waar men deze ging zoeken, zal de lezer wel begrijpen.

Naar deze enkele, los gekozen toonbeelden der commune-wereld, zou men eene geheele galerij van booswichten kunnen teekenen: een Ferré, een Félix Pyat, een

Auguste Ranvier en zoovele anderen, die de toongevers en hoofdbewerkers der verschillende gruwelen geweest zijn. Meest al die mannen hadden vroeger reeds vonnissen ondergaan, de een voor politieke misdrijven, de ander voor bankroet, diefstal of moord, of voor misdaden, die zich minder goed laten noemen.

Het is waar, daar zijn enkele leden der Commune geweest, wier leven minder geschandvlekt was; doch deze hebben dan ook, naar de mindere mate hunner bedorvenheid, eene minder gewichtige rol gespeeld.

En wat moet het nu wel een vreemdsoortig schouwspel geweest zijn. die hoofden der Commune, die *elite* der revolutionaire wereld in eene raadsvergadering bij elkander te zien! De indruk van dit toneel moest ongeveer wel de zelfde wezen, als die van een troep roofdieren, in eene zelfde kooi opgesloten.

(Wordt vervolgd.)

De familie Picardi.
Novelle door I. Molenaar.
(Vervolg.)

Als een tegenstelling van dit beklagenswaardig wezen volgen wij liever Emma en Kobe op reis naar de stad, zoo als de laatste zich uitdrukte.

Het was Kobe vreemd te moede, toen hij zoo vertrouwelijk naast zijn vroegere juffrouw mocht loopen en dat nog wel als iemand, die in zekeren zin als haar beschermer optrad.

Hij kon het niet laten, nu en dan eens op zij naar haar heen te zien. Was zij die blozende dame, indertijd zoo sierlijk gekleed en nu met een betrokken wezen in een eenvoudigen kapmantel gehuld, de dracht der eenvoudige burgers en armen? ‘Zonderling,’ dacht Kobe, ‘maar wij zullen zien dat wij het zaakje er goed afbrengen.’

Hierover nadenkende zegde hij, na een geruimen tijd zwijgende naast Emma te hebben voortgestapt: ‘Het is nu toch maar jammer, juffrouw, dat gij het adres niet weet van dien Perveri, het zal nu lastig zijn hem te vinden....’

‘God zal ons wel helpen, Kobe; sedert gister heb ik weêr moed gekregen.’

‘Waarom ook niet, juffrouw; het geluk is de wereld nog niet uit. Wat had ik, teen ik bij uwe ouders diende? En nu ontbreekt mij niets. Onze Lieve Heer kan al aardig werken: zonder Hem hadt gij mij nooit gevonden, dat is mijn overtuiging, en ik geloof ook zeker dat wij zullen slagen....’

Kobe redeneerde nog lang zoo door, maar hoe dichter hij bij de stad kwam, hoe stiller hij werd. Die stedelingen zijn voor sommige dorpelingen vreeselijke menschen. Zijn boter in de stad verkoopen, dat had hij meer gedaan, maar naar iemand zoeken en dat misschien nog wel een groot heer, was geen alledaagsche zaak voor hem. Hij maakte bij zich zelven reeds allerlei plannen. In de eerste plaats dacht hij, zouden het de kommiezen wel weten, die aan de poort stonden; daar passeerden toch de meeste menschen, zij moesten Perveri toch ook wel kennen.

Toen zij aan de St.-Jacobspoort gekomen waren, liep hij, zich vermannende, regelrecht op een der ambtenaren aan.

‘Heb je wat aan te geven?’ vroeg deze barsch, want wie speelt niet eens gaarne voor gebieder; een boer toch, daar stond hij ver boven.

‘Nee nikske,’ antwoordde Kobe in den vlaamsch en tongval, ‘maar ik - kik wilde ouw wel eens vroagen of de gij nie wist woar de heer Perveri woont.’

‘Het moet een schilder wezen,’ voegde Emma er bij.

‘Dan moet de gij hier nie wezen, boaske, maar aan de Kademie, daar zullen ze het wel weten, zulle!’

‘Zoo,’ zei Kobe, die den kommies aan bleef zien, ‘aan de Kademie!’

‘Hebde ge me niet verstoan?’ snauwde deze.

‘Ja, ja,’ antwoordde Kobe bedremmeld, ‘jawel, aan de Kademie; nou, dan moeten wij dat ding maar eens opzoeken.’

‘Weet gij dan niet, Kobe, waar dat is?’ vroeg Emma.

‘Ik heb er wel eens van gehoord, maar.....’

‘Ben je dan nog nooit in het gebouw geweest waar die schilderijen te zien zijn?’

‘Al tweemaal,’ zei Kobe, ‘eens met de groote kermis en eens op Sacramentsdag.’

‘Nu, daar moet het onmiddellijk bij zijn.’

‘Wacht eens,’ zei Kobe, ‘dan moeten wij eerst de St.-Jacobsmarkt over; de Koningstraat, de Keizerstraat, de Hamanstraat.... en de Paardenmarkt is er ook kort bij.... wij zullen liet wel vinden.’

Een kwartier later stonden beide voor de bewuste plaats, zoekende naar de Kademie, een verkorting van het woord Academie.

‘Nu is daar,’ wees Kobe, ‘het huis waar al die schilderijen te zien zijn, maar de Kademie waar die is.....’

‘Ik geloof, daar vlak naast, verder den hof in,’ antwoordde Emma. ‘Otto heeft daar wel eens over gesproken. Laat ons maar doorgaan, wij kunnen het beproeven.’

Nauwelijks echter waren zij de poort binnen, die toegang tot den tuin verleende, of een brommerige neusstem riep hen achterna: ‘Waar wilde gij naar toe, het museum is niet open van daag!’

‘Dat weet ik wel’ antwoordde Kobe, ‘maar wij moeten aan de Kademie zijn bij de schilders.’

‘Loop dan maar recht uit en trek daar aan de bel.’

Emma kon, in weêrwil van haar treurigen toestand, niet nalaten te glimlachen; want in den persoon met zijn neusstem, had zij, volgens een vroegere beschrijving van Otto, iemand erkend die de studenten om zijn droge, korte manier van doen, ‘den os’ noemden.

Nadat zij volgens de aanwijzing van ‘den os’ gehandeld hadden, kwam er iemand voor, wiens spraak duidelijk een Duitscher verried. Hij was surveillant in de schilderklas en diende over dag tevens als portier voor de school.

Wij mogen gerust zeggen dat Emma het geluk gediend had; want zoo iemand hen in deze zaak kon helpen, dan was het die man.

‘Zoo,’ zegde hij, na Kobe gehoord te hebben, ‘dat komt goed uit - gij wilt als model dienen? Gisteren nog is Perveri hier geweest, of ik geen geschikt vrouwenmodel voor hem wist. Gij zult het best doen zelf naar hem heen te gaan; hij woont in de Twaalfmaandenstraat, kort bij de beurs. Als gij het Jan-van-Lierstraatje of het Paternosterstraatje doorgaat, dan komt gij er spoedig.’

Kobe en Emma vertrokken, den Duitscher bedankende. Emma echter niet zonder een beklemd hart; zou hij de zelfde zijn, dien zij in Brussel ontmoet had? . . . .
. . . .

‘Was er wat nieuws, Morre?’ vroegen de leerlingen als uit één mond toen de surveillant in de schilderklas was terug gekomen.

‘Ja, wel wat nieuws, jongens, maar niet wat voor jelui, dat is geen spek voor je bek.’

‘Wat was het dan?’

‘Een mooie vrouw; schoon blond haar en prachtig fijn van kleur.’

‘Hoezee voor Morre!’ lachte er een, ‘hij weet ook al van fijne kleuren.’

‘Beter dan gij, blankbek, kladschilder, hoeveel verf zul je nog versmeren, eer je iets goeds zult maken!’

‘Bravo!’ riepen eenigen.

‘Maar waarom,’ zoo werd er weêr gevraagd, ‘is dat niet wat voor ons, Morre?’

‘Omdat jelui te gemeen bent en die vrouw te fatsoenlijk, nu weet jelui het.... maar het is elf uur; het model moet rusten.’

Bij deze woorden stapte een man die tot model diende, van de ronde tafel, waarop hij, omringd door de studenten, was neêrgezeten.

Allen liepen nu door elkaar; eenigen met elkander sprekende, anderen elkanders werk beschouwende.

Intusschen waren er een paar stilletjes naar Morre gegaan en hadden hem ongemerkt een halven frank in de handen laten glijden; iets waar Morre, als een groot liefhebber van een bittertje, zeer gevoelig voor was.

Zij spraken eenige oogenblikken stil met elkander; de laatste woorden werden evenwel door menig leerling opgevangen. 'Nu,' zei Morre, 'als dat geen zuster van hem is, dan mag men mij hier de deur wel uitzetten. Die Perveri schijnt niet van zoo'n goede familie te zijn als hij voorgeeft....'

XVIII.

Twee dagen na het bezoek van Emma bij Perveri zat de laatstgenoemde in zijn atelier. Zeer prachtig kon het niet genoemd worden? men zag bij den eersten blik dat het vertrek er niet opzettelijk voor gebouwd, maar er voor ingericht was, ln het schuin opgaande dak, dat een der zijwanden uitmaakte, was eenvoudig een lichtraam aangebracht, dat op het noorden uitzag. In weêrwil daarvan, had de kunstenaar er toch zoo goed mogelijk van weten te profiteeren Dat deze werkplaats tijdelijk was, bleek ook genoegzaam uit de vele voorwerpen, die er aanwezig waren, waaronder zeer kostbare, die wel aanduidden, vroeger een andere plaats versierd te hebben.

Dadelijk bij het binnentreden viel het oog op een tropee, samengesteld uit verschillende wapenen en harnassen tot verschillende tijdvakken behoorende. Een groote kast, in een der Lodewijks-stijlen uitgevoerd, stond tegen den wand, gedeeltelijk met opengetrokken laden, waar de sierlijkste kleederen, vervaardigd uit de kostbaarste stoffen, ordeloos hingen. Verder zag men er vazen en kannen van de grilligste vormen. De andere ruimten waren ingenomen door beeldwerk, schilderstudiën, enz.

Nagenoeg midden in het atelier stond een schilderezel, waarop een half voltooide schilderij, voorstellende de vlucht van Maria naar Egypte. Voor deze schilderij zat Perveri in een ouderwetschen leuningstoel; hij las in een boek; nevens hem op een tafeltje lag zijn palet met schilderdoos, *appui-main,* enz. Het was gemakkelijk te zien, dat hij dat boek half voor de leus in handen had, want hij zag er gedurig overheen.

Perveri was een schoon man, wiens voorkomen alleen reeds eerbied afdwong: een hoog voorhoofd, donkere zwarte wenkbrauwen, waaronder oogen met een blik, dien men bijna niet kon trotseeren, een schoone neus, een flink geteekende mond, omringd door een prachtigen baard, even donker als het los opgekamde haar, vormden een typisch geheel, dat spoedig een kunstenaar verried.

Nu en dan stond hij op, liep eenige malen met vaste stappen door het atelier om dan weêr te gaan zitten.

'Moest ik daarom,' zoo sprak hij, 'het schoone Italië verlaten, om hier in het grijze noorden niets op te doen dan teleurstellingen? Doch ik wist, ik kon ten minste weten wat mij hier te wachten stond. Een koel berekenend volk, verstijfd door den noordenwind, en mijn familie - verdwenen! Och, dat wist ik en toch, hoe trok mij het geboorteland. Heb ik niet dikwijls met mijn eigen zwakheid gespot, en toch ben ik bezweken; ik, die alle zwakheid als dwaasheid beschouwde. En gelukkig ook, hoe had ik er mij anders doorgeworsteld, toen die gehate brief van mijn oom mij toegezonden werd en met het verdwijnen mijner familie ook de geldelijke steun voor mij verloren ging. Ja, men moest het weten, ik de kunstenaar, die zich Perveri noemt

en dien men bewondert, dat hij soms in den vreemde honger leed en van gebrek bijna zou bezweken zijn, zoo niet een bevriende hand hem nu en dan een aalmoes had toegedacht. Ja, een aalmoes; maar ik moest, ik wilde eens groot worden - en dat ben ik.

'En nu? Ik, die alles en allen trotseerde, ik laat mij bewegen, ontstemmen, eenvoudig door het zien van een vrouw. Zij gelijkt op mijn moeder, het is waar, maar wat zou dat, hoeveel menschen dragen geen gelijkenis. Mijn moeder.... wat zou het mij aangenaam geweest zijn, na een afwezigheid van zoovele jaren, haar terug te zien en haar te kunnen zeggen: Zie, hier is uw zoon, uw Otto. En mijne zuster.... zonderling, sedert ik hier ben, zweeft haar beeld mij aanhoudend voor den geest, zelfs het beeld daar mijner schilderij, het gelijkt haar. Maar dat beeld gelijkt ook op de vrouw die komen moet.... Als het eens mijn zuster was.... Mijn zuster? die is immers meê vergaan! Maar hoe zonderling, hoe doordringend zag zij mij aan. Als zij het eens was, wat dan? Ik, Perveri, de gevierde kunstenaar, zij een arme vrouw gelijk. Wat zou de wereld zeggen.... Een zuster te hebben, zoo als zij was, zou mij evenwel bevallen. Zou God, zoo als mijn moeder zegde.... Kinderachtig, God moeit zich niet met dergelijke kleinigheden, ik heb te veel in Italië gezien om daar nog aan te gelooven. En toch zou het mij zoet zijn zoo te kunnen denken. Maar dwaas-

heid, alles is voor mij weg; men moet zelfs niet eens weten, dat ik hier in mijn vaderland ben. ik, Perveri, zal geen zwakheid toonen.. Wat geeft liet kapitaal van mijn oom. heb ik geen geld genoeg... Maar stil, daar komt ze...'

Er werd aan de deur getikt.

Een bar en 'binnen' met een basstem uitgesproken klonk door hot atelier, niemand echter verscheen.

De kunstenaar riep nog eens met geen ander gevolg.

Ten laatste opende hij de deur, waarop Emma bevende binnen trad.

'Gij hebt nog nooit als model gediend, vrouw?' riep de schilder op luchtigen toon; 'nu, dat is niets, dat gewent wel; ga daar maar zitten, ge zijt hier zoo veilig als bij je moeder in huis, hoor je!'

Een schok ging Emma bij deze woorden door de leden.

De schilder bemerkte dit. 'O, je bent wat zenuwachtig! nu dat is niemendal; rust eerst maar wat uit of kijk den boel eens rond, dan bedaart dat van zelf. Ik heb er hier meer gehad die ook zoo waren; maar och, twee-, driemaal, dan is dat voorbij. - Ga hier maar zitten op dezen stoel.'

GOEDE TIJDIKG, NAAR THÉOD GÉRARD.

Dralende gehoorzaamde Emma, daar zij aan zijn verzoek of liever bevel niet kon weêrstaan.

'Hoe vindt gij die schilderij?' vroeg de schilder na een korte pauze.

'O, die kan mooi worden!' stamelde Emma.

'Mooi worden! drommels, heb je dan wel eens meer zien schilderen?'

'Ja,' antwoordde Emma, 'ik had een broeder, die ook aan schilderen deed.'

De schilder ontstelde zichtbaar; doch zich vermannende zegde hij: 'O zoo!

'Ziet gij die vrouw daar, die dat kind op de knieën heeft? daar moet gij voor zitten. Een kind hebt gij zeker niet?'

Emma zweeg, doch werd akelig bleek.

'Nu kom, dat moet je niet zoo aandoen; ik wilden niet beleedigen, het gaat mij trouwens ook niet aan.'

'Gij hebt mij niet beleedigd, mijnheer! - Ik heb een kind, ja, maar mijn man is dood....'

'O zoo, weduwe dus, - dat is treurig, vrouw. En gij wilt nu als model dienen, ten einde in uw onderhoud te voorzien? Nu, dat is niet zoo verkeerd gekozen; gij hebt een goeden vorm; maar gij moet uw kind meêbrengen. Hoe oud is het?'

Emma zweeg, de tranen rolden haar over de wangen.

'Het is toch niet ziek?'

'Zoo ik hoop neen, mijnheer.'

'Maar niet hier....'

'Neen, mijnheer.'

'O zoo. Nu, het spijt mij dat ik er u naar gevraagd heb.'

'Dat behoeft u niet te spijten; het is niet uw schuld, mijnheer, dat ik verdriet heb.'

'O zoo, dan is het goed,' bemerkte Perveri droogjes, zijn palet in orde makende, maar naar alles zoekende wat hij eigenlijk niet zocht.

Ten laatste was hij gereed.

'Vrouw, als gij zoo goed wilt zijn daar plaats te nemen. - Ziet gij dit beeld? Zoo ongeveer moet gij een houding aannemen.'

Emma voldeed aan zijn verlangen.

'Neem nu dat kleed aan den hals een weinigje weg, zoo als het hier is aangegeven.'

Emma deed geen enkele beweging.

'Dat kleed een weinigje weg, vrouw!'

'Neen, mijnheer!' antwoordde Emma, 'dat moet gij van mij niet vergen; als gij mij niet hebben kunt zoo als ik hier zit, ontdaan van den mantel, dan.....'

'Enfin, in Godsnaam dan maar; gij hadt anders juist den hals, dien ik noodig heb. - Nu het hoofd een weinig voorover en op zij, en denk nu maar, dat gij uw eigen kind daar op den schoot hadt en het u aanlachte.'

Een vloed van tranen was ditmaal het eenige antwoord.

Perveri werd blijkbaar ontroerd; hij had hevig met zich zelven te strijden; maar zocht, zoo als wel eens meer gebeurt een afleiding in het gesprek.

'Hebt gij hier altijd gewoond, vrouw?' vroeg hij.

'Neen,' antwoordde Emma, 'ik ben hier vreemdelinge.'

De schilder was inmiddels begonnen te werken.

'En wat bracht u er wel toe, hier te komen? of.... Och, ik ben toch wel indiscreet, neem het mij niet kwalijk. - Gij zijt dus niet van hier?'

'Neen, mijnheer, mijn geboorteplaats is.....'

De schilder zag onwillekeurig op.

..... 'Bij Brussel,' zoo eindigde Emma.

'Zoo bij Brussel....' zegde Perveri, een kleur zoekende die hij niet verkrijgen kon.

'En ver van Brussel?' vroeg hij weêr, als gedachteloos heen sprekende.

Emma zag den schilder scherp aan: 'Te Sterrebcek,' waagde zij eindelijk.

Perveri liet zijn penseel vallen; doch een ongeluk voorwendende, zegde hij: 'Ik ben niet handig van daag; gisteravond zeker te laat uit geweest. - Gij zegt te Sterrebeek? Is dat een aardig plaatsje?'

De oogen van Emma, die zoo even geglinsterd hadden, werden weêr dof bij den onverschilligen toon van Perveri. 'Als ik het geluk nog eens mocht hebben daar ongestoord te wonen,' antwoordde Emma, 'dan.....'

'Ongestoord zegt gij?' vroeg de kunstenaar blijkbaar gejaagd.

Emma, wien geen enkele beweging van hem ontging, kreeg weêr moed en antwoordde: 'Ja, mijnheer, maar dat is een heele geschiedenis.'

'Toch geen geheim?'

'Neen, mijnheer.'

'Ik mag het dus weten?'

'Als gij er belang in stelt, dan ja....'

'Belang! Och, waarom zou ik er belang bij hebben; maar het kan toch interessant zijn, en misschien geeft het mij nog aanleiding voor een nieuw ontwerp; wij schilders, weet gij, zijn in dat opzicht wel eens wat zonderling.'

Ditmaal betrok het gezicht van Emma niet meer; zij had duidelijk opgemerkt, dat de onverschilligheid van Perveri maar een geveinsde was; zij begon derhalve te vertellen, nu en dan, als Perveri naar zijn werk zag, hem bespiedende, om spoedig de oogen weêr te wenden naar het punt door hem aangegeven.

Toen zij aan de geschiedenis van haar oom gekomen was, streek de schilder op een woeste manier op het doek, maar eindelijk smeet hij het palet weg: 'Dat is vervelend,' riep hij 'die kleur is niet te treffen.'

Langzaam nam hij echter het palet weêr op, terwijl Emma voortging met verhalen; maar toen zij het afsterven van haar man meê deelde, veegde Perveri een traan weg.

'Dat is vreeselijk, vrouw,' zegde hij; 'gij zijt wel ongelukkig. Als ik geweten had dat uw geschiedenis zoo droevig was, had ik ze u niet gevraagd, ik word altijd aangedaan van die dingen. Maar hoe ging het verder?'

Emma voldeed aan zijn verzoek, en toen haar verhaal geheel ten einde was vroeg hij: 'Zoudt gij dit kind niet eens willen meêbrengen; het past uitstekend voor mijn schilderij. Ik zal u een brief medegeven aan de eerwaarde moeder.'

'Maar, mijnheer, wat dan, als ik mijn kind niet naar behooren kan oppassen?'

'Heb daar geen zorg voor, mijn naam is u borg. Doch ga ditmaal heen, het werken vlot mij niet van daag; hier is voorloopig een kleine belooning; kom terug zoo spoedig gij kunt. Ik stel er belang in, hoor! Deze schilderij moet een van de beste worden die ik ooit gemaakt heb, daarom.....'

Emma ontving het geld met bevende handen. O dank, duizendmaal dank..... Otto....' Het laatste had zij zeer zacht gezegd.

'Zoo heette uw broeder, niet waar?' Emma antwoordde niet en bleef als besluiteloos staan.

'O ja, dien brief aan de eerwaarde moeder, niet waar? Wacht een oogenblik....'

Vijf minuten later kwam Perveri met een goed verzegelden brief van zijn kamer af, dien hij Emma koel overhandigde.

Toen Emma vertrokken was, viel Perveri op zijn stoel neder, hij snikte hoorbaar: 'Arme zuster,' riep hij 'wat zijt gij ongelukkig.... ik heb mij zwak aangesteld, doch wie had het anders kunnen doen. - O, die eerlooze schurk, ik zal hem verpletteren, dien schoft. Neen, ik zal niet langer Perveri zijn; mijn naam is Otto Picardi. Zij, mijn zuster is arm, maar eerlijk en braaf.

'Ik had haar niet zoo moeten laten vertrekken,' hernam hij na een wijle zwijgen.... 'zij kon een ongeluk krijgen.

'Zou het ook nog verkeerd van mij gehandeld zijn... mijn eer....

'Ik heb haar immers nog niets gezegd. In elk geval kunnen wij in haar veiligheid voorzien, zonder dat zij er iets van bemerkt.

'O die eerlooze bandiet.....'

(Slot volgt.)

[Nummer 44]

Littré.

‘Het katholicisme heeft zijn tijd gehad; nu is het oude dogma onvruchtbaar, het oude geloof is uitgedoofd. Wij hebben daarom een nieuw dogma, eene nieuwe richting, een nieuwen godsdienst noodig; en het is aan het positivisme voorbehouden, ons dien godsdienst, die richting, dat dogma te verschaffen.’ De ongeloovige, het erkend hoofd der vrijdenkers, de stichter van het positivisme, de vreesselijke vijand der katholieke Kerk, die voor weinige jaren in bovenstaande regelen openlijk belijdenis aflegde van zijn volslagen ongeloof - Littré is bekeerd tot het ware geloof; door het heilig doopsel lidmaat geworden dier ‘verouderde’ Kerk, heeft hij in vrede met God en de menschen op donderdag 2 juni uit deze wereld verlaten. Dat deze overgang tot het ware geloof niet plotseling op het laatste oogenblik van Littré's leven heeft plaats gehad, blijkt uit het onloochenbaar feit, dat de eerw, heer Huvelin, vicaris der parochie van *Saint-Augustin* te Parijs, sedert zes maanden hem dagelijks bezocht en gewis niet heeft nagelaten hem tot het waardig ontvangen van het H. Sacrament des doopsels voor te bereiden.

LITTRÉ.

De bekeering van Littré is ongetwijfeld een schoone zegepraal der Kerk over het moderne ongeloof, doch terzelfdertijd is zij een treffend getuigenis van de eeuwenoude waarheid, dat het katholiek geloof eene noodzakelijke behoefte is voor iederen mensch, die, niet in schijn, maar in wezenlijkheid naar de hoogste waarheid streeft, omdat hij tot de overtuiging komt, dat alleen dat heilig geloof het antwoord geeft op de moeielijkste levensvragen van den mensch, den geest verlicht, het hart bevredigt en daardoor ook op deze aarde den mensch het ware geluk doet smaken, dat hem in een eeuwig ongestoord genieten na dit leven wordt geschonken. De overweging dezer voor den mensch zoo troostvolle waarheid heeft in den loop der tijden duizenden

geleerde mannen tot de kerk terug gebracht en van vijanden tot gehoorzame zonen dier liefderijke Moeder gemaakt. En onder dezen behoort ook voorzeker de wijsgeer en beroemde taalkundige, Littré, gerangschikt te worden.

Maximilien Paul Emile Littré was op den 1sten februari van het jaar 1801 te Parijs geboren. Zijne ouders, die beiden de afschuwelijke beginselen der revolutie waren toegedaan, bekommerden zich geenszins over de godsdienstige opvoeding van hun kind. Het doopsel was in hunne oogen een verregaande dwaasheid, zoo dat niets hen kon bewegen dit hun zoon te laten toedienen. Dat het gemis aan alle bovennatuurlijke gaven van het H. Doopsel de nadeeligste gevolgen zou hebben bij iemand als Littré, die reeds vroegtijdig een zeldzamen aanleg voor liet beoefenen van verschillende wetenschappen verraadde, dit heeft de geschiedenis van het lange, wetenschappelijke leven van dien onder andere opzichten edelen man ten overvleede bewezen.

Op negentienjarigen leeftijd was Littré niet al een ervaren in bijna alle europeesche talen, maar hadden zelfs de oude, waaronder het Sanskriet, voor hem geene geheimen meer. Na dien tijd bestudeerde hij met gunstig gevolg de tuinkunst en de ontleedkunst, en werd hij in de parijsche hospitalen herhaaldelijk bij moeielijke omstandigheden geraadpleegd. Toen in 1827 zijn vader hem ontviel en de zoon in het onderhoud zijner moeder moest voorzien, was hij verplicht zich geheel aan de geneeskunde te wijden, en hoewel door de noodzakelijkheid gedwongen tot het geven van privaatlessen in het Latijn en Grieksch, verwierf hij zich in de geneeskundige wetenschap een wereldberoemden naam. Te ver zoude het ons voeren, wilden wij in het bijzondere treden van zijne kennis dier genoemde wetenschappen; groot geneeskundige, was Littré tevens een vermaard taalkundige en de *dictionnaire de la langue française,* dien hij later met behulp zijner brave vrouw en edele dochter in het licht gaf, heeft hem voor altijd eene eereplaats onder de grootste taalkundigen der wereld verworven.

Littré was ook wijsgeer en als zoodanig heeft hij zich wereldberucht gemaakt. Opgevoed in de school der fransche filosofen uit de vorige eeuw, was hij geheel in hunne goddelooze beginselen ingewijd, ja trachtte die zoo veel mogelijk te volmaken, door ze dienstbaar ie doen zijn voor zijn nieuwen godsdienst, het positivisme. Voor den wijsgeer Littré bestond er geen supernaturalisme, was God vereenzelvigd met de natuur, behoorde Kristus tot het rijk der fantasie en was de Kerk eene verouderde en daarom nuttelooze instelling. Zijne vertaling van het godslasterend boek van Strauss, diens *Leben Jesu,* is voorzeker van zijn volslagen ongeloof het sprekendst bewijs, en zijn vriendschappelijke omgang met mannen als Renan toont genoegzaam zijn verwantschap in denken met dien Kristusverzaker. Geen wonder dus dat, toen Littré in het jaar 1870 lid was geworden

der *Académie francaise,* Mgr. Dupanloup in die vergadering geen zitting meer nemen wilde en voor het lidmaatschap bedankte.

Wij gewaagden boven van de echtgenoote en de dochter van Littré, alle twee zeer godvruchtige vrouwen, wier gebed en goede werken veel zullen hebben bijgedragen tot de bekeering van dien ongeloovigen wijsgeer. Littré, zegden wij, was geen lidmaat der katholieke Kerk, doch in weerwil daarvan toonde hij, vooral in de laatste jaren zijns levens, een bijna niet te verklaren eerbied voor hare instellingen; nimmer belette hij zijne vrouw of dochter het vervullen harer godsdienstplichten, herhaaldelijk spoorde hij haar aan tot het verrichten van goede werken; en hetzij een priester of eene geestelijke zuster zijne liefdadigheid inriep, altijd vonden zij een welkom onthaal en eene ruime aalmoes. Het is een feit, dat Littré, wanneer hij op zijn buitenplaats vertoefde, altijd den pastoor van het dorp bezocht en hem eene lijst vroeg van de meest noodlijdende armen, die hij dan ruimschoots van het noodige voorzag. Deze schoone hoedanigheid verraadt een edelen karaktertrek van dien grooten man, die geheel en al leefde voor de wetenschap, daarin zelfs opging. God alleen is het bekend in hoeverre die milddadigheid voor de armen Littré de genade van eene bekeering heeft verworven. Genoeg, God heeft Littré die buitengewone genade geschonken, en in die grootste der daden van dien grooten man ligt de veroordeeling opgesloten van alle valsche stellingen, door hem sedert vele jaren verdedigd. Het was wel op het laatste uur, waarop deze verde diger en verspreider van het moderne ongeloof den schaapstal van Kristus binnen trad; doch wie zal ons zeggen wat een vlijmend zicleleed de twijfel aan de geopenbaarde waarheid gedurende vele jaren dien in de wetenschap vergrijsden geleerde heeft berokkend?

De biddende monnik.

Bij den eersten blik op deze heerlijke figuur dringt zich aanstonds de gedachte aan ons op, welk een snijdend contrast dit aangrijpend beeld op den parijschen Salon van 1880 gevormd moet hebben met de wereldsche en dartele tafereelen, die het omringden. Te midden van die duizenden producten der ongewijde kunst, meest allen sprekende van de zinnelijkheid onzer eeuw, zal het daar - dunktons - gehangen hebben als eene welsprekende herinnering aan den ernst des levens, aan 's menschen hoogere bestemming, - een tweede vinger Gods in de feestzaal van Balthazar!

Treffend beeld van de roeping des kloosterlings te midden onzer wereld van twijfel en zucht naar zinnelijke voldoening! Terwijl de groote menigte zich van God afwendt, om alleen in het slijk der aarde te wroeten, houdt de monnik zich uitsluitend met God bezig. Moge het oog des wereldlings niet verder reiken dan den engen horizon dezer aarde, het oog van den monnik doorboort de hemelen en is alleen op God gericht. De wijzen dezer aarde mogen zich afslooven in het navorschen van alle geheimen der stof, veroordeeld in het duister om te dolen, zoolang zij het licht van Gods openbaring miskennen, - de monnik heeft in zijn kruisbeeld het beste boek, den eenigen sleutel tot de raadselen van dit en het volgend leven.

Een Spaansche fotograaf.

Op het platteland is het in 't vaderland van den Cid al eveneens gesteld als overal, waarde uitvindingen van onzen tijd slechts bekend zijn bij naam. De verschijning van een fotograaf is er dus eene gebeurtenis van gewicht, waaraan zich zelfs de aleade van het dorp niet kan onttrekken. Integendeel, hij is de eerste, die zich aan de kuur onderwerpt om zijn beeld door de zon, op een stukje papier te laten teekenen welk voorbeeld door zijne gemeentenaren zal worden gevolgd. Of het den fotograaf moeite heeft gekost het dorpshoofd daartoe over te halen, zegt de schilder niet; maar het zou zoo onmogelijk niet zijn, want het landvolk is nergens afkeeriger van dan van hetgeen het niet kent. Intusschen is de fotograaf geslaagd. De aleade troont op den poseerstoel met al de waardigheid, die een aleade kan ten toon spreiden, en zal zeker niet weinig verheugd zijn, zijne beeltenis in zijne kamer te kunnen ophangen, als eene gedachtenis aan dit plechtige oogenblik.

Merkwaardigheden op het gebied van wetenschap, nijverheid en kunst.

> I N H O U D : De houtbereidingsmachine van René. - Kunstmatige veroudering van hout. - De draagbare kinderwagen. - Een nieuw model paraplu. - Valsche nieuwe aardappelen.

Eene uitvinding van het grootste gewicht voor de piano-fabrikatie en voor de nijverheid in het algemeen hebben wij te danken aan den pianofabrikant C. René te Stettin. Tot nu toe was er geen middel om het hout duurzaam tegen den invloed der wisselende temperatuur te beschutten, een hinderpaal, dat zich het meest deed gevoelen bij de piano's in heete gewesten, waar die instrumenten dikwijls aan de meest uiteenloopende temperatuur zijn blootgesteld.

Ook hier moest de natuur de leermeesteres der kunst zijn; de uitvinding van den heer René is eene nabootsing van het natuurlijk verouderingsproces van het hout, en daaraan heeft ze hare goede resultaten te danken.

De uitvinder bedient zich als middel tot het drogen van hout van de door hem ontdekte eigenaardige werking der zuurstof, inzonderheid van die zuurstof, welke door middel van een electrischen stroom geözoniseerd en verhit is. Afgaande op het bekende feit, dat hout, hetwelk lang aan de werking der lucht is blootgesteld, beter tot de vervaardiging van instrumenten geschikt is, dan hout, dat onmiddellijk na het drogen in gebruik is genomen, kwam hij na lange proeven tot het besluit, dat houtsoorten, dcor middel van geözoniseerde zuurstof geprepareerd, op den duur aan elke temperatuur weêrstand moeten bieden. Hout voor klankbodems verkrijgt door die bewerking tevens eene grootere harding en geeft alzoo veel meer klank.

Laat ons nu zien op welke manier de kunstmatige veroudering van hout - als wij ze zoo mogen noemen - bewerkt wordt. Daartoe is vooreerst eene luchtdicht gesloten ruimte noodig, waarin het hout, dat het proces ondergaan moet, zoodanig moet opgestapeld worden, dat de zuurstof hare werking op de geheele oppervlakte kan uitoefenen. Is uit genoemde ruimte de dampkringslucht verwijderd, dan wordt de zuurstof er binnen geleid en door middel van een electrischen stroom en het overspringen van electrische vonken geözoniseerd, dat wil zeggen in ozon veranderd. Dit geschiedt onder matige verhitting der ruimte. Nadat het hout van 12 tot 24 uren, naar gelang der soort, aan de werking van den ozon blootgesteld geweest is, kan men de bereiding als geëindigd aanzien.

Alvorens men echter tot die bewerking overgaat, heeft men het hout gedurende ongeveer twaalf uren in dezelfde ruimte sterk verhit, ten einde er de laatste vochtdeelen uit te verwijderen. Na deze verhitting wordt het hout weder eenige uren aan de gewone dampkringslucht blootgesteld, om eindelijk het boven beschreven proces met de geözoniseerde zuurstof te ondergaan.

De machine, die men hierachter afgebeeld ziet, bestaat uit twee deelen; het voorste of kleinste deel, dat als retort dienst doet, is een ijzeren ketel, even als een stoomketel halverwege ingemetseld, en van binnen met chamotta-steenen bekleed, om de nadeelige werking der zuurstof op de wanden te voorkomen. Eene stalen zeef belet het vuur rechtstreeks met den bodem, Van den ketel in aanraking te komen, zoo dat alleen de zoogenaamde vuurlucht langs de vrijliggende wanden strijken kan.

Dit retort heeft een halsvormigen uitgang, die naar het andere deel der machine leidt, namelijk naar eene groote ijzeren kas, die eveneens met chamotta-steenen bekleed is en waaronder ook vuur kan aangebracht worden. In den achterwand, die op de gravure niet zichtbaar is, is eene flinke opening gelaten, die luchtdicht gesloten kan worden en dient om het hout binnen de kas te brengen. Van binnen zijn verscheidene ijzeren staven aangebracht, waarop men de planken verdiepingsgewijze kan neêrleggen, waarbij men zorg draagt dat zij straalvormig uiteenloopen.

De beide draden, die men aan den wand opmerkt, zijn de geleiddraden van eene electrische batterij of eene inductie-machine, die door het metselwerk, den eigenlijken ijzeren wand en eindelijk de chamolta-beklecding tot binnen in de kas leiden, waar zij in twee platinaspitsen uitloopen. Van die spitsen springen aanhoudend de electrische vonken over, waardoor de zuurstof geözoniseerd moet worden.

Zoo als men ziet is de inrichting zeer eenvoudig, terwijl de kosten der constructie volkomen door de verzekerde uitslagen worden opgewogen.

Thans, nu langzamerhand het schoone, warme weêr in het land komt en de stedelingen weêr als gewoonlijk in de week plannen maken voor den aanstaanden zondag, om die dikwijls door het onverbiddelijk weêr in duigen te zien werpen, nu is het juist de tijd om te spreken van eene uitvinding, die voor gezinnen met kinderen, welke van uitstapjes houden, inderdaad een goed geluk is.

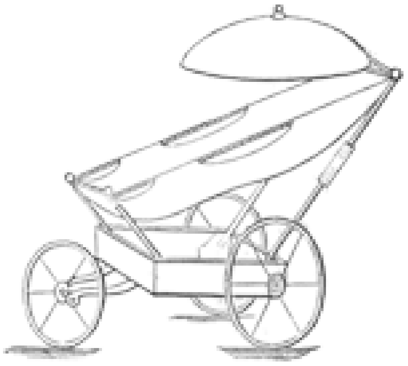

Wij bedoelen den draagbaren kinderwagen van Théod. Murer te Parijs, dien men hierboven afgebeeld ziet. Sierlijk is hij nu juist niet, maar hij heeft de geriefelijke eigenschap, dat men hem, zooals uit onderstaande gravure te zien is, kan toeslaan, waardoor hij in eene soort van valies veranderd wordt, dat men gemakkelijk kan meêdragen.

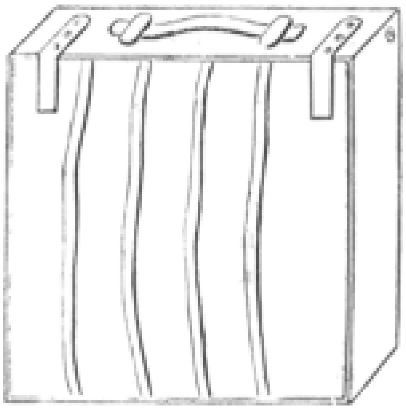

De draagbare kinderwagen, dien wij zoo even beschreven, ruimt wel veel van de ongemakken uit den weg, die de donkere zijde der landelijke uitstapjes met kinderen vormen; maar het groote ongerief dezer pleiziertochtjes, de kans op eene plotselinge verandering van weêr, wordt er natuurlijk niet door weggenomen.

Hoe dikwijls heeft niet een onverwachte don-

derbui met regendroppels ‘als eieren zoo groot’ het heerlijkste zondagspartijtje bedorven! En dat is niet te verwonderen in een leven, dat volgens de getuigenis van een groot en wijs man, eene aaneenschakeling van teleurstellingen is.

In de meeste gevallen zal het daarom raadzaam zijn, behalve den draagbaren kinderwagen, ook een goede paraplu meê te nemen. Dit brengt ons eene nieuwe uitvinding te binnen, die wij ons haasten hier meê te deelen.

De tot heden gebruikelijke vorm der paraplu heeft het nadeel, dat bij een in schuine richting neêrvallenden regen, de rug van den drager maar heel onvolkomen tegen het hemelwater beschut is. Dit ongemak wil de Amerikaan Richard Ray in Lake City verhelpen door den stok niet in het middelpunt, maar, zooals hij het noemt, e x c e n t r i e k met de paraplu te verbinden. De door hem vervaardigde paraplu heeft een overtrek, dat van achteren tweemaal zoo lang is als van voren; hierdoor wordt verkregen dat, als men den stok recht houdt, het hoofd zich vlak onder het middelpunt bevindt, terwijl de schuin invallende regen door het supplementaire overtrek wordt opgevangen. Het is te begrijpen dat men in elk geval de huik naar den wind kan hangen, en den staartkant der paraplu naar die zijde kan keeren, vanwaar men het meest last van den regen heeft.

Menige huismoeder verzucht op dit oogenblik naar de nieuwe aardappelen, daar de oude langzamerhand èn den smaak èn de voedende bestanddeelen beginnen te verliezen. Wij gelooven intusschen dat ieder het verkieselijker zal vinden, oprechte oude aardappelen te eten dan valsche nieuwe.

Valsche nieuwe aardappelen? hooren wij vragen. Ja, wel degelijk, valsche nieuwe aardappelen, dat wil zeggen, oude aardappelen, die eene verjongingskuur hebben ondergaan. Het schijnt dat aardappelen zich voortreffelijk tot zulk eene ‘wedergeboorte’ leenen, beter misschien dan menige oude fat, die in het ‘water der wedergeboorte’ heil zoekt. De oude aardappelen hoeven daartoe slechts in eene oplossing van sodazout gekookt te worden, waarna men ze door middel van een mesje van de spruiten ontdoet en ze door het zand rolt.

Op deze manier moeten de rimpeligste aardappelen het voorkomen harer schoonste jeugd terug krijgen.

De Engelsche clubs
Voorheen en thans.

II.
Thans.

Toen de in het vorig artikel reeds genoemde fransche schrijver Alphonse Esquiros omstreeks vijf en twintig jaren geleden voor de eerste maal in de buurt van het Londensche St. Jamespark wandelde, stond hij verbaasd over de prachtige gebouwen, welke hij daar zag. Zijne verbazing nam echter niet weinig toe toen hij in de elegante Pall-Mallstreet de paleizen als gewone huizen naast elkaar zag staan en op zijne vraag naar de eigenaars van deze vorstelijke woningen ten antwoord kreeg, dat zij door een ‘collectieflord’ bewoond werden. Hij stond namelijk voor een aantal der schoonste clubgebouwen, elk op zich zelf aan eene club toebehoorende en alle

gemakken van een hotel, van eene restauratie, van een koffiehuis, van eene bibliotheek en van eene sociëteit onder één dak vereenigende.

Deze prachtige clubgebouwen zijn waardige gedenkteekenen van het tegenwoordige Engeland, en de tegenwoordige clubs herinneren in geheel hare samenstelling aan de nieuwe engelsche staatsregeling. De oudste der nieuwe Londensche clubs dateert van 1815. De vier, die ouder zijn en allen in St. Jamesstreet staan, namelijk: ‘White's,’ ‘Boodle's,’ ‘Crockford's’ en ‘Brooke's’ zijn anders ingericht dan de nieuwe en daarbij zoogenaamde ‘Subscriptions-clubs,’ d.i. clubs, die aan een particulier toebehooren en toegankelijk zijn voor iedereen, die den eigenaar eene kleine jaarlijksche contributie betaalt.

De nieuwe clubs hebben haar ontstaan te danken aan de engelsche officieren. Deze hadden reeds lang ingezien, dat het vereenigingsbeginsel op het diner toegepast, groote voordeelen aanbiedt. Toen na het einde van de engelschfransche oorlogen de officiersstand daalde, moesten de ontslagen officieren de gemeenschappelijke tafel, waartoe zij zich vereenigd hadden, opgeven. Daar het hun moeielijk viel met hun klein pensioen toe te komen, kwamen zij op de gedachte de gemeenschappelijke tafel ook in het burgerlijk leven voort te zetten. Na vele besprekingen werd de eerste nieuwe club opgericht: de oude wapenbroeders kwamen voorloopig in een gehuurd lokaal bijeen om gemeenschappelijk te dineeren en over oude herinneringen te spreken. Daar het aan de hoofdoprichters bekend was, dat ook vele marineofficieren zich in denzelfden geldnood bevonden, wisten zij deze over te halen zich bij hen aan te sluiten, en sedert ontving de club den naam van ‘United Service-club.’ De leden brachten daarop geld bijeen om een eigen gebouw op te richten, dat in 1819 geopend werd, maar het aantal leden nam zoo snel toe, dat men reeds zeven jaren daarna een nieuw gebouw moest optrekken. Met dit gebouw begon in 1828 de rij der ‘Pall-Mall’-clubs. De ‘United Service’ telde destijds reeds 1500 leden, waaronder de hertog van Wellington. Weldra brak eene club koorts uit; binnen korten tijd hadden de hoogere graden van het leger hunne clubs; er ontstonden eene ‘Junior United Service,’ eene ‘Guards,’ een ‘Army and Navy,’ een ‘Junior Army and Navy,’ alle in Pall-Mall. Het voorbeeld van het leger vond bij alle klassen der burgerij navolging. Voormalige studenten, universiteitsleerlingen stichtten de ‘United University-club’; eene andere groep richtte de ‘Oxford and Cambridge Universities-club’ op; rechtsgeleerden vereenigden zich in een ‘Law-club.’

Aan het hoofd der Londensche clubs staan, naast de voornamelijk uit geleerden en schrijvers gevormde ‘Atheneum-club,’ twee politieke clubs: de ‘Carlton’ en de ‘Reform.’ De in 1830 door de tories opgerichte ‘Carlton’ vond kort daarna een tegenstander in de ‘Reform’ der whigs. Beide clubgebouwen worden als de hoofd kwartieren der twee partijen beschouwd.

Een soort van oefeningsschool voor het politieke leven is de ‘Debating-club,’ waarbij zich jongelingen uit de hoogere standen aansluiten, en welker doel is hare leden door debatten over alle mogelijke, maar vooral over politieke kwesties in de welsprekendheid te oefenen. Vijftig jaren geleden bestond er te Cambridge zulk eene debatclub, waaruit de politieke partijen onder de beste redenaars hunne leden aanwierven.

De voornaamste clubs der liefhebbers van literatuur en theater zijn de ‘Garrick,’ de ‘Savage’ (club der wilden) en de reeds genoemde ‘Atheneum-club.’

Opmerkenswaardig is de ‘Travellers’ (club der reizigers) waarvan slechts buitenlanders of reizende inlanders lid kunnen worden. Lord Londonderry, die de stichter dezer club was, had daarbij ten doel, om buitenlanders, die zich om hunne

reizen naam gemaakt of aanbevelingsbrieven van bekende personages hadden, gedurende hun verblijf in de engelsche boofdstad eene club aan te bieden; Talleyrand bezocht deze club zeer dikwijls. Engelschen kunnen alleen dan lid worden, indien zij het bewijs vertoonen, minstens vijfhonderd engelsche mijlen van Londen te zijn gereisd. Hoe grootere reizen een candidaat had gemaakt, des te gunstiger stonden zijne kansen; want de landen, die hij bezocht, de avonturen, die hij ondervonden, de verschillende volkszeden, die hij gezien had, leverden voor de club overvloedige stof tot gesprekken. Deze club kan zich altijd op een hoog gezelschap beroemen, daar de hoogste takken der engelsche aristocratie en de keur van de leden der beide Huizen van het engelsche Parlement er lid van zijn. De ‘Oriental-club’ heeft eene aardrijkskundige kleur en vereenigt de in Oost-Indië geplaatste Engelschen, die voor tijd en wijl te Londen verblijven. Ook de gepensioneerde burgerlijke en militaire ambtenaren behooren gedeeltelijk tot de ‘Oriental-club’; een ander gedeelte is lid van de ‘East-India United Service.’ De ‘Hannover Square-club’ ook ‘Cercle des Nations’ genaamd, heeft eenige overeenkomst met de ‘Travellers,’ met dit verschil, dat vreemdelingen zoowel als Engelschen er lid van kunnen worden; deze club is vooral voor vreemdelingen, die in Londen niet genoeg bekend zijn, van zeer veel nut; zij kunnen daar eten, de dagbladen van hun land lezen, hun kop koffie drinken, hun praatje maken, met landslieden verkeeren, hunne brieven schrijven en zelfs slapen; want de ‘Hannover Square’ behoort, even als vele andere voorname clubs, tot de hôtel-cubs.

Wat een hôtel-club is, zal ons duidelijk worden, als wij de organisatie en de inrichting der groote Londensche clubs meer van nabij beschouwen. Het uiterlijk der nieuwe clubs is prachtig, maar nog meer staat men verbaasd als men zulk een gebouw binnen treedt. De gang voert naar een voorportaal, waarin de bezoeker door een portier en zijn helper ontvangen wordt, welke beide beambten in last hebben niemand toe te laten, wiens naam niet in het ledenboek staat, of die niet door een lid geïntroduceerd wordt. De beide beambten zijn in het zwart gekleed, met witte dassen, en beschikken over een of twee pages in liverei, wier dienst het is boodschappen voor de leden te doen. Overbrengers van boodschappen wachten het antwoord in eene daartoe ingerichte kamer af. Van het voorportaal komt men in de zaal, die in alle clubs op 't prachtigst gemeubeld en versierd is. Deuren van ahorn- of mahoniehout voeren naar de verschillende kamers: de voormiddagkamer, de garderobe, de leeskamer, de eetzaal; overal ziet men reusachtige spiegels, prachtige schilderijen, guirlandes en gebeeldhouwde plafonds, de rijkste kroonluchters, de duurste meubelen. Een buitengewoon schoone trap voert gewoonlijk naar de drie bovenverdiepingen. Op de eerste verdieping bevinden zich: het salon, de bibliotheek, de rookkamer en de speelkamer voor de liefhebbers van whist. De tweede verdieping bevat zalen voor biljarts en andere spelen, de derde de woningen van de beambten der club.

Een aantal clubs bieden haren leden ook huisvesting, waartoe op de derde en vierde verdieping een aantal elegant gemeubelde kamers zijn ingericht, die tegen matige prijzen door de leden kunnen bewoond worden. De voornaamste hôtel-clubs zijn de ‘Reform-club’ en de ‘Hannover’ Square. In alle goede clubs vindt men ten minste badkamers of toilet- en waschkamers.

Eene gewichtige rol speelt de keuken in de clubs, die met hare verblindende zuiverheid, groote vuren en reusachtige tafels tot de grootste bezienswaardigheden der groote clubs behoort. In vele clubs heeft men in de kelders ook toestellen om het water naar de hoogere verdiepingen op te pompen, de warmte te verdeelen en de verschillende zalen van zuivere lucht te voorzien. De eetzalen zijn buitengewoon

groot; die van Hannover Square bevat eene tafel, waaraan driehonderd personen kunnen plaats nemen. Wil een lid met een gast alleen eten, dan staat hem daartoe een der kleinere eetkamers ter beschikking.

Al deze prachtige gebouwen hebben natuurlijk handen vol geld gekost. Het gebouw der 'Atheneum-club' kostte fr. 845.000, de meubileering fr. 120.000,de waschinrichting fr. 60.000; in de kelders ligt voortdurend voor fr. 90.000 wijn. Het gebouw en de inrichting der 'Reform-club' kostten zelfs fr. 1,440.000; deze club betaalt jaarlijks aan vuur en licht fr. 48.000, voor schrijfbehoeften fr. 12.000, fr. 48.000 aan wijn en andere dranken, fr. 2400 aan ijs. De gemiddelde waarde der wijnen van de 'United Service' wordt op fr. 144.000 geschat. Ook aan lectuur wordt veel

geld besteed. De 'Atheneum-club' geeft jaarlijks voor het abonnement van couranten en tijdschriften fr. 15.000, de 'Reform-club' fr. 9600 uit. De bibliotheek van eerstgenoemde club bevat omstreeks 60.000 deelen en jaarlijks wordt deze aangevuld, waarvoor fr. 12.000 op de begrooting is uitgetrokken. Het entrée eener club varieert tusschen fr. 480 en fr. 960 en de jaarlijksche contributie tusschen fr. 120 à fr. 240.

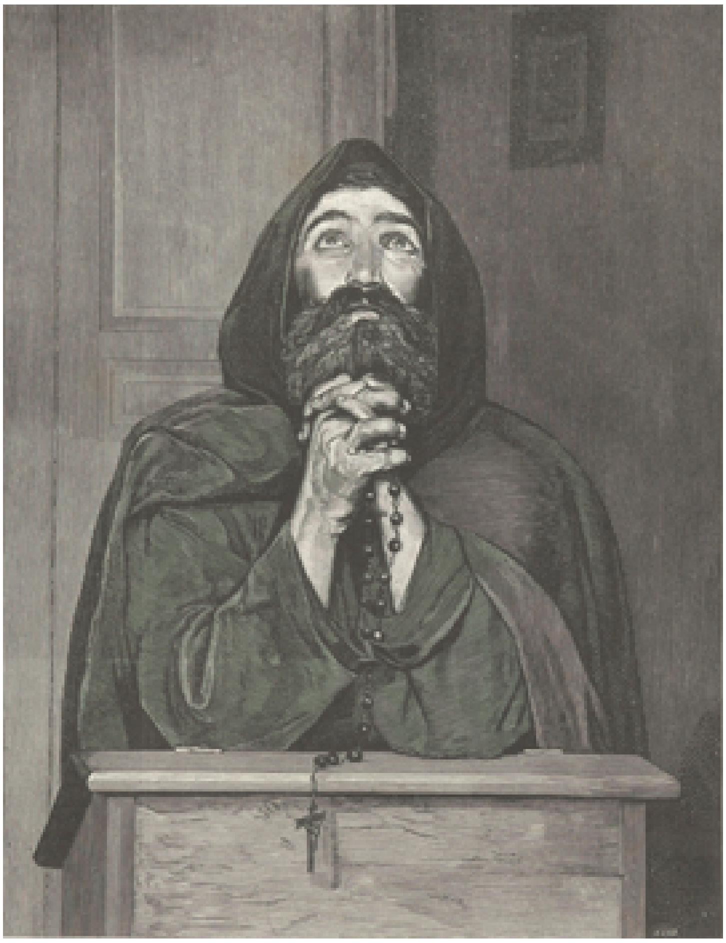

DE BIDDENDE MONNIK, NAAR RICHEMONT.

De Parijsche commune
Door A.J. Meijs Pr.
(*Vervolg.*)

Het gebeurde in de eerste dagen van den opstand, dat twee generaals van het fransche leger, Chanzy en Cremer, voor het *Comité eenral,* (het voorloopig bestuur) moesten verschijnen. De laatste geeft het volgend verslag van de indrukken, die hij bij het binnen treden van het stadhuis en later van die vergadering ontving: 'Het was een bedroevend schouwspel die zalen van het *Hôlel-de-Ville* vol te zien met nationale garden. Als men de breede trap opklom, zag men in de groote zaal alles, wat de zwelgerij het meest walglijks kan voortbrengen; mannen en vrouwen door elkander, smoordronken; men ging twee of drie zalen door, en kwam dan in eene andere, aan den hoek van het gebouw gelegen. Hier hield het *Comité central* zijne zittingen; na vijf minuten beraadslaging vlogen zij elkander in de haren; er is geen herberg, die

een denkbeeld kan geven van deze vergaderingen. Alles wat men in den laatsten tijd voor buitensporigs op onze kleinere theaters heeft vertoond, is nog niets in vergelijking met hetgeen ik hier gezien heb. Nooit waren er meer dan vijf of zes bij het debat, het was een gedurig in- en uitloopen; som mige waren volslagen beschonken; deze bleven nog het meest op hunne stoelen zitten, omdat ze niet opstaan konden. Er was een mannetje onder, klein van gestalte, tamelijk gezet, met lange sluike haren en slecht onderhouden baard. Deze hield voortdurend een chassepot-geweer op den linkerschouder; bij elken zin, dien hij stotterde, nam hij zijn geweer in de hand, en hield het voor ons gezicht. Als de zin uit was, legde hij het weder op schouder.' Dat deze schildering van generaal Cremer volstrekt niet te sterk gekleurd is, bewijst het getuigenis van een ander afgevaardigde van Versailles, die aldus zijne indrukken heeft weêrgegeven: 'Neen, nooit zal ik het schouwspel vergeten, dat zich aan mijne oogen voordeed, toen ik den drempel over- schreed van de zaal, die voor ons ontsloten werd. Men stelle zich voor eenige mannen

rondom eene lange tafel gezeten, den hals en de borst half ontbloot, onfatsoenlijk in hunne manieren, vuil, armoedig, haveloos; alle tegelijk met woeste gebaren sprekend, en elk oogenblik gereed om op elkander aan te vallen. En welk eene taal! Welke uitdrukkingen! Welk cynisme! Men zou gemeend hebben, dat al de figuren van Callot[1] uit hunne lijsten waren afgedaald, om dien dag op het stadhuis hun hart eens op te halen.'

Deze raadsheeren waren, wat lichtelijk te begrijpen is, meestal ook publicisten. In sommige dagbladen, zeer beruchter gedachtenis, trachtten zij hunne opiniën, die in de raadzaal schipbreuk hadden geleden, ten minste bij het lagere volk ingang te doen vinden.

EEN SPAANSCHE PHOTOGRAAF.

De parijsche pers uit die dagen is eene getrouwe afspiegeling van het karakter der Commune; men behoeft slechts een blik te werpen op die tallooze schotschriften, dag- en weekbladen, om terstond te zien, welk een onreine geest er in die wereld heerschte. Taal, die ten onzent de liederlijkste mond in het openbaar niet zou durven uiten, werd daar gedrukt en openlijk bij duizenden exemplaren rondgevent. Daar

(1) Callot, een fransch schilder, uit het begin der 17e eeuw, was zeer beroemd om zijne sprekende volkstypen, waarvan hij er een groot aantal op een betrekkelijk klein doek trettend wist bijeen te brengen.

wordt God en godsdienst op eene manier bespot, die ons met ontzetting vervult en de vraag op

de lippen brengt, of niet de duivel in de ziel dier schrijvers moet gevaren zijn? Daar wordt openlijk met deugd en zeden gelachen, en schaamteloos allerlei ondeugd, moord, ontucht, roof en diefstal gepredikt. Die bladen, welke nog eenigszins voor recht en wet pleitten, werden spoedig, zoo als wij reeds verhaald hebben, door de Commune opgeheven.

Ook in de pers spaarden de Commune-leden hunne ambtgenooten niet, en, men moet het bekennen, met bewonderenswaardige openhartigheid toonden zij elkanders feilen aan. De parijsche litteratuur uit die dagen bevat een rijkdom van scheldwoorden, die menige kijvende bewoonster der achterbuurten zou beschaamd maken. Zoo o.a. verwijt Félix pyat aan Vermorel, dat hij een geheim agent van Napoleon III geweest is. Vermorel antwoordt: ‘Pyat is een vervloekte lafaard; zijne verdiensten bestaan slechts daarin, dat hij te Londen een koningsmoordenaar *eu chambre* geweest is.’ En daarop volgen nog eenige niet van de liefelijkste uitdrukkingen aan het adres van Pyat Rochefort schrijft in de *Marseillaise* aan een zekeren collega Millière: ‘Gij zijt een schurk en een dief;’ en hem verwijtend dat hij 16000 frs. aan de kas heeft ontstolen, voegt hij er bij: ‘Ge ziet dus, dat de redactie gelijk had, toen ze mij verzekerde, dat je een laag schoelje waart.’

Zou het geen wonder geweest zijn, als er door zulke mannen nog iets goeds was tot stand gebracht, als zulk een kwade boom nog eenige goede vruchten had gedragen? Al hunne maatregelen en besluiten, die zij in hunne raadsvergaderingen, dikwerf na wederzijdsche vechtpartijen, inhechtenisnemingen en veroordeelingen genomen hebben, zijn dan ook met het stempel der onzedelijkheid geteekend. Wettig gevonnisde boeven werden in vrijheid gesteld, onschuldigen in hunne plaats gekerkerd; alle wetten, die de openbare zedelijkheid betroffen, werden opgeheven; huwelijken tusschen burgers en burgeressen even vaardig ontbonden verklaard als gesloten; schuldenaars van hunne wettige verplichtingen jegens de schuldeischers ontslagen, en bij al hun geroep over vaderlandsliefde en heldentrouw, toonden zij eene lafhartigheid, die slechts door hunne wreedheid overtroffen werd, en verraadden en verkochten zij elkander aan Versailles of zelfs aan het nabijzijnd Pruisisch leger. Hunne eenige kunst, hun eenig streven was genot, genot in allerlei vormen. Genot in de vorstelijke paleizen, waar zij bij voorkeur hun leger opsloegen onder de rijkvergulde zolderingen der pracht-salons; genot van vorstelijke maaltijden, waar de fijnste spijzen werden voorgediend, waar de geurigste wijnen zóó overvloedig werden geschonken, dat gewoonlijk de volgende dag te kort was om bij gastheer en gasten de sporen der nachtelijke slemppartijen uit te wisschen![(1)]

Zulke mannen moesten nu aan het hoofd staan van Parijs. Zulke mannen moesten bevelen geven, aan zulke moest men gehoorzamen. Terwijl het edeler deel der bevolking sidderde voor de gevolgen van zulk een wanbestuur, doemde het laag geboefte uit zijne schuilhoeken op, om die meesters, hunner waardig, te dienen. Ook de lagere arbeidersstanden, steeds zoo begeerig naar de genietingen der rijken, lieten zich gemakkelijk medevoeren op den weg, door hunne leidsmannen aangewezen.

(1) Merkwaardig zijn de rekeningen, welke men later gevonden heeft, van déjeûners, diners, soupers, enz aan sommige hoofden der Commune geleverd. Naar de kosten te rekenen, zouden deze eene vorstelijke tafel geen oneer hebben aangedaan. Ook hier zien wij weder, hoe die revolutionaire volksmannen, die altijd over de zonden der rijken prediken, zeer spoedig zelf in die zonden vervallen, Zoodra zij aan het hoofd der zaken staan. Zoo ging het onder de Commune, zoo gaat het nog. Een Gambetta bijv., die thans op vorstelijken voət een paleis bewoont, houdt er een eersten kok op na, die jaarlijks 14.000 frs. inkomen geniet.

Duizenden en duizenden lieten zich aan werven in den dienst der Commune. Bandeloos was de troep - want een leger kan men het niet noemen - dien de revolutie aan hare zaak verbond. Ongeveer 150.000 strijders namen deels vrijwillig, deels gedwongen plaats onder hare roode banieren. De goed voorziene arsenalen en tuighuizen konden die veelsoortige benden genoegzaam van kleeding en wapenen voorzien. De kwistig uitbetaalde soldij en het ongebonden leven der barricade-strijders lokten steeds nieuwe krachten tot dienstneming uit, terwijl daarentegen de onrechtvaardigheid der zaak en het laag gehalte der troepen elk man van eer noodzaakten òf om zich schuil te houden, òf om Parijs in die bange dagen te verlaten. Onwilligen werden, zoo men hen vatten kon, met den kogel gestraft.

(*Wordt vervolgd.*)

De familie Picardi.
Novelle door I. Molenaar.
(Slot.)

XIX.

Het zou zeer belangwekkend geweest zijn, de gedachten van Emma te hebben kunnen nagaan; doch wie zal er zich aan wagen, er maar een zweem van weêr te geven? Het moet evenwel een mengeling van vrees en hoop geweest zijn. Dat Perveri haar broeder was, meende zij zeker te weten, maar kon zij zich ook vergissen? En als Otto haar eens niet wilde erkennen, wat dan? Zoo iets kon zij echter moeielijk gelooven. Waarom haar dan terug doen komen en dat nog wel met haar kind? Zij bad vurig. O! indien haar kind nog eens gelukkig mocht worden.

Wat viel haar die reis naar Brussel lang; lang om een dubbele reden: zij zou immers ook haar kind weêr terugzien; waren er geen drie lange dagen over heengegaan? De omnibus reed haar veel te langzaam, wat gingen die boomen en struiken traag voorbij.....

Gelukkig voor haar dat zij iemand tot gezelschap had, die haar bijzonder ter zijde stond; wie deze man was, kon zij niet te weten komen; maar toevallig was hij ook wêer op de terugreis in denzelfden omnibus.

Wie zal de blijde ontmoeting schetsen van moeder en kind; dat kind nog kort geleden met de wanhoop in het hart verlaten en nu, vol van blijde verwachting, omhelsd. Immers, de eerwaarde moeder, ofschoon zij juist niet iets bepaald gezegd had, had haar toch meer hoop gegeven. Ik zal voor u bidden, had zij gezegd, en na het kind een kusje gegeven te hebben, zegde zij: ‘God zij met u’ kleine.

Toen Emma weêr te Contich was aangekomen - het was 's avonds - was Kobe daar reeds aanwezig om haar af te halen, om dan den volgenden morgen weêr meê naar de stad te gaan.

‘Die vreemde heer was een aardige man,’ zei Kobe ‘is hij met u meêgereisd? Wat scheen hij belang te stellen in mijn naam en waar ik woonde....’

Kobe was ditmaal onuitputtelijk in het spreken; hij maakte voor Emma reeds allerlei plannen, plannen soms zoo dol dat zij er onwillekeurig om lachen moest.

‘Maar, juffrouw!’ riep hij dan weêr, ‘wat een beeld van een kind, zie eens, hoe het mij de handjes om den hals slaat. Waarachtig, het gelijkt sprekend op Otto. Wat zal Mieke wel zeggen? - Nu, maar als de boel nog eens mocht tegenloopen, dan blijft gij maar met het kind bij ons....’

Zoo doorpratende naderden zij eindelijk Bouchout. Mieke kwam hen reeds tegemoet, het kind van Emma met kusjes overladende.

Den volgenden morgen was Emma reeds vroeg met Kobe en haar kind op reis.

Ook Perveri zat vroegtijdig op zijn atelier. Een nieuw doek stond voor hem; een schoone groep was er op geschetst. Het scheen een terugkomst van man en vrouw te zijn. In de ruwe trekken van het mannenbeeld kon men zonder moeite zijn eigen gelijkenis zien en in dat der vrouw met het kind op den arm, dat van Emma.

'O,' dacht hij, 'als ik eens werd teleurgesteld en zij een bedriegster was, die...'

'Maar, wij zullen ze beproeven. - Daar komen ze aan. Doch stil, Otto, geen dwaasheden, alles bedaard....'

Weêr werd er aan de deur getikt.

De schilder had reeds met ingehouden adem geluisterd, of hij ook een kinderstem kon vernemen; doch niets liet zich hooren.

'Binnen!' riep hij op denzelfden toon als vroeger; Emma kwam binnen.

'Is dat de kleine? Welk een aardig kopje! Ik was al half bevreesd dat gij niet zoudt komen; want naar aanleiding van uw verhaal heb ik een nieuwe compositie ontworpen. Gij kunt mij een groot genoegen doen een ander kleed aan te trekken; daar in de kamer liggen er van verschillende grootte; het zijn er wel volgens de laatste mode, doch die juist heb ik noodig. Draai den sleutel in 't slot en geef mij uw kind maar zoo lang.'

Hoe vreemd ook deze nieuwe handelwijze aan Emma voorkwam, gehoorzaamde zij werktuiglijk; zij gaf gewillig het kind aan den schilder af.

Deze liep er mede door het atelier. De kleine, ver van bang te zijn, had zooveel schik in al het kleurrijke en het vreemde, dat er aanwezig was, dat hij nu en dan schaterde van lachen.

'Inderdaad een aardig kopje, sprekend mijn moeder,' sprak Perveri. Hij kuste het kind vurig, liet het een en ander kijken en speelde er meê.

Zoo kon een half uur verloopen zijn, toen Emma gekleed het atelier binnenkwam.

De schilder stond stom als een beeld. '.Ja,' dacht hij, 'dat is mijn zuster; hoe gemakkelijk beweegt zij zich; dezelfde statige, bedaarde tred; zij is het.'

Hij herstelde zich echter spoedig en vroeg: 'Zoudt gij nu het kind ook willen om kleeden; het noodige is er voor aanwezig.'

Emma voldeed ook aan dit verzoek, maar thans met een gerustheid, alsof zij in haar ouderlijk huis geweest ware.

Nauwelijks echter was zij in de belendende kamer verdwenen, of de schilder begon bitter te schreien, hij kon zijn overkropt gemoed niet langer inhouden. Het was alsof al het leed, door zijn zuster, door hem zelf, door zijne ouders ondergaan, hem op eens voor den geest kwam en toch, hij was onuitsprekelijk gelukkig. Hij wist het nu, er was nog iemand op de wereld, die hem beminde; een hart dat warm voor hem klopte, leefde nu met hem onder hetzelfde dak, kort in zijne nabijheid.

Zoo zich echter voor zijne zuster te vertoonen, hij de groote meester, dat nooit. Hij bedwong zich met kracht, en eer Emma met het nu rijk gekleede kind weer terugkwam, was er opzijn gelaat geen zweem meer van aandoening te bespeuren.

'Ga nu daar zitten, vrouw,' zegde hij bedaard, 'zie zoo, nu is het goed, en tracht het kind stil te houden.'

Eenige lijnen in houtskool op het doek te zetten was voor hem het werk van een oogenblik; maar in plaats van aan het vrouwenbeeld en het kind te werken, schetste hij een achtergrond, voorstellende een kasteel door een bosch omringd.

‘Gij hebt mij de vorige maal uw geschiedenis verteld, vrouw,’ zoo begon Perveri weêr, ‘wilt gij de mijne ook weten? ln de eerste plaats moet ik u dan zeggen, dat ik ook van nabij Brussel geboortig ben. ‘Zie eens, kent gij dit huis dat ik hier geschetst heb?....’

Emma trad nader; zij staarde als een droomende op het doek. ‘Het huis mijner.... ouders....’ sprak zij nauw hoorbaar.

‘Daar - ben ik geboren,’ zegde de kunstenaar gejaagd, ‘mijn naam is niet Perveri - maar Otto....’

Hij had het woord nauw uitgesproken, of Emma lag hem aan den hals. ‘O, mijn broeder,’ snikte zij, ‘wat zalig geluk u weer te zien....’

Otto was niet in staat een enkel woord te spreken; doch de gloeiende kus, op het voorhoofd van Emma gedrukt, en de vurigheid, waar mede hij het kind omhelsde, zeiden genoeg wat er in hem omging.

Dat was een voorsmaak van den hemel. . . . .

XX.

Het spreekt vanzelf, dat Otto, nadat hij zijn zuster met zekerheid herkend had, haar bij zich hield; hij dacht er zelfs niet aan - onder het druk verhaal zijner avonturen - dat er iemand kon bestaan, die Emma eenige genegenheid toedragen of belang in haar kon stellen. Emma daarentegen had in al hare vreugde de woorden van Kobe niet vergeten; hij had gezegd: ‘Als gij zeker zijt dat het uw broeder is, moet gij het dadelijk komen zeggen; ik zal blijven wachten.’ En Kobe had gewacht; als een trouw schildwacht op post had hij gedurig de straat op en neêr geloopen, toen eindelijk niet Emma, maar Otto zelf verscheen, die riep: ‘Kobe, kom hier, mijn jongen, van harte dank ik u voor de zorgen mijne zuster bewezen.’

Wat Kobe op dat oogenblik deed en sprak, heeft hij zelf nooit geweten, maar zeker is het dat Otto het nimmer kon vertellen, zonder er hartelijk om te lachen. Hij sprong om Otto heen, als iemand die van ziine zinnen was, en zijn standpunt tegenover hem geheel vergetende, liep hij hem voorbij naar Emma toe.

‘Juffrouw, geluk er meê! O, wat is Kobe blij. Kom, kleine, een kus van Kobe, wij gaan dadelijk naar Mieke om het haar te zeggen. Zie,’ riep hij, ‘als ik niet getrouwd was, dan wilde ik weêr bij u dienen, even als vroeger.’

In zijn eerste blijdschap had Kobe niet gezien, dat Emma en het kind van kleeding veranderd waren; toen hij dat bemerkte, stond hij bedremmeld te kijken. ‘Neen,’ riep hij, ‘ik zie het al, dat gaat niet, Kobe mag zoo niet meer naast u loopen; en het lieve kind, ik heb het toch niet vuil gemaakt? Neem mij niet kwalijk...’

‘Wat!’ riep Otto, ‘kom hier, brave kerel; om u genoegen te doen, rijden wij dadelijk naar Bochout; ik wil ook uw vrouw zien.’

‘Zoudt gij?’ vroeg Kobe; ‘dan zal ik vast maar vooruit loopen.’

En hij had het gedaan, zoo niet het besliste: ‘Gij rijdt meê’ van Otto hem had weêrhouden.

Was dat drietal gelukkig, niet hetzelfde kon men zeggen van den oom te Sterrebeek. Meer dan ooit sloot deze zich op en zonderde zich af. Woest en woester worden zijne bewegingen, holler nog staan zijne oogen, scherper nog steekt zijn neus vooruit, wilder hangen hem de haren om het hoofd.

Weêr is hij bezig aan 't snuffelen in een brief hij houdt hem omklemd als een valk zijn prooi, zijne oogen schijnen de letters te verslinden; hij leest:

‘Indien gij mij binnen acht dagen niet het gevraagde geld overmaakt, dan geef ik den brief de politie in handen met de verklaring er bij, dat ik bereid ben verdere inlichtingen te geven.’

Hij blikt op het papier als zag hij er doorheen.

‘De politie?.... vijfduizend gulden.... nooit!’ gilt hij.

Hij opent een tweeden brief:

> ‘Mijnheer!
>
> Door dezen doe ik u weten, dat ik uit Italië ben teruggekomen. Als familielid denk ik u binnen kort met mijne zuster een bezoek te brengen. Bij die gelegenheid ben ik voornemens u rekenschap te vragen van uwe handelingen.

'Uw neef Otto.'

Bij het lezen van dien brief ontglipte hem geen enkel woord; met den mond stuipachtig geopend, kneep hij krampachtig den brief in zijne vingeren. De oogen rolden hem door het hoofd, hij zag nu eens naar het raam, dan weêr naar de deur; als een wilde kat, die gevangen van alle kanten gevaar vreest, blikte hij in 't rond.

Nogmaals zag hij inden brief het woord 'Otto'.... als een wild dier sloop hij zijn hol uit en vlood naar buiten. Hier gekomen keek hij omzichtig rond; een sprong en hij was in 't hout verdwenen. . . . .

Genoeglijke dagen gingen voor Emma en haar kind aanbreken. Wat was liet ruim voor haar in de wereld, als zij in gezelschap van Otto langs de boorden der Schelde wandelde! Wat was 't een genot daar de ondergaande zon in het steeds woelende water der rivier te zien weêrkaatsen; de schepen op den breeden plas te zien drijven of ze in de kaaien en dokken onder volle bedrijvigheid te zien lossen. En Otto? Dikwijls had hij daar gewandeld; maar nog nooit was eene wandeling aan 'de werf' hem zoo aangenaam geweest. Hij toonde Emma de kleuren der lucht, de verschillende tinten van het water; met hoeveel gloed wist hij in woorden het strand van Napels te schilderen en de warme kleuren te vergelijken met de fijne grijze tinten van de vaderlandsche natuur. Zelfs het jongske moest meê bewonderen. - Wat stapte de schilder fier naast zijne zuster de straten door, waar menigeen hem naoogde; het was immers voor het Antwerpsche volk een interessante geschiedenis.

Ongetwijfeld was Emma gelukkig en toch kwamen er nog wolkjes den helderen hemel van haar geluk verduisteren. Zij, gelouterd door tegenspoed, zich steeds houdende aan de lessen harer moeder, was overtuigd dat er een God bestond die alles regelde, een zorgzame Vader, die, hoe raadsclachtig soms ook, voor ons alles ten beste schikt. De godsdienst was steeds haar steun gebleven; zij was zich volkomen bewust, dat zonder God het leven geen waar genoegen kan geven, het leven doelloos was. Hoe teleurgesteld moest zij daarom niet geweest zijn, toen ze datzelfde gevoel bij Otto niet aantrof, dien vurigen geest voor godsdienst bij hem miste. Alle moeite wendde zij aan dezen onwaardeerbaren schat hem terug te doen erlangen. Nu eens toonde zij hem het verband tusschen kunst en godsdienst, dan weêr bad zij vurig voor hem; want had Otto haar niet eenmaal bekend wel gaarne te willen gelooven, maar dat hij het niet zoo eenvoudig, zoo schuldeloos kon als zij.

De Hemel alleen weet, wanneer zij met haar kind in een der schoone kerken te Antwerpen lag neêrgeknield, met hoeveel innigheid zij dat zelfde kinderlijk geloof voor haar broeder afsmeekte.

Wat Otto betrof, hij zag dat gaarne; het was immers zoo schilderachtig schoon zijn zuster in het fantastisch licht der kerk als een engel te zien bidden, met haar geest in hooger sferen zwevende. Hij hield hartstochtelijk veel van haar, en om harentwille alleen had hij gaarne gewenscht te kunnen zeggen: 'Emma, ik geloof even als gij.'

Doch wat de rede niet vermocht, over won het gebed. Otto werd langzamerhand bestendiger; het wilde, ongeregelde leven van den italiaanschen kunstenaar werd door de oude omgeving in zijn vaderland en door het verkeer met zijne zuster van lieverlede gematigd. Het werd hem reeds een genoegen in een der kapellen der St. Jacobs- of in de Lieve-Vrouwe-kerk samen met zijn zus ter te bidden en vooral 's avonds het lof bij te wonen. Daar dan neêrgeknield, kon hij reeds bidden voor zijn toekomst, voor de toekomst, zijner zuster en niet minder voor die van den kleinen

Henri. Wat hij echter niet gedacht had, was dat daar op diezelfde plaats een vreeselijk drama zou worden afgespeeld.

XXI.

De winter, die voor Emma zoo lang duurde, maar toch tevens heil had aangebracht, heeft zijn grootste strengheid reeds gematigd; de maand mairt is februari opgevolgd.

De kathedraal, door de Antwerpenaren zoo gaarne Onze-Lieve Vrouwe genoemd, steekt rustig als een reuzengevaarte tegen de nu grillige voorjaarslucht af. Een beschermenden geest gelijk, staat zij daar, de omwentelingen der tijden en stormen trotseerende.

De avond begint reeds in te vallen, het veelkleurig licht der Zonne speelt van binnen niet meer door de hooge ramen op de ontelbare zuilen, die, als tot een grootsch geheel samengetooverd, het trotsche gebouw ondersteunen. Hier en daar verdwijnen er reeds eenige in het zwakke schemerlicht of in het halfduister. De kaarsen, door de geloovigen voor de heiligenbeelden ontstoken, werpen haar roodachtig schijnsel op de sierlijke gewelven; alleen de buitenste zijbeuken ontvangen nog, in tegenstelling met het kaarslicht, het blauwachtig weifelend licht van buiten. Dieper in den tempel gaan de kapellen, die om het priesterkoor en hoofdaltaar heen liggen, reeds in een onbestemde, donkere massa verloren. Hij, die nooit die gangen betrad, zou zich nu wel wachten daar een schrede te wagen, veeleer zou hij huiverend terugtreden.

Ziet gij dien man daar, als een schim behoedzaam rondkruipen, aandachtig alle ruimten onderzoekende? Wat zou hij willen....

De laatste tonen van het orgel, onder het lof bespeeld, zijn reeds lang in zachte echo's weggestorven, de heerschende stilte wordt alleen afgebroken door de voetstappen van een enkelen nog aanwezigen kerkbezoeker, die den tempel verlaat. Ook Otto en Emma zijn nog aanwezig; in het gebed verdiept liggen zij bij een der kolossale koepclzuilen neêrgeknield.

De geheimzinnige nadert; duidelijker wordt zijn gestalte. Als een spion, een legerplaats bespiedende, loopt hij op een afstand in een kring om de biddenden heen en verschuilt zich ten laatste ongemerkt achter de zuil, waar Otto en Emma, door het licht van enkele kaarsen beschenen, zich bevinden. Hij houdt de eene hand boven de gloeiende oogen, terwijl hij met de andere hand aan de zuil een steunsel zoekt. Het flauwe licht beschijnt nu ook zijn aangezicht. De haren staan hem bijna recht op het hoofd. Hij rekt zich uit, en rekt zich nog eens, om, zonder van plaats te veranderen, het bespiede naderbij te komen. Zoo, in die houding, als een tijger die zijn prooi beloert, blijft hij staren. Nog eenige oogenblikken........ Een akelige, snijdende gil, gepaard aan een doffen val van een lichaam, klinkt door het kerkgebouw.........

Otto en Emma zien doodelijk verschrikt om; kort in hunne nabijheid ligt een man roerloos met verwrongen trekken; met de eene hand houdt hij een brief omklemd terwijl de andere vast samengenepen zijne haren omvat......

Om het voorgaande te verklaren moeten wij even in onze geschiedenis teruggaan.

Wij hebben gezien hoe de oom van Emma het huis was uitgeslopen; als opgejaagd wild had hij zich overdag schuil gehouden, alleen bij avond en 's nachts rondzwervende. Hij wilde zich overtuigen of Otto inderdaad teruggekomen was. De vreeselijkste onrust, gepaard aan zijn waanzinnigheid, hadden hem naar Antwerpen heengedreven, de plaats waar Otto zijn brief geschreven had. Daar, door koude

overmand, had hij een schuilplaats in de donkere hoeken van een der portalen der kerk gezocht; hier was het dat hij Otto en Emma meende opgemerkt te hebben. De kerk in te gaan gedurende de godsdienstoefening, dat durfde hij niet; hij bleef wachten tot de meeste menschen haar verlaten hadden. Daarop ging hij binnen. Als een moordenaar die, hoewel bevreesd voor de noodlottige plek waar hij zijn gruweldaad verrichtte, er toch onweerstaanbaar wordt heengetrokken, zoo ook hij; hij wilde zijne slachtoffers zien.

Ja, zij waren het.....

Een glimp van licht glom weêr een oogenblik in zijn verstand op en hevig verschrikt plofte hij dood ter aarde. De brief, dien hij omklemde, deed Otto in den doode zijn oom erkennen; het was dezelfde, dien hij een paar dagen geleden, aan hem geschreven had.

Deze vreeselijke dood had alle verder onderzoek van den kant van Otto overbodig gemaakt. De bezittingen van zijn oom werden rechtmatig verdeeld. Een gedeelte verviel aan de weinige familie van den overledene, een neef en een nicht, die gedurende zijn leven, omdat ze van geringen stand waren, nooit door hem waren erkend. Het andere erfden Otto en Emma. Met goedvinden van de mede-erfgenamen was hun het

ouderlijke slot bij schatting als hun deel toegerekend geworden.

Emma's innige wensch werd derhalve vervuld; daar op die zelfde plaats, waar eens haar wieg gestaan had, mocht zij nog gelukkige dagen in gezelschap van Otto en haar kind beleven.

Van Kees heeft men nooit weêr iets vernomen. Wat Kobe betreft, deze bleef te Bouchout wonen, hoe gaarne ook Otto hem had willen medenemen; voor zijn zoon werd gezorgd, zoodat Mieke haar hartewensch vervuld zag; zij mocht in hetzelfde huisje blijven en rust nu naast haar man op het kerkhof te Bouchout.

De kleine Henri, ofschoon veel voor de toekomst belovende, is niet oud geworden. Nog zeer jong, voor den dood zijner moeder Emma, die door Otto niet lang werd overleefd, stierf hij. Trijntje wist dit; want bij haar verhaal zegde zij menigmaal: ‘Zoo gaat het in de wereld, spoedig zal het ook mijn beurt zijn.’

O! hoe gaarne zoude ik nog eens met de poes op den schoot bij den flikkerenden vuurpot gezeten, mijn geschrift aan Trijntje willen voorlezen; hoe aangenaam zou het mij zijn, daar nog eens een traan te zien wegpinken; doch ‘zoo gaat het,’ zegde Trijntje - en ik zeg het haar gaarne met eerbied voor haar verleden na: ‘ja, zoo gaat het....’

Sappemeer, October 1880.

Nuttige wenken en opmerkingen over land- en tuinbouw.

Groenteteelt.

Geen planten koopen, maor zaad. II. In mijn vorig artikel over dit onderwerp, opgenomen in nummer 40 van de *Illustratie,* zegde ik aan het slot, dat ik overtuigend hoopte te bewijzen dat het koopen van groenteplanten minder verkieselijk is dan het koopen van groentezaad. Ik wil trachten die bewering thans te staven, die bewijzen te leveren.

Vooreerst wijs ik dan op het groote verschil dat er in de meeste gevallen zal blijken te bestaan tusschen de grondsoorten, waarop de planten uit zaad zijn gewonnen en die waarop ze later zullen moeten doorgroeien. Ik zal mij duidelijker uitdrukken; want velen begrijpen misschien den zin dezer woorden niet. Gij zijt dan eigenaar of huurder van een hof, lezer, die geheel bestaat uit lichten zandgrond en die tamelijk van mist is voorzien. Het is uwe gewoonte steeds groenteplanten te koopen bij de hoveniers in uwen omtrek, die planten voor den verkoop kweeken. Ik neem nu vooreerst eens aan, dat gij bij die hoveniers persoonlijk uwe planten gaat plukken - zoo als in eenige streken de gewoonte is - en dat gij krachtige, gezonde planten goedkoop plukken kunt. Gij weet echter zoo goed als ik, lezer, dat de hoven der hoveniers door herhaalde zware bemistingen zoo overvloedig van plantenvoedsel voorzien zijn, dat alles, wat zij er op zaaien, dadelijk goed is opgeschoten. Zie maar eens in het vroege voorjaar, als die hoven worden omgespit, hoe zwart en vettig de aarde er uitziet Lijkt wel of ze uit vergane miststoffen bestaat en toch bij elke spitting ontvangt elk bed weder eene ruime bemisting van goede mistsoorten. Let vervolgens maar eens op, als wij verder in de lente komen of tot den zomer genaderd zijn, hoe welig bijv, spinazie, raapstelen en dunsel in die hoven groeien en hoe spoedig een

krop salaad, eene radijs, eene bloemkool voor den verkoop geschikt zijn. Men ziet die planten als het ware grooter worden; onafgebroken groeien zij door, zoo 't weder maar eenigzins meêvalt.

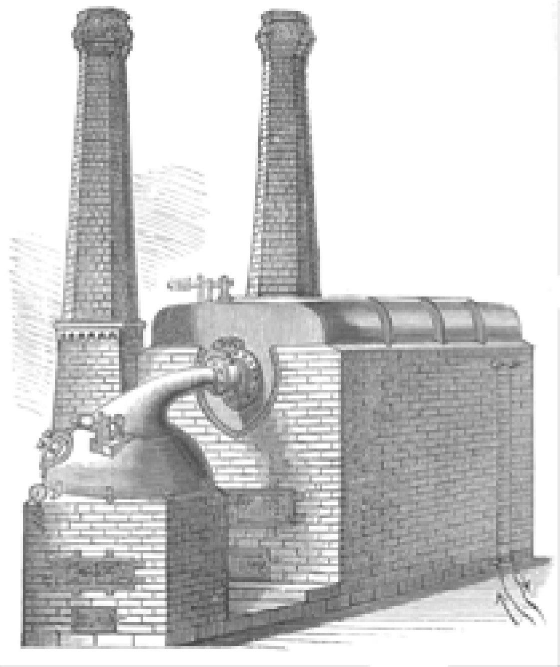

DE HOUTBEREIDINGSMACHINE VAN RENÉ

Ook de groenteplanten, door den hovenier voor den handel gezaaid, deelen in die algemeene snelheid van wasdom. Dank zij den vruchtbaren grond, wassen zij malsch op en staan op het oogenblik, dat gij ze komt plukken, in volle kracht te velde. Maar nu komt er een keerpunt in haar leven. Gij plant die planten in uwen zandigen, in vergelijking met den hoveniershof, schralen grond. Gij neemt ze van den rijken disch weg en plaatst ze aan eene tafel, waar - altijd vergelijkender wijs gesproken - schraalhans keukenmeester was. Zij genoten tot dusverre het vette der aarde in letterlijken zin en zullen zich van nu af met het meer magere moeten zien te behelpen. Wat wonder dan ook dat de gekochte groenteplanten in den regel traag doorgroeien, lang kwijnen en niet zelden, zoo het weder tegenvalt, door gebrek aan het noodige voedsel sterven? ln een volgend artikel hierover meer.

Bloementeelt.

Het planten der Knol-Begonia's op de bloemperken. Toen ik voor eenigen tijd in dit tijdschrift een paar artikels schreef over de Knol-Begonia's in het algemeen en over de kweeking dier prachtige bloemen, beloofde ik iets over hare planting in den bloemhof te zeggen, Zoodra de tijd dier planting zou gekomen zijn. Die tijd is thans daar - we zijn in juni - en ik wil mijne belofte houden.

Om de Knol-Begonia's gedurende den zomer in volle pracht te zien, is het vooreerst noodig dat zij geplaatst worden op een perk, waar zij den geheelen dag de volle zon kunnen genieten. Heeft men zulk een perk uitgekozen, dan wordt het zeer diep gespit en rijkelijk van mest voorzien. De beste mest is oude, goed verteerde koemest. Kan men over bladaarde, turfmolm of boomaarde beschikken, dan is het zeer aan te raden die stoffen op het perk te brengen: zij bevorderen den groei der Knol-Begonia's nog meer dan eene ruime toevoeging van koemest.

Men kiest nu verder een regenachtigen dag in Juni uit om de planten, welke men op de manier zooals ik vroeger opgaf binnenshuis heeft gekweekt, op het perk te brengen. Sommige planten zullen waarschijnlijk al bloemknoppen vertoonen of misschien reeds bloemen draden. Dit belet echter niet dat ze dan nog even gemakkelijk op het perk kunnen geplaatst worden als de andere, welke nog niet zoo ver zijn ontwikkeld. Om de planten gemakkelijk uit de potten te krijgen, zonder de planten of de potten te beschadigen, giet men eerst de aarde in de potten goed nat; daarna keert men elken pot het onderst boven en slaat met de vuist tegen den bodem: de planten schuiven dan onmiddellijk uit de potten en lijden door die ontplanting niets, zoo men ten minste Voorzichtig te werk gaat en zorgt dat de planten niet vallen.

Men plant de Knol-Begonia's op een ouderlingen afstand van 3 dM. Eene dichtere planting schaadt aan den bloei. Spoedig na de plaatsing op het perk beginnen ze volop bloemen te vormen en gaan hiermeê onafgebroken voort tot het laatst van october of het begin van november. Gedurende den zomer vereischen ze weinig zorgen; wanneer men ze bij groote droogte maar nu en dan eens begiet en die, welke dreigen te gaan liggen, aan een stokje opbindt, dan kunnen zij verder onze tusschenkomst missen. Zoodra echter de eerste nachtvorsten invallen, moeten wij ze weder beschermen, als wij ten minste willen dat hunne knollen ook voor het volgende jaar voor het gebruik geschikt zullen blijven. De eerste nachtvorsten toch dooden en verwoesten alles, wat van de Knol-Begonia's boven de aarde staat, geheel. De knollen evenwel worden niet dadelijk vernietigd, maar moeten toch na de eerste nachtvorsten het perk verlaten.

In October spreek ik over die ontplanting en de bewaring der knollen gedurende den winter.

Rebus N°. 8.

De geabonneerden op den DERTIENDEN JAARGANG, wier oplossing; vóór den 6^{en} augustus 1881 ingezonden, nauwkeurig overeenkomt met die welke in liet nommer der *Belgische Illustratie* van dien dag verschijnt, ontvangen later de opgave van het nummer van han lot in de verloting en hebben bovendien tegen inzending van een postmandaat van frs. 2.60 recht op een der zeven eerste jaargangen van de *Belgische Illustratie,* behalve den 5^{en} en 7^{en} jaargang, die uitverkocht zijn.

Ook zijn voor hen tegen verminderden prijs de bekende oleographieën DE GOEDE TANTE en DE STRENGE TANTE verkrijgbaar, en Wel voor 6 franken 't stuk in lijst, voor 4 franken zonder lijst.

De postmandaten moeten geadresseerd worden aan het bureel der *Administratie:* Boulevard du Nord, N°. 107, te Brussel.

[Nummer 45]

Calderon de la Barca.

Met echt spaanschen luister is op den 25^{en} mei de gedachtenis gevierd van Spanje's grootsten en roemrijksten treurspeldichter, Calderon, wiens overlijden voor twee honderd jaren op dienzelfden datum had plaats gehad. Het was inderdaad eene wereldhulde, wèlke op dien gedenkwaardigen dag aan den ridderlijken dichtervorst werd gebracht; uit alle oorden trouwens waren op uitnoodiging der Spaansche regeering eene talrijke menigte vereerders van Calderon naar Madrid getogen ter bijwoning van de schitterende feesten te zijner eere gegeven. Koning Alphonso zelf presideerde bij verscheidene vergaderingen, waaraan de bloem der europeesche geleerden deelnam en niets liet die vorst onbeproefd om den edelen en onbaatzuchtigen gunsteling van zijner voorzaat, koning Philips IV, te verheerlijken. Wij willen ons bij die grootsche feestviering van 25 mei 11. niet langer ophouden, daar alle bladen er in den laatsten tijd met veel ophef van gewaagd hebben; veeleer wenschen wij in de volgende regelen aan te toonen, dat Calderon die zeldzame onderscheiding en hooge eerbewijzing ruimschoots verdiend heeft. Een leven immers, zij het ook van een vreemdeling, dat een schakel is van edele en verdienstvolle daden; een leven, dat zijn lauweren geteld heeft bij de grijze haren van den man, die het ten einde toe op de eervolste manier geleid heeft, - zulk een leven vraagt onze hoogachting en volle waardeering, vraagt ons een woord van hulde en toewijding af.

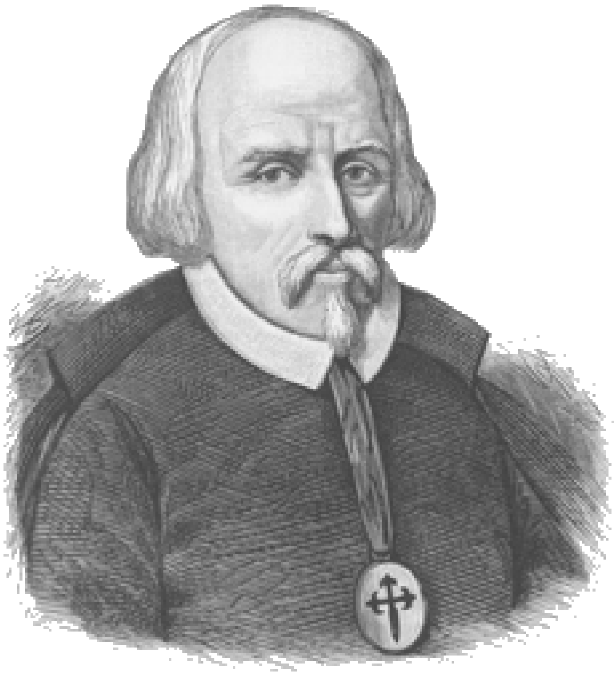

CALDERON DE LA BARCA.

Don Pedro Calderon de la Barca was de adellijke zoon uit het ridderlijk geslacht der Barca's van Burgos. Op den l^{en} januari 1600 te Madrid geboren, was hij de zoon van Diego Calderon de la Barca Barreda en van Dona Maria de Henao y Ruano. Deze laatste stamde af van een adellijk belgisch geslacht uit Bergen in Henegouwen, zoo

dat wij met de geestige opmerking van den hoogeerw. heer J.J. Putman den gevierden spaanschen dichter een Nederlander zouden kunnen noemen, 'schoon niet van vreemde smetten vrij.'

Na de eerste opvoeding van zijne godvruchtige moeder te hebben genoten, ging Pedro op negenjarigen leeftijd naar het Jesuïeten college te Madrid, waar hij verbleef tot zijn veertiende jaar, toen hij ter wille zijner begaafdheden en buitengewone kennis tot lid der destijds zoo vermaarde hoogeschool van Salamanca werd aangenomen. Reeds voor zijn vertrek naar die universiteit had de jeugdige Pedro het bewijs geleverd van een zeldzaam talent, dat hem in de toekomst de eereplaats onder Spanje's grootste treurspeldichters beloofde; een drama, *El Carro del cielo, de Wagen des Hemels* genaamd, zijn eersteling, was met den grootsten bijval in Salamanca opgevoerd en ontlokte aan den beroemden tooneeldichtcr Lopet de Vega in lateren tijd de veelbeteekenende uitspraak over dit pas ontloken dichtergenie, 'dat Pedro Calderon op nog jeugdigen leeftijd reeds met lauwerkransen getooid was, die men anders niet dan op grijze hoofden zag.'

Met de vermeerdering zijner jaren steeg Calderon steeds hooger in aanzien en eer; een altijd hooger vlucht van zijn dichterlijken geest, gepaard aan diens verbazende vruchtbaarheid wekte de bewondering op zijner landgenooten, en de voornaamsten onder dezen stelden den hoogsten prijs op ziine vriendschap. Koning Philips IV, door de Protestantsche nederlandsche schrijvers zoo meêdoogenloos belasterd, wien de bevordering van de kunsten en wetenschappen zijner onderdanen zoo nauw ter harte ging, kon niet lang onkundig blijven van den onverdeelden lof, dien geheel Spanje zijn grootsten dichter toezwaaide. Zelf een geestdriftig minnaar der tooneeldichtkunst, verbond de koning Don Pedro Calderon aan zich, overlaadde hem met zijne gunsten en verhief zelfs zijn gunsteling tot ridder van St.-Jago. Bijna uitsluitend schreef Calderon in die jaren tooneelstukken, die onder zijne leiding voor Philips en diens hofhouding werden opgevoerd. Het is een onbegonnen taak in deze weinige regelen eene opsomming te doen der talrijke drama's door Calderon uitgegeven; niet minder dan 112 comedias, ongerekend de talooze andere gedichten en de 87 lofzangen op het H. Sacrament des Altaars, die hij in de laatste 30 jaren van zijn leven voltooide, zijn uit de meesterlijke pen van dit ideaal van Spaansche ridderlijkheid en castiliaansche deugd gevloeid. Even moeielijk is het, onder de vele meesterstukken zijner hand de schoonste aan te geven, want uit alle straalt een zelfde zonnegloed, spreekt een zelfde meesterschap over taal en godgeleerdheid, in alles verraadt de dichter een diepe kennis van het menschelijk hart en van maatschappelijke toestanden, terwijl alle getuigen van zijn groot geloof, van zijn strikte rechtvaardigheid en ridderlijke eerlijkheid. *El magico prodigioso,* de wonderbare toovenaar; *El*

alcada de Zalamea, de vrederechter van Zalamea; *La devocion de la Cruz,* de devotie tot het kruis; zijn eenige parelen uit den onvergankelijken bruidschat, door Calderon in zijne, wij zouden er willen bij voegen, onovertroffen drama's aan zijn dankbaar nageslacht achtergelaten. Met voordacht gewagen wij van deze drie toneelstukken, daar de hoogeerw. heer J.J. Putman, deken van Utrecht, in een reeks van doorwerkte artikelen in het maandschrift *Onze Wachter* deze en meerdere drama's zoo voortreffelijk uiteengezet en op zoo waardige manier dien roemvollen dichter glansrijk gewroken heeft tegen over de even hatelijke als ondoordachte verklaringen, door den hoogleeraar Opzoomer over gemelde kunstjuweelen gegeven(1).

'Spanje,'zoo schrijft de hoogeerw. heer Putman in zijn levensschets van Calderon, 'Spanje was voor zulk een genie een te beperkte kreits. Calderon moest de Pyreneeën over... Zoo vele mannen van letterkundigen roem waren onder Spanje's wapperende oorlogsvanen in vreemde landen, onder vreemde volken, nieuwe inspiratiën gaan zoeken; dat voorbeeld wilde hij volgen. Hij vroeg en kreeg een rang in het leger, en ging zijn degen ter beschikking stellen van Philips IV.'

Tien jaren heeft hij met voorbeeldige trouw zijn koning gediend en ruimschoots vergoedde Calderon het gemis van zijn persoon, dat de vorst zoo ongaarne geleden had, door een nieuw, prachtig toneelstuk, dat bij zijn behouden terugkomst te Madrid met de grootste toejuiching werd opgevoerd. Calderon, die zijne dienstjaren hoofdzakelijk in de Vereenigde Provinciën van Nederland had doorgebracht tijdens den tachtigjarigen oorlog, was tegenwoordig geweest bij het beleg en de inname van Breda door den spaanschen generaal Espinola; en het was deze belegering, die Calderon door gemeld toneelstuk heeft vereeuwigd. - *El Sitio de Breda, het Beleg van Breda,* behoort onder zijne schoonste gewrochten.

Had Calderon in zijn korten diensttijd zich zulk een voorbeeld van ridderdeugd getoond, hij zou het weldra voor velen zijner landgenooten eveneens worden van priesterdeugd; - het groot geloof, dat dit dichterlijk genie van kindsbeen aan had bezield en hem steeds de schoonste kleuren en de verhevenste gedachten voor zijne bijna bovenaardsche schilderingen had verschaft, bewoog Calderon, zich op het innigst aan zijn goddelijk Ideaal te verbinden, den dienst van een aardschen koning met dien van den Koning des hemels te verwisselen. Den 9en October van het jaar 1651, dus op 51 jarigen leeftijd, droeg Calderon te Madrid het eerste H. Misoffer op. 'Gelijk de adelaar,'roept hier in bewondering meergenoemde schrijver uit, 'op den hoogsten top der Pyreneën de zon in het aangezicht staart, en op eens de breede wieken ontplooiend, in rechte lijn dat schitterend hemellicht te gemoet snelt, zóó Calderon. Zijne naar het hoogste, edelste smachtende ziel verhief zich tot God omhoog.'Waardige kroon die het hoofd van den dichter-priester siert, schooner en heerlijker dan alle lauwerkransen, die hij ooit verwierf!

Wij hebben het koning Philips dank te weten, dat Calderon ook in deze nieuwe levensbaan met nieuwe en nog treffender zangen het nageslacht verblijd en gesticht heeft. De nederige priester, die uitsluitend voor God en de H. Kerk wilde leven, had besloten geen enkel gedicht meer te schrijven. De koning, die Calderon op nieuw aan zich verbonden had door hem tot eerekapelaan van zijn paleis te benoemen, verdroot het genomen besluit van zijn boezemvriend. Hij stelde alles in het werk om

(1) Deze artikelen met de levensschets van Calderon heeft de geleerde schrijver gezamenlijk uitgegeven bij den boekhandelaar, den heer J.L. Beijers, te Utrecht. OnZe lezers bevelen wij de lezing van dit keurig werk ten zeerste aan

Calderon te bewegen, zijn gemaakt plan te laten varen, doch tevergeefs. Eerst na lang en rijp beraad en op aanmaning zijner geestelijke overheid besloot de brave priester, nogmaals de hand aan de harp te slaan; maar slechts heilige en goddelijke tonen zouden in het vervolg aan de snaren van zijn kostbaar speeltuig ontspringen. En wien ter eere zou hij zingen, wien anders ter eere dan den verborgen God, dien iederen morgen zijne zuivere handen droegen en hij in zijn hart mocht ontvangen? De *autos Sacramentales*, gezangen ter eere van het H. Sacrament des Altaars, zijn de echo's van Calderon's groote ziel, die van liefde brandde voor haren God en Zaligmaker in het hoog heilig Sacrament verborgen. Tachtig dezer zangen heeft deze bewonderenswaardige dichter in de dertig jaren van zijn priesterlijk leven geschreven, die alle een onsterfelijken naam verwierven en zoo vele bewijzen waren van de altijd jeugdige en krachtige frischheid van zijn ongeëvenaard dichterlijk genie.

Slechts vijftien jaren overleefde Calderon zijn koninklijken weldoener, Philips IV; een en tachtig jaren oud stierf deze edele man, wiens roem zijne deugd evenaarde, die steeds verheven was boven afgunst en vleierij, die groot was als dichter, grooter als mensch, het grootst als priester. Hij werd op zijn uitdrukkelijk verlangen in stillen eerbied, zonder de minste praal of pracht, door de priesters van St.-Petrus Congregatie, waarvan Calderon het hoofd was geweest, in de kerk *San Salvador* te Madrid begraven. Deze was echter niet de laatste rustplaats van dit verheven genie; nadat hij in 1840 opnieuw in de kerk *San-Nicolas* was bijgezet, werd andermaal zijn stoffelijk overblijfsel in 1871 naar deSt.-Franciscuskerk met groote pracht overgebrachl, alwaar op 25 mei 11. met schitterenden luister de gedachtenis van zijn tweehonderdjarig afsterven gevierd werd.

Goed oppassen, hoor!

Daar gaat haast geen week voorbij of in de dagbladen wordt melding gemaakt van een ‘treurig ongeluk’- alsof ook wel eens plei- zierige ongelukken plaats grepen - aan kleine kinderen overkomen, die men eenige oogenblikken zonder toezicht had gelaten. En dan volgt gemeenlijk de stereotype opmerking: ‘Dit treurig feit moet alwèder worden toegeschreven aan de zorgeloosheid der moeder.’

Zulk eene goedkoope vermaning is zeker gemakkelijk te geven, doch heeft men wel eens gedacht aan het spreekwoord: ‘één mensch kan maar één weg gaan?’Wij gelooven niet dat er in de gansche wereld eene moeder te vinden is, die haar kind niet gaarne zou toevertrouwen aan eene kindeimeid, of kinderjuffrouw, gelijk het tegenwoordig heet, doch zulk een gedienstige geest behoort tot de weelde, welke zich niet iedereen veroorloven kan. De moeder op onze gravure zou zich waarschijnlijk den ganschen dag het liefst met haar kleine bezig houden en gaarne de hulp van eene kindermeid misser, maar zij heeft nog andere plichten te vervullen. Straks als de man te huis komt, moet het eten gereed zijn, en daar men moeielijk eten kan koken zonder water, en de pomp niet vlak bij de wieg staat, is zij wel genoodzaakt zich een oogenblik te verwijderen, op gevaar af zelfs dat ook zij eens in het dagblad als zorgeloos zal worden gebrandmerkt.

Gelukkig heeft zij een medehelper in den trouwen hond, die goed gedresseerd en even slim als gewillig is. Zij weet dat zij haar lieveling gerust aan hem kan toevertrouwen, en het is ook bijna overbodig dat zij hem, bij 't heengaan, nog toeroept: ‘Goed oppassen, hoor!’

De trouwe hond staart haar weemoedig na; hij zou zeker wel liever rondom haar heenspringen op den weg naar de pomp, maar men kan er op rekenen dat hij op zijn post zal blijven, al kwamen ook de huzaren met volle muziek voorbij, iets wat men zelfs niet eens van alle kindermeisjes en kinderjuffrouwen zal kunnen zeggen.

De schilderij van Gow is in menig opzicht meesterlijk. Het lichteffect is prachtig en er ligt over het geheel een waas van kalmte, die een aangenamen indruk maakt.

Een noodlottig voorteeken.

In de geschiedenis van Engeland wordt van een voorval gewag gemaakt, dat ons onmiddellijk voor den geest kwam bij het beschouwen van achterstaande gravure. Toen Willem de Veroveraar met zijne Normandiërs voor de engelsche kusten verscheen, om dat rijk op grond van een vermeend recht met kracht van wapenen op te eischen, liet hij eerst zijne troepen aan land gaan, alvorens zelf den eersten voet op zijn nieuw koninkrijk te zetten. Hij wilde deze daad met de meeste plechtigheid verrichten om daardoor den moed van zijn leger te verhoogen. Toen Willem echter uit het bootje zou stappen, dat hem naar het land gevoerd had, struikelde hij en viel languit ter aarde. Dit voorval verwekte onder het leger, dat getuige was van dezen val, niet weinig ontsteltenis, want iedereen zag daarin een voorteeken van den noodlottigen afloop van den veldtocht. Hertog Willem, wien het gemompel van het leger niet ontging, stond onmiddellijk op en riep met verheffing van stem: 'Hoe nu, mijne dapperen! Ziet ge in mijn val een noodlottig voorteeken? Ge begrijpt dat verkeerd. Door op den grond te vallen, die ons rechtens toekomt, heb ik reeds bezit genomen van ons nieuw koninkrijk, dat wij door de kracht uwer wapenen zullen veroveren!'De gevatheid des hertogs deed het ongeval in zijn voordeel verkeeren, en in den slag bij Hastings bevocht hij eene zegepraal, welke geheel Engeland in zijne handen leverde.

Het bruidspaar onzer gravure verkeert in hetzelfde geval. Gereed om de trap te beklimmen, laat de bruid haar bloemtuil vallen en geheel de stoet staat verslagen over dit noodlottig voorteeken. De schilder zegt ons niet of de bruidegom of iemand anders van de bruiloftsgasten dit ongeval met een geestig woord weet goed te maken en in het voordeel van het bruidspaar uit te leggen, hij heeft slechts het oogenblik van schrik weêrgegeven, welke dit kleine ongeluk teweegbrengt, en mag daarin goed gelukt heeten. Het is een aardig tafereeltje, dat tintelt van leven, en dat men niet zonder een glimlach zal beschouwen.

De jacht op rendieren.

Het rendier behoort tot het hertengeslacht, doch is gemakkelijk van zijn geslachtgenooten te onderkennen door het breedgetakte en getand gewei, dat zoowel het wijfke als het manneke siert, in tegenstelling met hetgeen men bij de andere dieren van het hertengeslacht opmerkt. Het heeft ongeveer de grootte van het gewone hert, ofschoon het minder slank gebouwd is, daar zijne pooten dikker en korter zijn. Zijn haar, dat gedeeltelijk wollig is, heeft in den zomer eene bruine kleur en wordt des winters bijna wit.

Dit dier, dat alleen in de noordelijkste gewesten der beide vastelanden leven kan, bewijst den bewoner der Poolstreken onberekenbare diensten. Als huisdier door hem verzorgd, dient het hem tot trek- en lastdier tegelijk; het verschaft hem in zijne melk en zijn Vleesch een kostelijk voedsel in die onherbergzame oorden, terwijl zijn huid

eene degelijke en warme kleeding oplevert. Voor eene slee gespannen, kan het rendier in den winter meer dan 30 mijlen per dag afleggen; zijne hoeven zijn dan ook uitstekend ingericht om op den muilen sneeuwbodem te loopen, zonder er in te blijven steken.

In ruil voor al de diensten, die het rendier

zijn meester bewijst, verlangt die nuttige dienaar van den mensch slechts eenige magere spruiten en schrale mossen, die hij van onder de sneeuw opgraaft.

In den wilden staat bewonen de rendieren de wouden en moerassige vlakten; alleen in den zomer verspreiden zij zich tot in de bergen der kust, en in dit jaargetijde, wanneer zij tevens het vetste zijn, maken de Lappen en Eskimo's door middel van kleine schuitjes, *kajaks* genoemd, jacht op hen. Die schuitjes zijn uit eenige planken, met zeehondenvel overtrokken, in elkaar getimmerd, en bieden slechts plaats aan voor één man, die zich in een gat, midden in het dek van het schuitje, nederzet en zich gewoonlijk slechts van éénen roeiriem bedient. De *kajaks* zijn zoo licht, dat men ze gemakkelijk op den rug kan dragen.

Zoodra de rendieren zich in het water van eene rivier of een meer geworpen hebben, om zich met zwemmen te vermaken, ijlen de jagers, die zich met hunne *kajaks* op een afstand hebben schuilgehouden, hen achterna en werpen hun met ongeloofelijke handigheid en kracht de korte werpspietsen in het lichaam. De verwoede jacht wordt niet gestaakt dan bij gebrek aan wild.

Intusschen levert ze dikwijls groote gevaren op, omdat de schuitjes zoo licht zijn, dat zij bij de minste beweging kunnen kantelen. Ook gebeurt het niet zelden dat een der rendieren het schuitje met zijn gewei omwerpt, in welk geval de jager, die met de beenen in zijn vaartuig gevangen zit, reddeloos verloren is.

De Parijsche commune.
Door A.J. Meijs Pr.
(Vervolg.)

Het waren niet alleen mannen, die bij dit leger werden ingelijfd. Een ontzettend aantal vrouwen uit de meest bedorven kringen van het parijsche leven waren aan de troepen als cantinières of marketensters verbonden. De holen van ontucht, zoo menigvuldig in Frankrijks hoofdstad, waren spoedig half leeggestroomd; hunne ellendige bewoonsters hadden in de gelederen van het commune leger plaats genomen. Deze vrouwspersonen schenen door eene onverklaarbare manie te zijn aangegrepen; zij schenen slechts ééne eerzucht te koesteren, slechts één doel na te jagen: zich boven de mannen in het bedrijven van gruwelen te verheffen. Zij waren te gelijk sluw, valsch en wreed. Rigan t en Ferré, de hoofden der policie, bedienden zich bij voorkeur van die wezens, om degenen, die zich verborgen hielden, op te sporen. Als ambulancières of ziekenverpleegsters werkten zij allerverderfelijkst. Onder voorwendsel van de zieken en gewonden wal op te kwikken, voerden zij hen tot stikkens toe vol met geestrijk vocht, en brachten op die manier menigeen ellendig ter dood, die anders zou genezen zijn. Gaarne verkleedden zij zich als mannen; de eene zag men dikwijls in de zouaven-culotte, de andere in het kostuum van een turco, de meesten op de vreemdsoortigste manier als militair uitgedost. Zij wisten met de mannen meê te drinken, te vloeken, te rooven en te plunderen en op haar tijd vuur te geven, ja zelfs overtroffen zij in dat alles verre de soldaten, die zij tot menige afschuwelijke misdaad hebben aangezet, welke zonder haar niet zou bedreven zijn. Bloedvergieten scheen wel de aangenaamste bezigheid dier megera's, en hare razende opgewondenheid bij het moordend strijden op de barricaden was verschrikkelijk om aan te zien.

Men stelle zich nu dit leger voor, waar tucht en discipline onbekende zaken waren, en men zal gemakkelijk begrijpen, wat er van zulk een menschelijk samenraapsel worden moest, welke toneelen daar zijn voorgevallen. Maar afgrijslijker dan dit alles is het feit, dat er zoo vele jeugdige kinderen te midden van deze benden geleefd en aan hunne gruwelen deelgenomen hebben. Niet onbelangrijk is het die verschillende getallen, naar den leeftijd, gerangschikt te vernemen, welke later aan de handen der gerechtigheid zijn overgeleverd: 237 kinderen van 16 jaar, 226 van 14, 47 van 13, 21 van 12, 11 van 11, 4 van 10, en eindelijk één van 8 en eén van 7 zijn met de wapenen in de hand gevangen genomen. De justicie heeft zich over deze veelbelovende burgertjes en burgeresjes ontfermd; de meesten hunner zijn aan de gestichten tot verbetering van jeugdige misdadigers ter bewaring gegeven.

De gevangenis *Saint-Lazar e* was een van die gebouwen, zoo menigvuldig in Parijs, welke tot toevluchtsoord dienen voor die beklagenswaardige vrouwen, welke er óf de straf harer misdaden ondergaan, óf er onder den naam van *preservées* of *prévenues* worden opgenomen, om voor dieper val bewaard te blijven. Aan het hoofd van deze inrichting is in normale omstandigheden een vertrouwd mannelijk hoofd als directeur geplaatst, maar het inwendig bestuur over het vrouwelijk personeel is opgedragen aan geestelijke zusters, die door haar heilig voorbeeld, maar vooral door hare liefde volle zorgen het lot en het karakter der ongelukkige afge- dwaalden trachten te verbeteren. Eene strenge afscheiding heerscht er tusschen het kwartier der vrouwen en het mannelijk personeel, aan wie de toegang tot de eersten, ook namens de regeering, absoluut verboden is.

Saint-Lazare deelde tijdens de Commune al spoedig in het lot der overige inrichtingen van dien aard.

Eene afdeeling gefedereerden, onder aanvoering van een zekeren la Brunière de Medicis, vroeger kleermakersgezel, thans kapitein van den staf van Raoul Rignault, kwam zich binnen hare muren legeren. De eerwaarde moeder, die aan het hoofd der zusters stond, was gelukkig eene van die zeldzame vrouwen, die aan eene uitstekende vroomheid en een liefdevol hart, eene mannelijke wilskracht paarde; daarenboven bezat zij op buitengewone manier het talent om hare ondergeschikten door de banden der innigste verknochtheid aan zich te verbinden, en met elk soort van karakter en met elk slag van menschen om te gaan. Niet alléen de zusters, onder welke zij bijna de jongste was, beminden haar als eene moeder, maar zelfs geheel het vrouwelijk personeel, dat aan hare zorgen was toevertrouwd, vereerde soeur Marie-Eleonore, de overste, en droeg haar op de handen. Ook het commune bewind scheen overtuigd van de buitengewone verdiensten dezer geestelijke moeder; in den beginne althans liet de bandelooze soldatentroep, dank zij de flinke houding der eerw, overste, de religieuzen tamelijk met rust. Wel leidde de kapitein met zijne manschappen een ongebonden, ergerlijk leven, doch de zusters konden, hoe dan ook, hare bezigheden nog verrichten. Deze toestand duurde evenwel niet lang. De ongeregeldheden der soldaten namen hand over hand toe, en zoo ver ging ten laatste de moedwil dier snoodaards, dat zij de zusters zelve niet meer met rust lieten.

Het was een zware, moeielijke strijd, dien soeur Marie-Eleonore te strijden had. Tot nog toe had zij, door allerlei behendige redeneeringen en kunstmiddelen, de afsluiting van het vrouwenkwartier door de soldaten doen eerbiedigen, maar wat zou hiervan worden, als zij met hare zusters wegging? En blijven, zij mocht het niet, want aan de aanslagen dier ecrloozen, die het gewijde nonnenkleed zelfs niet ontzagen, durfde zij niet langer zich zelve en hare medezusters blootstellen. Na veel bidden, overdenken en overleggen besloot de overste, in Gods naam dan maar, het gebouw

te verlaten, en de zorg voor de verpleegden aan de Voorzienigheid aan te bevelen. In het moederhuis, te Argenteuil nabij Parijs gevestigd, zouden de zusters dan zoolang de wijk nemen.

Maar zoo behendig en stil konden deze de voorbereidselen tot haar vertrek niet in orde maken, of de commune-mannen kregen er de lucht van. Aan Brunière werd het bevel gezonden, de zusters niet te laten vertrekken, en vooral op de persoon van de moeder-overste stipt het oog te houden. Al lastiger en zorgelijker werd nu de toestand, waarin deze zich geplaatst zag; zij wilde en moest toch met de zusters zien weg te komen, doch overal volgden haar de argus-oogen der soldaten, die haar op al hare schreden volgden. De schrandere vrouw wist evenwel in een gunstig oogenblik de waakzaamheid harer bespieders te verschalken. Aan elk der zusters gaf zij het geheim bevel om door eene achterdeur onder een of ander voorwendsel het gebouw op een bepaald uur te verlaten, en zich naar het nabijgelegen station *du Nord* te begeven. Terwijl de soldaten meenden, dat de nonnen zich aan bare verschillende bezigheden bevonden, en steeds met angstvallige zorg de overste in het oog hielden, bereikten de zusters veilig den uitgang en kórt daarna het aangewezen stations-gebouw. Onderwijl was soeur Marie-Eleonore nog druk bezig met hare gewone zaken. Overal gevolgd door hare lijfwacht, beknorde zij dezen, dat zij het haar zoo lastig maakten, door haar overal op de hielen te zijn. Daar herinnert zij zich plotseling, dat zij ergens in het gebouw bij eene uitdeeling van levensmiddelen moet tegenwoordig zijn. ‘Een oogenblik,’zegt zij, en haar sleutelbos grijpend, verlaat zij haastig het vertrek. Nauwelijks is zij uit het gezicht der soldaten, of zij ijlt verschillende zalen en gangen door, daalt verscheidene trappen af, steeds zorgend alle deuren achter zich stevig op slot te werpen, bereikt gelukkig een uitgang en eenige minuten daarna het station. Daar werd zij door hare zusters, die over het lot der eerwaarde moeder in den grootsten angst verkeerden, en vreesachtig in een hoek der wachtkamer bij elkander zaten, met gejuich ontvangen. Intusschen werden hare bewakers in *Saint-Lazare* zeer ongerust over haar wegblijven; men vraagt naar de overste; niemand weet waar zij zich bevindt. Nu begint eene wilde, onstuimige jacht door alle deelen van het uitgestrekt gebouw; overal komt men voor gesloten deuren; de sleutels zijn natuurlijk zoek, en geene enkele zuster is er te zien. Nadat dit vruchteloos zoeken bijna een uur geduurd heeft, komt men tot het volle besef van het gebeurde. Maar waar nu de zusters te vinden? Daar begrijpen zij bet: aan het station *du Nord.* Zij vliegen de straat op, en als een voortrollende orkaan stort de woedende bende het gebouw en de wachtkamers binnen. Er waren geene zusters meer te zien. Juist vijf minuten geleden was de trein naar Argenteuil vertrokken,

Wel was het jammer voor de communards, dat op deze manier hunne prooi ontsnapt was, maar van den anderen kant vonden zij ruimschoots vergoeding hierin, dat zij nu voortaan zonder eenige beteugeling hunne ongeregeldheden in *Saint-Lazare* zouden kunnen voortzetten. De nonnen werden vervangen door leeken-zusters, goede kennissen van de soldaten, die natuurlijk op vertrouwelijker voet met de bezetting leefden, en het ook wel wat hard vonden, de deuren van het vrouwen-kwartier zoo onbarmhartig voor hare vrienden gesloten te houden.

Een ander gebouw van dien aard was het gesticht, *Eugène-Napoléon* geheeten, dat tot de opvoeding van meisjes uit de lagere volksklasse was ingericht. Deze hulpbehoevende schepseltjes, kinderen van 8 tot 16 of 18 jaar, werden liefderijk door geestelijke zusters verpleegd en onderwezen. Maar toen de Commune kwam, en hare begeerige klauwen ook naar dit verblijf uitstrekte, moesten de arme zusters voor de woeste benden overhaast de wijk nemen, sidderend voor het lot dat hare dierbare

pleegkinderen wachtte. En dat lot was verschrikkelijk. Weinige voorbeelden, zóó ergerlijk, zóó huiveringwekkend weet de geschiedenis aan te wijzen, als van de wreede ongebondenheid, die hier tijdens het verblijf der communards geheerscht heeft. Het soldatenvolk heeft hier weken lang achtereenvolgens ongestoord, onbeteugeld huisgehouden, en toen de zusters na afloop dier bachanaliën eindelijk

konden wederkeeren, in welk een toestand vonden zij toen de arme meisjes weder! Enkele er van waren stervende, eenige krankzinnig, andere met de afzichtelijkste ziekten besmeurd, niet ééne dier ongelukkigen was ongedeerd gebleven.

GOED OPPASSEN, HOOR! NAAR J. GOW.

En even als het dier bij gulzige vraatzucht woedend wordt op alles, wat dreigt hem in het bezit van zijne prooi te storen, zoo ook hebben deze snoodaards, toen zij begrepen, dat de hand der gerechtigheid nabij was om hun den buit te ontrukken, de boosaardigste middelen uitgedacht om hunne vijanden en vooral het fransche leger, dat Parijs binnendrong, te treffen. Als de ware voorgangers der nihilisten hebben zij verscheidene helsche werktuigen trachten uit te vinden, om den soldaat te dooden, wien zij den moed niet hadden openlijk te bevechten. De meeste dier moordtuigen hebben gelukkig in hunne uitwerking gefaald, doordat aan de mannen der Commune òf de juistheid bij het vervaardigen, óf de gelegenheid om hunne plannen uit te voeren ontoroken heeft. Onder deze moordtuigen behoorde o a. een zeker soort van ringen, waarmede die ellendigen het volgende hadden willen bewerken: als de troepen van Versailles Parijs binnenkwamen, zouden de vrouwen uit het volk hen met vredesbanieren tegemoet gaan; dan zou er verzoening, verbroedering volgen; er

zouden natuurlijk ook handdrukken gewisseld worden. Maar bij dien handdruk kreeg de fran-

sche soldaat in zijn bloed een druppel allerzwaarst vergif, dat in de ringen aan de hand der vrouwen verborgen was. Die ringen namelijk waren van eene kleine spitse punt voorzien, en bij elke drukking moest, even als bij den beet eener vergiftige slang het heilloos vocht uit den ring onvermijdelijk in de kleine wonde, door de spitse punt veroorzaakt, overspringen. Gelukkig waren er van deze venijnige moordtuigen slechts een zeer klein aantal volkomen afgewerkt, zoo dat het schandelijk doel niet is bereikt geworden.

EEN NOODLOTTIG VOORTEEREN, NAAR J. PORTIEJE.

Wij laten hier tot slot nog een enkel feit volgen, dat uit een zielkundig oogpunt onverklaarbaar zijn zoude, zoo ons het diep bedorven, het satanisch karakter der Commune niet genoeg gebleken was. Deze is geheel en al in den man, die het feit bestond, verpersoonlijkt. Wij laten den verhaler, die er getuige van was, zelven spreken:

'Bij sommige gefedereerden was de zucht tot moorden zoo sterk geworden, dat zij het bijna onbewust als eene instinctmatige natuurlijke handeling deden. Gedurende den dag van den 22^{en} mei had ik er, zonder mijne woning te verlaten, de proef van. Des morgens, vóór de aankomst der Versaillanen, had ik een gefede- reerde een huis in de nabijheid van het mijne zien binnengaan. Ik was niet op mijn gemak; ik vreesde dat hij ontdekt, gevangengenomen en gedood zou worden. Alle huizen werden door de binnentrekkende soldaten zorgvuldig doorzocht. Strenge orders waren er gegeven om elke woning van boven tot beneden te door- snuffelen, en beslag te leggen op alle wapenen en op elk individu, dat schuldig bleek. Het huis, waarbinnen de gefedereerde gevlucht was, werd zorgvuldig doorzocht; ik zag er de soldaten binnentreden, ik zag ze er uitgaan, niemand met zich voerende; de man was dus

aan hunne nasporingen ontsnapt en gered. Vlak tegen over zijne schuilplaats stond een huis, waarin o.a. eene familie uit Neuilly verblijfhield. Deze bestond uit twee vrouwen en een kind van omstreeks tien jaren. Hare kamer op de vijfde verdieping was voorzien van een balkon. Ongeveer drie uur in den na- middag speelde het kind op dit balkon met een hoepeltje: op eens zinkt het meisje in elkander, valt neêr en blijft onbeweeglijk liggen; een kogel had het de slapen verbrijzeld. De twee vrouwen, van welke er eene het doode kind in de armen droeg, vlogen naar beneden, en vervulden de straat met hare luide jammerklachten. De arme kleine was geheel bleek, en had een bloedvlek op iederen wang. Eene der vrouwen wees op een dakvenster, en zegde: het is daar vandaan gekomen! De soldaten stormden het aangewezen huis binnen, en kwa- men weldra terug met een jonkman, met wild krullend haar, bloote hemdsmouwen, en sloffen aan de voeten. Het was de gefedereerde. Men voerde hem naar het college Chapsal; ik mengde mij onder de verbitterde menigte, die hem begeleidde; de twee vrouwen, die het doode kind droegen, gingen insgelijks mede. Een officier van de linietroepen - een kapitein of bataillons-chef - zat in eene zaal op de eerste verdieping voor eene tafel, waarop eenige papieren en een revolver lagen; hij hoorde het verhaal, dat eene der vrouwen hem snikkend deed. Toen richtte hij zich tot den moordenaar, die uiterlijk bedaard wilde schij- nen, maar wiens lippen van innerlijke woede beefden. De officier vroeg hem: maar, ellendige, waarom hebt gij toch dat kind gedood? Deze antwoordde: “Het speelde zoo met haar “hoepel, en dat heeft me getergd.”- “Gij zijt dol,” hernam de officier. Tot eenig antwoord kreeg hij van den booswicht een hevigen slag in het aangezicht. In eens greep de kapitein zijn revolver en doorboorde de hersenen van den moordenaar.

Dit feit, waarvan ik getuige geweest ben, is ónmogelijk te verklaren, en toch gedurende de Commune heeft het zich onophoudelijk hernieuwd; nadat men begonnen was met moor den, onder voorwendsel van zelfverdediging, is men geëindigd met te moorden alleen om te moorden. Ik bleef nog wat met den officier in gesprek. Hij was zeer onthutst over den onverwachten slag en door de onmiddellijke straf, die hij zijn aanvaller had doen ondergaan. Onophoudelijk riep hij uit: “Maar waarom moest toch dat kind gedood worden? hij had zoo gemakkelijk op mijne soldaten kunnen schieten, er waren er genoeg in de straat aanwezig.”’

Waarom dat kind moest gedood worden? Omdat die moordenaar met zijn duivelsch karakter zijne wraak wilde koelen op een slachtoffer, wiens schuldeloos vermaak hem tergde, nu hij zelf niet meer genieten kon.

(*Wordt vervolgd.*)

Het Drankverbruik in Nederland.

I.

Wanneer de groote wijsgeer Cyneas, die op het aanschouwen der ontelbare heiligdommen van het oude Rome verklaarde, dat Rome hem als één tempel toescheen, eens een bezoek kon brengen aan het hedendaagsche Amsterdam of aan eenige andere plaats in Nederland - hetzij stad, vlek, dorp of gehucht, - hij zou mogelijk verbaasd de handen ineenslaan en uitroepen: Heel Nederland komt mij voor als één drankwinkel!

En niemand zou het den man kwalijk kunnen nemen; want, inderdaad, de nederlandsche bodem is als overdekt met wijn-, bier- en koffiehuizen, herbergen, tapperijen, kroegen en hoe dergelijke inrichtingen meer heeten mogen.

Doch waartoe hier de aandacht gevestigd op iets, wat zoodanig in het oog springt, dat zelfs de hooge regeering gemeend heeft zich de zaak te moeten aantrekken, en 's lands vertegenwoordiging, ofschoon met de voorgestelde maatregelen niet ingenomen, zich toch gehaast heeft het beginsel der drankbeteugcling aan te nemen? Zelfs in het buitenland is de hollandsche reputatie van stevige drinkebroers gevestigd; toen Thiers in 1843 het wijntractaat, tusschen Frankrijk en Nederland gesloten, besprak, verkondigde hij van de tribune dat 2½ millioen Nederlanders meer wijn verzwolgen dan 30 millioen Duitschers. En in Engeland staan wij bij de houders van drankwinkels in zulk een goeden reuk, dat zij de Hollanders op hun uithangbord als toonbeelden van echte drinkers aan hunne klanten ter navolging stellen[1].

Wat wij met deze studie voorhebben is dan ook niet, te bewijzen dat er in het tegenwoordige Nederland te veel aan Bacchus, Cambrinus en hoe men den *Dritten im Bunde* wil noemen geofferd wordt. Dit ware den matigheidsgenootschappen het werk uit de hand nemen, iets wat zij volstrekt niet verdienen. Wat wij hier willen aantoonen is, dat de Nederlander zijn liefde tot een stevigen dronk niet van een vreemde heeft, dat hij in dezen naar zijn vaartje aardt, m.a.w. dat de Nederlanders van vroegere eeuwen in dezelfde, zoo niet hoogere mate aan de kwaal van drankmisbruik mank gingen. Iets nieuws zeggen wij daarmeê eigenlijk niet; want reeds in 1600 en zoo veel schreef de predikant Ridderus, dat de neiging tot drank en spel twee ondeugden zijn, die wij van onze vaderen geërfd hebben.

Reeds onze germaansche voorouders van voor 18 eeuwen waren, naar de geschiedenis ons verhaalt, echte liefhebbers van een goeden dronk; het was hun grootste genoegen, na een krijgshaftig feit of na de vermoeienissen der jacht, zich te goed te doen aan het krachtig en schuimend gerstenat, en in hun Walhalla konden zij zich geen hooger genot voorstellen dan bier te drinken uit de schedels hunner verslagen vijanden. Eigenaardig is het dat reeds toen ter tijd in den drank het middel gezocht werd, om den moed op te wekken. Noodigde Claudius Civilis, toen hij de Batauwers tot verzet tegen de Romeinen wilde aansporen, zijne landgenooten niet des nachts aan eene tafel, waar de beker lustig rondging?

Men bepaalde zich in dien tijd echter uitsluitend tot bier, dat wel is waar heel wat koppiger zal geweest zijn dan het koppigste beiersch van tegenwoordig, maar waartegen zij stellig wel bestand waren. Desniettemin lezen wij herhaaldelijk dat dronkenschap hunne grootste ondeugd was.

In de middeleeuwen kwam de wijn in kwis- tigen overvloed op de tafel der grooten, terwijl het bier de dagelijksche drank werd van poorter en dienstman, om eeuwen lang de nederlandsche volksdrank bij uitnemendheid te blijven. Van eigenlijke sterke dranken vindt men in de geschiedenis dier tijden nog geen gewag gemaakt. Toch kwam men in die eeuwen een stap nader tot het drankverbruik, zoo als wij het tegenwoordig kennen, en wel door het ontstaan van taveernen of herbergen, waarin de mindere man, later ook de gezeten poorter, het geld, dat tot onderhoud van vrouw en kinderen moest dienen, door het keelgat kwam jagen. Die taveernen waren er niet op ingericht om groote heeren te ontvangen; waren deze op reis genoodzaakt ergens hun intrek te nemen, dan hadden zij daartoe ruimschoots gelegenheid in kloosters, abdijen en kasteelen, terwijl hoogstens hun gevolg in de herberg een onderkomen zocht.

1) Volgens de History of Signboards vindt men in Engeland op de uithangborden van herbergen herhaaldelijk opschriften als ‘the jovial Dutchman, the two Dutchmen,’enz.

Hoewel ook gedurende de middeleeuwen door de geestelijkheid tegen de dronkenschap moest worden te velde getrokken, schijnt het drankmisbruik echter in de zestiende eeuw zijne grootste hoogte bereikt te hebben. Althans nagenoeg alles wat ons uit die tijden is overgebleven, spreekt ons van ‘drinckbuucken,’‘packebieren,’‘biervliegen’ en ‘bierbaerden,’van welke laatste pater Abraham à Sancta Clara getuigt: ‘Hunne smerige bierbaarden kunnen er uitzien, alsof ze door de stroop gehaald waren.’

De kluchtspelen en gedichten uit dien tijd wemelen van toespelingen en jammerklachten betreffende de dronkenschap, en de schilders schenen hoofdzakelijk door dronkemanspartijen, boerenkermissen en allerlei dergelijke toneelen geïnspireerd te zijn; want vele hunner paneelen zijn aan de voorstelling dier niet zeer stichtelijke onderwerpen gewijd. Wij herinneren hier slechts aan de schilderij van Jan Steen en Ostade, alsmede, voor wat de letterkunde betreft, aan de kluchten van Breeroo.

Dat het bier in de zestiende en een gedeelte der zeventiende eeuw in het hollandsch huisgezin de plaats bekleedde, die thans door koffie en thee wordt ingenomen, zal voorzeker niemand ergeren, wanneer het altijd maar bij een matig gebruik was gebleven. Dat dit echter lang niet het geval was, zullen wij weldra zien.

Reeds bij het ontbijt deed het bier als morgendrank dienst, om vervolgens bij den maaltijd opnieuw ter tafel te komen. De aanzienlijken laafden zich aan delftsch bier - met 't gentsch het beste wat er toenmaals gebrouwen werd -, lubecksch, harlingsch, engelsch (door Roemer geroemd als ‘lieffelyck nat’), brabantsch en vlaamsch bier; de mindere man vergenoegde zich met ‘schenkel-, scherp-, scher- of scharrebier, leksel, kymwaert. kuit’ en dergelijke ‘cleyne, smalle en dunne’ bieren.

‘'t Vermaerd delfs bier dat vertuyt in hem heeft,’zoo als Breeroo zegt, was niet alleen door geheel Nederland beroemd, maar werd ook veel naar het buitenland uitgevoerd en was reeds in 1471 in Engeland zeer gezocht. Het derde deel der inwoners van Delft bestond toenmaals uit brouwers. Onder de biersoorten, die men er brouwde, worden vooral genoemd: ‘delfschluybsch (d.i. lubecksch), delfsch-engelsch, delfschpharao en israel, ‘die zoo sterk waren, dat ze op de maaltijden de hoofden der huislieden wel eens deden omkeeren,’iets dat zeker goed was voor de dwarskoppen van dien tijd.

Maar niet enkel te Delft,

> Een stadt, daar welvaert is, en die haer leckre Bieren
> Met groote menichte door Neérlant kon vertieren,

niet enkel te Delft was er leven in de brouwerij; er was geen stad in Noord-Ned erland of ze telde brouwerijen bij dozijnen. En toch was die ontzaglijke bierproductie nog niet voldoende om alle dorstige kelen te laven; dat blijkt uit den voortdurenden invoer van vreemde bieren, die bij heele scheepsladingen uit Engeland, uit Hamburg, uit Bremen en Rostock, uit Brugge en Luik werden aangebracht, zoo dat er bijna geen stad was, die geen Bierkaai of Bier- haven had; Amsterdam kon zelfs op drie dergelijke losplaatsen roemen.

Hoezeer het bier met het leven van ons volk was saamgeweven, blijkt uit de vele spreekwijzen, die thans in onbruik zijn geraakt, doch bij oude schrijvers in menigte worden aangetroffen; zoo heette een feest bijwonen ‘te biere gaen.’Dat blijkt verder uit de menigte bijnamen, aan het woord bier ontleend, want de eenige maatstaf tot beoordeeling van een persoon, hij mocht dan ook nog zulk eene hooge positie in de maatschappij bekleeden, was de qualiteit van bier die hij dronk, en naar gelang daarvan heette hij Dunbier, Dickbier, Zuurbier, enz. En zoo was het mogelijk dat

een groot en machtig heer, Floris Egmond, stadhouder van Holland, ridder van het Gouden Vlies, graaf van Buren en heer van een aantal heerlijkheden, eenvoudig bekend stond onder den naam van Fleurtje Dunbier.

Bier werd gedronken in alle klassen der maatschappij, van den edelman en den rijken burger tot den Amsterdammer kruier en sjouwer toe. En dat deze laatsten verstand van drinken hadden, dat kunnen de amsterdamsche korendragers getuigen, die in hun huiske aan de Oude Brug of onder de luifels aan die brug aangebracht, zoo geducht de bierkan aanspraken, dat zij dikwijls niet konden opstaan, wanneer hunne diensten werden ingeroepen. Dit deed burge-

meesteren besluiten, hun in hunne vaderlijke bezorgdheid eene maat te stellen, en den 13en september 1600 ordonneerden zij, dat geen korendrager meer mocht drinken ‘dan alleenlick op sijn ontbijten ten hooghsten een mengelen biers, maar verder niet.’Daarmeê was hun echter niet verboden buiten hun huiske en de luifels wat meer te nemen; en dat ware ook onredelijk geweest van burgemeesteren, die er zelf zoo op gesteld waren, dat de stad hun op gezette tijden als eeregeschenk een vat bier aanbood.

Water drinken werd van ouds als iets verachtelijks beschouwd, dat hoogstens goed was voor de ganzen; ieder moest op zijn tijd zijn pot bier hebben, en wie daartoe niet bemiddeld genoeg was en zich met hui of wei moest vergenoegen, achtte zich tot de diepste ellende gedoemd. Hoor slechts hoe Aeltje in Brederode's *Meulenaer* er over klaagt, dat de dronkenschap van haar man haar het bier doet missen:

Hy is soo nat-gierigh, men zou hem met een goed toog door een vyer jagen,
Hij het soo veul vermalle koomenschapt met de soeteluy,
En ick spaert vast uyt mijn lijf en ick drinck niet dan wey of huy.

Bij elke gelegenheid kwam bier te pas, er kon geen kind ter wereld komen, geen lijk worden begraven, geen huwelijk worden gesloten, geen bijeenkomst worden gehouden, waar niet het bier voorzat en zijn naam aan de plechtigheid gaf. Zoodra een nieuw wereldburger het levenslicht aanschouwd had, vereenigd en zich de buren tot een ‘kinderbier.’Kwam hij een twintig jaren later tot den trouw, dan moest er een ‘bruidsbier’ wezen, waarbij dan nog een ‘buksebier’ kwam voor de jongelui, die het bruiloftsfeest door het afschieten van buksen opluisterden. Werd hij begraven, dan dronk men te zijner eere op zijn graf het ‘het groevebier,’en later toen dit verboden werd, hield men ten minste een ‘doodebier’ in het sterfhuis. Ja zelfs na zijn dood moest er nog gebierd worden; ten einde de nagelaten betrekkingen te troosten kwam men 's avonds na de begrafenis nogmaals in het sterfhuis bijeen om te ‘troostebieren’ en kalfsborsten en schapenbout te eten, en herhaalde dat werk van barmhartigheid soms zeven en meer dagen achtereen, totdat eindelijk de overheid oordeelde dat één ‘troostebier’ op den dag der begrafenis voldoende was.

Maar niet alleen bij zulke gewichtige gebeurtenissen als geboren worden, trouwen en sterven, neen bij elke gelegenheid had men een bijzonder ‘bier.’Zoo hield men ‘kermisbier’ en ‘Pinksterbierhet jaarlijksche feest der gilden heette ‘gildebie;’ werd een huis onder dak gebracht, dan vierden metselaars en timmerlieden hun ‘pannebier,’en had iemand de hulp zijner buren in geroepen, hetzij tot verhuizen of tot het binnenhalen van zijn oogst, dan liet hij zijne helpers nooit heengaan zonder hun een ‘beêbier’ te schenken.

In het kort, het was al bier wat de klok sloeg:

Bier in huys, bier daer buyten,
Bier in backen, bier in fluyten.
Bier is dranck van alle man,
Bier drinekt, dat maer drineken kan.

Ragna de Norin.

A°. 925[1]

(1) Vervolg van het verhaal Villa Pladelle.

Door August Snieders.

I.
In den toren van peronne.

Drie jaren waren sedert de dagvaart te Villa Pladelle gehouden verloopen. Dit korte tijdbestek was voor den afstammeling der Karolingers eene aaneenschakeling van rampen geweest.

Met behulp der wakkere zonen van het noorden, dit waren de zonen van deze landstreek, had *Simplex* wel is waar te Soissons het leger van Robert verslagen, al had hij dan ook Robert niet met eigen hand gedood, zoo als de rat in den villa-tuin; doch Robert's zoon, Hugo, kwam met nieuwe legerbenden opdagen en de wettige vorst van Lotharingen moest andermaal op de vlucht.

Rudolf van Bourgondië, zwager van Hugo, werd nu tot koning gekroond; doch Lotharingen bleef zijn wettigen vorst getrouw en weigerde gehoorzaamheid aan den indringer. Ook hier zag men andermaal de Paus van Rome voor het recht partij trekken, want Paus Johan X eischte de herplaatsing van den Eenvoudige op den troon, en dreigde al diegenen, welke dit zouden beletten, met den banvloek.

De heerschzuchtigen ondersteunden echter den indringer en deze spaarde geene moeite om den ongelukkigen *Simplex* in handen te krijgen. De koning dwaalde rechts en links, zich nu eens verschuilende bij een getrouwen leenman, dan in dit of dat klooster, of wel onbekend in deze of gene hut.

De graaf van Vermandois, wiens bezittingen aan het Kamerijksche grensden, noodigde den koning tot een mondgesprek uit en de Eenvoudige, geen onraad duchtende, aangezien de graaf altijd een zijner trouwste vasallen geweest was, viel in een loos gespannen strik. Verraderlijk in hechtenis genomen, werd hij in 923 te Chateau-Thierry[1] gekerkerd.

Koit na zijne kerkering brandde dit kasteel af en de kroonroover deed hem naar het slot van Peronne, aan de Somme, voeren, waar de arme *Simplex* in een jammerlijken toestand, onder lichamelijk- en ziele-opzicht, aankwam, doch eerst den 7 October 929 overleed.

't Was in de maand september 925. Het kasteel van Peronne verhief zich als eene donkere massa boven eene groep stulpen en huizen, rechts en links verspreid gelijk de molshoopen in een veld. Het waren houten en ook wel steenen woningen, doch uiterst nederig vergeleken met het slot, dat men den sleutel van het rijk noemde.

De Somme, die uitgestrekte moerassen vormde, omvatte in hare donkere kronkels het kasteel, eene wezenlijke forteres met ophaalbrug, kasteel en schietgat. Het was overigens een somber verblijf, de stoffelijke uitdrukking van willekeur en onbarmhartigheid.

Niets leefde beneden, tenzij eenige lenden in het wachthuis, of de schuiteman, die langs de rivier voorraad aanbracht. Hooger aan het gebouw bestond de beweging in een paar vogels, die soms in breede lijnen door de lucht streken, en weldra weer in de ruimte verdwenen.

Beneden in het wachthuis zaten vier of vijf mannen, jongen en ouden, met het strenge toezicht belast op alles wat het kasteel mocht inof uitgaan. Op het oogenblik dat wij binnentreden, voerde de oude cipier het woord. Men sprak over den koning, die aan de westzijde des torens gevangen zat, en over Ragna, de Norin, die volgens het zeggen van den schuiteman, weêr in den omtrek rondzwierf.

(1) Castrum Theodorici in Champagne, in een prachtige gouw aan de rivier de Mar gelegen.

‘Dat is een boos wijf,’zegde Delm de cipier. ‘Ik geloof dat ze duivelskunsten onder haar kleed meêdraagt. Wat zou zij nu in 't zin hebben, die Norin! Weet ge wel, dat zij het is die den gevangene van hierboven in de handen van den graaf van Vermandois geleverd heeft?’fluisterde hij.

‘Ja; kom, Delm, vertel dat nog eens, en ik beloof u een slok frisschen wijn uit mijne kruik,’zegde de hoofdman der wacht.

Men zat bij het vuur, waarop een der manschappen den soberen avondkost voor allen bereidde.

‘'t Was,’zoo ving de oude cipier aan, die gaarne vertelde en op wiens wetenschap men nooit tevergeefs beroep deed, ‘'t was in den jare O.H. 923. De koning was door zijne laatste getrouwen verlaten. De leenmannen van het noorden, bij welke Karel nog aanhangers Vond, waren verre af. Zijn laatste paard had hij tegen de kleeding van een veehoeder, eigenlijk tegen eenige schapenvachten verruild, en zoo vermomd dwaalde de sukkelaar door bosch en heide, in de hoop dat hij het grondgebied van den graaf van Vermandois bereiken zou, in wiens trouw hij nog geloofde.’

‘Arme *Simplex!*’ viel de kookmeester spottend in de rede, terwijl hij met een grooten houten lepel door den ketel met melk roerde.

‘'t Was,’zoo ging de cipier voort, ‘'t was een onstuimige avond; de regen sloeg met geweld neêr; de wind joeg bulderend over de heide, 't Was of de booze geesten, God zegene ons! ten allen kante waren losgebroken. In eene leemen hut, aan den voet van eenen heuvel, omringd door bremstruiken en struweelen, zaten twee veehoeders en eene slonzerige vrouw bij het turfen houtvuur, want het was een koude voorjaarsavond. Man en vrouw waren reeds oud; de derde aanwezige, een bleek man met groote en verdwaasde oogen, was nog in den bloei des levens.’

‘Dat was de koning!’riep een der jonge knechten.

‘Otto, indien gij mij nog onderbreekt, zal ik het aan u overlaten te vertellen,’zegde de oude cipier barsch en een vlammenden blik op den jongen werpende, die bedeesd lachte en nu strak voor zich in de vlammen staarde. ‘Die bleeke veehoeder was pas een uur geleden in de eenzame hut van den lijfeigene aangekomen en had om onderkomen gesmeekt, 't geen hem menschlievend werd toegestaan; doch de pap en het zwart brood wilden hem niet smaken.’

‘Hij was gewis wat beters gewoon,’zegde de oude die de melk roerde.

‘Dat dacht ook de oude veehoeder, als deze zijne magere vingers opmerkte; als hij hem strak in het vuur staren en een traan in het oog blikkeren of hem benauwd opschrikken zag, wanneer de wind de hut deed kraken. Op de vragen in wiens dienst hij was, wiens vee hij hoedde, waar hij vandaan kwam, waarheen hij ging, had hij ofwel niet, ofwel onduidelijk geantwoord. Toen de rukwind andermaal opstak, de hut schudden deed en de rook neêrsloeg, zoo dat de aanwezigen eene stonde de oogen dicht nepen om ze tegen den bijtenden rook te bevrijden, had plotseling een vierde persoon in de hut plaatsgenomen.’

De kok hield op met in de melk te roeren en luisterde, even als zijne makkers, met ingehouden adem.

‘Toen de drie personen de oogen weêr openden,’hervatte de cipier, ‘zagen zij eene vrouwengestalte voor zich staan, die druipnat was en hare kleêren schudde, onder het mompelen van ‘helsch weêr!”

‘Ragna!’riep de jongen weêr, die straks eene eerste verrassing, welke de verteller den toehoorder had bespaard, deed mislukken, en Delm hield van verrassingen in het vertellen, even als een behendig romanschrijver.

Ditmaal vergenoegde de cipier zich zijne vertelling plotseling te staken en den jongen melkmuil een blik van verachting toe te werpen, doch de man met den houten lepel zegde plotseling en gramstorig:

'Och, spreek voort, en stoor u om dien jongen blaffer niet! En gij,' voegde hij er bij, zich tot den onderbreker richtende, 'als gij den mond nog opendoet, stop ik hem met een lepel melkpap!'

Delm hervatte:

'De vreemde was, men wist niet juist langs waar, binnen gekomen; want de gevlochte horde, die voor deur diende, was andermaal toe. Dat deed den ouden veehoeder huiveren; hij ging dan ook wat ter zijde toen de gestalte het vuur naderde, en zijne vrouw, in eenen hoek verscholen, sloeg een kruis. 'Helsch weêr,' zegde het wijf; en zich tot den man in de schapenvacht richtende, voegde zij er bij: 'Gelukkig dat gij hier zit!"

De man, tot wien deze woorden gesproken werden, ontstelde en staarde de binnengetredene scherp aan. De vrouw droeg een, door regen en wind, wanordelijk geworden kleed. Van welke kleur dit kleed was, kon men niet zeggen, ten gevolge der natheid. Het aangezicht der vrouw

was mager, haar oog zwart en doordringend en uit de kap, die zij over het hoofd had geslagen, kwamen eenige klissen grijze haren te voorschijn. De zwerfster naderde het vuur, en hoe meer zij naderde, hoe meer de man in de schapenvacht achteruit had willen schuiven; doch hij zat reeds tegen den wand. Zij stak hare roodblauwe en knokkelige vingers naar de vlam uit, knokkelig als hadden zij reeds eenige jaren in het graf gelegen en toen de warmte voelbaar werd, steeg de damp van geheel het lijf op.'Hoe ver ben ik van de abdij van St. Quintyn?'vroeg zij eensklaps, zich tot den veehoeder wendende. - 'Die zult ge zeker dezen avond niet meer bereiken,'was het antwoord; 'het weêr is daarenboven onstuimig.'- ''t Geeft niets,'zegde het wijf. - 'Bar....'- 'Dat achtik niet.'-'Helsch.'Het wijf lachte.'

Niemand onderbrak nog in het wachthuis; de jongen staarde voor zich uit en strak in de vlammen; de paproerder liet den lepel rusten, bij gevaar van het melk te laten aanbranden. De cipier vertelde voort:

EEN JACHT OP RENDIEREN.

'De hei is donker,'hervatte de veehoeder. - 'Ik vind er mijnen weg, gelijk bij klaarlichten dag,'antwoordde het wijf, - 'Het bosch aan gene zijde der vlakte is als een muur ineen gevlochten.'- 'Dat is voor mij geen hinderpaal.'- 'God zegene ons!'morde de vrouw van den veehoeder, want zij was nu overtuigd, dat eene tooverkol hare hut bezocht. Het groote oog van den man in de schapenvacht volgde al de bewegingen van de vreemde vrouw; toen deze hem andermaal strak aanstaarde en zij grijnslachte, werd hij bang.'

De cipier trok de neusvleugels op en wees op den ketel, als om den kok te waarschuwen, dat de pap aanbranden zou.

'Geef mij uwe hand,'zegde het wijf tot den man in de schapenvacht, 'en ik zal u zeggen wat lot u te wachten staat.'- De vreemde veehoeder aarzelde en verborg zijne handen achter den rug; doch het wijf drong aan en toen dit eindelijk de hand vast had, zag zij den man met het groote oog andermaal strak aan, en wierp dar. haren

blik weêr op de hand. Deze laatste was fijn en eêl gevormd en geenszins vereelt, hetgeen juist het karakter van de hand eens armen veehoeders niet was. ‘Aan dien vinger,’zeide zij fluisterend, ‘ontbreekt den ‘vingerlinc van goude.’De veehoeder en zijne vrouw, in eenen hoek der hut als ineengedrongen, hielden den adem in en spitsten de ooren, om ten minste iets meer te verstaan.’

De nieuwsgierigheid was misschien nog veel grooter rond het vuur van het wachthuis. Wat kon die Delm toch goed vertellen!

‘En toen?’vroeg de paproerder.

‘Eindelijk stond het wijf op en zegde: ‘Gegroet, *Simplex;* gegroet, koning van Lotharingen!’De vermomde beefde als een riet en de oude veehoeder en zijn vrouw zakten bijna van schrik op de knieën. De koning van Lotharingen zat daar in hunne hut voor het vuur, arm en uitgeschud! Zijn troon was een zwarte en ruwe houten bank; zijn koninklijke mantel een vuile schapenpels: voor scepter kon hij een stuk brandend hout nemen en voor geurige wierook, die men soms in zijn paleis brandde, den walm van het aan de punten sissend en kokend eikenhout!’

‘Wat diep verval!’waagde nu de jonge wa penknecht te mompelen.

‘De koning beefde als een riet, zeg ik. ‘Gij moogt mij niet verraden!’ smeekte hij als een knaap, die op eene wildstrooperij betrapt wordt. - ‘Ik zal u integendeel redden!’gaf het wijf ten antwoord. - ‘Redden?’mompelde de koning die aan dat woord geen geloof kon slaan; ‘wie zijt gij dan?’- ‘Ik,’zeide het wijf, ‘ik ben Ragna, de Norin!’- ‘Ragna?’- ‘Ja, de voedstermoeder van uwen Hagene.’- ‘Hagene zegde altijd dat gij boos, heel boos waart.’- ‘Alleen Hagene was boos,’liet er het wijf op volgen en er speelde een duivelsche lach om den mond der Norin. ‘Luister!’zoo sprak zij voort, en mengde den naam van den graaf van Vermandois, van den trouwen vassal des konings, in hare beloften. Die naam tooverde eene glinstering van hoop op de lippen van *Simplex.* Met een kinderlijk gemoed greep hij de redding aan, zij mocht dan ook van die afschuwelijke vrouw komen.’

‘Ja, 't is een afschuwelijke heks!’onderbrak de man met den houten lepel.

‘Wij zijn in dienst van koning Rudolf, maar toch stoot het een eerlijk man tegen de borst als men weet hoe de ongelukkige koning werd verraden,’hervatte Delm.

‘Stil, Delm, stil! De ondergaande zon geeft geen warmte, alleen de opgaande koestert!’zegde een der mannen, die nog niet gesproken had.

‘Gij hebt gelijk, ofschoon de burggraaf zelf niet erg Rudolf's gezind is.... Ook de H. Vader te Rome erkent Rudolf's kroning niet....’

‘Nu, nu, laat dat rusten!’en de paproerder zag achterdochtig naar de deur.

De cipier dacht er ook zoo over.

‘De Norin,’zoo vertelde hij voort, ‘was den vluchteling in de laatste dagen stap voor stap gevolgd gelijk de hongerige wolf zijne prooi, tot dat zij hem eindelijk alleen en verlaten, dus in hare macht vond. Ja, hij was alleen: de koningin, de zuster van koning Adelstan, van Engeland, had bij den val van haren echtgenoot, met haar tweejarig kind(1) naar het rijk haars broeders de vlucht genomen; 's konings getrouwen waren gevangen genomen; van koninklijke weelde was geen schijn meer: armoede was 's vorsten deel. Zonder iets kwaads te vermoeden, werd de veehoeder de gevangenbewaarder van den koning, tot dat deze er in toestemde eene bijeenkomst met den graaf te hebben....’

‘Nu, nu,’zegde de man met den houten lepel, ‘laat ons daar over stappen. De muren hebben somtijds ooren, Delm!’

(1) Om reden van dien overtocht, werd dat kind later Lodewijk van over-zee genoemd.

,'t Zij zoo: terwijl de *Simplex* dacht, dat men hem naar zijn getrouwen vassal voerde, bracht men hem door dik en dun, bij nacht en ontij, half naakt, hongerig en ellendig naar het kasteel van Theodorici[2]waarik hem op den dorpel ontving. De arme drommel weende en ik ook. 's Avonds zag ik Ragna, die bij den schijn van het wachthuisvuur de Judas-pen ningen telde, waarvoor zij den armen meester had verkocht en geleverd.'

'Delm, Delm!'fluisterde een der knechten waarschuwend.

Delm besloot zijne geschiedenis eenigszins te verkorten.

'Korten tijd na 's konings komst in het kasteel,'zoo hervatte de cipier, 'brak er onverwacht brand uit en niet zonder moeite redde ik den koning uit de vlammen. Wie was de oorzaak van die verwoesting? Ik weet het niet, maar ik herinner mij nog zeer wel, dat de Norin in het schijnsel der vlammen, als eene bezetene ronddanste. Toen wij den gevangene, op hooger bevel, door eene stevige wacht omgeven, naar herwaarts, naar de moerassen van Peronne voerden, vergezelde ons dat helsche wijf en meer dan eens moest ik haar als eene booze wesp van den ongelukkige jagen. Slechts toen zij bespeurde, dat zij hier geen toegang kon vinden, zakte zij af om elders gewis weêr kwaad te brouwen. Nu is zij, sedert eenige weken, andermaal hier verschenen; doch ik zal haar weeren, die venijnige adder!...'

Delm vertelde nog van den armen gevallen koning, dien hij tweemaal daags ging bezoeken, doch wij zullen liever zelf de trap opklimmen om *Simplex*, dien wij eens te *Villa Pladelle* nog in vollen glans ontmoet hebben, in zijne gevangenis te zien.

(Wordt vervolgd.)

(2) Chateau-Thierry.

[Nummer 46]

Eene wandeling in extremis.

EENE WANDELING IN EXTREMIS, NAAR A. DEMAREST.

Het luchtazuur is onbetogen,
   De kim vanwolkjes onbesmet.
Maar hoor, er ruischt iets door de bogen,
   Als 't lisplen van een lijkgebed.

Natuur is aaklig stil. De rozen,
   Ze buigen droef de kopjes neer
Die, versch ontloken, schuchter blozen.
   Het vinkje fluit weemoedig teer.

De landman neemt, met vochtige oogen,
   Den geel verweerden stroohoed af
Tot laatsten groet, en zegt bewogen:
   ‘Vaarwel voor immer..... 't Gaat naar 't graf.’

Want ach! de dood koos zich tot oogwit
   Die maagd in 's levens rijksten bloei,
Schoon onder 't mat gedoken ooglid
   Nog 't vuur der diamanten gloei.

De lelie heeft haar reinste verven
   Op 't voorhoofd, parelblank, ontplooid.
De mond, die 't lachje haast zal derven,
   Is met den gloed der roos getooid.

't Is 't merk des doods! Na weinige uren
    Sleurt haar de wreede tering mee.
Dat men haar buiten de enge muren
    Van 't slot draagt - 't was heur laatste bêe.

Voor 't lest verlaat zij de oude zalen,
    Waar ze aan 't klavier, met zwakke long,
Zoo vaak, bij 's zonlichts laatste stralen,
    Een plechtig andantino zong;

De kamer, waar met vriend en magen
    Zij 's avonds prettig samenzat;
Het park, zijn lanenpracht en hagen;
    Den grooten tuin, 't seringenpad....

O die seringen! Hoeveel malen
   Heeft 't geurig lommer haar verrukt.
Zie, op heur borst mag 't takje pralen,
   Eerst gistrenavond versch geplukt.

Zij had verlangd, dat men die bloemen
   Haar in de bleeke handen gaf,
Niet gissend dat zij zouden roemen
   Op geur en kleur nog op haar graf.

Straks, als de dood den blos dier lippen
   Heeft weggevaagd, seringentak!
Meld mij wat zucht haar mocht ontglippen
   Toen haar het jeugdig harte brak.

Naar het Fransch van George Vicaire.

J.R.v.d.L.

Een gezicht in Halberstadt.

Duitschland is het land der ingevallen of nog staande gebleven ridderburchten en der ondergegane of nog bloeiende middeleeuwsche steden. Tot ds laatste behoort Halberstadt in de pruisische provincie Saksen, welks ontstaan reeds van vóór de negende eeuw dagteekent, toen het de zetel was van bisschoppen, aan wie het voor namelijk zijn opkomst en zijn bloei te danken had. Van zijn voormalige grootheid getuigen vooral de prachtige Lieve Vrouwekerk, die in de eerste helft der elfde eeuw gebouwd werd, en de in strenge gothiek opgetrokken dom, die van de veertiende eeuw dagteekent.

Hoe Halberstadt erop het oogenblik uitziet, daar van geeft onze gravure een denkbeeld. Zij stelt het stadhuis voor met zijn grillige gevelversieringen en uits' ekjes en met het kolossale beeld van den Razenden Roland, dat tegen den eenen zijmuur prijkt, naar het schijnt met het doel om den vreemdeling, die haastig den hoek omslaat, te doen schrikken.

Behalve dezen colossus, waarop Halberstadt a's een tweede Rhodes groot mag gaan, heeft het nog eene andere merkwaardigheid, die wij hier *en passant* aanstippen. Het is de zoogenaamde Vriendschapstempel, waarin 120 in olieverf geschilderde geleerden, dichters en staatslieden der achttiende eeuw vriendschappelijk samenwonen. Wie zich afvragen mocht, hoe al die voorname lui naar Halberstadt gekomen zijn, bedenke dat Halberstadt in den tijd van Gleim eene soort van klein Athene was, waaruit een trits poëten is voortgekomen, die in ieder handboek voor Duitsche letterkunde als de Halberstadtsche Dichtschool staat opgeteekend.

Oude vrienden.

Onder dezen titel heeft de engelsche schilder A.C. Gow een zijner schoonste aquarellen aan de kunstwereld geschonken. Engeland, zoo rijk aan treffende herinneringen uit den riddertijd, verschafte den kunstenaar ruimschoots stof, en het

pleit voor den goeden smaak en den zuiveren kunstzin van den schilder, dat hij doo de keuze van zijn onderwerp juist het meest karakteristieke van dat ridderlijk tijdvak trof. In die ontmoeting vol blijde verrassing der beide oude vrienden ligt meer dan eene herinnering aan beider roemrijke wapenfeiten, toen zij te samen in den bloedigen strijd voor de rechten van hun koning door moed en onversaagdheid den eerepalm wegdroegen - ligt, voegen wij er bij, de kenschetsing van den maatschappelijken toestand der raiddeneeuwen. Twee standen beheerschten in die tijden de maatschappij, de geestelijke en de ridderstand. De eerste won het echter in invloed verre van den laatste en het is aan dit zedelijk overwicht toe te schrijven dat de lijfeigenschap allengs verdween uit de meeste europeesche landen, dat een derde stand, die der burgers, werd geboren en de steden in aanzien en macht voortdurend stegen. Dat die maatschappelijke omkeer van vreeselijke schokken vergezeld ging en er vele jaren over heen moesten gaan, vooraleer de voorheen zoo machtige adel in den toenemenden bloei van den burgerstand moest berusten, ligt in den aard der zaak, want eerst langzaam en na vele moeilijkheden overwonnen te hebben, komt een nieuwe toestand in de maatschappelijke orde tot stand. Hoe men overigens over de middeleeuwen ook vonnis strijke, wat men ook haar ren laste legge, - hetgeen dikwijls op de onrechtvaardigste manier geschiedt, - naast het vele andere goede dat die zoogenaamde donkere eeuwen aan alle volgende te bewonderen laten, is het groot geloof dier tijden een glansrijk lichtpunt, dat de duisternis van den drift en onbeschaafdheid dier jeugdige volken voor een groot deel verdwijnen doet. De dappersten onder de ridderschaar waren tevens de braafste kristenen en nimmer waren die onvergankelijke monumenten van heilige kunst tot stand gekomen, hadde geen allesbeheerschend geloof onze voorvaderen over de schier onoverkomelijke hinderpalen doen zegevieren; nimmer wave de wereld getuige geweest van de heldendaden der kruisvaarders, hadde geen vurig en groot geloof de vele duizenden bezield, die uit alle staten van Europa naar het Oosten togen, om het Heilige Land aan de macht van den muzelman te ontrukken. Dat zelfde geloof deed ook die menigte van kloosterorden geboren worden, wier gestichten zich in een nooit ge evenaarden bloei verheugden en wier arbeidzaamheid de heilzaamste vruchten droeg voor alle nakomende geslachten. Hoe menig edelman verborg in die tijden zijn glorievol wapenschild in een arme cel, waar hij in gebed en gestadigen arbeid zijn vroegere grootheid vergat, niet zelden zijne misstappen uitboette.

De nevensgaande gravure geeft ons een treffend voorbeeld van zulk een edele zelfverloochening uit die dagen van ridderdeugd en kloosterroem. Twee vrienden ontmeeten elkaar onver wacht; weinig dacht er die vaandrig aan, toen hij met zijn prachtig opgetuigd paard langs den muur der abdij reed, dat hij in zoo dichte nabijheid was van zijn vroegeren wapenmakker. Een nieuwsgierige blik, in den kloostertuin geslagen, doet den ridder eensklaps zijn vurig ros inhouden. Zijn oog heeft in de nabijheid van den muur een kloosterling ontdekt, die in houding, grootte en gelaatsvorm volkomen overeenstemt met zijn voormaligen vriend. Van vreugde opgetogen roept hij den in gepeins verzonken kloosterling toe en spreekt hem aan met den naam,, dien deze als ridder in de wereld had gedragen. Het laat zich begrijpen met welk eene verbazing deze laatste uit zijn overdenking ontwaakt en hoe zijn hart van blijdschap klopt, nu hij in den rijk uitgedosten vaandrig den vriend zijner jeugd herkent. Een trap grijpen, daarop tegen den muur klimmen en zijn vroegeren wapenbroeder de vriendenhand drukken, zijn het werk van een oogenblik. Een onuitsprekelijk genoegen over dat onverwacht wederzien straalt uit beider oogen en het laat zich gemakkelijk gissen welk gesprek zich tusschen die oude vrienden

ontwikkelt. De rust en de zalige tevredenheid. die de arme kloosterling geniet, sinds hij zijn ridderlijk slot met zijne cel heeft verwisseld, de heldendaden die de ridder heeft verricht en hem tot vaandrig hebben doen bevorderen, maken het onderwerp daarvan uit, nadat zij eerst geruimen tijd van de oude herinneringen uit hun krijgsmansleven hadden opgehaald. Beiden is het aan te zien dat zij zich overgelukkig gevoelen door dit vriendschappelijk samenzijn en verwonderen zal het ons niet, indien de ridder het aanbod van den kloosterling aauneemt om den nacht in de gastvrije abdij door te brengen.

Merkwaardigheden op het gebied van wetenschap, nijverheid en kunst.

> INHOUD: Een roofvogel, die zijne provi spietst. - Een middel om strroohoeden te wasschen. - Eeuwigdurende boorden en manchetten. - Een middel om vuur oogenblikkelijk te blusschen.

Beginnen wij ditmaal met eene merkwaardigheid op het gebied der natuur, namelijk met een roofvogel, die de gruwzame gewoonte heeft, zijne prooi, alvorens ze te verslinden, te.....spietsen.

Wij bedoelen den *lanius spinitorqvas,* dien men hierachter afgebeeld ziet, een vogel, die in Duitschland, waar hij veel voorkomt, met den naam van *Würger* of *Neuntödter* vereerd wordt en bij ons steenvalk heet.

De vreeselijke namen, hem door onze oostelijke naburen gegeven, komen hem ten volle toe, al behoort hij ook halverwege tot het minder geweldige gild der zangvogels; want in moordzucht geeft hij den sperwer niets toe, en zijn zingen heeft niet veel te beteekenen. Zijne stem toch is zeer eentonig en hoogstens brengt hij het in de zangkunst zoover, dat hij enkele slagen en accoorden van zangvogels kan nabootsen.

Maar behalve de reeds genoemde namen draagt hij er nog een, die meer bijzonder aan de eigenaardige gewoonte herinnert, waarvan wij hierboven spraken. Hij wordt namelijk *Dorndreher* genoemd, omdat hij alle kevers, vlinders, sprinkhanen, jonge vogeltjes, muizen, kikvorschen en hagedissen, die hij machtig kan worden, op een doornigen tak vastspietst, om ze vervolgens op zijn gemak te verslinden; onze afbeelding geeft daarvan eene aanschouwelijke voorstelling.

Op deze manier verzamelt hij zich soms een geheelen voorraad, waaraan hij zich, Zoodra hij honger krijgt, ongestoord te goed kan doen; want hij is een buitengewoon vreetzuchtig en moordlustig personage in de vogelenmaatschappij.

De *Dorndreher* of steenvalk is een sterke vogel, ter lengte van 16 centimeter en met schoone veeren; bij het manneke is de bovenkant van kop en hals en het achtereinde van den rug aschgrauw; de rug is bruinrood, de borst licht rozerood gekleurd; bij de wijfjes en jongen is het bovenlijf licht roestkleurig, met witachtige en donkerbruine plekken, het onderlijf geelachtig wit, aan de borst met bruingrijze golvende lijnen en maanvormige plekken; zijne oogen zijn bruin, zijn snavel zwart en zijne pooten grauwzwart.

Bijna over geheel Europa, van Finland en Rusland tot Zuid-Frankrijk en Griekenland toe, is de steenvalk verspreid. Bij ons vindt men hem gewoonlijk van mei tot augustus, in het midden van welke laatste maand hij weder naar het zuiden trekt. Gedurende zijn verblijf in onze streken zwerft hij gestadig door velden, weiden en bosschen, nestelt in dichte heggen of alleenstaande boschjes, en zet zich op de

hoogste toppen der boomen, om naar buit om te zien. Kan hij niets beters vinden, dan vergenoegt hij zich zelfs met rupsen. Daar hij echter het liefst de kleine vogeltjes opeet, die het veld van insecten zuiveren, doet men wel, hem neêr te schieten, wanneer men hem te zien krijgt.

Om zijn eigenaardig talent, de stemmen van andere vogels op de bedrieglijkste manier na te bootsen, wordt hij in Duitschland eene enkele maal in de kooi gehouden; doch hij is zeer traag in het zingen.

Zijn nest bevat van vier tot zeven geelachtige eieren met roodachtige en grijze stippels; het wijfje broedt alleen en wordt, terwijl zij zich van die taak kwijt, door het manneke gevoederd, dat een heelen voorraad in den omtrek van het nest aan de dorens spietst.

Met het schoone weêr is ook de tijd voor de stroohoeden weêr aangebroken; velen, die van die luchtige hoofddeksels houden, hebben er zich reeds een aangeschaft, maar anderen zijn van die uitgave teruggehouden door de verstandige op-

merking van de zuinige huismoeder, ‘dat er nog een hoed ligt van verleden jaar, die nog zoo goed als nieuw is.’

En de zoo goed als nieuwe hoed wordt voor den dag gehaald, dikwijls tot ergernis van den echtgenoot of zoon, die er liever een recht uit den winkel zou gehad hebben. Maar moeder kan niet begrijpen, waartoe dit dienen zou, daar de hoed in kwestie toch ontegenzeglijk zoo goed als nieuw is; alleen ziet hij maar een beetje geel, en dat is licht te verhelpen.

Ziehier een gemakkelijk en onfeilbaar middel daartoe.

Om stroohoeden te wasschen dient men het stroo eerst met den borstel en zeepwater goed te zuiveren en in schoon water af te spoelen. Vervolgens lost men eene kleine hoeveelheid onder zwaveligzuren natron (in elke apotheek te verkrijgen) in eene 32 maal grooter hoeveelheid water op, en laat den hoed daarin weeken. Dan neemt men hem er uit en voegt evenveel zoutzuur bij de oplossing als er natron in gedaan is; nu dompelt men er den hoed weêr snel in, dekt de oplossing toe en laat er den hoed zoolang in staan tot het stroo wit geworden is. Gewoonlijk kan men er hem na een half uurtje uithalen, waarna men hem nogmaals goed afwascht en eindelijk laat drogen.

Met een en dezelfde oplossing kan men minstens zes hoeden schoonmaken.

Nog eene uitvinding, die in den zomer te pas kan komen! Ieder kent de papieren hals boorden en manchetten en ieder weet ook, dat al staan ze nu juist niet fijn, zij soms voortreffelijk te pas kunnen komen, wanneer men, op reis zijnde. zijn boordje of manchetten in het ongereede gebracht ziet.

Maar er is nog iets beters dan papieren linnengoed, er bestaan tegenwoordig boorden en manchetten, die men, wanneer ze vuil geworden zijn, eenvoudig met een nat sponsje behoeft af te wasschen, om ze weêr even schoon en glanzig te maken, alsof ze splinternieuw waren. Zulk linnen is eerst practisch voor hen, die gedurende de schoone zomermaanden uitstapjes maken!

De boorden en manchetten, die wij bedoelen, bestaan uit gomelastiek en zijn zoo kunstig vervaardigd, dat men ze op het oog niet van sterk gesteven linnen kan onderscheiden. In Frankrijk en Engeland wordt in den laatsten tijd veel van dat nieuw linnengoed vervaardigd en te Parijs betaalt men voor een paar gomelastieke manchetten fr. 2.50 en voor een dito halsboord fr. 1.50.

De ondervinding zal intusschen nog moeten leeren of het gomelastiek linnengoed des zomers aangenaam in het dragen is; gedurende den winter moet het zeer goed voldoen.

De verschillende schouwburgbranden, die men in den laatsten tijd gehad heeft, hebben vele ingenieurs en deskundigen op middelen doen pein zen, waardoor men het brandgevaar van schouwburgen en andere groote gebouwen zoo veel mogelijk kan beperken. Wij gelooven intusschen niet dat er tegen brand iets beters is uit te denken, dan het middel om het vuur oogenblikkelijk te blusschen. Dit middel schijnt gevonden; althans er is te Parijs eene proef genomen met zulk eene uitvinding, die uitstekend moet voldaan hebben. Generaal Pittié, als vertegenwoordiger van den president der republiek, generaal Jeanningros, de Spaansche gezant, Caubet, het hoofd der gemeentelijke policie, mitsgaders verscheidene senatoren en afgevaardigden woonden de proefneming bij en allen erkenden volmondig, dat ze in alle deelen geslaagd was.

De opmerkelijkste proef was, dat eene zee van vuur, ontstaan door het in brand steken van 7000 pond teer, waarbij de vlammen reeds de hoogte eener derde verdieping bereikt hadden, in eene minuut werd gebluscht.

Hoe jammer, dat men het nieuwe middel niet bij den brand te Quebec voor de hand gehad heeft!

De Parijsche commune
Door A.J. Meijs Pr.
(Vervolg,)

Diefstallen en brandstichtingen der commune.

'Paris sera a nous, ou Paris brulera, Parijs zal aan ons zijn, of Parijs zal verbranden. “Dat woord, die bedreiging, zoo dikwerf herhaald, paste volkomen in den mond der Commune. Om oppermachtig te kunnen heerschen, om toomeloos te kunnen geniéten, moest zij alles bezitten, alles in hare macht hebben, en toen haar rijk ten einde liep, heeft zij uit duivelsche boosaardigheid en wraakzucht, liever Parijs met alles, wat het bevatte, aan de vlammen willen prijs geven, dan afstand doen van datgene, wat zij niet langer bezitten ken.

Van het begin van haar bestaan af, heeft de Commune diefstallen, rooverijen en plunderingen schaamteloos en op breede schaal bedreven, van den beginne af heeft zij de leer van Proudhon, haar meester, gehuldigd, dat eigendom diefstal is: *'la proprieté c'est le vol;'* en toen zij haren rijken buit moest achterlaten, heeft zij vernield en verbrand met eene boosaardigheid en eene woede, zoo als de geschiedenis geen tweede voorbeeld kan aan wijzen.

Onnoemelijke schatten, in Parijs opgehoopt, tal van openbare gebouwen en particuliere woningen waren spoedig de prooi van dit roover-gouvernement.

Hoeveel er wel door die lieden moet gestolen zijn, kan men opmaken uit de enorme verteringen, die velen hunner tijdens hunne heerschappij gemaakt hebben, en uit de aanzienlijke sommen, die anderen, meer bezorgd voor den kwaden dag, gedurende de Commune aan buitenlandsche kantoren ter bewaring hebben toevertrouwd.

Op allerlei manieren, onder allerlei vormen zijn die diefstallen geschied. De meeste arresta- tiën o.a. gingen daarmeê gepaard, zoo als het bijv, geschiedde met de gevangenneming van den zeereerw. heer Deguerry.

In den nacht van den 4^en^ op den 5^en^ april stapte een commissaris van politie, vergezeld van eenige gefedereerden, door de *rue St.-Honoré,* waar de pastoor der Madeleine woonde. Aan de pastorie genaderd kloppen zij aan: ‘In naam der wet, doet open.’De lieden daarbinnen, door het vreeselijk geweld hevig wakker geschrikt, ijlen ontsteld naar voren. Wat kon men in deze bange dagen niet verwachten? De commissaris herhaalt op hoogen toon zijn eisch, die vergezeld gaat van het vloeken en tieren der soldaten. De portier van het huis, bemerkende wat er gaande is, snelt ijlings naar het slaapvertrek van den pastoor, helpt hem zich haastig kleeden, door een achterdeur in den tuin ontsnappen, en over den muur op een aangrenzend erf de wijk nemen. Intusschen zijn de communards ongeduldig geworden. Deur en vensters zijn weldra door de geweerkolven verbrijzeld, en de troep stormt naar binnen. Eene onstuimige jacht door gangen, kamers en zalen volgt nu, doch den man, dien zij zoeken, niet vindende, nemen zij den portier en diens vrouw gevangen. Nadat aan alle uitgangen wachtposten geplaatst zijn, begint een volgend, meer bedaard onderzoek. Onder voorwendsel van den pastoor Deguerry op te sporen, doorsnuffelt

het hoofd der bende alle kamers en kasten, breekt bureels en laden open, en neemt daaruit alles weg wat van bijzondere waarde is. Ook de soldaten, die hem vergezellen op dien tocht, besteden hun tijd goed, en vergeten vooral hun eigen belang niet. Sommigen, reeds dorstig van den arbeid, zijn al naar den kelder afgedaald, waar zij spoedig meer gedronken hebben, dan juist noodig is, om hun dorst te lesschen. Eindelijk heeft de commissaris zijn onderzoek geeindigd; ook hij gaat zich in den kelder restaureeren, en spoort zijne waggelende gezellen aan, om nu verder den tocht door het huis voort te zetten, want daar moest nog veel gedaan worden. Inderdaad, er was nog veel te doen. Het grootere zilverwerk, de kerksieraden, rijk met paarlen en juweelen voorzien, het linnengoed en vele andere kostbare zaken moesten nog bij elkander worden gezocht; want was de pastoor zelf ontsnapt, zijne goederen waren een goede buit voor de Commune.

Intusschen zat de waardige geestelijke in dat nachtelijk uur als een arme vluchteling de eerste schemering van den dageraad af te wachten. Daar de edele man de lieden, wien dat erf toebehoorde, door zijn verblijf aldaar niet in verlegenheid wilde brengen, verliet hij 's morgens vroeg zijne schuilplaats, en begaf zich op de openbare straat. Nauwelijks vertoonde hij zich daar, of hij werd door de communards herkend, gevat en aan den commissaris overgeleverd. Deze plaatste hem in een rijtuig, en verwijderde zich met zijn gevangene. Diens smartelijke lijdenstocht, waarvan het einde *la Roquette* wezen zou, had een aanvang genomen. Alle mogelijke goederen, die zich in de pastorie bevonden, en nu het eigendom der Commune moesten worden, werden zorgvuldig ingepakt, en op vrachtwagens weggevoerd. Dat er echter veel van geroofd werd door de lieden, die zoo ijverig bij het inpakken behulpzaam waren, begrijpt een ieder. Een kostbare ring, bij die gelegenheid gestolen, heeft later tot de ontdekking van verscheidene schuldigen aanleiding gegeven. Een zeker gefedereerde had namelijk dit prachtig kleinood aan zijne vrouw ten geschenke gegeven. De vrouw, die de waarde er van niet kende, verpandde het spoedig in de bank van leening, voor slechts vijf gulden. Toen zij het later door ‘een vriend’ wilde laten lossen, wekte de geringe prijs van het pandbriefje achterdocht; de ring toch bevatte een diamant, welke alleen 500 fr. waarde had. Het kostbare stuk werd nu door de beambten nauwkeuriger bekeken, en ja, daar vond men de initialen G.D. - Gaspard Deguerry - in den ring gegraveerd. De aflosser werd in verzekerde bewaring gehouden, en door hem kwam men tot de ontdekking van nog elf andere schuldigen, die aan de plundering der pastorie hadden deelgenomen.

Dikwerf had men niet eens het voorwendsel van eene arrestatie noodig, om ergens een huis binnen te dringen en leeg te plunderen; ‘de mannen der wet’ gingen soms eenvoudig hier of daar huiszoeking doen, om dhn meê te nemen, wat huu aanstond. Eene menigte der rijkste hotels of paleizen, aan de aanzienlijkste, soms vorstelijke personen toebehoorend, en welker eigenaars, vóór de Commune uitbrak, gevlucht waren, werden op die manier eene prooi der roofgierige benden, welke zulk een paleis, altijd in naam van het volk en der vrijheid, in bezit namen. Vooral moesten het de woningen ontgelden van die lieden, welke òf door geboorte òf door politieke richting in nauw verband met de keizerlijke familie gestaan hadden. Zoo werden o.a. de hotels van prins Pierre Bonaparte, van prinses Mathilde, van Mac-Mahon, Bazaine en prins Murat, van generaal Ducrot en vele andere hooggeplaatste personen door het canaille leeg geplunderd, en sommige aan de vlammen prijs gegeven. Hoe het huis van den president Thiers omvergehaald en zijne bezittingen verbeurd verklaard werden, is van algemeene bekendheid.

De meeste gebouwen der hooge Regeering, de verschillende departementen der ministeriën, en de vele prachtige openbare paleizen, die Parijs bezit, o.a. het *Louvre,* de *Tuileriën,* het *palais Royal,* het paleis van het *Legioen van Eer,* en zoo vele anderen werden al spoedig na het uitbreken van den opstand door de Commune in beslag genomen. Dan vestigde daar een of ander hoofdman zijne residentie; zij, die pracht en luister beminden - en dit deden zij bijna ailen - hielden dan eene soort van hofhouding, eene eigen lijfwacht enz., leefden in de weelderigste verkwisting, en heerschten met een willekeur en wreedheid, zoo als geen negervorst in Afrika het zou aanleggen. Maar tevens plunderden zij dan schaamteloos het gebouw, dat zij bewoonden, en roofden alle gelden en kostbaarheden, die zij konden machtig worden.

Een voorbeeld van zulk een commune-koning

hebben wij reeds gezien in den beruchten Eudes, die het paleis van het Legioen van Eer tot zijne residentie verkoren had.

EEN GEZICHT IN HALBERSTADT.

In het middelpunt van Parijs, waar de Seine langs de uitgestrekte hoven en paleizen der Tuileriën stroomt, verheft zich aan den tegenovergestelden oever, begrensd door de *quai d'Orsay* en de *rue de Lille,* het prachtige paleis van het Legioen van Eer, een meesterstuk van bouwkunde uit den tijd van Lodewijk XV. Dit paleis, in de vorige eeuw tot een lustslot van den prins van Salm ingericht, is gedurende de groote revolutie telkens van bezitter veranderd, en tot verschillende doeleinden gebezigd, tot dat het in 1803 door het gouvernement werd aangekocht, om er de kanselarij en bureels te vestigen van de Orde van het Legioen van Eer, door Napoleon in 1801 ingesteld. Onder zoo vele andere heeft ook dit gebouw gedurende de Commune het droevigst lot ondergaan. Wijl het een deel uitmaakte van de aristocratische wijk St.-Germain, moest het met de meeste gebouwen der omgeving vooral de roof- en vernielingszucht der communards ondervinden.

Voor dat Eudes, met zijne onafscheidelijke gezellin, Victorine Louise Louvet, zich hier vestigde, had dit edele paar reeds verscheidene particuliere en openbare

gebouwen helpen leegplunderen Bijzonder in de appartementen, welke in het ministerie van oorlog aan de familiën der

ministers behoord hadden, verzamelde ‘Madame Eudes’ of ‘*la générale*’ de kostbaarste voorwerpen. In de *rue Saint-Ambroise* had zij vertrekken gehuurd, waar zij al die geroofde schatten zorgvuldig liet bijeenbrengen en bewaren. Zij zelve pronkte meestal in de prachtigste toiletten der vroegere ministers-vrouwen, o.a. in die van Madame le Flo, terwijl haar generaal, als hij aan het hoofd van zijn militair huis te voorschijn kwam, zich het liefst vertoonde in de kostbaar gevoerde kleederen van den markies de Galliet. Er was aan het ministerie van oorlog veel te plunderen geweest, en dit werk heeft geduurd zoolang de generaal daar bevel voerde. Toen Cluseret, een ander commune-hoofd, hem daar

OUDE VRIENDEN, NAAR A.C. GOW.

verving, vestigde Eudes tijdelijk zijne residentie in het seminarie van Issy. Hier verdween als door too verslag op eenmaal alle tafellinnen, tafelzilver en de overige goederen van waarde. Madame Eudes zal wel geweten hebben waar het gebleven was. Eindelijk vestigde zich dit edele paar voor goed in het paleis van het Legioen van Eer. De familie bevond zich hier eerst recht op haar gemak. Was het leven duur, ‘Madame’ kende de noodige bronnen om al die buitensporige uitgaven te bestrijden. Terwijl zij den avond besteedde met het ontvangen harer waardige vrienden en

vriendinnen in dezelfde prachtige salons, waar eenmaal Madame de Stael hare geleerde receptiën hield, vond zij overdag drukke

bezigheid met het bij elkander zoeken en inpakken der kostbaarste voorwerpen, die zij maar meester worden kon. Allerlei fijn glaswerk en kristal, goud- en zilverwerk, prachtige meubelstukken, alles was goede buit en verhuisde openlijk, op klaarlichten dag, naar de *rue St.-Ambroise.* Toen hier de appartementen vol waren, huurde zij andere in de *Avenue-Parmentier*, altijd zorgende in die buurt te blijven, waar zij begreep dat de Commune een laatste toevluchtsoord vinden zou. Behalve datgene, wat zij voor zich zelve bewaarde, deelde zij nog rijke geschenken uit aan hare vele vrienden en vriendinnen, die er natuurlijk werk van maakten om met '*la générale*' op goeden voet te staan. Mijnheer Eudes weerde zich intusschen niet minder. Den 22^en^ mei, toen hij begreep, dat de fransche troepen zeer spoedig meester van Parijs zouden zijn, wilde ook hij voor het laatst nog een goeden slag slaan. Hij liet drie groote vrachtwagens vol laden met de beste linnen goederen, o.a. 400 damasten servetten, matrassen, dekens enz. Hierbij werd nog gevoegd al het grootere zilverwerk en andere goederen van waarde, die er nog over waren, en dit alles werd naar de voorraadschuren getransporteerd, om de collectie van die bezorgde lieden compleet te maken.

Het was hoog tijd, dat deze maatregelen werden genomen; want al meer en meer naderde het o verwinnend leger de *rue de Lïlle.* Eudes had besloten een voorbeeld aan zijne vrienden te geven en het eerst van allen de groote brandstichting en yerwoesting te beginnen. De troepen, welke onder het onmiddellijk bevel van den generaal stonden,, en zich *les enfants perdus* noemden, waren reeds zeer begeerig om in alles de bevelen dienaangaande van hun waardigen overste op te volgen.

Dien eigen avond werd dan ook, op diens order, het paleis met de aangrenzende gebouwen, aan de vlammen prijsgegeven.

En Eudes? Eenige dagen daarna wist hij uit Parijs te ontsnappen. De man, die vóór de Commune geen stuiver bezat, maakte nu met zijne bijzit eene pleizierreis door Zwitserland, Italië en Duitschland, om de rest zijner 'spaarpenningen' op de weelderigste manier in Engelands hoofdstad te gaan verteren.

Zoo hebben de meeste commune-hoofden het aangelegd. Alle kassen, alle rijksmiddelen, die zij in 's lands gebouwen vonden, werden door hen ten eigen bate in beslag genomen. Onnoemelijke sommen zijn op die manier verduisterd. Ook verscheidene corporatiën, zoo als spoorwegmaatschappijen, bankvereenigingen enz. hebben aan de mannen van het revolutionair bewind meermalen eene gedwongen schatting moeten betalen. Waar geld was, wisten zij het te vinden. Bijzondere vermelding verdient daarom het feit, dat de groote fransche bank, waar de meeste schatten van het Rijk, van de stad Parijs, de kroondiamanten enz. gedeponeerd waren, door bijzondere omstandigheden aan de roofzucht der Commune ontsnapt is.

Die geschiedenis van deze groote financiëele inrichting is daarom vooral zoo merkwaardig, omdat aan den moed en het verstandig beleid der hoogere beambten, en de rechtschapenheid en toewijding van alle lagere bedienden zonder uitzondering, deze prachtige uitkomst te danken is. Zoo er slechts één verrader onder de vele geëmployeerden geweest ware, zouden de milliarden, daar geborgen, voor Frankrijkzijn verloren geweest. Nu is de bank er met een betrekkelijk klein verlies afgekomen.

Al zeer spoedig na het optreden van het revolutionair bewind wilden de mannen van het *Hotel de Ville* de banden uitstrekken naar de gelden, door het land en

particulieren aan de bank toevertrouwd. Schijnbaar stelde zich nu de directie en het geheele personeel dier inrichting in dienst der Commune, terwijl zij aanboden zelf eene afzonderlijke compagnie tot verdediging en bescherming der bank te vormen. Dit werd aangenomen. Doch al spoedig bemerkte de Commune, wie het niet gegund werd een blik in de kelders te werpen, de list der directeuren. Telkens op het punt om het gebouw te overrompelen en ten koste van duizenden in Frankrijk leeg te plunderen, werden zij telkens met eenige betrekkelijk geringe sommen afgeescheept.

Eens op een nacht vreesden de lieden der bank het ergste. In de aangrenzende straten waren verscheidene communistische troepen samengeschoold met het plan om een stouten aanval op Frankrijks schatkist te wagen. Haastig liet nu de tijdelijke directeur het aanwezige goud en zilver en papieren van waarde in een der kelders werpen. Den ganschen nacht werkten en zwoegden de trouwe bedienden, om de kostbare zakken, hand aan hand overgegeven, in de diepten te doen verdwijnen. Toen het grootste deel der schatten geborgen was, werd de toegang des kelders dichtgestopt, met zand overdekt, en de geheele vloer met steenen bestraat: des morgens was er voor een vreemde geen spoor van den nachtelijken arbeid meer aanwezig. Gelukkig bleken later die voorzorgen ijdel; de aanval van het gepeupel werd afgeweerd, en aan het einde van dit tijdperk, vol vrees en angst voor die trouwe mannen, konden de bestuurders der bank de hun toevertrouwde schatten bijna onaangeroerd aan Frankrijk wedergeven. De Commune had ongeveer 18.000.000 frs. van hen getrokken, eene som, die in vergelijking met de milliarden, daar gedeponeerd, zeker gering te noemen is. Gelukkig lieten de mannen der Commune, die geen denkbeeld hadden van de groote geldelijke operatiën, welke er bij het bestuur van een land als Frankrijk plaats hebben, zich met die mindere sommen tevreden stellen. Hadden zij geweten, wat de directeuren wisten, voorzeker, het zou bij die achttien millioen niet gebleven zijn; dan hadden zij het fortuin van duizenden in Frankrijk aan hunne onverzadelijke hebzucht ten offer gebracht.

(*Wordt vervolgd.*)

Het Drankverbruik in Nederland.

II.

Wanneer men op de uithangborden en opschriften wilde afgaan, waardoor onze ontelbare drankhuizen de aandacht van den voorbijganger zoeken te trekken, dan zou men allicht tot het besluit komen dat de Nederlanders de meest koffielurkende natie ter wereld zijn, en - wat nog merkwaardiger is - dat zij dien drank niet anders kennen dan onder den franschen naam van *café.* Men kan toch geen straat van eenige lengte ten einde wandelen zonder minstens tien a twintig malen *café* te hebben gelezen, *café* van alle mogelijke merken; *café* Jansen, *café* Hendriksen, *café* Gerritsen, *café* Willemsen, Franssen, Pietersen, Klaassen, Driessén enz. - *café* van alle nationaliteiten, *café francais, café anglais, café suisse, café cosmopolite* enz. enz.

Niemand behoeft ons echter uit te leggen, wat er met dat *café* bedoeld wordt, en zoo ging het ook met onze voorouders, die zeer goed wisten wat zij te denken hadden van het opschrift

VRY WYN

dat in de zestiende en de zeventiende eeuw de vaste formule ter aanduiding eener herberg was. Men behoefde hun in 't geheel niet te zeggen, dat vrij wijn niet

beteekende, dat men in de esta- minet door den waard werd vrijgehouden; en zij zouden hartelijk gelachen hebben om de uitlegging, die eenmaal de fransche gezant bij de Bataafsche republiek aan die uitdrukking gaf. Vrij wijn, zoo vertelde hij, beteekende *vrai vin,* waaruit volgens hem volgde dat inalle hollandsche herbergen onvervalschte wijn geschonken werd.

De Hollanders wisten het wel beter!. Het was lang geen geheim voor hen hoe de herbergiers hunne wijnen 'rood artificeerden met torne-sol' of 'menghsels van allerley wouderlycke, ja duyvelsche inventies' te drinken gaven[1]. En wat nu dat *vrij wijn* betreft, dit beteekende eenvoudig dat de tapper aan het recht voldaan had en het hem alzoo vrij stond wijn te tappen; want de wijnhuizen van vroeger waren wel degelijk wijnhuizen, waar de gegoede poorters 's avonds hun drie glaasjes kwamen drinken, getrouw aan den raad van Bernagie, die in zijn *Huwelijkssluiter* in 1685 zegde:

Veel drinken ia ongezond, ik houd dit voor gewis.
Drie glaasjes, en die suyver uytgedroncken,
Dat kan gaen, maer dan moeten ze even boven de knop- jes zijn geschonken.
Het eerste glaesje is een glaesje voor de gezondheid, het tweede voor de smaek,
Het derde een slaapdrank, de rest kan niet dienen voor vermaek,
Want komt het vierde, dat is een glaesje van bal-dadigheid,
En het vijfde van schreeuwen en razen,
Het sesde van dolligheid.

Maar lang niet allen waren zoo matig, zich aan den raad van Bernagie te houden; het is ontwijfelbaar zeker dat in de zeventiende eeuw de fransche, rijnsche en Spaansche wijnen bij volle teugen genoten werden. En ook aan de drie glaasjes hoeft men volstrekt geen denkbeeld van matigheid vast te knoopen; de glaasjes kunnen er naar geweest zijn. Wij lezen althans van groote groene roemers, die een stoop, dat is ongeveer twee en een halven liter Rijnwijn konden bevatten, en die zoo zwaar waren, dat men ze slechts met beide handen kon opheffen. Van Mander verhaalt dat de schilder Frank Floris zulk een glas zestigmaal ledigde tegen een ander dertigmaal!

Het is te begrijpen dat zulke drinkebroers den wijn niet glas voor glas bestelden, en de waard bracht hem dan ook ter tafel in kannen, die van een halven stoop tot drie stoopen (aldus 7 ½ liter) inhielden.

De stichtelijkste staaltjes van de matigheid onzer voorouders kan men echter in de oude thesauriersrekeningen vinden, waaruit o.a. blijkt dat voor burgemeestersmaaltijden, gildeen schuttersmalen de wijn bij heele vaten besteld werd.

Zulke maaltijden, ook die ter eere van de hoogst geplaatste personen gegeven werden, hield men gewoonlijk in estaminets. Zelfs prinsen en ambassadeurs ontving men in den 'Paeu,' den 'Engel,' het 'Varken' of den 'Gulden Roemer,' waar hun de eerewijn werd aangeboden. Mannen als Willem I, Maurits, Frederik Hendrik, Leycester, Bossu, Oldenbarnevelt, De Witt achtten zich niet te hoog om zich in een herberg te laten trakteeren, en dat is niet te verwonderen als men bedenkt, dat het bezoeken der estaminets toenmaals in de hoogste standen dagelijksche gewoonte was. Tot de deftige professoren der leidsche hoogeschool toe kon men 'na den noen'

1) Tusschen twee haakjes zij hier nog bijgevoegd, dat in den 'goeden ouden tijd' niet alleen bij het tappen van wijn bedrog gepleegd werd, maar dat dit ook bij het schenken van bier het geval was. Herhaaldelijk leest men bij Brederodê en andere schrijvers uit dien tijd van waarden, die servetten in de bierkan stopten en met de halve kan 'ten tap liepen,' dat wil zeggen eene maar half geleegde kan opnieuw vulden, Ook het schrijven met dubbel krijt was reeds vroeg in zwang.

in de eene of andere taveerne vinden, en rectorale maaltijden werden even goed in estaminets gehouden, als elk ander feestmaal.

Gelijk wij reeds zegden, leveren de oude thesauriersrekeningen ons de gegevens ter beoordeeling van de matigheid, die bij dergelijke feestelijkheden voorzat.

Op de bruiloft van prins Willem I met Anna van Saksen werd voor 16000 rijksdaalders aan wijn verdronken, en - het zij *en passant* gezegd - de vader der bruid scheen op dergelijke partijtjes uitstekend ingericht; want aan het keurvorstelijk hof lag een monstervat, dat 774 aam of ten naaste bij 1000 hectoliter wijn bevatten kon!

Bij een maaltijd, die de stad Dordrecht aan

prins Maurits en zijn gevolg aanbood, verzwolgen deze heeren voor 700 gulden aan wijn, terwijl in 1612 op de bruiloft van mr. Pieter van Hinosa, president van den provincialen raad van Holland, alleen aan deelwijn anderhalf aam, dat is ongeveer 2¼ hectoliter werd rondge schonken. Wat deelwijn eigenlijk voor wijn was, daarover is men het op het oogenblik niet eens; maar zeker is het dat hij niet de uitsluitende bruiloftsdrank was en dat er bij het huwelijk van Hinosa nog wel een dozijn andere wijnen ter tafel zullen gekomen zijn. Schotel verhaalt althans dat op den bruiloftsdisch 'roode, witte en geele clairet, kanarisek, wijn de Ay, Frontejac, coquil de Chably,'portugeesche, italiaansche en Spaansche wijnen en 'malvesye,'die de Portugeezen uit Candia deden komen, geplengd werden; ongerekend het delftsch, bredaasch, dortsch en limburgsch bier, dat voor die gelegenheid niet minder in aanmerking kwam.

Want, hoe zuinig onze voorouders ook waren,
Wanneer er bruiloft was, dan moest de geldkast open
En 't goud in regen viel ten kaste uitgedropen.

'Die op een mijt[1] doodblijft,'klaagde een predikant van die dagen, naar aanleiding van de buitensporige vertering op bruiloften, 'stort wijn en bier bij geheele bakken het keelgat in, en 't geen de voorouderen geschraapt hebben gedurende jaren, wordt nu in een nacht verzwolgen.'

Dat echter niet alle predikanten er zoo ernstig over dachten, blijkt uit de bruiloft van den predikant Johannes Servatius, waarop aan de genoodigden een half aam deelwijn werd rondgeschonken, en uit den maaltijd der WaalSche synode in 1606, welker leden eene gelijke hoeveelheid van het hooggeprezen nat naar binnen sloegen.

Doch, om nogmaals op de bruiloften terug te komen, de brooddronkenheid en verkwisting, waarmeê die feesten zoowel bij edellieden als bij deftige burgers gevierd werden, waren zoo buitensporig, dat de overheid het raadzaam dacht, beperkende maatregelen te nemen en den duur der feestelijkheden, het aantal gasten en de hoeveelheid spijzen en dranken te reglementeeren. Zoo beslistte het bestuur van Den Haag dat, tot wering van 'alle onbehoorlijcke grootsheyt, overdaet ende onnutte verquistinge van middelen, door twelck de toorn Godts wordt verweckt en ontsteken,' de bruiloften slechts twee dagen zouden mogen duren en dat er niet meer dan 50 gasten tegelijk mochten genoodigd worden.

Hoeveel zulk een keur tegen de 'overcostelycke bruilofsfeesten' hielp, kan men opmaken uit de bruiloft van den raadpensionaris Joan de Witt, die nog geen drie weken na de afkondiging van genoemd verbod plaats greep. Op dat huwelijksfeest, waarop de jonggehuwden o.a. den wensch ontvingen dat zij 'malkander tot flenteren mochten verslijten,'verschenen toch in plaats van 50, 71 gasten, waarvan de gastheer eene soort van 'geflatteerde balans' had opgemaakt met het gevolg dat de 71 gasten op het papier tot 50 werden verminderd.

Het ging toch niet aan dat de eerste minister van Holland, de man die het voorbeeld van gehoorzaamheid aan de wet diende te geven, zoo onbeschaamd de stedelijke verordening overtrad, dat hij in de boete van 'thien guldens voor yeder persoon' ware vervallen; dan was het nog beter een weinig met de cijfers te goochelen en daartoe was Joan de Witt genoeg diplomaat.

De gewone burgers daarentegen lieten zich in het minst niet door de stadskeuren bemoeielijken; zij betaalden veel liever de zware boeten dan zich eene bekrimping

1) Kleine koperen munt

van de feestvreugde op te leggen. En aldus ging men voort, op de bruiloften, die soms drie, ja acht dagen achtereen duurden, naar hartelust te teeren en te smeren. In de lagere klasse was men soms reeds op den morgen van de bruiloft smoordronken en zoodoende was het geval mogelijk, dat zich op 7 september 1721 voordeed met ‘een bruigom genaamt: Claas Lucas met zijn bijnaam Kloeke. Deze komende om te trouwen in de kerk dronken zijnde, belettede den voorsanger met zijn ijdele en dronkene praat in 't vooriesen, zoo dat de voorsanger moeste uitscheiden, en beginnen te zingen. Hier naa de Predikant D. van Diest op de predikstoel getreden zijnde, maakt hij (bruidegom) een groot geraas, niet alleen met ijdele en dronkene praat, maar ook vloeken en sweeren.’Kortom, de veelbelovende aanstaande echtgenoot maakte het zoo bont, dat hij met geweld en onder groote opschudding buiten de kerk moest gezet worden.

Het onbetamelijke en schandelijke van de ongehoorde verkwisting daargelaten, hadden de ‘overcostelijcke bruiloftsfeesten’ voor hem, die ze betalen konden, geene onherstelbare schade ten gevolge; de gespekte beurs kon wel een geduchte aderlating lijden en tegen het onmatig eten en drinken schenen de toenmalige magen vrij goed bestand. Erger was het evenwel in de lagere klassen, die om op de bruiloft goede sier te kunnen maken, zich voor hun halve leven ruïneerden. Zoo zal het o.a. wel gegaan zijn met het paar, waarvan Hoofts ‘Snappende Sijtgen’ in de volgende regelen spreekt:

> Doch de aere dochter trouden met Slock er broer scheele Jan,
> Die hal een geleende huyck, daer gingse met sloffen heen,
> Met een paer swarte linde kousen, daer de hielen deur hingen, an heur been.
> Hij hadt een mantel met een pack kleeren op weeck- gelt gekocht,
> Soo ras de bruyloft over was, werden die in de lombaert gebrocht,
> Om d'onkosten daer mee te totalen, die waren gedaen,
> Acht dagen daerna verkoften se de lombaert briefjes aen haer buerman Aeraen.
> En van 't overschot gingense weer goet sier maecken,
> Hij noode sijn slemp-broers, sij haer keucke-vaecken.

Ragna de Norin.
A°. 92 5
Door August Snieders.
(*Vervolg.*)

Deze laatste was tamelijk ruim, met eene lage deur gesloten en alleenlijk verlicht door een met ijzeren spijlen bezet luchtgat, dat aan de binnenzijde met een houten blad kon gesloten worden.

De meubelen in de gevangenis bestonden uit eene houten bank, een paar grove aarden potten, een kruik met water, een houten brits, waarop een paar dikke en ruwe dekens lagen; aan den muur hing een grof gesneden kruisbeeld en daarin stak, tusschen een der ramen, een verdorde gewijde palmtak. Op een steenen uitstek onder het beeld lag een gebedenboek. Ziedaar alles wat den Eenvoudige van zijne koninklijke pracht overbleef!

De dag liep ten einde. De zon ging onder; zij deed den plas der Somme met een helderen gezevenkleurden gloed tintelen. Tusschen het lisch, riet en gras werd het drabbig water hier en daar gekleurd, als lagen daar groote parelmoeren schelpen. De vorschen kwaakten en over het moeras dreef hier en daar nog een pluvier of een reiger.

Voor het luchtgat stond de gevangen koning. Hij leunde met de ellebogen op de steenen, en liet de kin in de twee uitgespreide handen rusten. Het groote, goedige oog, dat nog doffer was geworden in het magere bleeke wezen, staarde zielloos door de traliën en over het landschap.

Veel was hij verouderd sedert wij hem te *Villa Pladelle* ontmoetten; maar ook wat had de arme man veel geleden! *Simplex* had echter zijn lijden met een stil en onderworpen geduld gedragen; zijne verstandsvermogens waren door al de wederwaardigheden, vooral na den dreigenden brand van Chateau Thierry verzwakt, en soms als hij iemand zijne gevangenis hoorde naderen, als de sleutels in het slot draaiden, overweldigden hem hevige zenuwaandoeningen.

Alleen voor Delm bedaarde hij; maar voor den meier of burggraaf was hij meer dan eens op de knieën gezakt, en had weenend als een kind gesmeekt: ‘Och, doe mij toch geen kwaad meer!’Zoo diep was de afstammeling van Karel den Groote, van den machtigen reus, die Europa onder zijne vuist bukken deed, gevallen!

Nu, zeggen wij, stond hij voor het venster en staarde in het westen, op het rijk geëmailleerde water. Zijn oog volgde de vogels die over het moeras dreven; hij staarde op de wolkjes die met purper-gouden randen aan den hemel hingen te droomen. De rivier rimpelde zich westwaarts, dat was naar zee, die de gevangene wel is waar niet zien kon, doch op wier strand hij meer dan eens had gestaan, om de broze schuit, die de Frankische kust verliet, na te oogen.

Aan gene zijde van die zee lag Engeland, vanwaar zijne echtgenoote, de zuster van dien krachtvollen koning Adelstan, gekomen was, om in volle heerlijkheid op den troon der Karolingers plaats te nemen en waarheen zij, vluchtend met haar tweejarig kind, vervolgd door staal en vuur, was teruggekeerd, toen *Simplex* in 923 van den troon werd gestooten.

's Avonds stond de koning voor het venster of beter gezegd voor het luchtgat, al waaide de wind dan ook nog zoo nijdig binnen, al sloeg in den winter, de hagel dan ook door de spijlen, al was de arme koning dan ook blauw van koude. *Simplex* zag verlangend uit of niemand van die zijde kwam opdagen. In den opstijgenden vogel dacht hij soms een wuivenden, een gelukaanbrengenden sluier of doek te zien; in eene donkere wolk, die zich boven den gezichteinder verhief, de verjaagde koningin zelve of in de schaduwen van het riet, zijn heimelijk naderschuivend kind, den kleinen Lodewijk.

Wat zou het den armen man goed hebben gedaan aan het hart, als hij dat kind nog eens mocht omhelzen! Wat moet de lieveling groot geworden zijn! Zou hij ook soms naar zijnen vader vragen? Zou zijne moeder hem dezen niet leeren kennen? Deze en andere vragen verdrongen zich in den geest des konings, en hij wischte zich een traan uit de oogen. Toen de zon als een gloeiende bol in het donker water der Somme verdween, zegde de gevangene diep bedroefd: ‘Er zal vandaag weêr niemand komen!’

Op dat oogenblik viel zijn oog op eene zwarte boot, die niet door het open vaarwater, maar door de waterplassen tusschen het riet, kwam opzetten en in deze moeielijk voortwoelde. De personen in die boot wilden denkelijk den toren naderen, zonder door de mannen in het wachthuis gezien te worden.

De gevangene trilde van aandoening; hij drong zoo dicht mogelijk tegen de traliën van het luchtgat en zag, en luisterde. Eensklaps week hij achteruit; hij had eene vrouwelijke gestalte gezien, die eerst aan 't roer zat en nu, tusschen het riet gekomen, oprees, de twee handen, in den vorm van spreekhoorn, aan den mond bracht en den koning iets toeriep. Wat? dat verstond *Simplex* niet, doch 't kon geene goede tijding zijn, want er volgde een hatelijke, een duivelsche lach.

De koning herkende de Norin; een bange schrik groep hem aan; hij sloeg het vensterblad toe en kroop in een der hoeken van zijne gevangenis ineen, als wilde hij zich zoo klein mogelijk, ja, onvindbaar maken.

Het geroep, dat uit het riet opsteeg, had de wachters opmerkzaam gemaakt, en de cipier, die op de ophaalbrug stond, riep haar toe dat als zij zich niet verwijderde, hij haar een pijl in de ribbekas zou doen schieten, hetgeen niet den minsten indruk op Ragna scheen te maken, want zij zelf stuurde de schuit in het vaarwater en

naderde aldus, rechtstaande in het vaartuig en als om Delm uit te dagen.

Toen zij dichtbij genoeg gekomen was, om zich te doen verstaan, riep zij den haar goed bekenden cipier toe:

‘Delm, hond van een Karolinger, zeg eens aan uwen domkop van een meester, dat het tweede deel mijner wraak volbracht is; dat de vergulde bedelaar, dien men Hagene noemt, in de handen van het gerecht geleverd is, en dat eindelijk de machtige Hendrik van Duitschland[1)] tot vorst van Lotharingen is erkend, 't ls uit met den Karolinger van over zee, 't is uit met den Burgondiër[2)]!

‘Wat zegt ze?’ morde Delm met eene gesmoorde stem. ‘De Lotharingsche grooten zouden den wettigen koning afvallig zijn geworden en den vreemdeling aankleven?’ en Delm trad diep getroffen over die tijding het slot binnen.

Ja, de Lotharingsche leenmannen kozen liever een vreemdeling tot vorst dan een Burgondiër; de Duitsche vorst was ten minste een zoon uit den Germaanschen stam, waaruit de Karolingers, zoowel als het grootste deel der Lotharingers gesproten waren[3)]. Ragna bedroog zich, men keerde, door die keuze, veeleer naar den Germaanschen oorsprong terug.

Toen Delm 's morgens zeer vroeg, bij het krieken van den dag, de deur der gevangenis ontsloot, vond hij *Simplex* nog altijd sidderend, en met groote verdwaalde oogen rondstarend, in den hoek zitten. Naar gelang Delm hem welwillend toesprak, en vooral toen de grauwe kat van den cipier meê binnensloop, werd de arme koning kalmer.

‘Ik dacht,’zegde de koning zacht, ‘dat gisterenavond mijne vrouw en mijn kind ginds verre op de heuvels stonden, mij wenkten en mij kushandjes toewierpen, 't Was integendeel een booze geest, God zegene ons! die bedrieglijk op de hoogten stond te wenken; want eene booze slang sloop door het riet en den toren nader, en ik voelde dat zij mij in het hart beet. Och, Delm, zeg dat men mij vrijlate en ik zal, als een arme pelgrim, recht naar het zeestrand gaan, en als er geen schuit is om mij op te nemen, zullen Gods lieve engelen mij wel opheffen en over zee dragen!’

Delm wendde zich om en wischte een traan uit de oogen. Hij mocht immers niet aangedaan schijnen, hij, een gevangenbewaarder! O, ware Delm meester geweest, hij had sedert lang de deuren van den toren opengezet; maar bij duren eed had hij gezworen, nooit aan zijnen plicht te kort te blijven, en aan dien eed zou hij ook nooit falen. Van de tijding dat koning Hendrik den overweldigden troon van Kareis stamhuis in bezit genomen had, zou Delm niets zeggen. Waarom den armen koning het schrale lichtstraaltje ontnemen, dat de Lotharingsche grooten eens zijnen zoon, zijnen Lodewijk, op den troon zouden plaatsen!

Een half uur later was *Simplex* weêr gansch bedaard, geduldig en onderworpen. Hij had gebeden en in zijn gebed andermaal vertrouwen geput. Nu slofte hij, zijne bloote voeten in een paar versleten en scheef geloopen schoeisels ge stoken en blootshoofds, met eenen lach op het bleeke wezen, door de gevangenis. De Karolin-ger

1) Koning Hendrik was op vraag der Lotharingsche grooten in deze landen gevallen, methetinzichtde betwiste kroon te bemachtigen, en het rijk bij Duitschland te voegen.

2) Die band (tusschen midden- en west-Frankrijk). zegt David, had nimmer veel sterkte gehad, omdat hy aen de natuer zyne kracht niet ontleende, want in de beide ryken heerschte eene gansch verschillende nationaliteit. Van dan af, namelyk van dat jaer 925, is dan ook België aen Germanië verbonden en de koning van Duitschland de leenheer gebleven van al de Lothryksche Staten.

3) David.

trok langzaam een schapenpool, aan een koordje gebonden, over den vloer en de behendige en verraderlijke sprongen der kat, deden *Simplex* lachen en verkortten den tijd in zijne gevangenis.

II.
Villa pladelle.

Welk is eigenlijk de beteekenis van 't woord *villa,* zoo als hooger in *Villa Pladelle* is aangegeven? De Karolingsche koningen hadden, in hun uitgestrekt rijk, een groot getal verblijven[1)] die juist niet altijd paleizen waren, maar niet zelden groote landhoeven, *Villa regia* genoemd. Met dat woord verwart men niet zelden dat van *palatia.* In alle geval kwam de vorst zich in dit of dat verblijf, het mocht dan *villa* of *palatia* zijn, voor een bepaalden tijd vestigen, hetzij de staatkundige omstandigheden hem daartoe dwongen, hetzij hij enkel daarheen toog, omdat er een ruime voorraad van levensmiddelen vergaderd lag.

Zoodra het proviand echter verteerd was, trok de vorst weêr naar een ander verblijf en keerde slechts naar het verlatene terug, als de voorraadschuren gevuld waren, hetgeen eerst na drie jaren het geval was.

EEN ROOFVOGEL, DIE ZIJNE PROOI SPIETST

Behalve die aanzienlijke hoeven telde men er nog een aantal kleinere, heinde en verre verspreid, die geroepen waren bij te dragen tot het vullen van de centrale voorraadschuren. Ook deze mindere hoeven droegen den naam van *villa:* zij leverden jaarlijks een bepaald getal paarden voor den krijgsdienst, runderen, schapen, varkens, allerlei pluimgedierten en onder andere pauwen, die destijds eene koninklijke lekkernij waren; verder honig, olie, haver, koren, vlas, kemp, wol, enz.

Villa Pladelle moet een der hoofd-hoeven zijn geweest; dat getuigt de dagvaart aldaar gehouden[2)].

In de 10^{e} eeuw en reeds vroeger waren deze eenzaam gelegen verblijven door wallen, muren en grachten omringd, door torens beschut en dit moet ook hier het

1) Men vindt er bij sommige schrijvers, onder Karel den Groote, 176 opgeteld, waarvan veertien of vijftien in België. Men erkent echter dat het getal onvolledig is.
2) Zie ons verhaal Villa Pladelle.

geval zijn geweest[3]. Dergelijke hoeve stond onder het toezicht van eenen voogd, meier of *major,* hofmeester of *villicus* genoemd, en deze had niét alleen landbouwers, maar ook ambachtslieden onder zijn beheer, welke laatsten onder de leiding van *decani* of dekens stonden, terwijl het toezicht van den vroüwelijken arbeid aan de meieresse of eene andere vrouw was toevertrouwd..

Eene *villa* bevatte niet zelden verscheiden honderden ambachtslieden; ook vele vrije mannen, die voor loon werkten. Had de *villa* weinig inwoners, dan sprak de *major* of *villicus* recht; was de bevolking integendeel talrijk, dan was er een baljuw of *balivus,* of een schout, *scultetus,* of ook wel een proost, *praepositus,* om de wet uit te leggen en toe te passen.

Sloeg de vorst zich in eene *villa* neêr, dan veranderde natuurlijk het personeel. Een aantal hooge beambten, ridders en knapen, geestelijken van allen rang, namen de plaatsen in. Dan verscheen daar de kanselier, de seneschalk, de bottelier, de konstabel of stal graaf, die allen te zorgen hadden dat er in de *villa* den vorst en zijnen stoet niets zou ontbreken. Dan werden niet zelden de handwerkslieden, die in het *curies*[1] huisden, door de knechten en knapen der edelingen verdrongen, welke laatsten het *herebergum*[2] betrokken.

Toen wij dus in 922, en tijdens de dagvaart, *Villa Pladelle* bezochten, konden wij niets van hare wezenlijke inrichting opmerken; nu echter, drie jaren na deze heuglijke plechtigheid, heeft zij hare vreedzame beweging hernomen, doch deze laatste heeft veel onder den invloed der tijdsomstandigheden en de verre afgelegenheid der *villa* geleden.

Nog zamelde de voogd of *major* de jaarlijksche schattingen, zooveel mogelijk, in; doch dit gebeurde niet zonder moeite en niet zelden onttrokken zich de ondergeschikten ten eenenmale daaraan, zoo als zij ook niet meer regelmatig in het voorjaar voor den krijgsdienst opkwamen. Men wist dat het land in opschudding, de koning onttroond was; dat vele grooten weigerden dep Burgondiër te erkennen, en de Paus van Rome de slavers van het onrecht met den banvloek strafte, en 't was dus niet te verwonderen, dat de onderhoorigen ook het juk der schattingen, tienden en straffen afschudden en de meerderen trotseerden.

Toch bevatte *Villa Pladelle* andermaal een tamelijken voorraad levensmiddelen, en deze wekte, in den toestand, waarin zich het rijk bevond, de hebzucht van velen op. Reeds onder Karel den Groote had de baanstrooperij eene zekere uitbreiding genomen, en men begrijpt dat, als deze bestond toen eene sterke hand den schepter hield, zij nog meer uitbreiding nam onder de zwakke Karolin gers.

Die welke door de grooten uitgeplunderd, door de boeten of den krijgsdienst ten onder gebracht waren, werden baanstroopers. Berooide en ook wel gegoede, maar hebzuchtige edelen, sloten zich bij die schurken aan, en beschouwde men inbreken en stelen als een misdrijf, het uitplunderen van den reiziger werd als een ridderlijk feit beschouwd[3].

3) Volgens een kaartje, door den landmeter van het kadaster, den heer Borrenbergen, te Stratum bij Eindhoven, ons beschikt, zijn de grachten die met het riviertje in betrekking stonden, nog aangeteekend op de kadastrale kaart. Die teekening komt vrij wel overeen met de teekening, door Van Loon meegedeeld, en dus ten onrechte door Huydecope', Van Heurn en anderen, als zonder waarde bespot en geloochend.

1) Van welk woord, naar men beweert, b a s s e c o u r is afgeleid.

2) Van waar h e r b e r g en h e r b e r g e n .

3) Zie het C a p i t u l a t e a p u d S i l v a c u m

Hark de Noor was een van die, welke dit ambacht, op eene tamelijk ruime schaal, in Taxandrië gedreven had; zijn dood was dus meer dan verdiend, doch de bende die hem omringde, was in 't geheel niet uitgeroeid

(Wordt vervolgd,)

[Nummer 47]

Monseigneur de Ségur.

Den 9den juni ontviel aan het katholieke Frankrijk een zijner edelste zonen, aan de Kerk een harer heiligste en ieverigste dienaren door het afsterven van den beroemden prelaat, Monseigneur De Ségur. Niemand onzer lezers die onbekend is met de beminnelijke persoonlijkheid van dien grooten man, uit wiens geloovige en fijne pen zoo vele kleine geschriften gevloeid zijn, waarin helderheid van voorstelling en klemmende redeneerkracht met echt kristelijke zalving en eenvoud gepaard gaan. Wij twijfelen dan ook niet, of onze lezers zullen eveneens het verlies van dien waarlijk apostolischen priester betreurd hebben en het op hoogen prijs stellen, dat wij in ons geïllustreerd tijdschrift zijne eervolle nagedachtenis vieren, door aan het hoofd van dit nommer zijne innemende beeltenis te plaatsen en die van eene korte levensbeschrijving te doen vergezeld gaan.

MONSEIGNEUR DE SÉGUR.

Monseigneur De Ségur had bij zijn godvruchtig sterven den leeftijd van 61 jaren bereikt. Afstammeling van het beroemde geslacht der Ségurs en d'Aguesseaux, dat zoo vele groote en vermaarde mannen aan Frankrijk schonk, was hij ten volle zulk eene hooge geboorte waardig en heeft hij den roem zijner voorvaderen op de eervolste manier gehandhaafd. Reeds vroegtijdig werd Louis-Gaston, dus was zijn voornaam, aan de fransche ambassade te Rome verbonden, ten einde aldaar zijn politieke loopbaan te beginnen. God echter, die den jeugdigen diplomaat tot een geheel anderen, tot een veel verhevener werkkring had geroepen, ontvlamde diens hart in de H. Stad der apostelen door eene heilige liefde voor de Kerk. Graaf De Ségur, getrouw aan de stem, die in hem sprak, verliet Rome en zijne ambtsbetrekking, keerde naar Frankrijk terug en begaf zich naar het seminarie van St.-Sulpice te Parijs, om zich

aldaar door eene voorbeeldige levenswijze en grondige studie tot het priesterschap voor te bereiden.

In 1847 tot priester gewijd, werd hij uithoofde zijner uitstekende hoedanigheden door Z.H. Pius IX, zaliger gedachtenis, naar Rome ontboden, waar hem een dubbele eer te beurt viel door zijne aanstelling tot auditeur der Rota en door zijne benoeming tot huisprelaat van Zijne Heiligheid. Eenige jaren verliepen, waarin die volieverige priester, thans Monseigneur De Ségur, de gewichtigste diensten aan de Kerk bewees, die oorzaak waren van zijne reeds door den Paus bepaalde verheffing tot bisschop van een der fransche diocesen.

Eene verschrikkelijke beproeving bezocht Mgr. De Ségur, kort nadat hij in zijn vaderland was teruggekeerd, eene beproeving te harder, daar zij hem gedurende geheel zijn volgend leven bijbleef en een beletsel stelde aan de uitvoering van het pauselijk besluit. - Mgr. De Ségur zou nimmer tot bisschop gewijd worden, Het was namelijk op den l^en^ mei 1853, dat Mgr. De Ségur plotseling het linkeroog verloor, en toen in het volgend jaar ook het rechteroog was aangestoken, duurde het maar korten tijd, of ook het gebruik van dat oog moest hij missen, zoo dat hij op den 2^en^ september 1854 met volkomen blindheid geslagen was. Deze zware slag. maakte den edelen prelaat in geenendeele moedeloos; integendeel, met de hem eigen opgeruimdheid sprak Mgr. De Ségur tot zijne omgeving de volgende merkwaardige woorden, in het vervolg van zijn leven zoo volkomen door hem bewaarheid: ‘Nu ben ik zeker, dat ik geen oogenblik meer verliezen zal.’En inderdaad, hij verloor geen enkel oogenblik meer, hij, die alleen voor God en de armen wilde leven, wijdde zich van dien stond af met waarlijk apostolischen iever geheel aan God en het heil der zielen.

Tot kanunnik der hoogste orde van St.-Denis benoemd, vestigde Mgr. de Ségur zich metterwoon binnen Parijs; in de *rue du Bac* was zijn paleis gelegen, waarbinnen de hoogste eenvoud heerschte; want als een waar zoon van den H. Franciscus, van wiens derde orde hij een lidmaat was, trachtte hij de armoede van dien grooten heilige zoo veel mogelijk na te volgen, door zijne groote rijkdommen tot het geluk en welzijn van armen en ongelukkigen, tot het stichten en instandhouden van liefdadige instellingen te besteden.

Ook van een anderen heilige stond Mgr. De Ségur steeds het beeld voor den geest, van den H. Franciscus van Sales, wiens zieleniever hij het voorbeeld ter navolging had gekozen en naar wiens naam hij zijne voorname stichting genoemd heeft, die ten doel heeft scholen voor de armen op te richten, goede boeken te verspreiden en op duizenderlei manieren nuttig te zijn voor het volk. Verbazend is de arbeid geweest, dien deze geleerde en godvruchtige priester sedert zijne blindheid heeft verricht, verbazend zoowel om zijn om vang als om zijn vruchtbaarheid. Onophoudelijk werkzaam voor de jeugd en de armen, die hem als een vader vereerden, was hij dagelijks voor een ieder te raadplegen, rustte op hem de zorg voor honderden parijsche gezinnen, regelde en bestuurde hij talrijke vereenigingen van werklieden, hoorde hij iederen dag een menigte zondaren de biecht, ongerekend de vele geestelijke afzonderingen, die hij jaarlijks in verschillende seminariën leidde, terwijl hij na en bij die vermoeiende werkzaamheden nog tijd wist uit te winnen tot het schrijven van de vele degelijke geschriften, waarvan wij boven gewaagden en die ook in ons vaderland den naam van Mgr. De Ségur onsterfelijk hebben gemaakt.

Zoo iemand, dan voorzeker was het Mgr. De Ségur, die door alle katholieken van Frankrijk

bemind en vereerd werd en het valt licht te begrijpen, dat de tijding van den dood van dien onvermoeiden en liefdevollen apostel met smart en droefheid vernomen werd. Als roemrijk strijder van Kristus is hij al strijdende gevallen; schoon hij wist dat inspannende arbeid hem ten derden male - reeds twee malen was hij door eene beroerte getroffen - op den rand van het graf zou brengen, wilde hij liever zich zelven ten offer brengen, dan te kort schieten aan het verheven werk, waartoe God hem had uitverkoren en geroepen. In den nacht van zaterdag op zondag, 29 mei, trof Mgr. De Ségur wederom een beroerte, die, heviger dan de beide vorige, het aanstaande overlijden van den geliefden prelaat scheen te voorspellen. Zijn ziekbed, weldra zijn sterfbed, herinnert aan het afsterven eens heiligen. Alhoewel de hevigste pijnen hem kwelden, liet hij de menigte vrienden en kennissen den ganschen dag bij zich toe, had voor allen een opwekkend woord en eene liefderijke zegening over. De aartsbisschop van Parijs, kardinaal Guibert, de pauselijke nuncius, vele andere hooge geestelijken en leeken kwamen van den edelen priester een roerend afscheid nemen; zelfs de H. Vader zond den hoogen lijder per telegraaf zijn apostolischen zegen.

In den vroegen morgen van den 6den juni ontsliep de heilige prelaat; zijn laatste woord was het *Alleluja,* dat zijn geheel leven lang zijn zinspreuk geweest was. Wel een einde dat de kroon zette op een leven van groot geloof, van onwankelbare hoop en vurige liefde! Arm als Mgr. De Ségur altijd geleefd had, was het de uitdrukkelijke wil van den hoogen overledene geweest, dat de armen zijne lijkstaatsie zouden uitmaken; hetgeen volgens dien edelen wensch met alle stiptheid is geschied. Hoe herinnert ons dat veelbeteekenend verlangen van dien nederigen en godvruchtigen prelaat aan het woord des Zaligmakers: ‘Zalig zijn de armen van geest, want hei rijk der hemelen behoort hun toe.’

De Alcazar van Sevilla.

Op de *Plaza del Triumfo* te Sevilla verheft zich het beroemde paleis, dat, met de Alhambra van Granada, het schoonste monument is van moor schen bouwstijl in Europa. Volgens een opschrift in den voorgevel is dit gebouw in het jaar 1402 door Don Pedro, koning van Castilië en Leon, gebouwd, doch de sage schrijft het, misschien met meer recht, aan een naamgenoot van den vorigen turkschen sultan, zekeren Abdul-Azis (Abdolasio) toe. Waarschijnlijk kemt aan den kristen koning Don Pedro alleen de eer toe een moorsch gebouw, dat lange jaren voor zijn tijd door de Arabieren was opgericht, doch in dat oogenblik in slechten staat was, in den oorspronkelijken stijl herbouwd te hebben.

Toch is de stijl van den Alcazar niet zuiver moorsch, en dit is niet te verwonderen bij een gebouw, dat onder Karel V en Filips II aanzienlijk vergroot is, en waaraan eene geheele reeks van koningen veranderingen en herstellingen heeft laten doen. De Alcazar bewaart de herinneringen aan drie vorstenhuizen en elke steen spreekt er van de kabalen, intriges en avonturen, van welke zijne muren getuigen geweest zijn.

Bij het binnen treden ontwaart men aanvankelijk slechts weinige sporen van arabische kunst; eenige arabesken aan de zoldering en wat mozaïek aan den voet der muren herinneren enkel aan de oorspronkelijke bouwmeesters van het paleis. Doch

wanneer men een drietal zalen is doorgegaan, die even als al de andere vertrekken met elkander in gemeenschap staan, en de binnenplaats betreedt, die door het hoofdgebouw omringd wordt, staat men verstomd van verwondering. Langs de vier zijden dezer binnenplaats strekt zich een zuilengang uit, welks sierlijke bogen door een rij marmeren kolommen, twee aan twee aan elkander verbonden, ondersteund worden. Bogen, muren, ramen, deuren, alles is met beeldhouwwerk overdekt, dat nu eens fijn is als kant en dan dicht en aan een gesloten als gestikte tapijten, of als bloemtuilen en kransen van de gewelven en muren afhangt. Behalve het veelkleurig mozaïek, is al dat beeldwerk met eene schitterend witte kalklaag overdekt, dat er echter allengs de fijnste bijzonderheden van bedekt.

Dringt men vervolgens door eene der vier groote poorten, welke van de binnenplaats naar de koninklijke zalen leiden, verder het paleis binnen, dan bereikt de bewondering haar toppunt. In kwistigen overvloed is hier alles, tot in de verst verwijderde hoeken, met vergulde arabesken, opschriften en allerhande ornamentatie in duizenderlei kleuren versierd, zoo dat het oog zich ten slotte vermoeid van al dat kleurengeschitter afwendt. De plafons bestaan meestal uit fijn gesneden en gekleurd houtwerk en over het algemeen herinneren de versieringen meer aan den oud-spaanschen dan aan den moorschen smaak.

In een dier heerlijke zalen wijst men den vreemdeling een groote bloedvlek op den marmeren vloer, die het bloedig spoor moet zijn van Don Fadrique, grootmeester der orde van San Jago, welke op deze plaats in het jaar 1358 op last van zijn broeder, koning Don Pedro, vermoord zou zijn; en al moge men twijfelen aan het wezenlijk verband tusschen die rosse plek en de vreeselijke misdaad, zoo geeft toch de herinnering aan het historisch feit den bezoeker eene van die geheimzinnige gewaarwordingen, welke men alleen in oude paleizen gevoelt.

De rijkste zaal van den Alcazar is de gezantenzaal met haar prachtig verguld plafon en hare vier groote bogen, die eene gaanderij van vier en veertig kleinere bogen ondersteunen. Het koepelgewelf is als een borduursel van goud en allerlei schitterende kleuren, welks wonderlijk dooreen geslingerde lijnen de prachtigste arabesken vormen. In de fries boven de bogen, die het gewelf ondersteunen, zijn de portretten van alle Spaansche koningen ingelegd, terwijl de zeer hooge muren met allerlei opengewerkten arbeid prijken, die echter door het veelvuldig overwitten veel van zijne fijnheid verloren heeft. Even als in de andere bovenvertrekken zijn de wanden dezer zaal met vierkante beschilderde stukken porselein belegd, eene versiering, die weleer in Spanje zeer in voege was.

Op de bovenverdieping, die eertijds de wintervertrekken bevatte, zijn vooral merkwaardig de bidkapel van Ferdinand den Katholieke en Isabella, alsmeê een klein vertrek, dat als de slaapkamer van den broedermoorder Don Pedro wordt aangewezen, en vanwaar men door een geheime, nauwe trap in de vertrekken komt van de vermaarde Maria de Padilla, welke volgens de overlevering Don Pedro tot de gruwelijke misdaad aangespoord moet hebben.

De hoven van den Alcazar zijn noch bijzonder groot, noch bij uitstek schoon en leveren niets merkwaardigs op, dan eene wandeling boven een hoogen zuilengang, die naar men wil een werk van Karel V zou zijn. De geschiedkundige herinneringen echter, welke aan die oranje- en cipressenboschjes verbonden zijn, geven er eene aantrekkelijkheid aan, welke de schoonste wandelingen van den nieuweren tijd missen.

Het symbool.

Altijd nieuw te zijn in het weêrgeven van toestanden en zaken, die honderdmalen reeds op doek zijn gebracht, is het kenmerk van den grooten meester. De verschillende tijdperken van 's menschen leven te symboliseeren, hoevele schilders hebben er niet hunne beste krachten aan besteed, en hoe weinigen hunner slaagden, omdat zij nabootsten wat anderen in juiste overeenkomsten, in sprekende tegenstellingen, in krachtiger lijnen daarenboven, hadden afgemaald! De engelsche schilder, Frank Dicksee, behoort echter niet onder het groot getal dier copiëerders, zijn opvatting is geheel oorspronkelijk, zijn voorstelling nieuw en treffend en de uitvoering daarvan even smaakvol als keurig.

Het ‘Symbool,’dus luidt de titel van zijn heerlijk schilderstuk, waarvan bijgaande gravure een getrouwe afbeelding is, en in dat enkele woord ligt de volle beteekenis van wat zijn penseel zoo voortreffelijk teruggaf - den zielstoestand van den mensch in zijne jeugd, in zijn rijpen leeftijd en in zijn ouderdom.

Dartelend daalt die jeugdige stoet van florentijnsche adellijken van de trappen der vorstelijke woning om in den nabijgelegen lusthof de weelde te genieten van den geur der bloemen en van het gezicht op de schoone bloemenstad, *Firenze la bella.* Aan de in Renaissancestijl opgetrokken poort gekomen, ontmoet hun oog een armen grijsaard, die, bij zijn stalletje neêrgezeten, hun een kruisbeeld te koopt schijnt aan te bieden; achter dezen vertoont zich eene schier uitgeteerde gestalte, gehuld in een langen mantel en het hoofd met een kap bedekt; waarschijnlijk is deze oude vrouw de echtgenoote van den grijzen beeldjeskoop man. Beiden leveren een scherp contrast met de bloeiende jeugd, die met af keer het hoofd afwendt en veel liever het oog rusten laat op den sierlijken oranjeboom, naar wier rijpende vrucht een der schoonen hare hand uitstrekt. Ach, de bloemkrans, die haar om de slapen drukt, verwelkt zoo spoedig, en diep betreurens- waardig de jeugd, die in dartele onbezonnenheid niet denkt aan den ernst van het leven, aan zijne gevaren; niet denkt aan oudere dagen, waarin stoffelijke schoonheid en bevalligheid vergaan en alleen de glans van de deugd een lauwerkrans om het grijze hoofd vlecht! Het is den grijsaard aan te zien, dat hij medelijden heeft met dien lichtzinnigen stoet. Eén enkele persoon evenwel werpt een blik vol ernst op het aangeboden kruisbeeld - het is de mannelijke leeftijd, voor wien de jeugdige geneugten zoo dikwijls met alsem gemengd waren en die te midden van zijn rijkdom zoo luttel gelukkige dagen gekend heeft. Voorbij gaat de mensch in deze wereld; wel hem, die in zijn ouderdom zich zijner jeugd niet te beklagen heeft! Deze gedachte heeft de schilder op de voortreffelijkste manier in zijn meesterstuk uitgedrukt, terwijl teekening en drapeering schoon en elegant zijn te noemen.

Het Drankverbruik in Nederland.

III.

Het behoort tot de eischen van een gastheer, die zijn taak begrijpt, dat hij zijne gasten, zoo ze soms wat verlegen uitgevallen zijn, met gepasten aandrang tot het ledigen van hun glas aanspoort. Den een gaat dit beter af dan den ander, en velen vergenoegen zich dan ook met afgezaagde aardigheden. Zoo heet het na het eerste glas: ‘op één been kan men niet staan,’en bij de uitnoodiging tot het derde: ‘alle goede dingen in drieën.’

De Nederlanders hadden er beter slag van, hunne gasten tot drinken aan te moedigen, of liever hunne glazen en drinkschalen deden hun daartoe uitstekende

middelen aan de hand. Zij hadden om de gasten bezig te houden allerlei curieuze bekers en kelken, meestal geschenken en familiestukken, die óf aan bepaalde gelegenheden verbonden waren, óf bij elk feest ter tafel konden gebracht worden. Zoo had men de kunstig besneden ‘coppetassen’ of overdekte bokalen, de gouden en zilveren koppen, ‘sleepkens,’‘uperkens,’drinkschalen, ‘berkemeyers’ en horens. Men dronk het klaverblad met en zonder staart, den vriendschapsbeker, den arminiaanschen dronk, den dronk op 's lands welvaren, den driedronk, het molentje, het scheepje zeilen, de groote en de kleine visscherij, Hansje in den

kelder, den stortendronk, den abt en zijne monniken, men luidde Duc d'Alva uit, kortom, men had allerlei voorwendsels om nog een glas en wederom een glas te ledigen.

Geheele boekdeelen zijn geschreven over de drinkplechtigheden onzer vaderen, die bij elk feest, maar in het bijzonder op de bruiloft in acht genomen werden. Daar wij echter zulk eene ruimte niet beschikbaar hebben, zullen wij ons tot de bespreking van enkele dezer bekers en dronken bepalen.

Beginnen we met den berkemeier; dit was een kolossale tak van den beuk of berk, tot een reusachtigen beker gedraaid of gesneden, van buiten weêr met de ruwe schors bedekt en van binnen met hars van pijnboomen bekleed, waarin schijfjes van notenmuskaat, foelie, kaneel en kruidnagelen vastgemaakt waren. Onder het zingen van een toepasselijk liedje ging deze zonderlinge wijnbeker, waarvoor menige stevige wijndrinker uit onze dagen zou terugschrikken, herhaaldelijk aan den feestdisch rond.

Kunstiger en sierlijker was het klaverblad,.een beker, die uit drie ronde kelken bestond, op de wijze van een klaverblad met de steeltjes vereenigd. Die steeltjes, welke hol waren, liepen samen in een ronden bol, zoo dat, wanneer de kelkjes gevuld waren, de wijn door de steeltjes ook tot in den bol doordrong. Onder het aanheffen van het volgend liedje, zette de drinker achtereenvolgens de drie kelkjes aan den mond:

Ik heb laatst een les gekregen
Van Bacchus'zoetste kind,
Geen glaasje meer te legen,
Dan daar men vriendschap vindt.
Ja, vrienden, vol genuchten.
Vrienden van 't edel nat,
1) Drie glaasjes zijn drie teugen,
2) Drie glaasjes zijn drie teugen,
3) Drie glaasjes zijn drie teugen,
Drie maakt een klaverblad.

Waarop het geheele gezelschap inviel:

Hey dat 's een borst,
Die is onbemorst,
Die geen klaverblaadje weet te legen,
Die is nog zonder dorst.

Nu reikte de drinker het klaverblad aan zijn buurman over onder het zingen van:

Blaadje met of zonder steeltje,
Steeltje met of zonder blad,
'k Breng u tot mijn buurgespeeltje,
Vriendschap van het edel nat.

Bij sommige klaverblad bekers was de bol van onderen van insnijdingen voorzien en bevatte een dobbelsteen, die los daarin wentelen kon. Alvorens te drinken schudde men den beker, en het aantal oogen op den steen wees het aantal malen aan, dat de drinker het klaverblad moest ledigen.

Volgens Berkhey was de beker van gebakken aarde vervaardigd en overal met gouden randjes versierd; doch bij Roemer Visscher lezen wij:

Op u tafel sijn silveren kroesen geset
Om te drineken een claverbladt met een staert.

Waarbij Huydecoper aanteekent: 'Dog die steert bederft dikwijls het feest, voornamelijk als hij wat lang wordt uitgerekt.'

Niet minder eigenaardig was de beker, die onder den naam van Hansje in den kelder bekend stond, en die diende om op een kiesche manier aan de verzamelde vrienden en magen bekend te maken, dat men een nieuw huisgenootje verwachtte. Hierachter ziet men een van de merkwaardigste dier bekers afgebeeld; want.

Dit Hansje was in Boons[1)] geslagt
Twee honderd jaren hooggeagt.

Hij is van zilver en vertoont in hét midden der schaal een halven bol, die van binnen hol is en aan den onderkant verscheidene openingetjes heeft. Ook van boven is een gaatje, dat met een klein dekseltje gesloten is; dit dekseltje sluit een kokertje af, waarin een luchtledige glazen bol of een kurk is verborgen, die een zilveren popken draagt. Schonk men nu de schaal vol, dan drong de wijn in den halven bol en dreef het popken naar boven, waardoor Hansje uit den kelder kwam. Dit was het sein voor dengene, die de schaal in handen had, om haar op Hansjes gezondheid te ledigen, en daar ze altijd vol moest zijn, wilde men Hansje zien verschijnen, had hij er een goede teug aan. Doch wie daar niet tegen kon, moest bij onze voorouders niet te feest komen.

Om weigerachtige gasten te noodzaken hun gelag niet te laten staan, had men intusschen nog een probaat middel in den beker 'Drinckuit,'dien men eveneens hierachter afgebeeld vindt, en die alles behalve klein was; dit valt althans op te maken uit eene vergelijking van den eigenlijken beker met een flink wijnglas, dat tusschen de armen van den Turk kon geschroefd worden, die den beker siert.

Zoo als men uit de teekening ziet, had de beker veel overeenkomst met eene tafelschel en kon men hem, althans als hij gevuld was, niet neêrzetten, zoo dat men onherroepelijk veroor deeld was hem tot den bodem toe te ledigen.

Aan den hier afgebcelden 'Drinck-uit' is eene historische anecdote verbonden. Toen de beroemde veldheer Spinola in 1614 de stad Wezel ingenomen had, noodigde hij onder andere notabelen der stad ook den predikant Du Pré aan zijne tafel. Bij het drinken van gezondheden werd ook die van den koning van Spanje gedronken en wel uit dezen beker, misschien wei om zich met den predikant wat te vermaken, die zich beroemde nog nooit in zijn leven dronken te zijn geweest. Du Pré wist zich echter uit de moeilijkheid te redden; hij betuigde geen mindere achting voor den koning te hebben, dan iemand anders, doch kon 'noch om den koning noch om iemand ter wereld besluiten zich onbe kwaam te drinken.' Spinola was met de onver zettelijke matigheid van den predikant zoo ingenomen, dat hij hem den verguld zilveren beker ten geschenke gaf.

Besluiten wij hier met de beschrijving van een allerzonderlingst drinkgereedschap, dat waarschijnlijk voor een driehonderd jaar als beker dienst deed bij het een of ander schoenmakersgild; want ieder gild had zijn beker, waaruit de 'gildeproef' moest gedronken worden en die bij elk gildemaal de ronde deed. Er bestaan nog reusachtige exemplaren van die gildekannen met hunne, nu eens 'moraliseerende,'dan 'profeteerende' of 'in den verstande wel accordeerende' opschriften.

1) Kornelis Boon was voor ruim 100 jaren secretaris te Warmond en verzekerde, dat het bedoelde Hansje reeds twee honderd jaren in het bezit zijner familie was.

Doch, om op onzen vreemdsoortigen gildebeker terug te komen, deze heeft den vorm van een schoen volgens de veertiende- of vijftiendeeeuwsche mode, den zoogenaamden snavelschoen met zijne opgekrulde punt en het daaraan hangende zilveren belleken. Hij is uit leer vervaardigd en heeft om den mond een zilveren band, met het 'constige' opschrift:

Matich in my constich schoe schinct
Statich eleander jonstich toedrinct.

Den inhoud van de vreemdsoortige drinkschaal in aanmerking genomen, mag die aanmaning tot matigheid niet overbodig heeten; vooral wanneer de volgeschonken schoen ineens moest geledigd worden, hetgeen zeker het geval is geweest, wanneer de beker werkelijk tot het drinken der 'gildeproef' gediend heeft.

Het zal intusschen met die aanmaning wel gegaan zijn als met de strafpredikaties der predikanten; want matigheid was - zoo als men uit het voorgaande voldoende gezien zal hebben - geene deugd, die bij onze voorvaderen zeer in trek was.

De Parijsche commune.
Door A.J. Meijs Pr.
(Vervolg.)

Behalve de ontzettende diefstallen aan particulier en staatseigendom gepleegd, hebben die bandieten zich ook schuldig gemaakt aan die rooverijen en onrechtvaardigheden, welke bovendien nog een bijzonder onzedelijk kenmerk dragen. Zoo hebben wij reeds gezien bijv., hoe zij in de kerken hunne plunderingen van de grootste heiligschennis deden vergezeld gaan, hoe zij de heilige vaten roofden, en de gewijde paramenten plunderden. Wij hebben gezien, hoe zij op de lijken der vermoorde slachtoffers aanvielen, om ze uit te schudden en van alles, wat nog eenige waarde had, te berooven; maar bovendien hebben die beambten, aan wie om hunne betrekking de belangen van anderen bijzonder worden toevertrouwd, gedurende de Commune het schandelijkst misbruik van dat vertrouwen gemaakt. Het gezag, dat in andere omstandigheden dient om het recht en den eigendom te beschermen, diende toen om zoo brutaal mogelijk dat recht en den eigendom te schenden. Zoo o.a. begreep het een commissaris van policie, die toen verscheidene andere diefstallen op zijne rekening had. Deze wordt ontboden, om de nalatenschap van eene jonge dame, die in een gasthuis overleden is, te komen verzegelen. De man kwijt zich van die taak, en stelt den directeur van het gasthuis tet zegelbewaarder aan. Eenige weken daarna bemerkte de commissaris, dat de fransche troepen al verder en verder Parijs binnen dringen; hij overdenkt, welke slechte tijden er voor hem kunnen aanbreken, en begeeft zich naar het gasthuis, verbreekt de zegels, die hij zelf gelegd heeft, en neemt uit den boedel eene cassette, die de juweelen en eene geldswaarde van 25.000 frs. bevat, mede. De zegelbewaarder maakt zware bedenkingen, en verzet zich zoo veel mogelijk tegen deze daad. Maar de man der wet zegt hem met ernstige deftigheid: 'De Commune handelt op revolutionaire manier, dat is haar recht,'en, wat de ander er ook tegen inbracht, de cas sette werd door den policie-man mede naar zijn huis genomen, om tegen den kwaden dag zijne private kas te stijven.

Met een ander bewaarder der openbare orde en veiligheid had het volgend incident plaats: Drie kooplieden in brandstoffen konden het niet eens worden over een geschil in de betaling van eene belangrijke lading steenkolen, die de een aan de anderen verkocht had. Om de zaak te laten beslissen door de competente overheid, gaan zij

naar het naaste policie-bureel, waar zij aan een inspecteur de zaak blootleggen. Deze hoort de drie lieden met belangstelling aan, en belooft hun spoedig het geschil te zullen bijleggen. Een oogenblik zich verwijderend, beveelt hij aan een agent de drie mannen in hechtenis te nemen. Deze worden naar de prefectuur van policie gevoerd, beschuldigd van ‘reactionaire plannen.’ Nadat de inspecteur deze voorzorgsmaatregelen genomen heeft, zendt hij eenige lieden naar het nabij gelegen station, waar de bedoelde steenkolen waren aangevoerd, laat deze daar lossen en verkoopen, en steekt den prijs er van, eene niet onbelangrijke som, in zijn zak. Na vier dagen tijds weet hij de vrijlating der drie kooplieden te bewerken. Deze eischen natuurlijk hun geld of hunne koopwaren terug. ‘Ondankbaren,’ voegt hun de inspecteur toe, ‘durft gij nog ‘daarom vragen! zonder mij zoudt ge immers ‘nog in de gevangenis zitten!’ Natuurlijk konden zij met dezen troost henengaan.

Men zou de reeks van dergelijke aneedoten tot in het eindelooze kunnen voortzetten; allen komen hier op neêr: bedriegen, afzetten, rooven en plunderen, waar de kans slechts schoon was. Als er niets van anderen te stelen viel, deden zij het van hunne kameraden, en de verwijten en aanklachten, die zij hierover later in hunne revolutionaire clubs te Londen tegen

elkander uitbrachten, werpen mede een helder licht op het karakter en het onderlinge intieme leven dier booswichten. In die vergaderingen zijn twisten, vechtpartijen, haat en nijd, bedreiging met moord en dergelijken telkens aan de orde, en in hunne woedende opgewondenheid brengen zij dan somtijds misdrijven aan het licht, die de onderlinge achting tusschen de leden zeker niet konden versterken, maar die tevens ten duidelijkste bewijzen, hoe bij al die commune-mannen, van den hoogsten tot den laagsten, het gezeken van eigen voldoening, en daartoe stelen en rooven, het hoofddoel, ja het eenig doel geweest is.

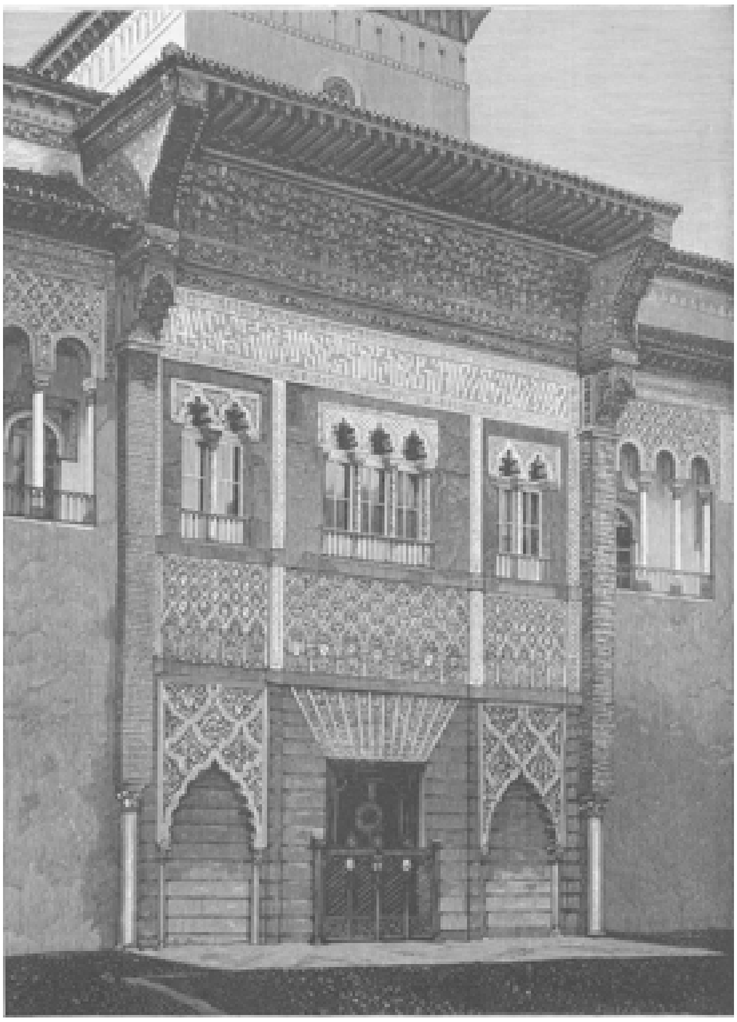

DE ALCAZAK VAN SEVILLA

Bijna drie maanden lang nu heeft zulk eene dievenbende Parijs beheerscht, gebrandschat, geplunderd en uitgezogen. Maar dit was nog niet genoeg. Toen de gerechtigheid opdaagde om die gruwelen te wreken, toen het fransche leger het laatste bolwerk der Commune veroverde, moest Parijs nog door de vlammen verwoest worden. Die oproerlingen, even lafhartig als wreed, hebben nooit den moed gehad de stelling, die zij hadden ingenomen, te verdedigen. Als het commune leger, veel sterker in aantal dan de linie-troepen, slechts een weinig geordend ware geweest, als die rev lutie-helden en blaffende volksmenners zich slechts een weinig als mannen hadden gedragen, dan zou Parijs, dat straat voor straat, huis voor huis kon verdedigd worden, niet op die manier, als het nu geschied is, zijn heroverd; maar tot strijden

waren de communards te laf, en in den aanvang van hun bestuur hadden zij reeds plannen gevormd om op eene andere wijze zich te wreken, en den indringenden vijand niet door dapper verzet, maar door petroleum en vuur, hunne twee machtigste bondgenooten, te bevechten.

De ongehoorde tot in het uiterste doorgevoerde vernielingswoede, welke de Commune in hare laatste stuiptrekkingen vertoond heeft, laat zich, dunkt ons, op de eerste plaats door dit gevoel van laffe wraak en machteloosheid verklaren. Doch bovendien hebben velen hunner, in eene soort van bezetenheid of razernij, dikwijls vernield, alleen om te vernielen. Want het is zeker, dat dit bij de communards, evenals bij de nihilisten en meerdere revolutie-mannen van den tegenwoordigen tijd, eene ware manie geworden was.

Buskruit, petroleum, dynamiet en alle dergelijke zaken, welke op het gebied der moderne

vernielingskunst eene groote rol spelen, waren door de Commune van den beginne af zorgvuldig opgekocht en bijeen gebracht. Zoo als het met het paleis van het Legioen van Eer ging, ging het met vele dergelijke gebouwen. Als de gefe dereerden door een regiment aanrukkende linietroepen verdreven werden, kwam van het *Hotel de Ville* het kort maar krachtig bevel: *'brûlez'* 'steekt in brand.' Dit woord was voldoende: de ontplofbare stoffen waren te voren reeds aanwezig, de petroleum was spoedig over wanden en vloeren uitgegoten, en een enkel pistoolschot, eene enkele vonk was voldoende om geheele straten en wijken aan de vlammen prijs te geven. Er is onder de aldus verwoeste gebouwen geen enkel aan te wijzen, dat zoo veel geschiedkundige vermaardheid bezat, op zoo veel uitgestrektheid en luister kon bogen, als het heerlijk paleis der Tuilerieën. De geschiedenis van zijn ondergang laten wij daarom hier volgen.

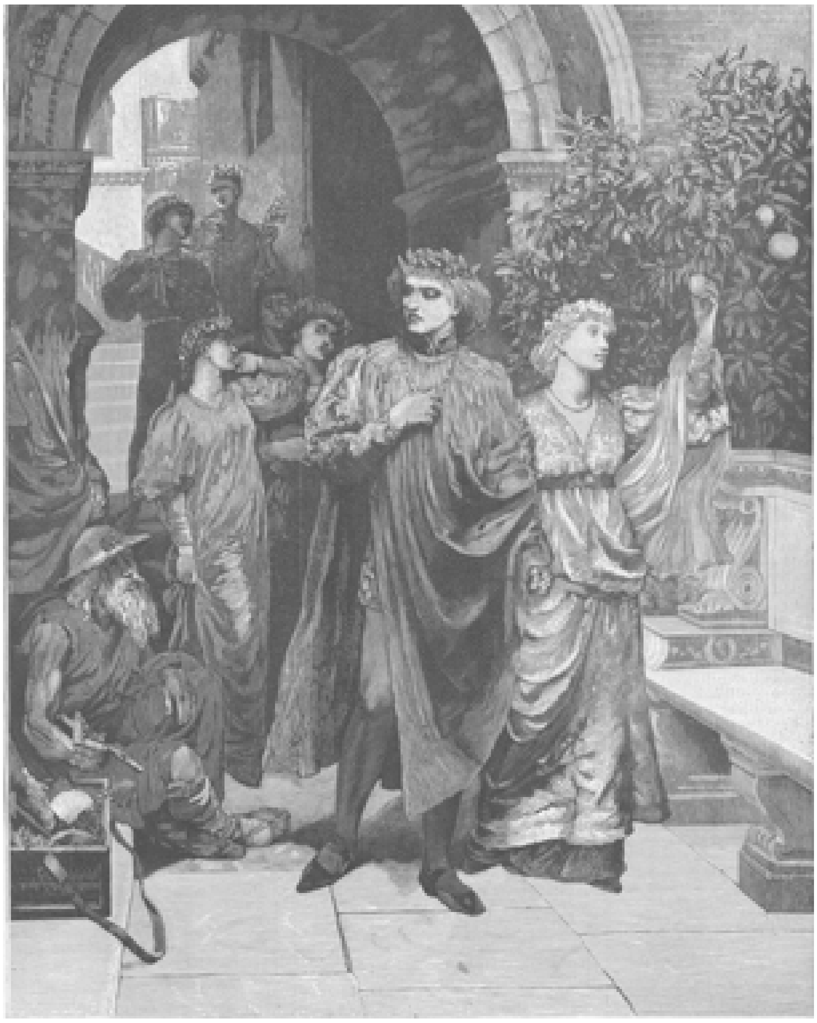

HET SYMBOOL, NAAR F. DICKSEE.

Den 23[en] mei bevatte *le Vengeur,* het schandblad van Félix Pyat, een artikel met het opschrift: *'Que ferons-nous des Tuileries?'* Wat zullen wij met de Tuilerieën doen? Die vraag, welke Pyat daar stelde, was reeds lang te voren in zijn geest beantwoord. De Commune had reeds lang over het lot der vorstelijke residentie beslist; het 'oude roovershol der tirannen' moest vallen voor de revolutie.

Geen koninklijk verblijf in Frankrijk bezat

zoo vele geschiedkundige herinneringen, was, vooral in de laatste eeuw, zóó getuige geweest van het lief en leed der vorstelijke familiën, als het paleis der Tuilerieën. Sinds October 1789, toen Lodewijk XVI hier tegen de woede van het gepeupel eene schuilplaats zocht, tot september 1870, toen keizerin Eugénie als eene angstige vluchtelinge heimelijk dit paleis verliet, is dit lustslot het toneel van de verheffing en de vernedering der telkens afwisselende dynastiën geweest. Zegepralend, onder trompetgeschal en volksgejuich tradèn zij daar binnen; bij het wraakgeschrei der woedende menigte ontvloden zij haastig eenige jaren later. De heerschappij over Europa troonde hier met den grooten Napoleon, hier herleefden de Bourbons in Lodewijk XVIII en Karel X, die zijne plaats weêr moest afstaan aan LouisPhilippe, den burgerkoning. Hier ook herleefde de glans ven het tweede keizerrijk, tot dat de gloriezon der Bonapartes voor altijd op de slagvelden van Sédan onderging. Dat alles hebben de Tuilerieën beschouwd en meêgeleefd. Alle omwentelingen hebben daar diepe sporen achtergelaten, tot dat de laatste, de dolzinnigste en boosaardigste der revolutiën, de Commune, dit vorstelijk monument in puinen heeft gestort. Een enkele nacht der Commune heeft het machtig gebouw, heeft al die herinneringen van zoo vele eeuwen vernietigd.

Wat Eudes voor het paleis van het Legioen van Eer geweest is, was Bergeret voor de Tuilerieën. Deze Bergeret was de echte type van een communard. De verh eerlij kers van de revolutie zullen van hem als een eersten vrijheidsheld gewagen, en zijne nagedachtenis de schoonste bladzijden wijden. Zijn hoogen rang onder het Commune-bewind had hij geenszins te danken aan zijne bekwaamheden; want die bezat hij niet, maar aan zijne vroegere opvoeding in kroegen, revolutionaire clubs en geheime genootschappen. Als staljongen was hij zijn loopbaan begonnen, én achtereenvolgens had hij allerlei affaire's bij de hand gehad. Zelfs had hij het gebracht tot reiziger in kerk-ornamenten en heilige zaken, een beroep, dat zeker niet met zijne principen strookte. Bijna overal en immer had hij den bedrieger en den schurk uitgehangen, en als zoodanig was hij meermalen in handen der policie geweest. Als lid der Internationale had hij eenigszins naam gemaakt bij het gepeupel, en hieraan had hij zijne verkiezing tot lid der Commune te danken. Als generaal der gefedereerden toonde hij zoo weinig begrip van krijgszaken te bezitten, dat hij ontslagen en later zelfs eenigen tijd door zijne confraters gevangen gezet werd. Spoedig evenwel was zulk een kostelijk man weêr op vrije voeten.

Hij kreeg nu de benoeming tot gedelegeerde te velde, zoo als wij het zouden noemen, en had in die waardigheid eene troepen-afdeeling tot zijn persoonlijken dienst. Onder zijne voornaamste heldendaden behoorde een aanslag op de kas van een spoorweg station, bij welke gelegenheid hij 57.000 fr. ten bate van zijne eigen beurs buit maakte. Men klaagde aan het bureel van financiën, dat hij wel wat weelderig leefde, want met zijn staf-officieren verteerde hij 30.000 fr. in de veertien dagen. Dit kleine, magere, opvlie' gende kereltje, met kaal hoofd en sterk gebogen neus, was heer en meester op het paleis der Tuilerieën.

Het was op den middag van den 23^{en} mei, dat Bergeret van het *hotel de Ville* naar zijne residentie wederkeerde. Daar gekomen ontbood hij de voornaamste mannen zijner omgeving: Victor Benot, onder de Commune gouverneur van het Louvre, Etienne Boudin, den beul van den apotheker Koch en diens medeslachtoffers van het *palais Royal,* Dardelle, Madeuf en nog een paar andere zijner lijftrawanten.

Bergeret had gewichtige zaken mede te deelen. Dien avond moesten de Tuilerieën worden in brand gestoken, want de linie troepen naderden al meer en meer het centrum der stad. De vernieling van het paleis moest volkomen zijn; geen steen mocht op den anderen blijven; doch men had nog den tijd om alles zonder overhaasting, geregeld en stelselmatig uit te voeren. ‘Kolonel,’ sprak Bergeret tot Victor Benot, ‘ik belast u met de uitvoering der orders van de Commune!’- ‘Ik zal ze uitvoeren,’antwoordde deze. Daar was niemand, die er iets tegen inbracht. Bergeret was meester, en de tolk van het hoog bewind. Tusschen vijf en zes uur des namiddags, toen de rookwolken van de brandende *rue de Lille* van alle zijden de Tuilerieën omhulden en aan Parijs verkondigden, dat het lang overwogen plan der revolutie tot uitvoering werd gebracht, kwamen er vijf vrachtwagens met tonnen kruit, teer en petroleum beladen het binnenhof van het paleis oprijden. De hoofdmannen hadden intusschen het veel omvattend werk onder elkander verdeeld. Ieder had een vleugel van het onzaglijk gebouw voor zijne rekening genomen.

(Wordt vervolgd.)

Ragna de Norin.
A°. 925
Door August Snieders.
(*Vervolg.*)

't Was omtrent het feest van *Theophania*[1], dat de Noren nog veelal Julfeest noemden en door heidensche traditiën, uit het sneeuwig vaderland meêgebracht, in het midden onzer bevolking vierden, al preekten onze kristen zendelingen dan ook tegen het overplanten van alle heidensche gebruiken. Voor hen, voor de Noren, was het feest nog altijd het licht der aarde; 't was nog niet het licht des hemels gelijk voor ons!

Ragna had meer dan eens de oude traditie verhaald, hoe in het grimmige land, het licht eens vijfendertig dagen in de dikke duisternis verscholen bleef, en toen men eindelijk op de hooge bergen geklommen was en aan den wijden horizon het licht andermaal zag doorbreken, ontwaakten zelfs de dooden, schudden stof en zandkorrels van hunne doodskleêren en kwamen recht op hunne grafterpen staan, om het licht welkom te heeten.

Dat was het Julfeest, het feest van Thor en Odin, en daarom slachtten de Noren op dien dag nog altijd een bok, en dronken, en dansten en slempten, soms op de dierlijkste manier.

Dat hadden zij ook nu gedaan in eene groote schaapskooi, die in de heide van Huleslaüm gelegen was. De wanden der kooi waren opgestapelde plaggen, en het dak bestond uit sparren en riet, 't Was een tamelijk ruim gebouw dat, van buiten gezien, aan een met sneeuw bedekten heuvel geleek. Aan de zuidzijde diende eene gevlochten horde tot deur, en langs deze, als ook door eenige reten in het oude dak, ontsnapte de rook van het vuur dat binnen gestookt werd.

Binnen lag, zat en stond eene bende van een twintigtal kerels, vrouwen en mannen, rond het turf- en houtvuur. De drinkhoren met gerstenat ging gedurig rond en zoo woest rukten de drinkers elkander den kroes uit de hand, dat het nat soms sissend in de heete asch spatte. Vele aanwezigen waren dronken.

Wat den bok betrof, die was reeds letterlijk verslonden: alleen de schenkels rechts en links geworpen, alsmede de stank, die van eenige in 't vuur gesmeten pooten en ribben voortkwam, getuigden nog van de feestviering.

1) Eigenlijk het Kersfeest.

De aanwezigen waren meest allen in den bloei der jaren; hunne kleeding, niet zelden uit dierenvellen en vachten bestaande, was ordeloos en armoedig. Allen waren gewapend, ofschoon nog altijd de stok het eenige wapen was dat de lijfeigene dragen mocht; doch men begrijpt met wat uitvaagsel men hier te doen heeft, en men vergete niet, dat wij ons in een schier regeeringloozen tijd, vooral wat deze landstreek betrof, bevonden.

Tegen een boomstam, die het dak ondersteunde, leunde een lange, magere kerel, met zwart haar en dikke wenkbrauwen boven het donker oog. Hij had zich in een mantel gewikkeld, die op meer dan eene plaats van gaten voorzien was, waarvan er een doorgang gaf aan het gevest van het zwaard. Van voren hield de man den mantel met de rechterhand toe, en de gouden ring, die aan den vinger blonk, teekende den edelman[1].

Die zwijger, welke te trotsch was om meê van den bok te eten, of met de anderen uit denzelfden kroes te drinken, was echter niet te trotsch om met die schurken op roof uit te gaan. In zijne *villa* of slot teruggekeerd, braste hij met het oneerlijk verkregen geld, spottend met de wetten van God en menschen. Op een hoop plaggen, meer in de schaduw, vertoefden nog een paar knapen van dezelfde soort.

Bij het vuur zat Ragna, die deze gansche vergadering met haren helschen adem scheen te bezielen. Zij was sedert lang de geest des op- roers; zij had aan die schuimers gezegd geen dienstbaar werk voor de grooten meer te doen; geen wagens of karren, geen zadels of toornen, geen speeren of helmen, geen kouter of spa meer te maken, en vooral niet meer hun bloed voor den vorst te vergieten; zij had aan de vrouwen ontraden nog te spinnen, graan met de hand te malen, vee te verzorgen - kortom, welke v r o o n d i e n s t e n dan ook, te bewijzen.

De meesten, die daar aanwezig waren, hadden hunnen eigendom verspeeld, waren óf voor dieverij veroordeeld, òf voor weigering in het volbrengen van den krijgsdienst beboet bf zelfs ter dood verwezen; zij hadden geweigerd den koren-, vee- of gereide-cijns[2], te betalen en hun bezit moedwillig zoek gemaakt: kortom, zij waren de plaag, die alle vorsten, ook Karel de Groote, hadden bestreden en die, niettegenstaande alle pogingen, tot op onzen tijd voortduurt, namelijk de straatroof.

Sommige kerels zongen in koor een slemplied, terwijl anderen lachten, schertsten of twistten. Niemand riep hen tot orde; niemand was, in die ordelooze bende, de meester, of ten minste deze liet zich niet gelden. Ieder stond of plaatste zich op een onafhankelijk standpunt. Hadde deze genen met het mes neêrgestoken, de anderen zouden er zich waarschijnlijk niet erg om bekommerd hebben.

Buiten blies men op een stierenhoren.

'Daar zijn de helpers!' zegde Ragna, stond haastig op en ging, gevolgd door een aantal kerels, naar buiten.

In een rijzigen dennenboom, die deels met sneeuw bedekt op de heide stond, bemerkte men een forschen kerel. Hij bevond zich op de hoogste takken en staarde van dat punt over de witte vlakte, om te zien wie in aantocht was, vriend of vijand, 't Was deze schildwacht, die op den horen getoet had.

Op het sneeuwveld, oostwaarts, teekende zich eene zwarte beweeglijke massa af, en op deze waren ook aller oogen gericht, toen de man in den denneboom andermaal op den horen blies en met een langen stok in eene noordwestelijke richting wees. Daar, aan die zijde, bewoog zich eene enkele zwarte gestalte, die over het witte veid nader kwam.

1) Vrijen droegen zilveren, lijfeigenen koperen ringen.
2) Cijns in ijzerwerk, als bijlen, messen, bekers, hoef ijzers, enz.

‘'t Is de veltenaar[3]!’ zegde een der mannen aan de schaapskooi.

‘Neen, die moet van Haperdum komen, 't Is integendeel die schurk van een bevervanger[4]; hij komt gewis met goede tijding van de *villa,* want hij zwaait zegevierend den stok boven het hoofd.’

‘Ja, ‘tis de pelzendief!’herhaalde men.

Toen Herman de bevervanger nog op geruimen afstand van de schaapskooi verwijderd was, riep hij reeds: ‘Goed nieuws!’

3) Die in de villa zorg te dragen had over de hazewinden.
4) Bevariï zegt Hincmarus. Tijdens Karel de Groote was dit ambt in aanzien. Er moeten dus, zegt David, bevers in onze rivieren gehuisd hebben.

De zoogenaamde 'pelzendief' was een groote kerel, met ronden kop, kleine ronde oogen, kleinen propneus en vluchtend voorhoofd. Schouders had hij schier niet, maar zijn lichaam was breed en gespierd, zijne vuisten goed gekneukeld. Hij droeg eene eng sluitende leeren broek, leeren vest en leeren hozen, met de haren naar binnen. Van buiten was die kleeding zwartglimmend geworden, zoo dat de man heel veel geleek in kop en huid, aan een zeehond, die een oogenblik buiten water en op het zand verscheen.

Naar zijne kleeding te oordeelen oefende Herman nog altijd zijn ambt uit, en joeg hij nu den bever op 's konings rivieren voor eigen rekening. Sedert jaren was hij voor dieverij uit de *villa* gejaagd, en vandaar dat hij nog in de wandeling den niet zeer eer vollen naam van den 'pelzendief' droeg.

'Welnu?' zegde Ragna ongeduldig.

'G... g...oed nie...nieuws!' was het antwoord; doch de bevervanger hijgde te hevig om het goede nieuws in eenen adem te vertellen; daarbij, de man stamelde soms.

'Spreek op!'

De breede borst van den pelzendief ging als een smidsblaasbalg op en neêr.

'Ra... Ra... Rad...'

Al de omstanders barstten in gelach uit. 'Wat is er van Rad huif?' vroeg Ragna.

'.... is w... w...eg.'

'Hoe, weg?'

'Wel ja, heb ik u dat niet gezegd,' liet de edelman met den gapenden mantel nu hooren, tamelijk slecht geluimd omdat men niet reeds sedert lang geloof aan zijne woorden had gegeven. 'Hij moest naar Duitschland, naar koning Hendrik.'

'En nu is hij weg?' herhaalde Ragna, zich niet tot den mokkenden ridder-baanstrooper, maar tot den bevervanger richtende.

'Ja...a...a; w.... w... weg!'

Een juichtoon steeg uit de bende op. Radhulf de groote, stoute, reusachtige meier of voogd, die alleen wel in staat was om eene geheele bende, zoo als die welke wij voor ons hebben, als koren tusschen zijne vuisten te malen; die, alleen, op de muren staande en van daar schietende, gansch de troep zou hebben neêrgeschoten - immers, hij kon de sterren wel uit den hemel schieten, had Wilhelm eens gezegd.

Nu men dit nieuws vernomen had, en dat Ulf, de deken der wagenmakers, met het oppergezag bekleed was, scheen men in de bende, die middelerwijl door de aangekondigde groep versterkt was, niets meer te duchten. Ulf was immers een der samenzweerders! Men lachte met den hakkelaar, men spotte ongenadig met hem toen hij 'een ri... ri... ribbe... stuk van de... de... den bok' vroeg en men gaf hem de troostrijke tijding, dat hij in de *villa* zijnen *Jul*bok eten zou.

De bende zette zich in marsch; twee der edelheeren haalden snel uit een der donkere hoeken van den stal hunne magere scharminkels van rossen te voorschijn, en de gedruischmakende groep was reeds een eindweegs van de schaapskooi verwijderd, toen de twee half kreupele en half lamme paarden haar moeielijk achterna draafden; want de sneeuw vormde soms klompen aan de hoeven, die slechts na eenigen tijd weg gesnikt werden, als sneeuwballen uit hand de van dorpersjongens.

Villa Pladelle bevatte buit, daarin begrepen paarden, en die fiere ridders hoopten wel een beter ros meester te worden. Ragna ging vooruit; zinden anderen op buit, zij zinde op wraak.

De baanstroopers waren erg praatziek; men hoorde op verren afstand reeds het twisten, lachen, schertsen, zingen, tieren en vloeken. Een der ridders ging te voet, doch allen hadden hunne gouden kettingen en gouden ringen weggestopt. Geen wonder, wat men nu ondernam was geen uitschudding op den openbaren weg, 't geen als ridderlijk werd beschouwd; het was een inbraak, eene overweldiging, die met de galg en nog erger zou gestraft worden; doch aan straf dachten de plichtigen niet.

Niet lang had de bende een breed spoor versche voetstappen en hoefindrukken over de heide, in de sneeuw geteekend, toen men in de verte het donkere gebouw, waar eens koningen huisvestten, uit het doodsch witte landschap zag oprijzen. Geene beweging deed zich op, zoo min onder de ingangpoort als op de muren, en de bende stormde ongehinderd binnen om te helpen plunderen - want zij die binnen waren hadden de de hand reeds op de voorraadschuren gelegd, in de vrees dat zij het grootste deel niet reeds zouden hebben gekaapt, als de vrienden van de heide aankwamen.

In een oogwenk was de *villa* overrompeld; Ulf de deken, verzette zich wel een oogenblik huichelend tegen de overweldiging; doch het verraad was volledig. Hij had zelf reeds zoo veel gestolen, dat de totale verwoesting van de *villa* zijne schelmstukken kon bedekken. De wevers, smeders, schoeiselmakers, de vrouwen die het vee verzorgden of aan eenig ander handwerk gebezigd werden, stormden het eerst uit het *curtis,* de anderen uit de stallen en vielen in de voorraadkamers, in zolder en kelder, in het *herebergum* en in de vertrekken des konings.

Men roofde brood, graan, wol, olie, vruchten, was, lamsvellen; men voerde heimelijk het vee weg; men zwelgde wijn en bier en toen de dronkenschap, die reeds in de schaapskooi tot op eene aanzienlijke hoogte geklommen was, bij de meesten het toppunt bereikte, werd de plundering eene verwoesting in den vollen zin des woords. De twist brak herhaalde malen los. De knotsen en messen werden opgeheven, en meer dan een waggelde in gangen en zalen rond, wien de strepen geronnen bloed over het gezwollen aangezicht liepen, wien een oor deels van het hoofd hing, of wiens oog bloedig blauw was geslagen.

De baldadigen wierpen de meubels om, indien zij ze niet wegvoerden. Men scheurde al wat scheurbaar, men brak al wat breekbaar was. Terwijl men hier om dezen of genen buit vocht, sprong, huilde en danste men in de halle of ridderzaal en over het lijk heen van den pelzendief, die met eene breede wonde aan het hoofd, in een plas zwart geronnen bloed op den vloer lag. Hij had nog altijd een drinkhoorn in de hand; gestolen halssieraden piepten verraderlijk uit zijne zakken, en hij klemde eene gebroken lamp in den arm.

Wie heeft den bevervanger doodgeslagen? Niemand vraagt dit, niemand zou ook op die vraag kunnen antwoorden.

Het volk was nu meester; wat het immer gedwongen was geweest te eerbiedigen, trapte het baldadig onder de voeten; het wilde, nu het wist dat zijne meesters verre weg en zelf schier machteloos waren, vollen teugel aan zijne driften geven, en brassen in de weelde, die men het altijd ontzegd had.

Wat in *Villa Pladelle* opgestapeld werd, was zijn zweet. Vooral de lijfeigene had een goed deel van dien rijkdom, schier zonder vergelding, aan zijnen heer moeten afstaan. Ten hoogste had hij voor een jaar werkens een oud hemd, een versleten kleed en een paar schellingen ontvangen, terwijl de grondbezitter aan den heer het derde gewente[1)] van zijnen oogst, den derden boom, den derden vogel van de jacht brengen moest.

1) David.

Toen men al het hefbare vernield of geroofd had, om het den volgenden dag in veiligheid te voeren, bracht men twee schapen op de binnenplaats, stak ze de keel af, en zij werden boven een groot vuur in het kookhuis aan het spit gestoken.

Anderen stormden middelerwijl naar de kleine kapel, die binnen de omheining, doch op eenigen afstand van de hoofdgebouwen, stond. Ragna hitste de bende aan. Zij zelf deed het slot der deur springen; doch toen deze openvloog, deinsde de groep eensklaps terug, en in plaats van ook hier de verwoesting te beginnen, zakten de verwoesters op de knieën en anderen slopen weg, terwijl Ragna hun het woord 'lafaards' toewierp.

In de kapel, altijd door haren bouwtrant zelve, in het schemerdonker gehuld, waren kaarsen en lampen ontstoken, en op den dorpel stond de kapelaan in misgewaad, en met de H. Hostie opgeheven in de hand. Dat gezicht onthutste de plunderaars: zij waren in den grond kristen en erkenden de tegenwoordigheid Gods, die hun als het ware toeriep: 'Tot hiertoe en niet verder!'

Die kapel was hun daarenboven in het lijden immer eene zoete troost geweest; zij waren er komen bidden en hadden er geleerd dat de Groote Meester ook een arme wroeter, een arme miskende was, en die eindelijk door de machtigen der aarde aan het smartelijk kruishout geklonken werd. De geestelijkheid had het volk immer voorgestaan, de bisschoppen hadden het verdedigd en Rome had zijnen banvloek uitgeworpen tegen de grooten, die het volk durfden verdrukken. Dat wist het volk!

'Lafaards!' brulde Ragna; doch de bende, die straks zoo driftig was naar buit, weigerde nu haar te gehoorzamen.

'Dat is hier het huis des vredes!' zegde een der lijfeigenen, een kerel zoo hoog dat hij zich bukken moest, wanneer hij de kapeldeur had willen binnengaan. 'Wie dat aanraakt,' en hij wees op de kapel, 'vermorzel ik tusschen mijne knuisten!'

'Neen, hier moeten wij niet zijn,' riep een ander; 'hier woont de vriend van den armen lijfeigene!'

'Welnu, indien gij niet vooruit durft, dan zal ik...'

Voordat Ragna den volzin geëindigd had, was zij reeds vooruit gedrongen en wilde de hand aan den priester slaan; doch de breede klauw van den lijfeigene viel op den schouder der Norin en toen deze zich om wendde en zich als eene duivelin verweerde, werd zij door twintig handen vastgegrepen, en al vechtende en tierende naderde men den put, die op den doodenakker gelegen was, en wiens water voor den dienst der kapel gebezigd werd.

De Norin braakte vloek en laster uit; zij vocht als eene leeuwin en plantte meer dan eens hare nagels in het aangezicht harer tegenpartij. Het zien van bloed maakte de bende razend, en toen een der plunderaars riep: 'Den put in!' vond die kreet algemeenen weêrklank.

'Ja, we zullen dat vervloekt wijf eens voor goed doopen!' schreeuwde men.

Ragna lag over de kuip van den put, of liever zij hing, met het hoofd naar omlaag, boven den diepen afgrond, dien zij met hare vreesselijk wijd opengepalkte oogen, beneden zich verraderlijk glinsteren zag, en waarin haar eigen pekzwarte schaduw haar scheen te willen grijpen. Bij elken steen, die door de beweging in den put viel, steeg er een holle klank op, als viel die steen op eene klok en door de rimpels, welke hij deed ontstaan, scheen de donkere schaduw beneden in het water jubelend te dansen.

De Norin sloeg hare armen rechts en links, doch zij kon zich aan niets vastklampen. De houten heining rond den put kraakte; een ijselijke kreet van schrik en wanhoop weêrgalmde in de diepte. Dit alles had slechts een oogenblik geduurd, doch voor

Ragna was dat oogenblik eene eeuwigheid. De val der Norin werd nog enkel tegengehouden door dat hare kleeren tusschen het hout geklemd waren. De lijfeigene greep een mes en sneed de stof door, zoo dat de val onvermijdelijk werd. Eensklaps daagde nu een redder op: de priester, dien zij, Ragna, een oogenblik te voren beleedigd had en te lijf wilde, vroeg hare genade in den naam van denzelfden God, dien zij een paar minuten vroeger lasterde!

De geestelijke had invloed op het volk, en de reusachtige lijfeigene, die het eerst de Norin ter dood veroordeelde, was nu ook de eerste gereed om gehoor te geven aan de stem van verzoening, en den priester te helpen de ongelukkige uit den verschrikkelijken toestand te verlossen.

De Norin had geen woord van dank voor den kapelaan, die haar had gered; zij vluchtte als een hond, dien men uit het water had gehaald,

tegen de deur der kapel en grijnsde van daar, bleek en koortsig, hare beulen toe.
'Laat mij binnen,' zegde zij tot den priester; deze voldeed aan die vraag en Ragna zocht juist in datgene, wat zij immer haatte, bescherming.

Wel werd zij, reeds op zekeren leeftijd gekomen, gedoopt; doch zij had nooit de noordsche overleveringen, haar in hare jeugd ingeprent kunnen vergeten: zij was in hare ziel Odin toegedaan en vrij mocht de kapelaan de heidensche gebruiken als duivelsch veroordeelen, zij bleef vele dezer in eere houden en onder het heidenvolk verspreiden.

Nu zat ze in een hoek der kapel verscholen en zag verwonderd rond. Wat dacht zij? Niemand wist het, doch zij stak hare hand naar geen enkel voorwerp uit, eene drift die zij anders moeielijk bedwingen kon.

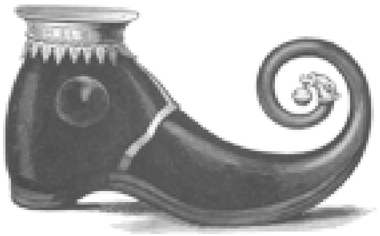

SCHOENMAKERS GILDEBEKER.

HANSJE IN DEN KELDER.

DE BEKER DRINCK-UIT.

Buiten had allengs het gedruisch opgehouden, en toen alles rustig was, kwam Ragna uit haren schuilhoek. De plunderaars waren veelal verdwenen: hier en daar, in kookhuis en halle, lagen er eenigen dronken of slapend. De houtspaanders, die men aan de muren had vastgemaakt, waren schier allen verbrand. Nog eenige uitstekend geschikt voor het doel, waartoe ze bestemd zijn, en een mond, ja een mond, minstens aoo scherp als de tongen van een half dozijn oude vrijsters; gast van iedereen, wordt het ondier door ieder, hoewel ongaarne gevoed, niet als de moeder in haar hoog verheven ambt, neen, nog sterker, met zijn eigen dierbaar bloed; ja, ja, gij hebt het al geraden: 't is over de vlooi, de beet, al ziet gij en voelt ge 't gedrocht zich lesschen met lange teugen aan 't warme, zoete bloed. Goddank, het is voorbij, een welgemikte stoot met den hak uwer bottine heeft het in zijn cannibalendiner gestoord, en rustig kunt ge verder toeluisteren. Rustig ja, maar niet zonder het vaste voornemen eener voorbeeldige straf. Thuis gekomen, fonkelen u de oogen van straks te stillen wraak; *detective* en gendarme, onderzoeksrechter en krijgsraad, ja, 't akelig beulenambt zelf vereenigt zich in uw persoon; de naarstige vingeren, behoorlijk bevochtigd, hebben 't bruine ondier gearresteerd; kort recht, goed recht: een kleine knip.... en aan de menschelijke gerechtigheid is voldaan! Bravo! Ja, 't zijn lastige buren, lijfgenooten, vooral als zij de onbeschaamdheid hebben - want niets ontzien ze - uwen blanken hals of uw marmerwit voorhoofd met een duchtigen rooden hult te brandmerken. En toch is het zoo gemakkelijk er zich af te helpen. Ik, die als geneesheer bij velen en onder alle omstandigheden kom, en dus het voorrecht geniet rijkelijk met dit ongedierte te worden gezegend, welnu, 't is eene zeldzaamheid, dat ik er last van heb. - Ik doe eenvoudig oogenblikken, en *Villa Pladelle* zou in de duisternis gedompeld zijn.

Nu gaven de fakkels nog juist licht genoeg om te laten zien, dat de verwoesting volledig was. Ragna had zich op de vorstelijke verblijfplaats gewroken!

(Wordt vervolgd.)

Elk wat wils.
Wenken en raadgevingen door Parvulus.

Shocking! most shocking!.....

Nu, van een beetje ben ik niet bang; ik ben gedwongen heden woorden gebruiken, die in een fatsoenlijk gezelschap niet worden gehoord. Ja, schrijven is gemakkelijker dan spreken, en daarom, voor den dag er meê.

Vandaag zou ik u gaarne eens onderhouden over een zeer lief persoontje, blinkend in zijn donkerbruin pakske, met oogen als knikkers omtrent, ferme beenen, wat lang van stuk maar vlugge bruine vlooi, dat wij het hebben. Wien 't artikel te vies is, sla het maar over, dat is gemakkelijker dan zich van haar gezelschap te ontslaan.

Een lastige patroon, dat kleine schepsel! waar kruipt het al niet in, en wat onuitstaanbaar leed kan het ons niet aandoen. Veronderstel, men is op een concert en luistert met aandacht naar 's zangers tonen; hemelsche harmonie toovert hij u voor den geest, men is zeer aangedaan en luistert met open mond en ooren. Wat is dat, daar onder aan het been? Een zacht, wriemelig gevoel trekt onweêrstaan- baar uwe attentie; ‘tis of een rilling u door de leden loopt, en juist in het indrukwekkendste van het stuk. - ‘tis om razend te worden - Goddank, daar houdt het zich stil.

Weêr luistert men met wellust naar de heerlijke tonen; ach! hoe schoon; maar op eens, daar breekt de betoovering; een venijnige steek of beet, jeukerig en branderig doet u knarsetanden. Kon men het bloeddorstig monster maar eens even met den

vinger verdrijven; neen, 't is juist of nu allen het oog op u hebben en gij durft u niet verroeren, al brandt u de wat *eau-de-Cologne* in mijn zakdoek, sprenkel er 's avonds wat van over de lakens en 't bruine canaille blaast den aftocht. - Heeft er mij een beet gehad - dat kan toch al eens gebeuren, - dan doe ik een druppel azijn op de gebeten plaats en 't jeuken, de roodheid en 't zwellen is aanstonds gedaan.

Is het waar, dat die van den hond den mensch niet bijten?

Neen, zeker niet, zoolang zij zich op den hond bevinden; maar, laat ze maar eens eene wandeling maken op uw lichaam! Dat is wat anders. Overigens, om onzen goeden huisvriend, den hond, die er dikwijls zoo vreeselijk meê wordt geplaagd, te helpen, is het juist niet noodig hem met *eau-de-Cologne* in te wrijven. Haal u wat poeier van kort gestooten pyrethrumbloemen - alias: Persisch insecten-poeder - en strooi er hem wat van over den rug. 't Dier zal verlost worden en rustig zijn; en dat is eene heele verlichting, niet alleen voor Finette of Sultan, maar ook voor de menschelijke omgeving; want 't zijn sterke zenuwen, die op den duur het aanhoudend: tok! tok! tok! van den hondenpoot verdragen kunnen.

[Nummer 48]

De doorgraving van de landengte van Panama.

De doorgraving van de landengte van Suez door Ferdinand de Lesseps was nauwelijks tot stand gebracht of deze held van reuzenwerken dacht aan de landengte van Panama, waar dezelfde moeielijkheden te overwinnen en dus ook dezelfde lauweren te behalen waren. Zooals onze lezers wellicht weten, zijn de voorbereidende werkzaamheden om de beide Oceanen met elkaar door een kanaal te verbinden reeds begonnen, en niemand twijfelt er dan ook meer aan, of het plan van De Lesseps zal niet alleen doorgaan maar ook uitgevoerd worden.

Op het laatste oogenblik is een amerikaansch ingenieur als concurrent van De Lesseps opgetreden met een nieuw plan, dat merkwaardig genoeg is om er eenige oogenblikken bij stil te staan. James Eads wil namelijk de beide Oceanen door een schip-spoorweg verbinden, die belangrijke voordeelen aanbiedt boven een kanaal.

Zijn plan komt op het volgende neêr:

In plaats van de schepen door een kanaal te sleepen, wil hij de koopvaardijers eenvoudig op een spoorweg laden en ze aldus naar de andere havenplaats vervoeren. De wijze, waarop hij daarbij te werk wil gaan is even spoedig uiteen gezet als het plan zelf. Hij wil de schepen in een soort van dok laten varen, dat een beweegbaren bodem heeft. Zoodra het schip het dok is binnen gevaren, zet hij eene machinerie aan 't werk, waardoor de beweegbare bodem opgeheven en dus tot steunpunt wordt gegeven aan het schip. Wanneer nu het water uit het dok is gepompt, gaat men over tot het schoren van het schip, dat nu even vast staat als op de werf, waar het van stapel is geloopen.

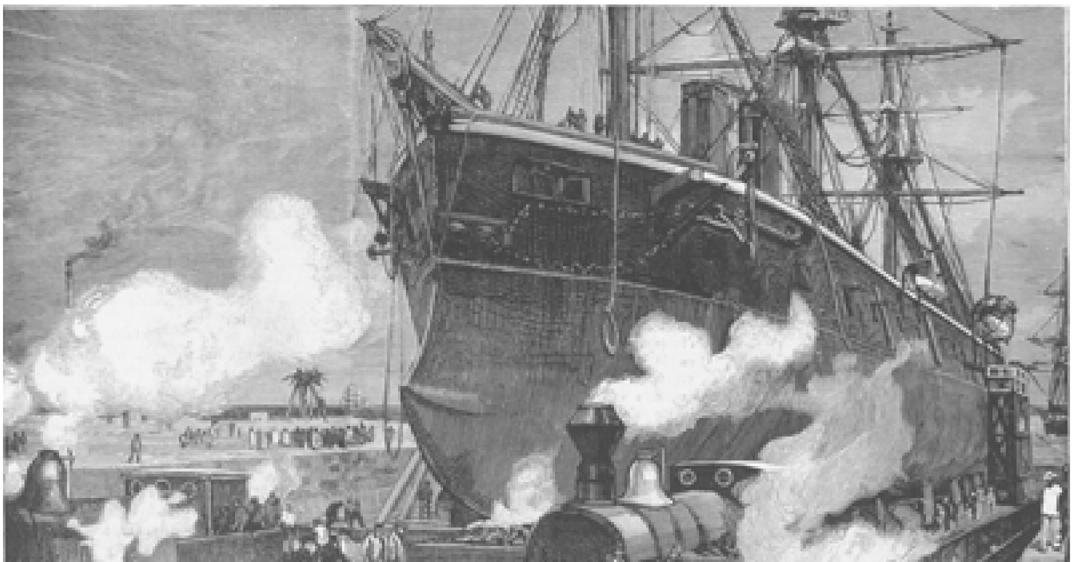

DE GEPROJECTEERDE SCHIP-SPOORWEG OVER DE LANDENGTE VAN PANAMA.

De beweegbare bodem nu is eene vereeniging van spoorwagens, op twaalf rails rustende, welke door middel van locomotieven van zeer hooge paardekrachten tegen eene zacht glooiende helling naar de eigenlijke spoorbaan worden opgevoerd om daar met groote snelheid vervoerd te worden naar het andere uiteinde der landengte, waar men op tegenovergestelde wijze te werk

gaat, om het schip weêr te water te brengen.

Niemand zal kunnen ontkennen, dat het plan echt Amerikaansch is, maar even waar is het ook, dat het in de theorie er veel aanneemlijker uitziet dan in de praktijk. Wij gelooven dan ook niet dat De Lesseps eenige vrees behoeft te hebben voor zijnen mededinger, al bewees deze ook, dat zijn plan slechts de helft der kosten van eene doorgraving zal bedragen, dat de kosten van onderhoud niet grooter zullen zijn dan die van een kanaal en dat de schepen in veel korteren tijd hun weg zullen kunnen voortzetten.

De amerikaansche volksvertegenwoordiging gelooft vooreerst zelf niet aan het welgelukken van dit plan, en heeft het daarom den ontwerper in dank terug gezonden; maar het is zoo onmogelijk nog niet, dat de heer Eads een nieuw middel vindt om zijn plan meer zekerheid van gelukken te geven en aldus voor De Lesseps een gevaarlijk tegenstander wordt.

Eene beerenfamilie.

De beerengroep, waarvan onze gravure eene afbeelding geeft, is *in natura* te zien in de beroemde diergaarde van Berlijn. De dieren behooren tot die soort van hun geslacht, welke algemeen onder den naam van bruinen beer bekend is, den *ursus arctos* van Linneus. Deze soort is over een groot gedeelte van den aardbol verspreid; want de bruine beer wordt, behalve in de bergachtige streken van Europa, van het ruwe noorden af tot de Alpen en Pyreneën in het zuiden toe, in Siberië, Kamsjatka en zelfs in Japan aangetroffen, terwijl hij tevens een deel van de noordelijkste gewesten van Amerika bewoont.

Het zal niet ongepast zijn hier aan te stippen welke vereering de Laplanders voor dit dier koesteren, dat bij hen den weidschen titel van ‘gouden hond’ draagt. In Noorwegen bestaat een spreekwoord, volgens hetwelk de bruine beer de sterkte heeft van tien mannen en het verstand van twaalf. Zij wagen het nimmer, zegt een welbekend schrijver, het dier bij zijn eigen naam te noemen, uit vrees dat het die majesteitsschennis op hunne kudden wreken zou; zij durven er nooit anders van spreken dan onder den naam van Moedda-Aigja, of den ouden man met het haren kleed.

Het schijnt, dat deze dieren zich goed in den staat van gevangenschap kunnen schikken; want er zijn gevallen dat zij in de kooi een hoogen leeftijd hebben bereikt. In allen gevalle is het zeker dat de boerenfamilie in de berlijnsche diergaarde het verlies der vrijheid niet ernstig betreurt, als men ten minste mag oordeelen naar de dartele sprongen, waarin zij zich soms verlustigen en waarvan de teekenaar onzer gravure ons een denkbeeld gegeven heeft door zijn interessant familiestuk.

Het toilet.

Lang heeft de duitsche schilderschool zich van die van het overige Europa onderscheiden door de meer verheven en meerstemmige onderwer pen, die zij zich koos. De duitsche kunstenaars streefden er vooral naar, academisch, geleerd en grootsch te zijn; zij waren meer idealisten, dan naturalisten, en werden meer geïnspireerd door hunne verbeelding dan door de wezenlijkheid. Tot voor enkele

jaren was dit met al de leiders der school het geval, terwijl zelfs tegenwoordig dat eigenaardig karakter nog wordt aangetroffen bij eenige weinigen, die als de opvolgers mogen gelden van hen, die in een vroeger tijdvak dezer eeuw zulk een luister wierpen op de duitsche kunst.

In de laatste jaren daarentegen is eene klasse van schilders opgestaan, die zich tevreden stellen met het weêrgeven der alledaagsche zaken uit het gewone leven. Duitschland heeft thans ook zijne genrc-schildcrs, gelijk ons vaderland ze reeds had in de zeventiende eeuw, en zoo als ze in den laatsten tijd ook in het overige Europa voorkwamen.

Tot die nieuwere duitsche school nu behoort August Ludwig, de schilder van het tafereeltje, getiteld 'het toilet.' Het stelt ons eene jonge duitsche moeder voor, die haar kind uit de wieg genomen en op de tafel gelegd heeft, om het op haar gemak eens frisch te wasschen. Zij kwijt zich met kennelijk genoegen van die taak, terwijl de kleine, door geen lastige kleedingstukken gehinderd, en met al de levendigheid van een gezond kind, de ronde en mollige ledemaatjes lustig in beweging brengt. Het tooneeltje straalt van huiselijk geluk, evenals het huiske vervroolijkt wordt door een gezellig zonneschijntje.

De python.

De naam Python wordt door de natuurkundigen gegeven aan eene slangensoort, die soms eene lengte van vijf of zes meters bereikt. De vormen van den Python zonder juist ineengedrongen of kort te wezen, zijn nochtans niet zoo slank en sierlijk als die van den Boa.

De Pythons bewonen slechts de moerassige plaatsen of zulke welke door groote waterloopen doorsneden worden en in wier nabijheid zij zich steeds ophouden; zij maken jacht op grof wild, of liever wachten het in hinderlaag af, om het in het voorbijkomen te bespringen, te verstikken, tusschen de kronkels van hun lichaam te vermorzelen en het daarna langzaam door hun reusachtigen muil naar binnen te doen glijden. Dit soort van slangen zijn de eenige die groot genoeg zijn om den mensch aan te vallen, en nog is het de vraag óf zij hem ooit aanvallen. De huiveringwekkende toneelen waarin men de worsteling van een mensch tegen een monsterachtige slang beschrijft, staan zeer goed in een roman of in een reisbeschrijving; maar wie heeft ze ooit gezien? Hoe kan men zich van de waarheidsliefde van den verhaler overtuigen?.... De natuurkundigen verklaren eenparig dat alles wat men vroeger gezegd heeft van de bloedige bedrijven der slangen sterk van overdrijving of verdichting verdacht wordt. De waarheid is dat die reptiliën zich voeden met kleine herkauwende en knaagdieren, hagedissen, visschen en soms vogels. Wij hebben in onze diergaarden Pythons en Boa's van een tamelijk ontzag inboezemende lengte zich voor hun maaltijd zien tevreden stellen met een konijn; van hier tot een buffel, een tijger, een mensch is de afstand zeer groot, en niets wettigt om als bepaald bewezen aan te nemen, dat er in de bosschen van Indië of die van Amerika slangen bestaan, reusachtig genoeg om zulk eene prooi te verslinden.

Alles bijeen genomen, zijn de groote slangen slechts te duchten om hun lichaamskracht en zijn ze niet gelijk de slangen van kleiner afmetingen voorzien van dat geduchte wapen, de holle giftand, waarvan de beet even snel dood als de pijl van den Indiaan.

Vele geleerden hebben ook beweerd dat de Python, de Boa en andere reptiliën van dat soort in het oog eene zekere magnetische kracht bezaten, welke de prooi, die zij

wilden bemachtigen, betooverde en roerloos maakte: velen zijn zelfs zoover gegaan van te zeggen dat men hazen, vogels, eekhorentjes bij het zien der slangen door ontzetting bevangen, zich uit eigen beweging in hun opgesperden muil zien storten als onder den invloed van een onweerstaanbare aantrekking. Dit is eene grove dwaling, maar het is waar dat de angst en de ontroering, die zich meester maakt van de dieren welke zij vervolgen, deze ten deele kan berooven van hunne vermogens; het instinct verzwakt naarmate de vrees toeneemt.

Merkwaardigheden op het gebied van wetenschap, nijverheid en kunst.

> INHOUD: Nog een bluschmiddel. - Eene goede eigenschap der vlie. - Een voorbehoedmiddel tegen zeeziekte. - Een dito tegen verdrinken. - Eene vraag met antwoord.

In eene der laatste zittingen van de fransche vereeniging voor gezondheid deed zekere heer Schlumberger eene mededeeling, die van het grootste gewicht is voor eigenaars van fabrieken, waarin ontplofbare stoffen verwerkt worden, en die dus meer dan andere aan brandgevaar blootstaan. Het middel, dat Schlumberger sedert lang in zijne eigen fabriek had aangewend, bestaat hierin: ln alle lokalen staat eene groote glazen flesch met ammoniak. Zoodra nu een vat met kokende olie of eenige andere vetstof vuur vat, moeten de werklieden de ammoniakflesch omwerpen en zich vervolgens uit de voeten maken. Het vrij wordende gas is voldoende om den brand in de kiem te verstikken. Schlumberger voegde er bij, dat hij dikwijls in de gelegenheid geweest was, zich over het goede resultaat van zijne voorzorg te kunnen verheugen.

Misschien laat het middel zich bij alle vluchtige gassen, die in een ammoniak-atmosfeer niet branden kunnen (hetgeen met de meeste het geval is) met goed gevolg aanwenden. In dat geval ware het wenschelijk, de ammoniak-flesch in alle petroleum-dépôts in te voeren. Men behoefde slechts op ieder vat een flesch met vluchtige ammoniak te plaatsen; deze zou bij de minste ontploffing van zelf breken, de dampen zouden zich rijkelijk aan den atmosfeer meêdeelen en de vlammen zouden zeker oogenblikkelijk gebluscht worden.

> Olie te gieten in den brand
> Is 't werk van haat of onverstand.

Doch al is de olie niet te gebruiken om vuur te blusschen, de branding der zee is er wel meê te blusschen, dat hebben opnieuw de proeven bewezen, die zekere heer Shields te Perth in Schotland er meê genomen heeft. Hij goot eene flesch olie over de onstuimige golven uit; de olie steeg naar boven, verbreidde zich over de oppervlakte en de baren hielden eensklaps op zich te breken; slechts lange, rollende golven herinnerden aan de wilde beweging van een oogenblik te voren.

In het duitsche tijdschrift *Hansa* leest men verder, dat het toevallig uitstroomen van een vat lijnolie en een vat petroleum in de kajuit van een schip, ten gevolge eener stortzee, die beide vaten verbrijzelde, de ongezochte aanleiding was tot de ontdekking van den bedarenden invloed der olie op de fel bewogen baren. Twintig à veertig liters olie zouden voldoende zijn om een schip twee dagen lang te midden der onstuimigste branding te beveiligen. En dit verschijnsel laat zich gemakkelijk verklaren door de geringe wrijving, die de geoliede wateroppervlakte den wind aanbiedt.

Voor hen, die zich in booten op onstuimig water moeten begeven, is het dus van belang olie meê te nemen voor het geval, dat het vaartuig met al te sterke golfbeweging te worstelen mocht krijgen.

Na het gevaar van stormen en orkanen is de grootste onaangenaamheid, aan een zeetochtje verbonden, voorzeker wel de zeeziekte. Honderden middelen zijn reeds tegen die ongelukkige kwaal uitgedacht, doch geen enkel heeft ze met goed gevolg kunnen bestrijden. Een amerikaansche Duitscher heeft de lange reeks van behoedmiddelen tegen de zeeziekte weder met één vermeerderd, bestaande in een bijzonder ingericht scheepsbed.

Dit bed wordt ongeveer op dezelfde wijze opgehangen als een kompas, dat wil zeggen het blijft altijd in loodrechteu stand, al mogen storm en golven ook nog zoo verschrikkelijk huis hou-

den. Daarbij is het zoo ingericht dat de schommelingen zooveel mogelijk gematigd worden; anders vielen de passagiers uit het bed, waardoor zij natuurlijk van den regen in den drop zouden komen. De uitvinder beweert dat passagiers, die zich van dit bed bedienen, nagenoeg zeker kunnen zijn, dat zij van de zeeziekte verschoond zullen blijven.

Een ander scheepsbed is dat van den engelschen ingenieur Birt, ‘twelk intusschen niet ten doel heeft de reizigers voor de zeeziekte te bewaren, maar te verhoeden dat zij bij een schipbreuk verdrinken, iets wat stellig nog van meer belang is.

Het scheepsbed of liever de matras van Birt is aan den eenen kant als eene gewone matras met paardehaar gevuld; de onderkant daarentegen bestaat uit zeven kilogram afval van kurk, zoo als die bij kurkenfabrikanten goedkoop te krijgen is. Die stukken kurk zijn in sterk, waterdicht linnen genaaid, en wel zoo dat zij niet verschuiven kunnen. Zulk een matras nu kan een gewicht van 55 kilogram boven water houden, waaruit volgt, dat de kurkmassa meer dan voldoende is om een mensch te dragen.

Zoodra er nu gevaar voor schipbreuk komt, behoeft de reiziger zich slechts met een daartoe aangebrachten riem op de matras vast te gespen, en hij kan het overige onbezorgd afwachten.

Birt wil ook dat de sofa- en andere kussens in de kajuiten van een kurklaag voorzien zullen worden, ten einde ook die reizigers, welke in het oogenblik van gevaar hunne matras niet meer kunnen bereiken, in de gelegenheid te stellen een redmiddel bij de hand te hebben.

Ten slotte een antwoord op eene vraag, door een onzer abonné's aan ons gericht, en die wij voor onze lezers van genoeg belang achten om ze hier te bespreken.

De heer J.A.A. te U. vraagt ons nadere inlichtingen omtrent den acoustischen wandelstok, waarvan wij in een onzer vorige reeksen van Merkwaardigheden melding maakten. Hij vraagt dat meer bijzonder, dewijl zijn vertrouwen in de aankondigingen der dagbladen geschokt is door een geval, dat hem persoonlijk is overkomen. Afgaande op eene advertentie van Charles Franck, ingenieur te Parijs, had hij eene pas uitgevonden zoogenaamde gehoormachine ontboden, die, in het oor gedragen, nagenoeg onzichtbaar was en den doove in staat moest stellen on middellijk weer aan een gesprek deel te nemen. De heer J.A.A. ontving daarop een doosje met een klein buisje, dat in het oor paste en even daarbuiten wat wijder toeliep. Het had den schijn van goud, doch bleek bij nader onderzoek tin te zijn; het kostte maar.... 40 frank en was in dubbelen zin niets waard.

Naar aanleiding daarvan acht de heer J.A.A. het raadzaam ons te waarschuwen, voorzichtig te zijn opdat ‘men de *Illustratie* niet gebruikt om de menschen te bedriegen.’

Wij kunnen den geachten schrijver niet anders dan erkentelijk zijn voor zijne welmeenende waarschuwing, die intusschen eenigszins overbodig was, daar wij bij onze onderzoekingen op het gebied der nieuwste ontdekkingen natuurlijk reeds dikwijls dergelijke teleurstellingen moesten ondervinden. Ondanks alle voorzichtigheid is het echter onmogelijk altijd te vermijden dat men de dupe wordt eener behendig opgedischte reclame. Gewoonlijk bepalen wij er ons dan ook toe de nieuwe uitvindingen mede te deelen, terwijl wij de aanbevelingen voor rekening der uitvinders laten. Zoo zegden wij van den acoustischen stok in kwestie dat wij de

inrichting van het werktuig nog niet beschreven vonden, maar in een fransch blad gelezen hadden dat de proeven, die men er meê genomen had, de beste resultaten hadden opgeleverd[1]. Meer kunnen wij er ook thans niet van zeggen, en de heer J.A.A. zal zich om nadere inlichtingen moeten wenden tot de gebroeders Franck Valéry te Parijs, die het voorwerp in den handel gebracht hebben.

Het Drankverbruik in Nederland.

IV.

Tot nog toe spraken wij slechts van het ruim gebruik, dat onze voorvaderen maakten van de gaven van Cambrinus en Bacchus; het wordt tijd dat wij ons ook eens bezighouden met het vocht, geplengd ter eere van den geduchten *Dritten im Bunde,* den drank, die wel verre van door eene godheid van den Olympus op aarde gebracht te zijn, volgens Conscience eene ‘uitvinding des duivels’ is.

De eerste sterke, of zoo als men vroeger zeide, ‘heete’ drank, die in ons vaderland gedronken is, zal wel de brandewijn zijn geweest, die omstreeks het jaar 1000 n. Chr. in Arabië uitgevonden zou zijn. Aanvankelijk was hij slechts in de apotheek als artsenij verkrijgbaar, doch reeds in de XVI[de] eeuw, was ‘brandoetje’ of ‘brandemoris,’ zooals men in Holland gewoonlijk zei, in elke goede taveerne te bekomen.

> En daer sitten se dan dick tot middag toe met den anderen in de brandemoris
> ,Dan hebben se haer dubbele anys, haar maagwater, haar reukwater, haar angelica,
> Haar wachelwater, haar rosolis, haar heckeport, haar hemdeken-raap-op, en haar aqua vita,
> En meer andere natte dranken en heete wateren.

Aldus lezen wij bij Breeroo, en men ziet daaruit dat er in dien tijd nog heel wat meer heete wateren in gebruik waren dan brandemoris. Bepalen wij ons echter vooreerst tot den laatsten drank, die in het Oud-Hollandsch huisgezin geene geringe rol speelde. Immers, volgens ‘eene ballade van alle 'tgheene dat men tot Amsterdam langs de straten roept ende te coopen is,’ was het eerste wat men 's morgens hoorde roepen, wanneer het geschreeuw der kramers, koopvrouwen en rondventers de bedrijvigheid van den dag opende: ‘Leckere brandewijn, annijs, annijs voor nuchteren buijekpijn! canneel-water fijn!’

En die verzoeking bepaalde zich niet tot den vroegen morgen; want het geheele jaar zaten de brandewijnverkoopers of -verkoopsters met hunne kramen aan de hoeken van straten of grachten, of bij bruggen, terwijl anderen met den flesschenbak voor het lijf op de pleinen rondliepen. Waarlijk, in zulk een vorm doet de verzoeking zich zelfs tegenwoordig niet meer voor!

Vooral bij de ‘kinderbieren’ was de brandewijn bij den burgerstand in hooge eere. Dronk men op deftige kindermalen in de kraamkamer kandeel (gekrulden zoeten wijn), bij de eenigszins lagere standen ging de zilveren brandewijnskom met rozijnen rond. Ieder roerde, alvorens hij dronk, met een versierden kaneelstok in het vocht, nam er vervolgens een lepelvol uit en reikte de kan aan zijn buurman over. Bij def tige doopmalèn waren er zooveel kaneelstokken als gasten en nam ieder den zijnen meê, om hem later, als de doopeling bruid of bruidegom was geworden, als inleidings biljet op de bruiloft meê te brengen.

Tot zelfs bij de geringste lieden dronk men den geheelen dag na de bevalling een ‘soet soopje,’ dat is gesuikerde jenever of brandewijn, en soms nog vóór het kind ten doop gedragen was, hadden de volwassenen zich een geducht inwendig doopsel

1) Blz. 316 van dezen jaargang.

toegediend. Zoo klaagde in 1614 de Classis van Deventer dat de boeren en boerinnen. wanneer zij een kind ten doop hielden, niet zelden zoo dronken waren, dat zij den naam van het kind niet meer wisten op te geven.

Vandaar dat er niet minder keuren en verordeningen tegen de doop- en begankenis- (kerkgang-malen werden uitgevaardigd, dan tegen de bruiloften, en dat de predikanten op den kansel heftig tegen 'zulcke schandelijcke, ja heidensche banketteringhen,' zulke 'Belthasar en Lucullus festijnen' uitvoeren, wijl daardoor de toorn Gods over het land werd afgeroepen. De predikant Hakkius ging daarbij zoover, dat hij den moord, in 1584 op prins Willem I gepleegd, openlijk eene straf des Hemels noemde wegens het kostbaar doopmaal, dat de stadhouder eene maand te voren ter eere van zijn jongsten zoon gegeven had.

Doch, om op den brandemoris terug te komen, ook bij gelegenheid der kermis kwam de brandewijnskom met rozijnen weêr op tafel, en vooral bij het ijsvermaak mocht die 'heete' drank niet ontbreken. Het klonk dan ook van alle kanten uit de tentjes, waar 'koek en zoopje' ter verkwikking der schaatsenrijders waren uitgestald:

> Kom bij mijn, kom bij mijn,
> Zoete koek en brandewijn!

Merkwaardig is hetgeen de fransche abbé Delaporte, die in 1781 ons vaderland bezocht, met betrekking tot den brandewijn in zijn reisverhaal meêdeelt: 'Gaat ge in Holland in een huis om op het vertrek der schuiten te wachten,' zoo zegt hij, 'dan biedt men u brandewijn aan; gij bedankt; en toch laat men u betalen, alsof gij dien gebruikt hadt.'

Omtrent de andere 'heete' dranken, die tegelijk met den brandewijn in zwang waren, heeft Breeroo ons hierboven reeds het een en ander gezegd. De eigenlijke jenever schijnt vóór de tweede helft der XVII^{de} eeuw nagenoeg niet gebruikt te zijn. Dit blijkt althans uit de wederwaardigheden van den beroemden predikant Coolhaes, die zich omstreeks 1590 genoodzaakt zag den kansel met de jeneverstokerij te verwisselen. Genoemde Leidsche hoogleeraar en predikant was ten gevolge van hevige kerktwisten uit het predikambt ontzet en legde zich sedert, ter voorziening in zijne behoeften, op het distilleeren van anijs, venkel en jenever toe. Maar het schijnt den man in zijne nieuwe kostwinning niet best te zijn gegaan; want in een werkje, dat hij over zijne producten in het licht zond, klaagt hij dat 'zijne wateren in dese landen bij seer weinige bekend en gebruikt' waren, en dat men ze voor brandewijn aanzag - een bewijs, dat jenever nog iets nieuws was.

In de geheele XVII^{de} eeuw maakte de jeneverstokerij maar een zeer ondergeschikte tak van bestaan - laat staan van uitvoer - uit, al begon de jenever op het einde dier eeuw reeds eenigszins algemeen te worden. Zoo werd er in 1619 jenever gedronken in het leger voor Alphen, waar de commissaris der vivres achtereenvolgens ontving: '½ oxhooft brandewijn, ½ oxhooft genever, ½ aem annijs,, ½ aem lamoenwater 2 anckers rosolus, een oxhooft genever'.

Daarentegen nam in de XVIII^{de} eeuw het gebruik van jenever verbazend toe, vooral ten tijde van den actiehandel; doch bleef nog beperkt tot de lagere standen, die hem 's avonds, en de bejaarden, die hem 's middags dronken.

Wie aanspraak maakte op een goeden naam, zou zich wel gewacht hebben openlijk een glas jenever te vragen; 's winters een glas Spaansche wijn met brandewijn en 's zomers een glas witte wijn met spiritus citri was de sterkste likeur, die men gebruikte.

Het bleef aan onze eeuw voorbehouden het jenevergebruik tot het hoogste toppunt te zien klimmen; reeds in de eerste jaren geraakten de jeneverstokerijen tot grooten

bloei en veroverde de jenever zich allengs de plaats, die zij tegenwoordig inneemt; zoo werden in 1804 te 's-Hage, Scheveningen en Eikenduinen reeds huizen ge vonden, waar de ‘volkskanker’ met medeweten der overheid in het bereik van het volk werd gesteld; in 1810 kregen de matrozen der vloot bij hun rantsoen ‘⅛ vles geneever’ per dag en in 1828 werden alleen te Leiden 700 patenten voor jenevertappers uitgereikt.

De Parijsche commune
Door A.J. Meijs Pr.
(Vervolg.)

De Tuilerieën, waarvan nog de ruïnen eene groote uitgestrektheid tusschen *de rue ae Rivoli* en de *Seine* beslaan, waren het werk van ver-

schillende bouwmeesters en van verschillende eeuwen. Aan de verfraaiing van dit paleis, in 1564 door Catharina de Medicis begonnen, hebben bijna alle latere vorsten mede gearbeid. De drie kolossale vleugels, door het aangrenzend paleis *du Louvre* ingesloten, vormden hiermede eene uitgestrekte binnenplaats, de *place du Caroussel* geheeten, naar de feestspelen, welke Lodewijk XIV er liet uitvoeren. Vooral Napoleon I, die hier gaarne revue over zijne troepen hield, heeft veel tot den in- en uitwendigen luister der Tuilerieën bijgedragen.

EENE BEERENFAMILIE IN DE BERLIJNSCHE DIERGAARDE.

In één nacht zou dit ontzagwekkend gevaarte in de vlammen opgaan; zoo had het de Commune besloten. Doch deze uitkomst was niet dan door veel en vlug arbeiden te verkrijgen. De snel ontbrandbare vloeistoffen moesten kwistig worden uitgegoten over de muren, om het vernielend element van zaal tot zaal, van vleugel tot vleugel, sneller voortgang te verschaffen. De goede wil om deze taak uit te voeren ontbrak niet, en gedienstige handen waren er in overvloed. Victor Benot, Boudin en nog een derde bandiet werden met de uitvoering belast. Ieder dezer opperbrandmeesters koos een tiental mannen uit de gefedereerd en, en de arbeid nam een aanvang. Met teer en petroleum gewapend, doorliepen zij de talrijke galerijen en zalen. Behangsels en

gordijnen werden zorgvuldig met deze vloeistoffen bestreken. Het theater en de oude kapel van

het paleis kregen ook hunne beurt. Vooral het lichte hout- en papierwerk der tooneel-machinen en het orgel en het altaar der kapel zouden den vlammen een gemakkelijk te verteren voedsel geven.

HET TOILET.

In de groote vestibule, bij de *escalier d'honneur* en de *salle des Maréchaux* werden drie vaten met buskruit neêrgezet. De andere sloeg men open, en strooide met schoppen den inhoud over de vloeren der zalen. Het is werkelijk een wonder, dat die deugnieten zelf niet in de lucht gesprongen zijn, dewijl zij dit werk zoo roekeloos uitvoerden. Vaten petroleum werden stuk geslagen, en de inhoud liep vrijelijk over trappen en gangen. Nog werden eenige tonnen terpentijn leeg gegoten in die zalen, waar het geconfisqueerde ameublement van den president Thiers lag opgestapeld. Als ijverige plichtbetrachters liepen Benot en Boudin rond, den ijver hunner werklieden prijzende, en hier en daar nog wat aanwijzende en helpende, waar dit noodig bleek.

Het was intusschen nacht geworden; vier uren waren er aan deze voorbereidende werkzaamheden besteed; want de appartementen waren talrijk in de Tuilerieën. Het plan, dat men nu volgen ging, was zeer eenvoudig. Aan de uiteinden der twee vleugels en aan de hoeken van het hoofdgebouw zou men den brand het eerst ontsteken; de

vlammen zouden dan van weerszijden elkander te gemoet komen, en de ontploffing van

het middelste gedeelte, de *salle des Maréchaux,* zon de algeheele vernieling van het paleis voltooien. Mannen, gewapend met lange stokken, aan welker uiteinde eene brandende pit was vastgehecht, begonnen nu het gebouw in alle richtingen te doorkruisen. De eerste vlammen stegen op uit het *Pavillon de Flore,* dat den uitersten hoek vormde aan de rechterzijde van het front, en juist tegenover de *Pont Royal* gelegen was. Het knetteren der vlammen, het gerinkel der springende glasruiten, de rook en de walm verschrikten de geëmployeerden, die als trouwe dienaren der vroegere meesters, hun post nog niet hadden verlaten, en nog in het gebouw aanwezig waren. Nog altijd hadden zij de hoop gevoed, dat de tijdige aankomst van het leger de verwoesting van het paleis voorkomen zou. Bij de helle flikkering der eerste vlammen ging er een algemeene kreet van ontzetting uit die lieden op. Zij stormen naar de hoofddeur, om een anders wissen dood te ontvluchten; doch vreeselijk is hunne ontsteltenis: de gefedereerden staan daar met gekruiste bajonetten, en verbieden den doorgang aan ieder, die het wachtwoord niet kent. Zij kennen dat woord niet; de vrees van levend te worden verbrand teekent zich op het gelaat dier ongelukkigen; elk oogenblik kan hun dood veroorzaken, want zij hebben in de verschillende zalen de ontplofbare stoffen gezien, die het geheele gebouw in de lucht kunnen werpen; wanhoopskreten, smeekingen en bedreigingen, niets baat hun; de soldaten der Commune zijn doof voor dit alles, en lachen met hunne doodelijke ontsteltenis.

Eindelijk toch worden zij verlost; een officier verschijnt, en gebiedt zijn mannen die lieden door te laten: haastig vluchten zij weg, en sidderend van angst durven zij zelfs geen blik werpen op het toneel, dat het uitgestrekt paleis nu aanbood. Op verschillende punten waren de vlammen uitgebroken. Van buiten lekten zij de muren, en kropen voort van venster tot venster, van binnen golfde de vuurzee van zaal tot zaal, en telkens, als de stroomen petroleum nieuw voedsel gaven, sloeg de brand verwoed naar buiten, en verhief zich de vuurgloed ver boven de hooge daken. Herhaalde ontploffingen onderbraken het vreeselijk geweld der vlammen, die als van vermoeienis zuchtten en loeiden; dan werden brandende planken, als schitterende vuurpijlen hoog in de lucht geslingerd, dan kraakten de balken en stortten de muren met donderend geraas ineen. Geheel Parijs was door den gloed verlicht. Aan de overzijde der Seine waren duizenden toeschouwers samengevloeid. De breede waterspiegel weerkaatste de vlammen, en scheen den ontzettenden omvang van den brand als te verdubbelen. Langen tijd duurde dit vreeselijk, doch grootsche schouwspel.

Op eenigen afstand van het gebouw stond Bergeret, van zijne vrienden omgeven. Van voldoening wreef hij zich de handen; met wellust zag hij dat toneel van verwoesting aan. Het was een heerlijke nacht voor de mannen der Commune. Het knetteren der vlammen klonk hun als de heerlijkste muziek in de ooren, en de gedachte aan de vernieling van dat 'vorstenhol' bracht hen in verrukking. Een officier nadert generaal Bergeret, en noodigt hem vriendelijk uit met de vrienden een eenvoudig souper te gaan gebruiken, dat hij had doen gereed maken ergens in de nabijheid, van waar men een goed gezicht op den brand had. Dra zitten de vrienden aan den welvoorzienen disch; de arbeid had hun honger en dorst gegeven. De eene vleeschschotel verdwijnt na den anderen. Zij drinken en klinken op den ondergang van alle koningen. op het welzijn der algemeene republiek, en zoo hoog stijgt hunne vervoering, dat Bergeret eindelijk tot de vaste overtuiging komt en beweert, dat hij

met zijne gezellen de waardigste vertegenwoordigers zijn der *'grande nation,'* en de eenige erfgenamen 'der reuzen van 93.'

Na het souper stelt de generaal voor, op het terras der Tuilerieën een sigaar te gaan rooken om dan nog beter het 'prachtig vuurwerk' te genieten. Er gingen allerlei *bon mots* en kwinkslagen onder de vrienden rond: 'Daar brandde nu het nest, de vogel zou er nooit meer op komen.' Een ander vond, dat nooit eene illuminatie aan het hof zoo schitterend was geweest als deze. Een derde vergeleek vleiende den generaal Bergeret met Nero, en vond dat deze laatste wel gelijk had toen hij Rome liet in brand steken; want grooter genot dan zulk een vuurwerk was niet uit te denken.

Het was omstreeks kwart over eenen. Op dit oogenblik vloog de groote koepel boven de *salle des Maréchaux,* door de ontploffing van de vaten buskruit opgeheven, met donderend geweld eenige voeten in de lucht. Stukken vuur vliegen naar alle zijden in het rond, en werpen de glinsterende vonken verre over de stad. Tegelijk stort het machtig gevaarte weêr neêr in den vuurgloed, waar de vlammen in allerlei prachtige kleuren uit opstijgen. Voor een oogenblik staan de tallooze toeschouwers als van schrik aan den grond genageld; maar de Parijzenaar verloochent zijn karakter nooit; door het buitengewoon grootsche van het schouwspel aangegrepen, klapt de menigte van voldoening in de handen onder den kreet van: 'Leve de Commune!' Bergeret herhaalde het in verrukking: 'Leve de Commune!' Tegen den morgen was van de Tuilerieën nog slechts een smeulende puinhoop over. De generaal had zijn taak volbracht. Hij meende nu genoeg voor de Commune gedaan te hebben, vertrok, en deed niet meer van zich hooren. Wij weten alleen van hem dat hij zich in de volgende dagen schuil wist te houden, dat hij op een gunstig oogenblik naar België ontsnapte, later naar Amerika overgestoken en bij verstek veroordeeld is.

(Wordt vervolgd.)

Ragna de Norin.
A°. 925
Door August Snieders.
(*Vervolg.*)

VII.
De boetelingen.

De lente was gekomen. Het bosch had de zware sneeuwpels afgeschud en werd nu met een licht ritselend bladerkleed ombangen. De heide, altijd bruin als de pij van den kluizenaar, kreeg lichte en frissche puntjes. Een nieuw leven deed zich ten allen kante op, doch *villa Pladelle,* weleer zoo levendig en tevens zoo geducht, ging den dood te gemoet. Bij de laatste overweldiging en plundering had het gebouw zelve veel geleden, 't Was. zooals wij zegden, te afgelegen om te worden herbouwd, en ten gevolge der tijdsomstandigheden, bleef de rechtmatige straf uit.

De zware poort hing uit hare hengsels; de verschillende gebouwen waren zelfs niet meer bewoonbaar; de stallen waren zoo ledig als de vertrekken. *Villa Pladelle* stond voor hagel, wind en regen open, en de tijd zou nu al zeer spoedig de vandalenhand ter hulp komen en het gebouw, het verblijf der Karlinger koningen, de plek waar de grondslag werd gelegd van een klein doch machtig rijk, sloopen en zelfs zoo onkennelijk maken, dat men er uiterlijk geen spoor meer van ziet[1].

1) Bij opgravingen vindt men, tot op onze dagen, nog altijd fondamenten van gemelde villa.

Na de plundering waren de boosdoeners rechts en links verdwenen, wel denkende dat Radhulf zou terugkeeren of de hertog, 's konings stadhouder in deze landen, geduchte wraak zou komen nemen; doch toen niemand kwam opdagen, keerden allen schoorvoetend, weldra stout, terug. Alleen Ragna was gebleven, al de baljuws en schouten des rijks tartende.

Weldra beweerde men, dat de *villa* gemeenschappelijk eigendom was, omdat niemand van hoogerhand haar opeischte; men brak de muren af en bouwde er huizen van, en eer de lente volop daar was, waren er openingen in de daken, openingen in de muren, openingen in de gewelven, en teekende de ruïne zich reeds duidelijk af.

Alleen de grauw bemoste kapel stond nog recht, en dwars door de puinen heen ging het volk zondags ter kerke, niet zelden streng berispt over de verwoesting en de plundering, waaraan velen zich hadden plichtig gemaakt. Alleen Ragna kwam er niet; zij huisde nu in de koninklijke vertrekken en loerde soms naar het armoedig gebouw, gelijk een panter uit zijne hinderlaag naar zijne prooi.

't Was een zaterdagavond. De zonnegloed dook in het westen achter de bosschen weg en scheen tusschen de stammen der boomen een overgrooten en hellen brand te hebben ontstoken. Uit dien hevigen gloed losten zich twee donkere figuren op, die langzaam de hutten naderden, welke in den omtrek van de gewezen koninklijke hoeve[1)] waren opgeslagen.

't Waren twee wonderlijke, fantastische, ja, schrik aanjagende figuren. De man, die ter rechterzijde ging, was iemand nog in den bloei der jaren, doch door de verwaarloozing, die men in hem opmerkte, scheen hij veel ouder. De haren en de vuile baard waren grauw, het gelaat was gebronsd, gerimpeld en die rimpels vormden zwarte lijnen op het aangezicht; de gestalte was hoog en alsof hij vroeger gewoon was geweest het hoofd recht te dragen, stak hij het ook nu nog met eene zekere fierheid op.

De andere was mager, bleek, met een blonden baard en weinig blond haar; zijn uitgemergeld gelaat, zijne graatmagere handen, zijne waggelende beenen waren afgetobd, afgebeuld door ellende en vermoeienis. De handen waren saamgevouwen, en de zoete blik was hemelwaarts geheven.

Die twee personen waren schier niet gekleed, ten minste de armen en de beenen waren grootendeels naakt; het overige van 't lichaam was bij dezen door eenige bijeengenaaide schapenvachten, bij genen door eene oude, dikke, doch erg versleten pij, bedekt. Zij gingen naast elkander; de jongste bad voor, de andere bad nar. Achter hen rammelde er iets - een ketting; toen zij hunne armen bewogen, rammelde er ook daar iets dergelijks. Inderdaad, die twee ongelukkigen waren met zware ijzeren schakels, aan handen en voeten, aan elkander geklonken.

Als de sleepende ketting in steenen of struweelen vasthaakte, moest een hunner die belemmering wegnemen alvorens te kunnen voortgaan, doch altijd rammelde de ketting, als moest zij eeuwig aan die twee ongelukkigen hunne veroordeeling herinneren - want beiden waren veroordeelden.

Toen zij op de vlakte kwamen en de hutten naderden, ontstond er plotseling eenige beweging: een kleine herder, die de boetelingen reeds aan gene zijde van het bosch bemerkt had, kwam over de heide gerend en toette op zijnen koehoren, die met een kempen koord over zijnen schouder hing. Dit getoet, dat anders beduidde dat hij het vee naar de stallen terugdreef, moest nu beteekenen dat er iets zonderlings plaats greep.

1) Dus, waar tegenwoordig het aan de gemeente Bladel onderhoorige dorp Nedersel gelegen is.

Op den akker hield de wroeter stil; de deuren der hutten werden geopend en de vrouwen der vrijen en lijfeigenen keken verwonderd naar buiten; de knapen stormden bij, doch de maagdekens verborgen zich beducht achter moeders rokken en loerden met groote oogen in de richting, die de twee boetelingen volgden.

'Boetelingen, boetelingen!' riepen de jongens en hunne borstjes hijgden, hunne oogen fonkel-

den en hunne wangen waren gloeiend als hadden zij een deel van den gloed meêgebracht, die ginds tusschen de boomen scheen te hangen.

'Boetelingen, boetelingen!'

Aller harten klopten angstig; men durfde de ongelukkigen niet te nabij komen, want men wist immers niet welke grove misdaad zij op het geweten hadden; doch iedereen bad een 'Onze Vader' voor hen. Waar kwamen zij vandaan? Niemand wist het. Waar gingen zij heen? Dat was een raadsel. Veroordeeld en aaneen geklonken, zijn zij ongetwijfeld van kapel tot kapel, van heiligengraf tot heiligengraf gegaan, altijd openlijk boete doende voor het gepleegde kwaad.

De twee boetelingen gingen al biddende voort, en recht op de puinen van *villa Pladelle* aan. De nieuwsgierigen bleven op een afstand en volgden schoorvoetend. Aan den verbrokkelden muur, en waar vroeger de brug was, stond Ragna nieuwsgierig het vreemde toneel bespiedende; doch toen de twee aaneen geklonkenen tot op eenige stappen van haar gekomen waren, rimpelde een duivelsche lach plotseling haar mager wezen en fonkelde er iets genoegelijks in haar donker oog.

'Dag, Hagene!' zeide zij op een helschen toon, en de grauw-zwarte man stond stil; hij was blijkbaar diep geschokt over die ontmoeting.

'Ragna!' mompelde Hagene, want hij was het, hij, die eens schier hooger zat op den troon dan de koning zelve; die door alle grooten werd benijd om zijne onmeetlijke macht en zijn onafzienbaren invloed gansch het Lotharingsche rijk door; die leenmannen en onafhankelijke vorsten benoemde en, zoo als zijne booze voedstermoeder beweerde en misschien wel terecht, zelf eens op eene koningskroon zinde!

De gewezen gunsteling des konings voelde bij het zien van dat helsche wijf zijne gramschap opwellen; zijn oog fonkelde weêr en zijne lippen trilden, doch de blonde lotgenoot hief moeielijk de magere hand, met de zware ketting beladen, op en legde ze bedarend op den arm van Hagene; hij zag dezen tevens smeekend aan en fluisterde hem toe:

'In den naam van den zoeten Jesus, broeder...'

Hagene zeide geen woord, de gramschap bedaarde en het vuur in zijn oog was uitgeblazen; hij scheen plotseling vast besloten, de sarrende woorden der Norin met verduldigheid te dragen.

'Ha, ha, 't is lief van u, Hagene, dat gij uwe voedstermoeder nog eens komt zien!' zeide Ragna weêr, terwijl zij haar lang lijf tegen den brokkeligen muur liet leunen. 'Gij komt haar zeker eindelijk vergiffenis vragen voor al het onrecht dat gij haar aandeedt?'

Hagene zweeg.

'Of hebt gij boete willen doen op de zwart geblakerde puinen van *Grimma herna* en onder den berkeboom willen knielen, waaraan gij uw zoogbroeder Hark deedt ophangen?'

'Indien ik u en uwen zoon onrecht deed, Ragna, dan moge God mij dit vergeven.'

'God? Maar ik dan?'

'Ik weet dat gij nooit vergeeft,' mompelde de boeteling.

'Dan zijt gij niet daarom herwaarts gekomen?'

'Neen, ik zal die schuld, indien er schuld bestaat, hier boven afrekenen.'

Een nijdige lach kwam over de lippen der Norin.

‘Dan kwaamt gij misschien enkel de koninklijke *villa* eens zien, waar gij nu straks drie jaar geleden, naast uwen gekken koning op den troon zat. Welnu, ziet uwe *villa-,* voorwaar, zij heeft geen koninklijk uiterlijk meer; de billijke wraak van den lijfeigene is over haar heengegaan en heeft haar tot gruis veroordeeld.’

‘Ik zie dat gij, Ragna, ook hier geweest zijt.’

‘Ja, zoo als ik in het kasteel van *Theodorici,* zoo als ik te Peronne was!’

‘Uw adem heeft niet alleen het koninklijke purper, maar de koninklijke muren gezengd; uw haat heeft er toe bijgedragen om tronen te doen vallen, koningen te verraden, onschuldigen te verbannen. Bloed en puinen teekenen overal uwen weg aan. Ja, ik erken de macht van den haat, van den laster. Gij hebt oorlog gevoerd tegen God hierboven, tegen de koningen en grooten hier beneden, en het arme volk was een speelbal in uwe handen.’

De Norin zag den spreker met vurigen blik aan; zij was tevreden, want de weleer machtige Hagene herkende hare macht en haren invloed, zelfs meer dan deze wezenlijk waard waren.

‘En gij spreekt niet van u, Hagene?’ zeide Ragna.

‘Van mij? Waarom van den worm gesproken als gij den arend uit de hooge lucht hebt neêrgehaald, om hem beneden te verscheuren?’

‘Gij ook wildet eens koning zijn, Hagene?’ en het wijf liet op die woorden een nijdigen lach volgen; doch nu zweeg Hagene en sloeg de oogen neêr; hij luisterde blijkbaar naar de woorden, die de blonde boeteling hem toefluisterde.

‘Gij wildet de gouden kroon van Lotharingen op uwe destijds glimmend zwarte haren drukken, en nu, nu zijt gij gekroond met distel en stroopijl, die nog van uw nachtleger door uwe grijzende haren steken....’

Geen woord kwam over Hagene's lippen.

‘De gouden ketting, die u, nu voor drie jaren, op de borst blonk, is veranderd in eene ruwe ijzeren, en zij is u aan de polsen en den enkel gezakt.... Uw grafelijk blazoen is zelfs gebroken, en de man die kort geleden op zijn fieren hengst door de scharen reed en deze voor hem deed bukken als de noordelijke rukwind het riet, kruipt nu als eene pad doorwond, verarmd, ellendig, vertrapt en gevloekt langs de ongebaande wegen.’

‘Ja. een booze tong kan veel, zeer veel, Ragna.’

‘Broeder, broeder!....’ smeekte de blonde boeteling vermanend.

‘Gij hebt gelijk, broeder! God vergeve mij dat verwijt.’

‘Dat komt er van, Hagene,’ ging Ragna altijd nijdig voort, ‘als men zich te hoog verheft. Uw meester, de Heiland, of wie was het ook, heeft het immers gezegd - ja, ik ken uw geleerd Latijn niet - maar 't is iets van hem die zijn kop te hoog opsteekt en die zal neêrgeslagen worden, en gij hebt uwen kop zóó hoog opgestoken, dat gij de aandacht meendet op te wekken van eene koninklijke dochter, die gij laffelijk hebt willen rooven.’

‘Dat staat in het vonnis, vrouw,’ zeide nu de blonde boeteling met zoete stem; ‘maar, gij weet wel, was Hagene misschien plichtig aan ander kwaad, want wie is er zonder zonde? dan toch was hij niet plichtig aan majesteitsschennis.’

‘Ha, monnik Arnulf, gij hebt de tong nog niet verloren, ik hoor het!’ siste boosaardig de Norin. ‘Ik herken u wel, heilige schurk! Gij hebt de heilige vaten en kostbare reliquieën der abdij van St. Quintijn gestolen, om de heersch- zuchtige denkbeelden van uwen medeplichtige tot waarheid te kunnen maken.’

Een zoete, wij zouden schier zeggen, een hemelsche glimlach zweefde over de lippen van den blonde; zacht schudde hij het hoofd.

‘Gij loochent, maar het staat in 't vonnis....’

‘Ja, dat staat er in....’ mompelde hij, doch altijd met denzelfden glimlach.

‘Als gij Hagene op den troon van Lotharingen zoudt hebben geplaatst, zou hij u tot bisschop en kanselier hebben doen benoemen - en nu, voort, voort! schuimers, roovers van gewijde vaten, schenders van heiligdom, bloedhonden, plichtig aan verraad, majesteitsschennis en maagdenroof, veroordeeld door de wet, gevloekt door den Paus van Rome! voort, voort!’

Al die beschuldigingen werden op luiden toon uitgesproken en door de omstanders gehoord. Geen enkel woord van hetgeen de twee boetelingen hadden gezegd, werd door de aanwezigen verstaan. Ragna's woorden hadden, vooral sedert zij zich stoutweg in een deel van de koninklijke puinen genesteld had, invloed. Grondbezitter en lijfeigene, oud en jong, bukten zich reeds om steenen op te rapen en de rampzaligen met geweld te verdrijven.

Dat zou inderdaad een nieuwe zegepraal voor de Norin geweest zijn; doch gelukkig aarzelden de kortzichtigen nog een oogenblik en middelerwijl verscheen op de puinen dezelfde priester, die Ragna eenige maanden geleden van den dood redde: de slotkapelaan stond daar met de armen uitgestrekt, als wilde hij een beschermend gewelf boven de boetelingen maken:

‘Wee, wee over u!’ riep hij de aanranders toe; ‘wee, wee over u! Want er staat geschreven: ‘Gij zult niet doodslaan!’ en ook: Zoo dan die meent zonder zonde te zijn, hij werpe den eersten steen op hen.’

De steenen zakten uit de handen, en op Ragna's wezen teekende zich weêr haat en spijt af.

‘Paap,’ brulde zij, ‘gij durft menschen beschermen, die met den vloek van vorst en Paus beladen zijn!’

‘Met den vloek van den rechter is mogelijk; met den vloek van den H. Vader, neen! Overigens boven allen staat God, die ons leert in den ongelukkige eenen broeder te zien. Ik vraag niet waaraan gij schuldig zijt,’ sprak hij voort, zich tot de boetelingen richtende, ‘ik zie in u ongelukkigen, die ik moet beschermen, broeders in Kristus, die ik moet liefhebben. Komt en vreest niet: ik zal uwen dorst laven, uwen honger stillen, uw mat hoofd voor dezen nacht rust geven. Komt, wij zullen samen bidden, samen lijden, samen wcenen!’

De priester ondersteunde den monnik Arnulf. De reusachtige lijfeigene, met zijn goed en edelmoedig hart, drong vooruit en wilde dat Hagene op zijnen arm steunen zou, doch deze dankte. Eene vrouw schoot toe en nam den slependen ketting van den grond op, om ten minste een oogenblik de vracht, dien de ongelukkigen te sleepen hadden, weg te nemen; een kind kwam de bleeke hand van den blonden martelaar kussen, en vele mannen wendden het hoofd om; want zij voelden hun oog vochtig worden.

Ragna kende te wel het volk, om niet overtuigd te zijn dat het geraadzaam was zich voor het oogenblik te verwijderen. Zij wist dat het volksgemoed aan eene snel afwisselende beweging onderworpen is, en de steen die zoo even nog voor hare vijanden bestemd was, lichtelijk op haar zou kunnen geworpen worden. Toen de lijfeigene haar zocht, was zij verdwenen en zij ging gewis, in deze of gene krocht, op nieuwe wraak zinnen.

(*Slot volgt.*)

Een woord van Von Humboldt.

Naarmate het volkeren verkeer toeneemt, zegt de groote reiziger ergens, wint de wetenschap in waarheid en diepte. Door het ontstaan van nieuwe zintuigen - want als zoodanig kunnen de optische werktuigen bestempeld worden - vermeerdert de verstandelijke en dikwijls ook de lichamelijke kracht van den mensch. Sneller dan het licht, voert de electriciteit de gedachte en den wil naar de verst verwijderde streken van den aardbol.

Er zal een tijd komen dat de verborgen krachten die in de ontastbare natuur, alsook in de fijne cellen der bewerktuigde wezens, hare werking uitoefenen, eene plaats zullen innemen in de oneindige rij van middelen waardoor wij tot eene ruimere en diepere kennis van de wereld in haar geheel geraken. Dat zal geschieden als zij eindelijk aan 't licht zullen zijn gekomen, ten voordeele aangewend en in een breeden kring toegepast zullen worden.

Nuttige wenken en opmerkingen over land- en tuinbouw.

Groenteteelt.

Geen planten koopen, moar zaad. III. Als gij mijn tweede stukje over dit punt met aandacht gelezen hebt, waarde lezer, dan kan het niet anders, dunkt mij, of gij moet reeds toegeven, dat het koopen van groenteplanten enkel om het groote verschil tusschen de gronden, waarop de planten tot ontwikkeling komen en die op welke zij zullen moeten doorgroeien, afkeuring verdient. Alleen om die reden reeds is het koopen van groentezaad en het kweeken op eigen bodem aan te bevelen. Dan toch genieten de planten van de ontkieming af hetzelfde voedsel, zij zijn aan denzelfden grond gewoon en staan bij de verplanting in den groei niet stil. Gezaaid op schrale aarde, schieten zij niet weelderig op, maar ontvangen ook bij de verplanting in den regel aarde, welke allicht vetter, zeker niet magerder, wezen zal. Ten gronde gebracht in vruchtbare aardsoorten, krijgen zij, planten geworden, diezelfde vruchtbare aardsoorten voor verdere ontwikkeling. Het keerpunt in het leven, waarover ik in mijn vorig artikel schreef, komt voor de planten, welke men op eigen bodem uit zaad won, nooit; onafgebroken wassen zij door van de ontkieming tot de volkomen ontwikkeling.

Maar er is meer. Gij herinnert u stellig nog, dat ik in mijn tweede artikel aannam, dat gij krachtige planten goedkoop bij de hoveniers kondet plukken. Maar hoe dikwijls kan dit geschieden? In den regel toch brengen de hoveniers hunne groenteplanten, aan bosjes van vijftig stuks gebonden, op kruiwagens ter markt. Zijt gij nu wat vroeg er bij, dan kan het mogelijk wezen dat gij planten kunt koopen, welke nog een frisch uiterlijk hebben en is het misschien aan te nemen dat de planten denzelfden morgen nog geplukt zijn. Komt gij echter wat later op den dag bij de kruiwagens, dan hoef ik u niet te zeggen hoe de planten er uitzien. Half verbrand en slap geworden door de felle zonnestralen, welke bijna loodrecht op de planten vallen, hangen de teedere worteltjes daar, bloot gesteld aan het scherpe daglicht, dat alle wortelleven totaal uitdooft. Verslenst liggen de blaadjes, uitgedroogd en gestoofd, blijkbaar met den dood worstelende. Wat wonder nu, dat zulke mishandelde planten niet willen doorgrocien in uwen tuin, lang staan te treuren en ten laatste sterven? Wat wonder dat gij later klaagt over uwe witte of roode kool,. 'die geen kop willen maken,' over uw andyvie en uw prei, 'die aanhoudend worden afgeknaagd?'

DE PYTHON.

Wat de hovenier op de markt niet kan verkoopen, wordt naar huis gebracht en..... ‘aan de varkens gevoederd,’ meent gij. Mis, waarde lezer! ‘Öp den mesthoop gebracht dan?’ Ook niet. Ik zeg u dit in een volgend artikel en bespreek dit onderwerp verder,

Bloementeelt.

De *Nerium oleander* I. Tot de bloemen, welke reeds lang bekend en bemind zijn en nog altijd met eene zekere voorliefde worden gekweekt, behoort voorzeker de Nerium oleander, gewoon lijk enkel oleander genoemd. Ik geloof zelfs niet dat deze plant ooit uit de mode geraken zal, gelijk met zoovele prachtige bloemen van vroegeren en lateren tijd geschied is. Daarom komt het mij voor, dat het misschien voor de lezers mijner artikelen aangenaam wezen kan eens iets te hooren van deze schoone plant in het algemeen en van hare kweek wijze in het bijzon der, te meer wijl het kweeken van Oleanders in den regel niet geschiedt, zooals de planten dit gaarne wenschen. Ik wordt tot het schrijven van een artikeltje over de Nerium Oleander te sterker aan gezet, omdat wij zoo zachtjes aan in augustus komen en deze maand het beste is geschikt om de Oleanders te vermenigvuldigen. Ter zake dan.

De Oleander of Laurierroos - zoo als hij ook wel eens, doch hoogst zeldzaam wordt geheeten - groeit in Zuid-Europa en Noord-Afrika volop in het wild. Lang, zeer lang moet hij daar reeds bekend en geliefd zijn, wijl hij, gelijk mij een bloemenvriend, die Italië had bezocht, verzekerde, duidelijk was geschilderd op de muren der kamers van het oude Pompeji. In Spanje, Italië en andere zuidelijke landen wordt hij bij groote hoeveelheden bij elkander staande aangetroffen; hij vormt daar wezenlijke bosschen, die in den bloeitijd een verrukkelijk schoon gezicht moeten opleveren. Men vindt die bosschen daar het meest in de nabijheid van moerassen, in vochtige streken en soms in de schaduw van grootere boomen. Op deze voorliefde der plant voor vochtige, schaduwrijke plaatsen schijnt de naam Nerium te wijzen. In Griekenland toch, waar zij zeer menigvuldig wordt aangetroffen, noemt men haar Nèrion, welk woord is afgeleid van nèros, dat vochtig beteekent. Haar naam en hare standplaats in die streken, waar zij inheemsch is, wijzen ons er al op, hoe de plant

wil behandeld wezen om gezond te blijven en elk jaar door een overvloed van bloemen onze zorgen aan haar besteed te vergoeden. En inderdaad, vocht en schaduw vraagt zij ook hier, waar zij, hoe zwak ook in vergelijking met hare krachtige broeders uit het verre Zuiden, toch getrouw blijft aan de eischen door deze aan hunne standplaatsen gesteld. Al weder een bewijs te meer voor de stelling dat hij die eene plant goed wil kweeken, ter dege vertrouwd moet zijn met haren aard en hare behoeften. Zonder eene zoo mogelijk volmaakte kennis eener plant blijft hare kweeking steeds hoogst gebrekkig; die kweeking is een mengsel van beproeven en tasten in den blinde, waar zekerheid en grijpen met vaste hand gcëischt wordt.

In een volgend artikel kom ik op den Nerium Oleander terug.

Rebus N°. 9.

Oplossing van Rebus No. 6,

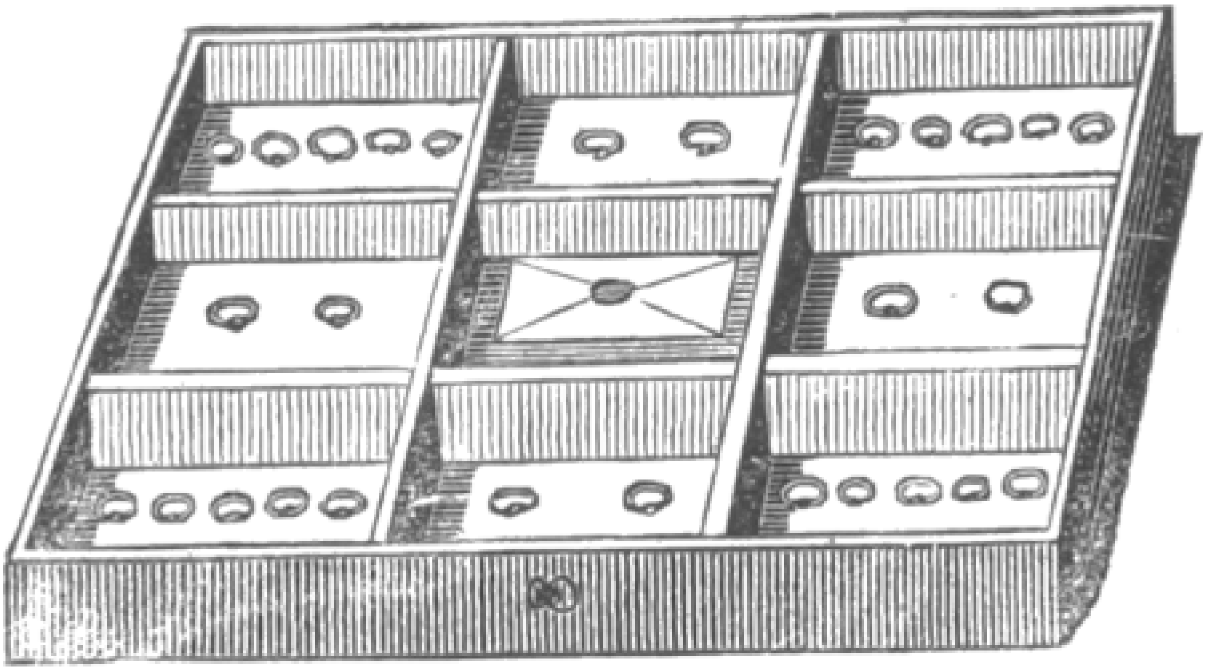

Oplossing van Rebus No. 7.

DE KERK VIERT 't PINKSTERFEEST.

Oplossing van Rebus No. 8.

LEO XIII.

De geabonneerden op den DERTIENDEN JAARGANG, wier oplossing, vóór den 27er augustus 1881 ingezonden, nauwkeurig overeenkomt met die welke in het nommer der *Belgische Illustratie* van dien dag verschijnt, ontvangen later de opgave van het nummer van hun lot in de verloting en hebben bovendien tegen inzending

van een postmandaat van frs. 2.60 recht op een der zeven eerste jaargangen van de *Belgische Illustratie,* behalve den 5^en^ en 7^en^ jaargang, die uitverkocht zijn.

Ook zijn voor hen tegen verminderden prijs de bekende oleographieën DE GOEDE TANTE en DE STRENGE TANTE verkrijgbaar, en wel voor 6 franken 't stuk in lijst, voor 4 franken zonder lijst.

De postmandaten moeten geadresseerd worden aan het bureel der *Administratie* Boulevard du Nord, N°. 107, te Brussel.

[Nummer 49]

De stieren der Camargue.

De *Camargue* is het eiland, dat door de vertakking der Rhône, een weinig beneden Arles, gevormd wordt en zich tot aan de uitmonding der rivier in de Middellandsche Zee uitstrekt.

DE STIEREN DER CAMARGUE, NAAR VAYSON.

De bodem bestaat bijna geheel uit zand, moerassen en plassen, en uit de vele staande wateren stijgen des zomers zeer ongezonde dampen op, die eene streek met een kalmen atmosfeer tot een wezenlijk broeinest van besmettelijke ziekten konden maken; gelukkig echter stelt de *mistral,* een daar voortdurend heerschende wind, het zich tot taak de schadelijke gassen met zich te nemen.

Terwijl de grond in de hoogere deelen langs de armen der Rhône zeer vruchtbaar is, bieden de lagere deelen groene weilanden aan, waar talrijke kudden schapen, paarden en ossen in vrijheid rondloopen.

Dit is het land, waarin het penseel van den schilder M. Vayson ons verplaatst. Thans een woord over zijne schilderij.

Een onafzienbaar, vochtig en doodsch moeras strekt zich onder een onbewolkten hemel uit. De stilte van de eenzame streek wordt slechts afgebroken door het onwelluidend gepiep der trekvogels en het geloei der stieren, die men, zoo ver het oog reikt, overal in het rond ontwaart. Zij zijn niet gemakkelijk, die stieren der Camargue, en het moet een kloeke kerel zijn, die ze uit de moerassige weide wil

gaan halen, om ze naar de hoeve terug te leiden. Het geblaf der honden en de stokslagen, waarmeê men ze wil voortdrijven, maken ze heel licht boos en niet zelden

ontstaat er eene formeele worsteling tusschen den stier en zijn drijver.

Zulk een toneel heeft Vayson zich juist tot onderwerp gekozen, en hij heeft dit onderwerp behandeld op eene manier, die voor zijne kennis der zeden van die fransche streek getuigt. Zijn provencaalsche *picador e,* manhaftig op een ongezadeld paard gezeten, moet een geweldig jager zijn, te oordeelen naar de menigte talingen en eenden, die hij aan zijn gordel heeft hangen.

De H. Joannes en de H. Moedermaagd.

Wanneer de H. Evangelist de treffende woorden van den stervenden Verlosser, waardoor Joannes aan Maria tot zoon en Maria aan Joannes tot moeder werd gegeven, verhaalt, laat hij er onmiddellijk op volgen: ‘Van dit uur af nam de leerling haar tot zich.’ De Kerkgeschiedenis deelt ons meê, dat Joannes nooit zijne H. Moeder verliet en tot aan haar heilig afsterven te Jerusalem de beschermer was der maagdelijke Moeder.

Het verschrikkelijk toneel van den Godsmoord is ten einde, de uit duizend wonden bloedende Godmensch heeft Zijn oneindig zoenoffer volbracht. Eenzaam en verlaten wordt allengs de kruisberg; na nog eenigen tijd bij het graf van haren goddelijken Zoon geweend en gebeden te hebben, begeeft zich ook de diep bedroefde Moeder onder de hoede van den beminden leerling stadwaarts. Eindelijk zijn beiden de woning van Joannes genaderd en reeds heft de apostel met zijne hand het gordijn op, ten einde voor Maria den toegang tot het voorhof van het huis te vergemakkelijken. Dit oogenblik heeft de engelsche schilder Armitage, gekozen, en wij achten dit onderwerp uit de lijdensgeschiedenis der Moeder van Smarten een zeer gelukkige keuze.

Het Amsterdamsche Noordzeebad te Wijk-aan-Zee.

Bijgaande gravure geeft eene aanschouwelijke voorstelling van de badplaats der boofdstad. Sedert IJmuiden uit den grond verrees, is men ook meer de aandacht gaan schenken aan het oude Wijk aan Zee, met zijn bad, dat, overvleugeld door Scheveningen, een tijdlang heeft gekwijnd. Een nieuw badhuis, geheel naar de eischen des tijds ingericht, zal het dorpje de levendigheid terug schenken, waardoor het eertijds vermaard was, want de Amsterdammers, die de bewoners van de residentie tot heden hun Scheveningen benijdden, zullen niet nalaten hun Wijkaan-Zee in eere te houden.

Eene neêrzetting in een oorspronkelijk bosch.

Er ligt voor den landman, die den vaderland schen bodem verlaat, om aan gene zijde van den oceaan een eigen hoeve te stichten, een zekere aantrekking in dat woord: oorspronkelijke bosschen. Hij maakt zich hoopvolle illusion omtrent dat oorspronkelijke leven in de wildernis, door geen wetsbepalingen gehinderd en door geen politieke of maatschappelijke onrechtvaardigheden verstoord. Vol hoop en moed komt hij in de Nieuwe Wereld aan, en wellicht gelukt het hem ook spoedig zich voor een spotprijs - althans in zijne schatting - het eigendomsrecht over eenige *acres* boschgrond te verschaffen. Dan gaat het met vrouw en kind, op een door ossen,

koeien of paarden getrokken kar, met levensmiddelen, landbouwwerktuigen, huisraad en wat klein vee beladen, welgemoed naar het onbekende oord, waar de nieuwe hoeve verrijzen zal.

Maar hoe verder de landverhuizer zijn moeielijken tocht voortzet, en hoe verder hij langs de ongebaande wegen in bosch en wildernis doordringt, des te zeldzamer worden de hoeven, en des te enger wordt het den mensch om het hart, die aan dergelijke eenzaamheid niet gewoon is.

Eindelijk en ten langen laatste komt men aan 'de stad,' in welker nabijheid de gekochte boschgrond ligt. Die stad bestaat slechts uit vijf of zes houten huizen, maar heeft toch al een winkel, waar de toekomstige *farmer* zijn voorraad leeftocht en gereedschappen kan aanvullen, - als hij de middelen daar nog toe heeft.

Thans gaat de kleine kolonie het bosch in; maar de illusie, eertijds aan dat woord verbonden, is niet bijzonder levendig meer; de landverhuizer ziet zich omringd door eene woestenij van geknakte boomen en vermolmde stompen, waartusschen de lianen hun ondoordringbaar weefsel hebben gevlochten, en hij ziet zich meer dan eens genoodzaakt zich met de bijl in de hand een doortocht te banen.

Eindelijk is men op zijn eigen grond; er wordt een goed plaatsje opgezocht om er het woonhuis op te timmeren; in de nabijheid murmelt eene bron, de grond is droog, kortom, thans herleeft de moed weêr, en met alle macht zet de landverhuizer zich aan het werk, om de zijnen onder dak te brengen.

Misschien heeft de man in zijn vaderland hard moeten werken, maar wat schijnt die arbeid thans gemakkelijk, vergeleken bij de moeiten, die hem hier in het oorspronkelijk bosch wachten! Vooreerst moet een niet gering aantal boomen worden geveld, eer de bodem tot bezaaien geschikt kan gemaakt worden; vervolgens hinderen de stompen het vormen van regelmatige akkers, zoo als de europeesche landman gewoon is, en het eigenhandig opgetimmerd blokhuis is ook lang zoo geriefelijk niet als eene goede boerenwoning in het vaderland; de kinderen groeien zonder school op: wat moeder ze met moeite van hare niet vergeten schoolwijsheid leert, heeft niet veel te beteekenen; de buren met welke men vroeger na de vermoeienissen en zorgen van den dag een praatje over het een en ander aanknoopte, zijn er niet; meestal is er zelfs geen gelegenheid om de godsdienstplichten behoorlijk waar te nemen, - kortom, de landman leeft op eene 'nederzetting in het oorspronkelijk bosch,' zoo als onze gravure ze ons voor oogen stelt, eenzaam en afgezonderd in de ongebaande wildernis, onder gedurigen arbeid vol moeiten en ontbering.

Slechts zelden dwaalt een jager tot zijne woning af, nu en dan ziet hij eene kar met *farmers* voorbij trekken, die nog dieper het bosch in moeten, en misschien acht hij zich nog be trekkelijk gelukkig, dat hij ook niet verder behoeft te gaan en reeds in zijn eigendom zit.

Het Drankverbruik onzer Vaderen.

V.

Een der treurigste gevolgen van het drankmisbruik onzer dagen is voorzeker het schrikbarend toenemen van het buiten huis leven, die de maatschappij, welke in het huisgezin haar sterksten grondslag vindt, met den dag ondermijnt. Tegen over dat meer en meer veid winnend herberg- en koffiehuisloopen roemt men gewoonlijk de huiselijkheid onzer vaderen, en terecht; want wij gelooven in ernst dat de Nederlanders van voor een paar eeuwen veel huiselijker waren dan wij. De talrijke familiefeesten,

die men in den kring van vrienden en magen vierde, - al nam men dien kring ook wat te ruim om van den ‘huiselijken kring’ te kunnen spreken - schijnen er althans voor te pleiten.

Na de feesten en feestjes, die betrekking hadden op het vrijen en trouwen, en die, van het groenmaken af tot de navreugd?oe, een geheelen cyclus van festiviteiten vormden, had men de kinderbieren met het begankenismaal, het doopmaal, de tand-, eerste-jaar- en speenmalen; vervolgens de verjaar- of naamdagen, de koperen, zilveren en gouden bruiloften, en eindelijk de begrafenis-, lijk- en troostmalen.

Men zou zich echter vergissen, zoo men meende dat al die huiselijke feestvieringen de uithuizigheid uitsloten; want tegen over al die plechtigheden, welke van het genoeglijk familieleven onzer vaderen getuigen, staan ten minste even zoo veel feesten, die buitenshuis gevierd werden.

Reeds de eerste dag van het jaar was van ouds een dronkemansdag, waarbij het vooral op de straat zeer luidruchtig toeging, dank zij de gewoonte om ‘'t Nieuwejaar te singen ofte spelen bij der straten ende voor der goede luyden deuren.’ Nauwelijks was die vreugde achter den rug, of men had Driekoningendag, Koperen Maandag (Koppermaandag) en Blikken Dinsdag, waarop dan weêr spoedig de vastenavond plezieren volgde; want al had men in het noorden met het oude geloof ook het vastengebod afgeschud, de vroolijkheid van den vastenavond had men wel willen behouden, even als men de overige wereldsche feesten, aan vroegere kerkelijke plechtigheden verbonden, met toenemende luidruchtigheid bleef vieren.

De predikanten mochten daartegen inbrengen wat zij wilden; de veel gebruikte Voetiaansche catechismus mocht de vraag: ‘Behooren alle vrome ende Godtsalige christenen haer selven van zoodanige feesten der papisten te onthouden?’ met *ja* beantwoorden; de oude vaderlandsche vierdagen bleven in zwang en werden telkens het voorwendsel tot drinken en plezier maken.

Maar we zijn de rij der feesten nog niet ten einde; na de ‘vastelavondpret’ kwam de Paasch- vreugde; de luidruchtige feestelijkheden van den Meiboom en de Pinksterbloem openden dan den zomer met zijne kermissen, landjuweelen, schutters- en gildefeesten, terwijl St.-Maarten en Sinterklaas het jaar sloten.

Bij zulk een overvloed van dagen van uitspanning, die altijd tot dronkemanspartijen leidden, zou men zich allicht verbeelden, dat er althans op gewone tijden eenige ingetogenheid zou geheerscht hebben. Het tegendeel blijkt echter uit de veelvuldige predikaties tegen het herberg loopen in het algemeen en de ontheiliging van den zondag in het bijzonder.

‘Zij houden den dagh des Heeren ende andere verordonneerde preeckdagen,’ aldus klaagt een Protestantsche predikant uit dien tijd, ‘gelyck de heidenen de feestdagen van het vuylste gespuys van hare góden. Men gaat 's morgens in de kereke, onder de namiddaegsche predicatie begeven sy haer tot kaetsen, balslaen, kloot- werpen, kaertspelen, ende tot diergelycke ydele en quade exercitie, ende 's avonts in de herberge. Daer gaet 't veeltje, daer hoort men gesangen uyt Sodom, ende niet uyt Zion, vleeschelyck ende niet geestelyck, ter eere van Bacchus ende Venus, tot vermaeck van het vleesch, de werelt ende den duyvel, en maecken alzoo een vreugde, waerdoor dat God wordt vertoornt ende waerop dat de duyvel danst.’

‘Wat is er al menigeen,’ zoo verzucht een ander, ‘die liever in ‘ttaphuys als in de kerek sit! Och! hij kent dat geestelick wijnhuis niet, die dranek is hem te schrael; hij is liever daer men de beste wijn en 't verste bier verkoopt; hij hoort liever de fioel in de herbergh als de harpe Davids; het gesnater van die spotachtige tafelbroers als de stem van den predikant. Wanneer vindt men doelen, herbergen en andere scholen

des duyvels voller als op de sondagh? Dan krielen se als een kouw vol gevogelte, als of ‘teen lichte saecke waer. Zoo vindt men't in steden en dorpen.... T heeft Godt uyt den hemel verdroten, syn dagh tot een buyck- en drinekdagh misbruyckt te sien.’

En waar geene vermaningen hielpen, beproefde men het met bedreigingen, zoo als de volgende:

‘Hoort eens, dronckaerts, seght mij, soo gij gaende na de herbergh, wist dat uw wedervaren sonde, na wel gedroncken te hebben, niet water of melck alleen, maar bier en wijn, na uw lust, ‘tgeen de overste van 't heyrleger des konincks Jabins gebeurde van Jaël, dat de duyvel u een doodelicke nagel door het hooft soude boren, soudt gij niet van soo een gelagh schouw zijn, daer gij sulck een dreygend onheil voorsaeght? Soo gij wist dat de dood in de pot was, soudt gij se met sulcken smaeck, als leckende na den laetsten druppel, kunnen uytdrincken?’

Noch vermaningen, noch bedreigingen schijnen echter iets tegen die algemeene losbandigheid te hebben kunnen uitrichten, evenmin als de stedelijke bepalingen op het openen en sluiten der taveernen en de boeten en lijfstraffen op de dronkenschap. Volgens Schotel althans was bepaaldelijk in de XVII^{de} eeuw het kroegloopen en dobbelen meer dan buitensporig. Ja, hij aarzelt niet er bij te voegen: Wij kennen geen tijdvak in ons volksbestaan, waarin onze natie en bepaaldelijk de jeugd zoo aan den drank en het spel was verslaafd.’

En onder de jeugd heeft men hier niet alleen de volwassen jongelingen te verstaan, maar zelfs schoolknapen, die de schoolbank met de bierbank verwisselden, blijkens de volgende dichterlijke klacht:

Is de schole afgeloopen,
Is de jonge uit de kooy,
Dan naer buyten om te stroopen,
Of te rollen in het hooy,
Dan aen 't smijten en het smeren,
Dan aen 't dobblen en de caert,
Dan aen 't suypen en het teeren,
En het johlen met de waert.

Wat echter de uithuizigheid een grooten stap vooruit bracht tot den vorm, waaronder wij ze thans kennen, was - vreemd genoeg - het in gebruik komen van koffie en thee op het einde der XVII^{de} eeuw; en wat nog opmerkelijker is, ook in dezen was de vrouw - met uw welnemen, goedgunstige lezeres! - de oude Eva, waardoor de zonde (hier van het leven buiten'shuis) in de wereld kwam. De vrouwen maakten het zich allengs tot eene gewoonte, gezamenlijk zoogenaamde theesaletten te houden, waarop zij zich onder het genot van een twintig a veertig kopjes thee met kwaadspreken en dergelijke vrouwelijke bezigheden amuseerden.

Men nood malkander op een theetje, die voort met geselschappen werdt gedronken.
Vraagen de mans, vrouw waar ben je geweest, daar een theetje werd geschonken.

Gewoonlijk wachtten echter de mans de thuiskomst hunner vrouw niet af, om die vraag te doen; maar zochten, als zij den huiselijken haard verlaten vonden, hun troost in de toen in voege komende koffiehuizen en tabakscollegiën. Waar de vader om die reden de deur uitliep, bleven de zoons natuurlijk niet op het huis passen, en - wat dient er meer gezeid? Het plezierig huiselijk samenzijn was gedaan, ‘de oude eenvoudigheid week voor hoovaardij, de hoovaardij huwde met spilzucht, de standen begonnen zich te vermengen, daar 't geld tegen hoogheid werd opgewogen, de religie verslapte, de gehoorsaemheyt der kinderen aan Godes gebot en de eerbiet voor de ouders en kerkelijke en wereldlijke regenten nam meer en meer af.’

Met deze woorden, die ons eensklaps van het verleden naar het tegenwoordige overbrengen, daar zij met het oog op onze dagen geschreven schijnen, kunnen wij gevoeglijk onze beschouwingen over het drankverbruik onzer vaderen eindigen. Wij meenen voldoende te hebben aangetoond, wat wij in ons eerste kapittel beweerden, dat namelijk in 'den goeden ouden tijd' het drankmisbruik minstens even ernstig, zoo niet erger was dan tegenwoordig. En na bovenstaande regelen bij ons laatste argument voor die stelling te pas gebracht te hebben, zouden wij geneigd zijn ze hier nogmaals te laten volgen als eene waarschuwing tegen de uithuizigheid, die plaag onzer hedendaagsche maatschappij.

JAN ROMBOUT.

De Parijsche commune.
Door A.J. Meijs Pr.
(Vervolg.)

Aan de oostzijde der Tuilerieën, on mid del lijk aan haar verbonden, staat het beroemde paleis *du Louvre,* dat in zijne musea de merkwaardigste kunstschatten van Frankrijk, ja, wellicht van geheel de wereld bevat. De kostbaarste schilderijen, de belangrijkste verzameling van oude kunst en geschiedenis, eene collectie, eenig in hare soort, is hier door de zorg van vorsten en eeuwen uit alle deelen der aarde bijeen gebracht. Ook dit pronkjuweel, waar Parijs terecht trotsch op is, zou de Commune niet gespaard hebben. Gelukkig waren de beambten van het *Louvre* trouw op hun post gebleven. Lang hadden zij de barbaren met goed gevolg uit dat heiligdom van kunst en wetenschap verwijderd gehouden. In den vreeselijken nacht, dat de Tuilerieën in de asch gelegd werden, greep een ontzettende angst de bewakers van het *Louvre* aan. Reeds een hoek van het gebouw was door de vlammen aangetast. Aan blusschen viel niet te denken, hunne krachten schoten te kort, en daarbij kwam, dat de communards het paleis binnendrongen, en de beambten met den dood bedreigden, zoo zij den brand trachtten te stuiten. Toch kwam er uitkomst. De fransche troepen, te laat om de Tuilerieën te redden, kwamen nog tijdig genoeg om het *Louvre* aan de woede van het communistische vuur te ontrukken. De markies Bernardy de Sioyer, de wakkere commandant van een bataillon linietroepen, drong in den morgen na dien nacht met zijne manschappen het paleis binnen, en met bijna bovenmenschelijke inspanning gelukte het hem den voortgang van het vuur te stuiten, en de onmetelijke schatten, daar opeen gehoopt, voor Parijs, Frankrijk en de wereld te behouden.

In den zelfden nacht, waarin hel machtig paleis der Tuilerieën aan de vernielingswoede der kannibalen was prijs gegeven, grepen ook in de aangrenzende wijken de vreeselijkste toneelen plaats. van de *place de la Concorde,* ten westen van den *jardin des Tuileries* leidt de breede *rue Royale,* na hare kruising met de *rue du Faubourg St.-Honoré,* naar het plein, dat de Madeleine-kerk omgeeft. Vooral dit gedeelte van Parijs heeft veel van het oproer te lijden gehad. Op den hoek van de *rue Royale* en de *rue de Ricoli* staat het ministerie van Marine, waar een zekere Brunei, kolonel der Commune, met zijne bende gedurende de laatste dagen zijn hoofdkwartier gevestigd had. In deze buurt waren geduchte barricaden opgeworpen, die twee dagen lang het voortrukken der linie-troepen tegen hielden. Ongevoelig voor het kanongebulder, dat onophoudelijk dreunde over de stad, en voor de bommen, die, van *de place du Trocadéro* geworpen, voortdurend op het ministerie en de aangrenzende gebouwen neêrploften, legerden zich de benden gefedereerden, ordeloos, gehavend en beschonken in de straten, tusschen de barricaden besloten;

telkens kwamen er nog nieuwe vluch telingen, die door hunne makkers onder luid hoera en het klinken der glazen ontvangen werden.

Doch het waren niet alleen helden, die daar zoo zorgeloos en luidruchtig hunne vreugde te kennen gaven. Er waren ook heldinnen tegenwoordig. Vooral drie afschuwelijke vrouwspersonen deden haar best om de razernij der mannen zoo hoog mogelijk op te voeren. Jeugdig, dronken van kruitdamp en alcool, vertoonden zij, te midden van die afgrijselijke toneelen van verwoesting, ook nog de ergerlijkste zedeloosheid, waarin zij de mannen, tot zelfs in het gezicht van den dood, medesleepten. Eene van deze drie, Florence van de Wal, gewoonlijk *'la Beige'* genaamd, was 28 jaar oud, sterk en rijzig van taille en vroeger ambulancière bij het 107e bataillon. Zij pronkte in een belachelijk soldatenkostuum, waarom zich een roode gordel slingerde. De andere was Aurore Machu, een jaar jonger dan Van de Wal. Zij was als marinier gekleed, en droeg een geweer in een bandelier aan hare zijde. In het juist richten van kanonnen toonde zij eene bewonderenswaardige behendigheid. De derde, Marie Ménan, bijna van gelijken leeftijd als de vorigen, was eene sombere, in het zwart gekleede, lange, magere figuur, en liep steeds zwijgend tusschen de soldaten rond om hun te drinken te geven. Zij vooral was afschuwelijk om aan te zien. Hare wijd opengespalkte oogen, hare ordelooze, morsige haren, haar sproetig gelaat en hare dunne lippen, steeds tot een dwazen glimlach saamgeknepen, gaven aan haar voorkomen iets bijzonder verschrikkelijks, iets wilds, dat deed denken aan een nachtelijken roofvogel, die op eens in het licht geplaatst wordt. Van nature, en als om aan haar instinct te gehoorzamen, bedreef dit akelig schepsel de grootste wreedheden.

Machu was van deze drie furiën het meest gefêteerd. Na een goed gericht schot had men haar eens in triomf naar het stadhuis gedragen, waar zij van de 'Vaderen' de gelukwenschen ontving over hare toewijding aan 'de heilige zaak der Commune.'

Den ganschen voormiddag van den 22en mei was de kanonnade tusschen deze troepen en het fransche leger van weêrszijden met hevigheid voortgezet. Aanhoudend werden er gewonden aangevoerd, om in het hospitaal van het ministerie van Marine verpleegd te worden.

Brunel was stil en somber; telkens ontving hij depêches over den voortgang der Versaillanen; hoe langer hoe meer werd zijne bende door het leger omsingeld. Eindelijk, het was drie uur in den namiddag, bemerkte hij de eerste fransche soldaten, die, uit de vensters der huizen rondom de Madelaine, met geweervuur de *Rue Royale* bestookten. Toen kregen de gefedereerden den verschrikkelijken last deze gansche straat in brand te steken. En ieverig voldeden zij aan dat bevel. Het vurigste toonden zich de drie furiën. Van de Wal en la Machu lieten geen oogenblik verloren gaan, maar het vreeselijkst van allen was Marie Ménan. Haastig, zwijgend voortschietend, iedereen op zijde stootend, die haar in den weg kwam, wierp zij van alle zijden de petroleum om zich heen, bestreek vlug de wanden, begoot de trappen, verbrijzelde met de vuist de vensterruiten, als zij ergens niet spoedig genoeg binnen kon, en toonde eene gejaagdheid, alsof zij vreesde voor haar verd erfelijk en arbeid geen tijd genoeg te zullen hebben. Van de Wal, *la Beige,* was aan het been gewond. Hinkend liep zij hare gezellinnen achterna, vloekend en schreeuwend, dat men toch op haar wachten zou. Maar als eene bezetene vervolgde Marie Ménan haren weg. Een ooggetuige zegt: 'Zij was zoo met petroleum overdekt, dat het een wonder is, dat zij zelve niet in brand is gevlogen.'

Toch ging dit werk den brandstichters niet snel genoeg. Een ander middel werd uitgedacht. Twee spuiten van het ministerie werden haastig voor den dag gehaald;

zóó zou men, meenden zij, spoediger het gewenschte doel bereiken, en de olie met stroomen over de gebouwen uitgieten. Doch vruchteloos werden de pompen in vaten petroleum gestoken, vruchteloos de slangen op muren en daken gericht: alle pogingen waren vergeefs. Tot dit doel schenen de werktuigen ongeschikt, die daarom door de woedende brandstichters op de barricaden werden geworpen. Men wist nog een beter middel. Een paar kanonnen werden van de *place de la Concorde* gehaald, en nadat deze met kruit geladen en op de huizen gericht waren, stopte men boven op de kardoes eene geweldige prop papier, welke eerst met petroleum verzadigd was. Bij iedere losbranding vloog het uiteen spattende vocht als een fijne regen op de huizen neêr. Na elk schot klonken er vreugdekreten, omhelsden de drie petroleuses de kanonniers, wierpen de communards de mutsen omhoog, en schreeuwden allen: ‘Leve de Commune!’ Zij konden over den uitslag hunner pogingen tevreden zijn. Allerwegen barstte welhaast de brand uit: in de

rue Royale en de *rue Sl.-Honoré* stonden in een oogenblik niet minder dan twaalf kolossale huizen te gelijk in volle vlam.

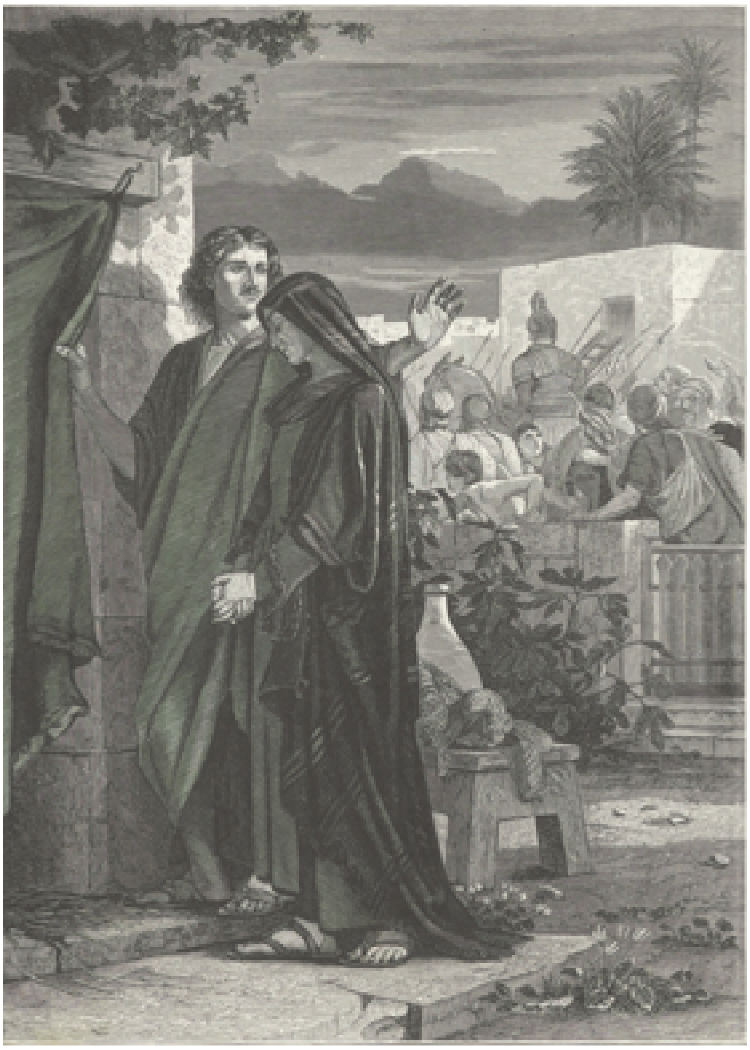

DE H. JOANNES EN DE H. MOEDERMAAGD, NAAR ARMITAGE.

De nacht was intusschen gekomen en vermeerderde de ontzettende akeligheid van dit toneel. Op het ministerie en de belendende huizen en straten regende het onophoudelijk projectielen, van het *Trocadéro* geworpen; het ontploffen der bommen, het sissend fluiten der kogels en het dof gedreun der kanonnadc, als van een verwijderden donder, dit alles vormde eene ontzettende mengeling van geluiden, die het hart der aanwezigen met schrik en ijzing vervulden. De vlammen, uit de daken en vensters schietend, verlichtten een allerdroe vigst schouwspel, dat de straten in deze oogenblikken aanboden. De bewoners dezer wijk, mannen, vrouwen, grijsaards en kinderen, stormen onder het geroep van ‘brand! brand!’ uit hunne huizen naar buiten; daar wacht hen nieuwe ontzetting; van alle zijden zien zij vuur en vlammen, van alle kanten klinken doordringende kreten; moeders met kinderen op den arm, kinderen aan haar kleed voortsleepende, dwalen angstig, naar een uitweg zoekend, rond; onophoudelijk stijgt het hulpgeroep op uit de huizen; de wanhoopskreten der ongelukkigen, die alles wat zij bezitten ten prijs moeten laten aan de vlammen, vermengen zich met het aanhoudend geschrei der kinderen; de angst maakt

sommigen half zinneloos. 'Ziet gij dan niet, dat de wereld vergaat,' riep eene vrouw haren echtgenoot toe: 'dit is het einde der dagen, alles staat in brand.' Het was waarlijk een toestand, die aan den ondergang der wereld moest doen denken. Het was een nacht vol verschrikkingen. Zeven personen namen radeloos de. wijk in een kelder; weldra stortten de muren boven hunne hoofden in en allerellendigst kwamen zij om;

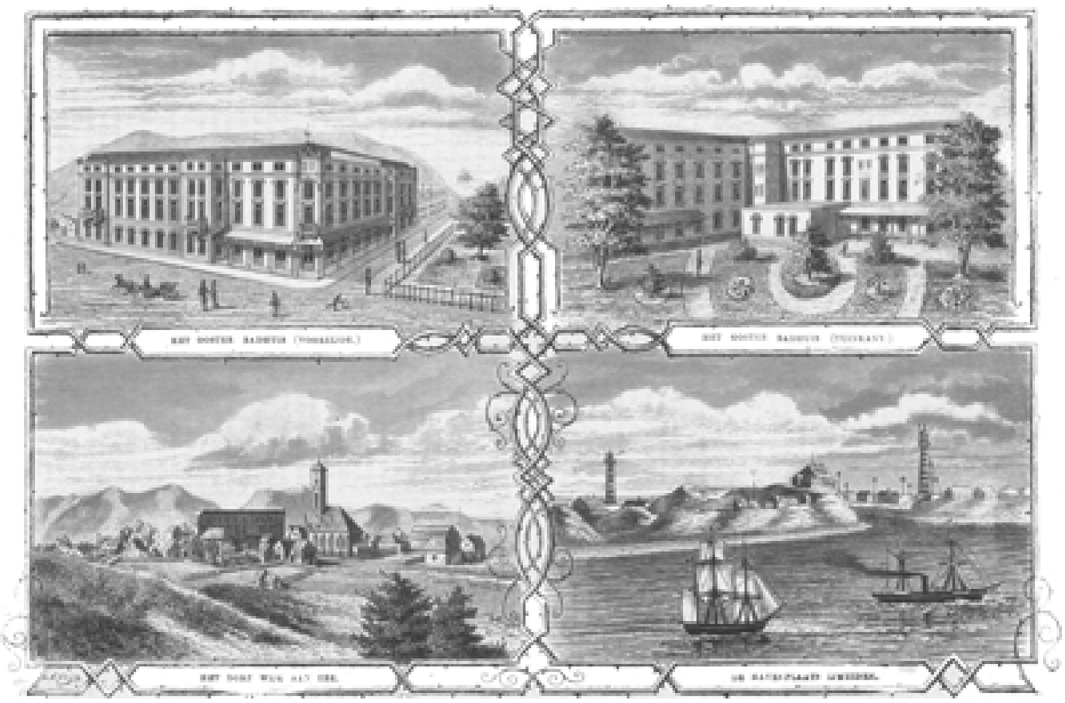

HET AMSTERDAMSCHE NOORDZEEBAD TE WIJK AAN ZES.

En bij dat alles, te midden dier verwarring, angst en ontsteltenis, te midden dier vlammen en dier verwoesting, voerde een troep dolzinnige duivels een rondedans uit. Het waren de gefedereerden, In die wezens was de razende opgewondenheid ten top gevoerd. Bij het eerste uitbreken der vlammen had een grappenmaker onder hen een rat, die waarschijnlijk uit een brandend huis gevlucht was, gevangen en aan een langen stok vastgebonden. De stok werd op eene der barricaden geplant; onder het dier was een papier bevestigd, waarop geschreven stond.

‘Dood aan Thiers, dood aan Mac-Mahon, dood aan Ducrot, dood aan de uicknagers van het volk. Het is verboden dit aan te raken!’ De grap had succes: de gefedereerden, de ambulancières, de marketentsters, al de petroleurs en petroleuses stormden toe om onder allerlei uitroepen, gillen en kwinkslagen de annonce te lezen. Men vond die natuurlijk aardig, en klapte in de handen. Eensklaps springt er een bom vlak naast de plek, waar de opeengedrongen troep zich bevindt, maar niemand hunner wordt getroffen. Zij slaken een uittartenden vreugdekreet. Een man en eene vrouw beginnen tegen over elkander te dansen. Dit is het algemeene teeken; allen treden in een kring, en zingend, schreeuwend, brullend springen zij in het rond, maken de vreemdsoortigste grimassen en toeren, en boven het gebrul van het geschut, boven het geknetter der vlammen, die van alle kanten uit de omliggende gebouwen opstijgen, klinkt de toon van een kornet, om de bewegingen te regelen dier afschuwelijke, zedelooze dans, waarvan de naam nog moet worden uitgevonden. La Machu, Van de Wal en Ménan, geheel bezweet, met loshangende haren en gescheurde kleederen, vliegen van den een naar den ander, onder het aanhoudend geroep van: ‘drinken! drinken!’ Er was drinken genoeg. Uit de naburige kelders waren de vaten op straat gerold; de deksels werden ingeslagen, en de verhitte en dorstige bacchanten bukken zich naast elkander, en als dieren aan den trog slurpen zij het bedwelmend vocht, om daarna opnieuw den zinneloozen dans te beginnen. Dat duurde voort tot na middernacht, toen zij uitgeput van vermoeienis en slaap op de straat neêrvleien.

Een toneel van geheel anderen aard bood onderwijl het ministerie van Marine van binnen aan. Gekwetste strijders van beide partijen waren in de laatste dagen daarheen vervoerd, en in de groote zalen van het gebouw lagen deze lijders op hunne veldbedden uitgestrekt. De toestand dier ongelukkigen was vreeselijk. Zij hoorden het aanhoudend rumoer daar buiten, en daartusschen het geroep van ‘brand! brand!’ Zij begrepen dat elk oogenblik liet vernielend element ook hen bereiken kon. Het gebouw van het ministerie was door de Communards met ontplofbare en snel brandende stoffen opgevuld, en zij, zij waren machteloos, buiten staat de vlucht te nemen. Een edel, menschlievend man, dokter Mahé, de gewone geneesheer van het Marine-hospitaal, was trouw op zijn post gebleven. Door zijne assistenten bijgestaan, verpleegde hij alle lijders zonder onderscheid met zorg en liefde, en trachtte hij de angstige onrust dier lieden zoo veel mogelijk te bedaren. Hij vond een hechten steun in een voortreffelijken vriend, den heer Gablin, een ambtenaar van het wettig gouvernement aan dit ministerie, een beleidvol en krachtdadig man, aan wiens arbeid en overleg de gekwetsten de redding van hun leven, en het fransche leger het behoud van het Marine-gebouw te danken hebben gehad.

Het was reeds lang na middernacht, toen Brunei, in gedachten verzonken, op het terras van het ministerie op en neêr wandelde. In de straten was het nu stil geworden; enkele gefe dercerden, door dronkenschap en slaap overmand, lagen nog op de steenen te ronken; de overigen hadden zich om Van de Wal, *la Beige,* vereenigd, en waren gezamenlijk naar de Tuilerieën getrokken, om ook daar het prachtig vuurwerk in oogenschouw te nemen. Daar kwam eensklaps een ordonnance met een brief van het stadhuis aan Brunei. Toen deze den inhoud zag der depêche, verbleekte hij, ging naar binnen, en overhandigde het papier aan dokter Mahé. Ook op het gelaat van dezen teekende zich eene hevige ontsteltenis: ‘Steek dadelijk het ministerie in brand,’ zoo luidde het onverbiddelijk bevel. ‘En de gewonden?’ vroeg Mahé. ‘Wij zullen ze vervoeren,’ antwoordde de kolonel. ‘Maar hoe?’ hernam de dokter ‘er zijn geen

‘brancards, er zijn geen rijtuigen; hoe en waar ‘zult gij over de honderd gekwetsten aanstonds ‘in veiligheid brengen, alles rondom ons staat ‘in brand?’ Brunei wist niet te antwoorden. Hij ging weêr naar buiten, beval den boodschapper andermaal orders van het stadhuis te halen, opdat hij weten zou, hoe hij met de gewonden moest doen. Een half uur later kwam het antwoord. het bevel luidde andermaal, maar nu nog dringender: *Brûlez, brulez tout!* Verbrand alles! Voor de gewonden zal gezorgd worden.’ En werkelijk stormde eenige oogenblikken later eene wilde bende nationale garden het ministerie binnen, om aanstonds de gekwetsten naar beneden en naar buiten te dragen. Onder toezicht van dokter Mahé nam men de matrassen of dekens bij de vier punten, en de half dronken soldaten droegen dan de kermende zieken zoo goed en zoo kwaad als het ging de trappen af.

Terwijl men met dezen treurigen arbeid bezig was, had de heer Gablin van tijd tot tijd het terras beklommen om te zien of er nog geen hulp opdaagde, want in zijn hart leefde de hoop, dat de linietroepen nog bijtijds zouden aankomen, om het gebouw van den ondergang te redden. Het was nu omtrent twee uur. Recht voor zich uit zag hij tusschen het sombere geboomte der *Champs-Elysées* eenige wachtvuren flikkeren; aan zijne rechterzijde lag de brandende *rue Royale,* links, aan den overkant van de *Seine,* brandde de geheele *rue de Lille,* achter hem vormden het ministerie van Financiën en de Tuilerieën een oceaan van vlammen. Het was hem, alsof, te midden van een wereld van vuur, het ministerie van Marine alleen nog ongedeerd daar stond. Aan zijne voeten strekte zich de *place de la Concorde* uit, eenzaam, somber, stil, overal bedekt met stukken van gaslantaarns, boomtakken, balustraden, standbeelden en fonteinen, alles door kanonkogels neêrgeworpen. Alleen de obelisk[1)] stond nog rechtop, onaangeroerd te midden dier puinhoopen, alsof de reusachtige steen, die eens ongedeerd langs zijn voet de woeste horden van Cambyses heen zag trekken, ook de verdelgingszucht der revolutiën trotseerend, eenmaal tot grafzuil van het vernietigde Frankrijk dienen moest. Welke gedachten gingen op dit oogenblik om in de ziel van Gablin, bij het aanschouwen van dat alles: de man kon zijne tranen niet weêrhouden; zij vloeiden overvloedig. Als een lichtstraal schoot hem daar op eenmaal een ander denkbeeld door den geest! Hij vliegt de trappen af naar de zalen, waar nog altijd de brandstichters gereed staan het heilloos bevel der Commune uit te voeren. Onderweg veegt hij zijne tranen af, neemt de houding aan van iemand, die doodelijk verschrikt is, en stormt binnen onder den uitroep: ‘Arme vrienden, wij zijn verraden, ‘verraden; de Versaillanen komen daar, wij zijn ‘omsingeld! vlucht, vlucht met mij naar boven!’‘Een onbeschrijfelijk tumult volgt op deze woorden: kwasten, emmers, bezems, alles werd weggeworpen, en haastig, hals over kop, stormt een ieder naar den uitgang, waar zij elkander verdringen om weg te komen. Waarheen? ‘Hier,’ roept Gablin, hen vooruitloopend op de bovengangen. ‘Verbergt u in deze kamers,’ De verschrikte Communards gehoorzamen hem werktuiglijk, en treden de kamers binnen, waarvan de deuren door Gablin behendig achter hen op slot worden gedraaid. Toen deze weêr beneden kwam, was het gebouw bijna geheel van gefedereerden gezuiverd. Met Brunel aan het hoofd hadden de anderen, op het gerucht, dat de Versaillanen kwamen, langs verschillende wegen een goed heenkomen gezocht. Er was slechts een enkel man achtergebleven, die door zijne kwaadwilligheid de geheele zaak nog had kunnen bederven. Het was een gefedereerde, die met eene

1) Deze obelisk bestaat uit een enkel stuk steen, en is zonder haar voetstuk, bijna 43 meter hoog. Het gevaarte, afkomstig uit de tuinen van Thebe, in Opper- Egypte, is in het jaar 1833 op een afzonderlijk daartoe gebouwd vaartuig te Parijs aangebracht, en in 1836 op zijne huidige standplaats opgericht. Men schrijft aan dezen gedenkzuil der oude Egyptische koningen een ouderdom van meer dan 3200 jaren toe.

dronkemans-stijfhoofdigheid nog altijd er op bleef staan de bevelen der Commune uit te voeren. Gablin gaat recht op hem af. ‘Zijt gij altijd nog van plan het gebouw in brand te steken?’ vraagt hij hem. ‘Het bevel luidt zoo,’ antwoordt de dronkaard. Met zachte woorden en beloften zoekt Gablin hem nu over te halen. Het hielp niets, de communard bleef op zijn stuk. Eer deze er nu op bedacht kan zijn, grijpt Gablin hem bij de keel, haalt een geladen revolver uit den zak, houdt hem dien voor de borst, en zegt: ‘zult ‘gij nu nog brandstichten of...?’ De verschrikte commune man, nu in eens gedweër geworden, laat zich naar een vertrek geleiden, waar ook hij wordt opgesloten. Alle kwaadwilligen waren nu onschadelijk gemaakt. Het ministerie van Marine was gered. Er werd aanstonds eene boodschap! gezonden naar generaal Douay, die met zijne troepen in de nabijheid lag. Een uur later werd de roode vlag der Commune, die boven het gebouw wapperde, door de Fransche driekleur vervangen.

(Slot volgt.)

Aan Hendrik Conscience.

Idea.

> Zoo lang gij zucht naar al wat schoon en goed is,
> Blijft zij u trouw, die 't kind van uw gemoed is.
> Mijn wieg, o dichter, is uw eigen hart;
> Uit uwe reine drift ben ik geboren;
> bij minder zuivren wensch ga ik veroren.
> Hendrik Conscience.
> (De dichter en zijn droombeeld.)

Hij, die als gij natuur bemint,
Vertreedt de wormen niet;
Schoon 't nachtegaalgezang hem bindt,
Hij toch in 't lied behagen vindt,
Dat 't nedrig sijsje biedt.

Ontbreek’ dus mijner stem de kracht,
'k Zing toch uw deugd, talent;
En mist mijn lied de kleurenpracht,
Die menig andre zanger bracht,
't Zij toch door U erkent.

Reeds honderdmaal weêrklonk uw naam
Door gansch Europa rond.
Geen pen, hoe vruchtbaar en bekwaam,
Die door haar vlekkelooze faam
Zooveel aanbidders vond.

Het kind, schoon nauwelijks volleerd
ln 't kunstig letterschrift,
Kent reeds uw'roem, altoos vermeerd;
Heeft reeds uw'naam, alom geëerd,
ln 't zwakke brein gegrift.

Geen vader schrikt, geen moeder beeft,
Zien zij in 's dochters hand
Het boek, waarin uw adem zweeft,

Waar zuivere Idea in leeft,
Der reine ziel verwant.

Ja, Conscience, uw deugd is groot,
En edel steeds uw doel;
Wat in uw schriften gij ons boodt,
Is zuiver als der maagden schoot,
Is rijk aan diep gevoel.

De jongling, treedt hij 't leven in,
Voelt, aan uw hand geleid,
Zich aangespoord tot kuische min;
Gij spreekt hem nooit van wellustziu,
Noch wulpsche dartelheid.

Hoe tintelt nog des grijsaards bloed
Van vreugde en levenslust,
Zoo vaak hij een nieuw werk begroet
Van u, wiens taal, vol kleurengloed,
Zijn jeugd weêr wakker kust.

Gewetensvol hebt ge uwe taak
Van schrijver steeds volbracht;
Geen schatten zaamlen was uw zaak,
Door 't priklen van het zinvermaak
Van een ontaard geslacht.

Gij, fransch van naam, doch vlaamsch van aard,
Bleeft vlaamschen zeden trouw;
Der moeder spraak hebt gij bewaard,
Voor haar noch kracht, noch geest gespaard,
Tot zij herbloeien zou.

Ja, Vlaandrens grootheid van weleer
En Arte veid e's tijd,
Geschetst door u, verwekten weêr
Der Vlamingen onbuigzaam heir,
Besloten tot den strijd.

‘Den Vlaming past het vrij te zijn
Van alle vreemde macht;
Geen apenras, slechts vlaamsch in schijn,
Gebogen voor den Beduyn;[1)]
Was 't oude vlaamsch geslacht!’

Dit was uw kreet, met kracht geuit;
Hij klonk heel Vlaandren door;
De orkaan, die in het schcepszeil fluit,
Den zeeliên het gevaar beduidt,
Vond zelden meer gehoor.

En sinds dien tijd is veel geschied;
De strijd duurt immer voort;
Hij kostte uw harte veel verdriet,
En - vrij is nog uw Vlaandren niet;
Want de eendracht werd vermoord.

Hij, die voor Vlaandren vrijheid wil,
Zij vlaamsch tot in de ziel!
Hij bukke niet voor 's vreemden gril;
Erkenne geen partijgeschil,
Waardoor onze eenheid viel!

O! dat het uur niet ver meer zij,
Dat elke Vlaamsche mond
Zweert: ‘Alle tweedracht ver van mij!
Alléén voor Vlaandren strijden wij,
Voor Vlaandrens heiligen grond!’

Dan moogt gij vóór uw'stervensdag
Hersteld zien d'eendrachtsband,
En groeten, bij den Leeuwenvlag
Elk Vlaming, tot den grooten slag
Bereid voor 't vaderland!

Antwerpen 1881.
PIETER VIERHOUT.

Ragna de Norin.

1) ’Aap en Beduyn’ is de titel eens opstels van H. Conscience, waarin hij den verfranschten Vlaming ‘Aap’ en den Waal ‘Beduyn’ doopt.

A°. 925
Door August Snieders.
(Slot.)

De Bedevaart.
IV.

Den volgenden dag was het zondag; 't was zelfs een zondag met vroolijk klokgelui, wantal had men nog geen hoogen toren, gelijk die welke later over al de bosschen der Kempen heen staarden, toch hing het klokske reeds onder een klein houten afdak naast de kerk[2]. Het was dus een zondagmorgen met klokkenlied, helderen zonneschijn, bloeiende kwee en hageroos, tjilpende musschen, zwalpende en drijvende zwaluwen, rustig niets-doen, ongehavende kleeren en gebed.

Dat alles zag men op den zondagmorgen in de groep hutten en woningen, van vrijen en edelingen, die de eigenlijke kom van het tegenwoordige dorp Bladel uitmaakten, en waar wij vroeger de dagvaart van Karel den Eenvoudige bij woonden.

Was er den vorigen avond opschudding aan de *villa* geweest, nu had er iets dergelijks plaats in de gemelde groep stulpen en hoeven, 't Was nog slechts zes uren in den morgen, en reeds had men bericht ontvangen, dat er van de zijde van Haperdum, een half uur oostwaarts van Pladelle gelegen, een aantal voorname reizigers in aan-tocht was. Deze hadden in de hoeve van een daar wonend edeling den nacht overgebracht en kwamen nu te Pladelle ter Misse.

De kinderen, die in den omtrek aan den weg op Haperdum dwaalden, hadden weldra tusschen het eerste en ijle loof der boomen de ruiters, de voetgangers en den reiswagen, door muildieren getrokken, ontdekt.

Op hunne blote voetjes rennende, liepen de jongens naar huis, om het groote nieuws te gaan meêdeelen. Zou er weêr eene dagvaart gehouden worden? Of neen, zou het gerecht eindelijk opdagen, om de vernielers en plunderaars der *villa* te straffen? Ja, dat zou het zijn, en meer dan één bewoner, die aan de verwoesting medeplichtig was en tot nu dacht dat hij ongestraft in bezit van de gestolen voorwerpen zou kunnen blijven, trok achterdochtig het bosch in.

Anderen, die minder of niets te vreezen hadden, doch dit laatste getal was gering, loerden om boomstam of deurstijl den weg op, dien de vreemde'ingen volgden. Men zag deze weldra aankomen en zich naar de landhoeve richten, waar tijdens de dagvaart graaf Dirk een onderkomen gevonden had, omdat er op de koninklijke *villa* geen plaats meer te vinden was.

Bij den eersten oogslag hadden vrijen en lijfeigenen bemerkt, dat de pas aangekomenen geene rechters en beulen waren, want uit den zwaren wagen, die met eene leêren kap bedekt en met zes muildieren bespannen was, kwam eene nog jonge in het zwart gekleede vrouw, vergezeld van twee volgsters. De ridders en knapen, op fiere rossen rijdend, omringden een frisschen, blond- gelokten jongeling, wiens kleeding en wapens een hoogen stand aanduidden, terwijl knechten en speerdragers niet minder toonden, dat zij in dienst waren van een groot heer.

De jonge blonde ridder was graaf Dirk II, en de jonge en schoone viouw, die uit den wagen stapte, gravin Gisela, weduwe van Dirk I. Deze laatste had niet lang zijne schitterende verheffing tot graaf van Holland in 922 overleefd.

Drie jaren waren nu sedert die heuchelijke dagvaart verloopen; Gisela, de schoone, jonge weduwe herinnerde zich al het gebeurde *te villa Pladelle* immer levendig, en

2) Schayes.

had zij veel sedert dat hoopvolle jaartal verloren, toch was zij nog altijd dankbaar voor al het goede, dat haar toen werd toegedacht.

Toen zij, drie jaren geleden, aan den voet van het kleine altaar knielde en het beeld der Moedermaagd het halssieraad opdroeg, beloofde zij: 'hier, op deze plaats, zal ik terugkeeren' en die belofte wilde zij als eene vrome ziel volbrengen. Haar zoon, de jonge Dirk, weêrstreefde de wenschen zijner moeder niet, en hoe moeielijk de reis dan ook wezen mocht, werd zij onder goed geleide en met niet minder goed proviand, van uit de Egmonder-abdij, ondernomen.

Den avond te voren waren de bedevaartgangers te Haperdum aangekomen, en voor dag en dauw opgebroken om vroegtijdig in de kleine kerk aanwezig te zijn. De landedelman, die vroeger eene zoo gulle gastvrijheid aan den graaf verleend had, bood deze ook andermaal der weduwe en den zoon aan; doch alvorens iets te nuttigen, wilde men ter kerke, en nadat de knapen een aantal waskaarsen uit den wagen hadden gehaald, werden deze ontstoken, en knapen, ridders, jonge vrouwen, weduwe en graaf gingen in eene lange rij, biddend en met de kaars in de hand, naar het nederige kerkske.

De gravin trad naast den jongen Dirk en vóór beiden droegen twee knapen, deze een schoonen blauwen mantel met zilveren sterren, gene eene kostbare kroon op een rood kussen: twee geschenken die de gravin van Holland aan het beeld der Moeder Gods wilde vereeren.

Het volk ging op een afstand meê, doch waagde het niet den kleinen tempel binnen te dringen. Men liet den stoet ongehinderd intreden en moeder en zoon knielden in het midden der kerk op den armoedigen steenen vloer en groetten met het bekende zoete gebed de Moedermaagd, die nog altijd het haar vereerde halssnoer droeg.

Op den weg, die naar het kerkske leidde, be vond zich Ragna, die, Zoodra zij den graaf herkende, zich zooveel mogelijk schuilhield, omdat zij vreesde eindelijk voor den kinderroof, tijdens de dagvaart gepleegd, aan den rechter overgeleverd te worden.

Het volk dat haar vreesde, ja, zelfs haatte, had, gelukkig voor haar, te veel te zien om aan de Norin te denken; doch later als de eerste nieuwsgierigheid zou voldaan zijn en men zijne verkleefdheid aan de hooge personages zou willen bewijzen, mocht zij er op rekenen aangeklaagd en overgeleverd te zullen worden.

De kapelaan der *villa,* die de twee kapellen bediende, was, op weg zijnde, verwittigd en had, gansch bedwelmd over dat overwachte hooge bezoek, den stap verhaast, om voor de grafelijke bedevaartgangers de H. Mis op te dragen.

Weldra verscheen de vrome man, voorafgegaan door een jongske dat als koorknaap diende, aan het altaar. De priester ving het *Introibo ad altare Dei* aan en het jongske stamelde met een fijn, kinderlijk stemmeke, het latijn.

De aanwezigen in de kerk waren al te verstrooid om te bidden; maar toch waren zij eerbiedig ingetogen. Wat de gravin en naar zoon betrof, deze baden innig en bogen diep, toen in den zonnestraal, die schuins door het kleine venster op het altaar schoot, de gewijde Hostie en daarna de kelk werd opgeheven. Die zonnestraal verspreidde een zachten en heerlijken glans om het heilige der heiligen; een zacht getingel verving de muziek der hemelsche harpen.

Na de nuttiging naderden de gravin en de graaf, en daarna de omgeving, den trap des altaars en ontvingen er, uit de banden van een arm en onbekend priester, de Teerspijze tot zielerust van hem, die vroeger op die zelfde plek meer dan eens geknield en gebeden had.

Toen de priester gezegd had *ite, missa est,* bleef de gravin nog op den vloer geknield. Eindelijk richtte zij zich op, nam den mantel en de kroon en legde beiden

aan den voet van het beeld der O.L.V. neêr. Den priester gaf zij geschenken, der kerke eene somme gelds, en toen -zij diep aangedaan het heiligdom verliet, reikte zij milde aalmoezen aan allen die zich op haren weg bevonden en de hand tot haar uitstaken.

Diep ontroerd was Gisela toen zij in de schaduw der boomen en over het grastapeet trad, dat weêr met witte bloemekens bestippeld was gelijk drie jaren te voren. Hier had zij immers met haren manne Dirk getreden! Daar lag de *Tommele,* waar de dagvaart werd gehouden, waar de koning in vollen glans troonde, waar hij Dirk tot onafhankelijk vorst -over Holland verhief - en die nu reeds onder den kouden steen in de Egmonder-abdij rustte.

De edele weduwe wischte, bij dit aandenken, een traan uit de oogen en hare lippen murmelden ‘dat hij ruste in vrede.’ Toch bleef dat denkbeeld haar bij, al herinnerde de jonge Dirk dan ook opgeruimd, dat daar, in de schaduw der breedgetakte boomen, de kramen waren op- geslagen; dat ginder de kokelaars en nog verder de kluchtspelers stonden, en dat toen, even als nu, de zon vroolijk door het ritselende loof tintelde.

‘En hier,’ zegde nu de jonge graaf, ‘hadden wij 's morgens de eerste ontmoeting met dat booze wijf!’

De moeder ontstelde. Dat was een afschu- welijk spook tusschen al de beelden, zoete en droevige, welke zich in haren geest verdrongen.

‘Laat, lieve, laat die herinneringen varen!’ zegde de moeder zacht, den arm op dien haars zoons latende rusten.

Ofschoon dit onderwerp niet meer werd aangeraakt, volgden moeder en zoon den loop hunner gedachten. Deze zoowel als gene herinnerde zich aan hoeveel bloedig lijden men toen ter prooi was geweest. Dirk vooral kende nog den weg, dien de booze heks hem dwong af te leggen; hij zag nog de heide, den somberen toren en hij hoorde nog Ragna's duivelsche bedreigingen.

De jongeling zelf was gelukkig die akelige herinneringen eindelijk te kunnen afschudden.

Het stevig maal, dat den grafelijken stoet door

den edelman werd aangeboden, was allen welkom. Van dezen vernam de vrouwe nieu we bijzonderheden over de verwoesting van *Villa Pladelle;* het lot van den armen koning kende zij reeds; zij luisterde in den aan vang met tegenzin naar de verdere geschiedenis van Ragna, die van tijd tot tijd in de landstreek verscheen en gedurig nieuwe onheilen in de plooien van haar kleed aan voerde.

Nog eens wilde Gisela ter kerke gaan en dan den terugtocht aanvangen. In dezelfde orde, en nogmaals met de brandende kaarsen in de hand, keerden allen naar het kleine heiligdom terug, toen eensklaps een groot gedruisch onder de boomen opsteeg, en andermaal de kreet weêrklonk:

‘Boetedoeners, boetedoeners!’

De twee ongelukkigen, den avond te voren door den kapelaan der *villa* liefderijk opgenomen, hernamen weêr hunnen tocht; zij gingen andermaal biddend naast elkander en sleepten weêr hun rinkelenden ketting voort. Het volk wilde hen uit de tegenwoordigheid der adellijke bedevaartgangers verjagen.

‘Voort, voort! brulde men. ‘Het is hier uwe plaats niet. De genadige vrouwe mag zoo'n schandtoneel niet zien!’ en reeds greep men steenen op, doch de gravin schoot toe en den oudsten der twee boetedoeners, bleek, strak en sidderend in de oogen starende, riep zij in tranen losbarstend uit:

‘Hagene, Hagene!’

‘Ja,’ antwoordde deze, diep getroffen, ‘Hagene, edele vrouwe!’

‘Hagene,’ riep de jonge graaf. ‘Moeder, dat is de vinger Gods, die u den weg herwaarts gewezen heeft!’

‘Hagene,’ zegde Gisela, ‘dank God dat Hij ons hier andermaal doet ontmoeten, en ook gij, broeder, want ik breng u beiden de vergiffenis en de vrijheid!’

Vergiffenis, vrijheid! Die twee woorden werkten als met tooverkracht op de twee boetedoeners. Beiden zakten voor de gravin op de knieën, en terwijl zij de handen smeekend en dankend ophieven, rammelde de ketting en dat geluid klonk der edele vrouwe akelig in de ooren.

‘Ja, de vergiffenis,’ hervatte Gisela. ‘Ik heb koning Hendrik voor u beiden genade gevraagd, nadat ik de heilise overtuieriner had bekomen dat noch Hagene, noch broeder Anulf plichtig waren aan het hun opgelegde verraad en majesteitsschennis, al pleitte de schijn dan ook tegen u. De genadige vorst zond mij den vrijbrief, en sedert eenigen tijd draag ik hem hier bij mij, God biddende dat als ik u niet persoonlijk mocht ontmoeten op een uwer droevige tochten, gij toch hier of daar mijne zendboden zien zoudt, om u de blijde tijding uwer verlossing te brengen!’

Hagene en de monnik weenden en kusten dankbaar de handen van Gisela. Al de omstanders waren diep bewogen en velen zelfs weenden.

EENE NEDERZETTING IN EEN OORSPRONKELIJK WOUD.

‘Gij werd vreeselijk belasterd,’ hervatte Gisela; ‘gij hebt wreed geleden, vooral gij, Hagene, die kort geleden nog zoo hoog stond in de wereldsche gloriezon; doch nu houdt alle lijden op. Staat recht gij beiden. Gij vooral, Anulf, dien ik als een martelaar vereer!’

De weduwe van graaf Dirk woelde met hare rechterhand koortsachtig tusschen hare kleederen en haalde weldra een gevouwen perkament te voorschijn, waaraan het koninklijk zegel bevestigd was.

‘Ziedaar uwe vrijheid en uwe eerherstelling!’ zegde zij, en de boetedoeners grepen beiden het kostbare schrift aan en drukten er vereerend en dankbaar hunne lippen op, alsof zij de reliquie eener heilige vereerden. ‘Wie,’ ging de gravin voort, zich tot de omstanders richtende, ‘wie uwer is smid en kan die zware ijzeren banden door vijlen?’

‘Genadige vrouw,’ anl woordde Anulf, het is vandaag de dag des Heeren. Niet waar, Hagene, wij zullen wachten tot morgen.’

‘Ja, wij zullen wachten,’ antwoordde de gewezen gunsteling des konings. ‘Twee jaren hebben wij die kettingen gedragen; wij kunnen nog wel eenige uren geduld hebben. O, edele vrouw, wat heeft dat lijden van twee jaren mij veel geleerd, mij beter doen worden, mij het hart gelouterd! Mijn hoogmoed, mijne trotsch- heid is gebroken, mijn droomen van macht en grootheid zijn verdwenen als de nevelen voor de opkomende zon; niets van alles wat op mijne lippen zweefde en in mijne oogen blikkerde, is gebleven dan de naam van God, en dit dank ik het zalvende, het hemelsche woord van dien heiligen man, die aan mij werd vastgeklonken!’

‘Anulf, God zegene u!’ fluisterde de gravin.

‘Gij kunt u niet verbeelden, welke folteringen dat ellendig leven met zich voerde,’ hervatte Hagene. ‘Wij hebben nietzelden halfnaakt den kouden winternacht onder de open lucht doorgebracht en als een van ons ziek werd en hij den zwaren ketting niet meer sloepen kon, kwam soms het denkbeeld van sterven in ons op en vroegen wij elkander af, wat het lot van den overlevende zijn zou, als hij aan een lijk zou vastgeketend zijn, dat hij moest voortsleepen tot er hulp opdaagde, of op hetwelk hij op zijne beurt sterven moest.’

‘Zwijg, zwijg!’ riep Gisela en wendde met afschuw het hoofd om.

‘Vergeef mij, edele vrouw!’ smeekte Hagene. ‘Vergeef mij! waarom klaag ik, nu ik zou moeten jubelen!’

‘Ik wil al het lijden, dat ge beiden onderstaan hebt, zalven, Hagene,’ antwoordde de gravin, ‘en mijn zoon, ik ben er zeker van, zal met mijne woorden instemmen. Als gij beiden van uwe banden zult ontdaan zijn, komt dan aan het hof van graaf Dirk, en hij zal u beiden in eer en rang herstellen.’

Hagene staarde de edele vrouwe met een stillen glimlach op het wezen aan, en schudde langzaam het hoofd.

‘Neen,’ zegde hij, ‘neen! Ik dank u, edele gravin, voor uw grootmoedig aanbod, maar ik heb te veel van de wereld gezien om in deze nog terug te keeren. Ik volg Anulf in de diepe afzondering des kloosters en wil daar, vergeten door allen, het overige mijner dagen slijten. De machtige gunsteling des konings, graaf Hagene, die zooveel benijders had, zal er dáár ten minste geen meer op zijnen weg ontmoeten.’

Een soms onderbroken gedruisch steeg, op eenigen afstand, onder de boomen op: eene groep dorpers sleepte met geweld eene vrouw voort, en toen de knapen zich, op last der gravin, gingen vergewissen over 'tgeen er plaats had, berichtte men haar dat het volk, door de gebeurtenissen van den vorigen avond aan de *villa* omtrent de oorzaak van het lijden der boetedoeners onderricht, Ragna had achterhaald, en nu eischte dat recht over haar zou gedaan worden.

Men sleepte de booze vrouw tot voor de gravin, en de dorpers, die zoo lang voor de booze Norin gesidderd hadden, juichten nu omdat zij eindelijk machteloos voor hen stond.

Bleek, met strak gelaat, met zwarte, fonkelende oogen, staarde Ragna de edelvrouw aan; zij wachtte haar lot, dat kon niet anders, volgens hare berekening. Die rijke vrouw zou zich wreken, zooals zij deed, zoo als zij reeds gedaan had.

‘Ragna,’ zegde Gisela zoet, ‘gij denkt dat ik over u de straffende hand zal inroepen? Gij bedriegt u. Ik ben kristinne en als kristinne vergeef ik u en neem u onder mijne bescherming. Koning Hendrik zal het gerecht hier, in deze gewesten, krachtdadig herstellen, doch ik heb verkregen dat allen die plichtig zijn aan de verwoesting der *villa* genadig zouden worden behandeld, en vooral u, heb ik zijner genade aanbevolen, vooral u!... De zendboden des konings zullen weldra deze gewesten bezoeken. Beroep u op de plechtige beloften, die de koning aan mij deed. Die genade echter is op eene voorwaarde verleend: dat gij u rechtzinnig tot het kristendom bekeeren zoudt. Ragna, uw heidendom leert u de wraak; doch zeg mij, heeft zij wel voldoening aan uw hart gegeven? Immers neen. Op dit oogenblik is niemand de gestrafte dan gij alleen. Ik ook, arme vrouw, had wraak te nemen: ik heb integendeel vergiffenis geschonken en nooit heb ik een gelukkiger dag beleefd dan deze, nu ik mijne schuldenaren het woord ‘vergiffenis’ heb mogen laten hooren!’

De Norin sprak geen woord; zij zakte op de knieën en bedekte de oogen met de twee handen. Zou de havik eensklaps duif, de wolf lam, de duivel engel geworden zijn?

‘Ik wil bidden!’ mompelde zij en hare tanden klapperden.

‘Zijt gij kristene?’ hervatte de gravin.

‘Ik ben gedoopt,’ morde Ragna.

‘Welnu, kom met mij en God geve u genade!’

De boetelingen gingen meê ter kerke en een der edelknapen nam den ketting op, om den gang minder moeielijk te doen zijn. Ragna kroop eer dan zij ging, den biddenden stoet achterna. In de arme dorpskerk prijkte nu het beeld der Moeder Gods

met de blinkende kroon en den blauwen mantel, en werden de waskaarsen, toen op de dorpen nog eene kostbaarheid, aan de Maagd geofferd.

Een uur later ving de grafelijke stoet de tcrugreize aan. Rijk waren de geschenken en aalmoezen, die der grafelijke hand nog ontvielen. Den volgenden dag zouden de kettingen van Anulf's en Hagene's handen vallen, en zij zouden deze ter aandenken meê naar het klooster voeren, waar zij hun leven hoopten te eindigen. Ook Hagene verzoende zich, alvorens heen te gaan, met zijne voedstermoeder.

De haat, de wraak waren in Ragna's hart gebluscht, doch nu ook was hare levensvlam als uitgeblazen, 't Was of die ijselijke hartstocht haar recht gehouden, hare levenskrachten aangewakkerd had. Toen de wraak niet meer in haar brandde, zonk dat magere lange lichaam ineen gelijk een gebouw, waarvan de gebindten vermolmd en verrot zijn. Nog vóór de nieuwe rechters gekomen waren, zakte zij op het ziekbed en stierf met het gebed eener kristinne op de lippen.

Antwerpen, 1881.

[Nummer 50]

De Eerw. Pater van den Bergh, S.J.

Het bloed der martelaren is het zaad der Kristenen

Deze waarheid, eens door Tertulianus zoo krachtig verdedigd, is het devies waaronder de missionaris zich van alle banden, waarmeê hij aan de wereld en alle schepselen is vast gesnoerd, losrukt, om zich geheel en al over te geven aan den apostolischen arbeid. Hij mint zijne ouders en bloedverwanten wel, maar de Vader aller vaders is zijn hoogste liefde; hij vergeet zijn vaderland wel niet, maar daar waar licht moet worden gebracht in de duisternissen is hij thuis, hij kent geen aardsche begeerten of verlangens meer, want zielen voor God te winnen is zijn eenig streven, en indien men tot op den bodem van het hart van elken missionaris kon lezen, men zou er het stil maar vurig verlangen vinden naar de martelkroon.

DE EERW. PATER VAN DEN BERGH, S.J.

De martelkroon, dat is de belooning, waarnaar de missionaris haakt, want behalve dat het zoet is voor God en zijn heiligen godsdienst te sterven, weet hij dat zijn bloed ten goede zal komen aan het volk, voor welks bekeering hij alles veil heeft: Het bloed der martelaren is het zaad, waaruit het Kristendom zal opschieten.

Deze gedachten vervulden ons bij het zien van de beeltenis van den eerw, pater Van den Bergh van de Sociëteit van Jesus, wiens heilig uiteinde zulk eene ontroering heeft verwekt bij allen, die met de omstandigheden bekend werden, waarvan zijn onverwacht sterven vergezeld ging.

Geven wij het in korte trekken weêr:

Op den 4[en] mei van dit jaar verkeerde de waardige familie Van den Bergh, wonende in het Noordbrabantsch dorp Veghel, in de blijdste verwachting. Zij wist toch, dat

dien dag de lieveling van allen, de eerw, pater Van den Bergh S.J.,in zijn geboortedorp, na eene afwezigheid van omstreeks twaalf jaren, zou terugkeeren.

'tIs waar, die terugkeer was te wijten aan eene ziekte, die het gestel van den vurigen missionaris had ondermijnd, een gevolg van het ruwe apostolaat, dat zijn deel was geweest, doch men hoopte dat de vaderlandsche lucht hem weêr de noodige krachten zou geven om met vrucht het begonnen werk voort te zetten, en in stilte dankte men God, die hen het voorrecht verleende, den dierbaren zoon nog eenmaal te zien en te omhelzen.

Op het bepaalde uur verschijnt de veelgeliefde zoon in de ouderlijke woning, maar helaas! lijdend en den dood nabij, doch met eene overgeving aan Gods H. Wil, die ailen tot in het diepste der ziel treft. Nauwelijks thuis, brengt men den geloofsheld te bed en ziet men zich genoodzaakt hem de laatste H.H. Sacramenten der Stervenden te doen toedienen.

Met eene godsvrucht, die allen diep ontroerde, ontvangt de lijdende priester de H. Communie en.... eenige uren later zat geheel de familie te treuren bij het zielloos overschot van hem, die de trots was van allen en de troost van haar hart. Pater Van den Bergh stierf als het slachtoffer van zijne trouwe en ieverige ambtsvervulling. Wie kan het uitmaken of de goddelijke Voorzienigheid hem niet bestemd had voor het roemrijk martelaarschap, doch hem eerst nog den troost wilde schenken hen weêr te zien, die hij naast God het liefste had hier op aarde!

Wreed werden de ouders van den ieverigen missionaris beproefd, doch het voorrecht dat hun veelgeliefde zoon in hunne armen den geest mocht geven, moge hen tot troost verstrekken. Op den zelfden dag van zijne terugkomst in het ouderlijke huis gaf pater Van den Bergh zijne schoone ziel aan zijn Schepper weêr; de droefheid, welke hij daardoor achterliet werd hem vergoed door eene dubbele vreugde: hij had zijne ouders weêrgezien en ging bezit nemen van de kroon die weggelegd is voor hen, die als soldaten van Jesus Kristus den harden strijd tot het einde volhouden.

Geven we thans eenige bijzonderheden uit dit voor God en de menschen zoo vruchtbaar leven.

Pater Van den Bergh werd den 28^en^ juli 1839 te Veghel geboren en was de oudste zoon eener deftige familie. Reeds van zijne jongste jaren af was hij een voorbeeld van deugd en godsvrucht, welke door zijne ouders met de meeste zorg werden aangekweekt, zoo dat het zich liet voorzien dat men iets buitengewoons van hem kon verwachten.

Zoodra hij tot de jaren van verstand was gekomen, was het zijn wensch tot den geestelijken stand opgeleid en een priester Gods te worden. Zijne ouders weêrstreefden hem in dezen hartewensch niet en zonden hun zoon naar het seminarie te St.-Michiels-Gestel, om later in het seminarie te Haaren zijne studiën te voltooien.

Gedurende dien tijd zijner studiën was hij in de volle beteekenis des woords een voorbeeld voor allen. Studiegenooten getuigen van hem, dat zij hem nooit, zelfs niet in 't geringste zich hebben zien schuldig maken aan eene overtreding van de discipline. Daartoe was bij te vroom en te ieverig, daartoe had hij zijne overheid te lief, eene liefde welke hij tot zijn laatsten snik is blijven koesteren.

Uit zulk een s'udent moest een voorbeeldig priester rijpen, en nauwelijks had de priester-

wijding hem tot deze waardigheid verheven of zijn oog reikte reeds verder dan de gewone zielzorg van eene of andere parochie. Zijn blik zag over den Oceaan naar de tallooze ongeloovigen, die, verstoken van de priesterlijke zorgen, een leven leidden, dat den vurigen priester op 't diepst griefde. Zijn hart trok hem naar de Nieuwe Wereld, waar een uitgestrekt gebied braak lag en slechts op de hand van den zaaier wachtte om de rijkste vruchten voort te brengen. Dat was een arbeid geëvenredigd aan zijn onwankelbaar geloof, zijn vurige hoop, zijne brandende liefde

Maar was de stem, die zoo luide in hem sprak. wel die van God? Deze vraag bleef voor den nederigen priester lang onbeslist; want beschouwde hij het eene verheven roeping zich geheel en al aan God te geven en slechts voor Hem en Zijn dienst té leven, juist daarom achtte hij zich onwaardig daartoe geroepen tè zijn.

Om dan zekerheid daaromtrent té bekomen, besloot hij vooreerst in het vaderland zijne priesterlijke loopbaan te beginnen en werd hij tot ka pelaan te Raamsdonk benoemd. De herinneringen, welke hij in die parochie heeft achtergelaten, zijn die van eene beminnenswaardige eenvoudigheid, gepaard aan een edelmoedig hart; voegt men daarbij een rusteloozen iever voor den dienst van God en in het vervullen zijner plichten, dan wordt het begrijpelijk dat de katholieken van Raamsdonk zeer noode den jongen priester na een tweejarig verblijf zagen vertrekken naar Amerika.

Want dat was zijn hartewensch gebleven, welke met den dag meer met kracht in hem optrad, totdat hij ten laatste de inwendige stem niet langer kon weêrstaan en het reeds gevormde besluit tot uitvoering bracht.

Hij begaf zich dan naar Amerika en trad den 7[en] October 1869 te Florissant (Missouri) in het noviciaat der EE. PP. Jesuiëten. Bij het voleindigen van dit noviciaat werd hij naar 's Mary's (Kansas) gezonden, waar hij zich door het afleg gen der groote beloften voorgoed aan dit roemrijk gezelschap verbond en zijn evangelischen werkkring begon.

Gedurende bijna twaalf jaren wijdde hij daar zijne beste krachten aan het apostolaat met een iever die hem aller harten won. Geheel zijn leven was eene aaneenschakeling van het in beoefe ning brengen van alle priesterlijke deugden Bidden, prediken, biecht hooren en het schrijven van populaire stichtende brieven, dat waren zijne onophoudelijk elkaar afwisselende bezigheden. terwijl het opsporen van verlaten zondaren om hen tot God terug te brengen een zijner meest geliefkoosde uitspanningen was. Hitte noch koude ziekte noch moeielijkheden konden den man Gods van het volbrengen zijner taak terughou den, en bij alles wat hij ondernam was zijn leus: de glorie van God, het heil der zielen! en met dezen oorlogskreet was hij onweêrstaanbaar.

Wij zullen wel niet behoeven te zeggen, dat hij zich evenveel vrienden en bewonderaars won als hij kenissen telde en zijn bijnaam: *the little saint,* de kleine heilige, hem door zijne geloo vigen gegeven, zegt overigens meer dan wij hier in woorden kunnen weergeven.

De onvermoeide iever, waarvan hij blaakt, was de oorzaak der kwaal welke hem had aangetast. Op bevel zijner overheid moest hij daarom voor een wijl zijn apostolischen arbeid staken en in het vaderland genezing gaan zoeken. De reis, welke hij in gezelschap zijner neven, de Eerw, heeren Louis en Frans Hendrickx, deed, had een noodlottigen invloed op hem, doch in het zwaarste lijden, beantwoordde hij elk

woord van deelneming zijner gezellen met zijne kernspreuk: elk lijden en elke beproeving zijn maar kleine kruisjes!

Wij weten hoe zijn einde was. Mogen deze korte woorden, aan zijne nagedachtenis gewijd, beschouwd worden als eene hulde aan de Sociëteit van Jesus, waarvan hij een sieraad was, als eene deelneming in de smart zijner geliefde ouders, als eene bede voor de zielerust van hem, die in zijne korte levensjaren zooveel deed voor het zielenheil zijner medemenschen.

Biddende Grieken.

Wij hebben hier een tonèel voor ons uit eene grieksche kerk, waar zoo als bekend is, een eeremoniëel gèvolgd wordt, dat door bijzondere omslachtigheid en rijkdom uitmunt. De grieksche godsdienstoefening bestaat hoofdzakelijk uit uiterlijke plechtigheden, terwijl van preêken en godsdienstig onderricht nagenoeg geen werk gemaakt wordt. Van die plechtigheden maakt vooral het zingen van psalmen èn hymnen een groot deel uit, en gewoonlijk blijft dit tot het koor beperkt, daar het gébruik van instrumenten uitgesloten is en de geloovigen aan het gezang geen deelnemen.

In plaats van ons echter eene grieksche kerkplechtigheid in al haar oostersche pracht op het doek te brengen, heeft de schilder Gérómc het oogenblik gekozen, waarop het kerkgebouw nagenoeg ledig is èn slechts een paar biddenden nog op de zerken geknield liggen. De biddenden zijn twee jonge vrouwen en een man, die waarschijnlijk haat bediende is.

Men onderscheidt in de kerk geen andere meubels dan een grooten kandelaar, waarop eene kaars, die ten naaste bij afgebrand is, terwijl noch de architectuur, noch de decoratie iets bij zonder aantrekkelijks aanbiedt. In het schilderachtige der biddende groep en de rijk gedrapeerde kleeding, zoowel van de dames als van haar begeleider, heeft de schilder echter genoeg kleur en levendigheid weten te brengen, om belangstelling voor zijn tafereel in te boezemen.

Verleden en toekomst.

‘In 't Verleden ligt het Heden,
In het Nu wat worden zal.’

Aldus zingt een onzer dichters. Zij het ook onder andere woorden, het dunkt ons dat de zelfde gedachte de oude grootmoeder vervult nu haar kleindochterke, aan wie beide ouders door den dood waren ontrukt, zich zoo kinderlijk tegen haren schoot vlijt. Treurig is haar de herinnering harer eigene jeugd, want ook haai ontvielen op nog jeugdigen leeftijd vader en moeder. Zonder genoegzame leiding, want de bloedverwanten, die zich haar aantrokken, ver waarloosden bijna geheel hare opvoeding, en zoo had zij reeds vroeg in armoede en dienstbaarheid het bittere van het aardsche leven leeren kennen. Een leven van strijd en lijden was ook na hare eerste jeugd ruimschoots haar deel geweest. Doch op God had zij betrouwd, Hem had zij dagelijks om sterkte gebeden en de Vader der weezen had haar steeds ter zijde gestaan en gered uit alle gevaren, die van de zijde der wereld haar bedreigden. Toen, het is waar, volgden erjaren van echtelijk geluk, van voorspoed en welvaart maar ook vele beproevingen werden haar niet: onthouden. Eene sleepende ziekte

trof haren echt genoot en liet haar na eenige jaren van kommer en zorgen als weduwe achter. Toch bleef zij sterk en gelaten onder het lijden; immers haai eenige dochter, insgelijks een weduwe, behoefde haren steun in de treurige omstandigheden waarin de dood van haar echtgenoot haar gebracht had. Weinig dacht de oude moeder er aan, dat op haren hoogen ouderdom een laatste smartelijk verlies door den dood harer dochter haar treffen zou. Zij had dan ook al haren kristelijken moed noodig om dien zwaren slag te dragen; zij deed het echter, te meer, wijl haar kleindochter, ouderloos achtergelaten, aan hare moederlijke zorgen was toevertrouwd.

Het kan ons dus niet verwonderen, dat zij; treurig neêrziet op de kleine aan hare voeten en haar droevig verleden overdenkende een gelukkiger toekomst voor hare kleindochter van ganscher harte wenscht. Donker is nog die toekomst, groot zijn de gevaren, maar haar verleden zal het kind ten goede komen, hare levenservaringen zullen het tot wijze lessen strekken. Zij zal het leeren, hoe God haar immer hulp verleende in den levensstrijd en troost verschafte in droefheid, en, wil het luisteren naar hare stem, dan vreest zij niet voor de toekomst harer kleindochter en is zij verzekerd van haar tijdelijk en eeuwig geluk.

Verledèn en toekomst; hoe verschillend in schijn en hoe gelijk ih de werkelijkheid! Hoopvol lacht de toekomst de kleine tegen, want haar oog reikt niet verder dan tot den dag van morgen. Zij kan zich geen denkbeeld vormen, dat de toekomst voor haar nog iets anders dan kinderlijke genoegens verborgen houdt, dat grootmoeder zoo dikwijls droevig is en zuchten slaakt, is voor haar een onoplosbaar geheim. Welk een onderscheid tusschen toekomst en verleden, zou men geneigd zijn na de voorafgaande voorstelling van de eerste te beweren; en nochtans bestaat dit onderscheid slechts in schijn. Immers 's menschen ouderdom is de zoete of wrange vrucht zijner jeugd; wat gezaaid is wordt gemaaid. De oude onzer gravure is het beeld des verledens, het jeugdig kind dat der toekomst; de laatste is de veelbelovende bloesem, de eerste de rijpe vrucht, maar beide ontsproten uit een zelfden stam, uit den boom des menschelijken levens.

Merkwaardigheden op het gebied van wetenschap, nijverheid en kunst.

> INHOUD: De brul- of monsterkikvorsch. - Het toen mend gevaar voor blikseminslag en de middelen daartegen. - De ruimte, die een bliksemafleider beschermt. - De boterplant.

Wie kent hem niet den kwakenden burger onzer slooten en plassen, den vlaamschen nachtegaal, die ons gedurende de schoone zomeravonden zijn liefelijk concert te genieten geeft? Voorzeker, men zou geen Vlaming moeten zijn, om dat echt vaderlandsche diertje niet te kennen, dat ons in onze jongensjaren zoo dikwijls met zijne stoute sprongen vermaakte, ja misschien het slachtoffer werd onzer wreede speelzucht, waar de stoutsten onder ons het in den zin kregen ‘den kikvorsch zijn broeksken af te stroopen.’ En dat wij hem thans niet vergeten, daarvoor zorgt de rustelooze kwaker wel. Menigeen onzer zal misschien in de laatste dagen wel reden gehad hebben, om met Bilderdijks woorden te klagen:

> Laatst [legde ik mij ter rust], vermoeid en 't hoofd bezwaard,
> En 't eindloos wrikkikkik uit riet en waterkruiken
> Liet heel den langen nacht mij 't vaakrig oog niet luiken,
> Maar slaaploos lag ik daar met hoofdpijn zonder heul,

Totdat mij 't haangekraai weer opriep van de peul.

Inderdaad, de vorsten uit de middeleeuwen, die gedurende hun slaap de kikvorschen door stokslagen tot zwijgen lieten brengen, hadden het nog zoo kwaad niet verzonnen. Doch als zij het gekwaak der onnoozele europeesche kikvorschen al zoo ondraaglijk vonden, wat zouden zij dan wel gezegd hebben van het gebrul van den kikvorsch op achterstaande gravure, die zich om zijn vervaarlijke stem den naam van *rana mugiens* of brullenden kikvorsch verworven heeft Gelukkig woont hij tamelijk ver van ons af, namelijk in Amerika en wel vooral in de nabijheid der stad New-York, zoo dat hij ons 's nachts niet wakker zal houden.

En niet alleen in het kwaken is de *rana mugiens* onze kikvorschen de baas, maar ook in grootte wint hij het ver van hen, al heeft hij ook niet de pretensie van den kikvorsch uit de fabel, die zich tot den omvang van een os wilde opblazen. Hij bereikt dikwijls de lengte van vier decimeters, gemeten van den bek, tot aan het uiteinde van de achterpooten, die de helft van het lichaam beslaan. Aan dien kolossalen om vang paart hij eene be wonderens waardige vlugheid en maakt sprongen van een meter, drie vier. Zoo als te begrijpen is, versmaadt hij het

voedsel onzer nietige europeesche kikvorschen en maakt slechts jacht op vischjes en watervogels, die hij bij de pooten grijpt en onder water trekt, zoo hij ze niet op het land haalt, gelijk onze gravure het voorstelt. In één woord, hij is de koning der kikvorschen en mag met het volste recht de woorden van den held uit den *Muis- en kikvorschkrijg* op zich toepassen:

'k Ben koning Blaaskaak, die in dezen poel 't gebied
Der vorschen voer, 'k verberg u ook mijn afkomst niet.

Men behoeft juist geen reuzenkikvorsch te zijn om een grooten sprong te maken. zal de lezer denken, nu wij hier van de *rana mugiens* op den bliksem overstappen.

In den loop der laatste tien jaren is herhaaldelijk de vraag opgeworpen of het gevaar voor het inslaan van den bliksem in gebouwen niet aan het toenemen is. En die vraag is reeds meermalen bevestigend beantwoord, waarbij dan als vermoedelijke oorzaak het veelvuldiger voorkomen van onweders werd opgegeven.

Door dit twistpunt geïnteresseerd, heeft de duitsche geleerde Dr. Holtz zich in den laatsten tijd bezig gehouden met het verzamelen van de volledigste gegevens voor eene statistiek zoowel over de onweders als over de gevallen van blikseminslag in gebouwen. Betreffende de eerste ontving hij van omstreeks tachtig metereologische inrichtingen de beste opgaven, terwijl hij omtrent de laatste inlichtingen ontving van een zestig brand waarborgmaatschappijen. Verdere gegevens vond hij in eene statistiek betreffende de maatregelen tegen gevaar voor bliksem, in ongeveer tweehonderd duitsche kerkdorpen genomen, alsmeê in eene statistiek over de schade, die door het hemelvuur was aangericht, steunende op gegevens van omstreeks vijftig brandassuranties.

Al die verschillende feiten deden Dr. Holtz tot de volgende besluiten komen:

1. Over het algemeen neemt het aantal onweders niet toe, en zulks is ook voor de toekomst niet te vreezen.

2. Daarentegen neemt wel het gevaar toe voor het inslaan van den bliksem in gebouwen, althans sedert het jaar 1854 en dat wel zoo aanmerkelijk, dat o.a. in Duitschland dat gevaar sedert genoemd tijdstip verdriedubbeld is.

3. De redenen voor die toeneming zijn uitsluitend in tellurische veranderingen te zoeken, en wel eensdeels in de toenemende uitroeiing der bosschen (misschien ook in de vermeerdering van spoorwegen, telegraaflijnen, straatwegen enz.), daar hierdoor de onweders meer naar bewoonde plaatsen worden getrokken; ten andere in de voortdurende uitroeiing der boomen in ste[d]en en dorpen en in het aanbrengen van gevaarlijke deelen aan en in gebouwen, waardoor deze bij uitstek aantrekkingspunten voor den bliksem worden.

4. De schade, door den bliksem aangericht, is bij een gelijk aantal gebouwen ongeveer in dezelfde mate toegenomen als het gevaar voor blikseminslag; brengt men de vermeerdering der gebouwen in rekening, dan is de schade nagenoeg in verhouding van 1:4 aangegroeid.

5. Daar het meerendeel der genoemde tellurische wijzigingen waarschijnlijk ook voor de naaste toekomst geldend blijft, heeft men eene voortdurende toeneming van het gevaar voor blikseminslag te verwachten, wanneer men althans daartegen geen maatregelen neemt.

6. Tot die maatregelen moeten in de eerste plaats de bliksemafleiders gerekend worden, doch alleen zulke, die met het oog op de veranderde omstandigheden zijn

ingericht; verder moet de vernieling van boomen zooveel mogelijk beperkt en daarentegen voor nieuwe aanplantingen gezorgd worden; ook zal men zooveel mogelijk het aanbrengen van gevaarlijke deelen, die geen wezenlijk nut aanbrengen, moeten vermijden, en waar dit niet geschieden kan, buitengewone voorzorgen moeten nemen.

Voegen wij aan deze wetenswaardige bijzonderheden nog de volgende opgave toe omtrent de uitgestrektheid der ruimte, die door een degelijken bliksemafleider beschermd wordt. Wij zijn ze verschuldigd aan de onderzoekingen van den natuurkundige Preece.

Deze is tot de conclusie gekomen, dat een bliksemafleider alle gebouwen en voorwerpen beschermt, besloten in eene kegelvormige ruimte, waarvan de hoogte gelijk is aan die van den bliksemafleider, en weIker grondvlak een cirkel is, met een straal aan die hoogte gelijk.

Bij een nauwkeurig onderzoek van talrijke gevallen is het Preece gebleken dat eIk gebouw binnen die kegelvormige ruimte als behoorlijk beveiligd kan beschouwd worden. Wel heeft men in vele gevallen waargenomen, dat b.v. vooruitstekende punten van een toren getroffen werden, ofschoon de top van een bliksemafleider was voorzien; maar altijd waren die punten buiten de beschermende ruimte gelegen. Het is dan ook tot meerdere veiligheid ernstig aan te raden, op eIk vooruitstekend punt van een gebouw een afzonderlijken bliksemafleider te plaatsen en dien des te hooger te nemen, naarmate de te beveiligen ruimte grooter is.

Toen Poot de koe een ‘wandelend botervat’ noemde, zal niemand daarin meer gezien hebben dan eene dichterlijke vrijheid; evenzoo heeft niemand zich laten beetnemen door het uithangbord van zeker winkelier in een onzer groote steden, waarop met kolossale letters het woord b o t e r m i j n prijkt. Men denke echter noch aan eene dichterlijke vrijheid, noch aan eene aardigheid, nu wij onzen lezers gaan verhalen van de ontdekking eener boterplant.

Inderdaad is zuIk eene plant - ook al een product der Nieuwe Wereld - onlangs ontdekt en wel door den ex-president der Vereenigde Staten, generaal Grant, die niet alleen een gelukkig krijgsman en bekwaam politieker, maar ook een geleerd botanicus moet zijn. Hij heeft de *butter plant* in Mexico aangetroffen, en een ondernemend bloemist, zekere heer Van Goidtshoven, een Belg van geboorte, heeft hem reeds voor eene som van driehonderd duizend dollars het uitsluitend voorrecht afgekocht, de kostbare plant te telen op onmetelijke, nog braak liggende gronden, die de staat Georgië hem kosteloos heeft afgestaan, en ze te zijnen bate te exploiteeren. Dit leest men althans in de amerikaansche *Post-Appeal,* die er bijvoegt dat de boterplant eene totale omwenteling in de amerikaansche botern ij verheid zal teweegbrengen, daar zij het gebruik der margarine, die bij de Amerikanen sinds lang de koemeIk vervangen heeft, geheel verdringen zal.

Wij lezen dat de nieuwe wonderplant zich in de Zuidelijke Staten der Unie goed laat acclimateeren; het is daarom te vreezen dat zij op onzen bodem niet groeien zal.

De Parijsche commune
Door A.J. Meijs Pr.
(Slot.)

De maat der ongerechtigheden was vol; weinig meer dan twee maanden tijds was de levensduur der Commune, en gedurende die kortstondige heerschappij heeft zij zich doen kennen als de waarachtig natuurlijke vrucht der goddelooze beginselen onzer eeuw. Den hoogmoedigsten opstand tegen God en alle gezag, het zoeken naar bandeloos genot en de schending van alle recht en eigendom heeft zij openlijk gepredikt, en des noods, met vernietiging van geheel Parijs, in praktijk gebracht.

Frankrijk heeft dat alles met leede oogen aanschouwd, met verkropte woede aangezien. Hevig geschokt en diep verontwaardigd staarde het op de verwoestingen, die de laffe snoodaards bij hun aftocht hadden aangericht, en de gerechte wraak bleef niet uit; duizenden ondergingen de welverdiende straf. De acten der terechtzittingen, waarin de gevangen communards gevonnisd en de afwezigen bij verstek veroordeeld werden, vormen gansche boekdeelen in de archieven der fransche rechtspleging.

De verdedigers en voorsprekers der Commune - en deze worden er helaas maar al te veel gevonden[1] - hebben het getal der opstandelingen, die door de linietroepen op staanden voet gedood zijn, ontzettend vergroot, zelfs tot verscheidene tienduizendtallen opgevoerd. Natuurlijk wordt het wrekend gezag door die lieden ook in deze zaak van de grootste wreedheid en willekeur beschuldigd. Doch de officieele stukken bewijzen, dat het getal diergenen, welke door de verbitterde en getergde fransche soldaten gevangen genomen en aanstonds gefusilleerd zijn, niet meer dan tusschen de zeven- en achtduizend bedragen heeft. Rekent men daarbij de ongeveer tien duizend schuldigen, die naar Nouméa of elders gebannen zijn, dan moet men bekennen dat de justicie, in Frankrijk jegens de 150.000 lieden, die de zaak der Commune gediend hebben, niet zoo buitengewoon streng gehandeld heeft.

Het grootste getal der schuldigen is aan de straf ontkomen. Opmerkelijk zijn de verschillende listen en uitvindingen, waarvan de vluchtelingen zich bediend hebben, om aan het argus-oog der policie te ontsnappen. Velen hunner hadden in de laatste dagen der Commune reeds de noodige voorzorgsmaatregelen genomen, om bijtijds hunne galons en waardigheidsteekenen voor andere kleeren te kunnen verwisselen: dan werden baard en snor handig afgeschoren, en de woeste, krijgshaftige commune-held was op eenmaal in een stemmig burgerman herschapen. Nooit zag men in Parijs zoovele baardelooze gezichten als in de eerste dagen na de Commune. Anderen namen tot de vreemdsoortigste vermommingen hunne toevlucht, en bereikten bijv, in het kostuum van schoorsteenveger of ossendrijver of als livreibediende van een voornaam heer de buitenlandsche grenzen[2]. Ja, zelfs heeft het priesterlijk kleed, dat onder de Commune zooveel als eene veroordeeling gold, in die dagen meer dan een commune-man van den dood gered. Een individu had zich het gewaad van een bisschop, den hoed met gouden kwasten, paarsche kousen, enz. weten aan te schaffen. Als een vreemd prelaat nam hij zijn intrek in een hôtel, en daar hij waarschijnlijk

1) Ook in ons land zijn er stemmen tot verdediging der Commune opgegaan; o.a. heeft de ex-dominee DomelaNieuwenhuis die droevige taak aanvaard en eene brochure het licht doen zien, waarin de meeste gruwelen der commune-mannen òf verontschuldigd, òf op rekening van Versailles geschoven worden. Wel is het te verklaren, hoe een man met communistische beginselen als Domela Nieuwenhuis de misdaden zijner geestverwanten tracht te verbloemen, doch zoolang men nog aan godsdienst, gezag en waarheid hecht, kan men, dunkt ons, met de gevoelens van den ex-predikant moeielijk medegaan.

2) Ondanks al die vermommingen zijn er natuurlijk toch velen herkend en gevat. Opmerkelijk is het, dat de vroegere ijdelheid der commune-mannen later meermalen aan de policie een hulpmiddel geleverd heeft, om de opsporing der schuldigen te vergemakkelijken. Velen hadden namelijk ‘in de goede dagen’ hun portret laten maken. Het liefst poseerden zij voor den fotograaf in groot tenue voor eene barricade. Deze portretten waren later in de handen der vervolgers natuurlijk een gevaarlijk wapen tegen de vluchtelingen.

wel eens gehoord had van een bisschop van Hermopolis *in partibus infidelium,* teekende hij zich bisschop van Thermopylen *i.p.i.* De vreemde titulatuur wekte achterdocht bij de policie, die dit episcopaat wel wat uit al te vreemde streken vond. Zij deed onderzoek naar den titularis, en nam den zoogenaamden bisschop gevangen. Gelukkiger was Cluseret, een befaamd hoofd der Commune. Deze kwam op zijne vlucht bij een zeker geestelijke, die hem bekend was, aankloppen, en verzocht, dat deze hem in zijn huis verbergen zou. De priester is Verschrikt en weifelt een oogenblik. ‘Zoo ge mij wegjaagt, word ik voor uwe deur doodgeschoten,’

zegt de commnnard. ‘Kom dan binnen,’ antwoordt de geestelijke, ‘ook vroeger dienden de kerken tot toevluchtsoord voor misdadigers; kom binnen, en wees niet bevreesd.’ Eene maand lang bleef Cluseret bij dien goeden priester. Toen het uur daar was om te ontkomen, trok hij eene toga aan, en kwam veilig over de grenzen.

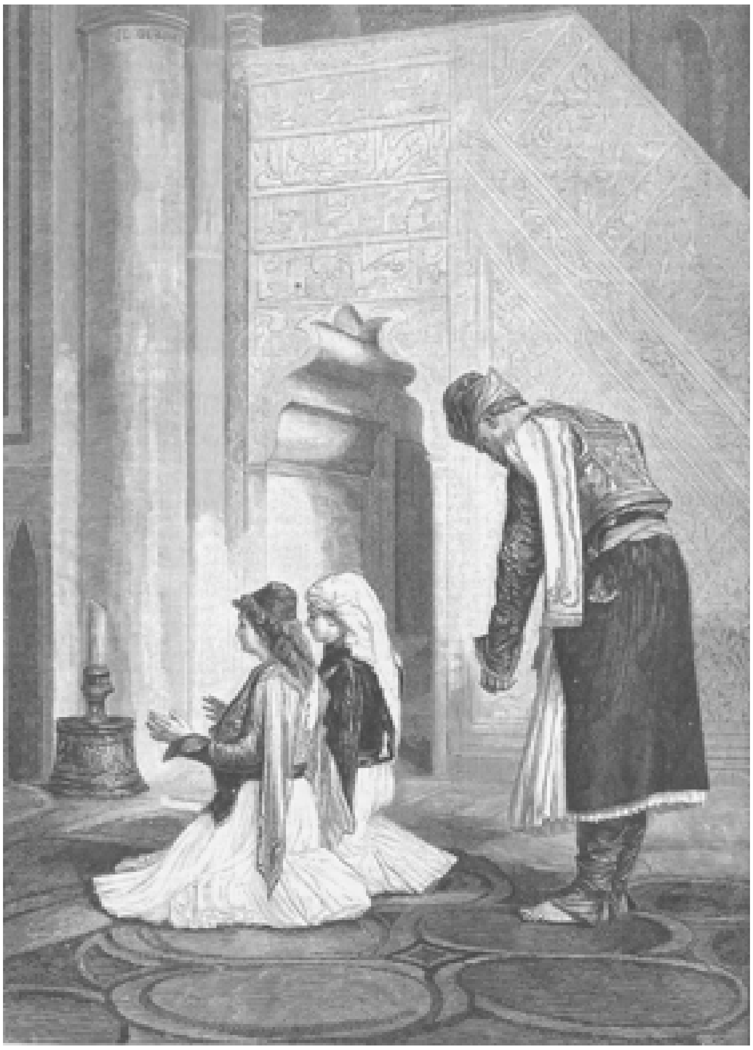

BIDDENDE GRIEKEN.

Wel verre van bekeerd te zijn schijnen de ontsnapte booswichten door hunne nederlaag nog woedender geworden. Het is ongelooflijk, met weIk eene driestheid die lieden in hunne latere bijeenkomsten, vooral te Londen, zijn opgetreden. Niet alleen komen zij er openlijk voor uit, een of ander gruwelstuk onder de Commune bedre ven te hebben, niet alleen dat zij hunne misdaden verheerlijken, maar zelfs voor de toekomst leggen zij hunne schandelijke plannen bloot. Hunne programma's zijn reeds opgemaakt; daarin komt o.a. voor de lijst der mannen, die zij het eerst zullen vermoorden, als cenmaal de zaken weêr in hunne handen zijn. Priesters en vorsten nemen in die reeks eene voorname plaats in. Uit al het doen en laten dier revolutionairen blijkt voIkomen de waarheid van hetgeen wij reeds vroeger gezegd hebben: zij zullen niet rusten voordat hun streven, de omverwerping der geheele maatschappij en de voIkomen triomf van het proletariaat of den vierden stand bereikt

is. Slechts met vernietiging van eene der beide partijen zal die groote wereldstrijd eindigen.

En Frankrijk, wat is er sinds de Commune van dat ongelukkige land geworden?

VERLEDEN EN TOEKOMST.

Op den beruchten heuvel *Mont-Martre,* waar het droevig en vreeselijk drama een aan vang nam, zijn de grondslagen gelegd voor een prachtigen tempel, die het opschrift dragen zou: *'Sanctissimo Cordi Domini nostri Jesu Christi Gallia poenitens et devota.'* Aan het allerheiligste Hart van onzen Heer Jesus Kristus, het boetvaardige en toegewijde Frankrijk.' Zoo wilde dit land boete doen en eerherstel geven voor de zonden der Commune. Helaas! nog zijn de muren niet omhoeg gerezen, nog altijd is die tempel onvoltooid. De eerste indrukken zijn voorbij, en het betere deel der fransche bevolking heeft het sinds dien tijd al meer en meer moeten afleggen tegen de goddelooze meerderheid. Priesters en kloosterlingen zijn uit hunne instellingen verjaagd, en de misdadigers der Commune, van hunne boeien bevrijd, met gejuich en gejubel in Frankrijks hoofdstad binnengehaald. Weêr wordt er de godsdienst vervolgd en gelasterd, weêr wordt er openlijk de bloedige revolutie gehuldigd, en priester- en vorstenmoord gepredikt. Wat moet er van Frankrijk worden? Wij weten het niet, wij durven ons aan geene voorspellingen wagen, maar één ding is zeker: zonder godsdienst gaat Frankrijk te gronde. Want ondanks allen stoffelijken bloei van het door de natuur zoo rijk bedeelde land, ondanks de schatten, die onophoudelijk

aan zijne schatkist toevloeien, ondanks het democratisch woord, dat Gambetta, de man van Belleville, de man van het oogenblik onlangs sprak: ‘Frankrijk gaat eene schoone toekomst tegemoet, omdat nu niet één man, maar omdat alle burgers voor den opbouw en de bescherming van den staat zorg dragen,’ ondanks dat alles blijft eeuwig de waarheid van het goddelijk woord: IJdel is de arbeid der werklieden, als de Heer het huis niet bouwt; tevergeefs waakt de wachter, als de stad niet bewaakt wordt door God.

Voor Frankrijk, den oudsten, den bevoorrechten zoon der Kerk, voor zijn ondankbaar voIk, steeds zoo mild door God gezegend, is het bedreigend woord des Heeren reeds in vervulling gegaan: ‘Mijn toorn zal tegen hen losbarsten, en mijn aanschijn zal Ik voor hen bedekken. Ik zal hen prijk geven aan de verwoesting: alle rampen en verdrukkingen zullen hen kwellen, tot dien dag, waarop zij eenmaal zullen uitroepen: ‘Waarlijk, al deze rampen hebben ons getroffen, omdat God niet met ons was.’

Moge, door de gebeden der duizenden rechtvaardigen, weIke Frankrijk nog bezit, die dag spoedig voor het ongelukkige land aanbreken.

De geheimen van een Amsterdamsch Huurbordje, door Ravo.

Wanneer men een woning zoekt, en mei of november dreigend nadert, is het niet meer dan natuurlijk, dat men links en rechts zijn oogen den kost geeft, om een bordje te ontdekken, weIks zwarte letters aankondigen, dat het annexe huis geheel of gedeeltelijk te huur is. Dat kleine, nietige voorwerp, ternauwernood een paar vierkante duim groot, wordt dan eensklaps iets gewichtigs in ons oog, een poolster in den woningennood; men nadert schoorvoetend, werpt haastig een blik op het briefje, dat tegen een der ramen van het benedenhuis geplakt is, om te zien, hoe hoog de huur is, en..... helaas, al te plotseling is dikwijls de illusie verdwenen, en daalt het pas nog in onze schatting zoo hoog staande plankje weêr bliksemsnel tot zijn ware laagte aan den deurstijl, anderhalven meter bo ven den beganen grond. Met een minachtenden blik, als kon het arme ding het helpen, gaat men verder en mompelt: ‘Nou, die durft ook wat vragen, 1000 franken voor een tweede bovenhuis, op zóó'n stand!’ Komt men later voorbij, en hangt het bordje er nog, dan gevoelt men zelfs een soort van leedvermaak, en zou men ieder staande willen houden, om hem zegepralend toe te voegen: ‘Hadt jij ook niet gedacht, dat ze met dat bovenhuis lang in hun maag zouden zitten? Is de vent gek!.... 1000 franken!’

Dergelijke beschouwingen en kleine wraakoefeningen behooren intusschen, gelijk ik reeds deed opmerken, slechts in het brein en het hart thuis van dengene die in nood is; die huren moet en niets vinden kan. Is men eenmaal geborgen, terstond beschouwt men de zaak van een andere zijde. Zoo is het mij bijv, overkomen, dat ik medelijden gevoelde met een bordje, 'tweIk ik vier lange maanden, blootgesteld aan alle gestrengheden van den winter, tevergeefs zijn patroon zag dienen. Soms was het, alsof het mij mismoedig aankeek, en toen ik het op zekeren januari-avond gecoiffeerd zag met een hoedje van sneeuw, werd het mij week om het hart, en kwelde mij schier de gedachte, dat ik reeds gehuurd had. Mijmerend zette ik mijne wandeling naar mijn woning voort, en wierp mij daar in een gemakkelijken stoel voor het blozende kacheltje, doch hoewel de warmte mij aangenaam stemde, bleef mijn geest zich voortdurend bezighouden met het besneeuwde bordje. Eindelijk vielen mijne

oogleden, zwaarder en zwaarder, dicht, en bevond ik mij wederom op de plek, waar ik zoo even eenige oogenblikken belangstellend had stilgestaan.

‘Zoo, zijt gij daar weêr?’ fluisterde het bordje, dat met zijn half onder den sneeuw begraven zwarte letters den vorm van een meisjeskopje had aangenomen, ‘ik had u wel verwacht; want toen gij straks naar mij opkeekt, meende ik eenig medelijden in uw oog te lezen. O, dat deed mij zoogoed, mij, arme verlatene, die bijna niets dan zure of spottende gezichten krijg.’

‘Ziet het er dan zoo erg treurig, zoo desolaat daarboven uit?’ bracht ik aarzelend in het midden, bevreesd van, in plaats van olie, vitriool in de wonden te gieten.

‘Ja, eerlijk gesproken, moet ik bekennen, dat de menschen gelijk hebben als zij het bovenhuis niet willen hebben; 't is wel geen slechte stand; maar voor 1000 franken een voor- en achterkamer, nog een kamertje, een keukentje en een stuk zolder, dat is wel wat kras. Wanneer het dan ook al gelukt een huurder te krijgen, is het er doorgaans een, die bang is, dat hij niet onder dak zal komen; óf een, die niet betaalt; óf een, die wèl betaalt, maar bij het betrekken der woning reeds uitziet naar een andere. Geregeld word ik dus eIk jaar, en meestal spoediger, voor eenige maanden vastgespijkerd, ter prooi aan weêr en wind en allerlei ontberingen.’

‘Arm kind,’ zuchtte ik, ‘gij moet al wel veel hebben geleden.’

‘Ja, zeker heb ik veel geleden; maar wat mij het meeste kwelt, is de eenzaamheid. Tot voor weinige dagen hield een zuster, van het benedenhuis, mij gezelschap, en ook zij scheen veroordeeld om het barre weêr nog geruimen tijd te moeten trotseeren. Gelukkiger dan ik, heeft zij weêr een onderkomen op den zolder gevonden, en nu ben ik alleen, geheel alleen met mijn leed. Ach, een deelgenoot in het lijden is zoo'n troost, aan den boezem van anderen te klagen en te schreien zoo zoet!’

Werktuigelijk greep ik in mijn zak, om althans geldelijk hulp te bieden, doch werd in die beweging gestuit door de vraag: ‘Wil ik u mijn geschiedenis eens vertellen? Ik weet, dat gij begaan zijt met mijn treurig lot, en ik ben u daar zoo dankbaar voor, dat ik mijn geheimen, die ik nog aan niemand toevertrouwde dan aan mijne zuster, ook aan u wil meêdeelen. Gij denkt misschien, dat mijn geschiedenis niet veel kan beduiden: wat Zou een arm verlaten en bovendien zeer hulpeloos schepsel interessants hebben kunnen ondervinden! En toch, gij vergist u; door de gestadige wisseling van huurders heb ik meer doorleefd dan gij zoudt vermoeden.’

‘Welaan,’ voegde ik deelnemend mijn kleine praatster toe, ‘laat eens hooren. Gij maakt mij inderdaad nieuwsgierig.’

Zonder den traditioneelen kuch, waarmêe eIke spreker, die zich van zijn waardigheid bewust is, zijn verhaal of redevoering begint, en die doet denken aan het stemmen van violen vóór een concert, ving mijn vriendinnetje haar verhaal aan op den meest ongekunstelden toon. Wat ik van haar koude lippen heb opgevangen, geef ik hier onveranderd, alleen een weinig gekuischt en ontdaan van het wel eigenaardige, maar voor het oor minder welluidend amsterdamsch dialect, aan den lezer terug.

't Is nu ruim vijfjaar geleden - begon zij -, dat ik in dienst van mijn meester trad. Om de waarheid te zeggen, moet ik bekennen, dat ik, jeugdig en frisch als ik er uitzag, nogal veel ophad met mij zelve, en dacht, dat een ieder, die mij in het oog kreeg, zich onweêrstaanbaar getrokken moest gevoelden naar het bovenhuis, waaronder ik in mijn fonkelnieuw pakje prijkte. Wreede teleurstelling! Meer dan twee maanden gingen voorbij, alvorens het tot ernstige onderhandelingen kwam, en ik kans bad uit mijn minder aangename positie verlost te raken. Op een kouden namiddag van

december beklom een circa dertigjarige dame de stoep, keek naar het briefje op de deur, belde, en vroeg vergunning om het bovenhuis te mogen bezichtigen. Wanneer ik zeg: een dame, dan bedoel ik daarmeê eenvoudig iemand met een damesgezicht. Hare kleeding, ofschoon van goede stof en blijkbaar door de hand van een bekwame naaister vervaardigd, veiried echter geen weelde, en in de trekken van haar gelaat lag noch voorspoed noch geluk te lezen. Ik gevoelde aanstonds innig medelijden met de onbekende, en verlangde vurig - neen, verdenk mij niet van eigenbelang! -, dat zij het met mijn meester eens zou worden. Gij begrijpt derhalve mijn vreugde, toen ik twee dagen later werd losgemaakt en naar den zolder gebracht: het bovenhuis was verhuurd, en zou met februari worden betrokken, vertelde mijn zuster, die mij met vreugde verwelkomde.

In de eerste dagen, die dat tijdstip voorafgingen, plaagde ik mijn hersenen met allerlei gissingen. Wie kon die vrouw toch zijn? Was zij weduwe met een huisgezin. Of stond zij alleen in de wereld? Het eerste kwam mij, na lange overweging, het waarschijnlijkste voor, en zonder mij verder te kwellen, wachtte ik met spanning het oogenblik harer komst.

Eindelijk is het 1 februari. Omstreeks den middag - ik lag op een dwarsbalk bij het zoldervenster, zoo dat ik een vrij uitzicht naar buiten had - verschijnt een zolderschuit[1)] in de gracht, voor het huis, en terwijl ik mij zelve de opmerking maakte, dat de meubels, voor zoover zichtbaar, een vrij netten inboedel schenen te vormen, bespeur ik op den overkant der gracht de lang verwachte. Zij is alleen; kinderen zie ik niet: die zullen misschien later komen. Kort daarop hoor ik onder mij beweging. Ik luister, houd mijn adem in, en meen zuchten en snikken te hooren. Dit duurde evenwel slechts een oogenblik, en door het binnendragen en ophijschen der meubelen van de schuit in de woning, was het mij in de eerste uren niet mogelijk meer uit te vorschen dan het weinige, dat ik wist. Het eenige, waaruit ik nog meende te kunnen opmaken, dat de onbekende tot een goede familie moest behooren, was het gemompel van den schipper, dat hij geen jenever maar hollandsch bier van die ‘sjofele mevrouw’- ze had zeker op de vracht willen afdingen - te drinken kreeg.

Middelerwijl is het omstreeks 5 uur en tamelijk donker geworden; het gestommel houdt op, en nu verneem ik duidelijk twee stemmen, waaronder die van een man. Zij is dus niet alleen, fluisterde ik, als ware ik bevreesd mijn tegenwoordigheid te verraden; zij schijnt gehuwd te zijn, doch stil.....

‘Kom, lieve Marie,’ klinkt het troostend uit den mond van den man, ‘kom, nu niet langer geschreid; je weet, dat doet mij zeer, en wij zijn nu immers zoo gelukkig van een vrij fatsoenlijk onderkomen te hebben, 't Is waar, het verschil tusschen nu en verleden jaar is groot; maar het is nu eenmaal niet anders, en wij moeten ons in 's hemels naam onderwerpen aan ons lot. Wie weet, of Onze Lieve Heer niet spoedig weêr betere dagen voor ons doet aanbreken.’

‘Ja, beste Arnold, ik weet het wel.’ zoo klinkt het antwoord, ‘jij spant al je krachten in, al bloedt je het hart, om mij op te beuren; ik ben er je dankbaar voor, eeuwig dankbaar, maar ik ben zoo zwak, en de gedachte, dat wij hier 1000 franken huur moeten betalen, en dan nog de belasting, en dan.... ach God, dat drukt mij als een molensteen op het hart.’ En opnieuw barstte de ongelukkige vrouw in tranen uit.

‘Ssst, vrouw, bedaar toch; wat moet de meid wel denken, wanneer ze je zoo hoort schreien; misschien zou ze wel meenen, dat ik er de oorzaak van ben.’

‘Je hebt gelijk, Arnold; ik had daaraan niet gedacht, en ik beloof je mijn best te zullen doen, om mij te beheerschen.’

1) Te Amsterdam bezigt men voor het overbrengen van inboedels breede vaartuigen, die tot aan het boord bevloerd en onder den naam van zolderschuiten bekend zijn.

En zij beheerschte zich, de arme vrouw; althans

in de eerste dagen, die haar overigens met het in orde brengen van de woning de handen vol gaven, vernam ik niets, dat bijzonder mijn aan dacht trok. Arnold - zoo zal ik gemakshalve den man maar noemen, al schijnt het wat familiaar - Arnold ging overdag uit, om een betrekking te zoeken, en voor zoover ik uit de gesprekken kon opmaken, bestond er kans, dat hij weldra slagen zou. Ongeveer twee weken later - ik had dus goed gehoord - ging hij voor de eerste maal naar het kantoor, geëngageerd als tweede correspondent tegen een salaris van 1400 franken, met vooruitzicht op spoedige verhooging. Dat was wel geen goudmijn, niet veel meer dan genoeg om de huur en de belasting te betalen; maar in elk geval was het iets, en zelfs veel, wanneer men in aanmerking neemt, hoe zuinig het echtpaar leefde, zóó zuinig, dat dit reeds klachten en zuchten Van het dienstmeisje had uitgelokt. ‘Is me dat 'n volk,’ hoorde ik haar op zekeren avond, terwijl zij zich uitkleedde om naar bed te gaan, in mijn onmiddellijke nabijheid mompelen. ‘Zulke kale jakhalzen heb ik van mijn leven nog niet gezien. Verbeeldtje, 's morgens twee dunne sneedjes brood, zoo mager besmeerd, dat je haast geen boter ziet, en wat geutwater, dat koffie moet hieten! En dan 's middags, lieve mens, dat is me ook een buikvulling. Denken die luî dan, dat ik 'n maag heb van een kanarievogeltje.... op zijn best zes aardappelen met een snippertje vleesch, en een portie groenten, kijk, om weg te blazen. Nou, ik zou je danken, hoor, om hier nog langer honger te lijden, en zal ze al heel gauw de huur opzeggen.... Mevrouw is wel niet kwaad, en 't mens schijnt heel veel ongeluk in de wereld gehad te hebben; ze is altijd even goed en vriendelijk, bijna al te goed, maar vul daar je maag eens meê. En verval? Ik ben nou al vijf weken hier, en ik heb nog geen dubbeltje gezien.’ En met een langgerekt gegeeuw viel de meid achterover in haar ledikant, nog geen vijf minuten later snorkende als iemand, die volstrekt niet over een leege maag te klagen heeft Och ja, zoo is dat volkje! Liefst zoo weinig mogelijk doen, en zooveel mogelijk genieten, met 'n brutalen mond op den koop toe.

Ik wilde hier de opmerking maken, dat alle dienstmeisjes toch niet zoo zijn; want dat de mijne, ofschoon evenmin over een pond vleesch per dag voor zich beschikkende, tevreden was; doch de kleine, als mijn gedachten radende, was mij voor.

‘O, ik weet wel, er zijn uitzonderingen; maar geloof me, ik heb er hier al verschillende gekend, ook die 't goed hadden, en het kamertje op den zolder weet er van meê te praten, hoe content zij waren. - ‘Nou dat's van avond ook 'n kale fesite geweest; acht mensen er. net 'n riksdaalder fooi! De familie van meheer en mevrouw schijnt ook niet van hooge kom-af te zijn.....’- van deze en soortgelijke alleenspraken was ik, tot mijn groote ergernis, maar al te dikwijls oorgetuige vergeef mij, ik meen te bespeuren, dat mijn praatje over de dienstboden u verveelt, en ik kom dus terug op de hoofdpersonen van mijn verhaal.

Op Zekeren namiddag, den 4^{en} april - ik zal het nooit vergeten, zoo oud als ik word - hoor ik eensklaps onder mij verschrikt uitroepen: ‘Lieve God, Arnold, wat scheelt je?’

‘Mij, Marie? Niets.’

‘En je bent doodsbleek, en je beeft over je heele lichaam....’

‘Ik ben wellicht wat koortsig; maar.... waarom ook de ware oorzaak voor je verzwegen? Je zult immers niet boos op mij zijn, lieve, wijl ik te zwak ben geweest om je nieuw verdriet te besparen.’

‘Hoe kun je toch zoo spreken, Arnold,’ snikje de arme vrouw, meer bedroefd over de veronderstelling van haar man, dat ze boos op hem kon zijn, dan om hetgeen haar wachtte. ‘Ik weet immers, dat alles wat je doet, billijk is en verstandig. Kom - vervolgde zij, en trachtte daarbij een vroolijk gelaat te zetten - kom. laat mij eens raden? Heb je soms je beurs verloren? Heb je misschien oom B... ontmoet, en heeft deze je gezegd, dat hij geheel en al de handen van ons aftrekt?.... Ook niet? Is er dan iets niet goed op het kantoor?’

‘Juist, vrouw, dat is het. Ik heb een woordentwist gehad met mijn patroon; hij had de onheuschheid mij over iets, dat de schuld van een der andere bedienden was, in onbeleefde termen de les te lezen. Je weet, ik ben driftig, het eene woord volgde het andere, en ik ben heengegaan met de verklaring, dat ik niet meer terugkeerde.’

‘En is dat nu iets zóó verschrikkelijks, om je als het ware 'n ziekte op den hals te halen, beste man? Of ik boos op je ben? Ja, ik zou het zijn, zoo je, om mijnentwil, onverdiende harde woorden en beleedigingen zoudt verduren. Kom ventje, ga nu maar bedaard zitten, en dan zal ik eens gauw een kop warme thee inschenken; dat zal je goed doen; want het is koud en guur vandaag.’

Ik gevoelde, dat haar hart bloeden moest, terwijl zij op bemoedigenden, schier blijden toon die woorden sprak, en ik bewonderde de kloeke vrouw, die, hoe zwak ook, in een heldin werd herschapen, Zoodra zij haren man, haar besten Arnold, zag lijden. Want zwak was ze, Zoodra zij zich alleen bevond, alléén met de voorwerpen, waarvan eIk in haar een herinnering wakker riep aan vervlogen dagen.

't Was op een Zondagmiddag - Arnold was een antwoord op 'n advertentie naar de post gaan brengen, - dat ik weder bitter schreien hoorde, nu en dan onderbroken door half gesmoorde smartkreten, en zoo aanhoucend, dat ik zelf medeschreide. ‘Och, mijn lieve engel,’ snikte de arme, blijkbaar neêrgeknield voor het portret van een kind, ‘wanneer de Hemel ons u nog maar had gelaten, lieve Hannie, het licht van onze oogen, alles zou nog niets zijn; uit u zouden wij moed en kracht hebben geput voor de toekomst; geen ontberingen zouden ons te zwaar zijn geweest, om je gelukkig te zien; maar nu, ach God, wat hebben wij nu, nu jij er niet meer bent, onze lieveling; al zou ons ook de fortuin toelachen, wat maakt het ons. O, zoo zich de dood liet verbidden, ik zou dag en nacht op je grafje zuchten en smeeken, en niet ophouden, al moest ik je leven met het mijne koopen. Maar neen, je bent weg, voor eeuwig weg, en nog slechts je portret en je ledig stoeltje daar zeggen mij, dat ik eenmaal een Hannie had.’

Opnieuw vloeiden de tranen, en weêrklonk het gesnik, dat mijn hart er van brak..... - ‘Ja, engel,’ zoo begon zij weêr, ‘je hebt gelijk, 't is zonde zóó te spreken. Je bent immers nu een engeltje, o, zoo'n lief engeltje in den hemel, en 't is mij, alsof je blauwe oogjes mij zacht verwijten: ‘“Maatje, 't was Onzen Lieven Heertjes wil, van Hem, dien gij mij hebt leeren liefhebben als een goeden vader. Al wat Hij doet, is welgedaan.” 't Is zoo, Hannie; ik mag niet klagen, ik mag niet schreien; want hoe gelukkig wij je ook zouden getracht hebben te maken, het geluk, dat je daarboven bij Onzen Lieven Heer smaakt, is oneindig grooter. Dag, Hannie, beste, lieve Hannie, maatje zal niet meer schreien, hoor, engel.....’ en ik vernam tot driemaal toe een smachtenden kus, de bezegeling der belofte op het portret van den engel, die, ofschoon in den hemel, ook op aarde nog haar engel bleef.

Op dat oogenblik werd er gebeld, en kondigde de meid de komst aan van Mevrouw S......, een vroegere vriendin van Marie en een der weinige, weIke na de ramp, die het eenmaal rijke huisgezin had getroffen, door nu en dan een bezoek te brengen, nog eenig blijk van belangstelling gaf in haar treurig lot. - ‘Laat mevrouw

bovenkomen,' luidde het bescheid, en een minuut daarna treedt de bezoekster met den groet: 'Dag, Marie, wel, hoe gaat het?' de kamer binnen.

'Dat gaat nogal, lieve Louise; ten minste voor zoover het in mijn omstandigheden mogelijk is.'

'Ja, dat begrijp ik, beste; en Arnold heeft, naar ik hoor, Goddank een betrekking. Maar wat zie ik, je hebt geschreid, kind, je oogen zijn rood.'

'Och, 't is niets, een opwelling, toen ik even voor je komst naar het portret van mijn kleinen, onvergetelijken Hannie keek. Weet je nog wel, Louise, wat 'n lieve kleine krullebol hij was, en hoe aardig hij kon stamelen. Ik hoor 't hem nog zeggen: '"En heb u nies van den toetebatter meêgebrach, maatje?" Och, 't was toch zoo'n lieve schelm, en dat die ons nu in het hachelijkste van onze positie, nu wij zoozeer troost behoeven, moest worden ontrukt......'

Terwijl de beide vrouwen in dien geest nog wat over het verleden praatten, en nu en dan tusschen de tranen door een flauwe lach werd gehoord, ongetwijfeld opgewekt door de herinnering aan den een of anderen aardigen, naïeven zet van kleinen Hannie, kwam eensklaps Arnold weêr binnen. Hij groette de vriendin zijner vrouw hoffelijk, vroeg belangstellend naar den gezondheidstoestand harer familie, en trachtte aan het gesprek deel te nemen, doch het ging hem slecht af; blijkbaar drukte hem iets pijnlijks op het hart, en telkens zat hij - ik kon hem juist door een reet van de zoldering begluren - met een onmiskenbaar angstigen trek op het gelaat te staroogen, als waren al zijn gedachten op een enkel punt gevestigd. Mevrouw S.... dit ziende, maakte weldra een einde aan het onderhoud met de opmerking, dat zij nog een bezoek moest afleggen. Zij zou echter spoedig terugkomen, en zoo ik mij niet vergis, hoorde ik, terwijl Marie haar vriendin tot aan de trap vergezelde, het gekraak van papier - wellicht een enveloppe met een paar muntjes er in; ten minste ik meende een gefluisterde dankbetuiging te hooren.

Ik moet u zeggen, dat ik een gevoel kreeg, als hield een ijzeren vuist mijn keel omklemd. Ik begreep wat er in het hart der arme vrouw moest omgaan. Haar, die zich eenmaal in weelde had gebaad, werd een aalmoes aangeboden, en zij had niet eens het recht te weigeren; dat zou immers als misplaatste trots, als een beleediging der edelmoedige geefster zijn beschouwd geworden. Ik had op dat oogenblik mevrouw S.... wel kunnen haten.

In de voorkamer teruggekeerd, ziet Marie haar man mistroostig met groote stappen heen en weêr loopen. Plotseling blijft Arnold voor haar staan, en met een door tranen verstikte stem barst hij los:

'Och, Marie, wat zijn wij toch diep ongelukkig; 't is of alles samenspant om ons in de diepste ellende te storten.'

'Maar wat kan er dan in 's hemels naam nu weêr zijn gebeurd?' luidde de met trillende lippen gedane vraag.

'Wat er gebeurd is? Het ergste, dat ons kan overkomen. Op den Dam ontmoette ik oom B. "Zoo, jongen," voegt hij mij op eenigszins verwijtenden toon toe; "wat heb ik gehoord? Dat heeft niet lang met je betrekking geduurd. Wil ik je eens wat zeggen, Arnold? Als je die malle drift niet laat varen, en jij je er niet ernstig op toelegt, wat zelfbeheersching aan den dag te leggen, dan deug je nergens meer voor, 't Is toch al te gek, dat patroons rekening zouden houden met den vroegeren rijkdom van hun bedienden; zij vragen natuurlijk alléén, wat ze kennen, en of ze de zaken, waarvoor zij staan, goed verrichten. Worden er fouten begaan, dan is het zaak, die voor het vervolg te voorkomen, onverschillig of degene, die ze beging, eenmaal een gegoed persoon was, of wel een arme drommel, die nooit wat in de wereld bezeten heeft."

Het bloed steeg mij naar het hoofd, mijn hart klopte hoorbaar, doch met een uiterste krachtsinspanning bedwong ik mij zelven, en antwoordde: Neem mij niet kwalijk, oom, dat ben ik volstrekt niet met u eens; ten minste wanneer de patroons zelven *gentlemen* zijn. Bovendien, u spreekt van fouten en daarin zit het juist; ik had mij niets te verwijten, werd onverdiend op grove manier berispt. Dat verdraagt geen man van eer, al kan hij geen steen zijn eigendom noemen.'

'Zacht wat, mannetje,' voegde oom mij daarop toe; 'je bent alweêr goed op weg om je warm te maken. Wat je daar zegt, dat je onverdiend bent berispt, wil ik nu wel gelooven; maar in elk geval moet ik je ernstig aanraden om met wat meer bedachtzaamheid te werk te gaan, of ik trek mijn handen van je af, en dan zul je spoedig geheel op zwart zaad zitten.'

'Dat was te veel; al had ik moeten sterven, ik kon niet zwijgen. Zóó, voegde ik hem toe, - gij maakt dus uw hulp afhankelijk van de voorwaarde, dat ik mij door den eersten den beste laat beleedigen en honen. Hoor eens, oom, hoe innig dankbaar Marie en ik u zijn voor de weldaden, welke gij ons sedert de catastrophe, die ons arm maakte, hebt bewezen, en hoe vreeselijk ook de toekomst moge zijn, zoo gij de handen van ons aftrekt, tegen dien prijs begeeren wij uwe hulp niet. Van nu af weiger ik alle ondersteuning.'

'Is dat uw laatste woord, driftkop?'- beet hij mij bleek van woede toe. Ja..... en zoo zijn wij gescheiden, en nu vraag ik je, Marie, of ik niet goed gehandeld heb, of ik..... maar gij schreit, lieve?..'

'Ja, Arnold, ik schrei; maar niet om den nieuwen, ontzettenden slag, die ons treft. Neen, wat mij pijn doet, is, dat oom je zoo wreed heeft miskend. Ik zou evenzoo gehandeld hebben als jij.'

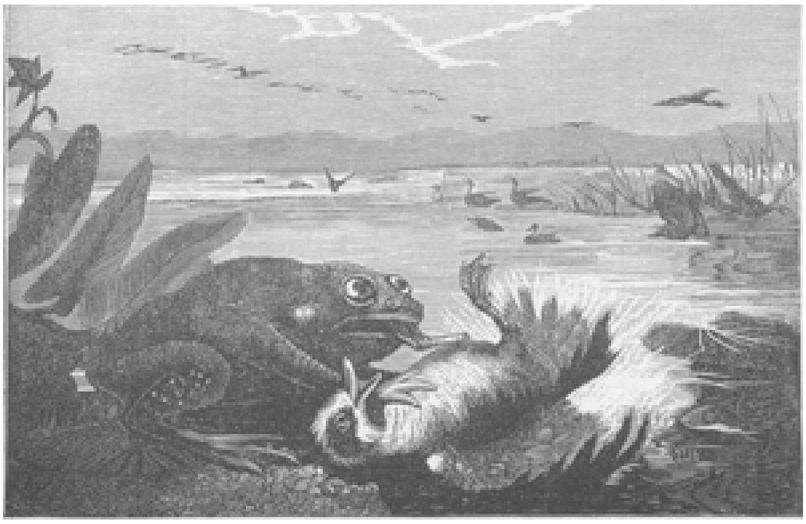

DE BRUL OF MONSTERKIKVORSCH.

'Ik dank je, lieve Marie. Niet het vooruitzicht, dat wij voortaan dien onmisbaren steun zouden moeten ontberen, maakte mij diep rampzalig, maar alleen de gedachte, dat jij, die toch reeds zooveel te lijden hebt, mijn handeling voortvarend en onvoorzichtig zoudt noemen. Nu jij slechts mijn daad niet afkeurt, moge gebeuren wat wil. God zal zich eindelijk wel eens over ons erbarmen; doch al zouden wij ook nimmer weêr tot welvaart komen, liever een stuk brood droog gegeten, waarvoor men niemand dank verschuldigd is, dan genadebrood. Dat geld ontvangen van oom heeft mij trouwens altijd tegen de borst gestuit, en ronduit gezegd, ben ik eigenlijk blijde, dat het met oom zoo ver komen moest.'

Intusschen, met hoeveel moed het zoo zwaar beproefde echtpaar de nu nog veel bangere toekomst afwachtte, de tijd, dat drie maanden huur verstreken was en er betaald moest worden, naderde dreigend, en wanneer men niet weet hoe den ijsbeer, die 'huisheer' heet, te voldoen, zou zelfs den moedigste, mits hij fatsoen bezit, het

hart in de schoenen zinken. En geld hadden de arme lieden niet; want oom liet natuurlijk niets meer van zich hooren, en over het toegezegde bedrag der huur viel niet te beschikken.

Op den 1en mei. schier klokslag van twaalven, belt de huisheer, beklimt de trap, klopt aan, en treedt met een vriendelijk, zoetsappig ‘Goejen morgen, mijnheer en mevrouw’ binnen. Die vriendelijkheid schijnt echter te verdwijnen, nu hij ziet, dat zijn huurders hem zwijgend aanstaren; dat voorspelt niet veel goeds.

‘Ik ben zoo vrij, mijnheer en mevrouw - spreekt hij eindelijk - u er aan te herinneren (!), dat vandaag de huur der drie eerste maanden om is, en u te vragen, of het u gelegen (!) komt, ze te voldoen?’

‘Mijnheer,’ gaf nu Arnold, zich vermannende, ten antwoord; ‘het doet mij leed, maar ik kan u op het oogenblik onmogelijk betalen. Door een onverwachte gebeurtenis van pijnlijken en zeer teêren aard ben ik niet in staat heden aan mijn verplichting te voldoen. Wat ik nog bezit, bedraagt 80 franken. Wilt gij die, ik zal ze u geven. Dat is alles wat ik vermag. Ik ben echter fatsoenlijk man, en verpand u mijn eerewoord, dat ik, al zou ik in de toekomst ook op de bekrompendste manier moeten leven, u ook het overige stipt zal betalen. Wees gij van uwen kant zoo welwillend, ons nog één maand te laten wonen. Ik zal inmiddels mijn uiterste krachten inspannen, om een uitweg te vinden, en tevens naar een andere woning omzien, welker huur meer in overeenstemming is met de droeve omstandigheden, waarin wij op het oogenblik verkeeren.’

‘Al genoeg, al genoeg,’ stoof de verhuurder, wien het blijkbaar moeite had gekost zich zoo lang in te houden, op; ‘ik ken die praatjes van onvoorziene omstandigheden enz. Je zult je best doen, zeg je, om mij het overige, dus 170 franken, in verloop van tijd te betalen. Maar zoo gemakkelijk laat ik me iret met een kluitje in het riet sturen; neen, mijnheer, betalen zal je, nu; en zoo niet, dan zal ik mijn weg wel weten, om je te vinden Over twee dagen kom ik terug, en zoo je niet maakt, dat de volle 250 franken er zijn, leg ik beslag op je boel. Ik zou wel eens willen zien, of jij, kale meheer, met je onnoozel gezicht, een fatsoenlijk burgerman, die zelf hard moet werken voor zijn brood, zult oplichten. Als je geen geld hebt, wat doe je dan op een bovenhuis van 1000 franken; ga dan in een achterbuurt op een zolderkamer wonen, maar niet bij mij.’

‘Maar man, ik heb u immers gezegd, dat gij uw geld zult hebben. Wanneer ik minder eergevoel bezat, zou ik op dit oogenblik niet in verlegenheid zijn, Ik heb moeten weigeren het geld voor de huur aan te nemen, omdat ik liever arm was dan mijn eer bevlekt te zien.’

‘Wat duivel zijn dat voor praatjes,’ bulderde de huisheer weder; ‘wat heb ik met jou eergevoel te maken? Dat geld kwam immers jou niet toe, maar mij. Dat zijn allemaal praatjes, om me wat op den mouw te spelden. Nog eens, die 80 franken wil ik niet, en zoo het geld er over twee dagen niet is, dan spreken we mekaâr nader.’

En de deur toesmijtende met een gesmoorden vloek en een verwensching, daalde de huisheer, iets mompelende van ‘bedelaarstroep’ en ‘kale rotten,’ de trap af. Och, mijnheer, onder de huisbazen zijn er zoo weinigen, die een hart hebben, Ik begrijp wel, dat u zeggen zult, dat dit ook eigenlijk zoo zijn moet, daar zij anders al te dikwijls het slachtoffer zouden worden van misleiding en laag komediespel; maar toch, o neen, na hetgeen ik toen heb gehoord, heb ik een afschuw van hen gekregen. Die arme menschen, door allerlei slagen en wederwaardigheden getroffen, zóó te grieven en door het slijk te sleuren, zie, mijnheer, dat is het werk van een man zonder hart en zonder verstand.

De noodlottige gevolgen van die ontmoeting bleven niet uit. Na het vertrek van den ongemanierden, onhandelbaren huisheer was het eenige oogenblikken doodstil in de kamer. De beklagenswaardige lieden waren te diep geschokt, om woorden te kunnen vinden tot uitstorting van het overstelpt gemoed. Met een kreet, die mij door de ziel sneed, werd eensklaps de stilte verbroken.

‘Mijn God, Louise,’ hoorde ik Arnold uitroepen, ‘wat deert je? Je ziet doodsbleek, je wankelt....’, en nog voordat hij zijn vrouw kon ondersteunen, viel zij met een doffen slag op den vloer. Een half uur later is de dokter gekomen; Marie ligt in een zware koorts, en spreekt ijlende van kleinen Hannie, dien zij in zijn wit jurkje met een breede ceintnre van hemelsblauwe zijde voor zich heeft; ten minste nu en dan zegt zij: ‘Wat zie je er lief uit, kleine schelm.... om te stelen! Is maatje nu niet zoet, dat ze je zoo mooi in 't wit heeft aangekleed, en dat ze die heel mooie ceinture voor je heeft gekocht? Maar 't is ook voor maatjes eigen kleinen, zoete Hannie.... Wat zeg je? Ben je een engeltje, en heb je vleugeltjes? Hoor nu zoo'n klein ding maatje eens foppen.... Ja, een engel, dat ben je.... maar vleugeltjes....?’ En alsof zij een onderzoek naar de vleugeltjes heeft ingesteld, laat ze er op volgen: ‘Warempel, ons Hannietje heeft vleugeltjes.... Arnold, kijk eens, heb jij ook al gezien, dat ons snoeperig ventje vleugeltjes heeft gekregen?’

Hij, wien die vraag gold, stond, in stomme smart verzonken, weenende naast het bed. - ‘Jawel, lieve,’ stamelde hij.

‘Och, och, wat ziet-i er aardig uit; vind je ook niet, Arnold?’

Ik behoef u niet te zeggen, wat in de ziel van den armen Arnold moest omgaan, en hoe hij met angstige spanning en kloppend hart wachtte op het oogenblik, dat zijn Marie eenige oogenblikken rust zou smaken, om, wie weet, weêr spoedig te herstellen, of.... nog zieker te worden, en te sterven. Sterven! Hij alleen, alleen in de wereld! die gedachte deed zijn gansche zenuwgestel schokken, zijn lippen trilden, en de knie buigende, smeekte hij met gevouwen handen: ‘Goede, barmhartige Vader, ontneem mij alles wat Gij wilt; maak mij tot den ellendigsten bedelaar, maar laat mij mijn Marie; ruk den eenigen bard, die mij nog aan het leven hecht, niet van mij los; want dan rest ook mij niets dan te sterven.’

WeIk vreeselijk denkbeeld bij die laatste woorden in zijn brein oprees, weet ik niet; doch als wilde hij het verdrijven, jammerde hij: ‘Neen, neen, dat nooit, nooit! dan nog liever den beker der smart tot den laatsten droppel gedronken, eer....’

(*Wordt vervolgd.*)

[Nummer 51]

Eene brug over de Rio Napo in Zuid-Amerika.

Toen de Europeanen den eersten voet in de Nieuwe Wereld zetten, vonden zij daar een menschenras, dat volgens de opgaven der eerste reisbeschrijvers, niet veel hooger in beschaving stond dan de groote kudden bisons, waarop zij jaagden en met wier vleesch zij zich voedden. Oppervlakkig spraken zij waarheid, ten minste als men de beschaving der Spanjaarden tot maatstaf neemt, die eene geheele wereld voor zich zagen liggen, weIke bijna zonder slag of stoot in hunne handen zou vallen. En toch, naar mate de Europeanen de roode menschen beter leerden kennen, naar mate zij hen meer gingen beoordeelen naar de hulpbronnen, weIke hun ten dienste stonden, naar die zelfde mate werd ook die eerste Uitspraak verzacht, tot dat men ten laatste lofredenen kon lezen op het vernuft van dezelfde mannen, die eerst met hun jachtwild waren vergeleken.

Dit kon ook overigens niet anders. Alle wereldreizigers zijn het hieromtrent eens, dat hoe minder hulpbronnen de mensch heeft om zich alle gemakken des levens aan te schaffen, hoe meer hij zijhe hersens zal plagen om zijn weg door het leven te vergemakkelijken en de hinderpalen te boven te komen, die hij op zijn weg ontmoet.

EENE BRUG OVER DE RIO NAPO IN ZULD-AMERIKA.

De brug over de Rio Napo, eene zijrivier der Amazonen-rivier, in Zuid-Amerika, waarvan wij hier eene gravure geven, bewijst dit weêr overtuigend. De Indianen, die hare oevers bewonen, hebben wellicht nooit van bruggenbouw gehoord, en toch hebben zij het op hunne manier mogelijk gemaakt om over de rivier te geraken.

Een naar de eischen der wetenschap gevormd ingenieur haalt wellicht de schouders op voor de waarlijk naïeve manier; waarop de Indiaan hier te werk is gegaan, doch

het zou de vraag zijn of hij het den Indiaan in handigheid zou afwinnen, als hij met dezelfde hulpmiddelen voor hetzelfde kunststuk werd gesteld.

En een kunststuk is de eenvoudige brug, WeIke het indiaansen vernuft over de rivier heeft geslagen. De snelheid van den stroom maakt een

overecht in een kano hoogst gevaarlijk, vandaar dat de Indiaan er eene zoogenaamde vloed brug legt.

Zij gaan hierbij op de volgende manier te werk: Men zoekt aan, den oever twee naast elkaar staande boomen uit, welker hoofdtakken zich op bijna gelijke hoogte uitspreiden en legt tusschen de beide takken een boomstam evenwijdig met de richting van de rivier, zoo als links op onze gravure te zien is. Twee gevelde en gladgemaakte ranke palmboomen worden nu schuin over den boomstam gelegd, die de beide boomen aan den oever verbindt, zoo, dat zij ver over de rivier heenreiken, terwijl er onder, waar zij den grond raken, zware rotsblokken aan worden bevestigd, om als tegenwicht te dienen. Nu klautert een Indiaan langs de palmstammen op en bindt door middel van koorden van boomschors, een lang stuk zwaar hout zoodanig aan den hoek, dien de twee palmstammen vormen, dat het recht naar den tegenovergelegen oever zweeft; langs dit hout klimt de geoefende werkman vooruit en bindt nu opnieuw aan het zwevende hout een dik bamboesrict, dat zoo lang is dat het den anderen oever raakt, en daarmeê is de overbrugging der rivier afgeloopen. Onze gravure stelt zulk eene brug over de Rio Napo voor, welke door de inboorlingen, die den franschen reiziger Charles Wiener vergezelden, in zeer korten tijd werd gelegd. Deze Indianen liepen over de schommelende brug rechtop en met zware lasten op het hoofd, terwijl de reiziger het voorzichtig oordeelde schrijlings den anderen oever te bereiken.

Eene moeilijke som.

Sommen maken behoort voor een groot gedeelte der schooljeugd tot de ‘kinderrampen,’ ons door Beets zoo meesterlijk geschilderd, tot die kwellingen, welke door de ‘groote menschen’ zoo weinig vermoed, en door de kleine toch zoo diep gevoeld worden. Lezer of lezeres, beproef met uwe gedachten eens terug te gaan naar de zonnige dagen uwer jeugd en tracht u de gemoedsstemming te herinneren, waarin gij u bevondt, als ge bij voorbeeld op een schoonen zomerschen namiddag tot huiswerk een paar deelingen meêkreegt, met een deeler van vijf cijfers en een deeltal van twintig, onder de opgave dat ge moest doordeelen tot vijf decimalen in het quotiënt. Of erger nog, dat men u had opgegeven het aantal bladen behangselpapier te berekenen, dat benoodigd zou zijn tot het behangen eener kamer, zooveel en zooveel meters lang, breed en hoog, met vier vensters, eene deur en eene houten lambrizeering. Hoe hopeloos staardet gij die cijfers aan, niet waar? Met wat zenuwachtig ongeduld pastet gij, in plaats van bedaard over de oplossing na te denken, achtereenvolgens al de hoofd regels der rekenkunde op die onverbiddelijke getallen toe, en welk eene grievende teleurstelling was het, als gij achter in uw rekenboek de ‘uitkomst’ raadplegende, daar telkens geen uitkomst vondt!

't Is waar, niet alle kinderen hebben zulk eene zenuwachtige, speelsche natuur, om op dergelijke manier te werk te gaan. Er zijn er ook - en het meisje onzer gravure behoort tot dezulken - die kalm en bedaard bij hun sommen redeneeren en wier ontluikende logica hen langzaam maar zeker tot de ‘uitkomst’ leidt, waarnaar anderen door herhaalde en overhaaste proeven in den blinde rondtasten.

Eene blijde tijding.

De jeugdige vrouw onzer gravure heeft wel reden zich te verheugen over de blijde tijding, die de brief, waarvan ze den inboud als met de bogen verslindt, voor haar bevat. 'Uit Amerika,' dacht ze, toen de zoon van den brievendrager haar den brief overhandigde, en aanstonds scheurde zij de enveloppe er van af en las tot hare groote vrengde, dat haar echtgenoot behouden en wel in Amerika was aangekomen, dat hij naar wensch in het koopen van ontginningsgronden gelukt is, en weldra de terugreis naar het moederland aanvaarden zal, om er zijne zaken voorgoed te regelen en vervolgens met haar naarde Nieuwe Wereld te vertrekken om er zijn geluk door volhardende arbeidzaamheid te beproeven. Dat de liefhebbende echtgenoot-niet den verjaardag zijner vrouw had vergeten, blijkt uit het bouquet, die de slimme briefbrenger voor haar heeft meêgebracht. Haar man had namelijk zijn ouden vriend den brievendrager Vroeger verzocht bij den te zenden brief voor hem een ruiker te voegen als een geschenk voor haar verjaarfeest. De uitroepen van vreugde lokken de waschvrouw van de tobbe en zij kan den lust niet weêrstaan een nieuwsgierigen blik in den geluksbrief te werpen, al kan zij er ook geen woord van lezen. De blijde ontvangster echter maakt haar spoedig genoeg met het groote nieuws bekend en zal haar wel iets extra's geven voor de betoonde belangstelling, even als aan den geluksbode eene fiksche fooi. Zoowel den schilder voor zijn lachend genrestukje als den graveur voor zijne juiste en keurige uitvoering der gravure komt alle lof toe.

Merkwaardigheden op het gebied van wetenschap, nijverheid en kunst.

> INHOUD: Inzameling en bereiding der sponsen. - Een spoorwegtunnel onder den Atlantischen Oceaan. - Het papierverbruik der wereld.

De spons is een voortbrengsel over welks natuur de geleerden het tot op den huidigen dag nog niet met elkander eens zijn. Men heeft haar beurtelings onder de dieren en onder de planten gerangschikt. In onze dagen schijnt het een uitgemaakt feit te zijn, dat de sponsen tot de dieren behooren; maar men heeft geen zekere gegevens omtrent de natuur der dieren die ze voortbrengen, noch omtrent hunne gedaante, noch omtrent hunne bewerktuiging. Men heeft gezegd Jat de glibberige stof, waarvan de gedaante ondergeschikt is aan die van de vezelachtige stof, het dier zelf is, die haar tot omkleedsel dient; volgens andere geleerden, zouden er bepaald polypen bestaan in de glibberige stof; eindelijk heeft men beweerd dat de sponsen organieke lichamen waren, zonder bepaalde vorm, niets aanbiedende dan een opslurpende oppervlakte, gelijk de wortels in de plantenwereld, zwak gevoelend en zoo als sommige dieren zich voedende met moleculen, gelijk de planten in openingen van hunne oppervlakte eene beweging vertoonende, overeenkomende met die van den bloedomloop zoo dat men ze onder de dieren moet rangschikken. De sponsen zijn altijd aan onderzeesche lichamen vast gehecht. Men vindt ze op verschillende diepten.

Men zamelt ze voornamelijk in de wateren van den griekschen Archipel, aan de syrische kust en in de zee der Antillen.

De Grieken en Syriërs zijn bijna de eenigen die zich op deze inzameling gestadig toeleggen, die voor hen een geregelde handel is. Gewoonlijk beginnen de werkzaamheden in de eerste dagen van juni en eindigen in October. Hunne booten zijn bezet met vier of zes mannen; de sponsen zitten op een afstand van een of twee kilometer van de kust aan rotsen vast, die door overblijfselen van schaaldieren gevormd zijn. De inzameling geschiedt op twee manieren. Voor de gewone soorten

bedient men zich van harpoenen, waar men de sponsen meê losrukt. Maar dit werktuig zou de fijne sponsen benadeelen; er moeten dus bekwame duikers in de diepte van de zee afdalen en ze met behulp van een mes, waarmeê ze gewapend zijn, zorgvuldig losmaken. Dit verklaart het groote verschil van prijs tusschen de sponsen die door duiken bekomen worden en die welke geharpoeneerd zijn.

De opbrengst van de inzameling wisselt af naar den tijd en de omstandigheden.

De Grieken leggen zich meer bijzonder toe op de inzameling van groote sponsen, 'Venetiaansche' genaamd, niettegenstaande zij ze vier of vijf maal goedkooper verkoopen dan de fijne sponsen; maar de laagte van den prijs wordt vergoed door de groote gemakkelijkheid van de inzameling; overigens is die der Grieken, hoewel zij niet zoo lang in het water blijven als de Syriërs, gewoonlijk overvloediger; zij zijn stoutmoediger en behendiger dan hunne mededingers.

De Engelschen hebben sedert eenigen tijd sponsen in den handel gebracht, die men inzamelt op de kusten van de Lucaysche eilanden, in de zee der Antillen, en die men aanduidt onder den naam van sponsen van Bahama. Deze sponsen zien er uiterlijk goed uit, dank haar fijn en dicht weefsel en de bereidingen die men ze doet ondergaan, om ze een schoone vorm te geven; maar zij zijn hard, korrelig en niet duurzaam.

Ziehier hoe het schoonmaken en de bereiding der sponsen geschiedt: men klopt ze goed uit, vervolgens wascht men ze met cloorwaterstofzuur, ten einde ze van de krijtdeelen te zuiveren. Naze een laatste maal in schoon water gewasschen te hebben, dompelt men ze verscheidene keeren in zwavelzuur, vervolgens laat men ze droogen; uiterst fijne sponsen, bestemd voor het toilet, worden vervolgens blank gemaakt door middel van chloor.

Het vooruitzicht op de lauweren, die Engelschen en Franschen eenmaal wellicht met het boren van een tunnel tusschen Dover en Calais zullen inoogsten, laat den Yankee geen rust en in de ingenieurskringen aan gene zijde van den Atlantischen Oceaan, wordt reeds druk en ernstig een ontwerp besproken om Amerika met Europa door een onderzeeschen spoorweg te verbinden.

Naar het Deutsche Familienblatt mededeelt, zou men van plan zijn eene buis op den bodem der zee te doen zinken ter lengte van 5600 kilometer, welker wijdte van 8 meters ruimte genoeg zou aanbieden tot den aanleg van twee spoorbanen Daar deze buis aan een waterdruk zou blootgesteld zijn, die op 100 à 120 atmosferen is te schatten, zouden de wanden ten minste 50 centimeters dik moeten wezen.

Het spreekt van zelf, dat de ontzaglijke buis uit een menigte stukken zou moeten bestaan; ieder stuk wil men eene lengte geven van 50 meters, zoo dat er in het geheel een groote honderd duizend noodig zouden zijn.

De heeren ingenieurs stellen zich het leggen van dien onmetelijken tunnel volgenderwijze voor. Op pontons, die vast voor anker liggen, worden vooreerst telkens vijf stukken der buis aaneen geklonken, en wel zoo dat de einden waterdicht gesloten zijn, maar van binnen geopend kunnen worden. Vervolgens laat men het 250 meter lange deel van den tunnel door middel van stalen kettingen zinken en draagt daarbij zorg dat de gedeelten in behoorlijke volgorde op den bodem der zee komen te liggen, waar men ze vervolgens aan elkander soldeert (?!) en op die manier voortgaat tot men het europeesche strand bereikt heeft. Tegelijkertijd werken binnen in de verschillende tunneldeelen eene menigte arbeiders aan het leggen der spoorbanen en telegraafleidingen, alsmeê aan de electrische verlichtingstoestellen en inrichtingen voor dè ventilatie.

Natuurlijk is ook Edison bij het plan gemoeid. Hij denkt de treinen door zijne electrische locomotief te doen voortsleepen en neemt zelfs aan, dat de wrijving der watermassa's op de reusachtige ijzeren buizen vanzelf de noodige electrische krachten zal ontwikkelen.

Men berekent dat men door dezen reuzentunnel in 50 uren van Europa naar Amerika zal kunnen sporen, terwijl de kosten van het werk op 800 millioen dollars, d.i. ongeveer 4000 millioen francs geschat worden!

Mocht het ontzettende reuzenontwerp eenmaal uitgevoerd worden, dan is in de eerste plaatste verwachten dat de landverhuizing naar Amerika en de kolossale uit voer der Nieuwe Wereld nog zullen toenemen, zoo dat ten slotte in Amerika zoovele werkkrachten worden opgehoopt en deze zooveel arbeid afleveren, dat de in hun vaderland achtergebleven Europeanen niets meer behoeven te produceeren.

Reeds nu beginnen de amerikaansche producten die van Europa een geduchte concurrentie aan te doen. Zoo fabriceert Amerika nagenoeg een vijfde deel van al het papier, dat in de wereld gemaakt wordt. Van de 900 millioen kilo's namelijk, die jaarlijks in de 4000 papierfabrieken der aarde door 90.000 mannen en tweemaal zooveel vrouwen uit allerlei bestanddeelen, zoo als lompen, hout, stroo, jute, rijst enz. vervaardigd worden, worden er 190 millioen kilo door de fabrieken der Vereenigde Staten afgeleverd, terwijl er daarentegen slechts 2 millioen kilo in de groote republiek wordt ingevoerd.

Waar blijft al dat papier? zal men vragen.

De grootste helft van dien ontzaglijken voorraad neemt de ‘koningin der aarde’ al aanstonds in beslag, waarna de Staat met zijne omvangrijke bureelcratie nagenoeg 100 millioen kilo als zijn aandeel opeischt. De handel verbruikt vervolgens 120 millioen kilo, terwijl de nijverheid zich met 90 millioen kilo vergenoegt. Een gelijke berg papier als voor de nijverheid is jaarlijks voor de verschillende inrichtingen van onderwijs benoodigd en de rest of ongeveer 50 millioen kilo wordt met particuliere briefwisselingen verloren gemaakt.

De speelzucht in San Francisco.
Eene bijdrage tot de geschiedenis van de hedendaagsche geldknoeierij.

Onder de eigenaardigheden van San Francisco neemt de speelzucht in mijn-actiën eene groote plaats in. De bevolking van deze wereldstad bevindt zich voortdurend in eene hevige spanning, zoo zelfs, dat het zich moeielijk laat denken hoe een bewoner van San Francisco zou kunnen leven, indien hij niet eiken dag van het jaar de mogelijkheid voor oogen zag om binnen korteren of langeren tijd een rijk man te worden. De meer dan vijftig millionnairs, welke de stad binnen hare muren telt, waren vroeger allen eenvoudige mijnwerkers, die door een gelukkig toeval tot rijkdom kwamen! En waarom zou het dan elk ander menschenkind niet even goed gelukken het doel te bereiken, waartoe de zoogenaamde *stockbeurs* hem de deur wagenwijd openzet?

Bijna iedereen in deze stad speculeert in stocks (mijn-actiën). De uitzonderingen zijn zoo gering dat zij nauwelijks in aanmerking komen. Jaren achtereen mag iemand zich verzet hebben, toch valt hij ten lange laatste in de klauwen van den speelduivel, die zijn slachtoffer niet meer loslaat. Ook de vrouwen doen daaraan meê en de met juweelen pronkende dames der rijke wereld geven in dit opzicht aan hare dienstboden niets toe, evenmin als de gewone werkman er tegen opziet om alles wat hij bezit in de waagschaal te stellen.

Andere groote steden hebben ook hunne beurzen, waar in actiën gespeculeerd en kapitalen verloren en gewonnen worden; doch het beursspel is daar aan zekere wetten onderworpen en is niet gegrond, zoo als dit in San Francisco meestal het geval is,

op denkbeeldige waarden, waarbij het kapitaal den rooverhoofdman speelt, die het publiek straffeloos uitplundert. Het grootste verschil tusschen de stock beurs te San Francisco en de andere beurzen bestaat hierin, dat in eerstgenoemde stad slechts in papieren wordt gespeculeerd, die weinig of geene waarde hebben, en in de bijna ongelooflijk snelle rijzing en daling der actiën van zulke mijnen, die erts opleveren.

Zoodra namelijk in eene mijn eene rijke ertslaag ondekt wordt rijzen hare actiën dagelijks twintig tot vijftig percent en sleepen de andere papieren in den maalstroom meê. Bij zulke gelegenheden gelijkt San Francisco op een gekkenhuis vol millionnairs, die aan hunne uitgelatenheid op de dolste manier lucht geven.

De grootste schatkamer der stockspeculanten te San Francisco is de bekende ertslaag (*ledge*) der *Comstock*-zilvermijnen in Nevada. De goudmijnen van San Francisco worden op de stockbeurs bijna niet verhandeld, daar zij zich in handen bevinden van particuliere maatschappijen, die ze voor eigen rekening exploiteeren.

Men verbeelde zich een omstreeks twee mijlen lange onregelmatige strook gronds, welke 100 tot 200 voet breed en onmeetlijk diep is, doch later weêr gevuld werd door rotsblokken of afschuivende aarde. Het onderaardsche vuur dreef goud- en zilverdampen naar boven, die zich in de steenmassa als erts vastzetten; langzamerhand verhardde het geheel tot eene vastte massa - dat is de tegenwoordige *Comstock-ledge*. De ertslagen zijn tusschen het steen verspreid als krenten in een podding en het is de kunst der bergbouwkundigen, om de kostbaarste krenten daaruit te halen.

In groote mijnen is de ertslaag op eene diepte van 2300 voet met schachten en gangen doorsneden, die door balken voor het weêr instorten beschut worden - een reuzenarbeid, die de mensch met behulp van stoom in omstreeks 17 jaren tot stand bracht. De voornaamste ertslagen werden in 1871 in de Belcher en Crown Point-mijnen ontdekt, die omstreeks 30 millioen dollars opbrachten en in 1875 in de Consolidated Virginia- en in de California-mijnen, de zoogenaamde Bonanza-mijnen, waarmeê in vijf jaren meer dan 120 millioen dollars gewonnen werden en die den actionnarissen 72 millioen dollars aan dividend opbrachten. De geheele opbrengst der Comstock-mijnen werd op omstreeks 350 millioen dollars geschat.

Alle werken van den Comstock-gang zijn op groote schaal aangelegd. Stoommachines van 500 tot 1000 paardenkrachten werpen het erts en den rotssteen op en pompen het water naar boven, anderen drijven de koude lucht door buizen naar beneden, waar de arbeiders bij eene hitte van 120 graden Fahrenheit zonder deze hoogst noodige verfrissching niets zouden kunnen uitvoeren. Reusachtige stampmolens beuken het erts met donderend geraas tot poeier, waaruit later langs scheikundigen weg zijne kostbare bestanddeelen gehaald worden.

Het reeds genoemde woord ‘Bonanza’ is uit het Spaansch afkomstig en beteekent: ‘eene groote ertsader,’ Aan de Bonanza mijnen danken de millionnairs Flood, O'Brien, Mackey en Fair, allen Ieren, hun kolossalen rijkdom, die op 100 millioen dollars geschat wordt. Zij beheerschen de mijnmarkt van San Francisco geheel en al en hebben het wel en wee van vele duizenden in handen. Deze zoogenaamde Bonanza-koningen waren vroeger alle menschen, die blij waren van den eenen dag tot den anderen te komen. Mackey, de rijkste van het klaverblad (O'Brien stierf in 1879) was vroeger mijnwerker en wist voor een prijsje een aandeel machtig te worden van de destijds bijna waardelooze Consolidated Virginiamijnen. Thans steekt hij Rothschild naar de kroon. Flood, die vroeger met O'Brien eene herberg hield, is thans president van de Nevada-bank te San Francisco, die met een kapitaal van 15 millioen dollars werkt. Fair, de minste der drie, die een inkomen van 750.000 dollars per

maand trekt, voert het opzicht over zes der grootste mijnen van de Comstock-mijn en speelt als mijn-ingenieur in Virginia-City een groote rol.

Even als bij eiken handel in papieren van waarde het geval is, is het 't doel der aandeelhouders goedkoop te koopen en hoog van de hand te zetten, maar dit is in San Francisco geen kleinigheid, daar niemand weet wanneer zij hoog of laag staan. Een klein getal beursbezoekers speculeeren op eene dalende markt, daar zij op zich nemen, na een bepaalden tijd actiën (*shares*) tot een bepaalden prijs in eene bepaalde hoeveelheid te leveren of het bedrag daarvan te betalen (hier *shorts* kortom windhandel genoemd) - een gevaarlijk spel op eone zoo wisselvallige markt als de stock beurs van San Francisco.

De gevaarlijkste manier van speculeeren in mijnactiën is in zoogenaamde *margins* (grenzen). In dit geval deponeert de speculant bij een makelaar (*broker*) eene som gelds, waarvoor deze hem vergunt het dubbele tot vijfdubbele aantal *shares* te koopen, die hij, de makelaar, in handen houdt. Rijzen de actiën, dan maakt de speculant goede zaken; dalen zij, dan heeft de makelaar het recht bijbetaling te eischen of de actiën te verkoopen, om het verlies te dekken. Dat er bij zuIke speculatiën weinig op gezien wordt met wiens geld men handel drijft, ligt voor de hand, en dat is juist een der gevaarlijkste zijden van het spelen in mijn-actiën.

Het ergste voor de speculanten in mijn-actiën zijn de zoogenaamde *assessments* (schattingen voor het mijnwerk). Het spreekt van zeif dat het enorme sommen kost, om de mijnen te bewerken. Wanneer zij niet genoeg erts opleveren, dan moeten de aandeelhouders bijpassen om de noodige uitgaven voor nieuwe werken te bekostigen, natuurlijk in de hoop, hun geld bij eene volgende ertslaag honderdvoudig terug te winnen. Dit zou geen bezwaar opleveren, indien alle aandeelhouders eener mijn daarbij op gelijken voet stonden. In plaats daarvan zijn eenige zeer rijke speculanten in 't bezit van meer dan de helft der aandeelen eener mijn, en daar de meerderheid in alle zaken de onderneming betreffende beslist, doen en laten deze enkelen juist wat zij willen. Deze zoogenaamde *insiders* spelen met het groote publiek, de outsiders, als de kat met de muis. Zij kiezen de beambten, die natuurlijk mede in den *ring* zijn en verkiezen zich zelven tot presidenten en directeuren der maatschappij; zij gaan alle contracten aan, waarbij iets te verdienen is en al het geld gaat door hunne handen. Zij hebben het voortdurend in de hand de actiën eener door hen bestuurde mijn te doen rijzen of dalen.

Zonder eenige reden op te geven, wordt nu eens door deze, dan weêr door gene mijn een *assessment* uitgeschreven van 10 cents tot enkele dollars per aandeel, wat voor de mijn een bedrag geeft van 100.000 en meer dollars en niet zelden wordt zuIk een *assessment* drie of vier maal in 't jaar herhaald.

Om de waarde der actiën te doen rijzen of dalen, worden verschillende kunstmiddeltjes aangewend. Het eenvoudigste middel om de *shares* te doen dalen is het uitschrijven van *assessments*, waarmeê het publiek zoo wordt afgemat en uitgeput, dat het ze bij herhalingen van dit kunstmiddel tot eiken prijs verkoopt. Andere voortreffelijke middelen zijn ‘water in eene mijn’ of de tijding ‘een porphyrpaard,’ dat wil zeggen het vinden van eene rots van porphyr, in het erts, een bewijs, dat het erts is uitgeput; verder heeft men het herstellen van machines en het aanleggen van nieuwe schachten en gangen, het optrekken van gebouwen, het aankoopen van stampmolens en andere kostbare maatregelen. Om de algemeene ontmoediging nog een graad dieper te doen dalen, brengen de Bonanza-vorsten kolossale massa's actiën ter beurze. De paniek laat natuurlijk niet lang op zich wachten. Iedereen wil verkoopen. Duizenden actiën, die door de makelaars in pand

worden gehouden, worden door deze, om het verlies te dekken, aan de markt gebracht, en de *insiders* koopen hunne eigen papieren voor spotprijzen terug.

Nu komt de tijd om de actiën weêr te doen rijzen. Onder belofte van geheimhouding vertellen de *stochharys* (ingewijden onder de speculanten) aan dezen en genen dat een nieume ertslaag is ontdekt. De goede vrienden beginnen *point* (goeden raad) te koop te bieden. Men weet zeker, dat de diamantboorders (waarmeê men op 100 en meer voet diepte in den steen boort

en daaronder gelegen ertslagen kan ontdekken) op een rijke laag hebben gestooten. Het duurt dan niet lang of de actiën beginnen te ‘springen’ - 10, 20, 50 dollars per dag - en daarmeê ook de speculanten. Iedereen, die bij de laatste paniek niet bankroet ging, koopt opnieuw, in de hoop op een goeden morgen als millionnair te ontwaken. Niemand is met eene kleine winst, tevreden. Die een aandeel voor 15 koopt en zich vast voornam *het te verkoopen, Zoodra het* op 20 staat, doet dit niet en denkt, wanneer het reeds tot 25 is gestegen, goed te doen te wachten tot het op 50 of 100 staat. Op eenmaal dalen de actiën weêr met fabelachtige snelheid. De aspirant-millionnair denkt nog altijd *aan de denkbeeldige* winst en kan er niet toe besluiten spoedig te verkoopen. Zijn kaartenhuis valt in een, zijn geluksdroomen verdwijnen als sneeuw voor de zon.

EENS MOEILIJKE SOM, NAAR MEIJER VAN BREMEN.

Bij een echt mijnoproer (stock excitement) verschijnen steeds een aantal twijfelachtige actiën, de zoogenaamde wild cats de wilde katten. Zoo heeten de mijnen, die in 't geheel geene waarde bezitten en in 't geheel niet of aan zeer lagen koers aan de beurs genoteerd staan. Wie geen geld of crediet genoeg heeft om in comstocks te kunnen speculeeren, beproeft zijn geluk in wilde katten, in de hoop, dat de een of andere in

eene rijke goud- of zilvermijn zal veranderen, zonder dat het hem gelukt eene winst te beha-

len, eer de markt weêr daalt. Zoodra dit geschiedt verdwijnen de *wild cats* weêr van de beurs en worden wat zij wezenlijk zijn: waardelooze papieren.

EENE BLIJDE TIJDING, NAAR MEIJER VAN BREMEN.

Rijzen de actiën eener rijke mijn tot zulk eene hoogte, dat menschen met beperkte midden niet meer in staat zijn daarin hun geld te beleggen, dan gaat men uit zuivere menschlievendheid deze actiën in onderdeelen verdeelen. Uit een aandeel worden er vijf of zes gemaakt, om iedereen in de gelegenheid te stellen aan de winst deel te nemen. In den goeden ouden tijd had men slechts 'voeten', dat wil zeggen: elke mijn gaf slechts zooveel actiën uit als zij voeten lang was. Thans is eene mijn van 600 tot 1200 voet in 100.000 en meer *shares* verdeeld. Daar bij andere mijnen het omgekeerde plaats vindt, is de speculant nooit zeker, of hij goedkoop of duur inkoopt of verkoopt, en is er over het algemeen zulk een verwarring ontstaan in de betrekkelijke waarden der bergbouw-actiën, dat niemand er zich meer om bekommert.

Vroeger brak in de lente altijd een stockoproer uit. Als de eerste bloemen kwamen, begonnen ook de *shares* zich te roeren. Men noemde dit de *spring rise,* de lenterijzing. Thans echter schijnt de *spring rise* uit de mode te zijn geraakt, en integendeel de gouden herfst de gouden droomen aan te brengen.

(*Slot volgt.*)

De beul van Bergen. (Legende van den Rijn.)

I.

Gelijk men weet, had eertijds te Frankfort de kroning der keizers van Duitschland plaats.

Eene plechtigheid van dien aard was voltrokken geworden en er werd bij die gelegenheid een schitterend feest, door een gemaskerd bal gevolgd, op het Romer gegeven.

In de van duizende lichten stralende zaal, noodigde de muziek tot den dans uit. De bekoorlijkheden der dames werden verhoogd door kostbare gewaden, de vorsten en de ridders waren in luisterrijke kleeding gedost.

Alles had een voorkomen van vermaak, vreugde en ongedwongen vroolijkheid.

Een enkele der talrijke gasten droeg de sombere kleuren van den dood; de zwarte wapenrusting, die hij droeg, trok de algemeene aandacht; zijne slanke gestalte, de bevalligheid zijner bewegingen, verwierven hem vooral den bijval van de schoone sekse.

Niemand kon zeggen wie die ridder was; zijn vizier was gesloten en geen enkel uitwendig teeken kon hem doen herkennen.

Fier en eerbiedig naderde hij de keizerin, boog de knie voor de hooge treden van haren troon ter aarde en verzocht om de gunst, een wals met de koningin van het feest te mogen dansen.

Het verzoek werd hem toegestaan.

Met lichten en bevalligen pas zweefde hij met de keizerin door de lange rijen der dansers, en zij moest bij zich zelve bekennen dat zij nog nooit een bekwamer en vlugger danser ontmoet had.

Door de voorkomendheid zijner manieren en zijne onderhoudende gesprekken, wist hij zoo goed de gunst der keizerin te verwerven dat zij hem een tweede wals gaf, daarop een derde en eindelijk een vierde. Zij zou het niet over zich hebben kunnen verkrijgen hem af te wijzen, zoo betooverend was hij in zijne woorden en zijne manieren.

De blikken van alle aanwezigen waren op den gelukkigen danser gevestigd; meer dan een hunner benijdde hem die hooge gunst.

Men werd hoe langer hoe meer nieuwsgierig te weten wie die gemaskerde ridder was. De keizer zelf was verlangend zijn naam te leeren kennen.

Men verwachtte derhalve met ongeduld het uur, waarop volgens het gebruik elke gemaskerde gast zich moest doen kennen.

Dit oogenblik was eindelijk daar.

Reeds hadden alle genoodigden hunre maskers afgelegd, en nog weigerde de geheimzinnige ridder zijn aangezicht te ontblooten, tot de keizerin, gedreven door de nieuwsgierigheid en misnoegd over zijne hardnekkige weigering, hem gelastte zijn vizier op te slaan.

Hij gehoorzaamde, doch geen der adellijke heeren en der voorname dames kenden hem.

Maar twee baronnen dringen door de menigte heen en herkennen den zwarte danser. Verbazing en schrik verspreidde zich door de zaal, toen deze de kwaliteit van den vermeenden ridder openbaar maakten: het was de beul van Bergen.

II.

Bevende van gramschap beveelt de monarch, dat men den misdadiger vastgrijpe, die met de koningin heeft durven dansen en die hierdoor hare majesteit onteerd en de kroon gehoond heeft.

De keizer gelast hem ter dood te brengen, waarop de veroordeelde zich aan zijne voeten werpt en zegt:

- Inderdaad, ik heb mij zeer misdadig gedragen tegen over al de adellijke hier vergaderde gasten, misdadig vooral tegen over u, sire, en tegen over de vorstin. De keizerin is gehoond door mijne aanmatigende ijdelheid; wat ik gedaan heb, is een misdaad van majesteitschennis; maar duizend folteringen, mijn bloed zelfs kan de vlek niet uitwisschen waarmeê ik u bezoedeld heb.

'Gelieve mij dus toe te staan, o mijn keizer, dat ik u een middel aanwijze om die vlek af te wasschen en haar ongedaan te maken...

- Welk is dat middel, spreek, beval de keizer, de wenkbrauwen fronsende....

- Trek uw zwaard, sire, en sla mij tot ridder, en ik werp den handschoen toe aan ieder die oneerbiedig van onze koningin zal durven spreken.

De keizer was verrast door dit stoute voorstel; nochtans zegde hij bij zich zelven dat dit de beste partij was die hij kiezen kon.

- Gij zijt een deugniet, antwoordde de monarch na eenig bedenken; maar uw raad is goed en komt voort uit uw verstand even als uw misdaad uit uw onbesuisden moed voortgesproten is.... Ik neem u derhalve op in de orde der ridderschap.... Gij die als staatsmisdadiger voor mij geknield ligt, sta op als ridder....

Een driewerf herhaald vivat weêrgalmde tot zijne eer en die des keizers, die, daar de zaken nu toch zoover gekomen waren, wijsgeerig beval dat de koningin een laatste wals zou dansen met den danser, die zoo gelukkig geslaagd was in eene partij, waarin hij bijkans kennis gemaakt had met de koord, welke hij gewoon was om den hals van anderen vast te maken.

De geheimen van een Amsterdamsch Huurbordje, door Ravo. *(Vervolg.)*

'Maar waarom huil je, Arnold,' onderbrak hem de ijlende; 'vindt je het dan niet goed, dat Hannie vleugeltjes heeft? O, ze zijn zoo schoon..... glinsterend wit en bezaaid met sterretjes van diamanten.... zoo iets, Arnold, als je wel ziet wanneer de zon op een sneeuwveld schijnt, maar oneindig mooier..... kijk, nu vliegt Hannie weg, heel hoog boven de wolken, en hij lacht, en hij wenkt me, om ook te komen. Maar dat kan ik immers niet? Heb ik dan vleugels?'

Weinige oogenblikken later wordt er gebeld, en een mannestem vraagt, of er geen belet is voor mijnheer B..... Nog voor dat het meisje bescheid kan geven, is ook Arnold op het portaal, en roept: 'Kom boven, oom, kom boven!'- Dat woord 'oom' wekte in mij een herinnering op. Was dat diezelfde oom, van wien Arnold nog kort geleden alle verdere hulp hooghartig had afgeweze? Maar hoe kon die weten, wat ter nauwernood een uur geleden hier was voorgevallen? Want dat dit de reden was

van zijn bezoek, daaraan twijfelde ik niet. Ik behoefde intusschen niet lang op eene verklaring te wachten.

‘Mijn vriend de dokter is mij zoo even komen vertellen, Arnold,’ hoorde ik oom zeggen, ‘wat hier is voorgevallen. Ik kan niet zeggen, jongen, hoe het mij spijt; dat komt er van als..... maar kom, laat ik je thans geen verwijten doen, en gaan wij liever eens naar de zieke kijken, ten minste zoo het haar niet hindert.’

‘Neen, oom,’ antwoordde Arnold, ‘dat geloof ik niet. Wèl heeft de dokter volstrekt rust aanbevolen; maar Marie is altijd nog aan het ijlen, en zij zal u dus niet herkennen.’

Werkte de verschijning van oom als een electrische schok op het zenuwgestel der zieke, of was de koorts, zoo even nog fel, juist afgeloopen? Ik weet het niet; maar ik kon mijn ooren niet gelooven, toen Marie, den bezoeker aanziende, hem verbaasd toevoegde: ‘Hoe, oom, u hier? Wat is dàt? Lig ik te bed?.... Wat is er met mij gebeurd?.... Ik herinner mij nog flauw, dat ik mij niet wel gevoelde..... Maar wat is er dan toch? Aan Arnold kan ik zien, dat hij heeft geschreid, en uw tegenwoordigheid hier, oom.....?’

‘Houd je maar bedaard, beste meid,’ suste oom, ‘'t zal zoo'n vaart niet loopen; je zenuwen zijn een beetje in de war geraakt, dat is alles; 't zal wel weêr gauw in orde komen. Oom is eens naar je komen kijken, en nu gaat hij weêr heen; want je hebt rust noodig, Marie, je hebt rust noodig. Nou, beste, zie nu, dat je wat slaapt, hoor; morgen kom ik terug. Dag, beste meid!’

‘Dag, oom,’ antwoordde Marie ontroerd; zij scheen te begrijpen wat oom kwam doen. Niet lang daarna keert Arnold, die den misschien wel wat bondigen, maar toch blijkbaar goedhartigen oom een eindweegs uitgeleide had gedaan, in het slaapvertrek terug, en vindt Marie in een rustigen slaap, waaraan, behalve de afmatting, waarschijnlijk ook het slaapmiddel niet vreemd was, dat de dokter gelast had de zieke toe te dienen, Zoodra de koorts zou geweken zijn. Den volgenden dag vernam ik met blijdschap, dat de toestand der zieke volgens verklaring van den dokter niet gevaarlijk was, ofschoon de aanvallen van koorts zich vermoedelijk zouden herhalen. In den loop van den morgen bracht de pastoor der parochie een bezoek, en naar hij beloofd had, verscheen ook oom weder, ditmaal voorafgegaan van een te voren gezonden mand, waarin tusschen druiventrossen en sinaasappelen eenige flesschen ouden wijn haar lange halzen verhieven; ten minste als ik goed heb verstaan. Gij begrijpt dus, of oom welkom was.

‘Wel, beste meid, het doet me pleizier, dat je zooveel beter bent,’ sprak hij vroolijk. ‘Ik ben van morgen even bij den dokter aangewipt, en hij gaf me alle hoop. Nu, ik dacht ook al: zou die drommelsche Marie nu nog vóór haar oom gaan hemelen; neen, dat ging niet, dat ging niet. Eerst de oudjes en dan de jongen; d.w.z. als je ook oudjes bent,’ voegde hij er lachend bij.

Zoo keuvelde oom nog eenigen tijd met zijn ‘beste meid’ door, en ging toen met Arnold naar de huiskamer, om - naar hij op gemaakt boozen toon zegde - eens een appeltje met dien kwâjongen te schellen. Zoodra zij alleen en gezeten waren, sprak oom gemoedelijk: ‘Hoor me nu eens bedaard aan, Arnold; want je weet, al ben ik soms wat kortaf, dat ik het goed met je meen. Je houdt veel van Marie, niet waar, zielsveel zelfs? Dat geloof ik, daar ben ik van overtuigd; maar je moet me niet kwalijk nemen, dat je laatste bewijzen daarvan slecht gekozen waren. Ik zwijg van de catastrophe, waarmeê je vermogen is heengegaan. Je hebt misschien wel wat onvoorzichtig gespeculeerd, wat *rouge ou noir* gespeeld, enfin, zand er over. Iets anders echter is, dat je in den tijd van veertien dagen twee dwaasheden, stommiteiten - permitteer me het woord - hebt begaan, die indirect de oorzaak zijn geweest van

Marie's.... tutuut, wacht even, ik ben nog niet klaar..., van Marie's ziekte, die wel, Goddank, geen ernstigen afloop zal hebben, doch even goed een noodlottige wending had kunnen nemen. Wil ik je eens zeggen, jongen, waar 't je hapert? Je hebt te veel, of liever te prikkelbaar eergevoel, en waar je eer zelfs in de verste verte niet op het spel staat, stuif je op, als ware zij op de onrechtvaardigste en grievendste manier gekrenkt. Blijf je zoo, dan maak je jouzelven en Marie diep ongelukkig. Ik weet wel, dat Marie je in alles gelijk geeft. Haar fijngevoelend vrouwenhart en innige liefde voor je weêrhouden haar, om op het oogenblik dat je lijdt, zij het dan ook door eigen voortvarendheid, je smart nog te vermeerderen, door het niet met je eens te zijn. Maar wees er zeker van, dat ze in stilte je drift af keurt.'

'Neen, oom, daarin vergist gij u.'

'Vergissen? Toch niet, jongen; doch verondersteld ook, dat ik mij hierin vergiste, zoo je slechts erkent, dat ik gelijk heb met je drift te veroordeelen, dan is de zaak gezond..... Welnu?'

In Arnolds gemoed werd ongetwijfeld strijd geleverd; gedurende eenige seconden heerschte een diepe stilte, en eerst toen de oude heer zijn vragend 'nu?' herhaalde, antwoordde hij:

'Gelijk? oom, gelijk? Nu ja, geheel ongelijk hebt gij niet, 't Is waar, ik ben opvliegend, en nam wel eens besluiten, zonder te wachten tot

dat ik kalmer zou zijn. Had ik dat niet gedaan, ik zou Marie en mij, en ook u veel onaangenaams bespaard hebben, In zooverre, oom, wil ik u dan ook beloven, dat ik alles in het werk zal stellen om dat anders te doen worden. Zijt gij met die schuldbekentenis tevreden?'

'Zeker, jongen, meer dan tevreden; althans als je oom permitteert, om je tot de orde te roepen, wanneer de lava weêr begint te werken en dreigt uit den krater te stroomen. En dan niet meer boos worden, hoor, zoo als...... hè? Geef je me daar je hand op?'

De hand werd gegeven, en niet aarzelend, maar gul, klappend.

'Ziezoo,' ging oom blijde voort, 'dat is afgehandeld. Nu wat anders. Hoe is het met de kas? Zeker niet te best, hè?'

'Neen, oom, ronduit gezegd weet ik niet wat aan te vangen. Morgen komt de huisheer, wiens onbetamelijk gedrag Marie zoozeer schokte, terug, en hij heeft gedreigd met het uiterste, zoo wij hem niet betaalden.'

'Bekommer je daar maar niet over. Hier is het geld, en wanneer de bullebak komt, dan zeg je hem tegen november de huur op.'

'Maar oom, u geeft veel meer dan het bedrag der huur is.....'

'Neen, neen, 't is zóó goed. Zie inmiddels naar een passend huis om, en ik zal zorg dragen, dat je in de gelegenheid komt, door werkzaamheid en vlijt wederom te worden wat je eenmaal waart: een onafhankelijk man. Maar vergeet je belofte niet. Ik heb eerst willen beproeven, in hoeverre je zonder mij je weêr naar boven zoudt kunnen werken. Die poging is - ik wil niet zeggen: geheel door je schuld - mislukt, en voorzichtigheidshalve wil ik je liefst aan geen tweede wagen.'

'Duizendmaal dank, beste oom; gij zijt waarlijk te goed voor ons. Als ik er aan denk, hoezeer ik uw goede bedoelingen heb miskend, zie, dat smart mij...'

'Al wel, al wel; kom, laten wij nu nog even naar de zieke gaan. Zeg Marie niets anders dan dat ze over de huur niet bezorgd behoeft te wezen: te groote blijdschap is voor haar toestand even gevaarlijk als elke andere aandoening van bijzonderen aard.'

Weinige oogenblikken later was de oude heer vertrokken, en ik zegende hem in mijn hart. Ik kan u niet zeggen, hoe zalig ik mij gevoelde; ik trilde van vreugde en schreide van geluk.... Ik had Marie zoo innig lief gekregen.

De zieke herstelde buiten verwachting spoedig, en de drie maanden, welke ik nog het voorrecht had, bij het echtpaar door te brengen, waren, helaas, al te snel voorbij gevlogen. Een traan, een bittere traan ontsnapte mij, toen Marie's zacht blauw oog voor de laatste maal het mijne ontmoette. Ik zie het nog: zij was bezig den inhoud van een naast mij staanden koffer uit te pakken, en stond daar, met een jurkje - wellicht van Hannie - in de band, eenige oogenblikken met vochtigen blik mij aan te staren. Wist zij, dat ik haar beminde, en wilde die blik mij zeggen, dat ook zij mij liefhad, en dat het jurkje voor mij..... maar néén, zij wendde den blik weêr af, op het jurkje biggelde een heldere traan, en zij ging heen, zonder één woord van vaarwel. Hoe kon zij ook weten, dat ik haar zoo gaarne moeder zou genoemd hebben!

Die woorden werden met diepe ontroering uitgesproken. 'Arm schaap,' sprak ik deelnemende, 'dat moet je wel innig gegriefd hebben..... En is nooit een enkele zonnestraal je leven komen verhelderen? Heb je niets dan lijden en ellende gezien?'

'Ja' snikte ze, 'ja, toch, maar ook slechts ééns, luister:

Ouder gewoonte had ik weêr geruimen tijd mijn oude plaats boven den deurstijl ingenomen, toen op zekeren warmen augustusdag een dikke heer, na mij een vetten blik te hebben waardig gekeurd, hijgend en blazend de stoep beklom en aan de schel trok: - 'Meisie, is het bovenhuis te zien?' brengt de wandelende rollende er met moeite uit, terwijl een paar zweetdroppels langs zijn glimmende wangen op zijn niet al te helder halfhemdje rollen.

'Jawel, meheir, kom u maar boven.'

Naar het scheen was hem de inrichting nogal bevallen; ten minste voor dat hij bij het heengaan de deur toesloot, hoorde ik hem vragen: 'Ik heb goed verstaan, niet waar, dat de huisheer No. 644 Prinsengracht woont?'

Ei, ei, dacht ik bij mij zelven, wat zullen wij nu gaan beleven. Zou die dikzak er inderdaad trek in hebben? Hij kan een gepensionneerd kruidenier, grutter of slager wezen, die zijn schaapjes op het drooge heeft - ja, maar even goed ook wat anders. Wat hij echter niet was, wist ik des te beter, namelijk dit, dat hij niet op de knieën van een hertogin was gewiegd; de man zag er wat men noemt ordinair uit.

's Anderendaags, terwijl ik gedachteloos hing te dommelen, voel ik mij eensklaps aangegrepen. Verschrikt staar ik den aanrander in het gezicht, en..... goddank, geen student, die een poging doet om mij te 'moeren' - 't is de huisheer in hoogst eigen persoon, en de man, hoe gemelijk overigens, ziet er op het oogenblik niet naar uit, om iemand bang te maken. Hij is zelfs opgeruimd.

'Ziezoo,' mompelt hij, 'daar ben ik goed afgekomen. Die mijnheer Ree lijkt me 'n man toe, die er warmkens bijzit. Ik hoef dus voor mijn duiten niet bang te zijn. Bij de teekening van het contract maakte hij niet de minste capties om drie maanden vooruit te betalen. Dat staat me aan, zie je; dat zijn nog eens menschen, waar je meê vooruit kan komen. Dat is heel wat anders dan die kale troep, die verleden jaar me haast had bed.... Maar dat doe ik ook nooit meer: drie maanden vooruit, of ze krijgen mijn kast niet. Jongens, ik moet toch zeggen, dat me dat perceel een aardige cent opbrengt. Ze noemen me wel duitendief en woekeraar.... wat maal ik er om, ze kunnen voor mijn part zeggen wat ze willen, als de duiten maar binnen komen.'

En de man lachte, of liever hij grijnsde, en zijn kromme vingers sloegen zich als de klauwen van een roofvogel om mij heen, als ware ik een geldzak geweest. Er voer een rilling door mijn leden, en ik stond op het punt een kreet te slaken van afgrijzen, toen een krachtige ruk, waaraan ik zonder boos opzet te gewillig gehoorzaamde, den huisheer bijna van den geleenden stoel deed tuimelen, waarop hij gemakshalve geklauterd was. 'Vervloekt ding!' buldert hij, en smijt mij met zulk een geweld tegen den grond, dat de splinters rondvliegen. Vijf minuten later lig ik met gekneusd lichaam weêr op zolder. Hoezeer mij de ontboezeming van mijn meester had verveeld en gehinderd - vooral ook, omdat hij Arnold en Marie nu nog niet met rust kon laten -, ik had er ten minste uit geleerd, dat de nieuwe huurder mijnheer Ree was. Ondanks mijn geradbraakte ledematen schoot ik bij de gedachte aan dien naam in een lach. Men verboeide zich dien dikzak, met moeite zijne 150 kilo's aardsch slijk medesleepende, als een ree! Ik had mij al heel wat ten koste van den nieuwen huurder vermaakt, alvorens zijn wichtig persoontje met vrouw en kinderen - niet minder dan vijf - arriveerde, gevolgd door zijn huisraad, dat mij, door de aanmerkelijke afwijking tusschen modern en minder dan gewoon burgerlijk, dadelijk deed denken aan een parvenu. Nu eens stelde ik hem mij voor als een hardlooper, dan als danser, of als jockey - kortom in alle toestanden, welke met 's mans omvang in strijd waren, en dan had ik 'n pret, zie, dat ik schudde, 't Scheen een voorteeken te zijn van een wat vroolijker leven dan ik tot nu toe geleid had; want mijnheer Ree heeft mij werkelijk

geamuseerd, en evenzeer als ik Arnold en Marie met leedwezen zag vertrekken, speet het mij, dat die koddige, dikke man zijn woontent elders ging opslaan.

De man was onuitputtelijk in 'uien' - hij had er wel in kunnen reizen - en ofschoon hij zijn vrouw nooit een lach afdwong, maar integendeel steeds den weinig vereerenden titel van 'flauwerik' tot loon kreeg, bleef hij onvermoeid. Ik heb mij dan ook wel eens verbeeld, dat hij zich tot eenige levenstaak had gesteld, te bewijzen, dat zijn vrouw lachen kon, en haar strak gelaat die eigenschap niet aan was ontleende. Grootere tegenstelling dan de zwaarlijvige mijnheer Ree, een reusachtige meloen, met beentjes als de pootjes van een uit een kers geïmproviseerd trekpotje, en zijn hoekige, magere 'tegenhelft' was overigens niet denkbaar. Dat ondervond ik al heel spoedig. De familie is aan tafel gezeten, en hoewel, zoo als mij later uit een gesprek bleek, mijnheer Ree zelf nooit bad - hij was protestant -, wilde hij toch, dat zijn kinderen het deden; er werd dus gebeden. Mijnheer Ree dacht inmiddels zeker aan een nieuwe 'ui;' ten minste nauwelijks heeft het plechtig 'amen' weêrklonken, of de vader des huisgezins proest het uit, en zegt:

'Vrouw, nu moet ik je toch eens iets vertellen, zóó grappig, dat ik me van morgen half ziek heb gelachen.'- Geen antwoord. - 'Zoo als je weet, laat ik om 12 uur op het bureel - zoo, dus op 'n bureel, fluisterde ik, terwijl ik mijn ooren spitste, om niets te verliezen - wat halen voor mijn broodje....'

'Neen, dat weet ik niet, en dat kan me ook niet schelen.'

'Enfin, Hein, die wel eens bij ons aan huis is geweest - je kent hem -, stuur ik dan uit, om wat ham te halen; maar, zeg ik hem er bij, vraag of ze zuiver is, of er geen trichinen in zijn; want anders kan je ze zelf opeten. Wat doet nu de schelm? Hij vraagt aan den koomenijsman ham met trichinen er in. 'Wil je wel eens voor den dit en dat maken, dat je mijn winkel uitkomt,' stuift de koomenijsman op 'trichinen? Ik zal je trrrri 'Hein kijkt hem doodleuk aan, en zegt: 'Ja, weet u, meheir heit gezeid, dat as er tirchinen in waren, dan mocht ik ze zelvers opeiten.'- De vent is 't me zelf op het bureel komen vertellen - 't is Schinkbein, je kent hem wel -, en je begrijpt, dat ik het dadelijk onder de gemengde berichten van de Politieke Vlinder heb gezet. Kostelijk, pyramidaal!'

'Zoo, en vin je dat nou zou erg grappig? Mens, schei toch uit met dat gegiegel, je lijkt wel mal.' ln weêrwil van die vermaning lachte mijnheer Ree nog minstens een minuut, zich volstrekt niet bekommerende over den minder vleienden scheldnaam van 'malle kwibus,' dien zijn weinig beminnelijk vrouwtje - 'n echte Xantippe, volgens de meid - hem nijdig naar het hoofd slingerde. Waarschijnlijk was hij aan zulke bejegeningen gewoon geworden. Bovendien, de dokter had hem dringend aanbevolen zich over niets boos te maken, en hij had van het leven nog bij lange niet genoeg. Er volgden nu eenige oogenblikken van stilte, slechts onderbroken door: 'Moe, Jet heit me lepel afgenomen.' of iets dergelijks; maar 't scheen, dat mijnheer Ree het er meer dan ooit op had gezet, aanvallen te doen op het voor humor totaal onvatbare gemoed van zijn Cato - zoo heette het onvrouwelijke wezen. Ree beweerde, dat die naam van 'kat' was afgeleid.

'Je schijnt van keukenzout liever gediend dan van attisch zout, vrouwtje; je soep is zoo zout als brem,' deed Ree op zijn gewonen, niet in het minst verwijtenden toon opmerken.

'Wat weet ik van kattisch zout. Moet dat soms weêr een aardigheid heeten? Ik wou, dat je me met die malligheden van boord bleef. Is de soep je te zout, dan laat ze staan.'

‘Dat is wijsgeerig van je gedacht en gezegd, vrouw; ik zie 't wel, om in je vaarwater te komen, zal ik best doen aan een stalletje op de Nieuwmarkt boeken te koopen, om in Aaltje de zuinige keukenmeid, ik bedoel: in de philosophie te gaan studeeren; maar dan mag ik eerst wel met een vleeschkuur beginnen; want philosofen zijn meestal mager, broodmager, en erg taai. Geef me die karbonade eens aan.... toe jongen, gauw wat.’

't Was duidelijk, dat tusschen man en vrouw een groot verschil van karakter bestond, en behalve aan den natuurlijken aanleg, de dosis hersenen, schreef ik dit hier aan toe, dat mijnheer

Ree, aanvankelijk op gelijken trap van ontwikkeling staande als zijn vrouw, zich naar boven had gewerkt, en in zijn nieuwen maatschappelijken kring in aanraking kwam met mannen, van wie hij, zoowel wat vormen als wat algemeene kennis betreft, meer en meer overnam. Zijn vrouw bleef daarentegen die zij was geweest, en vond, naar gelang haar man onbegrijpelijker voor haar werd, hem ook onuitstaanbaarder. Hij was immers ondernemer van een dagblad, en ofschoon ik nu wel niet geloofde, dat zijn krant veel om het lijf zou hebben, moest hij toch, dacht mij, een man zijn, die niet dom was en ondernemingsgeest bezat. De uitdrukkingen van 'aan boord blijven' en 'in jou vaarwater komen' brachten mij op het denkbeeld, dat Ree en zijn vrouw vroeger bepaald veel met zee- of riviervarend publiek in aanraking moesten zijn geweest. Opzichtens beide punten bleek later, dat ik goed had gezien.

Op zekeren morgen ontving Ree een brief uit een onzer zeehavens, hem aankondigende, dat een paar vrienden met hun respectieve echtgenooten hem den volgenden zondag een bezoek zouden brengen. Cato vond het minder aangenaam; dat gaf voor haar man maar weêr gelegenheid, zei ze, om een stevig glas te drinken, zoo als den vorigen keer, toen hij, zijn gasten om 11 uur zoogenaamd naar hun logement brengende, om halfdrie 's morgens met een stevig stuk in zijn kraag naar boven strompelde, en met zijn hoed op één oor de echtscheiding van Tollens voor de echtelijke sponde stond te reciteeren. Enfin, er was niets aan te doen. Aan alle tegentribbeling had Ree een einde gemaakt met een beslist: 'Ik wil, dat ze komen, en daarmeê uit.'

Reeds een half uur vóór de aankomst van den trein, vertrok de redacteur naar het station, vermoedelijk om *en passant* zijn eerste bittertje te nemen; want van het geestrijke was hij evenmin een vijand als van het geestige, of liever, zoo als zijn vrouw zich op haar manier karakteristiek uitdrukte: haar lamoor hield van een oorlam, Ik was inderdaad nieuwsgierig naar de gasten; want dat kon me aangaande het verleden van mijnheer veel licht verschaffen. - Tingeling, tingeling,..... ha, dacht ik, daar zijn ze....

'Meisie, de complementen van meheir Bultman. en of 't meheir gelegen komt.....'

'Zoo, kind, wat heb je,' wordt de boodschapster door Ree, die juist de stoep beklimt, in de rede gevallen.

'Meheer, de complementen van meheer Bultman, en of 't uwes gelegen komt, dat meheir van middag bij uwes komt.'

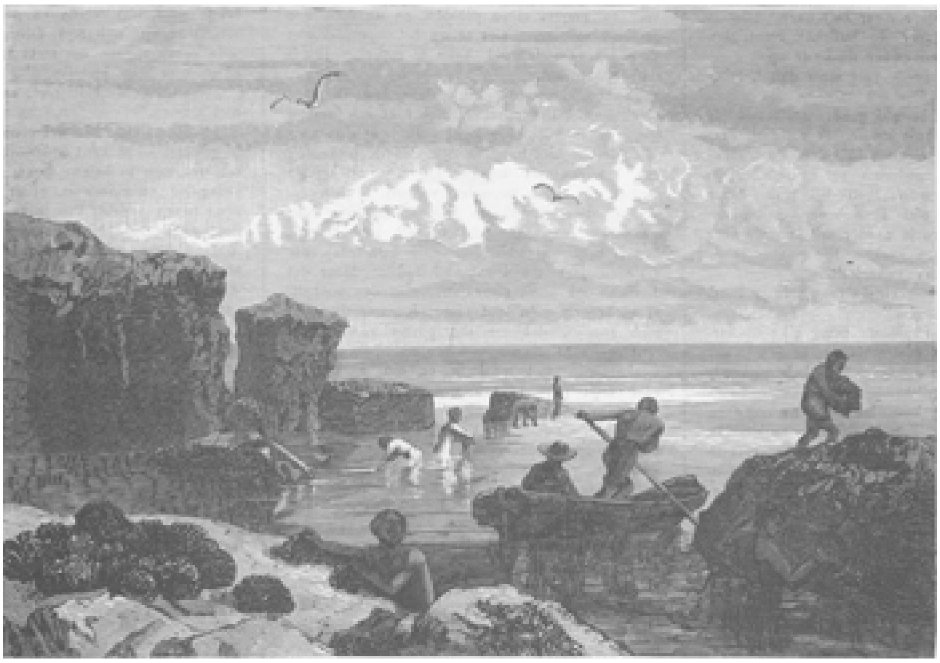

INZAMELING EN BEREIDING DER SPONSEN

- ‘Zeg aan meheir’ - hier lachte Ree -, ‘dat 't me onmogelijk is, meheir’ - nieuw gelach - ‘te ontvangen; maar dat ik om drie uur wel eens even bij hem zal oploopen. Dag meisie.’

‘Bultman, wat een malle naam,’ roept een der mannelijke gasten. ‘Bultman, wie is dat, Ree?’

‘Bultman is mijn compagnon en de administrateur van de *Politieke Vlinder*.....’ Meer hoorde ik niet; want in de begroeting: ‘Zoo, juffrouw, hoe maakt u het?’ - ‘Heel wel, superber, dank u, en u?’ ging de rest voor mijn oor verloren. Toch was ik alweêr wat wijzer geworden, en ik hoopte van daag wel geheel achter het fijne te zullen komen.

‘Wel, wel, jongens, dat doet me pleizier, dat jelui me in mijn nieuwe woning komt opzoeken. En hoe vindt jij het hier, Bruinvis?’ vraagt Ree.

‘Wel, niet onaardig; maar bij ons is het toch 'n boel frisscher, hoor, 'n Beetje zeelucht zou aan de vuile sloot, die langs je huis loopt, geen kwaad doen.’

‘Altijd nog de ouwe; nauwelijks zit-i, of al dadelijk een hatelijkheid op een van Amsterdams schoonste grachten. Je bent hier op den Singel man - de Amsterdammers zeggen *het* Singel -, en jij mag praten wat je wilt, ik geef je zeegat met zijn vischlucht cadeau.’

‘Natuurlijk,’ lachte de andere, ‘je bent nou 'n rijke landrot, en je neus kan daar niet meer tegen, maar wel tegen.... enfein, we zullen het er maar bij laten,’

Zoo schertste men onder het koffiedrinken nog door. De dames hadden het druk over de kinderen - juffrouw Bruinvis had er niet minder dan tien -, de hoedjes, de japonnen, de schoenen met fransche hakken - mens, om je voet te verzwikken -, de hoofdpijn, waaraan juffrouw Schelpman - de echtgenoote van den anderen mannelijken gast - en de rimmetiek, waaraan juffrouw Ree laboreerde; de beeren over geld verdienen, beiersch bier, beste jenever, de ‘standjes,’ die ze weleens van vrouwlief opliepen, als het wat laat was geworden in de sociëteit, enz., enz., nu en dan afgewisseld door aardigheden van twijfelachtigen aard, 't Was een gesnater en geschater, dat hooren en zien verging, en ik van het luisteren moede de oogen look en indommelde. Geraas op de trap deed mij weder ontwaken

‘Vrouw,’ riep Ree, ‘zet jij nou de madera en de bitterflesch op tafel; dan ga ik even naar Bultman. Binnen een half uur ben ik terug.’

Met het vertrek van Ree werd het iets minder luidruchtig, en niets van hetgeen mijn oor verward opving, boezemde mij eenig belang in, tenzij misschien, dat de heer Bruinvis boekhandelaar was en de heer Schelpman een oesterhuis had. Bijna op de minuut af was Ree na een half uur terug.

‘Wat had Bultman?’ vraagt juffrouw Ree nieuwsgierig, toen haar man plaats had geno men en de bitterflesch aangreep.

‘Och niets, een wissewasje, waarmeê hij best had kunnen wachten tot morgen.’

‘En mot-i je daarvoor laten komen?’

‘Zeg eens, beminnelijke madera-nimf, je schijnt bij mijn afwezigheid al vrij diep in 't glaasje te hebben gekeken; ben je dan vergeten, dat hij hier wou komen?’

‘Och ja, dat's waar ook.... och, och, die rimmetiek, juffrouw Bruinvis, 't is wat te zeggen.’

‘Rhumatiek, 't mocht wat,’ grinnikte Ree; ‘de madera, bedoel je. Wel, juffrouw Bruinvis hoe bevalt je de madera?’

‘Superber, superber. - dat scheen 'n stopwoordje van juffrouw Bruinvis te zijn - ‘maar die zal ook wel meer kosten dan een daalder de flesch.’

‘Dat zal wel waar wezen, daar doe je hier niet veel voor, mens; als je niet minstens twee gulden besteedt, dan krijg je bocht. Is 't niet waar, vrouw? Jij kunt 't het beste weten; want ik drink ze nooit, en ik moet betalen, dat 't me groen en geel voor de oogen wordt.’

‘Hoor nu zoo'n vent eens raaskallen. Wat moeten de menschen wel van me denken? Geloof u hem niet, juffrouw Schelpman; mijn man wil maar weêr eens aardig zijn.’

(Slot volgt.)

[Nummer 52]

Twee liefhebbers.

Het zijn twee echte liefhebbers, de kaartspelers onzer gravure. Zelfs het weenend kind kan den grootsten deugniet niet verhinderen triomfantelijk zijn tegenpartij aan te zien, die met al den ernst, welke in zulke jeugdige trekken mogelijk is, overweegt welke kaart hij zal bijspelen, om zijn makker in het nauw te brengen. Wij wenschen echter geen enkel ouderenpaar zulk een paar lievelingen toe en hopen van harte dat baas Vetleer hen spoedig, desnoods met den spanriem, tot hun plicht brenge.

De zadelriem is los.

De oude heer van het kasteel is uitgereden; hij heeft van het schoone weêr gebruik gemaakt om eens een wandelrid door de omstreken te deen, hetgeen hem in den laatsten tijd niet dikwijls meer gebeurt; want bij het klimmen der jaren begint zulk een tochtje, dat hem vroeger uitspanning was, inspanning te kosten. Zijn paard hinnikte dan ook van pleizier, toen het sedert weken weêr eens van stal gehaald werd, om zijn meester naar het naburige dorp te dragen. Maar daar het een beest van ondervinding is, begreep het zeer goed dat het op den duur een onaangenaam gevoel is voor een paard, door den zadelriem om den buik bekneld te worden.

TWEE LIEFHEBBERS, NAAR L. KNAUS.

Het deed dan ook zoo als alle rijpaarden van ondervinding en zette bij het zadelen den buik uit, opdat later de zadelriem des te losser zou zilten.

Het gevolg bleef niet uit. Nauwelijks had de ruiter het kasteel een half uurtje achter den rug, of hij bemerkte dat zijn zadel niet stevig genoeg op den rug van zijn paard vastgemaakt was. Gelukkig was hij niet ver van de pachthoeve, waar men den ouden heer altijd met eerbied en genegenheid ontving en men zich met genoegen uitgesloofd zou hebben, om hem een kleinen dienst te bewijzen.

De pachter schiet haastig toe om den zadelriem wat nauwer aan te gespen en zijne vrouw beievert zich ongevraagd een eemer water voor het paard van den beminden landedelman aan te brengen, terwijl de jongste dochter des huizes - anders wel een beetje verlegen, maar voor den heer van het kasteel volstrekt niet bang - op het trapje van den ingang het toneeltje komt aanzien. Zelfs de hoenders van de hoeve schijnen in den ruiter een ouden bekende te zien: want zij blijven onverschrokken onder het bereik van de paardepooten staan.

Het geheel is een eigenaardig en aantrekkelijk toneeltje uit den tijd, toen de grooten er nog prijs op stelden door hunne ondergeschikten bemind te worden en de laatsten zich niet schaamden hunne meerderen eenigszins als vader te beschouwen.

De bedelaar.

Of er in onzen tijd, die met alle oude volksgebruiken wil breken, minder armoede heerscht dan voorheen; of de meergegoede burger er door geholpen, of arme en gebrekkige natuurgenooten vooral er door geholpen zijn, nu de hedendaagsche philanthropie, gesteund door liberale staatsbesturen, den bedelaar noodzaakt, om, óf van honger te sterven, òf ver van allen die hem dierbaar zijn verwijderd, in een of ander afgelegen, soms hoogst onherbergzaam oord gedwongen arbeid voor luttel loon te verrichten? Wij wenschen die vragen liefst niet te beantwoorden; want onze nationale bedelaarskoloniën niet te na gesproken, zouden wij het mogen betwijfelen of zij veel hebben bijgedragen tot vermindering der armoede of tot aankweeking van den arbeidszin der lagere volksklasse; en, als wij een oog slaan in de misdaden statistiek onzer groote en kleinere steden, dan zouden wij haast geneigd zijn te beweren, dat juist de vrees van den arme, naar een dier liefdadigheidskoloniën gezonden te worden, menigmaal oorzaak is van vele der gepleegde misdaden.

Laat de philanthroop alles doen wat hij vermag, om het lot van armen en ongelukkigen te verbeteren, laat hij werkplaatsen oprichten, waarin de wreed misdeelde onzer maatschappij meer dan brood en huisvesting, waarin hij lust tot werken erlangt en het middel vindt om zich later een onafhankelijke positie van betrekkelijke welvaart te verkrijgen; dat alles is loffelijk en strekt hem tot eer, doch laat zijn liefdadigheid niet den schijn krijgen van hartvochtige policiereglementen, laat zij voor alles de vrijheid van ongelukkigen niet aan banden leggen; - gelijk door de echt philanthropische wet op de bedelarij is geschied. Bedelarij kan tot misbruik leiden, doch *is* geen misbruik, evenmin als de bedelaar, *omdat* hij aan de deur der rijken een aalmoes vraagt, een boosdoe ner is. Het misbruik mag gestraft, maar nimmer een eeuwenoud gebruik, dat in zich zelf niets ongeoorloofds bevat, door wettelijke bepalingen worden uitgeroeid. Kristelijke liefdadigheid, die den arme vergunt de ondersteuning van zijn met aardsche goederen bedeelden natuurgenoot in te roepen, kan nooit door liberale philanthropie worden vervangen.

Wij schreven bovenstaande regelen naar aanleiding van de voortreffelijke schilderij van den franschen schilder Bastien Lepage, voorstellende een bedelaar. Gemeld schilderstuk, waarvan nevensgaande gravure ons een even juist als schoon uitgevoerde afbeelding verschaft, prijkte in het Parijsche salon van dit jaar en werd door bevoegde beoordeelaars ten hoogste geprezen. In ons land zou dien *bedelaar* misschien weinig eer en roem ingeoogst hebben, om dat het de type is van een door het belgische staatsbestuur veroordeelde voIksklasse, - niet aldus in Frankrijk en in andere groote europeesche Staten, waar de bedelarij nog niet onder de termen eener strafwet valt.

De oude bedelaar onzer gravure heeft niets vlaamsch, hij schijnt veeleer uit de mijndistricten van noordelijk Frankrijk afkomstig; want zoowel zijn schoeisel, als kleeding en hoofdbedeksel hebben niets zuidelijks. Zijn herkomst doet overigens weinig aan zijn ongelukkig beroep af, daar de schilder misschien wel aan gene zijde van het Kanaal zijn type gezocht heeft. Hoofdzaak is, dat alles den bedelaar aanduidt, niet den bedelaar in den kwaden zin van het woord, maar den tevredene met het weinige dat de kinderhand hem lieftallig heeft toegereikt. De bedelzak weêr ten deele gevuld, misschien wel geheel en al, indien gindsche goede lieden van hun middagmaal nog iets hebben overgehouden, dat is dunkt ons de gedachte, welke den bedelaar thans oezighoudt, na dat hij Gods besten zegen aan de lieve kleine, die hem met medelijden nastaart, had toegewenscht. En de zegen eener aalmoes blijft nimmer onvervuld; de moeder van het dochterke, die zich schuil houdt achter de half geopende deur, is daarvan overtuigd; zij weet dat ‘den arme gegeven Gode geleend is’ en verheugt zich in staat te zijn door de hand van haar kind zulk een liefdeoffer te brengen.

De speelzucht in San Francisco.
Eene bijdrage tot de geschiedenis van de hedendaagsche geldknoeierij.
(Vervolg en slot.)

In juni 1878 brak op de stockbeurs te San-Francisco eene wilde speculatie in mijnactiën uit. In vier maanden tijds rezen zeven en twintig voorname mijnen van 29 tot 125 millioen dollars; drie maanden later waren dezelfde actiën tot meer dan een derde van hun hoogsten prijs gedaald. Reeds sedert geruimen tijd heette het, dat de Comstocksmijnen geen metaal meer opleverden. Men betwijfelde het, dat op eene diepte van ruim 2000 voet aldaar nog rijke ertslagen gevonden konden worden. Wel is waar betaalden de beide Bonanza-mijnen aan hare aandeelhouders nog altijd de gewone dividenden van 1.080.000 dollars per maand, maar de marktprijs dezer mijnen was reeds van 700 op 20 dollars per *share* gedaald, en van het vinden van nieuwe metaallagen had men nog niets gehoord. De beurswaarde van alle Comstockmijnen te samen, die in 1874, vóór de ontdekking der beide reuzen-Bonanza's, slechts ongeveer 5 millioen dollars bedroeg en die bij de ontdekking tot 271 millioen waren geklommen - meer dan al het grond- en personeel-eigendom der stad San-Francisco bedraagt! - was in mei 1877 tot 11 millioen gedaald en stond in juni 1878, in weêrwil van alle kunstmiddeltjes om haar weêr op te drijven, op 29 millioen dollars. In plaats van dividend te ontvangen moesten de ongelukkige aandeelhouders onophoudelijk met *assessments* voor den dag komen.

Eindelijk brak in juni 1878 weêr een tijdperk van geluk aan. Men had in de *Sierra-Nevada*-mijn eene rijke ertslaag gevonden - 2200 voet diep onder den grond. *Sierra-Nevada,* welker aandeelen 1¼ waard waren, maakte terstond een sprong op

15, vervolgens op 25 en daarna op 30 dollars per aandeel.. De *Union-Consolidated* mijn volgde hare zuster op den voet. In alle Comstocks vlogen de prijzen der aandeelen als raketten naar de hoogte, zoo dat de makelaars dag en nacht op hunne kantoren of op de beurs moesten werken om het naar aandeelen hongerende publiek te kunnen voldoen.

De berichten over het vinden van ertslagen in de *Sierra-Nevada*-mijn lieten niets te wenschen over, ja, zij namen zulke verhoudingen aan, dat de ongeloofelijkste zaken gereeden ingang vonden. *Sierra Nevada* steeg op 50, op 100, op 150 dollars, *Union Consolidated.* volgde op 100 dollars. In San Francisco heerschte eene opschudding als viel het goud uit den hemel. De beide mijnen bleven stijgen. *Sierra Nevada* bereikte 300, *Union Consolidated* 200 dollars per *share.*

Men vertelde elkander dat de Bonanza-vorsten Flood en O'Brien 5000 *shares Union* tegen 200 dollars per *share* - een rond millioen! - ingeruild hadden voor wissels op de schatkist der Vereenigde Staten. Voorloopig had men nog geen handvol erts uit de *Union Consolidated* gehaald en in de *Sierra Nevada* slechts sporen van eene bonanza gevonden. De marktwaarde der *Sierra-Nevada*-mijn was inmiddels van 200.000 op 27 millioen dollars en die der *Consolidated*mijn van 350.000 op 17½ millioen dollars gestegen, terwijl de actiën der andere mijnen in prijs verdubbeld of vertiendubbeld waren.

Eindelijk zou op eene diepte van 23000 voet een gang door de *Sierra Nevada* gekapt worden, om te zien wat er eigenlijk waars was gelegen in de berichten. Het was een ongeluksdag voor de vele honderden aspirant-millionnairs, toen dit werk, waarmeê men had moeten beginnen, volbracht werd. Velen, die hunne actiën, welke zij voor 5 of 50 dollars hadden gekocht voor 250 of 300 dollars van de hand deden, lachten in hun vuistje, toen de telegraaf de noodlottige tijding bracht: ‘Men is op een porfierpaard gestuit!’ Het gevolg van dit bericht was eene paniek op de geheele linie der Comstocks. Het hielp niets dat men beweerde, dat het ‘paard’ slechts een kleine poney was, en op één dag daalden de *Sierra Nevada's en Consolidated's* 100 percent. Men lachte de lichtgeloovigen uit, die bij kris en kras zouden gezworen hebben, dat *Sierra Nevada* tegen Kersmis 1000 dollars per *share* waard zou zijn.

Niemand geloofde meer aan de schoone geschiedenissen van vroeger ontdekte, doch nog altijd geheim gehouden rijke ertslagen in deze of gene mijn. Men geloofde aan niets meer en iedereen trachtte nog te redden wat hij kon.

Sedert die ongeluksdagen zijn de gemoederen van de speculanten weêr eenigszins tot bedaren gekomen en kan dus opnieuw eene kunstmatige rijzing beproefd en op touw gezet worden. Wel is waar zijn de *shares* der Bonanza-mijnen tot 5 dollars gedaald en *Union Consolidated,* die in 1880 een sprong tot 100 maakte, is weêr tot 40 teruggevallen (met een verlies voor deze mijn van 6 millioen dollars in eene maand), maar dat zijn slechts de onvermijdelijke *ups and downs,* waaraan de actiën van alle mijnen zijn blootgesteld. Thans heerscht aan de stockbeurs van San Francisco eene windstilte, als die welke een storm voorafgaat, die elk oogenblik kan losbarsten.

Eer wij van den fabelachtigen glans der Bonanza's en de vreugde- of smartkreten over gewonnen en verloren millioenen afscheid nemen, moeten wij de wereldberoemde mijnbeurs *(stock exchange)* te San Francisco een bezoek brengen.

Het in de Pinestraat gelegen prachtige gebouw met een gevel en zuilen van graniet en omgeven door een rotonde is het hoofdkwartier der *stieren* (die op het rijzen der stocks speen leeren) en der *beren* (die op het dalen der stocks loeren), en van 's morgens tot 's avonds de vereenigingsplaats van eene opgewekte menigte. Van hier uit zenden de druktelegrafen hunne onzichtbare electro-magnetische boden uit, welke

op elk makelaarsbureel, in de hêtels, de koffiehuizen en op andere veelbezochte plaatsen der

stad den koers der stocks op de lange, van zelf afrollende papierstrooken noteeren voor iedereen die het slechts wil zien.

Elken morgen - uitgezonderd des zondags en op de weinige nationale feestdagen - om elf uur begint de eerste hoofdzitting van den *great Board* van het college der makelaars, welke de zitting van de hoofdbeurs onmiddellijk voorafgaat. De breede gaanpaden van de Pinestraat en der naburige straten zijn reeds lang vóór de opening der zitting van de hoofdbeurs vol menschen, waaronder vele vrouwen, op wier gelaat eene hevige spanning staat te lezen. De uit talrijke vensters hangende papieren, waarop met vette cijfers de koersen der stocks staan gedrukt, worden door jong en oud als het ware belegerd, om de getallen van buiten te leeren, ten einde de gelegenheid voor eene goede speculatie niet te laten voorbijgaan.

Wij willen een oogslag binnen de muren van dat paleis van graniet werpen. Door bemiddeling van een makelaar krijgen we toegang tot het groote gebouw, dat alleen voor beurslui en abonné's is geopend. Om half elf des morgens treden we de groote rotonde binnen. De galerij met de amphitheatersgewijze daarop aangebrachte banken zijn reeds met toeschouwers van beiderlei geslacht, bezet, daar heden eene zeer levendige ‘markt’ in 't zicht is, ten gevolge van een gerucht als zouden de diamantboorders in de *Ophir*-mijn op erts hebben gestooten.

In de open binnenruimte ontwikkelt zich een geraas, een geschreeuw en een gedrang van eene hotsende menigte, alsof het gekken waren, die hun gesticht zijn ontvlucht. Dit zijn de makelaars van den *great board,* die voor het begin der zitting kleine zaakjes onder elkaar afdoen. Van de galerij ziet het publiek met angstige spanning naar het wilde gewoel der makelaars, om de scherpe klanken der elkaar overschreeuwende beursmannen op te vangen.

Een oningewijde verstaat geen enkel woord van dat geschreeuw en onwillekeurig houdt men deze beurshelden voor een teugellooze bende schooljongens, die op de speelplaats hunner school zonder opzicht zijn. De makelaars, elk met een notitieboekje in de hand, schreeuwen en kraaien elkaar aan, lachen, slaan elkaar de hoeden van het hoofd, steken elkaar papierstrooken onder de kragen van de jas, stompen en stooten elkaar, trekken elkaar aan de kleeren, alsof zij geen ander doel hadden dan zich als razenden aan te stellen. De een schreeuwt een half verstaanbaar woord, waarmeê hij een aantal mijn-actiën te koop aanbiedt of te koop vraagt en onder een geraas alsof hemel en aarde vergaat wordt de zaak afgehandeld. Telegraafjongens, kenbaar aan hunne mutsen met gouden banden, loopen tusschen de menigte rond, terwijl boden van de makelaarsbeurs zich met de ellebogen een doortocht zoeken te banen naar hunne respectieve meesters.

Waardig betreedt nu de president van het groote college der makelaars zijne verheven zitplaats, geflankeerd door de secretarissen, om de gekochte en verkochte stocks stenographisch te noteeren. De geheele zwerm verdringt zich om den lessenaar, waaraan de president heeft plaats genomen, die niets anders te doen heeft dan de stocks op de beurt af te roepen, de aangeboden actiën te verhandelen, geschillen te beslissen en de woeste bende in bedwang te houden.

Het gelui eener klok kondigt het begin der zitting aan, welke in strijd is met alle parlementaire regels, en waarbij rust en stilzitten verboden schijnen te zijn. De president roept eerst *Ophir,* de toonaangever voor de geheele rij der Comstocks. *Ophir,* de oudste mijn der Comstocks, behoort tot de zoogenaamde *Noordelijken,* die mijnen, welke in het noordelijk gedeelte van Virginia City liggen. De *Zuidelijken*

liggen bij Gold Hill, de zusterstad van Virginia City; tusschen deze twee liggen de *Waterstocks,* dat wil zeggen die mijnen, welke gedeeltelijk met water gevuld zijn.

Wanneer de *Noordelijken* hoog staan, dalen gewoonlijk de *Zuidelijken* en omgekeerd heeft eene vraag naar *Zuidelijken* meestal eene daling van de *Noordelijken* ten gevolge, tewijl de *Waterstoets* quasi de middelaars spelen. *Ophir* dat ooit op 300 en ook eens op 8 stond, staat thans tusschen 25 en 50 dollars per *skare.*

Nauwelijks is het woord *Ophir* van de lippen des presidenten of onder de eerzame makelaars breekt een gebrul en geraas uit, dat met elke beschrijving spot. De dwaasheden van zoo even, het schreeuwen, kraaien, stooten, stompen en slaan begint met vernieuwde woede. Enkele makelaars schijnen handgemeen te zullen worden.

Wanneer iemand een aanbod doet, dringen de anderen om hem heen, trekken hem van rechts naar links en van links naar rechts, slaan hem met de vlakke hand op de borst en schreeuwen hem met verwilderde trekken woorden toe, alsof het een strijd was op leven en dood, terwijl onophoudelijk de een of de andere tegen den lessenaar van den president opspringt, en dezen aan brult. Hoe het mogelijk is, dat anders verstandige menschen eiken dag zulk een dol geraas kunnen maken, zonder daardoor wezenlijk krankzinnig te worden is een psychologisch raadsel. Om makelaar te kunnen spelen is toch niet alleen een vlug verstand, maar zijn ook ijzeren zenuwen noodig. Het valt terstond in het oog dat de meeste dezer heeren kinderen Israëls zijn. De makelaars der Bonanza-vorsten zijn de toonaangevers van het woeste gezelschap; met kleinigheden houden zij zich niet op en zij koopen en verkoopen alleen in 't groot. Voor de ingewijden wordt het weldra duidelijk dat het gerucht van het vinden eener groote ertslaag in de *Ophir*-mijn ditmaal uit de lucht is gegrepen. De vertegenwoordiger der Bonanza-firma biedt zelfs *Ophir* aan tot lageren koers, wat eene daling ten gevolge heeft. De andere makelaars vertrouwen hem niet en schijnen niet juist te weten of hij met zijn aanbod de markt wil doen rijzen of dalen.

Ondertusschen gaat de president voort de Comstocks op de beurt af te roepen en bij den naam van elke mijn herhaalt zich het hierboven beschreven toneel. Naar het aantal makelaarsboden en telegraafjongens te oordeelen, alsmeê naar het helsche geraas onder de makelaars is het publiek buiten de beurs in groote opschudding. Dit is door de druktelegrafen beter op de hoogte van den stand der beurs dan een vreemdeling, die genoeg te doen heeft om van zijne verbazing te bekomen, meer dan om uit te zoeken hoe de geheele zaak in elkaar zit.

Het aantal makelaars, die de beurs te San Francisco bezoeken en daardoor het recht hebben aldaar te handelen is tot honderd beperkt. Thans wordt er 25000 dollars betaald om dat rechtte koopen. De groote makelaars firma's beschikken zoo als van zelf spreekt over groote kapitalen en verdienen bij een drukken omzet overgroote sommen. Wanneer de markt omhoog gaat, dan beloopt het gezamenlijk bedrag van den in- en verkoop van zulk eene firma dikwijls vier of vijf millioen dollars per maand. Buiten deze honderd zijn in San-Francisco een aantal van makelaars, die op de kleine beurzen en ‘op straat’ zaken maken.

In den laatsten tijd heeft men ook te New-York eene mijnbeurs opgericht en beginnen de Yankees aldaar met lofwaardigen iever te speculeeren. Menige rijke en in den mijnhandel zeer ervaren bewoner van San Francisco is daarheen getrokken om zijne kunstjes, die in zijn eigen Vaderstad afgezaagd en daarom te veel bekend zijn, in practijk te brengen. Uit alles blijkt dat de bewoners van New-York goede leerlingen zijn, ofschoon hun instituut de kinderschoenen nog niet ontwassen is. Doch New-York zal nog veel wonderen moeten doen, wil het de goudstad van het Westen in het lichtzinnig en roekeloos spelen te boven komen.

De geheimen van een Amsterdamsch Huurbordje, door Ravo. *(Slot.)*

'Ja, en dat is een artikel, waar mijn vrouw niet in doet; ze is 'n goed wijf, maar ze heeft één gebrek, hetzelfde, dat de huisvrouw van Loth na haar omkijken kreeg: ze kan niet meer lachen.'

'Als ik ook altijd lachte wanneer jij 't graag hebt, dan kon ik wel als gaper voor 'n aptekerswinkel gaan staan.'

Allen gierden het uit, ook Ree; juffrouw Ree alleen, wier onbeweeglijk gezicht wel iets van 'n gaper had, bleef onverstoorbaar kalm, en scheen niet te begrijpen, dat zij iets bepaald geestigs gezegd had.

't Was inmiddels tijd geworden voor het eten, en daarbij liep alles vrij rustig af. Men scheen goeden appetijt te hebben, en getrouw te willen blijven aan het oude hollandsche spreekwoord: als de katjes muizen, dan mauwen ze niet. Dit belette evenwel niet, dat de flesch goed werd aangesproken. Onophoudelijk toch hoorde ik Ree, of Bruinvis, of Schelpman drinken op elkander, op den boekhandel, de oesters, de *Politieke Vlinder,* of op de respectieve vertegenwoordigsters van het schoone geslacht, en ten slotte meende ik zelfs een ernstigen dronk van Ree te hooren op de verbreking der toovermacht, die de lachspieren van zijn vrouw gekluisterd hield. Of mijnheer Ree door ernstig te kijken - wat hij nooit deed - iets onweêrstaanbaar komieks kreeg, of dat hij werkelijk een soort van bezweerder was, daar ben ik nooit achter kunnen komen; maar zooveel is zeker, dat op hetzelfde oogenblik juffrouw Ree in een hoorbaren lach schoot - den eersten, verklaarde Ree nu plechtstatig, sedert de geboorte van zijn tweede kind.

Dit bijna ongelooflijke feit, dat juffrouw Ree, tot nadenken gekomen, ongetwijfeld minder aangenaam moet hebben gestemd, bracht eene buitengewone vroolijkheid teweeg, en als hadden de dames Bruinvis en Schelpman op zulk een ontknooping gewacht, begonnen haar tongen voor goed los te raken.

'Jongens!' schreeuwt Ree eindelijk boven alles uit, geheel uit het oog verliezende, dat hij ook dames aan tafel had, 'weet jelui wel, hoe laat het is.... half-zeven; zoo we dus nog thee willen drinken, dan wordt het zoo zachtkens aan tijd. Juffrouw Bruinvis, mag ik je wel als Melpo.... neen als Ju.... och, ik meen als schoone schenkster aanstellen; want mijn vrouw heeft zich vandaag vergaapt,' lachte hij, ondeugend zinspelende op den gaper.

De thee deed haar plicht, zij werkte calmeerend; van lieverlede scheidden zich de dames van de meer en meer tot de nuchtere practijk terugkeerende heeren in haar onderhoud af.

'Nou met je ons toch eens zeggen,' sprak Schelpman, 'hoe je 't aanlegt, Ree, om zoo ontzettend veel geld te verdienen. Je *Politieke Vlinder* was bij ons ook wel 'n broodwinning, maar hier is ze een goudmijn.'

'Och, Schelp, dat is zoo eenvoudig mogelijk, jongen. Je hebt wel eens gehoord van den Amerikaanschen Barnum, hè? Nou, ik volg zijn recept: ik maak vertoon, ik bluf, ziedaar alles. Zie eens, ik heb voor jelui volstrekt geen geheimen. De geheele redactie bestaat uit drie hoofdpersonen: den administrateur, dat is Bultman; den redacteur, dat is Knipveld, en mijn per soontje, den expediteur. Soms doe ik ook wel iets aan redactiewerk, maar alleen wat de gemengde berichten, de aneedoten betreft.....'

‘Dan zal die Knipveld het wel verbazend druk hebben, om de krant driemaal in de week vol te krijgen,’ meende Schelpman.

‘Toch niet, Schelp, toch niet; alleen het vertalen

van een feuilleton kost hem misschien wat hoofdbrekens; maar voor het overige heeft hij een werkzamen assistent in zijn schaar. Een hoogst enkele maal een hoofdartikeltje over een populair onderwerp: Jeneverduivel, huiselijke tevredenheid of zoo iets, en klaar is Keesje; de rest leveren de groote bladen. Van buitenland is totaal niets eigen werk, en van het binnenland, op 'n zeldzame uitzondering na, alleen 'n enkel vechtpartijtje of 'n ongelukje.'

'Dan verdien jij je duiten weêrgaasch gemakkelijk,' zegt Bruinvis, met een verwondering, die niet geheel vrij van jaloerschheid is. 'Een ander mensch moet dag en nacht zwoegen en slaven, en hij kan nog ternauwernood rondkomen.'

DE ZADELRIEM IS LOS, NAAR P. OUTIN.

'Ja maar, beste Bruintje - gaat Ree voort, - daarin zit niet de kunst om geld te maken. Als jij bijv. - zonder je te na te willen komen - zoo'n zaak op touw zette, is 't lang niet zeker, dat je slagen zou. Je moet er slag van hebben, dat is het groote geheim. Ik ken mijn volkje. Niet alleen worden uit de berichten der andere bladen zorgvuldig de meest schokkende gekozen, wat den leeslust zeer bevordert; maar 't voornaamste is, dat je op reusachtige schaal colporteert, en van tijd tot tijd iets nieuws bedenkt. En dat doe ik. Ik heb nu een leger van jongens met heldere kelen en goede longen in mijn dienst, allen in uniform, die met stapels kranten, te zwaar soms om te

dragen, de stad in alle richtingen doorkruisen. Overal, waar je komt, zoowel op hoofdgrachten - waar ik het dienstdoend personeel van lectuur bedien - als in stegen, hoor je roepen: *'De Politieke Vlinder*, heeren!' Zoo'n jongen is in de uitoefening van zijn functie een zuivere democraat; hij maakt geen onderscheid: werkelijke heeren, zondagsheeren, werklieden in hun boezeroen, tot zelfs keukenprinsessen, werkmeiden en schoonmaaksters - alles is bij hem 'heer', mits hij maar verkoopt. Alleen Zondags, als hij met de verdiende duiten uitgaat, is in zijn schatting niemand 'heer', behalve hij. En die snuiters maken zaken, dat verzeker ik je. Zou je wel willen gelooven, Bruin, dat een van die jongens verleden jaar 175 000 exemplaren heeft afgezet? Neen, hè..... en toch is het zoo.'

DE BEDELAAR, NAAR BASTIEN LEPAGE.

'Dat is geen kleinigheid,' bromt Bruin; 'ik zou haast in staat zijn om mijn boekenwinkel aan kant te doen en voor jou looper te worden. Wat jij, Schelp?'

Schelp dacht er ook zoo over, en ofschoon Ree wellicht zeer goed begreep, dat zijn uitweidingen de jaloezie van beiden hadden opgewekt, deed hij alsof hij niets bemerkte.

'Kom, jongens, nog een flesch, voor dat wij scheiden,' roept hij op hartelijken toon, en nadat de flesch ontkurkt is en de glazen zijn leeg gedronken, gaat hij voort:

‘Zie je, Bruin, en dan is er nog iets; want niet van de groote oplage alleen moeten wij het eigenlijk hebben, maar van de advertenties, en ik heb die dus zoo goedkoop mogelijk gesteld, namelijk 1-3 regels 30 cent. Zoodoende zijn zijn ze onder ieders bereik, 'n Vracht lui, die nou bij me adverteeren, zouden er hartelijk voor bedanken, als, gelijk bij de andere bladen, bijv. 1-6 regels minimum was. Als zij in 3 regels kunnen zeggen wat zij te zeggen hebben, dan zouden ze wel mal moeten zijn om toch voor zes te betalen.’

‘Jawel, jawel, dat is heel practisch van je, Ree,’ verklaart Bruinvis op goedkeurenden toon, dank zij waarschijnlijk de nieuwe flesch - ‘het bewijst, dat die Ree toch 'n beste kerel is.’

‘Of hij 't weet,’ stemt Schelpman toe; ‘ik zeg maar: vele kleintjes maken 'n groote.’

‘Juist, Schelp, dat vind ik ook,’ zegt Ree.... kloek, kloek, kloek, de flesch doet haar plicht.

‘En dan,’ vervolgde Ree, ‘je moet van tijd tot tijd niet op 'n paar honderd franken zien. Als een arme drommel te helpen is, of als een volksfeest gevierd wordt, dan moet je iets doen, dat aanleiding geeft, om van je door de andere bladen te laten zeggen, bijv.; De firma Ree & Co., uitgevers van *De Politieke Vlinder*, is zoo welwillend het drukwerk ten behoeve van het weldadigheidsconcert kosteloos te leveren; ofwel: De firma Ree & Co. onthaalde op hare kosten de kinderen van de Vereeniging tot verbetering van den Volkszang. Zie je, dat zijn allemaal dingetjes, waarmeê je het volk vangt. Bij 'n bom d uiten, die je verdient, sta je bovendien nog bekend als een weldoener des volks....’

‘Wat denk je dit jaar uit te halen?’ onderbreekt hem Bruinvis. ‘Met dat gratis concert en vuurwerk voor je lezers heb je bepaald succes gehad, kerel. Ze hebben er bij ons op de sociëteit wat over gelachen. “Net iets voor Ree! net iets voor Ree!” hoorde je van alle kanten.’

‘Daar heb ik al eens over gedacht, jongens, maar ik ben het met mij zelven nog niet eens kunnen worden. Misschien zou het zoo kwaad niet zijn, zoo ik voor een avond het *Paleis voor Volksvlijt* af huurde en in den tuin 'n soort van kermis organiseerde.... enfin, vandaag of morgen valt me wel een denkbeeld in. En nu, jongens, 't ga je goed, hoor. Misschien kom ik jelui eerstdaags ook eens opzoeken, en je weet, mijn huis staat altijd voor je open. Al wordt Ree rijk, hij blijft voor jelui dezelfde ouwe jongen, daar kan je staat op maken.’

Met deze woorden eindigt Ree, voor de laatste maal de glazen vullende, het gesprek; men staat op, maakt zich gereed, neemt afscheid, schreeuwt nog eens Van beneden: ‘Nou, gezondheid! ajuus!’ wat boven door de gastvrouw slechts flauw wordt beantwoord, en juffrouw Ree is alleen, want de kinderen slapen, en Ree brengt zijn gasten weg.

‘Zes flesschen hebben ze leeg gedronken,’ mompelt gemelijk; ‘die Ree schenkt maar toe; 't is of het geen geld kost. Ik weet warempel niet, wat hij er aan heeft, om die menschen zoo royaal te trakteeren. Als je bij hen komt, dan laten ze het kaaltjes afloopen met bier en jenever. Dan moet je juist bij de vrouw van. Zoo'n boekewurm kommen, die zoo hard is als 'n spijker. Waar zou die boekewurm het ook in 's hemels naam vandaan halen?....’

Met deze en andere opmerkingen van gelijken aard verkortte juffrouw Ree zich den tijd, in afwachting van haar man, dien zij eens goed de waarheid zou zeggen, dreigde ze. 't Scheen echter, dat een voorgevoel dezen waarschuwde; althans zij

wachtte en wachtte, 't sloeg 11 uur, 12 uur, 1 uur, doch wie er kwam, Ree niet. Juffrouw Ree was woedend, en ik waag het niet den stroom van scheldwoorden terug te geven, die haar echtvriend, ofschoon hij reeds meer dan genoeg had, nog te slikken kreeg, 't Was akelig om aan te hooren, meent ge? Toch niet: Ree dacht als altijd aan het recept van zijn dokter, en hoewel eenigszins zijn stem verheffende, naar gelang zijn beminnelijke gade luider tierde, was hij volstrekt niet boos, maar reciteerde - dat was zijn gewone wraak - tusschen de scheldwoorden door allerlei versjes. En op het stuk van 'uit de vuist rijmen' was hij sterk, dat beloof ik u.

'Nachtlooper!' klinkt het uit den mond der vrouw.

'Keesje had een flesch gebroken,
Al in zijn maag;
Hij had een stuk er van gestoken,
Al in zijn kraag,'

variëerde Ree op den braven Van Alphen.

'Ja, zuiplap.....'

'Jantje zag de wijnflesch wenken,
En de glazen waren groot;
't Scheen dat Jantje wou gaan schenken,
Schoon zijn vrouw het hem verbood.'

'Beul van je vrouw.....'

'Drie grocjes gaf mijn vader mij,
Omdat ik vlijtig pooi.
Ik dronk er nog een vierde bij,
En kruip nu in mijn kooi.....'

'Moordenaar van je kinderen....'

'Zou ik voor mijn wijfje vreezen?
O, die goede beste schat
Maakt, dat ik gerust kan wezen.
Tootjelief, ik ben zoo zat.'

'Daar heb je dan wat om op te frisschen!'- Ik ontstelde; want naar het geplas te oor deelen, moest de razende vrouw haren man den inhoud der lampetkan hebben toegeworpen. Tot nu toe was het nog nooit zoo ver gekomen. Wèl had Ree, als hij wat rijkelijk aan Bacchus geofferd had, er pleizier in, zijn vrouw door zijn kalmte te plagen en te tergen - wat ik zeer zeker niet mooi van hem vond, al moest ik ook dikwijls om de manier, waarop hij het aanlegde, lachen - en dan kreeg hij den wind van voren; maar een golf, zoo als nu, was nog nooit over het dek geslagen, Ik hield mijn hart dan ook vast; ik meende reeds gegil te hooren van 'Help! help! moord! moord!'; ik zag Ree geboeid naar de gevangenis sleuren; ik hoorde hem veroordeelen, met aanneming van verzachtende omstandigheden, 15 jaren tuchthuisstraf..... verbeeld u dus mijne verbazing en verlichting, toen hij na een poos stilte - waarschijnlijk gebruikt om zijn oogen uit te wrijven - hikkend voordroeg:

'Hoe dankbaar ben ik, kleine man,
Voor schelden en wat nat;
Ik reciteer al wat ik kan,
En krijg tot loon een bad.'

Gelukkig bleef het daarbij; alleen nog zei hij, dat hij 's anderendaags van het gebeurde een binnenlandje zou maken, of een gemengd bericht, voor zijn *Politieke Vlinder,* en daarna snurkte hij, dat......

‘Man, word toch eens wakker, je zit daar nu al meer dan een uur te slapen, en je snorkt, dat het niet is uit te houden.’- Met deze woorden werd door mijn vrouwtje aan mijn droom een einde gemaakt, en weg waren Arnold en Marie, Ree en zijn vrouw, Bruinvis, Schelpman, - verdwenen in den nevel, die ons gewoonlijk in de eerste oogenblikken na het droomen overblijft. Het bordje alleen was werkelijkheid; doch toen ik den volgenden dag *het* Singel passeerde, en het een dankbaren blik wilde toewerpen, zag ik het tot mijn verwondering en tevredenheid binnen gehaald. Mijn droom was dus zijn afscheidsgroet geweest.

Een slotwoord aan onze lezers.

Wanneer wij bij het eindigen van dezen jaargang het geheel nog eens overzien, kunnen we niet van ons verkrijgen naar den nieuwen jaargang over te stappen zonder een enkel woordje tot onze lezers te spreken. Op de eerste plaats dan zij dit woord een woord van dank voor de belangstelling, welke wij gedurende dit jaar weêr mochten ondervinden, eene belangstelling zoowel blijkbaar aan het winnen van een aantal nieuwe abonnenten als aan de vele schriftelijke betuigingen van sympathie die ons gewerden.

Beiden stellen wij op hoogen prijs. Wanneer men toch dag in dag uit zich inspant om zijne lezers in de verwachtingen, die zij hebben, te bevredigen; wanneer men onverpoosd bezig is met het opsporen van onderwerpen, welke den lezers aangenaam zullen zijn, dan is een woordje van sympathie hoogst welgevallig; want daaruit blijkt dat de zorgen en moeiten, aan het tijdschrift besteed, gewaardeerd worden, en niemand zal het ons euvel duiden, dat we omtrent dit punt de menschelijke natuur niet hebben afgelegd en met groote ingenomenheid daarvan thans melding maken. Nogmaals dus onzen hartelijken dank aan allen, die onze taak door bewijzen van belangstelling zoo aangenaam gemaakt hebben.

Op de tweede plaats zien we met een gevoel van tevredenheid terug op de uitvoering van het programma, dat wij bij het begin van den jaargang hadden beloofd te volgen. De *Belgische Illustratie* moest een meer eigenaardig karakter hebben, was de wensch van velen bij het openen van dezen jaargang, en wij hebben getracht daaraan te gemoet te komen. Ook de geïllustreerde geschiedenis van den dag, welke zoo zeer in een geïllustreerd tijdschrift thuis behoort, vergaten wij niet, en de voornaamste europeesche gebeurtenissen, welke onzen lezers belang kunnen inboezemen, hebben in de *Belgische Illustratie* eene plaats gevonden.

Voegen wij daar nog bij, dat de portretten van die personen, wier namen op dat oogenblik veel genoemd werden, niet ontbreken; dat de beste nederlandsche novellisten ons de producten van hun geest afstonden; dat we voor de hoogtijden van Paschen en Kersmis extra nommers gaven, dan gelooven we te mogen zeggen ook dit jaar op de hoogte onzer taak gebleven te zijn.

Dit alles geeft ons moed om den volgenden jaargang met nieuwen iever te beginnen, en zooveel mogelijk onze werkzaamheid uit te breiden. De plannen daartoe liggen reeds gereed, en wij twijfelen er niet aan of zij zullen algemeenen bijval vinden; maar deze bloot te leggen behoort tot den werkkring van het nieuwe jaar, en daarom

verwijzen we onze belangstellende lezers naar het prospectus van den nieuwen jaargang.

Wij mogen nog zeggen dat de *Belgische Illustratie* een voortreffelijk huisboek is, en men het als eene eer mag aanzien voor Vlaamsch-België, dat boek in iederen huiskring gebracht te hebben: de inteekening op den nieuwen jaargang zij dus, bij allen die een warm hart hebben voor taal en vaderland, ten sterkste aanbevolen.

En zoo scheiden wij dan tot den volgenden jaargang, echter niet lang; want No 52 van den 13^{en} jaargang reikt No 1 van den 14^{en} jaargang de hand, en daar hopen wij elkaar weer opnieuw te ontmoeten en menig nuttig, aangenaam en gezellig uurtje met elkaar te slijten.

DE REDACTIE.

Oplossing van Rebus N°. 9.

VOETJE VOOR VOETJE.

Bladwijzer.

	Bladz.
Aan den lezer	1
Slotwoord (Een) aan den lezer	314
Elk wat wils	7, 15, 23, 31, 39, 47, 55, 63, 71, 143, 184, 199, 224, 240, 262, 296, 376
Merkwaardigheden op het gebied van wetenschap, nijverheid en kunst	3, 10, 18, 26, 34, 42, 51, 59, 67, 74, 107, 114, 123, 163, 211, 219, 243, 258, 266, 282, 310, 322, 331, 346, 362, 378, 394, 402
Nuttige wenken en opmerkingen over land- en tuinbouw	7, 15, 23, 32, 40, 48, 55, 64, 72, 79, 87, 112, 120 127 135, 144, 160, 167, 171, 184, 216, 232, 272, 304, 319, 352, 384

Novellen, Legenden, Schetsen.

Annaberg in Opper-Silezië	314
Amerikaansch spek	315
Beeldenstorm en kerkroof	49
Beul (De) van Bergen	406
Bloedwraak (De) bij de Arawaken	131
Boeken en bibliotheken in de middeleuwen	235
Drankverbruik (Het) in Nederland.	358, 366, 370, 379, 387
Engelsche clubs (De) voorheen en thans.	338, 347
Familie Picardi (De)	270, 278, 286, 294, 299, 311, 318, 327, 335, 343, 350
Geheimen (De) van een Amsterdamsch huurbordje	398, 406, 411
Hangende zwaard (Het)	118, 126, 134, 142, 150, 158, 166, 174, 179, 199, 206, 214, 222
Haaien (Over)	162
Heuglijk Paaschfeest (Een)	241, 251
Hoozen	298
Heilig land (Een merkwaardige plek in het)	330

Lubeck	338
Levende diamanten	139
Mechelen.	90
Middeleeuwsche beeldhouwer (Een).	155
Man (De) der negentiende eeuw	190
Oranjegewassen (De)	326, 334
Oude vrienden	362
Ragna de Norin.	359, 367, 374, 382, 391
Schoolmeester (Een) uit de zeventiende eeuw	186
Sneeuwstorm (In den)	188
Speelzucht (De) in San Francisco.	403, 410
Spierkracht (De) der insecten	219
Sevilla (De alcazar van)	370
Speldenstatistiek (Eene)	45
Twee huisgezinnen.	2
Twee zusters.	6, 14, 22, 30, 38, 46, 51, 59, 67, 70, 75, 83, 95, 110
Vrede den mensch van goeden wil	90, 99
Villa Pladella	227, 238, 246, 262
Wat eene Amsterdamsche dame overkwam	19, 27
Washington (Zinneloozen in het Witte Huis te)	118
Watersnood (De) in Noord-Brabant en Limburg.	139, 145, 153, 163, 171

Kijkjes in Nederland.

Diamant (De) en zijne bewerking.	178, 198, 206, 211
's-Gravenhage (Het nieuwe departement van justitie te)	210
Middelburg (Het stadhuis van)	57
Sittard (Het huis ‘de Beurs’ te)	3
Sneeuwstorm (De) van 18 Januari.	161

Schiedam (De Stearine-kaarsenfabriek te)	78, 107, 115
Valkenswaard en de valkenvangst.	3, 11, 19, 27
Vuurtorens (Iets over), naar aanleiding van een bezoek aan den vuurtoren te Westkapelle op het eiland Walcheren	123, 131
Watersnoodfeest te Amsterdam (Het)	201
Wijk aan Zee (Het Amsterdamsch Noordzeebad te)	386
Yerseke (De oesters te)	35, 43, 63
Zandvoort (De visscher van)	178

Geschiedenis van den dag.

Agram (De aardbeving te)	106
Afrika (Frankrijks vijanden in)	290
Alexander II (Terechtstelling der moordenaars van)	297
Boycott (De wederwaardigheden van kapitein)	122
Casamicciola (De aardbeving van)	227
Czaar (De moord op den)	234
Du Printemps (De brand van de magazijnen)	233
Engelschen (De) in Zuid-Afrika	170
Gatsjina, de residentie van den czaar	337
Hudson (De tunnel onder de)	194
Keulen (De dom van)	34
Moskou (De inhechtenisneming der studenten te)	180
Melbourne (De tentoonstelling te)	33
Nizza (De brand van den schouwburg te)	265
Nizza (Het ontworpen waterpaleis te)	73
Oostenrijk (Het vorstelijk huwelijk in)	329
Parijs (De uitvoering der Maart-deereten te)	82

Parijs (De uitdrijving der Zusters van het Legioen van Eer te)	305
Panama (De doorgraving van de landengte van).	377
Transvaalsche boeren in het gevecht	194
Tunis	274, 282

Biographieën.

Berg (De eerw. Pater Van den) S.J.	393
Calderon de la Barca	353
De Ségur (Mgr.).	369
Griekenland (De koning en de koningin van)	218
Jacobini (Kardinaal)	106
Littré	345
Rusland (De nieuwe czarin van)	257
Rusland (De nieuwe czaar van)	226
Transvaalsche driemanschap (Het)	194
Vesters (Joannes Antonius)	185
Vorstelijk bruidspaar (Een)	241
Verboeckhoven (Eugeen)	291
Vereenigde Staten (De nieuwe president der)	81

Godsdienst.

Alleluja!	249
Franciscus van Assisië (De H.) voor den sultan van Caïro	50
Joannes (De H.) en de Moedermaagd	386
Kerkelijke toonkunstenaars (De koning der)	66
Kersmis	97
Pinksteren	313

Remaclus (De H.)	9
Thomas à Kempis	322
Vrede aan den mensch van goeden wille!	106

Poëzie.

Aan de lente	259
Bewaarschool (De)	138
Buiten de wereld	282
Drie gedichten van B. Van Meurs:	2
Het stervende kind.	
De ledige wieg.	
Een stem uit den hemel	
Emmanuel	98
Hendrik Conscience (Aan)	390
Mejuffer Charlotta	158
Moeders Meizang	267
Nieuwjaar	113
Sterren (De)	235
Twee bloempkens	186
Twee voor een	243
Wandeling in extremis (Eene)	361

Geschiedenis.

Charlotte Corday na het plegen van den moord op Marat	121
Commune (De Parijsche)	267, 275, 283, 291, 302, 307, 314, 323, 331, 339, 348, 355, 363, 371, 379, 387, 395
Hendrik IV te Canossa	129
Keizer Frederik II en Petrus de Vinea	257
Reinout van Bourgondië verleent Belfort vrijbrieven	290

Richard Leeuwenhart en zijn harpzanger	306
Tentoonstelling (Nationale)	10, 26, 34, 42, 51 58, 67, 74, 83, 106
Vendée-oorlog (Een episode uit den)	226
Washington's (George) afscheid van zijne moeder	266

Allerlei.

Afgoden (De) van onze voorouders	218, 231
Afwachting (In) van den trein	225
Bedelaar (De)	410
Brussel (Een gedenkteeken voor de Fransche soldaten te)	130
Bruidspaar (Het) bij den fotograaf	289
Begrafenis (Eene) aan boord)	273
Biddende monnik (De)	346
Biddende Grieken	394
Beerenfamilie (Eene)	378
Como (De Torre della Madonna bij het meer)	18
Camargue (De stieren der)	385
Campenhout (Van) de Brabanconne zingende	193
Capri (Eene straat op het eiland)	266
Dixmuiden (Het nieuwe stadhuis van)	162
Dorpshoefsmid (De)	281
Eiland Capri	138
Europa (Een afgelegen plekje in)	71
Edelhert (Het)	58
Eerste klasse - derde klasse	210
Ezelsverstand	38
Finland (Eene begrafenis in)	89
Gedenkteeken voor de in België gestorven duitsche soldaten	138
Grootmoeder (De)	58

Goede tijding	338
God zal het u loonen	65
Grootmoeder en kleindochter	122
Geleerde (De)	170
Goed oppassen, hoor!	354
Hollandsch (Een) binnenhuis	137
Huiselijk onweer (Een)	177
Halberstadt (Een gezicht in)	362
Handel in België	131
In de vestibule	337
Joigny (Het huis 'de boom van Jesse' te)	74
Jonge (Het) meisje en haar bewaarenge	98
Kapitein in ruste (De)	25
Kameraadjes (Drie)	26
Klimtoestel (Een nieuw)	23
Kracht der spinnen	131
Kreeftenvangst (De) op de flansche kus	217
Keizerin (De) van Oostenrijk in Engeland	218
Krim (Een schaapherder in de)	307
Kurk tot wering der vochtigheid	179
Kunstmatig (Het) uitbroeien van eieren,	194
Kweeken van wilde kastanjes	183
Liefdadigheid	9
Leuven (Het stadhuis en de St.-Pieterskerk te)	41
Lente	242
Lees eens voor	298
Lieveling (De) der kinderen	243
Milton en zijne dochters	18
Maaltijd (Een) in de middeleeuwen	90
Na de jacht	281
Negermarteling (Eene)	178
Noodlottig (Een) voorteeken	354
Nihilisten-proces (Het groote)	138
Onverbeterlijk	10

Ook een troetelkind	34
Oosten en westen	232
Ontstemd	111
Pompeji (De Forumstraat te)	144
Pozzuoli bij Napels (Gezicht op)	50
Panama-kanaal (Het)	130
Pijnlijke toestand (Een)	298
Python (De)	378
Raad (Een goede)	42
Reddingtoestel (Een nieuw)	156
Rio Napo (Eene brug over de) in Zuid-Amerika	401
Romeinsche bloemenverkoopster (Een)	106
Rotsgebergte (Schapenjacht in het)	162
Rendieren (De jacht op)	354
Schotsche grensroovers met hun buit	330
Secte merkwaardige (Een)	43
Spinneweb (Het)	183
Spaansche (Een) maatschappij van misdadigers	246
Symbool (Het)	370
Spaansche photograaf (De)	346
Stoute poes	257
Som (Een moeilijke)	402
Trekpaarden aan de Maas	17
Toilet (Het)	67, 378
Te pronk staan	74
Ter dood veroordeeling (Een) door het lot	183
Twee liefhebbers	409
Tijding (Een blijde)	402
Valkenjacht op visschen in China	238
Van den hak op den tak	259
Vangen (Het) van een hengst met den lasso	291
Verlichting (De) der stad Parijs	291

Verleden en toekomst	394
Verplicht schoolbezoek	274
Vlierverkoopster (De kleine)	218
Vorstelijk (Een) bruidspaar	241
Voor de gerechtszaal	314
Voor mijnheer en mevrouw	321
Vischvrouw (De)	322
Weezen (De)	130
Weduwe (De)	42
Weduwe (De) van den krijgsman	193
Woord (Een) van Von Humboldt	383
Zuidamerikaansche stoombooten	114
Zadelriem is los (De)	409

Alphabetische lijst der gravures.

	Bladz.
Aalmoes (De)	101
Afgod (De) Seater	232
Afgod (De) Thor	232
Afgod (De) Tuisco	224
Afgod (De) Woden	232
Afgod (De) Zon	224
Afwachting (In) van den trein	225
Alcazar (De) van Sevilla.	372
Alexander III, de nieuwe czaar van Rusland	229
Amsterdamsche (Het) Noordzeebad Wijk aan Zee	389
Annaberg in Opper-Silezië	320
Arme (De) familie	65
Assyrisch (Een) koningspaleis	336
Bardo (Het), zetel van het Tunesisch gouvernement	277
Basoeto-krijger (Een) in volle wapenrusting	176
Basoeto-vrouw (Eene) met haar kind	176
Bedelaar (De)	413
Beeldenstorm en kerkroof	49
Begrafenis (Eene) aan boord	273
Begrafenis (Eene) in Finland	89
Beker (De) Drinck-uit	376
Beerenfamilie (Eene) in de berlijnsche diergaarde	380
Berg (De Eerw. pater Van den) S.J.	393
Biddende Grieken	396
Biddende (De) monnik.	348
Blijde (Eene) tijding	405

Blondel herkent de stem van Richard Leeuwenhart	308
Boycott (Kapitein) op weg naar Claremorris	125
Brand (De) van de Magazijnen *du Printemps*	238
Brug (Eene) over de Rio Napo	401
Bruidspaar (Het) bij den fotograaf	289
Brul- (De) of monsterkikvorsch	400
Buiten de wereld.	284
Calderon de la Barca	353
Campenhout (van) de Brabanconne zingende	193
Capri (Het eiland)	140
Charlotte Corday na het plegen van den moord op Marat	121
Combermere Abbey, verblijf der keizerin van Oostenrijk	221
Czarin (De nieuwe) van Rusland	257
Departement (Het nieuwe) van justitie te 's-Gravenhage	209
Diamant (De) en zijne bewerking. - Het klieven	208
Diamant (De) en zijne bewerking. - Het slijpen	216
Dom (De) van Keulen	36
Dorpshoefsmid (De)	285
Drie kameraadjes	29
Ecce Homo	249
Forumstraat (De) te Pompeji.	117
Fotografie bij electrisch licht	248
Franciscus (De H) van Assisië voor den sultan van Caïro	53
Gatsjina, de residentie van den czaar	337
Gedenkteeken (Een) voor de fransche soldaten te Brussel	132
Gedenkteeken voor de in België gestorven duitsche soldaten	141

Geleerde (De)	173
Gerechtszaal (Voor de)	316-317
Gezicht in een oesterput	48
Gezicht (Een) in Halberstadt	364
Gezicht (Een) in Mechelen	92
Gezicht(Een) op Agram vóór de aardbeving.	109
Gezicht (Een) op Casamicciola	229
Gezicht (Een) op het weeshuis te Agram.	109
Gezicht (Een) op Panama.	132
Gezicht (Een) op Pozzuoli bij Napels	52
Godin (De) de maan	224
Godin(De) Friga.	232
Goede (Een) raad.	45
Goede tijding	344
Goed oppassen, hoor!	356
Grootmoeder (De).	61
Grootmoeder en kleindochter	124
Hansje in den kelder	376
Hart (Een) vol geluk	4
Heilige (De) Familie	104
Hendrik IV te Canossa	129
Hollandsch (Eeu) binnenhuis	137
Holsteinsche (De) poort te Lubeck	341
Hoofd (Een) vol dwaasheid	5
Hoogepriester (De) te Nablus	332
Houtbereidingsmachine (De) van René	352
Huis (Het) ‘de boom van Jesse’ te Joigny	76
Huiselijk (Een) onweer	177
Inhechtenisneming der studenten te Moskou	180
Inscheping van cavalerie voor de Transvaal	172
Intocht (De) van prinses Stéphanie te Weenen	329
Inzameling van sponsen	408

Jacht (Na de)	281
Jacht (Eene) op rendieren	360
Jacobini (Z. Em. Kardinaal)	105
Joannes (De H.) en de Moedermaagd	388
Jonge (Het) meisje en haar bewaarengel.	100
Joubert (P.J.)	197
Kapitein (De) in ruste.	25
Keizer Frederik II en Petrus de Vinea.	261
Klasse (Eerste)	212
Klasse (Derde)	213
Klimtoestel (Een nieuw)	128
Koning (De) der kerkelijke toonkunstenaars	68
Koning (De) van Griekenland	221
Koningin (De) van Griekenland	221
Kreeftenvangst (De) op de Fransche kust	217
Kristus in het graf	256
Krüger (Paul).	197
Kudde (Eene) herten	60
Laatste (De) oogenblikken van den H. Remaclus.	12
Lantaarn van een vuurtoren in doorsnee	136
Ledige (De) wieg.	1
Lees eens voor	301
Lente	245
Liefdadigheid	9
Lieveling (De) der kinderen.	244
Littré.	345
Lucia Zarate en de generaal Mite	173
Maaltijd (Een) in de middeleeuwen.	96
Machine tot kneding en vorming van brooddeeg.	328
Madonna, naar Gustave Doré	97
Mannekensgiervalk	28
Memoriam (ln) J.A. Vesters	184
Middeleeuwsche (Een) beeldhouwer	157

Milton en zijne dochters	21
Mijnheer (Voor) en mevrouw	321
Moeilijke (Eene) som	404
Mohammed-el-Sadok, bei van Tunis	277
Moord (De) op den czoar. - Het vervoeren van den gekwetste naar het winterpaleis	236-237
Moord (De) op den czaar. - Het tooneel der ontploffing	240
Nederdaling (De) van den H. Geest	313
Nederzetting (Eene) in een oorspronkelijk woud.	392
Negermarteling (Een)	184
Noodlottig (Een) voorteeken.	357
Ontstemd	116
Ontworpen (Het) waterpaleis te Nizza.	73
Onverbeterlijk	13
Ook een troeteIkind	37
Oude vrienden	365
Overstrooming (De) langs de Maasboorden. - Luik van de Maasbrug gezien.	153
Overstrooming (De) langs de Maasboorden. - Het park te Maastricht.	156
Pijnlijke (Een) toestand	300
Plattegrond van de gemeente Nieuwkuik.	144
President (De nieuwe) der Vereenigde Staten	81
Pronk (Te) staan	77
Python (De).	384
Reddingstoestel (Een nieuw)	160
Reinout van Bourgondie verleent Belfort vrijbrieven	292
Romeinsche (Eene) bloemenverkoopster	108
Roofvogel (Een), die zijne prooi spietst	368
Schaapherder (Een) in de Krim	309
Schafttijd op de hoeven van kapitein Boycott	125

Schapenjacht in het Rotsgebergte 165

Scheepje (Een) door haaien besprongen. 168

Schipspoorweg (De geprojecteerde) over de landengte van Panama. 377

Schoenmakersgildebeker 376

Schotsche grensroovers met hun buit 333

Schouwburg (De) te Nizza vóór den brand. 265

Ségur (Mgr. De) 369

Sneeuwstorm (In den) 189

Spaansche (Een) fotograaf 349

Spoortrein (Een) in de sneeuw 161

Stadhuis (Het) en de St.-Pieterskerk te Leuven 44

Stadhuis (Het) van Middelburg 57

Stadhuis (Het nieuwe) te Dixmuiden 164

Stieren (De) der Camargue 385

Stoute poes! 260

Straat (Eene) op het eiland Capri 268

Symbool (Het) 373

Tentoonstelling (Nationale) te Brussel. -

Banken-schrijflessenaars voor huisgezinnen en scholen. 32

Belgische bierbrouwerijen. 112

Locomotief (Het eerste) 88

Lucifers- en blinksmeerfabriek te Overboulaere. 40

Katoenspinnerij 48

Model van een paviljoen tevens donkere kamer 72

Paviljoen (Het) van de Oude Kunst 16

Paviljoen (Het) der Oude Kunst van binnen gezien 24

Paviljoen-waterval in cement 56

Preekstoel van de Gebroeders Goyers te Leuven 64

Tropee van klompen. 48

Werkplaatsen van de naamlooze maatschappij de steengroeven Rombaux	80
Zegeboog (De)	8
Tentoonstellingsgebouw (Het) te Melbourne.	33
Terechtstelling der moordenaars van Alexander 11	297
Terechtstelling van Kwiatkofsky en Presniakof	141
Thomas à Kempis	325
Tijdbol (De) te New-York.	288
Toestel om regen te maken.	312
Toilet (Het)	69, 381
Torre (De) della Madonna bij het meer Como.	20
Transvaalsche beeren in het gevecht.	197
Trekpaarden aan de Maas	17
Trio (Een)	93
Tunnel (De) onder de Hudson.	200
Twee bloempkens	188
Twee liefhebbers	409
Typen van Kroemirs	293
Typen van Toearegs	293
Uitdrijving (De) der Zusters van het Legioen van Eer te Parijs.	315
Uitvoering (De) der Maartdecreten te Parijs. - Bij de Dominicanen. - Bij de Franciscanen. - Bij de Augustijnen. - Bij de Maristen	84
Uitvoering (De) der Maartdecreten te Parijs. - Bij de Capucijnen (voor de uitdrijving)	85
Vangen (Het) van een hengst met den lasso	286
Veepomp (De) te Gendringen	272
Vendée-oorlog (Een episode uit den)	228
Verboeckhoven (Eugeen)	201
Verleden en toekomst	397

Verplicht schoolbezoek.	276
Verschijning (De) van den verrezen Verlosser aan Maria Magdalena	253
Vesters (J.A.)	185
Vestibule (In de)	340
Victoria (De) regia	269
Visscher (De) van Zandvoort	181
Vischvrouw (De)	324
Vlierverkoopster (De kleine)	220
Vrouwen (De) bij het graf van Jesus.	252
Watersnood (De) te Nieuwkuik. - De doorbraak.	145
Het kasteel Onzenoort.	148
Een drijvend dak.	148
Tegenover de kerk	149
Het overbrengen der heilige vaten.	149
Gezicht op het kerkhof	152
Watersnoodfeest (Het) te Amsterdam. -	
De ijsgrot.	204
De Champagtne-bar.	205
De zeventiende-eeuwsche knijp	205
Het fotografiënwinkeltje	241
Wandeling (Eene) in extremis	361
Warmtemeter	40
Washington's (George) afscheid van zijne moeder	269
Weduwe (De)	41
Weduwe (De) van den krijgsman	196
Weezen (De).	133
Wensch ('k) u al wat wenschelijk is	113
Wilhelm (Prins) van Pruisen en Augusta Victoria van Sleeswijk-Holstein.	241
Zadelriem (De) is los	412
Zandhoozen in de woestijn	304
Zeeëgel (De).	280
Zuidamerikaansche stoombooten	128